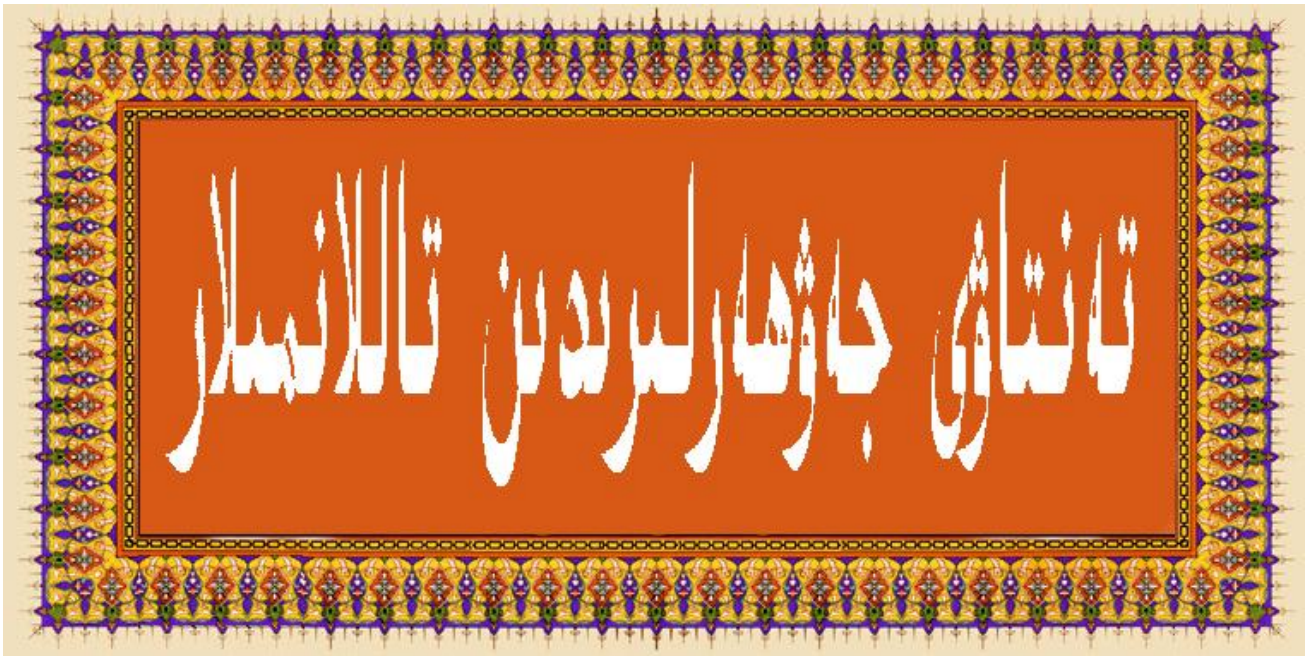

بسم الله الرحمن الرحيم

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم سىرداش دوستلىرىم:

مەن سىلەرگە دۇنياۋى خەلقئارا ئالىم، ھۆكىمائ، پەيلاسوپ، مىسىر پايتەختى ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مۇددەرىسى ئۇستاز شەيخ تەنتاۋىنىڭ جەۋاھىر ناملىق «قۇرئان» تەپسىرىدىن پايدىلىنىپ « تەنتاۋى جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار» دېگەن بۇ كىتابنى تەقدىم قىلىمەن. «تەنتاۋى جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار» تەنتاۋى رەھمەھۇللا (ۋاپاتى1940 ـ) ئىسلام دىنىغا دائىر بىلىملەرنى ئىگىلەپ بولۇپ، بىر نەچچە يىل ئوقۇتقۇچىلىق قىلىپ ئاندىن كېيىن ئامېرىكىغا چىقىپ تەبئىي ـ پەن جەھەتتىن بىلىم ئاشۇرغان، كېيىن قاھىرەگە كېلىپ مائارىپ بىلەن شۇغۇللانغان. 1935 ـ يىللىرى تەپسىر جاۋاھىرنى تاماملىغان. ئۇ بۇ تەپسىرده «قۇرئان»نى ئىلىم پەن تەرەققىيات ،ۋەيېڭىدىن كەشپ قىلىنغان موجىزلەر بىلەن شەرھىلىگەن.

ھازىرقى 21 ـ ئەسىرگە بۇ تەپسىر ئىنتايىن باب كېلىدۇ. شۇڭلاشقا 1998 ـ يىل نەشر قىلىنغان تەپسىر مۇنىيرنىڭ مۇئەللىپىمۇ تەبئىي پەن جەھەتتىن تەنتاۋى رەھمەھۇالله نىڭ بۇتەپسىر دىن پايدىلانغان. بۇ تەپسىرنى دۇنيا ئالىملىرى قوللىغان ۋە ئېتىراپ قىلغان. ھازىر مەككىدىمۇ نەشر قىلىنۋاتىدۇ. مەن پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا جۈملىدىن تەبئىي پەن ساھاسىدە ئارقىدا قالغان ئۇيغۇر مۇسۇلمانلىرىغا، ئوقوغۇچىلارغا بۇ تەپسىرنى كۆرۈپ چىقىشقا مۇراجىئەت قىلىمەن. شۇنىڭ بىلەن بىرگە مەن بۇ تەپسىرنىڭ ئەڭ مۇھىم ھېكمەتلىك سۆزلىرىنى ۋە تەبئىي پەنگە دائىر جايلىرىنى ۋە

قۇرئان ھەدىسىنىڭ موجىزلىرىنى تەرجىمە قىلدىم. دوستلىرىمنىڭ بۇ كىتابدىن ۋە بۇ تەپسىردىن،

شۇنداقلا هازىرقى 21 ـ ئەسىردە 2000 خىلغا يەتكەن قۇرئان تەپسىرىدىن پايدىلىنىپ، ئالىم، ھۆكىما، پەيلاسوپ، دوكتۇر بولۇپ، ئۆزى ئۇچۇن، ئائىلىسى ئۇچۇن ،خەلقى ئۇچۇن، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى ئۇچۇن جان تىكىپ خىزمەت قىلىشنى، يۇزدە ـ يۇز ئەمەل قىلىشنى، شۇ ئارقىلىق ئاللانىڭ جامالىنى كۆرىشنى قولغا كەلتۈرۈشنى تىلەيمەن. **الله** مۇرادىمىزغا يەتكۈزسۇن ئامىن!
ئىنسان بالىسى بۇلۇش سۈپىتىم بىلەن خاتالىقتىن خالى ئەمەسمەن، **الله** دىن مەغپىرەت سۇرايمەن.
كىتاپخانىلارنىڭمۇ ،ئەپۇ قىلىپ،تۇرتۇپ ئۇقۇشنى ،تەنقىد،ۋەيكىر،تەكلىپ بىرىشنى سۇرايمەن

الحمدلله والصلوة على ره سول الله أعوذبالله من الرياء

اللهم صل على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم

بارلىق ھەمدۇ سانا ئاللاغا خاستۇر. رۇسۇلۇللاھقا، ساھابىلارغا بارلىق مۇسۇلمانلارغا ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن ۋە ئۇلارنى سالامەت قىلسۇن. ئامىن!

بسم الله الرحمن الرحيم

مەن بۇ كىتابنى ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ روھى تەپەككۇر ئارقىلىق ئىلىم ھاسىل قىلىپ تۇرۇپ يازغان بىر ھېكمەتلىك سۆزى بىلەن باشلايمەن
تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ئۆز تەپسىرىنى يېزىش جەريانىدا قۇرئاندا 114 قېتىم تەكرارلىنىدىغان «**بسم الله الرحمن الرحيم**» گە ھەربىر سۆزىدە ئايرىپ باب توختاتقاندۇر. بىر كۈنى ئۇ ئادەتتى بويىچە بامدات نامىزىدىن بۇرۇن تەپسىر يېزىشقا كىرىشىپ كېتىدۇ. **بسم الله الرحمن الرحيم** دېگەن بابقا كېلىپ قاتتىق ئويغا پېتىپ تەپەككۇر قىلىپ، سەزگۈ ئەزالىرىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ ئاللاھقا ئىنتىزار بولۇپ ئولتۇرىدۇ. دەل شۇ پەيتتە روھى دۇنيادىن نۇرانى ئىككى ئادەم پەيدا بولىدۇ. بىرى چوڭ بىرى كىچىك، ئۇلار بولسا، بىرى ئۇستاز بىرى تالىپ (ئوقوغۇچى). تالىپ (ئوقوغۇچى) ئۇستازدىن سۇئال سوراشقا باشلايدۇ. ھۆرمەتلىك ئۇستازىم مەن قۇرئاندا **بسم الله الرحمن الرحيم** نىڭ 114 قېتىم تەكرارلانغىنىنى كۆردۈم، ئۇنىڭ ئۈستىگە رەھمان ۋە رەھىم يەنى شەپقەتلىك، مېھرىبان رەھىم قىلغۇچى دېگەن بۇ قوش كەلگەن ئىسىم سۈپەتنى كۆردۈم، ئاللا شۇنچە مېھرىبان رەھىم قىلغۇچى

ئىكەنۇ نېمە ئۈچۈن بۇ دۇنيا ئازابقا تولغان بولىدۇ؟ مەسىلەن: ئىنسان تۇغۇلۇپلا يىغلاپ چۈشىدۇ، ئەسكى كۆرپىگە چۈشىدۇ، كىچىك بالا تۇرۇپ گۈناھسىز كېسەل بولىدۇ، بەزىدە قىززىق چوغنى ئاغزىغا سالىدۇ، مەشەرگە چاپلىشىپ قالىدۇ، قېقىلىپ ـ سوقۇلۇپ يىغا ـ زار بىلەن ئۆتىدۇ، يېتىم قالىدۇ، مەكتەپكە كىرگەندىن باشلاپ نامرات، كەمبەغەل، يوقسىز ئۆتىدۇ. ئارزۇ ـ ئارمان مۇرادىغا يېتەلمەيدۇ، بەزىدە ئىشلەپ يۈرۈپ ئوقۇيدۇ. كىشىلەردىن زەر يەيدۇ. يەنە تېخى مۇھەببەت ئازابى بىلەن پىراق ئازابى بىلەن ئازابلىنىدۇ. بۇ ئازاب بەكمۇ قاتتىق بولۇپ، بەزىلەر ئۆلۈۋالىدۇ. بەزىلەر ساراڭ بولىدۇ. بەزىلەر ساماندەك سارغىيىپ ھەسرەتلىك ئاھ تارتىپ ئۆتىدۇ. كۆزىدىن ياش قۇرۇماي غەزەپ ـ نەپرەتتە ياشايدۇ. توي قىلىپ مۇرادىغا يەتكەن بولسىمۇ، يەنىلا ئازابدىن قۇتۇلالمايدۇ. ئاتىسى يارىسا، بالىسى يارىسا، ئانىسى يارىمايدۇ، ئەزىلدىن قېينىئانا كېلىن يات كىشىلەرچىلىك كېلىشكەن ئەمەس. يەنە تېخى يەڭگىسىدىن ئازار ـ دەشنام يەيدۇ، تىل ئاڭلايدۇ، قولى ئىشتىن بوشىمايدۇ، ئون كىشىلىك تاماق ئېتىپ قاچا ـ قۇچىلىرىنى ھارماي يۇيىدۇ، تېخى ئەرنىڭ خوجايىنلىقى، ھاكاۋۇرلىقى، مەن ئەر كىشى دەپ خوتۇنىدىن قورقماس دېگەن نامغا ئېرىشىش ئۈچۈن باشقۇرۇشلىرى ـ چۇ؟ تېخى، ئەرچۇ؟ ئەر مۇشۇنداق ئۆيىنى باشقا كىيىپ غەمدە ئۆتىدۇ، ئۆز ئىشىنى قىلمىسا تېخى ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئىشىنى قىلمىسا تېخى، ئاھ ! بۇ ئازاب ئۇستىگە قىزىنىڭ سېزىك دەردى، ئادەمگە پايدىلىق نەرسىلەرنى يىگىسى كەلمىگەن، ئۇنىڭدىن زېرىكىپ، سەسكىنىپ كەتكەن. ئارزۇ قىلغانىنى ھەر خىل سەۋەبلەر بىلەن تاپالمىغان، قورساق كۆتۈرۈپ مىڭ تەستە خۇددى ئۆزى يىغلاپ چۈشكەندەك بىر بالا تۇغىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە غەم تۇغۇلىدۇ. بۇ تۇغۇت ئازابىنى بىر دېمەڭ. بۇ ئازابنى تۇغمىغانلار بىلمەيدۇ. قىرىق كۈن نامازسىز، رامىزانسىز پاسكىنا ھالدا ئۆتىدۇ، ئوغۇلنىڭ ئاتا ـ ئانىسى كېلىننى يۆتكەش غېمىدە خىجالەت بولۇۋاتقان. ئۇنى ـ بۇنى سېتىۋېلىۋاتقان، سۇخەنچىلەر گەپ تېپىۋاتقان، ئارىدا ئاداۋەت بولۇپ، بۇ يۆتكەش ئاۋۇالقى تويدىنمۇ قېيىن بولىدۇ، ئۇزۇنغىچە ماي تارتىشىپ، تۇرمۇش دەردى، گال غېمى، كىيىم ـ كېچەك غېمى ھەممە ماڭا بولسا، دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن بۆلەك بولىدۇ، ئاتا ـ ئانا بىلەن بالا سېنىڭ ـ مېنىڭ دەيدۇ. مانا بۇمۇ بىر ئېغىر ئازاب ئىست! تېخى ھېساب ـ كىتابلار، ۋارقىراش ـ جارقىراشلار، ھەي دەردىم!

دېھقانلار بولسا ھارماي ـ تالماي ئېتىزدا ئىشلەيدۇ، قىغ ـ كەندە يۇدىدۇ، ھاشارغا چىقىدۇ، سېلىق تۆلەيدۇ، كۈنلىرى قۇلدەك ئۆتىدۇ.

قوي بېقىپ پاقلان يىيەلمەي، ئاش تېرىپ ئاق نان يىيەلمەي، كېپەز تېرىپ يۇڭ پاختىنىڭ كىيىمنى كىيەلمەي ئۆتىدۇ. تىجارەتچى بولسا، كېچە ـ كۈندۈز غەمدە ئالدىرايدۇ، نامازنىمۇ ئاندا ـ ساندا ئوقۇپ، دۇنيا ھەلەكچىلىكىگە ئالدىرايدۇ. ئاھ ھەر ئىككىلىسى قەرزگە بوغۇلسا بۇ ئازابنى دېمەي قويۇڭ، گال دەردى، مال دەردى، بالا دەردى، غەم ئۇستىگە غەم، ئازاب ئۇستىگە ئازاب، تېخى بەزىدە ئۆزى ياكى باللىرى تۇرمىگە كىرىپ قالىدۇ. بۇمۇ بىر قوشلاپ ئازاب، ئاتىدىن يا ئانىدىن ئايرىلىدۇ، بەزىدە باللىرىدىنمۇ ئايرىلىدۇ، ئەڭ ياخشى كۆرگەن دوست ـ بۇرادەرلىرىدىن ئايرىلىدۇ. بۇ ئازابلارنى بىز ئۆز بېشىمىزدىن ئۆتكۈزمىسەكمۇ ئۇلارنىڭ كۆزىدىن ئاققان ياشلىرىدىن، سامانداەك سارغايغان چىرايىدىن ئىڭىكىنى تۇتۇپ غەمگە پېتىپ ئولتۇرۇپ كېتىشلىرىدىن كۆرۈۋالالايمىز.

تېخى ئۇنىڭ ئۇستىگە كېسەل ئازابى، ئاغرىق ئازابى، قېرىلىق ئازابى، ئاچلىق ئازابى، يول ئازابى، ئىكولوگىيىلىك تەبىئەت ئازابى، پۈتۈرۈم ئىسسىق ياكى سوغۇق ئازابى، قۇم - بوران ئازابى، ئاپەت ئازابى، ئۆلۈم ئازابىغىچە ئاھ مانا بۇ دۇنيا، مانا بۇ ھايات، مانا بۇ تۇرمۇش باشتىن ئاخىرغىچە ساپ ئازابقا تولغان. ئەمما بىز رەھمان - رەھىمنى 114 قېتىم تەكرار ئوقۇيمىز. ئاللاھنىڭ رەھمىتى غەزىپىنى بېسىپ چۈشكەن. ئاللاھ بەندىلىرىگە ئانا بوۋاق بالىسىغا رەھىم قىلغاندىنمۇ يەك رەھىم قىلىدۇ دەيمىز. ئەمما بۇ ئازاب نىمە ئۈچۈن؟ زادى نىمە ئۈچۈن؟ بۇ سۆزىمىز نېمىشقا زىت؟ بىر - بىرىگە ماس كەلمەيدۇ؟ (تېخى مېيىپلىق ئازابى، تېخى ئىمانسىزلار باي - بايلىقات ياشايدۇ، خاتىرجەم ئۆتىدۇ، مۇناپىق بايغا ھېچ ئىش يوق، يوقسۇز كەمبەغەل، ئون بالىسى بار بىر كىشىنىڭ قوي كالىلىرى ھارام بولۇپ قالىدۇ، بۇ زادى نېمە ئۈچۈن؟ ھۆرمەتلىك ئۇستازىم ماڭا بىر - بىرلەپ جاۋاب بەرسىڭىز. قەلبىم ئارام تاپسا مەنمۇ سىلىدەك ئىلىم دېڭىزىدا ئۈزسەم، گۆھەر سۈزسەم، خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلسام ئاللاھنى رازى قىلسام دەيمەن دەپ سوراپتۇ.

روھى دۇنيادىن كەلگەن ھېلىقى نۇرانى ئادەم سياقىدىكى ئۇستاز، تەبەسسۇم بىلەن كۈلۈپ قويۇپ، ئوقوغۇچىسىغا بىر - بىرلەپ جاۋاب بېرىشكە باشلاپتۇ. ئەي سۆيۈملۈك ئوغلۇم مەن سېنىڭ قورقماس، ئىرادىلىك، جۈرئەتلىك، قەيسەر، باتۇر ئىكەنلىكىڭنى بىلىمەن. سۇئالىڭ ناھايىتى ئوبدان قويۇلدى، چۈنكى، ئالىم جاۋاب تاپالماسلىقىدىن ئەمەس بەلكى سۇئال تاپالماسلىقىدىن ئەنسىرىسۇن، سۇئاللا بولىدىكەن جاۋاب چىقىدۇ. مۇشۇنداق چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىپ سۇئال قويمىغىچە ئىلىم دېڭىزىدا ئۈزگىلى، شۇنداقلا گۆھەر سۈزگىلى بولماس. سۆزلىمىگە قۇلاق سال. سەن بۇ دۇنيانى مۇھەببەتسىز، ئادالەتسىز، قانۇن - ئىنتىزامسىز، پۈتۈنلەي ئازابقا تولغان مېھرى - شەپقەت رەھىمدىللىك پەقەتلا يوق ئىكەن دەپ چۈشۈنۈپ قاپسەن، ئەمەلىيەتتە پۈتۈنلەي رەھمەت، نېئمەت، مۇھەببەت، مېھرى - شەپقەت، كۆيۈنۈش، ئاسراش، قوغداش بىلەن تولغاندۇر.

ئەمما سەن بۇنى ئىلىمىڭنىڭ ئازلىقى، بەلكى، يوق دېيەرلىكى بىلەن چۈشىنەلمەپسەن. مەن ساڭا بىر - بىرلەپ چۈشەندۈرۈپ قويماي، قۇلاق سېلىپ ئاڭلا!

تۇغۇلۇپ ئەسكى كۆرپىگە يېغلاپ چۈشۈشۈڭدىكى ھىكمەت بىرىنچى، ئۇ بىر خار نەجىس سۇ ئىدى، ئەرزىمەس يوقلاڭ نەرسە ئىدى. ئەسلىدىلا يوق ئىدى، مەھرىبان ئاللاھ ئۇنى ئەسلى بىر تال ئىسپىرما ھۈجەيرىسىدىن نەچچە تېرلىيون ھۈجەيرىگە كۆپەيتىپ، قاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىدە بۇرۇنقىلارغىمۇ، كېيىنكىلەرگىمۇ ئوخشىمايدىغان ھەتتا بارماق ئىزىمۇ بىر - بىرىگە ئوخشىماس ھالەتتە چىرايلىق بىر سۈرەت ئاتا قىلىپ، ئىنسان قىلىپ ياراتتى. ئۇ ئىنسان ئەسكى كۆرپە ئۈستىگە يېغلاپ چۈشكىنى ئازاب ئەمەس. بەلكى، رەھمەت، نېئمەت دەپ بىلسۇن.

ئىككىنچى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەريەم ئوغلى ئىيسا ئەلەيھىسسالامدىن باشقا ھەممە بالىغا شەيتانلىڭ چېقىلىشى، چىمدىشى، شۇ ئارقىلىق يېغلىشىنى دېگەن. مەلۇم بىر جايا - مۇشەققەتتە تۇغقان ئانا، بالىسىنىڭ راس ئىنسان بالىسىمۇ ياكى ھايۋان سۈرەتتە چۈشتىمۇ، ئۆلۈكمۇ - تېرىكمۇ، گاچىمۇ، ئۆز غىمىدىن، ئازابىدىن سىرت مۇشۇ غەمدە بولىدۇ. بالا يېغلاپ چۈشسە ئۇ ھايۋان ئەمەس ياكى ئۆلۈك ئەمەس. ھاياتكەن، گاچا ئەمەس زۇۋانى ساقكەن دەپ خۇشال بولىدۇ، شۇ يېغا ئاۋازىدىنلا قىز ياكى ئوغۇللىقىنى بىلەلەيدۇ. ئەگەر بالا يېغلىماي چۈشسە قازان چىلەكلەرنى چېلىپ

تىنىقىنى تەكشۈرۈپ ئۆلۈكمۇ دەپ غەم قىلمىسەن. ئۇ ئەرزىمەس نەجىس سۈنىڭ ئورنى ھاجەتخانىدىن ئەزالىرى ساق بىر ئىنسان بولۇپ چۈشكەن، ئەسكى كۆرپە مىڭ ياخشى، بۇ بالىنىڭ قورساق ئىچىدىكى پەرۋىش قىلىنىش، ئورۇقلىنىش، تېشىغا چىققاندىن كېيىنكى سۇ، سۈت، تاماق، كۆيۈنىش، تەربىيە بېرىش، قوغداش قاتارلىق ھەممەتنى سۆزلەپ تۈگىتەلمەيمەن، بۇلارنى سەن «كىتابەتتە ۋاھىددىن»، «ئىماندىن بىئولوگىيە»دىن تەپسىلى كۆرۈۋالىسەن.

خۇلاسە، سەن ئازاب دېگەن ئىش ئەمەلىيەتتە، راھەت، ھەممەتتۇر. خوش سەن كىچىك بالا گۈناھسىز تۇرۇپ كېسەل بولىدۇ، ھەرخىل ئازابلارغا قالىدۇ دېدىڭ. تېخى ھايۋانلارمۇ بار. بۇنىڭدىكى ئاللاھنىڭ ھەمىتى ۋە ھىكمىتى شۇكى، كىچىك بالىنى تاۋلاپ تۇرۇپ، ئەدەپلەپ تەربىيە قىلغاندەك ئۇنىڭ روھىنىمۇ ئاشۇ ئازابلار بىلەن تاۋلاپ تەربىيلەش لازىم. زىيانغا يولۇقمىغان ئىنسان ئازغىنە زىياندىن ئۆزىنى يوقۇتۇپ قويىدۇ. ھەتتا بەزىسى ھەسرەتتە ئۆلىدۇ، دەرت، خاپىلىق، ئازاب كۆرمىگەن ئىنسان كىچىككىنە خاپىلىق، ئازاب كەلسە خۇددىنى يوقۇتىپ خۇددى مەجنۇنەدەك گاراڭلىشىپ ئۆزىگە ۋە باشقىلارغا زور زىيان سالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن روھى ئىددىيىنىمۇ چۈشەندۈرۈش، تەربىيلەش لازىم.

ئىككىنجى، بالا ئاتا ـ ئانىنىڭ يۈرەك پارىسى، ئاللاھ بالىنى كېسەل قىلىش چوغدەك قىزارغان مەشكە چاپلاش، قىزىق ئاشقا قولىنى سالدۇرۇش، سۈپىدىن يېقىتىش ئارقىلىق ئاتا ـ ئانىغا ئىقتىسادىي چىقىم، زىيان سېلىش بىلەن سىنايدۇ. شات ـ خۇراملىققا چۈمگەن ئىنسان مەنىۋى ۋە ماددىي زىياننىڭ ئاچچىق تەمىنى تېتىپ سىناقنى باشتىن كەچۈرىدۇ. ھەممىنى باشقۇرغۇچى كۈلدۈرمەيدىغان، يىغلىتالايدىغان ئاللاھنى ئەسلەيدۇ. ھەر ھالدا ئاللاھقا شۈكۈر قىلىپ، سەبرى قىلامدۇ ياكى ئاھۇ ـ زار قىلىپ دات ئېيتىپ گۇناھ قىلامدۇ؟ بۇ بىر سىناق، بۇ ئىشلار باشتىن ئۆتسە باشقىلارمۇ شۇنداق كۈنگە قالسا، ياردەم قىلىدۇ، ھەمكارلىشىپ كۆيىنىدۇ. ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن ئوبدان بىلىدۇ. شۇ ئىلمى غەيبنى ئاشكارىلاش ئۈچۈن بەندىنى سىناش ئىشىدا پەرىشتىلەرنىڭ خاتىرلىشى ئۈچۈن ئىنسانىنىڭ ئۆزىنى ئىقرار قىلدۇرۇش، قايىل قىلىش ئۈچۈن، خۇشاللىقىدا كۆرەڭلەپ باشقىلارنى مەسخىرە قىلىپ، تەكەببۇرلۇق قىلماسلىق، ئاللاھنى ئۇنتىماسلىق ئۈچۈن ئۆزىگە يېلىنىدۇرۇپ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىش ئۈچۈن، قاتقان قەلبىنى ئېرىتىش ئۈچۈن شۇنداقلا ئۇنىڭ خوشنا، دوست ـ يارەنلىرىنىمۇ سىناش ئۈچۈن ئاشۇنداق كېسەل ئازابىنى ئورۇنلاشتۇرغان.

مەيلى چوڭ مەيلى كىچىك كىشى بولسۇن، كېسەل ئازابىدا يىغلايدۇ، ھەتتا ھايۋانلارمۇ ھەر خىل ئاۋازلارنى چىقىرىپ ئازابلانغىنىنى ئىپادىلەيدۇ، بۇ ئازابنىڭ ھەممىسىمۇ بىر ئاللاھنىڭ رەھمىتىدۇر. چۈنكى، ئۇلار كېسەل ئازابىدا ئازابلانمىسا، ئۆزىمۇ ئۇقمىسا بىزگىمۇ ئۇقتۇرمىسا بىز ئۇلارنىڭ ئىچكى كېسىلىنى بىلمەي، دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ داۋالاتمايمىز. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار تىزلا كېسىلى ئېغىرلاپ ئۆلۈپ كېتىدۇ. بۇ ئازابدىن خەۋەرسىز قالسا، كېسەلدىن خەۋەرسىز ئۇنىڭدىن بىخەۋەر قالسا، ئەجەلدىن خەۋەرسىز قېلىپ، سەۋەب قىلىنماي ئۆلۈپ كېتىدۇ.

خۇلاسە، كېسەل ئازابى يەنىلا ھاياتلىقنىڭ داۋامى بولىدۇ. ئىنسانلار ھايۋانلار ئاچلىق ئازابىغا دائىم يولۇقىدۇ، بۇنىڭدىكى ھىكمەت شۇكى، ئىنسانلار بۇ ئازابنى بىلمىسە ئۆزىنى ناكا قىلىدۇ، قورساق ئاچقىنىنى بىلمەي تاماق يىمەي كېسەل بولىدۇ ـ دە، ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. ھايۋانلارمۇ ئاچلىق ئازابىنى تارتمىسا بىر نەرسە يىمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن سەمرىمەيدۇ، دېمەك، بۇ ئاچلىق ئازابى جانغا

راھەت ھاياتلىقنىڭ داۋامى بولىدۇ، رەھمەت بولىدۇ. تائامنىڭ لەززىتى بولىدۇ، قەدىر ـ قىممىتى بولىدۇ، بۇلار ئەملىيەتتە ئازاب ئەمەس، رەھمەتتۇر.

كېسەل قىلىش يەنە شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئاللاھ كېسەل سەۋەبىنى ئۆز قۇدرىتىنىڭ پەردىسى قىلغان، ئۇلارنىڭ جېنىنى ئالغاندا، ئۇلار ئاللاھ ئالدى دىمەي، پالانى كېسەل سەۋەبىدىن داۋالاش ئۇنۇم بەرمەي ئۆلدى، بولمىسا ئۆلمەيتتى، دېيىشىدۇ. ھەقىقى مۆئمىن بۇنى تولۇق چۈشىنىدۇ، ۋە ئىشىنىدۇ، سەۋرى قىلىدۇ. كېسەل ئەملىيەتتە دات باسقان تۆمۈرنى كۆرەك ئوتىدا تازىلىغاندەك ئىنسانىنى گۇناھىدىن تازىلايدۇ. گۇناھقا كاپارەت بولىدۇ، سەۋرى قىلالىسا ئەجر كاتتا بولىدۇ. ھەتتا شەھىدلىققا يېتىدۇ. كېسەل بولۇپ ئۆلمەكچى بولغان كىشى ئازابلانماي، بەلكى، خۇرسەن بولۇشى كېرەك. چۈنكى، ئۇ ئۆلىدىغان ۋاختىنى بىلىۋالىدۇ، ئاللاھ يولىدا ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىق قىلىدۇ. تۆۋبە ـ ئىستىخفار ئېيتىدۇ، ۋەسىيەت قىلىدۇ. كىشىلەردىن رازىلىق ئالىدۇ، باشقا كىشىلەرمۇ ئۇلاردىن رازىلىق ئېلىۋالىدۇ. كېسەل ئۆلۈمنىڭ ئەلچىسى بولغاچقا ئىنسانغا ئۆلۈمنى ئەسلىتىدۇ. ئىنسان ئۆلۈمنى ئەسلەپ تۇرغاچقا ئىنسانپەرۋەرلىك قىلىدۇ، كېسەل كىشىلەردىن كېسىلىنىڭ ئېغىر ـ يېنىكلىكىگە قاراپ ئۇلاردىن بەزى ۋەزىپە ئېلىپ تاشلىنىدۇ. ئۇلار ئۇ ۋەزىپىنى قىلمىغانغا گۇناھكار بولمايدۇ، ئەمما ئادەم ئۇرۇشقا قاتناشمىغاندەك، ئىنسانلار بۇ دۇنيادا كېسەل ئازابىنى تارتقانلىقتىن جەننەتكە كىرسە كېسەل بولماي سالامەت تۇرغانلىقىغا خۇشال بولىدۇ، ئۆزىنى بەختلىك ھېس قىلىدۇ.

ئىنسانلار كېسەل بولۇشى بىلەن ساقلىقنىڭ قەدرىنى بىلىدۇ، كېسەللەرنىڭمۇ قەدرىنى قىلىدۇ، ھەمكارلىشىپ ياردەم قىلىدۇ، كېسەل ئاللاھ تەرىپىدىن سىناق بولغىنىدەك بىر قىسىم دورىلارنىڭ كەشپ قىلىنىشى ۋە تەجرىبىگە سىناق بولىدۇ، شۇنداقلا كېسەل سەۋەبىدىن نۇرغۇنلىغان دورا ماگىزىنلىرى ۋە دوختۇرخانىلار تىجارىتىنى ئاقتۇرىدۇ، نۇرغۇنلىغان ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر مۇئاشتىن بەھرىمەن بولىدۇ، كېسەل يوقلاش ئارقىلىق نۇرغۇن ساۋابقا ئېرىشىۋالىدۇ، شۇنداقلا ئاشۇ كىسەل يوقلاش ئۈچۈن سېتىۋېلىنغان سوۋغاتلارنى ساتقان ماگىزىن تىجارىتىنى داۋاملاشتۇرىدۇ. نۇرغۇن سېخى بايلارنىڭ ساۋاب تېپىشىغا پۇرسەت يارىتىلىدۇ، پادىشاھ، ۋەزىر، ھاكىم، ۋالىي ھوقۇقدارلارنىڭ ۋە شۇنداقلا دۆلەت قۇرۇشىغا سەۋەبچى بولىدۇ. كېسەل نۇرغۇن يامان كىشىلەرنىڭ يامانلىقىنى تونىيدۇ، يامان كىشىلەر كېسەلگە گىرىپتار بولۇش بىلەن بىرگە باشقىلارغا ئىبرەت بولىدۇ.

ئاللاھ كېسەل ئارقىلىق ئۆزىنى تونۇتىدۇ، يامانلارنى تىزگىنلەيدۇ، كېسەلدىكى مىكروپ ئاللاھنىڭ قوشۇنى، كېسەل قىلىشىدا ھەرخىل ۋىرۇس، مىكروپ قاتارلىق قوشۇن ئىشقا سېلىنىدۇ. ۋابا ئارقىلىق بىراقلا ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلغىلى بىرلا ۋاقىتتا نۇرغۇن كىشىنى يوقاتقىلى بولىدۇ، كېسەل ۋىرۇس، مىكروپلار بىلەن دۈشمەن دۆلەتلەرگە ھۇجۇم قىلغىلى بولىدۇ، ۋە يوقاتقىلى بولىدۇ، كېسەل سەۋەبىدىن نۇرغۇن كىشىلەر پىنسىيىگە چىقىپ، خىزمەتتىن توختايدۇ، ساقايتسا قايتا بارمايدۇ. بەزىلەر يالغان كېسەلدىن پايدىلىنىپ ئارام ئالىدۇ. خۇلاسە گەپ بۇ ھىكمەتلەرنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. بىزنىڭ بىلىشىمىز مۇشۇنچىلىك، كېسەل ئازاب ئەمەس ئەسلىي ئۇ بىر ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە بىزلەرگە بەرگەن نېئمىتى. ئەمما نادان ئىنسان سەۋرى قىلماستىن تەپەككۇر قىلماستىن ئۇنى ئازاب دەپ چۈشىنىپ قالغان. كېسەلگە ئوخشاش ئازابنى ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغانلام بولسا ھىكمىتى، رەھمىتى بار، خۇددى خضر عليه السلام كېيمىنى تېشىۋەتكەندەك كىچىك بالىنى ئۆلتۈرگەندەك

ئەمما بۇنى ئىنسان زاھىر بىلىم بىلەن چۈشىنەلمەيدۇ. ئەي بالام سەن يۇقىرىدا كىچىك بالىلارنى قېقلىپ - سوقۇلۇپ، يىغا - زارە بىلەن ياشايدۇ. تېخى يېتىم قالىدۇ دېدىڭ. بۇنىڭدىكى ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە ھىكمىتى شۇكى، ئاللاھ ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانىنىمۇ ئاتا - ئانىسىز زىمىنغا تاشلىغان، نۇرغۇن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاتا - ئانىسىنى ئۇ چوڭ بولۇشىدىن بۇرۇن ئېلىپ كەتكەن، جۈملىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنۇ شۇنداق، ئىيسا ئەلەيھىسسالامنۇ ئاتىسىز، بۇلار تاللانغان كىشىلەر ئاللاھقا ئەڭ يېقىن كىشىلەر، ئاللاھ ئىنسانلارنى ئۆزىگە شۇنداق يېقىن قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنىلا ئەسلىسۇن دەپ ئاللاھقىلا يۆلەنسۇن ۋە تەۋەككۈل قىلسۇن دەپ ياردەمنى ئاللاھدىنلا سورايدىغان بولسۇن ئۈچۈن يېتىم قىلىدۇ، ۋە يەنە خۇراپىي ئاتا - ئانىغا ئەگىشىپ زالالەت يولىدا مېڭىپ ئازمىسۇن، خاتا تەرەپنى ئالمىسۇن ئۈچۈن، مۇستەقىل پىكىر قىلىدىغان، توغرىنى ئەركىن تاللاپ ماڭسۇن دەپ يېتىم قىلىدۇ. ھەقتىن توسىدىغان ئاتا - ئانىدىن يېتىملىك ياخشى، يېتىملىكتە چوڭ بولغان مۆئمىن پەقەت بىر ئاللاھنىڭلا ئەمىر - پەرمانىنى ئاڭلايدۇ، شۇ بوينىچە ئىككىلەنمەي مەسلىھەت سالماي ھەقتە چىڭ تۇرۇپ ماڭىدۇ، باشقىلارغا تايانماي مەخلۇقتىن ياردەم سورىماي مۇستەقىل ئۆز قولى بىلەن ئەمەل قىلىدىغان بولۇپ چىقىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئاجىزلىقىدىن ئوغرىلىقمۇ قىلالمايدۇ. قېقىلىپ - سوقۇلۇپ باشقىلار تەرىپىدىن بوزەك قىلىنسا، چوڭ بولغاندا ئاجىز يېتىم - يېسىرلەرگە زۇلۇم قىلمايدۇ، يېتىم باشقىلارغا ئىبرەت بولىدۇ. بالىلارنى يېتىم قىلمايدۇ، ئاتا - ئانىنىڭ قەدرىنى ئوبدان بىلىپ قالىدۇ، ھەتتا دۆلەتمۇ يېتىم - يېسىر، ئاجىز - مىسكىنلارغا يار - يۆلەك بولۇش جەمئىيىتىنى قۇرىدۇ.

بىر ئاتا - ئانىغا قارىغاندا، ھەممىسى ئۇ يېتىمگە ياردەم قىلسا، ئۇنىڭ ئىشى مۇراد - مەقسىدى ئاسان ھەل بولىدۇ، ئەگەر چۈشەنسە كۆپ ئاتا - ئانىلارنىڭ ياردىمى ياخشى بولىدۇ، مەن بەك مۇبالىغە قىلۋەتكەن بولۇشۇم مۇمكىن، چۈنكى، مەن ھەقىقىي بىر مۆئمىنلەر جەمئىيىتىنى دىمەكچى، ھازىرقى يېتىملىكنىڭ ئەڭ چوڭ ھىكمىتى، پايدىسى شۇكى، ئۇنىڭغا ھەقەقەتنى چۈشىنىدىغان ئالىملار غەمخورلۇق قىلىدۇ، ئۇ شۇ ئالىملارغا ئەگىشىپ ماڭغانلىقىدىن خۇراپىي، مۇتەئەسسىپ بولماي ھەقىقەتچى بولۇپ چىقىدۇ. يېتىملىك ئاللاھنىڭ باشقا بەندىلەرنى سىنايدىغان سىنىقى، ئۇلارمۇ بۇ سىناقتىن ئۆتىدۇ. يېتىم ئاجىزلىقىدىن يۇۋاش، مۇلايىم، قەلبى يۇمشاق، تەكەببۇرمۇ ئەمەس، ھاكاۋۇرلۇقتىن، زۇلۇمدىن خالىي ھالدا ئۆسۈپ يېتىلىدۇ. بۇ دۇنيانىڭ ھەرخىل خۇمدانلىرىدا تاۋلىنىدۇ، ئۇ مۇشۇنداق سۈپەتلەرگە ئىگە بولغاچقا، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلىنىڭ ئەمر - پەرمانىغا بويۇنتاۋلىق قىلماي، باش ئىگمىدۇ. يېتىم، يالغۇزلۇق، غۇربەتچىلىكتە غەم بىلەن ياشىغاچقا كېيىن ئۇ ئىقتىسادچىل كاتتا بايدىن بولۇشى مۇمكىن، يېتىمگە كېپىل بولغۇچى رەسۇلۇللاھ بىلەن جەننەتتە بىرگە بولىدۇ، بۇ كاتتا رەھمەتكىمۇ يېتىملىك يەتكۈزگەن، يېتىم زۇلۇمغا ئۇچراپ تۇرغاچقا دۇئاسى تېز ئىجابەت بولىدۇ، يېتىملىك باشقىلارنىڭ قاتقان قەلبىنى يۇمشىتىش رولىنى ئويناىدۇ، يېتىم بالىلارنى باقمەن دەپ توي قىلمىغان ئانا جەننەتتە رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرگە بولىدۇ، بۇمۇ كاتتا رەھمەت يېتىمنىڭ ئەڭ زور بەختى، ئۇنىڭ ئىسمى قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان ئىسلام دىنىدا يېتىمنىڭ مېلىنى تىجارەت بىلەن كۆپەيتىپ قويۇشقا، يېتىمگە قاتتىق قوللۇق قىلماسلىققا، ياخشىلىق قىلىشقا، تائام بېرىشكە ئالاھىدە قانۇن تۇرغۇزۇلغان، بالاغەتتىن كېيىن يېتىملىك يوق، كېيىن ئۇ مۇستەقىل ئەركىن

ياشايدۇ، مۇستەقىللىقنى ئۆزىگە ئادەت قىلىدۇ. يېتىملىكنى رەھىمسىز ۋەھشي كەڭ - كۆلەملىك ئۇرۇش كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. شۇ سەۋەبلىك گېنرال، زالىم قاتاردا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ. ئۇرۇشقا تېگىشلىك ۋاقىتتا ئۇرۇشماي بولمايدۇ، يېتىملەرنىڭ ھالىغا ئېچىنغان دۆلەت، قوماندان ۋە ئەسكەرلەر ئۇرۇش توختىتىدۇ، كېلىشىم تۈزۈپ سۈلھىلىشىدۇ ۋە ياكى تەسلىم بولىدۇ.

خۇلاسە، يېتىملىكنىڭ سەن ئويلىغاندەك ئازابلا بولۇشى ناتايىن، ئۇمۇ بىر رەھمەت. ئاللاھ ھەممىگە ئالىمدۇر، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، ئى بالام، سەن يۇقىرىدا بالىلار مەكتەپ تۇرمۇشىدا نامرات ئۆتىدۇ، يوقسۇلچىلىقنىڭ دەردىنى تارتىدۇ دېدىڭ. بۇمۇ ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرغان رەھمىتى بولۇپ، زور ھىكمەت بار، ئوقۇغۇچىلار ئەقىللىق يېتىشكەن ئالىم بولماستىن بەلكى نادان، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنى ئوقۇتىمىز. ئىنسان ئوقۇغۇچىلا بولىدىكەن نادان ھېسابلىنىدۇ، ئەگەر ئۇلارنىڭ يانچۇقىدىن پۇلىنى كەم قىلماي بېرىۋەرسەڭ، ئۇلار باغچىلاردا، رېستۇران، تانسىخانىلاردا، قىمارخانىلاردا تېخى يەنە زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش سورۇنلىرىدا قالايمىقان دەسسەپ يۈرۈپ، ئېلىم ئالمايدۇ، مۇتەخەسسىس، دوكتۇر، پىرافىسسور، پەيلاسوپ دېگەن ئۇنۋانغا ئېرىشىش ئۈيۈقتا تۇرسۇن، بەلكى، ئۇلار ئىپلاس، رەزىل ئوغرى، بۇلاڭچى، قاتىل بولۇپ چىقىدۇ. شۇڭلاشقا، ئۇلارغا تەربىيىنى ئوبدان بېرىش بىلەن بىرگە كىيىم - كېچەك، يىمەك - ئىچمەكنى بېرىشتىن سىرت ئوقۇش ماتېرىياللىرىنى تولۇق ئېلىپ بېرىش، يېنىدا ئوشۇق پۇل قويماسلىق لازىم. ئوقۇغۇچىلار ئىلمىگە بېرىلگەن، كىتاب خۇمارى بولغان چاغدا، ئۆزىنى قانداقمۇ بەختسىز، ئازاب ئىچىدە ھىس قىلسۇن. ئىلىم بىلەن پەن - تېخنىكا ئارقىلىق بىرەر كەشپىياتتا نەتىجە قازىنىپ ئۆز خەلقىگە دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا مەنپەئەت يەتكۈزۈش ئەڭ زور بەختتۇر.

بۇنىڭ ئۈچۈن، جاپالىق تېرىشىش، مەنىۋى ۋە ماددى بەدەل تۆلەش، ھارماي - تالماي ئۆز ئىشىنى ئاخىرىغا ئېلىپ چىقىش لازىم. زور بەختكە بولۇپمۇ مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشىش ئۈچۈن، تۆلىگەن ئازغىنا بەدەللەر، تارتقان قېيىنچىلىقلار، ئازاب ئەمەس، بەلكى، بەخت. چۈنكى، ئىلىمدىن مەنىۋى ئوزۇق ۋە لەززەت ئالىدۇ. ماددى لەززەت بولسا ببشى جاپا - مۇشەققەت ئاخىرى نىجىسلىق بولىدۇ. ئىلمى لەززەت باشتىن ئاخىر مەڭگۈ راھەت ۋە لەززەتتۇر.

ئاللاھدىن قورقمىغان ھەممىدىن قورقىدۇ، ئاللاھدىن قورقىغاندىن ھەممىسى قورقىدۇ. ئاللاھدىن پەقەت ئالىملار قورقىدۇ. شۇڭا، ئالىملار دۇنيانىڭ خوجىسى، پادىشاھى، زۇڭتۇڭى، ھاكىمى، قازىسى، ئۇستازى، يول باشچىسى، مەسلىھەت بەرگۈچىسى.

بۇ دۇنيادا بېرىلگەن بۇ ئۇنۋانلار ئۇنىڭ بەختىگە يېتىپ ئاشامدۇ؟ يۇقىرقى ئالىملار ئوقۇغۇچىلاردىن چىقىدۇ خالاس. ئوقۇغۇچىلار قانداقمۇ ئۆزىنى بەختسىز ئازاب ئىچىدە ھىس قىلسۇن؟ ئىلىمدىن، ھەقتىن توسۇپ قويغان بايلىقتىن پېقىرلىق ياخشى، ئاشۇ ئوشۇق دۆلەت، زاپاس پۇل بەتخەجلىك، ھاكاۋۇرلۇق، تەكەببۇرلۇق ئۇنى دەرس ئوقۇشتىن، تەكرارلاشتىن، كىتاب ئوقۇشتىن، ساۋاقداشلىرى بىلەن ياردەمدە بولۇشتىن، يۇقىرى بىلىمدىن، كاتتا ئۇنۋاندىن، دۇنيا ئاخىرەتلىك بەختتىن توسۇپ قويىدۇ. ئەمەلىيەتتە تېرىشىپ ئېلىم ئېلىۋاتقان ئوقۇغۇچىنىڭ يېنىدا زاپاس پۇل تۇرۇشى ئۇنىڭ ئۈچۈن پۈتۈن خەلقى ئۈچۈن زىيانلىق پۇل خەرلەپ، ئويۇن - تاماشا قىلىش ئۈچۈنمۇ ۋاقىت كېتىدۇ. ۋاقىت ئالتۇندىن قىممەتلىك دېگەن سۆز بار.

خۇلاسە، زور زىياندىن مۇداپىئەلىنىش، ئەڭ زور بەختنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، ئورۇنلاشتۇرۇلغان بۇ ھىكمەتتىنى ئاللاھنىڭ رەھمتى دەپ چۈشىنىمىز، ئازاب دەپ ھىس قىلماسلىقىمىز لازىم.

خوش، سەن ياش ئوقوغۇچىلارنى ۋە باشقا ئىنسانلارنى مۇھەببەت توغرىسىدا، پىراق يەنى ئايرىلىش ئازابى، ۋىجدان ئازابى، غەزەپ - نەپرەت ئازابى بىلەن ئازابلىنىدۇ. بۇ نېمە ئۈچۈن؟ دېگەن ئىدىك. قۇلاق سال!

مۇھەببەتنى ۋە ئۇنىڭدىكى شېرىن لەززەتنى ياراتقان ئاللاھ، ئازابنى ۋە غەزەپ - نەپرىتنى بىللە ياراتقاندۇر. مۇھەببەت ۋە ئۇنىڭدىكى شېرىن لەززەتنى يارىتىشنىڭ ھىكمىتىنى ۋە رەھمەت ئىكەنلىكىنى ھەممە ئوبدان بىلىدۇ. ئەگەر بىلەلمىسە ئەر - ئايال قايتا مۇھەببەتلىك شېرىن لەززەت بىلەن بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈپ باقسۇن، ھازىر بىز ئۇنىڭ ئازابى ۋە غەزەپ - نەپرەتلىنىشتىكى رەھمەتنى ۋە ھىكمەتنى بايان قىلىمىز.

بۇلارنى مەن باشقىلار بۇ ئازابتا ھىكمەت، رەھمەت بارىكەن دەپ ئۆزىنى ئازابلىشى ئۈچۈن ئەمەس بەلكى، شۇ ئازابقا قالغانلار ئۆزىگە ئۆزى تەسەللى بېرىش ئۈچۈن، ئۆزىنى بەختلىك ھېس قىلىش ئۈچۈن، توغرا چۈشۈنىشى ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرىشىغا رازى بولسۇن ئۈچۈن، بىر - بىرلەپ بايان قىلىمەن.

بىرىنچى، ئاللاھ چەكسىز ئەركىنلىك ۋە خالاش ئىگىسى، ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ئىشقا بىرەرسى نارازى بولالمايدۇ، بۇ ئازابتىكى ھىكمەتنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ئىلمىمىز چەكلىك.

ئىككىنچى، ئىنسانلار ئىچىدىكى ھەقىقىي ئاشىق - مەشۇق بۇ دۇنيادا مۇراد - مەقسىدىگە يېتەلمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار ئاشىق - مەشۇق دېگەن نام بىلەن ۋە مۇھەببەت دېگەن ئۇقۇم بىلەن دۇنيانى زىلزىلىگە سېلىپ، ھەممىگە تونۇشلۇق بولۇپ كەتتى.

ئۇلار تېپ - تېنچ مۇرادىغا يەتكەن بولسا، بۇ داۋراڭ بولمايتتى، بۇ بىر قانۇنىيەتكەن. ئىسلام دىنىغا ئىتتىقاد قىلىدىغان ياكى قىلمايدىغان ئىنسانلار ئىچىدە تويى قىلماقچى بولغان ياكى تويى قىلىپ بولغان ئاشىق - مەشۇقلار ھەر خىل ھادىسە سەۋەبىدىن بىر - بىرىدىن ئايرىلىپ كېتىدۇ. مەسىلەن: ئەر ياكى ئايال بۇ رەزىل دۇنيانى تەرىك ئېتىپ ئاللاھنى ئاخىرەتنى كۆزلەپ ئۆزىنى جىھادقا، ئىلىمگە، ئىبادەتكە بېغىشلاش بىلەن ئاللاھ يولىدا قەھرىمانلارچە مېڭىش بىلەن شۇ يولدا قۇربان بولۇش، شەھىد بولۇش، تۇرمىگە تاشلىنىش سەۋەبىدىن ۋە ياكى ئاتا - ئانىلارنىڭ ئاشىق - مەشۇقىنى ئايرىۋېتىشى دەل ئەكسىچە ياخشى كۆرمەيدىغان بىرسىگە تېگىشى ياكى ئېلىشىنى مەجبۇر قىلىشى مەجبۇرىي ئاجراشتۇرۇش سەۋەبلىرىدىن ۋە ياكى ئىككى تەرەپنىڭ بىرسىنىڭ ئۆزىمە كۆڭۈللۈك قىلىپ مۇھەببەتكە بۇزغۇنچىلىق قىلىش سەۋەبىدىن ياكى ئارىلاشقان ياكى توي قىلغاندىن كېيىن جىسمانىي كېسەللەرنىڭ ئاشكارى بولۇشى، مەسىلەن: سېسىق پۇراش، تىنىقى، قولتۇقى، قۇلىقى دېگەندەك ياكى مەنىۋى كېسەل سەۋەبىدىن يەنى ئەخلاقى ناچار بولۇش، ئۆزىگىرىۋېلىش، كېلىشمەسلىك خاھىشلىرىدىن ياكى ئىككى تەرەپنىڭ بىرى ئىماندىن چىقىپ كېتىش، باي بولۇپ، ئۆزگىرىش، قوش خوتۇنلۇق بولۇپ، ئۆزگىرىش، ھەرخىل سەۋەبتىن ھەتتا ئۆلۈم بىلەنمۇ ئايرىلىپ كېتىدۇ. ھېكمەتلىك ئىش ئىگىسى ئاللاھ مۇشۇ پىراق ئازابنى غەزەب - نەپرەتنى ياراتقان، بۇنىڭ

ھىكمىتى ۋە رەھمەت بولۇشى شۈكى، بۇ مۇھەببەتتىن تەرەققىي قىلدۇرۇپ، ئالەمنى ياراتقان ئاللاھقا ئاپىرىش پەقەت ئاللاھنى ياخشى كۆرىدىغان بولۇش ئۈچۈندۇر.

ئىنسان مەخلۇقنى ياخشى كۆرۈپ، كۆپ ئازابقا ئۇچراپ، پىراق دەردىنى تارتىپ قالغاندا، كۆرەلمەي ياكى مۇرادىغا يېتەلمەي، ئاخىرى داۋاملىق بىللە بولىدىغان ھازىرمۇ نازىر تۇرىدىغان توغرا چۈشىنىدىغان قەلبىنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىنى بىلەلەيدىغان مۇرادىغا يەتكۈزەلەيدىغان مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشتۈرەلەيدىغان گۈزەللەرنىڭ گۈزىلى ياخشىلارنىڭ ياخشىسى يارەمچىنىڭ ئەڭ ياخشى خالىق، رەززاق بولغان 99 سۈپەتكە ئىگە بولغان بىر ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىدىغان بولىدۇ. ئاللاھنىلا ياخشى كۆرۈش مۇھەببەتنىڭ قەدىر ـ قىممىتىنى بىلىپ يېتىدۇ. شۇڭلاشقا ئاللاھ ئۆزىنىلا ياخشى كۆرەشكە تېگىشلىك ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ۋە شۇ مۇھەببەتنى راۋاجلاندۇرۇش، باشقىسىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش ئۈچۈن ئازاب، نەپرەتنى ياراتقان. ئاللاھ دېگەن خالىق ئالدىدا مەخلۇق دېگەن نىمىتى!!!

ئىنسان تۇنجىسىغا غەزەپلەنمىسە، نەپرەتلەنمىسە، ئۇنۇتمىسا ئاللاھدەك مەشۇقىنى تاپالمايدۇ.

چۈنكى، ئاللاھ مەخلۇققا ئالاقە باغلىغان قەلبىگە ئۆز مۇھەببىتىنى ھارام قىلغان، ئەي ئىنسان، جان تومۇرۇڭدىنمۇ يېقىن ئاللاھدەك مەشۇقنى قويۇپ، قايسى بىر مەشۇقنى ئىزدەيسەن.

ئۈچىنچى، ئاشۇ غەزەب ـ نەپرەت، ئازابنىڭ پايدىسىدىن ئاشىق، مەشۇقنى تېزلا ئۇنتۇيدۇ ـ دە، بىر ئۆمۈر پىراق، ئازابنى تارتىپ، دەرت تارتىشتىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ. ئاشۇ غەزەب ـ نەپرەت، ئازابى مەشۇقنى ئۇنىڭ كۆزىگە سەت كۆرسىتىدۇ، ئاندىن ئۇ، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھدەك مەشۇقىغا ئېرىشىدۇ.

تۆتىنچى، ئاشۇ غەزەپ ـ نەپرەت ئازابى بولمىغان بولسا، يەرشارىدىكى مىليونلىغان ئاشىق ئايرىلىپ كەتكەن، مەشۇقىنىڭ كەينىدىن سوكۇلداپ ھېرىپ كېتەتتى. ھېچ ئىشى، خىزمىتى ئاقمايتتى. مىليونلىغان ئاجراشقان ئەر ـ ئاياللار بىر ـ بىرىدىن مەھرىنى ئۈزەلمەي، بويتاق ئۆتۈپ، بىھۇدە ئۆمرىنى شېرىن خام خىيال بىلەن ئۆمرىنى زايا قىلاتتى. باشقا بىرسى بىلەن توي قىلغان تەقدىردىمۇ يەنىلا جەمئىيەت قالايمىقان بولاتتى. ئەر ئايالىنى، ئايال ئەرنى چىدىماستىن ئۆلتۈرەتتى. ئاشۇ غەزەپ ـ نەپرەت ئازابنىڭ ھىكمىتىدىن بۇلار بىر ـ بىرىدىن كۆللى يۈز ئۆرەيدۇ. دۆلەت، جەمئىيەت، ئائىلە، ئىناق خانىرجەم ياشىيالايدۇ.

بەشىنچى، مەخلۇقتەك مەشۇقىدىن ئايرىلسا شۇنداق ئازاب بولىدۇ ـ يۇ، خالىقدىن ئاللاھ دېگەن مەشۇقىدىن ئايرىلسا قانداق بولۇپ كېتەر؟ مۇشۇ ۋاقىتتا دۇنيادا ئايرىلسا، شۇنداق ئازاب بولىدۇ ـ يۇ مەڭگۈلۈك ئاخىرەت دۇنياسىدا بىر ـ بىرىدىن ئايرىلسا قانداق بولۇپ كېتەر؟ ۋاقىتلىق راھەت، لەززەتتىن ئايرىلىش شۇنداقيۇ، مەڭگۈلۈك ئايرىلسىچۇ؟ ئىنسان مانا مۇشۇنى چۈشۈنۈپ يېتىدۇ ـ دە، ئاخىرەت ئۈچۈن كۆرەش قىلىدۇ.

ئالتىنچى، نېمىلا دېگەن بىلەن بۇ بىر ئازاب ـ دە، بۇ ئازاب ئۇنىڭ گۈناھلىرىغا كاپارەت بولىدۇ. ئايەت، ھەدىسلەردە ياخشى كۆرگەن ئەھلى مال، بالا قاتارلىق نەرسىلەردىن ئايرىش بىلەن سىناش گۈناھلىرىغا كاپارەت قىلىش، ئەجىر بېرىش قاتارلىقلار خاتىرلەنگەن.

يەتتىنچى، مىليونلىغان ئاشىق مەشۇقلار ئاشۇ ئازابدىن قورقۇپ، دۇنيا ئاخىرەتلىك تىنچ ـ ئىناق، خاتىرجەم ياشايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار نۇرغۇن ئاپەتتىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ. باللار يېتىم بولمايدۇ. بۇ غەزەپ ـ نەپرەت، ئازابلار دۇنياغا، دۆلەتكە، ئىنسانلارغا ئىبرەت بولىدۇ.

سەككىزىنچى، ئىنسانلارنىڭ بۇرۇنقى ياخشى كۆرگەن كىشىگە بولغان غەزەپ - نەپرىتى يېڭىدىن تۇرمۇش قۇرغان مەشۇقىنىڭ ياكى قۇرماقچى بولغان مەشۇقىنىڭ ياكى ئاخىرەتلىك ۋەدە قىلىشقان مەشۇقىنىڭ قەلبىنى ئارام تاپقۇزىدۇ، ئىشەنچىسىگە ئىگە قىلىدۇ. دىمىسىمۇ قەلب شۇنداق قىلمىسا ۋىجدانسىز بولىدۇ.

توققۇزىنچى، ئاشۇ غەزەپ - نەپرەت ئازابىنىڭ پايدىسىدىن بۇرۇنقى مەشۇقى دۇشمەنگە ئايلانسا، ئىككىلەنمەي، تېز يوقىتالايدۇ. ئۇ غەزەپ - نەپرەت بولمىسا، مېھرى، قەلب رىشتى ئۈزۈلمىسە ئۇنى ئىككىلىنىپ يوقىتالمايدۇ -دە، ئاخىرى ئۆزى ھالاك بولىدۇ. بۇ رەھمەت ھەتتا دۆلەتكىمۇ پايدىلىق.

ئونىنچى، ھايۋانلارمۇ ئىنسانلاردەك ئانا - بالىلىق، ئاكا - ئىنىلىق، جىنسىداشلىق مۇھەببەتكە ئىگە. ئاشۇ غەزەپ - نەپرەت، ئازابدىن بۇلارمۇ تېز ئايرىلالايدۇ، قايتا ئىزدىمەيدۇ. ئىنسانلار پاراكەندىچىلىكىدىن قۇتۇلۇپ، زور پايدىغا ئېرىشىدۇ. گەپنى ئۇزۇن سۆزلىمەي. خۇلاسە، بۇ ئازاب ئەمەس بەلكى، ئاللاھ ئالەملەرگە رەھمەت قىلىپ ھىكمەتلىك ئىش قىلغاندۇر. ئەڭ ئەدناسى ئاللاھ ئازابلاشنى خالىسا ئازابلاۋېرىدۇ. بەندە ئۇنى ئاللاھدىن ئەمەس بەلكى ئۆزىدىن كۆرىدۇ، نۇرغۇنلىغان مۇتەكەببىر، ھاكاۋۇر، خۇشاللىقىدىن ئاللاھنى ئۇنتىغان ئىنسانىنى، ئاللاھ ئاشۇ ئازاب بىلەن ئەدەبنى بېرىدۇ. ھەتتا، يۈرەك كېسىلى قىلىپ جېنىدىن ئايرىيدۇ خالاس.

ئىنسانلارنىڭ جۇملىدىن ئايال كىشى جۇملىدىن كېلىننىڭ قىينىغانسى، يەڭگىسى بىلەن كېلىشەلمەي ئازار يەپ ئازابلىنىشىچۇ؟

بىرىنچى، ئاللاھ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان، بۇنىڭغا ئاللاھ ئۆزى ئالىم.

ئىككىنچى، بۇ ئازابنى ئاساسەن ئىنسانلار ئۆزى - ئۆزىگە قىلىدۇ، ئۆزى سەۋەبىدىن ئۆز گۇناھى ئۆزىگە بولىدۇ. خالىس مۆئمىن بولسا ھېچ ئىش يوق. بۇ بىر سىناق ئىككىلى تەرەپكە سىناقتۇر. بۇ دۇنيادا ھەممە نەرسە ھەممە ئىش ئىنسانىنى سىنىغىلى يارايدۇ. شۇڭا، بۇنىڭغا ئالاھىدە قانۇن تۈرغۇزۇلغان.

ئۈچىنچى، بۇ ئازابمۇ گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ.

تۆتىنچى، كېلىن قىينىغانسىنى خاپا قىلسا، كېيىنچە شۇنىڭغا يارىشا ئۇنىڭغىمۇ بىر كېلىننى بېرىش ئارقىلىق ئۇنى خاپا قىلىدۇ.

بەشىنچى، بۇ ئازاب، بۇ كېلىشمەسلىك ئەرگە چوڭ سىناق، ئانا بىلەن خوتۇن ئوتتۇرىدا زور تاللاش كېلىپ چىقىدۇ. گەپ - سۆز قىلماي جىم تۇرامدۇ؟ ياكى بىر تەرەپ بولامدۇ؟ قايسىنى تاللاش لازىم؟ بولۇپمۇ خاتالىق ئاندا بولسا گەپ قىلماي جىم تۇرۇش ئۇنۇم بەرسە سۆز قىلماسلىق لازىم. ئارىغا ئادەم سېلىش لازىم، ئاچچىق يانسا كېلىشىپ قالىدۇ. ئەگەر زور تاللاشقا دۇچ كەلسە، ئاننىڭ تاللاڭ. ئاننىڭ سېتىۋالغىلى بولماس، خوتۇننى تېپىپ ئالغىلى بولىدۇ. ئەمما بۇ ؟ مۇشكۈل ئۆزى ياخشى كۆرگەن خوتۇننى قويۇۋېتىپ ياخشى كۆرمەس خوتۇننى ئېلىش، ھەقىقى بەخت ئەمەس. شۇڭا، ئامال بار ئىلمىي ئۇسۇلدا ھەل قىلىش لازىم. چارە - ئامال تېپىش لازىم. ئانىلارغىمۇ زۇلۇم قىلىشقا يول يوق. ئۇ كېلىنلەر قاچان ئۇلاردەك بولىدۇ، ئۇلارمۇ ئويلانسۇن، ئالدىراڭغۇلۇق شەيتاندىن. دىمەك، ئاشۇ كېلىشەلمەسلىك ئازابىدا مۇشۇنداق زور سىناق بار، سەۋرى ئاندىن ئەجىر دىگەن سۆز بار.

ئالتىنچى، ئاشۇ كېلىشىملەشمەسلىك، ئازاب سەۋەبىدىن ئەر - ئايال، ئاتا - ئانىسىدىن ئايرىلىپ، بۆلەك بولۇپ چىقىدۇ. مۇستەقىل تۇرمۇش كەچۈرىدۇ. ئۆز ئالدىغا ئىش پىلانلاپ ئۆزى قىلىدۇ. ھورۇنلۇق تۈگەپ ئاتا - ئانىسىغا يۆلىنىۋالمايدۇ. شۇبھى تاپقىلى بولمايدۇ. خۇراپىي ئاتا - ئانىدىن قۇتۇلۇپ ئۇلارنىڭ باشقۇرۇشى، خاتا ئۆرپ - ئادەتلىرىدىن، ھەرخىل قائىدە - يوسۇنىدىن چىقىپ كېتىدۇ. خالقا ئاسىي بولۇپ مەخلۇققا ئىتائەت قىلىشتىن قۇتۇلىدۇ. بىرگە تۇرۇپ خوش ۋە رازى قىلالمىغان ئاتا - ئانىسىنى ئاز تولا بىر نەرسە بىلەنلا رازى قىلالايدۇ. چۈنكى، بۇرۇن ئۇنىڭ ھوقۇقى يوق ئىدى. ھازىر بولسا، ئۇ ئايرىم شەخس ھوقۇقلۇق، ماۋۇ مېنىڭ دېيەلەيدۇ. بىر ئۆيدىكى دە - تالاش، ئۇرۇش - جىدەل، مۇنازىرىدىن قۇتۇلىدۇ. ۋاراڭ - چۇرۇڭدىن قۇتۇلۇپ ئىلىم ھاسىل قىلىدۇ. مەن بۆلەك بولۇپ كېتىپ ئاتا - ئانىنى تاشلاپ كېتىڭلار دېمەكچى ئەمەس. ئەمما ئاشۇ كېلىشىملەمسلىك ئازابى مۇشۇ پايدىلارنى ئېلىپ كېلىدۇ. ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدۇ دېمەكچى. يەنە بىر پايدىسى شۇكى، تاسادىپىي ئاجراشسا شۇ ئائىلىنى ئاسان ئۇنتىيدۇ. ئازابلانمايدۇ، كېلىنمۇ ھەم شۇنداق. كېلىن قىينىئانىسىنىڭ ئۆيىدە قۇلدەك ئىشلەپ خورلۇق ھىس قىلىدۇ. جاپا تارتىپ ئازابلىنىدۇ، بۇ چۇ؟ دېدىڭ. بىز بۇ توغرىلىق يۇقىرىدا ھىكمەت ۋە رەھمەتنى سۆزلىدۇق. شۇنداق بولسىمۇ يەنە ئازىراق سۆزلەيلى.

ئەرنىڭ ئاتا - ئانىسى كېلىننىڭمۇ ئاتا - ئانىسى بولىدۇ. ئۇلارغا ئۆز ئاتا - ئانىسىدەك ياخشىلىق قىلسا، كاتتا ئەجىر، ساۋاب ئالىدۇ. ھەم گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىنسان ئۆزى ياخشى كۆرگەن كىشىگە ياخشى كۆرىنىشى ئۇچۇن ھەم ئۇنىڭغا ياخشىلىق قىلىش ئارقىلىق كۆڭۈل ئىزھار قىلىش ئۇچۇن پۇرسەت بولۇشى لازىم. بۇ خىزمەت شۇ پەرسەتتە بۇ خىزمەتنى رازىمەنلىك بىلەن قىلىپ، ئېرىنى خۇرسەن قىلىدۇ، رازى قىلىدۇ، ياخشى كۆرىدىغان قىلىدۇ. بولمىسا ئىش ئەكسى بولىدۇ. ئەرنىڭ ئىشمۇ بەئەينى مۇشۇنداق ئۇمۇ قىينىئاتا، قىينىئانىسىغا ياخشىلىق قىلىپ، ئىش خىزمەتلىرىنى قىلىپ، سۆزغا تەقدىم قىلىپ، ئۇلارنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىدۇ. قىزنىڭ كۆڭلىنى ئالىدۇ، ئۆزىنى ياخشى كۆرىدىغان قىلىدۇ، ھەتتا، قىز ئاجراشسىمۇ ئۇنتالمايدۇ. بۇنىڭ ئامالى شۇكى، ئۇ يېگىتنىڭ دۇنيا مەنپەئەتى ئۇچۇن شۇنداق قىلغىنىنى مۇھەببىتىنىڭ دۇنيا ئۇچۇن مەنپەئەت ئۇچۇن پايدا ئالغانلىقى ئۇچۇن شۇنداق بولغانلىقىنى ياكى ساختا بولغانلىقىنى بىلسە، ئۆمۈر بويى قۇلدەك ئىشلىتىپ قىينايدىغىنىنى، ئۇرۇپ - تىللاپ ئازابلايدىغىنىنى كېيىن ئاشۇ ئۆينى باشقا كىيىپ ئېغىر كۇنلەرگە، جاپا مۇشەققەتكە قالىدىغىنىنى، دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە زور زىيان تارتىدىغىنىنى بىلسە، ھىچ بولمىغاندا ئاللاھقا ساپ قەلب بىلەن ئاشق بولالمايدىغىنىنى بىلسە، زىمىن رىزىق، ئەر، ئائىلە قەلبى بىلەن ئاللاھ ئوتتۇرىسىدا زور پەردە بولىدىغىنىنى ئاخىرەتتە بولسا، ھەممە ھەممىسىدىن قېچىپ تانىدىغىنىنى بىلەلسە، ئۇنتۇيدۇ. ئۇنتۇپلا قالماستىن تېخى ئۆچ كۆرىدۇ. ئەمما ئۇنىڭ ساختا ياخشىلىق قىلغىنىنى كۆزدە تۇتۇپ، ياخشى كۆرۈۋەرسە ياكى نەپسى شەيتان ھاۋايى - ھەۋەسىدىن ئۇنى ئۇنتىماي ئۆز ئىشىنى توغرا دەپ گۇمان قىلىدۇ. بۇمۇ ئەڭ زور خاتالىق. چۈنكى، ئاللاھ قەيەردە قالدى، ئاخىرەتچۇ، ۋەدە چۇ؟ ئاللاھ ئالدىدا ئۆزىنى گۇناھكار ھېس قىلىش ۋىجدانسىز ھىس قىلىش، تۆۋبە ئىستىخفار ئېيتىش لازىم. ئەمدى نېمە ئەھمىيىتى، نېمىگە پايدىسى، بىز يۇقىرىدا دەپ ئۆتكەن پۇتۇن مەخلۇقتىن غەزەپ - نەپرەت قىلىش ئاللاھقا ئاشق بولۇش ھەممىدىن

ئەۋزەل بولىدۇ.

خۇلاسە، ئەر - ئايالنىڭ ھەر ئىككىلىسى ئاتا - ئانىسىغا ۋە ياكى بىر - بىرىنىڭكىگە خىزمەت قىلىش ئەڭ چوڭ رەھمەتتۇر، يەنى بىردىن بىر پۇرسەتتۇر.

مانا ئەمدى كېلىشكەندىن كېيىن شۇ خۇشاللىقتا سېزىك باشلىنىدۇ. بۇ ئازابنىڭ نېمە ھىكمىتى بار؟

بىرىنچى، ھاملدارلىقنىڭ بەلگىسى دوختۇرغا ئاپىرىپ تەكشۈرتىش ھاجەتسىز، قىز بۇ ھاملىنى يوشۇرۇپ قالالمايدۇ، شۇ ئارىلىقتا ھاملدارلىق ئاشكارا بولسا، ئالدىراپ ئاجراشمايدۇ، ئاجراشسىمۇ ئىددەت مۇناسىۋىتىگە زور پايدىسى بار، شۇنداقلا گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ. خۇددى ھەممە ئازاب گۇناھىغا كاپارەت بولغاندەك، گۇناھلار ھەرخىل چوڭ - كىچىك بولىدۇ. ئازابمۇ شۇنداق، قىزنىڭ ئەتىيازدا سېزىك بولۇشى ئېرىگە زور سىناق بولىدۇ. ئەگەر ئېرى ھەقىقىي ياخشى كۆرسە نېمە دېسە شۇنى دەرھال تەييار قىلىدۇ. ئاللاھ يولىدا بىر بالا، ئاتا قىلغانغا سەدىقە قىلىدۇ، ياكى ياخشى كۆرمىسە ياخشى كۆرىدىغان، كۆيىنىدىغان بولىدۇ، ئەلۋەتتە مەلۇم بىر نەرسىنى يىگىسى كېلىشى ئۆزىگە ۋە بالىغا زور پايدىلىق، ئورۇقنى ياخشىلاش مۇھىم، سېزىك ۋە باشقا خۇسۇسىيەتلەر تەبئىي پەندە بىئولوگىيىدە، تۆرەلمە ئىلمى قىسمىدا كۆپ سۆزلىنىدۇ، سەۋەبى، ھىكمىتى شۇ يەردە.

ھەيز- نېپاسلىقمۇ ئەلۋەتتە كېسەلگە ئوخشاش نۇرغۇن پايدىلىق تەرىپى بار، ھىكمەت ۋە رەھمەت بار، نۇرغۇن كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. كېسەللىك مىكروپىنى، بۇزۇق قانىنى تازىلايدۇ. چىرايىنى گۈزەللەشتۈرىدۇ. داغنى يوقىتىدۇ، قانىنى تازىلايدۇ، ساپلاشتۇرىدۇ.

قانىنى ساپلاشتۇرۇپ، شېرىك ئاتىلىقنى يوقىتىدۇ. شۇڭا، ئۇ ئىددەتتە بەلگىلەنگەن. ئەرنىڭ مۇناسىۋىتىنى ھەيزدە سەككىز كۈن نېپاسدا 40 كۈن ئۈزۈپ قويۇپ، ئۇنى سېغىندۇرىدۇ، ئەلۋەتتە، ھەر نەرسە ئىزدىگەندىن كېيىن تېپىلسا لەززەتلىك بولىدۇ. ئۇستىخاندا، بەدەندە كېرەكسىز ماددىلارنى تازىلاپ چىقىرىدۇ. مەلۇم ھېسسىياتى قوزغالمىغان ۋاقىتتا ھارامدىن ساقلاپ قالىدۇ. گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ. ھەم بۇ بىر سىناق ئاشۇ ئىبادەتتىن توختاپ بىخۇدلىشىپ، ھورۇنلىشىپ كەتكەندىن كېيىن پاك بولغاندا يەنە شۇ تەقۋا پىتى داۋاملاشتۇرالامدۇ؟ ياكى بوشىشىپ كېتەمدۇ؟ رامىزاننىڭ قازاسىنى قىلامدۇ؟ يوق؟

ھاجەتخانىدىكى ھاجەت ئادا قىلىشمۇ شۇنداق، گەرچە ئۇ ياقتۇرۇلمايدىغان ئىش بولسىمۇ ھىكمەت بار رەھمەتتۇر. شۇڭلاشقا پاك بولۇپ، ھەمدۇ ئېيتىمىز

ئەگەر تەرەت كەلمىسە دوختۇرغا چاپىمىز، داۋالاش ئۇنۇم بەرمىسە ھاياتىمىزدىن ئايرىلىمىز، ھاجەتنى ۋاختىدا قىلمىسا كېسەل بولىدۇ. زاپاس، كېرەكسىز نەرسىلەرنى چىقىرىپ تاشلايمىز. بۇ دۇنيادا چوڭ راھەت. بىز پەقەت ھاجەتخانىدىكى سىستېچىلىقنى ياقتۇرمايمىز، بۇ مۇرادىمىزغا جەننەتتە يېتىمىز، ئىنشائاللا، ئۇ يەردە ھاجەت، تۇكۇرۇش، يىغلاش مەۋجۇد ئەمەس، نىجاسەت مەۋجۇد ئەمەس.

يۇقىرقى ھەممە بىز يىرگىنگەن ئىشلار، بۇ دۇنيانىڭ نىجىس پاسكىنا رەزىل ئىكەنلىكىنى بۇ دۇنيانى ھەقىقى مەقسەت قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى ھەقىقى مۇراد جەننەتتە، ئاخىرەتتە ئىكەنلىكىنى بىلدۇرىدۇ. ئاخىرەتنى سېغىندۇرىدۇ، قىممەت قاراش، تەسەۋۋۇر قاراشنى ئۆستۈرىدۇ. جەننەتكە كىرگەندە ئۆزىنى ئاشۇ نىجاسەتلەردىن خالىي كۆرسە مەڭگۈ بىر خىل ھالدا بايقىسا ھەقىقىي بەختتە

ھىس قىلىدۇ. دۇنيانى شۇ زامان ئەستىن چىقىرىلىدۇ.

ئايال كىشىلەر توققۇز ئاي قورساق كۆتۈرىدۇ، بۇ دەمال ئازابدەك قىلىدۇ، لېكىن بۇمۇ زور رەھمەتتۇر. چۈنكى، ئايال كىشى قورساق كۆتۈرۈش ئارقىلىق بىز دۇنياغا كەلگەن، ئاياللار پەيغەمبەرلەرنى، سىددىقلارنى، شەھىدلارنى، سالىھلارنى، ئەۋلىيالارنى، ئۆلىمالارنى، پادىشاھ، زۇڭتۇڭلارنى قورسقىدا كۆتۈرىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش بۆشۈكى بولىدۇ.

ئاياللار قورسقىدا جەننەت ئەھلىنى ياكى دوۋزاخ ئەھلىنى كۆتۈرىدۇ، ھەممىدىن ھۆرمەتلىك ئەڭ گۈزەل ئىنسانىنى كۆتۈرىدۇ، قورساق ئۇلارغا ئەڭ چوڭ ئوزۇق ئامبىرى بولىدۇ. جەننەت شۇڭا ئانىلارنىڭ تاپىنى ئاستىدا بولىدۇ، توققۇز ئاي قورساق كۆتۈرۈپ، 50 ـ 60 يىل راھەت دۆلىتىنى كۆرىدۇ، ئۇلارنىڭ دۇنيانىڭ، دۆلەتنىڭ، دۆلەت كاتتىۋشىنىڭ ئانىسى، خانىشى، مەلىكىسى، پۈتۈن ئىنسانلار ئۇلارنى قەدىرلەيدۇ، ھۆرمەتلەيدۇ. رازى قىلىش، دۇئاسىنى ئېلىش كويىدا بولىدۇ. بۇنىڭ سەۋەبى شۇ توققۇز ئاي قورساق كۆتۈرۈش ئاق سۈتىنى بېرىش، كېچىسى ئۇيقىدىن مەھرۇم قىلىشتۇر، ئەرزىيدۇ زادى ئەرزىيدۇ. گۇناھلار كەچرۈم بولىدۇ، ئۆز ئانىسىنى ئەسلەيدۇ ـ دە، ياخشىلىق قىلسىمۇ سىزنىڭ ئازابى بىلەن قورساق كۆتۈرۈش ئازابى، تۇغۇت ئازابى، ئۇلارنىڭ بالا ئارزۇسىنى قاندۇرىدۇ، ھەتتا، ئۇلار تۇغماي بولدى دەپ كېتىدۇ.

كېلىننى يۆتكەش، تۇغقاندا يۆتكەش، ئېغىرىنى كۆتۈرۈش، چىقىمنى كۆتۈرۈش، خۇيىنى كۆتۈرۈش ئازابى، بۇ ئازاب، خاپىلىقنىڭ شۇنداق ھىكمىتى بارىكى، بىز شۇ ئازابدىن قورقۇپ كېلىن بولىدىغان قىزنى چېكىپ، تاللاپ ياخشى، مۇئمىننى تېپىپ ئېلىپ بېرىمىز، چۈنكى، بۇنىڭدا ئاۋارىچىلىق يوق، شۇنداقلا ئۆز قىزىمىزنىمۇ مۇئمىن تەربىيەلەيمىز. ھەممە جەھەتتىن يارىملىق، ئەخلاقلىق ئىپپەتلىك تەربىيەلەيمىز، بولمىسا باشقىلارمۇ شۇ ئازابتىن قورقۇپ، چېكىپ تاللايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇ ئازاب ئازابلىنىشقا تېگىشلىك ئەمەستۇر. چۈنكى، بىز بىر تەييار بىر قىزنى قىز قىلىۋالىمىز. ئۇنى باشقىلار 18 ، ھەتتا 20 يىل باقتى ئەمەسمۇ؟

بۇ ئىشلارنى بىز كېلىن قىينىغانا ئىشدا سۆزلىگەن.

قۇدا باجىلىق ئىشىمۇ دەققەت قىلىمىز. چۈنكى، چوڭ ئاۋارىچىلىق كېلىدۇ، بۇنىڭمۇ زور ھىكمىتى بار. ئەمەلىيەتتە بۇ ئازابلارنى ئىنسان ئۆزى ـ ئۆزىگە قىلىدۇ. ھەممە جەھەتتىن خالىس مۇئمىن بولسا، دۇنيا ئاخىرەتتە ھېچ گەپ يوق. قانۇندىن چىكەتكەنلەرگە دۇنيا ـ ئاخىرەتتە ئازاب تەييارىدۇر.

تۇرمۇشتىكى گال، مال، بالا دەردى، ئىش ئازابى، بۇ دائىم يولۇقۇپ تۇرىدىغان ئازاب، بۇنىڭدىكى ھىكمەت نېمە؟

ئاللاھ ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ئىشىدا چوقۇم ھىكمەت كۆپ. بەندىلەر ئۆزىگە ئۆزى زۇلۇم قىلغان ئىشلاردا پەقەت ئازابلا بار.

مال، ھاراق، تاماكا، خروئىن، ئەپيۇن ئىستىمال قىلىش ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىش قاتارلىق ۋە ياكى قىمار، جازانە بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ چەكلىگەن. بۇلاردىكى ئازابنى، خاپىلىقنى ئىنسانلار ئۆزى ئۆزىگە كەلتۈرىدۇ ـ دە، شۇنداقتىمۇ يەنىلا ئىبرەت، ھىكمەت بار. ئۇلارنى ئۇ ئىشىدىن ياندۇرىدۇ. باشقىلارغا ئىبرەت بولىدۇ، باشتىن كەچۈرۈپ ئۆزى باللىرىنى ياخشى تەربىيەلەيدۇ ۋاھاكازالار.

ئەمما ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ئىش ـ ئەمگەك، خىزمەت، تىجارەت، ھارغىنلىق، چارچاش ئازابنىڭ ھىكمىتى، رەھمىتى

بىرىنچى، بۇ ئەڭ چوڭ رەھمەت، مەسىلەن، ئەگەر ئاللاھ رىزىقنى ئەمگەكسىز، سەۋەبسىز بەرگەن بولسا، ئالتۇن ـ كۈمۈش، رودا، مىس، نېفىت قاتارلىقلار. ئىنسانلار ئاشۇ نەرسىگە ئىرىشەلمىگەندەك بۇغداي ـ قوناققىمۇ ئېرىشەلمەي ئازاب ئۇستىگە ئازاب، ئۆمرىنى قۇلدەك ئۆتكۈزەتتى. رىزىقنى كۈچلۈك زالىملاردىن مىڭ بىر مۇشەققەتتە ئالاتتى.

بۇ يەردىكى ئەمگەك ئىش، خىزمەت چوڭ رەھمەت بولغان، ئۆزىگە ئۆزى، ئۆز مېلىغا ئۆزى ئىگە بولالىغاندۇر. ئاشۇ ئەمگەكنىڭ ھۆرمىتىدىن رەھمەت ئىكەنلىكىدىن ئۆزىگە ئۆزى خوجايىن بولالايدۇ. بولمىسا يۇقىرقى سەۋەبسىز رىزىققا ئىگە بولالمىغاندەك، ھېچنىمىگە ئىگە بولالمايتتى. بولۇپمۇ، تىجارەتچى، دېھقانلار قۇل بولاتتى. بۇ جاپا، چارچاشتا، زور رەھمەت،ۋە ھىكمەت بارىكەن.

ئىككىنچى، ھالال بېيىپ جاپادىن كېيىن يېيىش، ئۆزى كەسىپ قىلىپ يېيىش، سەۋەبىنى قىلىپ يېيىش، بولار ئەلۋەتتە ئەمەلدىن كېيىن ئەجرىنى كۆرىستىدۇ، ئاخىرەتتىمۇ بىكارغا بىر نەرسە يوق چوقۇم، ئاخىرەت ئۈچۈن، ئاللاھ ئۈچۈن ئىبادەت قىلىش لازىم. زور خىزمەت كۆرسىتىش، ئىلىم ئېلىپ، ئەمەل قىلىش لازىمكەن دىگەننى بىلدۈرىدۇ.

ئۈچىنچى، قىيامەتنى كۆزى بىلەن كۆرگەندەك بولىدۇ، ئاللاھ قۇرئاندا ئىنسانلارنىڭ ئۆلۈشىنى، تىرىلىشىنى، قىيامەتنىڭ يېقىنلىقىنى دۇنيانىڭ تىز يوقىلىشىنى زىرائەت ئۆسۈملۈككە ئوخشاتقان. ھىلى خوراپ تۇگەيدۇ، ھىلى كۆكىرىدۇ، يەنە ئاخىرىدا تۇگەيدۇ. مانا بۇ ئۆلۈپ تىرىلىش ھەر نەرسە ئۆزىنىڭ ئەسلىگە كېلىدۇ، كېتىدۇ، ئۆلىدۇ، تىرىلىدۇ، ئىگىز ـ پەس، ئاستىن ـ ئۈستۈن، دىگەندەك مانا بۇ ھىكمەتنى بىلسۇن ئۈچۈن ئەمگەكنى قول بىلەن قىلىمىز.

تۆتىنچى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى خۇددى دوختۇر جەسەتنى يېرىپ كۆرگەندەك ئەينى كۆرىدۇ. بۇ رەھمەت ھىكمەتتىن شەھەر خەلقى ئۇلارنىڭ باللىرى خەۋەرسىز پەقەت مەكتەپتە نەزەرىيە ئۆتىلىدۇ، بىز باللىرىمىز بىلەن بۇ قۇدرەتنى كۆزىمىز بىلەن كۆرىمىز، ئۆسۈملۈك، ھايۋان، ئىنسان ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش شۇڭلاشقا ئالىملار بۇ ئۈچىنى بىئولوگىيىدە بىرلا كەلتۈرۈپ سۆزلەيدۇ. مۇناسىۋىتىمۇ زىچ بولىدۇ. ھەربىرى جۈپ ئەركەك ـ چىشى پەيدا بولۇشى، كۆپىيىشى، يوقىلىشى، قايتا تىرىلىشى دىگەندەك نۇرغۇن ھىكمەت بار.

بەشىنچى، ئىش ـ ئەمگەك ئىنسانىنى تەربىيىلەيدۇ، جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىن تەربىيىلەيدۇ، تەرەققىي قىلدۇرىدۇر، ئەقلىنى ئۆستۈرىدۇ، كېسەلگە شىپا بولىدۇ، تىنى ساغلام بولىدۇ، كۈن نۇرىدىن پايدىلىنىدۇ، جاپاغا چىدايدىغان چىداملىق، قەيسەر، باتۇر بولۇپ، يېتىلىپ چىقىدۇ.

باشقىلارغا تايىنىپ يۈلىنىپ ياشىمايدۇ، ئىش ـ ئەمگەك سەۋەبىنى قىلىپ قويۇپ، ئاندىن ئاللاغا تەۋەككۈل قىلىشنى ئويلايدۇ، ئاندىن ئۇ رىزقىغا زور ئىشەنچىدە خاتىرجەم ياشايدۇ. ئاشۇ ئەمگەك جاپاسى بولغاچ تەۋەككۈل قىلىپ، ساۋاب تاپىدۇ، ئۆزى ئالغان ئاش، تاپقان مالدىن زاكات ئايرىپ ئەجرگە، ساۋابقا ئېرىشىدۇ، ئەمەل زايا كەتمەيدۇ. شۇنداقلا بۇ ئىش ـ ئەمگەك، خىزمەت بىر سىناقتۇر.

ئىبادەتكە پۈتلىشامدۇ؟ شەيتان ۋەسۋەسىگە ئەگىشەمدۇ؟ يوق، ئىبادەتنى، زىكرىنى قىلالامدۇ ـ يوق؟

ئىنسان مانا مۇشۇ سىناقلاردىن ئۆتۈش بىلەن ئاللاھقا يارايدۇ، ئىش ئەمگەكنىڭ ئەڭ زور ھىكمىتى ئىنسانىنى زور تەرەققىياتقا، سانائەت ئىگىلىكىگە ئېرىشتۈرىدۇ، ئالغا باستۇرىدۇ، ئىشلەپ يېيىشتىن بىر مۇشەققەت بىلەن بىر ئاسانلىق بىللە دىگەن ھەقىقەتكە ئېرىشىدۇ ـ دە! مۇشەققەتكە دۇچ كەلسە ئاسانلىقنىڭ كۈتىدىغان ئۆزىگە تەسەللى بېرىدىغان بولىدۇ. بەزى چاغدا ئىش ئەمگەك ئارقىلىق ئاتا ـ ئانىنى رازى قىلىدۇ، دوستلارغا ياردەم بېرىدۇ، كۆڭۈل ئىزھار قىلىدۇ، مۇھەببىتىگە ئېرىشىدۇ، بۇمۇ زور رەھمەت ئەلۋەتتە، ھىكمەتمۇ كۆپ. گەپنى ئۇزارتمايلى ئاخىرىدا شۇنى دەپ قويىمىزكى، بۇ دۇنيادا مۇشۇنداق جاپا ـ مۇشەققەت كۆپ بولغاچقا ئادەم جەننەتنى سېغىنىدۇ، ئۇنىڭغا ئالدىرايدۇ ـ دە! شۇ جەننەتنىڭ ئەسلىنى قىلىپ كېتىدۇ. ئىككى دۇنيانى سېلىشتۇرىدۇ، ئۆلگەندىن كېيىن مۆئمىن بولسا ئارامغا چىقىدۇ، ئۆلۈمدىن قورقمايدۇ، قەبرىدە ياكى جەننەتكە كىرگەندە ئۆزىنى ئاشۇ جاپا ـ مۇشەققەتتىن قۇتۇلۇپ، ھەقىقىي راھەتكە، ھەقىقىي بەختكە مەڭگۈلۈك بەختكە ئىگە بولغانغا قاتتىق خۇرسەن بولىدۇ، شۇڭلاشقا ئاللاھ جەننەتنى سېغىندۇرۇش، ئۇنى ئاشۇنداق جاپادىن كېيىن قولغا ئالسا لەززەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ۋاقتىلىق بۇ دۇنياغا ئىنسانىنى تاشلىغاندۇر، سىناقنىمۇ يوق دىگىلى بولمايدۇ، ئىش ـ ئەمگەكتە باللىرىمىز بىزنى تەقلىد قىلىپ دورىغاندەك، ئىبادەتنىمۇ دورايدۇ، بۇ ئۆرپ ـ ئادەت ھېسابقا ئېلىنمىسىمۇ يوقتىن ياخشى، كېيىن تۇرلىشى مۇمكىن ياكى ئاخىرەتتىمۇ ئەگەشتۇرۇلىدۇ. بەزى ئىنسانلارغا ئاشۇ رەھمەتلىك ئىش ـ ئەمگەك، خىزمەت بولمىغان بولسا، بىكارچىلىقتا بۇزۇلۇپ، پاسىق بولاتتى. جەمئىيەت قالايمىقان بولۇپ، خاتىرجەم ياشغىلى بولمايتتى. ئۇلارغا قىلىدىغان ئىش تېپىلىپ، ئەسكىلىككە چولىسى تەگمەيدۇ، يالغان بولسا قىش كۈنلەردە يول دوقمۇشلىرىغا قاراڭ ئۇلارغا ئىشنى، ئەمگەكنى قىش ياز 12 ئاي بەرسە ياخشى بولىدۇ، ئىش ـ ئەمگەك بىلەن دۆلەت جىنايەتچىلەرنى ياخشى تەربىيلەيدۇ، بۇمۇ زور رەھمەتتۇر، ھىكمەتلەر ناھايىتى كۆپ، ئاللاھ ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچىدۇر.

ئىنسانلار بەزىدە پېقىرلىق، يوقسۇزلىق، كەمبەغەللىك دەردىنى تارتىدۇ، بۇنىڭدىكى رەھمەت ھىكمەتلەر شۇكى، ئاللاھ قۇرئاندا پۈتۈن پەيغەمبەرلەرگە پېقىر، يوقسۇلارنىڭ ئەگىشىپ ئىمان بىلەن دۇنيادىن چىققانلىقىنى سۆزلىگەن، جۇملىدىن رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق بولغان ئەگەشكۈچىلىرى يوقسۇز، پېقىرلار، قۇللار ئىدى. چۈنكى، ئۇلاردا كىبر، چوڭچىلىق يوق، بويۇنتاۋلىق قىلمايدۇ.

ھەقتىن توسقان بايلىقتىن پېقىرلىق، يوقسۇلىق ياخشى، ئاللاھ قۇرئاندا خالىغان كىشىگە رىزقىنى كەڭرى بېرىش، خالىغان كىشىگە ئاز قىلىپ قويۇش، پېقىر قىلىپ قويۇشنى دىگەن. ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: ئاللاھنىڭ بەندىلىرى ئىچىدە بەزىلەرگە بايلىق يارىتىلمايدۇ ئۇلارنى باي قىلىپ قويسا، ئۇلارغا يامانلىق بولىدۇ، ھەتتا، ئىماندىن قۇرۇق قالىدۇ. بەزىلىرىگە پېقىرلىق يارىشمايدۇ، ئۇلارنى پېقىر قىلىپ قويسا ئۇلار ئىماندىن ئايرىلىپ قالىدۇ. شۇڭا، رەھىم قىلغۇچى مېھرىبان ئاللاھ ئەھۋالنى ئالدىن بىلىپ تۇرۇپ بەزىسىنى باي بەزىسىنى كەمبەغەل قىلىدۇ، يوقسۇز قىلىدۇ. بۇ پېقىرلىقمۇ ياخشى.

جۇمھۇر ئالىملار پېقىرلىقنى ئەۋزەل دىگەن، ئاشۇ ئارقىدىن كۈزىتىپ ھازىرقىسىغا قاراپ، جەننەتكە 500 يىل بۇرۇن كىرىش ھېساب يەڭگىل بولۇش، قانائەت قىلىش، سەۋرى قىلىش، ئاللاھقا تولا يىلىنىش ئاللاھقىلا چوقۇنۇش، پۈلغا ـ مالغا چوقۇنماسلىق بىرەر ئىشنى ئاللاھ قىلىپ

بەردى دىگەن سۆزنى پىقىر قىلىدۇ، باي پۇلدىن كۆرىدۇ، نۇرغۇن ئارتۇقچىلىقلىرىدىن پىقىرلىق ياخشى، رەسۇلۇللاھ پىقىرلىقنى تىلەپ، تاغلار ئالتۇن بولۇشىنى سورىسا رەت قىلغان، ئەمەلىيەتتە يوق ئەمەستى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ ئاددىي تۇرمۇش ئۆتكۈزگەن، پىقىرلاردىن ئەۋلىيا كۆپ چىققان ئىكەن، بەزىلەر باي بولساق مۇنداق قىلمىز، ئۇنداق قىلالايمىز دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە بىرسىمۇ يوق، ئۆز بوينىغا ۋەزىپە پەرىزلەرنىڭ يۈكلىنىپ قالىدىغىنىنى ئويلىمايدۇ. ئادا قىلالمىسا دوۋزاخ تەييار بۇ ھەممىدىن خەتەرلىك، مەن تەرەققي قىلمايلى دىمەكچى ئەمەس، باي بولمايلى دىمەكچىمۇ ئەمەس، ئىش ھۆكۈم باشقۇرۇش ئاللاھقا مەنسۇپ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، باي بولىمەن دەپ قەرىزگە ئىگە بولىمىز شۇ، بۇ دىگەن پىتنە جاھان، قىيامەت ئازلا قالدى، دىن ئۈچۈن بولماي دۇنيا ئۈچۈن بولسىلا ئازغۇن بولىدۇ ـ دە، ئاللاھ پىقىرنى يارىتىش بىلەن باينىمۇ سىنايدۇ، بايلار پىقىرنى قەدىرلىسۇن، چۈنكى، ئۇلار شۇلار سەۋەبلىك ساۋابقا ئېرىشىدۇ، دۇئاسىنى ئالىدۇ، بەرىكەت تاپىدۇ، پىقىرلارمۇ قانىتىق سىناققا دۇچ كېلىدۇ، سىناقتىن ئۆتكەنلىكى سەۋەبىدىن سەۋرى قىلىش بىلەن قانائەت قىلىش بىلەن كەمتەر بولۇش، چوڭچىلىق، تەكەببۇرلۇق قىلماسلىق بۇلارمۇ بەخت تاپىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئاچ يالىڭاچ قالمايدۇ.

پىقىر ئادەم دۇنيادىمۇ بارچە ئىشنى بىچارىلىق بىلەن ئاللاھقا تاپشۇرۇپ كۆپلەپ ئىبادەت قىلىدۇ، بولۇپمۇ كۆپ دۇئا قىلىدۇ، قەلبى يۇمشاق، ئاسان كۆز يېشى قىلالايدۇ. گۇناھى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ، باشقىلارنىڭ مەسخىرە، غەيۋەت قىلىش بىلەن ئۇلارغا ساۋاب ئاشىدۇ، زىيادە بولىدۇ. ھىساب ئاسان بولىدۇ دىگىنىمىز، گەدىنىگە يۈكلەنگەن ۋەزىپە يوق، مەسئۇلىيەت يوق، ئۇلار پەقەت قانائەت قىلىپ سەۋرى قىلسا ھالالدىن يىيەلىسىلا ئىبادەتنى ياخشى قىلىپ، ئاللاھنى تىللىمسا مەخلۇققا داد ئىيتمىسا، زالىم پادىشاھقا يىلىنمىسا، ئىشى ئاسان بولىدۇ، ھەي! تەس دە! ئىلىم كېرەك.

پىقىر كىشىلەر زاكىر بولسا جەمئىيەتتىكى ئالاقىسى ئاز بولغاندىكىن ۋەزىپىنى ئاسان ئورۇنلايدۇ ئىلىم ئالماقچى بولسا ئىلىم ئالالايدۇ. كىشىلەر ئۇلارنى ھەرخىل ئاۋارە قىلمايدۇ، ئاللاھقىلا مۇناجات قىلىدۇ مەخپى تەقۋادار، پاك مۆئمىننى ئاللاھ ياخشى كۆرىدۇ. بەلكى، ئۇلار ئەۋلىيا دىگەن، ئۇلار كەتسە سۈرۈشتە قىلىنمايدۇ. كەلسە خەۋەر ئېلىنمايدۇ، كىشىلەر كۆزگە ئىلىپ قويمايدۇ دىگەن ئەمەلىيەتتە باي، تەقۋادار بولسا داۋراڭ كۆپ بولىدۇ، بىر كۈن توق تۇرۇپ ئاللاھقا شۈكرى قىلسا، بىر كۈن ئاچ قېلىپ ئاللاھقا يېلىنسا، زۇلۇمغا ئۇچرىسا ئاللاھقىلا يېلىنسا نېمىدىگەن ياخشى. پىقىرلىق قانائەتچان مۆئمىنگە ئازاب ئەمەس بەلكى، نەپسى تويماس نەپسى تويسا كۆزى تويماس كىشىگە ئازاب، ئۇ مەڭگۈ پىقىر ئۆتىدۇ، چۈنكى، ئۇ تاماخور، بايلىق دىگەن مال بىلەن ئەمەس نەپسىنىڭ بىھاجەت بولۇشى بىلەن بولىدۇ. پىقىرلىقمۇ نەپسى تويماسلىق بىلەن بولىدۇ دە! ھازىرقى بار نىئىمەتكە شۈكرى قىلىپ بولالمايمىز يۇ يەنە بولسا قانداق قىلارمىز. ھەي ئېسىت!

پىقىر ئىسراپ قىلمايدۇ، يەتتە ئويلاپ بىر قېتىم كېسىدۇ، جايىغا ئىشلىتىدۇ ئۇ سەدىقە قىلسا، ھەدىيە قىلسا بايدىن ئوشۇق ساۋابقا ئېرىشىدۇ. چۈنكى، ئۇ يوقسۇز تۇرۇپ بەرگەن بۇ بۇلىسىمۇ بىز يۇقىرىدا دىگەندەك ئوقوغۇچى بولسۇن ياكى مەكتەپ پۈتتۈرسۇن نۇرغۇن نەتىجىنى قولغا كەلتۈرىدۇ. پىقىرلىق بۇ دۇنياغا نىسبەتەن ئازاب بولسىمۇ ئاخىرەتكە نىسبەتەن چوڭ بايلىق، ئۇ ئاخىرەتتە ھىسابتىن قۇتۇلغاندا، يىلان ـ چايانىدىن قۇتۇلغاندا، جەننەتكە كىرگەندە ئۆزىگە زور بەخت ھىس

قىلىدۇ. پېقىرلار ئىشقا بۇيرۇلىدۇ، ئىشقا بۇيرىمايدۇ بۇ رەھمەتتۇر. چۈنكى، سوراق پادىچىدىن ئېلىنىدۇ.

قۇرئانغا قارىسام دوۋزىخى ئەھلىنىڭ كۆپچىلىكى دۇنياغا ببرىلگەنلەر دۇنيا بىلەن قەلبى ئارام تاپقانلار ئىكەن. ئازاب پېقىردا ئەمەس بەلكى سېخى بولمىغان بايلاردا ئۆزىنى پېقىر قالدۇرۇپ، يوقسۇز قالدۇرۇپ جەمئىيەتنى، دۆلەتنى تەرەققي قىلدۇرۇپ باشقىلارغا غەمخورلۇق قىلىش ئاددىي يەپ، كۆپ سەدىقە قىلىش لازىم. كونىنى كىيىپ يېڭىسىنى سەدىقە قىلىش لازىم.

الله،بارلىق پېقىر، يوقسۇللارنىڭ قەلبىگە ھەربىر پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىشنى تاشلىدى. ئۇلار بىلەن ئارىلاش، دوست تۇت دىگەن پەرمان ئايەتلىرى، رەسۇلۇللاھنىڭ پېقىر مەجلىسىنى تاللىشى ئۇلارغا جەننەتنى ۋەدە ببرىشى يېتەرلىك شىپادۇر. بۇنىڭدىن كاتتا رەھمەت بولماس.

كۆپىنچە ئالىي ماقامغا ئاخىرەتنى دەپ دۇنيانى تاشلىغانلار ھەتتا ھەممىدىن ۋاز كەچكەنلەر يەتكەندۇر. زىيارەت بارده! بۇنى ئازاب دەپ قاراش ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا قارشى چىققانلىق، پېقىرلىقىدىن كېيىن قەرز ئىش كېلىدۇ. بۇنىڭدىكى ھىكمەت رەھمەت نېمە؟

قەرز ئېلىشقا يول قويۇش بۇمۇ زور رەھمەتتۇر، ئەمما رەسۇلۇللاھ ئادا قىلىشنى ئويلىماي قەرزنى ئېلىۋەرگەن كىشى قىيامەتتە ئاللاھقا ئوغرى دىگەن نام بىلەن ئۇچرىشىدۇ دىگەن. ئەلۋەتتە مۇشۇمۇ ببر ئوغرىلىق يولى بولغاندۇر. قەرزدىن پاناھ تىلەش ئامال بار ساقلىنىش لازىم. قەرزنى ئادا قىلالمىغان ئىنسان شۇنىڭغا بۇيرۇلغانغا قارىغاندا قەرزدىن ساقلىنىشقا قادىردۇر.

قەرزدىن ساقلىنىش زۆرۈر، ئەمما قەرز بولۇپ قېلىپ ببرەلمەي كىشىلەر ئۇنى قىستايدۇ، بۇ چاغدا ئۇ قاتتىق خىجىل بولۇپ، ئازابلىنىدۇ، شۇ چاغدا مەخلۇقتىن شۇنچە قورقۇپ خىجىل بولغاندا ئاللاھنى ئەسلەيدۇ، ئۇنىڭغا ھەققىنى قانداق ئادا قىلىش كويىدا بولىدۇ. مەخلۇق ئالدىدا ھېساب شۇنداق بولدىيۇ ئاللاھ ئالدىدا قانداق بولار، دىگەن ئوي كېلىدۇ. ئاللاھقا ياخشى ئامانەت قالدۇرىدۇ، يەنى پۇل ـ مال خەۋلەيدۇ. ئۇنى چوقۇم قىيامەتتە 700 گېچە،ھەتتا 2000000 دەرىجىگىچە كۆپەيتىپ ئالىدۇ. مانا بۇ قەرز مەسلىسىدىكى ھىكمەت ئۇ ياخشىلىق ھەسسىلەپ ببرەلەيدىغان ئاللاھقا ئامانەت قىلىدۇ. قەرزدار باشقىلارغا قەرز بولۇپ قالماسلىققا ئىبرەت بولىدۇ.

بۇمۇ بىر سىناق جازانە قىلامدۇ ـ يوق؟ ۋاختىدا بىرەمدۇ ـ يوق؟ ۋەدىگە ۋاپا قىلامدۇ ـ يوق؟ راست سۆزلەمدۇ؟ يالغانمۇ؟ ئالدامچىمۇ ـ يوق؟ دىگەندەك بۇ دۇنيادا ھەممە نەرسە سىناشقا يارايدۇ.

ئاللاھنىڭ سىنىقىدىن ئۆتسە مۇكاپات، ئەجىر ئالىدۇ. ساۋاب تاپىدۇ، شۇنداقلا دۇنيادىمۇ ئىشلىرى روناق تاپىدۇ، كىشىلەر ئىشىنىدۇ، ياخشى كۆرىدۇ، پايدا يەتكۈزىدۇ، بۇلارغا ئاشۇ ئىلىم ـ ببرىم، قەرز مەسىلىلىرى سەۋەبچى بولغان. قەرز خىجالەتتىن بولىدۇ، ئىنسان خىجالەتتىن ئاللاھدىنلا سورايدۇ، ئاللاھ نېمە دىسە ببرىدۇ، ئېلىۋالمايدۇ، ئاۋارە قىلمايدۇ تولا بارى ـ كەلدى قىلغىلى سالمايدۇ، نەدە سورىسا شۇ يەردە ببرىدۇ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىدۇ، ئىنسان مەخلۇقتىن قەرز سوراپ بىر نەچچە قېتىم ببرىپ ئالالماي يالۋۇرۇپ تەستە ئالسا، ببرىپلا كەينىگە كىرىۋېلىپ زىرىكتۇرۇپ ئاخىرى يەنىلا ئاللاھ سوراشقا ئەڭ ياخشى زاتكەن دىگەن يەرگە كېلىدۇ ـ دە، ئاللاھنى ھەقىقى ياخشى كۆرىدۇ. ئىشقى ـ مۇھەببىتى ئاشىدۇ. ئىبادەتنى كۆپ قىلىدۇ، ھەقىقى زاكىر بولۇپ قالىدۇ، بۇنىڭغىمۇ قەرز سەۋەبچى بولىدۇ. مەن ئەلۋەتتە مۆئمىنلەرنى دەۋاتىمەن، يۇقىرقى ئازاب دەپ

چۈشۈنىلگەن ئىشلار ئەلۋەتتە بىر دىنسىز كاپىر بولسىمۇ ئۇلارلىغىمۇ رەھمەتتۇر. ھىكمەت بارده! شۇلارمۇ بىر ئىنسان ئىنسانلار جەمئىيىتىده ياشايدۇ، قەرزادارلىقتا تولا غەم قىلىپ گۇناھلىرى ئۆچۈرىلىدۇ ئۇ جەننەت تۇرمۇشىنى سېغىنىدۇ ئۇ يەرگە كىرگەنده ئالاھىده ئۆزى خۇشال بەختلىك ھىس قىلىدۇ. جەننەتكە كىرەلمەسلىكتىن قورقۇپ قەرزنى ئاسان ئادا قىلىدۇ. قەرز ئادا قىلالىسا بىرەلەيدىغانلارغا دۇنيا ئاخىرەتتە رەھمەت بولدى. ئەمما ئۇ ھورۇن پاسىق كىشلەرگە ئازاب بولىدۇ.

ئەلۋەتتە ھاكاۋۇر، مۇتەكەببىر بايىنى، بېخىل بايىنى بەزىده قەرز قىلىپ قويۇش زۆرۈر بولىدۇ. خۇراپىي خاتا ئۆرپ ـ ئادەتكە بېتەكلىگۈچى ئالىمنىڭ جىنىنى ئېلىپ يولىنى توسقاندەك كىشلەرگە ئەگىشىپ كەتكەن خۇراپىي بايىنى، باي دۆلەتنى، نامرات، يوقسىز قىلىش بىلەن ۋابانىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ. ئىنسان قەرز بىلەن يۈزلىشىپ قالىدۇ بۇمۇ بىر ھىكمەت. ھارامنى، كىشلەر ھەققىنى كۆپ يىگەن كىشلەرنى ئاشۇنىڭ ۋابالىنى، تارتقۇزۇش ئۈچۈن قەرزدار قىلىش لازىم بولىدۇ. ئاللاھنىڭ غەيرىدىن تاما قىلغانلارمۇ قەرزدىن خالىي بولالمايدۇ، خۇددى دۇنيانى ساھىللار ئۆمۈر بويى سوراۋەرگەندەك.

ئوقوغۇچى يۇقىرىدا كاپىرلارنى مۇناپىقلارنى باي ـ بايىاشات خاتىرجەم ئۆتىدىكەن، ئون بالىسى بار پىقىر، يوقسۇلنىڭ چارۋا ماللىرى ھارام بولۇپ قالىدىكەن، بۇ نېمە ئىش؟

نۇرانى ئۇستاز مۇنداق دەپ جاۋاب بېرىدۇ. ئەلۋەتتە ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، قىلغىنىدىن سوراقتا تارتىلمايدۇ بۇ بىر سىناق دۇنيا ،ۋاقىتلىق دۇنيا، شۇڭا، بۇ سىناش ئۈچۈندۇر. شۇنداقتىمۇ بىز ئازراق سۆزلەيمىز. رەسۇلۇللاھ« دۇنيا مۆئمىنلىرىنىڭ تۇرمىسى كاپىرلارنىڭ جەننىتى» دىگەن. ئاللاھمۇ قۇرئاندا ھەممە ئىنسانلارنىڭ كاپىر بولۇشى بولمىغان بولسا، كاپىرلارنىڭ ئۆگزە، شوتا ھەتتا ئىت يالىقىغچە ئالتۇن كۆمۈشتىن قىلىپ بېرىشنى ئەمما نادان ئىنسانىنىڭ ئېزىپ ئېغىپ كاپىر بولۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ كاپىرلارغا تېخى ئاز بەرگەنلىكىنى دىگەن.

خوش ئۇنداقتا ھەممە كىشىنىڭ مۆئمىن بولۇشى ئۈچۈن مۆئمىنلەرگە ئاشۇنداق قىلسا بولمامدۇ؟

ئىمان دىگەن ساپ بولۇشى كىرەك، مال، بۇ دۇنيانىڭ زىننىتى، مال ـ دۇنيانى دەپ ئىمان ئىيتسا ئۇ ئىمان ئەمەس. مەنپەئەتىنى كۆزلىگەن ئىمان خالاس،ئىمان دىگەن پەقەت ئاللاھنىلا دىسە جەننەتنىلا دىسە ئىمان بولىدۇ. شۇڭا، ئاشۇنداق تەكشەيدۇ. ئىش مۇشۇنداق، كاپىرغا مال ـ دۇنيا بېرىش سالامەت قىلىش، كۈچ ـ قۇدرەت بېرىش ،شەيتانغا قىيامەتكىچە ئۆمۈر بەرگەندەك، دەججالغا ئاھانەت كارامىتى بەرگەندەك ئىش ئاخىرىدا ھەممىسى مەڭگۈلۈك ئازابقا كىرىدۇ.

بىز مانا مۇشۇ مەڭگۈلۈك ئازابنى تەسەۋۋۇر قىلالمايمىز، ھەم دەرھال كەلگۈسىنى بىلەلمەيمىز، كۆرەلمەيمىز، ئاللاھقا ھەممە، بۇرۇن ،ھازىر ،كەلگۈسى ئېنىقتۇر. ئالدىراپ كەتمەيدۇ، پۇرسەت بېرىدۇ. تۇنقاندا قاتتىق تۇتىدۇ سەن ئاللاھنى ئۇلارنىڭ ئىشىدىن غەپلەتتىمىكى دەپ گۇمان قىلما، ئاللاھ ئۇلارنى ئوبدان كۆرۈپ تۇرىدۇ. لېكىن ئۇلارغا مۆھلەت بېرىدۇ. ئۇلارنى مەلۇم قىلىدۇ. شۇڭا بەزىسىگە 100 يىل ئۆمۈر بېرىدۇ، بەزىسىگە كارامەت بېرىدۇ، بەزىسىگە مال دۇنيا كۈچ ـ قۇدرەت بېرىدۇ، ئاخىرىدا ئىش ئاللاھقا قايتىپ بارىدۇ.

مال ـ چارۋىسى ھارام بولغان دۇنيادىن مەھرۇم بولغان كەمبەغەلگە كەلسەك، بىز بۇنى يۇقىرىدا دىدۇق. يەنە بىر ھىكمىتى شۇكى، بۇ پىقىر مۆئمىن، يوقسىز تۇرۇپمۇ ئاللاھ بىلەن بولغاچقا ھەممىدىن

باي، خاتىرجەم، روھى، قەلبى ساپ پاك، ئۆلۈم كەلگەندە ئارامغا چىقىدۇ. چىدىمىغۇدەك نەرسە يوق. ئاسان كۆز يۇمىدۇ، بۇ جاپالىق رەزىل دۇنيادىن خوشلاشقانغا مەڭگۈلۈك بەختكە ئىنتىلىپ ئاللاھنى ياخشى كۆرۈپ ھۆكمىگە رازى بولۇپ، خۇشال ھالدا سەپەر قىلىدۇ. ئۇ مۇناپىق كاپىر بولسا، ئارقىدا قالغان دۇنياسىغا چىدىماي بىر ئازاب ھېساب بىر ئازاب ئاخىرەت بىر ئازاب ئۇستىگە ئازاب بولىدۇ. دوۋزاخ ئىچىدىمۇ باي، كاپىردىن پىقىر، نامرات يوقسۇز كاپىرنىڭ ئازابى سەل يەڭگىل بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئورنى بىر. چۈنكى، باينىڭ بايلىقى دۇنيادا قالغاندۇر، چىدىماي ھەسرەتتە ئاشۇ ئازابقا پىدىيە بەرسەمچۇ دەپ كېتىدۇ. ھېلىقى نامرات يوقسۇز كاپىر بۇنداق ئەمەس، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ دۇنيادىلا ئازابقا كۆنگەن بۇ خۇددى ئالىم كاپىرنىڭ ئازابى نادان كاپىرنىڭ ئازابىدىن يەڭگىل بولغانغا ئوخشايدۇ. ئورنى بىر بولسىمۇ چۈنكى، ئالىم شۇ يەردىمۇ ئەسقاتىدۇ. تەسەللىي تاپىدۇد، ئەزەلدىن دىنغا قارشىلار باي، ھوقۇقدارلار دىنغا ئەگەشكەنلەر نامرات، يوقسۇز، ھەتتا قۇل ئىدى. بۇمۇ بىر سىناق ـ دە! مۆئمىننىڭ ئەجرى كۆپ بولىدۇ، كاپىرنىڭ ئازابى كۆپ بولىدۇ شەيتانغا پۇرسەت بولىدۇ. 1000 دىن بىرسى شۇڭا دوۋزاخ ئەھلى بولىدۇ. ئاللاھ شۇڭا دوۋزاخ ياراتقان، ئەھلىنىمۇ ياراتتى. ئازابنى قاتتىق قىلغۇچى ئىنتىقام ئالغۇچى دىگەن ئىسىم ـ سۈپىتىنى ئەمەلىيەتتە ئىجرا قىلىدۇ، ئەلۋەتتە ياردەم قېنىدۇ؟ دەيسەن ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا لايىق ،ياردەمگەلايىق ئادەم، ساپ چىن مۆئمىن قېنى؟ يوق شۇڭا ئۇنداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ، ئەلۋەتتە ئىمان ئۇستىدە چىڭ تۇرغۇزۇش چوڭ ياردەم، مۆئمىننىڭ غەلىبىسىمۇ ياردەم مەغلۇبىيىتىمۇ ياردەم، يا غەلبە، ھوقۇق، غەنىيمەت كەلدى. يا شېھىد، جەننەت ببرىلدى. بايلىققا شۈكرى قىلىش دىن ئۆچۈن ئىشلىتىش بۇمۇ ياخشى، پىقىرلىق، يوقسۇلىققا سەۋرى قىلىش تۇرسا، نېمىگە ئۆزىنى ئاجىز ھېس قىلىدۇ. ئاللا بىللە بولسا ئۇنىڭ بىلەلمىگىنى بولامدۇ؟ قىلالمايدىغان ئىشى بارمۇ؟ بۇ بىللىلىك قۇدرەت ئىلىم بىلەن بولىدىغان تۇرسا، ياردەم نەق تۇرسا، مۆئمىن دۇنيا ئاخىرەتتە زادى بەك بەختلىك.

ئاتىسى ياكى ئاكىسى ياكى بالىسى ياكى ئېرى ياكى دوستى تۇرمىگە تاشلىنىش ئازابىچۇ؟

بۇ، ئاللاھ تائالانىڭ ئەزەلدىن داۋاملاشتۇرۇپ كەلگەن يولىدۇر. ئادەم ئاتىنى ئايالى بىلەن قوشۇپ مۇشۇ زىمىن دىگەن تۇرمىگە تاشلىغان مىڭ يىلنى جاپا ـ مۇشەققەتتە ئۆتكۈزۈپ ئاخىرەتكە كەتتى. نوھ ئەلەيھىسسالام 950 يىل دىنغا دەۋەت قىلدى 1000 يىلدىن كۆپرەك ياشاپ نۇرغۇن ئازابلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوتقا تاشلاندى، سەرگەردان بولدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام يۈرتتىن قوغلاندى. 10 يىل پادىچى بولدى، نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر ئۆلتۈرۈلدى، سانىنى ئاللاھ بىلىدۇ. يۇنۇس ئەلەيھىسسالام بېلىق قارنىغا كىرىدى بۇ ئەڭ يامان تۇرمە، زەكەرىيا، يەھيا ئەلەيھىسسالاملار ئۆلتۈرۈلدى. ئىيسا ئەلەيھىسسالام سەرگەردان بولدى، ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلغاندا ئاللاھ ئېلىپ چىقىپ كەتتى. رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامۇ ئەبۇ تالىپ جىلغىسىغا ئۈچ يىل قامالدى. پۈتۈن مۇسۇلمانلار بىللە قامالدى ئېلىم ـ ستىم، سودا، ئالاقە قۇدا ـ باجىلىق ئۆزلىشىپ ساھابىلارمۇ نۇرغۇن ئازابقا قالدى. ئەسھابۇلئوخدۇد ئوتقا تاشلاندى. ئەسھابۇلكەھپە غارنى ماكان قىلدى. ساھابىلار، تابىئىنلار نۇرغۇن كۈنگە قالدى. ئاددىيسى قازى بولمىغان ئالىمۇ تۇرمىگە تاشلاندى. بۇ بىر قاتتىق سىناق، ئەگەر سىناقتىن ساق ـ سالامەت سەۋرى قىلىپ چىقالسا كاتتا ئەجىر، ساۋابقا ئېرىشىدۇ. رەسۇلۇللا ئەمەل بىلەن ئېرىشكىلى بولمايدىغان بىر ماقام بار ئۇ يەرگە بالالار بىلەن سىنىلىپ يېتىدۇ دىگەن. ئەمەل

قىلىپ يەتكىلى بولماس.

بالالار سىناق ئۇچۇن، مەرتىۋىسىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، ئىمانى كۈچلۈكلەرگە قاتتىق، ئىمانى ئاجىزلارغا ئاجىز كېلىدۇ. ئاللاھ بۇنى ئۆزى ئورۇنلاشتۇرىدۇ. گۈناھسىدىن دەرەختىن يوپۇرماق تۆكۈلگەندەك قاتتىق سىلىق تاش توپىدىن يۇيۇلغاندەك پاك - پاكىزە يۇيۇلىدۇ. تۇرمىگە كىرىپ كىتىپ ئۇ يەردە نۇرغۇن بىلىمنى ئالىدۇ، چېنىقىدۇ، ئۆزىنى روھىنى كۈچلۈك، تەدبىرلىك تەربىيەلەيدۇ. مۇكەممەل، ئاقىل ئىشنىڭ يامان تەرىپىنىمۇ ئويلايدىغان بولۇپ چىقىدۇ. كاپىرلارنى ھەقىقىي چۈشىنىدۇ. شۇ باناداا كاپىرلارغىمۇ دوۋزاخ ۋاجىپ بولىدۇ. زۇلۇم سەۋەبىدىن ئۇلار ھالاك بولىدۇ، تۇرمىگە كىرگەنلەرنىڭ دوست - بۇرادەر يېقىن تۇغقانلارمۇ سىناقتىن ئۆتىدۇ. ئۇلارغىمۇ گۈناھىنى كاپارەت قىلىش بولىدۇ. قورقۇمدۇ - يوق؟ تاشلاپ ئايرىلامدۇ - يوق؟ ئادەم چىتىلامدۇ - يوق؟ ئۆزىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن باشقىلارنى چاتامدۇ - يوق؟ بۇ سىناقلار شۇنىڭ بىلەن باشلىنىدۇ.

نۇرغۇن مەن - مەنچىلەر، ھەر پو ئاتقانلار، مەرتىلەر نەق مەيداندا ئايرىلىپ چىقىرىلىدۇ. پۈتۈن يۇرت خەلقى سىناققا دۇچ كېلىدۇ. ئۆتكەمسىدە، نېپىز ئەلگىكىدە ، قىلىن ئەلگىكىدە تاسقىلىدۇ. ھەقىقىي چىن سادىق، باتۇر، ياراملىق دوست ئايرىلىدۇ. ئىچىگە سوقۇنۇپ كىرىۋالغان ئىشپىيۇن، مۇناپىق ئاشكارا بولىدۇ. بۇلارنى نۇرغۇن ئالتۇن خەجلەپمۇ ئايرىغىلى بولمايتتى، نۇرغۇن قاتتىق كۈنلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ چىنىقىدۇ، تۇرمە ئازابى ئەركىنلىكنىڭ قەدرى، قېچىش، سەرگەردان بولۇش، مۇساپىرچىلىق، مەدىكار بولۇش قۇل بولۇش. بۇ ئوچاقتا ئاجايىپ تاۋلىنىپ چىقىدۇ، پىشىپ يېتىلىدۇ، ئاندىن ئىنسان مۇكەممەل ئەقىل - پاراسەت دۇنيا قاراش ھاكىمىيەت مەسىلىلىرىنى تەتقىق قىلىش خەلقئارا مەسىلىلەرنى ئويلىنىش بۇ دۇنيادا تۇرۇپ ئۇ دۇنيانى ئەسلەش، دوۋزاخنى ئەسلەش، بولۇپمۇ سوراقنى ئەسلەش بولىدۇ. دۇنيادا ئىنسان سوراقتىن سالامەت گۈناھسىز چىقالىسا ئۆزىنى ئەڭ بەختلىك ھىس قىلىدۇ، خۇرسەن بولىدۇ. ئاخىرەتتىمۇ دەل شۇ سوراق ئەڭ ئېغىر سوراق، سوراققا يولۇققان ئىنسان سوراق ئۈچۈن تەييارلىق قىلىدۇ، بىخۇد بولمايدۇ. ئۆزىدىن سوراق ئالغان ئىنسان سوراقتىن ئاسان قۇتۇلىدۇ. بولمىسا قاتتىق تۇتۇلىدۇ، ئاخىرەتنىڭ سورىقى ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىش لازىم.

ئۇ يەردە ھەرخىل جىنايەتچىلەر بىلەن پاراڭلىشىپ ئۇلارنى چۈشىنىدۇ، ئۇلارغا يۈسۈپ ئەلەيھىسسالام تەبلىغ قىلغاندەك تۇرمىدە تەبلىغ قىلىدۇ، ھەقنى چۈشەندۈرىدۇ، ئۇلارنىمۇ دۇرۇس ئادەم قىلىپ چىقىدۇ، ئۇلارمۇ گۈناھىغا قاتتىق تۆۋبە قىلىدۇ، كۆپلەپ ئىبادەت قىلىدۇ، ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان بولسا، ئىمان شاھادەتنى كۆپ ئېيتىدۇ، بىر قېتىم قەبرىگە كىرگەندەك ئۆزىدىن سوراق ئالىدۇ، كەتكۈزگەن ۋاقىتقا پۇشايمان قىلىدۇ، ئاتا - ئانا، ئاكا - ئىنى، خوتۇن، بالا - چاقا، دوست - بۇرادەر، ئۇرۇق - تۇققانلارنى رازى قىلىش قەدرى - قىممىتىنى بىلىش، كۆپلەپ دىن ئۈچۈن خىزمەت قىلىش قاتارلىق بىر قاتار مەسىلىلەر ئالدىن ئۆتىدۇ. بۇندىن كېيىنكى ئىشدا پۇختا بولىدۇ، ھەقىقى ھەزەر قىلىشقا تېگىشلىك جايدا ھەزەر قىلىدۇ، قورقمايدىغان جايدا بىھۇدە قورقماس بولىدۇ، يۈرەكمۇ پىشىپ قالىدۇ، قەدىرسىز ئىنسان تۇرمىگە كىرىلا خېلى يۇقىرى ئۇنۇۋانلىق بولۇپ قالىدۇ، بەزىسى ھەممىنىڭ نەزىرىدىن بىراقلا چۈشىدۇ ئەگەر ئۇزۇن يىللىق كىسىلىپ ياكى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنسا ياكى سوراقتا ئۆلسە، ھەققىدە چىڭ تۇرالىسا ئۇ شېھىد بۇ شېھىدلىككە قۇرئان، ھەدىس،

ئىجتىمائىي قىياس ئىنتىپاققا كەلگەن بۇ ئەڭ زور بەخت ـ دە، جەننەتكە كىرىدۇ ئەمەسمۇ!

ئاللاھ مۇشۇنداق نۇرغۇن ھەقىقەت، ئادىل قانۇن ئۇچۇن بۇ يوللارنى ئورۇنلاشتۇرغان، ئويلانسا بۇ ھىكمەت، رەھمەت بەك كۆپ تېشىدىن قارىسا خضر عليه السلام كىمنى تىشىۋەتكەندەك، بالىنى ئۆلتۈرگەندەك ئازابلىق ئىش لېكىن ئىچىدىن قارىسا بۇ زور رەھمەت، ھىكمەت تولا بولىدۇ. ئاللاھنىڭ دىدارىدىن ئارتۇق مۇكاپات، رەھمەت، دەرىجە بولماس بۇنى چۈشىنىڭ، ھازىر يول ئىككى، بىرى مۇشۇنداق شەھىد بولۇش، يەنە بىرى جايىنامازدا ئولتۇرۇپ كۆز ياش بىلەن ئىبادەت قىلىش، ئىلىم تەھسىل قىلىش، قەلەم كۆرىشى قىلىش، ۋاھاكازا. ئىش قىلىپ غەپلەتتە ئۆتۈشكە يول يوق. بۇ دۇنيانىڭ ئازابلىرى پەيغەمبەرگە دەرىجە ئۆستۈرۈش، ئۇلىگە قىلىش، ئۆزنەك قىلىش ئۇچۇن، مۇئمىنلەرگىمۇ شۇ ھەم گۇناھنى مەغپىرەت قىلىش ئۇچۇن، سىناش ئۇچۇن، شەھىدلىق ئۇچۇن ۋاھاكازالار. كاپىرغا بولسا، ئىمان ئىيتارمىكىن دىگەن ئۇمۇتتە ھۆججەت قىلىش ئۇچۇن تۆۋبە قىلدۇرۇش، قورقۇتۇش ئۇچۇن ياكى دۇنيا ئازابىنى ئاخىرەت ئازابىغا ئۇلاش ئۇچۇن، باشقىلارغا ئىبرەت بولسۇن ئۇچۇن، ئاللاھ ئالىمدۇر، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

ھەرخىل ئاپەتلەر، بالا ـ قازالار نېمە ئۇچۇن؟

ھەممىمىز سىناق ئۇچۇن ياكى گۇناھنى مەغپىرەت قىلىش ئۇچۇن ياكى گۇناھىمىز ھەددىدىن ئاشقاندىكى جازالاش، تۆۋبە قىلدۇرۇش ئۇچۇن دەپ جاۋاب بېرىمىز ۋە ياكى بىر ھىكمىتى شۇكى گۇناھكار ئازابقا دۇنيادا شۇنداق لايىق بولۇپ، ئازابلانغاندەك، ئاخىرەتتىمۇ شۇنداق لايىق بولۇپ ئازابلىنىدۇ، ئازغۇن، ئاسىي گۇناھكارنى ئازابلاش ئادىللىق ھەم مەغپىرەت قىلىش، شۇ ئارقىلىق بىرىنى ئۆلتۈرۈپ 1000 غا ئىبرەت قىلغاندەك، بىر يۇرتنى ئازابلاپ 1000نى گۇناھسىغا تۆۋبە قىلدۇرىدۇ. ئاللاھ بارىكەن دىگۈزىدۇ، ئىگىسىنى تاپتۇرىدۇ، مۇئمىنلەرنىڭ قەلبىگە ئارامىلىق بېغىشلايدۇ، چۈنكى، بۇ ئۇلار ئۇچۇن ئىنىق ـ دە!

ئەمما ھەممىسى بىرلا ھالاك بولىدۇ. لېكىن نىيىتى بىلەن قوپىدۇ، بۇ ئايەت ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى ئالاھىدە رۇشەن كۆرسىتىدۇ، چۈنكى، بۇ ئادەتتىن تاشقىرى بىر خىل ئەھۋال بولىدۇ ـ دە! بۇ بىر مۆجىزە مۇئمىنگە ھەرخىل كىچىك ھاشارەتلەر ۋە ئۆز بەدىنىدىكى ئەزالىرىمۇ بىر مۆجىزە دەپ بىرىلىدۇ، مۇناپىق، كاپىرلار ھەتتا ئاسمان ـ زىمىنغىمۇ ھىچ نېمە ئەمەس دەپ قاراپ، ئۆردەككە سۇ يۇقمىغاندەك ئۇلار ئۆزگەرمەيدۇ. چۈنكى، قەلبى تاشتەك قاتتىق مۆھۇر بېسىلغاندۇر. ئاشۇ ئاپەتتە گۇناھىدىن قۇتۇلىشىمۇ چوڭ رەھمەتتۇر، ئەھلى دوۋزاخنىڭ گۇناھى تېخىمۇ ئاشىدۇ، زىيادە بولىدۇ. چۈنكى، ئۇ تەبىئەتتىن كۆرىدۇ ياكى ياردەم بەرگۈچىنى ئىلاھ ئورنىدا قويىدۇ ـ دە! شۇ سەۋەبلىك دوۋزاخقا مەھكۇم بولىدۇ.

ئىنسانلار تۇرمۇشىدىكى ھەرخىل ئىشلاردا ھىكمەت رەھمەت كۆپ. بۇ ئالاھىدە ئورۇنلاشتۇرلغان ئاپەتتە ئەلۋەتتە ھىكمەت كۆپ. فىرئەۋنغا ئاپەت بەرگەندەك ھەرخىل قەۋىمگە ئاپەت بېرىپ، ھالاك قىلغاندەك ھىلىھەممۇ شۇنداق بولۇۋاتىدۇ. ئاپەت، ۋابا، يۇقۇملۇق كېسەل يۇقىرقى ئازابلىق كۆرنۈشكە ئوخشاش نۇرغۇن ھەقىقەتنى مۇقىملاش، ئادەمنى ئىككى پىرقىگە ئايرىش سىناش ئۇچۇن بولىدۇ. ئېلىپ كېتىدىغىنىنى ئېلىپ كېتىش لازىم. قالدۇرىدىغىنىنى قالدۇرۇش لازىم، ھەممىنى ئاللاھ ئالدىن بىلىدۇ. سۆزنى ئۇزارتماي تەپەككۇر قىلىڭ، تەپەككۇر ۋاجىپ.

ئىسسىق ـ سوغۇق، قۇم ـ بوران نېمە ئۈچۈن؟

ئىسسىقلىق ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى ئىنسان ھايۋان ئۆسۈملۈك ئىسسىقلىقىدىن ئايرىلسا ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. ئىنسانلار ھايۋانلار، تۆرەلمە ھالەتتە ئۆسۈملۈك ئۈنۈپ چىقىشىدا ئىسسىقلىق ئېنېرگىيىگە مۇھتاجدۇر. ئىسسىقلىق يوقۇلۇپ قاتۇرۇپ قويۇلسا، توڭلىسا شۇ پېتى تۇرىدۇ. خۇددى تۇخۇم جىم تۇرغاندىن كېيىن ئۇنى توخۇ باسسا ياكى توكتا ئىسسىتىش ئارقىلىق ئۆرۈپ قويۇش بىلەن چۈجە چىقارغاندەك ئىنسانلار كىچىككىنە ئىسسىقتا ئىش تەس كېلىپ، بۇ ئاپىتاپنى ئۆچ كۆرىدۇ، لېكىن ئۇنى دائىم ئۆزى تىلەيدۇ. چۈنكى، زىرائىت ئۆسۈپ يېتىلىشىدە سۇ كېلىشىدە، يامغۇر يېغىشقا، دېڭىزدىن پار كۆتۈرۈلۈپ يەنىلا يامغۇر ھالدا چۈشىشىدە مۇز تاغ ئىرىشىدە يەرنىڭ زىرائەتنى پىشۇرۇشىدا، زەي سۇلارنى يوقىتىشىدا، مۇنىلەرنى مۇنىلىك دەرەخنى بىخلىتىشتا، مۇنە، زىرائەتنىڭ پىشىشىدا، قۇرۇتىشىدا، ھەرخىل ئېنېرگىيىگە مۇھتاج بولغاندا، ھەتتا كۆمۈر، نېفىت، ئوتۇن يېتىشتۈرۈشىدە چارۋا ـ ماللارنىڭ يايلاق، ئوت ـ چۆپلەرنى يېتىشتۈرۈشتە، ھۆل ھاۋانى، شەنبەمنى قۇرۇتۇشتا، ئىش قىلىپ ھەممە ئىشلاردا قۇياشتىن ئايرىلسا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك يوقىلىدۇ. ھەممە يوقىلىدۇ، ۋەيران بولىدۇ. خۇددى يەرشارى، ماريىستەك باشقا بىر پىلانىتقا ئايلىنىپ قالىدۇ. بۇ پايدىلارنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولماس. ھەرقايسى تەبىئىي پەندە ۋە بۇندىن كېيىنكى ئايەتنىڭ تەپسىرىدە سۆزلىنىدۇ. بىز پەقەت بۇ ئىسسىق ئازاب ئەمەس راھەت، رەھمەت، ھاياتلىق مەنبەسىدۇر. دېمەكچى، ھەتتا بۇ دوۋزاخ ئازابىنى ئەسلىتىدۇ. جەننەتنى سېغىنىدۇرىدۇ. چۈنكى، ئۇ يەردە ئىسسىق يوق، بېخىلنىڭ نەرسىنى سېسىتىپ يوقىتىدۇ. قۇياش ئىسسىقلىقىدىن پايدىلىنىپ ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇپ، توك چىقارغىلى بولىدۇ. ئۇنىڭ زەررىچىسىدە ئاتوم ۋە يادرو رود بومبىسى ياسىغىلى، لازىر نۇر قۇرالى ياسىغىلى بولىدۇ. خىمىيىۋىلىك كەڭ ـ كۆلەملىك قىرغۇچ قۇرال ياسىغىلى بولىدۇ. ئىنسانلارنى ھالاك قىلغىلى بولىدۇ، ۋە شۇنداقلا يادرو ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇپ مەنپەئەتلەندۈرگىلى بولىدۇ. دۈشمەنلەرنى يۇق قىلغىلى بولىدۇ. كۈن نۇرى شىپا، پارنىكتە ئوتياش ئۆستۈرگىلى بولىدۇ، كېپەز مۇشۇ چۆلدە سۇلياۋ ئارقىلىق سۇ ھاسىل قىلىپ ھاياتنى ساقلاپ قالىدۇ، ھاۋانى تازىلايدۇ.

نۇر ئىلمى ئارقىلىق رادىئو ـ تېلېۋىزور، تېلېفون، سۈنئىي ھەمراھتا ھەرخىل نەرسىلەرنى خەۋەرلەرنى ئاڭلىتىدۇ، ھەرخىل تەجرىبە ئىشلەپ ئىنسانلارغا زور پايدا يەتكۈزۈلىدۇ. ئالەمگە رەھمەتتۇر. لېكىن بۇ قۇياش ئىسسىقى نادان، جاھىل كىشىگە شەپەرەڭگە سەت كۆرۈنگەندەك سەت كۆرۈنىدۇ. كۈندە بولغاچقا ئاشىق بولمايدۇ. ئالىم ئۇنداق ئەمەس، بۇ قۇياشنىڭ شۈكرىسىنى قىلىپ بولغىلى بولمايدۇ.

شۇنداقلا پايدىسىنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. ھەتتا، بەزى مىللەت بۇنىڭغا ئىلاھ دەپ چوقۇنىدۇ، تېخى بەزىسى سەت كۆرسە ئازاب ھىس قىلسا، بەزىسى ئىلاھ قىلىۋالسا، ئىسىت، ھەي نادانلىق!

ئىسسىق ـ سوغۇق بىلەن كېچە ـ كۈندۈز، ھەق ـ باتىلدەك كۆرەش قىلىپ تۇرىدۇ. ئىسسىقتا تەبىئەتكە چوقۇنىدۇ، چىن يولدىن توسىدۇ، چۈنكى، بۇ سوغۇق ئىسسىقنى يوقىتىدۇ، سوغۇقمۇ، ھاۋا تازىلايدۇ، ھەرخىل زەھەرلىك نەرسىلەرنى جۈملىدىن چىۋىن، ھەرە، پاشا، كۈمۈتا، ھەرخىل

مىكروپلارنى تازىلايدۇ. ئاشۇ نەرسىلەرنىڭ تۈخۈمنى ساقلايدۇ، نەسلىنى قوغدايدۇ. ھاۋانى ساپلاپ سۈرۈنلەشتۈرىدۇ، ئىسسىق ـ سوغۇق ھاۋا ئېقىمىدىن شامال ھاسىل بولىدۇ. ھەتتا بوران چىقىدۇ. بەزىلەر بۇ سوغۇقنى كۆمۈر ئالغىلى سالسا، تۈگەپ كەتسە ئۆچ كۆرىدۇ، ئازاب ھېس قىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇ رەھمەت چوڭ رەھمەت، ھىكمەت بىلەن قويۇلغان. ئۇ ئاشۇ سۇ ئامبىرى بولغان مۇز تاغنى قوغدايدۇ، سۈيىمىزنى مۇھاپىزەتچىدەك مۇھاپىزەت قىلىدۇ. قۇرۇقلۇقنىڭ سۇ ئاستىدا قېلىشىدىن ساقلاپ قالىدۇ. مۇز تاغ ئېرىسە پۈتۈن قۇرۇقلۇقنى كەلكۈن بېسىپ ئىنسانلار ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. ھېچ بولمىغاندا سۇ ئامبىرى يوقالسا ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. سۇ بولمىسا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، دەل ـ دەرەخلەر يوقۇلىدۇ. مانا بۇ ئامبارنى سوغۇق ساقلايدۇ، ھەم ئاپەتتىن ساقلايدۇ. بۇنى تەبىئەت ئەمەس تەدبىرلىك ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى.

سوغۇق ۋە شامال، ئاتموسفېرا ھاۋا قاتلىمىدىن ھاسىل بولىدۇ. مۇز ئوكيانىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ ئىككىسى بىر جۈپ بۇ ئالەمنىڭ تەقەززاسى بويىچە ئاللاھ شۇنداق ياراتقان. بۇ ئازاب ئەمەس چوڭ رەھمەتتۇر. ئىسسىق ـ سوغۇق ئاللاھنىڭ قوشۇنى، خالىسا توڭلىتىپ ھالاك قىلالايدۇ.

ئىنسان دائىم خەتەرلىك تەھدىد ئاستىدا ئىكەنلىكىنى بىلسە، سوغۇق ئۇرۇش قىلىشقا ئەپلىك ۋاقىتتۇر. ئاشۇ سوغۇق ئارقىلىق قانىنى توڭلىتىپ ساقلايدۇ، ۋە بەزى ئەزانى توڭلىتىپ ساقلاپ كۆچۈرىدۇ، ئەمما ئىنسانىنى كۆللى توڭلىتىپ كېيىن ئەسلىگە كەلتۈرۈش مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى ئىنسانىنىڭ ھەممە يېرى ئوخشاش توڭلىسا ئۆلىدۇ، نېرۋا، مېڭە، يۈرەك، بۆرەك، جىگەر، ئۆپكە قاتارلىقلار ھەرقايسىسى ئايرىم ھالدا گىرادۇسى ئوخشاشماي توڭلايدۇ. شۇڭا، بۇ مۇمكىن ئەمەس، شۇ سوغۇق ئارقىلىق نەسىللىك كالىنىڭ ئۇرۇقىنى ساقلايدۇ. شامالدۇرغۇچ ئارقىلىق راھەت كۆرگىلى بولىدۇ. سوغۇقتىن ساقلىنىشقا ئىنسان قادىر شۇڭا، پايدىسى كۆپ زىيىنى يوقتۇر، بۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە ھىكمىتىدۇر. قالغىنى تەبئىي پەندىن يەرشارى ئىلمى قىسمىدىن جۇغراپىيىدىن كۆرۈلۈڭ.

قۇم ـ بوران ئاپىتى بۇنى بىز يۇقىرىدا ئاپەت دىگەن يەردە سۆزلىدۇق. لېكىن، يەنىلا بۇ شامال ئۈستىدە توختىلىمىز. بۇ شامال ئەسلى رەھمەتتۇر، ھاۋا ئالماشتۇرۇش، دەرەخنى، ئۆسۈملۈكنى، زىرائەتنى چاڭلاشتۇرۇش، بۇلۇت ھەيدەش، بەزىدە ئۇنى قار قىلىپ چۈشۈرۈپ ئاشۇ سوغۇق نىئمەتنى ھاسىل قىلىش، مۆلدۈر قاتۇرۇش، قۇم يۆتكەش بەزىدە دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلىش قاتارلىقلار بار. بۇمۇ ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ئايرۇپىلان، قۇشلار، شامالدىن، ھاۋادىن ئۇچالايدۇ. پۈتۈن قاتناش قوراللىرىنىڭ چاقلىرىدا يەل (ھاۋا) بولغانلىقىدىن ماڭالايدۇ. پۈتۈن ئۇن زاۋۇتى، ھەرخىل زاۋۇتلار شامالدىن كۆپ پايدىلىنىپ ئاددىسى دېھقان سامان سورىيدۇ. بولمىسا شامالنى سېتىۋالىدۇ، ھەرىيلى دۇنيا بويىچە سېتىۋالغان شامال، كەتكەن چىقىم نۇرغۇن بوران ــ چاپقۇن، قۇم، توپا ـ چاڭ. بۇ ئەسلى رەھمەت. چۈنكى، بۇ ئۆسۈملۈك زەررىچىسىنى توشىيدۇ. چاڭلاشتۇرىدۇ، ئۆسۈملۈك زىرائەتكە بىر خىل ئەينەك كىرىستال ماددىسىنى يەتكۈزىدۇ. ئاندىن ئۇنى ھايۋانلار ئىستېمال قىلىدۇ. بىز ئاشۇ ئارقىلىق ئىستېمال قىلىمىز، ئاندىن بۇ ئەينەك ماددىسى ئىنسانلارنىڭ ھايۋانلارنىڭ كۆزىگە يېتىپ بارىدۇ.

شۇڭا، ئۇلار كۆرەلەيدۇ ئاشۇ توپا ـ چاڭ بولمىسا ھېچ بىر كۆز كۆرمەيتتى. بۇنى پەقەت ئالىملار ئوبدان بىلىدۇ، (تەنتاۋىدەك) ھەرخىل زەھەرلىك زەررىچىنى توسىدۇ، ئۆسۈملۈكلەر توپىدىن كىيىم كىيىپ چاپان ھاسىل قىلىدۇ ـ دە، نۇردىن ساقلىنىدۇ، توزىمايدۇ، چېچەككە نۇرغۇن پايدىسى بار.

شۇڭا، بۇ چېچەك مەزگىلىدە كۆپ يۇز بېرىدۇ، گۈناھكار ئاسىنىڭ ئەدىبىنى بېرىدۇ، ھالاك قىلىدۇ، بۇ بىر قوشۇندۇر. بۇ چاڭ ـ تۇزان بەزىدە باشقۇرۇلىدىغان بومبىنىمۇ قالايمقان قىلىپ خاتالاشتۇرىدۇ، بۇ دۇنيانىڭ مەينەت پاسكىنا كۆڭۈل بۆلۈشىگە ئەرزىمەسلىكىنى بىلدۈرىدۇ، جەننەتنى سېغىندۇرىدۇ، چۈنكى، جەننەتتە تۇپا ـ چاڭ بولماستىن، زېمىنى ئالتۇن ـ كۈمۈش نۇر بىلەن قاپلانغان، بۇ بىر خىل ماددى ئالماشتۇرۇش ئۆسۈملۈككە ماددا يەتكۈزۈشتۇر. بۇ چاڭ ـ تۇزان ، شامال كۈچى بىلەن دېڭىزدىن كۆتۈرۈلگەن سۇ پارچىسى بىلەن بىرلىشىپ بۇلۇت ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن چاڭلىشىپ يامغۇر ھاسىل بولىدۇ، بۇنىڭدىن باشقا نۇرغۇن ھىكمەتلىرى بار، ئاللاھ غالىپتۇر، بۇ بىر ئازاب ئەمەس بەلكى، رەھمەتتۇر.

يەر تەۋرەش: بۇنىڭ سەۋەبى ئاساسلىق ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ئاللاھ خالىغان يەر، خالىغان چاغدا تۇيۇقسىز تەۋرەيدۇ، بۇنىڭغا مەسئۇل مالائىكە ـ پەرىشتىلەر بار. تەبئىي پەندە يانار تاغ پارتلاش، قۇرقلۇق يۆتكىلىش، قۇياش سىستېمىسىدىكى تارتىشىش كۈچى، ئاي شارى، دېڭىز دولقۇنى، ماگمىلار ئېرىش، ھەتتا بوران، بۇلۇت، نېفىت، كۆمۈر قېزىش قاتارلىق ئامىللار يەر تەۋرەشكە سەۋەب بولىدۇ، قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر يەر تەۋرىمەسلىك ئۈچۈن ئاللاھ تاغنى قوۋزۇق قىلىپ بېكىتكەن، تاغنىڭ زور رولى بار. ئايەتتە مۇشۇنداق ئالاھىدە تىلغا ئېلىنىدۇ، بۇ كۆپىنچە ئاللاھنىڭ ئالامىتى بولىدۇ. ئاللاھنىڭ غەزىپىنى ئىپادىلەيدۇ، ئاسىيلارنى ھالاك قىلىپ زېمىندىن تازىلايدۇ، باشقىلارغا ئىبرەت بولۇپ تۆۋبە قىلدۇرىدۇ، ھەتتا بەزى كاپىرلار ئىمان ئېيتىدۇ، يەرشارىنىڭ جەمجىتلىقىنىڭ قەدرى ـ قىممىتىنى خاتىرجەم ئورونلاشقان چاغنىڭ قەدرى ـ قىممەتلىرىنى بىلدۈرىدۇ، ئاللاھ بارىكەن دېگۈزىدۇ، غەپلەتتىن ئويغىتىدۇ، شۇ باناداً دۆۋىلەت تەرەققىي قىلىدۇ، بۇنىڭ دەللىلى ياپونىيىدە تولا يەر تەۋرەپ، كەلكۈن تولا كېلىپ، يانار تاغ پارتلاپ ئالىملار تولا تەتقىق قىلىپ تەرەققىياتتا ئالدىنقى ئورۇندا تۇرىدۇ، بۇمۇ دەل رەھمەت ۋە ئېسىل نېئمەتتۇر.

بەزىلەرنىڭ گۇناھى تېخىمۇ زىيادە بولۇپ ئاشىدۇ، ئاللاھنى ئوچۇق تىللىمىسىمۇ زامانىنى تىللاپ كاپىر بولىدۇ، بۇمۇ بىر سىناق چوڭ سىناق، مۇسۇلمانلارنىڭ گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ، خاتادىن يانىدۇرىدۇ، ئاللاھقا قايتقانلار توغرا، مەخلۇققا قايتقانلار ئۇلارنىڭ ئازتولا غەمخورلۇق قىلغىنىغا سىلەر بولمىساڭلار ئۆلەتتۇق سىلەر ھاياتلىق بەردىڭلار دەپ كاپشىپ ئىماندىن ئايرىلىپ قالىدۇ، گۇناھ ئۇستىگە گۇناھ يۈكلەيدۇ، بۇ ھەقىقەتەن ئاسىيلارغا ئازاب، ئەمەلىيەتتە مۆئمىنگە بىرخىل ئوخشاش ئۇلارغا ئىبرەت، رەھمەتتۇر. ئۇلار ئۆلسىمۇ نىيىتى بىلەن قوپىدۇ، قىيامەتنى ئەسلىتىدۇ، ئۆلۈمدىن كېيىنكى ئەتىگە تەييارلىق قىلدۇرىدۇ، كىشىلەردىن رازىلىق ئالىدۇ، ۋەسىيەت قىلىدۇ. ئاجىز ئۆيلەرنى شۇ بانىدا ئالماشتۇرۇپ قۇرۇلۇش قىلىدۇ، ساختا قۇرۇلۇش ئىگىسىنى جازالايدۇ، پىچەتلەپ تاقايدۇ، ياتار تاغ ئېتىلىپ كاتتا بايلىقنى كەلتۈرىدۇ، ھەرخىل رود، ئالتۇن ـ كۈمۈش ۋە باشقا ماددىلارنى تېشىغا چىقىرىدۇ، گىئولوگىيە ئالىملىرى تەتقىق قىلىش جەريانىدا ھەقىقەتنى تونۇپ ئىمان ئېيتىپ ئىسلامغا كىرىدۇ، ئاپەتكە ئۇچرىغانلار ئۇلارنى يوقلايدىغانلار سېنىلىدۇ، دوست ـ دۇشمەن ئايرىلىدۇ ۋاھاكازالار.

مىيىپلىق ئازابى: بۇنىڭ ھىكمىتى ۋە رەھمەت ئىكەنلىكى ئەڭ چوڭ رەھمەت، مۇنۇ ھەدىستە سۆزلەنگەن، ئىككى كۆزىدىن ئايرىلغان ئادەم جەننەتكە كىرىدۇ، سەۋرى قىلالىسا ئىمان ئېيتقان

مۇسۇلمان بولسا، گۇناھى مەغپىرەت قىلىنىپ جەننەتكە كىرىدۇ، بۇ ئەڭ چوڭ بىشارەت، بۇمۇ بىر سىناق چوڭ سىناقتۇر، مىيىپلارغا سىناقتۇر، ئۇ ئاللاھنى كۆپ ئەسلەيدۇ، چۈنكى، دەرت ـ ئەلەم كەلگەندە گۇناھىدىن ساقلىنىپ ساۋابلىقنى كۆپ قىلىۋالىدۇ، خۇددى مىيىپ موللام، مىيىپ قارىلاردەك ئۇلارنى سىناق قىلسا، موللا، قارىم بولماسلىقى مۇمكىن، گۇناھكار بولۇشى مۇمكىن، بۇرۇن بىر پەيغەمبەر كىچىك بالىلارنىڭ ئۇدۇلىدىن ئۆتكەن، قارىسا ئۇلار ھەممىسى سۇغا چۆمۈلۈپ ئويىنىغىدەك بىرسى قارىغۇ ئىكەن بىر چەتتە ئولتۇرۇپتۇ، پەيغەمبەرنىڭ ئىچى ئاغرىپ ئاللاھقا دۇئا قىپتۇ، دۇئاسى ئىجابەت بولۇپ، ئۇ بالا ساقىيىپتۇ قارىسا، ئۇ ساقىيىۋېلىپلا ئۆزىدىن كىچىك بىر بالىنى سۇغا چۆمۈلدۈرۈپ ئۆلتۈرۈپتۇ، يەنە بىرىگە ھۇجۇم قىلىپتۇ، پەيغەمبەر گۇناھىغا تۆۋبە قىلىپ ئى ئاللاھ بۇ بالىنى دەرھال ئۆز ھالىتىگە ئەكىلىپ قويسىلا دەپ دۇئا قىپتۇ، دىمەك، ئاللاھ ئالىم ئوبدان بىلىدۇ.

زىياننىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈنىڭغا زور پايدا يەتكۈزۈش باشقىلارغىمۇ ئىبرەت ئارقىلىق پايدا يەتكۈزۈش، ئىجابى ۋە سەلبى تەرەپنى كۆزلەپ ئالدىن بىلىپ ئاللاھ ،ھىكمەت بىلەن شۇنداق ئورۇنلاشتۇرىدۇ، نۇرغۇن مىيىپلار يەنىلا ئەزۇيلەپ ئاللاھنى ئەيىپلەپ گۇناھكار بولىدۇ، شۇلاردىنمۇ شەقى، سائادەتمەن كىشىلەر بار، نۇرغۇنى قارى، موللا، ئالىم بولۇپ ھەتتا رەھبەر بولۇپ دۆۋلەتكە پايدا يەتكۈزىدۇ، ئىلمىدە نەتىجە قازىنىدۇ. مەن نۇرغۇن قارىغۇ موللا، قارىنى كۆردۇم ۋە ئاڭلىدىم ئۇلارنى سىناق قىلسا خىزمەت، تىجارەت بىلەن ياكى گۇناھ پاسىق ئىشلار بىلەن بولۇپ كېتىپ ئۇ رەھمەتتىن قۇرۇق قالىدۇ، ئۇلار ئۇنداق قىلمايتتۇق. بۇنداق بولمايتتۇق، مۇنداق قىلاتتۇق دەيدۇ. لېكىن كەلگۈسىنى بىلمەيدۇ. ئۇنداق نىيىتى بولسا، دەرھال ياخشى ئىش قىلىپ باقسۇن، ئىبادەت قىلىپ باقسۇن زاكىر، شاكىر، سابىر بولۇپ باقسۇن، قولىدىن كېلىدىغىنىنى قىلىپ باقسۇن ئەمەلىيەتتە قېنى؟ مىڭدىن بىرسى ، ھەر يۈرتتا بىر ئىككىسى مىيىپ، بۇمۇ زور ھىكمەت ۋە رەھمەتتۇر. ئىبرەت ئىكەنلىكىنى بىلمىز ئەڭ مۇھىمى ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. ئاللاھ خالىغىنىنى قىلدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، نېمە قىلسا ئۆزى قىلدۇ، زۇلۇم قىلغان بولمايدۇ، چۈنكى، ئۇلار يوق نەرسە ھەتتا نىجىس سۇ ئىدى، قىسقا ئۆمۈرده چىداپ سەۋرى قىلىپ كۆپلەپ ئىبادەت قىلىپ، ئىلىم ئېلىپ، ئۆزىگە، كىشىلەرگە خىزمەت كۆرسەتكەندىن باشقا زاكىر بولسا بولىدۇ. چۈنكى، بۇ قەلبىنىڭ ئىشى، مۇشۇ ئارقىلىق ئالىي ماقامغا يېتىدۇ، ساق تۇرۇپ نۇرغۇن كىشىلەر ئائىلىدىن راھەت ـ پاراغەتتىن ۋاز كېچىپ ئاددىي كىيىپ ئاددىي يەپ ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولىدۇ. ھەتتا، يەھۇدىيلار، خرىستىيان پوپلىرى، راھىبلار گۆش يېمەيدۇ، خوتۇن ئالمايدۇ، ئۇلار نەچچە يۈز مىڭغا يېتىدۇ. شۇلارچىلىك ئېتىقاد مۇسۇلماندا يوقمۇ؟

بۇ ئەگەر بىلسە بىر پۈرسەت، ئالىي ماقامغا يېتىش ئۈچۈن غەنىيمەتتۇر، لېكىن ئۇلار بۇنى بىلمەيدۇ. ئاللاھ روھىي دۇنيادا كۆزىتىپ ئالدىن بىلىپ زور زىياننىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۇلارغا ۋە باشقىلارغا پايدا يەتكۈزۈش ئۈچۈن كۆچ ـ قۇدرىتىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىنسان تەپەككۇر قىلىپ تەتقىق قىلسۇن ئۈچۈن، تۆۋبە قىلسۇن ئۈچۈن، شۈكرى قىلسۇن ئۈچۈن، ئاخىرەتكە قايتسۇن ئۈچۈن شۇنداق قىلىدۇ. دۇنيادا مىيىپ بولغان مۆئمىن ئاخىرەتتە ساق قويىدۇ، دۇنيادا ساق لېكىن ھەقنى كۆرمىگەن، ئاڭلىمىغان، سۆزلىمىگەن كىشىلەر ئاخىرەتتە گاس، كور، گاچا بولۇپ قويىدۇ. (بۇنىڭغا قارىتا ئايەتتە ئېنىق دەلىل بار) ئۇلار مىيىپ بولغانلىقى ئۈچۈن نۇرغۇن شەرىئەت تەكلىپلىرى ۋەزىپىلەر

ئۇلاردىن ساقىت بولىدۇ. ئۇلار گۇناھكار بولمايدۇ، قىلالىغان ئىشنى قىلسا، ساقلار بىلەن بىللە بولىدۇ. ھەتتا جەننەتتە بىللە بولىدۇ. ئەجىر كەملىمەيدۇ، بۇمۇ زور رەھمەتتۇر. ئۇلار دۇنيانىڭ پۈتۈن دۆۋىلەت خەلقىنىڭ غەمخورلۇقىغا ئېرىشىدۇ، ئۇلارنى ھېچكىم بوزەك قىلمايدۇ، تىللىمايدۇ، ئازار بەرمەيدۇ، ياردەم قىلىدۇ كۆرگەن يەردە ئىئانە قىلىدۇ. ئائىلىسىدە بىكار ئولتۇرۇپ ئوزۇقلىنىدۇ، ئىشلىمەي ئاق نان يەيدۇ، پادا باقماي پاقلان يەيدۇ، بۇمۇ چوڭ رەھمەت ئۇلار ھەممە كىشىگە ئوخشاش ھاياتلىقدىن، ھاۋادىن، سۇدىن رىزقىنى باشقا، سانسىز نېئمەت ۋە رەھمەتتىن لەززەت ئالىدۇ. پەقەت ئاز بىر قىسمى راھەتتىن، لەززەتتىن قۇرۇق قالىدۇ. لېكىن بۇ قالغان نېئمەتنى يوق قىلمايدۇ ـ دە!

يەنىلا ئۇلار شۇكرى قىلىشى، سەۋرى قىلىشى لازىم. ئالغا ئىنتىلىشى، تۆھپە قوشۇشى لازىم جاھانغا زور ئىبرەت بولۇپ، كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرۇپ، قىيامەتتە كىشىلەرگە دەلىل ـ ئىسپات بولۇشى كېرەك. ئۆزىدىن تۆۋەن بەكمۇ مىيىپلاردىن بۇلارمۇ ئىبرەت ئىلىشى، شۇكرى قىلىشى لازىم. چۈنكى، ئۇلار كېسىلى ئېغىر ـ يېنىك بولىدۇ. ئۇستۈنگە قارىماي پەسكە قارىسۇن بەكرەك مىيىپقا قارىسۇن، شۇنداق قىلسا شۇكرى قىلىدۇ. بۇ بولسا، بىرنى ئۆلتۈرۈپ مىڭغا ئىبرەت ئالدۇرۇش بولىدۇ. بىر ئۆلۈم مىڭ ئۆلۈمدىن توسىغاندەك مۇھىم. ئۇلار ساۋاب تاپالايدۇ. گۇناھ قىلالمايدۇ، ساۋاپلىق قىلىپ گۇناھ قىلالمىسا بۇ پەرشتە بولىدۇ. يەنىلا گەپ قەلبىدە قەلبى ساپ بولمىسا ھەممە بىكار بولىدۇ. ئاللاھنىڭ قىلغىنىغا ئاھ تارتىپ نارازى بولىدىكەن تۇگىشىدۇ. ھالاك بولغىنى بولغان. ئۇ چاغدا تېخىمۇ ئازابلىق كېسەل بولىدۇ. نۇرغۇن قەھرىمانلار دۇنياغا، كىشىلەرگە ئىبرەت بولغىدەك ئۇلىگە، ئۆرنەك بولۇشىنى ئارزۇ قىلۋاتسا بۇلار ئۆزىنى كىشىلەرگە ئىبرەت ئالدۇرۇپ ئۇلىگە ئۆرنەك بولۇپ ھەقنى سۆزلەپ قايىل قىلىپ. ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بىلدۈرسە ئەجرى كۆپ بولىدۇ ھەي مۇھىمى نەپسى شەيتاننى يېڭىش. چۈنكى، مېيىپلاردىمۇ شەيتان بارده! نەپسى بارده! ئىنسان ئەزاسىنىڭ مىيىپ، كېسەل بولۇشدىن ئەمەس بەلكى قەلبىنىڭ مىيىپ، كېسەل بولۇشدىن قورقسۇن، قەلبلا ساق ـ سالامەت بولسا، كېسەل بولمىسا قالغان ئىشلارنىڭ كارايىتى چاغلىق، ھېچقىسى يوق، چۈنكى، بەدەن ئەزانىڭ كېسىلى بۇ دۇنيادىلا داۋالسا ساقىيىدۇ، قەلب كېسىلى، قەلبى مىيىپلىق ئۆلگەندىن كېيىنمۇ ساقايمايدۇ. قانداق بولسا شۇ پىتى ئۆلۈپ شۇ پىتى تېرىلىدۇ، خالاس. ئاللاھ ئالىم، ئاللاھ قەلبىنىڭ كېسىلىدىن ساقلىسۇن ئامىن!

مىيىپلىق يەنىلا جەننەتنى ئەسلىتىدۇ، سېغىنىدۇرىدۇ. چۈنكى، ئۇ يەردە مىيىپلىق يوق. بەلكى، دۇنيادا مىيىپ بولغانلار ئۇ يەردە ساقىيىپ قالىدۇ. چۈنكى، ئۇ يەردە خالىغىنى بار ـ دە!

يەنە بىرھىكمىتى شۇكى، يېقىن تۇغقان بولۇپ ئاللاھ ھارام قىلغان، يېقىن ئارىلىقنى جۇپلەپ تۇي قىلسا شۇنداق ھادىسە كېلىپ چىقىدۇ ياكى ئاللاھنى ئۇنتۇپ، ئاخىرەتنى ئۇنتۇپ ،نامازنى ئۇنتۇپ ئالدىراپ تاپقان مال ـ دۇنيانى يوقتىش ، جازانە ـ ھارامدىن بېيىغان بايىنى ۋەيران قىلىش ئۇچۇن ئۇنىڭغا بىر مىيىپ بالا سوۋغا قىلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆز ئەسلىگە كېلىپ ئاللاھنى تاپىدۇ، بەزىلەر ئاللاھ تەرىپىدىن ئالدىن بىلىنىپ زىيىندىن ساقلاش ئۇچۇن مىيىپ قىلىنسا، بەزىلەر كەپسىز، ھاكاۋۇر، زومىگەر بولغانلىقى ئۇچۇن ئۆزىنىڭ شۇملىقىدىن ئۆزىگە ئۆزى زۇلۇم قىلىپ مىيىپ قىلىنىدۇ. ئۇرۇشتا مىيىپ بولغاندەك بەزىلەر ھەقتىن چەتنەپ گۇناھ قىلغاندىكىن ،ئۆزىنى ئۆزى قىلغان مىيىپلارمۇ بولىدۇ. ئۆزىنى چاناش، خروئىن، ئەپيۇن، ھاراق قاتارلىقلاردا، يەنىلا بۇمۇ ئىبرەت

رەھمەتتۇر. مىيىپلار باشقىلارنىڭ قەلبىنى ئېرىتىپ يۇمشىتىپ ھەقكە قايتۇرىدۇ، مۇسىبەتكە ئۇچرىغانلار تەسەللى تاپىدۇ. مىيىپلار زالىم بولمايدۇ، زۇلۇمغا ئۇچرايدۇ. ھاقارەت قىلالمايدۇ، ھاقارەت قىلىنىدۇ. غەيۋەت قىلالامايدۇ غەيۋىتى قىلىنىدۇ، بۇمۇ ياخشىلىق بولىدۇ. ئۇلار ھەرخىل قاتناش ھادىسىسىدىن، يۇقۇملۇق كېسەلدىن ساقلىنىپ قالىدۇ، ساقلارنىڭ جاپاسىدىن دەرت ـ ئەلەملىرىدىن ھەرخىل ئازابلىرىدىن ئۇلار خالىي ھالدا ياشايدۇ. ھەرىكەت قىلغانلارنىڭ ھەممىسى جاپا ـ مۇشەققەتكە ھەرىكەت قىلىدۇ. ئۇلار بىر ئاللاھقىلا تەۋەككۈل قىلىپ رىزقىنى ئاللاھدىنلا سورايدۇ، ۋە پۈتۈن ئىشلىرىنى ئاللاھقا تاپشۇرىدۇ. باشقىلارغا رىزق جەھەتتىنمۇ ئىبرەت بولىدۇ. ئىككى قولى ئىككى پۇتى يوق بىر مىيىپنى كۆرۈپ رىزقىدىن غەم قىلمىدىم. چۈنكى، رىزق ئۇنىڭدىنمۇ ئېشىپ قېلىپ ئۇنىڭغا ئىگە بولغان كىشىمۇ پايدىلىنىپتۇ، مىيىپ ئۇنىڭغا رەھمەت بولۇپتۇ. ئەجرگە ئېرىشىدىغان كىچىككىنە ئازاب ئازاب ئەمەس. نېرۋا كېسىلى بار كىشى يىقىلىپ بېشى قاتتىق زەخمىلىنىپ ساقىيىپ قالسا، ئۇنى ھەرگىز ئازاب دېمەيمىز دە! ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان نۇرغۇن ئازابلىق ئىشلاردا رەھمەت كۆپ ھىكمەت كۆپ ئاللاھ ئالىم، تەپەككۇر ۋاجىپ يەنە ئويلىنايلى.

قېرىلىق ئازابى: بۇنىڭ ھىكمىتى ۋە رەھمەت ئىكەنلىكى بۇ ئىنسانىنىڭ ئۆلۈمگە يېقىن قالغىنىنى بىلدۈرىدۇ دە! ئۇ ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولىدۇ. تىلىدىن زىكرىنى چۈشۈرمەيدۇ. رازىلىق ئالىدۇ، رازى قىلىدۇ، ۋەسىيەت قىلىدۇ. كىشىلەر ھەققىنى، قەرزىنى قايتۇرىدۇ، ئۆزىنى ھەقكە ئاتاپ شېھىدلىك ئىزدەيدۇدد، ئىسلامدا چاچقا ئاق كىرىش ھەقىقەت نۇرىدۇر. ئاق چاچ ئۆلۈمنىڭ بەلگىسىدۇر. ئۇ بېشىدىن ئىسسىق ـ سوغۇقلارنى نۇرغۇن خىلمۇ ـ خىل كۈننى ئۆتكۈزۈپ، تەجرىبىلىك پىشىپ ـ يېتىلگەن ئۇستازغا ئايلىنىدۇ. دۆلەت باشلىقى بولىدۇ ،يۇرت كاتتىبېشى بولىدۇ، خالىسا پىنسىيىگە چىقىپ ئارام ئالىدۇ. باللىرىنىڭ نەۋرىلىرىنىڭ راھىتىنى كۆرىدۇ، ئارامخۇدا دۇنيا، دىن خالى ئاخىرەتكە ئالدىنى قىلىدۇ، ھازىرقى قېرىلار بۇنداق ئەمەس، قېرىلار، پېشقەدەملەر ھۆرمەتكە لايىق غەمخورلۇققا ئېرىشىدۇ. ئۇلار خىزمەت قىلماي ئۇلارغا خىزمەت قىلىنىدۇ، ئۇلارمۇ قىلغانىدەك قېرىلار كىچىكىدەك يەنە بىر نوچى بولىدۇ، ئۇنىڭ دىگىنى ھېساب ھەتتا ھۆكۈمدۇر. قېرى جىنايەتچىنى ھېچنىمە قىلالمايدۇ، سوراقتا ئۇلارنى ئۇرالمايدۇ، كېسەلمەيدۇ، كەسسىمۇ ئۇلارنى ئالمايدۇ، ئۇلار ئاجايىپ باتۇر، قەيسەر بولۇشى كېرەكتى لېكىن ھازىرقىلار قورقۇنچاق. چۈنكى، نادان ھەقكە ئالىم ئەمەس. جەڭدىمۇ قېرىلار ئۆلتۈرۈلمەيدۇ، پەقەت پىكر بەرمىگەن بولسا، قېرىلار شەھۋىتى ئاجىزلاپ گۈناھدىن ساقلىنىپ قالىدۇ. لېكىن قادىر تۇرۇپ ئۆزى قىلماسلىق لازىمدۇر. تۇيۇقسىز ئۆلۈشىدىن قېرىپ ئۆلۈش، ياش كېتىشتىن، ئۆمرى ئۇزۇن بولۇش ئەلۋەتتە ياخشى دە! .

چۈنكى، ئۇ ياكى ياخشىلىقنى زىيادە قىلىدۇ ياكى گۈناھنى. ئالىم قېرىسا ھىكمەتلىك سۆزلەيدۇ، ھىكمەت قالدۇرىدۇ، باللىرىنى، نەۋرىلىرىنى تەجرىبىلىك ئالىم قىلىپ تەربىيلەيدۇ. پېشقەدەم ئالىملار زور غەنىيمەت رەھمەتتۇر. ئۇلار شۇ ھالىتىدە ئۆلگە ئۆرنەك بولىدۇ، ئىبرەت بولىدۇ. ياشلار ياشلىقىنىڭ قەدرىنى بىلىدۇ، غەنىيمەت بىلىدۇ. بەزى قورقۇنچاق، يامان ، خۇراپىي قېرىلىقىدىن پاناھ تىلەيدۇ، ساقلىنىدۇ. بۇ دۇنيادىلا پېشقەدەم قېرىلار، نۇرغۇن ئۆز قولىدىن چىققان نەتىجىدىن خۇرسۇن بولىدۇ. ئۆزىنى بەختلىك ھېس قىلىدۇ. پەقەت ئاغزىدا تاتلىق ئېتىپ شۇمۇپ رىيا قىلمىسلا، ئۆلۈمنى ئويلاپ چىن دىلىدىن تۆۋبە قىلىۋالىدۇ، ئامالىمۇ يوق ـ دە! گۈناھقا كاپارەت بولىدۇ، بولۇپمۇ تولا بولغان

كىسەل دۇئاسى تېز ئىجاۋەت بولىدۇ، باشقىلار دۇئا ئېلىۋالىدۇ، كەلگۈسىگە نۇرغۇن ئەملى تەجرىبە، ئۆلمگە ساۋاق قالدۇرىدۇ. ئۇلار ئاجىزلىسا خۇراپىيلىق، خاتا ئۆرپ ـ ئادەتمۇ تەڭ ئاجىزلايدۇ ھەم تەڭ تۇگەيدۇ. جەننەتنى ئەسلىتىدۇ، سېغىندۇرىدۇ. چۈنكى، جەننەتتە قېرىلىق يوق ئۇ يەرگە ئالدىرىتىدۇ، ياخشىلارنىڭ سالىھلارنىڭ يۈزى يورۇق، ئەسكى پاسىقلارنىڭ يۈزى قارىداپ ئىككى پىرقىگە ئالامەت زاھىر بولىدۇ. قېرىلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىپ، باللار جەننەتكە كىرىۋالىدۇ. ئۇلارمۇ باللارغا كۆيىنىپ تەربىيەلەيدۇ، قەلبى ساپ يۇمشاق بولىدۇ. ئەھلى ئىلىم زىكرى سورۇنلىرىغا كۆپ قاتنىشىدۇ، ھايات ۋاقتىدا ھەدىيە، سەدىقە قىلىپ ساۋابنى بىللە ئېلىپ ماڭىدۇ. ياشلارنى كۆپلىگەن پىلان تەدبىرى تەجرىبە ۋە نەسىھەت بىلەن تەمىنلەيدۇ. ئۆلىدىغان ۋاقتىنى بىلىش بىلەن بىرگە ،ئۆلۈمگە، ئاخىرەتكە تەييارلىق قىلىپ خاتىرجەم ھالدا ئەجەلنى كۈتىدۇ. ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. پۈتۈن كائىنات پەيدا بولۇش، ياشلىق دەۋرى، كۆپىيش، قېرىلىق دەۋرىنى ئاخىرىدا يوقۇلۇشنى بېشىدىن ئۆتكۈزىدۇ، قېرىلارمۇ ئەلۋەتتە بۇ زور قانۇنغا خىلاپلىق قىلالمايدۇ. ئاخىرىدا بىز ھەممە قورقىدىغان يىرگىنىشلىك، ئازابلىق ئەڭ ئەخىرى بولغان ئۆلۈم ۋە ئۇنىڭ ئازابىنى سۆزلەيمىز.

ئۆلۈم ئەملىيەتتە ئاسىي كاپىرلاردىن باشقىغا ئازاب ئەمەس بەلكى، زور رەھمەتتۇر. شۈكۈلاشقا ئاللاھ (**خَلَقَ المَوْتَ وَالحياة**) دېگەن ئايەتتە ئۆلۈمنى ۋە ھايتلىقنى يارىتتى دەپ ئۆلۈمنى بۇرۇن تىلغا ئالغان بۇرۇن كەلتۈرگەن دېمەك، ئۆلۈم قانۇنىيىتى ھاياتلىقنىڭ ئاساسىي چوڭ رەھمىتى. مەسىلەن، دېڭىزدا نەچچە مىليون، تېرلىيون بېلىق تۇخۇمى بار ۋە باشقا جانلىق تۇخۇملىرى بار ئاشۇ ھۈجەيرىنى ئاشۇ تۇخۇمنى ئۆلۈم بىلەن تىزگىنلەپ تۇرمىسا پۈتۈن دېڭىز بېلىققا ۋە باشقا جانلىققا ئايلىنىپ، دېڭىز قېتىپ قالغان بولاتتى ـ د ھ! ھايتلىق ئاخىرلىشىدۇ. ھەرە، چۈشەن، پاشا ھەرخىل نەرسىلەرنىڭ نەسلىنى تۇخۇمنى باللىرىنى ئۆلۈم بىلەن قانۇنىيەت بىلەن تىزگىنلىمسە يەنىلا ئىنسانلار ،ھايۋانلار، ئۆسۈملۈك، ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. ھاياتىدىن ئايرىلمىغان تەقدىردە زور ئاپەت ھالاكەت كېلىدۇ. يىلان، چايان، پاقا ۋە باشقا نەرسىلەرنىمۇ ئۆلۈم بىلەن ۋە باشقا جانلىققا ئۆزۈق رىزق قىلىش بىلەن تىزگىنلىمسە يەنىلا ۋابا ۋە بالا كېلىدۇ. پىل 25 يىلدا بىرنى تۇغىدۇ، 100 يىل ياشايدۇ. ئەگەر ئۇ باشقا ھايۋاندەك تولا تۇغسا پۈتۈن دۇنيانى پىل قاپلاپ كېتىدۇ.

25 يىلغىچە ئاللاھ ئۇنىڭ نەسلىنى تىزگىنلەيدۇ، ئۆلۈم قانۇنىيىتى بولمسا مىكرۇب، ۋىرۇس ئۆلمەي، يوقالماي، ھىچقانداق كېسەل ساقايمايدۇ، داۋالاش ئۇنۇم بەرمەيدۇ. يۇقۇملۇق كېسەللىنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولمايدۇ. ئۆلۈم قانۇنى بولمسا ئىسلام ئەھلى ۋە ياكى باشقىلار ئولتۇرۇپ پايدىلىنىۋاتقان ھايۋانلاردىن پايدا مەنپەئەت ئالالمايدۇ، گۆشىنى يىيەلمەيدۇ. تىجارىتى ئاقمايدۇ، رىزقى كاملايدۇ. لەززەت يوقايدۇ، ئۆلۈم ئەلۋەتتە زور رەھمەتتۇر. ئۆلۈم قانۇنى بولمسا جىنايەتچىگە ئۆلۈم جازاسى بەرگىلى دۇشمەننى يوقاتقىلى بولماس، ئىنسان ئۆلسە ئەڭ ئازابلىق خارلىق كۈنىگە قالىدۇ. سەل ئۆمرىنى ئۇزۇن قىلىپ قويسا، ئۆلۈمنى ئۆزى سورايدۇ، ئۆلۈم ئىنسانلار تەرىپىدىن ئالاھىدە دۇئادا سورالغاندۇر، ھەتتا پەيغەمبەرلەر سورىغاندۇر. كىشىلەر ئۆلۈم بىلەن شېھىدلىققا ئېرىشىۋالىدۇ، ھەقتە ئۆلەلەيدۇ، ئۆلۈم ئاللاھقا ئۇچقاشتۇرغۇچى، بۇمۇ بىز كۈتىۋاتقان زور رەھمەتتۇر. مۇئمىن مۇسۇلماننىڭ جەننەتكە كىرىشگە پەقەت ئۆلۈم توسالغۇ بولىدۇ. ئۇ ئۆلۈم بىلەن مۇرادىغا يېتىدۇ. بولۇپمۇ ئاخىرەت ئۈچۈن ۋەدىلەشكەنلەر، دوستلاشقانلار ، ئۆلۈم ئىنسانىنى راھەتكە ئېلىپ

چىقىدۇ، ئارام ئالدۇرىدۇ. پەقەت ئۇ ئازاب ئەھلى بولمىسلا، ئۆلۈم شۇلارغا ئازاب. كىشىلەر ئۆلمىسە زىمىنغا پېتىشمايدۇ. ھىلىھەممۇ تار كېلىۋاتىدۇ، ئوزۇق ئاشلىقمۇ يېتىشمەيدۇ، تېخىمۇ جاپاغا قالىدۇ. ئاللاھ ھەممىگە قادىرغۇ دىسىڭىز ئۇ ئىش جەننەتتە. ئۆلمەس تۇغمەس، قېرىماس، راھەت جەننەتتە بار .ئەمما شۇ يەردىمۇ جەننەتتە ئىنسان كۆپەيمەيدۇ، تۇغمايدۇ. پۈتۈن كائىنات پەيدا بولىدۇ، پەيدا بولۇۋاتىدۇ. ياش ۋە قېرىلىقنى باشدىن كەچۈردى، ئاخىرىدا ھەممە يوقىلىدۇ، ئىنسانمۇ ئەلۋەتتە بۇ زور قانۇنغا خىلاپلىق قىلماي ماس كېلىدۇ. ئاللاھدىن باشقىسى يوقۇلۇپ، شۇنداقلا بۇ بىر يۆتكىلىش، باشقا بىر پىلانت باشقا بىر يۇرت باشقا بىر جايغا يۆتكىلىش، ئۆلۈك ئاخىر ئويغىنىدۇ. ئۆلۈم ئەلچى، مۇساپىر ھامىنى مەنزىلگە باردۇ، ئۆلۈم ئۆتكەن كەتكەنلەرگە ئۇچراشتۇرىدۇ. ھەقىقى ھاياتلىق ئۆلگەندىن كېيىن باشلىنىدۇ، چۈنكى، مۇرەككەپ تەركىب تاپقان ياكى پارچىلانغان ماددا يوقالمايدۇ ـ يۇ، مۇرەككەپ ئەمەس تەركىبلىك يوق، پارچىلانماس روھ قانداقمۇ يوقسۇن! ئەبەدىيلىككە، مەڭگۈ بەختكە ئۆلمەي ئېرىشكىلى بولمايدۇ، ئاللاھنىڭ جامالىنى ئۆلمەي كۆرگىلى بولمايدۇ.

ئاللاھ ئۈچۈن، جەننەت ئۈچۈن، ئۆلۈمگە رازىيۇ ،جاندىن كېچىشكە رازىيۇ، يەنە نېمىشقا ئۆلۈم ئازابلىق بولىدۇ؟!

ئىنسان ئۆلمىسە ئاتا ـ ئانىلارنىڭ كۆپلىگەن بالىلارنىڭ كۆپلىگەن قۇدا ـ باجىلارنىڭ كۆپلىگەن ۋاي ـ ۋۇي بۇ ئاجايىپ كۆرۈنۈش ـ دە!، ھازىرمۇ بۇ مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلالمىساق ئۇ چاغدا قانداق قىلىمىز. ئايرىلىشقا تېگىشلىك پەيتتە ئايرىلىش لازىم. بۇ ئازاب ئۇزۇن ئەمەس، بولۇپمۇ ھازىرقى قەلىب قانقان ۋاقىتتا، شۇڭلاشقا ئەنسىرەش ھاجەتسىز، ئۆلۈم بەزى خۇراپىي جاھىل خاتا ئۆرپ ـ ئادەتتىكى كىشىلەرگە ئاجايىپ ياخشى، بىزگىمۇ چوڭ رەھمەتتۇر. ئاسىي گۇناھكارنىڭ زالىمنىڭ ئىشلىرىنى ئۆلۈم بىلەنلا ئۈزگىلى بولىدۇ، پۈتۈن جاھان ئۆلارغا ئۆلۈم تىلەيدۇ. ئۇ كىشى بولمىغان بولسا، ئۆزىمىز سورىغان بولاتتۇق. ئۇزۇندىن بىرى ئالدىن تەييارلىغان ياخشىلىققا ئۆلۈم يەتكۈزىدۇ، نۇرغۇن ئىختىلاپ جىدەل مۇنازىرىلەرنى ئۆلۈم ھەق ـ ناھەققە ئايرىيدۇ. نۇرغۇن ئادالەتسىز زالىملارنىڭ ئۆلۈم ئەدىۋىنى بېرىدۇ، ۋە شۇنداقلا ئۆلارنىڭ قىلمىشىنىڭ جازاسىغا ئۇچۇتىدۇ، مۆئمىنگە زۇلۇم قىلغانلاردىن ئۆلۈم ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئازاب بىلەن ئىنتىقام ئېلىنىدۇ، مۆئمىنلىنىڭ قەلبىنى ئارام تاپقۇزىدۇ، ئاللاھقا ئاشىقلارنىڭمۇ، جەننەت ھۆرلىرىگە ئاشىقلارنىڭمۇ، دۇنيادا مۇرادىغا يېتەلمەي ئاخىرەتكە قالدۇرغان ئاشىقلارنىڭمۇ، دۇنيادا تېخى قېنىشماي كەتكەن ئاشىق ــ مەشۇقلارنىڭمۇ، مۇرادى ـ مەقسىدى ئۆلۈم بىلەن بولىدۇ، ئاشۇ پەيغەمبەرلەرنى سىددىق، سالىھ، شەھىد، ساھابى، تابىئىنلاردىن بىزگە ئۈلگە ئۆرنەك بولغان، بىر كۆرسەم دىگەن ئەۋلىيالارنىمۇ ئۆلۈم بىلەن شۇ يەردە كۆرىدۇ. تېخى بەزىلەر بىللە بولىدۇ، بۇنىڭغىمۇ ئۆلۈم سەۋەبچى، بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرگەن، ئەمما ئارىلىق يىراق كىشىلەر بار، بۇلار ئۆلگەندىن كېيىن روھىي كۆرۈشىدۇ، ھەتتا بىر يەردىن قوپۇرىلىدۇ، بىرگە قىلىنىدۇ، بەزىدە قاتتىق ئازابلانغان كىشىلەرنى ئۆلۈم ئازابىدىن قۇتقۇزىدۇ، دوۋزاخ ئەھلى بولمىسلا.

ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ھەرقانداق بىر ئىش ئەمەلىيەتتە ھىكمەت ۋە رەھمەتكە تولغاندۇر. لېكىن نادان ئىنسانلار بۇنى بىلمەي ئازاب ھىس قىلدۇ، نەپرەتلىنىدۇ. بۇ دۇنيادا ئەمەلىيەتتە ھىكمەت رەھمەتكە تولغاندۇر، ئەزەلدىن بۇ دۇنيا يوق ئىدى، ئاللاھنىڭ رەھمىتى غەزىۋىدىن، ئىلگىرى كېلىپ ياراتتى. دۇنيانىڭ يارىلىشى ئەرش، كۇرسى، سەككىز جەننەت، ھەتتا يەتتە دوۋزاخمۇ ،ئاسمان،

ئالەم بوشلۇقى، تەسىر كۈچىگە ئىگە ئالەم كۈچى، ئەسىر يەنى ۋاكىئوم، ئالەم، يۇلدۇزلار گۈرۈپپىسى، سامان يولى سىستېمىسى قۇياش سىستېمىسى ھەرخىل ئوربېتىلار، پىلانىتلار، يۇلدۇزلار ئۈستىمزدىكى ئاتموسفېرا، ھاۋا، ئوكسىگىن، ئازۇت، 109 ئىلېمېنت، يەرشارى يەرشارىدىكى نۇرغۇن ماددى نەرسىلەر ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ۋاھاكازالار. پەيدا بولۇش، ياشلىق، قېرىلىق، ھەتتا يوقۇلۇش قاتارلىقلار پەيغەمبەرلىك ۋە ئىلاھى كىتابلار، قۇرئان، نۇر، ئىسلام ـ مەرىپەت، ئاللاھنىڭ نىئمىتىنى رەھمىتىنى، ھىكمىتىنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، ئاددىسى دېگىز ـ ئوكيان، سۇ ھەتتا چوڭ باياۋان، قۇم يانار تاغ ۋاھاكازالار.

بۇ دۇنيا ئاشۇنداق رەھمەتكە تولغاندۇر، ئادىللىققا تولغاندۇر، ھەتتا دۇنيانىڭ يوقۇلۇشىمۇ ئازاب ھالاكەت ئەمەس، ئىنسانغا دۈشمەن ئەمەس، بەلكى، كاتتا شەھەر ئوتتۇرىدا چوقچىيىپ چىقىپ قالغان ۋاقىتلىق بىر ئەسكى مۇنداق ئۆيىنى بۇزۇپ چىقىپ، ۋاقىتلىق ئەمەس، مەڭگۈلۈك زىيانلىق ئەمەس، پايدىلىق ئەبەدىيلىك غەم ئەندىشىسىز، بىر بىنا قۇرۇلۇش كاتتا ئىمارەت، باغ ياساشتۇر، بۇ دەل قىيامەتنى قۇرۇش، جەننەتكە ئاپىرىش، جىنايەتچىلەرنى ئۆز جايى بولغان ئوتلۇق زىندان تۇرمىگە سېلىشتۇر. شۇڭلاشقا ئاللاھ قۇرئاندا بسم الله الرحمن الرحيم نى 114 قېتىم تەكرار قىلغاندۇر، مانا بۇ بسم الله الرحمن الرحيم نىڭ تەپسىرى تەكرارلىنىشىنىڭ سىرى ۋە ئىشارىتىدۇر. روھىي دۇنيادىن كەلگەن ھېلىقى تالىپ (ئوقوغۇچى) يۇرىكى، قەلبى ئېچىلىپ، ئېلىم دېگىزىغا كىرىپ ئۇرۇلۇپ گۆھەر سۈرۈلۈپ ئۈستازىنىڭ قوللىرىغا سۆيۈپتۇ ۋە سەللەمنا دەپ تەسلىم ۋە قايىل بويتۇ، قىسقا ۋاقىت ئىچىدە مۇشۇ كۆرۈنۈشتىن كېيىن بۇ ئىككى كىشى كۆزدىن غايىپ بولۇپتۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللانىڭ بسم الله نىڭ تەپسىرىسى چۈشىنىشلىك بولسۇن ئۈچۈن ئازىراق قېتىپ قويۇلدى.

قۇرئاندىكى سۈرە ئىسىملىرىنىڭ ئىشارىتى

قۇرئان ئاللاھنىڭ ئەزلى ۋە ئەبەدىي كالامىدۇر، پۈتۈن ئالەمنىڭ دەستۇرى ۋە قانۇنىدۇر، سىيا، قەغەز، مەخلۇقىدۇر، ئەسلى زاتى، مەزمۇنى، مەخلۇق ئەمەستۇر، قەغەزگە ئۇنىڭ رەسمى ئالامىتى، بەلگىسى چۈشكەن، ئۆز زاتى چۈشمەيدۇ، خۇددى ئوت دېسەك، ئوتنىڭ ئۆزى چۈشمەي ئىسمى، رەسمى چۈشكەندەك، ئۆزى چۈشسە قەغەزنى كۆيدۈرىدۇ، ئاللاھ دېگەن ئىسىمۇ شۇنداق، زاتى قەغەزگە چۈشتى دېگىلى بولمايدۇ. ئاللاھ ئۆزىگە لايىق چۈشۈپ ـ چىقالايدۇ، كېلىپ ـ كېتەلەيدۇ، ئۇ خالىقتۇر، ئوخشىشى يوق. زاتىنىڭ قانداقلىقىنى بىز بىلمىگەچكە قىلىقىنىڭ قانداقلىقىنىمۇ بىلمەيمىز، سىزنىمۇ ھەم شۇنداق، كەيپىياتى قانداقلىقى بىزگە ئېنىق ئەمەس، پەقەت قۇدرىتى، ئەقىلگە ئاشكارا ئۆزى ـ كۆزىگە يوشۇرىنىدۇر، ئاللاھنىڭ سۆزى مەخلۇقىنىڭ سۆزىگە ئوخشاشمايدۇ، بىزنىڭكىدەك ھەرىپ بىلەن تۈزۈلگەن ئەمەس، ھاۋا ماددا ئەمەس. ئەزەلدىن كالامي سۆزى ئۆزى بىلەن بىللە بولغاچقا ھادىسە پەيدا بولمىغاچقا، ئالەملار قۇرئاننىڭ ئەسلى زاتىنى، مەخلۇق ئەمەس دەپ قارايدۇ، تۆت مەزھەپ، ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە شۇنداق. مۇئتەزىلەر مەزھىپى جۈملىدىن تەپسىر

كەششاپ، قۇرئاننى، مەخلۇق دەپ قارايدۇ، بۇ مەسىلدە، تەپسىر مۇنبىرىنىڭ ئاپتۇرى ئىختىلاپنى كەلتۈرۈپ ئاندىن ئۆزى مەخلۇق ئەمەس دەپ يەكۈن چىقارغان. ھەسەنۇلبەسرىمۇ قەغىزى سىياسى مەخلۇق، ئۆزى زاتى ئەسلىي مەزمۇنى مەخلۇق ئەمەس دىگەن. قۇرئان 30 پارە 114 سۈرە 6236دىن ئارتۇق ئايەت، 1000 ئەمىر بۇيرۇق، 1000 چەكلەش، قىسسە، مىسال، تارىخ، غەيب، كەلگۈسى بىشارەت، قىيامەت، ئاللاھنىڭ ئىسىم ـ سۈپەتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھەقىقەت ئۈچۈن تەبئىي پەن ۋاھاكازانىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھازىر زىمىنغان چۈشۈرۈلگىنىگە،1426 يىلدىن ئاشتى. تەپسىر قىلىنىشى 2000 خىلغا يەتتى، ھەممە نۇسخىسى ئىسلام دۆلەتلەرنىڭ مۇزىيىدا ساقلىنىۋاتىدۇ، مەڭگۈ ئۆزگەرمەس قانۇن، مۆجىزە خاراكتېرلىك، ئۇنىڭ ئوخشىشىدىن ئۈچ ئايەت كەلتۈرگىلى بولمايدۇ. قۇرئاننىڭ 50دىن ئارتۇق ئىسمى بار، ئون ئىسمى ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن ئوخشاش كەلگەن، مەسىلەن:نۇر، ھەكىم، ھەق، كەرىم، مۇھەيمىن، قاتارلىقلاردەك قۇرئاننىڭ 114 سۈرىسى 114 خىل ئىسىم بىلەن ئاتالغان بەزىسى مەشھۇر پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغان مەسىلەن نۇھ، ھود، يۇنۇس، يۈسۈف ئەلەيھىسسالاملاردەك، بەزىسى مەلۇم ھايۋاننىڭ ئىسمى شۇ سۈرىدە كەلگەنلىكى تىلغا ئېلىنغانلىقى ئۈچۈن شۇ ھايۋاننىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغان مەسىلەن، بەقەرە (كالا) دىگەن مەنىدە (نەھىل) ھەسەل ھەرىسى، نەمىل (چۈمۈلە)، ئەنكە بۇت، يەنى ئۆمۈچۈك قاتارلىقلار. بەزىسى شۇ سۈرىنىڭ مەلۇم بىر ئايەت بىلەن باشلانغانلىقىدىن شۇ ئايەت ياكى شۇ باشتىكى ئىسىم بىلەن ئاتالغاندۇر، مەسىلەن: ياسىن، ق، مۇئمىنۇن، ۋاقىئە، سەپ، تەكاسۇر، لەيلى، زۇھا قاتارلىقلاردەك، خوش ئەمدى ئاللاھ نېمە ئۈچۈن ئۆز دەرگاھىدىن لەۋھۇلمەھپۇزدىن چۈشۈرگەن ئۆزىنىڭ كالامى قۇرئاننىڭ سۈرىلىرىنى يۇقىرقى ئىسىملار بىلەن ئاتىغان؟ بۇنىڭ ھىكمىتى نېمە؟

ئۇسۇلى فىقھى شەرھىسى نۇرۇلئەنۋادا، دەلىل ئېلىش، ئىبارەت بىلەن، دەلالەت بىلەن .ئىشارەت بىلەن بولىدۇ دىگەن، بىز بۇ يەردە بۇ ئاتالغۇلارنىڭ ئىسىملارنىڭ ئىشارىتى ئۈستىدە توختىلىمىز، بىرىنچى، فاتىھە، سۈرە فاتىھەنىڭ 12 ئىسمى بار بولۇپ، ھەرقايىسىسى ئالاھىدە مەنىگە ئىگە. مەسىلەن، ئومۇلكىتاب يەنى كىتابنىڭ ئاساسى، ئەسلى، سەبئۇلمانى يەنى تەكرار ئوقۇلىدىغان 7 ئايەت قۇرئان ئەزىم شىفا، ۋاپىيەت قاتارلىقلار سۈرە ئەلھەمدۇ دەپمۇ قويىمىز، فاتىھە ئاچقۇچى دىگەن بولىدۇ. مانا بۇ سۈرە كىتابنىڭ ئاچقۇچى، ئىلىم ـ مەرپەتنىڭ ئاچقۇچى، ھىدايەتنىڭ ئاچقۇچى، نۇرنىڭ ئاچقۇچى، ھەقنىڭ ئاچقۇچى، سىرلارنىڭ ئاچقۇچى، ماقام ئاچقۇچى، بەركەت رەھمەت ئاچقۇچىدۇر.

شۇنداقلا پۈتۈن دۇنيانى، ئاستىن ـ ئۈستۈن ھەممىنى تونۇشتۇرغۇچى، بۇ دۇنيا ـ ئاخىرەتنى تونۇشتۇرغۇچى تەبئىي پەننىمۇ تونۇشتۇرغۇچى، ئىلىمنىڭ ئاچقۇچى، قاسماق بىسىپ قاتقان قۇلۇپلۇق قەلبىنىڭ ئاچقۇچىدۇر. بۇ ئىسىم نۇرغۇن ئىلىم، ھەقىقەت، ئادالەتكە، دىنايەتكە ھەتتا ئىسمى ئەزەمگىمۇ ئىشارەتتۇر، ئاچقۇچتۇر.

بەقەرە يەنى كالا بايان قىلىنغان سۈرە ئەنئام يەنى (تۆگە، كالا، قوي، ئۆچكە) نەمىل يەنى چۈمۈلە بايانى نەھىل ھەسەل ھەرىسى، پىل قاتارلىق ئىسىملار ھايۋانلار ئىسمى بىلەن ئاتالغان بولۇپ، ھەربىر سۈرىدە شۇ ھايۋاننىڭ

ئىسمى، ۋەقەسى، قىسسىسى بايان قىلىنىدۇ. مۇھىم ۋەقەلىككە ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە ئىشارەت قىلىنىدۇ، بەقەرەدە مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ (كالىنىڭ بىر پارچە گۆشى بىلەن ئۇرۇپ) ئۆلگەن كىشىدىن قاتىلنى سورىغانلىقى كالىنىڭ بىر ئەزاسى بىلەن ئۇرۇپ ئۆلۈكنى تىرىلدۈرگەنلىكى، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ تۆت قۇشنى تىرىلدۈرۈشنى ئاللاھ بۇيرىغانلىقى، ئۇزەيىر ئەلەيھىسسالامغا ئىشەكنىڭ تىرىلىشىنى كۆرسىتىش ئۈزىنى بولسا 100 يىل ئۆلۈك ھالدا قويۇپ ئاندىن تىرىلدۈرۈش قاتارلىق ئىشلار سۆزلىنىدۇ.

مانا بۇ ماددىنىڭ تەركىبىي، مۇرەككەپلىكى، ۋە پارچىلىنىشنى ئانالىز قىلىش، خىمىيىۋىلىك، فىزىكىلىق ئۆزگىرىشنى تەتقىق قىلىش، چوڭقۇر نەزەر بىلەن قاراشقا ئىشارەت، ھايۋانلار تەتقىقاتىنى كۆزدە تۇتىدۇ. چۈنكى، ھايۋانلار تەتقىقاتى تەجرىبە قىلىش، ئىنسانلارغا زور پايدا ـ مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدۇ، خۇددىي ھۆپۈپ سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا خەۋەر ئېلىپ كېلىپ بىر دۆلەتنى ئىشغال قىلغاندەك، ھۆپۈپنىڭ سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا ئىلىم بېرىشى خەۋەر بېرىشى، قاتىل قابىلغا ئاللاھتائالا قاغىنى ئەۋەتىپ ئىلىم ئۆگىتىشى، ھەسەل ھەرىسگە ۋەھىي ئىلھام قىلىشى، بۇنى ئىنسانلارغا خەۋەر قىلىشى، چۈمۈلىنىڭ سۆزلىشى قاتارلىقلار ئادەمنىڭ دىققىتىنى قوزغايدۇ. زور ئىلمى ئەھمىيىتى بار، بولۇپمۇ ھازىرقى تەبئىي پەنگە ئىشارەتتۇر.

بىئولوگىيە، ھايۋانلار تەتقىقاتى ۋە ھاۋا، قۇش ئىلمى، شۇنداقلا ئايرۇپىلان، سۈنئىي ھەمراھ قاتارلىق ئالەم قاتىنىشى، ئۇچۇش ئىلمىغا ئىشارەتتۇر، زور تەجرىبە ساۋاقتا، مەنپەئەتكە ئىشارەتتۇر، شۇ ھايۋاندىكى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە ئىشارەتتۇر، ھەممىنى تىلغا ئالمايدۇ، بىر نەچچىنى سۆزلەيدۇ، قالغىنىنى ئىنسانلار ئۆزى ئوخشىتىپ قىياسەن تەپەككۇر قىلىدۇ ۋە ئىزدىنىدۇ، سۈرە مۇلۇكتە قۇشلارغا قاراش، تەپەككۇر قىلىش،ئالاھىدە سۆزلەنگەن شۇنداقلا ئۆمۈچۈك، چىۋىن، پاشا قاتارلىقلار بۇلارنىڭ ھەممىسى تەبئىي پەندىكى بىئولوگىيىگە ئىشارەت، تېخى بۇنىڭغا سۈرە ئىنسان،سۈرە تىين يەنى ئەنجۈر سۈرىسىنى قوشسا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۇچىنىڭ تەتقىقاتى بىرلەشتۈرۈلۈپ بىئولوگىيە دەپ ئاتىلىدۇ، بۇ سۈرىلەر مۇشۇ ئىلىم ـ پەنگە ۋە كۈچ ـ قۇدرەتكە، ھىكمەتكە ئىشارەتتۇر.

سۈرە ئال ئىمران، يۇنۇس، ھۇد، يۈسۈف، ئىبراھىم، كەھىف، مەريەم، ئەنبىيا قاتارلىقلار، جۈملىدىن سۈرە قەسەس تارىخقا ئىشارەت، قىسسىگە ئىشارەت. پەيغەمبەرلەر، ساھابىلار، تابىئىنلار، مۇجاھىدلار، شېھىد، ئەۋلىيالار ھاياتىدىن تاللانمىلارغا ئىشارەتتۇر. ئۇلارغا ئەگىشىش ئۇلارنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن كۈنلەرنى باشتىن كەچۈرۈش، شۇلاردەك سەۋرى قىلىش، ئىرادىلىك بولۇش، ئاخىرغىچە ھەقتە چىڭ تۇرۇش، نۇرغۇن ئىبرەتلەرگە ئىشارەتتۇر. مەسىلەن، يۈسۈف ئەلەيھىسسالامنىڭ گۈناھسىز، كىچىكىدىن تارتىپ ئېغىر مۇسىبەتكە قالغان، كېيىن ئۇ بالىغ بولۇپ، شەھۋەت نەپسىنى يېڭىشتا شەيتاننى مەغلۇپ قىلىشتا سناقتا دۈچ كېلىپ غەلىبە قازانغان، بۇ سۈرىدە بىرگە زور ئىبرەت بار، ئۆلگە، ئۆرنەك بار، ئۇنىڭ سەۋرى قىلىشى قىلماسلىقى قاتارلىقلار.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام دىنىمۇ نۇرغۇن ئۆلگە ئۆرنەك بار، مۇھەببەت ـ نەپرەت، پەرىق، ئايرىش ھەقنى دەپ قوغلاندى بولۇش، ئوتقا تاشلىنىش ۋاھاكازالار، ئەسھابۇلئوخدۇدىنىمۇ شۇنداق غەلىبە قىلغاندۇر. ئەنبىيالاردىنىمۇ شۇنداق ھەقتە چىڭ تۇرۇش، ھەق غەلىبە قىلىش، دۇئاسى ئىجابەت

بولۇش، باتىل، مەغلۇپ بولۇشىدەك كۆرۈنۈشلەر بار.

كەھىپە غار مەنىسىدە، بۇ سۈرە پىنتە زامانىسىدا بىر ئاللاھقا قايتىش بارلىغىدىن، ئائىلىسىدىن، خوتۇن، ئەر، بالىسىدىن ھەتتا يۇرتىدىن ۋاز كېچىپ پەقەت ئاللاھقا ئىبادەت قىلىپ ئۆتۈش خالىي جايدا ئاللاھ بىلەن خالىي بولۇپ مۇناجات قىلىش، دىنىنى، ئىمانىنى ساقلاش، ئاخىرەتنى دەپ دۇنيادىن ۋاز كېچىش ئەھۋاللىرى سۈپەتلەنگەن، تەپسىرىمۇنىيردا پىتنە زامانىسىدا بويىتاق ئۆتۈشكە بولىدىغانلىقى جۇمھۇر ئالىملار ئىتتىپاقتا كەلگەن ھۆكۈم دىيىلگەن، ھەتتا ئاشۇ كىشىلەرگە ھەمراھ بولۇپ ماقامغا يەتكەن، كارامەت بىلەن بىللە شېرىك بولغان شۇڭلاشقا، سالىھ، تەقۋا، ئەۋلىيالارغا ھەمراھ بولۇش خىزمىتىنى قىلىش ھەم سۆھبەتتە بولۇشقا دەلىل ئالغان. بۇ سۈرە ھەق ئىشقا شۇ ھەقنى دەپ جان، مېلىنى ئايىماسلىققا، بارلىقىدىن ۋاز كېچىشكە ئىشارەتتۇر. ئەۋلىيالىق كارامەتكە ئالىي ماقامغا ئىشارەتتۇر، ئەلۋەتتە ھەربىر سۈرە شۇنداق ئالىي بىلىمگە ئىشارەتتۇر، قۇرئان، تارىخى قىسسىگە كۆڭۈل بۆلىدۇ، ھەتتا قۇرئاندا ئالاھىدە قىسسە ئوقۇشقا يوليورۇق بار، چۈنكى، ئۆتمۈش، تارىخى، كەلگۈسىدىمۇ يۈز بېرىدۇ، مۇھىم ئىبرەت بار.

سۈرە ئەنفال، تۆۋبە، ھەج، پەتھ، ھەشر، ئەھزاب، مۇنافىقۇن، ئادىيات قاتارلىقلار، خەلقئارا ئىسلام دۆلەتلىرى، ھەرقايسى دۆلەت ۋە رايۇنلارنىڭ، ياپۇنىيىدىكى مۇسۇلمان مۇئمىنلەرنىڭ بىرلىششىگە دۇنيا تېنچلىقىنى قوغداش، تاجاۋۇزچى كۈچكە بىرلىشىپ تاقابىل تۇرۇش، ھەق ھۆججەتنى قويۇپ قايىل بولسا، سۆزگە قانۇنغا ئۇنسا، ئۇنىغانچە، بولمىسا قۇرال كۈچى بىلەن باستۇرۇشقا، ئۇرۇش قىلىشقا تېگىشلىك چاغدا ئۇرۇشۇشقا، جان، مالنى ئايىماي ھەقنى قوغداشقا ھاكىمىيەت ھۆكۈمىنى، ھوقۇقنى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ بېرىشكە، ئاللاھنىڭ ھۆكۈمىنى ئىجرا قىلىشقا ئىشارەتتۇر.

سۈرە ئىنشىراھ، ئوپراتسىيە، ئاناتومىيىگە ئىشارەتتۇر، سۈرە نىسا (ئاياللار) ،مائىدە،يەنى دوستقان، مۆئمىنۇن، ھۇجرات، تالاق، ئەبەسە، ناس، قاتارلىقلار. جەمئىيەت ئىجتىمائىي مەسىلىلەرگە ئائىلە ئىناقلىقى، نىكاھ، توي، تۇرمۇش، تىجارەت، دېھقانچىلىق، كىشىلىك مۇناسىۋەت، ئانا ـ بالىلىق، مىراس، ئۆرپ ـ ئادەت، كىيىم ـ كېچەك، يىمەك ـ ئىچمەك، تەلىم ـ تەربىيە، ئەدەب ـ ئەخلاققا ۋە باشقا مۇھىم ئىشلارغا ئىشارەتتۇر. ئالاھىدە قانۇن ـ تۈزۈم، سوت مەھكىمىسىگە ئىشارەتتۇر.

سۈرە رەئىدە يەنى بۇلۇت، گۈلدۈرماما يالكى شۇ بۇلۇتقا مۇئەككەل پەرىشتە، نۇر، دوخان، نەجىم، قەمەر، قەلەم، مائارىپ، تەكۇنر، كۈن نۇرى ئۆچۈش، ئىنپىتار ئاسمان يېرىلىش، بۇرۇج ئاسمان يوللىرى، تارىق، فەجىر، فەلەق، سۈبھى، شەمس،يەنى قۇياش، لەيل كېچە، زۇھا چاشكا، زىلزال يەر تەۋرەش قاتارلىق مۇشۇ سۈرىلەر ئالاھىدە بىر دىن مۇھىم ئىسىمغا ئىگە، بۇ ئىسىملار ئالاھىدە مەنىگە ئىگە، ئاللاھ بۇ سۈرىلەرنى نېمە ئۈچۈن مۇشۇ ئىسىم بىلەن ئاتىغان،؟ ھىكمەت زادى نېمە؟

بۇ سۈرىلەر ئەرشتىن زېمىن ئاستىغىچە ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، پەيدا بولۇش، كۆپىيىش، ياشلىق، قېرىلىق، يوقلىشقىچە، ئالەمنىڭ يارىلىش ئۆمرى، كۆپىيىشى، كەڭرىشى، ئاخىرىدا خاراپ بولۇپ يوقلىشى، باشقا بىر دۇنيانىڭ قۇرۇلۇشى قاتارلىق مۇھىم ئىشلارغا ئىشارەتتۇر. جۇملىدىن ئاستىرونومىيە، فىزىكا، خىمىيە، ھايۋانات، ئۆسۈملۈك، ئادەم ئورگانىزم، يەرشارى ۋە باشقا پىلانت، ئالەم ئىلمى قىسسىمى، مۇھىت ئىلمى قىسسىمى، ئوچۇر، قۇرۇلۇش، ماتىماتىكا، تەبىئىي پەن

ساھاسىده ھېچقايسىسى قالماي ئىشارەت قىلىنغاندۇر. بۇندىن كېيىن دۇنياغا كېلىدىغان ئىلىم پەننىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىلەن، رەئىدە، بۇلۇت ئىلمى، يامغۇر، قار ئىلمى مۇھىت، سۇ ئىنىشائاتى قۇرۇلۇشىغا ئىشارەتتۇر، بۇلۇتتىكى يامغۇردىكى 15 خىل قانۇن، ئىنتىزامغا، ئاللاھنىڭ كۈچ ـ قۇدرەت، ھىكمىتىگە ئىشارەتتۇر.

سۈرە نۇر، نۇر ئىلمى قىسمىغا، فىزىكا، خىمىيىگە، رادىئو ـ تېلېۋىزور، تېلېفون، ئېلېكترون، توك ئىشلىرىغا ئىشارەتتۇر. پۈتۈن دۇنيانىڭ، ئالەمنىڭ ھەممە كائىناتنىڭ ئاسمان ـ زېمىن، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، سۇ، تۇپراق ھەممىنىڭ ئەسلىي ماددىسى كېلىش مەنبەسى نۇر ئىكەنلىكىگە ئىشارەتتۇر. ئاتوم، مالىكۇلا، يادرو بومبىسى، لازىر نۇرىغا ئىشارەتتۇر. مانا بۇ نۇر، قەلب نۇرىغا، ھىدايەت نۇرىغا ئىشارەتتۇر، ئىمان ھەقىقەتكە ئىشارەتتۇر.

دوخان، تۈتۈن، گاز، تۇمان مەنىسىدە، ئاسمانىنىڭ، ئاسمان جىسىملىرىنىڭ، يۇلتۇز، پىلانىتلارنىڭ ئەسلى ماددىسىنىڭ گاز، تۇمان ئىكەنلىكىگە ئىشارەتتۇر. دۇنيانى گاز، تۇمان ئارقىلىق كونترول قىلغىلى، ھەتتا كەڭ ـ كۆلەملىك قۇرال ياساپ خىمىيىۋىلىك بومبا ياساپ، زەھەرلىك بومبا ياساپ ھەق دۈشمەنلىرىگە زەربە بەرگىلى، يوقاتقىلى بولىدىغانلىقىغا ئىشارەتتۇر، تەبئىي گاز بايلىقى گازدىن ئېنىرگىيە ھاسىل قىلىش، زەھەرلىك گاز قاتارلىق مۇھىم ئىشلارغا ئىشارەتتۇر.

سۈرە نەجمە، يەنىي يۇلتۇز، قەمەر يەنى ئاي، شەمس يەنى قۇياش، بۇ سۈرىلەر ئاستىرونومىيىگە يەنىي ئاسمان جىسمى تەتقىقات ئىلمىغا قۇياش سىستېمىسى، سامان يولى سىستېمىسى، ئالەم قاتتىشى، سۈنئىي ھەمراھ، فىزىكا، خىمىيە، ئۇچۇر ئىلمى قاتارلىق مۇھىم ئىلىم ـ پەنگە ئىشارەتتۇر. بولۇپمۇ، سۈرە تەكۋىير، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئاسمان، ئالەم بوشلۇقىنىڭمۇ خاراب ۋەيران بولۇشىغا قۇياش نۇرىنىڭ ئۆچىشىگە، ھاياتلىقنىڭ ئاخىرلىشىشىغا باشقا ئالەمنى قۇرۇش ئىشلىرىغا ئىشارەتتۇر. ئاسمان يېرىلىش، كۆن نۇرى ئۆچۈش، دېڭىز، ئوت بولۇپ كۆيۈش، تاغلار پارتىلاش يەر قاتتىق تەۋرەش ئىشلىرىدىن ئالدىن خەۋەر بېرىش، كىچىك ئىش ئەمەس، بۇ بىر ئىلمىي مۆجىزە، كۈچ ــ قۇدرەتكە، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكىگە ئىشارەتتۇر، تەۋھىد ئىلمىغا ئىشارەتتۇر، زىلزىلە يەر تەۋرەش ئىلمىغا ئالدىن خەۋەر بەرگەن، قىيامەت ئالامىتىگە زور ئىلىم ـ پەنگە ئىشارەت. شۇنداقلا، جۇغراپىيە، ئىكولوگىيىلىك مۇھىت ئاسراشقا كان ئېچىش ئىشلىرىغا ئىشارەتتۇر.

بۇرۇج، ئاسمان ئالەم يوللىرى ئوربىتىلىرىغا، ئالەم قاتتىشى ئىنتىزامىغا، سۈنئىي ھەمراھقا، ھەتتا ئالەم ئۇرۇشىغا، ئالەمنى ئىنسانغا بويسۇندۇرۇپ بەرگەن نىئمەت، رەھمەتكە ئىشارەتتۇر. بۇندىن كېيىن تەتقىق قىلىنىدىغان ئەڭ توغرا مۇكەممەل بىر ئىلىم ـ پەنگە ئىشارەتتۇر.

سۈرە نەھل، ھەرخىل ئىچىملىك زاۋۇتىغا ۋە دورا شىپالىق دورىلارنى كەشپ قىلىشقا ئىشارەتتۇر.

ياسىن، تاھا، ساد، قاف، نۇن، قاتارلىق سۈرىلەر قۇرئاننىڭ مۇشۇ ھەرىپلەردىن تۈزۈلگەنلىكىگە ئەمما ئىنسانلار، جىنلار ئۇنىڭ ئوخشىشىنى ھەتتا ئۇچ ئايەتنى كەلتۈرەلمەسلىكىگەم مەڭگۈ قىيامەت كۈنىگىچە مۇقىم مۇھاپىزەت قىلىنىشىغا ئاللاھنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىگە ئىشارەتتۇر.

بۇ قۇرئاننىڭ، تارىخ جەھەتتىن، كەلگۈسى جەھەتتىن، غەيب جەھەتتىن، تۈزىلىش.....ۋاھاكازالارجەھەتتىن ئوخشىشى يوق.

سۈره مەريەم، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىلاھ ئەمەس بەلكى ئىنسان ئىكەنلىكىنى قىيامەتكىچە ئىسپاتلاپ تۇرۇشىغا دۇنيا ئاياللىرىنىڭ مەريەم ئانىدەك ئىپپەتلىك بولۇشىغا پاك ـ دىيانەتلىك تۇرۇشىغا ئىشارەتتۇر. ئاياللارنىڭمۇ ئالاھىدە ئورۇنغا ئىگە ئىكەنلىكىگە ئىشارەتتۇر.

سۈره فۇرقان، ساماۋى، ئىلاھى كىتابلارغا ھەممىنى بۇ قۇرئان ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، مۇشۇ قۇرئاننىنى بىلسە پۈتۈن كىتابنى بىلگەن بولىدۇ، ھەق ـ ناھەقنى ئايرىش قاتارلىق مۇھىم قانۇن ـ تۈزۈمگە ئىشارەتتۇر.

ئەنكە بۇت، يەنى ئۆمچۈك، توقۇمچىلىققا ئىشارەتتۇر، يەنە ماددىنىڭ پارچىلىنىشىغا ئىشارەتتۇر، چۈنكى ئۆمچۈك توردىكى يىپنىڭ 4000 تېلى بىر تال چاچ ياكى ساقالغا تەڭ كېلىدۇ، ئالاھىدە تور قۇرۇش، تور سېلىپ ھەممىگە بىراقلا زەربە بېرىش قاتارلىق سىياسىي تەدبىرگە ئىشارەت.

سۈره شۇۋرا، مەسلىھەت، كېڭىشىش، خەۋپسىزلىك كېڭىشى، بىرلەشمە يىغىن، پادىشاھلار كېڭىشى، ۋەزىر، مىنىستىر قاتارلىق مۇھىم ئىشلارغا ئىشارەتتۇر. خادىم، ئالىملارنى تاللاش قاتارلىق.

سۈره زوخرۇف، ئالتۇن ـ كۈمۈش، زەرگەرلىك، نەقىش، ئويمىچىلىق، گۈزەل ـ سەنئەت ئىلمىغا بۇ دۇنيانىڭ مەڭگۈ ئەمەسلىكىگە، بۇ دۇنياغا قىزىقماي ئاخىرەتنى كۆزلەش ئۈ گۆھەر! پەقەت تاش ـ تۆمۈردەك خالاس، ھەممىنى ھەل قىلالمايدىغانلىقىغا ئەمما ئىنسانىنىڭ يەنىلا ئالدىنىدىغانلىقىغا ئىشارەتتۇر.

سۈره جاسىيە، قىيامەت، تاغابۇن، زۇمەر قاتارلىق سۈرىلەر بۇ زېمىن دىگەن پىلانىت، قۇياش دىگەن يۇلتۇز ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، باشقا بىر پىلانىتقا باشقا بىر يۇرت ـ ماكانغا يەنى سوقۇلۇپ بېرىشقا، جەننەت ياكى دوۋزاخقا، ھىساپ ـ كىتابقا، جازا ـ مۇكاپاتقا مەڭگۈ بەخت ـ راھەت ياكى ئازاب ـ ئوقۇبەتكەئىشارەتتۇر. نەچچە مىليون مۆئمىنلەر ئىتتىقاد قىلغان ئارزۇ ـ ئۈمۈدىنى، مۇراد ـ مەقسىدىنى باغلاپ كەلگەن ئاشۇ قىيامەت كۈنىگە ئىشارەتتۇر.

سۈره ئەنئام، مائىدە، ئەنبىيا، زۇخرۇف، فەتىھ، ئەرراھمان، كەۋسەر قاتارلىق سۈرىلەر بۇ دۇنيانىڭ رەھمەت نىئمەتكە تولغانلىقىغا، ئاللاھنىڭ مېھرىبانلىقىغا، غەزىپىنى، رەھمىتى بېسىپ كەتكەنلىكىگە، نىئمەتلەرنى، رەھمەتلەرنى ساناپ تۈگەتكەنلىكى بولمايدىغانلىقىغا، ئىنسان پۈتۈنلەي رەھمەت، نىئمەتكە چۆمۈپ يۈرىدىغانلىقىغا ئىشارەتتۇر.

سۈره كەھف (غار) سۈره نۇر، دۇخان، زۇخرۇف، نەجىم، قەمەر، ھەدىد يەنى تۆمۈر قاتارلىق سۆزلەر 109 ئېلېمېنتقا ئەسلى ماددا مەنبەگە ئىشارەتتۇر. بۇنىڭدا ئەڭ مۇھىم قىممەتلىك مەنپەئەت، سانائەت، كارخانا، دورا، شىپالىق رېتسىپ، جەڭ قورال ـ ياراق، فىزىكا، خېمىيە، ئاتوم قاتارلىق مۇھىم ئىشلارغا ئىشارەت بار، شۇڭا ئاللاھ سۈرىنىڭ ئىسملىرىنى شۇ ئېلېمېنتلار بىلەن ئاتىغان.

سۈره زارىيات، نازىئات، مۇرسەلەت قاتارلىق سۈرىلەر شامال، شامالدىكى ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، رەھمىتى، ھىكمەتلىرى، شامال كۈچى، شامال ئېلېكتر ئىستانسىسى، شامالدىن توك چىقىرىش، ئۆسۈملۈك چاڭلىشىش قاتارلىق نەرسىلەرگە ئىشارەت بار.

سۈره مۈلك، سۈره بەقەر، شۇۋرا، دۆلەت ئىشلىرىغا، پادىشاھلىق، خەلىپىلىك تۈزۈمىگە ئالەمنىڭ سەلتەنىتىگە ئىگىلىك ھوقۇقىغا، قانۇن ـ ئىنتىزام، سوت مەھكىمىسىگە ئىشارەتتۇر.

سۈره لوقمان ھىكمەتكە، ھىكمەتلىك سۆزگە ۋە ئۇنىڭ دۇنيادىكى جەمئىيەتتىكى مۇھىم رولىغا

ئىشارەتتۇر.

سۈرە جىن، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكتىن باشقا يەنە بىر ھايات ئالەمگە ئىشارەتتۇر. شۇنىڭ بىلەن بىرگە قۇرئاندا روھ، پەرىشتە، مالائىكە قاتارلىق بىزدىن بۆلەك بىر ئالەملەرگە ئىشارەت بار. قۇرئاندىكى ھەرخىل ئىلىم - پەن، ھوقۇق، ھۆكۈم، ئەخلاق، سىياسەتلەرگە ئىشارەت قىلىنغان، ئايەتلەر بەك كۆپ بۇنى بىز تەپسىر ئىچىدە بايان قىلىمىز، ھازىر بىز پەقەت قۇرئان مۆجىزىسىگە ھازىر 20 - 21 - ئەسىردە كەشپ قىلىنغان تەبىئىي پەن، ئىلىم - پەنگە ئىشارەت قىلىنغان ئايەتلەرنى سان رەقەم بىلەن ئىپادىلەپ كۆرسىتىمىز، (تەپسىر بايانىدىن ئېلىنغان)

ئىلىم ۋە ئۆلمالارنىڭ پەزىلىتى ئۈچىنچى سۈرە 7 - 18 - ئايەت. تۆتىنجى سۈرە 83 ئايەت، 11 - سۈرە 24 - ئايەت، 39 - سۈرە (و) 58 - سۈرە 11 - ئايەت

نادانلىقنىڭ خارلىقى 7 - سۈرە 199 - ئايەت، 11 - سۈرە 46 - ئايەت، 16 - سۈرە 25 - ، 63 - ، 119 - ئايەت.

دىندىكى فىقھى قانۇنشۇناسلىق 9 - سۈرە 122 - ئايەت، 16 - سۈرە 43 - ئايەت، 21 - سۈرە 7 - ئايەت

تەپەككۇر، ئەقلىنى ئىشقا سېلىش ئايەتلىرى قۇرئاندا 25 دىن ئاشىدۇ، بىز پەقەت ئىككى - ئۈچىنى مىسال قىلىمىز. 2 - سۈرە 44 - ، 73 - ، 171، 242 - ، 269 - ئايەتلەر 3 - سۈرە 7 - ، 190 - ئايەت، 38 - سۈرە 29 - ، 43 - ئايەت، 59 - سۈرە 14 - ئايەت.

ئىلىمنى تارقىتىش، يوشۇرماسلىق 2 - سۈرە 146 - ، 159 - ، 179 - ئايەتلەر، 3 - سۈرە 187 - ئايەت، 4 - سۈرە 29 - 189 - ئايەتلەر، 10 - سۈرە 5 - ئايەت، 15 - سۈرە 16 ئايەت، 17 - سۈرە 12 ئايەت، 21 - سۈرە 33 ئايەت، 36 - سۈرە 37 - 40 - ئايەت ۋە باشقىلار

پىلانت، يۇلتۇزغا ئىشارەت ئايەتلەر: 15 - سۈرە 16 - 17 - ئايەت، 26 - سۈرە 210 - 212 - ئايەت، 37 - سۈرە 6 - 10 - ئايەت، 67 - سۈرە 5 ئايەت، 72 - سۈرە 8 - 9 - ئايەت

ئايلار سانى (و) توققۇزىنچى سۈرە 96 ئايەت.

ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلار، 2 - سۈرە 194 - 217 - ئايەت، 5 - سۈرە 2 - 97 - ئايەت، 9 - سۈرە 36 - 37 - ئايەت.

رامىزان ئېيى 2 - سۈرە 185 - ئايەت

ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى بىر كۈن 22 - سۈرە 47 - ئايەت، ھەرخىل پەن 34 - سۈرە 10 - 13 ئايەت، 5 - سۈرە 90 - ئايەت.

بالاغەت 6 - سۈرە 112 - ئايەت، 55 - سۈرە 1 - 4 - ئايەتلەر

كائىناتتىكى ئىلمىي ھەقىقەت، يېڭى ئىلىم - پەن كەشپىياتىغا ئالەمدىكى ئىنسان 2 - سۈرە 223 - ئايەت، 3 - سۈرە 190 - 191 - ئايەت، 21 - سۈرە 30 - ئايەت، 39 - سۈرە 6 - ئايەت، 27 - سۈرە 64 - ئايەت، 52 - سۈرە 35 - 38 - ئايەت، 77 - سۈرە 20 - ئايەت.

سۇ ۋە ھاياتلىقنىڭ پەيدا بولۇشى 3 - سۈرە 59 - ئايەت، 18 - سۈرە 51 - ئايەت، 24 - سۈرە 19 - 20 - ئايەت، 30 - سۈرە 19 - ئايەت، 40 - سۈرە 64 - ئايەت، 95 - سۈرە 4

ـ ئايەتلەر.

ئىنسانلىقنىڭ يارىتىلىشى، بۇ توغرىسىدا بەك كۆپ: 2 ـ سۈرە 28ـ30ـ36ـ213 ـ ئايەتلەر، 3 ـ سۈرە 154ـ ئايەت 4 ـ سۈرە 1 ـ ، 28 ـ ، 56 ـ ئايەت. 64دىن كۆپىرەك ئايەتلەر بار تەپسىلىي كۆرۈلگەن.

كائىناتتىكى ھەقىقەت: 2 ـ سۈرە 29ـ ، 255 ـ ئايەت، 7 ـ سۈرە 185 ـ ئايەت، 10 ـ سۈرە 101 ـ ئايەت، 29 ـ سۈرە 19ـ20 ـ سۈرە، بۇ توغرىلىقمۇ 19 ـ ئايەت بار، 39 ـ سۈرە 27ـ28 ـ ئايەتلەر، 40 ـ سۈرە 81ـ85 ـ ئايەتلەر

شامال توغرىسىدا 28 ئايەت بار: 2 ـ سۈرە، 164 ـ ، 266 ـ ئايەت، 3 ـ سۈرە 177 ـ ئايەت، 7ـ سۈرە 57 ـ ئايەت، 10 ـ سۈرە 22 ـ ئايەت، 14 ـ سۈرە 18 ـ ئايەت، 3 ـ سۈرە 46ـ ، 51ـ ئايەت، 32 ـ سۈرە 27 ـ ئايەت.

بۇلۇت، بۇنىڭغا 11 ئايەت بار شامال بىلەن بىللە: 2 ـ سۈرە 164 ـ ئايەت، 7 ـ سۈرە 57 ـ ئايەت، 13 ـ سۈرە 12ـ ئايەت 24 ـ سۈرە 40 ـ ، 43 ـ ئايەت، 27 ـ سۈرە 88 ـ ئايەت، 56 ـ سۈرە 68 ـ ئايەتلەر.

يامغۇر، بۇ توغرىلىقمۇ قۇرئاندا 16 ئايەت بار: 7 ـ سۈرە 5 7 ـ ئايەت، 23 ـ سۈرە 18 ـ ئايەت، 442 ـ سۈرە 28 ـ ئايەت.

يەرشارى ھەرىكىتىگە ئىشارەت ئايەتلەر: 10 ـ سۈرە 24 ـ ئايەت، 25 ـ سۈرە 62 ـ ئايەت، 27 ـسۈرە 88 ـ ئايەت، 28 ـ سۈرە 71 ـ 72 ـ ئايەت، 36 ـ سۈرە 37 ـ ، 40 ـ ئايەت، 37 ـ سۈرە 5 ـ ئايەت، 70 ـ سۈرە 40 ـ ئايەت.

يەرشارىنىڭ گىئولوگىيىلىك قاتلام قەۋەت نەزەرىيىسىگە 18 ئايەت بار: 13 ـ سۈرە 3 ـ ئايەت، 15 ـ سۈرە 19 ـ ئايەت، 16 ـ سۈرە 15 ـ ئايەت، 81 ـ ئايەت 20 ـ سۈرە، 53ـ ، 105ـ ، 107 ـ ئايەتلەر، 21 ـ سۈرە 30ـ31 ـ ئايەت، 26 ـ سۈرە 63ـ ئايەت، 27 ـ سۈرە 61ـ ، 88ـ ، ئايەت، 29ـ سۈرە 40 ـ ئايەت، 34 ـ سۈرە 2ـ ، 9ـ ئايەت، 50 ـسۈرە 7ـ ، 44ـ ئايەت، 99ـ سۈرە، 1ـ2 ـ ئايەت.

تارتىش كۈچىگە ئىشارەت ئايەت: 13 ـ سۈرە 2ـ ئايەت، 22 ـ سۈرە، 65 ـ ئايەت، 30 ـسۈرە 25 ـ ئايەت 31 ـ سۈرە 10 ـ ئايەت، 35 ـ سۈرە 41 ـ ئايەت.

كېچە ـ كۈندۈز نۆۋىتى: 22 ـ سۈرە 61 ـ ئايەت، 31 ـ سۈرە 13ـ ، 29ـ ، 35ـ ئايەت، 36 ـسۈرە 37ـ ، 40ـ ئايەت، 57ـسۈرە، 6 ـ ئايەت.

تاغ ئاپەتلىرى، بۇ توغرىسىدا 36 ئايەت بار، بىر نەچچىنى كۆرۈپ بېقىڭ: 7 ـ سۈرە 74 ـ ئايەت، 11 ـ سۈرە 43 ـ ئايەت، 21 ـ سۈرە 31ـ ، 74 ـ ئايەت، 38 ـ سۈرە 18ـ19ـ ئايەت، 77ـ سۈرە 10ـ ،27 ـ ئايەت، 78ـ سۈرە 7ـ ، 20ـ ئايەت، 101ـ سۈرە 5 ـ ئايەتلەر

دېڭىز توغرىسىدا 41 ئايەت بار: 2 ـ سۈرە 50ـ ، 164ـ ئايەت، 6ـ سۈرە 59ـ ، 63ـ ، 97ـ ئايەتلەر، 7ـ سۈرە 138ـ ، 163ـ ئايەت، 18 ـ سۈرە 61ـ ، 63ـ ، 79ـ ، 109 ـ ئايەت، 25 ـ سۈرە 28ـ ، 53ـ ، 61ـ ، 63ـ ئايەتلەر، 42 ـسۈرە 32ـ ، 34ـ ئايەت، 55 ـسۈرە 19ـ ، 20ـ ، 24 ـ ئايەت، 50ـ سۈرە 7ـ8ـ ، 10ـ ئايەت.

ئۆسۈملۈك، زىرائەت 22 ئايەت: 13 - سۈرە 3 - ، 35 - ئايەت، 6 - سۈرە 99 - ، 141 - ئايەت، 23 - سۈرە 18 - ، 20 - ئايەت، 80 - سۈرە 24 - ، 32 - ئايەتلەر.

ھايۋاناتلار، ھاشارەتلەر توغرىسىدا 28 ئايەت بار: 4 - سۈرە 119 - ئايەت، 6 - سۈرە 38 - ، 95 - ، 142 - ئايەت، 16 - سۈرە 5 - ، 8 - ، 68 - ، 69 - ، 79 - ، 80 - ئايەت، 22 - سۈرە 28 - ، 73 - ئايەت، 23 - سۈرە 21 - 22 - ئايەت، 27 - سۈرە 16 - ، 19 - ئايەت، 43 - سۈرە 12 - 13 ئايەت.

ھايۋان تىلى لۇغىتى: 6 - سۈرە 38 - ئايەت، 27 - سۈرە 18 - ، 24 - ئايەت.

بارماق ئىز توغرىسىدا: 75 - سۈرە 3 - 4 - ئايەت.

سۈرە ياسىن قول - پۇت گۇۋاھ دېگەن ئايەتلەر، ماددىنىڭ جۈپلىكى، ماددىنىڭ يوقالماسلىقى توغرىسىدا 7 ئايەت بار. 26 - سۈرە 53 - ئايەت، 55 - سۈرە 52 - ئايەت، 51 - سۈرە 49 - ئايەت، 6 - سۈرە 59 - ئايەت، 20 - سۈرە 55 - ئايەت، 50 - سۈرە 3 - 4 - ئايەت.

ئاۋاز دولقۇنى: 23 - سۈرە 41 - ئايەت، 29 - سۈرە 37 - ، 40 - ئايەت، 30 - سۈرە 25 - ئايەت، 36 - سۈرە 28 - 29 ، 49 - ، 53 - ئايەت، 50 - سۈرە 41 - 42 - ئايەت، 54 - سۈرە 13 - ئايەت.

ئالەم بوشلۇقى قاتنىشى: 17 - سۈرە 1 - ئايەت، 53 - سۈرە 13 - 14 ، 28 - ئايەت.

سۈنئىي ھەمراھ، تېلىۋىزوردەك يىراقتىن كۆرۈشكە ئىشارەت بولىدىغان ئايەتلەر: 41 - سۈرە 53 - ئايەت، 50 - سۈرە 22 - ئايەت.

راكېتا بومبىسى: 84 - سۈرە 19 - ئايەت.

خېمىيىگە ئائىت ئايەتلەر: 17 - سۈرە 50 - ئايەت، 18 - سۈرە 96 - 97 - ئايەت.

زەررىچىلەرگە ئىشارەت مولىكۇلا ئىلمى ئاتوم: 4 - سۈرە 40 - ئايەت، 10 - سۈرە 61 - ئايەت، 15 - سۈرە 19 - ئايەت، 99 - سۈرە 7 - 8 - ئايەت.

پارتىلاشقا ئىشارەت ئايەتلەر: 44 - سۈرە 10 - 11 - ئايەت، 77 - سۈرە 8 - ، 10 - ئايەت، 89 - سۈرە 21 - ئايەت. سۈرە نۇر، دۇخان قاتارلىقلارمۇ قۇياشنىڭ ئۆچىشى، پارتىلاشقا ئىشارەت ئىدى، تاغ ۋاھاكازالار.

نۇر تېزلىگى توغرىسىدا: 2 - سۈرە 28 - ، 54 - ، 114 - ئايەت، 7 - سۈرە 143 - ئايەت، 9 - سۈرە 26 - ، 51 - ئايەت، 17 - سۈرە 1 - ئايەت، 56 - سۈرە 85 - ئايەت.

ئاتموسفېرا قاتلىمى: 21 - سۈرە 104 - ئايەت، 36 - سۈرە 37 - ئايەت، 51 - سۈرە 7 - ، 47 - ئايەت، 53 - سۈرە 1 - ئايەت، 71 - سۈرە 15 - ئايەت، 72 - سۈرە 8 - ئايەت، 76 - سۈرە 1 - ، 4 - ، 11 - ئايەت.

ئاتموسفېرا ھاۋا بېسىمى 6 - سۈرە 125 - ئايەت، 22 - سۈرە 31 - ئايەت، 74 - سۈرە 17 - ئايەت. بىخەتەر ئۆگىزە دېگەن ئايەت.

قۇرئان گەرچە تەبئىي پەنگە ياكى بىرەر تېببىي پەنگە خاس چۈشكەن كىتاب بولمىسىمۇ مۇشۇ ئىلمى ھەقىقەتنى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، تەۋھىدنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، قۇرئاننىڭ ئاللاھنىڭ مەڭگۈ ئۆزگەرمەس سۆزى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، ئەڭ توغرا مۇكەممەل بولغان، خاتاسى قالمىغان

ئىلىم پەن ھەقىقەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مىسال: يەرشارى ھازىر قوللىمىزدىكى تۇخۇمدەك يۇمىلاق ئىلىپىس شەكلىدە بولۇپ، شەك قالمىدى، مۇشۇنداق ئىلمىي ھەقىقەتنى قۇرئان ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، چۈنكى، بۇ ئىنسانلار ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇتىدۇ، قايىل قىلىدۇ. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام نەمرۇدنى قايىل قىلغاندەك، بۇ ھەقىقەتتۇر، قۇرئان مۆجىزە، ئىلاھى كىتابتۇر، قالغىنىنى بىز تەپسىر تاللانمىسىدا تەپسىلىي سۆزلەيمىز.

بسم الله الرحمن الرحيم

سۈرە فاتىھە

بىز قۇرئان تەپسىرىدىن سۆز تاللاشتىن بۇرۇن تەپسىر توغرىسىدا ئاز تولا سۆزلەپ ئۆتىمىز.

قۇرئان ئاللاھنىڭ سۆزى بولۇپ، ئۇنىڭ ئەسلى نۇسخىسى نەزمىسى، ئۆز ئەينى قۇرئان بولىدۇ. بۇنى رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار توپلاپ تارقاتقان. ھازىرمۇ شۇ ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نۇسخىسى بار. قۇرئان تەرجىمىسى تەپسىرىسى قۇرئان دەپ ئاتالمايدۇ. ھەم ئۇ تەرجىمە تەپسىر بىلەن ناماز جائىز ئەمەس، قۇرئان تەپسىرى ھازىر 2000 خىلغا يەتتى. بەزىسى لۇغەت، قانۇن، نازىل بولۇش سەۋەبى، ئىزاھات، شەرھى، قىيىن لۇغەتنى ئاسان قىلىش بىلەن تەپسىرلەنگەن. ئىبنى ئابباس تەپسىردەك، بۇ ئەڭ بۇرۇنقى تۇنجى تەپسىر بو لىدۇ. ئۇستازي ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ۋە باشقا پىشقەدەم ساھابىلەردۇر. بۇ تەپسىرنىڭ تەۋرات، ئىنجىلدىن ئېلىنغان، ئىسرائىلىيە قىسسىسگە ئىشارەت قىلىنغان جايلىرىدىن باشقا ھەممە جايلىرىغا پۈتۈن ئالىملار قېتىلىدۇ. ئىنتايىن ئاز يەردە شۇ قىسسىسگە ئىشارەت قىلىنغان

بۇنى تۇزەتكىلى بولىدۇ.

ئىنسان كەسىر بۇ تەپسىر ئايەت بىلەن ھەدىس بىلەن ئەسەر بىلەن قىلىنغان تەپسىرى بولۇپ، بۇنىڭدىمۇ ئىسرائىلىيە قىسسىسى بار. ھازىرقى ئۇچ دەپتەرلىك مۇختەسەر ئىنسان كەسىرنى مۇھەممەد ئەلي سا بۇنى قىسقارتقان بولۇپ، بۇنىڭدا يوق. بۇ تەپسىر ھازىر دۇنيا بويىنچە دەرسلىك قىلىنىۋاتىدۇ.

مۇھەممەد ئەلى سابۇنىنىڭ تاپاسىر ۋە راۋا ئىئولبايان دىگەن تەپسىرى بار، بۇ تەپسىرلەرمۇ ئىسلام ئىسپاتى مۇقىم دۇنيا ئالىملىرى ئېتىراپ قىلىدۇ.

جەلالەيىن قائىدە، گىرامماتىكا، بالاغەت يەنى ئىستىلىستىكا، ئۇسۇل، فىقھى قانۇن، چۈشۈش سەۋەبى، لۇغەت، شەرھى قاتارلىق جەھەتلەردە تەپسىر قىلىنغان، ئۇنىڭ ساۋى ناملىق شەرھىسى بار. ئۇنىڭدا ئىسرائىلىيە قىسسىسى بولۇپلا قالماستىن تېخى بەزى ھىكايە، دەلىل ـ ئىسپاتسىز سۆزلەرمۇ بار. پەيزاۋى گىرامماتىكا، بالاغەت، ئۇسۇل، فىقھى، مەشىق قاتارلىق ئىلىم بىلەن تەپسىرلەنگەن. ئىسرائىلىيە ھىكايىسى بار شەرھى، شەيخزادە دەرسلىك قىلىنىۋاتىدۇ.

ئىئرابۇل قۇرئان مەخسۇس قۇرئاندىكى گىرامماتىكىلىق قائىدە ـ قانۇنىنى ۋە بالاغەت، ئىستىلىستىكا ۋە لۇغەتنى سۆزلەيدۇ. قائىدىدە بۇ تەپسىرگە تايىنىمىز. بالاغەتتە، تەپسىرگە تايىنىمىز.

تەپسىر بايان، بۇ تەپسىر قىيىن لۇغەتنى ئىزاھلايدۇ، مۇندەرىجىسى ياخشى، سۆزلۈك، لۇغەت مۇندەرىجىسى بار. قۇرئاننى ئەسەر بىلەن چۈشەندۈرگىنى، تەپسىر تەبىرى ،دۇررۇلمەنسۇر قاتارلىقلار

تەبئي پەن كىرگۈزۈلگەن، يېقىنقى تەپسىردە فىزىلالىلقۇرئان، سەييد قۇتۇپ 1960 ـ يىللىرى يېزىپ چىققان، سىياسىي ئىدىيىدە قەلبىنى تېرىلدۇرۇشىدە كەسكىن، ئەسلىيەتچى بولۇپ، ئۆز ھالىتىنى ساقلايدۇ، تەبئي پەننىڭ ئەڭ توغرا مۇكەممەل بولغىنىنى قوبۇل قىلىپ، قۇرئانغا شەرھى قىلغان، شۇنداقتىمۇ ئۇ مۇنداق دەپ قارايدۇ. قۇرئان ئاللاھنىڭ كالامى ئۇ توغرا، ھەق، خاتاسىنى كۆرگىلى بولمايدۇ، پەرەز بىلەن ئەمەس ئەمەل، ئىلىم بىلەن چۈشكەن، ئىنسانلار تەتقىقاتى يېڭى ئىلىم ـ پەن راستىنمۇ، توغرىنىمۇ، خاتاسىنىمۇ قوبۇل قىلىدۇ، كۆپىنچىسى گۇمان، پەرەز قىياستۇر. شۇڭلاشقا ئۇ بىلىم بىلەن قۇرئاننى ئۆز ئەينى تەپسىر قىلىشقا بولمايدۇ، ئەڭ توغرا ئىشەنچلىك بولسا، ئاندىن بولىدۇ، مەسىلەن: ھۈجەيرە، گىن، يەرشارى، ھەرخىل گاز، قۇرال، بومبا قاتارلىق، بۈلاردا شەك، گۇمان قالمىدى. مىكروسكوپ، تېلېسكوپنىمۇ سۆزلەشكە ئۇنىڭ يەكۈنىنى پەرەزسىز، خاتاسىز ھالدا قوبۇل قىلىنسا بولىدۇ، دېدى.

لېكىن قۇرئان مۇشۇنىلا خالايدۇ، مەقسەت قىلىدۇ دېيىش خاتا، چۈنكى، ئۇ ئاللاھنىڭ سۆزى بولۇپ، يەنە قانداق ئىشلار مەقسەت قىلىغان بۇنى بىلمەيمىز دىگەن. رازىنىڭ تەپسىر كەبىيرده تەبئي پەن بار، 1998 ـ يىل نەشر قىلىنغان، تەپسىر مۇنىير بۇ تەپسىر كۆپ پەنگە لۇغەت، گىراماتىكا، بالاغەت، تەپسىر فىقھى، ئەھكام، تۆت مەزھەپ باشقا مەزھەپلەرمۇ تىلغا ئېلىنغان. تەبئي پەندە خېلى كۆپ سۆزلىگەن، ئەمما بۇنى يەنىلا تەنتاۋىيدىن قوبۇل قىلغان، 15 تەپسىردىن پايدىلىنىپ يېزىلغاندۇر. مۇئەللىپى فىقھۇلئىسلامنىڭ مۇئەللىپىدۇر.

قۇرئاننى ساھابىلار ،تابىئىنلارچۈشەنگەدەك چۈشىنەي دىسەڭ تەپسىير تەبري ، قۇرتەبي

ئىنسان كەسىر، دۇررۇلمەنسۇر دەك ئەسەر بىلەن يېزىلغان تەپسىرنى چىڭ تۇت

تەنتاۋى جەۋاھىرلىرى 1925 ـ يىلى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تەپسىر قىلغان.

بۇ تەپسىر ئاساسلىقى تەبئىي پەن بىلەن تەپسىر قىلىنغان، 15 خىل پەندىن كۆپرەك بىلىم كىرگۈزۈلگەن، ماتىماتىكا، فىزىكا، خىمىيە، ھايۋانات، ئۆسۈملۈك، ئادەم ئورگانىزمى، ئاناتومىيە، يەرشارى ئىلمى، جۇغراپىيە، ئىكىلوگىيە، مۇھىت، قۇرۇلۇش، ئۇچۇر، تىببىي پەن، روھ تونۇرلۇق پەلسەپە، ئاخىرەت، سوپىزىم قاتارلىق پەنلەر سۆزلىنىدۇ. بىز مانا مۇشۇ تەپسىردىن تاللاپ تەرجىمە قىلىمىز، شۇنداقلا فىزىلال قۇرئان، تەپسىر مۇنىير قاتارلىق تەپسىردىنمۇ كىرگۈزىمىز ئەلۋەتتە، بىز سۈرە تەرتىپى بويىچە تاللاپ ماڭىمىز، ئاساسلىقى تەبئىي پەن، پەلسەپە، مۇھىم ھىكمەتلىك سۆزلەر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان دەلىل ـ ئىسپاتلار، ئاللاھ ھەممىمىزنىڭ مۇراد ـ مەقسىتىگە يەتكۈزسۇن. ئامىن!

سۈرە فاتىھەدىن تاللانما

سۈرە فاتىھە قۇرئاننىڭ ئاساسىي، بۇ سۈرە پۈتۈن قۇرئاننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ ئىسىم ـ سۈپىتى پۈتۈن دۇنيا، ئاستىن ئالەم، ئۈستىن ئالەم، بۇ دۇنيا، ئۇ دۇنيا ھەممىنى سۆزلەيدۇ.

ئاللاھنىڭ رەھمىتى ئالەملەرگە بولغان تەربىيىسى قىيامەت كۈنى، ئىبادەت، يول، دىن، تارىخ مەسىلىسىنى سۆزلەيدۇ. بىز پەقەت تەنتاۋي نىڭ تەپسىرىدىن بىر ـ ئىككى سۆز تاللايمىز خالاس.

بىرىنچىدىن، ئاللاھنىڭ ئالەملەرگە بولغان رەھمىتى، كۆيىنىشى، تەربىيلىشى، رىزىق بېرىشى بولىدۇ، مەسىلەن، ھەسەل ھەرىسى ئاللاھ بۇنىڭغا كەڭرى باغ ياراتقىچ بېرىپ ئىنسانغا زىيان يەتكۈزمەستىن بەلكى زور پايدا يەتكۈزۈش بىلەن بىرگە ئۇنىڭغا رىزىق، ئوزۇق بېرىدۇ. ئۇ ھەرخىل چېچەكلەرنى سۈمۈرۈپ ھەسەل چىقىرىدۇ. قىشتا بولسا، شۇ ھەسەلنى ئوزۇق قىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئىنسانلارغا زىيان ئەمەس بەلكى، پايدا كۆپ، چۈنكى، ھەسەل ھەرىسى چېچەكتىن چېچەككە يۆتكىلىپ ئۆسۈملۈكنى مۇنىلىك دەرەخنى، گۈللەرنى، قوغۇن ـ تاۋۇز ۋاھاكازالارنى چاڭلاشتۇرىدۇ، شۇ ئارقىلىق مېۋىدىن ھوسۇل ئالالايمىز، بۇ قوش رەھمەتتۇر.

ئىككىنچى، چۈمۈلە، ئاللاھ بۇ ھايۋاننى پادىشاھلىق تۈزۈم بىلەن ياراتقان بىر ئۈۋىدا نەچچە مىليارت چۈمۈلە توپلىشىپ بىر پادىشاھقا بويسۇنۇپ ياشايدۇ. بۇنىڭ ئۈۋىسى ئوردىسى، سۈرە نەملەدە سۈرەتتە بار، 16 قەۋەتلىك بولۇپ، ئايرىم ـ ئايرىم پادىشاھ ئوردىسى، ئارام ئېلىش ئۆيى، ئاشلىق ئامبىرى، ئەسكەر تەييار تۇرۇش، ئۆي، دەپنە ئۆيى، باللار ئۆيى، ئەسىر ئۆيى قاتارلىق جايلار بار. بەزىدە ئىككى دۆلەت چۈمۈلىسى ئارىسىدا جەڭ بىرنەچچە كۈن داۋام قىلىدۇ، خۇددى ئىنسانلارغا ئوخشاش ئۇرۇشىدۇ، ھوقۇق، جاي، ماكان تالىشىدۇ.

چۈمۈلە تۈرى 30 خىلدىن ئوشۇق بولىدۇ، بەزى چۈمۈلىنىڭ 200دىن 400 كۆزى بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇ 200دىن 400 كۆز بىرگە ئىككىلا كۆز بولۇپ كۆرۈنىدۇ. مىكروسكوپتا نەچچە مىڭ ھەسسە چوڭايتسا ئاندىن بۇ كۆزلەرنى كۆرگىلى بولىدۇ، بەزىلىرى ئاشلىق تېرىپ دېھقانچىلىق قىلىدۇ، بۇ ئاللاھنىڭ قوشۇنى نۇرغۇن زور ھايۋاننى بويسۇندۇرۇپ يەپ تۇگىتىدۇ. ھەتتا ئىنسانىنمۇ پاراكەندە قىلىدۇ، ئاللاھ بۇنىڭغا بىر مەخلۇق يارىتىپ بەرگەن بولۇپ، ئىنگىلىز تىلىدا أفس دەپ ئاتىلىدۇ.

چۈمۈلە، بۇ ھايۋاننى ئۇرۇشتا يېڭىپ، غەلىبە قىلالىسا، ئاجايىپ تاتلىق، شىرىنلىك ئوزۇقنى سۈمۈرىدۇ، تېخى ئىنسانلارنىڭ تاتلىق نەرسىلىرىنى يەيدۇ، ھەربىر ھايۋانىنىڭمۇ رىزقىغا ئاللاھ كېپىل

دېگەن شۇ ـ دە!

ئۆمۈچۈككە كەلسەك، ئاللاھ بۇ مەخلۇققا ئەڭ ئىلغار توقۇمچىلىق ھۈنىرىنى ئۆگەتكەن، ئۇ ئاغزىدىن سۈيۈقلۇق چىقىرىپ بۇ سۈيۈقلۇق، ھاۋا تەركىبىدە يېپقا ئايلانسا ئاندىن بۇنىڭدا ئىنتايىن مۇرەككەپ ئىنجىنېرلارمۇ ھەيران قالغىدەك، بىر تور قاپقان توقۇيدۇ، بۇنىڭ ئاران ئالتە جۈپ كۆزى بار، ئەلۋەتتە بۇمۇ مىكروسكوپتا كۆرۈپ بايقالغان، بۇ كىچىك بولسۇن، چوڭ بولسۇن ھەرگىز ئازماستىن بىر خىللا شۇنداق چىرايلىق، پۇختا ئۆي ياسايدۇ، قىش ۋاختى قېلىنراق توقۇيدۇ، تۇپا ـ چاڭ قونۇپ ئۇنىڭغا يېپىنچا بولىدۇ، بۇ ئۆينى پۈتتۈرۈپ خاتىرجەم ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىپ ياتىدۇ. ئۇزۇن ئۆتمەي ئاجايىپ مېزىلىك بىر تائام ئالدىغا كېلىپ بۇنى كۆتۈپ تۇرىدۇ، بۇ تائام بولسا، چۈشىن بولۇپ، چۈشىن ئىككى قاناتلىق ئۇچار جانىۋار، تېخى ئۇنىڭ ئىككى كۆزىدە 2000 دىن 4000 كۆز بايقالغان، بۇنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تەپسىرىنىڭ چۈشىن تىلىغا ئېلىنغان بابىدا سۆزلىگەن، مېھرىبان ئاللاھ ئۆيىدە جىم ياتقان 6 جۈپ كۆزى بار ئۇچالماس ئۆمۈچۈككە 4000 كۆزلۈك ئىككى قانىتى بار ئۇچار جانىۋارنى رىزىق قىلىپ بەرگەن، شۇ ئارقىلىق چۈشەندەك زەھەرلىك مىكروپ، ۋىرۇس يۇقتۇرىدىغان ئەمما شۇ مىكرو زەھەرنى تازىلاپ تۇرىدىغان بىر مەخلۇقنى يوقتىدۇ. ئەلۋەتتە، چۈشىنىگىمۇ زور رەھمەت بار، ئىلھام بار، بۇ ھەركۈنى 80نى تۇغىدۇ. سەككىز سائەتتە بالىسىنى تۇخۇمدىن چىقىرىپ بولىدۇ. لېكىن ئۆزى خاتىرجەم كارى يوق. چۈنكى، بۇ ئاللاھنىڭ ئىلھامى بىلەن تۇخۇمنى يېپىشقاق قۇرۇت بەدىنىگە تۇغىدۇ. بالىسى چىقىپلا (سۇرە تىتكى چۈشىنىڭ 4000 كوزى) تەييار ئوزۇقنى يەيدۇ ـ دە! تېزلا يېتىشىپ چىقىدۇ، ئۇ بىرگە قۇرۇت بولۇپ ئاندىن چۈشىنگە ئۆزگىرىدۇ دىگەن ئۇقۇم بىرىپ قويغان ئەمەلىيەتتە ئۇنداق ئەمەس، پەقەت ئانىسى تۇخۇمنى شۇ يەرگە تۇغقان ـ دە! بالىسىمۇ شۇنداق قىلىدۇ، بىر ـ بىرىدىن خاتىرجەم يۇرۇپىرىدۇ.

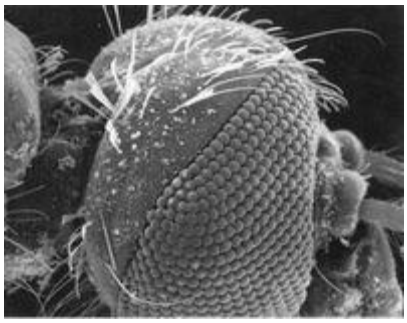

چۈشىن، ھەرە قاتارلىقلار ئەلۋەتتە ياغاچچى، سەيپۇڭ، تۆمۈرچىنىڭ جايلىرىدا يوق، بۇ پەقەت قاسساپ بازىرىدا، ئۆپكە ـ زاسۇ بار يەردە بولىدۇ، مەينەت يەرلەردە، ئېغىلدا بولىدۇ. شۇ يەردىكى مىكرۇپ، ۋىرۇسنى ۋە مەينەت نەرسىلەرنى تازىلاپ، ھەم شۇ يەردە تۇخۇم تۇغىدۇ، ئاندىن بۇ بەزىدە ئىنسانلارغا زور ۋابا كېسىلىنى ۋە ھەرخىل يۇقۇملۇق كېسەلنى يۇقتۇرىدۇ. مەسىلەن، تۇبىركېلىيۇز ۋە باشقا كېسەلدەك، مېھرىبان ئاللاھ بۇنى يەنى بىر تەرەپتىن پاسكىنا نەرسىنى يەيدىغان مۇھىتنى تازىلايدىغان قىلىپ ئىنسانغا رەھمەت قىلغان بولسا، يەنە بىر تەرەپتىن ئۆمۈچۈك، چۈمۈلە، ھەرىگە ئوزۇق قىلغاندۇر، ئىنسانغىمۇ ئەجەللىك قۇرال قىلغاندۇر.

چۈشىن شۇنداق كۆپ، چۈنكى، ئۇنىڭ ئىستېمالچىسى ھەرخىل بولىدۇ، ئەگەر چۈشىن بولمىسا ئۇلار ئىنسانغا تەھدىد سالىدۇ، ئەگەر چۈشىنى ئۆلتۈرۈپ تۇگىتسەڭ تۇرمىسا، چۈشىنمۇ ئاپەت بولىدۇ، چۈشىنى ئۆيىدە تۇرغۇزماڭ، يوقىتىڭ، لېكىن، يەرشارىدا ئۇنى قوغداڭ، ئۇ بولمىسا بولمايدۇ، ئاللاھ مېھرىباندۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

بۇ سۆزلەرنىڭ ھەقىقىتىنى سۈرە نەملە، نەھلە، ئەنكە بۇتتا سۆزلەيمىز، بۇ يەردە پەقەت رەخمان ۋە رەھىم ئىككى قېتىم تەكرار كەلگەچكە ئازراق بايان قىلدۇق، پۈتۈن دۇنياغا ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە نېئمىتى تولغاندۇر، كىشى مۇشۇنى چۈشەنسە قەلبىگە رەھمەت، نېئمەت لىققىدە تولىدۇ، ئاندىن شۈكرى قىلىپ، ئىبادەتكە ئاتلىنىدۇ.

ئەمدى بىز رەببىيل ئالەمنىن دىگەن ئايەتتىكى ئاللاھنىڭ ئاستىن - ئۈستۈن ئالەمنى يارىتىش، پەرۋىش قىلىشىدىن بىرنەچچە كۆرۈنۈش سۆزلەيمىز. ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى ھەقىقى رەب ئىكەنلىكىنى سۆزلەيمىز.

بۇ ئالەم دىگەن سۆز ئادەم، ئازەردەك ئىسىم بولۇپ، ئاللاھدىن باشقا پۈتۈن ئالەملەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، پۈتۈن مەخلۇقنى ھەتتا 70 نۇر پەردە ئەرىشە كۆرسە سەككىز جەننەت، يەتتە دوۋزاخ، ئاسمان، پەرشتە، جىن، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ۋاھاكازالار، ھايۋان تۈرى ھازىر ئېنىقلىنىشچە مىليوندىن ئاشتى، ھەتتا بەزىلەر 10 مىليونغا يېتىدۇ دېدى. ئۆسۈملۈكمۇ 300000 مىك خىلدىن ئاشىدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنسانغا رەھمەت، مەنپەئەت ئۈچۈن، چۈنكى، ئۇلاردىن بىرسى يوقسا ئىنسانغا زىيىنى بار. لېكىن، ئىنسان يوقسا ئۇلارغا ھېچ زىيان بولماس، ئاشۇ ئالەملەرنى ئاللاھتائالا ئۆز رەھمەت نېئمەتلىرى بىلەن پەرۋىش قىلىپ تۇرىدۇ.

پەرىشتىلەرگە كەلسەك، ئۇلارنى قىيامەتكىچە ئۆلمەس ھاياتلىققا ئىگە قىلىدۇ، دائىم زىكرى - تەسبىھ، ئىبادەت ئۈچۈن كۈچ - قۇدرەت بېرىدۇ. ھەتتا ئەرشنى كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان پەرىشتىلەرمۇ بار. ئۇلارمۇ مۆئمىنلەرگە مەغپىرەت تىلەيدۇ.

جىن، بۇمۇ بىر ئالەم، ئۇلارمۇ پەيدا بولىدۇ، كۆپىيىدۇ، ئۆلىدۇ، توي قىلىدۇ، قەۋم بولۇپ ياشايدۇ، بۇلارنىمۇ ئاللاھ پەرۋىش قىلىپ تەربىيە قىلىدۇ، ھەربىر ئۆسۈملۈك، دەرەخ، زىرائەتلەرنىمۇ ئاللاھ چاڭلاشتۇرۇپ، جۈپلەشتۈرۈپ، ئۇرقىنى ساقلاپ ئىنسانغا ئوزۇق، رىزىق قىلىش ئۈچۈن پەرۋىش قىلىدۇ. بۇ قۇدرەتنى ئۆسۈملۈك ئىلمى قىسمىدىن كۆرۈشىمىز لازىم. جۈملىدىن ئىنسان ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بىئولوگىيىدىن كۆرىمىز، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلساق نۇرغۇن قۇدرەت ھىكمەتنى تاپىمىز. ئاددىيسى بىز كۆكۈاش (قوناقنىڭ دانلىرى قاتمىغان، سۈتلىرى چىقىپ تۇرغان ۋاختى)ۋاختىدىكى قوناققا قارايلى، ئاللاھ بۇنى ئىنسانلار، ھايۋانلار ئۈچۈن ئالاھىدە تەربىيلەپ يېتىشۈرىدۇد. قوناق ئۇرۇقى خۇددى ھەممە جەھەتتىن تۇخۇمغا ئوخشاش ھەتتا ئېقى، سېرىقىدىن تارتىپ بۇنىڭ ۋە بۇغداي، ئارپىلارنىڭ ئىچىدە ھاياتلىق بار. بۇ ھاياتلىق باكتېرىيىسى 800 يىل ئۆمۈر كۆرەلەيدۇ. ئوكسىگېننى سۈمۈرىدۇ، كاربون (IV) - ئوكسىد چىقىرىدۇ. يەرگە تىككەن ھامان بۇلار ئاستا - ئاستا يوغىناشقا ۋە كۆپىيىشكە باشلايدۇ، تەن ھۈجەيرىسى، قوۋزاق، يىلتىز، ئاتلىق، ئانىلىق دانلىرى قاتارلىقلار ھۈجەيرە كۆپىيىپ يوغىنايدۇ -دە! شاكالنى يېرىپ چىقىدۇ، ئانىلىق ئۆسۈپ يېتىلىپ چىقىپ ئاتىلىق ئۈستىگە ئورۇنلىشىدۇ، ئانىلىق چىشسى ساقاللىقىنىڭ شۇ ساقاللىقىنىڭ ئىچى نۇر بولۇپ، ئاتىلىقىدىن يىپەكدىن ئەركەك زەررىچىسى كىرىپ چاڭلىشىدۇ، ئاندىن ئىچىدىن ئوزۇق ئېلىپ، كۈن نۇرىدىن، يامغۇردىن، يىلتىزدىن ئوزۇق ئېلىپ بىز بەرگەن ئوغۇتتىن ئوزۇق ئېلىپ ،دان ھاسىل قىلىدۇ، دېنى بىزگە، ھايۋانلارغا ئوزۇق بولىدۇ.

پۈتۈن ئۆسۈملۈك، زىرائەت مۇشۇ يوسۇندا ئەركەك - چىشى، بۇنىمۇ بىز ئۆز جايىدا بايان

قىلىمىز. مۇشۇ ئۇسۇلدا تەربىيلىنىپ ئىنسانغا، ھايۋانغا رىزىق بولىدۇ. بۇ ئۇچى ئاجايىپ ماسلاشقان. بۇنى ھەرگىز جانسىز، ئەقىلسىز تەدبىرسىز، پىلانسىز، تەبىئەت، ماددا، شەكىل، ھەرىكەت، ئىسسىق ـ سوغۇق، سۇ، تۇپراق بۇنداق قىلالمايدۇ.

بەلكى، ئاشۇ ماددىنى پەيدا قىلغۇچى شۇ ھەرىكەتكە كۈچ، روھ، ئېنىرگىيە بەرگۈچى، شەكىلنى سۈرەتكە كەلتۈرگۈچى ئاللاھ قىلغاندۇر. ئىنسانلار بۇ سۈرىنى كۆندە 20 نەچچە قېتىم ئوقۇيدۇ، لېكىن، مۇشۇ تەربىيىنى چۈشەنمەيدۇ. شۇڭا، ئۇلارنىڭ قەلبى ئۆلۈكتۇر. ئاللاھنى چۈشەنسە ياخشىلىقنى بىلسە قۇدرىتىنى كۆرسە، ئاندىن ئىنسان قورقىدۇ، ياخشى كۆرىدۇ، ئاشىق بولىدۇ، خەۋەرسىز ئىنسان قانداقمۇ ئاشىق بولسۇن، ئۇنىنچى بەتتە تۇخۇمنى يېتىشتۈرۈش، پەرۋىش قىلىش سۆزلەنگەن بۇمۇ ئەلۋەتتە بىر جۈپ بولۇشى، چاقىلىششى، كۆپىيىشى، ئورۇق ئېلىشى، پۈتۈن ئۇسۇلمۇككە ئوخشاش، لېكىن بۇنىڭ ئۇرۇقى قاتتىق بۇنى ئاللاھ يارغۇچىدۇر.

تۆرەلمىنى تەربىيلەش

بىرىنچى ھالىتى، ~~ ئىسپىرما ھۈجەيرىسى ئىككىنچى ○ تۇخۇم، ئۈچىنچى ~ ئىسپىرما، تۇخۇم ئىچىگە ھۈجۇم قىلماقتا، پەقەت بىرسى كىرەلەيدۇ، بۇ خرومۇسۇم دەپ ئاتىلىدۇ.

تۆتىنچى ھالىتى ⊙ چاقىلىشش ، بەشىنچى ⊙ بۇلىنىش ئالدىدا تۇرىدۇ، ئالتىنچى ⊙⊙ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ، ئەمما مۇشۇ ئىككىسىنىڭ قايسىسىس ئاكىسى ياكى ئاچىسى ياكى ئىنىسى ياكى سىڭلىسى ئىكەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ. بۇ قانداق بولۇپ ئىككىگە كۆپەيدى بىرسى نەدىن كەلدى بۇنىڈىكى ھاياتلىق قەيەردىن كەلگەن، قەيەرگە بارىدۇ، بۇ بىر سىر، يەتتىنچىسى ⁸⁸ سەككىزىنچىسى ⁸⁸⁸⁸ توققۇزىنچىسى 16، 32، 64، 128 ۋاھاكازالار تائاخىرغىچە مۇشۇنداق كۆپىيىش بىلەن بۇ بىر نەچچە تېرلىيۇنغا كۆپىيىدۇ. بۇنىڭدىن يەتتە خىل ھۈجەيرە يېتىشىپ چىقىدۇ. ئاق قان ھۈجەيرىسى، قىزىل قان ھۈجەيرىسى، ماي ھۈجەيرىسى، سىلىق موسكۇل ھۈجەيرىسى، تالا ھاسىل قىلغۇچى ھۈجەيرە، بۇ تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ ئۇچۇن دەرسلىك بولىدىغان بىئولوگىيىنىڭ 11 ـ بېتىدە رەسمى كۆرسىتىلگەن. بۇنى دۇنيا ئېتىراپ قىلىدۇ. ئىسلام دۆلىتىمۇ دەرسلىك قىلىدۇ، ئەمما ئىدىيە، پەلسەپە ئوخشاشمايدۇ. بۇنى مىكروسكوپدا كۆرگىلى بولىدۇ، ھەرقايسى مەكتەپتە تەجرىبخانىدا بار، كۆرۈپ بېقىڭ.

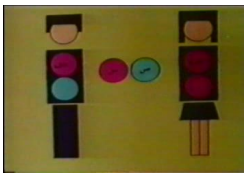

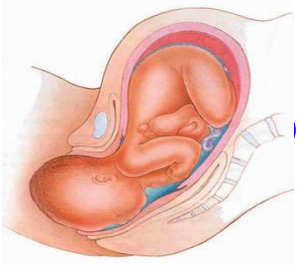

ئۇ

سى

پىرمىنىڭ چاڭلىششىدىن باشلاپ تۇغۇلغىچە)

مانا شۇ ھۈجەيرىلەر مۇسەۋۋىر ئاللاھنىڭ يېتەكلىشى، قۇماندانلىق قىلىشى بىلەن ھەرقايسىسى ئۆز جايىدا ئەزا شەكىللەندۈرىدۇ، ئۆزئارا دېيىشۋالمايدۇ، پەقەت ئاللاھلا سۈرەتكە كەلتۈرىدۇ.

ئۆتكەنكى، ھازىرقى، كەلگۈسىدىكى ئىنسان سۈرىتىگە ئوخشاشماسلىق، ھەتتا بارماق ئىزىمۇ ئوخشاشماسلىق شەرت، بۇ بىر مۆجىزە ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ئاندىن ئاللاھ ئۇنىڭغا بالا ھەمرىيىدىن ئانا تېنىدىن قان ئارقىلىق ئوزۇق بېرىپ تەربىيلەيدۇ. ئەمما ئانىنىڭ ئوزۇقى ئوخشاش زەردە يەتمەيدۇ. كېنىدىك نەيچىسى بىلەن ئوزۇقلاندۇرىدۇ. خۇددى جەننەت ئەھلىدەك سىيمەيدۇ، چىچمايدۇ تۈكۈرمەيدۇ، قۇسمايدۇ، ژاھاكازالار. بەزىسىنى توققۇز ئايدا بەزىسى بىر يىلدا بەزىسى يەتتە ئايدا بىخەتەر ھالدا ئېچىتماي، سېستماي زىمىنغا چىقىرىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ ئوزۇق يولى كىندىكى كېسىلىدۇ، كېيىن مېھرىبان ئاللاھ ئاياللارغا زىننەت بولغان، شەيتانىنىڭ پايتەختى بولغان، بالىلارنىڭ ئۇزۇق ئامبىرى بولغان كۆكرەكتىن، نەجىس بىلەن قان ئارىسىدىن ئاق سۈتنى چىقىرىپ بېرىدۇ. بۇ ئامبار بالاغەتكە يېتىپ، توي قىلىدىغان ژاخ كەلمىگىچە تەييار بولمايدۇ. ئەمما بىر ياشلىق قىزنىڭمۇ بالىياتقۇسى، ئاشۇ سۈت ئامبىرى، كۆكسى بولىدۇ. ئەمما ژاختىدا تەييار بولىدۇ، بۇرۇن ئەمەس كېيىن ئەمەس دەل ژاختىدا، ئاندىن ئاللاھ دان، گۆش، ئاش، مېۋىلەر بىلەن چوڭ ئىنسانلار ئوزۇقىنىمۇ خىل كېلىدىغان قىلىپ نىئمەت بېرىدۇ. ھەممە ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇلغان بولىدۇ. ئەقىلنى ھەيران قالدۇرۇپ 21 ـ ئەسىردىمۇ سىرى يېشىلمىگىنى روھ، جان بۇ ئالاھىدە بىر نىئمەت رەھمەتتۇر.

ئاڭ، ئۇقۇم، ئەقلى، ئىدىيە، ئىتتىقاد قاتارلىق روھ مەنىۋى نىئمەتمۇ سوۋغا قىلىنىدۇ. بۇ ئىلىمنى ھەقىقى بىلەي دېسىڭىز بىئولوگىيىنى تەپسىلى ئوقۇڭ. ئادەم ئورگانىزىم، ئاناتومىيە رەڭلىك ئاتلاس رەسىمنى كۆزىتىپ، كىتابنى ئوقۇپ چىقىڭ. «100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈنمۇ» شۇنداق، ئاللاھنىڭ نۇرغۇنلىغان رەھمەت، نىئمەتنى بايقايسىز، قۇدرىتىنى بىلىسىز، سالامەتلىكنى بىلىسىز، ھەربىر ھايۋاننىڭ كۆپىيىشىنى، جۈپلىششى، چاڭلىششى، ياشلىقى، يوقلىشى، ئوزۇقلىنىشى، ئاشۇنداق بولىدۇ. ئىنسان ھايۋانىنى تەجرىبە قىلىپ كۆرسىمۇ بولىدۇ، ئۆسۈملۈكمۇ دەل ئاشۇنداق، بۇ ئۈچىلىسى ئوپمۇئوخشاش، ھۈجەيرىدىن ماماتىغىچە، مانا بۇ ھۈجەيرە تۆرەلمە ھالەتتىكى تەربىيە.«رب»نىڭ مەنىسىدۇر

ئاللاھنىڭ ئىنسانلار مەنپەئەتى، زىننىتى، تىجارىتى ئۈچۈن دېڭىزدا گۆھەر، مارجان تەربىيلىشى،

گۆھەر مارجان بىر خىل ھايۋاندىن يېتىشىپ چىقىدۇ. ئۇ دېڭىزدا ئۈرۈپ يۇرىيدۇ، بەزىدە چوڭقۇر چۆكىدۇ، گۆھەر ئۇنىڭ گۆش تېنىدە شەكىللىنىدۇ.

گۆھەر ھايۋانىنىڭ توقۇلمىسى ئىنتايىن مۇرەككەپ بولغان بىر تور پەردىسى بولىدۇ، ئۇنىڭ ئىچىگە سۇ، ھاۋا، غىزا كىرىپ تۇرىدۇ. قۇم ۋە باشقا زەرەرلىك نەرسىلەرنى قوبۇل قىلمايدۇ، ئاشۇ تور پەردىسىنىڭ ئاستىدا نۇرغۇن ئېغىزلىرى بار. ھەربىر ئېغىزدا تۆتتىن كالپۇك بولىدۇ. ئۆزىگە مۇناسىپ ماددىنى قوبۇل قىلىدۇ. زەرەرلىكىنى رەت قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئىچىگە مەجبۇرىي كىرىپ كەتكەن قۇم ياكى زەرەرلىك ھايۋان باشقا نەرسىنى ئىچىدىن بىرخىل يېپىشقاق ماددا چىقىرىپ غىلاپلايدۇ ـ دە، قاتۇرۇپ ئۆسۈپ گۆھەر ئىشلەپ چىقىرىدۇ.

گۆھەر كىچىكى ماش، قوناقچىلىك چوڭى تۇخۇمدەك بولىدۇ، بۇ پارس، مىكسىكا دېڭىز قولتۇقلىرىدا كۆپ ئۇچرايدۇ. بۇ گۆھەر ھايۋىنى قۇرۇقلىقتىمۇ بولىدۇ، تەنتاۋى (ر) سۈرە ئەرراھماندا

سۈرەتلىرىنى كەلتۈرگەن 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ دېگەن تەبئىي پەن كىتابىنىڭ ھايۋانات ئىلمى قىسمىنىڭ 12 ـ بېتىدە رەسمى بار، ھەتتا بەزىلەر بۇ ھايۋاننى دەرەخمىكى دەپ قالغان، بۇ ھايۋان بىلەن دەرەخ ئوتتۇرىسىدىكى زىچ مۇناسىۋەتتۇر. سەييد قۇتۇپمۇ بۇ گۆھەر ھايۋىنىنى مارجانىنى سۆزلىگەن، نەچچە مېتىر ئۇزۇن يوغانلىقىنى بايان قىلغان، تەپسىر مۇنىيرمۇ شۇنداق، مانا بۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتى تەربىيىتى، زىننەت ئاتا قىلىشى.

ئاللاھنىڭ دۇنيادىكى نەچچە مىليارت تۈخۈمدىن چىقىدىغان قۇش تۈرلىرىنى تەربىيەت قىلىشى، تەنتاۋى (ر) تەپسىرنىڭ 11 ـ بېتىدە مۇنداق سۆزلىگەن. توخۇ تۈخۈمنى توك ئارقىلىق چىقىرىش ئۈچۈن قىززىق گرادۇسلۇق جايدا قويغان ئەمما، توخۇ چۈجىسى چىقماي تۇخۇم سېسىپ كەتكەن، كېيىنكى تەجرىبىدە توخۇغا ئوخشاش تۇخۇمنى چايقاپ ئۇرۇپ قويغان 20 كۈن جەريانىدا چۈجە چىققان ئالىملار بۇنى قاتتىق كۈزىتىپ تەتقىق قىلغان، تۇخۇمنى چۆرۈپ چايقاپ تۇرمىغاندا ئۇنىڭ ئىچىدىكى ھۈجەيرە ئوزۇقى ماددىلار بىر تەرەپكە بېسىلىپ قالىدۇ. ئىچكى قىسمدا ھۈجەيرە ھەرىكەتسىز قالىدۇ. باش قىسمى ئۇستىدە مادا ئاستىدا قالىدۇ ـ دە، پۈتۈنلەي سېسىپ تۈگەيدۇ، باشقا ئەزامۇ مۇشۇنداق، شۇڭلاشقا 24 سائەتتە بىر قېتىم تۇخۇمنى چايقاش لازىم. ئۆرۈپ تۇرۇش لازىم، بولمىسا بىرمۇ قۇش ياكى تۇخۇم چۈجىسى چىقمايدۇ، خوش!

توخۇ بۇ ئەھۋالدىن خەۋەرسىز، چۈنكى، ئۇنىڭدا ئەقىل، تەدبىر، ئىرادە، ئىلغار كۆرۈنۈش ئەسۋابى يوق. ئانداقتا ئۇ توخنىغا ۋە باشقا قۇشلارغا بۇ ئەقىلنى كىم ئۆگەتتى؟ كىم تەربىيلىدى؟ 20 كۈن ئىچىدە چايقاتقان بىر تال ھۈجەيرىنى كۆپەيتىپ نۇرغۇن ھۈجەيرىگە ئايلاندۇرۇپ ھەرخىل ئەزا شەكىللەندۈرۈپ، يېتىشتۈرۈپ چىققان كىم؟ دۇنيادىكى سانسىز نەچچە تېرلىيون تۇخۇمغا بىرلا ۋاقىتتا ئىگە بولغان كىم؟ ئۇ قۇشلارغا ئىنسانغا رەھمەت قىلغان، مەنپەئەت بېرىۋاتقان كىم؟

ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھدۇر.

ئىنسانلارنىڭ، ھايۋانلارنىڭ ئانىلىق تۇخۇمى ئىچىدە كىچىك بولىدۇ، قۇشلارنىڭ تېنىدە چىقىپ، سىرتىدا بولىدۇ. ھەم يوغان بولىدۇ، بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، قۇش تۇخۇمدا ئوزۇق بىرگە راسلانغان، چۈجىسى ئىچىدىن ئوزۇقنى يەپ يوغىناپ يېتىپ چىقىدۇ. ئىنسانلار، ھايۋانلار تۇخۇمى ئىچىدە كىچىك بولىدۇ، پەقەت مىكروسكوپىدا ئاران كۆرۈنىدىغان ھۈجەيرە بۇلار ئوزۇقنى ئانا تېنىدىن بالا ھەمراھىدىن ئالىدۇ، بۇلارنىڭ ئوزۇقى ئانا تېنىدە، قېنىدا بولىدۇ. شۇڭلاشقا ئاللاھ بۇنى ئىچىگە كىچىك ھالەتتە ئورۇنلاشتۇرغان تەدرىجىي يوغىناتقان، ئېغىر كەلمىگەن، زىيانغا ئۇچرىمىغان شۇڭلاشقا ئاتا ـ ئانىغا ياخشىلىق قىلىش پەرز ـ دە!

بالىلار ئاتا ـ ئانىغا نىسبەتەن ئاشۇ چۈجە بىلەن تۇخۇمغا، ئۆسۈملۈك بىلەن ئۇرۇققا ،شاكالغا ئوخشاشتۇر. چۈجە ئوزۇقنى يەپ تۇگىتىپ شاكالنى قۇرۇقداپ تاشلايدۇ، ئۆسۈملۈك دەرەخ ئىچىدىن ئۇرۇقدىن چىقىپلا شاكالنى، پوستىنى تاشلايدۇ. خۇددى شۇنىڭدەك بالىلار ئاتا ـ ئانىسنى قاقشال قىلىپ قويۇپ تاشلايدۇ، ئېسىت،! بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ ئاتا ـ ئانىغا ياخشىلىق قىلىشنى پەرز قىلغاندۇر.

ئاللاهنىڭ ئىنسانلارنى ساقلىقىنى ساقلاش بىلەن دوختۇر ۋە دورا بىلەن سالامەت تەربىيلىشى، گۈناھ قىلىپ قېلىپ تۆۋبە قىلغاندىن گۈناھىدىن ساقلانغان ياخشى بولغاندەك كېسەل بولۇپ، داۋالاتقاندىن كېسەللىكىدىن ساقلىنىش ياخشى مۇھىتنى پاكىز ياخشى تۇتۇش، يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئەۋزەلدۇر. كېسەل بولۇپ قېلىپ ئامال بولمىغاندا داۋاسىنى ئىزدەش كېرەك. ئەلۋەتتە ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ زىمىنغا ھەرخىل ئۆسۈملۈكنى يارىتىپ قويغان، بۇلارنىڭ تۈرى ھازىر 300000 خىلغا يەتتى، ھەممىسىدە ئالاھىدە مەنپەئەت، دورىلىق قىممىتى بار، كېسەلنى يارىتىشىدىن بۇرۇنلا شىپاسىنى يارىتقان، قابىلغا قاغا ئەۋەتىپ يول كۆرسەتكەندەك مەيلى مۇسۇلمان بولسۇن ياكى غەيرى مۇسۇلمان بولسۇن، ھايۋانلارنى تەجرىبە قىلىش بىلەن نۇرغۇن بىلىمنى ئىنسانغا ئىلھام قىلدى، ئۇگەتتى، شىپاسىنى، داۋاسىنى كۆرسەتتى، تىلسكوپ، مىكروسكوپ، لازىر نۇرى، كومپيۇتېر ئارقىلىق نۇرغۇن نەتىجىنى بىلدۈردى. خام ماتېرىياللىرىنى شارائىتىنى يارىتىپ بەردى، بۇ بىلىم دورا سانائەت خەلقئارالاشتى، قاتناش قۇلايلىق بولۇپ كەتتى، ھەممىسى ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە تەربىيىتى خالاس.

ئاللاھنىڭ ئىنسانلارنى دەرس، تەلىم بىلەن تەربىيلىشى، شۇنچە كەڭ ئالەم بوشلۇقىدىكى بىر تال كىچىك سەييارە بولغان يەرشارىدا، ھايۋانلار بىلەن بىرگە پەرقسىز ياشاۋاتقان ئىنسانغا مەھرىبان ئاللاھ چەكسىز رەھمەت قىلىپ ئەڭ ئۇلۇغ پەرشتىسى جىبرىئىلنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىدۇ، ساماۋى كىتابىنى بېرىش بىلەن ھەدىس قۇددۇسنى بىلدۈرۈش بىلەن، ئىلىم - ھىكمەت بېرىش بىلەن، راستچىل چۈش كۆرسىتىش بىلەن، قەلبىگە نۇر ئاتا قىلىپ، ئاسمان - زىمىننى بىرلا ۋاقىتتا كۆرسىتىش بىلەن ئاجايىپ مول بىلىم، ھىكمەتنى ئۇگەتتى، ھىدايەت قىلدى، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىنسانلارغا ئەقىل - پاراسەت بەردى، سۈپسۈزۈڭ قەلب بەردى. قەلبىگە پۈتۈن دۇنيا سىغىپ كېتىپ تېخى ئېشىپ قالىدۇ. قەلبىدە مەنىۋى كۆزىنىڭ بارلىقى ئايەت، ھەدىس بىلەن ئىسپاتلاندى، بۇ قەلبىنىڭ ئەزاسى بولغان باش، مىڭە بولۇپ بۇنىڭدا نەچچە تېرلىيون ھۈجەيرە ھەربىرىدە قىلىدۇ، كۆرۈشىگە 600000 ھۈجەيرە تارتىپ پۇراشقىلا 10000 دىن ئارتۇق ھۈجەيرە مەسئۇل بولار. بىرەر نەرسىنى كۆرسە، بايقىسا، سەزسە دەرھال چوڭ مىڭگە يوللاپ بېرىدۇ - دە، بىز كۆرەلەيمىز، ئاڭلايمىز، پۇرايمىز، بۇلارنى بىز ئۆز جايىدا بايان قىلمىز. بۇ يەردە پەقەت ئەقىل ئىلىم، دەرس، تەربىيىگە ئالاقىدار بولغانلىقى ئۈچۈن سۆزلىدۇق. دىمەك، مۇشۇ ھۈجەيرىلەر ئاشۇ بىر تال ھۈجەيرىدىن كۆپەيگەن بۇ ھۈجەيرىلەرمۇ پەيدا بولىدۇ. ئۆلۈپ تۇرىدۇ. 6 يىلدا بىر قېتىم ئالمىشىپ بولىدۇ، سۆڭەكسىمان ئۆلۈك ھۈجەيرىلەر، تىرناق، چاچ، ساقال بولۇپ چىقىپ كېتىدۇ. قارا بولۇشى پىگمىت دىگەن ماددىنى تەڭ ئالغاچ ماڭىدۇ.

ئەگەر ئاشۇ ئۆلۈك ھۈجەيرە شۇ پىگمىنت دىگەن قارا ماددىنى توشۇپ ئېلىپ چىقىپ كەتمىسە ئادەم قاپ قارا بولۇپ قالىدۇ. زور ساقايماس كېسەلگە گىرىپتار بولىدۇ.

چېچىدا، ساقالدا تىزىلغان بۇ ھۈجەيرە ئۆلۈك بولغاچقا چاچنى ئۈچىدىن كەسسە ئاغرىمايدۇ، سەزمەيدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھازىر ئادەم مىڭسىگە تەقلىد قىلىپ، كومپيۇتېر ياسالدى، بۇنىڭ ئىقتىدارى ئىنتايىن يۇقىرى دۇنيا بويىنچە خەلقئارا تورلاشتى، بۇمۇ بىلىم، ئۇچۇر، تەرەققىياتنىڭ ئاساسى. ئاللاھ دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا دوكتۇر، دوكتۇر ئاشتى، مۇتەخەسسىس، ئىنژىنىر،

پىرافېسسور، پەيلاسوپ ئالىملارنى چىقىرىپ بىرىۋاتىدۇ، بۇلاردىن پۈتۈن دۇنيا مەنپەئەت ئېلىۋاتىدۇ، هازىر ئىلىم ـ پەن تەرەققىياتى يەرشارىلىششىدىن، خەلقئارالىششىدىن ئالەم بوشلۇقىغا يېتتى. هەرقايسى يېراق سىستېمىلارغا يەتتى، بۇلارنىڭ هەممىسى ئاللاهنىڭ مۇنۇ سۆزىنى ئىسپاتلايدۇ،« **ئاللاه سىلەرگە ئاسمانلارنى، زېمىننى، قۇياشنى، ئايىنى، كېچە ـ كۈندۈزنى، هايۋانلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردى. سىلەرگە قۇلاق، كۆز، يۈرەك قىلىپ بەردى. ناهايىتى ئاز شۈكرى قىلسىلەر، قۇلاق، كۆز، يۈرەكلەرمۇ ئايرىم هالدا سوراققا تارتىلىدۇ».** (سۈرە ئىسرا)

ئاللاه قەلبىلەردىكىنى بىلىدۇ، يەنى قەلبىكە، مېڭىگە ئورۇنلاشقان ئاشۇ هۈجەيرىنىمۇ هەتتا روهىي جەهەتتىكى ۋەسۋەسە خىيالنىمۇ بىلىپ تۇرىدۇ، خەۋەردارىدۇر، غەيب ئاللاهقا خاستۇر.

زەررىدىن كىچىك ۋە چوڭ نەرسىلەرنىڭ هەممىسى لەۋھۇلمەھپۇزدا ئالدىن يېزىلغاندۇر، زەررىدىن كىچىكى ئاشۇ هۈجەيرە، مىكرو ئېلېكترون ، نېيترون، رودا قاتارلىقلاردۇر، مولېكۇلىلارمۇ بار، ئاسمانلاردا ۋە زېمىنىدىمۇ ئوخشاش بولىدۇ. ئالەملەرنىڭ هەقىقى ماددىسى جەۋاهىر (زەررىچە) 13 ـ بەت. ئالەم ئاللاهدىن باشقا پۈتۈن مەخلۇقنى كۆرسىتىدۇ، ئالەم ئىككى قىسىم بولىدۇ، ئۈستۈن ئالەم ۋە ئاستىنقى ئالەم، بىرىنچىسى ئۈستۈن ئالەم بۇ 70 نۇر پەردە، بۇ نۇرنىڭ قانداقلىقىنى ئارىلىقىنىڭ قانچىلىكلىكىنى مىقدارىنى ئاللاه ئۆزى بىلىدۇ، ئەرش بۇمۇ شۇنداق، بەزىلەر ئۇنى نۇر دىگەن قىزىل گۆھەر دىگەنلەرمۇ بار، كۆرسە سەككىز جەننەت يەتتە دوۋزاخ يەتتە ئاسمان بۇلارنى ئۆز ئورنىدا سۆزلەيمىز.

هازىر دۇنيا ئاسمىنىدىكى ئۈستۈن ئالەمنى بايان قىلىمىز، ئاسمان دىمەك، ئالەم بوشلۇقى، جىسىرئىل ئەلەيهىسسالام چېكىپ چىققان ئاسماننى يەنىلا ئاللاه بىلىدۇ، خالاس، بىز بىلىدىغىنى پەقەت ئالەم بوشلۇقى، سامان يولى سىستېمىسى، يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى، سەييارىلەر سۇرۇلۇك كېچىدە ئاق بۇلۇتتەك كۆرۈنگەن ئاشۇ سامان يولى سىستېمىسىدەك سىستېمىدىن نەچچە مىليارت مەۋجۇت، ئاشۇ بىر سىستېمىدىلا بىزنىڭ قۇياشىمىزدەك يۇلتۇزدىن 300 مىليارتتىن ئارتۇق يۇلتۇز بار، بەزىسى قۇياشتىن نەچچە ھەسسە چوڭ. مەسىلەن جەۋزە دىگەن يۇلتۇز **جَوْزى** قۇياشتىن 25 مىليون ھەسسە چوڭ ئۇنىڭ نۇرى هارارىتى ئالدىدا قۇياش نۇرى كۈندۈزى شام ياقتۇرغاندەك تۇرىدۇ.

ئەمەلىيەتتە ئاشۇ بىزنىڭ قۇياشىمىز يەرشارىدىن بىر مىليون 300000 مىڭ(1300000) ھەسسە چوڭدۇر. نۇر هارارىتى بىزگە سەككىز مىنۇت 18 سېكونتتا يېتىپ كېلىدۇ. نۇر سېكونتىغا 300000 كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، دىمەك، بىز بىلەن قۇياش ئارىلىقى 150000000 كىلومېتىر كېلىدۇ. سامان يولى سىستېمىسىدا 300 مىليارت

بىزنىڭكىدەك زېمىن، يەرشارى مەۋجۇد، پەقەت مۇشۇ يەرشارىدا بىز ئىنسانلار ۋە هايۋانلار ئۆسۈملۈكلەر بار. قالىغان يەرشارىلاردا هاياتلىق مەۋجۇد، ئەمما قانداق هاياتلىق بارلىقى تېخى مەلۇم بولمىدى، بۇنى بىز كېيىن ئايەت بىلەن ئىسپاتلايمىز. بەزى يۇلتۇزنىڭ بىز بىلەن بولغان ئارىلىقى 100 مىليون نۇر يىلىدۇر. نۇر تېزلىكى ئەمەلىيەتتە بىر سېكونتتا 300 مىليون كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، خۇلاسە ئاشۇ يولتۇزنىڭ قىشىغا نۇر تېزلىكىدە ئۇچۇپ

100 مليون يىلدا بارغىلى بولىدۇ، ئالەم شۇنداق كەڭرىيدۇر. (ئوربىت يۆلى)~~~

مانا بۇ ئۇستۇن ئالەم ئاللاھ يەنە كېڭەيتۇاتىدۇ، بۇنىڭغىمۇ ئايەت، دەلىل (وَإِنَّالَمُوْسِعُون) ئاسمانىنى (قول) كۈچ - قۇدرەت بىلەن ياراتتۇق بىز ئۇنى يەنە كېڭەيتىمىز. دىگەن ئايەت تەرجىمىدە قادىرمىز دىگەن، ئەمەلىيەتتە ئۆز مەنىسى كېڭەيتىش بولىدۇ. يۇقىرقى كۆزقاراش تەنتاۋى دعلا ئەمەس بەلكى، سەييد قۇتۇپنىڭ «فىزىلا لقۇرئان»دا ۋە تەپسىر مۇنىيردا باشقا ئىلمى كىتابلاردا بايان قىلىنغان، نۇرغۇن ئۇششاق كىتاب، رىسالىلەردە سۆزلەنگەن، بۇنى ھازىر دۇنيا ئېتىراپ قىلىدۇ، تىلسكوپدا كۆز بىلەن كۆرگەن ئەھۋاللار ئېنىقتۇر، بۇنى پەقەت خۇراپىي قورقۇنچاق، بىلىمسىز نادان كىشىلەرلا ئىنكار قىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئاللاھ قۇرئاندا كائىنات توغرىلىق 750 ئايەتتە ئوچۇق بايان قىلغان، فىقھى ئايەتلىرى 150 دىن ئىبارەت، كائىنات توغرىسىدىكى ئايەت 750 بولۇپ، 600 ئايەت ئوشۇق، بۇنىڭغا ئالىملار سەل قارىغان، ئاخىرى ئۆزى يىغلاپ - قاخشاپ، كاپىرلار تەرىپىدىن مەغلۇپ بولغاندۇر.

مانا بۇ تەپسىر دۇنياۋى بويىچە ئەڭ ئىلغار تەبئىي پەن پەلسەپە بىلەن قىلىنغاندۇر، ھەتتا دىنسىزلارنىڭ كىتابىدىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق بايان قىلىنغاندۇر، دۇنياۋى خەلقئارا ئالىملاردىن 20 ئالىم شۇ ۋاقىتتا تەقرىز يېزىپ قوللىغاندۇر. گېپىمىزگە كەلسەك ئاشۇ ئۇستۇن ئالەمنى الله كُنْ ۋۇجۇتقا كەل دىگەن بىرلا سۆز بىلەن قىينالماستىن ياراتقان، پۈختا ئىنتىزامغا سالغان، ھىكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇرغان، ھەممىسى بىز ئىنسان ئۈچۈن رەھمەت، نېئمەت، تەربىيەتتۇر، ئەمما ئىنسانلار ناھايىتى ئاز شۈكرى قىلىدۇ.

بىز كېيىن يۇقىرقى ئالەم توغرىسىدا تەپسىلىي توختىلىمىز، چۈنكى، بۇ تەپسىر شۇ پەن توغرىسىدا ئاللاھنىڭ كۈچ - قۇدرىتىنىلا سۆزلىگەن تېخى ئۇنىڭ سۈرەتلىرىمۇ بار ئىدى، ئۇنى سىز تەبئىي پەن ساھەسىدىكى داڭلىق كىتابلاردىن كۆرۈڭ، ئالەم ئىلمى قىسمى جۇغرافىيە، ئاسترونومىيىنى كۆرۈڭ.

ئەمما ئۇ كىتابلارنى ئوقوغۇغىنىڭىزدا ئىدىيە، دىنى قانۇن، ئىبادەت، پەلسەپە، ھەرخىل پەرەزلەردىن ئىھتىيات قىلىڭ. دەل شۇنداق جايلىرىنى مۇشۇ كىتابقا سىلىشتۇرۇڭ، چۈنكى، تەنتاۋى خاتاسىنى چىقىرىپ تاشلاپ ساپ ھالدا ئىسلامي دىنلاشتۇرغان قۇرئان بويىنچە دەلىللىگەن. وَالله أعلم

ئىككىنچى ئاستىنقى ئالەم بۇ ئاساسي يەرشارىي، يەرشارى ئىچىدىكى قاتلام ئاستىنقى تەھتەسەرا ۋە باشقا زىمىن 11000 مىتىر چوڭقۇرلىقتىكى دېڭىز، ئۇ جايدىكى سانسىز ئاجايىپ - غارايىپ مەخلۇقلار نېفىت، ئالتۇن - كۈمۈش، كۆمۈر قارتارلىق.....، ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈك، دەرەخلەر ئۇلاردىكى كچىك دۇنيا يەنى ھۈجەيرە ھەرخىل ئەزا ئىچكى دۇنيا سىرلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئۇلارنىڭ پەيدا بولۇشى، كۆپىيىشى، ياشلىق، قېرىلىق، يوقىلىشىغچە ئىپتىدائىي ئىنتىھاسى بۇ دۇنيادىكى باشلىنىشى ئاخىرىدىكى يوقۇلۇشى يەنە ئاخىرىدا ئىككى قارارگاھقچە ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، شۇڭا سۈرە فاتىھە قۇرئاننىڭ مۇقەددىمىسى.

مانا بۇلار سۈرە فاتىھەدىكى بولۇپمۇ، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ناھايىتى شەپقەتلىك مېھرىبان ئاللاھ دىگەن ئىككى ئايەتنىڭ مىليونلىغان تەپسىر ئىزاھاتىدىن بىر نەچچە كۆرۈنۈش خالاس، بۇنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. چۈنكى، سۈرە فاتىھە ئاللاھنىڭ سانسىزلىغان قۇدرەتلىرىنى

مۆجىزىلىرىنى پۈتۈن دۇنيانى پۈتۈن ئىلىم - پەننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇڭا، بىز گەپنى مۇشۇ يەردە توختۇتۇپ، سۈرە فاتىھەنىڭ ئىزاھاتى بولغان زىچ مۇناسىۋىتى بولغان سۈرە بەقەرەدىن سۆز تاللايمىز.

سۈرە بەقەر

يەنى كالا بايانى سوزلىنىدىغان سۈرىدىن سۆز تاللاش.

سۈرە بەقەر مەدىنىدە چۈشكەن، 286 - ئايەت. ھىجرەتتىن بۇرۇن 13 يىل جەريانىدا چۈشكەن سۆزلەر، مەككىدە بولىدۇ، مەككىدە چۈشكەن بولىدۇ. ھىجرەتتىن كېيىن 10 يىل جەريانىدا چۈشكەن سۈرىلەر مەدىنىيە بولىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ سۈرە بەقەرە 22 - ئايەتتىكى كۆز قارىشى ئايەتنىڭ تەرجىمىسى مۇنداق.

(ئاللاھ سىلەرگە زىمىننى تۆشەك، كۆرپە، ئاسماننى، يۇلتۇزلارنىڭ زىچلىقىدا بىنادەك قىلىپ بەردى، بۇلۇتتىن يامغۇر ياغدۇرۇپ بەردى، سىلەرگە رىزق بۆلۈش ئۈچۈن يامغۇر ئارقىلىق تۈرلۈك مېۋىلەرنى ئۆستۈرۈپ بەردى، ئەمدى ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرمەڭلار، ھالبۇكى سىلەر ئاللاھنىڭ شېرىكى يوقلىقىنى بىلىسىلەر) (سۈرە بەقەر 22 - ئايەت)

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ، ئاللاھ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئايەتلەر ئارقىلىق كائىنات ئىلمى ئارقىلىق نادان ئىنسانلارنى قايىل قىلىپ، تەۋھىدكە چاقىرىدۇ، ئەلۋەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇشۇنداق قىلغان. مەسىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىمرا ئىبنى ھۈسەينگە سېنىڭ نەچچە ئىلاھىڭ بار؟ دەپ سورىغان، ئۇ 10 ئىلاھىم بار دىگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنداقتا سېنىڭ بېشىڭغا ئېغىر كۈن چۈشسە، چوڭ بىر ئىش بولسا، قايسى ئەڭ لايىق دىگەندە ئۇ ئاللاھ دەپ جاۋاب بەرگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئۇنداقتا ساڭا ئاشۇ ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق دىگەن مانا بۇنداق مۇنازىرە قۇرئاندا بەك كۆپ، بۇ بىر ئىلىم ئارقىلىق دىنسىزلارنى قايىل قىلىش بولىدۇ.

جۈملىدىن بۇ مەسىلە تابىئىن ئالىم ئەبۇ ھەنىيفە چوڭ ئىمامدىمۇ يۈز بەرگەن ئەبۇ ھەنىيفەنىڭ قېشىغا مۇنازىرىلىشىش ئۈچۈن بىر تۈركۈم دىنسىزلار كەلگەندە، ئۇ ئۇلارغا سىلەر دەپ بېقىڭلار نۇرغۇن ياغاچلار، دېڭىزغا چۈشۈپ ئۆزلىگىدىن بىر كېمىنى شەكىللەندۈرۈپ، ئۆز ئۈستىگە ئېغىر يۈك قاچىلاپ شامالدا، دولقۇندا كېمە ھەيدەيدىغان كېمىچىسىز ھالدا ماڭىدۇ دېسە، سالامەت قالىدۇ دېسە ئەقىلگە سىغمايدۇ، دېسە ئۇلار، ياق بۇنى ئەقىل قوبۇل قىلمايدۇ، ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس دەپ جاۋاب بەرگەن. ئۇ ئاندىن سۇبھانىللا بىر كىچىك كىمىگە ئەقىل قوبۇل قىلمايدۇ يۇ، پۈتۈن ئالەمگە بۇ دۇنياغا قانداق ئەقىل ياراتقۇچىسىز ئۆزلىگىدىن بولدى دېسە، بىخەتەر ئىنتزام بىلەن چۆرگىلەيدۇ دېسە، قوبۇل قىلىدۇ؟ ئەقىل بۇنىڭغا يول قويامدۇ؟ دىگەندە ئۇلار يىغلاپ كېتىپ قايتقان.

شافىئى رەھمەھۇللا ئەلەي ئۇنۇمە قۇلقىنى دەلىل قىلىپ 17 كىشىنى ئىمان ئىسلام ئېيتقۇزغان. چۈنكى، ئۇنىڭ دەلىلى ئۇنۇمە قۇلقى، تەمى، رەڭگى، پەرقى، تەبىئىيتى بىر، ئەمما پىلە قۇرۇتى يىسە يىپەك رەخ چىقىدۇ، ھەسەل ھەرىسى يىسە ھەسەل چىقىدۇ، قوي يىسە مايماق چىقىدۇ، كىيىك يىسە ؟؟ ئەنبەر چىقىدۇ، تېخى قان ۋە باشقا ماددىغا ؟؟؟ بۇنى كىم قىلدى؟ دىگەن.

خوش 1903 ـ يىل ئىنگلىزلارنىڭ بېرلىن شەھىرىدە ۋاپات تاپقان پەيلاسوف، ئالىم ھىربېرىش سىبنىر تەرىپىدە دىگەن كىتابىدا مۇنداق دىگەن، تەبئىي پەن ئىلمى، تەبىئەت ئىلمى دىنىغا زىت ئەمەس، دىن تەبئىي پەنگە زىت ئەمەس، دىگەن. ئۇ يەنە دىگەن ئۇستازىنىڭ مۇنۇ سۆزىنى دىگەن، توغرا بولغان مۇكەممەل تەبئىي پەن ئىلمى بىلەن ئەڭ توغرا دىن قوش كېزەك، ئاكا ـ ئۆكىدەك ئەگەر ئۇ ئىككىسى بىر ـ بىرىدىن ئايرىلسا، دەرھاللا ھالاك بولىدۇ، تۈگىشىدۇ دىگەن.

سىبنىر يەنە مۇنداق دىگەن: توغرا ئىلىم پەن بىلەن دىن بىرلەشسە تەرەققي قىلىدۇ، دوست ھالدا ئۆسۈپ يېتىلىدۇ، ئىلىم ـ پەن ئارقىلىقمۇ دىن تەرەققي قىلىدۇ، توغرا بولغان ئىلىم ـ پەن دىنىنى كۈچلەندۈرىدۇ.

تەنتاۋى (رض) بۇ سۆزلەرنى كەلتۈرۈپ مۇنداق دىگەن ھەقىقەت ئۇستىدە ئىزدىنىۋاتقان ئىلىم ـ پەن بىزنى ئېرسىيەت كېسىلىدىن يۇقۇملۇق كەلگەن، خۇراپات ئالدىدا توختاپ قېلىشىدىن قۇتقۇزىدۇ، ئىلىم ـ پەت بىزگە كائىناتتىكى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ بىزگە زور ئىلىم ئېلىپ كېلىپلا قالماستىن ئىسلامدىكى ئالىملارنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئىلمىنى كۆرسىتىپ توختايدىغان چېگرىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. بىز ئاشۇ چېگرىدىن ئاشالمايمىز دېگەن.

دىمەك، كائىناتتىكى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بىلەلەيمىز، سىرىنى ھېكمىتىنى چۈشىنەلەيمىز، ئەمما ئاللاھنىڭ ھەقىقىتىنى، زاتىنى بىز يەنىلا بىلەلمەيمىز دىگەن. چۈنكى، تەبئىي ـ پەن ئىلمى بىزگە كائىناتتىكى ھەرخىل ھادىسىنىڭ سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. ئەلۋەتتە كائىنات ئاللاھنىڭ كُنْ دىگەن سۆزى، ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسى بولغان «قۇرئان»مۇ ئاللاھنىڭ سۆزى، ئاللاھ قۇرئاننىمۇ ئايەت دەپ ئاتىغان، كائىناتتىمۇ ئايەت بار دىگەن قۇرئان ئاللاھنىڭ ئەرەپ تىلىدىلا سۆزلىسە ،كائىنات ھەممە تىلدا سۆزلەيدۇ، بۇ ئىككى كالامنى بىرلەشتۈرۈش دىن بىلەن ئىلىم ـ پەننى بىرلەشتۈرۈش، ئىلىم ـ پەن دىگەن ئاشۇ كائىناتتىكى تەتقىقات ئىلمى، تەجرىبە ئەمەلىيەتتۇر، بۇلارنى ئاللاھ ياراتقان، شۇنداقلا قۇرئاندىمۇ 750 ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان.

ئاسمانغا قاراڭلار، قايتا ـ قايتا قاراڭلار تائاملىرىڭلارغا قاراڭلار، ئۆزۈڭلار يارالغان سۇغا قاراڭلار، ئابىي مەنىيگە قاراڭلار، پىكىر تەپەككۇر قىلىڭلار دىگەن، بۇ بۇيرۇقلار قۇرئاننىڭ ھەممە پارىسىدا كەڭرى تېپىلىدۇ. شۇنى ئۇقتۇرۇمىزكى پۈتۈن ئىلىم ـ پەننى قۇرئانغا بويسۇندۇرۇش توغرا مۇكەممەل ۋايىغا يەتكەن ئىلىم بىلەن قۇرئاننى شەرھىلەش ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى ئاشكارىلاپ كىشىلەرنى دىنغا چاقىرىش، مۇسۇلمانلارنى ئاللاھقا ئاشىق قىلىش لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن دىنىي ئەھكام، پەلسەپە، ئىدىيە جەھەتتىن باشقا ھەرقانداق ئىلىم ـ پەن سانائەت بولىدىكەن مۇسۇلمان ۋە غەيرى مۇسۇلمانلاردىن، دىنسىزلاردىن قوبۇل قىلىش، ئۆگىنىشكە بولىدۇ. شۇ ئارقىلىق دىنىنى، ئىسلامنى، ئىسلام دۆلىتىنى تەرەققي قىلدۇرۇش پەرز كۈپايە.

سىبىنسىرنىڭ توغرا، مۇكەممەل ئىلىم ـ پەن بىلەن توغرا دىن دىگىنى مۇشۇ ئىسلام دىنى بىلەن قۇرئان بىلەن ئەڭ توغرا تەجرىبىدىن ئۆتكەن ھەرخىل پەرزلەردىن خالي بولغان ئىلىم ـ پەن شۇ ئۆز ئەينى مۇشۇ شۇ دىگەن.

بۇت توغرىسىدا

ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرىدىغان ھەرقانداق مىللەتنىڭ بۇتلىرىنىڭ شۇنىڭغا لايىق ئىسىملىرى

بولىدۇ. قەدىمقى كىشىلەر، پەرىشتىلەر، جىنلار، ياخشى كىشىلەرنىڭ سۈرەت ھەيكىلى، تاش، بۇتلارنى ئىستېمال قىلىپ، ھەرخىل ئىسسىملار بىلەن ئاتاپ چوقۇنغان، ھازىر بۇمۇ تەرەققىي قىلىپ، يېڭىچە بىر ئىسىم قويۇلۇپ، تەبىئەت دىگەن نام بىلەن ئاتىلىۋاتىدۇ، بەزىسى ھەرخىل ئاتالغۇ، مەزھەپ ئىسمى بىلەن ئاتالغان، كۇمۇنىزىم، كاپىتالىزىم، سوتسىيالىزىملاردەك ھەممىسى مۇشرىك. چۈنكى، ئۇلار ئاللاھقا ئىبادەت جەھەتتىن، ھوقۇق، ھۆكۈم جەھەتتىن قانۇن تۈزۈم جەھەتتىن شېرىك كەلتۈرىدۇ. ھەممە ئۆز ئىتتىقادىدا توغرا دەپ قارايدۇ.

ئۆزىنى بەختلىك ھىس قىلىدۇ، قەلبى خاتىرجەم بولىدۇ، سەھرالىقلارمۇ ئۆز كۆڭلىدە بىر - بىرىنىڭ تۇرمۇشىغا كۆنەلمەيدۇ، ئۇنداقتا بەخت ئاشۇ ئىتتىقاتقا باغلىق، ئىتتىقاد، ئىتتىقاد قىلىنغان ئاشۇ ھەرخىل ئىلاھ دەپ قارىلىپ كەلگەن نەرسىگە باغلىق بولسا، ئۇنداقتا قاراپ باقايلى، زادى قايسىسى بەختلىك ئاشۇ پەرىشتىلەر، جىنلار، تاشلار، يۇلتۇز، قۇياش، ئاي، ئىسسىق ـ سوغۇق، تۇپراق، شامال، سۇ ھەرخىل ھەممىسى ھادىسە بولۇپ، ھامىنى يوقىلىدۇ، ئاخىرلىشىدۇ. بۇلار يوقالغان ئىكەن ئۇلارنىڭ مۇشۇ نەرسىگە باغلىغان ئىتتىقادى يوقايدۇ، ئىتتىقاد يوق بولسا، ئۇلارنىڭ ئارزۇ قىلغان مەقسىتى، بەختى يوق بولىدۇ، مانا بۇ، ،ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىنى چۈشىنىشكە ياخشى پاكىتتۇر. **ئۇلارنىڭ يالغاندىن ئويدۇرۇپ چىققان، توقۇپ چىققان نەرسىسى ئۇلاردىن يوقالدى، ھەممە ئۆز ئىشى بىلەن بولۇپ كەتتى** دىگەندۇر.

ئاخىرىدا، بىر ئاللاھقا ئىسلام دىنىغا ئىتتىقاد قىلغان كىشى مەڭگۈ بەختلىك، مۇراد - مەقسىتىگە چوقۇم يېتىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ مەڭگۈ تېرىك، ئۇ يوقىمايدۇ، شۇڭا، بىزنىڭ ئىتتىقادىمىز، مەڭگۈ يوقىمايدۇ، بەختىمىز مەڭگۈ يوقىمايدۇ، ئەبەدىل ئەبەد مەڭگۈ داۋام قىلىدۇ.

الحمد لله ئاھ! ئىسلام دىنى

الله ياالله! ئى الله!!!!!

23 ـ ئايەتكە بىر نەزەر

بەندىمىز مۇھەممە ئەلەيھىسسالامغا بىز چۈشۈرگەن قۇرئاندىن شەكلەنسەڭلار قۇرئانغا ئوخشاش بىرەر سۈرىنى يەنى ئۇچ ئايەت چاغلىق سۈرىنى مەيدانغا چىقىرىپ بېقىڭلار، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھدىن باشقا بارلىق ياردەمچىڭلارنى چاقىرىڭلار. بۇنداق ئايەت سۈرە يۇنۇس، سۈرە ھوددىمۇ بار، يا ئاللاھ.

مۇنداق دىگەن **قۇرئانىنى بىز چۈشۈرگەن ئۇنى بىز قىيامەتكىچە مۇھاپىزەت قىلىمىز.**

يەنە مۇنداق دېگەن، **قۇرئان ئاللاھنىڭ ئىلىم بىلەن چۈشكەن ۋە يەنە قۇرئان لەۋھۇلمەھپۇزدا ساقلانغان** دىگەن، قۇرئان بارلىق ساماۋى كىتابلارغا كۆزەتچى، ھەممە بىلىمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، تارىخ كەلگۈسى، غەيب قانۇن - تۈزۈم، ئاللاھنىڭ سۈپىتى، ئاخىرەت بارلىق كائىنات تەبئىي - پەن، روھ ئىچكى دۇنيا قاتارلىق.

شۇڭا، بۇ قۇرئاننىڭ ئوخشىشىنى ھەرگىز ئىنسان ياكى جىن ئۇچ ئايەتنىمۇ كەلتۈرەلمەيدۇ، بىزگە بۇ ئەڭ چوڭ مۆجىزە، قۇرئاننىڭ ئاجايىپ سىرلىرى تۈگىمەيدۇ، مەڭگۈ كىشىنى ئۆزىگە مەھلىيا

قىلىدۇ. قىزىقتۇرىدۇ، قۇرئان بولمىسا بىز خۇددى ياۋايى ئىشەكتەك بولۇپ كېتەتتۇق.

سۈرە بەقەرە 29 ـ ئايەت، تەرجىمىسى، **(ئاللاھ يەر يۈزىدىكى ھەممە نەرسىلەرنى سىلەرنىڭ پايدىلىنىشىڭلار ئۈچۈن يارىتتى، ئاندىن ئاسمانىنى يارىتىشقا يۈزلىنىپ ئۇنى قۇسۇرسىز يەتتە قات ئاسمان قىلىپ تاماملىدى ئاللاھ ھەممىنى بىلگۈچىدۇر.)**

بۇنىڭغا ئوخشاش ئايەت قۇرئاندا ناھايىتى كۆپ، سۈرە مۇلۇكتىمۇ يەتتە ئاسماننى يارىتتى دىگەن، سۈرە تالاقتىمۇ يەتتە ئاسماننى يارىتتى زىمىنىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش يارىتتى دىگەن.

ھەدىسلەردىمۇ بەك سەھىي ھەدىسلەردىمۇ يەتتە ئاسمان يەتتە زىمىن تىلغا ئېلىنىدۇ. مەسىلەن، مىراج يەتتە ئاسمانغا بىر ـ بىرلەپ ئىشكىنى چېكىپ ئېچىپ چىقىدۇ، بۇرۇنقىلار بۇنى ئاللا بىلىدۇ، قالغان ئالتە ئاسمان ئالتە زىمىن ئەرش كۆرپىسىدەك ئاللاھقا مەلۇم، بىز بىلمەيمىز دىگەن. 1960 ـ يىللىرى ياشىغان مۇپەسسىر سەييىد قۇتۇپمۇ فىزىلال قۇرئان دىگەن تەپسىرىنىڭ سۈرە تالاقتا بۇ يەتتە ئاسمان يەتتە زىمىن ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. بۇ يەتتە ئالەممۇ؟ يەتتە سەييارىمۇ؟ يەتتە قات ئاتموسفىرا بىلەن يەتتە پىلانىتمۇ؟ ھەقىقەتنى ئاللاھ بىلىدۇ، بىز بىلمەيمىز دىگەن.

تەپسىر مۇنىيرنىڭ مۇسەننىپى ۋە ھىبەتۇززوھەيلى (رض) ئۆز تەپسىرىدە تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ كۆز قارىشىغا قوشۇلغان ۋە تەپسىرىگە ئالغان، ئەمما ھەر ئىككىلىسى ئاللاھ ئالىمدۇر، ھەقىقەتنى ئاللاھ بىلىدۇ دىگەن.

ئەمدى بىز تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ يەتتە ئاسمان توغرىسىدا كۆزقارىشىنى كۆرەيلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ئەرەب ئەسلى ئۆگزە، بۇلۇت، قۇياش، ئاي قاتارلىق نېمە ئۈستۈن بولسا شۇنى ئاسمان، ساما دەپ ئاتايدۇ، ھازىرقى كىشىلەر كۆزگە كۆرۈنگەن ئاشۇ كۆك كۆرۈنۈشنى ئاسمان دەيدۇ، كېچىدىكى يورۇقنى بولسا يۇلدۇز دەيدۇ، ئەسلىدە ئۇ كۆك كۆرۈنگىنى خەلقئارا تەبئىي پەندە ئاتموسفىرا دىيىلىدۇ. يەنى ھاۋا، كېچىسى كۆرۈنگىنى يۇلتۇز، سامان يولى سىستېمىسى قۇياش سىستېمىسى ۋە باشقا سەييارە ھەمراھلار، نۇرغۇن يۇلتۇزلار بولىدۇ. **(ثم إستوي إلى السماء وَهى‌دخان)** يەنى ئاللاھ ئاسماننى يارىتىشقا يۈرۈش قىلدى، ئىرا قىلدى، ۋەھالەنكى ئۇ تۈتۈن، گاز، تۇمان ھالەتتە ئىدى دىگەن ئايەت.

ئاشۇ ئايەت بويىچە ئاسمان يەنى ئالەم بوشلۇقى ۋە ئۇنىڭدىكى يۇلتۇز پىلانىتلارنىڭ ئەسلى گاز تۇمان ئىدى، ئۇنىڭدىن نۇرغۇن سامان يولىدەك سىستېما، قۇياشلار سىستېمىسى بارلىققا كەلدى ۋە يەنە نۇرغۇن يۇلتۇز، زىمىنلار شەكىللەندى، ئۇلار نەچچە مىليون يىل ئايلىنىپ يۈردى، ئاندىن ھازىرقىدەك تېلىسكوپتا كۆرۈنۈشىدە پارتىلاپ تۇرغاندەك پارتىلاش تۈپەيلىدىن قۇياش ۋە ئۇلاردىن نۇرغۇن پىلانىت ئايرىلدى، مانا بۇ ئاللاھنىڭ ئاسمان ـ زېمىن بىر تۇتاش ئىدى، بىز ئۇلارنى ئاجرىتىۋەتتۇق دىگەن سۆزى شۇ. ئاندىن بىزنىڭ قۇياشىمىز ۋە ئۇنىڭ سىستېمىسى يەنى ئۇنىڭ ئەترابىدا ئايلىنىدىغان ھەمراھلار شەكىللەندى، ئۇلار بىرىنچى قۇياشقا ئەڭ يېقىنى مېركۇري ئىككىنچى، زۆھرە يەنى ۋېنىرا، ئۈچىنچىسى يەرشارى. تۆتىنچىسى مارس، بەشىنچىسى يۇپىتىر. ئالتىنچىسى ساتۇرۇن، يەتتىنچىسى ئۇران، سەككىزىنچىسى نىپتۇن توققۇزىنچىسى پلۇتۇن بۇلارنىڭ تەقلىدىي سۈرىتى جۇغرافىيە ئاتلاسلىرىدا، 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈننىڭ ئالەم ئىلمى قىسمىدا ئۆز ئەينى بار، كۆرۈڭ

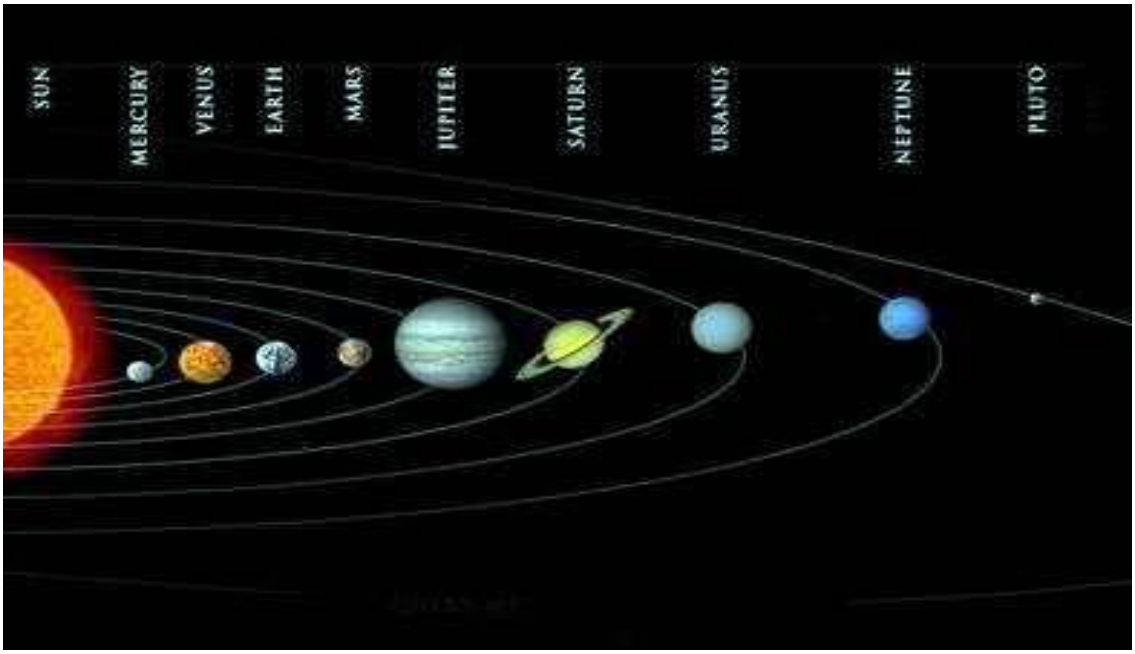

قۇياش هەمراھلىرى قۇياشنى ئايلانماقتا

بۇلارنىڭ ئوربىتىسىنى سىنئالغۇدىن كۆرۈڭ، تەپسىلىي چۈشىنىپ ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇڭ، بۇ پەرز كۇپايە.

مەركۇرىي قۇياشنى بىرنىڭ يەرشارىي كۈنىمىز بويىچە 27 كۈندە بىر قېتىم ئايلىنىپ بولىدۇ. بۇ ئۇنىڭ بىر يىلى بولىدۇ، زۆھرە، ۋېنېرا 226 كۈندە ئايلىنىپ بولىدۇ. مارس قۇياشنى 321 كۈندە ئايلىنىپ بولىدۇ. زېمىن يەرشارى قۇياشنى بىر يىلدا 360 كۈندە ئايلىنىپ چىقىدۇ، يۇپىتىر 11 يىل 313 كۈندە ئايلىنىپ چىقىدۇ، ساتۇرۇن 29 يىل 167 كۈندە ئايلىنىپ چىقىدۇ، ئۇران 48 يىل 7 كۈندە، نېپتۇن 168 يىل 248 كۈندە قۇياشنى ئايلىنىپ چىقىدۇ، بۇنى ئەلۋەتتە تىلىسكوپ بىلەن كۆزىتىپ كومپيۇتېردا ھېسابلاپ چىققان، دۇنيا ئېتىراپ قىلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيھ 1925 يىللا بۇنى يازغان، ئەمما ھازىر خۇراپىي، نادان، يالغان ئالىملىرىمىز بۇنى ئىنكار قىلىدۇ، چۈنكى ئۇلار ھەقىقى ئالىم ئەمەس، خەلق ئۇلارنى نامدا موللا، ئاخۇن، خەلپىتىم دەپ ئاتىۋالغان، خۇددى ھەرەمنى كۆرمىگەن كىشى ھاجىم دىگەندەك.

يۇقىرقى پىلانىت، ھەمراھلارنىڭ قۇياش بىلەن بولغان ئارىلىقى قۇياشتىن يىراقلىقى

مەركۇرىي قۇياشتىن 36 مىليون مىيل يىراق تۇرىدۇ، زۆھرە يەنى ۋېنېرا 63 مىليون مىيل يىراق تۇرىدۇ، يەرشارى 90 مىليون مىيل يىراق تۇرىدۇ، مارس 144 مىليون مىيل يىراقتا تۇرىدۇ، ئۇنىڭدىن كېيىنكى سەييارە، ئۇششاق يۇلتۇزلار قۇياشتىن 252 مىليون مىيل يىراق تۇرىدۇ، يۇپىتىر 468 مىليون مىيل يىراقتا تۇرىدۇ، ساتۇرۇن 900 مىليون مىيل يىراقتا تۇرىدۇ، ئۇران 1714 مىليون مىيل يىراقتا تۇرىدۇ، نېپتون 2592 مىليون مىيل يىراقتا تۇرىدۇ، ئۇلا قۇياشنى ئاشۇ ئارىلىقتا چۆرگىلەپ ئايلىنىدۇ.

بۇلارنىڭ ئارىلىقىمۇ پەردىمۇ ــ پەردە، بىردىن قاتلىنىپ يىراق تۇرىدۇ، مەركۇرىدىن ۋېنېرا ئۇچ ھەسسە زېمىن 6 ھەسسە مارس 12 ھەسسە، سەييارىلەر 24 ھەسسە، يۇپىتىر 48 ھەسسە، ساتۇرۇن

96 ھەسسە، ئۇران 192 ھەسسە، نېپتۇن 284 ھەسسە، پلۇتۇن568 ھەسسە قاتلىنىدۇ، ئاجايىپ ئىنتىزامدە! پۇختا ھېساب، پۇختا ئورۇنلاشتۇرغان.

قۇياشنىڭ دىئامېتر ئايلانمىسى تۆز سىزىق تەخمىنەن بىر مىليون 400 مىڭ 400000) كىلومېتر، بۇ يەرشارى دىئامېترىنىڭ 109 ھەسسىگە تەڭ، يەنى ئۇ قۇياش يەرشارىدىندە بىر مىليون 300 مىڭ ھەسسە يوغان بولۇپ، مۇشۇ يەرشارىدەكتىن 1300000نى سىغدۇرغىلى بولىدۇ. (خۇلاسە سان 27 قېتىم كۆپەيتىلىدۇ، ھەر قېتىم شۇنداق)

قۇياشنىڭ ئېغىرلىقى تەخمىنەن 2×10^{27} تونىنا بولىدۇ، يەرشارىدىن 330 مىڭ ھەسسە ئېغىرراق، قۇياش بىلەن يەرشارىنىڭ ئارىلىقى 150 مىليون كىلومېتر، بۇنى نۇر تېزلىكى بىلەن تاپقان، قۇياش نۇرى يەرشارىغا سەككىز مىنۇت 18 سېكۇنتتا يېتىپ كېلىدۇ. بۇ ئىككى سېكۇنت كام 500 سېكۇنت بولىدۇ، نۇر سېكۇنتىغا 186 مىڭ يىل يەنى 300000 كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، بۇنى ھېسابلاپ 500 سېكۇنت 300000 مىڭغا كۆپەيتىلىپ 150 مىليون كىلومېتىر چىقىدۇ، ئەلۋەتتە قالغان پىلانىت، ھەمراھلارنىمۇ مۇشۇ ئۇسۇلدا ھېسابلاپ چىققان، بۇنىڭغا ئەڭ ئىلغار، دىئامېترى ئالتە مېتىر، بىر كۆزىلا 2.5 مېتىر كېلىدىغان تېلېسكوپ ئىشلىتىلگەن، ئامېرىكا ۋىلسن تېغىدا بار.

قۇياش سىستېمىسى، يۇقىرقى توققۇز پىلانىتتىن باشقا 2000دىن كۆپرەك كىچىك يۇلتۇزلارنى 1500 دىن كۆپرەك قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلارنى 700 ھەتتا نەچچە مىڭ ئاقار يۇلتۇزلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئاشۇ توققۇز پىلانىتلارنىڭ ئۆز ئالدىغا ھەمراھلىرى بار بولۇپ، بۇلارنى بىز كېيىن تەپسىلىي تونۇشتۇرىمىز.

تەنتاۋى «جەۋاھىر» كىتاۋىنىڭ 48 ـ 49 بەتلىرىدە سەمىگىزگە بىز ئازراق سۆز ھەدىيە قىلىمىز، قۇياشتىن باشقا يۇلتۇزلار ئىچىدە بىزگە ئەڭ يېقىن بولغىنىنىڭ نۇرى يەرشارىغا 4 يىلدا يېتىپ كېلىدۇ، قۇياشنىڭ بولسا سەككىز مىنۇت 18 سېكۇنتتا يېتىپ كېلىدۇ، ئارىلىقىمىز 150 مىليون كىلومېتىردۇر. تۆت يىلدا يېتىپ كېلىدىغىنى نەدە قالدى؟ سەككىز مىنۇتتا كېلىدىغىنى 150 مىليون كىلومېتىر بولسا، تۆت يىلدا كەلسە نېمە بولۇپ چىقىدۇ؟ ئۇ تېخى ئەڭ يېقىنى تۇرسا، بەزى يۇلتۇزلارنىڭ نۇرى 1000 يىلدىمۇ يېتىپ كەلمەيدۇ، ھەتتا 100 مىليون يىلدا ئاران يېتىپ كېلىدىغىنى بار، ئاھ ئاللاھ **الله أعظم و أجل** مانا بۇ ئاللاھنىڭ مۇلكى، پادىشاھلىقى.

شىمرۇلئەبۇر دىگەن يۇلتۇزنىڭ نۇرى بىزگە توققۇز يىلدا يېتىپ كېلەلەيدۇ، نەسرۇتئائىر يەنى ئۇچار قۇش دىگەن يۇلتۇز نۇرى 14 يىلدا كېلىدۇ، نەسرۇلۋاقىئەنىڭ نۇرى بىزگە 30 يىلدا، ئېيىقلار يۇلتۇز تۇركۇمىنىڭ نۇرى 32 يىلدا يېتىپ كېلىدۇ، سماك رامھنىڭ نۇرى 50 يىلدا يېتىپ كېلىدۇ، بۇنىڭ ئارىلىقىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، يۇلتۇزلار بىلەن قەسەم، يۇلتۇزلار ئورۇنلىرى بىلەن قەسەم، (سۈرە ۋاقىئە) دىگەن ئاللاھ راس سۆزلىگۈچىدۇر. ئالىملار، يۇلتۇزلارنىڭ ئارىلىقىنى، مىقدارىنى، نۇرىنىڭ، يورۇقلۇقى بىلەن قاتارغا تىزغان تولۇق نۇرلۇق، چىملىدىمايدۇ، بۇ تۆت شەئىر، نەسر، سماك دىگەندەك ئىككىنچى قاتاردا 27 بار، ئۈچىدە 73 بار، تۆتىدە 189 بار، بەشىنچى مەرتىۋىدە 650 ئالتىنچىدە، 220 يۇلتۇز بار، ئاشۇنىڭغا ئوخشاش زىيادە قىلىپ مېڭىپ ھەتتا ئۇلارنىڭ سانىنى 224 مىليونغا يەتكۈزدى، 300 مىليارتدىن ئاشتى دىگەن نۇر مىقدارى بىلەن ھېسابلاپ، تېخى ھازىرغىچە

ئاشكارا بولۇۋاتىدۇ، چۈنكى، نۇرى بارا - بارا ئاشكارا بولىدۇ، بۇلارنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ھەممە نەرسە ئۇنىڭ دەرگاھىدا ئۆلچەملىكتۇر.

بۇلار يەنى سۆزلەش ئاللاھنىڭ مۇلكى، پادىشاھلىقى، قۇدرىتى، ھىكمىتىنى بىلدۇرۇش. چۈنكى، بىزنىڭكىدەك يەرشارىدىن 300 مىليارتى ئالەم بوشلۇقىدا ئايلىنىپ يۈرىيدۇ، ئاشۇلارنىمۇ ئاللاھ ئىنتىزامغا، ئوربىتىغا سالغاندۇر، ئۇ جايدىكى ھاياتلىق مەسلىسىنى بىز كېيىن سۆزلەيمىز، مانا بۇ ئاسمان ئۇستۇن ئالەم بولىدۇ، بۇلارنىڭ تەپسىلاتىنى تېخى كېيىن يەنە تونۇشتۇرىمىز. بىز ھازىر شۇ 1925 - يىلدىكى تەنتاۋى رەھمەھوللا ئەلەيھىنىڭ ئالدىغا ھەرخىل سوئال چۈشكەن، شۇ سوئالدىن بىر ئىككىنى سۆزلەيمىز.

تەنتاۋى مۇنداق دەيدۇ، مەن تەپسىرنى يېزىپ مۇشۇ جايغا كەلگەندە مېنى بىر ئالىم زىيارەت قىلىپ كەپتۇ، ئۇ كىتابىمنى ئوقۇپ كۆرۈپ، بەللى سەن ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، جامالىنى، كامالىنى، ئوبدان سۆزلەپسەن، ئەمما سەن قۇرئانغا خىلاپلىق قىپسەن دېدى.

مەن ئۇنىڭغا قانداقچە خىلاپلىق قىلىپتىمەن دىسەم، ئۇ مۇندا دېدى.

سەن پىلانىت سەييارىلەرنى خالىي بىر بوشلۇقتا ھەرىكەت قىلدۇ دەپسەن، دېدى، مەن ئۇنىڭغا ئەمەلىيەتتە ئۇ خالىي بوشلۇقتا ھەرىكەت قىلمايدۇ، ئۇ بىر ئەسىر دەپ ئاتىلىدىغان يەنى ۋاكىئوم دەپ ئاتىلىدىغان تەسىر كۈچى بار ئاجايىپ مۇستەھكەم بىر ئالەمدە تارتىش كۈچى ئىچىدە ھەرىكەت قىلىۋاتىدۇ، چۈنكى، بۇنى قەدىمقىلار مۇنداق ئىسپاتلىغان، خالىي بوش ئورۇن يوق، چۈنكى، بىز تەسەۋۋۇر قىلساق يا نۇرنى يا قاراڭغۇلۇقنى تەسەۋۋۇر قىلىمىز، يا ئىككىلىسى ھادىسە بولۇشى كېرەك، يا ئىككىلىسى ئەسلى بولۇشى كېرەك، ياكى ئىككىسىنىڭ بىرى ھادىسە بىر ى ئەسلى بولۇشى كېرەك، ئىككىلىسى ھادىسە بولىدۇ دېسەك، يەنە بىرى ئەسلى بولمىسا ھادىسە مەۋجۇد بولمايدۇ، ھادىسىنى پەيدا قىلغۇچى ئەسلى ئەزلى بولۇشى لازىم، ئۇنداقتا ئىش ئېنىق بولدى، ئالەم بوشلۇقىدا خالىيلىق، بوش - باكارلىق يوق دىگەن.

ھازىرقىلار بىرىنچىدىن تارتىش كۈچىنى ئىككىنچىدىن ئوربىتىنى ئۈچىنچىدىن نۇرنى دەلىل قىلىدۇ، شۇڭا ئۇلار رادىئو، تېلېفون، ھەتتا سىمسىز تېلېفون كەشپ قىلدى.

دېمەك، ھېچبىر خالىي ئەمەس، ئۇ پىلانىتلار مۇقىم بىر تەسىر كۈچى بار، تارتىش كۈچى بار جايدا ئايلىنىدۇ، ئۇ ئالەمنى ئاللاھلا بىلىدۇ، چۈنكى، ئۇنى بىز كۆرمىدۇق، ھەم مىقدارىنى، ھاۋانى بىلگەنچىلىك بىلمىدۇق، ئەمما، ئۇ مەۋجۇد، تەسىر كۈچى، تارتىش كۈچى بار. ئەگەر ئاشۇ سىستېمىلارنى، ئاشۇ پىلانىتلارنى، يەرشارىنى پولات ئارغامچىدا ئايلاندۇرسا بىر نەچچە يىلدا ئۇرۇلۇپ كېتىدۇ، ئەمما ئۇ ئەسىردىگەن ئالەم ھېچنېمە بولماي نەچچە مىليون يىل ئايلاندۇرىۋاتىدۇ، بۇ بىر قۇدرەت، كۈچ، ئىلاھى كۈچدىن كەلگەن، ئۇ زاتىنىڭ زاتى زاھىرئەمەس باتىندۇر، قۇدرىتى، ھىكمىتى، زاھىردۇر دىدىم، ئۇ سەللەمنا دەپ قايىل بولدى.

ئاندىن ئۇ، ئۇنداقتا يەتتە ئاسمان دىگىنى قانداق سۆز بۇنى چۈشەندۈرگىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا نۇرغۇن پىشقەدەم مۇتەخەسسىلەر، ھۆكمالار مۇنداق دېدى، ئاللاھ يەتتە دىگەن بولسىمۇ بۇ يەتتىدىن كۆپ ئەمەس دىگەن بولمايدۇ. يەتتىدىن كۆپ بولۇشىنى چەكلىمەيدۇ، بۇ بىر سان خالاس، مەيلى ئۇ يەتتە بولسۇن ياكى 70 ياكى مىليون بولسۇن، بەربىر ئۇ ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، جامالىنى، كامالىنى

كۆرستىدۇ، ھەقىقەتنىى ئاللاھ بىلىدۇ، بىزگە يەتتە دىگەن سانىى بېرىشى يەنىمۇ چوڭقۇر ئويلانسۇن، ھىكمەتنى، قۇدرەتنى تاپسۇن دىگىنى، ئاشۇ يەتتە دىگەن ساندا توختاپ قالمسۇن، تەپەككۇرنى يۇقىرى قىلىپ ئۆرلىسۇن دىگىنى، شۇڭا، ئاللاھ كۇرسىنىمۇ، ئەرشنىمۇ سۆزلىگەن، ھەربىرىنىڭ ئۆزىگە لايىق ۋاقتى، ئورنى بار. ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ.

ئىمام غەززالى «تەھاپەتۇلپەلاسسىپە» دىگەن كىتابىدا مۇنداق دىگەن، پۈتۈن ئالەمنىڭ ھادىسسى يەنى پەيدا بولغانلىقى مۇقىم بولسا، ئۇنى پەيدا قىلغۇچى ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى ئىسپاتلانسا ھەممىگە كۇپايە، مەيلى ئۇ يۇمىلاق بولسۇن، ياكى تۆت چاسا، ياكى ئالتە بۇلۇڭ بولسۇن بەربىردۇر، مەيلى ئۇنىڭ سانى يەتتە بولسۇن، ياكى 13 ئاسمان قەۋىتى، يۇلتۇز سانى بولسۇن، بەربىردۇر، ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، جامالى، كامالى خالاس، ئانارنىڭ سانى پىيازنىڭ قەۋىتى بىلەن ئوخشاش باراۋەر دىگەن. مەيلى يەتتە بولسۇن ياكى ئاز ياكى كۆپ بولسۇن، سىنى، ئاللاھنى تونۇشىدىن، قۇدرىتىنى بىلىشىدىن، تەپەككۇر قىلىشىدىن، تەتقىق قىلىشىدىن ئۇ توسمىسۇن، ھەممىسى ئاللاھنىڭ مەخلۇقى خالاس، قۇدرىتىنى كۆرستىدۇ خالاس دېدىم. ئۇ ماڭا سەن ھازىرقى يېڭى ئىلىم - پەننى بەك قوللايدىكەنسەن، شۇنداقمۇ دېدى؟

مەن ئۇنىڭغا، سۇبھاناللا ئاللاھ پاكتۇر، يا دوستۇم، مەن مەيلى قەدىمقى بولسۇن مەيلى ھازىرقى بولسۇن ھەقىقەت بولسا، قۇرئانغا ئۇيغۇن بولسا، نەقلى ۋە ئەقلى دەلىلى بولسا، قوللايمەن، ئەمەلىي ئىسپاتقا ھۆرمەت قىلىمەن، بۇرۇنقىلارنى قوللاپتۇق ۋاھالەنكى بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ئۇلارنىڭ سۆز ئىسپاتىنىڭ كۆپىنچىسى باتىل چىقتى، قۇرئان ھەقىقىتىگە يېقىنمۇ كەلمىدى، ئەمەلىيەتكە زىت بولدى، ھازىر تەبئىي - پەن ھادىسى چىقتى، بۇنىڭمۇ ئەلۋەتتە خاتا، باتىل، دەلىل - ئىسپاتسىز تەرىپى بار، بىز بۇنى شاللاپ مۇكەممەل، توغرىلىق دەرىجىسى يۇزدە - يۇز بولغانىنى قوبۇل قىلىمىز، شۇ ئارقىلىق قۇرئاننى شەرھىلەپ مۇسۇلمانلارنىڭ قەلبىنى خاتىرجەم قىلالايمىز.

چۈنكى، ئاللاھنىڭ سانائىتى، قىلىقى، ھىكمىتى، ئىلھام قىلىشىغا قۇرئاندەك كىتابقا رەسۇلۇللاھنىڭ ھەدىسىگە زىت، مۇخالىپ ئەمەس، بەلكى، مۇۋاپىق تەتبىقلىنىدۇ، تەدبىقلاش، قۇرئان مۆجىزىسىنى كۆرستىپ، قەلبىنى تېخىمۇ خاتىرجەم قىلىدۇ دېدىم.

ئۇ ماڭا، ئۇنداقتا ھازىرقى تەبئىي - پەن نېمە ئۈچۈن قۇرئانغا بەكرەك ئۇيغۇن كېلىدۇ؟ دەپ سورىدى.

مەن ئۇنىڭغا بىرىنچى، ئاللاھ قۇرئاندا سۈرە نەھلىدە مۇنداق دىگەن: **(وَ يخلق مالا تعلمون)** ئاللاھ داۋاملىق سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىدۇ دىگەن. ئاللاھ خالىق، كۇللى شەيئى، ھەممىنى ئاللاھ يارىتىپ كەلدى، كەلگۈسىدىمۇ بىز بىلمىگەننى يارىتۇدۇ، ھىلىھەممۇ بۇرۇنقىلار بىلمىگەننى ئاللاھ يارىتتى، نەچچە يۈز ئىلىم، كەشپىياتنى ئۈگەتتى، بۇندىن كېيىنمۇ يەنە يارىتىدۇ، ھەتتا جەننەتنىمۇ يارىتىپ تۇرىدۇ، تەبئىي پەن، يېڭى ئىلىم بىزگە ئاللاھنىڭ مەخلۇقاتىنىڭ كەڭرىلىكىنى ھەتتا ئىدراكىمۇ تاپالمىغۇدەك دەرىجىدە كۆپلىكىنى، سانى بۇرۇنقىدىن 18 مىڭ دىگەن سان بىلەن چەكلەنمەي نۇرغۇنلىقىنى بىلدۈردى، مەسىلەن، ھازىر ئىككى مىليوندىن ئارتۇق ھايۋان تۈرى، 300000 دىن ئارتۇق ئۆسۈملۈك تۈرى تېپىلدى، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھاۋا، ھەممىنى رۇشەن كۆرگىلى بولىدىغان، ھاۋادا، ئالەمدە قاتنىغىلى بولىدىغان بولدى، بۇ قۇرئاندىكى ئاسمانلاردا، زېمىندا

ئۇلار ئارىسىدا ئاللاھنىڭ بارلىق بىرلىكىگە دەلالەت قىلىدىغان مۆجىزىلەر بار، دىگەن سۆزگە ۋە باشقا نۇرغۇن قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان ئايەتكە ئۇيغۇن، قەدىمكىلەر بۇرۇنقى ئالىملار پىلانت، يۇلتۇزلار تۇگىمەيدۇ، يوقىمايدۇ دەپ چۈشىنىپ كەلگەن، ھازىر بولسا، يۇلتۇزلامۇ، پىلانىتلارمۇ ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكتەك يوقلىپ تۇرىدۇد، يەنە پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ دىگەن خۇلاسىنى چىقاردى.

بۇ مۇنۇ ئايەتكە ئۇيغۇن، قۇياشنىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا ۋە يەنە ھەممە يوقلىدۇ، پەقەت ئاللاھ مەڭگۈ باقىي دىگەن ئايەت، ئاسمان - زىمىن ئالمىشىپ قالىدۇ، دىگەن ئايەتكە ئۇيغۇن كەلگەن، ئۇ كىشى ماڭا تەپسىلىي چۈشەندۈرگىن، خۇلاسىلەپ بەرگىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا، بىرىنچى، ئىنسانلار ئاسمانىنى بىرلا دەپ كەلدى، ھەم شۇنداق كۆردى، ئىسلام دىنى بولسا ئۇنى يەتتە دېدى، پەلسەپەچىلەر ئۇنى توققۇز دېدى، قەدىمقى مۇسۇلمانلار، بۇرۇنقى پەلسەپەگە ئەگىشىپ ئاسمان يەتتە، ئەرش، كۇرس مەڭگۈ باقى تۇرىدىغان ئۆزگەرمەس پەلەك دېدى، بۇنىڭغا پەيلاسوپ ئىنجىلى ئەگىشىپ ئاسمان توققۇز دېدى، يېڭى ئىلىم - پەن بولسا، ئۇ قەدىمقىلار سۆزلىگەن ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئۇلۇغلىقىنى نەچچە ھەسسە ئاشۇرۇپ سۆزلىدى، ۋە ئەمەلىيەتتە ئەقلىنى ھەيران قالدۇردى، قۇرۇق نەزەرىيە سۆزلەپ ئولتۇرماي ئەمەلىي دەلىل - ئىسپات كەلتۈردى، بۇرۇنقىلارنىڭ سۆزلىگەن كۆچ - قۇدرەت نەزەرىيىسى ھازىرقىنىڭ ئالدىدا تاغ ئالدىدىكى سويمىدەك، تاشتەك، قۇياش ئالدىدىكى شامدەك بولۇپ قالدى، ئۇلار شۇنداق ئارقىدا قالدى، ئاللاھ راست سۆزلىگۈچى ئاللاھ سىلەر بىلمىگىنى يارىتىدۇ دېگەن ئەمەسمۇ؟

ئالەمدە خالىي بوش ئورۇن يوق بۇنىڭغا ھەممە ئىتتىپاقتا كەلدى، ھازىرقى ئىلىم بۇنى قوللايدۇ، ئەمەلىيەتتە ئاسمان يەتتە، ھازىرقىلارمۇ ئىنكار قىلمايدۇ، بۇ ھەق بەزىسى - بەزىسى ئۇستىدە قەۋەتلىكدۇر، بۇ يەتتە ئالەمدۇر، قالغىنىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ، ھازىرقى ئىلىم - پەن، ئالەم چوقۇم يوقىلىدۇ، تۈگەيدۇ، ۋە ياكى يەنە بىر ئالەم قۇرۇلىدۇ دەپ ئىتتىپاقتا كەلدى، بۇ قۇرئانغا بەكمۇ مۇۋاپىق بولۇپمۇ چوڭ مۆجىزە. مانا مۇشۇ سەۋەبدىن مەن قۇرئاننى تەبئىي پەن ياكى ئىلىم بىلەن شەرھلىدىم، ئەمما مەن بۇلارنى قۇرئاندىن ئۇستۈن قويغۇنۇم ئەمەس، چۈنكى، كەلگۈسىدە بۇ يېڭى ئىلىم - پەن مەزھىپىمۇ باتىل بولۇپ ئۆزگىرىشى مۇمكىن، چۈنكى، ئاللا بىز بىلمىگەننى يارىتىپ تۇرىدۇ، قۇرئان مەڭگۈ ھەممىدىن ئۇستۈن تۇرىدۇ، ئۇ شەكسىز پەرەزسىز، گۇمانسىز ھالدا ئاللاھنىڭ راس، ھەق سۆزىدۇر. خاتاسى قوبۇل قىلىنمايدۇ، مېنىڭ بۇ ئىلىم - پەننى تەدبىقلىشىم، قۇرئانغا بويسۇنىدۇرۇشۇم، مۇسۇلمانلارنىڭ قەلبىنى خاتىرجەم قىلىشىم ئۈچۈن ئاللاھنىڭ كالامى قۇرئان بىلەن زىت ئەمەسلىكىنى مۇسۇلمان ئالىملارنىڭمۇ ھەقىقەتچى، تەتقىقاتچى ئىكەنلىكىدىن، پەلسەپە قارىشىنىڭ ھەممىسىنى بېسىپ چۈشىدىغانلىقىنى، ئىلىم - پەندە نەتىجە قازىنىپ دۇشمىنى ئۇستىدىن غالىپ كېلىشىنى ئۇمىد قىلىپ، قۇرئاننىڭ مەڭگۈ ئۆزگەرمەس مۆجىزە بولۇپ، ھەممىگە يول كۆرسەتكۈچى ھەقىقىي نۇر، گۆھەرلىكىنى بىلدۈرمەكچى خالاس، دېدىم. ئۇ ئالىم ماڭا ئۇنداقتا، مەن خاتىرجەم بولدۇمم، قەلبىم ئارام تاپتى، ماڭا نۇرغۇن پايدا بەردىڭ، ئەمدى، مەن سەندىن ئاخىرقى بىر سۇئال سورايمەن، ئۇ بولسىمۇ ئاللاھ نېمە ئۈچۈن بىر ئاسمان دېمەي يەتتە ئاسمان دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە ئىنسانلار بىرنىلا كۆرىدىغان تۇرسا، بۇ نېمە ئۈچۈن؟ دېدى.

مەن ئۇنىڭغا مېھرىبان ئاللاھ ئىنسانلارنىڭ تەپەككۇرى ئاشۇ بىرلا ئاسماندا توختاپ قالمىسۇن

دەپ، يەتتە دىگەن، تېخى كۆرسى، ئەرشىنىمۇ 70 نۇر پەردىنىمۇ تىلغا ئالغان، بۇنىڭدا ئىنسانلارنىڭ تەپەككۇرى ئۆسىدۇ، ھەم شۇنداقلا ئىنسانلارنىڭ ئەقلى ھەيران قالىدۇ ـ دە، ئاللاھنىڭ مۇلكى، قۇدرىتى شۇنداق چەكسىز ئىكەن، ئۆزى قانچە ئۇلۇغ ھە! دەپ شۇ يەردە ئەرش، كۇرسىنىڭ قانداقلىقىنى بىلەلمىگەن يەردە ئاللاھنىڭ زاتىنى تەپەككۇر قىلماي توختايدۇ، قورقىدۇ، ھەيران قېلىپ سەللەمنا دەپ بويسۇنىدۇ، باشقا پەيلاسوپلارنىمۇ ھەيران قالدۇرىدۇ، قۇرئان مۇشۇ جەھەتتىن مۆجىزە بولۇپ، ئوخشىشىنى كەلتۈرەلمەيدۇ، ئاللاھنىڭ كالامى بىلەن كامالى، قۇدرىتى، سۆزى بىر ئىكەن دەپ، ئارىلىقتا زىتلىقنى تاپمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن قەلبىدىن قايىل بولىدۇ ـ دە! ئاللاھقا ئاشىق بولىدۇ، مېنىڭمۇ بىر مەقسىدىم ئاللاھنىڭ كامالىنى، جامالىنى، قۇدرىتىنى تونۇتۇپ، ئاللاھقا ئاشىق قىلىشتۇر، بويسۇندۇرۇشتۇر، شۇنداقلا دۇنيادىمۇ مۇسۇلمانلارنىڭ ھەر جەھەتتىن غالىپ، ئۈستۈن تۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىشتۇر، دېدىم. والله أعلم الحمدلله والصلاة على رسول الله

ئاللاھ يەرشارىغا خەلىپە قىلغان بۇ ئىنسانىنىڭ ئالەملەرگە ئوخشىشى، قەدىمكى ئالىملار ئىنسانىنىڭ جىسمى بىلەن روھىنى بۇ كەڭرى ئالەمگە ئوخشاشتىقان، روھ، نەپسى ھەممىگە قۇماندانلىق قىلىدۇ، ئۇلارمۇ مۇنداق دېدى، جىسىم تۆت قەۋەت تۆت تەبىقە، بىرى زىمىنغا ئوخشايدۇ، بىرى سۇغا ئوخشايدۇ، بىرى ھاۋاغا ئوخشايدۇ، بىرى نۇرغا ئوخشايدۇ.

زىمىننى سۇ، سۇنى ھاۋا، ھاۋانى نۇر قورشاپ تۇرىدۇ، خۇددى شۇنىڭدەك ئىنسان جىسمىدىكى ئىككى پۇت، زىمىندۇر، ئۇنىڭ ئۈستىدە قارا ئالغىنى سۇ يەنى ئۈچەي، ئاشقازان، ئۇنىڭمۇ ئۈستىدە ھاۋا يەنى ئۆپكە ھاۋاسى، ئۇنىڭمۇ ئۈستۈنكى نۇر، كۆز نۇرى، قۇلاق ئاڭلىشى، بۇرۇننىڭ پۇرىشى، تىلنىڭ تېتىشى، قولنىڭ تۇتىشى، ئەقىل ـ پىكىرنىڭ نۇرى، مانا بۇ نۇر، روھ نۇرى، ئەقلى نۇر ھەممىنى باشقۇرىدۇ، دىگەن، ۋە يەنە مۇنداق دېدى، ئالەملەردە تۈتۈن، گاز، شامال، يامغۇر، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ھاياتلىقلار بار، شۇنىڭغا ئوخشاشلا ئىنسان جىسمىدا ماڭقا، بۇرۇن سۇيى، ياش، تۈكۈرۈك، يەل، يۆللۈك مەۋجۇد نۇرغۇنلۇق ھايۋانلار بار، جەسەت، زىمىنغا ئوخشاش، سۆڭەك تاغقا ئوخشاش، مىڭە ئالتۇن گۆھەر تاغقا كاڭغا ئوخشاش، قورساق دېڭىزغا ئوخشاش، ئۈچەيلەر دەريالغا ئوخشاش، قان تومۇرلىرى، كىچىك ئېرىقلىقا ئوخشاش، گۆش تۇپراققا ئوخشاش، تۈك، ئۆسۈملۈككە ئوخشاش، تۈك ئۈنگەن جاي ياخشى زىمىنغا، تۈك ئۈنمىگەن جاي قاتتىق زىمىنغا، تىنىشى شامالغا ئوخشايدۇ، سۆز قىلىشى ھاۋانىڭ تاراقلىشىغا، ئاۋازغا گۈلدۈرمامىغا، كۈلىشى نۇرغا، يىغلىشى يامغۇرغا، غەم ـ خاپىلىقى كېچىگە، ئۇيقىسى ئۆلۈمگە، ئويغىنىشى، ھاياتلىققا، ياش ۋاختى باھارغا، ئوتتۇرا ياش ۋاختى يازغا، يېتىلگەن ۋاختى كۈزگە، بەك قېرىلىقى قىشقا ئوخشاش، تەمبەل، گۈزەللىكى باغ، ئۆسۈملۈك چېچەكلىرىگە ئوخشاش، كىسەل بولغان ۋاقتى ئالماش ۋاختى، كۈزدىكى سارغايغان غازاڭغا، مۇلايىملىرى ئالتۇنغا، بىخىللىرى چۆيۈنگە ئوخشاشتۇر. نەپسى، روھى بولسا، يەنى ئەقىل قۇماندان، پادىشاھدۇر. ئۇنىڭ بەش خىزمەتچىسى بار، ھەربىرى ئايرىم ـ ئايرىم خەۋەرنى ئېلىپ كېلىدۇ، بىرسىدىن بىرسى خەۋەرسىز، مەسىلەن، كۆز سېزىش ھەرخىل رەڭلەرنى، ھەرىكەتلەرنى، جىمجىتلىقنى، قاراڭغۇلۇقنى، يورۇقلۇقنى، نۇرنى بەكمۇ يىراق پىلانت، يۇلتۇزلارنى، جىسىملارنى يۇقىرىغا يوللايدۇ، بۇنىڭ ئىشىدىن قۇلاق، بۇرۇن خەۋەرسىز ھەم قولىدىنمۇ كەلمەيدۇ، قۇلاق بولسا، ھاۋا ھەرىكىتى، ئاۋازنى، ئىنسان ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ئالەم ئاۋازىنى يەتكۈزىدۇ. بۇرۇن پۇراشنى

يوللايدۇ، سۈرەتنى يا ئاۋازنى تونىمايدۇ، ئۇ پەقەت خۇشپۇراق ياكى سېسىق پۇراقنى بىلەلەيدۇ، ئاندىن بۇرۇندىكى 10000 ھۈجەيرە چوڭ مىڭگە يوللايدۇ، باشتىلا ئەقىل، روھ ھىس قىلىپ ھۆكۈم قىلىپ ئايرىيدۇ، ئاچچىق، تاتلىق، چۈچۈك، لاۋزا، قىرزىق، سوغۇقنى تېتىيدىغان تىلمۇ شۇنداق باشقا ئەھۋالدىن خەۋەرسىزدۇر، قىرزىق، سوغۇق، ھۆل، قۇرۇق، يۇمشاق، قاتتىقنى سېزىدىغان قولمۇ شۇنداق، ئۆز خىزمىتىدىن باشقىنى قىلالمايدۇ، ھەممىگە روھ، ئەقىل نۇرى ھۆكۈم قىلىدۇ، بۇنى قەلب باشقۇرىدۇ.

مانا بۇ ئىنسان، مانا بۇ خەلىپە، مانا پەيلاسوف، ئاجايىپ قۇدرەت، ھېكمەت، رەھمەت، نېئمەتتۇر، ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ئوخشاشلىق مەۋجۇتتۇر، سۈرە مۇلۇكتە رەھمان تائالانىڭ يارىتىشىدا ئېگىز ـ پەسلىكنى كۆرمەيسەن دېگەن ئايەت بار. ھەممە كائىنات بىر ـ بىرىگە پەيدا بولۇشىدا، جۈپلىكىدە، كۆپىيىشىدە، ياشلىقىدا، قېرىشىدا، يوقۇلۇشىدا، يەنە قايتا پەيدا بولۇشىدا ئوخشاش، ئۇنداقتا ئىنسان چوقۇم يەنە يارىتىلىدۇ.

ھەربىر ھايۋاندىكى تەبئىي خۇسۇسىيەتنىڭ ئىنسانلاردا تېپىلىشى، ئىنسانلارنىڭ ھايۋانلارغا ئوخشاپ كېتىشى، ئىنسان بەزىدە ئىت، مۇشۇكتەك خىزمەت قىلىپ ببقىندى بولۇپ، نەپ ئالىدۇ، بەزىدە ئۆمۈچۈكتەك ھېيلە بىلەن قورقۇتۇپ، نەپ ئالىدۇ، بەزىدە شىر ـ يولۋاستەك غەلىبە بىلەن ئالىدۇ، بەزىدە توشقاندەك، قۇشقاچتەك ھالاكەتتىن قاچىدۇ، بەزىدە كىرپىدەك قۇرال ئىشلىتىدۇ، بەزىدە چاشقاندەك قورغانغا بىكىنىۋالىدۇ، ئۇ يولۋاستەك باتۇر، توشقاندەك قورقۇنچاق، خورازدەك سېخي، ئىتتەك ببخىل، ببلىقتەك ئىپپەتلىك، قاغىدەك پەخىرخور، يىلپىزدەك ۋەھشي، كەپتەردەك خاتىرجەم، مۇلايىم، تۈلكىدەك ھېيلىگەر، قويدەك سالامەت، يۇۋاش، كىيىكتەك چاققان، ئېيىقتەك ئېغىر مىس ـ مىس، پىلدەك چوڭ سۈپەت، ئىتتەك خار، ببلىق قۇشىدەك قاراقچى، توزدەك گۈزەل، ئەمما ئازغۇن، ئۆردەكتەك يول باشلىغۇچى، تۆگە قۇشىدەك ئازغۇن، ھەسەل ھەرىسىدەك ماھىر، تۆگىدەك مېھرىبان، ئىشەكتەك ھەسەتخور، قېچىردەك قىزغانچۇق، بۆرىدەك ھىلىگەر، كالىدەك نەپ بەرسە چاشقاندەك زەرەر سالىدۇ، توڭگۇزدەك جاھىل، نادان، نەجىس، يىلان ـ چايانىدەك زەھەرلىك، ھالال قۇشىدەك شىپالىق، زىراپىدەك مەنمەنچى، مۇتەكەببىر، ۋەھشي ئىشەكتەك ياۋايى، ئىشەكتەك قېلىن، كىلەدەك چاپلىشاڭغۇ، كاككۇكتەك ئىلانچى، مۇشۇكياپىلاق، شەپەرەڭدەك بۇركۇتتەك كۆزى ئۆتكۈر ۋاھاكازالار. رەھمان تائالانىڭ يارىتىشىدا ئىگىز ـ پەسلىكنى كۆرمەيسەن دېگەن، ئاللاھ بەكمۇ راس سۆزلىگۈچىدۇر.

بۇ تەڭپۇڭلۇقنى، ئوخشاشلىقنى، ماسلىقنى پەقەت ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ ھىلىھەم قىلالايدۇ. ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئوخشاشتۇر، مەسىلەن، ئۆسۈملۈكتىمۇ ھەم ئىنسانلار خۇسۇسىيىتى تېپىلىدۇ، پەيدا بولۇش، جۈپلىشىش، كۆپىيىش، ياشلىق، قېرىلىق، كېسەل، ئاپەتكە ئۇچراش، يوقۇلۇش، يەنە قايتا پەيدا بولۇش، يارىلىش، سۇغا ۋە باشقا ماددىغا مۇھتاج بولۇش، گۈزەل بولۇش، سەت بولۇش، چىرىك، قاتتىق بولۇش، يۇمشاق بولۇش، چوڭ ـ كىچىك بولۇش، شىپالىق بولۇش، زەھەرلىك بولۇش، پايدا، ھوسۇل ببرىش، زىيان سېلىش، ھەتتا كۆچۈش ئەھۋالىغىچە ئوخشاش بولىدۇ، رەڭگىمۇ شۇنداق.

ئىنسانلاردىكى ئەخلاق تۆت خىل بولىدۇ. ئادەم قىسسىسىدىن ئىبرەت.

بىرىنچىسى، كەسپىي ئادەتلەنگەن ئەخلاق كەسپىدە بولىدۇ.
ئىككىنچىسى، ئىلمىي ئەخلاق، ئىلىم ئېلىش، بېرىشىدە بولىدۇ.
ئۈچىنچىسى، ئېتىقاد، كۆزقارىشىدىكى ئەخلاق يەنى ھەرخىل مەزھەپ ۋە دىن.
تۆتىنچىسى، ئىرادە ۋە ئەمەل ئىختىيارلىقىدىكى ئەمەلىي ئەخلاق، ئىنسانلار ئارا كەسپىي ئەخلاق، ياخشى ئەخلاق ۋە ناچار، يامان ئەخلاق دەپ ئىككىگە بۆلىنىدۇ. ياخشى ئەخلاقنى بىز بۇ يەردە سۆزلىمەيمىز، بىز پەقەت ئېبلىسنىڭ كېبىرلىك، ئادەمنىڭ ھىرىسلىقى، قابىل دېگەن قاتىلنىڭ ھەسەتتىن ئىبارەت. مۇشۇ ئۈچ نۇقتىغا مەركەزلەشكەن ناچار، يامان ئەخلاقنى سۆزلەيمىز، بىرىنچى كېبىر ۋە ئۇنىڭ ئوخشاشلىرى، ئىنسانىنىڭ ئۆز - ئۆزىدىن ئەجەبلىنىپ كېتىشى، ھەقنى قوبۇل قىلىشىدىن، چوڭچىلىق قىلىشى، ھەققە ئىقرار ۋە تەسلىم بولماسلىقى، ھەددىدىن ئېشىپ تاجاۋۇز قىلىشى، زۇلۇم قىلىشى، ھوقۇق تۇتۇپ، جەۋرى - جاپا سېلىش، مۇئامىلىدە ئىنساپسىزلىق بولماسلىقى، پەرىز ۋاجىپلارغا سۇسلۇق قىلىشى، ھەقىقەتنى قوللاشتىن، ئۇنى مۇداپىئە قىلىپ، قوغداشتىن يۈز ئۆرۈشى، سۆزلىشىدە پاھىشە، ناچار سۆزلەرنى سۆزلىشى، جىدەل قىلىش، باتىل بىلەن بىرگە مۇنازىرە قىلىشى، قوپاللىق، ساختىپەزلىك، ھىيلە - مىكىرلىك، ھاقارەتلەش، ئۆزىنى چوڭ تۇتۇش، ئىشلىرىدىن پەخىرلىنىپ كېتىش، باشقىلارنىڭ پەزىلىتىنى ھەق ئىشنى ئىنكار قىلىش، ناھەق ھەددىدىن ئېشىش مانا بۇلار كىبىر ئىچىگە كىرىدۇ. ھىرىسمەنلىك ۋاباسى ئۇنىڭ ئوخشاشلىرىدىن تاماخورلۇق، قاتتىق قىزىقىش، دەرھاللىقنى تەلەپ قىلىش، ئىشلاردا ئالدىراڭغۇ روھ ۋە تەننى قىينىش، جاپاغا سېلىش، كۆپ مال توپلاش، يەنە بولۇشنى ئارزۇ قىلىش، پېقىرلىقتىن قورقۇپ، ئاشلىقنى ساقلاش، بىخىللىق، مەنئىي قىلىش، تولا تاپا قىلىش، شۇم پال ئېلىش، باربدا نەپىقە يوق، يىغۋېلىپ زىيان تارتىش، مۇئامىلىدە ئىچى تارلىق، ئىچى قوتۇرلۇق قىلىش، ھىسابدا زىغىرلاپ كېتىش، كەڭ قورساق بولماسلىق، ئىشەنچىلىك دوستقا يامان گۇمان قىلىپ، ئىشەنمەسلىك، ئادىل، ياخشىلارغا تۆھمەت قىلىش، ھارامنى تەلەپ قىلىش، ئامانەتكە خىيانەت قىلىش، ھارامنى دەپسەندە قىلىش، پاھىشە ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىش، يالغان سۆزلەش، ئىچى بىر خىل بولۇپ تېشى بىر خىل بولۇش، ئىچى فىرئەۋنىدەك، تېشى مۇسادەك، ئېلىم - سېتىمدا ھىيلە ئىشلىتىش، نەسىھەت يوق بولۇش، تولا يالغان قەسەم قىلىش، ئاداۋەت ساقلاش، ئەخلاقسىدا، سۆزىدە، قىلىقىدا، ئەمىلىدە، ناچار، قەبىھ بولۇشلار.

ئۈچىنچىسى، قابىلدىكى ھەسەت ۋە ئۇنىڭ ئوخشىشى چىقتى، خىيانەت، ئۆچ - ئاداۋەت، غەزەپ، ھەددىدىن ئېشىش، زۇلۇم، قەلبى قاتتىقلىق، رەھىمسىز، تىلى قوپال، دىلى قوپال، چىرايى مۇزدەك، ئەسكى، ناچار لۇغەت بىلەن پاھىشە سۆزلەش، يامانلىق، ئۇرۇشقاق، ھىيلە - نەيرەڭچى، غەيۋەتخور، سۇخەنچى، يالغان گۇۋاھلىق، بۆھتان، يالغانچىلىق، مۇناپىقلىق، رىياخور، تۇغقانچىلىق يوق، دوستتىن خالى، يۇرت - ماكانىنى خاراپ قىلغۇچى، غەمدە قىلغۇچى، دىلى كېسەل، دۇنيا قەسلەش، پەردازچى، مانا بۇ يۇقىرقى قىلقلار، ئىنسانىنى دۇنيا - ئاخىرەتتە ھالاك قىلىدۇ، تۇغەشتۇرىدۇ، بۇ ئۈچى ئىبلىسنىڭ كىبىرسىگە، ئادەمنىڭ ھىرىسگە، قابىلنىڭ ھەسەت قىلىشىغا مەركەزلەشكەن، مانا مۇشۇ سەۋەبتىن ئادەم بىلەن ئىبلىس قىسسىسى قۇرئاندا تولا كېلىدۇ، تەكرارلىنىپ تۇرىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ ئىنسانلارنى مۇشۇنداق گۇناھنىڭ ئانىسى بولغان ھالاكەتتىن

ساقلىنىشقا بۇيرۇيدۇ، دۇنيا ئاخىرەتتە تىنچ، سالامەت، بەختكە چاقىرىدۇ.

شاپائەت توغرىسىدا

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي شاپائەت توغرىسىدا سۆزلەپ مۇنداق دىگەن، شاپائەت، ھەق ئۇ قۇرئان، ھەدىستە مۇقىم ئىسپاتلانغان، ئەمما ئىنسانلار ئۇ شاپائەتكە يۆلىنىپ ئىلىم، ئىرادە، ئەمەلسىز قالماسلىق لازىم.

خۇددي يەھۇدىيلار بىزگە قەدىمقىلار شاپائەت قىلىدۇ، بىز دوۋزاختا بىر نەچچە كۈن كۆيۈپ، ئاندىن مەڭگۈلۈك دوۋزاختىن قۇتۇلۇپ، مەڭگۈ جەننەتكە كىرىمىز دىگەندەك، ناسارالار ئىيسا ئىنسانلارنىڭ ئازاب بەدىلىگە، چۈشكەن، بىزگە ھىچ ئازاب يوق، ئاللاھ دىگەن بەك رەھىم قىلغۇچى دەپ ئازابنى ئۇنتۇغان، ھازىرقىلارمۇ شاپائەت قىلىنىدۇ، رەھمەت ئاخىرەتتە زاپاس تەييارلاقلىق، لا إله الا الله دىگەن كىشى جەننەتكە چوقۇم كىرىدۇ، زەررىچە ئىمان بولسا، دوۋزاختىن چىقىدۇ دەپ ئۆزىنى، باشقىلارنى ھورۇنلاشتۇرۇپ، سۇسلاشتۇرۇپ ئۆتتى، ھازىرغىچە شۇنداق، ئەمەلىيەتتە شۇ ئىمانىنى ساقلاپ بارالىسا، شۇ كەلىمىنى دىيەلسە، ئاندىن ياخشىلىق قىلسا، جەننەتكە كىرىدۇ، گۇناھ قىلغان بولسا دوۋزاختا كىرىدۇ.

ئۇلار ئاشۇ زەررىچە ئىمانىنى قەلبىدە ساقلاپ تۇرۇپمۇ دوۋزاختا كىرىپ قالىدىغىنىغا سەل قارىغان، كىيىن بولسا، ناماز ئوقىمىسا كاپىر بولدى، زاكات، نامازنىڭ ئارىلىقىنى ئايرىۋەتسە كاللىسىنى ئالدىغان بولدى، ناماز ئوقۇپ، زاكات بەرسىمۇ، ئۇرۇشقا چىقمىسا، ھىجرەت قىلمىسا، كاپىرلارغا يان بېسىپ مۆئمىننىڭ زىيىنىغا ھەرىكەت قىلسا، ئۇ مۇناپىق بولىدۇ، مەڭگۈ دوۋزاختا كۆيىدۇ، بۇ ئىشلارغا سەل قارىدى، ئاشۇ چىقىدىغان دوۋزاخنىڭ چوڭقۇرلىقىغا تاشلانغان تاش 70 يىلدىمۇ تەكتىگە چۈشمەسلىكىگە ئاشۇ پىلىسرات كۆۋرۈكى، شۇ كەڭرى دوۋزاخ، ئۇستىگە قىلدىن ئىنچىكە، قىلىچدىن ئىتتىك، كۆۋرۈككە سەل قارىدى، قۇرئان باشتىن ـ ئاخىرى تەھدى بىلەن بولغان قۇرئاننى چۈشەنگەن ئادەم ئىشىنىڭ يەڭگىل ئەمەسلىكىنى بىلىدۇ، ئاللاھنىڭ ئازابىدىن قورقماي تۇرالمايدۇ، ئۇ رەھمەت، شاپائەت، ھە دىيسلا مەغرۇرلىنىپ يۈرمەيدۇ. گەرچە ھەدىس سەھى بولسىمۇ مۇتتەپە قۇتۇن بولسىمۇ يەنىلا سەگەك، ھۇشيار تۇرۇش، ئۆزى ئەمەل قىلىشى، سەۋەبىنى قىلىپ ئاندىن تەۋەككۈل قىلىشى لازىم.

ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى ئۈمىد قىلىدىغان ساھابىلاردەك، تابىئىنلاردەك، كىچىسى ئۇخلىماي، قول ـ پۇتلىرى ئىششىپ كەتكىچە ئىبادەت قىلىدۇ، تاغ ـ داۋانلارنى ئېشىپ كۆرەش قىلىدۇ، بىزدەك ياستۇقنى قىرلاپ ئارام خۇدا ئارام ئېلىپ، بارچە نېئمەتتىن راھەتلىنىپ يەنىلا قىلغان ئىشىنىڭ تايىنى يوق، شاپائەتكە يۆلىنىپ رەسۇللاھدىن پەخىرلىنىپ ئۆزىمىزنىمۇ، باشقىلارنىمۇ ئالداپ يۈرمەيدۇ، ئاللاھ ئەڭ ئىلغار ۋە ھەممە جەھەتتىن كۈچلۈك، مۆئمىننى ياخشى كۆرىدۇ، بولۇپمۇ، قەلبى، روھى، كۈچلۈك، ئىرادىلىك، ئەمەلىيەتچان مۆئمىننى، كۆرەشچىنى ياخشى كۆرىدۇ، قۇرۇق پو ئەمەس، قۇرۇق پىلاننى ئەمەس. ئۇرۇقنى ياخشى يەرگە تېرىپ، ئاندىن ئۇنى ئوبدان پەرۋىش قىلىپ، سۈيىنى ۋاختىدا قۇيۇپ، ئاندىن ھەرخىل ئاپەتتىن ھادىسىلەردىن ساقلاشتا، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىمىز،

ھەممىدە يۆلىنىپ ئۆزىمىزنى تاشلىساق، پۈت ـ قولنى، ئەقلىنى ياراتقانىنىڭ ھىكمىتى نەگە كېتىدۇ؟ ئىنسان ئۆزى قىلغان ئىش، ئەمەل ئۈستىدە قوپۇرىلىدۇ، بىز قۇرۇق پىلان سوقۇپ، تولا مەسلىھەتلىشىپ، پو ئېتىپ يۈرمەي، ئەمەلىي بىر نەتىجە چىقرايلى!

پەرىشتىلەر يوقنى يېزىپ قويمايدۇ، رەھمەت، شاپائەتكە يۆلىنىشتىن ئاللاھنىڭ ئازابىدىن قورقۇش ياخشى، ئەگەر دەپ قويۇپ، ئەمەل قىلمىسا، كازىراب دەپ يازىدۇ، شۇڭلاشقا بىز قۇرئانغا يۈزدە ـ يۈز ئەمەل قىلايلى، سەييد قۇتۇبنىڭ «فىزىلال قۇرئان» دىگەن تەپسىرىنى كۆرۈپ، ئۆزىمىزنى، قەلبىمىزنى تۈزەيلى، شاپائەتكە يۆلەنمەيلى! بىز يۆلەنمىسەكمۇ ئاللاھ رەھمەت قىلىپ قالسا، بېرىۋېرىدۇ، ئۆزىمىز شاپائەت قىلغىدەك بولايلى!

روھ توغرىسىدا

روھ، قۇرئاندا 26 ئايەتتە تىلغا ئېلىنىدۇ، ھاياتلىق دەپ ئاتىلىۋاتقان روھ، چوقۇم مەۋجۇتتۇر. بۇنىڭ ئاساسلىق بىردىنبىر دەلىلى، «قۇرئان»، مۆجىزىلىك «قۇرئان»، «قۇرئان» روھ، پەرىشتە، جىن، قىيامەت توغرىسىدا سۆزلەيدۇ، ھەممىسى روھقا دەلالەت قىلىدۇ، ھازىرقى دۇنيا ئالىملىرى، پەيلاسوپلارمۇ روھنىڭ مەۋجۇدلىقىغا ئىتتىپاقلا كەلگەن، ھەم ئىشەنگەن، چۈنكى، ئاشۇ ئۆسۈملۈكتىكى باكتېرىيە ھۈجەيرىسىنى ئىنسان، ھايۋاندىكى تۈنجى ئىسپىرما ھۈجەيرىسىنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچى، كۆپەيتكۈچى، ھاياتلىق دىگەن نامدىكى بۇ روھ، جان، پۈتۈن تەتقىقاتچى، ئىنجىنېر، مۇتەخەسسىلەرنى، پەيلاسوپلارنى ھەيران قالدۇردى، ئۇلار شۇ روھ، ھاياتلىق، جان نەدىن كەلگەن؟ نەگە كېتىدۇ؟ ئۇ قانداق نەرسە؟ دىگەن سۇئاللارغا جاۋاب بېرەلمىدى، ھەم تاپالمىدى، ھەتتا ئىسلام پەيلاسوپلىرىمۇ تولۇق جاۋاب بېرەلمەيدۇ، چۈنكى، ئاللاھ قۇرئاندا مۇنداق دىگەن: **(ئۇلار سىزدىن روھ توغرىلىق سورىشىدۇ، ئۇلارغا دەڭكى، روھ، جان، ئاللاھنىڭ، رەببىمنىڭ ئاجايىپ قۇدرىتى، ئۇنى ئاللاھدىن باشقىسى بىلمەيدۇ)** دىگەن. قۇرئان پەقەت روھنىڭ مەۋجۇدلىقىنى ئاسمانغا ئۆرلەيدىغانلىقىنى يا ئازابتا تۇرىدىغانلىقىنى، مەڭگۈ يوقىمايدىغانلىقىنى سۆزلەيدۇ، ئۇنى مەخسۇس ئۆلۈم پەرىشتىسى ئالىدۇ دىگەن. ھەدىسلەردە ئۇنى ئاسمانغا چىقىرىلىدۇ ياكى پەس زۇلمەتتە قالدۇرۇلىدۇ، قەبرىدە ئازاب، راھەت ئىككىنىڭ بىرىگە گىرىپتار بولىدۇ دىگەن، بۇ جاۋابىدىن باشقا ئالىملار بىر نەرسە دىيەلمەيدۇ، ئۇلار پەقەت مىسال قىلىپ، ئوخشاتقان.

مەسىلەن، جەسەت: ئىچى قاراڭغۇ بىر ماشىنا ئادەمگە ئوخشاش، روھ، جان بولسا، ئاشۇ ماشىنا ئادەمنى ھەرىكەتلەندۈرىدۈرگۈچى، ئىچىنى يورۇتقۇچى، كومپيۇتېردىن ئىبارەت، مىڭە قىسمىنى ئىشقا سالغۇچى، بىر توك نۇرغا ئوخشايدۇ، ئەگەر بۇ نۇردەك جان تاشقى زاھىردىن ئېلىنسا ئاجىز بولسا، جەسەت ئۇخلايدۇ، ئىچىدە بولسا، چۈش كۆرىدۇ، ھايات قالىدۇ.

ئەگەر بۇ روھ، جان ئىچى ـ تېشىدىن بىراقلا تارتىلسا، ئېلىنسا، ئادەم ئۆلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ زاھىردا يوقىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇ جەسەت باشقا ماددىغا ئۆزگىرىدۇ، ھەتتا زەررىچىگە ئايلىنىدۇ. لېكىن، بۇ مۇرەككەپ تەركىب تاپقان ماددا ھەم پارچىلانمايدىغان ماددا، يوقىمايدۇ، مەڭگۈ تۇرىدۇ، ئۇنداقتا، مۇرەككەپ تەركىپ تاپمىغان ھەم پارچىلانماس بۇ روھ، مەڭگۈلۈككە بۇكمۇ لايىق، ئۇ ئەبەدىلئەبەد يوقىمايدۇ.

خۇددى ئاشۇ ئۆسۈملۈك، ھايۋان پەيدا بولۇپ، يوقۇلۇپ، يەنە پەيدا بولغاندەك، ئىنسانمۇ چوقۇم قايتا پەيدا بولىدۇ، شۇ روھ، جان، جەسەدنى قايتا تېرىلدۇرىدۇ، مانا بۇ ھەقىقەتنى بىز قىيامەت دەيمىز. بۇ ھەقىقەتنى ھازىر نۇرغۇن ئالىملار ئېتىراپ قىلدى، ئاشۇ پەيلاسوپلار ئېتىراپ قىلغان ھەقىقەتنى يۇرتىمىزدىكى مەن مۇسۇلمان دىگەنلەرمۇ ئۇقمايدۇ، ئالىم، ئۆلىمالارمۇ ئۇقمايدۇ، تەبئىي - پەن ئالىملىرى مۇنداق ئىسسىم قويۇپ ئۆزىنى گوللاۋاتىدۇ.

بۇ دۇنيادا جۇملىدىن بۇ ھۈجەيرە ھايتلىقى ماددا، شەكىل، ھەرىكەت، يەنە تېخى تەبىئەت، يەنى سۇ، ھاۋا، نۇر، ئوت، زىمىن، تۇپراق، ھەرىكەت دەپ ئاتىشىدۇ، ئەمەلىيەتتە بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيدا بولغان ھادىسە، بۇ ئۆزىنى - ئۆزى پەيدا قىلغان ئەمەس. چۈنكى، ئۇ يوق بولسا، ئەزەلدە بولمىسا قانداق ئۆزىنى پەيدا قىلىدۇ؟ ئۇ مەۋجۇد بولسا، پەيدا قىلىشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ ئۇ ئەمەلىيەتتە پەيدا بولغان ئەزەلدە يوقتى، ئۇنداقتا ئۇنى يۇقىرقى ماددىنى پەيدا قىلغۇچى ئاللاھ بولۇشى لازىم. شەكسىلنى سۈرەتكە كەلتۈرگۈچى بولۇشى لازىم، ھەرىكەتنى ئاشۇ روھ، جاننى ئىجاد قىلغۇچى، پەيدا قىلغۇچى، شۇ شەكىل ئىچىگە كىرگۈزگۈچى، يەنە ئېلىپ تۇرغۇچى بولۇشى لازىم. ئۇ دەل يەككە - يىگانە بىر ئاللاھدۇر. ئۇ ئالدىن بىلىدۇ، سۈرەتكە كەلتۈرگۈچى، تەدبىرلىك زات ھىكمەت، رەھمەت، سەۋەب، ئورۇنلاشتۇرغۇچى خالقتۇر، قۇرئان يەنىلا ئەڭ لايىق جاۋاب بەرگۈچى مۆجىزىدۇر، ئۇلار توغرا جاۋاب تاپالماي، گاڭگىراپ بىز يەنە تەتقىق قىلمىز دەيدۇ. بۇ كېيىنكى تەتقىقات دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە ئاشۇنداق گول بولۇپ ھاياتلىدىن ئايرىلىدۇ.

نۇرغۇن ئالىملار پۇرسەتنى غەنىمەت بىلىپ ئىسلام دىنىغا كىردى، نۇرغۇنلىرى ئۆزىنى ئالداپ ھەقىقەتتىن كۆز يۇمۇپ ئۆتۈۋاتىدۇ، ھەتتا قۇرئانغا ئۇچ ئايەت ئوخشىشىنى كەلتۈرگىلى بولماس مۆجىزىگە قاراپمۇ قويمىدى، ئۇلارمۇ ئاخىرى تېگىشلىك جازاسىنى تارتىدۇ، ئاز قالدى. ئەمەلىيەتتە ھاياتلىق، جان ناملىق بۇ روھ مەۋجۇد، ئۇنىڭ ماھىيىتى ھەقىقىتى ئىنسانغا مەلۇم ئەمەس، بۇ بىر سىردۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، قۇرئان سۈرىسى بەقەرەدە ۋە باشقا سۈرىلەردە كەلتۈرۈلىدىغان روھ تېرىلدۇرۇش توغرىسىدا مۇنداق دىگەن. جاۋاھىر 83 - م بەتتىن 90 - بەتكىچە.

ئاللاھنىڭ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا، كالىنى تېرىلدۇرۇپ بېرىش، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا قۇشلارنى تېرىلدۇرۇپ بېرىش، **عزير** ئەلەيھىسسالامغا ئىشەكنى تېرىلدۇرۇپ بېرىش، بەنى ئىسرائىلدىن نەچچە مىڭ كىشىنى يەنە مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن تاغقا چىققان 70 كىشىنى تېرىلدۇرۇپ بېرىش، ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى بىلەن ئۆلۈكنى تېرىلدۇرۇشى، مۇسا ئەلەيھىسسالامغا خىزىرغا يولۇققاندا بىلگىنىڭ تېرىلىشى ۋە ھازىرقى ھەربىر ھاياتلىق ئىگىسىنى تېرىلدۇرۇش، قىيامەت توغرىسىدىكى روھ، جان ئوقۇمى توغرىسىدا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي «كىتابۇلئەرۋاھ» ناملىق ئەسەر يازغان، ھەتتا بۇ تەپسىرنىڭ كۆپ جايلىرىدا مۇنداق دىگەن، قۇرئان، رەسۇلۇللانىڭ مۆجىزىسى مەڭگۈ ئۆزىگە دۇرۇس، بۇ كىتابدا يۇقىرقىدەك ئۆلۈكنى تېرىلدۇرۇش ۋەقەسى سۆزلىنىپ قايىل قىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئاللاھقا شۇنداق ئاسان، بىز يۇقىرىدا روھ توغرىسىدا ئۇنىڭ مەۋجۇدلىقى، ئالىملارنىڭ ئىسپاتى، ھەيران قالغانلىقى، ھازىرمۇ كەلگۈسىدىمۇ ئۇ مەڭگۈ بىر سىر بولۇپ، مەۋجۇد بولۇشى، ئاخىرى ئۆز جايىغا قايتىشى توغرىسىدا سۆزلىدۇق. ئەمەلىيەتتە ئاللاھ روھلارنى ئەزەلدە بۇ ئىنسانلار،

هايۋانلار، ۋۇجۇدقا چىقىشىدىن نەچچە مىڭ يىل بۇرۇنلا ياراتقان، چۈنكى، ئۇ ئالدىن بىلىدۇ، ھازىر بولسا، ئۇ روھ جانىنى كىرگۈزۈلمىشىگە تېگىشلىك، جانلىققا كىرگۈزۈپ، ھاياتلىق يارىتىۋاتىدۇ، بۇ دۇنيا بويىچە كىشىلەر روھنى كېيىن پەيدا بولىدۇ، دەپ چۈشىنىپ قالدى. چۈنكى، ئۇ تەنگە كېيىن كىرگەنلىكى ئۈچۈن، ئەملىيەتتە بۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەت، روھى دۇنيا ھەممىسى ئاللاھقا بىردۇر، بەربىردۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ يەردە روھنىڭ بارلىقىنى، قۇرئاننىڭ مۆجىزىلىكىنى، قىيامەتنىڭ چوقۇم بولىدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ، مۇنداق سۆزلىگەن، روھ ھازىر بولۇش ئەھۋالى دەسلەپتە پەيغەمبەر زامانىدا بولغان ئۇنىڭدىن بۇرۇن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام تېرىلىش زامانىسىدا بولغان، ئىيسا ئەلەيھىسسالام زامانىسىدا بولغان، ھازىر بولسا، دەسلەپتە ئامرىكىدا بولدى، ئاندىن ياۋروپاغا تارقالدى، ھەتتا نۇرغۇن كىشى ئىسلامغا كىردى، بۇنى مەن «كىتابۇلئەرۋاھ» دىگەن كىتابتا سۆزلىگەن. بۇ يەردە بىر ۋەقەنى سۆزلەپ قويايي دەپ، مۇنداق دەيدۇ. مىلادىيە 1846 ـ يىلى نيۇيورىك شىتاتىنىڭ چەت بىر يېزىسى ھىيدسفىيل دىگەن جايدا، فىيكمان دىگەن كىشى ئولتۇراتتى، ئۇلار بىرنەچچە قېتىم تاراق ـ تۇرۇق ئاۋازىنى ئاڭلاپ قورقۇپ، كۆچۈپ كەتتى، كېيىن بۇ ئۆيدە جون فوكىس تۇردى، ئۇرۇن ئۆتمەي يەنە ئۇ ئاۋاز تاراقلاپ ئۇلارنىمۇ قورقۇتقان، كېيىن خوشنىلار بۇلارنى ئۇ ئاۋازنى تەكشۈرۈپ بېقىشقا يول كۆرسەتكەن، ئۇلار ئاخىرى بۇ ئاۋازنىڭ بىر ئەقىللىق كىشى قىلىۋاتقان ئىش ئىكەنلىكىنى بايقىغان، ئۇلار بۇ ئاۋازنى تەتقىق قىلىپ، بىر قېتىم شۇنداق، بىر قېتىم ياق دىگەن بولىدىغانلىقىنى ئۇققان، چۈنكى، ئۇلار بۇ چېكىلگەن ئاۋازنىڭ ئىككى ياكى ئۈچ قېتىم سانى ئارقىلىق مەقسەتكە يەتكەن، ئۇلار سۆزلەش، گەپ سوراش، ئاشۇ، شۇنداق، توغرا، ياق دىگەن بەلگىلەر بىلەن مۇنداق بىر ئىشنى بايقىغان، ئۇ ئەسلىي شۇ ئۆي ئىگىسىنىڭ روھى ئىكەن، ئۇنى مۇشۇ ئۆيدە ماللىرىنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن مىرام فوكىس دىگەن كىشى ئۆلتۈرگەن ئىكەن، ئۇنىڭ ئىسمى شارىل رىيان ئىكەن، يېشى 31 ياش، كېيىن بۇ ئىش شەھەرگە تارقاپ كەتكەن، كىشىلەر بۇلارنى مەسخىرە قىلغان، زاڭلىق قىلىپ ھاقارەتلىگەن، ئۇلارنى يالغانچى، بۇ رۇشەن يالغان سۆز دىگەن. كېيىن، بۇ ئائىلە روستىر دىگەن جايغا كۆچكەن، بۇ يەردىمۇ بۇ خەۋەر تارقالغان، ئاندىن دىن ئالىملىرى ۋە دىنسىزلار ھەممىسى بۇ يەرگە كېلىپ، ئۇ ئايالدىن، ئىككى قىزىدىن ئەھۋال سورىغان. ئۇلار گېپىدە چىڭ تۇرغان، ھەتتا ئۇلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىمىز دەپ نەچچە قېتىم تەھدىد سالغان، ئاخىرى ئۇلار چىڭ تۇرۇۋەرگەن، ئۇلار ئەملىيەتتە ساپمۇساق ئىدى، ئەقلىدىن ئاداشمىغان. ئۇلار ئاخىرى بىر كومىتېت تەشكىللەپ بۇ ئىشنى تەكشۈرگەن، بۇ كومىتېت مەشھۇر ئالىملاردىن تەشكىللەنگەن بولۇپ، بۇلارمۇ ئىشنىڭ راستلىقىنى، ھېيلە ـ مىكىر يوقلىقىنى، يالغان سۆز ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلىغان، كىشىلەر يەنە ئىشەنمەي ئىككىنچى قېتىم قايتا باشقا ئالىملاردىن كومىتېت تەشكىللەپ ئەۋەتكەن، يەنە ئوخشاش قارار چىقارغان، ھەتتا ئۈچىنچى قېتىممۇ ئوخشاش قارار چىققان، زومىگەر دىنسىزلار بۇ ئىككى قىزنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان، گېزىت ـ ژۇرناللاردا، ماقالىلەردە ئۇلارنى مەسخىرە قىلىپ ئەيىبلەش، شەھەرگە تولۇپ كەتكەن. تۆت يىلدىن كېيىن بۇ خەۋەر بىرلەشكەن دۆلەتكىچە يەتكەن، ھەرقايسى بىرلەشكەن قوشما شىتاتلارمۇ خەۋەر تاپقان، ئەملي تەجرىبە قىلىنىپ ھەرقايسىسى بۇنى سىناپ كۆرگەن، ھەتتا تاۋۇش ھەرپىنى ئوقۇپ كۆرۈپ مەقسەتكە كەلگەندە، ئۇستەل، ئورۇندۇقلار

تاراقلاپ جاۋاب قايتۇرغان، 1854 ـ يىل بۇ ئىش ۋاشىنگتون مەجلىسىدە تىلغا ئېلىنغان، ھەتتا بۇ ئىش 15000 ئىمزا ئاتالغۇسى بىلەن ئاتالغان. كىشىلەر ئىسمىنى يېزىپ بەرگەن ئىسپات 15000 ئىمزا قويۇلغان، روھانى مەزھەپ دەپ كىتاب تۈزۈلگەن، بۇ كىتابنىڭ 16 ـ بېتىدە بۇ خاتىرە سۆرەتلەر ھازىرمۇ مەۋجۇد بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ، ئاشۇ 15000 كىشى ئىمزاھ قويغان نۇرغۇن سۆزلەر شۇ كىتابدا ھازىرمۇ بار، كۆرۈپ بېقىڭ.

بىز بۇ سۆزدىن بىر نەچچىنى كەلتۈرىمىز، ئۇلار چوڭ ئەربابلارنىڭ بالىلىرى، تۇغقانلىرى بولۇپ، مۇنداق نەچچە مىڭلىغان ئەقىللىق كىشىلەر بۇ جايدا روھ كۈچىنىڭ بارلىقىغا ئۇ كۈچىنىڭ ئېغىر جىسمىنى ھەرىكەتلەندۈرگەنلىكىگە، ئېگىز ـ پەس، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلايدىغانلىقىغا گۇۋاھ بولدۇق دىگەن. ئىككى قاراڭغۇ ئۆيدە بىرەر كىشى مەۋجۇد بولماستىن ياكى خىمىيۋىلىك فوسفورەسسىنسىڭ ماددا بولماستىن، توك بولماستىن ھەرخىل رەڭلەرنىڭ پەيدا بولغانلىقىغا گۇۋاھ بولغان.

ئاخىردا ئۇلار ئىلتىماسقا ئاساسەن نۇرغۇن قەبرىلەرنى تەكشۈرۈپ نەچچە كېچىلەپ ئۇيقىسىز قېلىپ، ئاخىرى ھەرخىل ئېلېمېنت ماددىدىن خالىي ئاۋازنى بايقاپ، ئاخىرى ئۇلار روھ يەنى ئىنسان روھ ھەقىقى مەۋجۇد ئىكەن، ئۇ يوقاپ كەتمەيدىكەن دىگەن خۇلاسىنى ئىلان قىلغان. بۇ ئىلىم، بۇ خەۋەر ھەرقايسى بىرلەشمە شىتات، ھەتتا بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىغىمۇ يەتكەن، روھانى مەزھەپ 1895 ـ يىلى 20 مىليونغا يەتكەن، ئاشۇ نامنى قوللانغان روھنى شىركەت ئومۇمىي مۇلۇكتىكى 20گە خۇسۇسىي شىركەت 105گە يەتكەن، ھەتتا روھى تەشۋىقاتچى 207گە، ۋاستىچى يەنى روھ ھازىر قىلغۇچى 22گە يەتكەن، ئۇلارنىڭ مەشھۇر ئالىملىرىدىن ئىدمون سوت مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى بىرنەچچە قېتىملىق يىغىندا تاللاپ سايلانغان كىشى ئامىرىكىلىق مەشھۇر ئۇچقۇچى رۇببرت ھىيرلار روھلارنىڭ ئاشكارا بولۇشى دىگەن كىتاب تۈزگەن.

مەشھۇر پەيلاسوپ روببرت براۋىن غەيب ئالەمدىكى چاڭ ـ توزان دىگەن كىتابنى يازغان، شۇ ۋاقىتتا 22 گېزىت ـ ژۇرنال، ماقالە ئورۇنلىرى مەخسۇس مۇشۇ تېمىدا خەۋەر تارقاتقان، ئۇلار تەبىئەت، ماتىماتىكا، پەلسەپەدە ئىلگىرلىگەن، بۇ ئىش يوغىناپ ھەممە يەرگە پۇر كەتكەن، ھەتتا مەشھۇر ئالىملار، پەيلاسوپلار، پىرافىسورلار تەتقىق قىلىشقا باشلىغان، بۇ ئىشقا مەشھۇر پەيلاسوپ، تەبىئەت، خىمىيە تەتقىقاتچىسى ۋىليام كىركوسمۇ قاتناشقان، دارۋىننىڭ ھەمكارلەشقۇچىسى، ياردەمچىسى پەيلاسوپ روسىل ۋالاسمۇ ئىشەنگەن. ئاسترونومىيە تەتقىقاتچىسى، ماتىماتىكا ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى پەيلاسوپ ئوجىست دى مىرجانمۇ بار، توك ساقلىغۇچ (دىيەنپىك) ئىجاد قىلغان مەشھۇر ئالىم سىيرپارلىمۇ قاتناشقان، ۋە ئىشەنگەن، ھەتتا مەكتەپلەردە 18 ئاي مۇش تېمىدا دەرس ئۆتۈلگەن.

بۇ روھ توغرۇلۇق خەۋەر ئىنگلىزلارغىمۇ يېتىپ بارغان، دارۋىننىڭ ھەمكارلاشقۇچىسى، ۋالاس روھنىڭ ئاجايىپ ئىشلىرى دىگەن كىتابنى يازغان، ئەشەددىي دىنسىز ئاما ئۆزى دوكتۇر جىرج ساكستونمۇ 15 يىلدىن كېيىن مەن روھنىڭ بارلىقىغا ئىشەندىم دەپ ئىلان قىلغان، ئۇنىڭ ساۋاقدىشى دوكتۇر شامبىرس، دوكتۇر ھوغسون، پەيلاسوپ مىيرس قاتارلىقلار ئىشەنگەن.

ھازىرمۇ روھى تەتقىقات ئورنى بارىكەن، شۇنداقلا «تەلەققىيۇلئەرۋاھ» يەنى تىرىكلەر، روھلار ئۇچرىشىشى ناملىق ژۇرنال بارىكەن، بۇ ئەھۋال فرانسىيە، ئامرىكا، ئەنگلىيىلەردىمۇ يۈز بەرگەن.

1857 ـ يىلى ئامېرىكىدىكى ئىشتىن 11 يىل كېيىن، ئالىم بارۇن جەلىد روھنىڭ مەۋجۇدلىقى دىگەن كىتابىنى نەشر قىلدۇرغان، فرانسىيەلىك شائىر، جىمىس مۇنداق دىگەن، كىمكى روھنىڭ پەيدا بولۇشىدىن يۈز ئۆرىسە ئۇ ھەقىقەتتىن يۈز ئۆرىگەن بولىدۇ دىگەن. ئۇ مەشھۇر ئالىملار قاتارىدا تارىخشۇناس ئوجىن يوشىير، مەشھۇر ئالىم، ئۇچقۇچى، پەيلاسوپ مۇرىس لاشئىر، مەشھۇر دوختۇر جەيىبىيە ئاندىن كېيىن بۇ ئىش ئالبانىيە، رۇسىيە، گوللاندىيە، سوۋېت، نورۋېگىيە قاتارلىق جايلارغا تارقالغان، مانا بۇ روھانى مەزھەپ دىگەن كىتابدىن ئېلىندى. تەنتاۋى «جەۋاھىر» دىگەن كىتابنىڭ 88 ـ بەتتە بار. بۇلار قۇرئاندىكى تېرىلىش مەسىلىسى

قۇرئان كەرىم مۆجىزە بولۇپ چىقتى، ئۇ ئەزەلدىن مۆجىزە ئىدى، ھامىنى شۇنداق بولاتتى، مانا ئەمدى مۇسۇلمانلارمۇ زور ئىشەنچكە ئىگە بولدى، قىيامەتتە راست شەك يوق ئىدى، ھازىر يەنىلا شەك قالمىدى، بۇ توغرىسىدا يەنە باشقا جايدا سۆزلەيمىز، ئەمدى بىز بۇنىڭغا ئىشىنىمىز توغرىسىدا سۆزلەيمىز.

بۇنىڭغا ئىشىنىش يولى تۆت تۈرلۈك بولۇپ، بىرىنچىسى، پەيلاسوپ، ھۆكۈما، ئالىملار يولى بىلەن ئىلمى تەتقىقات ئېلىپ بېرىش، بۇ يۇقىرىدا ئىسپاتلىنىپ تەكشۈرۈشتىن ئۆتتى.

ئىككىنچىسى، سوپىزىملىق يولى، بۇمۇ روھنىڭ مەۋجۇدلىقى توغرىسىدا دەلىل ـ ئىسپات يولىدۇر. جۈملىدىن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ئۆزىمۇ 1000 يىل بۇرۇنقى ئىمام غەززالىنىڭ روھنى ھازىر قىلغان، مەنمۇ ئۆز قۇلقىم بىلەن روھنىڭ مەۋجۇدلىقىنى ئاڭلىدىم، ھەتتا ئەۋلىيالار ماقامىغا يەتكەنلەر سۆزلىشىدىكەن، كۆرىشىدىكەن، بۇنى شەكسىز خۇراپاتسىز، يالغان سۆزلىمەس كىشىدىن ئاڭلىدىم، ئىنشائاللا بىزمۇ كېيىن بۇنى ئىسپاتلايمىز، ئاللاھ بىزگىمۇ بۇ ماقامنى بەرگەي، ئامىن! ئاللاھ ئالىمدۇر.

ئۈچىنچىسى، روھ ھازىر قىلىش يوللىرى، بۇمۇ بىر ئىلىم، تەستىق يوق، قۇرئانغا ئىشىنىش ، ئەگەر سىز مەندە بۇنداق ئىش بولمىدى دېسىڭىز، بۇ ئاللاھنىڭ ئىلتىپاتى بولۇپ، خالىغان چاغدا، خالىغان جايغا ئۆزى ئاشكارىلايدۇ، ياكى يوشۇرۇن بىلدۈرىدۇ، چۈنكى، بۇ سىناق دۇنيا، ئۇنداق روھ ھازىر بولىدىغانلار جىمغۇر كېلىدۇ، كىشىلەردىن خالي ئۆتىدۇ، روھ ئاساسلىق پەرىشتە، جىن، ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھى ياكى بۇندىن كېيىنكى تېرلىدىغانلار روھىدىن ئىبارەتتۇر.

ھەرقانداق بىر ئالىم، پەيلاسوپ، مۇشۇ تېمىدا توختالمىسا تەتقىق قىلمىسا، تەپەككۇر قىلمىسا، ئۇ باتىل، يوقما چىقىدۇ، تەرەققي قىلالمايدۇ، سۆزىنىمۇ ئىناۋەتكە ئالمايمىز. مەشھۇر پەيلاسوپلاردىن ئەپلاتۇن، سوقراتون، ئىسكەندەر ۋە يۇقىرقىلار، بۇ توغرىسىدىكى نۇرغۇن كىتاب يازغان ھىكمەتلىك سۆز قالدۇرغاندۇر. بۇ توغرىسىدا كىتابلارمۇ بار، جۈملىدىن «كىتابۇلئەرۋاھ» ئىزدىنىڭ، تەپەككۇر

سېھرىگەرلىك توغرىسىدا

سېھرىگەرلىك دىگەن بۇ سۆز قۇرئاندا 55 ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان، سېھىر، ئەقىلنى ھەيران قالدۇرۇش، بولمىغان ئىشنى بولغاندەك، يالغاننى راس كۆرسىتىش، ھازىر سېھرىگەر كۆز باغلىدى، سېرىك دېيىلىدۇد. ئەزەلدىنلا دىنسىزلارغا بىرەر پەيغەمبەر مۆجىزە بىلەن كەلسە ئۇلار ئۇنى سېھرىگەركەن دىگەن. شۇنىڭ بىلەن ئىمان ئېيتمىغان، ياكى ئۇنىڭ مۆجىزىسىنى سېھر دىگەن، ۋە

ئىنكار قىلغاندۇر. ياكى ئۆرپ ـ ئادەتتە يوق بىر غايىپ دۇنيادىن سۆزلىگەندىكىن ئۇ پەيغەمبەرنى سەھرىگەر دىگەن، ياكى سەھرىگە ئۇچقاپ ئەقلىدىن ئادىشىپتۇ دىگەن، بۇ ئىش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغىچە داۋام قىلغان، سەھرىگەرلىكنى جىنلار تارقاتقان، ئاللاھ بەندىلەرنى سىناش ئۈچۈن، شەيتاننى، چوشقىنى يارىتقاندەك، سەھرىنىمۇ يارىتقان. ھازىر بۇ سەھىر ئىلمىمۇ تەرەققىي قىلىپ، خېمىيىۋىلىك ئۇسۇللار قوللىنىلىدۇ، ھەرخىل ماددالارنى بىرىكتۈرۈش بىلەن ئادەتتىكى نەرسىنى كىشىلەرگە ئۆزگەرتىپ كۆرسىتىدۇ، خىمىيىۋىلىك ماددا ياكى توك ياكى باشقىلار. بەزىلەر مەشىق، تەجرىبە ئارقىلىق چاققانلىقنى ئىشقا سالىدۇ.

چاققانلىقمۇ كۆزگە سەھرەدەك كۆرۈنىدۇ، چۈنكى، ئۇرۇن تەرىبىلىنىدۇ، چانمىغۇدەك بولغاندا ئاندىن ھۈنىرىنى كۆرسىتىدۇ، مۇنداق بولمىغاندا ماددا ئۆزگىرىشىمۇ بولمىغاندا ئۇ دەججالنىڭ كارامىتىدەك كارامەت بولىدۇ. دۇنيادا ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان ئاجايىپ ـ غارايىپلار بەك كۆپ، قانداق بولمىسۇن، ھەممىنى ئاللاھ يارىتقان، بۇنىڭدا زور ھىكمەت باردۇر، بولۇپمۇ ئەڭ چوڭ سىناق، بۇ دۇنيا سىناقتۇر، بۇ دۇنيادىكى ھەممە نەرسە سىناققا يارايدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتاۋىنىڭ 104 ـ ، 105 ـ بېتىدە، ماگنېت، ئېلېكترون، توك بىسىمى ئارقىلىق ئۇخلىتىش، خىمىيىلىك ئۇسۇلدا ئۇخلىتىش، تەبئىي ـ پەن ئۇسۇلىنى قوللىنىش ئارقىلىق نۇر ئىلمى، ئاۋاز ئىلمى، نېرۋىنى قالايمىقان قىلىش، خىلىروفىروم، ئازوت ۋە باشقا ماددىنى ئىشقا سىلىپ، ئۇخلىتىش ئارقىلىق روھ ئىشلىرىنى تەتقىق قىلغان ۋەقەنى سۆزلەپ مۇنداق دەيدۇ، ئۇخلىتىش ئوڭ خىل بولىدۇ. بىرىنچى ئۇختىلىتىلغان ئادەم ھىس ـ تۇيغۇسىنى يوقىتىپ، ئۇخلاتقۇچى نېمە دېسە شۇنى قىلغان، ھەتتا قاينىق سۇغا پۈتىنى سىلىشقا بۇيرىسا دەرھال قىلغان، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: مەن 1920 ـ يىلى پارىژلىق پەيلاسوپ ئالىم دى بوكاتىئو سىناق ئېلىپ بارغاندا، مەنمۇ قاتناشقان، ۋەقە مۇنداق، بىر ياش يىگىتنى ئۇخلاتقان، بۇ ئۇيقا نېرۋىدا بولىدۇ خالاس، ئۇ يىگىتكە باناننى بېرىپ يىگەندىن كېيىن، بۇ، ئاچچىق تاۋۇز بۇنى تۈكۈرۈۋەت دىسە دەرھال تۈكۈرگەن، ئۇنىڭغا شوخلىنى تۇتقۇزۇپ بۇ، ئالما يىگىن، دىسە ئۇ، بۇ ئالما ئەجەپ مېزىلىك، تاتلىقكەن دەپ يىگەن، باشقىلارنىڭ ئىسمىنى بۆلەك ئىسىم بىلەن چاقىرسا ئىشەنگەن، ئۆزىمۇ شۇ ئىسمىنى چاقىرىپ سۆزلىگەن. ئۇخلاتقۇچى ئۇنىڭغا كەل تانسا ئويناىلى دېسە، ئۇ ئاياللاردەك تانسا ئويىنغان چاندۇرمىغان، لېكىن ئۇ بۇرۇن ياكى ساقايغاندىن كېيىن بۇ تانسىنى ئويىنىيالمىغان بولۇپمۇ ئاياللىچە ئويىنىيالمىغان، ئۇنى بەزىدە سەن ئېغىر گۇناھكار دەپ پۇشايمان قىلدۇرۇپ، ۋارقىراپ يىغلاتقىلى بولسا، ياش تۆكىدۇ، بەزىدە خۇشال قىلىپ كۈلدۈرگىلى بولاتتى، بۇ بىرىنچىسى.

ئىككىنچىسى، ئۇخلاتقاندا بولسا، ھىس ـ تۇيغۇسىنى تامامەن يوقىتاتتى، لېكىن ئاڭلايدۇ، سۆزلەيدۇ، ئۇخلاتقۇچى نېمە دېسە ئۇمۇ شۇنى قىلىدۇ.

ئۇچىنچى، روھنى تىزگىنلەش بولۇپ، ئۇخلىغۇچى ئۆزىنى تونۇيتتى، جىسمىنىڭ غەيرى ئىللەتلىرىنى دەپ بېرەلەيدىغان دەرىجىدە، ئەمما بۇنىڭ

ئىقتىدارى ئالاھىدە بولۇپ كېتەتتى، بەكمۇ يىراقلاردىن كىشىلەرنىڭ مەخپىي سۆزلىرىنى ئاڭلاپ قالاتتى، تېخى ئاز ـ تولا كەلگۈسىدىن خەۋەر بېرەتتى. چۈنكى، ئۇ

ئۇخلىغۇچى، ئۆلۈپ كەتكەنلەرنىڭ روھىنى كۆرگەنلىكىنى ۋە ئېنىق سۈپىتىنى سۆزلەپ بېرەتتى، خىلمۇ ـ خىل تىلدا سۆزلەپ بىلەلمەيتتى، بۇ ئۇچ خىل ئۇخلىتىشنى ئۇلار كانالېسىيا، لىبنارجيا، سونابىيلىزىم دەپ ئاتايدۇ، بۇ سۆزلەرگە تەستىق بولسۇن ئۈچۈن، ئىككى ھادىسىنى سۆزلەيمەن، بىرىنچىسى پەيلاسوپ شاردىل ھاياتلىق ئىلمى تەتقىقاتى، ماگنېنت، ئېلېكترون، توك ئارقىلىق ئۇخلىتىش قائىدىسىدە مۇنداق بايان قىلغان، ئۇ بىر قىزنى ئۇخلاتقان، كېيىن قىز ئۇنىڭغا بەزى ئاماللارنى كۆرسىتىپ داۋالاشنى، تېخنىكا ئۇسۇللىرىنى سۆزلەپ بەرگەن، قىز ئۇنىڭغا مېنى بىرسى بۇ تېخنىكىغا بۇيرىغىنىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ دەپ سورىغان، دوختۇر ياق ھېچ شەپىنى ئاڭلىمىدىم دىگەن. قىز ئۇنىڭغا چۈنكى، مەن ھەقىقى ئويغاق، سەن بولساڭ ئۇخلاغلىق، مەن ئەركىن، ئازاد، سەن بولساڭ زىمىن، ماددىغا باغلانغان قۇلسەن دىگەن. پەيلاسوپ دوختۇر ھەيران قېلىپ، بۇنىمە دېگىنىڭ؟ دەپ سورىسا، ئۇ قىز. چۈنكى، سەن ئىشىنىڭ زاھىرىنى بىلەلەيسەن، مەن بولسام باتىنىنى بىلىمەن دىگەن، مېنىڭ روھىم ۋاقىتلىق، بۇ سىرتماق كىشەندىن ئاجرىدى، مەن سەن كۆرمىگەننى كۆرىمەن دىگەن، ئۇ ياش مەن يىراقلاردىن ئاۋاز كەلگىنىنى سەزدىم، سەندىن بىر خىل نۇر چىقىۋاتىدۇ، مېنىڭ بۇ ھالىم ئۆلگەندىن كېيىنكى تېرىلگەن ئىنسانىدەك بولۇپ قالدى، دىگەن مانا بۇ ھەقىقى ۋەقە ئىدى. **(ماگنىت ئارقىلىق ئۇخلۇتۇش)**

ئىككىنچىسى، شاردىل بىر قىزنى ئۇخلاتقاندا ئۇ مۇنداق دىگەن، مېنىڭ جىسمىم ئاستا ـ ئاستا يوغىناپ مەندىن ئايرىلدى، ھەتتا مەن ئۆز جىسمىمنى بەكمۇ يىراق جايدا ئۆلۈكتەك مۇزلۇق كۆردۈم، ئۆزۈمنى بولسا، بىر تۇتۇملۇك نۇردەك ھىس قىلدىم، مېنىڭ سەزگۈ كۈچۈم زورىيۋاتاتتى. بۇ ھال تۆت سائەت داۋام قىلدى، ئاندىن مەن ھېلىقى جىسمىغا ئاستا كىردىم ــ دە، ھۇشۇمنى ،ھىس ـ تۇيغۇمنى يوقاتتىم دىگەن.

بۇنداق ھادىسە نەچچە قېتىم بولغانلىقى، ھەتتا مېنىستىرلارنىڭ بالىلىرى سىناق قىلىنغان، ئۇلارمۇ ئون نەچچە تىلنى سۆزلەپ كەتكەن، ئەمما كېيىن، ئويغۇنۇپ بۇنى سۆزلىيەلمىگەن، بۇ شۇ ۋاقىتتىكى گېزىت ـ ژورنالدا خېلى كەڭرى كۆرۈلىدۇ.

ھەتتا بەزىلەر مۇشۇ ئۇسۇلدا قىزلارغا زىيانكەشلىك قىلىپ، سوتقا تارتىلغان، داۋالىشىمۇ كۆرۈلگەن، بەزىسى كېسەللەرنى مۇشۇ ئۇسۇلدا ئۇخلىتىپ ئۇلار ئۆزىنى داۋالاش ئۇسۇلىنى ئۆزى دەپ بېرىپ ساقايغان، قانداق بولمىسۇن، مۇشۇ ئۇسۇللار سېھىرگەرلىككە يېقىن كېلىدۇ، بۇ مادىدا خىمىيە ئۇسۇلى خالاس، بۇ سېھىر بىر نەچچە خىل بولىدۇ، 106 ـ بەت.

بىرىنچى، بۇرۇنقىلاردىن قالغان ئۇلۇگە سېھىرىسى.

ئىككىنچى، روھنىڭ ياكى غەم، قورقۇنچ قاتارلىقلار روھنىڭ تەسىرىدىن بولىدۇ.

ئۈچىنچى، روھتىن ياردەم سوراش بۇ ئەڭ خۇراپات ئىش، چۈنكى، روھ، جىن، بىرى ماقامغا يەتكەن ئەۋلىيا، سالىھلارغا يەنە بىرى پەسكەش، جىنكەشكە ئاشكارىلىنىدۇ، سالىھقا سالىھ، ياخشىسى ئەسكىگە، ئەسكىسى خالاس، بۇ ئارقىلىق سېھىر قىلسا ئىمانسىز بولىدۇ.

تۆتىنچى، خىيالى، گۇمانى، ھىس ـ تۇيغۇسى قالايمىقان قىلىپ، كوچىلاردا كۆز باغلاشتەك، ئۇلار ئالدىن كىشىلەرگە دەپ قويۇپ خىيالىنى گۇمانى سالدۇرۇپ، كۆزگە شۇنداق كۆرسىتىدۇ، چاقماقنىلىقى بار ئەلۋەتتە.

بەشىنچى، خىمىيۇىلىك ئامال، ئاددىيسى رەخنى كۆيمەسلىك چارىسىنى قىلىپ ئالداش، ئەمەلىيەتتە كۆيمەس تاش، يىپەك رەخت بار، بۇنى تەنتاۋى ئۆزى سىناپ دەرس بەرگەن، ئوق ئۆتمەس كىيىمدەك سەھرىگەرلەر بۇنىمۇ ئىشلىتىدۇ.

ئالتىنچى، بەزىلەر ئۇرۇشتا ئىشلىتىدىغان خىمىينى قوللىنىپ، سەزگۈنى يوقىتىدۇ ياكى سارىق قىلىدۇ، بۇ ئەمەلىيەتتۇر.

يەتتىنچى، يۇقىرقى ماگنىت ئارقىلىق ئۇخلىتىش.

سەككىزىنچى، سۇخەنچى، گەپ توشۇش بىلەن مەقسەتكە يېتىدۇ، ۋە ياكى ئىسستىق سۇيۇتۇق ھەتتاكى ئەر ئايالنى ئەپلەشتۇرۇش ئىشمۇ ياخشى ئەمەس، بۇمۇ سەھرگە تەۋەدۇر، ھەممىسى ھارام، قىلسا، قاتناشسا، ئەمەل قىلسا، ياردەم بەرسە ھەممىسى جىنايەتچى بولىدۇ. كىشىلەرنى ئالدايدۇ، ھارام يەيدۇ، ۋاقىتنى يەيدۇ، ۋاھاكازالار، دىن ۋە ئىمانىنىمۇ يوقىتىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، دىدىكى سەھرىگەرلىك مۇشۇ دەرىجىگە يەتتى، تەرەققي قىلدى، ئەمما ھەممىسى ھارامدۇر، ۋاقىت ئالتۇندىن قىممەت، شۇڭا ۋاقىتقا ئالتۇندىن بەكرەك كۆڭۈل بۆلۈشىمىز لازىم. غەيب ئاللاھقا خاس، بولۇپمۇ يارىتىش، پەيدا قىلىش، ئاللاھقا خاستۇر، قالغىنى ھەممىسى باتىلدۇر، سېرىك ئويۇنىمۇ مۇشۇ قاتاردا، سېھىر بولىدۇ. گەرچە ئۇ ئەمەلىيەتتە مەشىق قىلسىمۇ سېھىردۇر، ئۇنىڭدا سېھرىگەرلەرمۇ بار ئەلۋەتتە، ئۇلارنىڭ مەقسىدى، نام چىقىرىپ، يۇز ـ ئابرۇي، پۇل تېپىش خالاس. بۇلارنىڭ قەلبىدە ئاللاھ، ئاخىرەت، دىن، ھەق، پايدا يەتكۈزۈش دىگەنلەردىن ئەسەرمۇ يوق، شۇڭا بۇ چەكلىنىدۇ.

بىز ۋاختىمىزنى بۇنىڭدىنمۇ مۇھىم ئۆز ھاياتىمىز، خەلقىمىز، دۆلىتىمىز، ئاخىرەتلىكىمىز، ئاللاھ ئۈچۈن، جامالى ئۈچۈن، جەننەت ئۈچۈن سەرىپ قىلايلى، زور نەتىجە يارىتايلى، دەپتەرگە، ھېساب ـ كىتابقا بارنى يازدۇ، پەرىشتىلەر خاتىرىلەيدۇ، بۇنىڭغا سەل قارىمايلى! دىگەن.

سۈرە بەقەر 164 ـ ئايەتتىن تاللانمىلار ، ئايەت ھەقىقەتەن ئاسمان ـ زېمىننى يارىتىشىدا، كېچە ـ كۈندۈزنىڭ نۆۋەتلىشىپ تۇرىشىدا، كىمنىڭ ئىنسانلارغا مەنپەئەتلىك نەرسىلەر بىلەن دېڭىزدا مېڭىشىدا ئاللاھنىڭ بۇلۇتتىن يامغۇر ياغدۇرۇشىدا، ئاندىن قاخشال، قۇرۇق زېمىننى تىرىلدۈرۈشىدە، زېمىندا ھەرخىل جانلىقنى تارقىتىشىدا، شامالار يۆنىلىشىدە، ئاسمان ـ زېمىن ئوتتۇرىسىدا بويسۇندۇرۇلغان بۇلۇتتا، چۈشىنىدىغان قەۋم ئۈچۈن ئاللاھنىڭ بارلىق بىرلىكىگە ئالامەت مۆجىزە باردۇر.

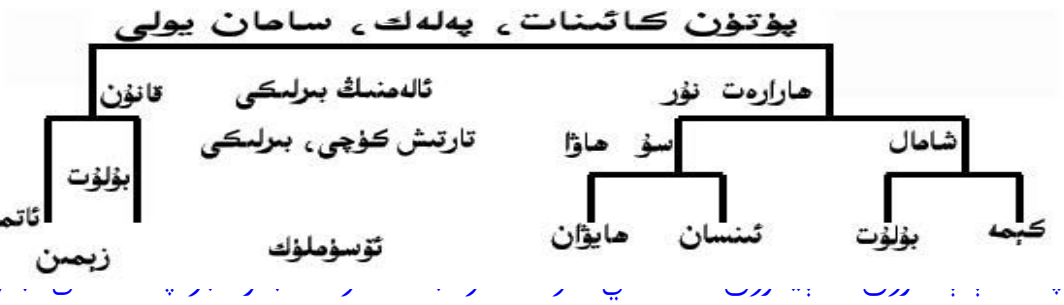

لاھنىڭ بارلىقىغا ئاندىن زەررە جۈپلەشكەن ھايۋان، ئوسۇملۇك، ئىنسانمۇ ئەسلى بىر تال ھۈجەيرە، ئاندىن جۈپلۈك بولۇشى، بۇ ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئاندىن ئاشۇ بىر نۇقتىغا ۋە بىرلىك ئارىلىقتىكى زىچلىق، قويۇق مۇناسىۋەت،

ئاللاهنىڭ بىرلىكىنى كۆرسىتىدۇ، بولۇپمۇ تېنىچ، تەڭپۇڭلۇق، زىددىيەت يوق. ھاياتلىق بەرگۈچى چوقۇم مەڭگۈ يوقالمايدۇ، ئەگەر بۇ شەيئىلەر ئۆزى ھاياتلىق بەردى دىسەك، ئۇ چاغدا بۇ مەڭگۈ يوقالمىسا بولاتتى، ئەمما ھەممىسى ئۆلىدۇ، 20000000 دىن ئارتۇق جانلىق ھەممىسى ئۆلۈۋاتىدۇ. بۇنىڭ بىر ئىگىسى ئاللاھ مەڭگۈ ھاياتتۇر.

ئاشۇ ئۇستۇن ئالەم، كائىنات، سامان يولى سىستېمىسى، قۇياش سىستېمىسى، يولتۇزلار، نۇر، ھاۋا، ئاتموسفېرا، شامال، بۇلۇت، يامغۇر، كېمە، دېڭىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىسىنىڭ بىر ـ بىرىگە ئىھتىياجى بار، زىچ مۇناسىۋىتى، ئالاقىسى بار، بىرلىكى ئىتتىپاقلىقى بار، ئاستىدىكىلەر ئۇستىگە مۇھتاج بولىدۇ، ئۇستىدىكى شامال، بۇلۇتقا، بۇلۇت سۇغا مۇھتاج، ھەممە ئىنسان مەنپەئەتكە قايتىدۇ.

ئۆزئارا ئالاقە بار، خۇددى ئاي، يەرشارىنى يورىتىدۇ، يەرشارىمۇ قۇياش نۇرىنى، سۇلىرىدا، دېڭىزلىرىدا مۇزتاغلىرىدا، قۇم، قار تاغلىرىدا، نۇرنى قايتۇرۇپ، ئاينى ۋە باشقا ھەمراھنى يورتقاندەك، بىر ـ بىرىدىن ئۆتىنە ـ يېرىم ئېلىشىدۇ.

ئاسمان توغرۇلۇق، ياريلىشى توغرۇلۇق، بۇ تەپسىردە بەك كۆپ سۆزلىنىدۇ، بىز كېچە ـ كۈندۈز، بۇلۇت، شامال توغرىسىدا سۆزلەيمىز. سۆزدىن بۇرۇن ئازراق چۈشەنچە بېرىمىز، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دىگەن، مېنىڭ بۇ جەۋاھىر ناملىق تەپسىرىمدە، دىن ۋە دۇنيا بىرلەشكەن، گىرەلەشكەن، خۇددى قۇياشنىڭ نۇرى بىرلىشىپ زېمىننى يورتقاندەك، دىننى شۇ دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان خەلق، مىللەت تەرەققي قىلدۇرىدۇ، خەلق ۋە شۇ دۆلەت، ئىلىم ـ پەن بىلەن تەرەققي قىلىدۇ. دۆلەت، دۇنيا خەلقى، تەرەققي قىلسا، ئىسلام دىنىمۇ تەرەققي قىلىدۇ، گەپ مەقسەتتە، نىيەت مەقسەت بولسا، دىن ئۈچۈن بولىدۇ، بولمىسا بۇ ئىلىم دۇنيا ئۈچۈن بولىدۇ. ئاخىرەتكە تۇرغان ئىككىلىسىدىن قۇرۇق قالمايدۇ، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى تەرەققي قىلسۇن ئۈچۈن، مەن بۇ تەپسىرنى تەبئىي ـ پەن، ئەمەلي ئىسپات، پاكىت بىلەن تەپسىر قىلدىم. بەزىلەر بۇ تەپسىرنى دىنغا زىت مۇخالىپكەن، ئەقىلمۇ قوبۇل قىلمايدۇ دەيدۇ.

ئەمەلىيەتتە، بۇ ئۇچىغا چىققان بىمەنىلىك، ۋايىغا يەتكەن نادانلىق، ئەڭ جاھىل ئەخمەقلىقتۇر، چۈنكى، ئاللاھ، قۇرئان ئايىتىدىنمۇ ئايەت دىگەن. بۇ مەخلۇق كائىناتتىكىنىمۇ ئايەت دىگەن. ئىككىلىسى ئاللاھنىڭ ئايىتى ئاريىلىقىدا زىتلىق يوق، ئاللاھنىڭ قىلىقى بىلەن سۆزىنى زىت ئەمەس، ئەرەب تىلىدىكى كىتابى بىلەن بۇ كائىناتتەك رەڭلىك كىتابى، زىت ئەمەس، ئۇنى پەقەت نادانلار زىتلاشتۇرغان، ئاسمان ـ زېمىن ۋە باشقا مەخلۇقىدىن خەۋەرسىز، ئىنسان مۇشۇلاردىكى ئىلىمدىن غاپىل ئىنسان بۇ ئىلىمنى، بۇ تەپسىرنى ئۆچ كۆرىدۇ. تېخى بىزنى ئاللاھنىڭ دۈشمىن، كاززاپ، غەيىپنى سۆزلەيدىكەن دەپ كاپشىپتۇ، يەنە تېخى كاپىر دىنسىزلارغا مايىل بولىدۇ دەيدۇ، بىز مۇساپىر مەنزىلىمىز ئۇزۇن، يولىمىزغا راۋان بولايلى، ئۇ قانجۇق ئىتلار قاۋاپ قېلىۋەرسۇن، قېنى ئەمسە كېچە ـ كۈندۈزنىڭ ئالمىشىش، نۆۋەتلىشىشى توغرىسىدا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 140 ـ 142 ـ بەتلىرىدە مۇنداق دەيدۇ. كېچە ـ كۈندۈزنىڭ ئالمىشىش، ئىختىلاۋى، ئالىملارغا، ئەقىللىقلارغا ئاشكارا، نادان، دۆتلەرىگە يوشۇرۇندۇر. بۇ ئىختىلاپ يەرشارىنىڭ يۈملاقلىقىدا، تۇخۇمدەك ئېللىپس شەكلىدە ئىكەنلىكىدە ۋە قۇياش نۇرىنىڭ چۈشۈش مىقدارىنىڭ زىيادە كامىللىقىدا،

ئوربېتىدا ئايلانغانلىقىدا بولىدۇ. گولىبۇسنى كۆرۈڭ، قاراڭغۇدا چىراغ يورۇتۇپ ئايلاندۇرۇڭ، كېچە - كۈندۈزنى ئاسانلا چۈشىنىسىز، يەرشارىنىڭ كېچە - كۈندۈزنىڭ ئالمىشىشى ئايەت، ھەدىستىمۇ بار، يەرشارىنىڭ ھەرىكىتىگە ئىشارەت قىلغان ئايەتلەردە سۆزلىگەن.

ھەتتا، تەپسىر مۇنىيرمۇ بىر نەچچە يەردە سۆزلىگەن، سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ سۈرە مۇلۇكتە سۆزلىگەن. ئىبنى ئابباس، تەپسىردە سۈرە ياسىندا سۆزلىگەن، فىردەۋسنى سوراڭلار، ئۇ جەننەتلەرنىڭ قاپ ئوتتۇرى، ھەم ئۇستۇنى دىگەن، ھەدىسنىڭ شەرھىدا، مىشكاتتا، ھەتتا ئاسمانلارمۇ يۇمىلاق دىگەن. ھازىرقى تەبئىي - پەنمۇ بۇنى ئىسپاتلاپ چىقتى، ھەسەن - ھۈسەنمۇ بۇنى كۆرستىدۇ، چۈنكى، ئۇ گۈمبەز شەكلىدە، چۈنكى، زېمىن، بۇلۇت يۇمىلاق - دە!

سۇلارنىڭ توختىماي ئېقىشى ۋە دېڭىزدا كېمىنىڭ كېتىپ بېرىپ كۆزدىن يوقۇلۇپ كېتىشى، دېڭىزنى سۈيىمۇ يۇمىلاق - دە! زېمىن بىلەن تەڭ يۆگەلگەن ۋاھاكازالار، زېمىن ھازىر قولىمىزدىكى تۇخۇمدەكلا شەكسىز يۇمىلاق، نەچچە يۈز سۇنئىي ھەمراھ چۆرىسىدە يول تالىشىپ چۆرگىلەۋاتىدۇ، سۈرەتكە ئېلىۋاتىدۇ، ئۇنىڭ قاپ ئوتتۇرىسى، مەركىزىي نۇقتىسى ئىكۋاتور سىزىقى ۋە ئىككى تەرىپىدىكى مۆتىدىل رايون، 12 سائەتتىن 24 سائەت كېچە - كۈندۈز بولىدۇ، بارا - بارا زىيادە بولۇپ، بىر ئايغىچە، بىر ئاي كۈندۈز بولىدۇ، ھەتتا ئىككى قۇتۇبىدا شىمالنىڭ ئەڭ چىتىدە جەنۇبنىڭ ئەڭ چىتىدە ئالتە ئاي كېچە ئالتە ئاي كۈندۈز بولىدۇ، دائىم زىيادە بولىدۇ كەملەيدۇ. ھەتتا ئىككى تەرەپ قاپ ئوتتۇرىسى 12 سائەتتىن پەرقلىنىدۇ، مىسىردا كۈن كۆرۈنگەن چاغدا پارس قولتۇقىغا كۈن چىقىپ بولغىلى بىر سائەت بولىدۇ. مىسىردا كۈن چىققان چاغدا جۇڭگودا كۈن چىققىلى 4 سائەت ئوتتۇرا جۇڭگودا بەش سائەت بولۇپ بولىدۇ، كالفورنىيىدە 12 سائەت بولۇپ بولىدۇ ـ دە! ئۇ يەردە كۈن كىرىدۇ.

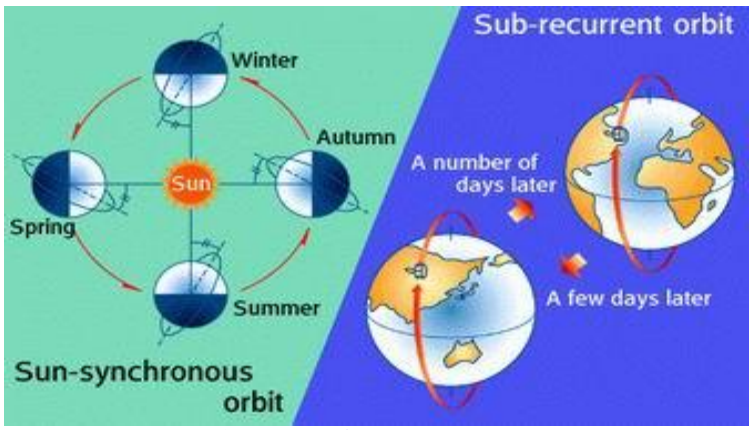

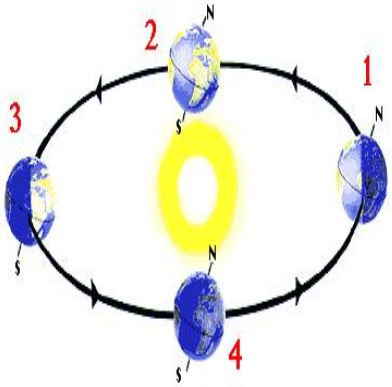

(تۆت پەسىلنىڭ ئالمىشىشى)

خۇلاسە، بىز شىنجاڭدىكى، قەشقەردىكىلەرگە كۈن كۆرۈنسە ئامېرىكىغا كۈن كىرگەن بىزگە كۈن كىرسە، ئۇلارغا چىققان بولىدۇ. شىنجاڭ بىلەن بېيجىڭ ئارىلىقىدا ئىككى سائەت، قەشقەر بىلەن مەككە ئارىلىقىدا 3 ـ 4 سائەت، مىسىر ئارىلىقىدا بەش سائەت پەرقلىنىدۇ، بۇ ۋاقىت پەرقى كېچە - كۈندۈز مۇشۇنىڭغا ئەگىشىپ ئارتۇق كەم بولىدۇ. بىز مۆتىدىل بەلۋاغدا ئىسسىق ئەمەس، ئافرىقىلىق ئىسسىق بەلۋاغدا تۇرىدۇ. بۇلارنى تەپسىلىي چۈشىنىپ بىلىش ئۈچۈن جۇغرافىيە ئاتلاسىنى ۋە 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟نىڭ ئالەم ئىلمى قىسمىنى، يەرشارى ئىلمى قىسمىنى كۆرۈڭ، ھەرخىل

كائىنات تونۇشتۇرۇلغان ئۇنىڭالغۇنى ئاڭلاڭ، مەكتەپ، ئوقۇتقۇچى بىلەن كۆرۈشۈڭ، ئەمما ئەملي دەللى باردىن ھەقىقەتتىن يۈز ئۆرىمەڭ، خاتا پەرەز، مۆلچەر، پەلسەپە، ئىدىيىدە ئۆزلىكىدىن دىسە تەبىئەت ھادىسىلىرى دىسە، ئالدانماڭ، چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئۆزلىگىدىن ياكى ئەقىلسىز، جانسىز تەدبىرسىز تەبىئەت، مۇشۇنداق قىلىدى دېگىنىدىن بىزنىڭ ھەممىگە قادىر، ھەممىنى بىلگۈچى ئاللاھ قىلدى، ياراتتى دەپ سەۋەب كۆرسىتىشىمىز توغرا، ئەقىلگە لايىق، ئەقىلگە سىغىدۇ.

يۇقىرقى ئالەملەرنىڭ يارىلىشى ۋە باشقا ئىشلاردا ئاللاھنىڭ بىرلىكى، بارلىقىدا مۆجىزە بولغان ئىكەن، 109 خىل ئېلېمېنت ماددىسىنى تەتقىق قىلىش زۆرۈرىدۇر، بۇ ماددىلار خۇددى ئىنسانلار ئۆيىكىسىدىن چىقىۋاتقان ھاۋا بىر خىل ماددا، 4000 خىلدىن ئارتۇق لۇغەت، ھەرخىل تىل، ھەرخىل ئاۋازنى ئۆز ئىچىگە ئالدى، شۇنداق كۆپ پارچىلاندى، ئەسلىي بىر خىل ھاۋادۇر، شۇنىڭدەك بۇ ماددىلارمۇ ئەسلى نۇر ھارارەت ئىدى، كېيىن، بۇ نەچچە يۈزگە پارچىلاندى، ھەرخىل تەركىب مۇرەككەپ بولدى، 28 ـ 29 ھەرىپدىن نۇرغۇن كەلىمە سۆزلۈكلەر، لۇغەتلەر چىققاندەك تۇرلۇك ئاۋاز چىققاندەك بۇ ماددىلارمۇ ھەرخىل نەرسىلەرنى شەكىللەندۈردى، ئەلۋەتتە سۈرەتكە كەلتۈرگۈچى بىرلىكنى تەڭپۇڭ ئادىل ھالدا ساقلىغۇچى، ھىكمەت بىلەن ئىنتىزاملاشتۇرغۇچى، ھەممىنى بىلگۈچى ئاللاھدۇر، جانسىز، ئەقىلسىز، ئىرادىسىز تەبىئەت ئەمەس، تەبىئەت ھادىسىسى پەيدادۇر، ئۇنى پەيدا قىلىپ ياراتقۇچى قانۇن ـ ئىنتىزامغا سېلىپ باشقۇرغۇچى ئاللاھدۇر، ئاخىرى قايتىدىغان جاي يەنىلا ئاللاھنىڭ دەرگاھىدۇر، يۇقىرقى ماددىلار خىمىيە، فىزىكىلاردا بار، بۇنىڭ ئەرەبچىسى، ئۇيغۇرچىسى 109 خىل ئېلېمېنت تۇركۈم سۆزلەر لۇغىتىدە بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئالەملەرنىڭ يارىلىشى، ئاسمان ـ زېمىن ۋە ئۇلاردىكى ئەسلى ؟؟؟ ماددا بولغان زەررىچە، ھارارەت، ئۇنىڭدىن كۆپەيگەن 109 ئېلېمېنت ماددىلارنىڭ تەركىبى پارچىلىنىشى ئاجايىپ قۇدرەت، سىرلىق كۈچنى سۆزلەپ بولۇپ، ھايۋاناتلار ۋە ئۆسۈملۈك توغرىسىدا مۇنداق دېگەن، ھايۋاناتلار تۈرى ھازىر 2000000 ئاشتى، ئۆسۈملۈك تۈرى بولسا، 300000 مىڭغا يەتتى، بۇلاردىمۇ ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىگە دەلالەت قىلىدىغان مۆجىزە بار، بىز بۇلاردىن بىر نەچچىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز.

ھارارىتى يۇقىرى قىزىق گىرادۇسلۇق ئىسسىق جايدا بولۇپمۇ، دېڭىز قىرغاقلىرىدا ئۆسىدىغان جەۋز دەرىخى، بۇ دەرەخ ھىندىلارنىڭ بىرخىل ياڭىقى بولۇپ، بۇنىڭدا ئاللاھنىڭ ئاجايىپ قۇدرىتى باردۇر. بۇ دەرەخنىڭ ياڭىقى توڭ ۋاختىدا ئاجايىپ لەززەتلىك شاراپ، ياڭىقى پىشقاندا بولسا، سۈت چىقىرىلىدۇ، ئۇنىڭ قۇلىقىدىمۇ شېرىن تائام قىلىنىدۇ، قەغەز ياسىغىلى بولىدۇ، چېچىكىدە ئىچىملىك ياسىغىلى، دورا قىلغىلى بولىدۇ، تېخى ھاراق ئىشلەپ ساتىدۇ، قاچا، تاۋاق، داس، تەڭلە، ئۇستەل، جوزىلارنى ياغىچىدىن ياسايدۇ، ئۆيىنىڭ چۆرىسىنى، ئۇستىنى شۇ ياغاچتىن قىلىنىدۇ، ساپلىق، باراڭ قىلىنىدۇ، پىشايۋان قىلىنىدۇ، ئۇنىڭ قوۋزىقىدىن يىپ چىقىرىلىدۇ، ياخشىراقى كىيىم ـ كېچەك بولىدۇ، قوپالراقى ئارغامچا، يىپ ھەتتا ئەلگەك، تاغارغا ئىشلىتىلىدۇ، پالاس، بورا توقۇلىدۇ، بىر خىل ياغا چىقىرىپ، چىراغ ياقىدۇ، تائام پىشۇرۇشتا ئوتۇن قىلىپ ئىشلىتىدۇ، دېمەك، كىيىم ـ كېچەك، يىمەك ـ ئىچمەك، تائام، ئورۇن، جاي ھەممىسى مۇشۇ دەرەختىن پۈتىدۇ، بۇ ئاجايىپ قۇدرەتتۇر، ئىنساننىڭ ھەممە ھاجىتى بىر دەرەختىنلا پۈتكەن، شۇغىنىسى بۇ دەرەخ ئىسسىق دېڭىز بويىدا ـ دە!

ئىنسانلارنىڭ ئۆمرى، ھامىلە ۋاختىدىن باشلاپ ھەتتا نۇھ ئەلەيھىسسالامدەك 1000 يىلغىچە داۋام قىلىدۇ، شۇ ئارىلىقتا نەچچە يۈز يىل ياشايدىغانلارمۇ بار، بىر يىل، ئىككى يىل، بەش يىل، 15 يىل، 30 يىل، 40 يىل، 60 يىل، 70 يىل، 80 يىل 120 يىل ھەتتا نۇھ ئەلەيھىسسالام 1200 يىل ياشىغان ئۆمۈر مۇشۇنداق ئىگىز - پەس بولغان بۇ ئەھۋال ھايۋانلاردىمۇ بارىكەن، ئۇلارنىڭ ئىچىدىمۇ بەش يىل، ئون يىل، 30 يىل، 100 يىل، ھەتتا نەچچە مىڭ يىل ياشىغىنى بار، ھەتتا قاغا نەچچە ئەسىر ياشايدۇ، پىل 100 يىل ياشايدۇ، 25 يىلدا بىرنى تۇغىدۇ، بۇلارمۇ ئۆمرىدە ئىنسانلارغا ئوخشاش بولغان.

دەرەخ، ئۆسۈملۈكمۇ شۇنداق بولىدۇ، ئۇلارمۇ نەچچە ھەپتە، نەچچە يىل ھەتتا بەزىلىرى بىر ئەسىر ئۆمۈر كۆرىدىغىنى بولىدۇ، بۇ ئۇچ ھاياتلىقنىڭ پەيدا بولۇشى، جۇپلىششى، كۆپىيىشى، ياشلىق، قېرىلىق، ھەتتا ئۆمرىمۇ ئوخشاش، ئاجايىپ ئالاقە، زىچ مۇناسىۋەت بار. **مەھرىبان ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ھېچ نۇقسان، ئىگىز - پەسلىكنى كۆرمەيسەن**، سۈرە مۇلۇك، بۇ تەپاۋۇت دېگەن سۆز ئىگىز - پەسلىك يوق، ھەممە بىر - بىرىگە ئوخشاپ كېتىدۇ، ھەممىنىڭ ماددىسى بىردۇر، دېگەنگە ئىشارەت، يەنى ئۇ نۇر، ھارارەتتۇر، ئوغرى ئىنساندەك، ۋەھشىي ھايۋاندەك بىر ئوغرى ئۆسۈملۈك بار، ئىسمى ھىلمىيىە، بىز بەلكى سېرىق ئوت دەپ قويىمىز، بۇ خىل ئوت _ چۆپ، ئۆسۈملۈك، باشقا دەرەخ ئۆسۈملۈككە تايىنىپ جان باقىدۇ، يىلتىزىمۇ يوق، باشقا دەرەختىن ئوزۇق ئېلىپ ياشايدۇ، بۇ ئويۇچۇق ئوغرىلىق دە! تېخى بەزىسى ئادەم، ھايۋانلارنىمۇ ئوۋلايدۇ، بۇ خىل دەرەخنى بىز كېيىن بايان قىلىمىز.

دەرەخلەر قۇلقى، يوپۇرمىقى، يىلتىزى توغرىسىدا

ئۇرۇق، ئۇرۇمە، جىگدە، ئاموت، شاپتۇل قاتارلىقلارنىڭ يىلتىزى تارقاپ كەڭ جايىنى ئىگىلەيدۇ. بۇلارنىڭ قۇلقى، شېخىمۇ شۇنىڭغا لايىق، قۇلقى تارقاپ يىغىلىق ئەمەس، ياغقان يامغۇر، يىلتىز ئۇچىغا چۈشىدۇ ـ د ە، تېز سۈمۈرىدۇ، چامغۇر، بەسەي، تۇرۇپ ۋاھاكازالارنىڭ يىلتىزى بىرلا ئۇچلۇق بولىدۇ، ئاستىغا قاراپ ئوق يىلتىزى بولىدۇ، بۇلارنىڭ قۇلقى يۇقىرقى دەرەختەك تارقاپ ئەمەس، غۇرۇمەك بىر يەرگە يىغىلىق. چۈنكى، يامغۇر شۇ قۇلاق ئارقىلىق قۇلاقنىڭ چوڭ رولى بىلەن يىلتىزغا يېتىپ بارىدۇ، بۇلارنىڭ قۇلقى يامغۇرنى يىغىپ يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، دەرەختەك يامغۇرنى تارقاتمايدۇ، بىر مەركەز يىلتىزغا يەتكۈزىدۇ، ئەلۋەتتە بۇ ھىكمەتتىن، رەھمەتتىن مەھرىبان ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان، جانسىز، ئەقىل، تەدبىرسىز، ھىكمەتسىز تەبىئەت ئەمەس، ئاللاھ قىلغان، بۇ ئىلىملارنى بىلگەنلەر ئاللاھقا ئاشىق بولىدۇ، بۇنداق سىرلىق ھىكمەتلەر ھايۋان، ئۆسۈملۈكتە بەك كۆپ، بۇنى كىتابلاردىن كۆرۈش لازىم.

ھايۋانلاردىكى كۆز ئورنى

شىر، يولۋاس، بۆرە ئىتنىڭ كۆزى ئوتتۇرىدا بولىدۇ، چۈنكى، بۇلار گۆشخور، ھۇجۇمچى كېلىدۇ.

قوي، كالا، ئات، تۆگىلەرنىڭ ئىككى كۆزى ئىككى يانداراق، چۈنكى، بۇلار گۆشخور ئەمەس، ھۇجۇمچى ئەمەس، بۇلار ئەتراپىنى، يىراقنى كۆرۈپ ئوتلايدۇ، شۇنداقلا خەتەرلىك ھۇجۇمدىن ساقلىنىپ قالىدۇ، شۇڭلاشقا مېھرىبان ئاللاھ بۇلارنىڭ ئىككى كۆزىنى ئەتراپىنى كەڭ كۆرسۇن ئۈچۈن، ئىككى يانغا ئورۇنلاشتۇرغان، ھۇجۇمچىنىڭ بولسا، ئوتتۇرىسىدىلا بولىدۇ، بۇلارمۇ ئاچ قالماسلىقى لازىم، گۆشخورلار ئاقساق ـ چولاق، كېسەل، مېيىپ ھايۋاننى يەپ تۈگىتىدۇ ـ دە، ھەتتا تاپ، ئۆلۈكىمۇ قالمايدۇ، قۇشلار، بۈركۈت تۇرىدىكى قۇشلار بۇنىڭغا ھەمكارلىشىدۇ، شۇنىڭ بىلەن يەرشارى ۋاباداىن، ھەرخىل كېسەلدىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ ھايۋانغا ھايۋاننى رىزىق قىلىپ بېرىدۇ، ئۇ ئۆزى ئۆلۈپ قالسا گۆشنى يىمەي قويسا دۇنيانى ۋابا كېسەل باسىدۇ، (ئۇلارنى قوغداش لازىم) شۇنداقلا ئوت ـ چۆپىمۇ يېتىشمەيدۇ، ئوت ـ چۆپ ھايۋانغا ئوزۇق بولۇپلا قالماي، يەرشارىنىڭ ئىكىلوگىيىلىك مۇھىتىنى ئاسرايدۇ، قۇم ـ بوراندىن مۇداپىئە بولىدۇ، ئوكسىگىن چىقىرىدۇ، كاربون (IV) ئوكسىد سۈمۈرىدۇ ۋاھاكازالار.

ئىنسانلارنىڭ، ھايۋانلارنىڭ، ئۆسۈملۈكنىڭ رەڭگىمۇ، چىراي كۆرۈنىشىدىمۇ ئاللاھنىڭ بارلىقىغا، بىرلىكىگە، دەلىل ـ ئىسپات بار، مىسال، ئىنسانىنىڭ بىر غېرىچ يۈزى ھەمدە كۆز، قاش، قاپاق، بۇرۇن، قۇلاق بار، ئەمما مۇشۇنداق ئوخشاش ئەزا تۇرۇپمۇ ئالتە مىليارت ئىنسان بىر ـ بىرىگە ئوخشىمايدۇ، ھەتتا ئۇلارنىڭ بارماق ئىزىمۇ ئوخشىمايدۇ، بۇ بىر سانتىمېتىر كېلىدۇ، ئەمما ئالتە مىليارت ئىنسانىنىڭ بىر ـ بىرىگە ئوخشىمايدۇ، ھەتتا، بۇرۇنقىسىمۇ ئوخشىمايدۇ، كەلگۈسىمۇ ئوخشىمايدۇ، كىچىك، ياش، قېرى بولسۇن ئۆزگەرمەيدۇ، پەقەت بىر ـ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ، بۇنى ھەممىنى بىرلا ۋاقىتتا ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ قىلغان.

ھايۋانلاردىكى رەڭ ئەڭ چوڭ رول ئويناىدۇ، ئۇ رەڭ ئارقىلىق پەرق ئېتىپ تونۇيمىز، بولمىسا ئۇلاغ بازىرىدا ئالمىشىپ كېتىپ جىدەل چىقىدۇ، بۇ زور پايدا، رەڭدە بولغان، ۋە گۈزەل رەڭلىك بولغىنى چىرايلىق بولغىنى ئۈچۈن قىممەت بولىدۇ، ئەمەلىيەتتە گۆشى سەتىنىڭ كۆپ بولسىمۇ چىرايلىق، رەڭگى كېلىشكەننى تېز، قىممەت ئالىدۇ، بازاردىكى رەخمۇ شۇنداق ھەممىسى كۈندىن كەلگەن يەتتە خىل رەڭنىڭ ھىكمىتى.

دەرەخ رەڭلىرى، گۈل ـ گىياھ رەڭلىرى ئاجايىپ گۈزەل بولىدۇ، كىشىنى مەھلىيا قىلىپ، ئوكسىگىندىن باشقا مىۋە، ئوزۇقدىن ،خۇشپۇرىقىدىن باشقا گۈزەل كۆرۈنۈشى بىلەن مىليونلىغان كىشىنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىپ، ساياھەت قىلدۇرىدۇ، بۇ ئاجايىپ كىرىمدۇر، ياخشى پايدا، قوش بەخت، ھوزۇردۇر، جەننەتنى ئەسلىتىدۇ.

شامال بىلەن چاڭلىشىدىغان دەرەخ، ئۆسۈملۈكنىڭ، مىسال؛ تېرەك، سۆگەت، توغراقتەك گۈزەل رەڭلىك چېچەكلىرى بولمايدۇ، پۈرىقى تېخى شېرىن بولمايدۇ، چۈنكى، شامال ئۇنىڭغا مۇھتاج ئەمەس، چاڭلاشتۇرۇپبېرىدۇ.

قۇش ۋە ھەسەل ھەرىسى بىلەن چاڭلىشىدىغان قوغۇن ـ تاۋۇز، گۈل ـ گىياھ، ھەتتا جىگدىگىچە چېچەكلىرى مېزىلىق پۇراق چىقىرىدۇ، ئىچىدە تاتلىق ھەسەل ماددىسى بار، چۈنكى، ھەسەل ھەرىسى ۋە باشقا قۇشلار بۇنى كۆرۈپ رەڭگىنى كۆرۈپ، پۇرىقىنى پۇراق، تەمىنى تېتىپ زور

پايدا ئالىدۇ، ئوزۇق ئالىدۇ، ھەسەل چىقىرىدۇ.

ئەمما، بۇ يەردە يەنە بىر ھىكمەت بار ئۇ بولسا، بىرلا ۋاقىتتا تۇغۇلغان، بىرلا ۋاقىتتا بالىغ بولغان، ئۆسۈپ يېتىلگەن، ئاشۇ بىر جۈپ ئاتىلىق، ئانىلىق گۈل ۋە باشقا زەررىچە چاڭلارنىڭ ئەركەك - چىشى، ئىككى ئۇرۇق ئاساسى ، ھوسۇل ئاساسى، ھەسەل، قوغۇن - تاۋۇز، كىپەز ئاساسى بولغان، بىر جۈپ ياش توي قىلىدۇ، قۇشلار سايراپ قانات قېقىپ، ھەسەل ھەرىسى غىڭشىپ مۇزىكا، ساز خۇشال ئاۋاز بىلەن داپ چېلىپ بۇلارنى مۇرادىغا يەتكۈزىدۇ، چاڭلىشىش ئاخىرلاشقاندا ھەممە ئۆز جايىغا قايتىدۇ، بۇ بىر جۈپ بىر ۋاقىتتا يېتىلىپ بىرلا مۇرادىغا يېتىپ، بىرلا ۋاقىتتا قېرىپ، پايدا - زىيانىنى، خۇشاللىقنى، خاپىلىقنى بىرلا ئۆتكۈزۈپ، ئاخىرىدا بىرلا ۋاپات تاپىدۇ، يەنە بىرلا قوپۇرىلىدۇ، تېرىلىدۇ، ئۆسۈملۈك تۇرمۇشى، ھايۋانات تۇرمۇشى ئىنسانلار تۇرمۇشى، ئوزۇقى، ھاياتى، بەختى ھەممىسى ئوخشاش، شۇڭا، قۇرئانمۇ بۇ ئۇچىنى بىرلا بايان قىلىدۇ، بىرلا ئارىسىدىكى بىرلىك ئىنتىپاقلىق، زىچ مۇناسىۋەت، تەڭپۇڭلۇق بىر - بىرى بىلەن ھەمكارلىشىش، ھەممە ئەھۋاللىرىدا ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە دەلىل كۆپ، بۇلارنى ھەممىنى ئالدىدىن بىلگۈچى، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ھەممىگە قادىر ئاللاھ قىلغان، بۇلارنى تەبئىي پەن كىتاپلىرىدىن، 100 مىڭلىغان نېمە ئۇچۇن دىگەن كىتابتىن كۆرۈڭ.

شامال، بۇلۇت، يامغۇر، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك

شامال ئاتموسفېرا، سوغۇق ھاۋا بېسىمنى قۇياشنىڭ نۇرىدىن كەلگەن ئىسسىق ھاۋا ئېقىمنىڭ بېسىمنىڭ قوغلىشى، ئۆزئارا جەڭ قىلىشىدىن شەكىللىنىدۇ، بۇ ھەتتا 4~10 بالغىچە چىقىدۇ، بوش چىققان شامال كۈچلۈك بوران، شامال يەرىۋزى، شامال ۋە ئالەم بوشلۇقى شامىلى ھەتتا قۇياش شامىلمۇ بار، بۇ ئاللاھنىڭ ئاجايىپ قۇدرىتى، دەلىل - ئىسپات شۇكى، تېنچ شامالسىز كۈندە تونۇرغا ئوت يېقىپ داپخانىنى ئاچساق بىر خىل شامال كۈچىنىڭ ھاۋا بېسىمنىڭ تونۇرىدىن ھەرخىل ئۇچقۇندا چاۋارنى ئۇستىگە كۆتۈرگىنىنى كۆرىمىز، مانا بۇ داپخانىدىن كىرگەن ھاۋانى ئوت ئىسسىقى ھاۋا ئېقىمنىڭ بېسىمى قوغلاپ چىقارغان چاغدىكى شامال بولىدۇ.

بىر تونۇر شۇنداق قىلىدۇ يۇ؟ قۇياش ئىسسىقى چۇ؟ يەرشارىنىڭ ھەممە يېرى سىز تۇرغان چاغدەك ئىسسىق ياكى سوغۇق ئەمەس، ئۇچكە بۆلۈنىدۇ، ئىسسىق، سوغۇق، مۆتىدىل بولىدۇ. بۇلار ئۆزئارا جەڭ قىلىدۇ - دە! شامال ھاسىل بولىدۇ، بۇمۇ بىر ئاللاھنىڭ قوشۇنى، بۇ ئىنسانلارغا، ھايۋانلارغا، ئۆسۈملۈككە پايدىلىق يامغۇرنى ئېلىپ كېلىدۇ.

شامال دېگىزدىن كۆتۈرۈلگەن سۇ پارچىسىنى ھەرخىل زەررىچىلەر بىلەن بىرىكتۈرۈپ يۇقىرىغا كۆتۈرىدۇ، بىردەمدە سوغۇق رايونغا ئېلىپ چىقىپ بىردەم ئىسسىق رايونغا ئېلىپ چىقىپ بۇلۇت شەكىللەندۈرىدۇ، بۇنىڭدا ئېلېكترون زەررىچىسى بولىدۇ، توك ئېقىمى مەنفى ياكى مۇسبەت توك بولىدۇ. شۇڭلاشقا ئۆزئارا سۈركىلىشىدىن ھاۋا، ئاتموسفېرا، سىپوز، يەرشارى تارتىش كۈچى قاتارلىق ئاممىلاردىن چاقماق، گۈلدۈرماما ھاسىل بولىدۇ، كۈچلۈك نۇر چىقىدۇ، ئەلۋەتتە بۇنىڭ سىرىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ.

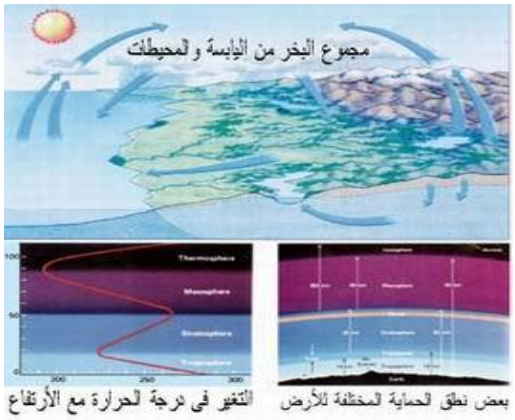

ھازىرقى پەن - تېخنىكا مۇشۇ يەرگە يەتتى، ئاللاھ

ئالىمدۇر. مانا بۇلارنى مېھرىبان ئاللاھ قاخشال، قۇرۇق زېمىنغا، ئىنسانغا، ھايۋان، ئۆسۈملۈككە پايدىلىق بولسۇن ئۈچۈن ھاياتلىقنىڭ ئاساسى ھەم مەنبەسى بولغان سۇنى يامغۇرنى ياغدۇرىدۇ، يامغۇر 10 خىل قانۇن بىلەن ياغىدۇ، قۇياش نۇرى تەسىرىدىن سۇ پارلىنىش، شامال كۆتۈرۈش، ھاۋادا چاڭلىشىش، سەيرە، تامچىلاپ كورىكىماي چۈشۈش، ۋەيران قىلماي، ئىھتىياجغا قارىتا، ھاجەتكە چۈشلۈق، ۋاقىتلىق چۈشۈش، ئاندىن زېمىغان كىرىپ كەتمەي ئېرىق ھاسىل قىلىپ يۇمىلاق زېمىندا چۆرگىلەپ ئېقىش، دەريا ھاسىل قىلىش، دېڭىزغا يەنە قايتىپ قۇيۇلۇش، قۇرۇقلۇققا يېغىش، بەزى دېڭىز ھايۋانلىرى ئىچىدە گۆھەر ھاسىل قىلىش، دەرەخ، ئۆسۈملۈك، زىرائەتنى ئاپەت بىلەن ۋەيران قىلماي سۇغۇرۇش، ئوزۇق بولۇش، بىلىققا ھاۋانى ئۆچۈشۈپ، ئوكسىگىن بىلەن تەمىنلەش، ھاۋانى ساپلاش، پاكىز قىلىش، مىكروپنى يوقىتىش، ئىسسىق پۇراقنى يوقىتىش، ھاۋانى سويۇتۇش، توپا ـ چاڭنى تازىلاش ۋاھاكازالار. ئاللاھنىڭ ھىكمىتى، رەھمىتىنى دەپ بولغىلى، يېزىپ بولغىلى بولماس.

(يامغۇرنىڭ شەكىللىنىشى)

مانا بۇ ئايەت ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، بىئولوگىيە ۋە باشقا ھايۋانات، ئۆسۈملۈك ئىلىملىرىگە ئىشارەتتۇر. مانا بۇ پۈتۈن ئالەم، سامان يولى، قۇياش سىستېمىسى، قۇياش نۇرى يەتتە خىل رەڭ، ھاۋا، ئاتموسفىرا، شامال، بۇلۇت، يامغۇر، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، زىرائەت ئۆزئارا ئالاقە، زىچ مۇناسىۋەت، ئادىل ئۆلچەملىك تەرتىپ، تەدبىر، ھىكمەت، دەلىل ـ ئىسپاتلار، مۆجىزە ئالامەتلەر بەكمۇ كۆپ، بىز ئويلاپ باقايلى، مۇشۇ بىزنىڭ ئۆزىمىزنىڭ يۈرەك، بۆرەك، ئۆپكە، ئاشقازان، ئۇچەي قاتارلىق ئىچكى ئەزالىرىمىزنىڭ، بىر تۇتاش ئىكەنلىكىنى ئويلايلى، مانا بىرلىك، تەڭپۇڭلۇق، ئاللاھنىڭ بىرلىكىنى، بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

يۇقىرقى ئالەملەرنى ئاللاھ ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇپ بەردى دىگەن ئايەتنى ئاللاھ راست ئېيتقۇچى، بۇمۇ بىر قۇرئان مۆجىزىسى. ھەممىسى ئىنسانغا بويسۇنىدۇ، ھەتتا ئالەم بوشلۇقىدىن تارتىپ ھەممىسى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر. ئۇلاردىن بىرسى ھەتتا بىر چۈتىن، چۈمۈلە يوقسىمۇ ئىنسانغا زور زىيىنى يېتىدۇ.

ئەمما ئىنسان يوقسىمۇ ئۇلارغا زىيىنى يەتمەيدۇ، ئەڭ مۇھىمى ئاشۇ چەكسىز ئالەمدە كىچىككىنە يەرشارىغا شۇ يەرشارىدىن بىز ئىنسانغا قۇرئاندەك ئۆزگەرمەس گۆھەرنى بېرىش، بىز شۈكرىنى ئادا قىلىپ بولالمىغۇدەك نىئمەتتۇر، ئاللاھنىڭ نېئمىتىنى ساناپ بولغىلى بولمايدۇ، ئىنسان يەنىلا ئاز شۈكرى قىلىدۇ.

ئاللاھ بۇ دۇنيانىڭ ئاساسىي مەنبەسى، ئوت يەنى نۇر ئاشۇ زەررىچىدە قىلدى، سۇمۇ ئەلۋەتتە توققۇزدىن سەككىز ھەسسىسى ئوكسىگىن بۇمۇ ئەلۋەتتە زەررىچە ھەممىنىڭ ئەسلى ماددىسى، كېلىش مەنبەسى زەررىچە، نۇردۇر، ھارارەتتۇر. دىمەك، ئاللاھ ئوتنى بۇ دۇنيادا رەھمەت قىلغاندۇر، بىز ۋە ھەممە نەرسە زېمىندىن، قۇياشتىن كېلىدۇ. بۇنىڭ ئەسلىمۇ ئوت، نۇر، ھارارەتتۇر. ئەگەر ئىنسانلار ئاللاھنى تونىسا ئىمان ئېيتىپ شۈكرى قىلىپ ئىبادەت قىلسا ئاخىرەتتە بەخت تاپىدۇ، مەڭگۈلۈك جەننەتكە كىرىدۇ. ئەگەر مۇشۇ دۇنيادىكى بۇ نېئمەتلەرگە تۇز كورلۇق قىلىپ ئاللاھنى ئىنكار قىلىپ، شۈكرى قىلمىسا، بۇ دۇنيانى، ئوت ماددىسىنى، ئېنىرگىيىنى، رەھمەتنى، نىئمەتنى قىلغان ئاللاھ ئۇنى ئاخىرەتتە يەنىلا شۇ ئوتتا (69) ھەسسە ئارتۇق قىزىتىق ئوتتا جازالايدۇ. مانا بۇ ئاللاھنىڭ كاپىر،

مۇناپىقلارنى ئوت بىلەن جازالىشىنىڭ سەۋەبى. ئوت، دۇنيادا ھەممەت چوڭ، ھەممەت چۈنكى، ئۇ ئېنىرگىيە، نۇر، ھارارەتتۇر، ئۇ دۇنيادا بولسا ئازابتۇر، ناشۇكۇرىگە ئازابتۇر.

سۈرە بەقەرە 165 ـ ئايەت، مۆئمىنلەرنىڭ ئاللاھنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرۈشى ئاللاھنىڭمۇ ئۇلارنى ياخشى كۆرۈشى توغرىسىدا.

قۇرئاندا، ئاللاھنىڭ مۆئمىنلەرگە، ئادىللارغا، پاكلارغا، مۇجاھىدلارغا، سابىرلارغا، زاكىرلارغا، ئەۋلىيالارغا بولغان مۇھەببىتى ئۇلارنىڭ ئاللاھقا بولغان مۇھەببىتى 27 ئايەتتە تىلغا ئېلىنىدۇ، بۇ قول تەپسىرىسى، تەپسىر بايانىنىڭ مۇندەرىجىسىدە بار، تەپسىلىي كۆرۈڭ. بىز بۇلاردىن بىرنەچچە ئورۇنغا ئىشارەت قىلىمىز.

ئالتىنچى سۈرە 76 ـ ئايەتتە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام، مەن يۇلتۇز، قۇياش، ئاينى ئەمەس، ئاللاھنى ياخشى كۆرىمەن، ئۇلارنى ئەمەس دىگەن. 2 ـ سۈرە 195 ـ ئايەت، 3 ـ سۈرەت 134 ـ ، 148 ـ ئايەت، 5 ـ سۈرە 13 ـ ، 93 ـ ئايەتتە ئاللاھ محسنين ياخشىلىق قىلغۇچىنى ياخشى كۆرىدۇ. 2 ـ سۈرە 222 ـ ئايەتتە ئاللاھ تۆۋبە قىلغۇچىلارنى ياخشى كۆرىدۇ دىگەن. 2 ـ سۈرە 222 ـ ئايەت، 9 ـ سۈرە 108 ـ ئايەتتە ئاللاھ پاكلارنى ياخشى كۆرىدۇ دىگەن. 3 ـ سۈرە 76 ـ ئايەتتە، 9 ـ سۈرە 4 ـ ، 7 ـ ، ئايەتتە ئاللاھ مۇتتەقىلەرنى ياخشى كۆرىدۇ دىگەن. 3 ـ سۈرە 146 ـ ئايەتتە ئاللاھ سابىرلارنى ياخشى كۆرىدۇ دىگەن. 3 ـ سۈرە 159 ـ ئايەتتە ئاللاھ تەۋەككۇل قىلغۇچىلار ياخشى كۆرىدۇ دىگەن. 5 ـ سۈرە 42 ـ ئايەت، 49 ـ سۈرە 9 ـ ئايەتتە ئاللاھ ئادىللارنى ياخشى كۆرىدۇ دىگەن. 3 ـ سۈرە 31 ـ ئايەتتە ئەگەر ئاللاھنى ياخشى كۆرسەڭلار ماڭا ئەگىشىڭلار ئاللاھمۇ سىلەرنى ياخشى كۆرىدۇ دىگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسىدە، ئاللا ۋە مېنى ماللىرىڭلاردىن، بالىلىرىڭلاردىن، جانلىرىڭلاردىن، ئاتا ـ ئاناڭلاردىنمۇ بەكرەك ياخشى كۆرىمگىچە سىلەر مۆئمىن ئەمەس دىگەن. ئايەت، ھەدىس دەلىلى بىلەن ئاللاھنى ياخشى كۆرۈش پەرىزدۇر.

5 ـ سۈرە 54 ـ ئايەتتە ئاللاھ، قىيامەتكىچە ئاللاھنى ياخشى كۆرىدىغان ئاللاھمۇ ئۇلارنى ياخشى كۆرىدىغان قەۋمنى كەلتۈرۈپ تۇرىدۇ. بۇ توغرىسىدا ئايەت بەك كۆپ، ھەدىسمۇ كۆپ، ھەدىستە، ئاللاھنى، رەسۇلۇللاھنى ئۆز جېنىدىنمۇ بەكرەك ياخشى كۆرمىسە ئۇ مۇئمىن ئەمەس دىگەن.

ئاللاھقا بولغان مۇھەببەت، ئىسلام دىنىدا پەرىزدۇر، ئايەت، ھەدىس دەلىللىرى نۇرغۇن كىتابنى قولغا ئالسىلا ئۇچرايدۇ. كىتاب، سۈننەت، ھەدىس، ئىجمائ قىياس ھەممە مەزھەپ قېتىلغان، بۇ مۇھەببەتكە ئىسلام دىنىلا ئەمەس پۈتۈن دىنلارمۇ، پۈتۈن ئىنسانلارمۇ قىزىقىدۇ، ياخشى كۆرىدۇ، جېنىنى پىدا قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇ، بىز ياخشى كۆرىدىغان زات، ئالەمنى ياراتقان ئاللاھ ـ دە! قەدىمقى ۋە ھازىرقى ھەممە قۇرئان تەپسىرلىرى بۇ تېمىنى ئۇنتۇمىغان، ھەممىسى بىرىنچى ئورۇندا قويغان. چۈنكى، پەيغەمبەرلەردىن كېيىن قالسا، ساھابىلار، تابىئىنلار، ئەتبائىنلار ۋە باشقا ئەۋلىيالار ھەممىسى مۇشۇ پەرىزنى چۆرىدەپ ئىبادەت ۋە ئەمەل قىلىپ كەلدى، بۇندىن كېيىنمۇ شۇنداق بولىدۇ. شۇ ئارقىلىق ئاللاھنى رازى قىلىپ، ماقامغا يەتتى، بارلىقىدىن كەچتى، ھاۋايى ـ ھەۋەستىن، نەپسىدىن كېچىپ، زور بەدەل تۆلەپ، كېچە ـ كۈندۈز قەلبىدە ئاللاھنى ئەسلەپ زىكرى بىلەن

ئۆتتى، زىكرى قۇرئاندا 60 ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان، ھەدىستىمۇ شۇنداق، چۈنكى، كىم - كىمنى ياخشى كۆرسە كۆپ ئەسلەيدۇ.

ئاللاھنى ياخشى كۆرگۈچىلەرنىڭ بىردىنبىرسى. ئاللاھ بىلەن بولغان ئالاقىسى، زىكرىدە، ئىبادەت، تەسبىھ، قۇرئان، چىن قەلب، سادىق، ئىخلاس، جاننى ئايىماسلىق، بۇيرۇققا دەرھال ئىتائەت قىلىش، كېچە - كېچىلەپ ئۇخلىماي چىقىش ئاللاھ بىلەن سىردىشىش، مۇناجاتلىشىش، ئىلىم ئېلىش، ئېلىم بېرىش، ئۆزىگە، پۈتۈن خەلققە پايدا - مەنپەئەت بېرىش، سەۋرى قىلىش، تەۋەككۈل قىلىش، ئەپۇچان كېلىش قاتارلىقلار.

ئۇلار چىڭ تۇرۇپ كەلگەن ئەڭ مۇھىم ئىش نەپسىدىن كېچىش بولدى، بۇ توغرىسىدا نۇرغۇن تەپسىر كىتابلاردا كۆرسىتىلگەن.

چۈنكى، قۇرئان بۇ تېمىنى كۆپ زىكرى قىلغان، ھەدىسلەردىمۇ، بەيزاۋى، بۇ تەپسىرمۇ ئەۋلىيا، ئاشىقلارنىڭ كارامىتىنى سۆزلىگەن. ئىبنى كەسىر بۇ تەپسىرىمۇ قىيامەتكىچە ئەۋلىيا چىقىپ تۇرىدىغىنىنى، ئايەت، ھەدىس بىلەن ئىسپاتلىغان. ھەتتا چىن ئاشىقنى تىلغان ئالغان، سەييىد قۇتۇپ، «فىزىلال قۇرئان» تەپسىرىدە كۆپ سۆزلىگەن. سۇرە مۇھەممەدتىمۇ جەننەت، دوۋزاخ ئەمەس، بەلكى، ئاللاھنىلا كۆزلەش، ئىشتىياق، ئاشىق بولۇشنى سۆزلىگەن. دەل شۇ يەردە رابىئەنىڭ سۆزىنى تەپسىرگە كىرگۈزگەن ھەم بىرنەچچە جايدا ھېكمەتلىك سۆزنى ۋە شېئىرنى كەلتۈرگەندۇر. قەلبىدىكى نۇر توغرىلىقمۇ خېلى كۆپ سۆزلىگەندۇر، تەپسىر مۇنىير بۇ تەپسىرمۇ بۇ توغرىسىدا دەلىل - ئىسپاتلارنى ئېلىپ ھۆكۈم چىقارغان.

ئاللاھنى ياخشى كۆرۈپ، ئىمانىنى، دىنىنى قوغداپ پىنتە زامانىدا تويسىز ئۆتسە، ھەتتا يۇرتىنى تاشلاپ زاھىد بولۇپ، تەنھا ياشىسا بولىدۇ دىگەن. ھۆكۈمگە پۈتۈن جەمھۇر ئالىملار ئىتتىپاققا كەلدى دىگەن. سۇرە كەھىپدە زىكرى قىلىنغان ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي مەشھۇر پەيلاسوپ «مۇسەننىپ ئەھيائ» دىگەن كىتابىدا مەخسۇس باب توختاتقان، نىكاھ ئىشىدا بويتاق، ئائىلىسىز، يۇرتىنى تاشلاپ خالىي ئىبادەتكە ، مۇھەببەتكە، زىكرىگە ئۆزىنى ئاتاپ، قۇربان قىلسا، نەپسىنى بېسىپ ياشىسا ئۇ ئۆلسە مۇجاھىدلاردەك شېھىد بولىدۇ دىگەن. كىتابۇننىسكاھىدمۇ تويتاقلىقنى، تەنھا ئىپادەتكە ئۆزىنى بېغىشلاپ ماقامغا يېتىشنى دىگەن، نۇرغۇن ئەۋلىيالارنىڭ سۆزلىرىنى دەلىل - ئىسپاتلىرىنى سۆزلىگەن. جۇملىدىن، ئەبۇ زەر ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدەك ساھابىلارنى، ھەسەتۇلبەسرى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىبراھىم خەۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي ۋاھاكازالار. نۇرغۇن ئايال ئەۋلىيالارنىمۇ ئۇلگە قىلغاندۇر، بۇ تۆت فىقھى كىتابتا ئالتە ھەدىس، سەھىھ ھەدىس كىتابلىرىنىڭ كىتابۇننىكاھ دىگەن بابىدىكى شەرھىدە ۋە پىتنە زامانىسىدىكى ھەدىسى شەرھىسىدە دەلىل - ئىسپات ناھايىتى كۆپ زىكرى - تەسبىھ، ئىبادەت بىلەن ئۆتۈشنى ھەتتا تويسىز ئۆتۈشنى سۆزلىگەن، تويىنى مۇستەھەپ دىگەن خالاس، بەزىلەر پىتنە زامانىدا مۇستەھەپمۇ ئەمەس دىگەن. ئەلۋەتتە بارلىقىدىن ۋاز كەچمىسە جىھادمۇ، ئىلىممۇ، ئىبادەتمۇ، مۇھەببەتمۇ ئاللاھقا ئاشىق بولىشمۇ خالىي جايدا تەپەككۇر قىلىش، ماقامغا يېتىش، قەلب نۇرىمۇ ھېچ ئىش، ھېچ نەتىجە ياكى كىتاب تەسنىپ قىلىش، بىرەر نەرسە يېزىش ئىشلىرىمۇ زادى ئاقمايدۇ، بىر قەلبكە ئىككى نەرسە سىغمايدۇ.

ئاللاھمۇ قۇرئاندا، بۇنى ئېنىق دىگەن، پەقەت مۇھەببەت، ئىبادەتنى بىر ئاللاھقىلا قىلىشنى كۆپ

تەكتلىگەن، رەسۇلۇللاھ بۇنى چۈشەندۈرۈپ مەخپى شېرىكتىن ئاگاھلاندۇرغان، ساھابىلار، تابىئىنلار، نۇرغۇن ئەۋلىيالارمۇ بۇنى كۆپ سۆزلىگەن. مەسىلەن، ئاللاھ قۇرئاندا 22 ـ ئايەتتە تىلغا ئاپتۇ، ئۆزىنىڭ ياخشى كۆرىدىغىنىنى ئۇلارنىڭمۇ ياخشى كۆرىدىغىنىنى دىگەن. رەسۇلۇللاھ شۇنداق دىدى، مەن ئاللاھنىڭ **حَبِيب** يەنى ئاللاھنىڭ دوستى دىگەن، قاتتىق ياخشى كۆرىدىغىنىنى دىگەن، شۇ ئىشىق بىلەن گۇناھىدىن خالىي تۇرۇپ، مەغفىرەت قىلىنغان تۇرۇپ، پۈت ـ قولى ئىبادەتتە ئىششىپ كەتكەن ئىدى. ساھابىلارمۇ ھەتتا جەننەتكە كىرىسەن دىگەن بىشارەتنى ئالغان، ساھابىلارمۇ شۇنداق تۇۋرۇكىكە ئارغامچا سېلىپ ئىبادەت قىلاتتى. ھەتتا كېسەل بولۇپ قالغانلار كۆپ ئىدى، كۈندۈزى جەڭ كېچىسى قۇرئان، قىيام بىلەن ئۆتەتتى، ئۇلار رەھمەتنى شۇنداق قىلىش بىلەن ئۈمىد قىلاتتى. تابىئىنلار، ئەنتابىئىنلار، تۆت مەزھەپ، چوڭ ئىمامىلار ۋە باشقا مۇخلىسلار مۇشۇنداق قىلاتتى، كېچە ـ كېچىلەپ كۆز يۇمماي چىقاتتى، بۇ ئەھۋال تا ھازىرغىچە داۋام قىلىۋاتىدۇ، قىيامەتكىچە مەڭگۈ داۋام قىلغۇسى، ئۇلارغا ئەملي بىشارەت بېرىلىپ ئۇلارنى تېخىمۇ يۇقىرىغا ئۆرلەشكە توختاپ قالماسلىققا ئىلھاملاندۇراتتى، ئۇلارنىڭ سەۋرى قىلىشى، تەۋەككۈل قىلىشى، كۈرەش قىلىشى، زىكرى ـ تەسبىھ، نامازى، رامىزان، ئىبادەت قىلىش، كىشىنى ھەيران قالدۇراتتى، كۆرگەن راھەتنى بولسا، ھالاۋەتنى بىز كۆرگەن بۇ تۇرمۇش ھالاۋەت، راھەتتىن نەچچە ھەسسە تۆۋەن تۇراتتى، مەن دېھقانلارنى دىمەكچى، شەھەر ئاھالىسى زىيالى كادىرلار تۇرمۇشنى ئۇلار زادى كۆرمىگەن، كىيىم ـ كېچەكلىرى، تائاملىرى، تۇرمۇشى شۇنداق ئاددىي ئىدى. سەپەر قىلسا، ماڭاتتى، ھەتتا ئۇلاغلىرىمۇ يوقتى، بىزچۇ؟ بىزگە شۇڭا ھېچنېمە يوق، يەنە تېخى بىز چوڭ رەھمەتنى كۈتۈپ پو ئېتىپ ئۆزىمىزنى ئالىي ماقامدا ساناپ، يوغان سۆزلەپ ئولتۇرىمىز، ھەممىسى قۇرۇق گەپ، قۇرۇق پىلان، ئەملىيەتتە يوق، ئۇنداق ئاسان ئىش يوق، بىز ئۇلگە بولالمىدۇق، بىزگىمۇ ئۇلگە ئۆرنەك يوق، ئىسىت. ئەۋلىيالارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ باقايلى، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ بىردەك دەيدىغان سۆزى كېچىسى ئۇخلىماي تۇنەش، ئىبادەت، قۇرئان بىلەن ئۆتۈش، سەھەرنى لازىم تۇتۇش، قىيامدا تۇرۇش ئۈچۈن تائامنى ئاددىي، ئاز يېيىش، ئېشىپ كەتسە تۆت سائەت ئۇخلاش بولمىسا ئۇخلىماسلىق، ھەقنى قوغداپ باتىللارغا قاتتىق قارشى تۇرۇش، كىشىلەر تىللىسا تۇرۇپ بېرىش، ئوڭ يۈزىگە ئۇرسا سول يۈزىنى تۇتۇپ بېرىش، ھايا، ئىپپەتتە، نامەھرەمگە كۆز سالماي ئۆتەتتى. قەلبىلا ئەمەس بەلكى، پۈتۈن ئەزاسى، بەدەنلىرى زاكىر بولاتتى، ئاللاھ بىلەن مۇڭدىشىش، سىردىشىش، مۇناجات ئۈچۈن كىشىلەردىن خالىي بولاتتى، ئەڭ مۇھىمى قەلبى ئىدى. ئۇلار مۇنداق دەيتتى، قەلبىڭ بىرەر مەخلۇققا ئالاقە باغلىسا، ساڭا ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى ھارام بولىدۇ، ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى، شېرىكلىكنى قوبۇل قىلمايدۇ، قەلب بىرلا ۋاقىتتا ئىككىنى ياخشى كۆرمەيدۇ، ھەقىقي ياخشى كۆرۈشكە ئەرزىيدىغىنى ھەممە جەھەتتىن ئاللاھ دىگەن. چۈنكى، ئۇ گۈزەللەرنىڭ گۈزىلى، ئەڭ ياخشىسى، توغرا چۈشەنگۈچى، ياخشىلىق قىلغۇچى، رەھىم ـ شەپقەت قىلغۇچى، ئەپۇ قىلىپ رازى بولغۇچى، رازى قىلغۇچى، مەڭگۈ بىللە تۇرغۇچى ئايرىلىپ ئازابقا قويمايدۇ، مەڭگۈلۈككىمۇ مەڭگۈ بەختكە ئېرىشتۇرگۈچى، خالىغىنىنى قىلالايدىغان ياراتقۇچى دىگەن.

رەببىم بەسرى رەھمەھۇللا ئەلەي، مەن جەننەت ئۈچۈن ئەمەس، دوۋزاختىن قورقۇپ ئەمەس، پەقەت ئاللاھ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئىشىق باغلاپ ئىبادەت قىلىمەن.

سوراپ باقاي سەن ئەگەر ئاللاھ جەننەت - دوۋزاخنى ياراتمىغان بولسا، ئاللاھتىن قورقمىغان، ئىبادەتمۇ قىلمىغان بولامتىڭ؟

جەننەت ئۈچۈن دوۋزاختىن قۇتۇلۇشقا ئىبادەت قىلسام، مەن ئەڭ ياماڭ ئىجارىچى، پايدىنى كۆزلەپ زىياندىن قاچىدىغان ھەقىقى خوجايىنغا سادىق بولمىغان خوجايىنىنمۇ كۆزلىمىگەن مەدىكار بولۇپ قالىمەن دىگەن.

ئۇ مۇنداق: بۇ شېئىرنىڭ، ئەرەبچىسى «فىزلال قۇرئان» تەپسىرىدە كۆرسىتىلگەن، ئى ئاللاھ سىلە ماڭا تاتلىق بولسىلا ھاياتتىمۇ ئاچچىق، سىلە مەندىن رازى بولسىلا پۈتۈن خەلق غەزەپتىدۇر، سىلە بىلەن ئارىلىقىم گۈللەنسە ئالەم بىلەن مۇناسىۋىتىم خاراپ بولۇر، ئالەملەرگە مۇناسىۋەت باغلىسام سىلەبىلەن بولغان مۇناسىۋىتىم خاراب بولۇر، ئەگەر سىلىدىن ماڭا دوستلۇق، مۇھەببەت يار بولسا، ماڭا پۈتۈن دۇنيا پۈتۈن توپا ئۈستىدىكى نەرسە توپىغا ئوخشاش بولۇر دىگەن، بۇمۇ پەقەت ئاللاھدىن باشقىغا كۆڭۈل بۆلمىگەن، ئۆزىمۇ تاغدا بويتاق ئىبادەت بىلەن ئۆتكەن، بۇ سۆزلەر «فىزلال قۇرئان» تەپسىرىدە تەنتاۋىدا ئىھيائ دىگەن. ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ كىتابىدا ۋە باشقا كىتابلاردا بار، بۇ ئەمەلىيەتتۇر، ۋاختى تابىئىنلار دەۋرىدۇر.

بەزىلەر ئۇنىڭ مۇنۇ سۆزىنى خاتا چۈشەنگەن، تېخى ئەيىپلىگەن. يا رابىيە، سەن رۇسۇلۇللاھنى ياخشى كۆرەمسەن؟ دىگەندە، ئۇ مەن رۇسۇلۇللاھنى قاتتىق ياخشى كۆرىمەن، ئەمما خالىقنىڭ مۇھەببىتى مېنى مەخلۇقنىڭ مۇھەببىتىدىن مەشغۇل قىلىۋاتىدۇ، دىگەن. بۇ توغرا ئىدى، لېكىن بەزىلەر ئۇنى رەسۇلۇللاھنى ياخشى كۆرمەيدىكەن، بۇ ھەدىسكە خىلاپ دىگەن، لېكىن، مەن ئۇنى قاتتىق ياخشى كۆرۈمەن دىگىنىنى ئۇنتۇپ قالغان، يەنە تېخى ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى مەشغۇل قىلىۋالغان بولمىسا ئۇنى ياخشى كۆرەتتى. كۆپ ئەسلەپ دۇرۇت ئېيتاتتى، بۇ خۇددى پەرىزگە تەكبىر ئېيتىلىپ، سۇننەت تۇرۇپ تۇرغانغا ئوخشاشتۇر، خاتا يېرى يوق، ئۇ يەنە بىرەرسى بىرسىنى ياخشى كۆرسە دىگەن ئىشنى دەرھال قىلىپ بېرىدۇ. شۇ ئارقىلىق رازى قىلىشنى ئويلايدۇ، ئەگەر سىلەر ئاللاھنى ھەقىقى ياخشى كۆرسەڭلار، ئاللاھنىڭ دېگىنىنى دەرھال كېچىكتۈرمەي قىلىڭلار، شۇ ئارقىلىق ئاللاھنى رازى قىلىڭلار، سىلەرنىمۇ ئاللاھ ياخشى كۆرىدۇ، رازى قىلىدۇ دىگەن. كىمكى ئاللاھنى ياخشى كۆرىمەن دەيدىكەن، دەرھال كېچىكتۈرمەي ئىتائەت قىلسۇن، ئۇنىڭ نۇرغۇن ھىكمەتلىك ئەمەلىي سۆزلىرى بار، ئۇنىڭ شەئنىگە دەپ ئاتىلىدىغان ئوقوغۇچىسى بار، ئۇمۇ شۇنداق تەقۋادار ئىدى، «إحياء علوم الدين» دىگەن كىتابىدىن كۆرۈڭ.

ئۇ كىتابىدا يەنە ئاللاھنى دەپ، ئاخىرەتنى دەپ، مۇھەببەت، ئىشتىق، ئىبادەتنى كۆزلەپ، ھالال بولغان، دۇرۇس بولغان، توي قىلىشنى تەلەپ قىلغان قىزنى يىگىت، يىگىتنى قىز تەرىك ئېتىپ بويتاق ھالدا ئىتىكاپخانىدا ئۆتكەنلەر خاتىرلەنگەن، ئىتىكاپخانا غار چۆرىسىدە كىتەلمەي تەلمۈرۈپ يۈرسىمۇ، كۆزىنىڭ قىرىنى سالماي ئاللاھقىلا كۆڭۈل بېرىپ ئىبادەت قۇرئان، ئىلىم، زىكرىگە مەشغۇل بولغانلار كۆپ، بىر ئېغىز قۇرۇق گەپ قىلماي، بىكار سۆز قىلمايتتى، ھەتتا ئاخىرەت دوۋزاخ غېمىدە نەچچە يىل كۈلمەيتتى، ئاخىرەت ئايەتلىرى ئوقۇلغاندا، ھۇشىدىن كېتەتتى. يىغلاپ ئۆزىنى يوقۇتۇپ قويۇاتتى، نەچچىسى ئۆلۈپمۇ كەتتى، يا ئاللاھ ئۇلانىڭ قەلبىدە قانداقمۇ مەخلۇق بولسۇن، بۇنىڭ ھەممىسى ئاللاھدىن قورقۇش خالاس، ئەمما ئۇلار ئاللاھقا ياخشى گۇمان قىلاتتى، شۇڭىلاشقا

ئىبادەتنىمۇ بەك كۆپ ھەم ياخشى قىلاتتى، ئۆلۈمدىنمۇ قورقمايتتى، ئاللاھقا ئۆچقۇشۇشنى ئارزۇ قىلاتتى. بۇ نەس باسقان نەجىس دۇنيادىن تولىمۇ زېرىكىپ خالىي جايدا ئولتۇرۇپ، ئىبادەتنى كۆپ قىلىپ، ئاللاھنى سېغىنىپ، ھەتتا نەچچىسى نۇرغۇن پەتھىگە، كارامەتكە ئىگە بولۇپ، كارامەت ماقام تاپتى. بىزچۇ، ھازىرقى كىشىلەرچۇ؟ خالىقنى قويۇپ، مەخلۇقنى، ئاخىرەتنى قويۇپ بۇ دۇنيانى كۆزلەيدۇ، بۇ نېمە ئۈچۈن، بۇنىڭ چارە ـ ئامالى زادى نېمە؟ دەل مۇشۇ سۇئالغا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، جاۋا بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: بۇ كۆز قاراش ئىمام غەززالىدىمۇ بار. ئەلۋەتتە، بىرسىنى كۆرۈپ، تونۇپ، ياخشى چۈشىنىپ، ئەھۋالنى ئىگەللەپ تېخى سىناپ كۆرۈپ ئاندىن ئۇنى ياخشى كۆرۈشكە ئەرزىسە ياخشى كۆرىدۇ. ياخشى كۆرۈش، مۇھەببەت دىگەن، ئىككى شەخس كۆزىگە چىرايلىق، گۈزەل كۆرۈنۈشىنىمۇ ئەيىپ ـ نۇقسانلىرىمۇ ئۇنىڭغا پەزىلەت بىلىنىدۇ، سېسىق پۇراقلىرىمۇ ئەتىرەك مېزىلىك پۇرايدۇ، دائىم ماختاش، كۆپ تىلغا ئېلىش، ئەسلەش، ھەتتا مۇھەببەت ئۇنى كور قىلىپ قويىدۇ، ئاندىن كېيىن ئۇنى كۆرگىسى كەلسە، سېغىنسا بۇنى ئىشتىياق دەيمىز. مۇھەببەت چېكىگە يېتىپ، داۋام قىلسا، ئايرىلىشقا كۆزى قىيمىسا، دائىم كۆمسە، تۇرالمىسا بۇنى بىز ئىشق، ئاشق دەيمىز. بۇنى مەن دىمىدىم تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، قۇرئاننىڭ 160 ـ 166 ئايەتتە دەۋاتىدۇ. يۇقىرقى ھەممە ئىشلار مۇھەببەت، ئىشتىياق، ئىشق ھەممىسى ئىلمىگە باغلىق ئەلۋەتتە. بىرەرسىنىڭ ياخشىلىقىنى ئۇقساق، ئاندىن تېخى ئۆزىمىز شۇ ياخشىلىقتىن بەھرىمەن بولساق، باتۇرلۇقنى بىلسەك، سېخىيلىقنى بىلسەك، مەرت، جەسۇرلۇقنى، قەھرىمانلىقنى كۆرسەك، گۈزەل، چىرايلىق، كېلىشكەن، ئەخلاقى ياخشىلىقنى بىلسەك، ئىچى تېشى ئوخشاش، پاك ـ پاكىز، ئەيىپ ـ نۇقسان بولمىسا بىزنى بەختىلىك قىلالايدىغانغا كۆزىمىز يەتسە، ئۇنى ئاندىن مۇشۇ ئەھۋاللانى بىلىپ ئاندىن ياخشى كۆرىمىز. دېمەك، بۇ بىلىشكە، ئىلمىگە، كۆرۈشكە، ئاڭلاشقا باغلىق بولدى.

ئەلۋەتتە، ئاللاھنى ياخشى كۆرۈش ئۈچۈن، ئىشق، ئىشتىياق بولۇش ئۈچۈن، رازى قىلىش ھەم بىزمۇ رازى بولۇش ئۈچۈن، ھارماي، سۈسلاشماي، ئىلىم، ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن ئاللاھنىڭ بارلىق ۋە بىرلىكىنى بىلىش، تونۇش، شۇنداقلا ئاللاھنى چۈشۈنۈش، 99 ئىسىم ـ سۈپىتىنى چۈشىنىش، ئەمەلىيەتتە كائىناتتا ئەمەلىيلەشتۈرۈش، تەتبىقلاش، ھىكمەتلەرنى چۈشىنىش، شۇ ئارقىلىق ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا رازى بولۇش، ئاللاھنىڭ كائىناتتىكى مۆجىزە، قۇدرەتلىرىنى بىلىش، شەكسىز ئىسپاتلاش، بىزگە ۋە پۈتۈن ئالەملەرگە قىلغان رەھمەت، نېئىمەتلىرىنى ساناپ تۈگىتەلمىگەن يەرگە يېتىش، ئاندىن ئاللاھقا چىن قەلبىدىن مۇھەببەت، شەۋقى، ئىشق باغلاش پەرزىدۇر. بۇلارغا ئىلىم كېتىدۇ، بىلىش كېتىدۇ، زور بەدەل تۆلەپ جاپا ـ مۇشەققەتكە چىداپ، نەتىجە ھاسىل قىلىپ، ئالغا قاراپ ئىلگىرلەش كېتىدۇ، تەبئىي ـ پەن ئارقىلىق پۈتۈن بىلىملەرنى ئىگىلەپ زادى قانداق بىر كىتاب قانداق بىر ئىلىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئاللاھنى تونۇتسا، چۈشۈنۈشىنى چوڭقۇر قىلسا، ھىكمەت ـ نېئىمەتلىرىنى بىلدۈرسە، شۇ كىتابنى شۇ بىلىمنى قولدىن بەرمەي پۈرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، بەدەل تۆلەشتىن قەتئىينەزەر ئىجرا قىلىش، مەقسەتكە يېتىش لازىم. ئاللاھنى تونۇشمۇ، ياخشى كۆرۈشمۇ، چۈشۈنىشمۇ، سېغىنىشمۇ، ئىبادەت، زىكرى ـ تەسبىھ ھەممە ئىلمىگە مۇھتاج، ئىلىم بولمىسا، ھېچ ئىش ئاقمايدۇ، شۇڭلاشقا مەن ئاللاھنى ياخشى كۆرگۈچى، ئاشىق بولغۇچىلارنى، قۇرئاننى ھەرخىل تەپسىرلەرنى ھەدىس كىتابلىرىنى، پەيغەمبەرلەرنى، ساھابىلار، تابىئىنلار،

ئەۋلىيالار، شېھىد قەھرىمانلار، ئۇلۇگسىنى، ھەرخىل بىلىم، ئىلىم - پەننى، تەبئىي - پەن كىتابلىرىنى، ئىلغار ئۇسكۇنە، تەجرىبەلەرنى لازىم تۇتۇشنى، تېرىشىشنى كۆپلەپ بىلىم ئېلىپ مۇرادىغا يېتىشنى ئىشلىرىنى يولغا سېلىشنى، ئۆزىنى ئۆزى باشقۇرۇشنى پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرغا پايدا يەتكۈزۈپ، ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا يېتىشنى، ئىبادەت، ياخشى ئەملىنى كۆپ قىلىپ ئاشىق، ئەۋلىيائ بولۇشنى تەۋسىيەقىلىمەن، ۋەسىيەت قىلىمەن.

ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ھىكمەتلىرى، نېئىمەتلىرى، رەھمەتلىرى، پۈتۈن كائىناتتا مۇشۇ بىز كۆرۈپ تۇرغان رەڭلىك كىتابىدا ۋە بىز ئوقۇۋاتقان خەتلىك كىتابىدا ۋە باشقا تەجرىبىدىن ئۆتكەن ئىلىم كىتابلىرىدا پەن بىلىملىرىدە ئاسمان - زېمىندا ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىنتىزام، قانۇن زىچ مۇناسىۋەتلىك شەيئىلەردۇر. بىر خىل تەڭپۇڭدا ئىنسانلارنىڭ ئۆز ۋۇجۇدىدا ھايۋاناتلاردا، ئۆسۈملۈكلەردە ھەرخىل ياڭزىمۇ- ياڭزا، رەڭگارەڭ دۇنيادا مەۋجۇدتۇر، ھەتتا 5000 مېتىر چوڭقۇرلۇقتىكى دېڭىز ئاستىدىمۇ مەۋجۇدتۇر، بۇ ئاساسلىقى مەشھۇر پەيلاسوپ، مۇتەپەككۇرلارنىڭ تىللىرىدا قەلەملىرىدە، كىتابلىرىدا مەۋجۇدتۇر. بىز ۋاقتىنى، پۇرسەت بىلىپ، ھاياتلىقنى غەنىيمەت بىلىپ، ياشلىقنى قەدىرلەپ دەرھال ئاتلىنىپ قولىمىزدىكى ئۇششاق - چۈششەك ئەرزىمەس ئىشلارنى دەرھال تاشلاپ، ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەپ ئاللاھقا، ئاخىرەتكە، ئالدىمىزنى قىلىشىمىز كېرەك. بىز ھىلىھەممۇ بەك كېچىكتۇق، بەكمۇ ئارقىدا قالدۇق، ئىلىمدا، پەندە، ئىدىيىدە، ئىبادەتتە، تىجارەتتە، ھەر جەھەتتىن بەكمۇ ئارقىدا، شۇڭا بىز ھۇشىمىزنى تېپىپ پەيلاسوپلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، قۇرئان، ھەدىس، پەلسەپە قارىشىنى قوللاپ، جاھىل، نادانلىقىمىزنى تاشلاپ، يولىمىزنى قىلىۋاتقان ئىشىمىزنى توغرا دەپ گۇمان قىلىۋەرمەي، دەرھال ئۆزىمىزنى يولغا سېلىشىمىز، بەڭۈش ھاۋايى - ھەۋەس، نەپسىمىزنى باشقۇرۇشىمىز، ۋەھشي ئىشەكتەك ياۋايىلاشقان قەلبىمىزنى تىزگىنلىشىمىز، تاشتەك، ھەتتا چۈيۈندەك قاتقان، كۆمۈردەك قاردىغان قەلبىمىزنى يومشىتىپ، ئېرىتىشىمىز، ئاقارتىشىمىز لازىم. بىز، ئىسلام پەيلاسوپى، ئەللامەنى دېمەكچى.

ئۇ قەلب ئاللاھنىلا ياخشى كۆرسۇن، مۇھەببەتنى ئاللاھقىلا باغلىسۇن، كۆڭلىنى ئاللاھقا بەرسۇن، بىرخىل تەڭپۇڭ، تۇراقلىق ھالدا ھال ۋە كامال تېپىپ، **اللە، اللە، اللە** قىلا ئاشىق بولسۇن، مانا بۇ مۇھەببەت مانا بۇ ئىشىق، خېلى بەڭۈاش ھايۋانىمۇ ئون كۈن باغلاپ قويۇپ، نۇقتىنى ئېلىۋەتسە جايىدا تۇرىدىكەن، كۆنىدىكەن، بىزنىڭ قەلبىمىز ئۇنچىۋالا ياۋايىلاشمىغاندۇ، ئۇنچىۋالا قاتتىق، قارا ئەمەستۇ، تېرىشايلى. بۇ مۇھەببەت ئىشىق توغرىسىدا قۇرئان تەپسىرلەردىن، ھەدىس كىتابلىرىدىن باشقا پەيغەمبەرلەر قىسسىسى، ئۇلۇگسى، ساھابىلار، تابىئىنلار ئۇلۇگسى، ئەۋلىيالار تەزكىرىسى ئۇلارنىڭ ھىكمەتلىك سۆزلىرى ئىش - ئىزلىرى، مەشھۇر پەيلاسوپلارنىڭ، ھۆكۈمالارنىڭ سۆزلىرى، مۇتەپەككۇر ئالىملارنىڭ پەلسەپە، كۆز - قارىشى قاتارلىقلار بار. بۇلارغا سەل قارىماي ئىلىم ئىگىلىشىمىز، ئىبرەت ئېلىشىمىز لازىم، مەشھۇر تابىئىنلار ۋە ئۇلارنىڭ دەۋرىدىكى ئەۋلىيالار ئىش - ئىزلىرى بەك مۇھىم، جۈملىدىن ھەسەنۇلبەسرى، ئىبراھىم ئىبنى ئەدھەم، رابىئە بەسرى، خەۋۇاس، شەئرانى سوپىيانۇ سەۋرى 1000 يىل بۇرۇنقى ئىمام غەززالى، يۈسۈپ خاس ھاجىپلاردەك، بۇلار ئەينى چاغدا بۇ مەسىلىنى چۈشىنىشلىك بايان قىلغان، ئىمام غەززالىنىڭ ئىھيائىدا ۋە باشقا كىتابلىرى بار، يۈسۈپ خاس ھاجىپ «قۇتادغۇبلىك»، بولۇپمۇ زاھىدلىق قىسمىدا ئۇدغۇرمش بايان قىلىنغان،

پادىشاھ، ۋەزىرمۇ قايىل بولىدۇ، شام تەرەپ كىتابلىرى قاتارلىقلار، نۇرغۇن ئەسەر بار. جۈملىدىن تەنتاۋى، «كىتابۇلئەرۋاھ»نى يازغان، ئۇلارنى بىر - بىرلەپ ئوقۇپ، يول تېپىشتۇرۇلارنى سورايمەن، تەبئىي - پەن كىتابىنىمۇ ئوقۇپ ئاللانىڭ قۇدرەت، ھىكمەتلىرىنى چۈشىنىۋالار.

قىزىقارلىق بىر ھىكمەت

بىز يۇقىرىدا ئىنسانلارنى ھەممە جەھەتتىن ئالەملەرگە ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرگە ئوخشاشتۇقان، ئەمدى بىز ئىنسانلارنىڭ 109 ئىلىمىنت، ماددىلارغا ئوخشاشپ كېتىشىگە قاراپ باقايلى، ئادەملەرنىڭ ئەسلىي ئادەم ئاتا ئىدى، كېيىن ھەۋۋا ئانا بىلەن كۆپەيدى، ھازىر بولسا، بىر تال ھۈجەيرىدىن ئىنسانلار ھەرخىل ئەزالىق ئادەمگە كۆپىيىۋاتىدۇ، بۇ خۇددى بارچە ماددىنىڭ ئەسلى زەررىچە، نۇر، ھارارەت بولغانغا، كېيىن نۇرغۇن ماددىلارغا كۆپىيىشكە ئوخشاش ئىنسانلار پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ، ئۆزگىرىدۇ، يوقىلىدۇ، ئەمما ئۇنىڭمۇ ماددىسى، روھ يوقالمايدۇ. خۇددى شۇنىڭدەك ماددىلارمۇ پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ، ھەرخىل ئۆزگىرىدۇ، بىرخىل شەكىلنى يوقاتسا، يەنىلا ئەسلىي ماددا ھالىتىدە قالىدۇ، ھەر ئىككىلىسى ھادىسە، پەيدا بولغان بۇلارنى بىر ئاللاھ پەيدا قىلغان، ئىنسانلار ئىچىدە 1000دىن بىرى ئالاھىدە چىقىدۇ، قىممەت قارىشى يۇقىرى، زور پايدا يەتكۈزىدۇ، بۇ خۇددى گۆھەر مارجان، ئالماس، مەرۋايىتتۇر، ئىنسانلار ئىچىدە بولمىسا بولمايدىغان ئىشلار، يۈرۈشمەيدىغان ئالاھىدە مۇھىم شەخسلەر بولىدۇ، بۇلار خۇددى تائامنىڭ تۇزىدەكتۇر. مۇلايىم، ياۋاش - يۇمشاق، پايدا بىرىدۇكى زىيان سالماس، ئىسلامدىكى كىشىلەرمۇ ۋە باشقىلارمۇ پايدا ئالىدىغان ئىنسان بار، بۇ خۇددى ئالتۇندۇر. دائىم زىيانلىق زەھەر، زەھەر يەتكۈزىدىغان ئىنسان، كاربون (Ⅳ) ئوكسىد، سىبسق گاز، زەھەرگە ئوخشاش، مەلۇم بىر نەرسىنى شەكىللەندۈرگەن ماددا كېيىن ئارغىنا باشقا ماددا ئارىلاشسا كۈللى ئۆزگىرىپ كېتىدۇ، خۇددى شۇنىڭدەك ئىنسانلارمۇ ئازتولا نەپ ئالسا، باي بولسا، قولىغا پۇل كىرسە، ئۆزگىرىپ كېتىدۇ.

ئىنسانلار ئىچىدىكى بېخىلنى ھەممىمىز چۆيۈنگە ئوخشۇتىمىز، ئىنسانلار ئىچىدىكى گەپ ئاڭلىماس، ئۆزگەرمەس بىرخىل تۇرىدىغان، دەمال ئۆزگەرگەندەك قىلىدىغان ئەمما ئەسلىگە قايتىدىغان ئىنسان خۇددى پولات سىم ئىگىپ قويساڭمۇ يەنە جايىغا قايتقانغا ئوخشاش، ھەممە ئىنسانلار بىلەن چىقىشىپ ھەرقانداق شارائىتقا ماسلاشقان ئىنسان خۇددى ئوكسىگېندەك بولىدۇ، ھەممىنى پايدىدا مەنپەئەتلەندۈرىدۇ. ئىنسانلار ئىچىدە پايدىدا ھەمكارلىشىدىغان يارەم بېرىدىغان كىشى بار، ئوكسىگىنىڭ يارەمچىسى ھەمكارلاشقۇچىسى شۇ ئارقىلىق سۇ ھاسىل قىلغان، ھىدروگېندۇر. بۇ ھىدروگېن ئوكسىگىندىن ئايرىلسا زەھەرگە ئايلىنىدۇ، شۇنىڭدەك ھېلىقى ئىنسانمۇ يارەمچىسىدىن ئايرىلسا زەھەرلىك مەخلۇققا ئۆزگىرىدۇ. كۆچمەن چارۋىچىلار خۇددى قۇمغا ئوخشايدۇ، بىر يەردە مۇقىم تۇر دىسە تۇرسا، يۆتكەلگىلى ئۇنىمسا كىشىلەر خۇددى ئۇيۇپ قالغان قوغۇشۇن ياكى ئېغىر تاغ، تاشقا ئوخشاش، ئازغىنا شىلاپ قويسا، قۇتۇرتىپ قويسا، ئۆزگىرىدىغان، ئىتتىك ئاچچىقى كېلىدىغانلار، چېچىلىدىغان ئىنسانلار خۇددى ئوت يانىدىغان گۈڭگۈرت، فوسفور، كالىغا ئوخشاش. كېلىشكەن جۈپلەر خۇددى كۆز بىلەن سۈرمىگە، قۇلاق بىلەن ئالتۇن، زىرىگە، ياقۇت كۆز بىلەن

ئالتۇن ئۇرۇلمايدۇ. ئىلىم - مەرىپەت بىلەن شۇغۇللىنىپ ئۆزىگە، خەلقىگە پايدا بەرگۈچى خۇددى قۇياش نۇرى دىمەكتۇر.

بىر ئۆمۈر زالالەتتىن چىقماس كىشى ۋە ئۇنىڭ قەلبى قاپقارا، كۆمۈرگە ئوخشايدۇ، بۇنى ئاقارتىش ئۈچۈن ئاللاھنىڭ ئىشقى - ئوتى لازىمدۇر. ئىشلىرىدىن سۈسلاشقان كىشى ۋە ئۇنىڭ قەلبى دادلاشقان تۆمۈردەكتۇر، ئۇنى قۇرئان ھەقىقەت تازىلايدۇ. قاراڭغۇ زۇلمەتتىن، ھىدايەت بىلەن يول باشلىغۇچى خۇددى ئادەم مېڭىسىدىكى ھۈجەيرىگە يورۇقلۇق بەرگۈچى فوسفوردۇر. شېرىن سۆزلىرى ۋە گۈزەل ئەخلاقى بىلەن ئۆزىگە جەلىپ قىلار كىشى خۇددى ماگنىتتۇر، كىشىلەرگە زىيان سالىدىغان، پاراكەندە قىلىدىغان كىشى، خۇددى كەڭ - كۆلەملىك قىرغۇچى يادرو بومبىسىدۇر. ئۆيمۇ - ئۆي، يۇرتمۇ - يۇرت، دۆلەتمۇ - دۆلەت گەپ سۆز توشۇيدىغان، چېقىمچى خۇددى رادىئو - تېلېۋىزور دولقۇنلىرى، ئاۋاز توشىغۇچى، سۈرەت توشىغۇچى زەررىچىلەردۇر.

باشقىلارنى ئۆز تېنى، جېنى بارلىقى بىلەن قوغدايدىغان كىشى خۇددى ئوق ئۆتمەس كىيىم، قىشلىق خۇرۇم چاپان ۋاھاكازالار، ئىنسانلاردىكى زىننەت، گۈزەللىك خۇددى ئۆسۈملۈكتىكى خىلروفىللاردۇر. خۇددى گۆھەر، ئالتۇن، رودا قاتارلىقلار يەر ئاستىدا باسۇرۇلۇپ قالغاندەك ئاجايىپ مۇھىم شەخسلەر باسۇرۇلۇپ قالدى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئاشۇ ئۆتكۈر مۇتەپەككۇرلارچە كۆز قارىشى بەزىلەر دائىم يۇقىرى ئۆرلەشنى خالايدۇ، بۇلار خۇددى گاز، ھاۋا، شامالدۇر، ئادۆۋكاتلار خۇددى، بور، تۇلىياۋ، گەجدۇر، بىردەم بىرخىل بىردەم بىرخىل ئىككى يۈزلىمە ئىنسان خۇددى قايسى ماددا بىلەن بىرلەشسە خىل كېلىدىغان ئازوت، ئوكسىگېن، سېخي كىشى شامالغا ئوخشايدۇ، كىشىلەرنى ياخشىلىققا بۇيرۇپ ئۆزى ئەمەل قىلمايدىغان كىشى، شامغا ئوخشايدۇ، باشقىلارغا مەنپەئەت بېرىدۇ، ئاخىرىدا ئۆزى كۆيۈپ تۈگەيدۇ. كىچىككىنە ئىشقا چېچىلىپ، ئاچچىقى كېلىدىغان كىشى، خۇددى قۇرۇپ قالغان قاخشال ئوتۇندەك تېز كۆيىدۇ، ئېچىنىشلىق كۈنلەرگە قايغۇ - ئەلەم، ھەسرەت، ئازابقا بەرداشلىق بەرگۈچى خۇددى پولات تاۋلاش ئوچىقىدۇر، قاتتىق سوراققا چىدىغۇچى، تەھدىد تەسرى قىلماس مۇستەھكەم تۇرغۇچى خۇدى قىزىققلىق، ئىسسىقلىق ئۆتكۈزمەس، چوڭ مولكۇللىق ماتېرىيال، ئۆزى چىڭ تۇرۇپ باشقىلارنى كۆيدۈرمەيدۇ. خېمىيە دەرسلىك كىتاۋىنىڭ مۇقاۋىسىدىن كۆرۈلۈڭ. ئازغىنا ھادىسىگە ئۇچراپ چىدىمايدىغان ئۆزىنى باشقىلارنىمۇ ھالاك قىلىدىغان كىشى، تاپا - تەنچى كىشى، رېئاكسىيە بېرىدىغان دورىغا ئوخشاش، تېنچ تۇرسا گەپ يوق بولمىسا چوڭ زىيان سالىدۇ، ئازغىنا ئىشنى كۆپەيتىپ ئوت قۇيرۇقلۇق قىلىدىغان ئاخىرىدا زور زىيان سالىدىغان كىشى خۇددى زەھەرلىك ئاتوم، ۋىرۇس بومبىسىدۇر.

ئازغىنا پايدا - مەنپەئەتنى دەپ مايىل بولۇشى، ئۆزگىرىدىغان، سۈيۈلۈپ كېتىدىغان كىشىلەر، ئاسان ئېرىيدىغان ماددا خالاس، خۇددى بىڭگۇر. بۇلار مېنىڭ شەخسى كۆز قارىشىم خاتا بولسا تۈرۈتۈپ قويۇشۇڭلارنى سورايمەن، ئەبۇ مۇھەممەد ئىمىن.

خۇلاسە، ئىنسانلار ئاساسەن ئالەمگە، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ھەتتا ماددا، ئىلمىيەتقا ئوخشاپ كېتىدۇ، مانا بۇ ئاللاھنىڭ رەھمانىتائالانىڭ يارىتىشىدا ئىنگىز - پەسلىكنى كۆرمەيسەن، (مَاتَرَى فِى خلق الرحمن من تفا وت) (سۈرە مۈلۈك) دىگەن ئايەتنىڭ ھەقىقىتى، ئاللاھ پۈتۈن مەخلۇقنى بىر - بىرىگە ماس كېلىدىغان، چىقىشىپ ئۆتىدىغان، ئىتتىپاقتا كېلىدىغان، بىر - بىرىدىن

پەرىقلەنمەس ئايرىلسا ھالاك بولىدىغان قىلىپ ئاجايىپ ماس، تەڭپۇڭلۇق، ئىنتىزام، قانۇن ئۈستىدە ياراتتى، ئىنسانلارمۇ ئاشۇ ئىنتىزام، قانۇنغا بويسۇنىدۇ. ئۇنداق بولمايدىكەن پۈتۈنلەي ھالاك بولىدۇ.

ئاللاھنىڭ «قۇرئان» دىگەن بۇ قانۇنى، كائىنات قانۇنىنى پۈتۈنلەي ئوخشاش ماس كېلىدۇ، زىت ئەمس، قانداقمۇ سۆزى بىلەن دەستۇر قانۇنى بىلەن قىلىقى، ئالەم قانۇنى، زىت بولسۇن (خىلاپ بولسۇن)، شۇڭا، ئاللاھ ئىنسانلارنى بۇ دۇنيادىكى ھالىتىنى كۆپىنچە ئۆسۈملۈككە ماس قىلىدۇ، بۇنداق قىلىش، پۈتۈن كائىناتنى چۈشەنسۇن، ھەقىقەتنى ئادىل قانۇننى تونۇپ يەتسۇن، مەڭگۈ ئاخىرەتكە تەييارلىق قىلسۇن ئۈچۈندۇر، شۇڭا، بىزمۇ ئىنسان خۇسۇسىيىتىنى ماددىلارنى ئوخشىتىش بىلەن ئىنسانلار نەزىرىنى تەپەككۇرىنى، ماددىلارغا، ئالەم قانۇنىغا، ئىنتىزاملىرىغا مايىل بولدۇق، شۇ تەرەپكە بۇرىدۇق. شۇنداقلا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ، مەخسىدى تەبئىي - پەننى، بارچە بىلىمنى ئىگىلەپ ئاللاھنىڭ سۈپىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى، ئادىل قانۇننى تونۇشتۇرۇش، ئاللاھقا ئاشىق قىلىش، قەلبىنى ئارام تاپقۇزۇش، ئۆزىگە بارچە خەلقكە، پۈتۈن دۇنياغا، مەنپەئەت، پايدا يەتكۈزۈش، پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلار، دۆلەتلەر، مىللەتلەر، ھەرخىل دىندىكىلەر، تېنچ - ئىتتىپاق، خاتىرجەم تۇرمۇش ئۆتكۈزۈشكە تېرىشىش، ئەمما ھاكىمىيەتنى، ھوقۇقنى، قانۇننى ئاللاھقىلا تاپشۇرۇپ بېرىش، شۇ چاغدا ئىش نورمال جايىغا چۈشۈپ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختلىك تىپتېنچ ياشاش، قائىدە - قانۇنلىرىنى كۆرسىتىدۇ، بارچە مۇراد - مەقسەد، ئارزۇ - ئارمانلار خالىس مۇھەببەت، ئىشق - ئىشتىياق، بىر ئاللاھقىلا، ئامىن!

ئالتە بۇرجەك قار

بسم الله الرحمن الرحيم

ئاللاھتائالا سۈرە بەقەرنىڭ بىشىدىكى «ا ل م» بىلەن 258 - ئايەتكە يەنى ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسى بولغان تەۋھىد ئىلمىگە ئىشارەت قىلغان، (أَلَمْ تَرَالِي إِلِي ٱلَّذِى حَآجَّ إِبْرَٰهِم) الم↔ الم دەلمۇ - دەل ئىشارەتتۇر.

بۇ ئايەتتە، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىر دىنسىز ئۈستىدىن ئاللاھنىڭ قۇدرىتى قۇياشنى دەلىل قىلىش بىلەن مۇنازىرىدە غالىپ كەلگەن. شۇ ئارقىلىق ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىگە چاقىرغان، بۇ ئايەتتىن مەلۇم بولىدۇكى، تەۋھىدنى بىلىش ئۈچۈن ۋە باشقىلارنى چاقىرىش ئۈچۈن مول بىلىم بولمىسا بولمايدۇ، «ا ل م» دەل مۇشۇنىڭغا ئىشارەت قىلغاندۇر.

بۇنى، ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، دۇنيا ئاخىرەتلىك بىلىمنى ۋە ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكنى تەۋھىدنى كۆرسىتىدىغان شۇنداقلا خىمىيە، فىزىكا ئىلمىنى ئىشارەت قىلغان، 259 _ 260 ـ ئايەتلەردە 261 - ئايەتتىمۇ كەلتۈرگەن. 259 ـ ئايەتتە ئاللاھ ئۇزەيىرنى 100 يىل ئۆلۈك قويۇپ ئاندىن تېرىلدۈرگەن، ۋە ئىشكىنىمۇ چىرىپ كەتكەن سۆڭەكلىرىگە، گۆش كىيدۈرۈش ئەھۋالىنى كۆرسىتىش بىلەن تېرىلدۈرگەن، بۇ ئەھۋالنى ئۇ ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن. 260 - ئايەتتە بولسا، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام تۆت قۇشنى قاتتىق چاناپ پارچىلاپ تۆت تاغ چوققىسىغا ئېلىپ چىقىپ قويۇپ، ئاندىن ئاللاھ ھەرقايسى قۇشنى ئۆز قېنى، ئۆز پېيى، ئۆز سۆڭەك، گۆش، قاناتلىرىنى ئۆز

جايغا ئاپىرىپ تېرىلدۇرۇپتۇ، بۇنىمۇ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈتۈپ تۇرىدۇ. ئاخىرقى ئايەتتە بولسا، 100 تال دان چىقىرىدىغان ئۆسۈملۈك سۆزلىنىدۇ، بۇ ئايەتلەر ئاللاھنىڭ بارلىقىنى بىرلىكنى تەۋھىدىنى كۆرسىتىدۇ، ئاندىن قىيامەت كۈنى ئۆلۈكلەرنى شۇنىڭدەك تېرىلدۇرۇشكە دەلىلدۇر، شۇنىڭ بىلەن بىرگە بۇ ئايەتلەر خىمىيە، فىزىكىلىق ئىشارەتتۇر، چۈنكى، بۇ ئايەتتە ماددىلارنىڭ پارچىلىنىشى ۋە يەنە مۇرەككەپ تەركىب تېپىشى كۆرسىتىلگەن.

ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىشەك مادىسىدەك 100 يىل تۇرسىمۇ قۇشلارەك بىر - بىرىگە ئارىلاشسىمۇ ئۆز ھالىتىنى ساقلىغان، ئەسلا يوقالمىغان، يەنە ئاخىرىدا قۇدرەت، كۈچ بىلەن ئەسلىگە كەلگەن، ئۆز قولى بىلەن ئارىلاشتۇرغان، ئاندىن تاغ چوققىسىغا ئېلىپ چىقىپ قويۇشقا ئاندىن ئىنچىكە كۈزىتىشكە بۇيرىغان، ئاخىرىدا تولۇق نەتىجە چىقىرىپ تەۋھىد جەھەتتىن تېرىلىش جەھەتتىن، كۈچ قۇدرەت، ھىكمەت جەھەتتىن قەلبى ئارام تاپقان، مانا بۇ ئىلىمنى ئاللاھ بىزگە سۆزلەپ قىيماتكىچە مەڭگۈ باقى ساقلىغاندۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇشۇ ئايەتنىڭ تەپسىرىدە 242 - 243 - بەتتە خىمىيە، فىزىكا، بىئولوگىيە، ئېلېمېنت جەدۋىلىنى كەلتۈرۈپ، ماددىلارنىڭ ھەرخىل ئالاھىدىلىكى، خۇسۇسىيىتى، تەركىب تېپىشى، يەنە ئاجرىشى قاتارلىق ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دىگەن.

18 گىرام سۇدا 16 گىرام ئوكسىگىن، ئىككى گىرام ھىدروگىن بولىدۇ، يەنى سۇنىڭ 8/9 ھەسسىسى ئوكسىگېن 1/9 ھىدروگىن بولىدۇ، ئەگەر بۇ ئىككىسىنىڭ زەررىچىسىدىن بىر تال زەررىچە كام ياكى ئوشۇق بولسا، ئۇ چاغدا، بۇ سۇ ھالىتىنى ساقلاپ قالالمايدۇ، مانا بۇنى ھەممىنى ئالدىدىن بىلگۈچى، ھەربىر زەررىچە ۋە قۇلاقلارنىمۇ، لەۋھۇلمەھپۇزدا خاتىرلىگۈچى ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان، **(كل شيئى عنده بمقدار)** ئاللاھ مەخلۇقاتلاردىن غاپىل ئەمەس، ئاللاھ ھېسابلارنى ئەڭ تېز ئالغۇچىدۇر، ھەممىسى ئايەت. ئەمەلىيەتتە بىر تامچە سۇدا 1.67×10^{21} دانە سۇ مولىكۇلىسى بولىدۇ، بىر مىليارت ئادەم كېچە - كۈندۈز توختىماستىن بىر مىنۇتىغا 100دىن سانىسا، 30 مىڭ يىلدىمۇ ساناپ بولالمايدۇ، مانا بۇ سۇ مولىكۇلىسى يەنى زەررىچىدۇر، بۇنى ھازىر 100 مىڭ ھەسسە يوغانتىپ رەسىمگە تارتقاندۇر.

سۇدىكى ۋە باشقا ئوكسىگېن، ھىدروگىن چوقۇم كۆيىدۇ، بۇنى تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ خىمىيە دەرسلىكىدىلا تونۇشتۇرىدۇ، خىمىيە، فىزىكا رەسىملىك كىتابلىرى ۋە 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ دىگەن كىتابلاردا بار، خىمىيە قىسمى يەرشارىنى پۈتۈنلەي سۇ ئوراپ تۇرىدۇ، 2/3 قىسمى سۇ ئاشۇ سۇنىڭ 8/9 ھەسسىسى ئوكسىگىن، پەقەت بىر ھەسسىسى ھىدروگىندۇر، ئوكسىگېن كۆيىدۇ، ئوت بولىدۇ، 1400 يىل بۇرۇن يەتتىنچى ئەسىردىلا قۇرئان مۇنداق دىگەن. 81 - سۈرە ئالتىنچى ئايەتتە « **دېڭىزلار ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغان چاغدا**» ئۆز ۋاختىدا رەسۇلۇللاھ بۇ ئايەتنى ئوقىسا كاپىرلار دېڭىزمۇ ئوت بولۇپ كۆيەمدۇ، سۇمۇ كۆيەمدۇ؟ بۇ مەجنۇن ساراڭكەن دىگەن ئىدى، خاتاغا ئۆزگىرىپ قالمايدۇ، مانا ھازىر ئاشۇ سۇنىڭ 8/9 ھەسسىسى بولغان ئوكسىگىن ئوت بولۇپ لاۋۇلداپ كۆيىدۇ، بۇ دەلىل - ئىسپات، خىمىيە دەرسلىكىنىڭ 14 - ، 15 - ، 16 - بەتتە ۋە مۇقاۋىسى رەڭلىك رەسىمى بىلەن كۆرسىتىلگەن، بۇ كەشپىيات 19 - ئەسىردە بايقالغان، ئەمما بۇنى قۇرئان يەتتىنچى ئەسىردىلا سۆزلىگەن، بۇ بىر ھەقىقى مۆجىزىدۇر، ئاللاھۇ ئەكبەر.

يۇقىرقى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي كۆرسەتكەن جەدۋەل، خىمىيىدە ۋە بىئولوگىيە كىتابلىرىدا كۆرسىتىلگەندۇر، بۇ ئىلىمگە قۇرئاندا نۇرغۇن ئايەت ئىشارەتتۇر، مەسىلەن، ئىنسان تاۋاملىرىغا قارىسۇن، نېمىدىن ياراڭغىنىغا قارىسۇن، ئاسمانغا قارىسۇن ۋاھاكازالار. بۇلارنى كىتابدىن كۆرۈپ قۇرئانغا تەدبىقلىيالمىسىڭىز ھەرخىل سىنئالغۇ فىلىملىرىنى كۆرۈڭ، ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، بىئولوگىيە، تۆرەلمە ئىلمى قىسىملىرىنى كۆرۈڭ، ئاللاھتائالا ئىنسانلارنى مۇشۇنداق كاتتا بىلىمگە، زور ئىلىم ـ ھىكمەتكە ئىگە قىلىپ، ئۆز قۇدرىتىنى بارلىقى، ۋە بىرلىكىنى قىيامەتنى بىلدۈرىدى، بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى ئىنسانلارغا ئاللاھنىڭ بارلىقنى، بىرلىكىنى، قۇدرەت كۆچىنى، ھىكمەت ـ رەھمەتلىرىنى بىلدۈرۈپلا قالماستىن، تېببىي پەندە ۋە باشقا خىمىيىلىك قۇرال ئىلىملىرىنى بىلدۈرۈشتۇر. ئەمما ھازىرقى نادان، جاھىل، ئەمما ئۆزىنى ئىسلام ئالىملىرى دەپ نام ئالغان كىشىلەر بۇنى بىدئەت، ھارام دەپ كىشىلەرنى بۇ ئىلىمدىن توسىغان، ئاخىرىدا ياۋروپا تاجاۋۇزچىلىرى تەرىپىدىن قاخشاتقۇچ زەربە يەپ ھالاك بولغاندۇر. بۇنداق خۇراپىي كۆزقاراش، ھىلىھەممۇ يوق ئەمەس، بۇلار ئاللاھنىڭ سۆزى بىلەن قىلىقى، بىرلىكى، ئالەم قانۇنى، قۇرئان قانۇنىنىڭ بىرلىكىنى بىلمىسە كىرەك؟

ھازىر ئىسلام دۆلەتلىرى بۇ ئىلىمگە كۆڭۈل بۆلگەن بولسىمۇ، لېكىن بەكلا كىچىككەن ئىدى، ئاددى بىر مىسال 2003 ـ يىل 4 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنى ئامېرىكا، ئەنگلىيە بىرلەشمە ئارمىيە ئىلغار باشقۇرۇلىدىغان بومبا، ئايروپىلان، تانكا، ئاۋىياماتكىلارنى ئىشقا سېلىپ، ئىراق ھاكىمىيىتىنى كەڭ ـ كۆلەملىك قىرغۇچى قۇرال ياساشقا ئۇرۇنغان دېگەن، بانا ـ سەۋەب بىلەن ئاغدۇرۇۋەتكەن، مانا ھازىر، ھىلىھەممۇ ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، رەھمەت، شەپقەتلىرىنى تونىماس، مۇشۇنداق ئىلمىي ھەقىقەتنى تونىماس، ئەمما ئۆزىنى جاھانىنىڭ پەيلاسوپى، ھۆكما، ئۆلماسى دەپ چاغلايدىغان پەتۋاچى موللىلار يوق ئەمەس، ئۆز ۋاختىدا ئابدۇقادىر دامواللامنىمۇ ئاشۇنداق خۇراپىي داشقاللار ئۆلتۈرۈۋەتكەن، سەۋەبى سەن بېكىلىقنى ئېلىپ كەلدىڭ، دىنسىزلارغا مايىل بولدۇڭ ۋاھاكازالار.

ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، بۇنداق ئىلمى ئىشارەتلەر بەك كۆپ بىز بۇنى تەپسىلىي بىر ـ بىرلەپ سۆزلەيمىز، تەبئىي ـ پەننىڭ ئەڭ توغرا مۇكەممەللىرىنى قۇرئانغا بويسۇندۇرىمىز. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 1932 ـ يىللا «ا ل م» نىڭ سىرلىق ئىشارىتىدىن بۇ ئىلمىي ھەقىقەتنى تاپقان، ئەسلىي پۈتۈن بىلىمنىڭ تەرەققىياتىنىڭ كەلگۈسىدىكى يېڭى كەشپىياتنىڭ ئاساسىي مەنبەسى، خەزىنىسى، قۇرئان ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەن، بىز بولساق ھازىرغىچە ئەسھابۇلكەھىپدەك ئۇخلاۋاتىمىز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 247 بەتتىن 253 ـ بەتكىچە ئۇزىيىر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشكىگە ئوخشۇتۇپ، پاقا ئۇستىدە تەتقىقات ئېلىپ بارغان، پاقا ئەمەلىيەتتە نۇھ ئەلەيھىسسالام كېمىدە بىر جۈپ ئېلىۋالغاندىن باشلاپ بار ئىدى، بۇنىڭ تۈرلىرى بەك كۆپ، پاقا سۇغۇق قانلىق، ئومۇرتقىلىق ھايۋان بولۇپ، سۇ ھاياتلىقىدىن، قۇرۇقلۇق ھاياتلىقىدىن سانلىدۇ. پاقا سۇ ئىچىدىمۇ بېلىققا ئوخشاش خارتومىدىن تىنالايدۇ، تەنلىرىدە، تېرىسىدە ھاۋا ئۆتكۈزلەيدۇ، ئوكسىگېن سۈمۈرىدۇ، قۇرۇقلۇقتا بولسا، ئۆپكىدە تىنىدۇ، نەپەس ئالىدۇ، ئۇنىڭ چىشسىز سۇ كۆلچەكلىرىگە تۇخۇم تۇغىدۇ، دەل شۇ مەزگىلدە ئەركىگىمۇ ئىسپىرما قۇيۇپ بېرىدۇ ـ دە چاڭلىشىشقا يېتىدۇ، يەر ئاستىدىن، تاش تېگىدىن، لاي قېتىدىن ئىككى ھەپتىدىن كېيىن تۇخۇم چېقىلىپ قۇمۇچاق چىقىدۇ، بۇ قۇمۇچاق

ئەمەلىيەتتە پاقىغا زادى ئوخشمايدۇ، بۇ مەخلۇق سۇ يۈزىدە ئۈزۈپ يۈرۈپ ئۆسۈملۈك ۋە باشقا ئۇششاق قۇرۇتلارنى ئىستېمال قىلىپ يوغىناپ ئۆستۈرۈلىدۇ، ئاستا ـ ئاستا ئالدىغا، ئارقىغا پوت، قول شەكىللىنىدۇ، ئىچىگە بولسا ئۆپكە، يۈرەك ئىچكى ئەزاسى يېتىلىدۇ، بۇ ئەھۋال ئۈچ ئاي داۋام قىلىپ، مۇكەممەللىشىدۇ، بىر پاقا ئادەتتە 1000 دىن 2000غىچە تۇغۇم تۇغىدۇ، بۇلار قۇرۇقلۇقتىمۇ بالىلىرىنى يېتىشتۈرىدۇ، بۇلارنىڭ رەسىملىرى 250 ـ 251 ـ بەتتە، 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ ھايۋان ئىلمى قىسمىدا بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ بۇ تەتقىقاتىنى كەلتۈرۈشى ھەم دېگىز ھەم قۇرۇقلۇق ھايۋاناتلىرىنى، ھاشارەتلىرىنى تەتقىق قىلدۇرۇش، چۈنكى، ئايەتتىمۇ ئىشەك قۇرۇقلۇق ھايۋىنى قۇشلار بولسا ھاۋا، قۇرۇقلۇق ھايۋاناتلىرىدۇر، بۇ ئايەت ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئۈچى بىرلەشكەن، بىئولوگىيىگە ئىشارەتتۇر، بۇندىن كېيىن كەلگەن ئىلىم ـ پەن كەشپىياتىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، چۈنكى، ئۇ بىلىمىۋ ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكتە ياكى ئالەم بوشلۇقىدا بولىدۇ، ئەلۋەتتە شۇ ئارقىلىق ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى تونۇش، پۈتۈن ھادىسىنى پەيدا قىلىش، ئاللاھنىڭلا ياراتقانلىقىنى تونۇش، قىيامەتنىڭ راست بولىدىغانلىقىغا قەتئىي ئىشىنىش لازىمدۇر. پۈتۈن دۇنيانى تەرەققي قىلدۇرۇش زۆرۈر، پەرىزدۇر، بۇ توغرىسىدا بىز يەنە كېيىن سۆزلەيلى، ھازىر بولسا، يۇقىرقى ئىككى ئايەتتە قىيامەتنىڭ مەۋجۇدلىقىغا، روھنىڭ مەڭگۈ يوقالماسلىقىغا، ئىنساننىڭ چوقۇم تىرىلىدىغانلىقىغا دەلىل بار، پەرىشتە، جىنلارمۇ شۇنداق، ۋە قۇرئاندەك ئۇلۇغ مۇقەددەس، ئۆزگەرمەس كىتابتىن نەقلي دەلىللەر، ئەقلي دەلىل بولسا، ئىككى، بىرىنچى پەيلاسوپ، ئالىم، ئىبنى مەكسۇييە ئۆز كىتابىدا مۇنداق دىگەن: روھ چوقۇم مەۋجۇد، بۇنىڭ دەلىلى چۈش كۆرۈش، روھ جىسىم ئەمەس، ماددا ئەمەس، ئۇ مۇرەككەپ ئەمەس، ھەم پارچىلانمايدۇ، ماددا مۇرەككەپ بولىدۇ، يەنە پارچىلىنىدۇ، ئەمما يوقمايدۇ يۇ، روھ قانداق يوقسۇن؟ ماددا بىر نەچچە خىل رەڭنى ياكى شەكىلنى بىرلا ۋاقىتتا قوبۇل قىلالمايدۇ، بىرنى بۇزۇپ يەنە بىرىنى قوبۇل قىلىدۇ. ئەمما روھ ھەممىنى قوبۇل قىلالايدۇ، شۇنداقلا پارچىلانمايدۇ، مۇرەككەپمۇ ئەمەس بۇ مەڭگۈلۈكتۇر، بۇ سۆزلەر مەشھۇر پەيلاسوپ سوقراتنىڭ سۆزىگە ئوخشايدۇ. ئۇمۇ مۇنداق دىگەن: جان دىگەن بۇ روھ كۆزگە كۆرۈنمەس بىر جەۋھەردۇر، ئۇ جىسمنىڭ تەبىئىدە ئەمەس، چۈنكى، جىسىم بەش سەزگۈ ئەزا بىلەن بىلىنىدۇ، روھ بۇنداق ئەمەس، ئۇنداق بولغانىكەن، ئۇ روھ مۇرەككەپ ئەمەس، ئەسلىسىدۇر. چۈنكى، مۇرەككەپلىك جىسمنىڭ، ماددىنىڭ ئىشى، بۇ پارچىلىنىدۇ، روھ بولسا بۈيرۈغۇچى ئاملىدۇر، تەن بولسا بۈيرۈلغۇچى روھ، ساماۋى، ئىلاھي ئىش بۈيرۈغۇچى بولىدۇ، تەندەك ماددا جىسىملار تۆۋەن تەبىقىدە بۈيرۈلغۇچىدۇر، ئۇنداقتا روھ زاۋال تاپمايدۇ، بۇ دۇنيادا ھەممە نەرسە زىتىغا ئەگىشىۋاتىدۇ، يوقىلىش، كېلىش، يەنە كېتىش، كېسەل، ساق ئاز ـ كۆپ دىگەندەك، ئۇنداقتا بىز چوقۇم يەنە تىرىلىشىمىز لازىم دىگەن. ئۇ ئاللاھنى، روھنى، تىرىلىشنى ئىسپاتلىغاندۇر، چۈنكى، ئۇ ئەسلي ھەقىقەتتۇر.

پەيلاسوپ ئىبنى سىنا، «ئىشارەت» دىگەن كىتابىدا مۇنداق دىگەن: روھ چوقۇم مەۋجۇد، بولۇپمۇ تەندىن باشقىدۇر، ھەربىر ئىنسان بۇنى ئوبدان بىلىدۇ، بۇنىڭ ئاددي دەلىلى بىر ئىنساننىڭ ئىككى قولى، ئىككى پۇتى كېسۈلسە، يەنە ئۇ مەن ـ مەن دەيدۇ، تىرىسى سويۇلسە يەنە ئۇ

مەن - مەن دەيدۇ، چىرايى بۇزۇۋېتىلسە يەنە ئۇ ئۆزىگە، ئىچىگە ئىشارەت قىلىپ مەن - مەن دەيدۇ، ئىچكى ئەزايىدىن ئۇنىڭ خەۋىرى يوق بولسىمۇ، يوق قىلىنسىمۇ جان، روھلا بولىدىكەن ئۇ يەنىلا مەن - مەن دەپ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ، ئەمەلىيەتتە كىسىپ تاشلانغان ئەزاسىنى كۆرسە نېمە دەيدۇ، يەنىلا ئۇ ئۆزىگە مەن - مەن يەنى مەن دەيدۇ. ئۇنداقتا ئۇ دەل ئاشۇ ئەزادىن ئايرىم روھ، جان شۇ ئىچكى ۋە تاشقى ئەزادىن باشقا بىر جەۋھەر دىگەن.

ھازىر زامانىۋى ئۇسكۇنە ئارقىلىق ياكى ئۈيقۇسىز قويۇش بىلەن ئۇنىڭ يەنە جىنايەتچىنىڭ روھى قەلبىنى ئىگىلەپ، دىلونى پاش قىلىۋاتىدۇ، بۇمۇ روھقا دەللىدۇر، ۋە باشقا روھ توغرىسىدا بىز يۇقىرىدا دىگەندەك روھنى ھازىر قىلىش ئىشى تەنتاۋى بۇ مەسىلىنى «كىتابۇلئەرۋاھ»دا سۆزلىگەن، ئۆزىمۇ ئىمام غەززالىنىڭ روھىنى ھازىر قىلغان، بىزمۇ قۇلاق بىلەن ئاڭلىدۇق، روھ چوقۇم مەۋجۇدتۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتاۋىنىڭ 283 - بېتىدە، ئاللاھ تاقەت قىلالمىغان ئىشقا بۇيرىمايدۇ، دەل ئەكسىچە تاقەت قىلالىسلا بۇيرىماي قويمايدۇ دىگەن. سۇرە بەقەرەنىڭ ئاخىرقى ئايىتىنىڭ مەزمۇنى بويىچە ھازىر مۇسۇلمانلارغا ۋاجىپ بولىدىغان ئىشلار بەلگىلەنگەن.

بىرىنچى، تەۋھىد، ئىلاھىۋىناسلىق ئىلمى كالام، بۇنىڭ دەللىل - ئىسپاتلىرى، قۇرئان، ھەدىس، ئىجتىمائىي قىياس، نەقلى ئەقلى دەللىل كۆپىتۇر.

ئىككىنچى، تەپەككۇر، ئىبادەت بۇمۇ يۇقىرىقىغا ئوخشاش دەللىگە تولغان.

ئۈچىنچى، سۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشىمۇ بۇنىڭ دەللىلى، يەنە ھاياتلىقنىڭ ئاساسى.

تۆتىنچى، كان - كارخانا قۇرۇلۇشى ۋە باشقا سانائەت.

بەشىنچى، ئېنېرگىيە قۇرۇلۇشى، نېفىت ئىلمى قىسمى، كۆمۈر، توك قاتارلىقلار.

ئالتىنچى، ھاۋا تەرەققىياتى، ئۇچقۇچىلىق، ئالەم قاتنىشى.

يەتتىنچى، سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇلۇشى، خۇمدان قاتارلىقلا.

سەككىزىنچى، قۇيمىچىلىق، پولات تاۋلاش، ئەينەكچىلىك، زەرگەرلىك قاتارلىقلار.

توققۇزىنچى، باغۋەنچىلىك، زىرائەت، ئۆسۈملۈك ئىلمى قىسمى.

10. توقۇمىچىلىق، كىيىمسازلىق

11. چارۋىچىلىق، باقمىچىلىق، ھايۋان ئىلمى قىسمى.

12 تىرە، خۇرۇم، يۇڭ، قاسساپچىلىق، گۆش پىششىقلاش ئىلمى.

13. جىك، تارازا، كەمچەن، ئۆلچەم ئىلمى

14. ماتىماتىكا ئۇچۇر ئىلمى، خىمىيە، فىزىكا، بىئولوگىيە، ئاسترونومىيە، مۇھىت، گىئولوگىيەلەر.

يۇقىرقىلارنىڭ ھەممىسى ئىنسانلار ھاياتىغا مۇناسىۋەتلىك، بىمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەككە مەركەزلىشىدۇ. تۇرالغۇ جاي، ھەرخىل تەرەققىياتلار. بۇنىڭ قۇرئان، ھەدىسدە ئاساسى كۆپ، بۇلار پەرىز كۇپايە، بۇنىڭدىن باش تارتىپ بولمايدۇ، بۇ بىلىملەردە باللىرىمىزنى ئوقۇتۇشىمىز، ھەتتا چەت دۆلەتلەردە ئوقۇتۇشىمىز لازىم. گەپ بىلىم ئېلىشتا ئەمەس، ئۇنى نەگە ئىشلىتىشتە، خىزمەت قىلىشتا، زادى كىم ئۈچۈن؟

ئاللاھ رازى بولىدىغان دۇنيا - ئاخىرەتلىك، ئىنسانلارغا بەخت ئېلىپ كېلىدىغان ئىش بولسا،

مۇتلەق دۇرۇس، ئاللاھقا، دىنغا، ئىمانغا زىت بولسا، ئۇنداقتا پۈتۈن دۇنيانى ئىمانغا تەڭ قىلغىلى بولمايدۇ. دۇنياغا تۇرۇپ ئاخىرەتنى تاشلىغىلى زادى بولمايدۇ. پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ ئۈيقۇسىنى ئېچىپ، غەپلەتتىن ئويغىنىپ، ئالغا قاراپ ئىلگىرلىشىنى، تەرەققي قىلىشىنى، قەلبىنى دۇنيا - ئاخىرەتلىك خاتىرجەم قىلىشىنى، ئاللاھنى رازى قىلىپ، مۇراد - مەقسەدىگە يېتىشىنى سورايمەن، ئامىن!.

مىلادىيە 1923 - يىلى 8 - ئاي، 80 يىلدىن كېيىن تەرجىمىسى، 2003 _ 4 - 16 - كۈنى، سۈرە بەقەرەدىن تاللانما تۈگىدى.

(ال عمران) سۈرە ئال ئىمراندىن تاللانمىلار

بسم الله الرحمن الرحيم

ا ل م توغرىسىدا

بۇنىڭغا ئوخشاش مۇتاشابىھ ئايەت، تاۋۇش، ئۇرۇلۇك ھەرپلەر 29 سۈرىنىڭ بېشىدا كېلىدۇ.

بۇ ئايەتنىڭ تەپسىرىدە ئالىملار ئىككى خىل كۆز قاراشتا. بىرىنچىسى، ئۇلار بۇ ئايەتنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ئىنسان بىلمەيدۇ دېگەن. ئىككىنچى، بۇ ئايەتنى ئىنسانلار چوقۇم چۈشىنىدۇ، بىلەلەيدۇ، ئاللاھ قۇرئاندا بىز قۇرئاننى سىلەرنىڭ چۈشىنىشىڭلار ئۈچۈن ئەرەب تىلى قىلىپ چۈشۈردۇق دېگەن، ئەلۋەتتە بۇ ئايەتمۇ ئەرەب تىلىدىكى ئايەت، بۇنى بىلگىلى بولىدۇ دېگەن. جۇملىدىن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇ ئايەتلەر ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىغا ئىشارەتتۇر دېگەن. مەسىلەن، **الم ر حم ن** ئۈچ ئايەت بىرلەشسە **الرحمن** دېگەن ئىسمىنى شەكىللەندۈرىدۇ. ياكى ھەربىر ھەرىپ بىردىن ئىسمىغا ئىشارەتتۇر دېگەن.

الف - ئاللاھقا **ل لتطف** (مېھرىبان، بىلگۈچى)گە **م ملك** غا ئىشارەت، ياكى بۇ قەسەم بولۇپ، ئاللاھ قەسەم قىلىدۇ خالاس. تەنتەۋى مۇشۇ مەزھەپ بويىچە بۇ ئايەتنى چوقۇم چۈشىنىمىز، بۇ ھەربىر باشتا كەلگەن ھەرپلەر سۈرە ئېچىدىكى مەلۇم ئايەتكە ئىشارەتتۇر دېگەن، ۋە باشقا ئىلىم، تەبئىي - پەن جەھەتتە ماددىلارنىڭ بىرىكىشى مۇرەككەپلىكى ۋە پارچىلىنىشىغا ئانالىزغا ئىشارەتتۇر.

ئۇ ھەربىر سۈرىدە شۇ ئايەتنى تاۋۇش، ھەرپلىرىنى سۈرە ئېچىگە ئىشارەت قىلىپ ماڭغان بۇلارنى بىز ئۆز جايىدا تونۇشتۇرىمىز، ھەممىنى بىر جايدا سۆزلەش قولايسىز.

تەنتەۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دېگەن: قۇرئاننىڭ بۇ ھەرپلىرى ئەسلى ھەرپى 28 بولۇپ، 14 چېكىتلىك 14 چېكىتسىز، 14 **ا ل** قېتىلىپ كېلىپ تەشتىت قويۇلىدىغان، قوشۇپ ئوقۇلىدىغان، قۇياش ھەرپلىرى 14، تەشدىت قويۇلماي ئايرىم ئوقۇلىدىغان **ا ل** مۇ ئايرىم ئوقۇلىدىغان ھەرىپمۇ 14 دۇر. مەسىلەن **السَّموَات** دا قوشۇلۇپ تەشدىت كېلىدۇ، بۇ قۇياش ھەرپى **العَلِم** بۇ قوشۇلمايدۇ، تەشدىت يوق ئاي ھەرپى قاتاردا 14، قۇرئاننىڭ بۇ ئېلىپبە ھەرپىمۇ ئالەملەرگە ئوخشاپ كېتىدۇ. مەسىلەن، ئاي 28 مەنزىللىك، 14 شىمال 14 جەنۇب، بۇ ئالەمگە ئىشارەت، ئىنسان قولىنىڭ بارماقلىرىدا 14 دىن 28 مەپسەل بار. ئىنسان ئۈچىسىدا 14 ئومۇرتقا

ئاستىدا، 14 يۇقىرىدا 28 مەپسەل بار. سۇت ئەمگۈچى، كالا، تۆگىدەك ھايۋانلارنىڭمۇ ئومۇرتقىسى 14 ئاستىدا 14 ئۇستىدە 28 بار. بەزى قۇشلارنىڭمۇ 14 ئاشكارا 14 يوشۇرۇن پەي قاناتلىرى بار، بەزى ھايۋانلارنىڭ قۇيرۇق مەپسەللىرى 28لىرى بار. بەزى ھايۋانلارنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقتىكى سانىتا 28 دۇر. بەزى ئۆسۈملۈكلەردە بۇ سان 28 چوقۇم بار. چۈنكى، ئۇنىڭمۇ تۈرلىرى 400000 مىڭدىن ئاشىدۇ.

ئاللاھنىڭ كالامى، سۆزى بولغان بۇ قۇرئان، تۈرلۈشى، ھەرپى، قانۇنى ھەممە جەھەتتىن پۈتۈن ئالەمگە ئاستىن - ئۇستۈن ئالەمگە ماس كېلىدۇ، زىت ئەمەس دىگەن بولىدۇ. بۇ ا ل م مۇشۇ ھەقىقەتكە ئىشارەتتۇر.

شۇنداقلا، بۇ ئايەت، ماتىماتىكا، خىمىيە، فىزىكا پەنلىرىگە ئىشارەت، ماددىنىڭ بىرىكىشى، پارچىلىنىشىغمۇ ئىشارەتتۇر. خۇددى مۇشۇ ھەرپلەرنى بىرىكتۈرمەي قويسا ئىنسانغا ئىنسان ھېچ پايدىسىغا ئېرىشەلمىگەندەك ماددىنى بىرىكتۈرمىسە مەخسەت ھەل بولمايدۇ، ياكى ماددىلارنى مۇشۇنداق پارچىلاپ ئانالىز قىلسا، مۇھىم ئىلىم- پەن ئوتتۇرىغا چىقىدۇ دىگەنگە ئىشارەتتۇر. بۇنداق ا ل م الٓمٓ الم تعلم قارىمامسەن، بىلمەمسەن؟ دىگەن ئورۇنلارغا ئىشارەتتۇر، بىز بۇنى ئۆز جايىدا سۆزلەيمىز. ھازىر بىز مۇشۇ ئىشارەتكە ئوخشاپ كېتىدىغان ۋە ماددى ئىشلارغىمۇ مۇھىم تەسىرى بار ئىككى ئايەت ئۇستىدە يەنى ئال ئىمران 5-6- ئايەت توغرىسىدا سۆزلەيمىز. 5 - ئايەتتە ھەقىقەتەن ئاسمان - زېمىندا ئاللاھقا ھېچنېمە مەخپىي بولمايدۇ دىگەن ئايەت، ئاللاھ، كىچىك - چوڭ ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ، بۇ ئايەتكە ئوخشاش ئايەت سۈرە لوقمان، ئاسمان - زېمىندا ياكى تاشتا، بىر تال دانچىلىك نەرسە بولسا ئاللاھ ئۇنى بىلىدۇ، كەلتۈرەلەيدۇ دىگەن، يەنە مۇنداق ئايەت بەك كۆپ.

ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى زەررىچە چاغلىق نەرسە ئاللاھنىڭ ئىلمىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ. زەررىدىن كىچىك ياكى چوڭ نەرسە بولسۇن، ئۇ لەۋھۇلمەھپۇزدا يېزىلغاندۇر. ئاللاھ كۆزلەرنىڭ خىيانىتىنى بىلىدۇ. غەيىبنى ئاللاھ بىلىدۇ، ئۇ قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىزدىكىنىمۇ بىلىدۇ، بىر تال قۇلاق، شېخدىن چۈششىمۇ بىلىدۇ.

زېمىن، چوڭقۇر قاتلاملىرىدىكى بىر تال دان بولسۇن ياكى يۆل ياكى قۇرۇق بولسۇن ئاللاھ ئۇلارنىمۇ بىلىدۇ، لەۋھۇلمەھپۇزدا خاتىرلەپ قويغاندۇر.

بىز مانا مۇشۇ ئايەتلەرنىڭ تەتقىقاتى ئۇستىدە تاللاش ئېلىپ بارىمىز، زەررىدىن چوڭ ۋە كىچىك، ھۆل، قۇرۇق ھەممىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ. ئىلمى چەكسىزدۇر، بىلىپ يەنە ئىلمى زاپاس ئېشىپ قالىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ ئۇلارنى بىلۈپتىپ ئالدىن بىلىپ تۇرۇپ ياراتقان، ھەممىنى ئەسلى بىلىدۇ، بىز يۇقىرىدا دىگەن بىر تامچە سۇ مولكۇلىسىنىڭ سانىمۇ پۈتۈن دېڭىز سۈيىدىكى مولكۇلا زەررىچىنىمۇ بىلىدۇ، پۈتۈن دۇناي ئۆسۈملۈكنى، قۇلاقلىرىنى مېۋىلىرىنى، چېچەكلىرىنى، قۇم دۆۋىسىنى، ياغقان يامغۇر، قارىنىڭ سانىنى ۋە ئۇلاردىكى ئاتوم، ئوكسىگېن، ھىدروگىن زەررچىسىنى، مولكۇلىسىنىمۇ بىلىپ تۇرىدۇ، ئاللاھنىڭ ئىلمى چەكسىزدۇر، بىز بۇ ئايەتتىن بىرنەچچە تەتقىقات چىقىرىمىز.

ئىككى تىما؛ بىرىنچى، زەررىدىن كىچىك ئىككىنچى، زەررىدىن چوڭ.

بىرىنچىسى مۇنداق، تەبئىي - پەندە ماددىنىڭ ئۆزگىرىشىنى تەتقىق

قىلىدۇ، خىمىيە ئىلمى ئالىملىرى بولسا، ماددىنىڭ خىمىيىلىك ئۆزگىرىشىنى، خۇسۇسىيىتىنى تەتقىق قىلىدۇ، بۇلارنىڭ تەتقىقات ئىلىملىرىدا، كىتابلىرىدا، زەررىدىن كىچىك ئىشلار ئۇچرايدۇ، مەسىلەن، تەبىئەت ئالىملىرى مۇنداق دىگەن: ماددىنىڭ پارچىلىنىشى ئەقلىنى، تەپەككۇرنى ھەيران قالدۇرىدۇ، ئادەتتە ئۆمىچۈك، چۈشەن، پاشىلارنى يەپ ئىچىدىن بىر خىل سۈيۇقلۇق چىقىرىدۇ، بۇ سۈيۇقلۇق ھاۋا بىلەن بىرىكىپ يىپ ھاسىل قىلىدۇ، ئادەتتىكى بىر تال يىپنى تۆت تالدىن ھاسىل قىلىدۇ، بۇ تۆت يىپنى 1000 دىن 4000 مىڭ يىپىدا توقۇيدۇ، ھەر تۆتى 1000دىن 4000 يىپ بولۇپ، ئاندىن تۆت تال چىقىرىدۇ، بۇ ھادىسىنى ئۇنىڭ ئاشۇ سۈيۇقلۇق كېلىدىغان ئاغزىنى كۆزىتىش ئۈسكۈنىسىنى قويغاندا كۆزەتكىلى بولىدۇ. ئالبانىيىلىك بىر ئالىم مۇنداق دىگەن: ئۆمىچۈك يىپىدىن 4000000000 يىپنى بىرلەشتۈرۈپ پىششىقلىسا، ئادەمنىڭ بىر تال ساقلىنىڭ تومىلىقىنىمۇ يەتمىگەن، ئاشۇ 4 مىليارت يىپنىڭ ھەربىرى 1000 دىن 4000 يىپ قىلىپ چىقىلغان، ئۇنداقتا ئاشۇ بىر تال ساقالغا تومىلىقى توغرا كىلىدىغان بۇ يىپ جەمئىي 16000000000000 يىپتىن چىقىرىلىدۇ. (دېڭىز ئۆمۈچۈكى)

مانا بۇ يىپلار ئۆمىچۈكنىڭ ئايرىم - ئايرىم يىپ چىقىش قانىلىدىن چىقىدۇ، ئېغىزىدا ئاشۇ ئورۇن بەلگىلىك تۆشۈك ئايرىم ھالدا ئارىلىق ساقلىغان، ئاشۇ بىر تال ساقالچىلىك نەرسە 16 تىرلىيونغا پارچىلىنىدۇ، بۇ ماددىنىڭ پارچىلىنىشى، ئانالىز قىلىنىشى مۇشۇنداق بىلىمگە ئىشارەت قىلىپ، ئاللاھ سۈرە ئەنكەبۇتتا ا ل م دەپ، كەلتۈرگەن، كېيىن ئۆمىچۈكنىڭ ئۆيىنى تىلغا ئالغان، ئۆيلەرنىڭ ئاجىزى ئۆمىچۈك ئۆيى، ئەگەر ئۇلار بىلسە دەپ ئىلىم دىگەن بۇ ئىبارەتنى قوللانغان، ئەگەر بىلسە بۇ ئاجايىپ ھىكمەتتۇر. مانا بۇ ھىكمەت كارامەت مۆجىزە، تەبئىي - پەن ئىلمى خىمىيە، دىيىن تەتقىقاتىدىن كەلگەن. مانا بۇمۇ زەررىچىدىن كىچىك ئىشلارغا تەۋەدۇر. ئاللاھ بۇنى ئالدىن ئوبدان بىلەتتى، شۇڭلاشقا لەۋھۇلمەھپۇزغا يازغان، قۇرئاندا تىلغا ئالغاندۇر، ھەم ئىشارەت قىلغاندۇر. بۇ ئۆمىچۈك كۆرۈنۈشى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تەپسىرىنىڭ سۈرە ئەنكەبۇت ۋە باشقا جايدا بۇنى بىلىش ئۈچۈن تەبئىي - پەن كىتابلىرىنى جۈملىدىن ھايۋانات ئىلمى قىسمىنى كۆرۈڭ. (ئاسترلىين) دېيىلىدىغان بىر خىل زەھەرلىك نەرسىدىن بىر تال بۇغداي مقدارىدا سۇغا چىلانغان 1750000 دانە بۇغدايغا سالسا، ھەممىگە ئوخشاش زەھەر ۋە تەم قالدۇرىدۇ، مانا بۇ ماددىنىڭ پارچىلىنىشى بولىدۇ.

ئاللاھنىڭ ئىلمىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدىغان زەررىدىن كىچىك مەخلۇقنىڭ بىرسى شۇكى، كۆن نۇرىدا دەرىزە تەكچىسى، ھاۋادانلاردىن كىرگەندە كۆزنىمىزگە كۆرۈنىدىغان ئۇششاق زەررىچىمۇ بولىدۇ، بۇنىڭدا نۇرغۇنلىغان ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى بولىدۇ، ئۇ ھەرقاچان ھۆل، نەم جايغا چۈشسە مىكروسكوپتا كۆزەتسە ئۇنىڭ ئىچىدىن بىر يېشىللىقنى، كۆك دەرەخ شاخلىرىنى بايقايمىز. چۈنكى، مىكروسكوپ ئۇنى نەچچە ھەسسە يوغانتىسا ئۇ چوڭ دەرەخ شېخىدەك كۆرۈنىدۇ، سىناپ كۆرۈڭ.

ھەقىقەتەن بىر تال يىڭنە ئۇچىنىڭ مقدارىدىكى سۇدا نەچچە مىليونلىغان جانلىق ھايۋان ياشايدۇ، ئۇلار تېخى بىر - بىرىگە ھۇجۇم قىلىدۇ، يوقۇلىدۇ، كۆپىيىدۇ، پەيدا بولىدۇ. ئۇلارمۇ بىزگە ئوخشاش بىر ئۈممەت، دېڭىز قۇرۇقلۇق، ھاۋا بۇ ئۇچ ماكاندا نۇرغۇنلىغان كۆزگە كۆرۈنمەس ھايۋانلار مەۋجۇدتۇر، بۇلارنىڭ تولىسى شۇ قەدەر كىچىككى ھەتتا ئۇلارنىڭ بىرسى بىرتال بۇغداينىڭ

187000000دەن بىر قىسمىغا تەڭ كېلىدۇ، خۇلاسە، ئاشۇ ھايۋاندىن 187 مىليوننى بىر قىلسا ئاران بىر تال بۇغدايغا توغرا كېلىدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچكى ، تاشقى ئەزاسى، يۈرەك، ئۆپكىسى بار تېخى.

مانا بۇلار زەررىدىن كىچىك بولۇشى مۇمكىن، ئۇلارنىڭ روھ، جان، ھاياتلىقچۇ تېخى بۇلارغىمۇ ئەزرائىل مەسئۇل، ئاللاھ ھەممىنى تولۇق بىلىپ تۇرىدۇ.

بىزنىڭ مىڭىمىزدە 10 تىرلىيوندىن ئارتۇق ھۈجەيرە بار. 10000000000000 ئاشۇ ھۈجەيرە ئىچىدە كۆزگە، قۇلاققا، پۇراش، سىلاش، تېتىشقا مەسئۇللىرى بار. 600000 ھەسسە چوڭايتسا بىر تال پىتتەك بولىدۇ. بۇلارنىمۇ ئاللاھ بىلىپ تۇرىدۇ.

مانا بۇ ئ.اللاھ قەلبىتكىنى بىلىپ تۇرىدۇ دىگەن ئايەت شۇ. ئىنسان ۋۇجۇدىدا ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە ئىبرەت، ئالامەت بار دىگەن ئايەت. ئاشۇ كىچىك زەررىچىنىڭمۇ ئىچى بوش، كاۋاك يېرى بار، بۇمۇ ئىلىم ـ پەن بىلەن ئىسپاتلانغان، خىمىيە دەرسلىكىدە بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 18 ـ بەت، 19 ـ بەت زەرىچە بوشلۇقى، سۇ، ھاۋا، تاش، تۆمۈر، ئالتۇن ھەممىنىڭ ئارىلىقىدا ئادەمنىڭ تەر تۆشۈكچىسىگە ئوخشاش بوشلۇق، ئارىلىق بار دېگەن. بۇنىڭغا ئىشەنمىسىڭىز بۇ ھەققە، ھەقىقەت ئۆز مەنزىلىگە مۇساپىردەك كېتىۋېرىدۇ، سىز قانجۇق ئىتتەك قېلىۋېرىسىز، ئەمەلىي پاكىت، دەلىل ـ ئىسپات، سۈغا تۇزنى سېلىپ ئېرىتىپ ئاندىن شىكەرنى سالسا سۈنىڭ ئۆلچىمى زىيادە ئارتۇق بولمايدۇ، زەمچىمۇ شۇنداق، چۈنكى ئارىلىقىدا بوشلۇق بار، سۇ زەررىچىسى تۇزنى تۇز زەررىچىسى، شىكەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، شۇڭا كۆزگە كۆرۈنمەي تاتلىق ئىچىمىز.

ئىككىنچى مىسال: بەزىلەر ئالتۇن ساقىنىڭ ئىچىگە سۇ ئېلىپ، ئاندىن چىڭ بېسىم بىلەن سىققان نەتىجىدە ئۇنىڭ كاۋاك، بوش يەرلىرىدىن ئادەم تەرلىگەندەك، شەبنەمدەك سۇ تامغان. بۇ ئالتۇن زەررىچىنىڭمۇ ئىچى بوش، كاۋاك دىگەن بولىدۇ. تاش تۆۋرۈكلەرمۇ چوڭ بىنا، قۇرۇلۇشتا قىسقرايدۇ. بېسىمغا ئۇچراپ كىچىكلەيدۇ، ئارىلىقى بوشلۇقتۇر، قىزىقارلىقى شۇكى، 3.5 مىسقال ئالتۇننى يىپ قىلىپ پىششىقلاپ ئىشلىسە 160 كىلومېتىردىن ئارتۇق يەرگە ئاپارغىلى بولىدۇ. بۇلار ماددا پارچىلىنىشى، كىچىكلىشى، بۇلارغا يۇقىرقى زەررىدىن كىچىك ياكى چوڭ دىگەن ئايەت ئىشارەت قىلىنغان، شۇنداق بۇ ا ل م نىڭ سىرلىرىدۇر.

ماددا شۇنداق كىچىكلەيدۇكى، كۆز بىلەن ئەمەس، ھەتتا نەچچە مىڭ ھەسسە يوغانتۇچى مىكروسكۇپمۇ كۆرەلمىگۈدەك دەرىجىدە كىچىكلەيدۇ، مانا بۇ زەررىچىدىن كىچىك مەنفى توك، مۇسبەت توك، نېيترون، بىترونات، ئېلېكترون، مىكرو ئېلېكترون، مىكرو نېيترون بۇلارنى خىمىيىدىن ۋە ئالەم ئىلمى قىسمىدىن كۆرۈڭ. بۇلامۇ زەررىچىدىن كىچىك، بۇلارمۇ ئاللاھنىڭ ئىلمىدىن چىقىپ كەتمىگەن ھەممىسى شۇ.

چۈنكى، ئاشۇ زەررىچىلەر مولكۇلىلار، ئاتوملار، پۈتۈن ماددىنىڭ ئەسلى سۇ، ھاۋا، تۇپراق، ئوت، جىسىم ھەممىسىنىڭ ئاشۇ توپا، تۆمۈر، ئالتۇن 110دىن ئارتۇق ئىلېمېنت بار. ئاشۇلارنىڭمۇ ئەسلى زەررىچە نۇردۇر. ئۇلار شۇ ئېلېكترون، نېيترونلار ئۆز ئوربىتىسىدا رېتىملىق ئۆلچەم بىلەن تەڭپۇڭ بىر خىل قانۇن ـ ئىنتىزام بىلەن ئايلىنىدۇ. دائىم ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ. ئەلۋەتتە بۇلارنى ئ اللاھ ياراتتى، پەيدا قىلدى، چۈنكى ئۇلار ھادىسە پەيدا بولغۇچى ئەسلىدە يوق ئىدى. بۇلارمۇ

لەۋھۇلمەھپۇزدا يېزىلغاندۇر.

ئاللاھ بۇلارنى ئالاھىدە ئاشۇ كىتابىدا ۋە بۇ قۇرئاندا تىلغا ئالغان، ئىشارەت قىلغان ئەمما مۇسۇلمانلار ئۇخلىدى، بۇ خېمىيىلىك، فىزىكىلىق، بىئولوگىيىلىك ئىلىمگە قۇرئاندا بەك كۆپ ئىشارەت قىلىنىدۇ، يەنى ھەر قېتىم شۇ ئايەت، شۇ مەزمۇنىدا سۆزلەيمىز.

ئەمدى بىز زەررىچىدىن چوڭ بولغان مەخلۇق توغرىسىدا سۆزلەيمىز، بۇنىمۇ ئەلۋەتتە سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، ئەقىلمۇ يەتمەيدۇ، شۇنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلمىدا بار، كىتابىدا يېزىلغان.

زەررىدىن كىچىك ۋە چوڭ ھەممە نەرسە كىتابتا يېزىلغاندۇر، ئاشۇ نۇر زەررىچىسى پۈتۈن ماددا، جىسىمنىڭ ئاساسى مەنبەسى، جۈملىدىن ئاسمان، سامان يولى، قۇياش سىستېمىسى، زېمىن ۋە باشقىلاردۇر.

بۇلار ئەلۋەتتە ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكتىن باشقا بىر نەرسە، بۇ ئۈچىنى بىز بىلىمىز، بۇ يەردە سۆزلەيدىغىنىمىز ئۈستۈ ئالەمدىكى چوڭ مەخلۇقتۇر.

ئۇلارمۇ ئاللاھنىڭ مۇلكىدە، ئىگىدارچىلىقىدا، ئىلمى دائىرىسىدە بولىدۇ. دائىم كۆرۈپ تۇرىدۇ، بىلىپ تۇرىدۇ، ھېرىپمۇ قالمايدۇ. ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ ھېكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇرغاندۇر، بۇنىڭدىن ئارتۇق جاۋاب يوق، تاساددىيي ئۆزلىگىدىن ئاشۇنداق ئىنتىزام، تەرتىپكە كىلىپ قالغان دىگەنلىك، ئەقلى بار كىشىدىن سادىر بولمايدۇ، سەۋەبىچىسى بولغان ئاللاھ قىلدى. نېمە ئۈچۈنگە ئەڭ توغرا جاۋاب پەيدا قىلىش، يارىتىشتا، ئىنتىزام، قانۇن دائىرىسىدە ھاياتلىق، روھ توغرىسىدا بىردىن بىر توغرا جاۋاب، ئاللاھدۇر.

خوش، ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك ئاشۇ ئۈستۈن زەررىچىدىن چوڭ ئالەم ئەسلىمۇ نۇر، زەررىچىدىن ھاسىل بولغاندۇر، بۇنىڭ ھەقىقىتىگە ئاللاھ ئالىم، بۇ بىر پەرەز خالاس. ئۇ چاغدا، بىز يوقتۇق، تۆپىدىمۇ تۇرمىغان، ئاللاھنىڭ ئالدىدا ئاقساقاللىق قىلمايلى. شۇنداقتىمۇ مىكروسكوپتا كۆزىتىلگەن ئەمەلىي ئەھۋالدىن سۆزلەيمىز. قالغىنىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، چۈنكى، بۇ ئىنسان ئىلمى كېيىن ئۆزگىرىش ياكى ئالەم ئۆزگىرىشى مۇمكىن، ئەمما قۇرئان مەڭگۈ قىيامەتكىچە ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنمۇ ئۆزگەرمەيدۇ، بۇ راستىنى، توغرىسىنى ھەقىقەت ئۈچۈن قوبۇل قىلىدۇ.

ئاشۇ كۆزىمىزگە ئاق بۇلۇتتەك كۆرۈنگەن سامان يولى سىستېمىسى ۋە باشقا سىستېمىلار، يۇلتۇزلار گۈرۈپپىسى، قۇياش سىستېمىسى ۋە باشقا يۇلتۇز، پىلانىتلار توختىماستىن ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ.

بۇ ھەقىقەتنى ۋە شۇنداقلا پۈتۈن ئاسمان - زېمىنلارنىڭ ئەسلى ماددىسى گاز، نۇر زەررىچىسى دىگەننى 1400 يىل بۇرۇنلا ئاللاھ قۇرئاندىكى سۈرە فۇسسىلەت (فصلت) 11 - ئايەتتە تولۇق، ئەينەن دىگەن ئىدى. ئاللاھ ئاسماننى گاز، تۈمان، گازدىن ياراتتى. ئۇلار ئاللاھقا ئىختىيارى ئىتائەت قىلىدۇ، دىگەن. بۇ ئاسمان - زېمىننىڭ ھەرىكىتى، ئايلىنىشىدۇر، بۇنى «فىزىلال قۇرئان»دىمۇ 30 - ئايەتتە، زېمىننى قۇياشتىن ئايرىغانلىقى سۆزلەنگەن، تەپسىردىن كۆرۈڭ، ياكى سوراپ ئاڭلاڭ، مانا بۇ بىر مۆجىزە، ئىلمى ھەقىقەت، بۇنى بىز كېيىنمۇ سۆزلەيمىز.

ئاشۇ سامان يولى ۋە باشقا سىستېمىنىڭ ھەرىكىتىنى، ئارىلىقىنى، كىلومېتىر بىلەن ماكان بىلەن ئۆلچەش ئەسلە مۇمكىن بولمىدى، ئەمما ۋاقىت جەھەتتىن نۇر ئىلمى بىلەن ئۆلچەپ چىقىلدى، نۇر تېزلىكى بىر سېكۇنتتا 300000 كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، بۇنىڭ دەللىلى، رادىئو - تېلېۋىزور،

تېلېفون دولقۇنى، چاستوتا ئارقىلىق نۇر ئارقىلىق دۇنيا بويىچە خەۋەر، دۇنيادىكى ئىشلارنى تارقىتىۋاتىدۇ، شۇ زامان نەخ مەيداننى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئاشۇ نۇر تېزلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

تەنتاۋى مۇنداق دەيدۇ، مەن ئەمدى ئاشۇ يۇلتۇز ۋە پىلانىت ئارىلىقىنى، نۇر تېزلىكى بىلەن كۆرسىتىپ ئۆتىمەن، 1923 يىلى، مارس) تەرجىمە 2003ـ4 ئاي، 80 يىل كېيىن 21 ـ بەت 2 ـ دەپتەر) سۈرە ئال ئىمران.

ماجلۇن دىگەن يۇلتۇز سىستېمىسى يەرشارىدىن 110 مىڭ نۇر يىللىق نېرىدا تۇرىدۇ، سېكۇنتىغا 300000 مىڭ كىلومېتىرلىق مۇساپىدا 110 مىڭ يىل ماڭمىسز دىگەن بولىدۇ. ئارىلىقنى كىلومېتىر بىلەن چىقىرىش مۇمكىن ئەمەس، بۇنىڭغا ماتىماتىكا ھېسابى سىغمايدۇ ھەم يوق. پەقەت نۇر ئىلمى، ۋاقىت بىلەن ئۆلچىنىدۇ.

بەزى يۇلتۇزلار سىستېمىسى بىزدىن 435 نۇر يىلى يىراق بەزى يۇلتۇز بىزدىن 635 نۇر يىلى يىراق خېلىكوكىس دىگەن يۇلتۇز سىستېمىسى بىزدىن تەخمىنەن 1485000 نۇر يىلى يىراقتا تۇرىدۇ، بۇ يۇلتۇز سىستېمىسى سېكۇنتىغا 1200 كىلومېتىر سۈرئەتتە ھەرىكەت قىلىدۇ. ماجلۇن يۇلتۇز سىستېمىسى قۇياش سىستېمىسىدىن بىر سېكۇنتتا 568 كىلومېتىر سۈرئەتتە يىراقلىشىدۇ.

سامان يولى سىستېمىسى قۇياش سىستېمىسىدىن 200 مىليارتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىز تۇرۇۋاتقان يەرشارىنى بىر سېكۇنتتا 568 كىلومېتىر سۈرئەتتە سەيرە قىلىپ تۇرىدۇ. ھەر قايسىسىنىڭ غايەت چوڭ زور تارتىش كۈچى بار، بۇلارنى بىر تەسىرلىك ۋاكىئوم، (أثير) دىگەن ئالەم ھەرىكەتلەندۈرىدۇ. ھەممىسى دۇنيا ئاسمىنىنىڭ ئىشى، پەقەت تېلېسكوپىدا، كۆز بىلەن كۆرۈپ كۈزەتكەن، ئۇنىڭ قېشىغا بېرىش ئۈچۈن سېكۇنتىغا 300000 كىلومېتىر تېزلىك بىلەن بىر مىليون يىل ماڭساق يېتىپ بارىمىز. بۇ بىر ئىنسانغا ئەمەس بەلكى يەرشارىغىمۇ مۇمكىن بولماس، چۈنكى، قىمامەت قايىم بولغىلى ئاز قالدى دىگىلى ھازىر 1400 يىل بولۇپ قالدى، ئاللاھ ئالىمدۇر، مانا زەررىچىدىن چوڭ ئالەم ئاللاھنىڭ ئىلمىدا، ئورۇنلاشتۇرۇشىدا بولىدۇ. مانا بۇلار تېخى بىرىنچى ئاسمانىنىڭ بىر پارچىسى، دۇنيا ئاسمىنى قالغان ئالتە ئاسمان بىلەن قېتىلىپ كۈرسى ئالدىدا چوڭ قالقانغا تاشلانغان ئالتە تال تەڭگىدەك كېلىدۇ، كۈرسى پۈتۈن ئاسمان بىلەن قوشۇلۇپ ئەرشكە نىسبەتەن چوڭ، بىپايان زىمىنىدىكى بىر تال ئۈزۈكتۇر. ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇدرەت كۈچى، ئىلمى بىلەن تۇرىدۇ، (كن) ۋۇجۇتقا كەل دەپ يارىتتى، تۇر دەپ تۇرغۇزالايدۇ، ھەممە ئاللاھنىڭ قۇدرەت ئالقىنىدا تۇرىدۇ، بۇ ھەقىقەتنى نيوتون، كىسپلىرلار تارتىش كۈچى قانۇنى ئارقىلىق ئوتتۇرىغا قويغان، دۇنياغا مەشھۇر ئالىم ئېينىشتىين، نىسپىيلىك نەزەرىيىسىنى ئوتتۇرىغا قويغان، ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولغان سىنئالغۇ فىلىمى بار، بۇلارنى ئاللاھ 1400 يىل بۇرۇن لەۋھۇلمەھپۇزدا بولسا، ئەزەلدىنلا ئورۇنلاشتۇرۇپ بولغان، زىمىنغا يەتتىنچى ئەسىردە چۈشۈرگەن، ئايەت، سۈرە ھەج 65 ـ ئايەتتە ئاسمانىنىڭ يەنى قۇياش، ئاي، يۇلتۇز، ئاتموسفېرانىڭ زىمىنغا چۈشۈپ كېتىشىدىن ئاللاھ ساقلاپ تۇرىدۇ دىگەن، 35ـ سۈرە فاتىر 41 ـ ئايىتى، ئاللاھ ئاسمان ـ زىمىننى چۈشۈپ كېتىشىدىن ساقلاپ تۇرىدۇ، مانا بۇ تارتىش كۈچى، قۇدرەتتۇر.

ئاشۇ تارتىش كۈچىنىڭ تەسىرىدىن جىسىم ھەرىكەتلەنسە، ئۇنداقتا شۇ تارتىش كۈچى نېمىنىڭ تەسىرىدىن كەلدى، ئۇ ھادىسە قانداق پەيدا بولدى، ئۇنداقتا ئۇنى كىم پەيدا قىلدى، كىم

توختىماستىن شۇ كۈچكە ئىگە قىلدى؟ ئۇ كۈچىنىڭ ئورنىدا بولسا پولات ئارغامچىمۇ توشمايتتى، ھەم بۇ سىستېمىنى ھەربىرىتلەندۈرەلمەيتتى، چوقۇم بۇنىڭ ھەربىرىتىنى، ئىنتىزامىنى، قانۇنىنى تۈزگەن، ئۇلارنى ياراتقان، دائىم ئۇخلاپ قالمايدىغان بىر ئاللاھ بار، چوقۇم بار، بۇنىڭدا قىلچە شەك يوق. مانا بۇ تەبئىي ـ پەنمۇ ئاخىرىدا ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى ئىسپاتلاپ بەردى، بولۇپمۇ قۇرئان ئەزەلدىن مۆجىزە ئىدى، يەنىلا مۆجىزە بولۇۋاتىدۇ، بۇلارنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تەپسىرىدىن سۈرىتى بىلەن تولۇق چۈشىنەلمىسىڭىز تەبئىي ـ پەن ئىلمى قىسمىدا بار، ئەمما بىر قىسىم خاتا پەرەز، گۇماندىن خالي قىلىپ، مۇشۇ قۇرئانغا تەدبىقلاپ كۆرۈش لازىم. ئىددىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپە، دىنى قانۇننى ئۇنىڭدىن كۆرۈشكە بولمايدۇ، چۈنكى، شەيتان ئىنسان بىلەن بىللە ھەم نەپسى، ھەۋەس بار.

ئاللاھ پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنى سالامەت ئىمان بىلەن دەرگاھىغا ئاپارغاي، ئامىن!

ئاسمان ـ زېمىن بىز ئىتائەت قىلىپ كەلدۇق دىگەن ئايەت، ئاللاھ ئاسمان ـ زېمىننى ياراتتى، ئاسمانىنى تۈۋرۈكسىز، تۇرغۇزدى دىگەن ئايەت، ئاسمان ـ زېمىننى چۈشۈپ كېتىشىدىن ساقلاپ قالدى دىگەن، تارتىش كۈچىگە شۇنداقلا بىر خىل ئىنتىزام، قانۇن ـ تۈزۈمگە، ئالەمنىڭ قانۇنى، رېتىملىق، ئىنتىزامىغا ئىشارەتتۇر. پۈتۈن ئاسمان ئاللاھقا ئىتائەت قىلىدۇ، پۈتۈن كائىنات دائىم زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ، بويسۇنىدۇ، سامان يولى، ئاسمانغا، قۇياش، شامال يولى، قالغان پىلانىتمۇ شۇ سىستېمىغا ئىتائەت قىلىدۇ. پىلانېتلار، يەرشارى، قۇياشقا ھەتتا ئاشۇ زەررىچىلەرمۇ ئىنتىزام بىلەن بويسۇنۇپ ئىتائەت قىلىدۇ، تارتىش كۈچى بىر سەۋەب خالاس، خۇددى ئۆلۈمگە، كېسەل سەۋەب بولغاندەك ئەمەلىيەتتە ھەممىنى پىلانلىغۇچى، باشقۇرغۇچى ئاللاھتۇر.

ئاللاھ تارتىش كۈچىسىزمۇ باشقۇراتتى، قىلالايتتى، بۇنىڭدا ئىنتايىن پۇختا ماتىماتىكىلىق ھېسابلاش ئۇسۇلى بار. پۈتۈن كائىناتنىڭ ھېسابىنى ئېلىش بار، ھەقىقەتەن ئاللاھ تېز ھېساب ئالغۇچىدۇر. پەيدا قىلىش، يارىتىش، ئىنتىزامغا سېلىش، پۇختا ھېسابلاش، ئورۇنلاشتۇرۇش، ئىنسانلار مەنپەئەتىنى كۆزلەش، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئېلىكىدە، تەبىئەت جانسىز، ئەقىلسىز، تەدبىرسىز.

ھىدروگېن ۋە ئوكسىگېن ببىرىككەن سۇنىڭمۇ تارتىش كۈچى، توك ئېقىمى بولىدۇ، بۇنىڭغا سوغۇق ھاۋا ئېقىمى سىڭىپ كىرىپ 39 گىرادۇسلۇق سوغۇقتا مۇز تۇتىدۇ، (نۆلدىن تۆۋەن 10 گىرادۇستىمۇ مۇز تۇتىدۇ) شۇ ئارقىلىق مۇز تاغلار جىم تۇرىدۇ، بولمىسا يەرشارىنى سۇ باسىدۇ، ياكى سۇلار قالايمىقان ئېقىپ قۇرغاقچىلىقنى كەلتۈرىدۇ، بۇ سۇلارمۇ ئاللاھقا ئىتائەت قىلغان ھالدا كېلىدۇ، قانۇندىن چەتتە قالمىغان، ھەتتا يامغۇرمۇ 10 خىل قانۇن بىلەن چۈشىدۇ، بۇنى بىز سۆزلىدۇق، يەنە سۆزلەيمىز.

ھازىر بىر قار ئۇستىدە توختىلىمىز، قار كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، ئۇزۇندىن بۇيان دەسسەپ يۈرگەن بۇ قارنى ئىنچىكە كۆزىتىپ باقماقىتۇق، ئۇ ئەسلى ئاللاھقا ئىتائەت قىلىپ، كەلگەن ئالەم قانۇنىغا بويسۇنغانىكەن، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى راستلا زەررىچىدىن چوڭ ـ كىچىك ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلمىدىن ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدىغان بۇ قار، ئەسلى يامغۇردۇر، سوغۇق ھاۋا ئېقىمىغا ئۇچراپ بۇ قار ئالتە بۇرجەك بولۇپ چۈشىدۇ، نېمە ئۈچۈن مۇزدەكلا تۇم چۈشمەيدۇ؟ نېمە

ئۈچۈن؟ 5، 7، ياكى 8 ياكى ئۈچ بۇلۇڭى بولمايدۇ؟

قار ئالته بۇرجەك ئالته شاخلىقلا چۈشىدۇ، ياڭزىسى، تۇرىقى، 280 خىل، ئەمما ھەممىسى ئالته شاخلىق ئالته بۇلۇڭ ھاسىل قىلىدۇ. بۇ ئەسلى ئاللاھنىڭ ئاسمان - زېمىننى ئالته كۈنده ياكى ئالته باسقۇچتا ۋاختىدا ياراتقىنىنىڭ دەللىلى بولۇپ، چۈشىدىكەن، ئالته بۇلۇڭنى چەمبەرسىمان يۆگسەك 60 گىرادۇستىن 360 كۈننى كۆرسىتىپ چۈشىدىكەن، 360 كۈن قار ياغسا شۇ ھالدا ئۆزگەرمەي ئالته بۇلۇڭ بولۇپ چۈشىدىكەن. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇنى دىگىلى 80 يىل بولغان، بىزمۇ 2003 - يىل ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرۈپ ھەيران قالدۇق، ئەمما دىلى، قەلبى قاتتىق ئىنسانلار يەنىلا شۇ پېتى ئۆز ھالىدا قالىدىكەن، ئۇلارغا دوۋزاخ لايىق، مانا بۇ ئاللاھنىڭ ھېسابىنى تېز ئالغىنى، ھەممىنى بىرلا ۋاقىتتا بىلگىنى، ھەممە يەردە مەۋجۇدلىقىنى كۆرسىتىدۇ، ئاللاھنىڭ ئىلمى، قۇدرىتى ھەممە بىلەن بىللە زاتىنى بىز بىلەلمەيمىز، كەيپىياتى قانداقلىقىنى بىز بىلمەيمىز، ئەمما ئۇ بار، ئالته تەرەپ ئۇنى قورشىمايدۇ، ھەممىنى ئۇ ياراتتى، ھەممە ئۇنىڭ ئالقىنىدا، جان تومۇرىمىزدىنمۇ يېقىندۇر.

(قارىنىڭ ھەرخىل شەكلى)

پۈتۈنلەي ئالته شاخلىق ئالته قىرلىق بولىدۇ، تۇرى 280 خىل ھەممىسى، ئالته بۇلۇڭ بولىدۇ، مانا بۇمۇ ئاشۇ ئاللاھنىڭ بىلىمى، قانۇن باشقۇرۇشى، ھېسابلىشى ئاستىدا بولىدۇ. ئاللاھ ھەممىگە قادىرىدۇر. (كل شيئ عنده مقدار) ھەممە ئاللاھنىڭ ئەزلىدە ئۆلچەملىكتۇر.

پۈتۈن يەرشارىدا يېغىۋاتقان قارىنىڭ سانىنى، ھېساۋىنى بىرلا ۋاقىتتا ئېلىپ بولۇپ، شۇ گۈزەل شەكىلنى قوغداپ تۇرغان ئاللاھ پۈتۈن ئىنسان، جىنلاردىن ھېسابىنى تېزلا، بىرلا ۋاقىتتا ئالالايدۇ، ھازىرمۇ ھەم بىلىۋاتىسىلەر، كۆرۈۋاتىسىلەر.

ئالتىنچى ئايەت، ئاللاھ سىلەرنى خالىغان سۈرەتكە كىرگۈزىدۇ، بۇنداق ئايەت قۇرئاندا بەش ئورۇندا كېلىدۇ. مۇنۇ ئالتىنچى ئايەت 7 - سۈرە 11 - ئايەت، 40 - سۈرە 64 ئايەت، 64 - سۈرە 3 - ئايەت، 82 - سۈرە 8 - ئايەتلەردە كېلىدۇ. ئىنسانىنى ئاللاھ ھەممىدىن گۈزەل ياراتقان، ھەتتا بۇ ئايدىنمۇ گۈزەل، بۇرۇن بىر قازىنىڭ ئالدىغا بىر ئەر پەتۋا سوراپ كەپتۇ، مەن ئايالىمنى سەن ئايدىنمۇ گۈزەل بولمىساڭ ئۈچ تالاق دىدىم، ھازىر ئايالىم تالاق بولدىمۇ؟ ياكى ياقمۇ؟ ئۇقمۇدۇم دەپتۇ، قازى ئاللاھ قۇرئاندا تىنىن سۈرىسىدە ئىنسانىنى ئەڭ مۇكەممەل، گۈزەل سۈرەتتە ياراتتى دىگەن، ئايالىڭ ئايدىنمۇ گۈزەل تالاق بولماپتۇ. مانا ھازىر تەبئىي - پەن بىلەن ئىسانلارنىڭ، ئاي، بىر تاغ، تاش جىسىم، كۈن نۇرى قايتۇرىدۇ، ئەمەلىيەتته يەرشارىمۇ ئايدىن يېڭىراق نۇر قايتۇرىدۇ، ئىنسان ھەممىدىن گۈزەل مەخلۇق، مەن ھازىر خالىقا ئاشىق بولۇشنى مەقسەد قىلىۋاتىمەن، ئەگەر ئاللاھ خالىسا مانا بۇ تۆرەلمە ئىلمى، بىئولوگىيە، ئاناتومىيە ئىلمى بولىدۇ، بىز بۇ ئىلىمنى پۈختا ئىگىلىسەك ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى بىلىمىز. قاراپ باقايلى، ئاللاھ ئىنسانىنى قانداق سۈرەتكە كەلتۈردى.

بىز يۇقىرىدا بىر تال ھۈجەيرىدىن ئەزالارنى شەكىللەندۈرىدۇ دىگەن، بۇ مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ،

كېيىنمۇ شۇنى دەيمىز.

ئاللاھ، ئىنسان، جىسمىنى بىر شەھەرگە ئوخشاتقان، ئىنساندىكى قىزىق - سوغۇق، ھۆل - قۇرۇق شەھەرنىڭ تۆت خىل تەبىئىتىگە ئوخشايدۇ، بۇنىڭ ئاساسىي تۈۋرۈكى تۆت بولۇپ، ئوت، ھاۋا (شامال) سۇ، تۇپىراق، بۇ بۇرۇنقى نەزەريە، ھازىر ئىنسان ماددىدا، تۇپراقتا بار ماددىدىن 75 ى تېپىلدى، ھەممىنىڭ ئەسلى نۇر، ۋاكىئوم ھەقىقى بوشلۇق دىگەن ماددا پەرەز قىلىنىدۇ، كۆزگىلى بولماس ۋەزنى سۇيۇق، بۇنىڭ ئارىلاشما ئىچكى قىسمى **العفراء** قان، بەلغەم، سۇلار ئىنساندىكى سۆڭەك، مىڭە، پەي، تومۇر، قان، گۆش، تېرە، تىرناق، چاچ شەھەرنىڭ ھەرخىل جەۋھەرلىرىگە ئوخشايدۇ، شەھەر قۇرۇلۇشىغا، قەۋەتلىرىگە، ئىنسانىنىڭ باش، گەردەن، كۆكسى، قورساق ئىچى، بەل، كاسا، يوتا، پاچاق، ئىككى قەدەملىرى ئوخشايدۇ.

بۇ قۇرۇلۇشنىڭ تۈۋرۈكلىرىگە 248 پارچە سۆڭەك ئوخشايدۇ، ئارىلىقنى باغلاپ تۇرىدىغان ئارقان، ئىنساندىكى 750 پەيلەرگە ئوخشايدۇ. بۇ شەھەردە 11 خەزىنە بار، ئامبار، دىماغ، مىڭە، چوڭ مىڭە، ئۆپكە، يۈرەك، جىگەر، تال، ئۆت، ئاشقازان، ئۇچەي بۆرەك، ئىككى تۇخۇم، كۆكرەك قاتارلىق.

شەھەر كوچىلىرىغا چوڭ تومۇرلار ئوخشايدۇ، كىچىك ئېرىق ئۆستەڭلەرگە 390 كىچىك تومۇرلار ئوخشايدۇ. بۇ شەھەرنىڭ 12 ئىشىكى بار، بۇنىڭغا ئىنسانىنىڭ ئىككى كۆزى، ئىككى قۇلقى، ئىككى بۇرنى، ئىككى تەرەت يولى، ئىككى كۆكرىكى، ئېغىزى، كىندىك، بۇ شەھەر ئېغىزى، ئىشىكىدۇر، چوڭ ئىككى تۇۋرۇك بولسا، ئىككى پۇتتۇر.

بۇ شەھەرنى قوغدايدىغان مۇھاپىزەتچى بار، مانا بۇ ئاجايىپ گۈزەل، بىر شەھەر قۇرۇلۇشى ئەڭ گۈزەل دۇنيا، بۇلارنىڭ تەپسىلاتى، (بىئولوگىيىدە بار، ئادەم ئاناتومىيىسىدە، ئاتلاستا رەڭلىك رەسىمى بار. 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ ئورگانىزىم ئىلمى قىسمىدا بار، 86 - بەت سۆڭەك پارچىلىرى كۆرسىتىلگەن، 206 پارچە بار، لۇغەت كىتابلىرىدىمۇ بار)

بۇ ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، بۇلارنىڭ ھەر قايسىنىڭ شەكىللىنىشىنى، ئالاھىدىلىكى، خۇسۇسىيىتى، ئىقتىدارى، رولى قاتارلىقلارنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، بىز پەقەت قۇرئاندا تولا تىلغا ئېلىنىدىغان قۇلاق، كۆز، يۈرەكتە ئازراق توختىلىمىز، رەسىملىك كۆرۈنۈش خەرىتىسى ھەرقايسى پەن كىتابلىرىدا بار.

قۇلاق ئالاقە قۇرالى، قەلب دىگەن ئىلىم ئۆزىنى ئېغىزى، قۇلاق، كۆز، ئىلىم كىرىش، ئادەم زىننىتى، ۋەھى، ئىلھام ھوزۇر ئورنى، بۇ تاشقى قۇلاق، سۈپۈرىسى، ئوتتۇرا قۇلاق، ئىچكى قۇلاق، ئوتتۇرا قۇلاق ئېغىزىغا يۇتقۇنچاق ئېغىزى نەيچىسى، ئەمچەكسىمان ئۆسۈكچە، دالانچىلىرىدىن تۇرۇلمىگەن، ناغرىخانىدا نېپىز پەردە بولۇپ، بۇ پەردە ئاۋاز يەنى ھاۋادا دولقۇن، نۇر ئارقىلىق يۈرگەن ئاۋازنىڭ يۇقىرى - تۆۋەن، كۈچلۈك - ئاجىز، تېز - ئاستا بولۇشىغا قارىتا ھەرىكەت قىلىدۇ، شۇ پەردە تەۋرىنىدۇ. بۇ تەۋرىنىش ئىچكى قۇلۇققا سېگنال يوللايدۇ، ئاندىن بۇ سېگناللارنى ئاڭلاشقا مەسئۇل نېرۋا ھۈجەيرىسى چوڭ مېڭىدىكى نېرىپ ھۈجەيرىگە يوللاپ بېرىدۇ. ئاندىن بۇ باش مەركەزدىكى قوماندانلىق شتابىدىكى ھۈجەيرىلەر ئۇ ئاۋازنىڭ قانداقلىقىنى پەرق ئېتىپ ئىنسانغا ئۇقتۇرىدۇ. ئىنسان بۇنى شۇ ھۈجەيرە ئارقىلىق ئۇقىدۇ، ئەمما ئۇ ھۈجەيرە قانداق ئۇققان، بۇ بىر سىر بولۇۋاتىدۇ،

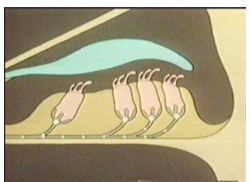

بۇنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ. ئاڭلاشقا نەچچە مىڭ ھۈجەيرە مەسئۇل، ئەگەر ئاشۇ ھۈجەيرە ھەربىرىتتىن توختىغاندا ياكى ئالاقە ئۇرۇلۇپ قالسا، قۇلاق ساق بولسىمۇ ئاڭلىمايدۇ، چۈنكى، خەۋەر يەتمىگەن - دە!.

بۇ قۇلاق شەكلى، تەنتاۋى تەپسىرى 31 - بەتتە بار. بىئولوگىيىدىمۇ بار، ۋە باشقىلار، كۆز، قۇلاق، يۈرەكمۇ شۇ. ئادەم ئاناتومىيە رەڭلىك ئاتلاس، تەپسىلىي كۆرۈڭ. كۆز ھەقىقەتنى كۆرۈش قۇرالى، بىلىم ئېلىشنىڭ قۇرالى، نۇرغۇن مەقسەتكە يېتىشنىڭ چارە - ئامالى.

(قۇلاق ھۈجەيرىسىنىڭ ئاۋازنى مېڭىگە يوللىشى)

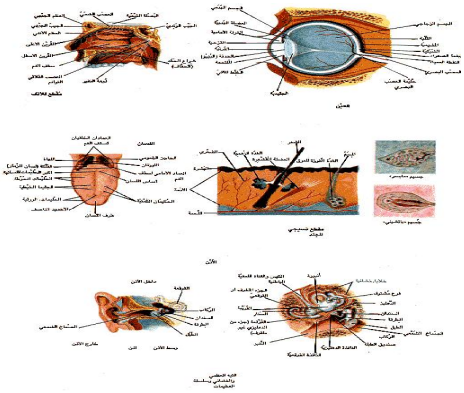

ئۇ، ئاللاھنى كۆرۈش شەرىپىگە ئېرىشەلەيدۇ، كۆز خۇددى ئادەم بېشىغا ئورنۇتۇپ قويغان ئىككى دانە فوتو ئاپپاراتتۇر. بۇنىڭ قوماندانلىق مەركىزى چوڭ مېڭىدە بۇنىڭدەك 14 مىليارت ھۈجەيرە بار بولۇپ، 100 ياشقا كىرگەن، ئادەم ئاران بىر مىليارت ھۈجەيرىنى ئىشلىتىپ بولىدۇ. قالغىنى زاپاس تۇرىدۇ، كۆزگىمۇ شۇ ھۈجەيرە دىن 600000 مەسئۇلدۇر. ئاللاھ ھەممىنىڭ ھېسابىنى بىلىدۇ، ئىنسانلار كۆزنىڭ سىرتقى قەۋىتىدە پەردە بولۇپ، بۇ مۇڭگۈز پەردە دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇنى كۆز يېشى دائىم يۇيۇپ تۇرغاچقا، قۇرۇپ قالماي نەم تۇرىدۇ. بىر تال چاچمۇ زەررىچىمۇ قونالمايدۇ.

كۆز ئالمىسىنىڭ مەركىزىدە بىر تال يۇمىلاق تۆشۈك بولۇپ، بۇ كۆز قارچۇقى بولىدۇ. بۇ قارا بۇلۇپ، نۇرنى يىغىپ بېرىدۇ، تاشقى دۇنيادىن كەلگەن نۇر (يەنى يەتتە خىل رەڭنى توشۇغۇچىدۇر) كۆز قارچۇقىدىن ئۆتۈپ كۆز تېگىدىكى كۆرۈش پەردىسىگە يېتىپ بارىدۇ. بۇ چاغدا كۆز قارچۇقى فوتو ئاپپاراتتەك، ئارتۇق نۇرنى قوبۇل قىلماي كىچىكلەيدۇ، نۇر ئاجىز بولسا، كېڭىيىپ كۆپ نۇر كىرگۈزۈپ كۆرۈشنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇپ تۇرىدۇ، زورايتىش، كىچىكلىتىش، يىراق يېقىننى كۆرۈشكە ئالاھىدە ماھارەتنى ئىشقا سالىدۇ.

بۇ ئاساسلىقى نۇر ئارقىلىق كۆرىدۇ، رەڭنى كۆرىدۇ، رەڭ بولسا، يەنىلا قۇياشتىن كەلگەن يەتتە رەڭ نۇردۇر، كۆز رەڭنى يەنىلا نۇر بىلەن كۆرىدۇ، رەڭنى كۆرىدۇ، ھەممىسى بىر نۇردۇر.

كۆزدە مۇنداق ئالاھىدە ئەزا يولى بولىدۇ، (34 بەتتە، يۈز مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ 158 بەت، بىئولوگىيىدىمۇ بار، ئادەم ئاناتومىيە، ئاتلاس، رەڭلىك رەسىمدىمۇ بار، دوختۇرخانىدا مودىلىمۇ بار، بولمىسا) كۆز قارچۇقى، مۇڭگۈز پەردە، كۆز ئېقى، رەڭدار پەردە، بىرىكتۈرگۈچى پەردە، تومۇرلۇق پەردە، كۆرۈش تور پەردىسى، كۆرۈش نېرۋىسى بۇ 600000 كىرىستال نەيچە، شللىق پەردە، فوكىس ماددىسى مانا مۇشۇلار ھەممىسى ھۈجەيرىدىن، ئاللاھ، بالىياتقۇدا ئورۇنلاشتۇرغانچە سۈرەتكە كېلىدۇ. ئاللاھنىڭ قۇماندانلىقىغا بويسۇنىدۇ، كاپىرلار تېنىمۇ شۇنداق، ئەمما ئۆزى كاپىر.

كۆز بىرەر رەڭنى كۆرمەكچى بولسا، كۆز قارچۇقى شۇ تەرەپكە مەركەزلىشىدۇ، ئاندىن نۇر يىغىپ بۇ نۇرنى رەڭ بىلەن بىرگە كۆرۈش پەردىسىگە يوللايدۇ، بۇ كۆرۈنۈشنى 600000 ھۈجەيرە، نېرۋا، چوڭ مېڭە پوستىلاق ھۈجەيرە، نېرۋا مەركىزىگە يوللايدۇ. ئاندىن ھەر رەڭگە مەسئۇل ھۈجەيرلەر بۇنى ئايرىپ پەرق ئېتىدۇ. ئىنسان شۇنداق كۆرىدۇ، ئەمما ئاشۇ ھۈجەيرە قانداق يوللايدۇ. قانداق كۆرىدۇ؟ بۇ بىر سىر، چۈنكى، بىر تال ھۈجەيرىنى 10000 ھەسسە يوغىناتسا ئاران پىتچىلىك بولىدۇ، شۇڭا،

بۇ ھۈجەيرىنىڭ ئىچكى قىسمىنى ئوپىراتسىيە قىلىش مۇمكىن ئەمەس، ھامىنى ئىنسانلارنىڭ بىلىشىنىڭ چېكى بولىدۇ. مۇشۇ ھۈجەيرە توغرىلىق ئاشۇ سىرلىق مەسىلىنى ۋە روھنى، ھاياتلىقنى يېشىپ بېرەلمەيدۇ. بۇنىڭغا ئەڭ توغرا جاۋاب، ھىكمەت ۋە رەھمەت ئورۇنلاشتۇرغان ئاشۇ ئاللاھ قىلغاندۇر. ئۇ، باش قوماندان، شۇ كۆز كۆن نۇرىدىن پايدىلىنىدۇ، شۇنداقلا شۇ كۆن نۇرى ھەرخىل ماددا، ئاشۇ بىر خىل تائامدىن كېلىدۇ. ھەتتا، قۇم، ئەينەك كىرىستال تەنچىمۇ شۇنداق، بۇنى ئىنچىكە كۆزىتىش لازىم، مىكروسكوپىدا كۆرۈش لازىم. ئاللاھۇ ئەكبەر.

بىز يۈرەك، موسكۇل، سۆڭەك، ئۆپكە، قان ئايلىنىش توغرىسىدا كېيىن سۆزلەيلى، ھازىر ئازىراق سۆزىمىز بار، قۇلاق سېلىڭ.

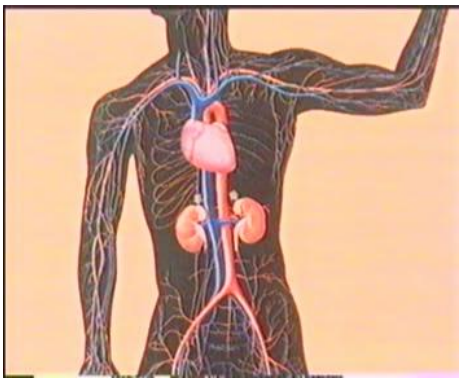

ئىنساندا 206 پارچە سۆڭەك بار، ھەربىرىنىڭ ئالاھىدە خۇسۇسىيىتى، خىزمىتى بار، بۇلارمۇ ھىكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇرۇلغان، بۇ سۆڭەككە تۇتاش 500 موسكۇل، پەي بار، بۇلارمۇ قاندىن ئوزۇق ئالىدۇ. بۇلارنىمۇ نېرۋا كونترول قىلىدۇ، ھەممىنىڭ ئوزۇقى قاندىن كېلىدۇ، قانىنى يۈرەك بىر يىلدا 30 مىليون قېتىم سوقۇش ئارقىلىق كېچە ـ كۈندۈز توختىماستىن يەتكۈزۈپ بېرىدۇ. بولۇپمۇ فوسفور ماددىسىدا مىڭە ھۈجەيرىسى رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ، ئەگەر يۈرەك ئىككى سوقۇشتىن توختىسا دەرھال ئۆلىدۇ، ھەممە كونتروللىقىنى يوقىتىدۇ، ئۇنىڭ ئىچىنى توك نۇرىدەك يورۇتقان روھ، جانىنى ئاللاھ ئالىدۇ. بەندىلەر بولسا، كېسەل بولدى، ئاقسىل قاتتى دەپ قالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھۈجەيرىلەرمۇ تۇغىشىدۇ، زەررىچىگە ئايلىنىپ كېتىدۇ. ئۇلار يەنە دەرەخ تېنىگە، ھايۋان تېنىگە كىرىپ، ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ، مانا بۇ قىيامەت قۇرۇلۇشىغا دەلىل، ئالىملار شۇ ھاياتلىقنىڭ روھ، نەگە كېتىپ تۇرىدۇ، نەدىن كېلىدۇ، بۇنى بىلمىدى، جاۋاب قۇرئاندا، ھەممىسى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا بولىدۇ، شۇ يەرگە بارىدۇ، ۋە كېلىدۇ.

كۆز، قۇلاق، يۈرەك، قان ماددىسى، نۇر، ھاۋا، زىمىن، ئاسمان، سامان يولى ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىگىدارچىلىقىدا بولىدۇ، بىر تۇتاش، بىر ـ بىرىدىن ئايرىلالمايدۇ. ئاللاھدىن باشقىسى ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ. بۇلار ھەقىقى تېخى ئېنىق ئەمەس، كېيىن نېمە بولىدۇ، قانداق ئىلىم ـ پەن كەشىپ بولىدۇ، بۇ بىر سىر، ئاللاھ ئالىمدۇر. قانداقلا بولمىسۇن قۇرئان مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ.

بۇنىڭدا، قۇلاق، كۆز، يۈرەك، ۋە باشقىلار تولا تىلغا ئېلىنىدۇ، مانا بۇ ئىلىم، مانا بۇ قۇدرەت، مانا بۇ ھىكمەت، مانا بۇ رەھمەتتۇر، شۇكرىنى ئادا قىلىپ بولغىلى بولمايدىغان رەھمەت، نېئمەتتۇر، لېكىن ئىنسانلار ناھايىتى ئاز شۇكرى قىلىدۇ، سۇرە مۇلۇكتىمۇ بار. ئاللاھ خالىغان بىر سۇرەتكە كەلتۈرىدۇ. شۇنداقلا، بۇ زىننەت بولۇپلا قالماي، مۇھىم رولى بار، خىزمىتى بار، ئاجايىپ ھىكمەتتۇر. بۇنى ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ قىلىدۇ. ئاشۇ سۇرەتنى، بارماق ئىزىنىمۇ بىر ـ بىرىگە ئوخشاتمايدۇ، ئالتە مىليارت ئىنسان بار بۇلار بىر ـ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ، ھازىرقىلارمۇ بۇرۇنقىغا، كەلگۈسىگە ھەممىسى ئوخشمايدۇ، بۇنى كىم قىلدى؟ ئەقلى بار ئادەم ئۆزلىگىدىن دېمەيدۇ، مېھرىبان ئاللاھ دەپ جاۋاب بېرىدۇ، شۇكرى قىلىدۇ، ئىبادەتكە ئاتىلىنىپ قەلبىنى ئارام تاپقۇزىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ ئالەملەردە، سېستىمىدا، پىلانىتىلاردا، تاش ھەتتا نۇر، زەررىچىلەردە تارتىش كۈچى بېكىتتى، ئۇلار بۇ بىر خىل ئىنتىزام، قانۇن بويىچە ھەرىكەت قىلىدۇ. شۇنىڭدەك ھارارەت، نۇر، رەڭ، دولقۇن، قار، يامغۇرلارمۇ بۇ قانۇن ئىچىدە بولىدۇ. كۆز، قۇلاق ۋە باشقا ئەزالارمۇ شۇنداق ماسلاشقان، شۇنىڭدەك ئاللاھ، ھايۋان بولسۇن، ئىنسان بولسۇن ھەممىسىنىڭ يۈرىكىگە بىر خىل تارتىش كۈچى، كۆيىنىش، مېھرىبانلىق سالغان، بۇلارمۇ شۇ قانۇن بويىچە ئىتائەت قىلىدۇ، ئامالمۇ يوق، ئىجرا قىلىدۇ.

ئىشەنمىسىزىگىز تۇخۇدەك ھايۋاندا سىناپ كۆرۈڭ، ئۇلارنىڭ قەلبىدە قانداق مېھرىبانلىق، كۆيىنىش باركەن، تەجرىبە ئىشلەڭ، ھەممىسى ئاللاھنىڭ رەھمىتى توخۇدىكى چۈجىسىنى ھمايە قىلىش، قوغداش ھەممىگە مەلۇم، بىز بىر ۋەقەنى سۆزلەيمىز، بىر ئادەم توشقانغا تائام بەرگەن، لېكىن توشقان باللىرىنى توسۇپ يىگىلى قويمىغان، ئادەم ئۇنى ئورغان بولسىمۇ ئۆز ئىشىدا چىڭ تۇرغان، كېيىن قارىسا ئاشتا زەھەرلىك قۇرت تېپىلغان، قورۇتنى ئېلىۋەتسە ئاندىن يىگىلى قويغان، مانا بۇ كۆيىنىش، مېھرىبانلىق، تارتىش كۈچىدۇر، ھەممە ئالەملەر بىر خىل قانۇندا كېتىپ باردۇ.

ئىنسانلارنىڭ پۈتۈن پائالىيىتى، ئىش ـ ئەمگىكى، تىجارىتى، تائام يىيىشى، توي قىلىشى، بالا ـ چاقىلىق بولۇپ، جاپا تارتىش، كېلىش ـ كېتىشى، ئۆلۈشىدىن تارتىپ، ئاسمان ـ زېمىننىڭ مۇنۇ سۆزگە تەۋە بولىدۇ. ئى ئاللاھ، بىز ئىختىيارى ئىتائەت قىلىپ كەلدۇق دېگەن، پۈتۈن ئالەم ئوخشاش ئىختىيارىچە كېلىدۇ، ئىتائەت قىلىدۇ، ھەممىنى ئاللاھ قىلدى، ياراتتى، ئەمما بۇنى ئاسان چۈشىنەلمەيدۇ، ئۆزىدىن كۆرىدۇ، چۈنكى، ئىختىيارى ـدە! ئاللاھ قىلغان ئىشىدىن سوراققا تارتىلمايدۇ، ئۇلار سوراققا تارتىلىدۇ، ھەي بىز بەك نادان، ئىنسانلار دىققەت قىلايلى، ھۇشىمىزنى تاپايلى، ئاخىر باردىغان جاي ئاللاھنىڭ دەرگاھى، تەقدىرىگە ئىشىنىمىز، رازى بىز. ئەمما گۇناھقا، كۈپرىغا، ئاسىيلىققا رازى بولساق بولمايدۇ، بولمىسا بىزمۇ ئاسىي بولىمىز. پەرىق ئىتەيلى، تەقدىرىنى، يۇنىلىشنى، تەۋەككۈلنى پەرىق ئىتەيلى، مەجبۇرلاشنى، ئىختىيارنى پەرق ئېتەيلى، ئەركىنلىكنى پەرىق ئېتەيلى، دىن، دىنى قانۇن ـ تۈزۈم، ئىدىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپەنى پەرىق ئىتەيلى، پەن ـ ماتارىپ، ئىلىم ـ كەشپىيات، سانائەتنى پەرىق ئىتەيلى، ھەرگىز ئارىلاشتۇرۇپ پەرىقسىز ياشمايلى، ئۆلچەم، قىممەت قاراشتىن، تەسەۋۋۇر، دۇنيا قارىشىمىز بولسۇن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: پۈتۈن ئالەم، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بىردەك ئوخشاش، ھەممە جەھەتتىن ئوخشاش بۇنىڭغا مۇنۇ ئايەت ئىشارەت قىلغان **(ما خلقكم و لابعثكم إلاّ كنفس واحدة)** سىلەرنىڭ يارىلىشىڭلار، تېرىلىشىڭلار، پەقەت بىر جانغا، بىر نەپسىگە ئوخشاش، ئاللاھقا قىيىن ئەمەس دېگەن. بىز ئالەمنى، ھايۋانلارنى، ئۆسۈملۈكنى تەتقىق قىلساق، چوقۇم ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، قۇدرىتىنى ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى، نېئمىتىنى تونۇپ يېتىمىز. ھەتتا قىيامەتنىڭ چوقۇم قورۇلمىسا بولمايدىغانلىقىنى ھەق، راست بولىدىغانلىقىنى تونۇپ يېتىمىز.

بىز بۇ ھەقىقەتنى تونۇشىمىز لازىم، نادان، جاھىل، بىلىمسىز، يالغان ئالىملاردەك قارىسىغا ئالجوقا سۆزلەپ بۇنى بىدئەت، ھارام دېمەيلى، بەلكى بۇ پەرىز كۆپايە، ئۇلار ئەسھابۇلكەھىپىدەك ئۇخلاپ ئۇيقىدىن ئويغۇنۇپلا تۇگەشتىكى ھالاك بولدى. بىز ئۇلارنى دورىمايلى، ئىبرەت ئالايلى، ھەرخىل مەزھەپ، ئىنقىلابنى تېرىمايلى، بىرلىشىپ ئىتتىپاق بولايلى، ئىتتىپاقلىق پەرىزدۇر، پايدا

پەرزدۇر، ئۆزىمىزنى يەنە نادان قويۇپ، تۇگەشمەيلى، دۇنيا - ئاخىرەتتە زىيان تارتىمىز، قۇرئاننى ھەقىقى چۈشىنىپ، يۈزدە يۈز ئەمەل قىلايلى، مانا بۇ يولنى تونۇيلى.

قۇرئاننى ھەقىقى چۈشۈنۈپ بىلگەندە شۇ بايراق ئاستىغا توپلانغاندا ھەرخىل مەزھەپ، ئېقىم مەسلىسىنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ، ئاشۇ تۆت مەزھەپ ئىشمۇ ھەل قىلىنىپ بىرلەشكىلى بولىدۇ، بىز بۇ كىچىك ئۇششاق مەسىلىنى قويۇپ، پەيغەمبەرلەردەك، ساھابىلەردەك، تابىئىنلاردەك، ئۆزىمىزگە پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا ئۇنۇملۇك، مەنپەئەت يارىتايلى، بۇ ئۇششاق فىقھى مەسىلىنى، قائىدە - قانۇننى، ئىلمى كالام داۋاسىنى قويۇپ، (فىقھىنىمۇ قولغا ئالمىز، بىراق ئەمەلىيەت بىلەن بىللە) قولىمىزغا مىكروسكوپنى، تېلىسكوپ، سېكتورۇسكوپ ئالايلى، ھەقىقى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرىتىپ تەتقىق قىلايلى، زور نەتىجە يارىتىپ، كەشپىيات يارىتىپ، ئۆزىمىزگە پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا بەخت، تىنچلىق ئېلىپ كېلەيلى.

ئايىغى چىقماس جەدەل - ماجرا، ئىختىلاپنى تۇگىتىپ، قۇرئانغا قايتايلى، بىر - بىرىنى كۆرەلمەسلىك، ھەسەتنى بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ، جىببرىئىل باشلىق پەرىشتىلەردەك، پەيغەمبەر باشلىق ساھابىلەردەك، ئىتتىپاقلىشىپ، مۇرىنى مۇرىگە تېرەپ بىر ياقىدىن باش چىقىرىپ، كۆرەش قىلايلى. پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى ئىتتىپاقلىشىپ مۇشۇ ھەقىقەتكە كېلەيلى! شۇ چاغدا مەزھەپ، ئىختىلاپمۇ، ئۆچ - ئاداۋەتمۇ تۇگەيدۇ، ئىختىلاپقا چولىسى يوق.

ئاللاھنىڭ، ئىنسانىنى ھەقىقى سۈرەتكە كىرگۈزۈش جەريانى ئالدى بىلەن ئىسپىرما، بالىياتقۇدا قارار ئالىدۇ، مۇشۇ ھالەتتە ھۈجەيرە ھۈجۇم قىلىدۇ. كېيىن، تۇخۇم ئىچىگە كىرىپ نەچچە تېرلىيۇن ھۈجەيرىگە كۆپىيىپ، ئاندىن لەخته قان بولىدۇ، كېيىن گۆش، ئاندىن پاقىدەك سۈرەتكە كىرىشىدۇ، كېيىن ئومۇرتقىسى، ئاشكارا بولىدۇ، ئاندىن پۇت - قول، ئاشكارا بولىدۇ، پۈتۈن ئەزا زاھىر بولىدۇ، كېيىن 5 ئايلىق بولغاندا، قىز يا ئوغۇللىقى زاھىر بولىدۇ، ئالته ئايدا 30 سانتا ئەتراپىدا بولىدۇ، يەتته ئايدا 45 سانتا بولىدۇ، سەككىز ئايدا چاچ چىقىدۇ، تىرە چىقىدۇ، 50 سانتا ئەتراپىدا، توققۇز ئايدا 60 سانتا ئەتراپىدا بولىدۇ، ئەلۋەتته ھەممىسى بىر خىل بولمايدۇ.

بۇ بىلىم، تۆرەلمە ئىلمىدا، گىن تەتقىقاتىدا بىلىنىدۇ، مانا بۇ قۇرئاندىكى سۈرەتكە كەلتۈرۈش جەريانى، بۇ قاراڭغۇ ئىچكى قانلاردا يۇقىرى گىرادۇستا بۇ سۈرەتنى قايسى ئىنجىنىر پىلانلىدى، ئىنتىزامغا سالدى، كىم ئۆلچىدى؟ كىم بىر باسقۇچدىن يەنە بىر باسقۇچقا يۆتكىدى، كىم ئوزۇق بەردى، كىم ئىگە بولدى؟ ئەزالىرىنى ئالدىن دۇنيا، خەلقىگە ئوخشاتماس كەلگۈسىگىمۇ ئوخشاشماس قىلدى؟ بارماق ئىزىچۇ؟ كىم سالامەت ئېلىپ چىقتى؟ روھ، جاننى كىم بەردى؟ بۇ تېشىدىكى ئالەمدە چۇ؟ زادى كىم؟!!! ئاللاھ، ئاللاھ، مۇشەۋۋەر ئاللاھ.

ئىنسانىنىڭ بېغىشى بىلەن ئوتتۇرا بارماق ئۇچى بىر غېرىچ، ئىككى كۆكرەك ئوتتۇرىسى بىر غېرىچ، كىندىك بىلەن ئەۋرەت ئوتتۇرىسى بىر غېرىچ، يۈرەك بىلەن ئوقىرەك بىر غېرىچ، قەدەمدىن تىزىغىچە، باشتىن مەيدىگىچە ئىككى بەل، يۈرەكتىن ئەۋرەتكىچە، ئىككى مۈرە ئوتتۇرىسى، ئىككى غېرىچ بۇرۇن ئۇزۇنلۇقى، ئېغىز يىرىقى، ئىككى لەۋ بىر غېرىچنىڭ 1/8گە تەڭ)

ھەممە ئاجايىپ ئۆلچەملىك، ئىنتىزاملىق، ئازراقلا ئىگىز - پەس بولسا، ئىنسان مىيىقا ئايلىنىدۇ، سەتلىشىدۇ، ئانا شۇنچە ھەرىكەت قىلسىمۇ بۇ سۈرەت نېمە ئۈچۈن ئىگىز - پەس بولمايدۇ؟ ئۆزگىرىپ

كەتمەيدۇ؟ بۇنى كىم ساقلىدى؟ كىم ئۆلچىدى؟ بۇنى ئاشۇ مۇسەۋۋۇر، يەنى سۈرەتكە كىرگۈزگۈچى، ئاللاھ، ئاللاھ قىلدى. بۇ توغرىلىق قۇرئاندا ئىلان كۆپ، ئاللاھ قىلدى دېگەن، ئەمما بۇنى بىرەر شەخس، رايۇن، دۆلەت، ھەتتا ب د ت مۇ ئىلان قىلالمىدى، چۈنكى، ئۇلارمۇ بۇنىڭغا ئىگە ئەمەس. ھەممىسى ئاددى مەخلۇق خالاس، سۈرتىگە، ئوزۇقىغا، ساقلىشىغا ھەممىگە ئاللاھ ئىگە، بۇ بىلىمدە چوقۇم ئاللاھنىڭ بىرلىكى، بارلىقى، قۇدرىتى، زاھىر بولۇر، شۇڭا بۇ ئىلىم پەرىز كۆپايە.

قۇرئان، ئاللاھنىڭ كىتابى، تۆرەلمە بولسا ئۆز قولى بىلەن يازغان، رەڭلىك كىتابى ئىككى كىتابنى تەدبىقلاش لازىم، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاللاھ، ئىككىلىسىنى ئايەت دەپ ئاتىغان، ئىككىلىسى ئايەت، مۆجىزە، ئىككىلىسى مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ.

چۈنكى، قۇرئان، ئىنسانغان ھىدايەت، قانۇندۇر، قۇرئاندا خەتلىك نەرسىيە دەرسى بار، بىز بۇنى مىكروسكوپىدا ئەملىيەتتىن كۆرۈشىمىز لازىم. ئىنسان توپا، ئابىي مەنىي، قان، گۆش، گۆش پارا تولۇقسىز، كەمتۈك، كىچىك بالا، بالىلىق، ياشلىق، قېرىلىق، ئۆلۈم، ئۆلمەي قالسا بەك قېرىدى شۇ، 10 يىل تەرەققىياتنى باشتىن كەچۈرىدۇ. بۇنى بىز بىر ئۆمۈر تەتقىق قىلساق، ئەرزىيدۇ، چۈنكى، بىز ئىنسانىنىڭ ئۆتمۈشىدىن ھازىردىن، ئىبرەت ئېلىپ، كەلگۈسىگە تەييارلىق قىلىمىز، ئىنتىلىمىز، يول ئاچىمىز، زور تەرەققىي قىلىمىز، بۇ بىئولوگىيە دېگەن ئىلىم شۇ، قۇرئاندا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئۈچىلىسى بىرگە تىلغا ئېلىنىدۇ، بۇلار قوشكېزەكتۇر.

بىز بۇنىڭ بىلەن بولدى قىلمايمىز، بۇ تېمىدا دائىم سۆزلەيمىز، ئىدىيە، پەلسەپە، قانۇن جەھەتتىن باشقا سانائەت خاراكتېرلىك ھەرقانداق بىلىم بىلەن دىننى، قۇرئاننى دىن بىلەن بىرلەشتۈرۈرۈلۈڭ، قۇدرەتنى، ھېكمەتنى، رەھمەت، نىئمەتنى تېپىپ قەلبىنى خاتىرجەم قىلىڭ. ئاللاھ مۇرادىمىزغا يەتكۈزسۇن. ئامىن!

دارۋىن نەزەرىيىسىنى ئاغدۇرۇش

دارۋىن، يەھۇدىي بولۇپ، 1882 ـ يىلى ۋاپات بولغان، بۇ مەزگىلدە ئۇنىڭ سەپسەتە نەزەرىيىسى جاھاننى قاپلىدى، ئۇ تۈرلەرنىڭ مەۋجۇد بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشى دېگەن نەزەرىيىنى ئوتتۇرىغا قويغان. بۇ نەزەرىيە ئارقىلىق ئىنسانىنى تەدرىجىي تەرەققىي قىلىپ، ئادەمسىمان مايمۇندىن كېلىپ چىققان دەپ جۆيلىگەن، بۇنىڭ سۈرىتى (100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ ھايۋانات ئىلمى قىسمىنىڭ 53 ـ بېتىدە كۆرسىتىلگەن، چەتئەل كىتابلىرىدىمۇ ھەرقايسى، دىنسىزلارنىڭ پەن كىتابلىرىدا بۇ بەك تولا كۆرسىتىلىدۇ) تا ھازىرغىچە مۇشۇ نەزەرىيە بويىچە ئۆزىنى گوللاپ باشقىلارنىمۇ ئازدۇرۇپ كېلىۋاتقان، بۇ نەزەرىيىگە ئەگىشىۋاتقان نۇرغۇن دۆۋىلەتلەر بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە توختاپ مۇنداق دېگەن، بۇ نەزەرىيىنىڭ مەيدانغا چىقىشى خۇددى شەيتاننىڭ مەۋجۇد بولۇپ تۇرۇشىغا ئوخشايدۇ، بۇ بىر سىناق، بەزىلەر شەيتانغا ئالدىنىپ قېلىۋاتقان ئىشنى توغرا دەپ، مەڭگۈ ئالدىنىپ ئۆتكەنگە ئوخشاش مۇشۇ نەزەرىيە

بويىچە ئۆزىنى ئالدايدىغانلار بولىدۇ، دەل مۇشۇلار دوۋزاخقا لايىق، ئۇنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇلاردا يۇقىرى بىلىم يوق، تەجرىبە، تەتقىقات يوق، دىنى چۈشەنچە ئەسلا يوق، بىز بۇنىڭغا ئالدانمايمىز، ھەم ئىشەنمەيمىز، ئەمما بىزنىڭمۇ ئاساسىمىز بار، دەلىل ـ ئىسپاتىمىز بار، قارىسىغا جۆيلىشتىن ئاللاھ ساقلىسۇن.

ئەڭ چوڭ دەلىل ـ ئىسپات، شاھىد ئاللاھدۇر، چوقۇم كائىنات ئۇنىڭ مەۋجۇدلىقىغا مۇتلەق ئىشىنىدۇ، قۇرئان مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ، قۇرئان بىزنىڭ شاھىد، دەلىل ـ ئىسپاتىمىز، يېتەكچىمىز، قەلبىمىزنىڭ شىپاسىدۇر. بىز بۇنىڭ بىلەن قاراپ تۇرمايمىز، ئاللاھ قانداق دەلىل قىلغان بولسا، بىزمۇ شۇ ئۇسۇل بىلەن تاقابىل تۇرۇمىز، قۇرئاندا ئىنسانىنىڭ ئەسلىي نەسلى ئادەمنى تۇپراقتىن، لايدىن ياراتقانلىقى بار، ئەۋلادلارنى بولسا، ئابىي مەنىدىن (ئىسپىرما) سۈيىدىن ياراتقان، ھەرگىز مايمۇن ئەمەس، چۈنكى، مايمۇن يۇرۇكى ئوڭ تەرەپتە، ئادەمنىڭ يۈرۈكى سولدا، قانات، قۇيرۇق تەرەققىي قىلسىمۇ، يۈرەك يۆتكەلمەيدۇ، ئۇندىن باشقا بىز بۇ گۈمانىي كۆزقاراشقىمۇ ئىشەنمەيمىز، چۈنكى، ھېچكىم تۆپىدە تۇرمىغان، كۆرمىگەن، پەقەت ياراتقان ئاللاھ بۇنى توغرا بايان قىلىپ بېرىدۇ، بىزنىڭ بۇنداق پولاتتەك دەلىل ـ ئىسپاتىمىز بولسىمۇ يەنىلا تەبئىي ـ پەن ساھەسىدىكى پەيلاسوپلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ باقايلى، 20 ئالىمنىڭ كۆزقارىشى، دوكتۇر بىراس، داۋىننىڭ تەرەققىيات نەزەرىيىسىدىكى سۈرەتكە مۇنداق دىگەن، بۇ سۈرەتلەر ئويدۇرما، گۈمان، يالغان خالاس، بولۇپمۇ مايمۇن ئاندىن ئادەم دىگەن گۈمان ئىنسانلارنى چۈپەيلەشتۈرىدۇ، دەلىل ـ ئىسپاتىمۇ يوق، قانائەت ھاسىل قىلغىلى بولمايدۇ دىگەن.

ئۇ 1968 ـ يىلى 24 ـ دىكابىر، ماقالا ئىلان قىلىپ، بۇ نەزەرىيىنىڭ تۇنجى بولۇپ، خاتالىقىنى ئىلان قىلغان، بۇنىڭغا ھېچكىم قارشى تۇرمىغان.

ئىككىنچىدىن، دوكتۇر چوستاق چولىيە مۇنداق دىگەن، بىز پىلە قۇرۇتى بىلەن كېپىنەكنى تەتقىق قىلىپ ئويلانساقلا داۋىن نەزەرىيىسىنى ئەمەلدىن قالدۇرالايمىز.

چۈنكى، بۇ ئىككى مەخلۇق ھازىرمۇ ئەزەلدىن بۇرۇن قانداق بولسا، شۇ پېتى دەۋىر سۈرۈۋاتىدۇ، ئۆزگىرىش يوق، ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇشلار تۈرلىرى، قەدىمى زامانىدىن مەۋجۇدلىقى، ھازىر ئىسپاتلاندى، ئۇلار بىلەن قۇش ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق باغلىنىش يوق، مۇناسىۋەتمۇ يوق، تەرەققىيات تەتۈر بولمايدۇ. لامارك بىلەن داۋىن مەزھىپى ھايۋانلاردىكى ئەقلىنى، ھەيران قالدۇرىدىغان تەبئىي غەرىزنى، خۇسۇسىيەتنى، ئاڭ، سېزىم، تەپەككۇرنى بولۇپمۇ ئىنسان ئەقلىنى، روھىنى، جاننى، سەزگۈ، يېڭىلىق، تەرەققىياتنى، ئىدىيىنى ئېنىق، رۇشەن دەلىل ـ ئىسپات بىلەن شەرھىلەپ بېرەلمەيدۇ، ھەم تولۇق چۈشىنەلمەيدۇ، باھا بېرىشكە لايىق ئەمەس.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دىگەن: بولۇپمۇ ھايۋانلار ئارا مۇھەببەت، مېھرى ـ شەپقەت، ھىمايە قىلىش، كۆيۈنۈش، ئوزۇقلىنىش، ئالەمگە، ھەرقايسى سىستېمىغا، قۇياشقا، ئىنسانغا، ئۆسۈملۈك، دەرەخكە، مۇھىتقا ماسلىشىشى ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىدا ئورۇنلاشتۇرۇغان ئىشلار، بۇلار چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدىغان ئىش كۆپ، بۇ يەردىكى ئاجايىپ باغلىنىش، ئوخشاشلىق، ئىنتىزام، قانۇن، كۆيىنىش، تەبئەت ياكى ھايۋان، ياكى باشقا نەرسىدىن ئەمەس، دەل ئاللاھ قىلغاندۇر، ھايۋانلارنىڭ خۇسۇسىيەت، تەبئەت، قان، پەي سۆڭەك، ھەيكەل قاتارلىق ئوخشىشى، ئىنسانلارنىڭ

ئاللاهنى، قيامەتنى، دىننى ئىنكار قىلىشى ئۇچۇن بولماستىن، بەلكى، شۇ نەرسىلەرنى تەتقىق قىلىپ، كۇرۇتۇپ، خۇددي ئۆزنى كۇزەتكەندەك كۇرۇتۇپ، ئاللاهنى تونۇش، قۇدرىتىنى تېپىش، يەنە ئاخىرىدا ئاللاهنىڭ ئىنسانلارنى تېرىلدۇرۇشكە قادىرلىقىنى تونۇش ئۇچۇندۇر، ۋە يەنە بەزى دورا كەشپىياتى، ماتېرىياللارنى هايۋان تېنىدە تەجرىبە ئىشلەپ كۆرۇش، سىناق ئېلىپ بېرىش ئۇچۇندۇر، نۇرغۇن هىكمەتلەردىن، ئوخشاش ياراتقان بۇ ئالەم، ئادەم، هايۋان، ئۆسۈملۈك هەممىسىدە ئوخشاشلىقىنى بىز يۇقىرىدا سۆزلىدۇق، مەھرىبان ئاللاهنىڭ يارىتىشىدا ئىگىز - پەسلىكنى كۆرمەيسەن دىگەن ئايەتكە ئۇيغۇن كېلىدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە هايۋانلارنى، ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇپ بەرگەن، بۇنىڭدا نۇرغۇن پايدا بار، ئەمما، هازىر ئىنسانلار بۇنىڭ دەل ئەكسىچە شۇكرى قىلىش ئۇياقتا تۇرسۇن، كۇپرىلىق قىلىۋاتىدۇ، ئېسىت، ئالەملەردىكى مۆجىزە، ئالامەت بىلەن ئاللاهنى تونىساقلا بۇ نەزەرىيە ئەمەلدىن ئۆزى قالىدۇ.

هاۋادىكى قۇشلار بىلەن سۇ هايۋانلىرىنىڭ ئالاقىسى، قۇرۇقلۇق بىلەن هاۋا، سۇ هايۋانلىرىنىڭ ئالاقىسى، بىر - بىرىگە زىت، مۇخالىپتۇر، بىر - بىرىنىڭ مۇهتىدا ياشىيالمايدۇ، دەرهال ئۆلىدۇ، ماس كەلمەيدۇ. شۇڭا، بۇركۇت تۇرىدىكى قۇشلارنىڭ دەرەخكە قونىشى ئۇچۇن بارمىقى ئارىلىقى يېرىق، ئايرىمدۇر، ئۆردەك، غازلارنىڭ بولسا سۇدا ئۇزۇش ئۇچۇن پۇت بارمىقىنىڭ ئارىلىقى پالاقتەك ياپىلاقتۇر، سۇ هايۋانلىرىنىڭ سۇدا ئۇزۇشى ئۇچۇن ئەزاسى شۇنىڭغا لايىق بېرىلگەن، قۇرۇقلۇق هايۋانلىرىمۇ شۇنداق، بىر - بىرىگە ئەزەلدىن ئوخشاشمايدۇ، هەم رولىنى جارى قىلدۇرالمايدۇ، قانات، قۇيرۇق، پالاقلار، سۇدا ئىشلەيدۇ، قۇرۇقلۇق ئەمەس، بۇلار شۇ پېتى داۋام قىلىۋاتىدۇ، تەرەققي قىلدىم دەپ ئۆزگەرسا هالاك بولىدۇ، چۇنكى، ئەزاسىدىن باشقا مۇهىت لازىم دە! ياشاش ئۇچۇن مۇهىت، ئورۇق لازىم. بۇنىڭغا كۆنۇش كېرەك، بۇ ئەقىلسىز هايۋان جاهىل بولۇپ، هەرقايسىسىغا باشقا مۇهىتنىڭ تامقىنى بەرسە ئۇ ئاچلىقتىن ئۆلسە - ئۆلىدۇكى، ئۇنى يىمەيدۇ، سۆزلىسەك گەپ تولا، ئىش قىلىپ تەكشۇرۇپ تەتقىق قىلىنىشچە دارۋىن نەزەرىيىسى ئەمەلدىن قالدى، پەۋقۇلئادده ئاغدۇرۇلدى.

بۇ نەزەرىيىنىڭ ئەمەلدىن قالغىنىغا تۆۋەندىكى ئالىملار قېتىلغان هەم ماقاله يازغان، تۆرەلمە ئىلمىنى تۇنجى تەتقىق قىلغۇچى ۋە ئاساس سالغۇچى ئالبانىيىلىك پەيلاسوپ، ئالىم فون بايىر، ئۇستاز ئېيلى دوسيدن، بۇ ئالىم ئاللاه ۋە ئىلىم دىگەن كىتابنى يازغان، پەيلاسوپ، ئىنسانلارنىڭ تەبىئىتى ۋە تارىخىنى تەتقىق قىلغۇچى ئالبانىيىلىك ئالىم فىيركو، فرانسىيىلىك ئانتورويولوگىيە تەتقىقاتچىسى، پەيلاسوپ، دوكلىترپارج، پەيلاسوپ سىنىر، ئىنگلىز پەيلاسوپ ۋەسمان، بىئولوگىيە، پسىخولوگىيە تەتقىقاتچىسى ئۇستاز، مۇدىر جورجى يوهن، پەيلاسوپ ئىدمون برسىيە، بۇ سۆز قىلىپ، غاز - ئۆردەكنى دەلىل قىلغان، بۇلار ئۆزلىگىدىن قۇرۇقلۇقتىن سۇغا قاراپ سۇدا ئۇزۇش ۋە سۇدا ياشاش ئۇچۇن تەتۇر تەرەققي قىلغانمۇ؟ پۇتىغا پالاق ياسىدىمۇ؟ قانداق بولۇپ قۇرۇقلۇق هايۋىنى شۇنداق ئۇچار قۇشلار ئۇچماي بۇ هايۋان سۇغا تەرەققي قىلىپ، پالاق ياسىدى، بۇمۇ دارۋىن نەزەرىيىسىگە خىلاپقۇ؟ تەنتاۋى رەهمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دىگەن: هەم قۇرۇقلۇق هەم سۇدا ياشاش مۇهىتى بار هايۋانلار ئاللاهنىڭ ئاجايىپ مېهرىبان، رەهمەتلىك زاتلىقىنى، هىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، خالىغىنىنى قىلغۇچى ئىكەنلىكىنى بىلدۇرىدۇ، ئىنسانلار ئۇنىڭدىن ئىبرەت ۋە ئۇلگە ئالىدۇ.

ھەرقانداق مۇھىتتا ياشاش ئىقتىدارىنى ئۆگىتىدۇ، ھەم تەجرىبە ئىشلەيدۇ، بىر خىل نەزەريە بىلەن چەكلىنىپ قالمايدۇ، ۋاھاكازالار دىگەن. يۇقىرىدا دارۋىن نەزەريىسىنى ئەملدىن قالدۇرۇشقا قېتىلىدىغان پەيلاسوپ ئالىم بىلسوچىنرمۇ بار ۋە ئالبانىيىلىك دوكتۇر ئىدۋارد ھارتمان، لويز بوردو، كامپىل پىلاموريون، فرانسىيىلىك لوچىل، ميىلىن ئىدۋارد، 20 - ئەسىردىكى مەشھۇر پەيلاسوپ چوستاپ لوبون، فرانسىيە ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى ھىندى بونىكارىيە، يۇقىرقى پەيلاسوپ، پىرافىسور، ئالىملاردىن باشقا ھازىرقى مۇتەپەككۇر ئالىملاردىنمۇ نۇرغۇنى بار، بۇلارنىڭ ئىسمىنى يېزىپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. جۈملىدىن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، سەييىد قۇتۇپ «فىزىلال قۇرئان» تەپسىرىدە ۋە تەپسىر مۇنىيردە بۇ نەزەريىنى ئىلمى پاكىت بىلەن ئاغدۇرىدۇ، ماتېرىيال كۆرۈڭ. تەرەققي قىلسا، «ئاراتور» نېمە ئۈچۈن تېپىلمايدۇ؟

دىنسىز، ئەقىلسىز، پەيلاسوفلىققا يارىماس ياكى دۇنيا ئۈچۈن ھەقىقەتنى يوشۇرىدىغان كىشىلەرنىڭ قۇرۇق داۋرىڭىدىن ئۇلارنىڭ سۆزى، كۆزقارىشى توغرىسىكى دەپ قالماڭ، بىزدە مەڭگۈ ئۆزگەرمەس ئەڭگۈشتەر «قۇرئان» دىگەن گۆھەر بار، بۇ مەڭگۈ توغرا يولغا يېتەكلەيدۇ. بۇ مەسىلە، روھنى، ئىدىيىنى، ئەخلاقنى، پىكىر، تەپەككۇرنى، ئاڭ، سېزىم، ئىنكاس، ئىنسان بولۇپمۇ، ئىنسان مېڭىسى، ھايۋانلارنى، ئۆسۈملۈكنى، پۈتۈن دۇنيانى، ئالەمنى تەتقىق قىلساق، تېخىمۇ رۇشەن ئىسپاتلىنىدۇ. ئىنسانلار چوقۇم ئەزەلدىن ھازىرغىچە تۇپراق، زېمىندىن يارالغان، 75 ماددا ئوخشاش، سەييىد قۇتۇپ 22 ماددىنى ھەقىقي ئوخشىتىپ يازغان، بۇنى تەتقىق قىلىش بىلەن تەكشۈرۈپ، مايمۇننى بۇ نەزەريىدىن نېرى قىلىش، ئىنسانىنى ھەقىقى ئاللاھ ئۆز قولى بىلەن يارىتقان دەلىل - ئىسپاتنى تېپىپ چىقىش زۆرۈر پەرىزدۇر. شۇنىڭ بىلەن بىرگە ھەردائىم، ھەرۋاقىت دىنسىزلاشتۇرۇشقا تاقابىل تۇرۇش، خاتا ئىدىيە، خاتا ئەخلاق، پەلسەپەلەرنى تازىلاپ چىقىرىش لازىم. ئەمما بۇلار بىلەن سانائەتنى، تەرەققىياتنى پەرىق ئېتىش، ھەممىنى بىر تاياقتا ھەيدىمەسلىك، سانائەت خاراكتېرلىك بولسا، قوبۇل قىلىش، شۇ ئارقىلىق دىننى تەرەققي قىلدۇرۇڭ، قارشى كۆچكە تاقابىل تۇرۇش لازىم. ھەممە، ئاللاھنىڭ مەخلۇقىدۇر، مۈلكىدۇر، ئاللاھ پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى ئۈچۈن يارىتقان، بۇنى چۈشىنىش، تونۇپ يېتىش، ئاخىرىدا ئاللاھنى رازى قىلىش لازىم.

ئىنسانغا بىر نەزەر

ئىنسانىنىڭ (نەپسى)- ئىچى (زاھىر)يەنى تېشى ئاجايىپ، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، بۇ غىزاغا، كىيىم - كېچەك، تۇرالغۇغا، قوغدىنىشقا مۇھتاج، مانا بۇلار بولسا، ھاۋا، شەھۋەت ھىرىس، غەزەپ، ئەقىلگە مۇھتاج، شەھۋەت بىلەن غىزا ۋاھاكازالارنى تەلەپ قىلىدۇ. غەزەپ بىلەن بۇنى قوغدايدۇ، ئەقىل ئىشلارنى تەدبىر قىلىدۇ، ئەقىلگە ۋە شۇ شەھۋەتكە بەش سەزگۈ ئەزا ھەمكارلىشىپ يارەدەم بېرىدۇ. تەم تېتىشتا بولسا، ئاچچىق - چۈچۈك، تاتلىق، لاۋزا، تۇزلۇق ، تۇزسىزنى بىلىدۇ. پۇراش بولسا، خۇشپۇراق ۋە بەدبۇي پۇراقلارنى بىلىدۇ. ئاڭلاش بولسا، زور نىئمەت، بىلىمنىڭ ئاساسى، كۆرۈش بولسا ھەممىدىن ئۇستۇنى، يىراق - يېقىنىنى، دوست - دۈشمەننى، تاۋام -

شارابنىڭ تۇرلىرىنى، چىرايلىق ـ سەتنى كۆرىدۇ، يول كۆرىدۇ، نۇردا كۆرىدۇ خالاس. ھەممىسى ئۇچۇن ئاشۇ نەرسىلەر بولۇشى لازىم، بولمىسا، ئەمەلدىن قالىدۇ، ئۆز رولىنى جارىي قىلدۇرالمايدۇ، مەسىلەن، نۇر بولمىسا كۆز كۆچىدىن قالىدۇ، تۇز بولمىسا تىل، ئاۋاز بولمىسا، قۇلاق قۇۋۇتىدىن، كۆچىدىن قالىدۇ، يەمەك ـ ئىچمەك بولمىسا ئاشقازانىنىڭ نېمە كېرىكى؟

خۇلاسە، گەپ شۇكى، ئىنساننىڭ ھايات كەچۈرىشى ئۇچۇن، ئىش، ئەمەل قىلىش ئۇچۇن ئاللاھ رازى قىلىش ئۇچۇن ئىبادەت قىلىش ئۇچۇن، پۇتۇن دۇنيا ئۇنىڭغا بويسۇندۇرۇلغان، پۇتۇن ئالەم، ئاسمان ـ زېمىن، قۇياش، شامال، بۇلۇت، ھەتتا ئۆسۈملۈك، ئاشۇ بىز تەتقىق قىلغان ھايۋانلارمۇ، ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇلغان، خىزمەت قىلىدۇ خالاس، ئالدىن تەييارلانغاندۇ، بۇنى كىم قىلىپ بەردى؟ پۇتۇن ئالەم، ئىنسانىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ ئۆزىگە خوجايىن قىلامدۇ؟ ئاخىرىدا نېمە ئۇچۇن يوقايدۇ؟ نەدىن كېلىپ نەگە بارىدۇ؟ بۇ يەردە ئاللاھ قىلىش كېرەكمۇ؟ قانداق ياشاش لازىم، بۇنى پەقەت ئاللاھ پەرىشتىنى ئەۋەتىپ ئەلچى ئارقىلىق كىتاب بېرىپ كۆرسەتكەن، ئەمما ئىنسانلار ئاشۇ چەكسىز رەھمەت، نېئمەتلەردىن پايدىلىنىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا تانىدۇ، شۈكرى قىلمايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئاشۇ نېئمەتتىن بىردىن ئايرىلسا زور زىيان تارتىدۇ. مەيلى ئۆزىدىكى بەش سەزگۈ ئەزا بولسۇن ياكى ئۇنىڭ ئالدىغان پايدىسىدىكى نەرسىلەردىن بولسۇن، ئوخشاش مەھرۇم قالىدۇ. ئۆزى ھەرگىزمۇ ئورنىنى تولۇقلىيالمايدۇ، بۇ مۇمكىن ئەمەس. بىزمۇ شۇ نېئمەتلەرنى بايان قىلىش بىلەن بىرگە ئىنسانلارنىڭ تەپەككۇرى، دۇنيا قارىشى ئۆسۈش دەپ قىممەت قارىشى ئۇسسۇن ئۇچۇن، ئاللاھنى تونۇسۇن، ئۇچۇن ئىبرەت قىلىپ، ھازىرقى زامان، سانائەتنىڭ ئىنسانلارنىڭ جىسمىدا بارلىقىنى ئوخشاشلىقىنى سۆزلەيمىز.

مەدەنىيەتلىك شەھەردىكى سانائەت بىلەن ئىنسان جىسمى.

بىرىنچى، ناۋاي، ئاشپەزلەرنىڭ خىزمىتى ئىنسان جىسمىدىكى ئاشقازان خىزمىتىگە ئوخشاش، چۈنكى، ئۇلار شەھەر ـ بازارلاردىكى ھاياتلىققا، ئىنسانلارغا تائام يەتكۈزۈپ راستلاپ بېرىدۇ. ئاشقازان بولسا، ئادەم بەدىنىدىكى نەچچە تېرلىيۇن ھۈجەيرە جۈملىدىن مىڭە قىسمىدىكى 14 مىليارت نېرۋا ھۈجەيرىسىگە ئوزۇق يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، ئىككى قوشۇنغا يارەم بېرىدۇ.

ئىككىنچى، ھەرخىل ئۇرۇقدىن ياغنى سقىپ چىقىرىدىغان ياغ زاۋۇتلىرى، ئىنسان جىسمىدىكى 12 بارماق ئۇچەيگە، توققۇز توللۇقا ئوخشاش.

ئۇچىنچى، پاسكىنا سۇنى بىر تەرەپ قىلىش زاۋۇتى، تازىلىق ئىشچىلىرى، جىگەر، ئۆت، تال، دوۋساقلارغا ئوخشاش.

تۆتىنچى، يېمەكلىكنى، ئىچىملىكنى تازىلاش، زەھەرلىكنى يوقىتىش، سانائىتى، ئىنسان ۋۇجۇدىدىكى قانىنىڭ ئۆيكىدە ۋە تومۇردا قان تازىلاش ئىشلىرىغا ئوخشاش.

بەشىنچى، ئىنتايىن سۈرۈلۈك ياغنى ئىستېمال قىلىش، قىممەتلىك ئوزۇقنى ئىستېمال قىلىش، تاللاش، شاللاش ئىشى، قاندىكى ماددىلارنىڭ تاللىنىشى، مىڭگە بولسا ئەڭ نازۇك سۈرۈلۈك ماددىلارنىڭ بېرىشى، ناچارلىرى قۇلاق بۇرۇندىن، تەر تۆشۈكچىلىرىدىن چىقىشىغا ئوخشايدۇ، مانا بۇ شاللاشتۇر.

ئالتىنچى، چوڭ تازىلىق، ئىككى تەرەپكە ئوخشاش.

بىز يۇقىرىدا ئىنسانىنى شەھەرگە ئوخشاتقان، شەھەرنى مۇشۇ ئۇسۇل بويىچە تازىلاش لازىم بولىدۇ.

يەتتىنچى، ئېرىق، ئۆستەڭ، سۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشى سانائىتى، ئىنساندىكى ئارتېرىيە، ۋېنا ۋە ئۇششاق قان تومۇرلىرىدۇر.

سەككىزىنچى، خىمىر يۇغۇرۇش، پىچىنە - پىرەنىك ۋاھاكازا زاۋۇتى، قانىنىڭ گۆش ۋە ماي، ئىشلىتىشىگە ئوخشاش.

توققۇزىنچى، خىش زاۋۇتى، پولات تاۋلاش، سۆڭەك ئىشلەپ چىقىرىشدۇر.

10. ياغاچچىنىڭ رەندە سىلىشى، چىزا قويىشى، ئۆلچىشى، سۆڭەكلەرنى سىلىقلاش، سانىتلاش، چاغلاشقا ئوخشاش

11. ساندۇق، ئاچقۇچ، سانائەت مەسىلىلىرىنى، تېز، جەينەكنى، بارماقلارنى قۇراشتۇرۇش، چىش چىقىرىش قاتارلىق.

12. كىمە، پاراخوت سانائىتى، تاغاق، گەردەن، دۇمبىلەرنىڭ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ يۇرۇشكە ئوخشايدۇ.

13. ئۇرۇق، چەينەك سانائىتى بولسا، ئويمان سۆڭەك، داس سۆڭەك، مىڭە سۆڭىكى، قازان ۋاھاكازالار.

14. تاش ئويمىچىلىق، ھەيكەلتاراش سانائىتى بولسا، ئىنسانىنىڭ تۇزۇلۇشى، يارىتىلىشى، سۇرەتكە كېلىشى قاتارلىقلار.

15. يىپ ئىگىرىش، ئارغامچا سانائىتى بولسا، پەيلەرنىڭ شەكىللىنىشى ۋە تۇتاشتۇرۇلۇشىدۇر.

16. توقۇمىچىلىق، رەخت توقۇش سانائىتى بولسا، ئىنساندىكى تېرە ۋە ھەرخىل پەردىلەرنىڭ شەكىللىنىشىدۇر.

17. موزدۇز، ماشىنىچىلار بولسا، جاراھەتنىڭ ساقىيىشى، ياماپ قويۇلۇشىدۇر.

18. زىرائەت، تېرىقچىلىق، ئۆسۈملۈك ئۇنۇشى بولسا، تۇك ئۇنۇش، چاچ قاتارلىقلار.

19. قېلىن كىيىم - كېچەكنى توقۇش، تاغار توقۇش بولسا، چوڭ ئۇچەيگە ئوخشاشتۇر.

20. پاختا يىپ ئىگىرىش بولسا، كىچىك ئۇچەيگە ئوخشاشتۇر.

21. نېپىز پەردە توقۇش بولسا، كۆزنىڭ يەتتە خىل پەردىسى شۇ.

22. بوياقچىلارنىڭ ئىشى، رەڭ بولسا، تەننىڭ ھەرخىل بولۇشى، سۆڭەك، گۆش، تېرە، چاچ - ساقال ئاقىرىش، قارا بولۇش قاتارلىقلار.

23. سۇرەت، فوتو ئاپپارات بولسا، تۆرەلمە ئىلمى، ئۇ بالا ھەرخىل ئۆزگىرىپ شەكىللىنىشى، ئۆز ئەينى ئوخشاشتۇر.

مانا بۇلار، يىمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەك، تۇرالغۇ جاي ۋاھاكازالار. ئىنسانغا ئوخشىتىش، بۇندىن كېيىن، بۇ سانائەتنى، ھايۋانلارغا تەقلىد قىلىمىز، بىز ئىنسانىنى پۈتۈن دۇنيانى، ئالەمگە، شەھەرگە، ئۆسۈملۈككە ماددىلارغا ئوخشاتتۇق، ئەمما بىز داڭۇبندەك ئىنسانلار بۇلاردىن تەرەققي قىلغان دېمىدۇق. بەلكى ئاللاھنىڭ يارىتىش، قانۇنى، ئىنتىزامى ئوخشاش، چۈنكى، ھەممىسى ئالەم، مەخلۇق مۇشۇ ئىنسانلارغا بويسۇنىدۇ، مەنپەئەت پايدا بولۇپ ماسلىشىدۇر، نۇرغۇن ھىكمەت، رەھمەت

سەۋەبىدىن ئاللاھ ئالدىن بىلىپ، بىر خىل قانۇن، ئىنتىزام بەلگىلەنگەن، قۇرئان كىتاب، ئالەم كىتاب، بىر - بىرىگە زىت ئەمەس.

ئاللاھ، قۇرئاندا ئىنسان نېمىدىن يارىتىلدى قارىسۇن، تائامغا قارىسۇن، ئاسمان - زېمىنغا قارىسۇن ۋە يەنە ئۆز ۋۇجۇدىڭلاردا مۆجىزە بار، كۆرمەمسىلەر؟ ئاللاھ سىلەرنى خالىغان سۈرەتكە كىرگۈزىدۇ دىگەن. ئاللاھتىن پەقەت ئالىملارلا قورقىدۇ، شۇڭا ئىبادەت قىلىدۇ. ئەمەل، خىزمەت قىلغۇچىلار مانا مۇشۇنىڭ ئۈچۈن، ئەمەل قىلسۇن، بۇنداق ئايەت 750 دىن ئاشىدۇ. 36 خىل تەبئىي - پەنگە ئۇندىن باشقا نۇرغۇن ھىكمەتلىك سۆزگە، مول بىلىمگە، قۇرئان ئىشارەت قىلىپ قويىدۇ خالاس. «قۇرئان» ئاللاھنىڭ ئىلمى بىلەن چۈشكەن، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرىدۇ، سىرىنى بىلىدۇ، ئىلمى چەكسىزدۇر. قۇرئان ئاشۇ ئاللاھنىڭ سۆزى، بۇ دىن، قانۇن، ئىدىيە - ئەخلاقنى سۆزلەپلا قالماستىن مول بىلىم، تەپەككۇرنى ئۆستۈرىدۇ، كىشىنى قايىل قىلىدۇ. قەلبىنى خاتىرجەم ئارام تاپقۇزىدۇ. سىرلىق كۈچى تۈگىمەيدۇ، مەڭگۈ مۆجىزىدۇر، بۇ قۇرئاننىڭ سۈپىتىنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. شۇڭا، بۇ كىتابنىڭ 55 ئىسمى بار. قۇرئاننى، مۇخپىرنىڭ خەۋىرىنى، دىكتور، خەۋەر قىلغۇچى ئولتۇرۇپ سۆزلىگەندەك قارىسىغا ئوقۇماي، ئالدىرىماي، تەكرارلاپ قاتتىق تەپەككۇر قىلىپ ئوقۇش لازىم. شۇنىڭدا بىز زور مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىمىز، ئالىي ماقامغا يېتىمىز، ئىسىمىزدە بولسۇنكى، قۇرئان ئاللاھنىڭ كۆرسەتمىسى، مەڭگۈ ئازمايدۇ.

ئىنسانغا يەنە بىر نەزەر

پۈتۈن مەخلۇق ئىككى بولىدۇ. بىرى ياخشى، بىرى يامان، بىرى گۈزەل، بىرى سەت، بىرسىنى ياخشى كۆرىمىز، يەنە بىرسىدىن يىرگىنىمىز. ئالەملەر گۈزەل، ھاۋا، نۇر، مۆتىدىل مۇھىت، گۈزەل مەنزىرىگە، گۈل - گىياھلار، يۇلتۇز، پىلانىت، زىرائەت، گۈل - چېچەك، ياخشى پاقالانلار، ئات، تۈگە، قوي، كالا ۋاھاكازالار.

بۇلارغا ئىنسان ۋۇجۇدىدىكى، ۋىجدانىدىكى سېخىيلىق، ئىلىم، مۇلايىملىق، ياۋاشلىق، گۈزەل بولۇشى، ئىھسان قىلىشى، خۇش پىئىللىرى ئوخشايدۇ.

قورقۇنۇشلۇق ئالەم، قاراڭغۇ كېچە، گۈلدۈرماما، چاقماقلار، بوران، توپا - چاڭ، تۈتەك گازلار، يىلان - چايان، شىر - يولۋاس، چۈجن - پاشىلار، مۇنسىز دەرەخ، زەھەرلىك ئوت - چۆپ، ئاچچىق مېۋە، دۇشمەنلىك قاتارلىقلار.

بۇنىڭغا ئىنسانىنىڭ بىخىللىقى، ھىرىسلىق، جاھىللىقى، دۆتلىكى، ئاخماقلىقى، ئۇرۇشقاقلىقى، جىدەلخورلۇقى، قورقۇنچاقلىقى ۋاھاكازالار. ۋىجدان، ئىدىيە - ئەخلاقتىمۇ پۈتۈن ئالەمگە، ئىنسان ئۆز ئەينى ئوخشايدۇ، بۇنى ئاللاھ بىلىپ پۈتۈن ئالەملەرگە ماس ھالدا، بىر خىل ئىنتىزام، قانۇن بىلەن ياراتقان.

پۈتۈن مەخلۇق ئىككى قىسىم، بىرى ياخشى بىر يامان، بىرى ئۈستۈن، ئالىي، بىرى پەسكەش، تۆۋەندە، خوش مۇشۇ قانۇن بويىچە ئىككى خىل ئەخلاق، بىرىنچىسى ياخشىسى، تەپەككۇر، كۆز قاراش، ياخشى گۇمان، تەسەۋۋۇرۇ، خىيال، ھىس - تۇيغۇ، مۇۋاپىقلىق، راستچىللىق، گۈزەل خۇلۇق، ئايرىش، پەرىق ئېتىش، چۈشىنىش، ئۇقۇم، ھۆكۈم، خۇلاسە، چېچەنلىك، ئەستە تۇتۇش، ساقلاش، ئەقىل، مۇشەققەتنى كۆتۈرۈش، ھەقتە نوچىلىق قىلىش، ئىسىللىق، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش،

ئالدىراسلىق، سۈباتلىق، ھىممەتلىك، ئەپۇ قىلىش، ياخشى قىلىش، رەھمەت قىلىش، كۆيۈنۈش، باتۇرلۇق، چوڭ سۈپەت، ئۆزىنى ساقلاش، ئىنتىزامچانلىق، ئەخلاقى ياخشى، ھۆرلىك، ئىختىساتچانلىق، سەۋرە، تەقۋالىق، پەرھىزكار، ھايالىق، پاك تۇرۇش، سىرىنى يوشۇرۇش، قانائەت، ئىپپەتلىك بولۇش، مانا بۇلار ئىنسان ۋۇجۇدىدىكى، ۋىجدانىدىكى گۈزەل ئەخلاق، پۈتۈن دۇنيادىكى گۈزەللىك، ياخشىلىق مۇشۇنىڭغا ئوخشاشتۇر.

شۇڭا، ئىنسان مۇشۇ ئەخلاق بىلەن بەخت تاپىدۇ، مەڭگۈ نىجات تاپىدۇ، مۇراد ـ مەقسىتىگە يېتىدۇ، ئاللاھ رازى بولىدۇ، ئۇمۇ رازى بولىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئالەم، كائىنات قانۇنىغا بويسۇنغان، ئوخشاش ياشىغان بولىدۇ، شۇڭا ئۇ گۈزەل.

ئىنسانىدىكى ناچار ئەخلاقلار، دۆتلىك، نادانلىق، رىياخورلۇق، سۈخەنچىلىك، خىيانەت قىلىش، ئاخماقلىق، يالغانچىلىق، جاھىللىق، ھىيلە ـ مىكىرلىك، پاسكىنىلىق، گالۋاڭلىق، ھورۇنلۇق، كېسەل كۆرپىسى، ھەقتىن يۈز ئۆرۈش، تېنىۋېلىش، ئەيىبلەش، يامان گۇمان، چاخچاق، پەخىرلىنىش، ھەيران قېلىش، ئەجەپلىنىش، ياسانچۇق، شەھۋەتپەرەس، ھاۋايى ـ ھەۋەس، مەجنۇنلۇق، سارىڭلىق، تەلۋىلىك، بىخىللىق، پاسىقلىق ۋاھاكازالار.

مانا بۇلار ئىسانىدىكى ئىككى خىل خىسلەتلەر، پۈتۈن كائىنات ئالەم، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىسى ئوخشاش قانۇن ـ ئىنتىزامغا ئىگە، بۇلارنى ئاللاھ بىر ـ بىرىگە ماس ـ مۇناسىپ، تەڭپۇڭ ھالدا ياراتقان، بىر ـ بىرىدىن ئايرىلالمايدۇ. ھەممىسى ئىنسانغا خىزمەت قىلىدۇ، بويسۇنىدۇ. قۇرئان، ھەدىس بۇنى تەپسىلىي بايان قىلىدۇ، قۇرئان، كائىنات قانۇنى بىلەن ئوخشاش، قانۇن ئاللاھنىڭ سۆزى بىلەن قۇرئان كىتابى، كائىنات، كىتابى بىلەن زىت ئەمەس، بىردەك ئىتتىپاق قانۇندۇر. كىم قۇرئاننى چۈشەنسە، ئالەمنى چۈشىنىدۇ، قۇرئانغا ئەمەل قىلسا، كائىناتتىكى قانۇنغا ئەمەل قىلىدۇ، ئۇ بەخت تاپىدۇ.

سۈرە ئال ئىمراندا، ئاللاھ ئادىللىقنى بەرپا قىلغان، ھالدا بارلىقى، بىرلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ، پەرىشتىلەرمۇ، ئالىملارمۇ گۇۋاھلىق بېرىدۇ دىگەن.

ئاللاھ ئالەملەرگە ئادىللىقنى بەرپا قىلدى، سىياسەت، قانۇن، تۈزۈمدىلا ئادىل بولماستىن، بەلكى پۈتۈن جانلىق ۋە جانسىز ھەممىدە ئادىلدۇر. ھەممە ئىنسانغا رەھمەتتۇر، مەسىلەن، ئاللاھ ياراتقان پۈتۈن دۇنيادا ھازىر 110دىن ئارتۇق ئىلىمىنت ماددا تېپىلدى، يەنە تېپىلۋاتىدۇ. بۇلارنى خېمىيە، فىزىكا، بىئولوگىيە دەرسلىك كىتابلىرىدىن كۆرۈڭ، جەدۋەلمۇ بار. بولۇپمۇ خىمىيىنىڭ ئاخىرىدا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتابىنىڭ 68 ـ بەتتە ۋە باشقا جايلاردا جەدۋەل تۈزگەن. ئەڭ ئاددىيسى سۇ، ئوكسىگېن، ھىدروگىن دىگەن ئىككى ماددىن تەركىپ تاپقان، 90 گرام سۇنىڭ 80 گىرامى ئوكسىگىن، 10 گىرامى ھىدورگىن، بۇنى مىكروسكوپ كۆزىتىدۇ. ھاۋا يەنى ئاتموسفېرا 21 پىرسەنت ئوكسىگېن 78 پىرسەنت ئازوت، ۋە كاربون، گۈڭگۈرت، فوسفور، كالىي، ماگنىي، كالتسىي، تۆمۈر قاتارلىقلار بار، مانا بۇ ماددىلار ئالەمدە ھەممە تەرىپىدە تېپىلىدۇ. بولۇپمۇ ئادەمدە تېپىلىدۇ، 75 ماددا تېپىلىدۇ، يۇقىرقى 10 ماددا ياكى 22 ماددا ئاساسلىق بولمىسا بولمايدۇ، بۇلار ھايۋاندىمۇ شۇنداق، ئۆسۈملۈككىمۇ شۇ.

ئىنساندا شۇنچە كۆپ ماددا بولىدۇ، ئۆز رولىنى ئايرىم ھالدا جارىي قىلدۇرىدۇ، بۇ ئالەم بىلەن

زىچ مۇناسىۋەتلىك، ھايۋانلارمۇ شۇنداق، ئۇلارمۇ ئىنسانغا پايدىلىدىق، ماددىنى قوبۇل قىلىدۇ، ھەم شۇ خىل كېلىدۇ. ئۆسۈملۈكمۇ شۇنداق، ھاۋادىن، سۇدىن، تۇپىراقتىن، ئالاھىدە ئىنسانغا لايىق، ماس، خىل كېلىدىغان ماددىنى قوبۇل قىلىدۇ. يېيىش ئۈچۈن بولسۇن، كىيىش ئۈچۈن، بولسۇن، ماددا ئاساسىي جەھەتتىن خىل كېلىدۇ. ئىنسانغا خىل كەلمىسە ماس مۇناسىپ بولمىسا، ھايۋانمۇ، ئۆسۈملۈكمۇ ئۇلارنى قوبۇل قىلمايدۇ، چۈنكى، بىزنىڭ كىيمىمىز، يېمەك - ئىچمىكىمىز، ئاشۇ ھايۋان بىلەن ئۆسۈملۈكتىن كېلىدۇ. باشقا مەنبە يوق، ئۆسۈملۈك، ھايۋان، ئىنسان بۇ ئۈچى ئاساسلىقى مۇنۇ تۆت ماددىدىن خالىي ئەمەس. ئوكسىگېن، ھىدروگېن، ئازوت، كاربون ۋە باشقىلار، بۇلار سۇدا، ھاۋادا، ئاشلىق، زىرائەت، ماي، گۆش، ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكتە بار. بىزلەرگە ئوكسىگېن لازىم، كاربوننى چىقىرىۋېتىمىز، ئۆسۈملۈك بولسا، ئوكسىگېننى چىقىرىۋېتىدۇ، ئۇنىڭغا كاربون (IV) ئوكسىد لازىم، بۇ ئارىلىقدىكى تەڭپۇڭ مىقدارى ئاز ياكى ئارتۇق بولمىسا ئادەل بولسا، بىر خىل تەڭپۇڭ بولسا، كام بولمىسا، زىيادە بولمىسا ئاندىن ھايات قالالايمىز.

ئالەملەردىكى ماددىلارنى ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇلاردىكى ماددىنى كىم بىرلىككە كەلتۈردى، كىم پەيدا قىلىپ تۇرىدۇ، كىم ئورۇنلاشتۇرغان، كىم مۇناسىپ، تەڭپۇڭ قىلىپ تۇرىدۇ؟ بۇلار شۇنداق نازۇك، ئىنچىكە ھېساب بىلەن ئارىلىقنى، مىقدارنى ساقلايدۇ، ئۆزئارا ھەمكارلىشىدۇ، ياردەم بولىدۇ، سالال ئىگىز - پەس بولسا، ھالاك بولىدۇ. بۇلارنى قىلغان كىم؟ بۇ ئادىللىق نەدىن كەلدى، جانسىز، ئەقىلسىز، تەدبىرسىز، ھىكمەتسىز ئاشۇ تەبىئەتمۇ؟ سۇمۇ، ئوتمۇ، تۇپراقمۇ، ماددىلارنى ئۆزى ئاشۇنداق قىلالامدۇ؟ ئۆزى ئۆزىنى بويسۇندۇرۇپ قۇل قىلامدۇ؟ خىزمەت قىلامدۇ؟ بۇ يەردە زور ھىكمەت، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇلۇش بار، ئەقىل بار، ھېساب بار، تەدبىر بار، ئادىللىق بار، مانا بۇ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرغۇچى ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى، رەھىم قىلغۇچى، ئادەل ئاللاھدۇر. ئاشۇ ئاللاھنىڭ ئادىللىقىدۇر، ئاللاھ ئادىللىقى بەرپا قىلىش بىلەن بىرگە بارلىقنىغا، بىرلىكىگە گۇۋاھ بولىدۇ، ئاشۇ ئالەم گۇۋاھ بولىدۇ، شەرتسىز، ئىختىيارى ھەممە ئاللاھقا بويسۇنىدۇ، بىز مۇشۇ ھېسابلىق، ئادىللىقىدىن زىچ مۇناسىۋەتتىن بىرخىل ئىنتىزام، قانۇن تەرىپىدىن، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى تونۇيمىز، شەكسىز ئىشىنىمىز، ئاللاھۇ ئەكبەر!

پۈتۈن كائىناتتا يەنە بىر خىل ئادىللىق، ئوخشاشلىق بار، ئالەمدەردە جانسىز ماددا شۇنداق كۆپ، چوڭلىقىنى ئۆلچەپ بولغىلى بولمىغىدەك يوغان، ئۇيۇل ماددىلار بار. كىچىكلىكىدىن مىكروسكوپتىمۇ كۆرۈنمەس كىچىك مىكرو زىررىچە بار، ھايۋانلاردىمۇ، پىل، تۆگە، كىتتەك يوغان ھايۋان بار، كىچىكلىكى شۇنداق كىچىك ھايۋان ياكى 10000 ھەسسە يوغانتسا ئاران پىتتەك بولىدۇ. 1870000 مىليونىنى بىرلەشتۈرسە بىر تال بۇغدايدەك بولغىنى بار. ئۆسۈملۈكمۇ شۇنداق، شۇنداق يوغان دەرەخ بار، ھەم كىچىك دەرەخ، ئۆسۈملۈكمۇ بار، ھەتتا بىر تال يىڭنە ئۇچىغا نەچچە مىڭلارچە ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى ئورنىۋالىدۇ، دېگىزدىكى ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرمۇ شۇنداق، كىچىك ۋە چوڭ بولىدۇ، ھەممىسى شۇ ئادىللىققا ئاشۇ قانۇنغا مۇھتاج، ئورۇنلاشتۇرۇش، پۈختا بولغان، بۇلارنى بۇنداق قىلىشنىڭ ھىكمىتى بەك كۆپ، بۇنى كېيىن سۆزلەيمىز. ھەممە، ئاللاھ دەرگاھىدا ئۆلچەملىك مىقداردا بولىدۇ. ماددىلارنىڭ ئەڭ تۆۋىنى توپا، زەمچە ۋە باشقىلار، قۇم ئوتتۇراھال ماددا، مىس، قوغۇشۇن، تۆمۈردۇر. ئۇستۇن ماددا ياقۇت، ئالتۇن - كۈمۈشتۇر، شۇنىڭدەك ئۆسۈملۈكنىڭ ئەڭ تۆۋىنى

ناچارلىرى، ئوت ـ چۆپ بولسا، ئوتتۇرا هاللىرى كۆپىنچە ئۇچرايدۇ، ئەۋزەل، ئالىيسى بولسا، خورما، ئۈزۈم مۇنلەردۇر.

هايۋانلارمۇ شۇنداقتۇر، شۇلارنىڭمۇ ئەڭ تۆۋىنى قۇرت ـ قوڭغۇزدۇر، ئوتتۇرا هاللىرى بەك كۆپ ئۇچرايدۇ، ئەڭ ئالىيسى تۆگە، كالا ـ قوي، زىراپە، ئىنسان بولسا، ئەڭ ئالىي گۈزەل مەخلۇقتۇر، مانا بۇ ئاللاھنىڭ ئىنسانىنى بىز ياراتقان مەخلۇقلاردىن ھۆرمەتلىك قىلدۇق، ئۇنى ئەڭ گۈزەل قامەتتە ياراتتۇق، دېگىنى شۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەممە ئىنسانغا بويسۇندۇ، خىزمەت قىلدۇ، بۇ توغرىسىدا ئايەت بەك كۆپتۇر. مانا بۇلار ئاللاھنىڭ بۇ دۇنيادىكى ئادىللىقى، شۇنىڭدەك ھاۋادا قۇشلار ئورۇنلىشىدۇ، ياشىيالايدۇ، ئوزۇقى ھاۋادا، سۇدا، قۇرۇقلۇقلاردا، ھەرخىل ھايۋانلار بولسا، سۇدا، قۇرۇقلۇقتا ياشايدۇ، ئۆسۈملۈك بولسا، سۇدا ياشايدۇ، قۇرۇقلىقدىمۇ ياشايدۇ، ئىنسان بولسا ھەممە مۇھىتقا كۆنەلەيدۇ، بۇمۇئادىللىق، ئىنسان ھەممىدىن ئەۋزەل، شۇڭا، ئۇ ماددىنىڭ، ئوزۇقنىڭ، تۇرالغۇ جاينىڭ ئەۋزىلىگە لايىق، مۇھىتنىڭمۇ ئەڭ ئالىيسى ئىنسانغا لايىقتۇر. بۇ دۇنيادا ئالتە تەرەپ بار، ئالدى ـ ئارقا، ئوڭ ـ سول، ئاستى ـ ئۈستى، ھايۋانلار بولسا تۆت تەرەپكە قارايدۇ، ببشى شۇ تەرەپكە مايىل، ئۆسۈملۈك بولسا، تۆت تەرەپكە بەلكى لايغا مايىل.

ئىنسان ببشى ئۈستىدە، تۇرىقىمۇ ئەۋزەلدۇر، بۇنى خۇددى تەتۇر يۆتكەلگەن دەرەخ دىسە بولىدۇ. كۆتىكى ئۈستىدە شاخلىرى، پۇت ـ قوللىتى پەستە بولىدۇ، ماددا شەكىل، ئوزۇق، تۇرالغۇ جاي، چىراي، ماقام، ئورۇن، مەرتىۋە ھەممە جەھەتتىن ئىنسان ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ. ئاللاھ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان، شۇڭلاشقا پۈتۈن دۇنيانى ئاللاھ ئىنسانلاغا بويسۇندۇرۇپ بەرگەن، نىئمەت قىلىپ بەرگەن. ئەمما نادان ئىنسان ئاللاھغا شۈكرى قىلمايدۇ، كۇپرىلىقتۇر، ھاۋايى ھەۋەس، شەيتانغا ئەگىشىپ ئازىدۇ، ئىست! رەھمانئالانىڭ يارىتىشىدا ئىگىز ـ پەسلىكنى كۆرمەيسەن، قۇرۇقلۇقتا نۇرغۇن جانلىق تۇرى، ئۆسۈملۈك تۇرلىرى بولغاندەك بۇ خىل ئەھۋال دېگىزدىمۇ بار، ئۇ يەردىمۇ جانلىق، ھايۋان تۇرلىدى، ئۆسۈملۈك تۇرلىرى بەك كۆپ، قۇرۇقلۇقتا گۈزەللىك بولغاندەك شۇ يەردىمۇ بار، قۇرۇقلۇقتا ھايات كەچۈرۈش ئۈچۈن، ھەرىكەت بولغاندەك شۇ دېگىزدىمۇ دائىم ھەرىكەت قىلىدۇ.

قۇرۇقلۇقتا جەڭ بولغاندەك، شۇ يەردىمۇ جەڭ بار، قۇرۇقلۇقتا ياخشى يامان بولغاندەك، زالىم، مەزلۇم بولغاندەك، شۇ يەردىمۇ ئوخشاش ئەھۋال بار، ئاللاھنىڭ قانۇنى ئاستىن ـ ئۈستۈن ھەممىدە ئوخشاش، ئادىللىق مەۋجۇددۇر، بۇنىڭ ھىكمىتىنى كىمىن سۆزلەيمىز.

ئاساسىي مەقسەد ئەرشتىن زىمىنغىچە پۈتۈن ئالەم، ئالەم بوشلۇقى ھەرخىل سىستېما، ئوربىتىلارنى، زىمىننى، ئاينى، قۇرۇقلۇقنى، دېگىزنى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى، ماددىلارنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ئاللاھنىڭ بارلىقنى، بىرلىكنى تونۇشۇ ۋە تونۇشتۇرۇش، شەكسىز ئىشىنىش، قەلب گۈمانسىز ھالدا خاتىرجەم ئىبادەت قىلىش، غايىلىك، مەقسەدلىك ياشاش، پۈتۈن كائىنات قانۇنى بولغان شۇ قانۇننى پۇختا بىلىدىغان ۋە ئۇنى ئورۇنلاشتۇرغان ئاللاھنىڭ دەستۇرى، قانۇنى قۇرئان بويىچە، شۇ كۆرسەتمە بويىچە ياشاش، ئالدىغا قاراپ مېڭىش، ھارماسلىق، توختىماسلىق، ئاخىرىدا زور نەتىجە، خۇلاسىنى قولغا كەلتۈرۈش.

ئاللاھنى رازى قىلىپ، دىدارىغا ئېرىشىش، مۇشۇ ھەقىقەتكە ئامال بار، باشقىلارنى چاقىرىشتۇر، بۇنىڭغا زور بەدەل ۋە سەۋرى لازىمدۇر.

روھ توغرىسىدا

سۈرە ئال ئىمران، ئىككىنچى پارە 149 ـ 150 ـ ئايەتنىڭ تەپسىرىدە، تەنتاۋى باشقا پىلانت ۋە ئۇلارنىڭ خۇسۇسىيىتى، ھاۋاسى، ماددىسى، ئۇلاردىكى ھاياتلىق، مىكرۇپ، ۋىرۇس ۋە باشقا ئەھۋاللارنى سۆزلىگەن، نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن قۇياش ئۆچۈپ قالىدۇ دىگەن، ۋە باشقا پەرەز نەزەريىسىنى ئوتتۇرىغا قويغان، باشقا جايدا ھاياتلىق بار دىگەن قاراشقا كەلگەن. زىمنىنىڭ شەكىللىنىشىنىمۇ ئوتتۇرىغا قويغان، ھەممىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ، بۇلارنى بىز كېيىن سۆزلەيمىز.

سۈرە ئال ئىمران (بيدك الخير)

ئى ئاللاھ، سىلى ھەممە ياخشىلىقنىڭ ئىگىسى، خالىغان كىشىگە ھېسابسىز كۆپ مال، رىزىقنى بېرىلا دىگەن ئايەتلەر توغرىسىدا بۇ رىزىق مەسىلىسى قۇرئاندا بەك كۆپ كېلىدۇ، ئاز دىگەندە 200 ئورۇندا كېلىدۇ، ياخشىلىق مەسىلىسىمۇ شۇنداق، بىز مۇشۇ ئايەتتىكى بەزى بىر مۇشكۈل سۇئالغا جاۋاب بېرىمىز.

ئاللاھنىڭ ئىلكىدە ياخشىلىق، رىزىقنى مۇشەققەتسىز بېرىدۇ، دەيسىلەر، ئەمەلىيەتتە ھەممە جاپا تارتىپ تېرىشىپ يەيدۇ، نۇرغۇن ئازابلىق ئىشلار بار، ئىسسىق ـ سوغۇق، ئىش ـ ئەمگەكدىن باشقا ئىنسانلارغا ئازار بېرىدىغان نۇرغۇن نەرسىلەر بار، پاشا، كۆمۈتا، چىۋىن، ھەرە، يىلان، چايان، بۆرەك، يولۋاس، بۈركۈت، قۇش بۇلارنىڭ يارىلىشىدا نېمە ھىكمەت بار؟ بۇلارنىڭ بىزنىڭ رىزقىمىز بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار؟ بۇلارنىڭ بىزنىڭ رىزقىمىز بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى؟ بۇنىڭدا قانداق ياخشىلىق بار؟

ئاللاھ ياخشىلىق ئىگىسى، بۇنىڭدا شەك يوق، رىزىقنىمۇ مول بېرىدۇ، مۇشەققەتسىز بېرىدۇ، دەلىل ـ ئىسپاتلار، رىزىقنى يالغۇز تائاملا ئەمەس، سۈلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن ئالەم، ۋە ئۇلاردىكى ماددىلار، نۇر، ھاۋا، ئوكسىگېن، ھىدروگېن، ئازوت، يامغۇر، شامال، ئىسقلىق ئېنېرگىيە، تۆت پەسىل، ئالتۇن ـ كۈمۈش، نېفىت، چارۋا، يايلاق، بالىلار، تۇرالغۇ جاي، كىيىم ـ كېچەك، ئۇنىڭ خام ئەشياسى، سۈت، ھەسەل، ماي، ئاددىسى سۇ ئاستىدىكى، دېگىز مەھسۇلاتى، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېگىز ۋاكازالار، بىزگە بېرىلگەن رىزىقنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ.

مانا بۇ ياخشىلىق مانا بۇ رىزىقنى بۇنى ھەممە بىلىدۇ، بىز دەمال كۆرنۈشىدە زىيانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن بىز ئۇنى ياخشىلىق، يوق دەپ تونۇپ قالغان، ئاشۇ ھەرخىل جانلىق توغرىسىدا سۆزلەيمىز، ئالىملار مۇنداق دىگەن، يىلان ـ چايان، تىمساھ، زەھەرلىك ھايۋانلار، ھاشارەتلەر، ئۇلار پەقەت ياسكىنا، سېسىق جايدا پەيدا بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ماددىسى، ئوزۇقى، ماكانى ئاشۇ سېسىق جاي، ئۇلار ئاشۇ سېسىق، زەھەرلىك نەرسىلەرنى، مىكرۇپلارنى ئوزۇق قىلىپ، مۇھىتنى تازىلايدۇ. ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۈچ ھاياتلىقنىڭ بىرلا ھالاك بولۇشىنىڭ، ۋابانىڭ ئالدىنى ئالىدۇ، پۈتۈن رىزىقنىڭ، ھاياتلىقنىڭ ئۇلار مۇھىم كاپالىتى، بۇنى ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇپ ياراتقان، شۇڭلاشقا ئۇلارنى ھارام دەپ قانۇن تۇرغۇزغان، بۇ دىگەنلىك چەكلەنگەن

دىگەن مەنىدە، بولۇپ، ئۇلار نىجىس، پاسكىنا، مەينەت بولغاچقا ئىنسانلار ۋە ھايۋانلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ئاللاھ ئۇلارنى ھارام قىلغان، ھەم ئۇلارنى قوغدىغۇچى ھايۋانلار قاتارىدا قىلغان، ئۆلتۈرۈشتىنمۇ توسىغان.

بىز قاراپ باقايلى، چۈشى، قۇرۇت، ھەرە قاتارلىقلار، ماشىنىچى، تۆمۈرچى، ياغاچچى، رەخچىلەرنىڭ يېنىدا بولمايدۇ، بەلكى ئۇلار ئېغىل، ھاجەتخانا، ساراي، زاۋۇپپەز، قاسساپلارنىڭ ئالدىدا بولىدۇ، شۇ جايدىكى ھەرخىل مىكروب، سېسىق نەرسىلەرنى يەپ تازىلايدۇ، ئۇنداق بولمايدىكەن، ئۇ سېسىق نەرسىلەر ئاشۇ زەھەرلىك مىكروبلار ئۇلارغا ئوزۇق بولمىسا ئۇلار يەپ تۈگەتمىسە ۋابا تارقاپ ھەرخىل كېسەل تارقاپ، پۈتۈن ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ.

بۇ بىز يىرگىنىۋاتقان نەرسىلەرنى ئىككى پايدا ئۈچۈن ياراتقان، بىرنچىسى، ئاشۇ زەھەرلىك نەرسىلەرنى، مىكروبلارنى تازىلاپ، مۇھىتنى پاكىز قىلىش، ھاۋانى ساپلاشتۇرۇش، ئەركىن نەپەس ئالدۇرۇش، مىكروبنى يوقىتىش، ئۇلارغىمۇ ھەم شۇ نەرسىلەرنى ئوزۇق قىلىش، قوش مەنپەئەت قىلىش ئۈچۈندۇر، ئەگەر شۇنداق ئورۇنلاشتۇرمىسا پۈتۈن كائىنات ۋەيران بولىدۇ، پاسكىنا، مەينەت نەرسە دائىم ئادەم يېنىدا ھۇجۇم قىلىپ، تەھدىد سالسا، ئادەم قانداق پاكىز بولىدۇ. تازىلىققا ئەھمىيەت بېرىدۇ، بولمىسا ئېغىلدا تۇرغاندەك مۇھىتتا ياشايدۇ، بۇمۇ ئەڭ زور ھىكمەتتۇر، مانا بۇ زىيانىنى پايدىغا ئۆزگەرتىش بولىدۇ.

خۇددى تۇزلۇق، ئاچچىق سۇنى تاتلىق سۇ قىلىپ بەرگەندەك ئۇندىن باشقا نۇرغۇن پايدىلىق تەرەپلىرىمۇ بار، مىكروبلار سەۋەبىدىن نۇرغۇن دوختۇرخانا، دورا زاۋۇتى، ئىشچىلارنىڭ تۇرمۇشىنى بىز دەپ ئۆتتۈق.

ئەڭ مۇھىمى، ئۇلار ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ھاۋا ئارمىيىسى، دېڭىز، قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى تەق تۇرىدۇ، خالىغان چاغدا بۇيرۇق بېرىپ ھالاك قىلالايدۇ. يوقىتالايدۇ.

ئىككىنچى پايدىلىق يېرى، ئۇ بولسا رىزىقنى، ئاللاھ ھەربىر ھايۋاننىڭمۇ رىزقىغا كېپىل بولغان، مۇشەققەتسىز بېرىدۇ، خۇددى ئوكسىگىندەك يۇقىرقى نەرسىلەرنى ئۇلارنىڭ چوڭلىرىغا رىزىق قىلىپ بېرىدۇ، مېزىلىك گۆشى تەييار غىزادە!

مەسىلەن، چۈشى مەينەت، پاسكىنا مىكروبنى يەيدۇ، چۈشىنى بولسا ئۆمىچۈك، چۈمۈلە، ھەرىلەر ۋە باشقىلار يەيدۇ، چۈشىنى، ھەسەل ھەرىسىنى سېرىق ھەرە يەيدۇ، بۇ ھەرىنى چىكەتكە خالىغانچە يەيدۇ، چىكەتكىنى قۇچقاچ يەيدۇ، قۇچقاچنى يىلان يەيدۇ ۋە باشقىلار يەيدۇ، ئۆۋلايدۇ، يىلاننى كىرپە، كىرپىنى تۈلكە، تۈلكىنى بۆرە، بۆرىنى باشقىلار ئۆۋلايدۇ، قۇرۇت ـ قوڭغۇز ئاخىرىدا ئىساندىن تارتىپ ھايۋانغىچە ھەممىسىنى يەيدۇ، ئۇ قۇرت بولسا، ھەممىنىڭ مول رىزقى، يىيىلمىگەن قۇرت ئۆلۈپ زەررىچىگە ئايلىنىدۇ خالاس.

مانا بۇ رىزىق، مانا بۇ جەڭ، مانا بۇ ھىكمەت، ئاجايىپ ئايلىنىش، مۇشۇ ئايلىنىش كىشىنى ھەرقانداق ئىنسانىنى قىيامەتكە ئىشەندۈرىدۇ، ئاخىرىدا ئۆلۈمدىن كېيىن تېرىكلىك بار، قايتا تېرىلىش چوقۇم بار، ھېساب بار.

قاراپ باقايلى، ئاشۇ ئېغىل ـ قوتانلاردىكى قىغ، گەندە، مەينەت، پاسكىنا نەرسە، ئۇلارنى بىز جايدا قويساق، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىسى تۆگىشىدۇ، جاھانىنى، ھاۋانى زەھەرلىك

زەررىچە، مىكروپ قاپلايدۇ.

مېھرىبان ئاللاھ، كۈن نۇرى، تۇپراق، سۇ بىلەن بۇ نەجىسلارنى ئۆزگەرتىپ، ئۆسۈملۈك، زىرائەتكە رىزىق قىلىپ بەردى، ئوزۇق قىلىپ بەردى، ئاشۇ ئۆسۈملۈكتىمۇ جانلىق، باكتېرىيە، ھۈجەيرە بار، ئادەمدە يەتتە خىل ھۈجەيرە بولسا، دەرەخ، ئۆسۈملۈكنىڭ سەككىز خىلى بولىدۇ. مانا بۇمۇ بىر رىزىق، بىز ئۆسۈملۈككە رىزىق قىلىپ بېرىمىز، ئاشۇ سېپىق، پاسكىنا نەرسىلەرنى بېرىمىز، ئۇلار بىزگە ساپ ئاشلىق بېرىدۇ، بىزنىڭ ھايۋان، ئۇلاغلارنىڭ ئوزۇقى، رىزقى ئاشۇنىڭدىن كېلىدۇ. بىرخىل تەڭپۇڭ ئايلىنىش، ھىكمەت كۆپىدە، تېخى بىزگە قىغ ئېلىپ چىقىش تەس كېلىدۇ، كىشىلەر ئۇنى ياقتۇرمايدۇ، ئۇنى شۇ ئۈسۈل بىلەن يىغىشتۇرىدۇ، بولمىسا، ۋابا كېسەل تارقاپ پوتۇنلەي تۈگىتىشىدۇ، بۇ ئى كولوگىيىلىك مۇھىتنى ياخشىلاش، تازىلاش، شۇنداقلا ئىككى پاختەكنى بىر چالمىدا سوقۇپ، زائىەتكە ئوزۇق قىلدۇق، خۇددى بىزگە ئوخشاش، مۇشۇ پائالىيەتكە ئاشۇ جاندارلار، ھاشارەتلەر ئوخشاش بىر تەرەپنى يوقىش يەنە بىرگە رىزىق قىلىش، مەينەتنى تازىلاش ھەم رىزىق قىلىش، پاسكىنا، مەينەت نەرسىلەرنى ئۇلارغا رىزىق قىلىپ بېرىش، شۇ ئارقىلىق مۇھىتنى تازىلاش، ۋابانىڭ ئالدىنى ئېلىش، ھەم ئۇلارنىمۇ باشقىلارغا رىزق قىلىپ بېرىشتۇر. بۇ ئاجايىپ باغلىنىش، ئاجايىپ قىزىقارلىق ھىكمەت، رەھمەتتۇر. بۇنى پەقەت ئالىملارلا چۈشىنىدۇ، ئىككى پاختەكنى ئەمەس، نۇرغۇن پاختەكنى بىر چالمىدا سوقۇش، بۇ، ئاللاھنىڭ ھىكمىتى ئۈستۈن تۇرىدۇ، چۈنكى، جەمئىيەتتىكى كىشىلەر، ئۆز غېمىنى يەيدۇ، شۇنىڭغا چۈشلۈق ئازغىنە ئىشلارنى قىلىدۇ.

مېھرىبان ئاللاھ، پۈتۈن دۇنيانى، پۈتۈن ئالەمنى ئاشۇنداق ھىكمەتلىك باشقۇرىدۇ، ئىنسانلار، ئۆسۈملۈككە ئەڭ تۆۋەن ھاياتلىققا تەڭشەش ئېلىپ بارىدۇ، ۋە ھەرىكەت قىلىدۇ، ئاللاھ بولسا، ئالەمگە، ھايۋانلارغا ئىنتىزام، قانۇن تۈرغۇزۇپ ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ، مانا بۇ ياخشىلىق، رىزىق، ئاللاھ، ئۇ ئىشلارنىڭ ئالدىنى ئالالايدۇ، بىز بىلمىگەننى بىرلا ۋاقىتتا بىلەلەيدۇ، كۆرمىگەننى كۆرەلەيدۇ، ئىنسانلار قانداقمۇ ئاشۇ كۆز كۆرمەس مىكروپنى، ۋىرۇسنى يوقىتالايدۇ، تازىلىيالايدۇ، بۇنى كىم قىلدى؟ بۇنى كىم ئورۇنلاشتۇردى، بىر - بىرىنىڭ ئىشىدىن زادى خەۋىرى يوق، ھەممە ئۆز مەنپەئەتى ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىدۇ، ئىنسانلارمۇ، ھايۋانلارمۇ، ئۆسۈملۈكمۇ، ئالەملەرمۇ ئۆز ئىشىدا ئالدىرايدۇ، ھەممىسى ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلەيدۇ، بىر - بىرىگە ماسلاشماي ئۆز ئىشى بىلەن بولىدۇ، ئەمما ئاربلىقتا چوڭ ھەمكارلىق بار، ئۇلارنىڭ خەۋىرى يوق، ھەمكارلىقى بار، ھايۋانلار، قۇشلار، ئۆسۈملۈك، زىرائەت، بۇلاردا زور باغلىنىش بار، لېكىن، بىر - بىرىنى تونۇمايدۇ، ئۆز ئىشى بىلەن ئالدىراش، ھەممە ئىنسان ئۈچۈن بويسۇندۇرۇپ بېرىلگەن، پادىشاھ بولىدۇ. شۇڭا، ئاخىرىدا ھېسابنى ئىنسان بېرىدۇ، تەكلىپمۇ ئىنساندا بار، قۇرۇقلۇقتا، شىر، يولۋاس، يىلپىزلاردەك گۆشخور ھايۋاننى ياراتتى، بۇلار قۇرۇقلۇقتا ھەرىكەت قىلىپ، مۇھىتنى تازىلايدۇ، ئاخساق - چولاق، كېسەل ھايۋانلارنى يەپ تۈگىتىدۇ، تاپلارنى يەيدۇ، شۇ ئارقىلىق ۋابانى توسىدۇ، ھاۋادىمۇ، ئاللاھ گۆشخور قۇشلارنى ياراتتى، بۇلارمۇ ھاۋانى، قۇرۇقلۇقنى تازىلايدۇ، مىكروپنى يوقىتىدۇ، دېڭىزدىمۇ گۆشخورلار بار، بۇلارمۇ شۇنداق ھەممە، ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ئىنسان ئۈچۈنلا خىزمەت قىلىدۇ، ئۇلاردىن بىرسى يوقسا ئىنسانلارغا زور زىيان بولىدۇ، ئىنسان يوقسا ئۇلارغا زىيان يوق، بەلكى پايدا بار، ھۆرلۈككە، ئەركىنلىككە چىقىدۇ تېخى، شۇڭلاشقا، ئاللاھ، ئۇ گۆشخورلارنى ھارام قىلغان، ھەم قوغداش،

هايۋاناتلار قاتاربدا قوغداشنى بۇيرىغان، چۈنكى، ئۇلار ئىنسانلارغا زور پايدىلىق، تۆگە، كالا، قويلارنى يېيىشكە بۇيرىغان.

بۇ ھالال نەرسىلەرنى بىز ۋە باشقا گۆشخورلار يەيدۇ، چۈنكى، ئۇلارنى يەپ تۇرمىسا، ئوت ـ چۆپ يېتىشمەيدۇ، ئوت ـ چۆپ يوقسا ئۇلارمۇ يوقايدۇ، تۇغىشىدۇ. شۇنداقلا، قۇم بارخانلىرى ئۈچۈپ قۇرۇقلۇق توپىسى يۆتكىلىپ، قۇرغاقچىلىقنى كەلتۈرىدۇ، ئاپەت ياغىدۇ، ئۇلار ئۆزى ئۆلسە يەنىلا يېيىلمىسە ۋابا كېسەل تارقايدۇ، شۇڭا ئۇلارنى ھالال قىلغان، بىز ئۇنى نورمال ھالدا ئىستېمال قىلىمىز، ئۆلۈكلىرىنى، تاپلىرىنى ھايۋانلار، قۇشلار يەپ تۇگىتىدۇ، تازىلىق ئېلىپ بارىدۇ، ھەممە بىر ـ بىرىگە رىزق بولىدۇ، كىچىكى چوڭىغا، رىزقى بولىدۇ، ئاخىرىدا ئىنسانمۇ يەنىلا قۇرت ـ قوڭغۇزغا رىزق بولىدۇ، شۇڭا بەدىنىڭنى قانچە سەمرىتسەڭ، قۇرت ـ قوڭغۇزغا پايدا، سەن ئۆزۈڭ قىينىلسەن، ئەگەر شېھىد بولساڭ، ماقامغا يەتسەڭ، بۇ مۇستەسنا، بۇلار بىزگە ئازار بېرىش ئۈچۈن ئەمەس، زور خىزمەت، ئالاھىدە ۋەزىپە بىلەن يارالغان، چۈننى مىسال ئالساق، ئۇلار مىكروئېلارنى ئېلىپ يۇرىدۇ، شۇڭا ئۇنى ئۆيدە تىرىك قويمايمىز، يەرشارىدىن يوقاتمايمىز، بۇ خۇددى يىلاننى جايىدا قويۇش، ئۆيگە كىرسە ئۆلتۈرۈشكە ئوخشايدۇ، يىلانغا كەلسەك، ئۇنىڭ زەھەرلىرى ئادەم چىقىش ئۈچۈن ئەمەس، ئۆزىنى قوغداش ئۈچۈندۇر، شۇنداقلا ئۇنىڭ ھەرىم قىلىش ئەزاسى ئاشقازان، 12 بارماق ئۈچەي يوق، شۇڭا، ئۇ يۇتقان ئوزۇقنى ئاشۇ زەھەر بىلەن ئېچىتىپ سىڭدۈرۈق ئالىدۇ، بۇ ئاللاھنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان ياخشىلىقى، ئاخىرىدا بۇ ئىنسان ئۈچۈن پايدىلىق، زەھەر ئەمەس تېخى يىلان تاشقى جەھەتتىن كېسەلگە شىپا بولىدۇ، داۋالىق رولىمۇ بار، يېيىشكە بولمايدۇ. دۇنيادىكى ھەممە نەرسە بىكاردىن ھىكمەتسىز يارالغان ئەمەس، تاساددىيىيمۇ ئەمەس، مىليونلىغان ئىشلار، داۋۇدىن دېگەندەك تاساددىيي ئۆزلىگىدىن ئەمەس، بەلكى ئۇ، قانۇن ـ نىزام، ھىكمەت بىلەن بولىدۇ. ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇش بولىدۇ، بۇ ئىنسانىنىڭ تەسەۋۋۇرىدىن تاشقىرى ئىش ، بۇنى ئىنسانلار قىلالمايدۇ. ھەممە، ئاللاھنىڭ قوشۇنىدۇر، ھىكمىتى بار، رەھمەتلەر بار، مانا بۇ ياخشىلىق ئاللاھنىڭ قولىدا، رىزىقنى مۇشەققەتسىز بېرىش، ئاددىيىسى ئاللاھ، ھايۋانلارغا ئاچلىق ئازابىنى بېرىدۇ، ئۇ شۇ ئارقىلىق كۆپەيتىدۇ، چۈنكى، شەھۋەت، ھاۋايى ـ نەپسى، نەسلى، ئاشۇ ئوزۇقلىقىدا، تۇرمۇشىدا بولىدۇ، بولمىسا ئۇلار تۇغىشەتتى، بىزمۇ ئۇلارغا بىر نەرسە بېرەلمەيتتۇق، ئاخىرى ئۇلار ئۆلەتتى، بىزمۇ شۇنداق، بىزنىڭ ئوزۇقىمىز، كىيىمىز، ھەممىسى ھايۋان، ئۆسۈملۈكتۇر. بىز يىرگەنگەن قىغ، گەندە، پۈتۈن ھاياتلىقنىڭ ئاساسى ئوزۇقى، بولغاندەك بەزى نەرسىلەر كۆرۈنمىدە ياماڭلىق بولغان بىلەن ئۇ رەھمەت بولىدۇ، مەسىلەن، ياپۇنىيە دائىم ھالدا يانار تاغ پارتلاش، كەلكۈن بېسۇبلىش، يەر تەۋرەش، بوران ـ چاپقۇن ئارىلىقىدا تۇرۇپ، ئۇلار بۇنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى ئىشلەپ، تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن، تېرىشچ پەن ـ تەتقىقات بىلەن شۇغۇللىنىپ، دۇنيا بويىچە ئالدىن قاتاردا تەرەققي قىلدى، مانا بۇ ئۇلارغا ئامەت، تېخى يانار تاغدىن نۇرغۇن بايلىق چىقىدۇ، ئاشۇنىڭغا ئوخشاش، ئاشۇ ئوغۇت، قىغ، مەينەت نەرسىلەر ساپ ئاشلىق بولىدۇ، كىيىم كېچەككە پاختا بولىدۇ. تاتلىق، شېرىن مۇھ بولىدۇ، خۇشپۇراق ئەتىرە بولىدۇ. مانا بۇلار ياماڭلىق ئەمەس، بەلكى، ياخشىلىقتۇر، ياخشىلىق تۇر! شۇنىڭدەك، ئىنسانلارمۇ نۇرغۇن كۇلپەت، بالالار ئاپەت بىلەن سىنىلىدۇ. ئۇلارغا دەمال ياماڭلىق بولىدۇ، ئەمما مۇكاپات ئالىدۇ، گۇناھى كەچۈرۈم بولىدۇ.

بالالارنىڭ قاتتىقى پەيغەمبەرلەر، ئەۋلىيالارغا بولىدىغۇ؟ ئۇلار يەنى ئىرادىلىكلەر، سابىر دېگەن نامغا ئېرىشتى، ئاخىرىدا ئاللاھنىڭ مۇھەببىتىگە ئېرىشتى، ھەممە ئىشنى ئازابلىق، ياماق دەپ كەتكىلى بولمايدۇ، بۇنىڭ ھىكمىتىنى ئاللاھ ئۆزى ئالدىن بىلگەندۇر، شۇنى ئوبدان چۈشىنىشىمىز لازىم.

خۇلاسە، ياخشىلىق، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ، ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ئىش ياخشىلىق بولىدۇ، يامانبلىق قەتئىي يوق، ھىكمەت بار، بۇنى پەرق ئېتىشىمىز لازىم. نېمە ئىشلار بىزنىڭ قولىمىزدىن كېلىدۇ، قايسى ئىشنى ئاللاھ قىلىپ بەردى بۇنى بىلەيلى، ئاللاھنىڭ قىلغانئىشلىرىنى بىز قىلىمىز دېمەيلى، بىزنىڭ قىلغان ئىشلىرىمىزنى، قادىر بولىدىغان ئىشلىرىمىزنى ئاللاھقا تاشلاپ قويمايلى، ئاللاھ قىلىپ بېرىدۇ دەپ تەۋەككۇل قىلدۇق دەپ يۆنىلىشپ ئۆزىمىزنى ئالدىمايلى، ئاللاھ بىزنى قىلىشمىزغا بۇيرىغان، بۇ ئىشنى بىز قىلمىساق بولمايدۇ، قولىمىزدىن كەلمىگەن ئىشلاردا ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلىشمىز لازىم. ئاللاھنىڭ قىلغىنى ئۇنداق، قىلسام بۇنداق بولمايدىكەن، ماندىق قىلغان بولسام مۇنداق بولمايدىكەن دەپ بىز خاتالاشمايلى، ئارىلىقنى پەرىق ئىتەيلى، بىزنىڭ قىلغان 1000 ئىشىمىز ئاللاھنىڭ بىر ئىشىغا تەڭ ئەمەس، بىز 30 قىلساق، ئاللاھ توققۇز قىلىپ قويىدۇ، ئىنساننىڭ تەدبىرىنى ئاللاھنىڭ تەقدىرى بۇزۇۋېتىدۇ، خالاس. شۇڭا بىز ئاللاھنىڭ ئىشىغا نارازى بولماسلىقىمىز لازىم، بۇلارنى پەقەت پەن بىلىملىرى ۋە باشقا بىلىملەر، كىتابلار بىلەن بىلەلەيسىز، ئىلىمنى تاشلاپ قويمايلى، ئىلىم ھەممىنىڭ ئاساسى، ئۇنى مۇھىم يېتەكچى قىلايلى، ئاللاھ ھەقىقەت، ياخشىلىق ئىگىسى، ئەمما بۇنى ئىنسانلار بىلمەيدۇ، ناشۇكرىلىك، كۇپرىلىق قىلىدۇ، ئىست.

ئاللاھنىڭ مۇشەققەتسىز، مول رىزىق بېرىشى، ئۆسۈملۈككە، ئىنسانىنى، ھايۋانىنى ئىشقا سېلىپ رىزىق بېرىدۇ، ئۆسۈملۈكنى بولسا، ئىنسان، ھايۋانلارغا رىزىق قىلىپ بېرىدۇ، ئەڭ مول ئاسان رىزىق، ئۇخلاپ قالساقمۇ بېرىلىۋاتقان، رىزىق، ئاتموسفىرا، ھاۋا، ئوكسىگىنلاردۇر.

بۇ ھاۋا ئوزۇقى بولىدۇ، ئاسمان ئوزۇقىنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، سىستېما، نۇر، ئېنېرگىيە، ئوربېتىلار ۋاھاكازالار. ھاۋا، شامال، بۇلۇت، ئوكسىگېن، ئازوت ۋاھاكازالار.

دېگىزدىمۇ شۇنداق نۇرغۇن رىزىق بار، بۇلارنىڭمۇ سانىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ھەممە ئىنسانلارغا ئوزۇق، رىزىق بولىدۇ، ئاللاھ، ئىنسانلارغىلا ئەمەس، بەلكى، ھايۋانلارغىمۇ كېپىلدۇر. مەسىلەن، ھازىرقى زامان ھايۋاناتلار تەتقىقاتچىسى، ئالىملار تەكشۈرۈپ ئىسپاتلاپ مۇنداق دېگەن:

بەزى چۈشىنىلەر تۈخۈمىنى تۈغۈپ، تۈخۈم يېنىغا بالىسى چىققاندىن كېيىن ئوزۇقلىنىشى ئۈچۈن مەلۇم ھايۋانىنى ياكى قۇرتنى ئەكىلىپ قويىدىكەن، ئەمەلىيەتتە، زەھەرلىك ئۆمىچۈك ياكى باشقا ھايۋانلار زەھەرلەردىن ھېلىقى ھايۋانىنى ئازىراق زەھەرلەپ ھەرىكىتىنى توختىتىپ ئاندىن بالىسىنىڭ يېنىدا قويىدىكەن، چۈنكى، بالىسى چىقىپ قالسا بۇ ئوزۇقنى يەيدىكەن، ئەمما ئۇلار چىقىپلا ئۆلۈكنى يىمەيدىكەن، شۇڭا ئۇ مەس قىلىش ئارقىلىق بالىسىغا ئوزۇق بېرىدىكەن، مانا بۇ رىزىق سانسىز، مۇشەققەتسىز چۈشىن بالىسى سەككىز سائەتتە چىقىدۇ.

بەزى جانلىقلار چۈشىنىى ياكى باشقىلارنى شۇنداق مەس قىلىپ بالىسىنىڭ يېنىدا قويىدىكەن، بالىسى تۈخۈمدىن چىقىپ، بۇ تەييار ئوزۇقنى يەيدىكەن، ئاندىن ئۆزى ئوۋلايدىكەن، بۇ قانداق ئورۇنلاشتۇرۇش، بۇنى كىم ئۇگەتتى، بۇنى كىم تەربىيلىدى، كىم تەجرىبە قىلىپ بەردى؟ ئاللاھ!

ئاللاهنىڭ رەھمىتى كەڭ، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بەزى چۈشىنىلەر تۇخۇمنى قۇرتلارنىڭ دۇمبىسىگە تۇغىدۇ، بالىسى چىقىپلا بۇ تەييار رىزىقنى يەيدۇ، بەزىلىرى ئۆرۈپ ـ ئادەتتىن، تەجرىبىدىن ئۆگىنىپ شۇنداق قىلىدۇ، ئەمما بۇنى ئۇقمايدۇ، لېكىن، بۇ تەييار رىزق ئىدى، توخۇ ھەممىزگە مەلۇم ئۇلارنىڭ باللىرىنىڭ ئوزۇقى تۇخۇم بىلەن بىللە ئاندىن ئۇ چىقىرىپ بولۇپ، چۈجىسىنى قوغدايدۇ، دان بەرسىڭىز سايراپ باللىرىنى چاقىرىدۇ. ئۆزى شەخسى يىمەيدۇ، بۇ كۆيىنىش نەدىن كەلدى؟ توشقان بولسا، تۇكىنى يۇڭداپ، باللىرىغا كۆرپە قىلىپ بېرىدۇ، بەزى قۇشلار بولسا، پۇتۇن تۇكلىرىنى، پەيلىرىنى يۇلۇپ، ئاندىن تۇخۇمنى تۇغۇپ يۆگەپ قالدۇرىدۇ، كىيىن بالىسى چىققاندىن كېيىن تەربىيەلەيدۇ، بەزى ھاشارەتلەر بولسا، ئۆزى تۇخۇمنى تۇغۇپ، ئاندىن بالىسى ئۇچۇن ئوزۇقمۇ ئىزدىمەي، يىمەي ـ ئىچمەي تۇخۇمنى بېسىپ ئۆلۈپ قالىدۇ دە! بالىسى تۇخۇمدىن چىقىپ ئانىسىنى يەپ چوڭ بولىدۇ، مانا بۇلار ئاجايىپ تەييار، مۇشەققەتسىز رىزىقتۇر.

ھەسەل ھەرىسى بىزگە مەلۇم، ئۇلار ئوزۇق ئېلىپ ھەسەل چىقىرىدۇ، ئاخىرىدا قىشلىق ئۇچۇن يەنىلا ئاشۇ ئۆز پوقى بولغان ھەسەلنى ئوزۇق ئالىدۇ، ئۇ بىزگە ھەسەل بولغان بىلەن ئۆزىگە نىسبەتەن ئۇ ئۆز پوقى بولىدۇ. مانا بۇمۇ قىشلىق رىزىق بېرىش بولىدۇ.

تۆگە، تۆگىلەڭ ئۆز ئۆيىنى گۈزەل ياساپ خاتىرجەم ئۆز ئىتاكاپىگاھىدا ئىبادەت، تەسبىھ ئېيتىپ ياتىدۇ، ئۇزۇن ئۆتمەي ئاللاھ ئۇنىڭغا چۈمۈلە بىلەن رىزىق بېرىدۇ، مەزىلىك گۆشلۈك تائام ئۆز ئۆيىڭىزگە يېتىپ كېلىدۇ. بۇنى بىز مال باققىچە ئويناپ كۆرگەن.

يەنە بىر چۈمۈلە قۇتقازغىلى كەلسە، ئۇمۇ زاپاس رىزىققا ئايلىنىدۇ ـ دە، بۇ تېخىمۇ خاتىرجەم ئىبادەت قىلىۋالىدۇ، بەزى ھاشارەتلەر، ئۆمىچۈكنىڭ تورلىرىنى كىيىپ، يۆگىنىپ يوشۇرۇنۇپ ياتىدۇ، ئوتتۇرىدىن ئۆمىچۈك ئۆتسىلا تۇتۇپ يەيدۇ، بۇنى ئۆمىچۈك ئۇقالمايدۇ، بۇنداق بولۇشى شۇنىڭ ئۇچۇنكى، ئۆمىچۈكمۇ ئۆز ئۆيىدە خاتىرجەم تەسبىھ ئېيتىپ ئولتۇرۇپ، چۈننى، پاشىلارنى غىزا قىلاتتى، ئاخىرى ئۆزىمۇ تەييار غىزا بولۇپ بېرىدۇ. بۇ ئۆتنە جاھان، سىناق دۇنيا، مانا بۇلار ئاللاھنىڭ رىزىققا كېپىل بولىشىدۇر.

بەزى ھايۋانلار توپلىشىپ گەرچە كىچىك بولسىمۇ، جۇغلىشىپ ھۇجۇم قىلسا، نۇرغۇن يوغان نەرسىنى يەيدۇ، ئۇزۇن يەيدۇ، مانا بۇ باتۇرلار كۆپ مالنى غەنىيمەتكە ئېرىشىش، جاپادىن قورقمىغان، ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلغانلىقى نەتىجىسى ئۇلار خېلى ئۇزۇن رىزىق يەيدۇ، بەزى ھايۋانلار باشقا ھايۋان ياكى توپا ياكى گۈل، دەرەخ رەڭگىگە كىرىۋېلىپ ھۇجۇم قىلىدۇ، خۇددى ياپۇنلۇق ياكى بىرەر دۆلەت دېگىزى رەڭگىدە ياكى كىيىمنى ياكى كىيىم ـ كېچەكنى باشقا بىر رەڭدە كىيىپ ياساپ بىلىنەشتۇرمەي ھۇجۇم قىلغاندەك، بىز بۇ تەقلىدنى سانائەتنى كېيىن بايان قىلىمىز. ھەرقانداق بىر ھايۋان بولىدىكەن، ئاللاھ ئۇنىڭ رىزقىغا كېپىل ھەم ئۇنى رىزىق قىلىپ بېرىشكىمۇ كېپىل، غوجامنىڭ غوجىسى بار، كېچە ـ كۈندۈز بىر ـ بىرىدىن قىساس ئالغاندەك، پۇتۇن كائىنات قانۇنى ئاللاھنىڭ ئېلىكىدە بولىدۇ. ئى مۇسۇلمانلار، ھايۋانلار دۇنياسىنى، كىتابنى، بىلىمنى، تەتقىقاتنى چىڭ تۇتۇڭلار، بۇنىڭدا ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، رەھمىتى، ھىكمىتى بەك كۆپ، شۇنداقلا ھالال ـ ھارامنى، بىلىمىز، تەجرىبە، تەتقىق قىلىمىز، نۇرغۇن پايدا ئالىمىز، ھەتتا قىيامەتتە تېرىلىشىمىزنىڭمۇ دەللىنى ئالىمىز، ئۇقىمىز، ئويغىنايلى! 14 مىليارت ھۇجەيرە، نېرۋىنى ئىشقا سالايلى!

ئاللاھ، ھەربىر جانلىق بىلەن بىز بىلەن بىللە، ئاشۇ مېڭىمىزدىكى، تېنىمىزدىكى، ھۈجەيرە، نېرىپ بىلەن بىللە. قۇدرەت، ئىلمى، رەھمەت بىلەن بىللە بولىدۇ، پۈتۈن دۇنيا رەھمەت، نىئمەتكە، مۇھەببەتكە تولغاندۇر. ئاللاھ ھەممىنى ئايەت دەپ ئالغاندۇر.

رەڭلىك كىتابنى خەتلىك كىتاب بىلەن شەرھىلەپ بايان قىلىپ، قۇرئان كىتابنى ۋە 99 ئىسىم سۈپەتنى ئەملي تەدبىقلايلى! پۈتۈن ئالەمگە سېلىشتۇرايلى، ئەملىيلەشتۈرەيلى- قېنى ئەمسە،! ئاللاھنىڭ رەھمىتى مول، مىسال: كىرپە تىكىنى بىلەن قوغدىنىدۇ، ھۈجۈم قىلىدۇ، دۈشمەننى چېكىندۈرىدۇ، ھەتتا ئەقىللىق ئىنسانمۇ قورقىدۇر، ئۇ ئۈزۈم ۋە باشقا ئوزۇقنى ئىستېمال قىلىدۇ، ئەگەر قورسىقى توپۇپ، ئارام تاپسا تىكىنىدە بالىلىرىغا ئۈزۈم ۋە باشقا نەرسىنى توشۇيدۇ، بۇ ئالاھىدە رەھمەتتۇر، ھىكمەتتۇر. قاغا بىلەن بۆرە ئوتتۇرىسىدا ئۈلپەت بار، كېلىشىش بار، بۆرە قوينىنىڭ قارىنىنى يارىدۇ، ئۇ گۆشنى يەۋىرىدۇ، قاغا بولسا قېنىنى ئىچىدۇ، ئاشقىنىنى يەيدۇ، ئەمما بۆرە زىيان سالمايدۇ، قىزغانمايدۇ، بۇمۇ رەھمەت، بۇ رەھمەت ھەتتا چاشقانىنمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇمۇ قۇرۇق قالمىغان. مىسال: ئالىملار تەجرىبە قىلىپ كۆرگەندە چاشقاندا بىر ئۆتكۈر چىش بولۇپ، قاتتىق نەرسىنى غاجىلاپ ئوزۇقلىنىدۇ، ئەملىيەتتە بۇ شۇ قاتتىق نەرسىنى غاجىلىمسا چىشى ئۆسۈۋېرىپ ئاغزى ئېچىلماس بولۇپ قالىدۇ، بۇ يەردىمۇ قوش نىئمەت بار، تېخى ئۇ بەك ئەقىللىق، چېچەن بولىدۇ، سەزگۈرلىكى كۈچلۈك، بىر قاچا زەيتۇن يېغىنى قويۇپ سىناق قىلغان، ئۇ ياغنى ئىچىپ ئاز قالسا، قۇيرۇقى بىلەن يالاپ ئىچكەن، يەنىمۇ ئاز قالسا، سۇ ئېلىپ قۇيۇپ ياغنى يۇقىرىغا ئۆرلىتىپ ئىچكەن، تېخىمۇ قىزىقارلىقى شۇكى، ئۇ بىرەر تامدا ئۇرۇق ياكى بىر نەرسە بولسا، ئازمايلا شۇ ئوتتۇرىنى تېشىپ چىقىدۇ. بۇنىڭغا ئىنسانمۇ ئامال قىلالمايدۇ، ھەم توغرا تاپالمايدۇ، ئەمما بۇ چارىنى نەدىن ئۈگەندى، كىم ئۆگەتتى،؟ ئۇنى ياراتقان ئاللاھ ئۈگەتتى، بۇ ئاللاھنىڭ قوشۇنى، خالىغان چاغدا ئاپەت بېرىپ ھالاك قىلالايدۇ، چاشقانىنىڭ بىر دۆلەتكە سالىدىغان زىيىنى نەچچە مىليون دوللار بولىدۇ. بۇ كۈندە نەچچە مىليون ئاشنى يەپ تۈگىتىپلا قالماي بىنالارنىمۇ ئۆرىيدۇ، غالجىلىرىشپ كېسەل يۇقتۇرىدۇ، شۇڭا بۇنى زىيانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن ھەرەمدە بولسىمۇ ئۆلتۈرىمىز، ئىھرامدا بولساقمۇ ئۆلتۈرىمىز، ئەمما بۇ مۇشۈككە، مۇشۈكىياپىلاققا، يىلانغا ۋە باشقىغا رىزىقتۇر.

ئاللاھ، چىكەتكە بىلەن ھۈجۈم قىلدۇرۇپ ئىنسانىنى ئىلتىجا قىلدۇرىدۇ، ئارقىدىنلا ئەنزە ئىسىملىك قۇشنى ئەۋەتىپ بۇنى يوقىتىدۇ، بۇمۇ قوش ئامەت، قوش رەھمەتتۇر، ئاللاھ ئۆزى دۈئا ئۈگىتىپ ئۆزى ئىجاۋەت قىلغاندەك، ئۆزى يىغلىتىپ ئۆزى بالاغا گىرىپتار قىلىپ، يەنە ئۆزى قۇتقۇزۇپ ئىجاۋەت قىلىدۇ. قىزىل دېڭىزدا دېلىفىن دىگەن بىر ھايۋان بار، بۇ دېڭىزدا غەرىق بولۇپ كېتىۋاتقان ئىنسانىنى كۆرسە خۇددى يۇنۇس ئەلەيھىسسلامنى بىلىق يۇتۇپ قۇتقازغاندەك ئۇچىسىغا ئېلىپ قىرغاققا ئېلىپ چىقىپ قويىدۇ، ئەمما زىيان سالمايدۇ. باشقا ھايۋاندىن قوغدايدۇ، شۇڭا بۇ ھايۋانىنى ھۆكۈمەت قوغدايدۇ، ئۆلتۈرۈشتىن قاتتىق توسىدۇ. بۇ ئاللاھنىڭ دېڭىز قۇتقۇزۇش ئەترىتى قۇرۇشقا ئىشارەت قىلىشى، يەنە بىر ھىكمەت شۇكى ساقا قۇشى ناھايىتى چوڭ بولۇپ، ئەمما ئۇ بىلىق تۇتۇپ يىيەلمەيدۇ، ئەمما ئوزۇقى بېلىقلار، غەتتاس دىگەن بىر قۇشلار توپى دائىم بېلىق ئوۋلاپ بۇ چوڭ قۇشقا بېرىدۇ، ئۆزى يىمەيدۇ، چۈنكى، ئۇ غەتتاس قۇشى قۇرت يەيدۇ. ھېلىقى ساقا قۇشنىڭ ئاغزىدا بېلىقنىڭ قالدۇقى قۇرتلاپ تۇرىدۇ، ئۇ بېلىق يىگىلى تۇرسا قۇرتلار تۆكۈلۈپ تۇرىدۇ، بۇنى غەتتاس

قۇشى تېرىپ يەيدۇ.

شۇڭا، غەتتاس قۇشى بېلىق ئەكىلىپ بېرىپ ئاندىن قۇرتنى چىقىرىپ يەيدۇ، بېلىپ ئەكىلىپ بەرمىسە، ساقا قۇشمۇ ئىككىلىسى تۇغىشىدۇ. مانا بۇ ھەمكارلىق، تېرىشىش، ئەمگەك بىلەن يېيىش ياكى سېتىۋېلىش بولىدۇ. بۇنىڭغا 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن؟ دىگەن كىتابنىڭ ھايۋانلار ئىلمى قىسمىنىڭ 405 ـ بېتىدىكى ۋەقەگە ئوخشايدۇ. بۇنىمۇ تەنتاۋى كىتابىدا ئالغان، بۇنى كېيىن دەيمىز.

بۇ كىتابتا، كەركىدان كۈچلۈك ھايۋان بولۇپ، ئۇچ شىرمۇ ئۇنى يېگىلەيدۇ، ئەمما ئۇنىڭ قاتتىق تېرىسى قاتلىرىدا پارازىت قۇرۇتلار بولىدۇ، قان شورىغۇچى ھاشارەت بولىدۇ، ئۇ بۇنىڭغا قاتتىق بىئارام بولۇپ كېتىدۇ، شۇنچىلىك كىچىك نەرسىنىڭ ئۆزىنى بىئارام قىلىشى تېخىمۇ ئازابلىق ئىش، مېھرىبان ئاللاھ بۇنىڭغا كەركىدان قۇشىنى ئىلھام بىلەن ئەۋەتىدۇ، بۇ قۇش ئۇنىڭ قۇرۇتىنى تېرىپ يەپ ئوزۇقلىنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە، كەركىدان دۈشمەنلىرى كەلسە تېزلا ئۈچۈپ كېتىپ، كەركىدانغا خەۋەر بېرىپ ئۇنى ئاپەتتىن قۇتقۇزۇپ قالىدۇ، بۇ چاغدا كەركىدان ئۆزىنى پاتقاققا سۈڭاپ ھاشارەتنى، قۇرتنى يوقىتىدۇ، مانا بۇلار ئاللاھنىڭ ئىلھامى، رەھمىتى، رىزقنى بېرىشى، چۈنكى، ئۇلارمۇ ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىدۇ، بۇ توغرىسىدا ئايەتلەر بەك كۆپ. (تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تەپسىرىنىڭ 83 ـ ، 84 ـ ، 86 ـ بەتلەر).

ئاللاھنىڭ يەنە بىر ھىكمىتى، خالتىلىق ھايۋان، بۇلار كىنگورۇ، ئېيىق، بۆرە قاتارلىقلاردا بالا بېقىش خالتىسى بولىدۇ، خالىسا ئىچىگە ئەمچەك ئورۇنلىشىدۇ، بالا بەخرامان كۆرپە ئۈستىدە سۈت ئېمىپ يېتىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە كىنگورونىڭ بالا بېقىش خالتىسىنىڭ ئېغىزى ئالدىغا ئېچىلغان. چۈنكى، ئۇنىڭ خالتا ئېغىزى ئارقىسىغا ئېچىلسا بالىسى چۈشۈپ قالىدۇ، ھەم ئۇ ئالدى پۇتى قىسقا ئارقا پۇتىچە ئۆرە تۇرىدۇ. بالىسىنىڭ ئېغىرلىقى ئۇنىڭغا تەڭپۇڭ بولۇپ تۇرىدۇ، ئەمما ئېيىقنىڭ بولسا، بالا بېقىش خالتىسىنىڭ ئېغىزى ئارقىغا ئېچىلغان بولىدۇ. چۈنكى، بۇ تولا ئورا كولاپ ياشايدۇ، ئەگەر خالتا ئېغىزى ئالدىدا بولسا، تاش توپىلار تولۇپ قالىدۇ، زور ئاۋارىچىلىق، كېسىلىپ چىقىدۇ، بالىغىمۇ زىيان يېتىدۇ. بۇلارنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، رەھمەت قىلىپ، بۇلارنىڭ خالتىسىنى يارىتىپلا قالماي، ئېغىزىنىمۇ مۇڭاپىق ئاچقان، چۈنكى، بۇلارمۇ تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئىنسانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، زور پايدىسى بار، شۇڭا ئۇلار قوغدىلىدۇ. شەرىئەتتە ھارام دېيىلگەن. بۇلار ھايۋان ئىلمى قىسمى 306 ـ بەتتە بار. مانا بۇلار ئاللاھنىڭ رەھمىتى، نېئمىتى، ھىكمىتىدۇر. رىزقنى، تولۇق ھەرخىل يوللار بىلەن بېرىدۇ.

ئى مۇسۇلمانلار ئۇلارنى ئاللاھ سىلەرگە ئوخشاش ئۇممەت دىگەن. سىلەردەك زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتىدۇ، كائىنات قانۇنىغا بويسۇنىدۇ دىگەن. ئاللاھ، بىلىپ ياراتقان، بۇلارمۇ لەۋھۇلمەھپۇزدا يېزىقلىق، چۈنكى، بۇلار ئايەتتە سۆزلەنگەن زەررىدىن چوڭ، كىچىككە كلّ شەيئىگە كىرىدۇ. تولۇق يېزىلغاندۇر. بۇلار نېمە ئۈچۈن يېزىلمايدۇ؟ بۇلارنى بىز ئوبدان كۆزىتەيلى، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلايلى، بۇ ئۆزىمىز ئۈچۈن، پۈتۈن دۇنيا ئۈچۈن پايدىلىق، ئاللاھ ھېچنېمىنى بىكاردىن ياراتقان ئەمەس. ئاللاھ مۇنداق دىگەن: **(ئاسمان ـ زېمىننى ئۇنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىنى بىز چاخچاق قىلىپ، ئويناپ ياراتمىدۇق)** دىگەن.قۇرئاندا 750 ئايەتتە 36 خىل پەنگە ئىشارەت قىلغىنىنى ھازىر

بايقىدۇق. كەلگۈسىدە نۇرغۇن ئىلىم ـ ھىكمەت بار، بۇ، ئاللاھقا مەلۇم، قۇرئاندا تا ھازىرغىچە ھىكمىتى، سىرى يېشىلمىگەن نۇرغۇن ئايەتلەر بار. ئۇيقىمىزنى ئاچايلى.

ئەسھابۇلكەھپىدەك، ئۇخلاۋەرمەيلى، ھايۋاندەك يەپ ـ ئىچىپلا يۈرمەيلى، چۈنكى، بىز ئىنسان، ھايۋاندىمۇ تۇرالغۇ جاي، يىمەك ـ ئىچمەك، شەھۋەت، جىنسى بارغۇ؟ بىز ئۇلاردىن ئىلىم ئارقىلىقلا نەتىجە، تۆھپە، كەشپىيات بىلەنلا پەرقلىنىمىز، ئۇرنىمىزدىن دەس تۇرايلى!

ئاللاھ بىزنى قۇرئاندا، ئەڭ ئادىل ئۈممەت دىگەن، بىز شۇڭا كائىناتتىكى، ئاللاھنىڭ ئادىللىقىنى ئۇگىنەيلى، چۈشىنەيلى، بىزنى ئەڭ ئەۋزەل، ياخشى ئۈممەت دىگەن. شۇڭا، بىز ئۆزىمىزنىڭ پۈتۈن مەخلۇقدىن ئەۋزەللىكىمىزنى تونۇيلى، ياخشىلىقنى تاپايلى، ھەم بىزمۇ ياخشىلىق قىلايلى، ئاللاھ، ئاسمانغا، تائامغا، يارالغان سۈلارغا، يامغۇرغا، باغ، ئۆسۈملۈككە، ھايۋانلارغا قاراپ تەپەككۇر قىلىپ ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھىكمىتىنى تېپىشىمىزنى تەكىتلەپ پەرىز قىلغاندۇر. بىر سائەت تەپەككۇر بىر يىللىق ئىبادەتتىن ياخشى، ھەممىمىزنىڭ مىڭسىدە 14 مىليارت نېرۋا، ھۈجەيرىسى بار، بەش سەزگۈ ئەزا بار، مىڭمىز ھەممىمىزنىڭ گۆش، سۆڭەك، تومۇر، قان، بىز بۇلارنى ئىشقا سالايلى، مانا ئەمدى دىنسىزلاردىن ئۈگەنگىلى تۇردۇق، ئۇلارغا قۇل بولدۇق، بۇندىن كېيىنمۇ بۇنداق بولمىسۇن، ئۆزىمىز قىلىدىغان ئىشنى ئۆزىمىز قىلايلى، ئاللاھقا تەۋەككۈل دەپ تەقدىرگە يۆلەنمەيلى، ئاللاھ بىزنى شۇ ئىشلانى قىلىشقا بۇيرىغان، ئۇنى بىز قىلىپ بىز ئادا قىلىمىز. ساۋابنىمۇ بىز، پايدىنىمۇ بىز كۆرىمىز، 750 ئايەت بۇ ئاز بۇيرۇقمۇ، بۇنى بىزگە ئاللاھ بۇيرىغان، ھەممە، ئاللاھنىڭ مەخلۇقى، كائىناتى، مۈلكىدۇر، قۇرئانغا ئاللاھنىڭ سۆزىگە مەخلۇق زىت ئەمەس. بىز نۇرغۇن خاتا چۈشەنچىنىمۇ، نۇرغۇن يالغان سۆزنىمۇ، ئەپسانى، خۇراپاتىنىمۇ، توقۇلما، بۆھتانىنىمۇ قوبۇل قىلدۇق، ھەم ئۇنى كىشىلەرگە، باللارغا نومۇس قىلماي ئويلانمايلا جۈيلۈپ سۆزلىدۇق. تېخى ئۇنى دىۋالغانغا كۆرەڭلەپ، مەنمەنلىك قىلدۇق. مانا مۇشۇ نادانلىمىز، دۆتلىكىمىز بىزنى ئاخىرى ھالاك قىلدى. ئاخىرەتتىمۇ ھالاك قىلدۇ، بىزدەك نادانلار سەۋەبىدىن نۇرغۇن ئالىملار ئىسلام دىنىنى تەتقىق قىلماي ئاشۇنداق نادانلىقنى تەتقىق قىلىپ، ئىسلامنى، قۇرئاننى خاتا چۈشەندى، ئىسلامدىن يىرگەندى، دىنغا كىرمىدى، بۇ خاتالىققا بىز جاۋابكار بولىمىز، بەزى شۇنداق ئىپتىدائىي نادان كىشىلەر بارىكى، ئاللاھ ياراتقان مۆمىنمۇ ياكى ئۆي توشقىنىدەك ھايۋانىنمۇ دىنسىزلارغا نىسبەت بېرىپ، ئۇ ئۇلارنىڭ نەرسىسى دەپ ئىماندىن ئاجرىدى، چۈنكى، ياربتىش ئاللاھقا خاس، ھۆكۈم ئاللاھقا خاس، ھەي دۆتلۈك، ئى ياش ـ ئۆسمۈرلەر سىلەرمۇ بولساڭلار قاتتىق ئىبرەت ئېلىپ قۇرئاننى، ئىسلام دىنىنى توغرا چۈشىنىڭلار، پۈتۈن ئىلىم ـ پەننى قۇرئانغا بويسۇندۇرۇڭ، خاتا ئىدىيە، پەلسەپەلەرنى يۇيۇپ تاشلاپ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى تېپىپ چىقىڭلار، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلارغا، دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىك مەنپىئەت يەتكۈزۈڭلار، تەرەققي قىلىڭلار غەلبە بىزگە مەنسۇپ.

خوش، يۇقارقىلار ئاللاھنىڭ شۇنچە كۆپ چەكسىز مەھرىبانلىقى، كۆيىنىشى، رەھمىتى، ھايۋانغا رىزق بېرىشكەن، نېمە ئۈچۈن ئاللاھ بىزگە شۇنداق ئىگە بولمىدى؟ مۇشەققەتسىز رىزىق بەرمىدى؟

بەردى، ئىگە بولدى، تېخى بىزنى ھەممىگە ئىگىمۇ قىلدى، بۇنىڭدىن بەك بەرسە ھەددىمىزدىن ئاشىمىز، ھېلىمۇ ھەددىدىن ئاشتۇققۇ؟ ئۇلار نېمە قىلدى، شۈكرى قىلدىمۇ؟ ياق، كۈپرىلىق قىلدى،

بۇيرىغىنىنى قىلدىمۇ؟ ياق، توسقىنىنى قىلىپ كېلىۋاتىدۇ، ئىگىسىنى تونىدىمۇ؟ ياق، ئىنكار قىلىۋاتىدۇ، تېخى يوق دېدى، يەنە قانداق قىلسا بولاتتى، نېمە كام، زادى نېمىمىز كام، ھېچنىمە كام ئەمەس، نەپسىمىز ئارتۇق، يانا بولسا دەيدۇ، شۇكرى قىلىش ئۈياقتا تۇرسۇن مانا يەنە دەيدۇ، ھەممە ئىنسان ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، ئۇلار ئوزۇقنى يىسە بىزنىڭ خىزمىتىمىزنى قىلىپ مۇھىتنى تازىلاپ، ۋابانىڭ ئالدىنى ئېلىپ يەيدۇ، ياكى بىزگە مول بايلىق ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن يەيدۇ، مارجان، گۆھەر ھايۋىنىدەك ئەمەلىيەتتە بىزنى يېمەيدۇ، بىزنىڭ ھەققىمىزنى يىمەيدۇ، بىزگە زىيانلىقنى يەيدۇ، بۇنىڭ بىلەن بىز ئامان قالىمىز، بىزگىمۇ ئاللاھ ئىگە بولدى، تۇرالغۇدا، مالدا، كىيىم ـ كېچەكتە، ھەممىدە ئىگە بولدى، ھەتتا، ئەلچى ئەۋەتىپ يول كۆرسەتتى، ئىلىم ئۈگەتتى، پۈتۈن دۇنيانى بويسۇندۇرۇپ بەردى. بۇلارنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، ھەممىسى بىرلا ئىمانغا تەڭ ئەمەس، نۇرغا، قۇرئانغا تەڭ ئەمەس، بىلىمگە، ئاللاھنىڭ دىدارىغا تەڭ ئەمەس، بۇ دۇنيادا ئىنساندىن باشقا كىم قايسى مەخلۇق ئاللاھنىڭ دىدارىنى كۆرەلەيدۇ، كىم مۇناجات قىلالايدۇ؟ ھەي ئىسىت، ئىنسان يەنىلا تۇزكور، شۇنداقتىمۇ ئازىراق چۈشەنچە بېرەي، پۈتۈن جانلىق، ئالەم ئۈچ خىل بولدى، ھايۋانلار دۇنياسى، بۇلارنىڭمۇ مەلۇم غەرىزى بار، ئىنسانلار دۇنياسى بۇلاردا ئىرادە، ئەقىل بار، پەرىشتە ۋە روھ، جىن دۇنياسى بۇلار بىزدىكىدىن خالي بولىدۇ. ھايۋانلار دۇنياسى، ئۆسۈملۈكتىن يۇقىرى تۇرىدۇ، ئۇلارغا ئاللاھ ئىگە بولدى، ئۇلارنىڭ غەرىزلىرىنى بەردى، نىئمەت بەردى، رەھمەت قىلدى، ھېچكىم بۇنى توسالمايدۇ، تېخى ئۇلاردا زىكرىدىن، تەسبىھدىن باشقا تەكلىپ يوق، ئۇلار جەننەت، دوۋزاختا كىرمەيدۇ خالاس. ئىنسانلار دۇنياسى ئاللاھ بۇنىڭغا ئەقىل بەردى، ئىلھام بەردى، كىتاب بەردى، ئىلىم بەردى، تەپەككۇر بەردى، كەشپىياتنى، نەتىجىسى، تەجرىبىدىن بولدى. بەختى، مۇرادى، رىزقى، كىيىمى جاپادىن كىيىن، ئەمەلدىن كېيىن بولىدۇ، بۇنچىلىك ھايۋانلارمۇ جاپا تارتقان، ئۇلارمۇ نەچچە كىلومېتىر جايغا ئۇچۇپ بارىدۇ، قۇرۇقلۇقلار ئارا يۆتكىلىدۇ، مۇشەققەت دىگىلى بولمايدۇ.

ئاللاھ ئىنسانىنى يارىتىشىدىن بۇرۇنلا پۈتۈن قۇرقلۇق، دېڭىز، ھاۋا، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، ھازىرمۇ شۇنداق بولۇۋاتىدۇ، ئاشۇ كىلەچەك ئەۋلادلار ئۈچۈنمۇ بۇ ئالەم بويسۇنۇۋاتىدۇ، پەرىشتىلەر، جىنلار، روھ دۇنياسى ئۇلاردا ئىنساندىنمۇ يۇقىرى غەرەز بار، ئۇلار يىمەيدۇ، ئىچمەيدۇ، ئەسلى نۇر، ئۇلاردا جاپا ـ مۇشەققەت، ھېرىش ـ چارچاش يوق، چۈنكى، ئۇلاردا قۇددۇس كۈچى بار، ئۇلار بۇيرىغانىنى قىلىدۇ، ئىجرا قىلىدۇ، نۇرغۇن ئەمەللەرگە مەسئۇلدۇر.

ئىنسان بولسا، ئاشۇ پەرىشتە دۇنياسىدىن تۆۋەن ھايۋان، ئۆسۈملۈكىدىن يۇقىرى تۇرىدۇ، ئوتتۇرىھالدۇر. ئاللاھ ھايۋانغىمۇ تۆۋەن مەرتىبىدە شۇنىڭغا لايىق ئىگە بولدى، پەرىشتىلەرگە بولسا ئۈستۈن مەرتىۋە بويىچەن شۇنىڭغا لايىق ئىگە بولدى، ھەم خىزمەتكە، ئىبادەتكە ئورۇنلاشتۇردى، ئىنسان بولسا، ئاستىن ئالەمگە قاراپ ئېچىنىپ، ئۈستۈن ئالەم پەرىشتىلەر دۇنياسىغا ئىنتىلىدۇ، يۇقىرىغا يېتىشنى ئۈمىد قىلىدۇ، شۇنىڭغا تېرىشىپ ئەمەل قىلىدۇ، نۇرغۇن ئىش ئۇنىڭ قولىدا بېجىرىلىدۇ، كۆز ئالدىدىن ئۆتىدۇ، ئاللاھ، ئىنسانىنى ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھەممىگە ئىگە قىلغاچقا، ھاۋادىنمۇ ئۇنىڭدىكى قۇشلار ھەتتا شامال بولتىنمۇ، قۇرۇقلۇق، ئۇنىڭدىكى ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرنىمۇ، دېڭىز ۋە ئۇنىڭدىكى مال، گۆھەر، بېلىق، ھايۋانلاردىنمۇ، ھەممىسىدىن پايدا ئالىدۇ، خوجايىن بولىدۇ، باشقۇرىدۇ، مانا بۇ رىزىق، بۇ ھەقىقەتنى تونۇشتىن، چۈشىنىشتىن بىزنى

مەغرۇرلۇق، ئالدىنىش توسۇالدى، بەزىلەر ئازتولا بايلىق بىلەن سەن ئەمەس مەن دەپ ياشاپ دۇنيادىن مۇشۇنداقلا ئۆتۈپ كىتىمەن، ئاخىرەتتە نۇرغۇن ياخشىلىققا ئېرىشىمەن دەپ قۇرۇق پو ئېتىپ ئالدىنىۋاتىدۇ، بەزىلەر ئىلىم بىلەن مەغرۇرلىنىپ ئالدىنىۋاتىدۇ، ئىلىم، ئەمەل بولمىسا ئۇنىڭغا دۇشمەن بولۇشتى، بەزىلەر نەسەب، ئەجدادىدىن پەخىرلىنىپ ئالدىنىۋاتىدۇ، بىز پالانىنىڭ ئەۋلادى، پالانى دېگەن نېمە؟، ئۇ، دەپ ئالدىنىۋاتىدۇ، بەزىلەر شەيخ، ئۇستازلىرى، موللا، ئاخۇن، ئالىملىرى بىلەن مەغرۇرلىنىپ ئۆزىدە ھېچئىش يوق ئۆتتى، بولۇپمۇ ھازىر ئاقماس پەتىۋا، ھىيلە ـ مىكىرلىك بىلەن رۇخسەتنى تولا ئېلىپ ئالدىنىپ ئۆتتى.

بەزىلەر جىددىل، مۇنازىرە، ئىختىلاپ تېرىپلا ئۆمرىنى ئۆتكۈزدى، ئۇنىڭ بارچە خىيالى قارشى تەرەپكە تاقابىل تۇرۇش بولدى، قارشى تۇرىمەن دەپ ھەقنىمۇ ئىنكار قىلدى، ئاخىرى ھالاك بولدۇ، بەزىلەر تەبلىغچى بولۇپ، تەشۋىقات بىلەن شۇغۇللىنىپ ئۆزىنى مەغرۇر قىلىپ ئالداپ قانائەت ھاسىل قىلىپ ئۆتتى، قانائەت رىزقىغا بولىدۇ، ئىبادەت ئىلىم، ساۋابقا قانائەت قىلىپ بولدى قىلىش يوق بىر خىزمەت، ھەممىگە كۇپايە قىلمايدۇ ـ دە!

فىقھىشۇناس ئالىملار، گىرامماتىكاشۇناس، مەنتىقە، قائىدە، ئالىملار ئۆزلىگىدىن كېرىلىپ تىل ئۇگەتكەنگە مەغرۇرلىنىپ ئۆزىنى باشقىلارنىمۇ ئالداپ ئۆتتى، ھە دىسە دە ـ تالاش، بەزىسى تەبئىي ـ پەندە نەتىجە ھاسىل قىلىپ كەشپىيات بىلەن مەغرۇرلىنىپ ئۆزىنى ئالداپ ئۆتتى، ھەي ئىسىت، (كاپىرلارچۇ)، تېخى، بەزىلەر نەپلە ۋە باشقا پەزىلەتلەر بىلەن بولۇپ كېتىپ، پەرىزگە سەل قارىغان، مۇستەھەپنى چوڭ بىلىپ، پەرىزنى ئۇنتۇغان، پۈتۈن ئۆمرى رىيا بىلەن ئۆتتى، بەزىلەر ۋەسۋەسىگە قۇل بولۇپ، خۇدىنى يوقىتىپ مەس ھالدا، مەجنۇنلارچە ئۆزىنىڭ ئىشىنى توغرا دەپ ئۆتتى، بەزىلەر قىرائەتنى لەۋزىنى ئوقۇپ ھەرىپلەرگە دىققەت قىلىپ مەخرەجنى ياساپ ئوقۇپ مەنىسىگە، ھەقىقىتىگە سەل قارىدى، ئۇلارمۇ ئۆزىچە مىنىڭ توغرا دەپ ئۆتتى، بەزىلەر بىر كېچە ـ كۈندۈزدە قۇرئاننى بىر تامام قىلدىم، مەندەك نوچىيوق دەپ مەغرۇر ھالدا ئالداندى، بەزىلەر ياخشى ئەمەل، سەدىقىلەرگە مەغرۇر بولسا، بەزىلەر رامىزانغا، بەزىلەر ناماز، زىكرىگە مەغرۇرۇ بولسا، بەزىلەر ھەج، قۇرۇق ھاجى دېگەن نامنى ئىلىۋېلىپ، مەغرۇر ھالدا مەن ـ مەن دەپ ئۆتتى، بەزىلەر ياخشىغا بۇيرۇپ ياماندىن توسۇپ ئىمام، مەزىنلىك بىلەن ئۆزىنى ئالداپ بولدى قىلىپ ئۆتتى.

ئەڭ يامان مەغرۇرچى، سوپى، بۇنىڭ ئەسلى ماھىيىتى (زاھىدلىق) توغرا بولسىمۇ كېيىنكىلەر بۇنى زىيادە سىرلىقلاشتۇرۇپ، جەننەت ماقام مىنىڭلا، باشقىسى خاتا، دەپلا ئۆتتى. بەزىلەر تاشقى پوسۇنى، مەينەت، تۇرىقى ياخشى، ئەمما قەلبى ناچار، بۇزۇق ھەقتىن راستىن خالىي ئۆتتى، ئەڭ مۇھىمى قەلىب ئىدى، ئاللاھ قەلبىكە قارايتتى ـ دە!

بەزىلەر ئىسىم، لەۋزە، مەنتىقە، نۇتۇق، قۇرۇق نام بىلەنمۇ مەغرۇر بولاتتى، مەسىلەن، ھال تېپىش، تەجەللى ماقا، سەيرە، باتىن دېگەندەك ئەمەلىيەتتە بۇ يوق بولسا، ئۇ كازىراپ بولىدۇ ئەلۋەتتە، بەزىلەر زاھىدلىق بىلەن ئەسكى چاپان كىيىپ، چۆل، مازاردا كۈننى ئۆتكۈزۈپ، نەشە تارتىپ، ھارامنى يەپ، ئۆزىنى باشقىلارنىمۇ گوللاپ مەن ۋەلى، مۇھەببەت ئاللاھقا خاس، جەزبە ئالدى مانا نۇر، گۆھەر دەپ قۇرۇق سۆزلەپ ئۆتتى، ئەمەلىيەتتە بارلىرى بەك ئاز، بەزىلەر ئاشۇ جىڭ ياكى جا سوپىغا خىزمەت قىلىپ، مەن ئەسھابۇلكەھپىنىڭ ئىتىدەك ماقام، كارامەت تاپتىم دەپ مەغرۇر، گول بولۇپ

ئۆتتى، بەزىلەر روھ بىلمىنى بىلىمەن دەپ ئىدىينى، ئاڭنى، پەلسەپەنى تەتقىق قىلىپ، غايىپتىن سۆزلەپ باتىندىن خەۋەر بېرىپ، نادان كىشىلەرنى ئالداپ، ئۆزىنى ئالداپ قۇرۇق سەپسەتە، ھىكايە سېتىپ ئۆتتى.

بايلارچۇ، ئۇلار بىرەر مەسجىد سېلىشپ، دوختۇرخانا، يول، كۆۋرۈك ياساش بىلەن يېتىملارغا مەكتەپلەرگە، تالىپلارغا ئىئانە قىلىش بىلەن جەننەت مېنىڭ دەپ ئۆزىنى گوللاپ ئىلمىدىن، ھەقىقەتتىن توسۇلۇپ ئۆتتى، ئەمەلىيەتتە پالانى باي، پالانى تېرىچى، پاختىچى، لوبەن، خوجايىن، مۇدىر، دېرىكتور دېگەن ناملار بىلەن پەخرلىنىدۇ، ئالىملارمۇ شۇ پەيلاسوف، دوكتۇر، دوكتۇر ئاشتى، مۇتەخەسسىس، ئىنژىنىر ژاھاكازالار، بۇلار بۇ ئۇنۋانلار قىيامەتتە ئۆلگەندە قىيامەت كۈنى ئەسقاتمايدۇ، ئۇ يەردە ئەسقاتىدىغان، پايدا بېرىدىغان ئۇنۋان، نام، مۆئمىن، مۇتتەقى مۇسۇلمان، شېھىد، ئالىم، زاھىد ئابىدىلەردۇر، ئەۋلىيالار، بەزىلەر خىزمەت ئورنى مەنسەپ، ھوقۇق بىلەن پەخرلىنىپ كۆرەڭلەپ، مەغرۇر ھالدا ئۆتتى، بەزىلەر ئالىم ياكى سوپى ياكى ئۇستاز، دوكتۇر ياكى بىرەر باي ياكى كادىر، ھاكىملارنىڭ يۇزىنى سېتىپ پىشىنى چىڭ تۇتۇپ، مەن نوچى مەن دېگەن مانداق دەپ، ھىيلە ـ مىكىرلىك بىلەن ئۆزىنى ئالداپ ئۆتتى، بەزىلەر ئېزىپ، شەيتانغا قۇل بولۇپ، گۇناھقا پېتىپ، ھەقكە زادى چولىسى يوق ئۆتتى.

بەزىلەر تىجارەتكە بېرىلىپ، پۇل تېپىش مودا، تەرەققىي قىلىش ۋاجىپ دەپ ئۆزىنى بىر ئۆمۈر پۇل تېپىشنىڭ قۇلى قىلدى. بەزىلەر كۆپلەپ يەر تېرىپ، دېھقان بولۇپ، ئىنىزدىن كىرىم سۇ دەپ، ھەقكە چولىسى يوق، يەنىلا مەن نوچى ھالال يەيمەن، ئۆشرە ـ زاكات بىرىمەن، سېخي، جەننەتكە مەن باشتا كىرىمەن دەپ ئۆزىنى ئالداپ ئۆتتى، ئىسىت! بەزىلەر ئوقۇتقۇچى، ئۇستاز بولۇپ، بىرەر پەننى تەتقىق قىلىپ، كەشپىياتقا ئېرىشىپ شۇنىڭ بىلەن ئاخىرىنى توختۇتۇپ مەغرۇر ھالدا مۇكاپات ئالسا، مۇئاش ئالسا، نام ئالسا، ئارام ئالدى، بەزىلەر كۈن بويى دۇنيانى ئايلىنىپ، يازغۇچىلىق، مۇخپىرلىق قىلىپ، ساھايەتچىلىك بىلەن ئۆزىنى ئالداپ، كىشى بىلمىگەننى مەن بىلىمەن دەپ ئۆتتى، باشقىلار قىلغاننى باشقىلارغا دەپ بېرىپ ئۆتتى. ھەي، دېسەم گەپ تولا ئەمدى بولا.

ئىش قىلىپ ھەممەسى مەغرۇر، ئالدىنىپ ئۆزىنى باشقىلارنى، ئەۋلادلانى ئالداپ قانائەت ھاسىل قىلىپ، بارغا شۈكرى قىلىپ ئۆتتى، تىرىشمىدى، پەيغەمبەرلەرگە، ساھابىلەرگە، تابىئىنلارغا قارىماي جەمئىيەتكە قاراپ ئۆزىنى جەننەتنىڭ يۇقىرىسىغا كىرىمىز دەپ خۇشال، خاتىرجەم ئۆتتى (ئاللاھنىڭ ئازابىدىن، دوۋزاختىن قورقمىدى،) ئەمەلىيەتتە جەننەتكە كىرىسەن دېگەن بىشارەتنى ئالغان ئۆمەر، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدەك 100 نەچچە ساھابىلەر غەمدە گېلىدىن تاۋام ئۆتمەيتتى، ھۇشى يوق مەستەك يۈرەتتى.

شۇڭا، بىز تۆۋەنگە قارىماي، يۇقىرىغا قارايلى، رەھمەت ـ شاپائات، قۇرۇق ئارزۇلىرىمىزغا ئەمەس، ئەمەلىيەتكە قارايلى، قۇرئانغا قارايلى، مەغرۇر ھالدا ئۆزىمىزنىمۇ، باشقىلارنىمۇ ئالدىمايلى، ئېتىراپ قىلايلى، گۇناھنى ئاخىرەتتە تونىغاندىن مۇشۇ يەردە تونىغان ياخشى، ئۇنداق ئىكەن، قۇرئان بويىچە ئۆزىمىزنى تۈزىتىپ ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەپ پەللىمۇ ـ پەللە يۇقىرىغا كۆتۈرۈلۈپ تېرىشايلى، شۇنداقتىمۇ ئاللاھقا لايىقىدا ئىبادەت قىلىپ بولالمايمىز، شۈكرىنى ئادا قىلىپ بولالمايمىز، ئۆزىمىزنى بالىلىرىمىزنى ھەرخىل پەن بىلىملىرىدىن، ئەخلاق، ھىكمەت، قانۇن، تەبئىي ـ پەن ساھاسىدە

ياخشى تەربىيلەپ، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھىكمىتىنى، رەھمەت، نېئمەتلىرىنى تونۇيلى، ھەم تونىتايلى، بارلىق بىزدىكى تاقەت بىلەن كۈچ چىقىرىپ ئاللاھنى رازى قىلىپ، دىدارىغا مۇلاقات بولايلى، ئىنشائاللاھ، ئامىن!. مانا شۇ غۇرۇر، مانا شۇ ئالدىشىش، مانا شۇ كۈپايىلىنىش، ئۆرپ ـ ئادەت، يوقسۇلۇق، بىزنى مول بىلىمدىن ھەقىقەتدىن توستى، ئەڭ مۇھىمى يەنىلا خۇراپاتلىق، ئېرىسىيەت كىبىلى، بىلىمسىزلىك، نادانلىق، بالا كەلگەنگە قوش كەلگەن، كەمبەغەل تالقان چالسا، بوران چىقىدۇ ـ دە!، تېرىشايلى، بىزدىمۇ مىڭە بار، ئەقىل بار.

پەرىشتە، شەيتان، جىن، روھ توغرىسىدا

قۇرئاندا، پەرىشتىلەرنى ئادەمگە سەجدە قىلدۇرۇش، شەيتان، ئىبلىسنىڭ مۇتەكەببىرلىكى، كاپىر بولۇشى، كۆپ قېتىم سۆزلىنىدۇ، قۇرئاندا ئالاھىدە جىن دىگەن بىر سۈرە بار، بۇ سۈرىدە ۋە باشقا جايلاردا جىنمۇ كۆپ تىلغا ئېلىنىدۇ، بولۇپمۇ قۇرئاننىڭ ئەڭ ئاخىرىدا جىن، شەيتاندىن پاناھ تىلەشكە بۇيرۇلىدۇ، كىشىلەرنىڭ ئېغىزىدىمۇ كىتاب، داستانلىرىدىمۇ، كىنو فىلىملىرىدىمۇ بۇ ئەھۋال كۆپ ئۇچرايدۇ، بۇ مەڭگۈ داۋام قىلىشى تۇرغان گەپ، بىز قارىساق بۇ ئالەم، پۈتۈن دۇنيا رەڭگارەڭ دۇنيا، ئاسمان ـ زېمىن، ئالەم بوشلۇقى، ھەرخىل گالاكسە، سىستېمىلار، قۇياش سىستېمىسى، يۇلتۇزلار، پىلانىتلار، يەرشارى، ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھاۋا، ئاتموسفېرا، شامال ۋاھاكازالار، ھەتتا كۆز بىلەن كۆرۈشكە مۇمكىن بولمىغان نەچچە تېرلىيون، مىليارت ھۈجەيرە، زەررىچىلەر، مىكروۇپ، ۋىرۇس ۋە باشقىلار مەۋجۇدتۇر، بۇلارغا ھەممە شەكسىز ئىشىنىدۇ. خوش ئۇنداقتا، ئاشۇ پەرىشتە، شەيتان، جىن، روھ دىگەنلەر زادى بارمۇ؟ بولسا ئۇلار قېنى؟ ئۇنىڭ مەۋجۇدلىقىغا دەلىل ـ ئىسپات بارمۇ؟ زادى بارمۇ ـ يوق؟

بىز مۇشۇ تىما ئۈستىدە توختىلىمىز، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تەپرىسىنىڭ 107ـ108 ـ بەتلەردە مۇنداق دىگەن: ئەلۋەتتە بۇمەسىلىگە جاۋاب بېرىش ئاسانا، چۈنكى، بىز ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكىنى، پۈتۈن ئالەم، پۈتۈن دۇنيانىڭ، ھادىسە پەيدا بولۇشىنى، بۇنى پەقەت ئاشۇ ئاللاھنىڭ ياراتقانلىقىنى، پەيدا قىلغۇچى، سەۋەبچى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىساق شەكسىز ئىشەنسەك، ئاندىن بىز ئاللاھنىڭ سۆزى، دۇنيا قانۇنى بولغان قۇرئانغا شەكسىز ئىشىنىمىز، چۈنكى، ئۇ مەڭگۈ ئۆزگەرمەس مۆجىزە، بىر ھەرپىمۇ ياكى بىرەر سۆزمۇ ئۆزگەرمەيدۇ، چۈنكى، ئۇنى ئاشۇ پەرىشتىلەر قوغدايدۇ، ھەم قۇرئاننىڭ ئوخشىشىدىن ئۈچ ئايەت چاغلىق كەلتۈرگىلى بولمايدۇ. ئۇ بۇرۇننى، ھازىرنى، كەلگۈسىنى، پۈتۈن كائىناتنى سىرلىق ئىلىم ـ ھىكمەتنى ئۆز ئىچىگە ئالغاندۇر.

مانا بۇ ئەڭ زور، ئەڭ ئىشەنچلىك پاكىت، ئەلۋەتتە بۇ پاكىت بىلەن بولدى قىلماي، بىز يەنە ئەقلىي، نەقلىي تەپەككۇر دەلىللىرىنىمۇ ئوتتۇرىغا قويىمىز، بۇ قۇرئان، رەسۇلۇللاھنىڭ ھەدىسلىرى بىرىنچى، دەلىل ـ ئىسپات، پاكىت بولىدۇ.

ئىككىنچى، بىز پۈتۈن دۇنيادىكى مەشھۇر پەيلاسوپ، ئىشەنچلىك ئالىملارغا جۇملىدىن قەدىمكى ئاشۇ ئەقىللىق پەيلاسوپ، ھۆكما، ئالىملارغا شەكسىز ئىشىنىپ كەلدۇق، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى نەمۇنە، ئۇلگە قىلىپ كەلدۇق، كىتاب، داسقانلاردا ئېغىزدىن ـ ئېغىزغا يۆتكەپ ماختاپ كەلدۇق، ھازىرمۇ بىز تەبئىي ـ پەن ساھاسىدە، ئاسترونومىيە، ماتىماتىكا، فىزىكا، خىمىيە، بىئولوگىيە، ئادەم

ئورگانىزمى، تىببىي پەن، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر تەتقىقاتچىلىرى، مەشھۇر مۇشاۋىر، ۋەزىرلەر، دانا پىكىرلىك يول باشلىرىمىزنىڭ سۆزلىرىگە شەكسىز ئىشەنىدۇق، ئەمما بىز كۆزىمىز كۆرمىسىمۇ يەنىلا ئىشىنىمىز، چۈنكى، ئۇلار ئۆزلىرى ئالىم - دە!

خۇددى شۇنىڭدەك بىزگە بۇ مەلۇماتنى، بۇ خەۋەرنى مەشھۇر پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلدى، ئەۋلىيالار كارامەت كۆرسەتتى، بىز بۇنىڭغا ئىشىنىمىز، دۇنياغا داڭلىق پەيلاسوپلارمۇ بۇ تۆت خىل مەخلۇقنى كۆپ تىلغا ئالدى، ھەم شەكسىز ئىشىنىپ كەلدى، شۇڭا بىزمۇ شەكسىز ئىشىنىمىز، ھەم ئىشەنىدۇرىمىز.

ئۇچىنچى، ئىنسانلار ئۇچۇن ئۆز ۋىجدانىدا، ئەخلاقىدا، روھىي كەيپىياتىدا بىز بىر ئازىدىغان ياكى توغرا تاللاش بولىدۇ، ئىلھام بولىدۇ.

بۇ تەسىر، بۇ كۈچ نەدىن كەلدى؟

دەل ئاشۇ پەرىشتە ياكى شەيتاندىن، شۇنداقلا ھەرقانداق ئىنسان ئۆزى بىلمىگەن بىرەر سۆزنى ياكى ئىسىمنى ياكى ۋەقەنى بولۇپمۇ چوڭقۇر مەنا، مەزمۇنغا ئىگە بىرەر ئاتالغۇنى زادى دەپ بىرەلمەيدۇ، ئىجادمۇ قىلالمايدۇ، دەلىل، سەككىز ئىلىمىنت، مادادا، ئالىم ئىسمى بىلەن ئاتىلىۋاتىدۇ، بىرەرسى ئىسىم تېپىپ قويالمىدى، بۇ بەك مۇشكۈل. چۈنكى، مەنىسىز قارىسىغا جۆيلۈپلا ئاتىسا بولمايدۇ، ئۇنداقتا بۇ ئەزەلدىن داۋام قىلىپ كەلگەن، ئاللاھ، ئەرىش كۇرسى، سەككىزى جەننەت، يەتتە دوۋزاخ، پەرىشتە، جىن، روھ، شەيتان قاتارلىقلار نەدىن كەلدى؟ كىم قايسى ئاپتور بۇنى ئىجاد قىلدى؟ يازغۇچىسى شۇ ئاتالغۇچى قوللانغۇچى زادى كىم؟ بۇلار نېمە ئۈچۈن ئىنسان تۇرمۇشىدا ئۆرپ - ئادىتىدە ھەتتا ئىسىملىرىدا، كىتاب - ژۇرنال ۋەقەلىرىدە كۆپ تىلغا ئېلىنىدۇ؟، پەقەت بىرلا جاۋاب، بۇ ئاتالغۇلار زادىلا باشقا بىر ئالەمدىن، ئەزەلدىن دەسلەپتىلا كەلگەن، ئاشۇ روھى، ئىلاھىي ئالەمدىن كەلگەن، مۇشۇ يەرشارىنى بۆسۈپ كىرگەن بۇلارنى ئاللاھنىڭ ئەلچىلىرى ئاشۇ پەرىشتىلەر ئېلىپ چۈشكەن، بۇ ئەڭ ئەقىلگە ئۇيغۇن پاكىتتۇر، شۇڭىلاشقا ھازىرمۇ بىر مىليارتتىن ئارتۇق ئىنسان بۇنىڭغا شەكسىز ئىشىنىدۇ ۋە ئىتىقاد قىلىدۇ.

تۆتىنچى، پاسكىنا جايغا چۈشۈن قويغاندەك، ئۇ جاي تېخىمۇ مەينەت بولغاندەك، كىشىلەر دائىم ھاجەتخانىغا بېرىپ، نىجاسەتنى زىيادە قىلغاندەك ئازغۇن گۇمراھدەك، پاسىق، پاجىر، ئەسكى، ئەبلەخلەرگە بۇرۇق، كۆڭلى قارا كىشىلەرگە، شەيتان ھەمرا بولۇپ، ئۇلارنى تېخىمۇ پاتقاقتا پاتۇرىدۇ، ئاخىرى ھالاك بولۇپ، تۇگىشىدۇ، مانا بۇ شەيتاننىڭ نەتىجىسىدۇر.

پاكىز، گۈزەل جاينى پۈتۈن خەلق كېلىپ سایاھەت قىلغاندەك، ئۇ جاينى تېخىمۇ تەرەققىي قىلدۇرغاندەك، ياخشى خۇيلۇق، ئەخلاقى ياخشى، ئوبدان بىلگەن تالىپقا ئالدىنى قىلىپ، تېخىمۇ كۆيۈنۈپ ئۇگىتىپ نەتىجە ھاسىل قىلغاندەك، ئەزەلدىن ياخشىنى ياخشى تاپقاندەك ھىدايەت تاپقان سالىھ كىشىلەرنى دائىم ئەلنىڭ غېمىنى يەيدىغان تۆھپىكار كىشىلەرنى، تەقۋادار پەرھىزكار، ئىپپەتلىك، ھايالىق كىشىلەرنى، ئالىملارنى، مۇتەپەككۇر، پەيلاسوپلارنى ئالغا قاراپ مېڭىشقا بىر ئىلھام بار، ئۇلار يول ئۇستىگە يول تاپىدۇ، ئەقىلگە - ئەقىل تاپىدۇ، تۇرۇپلا ئۇلار يېڭىدىن بىر كەشپىيات تاپىدۇ، يېڭى بىر ئىلىم - پەننى ئىجاد قىلىدۇ، ئۇلار تېخىمۇ رونىق تاپىدۇ. بۇ دەل پەرىشلەرنىڭ ئىلھامى، يول كۆرسىتىشى، چىدامچانلىقنى، سەۋرىنى ئۆگىتىشىدۇر.

مانا مۇشۇ ئىككى پىرقە دائىم كۆرەش قىلىدۇ، بۇنىڭ باش سەۋەبچىسى ئاشۇ پەرىشتە ۋە شەيتانىدۇر، بۇمۇ بىر ئەقلى دەلىل.

بەشىنچى، بىز يۇقىرىدا دەپ ئۆتكەن ئالىملار تەجرىبە قىلىپ كۆرگەن مۇتەخەسسىلەرگە ئىشەنگەندەك، ئاچچىق دورىنى بېرىپ كېسىلىگىز ساقىيىدۇ دىگەن دوختۇرغا ئىشەنگەندەك، پەيغەمبەرگە، كىتابقا ئىشىنىپلا قالماي تېخى ئەۋلىيالارغا، كارامىتى بار كىشىلەرگىمۇ ئىشىنىشىمىز لازىم، جۈملىدىن ئىمام غەززالى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ۋە باشقا ھەرقايسى يۇرتتىكى كىشىلەر، زاھىر ئالىملار، شەيىخ، پىشۋالار، ئۇلارمۇ يالغان سۆزلىمەيدۇ، سۆزلىرىمۇ ئەقىلگە ئۇيغۇن، ئىنسانلارنىڭ ئەقىل ـ بىلىمگە زىت ئەمەس، چۈنكى، ئۇلارنىڭ مەقسىدى مال ـ دۇنيا ئەمەس ـ دە! شۇنىڭ بىلەن بىرگە يېڭىدىن كەشپ قىلىنغان روھ بىلىمى ئەملىي تەجرىبە، ئامرىكا، گىرمانىيە، رۇسىيە، ياۋروپا قىتئەلىرىدە تارالغان، روھ ھازىر قىلىش ئەھۋالى سۈنئىي ئۇسۇلدا توك ئارقىلىق، ماگنىتلىق ئۇخلىتىش بىلەن روھنى تەتقىق قىلىش، بىز بۇلارغىمۇ شەكسىز ئىشىنىشىمىز لازىمدۇر.

ئالتىنچى، ھەربىر مىللەت، ھەربىر دىن ئىگىسى ھەتتا كومپىسلارمۇ ئۆلگەنلەرگە سۆز قىلىدۇ، روھقا ئاتاپ نەزىر قىلىدۇ، خاتىرجەملىك تىلەيدۇ، تېخى قەبرە بېشىدا سۆزلەپ كېتىدۇ، يامان، ئەسكى كىشى بولسىمۇ روھى قوروندۇ، گۇناھ بولىدۇ دەپ ياخشى گېپىنى قىلىدۇ، جەسەتتىن باشقا بىر ئالاھىدە مەخلۇق مەۋجۇد بولۇپ قالدى، ئۇ بولسىمۇ جەسەتتىن باشقا بىر مەخلۇق روھتۇر.

يەتتىنچى، ئاشۇ ئۆلۈك، جانسىز زەررىچە قانداق بولۇپ تىرىك ھەرىكەت ئىگىسى بولغان ھۈجۈيرىگە مىكروۇقا، گىنغا، ۋىروس، باكتېرىيىگە ئايلىنىپ قالدۇ؟ ئاشۇ ئىسپىرما ھۈجەيرىسى دائىم تائامدىن كېلىدۇ، تائام بولسا پىششىق پىشۇرۇلغان، قاينىتىلغان، ئۆلۈك بولىدۇ. ئەمما، ئاشۇ تېرىك جانلىق، ئىسپىرما ھۈجەيرىسى نەدىن ھاياتلىققا ئېرىشتى؟ دەسلەپتە بىرسى ئىككى بولىدۇ، بىر ھاياتلىق ئىككى بولىدۇ، قايىسىسى ئاكىسى، ئاچىسى، قايىسىسى ئىنىسى، سىڭلىسى ياكى ئاتىسى، ئانىسى، بالىسى بۇ بىر سىردۇر.

مانا بۇ يەردە بىر سىر بار، ئۇ ھاياتلىق، جان، روھ، نەدىن كېلىپ، نەگە بارىدۇ، بىرلا جاۋاب، ماددىنى، ھادىسىنى، پەيدا قىلغۇچ ئاللاھ، خالىق بار، ئەلۋەتتە سۈرەتنى سىزغۇچى، شەكىللەندۈرگۈچى، ئاللاھ بار، ئاشۇ جان، روھنى، ھاياتلىقنى بەرگۈچى مەڭگۈ ئۆلمەس ھاياتلىق ئىگىسى ئاللاھ بار، بۇ ھازىرقى زامانىدا كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان سىرلىق جاۋاب بولىدۇ.

سەككىزىنچى، بەزى كىشىلەر چۈشىدە ئاتىسىنى، ئانىسىنى ياكى بىرەر تۇققىنىنى ياكى ئۇستاز، دوستىنى كۆرىدۇ، ئۇلارغا پالانى جايغا بېرىپ مانداق نەرسە بار ئال ،مۇنداق قىل دەيدۇ، يول كۆرسىتىدۇ، ئالدىن بەزىسى ئىشلارغا بەلگە سىگنال بېرىدۇ، خەۋەر قىلىدۇ، ياكى چۈشتە بىشارەت، ئىلم ئالىدۇ. ئۆز ئەينى راستىنى ئالدىن كۆرىدۇ،(توغرىسىنى الله بىلىدۇ) ئىش قىلىپ چۈش ئاساسى دەلىل ـ ئىسپاتنىڭ بىرسى بولىدۇ، چۈنكى، روھ ماشىنا ئادەمدىكى توك نۇرىغا ئوخشاش بولسا، ئادەم بەدىنىدىن روھنى ئازراق ئالسا بولۇپمۇ تاشقى زاھىردىن ئالسا، ئادەم ئۇخلايدۇ. ئەمما، چۈشىدە، باتىندا ھاياتلىق بار تىنىق بار، ئەمما كۆللى تارتىلسا، ئادەم ئۆلىدۇ خالاس. لېكىن، بۇ روھ، جان مەڭگۈ يوقالمايدۇ، چۈنكى، ئۇ ماددىدەك مۇرەككەپ تەركىپ تاپمىغان، ھەم پارچىلانمايدۇ، شۇڭا ئۇ مەڭگۈدۇر. ئۇ ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا خاتىرجەم ئارام تاپىدۇ، پەقەت ئازابقا لايىق بولمىسلا. ۋاختى

كەلگەندە قاپقا قاچىلانغان ئۇرۇقلاردىكى ھاياتلىق ھۇجەيرىسى كىلىشكەن يەردە قايتا ھاياتلىققا ئېرىشىپ كۆكەرگەندەك ھەممە ھېساب بېرىشى ئۇچۇن تېرىلىپ قويۇرۇلدۇ.

توققۇزىنچى، پەيغەمبەر، ئەۋلىيالاردىن باشقا، سوپىلار، پەيلاسوپلار، بۇنى جەزم ئىسپاتلىدى، مەشھۇر ئىمام، پەيلاسوپ، ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئەڭ كۈچلۈك ئىسپاتلىغان، سوپىزىم ئەقىدىسىنى توغرىلىغان، خۇراپات جايلىرىنى چىقىرىپ تاشلاپ، ھۆكۈمەت بىلەن بىرلەشتۈرگەن، نۇرغۇن كىتاب تۈزۈپ، ئەسەر قالدۇرغان، ئەملي سىناق تەجرىبە ئېلىپ بارغان، نۇرغۇن تالىپلىرى بۇنى كۆرگەن، ھەم ئۇلارمۇ ئىشلىگەن، بۇلارنى ئاشۇ كىتابلىرىدىن بىلىشىمىز لازىم.

ئىمام رازىممۇ تەپسىردە بۇنى مۇقىم ئىسپاتلىغان، ئىھيائ دىگەن كىتابنىڭ 362 ـ بېتىدىمۇ بۇ ئىسپاتلانغان، پەيلاسوپ ئەپلاتۇنمۇ، سوقراتمۇ بۇلارغا ئىشىنىدۇ، تېخى ئۇلار ئۆلگەندىن كېيىنكى تېرىلىشىگىمۇ ئىشىنىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، «كىتابۇلئەرۋاھ»نى يازغان نۇرغۇن دەلىل ئىسپاتلارنى كەلتۈرگەن.

مۇشۇ تەپسىردىمۇ كۆپ سۆزلەيدۇ، بۇندىن كېيىن بىز يەنە سۆزلەپ ئۆتىمىز، تېخى بۇ كىشى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ روھىنى ھازىر قىلغانلىقىنى بىر قانچە مەسىلىنى سورىغانلىقىنى دىگەن، ھازىرقى زامان ئىلىم ـ پەن ساھاسىدە مەشھۇر پەيلاسوپ، ئەنگىلىيە تەبىئەت ئالىمى لوردئولىپرلودىچمۇ مۇنداق دىگەن، ئۇ نۇرغۇن كىشىلەر، ئالىملار ئالدىدا خاپ قىلىپ، بىز پەقەت قۇرۇق جازا، جىسىم ئەمەس، ماددىلار ئەمەس، بەلكى بىز ماددىدىن سۇرەت شەكىلدىن ھەرىكەت ئىقتىدارىدىن ئەقىل، تەپەككۇر، ئاڭ، روھ، ھىسسىيات، چۈش ۋاھاكازالاردىن تەركىپ تاپقان، روھ مەۋجۇد ئەمەس دىگەن كىشى ئۆزىنى ئۆلۈك دىگەن بولىدۇ، ھەقىقەتەن ئۇلار ئۆلۈككە، ھايۋانغا ئوخشايدۇ، ئىنسانلاردا ئاشۇ روھ، جان بولغاچقا بۇلار دائىم ئاشۇ روھنىڭ ئالىي ماكانىغا ئۆرلەشكە تەرەققي قىلىشقا ئىنتىلىدۇ، ئاشۇ سىرلىق دۇنيانى چۈشىنىشكە، بىر كۆرۈشكە تەشنا بولىدۇ، تېخى بۇلار ئۇ جايغا تەييارلىق قىلىدۇ، بەزىلىرى قاتتىق قورقىدۇ، گۇناھىغا پۇشايمان قىلىدۇ، ئاندىن بۇ روھى دۇنيا خېلى ئۇزۇنغىچە سىر بولۇپ قالىدۇ، ئەزەلدىن يوق نەرسە تەسىر قىلالمايدۇ. ئەمما نۇرغۇن ئىنسانلارغا بۇ روھ نېمە ئۈچۇن چوڭ تەسىر قىلىدۇ؟ نېمە ئۈچۇن ئۇلارنى ئۆزگەرتىۋېتىدۇ؟ نېمە ئۈچۇن بەزىلەرنى ساقچى، بەزىلەرنى قاتىل قىلىۋېتىدۇ، بۇ زادى نېمە ئۈچۇن؟ نېمە ئۈچۇن روھى كەيپىياتتا ئۆزگىرىش بولىدۇ، نېمە ئۈچۇن روھى يەڭگىللىك، روھي بېسىم، روھي ئازاب، روھى جەھەتتىكى خاتىرجەملىك بولىدۇ؟ نېمە ئۈچۇن ئاشۇ روھ سەۋەبىدىن بىز تەرەققي قىلىمىز، ھەم بۇ چوڭقۇر سىرلىق دۇنياغا كىرىپ كېتىمىز، نېمە ئۈچۇن بۇنى تەپەككۇر قىلىپ تەتقىق قىلىمىز؟ ئەگەر ئۇ روھ بولمىسا، ھازىرقىدەك مۇشۇنداق دە ـ تالاشلار، ئىختىلاپلار، بەس ـ مۇنازىرىلار نەدىن كەلدى؟، بۇنىڭ سەۋەبى زادى نېمە؟ چۈش، روھ، ئىلھام بۇ ئېنىق پاكىتقۇ،؟ روھى جەھەتتىن داۋالاش ياكى ئاغرىتىپ كېسەل قىلىش، قورقۇتۇش نېمە ئۈچۈن؟

مانا مەن روھقا چوقۇم ئىشىنىمەن، چۈنكى، ئاشۇ جەسەد، ماددا يوقالمايدىيۇ، ئۇنىڭ پادىشاھى، گۈللەندۈرگۈچسى، ھاياتى كۈچى بولغان روھ مەڭگۈ يوقالمايدۇ، شۇڭلاشقا مەن بىر ئىشنى ئۇختۇرىمەنكى، مەن يېقىن بۇرادەرلىرىم، دوتسلۇرۇمدىن، ساۋاقداشلىرىمدىن، ئۆلۈپ كەتكەنلەر بىلەن مۇناجات قىلىشتىم، سۆزلەشتىم، بىلىم ئالدىم، ۋەسىيىتىنى بىجەردىم، بۇ ئەملي ئەلىم ـ پەن بولۇپ

قالدى، دىگەن ئىدى، بۇ سۆزگە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ بىر قەبرىگە كىرىپ، قەبرىدىكى كىشىگە سۆز قىلىشى، ئۇ كىشىنىڭ جاۋاب بېرىشى دەلىل بولىدۇ، بۇنى تەپسىر مۇنىرمۇ كەلتۈرگەن. ئىبنى كەسىردىمۇ بار.

كارامەت بايان قىلغان كىتابلاردا بۇ كۆپتۇر، بىز بۇلارنى يۇقىرىدىمۇ كۆپ سۆزلىگەن ئىدۇق، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنە مۇنداق دەيدۇ:

ئىنساندا ئىككى ھالەت بار، بىرى جىسمانى ھالەت، بۇنىڭ بىلەن زىرائەت تېرىيدۇ، پىشسا ئورىدۇ، سوقۇپ يەيدۇ، تىجارەت قىلىدۇ، بىلىم ئالىدۇ، يەپ ـ ئىچىش، كىيىنىش، ئىرادە، تەكلىپ مۇشەققەت ئەمەلنى قىلىدۇ، ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ، كېسەل بولىدۇ، قېرىيدۇ، ئاخىرىدا يەنە پارچىلىنىدۇ. يەنە بىرسى بولسا، روھى ھالەت، بۇ ئەمەللەرنى، مۇشەققەتسىز تەكلىپ، ئىرادىسىزلا بەلكى، كۈچلۈك ئەزلىدىكى ئىرادە، پىكىر، ئوي ـ خيال، قەس بىلەن قىلالايدۇ، چۈنكى، روھ ئايرىم مەخلۇق، ئۇ بىزنىڭ تەسەۋۋۇرىمىزدىن باشقا بىر دۇنيا ئۇنى بىز ھېس قىلالمايمىز.

بىز چۈشكە قاراپ باقايلى، ئازارىيىش، يىغلاش، كۈلۈش، راھەت ـ لەززەتلىنىش، ئىچىش، كىيىش، بېرىش ـ كېلىش، بىر نەرسىنى كۆتۈرۈش، ھەرىكەت قىلىش، ھەممە ئىش بار، ئەمما بىز بولۇپمۇ تەن، جەسەد ھارمايدۇ، جەسەد ھارسىمۇ تەن قورقسىمۇ روھ ھارمايدۇ، خۇددى قەلب، يۈرەك ھارمىغاندەك، مانا بۇ روھنىڭ پائالىيىتى پەرىشتە، جىن، شەيتان، ئۆلۈكلەر روھى، بىر تەبىقىدە پەرىشتىلەر ئەڭ ئالىيسى، پاك، گۇناھسىزلىرى، بۇلارغا سالىھلار ماقامىغا يەتكەنلەرنىڭ روھى يېقىن كېلىدۇ. چۈنكى، ئۇلار بۇ دۇنيادىمۇ پەرشىگە ئوخشاشتۇر، جىنلار بىر نەچچە قىسىم بولىدۇ، بۇنى بىز كېيىن سۆزلەيمىز، پەرىشتە بولسا، ئەرىشنى كۆتۈرۈشكە، ئاسمان ئىشلىرىغا مەخسۇس، ئىبادەتكە ياكى لەۋھۇلمەھپۇزغا ياكى ئىنسانلارنىڭ ئىش ئەمەللىرىنى خاتىرلەشكە مەسئۇل، پۈتۈن كائىنات ئىشلىرىغا، جان ئېلىشقا، بېرىشكە، دۇنيانى، پۈتۈن ئالەمنى، ئۇلاردىكى ھادىسىنى ئورۇنلاشتۇرۇش، ھېساب ـ كىتاب قىلىش، شەيتاندىن مۇھاپىزەت قىلىش، ياردەمنى ۋاختىدا ھەقگە بېرىش، ۋاھاكازالار. شەيتان ئىنتايىن سەت نەرسە، بىشى بەكمۇ سەت، ئۇ لەنەت قىلىنغان، سۈرىتى ئۆزگەرگەن، ئۇ دائىم ۋەسۋەسە بىلەن ئازدۇرۇش بىلەن بولىدۇ، قىيامەتكىچە ئۆلىمەيدۇ، ئۇنىڭ باللىرىنى بار، قوشۇنى، قەبىلىسى، ئەسكەرلىرى بار، ھەرخىل كارامەتلىرى بار، بۇلارنى قۇرئان كىتابىدىن، ھەدىستىن بىلىش لازىم، يەنە نۇرغۇن ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزىلەردىن بىلىش لازىم. ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزە، كارامەت، پەيغەمبەرلەرگە مۆجىزە بولىدۇ، ئۇلار شۇ ئارقىلىق ھەق دىنغا چاقىرىدۇ، ئەۋلىيالارمۇ شۇنداق، ئەۋلىيالارغا كارامەت بولىدۇ، تېخىمۇ تەرەققي قىلىدۇ، ئەمما شەيتان، دەججاللاردەكلەرگە، جىنكەش، باشقىلارغا گۇناھنى زىيادە قىلىپ تەدرىجي بابلاش بولىدۇ، ئەلۋەتتە بۇ سىناق دۇنيا، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، بەندىلەر سوراققا تارتىلىدۇ، دىگەن.

تەنتاۋى يەنە مۇنداق دىگەن: روھ تەتقىق قىلىۋاتقان ئالىملارنىڭ سۆزلىرىدە ئاجايىپ سىرلىق ئىشلار، ئاشكارا بولۇۋاتىدۇ، پەقەت ھازىرقى ئىلىم، تەجرىبە ۋە ئەقىل، تەپەككۇر بىلەن بىلىنىدۇ، ھازىر روھ ئىلمى ئاشكارا بولدى، بۇ ئىشلار ئاجايىپ ـ غارايىپ سىرلارنى تېخمۇ مۇرەككەپ چىگىتۇەتتى، ئەگەر سەن مېنىڭ تۇزگەن «كىتابۇلئەرۋاھ» روھ توغرىسىدىكى كىتابىمنى كۆرسەڭ، ئۇندىن باشقا دوستىمىز مۇھەممەد تۇزگەن ھازىرقى زامان روھ ئىلمىنى كۆرسەڭ ئۇندىن باشقا روھانى

مەزھەپلەرنى، ئۇلارنىڭ كىتابلىرىنى كۆرسەڭ ئىدىڭ، ئاجايىپ - غارايىپ سىرلارنى ئەملىيەتتىن كۆرەتتىڭ، ئۆزۈڭنىڭ سىناق قىلاتتىڭ، بۇلارغا ئىشەنمىسەڭ، شەك قىلساڭ، ئاللاھنىڭ سۆزىگە، قۇدرىتىگە، كارامات بېرىشىگە شەك قىلغان بولسەن، ئەملىيەتتە مەن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا جۇملىدىن ئەنگلىيە، فرانسىيە، ئامرىكا قاتارلىق جايلاردا نۇرغۇن پەيلاسوپ، ھۆكۈمائ، دوكتۇر، ئالىملارنى كۆردۈم، ئۇلار قىلچە شەك قىلمىغان ھالدا بۇ سىرنى بۇ سۆزلەرنى تارتىنماي سۆزلەپ يۈرىدۇ، تېخى مەن نۇرغۇن ۋاستىچىلارنىڭ قولىدا روھ ھازىر قىلغان گۇل - گىياھ، مۆھ - چۆھ، كىيىملەرنى كۆردۈم، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم. روھدىن بۇنى نەدىن ھازىر قىلدىڭ دەپ سورالسا، ئۇلار ئۆز چارىسى بىلەن مۇنداق ئۇقتۇردى.

بىز بۇ مۆئىلەرنى بۇ نەرسىلەرنى سىلەرنىڭ ئۆزۈڭلەرنىڭ زىمىنگىلاردىن ھازىر قىلدۇق، چۈنكى، سىلەر باشقا زىمىنغا، باشقا زىمىن سىلەرگە مۇناسىپ، ماس كەلمەيدۇ، دىگەن، تېخى نۇرغۇن سۆز، سۇئال - جاۋابلار بار. بۇنى بىز كىيىنكى قىسىملاردا سۆزلەپ بېرىمىز.

بۇ ئىشلار دۇنيانىڭ ھەممە يېرىگە پۇر كەتتى، ئەمما مۇسۇلمانلار ئۇخلاۋاتىدۇ، ئۇلار يەنى روھ ھازىر قىلغانلارنى، بۇ ئىشنى پەيغەمبەرلەر مۆجىزە دەپ ئاتىغان بولسا، ئەۋلىيالار، كارامەت دىگەن، جىن، ئالۋاستى دىگەن بولسا، بىز نېمە دېسەك بولار دەپ ئاخىرى ئۇلار بۇنى ماگنىتلىق ئادەم ئۇخلىتىش دەپ ئىسىم قويغاندۇر. بەزىلەر، ھىندىلارنىڭ يۇرتىدا قىزىقارلىق ئاجايىپ ئىشلارنى كۆرگەن، ھەممە كىشىلەر قۇم ئۈستىدە چۆرىدەپ ئولتۇرغان، ھەر قايسىسى بىردىن خيال، تەپەككۇر سۈرگەن، ھىندىلاردىن بىرسى ھاسىنى تاشلاپ قويغان، ئەملىيەتتە ھېلىقى ھاسا ئۇلارنىڭ خيالىنى، تەپەككۇرىنى قۇمغا خەت قىلىپ يازغان، بۇ ئاشۇ روھتۇر، ئۇلار ھېلىقى كىشىدىن بۇنى سورىغاندا ئۇ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دىگەن.

ئۇلاردا بىزگە ئالاھىدە تەلىم - تەربىيە، ئىبادەت ئۇسۇللىرى بار. بىزگە مول تۇرمۇش، ھارام قىلىنىدۇ، بىز زاھىدلىق بىلەن ياشايمىز، ئەزەلدىن ئايالارنى ئويلاپمۇ قويمايمىز، يېقىن يولىمايمىز، قورساقنى لىق تويغازمايمىز، چۈنكى، روھ، ماددىلار بىلەن شەھۋەت بىلەن نىجاسەت بىلەن قاراڭغۇ - زۇلمەت بىلەن خوشى يوق، بىز مۇشۇ ئارقىلىق ئەجدادىمىزنىڭ روھىنى بىردىن تەپەككۇر، سۈكۈت ئارقىلىق تارتىش كۈچى، ماگنىت ئارقىلىق ئۆزىمىزگە ھازىر قىلىمىز دىگەن، مانا بۇ قائىدە - قانۇن، پىرىنسىپ - تۈزۈملەر ئىسلام دىنىدىكى سوپىلارغا ئوخشاپ كېتىدۇ، ئەمما بۇلارنىڭ ئارىلىقىدا زادى ئالاقە يوق، قانداقسىگە ئىككىدىن مەزھەپ بىر - بىرىگە ئوخشاپ قالدى؟ بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ خالىي بولۇشى، سۈكۈتتە تۇرۇشى، بىزنىڭ شەرئىتىمىز، ئاللاھقا ئاشىق بولۇشنى مۇھەببەت باغلاشنى، مۇكاپاتنى، ئاخىرەتتە ئېلىشنى بەلگىلىگەن، شۇنداقتىمۇ بۇنى سىناپ كۆرۈپ، ئۆزىنى باشقىلارنى، تەرەققىي قىلدۇرسا بولۇپمۇ مۇشۇ جاھالەت دەۋرىدە مۆجىزە، كارامەت تاپسا، يەنىلا ئاخىرەتنى كۆزلىسە ئاللاھنىڭ دىدارىنى كۆزلىسە دۇرۇس بولىدۇ. بۇ ھەممە كىشىدە ھەممە جايدا، ھەر ۋاقىت يۈز بەرمەيدۇ.

بۇ تىمىدىكى سۆزىمىزنى سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ «فىزىلال قۇرئان» دىگەن تەپسىرىدىكى نەزەريىسى بىلەن ئاخىرلاشتۇرىمىز، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلى سۆزلەپ بەرمىگەن ھەرقانداق بىر قىياس ۋە ئىلىم، نەتىجە ئىشەنچسىز بولىدۇ، ئۇ خاتاسىنمۇ،

راستنمۇ قوبۇل قىلىپ قويىدۇ، كېيىن تۇزىتىش كىرگۈزگىلى سالىدۇ، قۇرئان بولسا، بۇنىڭدىن مەڭگۈ خالىدۇر، چۈنكى، بۇ ئاللاھنىڭ سۆزى، ئەرىش كۇرسى، پەرىشتە، جىن، روھ، غەيىپ توغرىسىدا ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنىڭ سۆزىدىن باشقىسى ھەقىقى بۇلمايدۇ، بۇ ئىنسانلاردىن ئايرىم بىر دۇنيا، باشقا بىر ئالەم، ئىلاھى ئالەم، بۇنىڭ ھەقىقىتىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ئەلۋەتتە ئىنسانىنىڭ بىلىمى چەكلىك، ئۇنداق بولغان ئىكەن، ئىنسان چوقۇم تۇرىدىغان چەك - چېگرادا تۇرۇشى لازىم. ئۇ ئارتۇق تەپەككۇر قىلىپ تەسەۋۋۇرۇ قلىپ بۇ چىگرىدىن ئۆتسە خاتالىشىدۇ، ئازىدۇ، ئۆزىنىمۇ، باشقىنىمۇ ئازدۇرىدۇ، ئىنسانىنىڭ بىلىمى، تەرەققىياتىنى تورمۇزلايدىغان، توختىتىدىغان بىر چېگرا لازىمدۇر. شۇڭلاشقا ئىنسان بۇ يەردە چوقۇم توختىتىشى، تاجاۋۇز قىلماسلىقى لازىمدۇر. ئىمان ئېيتىشى، ئىتقاد قىلىشى لازىم، چۈنكى، پايدىسى يوق ھېچ ئەھمىيىتى يوقتۇر. گېپىمىزنى خۇلاسە قىلساق، بىز، ئاللاھ، قۇرئان، پەيغەمبەر، ئەۋلىيا، ئالىملار يۇقىرى ئىلىم -پەن ۋاھاكازالار، بىلەن چوقۇم قانائەتلىنىشىمىز لازىم چىن قەلبىدىن ئىتىقاد قىلىشىمىز، ئىشىنىشىمىز لازىم توختايدىغان چېگرادا توختىتىشىمىز لازىم، ئۇنىڭ ئارقىسىدا بىزگە پايدا يوق، پايدا بولسا، ئاللاھ چوقۇم سۆزلەپ بېرەتتى، ئەلچە ئەۋەتكەن، كىتاب چۈشۈرگەن، قىسقىسى ياراتقان ئاللاھ ئۇ بىلىمنى ئايىمايتتى، شۇڭا بىز ئىمان كەلتۈرىمىز، ئىشىنىمىز، ئاخىرىنى سۈرۈشتە قىلمايمىز، ھىكمەت، ھۆكۈم ئاللاھقا خاس، بۇ سىناق دۇنيا، سىناق دىگەن شۇ يوشۇرۇن بولىدۇ، بىز بۇنىڭدىن ئارتۇق دەلىل - ئىسپات كەلتۈرەلمەيمىز، چۈنكى، ئەمدى بىز پەقەت بۇنىڭدىن ئارتۇق ئاشكارا قىلالمايمىز، خالاس، قالغان دەلىل - ئىسپاتلارنى سۆزلىدۇق، ئەقىل، تەپەككۇر بولغاندىكىن ئويلىنىپ مېڭە ئىشلىتىلىك، سىزمۇ ئاشۇ مېڭىزىدىكى 14 مىليارتتىن ئارتۇق نېرۋا ھۈجەيرىسىدىن ھېساب بېرىسىز، غەيىبكە ئىشىنىپ سىناقىدىن ئۆتسە ساۋاب، مۇكاپات ئالىدۇ، ئىنكار قىلسا، تانسا، بۇ دەلىل - ئىسپاتلارنى رەت قىلسا، جازاسى ئۆزىگە، ئاللاھ ئەكبەر!!

سۈرە ئال ئىمران 144 - 150 - ئايەت

(ولله مافى السماوات وما فى‌الأرض)

پۈتۈن ئاسمان - زىمىندىكى ھەممە نەرسە ئۇنىڭ ئاربلىقىدىكى ھەممە نەرسىلەر ئاللاھنىڭ مۈلكى، مەخلۇقاتلىرىدۇر، بۇ ئايەت قۇرئاندا نېمە ئۈچۈن كۆپ ئورۇندا كېلىدۇ؟

بۇ ئايەتتە ۋە بۇنىڭ ئوخشىشىدا نۇرغۇن ھىكمەت بار، مەسىلەن، ئاللاھ، ئاسمانىنى يارىتىشقا يۈزلەندى، ۋەھالەنكى ئۇ ئاسمان گاز، تۇمان ھالەتتە ئىدى، دىگەن ئايەتتە، پۈتۈن كائىناتنىڭ ھادىسىسى، مەخلۇق ئىكەنلىكى ئۇنى پەيدا قىلغۇچى ئاللاھ ئىكەنلىكىنى ئاللاھنىڭ بارلىقىنى خالىق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

بۇنداق ئايەت بەزىدە پۈتۈن ھاياتلىقنى ئاللاھنىڭ ياراتقانلىقىنى بەزىدە بولسا، ئاللاھنىڭ قۇدرەت، رەھمەتلىرىنى، بەزىدە بولسا، ئۆلگەندىن كېيىنكى تىرىلىشنىڭ ھەقلىقىنى بەزىدە بولسا، پۈتۈن ئالەمنىڭ يوقۇلۇپ، ئاللاھنىڭلا قالىدىغىنىنى بىر باسقۇچ بىر باسقۇچدىن كۆچۈشىنى ئىسپاتلايدۇ.

بەزىدە بولسا، ئاسمان - زىمىندىكى ھەممە نەرسە ھەتتا زەررىچىلەرمۇ ئۇنىڭدىن كىچىك ۋە چوڭ، ھەممە نەرسە ئاللاھنىڭ ئىلمىدا، كىتابىدا يېزىلغان دىگەننى، ئىلمىنىڭ چەكسىز مول كەڭرىلىكى، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغىنىنى، ئىسپاتلايدۇ، بەزىدە ئادىللىقنى زۇلۇم قىلماسلىقنى

ئىسپاتلايدۇ.

بىز بۇ يەردە ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنىڭ چەكسىزلىكى، بىلىم ـ ئىلمىنىڭ چەكسىزلىكىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز، ئاسمان ـ زېمىن توغرىسىدا خېلى كۆپ سۆزلىگەن بولساقمۇ، ئۇنىڭغا ئوخشىماس ئۇسۇلدا بايان قىلىمىز. ئالەم، ئالەم بوشلۇقى، ئاسمان ـ زېمىن توغرىسىدىكى سۆزلىرىمىزنىڭ كۆپىنچىسى ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، جامالى، كامالى، سانائىتى، ھىكمىتى، ئىلمىنىڭ كەڭرى، چەكسىزلىكىنى كۆرسىتىدۇ، شۇ ئارقىلىق ئىنسانلارنى بۇ گۈزەل كائىناتقا قاراشقا، تەپەككۇر قىلىشقا، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشقا، مەنپەئەتلىك ئىشلارنى قىلىشقا چاقىرىمىز، چۈنكى، ئاللاھ، قۇرئاندا ئاللاھ سىلەرگە زېمىندىكى نەرسىلەرنى ھەممىسىنى مەنپەئەتلىنىشىڭلار ئۈچۈن يارىتىپ بەردى دېگەن، ئەمدى بىز ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، مۇلكى، ئىلمىنىڭ چەكسىزلىكىنى سۆزلەيمىز.

مەشھۇر ئاستىرونومىيە ئالىمى، پەيلاسوپ، پىلامرىيون مۇنداق دېگەن:

بىز ئىنسانلارنىڭ ئەقلىي تەپەككۇرى، بىلىم ۋە تەسەۋۋۇرى، مىلىيارتلىغان قۇياش سىستېمىسىدىن چەكسىز كەتكەن، يولتۇز، سىستېمىسىدىن، بۇ ئالەم بوشلۇقىدىن مەڭگۈ چەتنەپ، ھالقىپ كېتەلمەيدىكەن دېگەن، بۇ سۆزدىن شۇنى بىلىۋالىمىزكى بىرەر قاتناش قۇرالى ياكى كۈزۈتۈش ئەسۋابى، بۇ ئالەمنىڭ جۈملىدىن ئاشۇ يولتۇز سىستېمىسىدىن چىقىپ كېتىش ئۈياقتا تۇرسۇن، ئۇنى تولۇق تاپالمايدۇ، يېنىغىمۇ بارالمايدۇ، ھەم ئەقىل تەپەككۇرىمۇ يېتىپ بارالمىغان، ئۇنداقتا قالغان ئالتە ئاسمان كۈرسى، ئەرشتە سەككىز جەننەت، 70 نۇر پەردىلەر

ئاللاھنىڭ زاتىنىلا ئەمەس، بەلكى مەخلۇقلىرىنىمۇ ئەقىل قورشىيالمايدۇ، ھەم خىيال، تەسەۋۋۇر قىلالمايدۇ، ئاللاھ نېمە دېگەن ئۇلۇغ، بۈيۈك ھە! ئەلۋەتتە ھەممە پۈتۈن مەخلۇق، ئاللاھنىڭ (كُنْ) ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدۇر، مانا سەنمۇ، مەنمۇ پۈتۈن كائىناتمۇ، ئاشۇ لەۋزىسىز، ھەرپسىز، ھاۋاسىز ھادىسە بولمىغان ئاشۇ قۇدرەتلىك بىر جۈملە سۆزدۇر، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلۈپتىپ ئاندىن يارىتىدۇ، ئۇ بىرەر مەخلۇقنى يارىتىپ ئاندىن خالىق بولۇپ، قالغان ئەمەس، ئەزەلدىن خالىق ئىدى، ئەزەلدە رەززاق ئىدى، ھەممە ئىسىم ـ سۈپىتى ئەزەلدە بار ئىدى، ئۇ ئەۋۋەل مۇقەددەم ئەزەلدىن ئەزەل ۋە ئەبەدىي ـ ئەبەد، مەڭگۈ مەۋجۇدتۇر، ئۆزگىرىش تاپمايدۇ.

يەرشارى، چەكسىز كەتكەن بۇ ئالەم، بوشلۇقىدىكى بىر تال زەررىچىلىك نەرسە، كەلگۈسىدە ئىنسانلار ئۇزۇن يىل ياشاپ تەرەققىي قىلسا، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئالەم قاتنىشى، نۇر تېزلىكىگە يەتسە يەنى بىر سېكۇنتتا 300000 كىلومېتىر تېزلىككە يەتسە، بۇ تار، كىچىككىنە زېمىننى تالىشىپ، جىدەل ـ ماجرا قىلىشماي، باشقا پىلانېتلارغا يۈرۈش قىلىدۇ، ئاۋۇال بىزگە ئەڭ يېقىن بولغان بىزدىن پەقەت 389 مىڭ كىلومېتىرلا نېرىدا تۇرىۋاتقان ئاي شارىغا كۆچۈپ بارىدۇ، نۇر تېزلىكى بىلەن ماڭغاندا ئۇ يىراق جايغا نەچچە سېكۇنىتىلا يېتىپ بارىدۇ، ئايغا چىقىپ زېمىنغا قارىسا، ئايدىن يەنى 15 كۈنلۈك تولۇن ئايدىن ئۇچ ھەسسە ئارتۇق چوڭ بىر ئاينى كۆرىدۇ، چۈنكى، ئاي زېمىننىڭ 1/4گە تەڭ، زېمىن ئايدىن ئۇچ ھەسسە چوڭ كۆرۈنىدۇ، قۇياش نۇرىنى، دېڭىزلار، مۇز تاغلار، قۇم بارخانلىرى، ئايغا قايتۇرىدۇ دە، دائىم ھالدا تولۇن ئاينى كۆرەلەيدۇ، ئەلۋەتتە ھازىر باشقا پىلانېتقا چىقىپ زېمىننى سۈرەتكە تارتىتى، بۇنىڭ كۆرنۈشى پۈتۈن جۇغراپىيە، ئالەم ئىلمى قىسمىلىرىدا كۆرۈلىدۇ، سىنئالغۇ لېنتىلىرىمۇ بار.

ئەگەر، ئاي شاربدا هاياتلىق بولمسا، ياشاشقا ئامال بولمسا، ماربسقا كۆچمىز، ماربس بىزدىن 60 مىليون كىلومېتىر يىراقتا تۇربدۇ، ماربس زىمىندىن ئازراق كىچىكرەك، ماربستا زىمىندىكى ماددىلاردىن 14ى تېپىلدى، بۇندىن كېيىن يەنە تېپىلىدۇ، ھاۋاسى، زىمىن ھاۋاسىدىن سال شالاڭراق، ئىنشائاللاھ، بىز ماربسقا يېتىپ بارساق، ئەگەر ئۇ جايدا هاياتلىق بولسا، ئۇلارنى كۆرەلەيمىز. ھازىرچە بۇنى ئىسپاتلىمىدى، ھەم هاياتلىق بار دەپ قارىلىۋاتىدۇ، بۇنىڭغا دىنى ئالىملار قۇرئاندىن دەلىل - ئېلىپ، ماربستا بولمسىمۇ باشقا پىلانىتلاردا چوقۇم هاياتلىق بار دەپ ھۆكۈم قىلغان، بۇنى بىز كېيىن ئايەت بىلەن ئىسپاتلايمىز، سۆزنى شۇ يەرگە قويۇڭ، ماربسقا چىققان كىشىلەر مۇشۇ يەرشارىنى بىز زۆھرە يۇلتۇزنى كۆرگەندەك كۆربدۇ، ئۇلارغا بۇ زىمىن يۇلتۇزدەك كۆرۈنىدۇ، چۈنكى، بۇمۇ نۇر قايتۇربدۇ، ئالىملار ھازىرچە ماربستا هاياتلىق مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى، هاۋاسى ئىنتايىن زىچ، بەزى يېرى شالاڭ، بۇ يەرشاربدىكى كىشىلەرگە ماس كەلمەيدۇ، دىگەن. ئەمما ئۆزىگە لايىق هاياتلىق بولۇشى مۇمكىن، ئۇلارنى بىز كۆرەلمەيمىز، خۇددى ھۈجەيرىنى كۆرمىگەندەك جىن، روھمۇ شۇ. ماربستا ئېغىرلىقمۇ، سۇرئەتمۇ، بېسىممۇ، زىمىندىن خېلى پەرىق قىلىدۇ، زىمىندا 200 كىلوگرام كەلگەن كىشى ماربستا ئاران 75 كىلوگرام كېلىدۇ، ماربستا ئۇستىدىن چۈشكەن جىسىم بىر سېكۇنتىغا بىر مېتىر 84 سانتا تېزلىك بىلەن چۈشىدۇ، يەرشاربدا بولسا بەش مېتىر تېزلىك بىلەن چۈشىدۇ، چۈنكى، يەر شارىنىڭ تارتىش كۈچى كۈچلۈك، يەنە بىر سەۋەب شۇكى، ئۇ قۇياشقا بەك يېقىن، ئەمما ئۇ جاي سوغۇقمۇ ئەمەس، بەك ئىسسىقمۇ ئەمەس، ئاندىن كېيىن بىز ساتۇرىنغا ئۆتىمىز ئۇ بىزدىن، بولۇپمۇ قۇياشتىن 882 مىليون مىل يىراقتا تۇربدۇ، ئۇ جايغا نۇر تېزلىكى بىلەن 7 مىنۇتتا يېتىپ بارىمىز، ساتۇرۇن ھەجمى يەرشارى ھەجمىدىن 745 ھەسسە چوڭ، ساتۇرۇندىكى بىر يىلى يەر شارىنىڭ 29 يىلىغا تەڭ. بۇنىڭ توققۇز ھەمراھى بولۇپ ئۇنى تېلىسكوپىدا كۆرگىلى بولىدۇ، بىز مانا مۇشۇنداق بىرمۇ - بىر پىلانىت ئارا ماڭىمىز، نەچچە يۈزمىڭ پىلانىتنى، يۇلتۇزنى ساياھەت قىلىمىز، بىز ئەلفا ناملىق يۇلتۇزغىمۇ بارىمىز تېخى، چۈنكى، ئۇ بىزدىن قۇياشقا نىسبەتەن 276 مىڭ ھەسسە يىراقتا تۇربدۇ، سائىتىگە 60 كىلومېتىر تېزلىكتە ماڭغان پويىز ئۇنىڭغا 75 مىليون يىلدا يېتىپ بارالايدۇ.

باشقۇرۇلىدىغان بومبا ئۇ جايغا بىر مىليون 500 مىڭ يىلدا يېتىپ بارالايدۇ، ئەگەر ئۇ جايدا زور كۆلەمدە پارتىلاش يۈز بەرسە، بىز ئۇ پارتىلاشنى ئۇچ مىليون يىلدىن كېيىن ئاڭلايمىز، ئاۋاز ئاشۇ مىقدارىدا بىرگە يېتىپ كېلىدۇ، بىز شۇنداق قىلىپ 100 مىليارتلىغان يۇلتۇزغا، پىلانىتلارغا بارىمىز، ھەتتا بىز نۇر تېزلىكىدە سېكۇنتىغا 300000 مىڭ كىلومېتىر تېزلىكىدە ماڭساق، 6520 يىلدا ئاران بارغىلى بولىدىغان يولتۇز ۋە ئۇنىڭ پىلانىت ھەمراھى بار جايغا بارالايمىز، ئاندىن بىز بۇ چەكسىز ئالەم بوشلۇقىدا نۇرغۇن يېڭى ئالەملەرنى بايقايمىز، ھەممىسى يۇلتۇز سىستېمىسى بىلەن تۇرۇلغان بولىدۇ، شۇ چاغدا بىز بۇ زىمىننى سامان يولى سىستېمىسىدىكى بىر تال زەررىچە دەپ بىلىمىز، ھەتا تېلىسكوپىتىمۇ كۆرەلمەي قالىمىز تېخى، ئاندىن بىز مۇشۇ ئۇسۇلدا سەپەر قىلساق سامان يولى سىستېمىسىدىن باشقا بىر يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى، گالاكسىلەر ۋە باشقا يۇلتۇز سىستېمىسىغا يېتىپ بارىمىز. سانسىزلىغان يۇلتۇز ، پىلانىت، زىمىنلارنى كۆرەلەيمىز، بىز مىليون، مىليارت، تېرلىيون يىللاپ ياشىساقمۇ بەزى يۇلتۇزلارغا يېقىنمۇ بارالمايمىز، شۇڭلاشقا پىلامېرىۇن بۇ ئالەمنى چەكسىز

دىگەن ئىدى، ئەمما بۇ ئاللاھقا ئاسان، ئاللاھقا يوقىلاڭ نەرسىدۇر.

پۈتۈن يەتتە ئاسمان كۇرسى بىلەن قېتىلىپ ئەرشكە نىسبەتەن بىپايان زىمىنىكى بىر تال ئۈزۈكتەكلا ، ھەممە، ئاللاھنىڭ قۇدرەت ئىلمى ئىچىدە تۇرىدۇ، بىز ياشاۋاتقان يەرشارىدەك زىمىندىن سامان يولى سىستېمىسىدا 300 مىليونىنى تاپتى، يەنە تېپىلىدۇ، ئاخىرى ئىنسان چەك - چىگرادا توختاپ قالدى، ئەقلىي تەپەككۇرى ھەيران قالدى، نۇرغۇن ئالىملار پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، قۇرئاننى ئوقۇپ كۆرۈپ، ئىسلامغا كىردى، نۇرغۇن جاھىللار، بىز تېخى يەنە تەتقىق قىلىمىز دەپ ئالدىنىپ ئۆلۈم بىلەن سەپەرگە ئاتلاندى، خالاس. ئاشۇ ئالەملەر ھادىسىدۇر، پەيدا بولغاندۇر، چۈنكى، ئۇ ھادىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، شۇڭا ئۇ ھادىسىدۇر، ئۇنداقتا بۇنى كىم پەيدا قىلدى؟ شۇنچە كۆپ يۇلتۇز سىستېمىسىدا شۇنچە كۆپ زىمىنلار ئىچىدىن قانداق بولۇپ، بىزنىڭ يەرشارىمىز ھاياتلىققا تولغان؟ بۇ ھاياتلىق قانداق پەيدا بولغان؟ كىم بەرگەن، يەنە كىم ئېلىۋاتىدۇ؟ باشقىلار باشق زىمىنلار بىكار تۇرامدۇ؟ ياق ئۇ يەنىلا بىزگە خىزمەت قىلىدۇ، بىز ئىنسانلار ئۈچۈن پايدىلىق، بويسۇنغاندۇر، ئەجىبا بۇ زىمىن قۇياشتىن ئايرىلغاندا، ھەممە پىلانىتتىن كۆپ ماددىنى ئايرىپ ئېلىپتۇغۇ؟ نېمە ئۈچۈن باشقا پىلانىتتا بۇ 110 ماددا، ئېلىمېنت يوق؟ بۇنى كىم تەڭشەپ ئايرىغان، كىم ئاشۇ سىستېمىلارنى، ئوربىتىلارنى پۈختا ئىنتىزامغا سالدى؟ كىم بۇنىڭغا تارتىش كۈچى بەردى، بۇرۇن، ھازىر، كەلگۈسىدە كىم بۇنى باشقۇرىدۇ؟ يەنە نېمە ئۈچۈن ئاخىرىدا ھالاك بولۇپ ھەممىسى تۈگىشىدۇ؟ قانداق بولۇپ نەچچە ئەسىر بۇرۇنقى قىيامەت قايىم دىگەن نەزەريە مانا ئەمدى راسقا ئايلىنىپ قالىدۇ؟ بۇنى ئۇلار قانداق ئىسپاتلىغان؟ مانا بۇ سۇئاللارغا ئاللاھدىن باشقا ھىچكىم جاۋاب بېرەلمەيدۇ.

شۇڭا بىز ئاللاھنىڭ ئىلمى بىلەن چۈشكەن بۇ قۇرئاننى، تەپسىرنى ئوقۇشىمىز، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىشىمىز، پۈتۈن سۇئالغا جاۋاب تېپىپ قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىشىمىز لازىم.

سۈرە ئال ئىمران (ال عمران)

بسم الله الرحمن الرحيم

دوۋزاخ ۋە جەننەتدىن ئىبارەت ئاخىرەت دۇنياسىنىڭ يەرشارى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى.

ئاخىرەت دۇنياسى بىز ئويلىغاندەك بىزدىن بەك يىراق ئەمەس، ئۇ بىزگە يېقىن بولغاچقا دائىم تەسىر كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، ئىككى دۇنيا ئوتتۇرىسى زىچ باغلانغان بۇ دۇنيا بولسا، ئاخىرەتنىڭ باشلىنىشى خالاس، كىشى بۇ زىمىندا پەيدا بولدىمۇ مەڭگۈ يوقالمايدۇ، بۇ ھاياتلىقىدىن يۆتكىلىپ ھاياتى بەرزەخ قەبرە ئىچىگە كىرىدۇ، ئاندىن تېرىلىپ مەڭگۈلۈك جايىغا يۆتكىلىدۇ، شۇنداقتىمۇ بۇ ئارىلىق يەنىلا بەك يېقىن، بۇنىڭ بىرقانچە دەللىلى بار.

بىرىنچى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مىراجغا چىققاندا، يەتتە ئاسماندا پۈتۈن پەيغەمبەرلەرنى جۈملىدىن مەشھۇر پەيغەمبەرنى كۆرگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، پەيغەمبەر، شېھىد، سالىھلارنىڭ

روھى جەننەتتە بولىدۇ دىگەن، ئۇنداقتا ئاشۇ جاي ئاشۇ يەتتە ئاسمان جەننەتمۇ؟ ياكى جەننەت شۇمۇ؟ جەننەت ھەقىقەت ئاسماندا ئۆستۈنده بولىدۇ.

ئىككىچنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دېگىز، جەھەننەمدىدۇر.

ئۈچىنچى، ئىبنى ئابباس، مۇنداق دىگەن: ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغان دېگىز كېيىن جەھەننەم بولىدۇ.

تۆتىنچى، ئابدۇللا ئىبنى سالام، ھەقىقەتەن جەننەت ئاسماندا، دوۋزاخ زېمىندا دىگەن.

بەشىنچى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بىر يەھۇدىيغا جاۋاب بېرىپ، جەھەننەم دېگىزدا بولىدۇ، دىگەن. بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەستىق قىلغان.

ئالتىنچى، ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، زېمىن شۇ كۈندە ئوتقا ئايلىنىدۇ، جەننەت ئاشۇ ئوتنىڭ كەينىدە، ئاللاھنىڭ دوستلىرى، ئەۋلىيالار، ئەرش سايىسىدا بولىدۇ دىگەن.

يەتتىنچى، ئاللاھ، قۇرئاندا، كاپىرلار روھى ئۈچۈن ئاسمان ئىشىكى ئېچىلمايدۇ، ئۇلار جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، ئۇلارغا ئاسمان يېغلىمايدۇ، دىگەن. بەلكى ئۇلار ئەڭ تۆۋەن جايغا قايتۇرۇلىدۇ، ئەمما مۆئمىنلەر بولسا، روھلىرى يۇقىرىغا ئۆرلەيدۇ، جەننەتتە ساياھەت قىلىدۇ دىگەن. ھەدىسلەردىمۇ شۇنداق كەلگەن.

سەككىزىنچى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە مۇنداق دىگەن: ھارارەت، جەھەننەمنىڭ زەھىرى، پىشن نامىزىنى سويۇتۇپ ئوقۇڭلار، جەھەننەمنىڭ ئىككى تىنىقى بار، بىرى ياز، بىرى قىشتا دىگەن، ئەلۋەتتە ئىسسىق ـ سوغۇققا تەسىر كۆرسىتىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئوتلۇق جاي بىزنىڭ دۇنيادىكى ئوتىمىز جەھەننەمنىڭ ئوتلىرىدىن 1/70نىڭ بىرسى خالاس، ئۇ 69 ھەسسە ئارتۇق.

توققۇزىنچى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، بۇ زېمىننى كۆپ ۋاقىتتا ئاخىرەتكە ئوخشىتىدۇ، سېلىشتۇرۇپ نىسبەتلەشتۈرىدۇ. مىسال: ھەقىقەتەن بۇ دۇنيا ئاخىرەتكە سېلىشتۇرغاندا سىلەرنىڭ بىرىڭلار بارمىقىنى يېڭىگە سېلىپ ئالغانچىلىك ئىش دىگەن، دوۋزاختىن چىقىپ ئاخىرىدا جەننەتكە كىرىدىغان كىشى ئۈچۈن مۇشۇ دۇنيادەك 16 ھەسسە ئارتۇق جاي بېرىلىدۇ، ئاللاھمۇ قۇرئاندا مۇنداق دىگەن: توغرىلىقى، ئاسمان، زېمىنچە كېلىدىغان جەننەتكە ئالدىراڭلار.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، جەننەتتە دۇنيادىكى، دۇنيادا جەننەتتىكى نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرى بار، ئەمەلىيەتتە زادى بىر بىرگە ئوخشىمايدۇ، دىگەن:

10. ئاللاھ قۇرئانداق، زېمىننى قىيامەت كۈنى باشقا بىر زېمىنغان ئۆزگىرىدۇ دىگەن. ئاسمانغىمۇ شۇنداق.

11. قەبرە ئىچىدە مۇشۇ زېمىندا تۇرۇپ جەننەتنى ياكى دوۋزاخنى كۆرىدىغانلىقى، ھەدىسلەردە كەلگەن. گېپىمىزنى خۇلاسە قىلساق، جەننەتكە قارىغاندا، دوۋزاخ بىزگە بەكمۇ يېقىن، ئاشۇ دوۋزاىتىن ئۆتمەي تۇرۇپ، جەننەتكە كىرىش مۇمكىن ئەمەس، شەيتان ياخشىلىق يولىغا پوس بولغاندەك، دوۋزاخ، جەننەت يولىغا پوس، كۈزەتچى. بولۇپ زېمىغا يەرشارى دوۋزاخ بەكمۇ يېقىنكەن، چۈنكى جەننەتنىڭ پۇرۇقى 500 يىلدىن يىراق جايدىن يېتىپ كەلسىمۇ بىزگە تەسىر قىلمىغان.

دوۋزاخ تەسىر قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بىز دائىم ئوتقا يېقىن تۇرىمىز، دوۋزاخ ئوتۇنلىرى مۇشۇ زېمىندىكى كاپىرلاردۇر. دوۋزاخ ئايىقمىزنىڭ يېپىدىنمۇ يېقىنكەن، ئاگاھ بولايلى. بىز بۇ ئىككى

دۇنيانى يىراق دەپ چۈشىنىپ ئىتتىقادسىزلىق، ئىشەنچسىزلىق ئاجىزلاشتۇرمايلى، ئىككى ئالەم بىردۇر. جەننەت ئۇستىدە مۇتتەقىنى كۆتۈپ تۇرىدۇ، دوۋزاخ ئاستىدا گۇناھكار، ئاسىيلارنى ساقلاپ لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتىدۇ. بىز بولساق غەپلەتتە ئۇخلاۋاتىمىز، ۋاقىت كېتىۋاتىدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دېگىنى ئۈچۈن دېگەن، ئاستىدىمۇ ئۈچ بار دېگەن. قۇرئاندىمۇ، دېگىنىلار ئۈچ بولۇپ لاۋۇلدىغان چاغدا دېگەن. بىز ھازىر مۇشۇ تېمىغا ئۇلاپ، ئوتلۇق يەرشارىنى سۆزلەيلى، تەپەككۇر قۇرئاندا ۋاجىپ تۇرسا بىز ئايەت، ھەدىسنى تەپەككۇر قىلىپ ئويلىمىغان، ھەم بۇ مەسىلىنى چىن قەلىب بىلەن تەتقىق قىلمىغان. ئەمما، دىنسىزلار بۇنى تېپىپ، ئېنىقلاپ چىقسا بىز ئاندىن قۇرئاندىمۇ، ھەدىستىمۇ بارىكەت دەپ كۆتۈرۈپ چىقتۇق. ئاندىن ئۇلار بىزگە شەك قىلدى، ئىشەنمىدى، بۇرۇن نېمە ئىش قىلغان دىدى. بىز ھازىرمۇ ئۇخلاپ ئولتۇرساق، مەڭگۈ ئارقىدا قالىمىز، شۇڭىلاشقا ئاشۇ دەلىل - ئىسپاتنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلايلى، مەن ھازىر مۇشۇ ئايەت، ھەدىسلەر بىلەن ئالىملارنىڭ دەلىل - ئىسپاتى بىلەن بۇ بىز ياشاۋاتقان يەرشارىنىڭ ئەسلى قۇياشتەك ئاسمان جىسمىدىن ئايرىلغانلىقىغا شۇنداقلا ھازىرمۇ ئوتلۇق شار ئىكەنلىكىگە دەلىل كۆرسىتىمەن. بۇرۇنقىلار بۇنىڭ ئوت ئىكەنلىكىنى ئويلاپمۇ باقمىغان، ئەمەلىيەتتە بىز ئۇنىڭ تاشقى پوستىدا تۇرىمىز، ئىچى، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسى گازدۇر، ھەدىستىمۇ، دېگىز ئاستىدا ئوت بار دېگەن، بۇنى مىشكاتتا كۆرۈڭ. ئەمەلىيەتتە، دېگىز ئاستى بولسۇن، قۇرۇقلۇق بولسۇن، زېمىن ئىچى ئوت، ماگمىلار ئېرىپ يانار تاغنى پارتلىتىدۇ، دائىم ھالدا گاز، ھەرخىل ماددىلار ئۈستىگە ئېتىلىپ چىقىدۇ، بولمايدىغان بولسا، زېمىن پارچىلىنىپ كېتىدۇ.

(يەرشارىنىڭ ئىچكى قىسمى)

ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەن يانار تاغ، مۇزئوكيانىدا ياكى مۇزلۇق تاغدا پارتلىمايدۇ، ئۇنداق بولغاندا پۈتۈن يەرشارىنى سۇ بېسىپ كېتىدۇ، چۈنكى، يانار تاغ، دېگىزدا پارتلاپ قالسا، پۈتۈن دېگىز سۇيىنى قاينىتىۋېتىدۇ.

بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋالىمىزكى، يەرئاستى ئىسسىقلىق گرادۇس نەچچە مىڭ سېلسىيە گرادۇسقا يېتىدۇ. ھەقىقەتەن يەرئارسى ئوت، قىزىقلىق گرادۇسى يۇقىرى ماگمىلار ئېرىپ يانار تاغ پارتلىسا، ئوت، گاز، تۈتۈن، سۇيۇقلۇق، خىلمۇ - خىل ماددىلارنى چىقىرىپ تاشلايدۇ. بەزىدە بىر تاغدا بىرلا ئېغىز بولىدۇ، بەزىدە 80 گىچە ئېغىز بولىدۇ، يانار تاغ كۆپىنچە يەر پوستى نېپىز جايدا يۈز بېرىدۇ، ئۇ شۇڭا، كىچىك ئارالالاردا ياكى دېگىز بويلىرىدا ياكى 11000 مېتىر چوڭقۇرلۇقتىكى دېگىز ئاستىدا بولىدۇ، دېگىزنىڭ ھازىر 11034 مېتىر چوڭقۇرلۇقى ئىسپاتلاندى. يانار تاغنىڭ پارتلىغان ئاساسى سەۋەبى ئوت، گاز، بىزنىڭ دەللىمىزمۇ دەل شۇ ئوت، گاز، سۇيۇقلۇق بولار ئاخىرى قۇياشقا قايتىدۇ، قۇياش، ئاي بىرلەشكەندەك زېمىنمۇ ئەسلى ھالىتىگە قايتىدۇ، ئاخىرى ھەممىسى دوۋزاخقا ئوتۇن، تۈتۈرۈق بولىدۇ، خالاس.

قىيامەت قايىم بولغاندا بۇ زېمىن ۋەيران بولۇپ، ئاسمانلارمۇ ۋايران بولۇپ، بۇ زېمىن نەگە بېرىپ قالىدۇ؟ دەلىل شۇكى، بۇ زېمىن دوۋزاخنىڭ يېنىغا بارىدۇ، كىشىلەر شۇ دوۋزاخدىن، پىلىسراتتىن ئۆتۈپ ئاندىن جەننەتكە كىرىدۇ، جەننەتمۇ ئەڭ تەقۋادارلارغا يېقىن قىلىنىدۇ، زېمىنىنىڭ تەخمىنەن

90 كىلومېتىر چوڭقۇرلۇقى 3000 گىرادۇس قىزىق بولىدۇ، بۇ قىزىقلىق ھەرقانداق قاتتىق ماددىنى ئېرىتىۋېتىدۇ، مانا بىز ھازىر ئاشۇ ئوت ئۆستىدە تۇرىۋاتىمىز، مانا بۇ زېمىننى سىلەرگە كۆرسەتكۈدەك بويسۇندۇرۇپ نىئمەت قىلىپ بەردى دېگەن شۇ. ئەلھەمدۇلىللە

بۇ ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى قۇرئاننىڭ مۆجىزىلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، ئىنسان ئاشۇ نىئمەت ئىچىدە تۇرىدۇ، چۈنكى، ئۇ ياىنار تاغدىن نۇرغۇن بايلىق چىقىدۇ، ئەمما بۇ قىيامەت ئالامىتى ـ دە! دائىم تەھدىد ئىچىدە تۇرىمىز، چۈنكى، ئۆز ۋاختىدا ياپۇنىيىدە يانار تاغ پارتلاپ يەر تەۋرىگەندە 500000 ئادەم ئۆلگەن، يەرشارىنىڭ ھەممە جايلىرى دائىم تەۋرەش ئالدىدا تۇرىدۇ، بىز بۇنى ئۇقمايمىز، يەر ھەركۈنى 100 قېتىمدىن ئارتۇق ھەرىلى 30 مىڭ قېتىم تەۋرەپ تۇرىدۇ، بۇنى مۇتەخەسسىس، ئالىملار ئىلغار ئۈسكۈنە بىلەن بىلەلەيدۇ. بۇ دېگىزلاردىمۇ يۈز بېرىدۇ، بىز دائىم ئاللاھنىڭ قۇدرىتىدە خالىسا بىرەمدە ھالاك قىلىپ ئورنىمىزغا باشقا مەخلۇق يارىتىدۇ ياكى بىزنىڭ تۈز كورلۇقىمىزغا بىزنى ھايۋانغا ئۆزگەرتىۋېتىدۇ، ھۇشىمىزنى تاپايلى، ھەق ئالدىمىزدا، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام، دوۋزاخ ئوتى بۇ ئوتتىن 69 ھەسسە ئارتۇق دېگەن، بولسا بىز ھازىر مۇشۇ زېمىندىكى ئوتنىڭ نەچچە مىڭ گىرادۇسلۇقىنى تاپتۇق، يەنىلا ئۇ ئوت 69 ھەسسە ئارتۇق بولسا، ئاھ **يارحمن، يارحيم، ياحَىُّ، يا قَيُّم** ئۆزلىرى بىزنى شۇ دوۋزاختىن ساقلىسىلا، ئامىن!، بىز ئەقىللىق ئىنسان بولغاندىكىن ھايۋاندىن پەرىقلىنەيلى، ئىنسانلىقىمىزنى تاپايلى.

بىز ئەمدى يەر ئۈستىگە قارايلى، بۇلارمۇ ھەممىسى ئوتتۇر، ئادەتتە بىز قالايدىغان ئوتۇن، كۆمۈر، نېفىت ۋە باشقا ماددىلاردىن باشقا بىز دائىم نەپەسلەنگەن ئوكسىگېن بۇمۇ كۆيىدۇ، بۇنى بىز كۆپ سۆزلىدۇق، بۇ خىمىيە دەرسلىكىدە سۆزلىنىدۇ. بۇ ئەمەلىيەت، شۇڭا، بىزنى ئوراپ قورشاپ تۇرغان دېگىز ھەممىسى ئوتتۇر. چۈنكى، ئۇنىڭ 8/9 ھەسسىسى ئوكسىگېن، ھىدروگېن كۆيىدۇ، ئوكسىگېن يارىدەم بېرىدۇ. بۇمۇ ۋاختى كەلسە ئوت بولۇپ لاۋۇلدايدۇ، يەرشارىنى دائىم تەھدىد بىلەن قورشاپ تۇرغان، مىتئورن تاشلارمۇ گاڭ ئوت، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ئاتموسفېرادا تۇڭەپ كېتىۋاتىدۇ، ئۇندىن باشقا قۇياشمۇ ئوت، نۇرغۇن يۇلتۇزلارمۇ ئوت، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزمۇ ئوت، ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرسى زېمىنغان سوقۇلۇپ كەتسە، قىيامەت قايىم بولغىنى شۇ، ھەممە بىراقلا تۇگىشىدۇ، بۇلارنى كىم قىلدى؟ كىم ئىنتىزامغا سالدى؟ كىم باشقۇردى، كىم مۇھاپىزەت قىلىپ ساقلاۋاتىدۇ؟ كىم بۇنىڭغا ۋاقىت بەلگىلىدى؟ يەنە كىم بۇزۇلغان قۇرۇلۇشنى قايتىدىن گۈزەل قۇرۇپ چىقىدۇ؟ ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىدىغان غالىپ ئاللاھ.

قۇرئان كەرىمنىڭ ھازىرقى زامان ئىلمى كەشپىياتقا ئىشارىتى.

بىرىنچى، ئاسمان جىسمىنىڭ گاز، تۇتۇنلۇكىنى بۇرۇنلا ئوختۇرغان، بۇ، ئاللاھ، ئاسمانلارنى يارىتىشقا يۈزلەندى ۋەھالەنكى ئۇ گاز، تۇمان ئىدى، دېگەن ئايەتتە، شۇنداقلا ئاشۇ ئاسمان جىسمى بولغان يۇلتۇز بىلەن جىن شەيتانىنى كۆيدۈرۈپ يوقۇتۇش ئايىتى. (سۈرە ساففات)

ئىككىنچى، ئاسمانىنىڭ دائىم كېڭىيىپ تۇرۇشى، بۇنى ئاللاھ ئېنىق ئوتتۇرىغا قويغان، ئاسمانىنى بىز قۇدرەت بىلەن بەرپا قىلدۇق، بىز ئۇنى كېڭەيتىپ تۇرىمىز، ھازىرقى تەرجىمىسى ۋە يەنە **ئاسمان ـ زېمىندىن قېيىچە چىقىپ كېتەلمەيسىلەر** دېگەن، ئەرراھمان سۈرىسىدىكى ئايەتمۇ شۇنى كۆرسىتىدۇ.

ئۈچىنچى، ئاقار يۇلتۇز، مىتئورىت تاش، تاش يېغىش، بۇنى ئاللاھ سۈرە مۈلۈكتە ئۈستۈڭلاردىن

ئاللاهنىڭ تاش ياغدۇرۇشىدىن قورقماي خاتىرجەم يۈرەمسىلەر؟ دىگەن ئايىتى، شۇنداقلا لۇت قەۋمىنى تاش بىلەن ھالاك قىلدى، ئاشۇ قىسسىنى سۆزلىشى مۇشۇ ئىلىمنى بىلىشنى مۇھىم تۇتۇشتۇر.

تۆتىنچى، ئاتىموسفېرا، بۇنى، ئاللاھ مۇنداق دىگەن: بىز ئۇستۈڭلارگە بىخەتەر ئۆگزىنى قىلدۇق دىگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنۇ تىرمىزىنىڭ ھەدىسىدە، بۇنى ئۇرغۇپ توسۇلۇپ تۇرغان دولقۇن دەپ بايان قىلغان.

بەشىنچى، يەتتە زىمىن، يەتتە ئاسمان، دەپ ئاللاھ بۇنى ئېنىق دىمەسلىكى ئاشۇ باشقا پىلانىتلارنى ئۆزى تاپسۇن دىگىنى ئىدى، ھەرخىل سىستېما، يۇلتۇز، پىلانىتلارغا ئىشارەت قىلىشى ئىدى.

ئالتىنچى، ئاسماندىن مۇز تاغ، قار تاغ ياغدۇ دىگەن ئايەت. بۇنى ھازىر ئېنىقلاپ چىقتى. (سۈرە نۇر)

يەتتىنچى، يامغۇرنىڭ چاڭلىشىشى، بۇنى، ئاللاھ چاڭلاشتۇرغۇچى شامالالارنى رەھمەتتىن، يامغۇردىن بۇرۇن ئەۋەتىش ئايىتىدە بايان قىلغان.

سەككىزىنچى، ئۆسۈملۈكنىڭ چاڭلىشىشى، ۋە ئەركەك ـ چىشسى ئىكەنلىكى بۇنى سۈرە ياسىندا ۋە باشقا جايلاردا سۆزلىدى نەرسە ھەممىسى جۈپ دىگەن.

توققۇزىنچى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنىڭ زىچ مۇناسىۋىتى، بىئولوگىيە ئىلمىنى نەچچە ئورۇندا سۆزلىگەن، مالىنمۇ، ئۆسۈملۈك بىلەن كەلتۈرگەن، ھەم تائامغا، سۇغا، ئىسپىرمىغا، ئۆز ۋۇجۇدىغا، تۆگىگە قاراپ بېقىشقا بۇيرۇق قىلغان، مانا بۇ پەرىز كۆپايە ئىدى، ئەمما بىز ئۇخلاپ ئۆتىتۇق.

10. نېفىت، ئالتۇن كالا، يەر ئاستى بايلىقى، بۇنى ئاللاھ (ما) دىگەن ئىسىم بىلەن ئىپادىلىگەن، وَمَا تە ھتە سارا دىگەن. (سۈرە تاھا).

ئاللاھ، يەر ئاستىدىكى نەرسىنى بىلىپ تۇرىدۇ دىگەن. ئۇندىن باشقا يەرگە كىرىپ كەتكەن ھەم ئۇنىڭدىن چىقىدىغان نەرسىنى بىلىپ تۇرىدۇ دىگەن ئايەتلەر دەلىل.

11. ئىلىمىنت، ماددا، مۇرەككەپلىك، تەركىپ تېپىشى، پارچىلىنىشى، خىمىيە، فىزىكانىغا ئىشارەت بەك كۆپ، ۋە ياكى تۆمۈر، تاش بولۇپ كېتىڭلار دىگەن ئايەت، دوۋزاق يېقىلغۇسى تاش دىگەن ئايەت، بىز يۇقىرىدا سۆزلىگەن ئوزەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشكى، قۇش تېرىلىشى قاتارلىقلار.

12. ماتىماتىكا ئىلمى، بۇنى ئاللاھ ئايىنى سىلەرنىڭ ھېسابىنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن مەنزىللىك ياراتتى دەپ كۆرسەتكەن، ھەم 50000، 1000، 950 دىگەن سانلىق مەلۇمات قۇرئاندا بەك كۆپ.

13. جۇغرافىيە، بۇنى ئاللاھ، زىمىننى سايامەت قىلىش، قاراپ تۇرۇش، بۇيرۇقى بىلەن ۋە قىتئە، قۇرۇقلۇق، دېڭىزنى بايان قىلىش بىلەن تاغلارنى قوزۇق قىلىشى ئىلمى بىلەن بايان قىلغان.

14. تۆرەلمە ئىلمى، بۇنى، قۇرئاندا بىر قانچە جايدا تەپسىلي سۆزلەيدۇ، مىسال، سۈرە مۆئمىنۇن، ئۈچ قاراڭغۇلۇق دىگەندەك، ئۆز ۋاختىدا ئەھدە ئالغاندا، ئادەم بالىلىرىنى سۇلىبىدىن چىقارغان دىگەن ئايەت، دەل ئاشۇ ھۈجەيرە شۇ دىگەن بولىدۇ. بۇنى سەييىد قۇتۇپمۇ «فىزىلال قۇرئان»دا سۆزلىگەن.

15. روھ، جان، ئالا، تەپەككۇر، مىڭە، قۇلاق، كۆز، يۈرەك قاتارلىقلارنى سۆزلىشى ھازىر ئىلغار كاللا، مىڭە ئىشلىتىش ئىشلىرىغا ئىشارەت.

16. سۇلارنىڭ كۆيىشى، ھىدروگىن كۆيىشى، بۇنى دېڭىزلار ئوت بولۇپ لاۋلىدىغان چاغدا دىگەن ئايەت ۋە يەنە قىيامەت ئالامىتى بىر ئوت چىقىپ كىشىلەرنى توپلايدۇ دىگەن، دېڭىز ئاستىدا ئوت بار دىگەن ھەدىس.

17. تېلىفون، چاقىرغۇغا ئىشارەت، ھەدىسە مشكاتتا بار، قىيامەت ئالامىتىدە كىشى ئۆيدىن ئايرىلسا، ئۆيىدىكى خەۋەرنى يوتىسى دەپ بېرىدۇ، ئاياغ شوينىسىغا قامچا، دەستىسىگە سۆز قىلىدۇ دىگەن. ھەدىس.

18. ئاينىڭ، زىمىننىڭ، قۇياشتىن ئايرىلىشىغا، بۇنىڭغا ھېلىقى ئاسمان - زېمىن بىر تۇتاش ئىدى، بىز ئۇنى ئايرىۋەتتۇق دىگەن ئايەت، ئاي، قۇياش بىرلەشكەن چاغدا دىگەن ئايەت كۆرىستىدۇ.

19. كۈنلەرنىڭ بىرىدە زىمىن زەررىچىدەك توزۇپ كېتىدۇ، پارتلايدۇ، يوقايدۇ، ئوتقا تاشلىنىدۇ دىگەن، يېڭى كۆزقاراشقا، قۇرئان، ھەدىستە بۇرۇنلا ئىشارەت قىلىپ بولغان.

20. زىمىننىڭ يۈملاق ھەم ئايلىنىشى، بۇنى ئاللاھ سۈرە نەمىلە 88- ئايەتتە، بۇلۇتتەك چۆرگىلەپ تۇرۇش ئايىتى ئارقىلىق بايان قىلغان، كېچە - كۈندۈزنىڭ ئالمىشىشنى، بىر - بىرىنى تەلەپ قىلىشى، بايان قىلىپ، ئاندىن كېچىنى بايان قىلغان، دىمەك، كېچە دىمەك زىمىن سايىسى دىگەن بولاتتى، بۇ توغرىسىدا سۈرە ياسىندا بار.

21. ھازىر روھنىڭ باشقا ئالەمدىن كەلگەنلىكى ھەم ئاشۇ ئالەمگە يۆتكىلىشى ئېنىق ئىسپاتلاندى، بۇنى قۇرئاندا بۇرۇنلا سۆزلەپ ئۆتكەن.

22. جەھەننەم ئوتى 69 ھەسسە ئارتۇق دىگەن نەزەريە ھازىر ئادەتتىكى ئوتتىن نەچچە يۈز ھەسسە ئوتنىڭ گىرادۇسى، ئارتۇقلىقى تېپىلدى.

23. قۇياش ئۆچۈپ قالىدۇ، ھامىنى يوقىلىدۇ دىگەن، ئىلىم بۇنى، ئاللاھ، سۈرە تەكۇىردا كۈننىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا دەپ بايان قىلغان، ھەم يۇلتۇزلارنىڭ تۆكۈلۈشىنى سۆزلىگەن، ئالىملار بۇنى ئەمدى ئىسپاتلاپ چىقتى.

24. كۈن كىرگەن، يىردىن قايتىپ چىقىدۇ، بۇ قىيامەت ئالامىتى دىگەن، ھەدىسنى تېخى ئىسپاتلاپ تاپالمىدى، ھەم ئاشۇ ئوتنى ۋە ھايۋاننىمۇ تاپالمىدى، قانداق بولۇپ، تاغ قوزغىلىدۇ، توزۇيدۇ، ئېتىلغان يۇگدەك بولۇپ قالىدۇ، بۇلار بىر سىردۇر، ئاسماندىن ئىشىك ئېچىلىدۇ، دىگەنلەر بۇ بەك كۆپ.

25. ئايەتلىرىمىزنى ئۇيۇقتا كۆرىستىمىز دىگەن ئايەت، تېلىۋىزورغا ئىشارەت ئىدى.

26. ئۇششاق بارماقلارنىمۇ تېرىلدۇرۇش، ھەر كىشىنى ئايرىم - ئايرىم بارمىقى بىلەن قويۇرۇش، بارماق ئىزىغا ئىشارەتتۇر، ھەم قول - پۇتنىڭ گۇۋاھ بولۇش ئايىتى (سۈرە ياسىن) گەرچە قىيامەتتىكى سوت مەھكىمىسى بولسىمۇ، بۇ دۇنياغا ئىشارەتتۇر.

27. يۇلتۇز ئورنى بىلەن قەسەم قىلىشى، نۇر تېزلىكى شۇ، ھەم بىر ئورۇندا ئەمەس يېراق - يېقىنلىقنى كۆرسىتىدۇ.

28. ئاي يېرلىدۇ دىگەنلىكى، ھازىرقى ئاينىڭ ئەۋرىشكىسى ئېلىنىپ كېلىنىپ تەكشۈرۈلۈشى شۇ. يېرلىپمۇ بولدى.

29. يوللۇق ئاسمان بىلەن قەسەم قىلىشى ھەم ئاسماندا يوللارنى پەلەك ئورنىنى قىلدى دىگىنى ئوربېتىلار شۇ، بۇ ئالەمدىن باشقا بىر ئالەمگە، باشقا پىلانىتقا يۆتكىلىشنى، جەننەت، ئۇقۇملارنى كۆرسىتىدۇ، ھەقىقىي تەرەققىياتقا مۇسۇلمانلار لايىق.

30. ئاتوم زەررىچىسىنى، قۇرئان، زەررىچە ئىسمى بىلەن سۆزلىگەن، بۇ ئېنىق مەسىلە، قۇرئان، تېخى زەررىچىدىنمۇ كىچىك نەرسىنىڭ كىتابتا يېزىلغانلىقىنى سۆزلىگەن، بۇمۇ زور مۆجىزە.

31. ئاللاھ، سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىنى يارىتىدۇ، بۇ ئايەتتە ئىشارەت، مۆجىزە تۇغقېپ قالمايدۇ، مەگگۇ شۇنداق، قۇرئاندا بۇنداق ئىشارەتلەر بەك كۆپ، بىز پەقەت مەخسۇس مۇشۇ تېمىدا سۆزلەيمىز، ھەممىنى ئۆز جايىدا بايان قىلىمىز، دىققەت قىلىڭ.

مەقسەت، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى ھىكمىتىنى، نىئمىتىنى، رەھمىتىنى تونۇش، ئاللاھقا ئاشىق بولۇش، باشقىلارنىڭ قەلبىنىمۇ خاتىرجەم قىلىش، دۇنيا ـ ئاخىرەتلىك بەختىنى قولغا كەلتۈرۈشتۇر، ھىكمەتلىك سۆزلەرمۇ بار، ئۇيقىڭىزنى ئېچىڭ، ئورنىڭىزدىن دەس تۇرۇڭ.

كېچە ـ كۈندۈز ۋە ئۇنىڭ ئالمىشىش توغرىسىدا

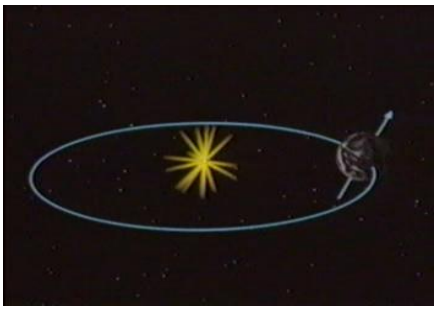

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتابىنىڭ 206 بېتىدە، گولۇبۇس شۇ، ھەرقايسى تەبئىي ـ پەن كىتابلىرىدا كۆرسىتىلىدۇ، بولۇپمۇ جۇغراپىيىدە تەپسىلى سۆزلىنىدۇ.

يەرشارى قولىمىزدىكى تۇخۇمدەكلا، شەكسىز ئىلىپس، يۇمىلاق شەكىلدە، بۇنىڭ 9 خىل نەزەريىسىنى بىز كېيىن سۆزلەيمىز، يەرشارى، قۇياش ئەتراپىنى بىر يىلدا بىر قېتىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، شۇڭىلاشقا بىر يىلىمىز 360 كۈن بولىدۇ.

ئۆز ئوقى ئەتراپىدا 24 سائەتتە بىر قېتىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، تۆت مىنۇت كام، ئاشۇ ئايلىنىش بىلەن كېچە ـ كۈندۈزنى شەكىللەندۈرىدۇ، قۇياش تەرەپ كۈندۈز قۇياشقا قارشى تەرەپ زىمىن سايىسى بىلەن كېچە، بىر ئايلانسا، كېچە ـ كۈندۈز تامام بولىدۇ، بۇنىڭ مىقدارىنى بىز يۇقىرىدا سۆزلىگەن، 24 سائەت، كېچە ـ كۈندۈز، بىر ئاي، ھەتتا ئالتە ئاي كېچە ـ كۈندۈز بولۇشى، بىزگە تاڭ ئاتسا ئامرىكىغا كېچە، بىزگە كەچ بولسا ئۇلارغا تاڭ ئاتىدۇ، زىمىندا دائىم ھەر ۋاقىت ئىبادەت قىلىنىپ تۇردى، بىز تەڭ كېچىدە ئۇخلىساق ئۇلارنىڭ جايىدا پىشىن بولىدۇ ـ دە!

زىمىن قۇياشنى ئايلىنىشى بىلەن تۆت پەسىل ھاسىل بولىدۇ. يەر شارىنىڭ ئېغىشى، قۇياش نۇرىنىڭ تىك ياكى يانتۇ چۈشىشى سەۋەب بولىدۇ. بۇ تۆت پەسىلنىڭ مۇددىتى، باھار، يازلار 92 ـ 93 كۈندىن 20 نەچچە سائەت ئارتۇق بولىدۇ، كۈز،قىشلار 89 كۈن 20 سائەتچە بولىدۇ، 360 ـ 356 كۈن تۆتكە بۆلۈنىدۇ، يەرشارىنىڭ ئوتتۇرىدىكى كىشىلەرگە ئۇنداق ئەمەس، ئۇلار دائىم

ئىسسىق جايدا تۇرىدۇ، سەئۇدىي ئەرەبىستان، ئافرىقىلار. ئىككى قۇتۇپ دائىم مۇزلۇق، سوغۇق بولىدۇ، كۈن نۇرى چۈشمەيدۇ، ئەگەر شۇ جايغا كۈن نۇرى چۈشۈپ قالسا، ياكى ئاشۇ ئوربىتىدىن سەللا زىمىن يېقىن ئايلانسا ياكى يانار تاغ ئاشۇ جايدا پارتىلسا، پۈتۈن مۇز ئېرىپ پۈتۈن قۇرۇقلۇقنى بولۇپمۇ، ئادەم بار جاينى سۇ باساتتى، هاياتلىق ئاخىرلىشاتتى، ۋە ياكى ئاشۇ كېچە يا كۈندۈز دائىم بولسا يەنىلا هاياتلىق ئاخىرلىشاتتى، بۇنى ئاللاھ قۇرئاندا سەرمەدەن يەنى كېچە ياكى كۈندۈزنىدائىم قىلىپ قويسا قانداق قىلاتتىڭلار، دىگەن ئايەتتە بايان قىلىغان، هەممە هىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، زىمىن بىرنى خۇددى ياۋاش هايۋاندەك، بىرنى چېچاڭشىپ تاشلىۋەتمەي، ئېغىر يۈكلىرىنى كۆتۈرۈپ، مۇلايىم هالدا، بىر سېكۇنتتا 30 كىلومېتر تېزلىكدە ئايلىنىدۇ. قۇياش بولسا، پۈتۈن ھەمراسى بىلەن سامان يولىنى بويلاپ هەرىكەت قىلىدۇ، هەر كۈنى 27 مىليون كىلومېتىردىن ئارتۇق يول يۈرەلەيدۇ، بۇ خىل يېڭىچە نەزەرىيىلەرگە قۇرئان، ئاللىبۇرۇن سۈرە ياسىندا خەۋەر بەرگەن، قۇياش سەيرى قىلىدۇ، هەممىسى شۇنداق، كۈندۈز دىگەن نۇر شۇ، يورۇقلۇق، كېچە زىمىن سايىسىدۇر، هەر ئىككىلىسى زور نىئىمەتتۇر، هېسابنى چوقۇم ئاللىدۇ ـ دە! بۇ هىكمەتلەرنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، بۇنىڭ پايدىلىق نۇرغۇن ئەھۋاللىرى بار، بۇنى سىز هەرخىل كىتابلاردىن كۆرۈڭ، ئەگەر ۋاختىڭىز يەتمىسە، بىز بۇندىن كېيىن يەنە سۆزلەيمىز، شۇڭا، بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرىدا (رەببىنا ما خەلەقتە هازە باتىلا) **ئى رەببىم، ئاللاھ، سىلە بۇلارنى بىكاردىنلا، پايدىسىز، هىكمەتسىز ياراتمىدىلا، چوقۇم بۇنىڭ پايدا، هىكمىتى بار** دىگەن ئايەت بار. بۇ دۇنيادا مەخلۇق بولىدىكەن هەممىسىنىڭ هىكمىتى، پايدىسى بار، بىز بىلەلمىسەكلا مەسىلەن، ئادىيىسى بىز قاراپ باقايلى، چۈشەن، هەرە، چىكەتكە ۋە باشقا قىشتا ئۆلىدىغان، بىر يىل كامىل ياشىيالماس جانىۋارلار، ئۇزۇق يىغمايدۇ، جاپا تارتىپ تەييارلىق قىلمايدۇ، چۈنكى، ئۇ ئۆلىدۇ، باللىرىنى، ئەۋلادلىرىنى تۇخۇم تۇغۇپ توڭلۇتۇپ قالدۇرىدۇ، ئۆزى خاتىرجەم ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلىدۇ، چۈمۈلە، هەسەل هەرىسى قاتارلىقلار بولسا، قىشتا هاياتلىق داۋام قىلىشىنى بىلىپ، ئۇزۇق توپلايدۇ، ئىنسانلار بۇنىڭدىن ئىككى خىل هىكمەتنى ئۆگىنىدۇ، بىرىنچى، ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىق قىلىش، خاتىرجەم سەپەر قىلغىدەك ئىشلىرىنى پۈختا قىلىش، دۇنياغا تۇرماي هامىنى كېتىدىغان بولغاندىكىن ئاخىرەتكە تەييارلىنىش، ئىككىنچى خىلى بولسا، دائىم ئۇزۇق غېمىدە تەييارلىق قىلىپ، كۈنى يەپ ـ ئىچىپ، ئۇزۇق يىغىش بىلەن ئۆتىدۇ، ئاددىيىسى بۇلاردەمۇ هىكمەت بار، قاراپ باقايلى، ئاشۇ تاغدەك قۇملاردەمۇ زور پايدا بار، ئۇلار شىپا، ئۇلاردا ئالتۇن بار، ئۇلاردا ئەينەك ماددىسى بار، ئۇلار هاۋانى ساپلاشتۇرىدۇ، هۆللىكنى قۇرىتىدۇ، ئاشۇ چۆل ـ باياۋاندا ئىسىق ـ سوغۇق هاۋالار ئېلىشىپ شامال هاسىل بولىدۇ، شامال بولسا، بۇلۇتنىڭ يامغۇرنىڭ سەۋەبچىسى، ئاخىرى بۇ چۆللۈك بىرنىڭ هايۋانلارنىڭ، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ، هەممىسىنىڭ هاياتىغا مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. چۈنكى، يۇقىرقىلارنىڭ بىرسى بولمىسا ئىنسان تۈگىشىدۇ، بۇنى كىم ئورۇنلاشتۇردى؟ جانسىز، ئەقىلسىز، تەدبىرسىز، هىكمەتسىز، قۇل بولغان تەبىئەت ئەمەس بەلكى، ئاللاھدۇر، ئاشۇ قۇم ماددىسى، ئۆسۈملۈكلەر ئارقىلىق ئۇلارنىڭ شاخ دانلىرى ئارقىلىق هايۋانلارغا، ئىنسانلارغا يېتىپ بارىدۇ، ئاخىر بۇ قان تومۇرلىرى بىلەن ئىنسانىنىڭ ياكى هايۋاننىڭ كۆزىدىكى كىرىستال ئەينەك تەنچىگە يېتىپ بارىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار كۆرەلەيدۇ، بولمىسا هېچبىر كۆز كۆرمەيدۇ.

مانا، ئاللاھ راستىنلا ھېچنىمنى بىكاردىن ياراتمىدى، ھەممىنىڭ ھىكمىتى بار، بۇنى پەقەت ئالىملار بىلەلەيدۇ، شۇڭا، پۈتۈن كىتاب، ماتېرىياللارنى ئوقۇش، بىلىش، چۈشىنىش، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى تونۇش، ۋە تونۇتۇش، شەكسىز ھالدا ئاخىرەتكە تەييارلىق قىلىپ ئۆتۈش، ئىبادەت خىزمىتىنى ئىلغار، ياخشى قىلىش لازىم، ئاللاھ كۈچلۈك، ئىلغار، بىرىنچىنى ياخشى كۆرىدۇ، بىز ئاللاھنىڭ كالامىغا، سۆزىگە ۋە مەخلۇقلىرىغا سەل قارىماي تەتقىق قىلايلى، كۈزىتەيلى، قېنى ئەمسە مىكرۇسكۇپقا مەرھەمەت. (ئاددي مىكرۇسكوپ)

بسم الله الرحمن الرحيم

سۈرە نىسا تەپسىرىدىن تاللانما، بىرىنچى ئايەت

تارىخشۇناسلار، بىئولوگىيە ئالىملىرى ئىنسانىنى سۇدىن، دېڭىزدىن كەلگەن، ھايۋاندىن تەرەققي قىلغان دەپ قارىماقتا، بۇ خىل كۆزقاراش ئاشۇ تارىخ كىتابلىرىدا ھازىرقى زامان داۋرىن نەزەرىيىسىنى قوللىغۇچى ماددىزىمچىلارنىڭ كىتابىدا، دىنسىز بىئولوگىيە ئالىملىرىنىڭ كىتابلىرىدا ئۇچرايدۇ، بۇنىڭ ھەممىسى خاتا. چۈنكى، ئالەمنى ياراتقان ئاللاھ مۇنداق دىگەن: **بىز ئاسمان ـ زىمىننى ياراتقاندا ئۇلارنى تۆپىدە گۆۋاھچى قىلىپ قويمىدۇق، ئۇلارنىڭ ئۆزىنى ياراتقاندىمۇ شۇنداق** دىگەن. بۇ ئايەتتىن شۇنى بىلىمىزكى ئىنسانلار ئۆزىنىڭ قانداق يارىلىپ قانداق كۆپەيگەنلىكىنى ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى، ماھىيىتىنى، كەيپىياتىنى بىلەلمەيدۇ. ھەممىسى خاتا كۆز قاراش، گۇمانى پەرەز خالاس.

بىزنىڭ قولىمىزدا مەڭگۈلۈك ئەنگۈشتەر، دەللىلىمىز بار. ئاللاھ، قۇرئاندا نۇرغۇن جايدا ئادەمنى تۇپراقتىن، لايدىن ياراتقانلىقىنى سۆزلىگەن، ئاندىن ئۇنى يەنىلا شۇ تۇپراقتىن كەلگەن ھەرخىل ئىلىمىنت، ماددىلاردىن ئىسپىرما سۇدىن ياراتقان.

سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ، سۈرە ئەرراھمانىنىڭ تەپسىرىدە 22 ماددىنى كەلتۈرۈپ، بۇ ماددىلار يەرشارىدا تېپىلىدۇ، شۇنداقلا ئىنسان ۋۇجۇدىدا بار دىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 75 ماددا ئىنساندا، تۇپراقتا بار دىگەن، يېمەكلىك، تۇپراقتىن ئاشۇ ماددىدىن كېلىدۇ، ئاندىن ئاللاھ، ئۇنى تېرىك ھۇجەيرىگە ئايلاندۇرۇپ، ئابىي مەنىدىن، سۇدىن ئىنسانىنى يارىتىدۇ، يەنىلا ئۇ زىمىندىن ئوزۇق ئالىدۇ، بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، ئادەمنىڭ تۇپرىقىنى مۇشۇ زىمىندىن ئالغان، يەنىلا جەننەتتىن مۇشۇ زىمىنغا تاشلىغان، ئەمەلىيەتتە ھازىر يەرشارىدىن 30000000نى تېپىلدى، ئاشۇ زىمىندىن پەقەت مۇشۇ ھازىر بىز تۇرۇۋاتقان يەرشارىغا تاشلىغان، چۈنكى، بۇ ھاياتىمىزغا ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ئەڭ لايىق مۇناسىپ بۇنى ئاللاھ قىلغاندۇر. شۇڭا، مەھرىبان ئاللاھ، سۈرە نىسا بىرىنچى ئايەتتە« سىلەرنى بىر نەپسى يەنى ئادەمدىن ياراتقان ئاللاھدىن قورقۇڭلار، ئاللاھ ئۇنىڭ جۈپتى ھاۋانىمۇ شۇ نەپسىدىن ياراتتى، نۇرغۇن ئەر ـ ئايالنى تاراتتى» دىگەن، يەنىلا بۇنىڭ تەپسىلاتى ئېنىق سۆزلەنمىگەن، ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى، ماھىيىتىنى، قانداقلىقىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بىزنىڭ ھەرخىل پەرەز قىلىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق، مۇھىمى

تەۋھىد، ئىبادەتتۇر.

سۈرە نىسادىكى، ئاياللارنى تۆتىنچە ئېلىشتىكى ھىكمەت، مېھرىبان ئاللاھ، ئىنسانلارنى، ئادەمنى ياراتقاندەك، ھەممىنى تۈپراقتىن ياراتماستىن بەلكى ئۇنى يەنىلا ئىنسان ئىچىدىن ياراتتى، مۇھىم تەلىم - تەربىيە بەردى، تارتقان جاپاسىغا ساۋاب، مۇكاپات ئورۇنلاشتۇردى، قۇد - باجىلىق مۇناسىۋەتنى، ئۇرۇق - تۇغقانلىقنى قىلدى، شۇ ئارقىلىق بىر - بىرىگە مېھرىبان، كۆيىنىدىغان ئۇرۇق - تۇققان قىلدى، يەنىلا ئىنسانلارنى ئىتتىپاقلاشسۇن، بىر گەۋدە بولۇپ ياشىسۇن دەپ، توي، قۇدىلىقنى قىلدى.

ئىنسانلارنىڭ نەسلىنى كۆپەيتىش، يارىتىشقا تېگىشلىك ئىنسانىنى يەنىلا شۇ ئىنسانلار پۈشتىدىن چىقىرىش ئۈچۈن تۆت خوتۇننى بىر ئەرگە دۇرۇس قىلدى. چۈنكى، ئايال كىشى 50 ياشتا تۇغۇتتىن توختىسا، ئەر 70 ياشتا ئاندىن قالىدۇ، 20 يىل بىكار ئىسراپ بولماسلىقى ئۈچۈن، يەنە ياش خوتۇننى ئېلىشنى رۇخسەت قىلدى، بۇ بىر ھىكمىتى، ئىككىنچىسى، خوتۇنى ئاغرىپ، مىيىپ بولۇپ قالسا، ياكى تۇغۇتتىن ياكى ئىقتىدارىدىن قالسا، ئۇنى تاشلىۋەتمەي ئۈستىگە ئىككىنچى، ئۈچىنچىسىنى ئالسا بولىدىغانلىقىنى ھالال قىلدى، بۇمۇ بىر سەۋەب، ئۈچىنچىسى، ئۇرۇش كۆپ بولۇپ، ئەرلەر كۆپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، ئەرلەر قىرىلىپ تۈگسە، بىرىنچىدىن يەنىلا نەسلى قۇرۇيدۇ، ئىككىنچىدىن يەنىلا جەڭگە يارامليق ياشلار لازىم بولىدۇ، ئۈچىنچىدىن، جەمئىيەت قالايمىقان بولۇپ، بۇزۇقچىلىق كۆپىيىدۇ، شۇڭا، بۇ كۆپ ئاياللارنى ئىككىدىن، ئۈچتىن بىر ئەرگە ئېلىپ بېرىش لازىم. شۇ ئارقىلىق، ئۇلارنىڭ ئائىلىسىگە، بالىلىرىغا، تۇرمۇشىغا، كاپالەتلىك قىلىنىدۇ. تۆتىنچىدىن، ھەرخىل مىللەتنى، قەبىلىنى، گۈرۇھ، مەزھەبلەرنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇش، ئەگەر ئۇلار مۇسۇلمان بولسا، خۇددى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدەك ئەپلەشتۇرۇش، مۇناسىۋەت، مۇئامىلە قىلىش لازىم. بەشىنچىدىن، ئەگەر بىرەر تەقۋادار، ياخشى، سالىھ مۇسۇلمان بولسا، ئاتا - ئانىسى، قېرىنى، ھەدىسىنى ئېلىپ بېرىپ، ھەدىيە قىلىپ ياخشىلىققا ئېرىشسە ياكى بىرەر ئايال ئۆزىنى ئاتاپ تويلۇقسىز تېگىش بىلەن ئاخىرەتنى، دەرىجىسىنى كۆزلىسە مۇشۇ ئارقىلىقمۇ كۆپ خوتۇنلۇق كېلىپ چىقىدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدەك، رۇسۇلۇللاھقا ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قېرىنى توققۇز ياشتا بەرگەن، ئۇ ئائىشە رەزىيەللا ئەنھۇ شۇ ئىدى. ئۇ مەسۇم قىزنى بەرگەن، بەزى ئاياللار ئۆزىنى ئاتىغان، بەزىسى پادىشاھلار قىزىنى بېرەتتى، ياكى ئۆيلەپ قويىاتتى، شۇ سەۋەبلىك خوتۇنلىرى توققۇزغا يەتكەن، بۇ خىل ئەھۋال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خاس بولۇپ، باشقىلار تۆتتىن كۆپىنى قويۇپ بېرىشكە بۇيرۇلغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنداق قىلسا بولمايتتى. قايسى بىرىنى قويۇپ بېرەلەيدۇ، ئىككى خەلىپىنىڭ قىزىنى قويۇپ بەرسە، قانداق بولۇپ كېتەتتى، ئۇلار ئۆزىنى ئۆلگەندەك بۇ ئالەمدىن يوق ھېسابلايتتى، بىرەر تۇرمۇشىغا كاپالەتلىك قىلغان ئايالنى ياكى پادىشاھنىڭ ئېلىپ بەرگىنىنى تېخى قويۇپ بېرەلمەيتتى، ھەم ئۇلار جەننەتتىكى ئاياللىرى ئىدى، ئۇلارمۇ ئاجرىشىشقا قوشۇلمىغان دە!

ئالتىنچىدىن، بۇ خىل قانۇن جەننەتتىمۇ دۇرۇس، بۇ مەڭگۈلۈك قانۇن.

يەتتىنچىدىن، ئايالى تۇغماس چىقىپ قالسا، ئەمما بىر - بىرىنى ياخشى كۆرۈشۈپ، ئاجرىشالمىسا، مەسلىھەت بىلەن ئىككىنچى خوتۇننى ئالسا بولىدۇ، ئەمما ئەر تۇغماس بولۇش

بۇنىڭدىن مۇستەسنا، قانداقلا بولمىسۇن، سەۋەب بىلەن ئالغان ھەم ئۇلاردا 10دىن ئايال بار ئىدى، بىر قېتىمدىلا بىر چۈشۈرمەي، تەدرىجىي تۆتكە ئاندىن بىرگە چۈشۈرگەن ئىدى. بۇ كۆپ خوتۇنلۇقنىڭ سەۋەبىدىن سىرت شەرتى، بەكمۇ چىڭ، ئادىل بولۇش، تۇرمۇشىدا تەقسىم قىلىشىدا نەپىقىدىن ھەممىدە ئادىل بولۇش شەرت، ئىككى خوتۇن ئېلىپ بىرىگە مايىل بولۇپ ئادىللىق قىلالمىسا قىيامەت كۈنى يېرىمى، تىڭى يوق كېلىدۇ دىگەن ھەدىس بار. بۇنداق كىشى جەننەتكە لايىق بولالمايدۇ.

بۇ شارائىت ھەم ھازىر يوق، بەزى ئىشلارنى پادىشاھ، ھاكىمىيەتنىڭ قانۇنىدىن قورقۇپ قىلمايمىز، بۇ دۇنيادا چىقىم بولىدۇ، ئۇلار جازالايدۇ دەپ گەرچە ئۇ ئىش ساۋاب، مۇكاپات بېرىلىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئەمما نېمە ئۈچۈن ئاشۇ بەدەللەرنى تۆلەپ ئىككى خوتۇن ئالىدۇ؟ بۇنىڭ سەۋەبى زادى نېمە؟ ھەتتا ئاشۇنچىلىك جۈرئەت بولسا نېمە دىگەن ياخشى ھە! ئۆز ھاۋايى ـ ھەۋەس، شەھۋانى نەپسىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن كۆپ خوتۇنلۇق بولۇش دۇرۇس ئەمەس، بولۇپمۇ بىر تەرەپكە مايىل بولۇپ، باللىرى بىلەن تاشلاپ قويىدىغان نائەھلىلەرگە تۆت ئەمەس بىرسىمۇ دۇرۇس ئەمەس، ئۇنداق ۋىجدانسىز ئۆزۈمە كۆڭۈل كىشى دۇنيا ـ ئاخىرەتتە ۋاپاسىز كېلىدۇ، ھالاك بولىدۇ. بۇنىڭ ھىكمەتلىرىنى سۆزلەپ ئولتۇرمايلى، قانداقلا بولمىسۇن، سەۋەب بار، ھىكمەت بار، شۈكۈ ئاللاھ، بۇنى ئالدىن بىلگەن، بىز، قۇرئان، ھەدىسنىڭ مەزمۇنىنى چۈشىنىپلا قالماستىن مەقسىدىنى، ۋەقەسىنى، سەۋەبىنى، ھىكمىتىنى چۈشىنىپ ئەمەل قىلايلى.

شەھۋەتپەرەسلىك، ھايۋانلىقنىڭ ئىشى، نەپسى دىگەن يامان يولغا بۇيرۇيدۇ، شۈكۈ، جىھادنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى نەپسى بىلەن جىھاد قىلىش دىگەن.

شەرىئەت دىگەن بويتاق ھالدا، زاھىد بولسىمۇ يول قويىدۇ، يۇكىنى، بالا ـ قازانى، ئاپەتنى، پىتىنىنى كۆپ قىلىپ نېمە كەپتۇ؟

سۈرە نىسادا، بىر نەچچە خىل ئايالالارنى ئېلىشنىڭ ھاراملىقىدىكى ھىكمەت، بۇنى مەن «فىزىلال قۇرئان» بىلەن بىرگە سۆزلەيمەن، ھەممە تەپسىر بۇنىڭغا قوشۇلىدۇ.

بىرىنچى، ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرغان قانۇنىنى، ھۆكمىنى، شەرتسىز ھالدا ھىكمەت سۈرۈشتە قىلماي ئىجرا قىلىش لازىم. ئاللاھ، دۇنيا، ئاخىرەتنى، كەلگۈسىنى، غەيبىنى بىلىدۇ، ئاللاھ، شۇنداق قىلغان ئىكەن چوقۇم ھىكمەت بار، مەيلى بىز بىلەيلى ياكى بىلمەيلى ھىكمەت بار، ھەقىقەت قارشى تەرەپ قىلماي قىلىش بىلەن خاتا بولمايدۇ، ئۇ مەڭگۈ توغرا. باتىل قىلىپ كېتىش بىلەن ھەق بولۇپ قالمايدۇ.

ئىككىنچى، شۇنداقتىمۇ بىز ئاللاھنىڭ بىلدۈرگىنىنى بايان قىلىمىز، ھازىرقى تەبئىي ـ پەندە، يېقىنلىرىنى بولۇپمۇ نەسەب جەھەتتىن ھارام قىلىنغان ئايالالارنى ئالسا باللىرى مىيىپ بولۇش، پالەچ تۇغۇلۇپ قېلىش تەجرىبىدىن ئۆتتى، ھەتتا ئۇلار بەك قورقۇپ ئەنسىرىگەنلىكتىن نەۋرىنى نەۋرىگە چېتىشتىنمۇ توستى. بۇ ھالال ئۇندىن باشقا ھەرخىل كېسەللىك، ئاجىزلىق مەۋجۇد ئىكەن، ھەرقانداق بىر مىللەت ئۆز ئانىسىنى، قېينىئانىسىنى خوتۇن قىلىشنى قاتتىق نومۇس، خىجىللىق دەپ بىلىدۇ، چۈنكى، ئۇلار ئانىدە! ئۇلارنىڭ باللىرىدا ئادا قىلالمىغۇدەك ھەققى بار تۇرسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلارنى خوتۇن قىلىش، قۇل قىلىش، باشقۇرۇش ئەڭ ناچار، ئوسال، قەبىھ ئىش. ھايۋانمۇ ئۇنداق

قىلماسلىقى مۇمكىن، ئۇلارغا زور ئالىي ئىھتىرام، ھۆرمەت قىلىش يۈزىسىدىن ياخشىلىق قىلىش ئۈچۈن، ئىززەت - ئابرۇيىنى قوغداپ، شۇنداقلا ئۇلار دادىلارنىڭ ھەققى ۋە مۇلكى، مەڭگۈلۈك ھەمرىيى تۇرسا، ئەلۋەتتە ئۇلار ھارام قىلىنىشى لايىقتۇر، ھارام قىلىنىپلا قالماي، ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىش، پەرىزدۇر. بۇ ئاتا بىلەن بالىنى دۇنيا ئاخىرەتتە ئىناق - ئىتتىپاق قىلىش، ئاچا - سىڭىللاردىمۇ شۇنداق ھۆرمەت بار، ئۇلار ئەزەلدىنلا يېقىن تۇققان، ئىناق - ئىتتىپاق، شۇڭلاشقا سىڭىللارنى ياتقا بېرىش، باشقا قەبىلە، باشقا مۇسۇلمان مىللەتكە بېرىش ئارقىلىق تۇققانلىق، ئىناقلىق، ئىتتىپاقلىق ئورنىتىلىدۇ، ئۇزۇنارا ئېلىپ تېگىشسە ئەكسىچە تۇققانلىق بۇزۇلىدۇ، بىر - بىرىدىن يىرگىنىدۇ، مەڭگۈلۈك ئۆچ - ئاداۋەت كېلىپ چىقىدۇ، ئالىي ئېھتىرام، ھۆرمەت بىر - بىرىنىڭ ھەققى يوقۇلۇپ كېتىدۇ، پەرىشتە سۈپەت ئاجايىپ ھايا قىلىش، ئىپپەت يوقىلىدۇ، قان - قېرىنداشلىق بۇزۇلىدۇ، پۈتۈن جەمئىيەت قالايمىقان بولىدۇ، سېنىڭ - مېنىڭ كۆپىيىپ جىدەل چىقىدۇ، زور پايدىلاردىن قۇرۇق قېلىپلا قالماي، زور زىيان، ئاپەتكە مۇپتىلا بولىدۇ، ۋە باشقىلار مۇھەببەت، ھۆرلۈك، ئەركىنلىك يوقىلىدۇ.

ھاممىلار، ئانىلارغا ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ياش پەرقىمۇ بار، ئاچا - سىڭىلنى جۈپلەش ھارام، چۈنكى، يەنىلا ھايا، ئىپپەتنى ساقلاش، ئىززەت - ھۆرمەت، ئىھتىرام قىلىش لازىم. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار يېقىن تۇققان ھەم ئىتتىپاقتۇر، بىر - بىرىگە كۆيىنىدۇ، ئەگەر جۈپلەنسە، ئۇلار دۇشمەنگە ئايلىنىدۇ، پۈتۈن ئۆي بۇزۇلىشى مۇمكىن، ئازغىنىدىن باشقا ئۇلار نەپسى، ھەۋەس، مال - دۇنيانى دەپ تالاش - تارتىشقا دۇچ كېلىپ قالىدۇ، بىرسى ۋەيران بولسا، ھەممە ۋەيران بولىدۇ، يات كىشىلەر بىلەن ئىتتىپاق بولماق ئۈيانىدا قېلىپ، خانۇەيران بولسا، ھەممە ۋايران بولىدۇ، دۇشمەنلىشىدۇ، باللار يېتىم بولىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، بۇنىمۇ ھارام قىلغان، بۇ ئەھۋال جەننەتتە يوق، شۇڭا، ئاچىسى ئۆلسە ياكى قۇيۇپ بەرسە سىڭلىسىنى، سىڭلىسىنى قويۇپ بەرسە ئاچىسىنمى ئېلىشنى دۇرۇس قىلغان، دىمەك خۇلاس، ئاچا - سىڭىل ئاخىرەتتە بىرگە بۇلۇپ، بىر ئەرگە بېرىلۇبرىدۇ، خۇددى ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئۇنھۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى قىزىنى ئالغاندەك، بۇ دۇنيادا بۇ ئەھۋال كۆپ ئۇچرايدۇ، ئاخىرەت بۇ دۇنياغا ئوخشمايدۇ، ئۇ يەردە خالىغىنى بار.

ھەرخىل كېسەل سەۋەبىدىن ئىناقلاشماي، دۇشمەن بولۇش سەۋەبىدىن ئاتا - بالا، ئاكا - ئىنى، ئاچا - سىڭىل دۇشمەن بولۇش سەۋەبىدىن كەڭ - كۆلەملىك تۇققانلىق، ئىتتىپاقلىق ئورنىتىش سەۋەبىدىن مۇناسىۋەتنى كېڭەيتىش، باردى - كەلدى قىلىش، ھەمكارلىق سەۋەبىدىن ئالىي ئېھتىرام، ھۆرمەت، ھايا ئىپپەت، ئىنسانپەرۋەرلىك، ھوقۇق، ھەقنى قايتۇرۇش، ھۆرمەت، خىجىللىق، نومۇس سەۋەبىدىن شۇنداقلا ئىنسان سۈرىتىنى ياخشىلاش، پۈتۈن مىللەت، پۈتۈن دىن، مەزھەپ، ھەرخىل تەنلەر، قارا، ئاق، سېرىق، قوڭۇر ھەممە مۇسۇلمان بولۇش، ئىمان شەرتى بىلەن ئىتتىپاق بولۇش سەۋەبىدىن شەخسىيەتچىلىكنى يوقىتىش، ئەركىنلىك، ھۆرلۈك، مۇھەببەت سەۋەبىدىن، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ، ئۇلارنى ھارام قىلغان، بىز بۇنىڭغا سەللەمنا دەپ ئەمەل قىلىمىز، ھوقۇقنى ھۆكۈمنى ئىجرا قىلىمىز، بۇنداق سۈرۈشتە قىلىش ھوقۇقىمىز يوق، بىز يەنىلا قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلدۇق، ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى.

شەيتان توغرىسىدا

نۇرغۇن كىشىلەر، بولۇپمۇ ماددىزىمچىلار، شەيتاننى يوق، مەۋجۇد ئەمەس، ئەمەلىيەتتە ئىنسانىدىكى بۇزۇق، ناشايان، گۇناھ، ئاسىيلىقنى، يامان ئەسكى ئەخلاقنى شەيتان دەپ ئاتاپ كەلگەن، دەپ چۈشىنىدۇ، بۇ پۈتۈنلەي خاتا، شەيتان چوقۇم مەۋجۇد. شۇڭا، ئۇلار ئاشۇنداق ئالىجوقا جۆيلىيدۇ، بىزنىڭ دەلىلىمىز قۇرئان، بىز ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ مەڭگۈ ئۆزگەرمەس سۆزىگە ئىشەنگەن ئىكەنمىز، (ئەمەلىيەتتە ئىشىنىشلىك، چۈنكى، ئۇ مۆجىزە تۇرسا، بۇ ۋۇجۇدقا قايتىشىمىز) ئاللاھ، قۇرئاندا، نۇرغۇن جايدا **شەيتان ئىنسانغا ئاشكارا دۈشمەن** دىگەن، شۇنداقلا ئۇ ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانىنى جەننەتتىن ۋەسۋەسە قىلىپ چىقاردى، ھازىر مۇشۇنداق ۋەسۋەسە بىلەن ئىنسانىنى ئازدۇرۇۋاتىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئۇنىڭدىن پاناھ تىلەشكە، ھەتتا قۇرئان ئوقۇۋاتقان بولسىمۇ شەيتاندىن پاناھ تىلەشكە بۇيرىغان، قېچىشقا ۋە قاچۇرۇشقا بۇيرىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ شەيتاننى ئادەم تېنىدە قان ئاقار تومۇرلىرىدا ئېقىپ يۈرىدۇ دىگەن، ئۇنىڭدىن ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ زىكرى، ئىبادەت بىلەن ساقلىنىمىز.

قۇرئاندىن سىرت دەلىل قىلساق، بۇمۇ ئەلۋەتتە قۇرئان ئىچىگە كىرىدۇ، شۇنداقتىمۇ بىز ئەقلى دەلىل كەلتۈرەيلى. شەيتان، روھ دۇنياسىدىندۇر، ئۇ ماددا ئەمەس. چۈنكى، ماددا زەررىچە، بىر سېكۇنتتا 300000 كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، بىز شۇنى كۆردۇق، بايقىدۇق، ئەمما شەيتان ئۇنىڭدىنمۇ ئىنچىكە روھىي دۇنيادىن بولغان مەخلۇقتۇر، شۇنداقلا بىزگە كۆرۈنمەس كارامەتنى ئاللاھ، ئۇنىڭغا بەرگەن. قىيامەتكىچە ئۆمۈرمۇ بەرگەن، بىزنىڭ تېنىمىزدىكى، جىسمىمىزدىكى كېسەللەرنى، ۋىرۇس، مىكروۇپلار كەلتۈردى، بىز ئۇنىمۇ مىكروسكوپىدا كۆردۇق، نەچچە مىڭ ھەسسە چوڭايتىپ بايقىدۇق، ئەمما شەيتان زادى كۆرۈنمىدى، پەقەت سەزمىدۇق، ئالىم كېمىسىدىكى ئىنسانلار ئالەم بوشلۇقىدا تۇرسىمۇ شەيتان شۇلارنى ئازۇدۇرۇپ ھەرخىل سەپسەتە، ئىدىيە، ئەخلاق، پەلسەپىلەرنى سۆزلەتتى. ئۇ شۇ يەرگىمۇ بىرگە چىقىپتۇ، ئىنسان قەيەردە بولسا، ئۇ شۇ يەردە مەۋجۇد ئىكەن. چۈنكى، ئۇنىڭ قەستى، نىشانى، ئىش ـ ھەرىكەت نىزامى ئىنسانىنى ئازدۇرۇش، ئۆزىدەك دوۋزاخ ئەھلى قىلىشتۇر، بۇ قۇرئاندا كۆپ كېلىدۇ. بىزگە مەلۇم ھاۋا بوشلۇقى پۈتۈنلەي سۇرەت، ئاۋازلار بىلەن توشقان، ئاشۇ سۇرەتنى بىز توك ئارقىلىق، تېلېۋىزوردىكى ماگنىت ئارقىلىق، سىم يولى بىلەن ئىكرانىدا كۆرەلەيمىز. ئەمەلىيەتتە، ئۇ سۇرەتلەر ھاۋادىكى زەررچىلەر، نۇرلار بىلەن بىرگە يورىيدۇ، خېلى يىراق جايدىن قويۇلغان ئاۋازنى دولقۇن ئارقىلىق ردىئولاردا ئاڭلايمىز، تېلېۋىزوردا كۆرىمىز. ئۇ ئاشۇ نۇر، زەررىچىدىن توشۇلىدۇ، بىز ئۇلارنى ئاشۇ ھاۋا بوشلۇقىدىكى سۇرەتنى كۆرمەيمىز. ئەمما مەۋجۇدلىقىغا ئىشىنىمىز، چوقۇم مەۋجۇدتۇر، شەيتان ئاشۇ سۇرەتلەردىنمۇ نازۇك، ئىنچىكە بولىدۇ. چۈنكى، ئۇ روھىي دۇنياغا مەنسۇپ مەخلۇق، جىندۇر. بىز ئوكسىگېننى بايقىدۇق، ئۇنىڭ زەررچىسى بىزدە دائىم ھەرىكەت قىلىدۇ، ئېغىز ـ بۇرۇنىمىزدىن كىرىپ ـ چىقىپ يۈرىيدۇ. بىز بۇنى كۆرمىدۇق، ھەم سەزمىدۇق، شەيتان بولسا، ئاشۇ ئوكسىگېندىنمۇ، زەررىچىدىنمۇ نازۇك، ئىنچىكە مەخلۇقكەن، خۇددى كېسەل مىكروپلىرىنى مۇتەخەسسىس، دوختۇرلار بايقىغاندەك شەيتاننى پەيغەمبەر، ئەۋلىيالارلا بايقىيالايدۇ، ئاللاھ راس سۆزلىگۈچىدۇر، بىز بۇنىڭغا ئىشىنىمىز. بىزنىڭ تېنىمىزنى ئاشۇ مىكروۇپلار كېسەل قىلغاندەك، ئەخلاقىمىزنى، دىلىمىزنى، قەلبىمىزنى، روھىمىزنى، ئىددىيىمىزنى شەيتان كېسەل

قىلىدۇ، بۇزىدۇ. شەيتاندا ھېچقانداق پايدا يوق، شۇڭا، ئۇنىڭدىن قېچىش، ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەش لازىم.

قولىمىزغا قۇرال ئالساق ئوقنى ئۆزىمەي ئاتساق ئۇ چوقۇم يوقۇلىدۇ، قۇرئان، نامازنى ئىبادەت، زىكرى ئاللاھنى ئەسلەش ئۈنى يىراقلارغا قاچۇرىدۇ، ئەمما ئىخلاس بولمىسا، قولىمىزدا تەسۋىي، تىلىمىزدا زىكرى بولۇپ، قەلبىمىزنى يەنىلا شەيتانغا قويۇپ بەرسەك، ئۇ خالىغانچە ئوتلاپ، يايراپ يۈرسە مەڭگۈ شەيتاندىن قۇتۇلالمايمىز.

چىن قەلبىدىن ئاللاھنى ئەسلەش، خالىس ئىخلاس بىلەن ئىبادەت قىلىش، نامازغا ئوقۇش، زىكرىدە قەلبىنى ئاللاھقىلا باغلاش لازىم. شۇنىڭدا، ئۇ ئورۇقلاپ، كىچىكلەپ، بىزگە كۆچى يەتمەيدۇ، ئاخىرى ماقامغا يەتكەنلەرگە ياخشىنى بۇيرىيدىغان تەسلىم بولىدۇ، ئاللاھ خالىسا شۇ بولىدۇ، شەيتان مەۋجۇد، نېمىشقا مەۋجۇد بولمىغۇدەك؟ ئۇ بولمىغان بولسا، نېمە دېگەن ياخشى ھە! ئەمما ئۇ مەۋجۇد، بۇ سىناق دۇنيادۇر.

پۈتۈن دۇنيادىكى پاسىقلىق، پاجىرلىق، گۇناھ، ئاسىيلىق، يامان قىلىقلار زادى نەدىن كەلگەن؟ ئالەمنى ياراتقان ئاللاھ پاھىشىگە بۇيرىمايدۇ، بۇزۇقچىلىققا بۇيرىمايدۇ، ئۇنداقتا بۇلارنىڭ سەۋەبچىسى كىم؟ ئۇ زادى نېمە؟ يوق نەرسە شۇنچە تەسىر قىلالامدۇ؟ شۇنچە سالماق، تەقۋادار كىشىلەر تۇرۇپلا بۇزۇلىدۇ، بۇ زادى نېمە ئىش؟

مانا بۇ دەل شەيتاننىڭ ئازدۇرۇشى، پۈتۈن پەيغەمبەرلەر، ساھابىلەر، تابىئىنلار، ھۆكمالار، پەيلاسوپلار شەيتاننىڭ بارلىقىغا، ئۇنىڭ ئازدۇرىشىغا ئىشەنگەن، ھەم ئەقلىي ئىسپات قىلغان، بۇنى بىز روھ توغرىسىدا سۆزلىگەندە بايان قىلدۇق، ياخشى تەرىپى، ئوڭ تەرىپى پەرىشتە، ياخشى ئىلھام شۇ، يامان تەرىپى سول تەرىپى، ۋەسۋەسە، نەپسى شەيتان تەرىپى شۇ، يۇقىرى ماقامغا يەتسە قەلبىگە شەيتان چۈشكىنىنى بىلدۈرىدۇ، ئۇنى كۆرەلمىسمۇ قىلىقىنى، ۋەسۋەسىنى سېزەلەيدۇ، بۇنى ماڭا بىرسى سۆزلەپ بەرگەن.

ھەي ئىنسان، سېنىڭ شەيتاننىڭ مەۋجۇدلىقىغا ئىشەنمەسلىك ھەم شۇنداق ئويغا كېلىپ قېلىشىڭ دەل شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى ۋە ئازۇرۇشىدۇر، ئاللاھ بىزنى ئۇنىڭدىن ساقلىسۇن. ئامىن!

ئاللاھنىڭ، ئى مۆئمىنلەر، سىلەر ئادىللىقنى بەرپا قىلغۇچى بولۇڭلار دېگەن سۆزنى توغرىسىدا.

پۈتۈن يەرشارىدا ئادىللىقنى، تىنچلىقنى بەرپا قىلىش، ھەربىر مۇسۇلماننىڭ باش تارتىپ بولمىسا مەجبۇرىيىتى، قەدىمدىن باشلاپ، جىنايەتچىلەرگە قاخشاتقۇچ زەربە بېرىپ كېلىۋاتىمىز، دەلىل ـ ئىسپاتلارنى، گۇۋاھچىلارنى نەق مەيداندا كەلتۈرەلمىسەك، پۈتۈن پىلانىمىز يوققا چىقىدۇ، شۇڭا، مەن ھازىر سىلەرگە ھازىرقى زامان ئىسلام ـ پەن ساھەسىدىكى ئەڭ ئىلغار ئۇسۇلنى سۆزلەپ بېرىمەن. بىرىنچى، سوراقتا قايىل بولمىغان كىشىلەرنى ئۇرۇپ قىينىماڭ ئاۋارە بولماي، دورا ئارقىلىق خېمىيىلىك ماددىلار ئارقىلىق ئىقرار قىلدۇرۇش، بۇ دورا ئىنگلىزچە ئەسكو بىلامىين دەپ ئاتىلىدۇ، بۇ دورا ئارقىلىق مەس قىلسا، پۈتۈن ئىشنى بىرنىمۇ قويماي ئىقرار قىلىپ بېرىدۇ. ئامېرىكا تۈنجى قېتىم 1500 ئادەمنى سىناق قىلىپ، 100 پىرسەنت نەتىجە قازانغان، شۇنداقلا تۈغۈتى تەس بولغان ئاياللارغا ئىشلەتسە ئۇلار ئاغرىقنى سەزمەي تېزلا تۇغقان، ئۇندىن باشقا نۇرغۇن رولى بار، بۇ ھازىر يەرشارىدا تارقاپ كەتتى.

ئىككىچى، دىلونى ئېنىقلاش ئۈچۈن، ئىنچىكە كۆزىتىش لازىم، بولۇپمۇ، پۈت قالدۇرغان ئىز، بارماق ئىزى قاتارلىقلارنى كۆزىتىش، بارماق ئىزى تۆت گۈۋاھچىنىڭ ئورنىدا تۇرىدۇ، چۈنكى، پۈتۈن دۇنيادىكى ئالتە مىليارت نوپۇسنىڭ بارماق ئىزى بىر - بىرسىگە ئوخشاشمايدۇ، ئەمما بىز ساختا بارماق ئىزىدىن ساقلىنىشىمىز لازىم، سۈرەت لىنتىسى، سىنئالغۇ دەيدۇ. شۇنداق، ئۇمۇ بىردىنبىر گۈۋاھچى، ئەمما ساختا بولسا ئۇنى پەرىق ئېتىش لازىم، ئاۋاز ئالغۇچى ئەسۋاب، ئۈنئالغۇمۇ شۇنداق بۇلار دىلوغا زور نەتىجە چىقىرىدۇ، مۇھىم ئىسپات بولالايدۇ.

ئىز بايقاش ھەرخىل ھايۋانلارنى ئىشقا سېلىپ، ئاپشاركا ئارقىلىق خىروئىندەك چىكىملىكنى بايقاش لازىم، مەيلى قانداق ئۇسكۇنە، قانداق پەن قانداق ھايۋان بولسۇن، رولىنى جارى قىلدۇرۇش، ئادىللىقنى چوقۇم بەرپا قىلىش لازىم.

كەلگۈسىگە نەزەر سالايلى.

شۇنداق ئادىللىق بەرپا بولىدۇكى، ھېچكىم خاتالىق سادىر قىلالمايدۇ، مەسىلەن: بىرنەچچە يۈز يىللاردىن كېيىن تەرەققىيات مۇشۇ تېزلىك بىلەن ماڭسا، ھەرقانداق ئىنسان تۇرغان جايدىن شۇ كىشىنىڭ سۆزىنى، سۈرىتىنى، قىلىقىنى، ھەرىكىتىنى چىقىرىپ ئالغىلى بولىدۇ. چۈنكى، ئىنسانىنىڭ سۆزى ھاۋا، نۇر، زەررىچە ئارقىلىق ئۈنئالغۇغا كۆچۈرۈلگەندەك شۇ جايدىكى ماگنىت مەيدانىغا كۆچۈرۈپ قالىدۇ. سۈرىتى بولسا فوتو ئاپپاراتقا كىرىپ قالغاندەك ئاشۇ جايغا ئورناپ قالىدۇ، بىز ئۈنئالغۇدىن پايدىلىنىپ ئاۋازنى، سىنئالغۇدىن پايدىلىنىپ سۈرىتىنى چىقارغاندەك ئاشۇ جفيدىن سۈرەتنى، ئاۋازنى ئىلغار ئۇسكۇنە بىلەن چىقىرىۋالىمىز. ھەتتا ئۇ ئۆلگەن بولسىمۇ ئاۋازى، سۈرىتى، ھەرىكىتى، رەسۋاچىلىقى، ئاشۇ جايدا قېلىپ قالىدۇ. بىز ئۇنى چىقىرىشىمىز مۇمكىن، خۇددى ماگنىت يالتىلغان لىنتىدىن سۈرەت، ئاۋازنى چىقارغاندەك چىقىرىمىز، ئەمما بۇ ئۇسكۇنە ھازىر يوق، كېيىنچە چوقۇم بولىدۇ، ئاندىن ھەربىر كىشى چوقۇم ئىھتىيات بىلەن سۆزلەيدۇ، ئېھتىيات بىلەن ئىش قىلىدۇ، بولمىسا رازۋېتچىكلار ئۇقۇپ قالىدۇ. ھەتتا، پۈتۈن خەلق، پۈتۈن جامائەت ئالدىدا رەسۋا بو لىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى تورسىمان، ئەمەلىيەتتە ھاۋا بوشلۇقىدا سۈرەت، ئاۋاز مەۋجۇد، ئۇنى بىز سىم يولى بىلەن كۆرۈۋالىمىز.

ئاشۇ ئۇسكۇنە، ئەسۋاب كەشپ بولسا، پۈتۈن كىشىلەرنىڭ كۆرۈنۈشىنى، ئاۋازىنى ئۇققىلى بولىدۇ، جىنايەتچىلەر چوقۇم ئىقرار قىلىدۇ، ئامالىمۇ يوق. مانا مۇشۇنداق ئادىللىقنى تۇرغۇزۇشقا ئاللاھ، قۇرئاندا بۇيرىغان، ئەمما مۇسۇلمانلار ئۇخلىدى، دىنسىزلار بولسا، بۇنى ئىجرا قىلماقتا، ھەتتا ھەقىقەتچىلەرنىمۇ شۇ چارە ئامال بىلەن پاش قىلدى. دوكتۇر جون ۋىليام مۇنداق دىگەن: بۇ بىر نەچچە يىلدىن كېيىن ئەمەلىيلىشىدۇ، ھەربىر ئىنسانىنىڭ كۆرۈنۈشى ھازىرقى سىنئالغۇ فىلىمىدەك بالىلىرىغا ئىبرەت، ئۇلگە بولىدۇ ياكى رەسۋاچىلىق بولىدۇ دىگەن. بەلكى، بۇنىڭدىن ئىلغار كەشپىياتلارمۇ مەۋجۇد، ئۇ بولسا، ئىككى پەرىشتە دائىم خاتىرلەپ تۇرىدۇ، ئىنسانلارنىڭ ئىشى مۇشۇ دەرىجىگە يەتسە ئاللاھنىڭ سانائىتىنىڭ، تەسەۋۋۇرى بەكمۇ قېيىن، بىز ئادىللىقنى پۈتۈن ئىلىم بىلەن پۈتۈن ۋاستە، ئۇسۇل بىلەن بەرپا قىلىشىمىز لازىم. مانا بۇ ئاللاھنىڭ بىزگە قىلغان تەلىپى، بۇيرۇقى، 98 - بەت، دەل مۇشۇ يەرگە كەلگەندە مۇئەللىپلەرگە بىر ئىتراز بىلدۇرۇش سۇئالى چىقدى، بىر مەشھۇر ئالىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگە مۇشۇ بىر توغرا كۆز قاراشمۇ؟ بۇنىڭغا كىم

ئىشىنىدۇ، بۇ خۇراپاتقا ئوخشايدىكەن، دەپ سوربغان، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، تەبەسسۇم قىلىپ كۈلۈپ قويۇپ، مەن بۇنى ئايەتتىن ئېلىپ يازدىم، مەن بىزنىڭ ھەقىقەتەن ئارقىدا قالغىنىمىزغا ئېچىندىم، قۇلاق سال، ئاللاھ، قۇرئاندا مۇنداق دېگەن، ئۇ كۈندە ئۇلارنىڭ زەرەرى ئۈچۈن تىللىرى، قوللىرى، پۇتلىرى گۇۋاھلىق بېرىدۇ، ئۇلارنىڭ قىلمىشىنى سۆزلەيدۇ، يەنە، ئاللاھ، مۇنداق دېگەن: ئۇلار ھېساب مەيدانىغا كەلگەندە قۇلاق، كۆز، تىللىرى گۇۋاھچى بولىدۇ. ئۇلار تىرىلىرىگە نېمە ئۈچۈن بىزنىڭ زىيىنىمىزغا گۇۋاھچى بولسىلەر؟ دەپ سورىسا ئۇ تىرىلەر، ھەممە شەيئىنى سۆزلەتكەن، ئاللاھ، بىزنىمۇ سۆزلەتتى دەيدۇ، بۇ ئايەت ھەم ئۇنىڭالغۇغا ئىشارەتتۇر، چۈنكى، ھەممە شەيئىنى سۆزلەتكەن ئاللاھتۇر، ئىنسى ـ جىنلار ئەمەس.

ئاللاھ، سۈرە ياسىندا، مۇنداق دېگەن: ئۇ كۈندە ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىنى پېچەتلىۋېتىمىز، ئۇلارنىڭ قوللىرى سۆزلەيدۇ، پۇتلىرى گۇۋاھچى بولىدۇ دېگەن ئىدى.

ئاللاھ ھەممىنى بىراقلا كۆزدە تۇتۇپ، مۇنداق دېگەن: بەلكى، ئىنسان ئۆز ـ ئۆزىگە گۇۋاھچى دېگەن. ئاللاھ، يەنە، ئى ئىنسان، بۇگۈن سەندىن ھېساب ئېلىشقا ئۆز ۋۇجۇدۇڭ كۈپايە دېگەن، بۇ نەپسى دېگەن سۆزدىن، روھىۋ، ماددى، جىسمانىمۇ كۆزدە تۇتۇلىدۇ. مانا بۇلار، گەرچە ئاخىرەتكە دەلىل بولسىمۇ، بۇ دۇنياغا ئىشارەت قىلىدۇ، بۇنى بىز ئىشارەتتىن، دەلىل ئېلىش دەيمىز، بۇ دۇنيا بىلەن ئاخىرەت بەك يىراق ئەمەس، كۆپ ئەھۋاللار ئوخشايدۇ، سوت مەھكىمىسى سوراق، گۇۋاھچى، ھۆكۈم، تۈرمە، جازا، مۇكاپات ھەممىسى ئوخشاش.

بۇ ئىشلارغا ئايەت، ھەدىس دەلىل، ئەگەر تانساڭ، ھەقىقەتكە، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە، ھىكمىتىگە شۇنداقلا ئىنسانلارغا قىلغان ئىلھام، رەھمىتىگە تانغان بولسەن، بىز ئادىللىقنى مانا شۇنداق بەرپا قىلىشىمىز لازىم.

ئەگەر، سىلەر ئىمان كەلتۈرسەڭلار، شۈكرى قىلساڭلار، ئاللاھ سىلەرنى ئازاپلاپ نېمە قىلاتتى؟

ئاللاھ، شۈكرىنى قوبۇل قىلغۇچى، ئازغا كۆپ ئەجرىنى بەرگۈچى، ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچىدۇر دېگەن ئايەت توغرىسىدا، ھەر بىر ئىنسانىنىڭ شۈكرى قىلىش مەجبۇرىيىتى بولىدۇ، ئاللاھنىڭ ياراتقىنىغا، نېئمەت بەرگىنىگە، رىزىق بەرگىنىگە، كىتاب، ئىلىم، ھىدايەت بەرگىنىگە شۈكرى لازىم بولىدۇ. ئىنسانلار دائىم بۇغداي ـ قوناقلا رىزىق دەپ چۈشىنىپ كەلدى، ئەمەلىيەتتە نېمە ئىنسانلارغا پايدىلىق، مەنپەئەتلىك بولسا، شۇ رىزىق بولىدۇ، ئۇنىڭ شۈكرىنى ئادا قىلىش لازىم كېلىدۇ. ئىبادەت بىلەن ئىلىمنى تەڭ ئۇگىتىش، ئىنسانلارغا زور پايدا يارىتىش بىلەن شۈكرى قىلىنىدۇ. مەسىلەن، رىزىقنىڭ ئەڭ بىرىنچىسى، قازان، ئەگەر چۆيۈن، تۆمۈر، تۆچ، مىس، رو، ئالىيۇمىنلار بو لمسا قازان، چاي چەينىكى، پار قازىنىنى ياسىغىلى بولمايدۇ، شۇنداقلا بۇلارنىڭ ئېرىشتىكى ئىسسىقلىق گىرادۇسىمۇ ئوخشاشمايدۇ.

مەسىلەن: پولات 1775 گرادۇستا، قەلەي 210 گرادۇستا ئېرىتىلىدۇ، ئەگەر بۇلاردا ھەممىسى ئوخشاش گرادۇستا ئېرىتىلسە قازانغا ئوت يېقىلىشى بىلەنلا، ئېرىپ كېتىپ، تاۋام پىشۇرغىلى بولمايدۇ. بۇلارنىڭ قاتتىقلىقى، زىچلىق، ئېرىش گرادۇسىنى كىم قىلدى؟ سۇ، تۇپراق، ھاۋا، ئاشتىن باشقا نۇرغۇن رىزىق بار، ئويلىساق ھەممە ئىنسانلارغا بويسۇنغان رىزىق بولىدۇ، ھەتتا ئاۋازلار، مەسىلەن، كالا مۆرىشى، زۇۋان ئاۋازى، نۇرغۇنلىغان، مىليونلىغان غونجۇنلارنىڭ، موزاي، ئىنەكلەر

سۈگۈنگە چۈشسە ھاملدار ۋاختى كەلسە، مۆرەيدۇ، بولۇيمۇ ھارامدىن قورقۇپ تالاغا ئېلىپ چىقماي، ئىنەكلەر شۇ مۆرەشتىكى، زۇۋان ئارقىلىق ئۇنى ئىگىسى بىلىپ ئۇرۇقلىتىدۇ، ئاندىن نۇرغۇنلىغان قىممەت باھالىق موزايلار دۇنياغا كېلىدۇ. ئۇمۇ ئانىدەك بىرەر ئادەمنىڭ ئۇگىتىپ قويىشسىزلا مەقسىتىنى بىلدۈرىدۇ، مانا بۇ مۆرەش ئاۋازى ئۇنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇرۇپلا قالماي، ئىنسانلارغا زور رىزىق بولغاندۇر، نىئمەتلەرنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ.

خۇلاسە شۈكى، شۈكرىسنى قىلىپ بولمايدىغان بۇ نىئمەتلەردىن بىر - بىرلەپ ھېساب ئالىدۇ، سوراققا تارتىدۇ، شۈڭلاشقا، ئاللاھ، ئازنى قوبۇل قىلىپ كۆپ ئەجىر بېرىدۇ، مانا بۇ شەكۈر دىگەن ئىسمىنىڭ مەنىسى بولىدۇ.

سۈرە مائىدە تەپسىرىدىن تاللانمىلار

بسم الله الرحمن الرحيم

بۇ سۈرە 10 قىسىم بولىدۇ، بىرىنچى، ئۇۋ ھەققىدە ھالال - ھارام. ئىككىنچى، تاھارەت، ئۈچىنچى، بەنى ئىسرائىل ئەھدىسى، تۆتىنچى، ئادەمنىڭ ئىككى بالىسى ھەققىدە قىسسە، بەشىنچى، قاتىل، قاراقچى، ئوغرى دىلوسىدىكى ھۆكۈم، ئالتىنچى، تەۋرات، ئىنجىل، قۇرئان توغرىسىدىكى ھۆكۈم، يەتتىنچى، مۆئمىنلەرنىڭ، يەھۇدىيلارنى، ناسارالارنى، كاپىرلارنى دوست تۇتماسلىقى، سەككىزىنچى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەلچىلىكىنى يەتكۈزۈشى ئاللاھنىڭ قوغدىشى، توققۇزىنچى، ھاراق، قىمارنىڭ ھارامليقى، گۇۋاھلىق تۇرلىرى، 10. ئاللاھنىڭ، ئىيسا ئەلەيھىسسالامغا خىتاپ قىلىشى. بىز مۇشۇ قىسمىنىڭ ئىچىدىن تاللاش ئېلىپ بارىمىز.

بىرىنچى، ھارام قىلىنغان يەنى گۆشنى ئىستېمال قىلىشىدىن چەكلەنگەن ھايۋانلار، 1) ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ئۆلۈك ھارام، ھارام ھايۋانلار مەيلى تېرىك ياكى ئۆلۈك بولسۇن ئۇ بەربىر ھارام، بۇ يەردىكى ئۆلۈك، بىز ھالال بىلىدىغان قوي، كالىلاردىن ئۆزى ئۆلۈپ قالغىنى، ئاللاھنىڭ ئىسمى ئاتالماي بوغۇزلانغىنى، ئاندىن بۇنىڭ قانلىرى ئىچىدە سېسىپ ھەرخىل مىكروپلار قالىدۇ، بۇ زور زىيانلىق بولىدۇ، ۋە باشقىلار. بۇلارنىڭ مېيىتىنى سېتىشمۇ ھارام

2) تېرىك ھايۋانلاردىن كېسىلگەن گۆشمۇ ياكى چىقىرىلغان قانمۇ ھارام قىلىنىدۇ، ئۆلۈك ھېسابلىنىدۇ.

3) توڭگۇز، چوشقا گۆشى، بۇ ھايۋاننىڭ قانچىلىك نىجىس نەرسىنى يېيىشى ھەممىگە مەلۇم، بۇنىڭ گۆشنى يېيىشمۇ، نىجىسلىقنى سېسىق پۇراقنى ھەرخىل كېسەللەنى كەلتۈرىدۇ، قورقۇنچاق، پىسخىكىسىنى شەكىللەندۈرۈپ ناچار ئەخلاقنى پەيدا قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھازىرقى يېڭى ئىلىم - پەندە نۇرغۇن يېڭى مەلۇماتلار بېرىلدى، چوشقا گۆشى مەددە قۇرۇت كېسىلنى ھاسىل قىلىدۇ، ئۇنىڭ گۆش، ماي، ھەممە يېرىدە مەددە قۇرت، مىكروپ بار، ئەلۋەتتە ئىنسانىنىڭ گۆش، سۆڭەك، موسكۇل، پۈتۈن قۇۋۇتى يىگەن تائامنىڭ مۇناسىۋىتى بىلەن بولىدۇ، بۇنى زور دەرىجىدە تەتقىق قىلىش لازىم. ئەمما ئاساسىي ھىكمەت، ئاللاھ ئۇنى چەكلىدى، بىز ھىكمەت سۈرۈشتە قىلماي، ھارام دەپ بىلىمىز. چۈنكى، چوشقا گۆشى يەپ كەلگەن ئۇرۇن ئۆمۈر كۆرگەن كاپىردىن بىرنى ئالدىمىزغا

ئەكەلسە بىز مات بولىمىز، بۇ دۇنيا سىناق دۇنيا ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، ئىنسانلار سوراققا تارتىلىدۇ، ئاللاھ ئۆزى ئالىم.

4) ئاللاھنىڭ ئىسمى ئاتالماي باشقا ئىسىم ئاتىلىپ بوغۇزلانغان ياكى قۇربانلىقدىن باشقا ھەر قىسىم جايلارغا، مازارلارغا ئاتاپ بوغۇزلانغان ھايۋانلار مەلۇم شەخسكە ئاتاپ بوغۇزلانغان ھايۋان ھارام

5) بوغۇلۇپ ئۆلگەن، قېنى زادى چىقمىغان، ئاللاھنىڭ ئىسمىمۇ ئاتالمىغان ھايۋان ھارام.

6) ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلگەن، قان چىقمىغان، بىسمىللاھۇ دېيىلمىگەن ياكى قۇرۇلۇش باسقان ھايۋان ھارام

7) ئېگىز ئۆگزىدىن ياكى بىنادىن ياكى تاغدىن چۈشۈپ كەتكەن ياكى قۇدۇققا چۈشۈپ ئۆلگەن ھايۋان ھارام.

8) بىر - بىر بىلەن ئۇسسۇشۇپ ئۆلگەن ھايۋان ھارام.

9) گۆشخور ھايۋانلار، شىر، يولۋاس، بۆرىلەر يەپ ئۆلتۈرگەن ھايۋانلارمۇ ھارام.

10) بۇنقا ئاتاپ ئۆلتۈرۈلگەن، بۇددا دىنىدىكى كىشىلەر ئۆلتۈرگەن، ياكى مۇسۇلمانلارمۇ مەلۇم جايغا ئاتاپ ئۆلتۈرگەن ھايۋان ھارام.

11) گۆشىنى پاس سېلىش بىلەن قىمار شەكلىدە ئۇلۇشۇش ھارام، چۈنكى، يۇقىرىقى ئىشلار، ئاللاھنىڭ ئەمرىگە خىلاپ، قانۇندىن چەتنىگەنلىك، بۇنىڭ ھىكمىتىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بىز شەرتسىز ئەمەل قىلىمىز. ئەمەلىيەتتە بىزگە زور زىيان، ئاپەت، ھالاكەت، كېسەللەر بار، ئىبادەتتىن چەتنىگەن، شۇڭا، ئاللاھ، بۇلارنى ئالدىدىن بىلىپ چەكلىگەندۇر. بۇنىڭ زىيادە پايدىسىنى بىلىش ئۇچۇن ھايۋانلار ئىلمى قىسمىنى ئوقۇڭ.

بىزگە ھالال قىلغانلىرىنى زادى يەيمىز، بۇمۇ بىزگە ۋە پۈتۈن ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۇككە پايدىلىق، ھارام قىلىپ چەكلىگەنلىرىنى قوغدىشىمىز لازىم. چۈنكى، ئۇلار بىز ئۇچۇن خىزمەت قىلىدۇ، ۋابانى تازىلايدۇ، سايامەتتەك ۋە باشقا نۇرغۇن كىرىم مەنبەسى بار. پەن - تېخنىكىدىمۇ، تەجرىبە قىلىشتىمۇ، ئۇلاردىن ھەرخىل پايدىلىنىشتىمۇ زور پايدىسى بار. ھايۋانلار ئاساسلىقى ئاللاھنىڭ ئىسمى ئاتاپ بوغۇزلانمىسا، ياكى ئۆلۈك بولۇپ قېلىش ياكى گۆشخور بولۇش، ياكى ئۆزى نەجىس بولۇش ياكى كېسەل كەلتۈرۈش ياكى باشقا سەۋەبدىن ھارام قىلىپ چەكلەنگەن. ياكى ئۇ ئىنسان ئۇچۇن خىزمەت قىلىدۇ، پايدىسى كۆپ، ياكى نەسلى قۇرىغىلى تۇرسا، ھارام قىلىنىدۇ، قوغدىلىدۇ. ئۇلار ئىستېمال قىلىش ئەھۋاللىرى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ، يىگەن تائام، ئوت - چۆپلىرى سۈرۈشتۈرىلىدۇ، ئۆسۈملۈك بولسا، ئۇنداق ئەمەس، بۇلارغا گەندە، قىغ قۇيساقمۇ كۈن نۇرى، تۇپراق، سۇلار، ماددىنى ئايرىپ پاكىزلىرىنى بىزگە لايىق ساپلىرىنى ئاللاھنىڭ ھىكمىتى بىلەن قوبۇل قىلىدۇ، پاسكىنا نەجىس ھاراملىرىنى چىقرىپ تاشلايدۇ، ھايۋان بولسا ئۇنداق ئەمەس. ئۇنىڭ گۆش، سۈتلىرى، ماي، تۇخۇملىرىنى يىگەن، ئىستېمال قىلغان، يېمەكلىككە مۇناسىۋەتلىك. شۇڭا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، نەجاسەت يىگەن ھايۋاننىڭ گۆشىنى يىيىشتىن، سۈتىنى ئىچىشتىن توسقان، ھەمرىينى يۇالغان كالا 10 كۈندىن 40 كۈنگىچە پاكىز تازلىنىشى لازىم كېلىدۇ، ئاندىن كېيىن سۈتىنى ئىچسە بولىدۇ.

توخۇغا كەلسەك، ئىككى ۋاخ دان بېرىلسە پاكىز دانلار بولسا، تۇخۇمى ھالال بولىدۇ. دائىم ئۇچ

ۋاخ گەندە تاتىلسا، تۇخۇمى مەكرۇھ بولىدۇ، يىيىشكە بولمايدۇ، ئۆزىنى بولسا ئوچ كۈندىن ئون كۈنگىچە پاكىز دان بېرىپ كاتەككە سولاپ قويۇپ ئاندىن ئۆلتۈرۈپ يەيمىز، بۇ دەلىل - ئىسپاتلار مىرقات دىگەن، مىشكات شەرھىسىدە بار. نەپسىنىڭ كەينىگە كىرىپ ئازغىنا پايدىنى كۆزلەپ زور زىيان تارتىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز ھۇشىمىزنى تاپايلى، نېمە زىيانلىق، نېمە پايدىلىق، بۇنى ئايرىپ ماددا، ئېلېمىنتقا قاراپ تائام ئىستېمال قىلايلى، تازىلىققا ئەھمىيەت بېرەيلى، ھالال - ھارام قانۇنى بىزنىڭ مەنپەئەتىمىز ئۈچۈندۇر.

ئاللاھ شۇنچە مېھرىبان، رەھىم قىلغۇچى تۇرۇپ، نېمە ئۈچۈن ھايۋانلارنى ئۆلتۈرۈپ يىيىشكە يول قويىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ھايۋانلار ئۆزئارا بىر - بىرىنى يەيدۇ؟

سىز بۇ سۇئالنى يۈرىكىڭىز ئېچىشىپ، ئىچىڭىز ئاغرىپ قەلبىڭىز يۇمشاپ كۆز ياش قىلىپ سوراپسىز، ئەمما، ئاللاھ ئۇنداق ئەمەس، ماددا، جىسىم ئەمەس، ئىيچىشىدىغان يۈرىكى، تۆكىدىغان يېشى يوق، مەخلۇققا ئوخشاشمايدۇ، ئىنسانىنىڭ تەسەۋۋۇرىدىن خالىيدۇر، ئاللاھنىڭ رەھمەت قىلىش، بىز چۈشىنەلمىگۈدەك ھىكمەتلىك، سىرلىقتۇر، بىز تەسەۋۋۇر قىلغاندىمۇ نەچچە ھەسسە ئارتۇق، ئۇ رەھمەت، ئادىللىق، يىراقنى كۆرۈش، ھەممىنىڭ مەنپەئىتىنى كۆزلەشتۇر، خۇددى تىببىي دوختۇر، ئوپراتسىيە قىلسا، رەھىم قىلمايدۇ، كېسىۋېتىدۇ، بۇ ئەسلى رەھمەتتۇر، كېسەل ساقىيىپ بولۇپ دوختۇرغا ئۆچ بولماستىن ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىدۇ، سوۋغات بېرىدۇ. ئاللاھ، ئەڭ ئالىي، ئۇستۇن سۈپەتكە لايىقتۇر، ئاللاھ، ئىنسانغا ھەرخىل رىزقنى بېرىدۇ، ئۇ ھايۋان ئەسلىي يوق نەرسە، بەلكى سۇ ئىدى، كېيىن ئاللاھ ئۇنى ياراتتى، يوقتىن بار قىلدى، ئەڭ گۈزەل ھۆرمەتلىك مەخلۇق، ئىنسانغا رىزق قىلىپ بەردى. شۇ ئارقىلىق ئاللاھ، بەندىلەرنى سىنايدۇ، ھايۋانلار بۇ شەرەپكە ئىگە بولغىنىغا خۇرسەن بولۇشى لازىم. يەنىمۇ كۆپلەپ زىكرى ئوقۇشى، بويسۇنۇشى، شۈكرى قىلىشى لازىم. ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ، شۇنداقلا قۇدرىتىنى ئىنسانلارغا كۆرۈشتىشى ئۈچۈن بۇنى ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇپ بەردى. ھەممىسى ئىنسان ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ رەھمەت قىلىشى، بەزى نادان ئىنسانىنى ئازدۇرۇپ، خالىغىنىنى قىلالايدىغان گۇمانغا كەلتۈرۈپ قويۇپ، دىنسىزلاشتۇرۇۋاتىدۇ، بۇمۇ بىر سىناق ئەلۋەتتە، ئۆلۈش، تېرىلىشنى كۆزىمىز بىلەن كۆرىمىز، قولىمىزدا، ئالدىمىزدا تەجرىبە قىلىمىز. شۇنىڭ بىلەن قىيامەتكە ئىشىنىمىز، ھايۋانلارنىمۇ، ئۆسۈملۈككىمۇ، ئىنسانلارغىمۇ پايدىسى بار، چۈنكى، ھايۋاننى قويۇپ بەرسەك، ئۆزى ئۆلۈپ سېسىپ توزۇپ يۈرسە، ۋابا تارقىلىدۇ، ھەممە بىراقلا تۇگىشىدۇ، ياكى ئوت - چۆپ يېتىشمەي، ئۇلار بەربىر تۇگىشىدۇ ياكى ئوت چۆپلەرنى يەپ تۇگەتسە، يەرشارى قۇرغاقچىلىق بولۇپ، قۇم، تۇپراق كۆچۈپ، پۈتۈن دۇنيا ۋەيران بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھالاللىرىنى ھالا قىلىپ يەيمىز، ھارانلىرىنى ھارام قىلىپ قالدۇرۇپ قوغدايمىز. ھارام قىلىنغان، يىيىش چەكلەنگەن ھايۋانلارنى قوغداشنىڭ ئالاھىدە ھىكمىتى بار. ئوت - چۆپ يەيدىغان كالا - قوي، كىيىك، توشقاننى نورمال ھالدا تەڭپۇڭلىنى ساقلاپ مۇھىتنى ئاسراپ ئىستېمال قىلىشىمىز، نەسلىنى قۇرتماسلىقىمىز لازىم. بۇ ئۆزىمىز ئۈچۈن، ئۇلار ئۈچۈن، ئورۇق قىلىش ۋە ۋابا كېسەللىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ياخشىلىق، مەخسۇس گۆش يەيدىغان، تاپ، قان، قۇرۇت - قوڭغۇزلارنى، چىۋىن، پاشا قاتارلىق نەرسىلەرنى ئىستېمال قىلىدىغان گۆشخور ھايۋانلارنىڭ ئۆمرى ئۇزۇن، نەسلى ئاز بولىدۇ، بۇلارنى قوغدىشىمىز لازىم. مېھرىبان ئاللاھ بىزنى قوغداپ، ھاۋالارنى تازىلاپ، بۇركۇت، قۇشلارنى

قۇرۇقلىقنى تازىلاش ئۈچۈن، يىلان - چايانىنى دېڭىزلارنى تازىلاپ مۇھىتنى ياخشىلاپ ۋابانىڭ ئالدىنمى ئېلىش ئۈچۈن، تىمساھ، لەھەڭلەرنى ئۇندىن باشقا نۇرغۇن قوغدىغۇچى تەڭپۇڭسىز ساقلىغۇچ نورمال ئايلىنىشقا كاپالەتلىك قىلغۇچى مەخلۇقنى ئورۇنلاشتۇرغان، بۇنى تەدبىرسىز، ئەقىلسىز، جانسىز تەبىئەت ئەمەس، ھەممىگە قادىر ئاللاھ، رەھمان، رەھىم قىلغاندۇر.

چۈشەن، پاشا، كۈمۈتا، ھەرىلەرنى، قۇشقاچ، قالىغاچلار ئوۋلايدۇ، ئۇلارنى ئۇنىڭدىن گۆشخورراقلىرى ئوۋلايدۇ، ئاخىرىقى كۈچلۈكىنىڭ نەسلى ئاز ئۆمرى ئۇزۇن بولىدۇ، ئەگەر ئۇلار بەك كۆپىيىپ كەتسىمۇ بالا بو لىدۇ، ئەڭ تۆۋەن ئوزۇقلۇق ھېسابلىنىدىغان ئاجىز نەرسە قۇرت بولىدۇ، ئەمما ھەممىنى باشقۇرغۇچى ئىنسانىنىمۇ ئاشۇ قۇرت يەيدۇ، قۇرتلارنى بولسا، باشقىلار يەيدۇ، ئۆزئارا يېيىشىدۇ. ئاخىرى زەررىچە بولىدۇ، خۇددى ئەسلىمۇ زەررىچە بولغاندەك، بۇ زەررىچىلەر ئۆسۈملۈك تېنىدە، ھايۋان، ئىنسان تېنىدە يەنە ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ، دەل مۇشۇ روھنى، ھاياتلىقنى ئاللاھ بېرىدۇ. يەنە، ئاللاھ ئالىدۇ، ئۆزى ئىگە بولۇپ باشقۇرىدۇ. بۇ كۆرەڭلەپ كەتكەن ئىنسانىنى، ئىنسان يوقىتىشىدىن باشقا ئىككى ئامىل بولىدۇ، بىرى شىر، يولۋاس ياكى يىلان - چايان ياكى تىمساھ ياكى چۈشەن، پاشىدە مىكروپ يۇقتۇرغۇچىلار بولىدۇ. ئىككىنچى يوقاتقۇچى ئامىل، ئاشۇ كۆزگە كۆرۈنمەس مىكروپ، ۋىروس، باكتېرىيە قاتارلىق ئوخشاشماس تۈردىكى مەخلۇق، بۇ، ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولۇپ، سانىنى ئاللاھدىن باشقىسى بىلمەيدۇ، مەھرىبان ئاللاھ يەنىلا ئۇلارنى يوقىتىشنى بىزگە تەلىم بېرىپ ھايۋانلارنى تەجرىبە قىلىش ئارقىلىق ئىنسانلارغا ئىلھام بېرىش بىلەن تەپەككۇرنى پەرىز قىلىش بىلەن زور ئىلىم، كۈچ - قۇدرەت ۋە ھەرخىل ماددا، ئىلىمىيەنتىلارنى بەردى. بىز يەنىلا ھەر جەھەتتىن ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى بىلەلەيمىز. ئاللاھقا كۆپ شۈكرى، زىكرى، ئىبادەت قىلىمىز.

مانا بۇ، ئاخىرقى نىشان، مەخسەتتۇر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى شۈكى، دەسلىپى تۇپراق، ئاندىن كېيىنكى ھالىتى 10000 ھەسسە يوغانتسا ئاران پىتتەك بولىدىغان ھۈجەيرىدىن يارالغان ئىنسانىنى ئاشۇ ھەممىنى باشقۇرۇپ ھەممىنى بويسۇندۇرۇپ، ئىستېمال قىلغان ئىنسانىنى ئاخىرى قۇرت يەيدۇ. ئۇلار قانچە سېمىز بولسا، شۇنچە قۇرت - قوڭغۇزلارغا پايدا بولىدۇ، ئۆزى ئازابلىنىدۇ، مانا بۇ ئۆتنىگە لاپقۇت جاۋاب قايتۇرۇش، قىساس ئېلىپ بېرىشتۇر. بىز نېمىگە كۆرەڭلەيمىز، ئۆزىمىزنى ئالدىماي ئاللاھقا خالىس ئىبادەت، قۇلچىلىق قىلايلى.

ئىنسانلارنىڭ ئىچىدە مەخسۇس گۆشلا يەيدىغان، ئۇنىڭدىن باشقىنى بىلمەيدىغانلار بار. ئۇلار، قارلىق، مۇز تاغدا، دېڭىزلاردا ياشايدۇ، ئۇلار، يولۋاس، شىرلارغا ئوخشايدۇ، بەزى ئىنسانلار دائىم ئۆسۈملۈك يەيدۇ، گۆشنى زادى ئىستېمال قىلمايدۇ، بەزىسى قۇرت - قوڭغۇزدىن، پاقىغىچە يەيدۇ، ھەتتا بەزىسى ئادەم گۆشىنىمۇ يەۋېرىدۇ. ئىسلام دىنى بولسا، ئادىل، ئوتتۇرىھال، تەڭپۇڭ ئىش تۇتقان، ئۆسۈملۈكنىمۇ، ھايۋانلارنىمۇ، ئۆزىنىمۇ ھەممىنى ئالسراشنى بىلىدۇ، ئۇلار زەھەرسىزنى ئىستېمال قىلىپ، زەھەرگە قارشى تۇرىدۇ، ھايۋانلار ئىچىدە ھالال نامى بىلەن يېيىشكە تېگىشلىكنى يەيدۇ، قوغدايدىغىنىنى قوغدايدۇ.

ئىنسان گۆشنى زادى يېيىشكە بولمايدۇ، شۇڭا، ئىسلام قانۇنى، پېرىنسىپى ئىنسانلارغا، ھايۋانلارغا، ئۆسۈملۈككە، مۇھىتقا، تەبىئەتكە پۈتۈن كائىناتقا ماس كېلىدۇ.

ئۇلار يەيدىغىنىنى يەپ، قوغدايدىغىنىنى قوغداپ، چەكلەپ قىلىشقا تېگىشلىكىنى قىلىپ، بىرلا بۇيرۇق بىلەن ھەممىسى بىردەك ئىتتىپاق ھەرىكەت قىلىدۇ، زادى نۇقسان يوق.

ئاللاھ، قۇرئاندا مۇنداق دىگەن: ھەربىر ھايۋان، ياكى ئىككى قانىتى بىلەن ئۇچىدىغان قۇشلار سىلەرگە ئوخشاش ئۈممەت، بىز ھەممىنى كىتابدا يەنى «لەۋھۇلمەھپۇزدا» خاتىرلەپ قويغان، دىمەك، ئىسلام دىنى يالغۇز ئىنسانلا ئەمەس، پۈتۈن كائىناتنى، ئۆزىنى، ھايۋانلارنى، قۇشلارنى، ئۆسۈملۈكنى ھەرخىل ماددا ئىلىمىنتلارنى قوغداپ، ئاسراپ تېنىچلىقنى قوغدايدۇ، نورمال ئاسراپ، تېنىچلىقنى قوغدايدۇ، نورمال، ئادىل، تەڭپۇڭ پائالىيەت بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يوقىتىدىغىنىنى يوقاتماي قويمايدۇ، قوغدايدىغىنىنى جان تىكىپ قوغدايدۇ، ھەممە، پۈتۈن كائىناتنى يارانقان ئاللاھنىڭ ھۆكمى، قانۇنى، نىزام، پىرىنسىپى بويىچە ھەرىكەت قىلىدۇ، ئۆز ئالدىغا ئىختىيارى ئىش ئېلىپ بارمايدۇ. پۈتۈن كائىناتنى باشقۇرىدىغان ئادىل قانۇن ئورناتقان ئاللاھقا شەكسىز ئىشىنىدۇ. قانۇنغىمۇ شۇنداق، شۇڭلاشقا ئۇلاردىن قىلچە چاتاق چىقايدۇ، سەۋەنلىك كۆرۈلمەيدۇ.

مانا بۇ ھەقىقەتكە قارشى تۇرغان ھەرقانداق مەخلۇق، ئاسىي بولۇپ، جازاسىنى تارتىدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام راستىنلا پۈتۈن كائىناتقا، ئالەملەرگە رەھمەتتۇر.

سۈرە مائىدە، داسقان سۈرىسى دىگەن بولىدۇ. بىز يۇقىرىدا داسقانىنى خېلى كەڭرى ئاچتۇق، ماددى رىزىق ۋە مەنىۋى ئوزۇق، نىئىمەتلەرنى بايان قىلدۇق، بىز مۇشۇ داسقان ئۈستىتىكى زىياپەتنى يەپ كىلۋاتقان ئىكەنمىز، چوقۇم شۈكرىسىنى قىلىشىمىز لازىم. بۇرۇنقىلار، پەيغەمبەردىن باشقا ساھابىلار، تابىئىنلار، نۇرغۇن كىشىلەر بۇنى بىلىپ، چۈشىنىپ، شۈكرىنى قىلدى، نۇرغۇن خىزمەت قىلدى. ئۇلارنىڭ كۆرگەن راھىتى ئاز، داسقاندىكى زىياپىتى ئاددىي بولۇپ، خىزمىتى جاپالىق، نەتىجىسى مول، تۆھپىسى چوڭ بولدى، بىزچۇ، ئەمدى بىز يۇقىرىدىكىلەر قىلالماي كەتكەن ئىشلارنى قىلىشىمىز، بىلىملەرنى بىلىشىمىز، ئۇلارنىڭ ھەقىقى ۋارىسى بولۇشىمىز لازىم ئىدى. شۇڭا، مەن ئالىملىرىمىزنىڭ ئۈستىدىكى ۋەزىپىلىرىنى سۆزلەپ ئۆتەي، بۇ ۋەزىپىلەر زوردۇر، بىرىنچى، بىز پەيدا بولغان ۋە يەنە قايتىپ بارىدىغان بۇ زىمىننى يەرشارى قاتلام نەزەريىسى، جۇغراپىيىنى، گىئولوگىيىنى بىلىشىمىز لازىم. ئىككىنچى، بۇنىڭدىكى، ھايۋان، ھاشارەت ئىلمىنى، ئۇچىنچى، ئۆسۈملۈك، دەل ـ دەرەخ ئىلمىنى، يىغىپ ئېيتقاندا بۇ بىئولوگىيىنى بىلىشىمىز لازىم، ھەم ئۇنى بىلدۈرۈشىمىز، ئەمەلىي ئىجرا قىلىشىمىز لازىم. تۆتىنچى، كان ـ كارخانا، ماددا، ئىلىمىنت، پولات تاۋلاش ئىشلىرىنى بىلىشىمىز لازىم؟، بەشىنچى، ئاسترونومىيە، ئالەم قاتنىشى، سۈنئىي ھەمراھ، ئاتوم، يادرو، نۇر ئىلمىنى بىلىشىمىز لازىم. ئالتىنچى، پەننى، ئىلغار ئۇستكۇنىدە داۋالاشنى بىلىشىمىز لازىم، بۈلار زۆرۈردۇر، پەرىزدۇر. يەتتىنچى، سىياسەتنى، جەڭ تاكتىكىسىنى، ئالاھىدە قىسىم جەڭ ئىشلىرىنى، يۇقىرى ماھارەتلىك، جانبازلىقنى، ئەڭ ئىلغار قۇرال، ياراملىق ئىلمىنى بىلىشىمىز لازىم. سەككىزىنچى، ئىلىم ـ ھىكمەت، ئىدىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپىنى بىلىش، ھىكمەت بىلەن ئىش ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم، ئىلمىي تەرەققىياتنى تېزلىتىش، ئاز ئۇخلاپ، ھوشيار تۇرۇپ، ۋاقىتنى قەدىرلەپ نەتىجە ھاسىل قىلىپ، پۈتۈن كائىنات ئۈچۈن ياخشىلىق قىلىپ، ئاللاھنى رازى قىلىش لازىم، بۈلارنىڭ ھەممىسى قۇرئاندا كۆرسىتىلگەن، بىز بۇنى بىر ـ بىرلەپ بايان قىلىمىز.

بىز بۇ ۋەزىپىمىزگە ئاددىيلا بىر ئەمەلىي دەلىل قىلايلى، يۇقىرىدا بىز، كان ئىشلىرىنى، ماددا

ئىلمىپتتىنى بىلىشىمىز، لازىم دىدۇق. بۇ فىزىكا، خىمىيە ئىلمى بولىدۇ، بۇنى نېمە ئۈچۈن بىز پەرز كۆپايە دىدۇق؟ ھازىر دۇنيادا 160 خىلدىن ئارتۇق كان مەھسۇلاتلىرى بايقالدى، ئىنسانلارنىڭ ئىشلەپ چىقىرىش، سودا ئالاقىسى بۇنىڭدىن زادى ئايرىلالمايدۇ، بۇ مال ھەم جان. مەسىلەن، بىرىنچى رىزىق چۆيۈندەك قازاندۇر، ئاليۇمىندىن قازان، چۆگۈن، چاي چەينىكى ھەتتا ئايروپىلانمۇ ياسىلىدۇ.

تىتان دېگەن ماددىدىن يەڭگىل بولغانلىقى، ئەمما قاتتىق بەرداشلىق بېرىشى كۈچلۈك بولغانلىقىدىن ئالەم كېمىسى ياسىلىدۇ، زىر ـ مۇنچاقتىن سىرت پىچاق دەستىسى ياكى زىننەت بويىمىدىن سىرت، كىنو ـ سىنئالغۇ لىنتىسىنى ياساشتا، كۈمۈش ئىشلىتىلىدۇ. ماگنىت يالتىلىدۇ، سالیوت ياساشقا پارتىلاتقۇچقا ماگنىي ئىشلىتىلىدۇ. ئېلېكتر سانائىتىدە مىس كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. تېخى ئۇنىڭدىن قازان ياساشتىن سىرت چالغۇ ئەسۋابلىرى ياسىلىدۇ.

پولات ـ تۆمۈر قاتارلىقلارنىڭ يېزا ـ ئېگىلىك ئىشلەپچىقىرىشدا، دۆلەت مۇداپىئە ئىشلىرىدا كەڭ ـ كۆلەملىك ئىشلىتىلىدۇ. ماشىنا، پاراخوت، پويىز، تانكا، ستانوك، زەمبىرەك ياسىلىدۇ. نېفتىمۇ كان مەھسۇلاتلىرى بولۇپ، ئۇنى، يېقىلغۇ ئېنېرگىيىدىن باشقا نەچچە مىڭ خىل مەھسۇلات ئىشلەپ چىقارغىلى بولىدۇ. مەسىلەن: سۇلياۋ، سۇلياۋدىن ياسالغان يامغۇرلۇق چاپىنى، ئاياغ، داس، قاتارلىقلار سۇلياۋدۇر. ھەتتا، شامدىن تارتىپ نېفتتىن كېلىدۇ، كۆمۈر بولسا، ئىنسانىنىڭ ھاياتىنى قوغدايدىغان يېقىن دوستى، پويىزدىكى توك چىقىرىشتىكى ئاساسلىق ئامىل، تېخى ئۇنىڭدىن بىر خىل تالالىق كلىيىملەرنى ئىشلەۋاتىدۇ. ئۇران دېگەن ماددىنى يېقىلغۇ، يادور ئېلېكتىر ئىستانسىسى، كۈنىگە زور مىقداردا توك چىقىرىۋاتىدۇ، پۈتۈن دۆلەتلەرنى، باش زۇكۇتۇكلارنى قوغداشتا كۈزەتكۈچى بولغان رادارنىڭ مۇھىم ماتېرىيالى، بولىدۇ. بۇ ماددىنىڭ ئىسمى بولىدۇ.

بىروم دېگەن ماددا، قىممەت باھالىق دورا ماتېرىياللىرىنىڭ خام ئەشياسى بولىدۇ، ئوكسىگىن بولسا، بىزنىڭ ھاياتىمىز، بۇنىڭغا ھىدروگىن قوشۇلسا سۇ بولىدۇ.

ئازوت، فوسفور، كالىيلار مۇھىم خېمىيە ئوغۇتىدۇر، پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ئۆسۈملۈك ۋە ھايۋانلارنىڭ ھاياتى، ئورۇقى، ئاشۇ ئوغۇت ماددىلارغا مۇناسىۋەتلىك بولماقتا، شۇنىڭدەك، بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز، يېمەك ـ ئىچمەكلىرىمىز، كىيىم ـ كېچەكلىرىمىز، قاتناش قۇراللىرىمىز، تۇرالغۇ جايلىرىمىز، بۇ مەھسۇلاتلارغا بەكمۇ ئېھتىياجلىق، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز يۇقىرىدا دېگەن پۈتۈن بىلىم پەرز كۆپايە. ھاياتىمىزغا، مال ـ مۈلكىمىزگە، دۇنيا ئاخىرەتلىك بەختىمىزگە، غەلبە يا مەغلۇبىيىتىمىزگە مۇناسىۋەتلىك، بۇ ئىلىملەر نېمىشقا پەرز بولمىغۇدەك، ئاللاھ، پۈتۈن ئالەمنى، ئاسمانىنى، قۇياشنى، جۈملىدىن ئۇنىڭ نۇرىنى، ئايىنى، بۇلۇتنى، ھايۋانلارنى، ئۆسۈملۈكنى ھەممىنى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈن بويسۇندۇرۇپ بەرسە، تېخى يەنە ئەسھابۇلكەھپىدەك ئۇيقىسىدىن ئويغىتىپ قويسا، ئالاھىدە قانۇن كىتاب، «قۇرئان» چۈشۈرۈپ، بۇلارنى پەرز دەپ ئورۇنلاشتۇرسا، بۇ نادان، خۇراپىي، دۆت ئىنسانلار يەنىلا ھۇشىنى تاپمايۋاتىدۇ، بۇلار دۇنيا ئاخىرەتتىمۇ ئۆزلىرىگە ۋە باشقىلارغىمۇ قىلدى.

ئادەم ئاتىنىڭ ئىككى ئوغلى، قابىل بىلەن ھابىل قىسسىدىن تاللانما

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇشۇ قىسسىگە كەلگەن چاغدا، بىر ئالىم كىرىپ مۇنداق سوئال سوراپتۇ، ئاللاھتائالا بۇ قىسسىنى نېمە ئۈچۈن سۆزلىگەن، بىزنىڭ دىنىمىز ئاخىرقى دىن ئەڭ تەرەققي قىلىشقا لايىق دىن، ھازىر بىز 20 ـ ئەسىردە تۇرىۋاتىمىز، بۇ دەۋىر بولسا، توك، ئېلېكتر، لازىر نۇرى دەۋرى، گاز ئارقىلىق ئالەم قاتنىشى دەۋرى، ئايرۇپىلان، راكىتا دەۋرى، ئۇنداقتا بۇ قىسسىنىڭ جۈملىدىن بۇ ھەسەد قىلىشنىڭ بۇ قاغىنى قابىلغا ئەۋەتىشنىڭ زادى نېمە مۇناسىۋىت بار، بىزگە قانچىلىك پايدىسى بار؟ ئىبرەت زادى نەدە؟

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: ئەي دوستۇم، قۇلاق سال، ئىنسان ئىككى غەرەزدە ياشايدۇ، بۇ ئىككى غەرەزدىن قۇتۇلماي ئۆتۈش بەكمۇ قىيىن، بىرسى ئىلغارلىقتا، پەزىلەتتە، مال ـ مۈلۈكتە، جامالدا، ئىلىمدا، پادىشاھلىقتا، شەھۋەتتە، جەننەتتە، ھەتتا ئاستىن ئالەم، بولغان بۇ دۇنياسىدا يالغۇز ئۆزىنىلا، شەخسىيىتىنى كۆزلەيدۇ، باشقىلارنىڭ شېرىك بولۇشىنى يامان كۆرىدۇ، پەقەت مەنلا بولسام دەپ ياشايدۇ. ئىككىنچى خىل غەرەز بولسا، ئەتراپىدىكىلەرنى ياخشى كۆرىدۇ، دوست، ئىتتىپاق بولۇپ، ھەمكارلىشىپ ياشاشنى ھەممىدە تەڭ بەھرىمەن بولۇشنى ئويلايدۇ، شەخسىيەتچىلىكنى ئۆچ كۆرىدۇ، جەننەتتىمۇ ئەلۋەتتە ھەمراھى بىلەن جەننەتتەك بولىدۇ ـ دە! مانا بۇ ئىككى غەرەز بىر ـ بىرىگە زىت، بىرى يالغۇز تەنھا بولۇش، ئىككىنجى بىرلىشىش، ھەمكارلىشىش، ئىتتىپاق كۈچ قۇدرەتتۇر. ئەگەر ئىنساندا شەخسىيەتچىلىك، غەلبە قىلىپ كەتسە، ئىنسان زالىم بولىدۇ، ھەسەد قىلىدۇ، كىبىر قىلىدۇ، ئاخىرى باشقىنىمۇ، ئۆزىنىمۇ ھالاك قىلىدۇ. ئەگەر ئىنساندا ئىككىنچى خىل خىسلەت، ئىتتىپاقلىق، ھەمكارلىق، جەم بولۇش، تەڭ بەھرىمەن بولۇش، غەلبە قىلسا، ئىنسان باشقىلارنى مەنپەئەت ئالدۇرۇپ پايدا يەتكۈزۈپ ئۆزى زىيان تارتىدۇ، زور بەدەل تۆلەيدۇ، قۇربان بولىدۇ، پايدا ئالماي پايدا يەتكۈزۈپ، شۇ ئارقىلىق ئېسىل خىسلەتنى، ياخشى ئەخلاقنى، كەڭ ـ كۆلەمدە تارقىتىدۇ، ئاخىرى ئۇ دۇنيادا ئاخىرەتتە غەلبە قىلىدۇ.

ئۇ، ئاللاھنىڭ مەقسىدى بويىچە ياشىغاچقا قانۇندىن چەتنەپ كەتمىگەچكە مەڭگۈ بەختلىك بولىدۇ. بۇ قىسسىدە مۇشۇ ئىككى خىل مەقسەت سۆزلىنىدۇ، قابىل ئۆزىنىمۇ، باشقىلارنىمۇ ھالاك قىلىدى، قېرىندىشىنى ئۆلتۈرۈپ، تۇنجى قاتىل بولدى، ئاخىرى ئۆزى قاتتىق پۇشايمانغا قالدى، بۇ قىسسىدە پۈتۈن ئىنسانلار ھەتتا دۆلەتلەرگە ئىبرەت بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، سۆزىنى داۋام قىلىپ، مۇنداق دەيدۇ: ئىنسانلاردا بىر خىل ئەقلى قابىلىيەت بار، تەقلىدى قىلىش بار، ئۆز ئەتراپىدىكى جانلىق ۋە جانسىز مەخلۇققا قاراپ، تەقلىد قىلىدۇ. مەسىلەن، ئۆمۈچۈككە قاراپ توقۇمچىلىقنى ئۆگىنىدۇ، ھەم تەرەققي قىلدۇرىدۇ، شۇنداقلا ماددىنىڭ پارچىلىنىشىنى بىلىۋالىدۇ، تور توقۇپ توشقان، بېلىق تۇتىدۇ. قۇشلارنىڭ ئۇچىشىدىن ھاۋا بېسىمىنى بىلىۋالىدۇ، شامالدۇرغۇچ ياسايدۇ، شامال ئارقىلىق ئايرۇپىلان ياساش ئارقىلىق ئۇچۇشنى بىلىدۇ، ئالەم كېمىسىنى ياسايدۇ، بېلىق، كىتلاردىن، دېڭىزدا ئۇزۇشنى، كېمە ياساشنى، دېڭىزدا ئۈۋلاشنى ئۆگىنىدۇ، مايمۇنلارنىڭ ئۆزئارا كۆڭۈلۈك بولۇشى بىلەن دەرەختىن دەرەخكە چىقىشىدىن كۆڭۈلۈك ياسايدۇ، سال ياسايدۇ، ھەسەل ھەرىسىدەك ئۈۋا ياساپ ئوزۇق يىغىدۇ، ئۆلىشىنى بىلگەن چۈشەن، ھەرىلەردەك ئوزۇق يىغماي تەرىكى دۇنيا بولىدۇ، قۇشلاردەك رىزقىدا ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىدۇ، چۈمۈلىدەك پادىشاھلىق ئورنىتىدۇ، بۇ كەڭرى زىمىندا نوپۇسى كۆپىيىپ كەتسىمۇ باللىرىنى

ئۆلتۈرمەي چارە ئامال تاپىدۇ. شامال، ھەسەل ھەرىسىنىڭ، قۇشلارنىڭ، دەرەخ، ئۆسۈملۈك، زىرائەتلەرنى چاڭلاشتۇرغىنىنى كۆرسە، چاڭلاشتۇرۇش تېخنىكىسىنى ئۆگىنىپ ئالىي سورتلۇق ئۇرۇق يېتىشتۈرۈپ چىقىرىدۇ، شۇ ئارقىلىق بەرىكەت، ھوسۇلنى، ياخشىلىقنى كۆپ قىلىدۇ. دەرەخ قۇلىقىنىڭ كاربونىنى سۈمۈرۈپ، ئوكسىگېننى چىقىرىپ بېرىشىنى بىلسە، ئۇلارغا خىمىيىۋى ئوغۇتنى ياساپ بېرىدۇ، ئىكىلوگىيىلىك مۇھىتنى ئاسرايدۇ، قۇياش ۋە باشقا پىلانت، يۇلتۇزنىڭ نۇرىنى كۆرسە، چىراغ، توك، نۇر ئىلمىنى ئىگىلەيدۇ. ئۆسۈملۈكنىڭ زەھەرلىك ياكى شىپالىقىنى بىلسە، بۇنىڭ بىلەن قۇۋۋەت دورىسى، كېسەل، مىكروبقا قارشى دورا ياسايدۇ، پۈتۈن كائىنات ئۇنىڭغا ئۇستاز بو لىدۇ. ئېتىلىپ چىققان بۇلاقنى كۆرسە سۇلارنى بىر ئامال قىلىپ ئاشۇنداق يەر ئاستىدىن تېشىغا چىقىرىشنى ئويلايدۇ، مانا بۇ ئاللاھنىڭ پۈتۈن كائىناتتىكى رەڭلىك كىتابى، ھەممە تىللاردا سۆزلەيدۇ، ئاللاھ، ئۇلارنى قۇرئاندا ئايەت دىگەن، قۇرئاننىمۇ ئايەت دىگەن، ئىككى كالام ئىككى ئايەت زىت ئەمەس، شۇڭام، ئاللاھ، ئىنسانلارنى تەرەققىي قىلسۇن دەپ، تەقلىد ۋە تەجرىبە قىلسۇن دەپ ئاخىرى قابىلدەك ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقىنى ئىقرار قىلىپ، پۈشايمان قىلسۇن ئۈچۈن، قاغىنى قابىلغا ئەۋەتكەن قىسسىنى بىزگە سۆزلىگەندۇر. ئەلۋەتتە، قاغىدا، قابىلغا ئەقىل ـ چارە ئامال قىلدۇرغاندەك ھازىرمۇ ھايۋانلاردا، ئۆسۈملۈكتە ئىنسانلارغا چارە ـ ئامال، ئەقىل، تەدبىر كۆپتۇر. بۇنى مۇسۇلمانلار چۈشىنەلمەي، ئۇخلاپ كەتتى، دىنسىزلار تەتقىق قىلىپ، تەرەققىي قىلدى، بويتۇ، ئاشۇ دىنسىزلارمۇ قاغىدەك بىر ھايۋانكەن، بىز بۇ ئىنسانى ھايۋانلاردىنمۇ بولسا ئۈگىنەيلى، دىسۇن دەپ قاغا قىسسىسنى بايان قىلغاندۇر. قابىل قاغىدىن ئەقىل تاپقاندەك، بىزمۇ بۇ ھايۋانلاردىن ئەقىل تاپايلى، تەجرىبە تەتقىق قىلىپ، نەتىجە قازىنايلى، ھېچ بولمىغاندا ئاشۇ دىنسىز ھايۋانلاردىنمۇ بولسا پايدىلىنىپ ئەقىل تاپايلى، بىزگە ئاللاھ ئاشۇ ئىككى ھايۋانلاردىن ئەقىل، ئىبرەت ئېلىشنى، ھىكمەتنى تېپىشنى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇشىمىزنى بىزگە ئۇقتۇرۇپ، بۇ قىسسىنى بايان قىلغان، قابىل ئاسىي بولسىمۇ قاغىنى ئەۋەتكەن، ھازىرقى تەبئىي ـ پەن ئالىملىرى دىنسىز بولسىمۇ ئۇلار بۇ ھايۋانلاردىن پايدىلىنىپ نۇرغۇن بىلىمنى ئالدى، ئەمەلىي تەجرىبە ئىشلەپ زور نەتىجىگە ئېرىشتى، بىزگە نىسبەتەن ئۇلار ھايۋان ئىدى، ئۇلارنى ئاللاھ، ھايۋاندىنمۇ ئازغۇن دىگەن، بىز مۇشۇ ئىككى خىل ھايۋانلاردىن پايدىلىنىپ ئۇلارنىڭ سانائەت خاراكتېرلىك ئەمەلىي ئىلىملىرىنى بىلىۋېلىشىمىز لازىم، ئەمما ئۇ ھايۋانلارنىڭ ئەخلاقىنى، ئىدىيىسىنى، پەلسەپىسىنى قوبۇل قىلىشقا بولمايدۇ، سانائەت دىگەن ئەمەلىيەت، ئۇنىڭدىن تانغىلى بولمايدۇ، ئىككىنى پەرىق ئېتىشىمىز لازىم، ئىدىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپە خاتاكەن دەپ ھەممىنى ھەتتا سانائەتنىمۇ خاتا دىگىلى بولمايدۇ، سانائەت ئىشلىرى بىزنى ھەيران قالدۇرۇپ ئۇلارنىڭ ئىدىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپە مەقسەدلىرىنىمۇ توغرىكەن دىگۈزسە بولمايدۇ، ئىككىنى ئايرىش، پەرىق ئېتىش لازىم، ھەممىنى ئاللاھنىڭ مەخلۇقى، ئاللاھ ھەممىنى «لەۋھۇلمەھپۇزدا» كىتابتا يازغان، بىز ھەممىگە تولۇق جاۋاب بېرەلىشىمىز لازىم، ئەسلى تەرەققىيات بىز مۇسۇلمانلارغا مەنسۇپ، بىز ئاللىبۇرۇن بۇ زىمىندىن يوقىلىپ باشقا پىلانت يەنى جەننەتكە يۆتكىلىمىز، دەپ بۇرۇنلا ئوتتۇرىغا قويغان، ئاخىرى ئىلىم ـ پەن شۇ ھۆكۈمگە قايىل بولىدۇ، ھەم ئامالىمۇ يوق.

بۇ قىسسىدە مۇشنداق ئىلمى ھىكمەتلەر سۆزلىنىدۇ. قاغا بولسا، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىدىغان ھەم گۆش، قان ھەم دان يەيدىغان قۇشتۇر، قابىل شۇنچىلىك بۇلالمىغان، ئاللاھ، بۇنى سۆزلەش بىلەن

بىرگە بىرگە شۇنچىۋالا ئىلىم ـ ھىكمەتنى ئىشارەت بىلەن ئۇقتۇرغان، شۇڭا قىسسىدە ئىبرەت بار، دىگەندۇر. ھەقىقەت بىر قاغىدا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن ھايۋانلاردا، بۇ ھايۋانلارغا، ئۇچار قۇشلارغا، دېڭىزدىكى ھايۋانلارغىمۇ ئىشارەتتۇر، ھەممىنى بىر- بىرلەپ كەلتۈرسە كىتابنى كۆتۈرەلمەيمىز، بۇ ئاللاھنىڭ سۆزىدۇر، مەخلۇقنىڭ سۆزىگە ئوخشاشمايدۇ، ئەلۋەتتە ئىنسان خاتالاشسا، ئازسا چىقىش يولى تاپالمىسا، ئاشۇ ئۆلتۈرۈلۈشكە بۇيرىلغان پاسىق قاغىدىنمۇ پەس ئورۇنغا چۈشۈپ قالىدۇ، ئەقىل ئىشلەتسە، تەپەككۇر قىلسا، ھەممىنى بويسۇندۇرىدۇ، بىز، شۇڭا، پۈتۈن كائىناتتىن، پۈتۈن ئالەمدىن، ھايۋانلاردىن ھەتتا ئىنسانىي ھايۋانلاردىن ئۆگىنىشىمىز لازىمدۇر. ھەممىسى بىزنىڭ مەنپەئەتىمىز ئۈچۈن، پۈتۈن كائىنات ئاللاھنىڭ مەخلۇقى بولۇپلا قالماي، بىرىنچى دەرىجىلىك ئوقۇغۇچىسى، بىز ئۇلارغا قاراپ نۇرغۇن بىلىمنى ئالىمىز، يەنىلا ئەمەل قىلمىساق ئەمەلىيەتتە كۆرسەتمىسەك بىكار، نەتىجىسىنى ئەمەلىيەتتە چىقارغىلى بولىدۇ، پەرىشتىلەرمۇ بارنى يازىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتابىنىڭ 161 ـ بېتىدە مۇنداق دەيدۇ: ئى مۇسۇلمانلار، ئويلاپ بېقىڭلار، قاراپ بېقىڭلار، تۆت مەزھەپ ئالىملىرى ئايەتنى، ھەدىسنى قانداق تەتقىق قىلدى. ئۇلار، بىرەر ئايەتنى، بىرەر ھەدىسنى تەتقىق قىلىپ زور ئىلمى ھىكمەتلەرنى تاپتى، جاپالىق تىرىشىپ نەتىجىگە ئېرىشتى، بىزچۇ، بىز ئەمدى ئۇلارنىڭ خىزمىتىنىڭ ئاخىرىنى ئىشلىشىمىز لازىم، ئۇلار، ئىبادەت، تىجارەتنى تەتقىق قىلغان بولسا، بىز سانائەتنى، تەبئىي ـ پەننى تەتقىق قىلىشىمىز لازىم، پۈتۈن كائىناتتىكى، ئاللاھنىڭ سۆزىنى، كىتابىدىكى سۆزگە تەدبىقلاپ 99 ئىسىم ـ سۈپىتىنىڭ ھەقىقى مەنىسىنى چۈشىنىشىمىز لازىم. ئەگەر، ئۇ ئالىملار ھازىرمۇ ھايات بولغان بولسا، بىزدىكى ئۇخلىماي، تەجرىبە، تەتقىق قىلىپ زور نەتىجىگە ئېرىشەتتى، بىزمۇ ئۇلاردەك جانىنى، مالنى ئايماي بەدەل تۆلىسەك چوقۇم نەتىجىگە ئېرىشىمىز، شۇڭا، بىز ئۇستۇمىزدىكى مەجبۇرىيەتنى ئۇنتۇپ قالمايلى، بىزگە بېرىلگەن نېئمەتنىڭ، شۈكرىسىنى تولۇق قىلايلى، بولمىسا، بۇ قولدىن كېتىپ قالىدۇ، ھېلىمۇ خېلى كەتتى! ئاللاھ، بىزگە قۇرئاندا، بۇيرىغان ئىشىمىزنى ئۆزىمىز قىلىشىمىز لازىم، چۈنكى، پايدا ئۆزىمىزگە، قۇرئان، ھەدىستە، مەخلۇقلار ھەققىدە تەپەككۇر قىلىش بۇيرۇلغان، قېنى بىز قاراپ باقايلى، نىمىلەر بىزگە پايدىلىق، نېمىلەر بىزگە نېئمەت، رىزىق، بۇلارنى زادى كىم قىلىپ بەردى؟ ئاشۇ ئالەم بوشلۇقنىڭ، تىتان دىگەن يېنىك ماددا بولمىسا بوشلۇققا ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن يېقىلغۇ بولمىسا، ئىلھام ئەقىل بولمىسا، قانداق تەرەققىي قىلىمىز. مېھرىبان ئاللاھ، زىمىن ئىچكى قاتلاملىرىغا، تاغ ئىچىگە كۆمۈرنى ئامبارچىدەك ساقلاپ قويۇپتۇ، ھېچ بىر ئوغرىغا بۇلاتقۇزماي، بىزگىلا ئاتا قىپتۇ، ئىنسانلار ھازىر ئۇنى چىقىرىپ پايدىلىنىۋاتىدۇ، ۋە باشقا قايتىدىن ھاسىل بولىدىغان ئېنىرگىيىنى ئىزدەۋاتىدۇ، ئاللاھ، نېفىت، كۆمۈر، تۆمۈر، ئالتۇن ۋە باشقا يەر ئاستى بايلىقىنى بىزگە قىلىپ بېرىپتۇ، ھاۋادا، شامالدا، سۇدا، زىمىندا، مىس، گاز، ئوتتا، توك ئېنىرگىيىسىنى قىلىپ بېرىپتۇ، نۇرغۇن نەرسە يەنىلا ساقلاقلىق، ئۇنى ئىنسانلار ئاستا ـ ئاستا كەشپ قىلىدۇ، بەلكىم، ئۇ بىزنىڭ نېسىۋىمىز، رىزقىمىز بولماسلىقى مۇمكىن، كېيىنكىلەر چوقۇم بۇنى تاپىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بىز ئۇلارغا ئۇلگە بولىشىمىز، بىلىم بېرىشىمىز لازىم، بولمىسا ئۇلار بىر ئۆمۈر جاپادا ياشاپ دۇنيا ئاخىرەتتە ھالاك بولىدۇ، ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ.

ئاللاھ بۇ سۈرىنىڭ بېشىدا، تەرەققىي قىلغان، ئەقىللىقلارنى تىلغا ئېلىپ، سىلەر ئوۋ

هايۋانلىرىغا، ئاللاھ، سىلەرگە ئۇگەتكىنىنى ئۇگىتىڭلار دىگەن. بۇ ئەڭ ئالىي تەرەققىيات، كېيىن، دۆت، ئازغۇنىنى تىلغا ئېلىپ، ئېيىست مەن مۇشۇ قاغىچىلىك بولالماپتىمەن دىگەن سۆزنى دىگەن، مانا بۇ ئارقىدا قالغان خەلق، تەرەققىي قىلالمىغان ئىنسانلار بولىدۇ، ئاشۇ زىمىندا، پۈتۈن ئالەمدە نۇرغۇن خەزىنە يوشۇرۇن بولغاندەك، بۇ قۇرئاندىمۇ نۇرغۇن بىلىم خەزىنىسى يوشۇرۇندۇر، بۇنى پەقەت ئالىملارلا چۈشىنىدۇ، ئوقۇپ ئەملىنى تەڭ ئېلىپ بارمىسا ئالىم بولالمايدۇ، شۇڭا، بىز تەجرىبە، تەتقىق قىلىپ، ئەملىيەتتە بىلەيلى، شۇڭا، 1922 - يىلى يازغان «جامالولئالەم» دىگەن كىتابتىن مۇشۇ ماقامغا مۇناسىپ جايلىرىنى سۆزلەپ بېرەي، ئۇ كىتابتا ئەسلى پۈتۈن مەخلۇقلارنىڭ ئاجايىپ ھىكمەتلىرى يېزىلغان، مەن بۇ يەردە قاغىغا مۇناسىپ بولسۇن ئۈچۈن، قۇشلار ئۈستىدە توختىلىمەن، مۇسۇلمانلار شۇ ئارقىلىق ئاللاھنىڭ خەزىنىسىنى ئاشكارىلايدۇ، كەلگۈسىدىكى مۇتەپەككۇر، كەشپىياتچى، ئالىملارنىڭ، مۇسۇلمانلارنىڭ چىقىشىغا پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا دىن ۋە دۇنيانى بىرگە ۋەدە قىلىپ، ئىلىم - پەن بىلەن دىننى بىرلەشتۈرۈپ، زور پايدا - مەنپەئەت بېرەلىشگە چەكسىز ئىشەنچ قىلىدۇ.

قۇشلار، قۇش، قۇرئاندا بىر نەچچە ئورۇندا تىلغا ئېلىنىدۇ، ھەتتا بۇ «لەۋھۇلمەھپۇز»دىمۇ خاتىرلەنگەن، قىيامەت كۈنىمۇ بۇنى تېرىلدۈرىدۇ.

بەزى مسياللار، قۇش ئارقىلىق كەلتۈرۈلگەن، بۇ جايدا قۇش، قاغا ئالاھىدە كەلتۈرۈلدى، قۇشلار گۆشخور بولىدۇ، بەزى ياۋاش مۇلايىم، دانلا يەيدىغان بولىدۇ، مېھرىبان ئاللاھ، ھەممىگە ئۆزىگە لايىق تۇمشۇق، تىرناق، قانات، ئۆتكۈر كۆز بەرگەن، بۈركۈت، قارچۇغىلار ئالاھىدە تۇمشۇققا، تىرناققا، ئۇزۇن، كۈچلۈك قانات، پەيگە ئىگە بولىدۇ، مۇشۇك پايىلاق بولسا، يۇقىرقىدىن باشقا مىكرۇسكۇپلىق كۆزگە ئىگە، نەچچە مېتىر، ھەتتا 100 مېتىردىن يىراق جايدا تۇرۇپ، كېچىدە يەر يۈزىدىكى چاشقاننى كۆرۈپ، پەرىق ئېتىپ تۇتۇپ يەيدۇ، بۇ قۇشلارغا ئالاھىدە سىزىم، ئاڭلاش، پۇراش، ئۆتكۈر كۆرۈش قۇۋۋىتى بېرىلگەن ھەم تېز ئۇچالايدۇ، بەزى قۇشلار سائىتىگە 200 كىلومېتىر ئۇچالايدۇ، توشقاننى، ھەتتا كىچىك بالىلارنىمۇ كۆتۈرۈپ ئۇچالايدۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ ئېغىرلىقى 12 كىلودىن ئاشمايدۇ.

شەپەرەڭگە كەلسەك، بۇ بىرنەچچە خىل بولىدۇ، بەزىسى تۈكسىز بولىدۇ، كېچىدىلا كۆرەلەيدۇ، ئاڭلىمايدۇ، بەزىسى تۈلكە ئىتتەك يوغان بولىدۇ، بۇلار ئىت قۇشى دەپ ئاتىلىدۇ، بۇلار ھازىرمۇ مەۋجۇد، بەزىسى ئالاھىدە پۇراش، كېچىدە كۆرۈش، تەن قۇرۇلمىسى سىزىمى بىلەن بايقاش، ئۇندىن باشقا ئالاھىدە ئاۋاز دولقۇنى ئارقىلىق پەرىق ئېتىش ئىقتىدارىغا ئىگە، بۇلار قارىغۇ بولۇپ قالسىمۇ ئۇچالايدۇ، ئۇۋلىيالايدۇ، بەزى شەپەرەڭ، كىچىك، چاققان بولۇپ، تېز ئۇچىدۇ، بۇلار مەخسۇس ئىنسان، ھايۋان، ئات، تۆگە، كالا - قوي قاتارلىقلارنىڭ قېنىنى شوراپ جان باقىدۇ، ئۇخلاۋاتقان ئىنسانىنى كۆرۈپ قالسا، چاندۇرماي ئاستا كېلىپ ئۇنىڭ يۈزىدە شامال چىقىرىدۇ، تېخىمۇ قاتتىق ئۇخلىغاندا ئوچۇق قالغان جايغا تۇمشۇقىنى قويۇپ چاندۇرماي قانىنى شورايدۇ، بۇ مىزىلىك غىزادىن قورساق تويسا ئاندىن كۆزدىن غايىپ بولىدۇ، ئۇ غاپىل ئىنسان بولسا، ئۆلۈم گىرداۋىدا ياكى ئېغىر كېسەل ھالەتتە قالىدۇ، بۇنداق ئەھۋال ناھايىتى كۆپ، بۇلارنى تەبئىي - پەن كىتابلىرىدىن كۆرۈڭ.

شۇڭا، ئاللاھ، زېمىندا ئىشەنگۈچىلەرگە، مۆجىزە بار دېگەن، ئاسمان - زېمىننى، ئىنسانىنى، ھايۋانىنى يارىتىشتا، ئاللاھنىڭ بارلىق بىرلىكىگە دالالەت قىلىدىغان مۆجىزە كۆپ دېگەن، سۈرە يۈسۈفدە، ئاسمان - زېمىندا نۇرغۇن مۆجىزە، ئالامەتلەر بار، ئۇلار يۈز ئۆرۈپ ئۆتۈپ كېتىدۇ دېگەن. بۇ ئايەت ئاسمانغا، ئالەم بوشلۇقىغا ئۆرلەشكە يەنىلا مۆجىزىدىن يۈز ئۆرۈپ كېتىپ قالىدىغانغا ئىشارەت.

مۇشۇكياپىلاق كۈندۈزى ئاشكارا بولمايدۇ، ئۆزى كۈچلۈك ئۇچالايدۇ، يوغان، كەڭ ئىككى كۆزى بار، كۈن نۇرىنى قوبۇل قىلالمايدۇ، ھەم نۇردا كۆرەلمەيدۇ، بۇ پەقەت كېچىدىلا كۆرۈپ ئۆۋلايدۇ، بۇ، چاشقان، بېلىق، ھاشارەتلەرنى ئۆۋلايدۇ، ئۇ نىشانىنى ھۆركۈتمەسلىك ئۈچۈن، ئاۋازسىز ئۇچىدۇ، ئاڭلاش سىزىمىمۇ ئالاھىدە يۇقىرى بولۇپ، ئوت - چۆپ ئارىسىدا تاراسلىغان چاشقان ئاۋازىنىمۇ بايقايدۇ، بىرە چاشقان ياكى سۇ يۈزىدىكى بېلىقنى كۆرسە دەرھال بىر ھۇجۇم بىلەنلا تۇتىدۇ، سۆڭەكلىرى بىلەنلا يۇتۇۋېتىدۇ، ھەزىم قىلىپ بولۇپ، سۆڭەكنى ئايرىپ چىقىرىپ تاشلايدۇ، ئۆزىگە قىلچە زىيان يەتمەيدۇ.

بۇ قويۇق ئورمانلارغا، خارابىلارغا ئۇۋا ياسايدۇ، بەزى ئۇۋا ئەتراپىدا نۇرغۇن چاشقان سۆڭەكلىرىنىڭ دۆۋىسىنى بايقايمىز، مانا بۇ ئاشۇ مۇشۇكياپىلاقنىڭ كارامىتى، ئۇنىڭ بىرسى ئون مۇشۇكنىڭ ئىشىنى قىلالايدۇ، بۇ دېھقانىنىڭ ئەڭ زور ياردەمچىسى، مەسىلەن، بىر كىشى ئۆيگە قىممەت باھالىق دورا - دەرمەك ئەكىرىپ قويۇپتۇ، قارىسا بۇ كۈندە كاملاپ كېتىپتۇ، بىر كۈنى ئۇ مىلتىق بىلەن كۈرۈتۈپ تۇرۇپتۇ، قارىسا بىر مۇشۇكياپىلاق ئۆيگە كىرىپ كېتىپتۇ، بۇ خىيالىدا ئوغرى مۇشۇككەن دەپ مۇشۇكياپىلاق ئۆيدىن چىقىشىغا ئېتىپ تاشلاپتۇ، قارىسا ئۇنىڭ ئۇچلۇق تۇمشۇقىدا چاشقان تۇرۇپتۇ، بۇ ئاخىرى تونۇپ يېتىپتۇكى، دۇشمەننى ئەمەس بەلكى دوستىنى، ياردەمچىسىنى ئېتىپ تاشلاپتۇ، ئۇ قاتتىق ئېچىنىپ يىغلاپ كېتىتۇ، چۈنكى، ئۇ ئەمدى چاشقانىنى ئۆزى تۇتسا بولىدۇ - دە! يەنە بىر مۇشۇكياپىلاق بۇ جايغا قاچان كېلىدۇ، بۇ ۋەقەدىن شۇنى كۆرىمىزكى بىزگە دۇشمەندەك كۆرۈنگەن بەزى قۇشلار ئەسلى دوستىمىزدۇر.

قاغا بولسا، تاپ يەيدىغان، ئۆزۈن ئۆمۈر كۆرىدىغان قۇش، ئۇ بەزىدە بىزنىڭ زىرائەتلىرىمىزدىن پايدىلىنىدۇ، ئەمما بۇنىڭغا ئامال چىقمىغاندا شۇنداق بولىدۇ، ھەمىشە ئەمەس، ئۇ بۇ ۋاقىتلىق ئوزۇقنى بىكارغا يىمەيدۇ. چۈنكى، بىزگە ھەمكارلىشىپ زور پايدا بېرىدۇ، قۇرت - قوڭغۇزلارنى، ھاشارەتلەرنى، زەھەرلىك ئۇششاق جانلىقلارنى يەپ تۈگىتىدۇ، ئۇ دەرەخ تۆپىگە ئاجايىپ پۇختا چاڭگا تېزىدۇ، بوران - شامالمۇ ئۇنى بۇزالمايدۇ، بۇ ئۇۋا ناھايىتى ئىگىزدە، چۈنكى، ئۇ كۈزىتىپ تۇرۇپ نىشانىنى بايقايدۇ دە دەرھال ھۇجۇم قىلىدۇ، ياكى ئۆزىگە بىرەر ھۇجۇم بايقالسا، دەرھال ھاۋاغا تىكىۋېتىدۇ، ئەمما بەزىلەر ئۇنى ئۆزىچە تىللاپ قويىدۇ، تېخى ئۇرۇپ ئۆز دوستىنى، ياردەمچىسىنى يوقىتىدۇ، قۇرت - قوڭغۇز، مىكروپ قاتارلىقلار دەرەخنىڭ ئازلىقىدىن ئاندىن ئاشۇنداق ياردەمچىمىزنىڭ يوقلىقىدىن كۆپىيىپ كېسەل تارقايدۇ، شۇڭا، دەل - دەرەخنى، قۇشلارنى قوغداش لازىم، بولمىسا بىز ئۆزىمىزگە چوڭ جىنايەت ئارتىمىز، بۇنىڭ ئىسپاتىنى بىز سۆزلەپ بېرەيلى.

ھەققەتەن ئاسمان - زېمىندا نۇرغۇن مۆجىزە بار، ئەمما، ئىنسانلار بۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ ئۆتۈپ كېتىدۇ، (سۈرە يۈسۈف)، قاغا، مۇشۇكياپىلاق، شەپەرەڭ، باشقا قۇش، دېھقان بۇلارنىڭ ئارىلىقىدىكى

ھەمكارلىق، قانا بولسا، كۈندۈزى كۆرىدىغان ئۇۋچى، ئۇ بىزگە ئاللاھنىڭ چوڭ نېئمىتى، چۈنكى، ئۇ ھاشارەتنى، قۇرتلارنى يەپ تۇغىتىدۇ، بولمىسا زىرائەت ۋە نەسلى قۇرۇپ تۈگەيدۇ، بالايىئاپەت ياغدۇ، مەھرىبان ئاللاھ، كۈندۈزدىكى جەڭدىن، كۆرەشتىن ئېشىپ قالغان چاشقاننى، ھاشارەتنى تۇغىتىش ئۈچۈن، دېھقانغا ياردەمگە مۇشۇكياپىلاقنى ئەۋەتتى، ئۇ كېچىدە كۆرەش قىلىپ بىزگە زىيانلىقنى يوقىتىدۇ، باشقا قۇشلار، قارا قۇشقاچ سۈندۈك قاتارلىقلار بولسا، بىز يەر ئاغدۇرغىچە قۇرتلارنى ئىستېمال قىلىدۇ، دېھقان يەر ھەيدەيدۇ، تېرىقچىلىق قىلىدۇ يەرنى سۈغۇرىدۇ، ئوتلىرى ئالىدۇ، ئەمما بۇ بىچارە ئاجىزلىق قىلىدىغان ھەتتا خەۋەر بولمىغان بىر دۈشمەنگە ئاللاھ، تاقابىل تۇرۇپ، مۇشۇكياپىلاقنى ئەۋەتىدۇ، ئۇ چاشقاننى، ھاشارەتنى يەپ قايتىدۇ، ئۇنىڭدىن ئېشىپ قالغىنىنى ياكى ئۇنىڭ خەۋىرى بولمىغانىنى بولسا، شەپەرەڭ يەيدۇ، بۇ كېپىنەك، قۇرت قاتارلىقلارنى يەپ تۇغىتىدۇ، بۇ ئىككىسىدىن ئېشىپ قالغىنىنى بولسا، قانا كۈندۈزى يەيدۇ، ئەگەر بۇلار ياردەملەشمىسە، بىز بىر تالمۇ دان ياكى مايسا كۆرەلمەيمىز. قۇناقنى قۇرۇت ئالدى دەپ قالمىز خالاس، بىزمۇ ئۇلارغا شارائىت، پۇرسەت، جاي ھازىرلايمىز، ئىنسان، قانا، مۇشۇكياپىلاق، شەپەرەڭ ۋە باشقىلار بۇلار ھەممىسى ئۆز ئالدىغا ئۆزى ئىشى بىلەن ئالدىراش، ئىككىسى كۈندۈزلۈك، ئىككىسى كېچىلىك بەن، ئەمما بۇلار بىر ـ بىرىنىڭ ئىشىدىن، ھەمكارلىقىدىن، ياردەمدىن خەۋەرسىز، بىر ـ بىرى بىلەن كارى يوق، تېخى كۆرسە ئاچچىقى كېلىدۇ، بىر ـ بىرىدىن قاچىدۇ، ئەمما بۇلارنىڭ ھەمكارلىقىنى كىم قىلدى؟ قانداق بولۇپ ئۇلار ئارىسىدا ئىتتىپاقلىق بولۇپ قالدى؟ بىر ـ بىرىدىن خەۋەرسىز مۇشۇنداقمۇ ئىناقلىق بولامدۇ، بۇ قانداق تاسادىپىي بولىدۇ؟ بۇ زادى كىمنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن؟ بۇنى جانسىز، ئەقلسىز، ھىكمەتسىز، تەدبىرسىز تەبىئەت، مۇھىت ئاشۇنداق قىلدىمۇ؟ سەزگۈ ئەزاسى بار، ھۇشيار، چاشقانغا كېچىدە ھۇجۇم قىلغۇچى مۇشۇكياپىلاقنى، ئاڭلاشقا، كۆرۈشكە، قېچىشقا قادىر بولالمايدىغان قۇرتقا، قاغىنى كۈندۈزى، ھۇجۇم قىلدۇرغان كىم؟ بۇنى، ھەممىنى ئوبدان، ئالدىن بىلگۈچى، تەدبىرلىك، ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى ئاللاھ قىلدۇ، بۇ جاۋاب تاسادىپىي، ئۆزلىگىدىن دېگەن سەپسەتە، جۆيلىتىش 100 ھەتتا 100000 ياخشى، ئۆزلىگىدىن دەيدىغان، سەۋەبسىز جاۋابدىن، ھىكمەت، تەدبىر، ئىلىم، ئىرادە، كۆيىنىش، رەھمەت، نېئمەت ئىگىسى ئاللاھ قىلدى دېگەن سەۋەب ئەلادۇر. ئەمەلىيەت شۇنداق ـ دە! بۇ شەكسىز ھەقىقەتتۇر. بىز قاراپ باقايلى، يەنە قانداق ئىلمىي ھەقىقەت بار، سۇ ھايۋىنى بۇلارنى ئاللاھ ئالاھىدە تۇرىدە سۈغا خاس خۇسۇسىيەت بىلەن تەمىنلىگەن. مەسىلەن: سۇ ھۆل قىلالمايدۇ ھەم يوقىتىپمۇ قالمايدۇ، ئېغىرچىلىق سالمايدۇ، جاپاغا قويمايدۇ، ئۇلارمۇ سۈغا ئامراق، ئالاھىدە، سۇدا ئۈزىدىغان پالاق، پۇت ئارىلىقىدىكى توقۇلما، سۈپىرىسى بار ئۆردەك، غازدەك، بۇلار قانداق بولۇپ ھاۋادا ئەمەس سۈغا قاراپ تەرەققىي قىلغان؟ مانا بۇ تەدرىجىي تەرەققىياتقا خىلاپ، ھازىر مۇشۇ پېتى تۇرىۋاتىدۇ. ھاۋا قۇشلىرى بولسا، ئاسان قونسۇن ئۈچۈن، قاماپ تۇرسۇن ئۈچۈن، پۇت، بارماق ئارىلىقى ئايرىم، ئۆتكۈر تىرناق، جىسمى كىچىك، قانىتى چوڭ، بۇلار ئۇخلىسىمۇ سانجىپ قويغان تېرنىقى چىقىپ كەتمەيدۇ، بۇلار ھەرگىز سۈغا ماس كەلمەيدۇ، سۇدىكى ھەرگىز ھاۋاغا مەس كەلمەيدۇ، بۇنى، ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ، تۇخۇم ئىچىدىلا قانات ياراتقاندەك، ئالدىن پىلانلىغان، ئاشۇ ھۇجەيرە، ئاللاھنىڭ قوماندانلىقى ئاستىدا ئەزا شەكىللەندۈرىدۇ ـ دە! قۇرۇقلۇق قۇشلىرى بولسا، قانات، كىچىك چاپان، تەن قۇرۇلۇشى يوغان، يوغان پۇتى، قىسقا تېرنىقى بولسا،

تاتلاشنى بىلىدۇ، سۇ ئۈزۈشكە ياردىمايدۇ، توخسۇق، مانا بۇلارنى ئەزەلدىن مەۋجۇد بولغان ئاللاھ قىلدى، ھەم دائىم شۇنداق قىلۋاتىدۇ، كۆزىتىپ كۆرۈڭ، سىز، بىزدە بار سۆلەتنى، ئاللاھ، كالا، تۆگىگىمۇ، توز، خورازغىمۇ بەرگەن، خوراز ساقلى سىزنىڭكىدىن گۈزەل، ئۇ ئۇنىڭ مىكيانىنى كەلتۈرۈشىدە مۇھىم دەسمايىسى، سۆلەت لازىم ئەمەس، بىلىم، قابىلىيەت، خىزمەت، ئەمەلىي تۆھپە نەچچە جىڭغا چۈشىدۇ، ھەممە نەرسە ئۆلچەملىك دىگەن ئايەت بار، خەزىنىسى ئاللاھدا، بۇنداق ھىكمەتلەر سۆزلىسە تۈگىمەيدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، قۇرئاندا، ئاللاھنىڭ ھىكمەتلىك كالامى، ھىكمىتى، پۈتۈن دېڭىزنى سىيا، دەرەخنى قەلەم قىلىپمۇ يېزىپ تۈگىتەلمەيسەن دىگەن تۇرسا، بىز ئاخىرىدا ئىككى مىسال قىلىپ سۆزىمىزنى خۇلاسىلەيمىز، تەتقىقاتچى بىر ئالىم، قالغاچنى ياكى شۇنىڭدەك بىر قۇشنى مىلتىقدا ئاتقان، قۇش دەرھال يىقىلىپ ئۆلمىگەن، ئالىم قارىسا بىر توپ قۇش ئۇچۇپ كېلىپ مىلتىقدىن قورقماي ئىككىدىن نۆۋەتلىشىپ قېرىندىشىنى قوتقۇزۇپ ئەكەتكەن، ئالىم ھەيران قالغان ھالدا، بىر كۈنلۈك ئىشنى توختۇتۇپ، ئويغا پاتقان، ئاخىرى ئۇ بىز ئىنسانىنى ئەيىبلىگەن. ئىككى مىسال، بەزى قۇشقاچ تۇرىدىكى قۇشلاردىن بىرسى تۇخۇم تۇغۇشتىن بۇرۇن ئۆزىگە ئوخشاش قۇشنىڭ ئۈۋسىنى تاپىدىكەن، ئاندىن چاندۇرماي ئۇ قۇش كەتكەندىن كېيىن، تۇخۇمنى تۇغۇپ قويۇپ، قاچىدىكەن، قۇش ئۈۋىدىن بۇ تۇخۇمنى پەرىق ئېتەلمەي ھەممىنى بىراقلا بېسىپ ياتىدىكەن، ئاخىرى ـ بالدۇر ھېلىقى قوشۇلۇپ قالغان تۇخۇمدىن قۇشقاچ بالىسى چىقىدىكەن، ئانا قۇش بۇنى بىلمەي خۇشال بولۇپ، ئوبدان باقىدىكەن، بۇ يېڭى قۇش بۇ ئاننى ياخشى كۆرۈپ قېلىپ، ھەمكارلىشىپ يېڭى بىر ئۇۋا ياساپ، قېرىندىشىنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىدىكەن، ياخشىلىق قىلىش، ھەقىقەتەن ياتنىمۇ يېقىن قىلىپلا قالماي ياخشى كۆرگىدەك ھەمكارلاشقۇچىغا ئايلاندۇرىدۇ. ئاللاھنىڭ ئادىللىقىدا، يارىتىشىدا نۇقسان يوق، ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن دائىم قۇشلار ئۇۋا ياساپ، باللىرىنى ئاسراپ، تۇخۇمدىن چىقىرىپ ببرىپ چوڭ قىلىدۇ، ھەممىسى شۇنداق بالىسغىلا كۆيىنىدۇ، ئاتا ـ ئانىسى بولسا يەنىلا باللىرىنىڭ غېمىدە، شۇڭا، ئاللاھ، بالىغا ئەمەس ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرىغان، ھەم پەرىز قىلغاندۇر.

ئاتا ـ ئانا ئۆزى بۇيرۇلمىسىمۇ قىلىۋالىدۇ، ئەلۋەتتە ئۇلار، پەقەت ئاشۇ ھايۋانچىلىك كۆيۈنۈپ، رەھىم قىلىپ بالىنى ئۆلتۈرمەسلىككە بۇيرۇلغاندۇر.

چۈنكى، ھەممىنىڭ رىزقى ئاللاھقا، ئاللاھ كېپىلدۇر، جۈملىدىن باشقا ھېچ بىر ھايۋان رىزقىنى كۆتۈرۈپ توپلاپ يۈرمەيدۇ، ئاللاھ بېرىدۇ، ئۇلار غەمسىز ئىبادەت قىلىدۇ، چۈمۈلە بولسا، پادىشاھلىق تۇرۇم بولغاچقا، ئەلنىڭ غېمىنى يەپ شۇنداق قىلىدۇ، بۇمۇ خاتا ئەمەس، بۇلار، «جامالۇلئالەم»، «جاۋاھىرۇلئىلم» دىگەن كىتابلاردا بار، تەبئىي ـ پەن كىتابلىرىدىمۇ بار.

بۇ جانلىق، ھايۋانلار، قۇرئاندا، ھەتتا، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلەنگەن، بىز بۇنىڭغا سەل قارىمايلى، بىزگە بۇنىڭدا پايدا بار، خۇددى سۇرە نىسادا سۆلايمان ئەلەيھىسسالام، ھۆپۈپ ئارقىلىق بىر مەملىكەتلى ئىشغال قىلغانغا ئوخشاش، قابىل ئەقىل تاپقاندەك، قابىل بۇرادىرىنى كۆمۈپ، يۈكتىن، شەرمەندىلىكتىن قوتۇلغان بولسا، قاغا ئۆلۈكنى كۆمۈپ بىزگە ياردەم بېرىدۇ، ۋابا كېسەلنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. بولمىسا، مەخسۇس گۇرۇپپا تەشكىللەپ ئۆلۈك كۆمۈشكە مەسئۇل قىلساق بولىدۇ.

بۇنىڭغا، چايان ئوخشاپ كېتىدۇ، چۈنكى، ئۇ چىۋىن، ئۆمۈچۈك، چىكەتكىنى يەيدۇ، بۇ چايان،

ياز پەسلىدە جۇپلىشىدۇ، ئەكسىچە، جۇپلىشىپلا ئۆلىدۇ، چىشسىز ئۇنى يەيدۇ، ئاندىن ئانىسى تۇخۇم تۇغۇپ بالىسى چىققاندىن كېيىن ئىككى ھەپتە بالىسىنى قوغدايدۇ، ئۇزۇق يىگىدەك بولغان، ئىككى ھەپتىدىن كېيىن ئانىسىمۇ ئۆلىدۇ، ئۇنى بالىسى يەيدۇ، مانا مۇشۇنداق زەھەرگە ئاچچىق دارا بىلەن، ئۇنداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ دىگەندەك، ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، ئۇنداق بولمىغاندا ئىنسانلارغا بالا ـ قازا كېلىدۇ.

پىلە قۇرتىمۇ ئاشۇ غوزا ئىچىدە ئۇزۇن ياشاپ چىققاندىن كېيىنلا جۇپلىشىپلا بۇلارمۇ ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ، خۇلاسە شۇكى، جۇپلىشىش، توي قىلىش، دىمەك، ئورنىغا ئىز باسار، ۋارىس قالدۇرۇش دىمەكتۇر. ئۆلۈمنىڭ بىر ئەلچىسى، خەۋەرچىسى دەل ئاشۇ شۇ، چۈنكى، ۋارىس كېلىپلا مەيداندىن چىق دەيدۇ، سىناق مەيدانىنى ۋارىسلارغا قالدۇرۇپ، قەبرە سىرتىدا نەتىجىسىنى كۈتۈپ تۇرىدۇ، تا قىيامەتكىچە مۇشۇنداق داۋام قىلىدۇ، ئاخىرى ئۇلار نەتىجىسىنى تولۇق كۆرىدۇ، 50 پىرسەنتتىن ئارتۇق نومۇر ئالالمىسا ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەيدۇ، ئارتۇق نومۇر ئالالمىسا ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەيدۇ، ھالاك بولىدۇ. چۈنكى، ئۇلار بۇ ۋاقىتلىق مۇسابىقە مەيدانىدا ئالدىنىپ گول بولۇپ، ھەيران ھالدا نېمە قىلارنى بىلەلمەي چىقىپ كەتكەن ياكى قەستەن بۇزغۇنچىلىق قىلغان. شۇڭا، ئۇلار تېگىشلىك جازاسىنى تارتىشى لازىم. ئۆزىنىڭ نەسلى ئۈچۈن باشقىلار ئۈچۈن قۇربان قىلغان ئاشۇ ھايۋاندەك باشقىلار ئۈچۈن ياخشىلىق قىلىپ ياشاپ ئۆزى كۆرگەن پايدىسى ئاز بولغانلار چوقۇم نىجات تاپىدۇ. بۇلار، ئاللاھنى رازى قىلىش ئۈچۈن، پۇرسەتنى چىڭ تۇتىدۇ، ۋاختى كەلسە جاننى پىدا قىلىدۇ، مالنى ئايىمايدۇ. مەسىلەن، بۇ ئەھۋال ئادەملەردە بولۇپلا قالماي، قۇشتا يەنى كەپتەردە يۇز بەرگەن، بىر ئانا قۇش بىرلىنىدىكى بىر قەسىردە ئۇچ تۇخۇم تۇغۇپ ئۇچ چۈجە چىقارغان ئىكەن. كېيىن، بۇ قەسىرگە ئوت كەتكەن، ئانا قۇش ئىككىلەنمەي بالىسىنى قۇتقۇزۇشقا ئاتىلانغان، بىرىنى ئېچىقىپ دەرەخكە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويۇپ ئىككىنسىچىنى ئېلىپ چىققان، ئۈچىنچى قېتىمدا قاناتلىرى كۆيۈپ كەتكەن، ئۈچىنچى قېتىم بالىسىنى ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن كىرگەندە ئوت ئۇلغۇيۇپ كېتىپ كۆيۈپ ئۆلگەن، مانا مۇشۇنداق پىراگراما بىلەن ئاشۇ قاغا، ھۆپۈپ قىسسىسىنى، ھەسەل ھەرىسىنى، چۈننىنى، پاشىنى جۇملىدىن ھەممە ھايۋانلارنى تەتقىق قىلىپ، كۆزۈتۈپ بالىلىرىنى شۇنداق تەربىيىلىشىمىز لازىم. ئوقۇتۇش كىتابلىرىنىڭ ئەدەبىياتقا مۇشۇ تېمىدا پەيغەمبەرلەر، ساھابىلەر، تابىئىنلار ئۇلگىسى ھاياتىدىن تاللانمىلارنى ھەرخىل تەسىرلىك قۇش ھېكايىسىنى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى دەرسلىك قىلىشىمىز لازىمدۇر، بۇ ۋاجىپتۇر.

تەپسىرنىڭ مۇشۇ يېرىگە كەلگەندە، بىر ئالىم كىرىپ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگە، بۇمۇ تەپسىر بولدىمۇ؟ ھېكايىغۇ بۇ، ئاللاھنىڭ كىتابىنى بۇنداق سۆز بىلەن تەپسىر قىلساڭ بولامدۇ؟ بۇ ھېكايە، شېئىرغا ئوخشاپ قالدى، دەپ سوراپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، چىرايلىقچە، قارا، دوستۇم، ئاللاھ، زەررىچىدىن چوڭ ـ كىچىك ھەممىنى، پۈتۈن مەخلۇقنى، ھەتتا بىر تال قۇلاقنىمۇ «لەۋھۇلمەھپۇز»دا يېزىپتۇ، قۇرئاندا ئالاھىدە بۇ قۇشلارنى، ھايۋانلارنى سۆزلەپتۇ، تېخى بېزى سۈرىنىڭ ئىسمىنى ھايۋان، قۇشلار بىلەن ئاتاپتۇ. مىساللارنى، قۇدرەتنى، ھىكمەتنى ئاشۇ ئوسۇلدا بايان قىپتۇ، تېخى ھۆپۈپ جىنىدا ئى سۇلايمان، مەن سەن بىلمىگەن ئىلىمنى بىلدىم، دەپ خەۋەر ئېلىپ كەپتۇ، ئۇلارغا قۇش تىلىنى بىلدۈرۈپتۇ، ئاشۇ

بىزگە پايدىلىق قوغدايدىغان ھەمكارلاشقۇچى قاغا، مۇشۇكياپىلاق، بۇركۈتلەرنى ھارام قىپتۇ، چەكلەپتۇ، مەنمۇ شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ قۇدرەتنى بۇ ھەق ھىكايىنى، قىسسىنى بايان قىلدىم، خاپا بولما، ئازىراق ئىنساپ قىلىپ، ئادىللىق بىلەن قارا دەپتۇ.

ئۇ، سۆزىنى داۋام قىلىپ، مۇنداق دەپتۇ، ئى دوستۇم، سۈرۈمگە قۇلاق سال، بىلگىنكى، ھايۋانلار ئۇچ قىسىم بولىدۇ، بىرسى تۇخۇمنى ئەپچىل، ئوچۇق - ئاشكارا جايغا تۇغىدۇ، بالىسىنىڭ چىقىشى، ئوزىقى، تەربىيلىنىش، چوڭ بولۇشىغا ئاللاھ، كېپىلدۇر. ئانىسى بولسا، ئاتىسى بولسا، خاتىرجەم ناخشا ئېيتىپ يۇرتۇبرىدۇ، چۈشىن، پاشا، چىكەتكىلەردەك پىلە قۇرتىمۇ شۇنداق. ئىككىنچى خىلى بولسا، باللىرىنى قوغدايدىغان ھايۋان، ئۇزۇن زامان ھىرى بولىدىغان، كۈزەتچىلىك قىلغۇچى ھايۋاندۇر، ئۇ بولسا، قۇشلار تۇرىدۇر، قۇشقاچ، كەپتەر، بۇركۈتكە ئوخشاش، بۇ ئەلۋەتتە بىرىنچى قىسىمدىن تەرەققي قىلغانراق ئۈچىنچى قىسىم ھايۋان سۈت ئەمگۈچى ھايۋانلاردۇر، تۆگە، كالا، قوي، ھەتتا ئىنسانلارغىچە، بۇلار ئەۋلادلىرىنى قورساقلىرى ئىچىدە ۋە تۇغۇلۇپ بولغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ خالتىللىرى ئىچىدە (خالتىلىق ھايۋان بولسا) كەڭرى زىمىندا تەربىيلەپ ئۆستۈرىدۇ، ھەرقانداق بىر ھايۋان قالدۇرۇشقا تېگىشلىك نەسلىنى تۇغەتكەن ھامان ھاياتى ئاخىرلىشىدۇ، پۈشتى ئۆلۈم خەۋىرى، بەزى ھايۋانلار باللىرىنى تاشلاپ قويۇپ كېتىپ قالىدۇ، بۇنىڭغا ئاللاھ، ئىگە بولىدۇ. ئۇلار ئۆلمىگەن تەقدىردىمۇ باللىرىنى تاشلاپ كەتسە يەنىلا ئاللاھ ئىگە، بەزى ھايۋانلار باللىرىغا ئىگە بولىدۇ، تەربىيلەپ قاتارغا قوشىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئۇنىڭ ئۆمرىنى خىلى ئۇزۇنغىچە بېرىدۇ.

شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئاللاھ، ئۇنىڭغا ئوزۇق يېغىش، توپلاش، ساقلاش ئىقتىدارىنى بېرىدۇ، ئۇ باللىرىنى تەربىيلەپ، تەجرىبە - ساۋاقلىرىنى ئۆگىتىپ، قاتارغا قوشۇپ بولۇپ، ئاندىن دۇنيادىن كېتىپ قالىدۇ، ئىنسانمۇ شۇنىڭ جۇملىسىدىن، بەزى ھايۋانلار باللىرىغا كۆيۈنمىسمۇ ئاللاھ، ئىگە، شۇڭا، ئۇلاردا ئوزۇق يېغىش ئىقتىدارى بولمايدۇ. ئالدى شۇ زامان ئۆلۈپ كېتىدۇ. ئاخىرى كېيىنرەك ئۆلىدۇ، باللىرىغا ئاللاھ ئىگە، ھەممىنىڭ رىزقىغا ئاللاھ، ئىگە بولىدۇ. ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدۇ، بۇ خىل تەلىم - تەربىيە مەڭگۈ مۇشۇنداق دائىم داۋام قىلىدۇ، شۇڭا، بىز ھايۋانلارنى تەتقىق قىلىشنى توختاتماي، دائىم كۆرەش قىلىشىمىز، پايدىلىنىشىمىز لازىم. قاغىدىن، قابىل دەپتە قىلىشنى ئۇگەنگەن بولسا، ئاللاھ بۇنى قۇرئاندا تىلغا ئالسا، بىز پۈتۈن قۇشلاردىن تېخنىكا، تەجرىبە ئۇگىنىشىمىز، ئىبرەت ئېلىشىمىز لازىم. يالغۇز بىر قاغىدىنلا زىھنىمىزنى ئاخىرلاشتۇرمايلى، بىز پۈتۈن قۇشلاردىن، بۇركۈتلەردىن ئاشۇ قاغىدىن ئۇگىنىپ ۋاباىنى، كېسەللەرنى تازىلايلى، مىكروۇپنى يوقىتايلى. بۇنى، ئاللاھ، قاغىنىڭ تاپىنى، جەسەتنى كۆمۈشى بىلەن ئىشارەت قىلغان، قابىلغا بىر قاغىنى ئۆگەتكەن بولسا، بىزگە پۈتۈن دۇنيادىكى قۇشلارنى ئەۋەتتى، چۈنكى، بىز ھازىر ھەممە قۇشلارنى كۆرۈتۈپ، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلالايمىز. بۇلاردىن نۇرغۇن بىلىم ئالالايمىز. ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تاپىمىز، بىز ھازىر ھايۋانلارنى قۇرۇقلۇقتا، دېڭىزدا ھاۋادا، ھەممە يەردە كۆزەتكىدەك كۆچكە ئىگە. بۇمۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتى، بۇلارنى بىز بىلمەي ئۇخلاپتۇق، ئاللاھ، قۇرئاندا، قاغا ۋەقەسى بىلەن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇشى بىلەن ئىشەكنى بايان قىلىش بىلەن، ھۆپۈپ بىلەن ھەسەل ھەرىسى بىلەن قۇرئاندا خەۋەر بېرىپ ئىشارەت قىلغان. بىز يەنىلا ھۇشىمىزنى تاپماپتۇق، ئاللاھ، ھايۋانلار بىلەن ئۇيقىمىزنى ئاچتى، بىز ئەمدى كېچىككەن بولساقمۇ، چۆچۈپ ئويغاندۇق، ئۇيقىمىزنى

ئاچتۇق، دىسەك بولا، ئەمما يەنىلا ئۇخلاۋاتقانلار بار. ئۇلار ئۆزىلا زىيان تارتماستىن بىزگىخمۇ زور ئاۋارىچىلىق تۇغدۇرۇپ، توسقۇنلۇق قىلىۋاتىدۇ.

بۇلار ھامىنى بۇرنىغا يەپ ئەقلىنى تاپىدۇ، كۆزىنى ئاچىدۇ، نەرسە ئىزدىگەندىن كېيىن، ئىززەتلىك ۋە لەززەتلىك بولىدۇ. ئېسىگىلاردا بولسۇنكى، ئاشۇ ئايرۇپىلان، ئالەم كېمىسى، راكىتالارنىڭ ئەسلى تەتقىقاتى قۇشلاردىن باشلانغان، بۇلارنى بىز كىينىمۇ سۆزلەپ ئۆتىمىز.

قابىل، قاغىنى كۆرۈپ، ئىست مەن مۇشۇ قاغىچىلىك بولالماپتىمەن، دىگەندەك، بىز قۇشلارنى كۆرۈپ ئىست مۇشۇ قۇشلارچىلىك بولالماپتۇق، ئاخىرى بىز ھاۋادىن شامال قۇشلار قانداق ئۇچتى، ئۇلار قانداق كۆتۈرۈلدى، قانداق تەگپۇڭ ساقلىدى، بىز ئاخىرى ئۇلارنىڭ ھاۋا بېسىمى، ئاتموسفېرا بېسىمى بىلەن شامال كۈچىدىن پايدىلىنىپ ئۇچقانلىقىنى بىلدۇق، شۇ ئارقىلىق شامالدۇرغۇچنى ياسىغاندەك، ئايرۇپىلان ياسىدۇق، تىك ئۇچار شامال بىلەن كۆتۈرۈلىدۇ، قۇشلاردەك ئەگىشى بىلەن رولىنى باشقۇرىدۇ، يوللىرىنى بۇرايدۇ، ئەمما يەنىلا خالىغان جايغا قونالمايدۇ.

نۇرغۇن چىقىم كېتىپ باردۇ، بىخەتەر ئەمەس، قۇشلارچۇ، بىر پۇڭسز، چىقىمسز، مۇشەققەتسز ئۇچۇپ، رىزىق تېپىپ يەيدۇ. ئۇلار، ھۇجۇمدىن ساقلانسىلا بىخەتەر ئەلۋەتتە، بىزگىمۇ ئاللاھ، بىر پۇڭسز چىقىمسز ئېسىل ئەزالارنى بەردى، ئەڭ مۇھىمى مىڭە، مىڭە ھۇجەيرىسى، قەلبىنى بەردى، نۇرغۇنلىغان ماددا، ئىلىمىنتلارنى بەردى.

بىزنى ئاشۇ قۇشلاردىن پايدىلىنىپ ئەقىل تاپسۇن، چارە ـ ئامال ئۆگەنسۇن، پۈتۈن كائىناتتىن ھايۋانلاردىن پايدىلانسۇن دەپ، مۇشۇنىڭغا ئوخشاش قىسسىنى بايان قىلدى.

خۇلاسە، بۇ قىسسىدىن تارىخنى بىلدۇق، ئىبرەت ئالدۇق، بۇنداق ئۇزۇن زامان ئىلگىرىكى قىسسىنى، تارىخنى ئاللاھدىن باشقىسى بىلەلمەيدۇ، قۇرئان مۇشۇ جەھەتتىنمۇ مۆجىزە، شۇنداقلا بۇ قىسسىدىن ياخشى ـ ياماننى ۋە ئۇلارنىڭ جازا، مۇكاپاتىنى بىلدۇق، ياخشىغا ئىقتىدا قىلىمىز، ئىنشائاللا، شۇنداقلا بۇ قىسسىدە ئاجايىپ سىرلىق بىلىم بارلىقىنى بايقىدۇق. ئۇ بولسا، ئاشۇ قۇشتىن، جۇملىدىن ھايۋاندىن بىلىم ئېلىش، پۈتۈن ھايۋانلار ئىلمىنى بىئولوگىيىنى ئۆگىنىشنىڭ مۇھىملىقىنى بىلدۇق. بۇنىڭغا پۈتۈن بىلىم ئەگىشىدۇ، شۇ ئارقىلىق ئۆز ئۇستىمىزدىكى مەجبۇرىيەتنى چۈشەندۇق، بولمىسا، قابىلدەك ئىست، ئىست دەپلا كېتىپ قالىمىز. مۇشۇنىڭغا ئوخشاش قىسسىلەر بىزگە شۇنى بىلدۇردىكى ھەرقانداق ئىنسانلارغا پايدىلىق ئىلىم ـ سانائەت، تېخنىكا، تەجرىبە، ھۈنەر ـ سەنئەتلەر، نېمە كام بولسا، شۇ ئىشنى قىلىشى پەرز كۆپايە ئىكەنلىكىنى پۈتۈن دۇنياغا قاراپ، نەزەر دائىرىسىنى كەڭ قىلىپ، ئۇستىمىزدىكى پەرزنى تولۇق بېجىرىشىمىزنى بىلدۇردى، بىز تولا ھارام، بىدئەت دەپ يېڭىلىقنى تولا سۆكۈپ، قورۇپ، توسۇپ، تەرەققي قىلالمىدۇق، ھەقىقى ھارامنى ئىسپاتلاپ بىلىم بىلەن ھارام دەيلى، بولمىسا تەرەققي يولىمىزنى توسمايلى، بولمىسا قابىلدەك ھالاك بولىمىز. (سۈرە ئەنئام)

سۈرە ئەنئام، چارە ـ پايلار سۈرىسى، مانا بىز ھايۋانلار ئىلمىگە ھەقىقى كۆڭۈل بۆلۈشىمىز لازىم. چۈنكى، ئاللاھ، مۇشۇ سۈرىنى ئەنئام دەپ ئاتىغان، مىنى بۇ سۈرىنىڭ ئىسمىلا قىزىقتۇرىۋاتىدۇ، قېنى بۇ سۈرىنىڭ تەپسىرىدىن تاللانمىلارنى كۆرەيلى.

بىرىنچى ئايەت، ئاللاھ، ئاسمانلارنى، زېمىننى ياراتتى، نۇر ۋە قاراڭغۇلۇقنى ياراتتى دىگەن ئايەت

توغرىسىدا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، قىزىقارلىق بىر مىسال كەلتۈرۈپ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بايان قىلىدۇ.

ئەي دوستۇم، سەن ھازىر ئىنتايىن چوڭ، گۈزەل، بىر قەسىرنى تەسەۋۋۇر قىلغىن، بۇ قەسىرنىڭ ئۆگزىسى نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن، ئەتراپى، تۆۋرۈكلىرى، تاملىرى ھەممە يېرى ئېسىل جاۋاھىراتلار، گۆھەر بىلەن زىننەتلەنگەن، ئەقلىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، بۇ قەسىرنىڭ ئوتتۇرىدا ئاجايىپ گۈزەل، چىرايلىق بىر ھۇجرا بار، بۇ ھۇجرىغا سەككىز پەردە تارتىلغان، بۇنىڭ يەتتىسى قىزىل، كۆك، سېرىق، يېشىل، بىنەپشە قاتارلىق يەتتە رەڭدە رەڭ بېرىلگەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاخىرىدا بىرلا نۇرلۇق پەردىگە قايتىدۇ، سەككىزىنچىسى بولسا قاپقارا پەردە بۇلار، ئاخىرىدا ئىككىلا پەردە بولىدۇ، بىرنى نۇر، يورۇقلۇق، ئىككىنچى قاراڭغۇلۇق، قارا پەردە بولىدۇ.

قارا پەردە تاشلانسا بۇ چوڭ قەسىردىكى مۆجىزىلەر ئاجايىپ نەقىش، گۈللەر، جاۋاھىراتلار، زاھىر بولىدۇ، ئەگەر نۇرلۇق پەردە ئاشكارا بولسا، ئالدىدىكى كۆرۈنۈش يوقاپ كېتىدۇ ـ دە، يېڭىدىن بىر گۈزەل مەنزىرىنى، ئاجايىپ گۈزەل باغنۇ ـ بوستانلار، ئىمارەتلەر بەدئىي گۈزەل كۆرۈنۈشلەر ھەرخىل رەڭلەر، ئالامەتلەر زاھىر بولىدۇ. يەنىلا قارا پەردە تاشلانسا بۇ يوقاپ ئالدىدىكى كۆرۈنۈش زاھىر بولىدۇ، بۇ ئالمىشىش ئۇزۇنغىچە مۇشۇنداق بولىدۇ، خوش! بۇ مىسالنىڭ چۈشەنچىسى مۇنداق بولىدۇ.

چوڭ قەسىر بولسا، پۈتۈن ئاسمان، ئالەملىرىنى كۆرسىتىدۇ، قارا پەردە بولسا، كېچە، قاراڭغۇلۇقنى كۆرسىتىدۇ، يەتتە رەڭ بىلەن بىرلەشكەن نۇرلۇق پەردە بولسا، كۈندۈز نۇرى قۇياش شۇ. ئاجايىپ گۈزەل جاۋاھىرات، گۆھەرلەر بولسا، يۇلتۇزلارلار، قەسىرنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىدىكى ھۇجرا، يەرشارى شۇ، بۇ يەرشارى كىچىلىك قاراڭغۇ قارا پەردىنى تاشلىسا، بىزدىن زېمىن يۈزىدىكى پۈتۈن كۆرۈنۈش ئاجايىپ باغنۇ ـ بوستانلىرى، ياپ ـ يېشىل ھەرخىل رەڭلەرنى ياپىدۇ، ئەمما بۇ قارا پەردىدە بولسا، يۇلتۇزلار، سەييارە، پىلانىتلار، ئۇلارنىڭ ئارقىسىغا ئەگىشىۋالغان ھەمراھلار، ئاقار يۇلتۇزلار، ئاشۇ رېتىملىق ئوربىتىلار، ئاشكارا بو لىدۇ. بۇ گۈزەل نۇر چاچقان گۆھەرلەرنىڭ سانىنى ئاللاھ، ئۆزى بىلىدۇ، ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ.

ئەمما، نۇرلۇق پەردە تاشلانسا، بۇ كۆرۈنۈشنى يوقىتىدۇ ـ دە، ئۆزىنىڭ گۈزەللىكىنى يەنى پۈتۈن زېمىنىدىكى باغ، دەريا، يايلاق، زىرائەت، ھايۋان، قۇرۇلۇش، شەھەرلەر ئاشكار بولىدۇ. ھەممە، چوڭ تېپتىكى ئاشكارا ھەرىكەتكە ئاتىلىنىدۇ، چۈنكى، ئۇلار قارا پەردە ئىچىدە يوشۇرۇن، مەخپى ھەرىكەت قىلاتتى، بۇ ھەرىكەتلەرنىڭ كۆپىنچىسىنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى، خۇددى يۈرەكنىڭ سوقۇشىدەك، يەتتە رەڭ قانداق بو لۇپ، بىر نۇرغىلا قايتىدۇ، قۇياشتا يەتتە خىل رەڭ بار، ھەممە رەڭلەر شۇنىڭدىن كېلىدۇ، بۇنىڭ دەللىلى، ھەسەن ـ ھۈسەن پەيدا بولغاندا كۆرۈلىدۇ، ئۇ ئەسلىي زېمىننى چۆرىدەپ يۇمىلاق ئورالغان بۇلۇتتىن چۈشكەن سۇدىن قايتقان قۇياش نۇرىدۇر. بۇنىڭدا، بىرنەچچە خىل رەڭ بار، بۇ بىرىنچىدىن قۇياشتىكى يەتتە رەڭنى بىلدۈرىدۇ، ئىككىنچىدىن يۇمىلاق گۈمبەز بولۇشى، يەرشارىنىڭ يۇمىلاقلىقىنى بىلدۈرىدۇ، چۈنكى، بۇلۇت شۇنداق يۇمىلاق بولۇپ، زېمىننى ئوراپ تۇرغان، ئاندىن بۇ ھەسەن ـ ھۈسەنمۇ گۈمبەز شەكلىدە كۆرۈنىدۇ. ئاندىن بۇ نۇرنىڭ سۇنۇش ئىلمىنى بىزگە ئۆگىتىدۇ، نۇر ئىلمىنى تەتقىق قىلىش بەكمۇ مۇھىم.

بىز يەرشارىدا يوقاپ كېتىمىز، يەرشارى قۇياش ستېمىسىدا يوقاپ كېتىدۇ، ئۇ سامان يولىدا،

سامان يولى ئاسماندىكى سانسىز يۇلتۇز تۇركۈملىرىنى گورۇپپىسىدا يوقاپ كېتىدۇ، بىز خۇددى چوڭ دېڭىزدىكى بىر تال بىلىقتەك تۇرىمىز. ئۇ پىلانېت يۇلتۇزلىرى بولسا، چوڭ پاراتخوتتۇر، بىلىق پاراخوتنى سەزمىگەندەك بىزمۇ ئۇ سەييارىلەرنىڭ ھەرىكىتىنى بۇ كەڭرى ئالەمدە سەزمەيمىز، پەقەت، تىلسكوپتا كۆزىتسەك، ئاندىن بىلەلەيمىز، بۇ يەردە يەنە بىر قۇدرەت بار ئۇ بولسا، گاز، تۇمانلىق، تۇتۇلۇنلىق نۇر بولۇشى، ۋە نۇر قايتۇرۇشىدۇر. بۇ خۇددى كۆمۈرنىڭ ئوتىدىن توك چىققاندەك كاربون ماددىسى، ئالماس بولغاندەك، ئاشۇ گاز، تۇتۇن، ئاسمان جىسمىنى شەكىللەندۈردى، ئاللاھ، ئاسمانىنى يارىتىشقا يۇزلەندى ۋەھالەنكى ئۇ گاز، تۇتۇن ئىدى. مانا بۇ گاز، تۇتۇن، ئوتلۇق، نۇرلۇق يۇلتۇز بولىدۇ ياكى ئاي شارىدەك نۇر قايتۇرىدۇ، ئاخىرى بۇلار ئاجايىپ گۈزەل نۇر بولىدۇ.

پۇتۇن ماددا پۇتۇن ھاياتلىق مانا مۇشۇ زەررچىلەردىن ھاسىل بولىدۇ. ئەمما ئاشۇ گاز، تۇمان، تۇتۇن، نەدىن كەلگەن، قانداق شەكىللەنگەن. بۇنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، چۈنكى، بىز تۆپىدە تۇرمىغان.

ئىككىنچى ئايىتى، **اللە** سىلەرنى يەنى ئادەم ئاتىنى لايدىن ياراتتى دىگەن تېمىدا، بۇ تېما ئاساسلىق ئىنسانىنىڭ كېلىپ چىقىشى، مەنبەسى، ئىلىمىنت ماددىسى ۋە ئۇنىڭ سەۋەبى، ھىكمىتى، سۆزلىنىدىغان تېما بولۇپ، **اللە** ئالدى بىلەن پۇتۇن كائىناتنى زۇلمەت ۋە نۇرنى ياراتقان قۇدرىتىنى سۆزلەپ ئاندىن كىيىن ئىنسان ئەڭ تونۇشلۇق بولغان ئۆز ۋۇجۇدىنى ئۆز ئىلىمىنتىنى بايان قىلىپ سىلەرنى لايدىن ياراتتى دىگەندۇر. بۇ بىر قۇدرەتنى، كۆچنى، ھىكمەتنى بارلىق بىرلىكنى، شۇنداقلا قىيامەتكە بولغان ئىشەنچىنى پەيدا قىلىدۇ. شۇڭا، بىزمۇ مۇشۇ تېمىدا ئازىراق توختىلىمىز، ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى **اللە** مۇشۇ زىمىنغا مۇناسىپ، ماس كەلسۇن، خىل كەلسۇن، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۇچىنى بىر گەۋدە بولۇپ ئۇچ ھاياتلىقنى شەكىللەندۈرسۇن دەپ، ئالدىن بىلىپ، ئادەم ئاتىنىڭ ماددىسىنى ئىلىمىنتىنى كېلىش مەنبەسىنى، تۇپراق، سۇ، ھاۋا، ئوت قىلدى، كېيىن ئالاھىدە روھ، ئاتا قىلىپ، ئاندىن يەنە ئاشۇ ئاتىسى، ئانىسى بولغان بۇ تۇپراققا تاشلىدى، پەقەت نەچچە مىليون زىمىندىن مۇشۇ يەرشارىغا بىلىپ تاشلىدى، ماڭسقا ياكى يۇپىترغا تاشلىمىدى، ئەلھەمدۇلىللە

ئەلۋەتتە، بىز ئۇزۇقلىنىۋاتقان يېمەكلىك، ئاشۇ تۇپراقدىكى ماددا، ئىلىمىنتتۇر، بىز ئادەتتە، جانسىز، ئۆلۈك، ھەتتا بەك يۇقىرى قىززىق، ئىسسىق ئېنىرگىيىدە بىز ئۇنى پىشۇرۇپ ھاياتلىقنىمۇ قالدۇرماي ئىستېمال قىلىدىغان ئاشۇ تائاملاردا ھېچ ھاياتلىق يوق، روھ يوق. ئەمما، ئاللاھ، ئادەم ئاتىغا ئەۋزىلىدە روھ، بەرگەندەك ئاشۇ ھۈجەيرىگىمۇ روھ، ھاياتلىق بىرىۋاتىدۇ، دائىم بېرىۋاتىدۇ، ئاشۇ ئىسپىرما ھۈجەيرىسىدىن پۇتۇن ھاياتلىق كېلىۋاتىدۇ. بۇنىڭمۇ ماددىسى، كېلىش مەنبەسى، ئاشۇ زىمىن، ئاشۇ لاي، تۇپراقتۇر، زەررىچىدۇر.

ئىنسانىدا 75 ماددا، ئېلېمېنت تېپىلدى، بۇلار زىمىندىكىگە ئوخشاش، بۇ خىل كۆز قاراش پۇتۇن تەپسىرشۇناسلارنىڭ كۆز قارىشى، «فىزىلال قۇرئان»، «مۇنىر»، تاپاسىرلار، پۇتۇن ئالىملار ئېتىراپ قىلىدۇ. چۈنكى، بۇ ھەقىقەتتۇر، بۇندىن باشقا نۇرغۇن ئىلىم نۇرغۇن دەلىل ـ ئىسپاتلار ئادەمنىڭ تۇپراقدىن، لايدىن يارالغىنىغا، روھنىڭ بارلىقىغا دەلىل ـ ئىسپات كۆرسەتتى.

بۇ يەردىكى ئالاھىدە قۇدرەت، كۈچ، ھىكمەت شۇكى، بۇ ماددىلار قانداق بولۇپ، سۈرەت شەكىللەندۈرىدۇ؟ قانداق ھەرىكەت قىلىدۇ؟ روھ دىگەن نېمە؟ بۇ گۈزەللىك قانداق ھاسىل بولغان؟

نېمە ئۇچۇن بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدۇ؟ بارماق ئىزىچۇ؟ ئەگەر ئۇ ئوخشاشسا قانداق ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ؟ بۇ تۈگىمەس سۇرەتلەر نەردىن كەلدى؟ ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك قانداق بولۇپ، ماس، خىل كېلىشىدۇ؟ ھەمكارلىشىدۇ، ياردەمدە بولىدۇ؟ بۇنى كىم ئورۇنلاشتۇردى؟ كىم قىلىپ بەردى، ھەربىرىدىكى پەيدا بولۇۋاتقان ئاشۇ ھۈجەيرە ۋە ئۇنىڭ ھاياتلىقى نەدىن كەلدى؟ نەگە بارىدۇ؟ ئۇلاردىكى تۈگىمەس ئەۋلاد، نەسىل، سۇرەت، پەيدا بولۇش، يوقۇلۇش، قانۇن - تۈزۈم، رەھىم - شەپقەت دېگەنلەر زادى قانداق ئىش؟ ئاشۇ دۆۋە - دۆۋە قۇملاردىكى، زىمىندىكى كىرىستال ئەينەك تەنچە، ئىنسانلارنىڭ، ھايۋانلارنىڭ كۆزدە كۆرۈش رولىنى ئويناىدۇ، شۇنداقلا مىكرۇسكوپ، تېلىسكوپلاردا رول ئويناىدۇ، بۇ كۆرۈش ئۇچۇن نۇر لازىم بولىدۇ، يەنىلا نۇر ئارقىلىق رەڭنى يەنى نۇرنى كۆرۈىدۇ. بۇ كۆرۈشكە مەسئۇل خادىم، كۆرۈش نېرۋىسى لازىم، 600000 ھۈجەيرە لازىم بولىدۇ. يەنى پەرىق ئېتىش ئۇچۇن، قوماندان مېڭە بولىدۇ، ئەستە ساقلاش ئورنى ئايرىم بولىدۇ، ئۇقۇم، ھۆكۈم، خۇلاسە بولىدۇ، بۇلار قانداق ماس، خىل، تەڭپۇڭ كېلىپ قالدى؟ قۇياش، قۇم، ئەينەك، كۆز، نۇر، ھاۋا، ھۈجەيرە، ھەرىكەت قانداق ماسلاشتى؟ بۇنى ھېچكىم قىلماستىن ئۆچىلا ئۆزلىگىدىن بولۇپ قالدىمۇ تاسادىيى بولدىمۇ؟

ئەمەلىيەتتە، پۈتۈن ئالەمدە بىرمۇ تاسادىيىلىق يوقتۇ، بەش سەزگۈ ئۇچۇن ئالدىن تەييارلانغان نەرسىلەر، پۇراشقا، خۇشپۇراق، تېتىشقا تەم، تېخى تەم تەڭشىگۈچى تۇز، ئاڭلاشقا ئاۋاز، ھاۋا، ھۈجەيرە لازىم بولىدۇ، ئاي شارىدا ھاۋا يوق، ئىنسانلار تېلېفوندا سۆزلىشىدۇ، يېنىدا ۋارقىرىسىمۇ ئاڭلانمايدۇ، مانا شۇنداق باغلىنىشلار نەدىن كەلدى؟ مېڭە ھۈجەيرىسى، پەرىق ئېتىش ئۇچۇن، ھۆكۈم قىلىش ئۇچۇن، سىزىش ئۇچۇن، ھەممە ئۇچۇن نۇر لازىم، فوسفور لازىم، بۇ قانداق بولۇپ ماس كەلدى، نەدىن كەلدى؟ قانداق ئاپىرىلدۇ؟ ئۇلارنى توشىغۇچى ئۇششاق قىل - قان تومۇرلار قانداق شەكىللەندى؟ ئاشۇ ھۈجەيرە ئاشۇ خرومۇسۇم قانداق قۇماندانغا بويسۇنۇپ، ئەركەك - چىشنى ھاسىل قىلدۇ؟ بۇ نېمە ئۇچۇن ئىنسان قولىدا ئەمەس، ھارقايسى ئەزانى كىمنىڭ مەسلىھەتى بىلەن كىمنىڭ پىلانلىشى بىلەن، تېخنىكىسى بىلەن لايھىلىشى بىلەن شەكىللەندۈرىدۇ؟ نېمە ئۇچۇن شۇنداق ھېكمەتلىك، ئۆز جايىدا بولىدۇ؟ پۈتۈن ئىنسان ۋۇجۇدىدىكى ھۈجەيرىلەر ئۆزئارا ئوخشاشماس سۇرەتنى، بارماقنى شەكىللەندۈرۈشكە كېلىشۇالغانمۇ؟ ئۆزئارا خەۋىرى بارمۇ؟ تونىشامدۇ؟ ئۆز ئورۇقىنى ئۆزى راسلاپ ھەرخىل ماددىلارنى تەييارلاپ ئۆزىنى ئۆزى كۈتەمدۇ؟ ئۇ ھاياتلىققا ئۆزى ئىگە بولسا، نېمە ئۇچۇن ئايرىلىپ قالىدۇ؟ نېمە ئۇچۇن ئۆلۈشىدىن كۆپىيىش كۆپ بولىدۇ؟ چىرايلىق، سەت، مىيىپلار، كورلار، قوشكېزەكلەر، تېخى 3 ـ 4نى بىر قېتىمدا تۇغۇش نېمە ئۇچۇن؟ بۇلار يوقىلىپ نەگە بارىدۇ؟ بۇ نىئەمەتكە، ھېساب يوقمىدۇ؟ قايتا يەنە ھاياتلىق ئاتا قىلامدۇ؟ قايتا تېرىلمەيدۇ دېگەنلەرنىڭ دەلىل - ئىسپاتى قېنى؟ ئۇلار، دەلىل تاپالمايدۇ، بۇ نېمە ئۇچۇن؟ پىسخكا، ئىدىيە، ئەقىل، ئاڭ، چۈش، تەپەككۇر، يېڭىلىق، ئىلھام يەنە تېخى ۋەھىي، كىتاب، مۆجىزە، كارامەت، روھى سىزىملار قانداق ئىش، بۇلارنى كىم پەيدا قىلغان؟ بۇلار ھادىسىدۇر، پەيدا بولغان نەرسە، مانا مۇشۇنداق مۇرەككەپ سۈئاللارغا ئاللاھ، ئۆزى جاۋاب بېرىش ئۇچۇن، قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ، ئاسمان - زىمىنى، ئىنسانىنى ياراتقىنىنى تولا تىلغا ئالىدۇ. كۇچ - قۇدرەت كۈچلەر بىلەن ئۇلارنى قايىل قىلىدۇ، تەكرار - تەكرا كېلىدۇ. ھەممە سۈئالغا قۇرئان بىر - بىرلەپ جاۋاب بېرىدۇ، قانائەت ھاسىل

قىلدۇرىدۇ.

شۇڭا، ئاللاھ، بۇ ئايەتتە ئىنسانىنى لايىدىن ياراتقىنىنى، ئۆزى ياراتقىنىنى، شىرىكى يوقلىقىنى، يەنە قايتا يارىتىدىغىنىنى كۆرسىتىپ ئۆتكەن، ھېچبىر ھۆججەت، دەلىل ـ ئىسپات قۇرئاندەك ئەقىلگە ئۇيغۇن ئەمەس، قۇرئان ھەقىقەتەن مۆجىزە، بۇنىڭغا ھەدىسنى، ھەرخىل تەبئىي ـ پەننى توغرىسىنى شەرھى ئىزاھات قىلساق، ئاندىن بىز تولۇق چۈشەنچىگە ۋە ئىشەنچكە ئىگە بولىمىز، بىزمۇ مۇشۇ ئىش ئۈستىدە توختىلىمىز.

ھەقىقەتنى، راستىنى، غەيبنى، ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بىز پەقەت قۇرئان، ھەدىسنى ۋە ئۇنىڭغا ئىزاھات بولالايدىغان بەزى ئىلمىي كىتابلارنى كەلتۈرۈپ، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، پۈتۈن كائىناتنى ئۇنىڭ ياراتقانلىقى، يەنىلا ئۆزى ئىگە بولۇپ، ئاخىرىغا ئېلىپ چىقىدىغانلىقىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز. بۇنىڭغا ئاساسىي مەنبە، قۇرئان، بىز قىسقىچە خۇلاسە چىقىرىپ توختىلىمىز. ئۇزۇن سۆزنى جايىغا قويدۇق، سىزمۇ مىڭىزدىكى ھۇجەيلەرنى ئىشقا سېلىڭ.

بىرىنچى، ئاللاھ، قۇرئاندا زۇلمەتنى كۆپلۈك كەلتۈرگەن، چۈنكى، زۇلمەت كۆپ ئالەم ئاسمان، قاراڭغۇلۇقنى، زىمىن، دېڭىز زۇلمىتى، كېچە زۇلمىتى، كۇيرىلىق زۇلمىتى، ھەممىدىن ئېغىرراقى قەلب، يۈرەكنىڭ قاراڭغۇلىقىدۇر، يەرشارىدا 26 قەۋەت قارىڭغۇلۇق بار، سۈرىتى ئالتىدۇر. بۇ زۇلمەتلەرنى نۇر ئارقىلىق يوقاتقىلى بولىدۇ.

ئىككىنچى، نۇرنى تەنھا كەلتۈرگەن، چۈنكى، نۇر بىر ھەقىقەتتۇر، ھەقىقەت بىرلا، ئىككى خىل ھەقىقەت مەۋجۇد ئەمەس، بۇنىڭ مىسالى، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى ماددىسى نۇر زەررىچىسىدۇر، قەلب ئاشۇ بىر ھەقىقەت نۇرنى قوبۇل قىلسا، زۇلمەتتىن قۇتۇلىدۇ.

ئۈچىنچى، كۆپىنچە ئايەتتە، ئاسمان ـ زىمىن، بۇرۇن تىلغا ئېلىنىدۇ. چۈنكى، ئاسمان ـ زىمىن بىر گەۋدە، تۇتاش بولسىمۇ يەنىلا زىمىن ئاسماندىن ۋە ئاسمان جىسمىدىن ئايرىلغان، بۇنداق ئايرىلغان زىمىن، ھازىر نەچچە مىليارتقا يەتتى، بىزنىڭ يەرشارىمىز، ئاشۇ زىمىنلاردىن بىرسى خالاس. بۇ نەزەرىيەنى كۆپ تەپسىرلەر قوللايدۇ، تەپسىر مۇنىيرنىڭ ئاپتورى سۈرە ئەنبىيادا كەلتۈرگەن. چۈنكى، يۇلتۇزدىكى ياش ئۆمۈرنى، ماددىنى نۇر سىزىقچىسى قاتارلىقلارنى تەكشۈرۈپ بۇنى ئىسپاتلىدۇق.

تۆتىنچى، بۇ يەرشارى دۇۋزاخ ئەۋرىشكىسى بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى، ئاللاھ، بۇتلارنى، تاشلارنى دۇۋزاخقا سالىدىغانلىقىنى ئېيتقان، ئۇنىڭ ئۈستىگە يەرنىڭ ئىچكى قاتلاملىرى ئوت ئىكەن، دەلىل، ياناردا تاغلار ۋە ئىلمى پاكىت، قىيامەتتىمۇ دېڭىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدايدۇ. زىمىن باشقا بىر زىمىنغا ئۆزگىرىدۇ. دېمەك، قۇياش، ئاي، زىمىن ۋە باشقا ساتۇرۇندەك پىلانىتلار دۇۋزاخقا تاشلىنىپ ئازاپلاشقا ياردەم بېرىدۇ، چۈنكى ئۇلار بۇت قىلىندى. چۈنكى، ئاشۇ نىئمەتكە شۈكرى قىلمىغاندىكىن شۇ نەرسىنىڭ ئۆزى بىلەن ئازابلايدۇ.

بەشىنچى، دۇنيا ئوتى، ئاخىرەت ئوتىدىن 70 ھەسسە تۆۋەن، بۇ ھازىرمۇ مۇشۇ دۇنيادا ئىسپاتلاندى، چۈنكى، نەچچە گىرادۇس يۇقىرى ئوت قىززىقلىقى بايقالدى. ئەمما، بۇنى ئۆز ئەينى مۇشۇنداق دىگىلى بولمايدۇ.

پەقەت پەرەز بىلەن دېيىلىدۇ، بۇنى تەپسىرگە كەلتۈرۈش، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بىلدۈرۈش،

شۇنداقلا كەلگۈسىدىكىلەر تەتقىق قىلىپ راستىنى تاپسۇن ئۇچۇندۇر.

ئالتىنچى، ئاللاھ، سۈرە ھەدىيدا مۆئمىنلىكنىڭ نۇرلىرى ئۇلارنىڭ ئالدىدا سەئىي قىلىدۇ دىگەن. بۇمۇ ھازىر ئىسپاتلاندىكى، ئىنسانىدا ھەقىقەتەن نۇر بار ئىكەن، ئاددىي مىسال: توك بېسىمى بىر، توك ئۆتىشىدۇ، ماددىسى زەررىچە، رېنتگىن يورىيدۇ، ۋە يورۇتۇپ ئەزانى بايقايدۇ، بۇلارنى كومپيۇتېر تېز بايقايدۇ.

يەتتىنچى، ئالدى بىلەن زۇلمەت، بۇرۇن تىلغا ئېلىنىشىدا، ئىنسان بۇرۇن زۇلمەتتە يارىلىپ، ئاندىن نۇرغا، روھقا، ھىدايەت قىلىنىدۇ. زېمىن دىگەن بۇ نۇر زۇلمەتكە يارىلىنىپ ئاندىن روھى دۇنياغا تەرەققىي قىلىدۇ ۋاھاكازالار.

سەككىزىنچى، تۆمۈر ۋە بەزى ئىلىمىيتلار ئاسماندىن چۈشكەن، بۇنى ئاللاھ، قۇرئاندا ئېنىق سۆزلىگەن.

توققۇزىنچى، تاغ، قۇرئاندا كۆپ خىل تىلغا ئېلىنىدۇ. بەزىدە ئاللاھ ياراتتى دەپ كەلسە، بەزىدە تاشلىدى دەپ كېلىدۇ، بەزىدە قىلىپ بەردى دەپ كېلىدۇ. ئالىملارمۇ خىلمۇ ـ خىل نەزەريىدە بولىۋاتىدۇ.

بەزىسى زېمىن، قۇرۇقلۇق گۈمۈرۈلۈپ شەكىللەنگەن دىسە، بەزىسى يانار تاغدىن شەكىللەنگەن دەيدۇ، بەزىسى پىلانىتلار ئۆزئارا سوقۇلۇپ، بىرىكىپ شەكىللەنگەن دىسە، بەزىسى مەخسۇس قورۇقتەك بىكىتىلىپ يارالغان دەيدۇ. بەزىسى زېمىنىكى پوستى قىسمى يېمىرىلىپ شەكىللەنگەن دەيدۇ، بەزىسى مىتئورىت تاشلار شەكىللەندۈرگەن دەيدۇ، توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ. بىز تۆپىدە تۇرمىغان ـ دە! قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئۇنى ئاللاھنىڭ ياراتقىنى، پەيدا قىلغىنى ئېنىق. چۈنكى، ئۇ پەيدا بولغان ھادىسە ئۇنى پەيدا قىلغۇچى بولۇشى لازىم، بولۇپمۇ ئاشۇ ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى بىرلا ئاللاھ شۇ.

10. ئاللاھ، ئاسمانىنى يارىتىشقا يۈزلەندى، ۋەھالەنكى ئۇ گاز، تۈتۈن ئىدى، شۇنداقلا ئۇ گاز، تۈتۈن ھالەتتە مەۋجۇت بولغان، بۇلار ئەرشنى سۇ ئۈستىدە يارىتىپ بولغاندىن كېيىنكى ھالەت ئىدى. بۇلار ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، بۇلار ئايەت، ھەدىسلەر بىلەن ئىسپاتلانغان، بۇلارنى بىز تەپسىلي كېيىنچە يەنە سۆزلەپ بېرىمىز، ئاللاھ قاراڭغۇ زۇلمەتنى ۋە نۇرنى قىلدى دىگەن ئايەتنىڭ يەنە بىر تەتقىقاتى مۇنداق بولىدۇ.

ئاشۇ ئاسمان جىسمىدىن يەرشارىنى ئايرىپ، ئاندىن بۇ ئوتلۇق شارنىڭ تېشى سويۇلىدۇ. بۇ ھازىرقى مىتئورىت تاشلار ئاشۇ ئوتلۇق پىلانىتلاردىن ئايرىلىپ قاتتىق تاشنى ھاسىل قىلغاندەك، بىرىنچى ھالىتى تاش ھالەتكە ئىچى بولسا دائىم ئوت ھالەتتە 300 مىليون يىلنى باشتىن كەچۈردى. بۇنى پەيلاسوپ لىيل ئوتتۇرىغا قويغان، مۇشۇنىڭغا ئوخشاش پەرەزلەر توپتوغرا بولمايدۇ. چۈنكى، بۇ ئىنسانىنىڭ كۆز قارىشى، تەسەۋۋۇرى. ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ، بىز ئۇنى ئەقىل قىلالمايمىز، ئاللاھنىڭ زاتىنى ئېنىق بىلەلمىگەندەك قانداق ئىش ئېلىپ بېرىشنى، يارىتىشنى بىلمەيمىز، ئەڭ ياخشىسى ئاللاھ بىلىدۇ دېيىش توغرىسى شۇ. ھەم بۇنىڭ ھىكمىتى بولسا، ئاللاھ دەپ بېرەتتى، بۇ ئىبادەتكە، ئىلىمگە پۇتلاشمايدۇ، ئىنسانىنىڭ مەلۇم چەكتە تۇرۇشى ئۇنىڭ ئاخىرىنى بىلەلمەسلىكى نورمال ئىشتۇر.

قۇرئان، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، تەجرىبىدىن ئۆتكۈزۈلگەن ئەڭ توغرا بولغان ئىسپاتنى قوبۇل قىلىدۇ. چۈنكى، بۇ بىر ھەقىقەت، ھەقىقەتنى قوبۇل قىلىدۇ. ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بايان قىلىش ئۈچۈن ھەقىقەتنى قەلبىگە سېلىش ئۈچۈن بەزى بىر ئىلمىي ھەقىقەتنى سۆزلىگەندۇر. شۇڭا، بىز ئىلمىي پاكىت، ئەقىل تەسەۋۋۇرغىلا ئىسپىلىۋالساق، ئاللاھنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى مۇخبىرلىك كۈچ قۇدرىتىنى ئۇنتۇپ قالىمىز. ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ، بۇنى ئىنسان تەسەۋۋۇرۇ قىلالمايدۇ، بىز ئىنسانى تەسەۋۋۇر بىلەن قارىساق خاتالىشىمىز، ئاللاھ، چەكسىز كۈچ - قۇدرەتكە، بىلىمگە ئىگە زاتتۇر.

بۇنى تەپسىر «فىزىلال قۇرئان»دا تەپسىلىي سۆزلىگەندۇر، شۇنداقتىمۇ بىزى قۇرئاننى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ، ھەقىقەتتىن چەتنىمىگەن ئاساستا تەتقىق قىلىمىز، ئەقىل يۈرگۈزۈمىز، ئاشۇ تاش ئۈزۈن يىل تۇرۇپ، كۈن نۇرىنى قوبۇل قىلىپ، ھاۋا، ئاتموسفېرا، ئوكسىگېن، ھىدورگىن، سۇ ھاسىل بولغاندىن كېيىن، ئوت - چۆپ، يايلاق، دەل - دەرەخ دەۋرىگە كىرگەن. كېيىن، ھايۋانلار دەۋرى شەكىللەنگەن، چۈنكى، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈك يەپ ئوزۇقلىنىدۇ، شۇڭا، ئۆسۈملۈك بۇزۇن، ئاندىن ھەرخىل ئىكولوگىيىلىك ئۆزگىرىشلەر، تاغ - دەريا، يايلاق، ۋاھاكازالار شەكىللەنگەن. بۇلارنى بىزى سۆزلەپ ئۆتكەن.

مانا ھازىر ئىنسانلار تۇرمۇشى ماس كەلگەندەك، شارائىت ھازىر بولغان ئاندىن كېيىن مەھرىبان ئاللاھ، تۇنجى ھاياتلىق، بىر توپلازما دىگەن، مەخلۇقنى شەكىللەندۈرىدۇ، ئۇ ئۆزىنى ئۆزى ھاسىل قىلالمايدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى، ئۆزى بولسا، ھاسىل بولۇش ياكى قىلىش ھاجەتسىز، ئۆزى بولمىسا تېخىمۇ ھاسىل قىلىشى مۇمكىن ئەمەس، ئۇنى، ئاللاھ پەيدا قىلغان، ئاندىن ئاشۇ مەخلۇقتىن ھۈجەيرە شەكىللىنىدۇ. مانا بۇ ھۈجەيرە بىردىن ئىككىگە ئۆتكە بۆلۈنۈپ، تېرلىيونغىچە ھاسىل بولىدۇ. ئاندىن بۇنىڭدىن، ئىنسان، ھايۋان ھاسىل بولۇۋاتىدۇ، بۇلار ھازىرقى كۆز قاراش، ئەمەلىيەتتە، ئاللاھ ئادەمنى لايدىن ياراتقىنى راس، ئۇنى جەننەتتىن زېمىنغا تاشلىغان بۇ ھۈجەيرە شۇ چاغدا بار ئىدى، بۇنى، ئەھدىنى، مىيساقنى شۇ چاغدا ئالغاندۇر.

بىز ئىنسانلار ئەينى چاغدا بولمىغاچقا بۇنى تەپسىلىي، ئۆز ئەينىنى بىلمەيمىز. پەقەت پەرەز قىلىمىز، خالاس. شۇ ئارقىلىق يەنىلا ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى قۇدرىتىنى ھىكمىتىنى رەھمىتىنى تونۇپ يېتىمىز. بىز ئاشۇ ھاياتلىقلارنى، ئىنسانىنى، ھايۋانىنى، ئۆسۈملۈكنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ئاخىرى قىيامەتنى تاپىمىز. بۇلاردىكى ھىكمەت، ئالاھىدە ئورۇنلاشتۇرۇش، ئالاھىدە رەھمەت، كۆيىنىش، مېھرى - شەپقەت، ئالاھىدە قانۇن - تۈزۈم، بىر خىل ئىنتىزام، پۈتۈن ئالەم، ئاسمان - زېمىن، قۇرقلۇق، ھاۋا، دېڭىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك تەرەققىياتى، ئىلىم - ھىكمەت، بۇلار ئاخىرى بىر ئاللاھنى كۆرسىتىدۇ.

پۈتۈن ئالەم ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئالامەت، مانا بۇلار ئاللاھنىڭ زۇلمەتنى، نۇرنى قىلدى دىگەن ئايەت ۋە بۇ ئايەتنىڭ ئوخشىشىدىن پايدىلىنىپ ھازىرقى زامان ئىلىم - پەن تېخنىكىسىنى، تەجرىبە قىلىش بىلەن ئىسپاتلانغان. ئەڭ توغرا كۆز قاراشنى قۇرئانغا ئىزاھات قىلىش بولىدۇ، چۈنكى، ھەممە، ئاللاھنىڭ مەخلۇقى، سۆزى ۋە قىلىقى، بۇلار بىرگەۋدە، بىر - بىرىگە زىت ئەمەس. ئەمما ئالەمدە ئۆزگىرىش يۈز بەرسە بۇ تەتقىقاتىمۇ ئۆزگىرىدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، شۇڭا بىز،

ئەبەدىلئەبەد ئۆزگەرمەس جايلارنى ئاپىرىپ شۇنى قۇرئانغا شەرھى ئىزاھات قىلايلى، بۇ بىر مۇقىم سىستېما بولسۇن، مۇراد ـ مەقسەت، ئاللاھ، ئاللاھ جامالى، ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ھەممىمىزنىڭ مۇرادىنى ھاسىل قىلسۇن، ئامىن!

مۇتتەپەقۇن ئەلىيە، مۇتتەپەق ھەدىسته، ئابىد، مەئبۇدىغا ئەگىشىدىغان، قۇرئان، ھەدىسلەردە مۇشرىكلار، كاپىرلارمۇ بۇتلىرى بىلەن بىرگە دوۋزاخقا تاشلىنىدىغان، جۇملىدىن بۇتلىرى دەپ چۈشىنىلگەن ھازىر شۇنى بىلدۇقكى، بەزىلەر قۇياشقا چوقۇنىدۇ، بەزىلەر يۇلتۇزغا چوقۇنىدۇ، بەزىلەر ئايغا، بەزىلەر تاشقا، بەزىلەر شامالغا، سۇغا، دەرەخكە، مەلۇم تاغقا چوقىنىدىغانلار بار. خۇلاسە شۇكى، ھەممىسى پۈتۈن قۇياش سىستېمىسى دوۋزاخقا تاشلىنىدىكەن، چۈنكى، ھەممىسى مەبۇد بولۇپ قالغان. ھازىر تەبىئەتنىڭ مەبۇد بولۇپ قالدى، ئىنسانلار زىمىندىن ئايرىلسا بۇ زىمىن نەگە بارىدۇ، دوۋزاخقا يېقىلغۇ بولىدۇ، خۇددى دېڭىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغاندەك ھەممىسى دوۋزاخ ئوتۇنلىرى.

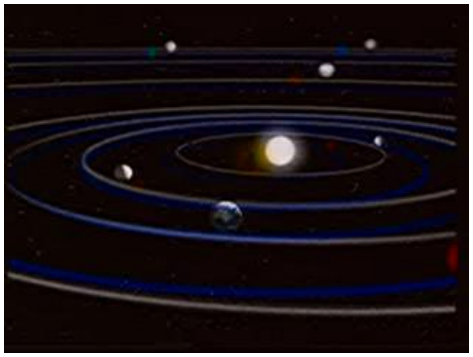

سەييارىلەر

سۈرە ئەنئامنىڭ تەپسىرىدىن تاللانما

(مۇئەللىپنىڭ چۈشى ۋە قىزىقارلىق لەتىپە ۋە باشقىلار)

مۇئەللىپ تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چۈشىدە كۆرىشى.

ئۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن بىر قېتىم كېسەل بولۇپ قېلىپ، چۈشۈمدە چارە ئامالنى كۆرۈپ ساقىيىپ قالدىم، شۇ ئامالنى قىلىپ، بۇنداق چۈش بەك كۆپ، بۇلارنى بۇ يەردە سۆزلەپ ئولتۇرماي، مەن بۇ تەپسىرنى يېزىشتا مۇنداق بىر چۈشنى كۆرۈپ ئاندىن ئىشەنچ قىلىپ يازدىمكى، بۇ تەپسىر چوقۇم ئوڭۇشلۇق بولىدىكەن، يەرشارىنىڭ پۈتۈن دىيارلىرىغا بارىدىكەن دىگەن ئويغا كەلدىم. ئۇ چۈش بولسا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈش بولدى، بىر قېتىملا ئەمەس، بىر نەچچە قېتىم شۇنداق بولدى، مەن مۇنداق چۈش كۆردۈم، مەن جامىئۇلئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىدا دائىم ئوقوغۇچى بولۇپ تۇرۇپتىمەن، مەن ئەخلاقلىق ئىدىم، دادام يېنىمدا ئۇخلىغان ئىدى، مەن دەرسلىك كىتابقا تەكرار قارايتتىم، شۇ ئەسنادا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زاھىر بولدى، مەن ئالدىدا تۇراتتىم، ئۇ ماڭا تەپسىر ئۆگىتىۋاتاتتى، سۆزلىرىنى ماڭا ئاڭلىتاتتى، مەن تېخىمۇ زىيادە قىلسىلا، يەنىمۇ زىيادە قىلسىلا دەيتتىم، مەن ئىچىمدە بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى بۇ جايدا ئەدەبنى لازىم تۇتىشىم لازىم، دەيتتىم. مەن بۇ دەرسنى ئېلىپ مەكتەپتىن چىقتىم، شۇ ۋاقىتتا ئانام بىلەن كۆرۈشتۇم ئۇ ماڭا نەگە بارىدىڭ دىدى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا دېدىم، ئۇ دەرھال

ھۇدۇقۇپ، نېمە دېدىڭ، نېمە ئىش قىلدىڭ دىدى. مەن ئۇنىڭغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا تەپسىر ئۆگەتتى دىدىم.

تېخى مەن ساھابىلاردەك بولىدىكەنمەن، ئاز مەنىلىك چۈشەندۈرۈلگەن ئايەتكە كۆپ سۆزلەرنى ئىزاھات بېرىدىكەنمەن دېدىم. مەن چۈشۈمنى كۆرۈپ ئويغاندىم، دادامغا بۇنى سۆزلەپ بەردىم، ئۇ ناھايىتى خۇشال بولدى، ئاندىن ياخشى بويتۇ، بالام، ئىشڭنى داۋام قىلغىن دېدى. مانا بۇ مەن كۆرگەن چۈش ئىدى، مانا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش چۈشلەر بەك كۆپ، ئاللاھنىڭ ماڭا چۈشۈمدە كۆرسەتكەن بىلىملىرى بەك كۆپ، بۇنى مەن مۇشۇ تەپسىرگە سىڭدۈردۈم، فەتھى كەشپىمۇ بار. مەن شۇ چاغدا بۇ تەپسىرنىڭ پۈتىشىگە، تارقىلىشىغا ئىشەنگەن ئىدىم.

پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى تەرەققي قىلغۇسى ئىنشائاللا، مەن شۇنىڭ بىلەن پۈتۈن مۇسۇلمان دۆلەتلەر تەرەققي قىلدىكەن دەپ بىلدىم، ئى مۇسۇلمانلار، خۇش بىشارەت ئېلىڭلار، سىلەر چوقۇم تەرەققي قىلسىلەر، چوقۇم غەلبە قىلسىلەر، چوقۇم بىر مۇشكۈللۈك بىلەن ئاسانلىق بىللە بولىدۇ، راست، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ئۆز ۋاختىدا دېگەندەك ھازىر مۇسۇلمانلار تەرەققي قىلدى، بۇ كىشى دۇنيادىن كەتكىلى ھازىر 63 يىل بولدى. نۇرغۇن تەرەققياتلار بولدى، ئەمما بۇ ئىلىم بۇ كۆز قاراش بۇ ھەقىقەتلەر مەڭگۈ داۋام قىلماقتا، بۇ تەپسىرگە نۇرغۇن ئىش قوشۇلدى، بۇ تۆتىنچى قېتىم بېسىلىشى بولىدۇ.

سۈرە ئەنئام، ئاللاھ، بەندىلەر ئۈستىدە ھەممىنى بويسۇندۇرىدۇ، قاھىر دېگەن، سۈپەت ئۈستىدە توختىلىپ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ ھەممىنى راستىنلا باشقۇرۇۋاتىدۇ، بويسۇندۇرۇۋاتىدۇ، پۈتۈن ئالەم، پۈتۈن مەخلۇق، ئەرش، كۇرسى ئاسمان - زېمىن ئارىلىقىدىكى يۇلتۇزلار، پىلانىتلار، سەييارىلەر، ئوربىتىلار تارتىش كۈچى، شامال، بۇلۇت، ئاتموسفېرا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، جانلىق ۋە جانسىز پۈتۈن كان، يەر ئاستى بايلىق، ئاشكارا بولغان خەۋەر، ئىلىم، بۇندىن كېيىنكى تەرەققيات، بۇندىن كېيىن ئاشكارا قىلىدىغان بىلىملەر، خەزىنىلەر، كەلگۈسى، قىيامەت، جەننەت، دوۋزاخ ھەممىنى ئاللاھ ئىدارە قىلىۋاتىدۇ، باشقۇرىدۇ. ھەممىدىن ئاللاھ غالىپ، ھەم ئۇ نەرسىلەرمۇ ئاشۇنداق قانۇنغا، باشقۇرۇشقا مۇھتاج، بولمىسا ھەممىسى ھالاك بولىدۇ، تۈگىشىدۇ.

ماھىرلىق بىلەن بىرگە ئىلىم - ھىكمەت، قاھىر بولۇش سۈپىتى بىلەن خالىق، راززاق بولۇش سۈپىتى بىلەن باشقۇرۇۋاتىدۇ، بىز ئاددىي دەپ ئويلاپ كەلگەن ئاشۇ شەيئىلەرمۇ ئاللاھقا بويسۇنۇۋاتىدۇ، ئۇلار ئالاھىدە لەۋھە كىتابتا خاتىرلەنگەن ئىكەن.

مىسال: ئالتە قىرلىق قار، دەرەخ قۇلاقلىرى، ئۇ قۇلاقلارنىڭ گۈلى، رېتىمى، چۆرىسىدىكى ھەرە چىشلاردىن تارتىپ ھەممىسى بار ئىكەن، بۇنى بىزمۇ كۆرۈۋاتۇپ بىلەيلى.

ھەرقانداق ھايۋان، ئۇچار قۇش، سىلەرگە ئوخشاش ئۇممەت دېگەن ئايەت توغرىسىدا مۇنداق دېگەن:

ئۇ ھايۋانلار، بىزگە ئوخشاش ئۇممەت قىلىنغانىكەن، ئەمەلىيەتتە، بىز ئۇلار دېگەندەك ئۇنىڭغا ئوخشاپ قېلىپ تەرەققي قىلغان ئەمەس. بەلكى، ئاللاھ بىزگە رەھمەت قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنى، ھايۋانلارنى بىزگە ئوخشاش ئۇممەت قىپتۇ، ئۇ ھايۋانلار يارىلىشىدا، كۆپىيىشىدە، جۈپلىشىشىدە،

ياشاش، ئوزۇقلىنىش، ياشلىق، قېرىلىق، كېسەللىك، يوقىلىش، قايتا ھاسىل بولۇش، ئاخىرىدا تېرىلىش، رەھمەتكە يولۇقۇش، يا ئازابقا قېلىشلاردۇر. بىزگە ئوخشاشتۇر، راس، ئاللاھ بۇنى بۇرۇنلا، 1400 يىل بۇرۇن زېمىنغان چۈشۈرگەن، ئەمەلىيەتتە بۇ ھەقىقەت، ئەزەلدە، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا بار ئىدى. ئالدىن بىلەتتى، بىز بۇنى ئەمدى ھېس قىلدۇق، ئۇلارنى تەتقىق قىلدۇق، ئۇ ھايۋانلارنىڭ، ئىنسانلارغا ئوخشاشلىقى، ھەممە جەھەتتىن ھەتتا سانائەت، تېخنىكا جەھەتتىن ئىنسانغا ئۇستاز بولۇشىنى، بۇرۇن ئويلاپمۇ باقمىغان ئىدى. بىزگە ئۇلاردا نۇرغۇن بىلىم، تەجرىبە ھاسىل بولدى، بۇندىن كېيىنمۇ شۇنداق بولىدۇ، ئەسلى، قۇرئان، مۇشۇ بىلىمگە بۇ ئايەتتە ئىشارەت قىلغان ئىكەن، ئۇلار بىزگە ئوخشاش بولسا، نېمىشقا تەتقىق قىلمايمىز؟ قىيامەت ئۇلاردىمۇ بار، تېرلىشمۇ بار.

خوش، بىز ھايۋانلارنى تەتقىق قىلىش ئارقىلىق بىر نەچچە ئاجايىپ سىرلىق قۇدرەتنى ئىنسانغا ئوخشاشلىقىنى بايان قىلىمىز، قېنى بىرىنچى لەتىپە؛

بىر توپ مايمۇنلار بىر كەڭ ئۆستەڭدىن ئۆتمەكچى بولۇپ، ئۆزئارا ھەمكارلىشىپ، بىر كۆۋرۈك ياساپتۇ، بۇ كۆۋرۈك ئۇلارنىڭ ئۆزلىرى ئىدى، ئۇلار بىر ـ بىرىنى چىڭ تۇتۇشۇپ، ئېگىز بىر دەرەختىن ساڭگىلاپ، پۇلاڭشىپ ئاخىرى قارشى قىرغاقتا بىر دەرەخنى تۇتىۋالدۇ. ئاندىن ئاشۇ زەنجىرسىمان كۆۋرۈكتىن قالغانلار ئۆتۈپ بولغاندا، ئۇلار بىرلا ھالدا ئۆتۈپ كېتىدۇ، بۇلار نېمە دېگەن ياخشى ئىتتىپاقداش قوشۇن ھە! مانا بۇ، ئاللاھنىڭ ئۇلارمۇ سىلەرگە ئوخشاش ئۇممەت، دىگىنى شۇ. بىز ئاخىرى بۇنىڭدىن كۆۋرۈك تەجرىبىسىنى، ئىتتىپاقلىقنى، ھەمكارلىقنى، يالغۇز بىر ئىشنى قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى بىلدۇق. بىز بۇ ھەمكارلىقنى، ئىتتىپاقلىقنى، جۈملىدە ھەسەل ھەرىسىدە كۆپ كۆرىمىز، ئىككىلىسى ئوزۇقنى توپلايدۇ، سېنىڭ ـ مېنىڭ زادى يوق، ئورتاق تەڭ بەھرىمەن بولىدۇ، زالىمنى قوغلاپ چىقىرىدۇ، پادىشاھلىق تۈزۈمى بار، بۇلارنى بىر كۈزۈتۈپ باقايلى، كىتابنى ئەمەلىيەتتىن كۈزۈتۈپ ئوقۇيلى. بۇنىڭغا بىزدىن زور كۈچ كەتمەيدۇ، ئاللاھ بۇلارنى ھەممە يەردە قىلىپ قويۇپتۇ، قۇدرەت بىزنىڭ كۆزۈشىمىزنى كۈتۈپ تۇرىدۇ.

بىز ئەڭ يىرگىنىدىغان ئوسال غالچىلارنى مىسال كەلتۈرىدىغان ئىتتەك قارايلى. بىر كۈنى بىر توپ كىشىلەر پاراخوتتا سەپەرگە چىقىپتۇ، بۇ پاراخوتتا بىر ئانا ـ بالا بار ئىكەن. بالا تېخى كىچىك ئىكەن، ئانا دېڭىزدىكى گۈزەل كۆرۈنۈش بىلەن بولۇپ كېتىپ، قولىدا بالا بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالغاندەك كېمە قىرغىقىدا تۇرۇپتۇ، بالا بويۇن سۇزۇپ بىرلا يۇلقۇنۇپ دېڭىزغا چۈشۈپ كېتىپتۇ. ئاڭغىچە پاراخوتنى توختىتىپ قارىسا بالا خېلى نېرىدا قاپتۇ، بۇ ئىشنى ئۇققان بىر يىگىت دەرھال ئاپشاركا ئىتنى ئېلىپ چىقىپ بالىنىڭ بىرەر نەرسىسى بارمۇ؟ دەپتۇ. ئۇلارنى بالىنىڭ لاتىسىنى بېرىپتۇ، ئىتقا بۇنى پۈرتىپ قويۇپ بېرىپتۇ، ئىت دەرھال بالىنى سۈزۈپ چىقىپتۇ. ئانا بۇ يىگىتكە بارلىق مالىلىرىنى بېرىشنى بۇ ئىتنى ياخشى ئاسراشتى ۋە بۇ ئىتنىڭ نەسلىنى كۆپەيتىشنى تاپىلاپتۇ، يىگىت سىز دېمىسىڭىزمۇ شۇنداق قىلدىم. مەن بۇ ئىتنىمنى پۇلغا ساتمايمەن، بۇ خىزمەتنى بىز ئەمەس مۇشۇ ئىت قىلدى، ئەمەسمۇ دەپتۇ. ئىسلام دىنىدىمۇ مۇشۇنداق باتۇر، ۋاپا قىلىدىغان ئاپشاركىنى بېقىش، كۆندۈرۈش، جىنايەتچىلەرنى شۇ ئارقىلىق تورغا چۈشۈرۈش كۆرسىتىلىدۇ، مانا بۇ ھايۋاندىكى ھىكمەت ئىدى.

شىمالىي ئامېرىكىدا بىر توپ دېڭىز ئىتلىرى بىرلىشىپ بىر قۇرۇلۇش ياسىغان، بۇ قۇرۇلۇش سۇ

ئاستىغا ئورۇنلاشقان بولۇپ، ئۇلار بۇنى تەڭ ھەمكارلىشىپ تاش، چالما، قىش پارچىسى، ياغاچتا ياسىغان، ئېغىزنى سۇ ئاستىدىن ئۇچ مېتىر چوڭقۇرلۇقتا قىلغان، ئۇلار بۇ يەرگە ئوزۇق يىغىپ قىشنى چىقىرىدىكەن، بۇ يەردىكى ئوزۇق ياز پەسلىدە پۇراپ قالمىسۇن، قىش پەسلىدە توڭلاپ قېلىشىدىن خالىي ئىكەن، ئۇلار بۇ ئامبارنى بارلىق كۈچى بىلەن قوغدايدىكەن، ئۇلار چىقىپ كەتسە، ئۇستىگە 12 كىشىلىك 10 كىشىلىك قىلىپ يانا بىر توپ بالىخانا سالىدىكەن، بۇ ئۇلارنىڭ قاراۋۇلخانىسى ئىكەن. ھەممىسى بىرلا ھۈجۇم قىلىپ ئوۋنى تۈتۈپ ئامبارغا ئېلىپ كىرىپ تەڭ، نورمال ئىستېمال قىلىدىكەن، مانا بۇلار بىزگە ئوخشاش ئۇممەت ئىكەن.

ئەمەلىيەتتە، ئۇلار ئىنتىپاقلىقتا بىزدىن ئېشىپ چۈشكەن، بىزگە ئوخشاش ئۆزئارا قىرغىنلىق قىلمايدۇ. بۇلاپ ئالمايدۇ، ئاللاھ يەتكۈزگەن رىزىقنى يەپ خاتىرجەم ئىبادەت قىلىدۇ، شۈكرى قىلىدۇ، بۇنداق قىزىقارلىق ھايۋان تەتقىقاتى بەك كۆپ، بۇلارنى مەن «جامالولئالەم» دىگەن كىتابتىن يازغان، ھايۋان ئىلمى قىسمىدۇ بار.

ھايۋاندىكى ئەقىل، ئورانگوتان، شىنپانزا دەپ ئاتىلىدىغان مايمۇن خېلى ئەقىللىق، ئۇ ئىنسانىنى دەررۇ يالايدۇ، تېخى باغچىدىن چىقىشنى قۇلۇپنى ئېچىشنى بىلىدۇ، ئوغۇرلۇق قىلىشنىمۇ بىلىدۇ، تېخى مايمۇن، پىل، ئىتلار زاڭلىقىدىن، مەسخىرىدىن، ئەيىبلىشىدىن قورقىدىكەن، تىل، ھاقارەت ئاڭلاشنى ياخشى كۆرمەيدىكەن، بۇ ئەھۋالنى ئۇلار ئىپادىلەپ بېرىدىكەن، بۇلار ئەمەلىي ھايۋاناتلار باغچىسىدا تەتقىق قىلىندى، شۇ ئارقىلىق ھايۋانلارنى پاكىز، چاققان، گەپ ئۇقىدىغان تەربىيەلەشنى ئوتتۇرىغا قويدى، ئەمەلىيەتتىمۇ ئۇلار گەپنى ئۇقىدۇ، پەرىق ئېتەلەيدۇ، ئاپىشاركا ئىت ۋە پىللامۇ شۇنداق بولىدۇ، بۇ ئەمەلىيەت. چۈنكى، ئۇلارنىڭ مىڭسى ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، ئەگەر ئۇلار زىيادە ئەقىللىق بولۇپ كەتسە، ئىنسانلارغا زور ئاۋارىچىلىق، خاپىلىق، بالا ـ قازا كېلىدۇ، گەرچە ئۇلاردا يۈرەك، قىل قان تومۇر، مىڭە بولسىمۇ بەش سەزگۈ ئەزاسى ئىشلىسىمۇ، ئاللاھ بىزگە ئۇلارنى بويسۇندۇرۇپ بەرگەچكە ئۇلارنىڭ ئەقلىنى كام قىلدى. ئەمما، ئۇلار بىزگە ئوخشاش ئۇممەت ـ دە! ئۇلاردىن پايدىلىنىش بەك مۇھىم، بىز ئۇلاردىن ئايرىلالمايمىز، شۇڭا ئۇلارغا كۆكۈل بۆلەيلى. ئۇلارنىڭ ئەقلىنى، ھايۋانلار دۇنياسىدىن تەتقىق قىلىمىز، ئاندىن ئۇلارنى چۈشىنىمىز، ئۇلار تۇرمۇشىدا، ماكان تۇتۇشىدا، ھەممە ئىشلىرىدا ئەقلىنى ئىشقا سالىدۇ، ئەقىلسىزلار قارىسىغا ئىشلىمەيدۇ، ھەتتا ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن، زەھەر بەرسىمۇ يىمەيدىغىنى، ئۇقۇپ قالدىغىنى بار، بۇلارنى ئالىملار سىناق قىلغان، ئىت، تۈلكە، پىل قاتارلىقلار. ئەمما، ھەممىسى ئۇنداق ئەقىللىق ئەمەس، ئۇلار راسلا بىزگە ئوخشاش ئۇممەت ئىكەن، ئەقىللىقلىرى ئاز ئىكەن، دۆتلىرى كۆپ ئىكەن، ئاشۇ ۋەھشىي ھايۋان، ياۋايى ھايۋان گەپ ئۇقىدىكەن، نېمىشقا ئىنسان گەپ ئۇقمايدۇ، نېمىشقا بۇ ئىنسان قەلبى ئاللاھقا، ئاخىرەتكە كۆنمەيدىغاندۇ؟ بەزى ئىنسان ھايۋانچىلىك بولالمايدۇ. مەسىلەن: دائىم ھالدا ئۇلار زىكرى بىلەن تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئەمما بۇ غاپىل ئىنسان زاكىر ئەمەس ـ دە! ئۇلار ئاز ئۇخلايدۇ، بەزىسى ئۇخلىماي تۇنەيدۇ، ئەمما بىز ئۆمرىمىزنىڭ تولىسىنى ئۇخلاپ ئۆتكۈزىمىز، ئۇلار ئالغان پايدىغا لايىق شۈكرىنى قىلىدۇ، يەنىلا پايدا مەنپەئەت بىرىدۇ، بىزچۇ، تۇزنى ئېيچىپ تۇزلۇقنى، قۇيمىقىنى يەپ قازىنىنى چاقمىز، شۇڭا، ئاللاھ، ئۇلارمۇ سىلەردەك ئۇممەت، بۇلارنى كۆزىتىپ تەتقىق قىلىڭلار دىگەن.

هايۋانلاردا تىل بارمۇ،ئۇلار سۆزلىشەمدۇ؟

بۇ ھەقىقەت، ئاللاھ تەرەپىدىن بۇرۇنلا قۇرئاندا سۆزلەنگەن ھۆپۈپ، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا سۆزلىگەن. چۈمۈلە باللىرىغا سۆزلەپ بالادىن ساقلىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەزى ھايۋانلار سۆزلەپ مۆجىزە كۆرسۈلگەن ئىدى، سۈلايمەن ئەلەيھىسسالام بىزگە قۇشلار تىلى ئۆگىتىلدى دىگەن، ھازىرمۇ بىزگە شاتۇتىنىڭ سۆزلىشى مەلۇم بولدى، ئەمما بەزى ھايۋانلار ئىنسانلارغىمۇ مەقسىتىنى ئۇقتۇرىدۇ، بەزىسى ئەركىلەپ سەكرەش بىلەن بەزىسى قانات قۇيرۇقىنى پۇلاڭلىتىش، بەزىسى مەرەپ، مۆرەپ، ھاڭراپ ئۇقتۇرىدۇ. خۇددى كىچىك بالا يىغلاپ مەقسىتىگە يەتكەندەك ئۆزئارا ئۇلاردا تىل ئالاقىسى بار، مەسىلەن: چۈمۈلە، ھەسەل ھەرىسى قاتارلىقلاردا توخۇغا دان ببرىلسە روك ـ روك قىلىپ باللىرىنى يىغىدۇ، بۇ چوقۇم بالسىنى چاقىرىش بولىدۇ. بىر تال ناۋاتنى كۆرگەن ئىككى چۈمۈلە بىرەمدە نۇرغۇن بولۇپ كۆپىيىپ كېتىدۇ، بۇلارمۇ چوقۇم چاقىرىپ كېلىپ كۆپەيگەن، ئۇلار شەخسىيەتچى ئەمەس، پادىشاھلىق تۈزۈمى بار، ھەممە ھايۋانلاردا شۇنداق ئالاقە بار، تىل بار، ئاللاھمۇ قىيامەت يېقىنلاشقاندا بىر ھايۋانىنى چىقىرىدۇ، ئۇ ھايۋان ئوچۇق سۆزلەيدۇ، بۇ ئايەت ئۇلار ھەقىقەتەن بىزگە ئوخشاش ئۈممەتتۇر.

ھەربىدىكى ئەقىل، ئۇلار چۈنىنى ئىستېمال قىلىدۇ، بىر ھەرە كۈزۈتىلگەندە، چۈنىنى ئېلىپ ئۇچقان، ئاندىن شامالغا دۇچ كەلگەندە، بىردەم پەسكە چۈشۈپ تۇرۇپ، چۈنىنىڭ قانىتىنى چىشلەپ ئۈزۈۋېتىپ ئاندىن ئېلىپ ماڭغان، بولمىسا، ئۇ چۈنى قانىتى شامالدا تەسىر كۆرسەتكەن، ئۇچىشىغا دەخلى قىلغان، يۆنىلىشىنى بۇرۇۋەتكەن بولاتتى.

بۇ ئەقىلنى كىم ئۆگەتكەن؟ زادى كىم، تەربىيىلىدى؟

مۇتەخەسىس، ئالىملار، تەتقىق قىلىپ تەكشۈرۈش جەريانىدا ھايۋانلاردا مۇنداق ئىشلارنى بايقىغان.

بەزى قۇشلارنىڭ باشقا بىر قارىغۇ قۇشلارغا ئوزۇق ئېلىپ كېلىپ باققىنى، رەھىم ـ شەپقەت قىلغىنىنى كۆرگەن، ئادەتتە، ئات، پىل، ئىت، ئىگىسىگە كۆيۈنۈپلا قالماي، يەنە تېخى ئىچ ئاغرىتقانلىقىنى بايقىغان، بەزى قۇشلار ئۆز ھاجىتىدىن ئېشىپ قالىدىغان كەڭرى ئۇۋا تۈزىگەن، ھەم ئۇنى پاكىز تۇتىدىكەن، ئالىملار بۇنى كۈزەتسە ئەسلى ئۇ جۈپتى ئۈچۈن شۇنداق راسلىغان ئىكەن. ئۇ ئۇنىڭ جۈپتىگە بەرگەن سوۋغىسى ئىكەن، نۇرغۇن ھايۋانلارنىڭ سوۋغا بەرگىنىنى، مىجەز ـ خۇلقىنى ئۆزگەرتكىنىنى، ياسىنىپ، تارانغىنىنى، ھەرخىل ئاۋازلار بىلەن مۇھەببەت ئىزھار قىلغىنىنى بايقىغان، بۇلارنىڭ ھەممىسى ھايۋانلار ئىلمى تەجرىبىسىدە بار. ھايۋانلاردا ئادەتتىن تاشقىرى ئىنسان تەسەۋۋۇرىدىن ھالقىپ كەتكەن كۈچ بار، مەسىلەن: ئۇلارنىڭ كېچىسى كۆرۈشى ئاجايىپ كۈچلۈك ھەم سىرلىق، شۇڭا ئالىملار ھازىر كېچىدە كۆرۈش دۇربۇنىنى شۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ياسىدى، يەنە ئۇلاردا ئاڭلاش سىزىمىمۇ ئالاھىدە يۇقىرى، ھەتتا كۆرمەيمۇ ئاڭلاپلا پەرىق ئېتىدۇ، نىشانىنى تاپالايدۇ. جانلىق ـ جانسىزلىقنى، كۈچلۈك ـ ئاجىزلىقنى بىلەلەيدۇ، بۇنى بىز شەپەرەڭدە سۆزلىگەن، مۇشۇكياپىلاقتىمۇ كېچىلىك مىكروسكوپ بار ئىكەن.

بەزىسى پۇراشتا يۇقىرى تۇرىدۇ، ئاپىشاركا ئىتتەك ھەربىر جىسىم ئىز قالدۇرىدۇ، زەررىچە قالدۇرىدۇ، ئىت ئاشۇ پۇراقنى پۇراپ ئىز قوغلايدۇ.

بىز مۇشۇ ئىلىملاردىن پايدىلىنىشىمىز ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ماددىسىنى، ئىلىمىنتىنى تەتقىق قىلىشىمىز لازىم، كەشىپ قىلىشىمىز لازىم. بەزى ئالىملار ھايۋانىنى ئۆلۈپ بولغاندىن كېيىنمۇ ئەزالىرىنى، يۈرەكنى، ئۆپكىنى، تىنىقىنى، ئوكسىگېننى تولۇق ھەرىكەتلەندۈرگەن بولسىمۇ، ئەمما ئۇ ئۆلۈك ھايۋان يەنىلا جىم تۇرغان، ھېچنىمىنى سەزمىگەن، مېڭىسى، نېرۋىسى، كۆرۈشى، ئاڭلىشى، سىزىمنى يوقىتىپ ئىشلىمىگەن، ئاندىن ئۇلار ھايۋاندىمۇ روھ بار ئىكەن، ئايرىم بىر مەخلۇق ئىكەن دىگەن خۇلاسىگە كەلگەن، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ھايۋانلاردا تەتقىق قىلىمىز، ئۇلار بىزدەك ئۇممەت - دە!

غەيرىنىڭ خەزىنىسى ئاللاھدا، غەيرىنى ئاللاھدىن باشقىسى بىلەلمەيدۇ دىگەن قىسمدا راست، توغرا، پۈتۈن ئاسمان - زىمىندىكى غەيب، ئاللاھقا خاس، ئۆزىلا بىلىدۇ، بەزىلەرنى پەيغەمبەرگە بىلدۈرىدۇ، شۇڭا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، كەلگۈسىدىن خەۋەر بەرگەن، قىيامەت ئالامەتلىرىنى بايان قىلغان. يەنە بەزى ئەۋلىيالارنىمۇ كارامەت بىلەن ھۆرمەتلىگەن، ئۇلارمۇ بىلەلەيدۇ. چۈنكى، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، ئۇ بىر قۇدرەت، ئۇنىڭغا تانساق، ئىنكار قىلساق، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار قىلغىنىمىز بولىدۇ. بۇ بىر خاتالىق، شۇڭا، ئەۋلىيانىڭ كارامىتى ھەق، بەزىدە جىنكەشلەر روھ ھازىر قىلغانلارمۇ كەلگۈسىدىن، غەيىبدىن سۆزلەيدۇ. ئەمما، بۇلار بىر راسقا 100 يالغاننى قېتىپ سۆزلەيدۇ. شۇڭا، ئىشەنگىلى بولمايدۇ، بەزىلەر پەرەز بىلەن، ئەقىل - پاراسەت بىلەنمۇ سۆزلەيدۇ. قەلبىدىكىنى تېپىۋالىدۇ، بۇ غەيب ئەمەس.

چۈنكى، ئۇ ئۆزىنى قارشى تەرەپنىڭ ئورنىدا قويۇپ قىياس، پەرەز قىلىدۇ، شۇڭا، ئۇ ئىنسانلار خۇيى - پەيلىدىن، قەلبىدىن باشقا پائالىيەت، نىيەت قىلىش، مەقسەتلىرىدىن باشقا، ئاسمان، دېڭىز ۋە ياكى باشقا يات كىشىلەرنىڭ ئىشلىرىنى، تونىمايدىغان كىشىلەرنىڭ ئويلىغانلىرىنى، مەقسىدىنى بىلەلمەيدۇ. بۇمۇ ئەقىل - پاراسەت، غەيبنى بىلگەن ئەمەس. ھەقىقى قەلب سىرلىرىنى بىلەلمەيدۇ، مۇشۇ راست توغرا، راست دەپ سۆزلىيەلمەيدۇ.

بېشىدىن ئىش ئۆتكەن ياكى شۇلاردەك ئىبرەت ئالغان، قىياس پەرەز قىلغانلارمۇ غەيبنى بىلگەن بولمايدۇ. بەزى دوختۇرلار بار، تومۇر تۇتىدۇ، بۇلار ئەسلى چىراي تۇرۇقى، گەپ - سۆزى، رەڭگى ياكى بەزى كېسەل ئالامىتىنى بىلىدۇ، شۇڭا، تەجرىبىنى بىلگەچكە، توغرا تاپالايدۇ، ئەمما بۇلارمۇ غەيبنى بىلمەيدۇ. ئۇنداقتا، ئۇلار نېمىشقا دوختۇرلۇق قىلىدۇ، خەزىنىنى بىلىپ باي بولسا بولمامدۇ، ئۇلارمۇ تومۇرنى تۇتۇپ بەزى سۆزنى قىلغان بىلەن باشقا ئىشىدىن خەۋىرى يوق. بەزىلەر ئاسترونومىيەنى تەتقىق قىلىپ، يۇلتۇز، پىلانىت، سەييارىلارنى ئۆلچەپ سۆزلەيدۇ، بۇلار تەجرىبە قىلىپ سۆزلىسىمۇ ئۆز ئەينى بايان قىلىپ بېرەلمەيدۇ. چۈنكى، ھەممە ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، بىر نەچچىسى شۇنداق چىقىپ قالىدۇ، چۈنكى، بۇلارمۇ بۇ دوختۇردەك تەجرىبىگە ئىگە، بۇلارمۇ غەيبنى بىلمەيدۇ. ھاۋارايىدىن خەۋەر بىلىپ تارقىتىش ھادىسىلەرنى كۆرۈتۈش، يىللىق ھېساب - كىتابنى سىلىشتۇرۇش ئارقىلىق ياكى ئاتموسفېرانى كۆرۈتۈش ئارقىلىق بولىدۇ. سۇنئىي ھەمراھ ئۇنى كۆرۈتۈپ بەزى ئالامەتنى بايان قىلىدۇ ياكى تېلېفوندا سۆزلىشىپ خەۋەرلىشىدۇ، ياكى يۆنىلىشىنى، بوران، يامغۇر يۆنىلىشىنى كۆزىتىپ ھۆكۈم قىلىدۇ. ئەمما، بۇلارمۇ خاتالىشىدۇ، چۈنكى، يېغىش ۋاختىنى، يۆنىلىشىنى توغرا دېيەلمەيدۇ، ئۆز ئەينى ۋاختى، ئورنى ئۇلار دىگەندەك چىقمايدۇ. بۇلارمۇ غەيبنى

بىلمەيدۇ. چۈنكى، ئۇلارمۇ پەرەز قىلغان خالاس. بەزى ساقچىلار، دائىم دىلو ئىشلىگەچكە، ئۆز ئەينى بىلگەندەك، سۆزلەيدۇ. بۇمۇ ئۇلارنىڭ تەجرىبىسى خالاس. بەزىلەر، مەخسۇس خەۋەر ئىگەللەپ ياكى ئادەم تەشكىل قىلىپ، بىر گۇرۇپپا بولۇپ ئادەم ئالدايدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى غەيىبنى بىلگەن بولمايدۇ. بۇلارمۇ تەجرىبە ساۋاقلار، ئۇ بىر ئىبرەت خالاس. ھەقىقى غەيىپ ئاللاھقا خاس. پۈتۈن كائىناتنىڭ غەيىبنى ئاللاھ بىلىدۇ، ئاللاھ بىلدۈرسە، بۇ مۇستەسنا، ئۇ، ئاللاھنىڭ ئىلتىپاتى، ئەمما كىشىلەر بۇنى پۇل تاپارغا ئىشلەتسە خاتالىشىدۇ. ھەقىقى دىن ئۇچۇن مۆجىزە ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇش، ئاللاھقا ئاشىق بولۇش تېخىمۇ كۆپ ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن، ئۆزىنى ئىلھاملاندۇرسا بولىدۇ، بولمىسا خاتا. پۈتۈن ئاسمان - زېمىندىكى بۇ رۇھ ھازىر كەلگۈسى ھەممە غەيىب ئاللاھقا خاس، ئۆزىلا بىلىدۇ. غەيبنى ئاشكارىلىسا بولمايدۇ، بۇنىمۇ ئاللاھ ئالدىن بىلىدۇ. شۇڭا، بىز تەجرىبە قىلساق بولىدۇ، شۇ تەجرىبىگە ئاساسەن ھۆكۈم قىلساق، بىزنىڭ قولىمىزدىن كېلىدىغان ئىشلارنى پىلانلىساق، ئىنشائاللا دېسەك بولىدۇ. ئۇندىن باشقا بىز بىلمەيدىغان سىرلىق ئىشلارنى ياكى قولىمىزدىن كەلمەيدىغان ئىشلارنى كەلگۈسىنى ئاللاھقا تاپشۇرايلى، ئېزىپ كەتمەيلى، ھەقىقى ئىسپاتلانسا ئۇلارغا ئاللاھ كارامەت بەرسە، سەللەمنا دەيمىز.

ھازىر، يامغۇر، بوران توغرىسىدا مەلۇمات بېرىلىۋاتىدۇ، بۇ بىز يۇقىرىدا دىگەندەك، تەجرىبىدىن بولسا، ھەقىقى راست چىقىپ قالسا، بىز ئۇنى غەيىبنى بىلدى دېمەي، تەجرىبە قىلدى ياكى ئۇچۇپ، سۈنئىي ھەمراھدا بىز كۆرمىگەننى كۆردى، بىلمىگەننى بىلدى دەيلى.

خرومۇسۇم سانى ياكى شەكلى بىلەن گىن ئىلمى بىلەن تۆرەلمىنى ئەركەك - چىشى دەپ ئايرىسىمۇ بۇنى بىز تەجرىبە دەيمىز، خۇددى يىلان، بېلىق، توخۇلارنى كىچىكىدىن تەجرىبە ئىگىلىرى ئايرىيالمىغاندەك، ئەمەلىيەتتە، ئاللاھ يەنىلا خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ. ئۇلار دىگەندەك چىقۇبرىشى ناتايىن، ئۆزگىرىدۇ. شۇڭا، بىز مەسلىنى پەرىق ئېتىشىمىز لازىم، قۇرئان، ھەدىس، بىكار بولمايدۇ، بىز ھەقىقى تەستىق قىلىپ مەسلىنى تولۇق چۈشىنىشىمىز لازىم. ئۇقماستىنلا ئۇلارنى توغرىلاشتۇرۇش ياكى خاتالاشتۇرۇش توغرا ئەمەس. ئەمەلىي دەلىل - ئىسپات لازىم بولىدۇ. بىزمۇ ئۇلارغا دەلىل كەلتۈرىمىز، ئۇلارمۇ شۇنداق ھەل بولمايدىغان سىرى ئېچىلماس ئىش يوق، پەقەت كۆڭۈل بۆلۈپ تەكشۈرسەك تەتقىق قىلساقلا ھەقىقى غەيب ئاللاھقا خاس، بۇنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. مەخلۇق بىلسىمۇ ئاللاھ بىلدۈرگەننى بىلىدۇ، يەنىلا ئۇلارمۇ ئاللاھنىڭ ئېلىكىدە، جىنلارمۇ غەيبنى بىلمەيدۇ، بۇنى سۈرىلەردە كۆرۈلۈك، سۆلايمان ھاسسىدا **قبهداهم اقتده** يەنى ئاللاھ، نۇرغۇنلىغان پەيغەمبەرلەرنى كەلتۈرۈپ، ئاندىن كېيىن سەن ئۇلارنىڭ ھىدايىتىگە، يولىغا ئەگەش دىگەن. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ ئايەتنى مۇنداق تەپسىرلىگەن. بۇ ئايەتتە يۇقىرىدىكى ئۆتكەن پەيغەمبەرلەرنىڭ مەنسۇخ بولمىغان كۈچىدىن قالمىغان ھۆكۈملىرىگە ئەگىشىش ئىبرەت، ئۇلگە ئېلىش، ئۇلارنىڭ ھاياتىدىن تاللانمىلارغا ئەمەل قىلىش، ھەقتە چىڭ تۇرۇش، سەۋرى قىلىشدىن باشقا مۇنداق ھۆكۈم ئېلىنمىدۇ.

ئادەمگە ئوخشاش تۆۋبە قىلىش، ھەقنى قوبۇل قىلىپ، ئاللاھقا قايتىش، زىممىنى گۇناھلەندۈرۈش، ئەۋلاد تەربىيەلەش ئىشىنى نۇھ ئەلەيھىسسالامدەك ئۇزۇن ۋاقىت سەۋرى قىلىش، كېمە ئىلمىنى، دېڭىز - ئوكيان ئىلمىنى تەرەققي قىلدۇرۇش، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدەك ھاياتلىقنى، ماماتلىقنى،

تېرلىشنى تەتقىق قىلىش، ماددىلارنىڭ پارچىلىنىشى يەنە بىر كىشى قانداق ھالدا ئەسلىگە كېلىشى ۋە خىمىيىلىك ئۆزگىرىشنى تەتقىق قىلىش، ئاسمان ـ زېمىندىكى ئاجايىپ قۇدرەتنى كۆزىتىش، ئاستىرونومىيىگە كۆڭۈل بۆلۈش، ھەق ئۈچۈن ئاشىق بولۇپ، قەلبى سالامەت، ئاللاھقا ھىجرەت بىلەن قايتىش لازىم. مۇسا ئەلەيھىسسالامدەك پەيغەمبەر بولسىمۇ يەنە ئىلىم ئالغان، قانائەت بىلەن بولدى قىلمىغان، ئىبادەتتە، ئىلىمدە ئەمدى بولىدى دەپ، قانائەت قىلماي ئاللاھنىڭ رىزقىغا قانائەت قىلىپ ئىلىم ئۈچۈن بارلىقىنى سەرىپ قىلىش، ھەقتە قاتتىق چىڭ تۇرۇش، پادىشاھلار ئالدىدا ھەقنى بايان قىلىش لازىم.

مۇسا ئەلەيھىسسالام بىر ئىنسان، قولىدىكى بولسا ھاسا، ئۆسۈملۈك ئۆزگەرگەن، يىلان بولسا، ھايۋان، بۇ ئۈچ ئىلىمنى بىئولوگىيىنى تەتقىق قىلىش، قولى بولسا، نۇرلۇق بولدى، ھاسىدا بولسا، سۇ ئېتىلىپ بۆلاق چىقتى، بۆلارنىمۇ نۇر ئىلمىنى، سۇ ئىلمىنى تەتقىق قىلىشقا ئىشارەت، مۇسا ئەلەيھىسسالام ھاسىسدا چېكىپ قويۇپ سۇ چىقارغان بولسا، بىز كۈنۈپكىنى بېسىپ قويۇپ سۇ چىقىرىمىز، ئۇلار دېگىزدىن يول ئاچقان بولسا، بىز سۇ ئاستى پاراخوتىدا ماڭمىز. ئۇلار چۆلدە تەييار بېمەكلىك يىگەن بولسا، بىز ئىنسانلارغا ھازىر پۈتۈن ھايۋان بويسۇندى، مانا بۇلارغا قۇرئان ئىشارەت قىلغان. داۋۇد ئەلەيھىسسالام، تۆمۈرچى ئىدى، ئاللاھ تاغنى، تۆمۈرنى بويسۇندۇرۇپ بەرگەن، ئۇلار جەڭ كىيىمنى ياسايتتى، شۇكرى قىلاتتى، بىرچۇ، پۈتۈن يانار تاغ، مۇزتاغ، قار تاغ، يايلاق تاغ، كۆمۈر كانلىرى بويسۇندى، پۈتۈن كۆمۈردىكى ئىسسىقلىق نۇر ئېلېكترى توك بولۇپ، ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىۋاتىدۇ، رادىئو، ئۇنىئالغۇ، سىنئالغۇ، پىلاستىنكا، ھەممىسى ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتتى، مانا بۇ بىزگە تاغنىڭ بويسۇنغىنى، داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا ئاۋاز قايتۇرۇپ ھەمكارلاشسا، بىزگىمۇ شۇنداق ماسلاشتى، پولات ـ تۆمۈر، قۇيمىچىلىق، زەرگەرلىك ھەممىسى ئاشۇ داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ قالدۇق ئىشلىرى.

سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا بولسا، جىن ـ شەيتانلار بويسۇنغان، چوڭ ـ چوڭ قازانىنى ياسايتتى، بىزمۇ شۇنداق قىلدۇق. پولات تاۋلاش زاۋۇتىمىز بار. پار قازان بار، يادرو ئېلېكتر ئىستانسىسى بار، ماشىنا زاۋۇتى بار، ئۇنىڭغا شامال بويسۇنسا، بىزگىمۇ شۇنداق بولدى، ئايرۇپىلاندا خاتىرجەم ئۇچتۇق. ئۇلار گىلەمدە ئۇچسا بىز ئالەم كېمىسىدە ئۇچتۇق، ئۇلار زېمىندا ئۇچسا بىز ئالەم بوشلۇقىغا چىقتۇق، ئۇلار دېگىزدىن گۆھەر سۈزسە بىزمۇ سۈزدۇق، جىن چۈشكەن بولسا، بىزنىڭ غەۋۋاسلىرىمىز، سۇ ئاستى پاراخوتلىرىمىز، گۆھەر سۆزدى، ھەتتا، نېفتىمۇ سۈزدى. ئۇلارغا ئوخشاش قۇرلۇش قىلدۇق، شەھەرنى گۈللەندۈردۇق، ئۇلاردا قۇشلار خەۋەرچى، جىنلار ئالاقچى بولسا، بىزدە تېلېفون بار، كومپيۇتېر بار، پۈتۈن دۇنيادىن خەۋەردار بولدۇق، تېخى ئاللاھ، قۇدرىتىنى، ئايىتىنى ئۇيۇقتا كۆرسىتىشكە ۋەدە قىلدى، نۇرغۇن تەرەققىيات ئالدىمىزدا بار. ئىيسا ئەلەيھىسسالام دوختۇرلۇق قىلغان، بىز بولساق بۇ تىببىي پەندە ئۇچىغا چىقتۇق، ھەتتا بەزىلەر ئۆلۈكنى تېرىلدۈرۈشكە ئۇرۇنۇپ بېقىپ روھنى سالالماي ئامال قىلالمىدى، توڭلىتىپ تۇرۇپ كېيىن ئەسلىگە كەلتۈرۈۋاتىمىز دەپمۇ ئامال قىلالمىدى، چۈنكى، ئادەم ئەزاسى بىر خىل توڭلىمايدۇ. شۇنداق ھەددىدىن ئاشقاندا، ئاللاھ دۇنيادا ئېنىق بولمىغان، كۆرۈپ باقمىغان، بىر كېسەلنى بېرىدۇ ـ دە، ئۇلارنىڭ تىپىنمۇ تاپالماي ئاۋارە بولىدۇ. ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئالدىدا ئاجىزلىقىنى جاكارلايدۇ. سەللەمنا دەپ بويسۇنىدۇ، قېنى ئۇلارنىڭ كۆرەڭلىگىنى، مانا مۇشۇنداق ئىلغار تېپتىكى پەن ـ تەتقىقاتقا، ئىلىمگە، تەرەققىياتقا،

تەجرىبە - تەتقىق قىلىشقا بۇ ئايەت ئىشارەت قىلىدۇ. قۇرئاندىن ئىبارەت دەلالەت، ئىشارەت بىلەن دەلىل ئېلىنىدۇ، مېنىڭ بۇ دەلىل - ئىسپاتىم، ئىشارەت بىلەن دەلىل ئېلىشمىدۇر، چۈنكى، ئاللاھ، ھەقىقى مەقسەتنى، ھىدايەتكە، دىنغا، ئاخىرەتكە، ئىلىم - ئىبادەتكە، سەۋرىگە قاراتقان بولۇشى مۇمكىن. ئەمما، ئۇلارغا ئەگەشكەن ئىكەن، مەنسۇخ بولمىغان ئىشلىرىغا ئەگىشىمىز. ئۇ بولسا، بىز يۇقىرىدا دېگەن ئىشلار شۇ، بۇ ھەقىقەتكە، قۇرئان ئىشارەت قىلغان. چۈنكى، ھەممىسى دىننى، ئىسلامنى، ئىلىمنى، كۆچ - قۇدرەتنى تەرەققىي قىلدۇرىدۇ. بىز تەرەققىي قىلساق دىن تەرەققىي قىلىدۇ، دىن دېگەن قانۇن - تۈزۈم، ئىدىيە - ئەخلاق، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. پۈتۈن ئايەتنى مۇشۇنداق ھەرخىل دەلىل بىلەن تەپسىر قىلىشقا بولىدۇ، شۇڭا، بۇ كامۇللانى، دېڭىزدىكى سۇلار رەڭ بولسا، پۈتۈن دەرەخ قەلەم بولسا يېزىپ تۈگەتكىلى بولماس، تەپەككۇر قىلىڭلار.

سۆرە ئەنئام، بىز ئىبراھىمغا، ئۇنىڭ، ئاللاھقا ۋە قۇدرىتىگە، ئاخىرەتكە ۋە ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشىگە شەكسىز ئىشەنگۈچىلەردىن بولۇشى ئۈچۈن، ئاسمان - زېمىننىڭ ئاجايىپ - غارايىپ قۇدرەتلىرىنى ئالامەت مۆجىزىلىرىنى كۆرسەتتۈق دېگەن ئايەت توغرىسىدا.

مېھرىبان ئاللاھ بىزنىڭمۇ شەكسىز ئىشىنىشىمىز ئۈچۈن قانداق ئالامەت مۆجىزىلەرنى كۆرسەتتى، قانداق ھىكمەت ۋە رەھمىتىنى كۆرسەتتى، بۇنىڭغا بىز تەپسىلىي قاراپ باقايلى. بىز ئاسمان - زېمىنغا قارايلى، تەپەككۇر قىلايلى، ئەقىلنى كۆزىمىزنى يۇمۇپ تۇتۇپ سۈزۈڭ ئاسمانغا ھەتتا ئەرىشتە 70 نۇر پەردىگىچە قويۇپ بېرەيلى. ئۇ، ئاللاھنى تاپسۇن، چۈنكى، ئاللاھ قۇرئاندا، ئاللاھ، ئەقىلگە ئاشكارا دېگەن زاھىردۇ. قېنى، ئاللاھ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا كۆرسەتكەن قۇدرەتنىڭ بىر پارىسىغا نەزەر سالايلى. چۈنكى، بىز تېخى مۇشۇ بىرىنچى دۇنيا ئاسماندا، ئۇنىڭ ئىچىدىكى يۇلتۇزلار تۈركۈملىرى ئىچىدە تۇرىمىز، بىز دۇنيا ئالىملىرى بىلەن بىرگە ئەڭ ئىلغار ئېلېكترونلۇق تېلېسكوپلار بىلەن يىراقنى كۆرگۈچى ئۈسكۇنە بىلەن قارايلى، مانا مۇشۇ كۈزۈتۈش ئۈچۈن، نۇرغۇن ئالىملار جاننى بەرگەن. بىزچۇ؟ تەييارلىمۇ بولسا كۆرۈپ قويايلى، ئىنساپ بىلەن كېلىڭلار، ئۇنداق قىلماڭلار، خۇراپاتلىقتىن قۇتۇلۇپ، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، قۇدرىتىنى كۆرۈڭلار، شۇ ئارقىلىق ئاللاھقا ھەقىقى ئاشىق بولۇپ، قالامسىلەر تېخى، باشقىلارنىمۇ بۇ دىندىن يىرگەندۈرمەڭلار.

بىز ئاشۇ قۇرئاندا، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام قىسسىسىدە بايان قىلىنغان قۇياش، ئاي، زېمىن ۋە باشقا يۇلتۇز، پىلانىتلار ئۈستىدە توختىلىمىز، قۇلاق سېلىڭلار. ئاشۇ تۇمان، گازدىن، تۈتۈندىن تەركىب تاپقان پۈتۈن يۇلتۇز، دائىم ھەرىكەتتە تۇرىدۇ، جىم تۇرىدىغىنىدىن بىرسىمۇ يوق. چۈنكى، ئاللاھ، ھەممىنى ئۆز ئورنىدا ماڭدۇ دېگەن، ئەمما، بىز بۇ يۇلتۇز، پىلانىتلارنى ئىككى قىسمغا بۆلىمىز، تۇرغۇن يۇلتۇز ۋە سەييارىلەر دەپ ، چۈنكى، بىزگە يەرشارىغا نىسبەتەن شۇنداق بولىدۇ.

تۇرغۇن يۇلتۇز بولسا، تېلىسكوپلاردا كۆزىتىلىشچە نەچچە مىليارتتىن ئاشىدۇ، ئاشۇ سامان يولىدىلا 2000 مىليارت يۇلتۇز بار، يەنە تېخى ئاشكارا بولۇۋاتىدۇ، ئالىملار بۇ يۇلتۇزلارنى نەچچە قىتئەگە بۆلۈپ، نۇرنىڭ ئاجىزلىقى، ئورنى، شىمال، جەنۇب، شەرىق، غەربىكە بۆلۈپ، پارچىلاپ كۆزەتكەن، ھەم سۆرەتكە ئېلىپ سانىغان. بۇ خىل كۆرۈنۈشلەر فىلىملاردىمۇ بار. مۇنجىد لۇغەتلەردە، تەبئىي - پەن كىتابلىرىدا بار. بۇ پۈتۈن دۇنياۋى ئىشتۇر، بىرەر دۆلەت، بىرەر شەخسنىڭ

ئىشى ئەمەس، بۇنى ئالىملار بىلىدۇ، جاھىللار ئەمەس. بىز ئاشۇ تۇرغۇن يۇلتۇزنى تەتقىق قىلىپ باقايلى.

1) ئۇلاردىن بەزى يۇلتۇز بارىكى، دائىم ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ، نۇرنى بىرخىل ساقلىمايدۇ، بۇ ئۆزگىرىش مەلۇم ۋاقىتتا يۇز بېرىدۇ، بەزىسىنىڭ ۋاختىنى بىلگىلى بولمايدۇ.

2) ئۇ يۇلتۇزلارنىڭ بەزىسى يېڭىدىن ئاشكارا بولىدۇ، بۇرۇن يۇلتۇز كۆرۈلۈپ باقمىغان جايدا ئاشكارا بولىدۇ. ئاندىن يەنە ئۇرۇن ئۆتمەي غايىپ بولىدۇ، يوقلىدۇ، بۇنىڭ تۇرغان ۋاقتى 18 ئاي بولىدۇ ياكى ئۇرۇن بولىدۇ. چۈنكى، ئۇ نۇر خالاس، مەنبەسى بۇرۇنلا ئۆچكەن.

3) بەزىسى بىر ئاشكارا بولغانچە دائىم تۇرىدۇ، تا ھازىرغىچە تۇرۇۋاتقان، يېڭىدىن ئاشكارا بولغان يۇلتۇز بار، بۇلارنىمۇ تىلسكوپدا كۆرگىلى، كۈزىتكىلى بولىدۇ.

4) ئۇ يۇلتۇزنىڭ بەزىسى بىر يوشۇرۇنغانچە كۆرۈنمەيدۇ.

5) بەزىسى جۈپ بولىدۇ، قوشاق بىرگە ئايلىنىدۇ، كۆرىنىشىدە بىردەك قىلىدۇ، تېلىسكوپدا كۈزىتسە ھەمراھى جۈپىتى ئاشكارا بولىدۇ، بۇ ھازىرچە 700دىن ئاشىدۇ.

6) بەزىسى كۆرۈنىشىدە بىر، ئەمما ئۇلار ئەمەلىيەتتە ئىككىدىن، ئۈچتىن، تۆتتىن، ھەتتا بىرنەچچە يۇلتۇز تەشكىل قىلغان گۇرۇپپا، سىستېما بولىدۇ. بۇمۇ تېلېسكوپدا بايقالدى.

7) بەزىسى ؟؟؟ چۆمۈچ يۇلتۇزدەك گۇرۇپپا بولۇپ ئۇلارنىڭ 80دىن كۆپ يۇلتۇزلار بىلەن تەركىب تاپقان، بەزىسى بولسا، كۆزگە تۇمانداق، تۈتەك بۇلۇتتەك كۆرۈنىدۇ، ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇ نۇرغۇن يۇلتۇزنى كۆرسىتىدۇ، يا ئۇلار ئۇششاق بولىدۇ ياكى نۇرى يىراق بولغان بولىدۇ.

8) بىز دائىم كۆرىدىغان سامان يولى ئاق بۇلۇتتەك تۇمان، ئۇ بىر يۇلتۇز سىستېمىسى بولۇپ، ئۇنىڭدا دەسلەپتە 18 مىليون يۇلتۇز بايقالغان، ھازىر بولسا، 2000 مىليارت يۇلتۇز بار.

ئىككىنچى خىل سەييارىلەر بىزگىمۇ ماڭغىنى ئېنىق بىلىنىشىدىغنى، بىز ھەرىكىتىنى كۈزىتكەن يۇلتۇزلار، بۇلار بەك ئاز. چۈنكى، بىز ئازنى بايقىغان. بۇلار چىمىلدىمای جىم تۇرىدۇ. باشقىلار يىراق بولغاچقا نۇرى چىمىلدايدۇ.

سەۋەبى، ئاتموسفېرا بولىدۇ، ئالەم ئىلمى قىسمىنى كۆرۈلۈك، بەزى سەييارىلەر ئۇچۇن ئايغا ئوخشاش خىلمۇ - خىل شەكىل بار. بەزىسى ئالاھىدە خۇسۇسىيەتكە ئىگە بولۇپ، بۇگۈن بىر خىل كۆرۈنسە ئەتىسى بىر جۈپ بولۇپ قالىدۇ، ئەتىسى بولسا ئارىلىق يىراق بولۇپ قالىدۇ، مۇشۇ ئۇسۇلدا كۈزۈتۈپ ئاخىرى قۇياش، ئايدىن باشقا قۇياش تارتىش كۈچىنى بويلاپ ماڭىدىغان قۇياش ئەزاسى بولغان قۇياش سىستېمىسىدىن توققۇز پىلانىت ئاشكارا تېپىلدى.

بۇ 1781 - يىل 1846 - يىللىرى بايقالغان بولۇپ، بۇ ئەمەلىيەتتۇر، قۇياش بۇ ھەممىمىزگە مەلۇم يۇلتۇز، ھازىرمۇ تۇرۇپتۇ، ئەنە، قۇياش ناھايىتى چوڭ يۇلتۇز بولۇپ، ئۇنىڭ دىئامېتىرى بىر مىليون 400 مىڭ كىلومېتىر كېلىدۇ. بۇ يەر شارىنىڭ دىئامېتىرىدىن 109 ھەسسە چوڭ، قۇياش يەرشارىدىن بىر مىليون 300 مىڭ ھەسسە چوڭ، تەخمىنەن ئېغىرلىقى 2×10^{27} تونىنا بولىدۇ، يەرشارىدىن 330 مىڭ ھەسسە ئېغىردۇر. قۇياش بىلەن يەرشارىنىڭ ئارىلىقى 150 مىليون كىلومېتىر، قۇياش ھەر سېكۇنتتا تەخمىنەن 600 مىليون تونىنا ھىدروگىن بىلەن، بۇ خىل رېئاكسىيىگە قاتنىشىپ، گېلىي ئاتومىغا ئايلىنىش بىلەن زور مىقداردا ئېنېرگىيە چىقىرىدۇ، بۇ

5×10^{20} ئات كۈچىگە تەڭ بولىدۇ. بۇ ئېنېرگىيە ئىسسىقلىق قۇياشنىڭ كىچىكلىشىدىن كەلدى دىسە، بەزىلەر باشقا ئاقار يۇلتۇزلار سوقۇشۇش ئارقىلىق كەلدى دەيدۇ. بەزىلەر بولسا، بۇ دائىم كۆيۈۋاتقان خىمىيىۋى ئېنېرگىيە دەيدۇ. بەزىلەر بولسا، رادىئوئاكتىپلىق ئېلېمېنتلارنىڭ يىمىرىلىشىدىن كەلدى دەيدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى تولۇق ئىشەنچىلىك ئەمەس. ھەقىقىنى ئاللاھ، بىلىدۇ، قانداقلا بولمىسۇن، بوشلۇق گاز جىسىم، ئوت، ئېنېرگىيە كېلىۋاتىدۇ، يەرشارى بۇنىڭدىن يوروۋاتىدۇ، ۋە ئىسسىقلىق قوبۇل قىلىۋاتىدۇ، بۇ يەرشارىغا كەلگەن ئىسسىقلىق ئۇنىڭ ئىسسىقلىقىدىن 200 مىليوندىن بىرىنى تەشكىل قىلىدۇ. قۇياش مۇشۇنداق كۆيۈۋەرسە ھامىنى ئۆچۈپ قالىدۇ، دىدى. مانا بۇ بۇرۇنلا قۇرئاندا دىيىلگەن. **كۈننىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا** دىگەن بىر ئايەتنىڭ مەنىسىدۇر، قۇياش پۈتۈن ئىسسىقلىق ئېنېرگىيە مەنبەسى بىزنىڭ بىرىنچى رىزقىمىز ئوت بولىدۇ. ھاياتىمىز، پۈتۈن ھايۋان، ئۆسۈملۈكنىڭ ھاياتى شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىكتۇر. بۇ ئۇچىگە شۇكرى قىلمىغانلار ئاخىرى دوزاخ ئوتى بىلەن ئازابلىنىدۇ، بۇ ئوتلۇق يۇلتۇزلارنى ئىلاھ قىلىۋالغانلارمۇ بىللە كۆيىدۇ.

قۇياشنىڭ توققۇز ھەمراھى، مېركۇرىي، ۋېنېرا، يەرشارى، مارس، پۇپىتىر، ساتۇرۇن، ئۇران، نېپتۇن، پىلوتۇنلار. بۇلارنىڭ ھەمراھلىرى بار، يەرشارىنىڭ ھەمراھى ئايشارى شۇ، ئۇ ئۇنى ئايلىنىدۇ. مارىسنىڭ ئىككى يۇپىترنىڭ 16گە تا ھازىرغىچە بايقالغان ساتۇرۇننىڭ ھەمراھى 22گە، ئەسلى 48 مىڭ ھەمراھى بولۇپ، 48 مىڭ ھالقىسى بار ئىكەن، بىر - بىرىگە سوقۇشمايدۇ، مېركۇرىي، قۇياشقا ئەڭ يېقىن پىلانىت بولۇپ، ئۇ قۇياشنى تېخمىنەن 88 كۈندە ئايلىنىپ بولىدۇ. ئۇنىڭ ئاي شارىدەك خىلمۇ - خىل شەكىلگە ئۆزگىرىشى بار. زۆھرە يەنى ۋېنېرا بۇ زېمىنغا بىر قەدەر تەڭ كېلىدۇ. ئۇ، قۇياشنى 225 كۈندە ئايلىنىپ چىقىدۇ، تەتقىق قىلىنىشچە بۇ پىلانىتنا ئوزۇنلۇقى 3200 كىلومېتر، كەڭلىكى 1600 كىلومېتر تاغ بار ئىكەن، تاغ تىزمىسى بار دىيىلگەن ۋە يەنە ئىككى چوڭ يانار تاغ بار ئىكەن، كەلگۈسى نېمە بولىدۇ. بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ، يەرشارى بۇ بىزگە خېلى تونۇشلۇق بۇنىڭ ئومۇمىي ئايلانمىسى 40 مىڭ كىلومېتر، ئۇنىڭ ئېكۋاتور رادىئۇسى 6 مىليون 379 مىڭ 245 مېتر كېلىدۇ. ئۇ بىر تېرلىيون 83 مىليارت كۇپ كىلومېتر، ئاتموسفېرا قېلىنلىقى 48000 مېتر كېلىدۇ. بۇ يەتتە قەۋەتكە بۆلۈنىدۇ، بىز تېرموسفېرا قەۋىتىدە بۇنى تەبئىي - پەن كىتاۋىدىن، سىنئالغۇدىن كۆرۈلۈك.

ئەڭ ئېگىز تاغ 9000 مىڭ مېتىردىن ئاشىدۇ، ئەڭ چوڭقۇر دېڭىز 10000 مېتىردىن 11000 مېتىرغىچە، يەرشارى يۈزى 509 مىليون كۋادرات كىلومېتر، دېڭىزى 383 مىليون كۋادرات كىلومېتىرنى ئىگىلەيدۇ، يەنى 2/3 قىسمى دېڭىز، 1/3 قىسمى قۇرۇقلۇق بولىدۇ، بۇ قۇياشنى 365 كۈن نەچچە سائەتتە ئايلىنىپ چىقىدۇ، مانا بۇ پەسىل ھاسىل قىلىدۇ. يىل ھاسىل قىلىدۇ، يەرشارى يۈزى، پوستى، ئوتتۇرىسى، قاتلىمى ۋە يەر يادروسىدىن ئىبارە ئۈچ قىسىم بولىدۇ. ئىچكى قىسمى بولسا ئوت، بۇنىڭ دەللىلى يانار تاغدۇر، دېڭىز بولسا تاتلىق، ئاچچىق بولىدۇ. قۇرۇقلۇق بولسا تاغ، تاش، سايلىق، يايلاق، قۇم، تېرىلغۇچ يەرلەردۇر. بۇرۇنقى يەرنىڭ چېتى يوق، چېكىگە ھېچكىم

يەتمىگەن دىگەن سۆزلەر ئەمەلدىن قالدى. ھەممە يەر، دۆلەت چېگرىسى بىلەن بېكىتىلدى، يەنە ئاز كېلىپ تالىشىپ ئۇرۇشۇۋاتىدۇ، بۇنىڭدا، پەرىشتە، جىن باشقا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكتەك ئۇچ ھاياتلىق ياشايدۇ خالاس. مانا بۇ زىمىن پۈتۈن سامان يولدا بىر تال زەررىچىدۇر، سامان يولى بولسا، ئاسماندا يەتتە ئاسمان بولسا كۆرسىغا نسبەتەن، كۆرسى ئەرشكە نسبەتەن بىر تال ئۇزۇك بىلەن بىپايان زىمىندۇر. ئاللاھۇ ئەكبەر، ھەممىسى ئاللاھنىڭ مۇلكى، پادىشاھ ئاللاھدۇر.

مارىس، بۇ زىمىنغا ئوخشاپ كېتىدۇ، ھاياتلىق بار دەپ قارالماقتا، ھېچ بولمىغاندا، سۇسىز، ھاۋاسىز ھاياتلىق بولۇشى مۇمكىن، بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ. ئۇنىڭدا ھەرخىل تاغلار، قۇملار بار، 14 ماددىسى يەرشارى بىلەن ئوخشاش، ئۇ بىرگە قىزىل يۇلتۇز بولۇپ كۆرۈنىدۇ، ئۇنىڭ پوبوس، دىيموس دىگەن ئىككى ھەمراھى بار ئىكەن، ئۇنىڭ بىر يىلى 686 كۈندىن ئوشۇق بولىدۇ. يەرشارى كۈنى پۈپىتىر، بۇ پىلانىت يەرشارىدىن 13000 ھەسسە چوڭ، ئۇنىڭ رادىئۇسى 140000 كىلومېتىر، يەرشارى ئىكۆاتۇرىدىن 11 ھەسسە چوڭ، ئۇ قۇياشتىن 7700 مىليون كىلومېتىر يىراقتا، تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ، سۇرە ئەنئام 74 ـ 75 بەتتە يەرشارى بىلەن يۇپىتىر، ساتۇرۇنلارنىڭ سېلىشتۇرمىسى بار. يۇپىتىرنىڭ بىر يىلى يەرشارىنىڭ 12 يىلىغا تەڭ، ئۇنىڭ تۆت ھەمراھى بار، بۇ 1920 ـ يىلدىكى سانلىق مەلۇمات، ساتۇرۇن بۇنىڭ ئالاھىدە 480 مىڭ ھالقىسى بار، ئاشۇ ھەمراھلار ئۇنى ئايلىنىپ بۇ ھالقىنى ھاسىل قىلىدۇ. ھالقا كەڭلىكى 60000 كىلومېتىر كېلىدۇ، بىر خىل ئايلىنىدۇ. بۇ قۇياشتىن، يەرشارىدەك توققۇز ھەسسە يىراقتا، ئۇنىڭ قۇياشنى ئايلانغان بىر يىلى يەرشارىنىڭ 29 يىلغا تەڭ كېلىدۇ. بىر كېچە ـ كۈندۈزمۇ شۇنداق ئۇزۇن، ئۇ يەرشارىدەك 718 ھەسسە كېلىدۇ، شۇنداق چوڭ، بۇ سۆزلەرنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مەرھۇم ئۇستاز ھەسەن ئەپەندى دىگەن، پەيلاسوپىدىن ئالغان.

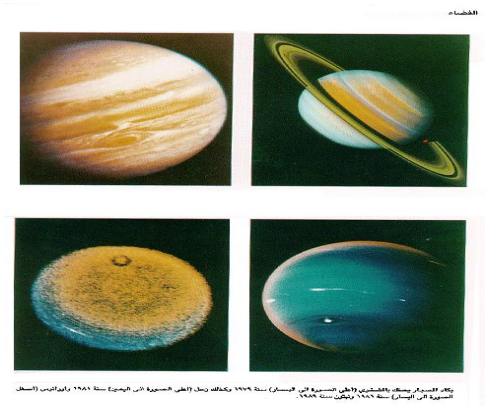

ساتۇرۇننىڭ، تىيتان دىگەن ھەمراھى ئاي شارىدەك ئۇچ ھەسسە كېلىدۇ. ئا، ئۇ دىگەن ھەمراھنى پىلاستىنكىدا سۆزلىگەن. ئۇران بۇ يەرشارىدەك 29 ھەسسە كېلىدۇ، قۇياشتىن بولغان ئارىلىقى 675 مىليون پەرسەخ، بىر پەرسەخ 3 مىيل، بىر مىيل 1600 مېتىردىن 2 كىلومېتىر، ئۇنىڭ بىر يىلى يەرشارىنىڭ 84 يىلغا تەڭ، 30687 كۈن، ئۇنىڭ تۆت ھەمراھى بار، تېلېسكوپدا كۆرگىلى بولىدۇ. نېپتون بۇ يەرشارىدەك 55 ھەسسە كېلىدۇ. ئۇنىڭ قۇياشنى بىر ئايلىنىشى 125 يىلدا بولىدۇ. ئۇنىڭ ھەمراھى ئۇنى 5 كۈن 21 سائەتتە ئايلىنىپ بولىدۇ، پىلۇتۇن بىلەن بۇ ئىككىسىنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولماس، تېلېسكوپ بىلەن كۆرگىلى بولىدۇ، ئەمەلىيەتتە كۆرۈپ بېقىڭ، مارىس بىلەن يۇپىتىر ئوتتۇرىدا نۇرغۇن ئۇششاق سەييارىلەر بار، بۇلار مىليوندىن ئاشىدۇ.

ئۇلار ئاشۇ پىلانىتلارنى ۋە قۇياشنى چۆرىدەپ ئايلىنىدۇ، كۆزىمىزگە ئاشۇ يۇلتۇزلار كۆرۈنىدۇ، ئۇلاردىن نېرىدىكى بولسا، باشقا سىستېمىغا تەۋەدۇر، بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ. قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلار نەچچە مىليوندىن ئاشىدۇ، ھازىرچە بايقالغىنى 800دىن ئاشىدۇ، بۇنىڭدىن كېيىن يانە بايقىلىدۇ، بۇلار قۇياشنى نەچچە مىڭ يىلدا ئايلىنىدۇ. ھالى ئىسمىلىك قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز قۇياشنى 76 يىلدا ئايلىنىپ

چقىدۇ، بەزىسى 3 يىلدا، بەزىسى 310 يىلدا بىر قېتىم ئايلىنىدۇ، ئەمما بۇ ھەممە كىشىگە كۆرۈنمەيدۇ.

76 ـ بەتتە 1811 ـ يىلى ئاشكارا بولغان ئەڭ نۇرلۇق قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزنىڭ سۈرىتى بار بۇ

يۇلتۇز بىر نەچچە ئەسىردە قايتىپ كېلىشى مۇمكىنكەن، بۇلار تولا ۋاقىتتا قۇياشقا سوقۇلۇپ تۇرىدۇ. پۈتۈن قۇياش سىستېمىسىغا يەرشارىغا تەھدىد ئېلىپ كېلىدۇ، مانا مۇشۇ سىستېمىلار، ھەمراھلار بىلەن قۇياش، ئاللاھقا سەجدە قىلغىلى، ئىزنى سورىغىلى كېتىپ بارىدۇ. مۇتتەپەقۇن ھەدىستە أَللُّؤْلُؤُوَالْمَرْجَانُ (ھەدىس ـ شەرىفتىن ئۈنچە ـ مارجانلار)، بۇخارىدىمۇ، رەسۇلۇللاھ شۇنداق دىگەن. ئۇ ئاخىرى مەنزىلگە بېرىپ يانسا قۇياش كىرگەن تەرەپدىن، غەرەبدىن چىقىدۇ. چۈنكى، ئۇ يۆنىلىشىنى، ھەرىكىتىنى ئۆزگەرتسە يەرشارىمۇ ئايلىنىشنى، ھەرىكىتىنى ئۆزگەرتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن كۈن كىرگەن جايدىن چىقىدۇ ياكى زىمىن قوچۇلۇپ ئالمىشىپ مۇللاق ئاتسا، كۈن كىرگەن يەردىن چىقىدۇ، گولۇبۇسنى ئايلاندۇرۇڭ، بۇ بىر پەرەز، قالغىنىنى ئاللاھ، راستىنى بىلىدۇ، ئىش قىلىپ كۈن ئاخىرى كىرگەن جايدىن چىقىدۇ، بۇنى رەسۇلۇللاھ سۆزلەپ بولدى. خوش، بىز ئەمدى ئاتموسفېراغا كېلەيلى، بىزگە دائىم ئاقار يۇلتۇز ئۇچقايدۇ، بۇ نېمە ئىش؟ ئاللاھ قۇرئاندا سۈرە سافىفاتتا مۇنداق دىگەن: گەپنى ئوغۇرلىقچە ئاڭلاشقا چىققان شەيتانلارنى يۇلتۇز نۇرى بىلەن كۆيدۈرىدۇ دىگەن. يەنى ئاسمان جىسمىدىكى ئوتلۇق گاز يۇلتۇزىدىن، نۇر، ئۇ ئايرىلىپ شەيتانىنى كۆيدۈرۈپ بولۇپ، مىتئورىت تاشقا ئايلىنىدۇ.

سۈرە مۇلۇكتىمۇ، ئاللاھنىڭ ئاسمانىدىكى زاتىنىڭ ئۇستۈڭلاردىن تاش ياغدۇرۇشىدىن قورقماي خاتىرجەم يۈرەمسىلەر؟ دىگەن ئايەتمۇ، لۇت قەۋمىگە تاش ياغدۇرغان ئايەتمۇ، ئالەم بوشلۇقىدا بولۇپمۇ، يەرشارى ئەتراپىدا تاش بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ، مانا بۇ مىتئورىت تاشلار، قۇياشنى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى تەرتىپسىز، ھەرىكىتى تۇراقسىزراق ئايلىنىدۇ. ئۇلار دائىم پىلانىتلارغا سوقۇشۇپ تۇرىدۇ، يەرشارى تارتىش كۈچىدىن ئۇ تاشلار ئاتموسفېراغا كەلگەندە ئۇلارنىڭ ھەرىكىتى سېكۇنتىغا 70 كىلومېتر بولغاچقا سۈركىلىش يۈز بېرىپ بىر نەچچە سېكۇنت كۆرۈنىدۇ، چوڭراقى كۆيۈپ بولالمىسا زىمىنغا چۈشۈپ كېتىدۇ، ھەرقايسى دۆلەتلەردە بۇ مىتئورىت تاش كۆرگەزمىگە قويۇلغان، تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ. زىمىن بىلەن يېشى بىر خىل چىقىۋاتىدۇ، مانا بۇ زىمىننى ئاسماندىن يەنى ئاسمان جىسمىدىن قۇياشتەك پىلانىتتىن ئايرىغان ئايەتكە ئۇيغۇن كېلىدۇ. يەرشارى دائىم تەھدىد ئىچىدە، چۈنكى، ئۇ تاشلار شىددەتلىك ئېتىلىپ كېلىدۇ، مەلۇم بىر مىتئورىت تاش ئىككى مېتىر قېلىنلىقتىكى تۇڭنى تېشىپ ئۆتۈپ 6 مېتىر يەرگە كىرىپ بىر ئۆڭكۇر ھاسىل قىلغان، ئۇ خېلى قېلىن تاشنىمۇ تېشىپ ئۆتۈپ كېتىدۇ.

بۇلارمۇ، ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ئاللاھ خالىسا، ھەممىنى ھالاك قىلىدۇ، شۇڭا، سۈرە مۇلۇكتە ئۇلار مېنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشىمنى يېقىندا بىلىپ قالىدۇ دىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرىنىڭ 78 ـ بەتتە، قۇياش ۋە ئۇنىڭ ھەمراھى كۆرسىتىلگەن، بۇ كۆرۈنۈش جۇغراپىيە كىتابلىرىدا رەڭلىك كۆرسىتىلگەن. مانا بۇ ئاللاھ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا كۆرسەتكەن قۇدرەت، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بۇنى بىلىپ كۆرۈپ يېتىپ، ئاللاھقا

شەكسىز ئىشەنگۈچى بولدى ۋە ئاللاھقا ئاشىق بولۇپ، قەلبى سالامەت كەلدى، ھەتتا بالىسىنىمۇ بوغۇزلىغىلى چىدىدى. بىزمۇ ئىنشائاللا، قەلبىمىز شەكسىز ئىشەنگۈچى بولدۇق، ئەمدى، ئاللاھقا ئاشىق بولالىساقلا بۇ ھادىسىنى كىم پەيدا قىلدى؟ بۇنى كىم رەتكە سالدى، كىم تەرتىپلىك ئايلاندۇردى، كىم؟ زادى كىم؟ ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ، قۇرئاندا مەن دىدى، ئۆزىنى ئىلان قىلدى، ھېچكىم بۇنىڭغا قارشى چىقالمايدۇ. مۆجىزىلىك قۇرئان، بۇنى بۇرۇنلا سۆزلىگەن، ئۇنداقتا بۇ ئىلىمدىن ئەرەب ئەللىرى نېمە ئۈچۈن خەۋەر تاپمىدى؟ ئۇلار قۇرئاننى ھەربىر ھەرىپىدىن تارتىپ تەتقىق قىلغان، نۇرغۇن فىقھى قانۇن چىقارغان تۇرسا، بۇنى نېمىشقا بىلمىدى؟ نېمىشقا بۇرۇن تەرەققىي قىلمىدى؟ بۇنىڭغا تولۇق جاۋاب بېرىش كېرەك.

پۈتۈن ئالەم ئاللاھنىڭ مەخلۇقى، ئاللاھ، قىلىقى، ئەمەلىيىتى بۇ سۆزگە زىت ئەمەس، قۇرئان خەتلىك خىتاپ كىتاب، ئالەم بولسا، رەڭلىك كىتاب، ئىككىسىنى تەتبىقلاش لازىم، قۇرئان، ھەدىس بۇنى تولۇق چۈشەندۈرىدۇ، بۇنىڭغا جاۋاب بېرەلەيدۇ، ئەمما بۇنى ئىنسانلار بىلمىگەن، بىلىمۇ چۈشەنمىگەن ياكى تەتبىقلىمىغان.

1) ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ، بىلىم دىگەن بىر بايلىق غەلىبە دېمەك، ئۇنى رىزىققا ئوخشاش ئۆزى خالىغىنىنى قىلىپ خالىغان كىشىگە بېرىدۇ، خۇددى بەزى كىشىنى رەسۇلۇللاھ زامانىسىدا بىللە ياراتقان ياكى ھازىر مۇشۇ يەردە بىللە دەپنە قىلغان بەزى كىشىنى بولسا، يەجۇجى مەجۇجى بىلەن بىللە قىلغاندەك، ھەممە كىشىنىڭ مەككىدە تۇغۇلغۇسى بار، ئەمما ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ.

2) ئۇلار ئىچىدىن پەيلاسوپ، ئالىملار چىقسا بۇ ئىلىمنى تەرغىپ قىلسا، سەن بىدئەتنى ئوتتۇرىغا قويدۇڭ، بۇ ھارام، سەن پالانى مەزھەپ سەن پوكۇنى مەزھەپ دەپ ئۇلارنى ھاقارەتلەپ ھەقىقەتنى چۈشەنمەي، چۈشەنسىمۇ ئىشەنمەي، ئۇلارنى ئۇردى، يۈزىگە تۈكۈردى، سۈرگۈن قىلدى. كىتابلىرىنى كۆيدۈردى، ئاخىرى ئۇلار يۇرتتىن قاچتى، چىقىپ كەتتى، ئاندىن بۇلارنى بۇ كىتابنى بۇ ئىلىمنى دىنسىزلار ياۋرۇپالىقلار تەتقىق قىلىپ، غەلىبە قازاندى، ئۇلارنى مەغلۇپ قىلدى، قاخشاتتى، خوپ بولدى، ئۇلار ئۆزىگە - ئۆزى قىلدى. بۇنداق ئىشلار ھازىرمۇ بار، شۇلارمۇ ئاخىرى بۇرنىغا يىسە تويىدۇ.

مانا مۇشۇنداق، ئاللاھنىڭ خالىغىنىنى جازالىشى تۈپەيلىدىن ئۇلارنىڭ دۆتلىگىدىن، ھەددىدىن ئاشقانلىقىدىن، ئىبنى رەشىد غەززالىنىڭ كىتابنى كۆيدۈرۈپ سۈرگەن قىلغاندىكىن ئۇندىن باشقا ئالىملارنى ئۆلتۈرگەندىكىن، جۈملىدىن شىنجاڭدىكى، قەشقەردىكى ئابدۇقادىر دامۇللامۇ شۇنداق ئۆلتۈرۈلدى، خۇراپىيلار ئۆلتۈردى. (بۇ مېنىڭ مسالىم)

سەۋەبى، سەن جىدەتنى يەنى يېڭىلىقنى تەرغىپ قىلدىڭ، بۇ بىدئەت، بۇ ھارام دەپ ئۆلتۈرگەن، مانا مۇشۇنداق خاتالىقلاردىن ئۇلار بۇ بىلىمنى بىلمىدى، ھازىرمۇ بىلمەي كېلىۋاتىدۇ، بەزى دۆلەتلەر تەرەققىي قىلغان بولسىمۇ يەنىلا ئارقىدا قالدى، ھەتتا ھالاك قىلىندى، شۇڭا، بىز ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدەك شەكسىز ئىشەنگۈچى بولۇش ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇش ئۈچۈن، ھىكمىتىنى تونۇپ يېتىش ئۈچۈن باشقىلارنىمۇ، جۈملىدىن كېيىنكى ئەۋلادىمۇ، ئۇقۇتقۇچىلارنى، دىننى چاقىرىش ئۈچۈن بۇ بىلىمنى ئالمساق بولمايدۇ، بۇ پەرىز كۇپايە، ھۆكۈم شۇكى، بۇ پەرىز كۇپايە. چۈنكى، ئاللاھ، 750 ئايەتتە بۇنى تەكىتلىگەن، بۇيرىغان، قارىغىلار تەپەككۇر قىلىڭلار

دىگەن، ئەمدى ئۇخلىمايلى، دەس تۇرۇپ جۇرئەت قىلىپ ئىرادىلىك ھەرىكەت قىلايلى.

ھەقىقەتەن ئاللاھ، دانىلارنى ۋە ئۇرۇقچىلارنى يارغۇچى، كىچىنى كۆندۈرگە، كۆندۈرنى كىچىگە كىرگۈزگۈچى، تىرىك ھاياتلىقنى ئۆلۈكدىن، ئۆلۈكنى تىرىكدىن چىقارغۇچى، ئاللاھ، سۈبھىنى يارغۇچى، يەنى چىقارغۇچى

دىگەن ئايەتلەر توغرىسىدا

بۇ، قۇرئاندا كۆپ ئۇچرايدۇ، بۇ ئارىلىقدا قانداق مۇناسىۋەت بار؟ نېمە ئۈچۈن كېچە - كۆندۈزنى، ھاياتلىق بىلەن ئۆلۈك مەسىلىسىگە جۈپلەپ كەلتۈردى؟ ئارىلىقدا زادى قانداق ئالاقە بار؟ بۇنىڭ ھىكمىتى نېمە؟

ئاللاھ ھەممىگە ئالىمدۇر، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

بۇ يەرشاربدا ئۆلۈكنى تىرىكدىن، تىرىكنى ئۆلۈكدىن چىقىرىش ئەھۋالىغا، كېچە كۆندۈزنىڭ، سۈبھى ۋە نۇرنىڭ مۇھىم ئالاقىسى بار، ئايەت، ئاللاھنىڭ سۆزى ۋە ئايىتى بۇ مەخلۇقلار، ئاللاھنىڭ قىلىقى ۋە ھەم ئايىتى بولىدۇ.

ھەر ئىككىسىنى قۇرئاندا ئايەت، مۆجىزە، ئالاقە دەپ ئاتىغان، بىزگە مەلۇم، كېچە بولمىسا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئۆلۈپ تۈگەيدۇ. ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، ئۇ بىر نىئىمەتتۇر، كۆندۈزى بولسا، ھاياتلىقنىڭ ئاساسى، ھەم داۋامى بولىدۇ. بىز كۆرۈپ تۇرغان بۇ يورۇقلۇق قۇياشتىن كەلگەن، ئاشۇ ئوتلۇق جىسىمدىن كەلگەن نۇردۇر، خالاس.

بۇنى ئالىملار نۇر ئېنىرگىيىسى دەپ ئاتايدۇ، بىز مۇشۇ نۇر ئۈستىدە توختىلىمىز. بۇنىڭ ھاياتلىققا قانداق تەسىرى بار؟ ئىسسىقلىق بىلەن ئېنىرگىيە بەرگەن بۇ نۇر زادى نېمە؟ نۇر دىگەن بىر سېكۇنتتا 300000 كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدىغان، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ تېز ماڭىدىغان، تەمى بولمىغان، ئەمما كۆرۈش ئارقىلىق سەزگىلى بولىدىغان ئوتلۇق گاز جىسىمدىن كەلگەن زەررىچىدۇر، بۇنىڭ يەتتە خىل رەڭگى بولىدۇ. نۇر ئىسسىق ئۆسۈملۈكنىڭ ھاياتى، ھەرىكىتى ۋە شۇنداقلا ھايۋانلارنىڭمۇ ھاياتىغا ئاساس بولىدۇ، مۇھىم رول ئويناىدۇ، نۇر دىگەن بىر ھەرىكەت خالاس.

ئاجايىپ ئىش، ئاۋازمۇ بىر ھەرىكەت، نۇرمۇ بىر ھەرىكەت ھە، ئىككىسىنىڭ ئالاھىدە ئىلمى تەتقىقاتى بار. مەلۇم بىر ئاۋاز چىقىدىكەن، ئۇ بىر ھەرىكەت خالاس. ھاۋا ھەرىكىتى دولقۇندۇر، ھاۋا بولسا، ئوكسىگېن، ئازوت، كاربون ۋە باشقىلار، ئۇلار بولسا ئاشۇ نۇر زەررىچىلەر، ئاتوم ۋاھاكازالار، ئۇلاردا ئالاھىدە ھەرىكەت بار، دولقۇن بار، تارتىش كۈچى بار، نۇر ھەرىكىتى بار، ئېنىرگىيە بار، ھەرىكەت بىر سېكۇنتتا 32 مىڭ قېتىم بولىدۇ. مۇشۇنىڭدىن ئېشىپ كەتسە ئاۋاز ئاڭلانمايدۇ، پەيلاسوپ ھىللىھترى، مۇزىكا ئەسۋابىدا ئاۋاز ھەرىكىتىنى كۈزەتكەن بولۇپ، بۇ ئاۋاز ھەرىكىتىنىڭ ئەڭ يۇقىرى چېكىنى 38000، تۆۋەن چېكىنى 16000 قىلغان. مۇشۇ ئارىلىقدا بولسا، ئاۋاز ئاڭلىنىدۇ، دەپ يەكۈن چىقارغان. بۇ سان بىر سېكۇنتتا بولغان بولىدۇ. مانا بۇ ھەرخىل ماددا، نۇر ھەرىكىتىدىن تەركىپ تاپقان، ھاۋادىكى ئىشلار پۈتۈن پىلانىت، يۇلتۇز، قۇياش، يەرشارىنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچى ئەسىر، ۋاكىئوم دىگەن بىر تەسىر كۈچى بار ئالەمنىڭ ھەرىكىتى بىر سېكۇنتتا 458 تىرلىيوندىن 728 تېرلىيونغىچە بولىدىكەن، بۇ ئالەم پولاتتىنمۇ قاتتىق ئىكەن، ئەمما ئۇنى

تەسىردىن بىلسەكمۇ ئۆزىنى كۆرگىلى، سەزگىلى بولمايدىكەن، ئەمما ئۇ مەۋجۇد، تارتىش كۈچىنىڭ، ھەرىكەتنىڭ ئاساسى.

ئاۋازمۇ ھەرىكەت، نۇرمۇ ھەرىكەت، ھارارەتمۇ ھەرىكەت، بۇ ھەرىكەت بولسا، بىر ھادىسىدۇر، بۇنىڭغا بىر سىرتقى كۈچنىڭ تەسىرى بولمىسا، ھەرىكەت قىلمايدۇ. يەنىلا شۇ كوچىنىڭمۇ تەسىر قىلدۇرغۇچىسى بولىشى كېرەك، ھەم زور كۈچ - قۇدرەت، ئىلىم - ھىكمەت لازىم. بۇ ھادىسە بولغان ئىكەن، ئۇنى كىم پەيدا قىلغان؟ ئۇ يوق تۇرۇپ ئۆزىنى پەيدا قىلالمايدۇ، ئەزەلدە بولغان بولسا، ئۆزىنى پەيدا قىلىش ھاجەتسىز ئىدى، ئەمما ئۇ پەيدا بولغان ھادىسىدۇر، بۇنى زادى كىم پەيدا قىلدى؟ ئۆزى ئەمەس، ئەلۋەتتە خالىق بولغان ئاللاھدۇر، ئاللاھ پەيدا بولغان ئەمەس، پەيدا قىلغۇچىدۇر، ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، ئەقىل ئۇنى چېگرا دائىرىگە ئالالمايدۇ، پۈتۈن مەخلۇق ئۇنىڭ ئالدىدا يوق نەرسە، ئۇ بۈيۈكتۇر، مانا بۇ ھەرىكەت، ھارارەت، نۇر بولسا، پۈتۈن ھاياتلىقنىڭ ئاساسى، ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچتۇر، شەكىل ھاسىل قىلغۇچى سەۋەبى بولىدۇ. ئۇنى ئاللاھ، پەيدا قىلغاندۇر، ھەم بىر خىل ئىنتىزام بىلەن باشقۇرىدۇ، تاسادىبىيلىق يوق، ئاشۇ جانسىز ماددىنى ھەرىكەت، شەكىل بىلەن سۈرەت بىلەن ئۇندىن سىرت روھ، جان بىلەن تەمىن ئەتكەندۇر، مۇشۇ نۇر، ھەرىكەت، ھاياتلىق، روھ دىگەن مەخلۇقدا ئاللاھنىڭ قۇدرىتى نامايەن بولدى، ئەقىلگە ئاشكارا بولدى.

ئاللاھ زاھىر، ئەقىلگە ئاشكارا، كۆزگە يوشۇرۇن، بىز ئاشۇ ئالەمنى ۋاكىئوم، ھەقىقى بوشلۇقنى، تارتىش كۈچىنى ئالتە ئاسماننى، كۇرسىنى، ئەرشنى، ھاياتلىقنى، ئەقىلنى، روھنى، مۇھەببەتنى، جىنلارنى، پەرىشتىلەرنى، سىم ئىچىدىكى توك نۇرىنى، ئۇششاق جانىۋار، مىكروپنى كۆرەلمىگەن يەردە ھەم تەسەۋۋۇرۇ قىلالمىغان يەردە، قانداقمۇ خالىق ئاللاھنى كۆرەلەيمىز. مۇمكىن ئەمەس، بۇنى تەسەۋۋۇرۇمۇ قىلالمايمىز، ئاللاھ ئىلتىپات قىلىپ قالسا، خالىسا، ئاخىرەتتە مۆئمىنلەر كۆرەلەيدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، سىناش ئۈچۈن پۈتۈن مەخلۇقنى ئاياش ئۈچۈن، ئاخىرەتتە دەرىجىسى توشقانلارغا مۇكاپات ئۈچۈن ھەم ئۆزىگە دوسلىرىنى ئاشىق قىلىش ئۈچۈن، ئەقىل، تەپەككۇر زىيادە ئاشسۇن ئۈچۈن ۋە باشقا ھىكمەتلەردىن بۇ دۇنيادا كۆرۈنمەيدۇ، بۇنىڭدىن ئارتۇق جاۋاب ئىزدىگۈچىلەر زالىم بولدى، ھەددىدىن ئاشقان بولىدۇ.

مەنا بۇ ھەقىقەت، ئاللاھ، پۈتۈن ئالەمگە نۇر بەرگۈچى، ئاسمان - زىمىننى ۋە پۈتۈن ئالەمنى نۇردىن ياراتقۇچى، بۇنى بىزى سۈرە نۇردىمۇ سۆزلەپ ئۆتىمىز، ئىشائاللا، نۇر ئىلمى بىزنىڭ ئاللاھنى، قۇدرىتىنى، بىرلىكىنى تونۇشىمىزغا، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا بەكمۇ مۇھىم.

شۇڭا، ئاللاھ، نۇرنى، سۈبھى، كۈندۈزنى، ھاياتلىق بىلەن بىللە تىلغا ئېلىپ، بىزگە زور ئىلىمدىن ئىشارەت قىلغان. قاراپ باقايلى، ھاازىر نۇر ئىلمى، توك ئىلمى، ئېلېكتر ئىلمى، ئاتوم، يادرو ئېنىرگىيە ۋاھاكازالار.

ھەتتا لازىر نۇرى تەتقىقاتى بولۇۋاتىدۇ، بۇ نۇر، قۇرال كۈچى بولۇۋاتىدۇ، نۇرغۇن پەن - تېخنىكىدا مۇھىم رول ئويناماقتا، ھەتتا تېببىي - پەندە داۋالاش ئېلىپ بېرىلماقتا، راك كېسىلىنىمۇ لازىر نۇردا داۋالاۋاتىدۇ، ئوپراتسىيە قىلۋاتىدۇ، كومپيۇتېر، ماشىنا ئادەم دىگەندەكلەرگە مۇھىم رول ئويناۋاتىدۇ، بۇ نۇرنىڭ رولى مۇھىم بولۇۋاتىدۇ. مانا بۇ نۇر، پۈتۈن ھاياتلىقنىڭ، كېچە -

كۈندۈزنىڭ، تەرەققىياتنىڭ ئاساسى بولماقتا، شۇڭا، ئاللاھ، قۇرئاندا بىر سۈرىنى نۇر دەپ ئاتىغان، ئۇلۇغ ئىسمىدىن بىرسىمۇ نۇردۇر، ئەمما بۇ نۇرنىڭ ئوخشىشى يوقتۇر. بىز مانا مۇشۇ نۇرانى ئالەمنىڭ يورۇقلۇقىدا مېڭىمىزدىكى ھۈجەيرىلەرنى، فوسفور ماددىسىنىڭ نۇرىدىن پايدىلىنىپ ئىشقا سېلىپ، پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە، ئەقىل تەرىپەككۇر بىلەن قاراپ قۇدرەتنى، ھىكمەتنى، رەھمەتنى تونۇپ يېتەيلى، بىز بۇ توغرىسىدا ئازراق سۆزلەپ ئۆتىمىز.

ئاللاھتائالا، ئاشۇ نۇرنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىنى، سەۋەبچى قىلىپ، ئۆسۈملۈك ئۈرۈقىنى، دانلارنى، ئۈرۈقچىلارنى يېرىپ، ئۆسۈملۈكنى ئۆستۈردى، ئۇنىڭغا ھاياتلىق ئاتا قىلدۇ. يەنىلا بۇ ئۆسۈملۈككە ھەرخىل ماددىلارنى قوبۇل قىلىش، كېرەكسىزلىرىنى چىقىرىپ تاشلاش ماھارىتىنى ئاتا قىلىپ، مۇھە، دان، ئۈرۈقلارنى ھاسىل قىلىپ، كۆپەيتىدۇ. بۇ ئاجايىپ بىر چوڭ زاۋۇتتۇر، ھەقىقەتەن ئۆسۈملۈكنىڭ غىزا ئۇچۇن ئىچكى قورساق، ئاشقازان ھەزىم قىلىش ئەزاسى بولمايدۇ، ھەرخىل ماددىلارنى قوبۇل قىلىش ئىرادىسى ئۇچۇن، يۈرەك، قەلب يوق، بەلكى، ئۇنىڭدا ئالاھىدە بىر ماھارەت بولۇپ، ئۇ غىزاسىنى تۈپراقتىن، يىلتىز ئارقىلىق، ھاۋادىن قۇلاق ئارقىلىق سۈمۈرىدۇ، ئۇنىڭ بارلىق ئورۇقى تۈپراق بىلەن ھاۋادا، ئۆسۈملۈكنىڭ غىزاسىدىن ئاشقان زاپاس، كېرەكسىز ماددىلارنى چىقىرىدىغان ئىنسانلار، ھايۋانلاردەك ئايرىم ئېغىزى يوق، بەلكى، ئۇ قۇلاق، يوپۇرماقلىرى بىلەن بىر تەرەپتىن غىزاسىنى، ئورۇقنى قوبۇل قىلسا، يەنە بىر بىرتەرەپتىن كېرەكسىز نەرسىنى چىقىرىپ تاشلايدۇ، ئۇ كاربونىنى سۈمۈرۈپ، ئوكسىگىننى چىقىرىدۇ، ئۇنىڭغا كاربون لازىم، ئۇنى بىز ۋە ھايۋانلار چىقىرىپ بېرىدۇ، ئۇ بىزگە ئوكسىگېننى چىقىرىپ بېرىدۇ، بۇ نېمە دېگەن باغلىنىش ھە! بۇ ئارىلقىدىكى مۇناسىۋەتنى كىم باغلىدى؟

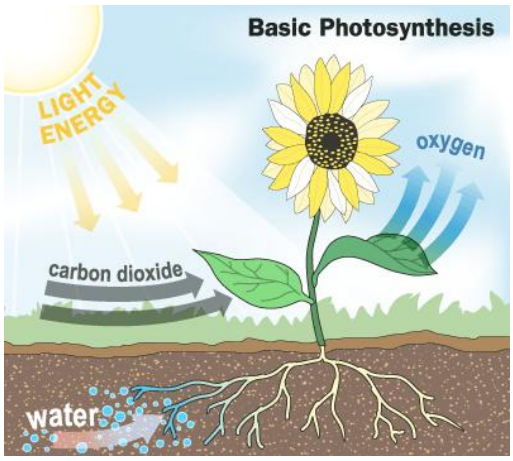

ئۆسۈملۈك، تۈپراقدىن، سۇ ئارقىلىق ھەرخىل گاز ماددىلارنى، مىنرال ماددىلارنى، ئېرىتمە ماددىلارنى، لازىملىق ھەممە ماددىلارنى، يىلتىزى بىلەن سۈمۈرىدۇ، ئۇ، شۇ سۈمۈرۈش ئارقىلىق، يۇقىرىغا ئۆرلىتىدۇ، ئۆسۈملۈك توقۇلمىلىرىغا يەتكۈزىدۇ، ئاندىن قۇلاق ئارقىلىق سۈمۈرۈلگەن ماددىلار بىلەن بىرلىشىپ پائالىيەت ئېلىپ بارىدۇ، ئۆسۈملۈكتە سەككىز خىل ھۈجەيرە بار. بۇنىڭ رەسمى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ كىتابىدا كۆرسىتىلگەن بو لۇپ، بوتانىكا ئىلمى قىسمىدا كۆرسىتىلىدۇ، ھەربىر يوپۇرماقدا نەچچە يۈز ھاۋا تۆشۈكچىسى ئېغىزى بولىدۇ. ئۇلار ئىستېمالنى قالايمىقان، ئوشۇق قىلمىغاچقا ئىسراپ قىلمىغاچقا ئارتۇق، زاپاس، كېرەكسىز ماددىسى كۆپ ئەمەس، پەقەت ئۇ ئوكسىگىننىلا چىقىرىپ تاشلايدۇ، ئۇلارمۇ بەزىدە كېسەل بولىدۇ. ئەمما، ئۇنىڭ شىپاسى يەنىلا قۇياش نۇرى، يۇقىرقى پۈتۈن پائالىيەتلەرنى نۇر ئارقىلىق ئېلىپ بارىدۇ، كاربون، ئۆسۈملۈك تېنىدە سۇ بىلەن ئۇچقاشسا ئوكسىگېننى چىقىرۇېتىپ قالغان ماددىلارنى نۇرنىڭ ياردىمىدە ھەرخىل ماددىلارغا ئۆزگەرتىدۇ، شۇ ئارقىلىق زاۋۇتتا مۇھە، كۆكتات، دانلار ئىشلەپ چىقىلىرىدۇ. بۇنىڭغا، پەقەت، ئاللاھ مەسئۇلدۇر، بۇنىڭدىن باشقا ھەرقانداق كۈچ بۇنى قىلالمايدۇ ھەم پىلانلاپ ئۇدۇللاشتۇرالمايدۇ.

ھەممە، قىممەت باھادا سېتىۋالىدىغان، ئاقسىل ماددىسى بار، گۆش، تۇخۇم، ھەرخىل ماددىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئوسۇملۇك، كۆكتات، ۋاھاكازالار، ئاشۇ نۇر بىلەن ھاسىل بولىدۇ. كاربون، ئوكسىگېن، ھىدروگېن، ئازوت، فوسفور، كالىي قاتارلىق نەرسىلەرنى بۇ قۇياش نۇرى، ھاۋا زەررىچىسى، ئاقسىلدەك مۇھىم ماددىلارنى ئىشلەپ چىقىرىپ بىر تەرەپتىن زەرەنى يوقىتىپ ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئالسا، يەنە بىر تەرەپتىن زور پايدا ھاسىل قىلىدۇ، ھەتتا، ھاياتلىقنىڭ سەۋەبچىسى بولۇپلا بولدى قىلماي، تېخى ئورۇق، رىزىقنىڭ سەۋەبچىسى بولىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ھاياتلىق مەسلىسى بىلەن كېچە - كۈندۈز، نۇرنى، يورۇقلۇقنى بىللە كەلتۈرگەن.

بۇ نۇرنىڭ، بۇ توختىماس ھەرىكەتنىڭ نەتىجىسىدە كاربوندەك زەھەرلىك گاز ماددىنى پايدىلىق بولغان ھاياتلىقنىڭ ئاساسى ماددىلارنى كىم ئۆزگەرتتى؟ شىپالىق ياكى زەھەرلىك ماددىلارغا كىم ئۆزگەرتتى؟ بۇ باغلىنىشنى بۇ ئالاقىنى كىم پىلانلاپ ئورۇنلاشتۇردى؟ كۆرسۈن دەپ گۈزەل رەڭدار كۆرۈنۈشنى، تېتىسۇن دەپ تاتلىق، شېرىن تەمنى، پۇرىسۇن ئۈچۈن، خۇشپۇراقنى ۋە بۇلارغا مۇناسىپ ئەزالارنى كىم ئالدىدىن ئورۇنلاشتۇردى؟ ھاياتلىقنىڭ ئاساسى مەنبەسى ۋە سەۋەبچىسى، پائالىيەت قىلدۇرغۇچىسى، داۋام قىلدۇرغۇچىسى، ئوزۇقنى، رىزىقنى يەتكۈزگۈچى، ئاشۇلارغا نۇرنى، ھەرىكەتنى سەۋەب قىلغۇچى، شەكىل، سۈرەت ئاتا قىلغۇچى زادى كىم؟

بۇ ئالەمدىكى پۈختا ئورۇنلاشتۇرۇش، ئاجايىپ پۈختا ئىنتىزام، مۇناسىپ باغلىنىشلار، ماس كېلىشلەر، مۇۋاپىق تەڭپۇڭ، بىر خىل ئايلىنىش، ھەممىسى ئۆزلىكىدىنلا، تاساددىيي بولۇپ قالدىمۇ؟ ھەرىكەتكە بىر تەسىر قىلغۇچى كۈچ لازىم بولغاندەك ھادىسىگە پەيدا قىلغۇچى بولۇش لازىم بولغاندەك بۇ ئالەمنىڭ يارىلىشىغا، پەيدا بولۇشىغا بىر خىل پۈختا ئىنتىزاملىرىغا، تەڭپۇڭلىرىغا ھەممىنى تەڭشەپ، تەڭپۇڭ ھالدا راۋاجلاندۇرۇشقا، ئىگە بولۇشقا، ھەق - ناھەقنى ئايرىشقا، توغرا - خاتاغا ھۆكۈم قىلىشقا، چوقۇم بىر ئاللاھ بۇلۇشى كېرەك. ئەزەلدىنلا بار، بۇنىڭدا قىلچە شەك يوق، مەيلى بىز ئاسترونومىيە ياكى جۇغراپىيە ياكى بىئولوگىيىنى تەتقىق قىلايلى ياكى بىز نۇر ئىلمىنى تەتقىق قىلايلى ياكى باشقىلار..... مەقسىدىمىز، ئاشۇ بىر ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، كۈچ - قۇدرىتىنى، ھېكمىتىنى تونۇپ يېتىش، شۇ ئارقىلىق ئۆزىمىزنى، باشقىلارنى، گۈزەللەرنىڭ گۈزىلى بولغان ئاللاھقا ئاشىق قىلىش، بويسۇندۇرۇپ ئىبادەت قىلدۇرۇش، بىز ئۈچۈن ھاياتىمىز ئۈچۈن مۇھىم ئورۇندا تۇرىدىغان ئەتىۋارلىق ئوزۇقمىز بولغان ھەتتا جەننەتتىمۇ ئايرىلالمايدىغان ئاشۇ ھالال ھايۋانلارنىڭ سۆڭەكلىرى، مەدەن، كان ماددىلىرىدىن ھاسىل بولىدۇ، ئۇنىڭ موسكۇل، پەيلىرى ئازوتتىن، ياغلىرى كاربوندىن، ئوكسىگېندىن ھاسىل بولىدۇ، ئاقسىل ماددىلىرى بولسا، ئوسۇملۇكلەردە ھاسىل بولىدۇ، بۇلارنى ھايۋانلار ئوسۇملۇكلەردىن ئالىدۇ، كاربون، سۇ، گۈڭگۈرت، تۆمۈر، فوسفور، كالىي قاتارلىق ماددىلار قورۇقلۇق، ئوسۇملۇكدە بولىدۇ، بۇلاردىن ئاقسىل ھاسىل بولىدۇ.

سۇدا، ئاش تۇزى قاتارلىقلار، تۇز، كالىيلاردىن سىرت، دېگىز ئوسۇملۇكلىرىدە بولىدۇ، شۇ شوخلىمۇ شۇنداق، كالتىسىي، مورفېن، كېينا،. ئەستركېين، فىغېين، چاي، سۈت ماددىلىرىدىمۇ يەنىلا ئوسۇملۇكتە بولىدۇ، مانا مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى نۇرغا مۇھتاج، كۈندۈزدىكى قۇياشقا مۇھتاج، بىزمۇ ئاشۇ ماددىلارنى، دانلاردىن، ھايۋانلاردىن، كۆكتاتلاردىن سۈمۈرۈپ ئالىمىز، شۇنىڭ بىلەن

بىرگە بىرمۇ قۇايش نۇرىغا بەكمۇ ئېھتىياجلىق، ئاساسىي خۇلاسە گەپ، ئاشۇ كۈندۈز، ئاشۇ نۇر، ئاشۇ ھەربىرىدە، ھاياتلىقنىڭ ئاساسى، شۇڭا، ئاللاھ، كۈندۈز بىلەن ھاياتلىقنى بىرگە كەلتۈرگەن، بۇلارنى تەتقىق قىلىپ بىلسۇن، تەپەككۇر قىلسۇن دېگەن، ئەمدى ئۇيقىمىزنى ئاچايلى.

ئاللاھنىڭ، ئاللاھ سىلەرگە يۇلتۇزلارنى، توغرا يول تېپىشىڭلار ئۈچۈن قىلىپ بەردى دېگەن ئايەتى توغرىسىدا

بۇ يول يالغۇز زېمىندا ئەمەس، بەلكى، ئالەملەردە بولىدۇ، بىز خۇددى زېمىندا يول تېپىپ ماڭغاندەك، ئالەم بوشلۇقىدىمۇ يول تېپىپ يوللارنى تونۇپ ماڭىمىز، شۇ ئارقىلىق بۇ ھاياتلىقنىڭ بۆشۈكى بولغان بۇ زېمىنغا قايتىپ كېلەلەيمىز، بىز قەيەردە سەپەر قىلايلى، يۇلتۇزلارنىڭ بىر ھىكمىتى بىرگە يول كۆرسىتىشىدۇر، شۇڭا، ئاللاھ، يۇلتۇزلارنىڭ ئورۇنلىرى بىلەن قەسەم قىلغان، ئۇلارنىڭ چىقارغان نۇرى ۋە ئورنى ئوخشاشمايدۇ، ئۇلارنىڭ بىز بىلەن بولغان ئارىلىقىمۇ ئوخشمايدۇ.

بەزىسى بىزدىن 120، 130، 140 نۇر يىلى يىراق تۇرىدۇ، بەزىسى 100 مىليون نۇر يىلى يىراقتا، بۇ بىر سېكۇنتىغا 300000 كىلومېتىر تېزلىك بىلەن 100 مىليون يىل ئۇچىاق ئاندىن ئۇ يۇلتۇزغا يېتىپ بارىمىز دېگەن بو لىدۇ.

ئاستىرونومىيە ئالىملىرى بۇ يۇلتۇزلارنىڭ ئارىلىق مىقدارىنى، نۇر مىقدارىنى ئۆلچەپ، 20 قىسمغا بۆلگەن، كۆز بىلەن ئالتە قىسمىنلا كۆرگىلى بولىدۇ، ئالتە مەرتىبىنى كۆرەلەيمىز، بۇ يۇلتۇز ئالتە مىڭدىن سەل ئاشىدۇ، تېلېسكوپ ئارقىلىق كۆرگەندە ـ 17 مەرتىبىدە (ـ 17 باسقۇچدا) 100000، 20 ـ باسقۇچدا 86000000غا يېتىدۇ. بۇ سىستېمىلارنى بىرلەشتۈرسە 224 مىليوندىن ئاشىدۇ، ھازىر ئىلغار تېلېسكوپلار ئارقىلىق ئالىملار سامان يولى سىستېمىسىدا 2000 مىليارت يۇلتۇز بار دەپ ئۆلچىدى، ئەمما بۇلار يوقۇلۇپ تۇردى، يەنە پەيدا بولىدۇ، نۇرى يېتىپ كەلسە، ئاشكارا بولىدۇ، بۇ سانلىق مەلۇمات ھەرگىز بىر خىل مۇقىم، تۇراقلىق ھالدا تۇرمايدۇ، ئاللاھ، سىلەر بىلمەيدىغانلارنى يارىتىدۇ، سامان يولىدىن باشقا **اندرىميدا** ناملىق سىستىما بار، بۇ سىستېمىمۇ سامان يولىدىن ئانچە كىچىك ئەمەس، ئاستىرونومىيە ئالىملىرى يەنە بىر سىستېمىنى تاپتى، ئۇلار بۇنىڭغا ن ج ت 4486 دەپ ئىسىم قويدى، بۇ سىستېما بىزدىن 8 مىليون نۇر يىلى يىراقلىقتا تۇرىدۇ، پەيلاسوپ لىندمېرىك، ن ج ق 4594 ناملىق يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسىنى بايقىدى، بۇ سىستېما بىزدىن 56 نۇر يىلى يىراقتا تۇرىدۇ، بۇ نۇر تېزلىكىدە 56 يىل ماڭغاندا، ئاندىن يېتىپ بارغىلى بولىدۇ دېگەنلىك، شۇنداقلا بۇ يۇلتۇز سىستېمىسى 56 مىليون يىلنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ ئاندىن كېيىن بىز نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ ئىلغار ئۇسكۇنە ئارقىلىق ئاران بايقيالىغان دېگەن بولىدۇ، توغرىسىنى ئاللاھ، ئۆزى بىلىدۇ، چۈنكى، ئىنسانلار تولىسى پەرەز قىلىدۇ، گۇمان بىلەن سۆزلەيدۇ.

قانداقلا بولمىسۇن، نۇر تېزلىكى بىر سېكۇنتتا 300000 مىڭ كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، ئەمما مۇشۇ تېزلىكىمۇ ئۆزگەرگەنمۇ ياكى بۇندىن كېيىن ئۆزگىرەمدۇ، بۇنى ئاللاھ ئالدىن بىلىدۇ، بىز بۇ سىرلارنى بىلەلمەيمىز، ھازىر پەقەت مۇشۇ ئەقلىمىزنى ھەيران قالدۇرغان يۇلتۇزلاردىن ئاشۇ سىستېما، ئوربېتىلاردىن، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھىكمىتىنى، قۇدرىتىنى بىزگە بولغان رەھمىتىنى تونۇپ يېتىپ بۇرۇن بارلىقىنى، بىرلىكىنى تونىغان بولساق، ھازىر ئاشىق بولدۇق، ئۆزىنى كۆرگىمىز كەلدى، شۇڭا، ئاللاھنى رازى قىلىش ئۈچۈن، خىزمەت قىلغىمىز كەلدى، خالاس. مانا مۇشۇ

مەقسەتتە بۇ ئايەتنى تەتقىق قىلىپ، تەپەككۇر قىلىشىمىز لازىم، شۇڭا، ئاللاھ، سىلەرنىڭ يول تېپىشىڭلار ئۈچۈن، ھىدايەت تېپىشىڭلار ئۈچۈن يۇلتۇزلارنى قىلىپ بەردى دىگەن. بىرىنچىدىن زېمىندا يول تاپىمىز، ئىككىنچىدىن ئالەم قاتنىشىدا يول تاپىمىز، ئۈچىنچىدىن ھەقكە، ھىدايەت تاپىمىز، قۇرئان، مۇشۇ ھەقىقەتتە بىشارەت ئۈچۈن ياكى غاپىللارغا ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن چۈشكەن، ئۇ، ئاللاھنىڭ ئىلمى بىلەن چۈشكەن، شۇڭا، بىز ئاللاھنىڭ، رەسۇلۇللاھنىڭ، ساھابىلەرنىڭ، تابىئىنلارنىڭ ياراملىق ئوقوغۇچىسى بولايلى. ئامىن!

ئاللاھ، ئاسماندىن يامغۇر ياكى قار سۈيىنى چۈشۈردى دىگەن ئايەت توغرىسىدا.

بۇ ئايەت، قۇرئاندا نۇرغۇن قېتىم تىلغا ئېلىنىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، پۈتۈن ھاياتلىقنى پۈتۈن ھايۋانلارنى سۇدىن قىلدى، ھەم سۇنى ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ ئاساسى قىلدى، پۈتۈن ئوزۇقلىرىنىڭ ئاساسى قىلدى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، سۇدىن ئايرىلسا دەرھال ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ، ئاللاھ، ئەرىشىنىمۇ سۇ ئۈستىدە قىلدى، ئەمما ئۇ سۇ قانداق سۇ؟ بۇنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ.

بۇلۇتنىڭ شەكىللىنىشى، شامال كۈچى، يامغۇرنىڭ يېغىشى، بۇلارنى كۆپ سۆزلىدۇق، ھەم بۇلار سىنئالغۇلاردىمۇ بار، باشقا تەبئىي ـ پەن كىتالىرىدىمۇ كۆپ سۆزلىنىدۇ، يەنە تېخى بىز نۇرغۇن تىلغا ئالىمىز، ئەمما بىز بۇ قېتىم قار توغرىلىق توختىلىمىز. قار قارنى ئاللاھ، كۆپىنچە يامغۇر بىلەن بىرگە سۇ دىگەن، لەۋزە بىلەن كەلتۈرگەن، ئاللاھ، ئاسماندىن، بۇلۇتتىن، سۇنى چۈشۈردى، دىگەن ئايەتكە ئالىملار، تەرجىمانلار، يامغۇر دىگەن مەنىنى بېرىدۇ، قارنى ئۇنتۇپ قالىدۇ. ئىككىلىسى سۇ ئەلۋەتتە، رەسۇلۇللامۇ، سەھبە ھەدىسىدە، ئى ئاللاھ، خاتالىقىمنى سۇ، يامغۇر، قار، مۆلدۈر بىلەن يۇيۇۋاتسىلە دىگەن. قار 28 خىل چۈشىدۇ، ھەممىسى ئالتە بۇرجەك، ئالتەك شاخلىق چۈشىدۇ، بۇمۇ ئۆلچەملىكتۇر، ئاللاھنىڭ ئىلمىدىن چىقىپ كېتەلمىگەن.

يامغۇردىن سىرت، قار بىردىنبىر سۇ مەنبەسى، قار تاغ بولسا، سۇ ئامبىرى ھېسابلىنىدۇ. ئۇ يەرشارىنى سۇغۇرۇپلا قالماستىن ھاۋانى سويىتىدۇد، ئىسسىپ كېتىشىدىن ساقلايدۇ، سوغۇق ھاۋا ئېقىمنى ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن بۇ ھاۋا، قۇياش نۇرىدىكى ئېسسىق ھاۋا ئېقىمى بىلەن بىرلىشىپ شامال ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن بۇ شامال بۇلۇتنى، بۇلۇت سۇنى، قارنى ھاسىل قىلىدۇ، بۇلارنى مېھرىبان ئاللاھ پىلانلاپ ئىجرا قىلدۇرىدۇ. ئىككى قۇتۇبدا قاردىن شەكىللەنگەن زور كۆلەملىك تاغلار بار، بۇ قار تاغلار، دېڭىز يۈزىدىن يەتتە مېتىر چوڭقۇر، ۋە ئىككى مېتىر ئىگىز تۇرىدۇ، توغرىسى 120 مېتىر، ئۇزۇنلۇقى 250 مېتىردىن ئاشىدۇ، بەزى تاغلار لەيلەپ يۇرىيدۇ، كۆپىنچە بۇلار سوقۇشۇپ پارچىلىنىپ كېتىدۇ دە ئېرىيدۇ، بۇ قار تاغلاردىكى مەنزىرە كىشىنى خۇشال قىلىدۇ، شۇڭا، نۇرغۇن ساياھەتچىلەر بۇنى تاشا قىلىدۇ.

بۇ قار تاغلار، قۇرۇقلۇقدا بولۇپلا قالماي، دېڭىزلاردا، دېڭىز بويلىردا بولىدۇ، بۇلاردىن تاتلىق سۇ ھاسىل بولىدۇ، بەزىسى دېڭىدا ئاچچىق تۇزلۇق سۇغا قوشۇلۇپ كېتىدۇ، ھەر نەرسە ئۆز ئەسلىگە قايتقاندەك، بۇمۇ يەنىلا ئېرىگەن ھامان زېمىنغا سىڭىپ كىرىپ دېڭىزغا بارىدۇ، ئۇ دېڭىزغا قۇرۇق قول بارماي تۇزنى ئالغاچ بارىدۇ. مانا بۇ بىز كۆرگەن زېمىنىڭ ئېقىشى ئاشۇ زەي.

زەي ئاچچىق سۇ، دېڭىزنى تۇز بىلەن تەمىنلەيدۇ ـ د ە، دېڭىز سۈيى سېسىماي بىر خىل ھالەتتە تۇرىدۇ، ئاندىن يەنە يامغۇر، قار ھاسىل قىلىدۇ، مېھرىبان ئاللاھقا شۈكرى، ياكى

قۇرغاقچىلىقدىن سۇ قىسلىقىدىن قورقماڭلار، قار تەخمىنەن 1200 مېتىردىن 5000 مېتىر ئىگىزلىكىدە ھاسىل بولىدۇ. بەزىلىرى سوغۇق تاغقا، تاغ ئورۇنلىرىغا تاغ ھالەتتە چۈشۈپ كېتىدۇ، ئىسسىق جايلاردا بۇنداق بولمايدۇ، قار دائىم ھالدا يەرشارىدا مەۋجۇد، قىش - ياز قارنى دائىم كۆزەتكىلى بولىدۇ، ئىككى قۇتۇپدا بولسا بەك ئىگىز ئەمەس، ئەمما بۇ ئىگىز يەرشارىنىڭ ئېكۋاتورغىچە زىيادە بولۇپ، 13 مىڭ مېتىر ئېگىزلىككىچە بارىدۇ، ئاللاھ بىزگە بۇ قۇدرەتلەرنى كۆرسۇن، تەپەككۇر قىلسۇن دەپ، ئاللاھ، ئاسماندىن تاغلارنى، مۆلدۈرلەرنى، يامغۇر، سۇلارنى چۈشۈرىدۇ، دىگەن. بۇرۇنقىلار بۇ ئايەتنى تاغدەك، بۇلۇتتىن يامغۇر چۈشۈرىدۇ دىگەن بولسا، مانا ھازىر قۇرئاننىڭ يېڭىچە مەنىسىدە بۇنى بىزنقار، تاغ چۆشىدۇ دەيمىز، چۈنكى، يامغۇر تاغ ھاسىل قىلمايدۇ، بۇلۇت بىلەن قار، تاغ ھاسىل قىلىدۇ، **(من السماء من جبال)** دىگەن ئايەت، مۇشۇ شۇ، مۆجىزە، قۇدرەتلىرىمىزنى ئۇيۇقلاردا كۆرسىتىمىز، دىگەن. ئاللاھ، راست سۆزلىگۈچىدۇر، مەخسەت بولسا، قۇرئاننىڭ ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش، دەللەپ كۆرسىتىشتۇر.

قىزنقارلىقى شۇكى، قار، كېسەللىكلەرنى يوقىتىپلا قالماي، نەسلىنمۇ ساقلايدۇ. نۇرغۇن قۇش تۇخۇملىرى توڭلاپ قالىدۇ، كېيىن قار ئېرىپ ئىسسىق بىلەن تەڭ ئىسسىپ ياكى ئېقىپ بېرىپ ئىسسىق جايدا تۇخۇمدىن چىقىدۇ، نۇرغۇن ئۆسۈملۈكلەر توڭلاپ تۇرۇپ، ئاندىن كېيىن ئىسسىغاندا كۆكلەيدۇ، ياكى ئۇنىڭ ئۇرۇقى ئۇنۇپ چىقىدۇ، قار، سۇ ئامبىرلا ئەمەس، بەلكى، ھاياتلىق، نەسل، ئۇرۇق ئامبىرى بولىدۇ. قايتىدىن ھاياتلىق ھاسىل قىلدۇ، نۇرغۇن بېلىقلار قىشلىق ئۇچۇككە كىرىدۇ، قىشلىق ئۇيقۇدا ئۇخلايدۇ، بۇنداق ھايۋان تۇرلىرى كۆپ، ئۇلار باھاردا يەنىلا ئويغىنىپ ئەسلىگە كېلىدۇ، مانا بۇ ئەسھابۇلكەھپىلەرنىڭ ئويغىنىشى، قار، دېڭىزنىڭ داۋامى بولىدۇ ، دېڭىز سۈيى قارەڭ، گۈزەل مەنزىرىگە ئىگە، ئۇ تېشىدىن گۈزەل كۆرۈنىدۇ، ھەرخىل نۇر قايتۇرىدۇ، شۇنداقلا ئۇنى سۈنئىي ھەمراھدا كۈزەتكەندە ئىلغار ئۇسكۇنە بىلەن كۈزۈتسە ئاجايىپ رەڭدار گۈزەل كۆرۈنۈش ھاسىل بولىدۇ. چۈنكى، دېڭىز سۈيى ئىسسىق، سوغۇق جايلاردا بىر خىل بولمايدۇ، ئىسسىقلىق مىقدارىغا قارىتا نەچچە خىل بولىدۇ. بۇ تەتقىقات بىزنى قىزىقتۇرۇپ ئاخىرى ئىككى دېڭىز ئوتتۇرىسىدىكى توسمىنى تەتقىق قىلىپ تاپقىلى ئاساس سالدى.

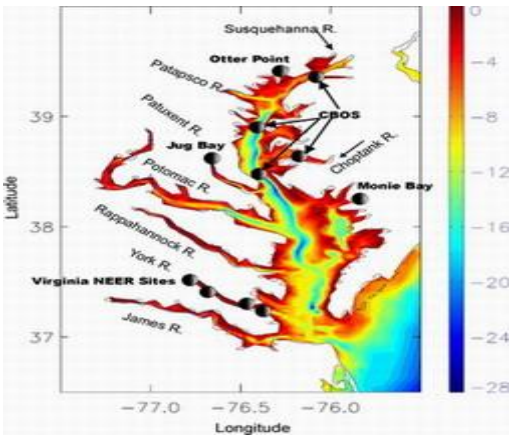

(دېڭىزنىڭ سۈنئىي ھەمراھتا تارتىلغان توسما رەڭ سۈرىتى)

گۈڭگۈرت، سۇدا خلور ماگنىت، ئالىيۇمىن، ماگنىي، كالىي، خلور، كاربون، مىس، تۆمۈر، كاربون كىسلاتسى، گۈڭگۈرت كىسلاتاسى ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاش ماددىلار مانا مۇشۇ دېڭىزدا بار. چۈنكى، بۇ سۇ زىمىننى بىر ئايلىنىپ يەنە شۇ دېڭىزغا قۇيۇلىدۇ. بۇلارنى بىز تۆتكە بۆلمىز، گۈڭگۈرتلىك سۇ، گاز سۇ، تۆمۈر سۇ، تۇزلۇق سۇ دەپ تۆتكە بۆلمىز، بۇ تاتلىق سۇدىن باشقا بولىدۇ، بەزىسى بىر خىل سۇ بولۇپ، سىماپ، ئىسپىرتتۇر، بەزى سۇلاردا بىر خىل تاش ماددىسى بولۇپ، ھايۋان ياكى ئۆسۈملۈك تىنىگە كىرسە دەرھال بىرلىشىپ ئۇ جىسمىنى تاشقا ئايلاندۇرىدۇ، مانا بۇ تاشقا ئايلانغان قاتمىلاردۇر، لېكىن بۇ خىل ماددا، بۇ سۇ بەكمۇ ئازدۇر، بىز قاراپ باقايلى، تەپەككۇر قىلايلى، دېڭىز سۈيى قانداق

يامغۇرغا، قارغا ئايلاندى، يەنە قانداق ھالدا دېگىنىغا قۇيۇلدى، بۇلۇت دېگەن نېمە؟ ھەسەن - ھۈسەن قانداق شەكىللەندى، ئۇ نېمە ئۈچۈن بىرنەچچە رەڭدە كۆرۈنىدۇ؟ بۇ دۇنيادىكى ئاجايىپ رەڭگارەڭ دۇنياغا نەزەر سالايلى، ئاللاھ، بىزنى ئۇيقۇمىزدىن ئويغىتىپ مۇشۇ ئالامەتلەرنى كۆرسۇن دەپ، قۇرئاندا 750 ئايەتنى مۇشۇ ئۈسۈلدا بىلىم بىلەن بايان قىلغاندۇر، ئالامەت، ئىبرەت بار دېگەن، ئاللاھ سەۋەبىنىڭمۇ سەۋەب قىلغچىسىدۇر.

ئاللاھنىڭ ئۆسۈملۈكلەر مۇھ بەرگەن چاغدا ئۇنىڭ مېۋىسى پىشقان چاغدا ئۇنىڭ مۇنبىسگە قاراڭلار دېگەن سۆزى توغرىسىدا

ئاللاھ، ئۇ مۇنىنى يەڭلار دېمەي، قاراڭلار، كۆزۈڭلار بىلەن قاراڭلار، مىكرۇسكوپلاردا قاراڭلار دەيدۇ. مۇھ بىرىۋاتقان چاغدا ۋە پىشقان چاغدا قاراڭلار دەيدۇ. بۇ بىزنىڭ مۇھ، ئۆسۈملۈك چاڭلاشقاندىن باشلاپ پىشقان چاغقىچە قارىشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ.

مانا بۇ بىردىنبىر ئۆسۈملۈك تەتقىقاتىدىكى ئايەتتۇر، ھازىر بۇ ئىلىمنى ھايۋانلار بىلەن بىرگە بىئولوگىيە دەيدۇ، ئايرىم ھالدا بوتانىكا دەپ ئاتايدۇ. بىز ئۇلارنىڭ ئەڭ توغرا نەزەرىيىسىنى، نەتىجىسىنى قوبۇل قىلىمىز، خاتالىرىنى قۇرۇق گۇمان پەرەزلىرىنى شاللاپ تاشلايمىز. چۈنكى، بۇ ئىلىمنى، ياۋرۇپالىقلار كەشپ قىلىپ تاپتى، مۇسۇلمانلار ئىختىلاپ بىلەن بولۇپ كېتىپ چۈلىسى تەگمىدى، بىزگە ئىككى خىل يول بار، بىرى يۇقىرقىدەك توغرىسىنى قوبۇل قىلىش، ئىدىيە، پەلسەپە، ئەخلاق، قانۇنلىرىنى شاللاپ تاشلاش سانائەت خاراكتېرلىكلىرىنى قوبۇل قىلىشتۇر، يەنە بىز، ئۇلارغا ئىشەنچ قىلالمساق بىز ئۆزىمىز ئۇيقىمىزنى ئېچىپ كەشپ قىلىشىمىز، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشىمىز لازىم، بىزمۇ ئەقىللىق ئىنسان، ئەڭ ياخشىسى ئاللاھ بىزگە قاراڭلار دېگەندەكىن بۇ بىزگە بۇيرۇق بولدى، بۇ بۇيرۇقنى بىز ئۆزىمىز ئىجرا قىلايلى، ئۆزىمىز ئىلغار ئۈسكۈنە، مىكرۇسكوپ سېتىۋېلىپ، تەكشۈرەيلى، تەتقىق قىلايلى، ئىلىمگە ئىشەنچىلىك ئۇل تۇرۇپ، ئىلىم - پەنگە ئاساس سالايلى.

ئالىملار، ئۆسۈملۈكلەرگە نۇرغۇن ئېتىبارلارنى بېرىپ ھەرخىل شەكىللەرگە قاراپ، ئۆسۈملۈك تۈرلىرىنى 300000 مىڭ تۈرگەن ئايرىدى، نۇرغۇن تەقسىملەرگە تەقسىم قىلدى، ئەمما ئۇلار مۇنبىسگە قاراپ تەقسىم قىلمىدى، بىز مۇنبىسگە قاراپ تەقسىم قىلساق بۇ ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئەركەك - چىشى، ئاتىلىق - ئانىلىقتەك ئىككى خىلغا تەقسىم قىلىنىدۇ، بۇ ھەم قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان، پۈتۈن شەيئى جۈپتۇر، بىز يەيدىغان مۇنىلەرگىلا قارىماي ھوسۇل چىقىدىغان مۇنىلا بولسا قارىشىمىز لازىم، مەسىلەن: كۈۋز، كۈۋز چېچىكى، بىز بۇنى پىرجەك دەپ ئاتايمىز. ئۇنىڭ تېشىدا غىلاپ بولىدۇ. يەنى كۆك رەڭدە قۇلاق، بىر قاچىلىق بار، ئۇنىڭ ئىچىدە ئاق ياكى سېرىق ياكى قىزىل رەڭدە تاج بولىدۇ، بۇ خۇددى پادىشاھ تاجىسىغا ئوخشاشىدۇ، مانا مۇشۇ ئىككى قاپ، غىلاپ ئىچىدە ئۇ چىچەكلەر خۇددى ئىنسان، ھايۋانلار چاڭلاشقاندەك چاڭلىشىدۇ، ئاتىلىقى - ئانىلىقى شۇ ئورۇندا بار، بۇنى مىكرۇسكوپدا كۆرۈۋالغىلى، تەپسىلى بىلىسىز.

ئىككى قاچا، تاج ئوتتۇرىسىدا تۇرغىنى ئانىلىق، گۈل تاجىسىدا ئاتىلىق چاڭ بولىدۇ. بۇ ئاشۇ كۆرۈنگەن ساقال، تالدەك، يىڭنە، ئانىلىق نەي بولىدۇ. بۇلار خۇشپۇراق چىقىرىپ، گۈزەل رەڭدىكى كۆرۈنۈشى بىلەن ھەسەل ھەرىسىنى تويغا چىللايدۇ، ئاندىن شامالار قۇلاقلارنى داپ چېلىپ ھەسەل ھەرىسى غىڭشىپ ناخشا ئېيتىپ بۇلارنىڭ تويىنى مۇبارەكلەپ بۇ قېتىمقى چاڭلىششىنى تاماملايدۇ،

مانا، ئاللاهنىڭ بۇ چېچەكلەرگە خۇشپۇراق رەڭ بېرىشىدىكى ھىكمەتتۇر، بۇنىڭ ھەممىسى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر، مەيلى بۇ چاڭلاشسۇن ياكى ھەسەل چىقارسۇن، ھەممىسى ئىنسان ئۈچۈن، بۇ ئۈچىلىسى ئاجايىپ ھەمكارلىشىدۇ. بۇ ئاتىلىق بىرلا بولىدىغىنى بار، بىر نەچچە بولىدىغىنى بار، خۇددى ئىنسانلار، ھايۋانلارغا ئوخشاش، بۇ ئاخىرى پىشىپ يېتىلىپ ئۇرۇقلارنى يەنى دان ھاسىل قىلىدۇ، ئوزۇقى سۇدا، تۇپراقتا، ھاۋادا بولىدۇ، پائالىيىتى نۇر بىلەن بولىدۇ.

ئۇرۇقلار بەزىدە بىر تاللا بولىدۇ،ل بەزىدە 7 ـ 8 تال، بەزىدە 1000،700،500 غىچە بولىدۇ. قوناقتەك، پەلەس 4000غىچە ئۇرۇق چىقىرىدۇ، خىشخاش دەپ ئاتىلىدىغان ئۆسۈملۈك 32 مىڭ تال دان تۇتىدۇ، شۇ ئورۇن بولىدۇ.

شۇنىڭغا ئوخشاش بەزى ئۆسۈملۈك بىر تال ئۇرۇقدىن 150 شاخ بولۇپ، ئاندىن بۇنىڭدىن 3200 تال دان ھاسىل بولىدىغىنى بار، بەزىسى بولۇيمۇ، تاماكا دەرىخى 330 مىڭ دان تۇتىدۇ، ئۆسۈملۈك ئۇنۇپ چىقىشى بىلەنلا ئىككى قىسىم بولىدۇ، بىر پەللىلىك يەنى بىر قۇلاق چىقىرىپ ئۇنىدىغىنى بۇغدايدەك ئىككى پەللىلىك يەنى ئىككى قۇلاق چىقىرىپ ئۇنىدىغىنى پۇرچاق، پەلەس، كىۋرزگە ئوخشاش، بۇمۇ ئۇنىڭ ئۇرۇقى بىلەن مۇناسىۋەتلىك، مەھرىبان ئاللاھ، ئۆزى كۆيىنىدۇ، يىلتىزىمۇ بىر ـ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ.

94 ـ بەتتە چېچەكنىڭ چاڭلىشىش سۈرىتى كۆرسىتىلگەن. بۇ، بوتانىكا ئىلمىدىمۇ كۆرسىلىتىدۇ، كىتابقا قارىڭ، ئالمىلار ھەممە جەھەتتىن قارىدى، شاخ، باشاقچىغا، قۇلاق، يوپۇرماققا، تەن، غولىغا، يىلتىزىغا، چېچەككە، ئاتىلىق ـ ئانىلىققا، ئەركەك ـ چىشىغا، مۇئىلىك، مۇئىسىزلىكىگە، تىكەنلىك، تىكەنسىزگە، شىپالىق، زەھەرلىككە، دورا قىممىتىگە ھەرخىل ئوزۇقلۇق قىممىتىگە كۆكتات ياكى دان ياكى مۇۋە ياكى دەرەخ، گۈل ـ گىياھ ھەممىسگە قارىدى، ئەمما بىز مۇسۇلمانلار ئۇخلىدۇق، ئالمىلار ئۇيقىمىزنى بۇزۇۋەتسە ئۇلارنى بىدئەتچى ياكى پالانى مەزھەپ دىدۇق.

چۈشەنچە بېرىش

بىز يۇقىرىدا روھ توغرىسىدا كۆپ سۆزلىدۇق، يەنە سۆزلەيمىز، بۇ يەردە بىر چۈشەنچە بېرىپ ئۆتىمىزكى، روھ دىگەن بۇ ئۇقۇم، پەرىشتىنى، جىننى، ئۆلۈپ كەتكەنلەرنىڭ روھىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇڭا، بۇ كىتابنى ئوقىغانلار، پالانى راھىب ياكى ھىندى ياكى ياۋروپالىقلار، روھنى ھازىر قىپتۇ دەپ ئۇقسا خىيالىغا دەرھال كاپىر، دىنسىزلار، روھى دائىم ئازابتا تۇرسا، بۇ روھلار قانداقسىگە ئەركىن بولۇپ قالىدۇ؟ دىگەن سوئال چۈشىدۇ، بۇنى بىز چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمىز.

بىرىنچى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، ئۆز قۇدرىتىنى ئاشكارىلاپ ھۆججەت قىلىش ئۈچۈن، شۇنداق قىلسىمۇ قىلغاندۇ.

ئىككىنچى، جىن بولۇشى مۇمكىن، ئۇلار جىنكەشكە تەۋە بولىدۇ.

ئۈچىنچى، ئۇلار ئۆز مەزھەب ئېقىملىرىغا ئاساسەن ئۆز تەبىقىسگە چۈشىدۇ، ئىلمى روھ، مۇسۇلمان روھ، ئىلمىي، مۇسۇلمانغا چۈشىدۇ، ھازىر بولىدۇ. ئۆز خىلىنى تاپىدۇ، شۇڭا، دىنسىزلارغا

ئىشىنىپ كېتىشكە بولمايدۇ، ئۇلار نۇرغۇن يالغانىنى توقۇيدۇ، ئويدۇرۇپ چىقىرىدۇ ياكى جىنلارنى پەرىشتىگە ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھىنى نىسبەت بېرىپ قويىدۇ، پاك، پاكقا، نەجىس، نەجسقا لايىق.

شۇڭا، ئىشەنچىلىك ئەمەس، ئەمما، بۇ تەپسىرگە ئېلىش، روھنىڭ بارلىقىغا دەللى قىلىش ئۈچۈن ئۇلارنى ئۆز مەزھەپ، ئۆز ئىلمى قاراشلىرى بەن قايىل قىلىش ئۈچۈندۇر، ئەمەلىيەتتە تەپسىرگە ھەقىقى ئەۋلىيالارنىڭ سۆزى، قۇرئان، ھەدىسكە ئۇيغۇن كەلسە، ئاندىن كىرگۈزىمىز، بۇنداقلارنىڭ سۆزىنى ئەكىرىشكە بولمايدۇ، مەن پەقەت مۇسۇلمانلار ئويغانسۇن، ئۇيقىسىنى ئاچسۇن دېدىم، خالاس. شۇڭا، بىز مۇسۇلمانلار تەتقىق قىلايلى، مەيلى روھ بىلمى بولسۇن، مەيلى باتىن، مەيلى زاھىر ھەممىگە ئاللاھ ئىگە، ئاللاھ خالىغانغا بېرىۋېتىدۇ، بۇ تەقسىم بەندىلەرنىڭ قولىدا ئەمەس، ۋاي مۇنداق بولمىسا ئۇنداق بولمايدۇ، ئۇنداق كىشىگە مۇنداق بولىدۇ، بولمىسا بولمايدۇ دىگەن سۆزلەر قۇرۇپ كەتسۇن، ھەممىنى ئاللاھ، ئوبدان بىلىدۇ، كىم لايىق، كىم شۇنىڭغا ئەھلى، كىمگە بېرىش، كىمدىن ئېلىش، ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، شۇڭا، بىز باتىننى، زاھىرنى ھەممە بىلمىنى ئېلىشىمىز لازىم. دىنسىزلارنىڭ بىلمىگە ئىككىلى جەھەتتىن مۇھتاج بولمايلى، شۇڭا، مەن بۇنىڭغا چۈشەنچە بېرىپ قويدۇم، توغرىسىنى ئالدىم، خاتاسى قالدى، قەلبىم ئاللاھنى گۇۋاھچى قىلدى. مەن شۇڭا ئاللاھنىڭ مۇنۇ ئايىتىگە بىر شاھىد كەلتۈرىمەن، بىز پەرىشتىلەرنى چۈشۈرسەكمۇ ياكى ئۆلارغا ئۆلۈكلەر سۆز قىلسىمۇ ئۇلار يەنىلا ئىمان كەلتۈرمەيدۇ، دىگەن ئايەتتە، روھ توغرىلىق بىر سۆزنى كەلتۈرىمەن. (بۇ تەنتاۋى سۆزى)

ئەڑۋاھنىڭ مۇناجاتى دىگەن تېمىدا سۆزلەيمەن، نىيورۇكنىڭ، بىسپلو دىگەن جايىدا بىر ۋەقە يۈز بەرگەن، بۇ ۋەقە ئەينى چاغدا كىشىلەرنى چۆچۈتكەن، ئالىملار ئىككى قاراشتا بولغان، بەزىسى شەكسىز ئىشىنىپ تەبىئەتتىمۇ ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىشلار بار ئىكەن دىگەن، بەزىلەر قاتتىق ئىنكار قىلىپ، بۇ خام ـ خىيال، گۇمان، ئەپسانە دەپ رەت قىلغان.

بۇ جايىنى سۈرىيىدىن ئالىملار كېلىپ زىيارەت قىلىپ كۆرگەن، نىيويوركدىن ئالىملار چىقىپ تەكشۈرگەن، ۋاستىچى روھ ھازىر قىلغىنى جان لاستىر دىگەن كىشى، ئۇ قەغەزگە خەت يېزىش ئارقىلىق روھدىن جاۋاب ئالغان، سۇئالنى شىرە ئۈستىگە قويۇپ نېرى جايدا كۈزۈتۈپ تۇرۇپ، ئاندىن كېيىن كەلگەن، بۇ ئەھۋاللارنى ھەممە كىشى كۆزى بىلەن كۆرگەن، قارىسا ھەممە سۇئالغا جاۋاب يېزىلغان ئىكەن، ئېرىشكەن جاۋاب، نەتىجىسى ئېچىدە مۇنۇلار خاتىرلەنگەن، روھنىڭ مەڭگۈلۈكلىكى، خوجايىن رۇخسەت قىلسا كېلىپ خىتابنى قوبۇل قىلىپ، جاۋاب بېرىش بولمىسا قارى بولالماسلىقلار، بەزى روھلار پۈتۈن بوشلۇقنى، ئالەم ئەتراپىنى سايا‌ھەت قىلالىشى قاتارلىقلار، بارکەن. بەزى ۋەقەنى ياكى ئىسىملىكنى ئۆزئەينى سۆزلەپ بېرىدىكەن، بۇ توغرىسىدا روھنىڭ جاۋابلىرىنى سۇئاللارنى كېيىن سۆزلەيمىز. بىز پەقەت چۈشەنچە بېرىش بىلەن بىرگە ئاللاھنىڭ ئۆلۈكلەرنى سۆزلەتسىمۇ ئىمان كەلتۈرمەيدۇ دىگەن سۆزنىڭ راستلىقىنى، مۆجىزىلىكىنى ئىسپاتلاپ چىقماقچى، راست، ئۇلار يەنە ئىمان كەلتۈرمىدى، مەيلى، ئۇلارغا ئۆلۈك، روھ سۆز قىلسۇن ياكى جىن ئۇلار روھىغا ئىشەنسىمۇ كۆپۈنچىسى يەنىلا ئىمان كەلتۈرمەي مۇسۇلمان بولمىدى، ئاللاھ، ھەقىقەتەن راست سۆزلىگۈچىدۇر، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، بەزىلەر سوراققا تارتىلىدۇ، بۇ بىر قۇدرەتنى ئاشكارىلاش، ھۆججەت قىلىش، خالاس، ياكى ئۇ جىنكەش بولۇشى مۇمكىن، قانداقلا

بولمسۇن، بىز روھنى ئىسپاتلاپ چىقتۇق، ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ ئالملىرىنىڭ سۆزلىرى بىلەن قايىل قىلدۇق، بۇ ئەملىيەت، نۇرغۇن گېزىت ـ ژۇرناللار ئىلان قىلغان، ئاللاھ، ئالامتىنى، مۆجىزىسىنى، ئۇيۇقلاردا، ئۆز ۋۇجۇدىدا، دىنىمىزدا كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، قۇرئاننىڭ ھەق راستىكەن دېگەن ئىسپات ئاشكارا بولغانغا قەدەر، ئاللاھ راس سۆزلىگۈچىدۇ، بۇنىڭغا شەك قىلمىسىز ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە شەك قىلمىز.

ئەگەر سەن زىمىنىدىكى كىشىلەرنىڭ كۆپچىلىكىگە ئەگىشىشكە ئۇلار سېنى، ئاللاھنىڭ يولىدىن ئازدۇرىدۇ، دېگەن تېمىدا، راست، ئاللاھ، ھەققەتەن راست سۆزلىگۈچى، ئالدىن راستى بىلەن خەۋەر بەرگۈچى، ھازىر زىمىنىدىكى ئىنسانلار، مال ـ دۇنيا، پۇل، قورساق بىلەن، تۇرالغۇ جاي، جىنسى بىلەن بولۇپ كەتتى، مەيلى مۇسۇلمان بولسۇن، مەيلى دىنسىز زىمىنىدىكى ئىنسانلارنىڭ كۆپچىلىكىگە ئەگىشىشكە سېنى ھەقدىن، ئاللاھ يولىدىن ئازدۇرىدۇ، ئاخىرەتتىن، ئالىي ماقامدىن ھەتتا ئەۋلىيالىقدىنمۇ ئازدۇرىدۇ، چۈنكى، ئۇلار دۇنياپەرەس، بۇلارمۇ نەچچە خىل يۇقىرى يەھۇدىي، ناسارا، مەجۇسى، دەھرى، كوممۇنىست، كاپىتالىست، سوتسىيالىست ھاۋاكازالار، ھەرخىل مەزھەپ ئېقىملىرى ھەممىسى ئازغۇن، سەن يالغۇز قالغان تەقدىردىمۇ ئۆزۈڭنى بەختىلىك ھېس قىل، چۈنكى، سەن ھەق يولىدا، ئاللاھ يولىدا، ئۇلار ھەقىقى ئەقىلسىزلەر، بۇنىڭدا، قىلچە شەك يوق، ھەققى ئەقىللىقلار دېگەن، ئاللاھنى تونىغىنى، زاكىر ھەم شاكىر ھەم سابىر بولغىنى بولىدۇ، شۇڭا، بىز ھەقىقەتنى ئىسپاتلاپ توغرا دەپ ماڭغان ئىكەنمىز، كۆپچىلىككە ئىتائەت قىلمايمىز، ھەتتا خەلق قوللاپ كەتكەن ئالىمۇ ئازغۇن بولىدۇ، چۈنكى، ھەققەتكە خەلق ئۆچ كېلىدۇ، ھەق ئاچچىقدۇر.

سۈرە ئەنئامدىكى، ئاللاھ سىلەرگە باراڭلىق ۋە باراڭسىز باغلارنى، خورما، زەيتۇن، ئانارلارنى قىلىپ بەردى، ھوسۇل چىققان كۈنى ھەققىنى ئادا قىلىۋېتىڭلار دېگەن ئايەت توغرىسىدا

مۇنداق دېگەن، مەن يۇقىرىدا ئۆسۈملۈك توغرىسىدا كۆپ سۆزلىدىم، مەن يەنە سۆزلىشىم مۇمكىن. چۈنكى، ئاللاھ قۇدرىتى چەكسىزدۇر، مەن بۇ يەردە چېچەك توغرىسىدا ئازىراق سۆزلەپ ئۆتىمەن، چېچەكلەرمۇ نەچچە خىل بولىدىكەن، ئۇلارنىڭ چاڭلىششى، ھوسۇل بېرىشى، مېۋە بېرىشى مۇشۇ چېچەككە مۇناسىۋەتلىك، شۇنداقلا، مەسىلەن، بۇنى كۆرۈۋېتىپ تەتقىق قىلىش جەريانىدا ھەققەتكە يېتىشكىلار مۇمكىن، ئەلۋەتتە. ھەرخىل يەردە ھەرخىل مۆجىزە بار، شۇڭا، چېچەككە نەزەر سالايلى، چېچەك ھەممىزگە مەلۇم، مېۋە ھوسۇلدىن ئالدىن بىشارەت بەرگۈچى، ئۆسۈملۈكنىڭ بالاغىتى بولىدۇ. بۇ بىرىنچىسى، بەزىسى بىر چېچەكلەرنىڭ قوغدىغۇچى تىكىنى بولىدىكەن، ھەسەل ھەرىسىمۇ كىرەلمەيدىكەن. چۈنكى، بۇ ئۇنىڭ نىسۋى ئەمەسكەن، باشقا قۇشلار ياكى ھەرخىل ئامىللاردىن چاڭلىشىدىكەن، ئىككىنچىسى، بەزى چېچەك قۇلۇپلۇق ھەم ئاچقۇچلۇق بولۇپ، بۇنىڭ چارىسىنى ھەسەل ھەرىسى ۋە قۇشلار ئوبدان بىلىدۇ، ئۇلار ئامبارنىڭ ئىگىسىدەك خوجايىن بولىدۇ، بۇمۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتىدۇ.

ئۈچىنچىسى، بەزى چېچەككە قوغدىغۇچى قويۇلغان بولۇپ، ئۇلار مەخسۇس قوغدىلىدۇ، بۇ چېچەكلەر شاھزادە بىلەن مەلىكىلەردۇر.

تۆتىنچىسى، چېچەكلەر ئۆزى ئۆسۈملۈككە قوغدىغۇچى بولىدۇ، ئۆسۈملۈكنى قوغدايدۇ، گۈللەرنى قوغدايدۇ، خۇددى ئۇلار مۇنتىزىم قوشۇن.

بەشىنچىسى، بەزى بىرخىل ئۆسۈملۈكتە ئىككى خىل چېچەك بولىدۇ، ھەر ئىككىسىنىڭ ئاتىلىق

ـ ئانىلىق بولىدۇ، ئۇزۇن قىسقا بولىدۇ، بۇ دەرەخنىڭ ئاجايىپ ـ غارايىپلىرى بار، كۆزىڭىز بىلەن كۆرۈڭ، مىڭ ئاڭلىغاندىن بىر كۆرگەن ئەلا.

ئالتىنچىسى، نۇرغۇن چېچەكلەر ئۇخلايدۇ، ئۇخلاش، ئويغىنىش ۋاختى بار، بۇلار ۋاقىتقا قىلچە بوش تۇرمايدۇ، ۋەدىگە ۋاپا قىلىدۇ، بۇلارنىڭ ئۇخلاش، ئويغىنىشىنى ھەسەل ھەرىسىدەك قۇشلار تۇرىگە مۇناسىۋەتلىك.

يەتتىنچىسى، چېچەكلەر ئاق، قىزىل، سېرىق، كۆك، يېشىل ھەرخىل بولىدۇ، بۇلارمۇ ۋە ئۇلاردىكى پۇراقمۇ قۇشلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك زور باغلىنىش بار. ھىكمەت ھەممىسى ئىنسان، مەنپەئەتى ئۈچۈن، ئەمما، ئىنسان ئاز شۇكرى قىلىدۇ، بەلكى، كۆپرى بولۇپ شۇكرى قىلمايدۇ.

سەككىزىنچىسى، بەزى چېچەكلەر ھەرىكەت بىلەنلا چاڭلىشىدۇ، ھاشارەت ھاجەتسىز، ئۇنىڭغا بىر نەرسىنىڭ تېگىپ كېتىشى لازىم، ئۇلار سۇنى كۈتىدۇ، ئاندىن مەقسەت ھەل بولىدۇ.

توققۇزىنچىسى، بەزى چېچەك، ئىسسىق ئارقىلىق چاڭلىشىدۇ، ئۈستىدە بىر نەرسە ياتسىمۇ چاڭلىشىدۇ، ئىسسىشلا كۈيايە، بۇلارنى ئاللاھ، ئوچۇق دىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن كۈزۈتۈڭلار، چېچەكتە بىرىنچىدىن رەڭ بار، بۇ قۇياشنىڭ يەتتە رەڭلىرىنى قوبۇل قىلىدۇ، بۇمۇ نۇر ئىلمىغا، رەڭ ئىلمىغا ئىشارەت، شۇنداقلا رەڭ بۇ دۇنيادا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە، ئۇلار ئاشۇ رەڭ دىگەن دەسمىنى سېلىپ، خۇشپۇراق بىلەن قۇشلارنى، ھەسەر ھەرىسىنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىپ، ئۆزىنىڭ پۈتۈن ئىنسانلار، ھايۋانلارنىڭ مۇراد ـ مەقسىتىنى ھاسىل قىلىدۇ. مانا بۇ، ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى، ھەرخىل رەڭدە بولۇشى قۇشلارنىڭ ھەرخىل رەڭنى ياخشى كۆرۈشى ۋە ئىنسانلارنىڭمۇ شۇنداق بولۇشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك، ئارىلىقدا زىچ مۇناسىۋەت بار. رەڭ بەكمۇ مۇھىم، نۇرغۇن كىشىلەر تاغدىن رەڭ تېرىپ جان باقىدۇ، ھەم زاۋۇتلار، ئىشچىلار جان باقىدۇ، ئەتىر زاۋۇتى، ئىشچىلارمۇ تۇرمۇشىنى قامدايدۇ، كىشىلەرمۇ ھاجىتىنى ئادا قىلىدۇ، بۇنىڭدىكى ھىكمەت بەكمۇ كۆپ، ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، پۈتۈن ئالەم ئىنتىزامغا ماس، مۇناسىپ ھالدا قانۇنغا بويسۇنغان بولىدۇ. تاساددىيلىق يوق، ھەممىنى ئالدىن ئىدارە قىلغۇچى، بىر ئاللاھ بار، بىز مانا مۇشۇ ھەقىقەتنى كۆزلەپ بىلىمنى تەرەققي قىلدۇرىمىز. ئاشۇ بىر چېچەكلەردە شۇنچىۋالا ھىكمەت، قۇدرەت ياكى دەرەخ، ئۆسۈملۈك تېنىدە، غوللىرىدا، مۇسسىدە، يوپۇرماقلىرىدا نۇرغۇن قۇدرەت، ھىكمەت بار، بۇنى پەقەت ئالىملار بىلىدۇ، ئاللاھدىن ئاللاھنىڭ ئالىم بەندىسى بەك قورقىدۇ.

شۇڭا، بىز پۈتۈن ئۆسۈملۈك، پۈتۈن دەرەخ، پۈتۈن گۈل ـ گىياھ، كۆكتاتلارنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشىمىز، لازىم. بۇنىڭدىن بىز ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، قۇدرىتىنى تاپىمىز، شۇنداقلا دۇنيادىكى نۇرغۇن بىلىمگە ئېرىشىپ، ئىختىساتىمۇ غەلىبە قازىنىپ، بىرەر ئىگىلىك تىكلىشىمىز مۇمكىن. ئاخىرەتكە تۇرغان كىشىنى ئاللاھ دۇنيادىمۇ ئاچ قويمايدۇ، ئاشۇ دىنسىزلار جېنىنى، مېلىنى چىقىم قىلىپ بۇ بىلىمنى ئالىدىكەن، نەچچىسى جېنىدىن ئايرىلىپ قالىدىكەن، زەھەرلىنىپ ئۆلىدىكەن، قۇشلارنى، تاغلارنى تەتقىق قىلىپ ھاياتىدىن ئايرىلىپ قالغانلار ئاز ئەمەس، بىز ئەلۋەتتە، ئاللاھ ئۈچۈن، دىن ئۈچۈن، ئىشق مۇھەببەتنى ئاللاھقا زىيادە قىلىش ئۈچۈن، دۇنيادىمۇ تەرەققي قىلىش ئۈچۈن، نېمىشقا جان، مال پىدا قىلالمايمىز، ئىسىت، شۇڭا بىز مەغلۇپ بولدۇق، ئەيىپ ئۆزىمىزدە.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يېزىغا چىقىپ، ھاۋا يەپ كېلىش جەريانىدا بىر دېھقان ئۇچراپ سۇئال سورايدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بىر ـ بىرلەپ جاۋاب بېرىپ دىن مەسىلىسىنى چۈشەندۈرىدۇ، ئاندىن پەن ـ ئىلىم توغرىسىدا ئۇنىڭغا نۇرغۇن زىرائەت تېخنىكىسىنى ئۆگىتىدۇ، چېچەك ئىلمى، ئۆسۈملۈك ئىلمى، ماددا قاتارلىقلارنى سۆزلەپ ئۇنىڭ قەلبىنى يورىتىدۇ، دېھقان ئۇنىڭدىن مۇنداق دەپ سورايدۇ، كالا قوي نېمە ئۈچۈن يەپ يەۋىلىپ ئاندىن كۆشىيدۇ،؟ بۇنىڭ سىرى نېمە؟ نېمە ھىكمىتى بار؟

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: ئەسلىي ھايۋانلار ئەقىلسىزلىقىدىن ئىنسانلارغا قۇل بولۇشىدىن بۇرۇن چۆللەردە، يايلاقلاردا ئوتلايدۇ، ھازىرمۇ ياۋىسى شۇنداق، ئۇلار گۆشخور ھايۋانلاردىن قورقىدۇ، چۈنكى، ئۇلار بىر ئولجا خالاس. شۇڭا، ئاللاھ، ئۇنىڭ ئىچىگە تاغاردەك قېرىننى بەرگەن، بۇ تېزلىك بىلەن ئوت ـ چۆپلەرنى قاچىلاپ، دەرھال دۈشمەندىن قاچمىسا بولمايدۇ، ئاندىن ئۇ ئۇۋۇسىغا بېرىپ ئاستا ـ ئاستا، بىر ـ بىرلەپ چىقىرىپ تەمىنى تېتىپ لەززەت ئېلىپ ھەزىم قىلىدۇ. بۇنىڭدا قوش پايدا، چۈنكى ئۇ دۈشمەندىن قوتۇلدى، ئەگەر ئۇ ئالدىرىماي يېسە ياكى تولا قاچسا باشقىلارغا غىزا بولىدۇ.

شۇڭا، ئاللاھ، بۇنى بىلىپ ئۇنىڭغا شۇنداق مۇرەككەپ ئاشقازان، قېرىن، 12 بارماق ئۈچەي، كۆيىشەپ چىقىرىپ قايتا ھەزىم قىلىشنى بەرگەن، مانا بۇ ئاللاھنىڭ ھىكمىتى، ھەم رەھمىتى، بىزدەك تولا يەپ تولا قورسىقى ئاچسا بىز زور ئاۋارىچىلىققا دۇچ كېلىمىز، دېمىتۇ. دېھقان خۇشاللىقىدا ئاللاھۇ ئەكبەر، دەپ ئاللاھقا ھەمدە ئېيتىپ خۇشال بويىتۇ، مۇشۇ ھايۋانغا شۇنداق كۆيۈنگەن ئاللاھ، مېنى ئاچ قويارمۇ دەپ ئۆزىنىڭ ۋە بالىلىرىنىڭ رىزىقىدىن خاتىرجەم ھالدا ئۆيگە قايتىپتۇ، خوش، بىزمۇ شۇنداق نۇرغۇن قەلبىلەرنى خاتىرجەم قىلىشىمىز لازىم، ئاللاھ بىلىمنى بىزگە شۇ مەقسەتتە بەرگەن، بىزگە شۈكرى ۋاجىپتۇر.

سۈرە ئەئراف (سۈرە الاعراف)

بۇ سۈرىدە نۇھ، ھۇد، سالىھ، لۇت، شۇئەيىب، مۇسا ئەلەيھىسسالاملارنىڭ قىسسى بايان قىلىنىدۇ، مەقسەت، بۇ ئۇلۇغ پەيغەمبەرلەرنى ئۇلارنىڭ ھاياتىدىن تاللانمىلار، ئۆزىمىزگە ئۈلگە قىلىپ، تا ئاخىرىغىچە ھەقتە چىڭ تۇرۇش، بۇ يولدىكى ئەزىيەتكە سەۋرى قىلىش، مۇھەببەت ـ نەپرەتنى ئېنىق قىلىش، مەيدان ئايرىش، ئاللاھقىلا تەۋەككۈل قىلىش قاتارلىقلار سۆزلىنىدۇ، مۇشۇ تېمىدا سەييىد قۇتۇپمۇ «يول بەلگىسى»نى يېزىپ چىققان، بىز بۇ سۈرىدە، تەنتاۋى رەھمەھۇللاھ ئەلەيىنىڭ بەزى بىر ئىلمى ھەقىقەتلىرىنى بايان قىلىمىز، بولۇپمۇ قايتا روھنىڭ ھاسىل بولۇشى، قىيامەت توغرىسىدا

ئاللاھتائالانىڭ، يەڭلار، ئىچىڭلار، ئىسراپ قىلماڭلار دىگەن ئايىتى توغرىسىدا

يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك توغرىسىدا مۇنداق دىگەن: ئادەم بۇ دۇنيادا يەپ ـ ئىچىش ئۈچۈنلا ياشىماسلىقى، بەلكى، ھەق ئۈستىدە ياشاش جەريانىدا ھاجەتكە چۈشلۈق، لايىقىدا

يەپ ـ ئىچىشى لازىم. بۇ مەسىلىدە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىرىنچى ئۇلۇغ بولالايدۇ. ئۇ خەلىپە تۇرۇپ، قادىر تۇرۇپ، ئۆمىرىنى، ھاياتىنى، جېنىنى، مېلىنى ھەق ئۈچۈن ئاتاپ، ئاددىي يەپ، ئاددىي كىيىپ، ئىشى بېجىرگەن، ئۇنىڭ كىيمىنىڭ 12 يېرىدە ياماق بارلىقى سەھىھ كىتابلاردا خاتىرلەنگەن، رەسۇلۇللاھمۇ بىر كۈن ئاچ بىر كۈن توق تۇرۇشنى، تويغاندا شۈكرى قىلىشنى، قورساق ئاچقاندا ئاللاھقا ئىلتىجا قىلىشنى سورىغان، بۇ توغرىسىدا پېقىرلىقنىڭ پەزىلىتى، ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ تۇرمۇشى دىگەن بابقا قارالسۇن، كىتابدا چۈشىنىشلىك بايان قىلغان. بىر دىنسىز يەپ ـ ئىچىڭلار، ئىسراپ قىلماڭلار دىگەن بۇ ئايەتنى ئاڭلاپ، بۇ پەيغەمبەرنىڭ تېۋىپلىقدىنمۇ خەۋىرى باركەن دەپ كېتىدىكەن، چۈنكى، بۇ ئايەت تېۋىپلىقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، شۈڭا، بىز، يېمەك ـ ئىچمەككە، ساقلىق ئىلمىغا دائىر بىر نەچچە مەسىلىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز، كىيىم ـ كېچەك، يېمەك ـ ئىچمەك، سۇ ۋە باشقىلار.

ئاللاھ، ناماز ئوقۇيدىغان جايدا ئەۋرەت ياپقىدەك كىيىم كىيىشنى بۇيرىغان، بۇ نامازدىكى پەرىزدۇر، شۇنداقلا بۇ ھۆكۈم، ناماز سىرتىدىمۇ كۈچكە ئىگە بولىدۇ. بىز كىيىمنى كىيىشتە پەرىز ئۈچۈن، ناماز ئۈچۈن، ھايالىق بولۇش ئۈچۈن، ھەق ئۈچۈن، رىيا قىلماي كىيىشىمىز لازىم. كىيىمدىكى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھېكمىتىنى، رەھمىتىنى تونۇپ، شۈكرى قىلىپ، ھەمدۇ ئېيتىپ كىيىشىمىز لازىم.

ئۇ ئەۋرەتنى ياپسىلا بولدى، شۈڭا، پۇلى قىممەتلىك نەرسىنى كىيىش، ھاجەتتىن ئوشۇق كىيىش، ئىسراپ بولىدۇ، ئۇنداق بولمايدىكەن نېمە ئىسراپ بولىدۇ؟

ھالاللىرىغا ھىسابسىز بار، ھارامىلرىغا ئازاپ، كىيىم ـ كېچەك، تائامغا ئوخشاش ھالال، پاك بولمىسا، پۈتۈن ئىبادەت قوبۇل ئەمەس، دۇئاسى ئىجابەت ئەمەس، رەسۇلۇللاھ بىر سەھىھ ھەدىستە 10 كويلۇق كىيىمنىڭ بىر كويى ھارام بولىدىكەن، شۇ كىيىم ئۈچىسىدىلا بولسا، ئۇنىڭ ئىبادىتى، نامىزى، مەقبۇل ئەمەس دىگەن، ۋە يەنە بىر مۇساپىر كىشى باشلىرىنى چاڭ ـ توزان باسقان ھالدا ئاللاھقا دۇئا قىلسا، ۋاھالەنكى ئۇنىڭ كىيىم ـ كېچىكى، يېمەك ئىچمىكى ھارام تۇرسا قانداقمۇ دۇئاسى ئىجابەت بولىدۇ دىگەن، بۇ ھەدىسلەر ئەربەئىينىدا بار، مىشكاتتىمۇ بار، دېمەك، ھالال يېيىش، ھالال كىيىش، بەكمۇ مۇھىم بولۇپ، پۈتۈن ئىبادەتنىڭ، دۇئانىڭ ئاساسى بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا پۈتۈن جەھەتتىن سۈننەت بويىچە بولۇشى لازىم، بولۇپمۇ ئايالالار، ئاللاھ قۇرئاندا كۆرسەتكەندەك كىيىشى لازىم، زىننەتنى ئاشكارىلىماسلىق لازىم، كەڭ كىيىشى لازىم، تار قىلۋېلىپ بەدەننى بىلىندۇرۇش چەكلىنىدۇ، غەيرى مۇسۇلمان، دىنسىزلارنىڭ پوسۇنىدىن يىراق بولۇشى، رەسۇلۇللاھنىڭكىدەك بولۇشى لازىم.

ئالتۇن ـ كۈمۈش زىننەت بويۇم يېپەك رەختلەر ئاياللارغا دۇرۇس، ئەرلەر كىيىشى ھارام قىلىنغان، بۇ ئاللاھنىڭ پەزلى ۋە شۇنداقلا ئاياللارنىڭ شۇنىڭغا ئامراقلىقىنى، ئەرلەرنىڭ ھاجەتسىز ئىكەنلىكىنى ئالدىن بىلىپ ئورۇنلاشتۇرغان، كىيىم ـ كېچەكتە ھالال بولۇشىدىن، ئىپپەتلىك بولۇشىدىن، تاشقى تازىلىققا ئەھمىيەت بېرىشى، دائىم ھالدا پاكىز كىيىشى لازىم، بولۇپمۇ جۈمە كۈنلىرى ۋە نامازدا پاكىزە كىيىشى، ئەتىر ئىستېمال قىلىش لازىم.

مۇسۇلمان ئۈچۈن، ئاللاھ، ھەممىگە كۇپايە، ئىمان، ئاخىرەت كۇپايە، ئۇنىڭ كۆرەڭلىشى،

مۇتەكەببىرلىكى، رىيا قىلىشى، مەنمەنلىكى لايىق ئەمەس، كىشى خەخنى دەپ ئەمەس، ئاللاھ، ئاللاھ دەپ قىلىش لازىم، بۇ مەسىلىدە ئىسلام قانۇنىدا ئالاھىدە لىباس ناملىق بىر باب توختىلىغان، بىز ھازىر خىسلىتىنى سۆزلەيمىز.

يېمەك ـ ئىچمەكتە ئاددىي بولۇش، ھاجىتىگە چۈشلۈق يېيىش، بۇرادەرلىرى بىلەن تەڭ يېيىش، قورساقنى بەك توينۇزماسلىق بەلگىلەنگەن، بۇ مەسىلىگىمۇ قۇرئان، ھەدىس، ساھابىلار، تابىئىنلار ۋە پەيلاسىپلار جۈملىدىن ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، چۈشىنىشلىك بايان قىلغان، ئۇ كىشى ئاساسىي بۇغداينى تاسقماي يېيىشنى ئوتتۇرىغا قويغان، چۈنكى، رەسۇلۇللاھدىن كېيىن پەيدا بولغان تۇنجى بىدئەت ئەلگەك ئىكەن، بولمىغاندا قوناقنى، ئارپىنى ئىستېمال قىلىش لازىم، شۇنىڭدا تەن ـ سالامەت بولىدىكەن، ھېسابىنىمۇ ئاسان بېرىدىكەن، ئەمما بۇ قانۇن ـ پىرىنسىپ ھازىرقىلارغا تازا ياقمايدۇ، چۈنكى، كۆنۈپ قالغان نەپسىنى، يەۋاتقان شېرىن تائامنى بىردەمدىلا تاشلىشىغا ئۇلارنىڭ كۆزى قىيمايدۇ، ھەي نەپس بالاسى بۇنداق تۇرمۇشتا پايدا كۆپ ئىدى، چۈنكى، ئۇ كۆپ خاپىلىقنى سالمايتتى، ۋاقتىنى تېجەپ ئىبادەت قىلالايتى، رامىزان تېنىنى سالامەت قىلغاندەك، ساغلام بولغىلى، شۇنداقلا ئەقىللىق بولغىلى بولىدۇ، تەپەككۇر قابىلىيىتى ئاشىدۇ، چۈنكى، ئادەم سەمرىش، ھۇجەيرە كۆپىيىشتۇر، ئادەم ياداش دىگەنلىك ھۇجەيرە ئۆزئارا بىر ـ بىرىنى يەپ كۈچلۈك، ساقلىرى ئاجىزنى يوقىتىپ، سالامەت ھۇجەيرە قالىدۇ ـ دە، ئادەم يادايدۇ، ئاندىن ئەقلى تېخىمۇ ئاشىدۇ. بىز بۇ مەسىلىدىن سىرت، تەبئىي ـ پەن بويىچە ئىلمى ئاساسقا ئىگە بولۇپ، قانداق يېمەكلىكدە قانداق ماددا بار، نېمە يېسە مىزاجىغا خىل كېلىدۇ، نېمە زىيان قىلىدۇ بۇنى بىلىشىمىز لازىم، ئۆزى ئاز بولسىمۇ ئوزۇقلۇق قىممىتى يۇقىرى، ماددىسى سەرخىل يېمەكلىكلەرنى، كۆكتاتلارنى ئىستېمال قىلىشىمىز لازىم، ئۆزىمىز ئۆستۈرىشىمىز لازىم. ئىشەنچىلىك يېمەكلىك يېيىشىمىز لازىم، بارچە بەخت، لەززەت، ساقلىق، گۆشتە ئەمەس، ئاشۇ گۆشنىڭ ماددىسى باشقا نەرسىدىمۇ بار، مەسىلەن: قايماق، بۇ پايدىلىق، زىيانسىز غىزا، نان بىلەن ئىستېمال قىلىنسا ئادەمگە ھەرخىل ئوزۇقلۇق ماددىلارنى بىرىپلا قالماي، سالامەتلىككە پايدىلىق، جاڭدۇ، ماش، دادۇر، پۇرچاق ۋە باشقا كۆكتات تۈرلىرىگە ياغ قوشۇلىدۇ ـ دە، گۆشنىڭ ماددىسى تېپىلىدۇ، گۆشكە كىشى ھاجەتسىز، تۇرمۇش ئۆتكۈزەلەيدۇ، ئاشۇ نەرسىدە ئاقسىل ۋە باشقا ماددا بار، گۆش پەقەت كىشىلەرنىڭ ئىددىيىسىدە ياخشى بولماقتا، ئەمەلىيەتتە ئاشۇ ئاددى، ئەرزان يېمەكلىكدە ماددىنى تولۇقلىغىلى بولىدۇ، تاتلىق، لەززەت پەقەت گۈڭگۈرت، تۆمۈر، تۇز ۋە باشقا ماددىلاردىن تېپىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە، ئاقسىل، قوناقتىمۇ كۆپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئاددىي كۆكتاتلار ھەزىم قىلىشنى ياخشىلايدۇ، تەنگە كۆپ پايدىلىق بولىدۇ، فوسفور ماددىسى بىلەن نېرۋىنى ياخشىلايدۇ، ئەقىللىق قىلىدۇ، پالەك، تۇرۇپ، چامغۇر، بەسەيلەردەك، ھەرخىل ئىچىملىك، ئاچچىقسۇ، تۇزنى كۆپ ئىستېمال قىلىش، لازا قاتارلىقلار ئاشقازانغا زىيانلىق، ئەمما ھەممىسى ئۆز لايىقىدا بولۇشى لازىم.

مەيلى گۆش بولسۇن، مەيلى دانلار ياكى كۆكتات بولسۇن، خام يېيىش بەكمۇ زىيانلىق بولىدۇ، بەزى تائاملار پىشىپمۇ ھەزىم بولۇشى ياخشى بولماي، ئاشقازاننى بۇزىۋاتسا، خام يېسە نېمە بولار؟ مەسىلەن، پىششىق يەپمۇ تائاملارنىڭ ھەزىم بولۇش ۋاختى، ئىچىگە گۆشى قېرى قوي، كالا گۆشى، تەرخەمەك قاتارلىقلار، بەسەي ئالتە سائەتتىن كۆپ ۋاقىتتا ھەزىم بولىدۇ، ياكى چالا ھەزىم بولۇپ،

ئىچىنى سۈرىدۇ، پاقلان گۆشى، ياش موزاي گۆشى يىنىك تېتىكى ئۆسۈملۈك ئوتياشلار ئۇنىڭدىن تۆۋەن ۋاقىتتا ھەزىم بولۇپ بولىدۇ.

توخۇ گۆشى ئاسان ھەزىم بولىدۇ، ھەم پايدىسى كۆپ، كەپتەر، ئۆردەك، غاز گۆشلىرىمۇ شۇنداق، بېلىق، قۇشقاچ تۇرلىرى سەۋزە، تۇرۇپ، چامغۇر، بەسەي قاتارلىقلار 3 ـ 4 سائەتتە ھەزىم بولۇپ بولىدۇ، دورىلىق قىممىتى يۇقىرى بولىدۇ.

مانا مۇشۇنداق ئۇزۇنى ئالتە سائەت، قىسقىسى 2 سائەتتە ھازىم بولىدۇ، شۇڭا، بۇ ۋاقىتنى ئىگىلەپ بولغاندا كۈنىگە ئىككى ۋاخ يىسە كۇپايە بولماستا ئۈچ ۋاخ ئىستېمال قىلىش، ئىككى ۋاخ تاماق ئارىلىقىدا تائام يېمەسلىكى لازىم، بولمىسا ئاشقازاننى بۇزىدۇ، بىز مۇشۇ ئىلمىنى ئىگىلەپ، يەپ ـ ئىچىڭلار، ئىسراپ قىلماڭلار دىگەن بۇ بۇيرۇققا تولۇق ئەمەل قىلىش، شۇ ئارقىلىق ئۆزىمىزگىمۇ پايدىنى كەلتۈرۈپ ھەم ساۋاب تېپىشىمىز لازىم. قوش پايدا كۆرۈشىمىز لازىم، بۇ دائىم بىز يولىقىدىغان مەسىلە، شۇڭا، بىز بۇنىڭغا سەل قارىماسلىقىمىز لازىم، بولۇپمۇ تازىلىققا، مەسىلەن، بىز ئىچىۋاتقان سۇنى مىسال قىلايلى:

1. ئۇ پاكىز بولۇشى ئۆزگەرگەن پۇراق ياكى مىكرۇپىدىن خالىي بولۇش

2. ئۇنىڭدىكى كۆزگە كۆرۈنگەن ياكى كۆرۈنمىگەن ئۇششاق جانلىقلار بولماسلىقى لازىم، كۆزگە كۆرۈنمىگەن مىكرۇپنى قاياق سۇ ئېچىش بىلەن يوقىتىمىز.

3. ئۇ، تاتلىق بولۇشى لازىم، تۇزلۇق، زەي، ئاچچىق سۇ زىيانلىق.

4. سويۇن ماددىسى ياكى كۆكتات يۇغان سۇ چۈشۈپ قالماسلىق لازىم، بۇلارمۇ بەك زىيانلىق.

5. ئەڭ مۇھىمى مىكرۇپ، ۋىرۇس بولماسلىق لازىم، ئەمما بۇنى مىكرۇسكۇپىدا كۆرگىلى بولىدۇ، شۇڭا بىز ئۇ ئالىملارنىڭ سۆزىگە ئىشىپ ئىش قىلايلى. بولمىسا، چوڭ ئىسراپ مۇشۇ بىز ئىچىۋاتقان سۇدا بولىدۇ، مەسىلەن: ئاشۇ سۇ سەۋەبىدىن بولىدىغان كېسەللەر.

1) قۇم، توپا ياكى بەزى نەرسىنىڭ ئارىلىششى بىلەن سۇ سەۋەبىدىن ئىچى سۈرۈش، دىققەتسىزلىكتىن، بۇ كىچىك بالىلاردا كۆپ.

2) قىزىتما، ياللۇغلىنىش كېسىلى بۇمۇ دىققەت قىلمىسا جانىنى ئەزرائىلغا سۇنۇپ بېرىدۇ.

3) خولىرا ۋاباسى، بۇ بىر خىل ۋابا بولۇپ، يۇقۇملۇققا ئۆزگىرىدۇ، سەۋەبى ئاشۇ مەينەت سۇ بولىدۇ.

4) قان سىيىش ياكى قان شورىغۇچى بىر خىل جانلىق كەلتۈرىدىغان كېسەل، بۇمۇ سۇ سەۋەبىدىن بولىدۇ، مانا مۇشۇنداق خەتەرلىك كېسەللەر، مىكرۇپلانغان خام سۇ سەۋەبىدىن بولىدۇ، مانا بۇ چوڭ ئىسراپ بولىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، تائاملارغا قارىماڭلار دىگەن، پاكىز، ھالال نەرسىنى يىيىشكە، نىجىس نەرسىنى چەكلەپ، كىيىمنى پاكىز تۇت دىگەن، ئاللاھ پاكلارنى ياخشى كۆرىدۇ، دىگەن. رەسۇلۇللاھمۇ ۋابانىڭ ئالدىنى ئېلىش توغرىسىدا كۆپ دىققەت قىلغان، قاچا ـ قۇچىنى يېپىپ قويۇشقا بۇيرىغان، ۋابا بار يۇرتقا كىرىشتىن، چىقىشتىن توسقان، پاكىزلىككە بۇيرۇپلا قالماي، تىببىي ـ پەنگە ئەھمىيەت بەرگەن، شۇڭا، ئالىملار ئالاھىدە تىببىي داۋالاشقا بىر باب توختاتقان، شۇڭا، بىز يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەككە دىققەت قىلىشىمىزى، ھالالا بولسا بولدى دىمەي، تازىلىققا دىققەت قىلىشىمىز لازىم، رەسۇلۇللاھ ۋاختىدا غالجىر ئىتنى يوقاتقاندەك، بىز ھازىر مىكرۇپنى، ۋىرۇسنى

يوقىتىشىمىز لازىم. بولمىسا، ئۆزىمىزگە زىيان، باشقىلارغا پايدا، ئىنسانلار كېسەللىكلىرى ئاساسەن بىۋاسىتە ـ ئىچمەكتىن بولىدۇ، ئاندىن باشقىلارغا يۇقۇش بىلەن بولىدۇ، ئاللاھنىڭ نۇرغۇن قوشۇنلىرى بولۇپ، بۇلار كېسەللىكنى توشۇپ يۈرىدۇ، كىم قانۇنسىز يۈرۈپ پاسكىنا ئىشلارنى قىلىپ، گۇناھ قىلسا، تازىلىققا ئەھمىيەت بەرمىسە، ئۇ ۋىرۇس شۇنى تاپىدۇ، ئاندىن باشقىلارنىمۇ ھالاك قىلىدۇ، چۈشىن، پاشا، كۆمۈت، بۇرگە، پىت، سېسىق قۇرتلار كېسەل توشىغۇچى، شۇنداقلا مىكرۇپنى ئىستېمال قىلغۇچى، بۇلاردا پايدىمۇ بار، بۇ يەرشارىغا نىسبەتەن شۇنداق، ئەمما بىز ئۆيدىن، ھويلا ـ ئارامدىن، بىۋاسىتە ـ ئىچمەكدىن بۇلارنى نېرى قىلىشىمىز لازىم، تازىلقنى ياخشى قىلساق بۇلارمۇ كەلمەيدۇ، چۈنكى، ئىستېمال قىلىدىغان نەرسە يوق ـ دە! پاشا، كۆمۈتلار سۇ كۆلچەك، زەي جايلاردا ياشايدۇ، تۇخۇم تۇغۇش بىلەن كۆپىيىدۇ، بۇلار بىرەر كېسەل كىشىنى چېقىپ ئاندىن يەنە بىر ساق كىشىنى چاقسا، ساق كىشىگە كېسەل يۇقىدۇ ـ دە، ئەجەل كېلىدۇ. چۈشىن بولسا، ھەربىرسى بىر ئايدا 30 كۈندە 2000 تۇخۇم تۇغىدۇ، 8 سائەتتىن 12 سائەتكىچە تۇخۇمدىن بالىسى چىقىپ بولىدۇ، بۇ خۇددى ئىنسان، ھايۋانلار شۇنداق بىر خىل ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە ئۆزگەرگەندەك، قۇرت ھالەتتە چىقىدۇ، 6 كۈندىن 10 كۈن ئەتراپىدا چۈشىن بولۇپ يېتىشىدۇ، ئىسسىق جايدا، پاسكىنا جايدا كۆپ بولىدۇ، ئۇ، قونغانلا گۆش قۇرۇتلايدۇ، كۆكىرىپ بۇزۇلىدۇ، بۇ چۈشىن مىكرۇپنى يوقىتىپلا قالماي ئۇنى ئاللاھ، خالىغان بىر كىشىگە يۇقتۇرىدۇ، بولۇپمۇ مەينەت كىشىگە، ئۇ كۆز ئاغرىق كېسىلىنى كور بولۇپ قېلىشقا سەۋەب بولغان، كېسەل مىكرۇپنى كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ، ئىچ سۇرۇش، قىزىتما كېسىلىنى، خولىرا ۋاباسىنى تۇبرىكىلىيۇزنى كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ، كېسەلدىن ساقلا يۆتكەيدۇ، كېسەل كىشى تۇكۇرگەن تۇكۇرۈكنى ئىستېمال قىلىپ، كېسەل تارقىتىدۇ، بۇ خۇددى تۇبرىكىلىيۇز كېسىلى بار كىشى تاماق يىگەن قاچىدا باللىرىغا، نەۋرىسىگە تاماق بەرگەنگە ئوخشاش، ياكى ئاشقان تائاملىرىنى بىرىپ كېسەل يۇقتۇرۇش بىلەن ئوخشاش، ئىست، مۇنداق خۇراپات كىشىلەر مەڭگۈ ئەۋلاددىن ـ ئەۋلاد دوختۇردىن كېلەلمەيدۇ، كېسەلدىن خالىي بولالمايلا، قەلەندەر ھالدا ياشايدۇ، يا ھەقنى چۈشەنمەيدۇ، يا ئىشەنمەيدۇ.

چۈشىن ياكى قارا چېكەتكە ياكى چاشقاندىن چىققان كېسەل تۈرلىرى ئىنسانىنى ھالاك قىلىدۇ، بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى تائامدىن بولىدۇ، كېسەل گالدىن بولىدۇ، ئەلۋەتتە، كېيىن بۇنى بىلمەي مەن نېمە قىلغان بولغىيتتىم دەپ ئاللاھدىن ئاغرىنىدۇ، ئۆزى بولسا، ساقلىنىدىغان ئىشتىن ساقلانمايدۇ، ھاۋانى ئالماشتۇرماي بۇرۇتۇپ، ئادەم بىر ئۆيگە تىقىلىپ ياتقان، ئورۇن ـ كۆرپىلەر ئىشقا ئالدىراپ يىغىلماي، ئۆي، ھويلا ـ ئارامىلار سۈپۈرۈلمىگەن، شۇنداق قىلىپ بۇ جاي بىر ھايۋاناتلار باغچىسى بولۇپ قالغان، ئاندىن بۇ مىكرۇپلار ھايۋانلارغا سۆزسىز ھايۋانلارغا زىيان سالماي، ئىنسانى ھايۋانلارغا زىيان سالغان بولىدۇ. ئىسراپ دىسە مانا مۇشۇنى ئىسراپچىلىق دىسە بولىدۇ، ئېرسىيەت كېلىسىدىن قالغان خۇراپاتلىق نۇرغۇن ئىقتىسادقا زىيان سېلىپلا قالماي ئاشۇ ئېزىز جانىنمۇ ئېلىپ كەتتى، ھەم كېتىۋاتىدۇ، بۇ ۋابا، تىرىك قالغانلارغىمۇ چوڭ بالا ـ قازا بولدى، باشقىلار تازىلىققا، مۇھىتقا ئەھمىيەت بېرىپ ئىلمىي ئۇسۇلدا يەپ، ئىلمىي ئۇسۇلدا كىيىپ، ھەم پۇل تېپىپ ئەۋلادلىرىگە بەخت قالدۇرسا، بىز تۇغىمەس قەرز قالدۇردۇق. ئاخىرىدا بىۋاسىتە ـ ئىچمەككە، كىيىم ـ كېچەككە مۇناسىۋەتلىك بىر سۆزنى قىستۇرۇپ قويای، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 169 ـ بەت.

بىز بۇ تائامنى يەپ، كىيىمنى كىيىپ ھوزۇر ـ ھالاۋەتتە يۈرۈشنىلا بىلمەي، ئاشۇ تائام بىلەن كىيىم ـ كېچەكنىڭ ئەسلى كېلىش مەنبەسىنى بىلىشىمىز زۆرۈر ئىلىمدۇر، شۇ چاغدا بىز ئىسراپنى توختىتىپ قانۇنلۇق يەپ ئىچىمىز، ئاللاھنى، بىرلىكنى، ھىكمىتىنى تونۇپ يېتىمىز، شۈكرى قىلىمىز، مەسىلەن بىز قاراپ باقايلى.

پۇتۇن يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك، ئاشۇ ئۆسۈملۈك يىلتىزى بىلەن مۇناسىۋەتلىك، چۈنكى، ئاللاھ، ھەربىر ئۆسۈملۈككە ئۆزىگە لايىق يىلتىز بەرگەن، ھەم ئۇ يىلتىزغا ئۆزىگە لايىق ماددا سۈمۈرۈش ئېغىزى بەرگەن، (مىكروسكوپىدا كۆرۈنىدۇ) بۇغداي، كېۋەز، قوناق، پەلەس، كەندىر قاتارلىق، ھەممىسى ئۆزىگە لايىق ماددىلارنى سۈمۈرىدۇ، خالىغانچە ئوشۇغلۇق قىلىشقا يول يوق، ئۇلار بىزدەك ئىسراپ قىلىپ ھەددىدىن ئاشمايدۇ، پاختا بولۇش ئۈچۈن، ئۇ، يېمەكلىك ماددىنى سۈمۈرمەيدۇ، يېمەك بولۇش ئۈچۈن، يىلتىزى پاختا ماددىسىنى سۈمۈرمەيدۇ، مېۋىلەرمۇ ھەم شۇنداق، ھەممە يىلتىزنىڭ ئۆلچىمى، قانۇنى بار، ئىنتىزامى بار، ھەممىسى ئۆزىگە لايىق ئىنسانلارغا پايدىلىق خىزمەتنى قىلىدۇ.

نېمە ئۈچۈن يۆگىمەچ ئوت شۇنچە يىلتىزى ئۇزۇن تۇرۇپ، ئۇزۇن تالاللىق پاختا ئىشلەپ چىقامايدۇ، نېمە ئۈچۈن يىلتىزى پۇتۇن يەرنى قاپلاپ تۇرىدىغان ئاكاتسىيە دەرىخى ياكى ئەركەك ئۈزۈمەملەر مېۋە ئىشلەپ چىقارمايدۇ؟ ئاددىي پىلەك، ھەر يوغان تاۋۇز ـ قوغۇننى شۇنچە يوغان دەرەخ ئۇششاق مېۋىلەرنى ئىشلەپ چىقىرىدۇ، مانا بۇ ھەممىنى ئوبدان بىلگۈچى، تەدبىر قىلغۇچى، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغۇچى ئاللاھنىڭ ھىكمىتى، ھېچنىمە ئۆزلىگىدىن بولمايدۇ، شۈكا، ئاللاھ، تائاملارغا قاراڭلار، ئاسمان ـ زېمىنغا قاراڭلار، ئۆسۈملۈككە، ئۇنىڭ مېۋىسىگە قاراڭلار دىگەن.

بۇنداق ئايەت 750دىن ئاشىدۇ، بىز ئوخلىدۇق، شۈكا، ئاخىرى زور ئىسراپچىلىق بىزدە يۈز بەردى، يىغلاپ ـ قاخشىساقمۇ ئورنىغا كەلمىدى، سەييىد قۇتۇپ دىگەندەك ئۆزۈكنى رۇسلا، ئۆزۈڭ ئالدى بىلەن ياراملىق كىشى بول، ئاندىن غەلبە قىلسەن دىگەن، بىزنىڭ، ئاللاھقا خاپا بولىدىغانغا ھېچ ھەققىمىز يوق، بىز ئاشۇ قانۇن ئىچىدە ياشىساقلا نىجات تاپىمىز.

ھازىر بىز يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەكتە تەرەققي قىلدۇق، يەنىلا قۇرئان، ھەدىس بىزگە مۇھىم قانۇن بولالايدۇ، خۇراپىيلار دىگەندەك بۇ دىن ئىلىم ـ پەن تەرەققىياتىنى توسمايدۇ، بەلكى، توغرىسىنى قوللايدۇ، شۈكا، يېمەك ـ ئىچمەكنى پىششىقلاپ ئىشلەش، مېۋە ـ چۈنىنى پىششىقلاپ ئىشلەش، ھەرخىل كان ـ كارخانا، زاۋۇت قۇرۇش، تېرىقچىلىق، ئىلمىنى، باقمىچىلىق ئىلمىنى تەرەققي قىلدۇرۇش، توقۇمىچىلىق ئىشلىرىمۇ مەڭگۈ توختىماس خىزمەت، بۇ ئىشلارغا كۆڭۈل بۆلۈشىمىز لازىم، بىر ئۆمۈر قۇل بولۇپ، ئاللاھنى ياكى ئىنسانلارنى رازى قىلالماي ياكى ئۆزىمىز رازى بولماي ئۆتىمەيلى، قۇرئاننىڭ، ھەدىسنىڭ ئەڭ ئىلغار، زامانىۋى شەرھىسىنى، تەپسىرلىرىنى كۆرۈپ، دوكتۇر، پەيلاسوپ، دۇنياۋى ئالىملاردىن ئۆگىنەيلى، خۇراپاتلىقنى بولدى قىلايلى، نېمە زىيانلىق، نېمە پايدىلىق، بۇنى ئايرىيلى، سانائەتنى خاتا دىگىلى بولمايدۇ، خاتاسى ئىدىيە ـ ئەخلاق، قانۇن، پەلسەپە بو لىدۇ، ھەقىقى چوڭ ئىسراپ مانا مۇشۇ، يەردە بۇ زەھەرلىك چېكىملىكدىنمۇ زەھەردۇر، ئىككىلىسىنىڭ ئىسراپچىلىقى ئوخشاش، زەھەر كىشىنى مەس قىلىدۇ، سىزىمنى يوقتىدۇ، ئەقىلسىزلىقمۇ، بىلىمسىزلىكمۇ شۇنداق.

يەپ ـ ئىچىش، ئىسراپچىلىق توغرىسىدا يەنە بىر چۈشەنچە، تاماكا، بۇنى ئىنسانلار كۆپ ئىستېمال قىلىۋاتىدۇ، بۇ ئەمەلىيەتتە پايدىسىز، زىيانلىق بىر مەخلۇق بۇنى دۇنيا ئىنسانلىرى بىردەك ئېتىراپ قىلدى.

پەقەت، هايۋانلاردىنمۇ بەتەر كىشىلەر، شەيتانغا قۇل بولۇپ، جاهىللىق قىلىۋاتىدۇ، ئەمەلىي تەجرىبە ئارقىلىق گېزىت ـ ژۇرنال، تېلېۋىزوردا بۇنى تەشۋىق قىلسىمۇ يەنىلا بولدى قىلالمايۋاتىدۇ، ئىسلام قانۇنىدا بۇنى هارام دەپ هۆكۈم چىقاردى، چۈنكى، بۇ ئىنسانلارغا زىيانلىق، دوۋزاخ تۇتۇنى، هاياتىنى يوقىتىدۇ، هاۋانى بۇلغايدۇ، ئىسراپ مۇشۇ ئىشتا كۆپ بو لىدۇ، ئۆزىگە ـ ئۆزى زۇلۇم قىلىپ ئۆلۈۋالىدۇ. كىشىنى سەسكەندۈرىدۇ، بۇ خام سامساقدىن خېلىلا سېسىق بولىدۇ، شۇڭا، بۇلار مەسجىدگە يېقىن بولمىسۇن، چېكىپ باقمىغان كىشىدە سىناق قىلىپ باقسا، باش قايىدۇ، دېمەك تاهارەت سۇنىدۇ، باللارنى، ئەۋلادلارنى زەھەرلەپ هەم جىسمانىي هەم مەنىۋى هەم تەربىيىدە زىيان سالىدۇ، ئىنسان ئېغزىدىكى شۆلگەي ماددىسىنى بۇزۇپ، هەزىم قىلىش رولىنى يوق قىلىدۇ، تېتىش، پۇراش، كۆرۈش سىزىمىنى يوقىتىدۇ، ئاشقازانىنى ئاجىزلاشتۇرىدۇ ـ دە، پۈتۈن جىسىم، تەن بۇزۇلىدۇ. تاماقنى ئازلىتىپ، ماغدۇرنى ئۈرۈپ قويىدۇ، ئۆيكە، هاۋا يوللىرىنى بۇزىدۇ، نەپەسنى قىينىلاشتۇرىدۇ، يۈرەك ئاجىزلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، نېرۋىنى قالايمىقان قىلىپ، ئۇرۇشقاق قىلىدۇ، سېزىمنى يوقىتىدۇ، كونترول‌للىقنى يوقىتىدۇ، ئەرلىك ئىقتىدارىنى ئاجىزلىتىپ ئەۋلاد، نەسلىگە بۇزغۇنچىلىق قىلىدۇ، پىكىر، ـ تەپەككۇرنى بۇزىدۇ، ئىرادىنى بوشىتىپ، هەق ئۈچۈن ئاچچىقلايدىغان يەردىمۇ بىر تال چېكىۋېلىپلا بولدى قىلىدۇ. بەزىسى مەجنۇن بولىدۇ، چوڭ زەھەرلىككە ئۆگىنىپ ئاخىرى تۈگىمەس بالاغا ئۆزىنىمۇ پۈتۈن ئائىلىسىنىمۇ، هەممىنى هالاكەتكە ئىتتىرىدۇ، كۆز ئاغرىقىنى كەلتۈرىدۇ، ئۆسۈپ ـ يېتىلىشكە ياكى كېسەللىكىدىن ساقىيىشقا چوڭ توسقۇنلۇق قىلىدۇ، ئارىلىققا ئۆچ كۆرۈشنى، يىراقلاشتۇرۇشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، بۇنىڭ زىيانلىقى بەكمۇ كۆپ، پايدىسى يوق، شۇڭا، بۇ 20 خىلدىن ئارتۇق زىيان ئىلمىي پاكىتلار بىلەن قۇرئاندا، زۇلۇمدىن، ئىسراپدىن ئۆزىنى ئۆلتۈرۈشتىن چەكلەش بىلەن نەجىسنى، هارام قىلىش بىلەن نۇرغۇن هەدىسلەردە بەزى ئىشارەت قىلىش بىلەن قەتئىي هارام، تاماكا هارام دەپ هۆكۈم چىقىرىلدى.

الم ص توغرىسىدا

بۇنى، ئاللاهدىن باشقىسى بىلمەيدۇ، بۇ بىر مەزھەپ، بۇلار ئاللاهنىڭ ئىسىم ـ سۈپىتى، بۇ هەم بىر مەزھەپ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيي مۇنداق دىدى: **الم أنهكما** يەنى ئى ئادەم، هەۋۋا ئىككىڭلارنى مەن بۇ دەرەختىن توسىمدىمۇ دىگەن **الم** گە ئىشارەت. سىلەرگە شەيتان ئاشكارا دۈشمەن دىمىدىمۇ دىگەن، **الم أنهكما** دىگەن جايغا ئىشارەت دىگەن، بۇ ئىشارەتتىن مەقسەت، شەيتان بۇ ئىككىسىنى نۇرغۇن يالغان قەسەم بىلەن ئازدۇرغان، ئاندىن ئاللاه، مەن سىلەرنى توسمىغانمۇ، سىلەرگە بۇ دىگەن ئاشكارا دۈشمەن دىمىگەنمۇ؟ دەپ كايىغان، دېمەك، شەيتان دىگەن هامىنى شەيتان، دۈشمەن دىگەن هامىنى دۈشمەن، دۈشمەن مەيلى يېغلاپ كەلسۇن ياكى تاياق بىلەن هۆرپۈيۈپ قورقۇتۇپ كەلسۇن ياكى كۈلۈپ، هىجىيىپ كەلسۇن مەيلى يالغان ۋەدە قەسەم بىلەن كەلسۇن، بەربىر دۈشمەن، بەزى ئۇ هەقتىن توسقان شەيتان بولىدۇ. ئۇنىڭغا ئالدىنىش خاتا،

ئىشىنىش خاتا، ئاللاھ، مۇشۇ ھەقىقەتكە ئىشارەت قىلىپ، **الم** نى ئاشۇ جايغا ئىشارەت قىلغان، شۇڭا، بىز ئالدى بىلەن ھەق يولىنى تاپساق، دۇشمەننىڭ ئالدىشى، سىلىشى، يالغان ۋەدە قەسەملىرىگە ئالدانمايلى.

ص سات بولسا، شەيتاننىڭ ئادەم، ھەۋۋا، ئاتا ـ ئانىمىزغا يالغاندىن نەسىھەت قىلشى، قەسەم قىلىشىغا ئىشارەت، ئۇ ئۆزىنى نەسىھەت قىلغان كىشى ئورنىدا قويۇپ، ئالدىغان، **نا صحن** غا ئىشارەتتۇر. دىمەك، شەيتان دۇشمەننىڭ يالغان قەسەملىرىگە نەسىھەتكە قۇلاق سالماسلىق بەكمۇ مۇھىم، شۇڭا، ئاللاھ، **ص** بىلەن بۇ ئورۇنغا ئىشارەت قىلىپ، بۇ دۇنيادىكى ئىنسانى شەيتانلارنىڭ قۇرۇق نەسىھىتىگە قۇلاق سالماسلىق، ھەق ئىشىدا ھەق يولىدا چىڭ تۇرىۋېرىش توغرىسىدا تەكىتلەپ **ص** نى مۇشۇنىڭغا ئىشارەت قىلغان. دۇشمەن قانداق ئامال بىلەن كەلسۇن، ئۇنىڭغا ئالدىنىش خاتا، بولمىسا ئىنسان دۇنيا ئاخىرەتتە زور زىيان تارتىدۇ، پۇشايمان پايدا بەرمەيدۇ، شۇنداقلا بۇ **ص** سات

نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ مەن، ئاللاھ تەرەپتىن سىلەر بىلمىگەننى بىلمەن، مەن سىلەرگە ئىشەنچىلىك نەسىھەت قىلغۇچى دىگەن، ياخشى ساپ نەسىھەتكە ئىشارەت. بۇ يەردە ھەق، ساپ نەسىھەتنى قوبۇل قىلىش، ئالىملارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاش، بولمىسا ئوخشاشلا زىيان تارتىدۇ دىگەن، نەسىھەتكە ئىشارەت دىگەن، راستنى، ھەقنى ئاڭلاش ساختىغا ئالدانماڭ.

سۈرە ئەئراب ۋە باشقا سۈرىلەردە قىسسە، تارىخ سۆزلىنىدۇ، بۇ مۆئمىنلەرنى خاتىرجەم قىلىش، پۈتۈن غەلبىە ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ قوشۇنىغاخاس، دىگەننى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، شۇنداقلا ئىسلام دىنى، ئادەم، نۇھ ئاتىلاردىن تارتىپ بار دىگەننى بىلدۈرىدۇ. 1400 يىل بۇرۇن رەسۇلۇللاھقا مۇشۇ كىبىنكى پەيغەمبەرگە 1400 يىل بولغان، ئەملىيەتتە ئىسلام دىنىنىڭ تارىخى بەكمۇ ئۇزۇن، بۇ قىسىلەر مۇشۇ ھەقىقەتنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ھاياتىدىن تاللانمىلارنى بىزگە ئۈلگە قىلىدۇ، سەۋرى قىلىش لازىم كىلىدۇ. نۇھ ئەلەيھىسسالامدەك ئۇزۇن يىل چىداش لازىم. ھەم بۇ قىسسە بۇ تارىخ بالىلىرىمىزغا ئەدەبىيات ئۆگىتىشكە لازىم كىلىدۇ، بىز بالىلىرىمىزنى ئىسلامى مەكتەپتە مۇشۇنداق ھەقىقى پروگراما بىلەن كىتاب تۈرۈپ تەربىيلىشىمىز لازىم، ئەمما، مەقسەت، ئۇنى ھېكايە قىسسە قىلىش فىلىم قىلىپ ئىشلەش ئەمەس، ئۇلارغا، ئېتىقاد قىلىش، يول بەلگىسى بويىچە مېڭىش لازىمدۇر.

شۇڭا، ئاللاھ، بۇ قىسسىنى بايان قىلغان، ئۇلارنىڭ مەنسۇخ قىلىنغان ھۆكۈمىدىن باشقا جايلىرى بىزگىمۇ ھۆكۈم بولىدۇ، بۇ ئۇسۇل قائىدىسىدە كۆرسىتىلگەن، بۇ قىسسىدە ھىكمەت كۆپ، ئاللاھ ئالىمدۇر.

ئاللاھنىڭ رەھمىتى، ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ دىگەن ئايىتى توغرىسىدا:

بىرسى كىرىپ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگە، ئاللاھ، مۇشۇنداق دەپتۇ، پۈتۈن شەيئى، ئاللاھنىڭ رەھمىتى ئىچىدە تۇرسا، بۇ دۇنيا نېمە ئۈچۈن، ئازابلىق بولىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ئاپەت كىلىدۇ، نېمە ئۈچۈن يۈرەك ئازابلىنىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن گۇناھسىز بالىلار كېسەل بولىدۇ؟ ھەم ئۆلىدۇ؟ دەپ سوراپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ مەسىلىگە مەن بۇرۇنلا جاۋاب بەرگەن، ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ئىشىدا ھىكمەت بار، رەھمەت بار، ئەمما، بۇنى ئالىملار بىلەلەيدۇ، شۇنداقتىمۇ مەن ساڭا ئالدىدا سۆزلىمىگەن بىر ھەقىقەتنى سۆزلەپ بېرەي، ئۇ بولسا، بىر نەچچە ھادىسە، قارىماققا ئازابدەك

كۆرۈنىدۇ.

1. بىر كىشى بوينىغا جاراھەت چىقىشى بىلەنلا سۆزلەش، ئاڭلاش قابىلىيىتىدىن توختاپ، مىيىپ بولۇپ قاپتۇ، بۇ 1927 ـ يىلىدىكى ئىش ئىدى، كېيىن بۇنىڭ قولىغا بىر نەرسە كىرىپ كېتىپتۇ، ئاندىن دوختۇر ھىس قىلماي بۇنى چىقىرىيپ تاشلاپتۇ، بۇ كىشى ۋايجان دەپ سۆزلىشى ئەسلىگە كەپتۇ، شۇنىڭ بىلەنمۇ بىللە ئاڭلايدىغان بوپتۇ، مانا بۇ ئازاب ئەمەس رەھمەت.

2. بىر كور بولۇپ قالغان كىشى، يولدا يىقىلىپ كېتىپ، تۈيۈقسىز كۆزى كۆرىدىغان بولغان.

3. بىر گاس كىشى يىقىلىپ چۈشۈپ، مىڭىسى سىلكىنىپ كېتىپ، سۆز قىلىشقا قادىر بولغان.

4. بىر ئوسال كىشى، قەبىھ گۇناھ قىلىپلا يۈرىيدىغان كىشى، قاتتىق بىر كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ، ساقىيىپلا ياخشى كىشى بولۇپ قالغان، تۆۋبە قىلغان.

5. بەزى كىشىلەر مۇسىبەت كەلسە، ئاللاھنى تاپىدۇ.

6. بىر كېسەل كىشى قەھۋەخانىدا ئولتۇراتتى، تۈيۈقسىز بىر ئەينەك پارچىسى ئۈچۈپ كېلىپ ئۇنىڭ بوينىغا تېگىپ قان ئاققۇزدى ـ دە، بۇمۇ سالامەت ساقىيىپ قالغان.

بۇنداق ئىشلار بەك كۆپ، سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، بەزى كىشى دەسلەپتە نامرات، يېتىم بولىدۇ، كېيىن باي بولغاندا يېتىملىكنى ئەسلەپ ياخشىلىق قىلىدۇ، ئىسراپ قىلمايدۇ، بەزىسى، ئاللاھقىلا قايتۇالىدۇ، ئاللاھنى دوست تۇتىدۇ، ئازابلىق نۇرغۇن ئىشلار بار، ئاخىرى بەكمۇ ھىكمەتلىك، بۇلارنى نۇرغۇن سۆزلىگەن، كۆرۈنۈشى، ئازاب، ئەمما، ئۇلار رەھمەتتۇر، خۇددى دوختۇر ئوپراتسىيە قىلغاندەك ئاچچىق دورىنى يىدۈرگەندەك ئاخىرى بەك ياخشى بۇنىڭغا ئاللاھ ئالىمدۇر، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، ھىكمەت بار ـ د ە!

مۇسۇلمانلارنىڭ مەغلۇب بولۇشى، كېيىن قېلىشى، ئاللاھنىڭ جازاسى، ھەم ھىكمىتى بار، چۈنكى، ئۇلار ئۆزىگە ئۆزى قىلغان، ھازىرمۇ شۇنداق، ئىتتىپاقسىزلىق، ئىلىمغا كۆڭۈل بۆلمەسلىك، دۇنياپەرەس بولۇش، شەھۋەتكە بېرىلىش، چېقىمچىلىق، خائىنلىق قاتارلىقلار. ھەم ئاللاھدىن باشقا مەخلۇقدىن قورقۇش، كەمبەغەل، نامراتلىقدىن قورقۇش قاتارلىقلار، شۇنداقلا بۇلارمۇ تەرەققىي قىلار، ئەقىل تاپار، ئويغىنا ياكى گۇناھى كەچۈرۈم بولار، بەلكى، قانداقلا بولمىسۇن ئۇلار ياردەمسىز، ئۇلار يالغانچى، ئاللاھ يالغانچى ئەمەس، ۋەدىسىدە ئاللاھدەك راستچىل ھېچكىشى يوق، ئەڭ مۇھىمى كاپىرلارچىلىك ئىتتىپاقلىق يوق، تەپەككۇر، ئالغا قاراش روھى يوق، ئۇلار دۇنيا ئۈچۈن ئەۋلاد ئۈچۈن شۇنداق قىلىدۇ، بۇ مۇسۇلمانلار ھورۇن كېلىدۇ. بىلىمسىزلىك ـ دە! بۇ دۇنيادا تۇرۇپمۇ ھېچنىمىگە ئېرىشەلمىدى، بولمىسا، ساپ ئەقىدە يوق، چىن قەلبىدىن ئىخلاس يوق، دۇئاسى ئىجابەت بولغىدەك ئەۋلىيا كام كەلدى، راھەت كۆپ، ئىبادەت يوق، نىئمەت كۆپ ئاخىرەتنىڭ نەتىجىسى يوق بولدى، ئاخىرى بۇلار ھالاك بولىدۇ، ئاللاھ ساقلىسۇن، ئامىن!

ئۇلار ئاسمانلاردىكى، زىمىندىكى، ئاللاھنىڭ ئاجايىپ ـ غارايىپ قۇدرىتىگە ۋە ئاللاھ ياراتقان پۈتۈن مەخلۇقلىرىغا قاراپ باقمامدۇ؟ دىگەن ئايىتى توغرىسىدا

ئىنسانلار بۇ ئاجايىپ قۇدرەتلەرگە نەزەر سالماي، تەپەككۇر قىلماي، ئاللاھنىڭ كايىشىغا، غەزەپ ـ نەپرىتىگە كۆپ يولۇقتى، زىيان تارتتى، بىز ئەمدى ئۇيقىمىزنى ئېچىپ، بۇ ئاجايىپ قۇدرەتلەرگە قاراپ باقايلى، 70 نۇر پەردە، ئەرشى كۇرسى، يەتتە ئاسمان، بۇ توغرىسىدا ئىنسانلارنىڭ ھەقىقى

تەسەۋۋۇر قىلىش، ئەقلى، ئىلىم كۆچى يېتەلمەيدۇ، ھەقىقىتىنى، ماھىيىتىنى ئاللاھلا بىلىدۇ. بىز پەقەت مۇشۇ دۇنيا ئاسمىنىدا ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى قۇدرەتلەرگە قارايمىز، ئىلمى ئىسپات بىلەن دەلىل كۆرسىتىمىز، يەنىلا بۇنىڭ توغرىسىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ.

ئاللاھ ئەرشىنى سۇ ئۈستىگە ياراتقان، كۇرسى يەتتە ئاسمانىنى قورشاپ تۇرىدۇ، دۇنيا ئاسمىنى، يۇلتۇز ۋە ھەرخىل پىلانىتلار بىلەن تولغان نۇر ۋە قاراڭغۇلۇقدىن ئىبارەت، كۆزىمىزگە كۆرۈنگەن كۆك نەرسە، ئاتموسفېرا بولىدۇ. بۇنى ئاللاھ، بىخەتەر ئۆگزە دەپ ئاتىغان، ۋە يەنە مەۋج يەنى دولقۇنلاپ ئۇرغۇپ تۇرىدىغان ئاسمان دەپمۇ ئاتىغان، زاتى رەجئە قايتۇرغۇچى ئاسمان دەپمۇ ئاتىغان، رەسۇلۇللاھمۇ مەۋج، دولقۇنلاپ تۇرىدىغان چەكلەنگەن ھاۋا بوشلۇقى دىگەن، كېچىسى كۆرۈنگەن ئاق بۇلۇتتەك نەرسە سامان يولى سىستېمىسى، ئۇنىڭدا 2000 مىليارت يۇلتۇز بار.

قۇياش، ئاشۇ يۇلتۇزدىن بىرسى خالاس، بۇلار ھەممىسى قۇياش سىستېمىسىغا ئوخشاش ھەرىكەت قىلىدۇ، ھەمراسى بىللە ماڭىدۇ، مۇشۇ زىمىندىن باشقا 300 مىليون زېمىن بار، دىگەن قاراش بىكار قىلىنىپ 5000 مىليارت بولۇشى مۇمكىنكەن، چۈنكى، ھەممە يۇلتۇزنىڭ 1دىن 3 كىچە زېمىنى بار ئىكەن، بۇلار تېلېسكوپىدا كۆرىتىلگەن.

بۇلار ئاخىرى يوقۇلىدۇ، چۈنكى، ھەممىسى ھادىسە، پەيدا بولغان، ئەمدى بىز زېمىندىكى ھەرخىل تاغلار، قۇملار، دېڭىزلار، قىتئە، قۇرۇقلۇقلار، ئوتلاق، ياياقلار، يەر ئاستى بايلىقلار، دەريالار، باغ ـ بوستان، ئېتىزلارغا قارايلى.

زېمىن ئەسلى ئاسماندىن ئايرىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئىچكى قىسمى ھازىرمۇ ئوت ھالدا تۇرماقتا، دەلىل، يانار تاغلار دائىم ئوت چىقىرىۋاتىدۇ، گىرادۇسنى ئۆلچىگەندە ھەر 100 كىلومېتىردا 3000 گرادۇس بولىدىكەن، يەر يادروسى 6000 كىلومېتىر كېلىدىكەن، ئۇنداقتا بۇنىڭ ئىچىدىكى ئىسسىقلىق گىرادۇسى 180000 مىڭ گرادۇستىن يۇقىرى بولۇشى مۇمكىنكەن، تاشقى پوستى بولسا، ھاياتلىققا لايىق بولغاندا، سويىغاندا ئاندىن ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھاياتلىقى پەيدا بولغان، بۇ ئەزلى بولغان بولسا، پەيدا قىلىش ھاجەتسىز ئىدى. ئەمما، بۇ ھادىسە، پەيدا بولغان، بۇ يوق، تۇرۇپ ئۆزىنى پەيدا قىلالمايدۇ، ئۇنداقتا، بۇنى چوقۇم ھاياتلىق ئىگىسى ئاللاھ پەيدا قىلغان، چۈنكى، بۇ يوقتىن بارلىققا كەلگەن ھادىسە.

بۇ يەردە مۇشۇ قاقاس ئوت ھالدىكى زېمىنغا قانداق بولۇپ بۇنچە كۆپ ھاياتلىق پەيدا بولۇپ قالدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ئاشۇ نۇرغۇن زېمىنغا ھاياتلىق پەيدا بولمايدۇ؟ نېمە ئۈچۈن بۇ پىلانىتلار ئۆزئارا بۇ ئۇچ ھاياتلىقنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىدۇ؟ پايدىسىنى كۆزلەپ بويسۇنىدۇ، بۇ ئىنتىزام قانداق بولۇپ رېتىملىق ئورۇنلاشتى؟ نېمە ئۈچۈن بۇ ئۇچ ھاياتلىق بىر ـ بىرىگە ماس كېلىپ قالدى؟

چوقۇم بۇلارنى ئورۇنلاشتۇرغان، ئالدىن پىلانلىغان، ھەممىنى بىلگۈچى، سۈرەت ئاتا قىلغۇچى، ھاياتلىق بەرگۈچى، ھاياتلىق ئىگىسى، مەڭگۈ ئۆلمەس ئۆزى ئەزلى بولغان بىر زات، ئاللاھ بولۇشى كېرەك. مانا بۇ ھەقىقەتتۇر، ئاشۇ جانسىز ئۆلۈك ماددىغا ئاللاھ، ھاياتلىق ئاتا قىلغان، ھازىر مۇشۇنداق بولۇۋاتىدۇ، كۈنىگە نەچچە يۈز، نەچچە مىڭ كىلوگرام تۆكۈلۈۋاتىدۇ، ئابىي مەنىي (ئىسپېرما)، ئاللاھ، تائام ئارقىلىق، ئوزۇق ئارقىلىق ئىسپېرما ھۈجەيرىسىگە ھاياتلىق ئاتا قىلىۋاتىدۇ، ئىنساندىكى ھۈجەيرە ئالتە يىلدا ئالمىشىپ بولىدۇ، مانا بۇلارنىمۇ ئۆلتۈرۈپ يا تېرىلدۇرۇپ ھاياتلىق

ببرىۋاتىدۇ، ئەسلى ھاياتلىقدىن يەنە نۇرغۇن ھاياتلىق ھاسىل قىلىۋاتىدۇ، خۇددى گۆشتىن قۇرت چىققاندەك، بۇ ئەسلى تەبىئەت ھادىسىسى ئەمەس، بەلكى، بالدۇرقى مىكروئوپدىن ھاسىل بولىدۇ، خۇددى ھاياتىدىن ھاياتلىق كەلگەنگە ئوخشاشتۇر.

بەزى ھاياتلىق ئىگىسى، ھايۋانلار ئاق ھۈجەيرىلىك بولىدۇ، بەزىسى كۆپ ھۈجەيرىلىك بولىدۇ، ئىككىلىسى ئۆلۈك ماددىدىن ئۆزلىگىدىن بىرىكىپ شەكىل ھاسىل قىلىپ، تەدرىجىي پەيدا بولغان دېگەن كۆز قاراشنى پەيلاسوف، ئالىملاردىن شىلىس، شىپان، مىلىن، ئىدۋارد، باستىر، كوف قاتارلىقلار ئىنكار قىلغان. ئۇلار چوقۇم ھاياتلىق يەنە بىر ھاياتلىق تەرىپىدىن كېلىشى كېرەك دېگەن. ھاياتلىق يەنە بىر ھاياتلىق تەرىپىدىن ھاسىل بولسا، بۇ ئۇچ ھاياتلىق قايسى ھاياتلىق تەرىپىدىن ھاسىل بولغان، پەيدا بولغان؟

مەڭگۈلۈك ھاياتلىق ئىگىسى« ھەييۇن»، ئاللاھ تەرەپتىندۇر، ئاللاھ، ئاشۇ ئۆلۈك زەررىچە، ماددىنىمۇ پەيدا قىلغۇچىدۇر، ۋە ئۇنىڭغا شەكىل، سۈرەت ئاتا قىلىپ ھاياتلىق بەرگۈچى، بۇ جاۋاب ئۆزلىكىدىن، سەۋەبسىز، تاسادىپىي دېگەن جاۋابدىن 100 مىڭ ئەلادۇر، ۋە توغرىسىدۇر، پەيلاسوپ ئانىست ھىيكىل مۇنداق دېگەن: بۇ ھاياتلىق، زىمىن، يەرشارى بەلكى پۈتۈن ئالەم پەيدا بولۇشتىن بۇرۇنلا بولۇشى ۋە مەڭگۈلۈك قەدىمى ئەزلى بىر ھاياتلىق ئىگىسىدىن كەلگەن بولۇشى كېرەك دېگەن. بۇ نېمە دېگەن توغرا جاۋاب ھە! راستىنلا ئەزلى، قەدىمى بولغان ھاياتلىق ئىگىسى بولغان ئاللاھ، تەرەپتىن پەيدا قىلىنغان، بۇ چوقۇم ئاخىرىدىمۇ ئەبەدىيلىككە ئېرىشىدۇ.

رىشتىر دېگەن ئالىم، ھاياتلىق چوقۇم باشقا بىر پىلانىتتىن كەلگەن دېگەن، بۇنىڭغا ئوخشاش قاراشتىكى ئالىملار ئىچىدە داڭلىق ئالىملاردىن ھىلمىتىز، تىمسن، ئارسىنوس قاتارلىقلار بار. ئۇلار ھاياتلىق باشقا پىلانىتتىن نۇر ئارقىلىق كەلگەن بولۇشى مۇمكىن، ئاشۇ زەررىچىدىن ھاسىل بولىدۇ دېگەن. ئەمما، بۇلار بىزگە ئوخشاش ئاللاھ تەرەپىدىن پەرىشتە ئارقىلىق كەلگەن دېيەلمەيدۇ، لېكىن، شۇ دەرىجىگە يېقىن ئاپارغان بولسىمۇ يەنە تېنىۋالىدۇ، بىز مانا بۇ ھاياتلىق ئىلمىغا قارىساق، پۈتۈن دۇنيا ئالىملىرىنى گاڭگىرىتىپ قويىدى، ئەقلىنى ھەيران قالدۇردى، تېخىچە سىر ھالىتىدە داۋام قىلىۋاتىدۇ، بىز بولساق، بۇنىڭغا كەسكىن ھالدا، ئاللاھ دەپلا جاۋاب بېرىمىز، پەيدا قىلغۇچى، سۈرەت ئاتا قىلغۇچى، ھاياتلىق بەرگۈچى، ئۆزىمۇ ئەزلى، ئەبەدى ھاياتلىق ئىگىسى بولغان، رىزىق بەرگۈچى ئاللاھ دەپلا جاۋاب بېرىمىز. بۇلار، ئاخىرى ئاشۇ جاۋابقا بارسا توغرىسىنى تاپىدۇ، بولمىسا، مەڭگۈ ئەقلى ھەيران ھالدا مەجنۇندەك دۇنيادىن ئايرىلىدۇ، ئەقلى بارلىرى ئىسلام كەلتۈردى، جاھىللىرى بىز يەنىمۇ چوڭقۇرلاپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلمىز دەپ ئاخىرى ئۆلۈپ تۈگىدى.

بۇ ھاياتلىقنى پەيدا قىلغان ئاللاھ، ئاشكارا بولسا، سىناق بىكار بولىدۇ، ئىمتىھان ئەمەلدىن قالىدۇ ـ دە! ئىنسان مۇشۇ يەرگىچە بىلەلىگىنىگە شۈكرى قىلىشى لازىم، خالىق بولغان ئاللاھ، بۇ ھاياتلىقنى يەنە ئەسلىگە قايتۇرىدىغانلىقىنى، قايتا تېرىلدۈرىدىغانلىقىنى قىيامەت قايىم قىلىپ يەنە بىر ھاياتلىق مەڭگۈلۈك ھاياتلىقنى ۋەدە قىلغاندۇر.

قىيامەت چوقۇم بولىدۇ، ئىنسانلار چوقۇم تېرىلىدۇ، قايتا ھاياتلىق ھاسىل قىلىدۇ دەپ ۋەدە قىلغان، ۋە قەسەم قىلىپ، تۇرۇپ شەكسىز بولىدىغانلىقىغا ۋەدە قىلغان. ئىنسانلارنىڭ مۇشۇ مەسىلىدىمۇ ئەقلى ھەيران قالدى، ھەقىقەتەن ئاشۇ ئالەم بۇ ئالەمدىن يۇقىرى ئىكەن، بۇ ھاياتلىقدىن

ئۇ هاياتلىق كۆپ تەرەققىي قىلغان ئىكەن، يۇقىرى ئىكەن، چۈنكى، ئۇ ئەبەدىي ئىكەن، ھەم بىرەر نەرسە راھەت ياكى ئازاب تەسىر قىلالمايدىكەن، دىگەنى ئويلىدى، تېخىمۇ ھەيران ھەستە قالدى. نۇرغۇنلىرى شەك قىلىپ، گۇمانى قاراشتا بولۇپ، كاپىر بولدى، نۇرغۇنلىرى شەكسىز ئىشىنىپ سىناقدىن ئۆتتى، مانا بۇ سىناق دۇنيا ـ دە!

بىز ئىمانىمىزنى كۈچلەندۈرۈش ئۈچۈن، شەكسىز ئىشىنىشىمىز ئۈچۈن، ۋە ئاشۇ ئالەمگە تەييارلىق قىلىشىمىز ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ رەھمىتگە ئېرىشىشىمىز ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ كايىشىغا ئۇچرىماسلىقىمىز ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ چاقىرقىغا ئاۋاز قوشۇپ، بۇ مەخلۇقلار ئۈستىدە تەپەككۇر قىلايلى، بولۇپمۇ، ئاللاھ، ئىنسانلارنىڭ قوپۇرۇلىشىنى، تېرىلىشىنى، قەبرىدىن چىقىرىلىشىنى ئوخشاتقان ئاشۇ ئۆسۈملۈك ھەققىدە ئويلىنايلى.

بۇ توغرىسىدا بىز نۇرغۇن يېڭى ئىلىم ـ پەندە ئىسپاتلانغان ئىلمى مۆجىزىنى بايان قىلىمىز، شۇ ئارقىلىق ھەممىمىزنىڭ ئىمانىنى ئاللاھ كۈچلەندۈرسۇن، ئامىن!

1. لوفنھوك دىگەن ئالىم، چوڭقىق بىر مىللىمېتىر كېلىدىغان بىر ھايۋاننى كۆزىتىكەن بولۇپ، بۇ ھايۋان يامغۇر چۈشىدىغان نەم جايدا ياشايدىكەن، نەملىكدىن ئايرىلسا قۇرۇپ ئۆلۈپ قالىدىكەن، ئالىم بۇنى توپا ھالدا قۇرۇق ئۆلۈك ھالدا 15 ئاي كۆزىتىكەن، ۋە شۇ پېتى قويغان، ئاندىن ئۇنى سۇغا سالسا، قايتا ھاياتلىق ئاتا قىلىنىپ، تېرىلگەن، ئەسلى توپا سانسىز ھاياتلىقنىڭ ئەسىرىمۇ يوق بىر ھايۋان شەكلى نەمنى كۆرۈپلا قايتا ھاياتلىققا ئېرىشكەن، ۋە غىزا ئىزدىگەن، ئىچكى، تاشقى ئەزاسى ئەسلىگە كەلگەن، مانا بۇ ئاجايىپ قۇدرەت بۇ، 1710 ـ يىلى بولغان ئىش، ھازىر مىكروسكوپىدا كۆزىتىسە بۇنداق ئەھۋال دائىم ئۇچراپ تۇرىدۇ، مانا بۇ قايتا ھاياتلىق ئاتا قىلىنىشى بولىدۇ، قىيامەت شۇ.

2. 1743 ـ يىل، پەيلاسوف ئالىم، بىندھام ۋە باشقىلار بىر ھادىسىگە يولۇققان بولۇپ، بۇ ئىش مۇنداق، بىر بۇغداي ئۆسۈملۈكى، كېسەل بولۇپ ئاجىزلاپ سارغىيىپ قالغان، كېيىن ئالىم بۇنىڭ سەۋەبىنى تېپىپ چىقىش ئۈچۈن، ئۆسۈملۈكنى تەتقىق قىلغان. قارىسا، ئۆسۈملۈككە ۋىرۇس بىر قۇرت شۇ ئۆسۈملۈككە كىرىۋالغان، تۇخۇم تۇغۇپ بالىلىرىنى كۆپەيتىپ ئۆسۈملۈكتىكى ھاياتلىقنى ئىگەللىمەكچى بولغان ئىكەن، بۇ سەۋەب بىلەن ئالىملار دان ئىچىدىكى جانلىقنى تەتقىق قىلغان بولۇپ، ئەسلى ئۆسۈملۈك تېنىدە ھۈجەيرە بولۇپ، بۇ ئاشۇ دان ئىچىدە تۇخۇم تۇغۇپ بالىلىرىنى كۆپەيتىدىكەن، ئۇرۇق ياخشى بولسا، قىغ، ئوغۇت ئوبدان سېپىلسە ئاشلىق كۆپ چىقىشى ئەسلى شۇ جانلىق كۆپەيگەنلىكتىنكەن، بۇ ھۈجەيرە دان ئىچىدە 10000 ـ 2000 مىڭغىچە بولىدىكەن، بۇلار، ئۆسۈملۈك ئورالسا دان ئىچىدە دان بىلەن بىللە قۇرۇيدىكەن، نەم يوقايدىكەن، ئۆلۈك ھالەتتە تۇرىدىكەن، خۇددى ئۇخلىغاندەك، ئوكسىگېننى سۈمۈرۈپ كاربون چىقىرىپ تۇرىدىكەن، بۇ 800 يىل ياشىيالايدىكەن، ئاندىن يەنە تۇپراققا، نەمگە، كۈن نۇرىغا ئېرىشسە قايتا ھاياتلىق ھاسىل بولىدىكەن، يېڭىدىن تېرىلىدىكەن. خۇددى ئەجدادى قانداق قىلغان بولسا، بۇ ئۇرۇقمۇ مۇشۇ ئۇسۇل بويىنچە دان، ئاشلىق ئىشلەپ چىقىرىدىكەن، مانا بۇ ئۆلۈككە قايتا ھاياتلىق ھاسىل بولۇشى، تېرىلىشى شۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئۆسۈملۈكتەك قايتا ھاياتلىققا ئېرىشسىلەر، شۇنىڭدەك، قەبرىدىن چىقسىلەر دىگەنكەن، ئۇلار سۇ تاغاردا، ساندۇقتا، ئاش، ئۇرۇق ئامبىرىدا، قەبرىگە ئايلىنىپ تۇرۇپ مەلۇم مۇددەت كەلسە، نەم، نۇر، تۇپراققا ئېرىشكەن ھامان قايتا ھاياتلىققا ئېرىشىدىكەن، ئاللا، ئۇنىڭ

جېنىنى، روھىنى قايتۇرىدىكەن، مانا بۇ قىيامەت، مانا بۇ قايتا تېرىلىش، ئۆز ئەينى شۇ، ئىشەنمىسىڭىز، ئۆزىڭىز مىكروسكوپىدا كۆرۈپ بېقىڭ، ئالىملار مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ئەقلى ھەيران قالدى. بۇ ھاياتلىق نەدىن كەلگەن، يەنە نەگە بېرىپ تۇرىدۇ، يەنە قايتا نەدىن كېلىدۇ؟ دىگەن سۇئالغا جاۋاب تاپالماي ئۆلۈپ كەتتى، ھەربىر شەيئىنىڭ خەزىنىسى، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا، ئاللاھ ئۇنى ئۆلچەملىك قىلىپ دەل جايىغا، دەل ۋاختىدا چۈشۈرىدۇ، ئاللاھ، ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى، ھەممىگە قادىر زاتتۇر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى ئىنسانى ئەقىل تەسەۋۇر بىلەن قارىساق ئازىمىز، خاتالىشىمىز، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بىز ھەقىقى ماھىيىتىنى بىلەلمەيمىز، ھەممىگە ئاللاھ ئالىم، ئاللا قادىردۇر.

3. 1776 ـ يىلى، ئىتالىيىلىك ئالىم، سىبلتىرانى، سۇدا ياشايدىغان بىر ھايۋاننى تەجرىبە قىلىپ كۆرگەن، بۇ ھايۋانمۇ سۇدىن، نەمدىن ئايرىلىپ قۇرىغاندىن كېيىن ھاياتلىق ئۇرۇلگەن، بىرەر بەلگە ئەسەرمۇ قالمىغان، ئاندىن بۇ ئالىم بۇنى توڭلاتقان، ئاندىن يەنە قىزىتىق گىرادۇسلۇق ئوتتا قۇرتقان، بۇنى ئۇچ يىل شۇنداق قويۇپ، قارىسا توپىدەكلا تۇرغان، شۇنداقلا سۇغا، نەمگە تەككۈزسە يەنە قايتىدىن ھاياتلىق ھاسىل بولغان، پۈتۈن ئەزاسى ئەسلىگە كەلگەن، تېخى ئۇ غىزا ئىزدەپ، رىزىق دىگەن بۇ ئورۇقنى ئۇنتۇپ قالمىغان. چۈنكى، ھايۋاندىمۇ مېڭىش، تۇرۇش، ئۆمىلەش، رىزىق يىيىش، ساختا ئۆلۈۋېلىشتەك ئەقىل بار ـ دە! دىمەك، بۇ ھايۋانىنىڭ مېڭىسىمۇ، ئەقلىمۇ جايىدا تېرىلگەن.

4. بىر ئالىم، بىز يۇقىرىدا دىگەن بۇغدايدىكى 10000 ھايۋاننى تەجرىبە قىلىپ، 16 قېتىم قۇرۇتۇپ ئۆلتۈرۈپ 16 قېتىم نەمگە تەككۈزسە تۇيۇقتا، نەم، نۇردا ھاياتلىق ھاسىل بولغان، قۇرىغان ھامان، ئۆلگەن، بۇ 16 قېتىم داۋام قىلغان، ئالىم ھېرىپ قېلىپ بۇ قانۇنىيەت مەڭگۈ، مەڭگۈ مۇشۇنداق ئىكەن، بۇ بىر ئالدىن بىكىتىلگەن ئىشكەن، دەپ ھاياتلىقنىڭ كېلىشى يەنە كېتىشى يەنە كېلىشىگە شەكسىز ئىشەنگەن، ئەمما ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغانلىقىدىن خەۋەر يوق، بۇنداق تەجرىبە بەكمۇ كۆپ، مانا بۇ دەل قىيامەت شۇ، قايتا تېرىلىشى شۇ.

پەيلاسوپ دويسرمۇ يۇقىرقى ئۆسۈملۈك ئۇرۇقىدىكى ھايۋاننى 100 ـ 110 گىرادۇس ئىسسىقلىقتا ئىككى مىنۇت قۇرۇتۇپ، ئاندىن يەنە نەمگە قويسا، قايتا تېرىلگەن، 1842 ـ يىل پەيلاسوپ، جېفرىسمۇ 1859 ـ يىلى سىناپ كۆرۈپ قايىل بولغان، پەيلاسوپ داخىينمۇ بۇغدايدىكى بۇ ھايۋاننى قۇرتقان، ئاندىن بۇ بىر ئاق رەڭلىك ئۇششاق سىزىقچا بار توپىغا ئايلانغان، 10 يىل قويۇلغانلىرىنى تېپىپ، يەنە نەمگە سالسا، قايتا تېرىلگەن، پۈتۈن ئەزاسى ئوخشاش، يېڭىدىن ئەسلىگە كەلگەن، بۇ ھۆللۇك ھالىتىدە 10 ئاي ياشىيالايدىكەن، قۇرتسا 4 يىل ياشايدىكەن، 10 قېتىم قۇرتۇپ 10 قېتىم ھۆل قىلسا، يەنە ئۆلۈپ يەنە تېرىلىدىكەن، پەيلاسوپ بىيكىر 28 يىل ئۆلۈك ھالدا قويۇپ، ئاندىن سۇغا سالسا، قايتا تېرىلگەندىن كېيىن بۇ ھاياتلىق نەگە كېتىپ تۇرىدىغاندۇ؟ دەپ سۇئال قويغان، ئەمما بۇنىڭغا ئاللاھدىن باشقىسى جاۋاب بېرەلمىگەن، دافىين دوييىر بۇ ئىككىسى بۇنى 1860 ـ يىلغىچە تەتقىق قىلغان، ئاندىن ئۇلار پۈتۈن جانلىقىدىن ھامىنى بىر كۈن ھاياتلىق كۈللى ئۇرۇلمىدىكەن، ئاندىن مەلۇم ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن سۇ، نۇر، تۇيراقتا يەنە قايتا ھاسىل بولىدىكەن دىگەن خۇلاسىنى چىقارغان، بۇنىڭغا پەيلاسوپ بوستىمۇ قوشۇلغان، ۋە ئۇ سۆز

قېتىپ، ھاياتلىق مەڭگۈ داۋام قىلىدىكەن دىگەن، بۇلار بىرلىشىپ 100 گىرادۇس ئىسسىقلىقدا بۇ ھايۋانلارنى ئۆلتۈرۈپ ئاندىن يەنە تېرىلگىننى كۆزى بىلەن كۆرگەن، بۇ ھازىرمۇ شۇنداقكەن. (بۇ مەسىلىنى ئالىملار 160 يىل تەتقىق قىلغان)بۇ خىل قانۇن مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئاللانىڭ مەخلۇقلىرىغا قارىغىلار، سىلەردە، زېمىندا، ئۆسۈملۈكتە ئىبرەت بار، بولۇپمۇ قايتا تېرىلىشكە ئىبرەت بار دىگەن. مانا بۇ بىر تال داندىكى 10000 ھايۋانىنىڭ بىرلا ۋاقىتتا ئۆلۈشى ۋە تېرىلىشى نۇرغۇن توڭلىتىش، قىزىتىشلاردىن ئۆتۈپ يەنە تېرىلىشى دەل قىيامەتنىڭ ئۆزى شۇ.

ئاللاھ، بىزنى ئۆسۈملۈككە ئوخشاشتىقان، ھايۋانلىرىمۇ شۇنداق، ئۆلۈپ، تېرىلىدۇ، ئىنسان روھىمۇ شۇنداق، بىزنىڭ ئۆلۈشىمىز، تېرىلىشىمىز مۇشۇنداق بولىدۇ، رەسۇلۇللاھ ئىنسانلىرىنىڭ ئومۇرتقا سۆڭىكىنىڭ ئاخىرىدا بىر تال ئۇرۇقچا بولۇپ، بۇ ئاخىرى قىيامەت كۈنى شۇنىڭدىن كۆكلەپ چىقىرىلىدۇ دىگەن. سۇنىڭ يېغىشى ئېنىق، تۇپراق، سۇ، نۇر بىلەشسە جىسىم قايتا تېرىلىش دىگەن، بۇ سەھەر ھەدىس نۇرغۇن ئايەتتە، قىيامەت مۇشۇنداق تىلغا ئېلىنىدۇ، ئۆسۈملۈككە ئوخشاتقان، بۇ ئىش ھەدىستىمۇ شۇنداق، بۇ ئاخىرى ئاشكارا بولىدى. ئاللاھۇ ئەكبەر.

بىر قولۇمدا كىتاب، بىر قولۇمدا قەلەم،
بۇ يولۇمدا كۆرىدىغىنىم نۇرغۇن دەرت ـ ئەلەم.
نە چارە، نە ئامال، بۇنى پۈتتى لەۋھى قەلەم،
چارىسى بىرلا ئۇ بولسا، ئىسمى ئەزەم.
ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە نەزەر سالايلى،
قۇدرەتتىكى ھىكمەتتىن بەھىر ئالايلى.
تەپەككۇردىن ئىزدىنىپ ھەقنى تاپايلى،
ئازغۇنلارنى يېتەكلەپ يولغا سالايلى!

سۈرە ئەنفال (سۈرة انفال) تەپسىرىدىن تاللانمىلار

ھەقىقىي غەلىبە روھتا، ئىددىيىدە بولىدۇ، قۇرئاننىڭ بىر ئىسمى روھ

سۈرە ئەنفال ئىككىنچى ئايەت، ھەقىقى مۆئمىنلەر، ئاللاھ، تىلغا ئېلىنسا قەلبى يۇمشاپ، ئاللاھدىن قورقۇپ كۆزلىرى ياش تۆكىدۇ، ئاللاھنىڭ ئايىتى ئوقۇلسا، ئۇلارغا ئىمان زىيادە بولۇپ كېتىدۇ، ئۇلار ئاللاھقىلا تەۋەككۈل قىلىدۇ.

بۇنداق ئايەت كۆپ، يەنە ئۇلارنىڭ قەلبى ئاللاھ دىگەن زىكرى بىلەن ئارام تاپىدۇ، قەلبىلا ئەمەس، پۈتۈن ئەزالىرى، تىرىلىرى يۇمشايدۇ، بەزىسى ھۇشىدىن كېتىدۇ، كۆزلىرى ياش تۆكۈپ، خالىي جايىنى ياخشى كۆرىدۇ، ئۇلارنىڭ بۇ ھەقىقى مۆئمىنلىكىگە دەلىل ـ ئىسپات بولىدۇ. بۇنداق ئالامەت كۆرۈلمىگەن كىشى تېخى ئاللاھنى ھەقىقى تونىمىغان بولىدۇ، شۇڭا، ئاللاھنىڭ بۇيۇك، ئۇلۇغلىقى ئۇ كىشىگە چۈشمەيدۇ دە! ئۇ قورقمايدۇ، زىكرى، ئايەتتە، ھەدىستە كۆپ سۆزلىنىدۇ، بۇ پەرىز، 69 ئايەت، زىكرىگە بۇيرىغان، ھەدىستە بۇ ئىشنى زاكىرلار دەپ كەلتۈرىدۇ، ھەممىدىن ئەۋزەل

دېيلىدۇ، زاكىر ئادەم تېرىككە، غاپىل ئادەم ئۆلۈككە ئوخشىتىلغان، زاكىر بولۇش ئۈچۈن، پەقەت رەببىگىلا تەۋەككۈل قىلىشى لازىم، بۇنداق تەۋەككۈل قىلغۇچى زاكىر ئالدىدا بىرەر مەخلۇق ھاجىتىنى ئادا قىلالىسىمۇ كۆز ئالدىدا تۇرسىمۇ ئۇ ماڭا ئاللاھ، بۇنىڭدىنمۇ يېقىن تۇرسا دەپ ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىدۇ، ئۆز قولىدىن كېلىدىغان ئىشنىمۇ تاشلاپ قويمايدۇ.

مۆئمىنلىك بەلگىسى، ئالامىتى تېپىلمىسا بىز نېمە ئۈچۈن غاپىل يۈرىمىز؟ نېمە ئۈچۈن ئىلىممىزگە، ئىرادىمىزگە خىلاپ ئىشنى قىلىمىز؟ بۇنداق كېتىپ قالساق بىزگە ۋاي، ئاللاھ، ئىنسان قىلالايدىغان ئىشنى بۇيرۇيدۇ، يۇقىرىقى سۈپەتكە، ئالامەتكە چوقۇم ئېرىشكىلى بولىدۇ، دەرھال ئېرىشكىلى بولىدۇ، گەپ بىزنىڭ ئىرادىمىزدە، قەلبىمىزنى ئىسلاھ قىلىشىمىزدا، پەقەت بىر ئاللاھقىلا يۈزلىنىش، ئاللاھ، قۇرئاندا، ئاللاھنىڭ غەيرىدىن ئاللاھقىلا قېچىڭلار دېگەن، پەقەت شۇ بىر ئاللاھ، ھەممىنى ھەل قىلغۇچى. بىز ساھابىلاردىن، تابىئىنلاردىن ئۆز كۆزىمىز كۆرۈۋاتقان ئۈلگە بولغۇدەك كىشىلەردىن ئىبرەت ئېلىشىمىز لازىم. ئۇلاردىن ئېشىپ چۈشۈشنى پىلانلىغاندا، ئاران تۆۋەن دەرىجىگە يەتكىلى بولىدۇ، ئەمەل، نىيەت بولىدۇ، ئەمەل، رەھمەت شۇ دېمەك، رەھمەت بىلەن جەننەتكە كىرگىلى بولىدۇ، بىز ئاللاھقا گۇمانىنى ياخشى قىلساق، ئەمەلنى ياخشى قىلايلى، رەھمەتنى ئۇمىد قىلساقمۇ يەنىلا ئەمەلنى ياخشى قىلايلى، پەرىشتىلەر قۇرۇق پىلاننى، ئارزۇنى، پو ئېتىشنى پۈتۈپ قويمايدۇ، بانى يازىدۇ، يوقنى يازمايدۇ، شۇڭا، ھەقىقى مۆئمىن بولۇش ئۈچۈن، بىرەر نىشان، ئالامەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن، ئاشۇ رەھمەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن، ئەمەلنى قەلب، نىيەت، ئەمەل، ئىخلاس لازىمدۇر.

بەزى زاكىرلارنىڭ ۋەزىپىسى 24 سائەتتە 100000 زىكرى ئېيتىدۇ، بىزنىڭ بىر كېچە - كۈندۈزدە 30000 دىن 40000غىچە ئىخلاسنى ئوقيدۇ، بەزىسى بىر كېچىدىلا قۇرئاننى تامام قىلىدۇ، بەزىسى زادى ئۇخلىمايدۇ، ئۇخلىسىمۇ ئۈچ سائەتلا بەزىسى 1000 سەجدە قىلىدۇ، كۈندۈزى قىيامدا تۇرىدۇ، رامىزان بىلەن بىرگە كېچىسى قىيامدا تۇرىدۇ، يىغا - زارى بىلەن بىرگە بەزىسى كېچىسى زىكرى بىلەن تۈنەش بىلەن بولۇپ، كۈندۈزى بولسا، تەبلىغ قىلىش، خىزمەت قىلىش، دەرس ئېيتىش، تەلىم بېرىش بىلەن مەشغۇلدۇر. بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇبالىغە ئەمەس، ئەمەلىيەتتۇر.

ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر، ماكانىنى قاتلاپ بەرگەندەك، زامانىنىمۇ قاتلاپ بېرىدۇ، بۇ تەپسىر مۇنىيردا بار، ئەۋلىيالارنىڭ كارامىتى ھەق، بۇ ھەرقايسى سەھىھ ھەدىس كىتابلىرىدا، رەسۇلۇللاھنىڭ مۆجىزىسى دېگەن بابدىن كېيىنلا سۆزلىنىدۇ، بۇ قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ، بۇنىڭغا شەك قىلىش، تۈپتىن خاتادۇر، بۇ ئىشلار قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسدىن ئىبارەت، تۆت ئاساسىي پىرىنسىپ بىلەن ئىسپاتلاندى، شۇنداقلا بۇ ئەمەلىيەتتىمۇ بار، بۇنى پەقەت ھەقىقى ئالىملار، ھەقىقىي زاكىرلار چۈشىنىدۇ، بۇ توغرىسىدا بىز دائىم سۆزلەپ تۇرىمىز، كېيىنچە بايان قىلايلى (جىھادقا شۇنداق كىشى لازىم)

سۈرە ئەنفال 24 - ئايەت، **بىلىڭلاركى، ئاللاھ، كىشى بىلەن ئۇنىڭ قەلبى ئارىسىغا توسالغۇ پەيدا قىلالايدۇ** دېگەن توغرىسىدا

ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئاللاھ، ھەربىر كىشى بىلەن قەلبى ئارىسىغا ھەرخىل توسالغۇ سېلىپ قويىدۇ.

شۇ ئارقىلىق ئىنسان يۇقىرى بىلىمنى، كەلگۈسىنى، غەيىبنى بىلەلمەيدۇ، بىلىمنىمۇ جاپالىق تېرىشىپ ئالىدۇ.

1. بىرىنجى توسالغۇ، ئۇيقۇ، ئۇيقۇ ئۆلۈمنىڭ قېرىندىشى، ئۇيقۇ بىلىدىغىنىنى توسۇپلا قويماي تېخى ئويقۇدىن ئويغانغاندىن كېيىن بىلىدىغىنىنى ۋە بۇرۇن بىلگىنىنى ھەممىنى توسۇپ قويىدۇ، ئۇنتۇلدۇرىدۇ، بۇ ئەڭ چوڭ دۇشمەن، ھەزەر قىل.

2. مەجنۇنلۇق، بۇ دېگىنىمىز ھەقىقى ساراڭلىق، ئىشق ئوتىدىن بولغان مەجنۇنلۇقمۇ توسالغۇ بولىدۇ.

3. ھەرخىل بىھۇشلۇقمۇ قەلبىنى توسۇپ قويىدۇ.

4. ھاراق ئىچىش، بۇ مەسلىك كىشى بىلەن ئەرنىڭ قەلبى ئارىسىغا توسالغۇ بولۇپ، ئەقىلنى يوقىتىدۇ، شۇڭا، بۇ ھاراق گۇناھنىڭ ئانىسى، بىلىمنىڭ دۇشمنى.

5. ئەپيۇن، خروئىن، نەشە ۋە باشقا زەھەرلىك چېكىملىكلەر، بۇلارمۇ نېرۋىنى زەھەرلەپلا قالماي، توسالغۇ بولىدۇ.

6. كېسەللىك، كىشى ساق ـ سالامەت چاغدىكى نۇرغۇن بىلىدىغان نەرسىنى كېسەل ۋاختىدا بىلمەيدۇ، بۇمۇ كىشى بىلەن قەلبى ئارىسىدا توسالغۇ بولىدۇ.

7. دەھشەتلىك، قورقۇنۇشلۇق بىرەر ئەھۋالمۇ شۇنداق.

8. خاتا ئەقىدە، ئىتىقاد، گۇناھ، پاسىقلىقمۇ توسالغۇ.

9. بەزىدە ئىنسان ھەقىقەتنى بىلىپ تۇرۇپ، ئىرادىسىگە خىلاپ ئىشنى قىلىدۇ. بۇمۇ بىر سەۋەنلىك، غەپلەتتە قالغانلىق، ئۆزىنى بىلمەي ئۆزىنى تەكشۈرەلمەي، ئۆزىنى كۆزىتەلمەي، شەيتانغا قۇل بولىدۇ ـ دە! توسالغۇ ھاسىل بولىدۇ.

10. خېتىپلار، شائىرلار، ئالىملار، لېكسىيە سۆزلىگۈچىلەر ئىنسانىنى قەلبىنىڭ قېتىدىن، ئىرادىسىدىن توسۇۋالىدۇ، تەسىرلەندۈرۈپ ئۇنى ئۆزگەرتىۋېتىدۇ، ئېتىقادىنى، كۆزقاراشىنى، تەسەۋۋۇرىنى قىممەت قارىشىنى ئۆزگەرتىدۇ، ئەلۋەتتە، تالىبنى ئۇستاز ئۆزگەرتكەندەك.

11. ھەرخىل ئۆرپ ـ ئادەت، شەرىئەت ـ شائىئت، مۇھىت، ئېرىسىيەت، كەسىپ ھەرخىل دىن، قانۇن ـ تۈزۈملەرمۇ ئىنسانىنىڭ قەلبىنى توسۇپ ئۇنىڭ ئىرادىسىنى، مەقسەت، پىلان، ئارزۇسىنىڭ ئەكسىچە ئىش قىلدۇرىدۇ، بولۇپمۇ زالىم ھاكىمىيەت نۇرغۇن ئارزۇنى، ئىتقادنى، پىلاننى ئەمەلگە ئاشۇرغىلى قويمايدۇ.

12. دەرىجە، ئۇنۇڭ ئارىلىقى بومۇ توسالغۇ بولىدۇ، باشلانغۇچتىكىلەر، تولۇقسىز ئوتتۇرىنى، بۇلار تولۇق ئوتتۇرىنى، بۇلار ئالىي مەكتەبنى، پەلسەپىنى، ھىكمەتنى بىلەلمەيدۇ، ئارىلىقدا توسالغۇ بار، ئارىلىقدىن بىر ـ بىرلەپ ئۆتىدۇ، بىرلا بۆسۇپ چىققىلى بولمايدۇ.

13. تۇغما ـ ئەلەملەر، غەم ـ ئەندىشىلەر، دۇنيا غېمى، گال غېمى، ھەرخىل پۈتلىكاشاڭ، بالا ـ قازالارمۇ كىشى بىلەن قەلبى ئارىسىدا توسالغۇ بولۇپ، ئۇ كىشىنى نۇرغۇن ھەقىقەتتىن، كەشپىياتتىن توسۇپ قويىدۇ، بولۇپمۇ مۇشۇ جاھالەت دەۋرىدە.

14. ئىنسانلارنىڭ تەدبىرىنى، ئاللاھنىڭ تەقدىرى باشقۇرىدۇ، ئاللاھ خالىغانغا بېرىدۇ، خالىغاندىن ئالىدۇ، ئاللاھ خالىغاننى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، بەندىلەر سوراققا تارتىلىدۇ، ئاللاھ،

توسالغۇنى ئالسا، سالغۇچى يوق، توسالغۇ پەيدا قىلىپ قويسا، ئۇنى ئالغۇچى يوق، پۈتۈن قەلبىلەر ئاللاھنىڭ قۇدرەت بارماقلىرى ئارىسىدا، بۇ ھەدىسنى مۇسلىم خاتىرلىگەن.

رەسۇلۇللاھ، ئى ئاللاھ، قەلبىمنى دىنىڭ ئۈستىدە مۇقىم قىلغىن، دەپ سوريغان، ئاشۇ مۇبارەك قەلبىنىمۇ ئاللاھ ئۆزى خاتىرجەم قىلىپ، سۇباتلىق قىلغاندۇر. مانا مۇشۇنداق نۇرغۇن ھەقىقەتتىن ئىنسان قەلبى توسالغۇغا ئۇچرايدۇ، قەلب بىلىشكە تېگىشلىك بولسىمۇ، توسالغۇغا ئۇچرايدۇ، ياكى قەلبىدىن ئىنسان توسالغۇغا ئۇچراپ ئالالمايدۇ، مەسىلەن: ھاياتلىق بىر پەردە، توسۇق بولۇپ ئىنسان قەلبىنى، نۇرغۇن ھەقىقەتنى ئۆلگەندىن كېيىن ئاندىن بىلەلەيدۇ، ھازىر بولسا، خەۋەرسىز ھالدا قۇلاقتا ئاڭلىدى خالاس.

ھازىر بولسا، دۇنيادا نۇرغۇن كەشپىياتلار ئاشكارا بولدى. مەسىلەن: پاراخوت، سۇ ئاستى پاراخوت، غەۋۋاسلىق، پويىز، ماشىنا، موتسكىلىت، ھەر خىل قۇرال ـ ياراقلار، تانكا، بومبا، ئايروپىلان، ئالەم كېمىسى، راكىتا، سۈنئىي ھەمراھ، مىكروسكوپ، تېلىسكوپ، دۇربۇن، كېچىلىك دۇربۇن، نۇرغۇن ھايۋان، جانلىق تۈرى، ئۆسۈملۈك تۈرى، مىكروپ، ۋىروس، باكتېرىيە، گىن، كىلونىلاش، ئاسمان بوشلۇقىدىكى ھەرخىل كارامەتلەر، ئاسمان يوللىرى، يەرئاستى بايلىقلار، ۋاھاكازالار.

بۇلار، بۇرۇنمۇ بار ئىدى، يېڭىدىن پەيدا بولغان ئەمەس، ئۇنداقتا، بۇلارنى ئاشۇ ئەقىللىق ئاتا ئەجدادلىرىمىز، نېمە ئۈچۈن بىلەلمىدى، ئۇلار ھەرىىر ھەرپنى شۇنچە تەتقىق قىلاتتى، ئاجايىپ گۈزەل، مول بىلىمنى قالدۇرغان، ھازىرقىلار ئۇلارغا ئەقىلدا يەتمەيدۇ، ئىبادەتتىمۇ شۇنداق، بولۇپمۇ ئاشۇ كارامەتلىك ئەۋلىيالار، نېمە ئۈچۈن بۇ كەشپىياتلالرنى بىلەلمىدى؟ بىلسىمۇ نېمىشقا خەلقكە ئاشكارىلىمىدى؟ مانا بۇ بىر ھەقىقەت بولۇپ، ئاللاھ، ئىنسان بىلەن قەلبى ئارىسىغا توسالغۇ ھاسىل قىلىدۇ، چەكلەپ تۇرىدۇ، غەيبىنىلا ئەمەس، بەلكى ئاشۇنداق كەشپىياتلارمۇ ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ. ئۆزى خالىغان چاغدا، خالىغان كىشىگە، خالىغان ماكاندا بىلدۈرىدۇ، بۇ ئايەتنىڭ بىر مۆجىزىسى بولىدۇ.

بۇندىن كېيىنمۇ نۇرغۇن كەشپىياتلار چىقىشى مۇمكىن، ئەمما ئۇ ھازىرقى ئالىملارنىڭ قەلبىدىن توسۇلىدۇ، چەكلىنىدۇ، ۋاختى كەلگەندە ئاندىن ئاشكارا بولىدۇ. شۇڭا، بىز مۇسۇلمانلار ئۇيقۇمىزدىن ئويغۇنۇپ كەلگۈسىگە تەييارلىق قىلىشىمىز لازىم، كەلگۈسى كەشپىيات، كەلگۈسى غەلبە، بىزنى كۈتۈپ تۇرماقتا، ئاللاھ، كېچە بىلەن كۈندۈزنى ئالماشتۇرغاندەك، قىساسنى ئادىل ئالغاندەك، مۇسۇلمانلارغىمۇ بىر بېرىشى مۇمكىن، پەقەت بىز تېرىشساقلا، يېڭى ئىلىم ـ پەن، كەشپىيات نەتىجىلەر ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تېخىمۇ ئاشكارىلىماقتا، بىز ئاللاھنى تېخىمۇ چۈشەندۇق، نۇرغۇن ئىلىم ـ پەن، ئاللاھنىڭ ئىلمى ـ قۇدرىتىنى، ھەدىسلەرنىڭ چۈشەنچىسىنى ئايدىڭلاشتۇردى، ئاللاھ، ئەقىلدا مۇمكىن ئەمەس ئىشنى مۇمكىن قىلىدۇ، بۇرۇنقىلارنى ھازىرقىدىن، ھازىرقىلارنى كەلگۈسىدىن، كەلگۈسىدىكىلەرنى يەنىمۇ كەلگۈسىدىن، بۇ ھاياتلىقتا تۇرغانلارنى، ھاياتى بەرزەخ ئۇلارنى بولسا، ئاخىرەتنىڭ ھەققىدىن، ئاللاھلا توسۇپ تۇرۇۋاتىدۇ، قەلبىنى قويۇپ، بەرسە ھەممىنى بىلەلەيدۇ، مۆئمىن قەلبى رەھمانىنىڭ ئەرشى دىگەن گەپ بار.

ئاللاھ، ھەممىنى ئوبدان بىلىپ تۇرىدۇ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدۇ، بىلدۈردىغىنىنى، ۋاختى

كەلسە بىلدۇرىدۇ، توسۇپ قالىدىغىنىنى قالغان چاغقىچە، ۋاختى كەلگۈچە توسۇپ قالىدۇ. بولمىسا ئىش قالايمىقان بولۇپ كېتىدۇ، بولۇپمۇ غەيبنى، كەلگۈسىنى بىلدۇرسە قەلبىنىڭ كارامىتىدىن ئىلمىي ئۇسۇل ئارقىلىق ئاللاھنى تونۇپ باقايلى، ئاللاھ قۇرئاندا ئۆزىنىڭ ئوخشىشى يوقلىقىنى دىگەن. شۇنداقلا، ئۆزى بىر تۇرۇپ پۈتۈن ئالەم بىلەن ئەرش كۇرسى، ئاسمان - زېمىن، نۇرغۇن يۇلتۇز، پىلانىت، ئوربىتىلار، زېمىن، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، قەلب ھەربىر كىشىدىكى يۈرەك، ئوي - پىكىر، خىيال، ئۇچ ھاياتلىقدىكى ھۈجەيرە، مىڭە، نېرۋا ھۈجەيرىسى، زەررىدىن كىچىك بولغان 187 مىليونىنى بىر قىلسا ئاران بىر تال بۇغدايدەك بولىدىغان ئاشۇ ھايۋانلار بىلەنمۇ بىللە بولىدۇ. پۈتۈن ئالەم، پۈتۈن جانلىق، پۈتۈن تۇخۇملار ئۇلاردىن چىققان قۇش، ۋە ھۈجەيرە قاتارلىقلار بىلەن بىللە بولالايدۇ، ئىلمدا، قۇدرەتتە، ھىكمەتتە، رەھمەتتە، رىزىقتا بىللە بولىدۇ، روھ ئاتا قىلىش ۋە ئۇنى ئېلىش، ھېسابنى بىلىش، ئالدىن بىلىش، بىر - بىرىنى بۇرۇننى، ھازىرنى، كەلگۈسىنى بىلىپ ئوخشاتماسلىقلار. ئاللاھ، ئاھ، ياۋاللاھ، ئاللاھ نېمىدىگەن بۈيۈك ھە!

مانا ھازىر ئىلمى كەشپىيات بىلەن ئىلغار ئۈسكۈنىدە نۇرغۇن بىلىمنى بىلدۇق، پۈتۈن ئالەمنى چۈشەندۇق، ئالەم بوشلۇقىنى تەكشۈردۇق، چوڭ - چوڭ ئالەملەرنى بايقىدۇق، 10000 ھەسسە چوڭايتىسا بىر تال پىتتەك بولىدىغان ھۈجەيرە، گېن، مىكرۇپلارنى بايقىدۇق، دۆۋە - دۆۋە قۇملارنى جىڭلاپ چىقىپ، تەخمىنەن سانىنى چىقارغىدەك چۈشكەن يامغۇرنىڭ جىڭ سانىنى بىلگىدەك، چۈشۈۋاتقان قارلارنى سۈرەتكە تارتىپ ئۇنىڭدىكى گۈزەللىكدىن ھوزۇر ئالغىدەك، ساقاللارنى، يۇڭلارنى، چاچلارنى سانىغىدەك بولدۇق، مانا بۇ ئىلىم، ئاللاھنىڭ ئىلمى ئالدىدا ھېچنىمگە تەڭ ئەمەس، پۈتۈنلەي يوق ھېسابدا، بىز ئاخىرى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇپ يەتتۇق، ئىلمىنىڭ چەكسىزلىكىنى ئىلمى ئۇسۇلدا ئىسپاتلاپ چىقتۇق، بۇ بىزنىڭ ئىمانىمىزنى، ئىشەنچىمىزنى ئاشۇردى، شۇڭا، مەن مۇسۇلمانلارنى بۇندىن كېيىنكى يېڭى كەشپىياتلارنى قولىدىن بېرىپ قويماي تېرىشىپ جاپا تارتىپ بىلىم ئېلىپ ئىلىم جەھەتتىن ئىسلامنى، ئىلىم - پەن تەرەققىياتىغا ئالغا سۈرۈپ، ئىسلامى كەشپىيات، ئىسلامي تەرەققىياتلارنى قولغا كەلتۈرۈشكە چاقىرىمەن.

ئاللاھنىڭ ھەربىر مەخلۇق بىلەن بىرگە بولۇشىغا بىر مىسال:

ئاللاھ، قۇرئاندا وھومعكم، ئاللاھ، سىلەر بىلەن بىللە، يەنە ئاللاھ جان تومۇرۇڭلاردىنمۇ يېقىن دىگەن. يەنە بىر ئايەتتە ئۇچىنىڭ تۆتىنچىسى، تۆتىنىڭ بەشىنچىسى، بەش بولسا ئالتىنچىسى نەچچە بولسۇن، ئاز بولسۇن ياكى كۆپ بولسۇن ئاللاھ ئۇلار بىلەن بىللە دىگەن. مەخپى، ئاشكارە، يوشۇرۇن ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ. كىشى بىلەن قەلبى ئارىسىدا توسالغۇ بولالايدۇ، دىگەن، سەھەر ھەدىستە، (مۇتتەپەقۇن ئەلەيە ھەدىستە، رەسۇلۇللاھ) مۇنداق دىگەن: ئاللاھنى كۆرۈشۈڭلار خۇددىي قۇياشنى كۆرىشىڭلارغا ئوخشاش قىستالمايسىلەر، بۇ ھەدىستىن بىر مىسال كەلتۈرەيلى.

ئەلۋەتتە، ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق، مەخسەت، كۆرۈشنى ئوخشاتقان دە - تالاش، قىستاش بولماسلىققا، ئاللاھنى، مەخلۇققا ئوخشاشتىمغان، بۇ مۇمكىن ئەمەس. ئىنسانلارنى قايىل قىلىش ۋە ئۇلارنى خاتىرجەم قىلىش، شۇنداقلا مەسىلىنى چۈشىنىشلىك قىلىش ئۈچۈن، مىسال كەلتۈرۈلدى، قۇياش بولسا، زېمىننى يورۇتۇپ تۇرىدىغان نۇرلۇق يۇلتۇز، زېمىندىن خېلى يىراق بولسىمۇ ئىنسانلار ئۇنى كۆرەلەيدۇ. ئۇنىڭ زەررىچىسى سانسىز بولغاندەك، پايدىسىمۇ كۆپتۇر، ھەربىر شەخس ئۆز جايىدا

ياكى ئۆگىنىدە ياكى كېچىدە ئايدىڭدا يالغۇز تۇرسا، قۇياش ياكى ئاي ئۇنىڭ بىلەن شەخسەن بىللە بولىدۇ.

بۇ كىشى قۇياشنى ياكى ئايىنى ياكى بىرەر يۇلتۇزنى ئۆزىگىلا قاراپ تۇرغاندەك، ئۆزىگە خاس تۇرغاندەك ھىس قىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە، قۇياش پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلار بىلەن بىللە، نۇرى بىللە، جامالى بىللە، پايدىسى بىللە، ئەمما، كىشىلەر بۇنى يالغۇز ئۆزى بىلەن بىللە دەپ گۇمان قىلىدۇ، بۇ بىر كىچىك يۇلتۇز خالاس، ئاللاھ دىگەن خالىق، ئۇ ھەممىنى ياراتقان، كُنْ كۇن دىگەن سۆزدىن ھەممىنى ياراتقان زاد، قۇياشنى ئالتە تەرەپ قورشاپ تۇرىدۇ، كۆزلەرمۇ پۈتۈنلەي كۆرەلەيدۇ، ئاللاھ، ھەممىدىن بۈيۈك، چەكسىز زات، ئاللاھنى ئەقلىمۇ چىگرا دائىرىگە ئالالمايدۇ، ئۇ پۈتۈن مەخلۇقنى ئالدىن بىلىپ ياراتتى، ھەممىسىلەن بىللە بولالايدۇ، ئاللاھ قۇياشدىن بۈيۈكتۇر، ھەم ئۇلۇغدۇر، پۈتۈن ئالەم ئاسمان - زىمىن، ئاللاھ ئالدىدا كىچىك، يوقلا نەرسىدۇر. شۇڭا، بىز، الله، بىز بىلەن بىللە، ئىلمى بىللە، كۆرىشى بىللە، ئاڭلىشى بىللە، قۇدرىتى بىللە، زاتىنىمۇ بىللە ئەمەس دىگىلى بولمايدۇ، ئۇ ھەممىگە قادىر، چۈنكى، ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق، ئۇ زات ماددا، جىسىم ئەمەس، شۇڭلاشقا ئاللاھقا ئىنسانىي تەسەۋۋۇر، تەپەككۇر بىلەن قاراشقا بولمايدۇ، ئىنسان ئەقلى بۇنى بىلمەيدۇ، ھەقىقىتىنى تاپالمايدۇ، قۇدرەت ھىكمىتىنى بارلىق، بىرلىكىنى ئاران بىلەلەيدۇ، خالاس، ئاللاھۇ ئەكبەر!

بۇ ھەقىقەتنى پەقەت تەپەككۇر قىلغان كىشى كۆزنى يۇمۇپ بەش سەزگۈ ئەزانى يوق قىلىپ تۇرۇپ، پۈتۈن ئالەمنى ئويلىغان كىشى، ئاللاھنى ئەسلىگەن كىشى بىلەلەيدۇ.

بىز پۈتۈن كائىناتنى، پۈتۈن مەخلۇقلارنى بىر - بىرلەپ تەتقىق قىلىپ، ئۇلاردىكى سىرلارنى بىلىشىمىز لازىم، شۇڭا، بىز بۇ قەلبىمىزنى ئويغۇ بىلەن ئارام تاپقۇزماي، تىرىك قەلبىنى قەستەن ئۆلتۈرمەي، مىڭمىزدىكى 15 مىليارت ھۈجەيرىنى ئىشقا سالايلى، ئەمما ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ روھى، نەپسى، قەلبى بىلەن پەقەت كارى يوق، خەۋەرسىز ھالدا، ئۆز - ئۆزىنىمۇ تونىماي، بۇ ئالەمدىن تەييارلىقسىز يوقالدى، كېيىنكىلەرمۇ بۇلارغا ئەگەشتى، بۇ ئىنسان نەپسى، روھى ئۈچۈن ئىككى تاختا لەۋھە بار، بىرى پۈتۈن ئالەم، ئىككىنچىسى، ئۆز جىسمىدۇر.

بۇنىڭغا ھەم ئىككى كۆرسەتكۈچ بار، بىرسى ساماۋى كىتابلار، ئىككىنچىسى ھىكمەتلىك ئىلىم، پەلسەپە، روھ ئىلمىدۇر. ئىنسان پۈتۈن كائىناتتىن خەۋەر تېپىپ، ئۆز - ئۆزىنى، ئۆز جىسمىنى، نەپسىنى، روھىنى بىلمىسە ئۇ پۈتۈن شەيئىدىن خەۋەرسىز قالغان بولىدۇ. چۈنكى، بۇ روھ، نەپسى ئەزەلدىن بىزدىن بۇرۇن مەۋجۇد ئىدى، ھازىرمۇ بىز بىلەن سەپەردە، ھاياتلىقتا، ماماتلىقتا پۈتۈن ۋاقىتتا بىللە بولىدۇ، ئۇنىڭ ماددىدىن، جەسەتتىن ئايرىلىشى ۋاقتىلىق بىر ئىش.

ئىنسان روھى، ئاڭ تەپەككۇرى، بەكمۇ كۈچلۈك، يۇقىرى ئىقتىدارغا ئىگە، مەسىلەن: ئەمەلىيەتتە سانالغان نەرسە مەۋجۇد بولىدۇ، ئەمما، سان، سانلىق مەلۇمات پەقەت تەپەككۇردا، ئىددىيىدە بولىدۇ، ئاڭدا بولىدۇ، ئۇ سانلىق مەلۇماتقا، ۋۇجۇد يوقتۇر.

ئۇنىڭ ئورنى يەنىلا روھ، ئاڭ، تەپەككۇر، قەلب. مەسىلەن: لەۋزى بىلەن بىر ئاۋاز، ئاۋاز دىگەن ھاۋادىكى ھەرىكەت، بۇ ھەرىكەت، ئاۋاز ئاشكارا بولۇشتىن بۇرۇن نەدە ئىدى، ئاشكارا بولغاندىن كېيىن يەنە يوقۇلىدۇ، يوشۇرۇنىدۇ، بۇنى بولسا، نەپسى، ئاڭ، روھ، قەلب، تەپەككۇر، مىڭە

ئەسته ساقلايدۇ. ئادەم قەلبى، روھى كۆچى، ۋۇجۇدى يوق بىر نەرسىنى ساقلىيالايدۇ، چۈنكى، بۇ روھ، نەپسى، قەلبى، تەپەككۇرى، پۈتۈن ئالەمدىن تەرەققىي تاپقان، بولىدۇ. ھەممىدىن يۇقىرى بولىدۇ، شۈكۈ، ئاللاھ، بۇ قەلبنى قۇدرەت بارمىقى ئارىسىدا باشقۇرىدۇ.

بەزى ئالىملار مۇنداق دىگەن: بىز يەۋاتقان غىزا كۆز، قۇلاق بولۇپ، ئاندىن تەپەككۇرغا ئايلىنىدۇ تەپەككۇر بولسا، دانىلار، ئۇرۇقتا ئوخشايدۇ، ئۇرۇغ بولمىسا نەتىجە يوق بولىدۇ دىگەن. پۈتۈن ئالەم ئەسلى تەپەككۇر، ئەقىل، روھ، ئاڭدۇر دىگەن. ماددىلار بولسا، مۇستەھكەم بولىدۇ، ببرىكىدۇ، تەركىب تاپىدۇ، پارچىلىنىدۇ، روھ، ئاڭ، تەپەككۇر ئۇنداق ئەمەس.

جىسىم، ماددا ئۆزۈقلانسا، چوڭايغاندەك تەپەككۇر، ئاڭ، روھقىمۇ ئۆزۈق لازىم بولىدۇ. بۇلارغا، ئۆزۈق تولۇق بولسا، تەپەككۇرمۇ چوڭىيىدۇ، چوڭ ـ چوڭ ئىشلارنى تەپەككۇر قىلىدۇ، كاللا قىزىمايدىغان بولىدۇ، تەپەككۇرنىڭ ئۆزۈقى يەنىلا پىكىر يۈرگۈزۈشتۇر، قەلبنى خالىي قويۇشتۇر، ھەرخىل پۈتلىكاشاڭدىن خالىي بولۇش، قەلب، روھ بۇ ماددىي جىسمانىي دۇنيادىن تەپەككۇر، سۈكۈت بىلەن يىراقلاشقانسېرى مەنىۋى قۇددۇس، پاك روھى دۇنياغا يېقىنلىشىدۇ، روھىي دۇنياغا يېقىنلاشقاندىن كېيىن ئاندىن روھ، ئالىي، پاك روھلار يېقىنلىشىدۇ، ئاندىن بۇ ئىككى دۇنيانى تەپەككۇر قىلىپ، بىر ئاللاھقا بولغان ئىشقى ئاشىدۇ، مانا مۇشۇنداق ھەقىقەتتىن توسالغۇ بولىدىغان نەرسىنى بىز سۆزلەپ ئۆتتۇق، ئاللاھ بەندىنى جۈملىدىن ئۇنىڭ قەلبنى سىناپ، توسالغۇ قىلىپ قويىدۇ، ئەمما ئىنسان بۇنى بىلىپ ئۆتۈشكە قادىر، شۈكۈ، ئاللاھ، مۇشۇ توسالغۇنى سۆزلەپ بەرگەن ھەم نەپسىنى، روھىنى پاكلىغان كىشى نىجات تاپىدۇ دىگەندۇر. پۈتۈن بەخت، ئازاب، جەننەت، دوۋزاخدىن تارتىپ ھەممە روھ، قەلبكە باغلىق بولىدۇ. ئاللاھمۇ قەلبكىلا قارايدۇ، قەلب يارىمسا جايناماز ئۈستىدىمۇ گۇناھ قىلىپ چىقىدۇ، خۇددىي رىياكەش كىشىدەك، نۇرغۇن ھەقىقەتنى جۈملىدىن ئاخىرەت ھەقىقىتىنى، روھ، قەلب بىلىشكە قارىدۇر، ئەمما، ئۇ مۇشۇ ماددى، جىسمانى سىرتىماققا قامىلىپ تۇرماقتا، بۇ قەلبنى بۇ سىرتماقتىن، بۇ تۈرمىدىن ئازات قىلىش ھەممىدىن ۋاز كېچىش بولۇپمۇ قەلبى جەھەتتىن ۋاز كېچىشى بىلەن ئاللاھقا، ئاخىرەتكە ئالدىنى قىلىش بىلەن بولىدۇ، روھ، ئىلىم، تەپەككۇر، بۇلار ماددىدىن باشقا نەرسە، قەلب، بۇلارنى ئاشۇ ماددى جىسمدىن زىمىندىن رىزقىدىن، ئائىلە ۋاھاكازالاردىن ۋاز كەچكەندە پەقەت ئالدىنى، ئاللاھقا، ئاخىرەتكە، بىلىمگە، تەپەككۇرغا، ئاشۇر روھانى دۇنياغا قارىتسا ئاندىن بۇ ھەقىقەتكە ئېرىشىدۇ، ئەمەلله‌ر نىيەت بىلەت بولىدۇ، ئالىي، ھىممەتلىك بولۇش، ئىمانىنىڭ جۈملىسىدىن، پەيلاسوپ ئالىم سوقرات، قەلبنى، روھنى، تەپەككۇرنى ئىشقا سېلىپ نۇرغۇن نەتىجىلەرگە ئېرىشكەن، بولۇپمۇ ئۇ مۇنداق بىر ھەقىقەتكە ئېرىشكەن، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ھاياتلىق بىلەن ئۆلۈم ھەر ئىككىلىسى بىر ـ بىرىگە زىت، بىر ـ بىرىگە ئەگىشىۋاتىدۇ، كېلىۋاتىدۇ، كېتىۋاتىدۇ، ئاخىرى ھەممە پۈتۈنلەي كېتىپ پۈتۈنلەي كېلىدۇ، چۈنكى، روھ يوقالمايدۇ، دىگەن. ئۇ مۇشۇ نەزەرىيىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۆلگەندىن كېيىنكى تېرلىشكە ئىشەنگەن، مانا بۇ قىيامەت شۇ. روھ ۋە قەلب توغرىسىدا پەيغەمبەرلەردىن باشقا نۇرغۇن ئەۋلىيالار، ھىكمەتلىك سۆزلەرنى قالدۇرغان. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: روھلار، ئىسلام ئالىملىرى، مۇخلىسلىرى ۋە پاك مۇتتەقىيلەرگە مۇناجات قىلىدۇ، بولۇپمۇ جىك، راستچىل، توغرا بولغان زاھىدلارغا بۇ بىر ھەقىقەت بولۇپ، نۇرغۇن ئىنسانلار بولۇپمۇ زاھىرى بىلىمگە ئىگە بولغانلار بۇنى

بىلمەيدۇ، ئىنكار قىلىدۇ، ئەمما بۇ ھەقىقەت، ھەقىقەت قارىشى تەرەپ بىلمەي قېلىشى بىلەن خاتا بولمايدۇ، دەپ ئىمام غەززالى رەھمەھۇللە ئەلەينىڭ كىيمائو سائادەت دىگەن كىتابىدىن بىر نەچچە سۆزنى دەلىل قىلغاندۇر، بۇنى دۇنيا ئالىملىرى ئېتىراپ قىلغان، شۇڭا، بۇ كىتاب نەشىردىن چىققان، ئۇ مۇنداق دىگەن، ھەرقانداق قەلبى پاك كىشىگە دائىم ھالدا، روھى ئىلھام ۋە ھەق بايانلىرى چۈشۈپ تۇرىدۇ، بۇ ھەقىقەتلەر بەش سەزگۈ ئەزەدىن كىرمەيدۇ، بەلكى، قەلبىكىلا كىرىدۇ، ئەمما، نەدىن كەلگىنىنى بىلمەيدۇ - دە، ئاللاھدىن، روھي دۇنيادىن كەلدى دەپ تونۇيدۇ. چۈنكى، قەلب پەرشتىسى روھى دۇنيادىن بەش سەزگۈ ئەزا بولسا، ماددى جىسىم دىندۇر، بۇ ئالەمگە تەۋە بولغان نەرسە ئۇ ئالەمنىڭ ئىشلىرىنى ھەقىقى بىلەلمەيدۇ، بولۇپمۇ زاھىرنى بىلىدۇ، باتىننى ماھىتىنى بىلەلمەيدۇ، 1000 ئاڭلىغاندىن بىر كۆرگەن ئەلادۇر.

قەلبىدە كۆز بارلىقى بۇ بىر ھەقىقەتتۇر، بۇ ئايەتتە، ھەدىستە ئىجمائ قىياستا، ئەمەلىيەتتىمۇ راست ئىسپاتلاندى، قەلبىنىڭ كورلىقىدىن ئاللاھ ساقلىسۇن، ئامىن!

ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنە مۇنداق دەيدۇ: بۇ ھەقىقەتلەر ئۆلگەندىن ئەمەس، ئۇيقىدا، چۈشىدە ئەمەس بەلكى، مۇشۇ دۇنيادا، ئويغاق ۋاختىدا ئاشكارا بولىدۇ، دىگەن. شەرتى ئاللاھقا ئالدىنى قىلىش، قەلبىدە ئاللاھدىن باشقىسى بولماسلىق، ئاخىرەتنى، روھي دۇنيانى كۆپ ئەسلەپ شۇنىڭ تەييارلىقىنى قىلىش، جاپالىق رىيازەت تارتىش، نەپسىنى ئۆلتۈرۈش، شەھۋەتتىن، ھاۋايى - ھەۋەستىن، غەزەپتىن، قەبىھ ئەخلاقلاردىن، يامان ئەمەللەردىن كۆپ ئۇخلاشتىن خالي بولۇش، دائىم سەگەك ھالدا زىكرى، پىكىر يۈرگۈزۈش بىلەن تائامنى ئاز يەپ ئىتكاپدا ئولتۇرۇپ خالي ماكاندا پۈتۈن ئالەمدىن ۋاز كېچىپ بەش سەزگۈ ئەزانى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، زاھىردىن ئادا - جۇدا بلۇپ، باتىنى كۆز، باتىنى قۇلاقنى ئېچىپ قەلبنى ئاللاھقا يۈزلەندۈرۈپ پەرىشتە، روھ دۇنياسىغا قارىتىپ تىلىدا ئەمەس، دىلىدا، قەلبىدا ئاللاھ، ئاللاھ، ئاللاھ... دەپلا ئولتۇرسا بولۇپمۇ قەلبىنى ئاللاھقىلا ئېسىپ قويسا، پۈتۈن ئالەمدىن بولۇپمۇ ئۆز جسمى، ئۆز جىنى، ئۆز نەپسىدىن ئايرىپ پەقەت ئاللاھنىلا كۆرگەندەك تۇرالسا، باشقىسى كۆللى ئۈزۈل - كېسىل يوقالسا، ئاجايىپ قۇدرەتلەر، ئاجايىپ گۈزەل كۆرۈنۈشلەر، ئاسمان - زېمىننىڭ ئاجايىپ - غارايىپ سىرلىرى ئاشكارا بولىدۇ، بۇلارنى سۆزدە ئىپادىلىگىلى بولماس، پەرىشتىلەر، پەيغەمبەرلەر ئۆلۈپ كەتكەن، سالىھلار روھى ئاشكارا بولىدۇ. ئاشكارا خىتاپ قىلىدۇ، دىگەن. خۇددى رەسۇلۇللاھ ماڭا زىمىننىڭ مەشرىق، مەغرىپى قاتلاندى، مەن ھەممىنى كۆردۈم دىگەندەك، قەبرىدە روھنى كۆرگەندەك، ئاللاھ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئاسمان - زېمىننىڭ ئاجايىپلىرىنى كۆرسەتكەندەك، بۇلار پەيغەمبەرگە مۆجىزە بولسا، ئەۋلىيالارغا كارامەت بولىدۇ.

ئاللاھ خالسا بۇ پەزلىنى خالىغان كىشىگە بېرىدۇ، كىشى ئاشۇ پەزلىنى ئۈمىد قىلىپ، تىرىشسا بولىدۇ، ھەممە مۆئمىن مۇتتەقىلەر ئاللاھنىڭ دوستى، ئەۋلىيادۇر. سەھىھ ھەدىس كىتابلىرىدىمۇ روسۇللاھنىڭ مۆجىزىسىگە ئۇلاپلا كارامەتنى كەلتۈرگەن، بۇنى ھەقىقى ئالىملار ئىنكار قىلمايدۇ، پەقەت شىئە مەزھىپىدىن باشقا.

ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىھيائولئولوم دىگەن كىتابىدا مۇنداق كۆرسەتكەن، ئاشۇ يولغا ئالي ماقامنى زاھىد دىگەن كىشى، تەقۋالىقدىن باشقا زىكرىدىن باشقا كىشىلەرگە ئارىلاشماي،

تائامنى بەكمۇ ئاز يېيىشى، تەدرىجىي ئاز تويىشى، بەش مىنۇتتىن ئاز - ئازدىن ۋاقىتنى ئۇزارتىپ ئۇچ ۋاختىن ئىككى ۋاختا ئەكىلىپ ئاندىن تەدرىجىي ھالدا بىر ۋاختا ئەكىلىپ، ئاندىن ئۆز ۋۇجۇدىدىغا زىيان سالمىغان ئاساستا ئازايتىپ بىر ھەپتىدە، ئايدا ھەتتا 40 ـ 50 كۈندە بىر قېتىم تائام ئىستېمال قىلغان كىشى نەپسىنى، شەھۋەتنى باسقان كىشى رىيازەتكە چىدىغان كىشى پولاتتەك ئىرادىلىك كىشى بولۇشى لازىم دېگەن. مانا شۇ چاغدا، تەۋەككۈلنى ئاللاھقا قىلىش ۋاجىپتۇر، پەتىھ كەشپ يەنى بىرەر سىر ئاشكارا بولۇش، غەيب ئىشلار، روھى دۇنيانىڭ ئىشلىرى، روھى تەرەققىي قىلىش ئۈچۈن، ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەش ئۈچۈن تېخىمۇ ئىبادەت، زىكرىدە چىڭ تۇرۇش ئۈچۈن، ئىشەنچىنى زىيادە قىلىپ، شەكسىز ئىمان ئاتا قىلىش ئۈچۈن بولىدۇ. ئەگەر ئۇ يەنە ئارقىدىن بىرەر پەتىھ كەشپ بېرىلسە ھەي مەن چېكىنىپتىمەن مەن يارىماپتىمەن، مەن تېخى يارىماپتىمەن. ئاللاھ، ئەدەپلەش ئۈچۈن، ئۇ قائىدىنى ئېچىپ قويۇش ئۈچۈن، مېنى سەگىتىش ئۈچۈن، بېرىپتۇر دەپ ئۆزىنى ئەيىپلەيدۇ، قايتىدىن ئۆزىنى ئوڭشايدۇ، ھەقىقى، ئاللاھقا، ئاخىرەتكە تۇرغان كىشى دۇنيادا پەتىھ كەشپىنى ئارزۇ قىلمايدۇ، ئەمما ئاللاھ، بەرسە ئامال يوق، بۇ پەزىلەت بولىدۇ. لېكىن، ئاخىرەتتىن قۇرۇق قېلىش بەكمۇ خەتەرلىك ئىش، شۇڭا، دۇنيادا ھېچ ئىش بولماي، كارامەت كۆرمەي چىققان كىشى ئاخىرەتتە ئەجرىنى تولۇق ئالىدۇ، ئۇ ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ، پۈتۈن مۇتتەقىلەر، ئەۋلىيالار كارامەتتىن پاناھ تىلىگەن، ئېزىپ كېتىشىدىن قورققان، بىرەر مۆجىزە، كارامەت كۆرۈشنى پەتىھ كەشپ ئاتا قىلىشنى ئارزۇ قىلىپ ئىبادەت قىلغان كىشى ئۆز نەپسىگە، ھاۋايى - ھەۋەسكە چوقۇنغان بولىدۇ. ئۇ بۇ دۇنيادىن قۇرۇق قول چىقىپ كېتىپ ئاخىرەتتە نېسىۋە بولمايدۇ، ئاللاھ، مەرت، بەرسە ئېلىۋالمايدۇ، ئۇمۇ بىر سىناق، خۇددى مال - دۇنياغا ئوخشاش، ھەقكە سەرىپ قىلسا ئۆزىنى تەرەققى قىلدۇرسا، ئاللاھقا، ئاخىرەتكە ئالدىنى قىلسا، تېخىمۇ ئىبادەت، زىكرىنى كۆپ قىلسا، پۈتۈن خەلقنى يېتەكلەپ زور پايدا يەتكۈزسە بۇ ياخشى، دۇنيانى، پەخرىنى، تەكەببۇرلۇقنى، رىيانى كۆزلىسە پۈتۈنلەي تۈگىشىدۇ، ئازىدۇ، خاتالىشىدۇ. توپتوغرىسىنى **الله** بىلىدۇ

مانا مۇشۇنداق زاھىرى ۋە باتىنىنى ھەقىقەتتىن، نۇرغۇن ئىلىم، كەشپىياتتىنى ئاللاھ قەلبىنى توسۇپ تۇرىدۇ، يەنىلا ئۆزى خالىغانچە ئىش قىلىدۇ، ھەربىر ئىنسان تېرىشسا نىيەت قىلسا، ئەمەل قىلسا، شۇ بويىنچە نەتىجە كۆرىدۇ، ئاددىي مىسال: پەيلاسوپ ئولسپر لودىچ، يېقىنقى ئالىم، ئۇ مۇنداق دېگەن: مەن نۇرغۇن ئۆلۈكلەرگە يولۇقتۇم، نۇرغۇن تەجرىبە قىلىپ قەلبىمدە، روھىمدا، سىزىمىمدا كۆزەتتىم، مەن شۇنى بىلدىمكى، مۇشۇ ئالەمدە ماددىدىن باشقا بىر روھ دېگەن ھاياتلىق بار ئىكەن، ئۇ روھي دۇنيا بىزنى ھەر تەرەپتىن قورشاپ تۇرىدىكەن، پەيغەمبەرلەرنىڭ، ئاللاھ، پەرىشتە، روھ، جىن دېگەنلىرى پۈتۈنلەي راسكەن، چاخچاق ياكى كىنايە ئەمەس بەلكى ھەقىقەتكەن، دېگەن. مانا مۇشۇنداق مەيلى بۇرۇن بولسۇن ياكى كېيىن ياكى ھازىر ھەقىقەت بىر، ئۇ مەڭگۇ ئۆزگەرمەيدۇ، شۇڭا، بىز، ئاللاھ ئۈچۈن، دىدارى، جامالى ئۈچۈن، رىزالىقى ئۈچۈن، پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلىرىنىڭ مەنپەئەتى بەختى ئۈچۈن، تېرىشىشىمىز لازىم.

بىلىم ئېلىش، پەيلاسوپ بولۇش، ھىكمەتنى ئۆگىنىش، ئىلىمگە ئەمەل قىلىش، زاھىرى، باتىنىنى، دۇنيانى چۈشىنىشى، ھەقىقى ھەقىقەتكە توغرىسىنىڭمۇ توغرىسىغا، ياخشىنىڭمۇ ياخشىسىغا ئېرىشىشىمىز، ئالغا قاراپ مېڭىشىمىز لازىم.

بەدرى ئۇرۇشدىكى بىشارەتلەر

1. رەسۇلۇللاھقا غەلىبە بىلەن ئالدىن بىشارەت بېرىلگەن.
2. مۇسۇلمانلار 300 نەچچە تۇرۇپ، 1000دىن كۆپ كاپىرلارنى يەڭگەن.
3. مۇسۇلمانلار مەدىنىگە يېقىن، كاپىرلار يىراق جايغا ئورۇنلاشقان بولۇپ، شارائىتى ياخشى ئىدى.
4. كارۋانلار قاچىمىز دەپ چوڭ قوشۇنغا بىرلەشمىگەن.
5. مۇسۇلمانلار كاپىرلارنى ئاز كۆرگەن، ئاندىن جەڭگە باتۇر كىرگەن.
6. كاپىرلار مۇسۇلمانلارنى ئاز كۆرگەن ئاندىن سەل قارىغان، كېيىن بولسا، كۆزلىرىگە جىق كۆرۈنۈپ كېتىپ، جەڭدە مەغلۇپ بولغان.
7. يامغۇر يېغىپ مۇسۇلمانلارنى پاكلىغان، قەدەملىرىنى مۇقىم قىلغان، كاپىرلارغا ئازاب بولغان.
8. شەيتان ۋەسۋەسىسى يوقۇلۇپ، مۆئمىنلەر قەلبى خاتىرجەم بولغان.
9. پەرىشتىلەر جەڭگە قاتناشقان، بىشارەت بىلەن چۈشكەن، بەزى ساھابىلەر كاپىرنى چاپماي تۇرسىمۇ ئۇ يەنىلا ۋە ئۆلگەن.
10. مۆئمىنلەر خاتىرجەم بولۇپ، مۇگدەپ قالغان.
11. رەسۇلۇللاھ، بىر چاڭگال توپىنى ئاتسا هەممە كاپىرنىڭ كۆزىگە كىرگەن
12. رەسۇلۇللاھ چۈشىدە غەلىبىنى كۆرگەن ۋە ئالدىن جەڭ باشلىنىشىدىن بۇرۇن كاپىرلار كاتتىۋېشىنىڭ ئۆلىدىغان ۋاختىنى ۋە ئورنىنى كۆرسىتىپ قويغان، ئەمەلىيەت دەل كەلگەن.
13. ئاخىرى بۇلار غەلىبە بىلەن 70 كىشىنى ئەسىر ئېلىپ، ئىسلامنىڭ تۇنجى غەلىبىسى بىلەن قايتقان، بۇنداق مۆجىزىلەر، بىشارەتلەر تولىمۇ كۆپ.

رەسۇلۇللاھنىڭ، قۇرئاندىن باشقا شۇ چاغدىكى مۆجىزىلىرى بەكمۇ كۆپ بولۇپ، ئاي ئىككى پارچە بولغان، مۇناپىقلارنىڭ سىرلىرى خەۋەر قىلىنغان ئىدى، بەزى مۇناپىقلار جەڭنىڭ خەۋىرىنى، كاپىرلارغا يەتكۈزۈپ قويماقچى بولسا، خەۋەرچىنى يولدىن توسۋالاتتى، ۋەھى بىلەن چۈش بىلەن مەخپى سىرلارنى بىلىۋالاتتى. بەزى سەپەردە دەرەخلەر سەجدە قىلاتتى، ھاجەتكە ئولتۇرسا دالدا بولۇپ بېرەتتى، سالامەت قىلاتتى، تۆگىلەرمۇ سۆز قىلاتتى، ئىگىسىدىن قېچىپ، رەسۇلۇللاھنى پاناھ قىلاتتى.، بارماق ئارىسىدىن سۇلار ئېتىلىپ چىقاتتى، 1500 كىشى تاھارەت ئالاتتى ۋە ئۆزلىرى، ھايۋانلىرى ئىچەتتى، كەلگۈسىدىن ۋەھى ئارقىلىق خەۋەر بېرەتتى. ئاللاھ، بىلدۈرسە غەيبىنى بىلەلەيتتى، نۇرغۇن خەۋەرلىرى توغرا چىققان، تائام، كۆپىيىپ نۇرغۇن ساھابىلەر تويىشاتتى، ئەمما، تائام شۇ پېتى تۇرۇپ كاملىمايتتى، بەزى كېسەللەر سىلاپ قويسا ساقىياتتى، بەزى ساھابىلەرنىڭ مەيدىسگە قولىنى تەككۈزۈپ قويسا ھەدىسنى كۆپ يادغا ئالاتتى، ئات تۆپىدە چىڭ ئولتۇرالايتتى، قورقۇنچاق بولسا، باتۇر بولۇپ كېتەتتى. قىيامەت ئالامەتلىرى توپتوغرا چىقتى ۋە يەنە بۇندىن كېيىن شۇنداق بولماقتا، كەلگۈسىمۇ شۇنداق راست توغرا چىقىدۇ، بۇنىڭدا شەك يوقتۇر.

ساھابىلەرنىڭمۇ كارامىتى بار ئىدى، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئالاھىدە پاراسەتلىك ئىدى،

رەسۇلۇللاھ بىلەن نۇرغۇن مۆجىزىگە ئېرىشكەن، ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئۆزى سەجدىدە تۇرۇپ جەڭچىلەرگە قۇماندانلىق قىلالايتتى. جەڭدە ئالاھىدە پىلان تۈزۈپ نۇرغۇن غەلىبە قىلغان، ئۇنى شەيتان كۆرسە قاچاتتى. ئۇ ھەق - ناھەقنى ئايرىغان پارۇق دەپ ئاتالغان. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋە باشقا 10 كىشىگە جەننەت بىلەن ئالدىن خەۋەر بېرىلگەن. بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇشلاردىن بىرى، بەزى ساھابىلەر قاراڭغۇدا ماڭسا ھاسسىسى نۇر تاشلايتتى، ئەلۋەتتە ئۇلارنىڭ قەلبى نۇر بىلەن تولغانىدە!

بەزىسى، قۇرئان ئوقۇۋاتسا پەرىشتىلەر ئاشكارا بولاتتى، بەزىسى جىبرىئىلنى ئادەم سۈرىتىدە رەسۇلۇللاھ بىلەن كۆرەتتى، بەزىسىنىڭ تاۋاملىرى كۆپىيىپ قېلىپ مۆجىزە بولغان، بەزى جەڭدە پەرىشتىلەرنىڭ جەڭ قىلغىنىنى ئۇقۇپ قالاتتى. تابىئىنلاردىنمۇ نۇرغۇن كىشىنىڭ كارامىتى بار ئىدى، بۇ ئىش قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ، بەزىسىگە نۇر بېرىلىدۇ، بەزىسىگە گۆھەر كۆرسىتىلىدۇ، بەزىسىگە شەيتان كۆرۈنىدۇ، بەزىسى دوۋزاخ، جەننەتنى چۈشىدە كۆرىدۇ، بەزىسى ئوڭىدا روھ بىلەن كۆرۈشىدۇ، بەزىسى دوستىنىڭ كېلىشىنى يىراقتىن بىلىۋالىدۇ، بەزىسى بولسا، سەھەردە گۈللەرگە پۈركۈنۈپ ئولتۇرىدۇ، بەزىلىرى بولسا، ئۇخلاپ باقمايدۇ، دائىم قىيام نامازدا، رامىزاندا تۇرىدۇ، تاۋاملىرىمۇ ئاز يەيدۇ.

ئاللاھ، بۇنداق مۆجىزە، كارامەتنى ئۆزىنىڭ بارلىقى، بىرلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، دىنىنىڭ قىيامەتنىڭ راستلىقى ئۈچۈن، تېلىشىنىڭ ھەقلىقى ئۈچۈن، ئۆزىگە ئاشىق قىلىش ئۈچۈن بېرىدۇ، ئاتا قىلىدۇ. شۇنداقلا قەلبىنى خاتىرجەم قىلىدۇ. بىشارەت بېرىلىدۇ. ئۇلار تېخىمۇ تېرىشىپ كۆپلەپ ئىبادەت قىلىۋالىدۇ، بەزى شۇڭا، زامانىنى قاتلاپ بېرىپ بىر كېچىدىلا قۇرئاننى تامام قىلىپ بولىدۇ. ئۇلار ئالغا قاراپ تەرەققىي قىلىدۇ، تېخىمۇ چىڭ تۇرۇپ، ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى تەلەپ قىلىدۇ. قەلبى گۈمان، شەك بىلەن قاراڭغۇ بولسا، يورۇيدۇ، بەزىسى بۇ سىناقدىن ئۆتەلمەي ئىككى ئالەمدە تۆگىشىدۇ، نۇرغۇن كىشىلەرگە ئىبرەت بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ئەقلىنى ھەيران قالدۇرۇپ، دىنىنىڭ ھەقىقى راستلىقىنى، تېرىلىشىنىڭ ھەقلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ، ئاللاھ، ئۇيۇقلاردا ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلالايدۇ. سوراققا تارتىلمايدۇ. كىشى، ئاللاھنى دىسە جامالىنى كۆزلىسە، ھەقنى دىسە، ئاخىرەتنى كۆزلىسە، ھەق ئۈچۈن خىزمەت قىلسا، كىشىلەرنى يولغا سالسا، بىرەر كەشپىيات، مۆجىزە، كارامەتنى سورىمايلا ئۆز ئىشى بىلەن چىڭ تۇرۇپ، داۋام قىلىۋېرىدۇ، ئۇ ئۆلگىچە بىر خىل تۇرىدۇ، پەقەت مەقسىتى ئاللاھ، رىيانى، كىبرىنى مەنمەنلىكنى، مال - دۇنيانى دېيىشنى زادى بىلمەيدۇ، شۇڭا، بىز قەلبىنى سالامەت قىلايلى.

ئاللاھ، قۇرئاندا، 20 نەپەر سەۋرىچان مۆئمىن 200گە، 100 مۆئمىن 1000غا تاقابىل تۇرالايدۇ، ھەم قەلبى ساپ بولسا، ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن غەلىبە قىلالايدۇ دىگەن. بەزىلەر بۇ ئايەتنى مەنسۇخمىكى دەيدۇ، ئەمەلىيەتتە بۇ ئايەتنىڭ ئىشلەيدىغان ئورنى بار. مەسىلەن: ئالاھىدە زەربىدارلار ئەترىتى، ئالاھىدە قىسىم ساقچىلار، ئالاھىدە خادىملاردەك بۇلار ئالاھىدە تەربىيىگە ئىگە بولۇپ، بۇنداق كىشىلەر ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ 10نىڭ ئەمەس 1000نىڭ ئىشىنى قىلالايدۇ. 100 كىشى ئۇلارنىڭ بىرىنىڭ ئىشىنى قىلالمايدۇ. يەنىلا ئالاھىدە تەربىيە ئالسا، مەشىق قىلسا، چېنىقسا، ئىلغار ئوسكۇنە بولسا، ئۇلار 10نى 100گە ھەتتا 1000غا تېتىيدۇ، بولۇپمۇ نەپسىنى، روھىنى، ئىددىيىنى

چېنىقتۇرسا، قەلبى ئاللاھ بىلەن خاتىرجەم بولسا، غەلىبىگە شەكسىز ئىشەنسە، ئالاھىدە مۆجىزە كۆرسۈلىدۇ. شۇڭا، ئاللاھ، يەنە مۇنداق دېگەن، ھەربىر قەۋم ئۆز ھالىنى ئۆزى ئۆگىلمىسا، ئاللاھ ئۆگشاپ قويمايدۇ، ئۇلار ئۆزلىرى ئۆزگەرمىسە ئاللاھ ئۆزگەرتمەيدۇ، شۇڭا، ئادەم ئۆزىنى - ئۆزى جىسمانى، ماددى جەھەتتىنلا ئۆزگەرتىپلا قالماي مەنىۋى، روھى نەپسى جەھەتتىن ئۆزگەرتىشى، تەربىيلىنىشى، چېنىقىشى لازىم. شۇنداق چېنىقىش بىلەن ساھابىلەر ئۆز ۋاختىدا 12000 كىشىلىك قوشۇن 100000كىشىلىك قوشۇننى يەڭگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ ۋاختىدا 30000 كىشىلىك قوشۇننى 3000 كىشى يېڭىپ، غەلىبە قىلغان. مانا بۇ ئالاھىدە روھي چېنىقىش، روھى تەربىيلىنىش، روھي جەھەتتىن ئازاب ياكى خۇشاللىق بولغاندەك، روھى جەھەتتىن باتۇرلۇق، قورقۇنچاقلىق بولىدۇ. غەلىبە ياكى مەغلۇبىيەت بولىدۇ. شۇڭا، ئاللاھ، مەن سابىرلار بىلەن بىللە دېگەن، پەرىشتىلەرنىمۇ مەخپي چۈشۈرگەن، بۇلار روھي باتۇلۇققا كۈيايە قىلىدۇ، شۇڭا، قوماندانلار ئەسكەرلىرىنى روھى قەلبى جەھەتتىن كۈچلۈك تەربىيلىشى لازىم. روھقا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشى لازىم، روھى تەسىرمۇ ئالاھىدە تەسىر كۆرسىتىدۇ، بۇنىڭغا بىر مىسال: مىكسىكا شەھەرلىرىدىن بىرى بولغان غىراندى دېگەن جايدا، بىر ئايال بولۇپ، ئۇنىڭ ئىسمى كونتى داراس بولىدۇ. بۇ ئايال ئۇزۇنلۇقى 65 سانتىمېتىر بىر پاقا تۇغۇپ قويغان، بۇ پاقا خۇددى بالىنىڭ چوڭلۇقىدا تۇغۇلغان بو لۇپ، ئەر - ئايال ئىككىلىسى ھۇشىدىن كەتكەن، ئالىملار بۇنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلغان بولسىمۇ بۇ ئىككىلىسىنىڭ تېنىدە پاقا ھۈجەيرىسى يوق، گىنىمۇ تېپىلمىغان، ماددىمۇ ئوخشاش ئەمەس، ئەمما بىرلا سەۋەب بۇ ئايال پاقىغا ئۆچ، پاقىنى كۆرسە قاتتىق قورقىدىكەن، ئالىملار بىردەك مۇنداق ھۆكۈم چىقارغان، بۇ بولسا روھي قەلب تەسىرىدىن بولغانىكەن دېگەن.

بۇ ۋەقەدە، ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ دېگەن ھۆكۈم چىقىپ تۇرىدۇ، تەبىئەت تەدرىجي تەرەققىياتلار ھەممىسى بىكار بولغان، شۇنداقلا بىز ھايۋانلارنى ئۆچ كۆرمەسلىكىمىز، بەلكى، ئۇلارنى كۈزىتىپ تەكشۈرۈپ، تەتقىق قىلىشىمىز لازىم، ئۇلار بىزنىڭ ياخشى ھامراھىمىز، ھالاللىرىنى يېيىشىمىز، ھاراملىرىنى قوغدىشىمىز لازىم، ئۇچ ھاياتلىق بىر گەۋدە، ئاساسي مەقسەت، روھى تەسىردىن بولغان بۇ ۋەقە ئاساسي مەقسەت، روھي تەسىردىن بولغان بۇ ۋەقە بىزنى پۈتۈن ئوقۇغۇچىلارنى، بالىلارنى، ئەسكەر، جەڭچىلەرنى روھى ئىددىيە قەلبى جەھەتتىن قاتتىق تەلىم - تەربىيە بېرىشىمىزگە چاقىرىدۇ، بۇنى ئاللاھمۇ قۇرئاندا كۆپ كەلتۈرىدۇ. جەننەت، دوۋزاخنى قوش بايان قىلغاندەك، ئالىملارمۇ روھى جەھەتتىن كۆپ تەتقىق ئېلىپ بارغان، نۇرغۇن كىشىلەر دورا، ئاسماي ئوكۇل ئاسماي روھى تەربىيە بىلەن ساقايتقان، تېخى ئۇلار بىرلىشىپ بازارغا چىقىپ بىر سۈتچىنىڭ جىسماني سالامەتلىكىنى تەكشۈرگەن، ئاندىن بۇ كىشى سالامەت چىققاندىن كېيىن ئاندىن تەجرىبىنى باشلىغان، بىر نەچچە كىشى بىلەن دېيىشىپ بۇ سۈتچى سۈت ساتقىلى چىققاندا، بازاردا بىرسى ھوي سىلى بۇگۈن ئاجايىپ تۇرىلا، سىلىگە بىر ئىش بولمىغاندۇ؟ چىرايلىرى جايىدا ئەمەس، رەڭگىلىرى سارغىيىپ كېتىپتۇ، دىسە يەنە بىرسى، سىلىگە نېمە بولدى، بۇگۈن كۆزۈمگە ئاجايىپ كۆرۈنىلىغۇ؟ قۇلاقلىرىدا قان قالماپمۇ، دىسە، يەنە بىر دوختۇر مەن خېلى تەجرىبىگە ئىگە، سىلىدە زادى بىر چاتاق بار، بۇ نېمە ئىشتۇ؟ دېگەن. ئەڭ ئاخىرقى كىشىگە بارغىچە بۇ سۈتچى غەم

قىلىپ چىرايىدا راستلا قان قالمىغان ئىدى، ئاخىرقى دوختۇر بۇنىڭغا ئەينەكنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ، سىلى چاتاق بولدىلا سىلى زادى بىر نەچچە كۈندە ئۆلۈپ كېتىلا دەپتۇ، سۈتچى ئۇزۇن يول يۈرمەيلا پالاققىدە يەتكىپتۇ، كىشىلەر بۇ كىشىنى دوختۇرخانىغا ئاپارسا، كېسەل چىقماپتۇ، روھى بېسىمغا ئۇچراپتۇ، قورقۇپ كېتىپتۇ، دىگەن، خۇلاسىنى چىقىرىپتۇ، مانا مۇشۇنداق ئىش، روھىي بېسىم، روھىي قورقۇتۇش، بۇ ساق كىشىنى دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ قويغان بولسا، نۇرغۇن كىشى دورا، ئاسماي ئوكۇل ئاسماي دوختۇردىن ساقىيىپ چىققان، بۇ روھنىڭ راس بارلىقىنى شۇنداقلا روھىي ئۆزگىرىشىنىڭ مۇھىملىقىنى بىلدۈرىدۇ. يەنە بىر مىسال، شۇكى، ئالىملار ھۆكۈمەت بىلەن سۆزلىشىپ بىر ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىنى سىناق قىلىپ، تەجرىبە ئىشلىگەن، ئۇ كىشىنى تۇرمىگە قاماپ قويۇپ، ئالىملار سوراقچىنىڭ كىيىمىنى كىيىپ، سوراق قىلغان، ئۇنىڭغا، نۇرغۇن تەھدى سۆزىنى قوللانغان، ھەم ئۇنى قورقۇتقان، ئەمما جىسمانى جەھەتتىن چېقىلمىغان، ئۆلتۈرۈشنىڭ سۆزى كۆپ سۆزلىگەن، سوراق تۈگەپ ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭغا يالغاندىن ئۆلۈم جازاسى ئېلان قىلغان، ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇلار يەنە، سېنىڭ يۈرۈكۈڭنى پالانى مېنىستىرغا سوۋغا قىلىمىز دىگەن بولسا، يەنە كېيىن سېنىڭ يۈرۈكىڭنى ياكى يۇلۇنۇڭنى سوۋغا قىلىدىغان بولدۇق دىگەن. بەزىدە يالغاندىن ئۇنى قورقۇتۇپ، ئۆلۈم جازاسى ئىجرا قىلىنىدىغان ۋاخ كەلدى تەييارلىق قىلۋاتىدۇ دىگەن، ئاخىرى بۇ كىشى تولا غەم قىلىپ، تائام گېلىدىن ئۆتمەي، قورقۇپ روھى بېسىمغا ئۇچراپ ئۆلگەن. ئالىملار شۇنى ئىسپاتلاپ چىقتى، ئۇ ئەسلىي ئاچ قالغانلىقىدىن ئەمەس روھىي قەلبى ئىددىيە تەسىرىدە مەغلۇپ بولۇپ، ئۆلگەن. مانا بىر ساق ـ سالامەت كىشىنى قۇرۇق گەپ ـ سۆز بىلەن ئۆلتۈرگىلى بولىدىكەن، بۇ ئەسلى روھىي بېسىم، ئىددىيە، قەلبىنىڭ ئىشى، پۈتۈن غەلبە روھىدا، ئىددىيىدە، مەغلۇپمۇ شۇنداق، بولۇپمۇ دۈشمەن بەكمۇ تومۇرچى كېلىدۇ، شۇڭا، بىز روھىي، ئىددىيە ـ تەربىيىنى كۆپ ئىشلىشىمىز لازىم. ئىشەنمىسەڭلار دەرھال سىناپ كۆرۈڭلار، ئادەم كىشىنى روھى جەھەتتىن ئازابلاپ گىلىدىن تائام ئۆتكىلى قويمايدۇ، ھېلى يېغلاتقىلى بولسا، ھېلى كۈلدۈرگىلى بولىدۇ، خۇشال قىلغانغا ئوخشاش خاپىمۇ قىلغىلى بولىدۇ. كېسەل قىلغانغا ئوخشاش بەزى كېسەلدىن ساقايتقىلى بولىدۇ، بۇنى ئاللاھ، ئالدىن بىلىپ، قۇرئاندا ھېلى ئازابنى ھېلى خۇشاللىقنى بىلله سۆزلىگەن، مۆئمىنلەر روھى جەھەتتىن ئىددىيىنى باتۇر قىلسۇن، چېنىقتۇرسۇن ئۈچۈن، تېخى مەن بىلله دىگەن بۇ سۆز كۆپ كېلىدۇ. ئالىملار، شائىرلار، مۇتەخەسسىلەر، خاتىپلار، ۋائىزلار، لېكسىيىچىلەر، تەشۋىقاتلار كىشىلەرگە بەكمۇ تەسىر قىلىدۇ، خېلى تەسىر قىلىدۇ، ئۆزگەرتىۋېتىدۇ. مانا بۇ ئەمەلىي پاكىت، نۇرغۇن ئالىملار روھى جەھەتتىن كېسەل داۋالىغان، دوكتۇر، ئەمىيل كوۋەين بۇ ئىشنى تۇنجى بو لۇپ تەجرىبە قىلىپ، نۇرغۇن غەلبە قازانغان، شۇڭا، بەزى دوختۇرلار كېسەل كىشى ئاسان ساقىيىپ قالىدىغان ياكى روھىي جەھەتتىن ساقىيىپ قالىدىغان بولسا، يالغان دورا بېرىپ كېسەلنى ساقايتىدۇ، ئاندىن پۇلنى تولۇق ئېلىۋېرىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئىنسانلاردا روھ چوقۇم بار، شۇڭا، بۇ تەسىر قىلىدۇ، شۇنداقلا، مۇھەببەر بار، كۆرگىلى بولمايدۇ.

روھ، ۋىجدان، ئىددىيە، قەلبى، پائالىيەت، نەپسى، ئىنسانلارغا زور تەسىر كۆرسىتىدۇ، شۇڭا، بىز بىرەر غەلىبىنى قولغا كەلتۈرىشىمىز ئۈچۈن، جىسمانى، ماددى تەييارلىققا يۆلەنمەي، مەنىۋى روھى ئىددىيىگە تايىنىشىمىز لازىم، ئىددىيىمىزنى، روھىمىزنى، قەلبىمىزنى پاكلاپ، روھلاندۇرۇپ،

جانلاندۇرۇپ، غەلىبىنى قولغا كەلتۈرىشىمىز لازىم.

شۇڭا، ئاللاھ، 20 كىشى 200 گە 100 كىشى 1000غا تاقابىل تۇرالايدۇ، غەلىبىمۇ قىلىدۇ دىگەن. كىشى باتۇر بولسا، ئىددىيىسى ھەل بولسا، قەلبى ئاللاھ بىلەن خاتىرجەم بولسا، ئاخىرەتكە، جەننەتكە، ئاللاھقا ئاشىق بولسا، تەنلىرى، ۋۇجۇدى جىسمانى، ھېرىپ - چارچاپ كەتسىمۇ پۇت - قوللىرى ئۇزىلىپ كەتسىمۇ سەزمەيدۇ، سەزسىمۇ بۇنى ئازاب ھېس قىلمايدۇ، بەلكى بەخت دەپ بىلىدۇ، مانا بۇ ھەقىقى غەلىبە، بۇلارنى بىز شېھىدلار دەيمىز، مەنسى، باتۇر قەھرىمانلار، ئەزىمەتلەر دىگەن بولىدۇ.

ئاللاھ، بارچە قۇۋۋەتتىن تەييارلىق قىلىشىمىزغا بۇيرىغان، ئىلىم، تېخنىكا، پىلان، قۇرال كۆچى، ھەرخىل قۇرال كۆچى، قۇرۇقلۇق، ھاۋا، دېڭىز ۋاكالارا.

ئۇندىن باشقا روھى، مەنىۋى، ئىددىيە، قەلب جەھەتتىكى تەييارلىق بۇ بەكمۇ مۇھىم بۇلارنىڭ بىرى بولمىسا بولمايدۇ، غەلىبە قىلىش ئۈچۈن ئىلغار تەرەققىياتتىن باشقا، روھي ئىددىيە تەييارلىق بولۇش لازىم، ھەممىنى ئاللاھ ئالدىن بىلگۈچى، شۇڭا، بۇ قۇرئان نەچچىلىگەن كىشىنى، روھىنى، ئىددىيە - تەربىيە بىلەن باتۇر قىلغان، تېخى تەسرى قىلغانلىقىدىن جېنىدىن ئايرىلغان، بىزچۇ؟ قەلبىمىز قارا، قاساۋاقا تولغان، ئاللاھ، نۇر بەرسۇن ئامىن!

ھەق ئۈچۈن جان پىدا قىلۇر كۆپلىگەن مۇسۇلمانلار
ھەقىقەتنى دەپ دۇنيا لەززىتىدىن قاچقانلار
ئاخىرەتنى ئېلىش ئۈچۈن بۇ دۇنيانى ساتقانلار
شۇ ئارقىلىق ئاللاھ رازىلىقىنى تاپقانلار
ئاخىرەتنى دەپ بۇ دۇنيادا بورا تۆشىدە ياتقانلار
شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئوقىنى توسالماس قالقانلار
ھەق يولىدا كۆرەش قىلىپ شەرىق ۋە غەربنى ئالغانلار
بىزگە ئۈلگە بولۇپ ئۇلار ئۆچمەس ئىزلارنى سالغانلار
بىزگە ئۈلگە بولالماسمۇ؟ ئاللاھ ئۈچۈن رىيازەت تارتقانلار
قەدىمىمۇ - قەدەم ئىز قوغلاپ ماڭايلى بىز
ئەي ئوغۇل - قىز ياش باللار
ئەل ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ يېزىپ قوللىرى قاپارغانلار
پىنتە دەۋرىدە ھەق يولىدا ماڭمەن دەپ يېتىم قالغانلار
ئەگەر سەۋرە قىلالسا ئەجرىنى كۆپ ئالغانلار
ھەق ئۈچۈن جان بېرىپ يار ۋەسلىگە قانغانلار

سۈرە تۆۋبە پەسرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

سۈرە ئەنفال بىلەن سۈرە تۆۋبە مەخسۇس ئۇرۇش توغرىسىدا چۈشۈرۈلگەن سۈرىلەر بولۇپ، بۇ سۈرىلەرنىڭ ئايەتلىرى، سىياسي خاراكتېرلىكتۇر، سىياسي توغرىسىدا، سەييد قۇتۇپ رەھمەھۇللا

ئەلەي، «فىزىلال قۇرئان» دىگەن تەپسىردە تەپسىلي توختالغان. ئۇندىن باشقا نۇرغۇن تەپسىر، ھەدىسلەر بار، رەسۇلۇللاھنىڭ تەرجىمالى، ھاياتى، سىياسىي پائالىيەتلىرى يېتەرلىكتۇر. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ كۆپ سۆزلىگەن. ئەمما، مېنىڭ بۇ تاللانمىلاردىكى مەقسىتىم ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ھىكمەت، پەلسەپە، تەبئىي ـ پەن ساھەسىدىكى، ئاللاھنىڭ مۆجىزىلىرى، ئۇندىن باشقا ئىلمى تەتقىقاتلاردۇر ۋە ئىددىيە، روھ، قەلب، ماقام توغرىسىدا بولۇپ، مەن مۇ تېمىلاردىن سىرت ناھايىتى ئاز توختالدىم، سۇرە ئەنفالدىن ئىككى تېما سۆزلىگەنگە ئوخشاش، بۇ سۇرە تۆۋەندىمۇ ئاز تولا سۆزلەيمەن، ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزى توغرىسىدا، **ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ نەزلىدىكى، ئايلارنىڭ سانى، ئاللاھنىڭ «لەۋھۇلمەھپۇز» دىگەن كىتابىدا، ئاسمان ـ زېمىننى ياراتقاندىن باشلاپ 12 ئايدۇر،** بۇلاردىن تۆتى زۇلقەئىدە، زۇلھەججە، مۇھەررەم، رەجەپ ئايلىرى ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايدۇر. قەمەرىيە ئاي ھېسابىدىكى ئايلار 354 كۈندۇر. قۇياش ھېسابىدىكى شەمسىيە ئايلار 365 كۈندۇر، ئارىلىقدا 11 كۈن پەرىق بار.

ئىسلام دىنىدا ئايلار سانى، كۈن ھېسابلىرى مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ، ئىبادەت، تىجارەت، نىكاھ، تالاق، ئىددەت، ھەج، رامىزان، كېلىشىم تۈزۈش، تارىخ، ۋە بەزى جىنايى ئىشلاردىكى ۋاقىت قاتارلىقلاردا، ئاي بولمىسا، كۈن ھېسابى بولمىسا زادى بولمايدۇ. ئايلارنىڭ ئۆتۈشى، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى، ئۆمۈرنىڭ ئۆتۈشى ھېسابلىنىدۇ، ۋاقىت ئالتۇندىن قىممەتلىك دىگەن ئىكەنمىز، ئالتۇندىن بەكرەك ۋاقىتقا ئەھمىيەت بېرىشىمىز لازىم.

ئەرەبلەرنىڭ ئاي ئىسمىلىرى مۇنداق. بۇ ئىسمىلار ئىسلام دىنىدىن ئىككى ئەسىر بۇرۇن قويۇلغان، بىرىنچى ئاي، مۇھەررەم بولۇپ، بۇنداق ئاتىلىپ قېلىشى بۇ ئايدا ئۇرۇش ھارام، زۇلۇم قىلىش ھارام. ئىككىنچى ئاي، سەپەر بولۇپ، مەنىسى سېرىق دىگەن بولىدۇ، بۇ ئايدا ئۇلارغا بىر كېسەل يۇز بېرىپ چىرايىنى سارغايتىپ قويغان. ئۈچىنچى، تۆتىنچى ئاي، رەبىئۇلئەۋۋەل، رەبىئۇسسانى دېيىلىدۇ، رەبىئ دىگەن باھار دىگەن بولۇپ، بۇ ئىككى ئاي باھاردا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، مۇشۇنداق ئاتاشقان، ئەمما قەمەرىيە ئاي ھېسابى بىلەن بولغاندا، بۇ ئايلار 33 يىلدا بىر قېتىم بىر يىلنى ئايلىنىپ چىقىدۇ. 5 ـ 6 سى جىمادىيەلئەۋۋەل، جىمادىسى سانى بولۇپ، مەنىسى قاتقان، توڭلىغان بولىدۇ، بۇ ئايلاردا زىرائەت قاتىدۇ، قۇرۇيدۇ، مۇز تۇتىدۇ. يەتتىنچى ئاي، رەجەب بولۇپ، بۇمۇ ئۇرۇش ھارام بولغان ئاي، مەنىسى ئۇرۇشتىن توختا دىگەن بولىدىكەن.

سەككىزىنچى ئاي، شەبان بولۇپ، ئۇلار بۇ ئايدا بىر نەچچە قەبىلە شۇئوبقا بۆلۈنگەن ئىكەن، شۇڭا، مۇشۇ ئىسىم قويۇلغان.

توققۇزىنچى ئاي، رامىزان بولۇپ، روزا تۇتقان ئادەم ئۇسساپ گېلى، لېۋى قۇرۇيدۇ، شۇڭا بۇ ئاي مۇشۇ ئىسىم بىلەن ئاتىلىدۇ.

10 ـ ئاي، شەۋۋال بولۇپ، بۇ ئاي ئۇلار كۆچكەن ۋاقىتكەن

11 ـ ئاي، زۇلقەئىدە بولۇپ، بۇ ئايدا ئۇرۇشتىن توختاش دىگەن.

12 ـ ئاي، زۇلھەججە بولۇپ، بۇ ئايدا ھەج قىلىنىدۇ. مانا مۇشۇنداق، بۇلار 12 ئاينى مەلۇم غەزەر، مەلۇم ۋەقەگە تاقاپ ئاتىۋالغان، ياۋرۇپالىق دىنسىزلار، رۇملۇقلار مۇنداق ئاتىشىدۇ، بۇ ئىسمىلار ھەرقايسى دۆلەتلەرگە تارقالدى.

بىرىنچى ئاي، نويابىر، بۇ ئەسلى ئۇلارنىڭ ئىككى يۈزلۈك ئىلاھى، بۇ دىنىنىڭ ئىسمى بولۇپ، بۇ بىر يىلنىڭ ئاخىرلىشىشى ھەم باشلىنىشى بولغاچقا مۇشۇ ئىككى يۈزلۈك ئىلاھ ئىسمى بىلەن ئاتىغانىكەن، بۇندىن باشقا سەۋەبمۇ باردۇ.

ئىككىنچى ئاي، فېۋرال بولۇپ، بۇمۇ ئۇلارنىڭ پاكلىق ئىلاھىنىڭ ئىسمى.

ئۈچىنچى ئاي مارت بولۇپ، بۇ ئۇلارنىڭ قۇياش ئىلاھىنىڭ ئىسمى بولىدۇ.

تۆتىنچى ئاي ئاپرىل بولۇپ، بۇ ئۇلارنىڭ غەلبە قىلغان ئىيىدۇر.

بەشىنچى ئاي ماي بولۇپ، بۇ ئۇلارنىڭ مەشھۇر شەخس مارد ئاتالاسنىڭ قىزىنىڭ ئىسمى بولىدۇ.

ئالتىنچى ئاي ئىيۇن بولۇپ، بۇ ئۇلارنىڭ مەبۇد رەئىسىنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى بولىدۇ، ئۇلار بۇنىڭ بىلەن بەرىكەت تىلىگەن.

يەتتىنچى ئاي ئىيۇل، بۇ ئۇلارنىڭ لىيولىيولىس، قەيسەر دىگەن ئادەمنى ئەسلەپ قويغان ئىسمىدۇر.

سەككىزىنچى ئاي ئاۋغۇست، توققۇزىنچى ئاي سىنتەبىر، 10 ـ ئاي ئۆكتەبىر، 11 ـ ئاي نويابىر، 12 ـ ئاي دىكابىردۇر.، ئاۋغۇستدىن باشقىسى ئاي سانى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ، بۇلارمۇ ھەرخىل غەزەر، ھەرخىل مەقسەتتە ئايلارنى مەلۇم بىر ئىشنىڭ تەسىرىنى قوبۇل قىلىپ ئاتىۋالغانىكەن.

مىسىرنىڭ قەدىمى مىللىتى، قىبتىلارمۇ ھەرخىل ناملارنى ئايغا قوللانغان.

1 ـ توت بولۇپ، بۇ ھىكمەت ئىلاھىنىڭ ئىسمى ئىكەن.

2 ـ بابە، بۇ زىرائەت ئىلاھىكەن.

3 ـ ھاتۇر بولۇپ، بۇ گۈزەللىك ئىلاھىكەن.

4 ـ ئاي كىھىك بولۇپ، بۇ نۇر ياخشىلىق ئىلاھىكەن.

5 ـ أمشير بولۇپ، بۇنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

6 ـ ئاي بىر مەھات بولۇپ، بۇ ھارارەت ئىلاھىنىڭ ئىسمىكەن.

7 ـ ئاي بىر مودە بولۇپ، بۇ ئۆلۈم ئىلاھى ئىسمى

8 ـ ئاي بىشىنى بولۇپ، بۇ قاراڭغۇ ـ زۇلمەت ئىلاھى

9 ـ ئاي، بىئونە بولۇپ، بۇ كان، بايلىق ئىلاھى ئىكەن.

10 ـ ئاي، أبيى بولۇپ، بۇ خۇشاللىق 11 ئاي ھورس يەنى قۇياش، 12 ـ ئاي أزورس يەنى ئىدرىسكەن، ھەممىسى ئىلاھى ئىسمىكەن.

مانا مۇشۇنداق ھەرقانداق بىر مىللەت ياكى ھاكىمىيەت غەلبە قىلسا، خالىغانچە ئاي، چېسلا، كۈننى ۋە ئۇلارنىڭ ئىسمىنى ئۆزگەرتىكەن، بولۇپمۇ ئۆزلىرى ياقتۇرىغان بىر مەنا ياكى بىرە ۋەقە ياكى بىرەر يالغان ئىلاھ، مەبۇد ئىسمىلىرى بىلەن ئاتىغان، قانداق ئاتالغان بولسۇن، بۇ پۈتۈن دۇنياغا تارقالغان، شۇڭا، بىز مۇسۇلمانلار ئەرەب تىلىنى، بولۇپمۇ ئەرەبچە ئاي ئىسمىلىرىنى قوللىنىشىمىز لازىمكەن، چۈنكى، باشقا ئاي ئىسمىلىرى، بۇت ئىسمىلىرى ئىكەن.

بۇ مەخسۇس ئاي ئىسمىغا خاس ھۆكۈم ئەمەس، بىز پۈتۈن ئاي، كۈن، ھەپتە، بازار، شەھەر، ئۆي ـ ئىمارەت، كىيىم ـ كېچەك، يېمەك ـ ئىچمەك، ئۆرپ ـ ئادەتلەردە قۇرئان، ھەدىس ياكى

مۇسۇلمانلار ئاتالغۇسىنى قوللىنىشىمىز لازىم. چۈنكى، ھەربىر سۆزنى، ئىسمىنى ئاتالغۇنى، پەرىشتىلەر يېزىپ خاتىرلەپ تۇرىدۇ، شۇڭا، بىزنىڭ پۈتۈن ئىسمىلىرىمىزدا ساۋاب بولسۇن، بىر قېتىم تىلغا ئالساق، شۇنداق لەززەت ئالىدىغان ھەقنى دىلىمىزدا ياد ئېتىدىغان ئاللاھنى، ئاخىرەتنى، ھىكمەتنى ھەقىقەتنى ئەسكە سالىدىغان ئىسملارنى، ئاتالغۇلارنى قوللىنايلى، ئاللاھ، ھەممىمىزنىڭ دوستى، ئامىن!

سۈرە تۆۋبىدىكى، ئى مۇھەممەد، ئۇلارغا ئېيتقىنكى، ئەگەر ئاتا ـ ئاناڭلار، بالا ـ چاقاڭلار، ئاكا ـ ئىنى، ئاياللىرىڭلار، ئۇرۇق ـ تۇققان، خۇلۇم ـ خوشنىڭلار سىلەر كەسىپ قىلىپ تاپقان مال ــ مۇلۇكۈڭلار، ئاقماي قېلىشىدىن ئەنسىرەۋاتقان، تىجارىتىڭلار سىلەر رازى بولۇپ ئولتۇرۇۋاتقان ئۆي ـ ئىمارەتلىرىڭلار، ئاللاھدىنمۇ، ئاللاھنىڭ رەسۇلىدىنمۇ، ئاللاھ يولىدىكى جىھادتىنمۇ، سىلەرگە ياخشىراق دوسراق بولسا، ئاللاھ ئۆزى، ئەمرىنى يەنى مەككە فەتھىسىنى ياكى ئەجىلىڭلارنى كەلتۈرگەنگە قەدەر ئىنتىزار بولۇپ، كۈتۈپ تۇرۇڭلار، **ئاللاھ بۇنداق پاسىق كىشىلەرنى ھىدايەت قىلمايدۇ** دىگەن ئايەت ۋە ئۇندىن كېيىنكى بىر نەچچە ئايەت توغرىسىدا توختىلىمىز.

سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتە، توي قىلىش، تۇرمۇش قۇرۇش، تىجارەت بىلەن ئۆتۈش، ئەگەر ھەقدىن توسىمسا، مۇباھ ئىش، ئەگەر ھەقدىن توسىدىكەن، ئۇنداقتا ھەممىسى رەقىبدۇر دىگەن. شۇنداق، پۈتۈن ھەدىس كىتابلىرىنىڭ كىتابۇننىكاھ دىگەن بابىنىڭ شەرھىسىدە ئالىملار تويىنى سۈننەت، ياكى مۇستەھەپ دىگەن، بەزىسى ئىبادەت ئەۋزەل، جىھاد، ئېلىم ئىبادەت ئەۋزەل، نەپسىنى باسىسا ئۆزىنى تۇتۇۋالسا، بۇ نەپسى بىلەن جەڭ قىلغان بولۇپ، قوش مۇكاپات ئالىدۇ، ئۆلۈپ كەتسە شېھىد بولىدۇ دىگەن.

ئەلۋەتتە، بۇ ئايەتتىمۇ نۇرغۇن كىشىلەر ئاشۇ تۇرمۇش، تىجارەت، ئۆي ـ ئىمارەت، باغ ـ ۋارانلار، ئالداپ قويغانلىقىدىن، جىھادقا چىقالمىغاندا تاپا قىلىپ، كايىغان، نۇرغۇن كىشىلەر ئائىلىسىنىڭ سەۋەبىدىن ھىجرەت قىلالماي، تاپىغا ئۇچرىغان، ئاللاھ بۇ چاغدا بالىلىرىڭلار، مالىلىرىڭلار، سىلەرگە پىنىتە، ئۇلار سىلەرگە دۈشمەن دىگەن ئايەتلەرنى چۈشۈرگەن. ھەقىقەتتىن نېمە توسسا شۇ شەيتان، شۇ دۈشمەن بولىدۇ. بۇ دۇنيادىكى پۈتۈن ئىنسانلار ئامالسىز، جاھالەتتە ياشاۋاتقاندەك تۇرىدۇ، بىرلا سەۋەب ئۇ بولسا، ئاشۇ ئائىلە، ئاشۇ تۇرمۇش، بۇلار يا ئۆزىنى يا باشقىلارنى، يا ئاللاھنى رازى قىلالماي، قۇرۇق قول، قۇرۇق ئارزۇ، قۇرۇق پىلان بىلەنلا دۇنيادىن ئايرىلىۋاتىدۇ. دىننى، ھەقىقەتنى، قانۇننى ھەقىقى چۈشىنەلمىگەنىدۇر. خەلق پىتىنسى قاتارلىقلار، توسقۇنلۇق قىلغانىدۇر، مانا مۇشۇنداق ئاخىرى بۇلار تېخى يوق پاتقاقتا ھالاك بولىدۇ، پۈتۈن پۇشتى، ئەۋلادىنمۇ ھالاك قىلىدۇ. ئاللاھ، ئۆزىگە، ئاخىرەتكە، ھەقىقەتكە، ئالىي ماقام ئۇچۇن، جان پىدالىق بىلەن قىلىدىغان خىزمەت، كۆرەشكە چاقىرىۋاتسا، ئاشۇ ھايۋانلارنىڭ ئىشلىرىنى پەرىز قىلىپ نېمىمۇ قىلار؟ ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ئاللاھ بۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇشىدىن پاكتۇر.

نۇرغۇن ئايەتلەر بۇ دۇنيانى ئاجايىپ سۆكەن، سوۋغا، يامغۇرغا، ئۆسۈملۈككە، دۇنيا زىننىتىگە، كۆپۈككە ئوخشاتقان، بىردەملىكلا ئويۇن ـ كۈلكە، چاخچاقتۇر دىگەن. ئالدامچى مانا مۇشۇ. بۇلارنى قۇرئاندا، كۆرگىلى بولىدۇ، ھەدىستىمۇ دۇنيانى مۇساپىر سايىدىغان يول بويىدىكى سايىغا ئوخشاتقان، ئەلۋەتتە، ئاخىرەت چەكسىز، ئۇنىڭ يىل، ئاي، كۈن سانى يوق، بۇ دۇنيا چەكلىك، چەكسىز، ئالدىدا

چەكلىك يوقاپ كېتىدۇ، بۇ دۇنيا ئاخىرەتكە نىسبەتەن ئازلا نەرسە، بەلكى يوق نەرسە بولىدۇ. ئەمما، ئىسلام دىنى ئىككى دۇنيانى كۆزدە تۇتىدۇ، دۇنيا دىن ئۇچۇنلا بولسا، ئاللاھ رازىلىقى ئۇچۇن بولسا، ئاخىرەتنىڭ ھەقىقى زىرائەتكارلىق بولسا، ئاللاھنى رازى قىلىشنىڭ پۇرستى بولسا بولىدۇ. لېكىن، بۇ زامان ئاخىرىدا پىتنە ۋاختىدا ئۇنداق ئىش يوق، مەسجىددە، جامائەت تاپالمايسەن، پۇلنى ھالالدىن تاپالمايسەن، سىرداشقىدەك دوست تاپالمايسەن، تىكەنلىك دەرەخدىن گۈل ئۈزەلمەيسەن، تېگى يوق پاتقاقدىن چىقالمايسەن، شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىدىن قۇتۇلالمايسەن، ئارام ـ خۇدا ئىبادەت تېخى قىلالمايسەن، ئاخىرى قەلبىڭ كور پېتى ئۆلسەن.

بۇنىڭ بىردىنبىر چارە ـ ئامالى، ئاللاھنىڭ سۆزىگە كىرىش، قىل دىگىننىنى قىلىش، قىلما دىگىننىنى قىلماسلىق، دۇشمەن، ئالدامچى، غۇرۇر، ئازدۇرغۇچى دىگەن بۇ دۇنيادىن ئائىلىدىن، بارلىقىدىن ۋاز كېچىپ، ھەقكە، ئاللاھقا، ئاخىرەتكە جان پىدالىق بىلەن شېھىد بولغۇچە خىزمەت قىلىشقا يۈزلىنىش كېرەك، رەسۇلۇللاھمۇ ياخشى ئۇلگە، ساھابىلار، تابىئىنلار، ئەۋلىيالارمۇ ياخشى ئۇلگە، ئۇلاردەك ئاخىرەتكە، تۇرمۇش، جاننى ھەق ئۈستىدە بېيىش لازىم. ھۆكۈمالارنىڭ، پەيلاسوپلارنىڭ، ئالىملارنىڭ سۆزىگە، تەجرىبىسىگە قايىل بولۇپ، ئىشىنىش ھەم يول تۇتۇش لازىم. قىلچە ئىككىلەنمەسلىك، ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەش لازىم. دۇشمەن بەرىبىر دۇشمەن، ئۇ ھەقنى ياپىدۇ، ھەقدىن توسىدۇ، ئۇ كۇلۇپ كەلسىمۇ ھومىيىپ، ھۆرپىيىپ كەلسىمۇ ئالداپ قەسەم قىلىپ كەلسىمۇ، ئاتا ـ ئانا، دوست ـ بۇرادەرلەر بولسىمۇ ھاكىمىيەت بولسىمۇ قىلچە ئالدانماسلىق لازىم. ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت، بىز ئىشىمىزنى ھەق دەپ ئىسپاتلاپ بولدۇق، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس، ئەمەلىيەت بىلەن تەجرىبە، خۇلاسە، يەكۇن بىلەن ئىسپاتلاپ بولدۇق، ئەمدى بىز ئۆلگىچە بۇ ھەق يولدا ماڭغىنىمىز ماڭغان، ئىنشائاللا.

مانا مۇشۇ ھەق يولدا مېڭىش ئۇچۇن، يۇقىرىدا، ئاللاھ تىلغا ئالغان ئايەتتە، پۈتۈن نەرسىدىن ۋاز كېچىشكە، ھېچ بولمىغاندا قەلبىدىن، ئىددىيىسىدىن، روھىدىن چىقىرىپ تاشلاشقا توغرا كىلىدۇ. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ھۆكۈم قىلىپ جەۋاھىرنىڭ يەنى مۇشۇ تەپسىرنىڭ سۈرە تۆۋبە 120 ـ ئايەتتە كىمكى مالنى، ئەھلىنى، بۇ دۇنيانى، مەخلۇق مەشۇقىنى، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى ئۈستىگە قويىدىكەن شۇ سەۋەبدىن ھەقدىن توسۇلۇپ قالىدىكەن، ئۇ جەھەننەمگە كىرىدۇ دىگەن. ئەلۋەتتە، ھەدىستىمۇ، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلى پۈتۈن دۇنيادىن، ئاتا ـ ئانىدىن، خوتۇن ـ بالا چاقىسىدىن ئۆزىگە دوسراق بولمىسا ئۇ مۆئمىن ئەمەس دىگەن. مانا مۇشۇنداق بىز بۇنى چىڭىتىپ قويمىدۇق.

بۇ سۆزلەر بىلگەننىڭ جېنىدىن ئۆتتى، بىلمىگەننىڭ يېنىدىن، بۇنى ھەقىقى چۈشەنگەنلەر، ئاللاھنى ھەقىقى تونىغانلار، جەننەتكە قىزىققانلار، ئاللاھقا ئاشىق بولغانلار، شېھىدلىقنى ئارزۇ قىلىدىغانلار، ھەرگىز بۇ ھۆكۈمنى ئېغىر كۆرمەيدۇ، تەس، قېيىن ھىس قىلمايدۇ. بەلكى، ئۇلار، مۇشۇنداق ھۆكۈمنىڭ بارلىقىدىن بۇ ھەقىقەتنى بىلگەنلىكىدىن ۋە ھاياتىنى مۇشۇ ھەق ئۈستىدە ئاخىرلاشتۇرغانلىقىدىن پەخىرلىنىدۇ، ئۆزى مەڭگۈ ئىككى ئالەمدە بەختلىك ھېس قىلىدۇ، ئاللاھ، مۇرادىمىزغا يەتكۈزگەي، ئامىن!

ھەرقانداق بىر شەخس مۇشۇ ھەقىقەت ئۇچۇن، جان پىدالىق قىلىشنى بىلدۇرىدۇ، ئەلۋەتتە،

بىزمۇ شۇنداق دەيمىز. ئەمما، بىز باشقىلاردەك يالغانچى، كازىراپ بولساق، بولمايدۇ. ئەمەلىيەتتە جاندىن تۆۋەن تۇرىدىغان نەرسىدىنمۇ كىچىلمەي تۇرۇپ، كەچكەن تەقدىردىمۇ يۈرىكىمىز ئازابلىنىپ تۇرۇپ، بىزگە بۇنداق قۇرۇق پو ئېتىشنى كىم قويۇپتۇ؟ ئۇنداقتا قانداق قىلىش كېرەك؟ زادى نېمە قىلىمىز؟ ئېيتىڭلارچۇ؟

بىزگە ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدە ياخشى ئۇلگە بار، ئۇ زات نېمە قىلسا، بىزمۇ شۇنى قىلىشىمىز كېرەك. ئۇ زاتنىڭ 23 يىللىق ھاياتى پۈتۈنلەي ئۇلگە، ئۆرنەك بولالايدۇ، ھەدىس دىگەن نام بىلەن قۇرئانغا تەپسىر، شەرھى بولماقتا، پۈتۈن ئىش - ھەرىكەت، سۆزلىرى خاتىرلىنىپ پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا ئۇلگە بولماقتا، مەسىلەن: ئۇ زات يەرشارى بويىچە تەنھا، يالغۇز تۇرۇپ، ھەقنى، ئىسلامنى ئاشكارىلىغان، يەنە كېلىپ بۇددا دىنى ئەۋج ئالغان جايدا، خوجايىن، پادىشاھ بىلەن كۆرەش قىلغان، نۇرغۇن ئازاب - ئوقۇبەت، رىيازەتلەرنى تارتقان بولسىمۇ قىلچە چېكىنمىگەن، پۈشايمان دىگەن ئەسلا مەۋجۇد ئەمەس. توققۇز ياشلىق قىزچاق ئائىشە ئىسىملىك ئايالنىمۇ ئۆيىدە قالدۇرۇپ نەچچە قېتىم جەڭگە ئۆزى يولباشچى بولغان. ھېچقانداق بىر خاتىرىگە رەسۇلۇللاھنى جەڭدىن قاچقان دەپ خاتىرلەنمىگەن، بەلكى، باتۇر ئىدى دىگەن. خىيالىڭىزغا ئۇ دىگەن پەيغەمبەر تۇرسا دىگەن ۋەسۋەسە كىرىۋاتامدۇ؟ ئۇنداق بىز خەلىپىگە قارايلى، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، پاراسەتلىك، قەلبى ئىسلامغا ئېچىلغان زات ئىدى، نۇرۇغن مۇرتەد كاپىرلارنى كۇيىردىن توسقان ھەم شۇ يولدا جان بەرگەنگە قەدەر كۆرەش قىلغان. ئۇ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىگەن قىزىغا سەكراتتا تۇرۇپ مۇنداق دىگەن: مەن مۇسۇلمانلارغا خەلىپە بولغاندىن باشلاپ ئۇلارنىڭ بىر دىرھەم چاغلىق نەرسىسىنى (دەرھەم دىگەن ھازىر 25 كوي) يىگىنىم يوق. مەن ئەسكەرنىڭ تائاملىرىنىڭ ناچارلىرىنى، كىيىملىرىنىڭ ئەڭ كونىراقىنى كەيدىم، مەندە ھازىر مۇشۇ تۆگە بىلەن بىر تون بار، بۇنى مەن ئۆلۈپ كەتسەم، ئۆمەرگە ئاپىرىپ بەرگىن دىگەن ئىدى.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بۇ ئىشنى ئاڭلاپ، يىغلاپ كەتتى، ياشلار مەڭزىدىن چۈشەتتى، ئۇ تەكرار ھالدا مۇنداق دەيتتى، ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن، ئۇ ھەقىقى سىددىق ئىدى، مەن ئۇنىڭدىن كېيىن قېلىپ، مۇشەققەتكە قالدىم دىگەن. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇچۇ؟ بۇمۇ ئىككىچنى خەلىپە ئىدى، بۇ زاتنىڭ زاھىدلىقى ھەممىگە مەلۇم.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ زاھىدلىقى يەنى دۇنيانى قويۇپ، ئاخىرەتكە يۈزلىنىشى، ھەق ئۈچۈن بارلىقىنى بېغىشلىشى، بۇ زات ھەق - ناھەقنى ئايرىغۇچى، پارۇق ئىدى، باتۇر ئىدى، ھەق ئۈچۈن جان، مال ھەممىنى ئاتايتتى، ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، كىشلەرگە خۇتبە ئوقۇپ بېرەتتى، ۋەھالەنكى ئۇنىڭ ئىشتىنىدا 12 ياماق بار ئىدى دىگەن. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: مەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ، كەئىبنى تاۋا قىلغىنىنى كۆردۇم، ئۇنىڭ ئىشتىنىدا 21 ياماق بار ئىدى دىگەن.

ئەمەلىيەتتە، بۇ زات ئالتۇن - كۈمۈشنى چاڭگاللاپ ئۇلەشتۇرگەن، ھەم ئۆزىمۇ مۇسۇلمانلار خەلىپىسى ئىدى. ئۇ زات كىشلەر مەن خادىملىرىمنى سىلەرگە ماللىرىڭلارنى ئېلىۋېلىش ئۈچۈن، ئىۋەتمىدىم، مەن ئۇلارغا دىنىنى، سۈننەتنى ئۆگىتىش ئۈچۈن، ئەۋەتتىم دىگەن. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلارمۇ شۇنداق ھەقتە چىڭ تۇراتتى، ھەممىسى جەننەت بىلەن ھايات

تۇرۇپ بىشارەت ئالغان، نېمە ئۈچۈن؟

ھەق ئۈچۈن جاننى، مالنى، پۈتۈن بارلىقنى ئاتىيالىغانلىقى ئۈچۈن، ئەزىيەت، رىيازەتنى خۇشاللىق دەپ بىلگەنلىكى ئۈچۈن، دۇنيا لەززىتىدىن قاچقانلىقى ئۈچۈن، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن، بۇ دۇنيانىڭ نېمىسنى دەي، ھالاللىرىغا ھېساب تۇرسا، ھاراملىرىغا ئازاب، بۇ بىر ئالدامچى قىلتاق خالاس.

ساھابىلەر، تابىئىنلار، ئەۋلىيالار، ھۆكۈما، ئالىم، پەيلاسوپلار نۇرغۇن مەشھۇر شەخسلەر ھەممىسى پۈتۈنلەي يۇرت ـ ماكان، بالا ـ چاقا، ئاتا ـ ئانا ھەممىدىن ۋاز كېچىپ جۈملىدىن ئۆز ھاياتى، ئۆز نەپسى، تاتلىق شېرىن ئۇيقۇسىدىن ۋاز كېچىپ نۇرغۇن نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى، بەزىسى ۋەلى بولسا، بەزىسى شېھىد بولدى، بەزىسى غازى بولسا، بەزىسى قازى بولدى، بەزىسى ئالىم بولسا، بەزىسى تالىپ بولدى، ياكى ئابىد بولدى. ھەممىسى ئۆمرىنى بەخت، لەززەت ئىچىدە ئۆتكۈزدى، بىز ئۆزىمىزگە ئۈلگە قىلغۇدەك، ۋايجان، ۋاي ـ ۋۇي دىگەن ئىشلار، رىيازەتلەر ئۈلارغا ھېچ ئىش ئەمەس ئىدى. ئەلۋەتتە، ھازىر ئۈلگە بولغۇدەك ئالىم ئابىد يوق، بولسىمۇ يوشۇرۇنكەن، بىز ئۆزىمىزگە قاراپ ۋاھ بىز دىگەن مۇسلىمدىن ئۆتۈپ مۆئمىن بولدۇق دەيمىز. بۇ بىر ئۆزىنى ئالداش خالاس، ھەقىقى مۆئمىن قانداق بولىدۇ؟ ئۈلار كەتتى، باللىرى بىزدىن يىراق، ئەمما قەلب جىڭ، مىزان بولۇپ، ھۆكۈم چىقىرىدىغان قۇرئان، ھەدىس مەڭگۈ بار، بۇ يوقالمايدۇ، بىز شۇنىڭغا چۈشسەك مۆئمىن بولمىسا بۇ بىر ۋېۋىسكا خالاس. ئۇيقۇمىزنى ئاچايلى، ئۆزىمىزنى ئالدىمايلى، ھەقىقەت ئالدىمىزدا، مىزان تېخى ئالدىمىزدا.

ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھنىڭ رازىلىقى، جەننەتتىنمۇ بۈيۈكتۇر، مانا بۇ ئەڭ بۈيۈك نىجاتلىقتۇر، دىگەن ئايەت توغرىسىدا، بىز يۇقىرىدا ھەق ئۈچۈن، ئىلىم، ئىبادەت، جىھاد، كۆرەش، خىزمەت ئۈچۈن بارلىقنى، جاننى، مالنى ئاتاش توغرىسىدا سۆزلىدۇق، بۇ نېمە ئۈچۈن؟ ئەلۋەتتە مانا مۇشۇ رازىلىق ئۈچۈن، ئاللاھ بىزدىن رازى بولسا، بىز ئەلۋەتتە ئاللاھدىن سانسىز رازى، رازى بولمايدىغانغا ھېچ ھەققىمىز يوق. پەقەت، بىزدىن رازى بولسا، پۈتۈن مۇراد ـ مەقسىدىمىز شۇ، پۈتۈن نىئمەن ياكى ئازاب پۈتۈن لەززەت ياكى مىھنەت، نەپسىگە، روھقا، قەلىب، ئىددىيىگە باغلىقتۇر. ئادەم قەلبى، روھي، ئىددىيە، ھەقىقى بەختنىڭ ياكى ئازاب، كۈلپەتنىڭ ئورنى، ماقامدۇر، كىشى قەلبى يورىسا، يايرىسا رازى بولسا، ئىگىسىنى رازى قىلالىسا، ئۆزىنى ھەقىقى بەختلىك ھېس قىلالايدۇ. خۇددى ئاشىق، مەشۇقنى رازى قىلالىسا ئۆزىنى ھەقىقى بەختلىك ھىس قىلغاندەك، مەشۇقى رازى بولمىسا، ھەرقانچە راھەت ـ پاراغەت، لەززەت كۆرسىمۇ بەختلىك ھېسابلانمايدۇ، ئاللاھ دىگەن خالق، ئۇ گۈزەللەرنىڭ گۈزىلى، ئەڭ كۆيۈمچان، ياخشىلىق قىلغۇچى، بەكمۇ دوست تۇتقۇچى، پەقەت بىز دوست تۇتساقلا، بىز رازى قىلالساقلا ھەممە ئىش پۈتىدۇ، بۇ رازىلىق پۈتۈن كائىناتنىڭ خالقى ئاللاھنىڭ رازىلىقى.

بۇ رازىلىق ھەق جامالغا ئېرىشتۈرىدۇ، دەرىجىنىڭ ئەڭ يۇقىرىسى، كاتتىسى بولىدۇ، شۇڭا، بۇ رازىلىق جەننەتتىنمۇ بۈيۈكتۇر. بۇ رازىلىقنىڭ قەدرىگە ھەقىقەتچىلەر يېتىدۇ. ئۈلار پۈتۈن ئۆمرىنى، جان ـ مالىنى، بارلىقنى، بۇ رازىلىق ئۈچۈن سەرىپ قىلىدۇ، ئۆمرىنى ئىخلاس بىلەن زىكرى بىلەن تەپەككۇر ۋەز ـ نەسىھەت، ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزىدۇ، ئۈلارغا ۋاقىت بولسلا كېچە ـ كۈندۈز

كېلىپ قالمايدۇ. بايلىق، پېقىرلىق، پۈتلاشمايدۇ. ئۇلار جەننەتكە پەرۋا قىلمايدۇ، دوۋزاخدىن قورقمايدۇ، چۈنكى، ئۇنىڭ رەببى ئۇنىڭدىن ئۇلۇغدۇر، شەرەپلىكدۇر، جەننەتنىڭ خالىقىغا قاراش، جەننەتكە قاراشتىن شەرەپلىك ۋە لەززەتلىكتۇر.

مانا مۇشۇ تېمىدا ئەۋلىيالرنىڭ سۆزىگە قۇلاق سال، مەن جەننەتنى دەپ ياكى دوۋزاخدىن قورقۇپ ئىبادەت قىلمايمەن، ئۇنداقتا مەن يامان ئىجارىكەش بولۇپ قالىمەن، پايدىنى كۆزلەپ زىياندىن قاچىدىغان، پايدا بولمىسا خوجايىننى كۆزلىمەيدىغان يامان ئىشچى بولۇپ قالىمەن.

سىلەر جەننەت، دوۋزاخ يارىتىلمىغان بولسا، ئاللاھقا ئىبادەت قىلمامتىڭلار، ئاللاھدىن قورقمامتىڭلار، مەن پەقەت ئاللاھقا ئىشتىياق قىلىپ، ئاللاھنى سېغىنىپ ئېشىق ئوتىدا كۆيۈپ، ئىبادەت قىلىمەن دىگەن (سۈرە مۇھەممەد)

رابىئە بەسرى، ئۇ مۇنداق دىگەن: مەن ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا بارغاندا، جان تەسلىم قىلغاندا، ئى رابىئە سەن مەندىن رازى، مەن سەندىن رازى ئەمەس دىگەن بۇ نىدانى ئاڭلاش مەن ئۇچۇن ئەڭ چوڭ ئازاب دىگەن.

ئۇ سىلەر ئۆزۈڭلارنى ئەپۇ قىلماڭلار، زادى ئەپۇ قىلماڭلار، باشقىلارنى ئەپۇ قىلىشتا ئىككىلەنمىسەڭلار دىگەن. ئۇ شۇنچە مەشھۇر، تەقۋادار، سوپىيانىسەۋرىنىمۇ سەن ياخشى ئادەم ئەمما دۇنياغا بىرىلىسەن دىگەن. بۇنداق ئايال ئەۋلىيالار بەك كۆپ، بۇلارنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، «ئىھياھ» دىگەن كىتابىدا يازغان، «فىزلال قۇرئان» تەپسىرمۇ ئۇلگە ئورنىدا يازغان.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ نەچچە يەردە كەلتۈرگەن، رەبىئەگە جەننەت ھەققىدە نېمە دەيسەن؟ دىگەندە، ئۇ ئالدى بىلەن جەننەتنىڭ رەببى ۋە ئۇنىڭ رازىلىقىنى دەيمەن، ئاندىن جەننەتنى دەيمەن دىگەن. بۇنداق ئۇلگىلەر پەيغەمبەر، ساھابىلەر، تابىئىنلار، مەشھۇر ئالىملار، پەيلاسوپلاردا بەك كۆپ، بۇنى تولىمۇ سۆزلىدۇق، ھەم كۆپ كىتابلارمۇ چىقتى، ئەمما قايسىمىز ئەمەل قىلدۇق؟ گەپ ئەمەلدە، پەرىشتىلەر يوقنى يازمايدۇ، ئۇلار ئەمەل قىلساق زادى ئازمايدۇ، ھەممىنى ھەتتا ئىنجىقلىغاندىن تارتىپ يازىدۇ، خالىساڭلار ئىككى ئالەم بەختى ئۇچۇن كۆرەش قىلىڭلار.

بىرلا سۇئال. ئاللاھ، پۈتۈن ئالەملەرنى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۇچۇن ياراتتى، پۈتۈن ئاسمان ـ زېمىن، سامان يولى، قۇياش سىستېمىسى، ئاي شارى ۋە باشقا پىلانىتلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، قۇياشنى، ئۇنىڭ نۇرىنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، ھايۋانلارنى، ئۆسۈملۈكنى، جانسىز، جانلىق پۈتۈن مەخلۇقلارنى يارىتىپ بويسۇندۇرۇپ بەردى.

نەچچىلىغان ئىلىمبىنت، ماددىلارنى مۇسەخخەر قىلىپ بەردى. يوقلىقدىن بارلىققا ئەكىلىپ ياراتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگەق ئەڭ گۈزەل، قەددى ـ قامەتنى بىرىپلا بولدى قىلماي، بۇ بەش ئەزانى، بەش سەزگۈنى بەردى، ئۇلارنىڭ رولىنى جارى قىلدۇرىدىغان مەخلۇقلارنىمۇ ئالدىن ياراتتى، رىزقىمزنى مول قىلدى، ھاياتىمزنى كاتتا قىلىپلا قالماي، يەنە ساقلاپ تۇرۇپ، كېيىنچە بېرىدىغان بولدى.

مەڭگۈلۈك بەختنى تېپىشقا يول كۆرسەتتى، ئەلچى ئەۋەتىپ، يول كۆرسەتتى، كىتاب ئۇگەتتى، ئۆزىنى تونۇتتى، شۈكرىنى ئادا قىلىپ بولالمىغۇدەك ياخشىلىق قىدى، راست، نىئىمەتنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ.

ئەگەر، رازى قىلالىساق، جامالىنى ۋەدە قىلدى. ئۆزى چارە - ئامال كۆرسىتىپ، يول كۆرسىتىپ، قادىر بولغۇدەك ئەمەلگە تەكلىپ قىلىپ، يەنە ئۆزى قوبۇل قىلىپ، ئۆزى رازى بولدى، ئۆزى ياراتقان ئىدى، سۆزلىسەك گەپ تولا، ئەمدى بولا، خۇلاسە، سىلەر نېمە قىلدىڭلار؟ زادى نېمە ئىش قىلدىڭلار؟!!!

سۈرە تۆۋبىدىكى، ئۇلاردىن بىر پىرقىسى دىندا فىقهى، ئالىم بولۇش ئۈچۈن، نېمىشقا سەپەرگە ئاتلانمىدى؟ دىگەن ئايەت، مەسىلىسىدە تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيھى مۇنداق دىگەن:

پەيغەمبەرلەردىن قالسا، ساھابىلار، تابىئىنلار، ئۇلاردىن چىققان دىنىي فىقهشۇناس يەنى قانۇنشاناسلار پۈتۈن دۇنيانى كونترول قىلىدۇ. ئۇلار ئاربىدىكى ئىختىلاپنى ھەل قىلىدۇ، دىن جەھەتتىن ھۆكۈم قىلىدۇ.

ئۇنداقتا، ئاللاھ تىلغا ئالغان فىقهى ئالىملارغا قاراپ باقايلى، تۇنجى مەزگىلدە ھەقىقى فىقهى، ياد ئالغان ئايەتكە ئەمەل قىلغانلار ئىدى. قۇرئان ئۇلارنىڭ كۆرۈنۈشىدىلا چىقىپ تۇراتتى، پۈرۈقى پۇراپ تۇراتتى، خۇددى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيھى دىگەندەك، ئۇلار ئاللاھنى ئۆرە تۇرغان، ئولتۇرغان ۋە ياتقان ھاللىرىدا ئەسلەيتتى، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ يارىتىلىشى ھەققىدە تەپەككۇر قىلاتتى، ئۇلار ئاللاھدىنلا قورقاتتى، قىيامەت كۈنىدىكى ھېسابىدىن قورقاتتى، كېچىلىرى بولسا، ياستۇقتا باش قويمايتتى، ئاز ئۇخلايتتى، كۆپ تۈنەيتتى، يىگىنى بولسا، كېيىگىنىدەك ناچار ئىدى، پەقەت جان ساقلاش ئۈچۈنلا يەيتتى، ھۆكۈمدە قىلچە ھەقدىن مايىل بولمايتتى ۋاھاكازالار. مانا مۇشۇنداق تۇنجى مەزگىلدە ئاللاھ قۇرئاندا، سۈپەتلىگەندەكلا ياخشى ئۆتتى، بۇ تابىئىنلار دەۋرىگىچە ياخشى ئۆتتى، جۈملىدىن تۆت چوڭ مەزھەب ئالىملىرىمۇ كىشىلەر ھايران قالغىدەك تەقۋادار، ئىبادەتكار ئىدى. كېيىنچە ھەتتا بىرنىڭ زامانىمىزدا بولسا، شەھۋەتكە بېرىلدى، ھۆكۈمدە ھەقدىن ئازدى، پارا يېدى، دۇنيا توپلىدى، ھەتتا، ئاللاھنىڭ قانۇنىنىمۇ ئىزا تارتماستىن ئۆزگەرتتى، باشقا قانۇن كىرگۈزۈپ، دىنسىزلارنىڭ قانۇنىنى قوبۇل قىلدى، سەۋەبى بولسا، ئىختىلاپ تۆت مەزھەبدىن بشقا نۇرغۇن زەيدىيە، ئىمامىيە، خاۋارىج، راۋابىز، شىئە دىگەنگە ئوخشاشلار پۈتۈن ئۆمۈر ئىختىلاپ بىلەن ئۆزئارا تاقابىل تۇرۇش، سەندىن مەن ياخشى، سەندىن مەن ئالىم، سېنىڭكىدىن مىنىڭ توغرا، مەن مۇسۇلمان سەن كاپىر دىيىش بىلەن ئۆتتى، تا ھازىرغىچە ئۇ مەزھەب، بۇ مەزھەب، پالانى گۇرۇھ، پۇستانى پارتىيە دەپ تەرەببىاز بولۇپ، مىللەتۋاز بولۇپ، ئىتتىپاقسىزلىق يامراپ كەتتى، كاپىرلا ۋە دىنسىزلارچىلىك بىرلىشەلمەي، ئاخىرى ئىككى ئۆچكە تاقاشسا بۆرىگە پايدا بولدى، دىندىن تېخى ئايرىلىپ، دۇنيادىن تېخى ئايرىلىپ، يا ئاللاھنى، يا ئۆزىنى رازى قىلالماي، تەقدىرىدىن زارلىنىپ ئۆتتى، ئامال يوق، پۈرست كەتتى، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلى بۇرۇنلا ئېنىق ئوتتۇرىغا قويغان مەسىلىنى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاشۇ ساھابىلار، تابىئىنلار، مەشھۇر ئالىملار، پەيلاسوپلار بايان قىلىپ بولغان مەسىلىنى قايتا مۇزاكىرە قىلىپ، قايتا ئىختىلاپ قىلىپ، قىلغىلى ئىش يوقتەك قۇرۇق ئىختىلاپ ۋە ئىختىلاپلىشىپ، ئالىملار قالدۇرغان ئاشۇ ئىلىم - ھىكمەتتىن لەززەت ئېلىپ، ۋاراق تۆپىدە، ئىتىكاپ قىلىپ ئۆتتى، ھازىر ئەھۋال تېخىمۇ ئېغىر، چۈنكى، بۈلار دۇنياپەرەس بولۇپ كەتتى، گال غېمى، مال غېمى، بالا غېمىدە تاپسام دەپلا ئۆتتى، ئاللاھ، جامالى، جەننەت، ئاخىرەت، ھەق، جان، مالنى پىدا قىلىش، ئېغىزدا بار ئەمەلدە يوقاپ كەتتى، نىئمەت تولۇپ كەتتى، يېمەك -

ئىچمەك، كىيىم - كېچەك، سەپەر ئىشلىرى بۇرژۇنقىدىن ئاسمان - زېمىن پەرىق قىلىدۇ، يەنە تېخى شۇكرى قىلىش ئۈيانداﺍ تۇرۇپ، ئىچى ئىچىشتى، ئۇنى، بۇنى يىگىسى ۋە كىيگۈسى كەلدى، كاپىرلارنىڭ تۇرمۇشىدىن، دۆلەت، راھەتلىرىدىن لەززەت پەيزىدىن سۈرگۈسى كەلدى. ئۇلارنى دوراپ يۈرگۈسى كەلدى، مانا شۇنداق قىلىپ، ئۇلارنىڭ قەلبىگە شەيتانىنىڭ تۇغمەس ۋەسۋەسىسى كەلدى. ئىبادەت ۋە شەرئى ھۆكۈملەر ئۆرۈپ، ئادەتكە ئايلاندى، بەزىسى ئامال يوق قىلىپ قالاتتى، مەن بۇلارنى مۇبالىغە قىلمىدىم، ئىشەنمىسىڭىز يۇرت ئارىلاپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىڭ. سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەي، 1960 - يىلى ھازىر پۈتۈن دۇنيادا ھەقىقى ئىسلام دۆلتى يوق دىگەن، بىز ئىشنىڭ ياخشىسىنى ئويلاپ تويدۇق، ئەمدى يامىنىمۇ ئويلاپ قويايلى، ئۆزىمىزنى ئېتىراپ قىلايلى. كەلگۈسىدىكى فىقھى ئالىملار، ھازىرقىدەك بولماستىن ئەسلى بۇرژۇنقىدەك بولۇشى، تەقۋالىقدا، ھۆكۈمدە، ئادىللىق قىلىشتا، ئىبادەت ۋە كۆرەشتە، جان - مالنى ئايىماسلىقتا، دۇنيا لەززىتىدىن ۋاز كېچىشتە، ھەقىقى، ئاللاھ ئۈچۈن زاھىد بولۇشتا ئەسلىگە قايتىشى لازىم.

ئەمما، ئۇلار قىلىپ تۇغىتەلمىگەن، بىزگە ۋە كەلگۈسى فىقھى ئالىملارغا قالدۇرغان ۋە زېپىنى ئورۇنلىشى، ئۇلارنىڭ ئىشنى داۋام قىلىشى، ئۇلارنى ئۈلگە قىلىشى لازىم. ئىلىمدا ئۇلار قالدۇرغان ھىكمەتنى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ، قۇرئاننى، ھەدىسنى يېڭى ئىلىم بىلەن تەپسىرلىشى، ئىزاھلىشى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تېخىمۇ تونۇشى، ھىكمىتىنى بىلدۈرۈشى، ئىلىمى مۆجىزىلەرنى ئاشكارىلىشى، قۇرئاننىڭ يېڭىدىن كەشپ قىلىنغان مۆجىزىسىنى بايان قىلىشى لازىم. بۇلار يەنى كەلگۈسى فىقھىلار، كەلگۈسى ئالىملار، يەنىلا نىكاھ، تالاق، قۇللۇق، ئۆشرە - زاكات قاتارلىق دە - تالاشنى قىلماي، ئۇنى ئېغىزدا ئەمەس، ئەمەلدە ئىجرا قىلىپ، تەپەككۇرنى ئۇ مەسىلىگە ئىسراپ قىلماي، يېڭىدىن ئىلىم - پەن ئىگىلىشى لازىم. چۈنكى، ئۇ مەسىلە ئاللىبۇرۇن ئېنىقلىنىپ بولدى. ئەمدى بىز نېمە قىلىشىمىز لازىم، ئۇلارغۇ نەتىجىنى، بۇ تۆھپىنى ئىسلامغا قوشۇيتۇ، بىز نېمە قىلىشىمىز كېرەك؟ بىز قانداق قىلىشىمىز لازىم، بىز قانداق تۆھپە قوشىشىمىز؟ مانا مۇشۇ مەسىلە ئۈستىگە كېلەيلى.

ئاللاھنىڭ ئەرشىدىن تارتىپ، يەرشارى سىستېمىسىغچە، كۇرسىدىن تارتىپ زەررچىگىچە بولغان مەخلۇقلىرى ئۈستىدە، ئاللاھنىڭ چاقىرقىغا ئاۋاز قوشۇپ، تەپسىلي قارىشىمىز، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشىمىز لازىم. قۇرئانمۇ ئايەت، ئۇلارمۇ ئايەت، ئاسمان - زېمىن ئارىسىدىكىمۇ ئايەت، ئۆتكەن ئۈممەتكە كەلگەن ئازابمۇ ئايەت ئۆز ۋۇجۇدىمىزدىكى ھايۋان، ئۆسۈملۈكمۇ ئايەتلەردۇر، ئاللاھ، ھەممىنى ئايەت دىگەن، يەنى، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، قۇدرىتى، ھىكمىتى، قىيامەتنىڭ راسلىقى ئۈچۈن، مۆجىزە، ئالامەت بار دىگەن. شۇڭا، بىز دىن بىلەن ئىلىم - پەننى ئاللاھنىڭ سۆزى بىلەن قىلىقىنى، قۇرئان كالامي، مەخلۇقلاردىن ئىبارەت، بۇ رەڭلىك كالامنى، كىتابنى راستلاشتۇرماي، بىر - بىرىگە خىلاپ ھالدا چۈشەنمەي، بەلكى، تەتبىقلاش، 99 ئىسىم سۈپەتنى پۈتۈن قۇرئان ئايەتلىرىنى، ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇنلاشتۇرۇپ چۈشىنىشىمىز لازىم. ئاسترونومىيە، ماتىماتىكا، فىزىكا، خىمىيە، جۇغراپىيە، ئىنسانلار، ئادەم ئورگانىزىم، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئىلمى ئۇچۇر ئىلمى، قۇرۇلۇش ئىلمى، تەبىئەت ئىلمى، تۆرەلمە ئىلمى، مىكرۇسكوپ، تېلىسكوپ، كومپيۇتېر، ئالەم كېمىسى، راكىتا، ھەرخىل بومبا، نۇر ئىلمى، ۋە ئۇندىن باشقا يېڭى كەشپىيات بىلەن قۇرئان، ھەدىسنى شەرھىلەپ

ئىزاهلاپ ھەقىقى ئىسمى ـ جىسمىغا لايىق فىقھى ئالىم، ئابىد بولايلى!!!

سۈرە يۇنۇس تەپسىردىن تاللانمىلار

ئۇچىنچى ئايەت، ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتتى، دىگەن مۇشۇ ئالتە كۈن توغرىسىدا ھىكمەت، قەدىمقىلار، قۇياش، زېمىندىن كۆتۈرۈلۈپ شەرقىدىن غەربىكە قاراپ ماڭىدۇ، شۇ ئارقىلىق بىر كېچە ـ كۈندۈز ھاسىل بولدى، دەپ قاراپ كەلگەن ئىدى. بۇ ئالتە كۈن ئۇلارنىڭ ئىمانىنى كۈشلەندۈرۈپ، ئەمەل، ئىبادەتلىرىگە قىلچە توسالغۇ بولماي، ئىمان بىلەن دۇنيادىن كەتتى.

نۇرغۇن كىشىلەر ئىمانسىز ھالدا تېخىمۇ ئەرزۈيلەپ قۇرئاننى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى ئىنكار قىلىپ، كاپىر ھالدا كەتتى، ئىش ئۆز پىتى تامام بولدى. ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، مانا ئەمدى، بۇ كۈن دىگەن ئىبارەتتە زور ئۆزگىرىش بولدى. چۈنكى، بۇ كۈن يەرشارىنىڭ ئۆز ئوقى ئەتراپىدا بىر ئايلىنىپ چىقىشى بىلەن بولدى، ئۇندىن باشقا يەرشارى قۇياشنى ئايلىنىپ ھەرىكەت قىلغىنى ئاشكارا بولدى. قۇياشمۇ سامان يولىنى بويلاپ ماڭاتتى.

ئۇندىن باشقا نۇرغۇن پىلانېتلار، يۇلتۇزلار، پۈتۈن سامان يولى ۋە ئاسمانمۇ دائىم ھەرىكەتتە بولىدىغىنى ئاشكارا بولدى. بۇرۇنقى كۆز قاراشلار خاتا چىقتى، ئۇلار مۇسۇلمان ھالدا كەتتى، بۇنىڭدا شەك يوق، ئەمما، ئىلىم ـ پەن تەرەققي قىلىپ ئالەمگە، ئاسمانغا بولغان كۆز قاراش ئۆزگەردى، تۈپتىن ئۆزگەردى. بەزى كۈن يەنى بىر كۈن، بىر كېچە ـ كۈندۈز دىگەن، يەرشارىنىڭ 24 سائەت بولسا، بەزى پىلانېتلارنىڭ يەرشارى بويىچە نەچچە يۈز يىل، نەچچە مىڭ يىل بولۇپ چىقتى، نەچچە 100 مىڭ يىل، مىليون، مىليارت دىگەن سانلىق مەلۇمات چىقتى، شۇنىڭ بىلەن يەنە بىر قېتىم ئىماندا داۋالغۇغانلار بولدى، ھەتتا، بەزىسى ئىماندىن ئاشكارا ياكى يوشۇرۇن ھالدا يۈز ئۆرۈپ، كاپىرلار، دىنسىزلار تەرەپكە ئۆتۈپ كەتتى. چۈنكى، بىزنىڭ خۇراپىي ئالىملىرىمىز ئۇلارنى قايىل قىلالمىدى، قەلبىگە شىپالىق ئوكۇلنى ئۇرالمىدى، بەلكى، ئىختىلاپنى تېرىپ، قارىسىغىلا كاپىر، مۇناپىق، جوھۇد دەپ ئەيىبلىدى، ئاندىن ئۇلار تېخىمۇ ئىسلامدىن يىراقلاشتى، ھەتتا، دۈشمەن بولدى، بەزىسى شەكتە قالدى، ئارىلىقىدا زور ئىختىلاپ كۆرۈلدى، ئاندىن ئىسلام ئالىملىرى ئۆزىنى بېسۇبلىپ، تەمكىنلىك بىلەن قۇرئان، ھەدىسكە قاراشقا باشلىدى، دىندا بۇ مەسىلىگە قىلچە توسقۇنلۇق يوقلۇقىنى بايقىدى، بەزى قەستەن ئويدۇرۇپ كىرگۈزۈلگەن بەنى ئىسرائىل ھىكايىلىرىنى قەس قىلغان، ھەمدىلرىنى چىقىرىپ تاشلاپ، باشقىدىن ئىسلامى ئىلمى ئۇسۇلدا قۇرئان، ھەدىسكە شەرھى، ئىزاھات بەردى، ئاخىرى دىنسىزلارنىڭ قەستى ئىشقا ئاشمىدى، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت.

ئۇلار قۇرئان مۆجىزىسىنى مانا مۇشۇ ئىختىلاپىدىن باشلاپ بايقىدى، ئورۇشمىغىچە تونۇشماس دىگەن شۇدە! ئۇلار، قۇرئانغا قارىسا، بەزى بىر كۈن 1666 يىلچە، بەزى بىر كۈن 50000 يىلچە كېلىدىغىنىنى كۆردى، ئۇلار ھە! تاپتۇق، تاپتۇق ئەسلى ئاللاھنىڭ نەزىلدە كۈن بەك تولا ئىكەن، يالغۇز بۇ زېمىننىڭ كۈنىلا ئەمەسكەن، پۈتۈن سامان يولى ياكى باشقا پىلانېت ياكى ئاسمان ياكى كۇرسى ياكى ئەرش ياكى ئاللاھ كىتابىدىكى كۈن ئىكەن، بۇ بىر سىر، ۋاقىت بولۇپ، ئالتە باسقۇچ، ئالتە مەزگىل، ئالتە ۋاقىت دىگەن بولىدىكەن، بۇنىڭ مىقدارىنى ئاللاھ بىلىدىكەن دىگەن خۇلاسىگە

كەلدى، «فىزىلال قۇرئان»مۇ مۇشۇ خىلدا بايان قىلىدۇ، يەتتە ئاسمان، يەتتە زېمىن دېگەن ئايەتمۇ شۇنداق، يەتتە پىلانېتمۇ، يەتتە سىستېمىمۇ، يەتتە ئالەممۇ بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ، بۇ ئالتە كۈننىڭ مىقدارىمۇ ئاللاھنىڭ نەزلىدە دېگەن ئىدى.

ئىبنى ئاببباس رەھمەھۇللا ئەلەي، ئالتە كۈن، بۇ دۇنيانىڭ تۇنجى كۈنلىرى بولۇپ، ھازىرقى كۈننىڭ 1000 يىلىغا تەڭ، دېگەن. يەنىلا بىز ئىنسانلار تۆپىدە تۇرمىغاندىكىن ھەقىقىنى ئاللاھ بىلىدۇ، دېيىشىم بەكمۇ لايىقتۇر، توغرا، شۇنداق ئاللاھ ئالىمدۇر.

ئۇنداقتا، بۇ ئالتە كۈننىڭ سانلىق مەلۇماتى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟

ئالىملار مۇشۇ ئالتە كۈننى تېپىش ئۈچۈن، پۈتۈن زېھنىنى، قۇرئان، ھەدىس، ئالىملارنىڭ تەپسىر كىتابلىرىغا ۋە ئاسمان ـ زېمىن ھەققىدىكى ئاستىرونومىيىگە قارىتتى، شۇ ئارقىلىق رودا قازغۇچە، ئالتۇن تاپقاندەك، نۇرغۇن ئىلىم، كەشپىياتنى تاپتى، قۇرئان مۆجىزىسىنى تاپتى، نۇرغۇن گۇمانلىق، چىگىك مەسىلىلەر يېشىلدى، شۇنداق قىلىپ بۇ يېڭى مەخلۇقلار توغرىلىق قۇرئان، ھەدىستىمۇ دەلىل تاپتۇق، قۇرئاندىن جاۋاب تاپتۇق، ئاللاھ، ئەلۋەتتە ئالدىدىن بىلگۈچى، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىنغا قاراڭلار، دىسە، كۆزىمىزنى يۇمۇپ، يۇزىمىزنى پەسكە قىلىپ، قارۇغۇلارچە شەيىخلەرگە چوقۇنۇپ ئۆتكەنگە پۇشايمان يەپ، ئۆز ۋاباالمىز ئۆزىمىزگە چۈشسە بولاتتى، ئەمما، مېھرىبان ئاللاھ، بىزنى ھىدايەت قىلدى، مانا مۇشۇنداق سىرلىق سانلىق مەلۇماتلار ئايىتى ۋە ھەدىسلەر ۋە بەزى ھىكمەتلىك سۆزلەر، ئۇيقۇمىزنى ئاچتى، ئاشۇ ئىختىلاپ ئۇيقۇمىزنى ئاچتى، ئاخىرى بىز نىجات تاپتۇق، ھەقىقەتكە قايىتتۇق. نۇرغۇن يېڭى كەشپىيات، مۆجىزىنى تېپىشتىن سىرت، دىنسىزلارنىڭ قەستىنى، بولۇپمۇ، قۇرئان تەپسىرىدىكى قەستنى بىلدۇق، دۈشمەننى بىلدۇق، ھەم پايدا ئېلىپ، ھەم زىياندىن قۇتۇلدۇق، مانا مۇشۇ سەۋەبتىن يېڭى ئىلىم ـ پەننى بىلىۋۇن، تەرەققىي قىلغان ئاستىرونومىيە، فىقھى بولسۇن، قۇرئاندىكى مۆجىزىنى بالدۇر بايقاپ، كاپىرلار، دىنسىزلارغا تاقابىل تۇرسۇن، كەشپىياتنى بالدۇر بايقاپ غەلبە قىلسۇن دەپ مۇشۇنداق سانلىق مەلۇماتنى كەلتۈرگەن، ئەمما بىز تا ھازىرغىچە ئۇيقۇمىزنى ئاچماي، قۇرۇق ئىختىلاپنى قىلىپ، ئۆزىمىز بىلەلمەيلا ھەقنى ئىنكار قىلىپ ئۆتۈپتۇق.

ھەق بىز چۈشىنەلمىسەكمۇ يەنىلا ھەق، بىز ئاخىرى بۇ ھەقىقەتكە قايتىمىز، بىز قايتمىساق، ئەۋلادىمىز قايتىدۇ، شۈكى، ئەمدى بىز يەنە ئۆتكەنكىدەك، خۇراپىلىق قىلماي، ئارقىدا قالماي، ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەپ، كەلگۈسىدىكى يېڭى كەشپىيات يېڭى مۆجىزىنى ئاشكارىلاپ ھەق ئۈچۈن تەپەككۇر قىلىپ خىزمەت قىلايلى.

ئاللاھ، ئەرش ئۈستىدە ئىشلارنى تەدبىر قىلىدۇ دېگەن ئايەت توغرىسىدا.

ئاللاھ، سۈرە ھۇددا، ئەرش سۇ ئۈستىدە دېگەن بۇ ئايەتتە بولسا، ئىشلارنى تەدبىر قىلىدۇ دېگەن، رەسۇلۇللاھمۇ ئىلىمنى، ۋەھىينى، سۈغا ئوخشاتقان، ئاللاھمۇ قۇرئاننى، ۋەھىنى، شېپالىق

يامغۇرغا ئوخشاتقان، دىمەك، ئاللاھ، ئەرشنى سۇ ئۈستىدىلا ئەمەس بەلكى ئىلىم - ھىكمەت، تەدبىر ئۈستىدە توختاتقان، ئاللاھ، ئەرش ئىشلىرىنى، ئاسمان ئىشلىرىنى، زېمىن ئىشلىرىنى تەدبىر قىلىپ تۇرىدۇ، ئىنسانلىق تەدبىرىنى ئاللاھنىڭ تەقدىرى بۇزغان بىلەن ئاللاھنىڭ تەدبىرىنى بۇزغۇچى يوق، ئىنسانلىق، ھايۋانلىق، ئۆسۈملۈكلىك، پۈتۈن پاكلىقنىڭ ئاساسى، ھاياتلىقنىڭ ئاساسى، تەرەققىياتنىڭ ئاساسى سۇ بولىدۇ. شۇڭا، ئاللاھ، ئىنسانلارنى بۇ سۇ مەسىلىسىگە سەل قارىمىسۇن دەپ، ئەرشنىمۇ سۇ ئۈستىگە توختاتقانلىقىنى بايان قىلغان، ھەم بۇ يەردە، تەدبىر قىلىپ تۇرىدىغىنىنى سۆزلىگەن. ئاللاھ، ئەشۇنى زەررىگىچە پۈتۈن مەخلۇقلارنىڭ ئىشىنى، ئىلىم - ھىكمەت بىلەن تەدبىر قىلىپ تۇرىدۇ. ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىپ ئورۇنلاشتۇرغان ئىشلىرىدا، ھىكمەتلىرىدە، تەدبىر، چارە - ئامااللىرىدا قىلچە ئەيب - نۇقسان يوق، ئەمما، بۇنى ئالىملار بىلىدۇ، نادانلار چۈشەنمەيدۇ.

ئاللاھ، يەنە بىر ئايەتتە مۇنداق دىگەن: ئاللاھ ئىشلارنى تەدبىر قىلىپ تۇرىدۇ، سىلەرنىڭ رەببىڭلارغا ئۇچقۇشۇشقا ئىشىنىشىڭلار ئۈچۈن، ئايەتلەرنى تەپسىلى بايان قىلدۇق دىگەن. ئىشلارنى تەدبىر قىلىش، ئاندىن ئىمانىنى زىيادە قىلىش ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى ۋە قىيامەتكە ئىشەنمۇرۇش ئۈچۈن، بۇ تەدبىرنى ئايەت ئارقىلىق تەپسىلىي سۆزلىگەن، ئاسمان - زېمىنغا قارىغىلار دىگەن، زېمىندا ئايەت بار، بىز ئاللاھنىڭ تەدبىر قىلىشى ۋە ھىكمىتىگە قاراپ باقايلى، زېمىندا نېمە باركىن، خوش، تاپتۇق بۇ يەردە بىر دەرەخ باركەن، بۇ دەرەخنى ياۋرۇپالىقلار، كاۋچۇك دەيدۇ، فرانسىيلىكلەر مۇنات دەيدۇ، بۇ ئەستىيك دەرخى يەنى ئۆچۈرگۈچى دەرخى بولىدۇ. بۇ دەرەخ بىرازىلىيىدە، ئامرىكىدا، جەنۇبىي ئامرىكىدا، ئاۋستىرالىيىدە ئۆسىدۇ، ئافرىقىدىمۇ ئاز كۆرۈلىدۇ، بۇ دەرەخنىڭ مۇئىسىدىن ئالمىدەك يىيىلمەيدۇ، ياكى سۇيى ئىچىلمەيدۇ ياكى شىپالىق نەرسە چىقمايدۇ، ياكى ياغ چىقمايدۇ، ئۇنداقتا بۇنى نېمە قىلىدۇ؟ ئۇنىڭ ئىچىدىن بىر خىل سۇيۇقلۇق چىقىرىلىدۇ، بۇ سۇيۇقلۇق مۇساپىرلارغا تەييارلىق، كاتىپلارغا زىننەت، باغلارنى سۇغۇرۇشتا ئوتنى ئۆچۈرۈشتە، توك ساقلاشتا ئىستېمال قىلىنىدۇ، بۇنىڭدىن كاتىپلار، ئىنجىنىرلار، ئوقۇتقۇچىلار، ياش - ئۆسمۈرلەر خالىي بولالمايدۇ. خالىغانىنى ئۆچۈرۈپ، خالىغانىنى تۇرغۇزالايدۇ، مان بۇ ئۆچۈرگۈچ دەرخى، بۇنىڭ يوغانلىقى بەك چوڭ بولىدۇ. ئەمما، پۈتۈن زېمىندا ئۆسمەيدۇ، بۇ دەرەختىن بىر خىل تازىلىق قىلىش يەنى چىنە - قاچىنى، مەلۇم جايىنى تازىلاشتا پۈتۈنلەي پاكىز قىلىش ئۈچۈن، ۋە مىكرۇپىنى يوقۇتۇش ئۈچۈن بىر خىل ماددا ئىلىنىدۇ، بۇ دەرەخنىڭ بىر ئالاھىدىلىكى يېڭى تەبئىي - پەن ئىشلىرىدا، توك ئىشلىرىدا تولا كۆرۈلىدۇ، ئىنتايىن نازۇك زەررىچە ئىشلىرىدا بىخەتەر توك زەررىچىسى ساقلايدۇ. بۇنىڭغا ئازىراق گۈڭگۈرت قوشسا، سۇ ئۆتمەس سۈرۈلمە نەرسىنى ياسىغىلى بولىدۇ. بۇ ئاندىن سۇ ئاستى ئىشلىرىدا مۇھىم رول ئويناىدۇ، سۇ ئۆتمەس ئاپارات ياسىغىلى بولۇپ، دېڭىزدا كۆرۈنۈشنى سۈرەتكە تارتىدۇ، ئوت ئۆچۈرۈش ئىشلىرىدا بۇ دەرەخ مۇھىم رول ئويناىدۇ، بەزى تۇرىلار، ئاشۇ دەرەخ بىلەن گۈڭگۈرت ئارىلاشتۇرۇپ ياسىلىدۇ. بۇ دەرەخكە ئازىراق گۈڭگۈرت ئارىلاشتۇرسا، فار - فور بۇيۇم ياسىلىدۇ، بۇندىن باشقا نۇرغۇن پايدىسى بار، ھىكمەت تېخى تۇگىنىنى يوق، ئاللاھ، بۇ دەرەخنى گۈڭگۈرت تېپىلىشىدىن بۇرۇنلا ياراتقان، توك، تېلېفون، ئاپاراتلار يوق چاغدىمۇ بۇ بار ئىدى، دىمەك، بۇ دەرەخ قانداق بولۇپ يېڭى تەبئىي - پەن ئىشلىرىغا ئالدىن تەييارلانغان؟ بۇنى كىم

ئالدىن سوۋغا قىلغان؟ تەدبىرلىك ئاللاھ قىلغان.

ئاللاھ، كەلگۈسىنى بىلگەچكە بىزنى بۇندىن كېيىن توكنى ئىستېمال قىلىدۇ، ئوت ئۆچۈرۈشنى يول قويىدۇ، سۇ ئاستى پاراخوتتا، دېڭىزدا قۇدرىتىمنى كۆرىدۇ، بۇلارنى سۈرەتكە ئېلىپ پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىدۇ، توك ۋە زەررىچىنى مۇشۇ دەرختە ساقلايدۇ، دەپ بۇ دەرەخنى ئىنسانلار مەنبەپەئى ئۈچۈن ياراتقان، شۇڭا، بۇنىڭغا مۇھە، ياغ قىلمىغان، بەلكى، ئۆچۈرگۈچ ۋە باشقا ماددىلارنى يارىتىپ، تەدبىرلىك ئورۇنلاشتۇرغان.

بۇنداق مىساللار، ئاسمان - زېمىندا يەنىلا كۆپ، خۇددى مېھمان كېلىشتىن بۇرۇن زىياپەت راستلىغاندەك، ئاللاھ، بۇ زېمىنغا، ئىنسانلار ئۈچۈن نۇرغۇن زىياپەتنى راستلاپ تۇرغان، مەيلى قەدىمى بولسۇن، مەيلى ئەدەبى، مەيلى كونا بولسۇن، مەيلى يېڭى ئىلىم - پەن، كەشپىيات بولسۇن، ھەممىگە ماس كېلىدىغان بىر نەچچە خىل پايدىسى بار، مەخلۇقلارنى ۋە ئۆسۈملۈكلەرنى، ھەرخىل، ھەرياڭزا ماددا، ئىلىمپىنتلارنى ئالدىن تەدبىر قىلىپ يارىتىپ قويغان، بۇنى ئىنسانلار جۈملىدىن ئۆزىنىڭ دوستلىرى قېرىپ ئالسۇن دەپ، قۇرئاندا زېمىنغا قاراڭلار، يەر ئاستىنىمۇ ئاشۇ يەر ئاستىدىكى نەرسىنىمۇ ئاللاھ بىلىپ تۇرىدۇ، يەر ئىچىگە كىرىپ كېتىۋاتقانلىقىنىمۇ، چىقىۋاتقانلىقىنىمۇ ئاللاھ بىلىپ تۇرىدۇ دىسە، ئىنسانلار ئاددىي ئويلاپ، ئۆزلىرىمۇ بىلىپ تۇرىدىغان يامغۇرنى، قارنى، سۇنى، ئۆلۈكنى ئويلىدى، ئاشۇ ماددا، ئاشۇ بايلىق، ئاشۇ نېفىت، ھەرخىل نىئمەتنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ قويمىدى، ئەلۋەتتە، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، بۇنداق مول نىئمەتلەرنى، دىنسىزلارغا بەردى، شۇڭا، بەزى خىتابلار، قۇرئاندا ئاشۇلارغا خاس قىيامەتتىمۇ شۇنداق بولىدۇ. ئاللاھ، ھەقىقەتەن ئىشلارنى تەدبىر قىلىپ تۇرىدۇ، ئىلىم - ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىپ تۇرىدۇ، ئالدىن بىلىپ نۇرغۇن نەرسىنى بىزگە يارىتىپ قويغان، مەسىلەن: ئالەم بوشلۇقىغا تىتان دىگەن ماددا بولمىسا، ئۇ كېمىنى قانداق ياسايدۇ؟ يېقىلغۇ بولمىسا، قانداق چىقىدۇ؟ بۇنى ئاللاھ ئالدىن تەدبىر قىلغاندۇر.

ئاللاھنىڭ تەدبىرىنى چۈشەنسە، ئاللاھقا ئاشىق بولىدۇ، ئىلىم - ھىكمىتىنى، تەدبىرىنى ئۈگەنسە، دۇنيا، ئاخىرەتتە بەخت تاپىدۇ، ئىشلارنىڭ ھىكمەتلىك يوچۇق يوق، پۈختا بولۇشى، ھىكمەت، تەدبىرگە باغلىقدۇر، تەدبىرلىك ئاللاھ، بىزنىڭ تومۇزدا ئۇسسىشىمىزنى بىلىپ ئاق ئۇرۇك پىشۇرۇپتۇ، لېكىن بىز ئىنسانلار ئاز شۈكرى قىلىمىز.

ئىنسانلار ئايىنى گۈزەل دەيدۇ،
ئەمەلىيەتتە ئىنسانلار ئايدىن گۈزەلدۇر.
بۇ سۆزۈمگە ئىشەنمىسەڭلار،
پى ئەھسەنى تەقۋىيم پولاتتەك دەللىدۇر.
ئاي بولمىسا ھېساب بولمايدۇ،
ھېساب بولمىسا ئىنساپ بولمايدۇ.
ئىنساب بولمىسا دىن ساپ بولمايدۇ،
دىنى ساپ بولمىسا، دۇنياغا تويمايدۇ.

ئاي، ئاللاهنىڭ بارلىقىغا ئالامەتتۇر،
پەيغەمبەرگە ئىككى پارچە بولغان كارامەتتۇر.
ئايغا قاراپ ئاللاهقا ئاشىق بولغان قەلب،
دۇنيا ـ ئاخىرەتنىڭ ئازابىدىن سالامەتتۇر.
ئايغا چىقتى ئىنسانلارنىڭ ئالەم كېمىسى،
بىزنىڭ بۇ ئارزۇيىمىز ئەمەلگە ئاشقۇسى.
ئەمما، بۇنى ئىنكار قىلىش خۇراپىيلارنىڭ نىسۋىسى،
قەلبىمدىكى بۇ ھەقىقەت ھامىنى بىر كۈن تاشقۇسى.

وَقَدَّرَهُ منازلَ يەنى ئاللاه ئايغا مەنزىللەرنى بەلگىلىدى دىگەن ئايەت توغرىسىدا

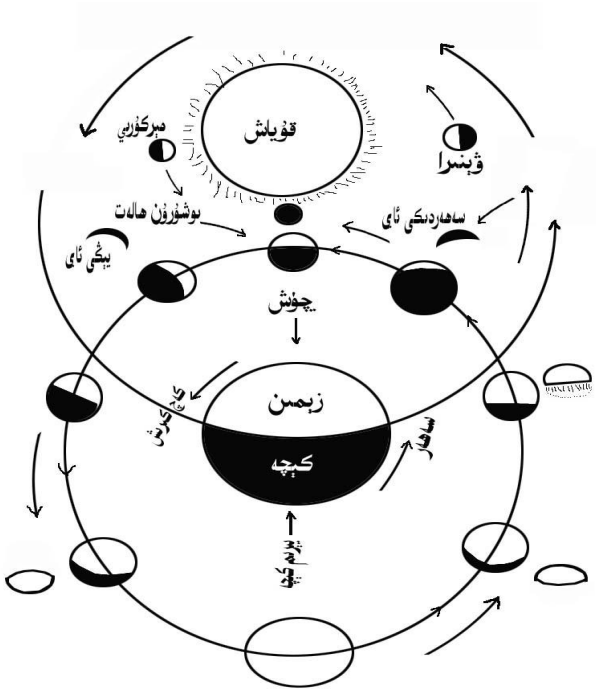

ئاي، قۇياش سىستېمىسىدىكى يەرشارىنىڭ بىردىنبىر ھەمراھى بولۇپ، يەرشارى بىلەن بىرگە قۇياشنى بىر يىلدا بىر قېتىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، شۇنداقلا ئۇ يەرشارىنى 28 ـ 29 كۈندە بىر ئايلىنىپ چىقىدۇ، ئۆز ئوقى ئەتراپىدىمۇ ئاشۇ كۈندە بىر ئايلىنىپ چىقىدۇ، بەزى جايلىرى نۇر قايتۇرمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇنىڭ قۇياش نۇرىنى قايتۇرىدىغان تەرىپى بەزىدە چوڭ بەزى كىچىك بولۇپ تۇرىدۇ، چۈنكى، ئۇمۇ ھەركەت قىلىدۇ، 29 كۈنلۈك ئاي بىر كۈنلۈك يوشۇرنىدۇ. 30 كۈنلۈك ئاي ئىككى كۈن يوشۇرنىدۇ.

بۇ دەل ئاينىڭ قۇياش بىلەن زېمىن ئوتتۇرىدا تۇرغان ۋاختى بولۇپ، ئىككى كۈنلۈك ئاي بىلەن 29 كۈنلۈك ئاينىڭ ئارىلىقىدا كۆرۈنمەيدۇ. ئۇندىن باشقا كۈنلەردە تولۇق كۆرۈنۈپ ماڭىدۇ، كەچتە كۆرۈنىدىغان يېڭى ئاي قۇياشقا نىسبەتەن شەرق تەرەپكە ئۆتىۋاتقاچقا قۇياش پاتقاندىن كېيىن ئاندىن ئارقىدىن كۆرۈنىدۇ.

ئەتتىگەندە كۆرۈنىدىغان 2 ـ 3 كۈنلۈك ئاي، قۇياشقا نىسبەتەن غەرب تەرەپتە بولغاچقا،

ئالدى بىلەن ئاي كۆرۈنۈپ ئاندىن قۇياش چىقىدۇ. ئەمما، بۇ ئاينىڭ نۇرى قۇياش نۇرى كۈچەيگىچە تۇرىدۇ، قۇياش نۇرى كۈچەيسە غايىپ بولىدۇ. ئەمما ئاي مەۋجۇد.

15 كۈنلۈك ئاي قۇياش بىلەن قارىمۇقارشى ئورۇندا تۇرىدۇ، زېمىن ئوتتۇرىدا ئايلىنىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، قۇياش چىققان چاغدا ئاي غەربىدە كۆرۈنىدۇ، قۇياش پاتقان چاغدا ئاي شەرقىدە كۆرۈنىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئاي ئاستا ھەرىكەت قىلىدىغان تۇرۇپ، قانداق بولۇپ، بۇ چاغدا بىر كۈندۈزدىلا شەرققە، بىر كېچىدىلا غەربىكە ئۆتۈپ قالىدۇ.

ئەسلى زېمىن ئايلانغاچقا شۇنداق بولغان، كىچىنىڭ ئەۋزىلىدىكى سەككىز كۈنلۈك ئاي، كۈن كىرگەندە بىزگە چۈش بولۇپ كۆرۈنىدۇ. تاڭ ئاتقان چاغدىكى سەككىز كۈنلۈك ئاي بىزگە كۈن چىقىش ئالدىدا چىڭ چۈش بولۇپ كۆرۈنىدۇ. ئۇ شۇنداق قىلىپ 28 ـ 29 كۈندە مەنزىللىرىنى پۈتتۈرۈپ يەرشارىنى بىر ئايلىنىپ چىققاچ، ئۆزىمۇ بىر ئايلىنىپ چىقىدۇ. قۇياش بىلەن زېمىن ئوتتۇرىدا يەنى ئاينىڭ باش ـ ئاخىرىدىكى مەزگىلدە قۇياش يەنى كۈن تۇتۇلىدۇ. ئاي 15 كۈنلۈك بولغان چاغدا زېمىن، قۇياش بىلەن ئاي ئوتتۇرىدا تۇرغان چاغدا ئاي تۇتۇلىدۇ. چۈنكى، كۈن نۇرىنى زېمىن توسۇۋالىدۇ ـ دە، ئاي نۇر قايتۇرالمايدۇ. كۈن تۇتۇلغاندا بولسا، كۈن نۇرىنى ئاي توسۇۋالىدۇ ـ دە، كۈن تۇتۇلىدۇ. مانا بۇ قۇياش، زېمىن، ئاينىڭ خەرىتىسى

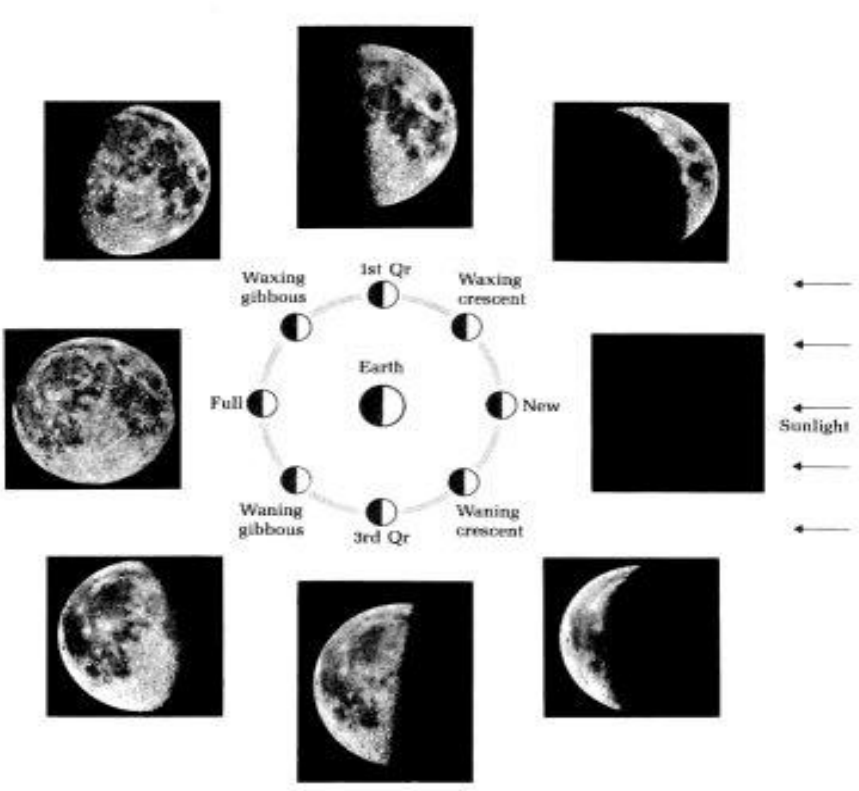

ئاي شارى، يەرشارىنى ئايلىنىش بىلەن كەم، زىيادە نۇر قايتۇرىدۇ. يەرشارى بۇ ھەمراھ بىلەن قۇياشنى يىلدا بىر قېتىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، ئۇندىن باشقا، قۇياشنىڭ توققۇز ھەمراھى بار. بىز بۇلارنى سۆزلىگەن. قۇياش بۇلار بىلەن بىرگە ئۆز ئوبېتىسىدا كۈنىگە 28 مىليون كىلومېتىر تېزلىكدە سەيرە قىلىدۇ، ئەلۋەتتە بۇلار نۇر ئىلمىدا تەخمىنەن ھېسابلانغان، ئەمما، بۇلارنىڭ ھەرىكىتى ھەقىقەت،

بۇلارنى تېلېسكوپدا كۆرگىلى بولىدۇ، ياكى باشقا پىلانېتلاردىن قىياس قىلىشقا بولىدۇ.

بۇ كۆز قاراشقا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن باشقا يەنە، جۇمھۇر ئالىملار قوشۇلدى، ۋە تەپسىرگە، ھەدىسكە، شەرھى يېزىشتا ئوقوغۇچىلارغا دەرس ئۆتۈشتە بۇ ھەقىقەتنى 80 يىلدىن بۇيان سۆزلەپ كەلدى. چۈنكى، بۇ تەپسىر 1923 - يىل يېزىلغان، ھازىر 80 يىل بولغان، «فىزىلال قۇرئان»دىمۇ سۈرە مۇلۇكتە بار، تەپسىر مۇنىيرمۇ كۆپ تىلغان ئالىدۇ. تەپسىر رازىمۇ شۇنداق، تاپاسىردا، سۈرە نۇھدا ئايغا چىققانلىق بار، ئۇندىن باشقا ئۇششاق دەرسلىك كىتابلىرىدىمۇ سۆزلىنىدۇ. بۇ ھەقىقەت ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، جامالىنى، كامالىنى، ھىكمىتىنى تېخىمۇ رۇشەن بايان قىلىپ بېرىۋاتىدۇ.

بۇلارغا ھېچقانداق دىنى توسقۇنلۇق يوق، پەقەت، بەزى بىر قەستەن ئويدۇرۇلغان قىسسە، ھېكايە، خۇراپىي كۆز قاراشدىن باشقا، قۇرئان، ھەدىس بۇلارنى قوللايدۇكى، توسىمايدۇ، ھازىر بۇ ھەممىگە مەلۇم بۇلارنى سۆزلەش ھاجەتسىزدۇر.

قانداق بولۇپ، بۇلار رېتىملىق ئايلىنىپ قالىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن زېمىننىڭ بىرلا ھەمراھى بولىدۇ، يەنە بىر ئاي بولسا، ئىشلار قالايمقان بولامدۇ؟ قانداق بولۇپ ئاينىڭ يېرىمى نۇر قايتۇرمايدۇ؟ بۇنى ئىنسانلار ياربلىشىدىن بۇرۇن كەلگۈسىدە ئىنسانلار دۇنياغا كېلىپ ھېسابلارنى بىر تەرەپ قىلسۇن، قۇدرەتنى كۆرسۇن، ئاستىرونومىيەنى ئۆگەنسۇن دەپ ئالدىن بىلگۈچى بىر زات قىلىدىمۇ؟ قانداق، شۇنداق، ئەلۋەتتە بۇنى ئەقىلسىز جانسىز، تەدبىرسىز تەبىئەت قىلمىدى، چۈنكى، تەبىئەت ئۇ چاغدا تولۇق يېتىلىپ بولالمىغان، بۇ جانسىز مۇسەخخەر قىلىنغان بىچارە پىلانېتلارمۇ بۇنى ئالدىن پىلانلاپ قىلالمايدۇ. ئەلۋەتتە، ھەممىسى ھادىسە بۇلارنى پەيدا قىلغۇچى ئاللاھ، بىلىپ مەخسەتلىك يارىتقان، ئاللاھ ئۆلىمەيدۇ، مەڭگۈ تىرىك، ھاياتلىق ئىگىسى، شۇنداقلا ئۇخلاپ قالمايدۇ، مۇگدەپمۇ قالمايدۇ، بۇنداق مەخلۇق، ھادىسە سۈپەتلەردىن ئاللاھ پاكتۇر، بولمىسا، ئاشۇ پىلانېتلار ئوربېتىدىن قېچىپ چىقىپ، ئالەمنى ۋەيران قىلىدۇ، ھەقىقەتەن بۇ بىر خىل ئىنتىزام، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى ۋە بىرلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ھەتتا، مۇگدەپمۇ قالمايدۇ، سىز دەرھال گولىبۇسنى ئايلاندۇرۇڭ، ئەگەر مۇگدىسىڭىز، ياكى ئۇخلىسىڭىز، يا تاماق يېگىلى ماڭسىزى، ئۇ توختاپ قالىدۇ، خۇلاسە ئاللاھ ھەقدۇر.

ھەممىنى بىلگۈچى ئاللاھ، بۇ ئالەمنى ۋەيران قىلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلىپ، كۈننىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا، يۇلتۇزلار تۆكۈلگەن چاغدا، تاغلار ئورنىدىن قوزغۇتۇلغان چاغدا، ۋە ئاسمان ئېچىپ تاشلانغان چاغدا، زېمىن قاتتىق تەۋرەت كىشىلەر نېمە بولغاندۇ؟ دېيىشكەن چاغدا، دېڭىزلار ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغان چاغدا ۋاھاكازالار، بۇنداق ئايەت قۇرئاندا تولا ئۇچرايدۇ. ھەممىمى مۇشۇ ئالەمنىڭ ئاشۇ گۈزەل مەنزىرىسىنىڭ پۈتۈنلەي ۋايران بولۇشىنى كۆرسىتىدۇ، قۇياش بىلەن ئاي بىرلەشتۇرۇلىدۇ، بۇمۇ ئايەتتۇر. بۇنداق كۆز قاراشنى تا ھازىرغىچە ھېچكىشى، ھېچقانداق ئاستىرونوم ئوتتۇرىغا قويغىنى يوق، بۇنى ئاللاھ ئەزىلدە «لەۋھۇلمەھپۇز»دا يازغان. زېمىنغا چۈشكىلى ھازىر 1400 يىلدىن ئاشتى، ھەقىقەتەن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، شۇنداقلا قاتتىق قورقىتىدۇ، چۈنكى، بىزنىڭ ئۇ كۈنگە ھېچقانداق تەييارلىقىمىز يوق، پەقەت بىز، ئاللاھنى، رەسۇلۇللاھنى، پۈتۈن مۆئمىنلەرنى، ئەۋلىيالارنى ياخشى كۆرىمىز، ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى، ئەپۇ قىلىشىنى رەھمىتىنى كۈتىمىز، گۇمانىنى ياخشى قىلىمىز، ئەمەلنى ياخشى قىلالىساقلا ئاللاھ، مۇرادىمىزغا يەتكۈزگەي. ئامىن!

ئەي قەلبىنى قاسىق باسقانلار، ئاستىڭلاردا زېمىن، ئۈستۈڭلاردا ئاسمانلار، ئاسمان - زېمىنغا

ئىنساپ بىلەن قاراڭلار، تەپەككۇردىن قەلبىڭلار ئېرىپ ئاقىرىدۇ.

ھەقىقەتەن كېچە - كۈندۈزنىڭ ئالمىشىپ تۇرۇشىدا ئاللاھنىڭ ئاسمانلاردا ۋە زېمىندا ياراتقان ئاجايىپ - غارايىپ مەخلۇقلىرىدا ئاللاھنىڭ بارلىق ۋە بىرلىكىگە دالالەت ئۇچۇن، ئاللاھدىن قورقىدىغان قەۋم ئۇچۇن، مۆجىزە ۋە ئالامەتلەر باردۇر. دىگەن ئايەت توغرىسىدا

بىز بۇ توغرىسىدا بىر ئاز سۆزلىگەن ئىدۇق، بۇ قېتىم يەنە ئازراق سۆزلەپ ئۆتىمىز، بۇ سىزگە تەكرار تۇيۇلىشى مۇمكىن، ئەمما، مېھرىبان ئاللاھ، 750 ئايەتنى كائىنات توغرىسىدا نازىل قىلىپ، بۇ ئىنسانىنىڭ جاھىللىقىنى، نادانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ، ئۇنتۇپ قالمىسۇن دەپ بىر نەچچە ئورۇندا تەكرار ھالدا ئوخشاشمىغان ئۇسۇلدا ئايەت كەلتۈرگەن. بىزمۇ، مۇشۇ مەقسەتنى ئاز تولا ئوخشاشمىغان ئۇسۇلدا سۆزلەپ ئۆتىمىز. ھەممىمىزگە مەلۇم ئىنسانلار بۇ يەرشارىنى تونۇپ چۈشىنىپ يەتتى، بۇنىڭ دائىرىسىنى، چېگرىسىنى، پۈتۈن جايلىرىنى خەرىتىگە كىرگۈزدى، بۇلارنى بىز سۆزلەپ ئۆتكەن، بۇ زېمىن بولسا، ئاي شارى بىلەن قۇياشنى ئايلىنىدىغان بىر پىلانېتتۇر، قۇياش بولسا، بۇ زېمىندىن بىر مىليون 300 مىڭ ھەسسە چوڭ، قۇياش بولسا، ساماۋى يولدىكى 2000 مىليارت يۇلتۇزنىڭ بىرسى بولىدۇ.

ساماۋى يولى سىستېمىسى بولسا، كېچىدە شەرقى شىمالدىن غەربىي جەنۇبقا سوزۇلغان، ئاق بۇلۇتتەك كۆرۈنۈش بولىدۇ، بۇمۇ ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ۋە زېمىننىڭ قۇياش سىستېمىسىنىڭ ھەرىكىتى سەۋەبىدىن قىش - يازدا ئۇنى بىر خىل كۆرەلمەيمىز. بىز بۇنى 40 يىلدىن بىرى كۈزۈتۈپ كېلىۋاتىمىز، دەسلەپتە 18 مىليون يۇلتۇز بار ئىدى، كېيىن ئىلغار ئۇسكۇنىدە 242 مىليون يۇلتۇزنى بايقىدۇق، ھازىر بولسا 200 مىليارت يۇلتۇز بايقالدى.

ھەممىسىنىڭ قۇياشقا ئوخشاش ھەمراھلىرى بار ئىكەن، بۇ ئىلىمگە مىسرلىق مەشھۇر پەيلاسوپ ئالىم ھەسەن ئەپەندى ئاساس سالغان، شۇندىن باشلاپ بىز مۇستەقىل يېڭى ئىلىم - پەنگە ئىسلامىي ئىلىم - پەنگە قەدەم قويدۇق. ئاي شارى بولسا، ئاشۇ ئاسترونوم ئىلمىنىڭ ئاچقۇچى، مېھرىبان ئاللاھ، ئىنسانلارنى قاراڭلار دەپ بۇيرۇق قىلىپ ئاندىن ئۇلارنىڭ دىققىتىنى ئاي ئارقىلىق، كۈن ئاي تۇتۇلۇش ئارقىلىق، چاقماق ئارقىلىق ئاسمانغا بۇيرىغان، ئەمما، مۇسۇلمانلار گال غېمىدە، مال غېمىدە، بالا غېمىدە دۇنياغا قىزىقىپ ئۆزئارا ئىختىلاپدا ئۆتتى، ئەمدى بىز ئويقىمىزنى ئاچايلى، ئېسىت كاشكى

قۇلاق سالغان بولسام ياكى ئەقىل قىلغان بولسام بۇ سەيرى دىگەن دوۋزاخقا كىرمەس ئىكەنمەن دىگەن كىشىلەردىن بولماسلىقىمىز لازىم. مانا بۇ ساماۋى يولىنىڭ سۈرىتى، ساماۋى يولى سىستېمىسىنىڭ سۈرىتى بار، شۇنىڭ بىلەن بىرگە 5000دىن ئارتۇق يولتۇزنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. باشقا بىر سىستېمىمىمۇ بار. 37 - بەتتە چۈشەندۈرۈش مۇمكىن بولىدىغان بەزى ئاسمان جىسمى ۋە يېڭىدىن شەكىللىنىۋاتقان يۇلتۇز سىستېمىسى بار. 38 - بەتتە جەۋزا يۇلتۇز تۈركۈمى، يىلان يۇلتۇز تۈركۈمى ۋە باشقا يۇلتۇز تۈركۈمىنىڭ كۆرۈنۈشى كۆرسىتىلگەن. 39 - بەتتە ئىنتزامسىز كۆرۈنىدىغان زەنجىرسىمان يۇلتۇز تۈركۈمى ئەسەد يۇلتۇز تۈركۈمىنىڭ سۈرىتى بار. بۇ كۆرۈنۈشلەرنى تەبئىي - پەن كىتابلىرىدا ئۇچراتقىلى بولىدۇ. مەسىلەن: جۇغرافىيە، ئاسترونومىيە، ئالەم ئىلمى قىسىملىرىدا كۆرگىلى بولىدۇ.

توپتوغرىسىنى قوبۇل قىلىش، بەزى پەرەز ياكى خاتالىرىنى شاللىۋېتىش لازىم. بۇ كۆرۈنۈشلەرنى ئەڭ ئىلغار تېلېسكوپلاردا تارتقان بولۇپ، نۇر ئىلمى بىلەن ئۆلچىگەندە 146 يىل نۇر يىلى، نۇر يىلى دېگەن بىر سېكۇنتتا 300 مىڭ كىلومېتىرنى باسىدىغان مۇساپە بولىدۇ. دېمەك، ئاشۇ نۇر تېزلىكىدە (300 مىڭ كىلومېتىر) 140 مىليون يىل ئۇچسا ئاندىن بۇ يۇلتۇز سىستېمىسىغا يېتىپ بارغىلى بولىدۇ، دېگەن بولىدۇ. بۇنىڭ بىلەن تېخى چېكى يوق بەزى يۇلتۇزغا بىر مىليون 800 مىڭ نۇر يىلدا يېتىپ بارغىلى، ئۇ جايغا بارسا، يەنە قانداق يۇلتۇز سىستېمىسى ئاشكارا بولىدۇ. بۇنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. مۇشۇ سامان يولىدەك سىستېمىدىن ھازىر 2 مىليونى بايقالدى، مانا بۇ ئاللاھنىڭ ئەرزەمان سۈرىسىدە ئى ئىنسانلار، جىنلار، ئاسمان - زېمىننىڭ ئەتراپىدىن قېچىپ چىقىپ بېقىڭلار سىلەر بۇنىڭغا قادىر بولالمايسىلەر دېگەن ئايىتى دەلىلدۇر. بىز ئايەتنى ئەمدى چۈشەندۇق، ئاللاھ ئاسمانىنى، زېمىننى، قۇياشنى، ئاينى، يۇلتۇزلارنى كۆرۈتۈشكە بۇيرىغان، ئاندىن بىز ئاسماندىن ھەقىقى خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، **توغرىلىقى، ئاسمان - زېمىنچە كېلىدىغان جەننەتكە ئالدىراڭلار** دېدى. بىز بۇنىڭدىن ئىككى مەسىلىنى چۈشەندۇق، بىرسى، ئاسمانىنىڭ چوڭلۇقى، كەڭرىلىكىنى بىلدۇق، شۇنداقلا جەننەتنىڭ توغرىسى شۇنداق بولسا، ئۆزىنى قانداقتۇ؟ دېگەن ئىلىم. ئىككىنچىسى، بولسا، بىز ئاسمان - زېمىنغا قاراشتىن كېيىنلا جەننەتكە ئالدىرايدىكەنمىز، چۈنكى، بىز، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھىكمىتىنى، قۇدرىتىنى، رەھمىتىنى ھەقىقى چۈشەندۇق، قىيامەتكە شەكسىز ئىشەندۇق، مانا بىز ئەمدى قانداق قىلىمىز؟ ئاشۇ كەڭرى جەننەتكە ئالدىرايمىز بۇ تار ۋە خار پىلانىتدىن قۇتۇلۇپ ئاشۇ جەننەتكە ھەممىمىزنى ئاللاھ، سالامەت ئاپارسۇن، ئامىن!.

ئايەتنىڭ تەلىپى بويىچە ئاسمانغا قارىدۇق، ئۇنىڭدىن نۇرغۇن قۇدرەتنى، ھىكمەتنى ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغان تەدبىرنى بايقىدۇق، ئاللاھ، بۇ يۇلتۇزلارنىڭ، بۇ سىستېمىلارنى، بۇ ئوربېتىلارنى نەچچە مىليون نەچچە مىليارت يىلدىن كېيىن ئىنسانلار ئاشۇ كىچىك پىلانېت زېمىندىن ئىبارەت بۇ دۇنياغا كېلىپ ئەقىل تېپىپ تېلىسكوپنى ياساپ ئالەم كېمىسىگە ئولتۇرۇپ، سۈرەتكە تارتىدۇ، سۈئىي ھەمراھلارنى قويۇپ بېرىپ، سۈرەتكە تارتىدۇ، شۇ ئارقىلىق بۇ ئالەمنىڭ ئىنتىزامىدىن پۈختا تەڭپۇڭ قانۇنىدىن ۋە ھادىسىلىقىدىن پايدىلىنىپ مەندەك بىر ياراتقۇچىنى تاپىدۇ، ھىكمىتىمنى، قۇدرىتىمنى چۈشۈنۈپ، قىيامەتكە ئىشىنىپ، جەننەتكە ئالدىرايدۇ، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىپ، زىكرى، ئىبادەت بىلەن ياشايدۇ، ئەقلىي تەپەككۇرنى، زېھنى قابىلىيىتىنى ئاشۇرۇپ، روھىي دۇنيادىن بىلىم ئېلىشقا، سىر ئىلمىنى بىلىشكە قىزىقىدۇ، خىلمۇ - خىل سەۋەبلەر بىلەن ماڭا يېقىنلىشىدۇ، ئالەمنىڭ گۈزەللىكىنى كۆرۈپ پۈختىلىقىنى بىلىپ رەھمىتىمدىن سۆيۈنۈپ ماڭا ئاشىق بولىدۇ، سېغىنىدۇ، كۆپ ئەسلەيدۇ، دەپ ياراتقان ئىكەن، مانا مۇشۇ سەۋەبدىن ئىنسانلاردىن بۇرۇندىن بۇ ئالەملەرنى ئاشۇنداق گۈزەل ياراتقانىكەن، ئاللاھ، ئالدىن بىلگۈچىدۇر.

خوش بىز يۇقىرىدا ئاسمانلارغا قارىدۇق، ئەمدى بىز ئايەتنىڭ تەلىپى بويىچە زېمىنغا قارايمىز. ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ئېگىز - پەسلىكنى كۆرمەيسەن. ئاللاھ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۈچ ھاياتلىقنى كۆپ جەھەتتىن ئوخشاش ياراتقان، سەۋەبى ئىنسانلار كۆپىرەك تەتقىق قىلىپ قۇدرەتنى تاپسۇن، ھىكمەتنى چۈشەنسۇن، قىيامەتكە ئىشەنسۇن ئۈچۈندۇر. ئىنسانلاردىن ئوڭچى بولغاندەك، ھايۋانلاردىمۇ ئوڭچى بولىدۇ. ھايۋانلاردىن گۆشخور ئوڭچى بولغاندەك، ئۆسۈملۈكتىمۇ گۆشخور ئوڭچى

بولىدۇ.

شىمالى ئامرىكىدا بىر ئۆسۈملۈك بايقالدى. بۇنىڭ قۇلىقى چاشقانىنىڭ قۇلىقىغا ئوخشايدۇ، قۇلىقىدا ئالاھىدە سېزىم بار، خۇددى ئىنسان، ھايۋانلاردا سېزىم بولغاندەك، بۇ ئۆسۈملۈك شۇ سېزىم بىلەن قولىقىنى ئېچىپ ياپالايدۇ. ئۇششاق تۈك بولۇپ، بۇ ئادەم مېڭىسىدىكى نېرۋىنىڭ ئورنىدا تۇرۇلىدۇ. كۈچى يەتكەنچە بىرەر كېچىك ھاشارەت قونۇپ قالسا، توك ئارقىلىق سېزىدۇ ـ دە! قۇلاق ھەرىكەتكە كېلىپ قۇلاق يېپىلىدۇ. ئاندىن ئۇ ئىچىدىن يىلان زەھەر چىقارغاندەك بىر خىل سۇيۇقلۇق چىقىرىپ ھاشارەتنى دەرھال سېستىدۇ، ئاندىن ئۇ قان، گۆش، يۇمشاق غىزاسىنى سۈمۈرۈپ سۆڭەكنى تاشلۇۋېتىدۇ، بۇ خىزمەت تۈگىمىگىچە قۇلاق ئېچىلمايدۇ، تاش ـ تۆمۈرلەرگە يېپىلمايدۇ، خۇددى ھايۋان. ئاللاھ نېمە دېگەن رەززاق ھە! قانىتى بار ھاشارەتنى ئۆسۈملۈككە رىزىق قىلىپ بېرەلەيدۇ، ئۆسۈملۈك ھەممىگە رىزىق ئىدى، مانا ئەمدى كۆرەلەيدىغان، ئۇچالايدىغان، پۈتۈن ئەزاسى ساق ھاشارەتنى بۇ رىزىق قىلدى. نۆۋەت ئالدىم، بۇ بىر خىل ئايلىنىش، قىيامەتنى ئەسلىتىدۇ، چۈنكى، ھەر نەرسە ئۆزىنىڭ زىددىغا ئەگىشىدۇ. بۇ ئۆلۈمگىمۇ چوقۇم بىر ھاياتلىق ئەگىشىپ كېلىدۇ، يۇقىرقىدەك ئۇۋچى دەرەختىن يەنە بىرسى بولۇپ، بۇ دەرەخ ئىنسانىنىمۇ ئوۋلىيالايدۇ، خۇددى يۇقىرقىدەك ئالجىرىيدە بىر توپ دەرەخ بولۇپ، بۇ دەرەخ چوڭ ئىكەن، ئۇ يەردىكى خەلق بۇ دەرەخكە چوقىنىدىكەن، ئۇلۇغلاپ يىلدا بىر قېتىم ھېيت ـ بايرام قىلىپ مۇراسىم ئۆتكۈزىدىكەن، ھەر يىلى بىر قىزنى بۇ دەرەخكە سوۋغا قىلىدىكەن، بۇ دەرەختىن بىر خىل تاتلىق، لەززەتلىك ماددا، ئىچىملىك چىقىدىكەن، قىزچاق بۇنى ئىچىپ مەس بولىدىكەن، ئۇزۇن ئۆتمەن قىزچاقنىڭ تېنىنى سېزىپ دەرەخ قۇلاقلىرى، شاخلىرىنى قويۇپ بېرىپ، تىكىنى بىلەن مىخلاپ قىزچاقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىكەن، شاخلىرى ئارغامچا بولۇپ، قۇلاقلىرى پەردە بولۇپ، قىزنى كۆرسەتمەي باغلاپ تۇرىدىكەن، بۇ قەۋم بولسا، داپ ساز چېلىپ ئىلاھنىڭ نەزرىسىنى قوبۇل قىلغىنىغا خۇشال بولۇپ، ناخشا توۋلايدىكەن. مانا شۇنداق قىلىپ قىزنىڭ ۋايجانلىرىنى، چىرقىرىغان ئاۋازىنى ھېچكىم ئاڭلىمايلا جان بېرىدىكەن، بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن قىزنىڭ ئاتا ـ ئانىسى كېلىپ قارىسا سۆڭەكلەر تاشلانغان، گۆش، پەي، قان ھېچىيەردە يوق، مانا شۇنداق قىلىپ بۇ دەرەخ ئىلاھقا ئايلىنىپ مەبۇدقا ئۆزگىرىپتۇ، شەيتان بۇلارنى گوللاپتۇ، ئەمەلىيەتتە بۇ ئالدىدىكى ئۆسۈملۈككە ئوخشاشكەن، ئەمما شېخىدىن كەسسە، قان چىققاندەك قىزىل ماددا چىقىدىكەن، كىشىلەر تېخىمۇ قورقىدىكەن، ئەۋلادمۇ ـ ئەۋلاد چوقۇنۇپ، ئاخىرى بۇ ھېيت، مۇراسىملىق قائىدە ـ قانۇن بولۇپ قاپتۇ، نۇرغۇن كىشىلەر بۇ دەرەخنىڭ سايىسىدا جان باققان ئىكەن، مانا بۇ بىر سىناق، ئەسلى ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئىلاھقا ئايلانغان خۇددى ئىيسا ئىلاھقا ئايلىنىپ قالغاندەك، بۇنداق ئۆسۈملۈك، بۇنداق دەرخ كۆپ، بىز بۇنى يەنە سۆزلەيمىز، شۇ ئارقىلىق ئاللاھنىڭ ئاجايىپ قۇدرىتىنى سىناقدىن ئىبارەت ھېكمىتىنى بىلىمىز، بۇنداق بۇددا دىنىدىكى خۇراپىي ئەقىدىگە رەددىيە بىلدۈرىمىز، قەتئىي قارشى تۇرىمىز، ئاللاھ ھەممىگە قادىردۇر. ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، خالىغىنىنى قىلدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ.

ئۆسۈملۈك تەتقىقاتچىلىرى بىر خىل ئۆسۈملۈكنى بايقىغان، ئۇنى **فالیستر یاسیر** دەپ ئاتىغان. بۇ ئۆسۈملۈك سۇ بويىدا ئۆسىدىكەن، ئادەتتە، ھەربىر ئۆسۈملۈك ئەركەك ـ چىشى بولىدۇ، ئاتىلىق بىر چېچەكتە، ئانىلىق بىر چېچەكتە بولىدۇ، قوغۇن ـ تاۋۇزدەك بەزىسىنىڭ ئاتىلىق بىلەن ئانىلىق بىرلا چېچەكتە بىرلا باشقا بولىدۇ، بۇغدايدەك بەزىسى بىر توپ دەرەخت بولىدۇ، خورمىدەك، ئەمما، بۇ بىز سۆزلەۋاتقان بۇ ئۆسۈملۈكنىڭ ئانىلىق چېچىكى غوللۇق بولۇپ، سۇدا لەيلەيدىكەن، ھاۋادىمۇ ئۇچالايدىكەن، ئەركىكى، ئاتىلىق بولسا، سۇ ئاستىدا تۇرىدىكەن، ئۇنداقتا بۇلار قانداق چاڭلىشىدۇ؟ ئىنسانلار، ھايۋانلار خۇمار بولغاندەك، بۇ ئاتىلىق چېچەك خۇمار بولغاندا سۇ ئۈستىگە چىقىدىكەن بۇمۇ ئانىلىق چېچەكنى ئىزدەپ لەيلەيدىكەن، ئاخىرى بۇلا تېپىشىپ چاڭلىشىش ئاياقلاشقاندا، ئانىلىق چېچەكنىڭ لەيلىگۈچى ئۇرۇلۇپ كېتىدىكەن، بۇ ئىككىسى يەنىلا سۇ ئاستىغا چۈشۈپ ئەۋلاد قالدۇرىدىكەن، مانا بۇلار ئاللاھنىڭ ئاجايىپ ـ غارايىپ مەخلۇقلىرى بولىدۇ، ساناپ كەلسەك، بۇنداق ئۆرۈنۈشنى تۈگەتكىلى بولمايدۇ. بۇلار، ئۆسۈملۈك دۇنياسىدا، ھايۋاناتلار دۇنياسىدا نۇرغۇن گەپ، بىز بۇلارنى تەتقىق قىلىپ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى تونۇپ قىيامەتكە، تېرلىشكە دەلىل تېپىپ، قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىشىمىز لازىم.

سۈرە يۇنۇس، ھەقىقەتەن بىزگە ئۇچقۇشۇشنى يەنى قىيامەتنى ئۈمىد قىلمايدىغان ھەم ئۇنىڭدىن قورقمايدىغان ھاياتى دۇنياغا رازى بولۇپ، قەلبى ئارام تاپىدىغان، ئايەتلىرىمىزدىن غاپىل قالىدىغان كىشىلەرنىڭ جايى دوۋزاخ دىگەن ئايەت توغرىسىدا، توغرا، بۇ دۇنياغا تۇرۇپ مۇشۇ دۇنياغا رازى بولىدىغان، ئاخىرەتنى ئىنكار قىلىدىغان ياكى ئۇنىڭغا ئېغىزدا ئېتىقاد قىلىپ، قەلبىدە يوق، تەييارلىق قىلمايدىغان كىشىلەر زالىم، پاسىق كېلىدۇ. ئۇلار دوۋزاخقا لايىق، بۇ دۇنيا ئالدامچى غۇرۇر، بۇ دۇنيا بىر ئېزىتقۇ، دۇنيا بىلەن ئايال شەھۋىتى شەيتانىنىڭ پايتەختى، مەن ـ مەن دىگەن مۆئمىن، مۇتتەقى، شەيتانىنىڭ دۇنيانى، شەھۋىتنى، نەپسىنى ئىشقا سېلىشى بىلەن ئازىيدۇ. مانا ئىش شۇنداق، ھەممە، بۇ دۇنيادا ئالداندى، ھەممىنىڭ قىلىدىغان ئىشى بار، قىزىقىدىغان نەرسىسى بار، مەسىلەن: ياش قىزلار، ئويۇنچۇققا، ئويۇن ـ تاماشىغا، كۆلكە سورۇنلىرىغا، نەغمە ـ ناۋاغا، ياسىنىش، تارىنىشقا، گىرىم بويۇمىغا، گۈزەل كىيىنىشكە، گۈزەل كۆرۈنۈشكە، گۈزەل يىگىتكە، مۇھەببەتكە، ئىشققا، باي ـ بايلىقات خاتىرجەم تۇرمۇشقا ھەتتا سالامەت بولۇپ، مەڭگۈ ئۆلمەسلىككە قىزىقىدۇ، ئوغۇللار، بولسا، قۇرالغا، چېنىقىشقا، مەيدانغا چۈشۈپ ئۆزىنى كۆرسىتىشكە، مەنمەنلىككە، نام ـ ئاتاققا، شۆھرەتكە، ھۈنەر ـ كەسىپكە، ھەتتا بەختلىك ئائىلىگە قىزىقىدۇ. ھەر قايسىسى ئۆز ئىشىنى توغرا دەپ قاراپ، ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەپ كېتىۋېرىدۇ، ھەر قايسىسى ئۆز تەبىئىتى بىلەن بەزىسى دېھقانچىلىقنى، بەزىسى تىجارەتنى، بەزىسى كادىرلىقنى، ھوقۇقنى، بەزىسى پادىشاھلىقنى، بەزىسى ئىلىمنى، بەزىسى ئوقو ـ ئوقۇتۇشنى، بەزىسى ھورۇنلۇقنى، بەزىسى باتۇر، ئەسكەرلىكنى

خالايدۇ. خىلمۇ - خىل ئارزۇ، خىلمۇ - خىل پىلان، خام - چوت، ئىش قىلىپ ھەممىسى ئۆز مەقسىدىگە يېتىدۇ، ئىگىلىنىشچە، ھېسابلاپ كۆرۈلمىشچە، مەقسەت قىلغانلار، نىيەت قىلغانلار، ئۆز نىيىتىگە يېتىپتۇ، ياكى بىر قىسمىغا يېتىپتۇ، ئەمما، ئاخىرەت، ئاللاھ جامالى، كامالى، ھىكمىتى، جەننەت، ئالىي ماقام، جان، مالنى ھەق ئۈچۈن پىدا قىلىش، ھارماي - تالماي خىزمەت قىلىش، بۇلاردىن سۆز ئاچقىلى بولمايدۇ. چۈنكى، قۇلاققا سەت ئاڭلىنىدۇ، ھەممىسى يېمەك - ئىچمەك، تۇرمۇش، تۇرالغۇ جاي، جېنىسى، نەسىل قالدۇرۇش بىلەن ئالدىراش، بۇ خۇددى ھايۋانلار، ھايۋاننىڭ ئۆزى، چۈنكى، ھايۋاندىمۇ بۇ ئىشلار بار، بۇ خىل كۆز قاراشنى سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ سۆزلەيدۇ، بولۇپمۇ ئاشۇ دۇنياپەرسلەرنى بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ جايى دوۋزاختۇر. چۈنكى، بۇلار ئاسمانلارغا، زېمىنغا، يۇلتۇزلارغا، قۇياش، ئاي ۋە باشقا سەييارىلەرنىڭ ئۆز ئوربېتىسىدا ئايلىنىشىغا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك دېگەن بۇ ئۈچ ھايىتلىققا، جانلىق ۋە جانسىز پۈتۈن كائىناتقا نەزەر سالمىدى، ئىلمىغا ئاشىق بولمىدى، ئاللاھنى، بىرلىكىنى، ھىكمىتىنى تونۇمىدى، بۇ ئالەمنى چۈشەنمىدى، قىيامەتكە ئىشەنمىدى، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاخىرەتنىڭ تەييارلىقسىز دۇنيا بىلەن بولۇپ كەتتى، دۇنياغا رازى بولدى.

ئاخىرەتتە بۇلار، ئىست !بىز ئاڭلىغان بولساق ئىدۇق، ئەقىل قىلغان بولساق، چۈشەنگەن بولساق ئىدۇق، بۇ كۈنگە ئىشەنگەن بولساق ئىدۇق، بۇ دوۋزاختا كىرمەس ئىدۇق، مانا ئەمدى نە چارە، نە ئامال، خوپ بولدى، دۇنياغا تويدۇڭمۇ؟ دەپ تاپا قىلىشىدۇ خالاس. ئىلىم - ئىبادەتنىڭ ئاساسى ئىبادەت، ئاللاھقا يېقىن بولۇشنىڭ ۋاستىسى، ئەمەل ئاللاھنىڭ رەھمىتى، بىز بۇلارنى ھەققى چۈشىنىپ ھاياتىمىزنى ھەققەت بىلەن ئۆتكۈزەيلى، بىھۇدە ئۆتمىسۇن. (كىم ئەۋلىيا؟)

سۈرە يۇنۇس، راستىنلا ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ دوستلىرىغا يەنى ئەۋلىيالارغا، قورقۇنچ يوق، ئۇلار غەم قىلمايدۇ، ئۇ كىشىلەر ئاللاھقا، ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرگەنلەر ۋە تەقۋادار كىشىلەردۇر. ئۇلارغا بۇ دۇنيادىمۇ. ئاخىرەتتىمۇ خۇش بىشارەت بېرىلىدۇ. ئاللاھنىڭ بۇ كەلىمىسى، ۋەدىسى ئۆزگەرمەيدۇ، مانا بۇ ئەڭ بۈيۈك نىجاتلىقتۇر دېگەن ئايەت توغرىسىدا. بۇنداق ئايەت قۇرئاندا كۆپ ئۇچرايدۇ، مەسىلەن: ئاللاھنىڭ دوستلىرى، ئەۋلىيالار، پەقەت مۇئتەقىيلەردۇر، دېگەندەك، جەننەتتىمۇ مۇئتەقىگە ۋەدە قىلغان، كىشىلەر ئەۋلىيالار دېگەن بۇ سۆزنى ئاڭلىسا، قەلبى ئاجايىپ سىرلىق، ئۇلۇغ، بىر ئىشنى ئەڭ ئۇلۇغ بىر ئىنسانىنى ئەسكە ئالىدۇ. چوڭقۇر ئېھتىرام بىلدۈرىدۇ، يوق يېرىدىمۇ رەنجىتىشنى خالىمايدۇ، ھەم شۇنداق بولۇشنى ئارزۇ قىلىدۇ، ئۈمىد ئۈزىدۇ، ئۆزى ئايرىم ئۇلارنى ئايرىم كىشى دەپ قارايدۇ، بۇ ماقامغا يېتىشتىن نائۈمۈد بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە، قۇرئان، ھەدەسىتە، بۇ مەسىلە ناھايىتى ئاددىي، ئۇلار پەقەت ئىمان كەلتۈرگەن، تەقۋادار كىشىلەر خالاس، ئۇلار ئىمانىنى شەكسىز كەلتۈرىدۇ، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىدۇ، رەسۇلۇللاھنى ياخشى كۆرىدۇ، پەرىز، ۋاجىپ، سۈننەتكە تولۇق ئەمەل قىلىدۇ، پۈتۈن گۇناھدىن ھەتتا كىچىك گۇناھدىنمۇ قادىر تۇرۇپ ئۆزىنى ساقلايدۇ. ھارامدىن ۋە مەكرۇھلاردىن قاتتىق ئېھتىيات قىلىدۇ، ئىش مانا مۇشۇنداق ئاددى. ھەربىر مۆئمىن، مۇتتەقى، ئاللاھنىڭ دوستى، ئەۋلىياسى، ئەمما، بىز چۈشىنىشكە تېگىشلىكى شۇكى، كارامىتى بار، ماقامغا يەتكەن، بىشارەتنى ئالالىغان، دۇئاسى دەرھال ئىجابەت بولىدىغان، بارچە زېمىنغا ياخشىلىقى يېتىدىغان، يامغۇر سورالسا دەرھا ياغىدىغان، يارەمگە قول كۆتۈرسە غەلبە ئاتا قىلىنىدىغان ئالاھىدە

خاس ئەۋلىيالاردۇر، ئام ئەۋلىيالار بەكمۇ كۆپ، بۇلار ئۆزىنى ئۆزىمۇ ئۇقمايدۇ، چۈنكى، بۇ دۇنيادىكى ئىمتىھاننىڭ نەتىجىسىنى ئالدىغان جاي ئەمەس، ھازىر بىز سۆزلىمەكچى بولغىنى دەل خاس ئەۋلىيالار. بىز بۇنى قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسدىن ئىبارەت تۆت ئاساسىي پرىنسىپ بىلەن ئىسپاتلاپ چىقىمىز، ئەۋلىيا دىگەن بۇ سۆز، ئاللاھنىڭ دوستى دىگەن مەنىدە، بۇ قۇرئاندا، خېلى كۆپ ئۇچرايدۇ، ھەممىسىنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلساق، ئۇلار پەقەت مۇتتەقىلەر ئىكەن، مۇسۇلمانلار، مۆئمىنلەردىن ئالاھىدە ھالدا خاس بىر تۈركۈم ئىلغار كىشىلەر چىقىدۇ، بۇلارغا ھەممە قايىل بولىدۇ. بۇلار ئىلىمدا، ئەمەلدە، خىزمەتتە، ئەمەلىي نەتىجىدە، بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ، بولۇپمۇ، ھارامدىن، مەكرۇھدىن، قاتتىق ساقلىنىدۇ. بۇلارنى كىشىلەرمۇ مۇتتەقى دىيىشىدۇ. ئاللاھمۇ مۇتتەقى دىگەن ئۇنۋاننى بېرىدۇ، دەل مۇشۇلار ئەۋلىيالار شۇ، ئەمما، خاسلىرى ئايرىم. خاس ئەۋلىيالار بولسا، بىر نەچچە قېسىم بولىدۇ، بەزىسى بۇ دۇنيادا ئاشكارا بولماي كېتىدۇ. ئۆزىنى بىر ئامال قىلىپ پەردىلەيدۇ، يوشۇرۇن، مەخپي تۇتۇپ بۇلار قىيامەتتە ئەجرىنى تولۇق ئالىدىغان ئۇلۇغ كىشىلەر، بەزىلىرى بولسا، ئۆزىنى باشقىلارنى پۈتۈن خەلقنى يېتەكلەش ئۈچۈن، كۆرەش قىلىدۇ، ۋاختى كەلسە كارامىتىنى ئاشكارا قىلىدۇ، چۈش ئارقىلىق بىشارەت بېرىدۇ، دۇئاسى ئىجابەت بولىدۇ، ھەرخىل سىرلار ئاشكارا بولىدۇ، بۇلار قەلبىدە كۆرەلەيدۇ، قەلبىدە مەخفي، باتىن، كۆز بارلىقى، كۆپرىلىق بولسا، ئاشۇ قەلبىتىكى كۆزدە بولىدىغانلىقىكى قۇرئاندا بار، بولار كۆزنى يۇمۇپ ھەقنى كۆرىدۇ، نۇرنى كۆرىدۇ، بۇلارنىڭ قەلبىگە ئاللاھ، نۇر بېرىدۇ، بۇمۇ قۇرئاندا كۆپ كېلىدۇ. رەسۇلۇللاھ بۇ نۇر بېرىلگەن كىشىنىڭ بەلگىسى شۇكى، ئاللاھدىنلا قورقىدۇ، كۆزدىن ياش ئاقىدۇ، تېرىلىرى ئاللاھدىن قورقۇپ تىترەيدۇ، دائىم ئاللاھنى ئەسلەپ تۇرىدۇ. بۇ دۇنياغا ئانچە قىزىقمايدۇ، ئاخىرەتكە تولۇق ئالدىنى قىلىدۇ، داڭقى چىقمايدۇ، مەخپي تۇرىدۇ، كەتكەندە سۈرۈشتە قىلىنمايدۇ، كەلسە چاقىرىلمايدۇ، قەلبى پاك، ئەمما، ئۆزىنىڭ كۆرۈنۈشى ناچار بولىدۇ، دىگەن. بۇ ھەدىسلەر تەپسىر كىتابلىرىدا پۈتۈن ھەدىس كىتابلىرىدا بار، جۈملىدىن «سھاھۇستتە بەيھەقى»، «شۇئىبسلئىمان»دا كۆپ كېلىدۇ. ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ «ئىھيائ»دا كۆپ سۆزلىگەن.

مۇسلىم خاتىرلىگەن بىر ھەدىستە، ئاللاھ، قىيامەت كۈنى مېنى دوست تۇتقان ۋە مېنىڭ ئۈچۈن دوست تۇتۇشقان ياخشى كۆرۈشكەن كىشىلەر قېنى مەن ئۇلارغا ئۆزۈم سايە چۈشۈرىمەن دەپ تۇۋلايدۇ، ئۇ كۈندە بۇ سايىدىن باشقا سايە يوق، تېرمىزىمۇ خاتىرلىگەن. بىر ھەدىستە ئۇلارغا قىيامەت كۈنى بىر مۇنبەر بولىدۇ، بۇ مۇنبەر نۇردىن بولىدۇ. بۇ ئورۇننى پەيغەمبەرلەر، شېھىدلارمۇ ئارزۇ قىلىپ قالىدۇ دىگەن. ئۇلار رەھمانىتائالانىڭ دوستلىرى بولۇپ، پۈتۈن كىشىلەر قورقسا ئۇلار قورقمايدۇ، پۈتۈن كىشىلەر غەم قىلسا، ئۇلار غەم قىلمايدۇ دىگەن. يەنە، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ئاللاھ، مۇنداق دەيدۇ، ھەقىقەتەن مېنىڭ دوستلىرىم، ئەۋلىيالىرىم، مېنىڭ زىكرىم بىلەن مېنى ئەسلەيدۇ، مەنمۇ ئۇلارنى ئەسلەيمەن دىگەن. بۇ ھەدىسنى بەغۋى خاتىرلىگەن. مانا ئۇلار، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىدۇ، ئاللاھمۇ ئۇلارنى ياخشى كۆرىدۇ، بەخت بۇنىڭدىن كاتتا بولماس، ئۇلار دائىم ھالدا ئاللاھنى زىكرى بىلەن ئەسلەپ تۇرىدۇ، ھەتتا، باشقىلارمۇ ئۇلارنى كۆرسە، ئاللاھنى ئەسلەيدۇ، ئۇلار جەننەت ئۈچۈن، دوۋزاختىن قۇتۇلۇش ئەمەس، بەلكى، بۇ ئىككىسىنىڭ خالىقى، رەببى ئۈچۈن ئاشىق بولۇپ، ئىشتىياق باغلاپ، ئىبادەت قىلاتتى، خۇددى رەسۇلۇلاھدەك، ۋە بىر قىسىم ساھابىلاردەك، بۇلارغا

جەننەت تېرىك ھالدا ۋەدە قىلىنغان. بۇلارنى جەننەتكە كىرىسلەر دېسىمۇ يەنە چىك تۇرۇپ، كۆپلەپ ئىبادەت قىلاتتى، پۈت ـ قوللىرى ئىششىپ كەتتى، مەسجىدنىك تۆۋرۈكىگە، ئۆينىك تورسىغا ئارغامچا سېلىپ ئېسىلىپ تۇرۇپ ئىبادەت قىلاتتى، ئۇيقۇسى كەلسە، تالادا مېڭىپ يۈرەتتى، كۆزلىرىگە كاچات سالاتتى، يەڭگىلرەكى قايتا ـ قايتا تاھارەت ئالاتتى، ئۇلار ئۆزىنى ئاخىرى مۇشۇ تەقۋالىققا كۆندۈرەتتى، ئەلۋەتتە، بۇ سۆزلەرمۇ ھەرقايسى تەپسىر، ھەدىس كىتابلىرىدا ئۇچرايدۇ، بۇنى پەقەت كىتاب خۇمارلىرىلا كۆرەلەيدۇ. بۇلارنىڭ مەقسىتى جەننەت ئەمەسكەن، بەلكى ئۇنىڭ رەببى ئىكەن، جامالى، دىدارى، بۈيۈك ئاللاھنى كۆرۈش ئىكەن.

خوش، مۇشۇنداق كىشىلەر ھازىرمۇ بارمۇ؟ يەنە چىقالامدۇ؟ مۇشۇ ماقامغا يەتكىلى بولدىمۇ؟ بولۇپمۇ ھازىر

ئاللاھ، قۇرئاننى قىيامەتكىچە قوغداپ ساقلايدۇ، قۇرئاندا بۇ ئۇنۋان تىلغان ئېلىنىپ ئەمەلىيەتتە بولماسمۇ؟ ئەلۋەتتە، ئاللاھنىڭ پەزلى تۆگىمەيدۇ، شۇنداقتىمۇ پەيغەمبەرلىك ئىشىنى تۆگەتتى، ئاخىرلاشتۇردى، ئەمدى، پەيغەمبەر چىقمايدۇ، ئەمما، بۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ پەزلى تۆگىمەيدۇ، ئاللاھ بۈيۈك پەزلى ئىگىسىدۇر. ئەۋلىيالار مەڭگۈ قىيامەتكىچە چىقىپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بىرسى ئۆلۈپ كەتسە ئورنىغا يەنە بىرسى چىقىدۇ، ئۇلار پەقەت ئۇرۇلۇپ قالمايدۇ، ئۇلار ئۇرۇلۇپ قالسا، قىيامەت قايىم بولىدۇ.

دەلىل: ئايەتتە، ئەۋلىيالارنى بىز تونۇشتۇردۇق، ئۇلار ئادەم بالىسى، ئۇلار قىيامەتكىچە چىقىپ تۇرىدۇ، قۇرئاندا، پەيغەمبەر ئاياقلاشقانغا دەلىل بار، ئەمما، ئەۋلىيالار ئاياقلاشقانغا دەلىل ـ ئىسپات يوق، بەلكى، مەڭگۈ، قىيامەتكىچە چىقىپ تۇرىشىغا دەلىل بار. ئۇلار، مۆئمىنلەر، مۇتتەقىيلەر، ئىلغار، سابىر كىشىلەر، ھەدىستە بولسا، رەسۇلۇللاھ ئەمدى پەيغەمبەرلىك تۆگىدى، ئەمما، مۇبەششىراتلار يەنى بىشارەتچىلەر قالدى دىگەن. بۇلار كىم دىگەندە، راست چۈش كۆرىدىغانلار دىگەن. ياخشى چۈش مۆئمىننىڭ راس ياخشى چۈشى، پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 دەن بىرىگە تەڭ دىگەن، چۈنكى، چۈش ئارقىلىق ئالتە ئاي ۋەھىي كەلگەن.

بۇ 23 يىللىق پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 دىن بىرى بولىدۇ. بۇ ھەدىسلەرنى بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزلار خاتىرلىگەن. «ھاكىم مۇستەددەك» دىگەن ھەدىس، كىتابدا ئەۋلىيالارغا بولغان بۇ دۇنيادىكى بىشارەتنى مۇشۇ ھەدىس بىلەن يەنى ياخشى چۈش بىلەن تەپسىرلىگەن، جالالىينىمۇ شۇنداق كۆپ تەپسىرلەرمۇ شۇنداق تەپسىرى قىلغان، بەزىلىرى نۇر قەلبىدىكى نۇر دىگەن، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئالتە بىشارەتنى كۆرسەتكەن، ياخشى زىكرى، كىشىلەرنىڭ ياخشى كۆرۈشى، مەدھىيلىشى، ئەمما، بۇنى ئۇ كىشى مەخسەت قىلمىغان، قۇرئاندىكى جەننەت بىشارىتى، ياخشى چۈش، راست چۈش، جانىنى ئالغاندا جەننەتنى كۆرسىتىش، پەرىشتىلەر بىشارىتى، قايىسىسى بولمىسۇن بۇ ئەڭ چوڭ بەخت، بىز مۇشۇ مەخسەتتە ياشايمىز، مىشكاتتا شام پەزىلىتىدە مۇنداق ھەدىس بار. شامدىن يەنى ھازىرقى سۈرىيەدىن 40 ئابدال، ئەۋلىياھ چىقىدۇ دىگەن، ئۇلار بىرسى ئۆلسە بىرسى ئورنىغا چىققاچقا، ئورۇن تولۇقلىغاچقا، ئابدال دەپ ئاتالغان، بۇ ھەدىسنى شارھ ئىبنى ئاساكىرنىڭ ھەدىسى بىلەن شەرھىلەپ 360دىن كام بولماسلىقىنى، بىرسى ئۆلسە بىردىن چىقىرىپ تۇرىدىغىنىنى يازغان.

ئىنى كەسىر دىگەن تەپسىرده بۇ مەسىلده مۇنداق ھەدىس بىلەن توختالغان، ئۇچىنچى جىلد، ئەڭ ئاخىرىدىكى سەھىپە 30 كىشى داۋام قىلىدۇ، ياكى يەتتە كىشى داۋام قىلىدۇ. مانا بۇلار قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ، دىمەك، 30 دىن 7 ياكى يەتتىدىن كامىلمايدۇ، بۇلار بىلەن ياردەم سورىلىدۇ، يامغۇر ياغدۇرۇلىدۇ، رىزىق بېرىلىدۇ، زېمىن بەرپا بولىدۇ دىگەن بۇنداق ھەدىسلەر كۆپ، ئايەتتىن، ھەدىستىن، باشقا ئىجمائىلارمۇ بۇنىڭغا قوشۇلىدۇ، ئۇسۇلى شاشىنڭ شەرھىسى ، نۇرۇلئۇنۋاردىمۇ بۇ مەسىلىنى تىلغا ئالغان، كارامەت ھەق، تەپسىر مۇنىيردا بۇ مەسىلىنى تولۇق چۈشەندۈرگەن، ھەتتا ئەسھابۇلكەھپە ئىتلىرىنى ئاشۇ ئىتنىمۇ ئەۋلىيالارغا ھەمراھ بۇلۇپ ماقامغا يەتكەن، ئەۋلىيالارنىڭ خىزمىتىنى قىلسا، ماقامغا يېتىدۇ، دىگەن، ئاشۇ جايدا توپسىز ھالدا پۈتۈن يۈرت، جامائەتتىن ۋاز كېچىپ تاققا چىقسا دۇرۇس.

پىتنە ۋاختىدا جامائەتنى تاپقىلى بولمىسا، پۈلنى ھالالدىن تاپقىلى بولمىسا، سىراشقىدەك دوست بولمىسا، جاھان پىتنىگە تولسا، ھاكىمىيەت كاپىر بولسا، بۇنداق ۋاقىتتا ئۆزىنى دەرەخنىڭ يىلتىزىنى يەپمۇ بولسا كىشىلەردىن ئايرىلىش، بويتاقلار ئەمەس، بەلكى پۈتۈن كىشىلەردىن ئايرىلسا، بولىدىغانلىغا جۇمھۇر ئالىملار ئىتتىپاققا كەلگەن، بۇنى بىز سۆزلەپ ئۆتكەن قوي يىتىلەپ تاغقا چىقىش ھەدىسىدە بار، ئۇندىن باشقا پىتنە دىگەن بابىدا كەڭرى بار، زاھىدلىق، دىگەن بابدا قىيامەت ئالامەتلىرىدە كۆپ دەلىل بار، ئىنساپ قىلىپ كىتاب كۆرۈڭلار، ئالىم بولساڭلار، يەھۇدىيلاردەك ھەقنى يوشۇرماڭلار، كىتابنىڭ ھەممە يېرىنى كۆرۈپ پۈتۈن تەپسىرنى، ھەدىسنى كۆرۈپ ئاندىن ئالدىرىماي، چېچىلماي، ھۆكۈم چىقىرارسىلەر، بىزمۇ سىلى بىلگەننى بىلمىز، نۇرغۇن تەپسىر، ھەدىس، فىقھى، پەلسەپە كىتابلىرى قولىمىزدا تۇرۇپتۇ، شەخسى كۆز قارىشىمىزنى سۆزلىمىدۇق، پۈتۈن جۇمھۇر ئالىملارنىڭ كۆز قارىشىنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈرۈپ ئەقىلگە ئۇيغۇن ھالدا زامان، ماكانغا لايىق ھالدا بايان قىلدۇق، يەنىمۇ چۈشىنىشلىك بولمىسا بىز تەييار، بۇ ھەقىقەت مەڭگۈلۈك بۇ ماتېرىياللار بۇ ئىلىم بۇ ئەمەلىيەت تەييار، خۇلاسە شۇكى، بۇ ماقامغا، قىمايەتكىچە نىيەت قىلغانلار، تېرىشقانلار، ئاللاھنىڭ پەزلى، رەھمىتى بىلەن چوقۇم يېتىدۇ.

بىز بۇ ھەقىقەتنى سۆزلەپ تۈگىتەلمەيمىز، بۇنىڭ ئۈچۈن، نۇرغۇن سۆھبەت قىلىشقا نۇرغۇن ئۇلگىلەرنى نۇرغۇن دەلىل ـ ئىسپاتلارنى كۆزدىن كەچۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ. شۇڭا، سىلەر بىزگە تولۇق ئىشىنىڭلار، ئىشىنىڭلار! خوش، بىز يۇقىرىدا كارامەت ھەق دىدۇق، بۇ مەسىلە مۇنداق، ئىنسانلار ئەقلى ئاجىز كېلىدىغان ئادەتتىن تاشقىرى بىر ئىشنى ئاللاھ، پەيغەمبەرگە بەرسە بۇ مۆجىزە دەپ ئاتىلىدۇ، ئۇلار بۇ ئىش بىلەن كىشىلەرنى دىنغا چاقىرىدۇ، بۇ ئىش ئەۋلىيالارغا بېرىلسە، بۇنى كارامەت دەپ ئاتايمىز، بۇ دەل مۆجىزە دىگەن بايياندىن كېيىن كارامەت دەپ سۆزلىنىدۇ. ھەرقايسى ھەدىس كىتابلىرىدا جۇملىدىن مىشكاتتا بار. ئەمما، بەزى كارامەتلەر پاسىقلىمۇ، دىنسىزغىمۇ ياكى تەلەپكە لايىق ئەمەس كىشىگىمۇ بېرىلىدۇ، چۈنكى، بۇمۇ بىر سىناق، ئاللاھ بېرىدۇ، ئېلىۋالمايدۇ، كىشىلەرنى مۇشۇ كارامەت بىلەن خۇددى مال ـ دۇنيادا سىنىغاندەك سىنايدۇ، ئەگەر بۇ دىنسىزغا، پاسىققا بېرىلسە، بۇ ئەسلى كارامەت ئەمەس، ئاھانەت، ئىستىراج دىيىلىدۇ. بۇ شۇلارنى ۋە ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىسىنى تەدرىجي بابلاش بولىدۇ. خۇددى، دەججالدەك بۇنىڭدىمۇ خېلى كارامەت بار، بۇ ئۇ چاغدا، سېھرىگەرنىڭ ھۆكۈمدە بىر تەرەپ قىلىنىدۇ. ئەڭ توغرىسى، ئاخىرەتتە، دەرىجە ئالغىنى ئەڭ

ئالىي ماقامغا يەتكىلى دۇنيادا ئاشكارا بولمىغىنى، ئىككىنچى دەرىجىلىك، ئاخىرەتكە ئالدىنى قىلىپ، دۇنيانى دوست تۇتماي قەلبىنى باشقىلارنى ئاخىرەتكە قاراتقىلى بولىدۇ.

بىز يۇقىرىدا ئەۋلىيالارغا غەم يوق، قورقمايدۇ دىدۇق، توغرا، ئاخىرەتتە غەم يوق، قورقمايدۇ، بۇ دۇنيادىچۇ؟ بەزىسى پەيغەمبەرمۇ ياكى ساھابىلارمۇ ياكى ئەۋلىيالارمۇ قورقىدىغان ئىشلار بارکەنغۇ؟ خۇددى مۇسا ئەلەيھىسسالام، ئاللاھنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، يىلاندىن قاچقانىدەك.

بۇ مەسىلە مۇنداق، ئەۋلىيالار، پەيغەمبەرلەر، ھۆكۈما، ئۆلمائ، پەيلاسوپلارمۇ قورقىدۇ، غەم قىلىدۇ، چارە ئىزدەيدۇ، ئەمما، بۇ جۈزئى بولىدۇ، كۇللى بولمايدۇ، چۈنكى، ئۇلار ئىشلارنىڭ ئىنتىھاسى، ئاخىرقى نەتىجىسى ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، ئۇ خالىق ھەممىنى ئالدىن بىلىدۇ دەپ قاراپ، ئاللاھقا ئىشلىرىنى تاپشۇرىدۇ، ئاندىن جۈرئىدىنمۇ قۇتۇلۇپ خاتىرجەم بولىدۇ، بۇ ئەھۋال ھەممە كىشىلەردىمۇ بار.

ئەمما، بۇ يەردە خاس بىر ئەھۋال بار، ئۇ بولسىمۇ ھەر قانداق بىر بەندە ئاللاھنىلا ئەسلەپ تۇرالسا، ئاللاھنىڭ بۈيۈك ئۇلۇغلىقى، نۇرغا كىرىپ كەتسە، تەپەككۇرنى، خىيالنى، ئوينى، تەسەۋۋۇرنى ھەممىنى بىر يەرگە جەملەپ پەقەت ئاشۇ ئاللاھ بىلەنلا بىللە بولسا، راستىنلا بۇ دۇنيادىمۇ غەم - قايغۇ، دەرت - ئەلەم، قورقۇنچ يوقۇلىدۇ. ئۇ، ئاللاھدىن باشقىنى ئۇقمىسا، سەزمىسە، قانداقمۇ غەم بولسۇن، ئۇ پەقەت ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇقى، كاتتىلىقى، نۇرى، رەھمىتى، بىردەم ئازابى بىلەن ئاڭلاش، كۆرۈش دىگەن قۇدرەتنى ئويلاپلا تۇرسا، ئاللاھدىن باشقىسىدىن غەپلەتتە تۇرسا، قەلىب بىرلا ئاللاھقا باغلانسا، قانداقمۇ غەم قىلسۇن، قانداقمۇ ئۆزىنى ئاجىز ھېس قىلسۇن، قانداقمۇ قورقسۇن، چۈنكى ئۇ ھازىرمۇ، ئۆلسىمۇ، قىيامەتتە قوپۇرۇلسىمۇ يەنىلا ئوخشاش ئاشۇ ئاللاھنىڭ ئالدىدا تۇرىدىغان تۇرسا، يالغۇز بولسۇن ياكى باشقىلار بىللە باشلىق بولسۇن ياكى پۇخرا، باي بولسۇن ياكى يوقسۇز ساق بولسۇن، ياكى كېسەل ياش بولسۇن، ياكى قېرى ھايات بولسۇن، ياكى ئۆلۈك بۇ دۇنيادا بولسۇن، ياكى ئاخىرەت، ئازاب بولسۇن ياكى راھەت ھەممە ئەھۋالدا ئاللاھ بىلەن بىللە بولسا، قانداقمۇ ئۆزگەرسۇن! قانداقمۇ قورقسۇن! ئاھ! بۇ نېمە دىگەن چوڭ بەخت ھە! مەڭگۈلۈك بەخت - دە! مانا مەن ئۆزۈمنى دائىم مۇشۇنداق ھېس قىلالىغان بولسام كاشكى، تېرىشايلى، ئەمەللەر، نىيەت بىلەن بولىدۇ، نەتىجىلەر ئەمەللەر بىلەن بولىدۇ، ئەمەللەر ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى بىلەن بولىدۇ، ئاللاھقا گۇمانىنى ياخشى قىلساق، ئەمەلنى ياخشى قىلساق، ئاللاھ چوقۇم بېرىدۇ، بۇنى ئاللاھ ئۆزى ۋەدە قىلغاندۇر. ئەھۋاللار ئوخشاشمايدىكەن، گاھى ئۇنداق، گاھى مۇنداق، ھەي ھەر خىل توسالغۇ ھەر خىل سەۋەب بولىدىكەن، بولمىسا رەسۇلۇللاھ دىگەندەك پەرىشتىلەر بىلەن ھەممە جايدا كۆرىشەلەيتتۇق، جىن - شەيتانىنى كۆرەلەيتتۇق، ئاز كۈلۈپ كۆپ يىغلايتتۇق، ئىگىز تاغلاردا ئاللاھ!!! دەپ ۋارقىرايتتۇق. بۇ ۋارقىراش مەسىلىكتىن خۇدىنى بىلمەسلىكىدىن بولاتتى، مەن بۇ ئەھۋاللارنىمۇ بەزى كىشىلەردە كۆرۈم بىلەن كۆردۈم، 1000 يىل بۇرۇن يېزىلغان كىتاب بىلەن بۇ ئەمەلىيەت ئوخشاش چىقتى، بۇ بىر مۆجىزە بولدى، ئەمما، بىزمۇ ئازىراقمۇ شۈكرى قىلمايمىز، شۈكرى قىلساقمۇ ئاز قىلىمىز. مانا مۇشۇنداق قەلبىمىزدىكى ھەقىقەتكە ۋە ئىرادىمىزگە پىلان، ئارزۇلىرىمىزغا خىلاپ تەتۈرچە ياشاۋاتىمىز، بىزنىمۇ ئىنسان، ئادەم دىگىلى بولامدۇ؟ بۇ جەھەتتە ھايۋانلار بىزدىن كۆپ ياخشى ئىكەن، ئۇلار دائىم زىكرىدە، كۆپىنچىسى تۇنەپ چىقىدۇ، پۈتۈن ئالەم، ئاللاھنى ئەسلىسە، بىز

غەپلەتتە، ھەتتا بىز بىر تال قۇرتچىلىكمۇ بولالمىدۇقما؟!

ئىنسانى ئاباسلىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، زىكرىنى، ۋاختى، ئورنى بىكىتىلمىگەن پەرىز، بۇنى ھەممە ھالەتتە دائىم دىيىش كېرەك دىگەن. بىز ئاللاھنى ئەسلىسەك، ئاللاھمۇ بىزنى رەھمەت بىەن ئەسلەيدۇ، بىز ئاللاھدىن قورقساق ئاللاھ بىزدىن رازى بولىدۇ. ئاللاھدىن قورقۇپ، قادىر تۇرۇپ، نەپسىنى يېڭىپ گۇناھدىن يانساق بىزگە ئىككى جەننەت بېرىدىغان بولدى، سۈرە ئەررااھمان، بۇ ئىشلار سىلەرگە ۋە ماڭا ھەرگىز ئېغىر كەلمىسۇن، تەستەك چىڭ تۇيۇلمىسۇن، ئاللاھ ئىنسانىنى قادىر بولمىغانغا بۇيرىمايدۇ، ئەمەلىيەتتىمۇ نۇرغۇن كىشىلەر شۇنداق بولىدۇ، ماقامغا يەتتىغۇ، ماللارنى، جانلارنى بېرىشمۇ، ئاتا ـ ئانا، خوتۇن ـ بالىلاردىن ۋاز كېچىشمۇ تەس ئەمەسكەنغۇ؟ شۇنداق بەدەل تۆلىمسە ھېچ ئىش يوق، جىم تۇرساق ئۆزىمىزگە، قازانغا نېمە سالسا چۆمۈچكە شۇ چىقىدۇ، بۇ دۇنيا ئاخىرەتنىڭ زىرائەتگارلىقى، ياخشى ئۇرۇقنى تاللاپ ياخشى يەرگە تېرىيلى، پەرۋىشنىمۇ ياخشى قىلايلى، شەيتان قەلبىمىزنىڭ يايلاق چېگرىسىدىن ئۆتۈپ، زىرائەتنى نابۇت قىلمىسۇن، ئاللاھدىن تىلەپ قوغدىغۇچىنى ياخشى قويايلى، خالىغان قۇرالنى زىكرى بىلەن تولۇق ھازىر قىلىپ تۇرايلى، زىياننىڭ ئالدىنى ئىلىپ، پايدىنى كۆزلىگەندە نىجات تاپقىلى بولىدۇ.

كىشىلەر تۆت قىسىم بولىدۇ، بىرىنچى، پۈتۈن ئالەمنى ماددا، ھەرىكەت، شەكىل خالاس، روھ، ئەقىل، ئاڭ يوق، ھىكمەت ئالدىن ئورۇنلاشتۇرلىغان تەدبىر دىگەنلەر يوق، ھەممىسى تاسادىپىي ئۆزلىكىدىن دەپ قارايدۇ، مانا بۇلار دۇنيا ـ ئاخىرەتتە مەڭگۈلۈك غەم ـ قايغۇ، قورقۇنچ بىلەن ياشايدۇ، ھەممە نەرسىسى تولۇق بو لسمۇ يەنىلا ئۇنىڭ ئاشۇ يوق دەپ تۇرىۋالغان روھى، قەلبى، ئىددىيىسى غەم بىلەن خاتىرجەمسىز بولىدۇ. بارغانسېرى ئەجەل يېقىنلاپ كەلگەنسېرى قورقىدۇ، راست، ئۇلار قورقۇشقا ئەڭ لايىق.

ئىككىنچىسى، مۇسۇلمانلار، مۆئمىنلەر بولىدۇ، بۇلار ئاللاھقا ئىشىنىدۇ، قىيامەتكە، روھقا، تېرىلىشكە تولۇتىن ئومۇمى جەھەتتىن ئىشىنىدۇ. ئەمما، كۆپ ۋاختىنى غەپلەتتە ئۆتكۈزىدۇ، شەيتان قەلبىنى ئىگىلىگەن بولۇپ، ئاللاھنى ئەسلىگەندە غەم ـ قايغۇسى يوقاپ قورقمىغان بولسمۇ، ئەمما، كۆپ ۋاقىتتا دائىم غەم ـ قايغدا ياشايدۇ، قورقۇپ تۇرىدۇ، مەخلۇق قورقۇنجىسىدىن بەكرەك قورقىدۇ، ئامال بولمىغاندا ئاندىن خالىقنى ئەسلەيدۇ، ھەي ئىسىت!

ئۇچىنچىسى بولسا، سالىھ، تەقۋالار، مۆئمىنلەر بولۇپ، كۆپ ھاللاردا دائىم ئاللاھنى ئەسلەپ زىكرىنى تەكرارلاپ تۇرىدۇ، غەم بولاردا ئاز قالغاندەك تۇرىدۇ، بۇلارنىڭ ئەھۋالى بىر خىل ئەمەس، بىز يۇقىرىدا دىگەندەك ھەقىقى زىكرىگە بېرىلسە، ئاللاھنى ئۆزى بىلەن بىللە دەپ قارىسا، غەم يوقاپ قورقمايدۇ، ئەمما، بۇ ئەھۋال يوقسا دەرھال يەنىلا غەم ـ ئەندىشىگە، قورقۇشقا قايتىدۇ، بۇ يۇقىرقىدىن ياخشى ئەھۋالدۇر، چۈنكى بۇلار سالىھدە.

تۆتىنچىسى، ھەقىقى قەلبىنى ئاللاھقا باغلاپ تۇرىدىغانلار، بۇلارنىڭ ئالدىغا ئىلھام كېلىدۇ، بەزىسىگە كارامەت بېرىلىدۇ، بەزىسى ئۆزىنى پۈختىلاپ كامال تاپقانلار، كارامەتنى قامچا ئورنىدا كۆرىدۇ، كارامەت كەلسە، ھەي مېنىڭ ئىشىم چېكىنىپ كېتىپتۇ دەپ بىلىدۇ، بەزىسى روھ بىلەن كۆرۈشەلەيدۇ، بەزىسى دوستى بىلەن يوق يېرىدە كۆرۈشىدۇ، بەزىسى ياخشى ھەم راست چۈش كۆرىدۇ، بۇلار دائىم ھالدا زىكرى ۋە بىز يۇقىرىدا دىگەندەك ئاللاھنىڭ جامالى، كامالى، قۇدرىتى،

ھىكمىتى، نۇرى ئىچىدە تۇرىدۇ، پۈتۈن شەيئىدىن ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرۈپ مەست بولىدۇ. كىشىلەر بۇلارنى سارالىڭ دەپ تىللايدۇ.

راست، چۈنكى ئۇلار سارالىڭ، مەجنۇن بولغان، مەشۇقىنىڭ ئوتىدا كۆيۈپ ھەممىنى ئۇنتۇغاندۇر، مەن ئاشۇ مەجنۇنلۇقنى تولىمۇ ئارزۇ قىلىمەن ھە! ئەمما، ئىمان، ئارزۇ بىلەن بولمايدۇ، بەلكى ئەمەل بىلەن بولىدۇ. دائىم ئاسمان - زېمىن ھەققىدە ۋە ئۇلار ئارىسىدىكى نەرسىلەر ھەققىدە تەپەككۇر ئىمانىنى ئۆستۈرىدۇ، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىستىدۇ، شۇڭا، باشقا مەشۇقلار غەمگە سالالمايدۇ، ئاللاھدىنلا قورقىدۇ، شۇڭا، باشقىلاردىن قورقۇشقا چولىسى يوق، ئاللاھ بىلەن بىللە بولغاچقا باشقىلاردەك غېمى يوق، گەرچە بولسىمۇ ئۇلارنىڭ نېنى يوق، ئۇلارنىڭ قورسقى يەنىلا توق، چۈنكى، ئۇلار قىلغان دۇئا خۇددى نىشانغا ئاتقان ئوق، مانا مۇشۇ بەختكە مۇشۇ ھەقىقەتكە ئېرىشىشتىن باشقا بىرگە ئارۇز - ئارمان يوق. بۇ سۆزۈمنى ئەھۋالىڭ بىر خىل تۇرماسلىقىغا مىسال قىلىپ، قىسقا بىر ھىكايە بىلەن ئاخىرلاشتۇرىمەن.

ئىبراھىم خەۋۋاس دېگەن بىر ئەۋلىيا، بىر چۆلدە تۇرىدىكەن، ئۇنىڭ قېشىدا بىر ھەمراھى بار ئىكەن، بۇ ھېكايىنى شۇ ھەمراھى سۆزلەپ بېرىپتىكەن.

بىر كۈنى كېچىدە بۇ كىشىنىڭ قېشىغا بىر شىر كەپتۇ، ئەمما، بۇ كشى زادى قورقماپتۇ، ھەمراھى بولسا دەرەخكە چىقىۋاپتۇ، شىر بۇ كىشىدىن قورقۇپ ئاستا كەينىگە يېنىپ كېتىپتۇ، بۇ خۇددى بىر ھەدىسكە ئۇيغۇن كەلگەندەك ئىشكەن، ئاللاھدىن قورققاندىن ھەممىسى قورقىدۇ، ئاللاھدىن قورقمىغان كىشى ھەممە نەرسىدىن قورقىدۇ، شۇنداق قىلىپ بۇ كېچە ئۆتۈپ كېتىپتۇ، بۇ ھالەتمۇ كېتىپتۇ، ئەتىسى بولسا، تۇيۇقسىز بىر نەرسە خەۋۋاسنىڭ قولىغا چۈشۈپتۇ، شۇئان ئۇ قاتتىق چۆچۈپ كېتىپتۇ، ھەمراھى ئۇنىڭغا بۇ نېمە ئىش؟ سىلە ئاخشام شىرىدىنمۇ قورقمىغان ئەمدى ئۆمۈچۈك چاغلىق نەرسىدىن قورقىدىلىغۇ؟ دەپتۇ، شەيخ خەۋۋاس مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ، شۇنداق، ئاخشام بولسا، غەيپىنى بىر خىسلەت بىر ياخشى ھالەت كەلگەن. مەن ئاللاھنىلا ئويلاپ تەپەككۇردا ئولتۇرغان، شۇ غايىپ دۇنيادىن كەلگەن ھالەتتىن مەن باتۇر بولدۇم، ئاللاھدىن باشقىسىدن قورقمىغان ئىدىم،د ھازىر بولسا مەن ئۇ ھالەتتىن ئۈزۈلۈپ قالغان ئىدىم، غەپلەتتە قالغان ئىدىم، مەن مەخلۇقنىڭ ئەڭ ئاجىزى قورقۇنجاقراقى بولۇپ قالدىم، بۇ مېنىڭ ئۆزۈمنىڭ شورى دېگەن ئىكەن، شۇنداق بۇ ھېكايە قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئاشۇ ھالەت بولسىلا قىلىچ بوينىنى چېپىپ تاشلىسىمۇ پەرۋا قىلمايدۇ، ئاللاھ شۇنداق قىلسۇن ئامىن!

تارىخقا نەزەر
ھەرخىل قىزىقارلىق سىرلىق ئىشلار

مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھۋاللىرى 17 خىل ئوخشاپ كېتىدۇ.

1. ھەر ئىككىلىسى ئەلچى قىلىنىپ ئەۋەتىلدى، ھەق دىنغا بىر ئاللاھقا چاقىردى، شۇنچە زالىم پادىشاھلاردىن قورقۇپ قالمىدى، ئىككىلىسى ئوخشاش ئىنكار قىلىندى.

2. مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئاتا - بوۋىسىنىڭ دىنىنى ئەمەلدىن قالدۇرغان دەل ئەكسىچە بىر ئاللاھقا چاقىرغان، رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق قىلدى، پۈتۈن ئەجدادلارنى ئازغۇن دەپ ھۆكۈم چىقىرىپ

بۇتلارنى چاقتى.
3. فىرئەۋنىلەر، مۇسا ئەلەيھىسسالامغا پادىشاھلىقنى تارتىۋالماقچى، ھاكىمىيەتنى ئاغدۇرماقچى دېگەن، رەسۇلۇللاھقىمۇ ئەرەبلەر مەككىنىڭ پادىشاھلىقىنى بېرەيلى، دېگەن، ئەمما، ئىككىلىسىنىڭ مەقسىتى دىن ئىدى.
4. ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنى سەھرىگەر دەپ سەھرىگەرنى توپلاپ قارشى تۇرغان، ئاخىرىدا مەغلۇپ بولدى، مەككىلىكلەرمۇ رەسۇلۇللاھنى سەھرىگەر دەپ بوھتان قىلدى، ئاخىرىدا كاھىن، مەجنۇن، شائىر دەپ، قۇرئان ئالدىدا ھەممىسى مات بولدى، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت، ھەممە، ھەقىقەتنىڭ يىلتىزى بىر.
5. مۇسا ئەلەيھىسسالامغا بىر تۇركۈم كىشىلەر ئىمان كەلتۈردى، ئۇلارمۇ قۇل ئىدى، رەسۇلۇلاھقىمۇ شۇنداق بولدى.
6. مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىمان كەلتۈرگەنلەر ئۇلاردىن قورققان، رەسۇلۇللاھقا ئىمان كەلتۈرگەنلەرمۇ قورقۇپ ئىمانىنى ساقلاش ئۈچۈن ھەبەشىستانىدەك جايلارغا ھىجرەت قىلدى.
7. مۇسا ئەلەيھىسسالام قەۋمىگە ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىشقا ۋەز ـ نەسىھەت قىلدى، رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق قىلدى.
8. مۇسا ئەلەيھىسسالامغا بىر بۆلەك كىشىلەر مۇڭاپىق كېلىپ، ئاللاھقا دۇئا قىلدى، ھەممە ئىشنى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ ئاللاھقا يۈزلەندى، رەسۇلۇللاھنىڭ ھەمراھلىرى مۇشۇنداق قىلدى.
9. ئاللاھ، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى مەسجىد سېلىشقا بۇيرىدى، ۋە جامائەت بىلەن بىللە نامازغا بۇيرىدى، رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق قىلدى، نۇرغۇن مەسجىد كۆپىيىپ كەتتى.
10. مۇسا ئەلەيھىسسالام قەۋمىگە غەلىبە بىلەن ئالدىن بىشارەت بەردى، رەسۇلۇللاھ شۇنداق قىلىپ، كېيىنكى غەلىبىدىنمۇ بىشارەت بەردى.
11. مۇسا ئەلەيھىسسالام بەنى ئىسرائىلگە قارشى دۇئا قىلدى، رەسۇلۇللاھمۇ مەككە ئەھلىگە قارشى دۇئا قىلدى.
12. ئىككىلىسىنىڭ دۇئاسى ئىجابەت بولدى، رەسۇلۇللاھقا مەككە فەتھى بولدى، بەنى ئىسرائىلگە پەلەستىن.
13. بەنى ئىسرائىل دېڭىزدىن ئۆتكەن بولسا، رەھۇلۇللاھنىڭ قەۋمى نۇرغۇن يارەمگە ئېرىشتى، كىيىنمۇ شۇنداق بو لدى.
14. فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قوشۇنى مەغلۇپ بولدى، ئەبۇ جەھىلمۇ كاپىرلامۇ شۇنداق بولدى.
15. بەنى ئىسرائىل قۇتۇلدى، ئازات بولدى، مۇسۇلمانلارمۇ ئازات بولۇپ، نۇرغۇن ھالاكەتتىن قۇتۇلدى.
16. بەنى ئىسرائىللار ھاكىمىيەتنى ئالدى، ۋە تەرەققىي قىلدى، مۇسۇلمانلارمۇ شۇنداق قىلدى، نەچچە ھەسسە ئۆتۈپ بولدى.
17. بەنى ئىسرائىل 70 فىرقە بولدى، مۇسۇلمانلارمۇ ئىختىلاپ قىلدى، تېخى بۇندىن كېيىنمۇ بۇ ئىختىلاپ تۈگىمەي كېلىۋاتىدۇ.
مېنىڭ قوشقۇنۇم

18 . مۇسا ئەلەيھىسسالام مۆجىزىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى، رەسۇلۇللاھمۇ مۆجىزە كۆرسەتتى، ئۇلارغا دېگىز ئىككىگە بۆلۈنگەن بولسا، رەسۇلۇللاھقا ئاي ئىككىگە يېرىلدى، ئۇلارغا تاشتىن سۇ چىققان بولسا، رەسۇلۇللاھنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدىن سۇ چىقتى، ھەر ئىككىلى پەيغەمبەر ئاخىرىدا ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا كەتتى، خەلىپىسى، ئىز باسار بولدى، مانا مۇشۇنداق ھىكمەتلەر بولغاچقا، ئوخشاشلىق بولغاچقا، قۇرئاندا مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى كۆپ كېلىدۇ، شۇنداقلا رەسۇلۇللاھمۇ مىراج كېچىسى مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشكەن، ھەم سۆزلەشكەن، تەجرىبىسىنى سۆزلەپ بەرگەن، مۇسۇلمانلار ئىبرەت ئالسۇن ئۈچۈن بايان قىلىندى.

سۈرە يۇنۇس، ئەي فىرئەۋىن، بىز سېنىڭ جىسمىڭنى، بەدىنىڭنى قۇتقۇزۇپ، سەندىن كېيىنكىلەرگە ئىبرەت قىلىمىز، ئىنسانلارنىڭ كۆپىنچىسى بىزنىڭ مۆجىزىلىرىمىزدىن غەپلەتتە دېگەن، ئايەتتىن مۆجىزە ئاشكارا بولغان.

ئۆز ۋاختىدا فىرئەۋىننى خۇدا دەپ قارايدىغانلار ئۇ ئۆلمەيدۇ دەپ ئىتتىقاد قىلغاچقا، ئاللاھ ئۇنىڭ بەدىنىنى ئاشكارا كۆرسەتكەن، ئاندىن ئۆلگىنىگە ئۇلار ئىشەنگەن، ھازىر بولسا، تاھازىرغىچە مىسىرلىقلارنىڭ ئېھرام دېگەن يېرىدە بۇرۇنقىلارنىڭ جەسىدى بار ئىكەن، بۇ يەرگە دەپنە قىلىنغانلار سېپىمىغان، بۇ ئېھرامنىڭ سۈرىتى ـ105 بەتتە، كۆرسىتىلدى، ئەڭ مۆجىزىلىكى شۇكى، ئايەتتە دېگەندەك، بۇلارنىڭمۇ جەستى سېپىمىغان، مۆجىزە ئاشۇ جەسەدنىڭ سىسىماسلىقى بولغان، بۇنىڭغا ئاشۇ ئېھرام قۇرلۇشى، سايىسى ۋە بىر قىسىم ماددىلارنىڭ تەسىرىدىن بولغان، ئەمما، مۆجىزىلىكى شۇكى، بۇ ئېھرام ئىچىدە، ئېزىتقۇ بار، ھەر قانداق كىشى كىرسە ئېزىپ قالىدۇ. فىرئەۋىننىڭ جەسىدى تېپىلغان.

(جەسەتلەر قويۇلىدىغان ئەھرام)~~~~~~~~~~~~~~

ئامرىكىلىقلار، ياۋروپالىقلار بۇ جايدىن ئاسار ئەتىقىنى ئوغۇرلاشقا كىرىپمۇ ئېزىپ قالغان، بۇ سىر تا ھازىرغىچە ئېچىلمىدى، بۇ زادى نېمە ئىش؟ ھەقىقەتەن ھازىرقىدەك ئىلىم ـ پەن تەرەققي قىلمىغاندا، ھېچ بىر ئىشقا سەۋەب كۆرسەتمەي، قىلالمىسا، ئاشۇ بىر ئېھرامنىڭ، ئاشۇ كىچىككىنە ئېھرامنىڭ سىرىنى ېيىشىپ بېرەلمىدى، مانا بۇنىڭغا قۇرئاندا بەدىنىڭنى قۇتقۇزۇپ، مۆجىزە قىلىمىز دېگەن ئايەت ئىشارەت ئىكەن.

بۇنىڭدا، نۇرغۇن سىرلىق مۆجىزە بايقالدى، شۇنداقلا بەزى سەۋەبلەر ئىلمى ئۇسۇلدا ھەل قىلىنىپ، خۇراپىيلىقدىن قەدىمى بۇددا دىنىدىن ئازاد قىلىندى، خۇددى بىز يۇقىرىدا سۆزلىگەن دەرەخ ۋەقەسىدەك، بۇنداق خۇراپىيلىق زېمىنغا تولۇپ كەتكەن ئىكەن، ئاللاھ، يېڭى ئىلىم ـ پەن مۆجىزىسىنى ئاتا قىلىپ، يەنىلا ئىسلام دىنىنى ئۈستۈن ئورۇندا قىلدى، ئۆز قۇدرىتىنى ئاشكارىلاپ بارلىق بىرلىكنى، قۇدرەت ـ ھىكمىتىنى تونۇتتى.

بىز مانا مۇشۇنداق ئىلمى ئۇسۇلدا ئاللاھ ئۆز قۇدرىتىدىن سىرلىق قىلغان ئىشلاردىن باشقا پۈتۈن ئىشلارغا سەۋەبىنى ئېنىقلاپ چىقىپ، خۇراپاتلىقنى يوقىتىپ، بىر ئاللاھقا چاقىرشىمىز ۋاجىپتۇر.

سەۋەبى يوق ئىش يوق، كۆللى سەۋەبىنى ئاللاھ قىلغۇچى، ھەممە ئاخىرىدا ئاللاھقا باردۇ، شۇڭا، بەزى بىر مەسىلىنى تەتقىق قىلىپ كۆرگەنىڭ سەۋەبىنى سۈرۈشتۈرگەنىڭ زىيىنى يوق.

سۈرە ھۇد تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

زېمىندا ھەر قانداق بىر جانلىق بولىدىكەن، ئۇنىڭ رىزقىغا ئاللاھ كېپىل، ئاللاھ ئۇ جانلىقلارنىڭ كېلىش، كېتىش، قارارگاھلىرىنى بىلىپ تۇرىدۇ، ھەربىر جانلىق «لەۋھۇلمەھپۇز» دىگەن كىتابدا خاتىرلەگلىكتۇر دىگەن ئايىتى توغرىسىدا. بۇنداق ئايەت قۇرئاندا خېلى كۆپ، مەسىلەن: ھەربىر ھايۋان ياكى ئۇچار قۇش سىلەرگە ئوخشاش ئۈممەت، زەررىدىن كىچىك ياكى چوڭ نەرسە ھەتتا بىر تال قۇلاق، ياكى بىر تال ھۈجەيرە، مىكروۇپ، ۋىرۇسدىن تارتىپ ھەممىسى بۇ كىتابدا يېزىلغان بولىدۇ.

ئاللاھ رەھمانلىق سۈپىتى بىلەن بۇلارنى ئەتىۋارلاپ ئۆز رەھمىتىدىن يارىتىپ رىزىق بېرىپ كاتتا كىتابدا خاتىرلەپ قويغان، ھەرگىز سەل قارىمىغاندۇر.

بۇ چەكلىك، تۇراقسىز پانى دۇنيا بولغاچقا ئۆزگىرىشچان دۇنيا بولغاچقا، ئىمتىھان، سىناق دۇنيا بولغاچقا رەھمەتنى 100گە تاللاپ، ئاران بىرنى بەرگەندۇر، ئاشۇ بىر رەھمەتتىن پۈتۈن جانلىق بەھرىمەن بولىدۇ، بىز بۇ ئەھۋالنى كۆزىمىز بىلەن كۆرۈش ئۈچۈن ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، بارلىق بىرلىكنى،سىرلىق مۆجىزىلىرىنى بايقاش ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئايەتلىرىگە سەل قارىماسلىقىمىز، ئاللاھنىڭ ئاسمانلاردا، زېمىندا نېمە بار قاراڭلار دىگەن ئايىتىنىڭ ۋە ئۇلار تۆگىنىڭ قانداق يارىتىلىشىغا قارىمامدۇ؟ دىگەنگە ئوخشاش ئايەتلەرگە قارىشىمىز لازىم ۋە چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىپ ئەڭ ئىلغار ئۇسكۇنىنى قولغا ئېلىپ، ئىسلام ئۈچۈن، دىن ئۈچۈن، دۇنيا - ئاخىرەتلىك بەختىمىز ئۈچۈن، كۆرەش قىلىشىمىز لازىم. نۇرغۇن دىنسىزلار مۇشۇ بىلىم ئۈچۈن بالقىنى ئاتىدى، ھەتتا بىر نەچچىسى جاندىن ئايرىلىپ قالدى، دېڭىزلارغا غەرىق بولدى، تاغدىن چۈشۈپ كېتىپ ئۆلدى، مۇز، قار تاغلاردا توڭلاپ قالدى، ئالەم بوشلۇقىدا ھاياتىدىن ئايرىلدى، بىز چۇ؟ ئەسلى بۇ خىزمەت بىزنىڭ ئىدى، بىز بۇ يولدا ئۆلسەك ھاياتىمىزدىن ئايرىلساق ئالاھىدە شېھىد دىگەن ئۇنۋان بېرىلەتتى، كېچىكتۇق، كۆپ كېچىكتۇق، شۇنداق بولسىمۇ تېرىشايلى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ھىكمىتى، رەھمىتى تۈگەپ كەتمەيدۇ، قېنى ئەمسە، ئاللاھنىڭ قۇشلاردىكى ھايۋانلاردىكى ئاجايىپ قۇدرىتىنى كۆزىتىپ كۆرەيلى. قۇشلارنىڭ سوت مەھكىمىسى ۋە ھۆكۈم چىقىرىشى، ھازىر ئالىملار قۇشلاردا، ھايۋانلاردا ئالاھىدە ئەقىل - ئىدراك بارلىقىنى، پەم - پاراسەت بارلىقىنى، پادىشاھلىق تۈزۈمى بارلىقىنى، پۈتۈن ئىنسان بىلەن ئوخشاپ كېتىدىغانلىقىنى بايقىدى، مانا بۇ ھەقىقەتنى ئاللاھ بۇرۇنلا **ئۇلارمۇ سىلەرگە ئوخشاش ئۈممەت** دىگەن ئايەتتە ئۇقتۇرغان ئىكەن.

قۇشلار ھۆكۈملىرى، سوت مەھكىمىسى

ئالىملار شىتلىندا ئارىلىدا بىر توپ قاغىلارنى كۈزەتكەن، بۇلار ئىنسانلارغا ئوخشاش سوت مەھكىمىسگە توپلىشىدىكەن، بەزىسى كەلگۈچە كۈتۈپ تۇرىدىكەن، ھەممىسى يىغىلىپ بولغاندا، بىر

قاغا ئوتتۇرىدا تۇرىدىكەن، بۇ قاغىنى ئىككى قاغا يالاپ تۇرىدىكەن، قېچىشىدىن توسۇپ تۇرىدىكەن، قالغان قاغىلار ئۆزئارا غاقىلدىشىپ بىر ھازا ئۆتكەندىن كېيىن ھۆكۈم پۈتۈپ ئۇلارمۇ ئاشۇ يالانغان يالغۇز قاغىغا ھۇجۇم قىلىدىكەن، ھەممىسى چوقۇپ، تېپىپ ئۆلتۈرۈۋېتىدىكەن، ئاندىن ئۆز يولىغا قاراپ قايتىدىكەن، بۇ ئىش مەشھۇر بولۇپ، شىتلىندا ئاراللىرىنىڭ قاغىلىرى ئىنسانلاردەك سوت مەھكىمىسى قۇرغان دېگەن خەۋەر تارقالغان، دىمىسمۇ قاغا ئەقىللىق قۇشتۇر، يەنە بەزىلەر غەدىپان دېگەن جايدا بىر توپ قاغىنى كۈزەتكەن بولۇپ، بۇ قېتىممۇ سوت ئېچىلغان، چوڭ بىر قاغا قاتتىق ۋارقىراپ قانات قاققان، قالغان قاغىلارمۇ شۇنداق قىلغان، ئايرىم بىر قاغا بېشىنى پەس قىلىپ تازىم قىلىپ گۇناھىغا ئىقرار بولغان، ئاندىن ئۇلار بۇنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتكەن، ئالىملار بۇ ۋەقەنى ئۇقۇش ئۈچۈن بىر نەچچە قېتىم تەكشۈرگەن بولۇپ، ئەسلى بۇ بىر ئوغۇرلۇق دىلوسى ئىكەن، ئۇۋا، چاڭگا ۋە ئۇنىڭدىكى ئۇششا قتال چىۋىق ئوغرىلىق دىلوسى ئىكەن.

ئالىملار يەنە قۇشقاچنى كۈزىتىۋېتىپ بىر ئىشنى كۆرگەن، ئىككى قۇشچاق قاتتىق سوقۇشقان، بۇ جەدەل ئوزۇق تالىششىدىن كېلىپ چىققان، خۇددى دېھقانلار سۇ تالاشقاندەك، ئاندىن بۇلار بىر توپ قۇشقاچ قېشىغا بارغان، ئۇلار بىر ئاز سايراشقاندىن كېيىن بىرسىنى قاتتىق چوقۇپ جازالىغان، ئاندىن كېيىن بۇلارنى كېلىشتۇرگەن، بۇلار يەنە جەدەل يۈز بەرمىگەندەك ئۆز جايىغا قايتىپ ئوتلاشقا باشلىغان، ئالىملار يەنە بىر ئىشنى بايقىغان، بىر قارلىغاچ ئۇۋا ياسايدۇ، بۇ ئۇۋىنى قۇشقاچ ئىگىلەيدۇ، ئاندىن قارلىغاچ كېلىپ قۇشقاچنى چىقىپ كېتىشكە مەجبۇر قىلسا قۇشقاچ تولا سايراپ قارلىغاچنى رەت قىلىدۇ، قارلىغاچ بىر نەچچە قېتىم كېلىپ ئۇۋا ئېغىزىدىن ھۇجۇم قىلىپمۇ قۇشقاچنى چىقىرالمايدۇ، چۈنكى، ئۇ ئۆز ئۇۋىسىنى پۈختا ياسىغانىكەن، كېيىن قارلىغاچ ئۇچۇپ كېتىدۇ، ئالىملار ئەمدى قارلىغاچ يېڭىلدى دەپ تۇرسا، قارلىغاچ توساتتىن ئاغزىدا بىر مونەك لاي ئېلىپ كېلىپ ئۇۋىنىڭ ئۈستىنى ئېتىشكە باشلايدۇ، قۇشقاچ بۇنى ئۇقۇماي يېتىۋېرىدۇ، ئاخىرىدا قارلىغاچ بۇ ئۇۋىنى پىچەتلەپ ئېغىزنى ئېتىپ قۇشقاچنى جازالايدۇ. مانا بۇ ھەددىدىن ئاشقانلىقنىڭ جازاسى بولدى.

ئەلۋەتتە، مەنمۇ بىر كۈن سۈندۈكنى كۈزۈتۈپ تۇراتتىم، بۇ سۈندۈك قارلىغاچقا قارىغاندا ئەقلسىز ئىكەن، چۈنكى، بۇ بالىسىغا ئوزۇق ئېلىپ كەلسە، بىر يەردىن كەلگەن بولسا، شۇ جايدىن ئۇۋىسىغا كەلمىسە باشقا جايدىن كېلىپ قالسا، يەنە قايتىپ شۇ دەسلەپتە كەلگەن جايدىن كېلىپ ئاندىن بالىسىغا ئوزۇق بېرىدىكەن، بولمىسا قايتا ـ قايتا يانىدىكەن، شۇنداقلا بۇ ئۇۋا ئۇستىنى ئوچۇق قويۇپ، يامغۇردا بالىسىنى ئۆلتۈرۈپ قويدى، مۇداپىئە يوق ئىكەن، شۇ ئارىلىقدا بىر جۈپ قارلىغاچ ھويلىغا قايتا ـ قايتا چۈشكىلى تۇرىدى، مەن دىققەت بىلەن كۈزەتتىم، قارىسام ئۇلار ئالدى بىلەن بىرەر سامان ياكى چۆپنى چىشلەپ ئاندىن سۈيۈق لاينىڭ يېنىغاكېلىپ بۇ ئاغزىدىكى قىش تۆپىگە لاي قاچىلاپ ئاندىن ئۇچۇپ كەتتى، بۇلار بىر كۈن كەچكىچە شۇنداق قىلدى، قارىسام ئۇلار بۇ سامان، چۆپ، قىشلاردا لاينى ئارىسىغا سېلىپ، ئۇۋا ياسايدىكەن، تۇخۇم تۇغۇشنى ئالدىن بىلىپ، بالىلىرىغا ئۇۋا راسلايدىكەن، بۇلارغا بۇ قۇرۇلۇشنى كىم ئۆگەتتى؟ بۇلاردىمۇ ئەقىل بار، مېڭە ھۈجەيرىسى بار، ئەقىل ـ پاراسەت بار، تىل بار، ئالاقە، ياشاش قائىدىسى بار، ھەممىسى «لەۋھۇلمەھپۇز»دا يېزىلغاندۇر.

ئالىملار قاقىرىنى ئەربى لەقلاق دېيىلىدىغان بىر قۇشنى كۈزەتكەن، يېقىن ئىككى ئۇۋىنى

كۆزەتكەن، بىر قاقىر توخۇ تۇخۇمنى ئوغۇرلاپ كېلىپ، خوشنىسىنىڭ تۇخۇمىغا ئالماشتۇرۇپ قويۇپ، قاقىر تۇخۇمنى ئۆز ئۇۋىسىغا ئېلىپ قېچىپتۇ، تۇخۇمى ئوغۇرلانغان ئۇۋىدىكى ئەركەك قاقىر بىر توپ قاقىرلارنى باشلاپ كېلىپ، بۇ ئوغرىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن، بەزىسى ئۇقماي قېلىپ توخۇ تۇخۇمنى باسسا، ئاندىن توخۇ تۇخۇمىدىن چۈجە چىققاندا ئۆز بالىلىرىغا ئوخشىمىسا ئۇ چۈجىنى چوقۇپ ئۆلتۈرۈۋېتىدىكەن، بۇنى ئۇ ئاشۇ ئوغرى قاقىرغا ئاچچىقلاپ قىلىدىكەن، بۇلاردا بىر خىل قىساس ئېلىش ئەھۋالىمۇ بار ئىكەن، بۇلار ئىنسانغا ئوخشاش شارائىتتا تۇرىدىكەن، ئۇلارمۇ سىلەرگە ئوخشاش ئۇممەت دېگەن، ئاللاھ، بەكمۇ راست سۆزلىگەن، سۆزلىسەك گەپ تولا، مىساللار بەكمۇ تولا، مەسىلەن، ئىت، ئاپىشاركا ئىت گەپ ئۇقىدۇ، مەشىق قىلدۇرسا زەھەرلىك چېكىملىكنى بايقايدۇ، بۇلارنى ساقچىلار ھازىر دىلونى بېجىرىشدە، سوراق قىلىشتا، يۈتۈپ كەتكەن ياكى قاچقانلارنى تۇتۇشتا قۇنتۇرۇش ئىشلىرىدا ئىشلىتىۋاتىدۇ، زور نەتىجىلەرگە ئېرىشتى، ئۇندىن باشقا ھايۋانلارنى تەتقىق قىلىپ بەزى كېسەل داۋالاش ئىشلىرىدا ئۇلارنىڭ تېنىدىن پايدىلاندى، بەزى خەتەرلىك جايلارغا بېرىشقا، ئالەم بوشلۇقىغا چىقىشقا توغرا كەلسە، ئالدى بىلەن مايمۇندەك ھايۋاننى ئەۋەتىپ، سىناپ كۆرۈپ ئاندىن ئىنسانلار ئۆزى چىقتى، بۇندىن باشقا نۇرغۇن پايدا ـ مەنپەئەت بار، نۇرغۇن كەشپىياتلار دورا، چارە ـ ئاماللار، ھايۋانلاردا بار ئىكەن، ئەقىللىق ئات، پىل، قۇش، شاتۇت، ئۇۋچى ھايۋانلار بەكمۇ كۆپ، ئەمما، بۇ ئەقىل بۇ پەم بولسا، ئۆز دەرىجىسى بويىچە بولىدۇ، خۇددى بالىلار مېڭىسىنى، چوڭ ئالىملارنىڭ ئەقلىنى تەپەككۇر قىلىشقا سالالمىغاندەك، دېھقانلار، پەيلاسوپ، مۇتەخەسىس، ئىنجىنېرلارنىڭ ئەقلىنى، ئىقتىدارىنى ئىشقا سالالمىغاندەك، بۇ ھايۋانلارنىڭمۇ ئۆزىگە چۈشلۈق ئەقلى بار. ئۆز تۇرمۇشىغا ئۆز جىسمىغا لايىق تۇرالغۇ جاي بار، مەسىلىگە مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. ئۇندىن باشقا زور دەرىجىدە ئەقىل قىلالمايدۇ، ئىشنى پىلانلاپ قىلالمايدۇ، ئىنسانلاردەك تەرەققىي قىلالمايدۇ، خۇددى ماشىنا ئادەم جايىدا توختاپ قالغاندەك، ئۇنداق بولمايدىكەن، ئىنسانلارغا زور ئاۋارىچىلىق كېلىپ چىقىدۇ، ھەممىنى ئاللاھ، ئالدىن بىلىپ ھېكمەتلىك ئورۇنلاشتۇرغان، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ كىتابتا خاتىرلەپ قويغان.

ھايۋانلاردىكى بەزى سىرلىق ھەرىكەتلەر

بەزى ھەسەل ھەرىسى تاتلىق شىرنىلىك نەرسىنى كۆپ يەپ مەس بو لىدىكەن، بۇ ھەرە قالايمقان ئۇۋىغا ئۇچۇپ كەلگەندە قاراۋۇللۇقتا تۇرىدىغان ئىككى ھەرە بۇ ھەرىنى ئۇۋىغا كىرگۈزمەيدىكەن، ئالىملار بۇنى تەكشۈرگەندە ئەگەر مەس ھەرە ئۇۋىغا كىرسە، سىزىمى يوقاپ ھەرىكىتى قالايمقان بولۇپ، جىدەل چىقىرىپ قالايمقانچىلىق چىقىرىدىكەن، شۇڭا، ئىككى قاراۋۇل بۇ مەس ھەرىنى كىرگۈزمەيدىكەن، خۇددى ھەسەلنى بۇلغاشدىن ئەنسىرەپ پاسكىنا ھەرىنى كىرگۈزمىگەندەك، بۇ خۇددى ئىنسانلارنىڭ

ئاشخانىسىغا مەسىي كىرگۈزمەي توسۇۋېلىشىغا ئوخشاش بىر ئىش، بەزى ئورمان بۇركۈتى، چۈجە چىقارغاندا، ئۇۋۇسى ئەتراپىنى بىر خىل خۇشپۇراقلىق ئۆسۈملۈك بىلەن ئوراپ قويىدىكەن، بۇنداق بولۇشى، ھەرخىل چۈجىگە زىيانلىق قۇرت، ھاشارەتلەر بۇ ئۆسۈملۈك پۇرىقىنى پۇرىسا چىداپ تۇرالماي، قاچىدىكەن، مېھرىبان ئاللاھ، بۇ ئىلىمنى بۇركۈتكە ئىلھام قىلغاندۇر. بەزى قۇزغۇنلار قەستەن چۈملۈلە ئۇۋۇسىغا كېلىپ ئۆزىنى چېقىشقا تۇتۇپ بېرىدىكەن، بۇ ئارقىلىق بەدىنىدىكى بىر خىل زىيانلىق قۇرتنى، مىكروبىنى يوقىتىدىكەن. شۇنداقلا چۈملۈلىمۇ رىزىق ئوزۇقىدىن لەززەتلىنىدىكەن، بۇلارنى ئاللاھ، باغلاپ تۇرغاندۇر.

بەزى مۇشۇكلەر بىر خىل خۇشپۇراقلىق ئۆسۈملۈكنى پۇراش ئارقىلىق ياكى ئۇنىڭ يوپۇرمىقىنى چاينىاش بىلەن ئۆزىدىكى كېسەللىكنى يوقىتىدىكەن، مىكروبىنى تازىلايدىكەن، مەسلىكىنىڭ پەيزىنى سۈرىدىكەن، ئۆزئارا پوملىشىپ ئويۇن چىقىرىپ بەختلىك بولىدىكەن، بەزى كىرپىلەر قەستەن زەھەرلىك ماددىلارنى پۇراپ تېپىپ، قەستەن چايناپ ئاغزىدىن بىر خىل كۆپۈك، شۆلگەي چىقىرىپ بەدىنىدىكى تىكىنىگە سۈركەيدىكەن، شۇ ئارقىلىق بەزى مىكروبىنى يوقىتىدىكەن، ھەم بەدىنىنى كۈچلەندۈرىدىكەن، ھەم بۇ تىكىنىنى خۇددى ئىنسانلار قىلىچ، ئوقياسىنى زەھەردە سۇغارغاندەك بۇ زەھەردە سۇغۇرىدىكەن، ئاندىن دۈشمەندىن مۇداپىئە قىلىپ، ئوۋنى تۇتۇپ يەيدىكەن، بەزى مايمۇنلار قورسىقى ئاغرىسىلا بىر خىل ئۆسۈملۈكنى يەيدىكەن، ئالىملار بۇنى تەتقىق قىلىپ، ئاشقازان دورىسىنى تېپىپ چىققان، بۇ مايمۇن بۇ ئۆسۈملۈكنىڭ دورا بولىدىغىنىنى قانداق بىلگەن، بۇ خۇددى ئاللاھ قابىلغا قاغىنى ئەۋەتكەندەك بىر ئىشتۇر.

بەزى مايمۇنلار 1000 ئاياغ دەيدىغان قۇرۇتنى چايناپ ياكى چىشلەپ قورقۇتۇپ ئۇنىڭدىن تەرلەپ چىققان بىر خىل سۈيۇقلۇقنى بەدىنگە سۈركەيدىكەن، شۇ ئارقىلىق بەدىنىدىكى بىر خىل پىتنى ياكى زەھەرلىك مىكروبىنى يوقىتىدىكەن، ياكى پاشىدىن ساقلىنىدىكەن، ۋە ياكى مەسلىك خۇمارىدىن چىقىدىكەن، بەزى قۇشلار ئۇۋۇسى ئەتراپىدا خۇشپۇراقلىق ئۆسۈملۈك شاخلىرىنى دۆۋىلەپ قويىدىكەن، باللىرى تۇخۇمدىن چىقىپ تېتىك ھالدا مىكروبىدىن خالىي چوڭ بولىدىكەن، ھەم تېنى ساغلام بولىدىكەن، بۇنداق خۇشپۇراقلىق ئۆسۈملۈك يوق ئۇۋۇدىن چىققان چۈجە تولىسى ئەي بولماي، ھالاك بولىدىكەن ياكى كېيىن تەجرىبە ئىگىسى بولالماي باللىرىنى، نەسلىنى قۇرىتىدىكەن، چۈنكى، بالا قۇش ئاتا ـ ئانىغا ئەگىشىدۇ.

مانا شۇنداق ئىنسانلار ھايۋانلاردىن ئۆسۈملۈكلەردىن پايدىلىنىپ داۋالانغاندەك، ياكى ئوزۇقنى ياخشىلاپ ئىشتىيىنى ئاچقاندەك، بۇنداق ئەھۋاللار ھايۋانلاردىمۇ مەۋجۇد، مېھرىبان ئاللاھنىڭ رەھمىتى ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغاندۇر، ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئازماس ئوقوغۇچىسى بولىدۇ، بۇلار «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلەنگەن، بۇلاردا ئىنسانلارغا نۇرغۇن پايدىلىق ئىشلار بار.

مېھرىبان ئاللاھ، كۆپىنچە ھايۋانلارنىڭ رەڭگىنى شۇ ھايۋان ياشاشقا ماس كېلىدىغان جايلاردىكى رەڭگە ئوخشاش قىلىپ قويىدۇ، بۇ ئەسلى ئىككى ئىش ئۈچۈن، بىرى، بۇ بىر نىئمەت بولۇپ، بۇ ھايۋانلار مۇشۇ ماس رەڭ بىلەن يوشۇرۇنۇپ ئوۋنى بىلىندۈرمەي تۇتۇپ يەيدۇ. ئىككىنچىدىن، يوشۇرۇنۇپ تۇرۇپ دۈشمەننى ئازدۇرىدۇ، ھالاكەتتىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ.

مانا بۇ ئەتراپقا ماس كېلىش، ھەتتا رەڭنىڭ ماس كېلىشى، ئىنتىپاقلىششى بولىدۇ، كائىنات

قانۇنىغا ئەمەل قىلسا، زىيان يوق، ئۇچىنچى، بۇ بىر خىل قۇدرەت، ماددىزىمچىلار تەبىئەت ئالىملىرى دىگەندەك بۇ شۇنداقلا بىر تاسادىبىيلىق ھەم ئەتراپقا ماسلاشقانلىق، تەدرىجىي تەرەققىيات ئەمەس، بەلكى، ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى، كۆيۈنگۈچى، رەھىم قىلغۇچى، تەدبىر قىلغۇچى، پۈتۈن مەخلۇقلارنىڭ ئېھتىياجىنى ئالدىن بىلىپ ھاجىتىنى ئادا قىلغۇچى، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئالدىن زامان ماكانىنى تاللاپ، زىيانپەت بەرگۈچى ئاللاھ تەرەپتىندۇر، شۈكۈا، ئاللاھ، بۇلارنى قۇرئاندا ئۆز دەرگاھىدىكى لەۋھە كىتابتا خاتىرلىگەن، ئاللاھ، ھەققەتەن رەززاق، ھەققەتەن رەھمان، مەن ئاللاھقا گۇمانىنى تېخىمۇ ياخشى قىلىش بىلەن بىرگە ئەمەلنىمۇ ياخشى قىلىپ، ئاللاھنى رازى قىلىشنى ئىرادە قىلدىم، ئاللاھ، ياخشى ياردەمچىدۇر.

ھەربىنىڭ رەڭگى قىزىل، سېرىق يوللۇق، چېكىتلىك كېلىدۇ، بۇ شۇ ئارقىلىق دۈشمەننى قورقىتىدۇ، ھەيۋەتلىك كۆرۈنىدۇ، ئۇۋىنىمۇ قورقۇتۇپ ئاسانلا مەغلۇپ قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنىڭ نەشتىرى بار، تېخى بۇ ئىنسانلارغا زىيانلىق مىكروبىنى يوقاتقۇچى، چۈننى يوقىتىدۇ، ھەرە ئىنسانىنىڭ ئەڭ ياخشى سۆيۈملۈك دوستى، ئەمما، ئىنسانلار بۇنى بىلمەي ئوت قويىدۇ، زەھەر بىلەن يوقىتىدۇ، بۇنداق قىلىش ھاجەتسىز، چۈنكى، ئاللاھ، ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى، بۇنىڭغىمۇ قارىلىغاچتەك قۇشلارنى غالىپ قىلىپ، بىر تەرەپتىن ئىنسانىنى خاتىرجەم قىلسا، بىر تەرەپتىن بۇ قۇشلارغا رىزىق بولىدۇ. ھايات مانا مۇشۇنداق بو لىدۇ، ئاللاھ، ھەققەتەن ھىكمەت بىلەن تەدبىرلىك ئىش قىلغۇچى، بىز بۇلارنى ئالدىرىماي ۋاقىت چىقىرىپ كۆزىتەيلى بۇنىڭدا نۇرغۇن ئىلىم ـ ھىكمەت بار، ھەم پايدىلىق ئىشلار بار.

چاشقان رەڭگى كۈلرەڭ بولىدۇ، بۇ كۈندۈز يوشۇرۇنۇپ، كېچىسى چىقىدۇ، مېھرىبان ئاللاھنىڭ رەھمىتى كەڭرى بولۇپ، بۇمۇ قۇرۇق قالمىغان، بۇ كېچىسى چىققاچقا رەڭگى كېچىگە ماس كېلىدۇ، ئەگەر ئاق رەڭ بولۇپ قالسا، ئىش چاتاق، ئىنسانلار، مۇشۈكلەر، مۇشۈكپاپىلاقلار، ئاغمىغانلار بۇنى دەرھال بايقاپ نەسلىنى قۇرۇتىدۇ، شۈكۈا، بۇ جانمۇ رەھمەتتىن ھوزۇرلىنىپ ياشايدۇ.

بۇ چاشقان، ئىنسانلارغا بەك زىيانلىق بولغاچقا مېھرىبان ئاللاھ، ھەم ئىنسانلارغا ھەم مۇشۈكپاپىلاققا رەھمەت قىلىپ، مۇشۈكپاپىلاقنىڭ رەڭگىمۇ كۈلرەڭ بولىدۇ، كېچىسى بىلىنىپ قالمايدۇ، شۇنداقلا كېچىسى ئاشكارا بولماس، ئازراق سىزىقلار بار، بۇلار كۈندۈزى دەرەخ قېتىغا يوشۇرۇنىشتا، خاتىرجەم ئارام ئېلىشقا پايدىلىق، ئەمما، بۇ رەڭ، بۇ سىزىق كېچىسى ئاشكارا بولمايدۇ، شۇنداقلا مۇشۈكپاپىلاقنىڭ كۆزىدە ئامىرىكا مۇتەخەسسىسلىرى ياسىغان كېچىدە كۆرۈش دۇربۇنىدىنمۇ ئىلغار مىكروسكوپ دۇربۇن بار، بۇ كېچىسىمۇ يىراق جايدىن چاشقاننى بايقاپ تۇتالايدۇ، چاشقان رەڭگى كۈلرەڭ بولۇپ، كۆرۈنمىسە شەپسىدىن پەرىق ئېتىپ، دەرھال ھۇجۇم قىلىپ تۇتىدۇ، بۇ يەردە ئاجايىپ باغلىنىشلار، سانسىز قوشۇنلار بار، ھەققەتەن ئاللاھنىڭ قوشۇنىنى ئاللاھدىن باشقىسى بىلمەيدۇ، رەڭمۇ بىر خىل قۇرال، ھەم بۇ يوشۇرۇنۇش قالقانىدۇر، ھەممىسى قۇياشتىن كەلگەن يەرشارىمۇ، ھاياتلىقمۇ، ئىسسىقلىقمۇ، نۇرمۇ، رەڭمۇ ھەممىسى شۇنداقتۇر، مېھرىبان ئاللاھ نەچچە مىليونلار، نەچچە مىليارت يىللار بۇرۇن بۇنى ئالدىن بىلىپ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان، بۇ تاسادىبىي ئەمەس، بۇ پۈتۈن كائىناتنىڭ باغلىنىشى پۈتۈن كائىنات قانۇنى ھەم ھەمكارلىقى، ھەممىسى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر.

بەزى بىلىقلاردىن بىر خىل نۇر، يورۇقلۇق چىقىپ چاقناپ تۇرىدۇ، بۇ نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى، بۇ بېلىقنىڭ ئۈۋىسى نەسىل قالدۇرىدىغان جايى، مارجان بار جاي، شۇڭا، بۇ بېلىق نۇر ئارقىلىق ئۆزىنى مارجان قېتىغا يوشۇرىدۇ، شۇنداق قىلىپ بۇ ھالاكەتتىن قۇتۇلىدۇ. بەزى بېلىقلارنىڭ قورسىقى ئاق، ئەمما دۈمبىسى كۆك ياكى يېشىل كېلىدۇ، چۈنكى، بۇ سۇ يۈزىگە يېقىن ياشايدۇ، بۇ مۇشۇ ئارقىلىق بېلىقچى قۇشلاردىن ئىنسانلاردىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ، ئەگەر بۇ ئىككى بىلىقنىڭ ئورنى ئالماشسا نۇرلىقى تۆۋىگە، كۆكى پەسكە چۈشۈپ ياشسا قانداق بولىدۇ، ئىككىلىسى دەرھال ھالاك بولىدۇ، بۇنى بىلىق ئالدىن بىلىپ ئۆز - ئۆزىگە شۇنداق قىلدىمۇ؟ بېلىق شۇنىڭغا قادىرمۇ؟ ياق بۇنى پۈتۈن كائىناتنى كۆرۈپ، بىلىپ تۇرغۇچى 11000 مېتىر چوڭقۇرلۇقدىكى دېڭىزنىمۇ كۆرۈتۈپ تۇرغۇچى ۋە شۇ ئىگىزلىكتىكى ئېھتىياجنىمۇ بىلىپ تۇرغۇچى مېھرىبان ئاللاھ رەھمىتى بىلەن شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان، بۇمۇ ئىنسانلار ئۈچۈن ئاشۇ كۆك بېلىق ئۈستىدىن كۆك رەڭ بىلەن ئاستىدىن ئاق رەڭ بىلەن ھۇجۇمدىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ، چۈنكى، ئاستىدىن ھۇجۇم قىلغۇچى يىرىتقۇچ كەلسە، كۆزگە كۆن نۇرى ئاق كۆرۈنگەچكە، بېلىق قورسقىمۇ ئاق بولغاچقا پەرىق ئېتەلمەيدۇ دە! ئۈستىدىن كۆك رەڭ بىلەن قۇتۇلۇپ قالغاندەك ئاستىدىن ئاق رەڭ بىلەن قۇتۇلۇپ قالىدۇ، ئاشۇ بىر تال بېلىق ساقلىنىپ نەگە بارىدۇ، رەڭدىن قورقماس ھەم پەرىق ئېتىش ھاجەتسىز، تورغا چۈشىدۇ، ئىنسانلار تورىغا چۈشىدۇ، ئەي ئىنسان سەن ھەقىقەتەن بۇ مىسالارنى بىلگەندىن كېيىن يەنە، ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن ئۈمۈتىنى ئۈزۈپ يۈرمە، چۈنكى، ئاللاھقا ئىنسانلار بۇ ھايۋانلاردىن بولۇپمۇ ئاشۇ نىجىس چاشقانلاردىن ھۆرمەتلىكتۇر، ئاللاھنىڭ رەھمىتى بۈيۈك، بىز بۇنىڭغا سەل قارىساق بولمايدۇ، بەندىلەرگە يامان گۇمان قىلىش گۇناھ بولسا، ئاللاھقا يامان قىلىش كۈپرىلىق بولىدۇ، ھەزەر قىل. مانا شۇنداق ھەربىر ھايۋاننىڭ چېكسى ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، ئاللاھ، خالىسا بىرەمدە ھەممىنى چاندۇرماي ھالاك قىلالايدۇ، رەڭنىڭ نۇغۇن ھىكمىتى بار، بازاردىكى رەزىت بولسۇن، ياكى ئاياغ بولسۇن ياكى ئۈلاغ بولسۇن، ياكى ئۆسۈملۈك گۈل بولسۇن ياكى ھايۋانلار بولسۇن، ھەممىسى رەڭگە ئەھمىيەت بېرىۋايتىدۇ، ئاشۇ قىممەتلىك، نەسىللىك موزاي، رەڭگى مۇھىم ئورۇندا تۇرۇۋاتىدۇ، خەرىتىگە، سۈرەتكە چۈشسە، قارائالا چۈشسە. باھاسى يۇقىرى بولۇۋاتىدۇ، بولمىسا ئەرزان بولدى.

ئەلۋەتتە، كۆرۈنۈشى گۈزەل بولسا، خېرىدارلىق بولىدۇ. چۈنكى، ئىنسان يانچۇقىدىكى پۇلنى قەلب باشقۇرىدۇ، ئەگەر قەلىپ بىرەر رەڭنى تاللاپ ياخشى كۆرسە قىممەت بولسىمۇ ئالماي قويمايدۇ، مانا مۇشۇنداق رەڭ مۇھىم، ئورۇندا تۇرىدۇ، ئېزىشتىنمۇ، ئادىشىپ قېلىشتىنمۇ ساقلايدۇ، رەڭ بىر گۈزەللىك بولۇپلا قالماي، ئۇ بىر بەلگە ئالامەتتۇر.

بۇلارنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، بۇ يەتتە خىل رەڭنى قۇياشقا ئورۇنلاشتۇرغان، ھەم بۇلارنى زېمىن ۋە ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر ھەر خىل ماددىلار قوبۇل قىلىدىغان قىلغاندۇر. بۇ نېمە دېگەن ھىكمەت ھە! توشقانلار بوز رەڭ كېلىدۇ، ياكى قارا كېلىدۇ، ئېيىقمۇ شۇنداق، بوز رەڭ ، كۈلرەڭ، قارا بولىدۇ. تۈلكىمۇ شۇنداق، ئەمما ئىككى قۇتۇپ بولۇپمۇ شىمالىي قۇتۇپنىڭ ئېيىقلىرى، توشقانلىرى، تۈلكىلىرى ئاق رەڭدە

بولىدۇ، پۈتۈن توشقانمۇ، تۈلكىمۇ، ئېيىقمۇ ھەممىسى ئاق بولىدۇ. چۈنكى، بۇ قۇتۇپتا قار بار، مۇز، قار تاغلار بىلەن قاپلانغان، شۇڭا، مېھرىبان ئاللاھ بۇلارنىڭ نەسلىنى قوغداش ئۈچۈن، ھايۋان ياكى ئىنسانىي ئۆۋچىلاردىن بۇلارنى مۇشۇ ئاق رەڭ بىلەن قوغدايدۇ. ئەگەر بۇلار قارا ياكى بوز رەڭدە بولسا، دەرھال نەسلى قۇرۇپ تۈگەيدۇ.

بۇ جايدىكى بىر توپ قويلارنىڭ رەڭگى كۆك رەڭ ياكى قارا بولىدۇ. چۈنكى، بۇمۇ چوڭ رەھمەت، قويلار توپلىشىپ ياشايدۇ، بۇلار مۇشۇ رەڭنىڭ پايدىسىدىن بىر - بىرىدىن ئايرىلماي توپ - توپ ياشىيالايدۇ، ھەم ئىگىسىمۇ تولۇق سانىنى بىلىپ، قوتانغا ئەكىرىدۇ، ئەگەر بۇلار قارا رەڭدە، كۈلرەڭدە بولماي، ئاق بولسا، چوڭ زىيان كېلەتتى. قارا رەڭ، نۇر، ئىسسىق قوبۇل قىلىدۇ.

قاغا بولسا مەڭگۈ ھەممە جايلاردا ھەتتا ئىككى قۇتۇپتىمۇ قارا تۇرىدۇ، چۈنكى، ھىكمەت شۇنى تەلەپ قىلىدۇ، بىرىنچىسى، بۇنىڭ تۈيۇقسىز ھۇجۇم قىلىدىغان دۈشمىنى يوق، يوشۇرۇنۇش ھاجەتسىز، ئىككىنچىسى، بۇنىڭ ئۈۋىلىرى، ئوزۇقى تاپ، ئۆلۈك بولىدۇ، قارا قاغا كەلسىمۇ بۇنى سېزىپ قاچالمايدۇ، شۇڭا، بۇنى ئاللاھ، ئالدىن بىلىپ شۇنداق يارىتقان، ھەم بۇ قۇرت يەيدۇ بۇمۇ قاچمايدۇ، قارا رەڭنى بىلمەيدۇ، كۆزى يوقدە. قۇچقاچ بويىنىدا بىر خىل قارا رەڭ بولىدۇ، بۇمۇ ئۇنىڭ كۆرۈش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇشى مۇمكىن، چۈنكى، قارا قۇشقاچ، قارلىغاچ، قارا رەڭدە بولۇپ، بۇلارنىڭ كۆزىگە نۇر تولۇق كېلىپ تۇرىدۇ، ئاق قۇشقاچنىڭ بولسا، كۆزى كىچىك نۇرنى تولۇق يىغالمايدۇ، شۇڭا ئۇنىڭ بويىنغا قارا رەڭ قىلىنغان بولۇشى مۇمكىن.

توزدىكى سالاپەت ئۇنىڭ گۈزەل كۆرۈنۈشى، توخۇدىكى، خورازدىكى ساقال، قىزىل رەڭ بۇلاردا ئاجايىپ بىر ھىكمەت بار، بۇ ئۇلارنىڭ مۇھەببەت، توي، جۈپلىشىش ئىشلىرىغا مۇناسىۋەتلىك، بولۇپلا قالماي ئىنسانلار ئارىسىدىمۇ زور مۇناسىۋىتى بار، چۈنكى پۈتۈن جانلىق ئۈچ ھاياتلىق بىر - بىرىگە زىچ مۇناسىۋەتلىك، خوجايىن ئىنسان شۇڭا، ھېسابنى خوجايىن بېرىدۇ، ھاراملىرىغا ئازاب بار، ھالاللىرىغا ھېساب، ھەي بۇ دۇنيانىڭ نېئمىتى دەپ ھالاللىرىغا ھېساب بولسا، ھاراملىرىغا ئازاب بۇنىڭدىن قۇتۇلۇشنىڭ چارىسى يەنىلا ئىلىم - ھىكمەت، تەبىئەت ئالىملىرى بۇ رەڭ مەسىلىسىنى ھەرخىل گۈمانى سۆزلەر بىلەن شەرھىلەيدۇ، ئۇلار تېخى ئەتراپىدىكى مۇھىتقا ماس كەلگەن، شارائىت شۇنى تەلەپ قىلغان، تەدرىجىي تەرەققىي قىلغان دەيدۇ. ھەممىسى ھەقىقەتتىن قاچاقچى، بۇ ھەقىقەت بولسا، ھەممىنى بىلگۈچى، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغۇچى، پۈتۈن جانلىقنىڭ ئىگىسى، جان تومۇرى، ئۆز قولىدا بولغان ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى تەدبىرلىك ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى، ئاللاھ غالىپتۇر، بۇ جاۋاب ئەلۋەتتە، سەۋەبسىز، ئۆزلىكىدىن تاساددىيي دىگەن جاۋابدىن ئەۋزەل.

ئىنسانلار بەزى ھايۋانلاردىن، قۇشلاردىن ئارقىدا قالدى، مەسىلەن: بالدۇرقى ئەسكى كەپىگە ئۈۋا تۇرىدىغان قارلىچاچ، ھازىر بولسا، ئېسىل پىشايۋانلارغا ئۈۋا تۇرىدۇ، بۇ ئۇنىڭغا يات تۈيۈلمايدۇ، ئۆز ئىشىنى داۋام قىلدۇرىدۇ، تېخى بۈمۇ تەك تەرەققىي قىلغان بولۇپ، پۈختا بولىدۇ. بىخەتەر بولىدۇ، غەمدىن خالىي بولىدۇ، سوغۇق، ئىسسىق، يامغۇر، بوراندىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ.

بەزى ھەسەل ھەرىسى بولسا، بۇرۇنقى ئەسكى پو سۇغەتنى، دەرەخنى، تاش ئۆڭكۈرنى تاشلاپ زامانىۋى ساندۇقلارغا يۆتكەلدى، ئەمما بۇلارغىمۇ بۇ ئىش يات تۈيۈلمىدى، بەلكى تېخىمۇ خاتىرجەم بولدى. نۇرغۇن ياۋايى ھايۋانلار باغچىدا كۆنۈپ قالدى، ياخشى كۈتۈنمەكتە، ياۋاشلاشتى، نۇرغۇن

زامانىۋى بورداقچىلىق، باقمىچىلىك پەيدا بولدى، زامانىۋى قوتانلار سېلىندى، بۇلارمۇ بۇ ھايۋانلارغا يات تۈيۈلمىدى، ھايۋانلار بۇنى رەت قىلماي، ئىنكار قىلماي، خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلدى، ئۆزىگىمۇ، ئىنسانلارغىمۇ نۇرغۇن بەخت ئامەت ئېلىپ كەلدى، ئىنسانلارمۇ، ئۇلارمۇ خلېى خاتىرجەم بولدى، تېخىمۇ تەرەققي قىلماقتا، نۇرغۇن ئۆسۈملۈكلەرمۇ باغۋەنچىلىك تېخنىكىسىغا ماس كەلدى، قوبۇل قىلدى، يات تۈيۈلمىدى.

ئەمما، بىز ئىنسانلارچۇ، بىزگە پولاتتەك دەلىل ـ ئىسپاتلىق قۇرئان، ھەدىس، ئەمەلي نەتىجىدىن، ئەقىلدىن ئۆتكۈزۈپ تەجرىبە قىلىپ سىناپ كۆرگەن، پايدىسى، ئىلمى ئاساسىنىڭ پۇختا، مول بولغانلىقى، ئىلمى ئىسپاتقا ئىگە، ھەقىقەتلەر يات تۈيۈلدى، ئۇلار بۇنى ئىنكار قىلدى، تېنىۋالدى، كۆڭلى قوبۇل قىلسىمۇ ئۆزى ئۇنىمىدى، قوبۇل قىلمىدى، جاھىللىق، خۇراپاتلىق، بىلەن ئىپتىدائىي ھالەتنى ساقلاپ قالماقچى بولدى، نۇرغۇن ئىلىملەر، ئاسترونومىيە، خېمىيە، فىزىكا، ماتېماتىكا، بىئولوگىيە، تېببىي ـ پەن ۋە ئىنسانلار ئادەم ئورگانىزىم، ھايۋانلار ئىلمى، ئۆسۈملۈك ئىلمى ئىش قىلىپ ئۇلار بىلمەيدىغان ھەرقانداق ئىلىم ئۇلارغا يات تۈيۈلدى، ئەسلى ئىسلام دىنى بىلمىگەننى ئۆگىنىشكە قىزىقتۇراتتى، ئەمما، بۇلار بىلمىگەندىن قاچتى، ئۆزى بىلمەيلا، ئۆزلىرى چۈشەنمەيلا، ھەممىنى خاتاغا چىقاردى، دىنسىزلار دەپ ئەيىبلىدى، ئىككى پىرقە بولۇپ، زور ئىختىلاپ تۇغۇلدى، ھەر ئىككىسى مېنىڭ توغرا دەيتتى، مېنىڭ ھەق سېنىڭ خاتا دەيتتى.

بۇلارنىڭ ئەسلىنى ساقلاپ قېلىشى، ئىددىيىدە، روھىدا، ئەقىدىدە، تەۋھىد، دىنى قانۇندا، پەلسەپەلەردە توغرا بولدى.

بۇنىڭغا ھەممىسى قايىل، چۈنكى، بۇلار تەرەققي قىلماسلىقى مۇمكىن، ئەمما، تېخىمۇ چۈشىنىشلىك بولۇشى تۇرغان گەپ، چۈنكى، ھازىرقى ئىلىم، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تاغدەك بايان قىلغان بولسا، بۇرۇنقىلار بىر تال تاشتەك بايان قىلالىغان. ئەمما، سانائەت خاراكتېرلىك يېڭى تەرەققىياتقا قارشى تۇرۇش، تۈپتىن خاتا ئىددىيىنى، پەلسەپەنى، بەزى ئەخلاقنى قانۇن ـ تۈزۈمنى خاتا دەپ قارىساقمۇ مۇنۇ ئىشلارغا قېتىپ ئەمەلي نەتىجىلىك تەجرىبىدىن ئۆتكەن ئىلغار سانائەتنى رەت قىلساق بولمايدۇ، بەلكى، بۇلارنى چەت ئەللەرگىچە دىننى ئەركىن يولغا قويىدىغان، نامراز، ئىماندىن، رامىزاندىن توسمايدىغان دۆلەتلەرگە چىقىرىپ ئوقۇتۇش لازىم، ئەمما بۇلار ئىسلام دۆلىتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، ئىماندىن ئايرىلسا خىزمەتنى دىنسىز زالىملارغا قىلسا، بۇ تۈپتىن خاتا، شوخىدىن ئادەم شوخا ئۆزىدۇ، گۈلدىن گۈل ئۆزىدۇ، نېمىنى ياخشى كۆرسە شۇنى تىلغا ئالىدۇ، كىشى ياخشى كۆرگەن كىشى بىلەن بىللە بولىدۇ. شۇڭا، بىز ئوبدان پەرىق ئېتىپ، ھايۋاندىنمۇ كېيىن قالماي، سانائەت خاراكتېرلىك مەسىلىلەردە توغرىسىنى قوبۇل قىلىشىمىز لازىم. خاتا پەرەزدىن، گۇماندىن، نېرى بولىشىمىز لازىم.

قانۇن، ئىددىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپە، دىن ئىشلىرىدا قۇرئان، ھەدىسكە بولۇپمۇ ئەسلىگە قايتسا بۇ بەك ياخشى بولىدۇ، بىز بۇ ئەسلىيەتچىلىك بىلەن تەرەققىياتنى پەرىق ئېتىشىمىز لازىم. تەرەققىياتقا قىلچە توسقۇنلۇق قىلىشقا بولمايدۇ، بۇ دىن ئۈچۈن، ئىلىم ـ ھىكمەت ئۈچۈن كۈچ قۇدرەت ئۈچۈن پايدىلىق، مەخسەت زەھەرلەنمەسلىكتۇر، ئاللاھنىڭ قۇدرەت، ھىكمىتى، رەھمىتى، بارلىق، بىرلىكى تېخىمۇ رۇشەن بولسىلا زەھەرلەنمەسلىككە كاپالەتلىك قىلىمىز.

ئالىملار ھازىر شۇنى بايقىدىكى، چۈمۈلىدە تىل بار ئىكەن دىدى. بۇلار كۆپ تەجرىبە ئىشلەپ، سىناپ كۆرۈپ، بۇلاردىكى جەڭنى كۈرۈتۈپ، كۆرۈپ بەزى يېمەكلىكنى بېرىپ كۆرۈپ، چۈمۈلىنىڭ كۆپەيتكەن ئەزاسىنى كۆرۈپ بۇلاردا تىل بار ئىكەن، خەۋەرلىشىش بار ئىكەن، ئىنتىزام، قوشۇن ئىلمى بار، ئىنتىپاقلىق بار ئىكەن، شۇڭا، بۇلار يوللىرىدا دائىم سوقۇشۇپ ماڭدىكەن، دېدى. مانا بۇ ئاللاھ بۇرۇنلا سۈرە نەملىدە چۈمۈلىنىڭ سۆز قىلغىنىنى ئوچۇق سۆزلىشى شۇدە، قۇرئاندا بۇ ئېنىق خاتىرلەنگەندۇر، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا سۆز قىلغان.

ھەسەل ھەرىسىنىڭ تىلى بىلەن چۈمۈلىنىڭ تىلى ئوخشاقكەن، بىر - بىرىگە يېقىن كېلىدىكەن دىگەن خۇلاسىنى چىقارغان. چۈنكى، بۇلار ئاۋاز ئىلمىنى تەتقىق قىلىپ، سېلىشتۇرۇپ، كۆرۈپ شۇنداق خۇلاسىگە كەلگەن، ئەمەلىيەتتە بەزى چۈمۈلە ھەرىگە ئايلىنىدۇ، مانا بۇلارمۇ ھەممە جانلىق ئۇچار قۇش ھايۋانلار سىلەرگە ئوخشاش ئۈممەت، ھەممىنى ئاللاھ بىلىپ تۇرىدۇ، ھەممىسى ئوخشاش «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلەنگەن دىگەن ئايەتكە ئۇيغۇندۇر.

ھەرىلەر بىر نەچچە خىل بولىدۇ، قارا ھەرە، قىزىل، سېرىق ھەرىلەر ھەر قايسى تۈخۈم تۇغدىغان مەزگىل يېتىپ كەلسە، ئۆزىنىڭ كۈچى يېتىدىغان بىر ھاشارەتنى ئۆۋلاپ كېلىدۇ، بەزىسى ئۆمۈچۈكنى، بەزىسى چۈننى، بەزىسى قۇرۇتنى، بەزىسى كېپىنەكنى، بەزىسى يوغان پاشىنى ئېلىپ كېلىپ، بۇ ھاشارەتلەرنىڭ ئەڭ نازۇك ئەمما ئوزۇق قىممىتى يۇقىرى جايغا تۇخۇمنى تۇغىدۇ، شۇ جاينى تېشىپ ئاندىن تۇخۇمنى سېلىپ ئاغزىنى پېچەتلەيدۇ، ئىككى ئۈچ كۈندىن كېيىن بۇ ھەرە بالىسى تۇخۇمدىن چىقىپ، قۇرت ھالەتتىن ئوزۇقى مول بولغاچقا، ئۇزۇن ئۆتمەيلا ھەرىگە ئايلىنىپ ئۇچالايدۇ، ئەگەر قىش يېتىپ كەلسە، توڭلاپ تۇرۇپ، ئەتىيازدا چىقىدۇ، شۇنداق قىلىپ بۇلارنىڭ نەسلى قۇرىمايدۇ، مانا بۇ ئىلىملارنى، بۇ چارە - ھۈنەرنى كىم ئۇگەتتى؟ رىزىقنى كىم بويسۇندۇرۇپ بەردى؟ ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى، ھەممىنى «لەۋھۇلمەھپۇز»غا خاتىرلىگەن، رەھمىتى ھەممە مەخلۇقنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئاللاھ قىلدى. تېخىمۇ قىزىقارلىقى شۇكى، ھەرە بىر خىل 13 ھالقىلىق قۇرۇتنى تاللاپ تۇرىدۇ، بۇ ئۆزگىمۇ، بالىسغىمۇ ئوزۇق بولالايدۇ، ئەمما، مۇشۇ ھالقىلارنىڭ ھەممىسىگە ھۈجۈم قىلسا قۇرت ئۆلۈۋرمەيدۇ، بۇنىڭمۇ ئىنسانلاردەك ئەجەللىك جان تومۇرى، ھالقىلىق نېرۋىسى بار، دەل شۇ جايغا ھۈجۈم قىلسا دەرھال ئۆلىدۇ.

ھەرىلەر بۇنىڭغا ماھىر بولۇپ، دەل 3 ـ 4چى ھالقىغا ھۈجۇم قىلىدۇ، مانا بۇ ئەجەللىك جاي شۇ، ئەگەر قۇرت ھۇشيار كېلىپ بۇ ھالقىنى يوشۇرۇن تۇتسا ھەر قۇرۇتنى ئىگىزگە كۆتۈرۈپ ئاندىن يەرگە تاشلايدۇ، ئاندىن بۇ 3 ـ 4چى ھالقا ئاشكارا بولغاندا دەل شۇ جايغا ھۈجۈم قىلىپ، زەھەرنى سالىدۇ دە قۇرت جايىدا جان بېرىدۇ، بۇ ئەجەللىك جاينى كىم دەپ بەردى، قۇرتقا ئۇۋال بولامدۇ؟ ياق ھەممىنى بويسۇندۇرغان ھەتتا ئىنسانلارنىڭ جەسىدىنى يەپ تۈگىتىدىغان بۇ قۇرتنى ئاشۇنداق باپلاپ قىساس ئېلىش لازىم.

بەزى ھاشارەتلەر رەڭنى ئىشقا سېلىپ ئوۋ ئوۋلايدۇ، بۇنىڭ رەڭگى چېچەك بىلەن يوپۇرماقتا ئوخشايدۇ، بەزىلەر بۇنى بىر نېمە دىسە، بەزىلەر بۇنى پەرىشتايتان دىگەن تولا ئۆزگەرگەچكە شەيتان ئىتى دىگەن، بۇ ھاشارەت يېشىل قۇلاق ئۇستىدە يېشىل رەڭگە، قىزىل قۇلاق ئۇستىدە قىزىل رەڭگە، سېرىق رەڭگە سېرىق رەڭدە نېمە ئۇستىگە جايلاشسا شۇ رەڭدە بولۇۋېلىپ، دۈشمەننى

گوللايدۇ، هەم ئوزۇقنى تۇتۇپ يەيدۇ، چۈشن، پاشا ۋە باشقا هاشارەتنى تۇتۇپ يەيدۇ، قىزىقارلىقى شۇكى بۇ بىر ئۆسۈملۈك ئۈستىدە تۇرسا، ئادەممۇ پەرىق ئېتەلمىگۈدەك چاندۇرماي يوشۇرنىشقا، نىقابلىنىشقا شۇنداق ماهىر، بۇنىڭ مىڭسىدە ئالاهىدە رەڭ پەرىق ئېتىش هۈجەيرىسى بار. ئەقىل، پەم ـ پاراسەت بار، هىلە قىلىشنى، دۈشمەنىدىن هەزەر قىلىشنى، ئوزۇقنى تۇتۇپ يېيىشنى ئوبدان بىلىدۇ. تېخى بۇ شامال، بوران چىقسا چېچەك، يوپۇرماق بىلەن تەڭ مىدىرلاپ هەرىكەت قىلىدۇ، ساختىلىق قىلىدۇ، مانا بۇ پۈتۈن هايۋانىنىڭ چېكسى يەنى ئۇنىڭ مىڭسى ماڭلىيى يەنى ئىچكى هۈجەيرە، ئەقىل ئىقتىدارى ئاللاهنىڭ ئىلكىدە دىگەن ئايەتكە ئۇيغۇن، سۈرە يۇنۇسدا پۈتۈن هايۋانىنىڭ مېڭسى، چېكسى ئاللاهنىڭ قولىدا دىگەن ئايەت، بۇ دىگەنلىك مىڭسى دىگەن بولىدۇ، چۈنكىم چېكسى يوق هايۋانلارمۇ بار، مەخسەت ئەقلى ئىقتىدارى، هىيلە، ماهارەت ئىشلىتىشى، ئىلىم ئېلىشى دىگەن بولىدۇ. ئاللاه، ئىنسانلارنىڭ مېڭسىنى، چېكسىنى كاززاپ، يالغانچى، خاتالاشقۇچى دەپ سۈپەتلىگەن.

هايۋانىنىڭ بولسا، خاتالاشمىدى، يالغانچىمۇ ئەمەس، بۇلار دائىم زىكرى بىلەن شۇكرىنى ئادا قىلىپ تۇرىدۇ، پۈتۈن كائىنات زىكرى بىلەن تۇرسا، شۇكرى قىلسا، غاپىل ئىنسان گال غېمى، مال، بالا غېمىدە غەپلەتتە يۈرىيدۇ، مەن نۇرغۇن ئايەتتىن شۇنى بايقىدىمكى، دوۋزاختا كىرگەن كىشىنىڭ كۆپچىلىكى دۇنيا، مال، گال، بالا غېمىدە شەيتانغا قۇل بولغان مال ـ دۇنيا بىلەن ئايال كىشى، شەهۋەت، هېسسىيات، نەپسى شەيتانىنىڭ ئاساسلىق پايتەختى بولىدۇ. ئەڭ ئىلغار قۇرالى بولىدۇ.

چىراغلىق چۈشن، ئامرىكا هىدنى ئاراللىرىدا بىر خىل چىراغلىق چۈشن بولۇپ، بۇنىڭ قۇيرۇقىدىن نۇر چىقىدىكەن، بۇ كېچىسى نۇر چىقىرىپ ئەتراپنى كۆرۈپ نەرسىلەرنى تېپىپ يەيدىكەن، چىشسى ياكى بەزى نۇرلىرى مۇكەممەل پۈتمىگەنلىرى بولسا، چوڭ ئەركەك چۈشنىنىڭ نۇرىدىن پايدىلىنىپ يول تاپىدىكەن، بىرەر كارۋان قولچىراغدا يول كۆرۈپ ماڭغانىدەك بۇلارمۇ ئاشۇ چوڭ چۈشنىنىڭ نۇرىدا يول ماڭىدۇ، كۈبانىڭ بەزى ئاياللىرى بۇ چۈشنىنىڭ چوڭىنى تۇتۇپ چاچلىرىغا زىننەت قىلىپ قىستۇرۇۋالىدۇ، چۈنكى، بۇ چۈشن كۈندۈزىمۇ، كېچىسىمۇ بىر نۇر چىقىرىدۇ، بۇ ئۇلارغا ئاجايىپ گۈزەل زىننەت بولۇدۇ، يەنە ئۇلار بۇ چۈشننى قوغدايدۇ، كېچىسى بولسا، بۇ چۈشن توپىدىن پايدىلىنىپ چىراغنىڭ ئورنىدا يورۇق چىقىرىپ پايدىلىنىدۇ، هەقىقەتەن ئاللاه، ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر ئاتا قىلغۇچىدۇر، قىزىقارلىقى شۇكى، بۇ تۈر ئۇنىڭ يېمەكلىكىدىن كېلىدۇ. ئىنسانلارغا ئەڭ زىيانلىق نەرسىلەرنى، مىكروپلارنى يەيدۇ، ئاندىن بۇ قوش پايدا يەتكۈزىدۇ. بەزى هايۋانلار دېڭىزدا كېمىدەك زور كۈچمەيلا ماڭالايدۇ، ئۇلار قانىتىنى پالاق قىلسا، بەزى قانىتىنى يەلكەن ئورنىدا شامالغا قارىتىپ قويۇپ، خاتىرجەم سەپەر قىلىدۇ، بەزسىدە پۇتنى پالاق قىلىدۇ، بۇنداق قىزىقارلىق كۆرۈنۈش دېڭىزدا كۆپ.

(چىراغلىق بلىق)

بەزى بېلىقلار ئالاهىدە ئۇچۇش ماهارىتى بىگە ئىگە بولۇپ، تېز سۇ ئۈرۈۋېتىپ، تۇيۇقسىزلا ئۇچۇپ كېتىدۇ، يەنە چۈشۈپ يەنە

ئۇچىدۇ، ئالىملار بۇنىڭدىكى كۈچنى تەكشۈرۈپ ئادەتتىن تاشقىرى بىر كۈچنى بايقىغان، خۇددى چۈمۈلە ئۆزىدىن نەچچە ھەسسە ئېغىر نەرسىنى كۆتۈرۈپ يۈرگەندەك، بۇ ببلىق سۇ ئاستىدىن ئوزۇق تاپالمسا ھاۋادىن ئوزۇق تۇتۇپ يەيدىكەن، پەقەت ئوزۇق تاپالمسا ھاۋا تۇتۇپ يەپمۇ كۈن كەچۈردىكەن، سۇ، لاي، بەزى دېڭىز سۈيى ماددىسى، ھاۋا، بىرلەشسە بۇ ببلىققا بىر خىل ئوزۇق بولىدىكەن، بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، بۇنىڭغا ئۇچۇش ماھارىتى بەرگەن، ئۇندىن باشقا بۇ ئۇچۇش ئۇنى چوڭ يىرىتقۇچلاردىن، لەھەڭ ببلىقلاردىن قۇتقۇزۇپ قالىدىكەن، ئاللاھ، قۇرۇقلۇقلارنى باشقۇرغاندەك، سامان يولىنى، يۇلتۇزلار ئوربىتىسىنى باشقۇرغاندەك، دېڭىز ئىچىنمۇ باشقۇرىدۇ، ئۇلارغىمۇ ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈپ، قانۇن ـ ئىنتىزام بەلگىلەپ بەرگەن، دېڭىزدىمۇ كۈچلۈك ـ ئاجىزلار بار. پادىشاھلىق ئىنتىزام بار، ئىنساپ بار، ۋەھشى، زالىملارمۇ بار، دائىم ھاياتلىق مۇساپىسىدە كۈرەشلەر بولۇپ تۇرىدۇ، ھەممىسى بىزگە ئوخشاش ئۇممەتلەر.

(ئۇچۇاتقان ببلىق)

ھەممە ھايۋانلارنىڭ مېڭىسى، چېكسى ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، پۈتۈن ھايۋانلارغا رىزىق ببرىشكە ئاللاھ كېپىلدۇر، بۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتىنىڭ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى بولۇپ، ئىنسانلارغا بۇلارنى بىلدۈرۈشتىكى مەخسەت، قۇدرەتنى بىلدۈرۈش، ئىلىم ـ ھېكمەتنى، تەرەققىياتنى ئۇگىتىش، بارلىقنى، بىرلىكنى، ئادىل قانۇننى، رەھمىتىنى تونۇتۇش، قىيامەت كۈنىنىڭ ھەقلىقنى بىلدۈرۈش، بۇ دۇنيانىڭ زادى 100دىن بىر رەھمەتكە لايىقلىقنى، ئاخىرەتنىڭ بولسا، 100 ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇق رەھمەتكە لايىقلىقنى بىلدۈرۈش، بۇ دۇنيانىڭ تېز يوقايدىغانلىقنى، پۈتۈن ئالەم ئاخىرىدا يوقۇلۇپ ھەقىقى ھاياتلىق باشلىنىدىغان، مەڭگۈ داۋام قىلىدىغان، ئاخىرەتنى يەنە ئالەمنىڭ قۇرۇلۇشىدىن خەۋەر تېپىشنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بارچە ئالەمنىڭ ئاسمان ـ زېمىنىنىڭ ماددىلارنىڭ ئىسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ۋە باشقا ئاجايىپ ـ غارايىپ قۇدرەتنى بىلدۈرۈش ئۈچۈندۇر. قارا، قاسماق قەلبىنى ئاقارتىپ، دۇنيا ـ ئاخىرەتلىك مەڭگۈلۈك خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈندۇر.

يازسام سۆز تولا، سىلەرمۇ بۇلارنى ھايۋانلار دۇنياسىدىن تەپسىلى كۆرۈڭلار، 305ـ308 ـ بەتلەردە مۇنداق ئىشلار بار ئىكەن.

بىر قىسىم زەھەرسىز يىلاننىڭمۇ ئۆۋچىلىقى ھەتتا ئىنسانلارنى يۇتۇۋېتىشى، زەھەرلىكى 100 خىلغا، زەھەرسىزى 400 خىلغا يېتىدىغانلىقى، زەھەرسىز يىلانلار زەھەرلىك يىلاننىڭ قېشىدا تۇرۇپ جان ببقىشى بار ئىكەن. **(بۇ قۇش 60مىڭ تال ئۇرۇق بىلەن نەقىش چىقىرىۋاتىدۇ)**

ماشىنچى قۇچقاچ: بۇ قۇچقاچ بىر خىل يىپ توقۇيدىكەن، ئىككى قۇلاق ئەكىلىدىكەن، بۇلار بىر ئۆي تىكىپ تۇخۇمنى ئۇنىڭغا تۇغدىكەن، بۇلارنى ماشىنچى، توقۇمچى قۇشقاچ دېگەن، بەزى قۇشقاچلار سېۋەت توقۇپ ئۇۋا سالىدىكەن، بەزى ئۆينىڭ بىر تەرىپىگە قۇلۇب ئىشىك ئورناتقان، كىرسە چىقسا بۇ ئاچقۇچلۇق قۇلۇبنى سېلىپ ئىشكىنى ئېتىپ تۇرىدىكەن، بەزى ئەركەك قۇشقاچلار ئاچچىقى كەلسە، چىشىسىنى سولاپ قويۇپ ئەدىپىنى ببرىدىكەن، يۇۋاش قىلىدىكەن، ئافرىقىدا بەزىبىر دەرەخ چۆرىسىدە قاتار ئىمارەتكە ئوخشاش 300 دىن كۆپ چاڭگا ئۇۋۇسى

تېپىلغان، هەممىسى بىر ئائىلە قۇشقاچ ئائىلىسى ئىكەن، بۇلار باشقىلاردىن ئىناقراق ئىكەن، هەممىسى، ئاللاھ تەرىپىدىن ئۇگىتىلگەن ئات قاتارلىقلار بار، بۇلارنى ئۆزىڭىز كىتابلاردىن كۆرۈۋېلىڭ، مانا بۇلارمۇ «لەۋھۇلمەھپۇزدا» بار.

چۈش بەزىلەرگە كارامەتتۇر،
ئۇ روھنىڭ بارلىقىغا ئالامەتتۇر.
ئالامەتكە قايىل بولمىغانلارنىڭ،
كۆرىدىغىنى مەڭگۈلۈك نادامەتتۇر.

ئىبادەت جىسمىغا ئوخشاش ئىلىم روھقا
شەيتان مۇسۇلمانلارغا سالدى نۇختا
سۈرە يۈسۈف قىسسىلەرنىڭ گۈزىلى
مۇشۇنداق قىسسە ئارقىلىق ئەۋلادلارنى تۈزەيلى

گەرچە تۆلىسەكمۇ نۇرغۇن بەدەل
مۇكاپاتنى ئاخىرەتتە كۆرەيلى
يۈسۈف - زۈلەيخانى تەربىك ئەتكەندەك
مەخلۇقنى قويۇپ، خالىقنىلا ياخشى كۆرەيلى

بىز خالىققا يېقىن بولۇش ئۈچۈنلا
قۇرئان كالامۇللاھنى سۆيەيلى
خالىقنىڭ ئىلھامىغا شۈكرى قىلىش ئۈچۈن
بىز ئىلمنى تالىپلارغا بېرەيلى

تەبئىي - پەندىن ئىلمىدىن هەم دىندىن
هەممىمىز، بىر هەقىقەتكە كېلەيلى!
ئىلىم - هىكمەت دېگىنىدا ئۇنۇپ يۈرۈپ،
مەڭگۈلۈك بەخت، لەززەت پەيزىنى سۈرەيلى!!!!

سۈرە يۈسۈف

سۈرە يۈسۈف ئۈچىنچى ئايەت، بىز ساڭا ئەڭ ياخشى، گۈزەل قىسسىنى سۆزلەپ بېرىمىز دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئاللاھ، نېمە ئۈچۈن ئىنسانلارغا قىسسە يەنى تارىخ، پەيغەمبەرلەر ھاياتىدىن تاللانمىلار سۆزلەپ بېرىدۇ؟ بۇنىڭ ھىكمىتى نېمە؟

تارىخ، ئىنسانلار بېشىدىن ئۆتكۈزگەن ئىسسىق - سوغۇق كۈنلەردىكى مول تەجرىبىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. تارىخقا قاراپ، ھازىرغا قاراپ، كەلگۈسىگە ھۆكۈم قىلىنىدۇ، ئەڭ مەشھۇر ئەڭ تەقۋادار كىشىلەرنىڭ تارىخى ئەڭ ياخشى تارىخ بولىدۇ. بۇ كىشىلەرگە ياخشى ئۈلگە بولىدۇ، ئەڭ مۇھىمى

تارىخدىن ھىكمەتلىك ئىبرەت ئېلىنىدۇ، ئىنسانلار ئاللاھنىڭ ئەلچىسى بولغان پەيغەمبەرلەرگە، ئۇلارنىڭ خەلىپىسى بولغان ساھابىلەرگە، ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىسى تابىئىنلارغا، تاللانغان ئەۋلىيا، سالىھلارغا، ئەمەل قىلغان ئالىملارغا ئەگەشسە توغرا يول تاپالايدۇ.

بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، ئەڭ گۈزەل، ئەڭ ياخشى بولغان قىسسىنى، تارىخنى بىزگە ئەلچىسى ئارقىلىق سۆزلىگەن، بىزمۇ بۇ ۋەزىپىنى جان پىدالىق بىلەن ئورۇنلىشىمىز لازىم، ئۆزىمىزنى ھەم باشقىلارنى بۇ ئۇلۇگىگە يېتەكلىشىمىز لازىم. بالىلىرىمىزنى كەلگۈسى ئەۋلادلىرىمىزنى مانا مۇشۇنداق ياخشى ئۇلۇگىلەر بىلەن تارىخي ۋەقەلەرنى دەرسلىك پروگراممىا قىلىش بىلەن ئىسلامى جەڭگىۋار، ئىلغار، باتۇر، قەيسەر سەۋرىچان، شەيتانغا بويسۇنمايدىغان، ئاياللار پىتنىسىگە باش ئەگمەيدىغان، دۇنياغا قۇل بولمايدىغان، يۇسۇپدەك نەپسىنى باسالايدىغان ھەقنى دەل ۋاختىدا تاپالايدىغان ئۆزىنى باشقۇرالايدىغان، ئۆزىنى باشقۇرۇپ ھەق يول ئۈچۈن قىلچ چاپالايدىغان، ئاشۇ ئۇلۇگە، ئۆزىنەك بولغانلارنىڭ ئىزىنى باسالايدىغان، ۋاختى كەلسە، جان، مالنى ھەق ئۈچۈن ئاتىيالايدىغان، ھەقنى بىلىپ تۇرۇپ ئىرادىسىگە خىلاپ ئىش قىلماي، جان ـ پىدالىق بىلەن ھەق يولغا ئاتىلىنالايدىغان، مىجىق، مىس ـ مىس ئەمەس، نېمە دىسە ماقۇل دەپ باشقىلارغا ئەگىشىپ مۇستەقىل يول تاپالماي گاڭگىراپلا يۈرىيدىغانلاردىن ئەمەس، بەلكى، ئىلغار، بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدىغان، باشقىلار ئايرۇپلانغا چىقسا، ئالەم كىمىسنى باشقۇرىدىغان، باشقىلار دېڭىزغا چۆكۈپ غەۋاس بو لسا، بىز سۇ ئاستى پاراخوتىدا چاپالايدىغان، باشقىلار پەملەپ بولغۇچە بۇلار چەللەپ ئىستىھكاملارنى ئالالايدىغان، مەيدىنى كېرىپ ئوقلارنى ئارىلاپ ببرىپ بايراقنى سېپىل ئۈستىگە قادىيالايدىغان، ئەڭ ئىلغار، تەقۋادار مۆئمىنلەردىن تەربىيلىنىمىز لازىم. ماددىي، مەنىۋى، جىسمانى روھى تەربىيىنى ياخشى كۆرۈشىمىز لازىم.

گەپنى دىمەك بەكمۇ ئاسان، بولۇپمۇ يۇقىرقى سۆزلەر خېلى كېلىشتى، بولۇپمۇ بەك ئىلغارلىقتا، ئەمما، شۇنداق بولۇشىنىڭ، شۇنداق تەربىيلىنىشىنىڭ بىردىنبىر چارىسى ئاشۇ ئۇلۇگىلەرنى ئۆزىگە سىڭدۈر ۇش، دائىم ئەسلەپ تۇرۇپ، ئۇلارغا ئەگىشىش، روھىنى، ئىددىيىنى كۈچلەندۈرۈش، ھەرخىل ھادىسىلەرگە يولۇققاندا ئاشۇلارغا قاراپ ئىبرەت ئېلىش لازىم. شۇڭا، ئاللاھ، ئالدىن بىلىپ، ھەرخىل ھادىسىگە يولۇققان ئەلچىلىرىنى بىزگە بىر ـ بىرلەپ سۆزلەپ بەرگەن، ھەمدە بۇ تارىخنى ھەپتىدە بىر قېتىم تەكرارلاشنى بۇيرىغان، قۇرئان، ھەدىسكە، پەيلاسوپ، مۇتەپەككۇرلارنىڭ تەپەككۇر سۆزىنى ئىلغار كۆز قارىشىنى، ھىكمەتلىك سۆزلىرىنى، مول تەجرىبىلىرىنى ئىزاھات قىلىپ، يەنمۇ چوڭقۇر ئويلىنىپ تەپەككۇر قىلىپ، ئەقىلنى سۈزۈلگەن ئاسمانغا ھەتتا ئەرشىدىن ئۆتكۈرۈپ ئاللاھنىڭ نۇرانە جامالىغا قويۇپ ببرىپ، كۆزنى يۇمۇپ، تەنھا خىيال سۈرۈپ، ئاللاھ، دىگەنچە ئولتۇرغاندا، بارچە مەخلۇقدىن ۋاز كەچكەندە، بولۇپمۇ قەلبىدە ۋاز كەچكەندە ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىلھاملار، يېڭىچە تەپەككۇرلار ئەڭ ئالىي نەزەريىلەر ئوتتۇرىغا چىقىدۇ، ئىلىم ـ ھىكمەت، مۇشۇ ئاساسدا تەرەققي قىلغاندۇر.

شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، بۇ قىسسىنى، تارىخنى بۇ ئۇلۇگىنى مۇتەپەككۇرلار ئۈچۈن، ئىبرەت ئالىدىغانلار ئۈچۈن، سۆزلەپ بەرگەن، ئىبرەتنى ئالاھىدە پەرز قىلغان، تەپەككۇرنى پەرزگە ئوخشاش ۋاجىپ قىلغان، ئۇلۇگىلەرگە ئەگىشىشنى ئۇلارغا ئىقتىدا قىلىشنى كۈچلۈك سۈننەت قىلغان، بىزنى

بۇيرىغان ئىشلاردا مول پايدىلار بار، توسىغان ئىشلاردا بولسا، زىيانىدىن باشقا تۈگىمەس دەرت ـ ئەلەملەر بار. تارىخ ئاجايىپ مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە بولغاچقا، ئاللاھ، بۇ قىسسىنى ئەزەلدە «لەۋھۇلمەھپۇز»غا خاتىرلىگەن، نۇرغۇن قىسسە، تارىخلارنى قالدۇرۇپ، بىزگە پەقەت ئۇلگە بولىدىغان مول تەجرىبىلىك تارىخنىلا سۆزلەپ بەرگەن، دىنسىزلار، بۇنداق گۆھەرنى قويۇپ، كەللە ۋە دەمنەدەك ھايۋان ھىكايىلىرىنى قوللانماقتا، دۇنيا ئىنسانلىرىمۇ بۇ پايدىنى بىلىپ مىڭ بىر كېچىدەك ھىكايىلەرنى ئەتىۋالرلىماقتا، بىز بولساق، بۇلارنى دوراپ يۈرىيمىز، ئىست!

ئەمەلىي پاكىت، راست ھەقىقەتتىن تۈزۈلگەن بۇ تارىخنى نېمە ئۈچۈن دەرسلىك قىلمايمىز؟ ئۇنىدىن باشقا ئەمەلىي ھەرىكەت قوللانغان قەھرىمان شېھىدلارنىڭ قىسسىسىنى نېمە ئۈچۈن ئۇلگە قىلمايمىز؟ بۇ مەسىلىدىمۇ ئوخشاشلا ئۇيقىمىزنى ئېچىشىمىز لازىم، ئۇيقىنىڭ ھەممىسى ئۇيقا، ئۇ ئۆلۈمگە ئوخشاش.

چۈش توغرىسىدا

ياخشى، راست چۈش، يامان، يالغان چۈشنى ئاللاھتائال قۇرئاندا، بىر نەچچە جايدا تىلغا ئالىدۇ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلىنى بوغۇزلاپ چۈش كۆرۈشى، رەسۇلۇللاھنىڭ مەككىگە خاتىرجەم كىرىپ چۈش كۆرۈشى، بەدرى ئۇرۇشىدا دىنسىز كاپىلارنى ئاز كۆرۈشى، يۈسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشى، پادىشاھنىڭ چۈشى، زىندانىدا قامالغان ئىككى كىشىنىڭ چۈشى قاتارلىقلار. ۋەھىيمۇ رەسۇلۇللاھقا ئالتە ئاي چۈش ئارقىلىق كەلگەن، رەسۇلۇللاھ مۆئمىننىڭ راس چۈشى پەيغەمبەرلىكنىڭ 1/46 پارچىسى دىگەن. چۈنكى، ئالتە ئاي 23 يىلنىڭ 1/46. رەسۇلۇللاھ يەنە پەيغەمبەرلىك مەن بىلەن ئايالغاشتى، ئەمدى چۈش ئارقىلىق بىشارەت بېرىدىغانلار قالدى دىگەن. ياخشى چۈش ئاللاھدىن يامان چۈش شەيتاندىن دىگەن، ئۆز ۋاختىدا ھەرخىل چۈشلەرگە تەبىر بېرەتتى، بۇ ئەھۋاللار چۈش دىگەن بابدا بار، پۈتۈن ھەدىس كىتابلىرىدا بار، چۈشنى بىز ئەمدى بىر نەچچە قىسىمغا تەقسىم قىلىمىز.

بىرىنچى خىل، يول، ئىسسىقلىق سەۋەبىدىن تولا قايماق، ھالۋا، قوي يىغدەك نەرسىنى يەپ چۈشىدە بۇرنى قاناپ، قان ئالدۇرۇپ، ھەرخىل چۈشلەرنى كۆرىدۇ.

ئىككىنچى خىلى، قۇرۇق ئىسسىق، ھەسەل، پاقلان گۆشى، گۈلە (قاق) قاتارلىق ئىسسىقلىق نەرسىنى تولا يەپ تەبىئىتى قالايمقان بولۇپ چۈشىدە قۇياشنى، جەڭنى چۈشەيدۇ، دائىم غەمنى كۆرىدۇ.

ئۈچىنچى خىلى، ھۆللۇك، سوغۇق نەرسىنى تولا يەپ، مۆە ـ چېۋە، دوغ قاتارلىق بەلغەم كۆپىيىدۇ، مەفسەللەر ئاجىرلايدۇ، جىسىم سۈيۈلىدۇ، ماغدۇرسىزلىنىدۇ، تائام يىگىسى كەلمەيدۇ، ئاشقازان ئاجىرلايدۇ، تولا ئۇخلايدىغان ئادەتنى ئۇنتىغاق بولىدۇ، بۇنداق كىشى تولا ۋاقىتتا يامغۇر، سۇ كۆل، يۇيۇنۇشنى چۈشەيدۇ.

تۆتىنچىسى، غىزانى كۆپ يىيىشدىن زەھەرلىك نەرسىنى چېكىشىدىن ھەرخىل كېسەللىكىدىن بۇ كىشى چۈشىدە ھەرخىل خىياللارنى، قورقۇنۇشلۇق كۆرۈنۈشلەرنى، جەڭنى، ئۇرۇشنى، ئۆلۈمنى چۈشەيدۇ.

بەشىنچىسى، مىڭدىكى خىيالى تۇيغۇ، ئېشىپ كەتكەن ئارزۇ، پىلانلار تولا ئويلاپمۇ شۇ ئىشنى چۈشەيدۇ.

ئالتىنچىسى، شەھۋەت، تائام شەھۋىتى، جىنسى نەسىل شەھۋىتى قاتارلىق ئىشلارمۇ نېرىۋىغا تەسرى كۆرسىتىپ ھەرخىل چۈشلەر كۆرسىتىدۇ.

يەتتىنچىسى، غەزەپ ـ نەپرەت، بىرەرسىنى دائىم ئۆچ كۆرۈش، ئاداۋەت تۇتۇش، خىيالىدا ئۆلتۈرۈشتىن باشقىنى ئويلىمايدىغان، ياكى قاتتىق ياخشى كۆرۈپ تولا ئويلاش ياكى ئايرىلىپ كېتىپ ئۇنتالماسلىق، ھەسرەتتىن خىيال سۈرۈش، ياكى بىرەر ۋەقە ھادىسە تەسىر كۆرسىتىش، قورقۇپ قارا بېسىش، ياكى بىرەر خۇشاللىق كۆرۈنۈش، سايا‌ھەتلەر تەسىر قىلىدۇ، ياكى شەيتان ۋەسۋەسە قىلىدۇ، ئىھتىلام بولۇش قاتارلىقلار بۇ خىل يەتتە تۈردىكى چۈش، كەسپى چۈشكە ئوخشاش، بىرەر كەسپىنى قىلۋاتقان بولسا، بۇنداق چۈشلەرگە تەبىر كەلمەيدۇ.

بۇلارنىڭ تولىسى يالغان، يامان چۈشلەر بولىدۇ، كىشى بۇنىڭغا غەم قىلىپ ئولتۇرمىسىمۇ بولىدۇ، يامان چۈش كۆرگەندە بىرەرسىگە دېمەي ئۇنتۇپ كەتسۇن.

سەككىزىنچىسى، راست، ياخشى چۈش بولۇپ، يۇقىرقى ئەھۋاللار يوق، ھېچ سەۋەبى يوق، بەزىسى ئۆز ئەينى راست بولىدۇ، شۇ ئىش كېلىدۇ ياكى بولۇپ بولغان بولىدۇ، بۇنىڭغىمۇ تەبىر كەتمەيدۇ، بۇنىڭ تولىسى بىشارەت، خۇددى رەسۇلۇللاھنى چۈشىدە كۆرۈشتەك، ياكى تەجرىبىدىن چۈشىگە دائىم راست ئەھۋال كەلگەندەك، بەزىسىگە يۈسۈپ ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشىدەك تەبىر كېتىدۇ. ۋەقەلىكى مۇرەككەپ بولىدۇ، بۇنى ھەقىقى ئالىملار بىلىدۇ، بىر نەچچە كۈن بەلكى بىر ھەپتە ياكى بىر نەچچە ئاي بۇرۇن چۈش كۆرسە، بۇ چۈش ئۆز ئەينى يۈز بېرىدۇ. ئادەم تەبئىتى، مەجەزى بىر خىل تۇرمايدۇ، شۇڭا، بۇ چۈشنى ئالدى بىلەن ياخشى ـ ياماندىن، راست، يالغانغا ئايرىش لازىم.، پەرىق ئېتىش بەكمۇ مۇھىم، بولمىسا قالايمىقانلىشىدۇ، بولۇپمۇ چۈشنى سىرلىقلاشتۇرۇپ يالغان سۆزلىمەسلىك لازىم، بۇلمىسا ۋابالى ئۆزىگە، گەرچە دىنسىز بولسىمۇ، ئالىم بولسا، مۇتەپەككۇر بولسا، يۇرت، خەلق غېمىنى يېسە، بۇنداق كىشىمۇ بەزىدە راست چۈش كۆرىدۇ، ياكى مەنىلىك، تەبىرلىك چۈش كۆرىدۇ.

دەلىل: سۈرە يۈسۈفدىكى پادىشاھ دىنسىزدۇر.

ئىبنى سىنا شۇڭا، مەن ئۇخلىمايمەن، ئۇخلىسام بىكارغا ئۇخلىمايمەن، بەزى ھەل بولمىغان مەسىلىلەرنى چۈشۈمدە ھەل قىلۋالىمەن دېگەنىكەن.

ئىمام غەززالى روھنىڭ بارلىقىغا، دىنسىز، مادىدىنمۇچىلارنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلاشتا چۈش بىردىنبىرى ئاساسلىق دەلىل دېگەن.

بەزى ئەۋلىيالار قايتا ـ قايتا چۈش كۆرۈپ، تەبىر بەرسە، ئۆز ئەينى شۇنداق بولىدىكەن، مانا بۇ بىشارەتتۇر.

سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيھى، «فىزىلال قۇرئان» دېگەن تەپسىرىدە بىر چۈش كۆرۈپ راست چىققان، ئارىلىقدا نەچچە دۆلەت بار ئىكەن، شۇڭا، ئۇ كىشى روھى زامان، ماكان، چەكلىمىسىگە ئۇچرىمايدىغان، باشقا ئەھۋاللارنى كۆرۈپ باشقىلار بىلەن كۆرۈشۈپ يىراق جايلارغا بېرىپ كېلەلەيدىكەن دېگەن.

مۇتەپەككۇرلارنىڭ چۈشى شۇنداق بولىدۇ. ئۇ دائىم چوڭقۇر ئويلانغاچقا، يىراققا نەزەر سالغاچقا، نەزەر - دائىرىسى كەڭ بولىدۇ، كۆز قارشى ئالىي بولىدۇ، پۈتۈن دۇنيانى، پۈتۈن ئالەمنى ئويلايدۇ، مەسىلىنىمۇ شۇنداق دۇنياۋى ھەل قىلىدۇ، سۆز، نۇتۇقلىرىمۇ شۇنداق بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ روھى دائىم ئالەمنى ساياھەت قىلىدۇ، ماكان، زامان چەكلىمىسىگە ئۇچرىمايدۇ، بەزى ئەھۋاللارنى بۇرۇن، يىراق جايلاردىن ئۆز پېتى بىلىۋالىدۇ، مانا بۇمۇ بىشارەت، ياكى چۈشىدە بىرەرسى دەرس ئۆتىدۇ، تەلىم بېرىدۇ.

قانداقلا بولمىسۇن، بىز ياخشى - يامانىنى پەرىق ئېتىشىمىز لازىم، تولا خام - خىيال، دۇنيا، گال، بالا، مال غېمىنى قويۇپ، ئالىي مەخسەتلەرنى پىلانلاپ، يۇقىرى ئۆرلەشكە ئىنتىلىپ، پۈتۈن قەۋم، خەلقنىڭ غېمىنى يەپ، دائىم ئىلىم بىلەن شۇغۇللىنىپ بىرەر سۇئال ياكى مەسىلىگە دۇچ كېلىپ، غەمدە ئۇخلاپ قالساق، بىزنىڭ چۈشىمىزدىمۇ بەزى مەسىلىلەر ھەل بولىدۇ.

دۇرت، دۇئا، سالامنى رەسۇلۇللاھقا يوللاپ، جەننەت - دوۋزاخنى ئويلاپ، ياتساق، ھەقىقەتنى، رەسۇلۇللاھنى چۈشىمىزدە كۆرىشىمىز مۇمكىن، خەيرى ياخشى چۈش كۆرۈڭلار.

يۈسۈف ئەلەيھىسسالامدىكى ياخشى ئەھۋاللار، ياخشى ئۇلگىلەر، يۈسۈف ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر ئوغلى ۋە نەۋرە پەيغەمبەردۇر. كىچىكىدىنلا ياخشى چۈشنى كۆرۈشكە باشلىغان، چۈشنىڭ تەبىرى بىر نەچچە يىلدىن كېيىن يېشىلگەن، ئاللاھنىڭ ئالاھىدە تاللىشىغا، نىئىمەت بېرىشىگە چۈش تەبىرىنى ئۆگىتىشكە ھەرخىل سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ تاللىشىغا ئېرىشكەن، مۇخلىس، سالىھ، سابىر ئەۋلىيالىق ئۇنۋانلىرى بېرىلگەن، پادىشاھلىققا قوللۇقىدىن كۆتۈرۈلگەن. نەپسىنى يېڭىپ، خارلىقىدىن ئېزىزلىققا ئېرىشكەن، ئاللاھنىڭ يېقىن دوستى پەيغەمبەر ئەلچىسى تۇرۇپ، گۇناھسىز تۇرۇپ، دەرىجىسىنى يۇقىرى قىلىش، ھەرخىل سىناقلارنى، قوللۇقنى، زىندان ئازابىنى كۆرگەن، قىلچە ۋايسىماي، چىداپ، سابىر ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن، تۆھمەتكە قالغاندا، ئاللاھ بۇاستە پاكلىغان، گۈزەللىكى ئايەت، ھەدىس بىلەن مەشھۇردۇر. زىندانداپ چۈشكە تەبىر بېرىشدىن بۇرۇن، تەۋھىدنى تەبلىغ قىلىۋالىدۇ، ئاللاھنى تونۇشتۇرىدۇ، يەنىلا ھەق خىزمىتىنى داۋام قىلىۋالىدۇ، شۇ جايدىمۇ ياخشى راستچىل دىگەن نامغا ئېرىشىدۇ، پادىشاھ چۈشىگە توغرا راس تەبىر بېرىپ ئىشلارغا ئۆزىمۇ مەسئۇل بولىدۇ.

ئۇ ئىنسان نەپسىنى ياخشى دىمەيدۇ، ئاقلاپ كەتمەيدۇ، يامانلىققا بۇيرۇغۇچى دىگەن تەجرىبىنى بىزگە قالدۇردى، پادىشاھقا ئۆز ماھارىتىنى، ئىقتىدارىنى ئاشكارىلاپ خىزمەتكە ئۆزى قاتنىشىپ ياخشى ئىشلەيدۇ، قېرىنداشلىرىنى ئەپۇ قىلىدۇ، تاپا قىلمايدۇ، تىللاپ، ئۇرۇپ ئۆچىنى ئالمايدۇ، بەلكى، كەچۈرۈم سورايدۇ، دادىسىغا كۆڭلىكىنى ئەۋەتىپ، كۆزىنى ئېچىپ، كارامەت كۆرسىتىدۇ، ئاكىللىرىنىڭ پادىشاھ قانۇنىغا ئەمەل قىلماي ئۆز دىنىغا ئەمەل قىلىشتا چىڭ تۇرۇشىنى بىلىپ، ھىيلە بىلەن ئۇكىسىنى ئېلىپ قالىدۇ. بۇنىڭدىن پادىشاھ قانۇنى ئىسلام قانۇنى بىلەن بىر ۋاقىتتا دۇچ كەلسە، ئىسلامغا ئەمەل قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، دادىسىمۇ قاتتىق سەۋرى قىلىدۇ، چىرايلىق سەۋرە قىلىدۇ، يۈسۈف ئەلەيھىسسالام ئاللاھقا شۈكرى، ھەمدە ئوقۇپ، قورقماستىن ياخشى، سالىھلارغا قېتىلىشنى سورايدۇ.

ھەقىقى ئەۋلىيا ئۆلۈمدىن قورقمايدۇ دىگەن شۇ، بۇ سۈرىدە ھۆكۈم پەقەت ئاللاھقا خاس دىگەننى

بىلدۇرىدۇ، ئاندىن باشقا بەزى تەبئىي - پەن ئىلىملىرى ھەرقانداق ئىلىم ئۇستىدە بىر ئىلىم بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ، بىر يۇز بەشىنچى ئايەتتە، ئالەم بوشلۇقى، ئالەم كېمىسىنى ئىشارەت قىلىدۇ. ئاخىرىدا بىز بىر مەسىلىنى سۆزلەيمىز، ئۇ بولسىمۇ يۇسۇف ئەلەيھىسسالام، زۇلەيخادىن ئۆزىنى قاچۇرغان، قادىر تۇرۇپ، ھەر ئىككىلىسى قادىر تۇرۇپ، زۇلەيخا قاتتىق تەلەپ قويغان، تۇرۇپ ئىشكىلەرنى تاقاپ قويغان، تۇرۇپ شارائىت تولۇق تۇرۇپ كىشىلەر ئوقمىسىمۇ ئاللاھدىنلا قورقۇپ، گۇناھى كەبىرە ۋە سەغىرىنىمۇ قىلماي، قاچقاندۇر، ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلىگەندۇر، خالىس نىيىتىگە يارىشا ئاللاھ ئۇنى ئۆزى ئاقلاپ قۇتقازغان، يەنىلا ئۇ ئەزىيەتكە قالىدۇ، ياخشىلىققا يامانلىق بولىدۇ، بۇ ئەۋلىيالار خىسلىتى، بىز بۇ مەسىلىنى تىلغا ئېلىشىمىزدا ھەر بىر ئىنسان بۇ دۇنيادا سىناقتا دۇچ كېلىدۇ، بولۇپمۇ دۇنيا سىنىقىدىن قالسا، ئايال كىشى، پىنتە سىنىقى، ھېسسىيات نەپسى سىنىقىغا دۇچ كېلىدۇ، ئازاب، بالا - قازا، كىشى سەۋرى قىلالايدۇ، چۈنكى، ئامال يوق، ئاللاھقا قايتىدۇ، نۇرغۇن سىناقلارغا دۇچ كەلسىمۇ ئۆتۈپ كەتسىمۇ ياخشىلىق بىلەن مال دۇنيانى كۆپ بېرىش بىلەن بولغان سىناقىدىن شۇنداقلا مۇشۇنداق سىناقىدىن ئۆتۈش بەكمۇ قېيىن، بەلكى، تولا كىشىلەر ئۆتەلمەيدۇ، خىيالىدا بۇ ئىش ئىنسانلار قۇدرىتىدىن ئىرادىسىدىن ھالقىپ كەتكەن، قادىر بولغىلى بولمايدىغان ئىش دەپ قارايدۇ، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ بۇنداق كۆز - قاراشنى بىكار قىلىۋېتىدۇ.

ئاللاھ بىزگە يۇسۇف ئەلەيھىسسالامدەك ئۇلۇگىنى سۆزلەپ بېرىپ، كىنو، فىلىم قىلىپ ئىشلىسۇن، ھىكايە قىلىپ لەززەت ئالسۇن دىمىگەن، بەلكى، ئىقتىدا قىلسۇن، ئۆزىگە ئۇلگە قىلسۇن دىگەن. رەسۇلۇللاھمۇ بىر ھەدىستە ئاللاھنىڭ ئەرشى سايىسىدا قادىر تۇرۇپ، مۇشۇنداق گۇناھنى تەرىك ئەتسە، گۇزەل ھەم ھوقۇقى بار، مال ئىگىسى بولغان ئايال چاقىرسا، ئۇنى تەرىك ئەتسە، ئۇ ئاشۇ سايا ئاستىدا بولىدۇ دىگەن. مانا بۇ ھەقىقى سىناقىدىن ئۆتۈش بولۇپمۇ بىرىنچى دەرىجىلىكى ئەڭ ياخشى كۆرگەن، ئۇمۇ ئەڭ ياخشى كۆرگەن، ئىككىلىسى بىر - بىرىنى ئۇلۇگىدەك ياخشى كۆرگەن بولۇپ، ئايرىلسا، زادى چىداشمايدۇ، كۆرمىسە تۇرالمايدۇ، ھەقىقى ئاشىق بولۇپ، ھېچقانداق توسقۇنلۇق يوق، ھالدا ئىككىلىسى بىر كېچىدە بىللە بولۇپ قالسا، بەزى مەسىلىلەر سەۋەبىدىن مۇڭشىدىپ قالسا، ياكى بىللە سەپەرگە چىقىپ قالسا، يالغۇز خالىي جايغا كېلىپ قالسا، ئىككىلىسى بىر - بىرىنى ئارزۇ قىلىدۇ، ئەمما، ئاللاھدىنلا قورقۇپ گۇناھى كەبىرە، زىنانى زادى قىلماي، بەلكى، كىچىك گۇناھنىمۇ قاراش ياكى قولىنى تۇتۇشتەك گۇناھنىمۇ قىلماي پەرىشتە سۈپەت، ئىپپەتلىك بولالىسا بۇ ئەڭ بىرىنچى سىناقىدىن ئۆتكەن بولىدۇ.

ئەمما قەلبىدىكى مۇھەببەتنىڭ كۈچلۈكلىكىدىن چىداپ تۇرالماي، قاراپ سالسا، ياكى قولىنى تۇتۇپ سېلىپ، ئاللاھدىن قورقۇپ دەرھال ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ، نەپسىنى باسسا، چوڭ گۇناھدىن ساقلانسا، كىچىك گۇناھدىنمۇ ساقلانسا، بۇ قەلبىگە، نەپسىگە ئازراق يول قويغان كىچىك گۇناھنى قىلىپ قالغانلىقى ئۈچۈن، ئىككىنچى، بەلكى ئۈچىنچى دەرىجىدە بولىدۇ.

ئەگەر، ئاھ بىر ئامەت كەلدى، قانداق قىلىمىز، ئاللاھ كەچۈرە دەپ ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايمۇ نەپسىنى يېغىۋالماي، شەيتانغا ئەگەشسە، گۇناھنى قىلسا، ئىشنى بۇزسا، بۇ دوۋزاخ دەرىجىسىنىڭ ئالىيسىغا ئېرىشىدۇ، تۆۋبە قىلمىسا دوۋزاخقا قالىدۇ.

بىلىپ تۇرۇپ قىلسا، تۆۋبە قىلسىمۇ تەستە قوبۇل بولىدۇ، قوبۇل بولمايدۇ دېيىشكە تېگىشلىك

ئىدى، ئەمما، ئاللاھنىڭ رەھمىتى، غەزىپىدىن ئىلگىرلەپ كەتكەچكە، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلالىغاچقا، بۇنىڭمۇ تۆۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، ئەمما شەرىت دەرھال قول يېغىش، ئىككىنچى مەڭگۈ گۇناھقا قايتماسلىق، چىن قەلبىدىن كۆز ياش تۆكۈپ تۆۋبە قىلىش، بولۇپمۇ قەلبىدىن چىقىرىپ ئۇنتۇش لازىم، بولمىسا يەنىلا قەلبىدە تەكرارلاپ يۈرىۋەرسە، بۇ ھەقىقى تۆۋبە بولمايدۇ.

پۈتۈن ئىش قەلبىگە مۇناسىۋەتلىك، قەلبىدە ئۆچ كۆرسە ئۆزىنى ئۆزى ئۇرغىدەك بولۇپ كەتسە، شۇ كىشىنى كۆرگەندە تىللاپ، تۈكۈرۈپ قاچالىسا، بۇ ھەقىقى تۆۋبە بولىدۇ. ئەمما ئىككىلىسى تۆۋە قىلسا، ئىككىلىسى مۇھەببەتنى ئاللاھقا تەرەققي قىلدۇرسا، چىن قەلبىدىن پۈشايمان قىلىپ ئاللاھقا يېلىنسا بۇ قوبۇل، ئاللاھ مۇھەببىتىنى تەرەققي قىلدۇرۇپ، ئاخىرىدا ئۆزىنىلا ياخشى كۆرىدىغان قىلىش ئۈچۈن ياراتقان شۇڭا، بۇ دۇنيادىكى ھەقىقى ئاشىق ـ مەشۇقلار مۇرادىغا يېتەلمەي ئەكسى بولىدۇ، بۇنىڭدا ئەگەر، ئاللاھقا تەرەققي قىلمىسا، بەك ياخشى بولمىسا، تۇغمەس ئازاب ئىككىلى دۇنيادا ئازاب بولىدۇ. چوڭ گۇناھنى قادىر تۇرۇپ تەرىك ئېتىپ كېچىك گۇناھقا كاپارەت قىلايلى، يۇسۇف ئەلەيھىسسالامدەك ئۇلۇگە بولايلى، بۇ ئىشنى قەستەن پىلانلاپ قىلماي، شۇ ۋاقىتتا دۇچ كەلگەندە، شۇنداق قىلايلى، ئۆزىمىزنى سىناپ باقمەن دەپ ئازمايلى، دەججال قېشىغا نۇرغۇن كىشى نوچىلىق بىلەن كېلىپ دىندىن چىقىپ كېتىدىكەن، ئامال بار، ھەزەر قىلىش، ساقلىنىش لازىم، مانا بۇ سىناق بەكمۇ چىڭ، ئەمما بۇ ھەقىقى مۆئمىن ئۇچۈن ئاللاھقا، ئاخىرەتكە شەكسىز ئىشىنىدىغان كىشى ئۇچۈن، ھېچگەپ ئەمەس، ئۇلار تەڭپۇڭ، كامالەتكە يەتكەن بولىدۇ.

76 ـ ئايەت، ھەربىر بىلىمدار كىشى ئۇستىدە ئۇنىڭدىنمۇ بىلىمدار زات بار، بۇ ھەتتا ئاللاھقىچە بارىدۇ، مانا بۇ ئايەتتە ھەربىر كىشىدىن، ھەربىر ئالىمدىن ھەربىر دۆۋلەتتىن ئۇنىڭدىنمۇ ئالىم، ئۇنىڭدىنمۇ تەرەققي قىلغان كىشى بولىدۇ دىگەن بولىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئۆز دۆلىتىنى تەرەققي قىلدۇرۇش ئۈچۈن، ئۇنىڭدىنمۇ يۇقىرى بىلىملىك تەرەققي قىلالىغان دۆلەتتىكى بەزى تەرەققىياتنى سۆزلەپ ئۆتكەن، بۇندىن 80 يىل بۇرۇنقى سۆزلەر بولۇپ، شۇ چاغدا باشقىلاردىن قورقماي دېيەلىگەن، ھازىر بولسا، بۇ ئەمەلىيەتشتى، ئاددى ئىش بولۇپ قالدى، بۇ كىشى تىلغا ئالغان بىلىم، تەرەققيات، سۇ پاراخوتى، سۇ ئاستى پاراخوتى، يەر ئۇستى قاتناش، يەر ئاستى كوچا قاتناش، ھاۋا قاتنىشى، سۈنئي ھەمراھ، ئالەم كېمىسى، راكىتا، ئالەم ئارا ئۇرۇش، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھاۋا ئۇرۇشىدىكى ئىلغار قۇرالار ئۇندىن باشقا ئالەم ئۇرۇشى قاتارلىقلار. تېلېۋىزور، تېلېفون، رادىئو، سىمسىز قول تېلېفون، سۈرەت ئاپاراتى، مىكروسكوپ، تېلېسكوپلار كەلگۈسىدىكى بەزى نەزەريىلەر، ئىشلارنى ئاسانلاشتۇرغۇچى يېڭا ئىگىلىك تەرەققىياتلىرى، پولات تاۋلاش ئىشلىرىنى تىلغا ئېلىپ بۇلار بىزدىن يۇقىرى تۇرىدۇ، بىز نېمىشقا ئۇخلايمىز دىگەن.

بۇ مەسىلىگە بىز يەنە بىر ئايەتنى قوشۇپ سۆزلەيمىز.

105 ـ ئايەت، ئاسمانلاردا ۋە زېمىندا ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى ئۈچۈن نۇرغۇن مۆجىزە، ئالامەتلىرى بارىكى، ئۇلار ئۇ مۆجىزىنىڭ يېنىدىن دەققەت قىلماستىن يۈز ئۆرۈپ ئۆتۈپ كېتىدۇ دىگەن ئايەتتە، ئالەم كېمىسىگە ئىشارەت، چۈنكى، ئاسمانلاردىكى ئالەم بوشلۇقىدىكى مۆجىزە ئالەمەتلەر ئۇستىدىن پىيادە ياكى ئۇلاغلىق ئۆتۈپ كەتكىلى بولمايدۇ، ئەلۋەتتە، چوقۇم بۇنىڭ ئۈچۈن ئالەم

كېمىسى، يۇقىرى ئۇسكۇنە بولۇش لازىم. ئىشەككە مېنىپ، تۆگىگە مىنىپ بۇ ئىش ئەملگە ئاشمايدۇ، ئاللاھ، يۇز ئۆرۈپ ئۇستىدىن ئۆتۈپ كېتىدۇ دىگەن، قارىمايدۇ، تەپەككۇر قىلمايدۇ دىمىگەن. چوقۇم ئالەم بوشلۇقىدا تۇرۇپ ناھايىتى تېزلا ئۆتۈپ كېتىشنى كۆرسەتكەن، ئەررەھمان سۈرىسىدىمۇ چىقىپ كېتىدىغان قېنى دىگەن، ئاسمانغا ئۇنىڭ ئەتراپىغا قانداق ئۇلاغلىق يەتكىلى بولسۇن، بۇ تەكلىپنى چوقۇم كەلگۈسىنى بىلىدىغان ئاشۇ ئالەم كېمىسىنىڭ كەلگۈسىدە ئالەم بوشلۇقىغا چىقىدىغانلىقىنى ئالدىن بىلىدىغان بىر ئاللاھ، چىقىپ كېتىپ بېقىڭلار قېنى؟ سېلەر چىقالمايسلەر، ئاسمان ئەتراپىدىن چىقالمايسلەر دىگەن، قانداقلا بولمىسۇن، بۇ ئايەتتە ۋە باشقا ئايەتلەردە ئالەم بوشلۇقى تىلغا ئېلىنغان، بۇ ھەممىدىن مۇھىم، ئەلۋەتتە، يۇز ئۆرۈپ ئۆتۈپ كېتىدۇ دىگەنىكىمۇ بۇ تەرەققىياتنىڭ دىنسىزلار قولىدا بولىدىغانلىقىنى ئالدىن بىلگەنلىك بولىدۇ. بۇ دەلىل ـ ئىسپاتقا ئاخىرەتتە دەلىل قىلىشقا ئۆزرە قويۇشقا پايدىلىقدۇر، يەنىلا مۇسۇلمانلار بۇ تەرەققىياتتىن قۇرۇق قالمايدۇ، مېھرىبان ئاللاھ، بۇ سانائەت جەھەتتىكى تەرەققىياتنى توسمىغان، ھەتتا، بۇنىڭغا ئالاھىدە بۇيرىغان، ئاسمانلارغا، زېمىنغا، ھايۋان، ئۆسۈملۈككە قاراشقا بۇيرىغان، بۇنىڭدا ئالاھىدە مىكرۇسكوپ بىلەن قاراش، بىر قېتىم بولسىمۇ كۆرۈپ قۇدرەتنى تونۇش، ھەر بىر مۇسۇلماننىڭ مەجبۇرىيىتى، بۇ پەرىز كۇپايە بولىدۇ. پۈتۈن كائىناتقا، ئاسمانغا قاراشتىن مەخسەت، ساياھەت قىلىش، ھوزۇر ئېلىش ئەمەس، بەلكى، قۇدرەتنى تونۇش، شۇڭا، ئاللاھ، مۆجىزە، ئالامەت بار، دىگەن. سۈرە مۈلۈكتە قايتا ـ قايتا قاراشقا كۆزلەرنى ئىككى قېتىم قايتۇرۇشقا بۇيرىغان، مانا بۇ تېلېسكوپ ئىلمى، چۈنكى، تېلىسكوپدا ئىككى ئۇچ قېتىم ھەتتا بىر نەچچە قېتىم قارىمىسا، ھەقىقەت ئاشكارا بولمايدۇ، مانا ھازىر بۇ مەسىلگىمۇ دىنسىزلار قاراۋاتىدۇ، بىز مەخپىي ماربلاۋاتىمىز، نۇرغۇن توسالغۇلار تۈپەيلىدىن توسۇلۇپ قالدۇق.

750 ـ ئايەت، مەخسۇس مۇنۇ مەسىلىدە سۆزلىنىدۇ، پۈتۈن كائىناتتىكى قۇدرەت، ھىكمەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىز بۇ مەسىلىنى توغرا چۈشىنىپ، ئىددىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپەدىن قانۇن ـ تۈزۈمنى ئىسلامى قىلىشىمىز، قۇرئانغا، سۈننەتكە ئەگىشىشىمىز لازىم.

ئۇلاردىن ئۆگىنىشكە، ئۇلارنى دوراشقا بولمايدۇ، ئەمما بۇنى خاتا دەپلا سانائەتنى يوققا چىقارغىلى بولمايدۇ، بۇمۇ بىر ھەقىقەتتۇر، كۆز ئالدىمىزدا تۇرىدۇ، تېخى بىز ئۇنىڭ ئۈستىدە، بۇنى توغرا دەپ ئىددىيىنى، پەلسەپەنى توغرا دىيىشكە بولمايدۇ، بۇ جەھەتتە ئىسلامنىڭ، قۇرئاننىڭ توغرا ئاربلىقىنى پەرىق ئېتىش لازىم، خۇددى تەقدىر مەسىلىسىدە ئاللاھنىڭ قىلىقى بىلەن خالىشى بىلەن ھۆكۈم تەقدىر قىلىش بىلەن بەندىنىڭ قىلىقىنىڭ ئايرىلغانلىقى، ئاللاھ قىلىدىغانىنى بىز تالاشماسلىقىمىز لازىم، بىزنى قىلىشقا بۇيرىغانىنى بىز ئۆزىمىز چوقۇم قىلىشىمىز لازىم. بىز ئاللاھنىڭ تەقدىرىگە رازى، قارشى ئەمەس، لېكىن، بىز زالىملارنىڭ زۇلۇمىغا، كاپىرلارنىڭ كۇپرىغا، مۇشرىكلارنىڭ شىرىك كەلتۈرۈشىگە ئاسىيلارنىڭ گۇناھلىرىغا رازى بولمايمىز، ئۇنداقتا بىزمۇ مۇشرىك بولىمىز، بۇ مەسىلىنى ئايرىشىمۇ بەك مۇھىم، ئۇلار ئەزلى تەقدىرده توغرىنى تاللاپ ماڭالايتتى.

بىز ياخشىنى تاللىدۇق، ئۇلار ياماننى بىز، ئاللاھنىڭ قانۇنىغا ئۇيغۇن ئىش قىلىمىز، خىلاپلىق قىلمايمىز، ئۇلار خىلاپلىق قىلىدۇ، شۇڭا، ئۇلارغا نارازى، تەقدىر قىلىشتا سىناق ئۈچۈن ئىككى يولنىڭ بىرىنى تاللاشقا ئاللاھ ئەركىنلىك بەرگەن، بۇ سىناقتىكى خالاش ۋە تەقدىر قىلىش بولىدۇ.

ئەمما قۇرئاندا، قانۇندا بۇنى خالىمايدۇ، بەلكى چەكلەيدۇ، ئاللاھ، كۇپرىغا رازى ئەمەس، ئارقىدا قېلىشقىمۇ رازى ئەمەس، شۇڭا، بىز ئەزلى تەقدىردىكى ياخشى تەرەپنى تاللىشىمىز لازىم، يەنىلا ئاللاھنىڭ تەقدىرى دەپلا كاپىرلارغا رازى بولساق بولمايدۇ، شىرىككە رازى بولسا، ئۇمۇ مۇشرىك بولىدۇ، شەرئى قانۇننى خالاش دېگەن، بىر سۆزمۇ بار، قۇرئانغا ئەمەل قىلايلى، شۇنداقتا بىز توغرا يول تاپىمىز.

ئاللاھنىڭ ئىشىكەن دەپ ئارقىدا قالمايلى، بەلكى، بىزمۇ تاللاپ ماڭايلى، ئاللاھنىڭ تەقدىرىگە بىز رازى، ئەمما دىنسىزلارنىڭ غەلىبىسىگە رازى ئەمەس، بۇنىڭغا ئاللاھمۇ رازى ئەمەس، ئۇنداقتا ئۇلار نېمىشقا غەلبە قىلىپ، مۇسۇلمانلار مەغلۇپ بولىدۇ؟ مانا بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ ئاللاھ قىلىدۇ، ئاللاھ قىلىپ بېرىدۇ، ئۇلارغىمۇ ئاللاھ قىلىپ بەرگەن دەپ ئۆزى قىلىدىغان ئىشلارنىمۇ، ئاللاھ، قىلىڭلار دەپ بۇيرىسىمۇ قىلماي ئۇخلاپ تەقدىرگە يۆلىنىپ چارىسىنى قىلماي، ئارقىدا قالدى، ئەزەلدىن تېرىشقان كۆچلۈكلەر ئاجىزلارنى يوقىتىش، بۇمۇ ئاللاھنىڭ قانۇنى. ئەمما، بەزىدە ئاللاھ خالىسا، ئالاھىدە مۆجىزە يۈز بەرسە بۇ ئاجىزلار غەلبە قىلالايدۇ، يەنىلا ئاللاھقا يارىسا، دۇئاسى ئىجابەت بولسا، ئاندىن زالىمنى ئەدەپلەش يۈزىسىدىن بۇلار غەلبە قىلالايدۇ، شۇڭا، بىز مەجبۇر، ئاللاھ قىلىپ بېرىدىغان ئىشلارنى ئاللاھقا قويايلى، ئۇنداق قىلغان بولسا، مۇنداق بولىدىكەن دەپ تالاشمايلى، ئەمما، بىزنى بۇيرىغان ئىشلارنى بىز ئۆزىمىز قىلايلى، بۇنى يەنىلا ئاللاھ بىزنى بۇيرىسا، بىز ئاللاھقا تاشلاپ قويساق، تەقدىر دەپلا بىز ياخشى تەرەپنى تاللاپ، ماڭمساق، ئۆزىمىز قول تىقمساق، نەتىجە ھاسىل قىلماي مەڭگۈ مەغلۇپ بولۇۋېرىدۇ، ئەزلىدىكى سىناق، تەقدىرگە يۆلىنۇالماي، ئوڭ تەرەپنى خالاش، قانۇنغا ئەمەل قىلىشنى، قىلغان ئىشىمىزنى گەرچە بۇرۇن پۈتۈپ بولغان بولسىمۇ خۇددى بۇندىن كېيىن پۈتىدۇ دەپ قىلىشمىز لازىم، ئۆزىمىز تاللاپ قىلىشمىز لازىم. چۈنكى، ئىختىيارلىقدا پۈتۈۋەتكەن بولسىمۇ شۇ ئىختىيارلىقنى بېرىپ ئالدىن پۈتكەندۇر، ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشى ئەيىپ ئەمەس، ئەيىپ بىزدە، بىز تېرىشىپ تەرەققي قىلايلى، مېڭىنى ئاللاھ بىكار ياراتمىغان.

ھەربىر ئىلىم ئىگىسى ئۇستىگە بىر ئالىم ئورۇنلاشقان، ۋە ئاسمان ـ زېمىندىكى نۇرغۇن ئالامەتلەر ئۇستىدىن ئۆتۈپ كېتىش دېگەن ئايەتلەرگە قارىتا مۇسۇلمانلارنىڭ كەمچىلىكى، دىنسىزلارنىڭ ئارقىدا قېلىشى، شۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار مەغلۇپ بولغانلىقىدەك بىر ئىشنى كۆزدە تۇتۇپ، ئاسماندىكى بىر مۆجىزىنى سۆزلەيدۇ، ئۇ بولسىمۇ نۇر ئىلمى، نۇر، بۇنى بىز سۇرە نۇردىمۇ سۆزلەيمىز، ئەمما، ھەر جايىنىڭ ئۆزىگە چۈشلۈق ئالاھىدىلىكى بار، بىر تال زەررىچە، ئېلېكترون، نېيترون، دەك زەررىچە، ھەرخىل ئاتوم زەررىچىسى، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى ماددىسى زەررىچە، نۇر ئىكەن، پۈتۈن ماددا، شەكىل، ھەرىكەت، ھارارەت، ھەممىسى زەررىچە، نۇر ئىكەن، ئەمما، بۇنىڭغا ئاللاھنىڭ روھ، جاننى بېرىشى بىر سىرلىق ئىش، ئالىملار بۇنىڭدىن ھەيران قالدى.

نۇر ئىلمى بەكمۇ مۇھىم، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ قۇرئاننىمۇ نۇر دېگەن، مەخسۇس بىر سۇرىنىمۇ نۇر دېگەن، ئۆز ئىسىم ـ سۈپەتلىرىنىڭ بىرسىمۇ نۇر، ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر بەرگۈچى دېگەن، مۆئمىنگە نۇر بېرىشنى ۋەدە قىلغان، قەلبىنىڭمۇ نۇرنى قۇرئاندا تىلغا ئالغان، ئىماننىمۇ نۇرغا ئوخشاتقان، ھىدايەت يولىمۇ شۇنداق، قىيامەتتىمۇ مۆئمىننى نۇر بىلەن مۇكاپاتلىغان ۋاھاكازالار.

نۇرنىڭ كارامتى بەك يۇقىرى بولىدۇ، نۇر ئارقىلىق نۇرغۇن غەلىبىگە ئېرىشكىلى بولىدۇ، دۇنيا ـ

ئاخىرەتتە غەلىبە قىلغىلى بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارنى ئۈيغۇتۇش ئۈچۈن نۇر دىگەن بۇ سۆزنى ئالاھىدە تەكرار قىلغان، ئەمما، مۇسۇلمانلار بۇنىڭغا سەل قارىغان، ئاقىۋەت ئۆزى ھالاك بولدى، مەسىلەن: نۇر ئىلمى، رادىيوم دىگەن ماددىنىڭ بىر گرامىنىڭ 1/1000 بىر جايغا تىگىپ قالسا، بۇ جاي خېلى ئۇزۇنغىچە نۇرلىنىپ تۇرىدىكەن، بۇ رادىيوم نۇرغۇن زەررىچىنى ئۆزىگە جەلىپ قىلالايدىكەن، مۇرەككەپ ۋە پارچىلىنىش ھاسىل قىلالايدىكەن، بۇ بىر سېكونتتىغا 300000 كىلومېتىر بېسىپ ئۆتىدۇ، ئاندىن بۇ ئاجايىپ بىر كۈچ ھاسىل قىلىدۇ، ھازىر بۇنداق نۇر ئىلمى ئەڭ ئىلغار ئورۇندا تۇرىدۇ. ئاشۇ رادىيوم نۇردىن پايدىلىنىپ ماددىلارنى ئانالىز قىلىش، ماددا پارچىلىنىش كۈچى ھاسىل قىلىنىدۇ، بۇ رادىيوم نۇرى تۆمۈردىن بىر گرامنى پارچىلسا، 800000 مىليون ئات كۈچىگە ئىگە بولىدىكەن، بۇ كۈچ پويىزنى، پۇتۇن يەرشارىنى بىر كېچە - كۈندۈزدە تۆت قېتىم ئايلاندۇرۇشقا يېتىدىكەن، ئۇندىن باشقا بۇ نۇر ھارارەت ھازىرقى توك شۇ، نۇر بولىدۇ. بىر نەچچە يىل توك ئوچقىدا نۇرغۇن نەرسىلەر راۋاجلاندى، بۇمۇ نۇر، بۇنىڭ كۈچىدە ھازىر نۇرغۇن ئىشلار يۈرۈشۈۋاتىدۇ، ھەرخىل زاۋۇت، كارخانا ۋاھاكازالار. ھەرخىل گاز بومبىسى ياسىلىۋاتىدۇ، ئىلغار كومپيۇتېر ياسىلىۋاتىدۇ، سۈنئىي ھەمراھ دولقۇن قوبۇل قىلىۋاتىدۇ، ئاشۇ سۈنئىي ھەمراھنى بەزى نۇر ئىلمىغا ئىگە دۆلەتلەر پاچاقلاپ تاشلىدى، مۇنۇ يەرشارىدىن نۇر قويۇپ بېرىپ 5000 ھەتتا 10000 كىلومېتىر ئىگىزلىكتىكى سۈنئىي ھەمراھنى پاچاقلاپ تاشلىدى، ئالەم ئۇرۇشى مۇشۇ نۇردا بولۇۋاتىدۇ، پۇتۇن ھاياتلىقمۇ مۇشۇ نۇردىن ھاسىل بولىدىكەن، ئىسقىلىق سەۋەبچى، خۇددى پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغاندەك، روھ بولسا، ماددىدىن باشقا، بىر مەخلۇقتۇر، بۇ نۇردىنمۇ ئىنچىكە، نازۇك بولۇپ، ئۇنى ئاللاھلا بىلىدۇ، بىز بۇ نۇر ئىلمىغا سەل قارىمايلى، بۇ ئىلىم ئادەم ئورگانىزمىدىكى مېڭە ئىلمىغا ۋە سىر ئىلمىغا، روھ ئىلمىغا قارىغاندەك، ئانچە قېيىن ئەمەس، ئاشۇ كىشىلەر بىلگەننى ئاللاھنىڭ دوستلىرى، مۇسۇلمانلار، مۆئمىنلەر بىلمەسما؟

ئەسلى ئەيىپ بىز بىرەر مەسىلىگە دۇچ كەلسەك، ئەمدى ئامال قالمىدى، دەپلا ئۇمۇدنى ئۈزۈۋېتىمىز، ئاللاھنى ئۇنتۇپ تەۋەككۈلنى ئۇنتۇيمىز، دۇئادىمۇ سورىمايمىز، ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بىز مۇمكىن ئەمەس دىگەننى مۇمكىن قىلالايدۇ. نەچچە ھەسسە ئارتۇق قىلالايدۇ، بىز شۇنىڭغا ئىشىنىپ تېرىشايلى.

سۈرە رەئىدە تەپسىرىدىكى جۇاھىرلاردىن تاللانمىلار

ئاللاھ، ئاسمانلارنى تۈۋرۈكسىز كۆتۈردى دىگەن ئايەت، بۇ ئايەتتە تارتىش كۈچىگە شۇنداقلا ئەسىير دىگەن تەسىر كۈچى بار، ئەمما، كۆزگە كۆرۈنمەس، بىلىنمەس بىر ئالەمگە ئىشارەت قىلىنغان، ئەلۋەتتە، ھەممىگە قادىردۇر، ئاللاھ پۇتۇن ئاسماننى پۇتۇن ئالەم بوشلۇقىنى ھەرىكەت بىلەن تارتىش كۈچى بىلەن ئاشۇ ئەسىر دىگەن ئالەم بىلەن توختاتقان، قالغىنىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. ئەسىر، ۋاكئۇم، ھەقىقى بوشلۇق دىگەن بۇ ئالەم پۇتۇن سىستېمىنى، پۇتۇن جىسمنى، پىلانىتلارنى جۇملىدىن قۇياش سىستېمىسىنى ھەرىكەتلەندۈرىدۇ، بۇنىڭ ئورنىدا پولات ئارغامچا بولسىمۇ توشمايدۇ، دىمەك، بۇ ئالەم شۇنداق كۈچلۈك، ماددا بولسا، ئەڭ قاتتىق ماددا بولىدۇ، ئەمما، بۇنى ھېچ كىشى سەزگىنى يوق، ئەلۋەتتە، ھەممە نەرسە تۈۋرۈكسىز تۇرغان، ئاسمان ھەرىكەت قىلىۋاتقان،

پىلانېتلار چوقۇم بىر ئاللاھ تەرەپتىدۇر، بۇنى مۇشۇ ئىلىمنى بىلگەنلەر تولۇق بىلىدۇ، ھەم چۈشىنىدۇ، ئىنىنى ئاببىاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، سىلەر كۆرەلمەيدىغان تۈۋرۈك بىلەن توختاتقان دېگەن، تۈرۈك بار، ئەمما، بىز كۆرەلمەيمىز، بۇ دەل ئاشۇ ئەسىر دېگەن ئالەم، تارتىش كۈچى بولۇشى مۇمكىن، قانداقلا بولمىسۇن، بۇنى ئاللاھ پەيدا قىلغان ھەم تۈۋرۈكسىز ياكى بىز كۆرەلمىگىدەك تۈۋرۈكسىز توختاتتى، بۇنى ئاللاھ بىزگە بىكاردىن سۆزلەپ بەرمەيدۇ.

ھەر ئىشنىڭ سەۋەبىنى تېپىپ چىقىش ئاندىن سەۋەبىنى قىلغۇچى ئاللاھ، ئاشكارا بولىدۇ. مانا بۇ زاھىر، ئاللاھ ئەقىلگە ئاشكارا دېگەن شۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئاسمانلارغا، زېمىنغا قارىشى كۆپ تاپىلىغان، ھەتتا، تائام، سۇ، ئىسپىرما، ئۆز ۋۇجۇدىمىز، پۈتۈن كائىناتقا ھايۋان، ئۆسۈملۈككە قارايمىز، ئاندىن ھەممە نەرسىدە بىر خىل نۇرنى، زەررىچىنى، تارتىش كۈچىنى، ھاياتلىقنى كۆرىمىز، مۇشۇ ئارقىلىق بىز ئاللاھنىڭ ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى بىلىپ ئاللاھنى سۆيىمىز، پۈتۈن ئالەم، ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئالامەتتۇر، ئەگەر نەزەر سالساق، ئاشكارا بولىدىغىنى كارامەتتۇر، كارامەت ئەۋلىيالار قەلبىدە ۋە ياكى ئالىملار بىلىمىدە مانا مۇشۇنداق تەرەققىياتلاردا يۈز بېرىدۇ. بىرەر دۆلەتنى بىرلا ۋاقىتتا ۋەيران قىلىش ياكى سۇلايمان ئەلەيھىسسالامدەك بىر ئايلىق يولنى بىر سائەتتە بېسىپ ئۆتۈش ياكى دېڭىزغا، سۇ ئاستىغا كىرىش، گۆھەر سۈرۈش ياكى نېفىتتەك بايلىقنى قېزىپ پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلىرىغا پايدا ـ مەنپەئەت يەتكۈزۈش، ئۇندىن باشقا نۇرغۇن تەرەققىيتلار بار، بۇلار ھەممىسى كارامەت ئەمەسمۇ؟ بۇلار، ئاللاھ ئىنسانلارغا ئەقىل، بىلىم بىلەن بەرگەن كارامەتتۇر، ھەممىسى ئوخشاش، مۇسا ئەلەيھىسسالانىڭ تېشىدىن چىققان سۇ بىلەن بىزنىڭ تۇرۇبىمىزدىن چىققان سۇ ئوخشاش.

سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ گىلەم تۆپىدە ئۇچقىنى بىلەن بىزنىڭ ئايرۇپىلاندا، ئالەم كېمىسىدە ئۇچىشىمىز ئوخشاش، ھۆپۈپىنىڭ خەۋەر ئېلىپ كېلىشى بىلەن ھازىرقى تېلېفون، كومپيۇتېر، يان تېلېفون، جاسۇسلۇق ھەممىسى ئوخشاش، ئۇلار چوڭ قازان قويغان بولسا، بىز پولات تاۋلاۋاتىمىز، ئىيسا ئەلەيھىسسالام تىببى پەندە، دوختۇرلۇق قىلغان، ھازىر بولسا، بۇمۇ تەرەققي قىلدى، پۈتۈن خەلق بۇ تىببي ئىلىمگە قايىل بولىدۇ، تانالمايدۇ.

بالدۇرقىلارغا كارامەت، مۆجىزە بولغان ئىشنى، ئاللاھ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئۈممىتىگە ئىلىم ـ پەن تەرەققىيات بىلەن بەرگەن، بۇنىڭغا ھېچقانداق دىنى توسقۇنلۇق يوق، بۇ پۈتۈن جۇمھۇر ئالىملارنىڭ كۆز قارىشى، بەلكى، ئاللاھ، مۇشۇ مەخسەتتە بۇ قىسسىنى بايان قىلغان، ئاشۇ نۇر ئىلمىنى كۆپ ئەسكەرتكەن، بۇ خىل كۆز قاراش، تەپسىر رازىيدا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ جىۋاھىردا، فىزىلال قۇرئاندا، تاپاسىردا، ئىنىنى كەسىر، سۈرە رەئىددە، تەپسىر مۇنىيردا بار، ئۇندىن باشقا ھازىرقى پۈتۈن ئىسلام دۆلىتىدە پۈتۈن ئالىملار بۇ ئىشقا ئىتتىپاقتا كەلگەن، بولىدىغان توغرىسىنى قوبۇل قىلغان، ۋە ياكى تەكشۈرگەن، ئۆزلىرى كۆرگەن، ئايەت، ھەدىسكە سېلىپ، قانۇنلۇق قىلغان، خاتاسىنى، ئىددىيە ـ ئەخلاق، پەلسەپە، قانۇن ـ تۈرۈملىرىنى شاللاپ تاشلىغان.

بۇ سۈرىدە، ئالەم ئىلمى، سامان يولى ئىلمى، يۇلتۇز

ئىلمى، قۇياش ئىلمى، ئاي، زېمىن ئىلمى، تاغ، قۇرۇقلۇق، دېڭىز ـ ئokيان ئىلمى سۇ قۇرلۇش، ئۆسۈملۈك ئىلمى دەرەخ، چېچەك، مېۋە ئىلمى، ھەرخىل ماددا، ئىلمىنت ئىلمى، نۇر، ھاۋا، سۇ ئىلمى، تۆرەلمە ئىلمى، ھاياتلىق ئىلمى، ھاۋا، چاقماق، بۇلۇت، يامغۇر، بوران ئىلمى، ئاتموسفېرا ئىلمى، كېچە ـ كۈندۈز ئالمىشىش، جۇغراپىيە ئىلمى بار. بىز بۇنىڭدىن بىر نەچچىسىنى سۆزلەيمىز، مەسىلەن: تۆتىنچى ئايەتتە، يەر يۈزىدە بىر ـ بىرىگە يېقىن تۆتىشاڭغۇ قىتئەلەر بار، تۈرلۈك زىرائەتلەر بار دېگەن ئايەت. يەرشارىنى بىلىش ئۇچۇن، يەرشارى ئىلمى قىسمىنى بىلىش لازىم، جۇغراپىيىنى بىلىش لازىم، بۇ ھەربىر مۇسۇلماننىڭ مەجبۇرىيىتى، چۈنكى، ئاللاھ، زېمىنغا قاراڭلار دېگەن، ھەم ئۇنىڭ ئىچىدە نۇرغۇن مۆجىزە، ئالامەتلەر بار، كۆرۈڭلار دېگەن، ۋە باشقىلار، يەر ئىسانلارنىڭ ئاتا ـ ئانىسى، ھاياتى مەنبەسى ھەم قىيامەتكىچە ۋاقىتلىق تۇرالغۇ جايى بولىدۇ. ئادەتتە ھايۋانلارمۇ ئۆزى تۇرۇشلۇق جاينى ئوبدان بىلىدۇ، ئەمما، بىز ئىنسانلار ئىچىدە مۇشۇ زېمىندىن خەۋەرسىز كىشىلەر نۇرغۇن، مەن بۇ ئىشلارنى ئويلىسام ئاللاھنىڭ: **ئۇلار ھايۋانلاردىنمۇ ئازغۇنراق** دېگەن سۆزىنى ۋە ئىنسانلارنىڭ كۆپچىلىكى دۆت، ئەقىلسىز، ھېچنېمىنى بىلمەيدۇ دېگەن سۆزنى ئەسلەيمەن، ئەمما، بۇلار دىنسىز ئىدى.

بىز بۇ ئايەتنى چۆرىدىگەن ھالدا، زېمىندىكى ھەرخىل ئىشلارنى سۆزلەپ ئۆتىمىز، يەرشارى، قۇرۇقلۇق، دېڭىز دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ، دېڭىز بولسا، نەچچە خىل بولىدۇ. چوڭ ـ كىچىك، ئاچچىق ـ تاتلىق، ئىسسىق ـ سوغۇق، قۇرۇقلۇق بولسا، تاغلىق جاي، قۇرۇقلۇق جاي خورمىلىق، زىرائەتلىك جاي، دەپ بۆلۈنىدۇ. تاغ بولسا، تاش تاغ، كۆپۈك تاغ، ئۆسۈملۈك بار، يايلاق تاغ، دائىم ئوت چىقىپ تۇرىدىغان ياناردا تاغ، مۇز تاغ، قار تاغ، قاتالىقلارغا بۆلۈنىدۇ. بۇلارنىڭ ھەر بىرىنى سۆزلىسەك گەپ تولا، بىز بۇنى يەرشارى ئىلمىغا، گېئولوگىيىلىك، جۇغراپىيىلىك، ئوكيانشۇناسلىق ئىلمىغا قالدۇرايلى، سىزمۇ ئازىراق ھەمكارلىشىڭ، دېڭىزدىن باشقا دەريالار، ھەرخىل بولىدۇ. ئەمما، بۇلار زېيدىن باشقىسى تاتلىق بولىدۇ. چۈنكى، بۇ ئاشۇ مۇز، قار تاغلاردىن يامغۇردىن ھاسىل بولىدۇ، ياكى بۇلۇتلاردىن ھاسىل بولىدۇ. بەزى دەريا شەرىقدىن غەربكە ئاقىدۇ، ماۋەندى دەرياسىدەك. بەزى غەربىدىن شەرىققە ئاقىدۇ، ئەزەر بەيجاندىكى قوش دەريانا ئوخشاش، بەزى جەنۇبدىن شىمالغا ئاقىدۇ نىل دەرياسىدەك . بەزى بولسا شىمالدىن جەنۇبقا ئاقىدۇ، دەجلەت دەرياسىدەك ئىش قىلىپ يەرشارى يۈملاق بولغاچقا، سۇلار، دەريالار توختىماي ئاقىدۇ.

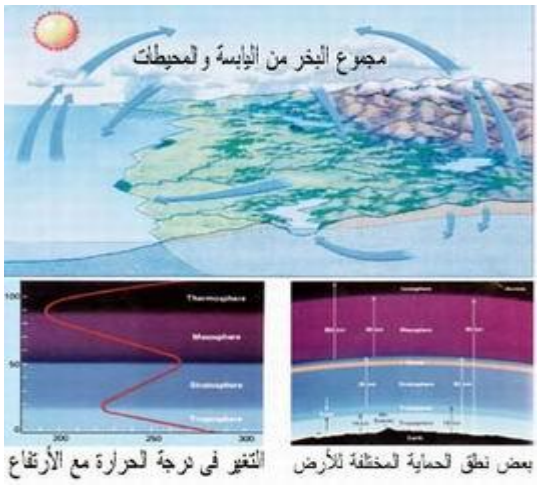

دېڭىز، ئاساسلىقى ئاچچىق تۇزلۇق بولىدۇ. بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب، ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان، ئەگەر تاتلىق بولسا، سۇ بۇزۇلىدۇ، سېسىيدۇ، ئاندىن پۈتۈن ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، ھاۋا بۇلغۇنىدۇ، ھازىرقىدەك تاتلىق يامغۇر ياغمايدۇ، دېڭىز سۇيى تۇزلۇق بولغاچقا خۇددى تېرىچىنىڭ تېرىسى، ئۇچەيلىرى تۇزلىغاندىن كېيىن سېسىمىغاندەك، سىسىماي بىر خىل ھالدا تۇرىدۇ، بۇ ئاندىن كۈن نۇرى بىلەن پارغا ئايلىنىپ،

بۇلۇتنى ھاسىل قىلىدۇ دە! ئون خىل قانۇنىيەت بىلەن يامغۇر بولۇپ چۈشىدۇ، كۈن نۇرى، شامال، بوران، ئىسسىق رايۇن، سوغۇق رايۇن، يۇقىرىغا كۆتۈرۈلۈش مەلۇم چەكتە توختاش، ئاندىن زىچ ئۇيۇشۇش، تامچىلاپ چۈشۈش، كورىكراپ قۇيۇلۇپ كەتمەسلىك، بەك ئېغىز ياكى پەس بولماسلىق، كۆپ ياكى ئاز بولماي، نورمال بولۇش، تاتلىق بو لۇش، تاغلاردىن ئىگىز جايلاردىن دەريا شەكىللىنىش، يەر ئاستىغا سىڭىپ كىرىپ كەتمەسلىك، مەلۇم جايدا بىر خىل تاش قەۋەت توسۇپ تۇرۇش، بولمىسا، يەر ئاستى كان ئوت بولۇپ سۇ توشمايدۇ، يېيىلىپ كەتمەي ئېرىق، دەريا ھاسىل قىلىش، كەلكۈن بولماي، نورمال كېلىش، بەزىدە ئاللاھقا قوشۇن بولۇش، ھالاك قىلىش قاتارلىقلار.

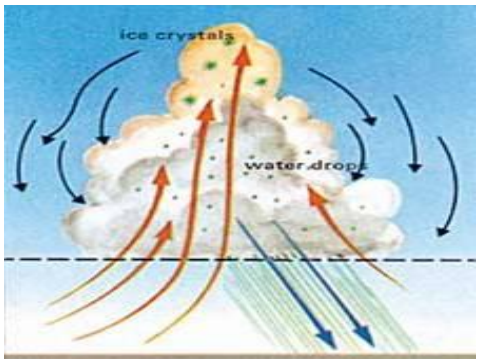

ئاتموسفېرا يەنى ھاۋا يەتتە قەۋەت بولۇپ، بۇنىمۇ يەرشارى ئىلمى قىسمىغا ۋە سىنئالغۇ قىلىملىرىگە، سۈرەتلەرگە، تەبئىي ـ پەن كىتابلىرىغا ھاۋالە قىلىمىز. قىسقىچە ھىكمەتنى سۆزلىسەك، بۇ ئاتموسفېرا ئەڭ مول رىزىق، بۇ رىزىق بولمىسا ھايۋان، ئۆسۈملۈك دەرھال ھاياتىدىن ئايرىلىپ، ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، بۇ زىمىننىڭ چاپىنى، چۈنكى، يۇقىردىن كەلگەن نۇرنى، زەھەرلىك نۇرنى قايتۇرىدۇ، مىتئوريت تاشنى كۆيدۈرۈپ ئاقار يۇلتۇز ھاسىل قىلىپ، ئىنسانلارنى قوغدايدۇ، يامغۇر، شامال ھاسىل بولۇشنىڭ ئاساسى ئاملى، يەرشارىنىڭ ئايلىنىشى، تارتىش كۈچىگىمۇ، تەڭپۇڭسىغمۇ زور پايدىسى بار. بۇنىڭدا نۇرغۇن ماددا بار، جۈملىدىن ئازوت، ئوكسىگېن، ۋە باشقىلار، بىز باغ ـ ۋاران، ئېتىزلىرىمىزغا يوپۇرماقدىن يىلتىزدىن بەرگەندەك ئوغۇتنى، ئازوتنى، ھەرخىل ماددىنى بەرسەك پۇل توشمايدۇ، بۇ ھاياتلىق ئاساسى بولغان ئوزۇقلىنىش ماددىلىرى بۇ ئاتموسفېرادىن كەڭرى ئوزۇق ئالىدۇ، شۇنداقلا، كۈن نۇرىنىڭ كۆيدۈرىشىدىن ساقلىنىدۇ. شەبنەم ھاسىل قىلىپ، سۇغۇرلىدۇ، چۈنكى، سۇ، ئوكسىگېن، ھىدروگېن خالاس، بۇ ئاتموسفېرادا مول بولىدۇ. ئەگەر چۆللۈكلەر بۇ ھۆللۈكنى قۇرۇتۇپ، تۇرمىسا ھاۋانى تازىلىمىسا، ھاياتلىق يەنىلا ئاخىرلىشىدۇ.

بىز ئەمدى ئۆسۈملۈك، ھايۋان، ئىلىمىنت، ماددا، ۋە بەزى ئىشلار توغرىسىدا سۆزلەيمىز، چۈنكى، بۇلار زىمىندىكى نەرسىلەر، ئاللاھ بىزنى كۆرۈپ بېقىشقا تەكلىپ قىلغان نەرسىلەر، ئۇندىن باشقا بۇلاردا ئاللاھنىڭ ھىممىتى، ھىكمىتى، مۆجىزە، ئالامەتلىرى بار، بۇنى بىز تولۇق چۈشەنگەندە ئاخىرەتكە ئىشىنىمىز، ئاللاھقا ئاشىق بولىمىز، ھەقىقى قەلبىدە چىن دىلىدىن تىل بىلەن بىرگە ھەمدە ئېيتالايمىز. خوش ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، قېنى ئەمسە، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ھىكمىتى، رەھمىتىگە مەرھەمەت . ئالدى بىلەن ئىنسانلاردىن تۆۋەن ئۆسۈملۈكتىن يۇقىرى تۇرىدىغان ھايۋانلار توغرىسىدا سۆزلەيمىز. پىل، بۇ ھايۋان جەنۇبىي دېڭىز ئاراللىرىدا تۇغۇلىدۇ، 25 يىلدا بىرنى تۇغىدۇ، 100 يىل ياشايدۇ.

بۇ پىل، ھىندىستاندا، ئافرىقىدا ئۇچرايدۇ، زىرائەت، ھەبەشىستان ئەتراپىدىلا مەۋجۇت، مىسىك ئەنبەر چىقىدىغان كىيىك، چۆللەردە، ھالاكەت قۇرۇقلۇقلىرىدا ياشايدۇ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بىلەن بۇ نېمە بىسە كىندىكىدىن مىسىك خۇشپۇراق چىقىدۇ. بۇركۇت، قۇش،

قارچۇغا، ۋە ھەرقانداق گۆشخور قۇشلار ئىگىز تاغ چوققىسىدا ياشايدۇ، شۇ جايغا ئۇۋا تۈزىدۇ، بۇ كۆزۈتۈشنى ئوبدان بىلگەن. (بۇركۇت)

تۆگە قۇش قاتارلىق ھايۋانلار، ئاۋات، قۇرۇقلۇق، ئىنسانلارغا يېقىن جايلارغا چۈجە چىقىرىدۇ، ئۆردەك، غاز قاتارلىقلار سۇ بويىدا ياشايدۇ. قۇشقاچ، قاغا، ھەرخىل قۇشلار ھۆيۈپىلەر ۋە باشقىلار، باغلاردا ئېتىزلاردا ياشايدۇ، بەزىسى ئىنسانلارغا يېقىن ھەتتا ئۆيلىرىدە بەزىسى يىراق، ئاللاھ، ھەممىنىڭ كېلىش ۋاختىنى، جايىنى، ھىكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇرغان، رىزىقنى ھەممە جايغا ئۈلارغا لايىق ئورۇنلاشتۇرغان، بۇلارنى ئالدىن پىلانلاپ قىلغان، رىزىق ئالدىن تەييار بولمىسا ياكى بۇلار ئۆز جايىدىن ئالمىشىپ قالسا، تۈگىشىدۇ، ھالاك بولىدۇ، ھەممىسى ئىنسانلار ئۈچۈن، ئۈلار يوقالسا، ئىنسانغا زىيان، ئىنسان يوقالسا، ئۇنداق ئەمەس. بەزى يېمەكلىك بولىدۇ، بەزى كۆرگەزمە بولىدۇ، بەزىسى مۇھىتنى ئاسرايدۇ، مىكروبىنى يوقىتىدۇ، بەزىسى چوڭ يارەمچى بولىدۇ، مۇشۇكياپىلاق، مۇشۇك، سۇندۇك، ھۆپۈپ، قاغىدەك بەزىسى ھەم زىيانلىق ھەم پايدىلىق بولىدۇ، ھەرە، چۈشن ۋاھاكازالاردەك پايدىسى مۇھىتنى، ھاۋانى ياخشىلايدۇ، مىكروبىنى يوقىتىدۇ، باشقا ھاشاراتلەرگە رىزىق بولىدۇ. بولمىسا ئىنسانلار زىيانغا ئۇچرايدۇ، بەزىسى سەپەردە يارەمچى بولىدۇ، بەزىسى تەجرىبىدە سىناقتا، بەزىسى ئىنسان ھاياتىنى قۇتقۇزۇپ قالىدۇ ۋاھاكازالار.

ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغان، ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. مەن ھەقىقەتەن، ئاللاھقا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىمەن، چۈنكى، مەن ھازىر شۈكرىنى ئادا قىلىپ بولالمىغۇدەك نىئمەتلەرگە ھەتتا مېنىڭمۇ خەۋىرىم يوق يوغان مەنپەئەتىمگە ئېرىشكىنىمدىن ئاندىن بۇ نېئمەتلەرگە شۈكرى قىلىش ئۈيانداپ تۇرسۇن، خەۋەرسىز قالغىنىمغا خجىل بولدۇم. مەن تېخى يەنە نۇرغۇن نىئمەتكە خجىل بولىمەن، ئاللاھ، مېنى ھېلىمۇ ھالاك قىلماي ساق قويۇپتۇ، ئاللاھ راستىنلا ھەلىيم ئىكەن، ئاللاھقا سانسىز ھەمدۇ ـ سانالار بولسۇن، رەسۇلۇللاھقا سانسىز دۇئايى ـ دۇرۇتلار بولسۇن، ساھابىلەرگە، تابىئىنلارغا، شېھىدلارغا، ئەۋلىيالارغا، بىزنىڭ دوستلىرىمىزغا، مۇپەسسىرلارغا، پۈتۈن مۆئمىن ئەر ـ ئاياللارغا، مۇجتەھىدلارغا ئاللاھنىڭ رەھمىتى، بەرىكىتى بولسۇن، دىدارى، ماجالى يار بولسۇن، ئامىن! بىز ئەمدى كېيىنكى سۆزىمىزدە ئۆسۈملۈك توغرىسىدا سۆزلەيمىز.

سۈرە رەئىدە تەپسىرىدىن تاللانمىلار

ئاللاھنىڭ بارلىقىغا دەلىلدۇر بۇلۇتلار
بۇ ھەقىقەتكە تېنىۋالىدۇ جوھۇدلار
بىزنىڭ تەتقىقاتىمىز ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك
بۇ تەتقىقات ھەقىقەتكە رول ئوينىدى ئۇنۇملۈك
تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدەك مۇجتەھىد مۇپەسسىرلەر
ھەممە كىشىدىن بىزلەرگە بەك سۆيۈملۈك
ئۆتسە ۋاختىم مۇشۇ ئىلىم دېگىزىدا
باشقىلاردىن مېنىڭ كۇنلۇرۇم كۆڭۈللۈك

ئىلغار ھالدا تېرىشىپ ئەمەل قىلىپ بىز

ئاخىرەتتە ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرگۈلۈك

بىز ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك توغرىسىدا دائىم سۆزلەپ تۇرىمىز، ئەمما، شۇ ئىسىڭىزدە بولسۇنكى، ھەرگىز تەكرار ھالدا سۆز قىلمايمىز، شۇڭا، سىز بۇ دىگەن مەن بىلىدىغان ئىلىمكەن دەپلا ئىلىمدىن قۇرۇق قالماڭ، سىز ھەرقانچە بىلسىڭىزمۇ ئاللاھدىن، رەسۇلۇللاھدىن، ئەۋلىيالاردىن، پەيلاسوفلاردىن، سىزدىن يۇقىرى تۇرىدىغان ئالىملاردىن تۆۋەن، يەنى تۆۋەن، شۇڭا، بۇ سۆزىمىزگە دىققەت قىلىپ كىتابىنىڭ ئىچىگە قەلبىڭىز بىلەن ئىچكىرلەپ كىرىپ چۈشۈنۈپ كۆرۈڭ، ئىشارەت قىلىنغان كىتابلارنىمۇ چوقۇم كۆرۈڭ، بىلىم نەدە بولسا، شۇ يەردىن ئېلىنىدۇ. ئۆسۈملۈك توغرىسىدا ھەرخىل سىز بىلمىگەننى سۆزلەيمىز. خورما، بانان، جۈزە قاتارلىقلار ئىنتايىن ئىسسىق، ئەمما، تۈپرىقى يۇمشاق جايلاردا بولىدۇ. ياڭاق، بادام پىستە قاتارلىقلار سوغۇق جايلاردا بولىدۇ، يانتاق، تەرەنجۈىن ھەرخىل دورىلىق ئۆسۈملۈكلەر چۆللەردە بولىدۇ.

سۆگەت، تېرەك، ئەنجۈرلەر، سۇلۇق جايدا بولىدۇ. توغراق قاتارلىقلارغا سۇ ئانچە لازىم ئەمەس. مېھرىبان ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ ھەر جايغا ئۆزىگە لايىق نەرسىنى بەرگەن، ئەگەر ئۆسۈملۈك بىر خىللا بولسا، يەرشارىنى قانداق كۆكەرتىمىز؟

ئۇندىن باشقا بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز، ئوزۇقىمىز، تامىقىمىز، شارائىتىمىز، كىيىم ـ كېچەكىمىزگە لايىق ئۆسۈملۈكلەر بېرىلگەن، ھەممىسى بىزگە بەكمۇ لازىم. بىزگە ئۇ بولمىسا زادى بولمايدۇ، خۇددى كۆكتاتتەك، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر، سۇ، ھاۋا، تۇرالغۇ جاي، ئىنسان بۇلارنىڭ بىرسىدىن ئايرىلسا ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. ئۇنداقتا بۇ سوۋغىنى كىم ئالدىن تەييارلاپ قويغان؟ كىم بۇلار ئارىسىنى زىچ مۇناسىۋەتلىك قىلغان؟ كىم ھەمكارلاشتۇرغان، كىم تەڭپۇڭنى ساقلاۋاتىدۇ؟ كىم ھاياتلىق بېرىۋاتىدۇ، كىم يەنە بىر ـ بىرلەپ يىغىۋاتىدۇ؟ ئاللاھ، ئاللاھ، ئاللاھ.

بىز ئەمدى ئىنسانلارغا بولمىسا زادى بولمايدىغان ئاللاھنىڭ ئەڭ ئالىي سوۋغىسى بولغان ھەر خىل كان، قېزىلما بايلىقلىرىنى بايان قىلىمىز، 110 خىل ئىلىمنىت ماددا ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇلارمۇ ئەڭ چوڭ نېئىمەنت، ئەمما، بىز بۇلارنىڭ شۇكرىسىنى قىلىش تۇگۈل خەۋىرىمىز يوق ياشاۋاتىمىز. ھەمدۇ ـ سانانى، شۇكرىنى، نېئىمەتنى بىلگەن تەمىنى تېتىغانلار تولۇق تونۇپ يەتكەن ئالىملار قىلالايدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئاللاھدىن ئالىملارلا بەك قورقىدۇ دىگەن، ئىككىسى باراۋەر ئەمەسدە!

ئالتۇن، قۇياش نۇرى ۋە باشقا پىلانېتلاردىن كەلگەن نۇر زەررىچىدىن ھاسىل بولىدۇ، ئورنى قۇملۇق ۋە تاش تاغ، بەزى ئالتۇن كانلىرىدەك، بۇمۇ يەرشارىدا تورغا ئوخشاش ھاسىل بولۇپ تۇرىدۇ، كۇمۇش، مىس، تۆمۇر، قوغۇشۇن قاتارلىقلار تاغلاردا، يۇمشاق توپا ئارىلاش تاشلاردا ھاسىل بولىدۇ. بۇنداق قىممەت بويۇملار ئەسلى بىر تاش تۆمۇرگە ئوخشاش، بۇرۇنقىلار تۆمۇر دەپ ئاتىغاندەك، ئۇ ئۆزىنىڭ كاملىق بىلەن ئەتىۋارلىق، نېمە كام بولسا، شۇ ئەتىۋارلىق بولىدۇ، ئەمەلىيەتتە، بۇلارنىڭ تۇزۇلمىسى قىممىتى يوق، ۋاختى كەلسە قورساق تويمايدۇ. ھازىر ئىنسانلار پۇل ئارقىلىق ئىلىم ـ بىرىم قىلغاچقا، ئۇنى زىننەت بويۇم قىلىپ ئەتىۋارلىغاچقا ئۇندىن باشقا نۇرغۇن پەن ـ تەرەققىياتقا، ئىستېمال قىلىنغاچقا، بۇ قىممەتلىك بولماقتا، ئەمما، ئۇ بەربىر بىر تاش، ئۇنىڭ بىلەن روھى، قەلبى، ئىددىيە، ئىتىقادنى ھەل قىلغىلى بولمايدۇ، ئىلىمنى ھاسىل قىلغىلى بولمايدۇ، قەلبىنى

خاتىرجەم قىلالمايدۇ، بۇلار ئۇچۇن يەنىلا ئىلىم ـ ھىكمەت، پەلسەپە، ئاللاھقا بولغان مۇھەببەت لازىم، راستىنلا قەلىب، ئاللاھنىڭ زىكرى بىلەن ئارام تاپىدۇ، بۇ ئايەتتە، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ توغرا ئېيتقان، قەلىب ئالتۇن ـ كۈمۈش بىلەن ئەمەس بەلكى زىكرى بىلەن ئارام تاپىدۇ.

گۈڭگۈرت پەقەت ھۆل، توپا جايدا ھاسىل بولىدۇ، سېمونت ۋە باشقا ئەينەك ماددىلار قۇمدا ھاسىل بولىدۇ. ئەينەك، زەمچە قاتارلىقلارمۇ يەنىلا قۇم ئارىلاش توپىدا بولىدۇ. گۆھەر، مارجان، ياقۇتلار دېڭىزدا مەۋجۇد بولىدۇ، بۇ تېخىمۇ ئاز، كەم تېپىلىدۇ، شۇڭا، بۇ ئەتىۋارلىق، ھەممىدىن قىممەتلىك ئالماس، ئەمما، بۇنىڭ ماددىسى يەنىلا كاربون (Ⅳ) ئوكسىد ۋە باشقا ماددىلار، بۇنىڭدىنمۇ قىممەت، مۇھىم ماددا رادىيوم بولىدۇ، بۇ بىر خىل نۇر، 110 خىل ئېلېمېنت ماددىلار يەرشارىدا ھاسىل بولىدۇ، بۇنىڭدىن كان، مەدەنگە تەۋەلىرى 242 خىل بولىدۇ، بەزىسى يەرشارىدا ھاسىل بولىدۇ. بەزىسى باشقا پىلانېتتا ھاسىل بولىدۇ، يەرشارىغا چۆرۈلگەن بولىدۇ، ياكى ھازىرمۇ زەررىچە بولۇپ چۈشۈۋاتىدۇ، زىيانلىقى، ئاتموسفېرادا قايتۇرۇلىدۇ، پايدىلىق بولغان زەررىچە ماددىلار دائىم چۈشۈۋاتىدۇ.

بۇلارنى، ھەممىنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، ئىنسانلارنى يارتىشدىن نەچچە مىليارت يىل بۇرۇن ئالدىن يارىتىپ قويغاندۇر، نىئمەتنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. ئەمما، ھازىر ئىنسانلارنىڭ شۈكرى قىلغىنىنى كۆرگىلى بولمايدۇ، شۈكرى قىلىش تۈگۈل خالىقنى ئىنكار قىلىۋاتىدۇ، مانا بۇنداق زالىملارغا دوۋزاخ ئەڭ لايىقتۇر، چۈنكى ئۇمۇ ئوت، نۇرغۇن تەجرىبە، ئىلىم ـ پەننى ئىنسانلار، ھايۋانلاردىن ياكى ئۆسۈملۈكدىن ياكى قۇياشتەك يۇلتۇزدىن ياكى ئەتراپىدىكى يەرشارىنىڭ مۇھىتى، شارائىتى، ئېھتىياجى تۈپەيلىدىن ھاسىل قىلىدۇ، شۇ ئارقىلىق تەرەققىي قىلىدۇ، پىتتەك بىرەر بايلىق ئاشكارا بولسا، بۇ كەشپىيات نۇرغۇن كەشپىياتنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. مەسىلەن: ئوغۇت، سۇلياۋ ۋە باشقىلار، چۈنكى، بۇرۇن بۇنداق ماددا يوق ئىدى، ياكى ئۇنى پايدىلىق جايغا ئىشلىمەيتتى، بىر كەشپىياتتىن كېيىن نۇرغۇن پايدىلىق كەشپىياتلار ھاسىل بولىدۇ. يەنە تېخى نۇرغۇن بايلىقلار، نۇرغۇن كەشپىيات، تەرەققىياتلار مۇسۇلمانلارنى كۈتۈپ تۇرماقتا، رەسۇلۇللاھمۇ بۇنىڭدىن ئالدىن بىشارەت بېرىپ، ئىنسانلار شۇنداق بېيىپ كېتىدۇكى، سەدىقىنى قوبۇل قىلغۇدەك كىشى تاپالمايدۇ دېگەن، قىيامەتنىڭ ئالامىتى دېگەن بابدا، تېرمىزىيدا، مىشكاتتا مۇنداق بىر ھەدىس خاتىرلەنگەن. بۇنىڭدىن كېيىن بىر زامانلار كېلىدۇكى، بۇ زامانىنى باشتىن كەچۈرمەي تۇرۇپ قىيامەت قايىم بولماس، بۇ چاغدا ھەربىر كىشىگە ئۇنىڭ قامچا دەستىسى سۆز قىلىدۇ، ئاياق شوينىسى سۆز قىلىدۇ، ئۆيىدىن ئايرىلىپ ئۆيىدە بولغان ۋەقەنى ئۇنىڭ يوتىسىدىكى نەرسە خەۋەر قىلىدۇ دېگەن. مانا بۇ ھەدىستە تېلېفون، چاقىرغۇ ئىشارەت قىلىنغان، بۇ ھەدىسنى تەكشۈرسە بولىدۇ، بۇ ھەدىسنىڭ 1000 يىل بۇرۇن خاتىرلەنگىنى بار، خېتى، سىياسى، قەغىزى شۇ پېتى ساقلانغان، مىكرۇسكوپىدا تەكشۈرسە بولىدۇ. بۇ بىر مۆجىزە، مانا مۇشۇنداق ئىلمىي كەشپىياتلار مۇسۇلمانلارنى كۈتۈپ كەلگەن، يەنىمۇ كۈتۈپ تۇرىدۇ. بىز ئىلمىي كەشپىيات بىلەن ئايەت، ھەدىسنى ئىزاھلاپ مۆجىزىنى ئاشكارىلاپ كىشىلەرنى دىنغا چاقىرشىمىز لازىم، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىشىمىز لازىم.

مەسىلەن: رەسۇلۇللاھ، جوزام كېسىلىدىن يولۇاستىن قاچقاندەك قېچىڭلار دېگەن. ئالىملار بۇنى تەتقىق قىلىپ، نېمە ئۈچۈن يىلان، چايان ياكى تىمساھ دېمەي يولۇاستىن قاچقاندەك دەيدۇ، دەپ بۇ

ھەدىسنى تەكشۈرگەن، قارىسا بۇ كېسەلنىڭ مىكروبى، ۋىرۇسى يولۇاسقا ئوخشاشكەن، ھەم يوقىتىشى ۋەھشى ئىكەن، رەسۇلۇللاھ بۇنى، باتىننى كۆزدە كۆرگەن ھەم ئاللاھ بىلدۈرگەن، ئاللاھ ھەممىنى بىلىپ، ھەتتا، 187 مىليوننىى بىرلەشتۈرسە بىر تال بۇغدايچىلىك بو لىدىغان زەررىدىن كىچىك ھايۋانلارنىمۇ سانى بىلەن ۋاختى ئورنى بىلەن «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلىگەندۇر.

مەسىلەن: بىز بۇ زىمىندىكى كەشپىيات ۋە تەرەققىياتقا قاراپ باقايلى، ئاخىرى نېمە بولدى، دىققەت قىلىپ قارايلار.

كىچىك يېڭنە ئۇچىدىن 10000 ھەسسە كىچىك بولغان، يەنى 10000نى بىر قىلسا يېڭنە ئۇچىغا تەڭ كېلىدىغان «گىندا» يەنى ئېرسىيەت ھۈجەيرىسىدە ئېرسىيەت مەخپى بەلگە بولىدۇ، بۇ بەلگە نەچچە مىڭلىغان خەت ـ ئالاقە بەلگە بولۇپ، ئالىملار بۇنىڭدىن ھەيران قالدى، مانا مۇشۇ مەخپى بەلگە ئارقىلىق نېمە تېرىساق شۇنى ئالىمىز، قانداق ھايۋان ئۇرۇقلانسا شۇ ھايۋاننى تۇغىدۇ، ئۆزگىرىپ كەتمەيدۇ، بولۇپمۇ سۈرىتى، ئەزاسى، ئۆز ئەسلى بويىچە يېتىلىدۇ. بۇ ئاشۇ ئېرسىيەت، مەخپى بەلگە قانۇنىيىتى بىلەن بولىدۇ.

ئۇنداقتا، بۇ خەتنى قايسى خەتتات يازغان؟ بۇ بەلگىنى قايسى مۇتەخەسىس قالدۇرغان؟

ئاللاھ بۇلارغا ھاياتلىق ئاتا قىلغان، بىرنى ئىككىگە قىلىپ كۆپەيتكەن، ھادىسنى پەيدا قىلغۇچى ئەزەلدە مەۋجۇد بولغان، ئاللاھ قىلدى. ئەقلى بارلار بۇ ھەقىقەتكە بويسۇنۇپ مۇسۇلمان بولۇشتى، جاھىللار بىز يەنە تەتقىق قىلمىز بۇ كېيىنكى تەتقىقات دەپ جاھىللىق قىلىپ، ئاخىرى شۇ ئازغۇنلۇقتا ئۆلۈپ تۇگىدى، دۇۋزاخ ئەھلى بولسا، نېمە ئامال، ئۇلار بەربىر ئىمان ئېيتمايدۇ، بۇ ئۇلارنىڭ ئۆزىنىڭ شۇملۇقى، تاللاش ئەركىنلىكى بار، ئۇنداق بولمىسا، مۆھلەت بولمىسا، دۇنيادىكى كاپىرلار دەرھال يوقۇلاتتى، ئۇلار خالىغانچە يۇرۇشۇۋاتىدۇ، بۇلارنىڭ ھالاك بولۇشى ئۇچۇن، بىر ۋاقىت بار، شۇ چاغدا بۇلار بالدۇر كېيىن قالمايدۇ، دەل ۋاختىدا ھالاك بولىدۇ.

بىز بۇ ئايەتكە ئۇلاپ، دۇنيادىكى ھەرخىل قىزىقارلىق ئاجايىپ ـ غارايىپلارنى سۆزلەپ قۇدرەتنى، ھىكمەتنى بايان قىلمىز، شۇ ئارقىلىق قەلبىنى خاتىرجەم قىلمىز.

ئۆسۈملۈك، دەرەخ، ئوتۇن، يېقىلغۇسىغا قاراپ، نېفىتقا قاراپ ۋە بەزى يېقىلغۇ ئېنىرگىيىسىنىڭ قۇياشتىن كەلگىنىگە قاراپ، بىزمۇ قۇياشتىن توك ھاسىل قىلدۇق. يەنە بىز، قۇياشتىن ھەرخىل ئاتوم، ۋودرود، يادرو قۇراللارنى، لازىر نۇرىنى كەشپ قىلدۇق، ئىنسانلارغا پۈتۈم كائىنات ئۇستاز بولىدۇ، چۈنكى، بۇ كائىناتتا ئاللاھنىڭ ئازماس ئوقوغۇچىلىرى بار، مەسىلەن كۈلدۈرگە ئۆسۈملۈكى، سەندە بات ئاراللىرىدا بىر خىل ئۆسۈملۈك بولۇپ، بۇ ئۆسۈملۈكنى يىگەن كىشى بەكمۇ قاتتىق كۈلۈپ كېتىدىكەن، ئەقلىنى يوقىتىپ قويىدىكەن، بەزىسى مەجنۇن قىلىپ قويىدىكەن، بۇ ئۆسۈملۈكنى سەمرىش ئۇچۇن ئاز ـ ئازدىن ئېستېمال قىلدىكەن، بۇ خۇددى ھېلىقى كۈلدۈرگە بېلىققا ئوخشاشكەن، ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈك بۇ ئىككىسىدە ئىنسانلار ئۇچۇن ھەم شىپالىق ھەم زەھەر ھەم غەمگە سالىدىغان ھەم خۇشال قىلىدىغان ھەم سەمرىتىغان ھەم ئورۇقلىتىدىغان ھەر خىل پايدىلىق دورىلار مەۋجۇد. بۇلارنى ئاللاھ، ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇپ بەرگەن.

جەنۇبىي ئافرىقىدا بىر قېتىم چىكەتكە ئاپىتى يۇز بەرگەن بولۇپ، بۇلار بۇنى بىر تەرەپ قىلىش جەريانىدا بۇنىڭدىن بىر خىل ماي چىقىدىغانلىقىنى بايقىغان، سىناق قىلىپ كۆرسە بۇ

چېكەتكىلەردىن ئايرۇپىلان ۋە باشقا ماتۇرلۇق ئۇسكۇنىلەر ئىستېمال قىلىدىغان ياغ چىققان. 100 دە 20 پىرسەنت ياغ ئېلىنغان، يەنى 100 كىلودىن 20 كىلو ياغا ئېلىنغان، مانا بۇ بىر تەرەپتىن ئاپەتنى يوقىتىپ، يەنە بىر تەرەپتىن پايدىنى قولغا كەلتۈرۈش بولىدۇ.

بۇلار ئەلۋەتتە ئىلىم ھىكمەتنىڭ كۈچ قۇدرىتىدۇر، ئاللاھ، بالدۇرقىلارغا مۆجىزە، كارامەت بىلەن بەرگەن ئىشلارنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئۈممىتىگە ئىلىم - ھىكمەت، تەدبىر بىلەن بېرىۋاتىدۇ، ھەر ئىشنىڭ ۋاختى بار، بىز شۇنى كۈتىمىزكى، مۇسۇلمانلار كەشپىياتقا زور نەتىجە قازىنىدۇ، كېچە - كۈندۈز ئالمىشىپ تۇرغاندەك، مۇسۇلمانلارغا بىر نۆۋەت كېلىشى مۇمكىن، ئۇلۇغدىنى ئالدىراپ ئۇرمەيلى، ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، ئاخىرقى غەلىبە مۇسۇلمانلارغا مەنسۇپ، ھىممىتى ئۇستۈن بولۇش، ئىمانىڭ جۇملىسىدىن، بىز چوڭ - چوڭ، ئالىي ئىشلارنى نىيەت قىلىشىمىز، پىلانلىشىمىز لازىم. دۇئالىرىمىز ئاددىي يوقىلاڭ ئىشلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى، ئالى ئىشلار ئۈچۈن، ئالىي ماقام ئۈچۈن ئىجاۋەت بولغۇسى ئىلاھىم.

ئاسمانلاردا، زېمىندا ئاجايىپ - غارايىپ قۇدرەتلەر، مۆجىزىلەر تا قىيامەتكىچە تۈگەپ قالمايدۇ، چۈنكى، ئىبرەت ئالىدىغان قەلبىنى خاتىرجەم قىلىدىغان ئاللاھقا ئاشىق بولىدىغانلار تۈگىمەيدۇ، بۇلار تۈگىسە قىيامەت قايىم بولىدۇ، ئىش ئاخىرلىشىدۇ. ئۇنداق بولسا، بىز ھازىرقى ئىلىمنى كەشپىيات، مۆجىزىلەرگە قاراپ يەنە نۇرغۇنلىغان مۆجىزىلەرنى ئالامەتلەرنى تېپىپ چىقىشىمىز، شۇ ئارقىلىق قەلبىلەرنى خاتىرجەم قىلىشىمىز لازىم.

مەسىلەن: ئاللاھ زېمىندا ئەركەك - چىشنى قىلدى، بىر جۈپ بار دىگەن توغرىسىدا توختالساق، جانلىق ۋە جانسىز ھەممىسى بىر جۈپكەن، ئىنسانلار ئەزاسى جۈپ بولۇپلا قالماي ئۆزلىرى جۈپ بولۇپلا قالماي بەلكى ئۇلارنىڭ توك ئېقىمىمۇ جۈپ يارىلىۋاتىدۇ، ھۈجەيرە ئەسلىمۇ جۈپ، كۆزنىڭ كۆرۈش ئالاھىدىلىكى يەنى يېراق - يېقىننى كۆرۈش، كىچىكلىتىپ كۆرۈش، چوڭايتىپ كۆرۈشمۇ جۈپ، مىكرۇسكۇپ، تېلېسكوپمۇ جۈپ، ھەربىر ئۆسۈملۈك ۋە ھاشارەتلەرمۇ جۈپ، ئاشۇ توك ئېقىمىمۇ مىنۇس، پىلۇس جۈپ ئوت سىم نۆل سىممۇ جۈپ، زەررچىلەرمۇ بىر جۈپ، ئاسمان جىسىملىرىدىن كۆپ يۇلتۇزلارمۇ جۈپ ھەمراھلىق ھەرىكەت قىلىدۇ، ئەمما، ئالاھىدە ئەھۋالدا جۈپتى بولمىسىمۇ بولىدۇ، مەسىلەن، مەريەم ئانىدەك بۇ ئاتىسىز ئىيسانى تۇغدى ئۇندىن باشقا دېگىز مەھسۇلاتلىرىدىن بىر خىل ھايۋان بولۇپ، بۇمۇ ئەركەك ئاتىلىقتا مۇھتاج بولماي كۆپىيىدىكەن، ھەسەل ھەرىسىنىڭ ئايال پادىشاھىمۇ ئاتىسىز نەسىل قالدۇرىدىكەن، كۆز ئالدىمىزدىكى بىر دەللىل، بىر تال مىكرۇپ ياكى ۋىرۇس يوقۇپ قالسا، بۇ كۆپىيىپ نەچچە مىليارتقا، تېرلىيونغا كۆپۈيۈپ جانىنى ئالىدۇ. مانا بۇ بىر تال تاق ۋىرۇس ئىدى، مانا بۇمۇ ئاتىسىز كۆپەيدى، ئاللاھ، خالىغانىنى قىلالايدۇ، مەيلى جۈپلەشسۇن ياكى جۈپسىز بولسۇن ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدۇ. بۇنداق قۇدرەت بولۇپمۇ ئىنسانلار ئەقلىنى ھەيران قالدۇرغان، قۇدرەت بەكمۇ كۆپ، كۆز ئالدىمىزدىكى ئۆز ئۆيۈمدىكى بىر كارامەتنى قىسقىچە سۆزلەپ بېرەي.

مەن كىچىكىمدىن ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ كەلگەن، بۇ ۋەقەت تا ھازىرغىچە ئەقلىمنى ھەيران قالدۇرىدۇ. مېنىڭ دادام دادىسىدىن بىر خىل تەلىم ئالغان ئىكەن، بۇنى كىشىلەر ئۇدۇم دىيىشىدۇ، يەنى ئېغىزغا سۇ دەپ ئۇدۇم قويۇش، رۇخسەت قىلىش بولسا كېرەك، دادام بۇ تەلىم بىلەن چوغدەك

قىزتىلغان كەتمەنگە يالاڭياق دەسسەيدۇ، پۇتنى تۇتۇپ باقسام پۇتى كۆيمەيدۇ، ئەمما، كېسەل كىشىنىڭ جسمى كۆيىدۇ، شۇڭا، ئۇلارنى ئاياپ، يەڭگىل دەسسەيدۇ، ئىش تۈگىگەندىن كېيىن، بىز بۇ كەتمەننى سۇ قۇيۇپ سويىتىمىز، مەن بۇ ئىشنى تولا كۆردۈم، كېيىن ئوقۇش پۈتتۈرگەندىن كېيىن مەن دادامدىن سېنىڭ ئوقوغۇنىڭ زادى نېمە؟ سەن سەھرىگەرلىك قىلالامسەن؟ دەپ سورىدىم، دادام ماڭا مەن پەقەت سۈرە فاتىھەنى ۋە بىر قىسىم دۇرۇتنى ئوقۇيمەن، ئۇندىن باشقا دادامدىن قالغان ئىزنە ئۇدۇم بارمىش، ئۆز ۋاختىدا بىز ئايەتنى چەك توختۇتۇپ توشقۇزاتتۇق، دىدى. راست سېھرىگەرلىك ئەمەس، چۈنكى، سەھر دىگەن خىيال قىلدۇرۇش خالاس، كۆز باغلاش، ساختىپەزلىك. ئەمما، بۇ راست ئىش ئىدى، كەتمەننى ئۆزىمىز قىزىتمىز، بۇنىڭغا ئىشەنمىگەن نۇرغۇن كىشىلەر سىناق قىلدى، تېخى بەزىسىنىڭ دۈمبىسى كۆيۈپ بىر ئايغىچە ئوڭدا ياتالمىغانلار بار، دادام ھايات، 2003 ـ يىل 6 ـ ئايدا، دادام تېخى خېلى ياش ئەگەر ئىشەنمىگۈچىلەر بولسا، كېلىپ سىناپ كۆرسە بولىدۇ. قانداق قىلىپ قىزىق كەتمەن پۇتىنى كۆيدۈرمەيدۇ؟ سىز ھەرگىز بۇنى پۈتكۈم تۈخۈم چاپقانلارغا ئوخشاتماڭ، دىنسىزلار سۆزىگە ئەمەس، بىزگە ئىشىنىڭ، قانداق قىلىپ بۇ قىزىقلىق پۇت ئارقىلىق كېسەلنىڭ تىنىگە يۆتكىلىدۇ؟ بۇ ئارىلىقدا قانداق بىر خىسلەت بار؟ مانا بۇ مۆجىزە بولۇپمۇ قۇرئان مۆجىزىسى بولىدۇ، بۇ كارامەت ئاللاھ تەرەپتىن ھەق ئىش ئۈچۈن بېرىلگەن. بىز ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، بۇ دۇنيادا ئاجايىپ سىرلىق ئىشلار بەكمۇ كۆپ، بىز بۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ھەقىقەتنى ئاشكارىلىشىمىز لازىم. قەلبنى خاتىرجەم قىلىمىز، مەسىلەن: يەرشارى، ئاي شارىغا خۇددى ئايغا ئوخشاش نۇر قايتۇرىدىكەن، سەككىز كۈنلۈك، 15 كۈنلۈك بولۇپ كۆرۈنىدىكەن، قۇياش نۇرىنى، دىئىز سۇيى، مۇز، قار تاغ، قۇم، تاش ئارقىلىق ئەكسىگە قايتۇرىدىكەن، بۇ خۇددى تۇلۇن ئايدەك بولىدىكەن، شۇ ئارقىلىق ئالىملار زېمىننىڭ يۇمىلاق ئېلىپسىس تۈخۈم شەكلىدە ئىكەنلىكىنى سۈرەتكە ئالغان، بىز يەنە، نۇر سۆزىگە قايتىپ قالدۇق، مەن يېقىندا بىلگەن بىر خەۋەر شۇكى، نۇر پۈتۈن كومپيۇتېر، ئېلېكترونلۇق ھېساب ماشىنىسى قاتارلىق نەرسىلەرنىڭ ئاساسى ئىكەن، كىچىككىنە بىر چۈننىڭ بىر تال كۆزى 3000دىن كۆپ كىچىك كۆزدىن تەشكىل قىلغاندەك، كىچىككىنە بىر تال «كىمىنىي» دىگەن ماددىغا ئازغىنا جايغا نەچچە مىڭلىغان كىرىستال لامپۇچكا، چىراغ ئورنۇتۇش ئارقىلىق ئىلغار ھالدا ھېسابلاش ماشىنىسى، كومپيۇتېر ياسالدى، بۇمۇ ئەلۋەتتە نۇر، ئاشۇ نۇر ئىلمى بىلىدۇ، ئۇندىن باشقا بۇ چۈشەن، كېيىنەك، كۆزلىرىنىڭ تولا بولۇشىدىن پايدىلىنىپ پۈتۈن ئاپاراتقا نۇرغۇن كۆزلەرنى بىكىتىپ، بىرلا ۋاقىتتا نۇرغۇن رەسىمنى تارتقىلى بولىدىغان بولدى، تېلېۋىزور قانىلىمۇ شۇنداق. ئىلمىي تەپەككۇر، بىز قارايدىغان بولساق، نۇرغۇن ھايۋانلارنىڭ كۆرۈش، پۇراش، ئاڭلاش، سىزىش سىزىمچانلىقى ئىنسانلاردىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق تۇرىدىكەن، مەسىلەن: مۇشۇكياپىلاقنىڭ، شەپەرەڭنىڭ، بۇركۇتنىڭ كۆرۈشى، ۋە بەزى قۇشلارنىڭ مىكرۇپنى كۆرۈشىدەك، ئىتنىڭ پۇرىشى ئۇندىن باشقا ھەرە، چۈمۈلە، كېپىنەكنىڭ بۇرنىدىكى ئىككى تال نەشتىرى ئارقىلىق پۇرىشىمۇ، ئىنسانلاردىن نەچچە يۈز ھەسسە ئارتۇق، شەپەرەڭنىڭ ئاڭلىشى، بىر قىسىم جانلىقلارنىڭ يەر تەۋرەش، بوران چىقىشدىن بۇرۇن ئاڭلىشى، ئىشەكنىڭ شەيتاننى كۆرۈشى، خورازنىڭ پەرىشتىنى كۆرۈشىدەك ئەھۋاللار مەۋجۇد، بۇ ھەدىسنىمۇ رەسۇلۇلاھ تەتقىق قىلسۇن ئۈچۈن دىگەنىكەن، خوش، ئۇنداقتا، بىز بىر نۇختىنى مۇقىملاشتۇرساق، ئىنسان، ھايۋاندىن تەرەققي قىلغان دىگەن كۆز قاراش

پۈتۈنلەي خاتا، چۈنكى، تەرەققىيات كەينىگە تەتۇر بولمايدۇ، ئاشۇ ھايۋانلار يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدىكەن، ئىنسانلار قانداقچە كەينىگە تەتۇر تەرەققي قىلىپ، ئۇلاردىن تۆۋەن دەرىجىگە چۈشۈپ قالدى؟ ئەسلى بۇ ئىقتىدارنى ئاللاھ، ھەممىگە لايىق مۇناسىپ ھالدا بەرگەن، بىر ـ بىرىدىن ئېشىپ كەتسە ياكى كاملاپ كەتسە ياكى ئالمىشىپ قالسا، چوڭ بالا ـ قازا يۈز بېرىپ ھالاك بولىدۇ.

ئاللاھنىڭ ھىكمىتى ۋە رەھمىتىگە بىر مىسال قىلايلى، بىر خىل قوڭغۇز بولۇپ، بۇ تۇخۇمنى تۇغۇشى بىلەنلا ئەركىكى ئاتىسى كېلىپ، بۇ تۇخۇمنى خۇددى مۇشۇك ئاسلىنىنى يىگەندەك، يەۋتىتىدىكەن، ئىشلار بۇنداق كېتىۋەرسە بۇلارنىڭ نەسلى قۇرۇيدۇ، ھىكمەت ئاللاھ، بۇ قوڭغۇزنىڭ چىشىغا بىر خىل خېمىيىۋىلىك سۈيۇقلۇق، پۇراق چىقىرىدىغان ئالاھىدە ماھارەت بەرگەن، چىشى قوڭغۇز تۇخۇمنى تۇغۇپ بولۇپ، ئەركىكى كېلىشتىن بۇرۇنلا تۇخۇمنى ئۆز جايىغا ئاپىرىپ قويالمايدۇ، ياكى ئورۇنلاشتۇرۇپ بولسىمۇ ئەركىكى ئۇقۇپ قالىدۇ ـ دە، يەنە يەيدۇ. ئەركەك قوڭغۇز تۇخۇمغا ھۇجۇم قىلغاندا چىشسى ھېلىقى پۇراقنى چىقىرىپ ئەركىكىنى ئىككى سائەتتىن 4 سائەتكىچە ھۇشسىز مەس قىلىپ قويىدۇ، ئۇ ئەسلىگە كەلگىچە تۇخۇمنى ئۆز جايىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ بولىدۇ، مانا شۇنداق قىلىپ بۇلارنىڭ نەسلى ساقلىنىپ قالىدۇ. ئاللاھ، مۇشۇ ھايۋانلارغىمۇ رەھىم قىلىپ، ھىكمەت بىلەن ئۇلارغا ئاجايىپ ماھارەت بەرگەن، بۇلارنى ئىنسانلار ئەتراپىدا ياشايدىغان قىلدى، چۈنكى، مەخسەت ئۇلارغا نۇرغۇن پايدا يەتكۈزۈش، مىكرۇپنى يوقىتىش، تەجرىبە قىلدۇرۇش، تېخنىكا ئۆگىتىش، چارە ـ ئامال، ھىيلە ئۆگىتىش ئۈچۈن.

بىز ئەتراپىمىزدىكى جانلىقلارنى ئاللاھنىڭ بويسۇندۇرۇپ بەرگىنىگە ياريشا، ئىلغار ئۇسكۇنىدە تەتقىق قىلىشىمىز لازىم. شۇ ئارقىلىق ئاللاھنى، ھىكمەتنى، رەھمەتنى تاپىمىز، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىمىز، قىيامەتكە شەكسىز ئىشىنىمىز، رىزىقىدىن خاتىرجەم بولىمىز، ھەرخىل تەجرىبە، تېخنىكىلارنى ئۆگىنىمىز.

ھەرخىل دورا، شىپالىقلارنى ۋە بايلىقلارنى تاپىمىز، ئەمما، بۇنىڭ ئۈچۈن بولغاندا 100مىڭ ھەسسە چوڭايتقۇچى يەنى بىر تال چاچنى بىر چوڭ زالدەك كۆرسەتكۈچى، بىر مىللى نەرسىنى بىر كىلومېتىر قىلىپ كۆرسەتكۈچى مىكرۇسكوپ لازىم. ھېچ بولمىغاندا، 10 مىڭدىن 15 مىڭ ھەسسىگىچە چوڭايتقۇچى مىكرۇسكوپ بولۇشى لازىم. بۇ بەك قىممەتمۇ ئەمەس، ئۆزىمىز بالىلىرىمىز كەلگۈسى ئەۋلادىمىز ئۈچۈن، دىنىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن، نۇرغۇن كور قەلبىلەرنىڭ كۆرۈشى ئۈچۈن، ئازغۇنلارنىڭ ھەقنى تېپىۋېلىشى ئۈچۈن، خۇراپىيلارنىڭ كۆزى ئېچىلسۇن ئۈچۈن، بىز بۇ ئىلغار ئۇسكۇنىلەرنى چوقۇم ئېلىشىمىز لازىم. مىكرۇسكوپدا ئۇششاق مىكرو جانلىقنى، تېلېسكوپدا ئاسمان جىسىملىرىنى تەتقىق قىلىشىمىز لازىم. بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەندەك قۇدرەت، ھىكمەت، كەشپىيات تۈگەپ قالمىدى، بەلكى، ئەمدى باشلاندى، كاللىمىزنى سىلكىۋېتەيلى.

بىز، مەخلۇقلا بولىدىكەن ئۇنىڭغا سەل قارىماسلىقىمىز لازىم. مەسىلەن: ئاددىسى بىر پىتنى مىسال قىلايلى، بۇ پىت، بۇرگە، بىرىنچىدىن ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ئاللاھ بۇلار بىلەن خالىغان بىر قەۋمنى پاراكەندە قىلالايدۇ.

ئىككىنچىدىن، بۇ بىر ئاگاھلاندۇرۇش، سىگنال، ئىنسان مەينەت، پاسكىنا يۈرسە مۇشۇنداق ئاپەت يۈز بېرىدۇ، ھەرخىل مىكرۇپ، ۋىرۇس بولۇپمۇ ۋابا ئۇلارنى يوقىتىدۇ، ئاخىرىدا قۇرت ـ قوڭغۇز

يەپ تۇگىتىدۇ، مانا مۇشۇنداق پاجىئەتلىك ۋەقەنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئۆزىنىڭ ئۆيىنىڭ مۇھىتىنىڭ پۈتۈن دۇنيانىڭ تازىلىقى ئۈچۈن، زور بىر تۈركۈم قوشۇندىن ئالدىن خەۋەر بېرىش ئۈچۈن، پىت، بۇرگىنى، ئاللاھ ئالدىن سېگنال قىلغان.

ئۇچىنچىدىن، بۇ بىر ھاياتلىق بولۇپ، تۇرۇپلا بىر نوپۇس كۆپەيىپ قالدى، دېققەت قىلمىسا، بۇ تېخىمۇ كۆپىيىدۇ بۇ نېمە ئىش؟

قانداق بولۇپ، پاكىز بىر كىيىم ئىچىدە جانلىق، ھاياتلىق ئىككى بولۇپ قالدى؟ بۇ ھاياتلىق نەدىن كەلدى؟ ئۇ ئەسلى ئىنساندا بار مىكروپ، ۋىروسىدىن كەلدى، يەنىلا ئۇ ئىنساندىكى ئىسسىقلىق ۋە ئوزۇقلۇقىدىن پايدىلىنىپ كۆپەيدى، مانا مۇشۇنداق جانلىقنى، ھاياتلىقنى تەتقىق قىلسۇن ئۈچۈن. ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن بۇ قوشۇننى ياراتقان.

ئاشۇ قىتئەلەرگە نەزەر سالساق، يەر ئاستىدىن، تاغ ئۆڭكۇرلەردىن، خاڭلاردىن، تاش كۆمۈرنى چىقىرىپ پايدىلىنىۋاتىمىز، بۇ قانداق ھاسىل بولىدۇ؟

ھازىر ئىلىم ـ پەندە ئىسپاتلىنىشچە، ئىنسانلار زېمىندا يارىلىشتىن بۇرۇنلا كۆمۈر مەۋجۇد ئىكەن، مەرىخ ئىسىملىك بىر دەرەخ بولۇپ، زېمىن گۈمۈرۈلۈش ئارقىلىق دەرەخ، ئۆسۈملۈكلەر تاش كۆمۈرگە ئايلانغان، بىزگە مەلۇم بىر خىل سۈيۇقلۇق بولۇپ ئىنسان ياكى ھايۋان ياكى ئۆسۈملۈك تىنىگە كىرسىلا ئۇ جىسمىنى تاشقا ئايلاندۇرىدۇ، بۇ دەرەخ يەر ئاستىدا، تاغ ئاستىدا، ئۇزۇن يىل باسۇرۇلۇپ قېلىپ، ھەرخىل بېقىلغۇ ماددىلىرىنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىپ، تاش كۆمۈرگە ئايلانغان، 91 ـ بەتتە، تاش كۆمۈرگە ئايلانغان دەرەخنىڭ دەرەخ شەكىللىك كۆمۈرنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن زېمىن، دەرەخ ھەممىسى قۇياشتىن نۇر قوبۇل قىلىدۇ. ئېنىرگىيە، بېقىلغۇ ماددا ھاسىل قىلىدۇ.

ئۆسۈملۈك دەرەخلەر يەر ئاستىغا نېفت ھاسىل قىلغاندەك، ئەزەلدىمۇ بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى، زېمىن قۇياشتىن ئايرىلغان دىگەن نەزەرىيە، ئايەتتە ئىسپاتلانغان، سۈرە ئەنبىيا، تەپسىر مۇنىيردا بار، ھازىرقى توك مەنبەسىمۇ شۇنداق، ھەممىسى نۇر،ھەممىسى نۇر زەررچىسى، ئۇن ـ سىن بويۇملىرىدىن تارتىپ كومپيۇتېرغىچە ھەممىسى نۇر، ھارارەتتىن راۋاجلىنىدۇ.

يانار تاغمۇ بۇنىڭغا ئاساس بولۇشى مۇمكىن، ھەرخىل پەرەزلەر ئوتتۇرىغا قويۇلغان، بىز ئايەتتىن دەلىل قىلىپ باقايلى، سۈرە ياسىن، ئاللاھ سىلەرگە يېشىل دەرەختىن ئوت قىلىپ بەردى دىگەن. بۇرۇنقىلار ئوتۇننى ياكى ئىككى دەرەخنى سۈركىسە ئوت ھاسىل بولۇشنى سۆزلىگەن، ھازىر بولسا، ئاشۇ نېفتلار، كۆمۈرلەر، يېشىل دەرەختىن ھاسىل بولغانلىقى سۆزلەنگەن، قۇياش نۇرى، ئۆسۈملۈك يوپۇرمىقى، تېنى، يىلتىزى ئارقىلىق يەر ئاستىغا كىرىپ، نېفت ھاسىل بولىدۇ. بۇ ئوتۇن، بېقىلغۇ يەر ئاستىدا باسۇرۇلۇپ كۆمۈر ھاسىل بولىدۇ دىگەن. يەنە، ئاللاھ، لوقمان ئەلەيھىسسالامنىڭ بالىسىغا قىلغان نەسىھىتىدە ئى ئوغلۇم، ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىندىكى ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ، ھەتتا، يەر ئاستىدىكى قاراڭغۇ جايدىكى تاشنىڭ قېتىدا بىر تال دان بولسا، ئاللاھ، بۇنى بىلىپ تۇرىدۇ دىگەن. ھازىر ئىسپاتلانغان مەلۇمات شۇكى، ئاشۇ كان، قاراڭغۇ ئۆڭكۇردىكى تاش كۆمۈردىن ئاشۇ تاشنىڭ قاتلاملىرىدىن ئىچكى قەۋتىدىن دەرەخ دانچىلىرى ياكى تاشقا ئايلانغان ئۆسۈملۈك، دانلار چىققان، بۇ بىر مىسال بولماستىن ئەمەلىيەت ئىكەن، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى.

ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر بەرگۈچى دىگەن، يەنىلا نەپەت، كۆمۈر ھەرخىل ئېنىرگىيە يېقىلغۇ، نۇر زەررىچىسىگە ئىشارەتتۇر. ۋە ماتەھتەسارا دىگەن يەنىلا يەر ئاستىدىكى ئاشۇ بايلىقنى تىلغا ئالغان، بۇ توغرىسىدا ئايەت، ھەدىسلەر بەكمۇ كۆپ، ئەمما، ئۇ چاغدا ئىلىم ـ پەن بولمىغاچقا ئايەتنى ھەرخىل تەپسىر قىلىپ باققان، ئاخىرى نۇرغۇن ئايەتنىڭ سىرى ئاشكارا بولدى، شۇڭا، ئالىملار ھازىر قۇرئاننىڭ يېڭىدىن كەشپ قىلىنغان يېڭىدىن بايقالغان يېڭى مەنىسىنى تەپسىر قىلىپ، مۆجىزە ئىزدىمەكتە. نۇرغۇن پەيلاسوفلار ئىسلامغا كىردى.

ئەلۋەتتە، بۇ نۇر ئۇستىگە نۇر بولغىنى، ئىلاھىم ئەڭ مۇھىم رىزىق، كۆمۈردىن ھازىر بىز ئىسسىنىپلا قالماي، توك چىقىرىمىز، پويىز قاتناش ئىشلىرى، پار ئارقىلىق ئىسسىنىش، نۇرغۇن ئاشخانا، پولات تاۋلاش، تۆمۈرچى ھەتتا ناۋايلارمۇ تونۇرنى كۆمۈردە قىزىتىۋاتىدۇ، كاۋابچى، كاۋابنى كۆمۈردە پىشۇرۇۋاتىدۇ، نۇرغۇن كان ئىشچىلىرى، تىجارەتچىلەر ھەتتا پۈتۈن دۆلەت بۇ بايلىقدىن زور دەرىجىدە پايدىلاندى، ئەمما، ئىنسانلار تولىمۇ كۆپرىلىق قىلغۇچى، شۇكرىسى يوق مەخلۇق.

ئاشۇ قۇرۇقلۇق قىتئەسىدە نۇرغۇن بايلىقلار بار، شۇڭا، ئاللاھ، **قىتئەمومۇتەجاۋىزات** دىگەن،تەرجىمىسى **بىر بىرگە يېقىن قىتئەلەر** بۇ ئايەتتە، پۈتۈن قۇرۇقلۇقنى قىزىپ تەكشۈرۈش كۆرسىتىلگەن يەنە، ئاللاھ، نۇرغۇن ئايەتتىمۇ يەر ئاستى بايلىقنى تىلغا ئالغان، زىلزال سۈرىسىدە، زېمىن ئىچىدىكى نەرسىنى چىقارغان چاغدا دىگەن. ئۇندىن باشقا بۇنداق ئايەتلەر تولا كېلىدۇ. ئۇ چاغدا بۇنى بىلمەي ھەرخىل سۆزلەرنى قىلىپ، قۇرئاننىڭ سىرىنى خۇنۇكلەشتۈرگەن، مۆجىزىنى يوقاتقىلى تاس قالغان، مېھرىبان ئاللاھ، قۇرئاننىڭ ئەسلى نۇسخىسىنى مەڭگۈ ساقلاشقا ۋەدە قىلغان، بۇ بىر مۆجىزە بولۇپ، بىزگە چوڭ نېئىمەتتۇر، ئۇنداقتا بىز قاراپ باقايلى، يەنە نېمىلەر بار. كىرىستال تاش، گۆھەر تاش، قاشتېشى، گۆھەر، ياقۇت، ئالماسلار ھەممىسى 110 خىل ئېلېمېنت، ماددىدىن ھاسىل بولىدۇ، قۇياش ئاساسىي سەۋەبچى بولىدۇ. ھەممىنى ئاللاھ، ئالدىن بىلىپ، ئىنسانلار زېمىنغا يارىلىشىدىن بۇرۇنلا كەلگۈسىدە ئىنسانلار بۇ زېمىنغا يارالغاندىن كېيىن بولۇپمۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالانىڭ ئۈممىتى پايدىلىنىدۇ، نىئىمىتىمنى تونۇپ قۇدرىتىمنى بىلىپ شۈكرى قىلىدۇ، قۇرئاننىڭ مۆجىزىسى ئارقىلىق نۇرغۇن پەيلاسوفلارنى دىنغا چاقىرىدۇ دەپ ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغان، ئاللاھ، نېمە دىگەن كۆيۈمچان ھە! بۇ ئىشلارنى چوڭقۇر تەپەككۇر قىلساق، ئاللاھنىڭ بارلىقىغا، ھىكمەت بىلەن ئالدىن تەدبىر قىلىپ، تۇرۇشىغا دەلىل چىقىدۇ. ئۇنداق بولمايدىكەن، بۇ جانسىز، ئەقىلسىز، تەبىئەت، كۆمۈر قانداق بولۇپ، ئىنسانلارغا خىزمەت قىلىپ قالدى، قانداق بولۇپ ئالدىن تەييارلانغان؟ نېمە ئۈچۈن بۇرۇن ئاشكارا بولمىدى؟ ئۇلارمۇ ئەقىللىقتىغۇ؟ پۈتۈن ماددا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئالدىن تەييارلانغان بولۇپ، ئىنسانلار ئۈچۈن بويسۇندۇرۇلغان، ئاللاھ، بۇنى بىر ئايەتتە، ئاسمانلارنى، زېمىننى، قۇياش نۇرىنى، ئايىنى ئاسمان ـ زېمىن ئارىسىدىكى نەرسىلەرنى ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇپ بەردى دىگەن. بۇنداق ئايەتلەر قۇرئاندا پۈتۈن جايدا بار، بۇلار ھەممىسى ھادىسە بولۇپ، بۇنى چوقۇم پەيدا قىلغۇچى ئاللاھ بار، شۇنداقلا بۇلارنى ھىكمەت بىلەن پەيدا قىلىدۇ، شۇنداقلا بىكاردىن بىرەر نەرسە يارىلىپ قالغان ئەمەس، پۈتۈن مەخلۇقنىڭ بىر ھىكمىتى بار. بۇلار ئىنسانلارغا رەھىم ـ شەپقەت قىلىشنى بىلمەيدۇ، شۇنداقلا بويسۇندۇرۇلغانغا ئاسىيلىق يوق، ھەممىسى پەقەت ئاللاھقا بويسۇنىدۇ، تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئىتائەت قىلىدۇ، ئىشلارنى ئاللاھ باشقۇرىدۇ.

بىز ئەينەككە قاراپ باقايلى، مەن دېمەكچى، ئۇنىڭ ماھىيىتىگە ئەسلى نۇسقىسىغا، تارىخقا، ئەينەك مىلادىدىن 3000 يىل بۇرۇنلا مەۋجۇد ئىكەن، بۇ تارىخنى ئابدۇلئەزىز ئەھمەد ئەپەندى ئىسپاتلىغان. رەسۇلۇللاھمۇ مۇئمىن مۇئمىننىڭ ئەينىكى دېگەن. شۇڭا، بىز ھۆكۈم قىلالايمىزكى، ئەينەك بۇرۇنلا مەۋجۇد، بۇ مەخلۇقمۇ ئاللاھ قۇدرىتىنى كۆرسۈتۈپ بېرىدۇ. ئەيىب ـ نۇقسانلىرىمىزنى ئاشكارىلاپ بېرىدۇ، نۇرغۇن يېڭى پەن، ئىلىم ئىشلىرىدا ئەينەك چوڭ رول ئويناندى، مەسىلەن: دۇربۇن، مىكرۇسكوپ، تېلېسكوپ، سۈنئىي ھەمراھ، رادار، تېلېۋىزور، كومپيۇتېر، سۈرەتلىك تېلېفون قاتارلىقلار، بۇلارنىڭ ھەممىسىگە بولۇپمۇ ئىكرانغا ئەينەك بولمىسا، زادى بولمايدۇ، بۇ رىزىق، ھازىر پۈتۈن قۇرلۇش، قاتناش ئىشلىرىدىمۇ مۇھىم رول ئويناندى، مانا بۇمۇ ئىنسانلار ئۈچۈن، ئالدىن تەييارلانغان، ئالاھىدە سوۋغا، ھەدىيەدۇر، بۇنى كىم تەييارلاپ قويغان، ھازىرمۇ، كىم ھاسىل قىلىۋاتىدۇ، ماددىزىمچىلار قۇياش قۇم دەيدۇ. بىزچۇ، ئاللاھ قىلدى دەيمىز، چۈنكى، ئاللاھ، ئاشۇ قۇياش ۋە قۇمنىمۇ ياراتتىپ باشقۇرۇۋاتىدۇ، خالىسا قۇمدا پۈتۈن خەلقنى ھالاك قىلىدۇ، ئىنسانلار دائىم ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەن تەھدىدى ئاستىدا تۇرىدۇ.

ئەينەكنىڭ ئاساسى ماددىسى قۇم جەيىر، تاباشىر، سودا، خلور، كالىدۇر، بۇلارنى يۇقىرى گىرادۇسلۇق ئوتتا ئېرىتىپ خېمىرەك قىلىپ ئاندىن يېيىپ ئىشلەيدۇ، بۇ ئىلىممۇ يىلدىن يىلغا تەرەققىي قىلماقتا، ئەينەك ئىنسانلار ئۈچۈن ئەڭ چوڭ بايلىق بولىدۇ. رىزىق دېگەن، ئاشلىقلا ئەمەس، بەلكى، پۈتۈن پايدىلىق نەرسە، قىممەتلىك بايلىقلار رىزىق بولىدۇ، ھەممىدىن ھالاللىرىدىن ھېساب ئالىدۇ، ھارامىلىرىغا ئازاب، مەن شۇنى ھېس قىلدىمكى، ئاي شارىمۇ ئۆزىدىكى ئەينەك ماددىسى ئارقىلىق قۇم ئارقىلىق بىزگە نۇر قايتۇرىدىكەن. ھەقىقەتەن ئەينەك ماددىسىنى ئەينەكنى ۋە ئۇنىڭ ئىلمىنى، تەرەققىياتىنى ھەممىنى بىز ئىنسانلارغا ئالدىن تەييارلاپ قويغان، ئاللاھقا سانسىز شۈكرى، ھەمدۇ ـ سانالار ئېيتمەن. مەن ئاشۇ ئەينەكنى ئۆزۈمگە تۇتۇپ ئەيىپ ـ نۇقسانلىرىمنى بايقاپ ئۆزۈمنى تۈزىتىمەن، ئىلغار ئۇسكۇنىلىك ئەينەكنى ئىستېمال قىلىپ، چوقۇم ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆزىتىمەن، ئىنشائاللاھ، ئاللاھ، مۇرادىمىزغا يەتكۈزگەي، ئامىن!

ئاللاھ پۈتۈن شەيئىنى جۈپ ياراتقانلىقىنى دېگەن، ھەتتا، ئىنسانلار كۆزىمۇ جۈپ، شۇنداقلا ئۇنىڭ كۆرۈشىمۇ جۈپ، يىراق ـ يېقىننى كۆرۈش، كۈچلۈك ـ ئاجىز كۆرۈش، بەزىلەر يىراقدىن ئېنىق كۆرۈش، بەزىلەر يېقىندىن ئېنىق كۆرۈش، چوڭ نەرسىلەرنى كۆرۈش، كىچىك شەيئىلەرنى كۆرۈش بۇلارنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، ئاشۇ ئەينەكنىمۇ ئەركەك چىشى قىلىپ بىر جۈپ ياراتقان، نۇرنى يىغىدىغان ۋە تارقىتىدىغان قىلىپ مىكرۇسكپ، تېلېسكۇپىدىن ئىبارەت بۇ بىر جۈپنى ئىنسانلارغا يارىتىپ بەرگەن. چۈنكى، ئىنسانلار بۇ ئىككى نەرسىگە، بۇ بىر جۈپ ئىلغار سايمانغا بەكمۇ ئېھتىياجلىق ئىدى. بۇنى ئاللاھ، ئالدىن بىلىپ، بۇلارنىڭ ماددىسىنى شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان، ھەم بۇنىڭ ئىلمىنى ئىنسانلارغا ئىلھام قىلدى، پۈتۈن كائىنات بۇنى تەقەززا قىلاتتى، ئاللاھ نېمە دېگەن بۈيۈك ھە! بىز ھازىر نەزەريىدىكى ئەينەك ئالدىدا تۇرۇۋاتىمىز، بىز ھەقىقى مىكرۇسكوپ، تېلېسكوپ ئالدىدا قانداق بولۇپ كېتەرمىز، چوقۇم ھاياتلا بولساق، قۇدرەتتىن ھەيران قېلىپ، بىلىمدىن لەززەت ئېلىپ، سانسىز ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىمىز.

قۇياش نۇرى ۋە ھەسەن ـ ھۈسەن 96 ـ بەتتە سۈرىتى بار. قۇياش نۇرى زېمىنغا سەككىز

مىنۇت 18 سېكۇنتتا يېتىپ كېلىدۇ. بۇ ئارىلىق 150 مىليون كىلومېتىر كېلىدۇ. بۇ نۇردا يەتتە خىل رەڭ بار، شۇنىڭ ئۈچۈن پۈتۈن زېمىن رەڭگارەڭ دۇنياغا ئايلىنىدۇ، بۇنىڭ ئىلمى دەللىلى ھەسەن - ھۈسەن، بۇ ھەسەن - ھۈسەن قوشماق بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان، يەرشارى يۇمىلاق ئۇنى ئوراپ تۇرغان بۇلۇتلار، يۇمىلاق شۇڭا، كۈندۈزى قايتۇرغان بۇلۇت سۇيى ياكى بۇلۇتتىن چۈشۈۋاتقان يامغۇر، گۈمبەز شەكىللىك ھەسەن - ھۈسەننى ھاسىل قىلىدۇ، بۇ كۈن، ئاي، زېمىن ھەممىسىنىڭ يۇمىلاقلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

كۈن نۇرى بۇلۇتتا، يامغۇردا سۇنۇش ئارقىلىق بىزگە يەتتە رەڭدە كۆرۈنىدۇ، بۇ ئەھۋال بەزىدە ئايدىمۇ كۆرۈلىدۇ، ئايمۇ ئەينەك، بىزگە كۈن نۇرىنى قايتۇرغاچقا يەتتە خىل رەڭ ھاسىل بولىدۇ. بۇ ئاي تولغان، يەنى بىر خىل يۇمىلاق ئايلانما چەمبەر ھاسىل قىلىپ نۇر چىقارغاندا، يۇز بېرىدۇ، بۇ ئۇنىڭدىن قۇياش نۇرى يەتتە خىل نۇر سۇنىدۇ، ئەكسىچە قايتىدۇ، يەر شارى يۇمىلاق بولۇتمۇ شۇنداق دىگەن، خۇلاسىلەر چىقىپ تۇرىدۇ.

خېمىيە، فىزىكا ئىلىملىرىدا بۇ يەتتە خىل رەڭ تونۇشتۇرۇلىدۇ، ھەرخىل تەجرىبىلىرى سۆزلىنىدۇ، بەزى ئالىملار قۇياش نۇرى ئارقىلىق زېمىندىكى بەزى ئېلېمېنت ماددىلارنىڭ نۇرى، نۇر سىزىقى ئوخشاش بولغاچقا ۋە نۇرغۇن ئىلىمېنت ماددىلار بىردەك ئوخشاش بولغانلىقى ئۈچۈن، زېمىن قۇياشتىن ئايرىلغان دىگەن، بۇ خىل كۆز - قاراشنى تەپسىر مۇنىيرمۇ سۆزلىگەن، ھەم قوشۇلغان. ھازىر نۇرغۇنلىغان ئىلغار ئۇسكۇنىلەر ئىجاد قىلىندى، ئەمەلىي سىناقنى، تەجرىبىنى ئىشلىگىلى بولىدۇ، شەك، گۇمان، زادى مەۋجۇد ئەمەس، ھەرقايسى ۋىلايەتلەردە 100 مىڭ ھەسسە چوڭايتقۇچى مىكروسكوپلار، (ھازىر مىليون، مىليارت ھەسسە چوڭايتىدۇ) ئاسمان جىسىملىرىنى تەتقىق قىلىدىغان تېلىسكوپلار، ئۇندىن باشقا سېپىكتروسكوپ، سۈنئى رادار، سۈنئىي ھەمراھنىڭ ياردىمىگە ئېرىشكىلى بولىدۇ. پۈتۈن ئاپاراتنا سۈرەتكە ئېلىپ سانىنى بېكىتكىلى بولىدۇ. ئالەم بوشلۇقىنى سۈرەتكە ئېلىپ، ئاسمان ئىشلىرىنى تەپسىلىي تەكشۈرگىلى بولىدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن پەقەت ئىلىم، ئىرادە، بەدەل تۆلەش كېرەك. ھېچ بىر كىشى بىكار يېتىپ نەتىجە قازانغان ئەمەس، بەدەل تۆلەپ تېرىشقانلار نەتىجىدىن قۇرۇق قالغان ئەمەس.

ئەمدى بىز نەزىرىمىزنى چۆللۈك، قۇملۇقتىكى كۆيۈك، قاقاس تاغلارغا تاشلايلى، ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ئۇنداقتا، بۇ چۆللەردە گىيا ئۇنمىسە، ئۆسۈملۈك، دەرەخ بولمىسا، ياكى مۇز تاغ، بۇلاقلار بولمىسا بۇلارنىڭ زادى نېمە ھىكمىتى بار؟

بىرىنچىدىن بۇ چۆللۈك بۇ تاغ، قۇم دۆۋىللىرى يەر شارى تەڭپۇڭسىنى ساقلايدۇ، تارتىش كۈچىنى ساقلايدۇ، ئۆز ئوقى ئەتراپىدا ۋە ئوربېتىدا بىر خىل ئىنتىزام بىلەن ئايلىنىشقا زور ھىكمىتى بار.

ئىككىنچىدىن، بۇ ھارارەت، ئىسسىقلىق ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن بۇ ئىسسىق ھاۋا ئىقىمى، سوغۇق ھاۋا ئىقىمى بىلەن شامال بۇلۇتنىڭ يامغۇرنىڭ ئاساسى بولىدۇ. نۇرغۇن توك مەنبەسىنىڭ ئاساسى ھاۋا ساپلاشتۇرۇش، ئۆسۈملۈك چاڭلاشتۇرۇشقا زۆرۈر رولى بار.

ئۈچىنچىدىن، بۇ چۆللۈك ھاۋانى ساپلاشتۇرىدۇ، ھاۋالار ئالمىشىدۇ، نەملىكنى يوقىتىدۇ، بۇ ھاۋا ساپلاشمىسا نەملىك قۇرىمىسا يەنىلا ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ.

تۆتىنچىدىن، بۇ چۆللەردە، يايلاقلار بار، نۇرغۇن دورا ئۆسۈملۈك، يەنە تېخى ئالتۇن ھاسىل بولىدۇ، تۇز ھاسىل بولىدۇ، نۇرغۇن بايلىقلار بار. (قۇم دۇۋىسى)

بەشىنچىدىن، بۇ قۇملۇقلاردا بۇ سايلىقلاردا جەڭ ئېلىپ بېرىلىدۇ. ئەگەر جەڭ شەھەر ئىچىدە ئېلىپ بېرىلسا، زور ئاپەت بار، شۇنداقلا مانۇبۇر ئېلىپ بېرىلىدۇ. ئەڭ ئىلغار يادرو قۇراللىرى سىنىلىدۇ، ئۇندىن باشقا بۇ قۇملار ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولۇپ، خالىسا بىرەر دۆلەتنى قۇملۇقتا ئايلاندۇرۇپ قويىدۇ، ۋە ياكى بىرەر يۇرتنى قۇم ئاپىتى بىلەن ھالاك قىلىدۇ. بۇ چۆللەر بىزگە ياخشى ئىبرەت بولۇپ، باغلارغا، يۇرت ماكانغا، دەريا ـ ئۆستەڭ، بۇلاقلارغا شۇكرى قىلىشقا سەۋەبچى بولىدۇ. ئىزدىگەندىن كېيىن تېپىلغان نەرسىلەر لەززەتلىك بولغاندەك، بۇ چۆللەردە تۇز، زەي ماددىلار ھاسىل بولىدۇ، بۇلارنى سۇلار، يامغۇر، دېڭىزغا توشۇيدۇ، شۇ ئارقىلىق دېڭىز سۇيى بىر خىل ھالەتتە ساقلىنىدۇ. بەزى ئىلغار قۇرال زاۋۇتىنى بىخەتەرلىكنى كۆزلەپ بۇ چۆلگە ئورۇنلاشتۇرۇدۇ. بەزىلەر بۇ جايغا يوشۇرنىدۇ. ئۇندىن باشقا، نۇرغۇن ھىكمەتلەر بولۇشى مۇمكىن، مەسىلەن: قۇياش نۇرىنى تارتىپ ئېنىت ھاسىل قىلغاندەك، ئاللاھ، ھەقىقەتەن ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچىدۇر. شۈپاسى بار، جەننەتنى ئەسلىتىدۇ.

سۈرە رەئىدە، **ئۇ ئۆسۈملۈكلەر بىر خىل سۇدىن سۇغۇرلىدۇ، ئۇندىن باشقا ماددىسى بىر، تۇپرىقى بىر، ئوزۇقى بىر، ئەمما، ئۇنىڭ رەڭگىنى، تېمىنى بىر ـ بىرىدىن ئۈستۈن قىلىمىز،** ھەقىقەتەن شۇنداق، ھەممىسى كېلىش مەنبەسى بىر بولسىمۇ، رەڭگى، تەمى ئوخشىمايدۇ، يەنە تېخى، بىرسى قوناق، بىرسى بۇغداي، بىرسى پاختا، بىرسى مۆە، بىرسى قوغۇن ـ تاۋۇز، بىرسى ئۈرۈك، ئالما، بىرسى شپالىق، بىرسى زەھەر، بىرسى ھايۋاندەك، بىرسى ئۆسۈملۈكتەك تۇرىدۇ. ئەمما، ھاۋاسى، سۇيى، تۇپرىقى، ماددىسى، ئوزۇقى بىر. يەنە تېخى، بۇلارنى يىگەن ھەرقايسى ئىستېمالچىلار ئۆز ئالدىغا ماددا ھاسىل قىلىدۇ. مەسىلەن: ھەسەل ھەرىسى ھەسەل چىقىرىدۇ، پىلە قۇرتى، رەخت، يىپ، كالا ـ قويلار سۈت چىقىرىدۇ، ئوخشاشمايدىغان تېپى، ئىنسانلار مۇشۇنداق، قان، ماي، پەي، چاچ، تىرناق، يەتتە خىل ھۈجەيرە، تەر، ياش، بەلغەم قاتارلىقلار بۇ يەردە بىر ئالاھىدە پىلانلىغۇچى، ھىكمەتلىك زات بار. ھەر قايسىسىنىڭ تارىخى ئارىلىقىدىكى مۇددەت بەكمۇ ئۇزۇن، ئەمما، بۇ ئۈچ ھاياتلىق بىر ـ بىرىگە ماس، مۇناسىپتۇر، بۇنى كىم ئالدىن بىلىپ پىلانلىغان؟ كىم كەلگۈسىنى بىلىپ ھىكمەت بىلەن كۆيۈنۈپ، رەھىم ـ شەپقەت قىلىپ، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇپ، بىر خىل ئىنتىزامدا باشقۇرغان؟ ئاللاھ!

ئۆسۈملۈكلەر ئوزۇق جەھەتتىن ئۈچ قىسىم بولىدۇ.

بىرىنجىسى، ھەرخىل ماددا، سۇ، ھاۋا قاتارلىقلارنى ئىستېمال قىلىدۇ، بۇ ھەممىمىزگە مەلۇم، كۆز ئالدىمىزدا بار.

ئىككىنجىسى، بۇ خىلى، ئۆسۈملۈك تېنىدىن ئوزۇق ئالىدۇ، يىلتىزى يوق، يىلتىزسىز باشقا ئۆسۈملۈككە تايىنىپ جان باقىدۇ، خۇددى بەزى ئۆسۈملۈكنى باشقا بىر خىلغا ئۇلاپ قويغاندەك.

ئۇچىنجىسى، بۇ مەخسۇس ھايۋانلارنى ئىستېمال قىلىدۇ، ئەمما، بۇ ئۇچىلىسى ئاللاھ تىلغا ئالغاندەك بىر خىل سۈدىنلا سۇغۇرلىدۇ، ئۇچىلىسىگە سۇ لازىم، شۇڭا، ئاللاھ، سۇنى تىلغا ئالغان، ئوزۇقى ھەرخىل بولىدۇ، بىر خىل ئۆسۈملۈك بولۇپ، بۇنىڭ چېچەكلىرى ئاۋغۇست ئايلىرى چېچەكلەيدۇ، يوپۇرماقلىرى يۇمىلاق كېلىدۇ. يوپۇرماق يۈزىدە ئۇششاق تۈكچىلەر بولىدۇ، بۇنىڭدا بىر خىل سۈيۇقلۇق ماددا بار، مانا بۇ ئۆسۈملۈكنىڭ سەزگۈ ئەزاسى ۋە قورالى بولىدۇ. بۇنىڭ ئۇستىگە چۈنىگە ئوخشاش ھاشارەت چۈشسە، تۈكچىلەر ئارقىلىق سېزىپ قولاق دەرھال يېپىلىدۇ، قولاقتا، تىكەن بولۇپ، ئوۋنى زادى قاچۇرمايدۇ، قولاقلىرىنىڭ گىرەچسىمان بولىدۇ، يېپىلىش مۇددىتى ئوۋغا قاراپ ئۇزۇن قىسقا بولىدۇ، ئوۋ كىچىك بولسا، ئۇزۇنغا قالماي يەنە ئېچىلىدۇ. باشقا بىرەر گۆشسىز ئوۋ چۈشسە پەرۋا قىلماي تۇرىدۇ، بۇ ئۆسۈملۈك پەقەت ھاشارەتلەرنىلا ئوزۇق قىلىدۇ. يىلتىزى پەقەت ئۇسسا سۇ سۈمۈرىدۇ، شۇنداقلا مۇستەھكەم تۇرىدۇ، ئوۋنى تۇتقاندىن كېيىن ئاشۇ سۈيۇقلۇق كۆپۈپۈپ بۇ ئوۋنى دەرھال ھەزىم قىلىشقا باشلايدۇ (**گۆشخور ئۆسۈملۈك**)، كىرەكسىز زاپاس نەرسىلەرنى ئىنسان، ھايۋان تەرەت قىلغاندەك، چىقىرپ تاشلايدۇ. ئوۋ كىچىك بولسا، بىر نەچچە سائەت ئوتتۇرىھال بولسا، بىرنەچچە كۈن، چوڭ بولسا، بىر ئايغىچە قولاق ئېچىلمايدۇ، ئاشۇ ئوزۇقنى سۈمۈرىدۇ، ئاللاھ، نېمە دېگەن ياخشى رەززاق ھە!

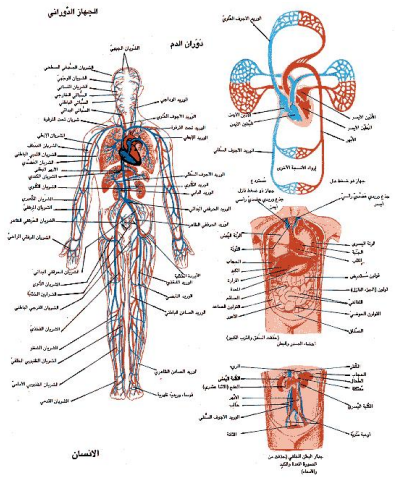

جىم تۇرغان ئۆسۈملۈككە ئوچۇقاتقان ھاشارەتنى ئوزۇق قىلىپ بېرىدۇ، بۇ ھاشارەتلەر، بۇ ئۆسۈملۈكنىڭ گۆشلۈك غىزاسى بولۇپ بېرىدۇ، ئۇ بولسا خاتىرجەم ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىدۇ، شۈكرى قىلىدۇ، ئوزۇقى تۈگىسە چىداپ سەۋرى قىلىپ، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىپ، قولاق يوپۇرماقلىرىنى ئېچىپ تۇرىدۇ، نەپسى ياماندىن يەنە بىرسى تورغا چۈشىدۇ. ئالىملار يىگىلى بولمىغانلا گۆش ۋە باشقا تائاملاردا سىناق قىلسا، ئوخشاشلا رولىنى جارى قىلدۇرغان، تاش ئەينەكتەك ئوزۇق ئەمەس نەرسىگە قىمىرلىمايجىم تۇرغان. قىزىقارلىقى شۇكى، بۇ ئۆسۈملۈك ئاشۇ سۈيۇقلۇق ماددىنى ئىنسانلاردەك شۆلگەيگە ئوخشاش چىقىرىدىكەن، بۇنىڭمۇ ھەزىم قىلىش چارىسى بار ئىكەن. سۆڭەك، چاچ، قاتارلىق زاپاس قىسمىنى چىقىرىۋېتىدىكەن، قولاق، مۇڭگۈزدە تۈكچىلىرىدە بىر خىل ئالاھىدە سېزىش بولۇپ، دەرھال ئىنكاس قايتۇرىدىكەن، ھەرىكەت قىلالايدىكەن، بۇ ھەرىكەتلەرنى ئالىملار گۆش پارچىسىنى قوبۇش ئارقىلىق قايتا ـ قايتا كىچىك بالىنى ئەركىلەتكەندەك تەجرىبە قىلغان، ھەزىم قىلىش ئىقتىدارىمۇ ئوزۇققا قارىتا بولغان، خۇددى ئاشقازاندا تائاملار ئىگىز ـ پەس ھەزىم بولغانغا ئوخشاش، قېرى، پىشىپ كەتكەن ھاشارەتلەرنى ئۇزۇندا ھەزىم قىلغان، ياش پاقلانلارنى ئاسانلا ھەزىم قىلغان، بۇ ئەمەلىيەت 102 ـ 103 ـ 104 ـ بەتلەردە ئوۋچى ئۆسۈملۈكلەرنىڭ سۈرىتى كۆرسىتىلگەن.

بۇنداق ئۆسۈملۈك 100 تۈردىن ئاشىدىكەن، كىرىدولىنا شەھىرىنىڭ شىمالىدا كۆپ ئۇچرايدۇ، ھەتتا بەزىسى چوڭ ـ چوڭ ھايۋانلارنى ئوزۇق قىلىدۇ، قىزىقتۇرىدىغان كۆرۈنۈشى بار، پۈرىقى بار،

جامالى بار، ھىيله بىلەن ئوۋنى تۈتۈپ يەپ ئىبادەت قىلىدۇ، بۇلارمۇ يەنىلا ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر، زىيانلىق ھاشارەتنى يوقتىدۇ.

بىز بۇنىڭدىن، ئاللاھنىڭ خالىغىنىنى قىلالايدىغانلىقىنى، پۈتۈن ئاسمان - زېمىن ۋە ئۇلار ئارىسىدىكى ھەممە، ئاللاھنىڭ قوشۇنى ئىكەنلىكىنى بىلدۇق، ھەم رەززاقكەن دەپ ئېتىقاد قىلدۇق، شۇنداقلا يەنە قۇرئاندىكى بىر خىل سۆ دىگەننى، ئەمما، بىر خىل ئوزۇق دىگىنىنى چۈشەندۇق، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرىدۇ، بۇلارمۇ «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلەنگەندۇر، ھەربىر ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكنىڭ چېكسى، مېڭسى، ئەقلى ئىقتىدارى، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ. ئويلىغان جايدىن ئويلىمىغان ئوزۇقنى ئويلىغان مەخلۇققا بېرىدۇ، بىز شۇنى بىلدۇقكى، بىزگە ھارام قىلىنغان جانلىقلار بىزگە ۋە پۈتۈن دۇنياغا رەھمەت قىلىش يۈزىسىدىنكەن، تېخىمۇ مۆجىزىلىكى، قىزىقارلىقى شۇكى، قۇرئان كىتاب بۇنداق ئىلمى ھەقىقەتلەرنى سىرلىق ئىشلارنى ئەڭ توغرا بولسا ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، پەقەت ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ھىكمىتى، رەھمىتى، رەززاق ئىكەنلىكى، ئىنسانلار بىلىۋالسۇن ئۈچۈن، رىزىقىدىن غەم قىلغان كىشى رەززاقنا ئىشەنمىگەن بولىدۇ، قولدىن كېلىشچە ئامال قىلىپ، قويۇپ ئاندىن ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىشى لازىم.

ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئالامەتتۇر، كائىنات
بۇ ئالامەتنى تېخىمۇ رۇشەن قىلىدۇ، تەرەققىيات
بىگىسىڭ بولسا، ئىلىم - پەندە كۈچ تېپىپ
سەنمۇ ئالەم بوشلۇقىدىكى پەلەكتە يات
سۈنئىي ھەمراھ رادارىدا نىشانلاپ
راكىتانى دۈشمەنلەرگە سەنمۇ ئات
پەيلاسوفتەك يەر ئاستى بايلىقىنى پىلانلاپ
تۈگىمەس ئالتۇن - كۈمۈشكە سەنمۇ سات
قايىل بولمىساڭ سۆزۈمگە ھەقىقەتنى بۇرمىلاپ
خۇراپىيلىق زىندانىدا مەڭگۈ يات
يېتىۋەرسەڭ نىجاسەتكە بۇلغۇنۇپ پالاقلاپ
قەيەردە بار سېنى قۇتقۇزىدىغان كۈچلۈك بىر قانات
ئالمىساڭ ئۆتمۈشۈڭدىن ئاچچىق بىر ساۋاق
يوقتۇر ساڭا ئاخىرىتىمۇ كاتتا بىر ساۋاب،
ھىكمەتنى تېپىشىڭ ئۈچۈن قىلغىنىڭ تاۋاب
مېڭىۋەرگىن يولۇڭغا قانچىق ئىت قالىدۇ قاۋاپ
گەرچە بولسىمۇ يۈرىكىڭ كۆيۈپ بۇ يولدا كاۋاب
ئارام تاپىدۇ بۇنداق قەلب ئاخىرەتتە ئاللاھقا قاراپ
ئاھ! بۇ نېمە دىگەن ياخشى ساۋاب

سۈرە مائىدەنىڭ ئاخىرىسى

(وكل شيئ عنده بمقدار) ھەر نەرسە، ئاللاھنىڭ نەزلىدە ئۆلچەملىكتۇر. ئاللاھ غەيبنى ۋە ھازىرنى بىلىدۇ، ئۇ ھەممىدىن بۈيۈك ۋە ئۇستۇندۇر. يەنى ئاللاھدىن پۈتۈن مەخلۇق، كىچىك يوقىلاڭ نەرسىدۇر، ھەممە، پەستۇر، تۆۋەندۇر، ئاللاھ چەكسىزدۇر، ئۇنى ئالتە تەرەپ قورشىمايدۇ، ئاللاھنى ئەقىل دائىرە چېگرالاغا ئالالمايدۇ، ئاللاھنىڭ زاتى توغرىسىدا ھېچبىر مەلۇمات يوق، ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، ئۇ نۇر، ئۇ بۈيۈك، ئۇ ئۇستۇن، ئۇ ھەممە جايدا بار، پەردە، بەندىلەرگە نىسبەتەن مەۋجۇد ئاللاھنى ھېچبىر پەردە توسالمايدۇ، ئۇ ئەرشى ئۈستىدە ۋە ئەڭ پەس چوڭقۇر جايدا باراۋەر دائىم بار، ئۇ غايىپ بولۇپ، كېتىپ قالمايدۇ، ئۇنىڭ كېلىشى ھاجەتسىز، كەلسىمۇ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە كېلىۋېرىدۇ، بىللە تۇرۇپ كېلىدۇ، ئۇ قادىر، چۈنكى، ئۇ بىللە، يەتتە زېمىن، يەتتە ئاسمان، 70 نۇر پەردە، ئەرش كۇرسى ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇدرەت ئالقىنىدا، زەررىگە ئەرزىمەيدۇ، چۈنكى، بۇ مەخلۇقلار يوقتى، ئاللاھ كۈن دەپلا ياراتتى، ئاللاھ چەكسىز، مەخلۇقلار چەكلىك بولغاچقا، پۈتۈن كائىنات ئاللاھنىڭ ئالدىدا يوقاپ كېتىدۇ، ھېچنىمىگە ئەرزىمەيدۇ، ئۇ ئەزلىدۇر.

بۇنداق ئايەتلەر قۇرئاندا كۆپ ئۇچرايدۇ، مەسىلەن: پۈتۈن شەيئى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئۆلچەملىكتۇر، بىز پۈتۈن شەيئىنى ئۆلچەملىك ياراتتۇق دىگەن ئايەت، پۈتۈن شەيئىنىڭ خەزىنىسى بىزنىڭ قولىمىزدا، بىز يامغۇرنىمۇ ئۆلچەملىك چۈشۈرىمىز. ئاللاھ ھەممە نەرسىنىڭ ھېسابىنى ناھايىتى تېز ئالغۇچى، پۈتۈن نەرسىنى بىز «لەۋھۇلمەھپۇز»غا خاتىرلەپ قويدۇق، ھەممىسى ئايەت، بۇلار بەكمۇ كۆپ بولۇپ، ھەممىسى ئاللاھنىڭ بارلىقىغا، بىرلىكىگە، قۇدرىتى، ھېكمىتى، رەھمىتى، ئادىللىقىغا دالالەت قىلىدۇ. بىز مۇشۇ ئايەتلەرنى چۆرىدەپ پۈتۈن شەيئىنىڭ ئۆلچىمىنى ۋە مىقدارىنى، كېلىش جايى، ۋاختى، ئورنى، رەڭگى، شەكلى، پۇرىقى، مۇددىتى، كېتىش، يوقىلىش ۋاختى، يەنە قايتا ھاسىل بولۇش ۋاختىغىچە تەتقىق قىلىمىز. شۇ ئارقىلىق بىز نۇرغۇن ئىلىم ـ ھېكمەتكە ئىگە بو لۇپ، قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىمىز، يامان گۇمانىمىزنى يوقىتىپ، ئاللاھقا ياخشى گۇمان قىلىپ، ئەمەلنى ياخشى قىلىمىز، ئاللاھنىڭ پەزلى، رەھمىتىنى ئۈمىد قىلىپ، ئاللاھقا ئاجىزلىقىمىزنى، بىچارىلىقىمىزنى، ھال ئېيتىپ، ئسمى ئەزەمنى ئىزدەپ دۇئايىمىزنىڭ ئىجاۋەت بولۇشىنى كۈتىمىز، ئىنشائاللاھ، ئاخىرى ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە ياردىمىدە غەلىبە قىلىمىز. ئاشۇ پۈتكۈل مەخلۇقلارنى قورشاپ تۇرغان 70 نۇر پەردىمۇ ئۆلچەملىك، ئەمما، بۇنىڭ ئارىلىقىنى، مىقدارىنى، قېلىنلىقىنى، رەڭگىنى، ماھىيىتىنى ئاللاھلا بىلىدۇ. بۇنىڭغا قارىتا بىزگە مەلۇمات يوق، ئەرشى كۇرسىمۇ شۇنداق، يەتتە ئاسمانمۇ شۇنداق بۇلارنىڭ چىگرىسىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ئىنسانلار، جىنلار، بۇنىڭدىن ئاجىزدۇر. بۇلارنىڭ بىلىش چېكى ئاشۇ جايدا ئەلۋەتتە، چەكلىك مەخلۇقنىڭ بىلىمىمۇ چەكلىك، ئالىملار شۇنى بىلدىكى بەزى يۇلتۇزلار تۇركۈمىگە 100 مىليون نۇر يىلى ئۇچسا ئاندىن يېتىپ بارغىلى بولىدۇ دىگەن. يەنى نۇر تېزلىكىدە سېكۇنتىغا 300 مىڭ كىلومېتىر تېزلىكتە 100 مىليون يىل ئۇچسا ئاندىن بارغىلى بولىدۇ. مانا بۇ دۇنيا ئاسمىنىنىڭ كەڭرىلىكى، كۇرسى ئەرش، ھېلىقى 70 نۇر پەردە قانچىلىك بولار ھە!

ئاھ، يائاللاھ، بۇ نېمە دىگەن كاتتا پادىشاھلىق، ھەممىسى ئاللاھنىڭ مۈلكى، خالىسا يوق قىلىۋېتىپ، مانا باشقا مەخلۇق ياراتالايدۇ، ئەمما بۇ كەڭرىلىك بىزگە نىسبەتەن شۇنداق، ئەمما،

ئاللاهقا نسبەتەن ئاللاه ئالدىدا زەررىگە ئەرزىمەيدۇ، يوقاپ كېتىدۇ، ئەسلىمۇ يوقتى، ئاللاه پەيدا قىلدى، ھادىسىنى پەيدا قىلغۇچى بىر ئاللاھدۇر.

بىز يۇقىرىدا دىگەن ئاشۇ مەخلۇقلارمۇ ئۆلچەملىكتۇر، ئۇلار خالىغانچە قالايمىقان يارالغان ئەمەس، ھەربىرى سامان يولدەك يۇلتۇزلار تۈركۈمى ۋە قۇياش سىستېمىسىدەك سىستېمىلار ھەممىسى ئۆلچەملىك، ئۇلارنىڭ كېلىش ۋاختى ئورنى جايى ئايلىنىش ئورىبىتىسى، ئوز ئوقىدا ئايلىنىشى يەنە يوقىلىشى قايتا ھاسىل بولۇشىغىچە ئۆلچەملىك، ئاتموسفېرادا ھاۋا، شامال، بۇلۇت، يامغۇر، قار، مىتئورىت تاش، يۇلتۇز، زىمىن، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈك، پۈتۈن كائىنات ھەتتا دوۋزاخ، جەننەتكىچە ئۆلچەملىك، ئۇلارنىڭ مىقدارى، ئۆلچىمى، شەكلى، ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، ئۆزى خالىغانچە باشقۇرىدۇ، ئىگە بولىدۇ. ھەممىنىڭ ھىكمىتى بار، تاسادىيىلىق يوق، ئۆزلىكىدىن دىگەن جاۋابىدىن ئاللاھ دىگەن جاۋاب ئەۋزەل، سەۋەبسىزدىن سەۋەبلىك كۈچلۈك بولىدۇ، تەدبىر بىلەن ئورۇنلاشتۇرۇش، ھىكمەت بىلەن ئىش كۆرۈش، تاسادىيىي دىگەندىن ياخشى، ئاشۇ ماددا، شەكىل، ھەرىكەتنى ياراتقۇچى، سۈرەت شەكىللەندۈرگۈچى، ھەرىكىتىگە تەسىرى بەرگۈچى، روھ، جاننى ھاياتلىقنى بەرگۈچى ئەلۋەتتە بىر ئاللاھدۇر، ئاللاھ، ئاللاھ، ئاللاھ...!!!

بىز ئەمدى تەپسىلىي توختۇلۇپ باقايلى، ئالدى بىلەن بىز ئۆزىمىزگە تونۇشلۇق بولغان ئۆزىمىزگە يەنى ئىنسانلارغا قاراپ باقايلى، ئىنسان، بۇنىڭ پەيدا بولۇشى، ۋاختى، ئورنى، قارارگاھى، ئۆلچەملىك، ئوزۇقى ئۆلچەملىك، ئۇ، ئانا رەھىمى ئىچىدە پەيدا بولغاندىن باشلاپ يوقالغىچە ھەممىسى ئۆلچەملىك، مىقدار بار. كېلىش ـ كېتىش، يەنە كېلىش ھەممىگە ۋاختى ئۆلچەملىك، ئورنى ئۆلچەملىك، ئۇنىڭ جىسمى باش، پۇت، باش سۆڭىكى ئالتە پارچە بولۇشى، ھەرە چىش بولۇشى، ئىككى كۆز، ئىككى قاش، قاپاق، مەڭىز، بۇرنى، ئېغىزى، ئىڭىكى، مۇرىسى، قولى، گىلى، تىلى، لېۋى، چىشى، كۆكرىكى، قورسىقى، پۇتىغىچە ھەتتا، بارماق ئىزىغىچە ئۆلچەملىكتۇر. ئەگەر سەللا ئىگىز ـ پەس بولسا، مېيىپ ھېسابلىنىدۇ، سەت بولۇپ قالىدۇ، نورمالسىز بولىدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ سۈرىتى، چىراي شەكلى، بارماق ئىزى، ھەممىسى ئۆلچەملىك، بۇ سۈرەت شەكىللەرنى ئاللاه بەرگەچكە، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى چەكسىز، بولغاچقا، بۇ نۇسخا بۇ رەڭگارەڭ سۈرەتلەر تۈگەپ كەتمەيدۇ، پەقەت، ئاللاه ئۆزى تۈگەتسە ئاخىرلاشتۇرسا، بۇ مۇستەسنا، ئاللاه، خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ.

ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەرمۇ بۇلارنىڭ ئەزاسى ۋە شاخ، غوللىرىمۇ ئۆلچەملىك بولىدۇ، كام، زىيادە يوق، بۇلاردىكى ئۆلچەم، پۈتۈن يەرشارىنى تەڭپۇڭ ھالەتتە ساقلايدۇ، ئەگەر بىرەر ھايۋان تۈرى كۆپىيىپ كەتسە دەرھال بۇنى تېزگىنلىمىسە ئاپەت بولىدۇ، مەسىلەن، چىكەتكە ئاپىتى، ئىت ئاپىتى، چاشقان ئاپىتى، يىلان ئاپىتى قاتارلىقلار. مانا بۇلارنىڭ ھېسابىنى ئاللاه تېز چىقىرىپ تۇرىدۇ، بىر خىل پۇختا ئىنتىزامنى، قانۇننى ساقلاپ تۇرىدۇ، ئاشۇ قۇرۇقلۇق، تاغ، قۇم، يايلاق، ھەممىسىنىڭ ئۆلچىمى بار، ھېسابى بار، مىقدارى بار، تاسادىيىلىق يوق، مەسىلەن: يانار تاغ كۆپ بولسا، ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، ياكى باشقا تاغلار ئاز بولسا، قوزۇق كەملىك قىلىپ، يەر تەۋرەپ ھالاكەت يۈز بېرىدۇ، بوراننى كىچىككىنە تىز قىلسا، پۈتۈن نەرسە ۋەيران بولىدۇ، مۆلدۈر، 1 ـ 10 مىنۇت كۆپ ياغسا پۈتۈن زىرائەت تۇگىشىدۇ، يامغۇرمۇ شۇنداق، ئىسسىق ـ سوغۇق ھەممىنىڭ ئۆلچىمى بار، چۈنكى، شامالغا،

يامغۇرغا، ئىسسىق ـ سوغۇقنىڭ زىچ مۇناسىۋىتى بار. ھەممىنى بىرلا ۋاقىتتا ھېسابلاپ ئاربىلىقتىكى زىچ مۇناسىۋەتنى، تەڭپۇڭنى پەقەت بىر ئاللاھلا ساقلاپ قالىدۇ.

ئىنسانلار رىزقىنىڭمۇ ئۆلچىمى بار ئىدى. بىزنىڭ بۇنىڭغا باش قاتۇرۇپ پىلانلىق تۇغۇتنى يولغا قويۇشىمىزغا نوپۇسنى تېزگىنلىشىمىزگە قىلچە ھاجەت يوق، بۇلارنى ئاللاھ ئۆزى بىر تەرەپ قىلىدۇ. بىز دېگىزغا قارايلى، بۇنىڭ يەرشارى قۇرۇقلۇقىنى ئىگىلەپ تۇرۇشىمۇ، چوڭقۇرلىقىمۇ، كەڭلىكىمۇ، ئاچچىق، تۇزلۇق بولىشىمۇ، ئۇنىڭدىكى ھاياتلىق، جانلىقلارمۇ ھەممىسى ئۆلچەملىك، مەسىلەن: دېگىز دولقۇنى، ئاي شارىنىڭ تارتىش كۈچىدىن يۈز بېرىدۇ، شۇنداقلا يەرشارى ھەرىكىتىمۇ تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئەگەر دېگىزنىڭ چوڭقۇرلىقى، كەڭلىكى، كۆلىمى، ئۆلچەمسىز بولسا، كام ياكى زىيادە بولسا، ئۇ چاغدا ئاي بىلەن يەرشارى ئوتتۇرىدا قالايمىقانچىلىق بولىدۇ. بۇنى پەقەت دېگىز سۈيى كۆتۈرۈپ، پەسىيىپ تەڭشەيدۇ، ئەگەر دېگىزدا ئۆلچەم ئۆزگىرىش يۈز بەرسە پۈتۈن ھاۋا، ئاتموسفېرا، شامال، بۇلۇت، يامغۇردا ئۆزگىرىش يۈز بېرىپ بۇ ئىنتىزام بۇزۇلىدۇ. قاراڭلار. ئايلانمىسى 40 مىليون مېتىر يەنى 40 مىڭ كىلومېتىر كېلىدىغان يەرشارىنىڭ 2/3 قىسمىنى ئىگىلەپ تۇرىدىغان بۇ دېگىزنى چەكسىز كۈچ ـ قۇدرەت ۋە بىر ئىلىم ئىگىسى بولغان ئاللاھ، ئاللاھلا ئۆلچەملىك ياراتقان.

نۇر تېزلىكىمۇ ئۆلچەملىكتۇر، بۇ پۈتۈن يەرشارىنى بىر سېكۇنتتا سەككىز قېتىم ئايلىنىپ بولىدۇ. چۈنكى، بۇنىڭ تېزلىكى سېكۇنتىغا 300 مىڭ كىلومېتىردۇر. نۇر تېزلىكى، ئاۋازدىن بەكمۇ تېز بولىدۇ. ئاۋاز تېزلىكى، تاشپاقىغا ئوخشىسا، نۇر تېزلىكى توشقاندۇر، ئاۋازنىڭ تېزلىكى ھاۋادا بىر سېكۇنتتا 1090 قەدەم بولسا، نۇر تېزلىكى 5500 يۈز قەدەم بولىدۇ، بۇ تەجرىبىنى سائەتتە ياكى يۈرەك سوقۇشىدا ئىشلەيمىز. ئالدى بىلەن چاقماق نۇرى كېلىپ ئاندىن كېيىن سەل تۇرۇپ، ئاۋازنى گۈلدۈرمامانى ئاڭلايمىز. بۇنىڭدىن شۇ مەلۇمكى، ئاۋاز ھەرىكىتى نۇردىن ئاستا بولىدۇ. بۇنى ئاللاھ ئەزەلدە قۇرئاندا بىكىتكەن، سۈرە رەئىدە 12 ـ ئايەتتە، چاقماق نۇرىنى تىلغا ئالغان، ئاندىن كېيىن 13 ـ ئايەتتە گۈلدۈرمامانى، ئاۋازنى سۆزلىگەن. مانا بۇ ئايەت تەرتىپى، نۇر ئاۋازدىن تېز دىگەننى بىلدۈرگەن، ئەمما بىز ئۆلۈكتەك ئۇخلىغان، ئۇندىن باشقا تارتىش كۈچى مقدارى ئۆلچەملىك بۇ كۈچ قالايمىقان بولسا، پۈتۈن ئالەم قالايمىقان بولىدۇ. بۇلارنى نۇر ئىلمى، ئاۋاز ئىلمى، تارتىش كۈچى قانۇنى، ئىسسىقلىق ئىلمى، خىمىيە، فىزىكا قاتارلىقلاردا كۆرۈڭ، ئەگەر بۇلار ئۆلچەملىك بولمىسا بولۇپمۇ نۇر، ھېچبىر تەرەققىيات بولمايدۇ.

ۋاقىت ئۆلچەملىك، ۋاقىت ئالتۇندىن قىممەت نېمە ئۇچۇن؟ ئۆلچىمى، مقدارى بولغاچقا، ۋاقىت ۋاقىتلىق بولغاچقا، بىز تاقىۋالغان ئاشۇ سائەتلەر، ئۇلارنىڭ مقدارى، مىنۇتى، سېكۇنتى، ئۆلچەملىك، بۇ ئۆلچەم پۈتۈن قۇياش سېستېمىسىغا مۇناسىۋەتلىك، سامان يولىغا مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. ئۇلار ئۆزگەرسە بۇمۇ ئۆزگىرىدۇ. يىللار ئۆلچەملىك، ئەلۋەتتە، بۇلارغا سەييارىلەر ھەرىكىتى جۇملىدىن زېمىن ھەرىكىتى سەۋەبچى، توققۇز پىلانېت قۇياشنى ئۆلچەملىك مقدارىدا ئايلىنىدۇ، ئاربىلىقمۇ ئۆلچەملىك، ھەرقايسىنىڭ ئاربىلىقى 2، 4 دىن 8، 16، 32، 64، 128 دەك سانلىق مەلۇمات بىلەن قوش ئارتىپ ماڭىدۇ، ئېگىز پەسلىك يوق، ئىگىز ـ پەس بولسا، ئىنتىزام بۇزۇلىدۇ، ئالەم ۋەيران بولۇپ، ھەممە پۈتۈنلەي تۇگىشىدۇ، سىز تېلېسكوپتا ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىپ، بولۇپمۇ يەرشارىنى ئايلىنىۋاتقان ئاشۇ سەييارىلارنى، كىچىك مىنئوربت تاشلارنى، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلارنى

كۆزىتىڭ، ئاندىن بۇ ئۆلچەمنى تاپالايسىز، ئاللاھقا چەكسىز ھەمدۇ ـ سانا ئوقۇيمىز، ئەقلىڭىز بۇ ئىلىمدىن ھەيران قېلىپ، پۈتۈن كائىنات، پۈتۈن ئالەم مۇشۇ ئۆلچەم ئۈستىگە پۈختا ھېساب ئۈستىگە ياسىلىپتۇ دەيسىز.

بىزنىڭ ھاياتىمىز پۈتۈم ئالەمنىڭ تېنچلىقى، ئاشۇ پۈختا ھېساب، ئۆلچەم بىلەن مۇناسىۋەتلىك، بۇنى كىم ئورۇنلاشتۇردى؟ كىم ئالدىن بەلگىلىدى؟ بۈلار ئۇچ ھاياتلىق بۇرۇنلا خېلى بۇرۇن مەۋجۇد بولغان تۇرسا، بۇنى كىم ئالدىن بىلدى؟ قانداق بولۇپ بۇ ئالەم بۇ نۇر، بۇ ئاۋاز بۇ شامال، بۇلۇت، يامغۇر بىرگە كۆيۈندى؟ رەھىم قىلىپ قالدى؟ سەللام ئاز ياكى كۆپ بولسا، چوڭ ئۆزگىرىش بولىدۇ، بۇنى كىم ئىدارە قىلىپ باشقۇرۇۋاتىدۇ؟ بۇ ئىنچىكە بىلىمنى قۇرئانغا كىم ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغان؟ قۇرئان نېمە ئۈچۈن مۆجىزە بولىدۇ؟ مۇسۇلمانلار ۋەزىپىسى نېمە؟ ھەي ئىنسان، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ، پۈختا ھېساب ئۆلچەمنى ھەتتا، جىڭ، تارازا ئۆلچەمنى ئاللاھ بىكىتتى، قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى بولغاچقا مەڭگۈ مۆجىزە بولۇپ كىشىلەرنى ھەق دىنغا چاقىرىدۇ، مۇسۇلمانلارنى قەلبىنى خاتىرجەم قىلىدۇ، بىشارەت بېرىدۇ، ھەم بۇ ئاگاھلاندۇرىدۇ، مۇسۇلمانلار ۋەزىپىسى بۇ ھەقىقەتنى تېپىپ چىقىش، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش، مەڭگۈلۈك بەختىنى قولغا كەلتۈرۈشتۇر.

بىز ئۆز سۆزىمىزگە كەلسەك، ئاشۇ پۈتۈن كائىنات، ئۆلچەم ئۈستىگە ئۆلچەملىك ياراتىلغاچقا پۈتۈن مىللەت، پۈتۈن ئالىملارنىڭ ئىلمى ئۆلچەملىك بولغان، ھەتتا مۇزىكا پەدىسىمۇ ئۆلچەملىك، ھەربىر سۆز، ھەرىپ، لەۋزىمۇ ئۆلچەملىك، بۇ سۆزلەرنىڭ ۋەزنى ئۆلچەم تارازىسى بولىدۇ. چۈنكى، بۇ كائىناتقا، ھاۋاغا، ئاۋاز ھەرىكىتىگە ماس، مۇناسىپتۇر. پۈتۈن ھاياتلىقنىڭ ئاساسى، دۇنيانىڭ ئانىسى، سۈمۈ ئۆلچەملىكتۇر، ھەربىر تېمىم سۇ ھەربىر جىڭ سۈمۈ ئۆلچەملىك بولۇپ، 8/9 ئوكسىگىن بىر ھەسسىسى 1/9 ھىدروگېندىن تەركىب تاپقان، پۈتۈن دېڭىز ۋە دەريالارنىڭ سۈيى سەككىز ھەسسىسى ئوكسىگېن بىر ھەسسىسى ھىدروگېندۇر. 100 دىن 80 نەچچىسى ئوكسىگېن بولۇپ، ئون پىرسەنتى ھىدروگېن بولىدۇ، ئەگەر بۇ ئۆلچەم بۇزۇلسا، سۇ بۇزۇلىدۇ، ئاندىن پۈتۈنلەي ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، بۇنى رەھمان، رەھىم، ئاللاھ تەڭشەپ تۇرىدۇ، ئەگەر قىيامەت ۋاختى كەلسە، بۇنى بۇزىدۇ ـ دە، دېڭىزلار لاۋۇلداپ ئوت بولۇپ كۆيىدۇ، چۈنكى، ئوكسىگېن، ھىدروگېن كۆيىدۇ.

125 ـ بەتتە قارىنىڭ 12 خىل كۆرۈنۈشى بولۇپ، ھەممىسى ئالتە شەكىلنى ھاسىل قىلغان بولۇپ، بۇ ئاسمان ـ زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتتى دىگەننى كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، شۇنداقلا ئالتە چەمبەرنى ⊛ قوشسا ئالتىدىن 36 گىرادۇسنى يەنى 360 كۈننى كۆرسىتىدۇ. بۈلارمۇ ئۆلچەملىك، ئىنسانلار ھازىرغىچە قارىنىڭ شەكلى، تۇرىنى ساناپ 1000غا ئاپاردى، ئەمما ھەممىسى ئالتە بۇرجەك، ئالتە شاخلىق ئىدى، بۇ ئۆلچەمنى ھەممىنى ھەتتا ھەربىر تال يامغۇر، قارنى بىلىپ تۇرىدىغان، ھېسابنى تېز ئالىدىغان ئاللاھ بىكىتتى، ئاللاھنىڭ بىلىمى نېمە دىگەن چەكسىز ھە!

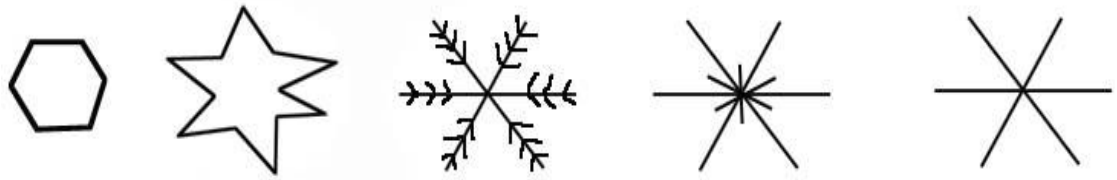

يېغىۋاتقان بۇ يامغۇرنى كىم بۇ شەكىللىك قارغا ئايلاندۇرىدۇ؟ سوغۇقتا ئايلاندى دىسەك، نېمە

ئۇچۇن نەچچە يۈز شەكىلدىكى قارىنىڭ ھەممىسى ئالتە قىرلىقلا بولىدۇ؟ بۇ ئالتە بۇرجەك نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ بۇنىڭغا پەقەت ئاللاھلا قۇرئاندا جاۋاب بېرىدۇ، ھەممىسى ئۆلچۈم بىلەن لەۋھە كىتابتا يېزىلغاندۇر.

بىز شۇنى بىلدۇقكى، بۇ ئالتە بۇلۇڭ، ئالتە بۇرجەككە چوقۇم ئالتە قىرلىق، ئالتە بۇرجەكلىك نۇر تەسىر كۆرسەتكەن بولۇشى مۇمكىن، بۇ سوغۇقتا قېتىش جەريانىدا بۇ نۇردىن ۋە باشقا ھەرخىل ئامىلدىن ئۇنداق بولغان دىسەك، ئۇنداقتا يەنىلا بۇ سىر تېخىمۇ مۇرەككەپلىشىپ كېتىدۇ، تېخىمۇ چوڭقۇر بولىدۇ، يەنىلا ئاخىرى بۇ ھادىسىنى پەيدا قىلغۇچى ئاللاھدۇر. ئىسسىق سوغۇقدىن ھاسىل بولغۇچى بۇ شامال، سوغۇق ئالتە قىرلىق ئالتە بۇرجەكمۇ؟ ئۇنىڭ ئالتە بۇلۇڭلۇق قېلىپى بارمۇ؟ بۇ ئاجايىپ سىردۇر، ئالتە دىگەن بۇ سان ماتىماتىكا ئىلمىدا كامىل سان بولىدۇ، بۇ سان تولۇق سان دېيىلىدۇ، كۆپەيتمىسى 6=1+2+3 ئالتە بولىدۇ، 6 كەر بىر 6، 3كەر 2كى 6، ئۇچ سانىنى قوشسا يەنىلا 6 بولىدۇ.

$1+2+3=6$ ‘ $3\times2=6$ ‘ $2\times3=6$ ‘ $6\times1=6$ باشقا سانلار بۇنداق بولمايدۇ. شۇنداقلا بۇ ئالتە دىگەن سانىنى ئالتىگە كۆپەيتسە $6\times6=36$ بولۇپ، ئالتە دىگەن بۇ سان يوقمايدۇ، مەڭگۈ يوقمايدۇ، چىققان خۇلاسە سانىنى ئالتىگە كۆپەيتىۋەرسە يەنىلا ئاخىرىدا بۇ ئالتە دىگەن سان يوقمايدۇ، خۇددى ئاشۇ قارلاردا ئالتە بۇلۇڭ يوقمانغاندەك. 36نى6گە،كۆپەيتسە يانا 6 بار،تائاخىر..

ئاللاھ، نېمە ئۈچۈن ئاسمان ـ زېمىننى يارىتىشقا ئالتە كۈننى تاللىدى؟ نېمە ئۈچۈن ئالتە ئاي يار، ئالتە ئاي قىش قىلدى؟ نېمە ئۈچۈن قۇياش كۈننىڭ 360 كۈنىدە ئالتە دىگەن سان بار؟ نېمە ئۈچۈن بۇ قارلارنى ئالتە بۇلۇڭ، ئالتە بۇرجەك قىلدى؟ نېمە ئۈچۈن رەسۇلۇللاھقا ۋەھيي ئالتە ئاي چۈش بىلەن كەلدى؟ نېمە ئۈچۈن مۆئمىننىڭ ياخشى چۈشى پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 دەن بىرىگە تەڭ بولىدۇ؟. بۇ يەردە ئالتە دىگەن سان بار، نېمە ئۈچۈن ھەربىر ئۈۋسىدىكى كامارنى ئالتە قىرلىق قىلىدۇ،؟ نېمە ئۈچۈن بەزى كىرىستال تاش ئالتە قىرلىق بولىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن پۈتۈن مەخلۇقلارنى ئالتە تەرەپ يەنى، ئوڭ، سول، ئالدى، ئارقا، ئاستى ـ ئۈستى، ئالتە تەرەپ قورشاپ تۇرىدۇ؟ بۇ بىر سىر بولۇپ، تا ھازىرغىچە يېشىلمىدى، بەلكىم بۇنىڭ بىلەن ۋە بۇنداق سىرلىق سانلىق مەلۇمات بىلەن ئىنسانلار تەپەككۇرنى قوزغاش، ئەقلىنى زىيادە قىلىش، بىلىملىك قىلىش كۆزدە تۇتۇلغاندۇ. ئاللاھ ھەممىنى بىلگۈچىدۇر. ماددا، ئىلمىيئتلارمۇ ئۆلچەملىك بولۇپ، بۇلارنىڭ مىقدارى بۇزۇلسا، ھېچ ئىش ئاقمايدۇ، بولۇيمۇ پارتىلىتىش قۇراللىرى، نازۇك بولۇپ، پۈتۈنلەي ۋەيران بولىدۇ، دورىلار بۇزۇلىدۇ. بىرىنچى جاۋاب، ئاللاھ، ئالىم، ئىككىنچى ئۆلچەم بار، ئۈچىنچى ئالتە كۈندە ياراتتى، بۇ كامىل سان، سۈپەت، قۇدرەتنى كۆرسىتىدۇ.

زىمىندىكى ئىسسىق ـ سوغۇق ھاۋامۇ ئۆلچەملىك، ئەگەر بۇ بۇزۇلسا، يەنىلا ھاياتلىق تۈگىشىدۇ، ئۈستىمىزدىكى ئاتموسفېرا 8 كىلومېتىردىن ئاشىدۇ، بۇمۇ ئۆلچەملىك، ئوكسىگېن، ھىدروگېن، ئازوت، كالىي، فوسفور ھەممىسى ئۆلچەملىك بولىدۇ. بولمىسا، ئىنسان نەپەسلىنەلمەي دەرھال ئۆلىدۇ. خۇددى ئىنسانلار قان بېسىمى، يۈرەك سوقۇشى ئۆلچەملىك بولغاندەك، ئەگەر بۇ ئۆلچەم ئېشىپ كەتسە ياكى بىر ئىككىسى كام بولسا، تۈگىشىدۇ. يەرشارىنىڭ ئەڭ ئىسسىق جايى، ئافرىقا

سەھراسىدۇر. بۇ جايىنىڭ ئىسسىقلىق گىرادۇسى 122 گىرادۇس، ئەگەر بۇ گىرادۇس يەرشارىدا بولسا، يەنى پۈتۈن جايدا بولسا، هەممىسى ئۆلۈپ تۈگەيدۇ.

بۇنى بىر قىسىم جايغا، ئاللاھ ئىبرەت ئۈچۈن قىلىپ قويغان، ئىنسانلار ئىچىدىكى هۈجەيرە ۋە باشقا ماددا ئالمىشىش ئەھۋاللىرىمۇ ئىنچىكە، پۈختا هېساب بىلەن ئۆلچەملىك بولىدۇ. ئاشۇ ئۆلچەم بىلەن دوختۇرلار كېسەلنى بىخەتەر داۋالايدۇ. قالايمىقان بولسا، هېچ ئىش مۇمكىن ئەمەس. شۇڭا، ئاللاھ ئىنسانىنى مۇھاپىزەت قىلىدىغان پەرىشتىلەر بار دىگەن. هەممىگە،هەتتا قارغىمۇ پەرىشتە مۇئەككەل، هەممىسى ئۆلچەملىك بولىدۇ. بۇلارنى بىر ئاللاھ قىلدى. هەرىكەت، هارارەت، نۇر، توك، زەررىچە هەممىسى هەتتا پىلانېتلار ئۆلچەملىك هەرىكەت قىلىدۇ. قۇياش ئەتراپىدىكى پىلانېتلار بىر مىنۇتتا 2000 كىلومېتىر تېزلىكتە هەرىكەت قىلىدۇ. ئەگەر بۇلار سەللا توختاپ قالسا، قىزىرقلىق گىرادۇسى ئۆرلەپ پارتلايدۇ، گازغا، پارغا ئايلىنىپ ئېرىپ كېتىدۇ. جۇملىدىن بىزنىڭ قۇياشىمىز ۋە يەرشارىمىزمۇ شۇنداق، خۇددى هاۋا بېسىمى قانلىرىمىزنى ساقلاپ قالغاندەك، ئەگەر هاۋا بېسىمى بولمىسا قانلار ئېتىلىپ چىقىپ كېتىدۇ. شۇنىڭدەك زېمىن قىزىپ كەتسە، بوشاپ ئىچكى قىسمى يانار تاغ بىلەن بىرلىشىپ ئېرىپ كېتىدۇ. ئاخىرى گازغا ئايلىنىدۇ، مانا بۇ ئەھۋال هەر نەرسە ئۆز ئەسلىگە قايتىدۇ دىگەننى كۆرسىتىدۇ. خۇددى ئاي، كۈن بىلەن بىرلەشكەندەك، زېمىننى تىلغا ئالمىسمۇ بۇمۇ ئاخىرى شۇنداق بولىدۇ. ۋاختى كەلسە، هەممە پۈتۈن ئاسمان - زېمىن باشقا ئاسمان - زېمىنغا ئايلىنىدۇ، مانا بۇ كۈننىڭمۇ ۋاختى، ئۆلچىمى بار، بىز بۇ ئىلىم - هىكمەتتىن پايدىلىنىپ قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىپ، ئاشۇ كۈن ئۈچۈن تەييارلىق قىلايلى. بىز يۇقىرقى مىقدار، ئۆلچەم دىگەن تەتقىقاتىمىزدىن شۇنى بايقىدۇقكى، پۈتۈن ئالەم، مۇھەببەت ئۇستىگە قۇرۇلغانىكەن، بارچە كائىناتنى ياراتقان ئاللاھ، هەقىقى، ساپ دىل، ئىمانى بار، مۆئمىنلەرنى ياخشى كۆرىدۇ، بولۇپمۇ ئاللاھنى ياخشى كۆرىدىغان ئاشىقلارنى، مانا مۇشۇ مۆئمىن، ئاللاھنىڭ نەزىرىدە پۈتۈن ئالەمدىن ھۆرمەتلىك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ ئالەمنى ياراتقان هەم ئاشۇ دوستلىرى ئۈچۈن ئىنتىقام ئېلىش مەقسىتىدە دوۋزاخنى ياراتقان، دېمەك، ئاللاھنىڭ بۇ ئالەمگە جۇملىدىن ئاشىق، سادىقلارغا مۇھەببىتى بار، بۇلارنىڭمۇ ئاللاھقا مۇھەببىتى بار، بۇلار بىر - بىرىنى چەكسىز ياخشى كۆرىشىدۇ. ئىنسانلار، هايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر، بۇ ئۈچ هاياتلىق ئارىسىدىمۇ زىچ مۇناسىۋەت ۋە مۇھەببەت بار، ئەگەر بۇ مۇھەببەت ۋەيران بولسا، پۈتۈن هاياتلىق ۋەيران بولىدۇ. ئىنسانلار ئارا، هايۋانلار ئارا، ئۆسۈملۈك ئارا هەتتا جىنسلار ئارا بىر - بىرىگە مۇھەببەت بار، ئەگەر بۇ مۇھەببەت يوقالسمۇ يەنىلا بۇ ئالەم ۋەيران بولۇپ، زاۋاللىققا يۈزلىنىدۇ، نەسلى قۇرۇپ تۈگىشىدۇ.

بۇنداق ئەھۋال كائىنات هادىسىسىدىمۇ بار، ئاسمان - زېمىن، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئىسسىق - سوغۇق، شامال - يامغۇر، ئەركەك - چىشى، مىنۇس - پىلۇس، مىكرۇسكوپ، تېلىسكوپ، ئىگىزلىك، پەسلىك، سەت- گۈزەل هەرخىل رەڭلەر، خۇشپۇراقلار، هەممىدە بىر خىل مۇھەببەت بار. هەم مۇھەببەتكە هەمكارلىشىش بار، ماددا، ئىلىمپىنتلارمۇ شۇنداق مەسىلەن: ئوكسىگېن، ھىدروگېن، كاربون، گۈڭگۈرت بۇلار ئوتۇنغا ئوخشاش يېقىلغۇلاردا بىرلەشمىسە ئوت هاسىل بولمايدۇ. ئوكسىگېن، ھىدروگېن، ئاشىق - مەشۇقتەك كېلىشمىسە سۇ هاسىل بولمايدۇ.

مەنفىي، مۇسبەت، ئېلېكترون، نېيترون، مىنۇس، پىلۇس، ئوت، سۇ بولمىسا توك راۋاج تاپمايدۇ،

بۇ ماددىلار خۇددى قوش ئەزادەك گۆش بىلەن ياغدەك، بېلىق بىلەن سۇدەك يېقىن ھەمكارلىشىپ تەرەققىياتقا ئاساس بولىدۇ. بولمىسا، ھېچ ئىش ھاسىل بولمايدۇ، قاراڭغۇلار، سۇ، ئوت، ھاۋا، ئوتۇن، قازان، چۆيۈن، ئاشلىق، ئىنسان ئارىسىدا ئاجايىپ مۇھەببەت بار.

ئالىملار قەلبى، بۇ سىرلىق دۇنياغا بىر خىل مۇھەببەت ئىزھار قىلىدۇ. ئىلىم ـ ھېكمەتكە ئاشىق بولىدۇ. بولمىسا، ھېچ سىر ئېچىلماس، تەرەققىي قىلماس. تەن بىلەن جىسىم بىلەن روھ ئارىلىقىدا يەنىلا زىچ ماسلىق مۇناسىۋەت، مۇھەببەت بار. پۈتۈن دۆلەت، ئۆزئارا مۇناسىۋەت، مۇھەببەت ئورنىتىدۇ، بولمىسا، ئالەم ۋەيران بولىدۇ. ئاشۇ مۇھەببەت، تارتىش كۈچىنى ھاسىل قىلىدۇ، ئاشۇ مۇھەببەت ئىتتىپاقلىقنى ھاسىل قىلىدۇ، ئاشۇ مۇھەببەت نەسلىنى داۋام قىلىدۇ، ئاخىرى بۇ ساپ مۇھەببەت ئاللاھقا قايتىپ مەڭگۈ داۋام قىلىدۇ. بۇ تۈپ ئاساسىي مۇھەببەت سايىسىدا باشقا مۇھەببەتلەر راۋاج تاپىدۇ. ئەمما، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى ئۇستىگە چىقىشى تۈپتىن خاتا، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتىگە توسقۇنلۇق قىلماي، تەرەققىي قىلدۇرسا، بۇمۇ جائىز، خۇددى مۆئمىنلەرگە ئوخشاش. دىققەت قىلىڭ.

پۈتۈن كائىناتتىكى مۇھەببەتنىڭ ئاساسىي مەقسىدى، تەرەققىي قىلىپ، ئاللاھقا قايتىش، مەڭگۈلۈككە قايتىش، تۇراقسىزدىن تۇراقلىققا قايتىش، ۋاقىتلىقدىن ئەبەدىيلىككە قايتىش، دەرتلىكدىن دەرتسىزگە، ئازابلىقدىن، ئازابسىزغا، پىراقلىقدىن، پىراقسىزغا، مۇرادسىزدىن، مۇرادلىققا قايتىشتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، مۇھەببەتنى ياراتقان تۇرسا، ئىنسانلار ۋاقىتلىقنى، پىراقلىقنى، ئازابلىقنى تاللىدى، نەچچە مىليوندىن ھەقىقى زاھىد، ئاشىق بىرلا ئىكەن، نۇرغۇن كىشىلەر بۇ ھەقىقەتنى بىلسىمۇ يەنىلا ئۆز ئىرادىسى، ئۆز قەلبىگە، پىلانىغا زىت ياشايدىكەن، ئەلۋەتتە، شەيتانىنىڭ مۇھەببىتى بار ـ دە!

ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، چىن قەلبىدىن پەقەت بىر ئاللاھنى، رەسۇلۇللاھنى سۆيۈش لازىم. ھەقىقى ساپ دىللىق مۆئمىننى ئاشۇ مۇھەببەتكە يارەمچى قىلىش يۈزىسىدىن ئاللاھنى رازى قىلىش يۈزىسىدىن ئاللانىڭ دوستىغا دوست بولۇش يۈزىسىدىن ياخشى كۆرۈشمىز لازىم. ئۇلارغا ئەسھابۇلكەھپىلەرنىڭ ئىتتىدەك خىزمەت قىلايلى.

ئاللاھ ئاسماندىن يەنى بۇلۇتتىن سۇنى چۈشۈردى، ئۇ جايلاردا ئۆز مىقدارىدا ئاقتى دىگەن ئايەت توغرىسىدا

بۇنداق ئايەت، قۇرئاندا تولا ئۇچرايدۇ، ھەر قايسىسىنىڭ ئورنى، مەزمۇنى، دەلالىتى ئوخشىمايدۇ، بىزمۇ شۇ ئۇسۇل بويىچە ئوخشاشمىغان ئۇسۇلدا ھىكمەت سۆزلەيمىز، سۈرە مۇلۇكتىمۇ ئەگەر زېمىندىكى سۈيۈقلار سىڭىپ كەتسە، ئىچىگە كىرىپ كەتسە، سىلەرگە ئاقار سۇلارنى كىم كەلتۈرۈپ بېرىدۇ؟ دىگەن ئايەت بار. شۇنداق، ئەگەر سۇلار زېمىن ئىچىگە كىرىپ كەتسە، چىقماسقا كېتىدۇ، چۈنكى، يەرشارىنىڭ ئىچى يانار تاغ ئوتلىرىدەك گاڭ ئوتتۇر، بۇنداق دېڭىزدىن نەچچە ھەسسە دېڭىز بولسىمۇ چىقماسقا كېتىدۇ. ئاللاھدىن باشقا كىم ئۇنى كەلتۈرۈپ بېرەلەيدۇ؟ پەقەت ئاللاھلا، قۇرئان كۆپۈنچە يامغۇرغا ئوخشىتىلىدۇ.

يامغۇر سۈيى ئاسماندىن چۈشۈپ، جايلاردا ئاقىدۇ، ئىنسانلار ئېھتىياجى ۋە كائىنات تەرتىپ، تەقەززاسى بويىچە ئاقىدۇ، ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر پايدىلىنىدۇ، ئارتۇقى زېمىندا قالىدۇ،

بەزىسى تاغلا ئۈستىدە كۆل بولىدۇ، بەزىسى مۇز تاغ، بەزىسى قار تاغ بولىدۇ. بەزىسى بۇلاق بولىدۇ، بەزىسى دەريا، بەزىسى ئۆستەكۇ، بەزىسى تاغلار ئارىسىدا جايلىشىدۇ، ئاندىن تاغ قېتىدىن بۇلاقتەك ئېتىلىپ چىقىدۇ. بەزىسى زېمىن ئىچكى قىسمىدا زېمىن تومۇرلىرىدا ئاقىدۇ، ئەمما، بۇلار نېفىتقا ئارىلىشىپ كەتمەيدۇ. ياكى ئاچچىق ـ تاتلىق ياكى زەيگە ئارىلىشىپ كەتمەيدۇ، يەر يۈملاق بولغاچقا دېڭىزدىن ئىبارەت جايغا بارغانغا قەدەر ئايلىنىپ ئاقىدۇ. سۇ ھەممە جايدا ئاقمىغاندەك، ئىلمۇ ھەممە قەلبىگە كىرمەيدۇ، پەقەت بۇ لايىق قەلبىكە كىرىدۇ. جايلارنىڭ ھەممىسى سۇلارنى قوبۇل قىلمىغاندەك ئىلمىنمۇ قوبۇل قىلالماس قەلب بولىدۇ. جايلار ئۆز مىقدارىدا سۇ قوبول قىلغاندەك، قەلبلەر ئۆز مىقدارىدا ئىلىم ۋە پەزلىنى قوبۇل قىلىدۇ. قەلبنىڭ كىرى سۇلار كۆپۈكىگە ئوخشايدۇ، قەلبنىڭ نۇرى دېڭىزدىكى گۆھەردۇر. قەلب چەكسىز بولىدۇ. ئەمما، ھەممىسى بۇنداق ئەمەس، بەزى زېمىن، يامغۇر قوبۇل قىلىپ ئۆسۈملۈك ئۈندۈرىدۇ، بەزى كىشىلەر ئىلىم ئېلىپ پايدا ئالىدۇ ۋە بېرىدۇ. بەزى زېمىن سۇ ساقلايدۇ، ئەمما ئۆسۈملۈك، زىرائەت يوق، شۇنىڭدەك، بەزى قەلب بىلمىنى ئالالايدۇ، ئەستا ساقلايدۇ، ئەمما، ئۆزىگە، باشقىلارغا پايدا ـ مەنپەئەت بەرمەيدۇ، بۇلاردا ھەقىقى ئىرادە، جۈرئەت يوق.

بەزى زېمىن، سۇنىمۇ ساقلىمايدۇ، ئۆسۈملۈكنىمۇ ئۈندۈرمەيدۇ. شۇنىڭدەك، بەزىلەر ئىلمىنىمۇ ئالمايدۇ، ئۆزىگە، باشقىلارغا پايدا بەرمەيدۇ، بۇلاردا ھايۋانچىلىك قەلب يوق، بۇلار ھايۋاندىنمۇ ئازغۇن بولۇپ، ئىككىلىسى ئوخشاش، تۇرالغۇ جاي، يېمەك ـ ئىچمەك، جىنسى لەززەتكە بېرىلىدۇ. بۇلار زادى ھايۋاندىن پەرىقلەنمەيدۇ، بەلكى، ئۇنىڭدىنمۇ ئازغۇن، چۈنكى، بۇلار يامانىنى پىلانلىدى، مانا مۇشۇنداق ئىنسان، يامغۇر، زېمىن، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بۇلارنى قۇرئان، ھەدىس ۋە پەيلاسوف سۆزلىرى بىردەك باغلاپ چۈشەندۈرىدۇ. چۈنكى، بۇلار بىر زەنجىرگە باغلانغان بولىدۇ. ئاللاھ، نېمىنى مىسال كەلتۈرسە، بىز شۇنى چۈشىنىشكە، تەتقىق قىلىشقا ئالدىرىشىمىز لازىم. چۈنكى، بۇنى پەقەت ئالىملار چۈشىنىدۇ دىگەن. بىر ئالىم، مەن، ئاللاھ كەلتۈرگەن مىساللارنى چۈشىنەلمىسەم قاتتىق يىغلاپ كىتىمەن، چۈنكى، ئاللاھ بۇ مىساللارنى پەقەت ئالىملارلا چۈشىنىدۇ دىگەن، ئەگەر مەن چۈشىنەلمىسەم ئۇ چاغدا مەن ئالىم ئەمەس، دىگەن ئىدى. بىز ئۆز ئالدىمىزغا كۆرەڭلەپ كېرىلمەي، ئۆزىمىزنى ھەقىقى ئالىم دىسەك، ئاشۇ مىساللارنى ۋە نۇرغۇن ئىلىملارنى ئىگىلىشىمىز لازىم، ئىلمىنىڭ چىكى يوق.

سۈرە رەئىدە، ھەر بىر ۋاقىتنىڭ ئۆزىگە مۇناسىپ ھۆكۈمى بولىدۇ. ھەربىر ۋاقىتنىڭ كېلىدىغان ۋاختى بولىدۇ. ھەممىسى پۈتۈلگەن بولىدۇ دىگەن ئايەت. ھەممە نەرسىنىڭ ئۆلچىمى بولغاندەك، كېلىدىغان ۋاختى ۋە ئورنى پۈتۈلگەن بولىدۇ. بۇنى ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچى ئاللاھ پۈتكەندۇر.

ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشى ئەيىپ ئەمەس، ئەيىب بىزدە، ئاللاھنىڭ ئالدىن يېزىپ قويۇشى سەۋەب ئەمەس، سەۋەبنى بىز قىلىمىز، ئاللاھ ئالدىن بىلىپ يازغاندۇر، بۇ بىزگە ئىختىيارلىق بېرىلگەن ئىشلاردۇر. ئەمما، ئاللاھ ئۆزىلا قىلىدىغان ئىشلار ئاللاھنىڭ خالىشى بىلەن بولىدۇ. بۇنى تەقدىر بىر دەيمىز، چۈشىنىڭ، ماقالىلەر خېلى كۆپ، بىز بۇ يەردە ئۇزۇندىن بىرى تەتقىق قىلغان، ئالىملارنىڭ نەتىجىسىگە ئاساسلىنىپ تۇرۇپ، ھايۋان ئۆمرى توغرىسىدا ئازراق سۆزلەيمىز. چۈنكى، ھەربىر ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىنىڭ ئەجىلى بولىدۇ. بۇ ئەجەلنىڭ پۈتۈلگەن ۋاختى

بولىدۇ. بۇ ۋاقىتتىن ئىلگىرى ياكى كېيىن بولمايدۇ، ئىنسانلار ئادەتتە تۇغۇلىشىدىن بۇرۇن ئۆلگىلى تۇرسا، تا 136، ھەتتا 200 ياشتا ئۆلۈۋاتىدۇ، ھازىر 100 دىن ئاشقانلار بەك ئاز، تولىسى 60 ئەتراپىدا ئۆلۈۋاتىدۇ. توشقان 10 يىل ياشىيالايدۇ. ئەگەر بىخەتەر بولسا، قوي 10 يىلدىن 12 يىلغىچە، ئىتمۇ شۇنداق، توڭگۇز 20 يىل ياشايدۇ، بۇنى دەرھال ئۆلتۈرۈش، نەسلىنى قۇرۇتۇش لازىم. ئات 30 يىل ياشايدۇ، پىل 100 يىل، شاتۇت 100 يىل، قارغا 100دىن باشلاپ بىر نەچچە ئەسىر ياشايدۇ، بەزى بېلىقلار 150 يىل ئۆمۈر كۆرىدۇ، تاشپاقىلار 150 يىلدىن 500 ھەتتا 700 يىلغىچە ئۆمۈر كۆرىدۇ، ھەسەل ھەرىسى پادىشاھلىقى 7 يىل داۋام قىلىدىكەن، بەزىسى 15 يىل، بۇلار ھەربىر ئالىم تەجرىبە قىلىپ قالدۇرغان تەۋرۈك ئىلىمدۇر. دىنى ئالىملار ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرسە 110 يىل بولىدۇ. دېھقانلار 140 يىل، ماشىنچىلار 189، تېۋىبلار 202، قاسساپلار 211 يىل ياشىيالىغان، بۇ ئەڭ ئۇزۇن ئۆمۈر شۇ. قالغىنى ب د ت ھېسابلاش ئورنىدىكى مەلۇماتلاردىن ئېنىقلاپ كۆرۈشكە توغرا كېلىدۇ. تەجرىبىگە قارىغاندا، بۇنداق چارىلەر پايدا بېرىشى مۇمكىن. ھارام قىلىنغان زىيانلىق نەرسىنى ئىستېمال قىلماسلىق، مەسىلەن: تاماكا، ھاراقتەك، قاينىق چاي ئىچىش لازىم. مۇنچىدا يۇيۇنۇش، ئېغىزنىى چىشنى چوتكىلاش، غەزەپ قىلماسلىق، ئاسان تەسىرلەنمەسلىك، ئازاب، خاپىلىقنى كۆپەيتمەسلىك، كۆپ ئۇخلىماسلىق، تائامنى كۆپ يىمەسلىك، تائامنى ئۇزۇن چايناپ يىيىش، ساپ ھاۋادا نەپەسلىنىش، پاكىز يۇرۇش، كېچىسى تائام يىمەسلىك، ئىككى ۋاخ تائام ئارىسىدا بىر نەرسە يېمەسلىك، يۇقۇملۇق كېسەل بىلەن ئالاقە قىلماسلىق لازىم. بۇلار بىر تەتقىقات خالاس.

ئەجەل ئاللاھنىڭ قولىدا، ئاللاھ خالىسا ياش، كىچىك ئەزالىرى يېڭى ئۆسمۈرنىمۇ ئېلىپ كېتىدۇ. ئەمما، سەۋەبى يوق ئىش يوق، ئاللاھ ۋە رۇسۇلۇللاھ، ساقلىنىڭلار دىگەن ئىشلاردىن ساقلىنىش لازىم. قولدىن كېلىشچە كۈچ چىقىرىپ ئاندىن قالسا، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىش لازىم. ئاللاھ قىلىڭلار دىگەننى بىز چوقۇم قىلىشىمىز لازىم. ئاللاھ مەن قىلمەن دىگەننى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ تالاشماسلىق لازىم. بۇ ئىككىنى پەرىق ئېتىش بەك مۇھىم، بۇنى يەنىلا ئالىملار پەرىق ئېتىدۇ. ھەقىقەتنى چۈشۈنۈپ، ئىلىم ـ ھىكمەتنى كۆپ ئالغان كىشى ئۆكۈنمەيدۇ. پۇشايمان قىلمايدۇ، تاپا قىلمايدۇ، ئەمما، قىلسىمۇ ھەق ئۈچۈن قىلىدۇ، ئاللاھ، ئۇزۇن ئۆمۈر بەرسۇن، ئامىن!

سۈرە ئىبراھىم تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

مۇسەننىپ رەھمەتۇللانىڭ بۇ تەپسىرىدىكى مەقسىدى، تەبئىي ـ پەن، پەيلاسوپلارنىڭ ھىكمەتلىك سۆزلىرى، ئەۋلىيالارنىڭ روھ توغرىسىدىكى مەلۇماتلىرى، ۋە ئالىي ماقام، تەقۋالىق، زاھىدلىق، ئۇندىن باشقا ئەرشتىن تەھتەسسارا‌غىچە بولغان ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ھىكمىتى، رەھمىتىنى بىلدۈرۈشتۇر. شۇڭا، ھەممە سۈرە، ھەممە ئايەتتە توختالمىغان جۈملىدىن سۈرە ئىبراھىم، تارىخ بولغاچقا، كۆپ سۆزلىمىگەن، پەقەت بىرىنچى ئايەتتە قۇرئان، پەقەت ئىنسانلارنى قاراڭغۇلۇقدىن نۇرغا،

كۆپرىدىن ئىمانغا چىقىرىش ئۈچۈن چۈشۈرۈلگەن دىگەن ئايەتكە، تارىختىكى داڭلىق مەشھۇر ئالىملارنى كەلتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئىلمى تەتقىقات تەجرىبىسىنى نەتىجىسىنى سۆزلىگەن. شۇ ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنى ئۈيقۇسىنى ئېچىشقا قۇرئاننى مول بىلىم بىلەن ئىزاھلاپ ھەقىقى توغرا يول بىلەن كىشىلەرنى قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا ئېلىپ چىقىشقا مەڭگۈلۈك دۇنيا ـ ئاخىرەتلىك بەختىنى قولغا كەلتۈرۈشكە چاقىرغان، ئىبرەت ئالدۇرغان، ئەسلى بۇ كەشپىيات، نەتىجىلەر ئەرەبلەرگە مەنسۇپ ئىكەنلىكى، ئىبنى رەشىددەك پەيلاسوفلارنىڭ قوغلاندى بولغىنىنى سۆزلىگەن.

بىز دوۋزاخ، جەننەت توغرىسىدا ئىنشائاللاھ ئايرىم توختىلىمىز، بۇ يەردە پەقەت بىر ئىككى تېما ئۈستىدە سۆزلەيمىز. ئاللاھ سىلەرگە نۇرغۇن نەرسىلەرنى ۋە سوراشقا تېگىشلىك نەرسىلەرنى بەردى، **ئەگەر، ئاللاھنىڭ نېئىمىتىنى سانىماقچى بولساڭلار، ھەرگىز ھېسابىنى چىقىرالمايسىلەر**، ھەقىقەتەن ئىنسان ئۆزىگە ئۆزى زالىم، تۇزكور كاپىردۇر دىگەن ئايەت ئۈستىدە توختىلىمىز، ئىنسانلار دائىم يىگىلى بولمىدىغان نەرسىنى رىزق دەپ چۈشۈنۈپ كەلدى، بولۇپمۇ ئاش، ماي، سۇ، ھاۋالارنى ئەمەلىيەتتە رىزق بۇ نەرسىگىلا باغلانغان ئەمەس. ئاللاھنىڭ رىزقنى، نېئىمىتىنى سانىغىلى بولمايدۇ، ھېسابىنى پەقەت ئاللاھلا بىلىدۇ، ئىنسانلار بۇ توغرىسىدا سوراققا تارتىلسا، چوقۇم دوۋزاخقا كىرىدۇ، شۇڭلاشقا رەسۇلۇللاھ ھېسابدا زىغىرلانغان كىشى ھالاك بولىدۇ دىگەن. شۇنداق، بىز تولىمۇ تۇزكور بولدۇق، شۈكرى قىلمىدۇق، ئاللاھ، بىزگە رەھمەت قىلىپ، كەچۈرمىسە، بىز دوۋزاخقا چۈشۈشىمىز ئەمەس، بەلكى چىقالمايمىز، بىز شۇنداقتىمۇ بۇ نېئىمەتنى، قۇدرەتنى شۈكرى قىلىش يۈزىسىدىن ئاز تولا ئەسلەپ ئۆتىمىز، تەپسىلي سۆزلىسەك بۇنى يېزىپ بولغىلى بولمايدۇ، پەقەت بىر نەچچە ئۇلگە خالاس.

نېئىمەت ۋە رىزىق

پۈتۈن ئالەمنىڭ يارىلىشى، بۇ ئەڭ چوڭ نېئىمەت، ئالەم بولمىسا بىزنىڭ بولغىنىمىزنىڭ ھىكمىتى يوق، 70 نۇر پەردە، بۇمۇ رىزىق، نېئىمەت، بۇ بولمىسا پۈتۈن ئالەم كۆيۈپ كۈل بولىدۇ. ئەرشى، كۇرسى بۇ بولسا، پۈتۈن نېئىمەت رىزىقنىڭ پايتەختى بولىدۇ. يەتتە ئاسمان جۇملىدىن بىزنىڭ سامان يولىمىز، قۇياش سىستېمىمىز، بۇ بولمىسا يەنىلا ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، قۇياش ئاساسىي نېئىمەت ۋە رىزىق بو لىدۇ، قۇياش بولمىسا پۈتۈن ئاشلىق، ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، ئۇنىڭ توققۇز ھەمراھى بۇنىڭ يارەمچىسى، ئالەمدىكى تەسىر كۈچ، تارتىش كۈچى، بۇ بولمىسا ئالەم ھەرىكەتتىن توختايدۇ، بۇنى ئاللاھ، ئۆزى باشقۇرىدۇ، باشقىلار بۇنىڭدىن خەۋەرسىزدۇر. ھەتتا، ئەۋلىيالارمۇ سۆز قىلالمىغاندۇر.

نۇر، ھاۋا، ئاتموسفېرا، شامال بولسۇن، يامغۇر، ئىسسىق ـ سوغۇق، يەرشارى، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، تاغ، قۇم، چۆللۈك، يايلاق، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ماددا، ئېلېمېنتلار، كان، مەدەنلەر، نېفىت ۋە باشقىلار، ھەممىدىن مۇھىمى بىلىم، ئىلمى تەرەققىيات، كىتاب، ھەرخىل ھەر ياڭرا ئوزۇقلار، نېئىمەت رىزىقلار بار. بۇلارنىڭ بىرسى بولمىسا پۈتۈن تەرتىپ بۇزۇلىدۇ. ھەممىسىدىن بىر تال نەرسە يوقالسا، ئىنسانغا زىيانلىق بولىدۇ، ئەمما، ئىنسانلار يوقالسا، ئۇنداق ئەمەس، دەل شۇنداق ھەممىسى ئىنسانغا بويسۇندۇرۇلغان، شۇڭا، ئىنسانلار ھالاللىرىغا ھېساب بېرىدۇ، ھاراملىرىغا ئازاب كۆرىدۇ. ئەڭ ئاددىيسى ھەرخىل يېقىلغۇ، ئېنىرگىيە مەنبەسى، بۇ بولمىسا، بىز قانداق تاۋام پىشۇرىمىز، قانداق

ئىسسىنىمىز، قانداق پولات تاۋلايمىز، قانداق ماددىلارنى ئېرىتىمىز ۋە باشقىلار، قازان، چۆيۈن، ئالىيۇمىن بولمىسا، قانداق تاۋار پىشۇرىمىز، بىرىنچى رىزىق مۇشۇلاردۇر. ئاللاھ، خالىغانچە رىزىق بېرىدۇ، ئىنسانلار بۇ چېچىلغان رىزىقنى ھەرخىل يوللار بىلەن تېرىۋالىدۇ. بۇ رىزىق، نىئمەت مەسلىسىدە بىز ئاددىي قارىمايلى، بولمىسا شۈكرى قىلىشنىمۇ بىلەلمەيمىز.

ئۇ كۈندە زېمىن باشقا بىر زېمىنغا، ئاسمان باشقا بىر ئاسمانلارغا ئالمىشىپ قالىدۇ دىگەن ئايەت توغرىسىدا، بۇ ئايەت نەچچە ئەسىر بۇرۇن زېمىنغا چۈشۈرۈلگەن، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا بولسا، ئەزەلدىن بار ئىدى، بۇ بىر مۆجىزە بولىدۇ، چۈنكى، ھازىرقى ئاستىرونومىيە ئالىملىرى مۇنداق قارىغان، ئەمەلىيەتتە بۇلار قۇرئاندىن خەۋىرسىز ئىدى، ئۇلار مۇنداق دەيدۇ. زېمىن، قۇياش، ئاي، باشقا سەييارىلەر، ئەسلىدە بىر ئوتلۇق جىسىم ئىدى، ئۇ ئۇنىڭدىن بۇرۇن گاز ئىدى، كېيىن قۇياش شەكىللەندى، ئاندىن قۇياشتىن توققۇز پىلانىت ۋە باشقا سەييارىلەر ئايرىلىپ چىقتى، جۇملىدىن زېمىنمۇ بار، ئاندىن ئاي، بۇلار ئاخىرىدا يەنە بىرلىشىپ قالىدۇ، ئەسلىگە قايتىدۇ، ئاندىن يېڭى بىر زېمىن، يېڭى بىر قۇياش، يېڭى بىر ئاسمان پەيدا بولىدۇ دىگەن. بۇلار بۇ بىلىمنى نەدىن بىلدى؟

بۇلار بۇ ئىلىمنى تېلېسكوپ ئارقىلىق باشقا يۇلتۇزلار تۈركۈمىنى كۈزەتتى، بىزنىڭ قۇياشىمىزدەك قۇياشنى، زېمىننى، ئايلارنى، سەييارىلەرنى كۈزەتتى، بۇلار شۇنى كۆردىكى ئۇلار بەزىسى تېخى ياش، ئەمدى شەكىللەنگەن ئىدى، بەزىسى ئوتتۇر ياش ئىدى، بەزىسى ۋەيران بولۇۋاتاتتى، پارتىلاپ كېتەتتى، ئېرىپ كېتەتتى، يەنە قايتىدىن يېڭى سەييارىلار شەكىللىنەتتى، بۇلار بۇ ئەھۋاللارنى كۆزى بىلەن بىر قانچە يىل تەتقىق قىلىپ كۆردى. ئاخىرى توغرا بولغان خۇلاسە دەپ يۇقىرقى خۇلاسىنى چىقاردى، بۇ قۇرئاننىڭ بىرلا ئايىتىگە توغرا كەلدى. ئۇلار نەچچە ئەسىر كۈچ سەرپ قىلىپ چىقارغان خۇلاسىسى بىر ئايەتكە توغرا كەلدى خالاس. بولۇپمۇ ئايەتتە، مۇنداق دىگەن: كۈن بىلەن ئاي بىرلەشتۈرۈلگەن چاغدا، يەنە ھەر نەرسە ئۆز ئەسلىگە قايتىدۇ، بىز سىلەرنى ۋە پۈتۈن نەرسىنى تۇنجى يارالتقان ھالەتكە ئەكىلىمىز دىگەن ئايەت، ئاسمان ـ زېمىن بىر تۇتاش ئىدى، بىز ئۇلارنى ئايرىۋەتتۇق، دىمەك، بۇلارنى ئاخىرى يەنىلا ئۆز ئەسلىگە قايتسا بىرلىشىدۇ، بۇ خىل كۆز قاراشنى تەپسىر مۇنبىردا پەيلاسوف، فىقھىشۇناسلارنىڭ رەئىسى ۋەھبەتۇززۇھەيلىمۇ، سۇرە ئەنبىيادا سۆزلىگەن، نۇرغۇن ئالىملار قوشۇلغان.

ئەڭ توغرا بولغان كۆز قاراش، قۇرئان بىلەن ھەدىسكە نېمە دىگەن مۇۋاپىق ھە! قۇرئان مۆجىزە بولۇپ، بۇنىڭ مۆجىزىسى مەڭگۈلۈك، بۇ تا قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ، قىيامەت ئالامەتلىرى، قىيامەت بىشارەتلىرى ئالدىن سۆزلەنگەن ئايەت، ھەدىسلەر شۇ چاغدىمۇ ھەتتا قىيامەت كۈنىمۇ مەڭگۈ، قىيامەت كۈندىن كېيىنمۇ مەڭگۈ مۆجىزىلىك تۇرىدۇ، ئارقا ـ ئارقىدىن خەۋەرلىرى راستقا ئايلىنىدۇ. مانا شۇنداق قۇرئان، پۈتۈن ھاياتلىق، ئۇرۇلىدۇ، ئاخىرلىشىدۇ دەيتتى، ھازىر 3000 مىڭ خىل ئۆسۈملۈك، ئىككى مىليون خىل ھاياتلىق بار، ئالىملار بۇلاردىن ئۆلمەيدىغىنىنى تاپالمىدى، شۇنىڭدەك بۇ ئاسمان ـ زېمىن ھامىنى بىر كۈن باشقا ئاسمان، باشقا زېمىنغا ئايلىنىپ قالىدۇ، ھازىر پۈتۈن دۇنيا خەلقى، قىيامەتنى ئېتىراپ قىلدى، پۈتۈن ئالەم ھامىنى بىر كۈن ئەڭ ئاخىرى ۋەيران بولىدۇ، يەنە قايتا باشلىنىدۇ، دېدى، بۇنى پۈتۈن دۆلەت، بالىلارغا دەرسلىك قىلىۋاتىدۇ، بۇ ئاجايىپ مۆجىزىدۇر.

ئۇ كۈنى پۈتۈن ئالەم ۋەيران بولىدۇ، ئاسمانلار تۆشۈك بولىدۇ، دەپتەردەك يۆگىلىدۇ، قاتلىنىدۇ، يۇلتۇزلار تۆكۈلىدۇ، تاغلار، دېڭىزلار ۋەيران بولىدۇ. ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، بۇ زېمىن نەگە بېرىپ قالا؟ بۇ كىچىككىنە زېمىن ۋەيران بولۇپ، يەنە ئىنسانلار بۇ زېمىندىن چىقىدۇ، بۇ زېمىن ئاخىرى ھېساب ئېلىش ئورنىغا، دوۋزاخنىڭ يېنىغا بارىدۇ، ھېسابدىن قۇتۇلۇپ سىراتتىن ئۆتەلمىسە، جەننەتكە بارىدۇ، بولمىسا دوۋزاختا قالىدۇ، قۇرۇلۇش، ئاشۇنداق بولىدۇ. مەڭگۈلۈك ئازاب ياكى راھەت، لەززەت دۇنياسى قۇرۇلىدۇ، ئۆلۈمۇ ئۇ كۈندە ئۆلتۈرۈلۈپ ئاخىرلىشىدۇ، ئاللاھ، بۇ كۈننىڭ قورقۇنچىسىدىن ساقلىسۇن، مۇرادىمىزغا يەتكۈزسۇن، ئامىن!

ئاللاھ ئىشقى

يۈرۈگۈمنى ئۆرتەيدۇ بىللە بولغان چاغدىكى پىراق
يار قۇچىقىمدا تۇرۇپ ۋىسال تاپالمايمەن بىراق
كۆزۈمگە كۆرۈندى ياردىن باشقا ھەممىسى تۇپراق
توسقۇنلۇق قىلغانلىقىڭ تىقىلسۇن بۇرنىغا قۇم - تۇپراق
كىمكى مەن ئاللاھقا ئاشىق بولاي دىسلا
بولۇر كائىنات ئۇنىڭغا قاپقان ۋە توزاق
ئازۇيۇم، ئۈمۈدۈم، مەقسىدىم شۇكى
يار ۋەسلىگە يەتسەم دەيمەن پاتىراق
ئەمما توسالغۇدىن بىرسىلا قالدى
ئۇ بولسىمۇ قەلبىمدىكى قاسماق ۋە قاسىراق
بۇ قاساقنى تۆكۈشنىڭ چارىسى بىرلا
ئۇ بولسىمۇ ئاللاھ بىلەن خالىي جايدا مۇڭداشماق
ئەييۇھاننىاس! ئاڭلاڭلار ئامۇخاس!
كالا جېنىدا بالىسىدىن ئايرىلسا مۆرەپ تۇرالماس
بىر لەھزە ئايرىلسام مەھبۇبەمدىن
قايتا كۆرمىگىچە كۆڭلۈم زادى ئارام تاپماس
ئاللاھ ھەممىگە كۈيايە ھەممىدىن بولغىن خالاس

سۈرە ھىجر تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بىز ھەربىر شەيئىنى يەنى ئۆسۈملۈكنى ئۆلچەملىك ئۇندۇرىمىز دىگەن ئايەت توغرىسىدا، بۇ ئايەت بىر مۆجىزىدۇر. بۇنداق ئايەت قۇرئاندا كۆپ، بولۇپمۇ بىز سۈرە ئەرراھمان، سۈرە ئەنكەبۇتلاردا سۆزلەيمىز.
ھازىر تەكشۈرۈلگەن سانلىق مەلۇماتلارغا قارىغاندا، 300000 خىل ئۆسۈملۈك تېپىلغان،

ھەممىسى ئۆلچەملىك، ۋاختى، ئورنى، مىقدارى، چوڭ ـ كىچىكلىكى، غولى، شېخى، يوپۇرمىقىدىن باشقا ئۇنىڭ ھەرخىل بولۇشى، ھەر جايغا ماس كېلىشى، قۇلاقتىكى ھاۋا تۆشۈكچىسى، يىلتىزى، ماددا سۈمۈرۈشى ھەممىسى ئۆلچەملىكتۇر. خۇددى ۋەزنە جىڭدا قويغاندەك، سانتىلاپ ئۆلچەپ قويغاندەك، راست، توپتوغرا، سۆز شۇكى، بۇلارغا مۇئەككەل پەرىشتىلەر بۇلارنى شۇنداق ئورۇنلاشتۇرىدۇ، ھەممە، ئاللاھقا شۈكرى قىلىدۇ، تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئىتائەت قىلىدۇ. بىز يۇقىرقى ئۆلچەملىك ۋەزنىنى قۇلاقتىلا ئاڭلاپ قويماي، قاراپ بېقىشىمىز لازىم. قېنى، مەسىلەن: 19 ـ 20 ـ بەتلەر تەنتاۋىينىڭ كىتابىدا سۈرىتى بار.

پۈتۈن ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئەھۋالىنى بىلىشىمىز لازىم، كۆز بىلەن كۆرۈشىمىز لازىم؟ ئەگەر شارائىت بولمىسا، كىتابنى ئوقۇشىمىز لازىم، تېنى، غولى، يىلتىزى، ھەممىگە قارىشىمىز لازىم. تەمىگە، رەڭگىگە ۋاھاكازالار، ئالىملار، بولو، ئالما، كۆۋز، سەنۇبەر قاتارلىق ئالتە خىل ئۆسۈملۈك قۇلىقىنى تەتقىق قىلغان، ھەممىسىنى ئالدىغا تىزىپ قويۇپ كۆرگەن، بۇلار ئاخىرى ھەر بىر قۇلاق بىخ قاتارلىقلارنىڭ ئورنىنى، پۈتۈن دائىرىسىنى، يېپرىم دائىرىسىنى، ئايلانمىسىنى، ئارىلىقىنى ئۆلچەپ گىرادۇسنى، سانلىق مەلۇماتنى تاپقان، ئاخىرىدا بۇلار ھەربىر ئۆسۈملۈك ئالاھىدە بىر مۇتەخەسىس، ئىنجىنىر، ھېسابقا پۇختا كىشىنىڭ ئورۇنلاشتۇرغانلىقىنى سەزگەن، بۇلار تېپىپ چىققان بۇ ئىلىم قۇرئاندا بۇرۇنلا بىر ئايەت ئارقىلىق چۈشەندۈرۈلگەن، ئۇ بولسىمۇ پۈتۈن ئۆسۈملۈكنى ئۆلچەملىك پۇختا ھېساب بىلەن ئۆستۇرگەنلىك، ئەلۋەتتە، بۇ بىر مۆجىزىدۇر، بۇ مۆجىزىنى تېخىمۇ پۇختا بىلىش ئۈچۈن، ئۆسۈملۈك ئىلمى قىسمىنى، بوتانىكا قىسمىنى، بىئولوگىيىنى ئوقۇش كېرەك، ئاندىن بىز قۇرئاننى ھەقىقى چۈشىنەلەيمىز. مۆجىزىنى تېپىپ چىقىپ، قەلبىلەرنى ئارام تاپقۇزىمىز، 21 ـ 22 ـ بەتكە قارالا، بىئولوگىيە بىرىنچى قىسمدا بار.

يوپۇرماقنىڭ ئايلانما ئارىلىقتىكى سانلىق مەلۇمات جەدۋىلى راستلا ئۆلچەملىك بولۇشنى كۆرسىتىدۇ.

تەنتاۋى 22 ـ بەتتە كۆرسىتىلگەن قوشۇش ئۇسۇلى ئوڭدىن سولغا بولىدۇ، ئۇستىدىن ئاستىغا بولىدۇ، ئوڭدىن سولغا 2 سانلىقنى قوشساق ئاستىدىكى ئۇنىڭ تەڭلىمى بولىدۇ، يەنە بۇ ئاستىدىكى سانىنى قوشساق ئاخىرقىسى تەڭ بولىدۇ. ئوڭدىن سولغا قوشۇپ، ئاستى تەڭ بولىدۇ. ئوڭدىن سولغا قوشۇپ يەنە بىر سان تەڭ بولىدۇ. تۆتىنچى، بەشىنچى قاتارنى قوشسا ئالتىنچى قاتار تەڭ، ئالتىنچى قاتارنى ئوڭدىن سولغا قوشساق ئاخىرى تەڭ، بىر ـ بىرىنى قوشۇپ، تەڭ چىقىرىلىدۇ، تەڭ چىققان سانىنى يەنە ئاخىرىغا قوشىمىز.

مەسىلەن: بىرىنچى قاتار ئوڭدىن سولغا قوشۇش 1+1=2، 1+2=3

ئىككىنچى قاتاردىكى بىرىنچى ئىككى دىگەن ساندىن باشلاپ تەڭلىمىسى بولىدۇ.

1 + 2+1 + 3+2+8+13

5=2+3=2+1 13=5+8=3+2+2+1

ئەمدى ئىككىنچى قاتار ئوڭدىن سولغا، ئۆزئارا قوشۇلسا ئىككى سان ئارىلىقىغا ئوچ سان تەڭ چىقىدۇ. 1+1 2+3+5+8+13=21گىچە

ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى قاتار سان ئۇستىدىن ئاستىغا قوشۇلىدۇ. مىسال:

$$\frac{\begin{matrix}34\\+\\13\end{matrix}}{47}=\frac{\begin{matrix}21\\+\\8\end{matrix}}{29}=\frac{\begin{matrix}13\\+\\5\end{matrix}}{18}=\frac{\begin{matrix}8\\+\\3\end{matrix}}{11}=\frac{\begin{matrix}5\\+\\2\end{matrix}}{7}=\frac{\begin{matrix}3\\+\\1\end{matrix}}{5}=\frac{\begin{matrix}2\\+\\1\end{matrix}}{3}=$$

ئەمدى بۇ تۆتىنچى قاتارمۇ ئوڭدىن سولغا قوشۇلسا، ئۇچىنچى سان تەڭ بولىدۇ.

47+29+18+11+7+4+3

= = = = =

تۆتىنچى، بەشىنچى قاتارمۇ ئۈستىدىن ئاستىغا قوشۇلسا، ئالتىنچى قاتار سان ئۇنىڭ تەڭلىمىسى بولىدۇ.

مانا مۇشۇنداق مۇرەككەپ تېپىشماقتەك توپتوغرا سانلىق مەلۇماتلار بۇ قۇلاق يوپۇرماق ئارقىلىق ئايلانما گىرادۇسنى كۆرسىتىدۇ، بۇنى ئالىملار سانلىق مەلۇماتلار بىلەن ئۆلچىمىنى تېپىپ چىقتى، گاھ ئوڭدىن سولغا، ئۈستىدىن ئاستىغا قوشۇپ كۆرسە ئوخشاش تەڭ چىققان، بۇ ئالتە دانە يوپۇرماقنىڭ كارامىتى بۇ بولسا، قالغان ئىشلاردا نېمىلەر باردۇ؟ ھە! ئاللاھ، ئاسمان - زېمىنغا مىزان ئورناتقان بولۇپ، ھەممە نەرسە ھەتتا ئۆسۈملۈكمۇ شۇ مىزاندا ئۆلچىنىدۇ، ئۇزۇن - قىسقىلىقى، ئېغىر - يېنىكلىكى، چوڭ - كىچىكلىكى، پايدا - زىيىنى، مۇئىسى، مۇئىسىزى ھەممىسى «لەۋھۇلمەھپۇز»دا يېزىلغان بولىدۇ. مانا ئەمدى ئالىملار بۇنى سەزگەن، ئەمما، مۇسۇلمانلار ئۇخلاپ قالغان، تا ھازىرغىچە ئۇيقۇسىدىن ئويغانمىدى، شۇڭا، بىز ئۇيقىمىزنى ئېچىپ، تەپەككۇر نەزىرىمىز بىلەن قاراپ، بۇ ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئۆلچىمىنىڭ ھىكمىتىنى تېپىپ چىقىشىمىز لازىم.

بۇ ئىنسان، ھايۋانلارغا مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ، چۈنكى، بۇ ئۆلچەم مەيلى قۇلاقتا بولسۇن، ياكى يۇلتۇزدا، مەيلى شاختا بولسۇن، ياكى قوۋزاختا، ھەممىسى ئىنسان، ھايۋان ئۈچۈن مەنپەئەتلىك ماددىنى ئاز، كۆپ سۈمۈرۈش، قايسىسىنى سۈمۈرۈش، قايسىسىنى ئايرىش، يەنە قانداق زاپاس قىسمىنى چىقىرىپ تاشلاش، قايسى جايغا ماس كېلىش، قانداق مۇھىتقا ماس كېلىش، مۇھىتنى قانداق ياخشىلاش، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنسان ئۈچۈندۇر، بۇ جانسىز ياكى ئەقىلسىز، تەدبىرسىز ھۈجەيرە، بۇ ھېچ ئىش قولدىن كەلمەيدىغان ئىنسانلارغا مۇتلەق بويسۇندۇرۇلغان مەخلۇق قانداق بولۇپ، بۇ پايدا - مەنپەئەتنى كۆزلىگەن؟ نېمە ئۈچۈن ئىنسانغا كۆيۈنۈپ قالىدۇ؟ ئەگەر ئۆسۈملۈكلەرمۇ ھايۋانلارغا ئوخشاش مېڭىپ يۈرسە، قاچسا، ئۇ چاغدا بىز بۇنىڭ ئۈچۈن زور بەدەل تۆلىگەن بولاتتۇق، جاپا تارتاتتۇق، ئەمما، مېھرىبان ئاللاھ، بىزگە كۆيۈنۈپ رەھىم قىلىپ، ئۇنى بىزگە بويسۇندۇرۇپ بەردى. شۇنداقلا، دەرەخ، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ مېڭىشى ھاجەتسىز، پۈتۈن رىزقى، ئوزۇقىنى بىز ئاپىرىپ بېرىمىزدە! چۈنكى، ئۇ بىزگە پايدىلىق، شۇڭا، بىز ئۈچ ھاياتلىقلار، بىر - بىرىمىزگە كۆيۈنىمىز، ھەمكارلىشىمىز، بۇنى ئاللاھ، قىلغاندۇر، ھەممىنى بىز ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇپ بەرگەن، بۇ قۇرئاندا ئوچۇق سۆزلىنىدۇ.

ئاللاھنىڭ مەن ھەقىقەتەن لايىدىن بىر ئىنسان يارىتىمەن دىگەن سۆزى توغرىسىدا. بۇنداق ئايەت كۆپ كېلىدۇ، سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ تەپسىرىدە سۈرە ئەرراھماندا، ئىنسان جىسمىدا 20 خىلدىن كۆپ تۈپراققا تەۋە ئىلىمىنىت ماددىنىڭ بارلىقىنى سۆزلىگەن. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دىگەن، مېھرىبان ئاللاھ، ئىنسانىنى مۇشۇ تۈپراقدىن يارىتىپ، يەنە ھايات كەچۈرسۇن ئۈچۈن، مۇشۇ تۈپراققا تاشلىغان، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۈچ ھاياتلىق بىر - بىرىگە ماس،

مۇخالىپسىز ھالدا زېمىندا تۇرمۇش كەچۈرىدۇ، ھەممىسى تۈپراقدىن ئۆزۈق ئالىدۇ، پۈتۈن جىسمى، ۋۇجۇدى تۈپراقدىن شەكىللەنگەن، بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، نەچچە يۈز مىليارت زېمىندىن پەقەت مۇشۇ يەرشارىغا ئىنسانىنى تاشلىغان، تا ھازىرمۇ ئىنسان جىسمى تۈپراقدىن ھاسىل بولماقتا، ئەمما، پەرىق، ھەيكىلى لايدىن سۇغا ئۆزگەردى، يەنى ھۈجەيرىگە .تۈپراقتا بار ئىلىمىنت ماددىدىن ئىنسان جىسمىدا نەچچىسى بار؟ بۇلار قانداق رول ئويناىدۇ؟ راست لايدىن يارالغانمۇ؟ ھېكمىتى زادى نېمە؟ بۇ مۇشكۈل سوئالغا جاۋاب مۇنداق. ھازىرقى ئەڭ توغرا بولغان ئىلىم ـ پەن شۇنى ئىسپاتلىدىكى، ئىنسان ھەقىقەتەن تۈپراق، لايدىن يەنى ئازىراق سۇدىن يارىتىلغان، تا ھازىرغىچە شۇنداق، ئىنسان جىسمىدا مۇنداق ماددىلار بار.

1 . ھاك تاش، بۇ سۆڭەككە غىزا بولىدۇ، ئىچكى جاراھەتنى داۋالايدۇ، ئاشقازاننى ياخشىلايدۇ، بۇ ئۈرۈمدە، سۈتتە، بولۇپمۇ قايمىقى بار سۈتتە، چامغۇر، پىياز، ئۆرۈكتە، ئەنجۈر، پەمىدۇر قاتارلىقلاردا بولۇپ، سۆڭەكنى ياخشىلايدۇ ۋاھاكازالار.

2 . ماگنىي، بۇ ماددا موسكۇل، پەيلەرنى چىڭىتىدۇ، يارەمچى بولىدۇ، يوچۇقنى ئېتىدۇ، بۇ ئىلىمىنت، چامغۇر، تەرخەمەك، پەمىدۇر، ئاپلىسىن، ئارپا، قوناق، بۇغداي، لىيمونلاردا بار.

3 . گۈڭگۈرت، بۇ ماددا قاننى تازىلايدۇ، رىماتىزمغا قارشى ئۈنۈمى بار، بۇ ئىلىمىنت، چامغۇردا، قىزىل پالەكتە، پەمىدۇردا، سەۋزە، پىيازدا بار.

4 . فوسفور، بۇ ماددا، نېرۋىغا ۋە ئۇنىڭ ھۈجەيرىسىگە ئوزۇق بولىدۇ. شۇ ئارقىلىق نېرۋا ھۈجەيرىسى سەزگۈگە ئىگە بولىدۇ. قاراڭغۇ دۇنيا نۇر بىلەن يورۇيدۇ، بۇنى بىز بەزى ھاشارەتتە كۆزىمىز بىلەن ئۇچۇراتتۇق، گاڭ فوسفور بولۇپ قاراڭغۇدا نۇر چىقىدىكەن.

بۇ ماددا دېڭىز مەھسۇلاتلىرىدا، بېلىقدا، تۇخۇم سېرىقىدا، چامغۇردا، تەرخەمەكتە، جاڭدۇ، ماشدا بولىدۇ.

5 . تۆمۈر، بۇ ماددا قان كۆپەيتىدۇ، قىزىل رەڭنى مۇشۇ ماددا بېرىدۇ، قان ئازلىقنى يوقۇتىدۇ، ماددىلارنى تارتىش، جەلىپ قىلىش كۈچىگە ئىگە. بۇ ماددا چامغۇر، بەسەي، يىمىش، تۇخۇم سېرىقى، پەمىدۇر، ئالما قاتارلىقلاردا مەۋجۇد.

6 . خلور، تۇز، بۇ ئىلىمىنت ھەزىم قىلىشنى ياخشىلايدۇ، ئاشقازاننى سوپۇندەك تازىلايدۇ، بۇ مادا بەسەي، سەۋزە، چامغۇر، سۈت، بېلىق، تۇرۇپ، پەمىدۇر قاتارلىقلاردا بار.

7 . ماددا ئادەتتىكى تۇز.

8 . سودا تۇزى، بۇلار بەدەننى چىڭىتىدۇ، كۈچ بېرىدۇ، تائامغا تەم قوشىدۇ، زاپاس قىسمى سۇ بىلەن سۇدۇك بولۇپ چىقىپ كېتىدۇ، كىشىنى ئۇسسۇتۇپ چاي، سۇ ئىچكۈزۈپ بەدەننىڭ نەملىكىنى ساقلايدۇ.

9 . قۇم بۇ ماددا قان ئارقىلىق كۆزدىكى كىرىستال تەنچىگە بارىدۇ، ئەينەك ماددىسى بولۇپ، سۈرەتنى ئاپاراتتەك كۆرسىتىپ بېرىدۇ، ئۇندىن باشقا جايلاردا بار، بەزىدە ئۆت، يۈرەكتە تاش بولۇپ شەكىللىنىدۇ.

10 . كۆمۈر ماددىسى، كاربون، دائىم چىقىپ تۇرىدۇ.

11 . ئوكسىگېن، بۇ دائىم ئىچىگە كىرىپ تۇرىدۇ، بۇ بولمىسا، ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ.

12 . ۋىتامىن، 13 . ئاخسىل، 14 . كالتسىي، 15 . يەنىلا ئىنساندا تۇپراق، كۆل ماددىسى بار، كۆيۈپ كەتسە كۆل بولىدۇ.

16 . ھىدروگىن، قارا پىگمېنت، ھەرخىل ئېنىرگىيە، ماي ماددىسى بار، ئازوت بار، يوت بار، كىسلاتا، ئىسپىرت ماددىلىرىنىمۇ قوبۇل قىلىدۇ. مانا مۇشۇ ماددىلار زىمىندا بار، 116 خىل ئىلىمېنت ئىچىدە ئىنساندا 26 دىن كۆپرەكى تېپىلىدۇ، بۇ ماددا ئىلىمېنتلارنى ئاللاھ، باغلاردا، زىرائەت، كۆكتاتچىلىق جايلىرىدا، ئىلغار زاۋۇت ئارقىلىق سەي ـ كۆكتات، مېۋە ـ چېۋە، ئاشلىق، ھايۋان ئارقىلىق ئىنسانغا يەتكۈزۈپ بېرىدۇ.

ئىنسان، ئانا رەھمىدىكى چاغدىن باشلاپ، بۇ ماددا ئىلىمېنتنى سۈمۈرۈشكە، ئوزۇقلىنىشقا باشلىسا، تا ئۆلگىچە بۇنىڭدىن ئايرىلالمايدۇ، بۇ ماددىلار بىز ئىستېمال قىلىدىغان تائاملاردا تولا ئۇچرايدۇ، ئاددىيسى بۇغدايدا 16 خىل ماددا تېپىلىدۇ، ئەگەر تاسقاپ كېپىكنى چىقىرۇۋېتىپ ئىستېمال قىلسا، 4 خىل ماددا يوقاپ كېتىدۇ. بولۇپمۇ تۆمۈر، فوسفورلار يوقاپ كېتىدۇ، بۇ قالغان ماددىنى كۆكتاتلاردىن ئالىمىز، پۈتۈن ئوزۇق، ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكدىن كېلىدۇ. ھايۋانلارمۇ ئاخىرىدا ئۆسۈملۈكنى ئىستېمال قىلىدۇ، ئۆسۈملۈك بولسا، زېمىندىن، ھاۋادىن، قۇياش نۇرىدىن ئوزۇق قوبۇل قىلىدۇ. ھەممىسى، ئاخىرىدا نۇر زەررىچىسىگە قايتىدۇ، مانا مۇشۇنداق تۇپراقدىن، سۇدىن، لايدىن ھاسىل بولۇپ، يەنە بىرلىشىشى جەزمەندۇر.

چۈنكى، بۇنى ئالدىن ئالاھىدە لايىھەلەپ ئورۇنلاشتۇرغان، ئاشۇ نېئىمەتلەرنى ئاتا قىلغان، ئاللاھ، مۇقەددەس مۆجىزە، قۇرئاندا شۇنداق تەكىتلەپ قەسەم قىلىپ تۇرۇپ سۆزلىگەن. مانا بۇ ھەقىقەت بىر مۆجىزىدۇر، بۇ مۆجىزىنى تېخىمۇ روشەن بىلىش ئۈچۈن، قۇرئان تەپسىرىنى، تەبئىي ـ پەن جەھەتتىن، سانائەت تەرەققىيات خاراكتېرلىرىنى چوقۇم بىلىشىمىز لازىم. بولۇپمۇ تۆرەلمە ئىلمىنى، تىببىي پەننى كۆرۈشىمىز، ئۆزىمىزنىڭ جىسمىنى چۈشىنىشىمىز لازىم. ئاندىن بىز قۇرئاندىكى ئىنسانىنى تۇپراق، لاي، سۇدىن ياراتتۇق دىگەن ئايەتنى چۈشىنەلەيمىز.

ھەقىقەتەن مەزكۇر ئىشلاردا پاراسەت ئەھلى ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى ۋە ئادىللىقى، ھىكمىتى ئۈچۈن، نۇرغۇن دالالەت، مۆجىزىلەر بار دىگەن ئايەت توغرىسىدا.

مۇتەۋەسسىمىين دىگەن پاراسەت ئەھلى بولۇپ، بۇلار قەلبى ۋە نۇرى، روھى سىزىم بىلەن ئاللاھنىڭ ئىلھامى بىلەن ئىشلارنى ئالدىن مۆلچەرلەيدۇ، پەرەز قىلالايدۇ، كۆپىنچىسى توغرا چىقىدۇ. رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق ئىدى، ھەم مۇنداق دىگەن:

سىلەر مۆئمىنلىنىڭ پاراسىتىدىن ھەزەر قىلىڭلار، ئۇ، ئاللاھنىڭ نۇرى بىلەن قارايدۇ دىگەن. بۇنى تىرمىزىي خاتىرلىگەن ھەدىس. ئۇلار مول تەجرىبىگە ئىگە، بەزەن ئالامەت بىلەنمۇ ھۆكۈم قىلالايدۇ، ئەمما بۇلار غەيبنى بىلگەن بولمايدۇ، غەيبنى ئاللاھلا بىلىدۇ، ۋە ئاللاھ بىلىدۇ دىگەن كىشى بىلەلەيدۇ.

شۇڭا، مۇسۇلمان، مۆئمىن ئەقىل ـ پاراسەتچىلەر تارىخقا قاراپ ئۇلارنىڭ ئىش ـ ئىزلىرىغا قاراپ، ئۇلارنىڭ قانداق ھالاك بولغىنىغا قاراپ، ئاندىن مۇسۇلمان ۋە غەيرى مۇسۇلمان ئۈممەتلىرىنىڭ ھالاك بولۇشى ياكى رونىق تېپىشىغا ھۆكۈم قىلىشى ياخشىغا بۇيرۇشى، ياماندىن توسۇشى، ۋەز ـ نەسىھەت قىلىش لازىم.

ئاللاھنىڭ، ئەرشدىن تارتىپ پەرىشتىچە(ئاستىن ئالەمگىچە) بولغان پۈتۈن مەخلۇقلىرىغا قاراپ، ھىكمىتىگە، رەھمىتىگە قاراپ بۇلارنى تولۇق چۈشەندۈرۈشى، تەۋھىدنى مۇقىملاشتۇرۇشى، ئىلغار ئىلىم ـ پەنگە ئىنتىلىش ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇشى لازىم. قاتناش، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھاۋا، پۈتۈن قاتناش ئەھۋاللىرىنى كۈزۈتۈپ پۈتۈن دۆلەتكە قاراپ ئۆزىنى سېلىشتۇرۇپ، ئەقىل ـ پاراسەتنى ئىشلىتىشى لازىم، ئىلغار بولۇشى لازىم. دۇشمەن ئەھۋالىدىن ھۆكۈم قىلالىشى لازىم، كەلگۈسى تەرەققىيات ۋە ئىلىمغا قاراپ ئىشلارنى ئالدىن مۆلچەرلىشى، ئېھتىيات قىلىدىغىنىدىن ئېھتىيات قىلىشى، بۇيرىيدىغىنىنى بۇيرىشى لازىم.

نۇر ئىلمى، توك ئىلمى، ئۇچۇ ئىلمى قاتارلىقلارنى ئىگىلەپ، ئالدىن مۆلچەرلەپ ئىش بېجىرىش لازىم. ھەرگىز ئارقىدا قېلىشقا بولمايدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئەقىل ـ پاراسەت ئەھلىگىللا ئالامەت بار دىگەن. بۇلارنىڭ يەنى مۇسۇلمانلارنىڭ تەجرىبىسى، نەتىجىسى، روھى، قەلبى، نۇرى، ئىلھام ئارقىلىق ئالدىدا تۇرۇشى لازىم. ئەمما، مۇسۇلمانلار ئۇخلاپ قالدى، بۇنداق پاراسەت ئەھلى، دىنسىزلاردىن چىقىپ قالدى، بىز زور دەرىجىدە ئارقىدا قالغان بولساقمۇ يەنىلا ئۈمىد بار، ئاخىرقى غەلبە مۇسۇلمانلارغا مەنسۇپ، ئەقىل ـ پاراسەت ئەھلى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدەك توغرا خەلىپە تاللىشى، ھاكىمىيەتنى توغرا باشقۇرۇشى، ئادىل بولۇشى، خەلقنى كۈزۈتىشى، جەمئىيەت ئامانلىقى، دۆلەت بىخەتەرلىكى ۋە باشقا ئىشلاردا چوقۇم ئەقىل ـ پاراسەتنى باشقىلاردىن بۇرۇن ئىشلىتىشى لازىم.

بىز تۆۋەندە بەزى مەشھۇر پەيلاسوفلارنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتىنى ئىشلىتىپ، خۇلاسىلەپ قىلغان ھىكمەتلىك سۆزلىرىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز. ھىكمەت، ئەزەلدىن ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھقا خاس، پۈتۈن ھىكمەت قۇرئان، ھەدىسكە ئۇيغۇن كېلىدۇ. ئەگەر توپتوغرا بولسا، شۇنداقتىمۇ سۆز، لۇغەت قوللىنىشى ئوخشاش بولمىغاچقا، بىز يەنىلا بۇ ھىكمەتلەرنى سۆزلەپ ئۆتىشىمىز لازىم. ئەمەلىيەتتە قۇرئان، ھەدىس، ئالدىدا بىز مەشھۇر ئىسلام ئالىملىرىمىز ئالدىدا پۈتۈن سۆز ھېچنىمىگە ئەرزىمەيدۇ، ئەمما بىز بۇ سۆزلەرنى كەلتۈرۈشىمىز، قۇرئاننىڭ مۆجىزلىكىنى ئۇستۇن ئورۇندا تۇرىشىنى، شۇنداق تۇرۇپ مۇسۇلمانلار قەدىرىنى بىلمەي ئۇخلاپ تۇرىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرمەكچى.

ھەقىقەتنى تولۇق چۈشۈنۈپ بولغاندىن كېيىن، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىپ، ئاداققىچە چىڭ تۇرۇش لازىم. قىلىدىغىنىنى زادى قىلىش، قىلمايدىغىنىنى زادى قىلماسلىق، قانچىلىك بەدەل كەتسىمۇ ھەقتە چىڭ تۇرۇش لازىم. ساڭا ئازا بەرگەن ئىش، ئەگەر قۇدرىتىڭدە، كۈچ تاقىتىڭدە بولسا، ئامالىنى قىلىپ باق، بولمىسا جىم تۇر زىيان تارتىسەن. ئىسىڭدە بولسۇن بۇ دۇنيا نەپسىڭ، ئارزۇ قىلغان ئىشلار خاتا چىقىدۇ، سەن تەس كۆرگەن قىلىشنى خالىمىغان ئىشلاردا بەدەل كېتىشىدىن قورققان ئىشلاردا زور پايدا بار، نەپسىڭ، ھاۋايى ـ ھەۋەسىدىن مەغلۇپ بولماسلىقىنى خالىساڭ، جەڭگە غەلبە قىلىش ئىشەنچى ۋە ئىرادىسى بىلەن كىرگىن، ئەمەلىيەت روھدا، جىسمانى ئۇرۇش ئاغزاكى تىللاش، ۋە ئەيىبلەش ھېساب ئەمەس، بەلكى، قەلبى، روھ، ئىددىيە، ھىسسىاپ. سىنى بىرەرسى ئەيىپلىسە ئالدىرىماي ئويلاپ باق، چۈنكى، ئۇ سېنىڭ ئەينىكىڭ بولۇپ بەرگەن. ئەينەكنى جىجىلىماي، سەت قىلىقنى تۇزەت، بەزىدە ئەينەكنىمۇ تاپالماي قالسەن، كىشى ئالدى بىلەن ئۆز ئەيبىنى سۈرۈشتۈرۈشى بەك زۆرۈر، كىشىلەردىن ئۆزىگە بەكرەك قاتتىق تەلەپ قويىدىغان كىشى

ھەقىقى فىقھى بولىدۇ.

دائىم ھالدا كۆز ئالدىڭدا ئۆلۈم بولسۇن، بۇ ۋەتەندىن ئايرىلىش تۇيغۇسى بولسۇن، كىشىلەر چوڭ سانىغان نەرسىگە پەرۋا قىلما، قەلبىڭگە پەسكەش پىكىرلەر كىرمىسۇن، دىققەت قىل. كىشىلەرگە كاتتا بىلىنگەن ئەرىش، ئاللاھقا زەررىچە ئەمەس، ئەرشىدىن پەرىشتىچە ھەممىنى تاشلاپ، ئاللاھ دىمىگەن ئەر ئەمەس، تاشقى كۆرۈنۈشى كۆزۈڭگە شۇنداقتۇر. ئاللاھنىڭ دوستىنى كۆتۈرگەن ئەمەلىيەتتە يەر ئەمەس. ھىكمەتنى تەلەپ قىلىپ، پارىغ بولغاندىن كېيىن يەنىلا توختاپ قالما، ئىلمىنى خەتمە قىلدىم دەپمۇ توختاپ قالما، چۈنكى، ئىلىم چەكسىز دېگىزدۇر. سەن بىر سۇئال قويۇپ ياكى ساڭا قويۇلۇپ، سەن ئۇنىڭغا جاۋاب تاپالماي ئۇخلاپ قالساڭ، پەيلاسوف، ئەللامەت بولالمايسەن، تارتىنچاقلىق كىبىر، ئەجەبلىنىش رىيادىن ساقلان، ھەممىسى ئۇنتۇلۇشدىن باشقا ئىلىم دۇشمەنلىرى، سەن تونۇنۇلۇشنى ياخشى كۆرسەڭ، كىشىلەر سەندىن ئەجەبلىنىپ كەتسە، سېنىڭ پەسكەشلىكىنىڭ ئالامىتى شۇ، سەندە كىبىر بولمىسا، چوڭچىلىق بولمىسا، مانا بۇ ئۆزىلا ئۇستۇنلۇك بولىدۇ.

ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ سۆزلىرى

ھەقىقەتەن خالىس ياخشىلىق بارچە ھىكمەت شۇ، يامانلىق، مەئسىيەت، نادانلىقنىڭ ئۆزى شۇ دىگەن، مال، بالا ـ چاقا، يۇز ـ ئابرۇي، دۇشمەننى مەغلۇپ قىلىشلار ياخشى ـ يامانغا ياتمايدۇ، ئەمەلىيەتتە بۇلاردىكى ياخشى ـ يامانلىق ئەھۋالىغا ئىشىنىڭ ھەقىقىتىگە ئاشۇ بىز دىگەن خالىس ياخشى ـ يامانغا مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. بەزىسى ياخشى، بەزىسى يامان بولىدۇ، ئىش ئەمەلىيەتتىن ئۆلچىنىدۇ. كۆپىنچە، مال ـ دۇنيا، يۇز ـ ئابرۇيلىقلار شەقى بولىدۇ، كۆپىنچە يوقسۇلار، سائادەتمەن بولىدۇ، بايلىق، مال ـ دۇنيا بىلەن ئەمەس، نەپسىنىڭ بىھاجەت بولۇشى بىلەن بولىدۇ، ئاخىرەتكە تۇرغان بۇ دۇنيادا زىيان تارتىشى مۇمكىن، بۇ دۇنياغىلا تۇرغان ئاخىرەتتىن چوقۇم زىيان تارتىدۇ.

بۇ دۇنياغا تۇرغانلارمۇ يەنىلا ئاللاھنىڭ خالىغىنىنى يەيدۇ، ئاخىرەتكە تۇرغانلارمۇ يەنىلا ئاچ ـ يالىڭاچ قالمايدۇ، ئۇنداقتا، ئۆلۈپ، باردىغان ئاشۇ مەڭگۈلۈك ئاخىرەتنى تاللىغان ھەممىدىن ئەۋزەلدۇر.

ھەربىر قەلب، سۇ، ئاسمان، نۇرنى قوبۇل قىلغاندەك، ۋە ئۇنىڭ شەكلىنى، سۈرىتىنى قوبۇل قىلغاندەك ئاللاھنىڭ نۇرىنى، ئىلاھى قۇدرەت، جامالىنى قوبۇل قىلىدۇ، سۇدا، يۇلتۇز نۇرى بولغاندەك، قەلبىدە ئىلاھى نۇر بولىدۇ. قەلب، چەكسىز دۇنيا، مۆئمىننىڭ قەلبى رەھمانىنىڭ ئەرشى دىگەن سۆز بار. قەلب توغرىسىدا نۇرغۇن ھىكمەتلىك سۆزلەر بولۇپ، مەن بۇ سۆزلەرنى مۇشۇ ئورۇنغا قوشۇپ قويۇشنى لايىق كۆردۇم، خاتاسىنى تۈرۈتۈپ قويارسىلەر. چۈنكى، بۇ مەن شەخسەن يازغان سۆزلەر ئىدى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ بۇ ئەقىل ـ پاراسەتچىلەر دىگەن ئايەتكە ھىكمەتنى كەلتۈرشى، ھۆكما، پەيلاسوف، ئالىملاردىن بولىشىمىزغا چاقىرىش، ئاشۇنداق پاراسەت تېپىش، ۋە ئىلىمدىن خەۋەردار قىلىش، نۇرغۇن پەيلاسوف، مەشھۇر ئالىملارنىڭ ھىكمەتلىك سۆزلىرىنى ئوقۇپ كۆرىشىمىزگە

چاقىرىشتۇر، بىز بۇ چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇپ، پۈتۈن ھىكمەتلىك سۆزلەرنى كۆرۈپ چىقىشىمىز لازىم، چۈنكى، بۈلار قۇرئان، ھەدىسنىڭ ئىزاھاتى بولالايدۇ.

ھىكمەتلىك سۆزلىرىنى داۋام قىلىمىز، يېقىنىنى قويۇپ، باشقىلارغا ياخشىلىق قىلغان كىشى، ئۆز تۇغۇمىنى قويۇپ، باشقا قۇشنىڭ تۇخۇمىنى باسقان قۇشقا ئوخشايدۇ، ئاخىرى نەسلى قۇرۇپ تۈگىشىدۇ. كىيىدىغان ئىشنىڭ ھەممىسى بەك يېقىن، ئۆتۈپ كەتكەنىنىڭ ھەممىسى بەك يىراق بولىدۇ. كىشى نېمىنى ياخشى كۆرسە شۇنى تولا تىلغا ئالىدۇ، كىشى ياخشى كۆرگەن كىشىسى بىلەن بىللە بولىدۇ. دۇشمىنىڭىدىن بىر قېتىم ھەزەر قىلساڭ، دوستۇڭدىن 1000 قېتىم ھەزەر قىلغىن، چۈنكى، دوستۇڭ دۇشمەن بولسا، خەتەرلىك، ياخشى ئادەم يامانغا ئۆزگەرسە باشقا ياماندىن ئېشىپ چۈشىشى مۇمكىن. ياخشىلىق بىلەن يامانلىق كەلمەيدۇ، ئەمما، نەپسى تويمىسا يامانلىقمۇ يىراق ئەمەس، خۇددى شەبنەم بىدىنى قوي ئوتلاپ قورسىقى يېرىلىپ ئۆلگەندەك.

قاتتىق كۈنلەرنىڭ مۇسىبەتىنىڭ سىنىقىدىن ئۆتۈشتىن ياخشى كۈنلەرنىڭ، مول تۇرمۇشنىڭ، مال ـ دۇنيانىڭ، خاتىرجەملىك سىنىقىدىن ئۆتۈش قىيىن، مۇھەببەت، ئىشقى ئازابىنى يەڭگەن كىشى باشقا ئازابقا پىسەنت قىلمايدۇ. ئاللاھنىڭ قۇدرىتىدىن قۇرۇق شاختا ئانار بولىدۇ، سىقىپ سۈيىنى ئىچسە يۈرەكلەرگە داۋا بولىدۇ، تۆت چوغ بىرلەشسە چۆگۈن قاينايدۇ، كۆل ئاستىغا باسۇرۇلغان چوغ ھامىنى بىر كۈن يېنىشى مۇمكىن، ئەمما، بۇ قېتىم كۈل بىلەن باسۇرغىلى بولماس. قەلبىلەر چەكسىز دۇنيانى كېزىپ ئاخىرى ئاللاھ دېگەن زىكرى بىلەن ئارام تاپىدۇ. جاندىن كەچمىگىچە جانانغا يەتكىلى بولمىغاندەك، مەخلۇق ۋېسالىدىن كەچمىگىچە خالىقنىڭ ۋىسالىغا يەتكىلى بولماس، پۈتۈن كائىنات بۇ ۋېسالغا توسقۇنلۇق بولىدۇ، بۇ توسۇقدىن ئۆتمىگۈچە زادى بولماس.

جېنىدىن، ئاللاھقا ئاشىق، سادىق چىققان تۇرسا، ئىنسانلار نېمە قىلىدىغاندۇ؟ كىشى قەلبى زاھىردىن باشقا بىر ئالەمگە باغلانغاندا، سىرلار ئاشكارا بولۇشى مۇمكىن، ئەمما، ھەممىسى ئاللاھ ئالدىدا ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇ، ھەقىقى بىر مۆئمىنىنىڭ پاك، زاكىر قەلبى، ئاللاھقا، پۈتۈن يەرشارىدىن مۇھىمدۇر.

بۇ دۇنيا، ئىنسانلارنىڭ روھىنى، قەلبىنى، ئىددىيىسىنى سىناش، تاۋلاش ئۈچۈن يارىتىلغان. بۇ بىر سىناق، مۇسابىقە مەيدانى، كەتكەنلەر بىر چەتتە نەتىجىسىنى كۈتۈپ تۇرماقتا، ھازىرقىلار كارامىتىنى كۆرسىتىۋاتىدۇ، بۈلارمۇ ئۇرۇن قالماي چىقىپ كېتىدۇ، چۈنكى، كېيىنكىلەر مەيداندىن چىق!، بىز چۈشمىز دەيدۇ. مانا مۇشۇنداق بىر مەيدان مۇسابىقە ئاخىرلاشسا، ئاخىرى بىر كۈن ھەممىسى نەتىجىسىنى چوقۇم كۆرىدۇ، يا ياخشى، يا ياماڭ ئىككىدىن باشقىسى زادى ئەمەس.

مەن كۆرگەن كىتابلاردا ۋە ياكى ئەمەلىيەتتە كۆپىنچە ئاشىقلار مەخلۇقدىن تەرەققي قىلىپ، خالىققا يۆتكەلگەن، ئىشقى، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بولۇپ، ئاللاھ خالىسا، ئۆزىگە خالىسا مەخلۇققا ئاشىق قىلىپ قويىدۇ، ئاللاھ، ھەممىزنى ئۆزگىلا ئاشىق، سادىق قىلغاي ئامىن!

ياخشى كۆرسە ئەيىب ـ نۇقسانلىرى، ياخشى بىلىنسە، تەرلىرى ئەتىر پۇرىسا، بۇنى بىز مۇھەببەت دەيمىز. كۆرگىسى كەلسە، سېغىنسا، بۇنى ئىشتىياق دەيمىز، زادى بىر سېكۇنت ئايرىلسا چىدىيالمىسا، پۈتۈن قەلبىنى كونترول قىلىۋالسا، بۇنى بىز ئىشق، ئاشىق دەيمىز. مۇھەببەت كور قىلىپ قويىدۇ، ئىشق مەجنۇن قىلىپ قويىدۇ، ئاللاھقا ئاشىق بولغانلار مۇشۇنداق ئالامەتنى

ئىزدىسۇن، كىشى مەھبۇبىسىنى نېمە دىسە شۇنى قىلىپ بېرىدۇ. ئاللاھنى ياخشى كۆرگەن كىشى دىگىنىنى قىلىدۇ، توسقىنىدىن يانىدۇ.

ھىكمەتلىك سۆزلەر

قەلبىنىڭ قېتىپ كېتىشى قىيامەتنى كەلتۈرىدۇ، چۈنكى، چىن قەلبىدىن ئاللاھ، دىيىلمىگەندە، قىيامەت قوزۇلىدۇ، بۇ كىتابتىكى قەلبلەر تۆت تۈرگە بۆلۈنىدۇ. بىرىنچى، ئالى ماقام، مۆئمىن، مۇتتەقىنىڭ زاكىر قەلبى، ئىككىنچى، مۆئمىن قەلبى، بۇ ئىككى ماقام، ئۈچىنچى، مۇناپىق قەلبى، تۆتىنچىسى، كاپىر قەلبىدۇر.

قەلبلەر ھەرخىل، ھەرياڭزا بولسىمۇ مۇشۇ تۆت سىنىپقا تەۋەدۇر.

مۆئمىنىنىڭ قەلبى مەڭگۈ ئۆلمەيدۇ

ھەقىقى ھاياتلىق قەلبىنىڭ ھاياتلىقىدۇر

مۆئمىنىنىڭ زاكىر قەلبى ئاللاھ بىلەن مەڭگۈ ياشايدۇ (الله باقي ، ئاخىرەت مەڭگۈدۇر)

قەلبىنىڭ ۋۇجۇدى ئاللاھنىڭ ۋۇجۇدىدىن كەلگەندۇر، (يەنى الله كۇن دەپ ياراتقان)

ھەقىقى قەلب، ئاللاھنىڭ ۋۇجۇدىغا زىكرى بىلەن تۇتىشىدۇ (يەنى ئاخىرەتتە كوردۇ)

كۆرىدىغان قەلب، كور قەلبىنىڭ ئەكسىچە، بارچە ۋۇجۇدىدىن ئاللاھنى كۆرىدۇ يەنى ئالامەتنى.

شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ قەلب مەھبۇبىلا ئارىسىدىن پەقەت ئاللاھنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە سۆيىدۇ، ئاللاھقا ئاشىق قەلب، ئاشىق ـ مەشۇقنى ئۇنتۇپ قالمىغاندەك ئاللاھنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالمايدۇ.

ئاللاھقا ئاشىق قەلب، ئاللاھ دىگەن زىكرىدىن لەززەت ئالىدۇ.

ئاندىن باشقا 99 ئىسىم ـ سۈپىتىدىن ھوزۇر ئالىدۇ، زاكىر قەلب، ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى ياكى ئازابىنى ئەسلىگەندە، ئۇ يۇمشايدۇ، ئېرىيدۇ، ئىختىيارسىز بارچە ئەزالىرىنى تىترىتىپ كۆزلەردىن ياش تۆكىدۇ. قەلب تۆمۈر داتلاشقاندەك داتلاشقاندا، ئاللاھنى قويۇپ، باشقا مەھبۇبىنىمۇ ئەسلەپ قالىدۇ، بۇ چاغدا، مۆئمىنىنىڭ قەلبى، ئاللاھ تەرەپكە ئىلتىجا بىلەن قايتىدۇ، گۇناھقا تۆۋبە قىلىدىغان مۇراد ئىشىنى ئاخىرەتكە قالدۇرىدۇ.

قەلب تولا يۆتكەلگەچكە، قەلب دەي ئاتالغاندۇر، قەلب رەھمانىنىڭ بارماقلىرى ئارىلىقىدا بولۇپ، ئۇ خالىغان تەرەپكە بۇرىيالايدۇ. ئۇنداقتا، ئاللاھ ئۆزى تەرەپكە بۇرىمىغان قەلب زاكىر قەلب ئەمەس، لېكىن، قەلبىنىڭ ئاللاھنى زىكرى قىلىشىدا ئىختىيارلىقى بار! قەلب مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ سىرلىقىدۇر، قەلبىدىكى بۇ سىرلارنى ئاللاھدىن باشقىسى بىلمەيدۇ، قەلب ئىگىسىنىڭ قىلىۋاتقان ئىش ـ ھەرىكىتى سىرنى ئاشكارىلاپ قويىدۇ، قەلب، ئىرادە قىلمىسا، كۆكسى بىرەر تەرەپكە يۈزلەنمەيدۇ، كۆكسىدىن ئىبارەت باغرىغا بىر كىشىنى چىڭ بېسىپ تۇرۇپ، مەن ئۇ كىشىنى ياخشى كۆرمەيمەن دىگەن ئىنسان، دىلى بىلەن تىلى بىر ئەمەس كاززاپتۇر.

بارچە ئەزالار، قەلبىنىڭ كونترولىلقىدا بولىدۇ، ئەمەللەر، قەلبتىكى نىيەت دۇرۇس بولسا قوبۇل بولىدۇ، نىيەت دۇرۇس بولمىسا ئەمەل كىتاب، سۈننەتكە توغرا كەلگەن تەقدىردىمۇ قوبۇل بولمايدۇ.

دەلىل، رىياخورنىڭ نامىزى كىتاب، سۈننەت بويىچە بولسىمۇ ئۇ ئەملىيەتتە مەخپى شىرىك بو لىدۇ، بىر مەسجىدكە ئىمام بولۇش بىلەن ياكى جامائەت بولۇش بىلەن جەننەتكە كىرىمەن دىگەن قەلب ئاخماقدۇر، پۈتۈن پائالىيەتنى كىتاب، سۈننەتكە توغرىلاش لازىم.

بەزى بىر قەلبنىڭ كۆرسە ھالى يوق، كۆرمسە كارى يوق،
مۆئمننىڭ قەلبى بۇنداق قەلبدىن توق!
يا رەببىم! قەلب ئىشكەن، مەندە چارە يوق، سېنىڭ ئىلىكىدە قەلبىكە تىگدىغان ئوق
كۆزى كۆرۈشكە تەييار تۇرغان قەلب، ھىدايەت قەلبدۇر، ئالىم قەلبدۇر.
كور قەلب، ئەگەشمە قەلبدۇر، ئازغۇن قەلبدۇر
ھەق سۆزىمەيدىغان قەلبدىن جاڭگال يەر ياخشى، ھېس قىلمايدىغان قەلبدىن تاش، چالما ياخشى
ئويغانماس قەلبدىن، ئۆلۈكلەر ياخشى، دائىم ئويغاق قەلب، بارچە قەلبدىن ياخشى
قەلبىم ئويغاق تۇرسۇن دىسەڭ، ئوقما ناخشا، قەلبىڭدىكى زىكرى بىلەن بولمىغىن باخشە.

قەلبنىڭ سەپىرى بارچە سەپەردىن تېز
سەن ئويغاق قەلب بىلەن ئالەملەرنى كەز
ھەقىقى زاكىر بولاي دىسەڭ سەن
بارچە مەخلۇقلاردىن قەلبنى ئاللاھقا ئۈز
زاكىرنىڭ قەلبى ئاللاھنى كۆرىدىغان كۆز
لېكىن ئۇ، بۇ توغرىلىق كىشىگە قىلماس سۆز
مەخپىيەتلىكنى چىڭ ساقلاش ئۈچۈن
يات كىشىنى كۆرمەيدۇ ھەرگىزمۇ ئۆز
ئۆلۈك قەلب ئۆسۈملۈكتەك تېرىلىپ تۇرىدۇ
قۇرئاندەك سۆيىدىن ئايرىلسا دەرھال ئۆلىدۇ
ئۆلۈك قەلب ئاخىرەتتە ئۆلگەننىڭ ۋابالىنى كۆرىدۇ
ئويغاق، تېرىك قەلب زىكرى بىلەن ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرىدۇ
ھەقىقى قەلب، قەلبىگە سۇ سېلىپ قەلبىنى قىلىدۇ جەلپ
ئاللاھ يولىدا ھەقىقەت ئۈچۈن كۆرەش قىلىپ قالمايدۇ ھېرىپ
يامان ئىرادىلىك قەلبدىن ھايۋاننىڭ قەلبى ياخشى
ئىرادىسىز قەلبدىن ئۆلۈكنىڭ قەلبى ياخشى
مەقسەتسىز قەلبدىن ئىتنىڭ تەلىپى ياخشى
قەلبنىڭ رىياخورلىقى فەرەجنىڭ (ئەۋرەتنىڭ) زىناخورلىقىدىن يامان
مەخپى شىرىكنىڭ جازاسى گۇناھدىن ئېغىر ھامان
بەزى قەلبنىڭ ئويغىنىشىدىن ئۆلۈكنىڭ ئويغىنىشى يېقىن
بەزى قەلبنىڭ ئۇيقۇسىدىن ئۆلۈكنىڭ ئۇيقۇسى يەڭگىل
ئويغىنىپ ھەرىكەت قىلمىغان قەلب، چىكىلداپ تۇرۇپ ماڭمىغان سائەتكە ئوخشايدۇ.
ئويغانماس قەلبكە ھەقىقەتنى تاشلىغانلىق، شىمالىي قۇتۇپنىڭ مۇزىنى ئېرىتىش ئۈچۈن قۇياش

نۇرىنى تاشلاتقانغا ئوخشايدۇ.

قەلبىنى قايىل قىلغىلى بولسىمۇ، ھەرىكەت ۋە ئەمەل قىلدۇرغىلى بولمايدۇ

قەلبىگە شەيتان ۋەسۋەسە بىلەن ھۇجۇم قىلسا

قۇرئان ۋە زىكرىنىڭ ھۇجۇمى بىلەن تاقابىل تۇرۇشى كېرەك

بۇ ئۇرۇش قەدىمى ئۇرۇش بولۇپ، مەڭگۈ داۋام قىلىدۇ

ھەق بىلەن باتىل مەڭگۈ كېچە - كۈندۈزدەك تېرىكىشپ تۇرىدۇ

ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەتتۇر.

ھەقىقەت غالىپتۇر، باتىل مەڭگۈ مەغلۇپتۇر

چۈنكى، ھەقتائالا، ئىككىلىسىنى ياراتقاندۇر

ھەقىقى ئەقىدە ئىگىسى بولغان بىر قەلب، تەنھالىقتىمۇ، ئائىلىدىمۇ، جامائەتتىمۇ، دۆلەتتىمۇ، ئالەمدىمۇ، مەخپىيلىكتىمۇ، ئاشكارا، خالىي جايدىمۇ، خالىيسىزلىقتىمۇ، ھۆكۈم قىلىنغان خالىدىمۇ پۇخرالىقتىمۇ، خۇشال، بايلىقتىمۇ، خاپىلىق، پېقىرلىقتىمۇ، بىر خىل قەلب بىلەن ياشايدۇ، بىر خىل ئەمەل قىلىدۇ. ئۆلچەم قارىشىنى، قىممەت قارىشىنى تەسەۋۋۇرىنى يۆتكەۋەتمەيدۇ، چۈنكى ئاللاھ بىر كىشىدە ئىككى قەلب قىلمىدى.

قەلب خۇشاللىقىدىن، بەختتىن، لەززەت ئالىدۇ

شۇڭا، ئۇ قەلب دەرت - ئەلەم، غەم - قايغۇ، خاپىلىقدىن ھەسرەت چېكىدۇ، ئاللاھ بىللە بولسا، ھەممىنى يېڭىدۇ.

خۇشاللىقىدىن، بەختتىن، لەززەت ئالمىغان قەلب، دەرەت - ئەلەم، خاپىلىقدىن، ئازابدىن ھەسرەتلەنمىگەن قەلب

خۇشاللىقتا خۇرسەن بولمىغان، دەرت - ئەلەم خاپىلىقتا ھەسرەتلەنمىگەن، ئازابلانماس قەلب، جانسىز تاش چالمىدىنمۇ بەتتەردۇر.

ئاللاھ بىلەن بىللە بولۇپ، كامالەتكە يەتكەن قەلب، بۇنىڭدىن مۇستەسنا

ئاللاھ بىلەن بىللە بولغان قەلب، سەۋرىچان، باتۇر قەلبدۇر،

شەيتان بىلەن بىللە بولغان قەلب، ۋايجان توۋلايدىغان ناچار قەلبدۇر

قەلبىنىڭ ھەقىقى خەلىقىنىڭ ھەققىدىن ئارتۇقتۇر،

قەلبىگە ئازا بېرىش، خەلىققە ئازار بېرىشتىن ياماندۇر

قەلبىدە دەردى بار كىشىنىڭ چىرايى ساماندەك تۇرىدۇ

ئاھ... ئۇنىڭ ھالى ھەممىدىن بەك يامانىدەك تۇرىدۇ

ھەممە دەرتمەنلەر ماڭا نىسبەتەن بالامدەك تۇرىدۇ

قەلبىدە دەردى يوق كىشى خان، خاقاندەك تۇرىدۇ

دەرتكە سەۋرى قىلالمىغان كىشى ئۆز كاچىتىغا ئۇرىدۇ

دەرت، ئازابقا سەۋرى قىلغان كىشى تاغدەك مۇستەھكەم تۇرىدۇ

قەلبىدە دەردى بار كىشى دەرتلىك قەلبدىن ھال سورايدۇ.

كۆيۈۋاتقان قەلبىنىڭ مۇددەتلىك توختاپ تۇرىشى، كۆل ئاستىدىكى چوغقا ئوخشايدۇ، ئۇ ھەر

قاچان يېنىشى مۇمكىن.

قەلبىگە كەلگەن ۋەھى بىر، قەلبىنىڭ يولى بىر، قەلبىنىڭ يۇزلىنىشى بىر،

قەلبىنىڭ بويسۇنۇشى بولغان ئاللاھ بىر

شۇنىڭ ئۈچۈن، بىر قەلب ئىككى ئىلاھقا چوقۇنمايدۇ، ئىككىلىسىنى بىر ۋاقىتتا ياخشى كۆرمەيدۇ، ئىككى خوجاينغا خىزمەت قىلمايدۇ، يولنى ئىككىگە بۆلۈۋەتمەيدۇ.

بۇنداق بولمايدىكەن، بىر قەلب ئىككىگە بۆلۈنۈپ كېتىدۇ، ئۇ چاغدا، مۇناپىقلىشىدۇ.

ھەقدىن قالسا ئازغۇنلىقدىن باشقا نەرسە بولمىغاچقا، ھەقىقەت يولىدا ماڭمىغان ئىنسان قەلبى ئەلۋەتتە ئازغۇنلۇقتا ماڭىدۇ

ھەقىقەت بىر ھەقىقەتتۇر، يەنە بىر ھەقىقەت مەۋجۇد ئەمەستۇر، ئۇنداقتا، بىرلا ھەقىقەتتىدىن بۇرۇلۇپ يەنە بىر ھەقىقەتكە بارغىلى بولماس

چۈنكى، ئىككىنچى بىر ھەقىقەت ئەسلا مەۋجۇد ئەمەس

ھەقدىن قايتقان كىشى ئىككى ئالەمدە باسىدۇ نەس

چۈنكى، ھەقدىن ئايرىلغان كىشىگە، قەلبىگە شەيتان قىلىدۇ قەس

ھەقىقى مۆئمىننىڭ قەلبى، بۇ دۇنيادىمۇ، ئۆلگەندىن كېيىنكى ھاياتى، بەرزەختىمۇ تېرىلگەندىن كېيىنكى ھېساب بېرىدىغان ماقامدىمۇ، ۋە ھاياتىنىڭ داۋامىدىمۇ ئاللاھ بىلەن بىر خىل تۇرىدۇ، بىر خىل تونۇش، بىر خىل مۇئامىلە، بىر خىل ئەمەلدە بولىدۇ.

چۈنكى، ئاللاھ، بۇ دۇنيادىمۇ، ئۇ دۇنيادىمۇ بىر خىلدۇر، ئۆزگەرمەس.

ئەۋلىيانىڭ قەلبى، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىدۇ، ئاللاھنىلا ئەسلەپ تىلىنى، دىلىنى، زىكرىدىن خالىي قىلمايدۇ، ئاللاھنىڭ غەيرىگە باش ئەگمەيدۇ، بولۇپمۇ باتىلغا، ئۇ قەلب ئاللاھقا ئاشىق ئىشتىياق باغلايدۇ ئۇ قەلب جەننەت، دوۋزاخ بولمىغان بولسىمۇ يەنىلا ئاللاھنى ياخشى كۆرەتتى، ۋە قورقاتتى.

قەلب بىلەن ئەقىل، ئىنساننى ھايۋاندىن پەرىقلەندۈرىدۇ.

قەلبىنىڭ ئارام تېپىشى، سېغىنىشى، ئارزۇسى، مەقسىدى، مۇرادى، قايتىشى، ئىلتىجاسى، زىكرى، قانائىتى، ئاللاھقىلا خاس بولغىنىدەك، قەلبىنىڭ قورقۇشى، تىترىشى، باش ئېگىشى، تەسلىم بولۇشى، بويسۇنۇشى، غەم ـ قايغۇسى، ھەزەر قىلىشى، ئېھتىياتى، تەزەررۇئى، بىر ئاللاھقىلا خاستور

قەلبىنىڭ مۇھەببىتى، ئىشقى، ئىشتىياقى، دوستلۇقى، رازىلىقى، ئاللاھ ئۈچۈن بولغىنىدەك، قەلبىنىڭ دۈشمەنلىكى، غەزەپ ـ نەپرىتى، ئۆچ ئېلىشى، يامان كۆرۈشى، ۋە ھۇجۇملىرىمۇ ئاللاھ يولىدا بولۇشى كېرەك.

قەلب، ئاللاھنى ھەقىقى، لاياقىتىدە تونىيالمىغىنىغا، ھەقىقى لاياقىتىدە ئىبادەت قىلالمىغىنىغا ئىقرار بولغاندا، ئاندىن تەقۋالىشىدۇ، بولمىسا لەقۋالىشىدۇ.

ئاشۇ قەلب ئوڭشالسا، پۈتۈن جەسەد ئوڭشىلىدۇ.

ئاشۇ قەلب بۇزۇلسا، پۈتۈن جەسەد بۇزۇلىدۇ.

ئوي ـ پىكىر، تەپەككۇر، ئەقىل، ھىس ـ تۇيغۇ، ئورنى باشتا بولىدۇ

ئىرادە، مەقسەد، خالاش، قەلبىدە بولىدۇ، مۇھەببەت كۆڭۈلدە بولىدۇ.

ئارزۇ، يامان خيال، گۇمان، گۇناھ نەپسىدە بولىدۇ.
قەلبىنىڭ پەرشتە ئولتۇرغان ئوڭ تەرىپى ئالاھىدە ياخشى تەرىپى، شەيتان ئولتۇرۇپ ۋەسۋەسە قىلىدىغان سول تەرىپى نەپسى شۇ
ئۆزئارا ياخشى كۆرۈش، ئىسسىق ئۆتۈشۈش، ھورۇنلىنىش، لەززەت ئېلىش، قانائەتلىنىش، ئارام تېپىش قەلبىدە بولغىنىدەك، شۇنداقلا، يامان كۆرۈش، غەزەپلىنىش، زېرىكىش، نەپرەتلىنىش، بىئارام‌لىق، ئىچى سىقىلىش، ئېچىشىش، ھەسرەتتىن تولغۇنۇش، كۆزىدىن بۇلدۇقلاپ ياش چىقىشلارمۇ قەلبىدە بولىدۇ. چۈنكى ياش قەلبىدە.
ئىرادىلىك قىلىدىغان، تېتىك، روھلۇق قىلىدىغانمۇ قەلب، ئىرادىسىز، ھورۇن، لاتا كىگىز قەلىپ، چۈشكىچە ئۇخلىتىدىغانمۇ يەنىلا قەلب، ھەي قەلب، ئويغان قەلب
قەلبىنىڭ باتۇرلىقىدىن ئىنسان باتۇردۇر، ۋە سېخىدۇر، قەلبىنىڭ قورقۇنچاقلىقىدىن ئىنسان قورقۇنجاق ۋە بېخىلدۇر.
قەلبىنىڭ تارتىشىدىغان يېرى بولمىسا، ئىنسان بىر يەرگە مىخلىشىپ قالمايدۇ،
ئىنسان قەلبى كۆچۈپ بولۇپ، ئاندىن ئۆزى كۆچىدۇ.
قەلبىتىكى ئىلىم بىلەن زىكرىنىڭ لەززىتىگە ماددى لەززەت يېتەلمەيدۇ،
چۈنكى، ماددى لەززەت، بېشىدا مۇشەققەتكە، ئاخىرىدا نىجىسلىققا ئاپىرىدۇ.
ئىلىم ـ مەرىپەت بىلەن زىكرى ئالى ماقامغا يەتكۈزىدۇ
قەلبىدە بولۇپتۇ بىر كۈن، بولۇپتۇ بىر قېتىم، بولۇپتۇ بىر مەرتىۋە دىگەن رۇخسەت بولمىسا، قارىشى تەرەپ ئىككىنچى شەخس مەقسەتكە يېتەلمەيدۇ.
ئىنسانلار قەلبىنىڭ ئاشۇ ئاجىزلىقىدىن مەقسىتىگە يېتەلمەيدۇ،
ھەقىقەت يولىدىكى مەقسىتىگە يېتەي دىسەڭ، قەلبىڭ تاش بولسۇن، ساڭا يەتكەن بالالارغا سەۋرىچان، چىداشلىق بولسۇن
ئىككىلەنگەن قەلب، ھېچبىر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرالمايدۇ.
قەلب ھەقىقەت يولىنى تاللىشى كېرەك، قەدەم تاشلىدىمۇ، ئالغا قاراپ چامدىشى كېرەك.
ھەقتىن چېكىنگەن قەلبىنى رىجىم قىلىش ئۇچۇن چالما كېرەك.
قەلب، دەرت ـ ئەلەمگە قالغاندا، ئاللاھنىلا ئەسلەيدىكەن.
قەلب خۇشال ـ خۇرام يايرىغاندا، قالايمىقان دەسسەيدىكەن
ئۇ تۆمۈردەك داتلاشقاندا، گۇناھنى قەسلەيدىكەن
ئاللاھقا يۈزلەنگەندە، تۆۋبە ئۇچۇن قەدىمىي گۇناھنى ئەسلەيدىكەن
قەلبىگە شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى كىرسە، كىبرىدىن يوغىنايدىكەن
ئەگەر ئاللاھنىڭ زىكرى كىرسە، زەررىچە كىبرىمۇ يوقايدىكەن
زاكىر قەلب، ئاللاھدىن جەننەتكە كىرمەي تۇرۇپمۇ لەززەت ئالىدۇ
قەلبىكە بېرىلىدىغان ياردەم، قەلب بالالارغا گىرىپتار بولغاندىن كېيىن كېلىدۇ
چۈنكى، بالاسىز قەلبىگە ياردەم كەتمەيدۇ
قەلبىلەرنىڭ ئويغىنىشىمۇ ئاسان قولغا كەلمەيدۇ

مۆئمننىك زاكىر قەلبىگە پۈتكۈل ئالەم ھەمكارلىشىدۇ، چۈنكى، بارچە ئالەمدىن ئاللاھنىڭ قۇدرىتى كۆرۈنىدۇ.

قەلبىنىڭ ئەڭ چوڭ زىيانلىقى، دۈشمنى غەپلەتتۇر.

قەلبىنى غەپلەتتىن ئويغۇتۇش ئۈچۈن (قۇرئان تەسرى لازىمدۇر) قۇرئاننى ئەسلەپ تۇر.

قۇرئان، قەلبىنى تېرىلدۈرىدۇ، ۋە قەلبىنىڭ تارىسىنى قاتتىق چېكىدۇ.

قۇرئان قەلب بىلەن بىرگە پۈتۈن ئەزانى، تېرىلەرنى تىترىتىدۇ

تەسىر كۈچىنىڭ موللىقىدىن كۆزلەردىن ياش تۆككۈزىدۇ.

شۇنداقلا، قۇرئان، خۇش بىشارەت بىلەنمۇ قەلبىنى ئارام تاپقۇزىدۇ

خۇش بىشارەت بىلەن خۇشال بولسا، ئازاب خەۋەرلىرى بىلەن قورقۇتۇپ، ھەزەر قىلدۇرالايدۇ.

مەن قەلبىگە، قۇرئاننىڭ زىيان قىلغىنىنى بىلمىدىم، مەن قەلبىنىڭ قۇرئاندىن زىرىككىنىنى بىلمىدىم، مەن قەلبىنىڭ قۇرئان دىگەن زىكرى بىلەن ئارام تاپقىنىنى سەزدىم، قەلبىنى قۇرئاندىن، زىكرىدىن باشقا نەرسىنىڭ ئارام تاپقۇزغىنىنى سەزمىدىم، قۇرئان، قەلب بىلەن مەڭگۈ ياشايدۇ.

سالامەت قەلب، قۇرئاننى مەڭگۈ تاشلىمايدۇ، قۇرئان، ھاياتلىق مەنبەسى بولغان سۇغا ئوخشايدۇ، قەلب ياخشى تۇپراقتۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن، 30 پارە قۇرئان 6000 دىن ئارتۇق ئايەت، بىر قەلبىگە سىڭىپ كېتەلەيدۇ.

قەلب تارىسى، قۇرئان بىلەن چېكىلسە، لەززەتلىك بولىدىكەن

كۆز ياش بىلەن ئوقۇلغان قىرائەت، قەلبىنىڭ مۇڭلۇق كۈيىكەن

رىياسىز ئىبادەت قىلغۇچىنىڭ، مەسجىد ئۆيىكەن

بىشارەت ماقامىغا يەتكەندە، ياخشى چۈش كۆرۈركەن

قەلبىنى كېلىۋاتقان ھەسەتلەر پاسكىنا قىلىدۇ

قەلبىنى كېتىۋاتقان جەسەدلەر پاكىز قىلىدۇ

قەلب، مەسجىددە ۋە ئىلىم مەجلىسىدە تۇرغۇلىدۇ

قەلب، بازارغا تولا بارغان ھامان بۇزۇلىدۇ

قەلب، نەپسى بىلەن ھاۋايى ـ ھەۋەس تەرەپكە مايىل بولسا، ھالاك بولىدۇ

ئاللاھنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ، ھېساب بېرىشتىن قورققان ۋە دەرھال ئۆزىنى ئوڭشاپ ھەزەر قىلغان قەلبكە ئىككى جەننەت بېرىلىدۇ

ئالدىرمايمەن، سەۋرى قىلىمەن، چىدايمەن، تېخى قەلبىمنىڭ مەڭگۈ دەرتسىز، ھەسرەتسىز، ئازابسىز، غەم ـ قايغۇسىز، خاپىلىقسىز، كۆز ياشسىز، خۇشال ـ خۇرام، ئازادە، بەختلىك كۈنلىرى ئالدىمدا، ئەمما، ئازابقا لايىق گۇناھلىرىمنى يادىمدا، ئەستەغپۇرۇللا!!!

قەلبىنى ياردار قىلغان شەخس، كېينكى مەزگىلدە شۇ يارىغا تۇز سېپىدىكەن

قەلب، مۇھەببىتىدىن ئايرىلغان ئازابقا بەرداشلىق بېرەلسە، قالغان ئازابقا چوقۇم بەرداشلىق بېرەلەيدۇ.

مۇھەببەتلىك قەلبىنىڭ ئايرىلىشى، ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانىدىن باشلانغان، بۇ ئەھۋال جەننەت ئەھلىدە ئاخىرلىشىدۇ، دوۋزاخ ئەھلىدە داۋام قىلىدۇ.

قەلبىنىڭ ياخشى كۆرۈپ قېلىشى، گۈناھ ئەمەستۇر، پۈت ـ قولنىڭ جىم تۇرماسلىقى گۈناھتۇر
قەلبىنىڭ كۆيۈپ ئېچىشقىنىغا كۆز ياش داۋادۇر
بەزى قەلبىنى مايىل قىلىش ئۈچۈن كېتىدىغىنى بىر پارچە تاۋاردۇر
قەلبىنىڭ ھەقتىن دۇنيانى دەپ مايىل بولۇشى چوڭ بالا ـ قازادۇر
ئەزەلدىن قەلبىنى ئۆلتۈرۈپ كەلگىنى، دۇنيا ۋاباسىدۇر
نەچارە، نە ئامال، بۇ، ئاللاھنىڭ قەدەر قازاسىدۇر
ئۆلگەن قەلبىنىڭ قۇرئان بىردىن ـ بىر داۋاسىدۇر.
مەن، قۇرئان، ھەدىستىكى تاريخقا قاراپ، ھازىرقى جەمئىيەتكە قاراپ، قۇرئاننىڭ كەلگۈسىدىكى بىشارىتىگە قاراپ، ھەقىقى مۇتتەقى زاكىر قەلبىنىڭ ئىنتايىن ئازلىقىنى، ھەتتا 1000 دىن بىرسىنىڭ بەكمۇ تەستە چىقىدىغانلىقىنى سەزدىم، بۇنى ئويلىساملا قەلبىم ئېچىشىپ، كۆزۈم ياش تۆكىدۇ، قەلبىمنىڭ ئەڭ يېقىن تۇققانلىرى بولغان ئاشۇ كور قەلبلەرگە قاراپ كۆزۈم قانداقمۇ ياش تۆكمەي تۇرالايدۇ؟!! ئاھ! يا رەببىم!!!!
يۇمشاپ ئېرىگەن قەلب، قۇرئانغا بېرىلىدۇ،
قاساق بېسىپ قاتقان قەلب، دۇنياغا بېرىلىدۇ.
شەيتان ئىگىلىۋالغان قەلب، كۆرەڭلەپ كېرىلىدۇ،
ئاللاھ ئىگە بولغان قەلب، ھەق ئىشلىرىنى بىجىرىدۇ.
ئاللاھقا ئاشىق بولغان قەلب، بارلىقىدىن ئايرىلىپ، تەنھا بولۇشنى ياخشى كۆرىدۇ، ئاللاھقا پاسىق بولغان قەلب، بۇ ھەقىقەتنى ئۆچ كۆرىدۇ.
پاسىق قەلب، بۇ دۇنيانىڭ لەززەت، راھىتىنى تاللايدۇ
ئاللاھقا ئاشىق قەلب، دۇناي سىرىتىمقىدىن قۇتۇلۇشنى خالايدۇ
ئويغانغان، ھەرىكەتچان، ئىرادىلىك قەلب، مۇراد ـ مەقسىدىگە يېتىدۇ
دىلغۇل بولۇپ، ئىككىلەنگەن قەلب، ئاشۇ سىرتماقتا ئۆلىدۇ
قەلبىنىڭ ئويغىنىشى، ئىرادىلىك بولۇشى، ھەرىكەتلىنىشى، ئىلمىنىڭ مول بولىشىدۇر، قەلبىنىڭ ئاجىزلىشىشى، ئۆلۈشى، ھەرىكەتتىن توختىشى، بىلىمسىزلىكتۇر
ئىلىم ـ مەرىپەت، قەلب ھاياتىنىڭ ئوزۇقىدۇر.
دۇنياغا بېرىلگەن ئاچ كۆز قەلب، قەلبلەرنىڭ ئەڭ بۇزۇقىدۇ.
قەلب، ئۆزىنى دۇنيا سىرتىمقىدىن، زېمىن سىرتىمقىدىن، رىزىق سىرىتىمقىدىن، ئائىلە سىرتىمقىدىن، ئاللاھقىلا ئاجىرىتالمىسا، ئەۋلىيا بولالماس.
ئەلۋەتتە، ئالىي ماقامغا يېتىش ئۈچۈن، زور بەدەل كېرەك، پانىي دۇنيا ئۈستىگە باقى دۇنيانى تاللىغان قەلب، بەكمۇ زېرەك. ئىزدىسىمۇ تېپىلماس، يول بۇنىڭدىن بۆلەك.
قەلبىنىڭ رىزىقىدىن غەم قىلىشى، رەززاققا ئىشەنمىگەنلىكىدىندۇر
رەززاقنا ئىشەنمىگەن قەلبىنىڭ رىزىقىدىن غەم قىلىپ چېچىغا ئاق كىرىپ كېتىدۇ
ئاللاھدىن قورقمىغان قەلب، كىشىلەردىن قورقۇپ غەمدىن ئۆلۈپ كېتىدۇ.
ھەممىسىدىن خاتىرجەم قەلب، ئاللاھقىلا تەۋەككۈل قىلغان قەلبىدۇ

ئاللاهقا تەۋەككۇل قىلىپ، يۈلەنگەن قەلب، مەخلۇققا يۈلىنىۋالمايدۇ، تامامۇ قىلمايدۇ.
ئاللاهقا ئاشىق قەلب، كىشىلەردىن كەلگەن رىزىقنى رەززاق **الله** يەتكۈزىدى دەپ بىلىدۇ.
ئاللاھ... ئاللاھ... يا ئاللاھ... دەپ چاقىرىۋالسا، ئۇنىڭ كۆڭلى تىنىدۇ
ئاللاهلا ئۆلتۈرەلەيدۇ دەپ ئىشەنگەن، قەلب ئۆلۈمدىن قورقمايدۇ.
جانلارنى ئاللاهلا ئالالايدۇ دەپ چۈشەنمىگەن قەلب، ئۆلۈمگە بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ.
ئاللاهنىڭ ئىلىم ـ ھېكمەت، ئادىل، ھاكىم دىگەن سۈپەتلىرىگە ئىشەنگەن، قەلب ئاللاهنىڭ بارلىق ئورۇنلاشتۇرۇشىغا رازى بولىدۇ.
«غَنِىٌّ» يەنى باي ئاللاه بىلەن بىللە بولغان قەلب، پېقىرلىقدىن قورقماس، باي قەلبدۇر، ئۇ، بىھاجەتتۇر.
تەقۋادار مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبى قىمايەت كۈنىدە ئاللاهنىڭ جامالىدىن لەززەت ئالغاچقا، جەننەت ھۆرلىرى بىلەن جىنسى مۇناسىۋەتتە بولىدىغان تۇرمۇشنى خالىمىغان يەردە، بۇ دۇنيادا ئاللاهدىن، نۇردىن، كالامىدىن، زىكرىدىن لەززەت ئالغان تۇرۇپ، جاپا ـ مۇشەققەتلىك، پاسكىنا، نىجىسلىققا تولغان بۇ جىنسى مۇناسىۋەتلىك تۇرمۇشنى قانداقمۇ خالىسۇن!!!
ئاللاهنى ئۆزىگە كۈزەتچى قىلغان قەلب، ھەرگىز ئېزىپ كەتمەيدۇ
مەنپەئەتنى ۋە زەرەرنى ئاللاهلا يەتكۈزلەيدۇ دەپ تونىغان قەلب، كىشىلەرگە تاپا قىلمايدۇ، ئەمما، زەرەرنىڭ كۆپۈنچىسى قەلبىنىڭ بۇزۇقلىقىدىن يېتىپ قالىدۇ.
ئاللاهنىڭ يول تاللاشتا ئىختىيارلىق بەرگەنلىكتىكى ھىكمىتىنى چۈشەنگەن قەلب، ھەق يولنى تاللايدۇ، ۋە ھاياتىنى شۇ ھەق ئۈستىدە داۋام قىلىدۇ.
رەھمان، رەھىم بىلەن بىللە بولغان قەلب، قەلبىگە ئازار بەرمەي، مېھرىبان بولىدۇ.
پادىشاھلارنىڭ پادىشاسى ئاللاه بىلەن بىللە بولغان قەلب، پادىشاھقىمۇ پىسەنت قىلمايدۇ.
ئاللاهنىڭ، كاپىرلارنى دوۋزاختا مەڭگۈ قالدۇرىدىغىنىنى چۈشەنگەن قەلب، كاپىرلارغا تاشدەك قاتتىق بولىدۇ.
ئاللاهنىڭ، سەۋرىچان، ياخشىلىق قىلغۇچى، زاكىر، مۇتتەقى، ئالىم مۆئمىنلەر بىلەن بىللە بولىدىغىنىنى چۈشەنگەن قەلب، ئاشۇ كىشىلەر بىلەن سۆھبەتتە بىللە بولىدۇ.
مۆئمىننىڭ قەلبى، ئىلىم ـ مەرىپەتكە توشۇپ تەقۋالاشقاندا، ئاللاهنى كۆرىدۇ.
ھەقىقەت سۈرۈلگەن ئاسماندىكى قۇياشتەك، رۇشەن تۇرسىمۇ قەلبلەر نېمىشقا بۇ ھەقىقەتنى تاللىمايدىغاندۇ؟ زادى نېمىشقا؟
ھەقىقى زاكىر قەلب، ھەرى خىل شەيتانلارنىڭ گوللىشى، بۇ دۇنيانىڭ ئالدىشى سەۋەبىدىن ئاللاهقا ئاسىي بولۇشنى ئاللاهدىن يۇز ئۆرۈشنى، ئاللاهنى ئۇنتۇشنى، ئىبادەتسىز ئۆتۈشنى خالىمايدۇ.
پېقىرلىق، مۇھتاجلىق، غەم ـ قايغۇ، دەرت ـ ئەلەملىك، خاپىلىق، قاتتىق ئازابلىق كۈنلىرىدە كۆزلىرىدىن ياش تۆكۈپ تۇرۇپ، ئاللاهنىلا ئەسلەيدىغىنىنى چۈشەنگەن قەلب، ھېچنەرسىگە مۇھتاج بولمىغان باي چاغدىمۇ غەمسىز، دەرت ـ ئەلەمسىز، خاپىلىقسىز، ئازابلانماستىن، راھەت كۆرىدىغان، لەززەت ئىچىدىكى خۇشال ـ خۇرام كۈنلەردىمۇ ئاللاهنى كۆپ زىكرى قىلىدۇ.
مانا بۇ ھەقىقى مۇتتەقى مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبىدۇر. ئەي قەلب، باشقا كۈن كەلگەن خاپىلىق

كۈنلەردە، ھەممىسى ئاللاھنى ئەسلىگەچكە، سەن خۇشال كۈنلەردە ئەسلىگىن! نېمە ئۈچۈن كىشىلەر ئۇخلاپ كەتكەن كېچىدە يالغۇز تۇرۇپ ناماز ئوقۇپ زىكرى ئېيتقان كىشىنىڭ ئەجرى كاتتا بۇيۇك بولىدۇ؟

چۈنكى، ئاللاھنى ئەسلىمەيدىغان كىشىلەر ئارىسىدىكى ئاللاھنى ئەسلەپ تۇرىدىغان زاكىر، قاراڭغۇ ئۆيدىكى چىراغدۇر. ئاللاھنى كۆپ زىكرى قىلغان زاكىر قەلب، تېرىك، ھايات قەلبدۇر. ئاللاھنى ئۇنتۇپ زىكرى قىلمايدىغان قەلب، ئۆلۈك مامات قەلبدۇر.

قەلب خالىقنى تونىمسا، رەززاقنا ئىشەنمىسە، ئاللاھنى، ئاللاھ... ئاللاھ... ئاللاھ... دەپ ئەسلىمسە، ئۇنىڭ يارالغىنىڭ، ھىس ـ تۇيغۇسىنىڭ، ئويغانغىنىڭ بىلىملىك بولغىنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بولسۇن!

مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبى، ئاللاھنىڭ مۆجىزىسىنى چاقماقتىنمۇ تېز كۆرىدۇ.

ئاللاھنىڭ ئالتە تەرەپ قورشىمايدىغان چەكسىز بۇيۇكلۈكىنى چۈشەنگەن قەلب، قەيەرگە بارسا، ئاللاھ بىلەن بىللە بولىدۇ.

مۆئمىننىڭ ئاشۇ قەلبى، يوچۇقسىز قەۋەت ـ قەۋەت بىتۇنلۇقنىڭ ئىچىدىمۇ، مۇستەھكەم قورغان ئىچىدىمۇ ئىگىز ـ ئىگىز تاغلار، ئۈستىدىكى ئەركىن ھالىتىدىمۇ ئاللاھ بىلەن بىللە بولىدۇ.

ئەسكەرلەر بىلەن جەڭگە قاتناشقان قۇماندان ئۆلۈپ كەتكەن ئەسكەر توغرىسىدا گۇناھكار بولمىغاندەك، ئۆزىمۇ زور بەدەل تۆلىگەن، ھەقىقەتچى قەلب، ھەربىكەتچان قەلب، يەنە بىر قەلبنىڭ تۆلىگەن بەدەللىرىگە گۇناھكار بولمايدۇ.

بۇ ھەقىقەتلەرنى ئويلىنىپ، تەپەككۇر قىلىپ، چۈشەنمەي تەسىرلەنمەي، ھەربىكەتلەنمەي، ئۆتۈپ كەتكەن كور قەلب، غاپىل قەلب

قۇدرەتنى كۆرىستىدىغان مۆجىزىلەر ئۈستىدىن ئالەم كېمىسى بىلەن پەرۋاسىز تېزلا ئۆتۈپ كەتكەن دەھرى كاپىرغا ئوخشايدۇ.

قەلب توغرىسىدا كۆپ ماتېرىيال قازدىم، قەلبىم بىلەن ئالەملەرنى كەزدىم

مەندىمۇ بىر قەلب بولغاچقا، قەلب توغرىسىدا قەلبىمدىكىنى يازدىم.

ئىنسان قەلبى قۇشقاچتەك جىم تۇرالماس، قېنى ساپ بولسىمۇ، قەلبى ساپ بولماس، خالىقنى دائىم ئەسلەپ تۇرالماس، چۈنكى، توسالغۇ، پەردە، مەخلۇقنى ئۇنتالماس، نادانلىقدىن چارە ـ ئامال تاپالماس، يا ئالىمنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالماس، قۇرئانغا ئالىم بولغاندا، قەلبى بولىدۇ، غەمدىن خالاس، مەقسەت شۇنداق ئىكەن، قىلمايلى بىزدە ـ تالاش.

قەلب ئۆزى گۆش بولغىنى بىلەن ئازابقا بەرداشلىق بېرىشتە چۆيۈندىنمۇ قاتتىقكەن!

بارچە لەززەتتىن قەلبنىڭ زىكرىدىن ئالغان لەززىتى تاتلىقكەن، 20 ـ 21 ـ ئەسىردىكى قەلبلەرنىڭ زىكرى لەززىتى تايىللىقكەن!

قەلبىمۇ غايەت زور تارتىش كۈچى بار ئىكەن!

زاكىر قەلبداشلار ھەر يەردە بولسىمۇ قەلبى بىر يەردە، ئۆلۈك قەلبلىكلەر بىر يەردە بولسىمۇ قەلبى ھەر يەردە

چىن قەلبىدىن ياخشى كۆرسە، تەرلىرى ئەتىر پۇرايدۇ

قەلبىدە ياخشى كۆرمىسە ئەتىرسى سېسىق پۇرايدۇ
بەزىدە قەلب ئىنكار قىلسىمۇ، پۈت - قول قوبۇل قىلىدۇ
بەزىدە قەلب ئىنكار قىلسىمۇ پۈت - قول قوبۇل قىلىدۇ
بۇنداق قوبۇل ئىگىسى ھەسرەت ئىچىدە ئۆلىدۇ
بەزىدە قەلب قوبۇل قىلسىمۇ پۈت - قول ئىنكار قىلىدۇ
بۇنداق ئىنكار ئىگىسى ساۋابنى كۆرىدۇ
دۇنيادا توسالغۇ بولغاچقا مۇرادىنى ئاخىرەتكە قويىدۇ، ئالدىرىمايدۇ! تېخى ئۇلارمۇ بۇ دۇنياغا تويىدۇ.
بەزى قەلب ئەۋلىيا بولۇشنى خالايدۇ، ئەمما، جۈپتى ئۇچۇن، ھەمراھ بولۇشنى خالايدۇ. ھامىنى بىر كۈن ھەقىقەتنى تاللايدۇ، ھەقىقەتتىن ئايرىلسا، ئۆز - ئۆزىنى خارلايدۇ، مېنىڭ قەلبىم بۇنداق قەلبىدىن زارلايدۇ، بۇ دۇنيادا ھەممە قەلب، يىغلاپ قاخشايدۇ.
قەلبلەر ھەرخىل ھەر ياڭزا بولىدۇ.
زاكىر قەلبىدىن باشقىسى دۇنيا - ئاخىرەتتە ئۆلىدۇ
زاكىر قەلب ئاخىرەتتە ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرىدۇ
مانا بۇ قەلب، شۇنىڭ ئۈچۇن ھەقىقەتنى سۆيىدۇ
ئويغانغان ھەربىرىتچان قەلب، توختىماستىن ئالغا قاراپ ئىلگىرلەيدىغان سائەتكە ئوخشايدۇ.
ھەقىقەتچى قەلب، سائەتكە ئوخشاش سېكۇنتلاپ، مىنۇتلاپ، سائەتلەپ، كۈنلەپ، ئايلاپ، يىللاپ نەتىجە چىقىرىپ تۇرىدۇ. ھەرگىز بىر قەدەممۇ ئارقىغا چېكىنمەيدۇ.
ئەر زاتىدىكى ھەقىقەتچى قەلب، زاكىرىيىلەرنىڭ ماقامىغا يېتىش ئۈچۇن، گەرچە ئۆلگىدەك ياخشى كۆرسىمۇ، ھارام دىگەن چەكلىمە بولغاچقا، ئۆزىنى يات بولغان نىكاھ، ھارام بولغان ئايالنىڭ قولغا تۇتقۇزماسلىقى لازىم.
ئايال زاتىدىكى قەلبىمۇ شۇ ماقام ئۈچۇن بەدەل تۆلەپ، نىكاھ ھارام بولغان ياكى نىكاھسىز ھارام بولغان ئەرنىڭ قولغا ئۆزىنى تۇتقۇزماسلىقى لازىم.
قەلبىنىڭ قەلب بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ئىمان بولۇشى كېرەك، ئىمانلىق قەلب، ئىمانسىزدىن قىلىدۇ نەپرەت، ئىمان مۇناسىۋىتى تۇتاشسا پۈتۈن مۇناسىۋەت تۇتىشىدۇ، ئىمان، ئىتتىقاد، ئەقىدە، تەۋھىد مۇناسىۋىتى ئۈزۈلسە، پۈتۈن مۇناسىۋەت ئۈزۈلىدۇ، جۈملىدىن، ئاتا - بالىلىق، قانلىق، نەسەبلىك، ئۇرۇق - تۇققانلىق، زىمىنداشلىق، ۋەتەنداشلىق، قەۋىمداشلىق، مىللەتداشلىق، لۇغەت تىللىق، قەبىلىلىك، تەبىقە، مەرتىبىلىك دىگەندەكلەر پۈتۈن ئۈزۈلىدۇ. نىكاھداشلىقمۇ شۇنداق، ئۇنىڭ شەرتىمۇ ئىمان
ئالىي ماقام ئۈچۇن نەپسىدىن كېچىش كېرەك، دۇنيا ئۈستىگە ئاخىرەتنى تاللىغان قەلب، ھەممىدىن زېرەك، ئەمما بۇنىڭ ئۈچۇن ناھايىتى زور بەدەل تۆلەش كېرەك. ئىزدىسىمۇ قەلب تېپىلماس يول بۇنىڭدىن بۆلەك
ئەۋلىيانىڭ قەلبى، ئىنسانلارنىڭ ئىنسانغا باش قويغىنىنى كۆرۈپ، راھىبلارنىڭ بۇتقا سەجدە قىلغىنىنى كۆرۈپ، ئاللاھتائالغا يەر پوستىدىن يەر يادروسغىچە بېشىنى پاتۇرۇپ سەجدە قىلغىسى

(قايتا باش) بېشىنى كۆرمىگىسى كېلىدۇ.

قەلب، جامالىنى كۆرمىسە، ياخشى كۆرۈپ قالمايدۇ، بۇ ھەقىقەتنى چۈشەنگەن قەلب، ھىجابنى ئىنكار قىلمايدۇ.

ئويغاتقۇچى قەلب، ئۆز ۋۇجۇدىدىن نۇرلۇق ئوت چىقىرىدىغان قۇياشتۇر، ئەگىشىپ ئويغانغان قەلب، قۇياش نۇرىنى قايتۇرغۇچى ئايغا ئوخشاشتۇر.

ئەزەلدىن ئەبەدكە يامغۇرلار تاتلىق ياغقىنىدەك، مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبىدىن لەززەتلىك تاتلىق زىكرىلەر يېغىپ تۇرىدۇ. چۈنكى، يامغۇر ئۆلۈك زېمىننى تېرىلدۇرۇشتىن بۇرۇن زاكىر قەلبىنى تېرىلدۇرۇپ بولىدۇ.

ئىنسان قەلبى خۇددى چىلبۆرە،

ئۇنى ئوڭشايدۇ قۇرئاندىكى سۈرە،

قەلب قۇرئانغا بېسىلغاندا،

قالمايدۇ ئاللاھدىن باشقا بىر جۆرە

بەزى قەلبلەر بارىكى، ئۆزىنى ئۆزى ئازابلايدۇ، ۋە قېينايدۇ. قاتتىق ئازابلارغا لېيىنى چىڭ چىشلەپ ئۆتۈپ كېتىۋېرىدۇ، بۇ ئازابنى ئۇ قەلبىگە ئاللاھ سالمىغاندۇر، بەلكى، ئۆزىگە ئۆزى قىلىدۇ. چۈنكى، دوۋزاخ ئازابىدىن قۇتۇلۇشقا ئىختىيارلىق بەرگەن مېھرىبان ئاللاھ، بۇ دۇنيانىڭ ئازابىدىن ۋە سىرتتىمقىدىن قۇتۇلۇشقا ئىختىيارلىق بېرىپ بولغان، يەنى تاللاش يولى بەرمەمدۇ؟

بەزى قەلبلەر ئاللاھقا چىن دىلىدىن ئىشەنگەچكە، رازىلىقىغا ئىشەنگەنچكە، ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلىپ، يۆلۈنۈپ، ئىشلىرىنى ئاللاھقىلا تاپشۇرغاچقا، بارلىقىنى ئاخىرەتكە بېغىشلاپ، دەرىت ـ ئەلەم ئىچىدە ئازابلانسىمۇ، مۇراد ئىشلىرىنى ئاخىرەتكە قالدۇرۇپ، زىكرى ئىبادەتلەردىن، قۇرئان تەپسىرلەردىن لەززەت ئېلىپ، ئۆزىگە ئۆزى تەسەللى بېرىپ، ھاياتنى دۇنيا ـ ئاخىرەتتە خاتىرجەم ئۆتكۈزىدۇ.

ئەمما، مۇشۇ قەلبىمۇ ئاللاھقا ئىلتىجا قىلىش ئۈچۈن، دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولۇشى ئۈچۈن، ئاللاھقا يېقىنلىشىش ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى تىلەپ، گۇناھىنىڭ مەغفىرەت، كەچۈرۈم بولۇشىنى سوراپ، قەلبىدىكى زاراپ بولغان كۆز ياشلىرىنى تۆكۈپ تۇرۇشنى خالايدۇ.

قايسى قەلب، تەنھا جايدا ئاللاھدىن قورقۇپ كۆز ياش تۆكۈشنى خالىمايدۇ؟

قاساق بېسىپ قاتقان قەلب

ھەرقانداق قەلب ئىگىسىنىڭ ئۆلۈشى، قىيامىتى شۇدۇر

قىيامەت، ئاللاھ دېگەن زىكرە چىن قەلبىدىن دېيىلمىگەندە قۇرۇلۇدۇ.

قىيامەت، قەلبى قاساق بېسىپ، قاتقان، ئاللاھنىڭ زىكرىدىن خالىي قالغان ئەڭ ئەشەددى يامان كىشىلەرنىڭ ئۇستىگە قۇرۇلىدۇ.

ھەر ۋاقىت، ھەر دائىم، ھەر جايدا پەيغەمبەرنىڭ سۈننەت ئادىتى بويىچە ئاللاھنى ئەسلەپ تۇرىدىغان، مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبى، ئاخىرەتتە پەيغەمبەرنىڭ قەلبى بىلەن بىر ماقامدا بولىدۇ.

ئالىم بولغان، زاكىر قەلب، ئاخىرەتتە ئاللاھنى كۆرگەندە، گەرچە قورشاپ كۆرەلمىسىمۇ، ۋايىغا يەتكۈزۈپ لەززەت ئېلىپ كۆرەلەيدۇ.

ئالىم ئەمەس، ئابىد، زاكىر قەلب، ئاللاھنى كۆرگەندە، لەززەت ئالسىمۇ، ئالىمغا يەتمەيدۇ، بىرىنچى دەلىل، ئىلىم ـ مەرىپەت، قەلبنىڭ نەزەر ـ دائىرىسىنى كېڭەيتىدۇ، ئىككىنچى دەلىل، ئالىم بىلەن تۇرك ئابىدنىڭ مۇشۇ دۇنيادىمۇ قۇدرىتىگە تولغان رەڭگارەڭ ئالەملەرگە قارشى ئوخشمايدۇ، ئەمەلىيەتتە ئىككىلىسى كۆرۈپ تۇرىدۇ.

ئالىم قەلبى، ئاللاھنىڭ سۈپىتىگە ئىگە بولغان قەلبدۇر، ئابىد قەلب، بەندىنىڭ سۈپىتىگە ئىگە بولغان قەلبدۇر. ئىلىم الله نىڭ سۈپىتى.

ئالىم قەلب، بۇ ئىككى سۈپەتكە ۋە باشقا سۈپەتلىرىگە ئىگە بولالايدۇ.

ئابىد قەلب، دەل ئەكسىچە، قۇللۇق دىگەن سۈپەتكىلا ئىگە بولىدۇ.

ئاللاھدىن ھەقىقى رەۋىشتە ئالىم قەلبلەر بەك قورقىدۇ، چۈنكى، ئىلىم، قەلبنى يۇمشىتىدۇ، تۇرىكلىك ئۇنتۇلدۇرىدۇ، قەلبنى قاتۇرىدۇ.

ئالىم قەلبدىن ئەۋلىيا چىقىدۇ، جاھىل قەلبدىن شەقى چىقىدۇ

يەرشارىغا تۇنجى قېتىم قەدەم تاشلىغان ئادەم ئاتىنىڭ قەلبىمۇ مۇسۇلمان، مۆئمىن، مۇتتەقى چۈشۈپ، تۆۋبە بىلەن زىكرى ئېيتقان

كۆپىنچە ئويغاق تۇرۇپ، ئىلىم ـ مەرىپەت بىلەن كۆپ زىكرى ئېيتقان قەلب، يۇمشاپ، ئېرىپ قورقۇپ تىترەيدۇ.

كۆپ ۋاختىنى ئۇخلاپ ئۆتكۈزگەن قەلب، قاسماق بېسىپ، قورقماس بولۇپ قېتىپ قالىدۇ.

چۈنكى، ئۇيقا ئۆلۈمنىڭ قېرىندىشى بولغاچقا، كۆپ ئۇخلىغان قەلب، تولا ھالدا ئۆلۈك ھېسابلىنىدۇ.

ھەقىقى زاكىر قەلب، ئۇخلىغان چاغدىمۇ شەيتان غالىب كېلەلمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، شەيتان ئۇنىڭ چۈشىگە كىرەلمەيدۇ.

ئەمەللەر قەلبدىكى نىيەت بىلەن بولغاچقا، قەلب نېمىگە ئىشىق، ئىشتىياق بولسا، شۇ مەقسىتىگە يېتەلەيدۇ.

قەلب، نېمىنى بەك ياخشى كۆرسە، شۇ نەرسىنى كۆپ تىلغا ئالدۇرىدۇ.

بىز سۆزلەپ كەلگەن بۇ قەلب، مۆئمىننىڭ كۆكسىدىكى يۈرەك، كاپىر، پاسىقلارنىڭ كۆكسىدىكى يۈرەك بۇ قەلبدىن بۆلەك. چۈنكى، يوقتۇر بۇ قەلبدە ئاللاھ دىگەن تىلەك

بۇ شەيتانلارغا گۈل بولغان قەلب، چوقۇم ھالاك بولىدۇ.

ئىنسان قەلبىنى ئاللاھدىن، ھەقدىن، زىكرىدىن گوللايدىغان شەيتانلار بەك كۆپ، بىرىنچى، قەلبدە ۋەسۋەسە قىلدىغان ئىبلىس شەيتان، ئىككىنچى، ھەقتىن توسقۇچى ئىنسان شەيتان، مۇھەببەت شەيتان، ئۈچىنچى، دۇنيا دىگەن شەيتان، تۆتىنچى، مەشغۇللۇق شەيتان، بەشىنچى، مال ـ دۇنيا شەيتان، ئالتىنچى، بالا شەيتان، يەتتىنچى، ئەمەلسىز ئىلىم شەيتان، سەككىزىنچى، ئارزۇلۇق ئۆمۈر شەيتان، توققۇزۇنچى، ئالدامچى، غورۇر شەيتان، 10. باشلىقلىق، سىياسەت شەيتان، 11. ھاۋايى ـ ھەۋەس شەيتان، 12. شەھۋەت شەيتان، 13. نېمە ھەقتىن توسسا شۇ شەيتان.

يۈرەكنى قەلب دېدۇق، قەلبتىكى سۆز بىلەن قەلبنى جەلب قىلدۇق
قەلبتىكى تەسىرنىڭ مەڭگۈلىكىدىن، بىز كۆپ يىغلاپ تېخىچە توختىمىدۇق
بىر ئاللاھنىلا ياخشى كۆرەلمىگەچكە، بىز ھەقىقى زاكىرغا ئوخشىمىدۇق
ئەمما، ھەقىقى زاكىر بولۇش ئىرادىمىزدىن، بىر مىنۇتمۇ توختىمىدۇق
ھەربىرىمىز ئالغا قاراپ قەدەم تاشلىدۇق، ئەمدى بىز بۇ مۇنازىرىنى بولدى قىلدۇق
يا رەببىم! ئاخىرى بىز ئاخىرەتنى ھەقىقى تاللىدۇق
ئاخىرەتنى تاللاپ بولغاندىن كېيىن، بۇ دۇنيا تەرەپكە قىلچە قاراپ قالمىدۇق
گەرچە دۇنيادىن ئايرىلىپ ئازابلانساقمۇ، قىلچە پۇشايمان قىلىپ سالمىدۇق
تەقۋالىق ئۇرۇقىنى ئوبدان راسلاپ، ئالىي ماقام سەپىرىگە جابدۇدۇق
رازىلىقنىڭ ئۇچۇن ئوقىغان قۇرئان كەرىمگە، بىز بۇ دۇنيادا ئەجىر ئالمىدۇق
سەن بىرگە يەتكۈزمىگەن غەيرىنىڭ قولىدكى زىرىقلەرگە بىز تامانى سالمىدۇق
ھارام دەپ چەكلەنگەن ھەرقانداق نەرسىگە بىز قوللىرىمىزنى سالمىدۇق
سەن ھارام دەپ كۆرسەتكەن گۈزەل قىزلارنى نىكاھلاپمۇ ئالمىدۇق
غەيرىنىڭ قولىدىكى گۈزەل قىزلارغا بىز چاڭگالنى سالمىدۇق
بۇ ئازابنىڭ دەردىنى تارتىپ تېخى ھارمىدۇق
ئاخىرەتتىكى ئۇمۇدنى بىز تېخى ئۈزۈپ قالمىدۇق
دەرت، ھالىمىزنى سەندىن غەيرىگە تاشلىمىدۇق
ئاخىرەتنى تاللاشتا ئويلىنىپ باش قاشلىمىدۇق
ھەقىقى مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبىنى بىز مەڭگۈگە تاشلىمىدۇق
ئەلھەمدۇلىللاھ غەيرىنىڭ زاكىر قەلبىگە خەنجەر سانجىمىدۇق
يا رەببىم! ھەممە ئىشىمىزنى ئۆزۈڭگە تاپشۇردۇق،
قاتتىق ئازابقا قالماسلىقنىڭ ئۇچۇن، باشقىلار قەلبىگىنى ئوغۇرلاپ كەتمىسۇن
دوۋزاخ ئازابىغا قالماي دىگەن قەلب، نامەھرەمگە كۆز سالمىسۇن ۋە شۇنىڭدەك مۇئەننەس قەلب، ئۆزىنىمۇ كۆرسەتمىسۇن
ئىرادەڭدە، ئېغىزىڭدا گۈناھ قىلمايمەن دەپ تۇرۇپ، قەلبىڭدىكى مۇھەببەتنىڭ كۈچلۈكلىكىدىن نەپسى، ھەۋەسكە بېرىلگەنلىكىڭدىن گۈناھ قىلىپ سېلىشىڭ مۇمكىن،
ئاللاھ غەفۇرۇر رەھىيم، چىن قەلبىڭدىن تۆۋبە قىلغىن! ئەي قەلب، پۇشايمان بىلەن تۆۋبە قىلغاندىن كېيىن ھەرگىز گۈناھقا قايتمىغىن.
قايتا ـ قايتىلاپ گۈناھ قىلغاندا، قەلبىنىڭ قارىلىقىغا مۆھۈر بېسىلىپ كېتىدۇ.
مۆھۈر بېسىلغان قەلب، ھەقنى كۆرمەيدۇ، ئاڭلىمايدۇ، سۆزلىمەيدۇ، بۇنداق قەلبدىن ھەقنىڭ زىكرىنى ئۇمۇد قىلغىلى بولامدۇ؟
شۇ تاپتا قەلبىم قىلغان گۈناھلىرىنىڭ جازاسىنى كۆرۈۋاتقاندەك تۇرىۋاتىدۇ
ئاھ ! قەلبىم ئاچچىق ئېچىشىپ كۆزلىرىم ياش قۇيۇۋاتىدۇ
يا رەببىم! يا ئاللاھ! يا رەھمان! يا وَدُودُ!!

قەلبىدە بىر خىل، دىلدا بىر خىل، تىلدا بىر خىل، ئەمەلدە بىر خىل، خۇشاللىقدا بىر خىل، دەرت - ئەلەم، خاپىلىقدا بىر خىل بولغان قەلبىنى ھەرگىز چۈشەنگىلى بولماس، ئۇنىڭغا ھەم ئىشەنگىلى بولماس، مۆئمىن قەلبى بىر خىل تۇرىدۇ.

قەلىب ئۆلۈمدىن قاچىمەن دەپ قاچالمايدۇ

ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇشقا چارە - ئەمەل تاپالمايدۇ

يا ئۆلۈمدىن خاتىرجەم ياتالمايدۇ

بۇ دۇنيانى ئۇ دۇنيا ئۈچۈن ساتالمايدۇ

بۇنداق قەلبلەر ھەرگىز نىجات تاپالمايدۇ

قورقۇنجاق ئاجىز قەلىب، ھېچ بىر ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمايدۇ.

ئىككىلەنمەس ئالىم، باتۇر قەلىب، ھەر قانداق مەقسىتىگە يېتەلەيدۇ،

يامغۇر سۈيىدە ئۆسۈملۈك ياشىرىپ تۇرغاندەك، قۇرئان تەسىرىدە قەلىب، ياشىرىپ كۆچلۈنۈپ تۇرىدۇ.

قەلىب، ئۆز قەلبىدىشىدىن ھال سوراپ، سېغىنىپ، ئەسلەپ تۇرغىنىدەك، شۇ قەلبىدە قەلبىدىشىغا دائىم ھۇجۇم قىلىپ تۇرىدۇ.

قەلىب تۇرۇپلا ئۆز قەلبىدىشىنى ئەسلەپ قالىدىكەن، كۆزلەردىن ياشلار تامچىغاندا ئەسلىگە كېلىپ قالىدىكەن.

مەن مەشرىقتىكى بىر قەلبىنىڭ مەغرىپتىكى قەلبىدىشىغا يازدىم سورىغىنىنى كۆردۈم، چۈنكى، مەغرىپتىكى قەلبىداش مەشرىقتىكى قەلىب ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ.

تووا! تووا! تووا! يائاللاھ، يا سُبْحَان ياردەمان، مەن قەلبىدىن ھەيران قالدىم، قەلىب ئاجايىپ - غارايىپ ئىكەن، ھەي قەلىب!

ئەۋلىيالىق، قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ، ئاللاھنىڭ پەزلى تۈگىمەيدۇ، ئاللاھ 360دىن ئارتۇق قەلبىنى ئەۋلىياھلىقتا ياراتقان بولۇپ، ئۇلاردىن بىرسى ئۆلسە ئورنىغا يەنە بىرنى يۆتكەپ تۇرىدۇ، شۇڭا ئۇلارنى، رەسۇلۇللاھ، ئابدالالار دەپ ئاتىغان، 40قى شام يەنى پەي تەختى دەمەشق، سۈرىيىدە بولىدۇ، 40قى تەخمىنەن

بۇ قەلبلەر ئادەم، ئىبراھىم، مۇسا، مىكائىل، ئىسرافىيل ئەلەيھىسسالامنىڭ قەلبلىرىدە بولىدۇ، 50 يىلدىن ئۆمۈر كۆرسە 2000 يىل داۋام قىلىدۇ، دىمەك، يەنە 600 يىل بار. شامدىلا 355دىن ئارتۇق قەلىب تۈگسە، ئاندىن چىقىرىدۇ، بۇ قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ. يەنى 600يىلغىچە چىقىپ تۇرىدۇ. (ئىبنى ئەساكىردىن) لىكىن زەئىيپ

قەلىب ھەقىقەت ئىشىغا بېرىلىپ كەتسە، ۋاقىتتىنىڭ ئۆتكىنىنى سەزمەيدىكەن.

ھەقىقى ئاشىق، زاكىر قەلىب، زىكرىگە بېرىلگەندە ئاسمان كۆمتۇرۇلسىمۇ، زېمىن تەۋرىنسىمۇ، تاغلاردىن ۋولقان پارتىلىسىمۇ بارچە بايلىقى كۆيۈپ تۈگسىمۇ، بارچە ئادەملىرى ئۆلۈپ تۈگسىمۇ ئاللاھ! ئاللاھ! يا ئاللاھ دىگىنىچە ھېچنەرسىگە پەرۋا قىلمايدۇ، چۈنكى، ئۇ، ئاللاھنىڭ خالىغىنىنى قىلالايدىغان قادىرلىقىغا ئىشەنچ قىلىدۇ.

ھەقىقەتچى قەلىب، بارچە ئالەملەرنىڭ مەۋجۇدلۇقىدىن ئاللاھنىڭ پەيدا بولماستىن ئەزەلدىن -

ئەزەل تا ئەبەدىل ـ ئەبەد مەۋجۇدلۇقنى ھەققى ھېس قىلىدۇ.

ئاندىن ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوقلىقنى ۋە 99 ئىسىم ـ سۈپەتنىگە ئىگە ئىكەنلىكنى تونۇپ يېتىدۇ.

قەلب، ئۆز قەلبىدە شېرىن بىر مەزگىل ئايرىلىپ، كېيىن ئۇچقاشقان چاغدا، ھاياجانلانغانلىقىدىن نەپەس ئالالماي قالىدىكەن، مۇرادىغا يەتكەندىن كېيىن ئاستا ـ ئاستا ئەسلىگە كېلىپ قالىدىكەن.

بىر قەلب، ئىككىنچى بىر قەلبىنىڭ دەردىدە كۆپ ئەسلەپ، ئاھ تارتىپ ھەسرەتلىنىشىدىن ئاللاھ ئىگەم ئۆزى ساقلىسۇن، ئامىن!

ئەمما، بۇ ھەقىقەت ئەزەلدىن ئەبەدگە داۋام قىلماقتا، بۇ جەننەتتە چوقۇم ئاخىرلىشىدۇ.

قەلب، گەرچە ئىجاۋەت ئۇزراپ كەتسىمۇ ئۇمۇد ئۆزمەسلىكى لازىم. چۈنكى، ئاللاھ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالانىڭ دۇئاسىنى نەچچە مىڭ يىلدىن كېيىن ئىجاۋەت قىلغاندۇر.

بەزى ئىجاۋەتنى ئاخىرەتتە قىلىدۇ، ياكى زىيانىنى كۆتۈرىدۇ.

قەلبىنىڭ تەدبىرى، ئاللاھنىڭ تەقدىرىگە تاقابىل تۇرالمىغاچقا، قەلب، رەھمانىنىڭ بارمىقى ئارىلىقىدا بولغاچقا، مەجبۇرىي ۋە ئىختىيارى دەرت ـ ھەسرەت ئازابىنى تارتىدۇ، ئاللاھقا زاكىر قەلب، ئاللاھنى رازى قىلغان قەلب بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر.

قەلبىنىڭ ئويغانغانلىقىنىڭ ۋە ھەرىكىتىنىڭ ئەمەلىيىتى، ئەمەلىيەتتە كۆرۈلۈشى كېرەكدۇر.

ئويغۇنۇپ تۇرۇپ، ئەمەلىيەتنى، ئەمەلىيەتتە كۆرسەتمىگەن قەلب، ئۆلۈك قەلبىدۇر، ھەق يولغا قەدەم تاشلاپ بولۇپ، يېنىۋالغان قەلب، ئەڭ بۇزۇق قەلبىدۇر، قۇرئان قەلبىنى قېلىپلاپ تۇرىدۇ.

قەلبىنىڭ قېلىپى قۇرئاندۇر

قەلبىنى غەپلەتتە قالدۇرۇپ، قاتۇرۇپ، ئازدۇرغۇچى دۇنيادۇر!

ھەقىقى زاكىر قەلب، دۇنيا ھېرىسمەنلىكىدىن جۇدادۇر، سەن دۇنياغا ھېرىسمەن بولساڭمۇ، ساڭا خالاپ ببېرىدىغىنى يەنىلا خۇدادۇر.

ئەي چېچەن قەلب، ھۇشۇڭنى تاپ، ئىسىڭنى يىغ! خۇدۇڭنى بىل، دۇنيانى تاللىغان قەلب، ئاللاھنىڭ خالىغان ئازغىنا مۇددەتلىك مۆھلەتلىك نېئمىتىگە ئېرىشسە، ئاخىرەتنى تاللىغان قەلب ھەممىگە ئېرىشسە، سەن نېمىشقا ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى تۇغمەس، چەكسىز، مۇددەتسىز، مۆھلەتسىز باقى بولغان ئىنتاھاسى يوق نېئمەتنى تاللىمايسەن! ئىسىت.

ئاللاھنىڭ قۇرئاندىكى ئى مۆئمىنلەر، ئى ئىنسانلار دىگەن نەچچە يۈزلەرچە نىدالىرىغا لەببەي مانا مەن تەييار، يارەببىم دىمىگەن قەلب، ھەقىقى مۆئمىن ئەمەس.

نېئمەتتىن پايدىلىنىپ ئاللاھقا ھەمدۇ ئېيتمىغان قەلبىدە ئىنساپ بولمايدۇ

ئەقىدىسىنى مەخپى شېرىكىدىن تازلىمىغان ئىنساپسىز قەلبىدە دىن ساپ بولمايدۇ

دىننى، ئەقىدىنى، ئىنساپ ـ ئەخلاقنى يوقاتقان قەلبىدە ئىمان بولمايدۇ

شۇنداق قەلبىلەرنى قەلبىگە سالمىغىچە قەلبىم ئارام تاپمايدۇ

ئاھ! قەلبىمنى ھەقىقى چۈشەنگەن قەلب، ھەرگىز مەندىن قاچمايدۇ

قەلبىمگە ئارام ـ بەخش بېرىدۇكى، دەرت، ئازابنى سالمايدۇ

قەلبنى تەتقىق قىلىمەن دەپ يا كۆرۈمدىن ياش توختىمايدۇ
ئەينەككە قاراپ باقسام، چىرايىم زادى ئۆرۈمگە ئوخشىمايدۇ
يا رەببىم! يارەببىم! يا رەببىم! مۇشۇ ئىدا بىلەن ئارام تاپتى قەلبىم
بۇ ھەقىقەتنى باشقىلارمۇ بىلسۇن دەپ تەۋرىنىشكە باشلىدى مېنىڭ قەلبىم
مانا بۇ ھەقىقەت ئۇچۇن رازى مەن تىتىلىپ كەتسەمۇ نارۇك جەسىدىم
بۇ ھەقىقەت ئۇچۇن جاندىن، دۇنيادىن ئايرىلسام، ھەسرەت چەكمەڭلار ئەي قەۋم - قېرىنداشلىرىم
ھەق قەلبىگە سىڭگەندە ئويغۇنۇپ تۇرىدۇ
ئۇ ھەقىقەت تەرەپكە ئۇرنۇپ تۇرىدۇ
ھەقىقەت يولىدا يانماستىن چىڭ تۇرالسا، ئەجرىنى ئاخىرەتتە چوقۇم كۆرىدۇ.
ئالىي ماقامغا يېتەلىگەن قەلب، ئاللاھنىڭ جامالىنى دائىم كۆرىدۇ.
مېنىڭ قەلبىم شۇ ھەقىقەتنى مەڭگۈ سۆيىدۇ.
قەلب دۇشمەن بىلەن بالا - قازاغا يولۇققىسا سىنالمايدۇ، بۇ سىناق دۇنيا بولغاچقا، يولۇقماي قۇتۇلالمايدۇ.
قەلبلەردىن شۇنداق رەزىل قەلب بارکى، دۇنيا راھەت لەززەتلىرى ئۇچۇن بارلىقىنى ھەتتا جىنىنىمۇ قۇربان قىلىدۇ.
ئاخىرەتنىڭ مەڭگۈلۈك لەززىتى ئۇچۇن، بىر سىنتىچىلىك چىقىم قىلمايدۇ
مەن يەرشارىنىڭ بىر تەرىپىدىكى قەلبلەرنىڭ دەرت - ئەلەمدىن، ھەسرەتتىن ئاچچىق تولغۇنۇپ، كۆز ياش تۆكۈپ ئازابلانغىنىنى يەنە بىر تەرەپدىكى قەلبلەرنىڭ بولسا، راھەتتىن لەززەتلىنىپ خۇشال - خۇرام قاقاقلاپ كۈلۈپ يۈرگىنىنى كۆردۈم.
مانا بۇ قەلبلەرگە نىسبەتەن تەڭشەلمىگەن ئالەم، بۇ ھەقىقەتنىڭ دوۋزاخ بىلەن جەننەتتىمۇ داۋام قىلىشىدىن ھەيران قالمىسۇن ئادەم
زاكىر قەلبلەرنىڭ كۆپىنچىسى دۇنيادىن يارىدار پېتى كېتىپ قالىدۇ
چۈنكى، ئۇ ئەجرىنى ئاخىرەتتە چوقۇم ھەسسىلەپ ئالىدۇ
ئاھ! يارىدار قىلغۇچىلار، ئۇ كۈندە چوقۇم ھەسرەتتە قالىدۇ
زەررىچە ئىمان بولمىغان قەلب، دوۋزاختا مەڭگۈ قالىدۇ
مۆئمىننىڭ قەلبى ئاسماندىن زېمىنغا چۈشكەن نەرسىلەردىن ئىبرەت ئېلىپ، زېمىندىن ئاسمانغا ياخشى ئەمەللەرنى ئۆرلىتىدۇ.
بۇ قەلب، ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشنى ئىنسانلارغا ياخشىلىق قىلىشنى ھەقىقەت دەپ بىلىدۇ.
ئىنسان قەلبىنىڭ ھايۋان قەلبىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان پەرقى، ئەقىل، ئىرادە، ئىختىيارلىقتىدا بولىدۇ.
قەلب ئۆز ئەقىدىسىنى باشقا قەلبىگە تاڭماسلىقى كېرەك، ئۆز ئەقىدىسىدىن قىلچىلىك يانماسلىقى كېرەك، ئالىي ماقامغا يېتەي دىسە، ئۇ ھەق يولىدىن باشقا يولغا قايتماسلىقى كېرەك.
ئەزەلدىن ھەقنىڭ دۇشمىنى كۆپ بولغاندەك، ھەق يولىدىكى قەلبنىڭ دۇشمىنى كۆپ بولىدۇ،

ھەق ھامىنى باتىل ئۇستىدىن غەلىبە قىلىدۇ، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت بولىدۇ.
بىر ئىنسانىنىڭ ئىچىدە ھەرگىز ئىككى قەلب يوقتۇر، بىر قەلبىگە بىر - بىرىگە زىت ئىككى نەرسە ھەرگىز سىغمايدۇ
ئەگەر مەن باشقىلارنىڭ قەلبىدىكى غەيبنى بىلىپ قالسام، تېخىمۇ ئازابلىنىشىم مۇمكىن، شۇڭا، غەيبنى بىلدۈرمىگەندۇر، ئەلمۇئمىن (يەنى ئاللاھ)
ياخشى قەلب ياخشىلىقتا ئارام تاپىدۇ
ياماڼ قەلب يامانلىقتا ئارام تاپىدۇ
ھەر ئىككىلىسى ئەملى ئۇستىدە ئەزرائىلنى تاپىدۇ
ئىككىلى قەلب، ئاخىرەتتە جازاسىنى تارتىدۇ
ياماڼ قەلب گۇناھنى ئۆز بوينىغا ئارتىدۇ
ياخشى، زاكىر قەلب، جەننەتتىكى ياتاقلاردا مەڭگۈ ياتىدۇ!
ئالى ماقامغا يەتكەن قەلب، ئاللاھنىڭ جامالىغا قانىدۇ
ھەي ئىسىت، ھازىرقى قەلبلەر بۇ ھەقىقەتكە تانىدۇ
ئاخىر بىر كۈن ۋابالى ئۆزىگە يانىدۇ
ياردەمسىز، شاپائەتسىز ئۆزى تەنھا قالىدۇ
كويزا - كىشەن، تاقاقنى ئۆز بوينىغا سالىدۇ
دەرتلىك ئازاب ئىچىدە مەڭگۈلۈككە قالىدۇ
كاشكى يا ھەسرەت - نادامەت دەپ جار سالىدۇ
مۆئمىن بۇنىڭدىن نەئۇزۇبىللاھ دەپ نېرى قاچىدۇ.
ئەي قەلب، سېنى رەززاق ياراتقاندىكىن سەن رىزىقتىن غەم قىلما، سەندەكتىن نەچچىنى يېسە تويمايدىغان ھايۋانلارغىمۇ ئاللاھ رىزق بېرىدۇ، ئۇلار ئۆز رىزقىنى كۆتۈرۈپ يۈرمەيدۇ. سەۋەبىنىمۇ قىلالمايدۇ. يا توپلاپ يىغالمايدۇ، ئاللاھ نېمە دىگەن ياخشى رەززاق ھە!
قەلب، سوراق توقمىقى ئالدىدا تىنالماي قالىدىكەن
شۇ ۋاقىتتا بار ئىلتىجانى ئاللاھقىلا سالىدىكەن
بۇ سۆزلىرىم مۆئمىن قەلبىنى تەسلىم قىلىدۇ
بۇ سۆزلەرنى جاھىل قەلبىنى مەسخىرە قىلىدۇ
قەلب بالاغەت، ئىلمى بىلەن تەسىرگە ئىگە بولىدۇ
بالاغەت ئىلمىنى ئىگىلىگەن قەلب، تەپسىرگە ئىگە بولىدۇ
يەنە قەلبىنىڭ ئىگىلەيدىغىنى ئىلمي مەنتىقىدۇر
مەنتىقسىز قەلب، سۆز جەھەتتە قەلبلەرنىڭ مايمىقىدۇر
قەلب بېرىلسە ئىلمى ھەدىس تەپسىرلەرگە
مۇھتاج بولماس مەرتىبىلىك تەخسىرلەرگە
ئالىي ماقامغا يەتمەكنىڭ كويىدىلا
تاڭام بىرۇر پېقىر، مىسكىن ئەسىرلەرگە

ھارامدىن قاچماق ئۇچۇن قاراپ سالماس قىزچاق بار قەسىرلەرگە
ھەق سۆز بىلەن تاقابىل تۇردۇم غاپىل قەلبىكە
ھەق سۆزلەرنى سېتىپ ئالالماس ئالتۇن - كۈمۈشكە
ئەمدى ئويغانمىغان قەلبىنى بۆلەيمىز ئۆلۈمنىڭ بۆشۈكىگە
دەرھال ئۇنى تاشلايمىز بىز لەھەدنىڭ (قەبرە) تۆشۈكىگە
بۇ دۇنيادىكى ھەممە نەرسە قەلبىنى سىناشقا ئىمتىھان ئېلىشقا يارايدۇ
مۆئمىن قەلبىنى سىناش ئۇچۇن كېلىدىغان بالانىڭ كۆپىنچىسى كاپىرلار تەرەپتىن كېلىدۇ - دە، كاپىرلار شۇ سەۋەبتىن ئازابقا لايىق بولىدۇ. ھىكمەت شۇ يەردە، سىناق، ئىمتىھاندىن ئۆتۈش بەك مۇھىم، مۇكاپات شۇ يەردە
ئالەم سودىسىدىكى تاللاش، ئالىيسىنى تاللاش بولغاندەك، زاكىر قەلبىنىڭ تاللىشى پانىي دۇنيانى قويۇپ، باقى ئالەمدىكى ئالىي ماقامنى تاللاشتۇر.
تەكرار ئۇنتىغانلىقىنى يوقاتقانلىقى ئۇچۇن، زاكىر قەلب، دائىم تەكرار ئۇستىدە تۇرىدۇ
قادىر تۇرۇپ كەچۇرگۈچى، ئاللاھنى كۆپ ئەسلىگەن قەلب، ئەپۇچان كېلىدۇ.
ئاخىرەتتىكى ئاقىۋىتىدىن غەم قىلمىغان قەلب، كۆپ كۈلىدۇ.
ئاخىرەتكە ھەقىقىي ئىشەنگەن ۋە ئۇنى چۈشەنگەن قەلبىگە غەم تولىدۇ
رەسۇلۇللاھنىڭ قەلبىمۇ ئاخىرەتتىن غەم قىلىپ چېچىغا ئاق كىرىپ كەتكەن
ئاخىرەتنىڭ غىمىدە تۇر دىگەن پەرماندىن كېيىن، ئۇيقۇدا ئارام ئالماي كەتكەن
جەننەتكە كىرىشكە بىشارەت ئالغان، قەلبلەرمۇ ئىبادەت قىلىدىكەن، چۈنكى، ئۇ قەلبلەر ئاللاھقىلا ئاشىق ئىكەن
ئاشىق قەلب، مەشۇقىنىڭ ۋىسالىغا چوقۇم يېتىدىكەن.
زاكىر قەلبىنىڭ ئاللاھقا بولغان ئىمانىنى باشقىلارنىڭ قورقۇتۇشى زىيادە قىلىۋېتىدۇ.
ئىبراھىم، مۇسا، ئىيسا ئەلەيھىسسالاملارنىڭ دەۋرىدىكى ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزىلەرنى كۆرۈپمۇ ھىدايەت تاپمىغان، ئىمان ئېيتمىغان قەلبلەرگە قاراپ (ھازىرقى) ئاللاھنىڭ ھازىرقى نۇرغۇنلىغان مۆجىزىلىرىگە قاراپ، ھىدايەت تاپمىغان قەلبلەرگە قاراپ شۇنى ھېس قىلدىمكى قەلبىنى ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزىمۇ ھىدايەت قىلالمايدۇ.
پەقەت ئاللاھ خالىسا، قەلبىمۇ ھىدايەتنى خالىسا، ھەق يولنىلا تاللىسا، ئاندىن ھىدايەتكە تەييار تۇرسا، چېكىنمىسە، بۇ قەلبىنى ھىدايەت يېتەكلەيدۇ.
ئاللاھقىلا ئاشىق بولغان قەلب، باشقا ئىشق، ئىشتىياقتىكى قەلبىدەك دەرت تارتمايدۇ، ھەسرەت چەكمەيدۇ، ئازابلانمايدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، ئۇنىڭ ھالىغا يېتىدۇ، ئۇ مۇراد - مەقسىدىگە يېتىدۇ.
ئېسىت! كاشكى، مەھبۇبەمنى ياخشى كۆرگەندىن ئاللاھنى بەكرەك ياخشى كۆرسەمچۇ!
قەلبىنىڭ بۇ پۇشايمىنى تېخى ئاخىرەتتىمۇ بارغۇ (ئاھ خۇدا)
قەلبىنى ئاللاھنى ھەقىقى ياخشى كۆرۈپ ئەسلىگىلى قويمىغان ئاشۇ يارغۇ
ئەي قانقان قەلب، خوپ بولدىمۇ ئەمدى تويدۇڭمۇ؟!
ئەي قەلب سەن تېخى كۆپ تويىسەن، جىن تويىسە، شۇ پېتى ئۆلسەن

ھەق زىكرىگە قايتمىساڭ، ئازابىنى كۆرىسەن
مەن دىمىسەممۇ سەن بۇنى ئوبدان بىلىسەن
ھەق ئۇچۇن نەسىھەت قىلدىم، سەن مېنى چۈشەنسەڭ
ئىككىلەنمە يولۇڭدا ھەقنى چۈشەنسەڭ
ئىككىلەنمە يولۇڭدا ھەققە ئىشەنسەڭ
ئەجرىنى تولۇق ئالسەن، جاپالىق ئىشلىسەڭ
كارىم يوق، كېيىنچە بارمىقىڭنى چىشلىسەڭ
خالىغىنىڭچە ماڭ، يولۇڭغا بۇنى بىلمىسەڭ
ھەق سۆز قەلبىنى قۇنتۇزىدۇ، قاراڭغۇ زۇلمەتتىن
ئىشەنمىسەڭ، ئىزدەپ كۆر بۇنى ئەمەلىيەتتىن
سەن قەلبىڭنى قۇنتۇزاي دىسەڭ زۇلمەتتىن،
يانما ھەرگىز ھەق يولىغا قىلغان نىيەتتىن
ساڭا نەسىھەتنى كۆپ قىلىپ كەتكەچكە
تارتىۋەتتىم ئەمدى قەلەمنى دۇۋەتتىن (سىياھدان)
خام ـ خىيالنى قىلىۋەرمە ھەق سۆزگە كىرمەستىن
سۇ ئىچكىلى بولماس ھەرگىز تېگى تۆشۈك چىلەكتىن

ھازىرقى ئائىلىنىڭ ساۋابى يوقاپ تۇرغاچقا، تۆشۈك چىلەككە ئوخشاتتىم
ھەق سۆزلەرنى كۆپ قىلىپ نۇرغۇن كىشىلەرنى قاخشاتتىم
ئەگەر مەن ئۇلارنىڭ ئورنىدا بولسام قانداق قىلاتتىم؟
ھەقنى چۈشەنگەچكە ھەق يولغا دەرھال ماڭاتتىم
بۇ ھەقىقەتتىن ئايرىلسام كۆپ پۇشايمانغا قالاتتىم
ئاقىۋەتتە ئۆز ـ ئۆزۈمنى تۇگىمەس ئازابقا سالاتتىم
كاشكى ھاكىمىيەتتىم بولغان بولسا، ھەق دۈشمىنىنى يالاپ ماڭاتتىم
يەر ئاستىغا ئورۇنلاشقان قاراڭغۇ زىندانغا سالاتتىم
ھەق دۈشمىنىدىن بىر ـ بىرلەپ ئىنتىقامنى ئالاتتىم
شۇنداقتىمۇ ھاكىملىقنى تاشلاپ زاكىرىيىن بىلەن بىللە قالاتتىم
ھەق تەرەپكە ئۆرلەشكە زىكرى قاناتىم
ھەرقانداق بىر قەلبىنىڭ بالىلىق، ياشلىق دەۋرى بولغانىدەك، نادانلىقىدىن داتلاشقان جاھالەت دەۋرى بولىدۇ.
ھەق ھىدايەت سىڭگەنىدىن كېيىن ھەق يولىغا ماڭغان قەلب، ھەققە مەنسۇپ قەلب، ئۆز ھالىتىدە قالغان قەلب جاھالەتكە مەنسۇپ قەلب
ھىدايەت ئوكۇلى بۇرۇن قەلبكە ئەلچىلەر ئارقىلىق ئۇرۇلغان بولسا، ھازىر، زاكىر قەلبىلىك ئالىملار ئارقىلىق ئۇرۇلىدۇ.

قەلبىگە ھەق ھىدايەتنىڭ كىرگەنلىكى ئەمەلىيەتتىن تونۇلىدۇ.

ھازىرقى قەلبىلەرنىڭ ھەق يولدا ئەمەلىيەتتە ماڭماي، ئېغىزدا ماڭغانلىقى مانا مەن دەپ تۇرىدۇ، بۇنداق قەلبىلەرنى ئاللاھنىڭ غەزىپى ئۇرىدۇ

قەلبنىڭ تاتلىق لەززەتلىكىنى قەلب ئۆزى سەزگەندەك، زىكرىنىڭ تاتلىق لەززەتلىكىنى زاكىر قەلب ئۆزى سېزىدۇ.

مۆئمىننىڭ زاكىر، ساپ قەلبى، يەرشارىدىن ئاسمانغىچە، ئاسماندىن پەرىشكىچە، ئەرشدىن 70 مىڭ نۇر پەردىگىچە، بۇ پەردىدىن ھەق تائالاغىچە، سەيرە قىلىپ ئۇزۇپ ئۆتەلەيدۇ، ئالىي ماقامغا يەتكەندە ھەقنىڭ جامالىنى كۆرەلەيدۇ. يەنى ئاخىرەتتە

ئىنسانىنىڭ نەپسىنى، بالاسى قاتتىق كۈنلەر تاۋلاپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭدىكى نىجىس، پاسكىنا كىرنى تازىلاپ تۇرىدۇ.

ھەربىر قەلب، بۇ دۇنيادىن سىنالماي چىقىپ كېتىمەن دەپ خام ـ خىيال قىلمىسۇن! ئۇ دائىم سىناقتا تەييار تۇرسۇن.

قەلبتىكى ھەقىقەت قەلەمگە چۈشكەندە، ئاجىزلاپ قالىدىكەن، قەلەمدىكى ھەقىقەتنىمۇ قەلب، يا رەببىم دەپ سالىدىكەن.

قەلب، قەلبدىشىنى سېغىنغاندا، تەقەززا بولىدىكەن، قەلبداش سېغىنغان قەلبنىڭ ھالىغا يەتمىسە قەرىزدار بولىدىكەن.

قەلبنىڭ زىكرى بىلەن مالائىكىلەر دەپتىرىنى تولۇقلايدىكەن، قەبرىستانغا كىرگەندە مۇنكر ـ نەكىرنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلايدىكەن.

قۇرئاندەك زىكرىنى قەلبىگە قويغاندۇر

قەلب قۇرئاندەك زىكرىنىڭ قورغانىدۇ

تەۋھىد زاكىر قەلبنىڭ ئادىتىدۇر

زاكىر قەلب، تەۋھىدچىنىڭ ھالىتىدۇر

ئاللاھنىڭ، ئىلىم ھىكمەتنى چۈشەنگەن قەلب

ئاخىرەتنىڭ زۆرۈرلۈكىنى ھىس قىلىدۇ

ھەقىقەتكە مەجبۇرلانغان قەلب، ھەق يولدىن يېنىۋالىدۇ

قەلبنىڭ قەلبىگە بولغان نەپرىتىگە ئۆچلىكىگە، ھېچنەرسىنىڭ نەپرەت، ئۆچلىكى يەتمەيدۇ.

قەلب، ھەربىر قەدەمدە سىناقتا دۇچ كېلىدۇ، قەلبنىڭ ھەقىقتىنى نەپسى ئۆچ كۆرىدۇ، قەلبنىڭ ھەققانىيلىقىنى نەپسى ئۆچ كۆرسە، ھەقىقەتچى قەلب، نەپسىنىڭ ھاۋايى ـ ھەۋىسىنى ئۆچ كۆرىدۇ، قەلبنىڭ ھەقىقتى بىلەن نەپسىنىڭ شەھۋىتى بىر ـ بىرىگە زىت كېلىدۇ، مۇتتەقى، مۆئمىننىڭ زاكىر قەلبىنى نەپسىنىڭ ھاۋايى ـ ھەۋىس، شەھۋىتى ئۈستىدىن ئاللاھنىڭ زىكرى بىلەن چوقۇم غەلبە قىلىدۇ.

ئەي قەلب، ئىشەنچىلىك يولدا ماڭاي دىسەڭ

سېنى ۋە يولنى ياراتقان زاتنىڭ يولىدا ماڭ

يولدىن ئازماي دىسەڭ، يول بەلگىسىگە قاراپ ماڭ

يول بەلگىسىنى بىلەي دىسەڭ، قۇرئاننى ئالغاچ ماڭ
قەلب دۇنيا، بالالىرىغا ئاخىرەتنىڭ ئۇمۇدى بىلەن سەۋرى قىلالايدۇ، ئاخىرەتنى ئۇمۇد قىلمىغان قەلب، نەپسىنىڭ ئازابىدا ياشايدۇ.
ئاخىرەتنىڭ ئىتتىقادى زاكىر قەلبنىڭ ئوزۇقى
بۇنداق ئېتىقادسىز قەلب، قەلبلەرنىڭ بۇزۇقى
ئۆز ھۆرلۈكىنى ۋە ئەركىنلىكىنى يوقاتقان قەلب، ئازابقا قالدۇ
بايقاتقان تۇرمۇشتىن كىبرلەنگەن قەلب، ھەقىقەت نۇرىغا ئېچىلمايدۇ، تېرىشىپ ـ تىرمىشىپ جاپا بىلەن دوۋزاخقا كىرىدىغان قەلبمۇ بار
ھېچ بىر مۇشەققەتسىز راھەت بىلەن جەننەتكە كىرىدىغان قەلبمۇ بار،
قانائەتلىك دەللى يوق قەلب، ئۆتمۈشكە ئەگىشىدۇ، قىممەت قارشى يوق قەلب، جاھىل قەلبدۇر.
ئاللاھنىڭ ھەق بومبىسى تەگكەن قەلب، ھەق ئۇچۇن پارتىلايدۇ، ئاللاھ غەيبىنى بىلگەچكە نىشاندىن ئاداشمايدۇ
قەلبداش قەلبدىشىغا يالغان سۆزلىسە، قەلب، قەلبدىشىغا ئىشەنمىسە، دۇشمەنگە ئايلىنىدۇ.
بىر قەلبنىڭ يەنە بىر قەلبتىكى گۇمانى بولماسلىقى مۇمكىن، چۇنكى، قەلب قەلبتىكى سىرنى سەزمەسلىكى مۇمكىن.
قەلبتىكى سىرنى ئىش ـ ھەرىكەتتىن بىلۇبلىشىمىز مۇمكىن! مەن قەلبنىڭ دېھقانچىلىق قىلغىنىنى يا تىجارەت قىلغىنىنى كۆرمىدىم شۇنداق تۇرۇقلۇق قەلبلەرنىڭ زىكرى ئېيقىنىنى سەزمىدىم.
قەلب دائىم زىكرىگە خالىيدۇر
زىكرى ئېيتقان قەلبنىڭ ماقامى ئالىيدۇر
چىڭ تۇت پۇرسەتنى ئۆمۇ پانىيدۇر
ئەتە قۇرۇلىدىغان ئالەم مەڭگۇ باقىيدۇر
مۆئمىننىڭ ساپ قەلبى، ئەتە ئۇچۇن نېمە تەييارلىغانغا قارايدۇ.
ئۇ ئاخىرەتنىڭ بازىرى ئۇچۇنلا باش تارايدۇ
ئالىي ماقامغا يەتمەك ئۇچۇن، ئاللاھ.... دەپلا سايرايدۇ.
بىرەر ھەقىقەتنى بىلۇالسا، كۆڭلى يايرايدۇ
قەلب رىشتى ئاسانلىقچە ئۇزۇلمەس
قەلبى كور كىشىلەر بۇنى بىلمەس
قەلبلەرنىڭ كورلىقىدىن ھەقىگە قىلچە يارەم بەرمەس
قەلب رىشتىنى ئاللاھقا باغلايلى،
مەخلۇقلاردىن ئەمدى بولدى بەس
لىكىن بىز سۆيىزىم ھەرگىز ئەمەس.
ئۇلار بىدئەت بىلەن ،بولدى نەس.

سۈره نەهله تەپسىرىنىڭ جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار

بسم الله الرحمن الرحيم

ئاللاھ سىلەرنىڭ مىنىشىڭلار ئۈچۈن ۋە زىننەت ئۈچۈن ئات، قېچىر، ئىشەكلەرنى يارىتىپ بەردى. ئاللاھ يەنە سىلەر بىلمەيدىغان مەخلۇقلارنى يارىتىپ تۇرىدۇ. بۇ ئايەت مۆجىزە، مەڭگۈلۈك مۆجىزە بولۇپ تۇرماقتا، ئۆز ۋاختىدا قۇرۇقلۇقتا قاتناش، ئات، ئىشەك، تۆگە ئىدى، دېگىزدا بولسا قولۇاق، كېمە ئىدى، ھاۋادا قاتناش يوق ئىدى، ئۇچۇش بىر خىل شېرىن چۈش ئىدى، ئاللاھنىڭ ئەزلى بولغان بۇ كالامى ئاسماندىن چۈشۈۋاتقان بۇ مەزگىل، ئىنسانلار ئات ـ ئىشەكتىن باشقىنى بىلمەيدىغان چاغ ئىدى، شۇ ۋاقىتتا، ئاللاھ، سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىدۇ دېگەن. رەسۇلۇللاھمۇ كېيىنكى چاغلاردا ئات ـ تۆگە مىنىلمەيدۇ دېگەن. بۇنداق ئايەت، ھەدىسلەرنى ئۇلار ياخشى چۈشىنەلمەيتتى، پەقەت ئۇلار كوچىلاپ سۈرۈشتە قىلمىغان، ئىمان ئېيتىپ شەكسىز ئىشىنەتتى، خالاس. بۇ ئايەتتىكى ۋەدە قىلىنغان نەرسىلەر، ئىسلام دىنى تارقىلىپ، قۇرئان تامام بولۇپ، 17 ـ ئەسىردىن كېيىن 18 ـ 19 ـ ئەسىرلەردە ئەمەلىيلەشتى، راستىنلا ئۇلار بىلمەيدىغان نەرسىلەر مەيدانغا كەلدى. قۇرۇقلۇقلاردا ۋېلىسىپىت، موتسىكلىت، قول ھارىۋىس، ئىشەك ھارۋىسى، قەدىمقى ماشىنا، ئاندىن يۈك ماشىنىسى، ئاپتوبۇس، پويىز ھەم سۇدا ھەم قۇرۇقلۇقدا ماڭىدىغان ئۇچار ماشىنىلار مەيدانغا كەلدى. ھەتتا، كۇنۇپكا ئارقىلىق باشقۇرۇلىدىغان ئادەمسىز ماشىنا بارلىققا كەلدى، تانكا، زەمبىرەك ۋاھاكازالار.

دېگىزدا بولسا، پاراخوت، سۇ ئاستى پاراخوت، سۇ ئۈستى قۇرلۇشى، ھەتتا نەچچە يۈز ئايرۇپىلان، تانكا سىغدىغان ئاۋىياماتكا، خۇددى دېگىز يۈزىنى قۇرۇقلۇققا ياكى كىچىك ئارالغا ئوخشۇتۇپ قويىدىغان چوڭ پاراخوت بارلىققا كەلدى. (11000) مېتىر چوڭقۇرلۇققا چۆكەلىدى، ھاۋادا بولسا، ئايرۇپىلان، گاز شارى، راكىتا، سۈنئىي ھەمراھ، ئالەم ئايرۇپىلانى، ئالەم كېمىسى قاتارلىقلار مەيدانغا كەلدى. كەلگۈسىدە بۇلارنىڭ سۈرئىتى نۇر تېزلىكىگە يېتىشى مۇمكىن، ئەمما، بۇ ھازىر بىر چۈشتەك تۇيۇلىدۇ. خۇددى بۇرۇنقىلار ئۇچۇشنى چۈش دەپ قارىغاندەك، ئەمما، ئاللاھ، يەنىلا سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىپ تۇرىدۇ.

بۇ ئايەتتە، چەكسىزلىك بار، ئۇ بولسىمۇ مەڭگۈ شۇنداق، مەڭگۈ بىز بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىپ تۇرىدۇ، ھەتتا، جەنەت، دوۋزاختىمۇ خىلمۇ ـ خىل ئىنسانلار بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىپ تۇرىدۇ، مەڭگۈ شۇنداق. ئاشۇ ئىلغار قاتناش قۇرالىرىنىڭ ماددىسىنى ئاللاھ ياراتقان، پەيدا قىلغان، ھەم شۇ ئىنجىنىر، مۇتەخەسىس، ئالىملارنىمۇ ئاللاھ ياراتقان، ئاللاھ، قابىلغا ئەقىل كۆرسەتكەندەك بۇلارغىمۇ ھايۋان ياكى تەجرىبە ئارقىلىق ئەقىل ئىلھام كۆرسەتتى، چۈنكى، بۇ پۈتۈن خەلىقگە پايدىلىق ـ دە!

ئاللاھ، شەيتان بىلەن دەججالغاتاھانەت كارامىتى بەردىكى بۇ قانچىلىك ئىش ئىدى.

بولۇپمۇ مۇسۇلمانلار ئەڭ تېز ئەڭ ئىلغار تەرەققىياتقا ئېرىشەلەيدۇ، شۇڭا، بىز ئايەتكە توغرا چۈشەنچە بىلەن قاراپ خۇراپىيلىقنى قەتئىي تازىلىشىمىز لازىم.

ئۆز ۋاختىدىكى كىشىلەر بىلمىگەن، ئاللاھ ياراتقان يېڭى كەشپىياتلارنى ساناپ تۈگەتكىلى

بولمايدۇ. بىلمەكچى بولسىڭىز، شەھەرلەرگە بېرىپ قاراڭ، كۆزىڭىزگە كۆرۈنگەن پۈتۈن نەرسە بولۇپمۇ هايۋان بىلەن زىرائەتتىن باشقىسى هەممىسى ئاللاھ كېيىن ياراتقان بالدۇرقىلار بىلمىگەن نەرسىلەردۇر.

بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەندەك، بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى نۇر ئىلمى، توك ئىلمى، زەررچىلەر ئىلمىدىن كەلگەن، توك چىقىرىش دېگەن قاراڭغۇ زۇلمەتتىن نۇر چىقىرىش دېمەكتۇر. ئەلۋەتتە، نۇردا ھىدايەت بار، ھەم تەرەققىيات بار، ئىككى ئالەم بەختى بار دېگەن گەپ توك ئېنىرگىيە ھاسىل قىلىش، بولۇپمۇ قايتا ھاسىل بولىدىغان تۈگمەس ئېنىرگىيە ۋە ئۇنى باتارىيە ئارقىلىق ساقلاش، سەپەرگە ئىستېمال قىلىش، قۇياشتىن ھاسىل قىلىش، چىقىم ئاز، كىرىم كۆپ قىلىش، ئەسلى رىزق، ئەسلى نىئمەت مۇشۇ شۇ، شۇڭا، ئاللاھ سىلەرگە ئاللاھ قۇياشنى يەنى نۇرنى بويسۇندۇرۇپ بەردى دېگەنكەن.

بىز يۇقىرىدا دېگەن پۈتۈن قاتناش ئەسلىھەلىرىگە سەرپ قىلىنىدىغان كۈچ، ئېنىرگىيىدىن كېلىدۇ. ئوت، نۇر، گاز ۋاھاكازالار

بۇلار نېفىت، كۆمۈر، ۋە تۆمۈر، مىسلاردىن شامال، سۇ ئارقىلىق توك ھاسىل قىلىش قاتارلىقلار، يادرو ئېلېكتر ئىستانسىسى دېگىز سۈيىنى يېقىلغۇغا ئايلاندۇرۇش قاتارلىقلار، بۇلار قۇرئاندا ئوچۇق سۆزلەنگەن، دېگىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغان چاغدا دەپ سۆزلىگەن، بۇ ئوكسىگېن، ھىدروگىن كۆيۈش ھادىسىسى بولىدۇ.

يېقىلغۇ بولمىسا ھېچ ئىش ھاسىل بولمايدۇ، ھەتتا، ئالىملارمۇ مۇشۇ مەسىلىنى ئويلىنىپ ئىلغار نەرسىنى پىلانلىيالمايدۇ، چۈنكى، ئاخىرى نەتىجىلىك بولمايدۇ.

ئاللاھقا چەكسىز شۈكرى، ئىنسانلار چەكسىز ئالەم بوشلۇقىدا سەپەر قىلىشقا باشلىدى، ھەتتا، پۇل تاپقانلار كىرا قىلىپ ساياھەت قىلىشتى، مانا بۇ پۈتۈن نەرسىلەر دېگىز، ھاۋا، قۇرۇقلۇق قاتناشلىرى، تۈرمۈش بويۇملىرى يېمەك ـ ئىچمەك زاۋۇتلىرى ھەرخىل ئىلغار قۇرال ـ ياراقلار ئۇندىن باشقا نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئاللاھ ياراتتى. بۇلارنى ئۇلار بىلمەتتى، ئاللاھ يەنىمۇ بىز بىلمىگەننى يارىتىدۇ، قىيامەت كۈنىدىن كېيىنمۇ يارىتىپ تۇرىدۇ.

ئاللاھ، ھەرىپ قالمايدۇ، ئاللاھنىڭ خەزىنىسى تۈگەپ قالمايدۇ، خۇددى سانسىزلىغان بارماق ئىزى ۋە ئوخشاشماس چىرايلار تۈگەپ قالمىغاندەك، ئاللاھ نېمە دېگەن بۇيۇك، ئۇلۇغ ھە! ئاجايىپ قۇدرەت ئىگىسى، بىز ئاللاھنىڭ ھەقىقىتىنى تونۇپ يېتەلمىدۇق، شۇڭا، لايىقىدا ئىبادەت قىلالمايمىز.

ئاللاھ، ئەپۇ قىلمىسا، كەچۈرمىسە، كەرىملىك سۈپىتى بىلەن رەھىم قىلمىسا، بىز چوقۇم زىيان تارتىمىز، ئاللاھ ھەممىمىزنى ئەپۇ قىلغاي، ئامىن!

ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، بۇرۇنقىلار بىلمىگەن نەرسىدىن توكنى مىسال قىلايلى. ئاللاھ بۇ نۇر، زەررىچە بولغان توكنى نۇرغۇن جايدا ئىشارەت بىلەن سۆزلىگەن. بولسىمۇ ئىنسانلار زادى بىلەلمىگەن ئىدى.

ھەتتا، ھاسىسىدىن نۇر چىققان ساھابىلارمۇ پۈتۈن مەسىلىنى ئوتتۇرىغا قويمىغان، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بەزى ئايەتنى مەن ھەقىقى تەپسىر قىلسام سىلەر مېنى كاپىر دەپ رىجىم قىلىسىلەر دېگەن. شۇنداق بۇ ئىلغار نەزىرىيەنى قوبۇل قىلالمايتتى. ھەم بۇنىڭ بىر ۋاختى بارده! چۈنكى،

رەسۇلۇللاھ بىشارەت بەرگەن، قىيامەت ئالامىتى قىلغان نۇرغۇن ئىشلار بار، ئەمما، بۇ ئىشلارنى ئۆز ۋاختىدا ئەملىيەتكە ئۆزى ئاشۇرمىغان ھەر ئىشنىڭ ۋاختى بارده.

ئاللاھ، بىلدۇرسە، غەيبنى سۇلايمان ئەلەيھىسسالام بىلمەي، ھۆپۈپ بىلىپ كەلدى، ئاللاھ بىلدۇرمىسە غەيبنى كىم بىلەلىدى، ھەممە، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، باشقۇرۇشى ئاستىدا ب ولىدۇ. نۇر يەنى زەررىچە توك، قۇرئان- ھەدىستە نۇرغۇن يەردە كېلىدۇ، ھەم مىسال قىلىنىدۇ. ھەتتا، پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغان.

شەيتانلار ئوتتىن يارىتىلغان، بۇ ئىشلارنى سۆزلەپ بېرىشى بىز يۇقىرىدا دەپ ئۆتتۇق، نۇر مەسلىسى خېلى كۆپ، بۇلار ھەممىسى توك ئىلمى ئەمەسمۇ؟

توك، بىز سۆزلەپ ئۆتكەن ئاشۇ قاتناشقا ۋە چىراغ، ئۆي سايمانلىرى ھەرخىل زاۋۇت، پولات تاۋلاش، ھەتتا كالا ئەمچىگىدىن سۈت سېغىشقىمۇ ئىستېمال قىلىنىۋاتىدۇ.

دېھقانچىلىق، زىرائەت، يېزا - ئېگىلىك ئىشلىرىغا، تىلگراف، تېلېفون، سىمسىز تېلېفون، تېلېۋىزور، رادار، تىلېسكوپ، مىكروسكوپ، كوچا ئاپتوبۇسى، كوچا پويىزى، لازىر نۇر قۇرالى، لازىر نۇر ئارقىلىق داۋالاش، رېنتگېن، ئۇرۇق چاچقىلاشتۇرۇش، سورت يېتىشتۇرۇش، تۆرەلمە ئىلمى، ئوپراتسىيە، تازىلىق ئىشلىرى، تاتلىق سۇ ئىشلەش، قۇدۇق، سۇ تارتىش ۋاھاكازالار بولۇپ، نەچچە مىڭ خىل ئىشلاردا ئىستېمال قىلىنىۋاتىدۇ، مۇھىمى ئۇچۇر ئىلمى، كومپيۇتېر، باشقا نەشر ئىشلىرى قاتارلىقلار...

ھەتتا بۇ نۇر، توك ئارقىلىق ماشىنا ئادەم ياسالدى، گەرچە بۇلار ئادەمدەك ئىقتىدارلىق بولمىسىمۇ، ئادەمنىڭ مەلۇم بىر ئىش پائالىيىتىنى قىلالايدۇ، بەزىلىرى قاچىلانغان سان - سىپىر ئارقىلىق سۆز، لۇغەت ئارقىلىق سۆز قىلالايدۇ. ئەمما بارنى سۆزلەيدۇ، يوقنى بىلمەيمەن دەيدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى توك ئىشلىرى بولۇپ، قەدىمقىلار بىلمەيتتى.

يېقىنقى 200 يىل ئىچىدە يۇز بەرگەن يېڭىدىن كەشپ قىلىنغان نۇرغۇن ئەقىلنى ھەيران قالدۇرىغان نەرسىلەردىن بۇرۇنقىلارنىڭ زادى خەۋىرى يوق ئىدى، مانا بۇ، ئاللاھ سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىپ تۇرىدۇ دىگەن ئايەتنىڭ راستلىقى، مۆجىزلىكى، ۋەدىسىگە ئەمەل قىلالىغىنى، يەنمۇ شۇنداق، بولىدىغانغا ئىشارەتتۇر. ئاللاھ مەڭگۈ سىلەر بىلمىگەننى يارىتىپ تۇرىدۇ.

شۇڭا بىز، بىز بىلمىگەن نەرسىنى بىلىشكە، شۇ نەرسىنى كۆرۈشكە، شۇ نەرسە ئارقىلىق دۇنيانى، دىننى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا ئىنتىلىشىمىز لازىم.

ئۈيغۇ دىگەن ئۆلۈمنىڭ قېرىندىشى بولدى بەس ئەمدى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 96-99 - بەتلەردە پاراخوت، گاز شارى، ئايروپىلان قاتارلىق نەرسىلەرنى سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ، 80 يىل بۇرۇنلا سۆزلىگەن، ھازىر بولسا، ئالەم كېمىسى، راكىتا، سۈنئىي ھەمراھ، ئىلغار تېخنىكىلىق تىك ئۇچارلار بار، بۇلارنى بىز تەبئىي - پەن كىتابلىرىدىن، سۈرەتلەردىن كۆرۈۋالالايمىز. پايدىلىق نەق سۆز شۇكى، بىز ئۇنىڭ ماھىيىتىنى چۈشىنىشىمىز لازىم، مەنپەئەتنى بىلىشىمىز، دىننى تەرەققىي قىلدۇرۇشىمىز، شۈكرىنى ئادا قىلىشىمىز، كەلگۈسىدىكى كەشپىياتلارنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز لازىم. بۇنىڭدىن ھېچ كىشى توسقىنى يوق.

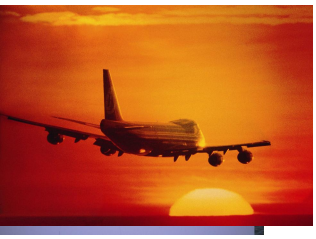

ئەمدى بىز سۈرە نەھلىدىكى توققۇزىنچى ئايەت، ئاللاھ سىلەرگە زەيتۇن، خورما قاتارلىق ئۆسۈملۈكلەرنى ئۈندۈرۈپ بېرىدۇ دىگەن ئايەتنى ئۇنىڭ ئالدىدىكى ئاسماندىن شاراپ چىقىرىپ بېرىدۇ دىگەن، يەنى شاراب، سۇ، يامغۇر بىلەن بىللە سۆزلەنگەن توغرىسىدا ئازىراق توختىلىمىز، ھەممىمىزگە مەلۇم ئۆسۈملۈك، زىرائەت، دەرەخ، پۈتۈن ئىنسانلارغا تونۇشلۇق، ئەمما، ئۇلار بۇنىڭغا زەڭ قويمايدۇ، پىكىر، تەپەككۇر قىلمايدۇ. بىز بۇ يەردە ئاجايىپ بىر بىئولوگىيە ئىلمىنى سۆزلەيمىز، ئۇ بولسىمۇ، ئۆسۈملۈك، خۇددى ئىنسان، ھايۋاندەك تىنىپ تۇرىدۇ، كاربون چىقارماي ئوكسىگېن چىقىرىدۇ، بىز بولساق، كاربون چىقىرىمىز، ئوكسىگېننى سۈمۈرىمىز، ئۆسۈملۈك ئىنساندەك تەرلەيدۇ، ئىنسانىنىڭ تەرلىرى سېسىق بولىدۇ، پەقەت سەن ياخشى كۆرگەندىن باشقا .ئۆسۈملۈك تەرلىرى بولسا شىپالىق، خۇشپۇراق بولىدۇ.

پەيلاسوپ، تىببىي ئالىم سانكتوربوس، ھەربىر ئىنسان بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بىر كىلوگرام تەر چىقىرىدۇ دىگەننى، دۇنيا بويىچە ئىلان قىلغان، بۇنىڭغا ھەربىر ئىنسان قوشۇلغان ۋە ئېتراپ قىلغان.

ئەمدى بىز ئۆسۈملۈككە كەلسەك، بۇلار نەچچە خىل بولىدۇ. بەزى ئۆسۈملۈك ئىنسانغا نىسبەتەن 17 ھەسسە ئارتۇق تەرلەيدىكەن، نەملىكنى خورتتىپ تۇرىدىكەن، ئاشۇ ئۇسسۇزلۇقنى زېمىندىكى نەمدىن يىلتىز ئارقىلىق ئالىدىكەن، قاندۇرىدىكەن، بۇنىڭ ھىكمىتى يەنىلا ئىنسانلار ئۈچۈن ئوكسىگېن ھاسىل قىلىپ، خىزمەت قىلىش ۋە ھاۋانى ساپلاشتۇرۇش ۋە باشقىلار. ئەرۇم دىگەن دەرەخ شۇنداق بەك تەرلەيدۇكى، بىر مىنۇتتا بىر نەچچە قېتىم تامچە ھاسىل قىلىدۇ. كىناريا ئاراللىرىدا بىر خىل دەرەخ بولۇپ، دائىم سىم ـ سىم يامغۇردەك تامچە چۈشۈپ تۇرىدىكەن، بەزى دەرەخلەر كېچىسى تەرلەپ تامچە ھاسىل قىلىپ، كۈندۈزى توختاپ قالىدىكەن، كىشىلەر سەھەردە كېلىپ ئۇ شارابىدىن ھوزۇر ئالىدىكەن.

جەنۇبىي ئامېرىكا ئورمانلىقىدا نۇرغۇن دەرەخلەر شاراب ھاسىل قىلىدىكەن، بۇنى مۇساپىرلار ئىچىپ قانىدىكەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللاھ ئەلەي، بۇ تەپسىرنى يېزىۋاتقان مەزگىلدە، بىر ۋەقە يۈز بەرگەن، ئۇ، بولسىمۇ ئىككى كىشى سەپەرگە چىققان، چۆلدە ئۇسساپ ھالى قالماي ماغدۇردىن كەتكەن بولۇپ، پىيازغا ئوخشاش بىر خىل ئۆسۈملۈكنى كولاپ يىگەن، شۇنىڭ بىلەن بۇلار كۈن كىرگىچە ئۇسسىمىغان، ئاندىن بۇ ئىككىسىدىن بىرسىگە تەسىر قىلىپ، مۇشۇنداق چۆلگە ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرىدىغان ئۆسۈملۈكنى ئۈندۈرگەن زات چوقۇم رەھىمدىل ئىكەن دەپ بۇرۇنقى بارلىق

خاتالىقلىرىغا تۆۋبە قىلىپ، سالىھ كىشىلەردىن بولۇپ، مەسجىددىن چىقماي ئىبادەت قىلغان، راست، ئاللاھ، ھەممىنى ئۆز جايىغا ئۆز ۋاختىدا ئورۇنلاشتۇرىدۇ، بالدۇر - كېيىن، يىراق - يېقىن قىلمايدۇ، چوقۇم بۇ كائىناتنىڭ بىر باشقۇرغۇچىسى ئاللاھ ھەق! چوقۇم ھەق! ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۇچ ھاياتلىق قۇرئاندا بىللە سۆزلىنىدۇ، بولۇپمۇ كائىنات، ئاسمان - زېمىن، ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە ئىلمىدىن كېيىنلا سۆزلىنىدۇ، خۇددى ئاسمان شارابىدىن كېيىنلا زېمىن، ئۆسۈملۈك شارابىنى سۆزلىگەندەك، قۇرئاننى ھەقىقى چۈشىنىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ مەنىسىنى بىلىپلا قالماي ئەكسى مەنىسىنى بىلىش، ئايەت تەرتىپىنى، سۈرە تەرتىپىنى چوكقۇر چۈشىنىش، تەپەككۇر قىلىش لازىم. شۇنداق قىلغاندا، كاتتا مۆجىزە ئاشكارا بولىدۇ. نۇرغۇن پايدىلىق بولۇپمۇ قەلبكە پايدىلىق، شىپالىق، بىلىملەر ھاسىل بولىدۇ. قېنى ئەمسە، خالى جايدا تەپەككۇر قىلايلى!

سۈرە نەھلە، **ئاللاھ سىلەرگە دېگۈزنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، سىلەر مېزىلىك گۆش ۋە زىننەت بويۇمى چىقىرىسىلەر** دېگەن ئايەت توغرىسىدا

بۇ زىننەت بويۇمى، گۆھەر بولۇپمۇ مارجان گۆھەر، بۇنى بىز سۈرە ئەررەھماندا كەڭرى سۆزلەيمىز، ئىنشائاللا، شۇنداقتىمۇ ئازىراق سۆز قىشتۇرۇپ قويايلى.

مارجان بىر خىل ھايۋان بولۇپ، ئۇنىڭ ئاغزىدا ئالتە ياكى سەككىز تەرەپ بولىدۇ، بۇ ئۆز ئىختىيارى بىلەن بىر قىسىم ماددىلارنى ۋە بەزى جاندارلارنى گۆھەر تاشقا ئايلاندۇرىدۇ، بۇنى مارجان دەپ ئاتايدۇ. بۇ ھايۋان دەرەخ، ئۆسۈملۈككە ئوخشاپ كېتىدۇ، ئاجايىپ گۈزەل نۇر چىقىرىدۇ، بولۇپمۇ كېچىلىرى بۇ ھايۋان تۈزلۈق دېگىزدا بولۇپ، چوڭقۇرلۇقى 120 مېتىردىن ئېشىپ كەتمەيدۇ، قانچىكى سۇ يۇزىدە بولسا، شۇنچە نۇرلۇق گۆھەر ئىشلەپ چىقىرىدۇ، چۈنكى، ئۇنىڭ كۈن نۇرىنى قوبۇل قىلىشى كۈچ بولىدۇ. بۇ ھايۋانلارنىڭ كۆپىيىشى بىر نەچچە مىيل دائىرىسىدە بولىدۇ. بۇنى دولقۇنلار يۆتكەيدۇ، لاي، قۇم، چاڭ - توزان، شامال تارقىتىدۇ، بۇلارمۇ ئەركەك - چىشى بولۇپ چاڭلىشىدۇ. سۇ، تۈز، لاي ۋە بەزى جانلىقلارنى ئىستېمال قىلىدۇ.

ھەيدار ئىسىملىك بىر ھايۋان بولۇپ، بۇ ھايۋان مارجان ھايۋانغا ئوخشاپ كېتىدۇ، بۇ تاتلىق سۇدىمۇ بولىدۇ، كىچىك كۆلچەكلەردە بولىدۇ، ئەڭ قىزىقارلىقى شۇكى، بۇ ھايۋانىنى ئۇزۇنسىغا بولسۇن ياكى توغرىسىغا بولسۇن قانداق پارچىلىسا شۇ پارچىسى يەنە بىر ھايۋانىنى ھاسىل قىلالايدۇ، نەچچە پارچە قىلسا، شۇنچە ھايۋان كۆپىيىدۇ، ياز كۈنلەردە ئۇچ پارچە قىلسا، تۆت كۈندىن كېيىن ئوتتۇز پارچىغا، باش ۋە قۇيرۇق چىقىدۇ، قۇيرۇق تەرىپىگە بەدەن قىسمى ۋە باش، باش قىسمىغا بەدەن ۋە قۇيرۇق ھاسىل بولۇپ، باشتىكى قىسمى ئەڭ بۇرۇن كامىل ھايۋان بولالايدۇ. شۇنداق بولغاچقا بۇ ھايۋانغا ھېيدار دېگەن ئىسىم قويغان. بۇ ھايۋان ھەممە جەھەتتىن مارجان ھايۋىنىغا ئوخشاش، مارجان ھايۋىنى كۆپىنچە قىزىق ھارارەتلىك دېگىزدا بولىدۇ، قىزىل دېگىزدىمۇ بولىدۇ.

(گۈھەرمارجان ھايۋىنى)

ئۇنىڭ تۈرى 100 خىلدىن ئاشىدۇ، بۇ ھىندى ئوكيان، ھاۋاي تاقىم ئاراللىرى، ئوكيان ۋە باشقا جايلاردا 1000دىن ئارتۇق مارجان ئاراللىرى بار. بۇ ساياھەتچىلەرنى بەكمۇ خۇشال قىلماقتا، ئۆزىدىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق پۇلغا ئىگە قىلىپ بولۇپ ئاندىن بازارغا سېلىنىدۇ.

نۇرغۇن تەجرىبە قىلىپ كۆرۈپ، بۇ مارجان ھايۋىنىنى ئۆسۈملۈك دەپ ھۆكۈم قىلىپ، ئۇنى كېسىپ سىناق قىلسا، ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈك خۇسۇسىيىتى بار ئىكەن، شۇڭا، بۇنىڭغا ئۆسۈملۈك ھايۋان دەپ قوش ئىسىم قويغان، ھايۋان بىلەن ئۆسۈملۈك ئوتتۇرىسىدا ئەڭ يېقىن زىچ مۇناسىۋەت مارجان ھايۋانىدا ياكى ئۆسۈملۈكدە مەۋجۇد، بۇنىڭ شەكلى ئۆسۈملۈككە ئوخشايدۇ، ئەمما بۇنىڭدا ئاشقازان بار ئىكەن، ئېغىز بار ئىكەن، نۇرغۇن قول، پۇتنىڭ ئورنىدا تۇرىدىغان تۈكچە، نەيچە بار. ئەقىل ـ ئىدراك، پەم بار ئىكەن، ئۇۋچى ئىكەن، نەسىل قالدۇرۇپ كۆپىيىدىكەن، بۇ ھايۋانلار خۇسۇسىيىتى، ئەمما، بۇ شەكىل جەھەتتىن ئۆسۈملۈككە ئوخشاپ قالماستىن بەلكى بۇنى كېسىپ پارچىلاپ قۇرۇقلۇققا تىكسە، ئۆسۈملۈك دەرەختەك ئۈنگەن، بۇ، ئاللاھنىڭ ئاجايىپ قۇدرىتى بولۇپ، بۇنى ئاللاھ، **قۇرئاندا** مارجان، گۆھەر دەپ تىلغا ئالغان، ھەم بىر نەچچە جايدا سۆزلىگەن، بولۇپمۇ دېڭىزدا بۇ ھايۋان بەزىلىرى تاق ياشايدۇ، بەزىلىرى توپلىشىپ نەچچە مىڭ مارجان ھايۋىنى سانسىز بۇلار بىر تۈتاش چىقىدۇ، بەزىدە مۇستەقىل ئايرىم خوجايىن بولىدىغىنى بار.

بىرەر مارجان ھايۋىنى ئۆلسە، بۇ باشقىلار ئۈچۈن ئورۇن ـ كۆرپە، ئاساس بولۇپ بېرىدۇ. بۇلار شۇنداق ئىتتىپاقكى، ئۆلگەندىن كېيىنمۇ پايدا يەتكۈزۈپ تۇرىدۇ، ئەمما، بۇ نادان ئىنسان، زىيانلىلا يەتكۈزىدۇ. ئەمما، كائىنات قانۇنىغا ئەمەل قىلغان بۇنىڭدىن مۇستەسنا، بۇ ھايۋان 30 مېتىر چوڭقۇر ياشايدۇ، بەك كۈن نۇرىغا يېقىن ئەمەس، ھەم بەك چوڭقۇر ئەمەس، ئاللاھ بۇنىڭغىمۇ يېتەكچىلىك قىلىدۇ، ئۆز ئۇرۇقىنى بېرىدۇ، شۇ ئارقىلىق ئىنسانلارغا پايدا يەتكۈزىدۇ، ھەممىسى بىر تاش خالاس، ئەمما، ئىنسان گۈزەللىككە بولۇپمۇ نۇرغان ئىنتىلىدۇ، شۇڭا، بۇ ھەم بەك ئاز، كام بولغاچقا ئەتىۋارلىق نەرسە بولۇپ قالغان، ئەمما ھەقىقەت، ئىلىم، نۇر، ھىدايەت ئالدىدا بۇ ھېچنېمە ئەمەس، مانا بۇ، ئاللاھ، قۇرئاندا تىلغا ئالغان زىننەت بويۇمى، مارجان، گۆھەر بولىدۇ. زېمىندا ھەقىقەتەن مۆجىزىلەر كۆپ، سۈرە ئەرەھماندىمۇ كۆپ ۋە باشقا تەبئىي ـ پەن بولۇپمۇ ئۆسۈملۈك ئىلمى قىسمىدا كۆپ ئۇچرايدۇ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە نەزەر سېلىڭلار بۇ نەرسىلەر لەۋھە كىتابتا ۋە قۇرئاندا سۆزلەندى.

ئاللاھ، زېمىندا رەڭگىنى خىلمۇ ـ خىل قىلىپ ياراتقان نەرسىلەردىمۇ مۆجىزە بار دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئاللاھ ياراتقان رەڭگارەڭ مۆجىزىلىك دۇنيادىن بىز كېپىنەكنى مىسال قىلىمىز، باشقىلىرىنى سىزگە قالدۇردۇق، كېپىنەك، ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولۇپ، خالىغان بىرەر قەۋمنى ھەددىدىن ئاشسا، كېۋەزلىرىنى ھالاك قىلىدۇ، ئەمما، بۇ جاندار شەپەرەڭدەك جانلىقلارغا ئوزۇق بولىدۇ. بىزگە نىسبەتەن مۆجىزە بولىدۇ، ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئالامەت، ھاياتلىق تەتقىقاتى بولىدۇ، بۇلارمۇ بىزگە ئوخشاش ئۈممەت، كائىنات قانۇنىغا بويسۇنىدۇ.

كېپىنەكتىكى ۋە ئۇنىڭ رەڭگىدىكى سىرلىق ئىشلار: ئالىملار كېپىنەكنى تەكشۈرۈپ كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئاشۇ كىچىك قانىتىدا 99 مىڭ ئۆيىنى بايقىغان، بۇ كىچىك كاتەكچە ئۆينىڭ سانى مۇنداق ھېسابلانغان، بۇ كىچىك ئۆيلەر 165 سەپ ئىكەن، بۇ سەپنىڭ ھەر بىرىدە 600دىن ئۆي بار ئىكەن، بۇلارنى ھېسابلاپ كۆرسە، بەزىسى بىر مىليون 500مىڭ ئۆيگە يەتكەن، بۇ كىچىك ئۆيلەر رەڭگارەڭ رەڭگە تولغانىكەن، بەزىلىرى ھاۋاغا ۋە ياكى باشقا ماددىغا تولغان، ئاشۇ رەڭلىك رەڭگە تولغان ئۆيگە كۈن نۇرى چۈشسە بەكمۇ گۈزەل كۆرۈنۈشنى ھاسىل قىلىدىكەن. بەزىسى كۆك، بەزىسى

ئاق، بەزىسى سېرىق، خىلمۇ - خىل رەڭلىك ئىكەن، بەزى دۆڭلەتلەردە مەخسۇس مۇشۇ خىلدىكى كېپىنەكنى ساياھەت قىلىدىكەن، بۇ خىلدىكى كېپىنەكنى مەخسۇس باغچىدا باقىدىكەن، مانا بۇ ئاللاھ يارالتقان رەڭگارەڭ دۇنيا، مانا بۇ قۇدرەت، مانا بۇ مۆجىزىدە ! بۇ كىچىك ئۆيلەرنى كىم سەپكە تىزدى؟ كىم بەزىسگە ھاۋا بەزىسگە ماددا، بەزىسگە رەڭ قاچىلىدى؟ بۇ زادى كىمنىڭ قوشۇنى ۋە مۇلكى؟

ئاللاھ... ئاللاھ... ئاللاھنىڭ مۇلكى، مانا مۇشۇنداق رەڭگارەڭ دۇنيادىكى ئاجايىپ - غارايىپ سىرلارنى قۇدرەت، ھىكمەتلەرنى رەھمەتلەرنى بىز تاپماي كىم تاپىدۇ؟ ئاللاھ، بۇنىڭغا قۇرئاندا ئىشارەت قىلغاندۇر. شۇڭا، ئاللاھنىڭ سۆزلىرىنى دېڭىزدىكى سۇنى، رەڭ قىلىپ دەرەخنى سىياھ قىلىپ يازسىمۇ تۈگىمەيدۇ، بولۇپمۇ ئاشۇ ئەقىلنى ھەيران قىلىدىغان سىرلىق ئاجايىپ قۇدرەتلەر تۈگىمەيدۇ. بىز كۆزى ئوچۇق قارىغۇ ئىكەنمىز، كۆز ئالدىمىزدىكى ئاشۇ قۇدرەتنى، ئاشۇ قارىدىكى گۈزەل كۆرۈنۈشنى زادى كۆرمەپتۇق، بىز كۆرمىگەن بۇنداق كۆرۈنۈش بەكمۇ تولا، بىز پەقەت بىرگە مىسال قىلدۇق، قالغىنىنى سىز تەكشۈرۈڭ.

تەكشۈرۈشنىڭ چارىسى ئىككى خىل بولىدۇ. بىرسى مىكروسكوپ ئارقىلىق يۇقىرىدىكىدەك مۆجىزىنى كۆزىتىش، ئىككىنچىسى بولسا تېلىسكوپ ئارقىلىق رەڭگارەڭ كەڭرى ئاسمانىنى، ئالەم بوشلۇقىنى كۆزىتىش، ئاسمان، سامان يولى ۋە باشقا يۇلتۇزلار تۈركۈمى، قۇياش سىستېمىسى، توققۇز پىلانېت، سەييارىلەر ھەرىكىتىنى ۋە بۇنىڭدىن ئاجايىپ پۇختا ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئىنتىزام، ئورېبىتلار، يوللار، ئاھ! بۇ نېمە دېگەن گۈزەل، رەڭگارەڭ دۇنيا ھە! ئەزەلدىن ئىنسانلار كۆرۈپ باقمىغان، ئاڭلاپ باقمىغان يېڭى ئىشلاردا قەلبى ئېرىيدۇ، ئەقلى ھەيران قېلىپ، زور ئۆزگىرىش تاپىدۇ، تەسىر قىلىدۇ، قايتىدىن ئادەم بولىدۇ، ھەتتا بەزىسى ئابىد بولۇپ، مەڭگۈ مەسجىدە بولىدۇ.

ھىدايەت ئوكۇلى ئاشۇ سىرلىق مۆجىزىلەردە، بۇ ئىشلارنى بۇرۇن، ئىبراھىم، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملارغا مۆجىزە، قۇدرەتتىن بېرىلگەن، ھازىر بولسا، بۇ ئىشلار ئىلىم - پەن بىلەن بېرىلىۋاتىدۇ، ئەلۋەتتە، بۇ ئۇلارنىڭ بىلگىنىنىڭ مىليوندىن بىرىگە توغرا كىلىدۇ، ئەمما بەربىر بىلىش - دە!، ئىلىم - دە!

خوش، بۇ كېپىنەكتىكى رەڭنىڭ نېمە ھىكمىتى بار؟

بۇ بىر قۇدرەت، بۇ بىر سىر، بۇ بىر مۆجىزە، بۇ بىر تەتقىقات، ئۇندىن باشقا گۈزەللىك، ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولىدۇ، بۇ كېپىنەك شۇ ئارقىلىق بەزى ئەھۋالغا دۇچ كەلسە، دۈشمەندىن ساقلىنىدۇ، يەنى ئۇ قانىتىنى يايىدۇ ياكى بەزى گۈلگە قونۇپ شۇ گۈلنىڭ رەڭگىگە ئوخشاش بولۇۋالىدۇ - دە! دۈشمەندىن ساقلىنىدۇ، بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، بۇ نەسىل قالدۇرىدۇ، قۇرتلايدۇ، كېپەزنى يوقتىدۇ، ئاخىرى، ئاللاھقا ئىلتىجا قىلىدۇ، دۇئاغا قول كۆتۈرگىزىدۇ، مانا بۇ رەڭنىڭ ھىكمىتى، ئۇندىن باشقا رەڭ ئىلمى بار، نۇر تەتقىقاتى نۇرنىڭ سۇنۇشى، نۇرنىڭ قايتىشى ۋاھاكازالار. شەپەرەڭ بەلكىم مۇشۇ رەڭ مۇشۇ نۇر مۇشۇ ماددىلارنىڭ ئەكس ساداسىدىن پايدىلىنىپ بۇنى يېيىشى مۇمكىن، ئەڭ ئاددىيىسى، مودا قوغلىشىدىغانلار، پوسۇن، نۇسخا ئالدى، كىيىمنى ئوخشاش ئۇسۇل، ئوخشاش شەكىل، ئوخشاش رەڭدە تىكىپ كەلدى، نۇرغن ئىقتىسادى كىرىم بولدى، بەزىسىدە بىر خىل پۇراق بولۇپ، بۇ پۇراق دۈشمىنىنى قاچۇرىدۇ، بولۇپمۇ دەل دۈشمىنىنى باسقىنى ئەمەس، بۇ ئاجايىپ

پىلانلانغان ھىكمەت ـ دە!

بەزى كىپىنەككە بۇ خىل ماددا قۇرال بىرىلمىگەن، ئەمما، شۇنداق كىپىنەكنىڭ رەڭگى بىرىلگەن بولۇپ، بۇ دۇشمەننىڭ قۇرق ھەيۋە بىلەن قاچۇرىدۇ، ھۇجۇمدىن ساقلىنىپ قالىدۇ، خۇددى زەھەرسىز يىلان زەھەرلىك يىلاننىڭ پايدىسىدا ياشىغاندەك، بۇ خۇددى مەلۇم ئالاھىدە خادىم، باشقا مىللەت، باشقا دىن، باشقا ئەسكەرنىڭ كىيمىنى، بەلگىسىنى تاقاپ ئىش بىجىرگەنگە ئوخشاشكەن، ئەلۋەتتە، ئاللاھ، مەخلۇقلاردىن غاپىل ئەمەس، ئۇلارمۇ بىزگە ئوخشاش ئۈممەت ـ دە!

رەڭلەرنىڭ مۇناقىمۇ ھىكمىتى بار، بۇ تىببىي ئىلىمدا كۆرسىتىلگەن، كۆك نۇر، ئاسمان كۆكى، دېڭىز رەڭگى ۋە باشقا مۇشۇنداق رەڭلەر، نېرۋىنى تىنىشلاندۇرىدۇ، كۆزنى كۆرۈش قۇۋۋىتىنى ئاشۇرىدۇ، ئادەمگە بىر خىل ھوزۇر بېغىشلايدۇ، ۋە باشقىلار، بىنەپشە رەڭ، ئۇيقۇسىزلىقنى تۈگىتىپ ئۇخلىتىدۇ، سىرىق رەڭ ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرىدۇ، سۈرە بەقەردىمۇ سېرىق رەڭ قارىغۇچىنى خۇرسەن قىلىدۇ دىگەن، بۇ نېرۋا كېسىلىگە شىپادۇر، نېرۋىنى تېنىشلاندۇرىدۇ، كۆپ ئىستېمال قىلىنسا ئەكسى بولۇپ قالىدۇ. قىزىل رەڭگە كەلسەك، بۇ تولا قارىسا كۆزگە زىيانلىق، شۇنداقلا سىزىمنى يوقىتىش كېسىلىگە گىرىپتار قىلىپ قويىدۇ، بۇلار ھەممىسى نېرۋا بىلەن ئالاقىدار بولىدۇ، چۈنكى، رەڭ، نۇر، سىزگە ئەمەس، ھۈجەيرىگىزگە بەك تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئالىملار سىناق قىلىپ كۆردىكى، مەجنۇن، ساراڭنى كۆك ياكى سېرىق رەڭلىك ئۆيدە قويسا، نېرۋىسى تىنىشلانغان، ئەمما قىزىل رەڭلىك ئۆيدە قويسا، كۈچىيىپ كەتكەن، مانا مۇشۇنداق نۇرغۇن كېسەلگە رەڭلەر شىپا بولىدۇ، ھەم تېخىمۇ زىيادە قىلىۋېتىدۇ، بۇ رەڭگارەڭ دۇنيادىكى رەڭنىڭ ھىكمىتى. رەڭ قۇياشتىن كېلىدۇ، نۇردىن كېلىدۇ. رەڭنى يەنىلا نۇر ئاقىلىق پەيدا قىلىدۇ. تىببىي ئالىملار ،رەڭ ئارقىلىق كېسەل داۋالاپ كۆرگەن، نۇرغۇن نېرۋا كېسىلىنى ساقايتقان، ھېچ بولمىغاندا، گۈزەل كۆرۈنۈش بىلەن ئاغرىقنى، دەرت ـ ئەلەمنى يوقاتقان، رەڭ مۇھىم بولغاچقا، جەننەت تاۋاملىرى ۋە كىيىملىرىمۇ شۇنداقلا باغ گۈللىرى رەڭگارەڭ بولىدۇ. ئۇ مەڭگۈلۈك بەختلىك ئورۇن، بۇ كائىنات ئىنتىزامىنى پەقەت مەھرىبان ئاللاھلا ئالدىن پىلانلاپ ئورۇنلاشتۇرغان، چۈنكى، ئىنسان، قۇياشتىن خىلىلا كېيىن يارىتىلغان ـ دە!

مەيلى بىز رەڭنى كۆزىتەيلى ياكى نۇرنى ياكى شەكىلنى ياكى ماددىنى، نېمىلا بولمىسۇن، ھەممىسى ھادىسە بولۇپ، بىر ئاللاھنىڭ بارلىقىغا دەلىل چىقىپ تۇرىدۇ، ئالامەت بولىدۇ، ئىنسانلار ئۇچۇن نۇرغۇن پايدا ئېلىپ كېلىدۇ، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىپ، ئوت، تۆمۈرنىڭ كىرىنى تازىلىغاندەك، قەلبىدىكى گۇمان ياكى شەك ياكى خاتا چۈشەنچىنى تازىلايدۇ. بىز ئاندىن خاتىرجەم ھالدا، قەلبىنى، روھىمىزنى، كۆڭلىمىزنى مۇقىم توختۇتۇپ ئىلىم، ئىبادەت، ئاللاھقا بولغان ئىشق بىلەنلا ياشىيالايمىز.

مانا بۇ ئاخىرقى نىشان، مانا بۇ ئاخىرقى مەخسەت، چۈنكى، ئاللاھنىڭ جامالىدىن ئارتۇق مۇكاپات يوق، ئاللاھقا ئاشىق بولۇشدىن باشقا كاتتا يول ۋە ئەمەل يوق، ئاللاھ ھەممىمىزگە جامالىنى ئاتا قىلسۇن. ئامىن!

ھەيران قالمەن قارىسام تۇپراق، **(تۇپراق)**
بۇ تۇپراقتىن چىقار خۇشپۇراق.
بۇ قۇدرەتكە تېنىۋالغانلار،

قەبرىدە يەيدۇ تۆمۈر توقماق.
ھەيران قالمەن قارىسام تۇپراق،
بۇ تۇپراقتىن چىقار مول بۇلاق.
بەزىسى ئىسسىق بەزىسى سوغۇق،
بۇ قۇدرەتكە تانغانىنىڭ ئالدى - ئارقىدا توساق.
ھەيران قالمەن قارىسام تۇپراق،
بۇنىڭ ئاستىدا بايلىقلار توشاق.
دېڭىزلىرىدا مارجان گۆھەرلەر،
بەزىسى چوڭقۇر بەزىسى ئۇششاق.
ھەيران قالمەن قارىسام تۇپراق،
مېنىڭ بۇ سەپىرىم بەكمۇ ئۇزاق.
يول - يولدا باردۇر قاپقان ۋە توزاق،
شۇنداقتىمۇ مەن بۇ ئىلىمغا ئىشتىياق

سۈرە نەھلە، **بىز سىلەرنى چاھارپايلارنىڭ قورسقىدىكى يەنى نىجاسەت بىلەن قان ئارىسىدىن چىققان شاراب، ساپ سۈتتىن سۇغىرىمىز، بۇ ئىچكۈچىلەر ئۈچۈن گاللىرىدىن سىلىق ئۆتىدىغان شېرىن، ساپ شاراپتۇر** دېگەن ئايەت توغرىسىدا

سۈتنىڭ ھاسىل بولۇشى، مەيلى ئىنسان ياكى ھايۋان بولسۇن، ئالدى بىلەن يىگەن يېمەكلىك ئاشقازانغا ياكى قېرىنغا كىرىپ ھەزىم بولۇشقا باشلايدۇ، ئاندىن سۈيۇقلۇقنى جىگەر سۈمۈرىدۇ، زەھەرنى ئۆت سۈمۈرىدۇ، تومۇر ئارقىلىق ئايلىنىپ سۈيدۈكنى بۆرەك، دوۋساققا توشۇيدۇ، ھەربىر ھۈجەيرە قاندىن ئوزۇق ئالىدۇ، شۇ ئارىلىقتا سۈت ئىشلەپ چىقارغۇچى ھۈجەيرە سۈت ماددىسىنى سۈمۈرۈپ، تومۇر ئارقىلىق يېلىنغا توشۇيدۇ، قان بىلەن سۈت زادى ئارىلاشمايدۇ، چۈنكى، يولى باشقا، زاۋۇت باشقا، توشۇغۇچى باشقا، ھەممىسى ئاللاھنىڭ قوماندانلىقىغا بويسۇنىدۇ، مانا شۇنداق قىلىپ سۈت، نىجاسەت بىلەن قان ئارىلىقىدىن سۈزۈپ چىقىرىلدى. ئاللاھمۇ، قۇرئاندا ئالدى بىلەن پەرەس، يەنى ئېچىغان نىجاسەتنى تىلغا ئېلىپ، ئاندىن قانىنى سۆزلىگەن، بۇ بىئولوگىيە ئىلمى بولۇپ، ئاللاھ، بۇ ئىشلارنى بىزنىڭ تەتقىق قىلىشىمىز ئۈچۈن، بۇ قۇدرەتنى تونۇشىمىز ئۈچۈن، بايان قىلغان، بىز ئەمدى ھەزىم قىلىش سىستېمىسىنى سۆزلەيمىز.

ھەزىم قىلىش سىستېمىسى، بىئولوگىيە كىتابىدا كەڭرى سۆزلىنىدۇ، ئىنسانلار، ھايۋانلار، قۇشلار ھەممىسىنىڭ ھەزىم قىلىش سىستېمىسى بولىدۇ. ئوزۇقنى قوبۇل قىلىش، ئاندىن چىقىرىش ۋاھاكازالار. ھەممىسىنىڭ ئېغىزى بولىدۇ، ھايۋانلاردىكى چىش ئورنىغا قۇشلارغا تۇمشۇق بېرىلگەن. ھايۋانلاردا ئاشقازان، قېرىن، ئۈچەي، تېرە، تۈك بار، قۇشلاردا پوكان بار، قۇشلاردا پەي بار، ئەزالار ئوخشاپ كېتىدۇ،ك ھايۋانلار ھاملدار بولىدۇ، تۇغىدۇ، ئىمىتىدۇ، قۇشلار تۇخۇملاديدۇ، چۈجە چىقىرىدۇ، تەربىيلەيدۇ، ھەممىسى نەسىل قالدۇرىدۇ، كۆپىيىدۇ، ئۆلىدۇ. بۇلار ئۆزئارا ئوخشاشلىققا ۋە ھەمكارلىققا ئىگە.

بۇ تەبئىي ـ پەن كىتابىدىمۇ كۆرسىتىلىدۇ، بۇ بىر ھەقىقەت، بۇنى ئىنكار قىلغىلى بولمايدۇ، پەقەت بىز خۇراپىيلىق پەردىسىنى يىرتىپ تاشلاپ، ئىبرەت كۆزىمىز بىلەن قارىساق، نۇرغۇن ھەقىقەتنى بىلىۋالىمىز.

بىز بۇ جايدا ھەزىم قىلىش، ماددىلارنى توشۇش، كېرەكسىز ماددىلارنى چىقىرىش قاتارلىقلارنى سۆزلەپ يۈرىيمىز، بىز پەقەت مۇشۇ قۇدرەتنى تونىساقلا بولىدۇ. مانا بۇ ئىلىم، تەۋھىد، مانا بۇ قۇدرەت، مانا بۇ ئىسلام مائارىپى، مۇسۇلمانلارنىڭ بۇ ئىلمىنى ئوقۇشى پەرز كۇپايە.

ئاللاھ بۇ ئىلمىنى ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئىلمىنى، تۆرەلمە، ھاياتلىق ئىلمىنى قۇرئاندا كۆپ سۆزلىگەن. «لەۋھۇلمەھپۇزدا»دا خاتىرلىگەن. بىزگە تەلىم بەرگەن، بىز شۇنى تونۇپ يەتسەك، خۇراپىيلىقنى چۆرۈپ تاشلىساق، تەرەققىي قىلساق، ئىككى ئالەم بەختىنى قولغا كەلتۈرسەك، ئاللاھنىڭ دوسلىرى بولۇپ، ئاللاھنىڭ زىكرى بىلەن قەلبىمىز خاتىرجەم ھالدا ياشاپ، ھاياتىمىزنى ئەھمىيەتلىك ئۆتكۈزۈپ، گۇمانىنى ياخشى قىلىپ، ئەمەلنى ھەم ياخشى قىلىپ، خاتىرجەم كۆزىمىزنى يۇمغان ھالدا كۈلۈمسىرىگەن ھالەتتە شاھادەت كەلىمىسىنى ئېيتىپ جان تەسلىم قىلساقلا بولىدۇ.

بىز سۈتتىنىڭ ھاسىل بولۇشىنى سۆزلىدۇق، قالغىنىنى كىتابلاردىن تەپسىلىي كۆرۈڭلار ۋە چۈشىنىڭلار، بۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ھالدا نەسىل قالدۇرۇشنى سۆزلەپ ئۆتىمىز، نەسىل قالدۇرۇش، بۇنىڭ كۆرۈنۈشى ئاناتومىيىدە، بىئولوگىيە كىتابلىرىدا كۆرسىتىلگەن.

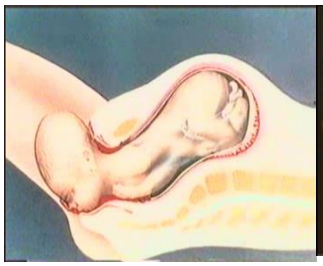

ئاللاھ، بۇ نەسىل قالدۇرۇش، كۆپىيىش ئىشلىرىنى قۇرئاندا كۆپ سۆزلەيدۇ، جۈملىدىن سۈرە لەيلىدە ئەركەك ـ چىشىنى ياراتقان زات بىلەن قەسەمكى دىگەن، سۈرە ياسىندىمۇ بىر جۈپ يارىتىش ئەھۋالى، ھەتتا ئۆسۈملۈكنىمۇ جۈپ ياراتقانلىقى سۆزلەنگەن. ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۇچ ھاياتلىق دائىم ھالدا كۆپىيىپ، يوقۇلۇپ تۇرىدۇ، ئاخىرى خۇددى قاپلارغا قاچىلانغان دانلار، ئۆلۈك دانلار تېرىلىپ ھاياتلىققا ئېرىشكەندەك، ئىنسان، ھايۋان ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ. مانا بۇ قىيامەت دەپ ئاتىلىدۇ.

مۇشۇ كۆپىيىش، نەسىل قالدۇرۇش، ئاشۇ قىيامەت بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك، چۈنكى، شۇ قىيامەتتە مۇشۇ نەسىل، مۇشۇ ھاياتلىق قايتا پەيدا بولىدۇ. ھەم مۇشۇ بىرىنچى يارىلىش، ئىككىنچى يارىلىشقا دەلىل، كۆپىيىش سىستېمىسىنى ۋە بۇلارنىڭ تەپسىلاتىنى بىز كېيىن سۆزلەيمىز، شۇنداقلا، بۇ يېڭى ئىلىم ـ پەن كىتابىدا تولا سۆزلىنىدۇ.

سۈتكە مۇناسىۋەتلىك بىر ئىلىم ـ پەننى سۆزلەپ ئۆتىمىز، ئالىملار تەتقىق قىلىش ئارقىلىق، شۇنى بايقىدىكى، ئىنسانلار مۇزىكىدىن ھوزۇر ئالغاندەك، تۇرۇپلا ئۇسسۇلغا چۈشۈپ كەتكەندەك، ھايۋانلارمۇ، ئۆسۈملۈكلەرمۇ مۇزىكىدىن ھوزۇر ئالىدۇ، ھەتتا بەزى ئالىملار سىناپ كۆردىكى، ئىسكرۇپكا، نەيگە ئوخشاش مۇزىكا چېلىپ تۇرۇپ ساغقان كالىدىن كۆپ سۈت چىققان، چۈنكى، كالا سۈتىنى ئىچىگە تارتىۋالماي كۆپ سۈت بەرگەن. ئىككى مو يەرگە گۈل تېرىپ، بىرسىدە مۇزىكا چالغان، يەنە بىرسىدە بولسا چالمىغان، ئەمەلىيەتتە مۇزىكا چالغان گۈل، ئۆسۈملۈكلەر تېز ئۆسكەن، بالدۇر ئېچىلغان، سەۋەبى شۇكى، ئۇلاردىكى بولۇپمۇ يوپۇرماقدىكى ھاۋا تۆشۈكچىسى، يەنى كاربون

سۈمۈرىدىغان ئوكسىگېننى چىقىرىدىغان تۆشۈكچە، ئاۋاز دولقۇنى ئارقىلىق يوغانغان بولۇپ، كاربونىي كۆپ سۈمۈرگەن، ئۇندىن باشقا پايدىلىق ماددىلارنى كۆپ سۈمۈرۈپ، زىيانلىقنى تېز چىقىرالىغان، شۇڭا، تېز ئۆسكەن، بالدۇر ئېچىلغان، ئۇندىن باشقا، بۇ ھاياتلىقتىمۇ ھۈجەيرە بار، بەلكىم، بۇلارمۇ ھوزۇر ئالغاندۇ، بۇلارنىڭ ئۆلۈشى يەنىلا قايتا تېرىلىشى كىشىگە قىيامەتنى ئەسلىتىدۇ.

بىز بۇ جايدا، ھايۋان توغرىسىدا ئازراق توختىلىمىز، ھاشارەتكە ئوخشاش قىسىم: بۇلار مۇكەممەل بىر يىل ياشىيالمايدۇ، چۈنكى، ئىسسىق ـ سوغۇق ئۇلارنى ھالاك قىلىپ تۇرىدۇ، ئۇلار يەنە قىيامەت قايىم بولغاندەك، تۇخۇملىرىدىن چىقىدۇ، ھاياتىنى ۋاقىتلىقمۇ بولسا داۋام قىلىدۇ، ئۇلاردا قېلىن تېرە يوق، قاتتىق سۆڭەك يوق، ئۆت، يۈرەك، دوۋساق يوق، ئۇلارنىڭ جىسمى كىچىك بولۇپ، بەدەن تۆشۈكچىسى دائىم ئوچۇق تۇرىدۇ، بۇ، ھاشارەتلەر تۈرى. چوڭ ھايۋانلارغا كەلسەك، بۇلاردا تېرە، تۈك، گۆش، پەردە پەي، تومۇر، نېرۋا، سۆڭەك، قوۋۇرغا، ئۆچەي، يۈرەك، ئاشقازان، قېرىنلار بار. بۇلار ئىسسىق ـ سوغۇقتىن مۇداپىئە قىلالايدۇ، ھەددىدىن ئېشىپ كەتسە، بۇلارمۇ ھالاك بولىدۇ، ھازىر شۇ ئىسپاتلاندىكى ھاۋا، سۇدا بولىدۇ. يامغۇر ئارقىلىق ياكى دولقۇن ياكى بوران ئارقىلىق سۇغا ھاۋا كىرىدۇ، ئاندىن بېلىقلار نەپەس ئالالايدۇ، ئالىملار قاتتىق قاينىتىلغان ئاندىن سويۇتۇلغان، ھاۋا يوق سۇغا بېلىقنى قويۇپ بەرسە، بېلىق ئۆلگەن. ئاللاھ ھەممىگە ئۆز لايىقىدا مۇھىت، شارائىت بەرگەن، شۇنداقلا ئوزۇقنىمۇ بەرگەن، ئۇلارغىمۇ ئۆزىگە لايىق ئەزا بەرگەن، ھەرخىل قۇرال بەرگەن، بەزىدە ئۆتكۈر چىش مەگىن بولسا، بەزىدە تۇمشۇق بار. بەزىسىدە قانات بار، بەزىسىدە زەھەر بار، بەزىسىدە سېسىق پۇراق بار، ھەممىسى ھىيلە قىلىشنى بىلىدۇ. قۇرۇقلۇق، ھاۋا، سۇ قاتارلىق ئوچ جايغا لايىق، مۇشۇ ئوچ ماكاندا ياشايدىغان جانلىقلارغا ئالدىن بىلىپ شارائىت، مۇھىتتىن، ئوزۇقدىن باشقا ئەزا، ئىقتىدار، ئەقىل ھىيلە بەرگەن. مەسىلەن: بۇركۇت، ئۆتكۈر تىرنىقىدا سۇدا ئوزىلمەيدۇ، بەلكى، شاخلاردا مۇقىم تۇرالايدۇ. ئۆردەك، غازلار بۇنىڭ ئەكسىچە سۇدا ئوزىدۇ، ئاللاھ، قۇرئاندا، جۇملىدىن بۇ سۈرىدە سۇتنى چىقىرىپ بېرىشنىلا سۆزلىگەن بولسىمۇ، بۇ دائىرىگە پۈتۈن نىئمەت، پۈتۈن ھايۋان، پۈتۈن قۇشلار كىرىدۇ. بىرنى تىلغا ئېلىپ، نۇرغۇنىغا ئىشارەت قىلىنغان، مېھرىبان ئاللاھ بىزنىڭ مەنپەئەتىمىز ئوچۇن، پۈتۈن ئالەمنى يارىتىپ بەرگەن، جۇملىدىن چاھارپايلارنى باشقا ھايۋانلارنى، گۆشخور ھايۋانلارنى، ۋەھشىي قۇشلارنى، گۆشخور قۇشلارنى، سۇ ھايۋانلىرىنى، ھاشارەتلەرنى، پۈتۈن جانلىقلارنى ئىنسانلار ئوچۇن يارىتىپ بەرگەن. بۇلار ئازلىق قىلغاندەك، يەنە تېخى شۇ ھايۋانلارغا تەقلىد قىلىنغان نەرسىلەرنى ۋە ئۇلاردىكى مول تەجرىبىلەرنى يارىتىپ نۇرغۇن پايدا ھاسىل قىلىپ بەردى.

بۇ نىئمەتلەرنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. شۇنى ئۇنتۇپ قالماسلىق كېرەككى، ئىنسانلار مەنپەئەتى ئوچۇن بولسىمۇ ئاشۇ كائىناتلارنى، ئاشۇ ھايۋانلارنى يارىتىش، تەربىيەت قىلىش، پۇختا ئىنتىزام ئورنىتىش، پۈتۈن كائىناتقا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرنى ماس ھالدا ھەمكارلىق قىلىش، يەنىلا قىيامەت كۈنى ئۇلارنىمۇ تېرىلدۇرۇش، ئوزۇقنى بېرىش ۋە ئۇلارنى ئوزۇق قىلىش، بۇ ئىشلارنىمۇ مېھرىبان ئاللاھ باشقۇرۇپ تۇرىدۇ، ئىشلارنى ئىنچىكە ئويلانسا، ھەممىسى ئاللاھقا قاتىدۇ، بۇ ئوچ ھاياتلىقنىڭ قولىدىن كەلمەيدىغان ئىشلار كۆپ، بۇلار گەرچە پۈتۈن ئالەم بويسۇندۇرۇلغان بولسىمۇ، بەكلا ئاجىز. مەسىلەن: بىر تال مىتئوريت تاش، ئاتموسفېرادىن ساق چۈشسە ياكى يەر تەۋرەش، ئىش

قىلىپ قايىسسى يۈز بەرسە، بۇلار پۈتۈنلەي ھالاك بولىدۇ. بۇ ئىنتايىن مۇرەككەپ، زەنجىرسىمان باغلىنىشنى چۈشەنسە، بۇ يەردىكى ئىشلارغا باشقا پىلانىتتا تۇرۇپ قارىسا، ئاندىن بۇ ھەقىقەتنى چۈشىنەلەيدۇ، نەزەر دائىرىسىنى، تەپەككۇرىنى كېڭەيتىش لازىم.

مەسىلەن: كالا، تۆگە، قوي، ئۆچكىدەك چاھارپايىلارنىڭ تۈۋىقى يىرىق، مىجەزى ياۋاش، پاكىز ئوت ـ چۆپ يەيدۇ، پايدىدىن باشقىسى يوق، ئات، خېچىرنىڭ تۈۋىقى توم كېلىدۇ، خۇددى ئىشەكتەك بۇلارمۇ ئىنسانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، گۆشخور ھايۋانلارنىڭ مەگىنى ئۆتكۈر چىشى، تىرنىقى بار. گۆشخور قۇشلارنىڭمۇ تۇمشۇقى، قانىتى، تىرنىقى بار، سۇ ھايۋىنىنىڭمۇ ئۆزىگە لايىق ياشاش ئادىتى ۋە قۇرالى، پەمى بار. شارائىت، قۇرال، ئوزۇقى بار. ھايۋانلار ئىچىدە ئىككى پۇتلاپ، تۆت پۇتلاپ، ھەتتا بىر نەچچە پۇتلاپ ماڭىدىغىنى بار، بەزىسى يۇمۇلايدۇ، ئۆمىلەيدۇ، سىرىلىپ ماڭىدۇ، كۈزەتسەك، نۇرغۇن ھەيران قالارلىق ئىشلار مەۋجۇد، مەسىلەن: پىل، تۆت پۇتلۇق، ئىككى مەگىنى بار، بۇرنى بار، بۇنى خارتوم دەيدۇ. پاشا بۇنىڭدىنمۇ مۇرەككەپتۇر، چۈنكى، پاشىنىڭ ئالتە پۇتى بار، پىلغا ئوخشاش بۇرنى بار، ئىككىدىن تۆت قانىتى بار، قۇيرۇق، ئېغىز، گال، قورساق، ئىچكى بوشلۇق، ئۈچەي، ھەزىم قىلىش ئەزاسى، ئۇندىن باشقا، كۆز بىلەن كۆرگىلى بولماس جايلار بار. مانا، ئاجىز پاشا، پىلغا خوجايىن بولۇپ، قېنىنى شورايدۇ، كېسەللىك يۇقتۇرىدۇ، ئەمما، پىل بۇنى توسالمايدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلالايدۇ.

بەزى ھايۋانىنىڭ بىرلا سەزگۈ ئەزاسى بار، مەسىلەن: سىلاش سىزىمچانلىقى، بۇلار قۇرت تۇرلىرىدۇر. بۇلار لايدا، سۇدا، قاردا، مۇنىلەردە، دانلاردا، ياغاچلاردا، تاپىلاردا، ھايۋانلار ئىچىدە ياشايدۇ، بۇلارغا پۇراش، تېتىش، ئاڭلاش، كۆرۈش سىزىم يوق. ئىشەنمىسىڭىز ۋارقىراپ كۆرۈڭ، بىرەر تال قۇرت قورقامدۇ قېنى، بۇلار ئاشۇ بىر خىل سىزىم بىلەنلا ياشىيالايدۇ، ھىكمەتلىك ئاللاھ، بۇلارغا بۇ قالغان سىزىمنى ياراتمىغان، نۇرغۇن ھايۋانلار بار، ئاڭلاش، پۇراش، سىلاش، تېتىش، كۆرۈش سىزىمىنىڭ ھەممىسى بار، ھەتتا بەزىسى ئىنسانلاردىن نەچچە ھەسسە يۇقىرى تۇرىدۇ. چۈنكى، ئۇ ئۇلارغا مۇھتاج، ئىھتىياجلىقتۇر، بەزى ھايۋانلارغا بەش سەزگۈ ئەزانىڭ ھېچ قايىسسى بېرىلمىگەن، ئۇلار پەقەت دېڭىزنىڭ چوڭقۇر جايلىرىدا ياشايدۇ، قاراڭغۇ جايلاردا ياشايدۇ.

بۇلار يەنىلا سىزىمسىز ھاياتىنى داۋام قىلالايدۇ، بۇلار تېخى بەش سېزىم بېرىلگەن ھايۋانلاردىن بەختلىك، خاتىرجەم بولىدۇ. ئەمما، بۇلارمۇ ئۆلىدۇ، روھ بار دە! قاراڭلار بەش سەزگۈ ئەزانى كىم شارائىت، مۇھىت، ماكانغا، ئوزۇقلا قاراپ بەلگىلىدى؟ ھەممىنى ھىكمەتلىك ئاللاھ قىلدى، بۇندىن باشقا جاۋاب يوق.

هايۋانلاردىكى ھەربىرىدە ئىقتىدارلىرى

هايۋانلارنىڭ بەزىسى يۇمىلايدۇ، قار قۇرتىدەك بەزىسى بېغىرلايدۇ، باشقا قۇرۇتلاردەك. بەزىسى ئۆمىلەيدۇ، بەزىسى يىلاندەك سىيرىلىدۇ، ئۆمىلەيدۇ. بەزىسى چايانىدەك ماڭىدۇ، بەزىسى چاشقاندەك قاچىدۇ. بەزىسى چۈشن، پاشىدەك ئۇچىدۇ، بەزىسى شەپەرەڭدەك ئۇچىدۇ، بەزىسى ئىككى پۇتلاپ ماڭىدۇ، بەزىسى تۆت، بەزىسى ئالتە، بەزىسى نۇرغۇن پۇتلاپ ماڭىدۇ. بەزىسى ئىككى قاناتلىق ئۇچىدۇ، بەزىسى تۆت قاناتلىق، بەزىسىنىڭ ئالتە پۇتى، تۆت قانىتى بار، خۇددى پاشىدەك، بەزىسىنىڭ مەگىنى چىشى بار، بەزىسىنىڭ نەشتىرى بار، بەزىسىنىڭ تۇمشۇقى بار، بەزىسى تۇز، بەزىسى ئىلمەك، بەزىسى ئۇچلۇق، بەزىسى توم، بەزىسى ئۇزۇن، بەزىسى قىسقا، بەزىسىدە پادىشالىق بار، بەزىسى توپ - توپ ياشايدۇ، بەزىسى پىرقە، بەزىسى ئەقىللىق بەزىسى دۆت، بەزىسى خىزمەت قىلىدۇ، بەزىسىگە خىزمەت قىلىنىدۇ، بەزىسى پاك، بەزىسى نىجىس، بەزىسى غالجىر، بەزىسى ياۋاش، بەزىسى زەھەرلىك بەزىسى شىپالىق، بەزىسى ھۆكۈمرانلىك، بەزىسى ھۆكۈمرانسىز، بەزىسى قۇيرۇقى ئۇزۇن، بەزىسىنىڭ ئۆزى يوغان قۇيرۇقى قىسقا، بەزىسى ئۇنداق بەزىسى مۇنداق ۋاھاكازالار.

مۇشۇ تەتقىقات ئارقىلىق ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تونۇش، ھىكمىتىنى چۈشىنىش، پەرز كۆپايە بولىدۇ. شۈكا، ئاللاھ، يەتتە ئاسمان، ئەرش ئۈستىدىن كايىپ ئۇلار تۆگىنىڭ قانداق يارىتىلىدىغىنىغا قاراپ باقمامدۇ؟ دەپ كايىغان، يەنە، ئاللاھ، سۈرە يۈسۈفدە، ئاسمان - زېمىندا نۇرغۇن مۆجىزە، ئالامەتلەر بار، ئەمما، ئۇلار بۇنىڭدىن يۈز ئۆرىگەن ھالدا ئۆتۈپ كېتىدۇ دىگەن. زېمىننى سەيرە قىلىپ كۆرۈڭلار، ئاسمان - زېمىندا نېمە بارلىقىغا قاراڭلار دىگەن. بىز قاراپ باقايلى، سۆزىمىزنى داۋام قىلساق، بەزى هايۋانلار مۇستەقىل ئىككىلا كۆزگە ئىگە، بەزى ئۆمۈچۈكتەك ئالتە جۈپ كۆزگە ئىگە، بەزىسى چۈمۈلىدەك 400 كۆزگە ئىگە، بەزىسى چۈننەك 4000 كۆزگە ئىگە، بەزى بىر خىل كېپىنەكدىن چوڭ ھاشارەت بولۇپ 27000 كۆزى بار ئىكەن، كېپىنەكنىڭ 600 دىن 1200 كۆزى بار. **(سۈرەتتىكى چۈننەك 4000 كۆزى)**

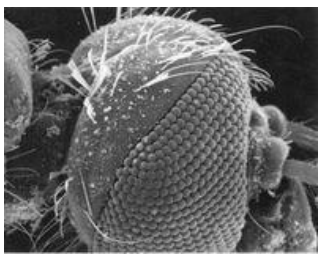

ھەربىر كۆز ئايرىم ئەزا، قەۋەت، پەردىدىن ھاسىل بولغان بولۇپ، بۇلارنى نەچچە مىڭ ھەسسە چوڭايتقۇچى مىكرۇسكوپىدا كۆرۈتۈپ بايقىغان، ئىشەنمىسىڭىز سىزمۇ كۆرۈتۈپ كۆرۈڭ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ھەممىگە ئوچۇق - ئاشكارا بولىدۇ.

مانا بۇلار ئاسمان - زېمىندىكى ئاجايىپ - غارايىبلاردۇر، مانا بۇلار مۆجىزىلەردۇر، ئويلاپ بېقىڭلار، ھەربىر كۆزدە نەچچە پەردە بار، ھەربىر كۆزگە نەچچە مىڭ ھۈجەيرە مەسئۇل، بىز ئىنسانلار

بۇ مۇرەككەپ ئىنچىكە ئورۇنلاشتۇرۇشقا قارىپ، كومپيۇتېر ۋە ئۇندىن باشقا نازۇك ئىنچىكە ئەسۋابلارنى ئىشلەپ چىقارغىلى تۇردۇق، هەممىسى هەر جەهەتتىن بىزگە پايدىلىق، قۇدرەت، بىز زىمىننى ساياھەت قىلالمىساق، چىكەتكىگە قارىپ باقايلى، بۇنىڭ بېشى ئاتقا، پۇتى تۆگىگە، قۇيرۇقى يىلانغا، قانىتى بۇركۇتكە، قورساق قىسمى چايانغا ئوخشايدۇ.

بۇ بىر نەچچە ۋەھشى ھايۋاننىڭ سۈرىتىنى كۆرسىتىدۇ، ئاللاھ، خالىسا مۇشۇ قوشۇن بىلانلا پۈتۈن ھاياتلىقنى ئاخىرلاشتۇرالايدۇ، ھالاك قىلالايدۇ. بىز ئۆزىمىزگە قارايلى، مۇنداقچە ئېيتقاندا، ئىنسانلار تۆرەلمە ئىلمىگە، بىئولوگىيىگە، ھاياتلىق ئىلمىگە، ئاناتومىيىگە، ئىنسانلار ئورگانىمىزم، ئەزاسىنىڭ ئىچكى ـ تاشقى قۇرىلىشتۇرۇلۇشىغا قارايلى، بۇ ئاجايىپ قۇدرەت، مانا بۇ تەۋھىد مانا بۇ ئىسلام مائارىپى، مانا دۇنيا ۋە دىنىي تەرەققىياتتۇر.

ئاللاھ، قۇرئاندا، ئىشەكنى تېرىلدۇرگەن قىسىمگە ۋە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا قۇشلارنى تېرىلدۇرۇپ بەرگەن ۋە ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا مۆجىزە، ئالامەت كۆرسىتىشكە ۋەدە بەرگەن، ھەزىم، سۈت ئىشلىرى، تۆرەلمە ئىلمى، ياردىلىش باسقۇچىنى سۆزلىگەن، رەسۇلۇللاھ بۇ توغرىسىدا نۇرغۇن سۆزلىگەن، ھەتتا، رەسۇلۇللاھى، جىبرىئىل، ئىلغار، ئەڭ يۇقىرى ماھارەت بىلەن ئۇچراتسىيە قىلغان، بىز ئۇچراتسىيە، ئاناتومىيە ئىلمىغا قارايلى، زادى نېمىلەر بار، قانداق قۇدرەت بار، ئۇچراتسىيە، ئاناتومىيە ئىلمى، كۆرۈنۈشىنى، سۈرەتنى ئالدىنزدا قويۇڭ، بىز مەيلى ئىنسان بولسۇن ياكى ھايۋان ئۇنىڭ ئومۇرتقا سۆڭىكىگە قارايلى، ئۇنىڭ ئايرىم ـ ئايرىم بولۇنۇشى، قانات قىلىنىشى، پاسىل قىلىنىشى، كىرىشمىسىگە ئۇچراتماس ماددا قىلىنىشى، ھەممىسى ئىنسانىنىڭ ئەركىن ھەرىكەت قىلىشى، ئىگىلىپ تۇرۇپ رۇكۇ قىلالىشى ئۇچۇندۇر.

ئەگەر تۇز بولسا، قانداق بولاتتى؟

بىز ھەربىر مەسىلىگە قارايلى، ئۇلار قانداق ئالاھىدە ئورۇنلاشقان، ئارىلىقدا ئۇچراتماس سۇيۇقلۇق ماددا بار، ئىچكى قىسمىدا يىلىك بار، بۇ ھەممىسى قاراڭغۇ بالياتقۇدا قىلىنىدۇ.

خۇلاسە شۇكى، كەلگۈسىدە سىرتقا چىقىپ ماڭىدۇ، ئىش، ئەمەل قىلىدۇ، ئىبادەت قىلىدۇ دىگەنلەرنى ئالدىن بىلىدىغان زات قىلغان، ئەمەلىيەتتە تۆرەلمە، بالا بالياتقۇدا تىنمايدۇ، ماڭمايدۇ، ئاڭلىمايدۇ، مەسىپەللىرى كارغا كەلمەيدۇ، بۇلار ئالدىن قىلىنغان، بىز مىڭگە قارايلى، بۇ 6 ـ 7 پارچە بولىدۇ، ئارىلىقى، ھەرە چىش ھالەتتە قۇراشتۇرۇلىدۇ، ئايرىم ـ ئايرىم ئاجرىتىپ ئۇچراتسىيە قىلىنىدۇ، مىڭە، نەچچە پارچە دائىرىگە بۆلۈنىدۇ، ھەربىر بۆلەك ئالاھىدە خىزمەتكە مەسئۇل، نۇرغۇنلىغان ھۈجەيرە دائىم خىزمەت قىلىپ تۇرىدۇ، ھەتتا، ئاق قان، قىزىل قان ھۈجەيرىسى ئىنسانلار ئۇخلاۋاتسىمۇ خىزمەتتىن توختىمايدۇ، يۈرەك توختىمىغاندەك، بۇلار ھارماي ـ تالماي ئىشلەيدۇ، پۇراشقا 10 مىڭدىن ئارتۇق ھۈجەيرە مەسئۇل، ئاڭلاشقا جۈملىدىن ئاۋاز دولقۇنىنى پەرىق ئېتىشكە نەچچە مىڭ مەسئۇل، كۆرۈشكە 8 ـ 9 رەڭنى پەرىق ئېتىشكە 600000 ھۈجەيرە مەسئۇل بولىدۇ. بۇلار قانداق ئاڭلايدۇ؟ قانداق سېزىدۇ، بۇ بىر سىر، بۇنى ئالىملار بىلەلمىدى، چۈنكى، بۇ ھۈجەيرىنى ئۇچراتسىيە قىلغىلى بولمىدى، ھەممىسى بىر ئىنتىزامغا بويسۇنىدۇ، قۇماندانغا بويسۇنىدۇ، بۇ ھەقىقەت.

بىز ھەممىنى كۆزىمىز بىلەن كۆرۈشىمىز لازىم، كومپيۇتېرلىق سۈرەتكە قارىمۇ بولسا، چۈشىنىشىمىز كېرەك، بولغاندا مىكروسكوپىدا كۆرىشىمىز لازىم. ھەتتا، بۇ كىچىك دۇنيادىن كېيىن،

تېلىسكوپدا كەڭرى چوڭ دۇنيانى كۆزىتىشىمىز لازىم.

ئاللاھنىڭ پۈتۈن كائىناتقا ئورناتقان ئىنتىزامىنى كۆزىتىپ، قۇدرەت، رەھمەت، ھىكمەتلىرىنى تونۇيلى.

بىز قارايدىغان بولساق، ھەربىر ئەزا يەنە بىر ئەزاغا خىزمەت قىلىدۇ، مەسىلەن: چوڭ ـ كىچىك مىڭە پۈتۈن بەدەنگە نازارەتچى، ۆە قۇماندانلىق قىلىدۇ، بۈيرۇيدۇ، سېزىدۇ، ئىنكاس قىلىدۇ، بۇ بىر ئۇچۇر ئورنى، بۇنىڭغا يۈرەك خىزمەت قىلىدۇ، ماددا، قان توشۇيدۇ، بولمىسا مىڭمۇ قاراڭغۇلۇشۇپ ئىشلىمەيدۇ. يۈرەككە بولسا، جىگەر، ئۆپكە، قان ـ تومۇرلىرى خىزمەت قىلىدۇ، جىگەرگە بولسا، ئاشقازان، تال، ئۆت، بۆرەك، قان ـ تومۇرلىرى خىزمەت قىلىدۇ، قوۋۇرغا قوغدايدۇ، ئۆپكىگە بولسا، كۆكسى قوۋۇرغا، كاناي، توسۇق پەردە، بۇرنىنىڭ ئىككى تۆشۈكى خىزمەت قىلىدۇ. سىلەر كۆرىسىلەر، قوي ئۆلتۈرسەڭلار، ئۆپكىدىن بۇرۇن بىر پەردە گۆش بار، مانا بۇ ئۆپكىگە خىزمەت قىلىدۇ، ھەتتا پۈتۈن دەرەخمۇ شۇنداق، دوختۇرلامۇ شۇنداق، بۇرنىدىكى قانمۇ، تۈكمۇ خىزمەت قىلىدۇ. قان ھاۋانى ساپلاشتۇرىدۇ، سويۇتىدۇ، ئىسسىتىدۇ، تۈك بولسا، بۇرنىنىڭ ئەگىر دوقمۇشلىرى بىلەن چاڭ ـ توزاڭنى ئېلىپ قېلىپ، قاقاچ قىلىدۇ ـ دە، ئۆپكىگە يەتمەيدۇ، كاربون (Ⅳ) ئوكسىدنى چىقىرىپ ئوكسىگېننى كىرگۈزىدۇ، خۇشپۇراقنى، زەررىچىنى سېزىدۇ، پۇت ـ قول بولسا، ھەممىسىنىڭ خادىمى بولىدۇ. ھارماي ئىشلەيدىغىنى بولسا، يۈرەك، بۆرەك، جىگەر، ئۆپكە قاتارلىقلار، بۇلارنى ئاناتومىيىدىن تەپسىلي كۆرۈش كېرەك. پەي، تومۇر، قان ئايلىنىش، مۇسكۇل، گۆش سۆڭەككە كىيىلىش، ھەربىر ئەزانى ھەتتا كۆپىيىش سىستېمىسىدىن تارتىپ تەپسىلي كۆزىتىش لازىم. ئاندىن بىز قۇرئاندىكى ئايەتنى ھەقىقى چۈشىنەلەيمىز، شۇنداقلا، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، رەھمىتىنى، ھىكمىتىنى بىلەلەيمىز. بۇ پەرىز كۆپايە، چۈنكى، بۇ ماددىي، جىسمانىي، مەنىۋى ۆە روھىي جەھەتتىن نۇرغۇن پايدا ـ مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدۇ. ئاددىيسى، سالامەتلىكنى بىلۈۋالىمىز، ئەزانى تونۇيمىز، خۇراپىيلىقدىن قۇتۇلىمىز، ئاللاھ، ھەممە قەلبىنى ھەقكە ئاچقاي، ئامىن!

بىز ئەمدى ئاللاھنىڭ ئۇلار قۇشقا قارىمامدۇ؟ دىگەن ئايىتىنى چۆرىدەپ ھايۋانلارنى كۆزىتىمىزى.

تۆگە قۇشقا قاراپ باقايلى، بۇ قۇش ھەم ھايۋان ھەم قۇشدىن قۇراشتۇرۇلغانىكەن، بۇ ھايۋان قۇش شۇڭا، تۆگە قۇش دەپ ئاتىلىدۇ، بۇ قۇش 30 ـ 40 تۇخۇم تۇغۇپ، ئۇچ قىسمغا بۆلىدۇ. بىر قىسمىنى توپا ئاستىغا كۆمۈپ قويىدۇ، بىر قىسمىنى ئاپتاپتا قالدۇرىدۇ، بىر قىسمىنى بولسا تەربىيلەيدۇ، چۈجە چىقىرىدۇ، چۈجە چىققاندا ئالدى بىلەن ئاپتاپتىكىنى چېقىپ ئىچىپ كۆچلىنىدۇ، ئاندىن كۆمۈلگىنىنى ئېچىپ يەيدۇ، بۇ ئارىلىقدا بۇ تۇخۇمغا چۈشۈن، پاشا، كۆمۈت، ھاشارەتلەر ئولىشىدۇ، بۇلار بۇنىمۇ يەيدۇ، شۇ ئارقىلىق بۇلار ئۆۋچىغا ئايلىنىپ قالىدۇ، قارا، بۇ نېمە دىگەن ياخشى تەربىيلەش، ياخشى ھىكمەت ھە! ئالدى بىلەن ھەزىم بولۇشى ئاسان تائام، ئاندىن تەدرىجي گۆشلۈك غىزالار، بۇ تۆگە قۇشى شۇنداق ئاخماق، دۆت تۇرسا، بۇ ئىلىمنى كىم ئۇگەتتى؟ ئەمەلىيەتتە تۆگە قۇشنىڭ دۈشمنى ھۇجۇم قىلىپ كەلسە، بېشىنى بىر تاشقا تىقىۋېلىپ، كۆزىنى يۇمۇپ تۇرىدىكەن، خەتەر يوق دەپ ئويلايدىكەن، دۈشمەن بولسا ئۇنى تۇتۇپ يەيدۇ ئۇ بولسا جىم تۇرىدۇ، مانا بۇ ئاخماق، دۆت قۇش بۇ ئىلىمنى نەدىن ئالدى؟ ئاللاھدىن

بىز كۆز ئالدىمىزدىكى توخۇ، كەپتەرلەرگە قارايلى، ئۇلار قانداق ئۇۋۇسىغا تۇخۇم تۇغىدۇ؟ قانداق

تۇخۇم چاقىدۇ؟ باللىرىنى تۇخۇمدىن قانداق چىقىرىدۇ؟ قانداق تەربىيلەيدۇ؟ بۇ يەردىمۇ بىر ئىلىم، رەھمەت، ھىكمەت بار؟ ئۆمۈچۈكمۇ قانداق تۇخۇم تۇغىدۇ، باللىرىنى قانداق چىقىرىدۇ، بۇ باللار قانداق قىلىپ تەلىمسىز، تەربىيىسىز ھالدا تور توقۇيدۇ؟ يا ئازمايدۇ؟ بۇ ئىلىمنى كىم بەردى؟ ياراتقان ئاللاھ بەردى.

غاز، ئۆردەكلەرچۇ، تۇخۇمدىن چىقىپلا سۇدا ئۈزىشىدۇ، تەلىم ـ تەربىيە يوق، قورقۇشمۇ يوق، بىز كۆرۈپ باقساق، توخۇنىڭ ئەركىكى خوراز بالا بېقىشقا ياردەم بەرمەيدۇ، ئانىسىلا مەسئۇل، كەپتەر ۋە باشقا قۇشلار بۇنىڭ ئەكسىچە بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا، توخۇنىڭ باللىرى كەپتەر دىن كۆپ، بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، توخۇ باللىرى گۈچلۈك قاناتلىق چىقىرىدۇ، ئانىسى بىلەنلا مۇستەقىل ياشاپ كېتەلەيدۇ، خۇددى بىز كۆرۈۋاتقاندەك، ئەمما، كەپتەردەك قۇشلارنىڭ باللىرى ئاجىز، تۈكسىز چىقىدۇ، بۇنىڭغا ياردەم كېتىدۇ، بولۇپمۇ بۇلاردا چۈجىدەك ھەرىكەت يوق، ئۇۋۇسسىدىلا ياتىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئېھتىياجىغا قارىتا ئىلھام قىلىدۇ.

بۇلارنى مەھرىبان ئاللاھ، بىزنى كۆرسۇن، كۈزەتسۇن، تەكشۈرسۇن دەپ ئۆيىمىزدە قىلدى، بەزىسىنى ئۆي ئەتراپىدا قىلدى، ھازىر پۈتۈن ھايۋان، ئىنسانلارنىڭ كۈزىتىشىدە بولۇۋاتىدۇ، ھايۋانلار ئىككى قىسىم بولىدۇ، بىرى مۇستەقىل خوجايىن، ئىنسانلاردىن ئايرىم ياشايدۇ، بىرگە تۇرۇشى مۇمكىن ئەمەس. بۇلار ۋەھشى، ياۋايى ھايۋانلار، بۇغ، كىيىك، پىل، يولۋاس، زەھەرلىك ھايۋانلارەك، يەنە بىر خىلى، ئىت، ئىشەك، تۆگە، قوي، ئات، كالا قاتارلىقلار بولۇپ، بۇلار ئىنسانلار ئېچىدە ياشايدۇ، ھەمكارلىشىدۇ، ياۋايى، ۋەھشي بولسا، تېنى ساغلام، گۆشلۈك، ئەقىللىق، چېچەن كېلىدۇ، ئۆز تۇرمۇشىنى ئۆزى بەلگىلەيدۇ، مۇستەقىل خوجايىندۇر، بۇ ھەممىدىن بەختلىك ئىنسانلار ئارىسىدىكى بولسا، بويسۇندۇرۇلغان، شۇنچە چوڭ، كۈچلۈك بولسىمۇ ئەقىل يوق، ئىدراك يوق، ھىيله يوق، بۇلارنىڭ تۇرمۇشى، ئوزۇقى شۇڭا، ئىنسانلارغا تاپشۇرۇلغان، بۇلار ئىنسانلارغا مۇھتاج، بۇلار ئۇلار بەرگەننى يەيدۇ، شۇڭا، ئىنسانلارغا خىزمەت قىلىدۇ، ھەم ئامالىمۇ يوق، چۈنكى، ھاكىمىيەت، ئەقىل، بىلىم ئىدراك، تەرەققىيات ئىنسانلاردا، ئۇلار پادىشاھ، ئۇلار خوجايىن بولىدۇ.

ئىنسانلار مۇشۇنىڭدەك ئىككى خىل بولىدۇ. قۇللار، ئىزىلگەنلەر چىداپ ئىشلەيدىغانلار، ھاكىم، بەگ، پادىشاھ، زالىملارغا خىزمەت قىلىدۇ. ئاز ـ تولا ئوزۇق ئالىدۇ، ئۆلمەسلىككە جان باقىدۇ، زالىملار بۇلارنىڭ ئىشلىرىنى تەدبىر قىلىدۇ، ئويلىشىدۇ، خىزمەت ئورۇنلاشتۇرىدۇ، چۈنكى، بىلىم، ئەقىل، كۈچ شۇلاردا. زالىملار بۇلارنى قەستەن بىلىمسىز قويىدۇ، بىلىمنى، ئەقلىنى تارتىۋالىدۇ، ئاندىن ھاكىمىيىتىنى، ھوقۇقىنى، ھۆرلۈكىنى ئېلىۋالىدۇ ـ دە! بىر ئۆمۈر قۇللۇققا قالدۇرىدۇ، دەسسەپ ئىشقا سالىدۇ. شۇڭا، ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ ھۆرلۈككە ئېرىشىش لازىم.

ھەربىر قەۋم ئۆز ھالىنى ئۆزى ئۆزگەرتمىسە، ئاللاھ ئۆزگەرتىپ قويمايدۇ، ھەربىر قەۋم ئۆزى قىلىدىغان، قولىدىن كېلىدىغان ئىشتا ئىختىيارى، ئەركىنلىككە ئىگە، بۇلار بۈيرۇلغان ئىشنى قىلىشى لازىم. ئاللاھقا، تەقدىرگە ئارتىپ قويۇشقا بولمايدۇ. ئاللاھ، بۈيرىغاننى تەقدىرگە، ئاللاھقا دۆگگىسە، بۇ بۈيرۇقنى كىم ئىجرا قىلىدۇ؟ ئەقىل تاپايلى، بىلىم ئالايلى، تەرەققي قىلايلى، ئۈيقىمزنى ئاچايلى،بۇ بۈيرۇقنى ئىجرا قىلايلى.

ھاشارەتتىكى ئالامەت

تەتقىقاتىمىز سۈرە نەھلىدۇر،

بۇنى چۈشىنىدىغىنى ئىلىم ئەھلىدۇر.
ھازىر قۇدرەتكە تانغانلار،
جوھۇت، كاپىر دەھرىيدۇر.

قۇدرەتكە دەلىلدۇر ھاشارەت،
ئۇلاردا باردۇر نۇرغۇن ئالامەت.
ئىلىم ـ پەننىڭ كۈچى ئاستىدا،
بولۇپ قالدى ئۇلار بىزلەرگە كارامەت.

ئىلىمغا ئاشىق بولغانلار،
تاپۇر بۇ يولدا نۇرغۇن ھالاۋەت.
ئىلىم بىلەن تەرەققىي قىلمىغانلار،
كۆرىدۇ ئاقىۋەت نۇرغۇن نادامەت.

خۇراپىي ئالىملارغا كەلسەك،
ئۇلارنىڭ پاتقىقى تېگى يوق جاھالەت.
بىز ئۇلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن،
قىلىپ تۇرايلى ئىلمىي ساخاۋەت.

سۈرە نەھلە، **پەرۋەردىگارىڭ، ھەسەل ھەرىسىگە مۇنداق ئىلھام ۋەھىسىنى قىلدى، يەنى تاغلاردىن، دەرەخلەردىن، ئىنسان، ئىمارەتلىرىدىن، ئۆيۈ تۇتقىن، ئاندىن ھەر تۈرلۈك مېۋىلەردىن يىگىن، رەببىڭنىڭ يولىغا بويسۇنغان ھالدا كىرگىن، بۇ ھەسەل ھەرىسىنىڭ ئىچىدىن رەڭگى خىلمۇ ـ خىل شاراب، ھەسەل چىقىدۇ. بۇنىڭدا، ئىنسانلارغا شىپالىق بار، مەزكۇر ئىشلاردا تەپەككۇر قىلىدىغان قەۋىم ئۈچۈن، مۆجىزە بار دىگەن** ئايەت توغرىسىدا

بۇ ئايەتتە ۋە مۇشۇ ئايەتكە ئوخشاش ئايەتلەردە مۇنداق بىر ھەقىقەت بار، ئۇ بولسىمۇ، ھەربىر بىر ھايۋان، ھاشارەت، جانلىق، ئاللاھنىڭ يارىتىشى، رىزىق بېرىشى، باشقۇرۇشى، ئىلھام، ۋەھىنى قىلىپ تۇرۇشى، ئۇلارغا پەم ئۆگىتىشى، ئەقىل ئۆگىتىشى، پۈتۈن ھايۋاننىڭ مىڭسى، چېكسى، ئەقلى ئىقتىدارى، ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە ئىكەنلىكى، ئاللاھ، ھەربىر جانلىقنىڭ پەيدا بولۇشىنى، جايىنى، ماكانىنى، ۋاختىنى، تۇخۇم سانىنى، چۈجە سانىنى بىلىپ تۇرىدىغانلىقى، ئالدىن خەۋەردار بولۇپ تۇرىدىغانلىقىنى ئاجايىپ مېھرىبانلىق، رەھمەت، ھىكمەت قاتارلىقلارنى تونۇتۇش، شۇ ئارقىلىق ئاللاھقا ئاشىق بولوش، ھەقىقىتى بار، بىز يەنىمۇ سەگەك

تۇرايلى.

ھەسەل ھەرىسى باشقىلار دىگەندەك ئەيىۋب ئەلەيھىسسالامنىڭ بەدىنىدىن چۈشكەن قۇرت بولماستىن، بەلكى، نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ كېمىسىدىلا بار ئىدى، ئاللاھ، ئاسمان - زېمىن ۋە ئۇلار ئارىسىدىكى مەخلۇقنى ياراتقاندا، بار ئىدى. بۇ ھەرە، ئاللاھنىڭ ئاجايىپ قۇدرىتى ۋە رەھمىتى بولۇپ، كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرماقتا، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، بۇ ئىشلاردا تەپەككۇر قىلىدىغان قەۋمگە مۆجىزە بار دىگەنىكەن، بىز چوڭقۇر تەپەككۇر قىلايلى، بۇ ھەرە جۈپ بولۇپ ياشايدۇ، نەسىل قالدۇرالايدۇ، پادىشاھلىق ھاكىمىيىتى بار، ئالاھىدە مۇنتىزىم تۈزۈم بار، ئىنتايىن پاكىز، ساپ نەرسىنى تېخنىكىلىق زاۋۇتىمۇ بۇ ئىشنى قىلالمايدۇ، ئاشۇ ماددىنى بىرلەشتۈرسە ھەسەل قىلغىلى بولمايدۇ، ئەمما، بۇ ھەر چىچسا ھەسەل بولىدۇ. پۈتۈن دۇنيا بۇ ھەرىنىڭ پوقىنى ئىشلەپ چىقىرىشىدىن ئاجىز كەلدى، ئاللاھ نېمە دىگەن بۈيۈك ھە! بۇ ھەرىنىڭ ئالاھىدىلىكى، زىرائەتلەرنى، مۇنىلەرنى، گۈللەرنى چاڭلاشتۇرۇش، زىرائەت، مۇنىلەرگە قىلچە زىيان يەتكۈزمەستىن ھەسەل ئىشلەپ چىقىرىش، ئۇندىن باشقا پادىشاھلىق تۈزۈم، پاكىزلىق قانۇنىغا بىردەك ئەمەل قىلىش، ئايال (چىششى) ئەركەكسىز نەسىل قالدۇرۇش قاتارلىقلار. (ھەسەلنى ئېغىزدىن ياندۇردۇ)

بىز قاراپ باقايلى، بۇ ھەرە شۇنداق ئەپچىل كۆنەك ياسايدۇ، قەۋەت - قەۋەت ياسايدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆنەك كامىرى ئالتە بۇرجەك بولىدۇ. بۇنداق بولغاندا، كەك، ئازادە بولۇپلا قالماي، ھەسەل كۆپ پاتىدۇ، بوشلۇق قالمايدۇ، بۇ تېخنىكىنى كىم ئۆگەتتى؟ ئاشۇ ئىلھام ۋەھىسىنى قىلغان ئاللاھ... ئاللاھ!!.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرىنىڭ 150 - بېتىدە بۇ كۆنەكنىڭ سۈرىتى بار. بۇ كۆنەك، ھەسەل ھەرىسى بار جايدىلا بار، كۆزىگىز بىلەن كۆرۈڭ. شۇنى كۆزىتىش كېرەككى، بۇ ھەسەل ھەرىسى ھاكىمىيىتىدە بىر ئايال خانىش بار، بۇ بۇيرۇق قىلىپ نىجاسەتكە قونغان ھەرقانداق ھەرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ، شۇنداقلا مەس كەلگەن ھەرىنىمۇ ئۇۋۇسىغا كىرگۈزمەيدۇ. ئەگەر بۇ خانىش ھاملدار بولماقچى بولسا، ئۆز جايىدىن باشقا بىر ئۇۋۇدىن جۆرە تاللايدۇ. ئەگەر ئۇ ھاملدار بولمۇالسا، ئۇۋۇسىدىكى پۈتۈن ئەركەك ھەرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ، ئاندىن ھەسەل بالىلىرىغا قالدۇ، بولۇپمۇ ئۆلتۈرۈدىغىنى جىنايەتچىلەر.

مۇشۇ ئارقىلىق خاندانلىقنى ساقلىماقچى، ھاكىمىيەتنى قوغدىماقچى، نەسلىنى قۇرتماي، ياش ئەۋلاد يېتىشتۈرمەكچى بولىدۇ. بەزىسى كۈن نۇرى چۈشۈپ تۇرغىدەك جايىنى ئۇۋا قىلىدۇ، ئەمما ئۇۋۇسىنى يامغۇر، نەمدىن ساقلايدۇ، چۈنكى، كۆنەككە نەم تەگسىلا تۈگىشىدۇ.

بەزىسى تاغلاردا، ئۆڭكۈرلەردە، يېرىقلاردا بولىدۇ. زېمىن ئۈستىدە ۋە ئاستىدا، دەرەخ ئىچىدە بولىدۇ، كۆپىنچە ھەسەل ساتقۇچىلارنىڭ ساندۇقىدا كۆرىمىز، بۇ ھەرىمۇ تۇخۇم تۇغۇپ ئاندىن قۇرۇت ھالەتتە تۇرۇپ، ھەرىگە ئايلىنىدۇ، ئۇزۇقى كۆنىكدە تەييار، ھەسەل ھەرىسىنىڭ بۇ ماددىنى قوبۇل قىلىشى ۋە باشقا بىر خىل شېرىن شاراپ ياسىشىدىن پايدىلىنىپ، ئىنسانلار نۇرغۇن ئىچىملىك زاۋۇتى قۇردى، تۈرلۈك - تۈرلۈك كارخانىلار دۇنياغا كەلدى، ھەتتا بەزى دۆلەتلەر ھاۋادىن ئازوت ئايرىپ قۇرالغا ۋە زىرائەت ئوغۇتى قاتارلىق مۇھىم ئىشلارغا ئىشلەتتى.

پۈتۈن تەرەققىيات ئاشۇ ئاللاھنىڭ ئازماس ئوقۇغۇچىلىرىدىن پەيدا بولۇۋاتىدۇ، ئىنسانلار ئۆگىنىۋاتىدۇ، قىزىقارلىقى شۇكى، ھەسەل ھەرىسى ئىككى كىلومېتىرى يىراقتا ئۇزۇق ئىزدەپ كېتىدۇ، ئەمما ببرىپ كەلگۈچە ئېزىپ قالمايدۇ، چۈنكى، ئاللاھ يېتەكلەيدۇ. بۇ يولنى كۆرۈش، پۇراش، ئاڭلاش ۋە ھاۋانىڭ ئىسسىق ـ سوغۇقلىقىدىنمۇ پايدىلىنىپ پەرىق ئېتىدۇ، بۇ ھەرىدە قارا، قىزىل، سېرىق تۈكلەر بار، بۇ تۈكلەر چېچەكنىڭ رەڭگى بىلەن مۇناسىۋەتلىككەن، شۇنداقلا بۇ ئالاھىدە سىزىم بولۇپ، چوڭ يارەمچى قۇرال ئىكەن، بۇنى مىكروسكوپىدا كۆزىتىڭ.

ئاللاھنىڭ بۇ ھەرىگە بەرگەن رەھمىتى ۋە نېئمىتى، بۇنى ياراتتى، جاي بەردى، بولۇپمۇ ئالتە بۇرجەك قىلىپ كەڭرى قىلدى، ھاۋا ئۆتۈشۈپ بالىلىرىغا زىيان سالماسلىقى ئۈچۈن شۇنداق قىلدى، شۇنداقلا، ھەسەل كۆپ سىغدۇ، قاتمۇ ـ قات قىلدى، ئەركىن يۈرۈش، خالىغان باغدىن ھوزۇرلىنىش، پۈتۈن مېۋە، گۈللەر چېچىكىدىن ئىستېمال قىلىش، ئاندىن تۆت پۇت، ئىككى قول، تۆت قانات بەردى، چېچەك شىرنىسىنى سۈمۈرۈش ئۈچۈن، خارتۇم، نەشتەر بەردى، دۈشمەنگە تاقابىل تۇرىدىغان قورال بەردى، بۇنىڭ ئىچىگە ئەڭ ئالىي زاۋۇتنى قۇردى، گەرچە بۇلار كىچىك بولسىمۇ كۆپ بولغانلىقىدىن ئىنسانلارنى ھەسەل بىلەن تەمىنلەپ كەلدى. زاۋۇت كىچىك بولسىمۇ تارماق شىركىتى كۆپ بولسا، مالنى يېتىشتۇرەلەيدۇ، ھاجەتتىن چىقالايدۇ، ئۇنىڭ ئىككى مۇڭگۈزى ئەڭ ئۆتكۈر سەزگۈ قۇرالى بولىدۇ. قاتتىق ـ يۇمشاق، مېزىلىك، سېسىقنى تەگمەيلا بىلەلەيدۇ، شۇڭا، نىجاسەتكە قونمايدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنسانلار ئۈچۈن خىزمەت ۋە تەجرىبە ئۇلگىسى بولىدۇ. بۇ بىر ھاكىمىيەت، پادىشاھلىق ـ دە! تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 153 ـ بەتتە سۈرەتلىرى كۆرسىتىلدى، ئەركەك، چىشى (خادىم) خانىشى، پادىچى، كۈزەتچى ئەسكەرلەر بار.

ساقى سۇ توشۇيدۇ، تەربىيەتچى ئەۋلاد تەربىيىلەيدۇ، پادىچى گۈل چاڭلىرىنى ۋە ھەسەل يىغىدۇ، ئىنجىنېرلار قۇرۇلۇش، ئۆي جايىنى لايىھەلەيدۇ، خادىملار ئىشلەيدۇ، بەزىدە ئىككى قوشۇن ئارىسىدا قاتتىق جەڭ بولىدۇ، بۇ بىر ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولىدۇ. ئاللاھ، بۇ قوشۇننى باشقۇرغانىدەك، ئىلھام قىلغانىدەك پۈتۈن قوشۇننى باشقۇرىدۇ، ۋە ئىلھام قىلىدۇ، ئىنسانلارغا بويسۇنىدۇرۇپ ببرىدۇ، بولمىسا، ئازراقلا ئەقىل بەرسە ياكى غالجىر قىلىپ قويسا، ياكى باشقىلار ئىنسان بويسۇنىدۇرالمايدۇ، ھەممە، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، ئەمما، مۇسۇلمانلار بۇ نېئمەتنىتىن بىخەۋەر، ئىلىمسىز تۇرماقتا، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلار بۇ بىلىمنى زۆرۈر ئېلىشى كېرەك، ئاللاھنىڭ نېئمىتىنى بىلىپ ئاندىن ھەمدە شۈكرى قىلىش لازىم. بۇ قارىسىغا ئېيتقاندىن ياخشى، ھاشارەت توغرىسىدا بىز كېيىن توختىلىمىز.

سۆزىمىز تېخى تۈگەپ قالغىنى يوق، چۈنكى، ئاللاھنىڭ رەھمىتى، ھېكمىتى چەكسىزدۇر، قۇرئاننى پۈتۈن دەرەخنى قەلەم، پۈتۈن دېڭىزنى سىياھ قىلىپ يەنە يەتتە دېڭىزنى قوشسىمۇ ئىزاھلاپ چۈشەندۈرۈپ بولغىلى بولمايدۇ، مەن شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، بۇندىن كېيىن نۇرغۇن ئىلغار تەپسىرلەر مەيدانغا كېلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىنسانلارنىڭ ئاللاھقا شۈكرى قىلىش ئۈچۈن، مۇنداق بىر ھېكايىنى يېزىپ قالدۇرغان. بۇ ھېكايە پادىشاھ ئالدىدىكى ئۈچ شەخس ئوتتۇرىدا بولىدۇ. يەنى، قۇرت، كېپىنك، ئىنسان ئارىسىدىكى بەس ـ مۇنازىرە بولۇپ، كىشى قەلبىنى ئارام تاپقۇزىدۇ، كىپىنك، قۇرتقا مۇنداق دەپتۇ، قۇرت بولسا، ئېسىل بىر ئالما ئىچىدە ئىكەن، ئەي قۇرت، سەن بۇ جايدا ئېسىل ھەم

پۇختا بىر قورغان بىنا ئىچىدە نېئمەت ئىچىدە تۇرۇپسەن، بۇ خۇددى، ئاللاھ، مۇتتەقىيلەرگە ئاتا قىلغان جەننەت ئىكەن، سۈلىرى تاتلىق، لەززەتلىك، ئاسمىنى، زېمىنى، نېئمەت بىلەن تولغان ھەم راھەت ھەم ئوزۇق، مۇشەققەت دېگەن ئەسلا مەۋجۇد ئەمەس. ماڭا قارا، مەن بولسام، مۇشەققەت ئىچىدە ياشايمەن، تېخى شىر، يولۋاسىدىن قېچىپ يۈرىمەن، غەمگە تولغانمەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇلاردىنمۇ ئەقىللىق، پەم ـ پاراسەتلىك بىر زالىم بار، بۇ بولسىمۇ ئىنسان، ئۇ دائىم مېنى قوغلاپ ئارام بەرمەيدۇ، سەن بولساڭ، جەننەتتە مەن بولسام دوۋزاختا تۇرۇپتىمەن، ئەمەلىيەتتە سېنىڭ پەزىلىتىڭ يوق، مېنىڭ گۇناھىم يوق، بۇ قانداق ئادىللىق؟ ھېچ بىلەلمىدىم دەپتۇ.

قۇرت ئۇنىڭغا، ھەي دوستۇم، سەن چوڭ خاتالاشتىڭ، نېئمەتكە تۇز كورلۇق قىلمۇاتسەن، ئويلاپ باققىنە، ئاللاھ سېنى يوقلىقدىن بارلىققا ئېلىپ چىقىپ ياراتتى، ئوزۇق، رىزىق بېرىپ چوڭ قىلدى، ساڭا، ئەقىل ـ ئىدراق، پەم بەردى، تېرە، تۈك، سېزىم، قۇۋۋەت بەردى، پۈت ـ قول بەردى، تۇرمۇش ئىشىڭنى ئاسان قىلدى، ساڭا زېمىننى كەڭرى يايلاق قىلىپ بەردى، خالىغانچە يەپ ـ ئىچسەن، ئەركىن ئويناقشىپ يۈرسەن، پۈتۈن ئىنسان ساڭا خىزمەت قىلىدۇ، ھۆرمەتلەيدۇ، ئەتىۋارلايدۇ، مەنچۇ، مېنى پارازىت قۇرت دەپ زەھەرده ئۆلتۈرىدۇ، ئۇلار ئۆلتۈرمىسىمۇ قىش كەلسە، تۇڭشىمەن، سەن تۇز كورلۇق قىلما، ئاللاھقا شۈكرى قىل دەپتۇ، نۆۋەن ئىنسانغا كەپتۇ، بۇ ئېچىنىشلىق ھالدا، دەردىنى تۆكۈشكە باشلاپتۇ، ئەي كېيىنك، ئەرزگە سەندىن مەن لايىق، قۇلاق سال: ساڭا بولسا، ئاللاھ ئاسمان ـ زېمىننى پۈتۈن بويسۇندۇرۇپتۇ، سېنىڭ غىزايىڭ تولۇق، سۈيۈڭ تولۇق، ئورنىڭ مۇقىم، كىيىمىڭ ئۆزۈڭ بىلەن بىللە، مەنچۇ؟ مەن ھەرقانداق نەرسىنى يېسەم ياكى كىيسەم ياكى ئورۇن تۇتسام نۇرغۇن جاپا ـ مۇشەققەت بىلەن قىلىمەن، نۇرغۇن خاپىلىق، دەرت ـ ئەلەملەرگە قالىمەن، نۇرغۇن ئىسسىق ـ سوغۇقنى باشتىن كەچۈرىمەن، نۇرغۇن ئەمەل تەكلىپلەر ئۈستۈمدە، بۇنى جان ـ جەھلىم بىلەن ئورۇندىمسام بولمايدۇ.

مەن ئەڭ مۇشكۈل سىناقتا تۇرىمەن، سىلەر بۇنىڭدىن خاتىرجەم، ھەممىدىن مېنىڭ ھالىم خاراب دەپتۇ، كىيىك، جاۋاب بېرىپ، ئەي ئىنسان سەنمۇ تۇز كورلۇق قىلما، ئىككىمىزنىڭ ئىشى قۇرتتەك ئىكەن، مەن جىق سۆزلەپ ئولتۇرماي، ئەقلىڭ بولغاندىكىن ئۆزۈڭنى سورا، تەپەككۇر قىلىپ كۆر، ئاللاھ، سېنى ياراتتى، ساڭا ئەقىل، گۆھەرنى بەردى، ئىككى قول، ئىككى پۇت بەردى، ماڭا بولسا، تۆت پۇت بەردى، ئىككى قولۇم يوق، شۇڭا مەندە سەندەك قۇدرەت يوق، مەن ئوزۇققا تۆت پۇتلاپ چاپىمەن، سەن بولساڭ ئىككى پۇتلاپ بېرىپ ئىككى قولدا نوچىسىنى ئالىسەن، بەزىدە مېنىمۇ تۇتسەن، سەن پۈتۈن زېمىننىڭ خوجايىنى، ئاللاھ، ساڭا پۈتۈن ئالەمنى بويسۇندۇرۇپ بەردى. ھەممىسى تۇرۇپ سەن يوقاپ كەتسەڭ، ھېچ زەرەر يوق، ئەمما، بىرلا مەخلۇق يوقاپ كەتسە، ساڭا زىيان، چۈنكى، ھەممىسى سەن ئۈچۈن يارىتىلغان، ئەلۋەتتە، پادىچى پادىشاھ ھېساب بېرىشى كېرەك. سەن شۇنىڭ ئۈچۈن تەكلىپ قىلىندىڭ، ساڭا، ئاللاھنىڭ خىزمەت بېرىشى، بۇيرۇشى، توسۇشى، سەن ئۈچۈن چوڭ بىر شەرەپ، ئۇلۇغ ئاللاھ، بۇيرۇپ، ئاللاھ، توسسا سەن بۇنى شەرەپ بىلەن قىلىشىڭ كېرەك. ئى ئىنسانلار، ئى مۆئمىنلەر دېگەن ھامان قۇلاق سال، ياخشىغا بۇيرۇيدۇ، ياماندىن توسىدۇ، ساڭا ئاللاھ، بۇاستە ئىگە بولدى، خالىغىنىنى سىلەردىن دوست تۇتتى، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتىگە ئىنسانلار ئېرىشتى، تېخى ياراملىق بولغىنى ئاخىرەتتە جامالىنى كۆرىدۇ.

بۇنىڭدىن ئارتۇق نېئمەت نەدە بار، ھۇ تۇزكور دەپتۇ، ئىنسان خېجىل بولۇپ، قىزىرىپ كېتىپتۇ، پادىشاھ، ئاخىرىدا پۈتۈن مۇنازىرىنى ئاڭلاپ بولۇپ، ئاللاھ ھەققەتەن ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، پۈتۈن يېتەرلىك ھۆججەت ئاللاھقا خاس، قىيامەت كۈنى ئاللاھ، ھېسابىنى راستىنلا ئاسان ئالىدىكەن، چۈنكى، ھەممە ئىش پۈتۈپ بويتۇ، دەلىل ـ ئىسپات، گۇۋاھچى ھەممىسى تەق ئىكەن، ھېچ بىر كىشى ئۆزىرە قويالمايدىكەن، مەن سىلەرنىڭ ھېكايەڭلارنى شۇكرى قىلىشنى، شۇنداقلا رەھمەت، نېئمەتنى تونۇشنى، قەدرىنى بىلىشنى تونۇدۇم، قىيامەتنى ئەسلىدىم، ھېسابنى ئەسلىدىم ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن، ئامىن! دەپتۇ.

سۈرە ئىسرا تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بىرىنچى ئايىتىدە، سۈرە ۋەننەجمىدە رەسۇلۇللاھنىڭ يەتتە ئاسمان ئۈستىگە ئۆرلىگىنى تىلغا ئېلىنىدۇ. پۈتۈن ھەدىس كىتابلىرى تىلغا ئالغان ۋە ھەدىسى مەشھۇر، سەھى دەپ قارالغان ئىسرا، مىئراج ۋەقەسى بار، بۇ ھەدىستىمۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئاسمان سەپىرى تىلغا ئېلىنغان. بۇنىڭغا جۇمھۇر ئالىملار، مۇسۇلمانلار شەكسىز ئىشىنىدۇ، بەزىسى روھى بىلەن دىسە، بەزىسى جەسىدى بىلەن دەيدۇ. جەسىدى بىلەن چىققانلىقى سەھىيراق، بۇ سەپەردە ئاللاھ تەرەپتىن رەھمەت نامازنى ئېلىپ چۈشكەن، روھى دۇنيا بىلەن ئۇچراشقان، دوۋزاخ ـ جەننەتنى كۆرۈپ كەلگەن. بۇ بىر سايا‌ھەت، بۇ ۋەقەنى بىزگە سۆزلەپ بېرىشى، سىناش ئۈچۈن، ۋە شۇنداقلا ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ئاستىن ـ ئۈستۈن ئالەمگە بولغان ئىلىم ـ مەرىپەت، روھىي دۇنيا بىلەن خەۋەردار بولۇش ئۈچۈندۇر. ئۇندىن باشقا، يەتتە ئاسمان، كۇرسى، ئەرشى مەسلىسىدە تەپەككۇرنى، ئەقلىنى زىيادە قىلىش، ئويلىنىش كېلىپ چىقىدۇ، ئەمدى بىز، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى قانداق بىلىمىز؟ سەپەر ئۈچ قىسىم بولىدۇ، مۇشۇ مەخسەتتە، بۇ ۋەقە سۆزلىنىدۇ.

بىرىنچى سەپەر، ئەۋلىيالارنىڭ، ماقام ئاشقانلارنىڭ روھىي، باتىنىي سەپىرى، بۇ سەيرى باتىنىنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي ئوتتۇرىغا قويغان. ئىسلام دىنىدا ئەۋلىيالار كارامىتى ھەقدۇر، بۇ سەپەرنى بىز ئاز ـ تولا سۆزلىدۇق، يەنە سۆزلەپ تۇرىمىز، بۇ سەپەردە زېمىننىڭ مەشرىق، مەغرىپىنى بىلگىلى يەتتە ئاسمان، ھەتتا كۇرسى، ئەرشنى بىلگىلى بولىدىكەن، ئاللاھ ھەممىگە قادىردۇر. بۇ ھازىر زاھىدلار ئەقىدىسىنىڭ ئەڭ توغرىسىدا مەۋجۇد، ئەمما، ساختا باتىللىرى بۇنىڭدىن مۇستەسنا.

ئىككىنچى سەپەر، كۆز، ئەقىل سەپىرى، ئىلغار تېلېسكوپىتا كۆزۈتۈش بىلەن دۇنيا ئاسمىنىنى كۆزىتىپ، سەپەر قىلىش، بۇ ئارقىلىق ئوخشاشلا ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى بىلگىلى بولىدۇ. ئاسماندىكى ھەرخىل قۇدرەتنى تونۇغىلى بولىدۇ، ئەمما، بۇ ماددىي ئىش، روھىي دۇنيادىن باشقا ئىش بولىدۇ.

ئۈچىنچى خىل سەپەر، ئالەم بوشلۇقىغا بولغان سەپەر، گەرچە بىز رەسۇلۇللاھ، جىبرىئىل بىلەن چېكىپ چىققان يەتتە ئاسمان، ھەتتا بىرىنچى ئاسمانغا يېتەلمىسەكمۇ ئاشۇ بىرىنچى دۇنيا ئاسمىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئالەم بوشلۇقى، پىلانېتلارغا سەپەر قىلىشنى ئويلىششىمىز لازىم.

بۇ سەپەرگە، بۇ ئالەم بوشلۇقىنى، كۈن، ئايىنى، ھاۋا تەۋەلىكىنى بويسۇندۇرۇشتا دىنى توسقۇنلۇق يوق، بۇنى يەنى بوشلۇققا سەپەرنى سۈرە نۇھدا كۆرۈلۈك، ئۇندىن باشقا «فىزىلال قۇرئان»، تەنتاۋى،

مۇنىير، رازىيلاردا بار. ھەتتا مۇھەممەد سالىھ ئىككى پارلىق تەپسىردە ،سۈرە نوھتا يازغان.

خوش، ئەمدى بىز بۇ ئالەم بوشلۇقىغا قىلىدىغان سەپەرنى قانداق قىلىمىز؟ ئالدى بىلەن بىزنىڭ ۋە ئاشۇ ئالەمنىڭ ماددىسىنى بىلىشىمىز لازىم. بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەندەك بىز ياشاۋاتقان بۇ ئالەم بىر پۈتۈن شەيئى، ئاتوم، ئېلېكترون، نېيترون، زەررىچىدىن تۈزۈلگەن بولىدۇ. ھارارەت، ئوت، نۇرغا قايتىدۇ، ھەممىسى شۇنداق، ئەمما، بۇلاردا فىزىكىلىق، خىمىيىلىك ئۆزگىرىش بولغاچقا، بەزىسى قاتتىق بەزىسى يۇمشاق بولىدۇ. بۇ ئىلىمىنت ماددا 110 دىن ئاشتى.

ھەممىسى ئاشۇ زەررىچىدىن تەركىب تاپقاندۇر، ھەربىرىنى ئەڭ تېز بولغىنى قاتتىق بولىدۇ. خۇددى چۆيۈن تاشلاردەك، ھەربىرىنى ئاستا بولغىنى، سۇس بولغىنى، چىچىلاڭغۇ سۇيۇغلۇق بولىدۇ. بۇلارنى مىكروسكوپىدا بىلگىلى بولىدۇ. خېلى ئۇزۇن تەتقىق قىلىش لازىم، ماددىنى ئىگىلەش بەكمۇ مۇھىم. ئاندىن بىز بۇ سەپەر ئۈچۈن يېتەرلىك ئوزۇقدىن باشقا ئىلغار ئالەم كېمىسى ھازىر قىلىشىمىز لازىم. بۇ ئىشنى ئىنتايىن باي دۆلەتلەر قىلىۋاتىدۇ، ھەتتا، پۇل بولسا، كىرا قىلىپ ئېلىپ چىقىۋاتىدۇ، بۇ كېمىگە يېقىلغۇ لازىم، شۇنداقلا ماددىسى، تىتانەدەك قاتتىق بولۇش، يېنىك بولۇش لازىم. راكىتادا مەلۇم ئوربىتىغا ئېلىپ چىقىپ قويۇلىدۇ، ئاندىن توختىماستىن ئايلىنىپ تۇرىدۇ، شۇڭا، تېلېسكوپىدا ئارىلىقنى توغرا ئۆلچەش لازىم، بۇنىڭ ئۈچۈن نۇر ئىلمى لازىم بولىدۇ. سەللا سەۋەنلىك كۆرۈلسە، ھالاك بولىدۇ. ئاسمانىنىڭ ئۆزىگە يېتىشىدىن جىنلار توسۇلغان، ئىنسانلارمۇ چەكلىنىش مۇمكىن، ئەمما، ئالەم بوشلۇقىدىن چەكلەنمىگەن، بەلكى، قۇرئاندا سەيرى قىلىش بۇيرۇلغان، ئالەم كېمىسىگە ئىشارەت قىلىنغان جايلاپ كۆپ، بۇ بىر ئەمەلىيەتتۇر. بىز كەلگۈسى پەرەزنى تەتقىق قىلىۋاتمايمىز، بەلكى، رېئاللىققا ئايلىنىپ بولغان بىر ئىشتۇر، بىز بىلمىگەنلىكىمىز ئۈچۈنلا ھەقىقەتنى ئىنكار قىلساق خۇراپىيلىق قىلساق بولمايدۇ، ھەممىگە دەلىل ـ ئىسپات لازىم بولىدۇ. ئىككىلى تەرەپ ھۆججەتنى، ئەقلى ۋە نەقلى ئەمەلىي پاكىتنى ئوتتۇرىغا قويسۇن.

سۈرە ئىسرا، **ھەربىر شەيئى ئاللاھنى مەدھىيىلەش بىلەن ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىدۇ، يەنى پاك دەپ ئېتىقاد قىلىپ ئىتائەت قىلىدۇ** دىگەن ئايەت توغرىسىدا

توغرا، ھەر بىر شەيئى ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئالامەت بولغاندەك، ئاللاھنىڭ پاكلىقىنى بىلدۈرىدۇ، قۇدرەت ـ ھېكمىتىنى بىلدۈرىدۇ، دۇنياۋى ھۆكما، پەيلاسوفلارنىڭ سۆزلىرى مۇشۇ، ئايەت دائىرىسىگە كىرىدۇ. مەسىلەن: ھۆكما، ئالىم شىررازى، كائىنات توغرىسىدا مۇنداق دىگەن.

پۈتۈن مەۋجۇداتتا ھاياتلىق بار، ئۇستۈنكى مەۋجۇداتلار نۇرىنىڭ مىقدارى ئاستىنقى مەخلۇقلاردا ھاياتلىق بولىدۇ، ھاياتلىق، نۇر، ھارارەت مىقدارىدا بولىدۇ، ئىنسان ئۈچۈن، ھايۋان ئۈچۈن، ئۆسۈملۈك ئۈچۈن ھاياتلىق بار. پۈتۈن مەۋجۇدات ئۈچۈن ھاياتلىق بولمىسا، ئۇنىڭدا نېمە بار؟ ھاياتلىقنىڭ بەزىسى ئاشكارا، بەزىسى يوشۇرۇن ھاياتلىق توغرىسىدا ئۇنى بەرگۈچى ھەقىقى ئاللاھدۇر. ھەر بىر شەيئىنىڭ ئاللاھ بار، ئاللاھ بىر، ئاللاھ پاك دىگەن تەسبىھى قال تىلى بىلەن ئەمەس، ھال تىلى بىلەن بولىدۇ. ئىنچىكە كۆزەتسە، بۇ تەسبىھ، رىيازەت ئەھلىگە ئاشكارا بولىدۇ. شۇنداقلا، ھەقىقى زاكىرغا ئاشكارا بولىدۇ، نەپسىنى، قەلبىنى، روھىنى، زىكرى بىلەن كۆندۈرگەن، كىشىلەرگە ئاشكارا بولىدۇ، بۇ بىر كارامەتتۇر، ئاللاھقا ۋە ئاخىرەتكە ئالامەتتۇر.

بۇ تەسبىھنى سىلەر چۈشەنمەيسىلەر دىگەن. بۇنى پەقەت ئاللاھ بىلىدۇ، پەرىشتىلەر بىلەلەيدۇ،

پەيغەمبەرلەر بىلدۇ، ئەۋلىيالار بىلدۇ، ھەقىقىي مۇتەپەككۇر، ئالىملار، ھەر بىر شەيئىنى ئىنچىكە كۆزىتكۈچىلەر بىلدۇ. خالىي جايدا ئاللاھ... ئاللاھ... ئاللاھ دېگىنىچە تېنچ سۈكۈتتە تۇرغانلارغا ئاشكارا بولدۇ. مىكروسكوپ ئاستىدا كۆزىتكۈچىلەرمۇ بۇنى بىلدى، ئاشۇ شەيئىلەر ھەتتا زەررىچىلەر بىر جۈپ بولدۇ، كائىنات قانۇنى بويىچە ئاللاھقا بويسۇنۇپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلدى، ھەتتا دىنسىز بىر ھامىلدار ئىچىدىكى ھۈجەيرىلەرمۇ زىكرى ـ تەسبىھ بىلەن ئاللاھقا بويسۇنۇپ، تۆرەلمە ھاسىل قىلىدۇ. ئەمما، بۇ نېئىمەتكە كاپىرلار تېنىۋالىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاخىرەتتە، پۈتۈن ئەزا سۆزلەپ گۇۋاھچى بولىدۇ، دىنسىزلار ئامالسىز قالىدۇ، سىلەر باغلارغا، تاغلارغا، دەريالارغا، چۆل، قۇملۇقلارغا، زىرائەت، ئۆسۈملۈك، ھايۋان، ھەر بىر شەيئىنى ئىنچىكە كۆزىتۈپ بېقىڭلار، تەپەككۇر قىلىڭلار، ئاندىن پۈتۈن كائىناتتا ھاياتلىق بارلىقىنى ئاللاھقا بويسۇنىدىغانلىقىنى تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلەلەيسىلەر، ئەمما، چۈشەنمەيسىلەر، بۇنىڭ ئۈچۈن، رىيازەت، بەدەل، ۋاقىت كېتىدۇ.

بىز قاراپ باقايلى، پەرىشتىلەر ھارماي دائىم تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئەرشى، كۇرسى، يەتتە ئاسمان ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنۇپ ئىتائەت قىلىدۇ، ئاللاھنىڭ خالىشى ۋە كۆرسەتمىسى بويىچە ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ، ئالەم بوشلۇقىدىكى ھەربىر سەييارە يولتۇزلار ئۆز ئوربېتىسىدا ئاللاھقا بويسۇنۇپ ئىتائەت قىلىدۇ، ئۆز ئوربېتىدا مەلۇم ۋاقىتنىچە سەيرى قىلىدۇ. جۇملىدىن قۇياش سىستېمىسىغا قارىڭ، گۈزەل يوللارغا قارىڭ، پۇختا ئىنتىزامغا قارىڭ، ھەممىسى تەسبىھ ئېيتىپ ئاللاھنى ياد ئەتتۈرىدۇ. ھاۋا، شامال، شامال يۆنىلىشى، بۇلۇت، يامغۇر، قار، ئىسسىق ـ سوغۇق، سۇ، تۇپراق، ماددا، ئىلمىيەت ھەممىسىنىڭ ئۆزىگە لايىق خىزمىتى بار، رولى بار، ئىنتىزامى بار، ھەممىسى ئاللاھنى بار، بىر، پاك، ھىكمەتلىك دەپ گۇۋاھلىق بېرىدۇ. ئۆز ئىشىدا قىلچە بۇيرۇقتىن چىقىپ كەتمەيدۇ، بالدۇر ـ كېيىن، ئاز ـ كۆپ بولمايدۇ، دەل جايىدا، دەل ۋاختىدا ئۆلچەملىك بولىدۇ، ئىنسانلاردىن باشقا ھايۋانلار ئۇلار تېنىدىكى ھۈجەيرە ۋە ماددىلارمۇ تەسبىھدە، قۇرت ـ قوڭغۇز، پاشا، كۆمۈتىدىن تارتىپ ھىكمىتى بار يارىتىلدى، ھەممىسى ئاللاھقا ئىتائەت قىلىدۇ، تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئۇلارمۇ بىزدەك ئۇممەتتە ـ دە!

10 ـ ئەسىر، مىسىردا ياشاپ ئۆتكەن ھەقىقەتچى، زاھىد، شەيخ خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ شەيخ ئابدۇللا ۋەھھاب رەھمەھۇللا ئەلەي شەرىئىغا قىلغان جاۋابىنى بۇ جايغا كەلتۈرۈشنى لايىق كۆردۇم، چۈنكى، مېنىڭ بۇ ئىلمى ئىسپاتلىرىمنى جا سوپىلار، خۇراپىيلار ئىنكار قىلدى، شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەقىقەتچى، ھەقىقى زاھىد، شەيخ خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەينى بۇ جايدا كەلتۈردۇم. سوپى بولسا، مۇشۇنداق ھەقىقەتچى، تەرەققىي قىلغان زاھىد بولۇشى كېرەك، بولمىسا، ئۆزىنىمۇ، باشقىلارنىمۇ ھالاك قىلىدۇ، خۇراپىيلىقى ھەممىنى تۈگەشتۈرىدۇ، ئەينى چاغدا ئاشكارا بولمىغان، كېيىن ئىلىم ـ پەن تەرەققىي قىلغان چاغدا ئاندىن شۇ زاتنىڭ سۆزىگە مۇۋاپىق كەلگەن، بۇ ئىش بىر مۆجىزە بولىدۇ. دىن ئۈچۈن مۆجىزە ھەم تەرەققىيات بولىدۇ. شەيخ شەرازى رەھمەھۇللا ئەلەي، خەت يازالماس، ئوقىيالماس، ئىلىممۇ ئالمىغان بىر شەيخ، خەۋۋاسقا مۇنداق دەپتۇ، پۈتۈن مەۋجۇداتتا ھاياتلىق بو لسا، جانلىقلار، جانسىزلاردىن قانداق پەرىق قىلىنىدۇ؟ ئارتۇقچىلىقى نەدە؟ دەپ سوراپتۇ.

خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي گەرچە ساۋاتسىز بولسىمۇ مۇنداق دەپتۇ، جانلىقلار جانسىزلار

ئۇستىدىن شەھۋەت نەپسى بىلەن پەرىقلىنىدۇ ھەم ئارتۇق قىلىنىدۇ.

ئۇ جىق سۆزلىمەي بىر نەچچە ئايەت، ھەدىسنى سۆزلەپ بېرىپتۇ، قۇلاق سال، رەسۇلۇللاھ ھىجرەت قىلغاندا ھەر بىر ئەنسارى تۆگىنى توسۇۋالغان، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنى قويۇۋېتىۋالار، ئۇ مەلۇم جايغا بۈيرۇلغان دىگەن. ئاندىن شۇ جايغا مەسجىد سالغان، مانا بۇ تۆگە، ھايۋان، ئەمما، ئۇ بۈيرۇلۇپتۇ، ئەقىل بار ئىكەن. بۇنى ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ ئوبدان بىلىدىكەن، بۇندىن باشقا تۆگە سالام قىلغان، دەرەخ سالام قىلغان ئىشلار كۆپ، خۇتبە مۇنبىرى ئاۋاز قىلىپ كەتكەن. قۇرئاندا ھەر بىر ئۇچار قۇش ۋە ھايۋانلار سىلەرگە ئوخشاش ئۇممەت دىگەن، ئاندىن يەنە ھەر بىر ئۇممەتكە ئاگاھلاندۇرغۇچى ئۆتتى دىگەن. بۇ ئالەمگە خاس بولۇپ، ئۇلاردىمۇ بار ئىكەن يەنى ھايۋانلاردىمۇ ئاگاھلاندۇرۇغۇچى بار ئىكەن، خۇددى جىنغا ئوخشاش. ھايۋانلاردا ئەقلى چۈشىنىش كام بولغاچقا ئۇلار ئاللاھنى تونۇشسا، ئاسان ھەيران قالمىكەن، خۇددى ئەقلى كام كىشىلەر ئاسان ھەيران قالغاندەك، مەسىلەن: ھەسەل ھەرىسگە ۋەھى، ئىلھام قىلغانلىقىنى سۆزلىدۇق، مەسىلەن: چۈمۈلە قوشۇننىنى سۇلايمان قوشۇنىدىن ئاگاھلاندۇردى، بۇلاردا ئەقىل بار ئىكەن، ھۆپۈپ خەۋەر ئېلىپ كەلدى.

بىز جانسىز دەپ تونۇپ كەلگەن زېمىن توغرىسىدا

قۇرئاندا شۇ كۈنى زېمىن؛ ئۇستىدىكى ئىشلارنى سۆزلەپ بېرىدىكەن، مانا بۇ ئەقىل، ئۇندىن باشقا نۇرغۇن جانسىز دەپ قارالغان تېلىسكوپ، مىكروسكوپ، دۇربۇن، تېلېفون، تېلېۋىزور، ئۇنىئالغۇ، سىنئالغۇلار بار، بۇلار نۇر ئىلمى ھەممىسى ئۆلچەملىك ھەرىكەتتە تۇرىدۇ، باشقۇرۇلىدۇ، قۇماندان ئاللاھ. بىر پەيلاسوف ئاستىن ئالەمدىكى ئەقىل ئۇستىدىن كەلگەن پۈتۈن ئەقىل، ئەقىلنىڭ مەنبەسى بولغان ئاللاھدىن كەلگەن دىگەن، پۈتۈن كائىناتتا ئەقىل بار، پەم بار، ھاياتلىق بار، بەزىسى ئاشكارا، بەزىسى يوشۇرۇن، بۇنى ئالىملاردىن باشقىسى چۈشىنەلمەيدۇ.

مانا بۇلار سىرلارنى تەتقىق قىلىش بىلەن مۇسۇلمانلار كىتابىنى كۈزۈتۈپ ياۋروپالىقلار بۇرۇن تەرەققي قىلغان، مۇسۇلمانلار ئۇخلىغان، ھىلىھەممۇ ئۇيقۇدا تۇرىدۇ. رەسۇلۇللاھ بۇ مەسىلىنى تولۇق دىگەن. ھەم مۆجىزە كۆرسەتكەن، ئەمما، كىشىلەر بۇنى ئۆز پېتى قويۇپ قويغان، قىزىقارلىقى شۇكى، بۇ مۆجىزىمۇ كائىناتتا يۈز بەرگەن، باشقا دۇنيادىن كەلگەن ئەمەس، بەزىسى زېمىندا، تاشتا، دەرەختە بەزىسى ھايۋاندا بەزىسى ئايدا كۆرىستىلگەن، بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئىنسانلارنى، بارلىق كائىناتنى كۈزەتسۇن، تەتقىق قىلسۇن، تەكشۈرسۇن ئۈچۈن، قۇرئانمۇ مۇشۇ تېمىدا دائىم سۆزلەيدۇ. ئەمما، بىز خەتلىك قەغەز كىتابقا قارام شۇنىڭغىلا ئەھمىيەت بەردۇق، پۈتۈن كائىناتتەك رەڭلىك ھەممە تىلدا سۆزلىگۈچى چوڭ كىتابقا قارىمىدۇق. شۇڭا، ئاللاھ پۈتۈن كائىناتقا قارىشا، ئاسمان ـ زېمىنغا قارىشا بۈيرىغان، ئىنسانلار يەنىلا ئۇخلىغان ئاندىن ھەممە شەيئى سىلەردەك ئۇممەت، ھەممىسىنى ئاللاھقا زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتىدۇ دىگەن. بۇ بىر قىزىقتۇرۇش ھەم ئەملىيەتتۇر. ئەڭ مۆجىزىلىكى شۇكى، ئايەت، ھەدىس، تەبئىي ـ پەن جەھەتتىن مۆجىزە بولۇپ چىقتى. ئۆزىمۇ ئەزەلدىن مۆجىزە ئىدى، ئەمما، ھازىر كەشپ قىلىندى، شۇنداقلا ئىلغار تەرەققي قىلالىغان زاھىدلار كارامەتلىك كىشىلەرنىڭ سۆزىمۇ مۆجىزە بولماقتا، مەسىلەن: پەيلاسوف ئەھمەد ئىبنى مۇبارەك، ساۋاتسىز، خەت يازالماس، كىتاب ئوقيالماس، ئۇستازى ئابدۇلئەزىز دەببېغ رەھمەھۇللا ئەلەيدىن مۇنداق مەسىلىلەرنى ھەل

قىلغان، بۇ ئىككى جەھەتتىن مۆجىزە، بىرسى بۇ كىشى ئەۋلىيا، كارامىتى بار، ئۆزى ساۋاتسىز. ئىككىنچىسى، بۇ كىشىنىڭ سۆزى ئەڭ ئىلغار ئىلىم بىلەن ئوخشاش، مۇۋاپىق چىققان، ئۆز ۋاختىدا بۇ كىشىلەرنى بەزىلەر مەجنۇن، ساراڭ دېگەن بولسا، ھازىر ھەيران قالدى، تالىپ سوروىدىكى، تاشقا ئوخشاش جانسىزلار قانداق تەسىبھ ئېيتىدۇ؟ ئۇستاز جاۋاب بېرىپ، ئۇنىڭ زىكرى ـ تەسبىھسى، سۆزى دائىمدۇر، كېچە ـ كۈندۈز توختىمايدۇ دېگەن. مانا بۇ سۆز ئىلىم ـ پەندىكى زەررىچە، ئاتوم قانۇنىغا، ھەربىكەت قانۇنىغا ئۇيغۇن كېلىدۇ. قىزىقارلىقى شۇكى، ئۇلارنىڭ سۆزى ئىينىشتىينىدەك ئالىملارنىڭ نەزەريىسىگە ئوخشاش چىققان، ھەممىسى قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىسىدۇر. ئۇستاز سۆزىنىڭ داۋامىدا رەسۇلۇللاھ، ئاللاھ تەرەپتىن سوراپ، پەردىنى كۆتۈرۈپ كۆرگەن ھەم روھىي بىلەن بىلگەن. ھەتتا ئاڭلىغان، كۆرگەن دەپ ئاندىن چۈشەندۈرگەن. ھەر بىر شەيئى مەيلى ئۇ جانسىز دەپ قارالسۇن، ئاللاھنى، رەببىنى تونۇيدۇ، بىلىدۇ، ھەم بارلىقىغا ئالامەت بولىدۇ. قورقىدۇ، ئىتائەت قىلىدۇ، خۇددى بىزدەك دېگەن، ئەمما ئارىلىقدا پاسىل بار، چېگرا بار، پەردە بار، شۇنىڭ ئۈچۈن بىلگىلى بولمايدۇ، ئەمما، بۇ پەردە قىيامەت كۈنى ئىنسانلار، ھايۋانلار بىللە قوپۇرۇلغاندا كۆتۈرۈلىدۇ. ئەۋلىيالاردىن كۆتۈرۈلىدۇ دېگەن، ئۇ بىزگە نىسبەتەن جانسىز، ئەمما، ئاللاھقا جانلىق، ھاياتلىق بار دەكتۇر، ھەممىسى باراۋەر، نىسبەتەن ئالىمدۇر.

ئىنسانلار خىيالىدا جانسىز مەخلۇق ئۇستىدە ماڭىدۇ، ئەمما، ئۇمۇ ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ، ۋاختى كەلسە، ئاللاھدىن ۋەھى قوبۇل قىلىپ ھەممىنى سۆزلەپ بېرىدۇ دېگەن.

مانا ھازىر زېمىندىكى 110 خىل ماددا، ئىلمىيىتنى ئىشقا سېلىپ، جانلىققا ئوخشاش قىلغىلى تۇرىدۇق، ئاللاھ، ئاجايىپ ئۇستۇن تەرەققىيات ئىگىسىدۇر.

تىلكامىرا كۆرگەندەك، سىن ئالغۇلار سۇرەتنى، ئاۋازنى ئېلىۋالغاندەك ئىشلار بار، پۈتۈن ئىشلار ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا يەتمەيدۇ، بۇنى كېيىن چۈشىنىپ قالىسىز.

بىز مۆجىزە، ئالامەتلەرنى ئۇيۇقتا ۋە ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدا كۆرىستىمىز دېگەن ئايەت، مۆجىزە، ئاللاھ، ئەقىلنى ھەيران قالدۇرۇپ خالىغىنىنى قىلىدۇ، چەكسىز ئەركىنلىك ئىگىسىدۇر.

روھ توغرىسىدا

ئالەمنىڭ تەركىبى زەررىچە ماددا،
ماددىنى بىلمىگەن ئالىم يەكمۇ ساددا.
بارچە ماددىنىڭ ھەربىكەت قۇۋۋىتى،
ھەق دەرگاھىدىكى ئالەمنى ئەرۋاھدا.

(سۇرە ئىسرا ئىككىنچى قىسىم)

ئۇلار سىلىدىن روھ توغرىسىدا سورىشىدۇ، ئۇلارغا ئېيتقىكى، روھ، رەببىمنىڭ ئەمرى،

(پەرۋەردىگارىم، روھنى ماددىسىز ياراتتى، روھنىڭ ئىشىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ). سىلەرگە پەقەت ئىلىمدىن ئازلا بېرىلدى دىگەن توغرىسىدا

روھ، ئاللاھنىڭ ئەمرى بولۇپ، ئۇنى پەقەت ئاللاھ ئۆزى بىلىدىغان بولدى، ئەمما، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، ھىكمىتى، قۇدرىتى قاتارلىقلارغا دالالەت قىلىدىغان جايدا ئازىراق ئىنسانلار بىلەلەيدۇ، مەسىلەن: پەرىشتە، جىن، ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھى قاتارلىقلار ئەرۋاھ دېيىلىدۇ. پەرىشتە، جىن توغرىسىدا خېلى كۆپ مەلۇماتقا ئىگە بولدۇق، ئەمما، ھەقىقى ماھىيىتىنى يەنىلا ئاللاھ بىلىدۇ. ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھىي توغرىسىدا، رەسۇلۇللاھ خېلى كۆپ سۆزلىگەن، قۇرئاندىمۇ روھ توغرىسىدا مەلۇمات كۆپ، ھەدىستىمۇ شۇنداق، بەزىسى مۆجىزە قىلىنغان، بەزىسى كارامەت ئىش قىلىپ ئۇلار بىر ئالامەت.

بىز يۇقىرىدا روھ توغرىسىدا روھنىڭ بارلىقى توغرىسىدا توختالغان. بۇ روھ، راستىنلا ئىنچىكە بىر نازۇك مەخلۇق، سىرلىق بىر ئىش بولۇپ، ئىلمىنى، ئاللاھقا تاپشۇرغان بەكمۇ ياخشى ئىش، ئەمما، سىلەرگە ئازراق ئىلىم بېرىلدى دىگەن توغرىسىدا. بىزمۇ ئازراق توختىلىمىز. ئىككى ئالەمنى ئېتىبارغا ئالغاندا، ئاللاھ روھنى ماددىدىن بۇرۇن ياراتقان، بۇ دۇنيانى ئېتىبارغا ئالغاندا، ئاڭ، روھنى ماددىدىن كېيىن كىرگۈزىدۇ، ئەمما، ئۇ مەۋجۇد ـ دە! ماددا تەركىب تاپىدۇ ھەم پارچىلىنىدۇ، ئەمما، يوقاپ كەتمەيدۇ، روھ ئەسلا تەركىب يوق، پارچىلىنىش يوق، ئۇنداق بولغان ئىكەن، يوقلىشى يوق، ئەبەدىيلىك مەخلۇق، قانداقلا بولمىسۇن، ئاللاھ ئۇنى ياراتتى، بۇمۇ ھادىسە، مەخلۇقتۇر. چۈنكى، ھادىسىنى، مەخلۇقنى قوبۇل قىلغان ئۆزىمۇ ھادىسە، مەخلۇق ھېسابلىنىدۇ. پۈتۈن ھادىسىنى قوبۇل قىلغان، زېمىن ئۆزىمۇ ھادىسە، مەخلۇق بولغاندەك، بۇلارنى ئاللاھ ئەزەلى ئەبەدىي بولغان، يەككە ـ يېگانە، بۈيۈك ئاللاھ ياراتتى، ھەم باشقۇردى، شۇنداقلا بىزگە ئازراق ئىلىم بەردى، شۇڭا، بىز روھ توغرىسىدا ئازىراق توختىلىۋاتىمىز.

روھنىڭ ماھىيىتى، ھەقىقىتى ئاللاھقا مەلۇم، بىز بىلمەيمىز، پەرىشتە، جىن توغرىسىدا مەلۇمات كۆپ بولسىمۇ، يارىلىۋاتقانلار روھى ۋە ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھى توغرىسىدا بىز ھېچ مەلۇماتقا ئىگە ئەمەس، پەقەت بىرەر ئالامەت، نىشان بىلەن سۆزلەيمىز، مانا بۇ بىزگە ئازلا ئىلىم بېرىلگىنى، روھ ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىن جەسەدكە خۇددى توك ماشىنا ئادەمگە ئۇلانغاندەك، تۇتىشىپ كېتىدۇ، خەۋەرگە قارىغاندا ئېغىزدىن كىرگۈزۈپ ئېغىزدىن چىقىرىدىكەن، قۇرئاندا، روھ ھەلقۇمغا كەلگەندە كىم شىپالىق قىلىدۇ؟ دەپ كېتىدۇ دىگەن ئايەت بار، دېمەك، روھنى ئېغىزدىن چىقىرىدىكەن، قانداق چىقىرىدۇ؟ بۇنى ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەرىشتىسى ئوبدان بىلىدۇ، ئەمما، روھ ئالىملىرىغا، سوپىلارغا بىر خىل سۈرەتتە كۆرۈنگەن خەۋەر بار، پەيغەمبەرلەر ئۆز ئەينى بىلەلەيدۇ، ھەم تونىيالايدۇ، بۇ پالانى بۇ پالانى دىگەنگە قارىغاندا، روھدىنمۇ شۇ كىشىنى تونىغىلى بولىدىكەن، مەلۇم سېزىم ياكى سۈرەت بولىدىكەن، بۇنى ئالىملار، روھانى ئالىملار ئۆزى بىلىدۇ ياكى سوراپ بىلىدۇ، بۇ توغرىسىدا كېيىن توختىلىمىز.

ئاز ئىلىم بىلەن ئىجمالىنى بىلگىلى بولىدۇ، كۆپ ئىلىم بولسا، ئاندىن تەپسىلي بىلگىلى بولاتتى، شۇڭا، روھ توغرىسىدا ماددىنى چۈشەندۈرگەندەك، تەپسىلي توختىلالمايمىز، ئەمما، ئازلا توختىلىمىز. سىز توغرىسىنى، ئاللاھ بىلىدۇ دەپ ئايەت، ھەدىسكە يۆلىنىڭ.

روهنى ماددا بىلەن بىرگە تونۇشمىزغا توغرا كېلىدۇ، ھەر قانداق بىر ماددا نۇر، زەررىچىگە، ئاتومغا قايتىدۇ، پۈتۈن ماددىدا بوشلۇق بولىدۇ، خۇددى ئەينەكتىن نۇر ئۆتۈپ كەتكەندەك، ئۇقماي قالىمىز، نۇر ئۆتۈشۈپ تۇرىدۇ ـ يۇ، روھ ئەلۋەتتە، ئۆتۈشۈپ كېتىدۇ، پوتۇلكا، ئەينەك ياكى بىر ھىم تاش ئىچىدىن ئەزرائىل بىلىندۇرمەي جانىنى، روھنى ئېلىپ كېتىدۇ، ئەينەك بوتۇلكا ساق قالىدۇ، دىمەك، ئۇلارغا ماددا توسالغۇ بولالمايدىكەن، چۈنكى، بوشلۇق بار، كاۋاك بار، شۇڭا، ماددا پارچىلىنىدۇ، روھ ئۇنداق ئەمەس، مادا يوقىمىغان يەردە روھ قانداق يوقسۇن؟ ئۇ يوقماي قايتا ھاياتلىق پەيدا قىلىشنى كۈتۈپ تۇرىدۇ، بۇ ئالەمنى، بۇ دۇنيانىمۇ دىمەيمىز، ئۇ دۇنيامۇ دىمەيمىز، بۇ ھاياتى بەرزەخ دىيىلىدۇ، ئارىلىقدا توسۇلۇپ تۇرغان ھاياتلىق بولىدۇ.

روھ توغرىلىق قۇرئان، ھەدىسىدىن باشقا نۇرغۇن پاراڭلار بار، جىنكەشلەر سۆزلىرى، ئىسرائىلىيە ھىكايىسى بار، ئەمما، بۇلار ئېتىراپ قىلىنمايدۇ، چۈنكى، يالغان ئارىلاش بولۇپمۇ بەك كۆپ، بىز پەقەت ئىشەنچىلىك مەلۇماتقا ئىشىنىمىز، مەيسىلەن: ھەقىقەتچى، راستچىل، تەرەققىي قىلغان خۇراپىي ئەمەس، ئۇندىن باشقا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدەك زاھىدلار، پەيلاسوپ، ئالىملار، ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيدەك ئالىملارنىڭ سۆزلىرى ئېلىنىدۇ، ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي روھنى ھازىر بولىدۇ دىگەن. ئەمما، شەرت، خالىي جايدا ئاللاھ... ئاللاھ دەپ پۈتۈن ماددىي دۇنيادىن ئالاقىنى ئۈزۈش، ئىبادەت، رامىزان بىلەن تۇرۇپ ئاز تائام يىيىش، ناچار ئەخلاقدىن ساقلىنىش، خۇددى پەرىشتە سۈپەت بولۇشنى ئوتتۇرىغا قويىدى، ئاندىن، پەرىشتە ياكى پەيغەمبەرلەر ياكى ئۆز ماقامىدىكى بىرەر روھ سۆز قىلىدۇ دىگەن. ئايەت، ھەدىس، ئىجمائ بولمىسا، رەت قىلىنىدۇ، ئەمما، ساھابىلەردە يۈز بەرگىنى راست.

بۇلار سەيرى باتىنىمۇ ئوتتۇرىغا قويىدى، يەنى ماددىدىن خالىي ئىچكى سەپەر قىلىش، روھى سەيرە قىلىش، بۇلار ئەۋلىيالارغا كارامات بولىدۇ، پاسقىلارغا بىرىلسە، تەدرىجىي باپلاش بولىدۇ، ئەمەل، نىيەت بىلەن بولىدۇ.

بىز يۇقىرىدا دىگەندەك، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بىلەن ياۋرۇپادا، ئامرىكىدا، بۇ روھ ئىلمى بىر مەھەل ئەۋجى ئالغان، بۇمۇ بىر قۇدرەت، مۆجىزە بولغان، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ ـ دە! بىزمۇ قۇلاق بىلەن روھنى ھازىر قىلىش، كۆرۈش، ھەتتا قەبرىستانلىقتا كۆرۈش ئەھۋالىنى ئاڭلىدۇق، ئىشەنچىلىك كىشىلەر ئېيتىپ بەردى، ئىسلام دىنىدىمۇ قەبرىستانلىققا سالام قىلىنىدۇ، دىمەك، روھ بار، ئۇلار سالام قايتۇرىدۇ. تەپسىر مۇنىيردا ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قەبرىستانلىقتا روھ بىلەن پاراڭلىشىپ قايتقانلىق ۋەقەسى سۆزلىنىدۇ. بۇ بىر كارامەت بولىدۇ، ئاجايىپ قۇدرەت، بۇنى ئىنكار قىلسا، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە تانغان بولىدۇ. بۇ راست، بۇ ھەق، بۇنىڭدا شەك يوق، سىزنىڭ ماقامغا يېتىشكىزدە بولۇپ قالدى. ئىبادەتنى، بۇ ماقام ئۈچۈن قىلسا، تۈپتىن خاتالىشىدۇ، ئاخىرەتكە قۇرۇق قول بارىدۇ، ئەمما، ئاللاھ ئۆزى بەرسە بۇ ياخشىلىق بولىدۇ، تەرەققىي قىلدۇرۇش يۈزىسىدىن بولىدۇ، كامالەتكە يېتىۋالسا، يەنىلا بەرمەيدۇ، چۈنكى، لازىمى يوق، ئىبادەت دىگەن ئاخىرەت ئۈچۈن، ئاللاھ ئۈچۈن، دىدارى ئۈچۈن قىلسا بولىدۇ، باشقا ئىشلار ھىچ گەپ ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، خىزىر ئەلەيھىسسالامنى ھازىر قىلىپ، بىلىم ئېلىش ياكى روھىي دۇنيادىن بىلىم ئېلىپ، تەرەققىي قىلىش توغرىسىدا پەقەت ئازمىسلا، خىزىر ئەلەيھىسسالام بىر خاتىرىدە ئۆلۈپ

كەتكەن، بىر خاتىرىدە تېرىك، راست گەپ شۇكى بىر قېتىم ئۆلۈپ كەتكەن، (ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە ئۆلۈپ كەتكەن دەيدۇ) ئەمما، ئاللاھ ئۇنىڭغا سەيرى قىلىش، بىلىم بېرىشنى كارامەت قىلغان دىگەنلەرمۇ بار، جۈمھۇر ئالىملار ھايات دەيدۇ، چۈشىدىغان جايى، ئورنى، ئادىمى ئەڭ تەقۋا بولسا بولىدۇ، مانا مۇشۇ تەرەققىيات ئۇچۇن، مۇشۇ ئالىي ماقام، ئالىي نىيەت، ئاللاھنىڭ جامالى ئۇچۇن، دىن ئۇچۇن، بىز ئالتە خىل روھ ھازىر قىلىش ئىلمىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز، خالىسىڭىز سىناپ كۆرۈڭ، ئەمما، ماقام سىزنىڭ ئىلىكىڭىزدە ئەمەس، يەنە بىر گەپ شۇكى، ھەر بىر روھ ئۆز خىلىغا، ئۆز ماقامىغا چۈشىدۇ، ئۇستىنى ئاستىغا، ئاستىنى ئۇستىگە چۈشمەيدۇ. خىل - خىلى بىلەن بولىدۇ، تەنتاۋى جەۋھەرلىرىدىن 93 - بەت، ئالتە خىل روھ ھازى قىلىش، شۇنداقلا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ ئىمام غەززالىنىڭ روھىنى ھازىر قىلىشى سۆزلىنىدۇ، ئاللاھ، پاك، ئالىي نىيەتلىك قىلغاي ئامىن!

بىرىنچى يول مۇنداق، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، روھ ئالىملىرىدىن ۋە ئۇلارنىڭ كىتابلىرىدىن پايدىلىنىپ ئالتە خىل يولنى بايان قىلغان، ئۇ مۇنداق دەيدۇ. (تۇغرىسىنى الله ئوزى بىلىدۇ)

بىرىنچى، ھەر قانداق روھ ھازىر قىلغۇچى، ئاجىزلىقىنى ئاللاھقا تەڭلىسۇن، چۈنكى، ماددى، مەنىۋى جەھەتتىن پۈتۈن ئالەمنى ئاللاھ باشقۇرىدۇ، روھ ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، شۇڭا، بۇ كىشى ئەدەب - ئەخلاقتا ياخشى بولۇپ، سۈكۈتنى ياخشى قىلىشى، بۇنىڭدىكى ئەدەبكە رىئايە قىلىشى لازىم. روھ مۇنداق ھازىر قىلىنىدۇ، ھازىر قىلغۇچى ھەمراھلىرى بىلەن ئەھلىي بىلەن بىرگە ئۇچ پۈتلۇق بىر تاماق شىرەسى تەييارلايدۇ، ھەممىسى قوللىرىنى شىرە ئۇستىگە قويىدۇ، ئەمما، بىرەر نەرسىگە يۆلەنمەي تىك ئولتۇرىدۇ، ھەر بىر كىشىنىڭ قولى يەنە بىرگە تۇتۇشۇپ تۇرۇشى لازىم. مۇشۇ ھالدا جىم ھالەتتە سۈكۈتتە 15 مىنۇت ئولتۇرىدۇ، ئەگەر جىم بولسا، تاراق - تۇرۇق بولمىسا، ئەتىسى قىلسا بولىدۇ، ھەتتا ھازىر بولغىچە گەپ بۇلارنىڭ يارىشىدا، ماقامغا لايىق بولۇشىدۇ، ئەگەر روھ ھازىر بولسا، شەپە بولسا، روھدىن سۇئال سورىسا بولىدۇ، يا خەت ئارقىلىق، يا سۆز ئارقىلىق، روھ بۇلارغا ھەئە دىسە بىرنى يا ئىككىنى ئۇرۇش بىلەن مەخسەتنى بىلدۇرىدۇ، ياكى ھەرىپكە ئىشارەت قىلىپ ئۇرىدۇ، مەسىلەن: بىرىنچى، بىرنى ئۇرسا ئەلىف، ئىككىنى ئۇرسا ب، ئۈچنى ئۇرسا، ت، ئەلىف ب ت مۇشۇنداق تەرتىپ بىلەن ئۇرىدۇ، ئاندىن بۇ ھەرىپنى قۇراشتۇرۇپ خەتنى ئوقۇسا مەقسەت ئايدىڭلىشىدۇ، تولا ھاللاردا تۇنجى قېتىمدا خاتالىق كۆرۈلىدۇ، ھېچقىسى يوق، ئەمدى ئىككىنچى يولغا قارايلى.

ئىككىنچى، سەن ھەمراھلىرىڭ ياكى ئەھلىڭ بىلەن تاغام شىرەسى، داستىخان چۆرىسىدە ئولتۇرىسەن، قوللىرىڭلار ئاۋۋالقىدەك تۇرىدۇ، ئەمما، بۇ قېتىم ئوتتۇرىغا بىر چەينەك ھازىر قىلىنىدۇ، چۆرىسىگە بولسا، چۆرگىلىتىپ ھەرىپلار يېزىلىدۇ، مەسىلەن: چۆرگىلىتىپ يېزىپ ئۆزۈن ھالدا چەينەكنى ئوتتۇرىغا ئېلىپ قويۇلىدۇ. (خەت) ھېلىقى ھېرىپلەر چىرايلىق، ئوچۇق يېزىلىش لازىم. ا ب ت گە ئوخشاش بۇ ھەرىپ يېزىلغان قەغەزنى چۆرگىلىتىپ چەينەك چۆرىسىگە قويۇلىدۇ. ئاندىن يېرىم سائەت ياكى 15 مىنۇت داۋام قىلىنىدۇ، ئەمما، شەرتى ھەممە بىلەن ئاللاھقا ئاجىزلىقىنى بىلدۇرۇپ، سالىھ بىر روھنى تەپەككۇر قىلىپ، سۈكۈتتە تۇرىدۇ، ئاندىن روھ ھازىر بولسا، شەپە بولسا، سۇئال سورىسا بولىدۇ، روھ، چەينەك جوغىسىنى مىدىرلىتىپ، ھەرىپلەرنى ئىشارەت قىلىدۇ، ئاندىن مەقسەد ئېنىق بولىدۇ، بۇ ھەرىپلەر

پۈتۈلۈپ ئوقۇلىدۇ، ئەگەر، ھازىر بولمىسا، ھەپتە، ئاي ھەتتا يىرىم يىل قىلىنىدۇ، تاكى تەلەپكە لايىق بولغۇچە روھ ھازىر بولغۇچە تۇنجى قېتىم بىھۇشلۇق، قورقۇنچ يېتىشى مۇمكىن، ئەمما، سەۋرى قىلىش لازىم، رىيازەت كېتىدۇ! قىسقا قىلىپ، ئاندىن يەنە قىلسا بولىدۇ،

ئۇچىنچى يول شۇكى، روھلار بۇ ئەھۋاللارنى كۆرسە ياكى شىرەنىڭ ھەرىكىتىنى كۆرسە ياكى ھەربىرىنى كۆرسە، ئۆزى ئىشارەت قىلىدۇ، ياق ياكى ھەئە بىلەن بۇمۇ ئۇرۇش بىلەن بولىدۇ، يول مۇنداق، ئۇچ بۇلۇڭلۇق بىر ياغاچقا ئېلىپ بۇنىڭغا ئۇچ پۇت قىلىنىدۇ، ئاندىن بۇنىڭ بىر پۇتىغا قوغۇشۇندىن بولغان بىر قەلەم قويۇلىدۇ، بۇ قەلەم قەغەز ئۈستىگە قويۇلىدۇ، ئاندىن ۋاستىچى قولنى بىر چەتتە قويۇپ تۇرىدۇ، ئاندىن قەلەم ئۆزى ئېلىنىپ خەت يېزىلىدۇ، سۇئال بولسا، جاۋاب بېرىلىدۇ، بۇمۇ ھەرىپ بىلەن ياكى خەت بىلەن بولۇشى مۇمكىن، ھەر قانداق تىل بۇلۇۋېرىشى مۇمكىمىن، بولغاندا ئەرەب تىلى بولسۇن. چۈنكى، كىشى ئۆلۈشى بىلەنلا مۇسۇلمان بولسا، تىلى ئەرەبگە ئۆزگىرىدۇ، پەرىشتىلەرمۇ ئەرەب تىلىغا ۋە باشقا تىللارغا ماھىر، جىنلارمۇ، ئەرەب تىلىنى بىلەلەيدۇ، چۈنكى، ئۇلار قۇرئاننى چۈشىنەلىگەن.

تۆتىنچى يول مۇنداق، ۋاستىچى، ئاق قەغەزنى قويۇپ، ئاندىن قەلەمنى تۇتۇپ ئولتۇرىدۇ، ئۆزى بولسا تەپەككۇر بىلەن سۈكۈت قىلىدۇ، چىداپ سەۋرى قىلىش لازىم، ئاندىن قەلەم ھەرىكەتكە كېلىپ بۇ كىشىنىڭ ئىختىيارىسىز خەت يېزىلىدۇ، سۇئال قويسا، جاۋاب بېرىدۇ، كىتاب، تۇزمەكچى بولسا، ئاخىرغىچە يېزىلىپ چىقىدۇ. ھەرخىل نەقىش، سۈرەتلە كەلتۈرۈلىدۇ. خىلمۇ ـ خىل بىلىم پەيدا بولىدۇ، ھەتتا تىبابەت ئىلمى ھازىر قىلىپ كېسەللەر ساقايتىلدى.

بەشىنچى يول شۇكى، قۇرۇق ئاق قەغەز بىر قۇتا ئىچىگە سېلىنىدۇ، ئاندىن قۇتىنى پىچەتلەپ ۋاستىچى، قۇتا ئۈستىگە قولنى قويۇپ تۇرسا، ئاندىن ھېلىقى بىز دېگەن ۋاقىت ئىچىدە خەت پۈتۈپ چىقىدۇ، ياكى سۈرەت سىزىلىدۇ، بۇلارمۇ بىر ھەيران قالارلىق ئىشلار بولۇپ، دەسلەپتە قورقۇنچ باسىدۇ.

ئالتىنچى يول شۇكى، بىز بۇنى سۆزلەپ ئۆتكەن، ئۇ بولسىمۇ ماگنىت ئارقىلىق، توك ئارقىلىق ئۇخلىتىش، نۇرغۇن سۈرەتلەر، نۇرلار ۋە نۇرنى ئىنسان، نۇرانى قوللار، كۆرۈنۈش، سۈرەتلەر ھازىر بولىدۇ. شۇ ئارقىلىق مەخسەتكە يەتكىلى بولىدۇ، بىر ئالىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن بۇ قۇرۇق سۆزمۇ، نېمە، سەن قىلىپ باقتىڭمۇ؟ دەپ سوراپتۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مەن قىلىپ باقتىم. بىرىنچى ۋە ئىككىنچى يولنى ئاللاھ ماڭا ئاسان قىلدى، مەن بىر كۈنى ياخشى بىر قەۋىم بىلەن ئولتۇراتتىم، ئۇلار ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا توغرىسىدا سۆز قىلدى، روھنى سوردى، بۇ مېنىڭ كىتاب تۇرۇۋاتقان ۋاقتىم ئىدى، ئۇلار بىلمەي قالدى، توساتتىن چەينەك ھەرىكەتكە كەلدى، قارىسام شەپە، بەلگە مۇنداق دېگەن بولىدىكەن، مەن بىر مىسكىن ياش، ئاللاھنى تونىغان ياش، ئەمما، ئاللاھنىڭ جامالىغا ئىشتىياق بولۇشنى قەست قىلمىغان ھەم تەييارلىقنى پۈختا قىلالمىغان ياش دەپ سۆزلىدى، مەن ئۇنىڭدىن مەخپى ھالدا، بىر نەچچە مەسىلىنى سورىدىم، ئۇ توپتوغرا مۇۋاپىق جاۋاب بەردى، مەن قاتتىق ھەيران قالدىم، ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىدە! والله أعلم

ھەقنى، دىننى مەخسەت قىلغان كىشىلەرگە ئاللاھ، ئالىي روھىي ئۇستاز بەرسۇن، ئامىن!

يۇقىرقى ئالتە خىل يولنىڭ ئەملىي مىساللىرىنى بىرىنچى، دەيكىنىس دېگەن مۇسەننىف ئالىم بىر

كىتاب يازىدۇ، ئەمما، ئۇ بۇ كىتابنى يېزىپ بولالماي، ئالەمدىن ئۆتىدۇ، بۇ 1870 - يىل بولغان ئىش بولۇپ، بۇنىڭ ئاخىرىنى جېيمىس دېگەن كىشى پۈتكۈزۈپ بولۇپ، خەت پوچۇركىسى دېيكىنس دېگەن ئالىمنىڭ بولىدۇ، قىلچە چاندۇرمايدۇ، جيمىس بۇ كىشى سانائەتچى بولۇپ، ھېچقانداق ئىلىم يوق ئىدى، ئەمما، جيمىس دېگەنبۇ ئادەم، دەيكىنس دېگەن ئالىمنىڭ روھىغا ۋاستىچى بولغان ئىكەن، دېيكىس دېگەن ئالىمنىڭ روھى جيمىس دېگەن بۇ كىشىنىڭ قولى ئارقىلىق كىتابنى پۈتتۈرگەن ئىكەن، بۇ ئەھۋال ياۋروپا، ئامېرىكا، لوندون، بوستۇن شەھەرلىرىنى زىلزىلگە سالغان ئىدى، ھازىرمۇ بۇ شەھەرلەرنى ئاختۇرسا، بۇ توغرىلىق ماقالە، ژورناللار كۆپ تېپىلىدۇ.

ئۆز ۋاختىدا كىشىلەر ئىشەنمەي، جىمىسنى خىجىل قىلغان، جيمىس، دېيكىنس دېگەن ئالىمنىڭ روھىنى ھازىر قىلىپ، ھەر كۈنى يەتتە سائەت سۆھبەت داۋام قىلغان، 1200 ۋاراق خەت يازدۇرغان، ئاندىن كىشىلەر ئىشەنگەن، ھەتتا بۇلار بۇ ئىشنى پەلسەپە كىتابلىرىغا دەلىل ئورنىدا كىرگۈزگەن، بىزمۇ بۇ ئەھۋال قۇرئان، ھەدىسكە ئۇيغۇن كەلگەچكە شەكسىز ئىشىنىمىز، بۇ ئاللاھنىڭ قۇدرىتى خالاس. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ سۆزلىشىنى دېمەكچى.

كىشىلەر بۇلار دىنسىز تۇرسا، ئازاپىدىن خالىي بولالمىسا، خەت يازغىلى، سەيرە قىلغىلى قانداق قادىر بولىدۇ، بۇ روھلار مەڭگۈ ئازابقا لايىقتۇر دېيىشى مۇمكىن، ئەمما، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، ئاللاھ، شەيتانغا، دەججالغا بەزى پاسىق كىشىلەرگىمۇ ھەتتا بۇ دۇنيانى كۆزلىگەن كىشىلەرگىمۇ كارامەت بەدى، ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، بۇلار ۋە روھى قۇدرەتنى ھېچ كىم ئاللاھدىن تارتىۋالالمايدۇ، قۇرئاندا مۆجىزىنى چىقىرىپ تۇرۇش ۋەدە قىلىنغان، ئاللاھ، خالىغان كىشىگە خالىغان جايغا بېرىدۇ، ئازابلاشقا ۋاقىت بېتىپ ئاشىدۇ، شۇڭا، بۇ ئىش مەڭگۈ داۋام قىلمىدى. ۋاقىتلىق بىر مۆجىزە بولىدۇ خالاس. مەن ھەيران قالدىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي شۇنداق دەپتۇ، ئاللاھ ئالىم

ئىككىنچى مىسال شۇكى، بەزى روھانى مەزھەپتىكى ئالىملار، جۇملىدىن ئالبانىيەدىكى دوكتۇر سىرياكس سىناق قىلغان بولۇپ، بۇ قەلەمنى تۇتۇپ تۇرغان، قەغەزگە سۆز يېزىلغان، بۇ كىشى، 19 قېتىم قۇرۇق قول نەتىجىسى بولماي، ئولتۇرۇشنى ئاخىرلاشتۇرغان بولۇپ، 20 - قېتىم تۇيۇقسىز قورقۇنۇشلۇق ئىش يۈز بېرىپ، بەزى سوغۇق، بەزى ئىسسىق شامال چىقىپ قولىنى مىدىرلاتقان، بۇلارمۇ قوغۇشۇن قەلەم، قەغەزنى قويۇپ ئولتۇرغان بولۇپ، تۇيۇقسىز سول قولى سەكرەپ خەت يازغان، ھەربىرى خەت يازغان. (مەن ئۇ دىنسىز، غەيرى مۇسۇلمان بولسا، ئىشەنمەيمەن) تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىشەنچىلىك، بۇ كارامەت ئىگىسى بولۇشى مۇمكىن.

بارۇن دېگەن ئادەم روھنىڭ ھەقىقىتى دېگەن كىتابىدا مۇنداق يازغان، مەن روھي ئىشلارنى تەجرىبە قىلدىم، سىناپ كۆردۇم، دەسلەپتە قەلەم قەغەزنى ئىشقا سالدىم، كېيىنچە قۇتا ئارقىلىق خەت يېزىلدى، بەزىدە بىر كۈندە 10 قېتىم ھەتتا 20 قېتىم سىناپ كۆردۇم، كېيىنكى قېتىمدا قەغەزنىلا ئالدىمدا قويدۇم، ماقالە، كىتابلار يېزىلىۋەردى، ئەمەلىيەتتە ھېچنېمىنى كۆرمىدىم دېگەن. بۇلار

توققۇزى تەل تۇرسا، مەخسىدى پۇل بولمىسا، نېمە دەپ يالغان سۆزلىسۇن، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇلار دوكتۇر، پىرافېسسور، پەيلاسوف، ئالىملار دەڭ تېخى.

بۇ ئىشنى ئۆز ۋاختىدا پەيلاسوف ۋالاس، پەيلاسوف ئوكسفورد ۋە ئوكسپورد، زولىنىر، ئالبانىيىلىك دوكتۇر جەيبيە، ئامرىكىلىق ئوقۇتقۇچى ئۇۋەيت كوۋەس،بۇلار قاتتىق ئېھتىيات بىلەن گۇمان، شەك، تۆھمەتنى ئېلىپ تاشلاپ، ئىش كۆرگەن، شەكسىز ئىسپاتلاپ چىققان، قانۇنشۇناس ئالىم، سارجان كوكىس بۇ ئىشنى سىناپ كۆرۈپ، پەيلاسوف بولۇپ قالغان، پەيلاسوف ۋالاس مۇنداق دىگەن. سوتچى ئىدموننىڭ ئوغلى لاۋرا، ۋاستىچى ئارقىلىق بۇ ئىشنى بىلگەندىن كېيىن، 10 خىل تىلدا سۆزلەيدىغان بولۇپ قالدى، ئىسپانىيە، فرانسىيە، يۇنان، ئىتالىيە، پورتگالىيە، لاتىنچە، ھىندىچە، ئىنگلىزچە، ئۇندىن باشقا خىلمۇ ـ خىل تىلدا سۆزلىدى، بۇ مۇددەت بىر سائەتكىمۇ يەتمەيدۇ دىگەن. بەلكى، بۇنىڭغا جىن چاپلاشقان بولۇشى مۇمكىن، بۇ ئىش توغرىسىدا نۇرغۇن غۇلغۇلا بولۇپ، پەيلاسوفلار، دوكتۇرلار تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ئاندىنمۇقىم ئىسپاتلىغان، ئاندىن كېيىن گېزىت ـ ژۇرنال، ماقالىگە رۇخسەت قىلىنغانىكەن. بۇ ئىشنىڭ ئاخىرى 1962 ـ يىلىمۇ بولغان، بۇ تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ۋاپاتىدىن 22 يىل كېيىن، ئەمما، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 30 ياشقا كىرگەن چاغدىلا، بۇ ئىشنى ئىسپاتلاپ چىققان، ئاللاھنىڭ مۇنۇ ئايىتىدە مۇنداق دىگەن:

(وعادوالمانهواعنه)

ئەگەر سىلەرگە بىرەر پاسىق خەۋەر بەرسە ئېنىقلاپ كۆرۈڭلار دىگەن ئايىتى بويىچە ئېنىقلاپ كۆرگەن، ئاندىن قۇرئان ئايىتىگە، ھەدىسلەرگە سالغان، ئايەتتە «**ئۇلار دۇنياغا قايتۇرۇلسا، يانىلا ئۆزىنىڭ ئىشنى قىلىدۇ، چەكلەنگەن ئىشنى قىلىدۇ**» دىگەن بار، بۇ ھېلىقى يازغۇچىنىڭ روھى قايتۇرۇلغاندا، كىتابنىڭ ئاخىرىنى يازغان ئىش، ئۆز ئەينى ئايەتنى چۈشەندۈرىدۇ. ئۇ ئۆز ئىشنى قىلغان، يەنىلا چەكلەنگەن قانۇنسىز ئىشنى قىلغان، يەنە، ئاللاھ: **ئوقۇغىن، بۇگۈن ئۆز نەپسىڭ گۇۋاھلىققا كۈچايە** دىگەن ئايەتنى دىگەن، نەپسى، روھ كۈچايە قىلىدۇ، گۇۋاھچى بولىدۇ. يەنە، ئاللاھ، روھ توغرىسىدا سىلەرگە ئازراق ئىلىم بېرىلدى دىگەن، بىز مۇشۇ ئىش ئۈستىدە ئازراق توختىلىۋالىمىز، بەزى روھانى كىتابىدىن روھلارنىڭ پۇشايمىنىنى كۆرگىلى بولىدۇ، مانا بۇ: **ئىسىت مۇسۇلمان بولسامچۇ دىگەن** ئايەتنى كۆرسىتىدۇ، كاپىرلار مۇسۇلمان بولۇشنى ئارزۇ قىلىپ كېتىدۇ دىگەن.

قۇرئاندا، ئۆز ۋۇجۇدى، قول ـ پۇت، گۇۋاھلىق بېرىش سۆزلىنىدۇ، روھ توغرىلىق سۆزلەر كۆپ، ھەدىستىمۇ رەسۇلۇللاھ روھقا سۆزلىگەن، جىننىڭ ئەھۋالىنى سۆزلىگەن،« ئۇلار ئاياقىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ ياتىدۇ» دىگەن. ئۆز ۋاختىدا ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، قەبرىدە جاۋاب ئالالىغان، جۇملىدىن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، تەپسىر يېزىۋېتىپ، ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ روھنى ھازىر قىلغان، ھازىرمۇ بەزى ئىشەنچىلىك مۇسۇلمان بۇرادەرلىرىمىز بىرگە روھ بىلەن كۆرۈشكىنىنى سۆزلەپ بەردى، بەزىلەر قەبرىستانلىقدا كۆرۈشكەن، بەزىلەر ئۆيدە، پەرىشتە، جىن، ئۆلگەنلەر روھى بۇ ئۇچىنى قوشسا ئەرۋاھ بولىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئۇچ روھ توغرىسىدا (كىتابۇل ئەرۋاھ) روھلار كىتابىنى يازغان، زاھىد يولىدىكى كىشىلەردە بۇ ئىش كۆپ، ھەقىقى ئادىل راستچىللىرىدا ئاز، بولۇپمۇ كارامەت كۆرسىتەلەيدىغىنى يوق دىيەرلىك، بەزىسى ئۇنماي قويىدۇ، بەزىسى قورقىدۇ، ئەمما،

بۇ ئەمەلىيەت، بۇ راست، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسقا ئۇيغۇن، پەرىشتە، جىن، روھ بۇ ئۇچى چوقۇم مەۋجۇد، ئاللاھ خالىسا، بۇلار ئاشكارا بولىۋېرىدۇ. بۇ بىر ئالاھىدە ئەھۋال، سىز باش قاتۇرماڭ.

ئەمما، روھ ھازىر قىلغۇچىلار مۇنداق ئەدەپكە رىئايە قىلىشى لازىم. خالىي بولۇش، قەلبى تەسكىن تاپقان بولۇش، سۈكۈت، قىزىقىش، راستچىل بولۇش، ئىرادىلىك بولۇش، ئۆزگىرىشچان بولماسلىق، سەۋرە قىلىش، غەۋغادىن خالىي جايدا بۇلۇش، پىكرىنى چاچماسلىق، ئاللاھقا ئاجىزلىق بىلەن ئىلتىجا قىلىپ، كۈتۈش، روھلارغا ھۆرمەت قىلىش، خۇددى تىرىك ئادەمگە ھۆرمەت قىلغاندەك، ھۆرمەت قىلىش لازىم. سىناقنى، تەجرىبىنى ھەر كۈنى 15 مىنۇتتىن ئوشۇق قىلماسلىق، بۇ ئىشنى بىر ئاي، ئىككى ئاي، ھەتتا يېرىم يىل قىلىش، بۇنىڭدىن كېيىن قىلماسلىق، چۈنكى، ئالتە ئاي ئۇزۇن ۋاقىت، بەزىلەرگە تۇنجى قېتىم ئاشكارا بولغان، بەزىلەرگە 20 ـ قېتىم كۈچ ـ قۇۋۋەت، روھى، يۈرىكى ئاجىز كىشىلەر بۇ ئىشنى قىلماسلىق لازىم. ئەگەر بىز دىگەن سۆزگە كىرمىسە ۋابالى ئۆزىگە، چۈنكى، ھەر خىل روھى كېسەل بولىدۇ، جىن چاپلىشىدۇ، ۋاھاكازالار، ئەڭ ياخشىسى بۇرادەر بىلەن ئەھلى بىلەن ئولتۇرۇش، يالغۇز بولسا، زەرەر يېتىدۇ، كىمكى ئۆزىدە پۇختا تەييارلىق ئىرادە بولمىسا قىلمىغىنى تۈزۈك.

ئەگەر بۇ ئىش ئاشكارا بولسا، پەسكەش ئىشلار ئۈچۈن، ھاۋايى ـ ھەۋەس، نەپسى ئۈچۈن ئەمەس بەلكى، ئۇلۇغ ئىشلار ئۈچۈن، مۆجىزە ئۈچۈن، بولۇپمۇ قۇرئان مۆجىزىسى ئۈچۈن ئىشلەتسۇن، روھلارنى ھازىر قىلىش كۈننى، روھلار بىكىتىدۇ، بۇ بىزنىڭ ئىلىكىمىزدە ئەمەس، ئەگەر خەتنى ياكى ھەرپنى، ئىشارەتنى چۈشىنەلمىسە، قايتا ئەدەپ بىلەن سورىسۇن، تولا ھازىر قىلىشمۇ زىيانلىق بولىدۇ. نېرۋىسسىدا ئاجىزلىق بولسا، مەجنۇن قىلىپ قويىدۇ، كىچىك بالىلارغا زىيان قىلىدۇ، بۇ ئىش بىرەر كىشىنىڭ ماقامىغا يېتىپ كامال تاپقانلىقى ياكى نۇقسان بارلىقىدىن دېرەك بەرمەيدۇ، مەخسەت ئەمەلدە، قىيامەتتىكى نەتىجىدە، بەزىدە ئالىي ماقامدىكى روھ، بىرلا ۋاقىتتا كۆپ جايلارغا ھازىر بولالايدۇ. تۆۋەن تەبىقىدىكى روھلار، بىرلا قېتىمدا بىر جايغا ھازىر بولالايدۇ، بۇلار زېمىنغا بەك يېقىنكەن، پاك، ئالىي روھلار ماددىدىن بەكلا ئۇستۇن بولۇپ، بۇلار پاك ماددىدىن، نىجاسەتتىن پاك، ئاق قەلبىكىلا مۇناجات قىلىدۇ، بۇ قەلبىدە كىبىر بولماسلىق شەرىت، مەنمەنلىك بولماسلىق، تېخىمۇ شەرىت.

ئەرۋاھلار، پەرىشتە، جىن، ئۆلگەن روھلاردىن ئۈچ قىسىم بولىدۇ.

بىرىنچى، تۆۋەن تەبىقىدىكى روھلار بولۇپ، بۇلار دۆتەك كېلىدۇ، مەسىلىنى ھەل قىلالمايدۇ. بۇلار ماددىغا، زېمىنغا يېقىن، يامانلىق كۆپ، نىجىس بولۇشى تۇرغانلا گەپ. بۇ جىن بۇلىشى مۇمكىن

ئىككىنچى، ئۇستۇن تەبىقىدىكى روھلار بولۇپ، بۇلار ماددىدىن خالىي، ماددىغا ھاكىمىيەت ئىگىسى بولالايدۇ، ياخشىلىقنى ياخشى كۆرىدۇ، رەزىللىكىدىن نېرى بولىدۇ. ئۆزىمۇ سالىھ، سېخى، ئىسلاھاتنى ياخشى كۆرىدۇ، كىشىلەرگە سالىھ پىكرىنى ئىلھام قىلىدۇ، تەرەققىياتى ئەقلىيدۇر، بەزىسى ھۆكما بولىدۇ، ئىلمى تولۇق، نۇقسان يوق، بەزىسى ھىكمەتلىك، پەزىلەت، كامالەت، ئىلىم، ھەممە توشقان بولۇپ، بۇلار، پەقەت ھەقىقەتنى، مەرىپەتنى ئىزدىگەن، كىشىلەرگىلا ئىلمىنى تاشلايدۇ، شەرىت شۇكى، تالىپ، دۇنيالىق ئىشلاردىن قەلبىنى، نىيىتىنى نېرى قىلىشدۇر، بۇ ئىككىنچى ماقامدىكى ئالىي روھ.

ئۇچىنچى، ئالىي ھەم پاك روھ بولۇپ، بۇلار كامالەتكە يەتكەن، ئەيىب ـ نۇقساندىن خالىدۇر. ماددىغا كۆڭۈل بۆلمەيدۇ، بۇلار پەقەت ئالىي نىيەتلىك پەزىلەتلىك، خار سۈپەتتىن خالىي، پەرىشتە سۈپەت ئېسىل كىشىلەرگە مۇناجات قىلىدۇ، ئويغاق ۋاختىدا سۆز قىلىدۇ، ئەگەر لايىق بولسا، ئۆلۈم ئىنسان تەبئىيىتىنى ئۆزگەرتمەيدۇ، بۇ دۇنيادا قانداق بو لسا، ئاخىرەتتىمۇ شۇنداق قوپىدۇ. مەسىلەن: ئالىم، ئالىم پىتى، زالىم، زالىم پىتى، ۋەھشى، ۋەھشى پىتى، شائىر، شائىر پېتى قوپىدۇ، راست، قارا ـ تۇركلەر ئاخىرەتتە ئالىم بولۇپ قالسا، بۇ دۇنيادا ئوقىغانىنىڭ نېمە پەزىلىتى بولىدۇ؟ ئەمما، بەزى بىر مەسىلىلىرىنى بىلىپ قالىدۇ، چۈنكى، پەردە كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، لېكىن، بۇ ئالىم، پەيلاسوف بولۇپ قالمايدۇ، بەربىر ئالملارمۇ يۇقىرى بىلىمگە ئىگە بولۇۋېرىدۇ. كىم ئەمەلنى ياخشى قىلسا، شۇ ھۆرمەتلىك بولىدۇ، لەززەتنى ئالىملار بەكرەك ئالىدۇ، چۈنكى، ئۇلارنىڭ دۇنياسى، سورايدىغىنى، تەرەققي قىلغاندۇر. ھەدىستە، ئىنسان نېمە ئۈستىدە ئۆلسە شۇ ئىش ئۈستىدە قويۇرۇلىدۇ دىگەن. ئىنسان قىلىۋاتقان ئىش، ھەربىرىكەت ئۈستىدە جان ئۈزىدۇ، ئاللاھ، ئىككى پىرقىنى، ئىش، ئەمەلنى كامالەتكە يەتكۈزۈپ يانماس ھالەتكە ئەكىلىپ جېنىنى ئالىدۇ، يەنە ئازىراق ئۆمۈر كۆرسە ئۆزگىرىپ قالامدۇ؟ دىيىش خاتا، چۈنكى، ئاللاھ ئالدىن بىلىپ مەڭگۈ ئۆزگەرمىگىدەك ھالەتتە، روھنى ئالىدۇ ـ دە! ئىنسان شۇ ئىش ئۈستىدە قويۇرىلىدۇ، ئەگەر، پەرزەن قايتۇرۇلسا، يەنە شۇ ئىشنى قىلىدۇ.

كىمكى ئەما بولسا، ئاخىرەتتىمۇ ئەما قوپىدۇ دىگەن ئايەت، بايىنىڭ قەلبى ھەقدىن ئەما بولسا دىگەن بولىدۇ، كۆپىنچە، نىجىس روھلار ھازىر بولۇپ قالىدۇ، چۈنكى، بۇلار بەكلا يېقىن، پەستە بولىدۇ، بەلكى، بۇلار جىندۇر، بۇ دۇنيادا ئىنسانلار ھەر خىل، ھەرياڭزا، ھەر تائىپە بولغاندەك، روھلارمۇ ھەر تائىپە بولىدۇ، ئەگەر، ھازىر بولغان روھدىن شەكلەنسەك، ئۇنىڭ ئىسمىنى، ئورنىنى، يۇرتىنى، مەلۇم بەلگىسىنى سوراپ باق، ئۇنىڭ يېشىنى سوراپ باق، قەسەم قىلدۇر،، ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىپ مەن پالانىنىڭ روھى، بۇراست دىسۇن، كۆپۈنچىغۇ پاسىق روھ يالغان قەسەم قىلۇۋېرىدۇ، قورقمايدۇ، كۆپىنچە تۇرك روھ، ئالىمغا، ئالىم روھ تۇرككە چۈشمەيدۇ، رەزىللىرى پەزىلەتلىكىگە چۈشەلەيدۇ، خىل ـ خىلى بىلەن بولىدۇ، ئالىي روھلار تالىپلارغا چۈشۈپ، ئىلىم بېرىشى مۇمكىن، ئاللاھ خالىسا بولۇۋېرىدۇ، بەزىدە رەزىل روھلار ئۈستۈن ماقامدىكى روھلارنىڭ ئىسمىنى قوللىنىۋالىدۇ، بۇمۇ ئىنسانلار ئۈچۈن تەرەققي قىلىشقا پايدىلىق، تەتقىق قىلىش لازىم. پىكىر، تەپەككۇر يۇقىرى كىشىلەر ۋاستىسىزلا ئالاقە قىلالايدۇ، روھلارنى كېلىشىدىن توسۇپ قويىدىغان ئىشلار تۆۋەندىكىچە بولىدۇ. ئىبنى تەيمىيىە رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ پەتۋا كىتابىدا، روھ، جىن توغرىسىدا پەتۋالار بار، كۆرۈپ قويۇڭ.

شەخسىيەتچىلىك ياكى كېلىشىدىن توسۇپ قېلىش، رۇخسەت يوق، ئورنى، ماقامى بەكلا تۆۋەن بولۇش، ماس، مۇۋاپىق بولماسلىق، بەزىدە جازالاش ئۈچۈن ئۇستۈن، ئالىي روھ ئاستىغا ئەۋەتىلىدۇ، ھاۋا، ئاۋازنى يورۇتقاندەك، پىكىرنى نۇر ئەسەرىي ئالەم يورۇتىدۇ، روھقا ئاپىرىپ ئۇلايدۇ، ئاندىن روھدىنمۇ شۇنداق بولدۇ. پىكىرنىڭ چېكى يوق، روھ پىكىرنىڭ چىكى بولۇپ، زېمىندا توختايدۇ، بۇ كومپيۇتېر تورلاشقانغا ئوخشاپ كېتىدۇ، ھەر بىر روھ ئاللاھ رۇسەت قىلسا ئەركىن بولالايدۇ. پايدا ـ مەنپەئەت بولسىلا، سايادەت قىلالايدۇ، بۇلارمۇ بۇ ئىشنى ياخشى كۆرىدۇ، ماقامى ئۈستۈن كىشىلەر ھەيۋەتلىك بولۇپ، تۆۋەن روھلار يېقىن كېلەلمەيدۇ، ھەتتا بۇلاردىن شەيتانمۇ قاچىدۇ، خۇددى ئۆمەر

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قاچقاندەك، ھايات، تىرىك كىشىلەرنىڭ روھلىرى شۇلار ئۇخلىغاندا ھازىر بو لىدۇ. بۇندىن كېيىن كېلىدىغان كىچىك بالىلار روھلىرىنى ھازىر قىلغىلى بولمايدۇ، كېسەل، قېرى كىشىلەرنىڭ روھىنى ھازىر قىلىش زەرەرلىك بولىدۇ، ئىككى تەرەپ زىيان تارتىدۇ، ماقامى ئۈستۈن روھلار چاخچاق مەجلىسگە ھازىر بولمايدۇ، خۇددى پەرىلەتلىك كىشى، بۇ دۇنيادىمۇ خالىي تۇرغاندەك، ئويۇن - تاماشا قىلىنسا ياكى كەيىپ قىلىنسا، ئالىي روھلار كېتىپ، پاسكىنىسى قالىدۇ، ئاندىن بۇلار جىنكەش بولۇپ قالىدۇ، خۇددى خىتايدەك بۇلارنىڭ جىن بىلەن ئالاقىسى بولۇشى مۇمكىن، بىز بۇنى قۇرئان بىلەن ھەل قىلىمىز.

بۇ سۆزلەر، روھ ئالىملىرى تەرىپىدىن ئىسپاتلىنىپ ئېلىندى، مەسىلەن: ئىمام غەززالىي رەھمەھۇللا ئەلەيي مۇنداق دىگەن: كىشىلەر ئۆلۈمدىن قورقىدۇ، چۈنكى، بۇلار ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتلىقىدىن خەۋىرى يوق، بۇلار ئۆلگەندىن كېيىن ھەقىقى ھاياتلىقنىڭ باشلىنىشىنى بىلسە، ھۆر، ئەركىن ئارام ئالىدىغىنىنى بىلسە، ئەڭ ئالىي بولغان دەرىجە ئەمەلىي ئىبادەتكە خالىي بولاتتى، توي قىلماي كىشىلەرگىمۇ ئارىلاشماي ياشايتتى دىگەن. بۇ سۆزلەرگە ئىلىمدا توشقانلار ئىشىنىدۇ، تۇركىلەرمۇ ئىشىنىدۇ، چۈنكى، بۇلار ئالىملار يېتەكلىشىدە بولىدۇ، ئەمما، بىر قىسىم چالا موللىلار قۇرئانىنىڭ باتىنى تەپسىرىدىن ياكى روھ توغرىسىدىكى تەپسىرىدىن ياكى تەبئىي - پەن تەپسىرىدىن تولۇق خەۋىرى يوق، ئىنكار قىلىدۇ، بۇ كىتابنى چۆرۈپتىشى مۇمكىن، نادانلىق پايدا بەرگەن ئەمەس، ئى بۇرادەرلەر، مەن ھېچقانچە ئادەم ئەمەس، ئەمما، سىلەر قۇرئانغا، ھەدىسكە، ئىجمائ، قىياسقا، پەيلاسوفلار تەستىقى چۈشكەن ھەقىقەتكە، ئەمەلىيەتكە ھۆرمەت قىلىشىڭلار لازىم. زىمىننى سايادەت قىلىپ، تەكشۈرۈپ كۆرۈڭلار، كۈزىتىڭلار، تەپەككۇر قىلىڭلار، ئۆزۈڭلارنى بېسۈپلىپ، مەن بىلىمەن دىگەن مەنمەنلىكىدىن، تەكەببۇرلۇقىدىن چۈشۈپ تۇرۇپ، تارتىنماي مەسلىنى ھەل قىلىڭلار، ئىلىم دىگەن، چەكسىزدۇر، زاھىر ئىلىم باتىنى بىلىمنىڭ يېرىمىغا تەڭ ئەمەس. مۇسا ئەلەيھىسسالام، خىزىردىن دەرس ئالغاندۇر، دىمەك، پەيغەمبەر، ئەۋلىيادىن دەرس ئالدى، سىلەرمۇ شۇنداق قىلىڭلار.

قۇرئانىنىڭ ھەرخىل تەپسىرلىرىنى بولۇپمۇ روھ توغرىسىدا باتىنى بىلىم توغرىسىدا، تەبئىي - پەن توغرىسىدا، قەدىمقى ۋە ھازىرقى تەپسىرلەرنى بىللە ئېلىپ ئىككىسىنى بىرلەشتۈرۈپ ئارىلىقنى زىتلەشتۈرمەي كۆرۈڭلار، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت، ئىنسانلار خاتالىشىدۇ، ئىلھام شۇڭا شەرىئەتكە ئاساس قىلىنمايدۇ، بۇ سۆز، نۇرۇلئەنۋاردا بار، شۇڭا، راستىنى، توغرىسىنى قوبۇل قىلىش، خاتاسىنى تۇزىتىش لازىم. پەقەت قۇرئان، ھەدىسلا خاتادىن ساقىت، بۇ مەڭگۈلۈك ئۆزگەرمەس گۆھەردۇر، ئەڭ توغرىسىنى ھەقىقەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ خالاس. ھەرقانداق سۆز، ئىش ــ ھەرىكەت، قۇرئان، ھەدىسكە ئۇيغۇن كەلمىسە، چۆرۈۋەت.

بىر ھەقىقەت دۇنيادىكى بارچە تىللا سۆزلەنگەن
دۇنيادىكى بارچە تىللار بىر تىلدا سۆزلەنگەن
بارچە تىللارنىڭ سۆزىدە بىر مەنە سۆزلەنگەن
تىللارنى قۇرال قىلىپ ئىنسانلار مەخسەتكە يۈزلەنگەن
توختالدۇق بۇ كىتابنىڭ بۆلەك - بۆلەكتىن

قوشۇپ قويدۇق ئازغىنا سۆز چىن يۈرەكتىن
مۇراد ـ مەخسەدكە چوقۇم يېتىمىز
قوللىرىمىز ئۇزۇلمىسىلا دۇئا ـ تىلەكتىن
مەخلۇقلا بولغان ئىشق خالىقىغا بولغان ئىشقىنىڭ كۆرۈكى،
بارچە كائىنات ئاللاھنىڭ گۈزەللىكى، قۇدرەت كامالىنىڭ كۆزنىكى
ئاللاھ... زىكرى بىلەن تېرىلگەن قەلب مەڭگۈ ئۆلمەس
بۇ قەلبنىڭ شەيتاننى دۈشمەن تۇتقىلىمۇ چولىسى تەگمەس
شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ قەلب شەيتانغا باش ئەگمەس
خالىقا ئاشىق بۇ قەلبكە مەخلۇق ئىشقى تەگمەس
مەخلۇقنىڭ ئىشقى بۇ قەلبگە تەگسىمۇ
خالىقنىڭ ئىشقىغا كۆرۈكتىن باشقا نەرسە ئەمەس
مەجازى ئىشقىنى ئىلاھىي ئىشقا تۇتاشتۇرمىغانلار
دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بولىدۇ نەس
قەلبىگە مەجازىي ئىشق تۇتاشسا
ئىلاھىي ئىشقا قىلىپ باققىن قەس
خالىقنىڭ مۇھەببەت ئىشقى ئالدىدا
مەخلۇقنىڭ ئىشقىنى قىلغىن بولدى بەس
ئەمما بۇ ئاسان ئەمەس، چىن ئاشىقىقا قىيىنمۇ ئەمەس
مەخلۇق ئىشقىنى خالىق ئىشقى بىلەن ئۈزۈل ـ كېسىل كەس

ئىنسانلارغا نىئمەتتۇر تاغلار
بولۇپمۇ ئەۋلىيالارغا نىئمەت غارلار
ئىبادەتكە ئايرىلغانلىقىڭ لەززىتىنى بىلمەس
جىنسى ھېسسىياتقا بېرىلگەن ياش باللار
ھەقدىن توسىدۇ ماللار
بۇ توسالماس توسۇ باللار
ئەدەبىلىەبەد ھەقتە چىڭ تۇرمىغۇچە
زادى ئارام تاپماس بۇ جانلار
چوڭقۇر پاتقاقتا پېتىپ قەلب
خىلمۇ ـ خىل بولۇپ قالدى خىياللار
ئۆزى سەزمەي توي تۇمۇشىنى قىلىپ قەلب
مىڭ بىر پۇشايمان قىلىپ قالدى جۇۋانلار
ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت ئىكەن
قايىل بولدى بۇنىڭغا خان ـ خاقانلار

ئاللاھ رازىلىقى، ئىشقى ئۈچۈن ھەقىقىي ئاشىق، چىن دىلىدىن ياخشى كۆرگەن بىر مەشۇقنى تەرىك ئەتسە، بۇ ياخشى كۆرگەن 10 ئايالنى تەرىك ئەتكەندىن دەرىجە جەھەتتىن ئەۋزەلدۇر.

سۈرە كەھپە يەنى ئەۋلىيالار غارى

بىز سۈرە كەھپىنى كۆزىتىشىدىن بۇرۇن، سۈرە ئىسرادىكى بىر ئايەت ئۈستىدە توختىلىپ ئۆتىمىز، ئۇ بولسىمۇ سەن قۇرئان ئوقۇغان چېغىڭدا سەن بىلەن ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرمەيدىغان كىشىلەر ئارىسىغا پەردە قىلىپ قويىمىز، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قۇرئان ھەقىقىتىنى بىلەلمەيدۇ دىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ ئايەت توغرىسىدا مۇنداق دىگەن:

قۇرئان ھەقىقىتىنى، مۆجىزىسىنى، سىرلىرىنى بىلىشىدىن توسۇپ تۇرىدىغان پەردە بەش خىل بولىدۇ دىگەن. يەنى بۇلار، جىسمىي، خۇلقى، ئەقلىي، ئىلمى دىنى پەردىلەر، جىسمى پەردە دىگىنىمىز، ئىنسان ئاجىز بولسا، جىسمى كېسەل بولسا، قۇۋۋىتى خوراپ كەتسە، ئىلمىنى چۈشىنەلمىسە، ئىلىم بىلەن ئەمەلگە تەڭ ماسلىشالمىسا، ئىلىم - ھىكمەتتىن لەززەت ئالالمىسا، بۇ ئەھۋالىمۇ جىسمىي پەردە، توساق بولۇپ، ھەقىقەتتىن توساپ قويىدۇ، بولۇپمۇ قۇرئان مۆجىزىسىدىن توسۇپ قالىدۇ. بۇنىڭغا دەلىل شۇكى، ئاللاھ، طالوتنى پادىشاھ قىلغاندا، ئۇنىڭغا، ئاللاھ، جىسمىدا، ئىلىمدا، بەست بېرىپتۇ دىگەن. ئىلىم بىلەن جىسمىنى قوشۇپ سۆزلىگەن. ئەلۋەتتە، روھ، ئەقىل، تەپەككۇرنىڭ ماددا جىسىم بىلەن زىچ مۇناسىۋىتى بار، بۇلار گۆش بىلەن ياغدەك بىر تۇققان، بىر - بىرىدىن پايدا ئالىدۇ. ئەمما، روھ، ماددىغا مۇھتاج بولمايدۇ دىگەنلەرمۇ بار.

ئىككىنچى پەردە، خۇلقى پەردە بولۇپ، بۇ، ئىنسانلاردىكى شەھۋەت، ئاداۋەت، ھەسەت، تەكەببۇرلۇق بولۇپ، بۇلارمۇ پەردە بولۇپ، قۇرئان ۋە باشقا ھەقىقەتتىن توسۇپ قويىدۇ. ئىلىم - مەرىپەتتىن توسۇپ، تۇغمەس ھەسرەت - نادامەتكە قالدۇرىدۇ، توغرا يولدىن، ھەقىقەتتىن، ئىلىم - ھىكمەتتىن چىقىرىپ تاشلايدۇ، دەلىل، ئۇلارنىڭ قەلبى قىلغان گۇناھلىرى سەۋەبىدىن قارىيىپ كەتتى، جەزمەن ئۇلار قىيامەت كۈنى ئاللاھنى كۆرۈشتىن پەردىلىنىپ قالىدۇ دىگەن. مانا بۇ دۇنيادىكى ھەقىقەتتىن پەردىلەنسە، ئاللاھنىڭ جامالىدىن پەردىلىنىدۇ.

ئۈچىنچى پەردە، ئەقلى پەردە بولۇپ، ئەزەلدىن ئەقىلسىز، پىكىرى كام، مەرىپىتى يوق، مۇئەللىمنىڭ تەلىمى، ئەدەبىياتشۇناسلارنىڭ ئەدەبلىك قىلىش، كائىناتتىنىڭ ھادىسىسىمۇ بۇلارغا تەسىر قىلمايدۇ، ئەمما، بۇلار بەكلا خام بولۇپ، ئاز ساندىكىسى بولسىمۇ، ساختا ئىشلىتىدۇ، چەكتىن ئاشۇرىدۇ، بۇلارمۇ ھەقىقەت، مەرىپەتتىن توسۇلۇپ قېلىپ، دۇنيا - ئاخىرەتتە خىجىللىقتا ياشايدۇ. دەلىل شۇكى، ئاللاھ، قۇرئاندا باشتىكى ھايۋانى كۆز كور بولماس، بەلكى قەلب كور بولىدۇ دىگەن. مانا بۇ ئەقىلسىز بولۇپ قالىدۇ.

تۆتىنچى پەردە، ئىلمى پەردە بولۇپ، بۇ دىگىنىمىز ئىنسان ئازراق بىلىم ئېلىپلا ئىلمىنى خەتمە

قىلىدۇ ـ دە!، دەرس بېرىش ئىشلىرىدىن ئىلمى مەنسەپدىن يەنى مۇتەخەسسىس، ئىنجىنىر، دوكتۇر، پىرافېسور، پەيلاسوف دىگەنلەر بىلەن ياكى پەننى سانائەت، بىرەر كەشپىيات بىلەن ياكى ئىنسانلارنىڭ مەدھىيىسى، ماختىشى بىلەن مەغرۇرلىنىپ، ھۆكمالاردىن ھەققى ئەمەلىي بار، تەقۋا پەيلاسوفلاردىن ئىلىم ئالمايدۇ، مەن مۇكەممەل پۈتتۈم، مەن يەنە نېمىنى بىلمەسمەن، دەپ قالىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئىلىم چەكسىزدۇر. قولىدىكى ئازغىنا كىتاب بىلەن بىرەر كاتتا تەپسىر بىلەن كۇپايىلىنىدۇ، باشقىلارنى ياكى كىتابلارنى ياقتۇرمايدۇ، تېخى ئۆزىنىڭ قولىدىن بىر تال ماقالە يېزىش كەلمىسمۇ، پەيلاسوفلار تەپسىرشۇناسلار ئۇستىدىن باھا تەتقىقات ئىلىپ بارىدۇ. بۇ خاتا، بۇ توغرا دەپ ھۆكۈم قىلىپ كېتىدۇ، مانا بۇنىڭ ئۆزى تۇرۇكلۇك، مانا بۇ خۇراپىيلىق، بۇ پەردىمۇ ھەقىقەت، ئىلىم ـ ھىكمەتتىن توسۇپ قويىدۇ، دەلىل: ھەممىسى ئۆز نەزلىدىكى ئىلىم بىلەن خۇشال بولىدۇ، ئاخىرى بۇلارغا زاكىلىق، مەسخىرە قىلغانلىقنىڭ جازاسى چۈشىدۇ، ھالاك بولىدۇ دىگەن ئايەت بار، بۇلارنىڭ قەلبى، مۇتىكەببىرلىك بىلەن، كورلۇق بىلەن، غورۇر بىلەن پىچەت ئورنىتىپتۇ، كۆزى كور بولۇپتۇ، ئېرسىيەت كېسىلى، جاھالەت، ھاكىمىيىتى، پىسخىكىسىنى ئىگىلەپتۇ، خۇراپاتلىق چىرماپتۇ، بۇلار ئاللاھ دىگەندەك مۇنداق بولىدۇ.

ئايىتىمىزنىڭ ھەقىقىتىدىن زىمىندا ھەقسىز مۇتەكەببىرلىك قىلغانلارنى چۆرىۋېتىمىز، ئۇلار ھەرقانداق بىرەر مۆجىزىنى كۆرسىمۇ ئىشەنمەيدۇ دىگەن، راست، بۇلارغا كائىناتنى، ئاستىرونومىيىنى، روھ ئىلمىنى، تەبئىي ـ پەننى كۈچىنىڭ بارچە چۈشەندۈرسىمۇ ئىشەنمەيدۇ، جاھىلدۇر. زەڭ قويمايدۇ، ئۆزىنى بېسۋېلىپ ئويلانمايدۇ، ئاخىرى بۇلارمۇ مۇشۇ ئىلمى پەردە بىلەن ھەقدىن توسۇلىدۇ.

بەشىنچى پەردە، دىنىي پەردە بولۇپ، بەزىسى خىرىستىئان، بەزىسى يەھۇدىي، بەزىسى بۇددا، بەزىسى كاتولىك، بەزىسى شامان دىنى بەزىسى ھىندى، بەزىسى مەجۇسى ئىش قىلىپ ھەممىسى مېنىڭ توغرا دەپ ئىسلامغا، قۇرئانغا قارشى تۇرۇپ، ئۆزىگە ئوخشاش باللىرىنىمۇ شۇنداق تەربىيەلەيدۇ، ئاخىرى بۇ پەردە بۇلارنى ھەقىقەتتىن، قۇرئان مۆجىزىسىدىن توسۇد، ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەن بەزىسى دوكتۇر، پەيلاسوفلار ئىسلامنى چۈشۈنۈپ، ئۇلارنىڭ يالغان تۆھمەتلىرىگە ئىشەنمەي، ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلدى.

ئىسلام دىنىنىڭ ئىچىدىكى دىنى پەردە بولسا، بىرسى مەن خاۋارىج دىسە، بىرسى مەن شىئە راۋاپىز دىگەن. بىرسى مەن سۈننىي دىسە، بىرسى مەن شىيئە دىگەن، بىرسى مەن ئىمامىيە دىسە، بىرسى مەن زەيدىيە دىگەن. تېخى سۈننىي مەزھەپ ئىچىدىمۇ بىرسى مەن ھەنىيفىيە دىسە، بىرسى شافىي دىگەن، بىرسى ئەھمەدىي دىسە، بىرسى مالىكي دىگەن، مانا شۇنداق قىلىپ دىن مەزھىپى، يول مەزھىپى، ھەر خىل ئىختىلاپلار قۇرئان ھەققىتىدىن توسۇپ، ئاربغا زور بۆلگۈنچىلىك سالدى، بۇنىڭ سەۋەبچىسى خەلق ئاشۇ نادان ئالىملار بولدى، دىن، ئەقىدە، ئاخىرەت، ئاللاھ، جەننەت، دوۋزاخ، چوڭ پەرىزدە ئىختىلاپ يوق، بولۇپمۇ پۈتۈن دىن ئىچىدە ئىختىلاپ يوق، پەقەت كىچىككىنەن قانۇن، ئىبادەت، تۈزۈم جەھەتتىن ئىلمىي تەتقىقات بار ئىدى، ئەمما، كىشىلەر بۇنى يوغىنىتىپ، ھەل بولۇپ بولغان مەسىلىنمى يەنە قايتا باشتىن ئىختىلاپ قىلىپ، جىدەل چىقىرىپ، ئۆزىنى، ئۆزگىنى ئاۋارە قىلىۋاتىدۇ، ئاندىن قۇرئان ھەققىدىن توسۇلۇپ قالدى، بۇلارنىڭ ئەسىيادى

ئاشۇ ئىختىلاپدا بولۇپ، هه،دىسه، ۋاهابى دەپ ئۆزى بىلمىگەن بىلمىنى باشقىلار دىسه، ياكى قىلمىغان بىرەر ئىشنى باشقىلار قىلسا، شۇنىلا ۋاهابىي دەپ ئەيىبلەپ كومۇنىست، دىمگۇرات، كاپىتالىست، سوتسىيالىزم بىلەن دىنسىزلار بىلەن پەقەت كارى بولمىدى، ئەمەلىيەتتە، ئاللاھ، ئىختىلاپنى توسقان، ئاشۇ دىنسىزلارنى دىنغا چاقىرىشقا بۇيرىغان، ئەمما، بۇلار ئىختىلاپدىن لەززەت ئالدى، دىنى خىزمەتتىن زىرىكتى، هاكىمىيەتتىن قورقتى، ئۆز كۆڭلىدە بىرەر مەزھەپتە تۇرسا ياكى بىرەر دەرسنى بەرسە، توغرا قىلغان بولۇپ، خالىقنى رازى قىلغان بولىمەن دەپ قالدى، ۋاراق ئۇستىدە، ئىتىكاپ قىلىپ، قۇرۇق ئىختىلاپنى قىلىپ، بەزىدە تەسۋىنى ئويناخشىتىپ رىيا قىلىپ قويۇپ، ئاللاھ! هەق! دەپ ۋارقىراپ يۈرىۋەردى، تەرەققىيات، هاكىمىيەت، دىنسىزلاردا تۇرىۋەردى، ئاھ! بۇ ئېچىنىشلىق كۆرۈنۈش، ئازابلىق كۈنلەر، هەقىقى ئىسلام دىن بۇنداق ئەمەس، بۇلار ئويلىغاندەك ئەمەس، بۇنىڭ هەقىقىتىنى ئاشۇ بەش خىل پەردىنى بۆسۈپ ئۆتكەنلەر بۇ پەردىدىن ساقلانغانلار چۈشۈنۈپ يېتەلەيدۇ. ئاللاھ هەممىمىزنى بۇ پەردىدىن ساقلىسۇن، ئامىن!

سۈرە كەهپە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

كەهپە، پەلەستىنگە يېقىن ئوسسوس شەهىرىدىكى غار، ئەۋلىيالار جايلاشقان غار بولۇپ، بۇ سۈرىنى ئاللاھ، مۇشۇ غار ئىسمى بىلەن ئاتىغان، بۇ سۈرە، ئەۋلىيالارغا ئىلىم، ئىبادەتكە، هەق دىن ئۈچۈن كۆرەش قىلىشقا ئىشارەت قىلىدۇ، چۈنكى، بۇ سۈرىدە ئەسھابۇلكەهپە سۆزلەنگەن بولۇپ، بۇلار دىن ئۈچۈن، ئىمان ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ جامالى ئۈچۈن، ئاخىرەت ئۈچۈن، پۈتۈن يۇرتىنى، ئاتا ـ ئانىسىنى، بالا ـ چاقىسىنى تاشلاپ، كاپىر، دىنسىز هاكىمىيەتتىن قۇتۇلۇپ، خالىس ئىبادەتكە ئۆزىنى بېغىشلاپ غارغا جايلاشقان، ئاللاھ ئۆز پەزلىدىن بۇلارغا كارامەت بېرىپ، 309 يىل ئۇخلاتقان، بۇمۇ بىر خىل كارامەت بولىدۇ. ئاللاھ شۇ ئارقىلىق قىيامەتنى ئەسلەتتى، تىرىلىشى، هەق دىگەننى بىلدۈردى.

ئەمەلىيەتتە بۇلارنىڭ ۋاختى ئۇخلاپ ئۆتسىمۇ، ئىبادەت هېسابلاندى، چۈنكى، ئەمەللەر، نىيەت بىلەن بولىدۇ. هەتتا، بۇلارغۇ خىزمەت قىلغان، گۈزەتچىلىكتە تۇرغان ئىتمۇ ماقامغا ئېرىشتى، ئەلۋەتتە، بۇلار خالىسا جەننەتكە بىللە كىرىدۇ، مانا بىز مۇشۇ ئىتچىلىك بولالمىدۇق، چۈنكى، بىز ئىلمىمىزغا لايىق ئىبادەت قىلالمىدۇق، مۇراد ـ مەقسەت، پىلان، ئارمان، ئارزۇيىمىزغا لايىق قەلبىمىز خاتىرجەم بولغۇدەك هاياتىمىزنى مەنىلىك، ئەهمىيەتلىك ئۆتكۈزەلمەيۋاتىمىز. ئالىملار بىردەك، ئەۋلىيالارغا خىزمەت قىلسا، مۇشۇ ئىتتەك ماقامغا يېتىدۇ دىگەن. شۇنداقلا، جۇمھۇر ئالىملار، پىتنە دەۋرىدە ئۇرۇلمەتتى، يەنى تويسىز، يۇرت ـ ماكانسىز هەممىنى تاشلاپ ئىمانىنى قوغداپ، ئاللاھقا خالىس، ئىسلام، ئىبادەتكە ئاتىلىنىشنى ۋاجىپ دەپ قارىغان، دەلىل، مۇشۇ سۈرىدە كۆپ، ئاللاھ بۇ هېكايىنى بىزگە بىلىم قىلىپ كۆرسۇن، هىكايە قىلىپ لەززەت، هوزۇر ئالسۇن، تارىخنى بىلسۇن دەپلا سۆزلىمىگەن، بەلكى، ئۆرنەك، ئۇلگە قىلغاندۇر، ئالىملار بىردەك بۇرۇنقىلارنىڭ ئىشلىرىدىن مەنسۇخ يەنى ئەمەلدىن قالغىنى بولسا، ئەمەل قىلىنمايدۇ، ئەمەلدىن قالمىغىنى يەنىلا كۈچكە ئىگە دىگەن، بۇ سۈرە مەنسۇخ ئەمەس.

بۇ ئىتتىپاقتا كېلىش، يەنى پىتنە دەۋرىدە تويسىز ئۆتسە بولىدۇ دىگەنگە ئىتتىپاقتا كېلىش،

قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياستىن ئېلىنغان، بۇ تەپسىر مۇنبىردا سۆزلىنىدۇ. دەل مۇشۇ سۇرىدە سۆزلىنىدۇ. ئەسھابۇلكەھپە بىزگە ياخشى ئۈلگە، بۇنى سەبىبىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ «فىزىلال قۇرئان»دا سۆزلىگەن. ھەدىسلەرمۇ خېلى كۆپ، ئەمما، ئالىملار پىتنە ھەدىسنى، پىتنە بابىنى، قىيامەت يېقىنلاشقان بابىنى، دەججال بابىنى ئوقۇماي، نىكاھنى، تىجارەتنى ئوقۇپ، بۇ ھۆكۈمگە قارشى تۇردى، ئۆلما بولساڭ، دۇنيا ئۈچۈن ئەمەس، دىن ئۈچۈن بولۇپمۇ ئاخىرەت ئۆلماسى بول، بۇ ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ سۆزىدۇر.

بۇ سۇرىدە يەنە، خىزىر ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋەقەسى سۆزلەنگەن. بۇمۇ بىزگە ياخشى ئۈلگە، چۈنكى، مۇسا ئەلەيھىسسالاممۇ پۈتۈن، ھەممىنى تاشلاپ، ئىلىمغا ئاتلانغان، ئاخىرى مەخسەتكە يەتكەندۇر، خىزىر ئەلەيھىسسالام بولسا، ئەھلىسىز، ۋەتەنسىز، خالىي جايدا ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدۇ، ئىلىم بىلەنلا مەشغۇل ، ئۇندىن باشقا يەنە زۇلقەرنەيىن رەھمەھۇللا ئەلەي سۆزلىنىدۇ بۇمۇ بارلىقنى تاشلاپ ئاللاھ ئۈچۈن، دىن، ئاخىرەت ئۈچۈن كۆرەش قىلىدۇ. (بەزىلەر ئۇ ئەمەس، زۇلقەرنەيىنلا دەيدۇ) يەنى ئىسكەندەر دىمەڭ چۈنكى **الله** ۋەرەسۇل دىمىدى

پۈتۈن زىمىننى ئاللاھنىڭ ھاكىمىيىتىگە ئۆتكۈزۈۋالىدۇ، ھەتتا، يەجۇجى ـ مەجۇجلارنىمۇ قامال قىلىدۇ. پۈتۈن سەپىرى جىھاد، ئىلىم، كۆرەش بىلەنلا بولىدۇ. بۇ سۇرىدە، يەنە ئاللاھ مۇنداق دىگەن: **سەن پەرۋەردىگارىڭنىڭ رىزالىقنى تىلەپ ئەتىگەن ـ ئاخشامدا ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىدىغانلار يەنى ئاجىز، كەمبەغەل، ئۆزىنى ھەقكە ئاتىغان مۇسۇلمانلار بىلەن سەۋرىچان بولغان ھالدا بىللە بولغىن، بۇ دۇنيانىڭ زىبۇ ـ زىننىتىنى دەپ ئۇلارنى كۆزۈگە ئىلماي قالما، بىز دىلىنى غەپلەتتە قالدۇرغان، نەپسى ـ خاھىشىغا ئەگەشكەن، ئىشى ھەددىدىن ئاشقان ئادەمنىڭ سۆزىگە ئەگەشمىگىن** دىگەن بۇ ئايەتتە بىز ئىككى مەسلىنى تىلغا ئالىمىز.

بىرسى، كەمبەغەلنى يوقسۇز دەپ تاشلىما، بۇ دۇنيانىڭ زىبۇ ـ زىننىتىنى كۆزلىمە دىگىنى، ئىككىنچىسى، زىكرىنى مۇھىم دىگەن قەلبى زىكرىدىن غەپلەتتە قالغان كىشىگە قۇلاق سالماسلىققا بۇيرىغان، بۇ ئىشلار پۈتۈنلەي ئەۋلىيالار ئىشى، بۇلار بۇ دۇنيادىن ئانچە كۆپ نېسىۋە ئالالمايدۇ، يوقسۇز ئۆتىدۇ، ئەمما، قەلبى زىكرى بىلەن مەشغۇل، مانا بۇ دۇنيادىن يۈز ئۆرۈپ، ئاخىرەتكە يۈزلىنىش، ئەمما، بۇ دىگەنلىك تەرەققي قىلماڭ دىگەن بولمايدۇ، بەلكى، بۇ دۇنيا ئۈستىگە ئاخىرەتنى تاللاڭ، ئاخىرەت بىرىنچى ئورۇندا تۇرسۇن دىمەكچى. يەنە، ئاللاھ 45 دىن 47 گىچە بولغان ئايەتتە بۇ دۇنيانى بىر ئۆسۈملۈككە ئوخشۇتۇپ، كىشى دەرھال خۇشال بولۇپ تۇرسا، ئاندىن قۇرۇپ تۇگەپ شامالار ئۇچۇرۇپ كەتكەنگە ئوخشاتقان يەنى بۇ دۇنيا رەزىل، پەسكەش، نىجىس، ھىچنىمىگە ئەرزىمەيدۇ دىگەن. ئاندىن ماللار، بالىلار، بۇ دۇنيادىكى زىننەت، بۇنىڭغا ئالدانماڭلار، ئەمەلىيەتتە بولسا، باقى قالىدىغان مەڭگۈلۈك ياخشى ئەمەللەر ساۋابى پەرۋەردىگارىڭنىڭ نەزلىدە، تېخىمۇ ياخشىدۇر ۋە ئۈمىد تېخىمۇ چوڭدۇر دىگەن. بۇ ئايەتتىمۇ دۇنيادىن ۋاز كەچتۇرۇپ، نەپسىنى پاكلاپ، ئاخىرەتكە ئالدىنى قىلدۇرغان، ئاخىرىدىلا قىيامەتنى ئەسلەتكەن، يەنى 47 ـ ئايەت، يەنى، ئاللاھ بۇ سۇرىدە 50 ـ ئايەتتە، شەيتان بىلەن ئادەم ئەلەيھىسسالام قىسسىسنى سۆزلەپ، شەيتاندىن ئاگاھلاندۇرغان، چۈنكى، ئالى ماقامغا يېتىش ئۈچۈن، چوقۇم شەيتاندىن نېرى بولۇش، ئۇنى دۈشمەن تۇتۇش لازىم. ھەتتا، ئۇنى دۈشمەن تۇتقىلى چولىسى تەگمىگىدەك، ئاللاھ ئىشقى

بىلەنلا بولغۇدەك بولۇش لازىم. ئاللاھ، بۇ سۈرىدە، 31 - ئايەتتىن، 46 - ئايەتكىچە ئىككى كىشى بىرى دۇنياپەرەس يەنە بىرى ئاخىرەت ئۈچۈن ياشىغان كىشىنى مىسال قىلغان، دۇنياپەرەس كىشى ئىككىلى ئالەمدە ۋەيران بولغان، ھالاك بولۇپ پۈشايمان قىلغان، مۆئمىن، ئاخىرەتكە تۇرغىنى بولسا، بەخت تاپقاندۇر، بۇ مىسالمۇ پىنتە دەۋرىدە بولۇپمۇ مۇشۇنداق كاپىر، دىنسىز ھاكىمىيەت، قىيامەت ئالدىدىكى پىنتە دەۋرىدە دۇنيادىن ۋاز كېچىپ، ئاخىرەت ئۈچۈن ئاللاھ ئۈچۈنلا ياشاشقا ئىلىم، ئىبادەت، كۆرەشكە ئۆزىنى بېغىشلاشقا دەللىدۇر. كىشىنى ئازدۇرىدىغىنى شەيتان، بۇنىڭ ئاساسى پايتەختى ياردەمچىسى دۇنيا بىلەن ئايال كىشى بولماي نېمە؟ بۇنى ھەممىمىز بىلىمىز، ئەمما چىدىماق تەسكە چۈشۈۋاتىدۇ، ھەر خىل پەتىۋالار ئالداپ ئاخىرى ئۆزىمىزنى تۇزغىشتۇردۇق. بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرىدا ئىبادەتنى ئاللاھقا خالىس قىلىش، رىيا قىلماسلىقنى تاپىلىغان، مانا بۇ مۇھىم بىر ئىش، يەنە، ئاللاھ، بۇ سۈرىنىڭ ئارقىدىنلا سۈرە مەريەمنى سۆزلىگەن، بۇ ئايال كىشى ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسى، بۇلار يەھيا ئەلەيھىسسالامۇ تويسىز، جايسىز، ۋەتەنسىز ئاللاھ دەپ ئاخىرەت دەپ ياشىغان، ئاللاھ بۇلارغا بىزنى ئىقتىدا قىلىشقا بۇيرىغان، بۇنى پەقەت ئالىملارلا چۈشىنىدۇ، بىزنىڭ مەقسىدىمىز، دىنىمىزدا ئەركىنلىك بار دېمەكچى، ئىككىلىسى جايىزدۇر.

يەنى، بىز يۇقىرىدا دېگەندەك تۇرمۇش ۋە تۇرمۇشسىزلىق ئىككىلىسى جايىز، ئاساسى مەقسەد ئىمان، ئاللاھنىڭ جامالى، مانا بۇ غايە، ئەمما، بۇ مەخسەتتىن مۇشۇ رەزىل دۇنيا، مۇشۇ بالا - قازا، تۇرمۇش توسۇپ قويىدىكەن، ھەقىقەتتىن، ئىلىم - ھىكمەتتىن خالىس ئىبادەتتىن خالىي جايدا ئاللاھ بىلەن مۇڭدىششىدىن توسۇپ قويىدىكەن.

بۇ مەسىلىنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي رۇشەن ئىزاھلاپ سۆزلىگەن. مەسىلىنى تۈپتىن چۈشىنىپ تەتقىق قىلماقچى بولسىڭىز، ھەر قايسى دىن كىتابلىرىنى، تەپسىرنى، ھەدىس شەرھىسىنى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ جەۋھەرلىرىنى «كىتابۇلئەرۋاھ»، «ئىھيائۇلۇمۇددىن»، «تەزكىرەتۇلئەۋلىيا» نى ۋە باشقا نۇرغۇن كىتابلارنى كۆرۈشىڭىز لازىم. (ئەلۋەتتە، ئۇ كىتابلاردىمۇ خاتالىق كۆپ، ئېھتىيات قىلىڭ) بىز سۆزىمىزگە كەلسەك، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ بېشىدا بىر قىسىم ئەۋلىيالارنىڭ سۆزىنى بولۇپمۇ خەت ئوقىيالماس، يازالماس، ساۋاتسىز كىشىنىڭ پەيلاسوفلارغا ئۇستاز بولغىنىنى سۆزلىگەن، جۈملىدىن خەۋۋاس شەئرانى، شەيخ دەببابغ رەھمەھۇللا ئەلەيلەر بۇلارنىڭ بەزى مەسىلىلەرگە جاۋاب بەرگىنى سۆزلەنگەن. بىز بۇلاردىن بىر نەچچىنى كەلتۈرىمىز.

خەت يازالماس، ۋە ئوقىيالماس، ئەمما پەيلاسوفقا ئۇستاز بولغان شەيخ دەببابغ رەھمەھۇللا ئەلەيدىن فىقھىشۇناسلارنىڭ بەزىسى مۇنداق سورىغان، شەيخ زەروق مۇنداق دەپتۇ: ئىستىلاھ بىلەن بولغان تەربىيە ئۇرۇلمۇپ قالدى، ئەمدى ھىممەت بىلەن ھال بىلەن تەربىيلەش قالدى، سىلەر قۇرئان كىتابنى، ھەدىس، سۈننەتنى لازىم تۇتۇڭلار، ئۇنى زىيادە ياكى كام قىلماڭلار دەپتۇ. بۇ نېمە دىگىنى؟

شەيخ جاۋاب بېرىپ، ھەقىقى مەقسەد، زاتىنى پاكلاش، زۇلمەتنى زاۋال تاپقۇزۇش، باتىل ئالاقىنى ئۈزۈش، بۇنىڭ يوللىرى ئۇچ قىسىم ئىدى، بىرىنچىسى، ئىلگىرىكى سەلەپى ئالىملار بولۇپ، بۇلار دەسلەپكى ئۇچ ئەسىرە شۇنداق ياخشى ئىدى، ۋاقىتنىڭ تالىپلارنىڭ نەپسىنى پاكلاشقا سەرپ قىلمايتتى، پەقەت بۇلار مەخپى سىر ئىگىسىگە ئۇلارنىڭ قۇلىقىغىلا سۆز قىلاتتى، بۇنىڭدىن ھېچ شەك يوق

ئىدى.

ئىككى خىل يول شۇكى، ئەۋۋەلقى ئۇچ ئەسىردىن كېيىن نىيەت بۇزۇلدى، شەھۋەت ئومۇملاشتى، ئاندىن شەيخلەر تالىپ، مۇرتلىرىنى خالىي جايدا تۇرۇشقا بۇيرىدى، بۇلار پۇتۇن باتىل ئىشلاردىن، باتىل جاھالەتتىن قۇتۇلۇپ، خالىي بولۇالدى، تائامنى ئاز يەيتتى. ئاندىن، ئۇيقۇسى، شەھۋىتى ئاز بولاتتى، دائىم ھالدا ئۆلۈمنىڭ تەييارلىقىنى قىلاتتى، بارچە ئەقىل، تەپەككۇر، سۆكۈتلەر يالغۇز ئاللاھقىلا باغلىناتتى، باشقىسى يوقىلاتتى.

ئۈچىنچىسى،3 ـ قىسىم يول بولسا، ھەق بىلەن باتىل ئارىلاشتى، راست بىلەن يالغان ئارىلاشتى، نىيەت بۇزۇلدى، غەرەز، ھەۋەسكە زىت، مۇخالىپ بولدى، بۇلار ئاخىرى ئاللاھنىڭ تەدرىجىي بابلاشتىكى كارامەتلىرىنى قوبۇل قىلدى، شۇنىڭغا مەغرۇرلىنىپ ئۆزىنى ۋە باشقىلارنىمۇ ئالدىدى، شۇنىڭ ئۈچۈن، شەيخ زەروخ رەھمەھۇللا ئەلەيھى، زىيادە سۆز قىلماسىتىن قۇرئان كىتاب، ھەدىس، سۈننەتنى لازىم تۇتۇشقا بۇيرىغان دىگەن. مانا بۇ ئەڭ توغرا، لايىقىدا جاۋاب بولغان، بەزى فىقھىشۇناس ئالىملار بۇ شەيخدىن يەنە مۇنداق سورىدى، باي بولۇپ ھەق يوللىرىغا پۇل چىقىرىپ شۆكرى قىلىش يولى ئەۋزەلمۇ؟ ياكى يوقسۇز بولسىمۇ رىيازەت تارتىپ ھەق ئۈچۈن ئىبادەت بىلەنلا سەۋرى قىلىپ ئۆتسە ياخشىمۇ؟ جاۋاب مۇنداق بولدى.

ھەر ئىككىلىسى توغرا، ئىككىلى يولغا ئۆزىگە لايىق پەزىلەت بار، شۇنداقلا ھەر ئىككىلى يولنىڭ زالالىتى بار، قايسىسى ئاللاھقا يېقىن بولالىسا شۇ توغرا مەقسەد، ئازماسلىقتا. تائامنى ئاز يەپ، قورساقنى ئاچ قويۇپ، كېچىلىرى ئىبادەت بىلەن ئۇيقۇسىز ھالدا، رىيازەت تارتسا، چىداپ سەۋرى قىلسا، ئاللاھ بۇنىڭغا پەتىھ كەشپ يەنى غائىب سىر بىلىمنى بېرىدۇ، ئەمما، بۇ ئىلىمنى تەرەققي قىلىش ئۈچۈن ئىشلىتىشى كېرەك، بولمىسا، بۇ زور ئازغۇنلىقتا بولىدۇ. ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى ۋە جامالىدىن باشقىنى زادى بىلمەسلىك لازىم. بايلىق ئىگىسىمۇ شۆكرى قىلىپ قەلبىدە زاھىد بولۇپ يۈرسە، ھارامدىن شۇبھىدىن ساقلانسا، بۇنىڭ ئەجرى مۇكاپاتتا، چۈنكى، بۇنىڭغا سىر ئاشكارا بولمايدۇ، بۇنىڭ ئىبادىتى خالىس، ساپ بولالايدۇ، ئەمما، بۇمۇ ئازماسلىقى لازىم. بولۇپمۇ، پىتنە، جاھالەت، كاپىر ھاكىمىيىتى دەۋرىدە ئازماسلىق لازىم، بۇنداق ئازغۇنلۇقدىن پەقەت ئاشۇ خالىيلىق ياخشى بولىدۇ، بۇ ئىككى يول ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيھى بىلەن ئىمام شارلىي رەھمەھۇللا ئەلەيھىنىڭ يولىدۇر. ئىسىڭلاردا بولسۇنكى، فەتھى كەشپكە ھەقىقى ساپ، سادىق، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىدىغان ئىخلاسمەن، گۇناھدىن خالىي كىشى يېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە نەپسىنى رىيازەت بىلەن قىيناپ چىداپ، خالىي جايدا ئولتۇرغانلار ئىچىدە بۇ بىلىمگە ياخشىلاردىن سىرت، پاسىقلارمۇ ئېرىشىپ قالىدۇ، بۇنىڭدىن ھەزەر قىلىڭلار، ئۇلارنى قۇرئان، ھەدىسكە سېلىڭلار دىگەن.

«دۇرۇلخەۋۋاس پەتۋايى سەييىد خەۋۋاس» دىگەن كىتابتا شەيخ خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەيدىن شەيخ شەئرانى رەھمەھۇللاھ ئەلەيھى مۇنداق سورىغان: ئەھمەد ئىبنى ھەنبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئاللاھقا مۇنداق دىگەن ئىكەن، مەن رەببىم ئەززە ۋە جەللىنى دىلىمدا كۆرگىنىمدە مۇنداق مۇناجات قىلىپ سورۇدۇم، ئەي رەببىم، كىشىلەر سىلىگە قانداق يېقىنلىشىدۇ؟

رەببىم مۇنداق جاۋاب بەردى، مېنىڭ قۇرئان كالامىم بىلەن.

مەن يەنە چۈشىنىپمۇ ياكى چۈشەنمەيدۇ؟ دىدىم.

رەببىم ماڭا ھەم چۈشىنىپ ھەم چۈشەنمەي دىدى. شەئرانى رەھمەھۇللا ئەلەي، سۆزىنى داۋام قىلىپ، مەن بۇ سۆزنى چۈشىنەلمىدىم، چۈشەندۈرۈپ قويسىلا دىدى. خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دىدى. چۈشىنىپ دىگىنى شەرىئەت ئالىملىرى شۇ، بۇلار شەرىئەتكە ئالىم، بۇلار ئەمەل قىلسا يېقىنلىشىدۇ، چۈشەنمەي دىگىنى گەرچە ئۇلار ساۋاتسىز بولسىمۇ، فەتھى كەشپ ئارقىلىق چۈشىنىدۇ، مانا بۇ چۈشەنمەي دىگىنى، بۇلار قەلبى ساپ بولغاچقا، سۆزلىرى ۋەھىگە ئوخشاپ كېتىدۇ، ئەگەر قەلبى ساپ بولمىسا سۆزلىرى ۋەسۋەسىگە ئوخشاپ كېتىدۇ دىگەن.

ئەمەلىيەتتىمۇ نۇرغۇن قۇرئان ئوقۇيدىغان كىشىلەرنىڭ قۇرئانى گاللىرىدىن ئۆتمەيدۇ، ئۇلار قەلبى جەھەتتىن باتىنىي جەھەتتىن بىلىمسىز، بەزى كىشىلەر بولۇپ، بۇلار گەرچە شەرىئەتكە ئالىم بولمىسىمۇ ئەمەل ياخشى، سۆزلىرى پەيلاسوفتەك چىقىدۇ، جۇملىدىن جاۋاب بەرگۈچى خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەيدەك، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلالايدۇ. بۇ بىر مۆجىزە بولۇپ، ئىنتاين ئاز كۆرۈلىدۇ.

يەنە مۇنداق سوراپتۇ، بۇ يولدا پەيغەمبەرلەر ياكى سالىھ كىشىلەر، پىرلار ۋاستە قىلىنامدۇ؟

خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي، ياق! ياق! ھەرگىز ۋاستە قىلىنمايدۇ، سەن ئۆزۈڭ بىلەن ئاللاھ ئوتتۇرىسىدا مەڭگۈ ۋاستە قىلىپ سالمىغىن، مەيلى پەيغەمبەر بولسۇن ياكى باشقىسى بولسۇن، ۋاستە قىلما ھەرگىز قىلما، پەيغەمبەرلەر ئىسلام دىنىغا بولغان دەۋەتتە ۋاستە قىلىنغان، ئىبادەتتە ياكى دۇئادا ۋاستە بولمايدۇ، ئۇلار يەنىلا ئۆزىگە ئەمىس، ئاللاھقا دەۋەت قىلغان، ئاللاھنىڭ مەخسىدى بولغان، ئىمان بولسىلا پەيغەمبەر ۋاستىسى كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، سەن ئىمان ئېيتتىڭمۇ، ۋاستە قالمايدۇ، چۈنكى، چاقىرىق، ئىلىم ۋاستىسى تۈگىدى، ئاخىرلاشتى، سەن ئەمدى ئىمان بىلەن قۇرئان بىلەن ئاللاھقا يېقىن بولۇۋېرىسەن، ئاللا ھەقتائالا ساڭا جېنىڭدىنمۇ جان تومۇرۇڭدىنمۇ يېقىندۇر، نەدە بولساڭ بىللە بولىدۇ.

مۇنۇ ئايەتكە قۇلاق سال: **ئاللاھ سىلەر بىلەن بىللە، ئاللاھ جان تومۇرۇڭلاردىنمۇ سىلەرگە يېقىن،** يەنە مۇنداق دىگەن: **سەندىن بەندىلىرىم مەن توغرىلىق سوراپ قالسا، دىگىنكى، مەن ئۇلارغا بەكمۇ يېقىن، قاچان دۇئا قىلسا، مەن ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىمەن** دىگەن، بۇنداق ئايەت بەك كۆپ، ئىبادەتتە، دۇئادا ئاللاھ بىلەن ئارىلىقدا ۋاستە قىلىنسا قەتئىي بولمايدۇ، دۇئا دىگەن ئىبادەتنىڭ يىلىكى، دۇئامۇ ئىبادەتتۇر، ھېچبىر پەيغەمبەر ياكى رەسۇلۇللامۇ ئاللاھقا دۇئا قىلسا، ئىبادەت قىلسا، ۋاستە قىلمىغان، پەقەت ئۆزىنى، ئىسىم - زاتىنى، ئىسمى ئەزەمنى چاقىرغان، ساھابىلارمۇ شۇنداق، تابىئىنلارمۇ شۇنداق ھەقىقەتچى ئىدى. كېيىن بىر قىسىم كىشىلەر دۇنيادىكى ئىشلىرىنىڭ ۋاستە بىلەن راۋاجلانغىنىنى مىسال قىلىپ، ئاللاھقا ۋاستە ئارقىلىق يېقىن بولۇشنى ئويلىغان، ئاندىن ئۇلۇغ ئۆتكەن شەيىخ، ئۇستازلارنى ۋاستە قىلغان، مانا بۇ ئەمەلىيەتتە توغرىدەك كۆرۈنگەن بولسىمۇ، تۈپتىن خاتا ئىدى. بۇ ئۆز ئەينى بۇددا دىنىغا ئوخشاپ كېتىدۇ، چۈنكى، ئۇلارمۇ ئاللاھ بار، بىر دىگەن، ئەمما ئىبادەت شەكلى، ئۇسۇلى ئوخشىماچقا ئاللا ۋە رەسۇلۇللاھمۇ دىگەندىن چەتنەپ كەتكەچكە خاتا، تۈپتىن خاتالىشىپ، مۇشرىك دەپ ھۆكۈم قىلىندى، چۈنكى، ئۇلارمۇ مەشھۇر ئۇلۇغ كىشىلەرنىڭ روھىغا چوقۇنۇپ، قەبرىسىگە چوقۇنۇپ، بىر نەرسە تىلەپ مۇشۇلار ئارقىلىق ئاللاھقا يېقىن بولىمىز دىگەن، بۇ خىل كۆز قاراش ئىسلام دىنىمۇ بارلىققا كېلىپ ئاللاھ بىلەن ئارىسىغا ۋاستەقىلىپ، بىز مۇشۇلار ئارقىلىق ئاللاھقا يېقىن بولىمىز دىگەن. ئەمەلىيەتتە، ئاللاھ مەن سىلەرگە

جان تومۇرۇكلاردىنمۇ يېقىن دىگەن تۇرسا، ئاللاھ ئالىممۇ؟ ئەۋلىيالار ئالىممۇ، ياكى سوپىلار ئالىممۇ؟ بىز قۇرئان، ھەدىسكە مۇستەھكەم ئېسىلىشىمىز لازىم. بەزىلەر ئۇنداقتا: بۇلار مۇنداق سىرغا ئېرىشىپتۇ ياكى ماقامغا ئىرشىپتۇ شۇنىڭغا قارىغاندا بۇلارنىڭ توغرا دېيىشى مۇمكىن، ئىسكىلاردا بولسۇنكى، ماقامغا يەتكەن كىشىمۇ خاتالىشىدۇ، ئۇلارنىڭ ماقامغا يېتىشى خاتالىقنى توغرا قىلىپ قويمايدۇ، ئىبنى كەسىر دىگەن تەپسىردە ئەگەر بىرسىنىڭ سۇ يۈزىدە ماڭغىنىنى، ھاۋادا ئۇچقىنىنى كۆرسەڭمۇ ئۇنى قۇرئان، ھەدىسكە باس!، ئەگەر ئۇيغۇن كەلسە، ئاخىرەتنى كۆزلىسە قوللا، بولمىسا جايىدا قوي، ھېسابنى ئاللاھ ئالىدۇ، كارىڭ بولمىسۇن دىگەن.

تەپسىر مۇنىيردىمۇ ۋاستە مەسىلىدە خېلى توختالغان بولۇپ، ۋاستە ياكى پالانىنىڭ ھەققى ھۆرمىتى دىگەن بۇدۇئالار خاتا دىگەن. چۈنكى، ئاللاھدا بىرەر كىشىنىڭ ھەققى يوق، شۇنداقلا ۋاستە يوق، ئەمما، شاپائىتى، دۇئاسى، بەرەكاتى دىگەن بۇ سۆزلەر دۇرۇس دىگەن. بۇ توغرىسىدا نۇرغۇن ئايەت، ھەدىسنى دەلىل قىلغان، ۋەسىلە دىگەن جايدا سۆزلەنگەن. بىزنىڭ بۇ ۋاستە دىگەن سۆزىمىز ھازىرچە توغرا چۈشىنىلسىمۇ، كېيىنچە بۇددا دىنىغا ئايلىنىپ قېلىشى مۇمكىن، شۇڭا، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ دىمىگەن ياكى كۆرسەتمىگەن بۇ ئىشنى قويۇپ توغرىسىنى تىلغا ئېلىشىمىز لازىم.

جىبرىئىل، رەسۇلۇللاھقا ئىلىمدا ۋاستە بولدى، رەسۇلۇللاھ بولسا، پۈتۈن خەلقكە ئىلىمدا، دەۋەتتە، ۋاستە بولدى، ئەمما، بۇنى ئاللاھ خالىدى ۋە تاللىدى، لېكىن، رەسۇلۇللاھ ياكى باشقا كىشىلەر ئىبادەتتە، دۇئادا ۋاستە قىلمىدى، پەقەت ئىلىمدا ئۇستاز قىلىپ قويدى خالاس. بۇ ئانچە مۇرەككەپ ئىشمۇ ئەمەس، ئىلىم ئىلىشلا ئۇستاز ۋاستىسى بىلەن بولىدۇ، ئىبادەت، دۇئالار ۋاستىسىز بولىدۇ خالاس. (ۋەسىلە ۋاستىسى، ئىبادەت، ئىتائەت.)

يەنە مۇنداق سۇئال قويغان، ئىنسانلار ئاللاھنى قويۇپ، سالىھ كىشىلەرنى ۋاستە قىلىپ ياكى ئۇلاردىن ياردەم سورايدۇ، تېخى ئۇلار نامى بىلەن قەسەم قىلىپ كېتىشىدۇ، بۇ نېمە ئىش دىگەندە، خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي، جاۋاب بېرىپ، مانا بۇ كىشىلەرنىڭ قەلبى قاراڭغۇ ـ زۇلمەتكە تولغان بولۇپ، ھەقدىن ئۇزۇلۇپ قالغان، بۇلار ھەتتا پىقىر، يوقسىزغا بىرەر بانا كۆرسىتىپ ياراتماي بىر نەرسە بەرمەيدۇ، ئەمما، شەيخ ياكى بىرەر ئەۋلىيا، باي بولسىمۇ جېنىنى پىدا قىلىدۇ، بۇ قۇرئاندىن چەتنىگەنلىك دىگەن. بۇ ھەدىيە، ئاللاھ ئۇچۇن ئەمەس بەلكى، ئاشۇ بىر شەيخ ئۇچۇن بەرگەنلىك بولىدۇ دىگەن. بۇ خۇددى قۇربانلىق ياكى قان قىلىش ئىشىغا ئوخشاش ئىش، بەزىلەر ئاللاھ ئۇچۇن دەپ قويۇپ، بىرەر قەبرىستانلىققا قوي، كالا، توخۇلارنى ئۆلتۈرۈپ يەپ قايتىشىدۇ، ئەمەلىيەتتە بولسا، يېقىن خوشنىسىغا ھېچنېمە يوق، پىقىرلارغا ھېچنېمە يوق، قان قىلىش، بىر ئىبادەت بولۇپ، خالىس، ئاللاھقا بولۇش كېرەك، ئەگەر ئۇنى بىرەر دەرەخ ياكى ئۇلۇغ جاي ياكى مازىغا ئاتاپ قىلسا، بۇمۇ بۇددا دىنىغا ئوخشاش ئىش بولىدۇ. قۇرئان، ھەدىستىن چەتنەپ شىرىككە چۈشكەن بولىدۇ، نەدە بولساڭ ئاللاھقا خالىس ئىبادەت قىلىپ، تەقۋادار بولغىن، شىرىك ئىشلارنى قىلما، رىيا قىلما. ئىسلام دىنىدا نۇرغۇن يوللار، ھەر خىل ناملار بىلەن قەلبىنى، نەپسىنى پاكلاش ئۇچۇن ئوتتۇرىغا چىققان بولسىمۇ، دەسلەپتە بۇ توغرا ئىدى، مەسىلەن: رابىيە بەسر، ھەسەنۇلبەسرى، زۇننۇن مىسرى، جۇنەيدە، خەۋۋاس، شەئرانى، دەبباغ، ئىبنى مۇبارەك، ئىمام جەئفەرى سادىق، ئىممما غەززالى، ئەھمەد

روپائی، ئابدۇلقادىر جەيلانى، ئەھمەد بەدۋىي، ئىبراھىم خەۋۋاس، ئىبراھىم ئىبنى ئەدھەم، سوپىيانۇسەۋرى، رەھمەتۇللاھى ئەلەيھىم ئەجمەئىندەكلەر، توغرا يول تۇتقان، ئاللاھ ھەممىگە رەھىم قىلسۇن، كېيىن ھەممىسى بىر خىل خاتا يوللارنى كىرگۈزۈپ، خۇراپاتلاشتۇرۇپ، قۇرئان، ھەدىسنى قويۇپ، ھەرخىل قىسسە، رىۋايەتلەرگە ئىشىنىپ دىندىن چەتنەپ كەتكەن، قەسكە ئۇچراپ كەتكەن بولۇپ، ئۆز ئىشنى توغرا دەپ قىلىۋېرىدۇ، چۈنكى، ئازراق سىر ئىلمى، ماقام بار ـ دە! ئەمما، بۇ ئىشلار پاسسقىمۇ بېرىلىدۇ، شۇڭا، بىز پۈتۈن خەلقنى قۇرئان، ھەدىسكە قايتىشقا چاقىرىمىز، توغرىسىنى قوبۇل قىلىپ، خاتاسىنى شاللاش لازىم. بۇ بىردىنبىر ھەقىقەتتۇر. بەلكى، توغرىسى، قۇرئان، ھەدىس، ئەھلى سۈننىيلەر شۇ، ئۇلارنىڭ توغرىسىمۇ، خاتاسىمۇ لازىم ئەمەس، چۈنكى، توغرىسى بىزدە بار، قۇرئان، ھەدىس.

ئاي نۇرىنى بۇلۇت توستى،
بۇ قاراڭغۇ ـ زۇلمەتنى قوشتى.
بۇ زۇلمەتتە تۇرغۇم يوق پەقەت،
مېنىڭمۇ سەۋرى ـ تاقىتىم توشتى.

قەلبى ساپ، نۇرلۇق كىشىنىڭ سۆزى ۋەھىيگە ئوخشايدۇ، قەلبى قاراڭغۇ، قاساق كىشىنىڭ سۆزى ۋەسۋەسىگە ئوخشايدۇ.

ھەقىقەت كىرمىدى ئىمانلار قەلبىگە،
ئىمانلار يارىمايدۇ ھەقنىڭ تەلىپىگە.
قايسى ئىمام مايىل بولسا ھەقنىڭ تەرىپىگە،
يەتكۈزىدۇ، ئاللاھ ئۇنى ئاخىرەتنىڭ شەرىپىگە.
جاھالەتتىكى خەلقدىن ئىلىم بىلەن ئەمەس، ئەمەل بىلەن پەرىقلىنىش كېرەك.

زىمىن يۈزىدىكى بارچە نەرسە زىننەت،
سېنى يولغا سالىدىغىنى بىردىنبىر سۈننەت.
ئاخىرەتتە ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرۈش ئۈچۈن،
ھەق يولىدا ماڭغىنىڭغا قەلبىڭ قالما مىننەت.

تېنىڭنىڭ سالامەت تۇرۇشىلا بىر نېئمەت،
نېئمەتلەرگە شۈكرى قىلمىساڭ كېلىپ قالىدۇ نەقمەت (ئىنتىقام).
بۇ سۆزنى مەنلا دىگەن ئەمەسمەن،
بۇ قەدىمقىلاردىن قالغان بىر ھىكمەت.

تەدبىرىڭنى بۇزۇدىۇ تەقدىر قىسمەت،
خالىساڭ قولۇڭنى ئوچۇق قوي خالىساڭ قىسۇمەت.
سېنى گوللاپ كېتىدۇ، مالىلاردىكى يا بالىلاردىكى زىننەت،
بېخىللارنىڭ جايى بولۇر، ئاخىرى ھوتىمەت (دوۋزاخ ئىسمى).
قۇرۇق بانا سۆزلىرىڭنى بىر چەتتە قويىۇمەت،
ھەق يول تولا تالىلساڭ بىرنى سۆز قىلماس ھۆكىمەت.
ھەق دىن ئۇچۇن ئىلىم پەنمۇ بىرىدۇ قۇۋۋەت،
ئىلىم - پەن تەرەققىياتى بىلەن خۇراپاتلىقنى تۇگىتىۇمەت.
ھەق يولىمىزغا قۇرئان، ھەدىس پولاتتەك ھۆججەت،
قەلبىڭدىكى شۇبھى شەكنى تۇپتىن يوقىتىۇمەت.
پۇتۇن مەزھەپ قايتىپ كەلدى ھەقىقەتكە ئاقىۇمەت
سۇرە كەھىپدىكى بىز ھەقىقەت زېمىن ئۇستىدىكى نەرسىلەرنى زىننەت قىلدۇق، بۇ ئۇلارنىڭ قايسىنىڭ ئەملى ياخشىراق ئىكەنلىكىنى سىناپ بېقىشىمىز ئۇچۇندۇر، ئۇلار زىننەتكە بېرىلەمدۇ؟ ياكى ئاخىرەتكىمۇ؟ ئەمەلنىڭ كۆپ بولۇشى مۇھىم ئەمەس، ياخشى بولۇشى مۇھىم، كۆزىمىز كۆرۈپ تۇرۇپتۇ، زېمىن ئۇستىدىكى بارچە نەرسە راستىنلا زىننەت، بۇلارنى بىز ساناپ تۇگىتەلمەيمىز. ئاسمان، قۇياش، يۇلتۇز، ئاي، كېچە - كۈندۈز، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھەرخىل تاغ، يايلاق، باغ - بوستان، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، زاھىرى، باتىنى، گۈزەللىكنى ساناپ تۇگەتكىلى بولمايدۇ. بىز بۇلاردىن بىر نەچچە گۈزەللىك، زىننەت ئۇستىدە توختىلىمىز. ئوقۇرمەنلىرىمىزنى زېمىننى نەزەرىيە جەھەتتىن ساياھەت قىلدۇرۇپ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى، قۇرئاندىكى سۆزىنىڭ راستلىقىنى كۆرسىتىمىز، ئەلۋەتتە، 14 ئەسىر بۇرۇن بۇنداق سۆزنى ئالدىن بىلىپ قىلالىغۇچى پەقەت بىرلا ئاللاھدۇر. چۈنكى، رەسۇلۇللاھ پۇتۇن زېمىننى بولۇپمۇ ئاشۇ مەنزىرىلىك تاغلارنى، دېڭىزلار، ساياھەت قىلمىغان، بۇنى پەقەت ۋەھىي ئارقىلىق بىلىپ، ئىنسانلارغا يەتكۈزگەن، ئاللاھ بۇ سۆزنى مۆجىزە سۈپىتىدە مەڭگۈ ساقلاپ تۇرماقتا.

سۇدىكى ئاجايىپ - غارايىپ گۈزەللىك زىننىتى، بىز يۇقىرىدا ئىككى قۇتۇپتىكى قار ئەھۋاللىرىنى، ئۇلاردىكى مەنزىرىنى، زىننەتنى ئالاھىدە ھىكمەتنى سۆزلەپ ئۆتكەن، ھەتتا، قاردىكى گۈزەل كۆرۈنۈشنى ئىككى قېتىم سۆزلىدۇق، ئۇندىن باشقا قار تاغلارنى، قار - مۇز تاغلارنى بۇلارنىڭ كۆچىشى، سەيرە قىلىشىنى سۆزلىدۇق، دېڭىزدىكى ھەرخىل رەڭ ئەھۋالىنى مىكروسكوپلۇق سۈنئىي ھەمراھ ئارقىلىق كۆرۈنۈشلىرىنى سۆزلىدۇق. ئىسسىق - سوغۇق دائىرىسىنىڭ رەڭگىنى تونۇشتۇردۇق، ئەمدى بىز ئەقىلنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر زىننەتنى سۆزلەپ ئۆتىمىز. تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 144 - بەتتە، شىمالىي ئامرىكىدىكى سېرىق تاشلىق جايدا يۇقىرى ھارارەتلىك قىزىق بۇلاقنىڭ كۆرۈنۈشى بار، يېڭى زىلاندىيىدە ۋە باشقا جايلاردا قارلىق، سوغۇق جايلاردىمۇ مۇشۇنداق بۇلاق بار ئىكەن، قار

ـ مۇز تاغ ئارىسىدىن قىزىق ھارارەتلىك بۇلاق چىقىپ تۇرىدىكەن، قارلار بۇ سۇغا چۈشۈپ ئېرىپ سۈنى كۆپەيتىپ، ئىنسانلارنى، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرنى سۇ بىلەن تەمىن ئىتىدىكەن، ئاللاھ نېمە دېگەن ھېكمەتلىك ئىش قىلغۇچى ھە!

ياناردا تاغ ئارىسىدا بولسا، مۇزدەك بۇلاق چىقىرىدۇ، قارلىق مۇز تاغ ئارىسىدا بولسا، قىزىق ھارارەتلىك بۇلاق چىقىرىپ بېرىدۇ، ئىنسانلار ئېھتىياجى شۇنداقدە!

بىز ئۆستەڭ بويلىرىدىكى ياكى بەزى تاغلاردىن بۇلاق چىققىنىنى كۆرىمىز، ئەمما، بۇنداق ھەر ياڭزا بۇلاقلارنى زىمىنىنى سايادەت قىلىپ كۆرگەن كىشىلەرلا كۆرەلەيدۇ، ئاچچىق بۇلاق، تاتلىق بۇلاق، سوغۇق بۇلاق، ئىسسىق بۇلاق، تاغ ئۈستىدىكى بۇلاق، يايلاقتىكى بۇلاق، دەرەخ ئارىسىدىن چىقىدىغان بۇلاق، ھەتتا بەزى جايلاردا دەرەخ شاخلىرىدىن چىقىدىغان بۇلاقلارمۇ بار، بىز ئىچىۋاتقان ئاشۇ تۇرۇبىدىكى سۇلارمۇ بىر بۇلاق، بۇ بىر زور نىئىمەتتۇر.

بۇلاقنىڭ سوغۇق بولۇشى، ئۇزۇندىن بۇيان چۈشىنىشلىك، ئەلۋەتتە، يەر ئىچى ياز پەسلىدە سوغۇق تۇرىدۇ، ئەمما، قىزىق بۇلاق كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، بۇنىڭ سەۋەبى شۇكى، يەر ئاستى چوڭقۇرلىغانسېرى تېمپېراتۇرىسى قىزىقلىق گرادۇسى ئاشىدۇ، 30 مىلدىن ئاشقاندا گرادۇس 1000دىن ئاشىدۇ، زىمىنىڭ ئىچكى قىسمى پۈتۈنلەي ئوت بولىدۇ، بۇ قۇرئان، ھەدىستە بۇرۇنلا سۆزلەنگەن.

بىز بۇنى چۈشىنىۋالساق، بۇلاقنىڭ قىزىق چىقىشىنى ئاسانلا چۈشىنىمىز، بۇمۇ بىر خىل زىننەتتۇر، ھەم شېپالىق ئامىللار بار، بۇ كىشىلەر ئويلىغاندەك، ئۇنداق سىرلىق ئىشمۇ ئەمەس، قانداقلا بولمىسۇن، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ۋە رەھمىتىدۇر.

ھايۋان ۋە باشقا نەرسىدىكى زىننەت، بىز مۇشۇ زىننەتنىڭ كېلىش مەنبەسىنى سۈرۈشتە قىلساق، يەنىلا قۇياش نۇرى يەتتە خىل رەڭدىن تەركىب تاپقان، جىسمدا ئەسلى رەڭ يوق، ھەربىر جىسىم بۇ يەتتە خىل رەڭنى سۈمۈرۈۋالىدۇ، ئەگەر بۇ رەڭ، بۇ نۇر ئېشىپ قالسا، ئەكسىگە قايتىدۇ، نۇرنىڭ قايتىشى، سۇنۇش سەپەرلىرى بىزگە مەلۇم. پۈتۈن فوتو ئاپاراتنا رەسساملىق قىلىۋاتقانلار ئاشۇ نۇرنىڭ پايدىسىدىن بولۇۋاتىدۇ.

پۈتۈن ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكلەرنىڭ رەڭگى شۇ يەتتە خىل رەڭدىن قۇياش نۇرىدىن ئىبادەتتۇر، بۇلارنى ماس مۇناسىپ ھالدا ئېھتىياجغا لايىق ھېكمەت بىلەن شەكىللەندۈرۈش مقدارىنى بەلگىلەش، ھەر خىل قىلىش، پايدىنى كۆزلەپ زىياننىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، بۇلارنى ھېچكىشى قىلالمايدۇ، جۈملىدىن باللار رەڭگى، ھايۋان رەڭگى دېگەندەكلەرنى پەقەت ئاللاھ خالىغانچە ئىگىز ـ پەس قىلىپ، سەت يا گۈزەل قىلىپ تۇرىدۇ، مانا بۇ ئايەتتىكى بىز قىلدۇق دېگەن مەلۇمات شۇ بۇنىڭغا ھەممە پۈتۈن كىشىلەر قايىل، قايىل بولمايمۇ ھەددى ئەمەس، بىز بىر تامچە سۈنى مىسالغا ئالساق، بۇ سۇ تامچىسى 500 مىليارتتىن ئارتۇق جەۋھەر، ماددىدىن ھاسىل بولىدۇ، بۇلار ئىككى ئىلىمپتقا بىرى ئوكسىگىنغا، يەنە بىرى ھىدروگىنغا قايتىدۇ.

بۇلار بولسا، مۇسبەت ۋە مەنفى توك زەررىچىسىگە قايتىدۇ، مەنفى، مۇسبەت زەررىچىنى بىر سېكۇنتتا نەچچە يۈز مىليارت قېتىم ئايلىنىپ تۇرىدۇ.

مەيلى سۇ ياكى ھاۋا بولسۇن ياكى تۆمۈر ياكى تاش ياكى ئۆسۈملۈك ياكى ھايۋان بولسۇن،

ھەممىسى مۇشۇ نۇر زەررىچىسىگە قايتىدۇ، بۇلارنىڭ سانى 110 خىلدىن ئاشتى، ھەممىسى يەنىلا نۇر زەررىچىسى، مانا بۇ ئالەمنىڭ گۈزەللىكى مانا بۇ سەۋەبى، باشقۇرۇش، ئورۇن ۋاختىنى بەلگىلەش، مىقدارىنى بەلگىلەش، پايدا - زىيانىنى بەلگىلەش، ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە بولىدۇ. ئاللاھ ھەممىگە قادىردۇر، كائىنات دېگەن مادداىدىن كۆمۈر چىقارغان بولسا، ئالماس گۆھەرنىمۇ مۇشۇ مادداىدىن چىقارغان، ئازراق تۆمۈر مادداىسى قوشۇلغان بولسا، قىزىل ياقۇتنى ھاسىل قىلىدۇ خالاس، بۇلارنى ئىشلەپ چىقارغۇچى زاۋۇت ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، ئىنسانلار بەزى بىلىمنى ئىگىلەپ سۈنئىي ياساپ باققان بولسىمۇ، ناھايىتى قىممەت توختاپ قالدى، زور بەدەل كەتتى، بۇلار ئاخىرى ئاللاھقا چەكسىز شۈكرى قىلماي بولمايدىكەن دەپ تونۇپ يەتتى.

مانا بۇ زەررىچىنىڭ، نۇرنىڭ كارامىتى، گۈزەللىك زىننىتى، نەچچە تېرلىيون ھەتتا سانسىز خىلغا يەتتى، خۇددى بارماق ئىزى ئوخشاشمىغاندەك. ھازىرقى تەبئىي - پەن ئالىملىرى ئېيتقاندەك، بۇرۇنقى كاتتا پەيلاسوفلارمۇ ماددا ئەسلى يوق، ئۇ بىر نۇر دېگەن، ماددىغا نۇردىن باشقا مەۋجۇدلۇق يوقكەن، ھەر بىر مەخلۇق مەيلى زېمىن مەيلى ئاسمان مەيلى نۇر بولسۇن، ئەسىير دېگەن ئالەمدىكى بىر ھەرىكەت خالاس. بۇنىڭدىن بەكلا ئىچكىرلەپ كىرىشكە ئىنسانىدا قۇدرەت يوق، ئىنسانلار چوقۇم بىلىشتىكى ئىلىم دائىرىسىنى چەكلىك، دۇنيادىكى چەكلىك بىلىم دائىرىسىدە توختىتىشى لازىم. چۈنكى، بۇنىڭ ئەقلىمۇ چەكلىك، دىمەك، توختاش، چەكلىك دائىرىسى بار دېگەن بولىدۇ. بۇ چەكتىن ئاشسا ئېزىپ كېتىدۇ، چەكسىز ئىلىم، ئاللاھقا خاس. ئىنسانلار مەلۇم دائىرىدە توختاپ ئاندىن بۇنىڭ ھەقىقىتىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ دېيىشى لازىم.

زاھىر بىلىم بىر دېڭىز بولغاندەك، باتىنى روھى بىلىمىمۇ بىر دېڭىز، ھەر ئىككىسىدە ئىنسانلار خالىغانچە ئۈزۈپ يۈرۈپ چەكلىك ئىلىمنى ئالىدۇ، سىر ئىلمىدىن بىر ئىككى ئىشلار بىلدۈرۈلسە، بۇ پۈتۈن باتىنى بىلىمنى بىلگەنلىك بولمايدۇ، يەنىلا شۇنىڭمۇ چېكى بار، ئاللاھ ئالىم، بۇنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ دەيدىغان جايى بار! ئاساسەن مەخسەد، ئىنسانغا ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقىنى بىلدۈرۈپ ئاللاھقا بويسۇندۇرۇش، مانا بۇ ئىبادەتنىڭ مەنىسى، مانا بۇ مەخسەت.

ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، ئاشۇ نۇر زەررىچىدىن ئاشۇ 110 خىلدىن ئارتۇق ئىلىمىنت ماددىلاردىن تەركىب تاپقان، بۇ رەڭگارەڭ دۇنياغا قاراپ باقساق، ئاندىن ئاللاھ دېگەن سۆزنى دۇنيادىكى زىننەتنى چۈشىنەلەيمىز. بۇنىڭدىكى ھىكمەتنى ۋە رەھمەتنى بايقايمىز، رەڭگارەڭ دۇنيا، رەڭگارەڭ ئۆسۈملەككە ماس ھالدا ھەر خىل ھايۋانلار بار، بۇلارنىڭ رەڭگى شۇ جايدىكى مۇھىتقا ماسلاشقان بولۇپ، تۇرمۇشىدا ياشاش ئۇسۇلىدا، زور ئۇنۇمى بار، ھەر بىر ھايۋان رەڭنى، قۇياش نۇرىدىن قوبۇل قىلىدۇ، بەزىسى ئاننىڭ قورسقىدىلا نەچچە خىل رەڭنى قوبۇل قىلىپ بولىدۇ، بۇ يەنىلا قۇياش نۇرى، ئاننىڭ تېنىدىكى نۇر، نۇر توشۇغۇچى ھۈجەيرە ياكى ئۆسۈملۈك، يېمەكلىك ئوزۇقتىكى رەڭ بولۇشى مۇمكىن، ياكى ئېرسىيەت، گىنى سەۋەبىدۇر، ئىش قىلىپ ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى، ھۈجەيرىلەرگە بولغان قۇماندانلىقى سۈرەت ئاتا قىلىشى مۇھىم ئامىل، ئۇنىڭ ئۇستىگە پۈتۈن دۇنيادىكى سانلىق مەلۇماتنى ھەر بىر تۇخۇم، ھەربىر جانلىق ھەربىر زەھەرلىك ياكى زەھەرسىز دېگەندەك پايدا - زىيانلىق نەرسىنىڭ سانىنى تېز ھېسابلاپ چىقىدۇ، نورمال تەڭشەپ تۇرىدۇ، تەڭپۇڭ ھالەتنى ساقلاپ تۇرىدۇ، ئۇنداق بولمايدىكەن، پۈتۈن ئالەم ۋەيران بولىدۇ.

ماددا، ئىلىمىنت، نۇر، ھەرىكەت، شەكىل، سۈرەت، مۇھىت، ئىسسىق ـ سوغۇق، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ھەر خىل ھادىسىلەر ئۆزلىگىدىن بولمايدۇ، ئۆزلىگىدىن ماس كېلىپ تەڭپۇڭنى ساقلىيالمايدۇ، چۈنكى، بۇلار ئۆز ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش، ئۆزئارا ئالاقە ئورناتمىدى، تونۇشمايدۇ، ھەممىسى ئۆز غېمىدە، گال غېمىدە يۈرىيدۇ، بۇلار ئارىسىنى مېھرىبان ئاللاھ تەڭپۇڭ ھالەتتە ماسلاشتۇرىدۇ، ئاخىرى ئۆز بېكىتكەن بىر ۋاقىت كېلىدۇ ده، پۈتۈنلەي يوقىتىپ، باشقا بىر ئالەم مەڭگۈلۈك ئالەمنى قۇرىدۇ، شۇنداق بولمىغاندا، ھېچبىر تەرەپنىڭ مۇراد ـ مەخسىدى ھاسىل بولمايدۇ، ھەقىقى مەخسەت ھەل بولمايدۇ، سىناقنىڭ نەتىجىسى چىقمايدۇ، بۇ سىناقنى، بۇ نەتىجىسىنى، ئاللاھ ئالدىن بىلەتتى، ئەمما، بۇ ئىجرا قىلىش ئىنسانىنىڭ ئۆزىنى قايىل ۋە ئىقرار قىلدۇرۇش ئۈچۈن بۇ دۇنيانى ياراتتى، ۋاقىتلىق ياراتتى، گۈۋاھچى تەخ بولغاندا، دەلىل ـ ئىسپات ھازىر تۇرغاندا، نام، ئەمەل، دەپتەرلىرى ئېچىلغاندا، ھېچ بىر ئۆزرە قالمايدۇ، قاچىدىغان جاي يوق، ھەممە، ئاللاھقا بويسۇنۇپ تەسلىم بولىدۇ.

بۇ چەكلىك دۇنيا، چەكسىز ئاخىرەت ئالدىدا يوق نەرسە، ئەزەلدىنمۇ يوقتى، يەنىلا يوق بولۇشى مۇقەررەر. بىز بۇ رەڭگارەڭ دۇنيادىن زىننەت ئىزدەۋاتىمىز، بۇنىڭ ئاساسى سەۋەبىنى ئېنىقلاۋاتىمىز، ئاساسى ئامال، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بولسىمۇ، يەنىلا سەۋەبىنى قانداقلىقىنى، كەيپىياتىنى سۈرۈشتە قىلىپ، ئاللاھنى تېخىمۇ چۈشىنىۋاتىمىز، بارلىقىغا تېخىمۇ ئىشىنىۋاتىمىز، ئاخىرى ئاللاھقا ئاشىق ـ بىقارار بولىمىز، ئىنشائاللا.

خوش، ئۇنداقتا، بىز ئاشۇ ئىلىمىنتنى، ماددىلارنىڭ تۈرلىرىنى، رەڭگىنى، ئالاھىدىلىكىنى دەرسلىك قىلىشىمىز لازىم. بىز بۇنىڭ ھەقىقىتىنى بىلسەك، رەڭگىنى تونۇالساق، ھايۋان، ئۆسۈملۈك تەركىبىنى بىلىۋالىمىز، ھۆكۈم قىلالايمىز، ھەر خىل دورا ئىشلەپ چىقىرالايمىز، دورا ئوخشاشلا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بۇ ئۇچ ھاياتلىققا لازىم، ھاياتلىققا مۇناسىۋەتلىك بولغان بۇ پەن پەرىز كۆپايە، چۈنكى، بۇ ھاياتلىق، ھاياتلىقدىن مۇھىم نەرسە بولمىسا كېرەك، ئاددىي بىر مىسال: بىز داد دەپ ئاتايدىغان بىر خىل ئۆزگىرىش بار، مەدەنلەردىن تۆمۈر، قوغۇشۇن، سىماپ، سېنىك قاتارلىقلار ھاۋادىكى ئوكسىگېن بىلەن بىرلىشىپ، ئوكسىدلىشىدۇ، بۇنى ئالىملار تۆمۈر، ئوكسىد، سېنىك، ئوكسىد دەپ ئاتايدۇ، بۇ ئوكسىدلىنىش قىزىقلىق گىرادۇسىغا ئەگىشىپ يۈز بېرىد، مەسىلەن: سىماپ ئوكسىدى ئادەتتە قىزغۇچ سېرىق بولىدۇ.

ھەر قاچان گىرادۇس ئۆرلىسە، بۇنىڭدىكى رەڭمۇ ئۆزگىرىدۇ، قىزىل، كۈلرەڭ، قارا بولۇپ كېتىدۇ، ھەتتا گىرادۇس يۇقىرى ئۆرلىسە ئاق بولىدۇ.

بۇ خىل كۆز قاراشقا رەسۈلۇللاھ 14 ئەسىر بۇرۇنلا ئىشارەت قىلغانىكەن، دوۋزاخقا 3000 يىل ئوت قالىغان ھەدىس بار، ھەتتا رەڭگى قىزىل، ئاق، قارىغا ئۆزگەرگەن، مانا بۇ گىرادۇستىن رەڭنىڭ ئۆزگىرىشى بولىدۇ، رەسۈلۇللاھ راستىنلا راست ئېيتقان، ئالىملار، ھايۋانىنى تەتقىق قىلماقچى بولۇپ، ئۆي ھايۋىنىنى ئويلاشقان، ئەمما، بۇ ھايۋانلار بويسۇندۇرۇلۇش ئاستىدا بولغاچقا، تۇرار جايى ئەركىن ئەمەس، ھەم بىر خىل ئەمەس، گاھ ئېغىلدا بولسا، گاھ تالادا، گاھ ئىش ـ

ئەمگەكتە بولىدۇ، يەنىلا تەتقىق قىلىشقا ۋەھشىي، ياۋايى ھايۋاننىى تاللىغان، مەسىلەن: زىراپە، تاغىل ئىشەك، يىلپىز، سىنجاپەك تېرىدە تۇك ئۇنگەن سۈت ئەمگۈچى ھايۋاننىى تەتقىق قىلغان، كۈلرەك، قارا رەڭ، قىزىقلىق گىرادۇس يۇقىرى جايدا بولغان، ئاق سېرىق، قىزىل رەڭلەر كۈن نۇرى ھارارىتى ئاجىز بولغاندا بولغان، شۇنىڭ ئۈچۈن، دۈمبىسى كۈلرەڭ ياكى قارا رەڭ بولغان، بۇلار بۇنىڭغا سىنجاپ دىگەن ئالا تاغىل قىچىرەك ھايۋاننى دەلىل قىلغان، بۇنىڭ دۈمبىسى، ئۇچىسى كۈلرەڭ، قورسىقى، كۆكسى قىزىل رەڭ، ئۇنىڭ ئاياغ قىسمى ئاق رەڭ بولغان، قۇيرۇقى بولسا، قارا بولغان، بۇ ئادەتتە كالا، ئىشەكتىمۇ يۇز بېرىدۇ، ئەمما، دالدا ئوتلىغان ياۋايى بولۇشى لازىم.

مەدەنلەرمۇ، ئىلىمىيتلارمۇ، ھايۋانلارمۇ، ئۆسۈملۈكلەرمۇ ھەممىسى كۈن نۇرى، نۇر ھارارەت بىلەن رەڭگى خىلمۇ ـ خىل بولغان ۋە شۇنداقلا باشقا ـ باشقا نەرسە ھاسىل قىلغاندۇر، سەۋەب شۇنداق بولسىمۇ، يەنىلا ئاساسى ئامىل، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بۇنى چەتتە قالدۇرماسلىق لازىم. چۈنكى، ھىكمەت شۇكى، رەڭنىڭ نۇرغۇن ھىكمىتى بار، گۈزەللىك، زىننەت، باھاغا، سايامەتكە، تاماشىا، ھوزۇرغا مۇناسىۋەتلىك، پۈتۈن دۇنيادىكى تىجارەت رەڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىك، بولۇپمۇ مودا بولغان نەرسىلەردە.

تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 148 ـ بەتتە ھەبەشستان ئىشكىنىڭ سۈرىتى بار، 149 ـ بەتتە، توز، كېپىنەكنىڭ سۈرىتى بار، بۇلارنىڭمۇ رەڭگى كۈن نۇرى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغان، ئەركەكلىرىنىڭ رەڭگى روشەنكەن، كۈچلۈك ئىكەن، چۈنكى، رەڭنى سۈمۈرۈشى كۈچلۈك، ئەمما، بۇ يەردە تىلغا ئېلىشقا تېگىشلىكى شۇكى، بويىنىڭ ئېگىزلىكى، چوڭ ـ كىچىكلىكى، ياشاش مۇھىتى، رەڭ سۈمۈرۈش، نۇرنى قوبۇل قىلىش قابىلىيىتى قاتارلىقلار، ئالدىنئالا ئاللاھ تەرىپىدىن ھىكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ، ماس مۇناسىپ ھالدا، پايدىلىق قىلىنىدۇ، ھەرگىز زىيانلىق يوق، ھەممىسى يەنىلا ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر، بۇ ماددا، ئىلىمىيت، مەدەن، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىسى بىر نۇر، رەڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىك، مانا بۇ بىر خىل ئىنتىزام، قانۇن ئاللاھنىڭ بىرلىكىنى كۆرسىتىپلا قالماي، بىز ئەمدى ھەقىقى ھەمدە ئېيتىمىز، تىلىمىزنىڭ ئۇچىدىلا ھېچبىر نىئىمەتنى بىلمەستىن ئەمەس، بەلكى، دىلىمىزدا، قەلبىمىزدە، روھىمىزدا ئېيتىمىز. قالغان زىيارەتنى سىزلەرگە قالدۇردۇق. رەڭنىڭ زىننىتى، پايدىسى، ھەتتا ماددا ئىلمىنتىنىڭ كۈچلۈك ـ ئاجىزلىقى، قايسى ھايۋان قايسى ئۆسۈملۈكنىڭ كۈن نۇرىنى قوبۇل قىلىشنىڭ كۈچلۈك ـ ئاجىزلىقىنى رەڭگە قاراپلا بىلگىلى بولىدۇ. قارا رەڭ كۈچلۈك نۇرنى قوبۇل قىلغاندىن ھاسىل بولىدۇ، يەنىلا كۈچلۈك نۇرنى قوبۇل قىلالايدۇ، دەلىل، بىنالار ئۆگزىسىگە قاراڭ، مۇنچا تۇڭلىرى قارا رەڭدە سىرلانغان بولىدۇ، سەۋەبى نۇرنى سۈمۈرۈش. سېرىق، قىزىل ئۇنىڭدىن تۆۋەن، ئاق بولسا، ئەڭ تۆۋەن رەڭدە بولىدۇ، شۇڭا، ئىككى قۇتۇپتا ئاق ئېيىق، ئاق توشقانلار ياشايدۇ، بۇلارمۇ ئۇلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر، ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدۇ، ئاللاھنىڭ ھىكمىتى بىر نەچچە ئىشنى ئالدىن ئالغان بولىدۇ، ئەقىللەر مەڭگۈ ھەيران قالىدۇ، ئاخىرى ئاللاھقا ئاشىق بولغاندا ئىشق بىلەن مەرىپەتنى بىلگەندە، ئاندىن ئاللاھ زىكرى بىلەن قەلب ئاراپ تاپىدۇ، رەڭ بۇ دۇنيادىلا ئەمەس، مەڭگۈلۈك ئاخىرەتتىمۇ مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە، ئاللاھ ئاخىرەتنى مۆئمىن دوستلىرىنىڭ كۆڭلى، قەلبى، ئارزۇسى بويىچە تەييارلىغان، باغۇ ـ بوستانلار، مەنزىرىلىك تاغلار، ئېقىن سۇلار، مەي، سۈت، ھەسەل، شەھلا

كۆزلۈكىم، نۇرلۇق يۈزلۈك، خۇما كۆزلۈك ھۆر - جانانلار بۇلاردىكى زىبۇ - زىننەت، ئالتۇن - كۈمۈش، مەرۋايىت، گۆھەرلەر، ھەر خىل مەنزىللەر، بىساتلار، ھاۋا مۇھىتى، تۈپرىقى، مەڭگۈلۈك خىل كېلىشى، ئىسسىق - سوغۇق بولماسلىق، ئۈيقا، ئۆلۈم بولماسلىق، پاسكىنا، نىجاسەت بولماسلىق، قاتارلىقلار بار، بىز بۇلارنى جەننەت دىگەن تېمىدا سۆزلەيمىز، ئىنشائاللاھ.

ئاللاھ، بۇ سۈرىدە، بۇ زىننەتنى، بۇ ئالامەتلەرنى قارىغۇچىلار، تەپەككۇر قىلغۇچىلار ئۈچۈن زىننەت قىلدۇق دىگەن. بۇ زىننەتتە چوقۇم ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بار، ھىكمىتى بار، ئەمما، بۇلارنى خۇراپىيلارچە، كۆزنى يۇمۇۋالغان قارىغۇلار بىلمەيدۇ، بەلكى، پىكىرنى ئەركىن قويۇپ بەرگەن، بىر موللاق بىلەن تەپەككۇر ئەرشىگە بارغان ئالىملار بىلەلەيدۇ، ھەم بۇ ئىلىم دېگىزىدىن گۆھەر سۈزىلەيدۇ، بىز مۇشۇنداق مۇتەپەككۇر ئالىملاردىن تاللاپ، بىلىم ئېلىۋاتىمىز، ھەقىقەتەن ئاللاھ بىزگە شۈكرى قىلىپ بولالمىغۇدەك نېئمەت بەردى، ئەمما بىز تۆز كورلۇق قىلدۇق، ھەي ئىست!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتابىنىڭ 155 - بەتتە، ئۇ ئالەمنىڭ بۇ ئالەمنىڭ زىننىتىنى چۈشىنىش جامالىدىن ئىدراك ئېلىش ئۈچۈن ئەقىلگە تەسىر كۆرسەتكۈدەك يول بەش دىگەن، بىرىنچى يول، پەيغەمبەر قولىدا ئاشكارا بولغان ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزە، ئىككىنچى يول، ئىلىم ئۇگەنمىگەن بولسىمۇ ئۆزى ساۋاتسىز بولسىمۇ قەلبى ساپ، نۇر بىلەن تولغاچقا، سۆزلىرى ۋەھىيگە ئوخشاپ كېتىدىغان سالىھ، ئەۋلىيالاردۇر، بۇلاردىكى ئاجايىپ - غارايىبلار. ئۈچىنچى يول، ئىلىم - مەرىپەت، ئىنساندىكى ئەقىل، قابىلىيەت، كەشپىياتلار. تۆتىنچى يول، مۇشەققەت، رىيازەت، تەجرىبە - ساۋاقلار، خۇلاسە، ھىكمەتلەر تارىخ قىسسە، تەلىم ئېلىش، دەرس ئوقۇش، ئالىي مەكتەپكە كىرىپ، يۇقىرى ئۇنۋان، دوكتۇر بولۇش، ئەللامە بولۇش، بىرىنچى، پەيغەمبەر يولى بولسا، پۈتۈن دۇنياغا تەسىر كۆرسىتىدۇ، بۇ ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزىلىرى بىلەن زىمىننى ئەقلىنى شۇ تەرەپكە بۇرىيالايدۇ، قارىتىدۇ، گاھ تاشتىن بۇلاق چىققان، گاھ ھاسا يىلان بولغان، گاھ ئۆلۈك تىرىلگەن، گاھ كېسەللەر، ئەمالار ساقايغان، گاھ ئاي ئىككى پارچە بولغان، گاھ، ھايۋان، ئۆسۈملۈك سۆز قىلغان، گاھ قۇرئان مۆجىزىسى يېڭىدىن كەشپ قىلىنغاندەك، ئىنسانلار ئەقىللىرى ھەيران ھالدا بىلىم ئالىدۇ، بويسۇنىدۇ، ئىسلامغا كىرىدۇ، ھەقىقەت نۇرىدىن قەلبىگە قاچىلايدۇ، ئاخىرى شەكسىز ئەبەدىيلىك بەختكە ئېرىشىدۇ، بىز مانا مۇشۇ خىزمەت ئۈچۈن، قۇرئاندىكى سىرلىق ھىكمەت، مۆجىزىلەرنى تەتقىق قىلىۋاتىمىز، ئالەمگە سەپەر قىلىۋاتىمىز، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئاللاھ، ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلارنىمۇ مۇشۇ ئىلىم - پەنگە ماس ھالدا قىلىپ بېرىپتۇ، ئاندىن ئۇنى قۇرئاندا سۆزلەپ، بىزگە ئىشارەت قىپتۇ، مەسىلەن: بۇلاق چىقىشى، تۇربىدىن سۇ چىققاندەك، دېگىزدىن گۆھەر سۈزۈش، سۇ ئاستى پاراخت، ئۇچار گىلەم، سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنى ئۇچۇرۇش، ئايرۇپىلان، ئالەم كېمىسىگە ماس.

رەسۇلۇللاغا ئاينى يېرىپ بىرىشى، ئاي شارىنى تەتقىق قىلىش، ئۇنى زىيارەت قىلىشقا ئىشارەت ئىدى، قۇرئان بولسا، ئەمەلىي مۆجىزە بولۇپ، مەڭگۈ تۇرۇۋاتىدۇ، بۇنىڭ مەلۇم سۈرىسىدىلا جۈملىدىن سۈرە رەئىدەگە ئوخشاش سۈرىدە پۈتۈن پەن سۆزلىنىدۇ، بۇ ئەمەلىيەتتە ھەقىقەتنى ئۆز ئىچىگە ئېلىش، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، رەھمىتىنى، ھىكمىتىنى بايان قىلىش، قۇرئاننىڭ مۆجىزىلىكىنى، ئىسلام دىنىنى، خۇراپاتلىقدىن قۇتقۇزۇش، تەرەققىياتنى قوللاش، دىنى دۇنياۋى تەرەققىياتنى قوللاش،

دىن بىلەن پەننى بىرلەشتۈرۈش ئۇچۇندۇر.، ئىلىم - پەن، دىن ئۇچۇن ئاخىرەت ئۇچۇن كۆرەش قىلسا، ئۇمۇ دىن بولىدۇ. ئاخىرەت بولىدۇ، مەسىلەن: سىنئالغۇدا ئىسلامى دەرس ئۆتۈلسە، قۇرئان تىلاۋىتى ئوقۇلسا، سۈنئى ھەمراھدا دۇشمەننى قارىغا ئېلىش، ئاتومدا ھالاك قىلىش قاتارلىقلار، ئەگەر بۇ شەيتانغا يارەمچى بولسا، قىزىل، سېرىق لېنتىغا ئوخشاش، ئامېرىكا فىلىملىرىگە ئوخشاش ئۇنداقتا، بۇ شەيتان بولىدۇ. مەخسەت، ئاشۇ كائىناتنى ھەق ئۇچۇن خىزمەت قىلدۇرۇش، باتىلغا تاقابىل تۇرۇش، خۇلاسە گەپ شۇكى، ئىنسانلار ئەقلىي يەتمىگۈدەك ئىشنى ئۆز ۋاختىدا مۆجىزە قىلىپ بەرگەن. دەل ئاشۇ ئىشلار ھازىر ئىلىم - پەن بىلەن ئەمەلگە ئاشتى. ئەلۋەتتە، بۇ ئىلىممۇ بۇ ئەقىلمۇ ئاشۇ ئۇستۇن ئالەمدىن ئىلھام بىلەن كەلگەندۇر، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، بۇلار سوراققا تارتىلىدۇ. بىلىمگە سەل قارىماسلىق لازىم.

ئىككىنجى يول شۇكى، سالىھلار قولىدا، ئەۋلىيالار قولىدا ئاشكارا بولغان ئاجايىپ ئالامەتلەر، مەرىپەت يۇلتۇزى دەپ نام ئالغان، پەيلاسوف، شەيخ، ئەھمەد ئىبنى مۇبارەك، ئىبرىز ناملىق ئەسىردە مۇنداق بايان قىلىدۇ. بۇ كىشى ئىلىم ئالمىغان، ساۋاتسىز، ئەمما، ئۆزى ئابىد بىر كىشىنىڭ يەنى شەيخ ئابدۇلئەزىز دەبباغ رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ ئالدىغا بېرىپ، بىر نەچچە سۇئال سورايدۇ، بۇ كىشىدىن، قانائەتلىنەرلىك جاۋابقا ئېرىشىپ شاگىرت بولىدۇ. مانا بۇ پەيلاسوف، ساۋاتسىزغا تالىپ بولغان، ئاللاھ بىلدۇرسە ھۆپۈپمۇ سۇلايمان ئەلەيھىسسالام بىلمىگەننى بىلدى، ئاللاھ، بىلدۇرمىسە سۇلايمەن ئەلەيھىسسالام ھۆپۈپ بىلگەننىمۇ بىلمىدى، دىگەندەك، ئىشدە! ئىسكىلاردا بولسۇن، كېچىسى ئۇخلىمايدىغان كىشىدىن تارتىنماي، كىبىر قىلماي، سىناقلىرىدىن ئۆتۈپ، ئىلىم ئېلىۋېلىشلار، ئۇلار سىلەر بىلمەيدىغان روھ، سىر بىلىملىرىنى بېرىدۇ، بۇ بىر كارامەت مۆجىزە.

پەيلاسوف بۇ كىشىدىن مۇنداق سوراپتۇ، نېمە ئۇچۇن، كىشىلەر كىشىلەر ئاللاھنى قويۇپ، سالىھ، ئەۋلىيالاردىن قورقىدۇ، ھەم تارتىنىدۇ، ھەم بۇلار بىلەن قەسەم قىلىپ كېتىدۇ، شۇنداقلا ئاللاھنى قويۇپ، بۇلارنىڭ رازىلىقىنى تىلەيدۇ؟

شەيخ مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ.

ئۇلارنىڭ قەلبىنى ئاللاھ ئۇرۇۋەتكەن سەۋەب بار، ئۇلار قەلبى قاراڭغۇ، خۇراپاتلىق تولغان، ئاشۇ شەيخلىرىنى ھۆرمەت قىلغانچىلىك ئۇلارنىڭ رازىلىقىنى تىلىگەنچىلىك ئاللاھقا ئىبادەت قىلمايدۇ، ئەگەر شەيخ يېنىدا ئولتۇرسا، مۇگدەيمۇ قالمايدۇ، ئاللاھدىن قورقۇپ بىر كېچە تۇنىمەيدۇ، ھەدىيىلىرىنىمۇ ئاللاھ رىزالىقى ئۇچۇن ئەمەس، بەلكى، ئاشۇ شەيخلىرى ئۇچۇن قىلىدۇ، پېقىرلار بىر چەتتە قالىدۇ، ئۇلارنىڭ سالىھ كىشىلەرگە يېقىنچىلىق قىلىشى، ئۆز ھاجىتىنى ئادا قىلىش ئۇچۇن، ئاللاھ ئۇچۇن ئەمەس، شۇنىڭ ئۇچۇن، ئۇلار ئەسھابۇلكەھپە ئىتىچىلىك بولالمىغان، ئۇلار شەيخنى زىيارەت قىلىۋالسا بولدى، ناماز ۋاختىنى ئاخىرىغا سۈرەيدۇ، ھەتتا ئوقىمايدۇ، تېخى ئۇلار مەس بولدۇق دىيىشۇد، بەھۇشلۇق داۋاسى قىلىدۇ، ئەمما، ئاش، نان، كىيىم - كېچەك ئىشلىرىدا جايىدا گالدىن قۇرۇق قالمايدۇ، ئاللاھ ئۇچۇن بەھۇشلۇق يوق.

ھەممە، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە دەپ تۇرۇپ، پادىشاھلاردىن، زالىمدىن قورقىدۇ، ئەندىشە قىلىدۇ، ھەقىقى تەۋەككۇل قىلالمايدۇ، بەزىسى زالىمغا پايدا ئۇچۇن خۇشامەت قىلىدۇ، خىزمەت قىلىدۇ، قوللاپ - قۇۋۋەتلەپ مۇنبەردە ماختايدۇ، ئەمەلىيەتتە رەسۇلۇللاھنىڭ پاسقىنى ماختىغان كىشى، ئاللاھنىڭ

غەزىپىگە گىرىپتار بولىدۇ دىگەن سۆزنىى ئۇنتۇپ قالىدۇ، مۇسۇلمانلارغا بولسا، توغرا نەسىھەت قىلمايدۇ، گاھ بىرەر ئىختىلابنى داۋا قىلسا، گاھ پادىشاھلىقنى مەدھىيلەيدۇ، گاھ يىتكەن نەرسىنى سۇرۇشتە قىلسا، گاھ بىرەرسىگە كايىپ دادلايدۇ، غەيۋەت قىلىۋالىدۇ، ئەمما، ھەق ئۇچۇن، ئىلىم ـ مەرىپەت ئۇچۇن، بىرمۇ سۆز يوق، دۇنيا ئۇچۇن، مۇلاھىزە قىلىشىدۇ، ئاخىرەتتىن گەپ ـ سۆز يوق، بىر خىللا قىلىپقا كىرىۋالىدۇ، قەتئىي ئۆزگەرمەيدۇ، ھەق گەپ كىرمەيدۇ، يا چىقمايدۇ، پەقەت دۇنيا غەمىدە ھەقىقەت يوق، پۇتۇنلەي ئۆرپ ـ ئادەت، بويىچە بولىدۇ، بۇلارنىڭ ئىشلىرى كۆرۈنىشىدە توغرا بولسىمۇ ئەمەلىيەتتە خاتا، شۇنىڭ ئۇچۇن، بۇلارنىڭ قەلبىنى قاسىق باسقان بولۇپ، ئاللاھدىن ھەقىقەتتىن يىراق، ئاندىن بۇلار ئاللاھنى قويۇپ، مەخلۇقاتلارنى ئىزدەيدۇ دىگەن.

شەيخ شەئرانى بولسا، خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەيدىن مۇنداق سورايدۇ، نېمە ئۇچۇن ۋىردەلەر، زىكرى ۋەزىپىلەر بۇلارنىڭ قەلبىگە تەسىر كۆرسەتمەيدۇ، بۇلار تەرەققي قىلمايدۇ دەپ سورىغاندا، شەيخ خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق جاۋاب بېرىدۇ، بۇلارنىڭ مەقسىدى سەھىر ئىلمىنى ئېلىش، پەقەت شۇ ياكى رىزىق، يۇز ـ ئابرۇي، ياردەم، ھەر خىل دۇنياۋى ھاجەتلەردۇر. شۇنىڭ ئۇچۇن بۇلار مەخسەتكە يەتتى، ئەمما، قەلبى، روھى، نەپسى شۇ پىتى قالدى، بۇلاردىن ئەمەلىيەتتە بۇددا مۇخلىسلىرىنىڭ سۆزى ئەلادۇر. قۇرئانغا قۇلاق سال، كاپىرلار ئېيتتى، بىز بۇ بۇتقا يەنى بۇنىڭ روھىغا چوقۇنىمىز، مەخسىدىمىز، ئاللاھقا يېقىن بولۇش دىگەن، ئەمما، بۇ مۇسۇلمانلار بۇ سۆزنى يەنى ئاللاھ... ئاللاھ.. ئاللاھلا دىگەن بۇ سۆزنى قىلمايدۇ، ئاغزىنىڭ ئۇچىدا دىسىمۇ يەنىلا مەخسەتلىرى بىرەر ئىش يۇز بېرىشىنى مەخسەت قىلىدۇ، مانا بۇ ئاخىرىدا ئۆز نەپسى شەيتىنى ئۇچۇن، ئىبادەت قىلغان بولىدۇ دىگەن. مانا مۇشۇنداق ئىلمى ھەقىقەت بىر ساۋاتسىز كىشى تەرىپىدىن ئاشكارا بولغان، ئۇلار ھەقىقى ئابىد ئىدى، ئاخىرەتكە يۆزلەنگەن دۇنيا تاماسى يوق ئىدى، پەقەت ئاللاھ... ئاللاھ... ئاللاھ...

بۇلارنىڭ سۆزلىرىمۇ ئىلىم ۋە ئەقىلگە زور تەسىر كۆرسەتتى، بولۇپمۇ مەڭگۈلۈك نەمۇنە ئۇلگە بولۇپ، مۆجىزە بولۇپ قالدى.

ئۇچىنچى يول، ئىنسان ئەقلى، قەلبى، تەپەككۇرى، گەرچە بۇ پەيغەمبەر يا ئەۋلىيا بولمىسىمۇ نۇر، ئاللاھ تەرەپتىن كەلگەن نۇر ئارقىلىق ھەممىنى بىلەلەيدۇ، ھەر قانداق نۇر، ئاللاھ نۇرىدىن كەلگەن بولىدۇ، ئىنسان خالي بولۇپ، زىكرى ئېيتىپ، تەپەككۇر قىلسا، ئاجايىپ نۇرلار، سىلار ئاشكارا بولىدۇ، ئەمما، چىداپ سەۋرى قىلىپ، سۇكۇتتە خىلۋەتتە تۇرۇشى لازىم. مەخسەت يەنىلا بۇ ئەمەس بەلكى، تەرەققي قىلىش، ئاللاھ... ئاللاھ جامالى، ئاخىرەت، ھەقىقەت، دىن ئۇچۇن خىزمەت قىلىش، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىپ، گۇناھسىز ئىبادەتتە ئولتۇرۇش خالاس. بۇنداق كىشىلەر ئىككى پۇتى زىمىندا تۇرسىمۇ قەلبى ئەرشىگە ئېسىقلىق بولىدۇ. دائىمن ئەرشىدىن يەتتە ئاسماندىن باشلاپ چوڭقۇر جايغىچە تەپەككۇر قىلىپلا يۇرىيدۇ، مانا مۇشۇنداق كىشىلەر كەشپىياتقا ئېرىشىدۇ، مەيلى ئۇ سىر، روھ ئىلمى بولسۇن ياكى تەبئىي ـ پەن كەشپىياتى بولسۇن، مۇتەپەككۇرلارغا خاس، بۇلار ھەر خىل توسقۇنلۇقنى يەڭگەن بولىدۇ، جۇملىدىن زىمىن، گال، مال، بالا، رىزىق، سىرتىمقىدىن خالي تۇرىدۇ، روھى ئەركىندۇر.

تۆتىنچى يول، ئىلىم، دەرس، مەكتەپ، تۇرۇم بولۇپ، ئىسلام مائارىپىنى ئەڭ ئىلغار ھالدا

تەرەققي قىلدۇرۇش لازىم. خۇراپاتلىقنى يوقىتىپ، ھەقىقى قۇرئان بۇلىقىدىن سۇ ئىچكۈزۈپ، يىللارنى بىكار ئۆتكۈزمەي، نەخ مەسلىگە توختۇلۇپ، تۈگەپ بولغان ئىختىلابنى قايتا قوزغىماي، دىننى، ئىلمنى، دۆۋىلەتنى ھەقىقى تەرەققي قىلدۇرۇش لازىم. ئەڭ ئىلغار مىكرۇسكوپ، تېلىسكوپ، رادار، سۈنئىي ھەمراھ، ئالەم قاتنىشىنى ئالغا سۈرۈپ، بالىلارنى ئەمەلىيەتچان ئوقۇتۇش لازىم. ناچار ئوقۇتقۇچىنى شاللاش، ھەقىقى بىلىم ئىگىسىنى قويۇش لازىم. ۋىجدانلىق، راستچىل، ئەمەلىيەتچان، سادىق، ئاللاھ دەيدىغان، ئاخىرەت دەيدىغان، يەۋالىدىغان ئەمەس، يىدۈرىدىغان نوچى دەيدىغان، ھەق ئۈچۈن، ئىسلام دىنى ئۈچۈن، ئىسلامى ھاكىمىيەت ئۈچۈن جان ـ پىدا قىلالىغۇدەك بارلىقىدىن ۋاز كېچەلىگىدەك، ئالدامچى، دۇنياغا شەيتانغا باش ئەگمىگىدەك قەھرىمانلارنى يېتىشتۈرۈش لازىم. مانا بۇ ئاساسىي مەخسەت، مانا بۇ نىشان، مانا بۇ غايە، مانا بۇ ئىسلامى دۆۋىلەت، ۋە ئائىلە بۇنداق بولمىغاندا، غار ياخشى، ئىبادەت، ئىلىم، زىكرى ياخشى، قىيامەتنى، ئۆلۈمنى كۈتكەن ياخشى خالاس.

بەشىنچى يول، ساياھەت، زىمىننى ئايلىنىش، ھەقىقى كۆرۈش، بىلىش، پۈتۈن زىمىننى، تاغۇ ـ دەريالارنى، باغۇ ـ بوستانلارنى، ھەر خىل سىرلىق مۆجىزىلەرنى بولسا، پۈتۈن دۇنيانى ساياھەت قىلىش لازىم.

پۈتكۈل پەيلاسوفلار، ھۆكما، ئالىملار، پۈتۈن زېمىننى ئايلىنىپ چىققان، شۇ ئارقىلىق كاللىسىنى تەرەققي قىلدۇرغان، بىز ھازىر فىلىم ئارقىلىق كىتاب، نەزەريە ئارقىلىق ساياھەت قىلمىغاچقا، رىيازەت يوق، قەدىرسىز بولۇپ، يەنىلا قەلبىمىز ئېچىلمايۋاتىدۇ، نەزەر دائىرىمىز تار، كەڭرى ئام ھۆكۈمنى تار، خاس چۈشىنىۋالىمىز، پەقەت بىز مەنلا دەيمىز، ئاندىن ئىختىلاپ تېرىيمىز، مەنمەنلىك ئاخىرى بېشىمىزغا چىقىدۇ، شۇنىڭ ئورنىغا ساياھەتنى باشلايلى، قېنى ئەمىسە، تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 160 ـ بەتتە، قىزىل، سېرىق، يېشىل رەڭلىك شىمالىي قۇتۇپ نۇرىنىڭ كۆرۈنۈشى بار، 16 ـ بەتتە 1872 ـ يىل 14 ـ ئاپرىل بېرلىندا ئاشكارا بولغان شىمالىي قۇتۇپ نۇرىنىڭ گۈزەللىكى بار، 163 ـ بەتتە، 1865 ـ يىلى مەلۇم جايدا 1831 ـ يىلى بىرپىلفوتتا ئاشكارا بولغان ناھايىتى گۈزەل شىمالىي قۇتۇپ نۇرى بار، مانا بۇ بىز سۆزىمىزنى باشلىغان زىننەت، گۈزەللىك، بىز سۆزىمىزنى مۇشۇ گۈزەل زىننەت بىلەن ئاخىرلاشتۇرىمىز، بۇ نۇر ئەڭ گۈزەل كۆرۈنۈش بولۇپ، بۇ نۇرنى ئىنتايىن ئاز كۆرگىلى بولىدۇ. ئاۋۋال چاقماق چېقىپ ئاندىن ھەر خىل رەڭدە كېپىنەك ياكى يەلپۈگۈچ ياكى يايىسىمان نۇر پەيدا بولۇپ، ھەربىرىتلىنىدۇ، سەكرەيدۇ، قىزىل، يېشىل، كۆك، توق سېرىق نۇرلارنى چىقىرىپ تۇرىدۇ، بۇ نۇر 100 مىل يەنى 160 كىلومېتىر ئېگىزلىكتە يۇز بېرىدۇ. ھەر بىر كىشى قېنىپ ئاشكارا كۆرەلەيدۇ، ئەمما، بۇ نۇرنى كانادا، شوتلاندىيە، نورۋېگىيە، شۋېتسىيە، بەزىدە ئامېرىكىدا كۆرگىلى بولىدۇ. گاھ شىمالدا، گاھ جەنۇبدا يۇز بېرىدۇ، بۇ نۇرنى كىشىلەر قۇتۇپ نۇرى دەپ ئاتايدۇ، ئەلۋەتتە بۇ نۇر كۈن نۇرى سەۋەبىدىن كېچە ئاسمىنىدا ئاتموسفېرا ئىگىز ـ پەسلىك تۈپەيلىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇنىڭ سەۋەبىنى ئېنىق دېيىش ھاجەتسىز،

ھىكمىتى، زىننەت، گۈزەللىك نۇر ئىلمىنى كىشىلەر تەتقىق قىلسۇن ئۈچۈن، خۇراپاتىلارچە ئۇخلاۋەرمىسۇن ئۈچۈن، ئاللاھ پات ـ پات ئاشكارا قىلىپ تۇرىدۇ، خۇددى كۈن ئاينى تۇتۇلدۇرۇپ تۇرغاندەك، بىز بۇنى كىتابدىن كۆرگەن بولساقمۇ، ئەمەلىيەتتە كۆزەلمىدۇق، ئەمما بۇ نۇرنى سىنئالغۇدا كۆزەلەيمىز، بىز بۇنى قۇرئانغا ئىزاھات قىلدۇق، مەخسەت ئاللاھنىڭ نۇرىدۇر.

بىز نۇرنى تەتقىق قىلىپ، ئاللاھنىڭ نۇرىنى قەلبىگە كىرگۈزۈپ، خاتىرجەم قىلىپ دۇنيادا ئەڭ ئىلغار نۇرنىي كەشپىياتنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز، ئاخىرەتتە بولسا، ئاللاھنىڭ نۇرنىي جامالىنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز لازىم. ئاللاھ خالىسا، ئاللاھ دىدارىنى بەرگەي. ئامىن!

نىئەتكە لايىق شۈكرى قىلمىدۇق،
ئىلمغا لايىق ئەمەل قىلمىدۇق.
دوۋزاخقا كىرىشكە ئىشەنچ تولۇق،
جەننەتكە چىقىشقا ئىشەنچىمىز يوق.
ئاختۇرۇپ قېزىۋەتسەڭمۇ زىمىننى،
مەندەك تۇز كور بەندە ھېچيەردە يوق.
شۇ تاپتا قىلغان گۇناھىم ئۈچۈن،
كۆكسۈمگە يىسەم زەھەرلىك بىر ئوق.
ھەممە نەرسەم تولۇق قورسۇقۇم توق،
ئەمما، يېنىمدا ھەقىقىي سىرداش يوق.
ھەقىقىي سىرداشنىڭ يوقلىقىدىن،
ئاھ! كۆڭلۈم بەكمۇ سۇنۇق.
ئازابىدىن ئىچىم سىقىلىپ كەتتى،
ئاھ! تار كەلدى ماڭا كەڭرى ئۇيۇق.
قاتتىق ھېرىپ ـ چارچاپ قاپتىمەن،
سۆزۈمنى ئاخىرىغا ئېلىپ چىقىشقا مادارىم يوق.
قانداق قىلىمەن مەن زادى قانداق قىلىمەن ھېچ ئامالىم يوق،
ھەممە ياخشى مەن ياماندا.
باشقىلار بۇغداي مەن سامان،
ھەممە كشى بەكمۇ خاتىرجەم.
ئەمما مېنىڭ ھالىم بەكلا ياماندا

مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزىر ئەلەيھىسسالامنى زىيارەت قىلغان قىسسىسى توغرىسىدا: ئازىراق

تەتقىقات ئېلىپ بارىمىز، بىز بۇ قىسىنى تەپسىلىي سۆزلەپ يۈرمەيمىز، پەقەت، باشقىلار بىخەۋەر قالغان سىرلىق، ھىكمەتنى سۆزلەپ بېرىمىز، بۇ قىسسىدە، مۇسا ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر تۇرۇپ، ئاللاھنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئىلىم ئالغان، ئاللاھدىنلا ئالماي، ئاللاھنىڭ بۇيرۇقى بىلەن خىزىردىن ئالغان، بۇ ئاجايىپ قىزىقارلىق ئىش، چۈنكى، رىيازەت لازىم. شۇنداقلا، پۈتۈن ئىلىم ئەھلىگە مۇتەكەببىرلىكنى، كىبىرنى چۆرۈۋېتىشنى ئۆگەتكەن، ئىلىم چەكسىزدۇر.

ئاللاھ سۆز قىلغان، رەسۇلۇللاھ باشقا بىر نەبىي پەيغەمبەردىن بىلىم ئالسا، بۇنىڭدىن ئەۋزەل كىشىمۇ تۆۋەن تەبىقىدىن بىلىم ئالسا بولىدۇ دىگەن مەنانى بىلدۈرىدۇ.

جۈملىدىن ئارقىدا قالغان بۇرۇنقى خۇراپىي مولالار تەرەققىي قىلغان ياش ئالىملاردا ئوقۇشى كېرەك، يەنە بۇ قىسسىدە مۇنداق بىر مەسىلە بار، ئۇ بولسىمۇ زاھىرى بىلىم بىلەن باتىنى بىلىم زىت ئەمەس، بەزىلەر خىزىر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشىنى مۇسا ئەلەيھىسسالام رەت قىلسا، ئىككى بىلىم زىتكەن دەپ چۈشەنگەن، ئەمما، خىزىر ئەلەيھىسسالام ئەھۋالنى چۈشەندۈرگەندىن كېيىن مۇسا ئەلەيھىسسالامۇ، بىزمۇ ھەممىمىز چۈشەندۇق، قايىل بولدۇق، ئىككى بىلىم بىر تال چاچ مىقدارى، بىر ـ بىرىگە زىت ئەمەسكەن.

ئەمما، خىزىر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىدىن زاھىرى بىلىمنى بىلگەن كىشى، باتىنىنى بىلمەيدۇ، باتىنىنى بىلگەن كىشى زاھىرنى بىلمەيدۇ دىگەن مەنا بار، ئاللاھ خالىسا ئىككىلىسىنى بىلدۇ، ئىبراھىم، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملاردەك، ھەممە، ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، خالىسا بېرىدۇ، خالىسا بەرمەيدۇ، خالىسا بېرىپ ئاندىن ئېلىۋالالايدۇ، شۇنداقلا بۇ قىسسىدە زامان، ماكانغا قاراپ، زۆرۈرىيەتتە ھۆكۈمنى ئۆزگەرتكەن، شۇنداقلا، بۇ قىسسىدە زالىم پادىشاھقا تەدبىر بىلەن تاقابىل تۇرۇش بار، جاھاننى ئىسلاھ قىلىش بار، پۈتكۈل ئىشلار ئىلىمغا باغلاقلىق، كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ، بىز ئاللاھنىڭ ھىكمەتلىرىنى توغرا چۈشىنىشىمىز ئۈچۈن، بىر قىسسىنى بايان قىلىمىز، بۇ سۆزنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 188 ـ بەتتە، سۆزلىگەن، بىر دېھقان، شەيىخ ئالىمغا مۇنداق دەپتۇ، ئەي ئۇستاز، ئاللاھ سىلىگە قۇرئاننى، ئىلىمنى، ھىكمەتنى بېرىپتۇ، كىمگە ھىكمەت بېرىلسە نۇرغۇن ياخشىلىق بېرىلگەن بولىدۇ. مەن بۇ دۇنيادىن بەكلا ھەيران قالدىم، مېنىڭ بۇ ھەيرانلىقىمنى تۇگىتىپ قەلبىمگە شىپالىق ئاتا قىلسىلا، ئاللاھقا ھەقىقى شۈكرى قىلغان بولسىلا ئاللاھ سىلىدىن كۆپ رازى بولسۇن، دەپتۇ، ئالىم، قېنى سۆسىزگىزنى دەڭ، ئاڭلاپ باقاي دەپتۇ، دېھقان، ئەپچىل بىر جايىنى تېپىپ، ئالدىرىماي سۆزنى ئوچۇق، راۋان سۆزلەشكە باشلاپتۇ.

ھۆرمەتلىك ئۇستاز، مەن بىر كۈنى باغ ئارىلاش دېھقانچىلىق مەيدانىدا ئىدىم، مەن ئاسمانغا، قۇياشقا پۈتۈن زىمىنغا قاراپ خىيالغا پاتتىم، قارىسام قۇشلار ئۈستۈمدە ئۇچۇپ يۈرىيدۇ، بۇلاردا تۇۋاق بولماستىن يەڭگىل پۇت بار ئىكەن، يەڭگىل پەي، قانات بار ئىكەن، ئۇلار شۇنچە ئەركىن، ئۇلارنىڭ ئىگىلىك دائىرىسى مېنىڭدىن نۇرغۇن نەچچە ھەسسە ئارتۇق ئىكەن، مەن بىرلا مەنزىلنى ئىگىلەپ تۇرىدىكەنمەن، سەللا دىققەت قىلمىسام باشقىلار ھەققىنى يەيمەن، قۇشلار بولسا، خالىغان جايدا ئوزۇق ئالىدىكەن، خالىغان ماكانىنى جاي قىلىدىكەن، بىز بولساق بۇلارغا قۇلدەك ئىشلەپ، ئاشلىق، مېۋە تەييارلاپ بېرىدىكەنمىز، مەن يەنە قارىسام ھايۋانلارمۇ بىزنى ئىشلىتىپ ئۆزى خوجايىن بولۇپ خاتىرجەم تۇرىدىكەن، بۇلار قانات بىلەن ئۇچالمىغان بىلەن بىزنى خادىم قىلىدۇ، بىز ھەر تەرەپكە

قاتىراپ بۇلارنىڭ غەمنى قىلمىز، توغرا، ئاللاھ ھەممىنى بىزگە بويسۇندۇرۇپ بېرىپتۇ، بۇلارنىمۇ بىز ئۆزىمىز ئۈچۈن قىلىدىكەنمىز، قىلساق ئۆزىمىزگە قىلمىز، كىم تېرىسا شۇ ئورىدىكەن، بۇ سۆزلەرنى دەپ يۈرمەي، مېنىڭ ئەڭ ھەيران قالىدىغان يېرىم، تېخى ئالدىمدا قارىڭ ئۇستاز مەن راستىنلا ھەيران قالدىم، مەن ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ئىنسانلار، بۇلارنىڭ ئەھۋالىنى كۆزۈتۈپ باقتىم.

ئالەمنىڭ قۇرغۇچىسى ئاللاھ، مېھرىبان، رەھىم قىلغۇچى دەيسىلەر، ئەمما، مەندە بىر شۈبھى بار، قەلبىم ئارام تاپمىدى دەپتۇ، ئۇستاز، ئاغزىڭنى يۇم، بۇنداق قالايمىقان سۆز قىلما دەپتۇ، دېھقان، ئالدىرىماي، تەمكىنلىك بىلەن؛ ئۇستاز ئۆزلىرىنى بېسىۋالسىلا، بۇ سۆزلىرى مېنىڭ سۇئالىمغا جاۋاب بېرىشىدىن ئاجىز كېلىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈۋاتىدۇ، دەپتۇ، ئۇستاز قېنى دەپ باقە ئاڭلاپ باقاي دەپتۇ. دېھقان ئۇنداق بولسا، چىداپ تۇرۇپ گېپىم تۈگىگىچە ئاڭلاپ تۇرسىلا، سۆزنى بۆلۈۋېتىش، مۇنازىرە قائىدىسىگە خىلاپ دەپ سۆزنى باشلاپتۇ، قارىسىلا ئۇستاز، ئاللاھ ئىنسانلارغا ئۆزى ھاياتلىق ئاتا قىلىپ، يەنە ئۆزى جاننى ئالىدۇ، ئاخىرىدا ئىنسانلار نۇرغۇن ئازابقا قالىدۇ، بۇ نېمە ئىش؟ قارىسىلا ئۇستاز، ھايۋانلارغا شىر، يولۋاسلار، قارچۇغا قۇشلار، باشقا ھايۋان، قۇشلارنى تۈتۈپ يەيدۇ، قىلچە رەھىم ـ شەپقەت زادى يوق، قارىسىلا ئۇستاز، ۋابا كېسىلىگە بەزىدە ئىنسانلارنى بەزىدە ھايۋانلارنى رەھىمسىزلەرچە ئېلىپ كېتىدۇ، قارىسىلا بىر باي بىلەن بىر كەمبەغەل خوشنا ئولتۇرىدۇ، باينىڭ بولسا، ھەممە نەرسىسى تولۇق، 99 كالىسى بار، كەمبەغەلنىڭ بولسا بىرلا كالىسى بار، بالىسى بار. بايغا ھېچ ئىش يوق، ئاشۇ كەمبەغەلگە كەلسەك، مۇسىبەت ھارماي شۇنىڭغا كېلىدۇ، بۇ زادى نېمە ئىش، سۆزلىسەم گەپ تولا، ئەمدى بولا، سىلى بىر جاۋاب بەرسىلە، قەلبىم ئارام تاپسۇن، بۇ رەھمەت، كۆيىنىش، قېنى زادى قېنى؟ دەپ سوراپتۇ.

ئۇستاز: بىر ئاز ئويلىنىڭلار كېيىن مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، بۇلار قىلغان ئىشىدىن، يېمەك ـ ئىچمەكتىن، سوراققا تارتىلىدۇ، دېھقان ۋاي ئۇستاز مەن بۇ ئايەتنى كىچىكىمدىنلا بىلەتتىم، ماڭا تېخىمۇ تەپسىلىي رۇشەن كەڭ دائىرىلىك چۈشەنچە بەرسىلە، مېنى ئۇنداق ئاللاھنىڭ ئايىتى، ئازابى بىلەن قورقۇتۇپ تەھدىد سېلىپ تەقدىر بىلەن گوللاپ بىلىمسىز قويمىسلا دەپتۇ، ئۇستاز، ئاندىن ھەرقانداق بىر ئالىم ئۇستىدە يەنە بىر ئالىم بار، بۇ سۆزۈڭگە مەندىن ئالىمراق بىرسى جاۋاب بەرسۇن دەپتۇ، ئاندىن شۇ ئارىلىقدا بۇلارنىڭ ئارىسىدا گۈزەل بىر قۇش پەيدا بولۇپتۇ، ھەي، مەن ئىككىڭلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىدىم دەپتۇ قۇش، بۇلار ھەيران قېلىپ، ئوھوي بۇ نېمە ئىش، قېنى سىلە جاۋاب بەرسىلە دەپتۇ، قۇش تازا گۈزەل قىياپەتكە كېلىپ سۆزنى داۋام قىپتۇ.

ئەي ئۇستاز، سىلە خىزىر قىسسىسىنى ئوقىغانمۇ؟ دەپتۇ قۇش، ئۇستاز: ھەئە، ئوقۇغان دەپتۇ، قۇش: ئۇنداقتا بۇ قىسسىدىكى ئىلىم ـ ھىكمەتنى ئويلىسىلا، خىزىر ئاشۇ بىچارە كەمبەغەلنىڭ كېمىسىنى تېشىۋەتتى، يەنىلا مۇسىبەت يوقسۇزغا كەلدى، بۇ نېمە ئۈچۈن؟ يەنىلا كەمبەغەلنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن، ئۇندىن كېيىنكى ياخشىلىق ئۈچۈن، بۇنىڭدىكى ھىكمەتنى ئاللاھ بىلىدۇ، سىلەر بىلمەيسىلەر، كەمبەغەل كىمىسى ساق قېلىپ، كۆننى، تۇرمۇشنى ياخشى ئالدى، زالىمنىمۇ زۇلۇمدىن ساقلاپ قالدى، ھەم بۇ نازۇك قەلب، ئاللاھقا ئىنتىزار بولدى، ئاخىرەتتە بولسا، ئەزگۈچىدىن ئىنتىلگۈچىلەر ياخشى بولىدۇ، قارىڭ، خىزىر ئەلەيھىسسالام بالىنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ، چوڭ زىياننىڭ

ئالدىنى ئالدى، بۇنىڭدىن ياخشىنى ئاللاھ بېرىشى تۇرغان گەپ، يامانلىقنى بولسا، مەن كىمنى ئەيىپ قىلىپ قويدۇم دەپ ئۆزىگە نىسبەت بەردى، ئاللاھ ياخشىراقنى بېرىشنى ئىرادە قىلدى دەپ ياخشىلىقنى ئاللاھقا نىسبەت بەردى، مانا بۇ ئەڭ گۈزەل ئەدەب، ئاللاھمۇ ئۆلۈم بىلەن نۇرغۇن ياخشىلىقنى مەخسەت قىلىدۇ، زىياننىڭ ئالدىنى ئالىدۇ، بەزى دۆۋلەتنى ئېچىنىشلىق ھالاك قىلىدۇ، بۇمۇ ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بولىدۇ، ھىكمەت بار، زالىمنى شۇ سەۋەبىدىن جازالايدۇ. مەزلۇمغا ياردەم بېرىدۇ، ئاللاھ... ئاللاھ دىگۈزىدۇ، بەلكى، بۇلارنىڭ ئۆزىنىڭ شورى بولۇشى مۇمكىن، گۇناھى كەچۈرۈم بولىدۇ، باشقا ئادىل ياخشى بىر دۆلەت قۇرۇلۇشى مۇمكىن ياكى ئاخىرەتتە ئوبدان بېرىدۇ، ۋە ياكى پۈتۈن دۇنياغا زالىم، مەزلۇمنى ئاشكارا ئىلان قىلىپ دۇنيادىكى ھەر قايسى دۆلەتلەرنى سىنايدۇ، شۇنىڭ بىلەن پۈتۈن زىمىن ئەھلى ئىككى قاش بولىدۇ، پۈتۈن ھىكمەت ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، بىز بۇنى بىلمەيمىز، ئاللاھ، مۇسا ئەلەيھىسسالامغا، خىزىر ئەلەيھىسسالامدا سەن بىلمەيدىغان ئىلىم بار، ئېلىپ كەل دەپ بۇيرىدى، ئىلىم چەكسىز، شۇڭا، بىز توختىماستىن بىلىم ئالساق، ئاندىن بۇ ئىشلارنى چۈشىنىمىز، ئاللاھ چوقۇم مۇراد ـ مەخسەدكە يەتكۈزىدۇ، پۈتۈن كىشىلەرنىڭ بىلىمى، ئاللاھنىڭ ئىلمى ئالدىدا يوق نەرسە، پۈتۈن كىتاب، قۇرئان، ھەدىس ئالدىدا ھېچنىمگە ئەرزىمەيدۇ، پەقەت تەپسىلات بولىدۇ، ئىزاھات بولىدۇ خالاس، ئاساسىي، تۈپ ئاساسى مەنبە، ھەممە ئاخىرىدا باردىغان ئىلىم قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى بولىدۇ.

ئەمدى، سۆزىمىزگە كەلسەك، ئاللاھ خالىغان مەخلۇققا، خالىغان نەرسىنى رىزىق قىلىپ بېرىدۇ، بەزىسىگە ئوت ـ چۆپ، بەزىسىگە ئاشلىق، بەزىسىگە گاڭ گۆش، بۇ، ئاللاھنىڭ پەزلى، ئەمما بۇ ئىشلارمۇ ھىكمەت بىلەن بولىدۇ، گۆشخور ھايۋانلار، قۇشلار، ئىنسانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، مۇھىتنى، ھاۋانى تازىلايدۇ. ئاشۇ خەتەرلىك ۋابانىڭ ئالدىنى ئالىدۇ، ھەممە، ئاللاھنىڭ كۆيۈنىشى، رەھىم قىلىشى، مەخلۇققا ئوخشاشمايدۇ، بىز ئۆزىمىزگە ئوخشاتساق، تۈپتىن خاتالىشىمىز، نەزەر دائىرىنى، تەپەككۇرنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، كەڭ مەنىدىن دۇنياۋى قاراپ ئاندىن توغرا چۈشىنىشىمىز لازىم.

ئەگەر ئىنسانلار 100 يىل ئۆلمىسە، پۈتۈن زىمىن تار كېلىپ، ئاچارچىلىق يۈز بېرىدۇ، ئۆزئارا قىرغىنچىلىق بولىدۇ، گۇناھ مەئسىيەت بولىدۇ، ئەگەر ھايۋان ياكى ئۆسۈملۈكنىڭ تۈرىنى، رىزقىنى بۇنىڭدىن سەللا كۆپ ياكى ئاز قىلسا، پۈتۈن دۇنيا يەنىلا ھالاك بولىدۇ. ئەڭ مۇۋاپىق تەڭپۇڭنى ئاللاھ ئۆزى بىلىپ، ئىشلارنى بىجىرىدۇ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى ئاللاھ ئۆزى بىلىپ تەڭشەپ تۇرىدۇ، سىلەر بۇنىڭغا ئېچىڭلارنى پۈشۈرماڭلار دەپتۇ، بۇ جاۋابنى ئاڭلاپ، ئۇستازمۇ،دىھقانمۇ خۇشال بولۇپتۇ، بۇنداق قىسسىنى بىز كىتابنىڭ بېشىدىمۇ سۆزلىگەن، بۇ بىر سىر ئىلمى بولۇپ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئۆزى ئالىم، ئاجايىپ ماقامنى بايان قىلغان، روھ ئىلمى بولىدۇ.

خۇلاسە گەپ شۇكى، ئاللاھنىڭ ھىكمىتى نۇرغۇن ئىشلارنى ئۆز ئېچىگە ئالىدۇ. ئالدىنئالا ئەتراپلىق ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ، بىز بۇنى چۈشەنگىچە ئارىلىقدا گاڭگىراپ قالىمىز، رەسۇلۇللاھمۇ مەسىلىنى ئەتراپلىق ئوتتۇرىغا قويۇپ سۆزلىگەن، چۈنكى، ئىنسان ئەھۋالى ئوخشاش ئەمەس، پۈتۈن ئىنسانلارمۇ ئوخشاش ئەمەس، زامان، ماكان ئوخشاش ئەمەس، بەزىسى ئىسلامى خاندانلىق بولسا، بەزىسى كاپىر، بەزىسى ئېلىشمان بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز قۇرئان، ھەدىسنى ئەتراپلىق تەپەككۇر قىلىپ، تولۇق

چۈشىنىشىمىز لازىم. ھەر قايسىسىنى ئۆز ئورنىدا قويىشىمىز لازىم، ئۆزئارا ئىختىلاپ قىلماي، ناسىخ، مەنسۇخ يەنى كۈچكە ئىگە ھۆكۈم بىلەن ئەمەلدىن قالغان ھۆكۈمنى ئايرىپ، مەسىلىنى چىرايلىق رەۋىشتە بىر تەرەپ قىلايلى.

ئايەت، ھەدىسنى ئۆزئارا سوقۇشتۇرۇپ، زىددىيەتلەشتۈرۈپ، ئىختىلاپ تېرىمايلى، كەڭ مەزمۇنلۇق، ئەتىراپلىق ئام سۆزنىي تارايتىپ، خاسلاشتۇرۇپ، مېنىڭ توغرا سېنىڭ خاتا، پەقەت مەنلا دەپ ئۆزىنى، ئۆزگىنى گۇناھقا، پاتقاققا تىقىپ، ھالاك قىلمايلى، تالاشقان مەسىلە، مۇستەھەپچاغلىق بولسا، ئىتتىپاقلىق پەرىزدۇر.

بىز ئەمدى، بۇ سۈرىدىكى يەئجۇج ۋە مەئجۇج توغرىسىدىكى تەتقىقاتنى بايان قىلىمىز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: 1900 ـ يىللىرى ئىدى، مىسىر، شام، سۈرىيە ۋە باشقا دۆۋلەتلەردىن بولۇپ، نۇرغۇن دىنىي ئالىملار، زىيالىيلار ۋە باشقا دىن تەتقىق قىلغۇچىلار، قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان يەئجۇج ۋە مەئجۇج زادى كىم؟ ئۇلار ئادەم بالىسىمۇ ياكى باشقا تائىپىمۇ؟ ئۇلار نەدە؟ ھازىر پۈتۈن زىمىن، يەرشارى چېگرالىغا ئۇلىنىپ بولدى، ئاستى ـ ئۈستىنى قىزىپ تەكشۈرۈپ، ئالتۇن، كۆمۈر، رودا، نېفىتلارنى قىزىپ پايدىلىنىۋاتىمىز، گىئولوگىيە، ئارخولوگ ئالىملارمۇ خېلى كەڭرى تەكشۈرۈش ئېلىپ باردى، ئەمما بۇنداق تائىپىنى ئۇچراتمىدى، ئەمەلىيەتتە زۇلقەرنەيىن بۇلارنى تاغ ئارىسىغا قامال قىلغان، كۆمۈپ قويمىغان، ئۆلدىمىسكى دىسەك، يەنە چىقىدۇ دەپ كۆرسەتمە بەرگەن، بۇلار زادى كىم؟ نەدە؟ بۇنى تەتقىق قىلماي بولمايدۇ، بۇ مەسىلىگە ھېچكىشى تولۇق جاۋاب بېرەلمىدى، بەزىلەر ئۇلارنى ئاللاھ، دەججالنى كۆرسەتمىگەندەك كۆرسەتمىگەن دىگەن بولسىمۇ باشقىلار، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ شۇنداق دىدىمۇ؟ قۇرئاندا، ئاللاھ، مەن كۆزگە كۆرسەتمەيمەن دىمەپتىغۇ، بەلكى، ئۇلار ئىگىز جايلاردىن يۈرۈشۈپ كېلىدۇ دەپتىغۇ؟، شۇ چاغدىكى كىشىلەر كۆزۈرۈپتىدىغۇ، دىگەندەك رەددىيە بەردى، بۇ مەسىلىنى مەن پۈتۈن دىنى كىتاب ۋە تارىخنى ئاختۇرۇپ نۇرۇغۇن بەدەل تۆلەپ تولۇق ئىسپاتلاپ چىقتىم، مەن شەكسىز ئېيتىمەنكى، يەئجۇج ۋە مەئجۇج چىڭگىزخان ئەۋلادى بولغان مۇڭغۇللار، خەنزۇلارنىمۇ يىراق دىگىلى بولمايدۇ. مېنىڭ دەللىلىم بەش خىل تەتقىقات نەتىجىسىدە قولغا كەلدى، بۇ تائىپىنىڭ ئاتالغۇسى، نامى، شەھەر، تۇرالغۇ جاي، جۇغراپىيىلىك ئورنى، بۇلارنىڭ ئۆز ۋاختىدىكى بۇزۇقچىلىقى، بۇ تائىپىنىڭ توساقنى ئېچىشى، ئۇندىن باشقا ئىگىز جايدىن يۈگۈرۈشۈپ دىگەن سۆز، ھەق ۋەدە قىيامەتنىڭ يېقىن بولۇشى ۋاھاكازالار، يەئجۇج ۋە مەئجۇج دىگەن بۇ كىشىلەر ئادەم بالىسى بو لۇپ، نۇھ ئەلەيھىسسالام ئوغلى ياپىسقا تۇتىشىدۇ، بۇنىڭغا پۈتۈن تەپسىرشۇناسلار قوشۇلغان، ئەبۇلپىدا دىگەن ئالىمنىڭ تۇرىك قەبىلىسىنى يەئجۇج دەپ ئاتىشى پۈتۈن تارىخشۇناسلارنى ھەيران قالدۇرغان.

مۇڭغۇللار، تۇركىلەر، خەنزۇلار، يەئجۇج ۋە مەئجۇج بولۇشى مۇمكىن، بۇلار نىسبەتەن، جۇڭگو زېمىنىدا تۇرىدۇ دەپ كۆرسەتكەن، بۇ مەسىلە، مىللەت تارىخى دىگەن كىتابتا ئىغۋانۇ دىگەن كىتابتا بار ئىكەن، شۇنداقلا تاراخشۇناسلار ئىسلام تارىخشۇناسلىرى دەللىلەپ كۆرگەن بولۇپ، بۇلار ئۆز ۋاختىدا زۇلقەرنەيىن ۋاختىدا قاتتىق بۇزۇقچىلىق قىلغانىكەن، ھەتتا ئايالارنى، بالىلارنى ئۆلتۈرۈپ قىلمىغان ئەسكىلىكى قالمىغان، ئاندىن كېيىن بۇلارنى زۇلقەرنەيىن قامالغا ئالغانىكەن، كېيىن بولسا، ئابباس ئەۋلادى دىگەن كىشى(ئىبنى تەيمىيىە رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ دەۋرى) ئىسلام خەلىپىسى

بولغان چاغدا رەسۇلۇللاھ دۇنيادىن كېتىپ 700 يىلدىن كېيىن چىڭگىزخان قوشۇن تارتقان، مانا بۇ مۇڭغۇل قوشۇنى قايتا ئەرەبنى قاخشاتقان، بۇ بۇخارىنىڭ مۇنۇ ھەدىسىنى دەللىلەيدۇ. رەسۇلۇللاھ زەينەپنىڭ قېشىغا غەم قىلىپ كىرىپ كېلىدۇ، ئاندىن **لا ئىلەھە ئىللەللاھ** ئەرەبلەرگە بىر يامانلىقدىن ۋاي، يەئجۇج ۋە مەئجۇجلارنىڭ توسقىدىن مۇشۇنچىلىك ئېچىلىپ بوپتۇ، دەپ قولىنى ھالقا قىلغان.

ئاندىن بۇ ئايال، يا رەسۇلۇللاھ، قېتىمزدا ياخشىلارمۇ تۇرساق ھالاك بولامدۇق؟ دەپ سورىسا، ئاندىن رەسۇلۇللاھ شۇنداق، ئەگەر نىجىس، گۇناھ كۆپۈيۈپ كەتسە دېگەنىكەن، بۇ ھەدىستە بىر قېتىم چىقىشقا ئىشارەت قىلىنغان بولۇپ، 700 يىلدىن كېيىن چىققان، ئۇندىن باشقا ئايەت، ھەدىسكە قارىغاندا، بۇ تائىپە يەنە بىر قېتىم چىقىدۇ، بۇلار بۇ قېتىم جۇڭگو بىلەن بىرلەشتى، جۇڭگونىڭ شىمالىدا تۇرۇشلۇق ئىچكى ۋە تاشقى مۇڭغۇللار خەرىتىسى بار.

دارۋىنولومدا مۇددەرىسلىك قىلىدىغان ئوقۇتقۇچى، مۇھەممەد پەخرودىن رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ خەرىتىنى كۆرسۈتۈپ، مۇڭغۇللار جايىنى يەئجۇن ۋە مەئجۇج شەھىرى دەپ ئاتىغان، تارىم دەريا‌سى، شىنجاڭ، قەشقەرمۇ چۈشۈرۈلگەن خەرىتە بار. بۇلار ئۆز ۋاختىدا بۇ جايىنى كۆرسۈتۈپ ئۆتكەن، ئالىملارنىڭ دىيىشچە، سەمەرقەنت، ھىندى، ئەزەربەيجان ئەتراپىدا ، يەنى مۇڭغۇللار دۆلىتىدە زۇلقەرنەيىن سوققان سېپىل بار ئىكەن، بۇمۇ ئەڭ چوڭ دەللىلدۇر.

يەنە، ئالىملارنىڭ ئوتتۇرىغا قويىشچە، مۇڭغۇللار، ئوتتۇرا ئاسىيادىن ئېگىز جايلاردىن زىمىننىڭ ئۈستۈن تۆپىلىكىدىن ھۇجۇم قىلىپ باشقا، ئەللەرگە كىرگەن، مانا بۇ قۇرئاندىكى ئۇلار ئېگىز جايدىن يۇگۈرۈشۈپ كېلىشىدۇ دېگەن ئايەت شۇ، بۇ بىر مۆجىزە بولماقتا، شۇنداقلا ئۆز ۋاختىدا چىڭگىزخان ۋە ئۇنىڭ ئىككى ئوغلى ئاقتاي بىلەن باتۇرلار باشلاپ ماڭغان قوشۇن بىز پەيغەمبىرىڭلار ئاگاھلاندۇرغان يەئجۇج ۋە مەئجۇج دېگەن تائىپە شۇ دېگەنىكەن، (ئىبنى كەسىرنىڭ بىدايەت ۋە ناھايەت دېگەن كىتابىدا بار) چىڭگىزخانمۇ ئەرەب ئەللىرىگە پەيغەمبىرىڭلار تۇرۇكلەرنى جەم قويۇڭلار، ئەگەر ئۇلار سىلەرنى جەم قويسىلا دېگەن. بىز تۈرك، سىلەر مېنىڭ ئەلچەمنى ئۆلتۈرۈپ تىجارەت مال‌لىرىمنى بۇلاپسىلەر، سىلەرنى كەچۈرمەيمەن دەپ قوشۇن تارتىپ چىققانلىقى، تارىخدا خاتىرلەنگەن، ئىشەنمىسىڭىز مىكروسكوپ، بىلەن ۋە باشقا ئىلغار ئۇسكۇنە بىلەن تارىخ كىتابلىرىنى دۇنيا تارىخىنى ئوقۇپ قەغىزىنى تەكشۈرۈپ كۆرۈڭ، چىڭگىزخان يازغان خەتلەرنى كۆرۈپ بېقىڭ، بۇنى پەقەت دۇنياۋى ئالىملارلا چۈشىنەلەيدۇ.

رەسۇلۇللاھ، يەئجۇج ۋە مەئجۇجلار مەككىگە، مەدىنىگە، بەيتۇلمۇقەددەسكە كىرەلمەيدۇ دېگەن. راستىنلا چىڭگىزخان، تاتار، تۈرۈك قوشۇنلىرى زىمىننىڭ شەرق، غەربىلىرىنى ئايلانسىمۇ، يەنىلا بۇ ئۈچ مۇقەددەس جايغا كىرەلمىگەن، بۇمۇ بىر مۆجىزە، بولماختا، ئايەتتە، بۇلارنى ئېگىز جايدىن چۈشىدۇ دىسە، راستىنلا ئېگىزلىكدىن ھۇجۇم قىلىپ چۈشكەن، پاساد تېرىيدۇ دىسە، دەل مۇشۇلار پاساد تېرىغان، ئۇنداق بولمىغاندا، زۇلقەرنەيىن ۋاختىدا پاساد تېرىغان زادى كىم، بۇنىڭغا بۇ مۇڭغۇللاردىن باشقا پاكىت يوق، شۇنداقلا، بۇلار ئىنتايىن مەينەت بولۇپ، ئالدىغا كەلگىنىنى يەۋېرىدۇ، ئاغزىغا كەلگىنىنى دەۋېرىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇلاردا بۇددا دىنىي ئەقىدىسى بار، ئەدەپ ـ ئەخلاق دىنى كىتابلار يوق ئىدى، بۇلار بۇددا دىنىنى قوبۇل قىلغان، بۇلارغا خوشتا تۇرغان خەنزۇ،

ئۇيغۇرلارمۇ قەدىمدە بۇددا دىنىغا ئېتىقاد قىلغان، كېيىنچە ئۇيغۇرلار ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغان، خەنزۇلاردىن بەكلا ئاز، مۇڭغۇللار بولسا شۇ پېتى قالغان. ئۇلارمۇ كىيىن مۇسۇلمان بۇلۇدۇ ،**بەدايەت دىگەن كىتابدا**

ئىبنى مەسكۇۋىيەنىڭ ئەخلاق تەربىيىسى دىگەن كىتابدا، يەئجۇج ۋە مەئجۇجنى جۇڭگونىڭ شىمالىي قىسمىغا جايلاشقان دەپ ئورنىنى كۆرسەتكەن، پايتەختى بېيجىڭ دەپ كۆرسىتىدۇ. بۇلار شۇنداق ھەددىدىن ئاشقانكى، پادىشاھى تېمۇچىننىڭ لەقمىنى چىڭگىزخان دەپ ئاتىغان بولۇپ، بۇ سۆز شۇ تىلدا دۇنيا پادىشاھى دىگەن بولىدىكەن، بۇ مەينەت تائىپە، جۇڭگو خەنزۇلىرى بىلەن روسلار بىلەن بىرلىشىپ يەنە قانداق چىقىدۇ، بىلگىلى بولمىدى، بۇنىڭ ھەقىقىتىنى ئاللاھ بىلىدۇ، ئايەت، ھەدىس، ئالىملار تەتقىقاتى، تارىخ، جۇغراپىيە دەلىللىرى بىلەن بىز بۇ تائىپىنى مۇڭغۇللار دەپ ئاتىدۇق.

پەرىق پەقەت ئاتالغۇسى ئۆزگەرگەن خالاس، ئۇنداق بولمسا بۇلار كىم؟ بۇلار نەدە؟ ج بۇلار مۇڭغۇل، بۇلار، جۇڭگو، تىبەت، مۇڭغۇلىيىدە، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ قانداق بايان قىلسا، شۇنداق چىققان، دەل مۇڭغۇللار باشقا مىللەت زادى ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇرئاندا زۇلقەرنەيىن شەرىققە قىلغان سەپىرىدە ئۇچقاتقان ئىككى توساق ئارىسى دەل مۇشۇ شەرىقدە، بۇ جاي ئەرەبلەرگە نىسبەتەن شەرىق بولىدۇ ـ دە!

رەسۇلۇللاھ دىگەن ئۇمومىيۈزلۈك ھۇجۇم قىلىشمۇ بۇ تائىپىنىڭ كۆپلۈكىنى كۆرسىتىدۇ، مانا بۇ ھازىر مۇڭغۇللار بىلەن خەنزۇلارنى كۆرسىتىدۇ، زېمىندا بۇنىڭدىن ئارتۇق نوپۇس يوق، شۇنداقلا بۇلاردا ئىسلام دىنى زادى يوق، بەزىلەر ئۇنداقتا بۇلار قىيامەت ئالامىتى تۇرسا، نېمە ئۈچۈن، توساق تېشىلىپ بولسا، قىيامەت قايىم بولمايدۇ؟ دەپ سوريشى مۇمكىن.

جاۋاب شۇكى، ئاربلىقدا چوقۇم پاسىل بولىدۇ، ئۇلارنىڭ چىقىشىنى قىيامەت ئۆزى شۇ دەمگەن، بەلكى، ۋاي دىگەن، ئازابنى كۆرىمىز، ئاندىن ئۇمومىيۈزلۈك چىقىشى مۇمكىن، ئەمما يەنىلا ئۇلارنىڭ كۆپىيىشى، قوشۇن توپلىشى ئۈچۈن، شارائىت ۋاقىت كېتىدۇدە!!.

بۇنداق يېقىن لەۋزى، قۇرئان، ھەدىسدە كۆپ، ئاللاھمۇ قىيامەت يېقىن قالدى، ئاي يېرىلدى دىگەن. رەسۇلۇللاھمۇ مەن بىلەن قىيامەت ئارىسى مۇشۇنداق دەپ ئىككى بارماق ئارىسىنى يېقىن قىلغان، ئەمما قىيامەت بولمىدىغۇ، بۇ يېقىنلىقنىڭ زادى قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ.

نەچچە يۈز يىلمۇ، نەچچە مىڭ يىلمۇ، نەچچە مىليونمۇ، ئاللاھ بىلىدۇ، بىز سانىغان 1000 يىل ئاللاھ نەزلىدە بىر كۈندۇر، ئىشقىلىپ، ئاخىرى بۇلار زور قوشۇن بولۇپ، بىر چىقىدۇ، بۇ ئەھۋالمۇ زىمىن ئىچىدە، يەر ئاستىدا ئەمەس. يەر ئۈستىدە بولۇشى كېرەك، شۇنداقلا بۇلار ئادەم بالىسى، ھەم بۇلار زىمىندا تارىلىدۇ، بۇ ئېنىق، بۇ مەسىلىنى خۇراپىيلارچە روشەن چۈشىنىشنى يوق قىلمايلى، دەلىل ـ ئىسپات تولۇق، قۇرئان، ھەدىس، ئالىملار بىرلىككە كەلدى، بۇنىڭغا شەك قىلماڭ، ئۇنداق بولمسا سىز دەلىللەپ سۆئالغا جاۋاب بېرىڭ، بۇ ئاسان ئەمەس، پۈتۈن كىتابنى، تارىخنى ئوقۇشقا توغرا كېلىدۇ، بۇنى پەقەت دۆلەتلىك ئۇنىۋېرسىتېتتا 20 ـ 30 يىل دەرس ئوقۇتكەن ئالىملار قىلالايدۇ، بۇ مەسىلىنى تەپسىر مۇنىيرمۇ ئوتتۇرىغا قويغان، سەييىد قۇتۇپمۇ «فىزىلال قۇرئان» دىگەن تەپسىردە

ئوتتۇرىغا قويدى، توغرىسىنى، ھەقىقىتىنى، ئاللاھ بىلىدۇ. قانداق بولمىسۇن مۇسۇلمانلارغا ئالدىنئالا بىر بالاسى، ئاپەت، خەۋەر بېرىلدى، ئاگاھ بولۇڭلار دېمەكچى.

بۇ مەسىلىگە بولسۇن ياكى باشقا مەسىلىگە بولسۇن، بالا تالىپلار ئاقساقاللىق قىلماڭلار، دۇنياۋى مۇتەپەككۇر، تەپسىرشۇناسلار ئۇستىدىن تەنقىقات ئېلىپ بېرىپ، ئۇلارنى سۆكۈپ، ئەيىبلىمەڭلار، بولۇپمۇ ئىسلام دۆلىتىدە ھەقىقى ئىسلام مەكتەپتە، بىلىم ئالالمىغان چالا ساۋات موللىلار، قەسكە ئۇچراپ كەتكەن، ئۆزگەرتىلگەن كىتابلارنى تولا ئوقۇغانلار، قۇرئان دېگەن ساپ بۇلاقنى بۇلغىماڭلار، ئاددى ئىشنى سىرلىق قىلماڭلار، كېيىن بىز ئىسلام ئالىملىرى خىجىل بولمىز، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس ھەقىقى ئەھلىيەتتىن باشقا رېۋايەتكە ئىشەنمەڭلار، ئاساسى ئاجىز بىر قىسىم رېۋايەتلەر ساختا، يالغان ھەدىسكە ئالدانماڭلار، 600000 ھەدىستىن پەقەت يەتتە مىڭى راست، سەھى ئىكەن، قالغانلىرىدا مەسىلە بار ئىكەن دېگەن. بۇ سۆزنى سىلەر بىلسىلەر، كاللاڭلارنى سىلكىپ نەزەر ـ دائىرىنى كېڭەيتىپ، تەپەككۇر قىلىڭلار، سەل كەڭ قورساق بولۇڭلار، ئاللاھ ھەقىقى ئىلىم ئاتا قىلسۇن، ئامىن!

بىز بۇ سۇرىدىكى تاللاش، سۆزىمىزنى ئاخىرقى ئايەت بىلەن ئاخىرلاشتۇرىمىز، بۇ ئايەت توغرىسىدىكى تەتقىقات ۋە تەپەككۇرلار بىزنى قايتىدىن تەبئىي ـ پەن ساھاسىگە باشلاپ كىرىدۇ، ئايەت مۇنداق.

ئېيتقىنكى، پەرۋەردىگارىمنىڭ سۆزلىرىنى يېزىش ئۈچۈن ئەگەر دېڭىز سۇيى سىياھ بولۇپ كەتسە، پەرۋەردىگارىمنىڭ سۆزلىرى تۈگىمەي تۇرۇپ دېڭىز سۇيى تۈگەپ كەتكەن بولاتتى، مۇبادا يەنە شۇنچىلىك دېڭىز سۇيىنى كەلتۈرسەكمۇ.

دېمەك، ئاللاھنىڭ ئىلمى چەكسىز، كالامى، سۆزىمۇ چەكسىز، يەنە بىر سۇرىدە، سۇرە لوقمانىدىغۇ دەيمەن. پۈتۈن دەرەخلەر قەلەم بولسا، دېڭىز سۇلىرى سىياھ بولسا، يەنە يەتتە دېڭىزنى قوشسىمۇ ئاللاھنىڭ سۆزلىرىنى يېزىپ تۈگىتەلمەيدۇ دېگەن. يەتتە ئەمەس 70 ھەتتا 700 بولسىمۇ شۇنداق، ئاللاھ يەتتە دېگەن سانىنى دېگەن، خۇددى يەتتە ئاسمان دېگەندەك، ئەھلىيەتتە ئىلمى سۆزى چەكسىز، ئۇنداقتا، چەكسىز سۇ، سىياھلارمۇ توشمايدۇ، بۇ ئايەتلەر شۇنى كۆرسىتىدۇكى، قۇرئان، تەپسىرى شۇنىڭ ئۈچۈن كۆپىيىپ كەتكەن، تا قىيامەتكىچە يېڭى ـ يېڭى تەپسىرلەر مەيدانغا كېلىپ تۇرىدۇ، چۈنكى، يېزىپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ.

راست،! ئايەت، ئاللاھنىڭ سۆزى، پۈتۈن كائىنات مەخلۇقلارمۇ ئاللاھنىڭ ئايىتى، سۆزىدۇر. بۇ ئىككى كىتاب ئارىسىدا زىتلىق يوق، شۇنداق بولغاچقا، ئاللاھ ئىنسانلار چۈشىنەلىگىدەك تىلدا ئاسان قىلىپ كائىنات توغرىسىدا ھەقىقەت توغرىسىدا قانۇن، ئەدەب ـ ئەخلاق، ئىنتىزام، تارىخ، كەلگۈسى، مەڭگۈلۈك ئالەم توغرىسىدا، پۈتۈن ئىلىم توغرىسىدا سۆزلىگەن. ئاللاھنىڭ بىرلىكى، بارلىقى ۋە پۈتۈن مەخلۇق توغرىسىدا ھادىسىلىكى ئاخىرىدا يوقلىشى، ۋە يەنە باقى، ئەبەدىيلىك توغرىسىدا سۆزلىگەن، نۇرغۇن بىشارەت بەرگەن، غەيبىنى ئالدىن سۆزلەپ مۆجىزە كۆرسەتكەن، بىز بۇلارنى پۈتۈن تەپسىردە ئاز تولىدىن سۆزلەپ ئۆتتۇق، ھازىر بىز پەقەت مۇشۇ چەكسىز بىلىم، چەكسىز سۆزلىرىدىن بولغان كائىنات توغرىسىدا ئىلمى تەرەققىيات توغرىسىدا ئاز ـ تولا سۆزلەپ ئۆتىمىز.

پۈتۈن ئالىملار قوشۇلغان، جۇملىدىن ئاسترونومىيە ئالىملىرى قوللىغان، بىر ھەقىقەتنى يەنى،

ئاسترونومىيە ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى، پەيلاسوف جىينىس ئەپەندىنىڭ سۆزىنى مىسالغا ئالىمىز. بۇ كىشى نۇرغۇن ۋاختىنى، ئۆمرىنى، ھاياتىنى سەرىپ قىلىپ، ئىزىشكەن بۇ ئىلمى ھەقىقەت، دۇنيا ئالىملىرىنىڭ قوللىشىغا ھەتتا ئىسلام ئالىملىرىنىڭ قوللىشىغا ئىرىشتى.

مەن ئىككى ئىغىز سۆز قوشۇپ قويماي، بۇ ئاسترونومىيە توغرىسىدا تەپسىر «مۇنىير»، «فىزىلال قۇرئان» ئۇندىن باشقا كىتابلارمۇ خېلى كۆپ سۆزلىگەن. سەييىد قۇتۇپ، ئىلىم ـ پەن ئارقىلىق ئىسلامنى تونۇپ، ئاللاھنى تونۇپ، ئىمان كەلتۈرگەن مۇسۇلمان ئالىم كورسى مورسيون دوكتۇرنىڭ سۆزىنى كەلتۈرگەن، بۇنداق ھەقىقەت كۆپ، بىز سۆزىمىزگە كەلسەك، ئۇ ئالىم مۇنداق دىگەن.

بىرىنچى، كائىنات ئىلمىغا كۆڭۈل بۆلۈش ۋە ئۇنىڭ تەرەققىياتى تېخى يېڭى ئۇ تېخى بوۋاق ھالەتتە تۇرىۋاتىدۇ.

ئىككىنچى، گىئولوگىيە ئالىملىرى شۇنداق دىگەنكى، ئىنسانلار زىمىندا ياشىغىلى 300000 يىلدىن ئاشمىغان دىگەن. ئۇنداقتا زىمىندا ئون نەچچە ئەسىر كىشىلەر ياشىغان بولىدۇ، مەيلى بۇ توپتوغرا بولسۇن ياكى خاتا، ھەممىسى زىمىننى، ئالەمنىڭ مەركىزى، پۈتۈن مۇشۇ زىمىن ئۈچۈن يارىتىلغان دەپ كەلدى، ھازىر بولسا، بۇ يەرشارى ھېچنىمىگە تەڭ ئەمەسكەن. يەرشارىنىڭ ئۆمرىگە تەخمىنەن 2000 مىليون يىل بولغان بولۇشى مۇمكىنكەن. ھازىرقىلار تۆت مىليارت يىل دەيدۇ.

تۆتىنچى، بۇندىن كېيىن نەچچە مىليون يىل مۇشۇ ھالەتتە تۇرىشى مۇمكىن، زىمىنمۇ مۇشۇ ھالدا قۇياشنى ئايلىنىشى مۇمكىن دىگەن. ئەمما، ھازىر ئالىملار قۇياش نۇرىنىڭ ئۆچىشىگە، پارتىلىشىغا، سوقۇلۇشىغا، باشقا پىلانىت بىلەن سوقۇلۇشىغا ئىشىنىدۇ.

بەشىنچى، كەلگۈسىدىكى ئىنسانلارنىڭ تەرەققىياتى ھازىرقى ئىنسانلاردىن نەچچە مىليون ھەسسە ئېشىپ كېتىدۇ.

ئالتىنچى، ئىنسانلار زىمىندىكى تارىخىغا بوۋاق ھالەتتە تۇرۇۋاتقاندەك، ئىلىم ـ مەرىپەتتىمۇ بوۋاق ھالەتتە تۇرماقتا، يېمەك ـ ئىچمەك، تۇرالغۇ، جىنسىدىن باشقىسىدىن خەۋەرسىز، جۇملىدىن ئالەم، كائىناتتىن خەۋەرسىز يۇرىشىدۇ. كەلگۈسىدە ئۇنداق ئەمەس، ھەم ھاياتقا مۇناسىۋەتلىك.

يەتتىنچى، پۈتۈن جىسىم چەكلىك، بۇ جىسمىنىڭ ئارقىسىدا بىر چەكسىزلىك بار، قۇياش، ئاي، يۇلتۇز، ئاسمان، پۈتۈن سىستېما چەكلىك بولىدۇ. ئەمما، بۇلارنىڭ ئارقىسىدا بىر چەكسىزلىك بار دىگەن. دىمەك، بۇ، ئاللاھ بار دىيىشنى بىلەلمىگەن، ئاللاھ بىز بىلەن بىللە ھەم بار، ئوخشىشى يوق ـ دە!.

توققۇزىنچى، ئۇستاز ھوۋەيىل، ئاسترونومىيە ساھەسىدە، ئالەم بوشلۇقى بىز ئويلىغاندەك ئۇنداق چەكسىزمۇ ئەمەستۇ، تېلىسكوپلىرىمىز ئىلغارلاشسا چوقۇم چەكلىرىنى، چېگرىسىنى تېپىپ، مەركەز تۇرغۇزىمىز دىگەن.

10. سىمسىز ئۇسكۇنىدىن نۇر چىقىپ خەۋەرلەر چىقىپ، يەرشارىنى تېزلا ئايلىنىپ يەنە بىر نۇختىغا قايتىپ كېلىدۇ. بەلكىم، بىز مۇشۇنداق بۇ ئالەمنى ئايلىنىپ ئاخىرى بىر نۇختىغا قايتامىز.

11. ئەگەر، ئەڭ ئىلغار تېلىسكوپنى ھەتتا دىئامېتىرى نەچچە يۈز مېتىر كېلىدىغان تېلىسكوپنى قويساق، بۇ كائىناتنى، پۈتۈن ئاسمان جىسمىنى تولۇق كۆرىشىمىز مۇمكىن. ئەمما، يەنىلا نەچچە يۈز مىليون يىلدىن بۇيان بىزگە نۇرى يېتىپ كەلمىگەن يۇلتۇز يەنە چىقىشى مۇمكىن. شۇنىڭ ئۈچۈن

ئىنسان بەربىرى بۇ ئىلىمدا چەكلىك تۇرىدۇ.

12. نۇر ئادەتتە 300000 كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، بىر سېكۇنتتا شۇنداق، زېمىننى سەككىز قېتىم ئايلىنىدۇ، بۇ نۇر پۈتۈن كائىناتنى 100 مىليون، ھەتتا مىليارت قېتىم ئايلانغان بولۇشى مۇمكىن. بىر سېكۇنتتا سەككىز قېتىم ئايلانغان زېمىن مۇشۇنداق بولسا، 100 مىليارت يىل ئايلانغان بۇ كائىنات قانداقتۇ، زادى قانداقتۇ؟ بۇنىڭ چېكى زادى نەدە؟ مانا بۇ مەسىلىنى قۇرئان بىرلا ئايەتتە دەپ بېرىدۇ. كۇرسى ئاسمان - زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ تۇرىدۇ، ئەرشىنى بولسا پەرىشتىلەر ئەتراپىدا كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، بىز ھەيران قالمايمىز، يەنىلا ئاشۇلار ھەيران قالىدۇ.

13. قۇياش، زېمىندىن بىر مىليون 300000 ھەسسە چوڭ.

14. ساماندا يولدا قۇياشتەك 2000 مىليارت يۇلتۇز بار، بەزى سىستېمىدا بولسا، نەچچە مىليون يۇلتۇز بار.

15. تېلىسكوپدا كۆزىتىلىشچە، ئالەم بوشلۇقىدا دائىم ھالدا يۇلتۇزلار شەكىللىنىۋېتىپتۇ، يەنىلا ۋەيران بولۇۋاتىدۇ، بۇ قۇياش، بۇ زېمىن، ئاشۇلاردىن بىر تال دان خالاس. ھازىر بولسا، دىئامېتىرى 300 مېتىردىن ئاشىدىغان دۇنياۋى ئالىملار كۆزۈتۈپ تەتقىقات ئېلىپ بارىدىغان تېلىسكوپلار ئورنىتىلدى، خالىسىڭىز بېرىپ كۆرۈڭ.

16. جەۋزا دېگەن يۇلتۇز قۇياشتىن 25 مىليون ھەسسە چوڭ، قۇياش بولسا زېمىندىن بىر مىليون 300000 ھەسسە چوڭ، ئەڭ كىچىك يۇلتۇز بىزنىڭ زېمىنىمىزچىلىك كېلىدۇ، ئەڭ چوڭ يۇلتۇز تېخىچە بېكىتىلىپ بولمىدى.

17. قۇياش ھەربىر سۇڭ يەردىن نەچچە يۈز ئات كۈچى ئېنېرگىيە چىقىرىدۇ، بەزى يۇلتۇزلار ھەربىر سۇڭ يېرىدىن 300 مىليون ئات كۈچى ئىسسىقلىق چىقىرىدۇ.

18. قۇياش ھەر كۈنى تەخمىنەن ھەر مىنۇتتا 250 مىليون تونا ماددا سەرپ قىلىپ تۇرىدۇ، كۈندە بولسا 360 مىڭ مىليون تونا.

19. ئالەمنىڭ ئۆمرى بەش مىليارتتىن 10 مىليارتقىچە.

20. قۇياشمۇ يەنە نەچچە مىليارت يىل ياشايدۇ بەلكىم، بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ئىلمى پەرەز، بەزىسى ئىشەنچىلىك ھەقىقەت، ئەڭ توغرىسىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ.

قۇرئان، پەقەت پەرەزدىن، گۇماندىن خالىي ئەڭ توغرا، ئىشەنچىلىك ھەقىقەتنى بايان قىلىش يۈزىسىدىن ئۆز ئىچىگە ئالغان. بۇ ئىلىم بىلەن پەننىڭ پۈتۈن مەخسىتى مۇشۇ دېگىلى بولمايدۇ. قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى، بۇ توپتوغرا، خاتاسى يوق. ئىنسان سۆزى خاتاسىنى توغرىسىنى قوبۇل قىلىپ قويىدۇ، ئاخىرىدا تۈزىتىشكە توغرا كېلىدۇ. قۇرئان بۇنداق تۈزىتىشىدىن شەك، گۇمان، پەرەزدىن خالىيدۇر.

سۈرە مەريەم تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ئالەملەرگە ئالامەتتۇر مەريەم ئانا،
مەريەم ئانىدەك ئىپپەتلىك بول سەنمۇ بىر ئانا.
ئىپپەتسىزلىكىڭنى يەتكۈزمىگىن ھەرگىز ماڭا،

مەريەم ئانىنىڭ يولىنى تاپىلايمەن مەن ساڭا.
مەريەم ئانىدەك ئالىم، ئابىد بولالمىغاچقا،
نۇرغۇن بالا - قازالارغا يولۇقتۇم مانا.
تۆت بالا بىلەن كالا ئايىغىدا ئۆمىلەپ يۈرۈپ،
ئىبرەت بولالمىدىمۇ؟ تېخى مەن ساڭا.
قىيامەت ئالامىتى يېقىنلاشقاندا،
مەريەم ئانىدەك ئابىد بولساڭ، بولسەن دانا.
ئىلاھي ئىشق يېتىپ قالغاندا ساڭا،
ئاتا قىلغاي ئىلاھيم جامالىنى ساڭا
تۇت بۇ يولىنىڭ ئارغامچىسىنى ئىككى قولۇڭدا،
پۇشايمان قىلىپ قالمىغىن ھەرگىز يولۇڭدا.
ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرەي دېسەڭ سەن،
ياتما ھەرگىز كېچىسى يۇمشاق ئورۇندا.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جاۋاھىر دىگەن تەپسىرىنىڭ 10 ـ 11 ـ 12 - بەتلەردە مۇنداق يازىدۇ، مەن تەپسىر قىلىپ مۇشۇ جايغا كەلگەندە، ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسىدىن بىرسى كىرىپ كەلدى، ئۇ ياۋروپادا بىلىم ئاشۇرۇپ مەكتەپ پۈتتۈرگەن، ئۇ ماڭا مۇنداق دىدى: ئەي ئۇستاز، ھازىر قايسى ۋاقىت، باشقا ئەللەر بولسا، ئالەمگە سەپەرنى باشلىۋەتتى، ئالەم كېمىسى بىلەن سايياھەت قىلماقتا، ئىلغار ئۇچار ئەسۋابلار، ئايروپىلانلار بىلەن ھەر تەرەپكە ئاتوم بومبىسى تاشلاپ پۈتۈن دۇنيانى ئىگەللەش ئالدىدا تۇرىدۇ، دۇنياۋى ئۇرۇشنى قوزغاپ ئۆزىنى كۆرسەتمەكتە، سىلى بولسلا بۇ قەدىمقى رىۋايەتكە كۆڭۈل بۆلۈپ، كىشىلەرنى تېخىمۇ خۇراپاتلاشتۇرۇپ، ئاجايىپ - غارايىپ سۆزلەرنى يېزىپ ئولتۇرۇپلا، جىبرىئىل، مەريەم ئانىغا چۈشتى، ۋاھاكازالار. ئۇندىن باشقا روھ توغرىسىدا «كىتابۇلئەرۋاھ»نى تۈزۈپلا، بۇلارنىڭ بۇنداق جەددى پەيەتتە نېمە مۇناسىۋىتە بار؟ قانداق رولى بار؟ ئادەمنىڭ قەلبىگە ئارامچىلىق بولغۇدەك ئەڭ ئىلغار يولنى كۆرسىتىپ چىقىش يولىنى كۆرسەتكۈدەك كەلگۈسىدە ياراملىق مۇتەپەككۇرلارنى دۇنياغا چىقارغۇدەك ئىسىل سۆزلەرنى يازسلا دەپ تۇرۇۋالدى.

مەن ئۇنىڭغا، سۆزلىمىگە قانچە سال، مەيلى سەن پۈتۈن دۇنيانى، سامان يولىنى، ھەتتا ئاسمانلارنى بويسۇندۇرساڭمۇ، يەنىلا سېنىڭ روھىڭ ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، خالىسا ئۇنى ئېلىۋېلىپ، سېنى ھەممىدىن مەھرۇم قويىدۇ، خالىسا ئۇنى ئۇزۇن مۇددەت قويۇپ، سېنى ئى ئاللاھ جېنىمنى بىر ئالساڭ دىگۈزىۋېتىدۇ. ئېسىڭدە بولسۇن، پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلارنى زۇلمەتتىن نۇرغا ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن، ئىلاھى كىتابنى ئاشۇ جىبرىئىل، مەريەم ئانىغا چۈشكەندەك، چۈشۈپ ئەكەلگەن، ئارىلىقدا ھېچ پەرقى يوق، بىز ھەممىگە ئىشىنىمىز، روھنىڭ رولى بولمىسا، بۇ دۇنيادىكى پۈتۈن ھەرىكەت توختايدۇ، روھ ئاساسى ئامىل، بۇنى بىل، بولۇپمۇ روھ، ئاتوم بومباڭدىنمۇ مۇھىم رول ئويناىدۇ، جەڭنى كىشى قەلبى، روھى بىلەن قىلىدۇ، قۇرال ھېچنىمىگە كار قىلمايدۇ، چۈنىڭ، روھسىز ھاياتلىقسىز نېمە قىلالايسەن؟

ئۆز ۋاختىدا بۇ ئالاھىدە مۆجىزە، كارامەت بولغان، ھازىرمۇ شۇنداق، ھەقىقى مۇتەپەككۇر ھەقىقى پايلاسوف، ھۆكما، ئالىملار روھنى چوڭقۇر چۈشىنىپ ئاندىن روھى ئىلھام بىلەن شۇنداق ماقاملارغا يېتەلىگەن، روھ يەنى ھاياتلىققا سەل قاراشقا بولمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن مەن بۇ جايدا سېنىڭ سۇئالىڭغا يارىشا شۇنداقلا پەرىشتە بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدىكى بۇ مۇناسىۋەتكە تېخىمۇ رۇشەن قىلىش ئۈچۈن، قۇرئان مۆجىزىسىنى بايان قىلىش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ئەرۋاھ دىگەن كىتابنىڭ 83 ـ بېتىدىكى يەتتىنچى مەجلىس، روھلار مۇناجاتىنى بۇ جايغا يېزىشنى لايىق كۆردۇم، قۇلاق سال، ئەرۋاھلار پەرىشتە، ئۆلگەنلەر روھى، جىنلاردىن ئىبارەتتۇر. مەيلى قايسى بولسۇن، ئالى ماقامغا لايىقى ۋە تۆۋەن ماقامدىكىسى بولىدۇ، پەرىشتە دىگەن ئايرىم، پاك، ئالاھىدە روھدۇر، شۇڭا بىز، بۇ جايدا ئاساسى ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھى ۋە ياكى ئەتراپىمىزدىكى روھلار، جىنلار توغرىسىدا مۇناجاتىنى سۆزلەيمىز، بۇ نۇرغۇن تەجرىبە ۋە سىناقلاردىن كېيىن قولغا كەلگەن نەتىجە. بۇ تەتقىقات، جىنكەشكە ئوخشىمايدۇ.

ئەرۋاھلار مۇناجاتىدا مۇنداق بايانلار بار بولۇپ، سۇئال روھدىن سورالغان، بۇنىڭغا روھلار جاۋاب بەرگەن، سۇئال: ئەرۋاھلارنىڭ كۆرۈنىشى، بىرەر كىشىگە مۇمكىن بولامدۇ؟

بولىدۇ، بولۇپمۇ ئۇيقۇدا تولا كۆرۈلىدۇ، ئويغاق ۋاقىتتا بولسا، كەم بۇنداق ماقامدىكى كىشىلەر بەكمۇ ئاز، ئەمما، زېمىننى سايا‌ھەت قىلىدىغانلار چوقۇم تاپسىلەر.

ئەرۋاھلار بىرلا تەبىقىدىكى كىشىگە كۆرۈنەمدۇ ياكى ئوخشاش بىر تەبىقىدىكى كىشىلەرگە كۆرۈنەمدۇ؟

روھلار قانداق تەبىقىدە بولسۇن ھەر قانداق تەبىقىدىكى كىشىلەرگە كۆرۈنىدۇ، ئەگەر ئۇ خالىسا، ئاندىن رۇخسەت بولسا.

روھنىڭ ئاشكارا بولۇشتىكى غايىسى نېمە؟

غايە نەچچە خىل، بەزىسى ئېسىل كاتتا بولىدۇ، بەزىسى ناچار، پەسكەش بولىدۇ، بۇ روھلار ئاشكارا بولىدىغان كىشىلەرنىڭ روھنىڭ قانداقلىقىغا باغلىق بولىدۇ.

ياماق روھنىڭ ئاشكارا بولۇشى نېمە ئۈچۈن؟ ئۇلار قاماقتا، ئازابتا تۇرسا؟

ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، روھ ئازابلىنىپ تۇرۇپمۇ ئاشكارا بولالايدۇ، خۇددى بىر روھ بىرلا ۋاقىتتا نەچچە جايدا ھازىر بولغاندەك، بۇ ياماق روھلارنىڭ ئاشكارا بولۇشى، ئىنتىقام ئېلىش ئۈچۈن بولىدۇ. ياكى ۋەسۋەسە ياكى قىلغان ئىشنى يەنە سېغىنىش ئۈچۈن.

سالىھ روھنىڭ ئاشكارا بولۇشتىكى مەقسىدى نېمە؟

ئۆزىنىڭ مەڭگۈ مەۋجۇدلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈندۇر، شۇنداقلا ئۇنى يوقىتىپ قويغۇچىلار ئۈچۈن تەسەللى بېرىش، ئۇ ياخشى كۆرگەن ياكى پايدا نەپ ئالغان كىشىگە ياخشى نەسىھەت قىلىش ئۈچۈن ئاشكارا بولىدۇ، ئاجايىپ يېڭىچە بىلىم، كەشپىيات، ھىكمەت، شېئىرنى ئىلھام قىلىش ئۈچۈن بولىدۇ.

روھلار نېمە ئۈچۈن ئومومىيۈزلۈك كىشىلەرگە ئاشكارا بولمايدۇ؟ بۇنداقتا ئىنكار قىلغۇچىلارنى تېخىمۇ قايىل قىلغىلى بولاتتى، ئاندىن بۇلار تانالمايتتى، ئەمەسمۇ؟

ئىش ئۇنداق ئاسان ئەمەس، ئىگىسى بار، بۇ سىناق دۇنيا، ئۇ خالىسا بولىدۇ، بولمىسا بولمايدۇ، روھلار دىگەن دائىم ئىنسانلارنى قورشاپ تۇرىدۇ، ئەگەر ئۇ ئاشكارا بولسا، مەلۇم جىسىمغا باغلىنىپ

خاسلىشىپ قالسا، ئۇنىڭ ئەركىنلىك يوقلىدۇ، ئىنكار قىلغۇچىلارغا كەلسەك، بۇلارنىڭ ئالدىدا قانائەتلىنەرلىك دەلىل ــ ئىسپات بار ئۇلارنىڭ قەلبى قايىل بولسىمۇ ئۆزى ئىنكار قىلىپ تېنىۋالىدۇ، جوھۇدلۇق قىلىدۇ، ئۇلار كىبرىدىن چۈشسە ئىدى، ھەقنى تاپاتتى، گەرچە ئۇلارغا روھلار ئاشكارا بولسىمۇ، يەنىلا بىرەر بانا ـ سەۋەب، يېڭى ئاتالغۇلارنى تېپىپ ئىنكار قىلىۋېرىدۇ. بۇلار يېقىندا بىلىپ قالىدۇ.

روھلارنىڭ ئۈستۈنكى ئالەمدىكى كۆرۈنۈشى، بۇ تۆۋەن ئالەمدىكى كۆرۈنۈشىدىن كۆپ بولامدۇ؟

شۇنداق ھەم بەكلا ئاسان، ئىنسان قانچە يۇقىرى ماقامغا ئۆرلىسە، تەرەققىي قىلسا، بۇ ماددىي دۇنيادىن قۇتۇلسا، قەلبىنى، روھىنى، نەپسىنى پاكلىسا، شۇنچە ئاسان روھلار مۇناجاتىغا يېتىپ بارىدۇ، غەيىپ دۇنيادىن بىلىم ئالىدۇ، بولۇپمۇ ئۈستۈن ماقامدىكى روھلاردىن.

روھلار ئاشكارا بولسا، ئىنسان قاتتىق قوقۇپ، چۆچۈپ كېتىدىكەن، بۇ راستمۇ؟ نېمە ئۈچۈن؟

ئەسلى ئۇنداق قىلىپ كېتىشنىڭ ھاجىتى يوق، ئىنسان ئۆزى شۇنداقكەن، ئاقىل ئىنسان مۇلاھىزە قىلىشى كېرەككى، روھلار قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر تېرىكلەرگە قارىغاندا خەتىرى ئاز، بۇلار بىرەر كىشىگە ئازار بەرمەكچى بولسا، ئاشكارا بولۇشىغا ھاجەت يوق، بەلكى، ئۇنىڭ نېرۋا سىستېمىسىنى كونترول قىلىۋالىدۇ، ھەر خىل ۋەھىمىنى خىيال قىلدۇرىدۇ، ناچار ئىشلارنى ئۇنىڭ پىكىر قىلىش جايىغا تاشلايدۇ، ئاخىرى ئۇنى ياخشىلىقىدىن مەھرۇم قويىدۇ. (جىن بولىشى مۇمكىن)

روھ ئاشكارا بولغان كىشى ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشەمدۇ؟

ھەئە، سۆزلىشىدۇ، تېخى مۇنداق سورىيالايدۇ، ئۇ كىم؟ ئىسمى نېمە، نېمىنى مەخسەت قىلىدۇ؟ قانداق ھەمكارلىشىش لازىم، قاتارلىقلار، ئەگەر روھ، دەرت ـ ئەلەمى بار بولۇپ قالسا، غېمى بولۇپ قالسا، بۇ سۆزلىشىشىدىن خاتىرجەم بولۇپ، خۇشال بولىدۇ. ئەگەر خاتىرجەم، سالىھ بولسا، پايدىلىق نەسىھەتنى قىلىدۇ، قانداق نەسىھەت قىلسۇن يەنىلا قۇرئان، ھەدىسكە يەتمەيدۇ.

روھلار قانداق جاۋاب بېرىدۇ؟

سۇئال سورىغۇچىغا تېرىك كىشىلەردەك لەۋزى جاۋاب بېرىدۇ، ياكى پىكىر يۆتكەش ئارقىلىق جاۋاب بېرىدۇ، ۋە ياكى خەت، ھەرىپ قاتارلىقلار، تاراق ـ تۇرۇق ئۇرۇشلار ئارقىلىق سۆزلىشىدۇ.

قاناتلىق كۆرۈنگەن روھقا راست قانات بارمۇ؟ ياكى ئۇ بىر خىيالى كۆرۈنۈشمۇ، قانداق سەير قىلىدۇ؟

روھلارغا قاناتنىڭ كىرىكى يوق، چۈنكى ئۇلار، قاناتسىزمۇ خالىغان يەرگە يۆتكىلەلەيدۇ، ئۇ كۆپىنچە كىشىگە تەسىر قىلغۇدەك پوسۇندا ئاشكارا بولىدۇ، بەزى ئادەتتىكىدەك بەزىسى ئاق تونلۇق، بەزىسى قاناتلىق ۋاھاكازالار. چۈشكە مىسال قىلىڭ.

بىزگە كۆرۈنگەن مېھرىبان روھلار، ئۆز ھەيئىتىدىكىدەك ئۆز ئەينى راست شۇلارمۇ؟ ياكى شۇنداق كۆرۈنەمدۇ؟

كۆپىنچە ئۆز ئەينى شۇلار شۇ.

پىكىر قىلىش، سۆكۈت، كۆپىنچە بىزنىڭ روھ ھازىر قىلىشتىكى ئۇسۇلىمىز، ئەمما بەزىدە بىز تەپەككۇر قىلغان ئۇچقۇشۇشقا ئۇمۇد قىلغان روھ قېلىپ، پىكىر قىلمىغان روھلار كېلىۋالىدۇ، تېخى ئۇلارنىڭ كۆرۈنۈشى بەكلا ئاسان، بۇ نېمە ئىش.

مەيلى ئويغاق بولۇسۇن، ياكى چۈش بولسۇن، قايسى روھنى تەپەككۇر، خيال قىلسا، شۇ روھ ئاشكارا بولۇۋرمەيدۇ، روھلارغا مۇتلەق خالىغان كىشىگە ئاشكارا بولۇش ئىمكانىيىتى يوق، ئۇمىد، سەۋەب بىلەن رۇخسەت ئېلىشى لازىم. سىلەر تەپەككۇر قىلماستىن، ئويلىماستىن چۈشتە ئاشكارا بولغان روھقا كەلسەك، يەنىلا ئازراق ئالاقە بار، ھېچ بولمىغاندا ئاڭلىغان، كۆرگەن، سۆزلەشكەن، بولۇپمۇ ئالەمنى غەيىبدە ئالاقىسى بولۇشى مۇمكىن، روھى دۇنيادا.

نېمە ئۈچۈن چۈش كېسەل ۋاختىدىلا تولا يۈز بېرىدۇ؟

جەسەد، جىسمى كېسەل ۋاختىدا ئاجىزلايدۇ، دەل مۇشۇ چاغدا روھلار تېخىمۇ ئەركىنلىشىدۇ، ئۆزئارا قانغىچە ئالاقە باغلايدۇ.

نېمە ئۈچۈن چۈش تولىسى كېچىسى يۈز بېرىدۇ؟

بىرىنچىدىن، ئۇخلاش كۆپىنچە كېچىدە بولغاچقا، روھمۇ شۇنىڭغا ئادەتلەنگەن، ئىككىنچىدىن، سىلەر كۈندۈزى يۈلتۇزنى كۆرۈمەي كېچىسى كۆرىسىلەر، شۇنىڭدەك بولىدۇ، ئەگەر روھ نۇرانى بولۇپ كۆرۈنسە، شۇنداق بولىدۇ. كۈندۈزى بولسا، ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ ئاۋازلار قاتتىق نۇرلار تەسىر قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئالاقە قىلىدىغان روھلار ئىشتا.

روھقا ۋاستىچى بولغانلار تەبئىي ھالەتتە كۆرەمدۇ؟ ياكى پىكىر ھالەتتە كۆزىنى يۇمۇپ كۆرەمدۇ؟

كۆپىنچە تەبئىي ھالەتتە كۆرىدۇ، بەزىدە روھى نەزىرى بىلەن كۆرىدۇ، بەزىدە قەلب كۆزىدە كۆرىدۇ.

روھلار ئۆزى قانداق قىلىپ مەنزىرىلىك قىلىپ كۆرسىتىدۇ؟ يەنى قانداق قىلىپ كۆرۈنگىدەك بولالايدۇ؟

روھ، روھقا روھانىي جىسمى بىلەن كۆرۈنىدۇ، ياكى كۆرۈش ماقامى ببرىلگەنلەر كۆرۈۋېرىدۇ، شۇنداقلا روھانى جىسمدىن پايدىلىنىپ ئىنسان ياكى ھايۋان سۈرىتى بىلەن چۈشىدە ياكى ئويغاق ۋاقتىدا كۆرۈنىدۇ، گاھى نۇرلۇق چاغدا گاھى قاراڭغۇدا.

روھنى روھانىي جىسمى بىلەن ماددىدىن پايدىلىنىپ قويۇق، قاتتىق ھالەتتە كۆرسەتتى دېيىش دۇرۇسمۇ؟

ياق، روھ، ئوچۇق روھانىي جىسمنى قاتۇرۇش ھاجەتسىز، ئۇ ۋاستىچىغا كۆرۈش مۇمكىن بولغىدەك ھالەتتىلا روھانىي جىسمى بىلەن كۆرۈنىدۇ، روھمۇ بىر مەخلۇقدە، بەزىدە نۇرانى بولۇپ كۆرۈنىدۇ، ئالىي ماقام.

ھەر قانداق ئىنسان روھلارنى كۆرەلەمدۇ؟

چۈشىدە شۇنداق، ھەممىسى كۆرەلەيدۇ، ئوڭىدا ئۇنداق ئەمەس، روھ دىگەن ھاياتلىق سۈيۇغلۇقى دېيىش بىر تەشبىھ. (ۋاستىچى جىنكەش شۇدۇر)

ۋاستىچىغا روھنى كۆرۈش خۇسۇسىيىتى قانداق بەرپا بولىدۇ؟

ۋاستىچى ئوچۇن، ئاسان روھنىڭ سۇئالى بىلەن ئۇنىڭ سۇئالى جاۋابى بىلەن جاۋبى ماس كېلىش، ئۇندىن باشقا ۋاستىچىدا شۇنىڭغا لايىق قابىلىيەت بولىدۇ، ھەممە جەھەتتىن بىلىم، ئەخلاق جەھەتتىن يارىملىق بولىدۇ، بۇنداق كىشى بەكمۇ ئاز، بۇ بەك نازۇك ئىش.

روھ، ئىنسان ھەيئىتىدىن باشقا ھەيئەت بىلەنمۇ ئاشكارا بولامدۇ؟

ھەئە، ئىنسان ھەيئىتى ئەسلى ھەيئەت شۇ، ئەمما، بەزىدە روھ زاھىرنى ئۆزگەرتىدۇ، ئەمما، ئىچكى ئەھۋالى ئۇنداق ئەمەس.

روھلار بەزىدە ئاقار يۇلتۇزدەك، نۇردەك كۆرۈنەمدۇ؟.

ئۇ نۇرنى ئۆزىنىڭ بارلىقىغا بەلگە قىلىدۇ، ياكى ئاۋاز چىقىرىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ نۇر يالقۇنلار، روھ ئەمەس، بىر چاقماق خالاس.

سىبسق جايدىكى ياكى قەبرىدىكى بىر خىل گازدەك ئەھۋال، تۇتۇندەك ئەھۋال روھنىڭ ھازىر بولۇشىغا دەلىل بولامدۇ؟

ئۇنداق ئەمەس، بۇ ئىشنى ھەممە كىشى كۆرەلەيدىغۇ، بۇ بىر نادانلىق، ئۇ دىگەن بىرئوت، ماددا ئىشى.

روھلار، ھايۋانىنىڭ ھەيئىتىدە كۆرۈنەمدۇ؟

پەس روھلارنىڭ شۇنداق قىلىشى تۇرغان گەپ، جىنىدەك، ئەمما بۇ ۋاقىتلىق، چۈنكى روھلار جىسمىغا كىرىپ ئۆزىنى قاماشنى ياخشى كۆرمەيدۇ، روھنى پەقەت روھلار چۈشىنىدۇ ۋە ئوبدان بىلەلەيدۇ، ئىلىم، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، بىزگە پەقەت ئازغىنا ئىلىم بېرىلگەن بولسا، ھەم توغرىسىنى ھەم خاتاسىنى قوبۇل قىلىدۇ، ھەقىقى توغرىسى قۇرئان، ھەدىستە بار. بۇ سۆزلەر قۇرئان، ھەدىسكە زىت بولماستىن، بەلكى، مۆجىزە بولماقتا، نۇرغۇن ھۆكما، ئۆلما، پەيلاسوفلارنى سۆزى ۋە قىياسىغا ئۇيغۇن، بۇ ئىلىممۇ خۇددى تەبئىي ـ پەن ئىلمىدەك قۇرئانغا ئىزاھات بولماقتا، كىشىنى تېخىمۇ قايىل قىلىپ، ئاخىرەتكە ئىشەندۈرىدۇ. نۇرغۇن ئالىي مەكتەبنى پۈتتۈرگەن ئالىي مەكتەپ ئوقوغۇچىسى بولسىمۇ، بۇنداق ئىلىمدىن خەۋەرسىز قالغان، بۇ ئوقوغۇچى ھەيرانلىق بىلەن قايىل بولدى، چۈنكى بۇنىڭ ئالدىدا روھ بىلەن سۆزلەشكەن پەيلاسوف ئالىم تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي تۇراتتى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي سۆزىنىڭ ئاخىرىدا روھانىي ۋەقەدىن ئىككىنى سۆزلەپ بۇ كىشىنى تېخىمۇ قايىل قىلغان، ئۇندىن باشقا مېنىڭ مەخسىدىم دەپ سۆزىنى داۋام قىلىۋاتىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مېنىڭ مەخسىدىم شۇكى، باشقا ئەللەردە ھەر خىل ھىكايە، رىۋايەت توقۇلما، خىياللار دەرسلىك قىلىنىۋاتىدۇ، ئۇلار بۇنىڭ بىلەن بالىلىرىنى يارامليق قىلىپ چىقماقچى، سىرلارنى ئېچىپ ھەيران قالدۇرۇپ، يېڭى كەشپىياتنى قولغا كەلتۈرمەكچى، مەنمۇ شۇلارنى مەخسەت قىلىدىم. ئۇلارنى ئويغا سېلىپ، مېڭىسىنى تەرەققىي قىلدۇرماقچى، مۇتەپەككۇرلاردىن قىلماقچى، ئاخىرى بۇ ئىش ئۇلارغا نەتىجە بەردى، ھەتتا، تەدبىر بولۇپ، دۇشمەنگە تاقابىل تۇردى، مەن سۆزلىگەن بۇ ئىش بولسا، ئەمەلىي ۋەقەلىك، مۆجىزە تۇرسا، بۇ ئەڭ لايق ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە شۇ ماقامدىكى بىرەر كىشى بۇ سىرنى ئېچىپ، قۇرئان، ھەدىسنىڭ مۆجىزىسىنى كۆرسەتسە ئەجەب ئەمەس، بارچە مەخسەت، ئاللاھ... ئاللاھقا ئاجىزلىقىنى بىلدۈرۈپ، ئىبادەت قىلىش، كىشىلەرگە ياخشىلىق قىلىش، تېنچلىق ـ ئامانلىق، خاتىرجەملىك قەلبى روھى خاتىرجەملىك، ئىلغار تەرەققىيات، ئىلاھى رازىلىق ۋە باشقىلار ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىلىم ئارتۇقلۇق قىلمايدۇ، سۇئالغا جاۋاب تاپماي ئۇخلىساڭ ھۆكمە، پەيلاسوف بولالمايسەن.

مەريەم ئانىنىڭ تۇغۇتى

ئاللاھ قۇرئاندا، مەريەم ئوغلى ئىيسا دىگەن بۇ سۆزنى كۆپ تىلغا ئالىدۇ. ئىيسا ئەلەيھىسسالامنى

ئانسىغا نسبەت بېرىدۇ، دادىسىز تۇغۇلغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويغان، يەھۇدىي ۋە ناسارالر، ئانا ئەسلى دادىسىز تۇغسا قىز تۇغۇشى لازىم. ئەمما، مەريەم ئوغۇل تۇغقان بۇنىڭدا چوقۇم مەسىلە بار دەپ ھەر خىل گۇمانلارنى قىلغان، بۆھتان قىلغان.

ئالىملار بۇ مەسىلە ئۈستىدە كۆپ تەپەككۇر قىلىپ، ئىزدىنىش ئېلىپ بارغان، ھەر قايسى تەپسىرشۇناس ئالىملار بىردەك بۇ مەسىلىدە ئاللاھ قۇرئاندا ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ يارىلىشىدا خۇددى ئادەمدەك دېگەن، دېمەك، ئادەممۇ ئاتىسىزلا يارالغان، ئىككىلىسىنىڭ ئاساسى ئامىلى پۈتۈن ئالەمنى ياراتقان ئاللاھ، كُنْ يەنى ھۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزنى قوللانغان، پۈتكۈل كائىنات ھۇجۇدكا كەلگەن بۇ سۆز ئەلۋەتتە ئىيسا ئەلەيھىسسالامنى يارىتىشقا قادىر، بۇنىڭدىنمۇ ئارتۇق، ئىشەنچىلىك ئىسپات بولماس، بىز، ئاللاھقا شەكسىز ئىشىنىمىز، قۇرئان مۆجىزىلىك كىتاب تۇرۇپتۇ، كىم يەنە نېمە دېيەلىسۇن، ئەمەلىي ھەقىقەتكە تېنىش، قەلبى قاسماقلىق، يەھۇدىيلارنىڭ ئادىتى بولۇپ قالدى.

ئەلۋەتتە ئاللاھنىڭ قۇدرىتى چەكسىز، بىز مۇشۇ چەكسىز قۇدرەتتىن بىرەر دەلىل ـ ئىسپات تاپمىز، قۇرئاندا، مەريەم ئانىغا قۇرۇق خورمىدىن چىقىرىپ بېرىپ، خورما دەرىخىنى ئېغىقىن دېگەن سۆز بار ۋە بۇلاق ئاقتۇرۇپ بېرىپ شاراپ ئىچ دېگەن سۆز بار، مانا بۇ تەتقىقاتنىڭ باشلىنىشى، بۇ دېگەنلىك ئۆسۈملۈكتە ۋە دېڭىزدا، ھايۋانلاردا چوقۇم دەلىل ـ ئىسپات بار دېگەنگە ئىشارەتتۇر. دەل شۇنداق، نۇرغۇن ئۆسۈملۈك ئۆز ـ ئۆزىدىن چاڭلىشىپ، ئەۋلاد قالدۇرىدۇ، ئەركەك ـ چىشى بولسىمۇ شۇنىڭدەك دېڭىزدا بىر خىل ھايۋان بولۇپ، بىز يۇقىرىدا سۆزلىگەندەك، ئۇچ پارچە قىلىنسا يەنىلا ھەر بىر پارچىسى پۈتۈن ھايۋان بولالايدىكەن، تېنىدە ئالاھىدە شۇ ئەزانىڭ ھۈجەيرىسى بولىدىكەن.

ئاللاھمۇ مۇشۇ ئۇسۇلدا ھۈجەيرىنى پارچىلاپ، بەزى ئانىلار رەھىمدە قوش كېزەك بالىلارنى يارىتىدۇ، 2، 3 ھەتتا 4نى تۇغقانلار بار، ئەلۋەتتە، قالغان ئىككىنچى، ئۈچىنچى بالىغا يەنىلا ئاتىسى دادا بولغاندەك، يەنىلا ئىيسا ئەلەيھىسسالامغا ئادەم ئاتا، دادا بولىدۇ.

ئاللاھ زىمىندا پات ـ پات، ئارقا ـ ئارقىدىن يېڭى ئىشلارنى چىقىرىپ ئۇلارنىڭ ئىلمى تەپەككۇرىنى ئۆزى تەرەپكە بۇرايدۇ، ئەمما، ئىنسانلار يەنىلا غەپلەتتە قالىدۇ.

ھەسەل ھەرىسىنىڭ چىشىسى، خانىشى ئەركىكىگە مۇھتاج بولماي نەسىل قالدۇرالايدىكەن. مەسىلەن: مىكروپ، ۋىرۇسلارمۇ يۇقۇپلا قالسا، ئەركەك، چىشى دەپ ئايرىپ ئولتۇرماي كۆپەيىدۇ، ئەركىكىگە مۇتاج بولمايدۇ، ئالىملار تەتقىق قىلىپ بەزى بېلىقلار ئەركەك بېلىققا مۇھتاج بولماي كۆپەيگەن، بۇ بېلىق تەرسا دەپ ئاتىلىدۇ، تۇتىيا دەپ ئاتىلىدىغان ھايۋانمۇ شۇنداق كۆپەيىدىكەن، بۇ كالفورنىيە شتاتىنىڭ چىتگە جايلاشقان. نۇرغۇن ھايۋانلار، قۇشلار، بېلىقلار تۇخۇملىرى ئاتىسىز بارلىققا كېلىپ، ئاتىسىز كۆپەيگەن. بۇ ئەھۋاللارنى پۈتۈن دۇنيادىن چىقمايدۇ دېگىلى بولمايدۇ، تەتقىقاتنى يەنىلا ئالىملار قىلسۇن، بۇ قۇرئان مۆجىزىسى بولماقتا، گەرچە ئاللاھ ئالاھىدە مۆجىزە، ئالامەت قىلغان بولسىمۇ، بۇ بىر ھاياتلىق تەتقىقاتى بولۇپ قالدى، ئەسلى بۇ ئىلىم، بۇ ئىش مۇسۇلمانلارنى، ھاياتلىقنى تەتقىق قىلسۇن ئۈچۈن دېيىلگەن.

ئاللاھ، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنى مۇكەممەل بىر ئىنسان سۈرىتىدە مەريەم ئانىنىڭ قېشىغا ئەۋەتكەن، ئاندىن روھىنى پۈدىگەن، ئاندىن ھاملدار بولغان، بۇ ئىش يۇقىرقى، ئاللاھنىڭ ئاجايىپ سىرلىق قۇدرىتى ئالدىدا باراۋەر، ئوخشاشتۇر، ھەتتا، بىز نۇرغۇن ئەركىكىگىنى كۆرمەيمۇ، ئۇرۇقىدىن

هاملدار بولۇپ توغقىنىنى كۆرىمىزغۇ؟ ئىلاھى روھىدىن ئەركەك يېقىن كەلمەي شۇ سۈرەتتە كۆرۈنۈپ روھ پۈتۈدىسە، هاملدار بولسا، ھەيران قالماڭ، ئىزدىسەڭ بۇنداق قۇدرەت بەكلا كۆپ، ئەڭ ياخشىسى ھىكمەت سۈرۈشتە قىلماي، ئاللاھقا، قۇرئانغا شەكسىز ئىشىنىش، ئەمما قارشى تەرەپكە دەلىللەپ ئىسپاتلاپ بېرىش، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش، مۆجىزە بىلەن ئىسلام دىنىغا چاقىرىش. بىزنىڭ مەجبۇرىيىتىمىز، بىز ئۆزىمىزنى بېسىۋېلىپ، ئاچچىقلانماي، ئاللاھ دېگەندەكلا، چىرايلىق رەۋىشتە مۇنازىرە قىلىپ، ئۇلارنى ھەقىقەتكە چاقىرايلى، مەن بۇ يەردە خىرىستىئان دىنىنىڭ يەھۇد، ناسارالارنىڭ ئىيسا ئەلەيھىسسالام توغرىلىق قىلغان سۆزلىرى ۋە بۇلارنىڭ بەزى تۈزۈملىرىنىڭ بۇددا دىنىدىن كەلگىنىنى ئىسپاتلاپ چىقماقچى، ئالدىدا قويۇپ قويغان، قالدۇرغان بۇ مەسىلىنى چوقۇم يازمىسام بولمايدۇ، مەن ئەسلى بۇنى قالدۇرغان ئىدىم، كېيىنكى بىر ماگىستىر بىلەن مۇنازىرە قىلىشىپ بۇ تېمىنى ھەرگىز قويۇشقا بولمايدىكەن دېگەن خۇلاسىگە كەلدىم، شۇنىڭ ئۈچۈن، سۈرە مائىدە، ئال ئىمران، مەريەم قاتارلىق سۈرىلەرنىڭ تەپسىرىدە بار بولغان بارلىق دەلىل ئىسپاتلارنى توپلاپ بىرلەشتۈرۈپ بۇ جايدا يازمەن، تېمىسى.

خرىستىئان دىنىنىڭ بۇددا دىنى بىلەن ئوخشاشلىقى جەمئىي 110 دىن ئارتۇق، مەسىلىدە ئىككى دىن ئوخشاشكەن.

ئەسلى قۇرئان تىلغا ئالغان ئىنجىل، تەۋراتنى ھەقىقى بىر خىل ئىسلام دىنىنى ئۇلار ئۆزگەرتكەن، ئەسلى ھەممىدىن پۈتۈن دىن بىرلا ئىسلام دىنى ئىدى، كىتابلار ئىلاھى مۇقەددەس ئىدى، ئەمما، ئۇلار ئاللاھنىڭ خالىشى بىلەن ئۇ كىتابلارنى ئۆزگەرتتى، ئۆز قولى بىلەن يازغان جايلارنى بۇ ئاللاھنىڭ كىتابى دەپ جار سالدى، كۆرسەتتى.

دەل بۇ ئۆزگەرتىش، ئىيسا توغرىلىق بولسۇن، مەيلى بەزى ئىتقادى مەسىلىدە بولسۇن، بۇددا دىنىدىن كىرگۈزۈلگەنىكەن، ملادىدىن بۇرۇنقى دىنىدىن كىرگۈزۈلگەن ئۆزگەرتىش مەنبەسى بۇددا دىنى بىلەن ئوخشاشكەن، بۇ مەسىلىنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، نۇرغۇن كىتاب كۆرۈپ تەۋرات، ئىنجىلنى ھەتتا بۇددا نوملىرىنى ئوقۇپ تاپقان، ئاندىن بۇ 100 نەچچە ئوخشاشلىقنى جەدۋەل قىلىپ چىققان.

ئەگەر ئىشەنمىسەڭلار بۇنى سىلەرمۇ كۆرۈپ دۇنياۋى ئۇچ چوڭ دىن بۇددا دىنىنى، خرىستىيان دىنىنى، ئىسلام دىنىنى تەتقىق قىلىڭلار، كىتابلىرىنى ئوقۇڭلار، مۇخلىسلىرى بىلەن، ئالىم، ھۆكمالىرى بىلەن سۆھبەتتە بولۇڭلار، ئاندىن چۈشىنىسىلەر، بولمىسا چىرايلىقچە بۇ كىشىگە ئىشىنىڭلار، مېنىڭچە تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئەڭ ئىشەنچلىك، بۇ دۇنياۋى مەسىلە، بۇ تەپسىر پۈتۈن دۇنياغا بولۇپمۇ ئاشۇ چەت ئەللەرگە كۆپ تارقىغان، ھېچ كىشى ئېتراز بىلدۈرمىگەن ھەقىقەتتۇر، بۇ دۇنياۋى خەلقئارالىق مەسىلە.

خرىستىئان دىنىنىڭ بۇددا دىنى بىلەن ئوخشاشلىقى ئىككى كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرى، سۈرە مائىدە ئاخىرى 225 ـ بەت 235 ـ بەت، ھىندى بۇددا دىنىنىڭ كىتابلىرىدا، جۈملىدىن خرىستىئان دىنىدىكى بۇددا دىنىنىڭ ئەقىدىسى دېگەن كىتابتا ئۇندىن باشقا «ألن الهند» دېگەن كىتابتا «تەھلىلولئىمان» دېگەن كىتابتا قەدىمقى دىن دېگەن كىتابتا شۇنىڭغا ئوخشاش 48 خىل كىتابنىڭ ھەممىسىدە يەھۇد، ناسارالارنىڭ ئىيسا

ئەلەيھىسسالام توغرىلىق خىرىستىئان دىن توغرىلىق دىگەن سۆزلىرىگە ئوخشاش پاكىتتىن 100 نەچچىسى بايقالدى، ئۇلار تۆۋەندىكىچە، ھىندى دىنىدىكىلەرنىڭ كەرىشنەت توغرىسىدىكى بايانلىرى بىلەن ناسارالارنىڭ خىرىستىئان دىنىدىكىلەرنىڭ ئىيسا ئەلەيھىسسالام توغرىلىق قىلغان سۆزلىرى 46 خىل ئوخشاش بولسا، بوزا، يەنى بۇددا توغرىسىدا قىلغان سۆزلىرى بلسا، 48 خىل ئوخشاش، سۈرە مەريەم 24 ـ بەتتە، بابىلىينلەرنىڭ بىبىل توغرىسىدىكى سۆزى 15 خىل ئوخشاش، جەمئىي 109 خىل ئوخشاشلىق بار ئىكەن، بىز بۇلارنى تەپسىلىي بايان قىلىمىز، بۇ دەلىل قۇرئاندىكى مۇنۇ ئايەتكە ئۇيغۇن، ئاللاھ، ئىيسادىن سىلەر ئانا ـ بالا بىزنى ئىلاھ دەڭلار، دىگەنمۇ دەپ سوريغاندا، ئۇلار ئى ئاللاھ سەن پاك، بىز ئۇنداق دىمىگەن دەپ بۇلارنى ئىنكار قىلىپ يالغانچى قىلىدۇ، بۇ تەپسىر دەل شۇ جايدا بار. بۇددا دىنىدىكىلەر كەرىشنە دىگەن كىشىگە ئاللاھنىڭ ئوغلى دەپ چوقۇنىدۇ، خۇددى ناسارالار ئىيسا ئەلەيھىسسالام شۇنداق دىگەندەك، بۇ ئىككى دىن ئارىسىدىكى ئوخشاشلىقلار، ئاساسى مەنبە بۇددا دىنىدىن كېلىپ، ئاندىن ئىنجىل، تەۋراتنى ئۆزگەرتكەن، بۇددا دىنىنىڭ ئەسلى بولسا، ئىسلام دىن، كېيىن ئۆزگەرگەن، چۈنكى، ئادەمدىن باشلاپ، ھەممىسى ئىسلام دىنى ھېسابلىناتتى، كېيىن ئۆزگىرىپ كەتتى.

بىرنچى، بۇددا دىنى ھىندى مۇخلىسلىرىنىڭ كىتابىدا مۇنداق: كەرىشنەت، ئۇ مۇخلىس قۇماندان، يېتەكچى، پادىچى، سالھ ۋاستىچى، ئاللاھنىڭ ئوغلى (نەئۇزۇبىللە ناسارامۇ شۇنداق دېدى) ئىككىنجى يەنە بۇ ئىككى دىندا بار بولغان ئۈچ تەن تەلىماتى، ئاللاھ، كەرىشنەت روھۇلقۇدۇس، جىبرىئىل ئىچى بىرلەشكەن دىگەن، سۆز بولۇپ، خىرىستىئان دىنىدىكىلەرمۇ مۇنداق قارايدۇ، ئىيسا ئەلەيھىسسالام، مۇخلىس، پادىچى، قۇماندان، سالھ ۋاستىچى ئاللاھنىڭ ئوغلى (ئاللاھ پاك) ئىككىنچى ئۇقتۇم يەنى ئۈچ تەن بىرلەشسە كەرىشنەت دىياپاك دىگەن قىزىدىن تۇغۇلغان، ئاللاھ ئۇنى پاك، ئىپپەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن تاللىغان دىگەن سۆز بار. ناسارالار بولسا، مەريەمنى شۇنداق دەپ قاراپ، ئىيسا ئەلەيھىسسالام مەريەم قىزىدىن تۇغۇلغان، ئاللاھ ئۇنى پاك، ئىپپەتلىك دەپ تاللىغان.

ئىككىنچى، ئۇلارنىڭ كىتابىدا دىياكىنىڭ قېشىغا پەرىشتە كىرىپ، بۇ پاك ئوغۇل بىلەن ئالەم پەخىرلەنسە بولىدۇ دىگەن، ناسارالار مۇنداق دىگەن، مەريەم ئانا قېشىغا پەرىشتە كىرىپ، ساڭا سالام ئەي رەب نىئمەت بەرگۈچى دىگەن.

ئۈچىنچى، كىرىشنەت تۇغۇلۇشنى ئاسماندىكى يۇلتۇزدىن بىلگەن دىسە، بۇلار ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تۇغۇلۇشنى مەشرىقدىكى بىر يۇلتۇزنىڭ ئاشكارا بولۇشىدىن بىلگەن دىگەن.

تۆتىنچى، كەرىشنەت، تۇغۇلغاندا، زىمىن تەسىبە ئېيتتى، ئاي ئالاھىدە نۇرلاندى، روھلار، پەرىشتىلەر خۇرسەن بولدى، بۇلۇت يامغۇر تۆكتى دىگەن، ناسالارمۇ ئىيسا تۇغۇلغاندا پەرىشتىلەر خۇشال بولدى، بۇلۇت يامغۇر تۆكتى دىگەن.

بەشىنچى، كەرىشنەت، مۇلكانىيەت نەسلىدىن بولسمۇ خار، پېقىرلىق ئۇستىگە تۇغۇلدى دىگەن، بۇلارمۇ ئىيسا ئەلەيھىسسالام مۇلكانىيەت نەسلىدىن بولسمۇ بىر غاردا خار، پېقىرلىق ئۇستىگە تۇغۇلدى دىگەن.

ئالتىنچى، كەرىشنەت غارنى بىر ئۇلۇغ نۇر بىلەن يورۇتتى، ئانسى دىياپاكىنىڭ يۈزىمۇ نۇرلاندى دىگەن. ناسارالار، ئىيسا غارىنى ئۇلۇغ نۇر بىلەن يورۇتتى، ئۇنىڭ ئانسى ۋە يۈسۈپ نەججارمۇ

نۇرلاندى دىگەن.

يەتتىنچى، كەڑىشنەت، ئانىسى تۇغقاندىن كېيىن يىغلىدى، ئارقىدىن قورقتى، ئۇ ئانىسىغا سۆز قىلىپ خاتىرجەم قىلدى، ئىسا ئانىسىغا كىچىك سۆز قىلىپ، خاتىرجەم قىلدى.

سەككىزىنچى، بىر كالا كەڑىشنەتنىڭ ئىلاھلىقىنى بىلىپ، سەجدە قىلدى، پادىچىلار ئىيسانى تونۇپ، سەجدە قىلىشتى دىگەن. (ناسارا سۆزى)

توققۇزىنچى، كىشىلەر كەڑىشنەتگە ئىمان كەلتۈردى، ئىلاھلىقىنى ئېتىراپ قىلدى، نۇرغۇن ھەدىيەلەر، سوۋغا قىلىشتى، كىشىلەر ئىيسانىمۇ شۇنداق قىلغان.

10. ھىندى پەيغەمبىرى خارد بىر ئىلاھ بولىدىغان كىچىك بالىنى تۇغۇلدى دەپ بىلىپ، ۋەزنى كوكۇلسىنى ئەۋەتتى، ئۇ يۇلتۇز تەكشۈرۈپ راست تۇغۇلغانلىقىنى ئېنىقلىدى، ئىسا تۇغۇلغاندا، مەجۇسى دىندىكى ھىيردوسلار كېلىپ يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى كىچىك بالا قېنى؟ دىگەن.

11. كەڑىشنەت تۇغۇلغاندا، ئانىغا نىدا قىلىپ پادىشاھ چىقمىدىن قوغدايدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. ئىسا تۇغۇلغاندا، شۇنداق قىلغانىكەن، ئىككى كىتاب ئوخشاش سۆزلىمەكتە.

12. بۇددىزىمچىلارنىڭ كىتابىدا مۇنداق دىيىلگەن، كەڑىشنەت، پادىشاھقا لايىق تۇرۇپ، پېقىر تۇغۇلغان، ئىسا پادىشاھلىققا لايىق تۇرۇپ، پېقىر تۇغۇلغان دىگەن.

13. دىياپاكىغا ئەلچى كىرگۈزگەن چاغدا مۇنداق دېدى، قوپ، بالىنى ئال، تېز بول دەپ، ئىككىسى دەريانى كېچىپ، كاكۇلغا قاچتى، چۈنكى، پادىشاھ قوغلىغانىكەن، خىرىستىئان دىنىدا مۇنداق دىيىلگەن. مەريەمگە ئەلچە كىرگۈزۈپ، يۈسۈپ نەججار ئۇنىڭغا قوپ بالىنى ئال، دەپ ئىككىسى قاچقان، چۈنكى، پادىشاھ زالىم.

14. ھاكىم بۇ ئىلاھى كىچىك بالا كەڑىشاتنىڭ تۇغۇلغىنىنى ئاڭلاپ، شۇ كېچىسىدىكى پۈتۈن ئوغۇل بالىنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان، ئىسا ئەلەيھىسسالام توغرىلىقمۇ دەل شۇنداق سۆز بار

15. كەڑىشنەت تۇغۇلغان شەھەر، مەترە دەپ ئاتىلىدۇ، ھىندى بۇددا مۇخلىسلىرى تا ھازىرغىچە بۇ جاينى ئۇلۇغلايدۇ، ئىسا تۇغۇلغان جاي يەھۇدىيلار قالدۇرغان مەترە دىگەن جاي شۇ دەپ بۇ جاينى ئۇلۇغلايدۇ، دىيىلگەن.

16. قۇددۇس رامانىڭ تۇغۇلۇشى كەڑىشنەتتىن بۇرۇن پادىشاھ قەسلەپ ئىككىلىسىنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان، يەھيانىڭ (يوھەننانىڭ) تۇغۇلۇشى ئىيسادىن ئاز مۇددەت بۇرۇن، ھىيدرورۇس دىگەن پادىشاھ ئىككىلىسىنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان، بۇ ھەتتا ئىيسادىن ئالدىن بىشارەت بەرگەن دىيىلگەن.

17. كەڑىشنەت پادىچىلار ئارىسىدا تەربىيلىنىپ كېيىن ئۇستاز قېشىغا ئاپرىلسا، ئۇلارنى ھەيران قالدۇرغان، ئۇلار بۇ بالىنىڭ سۇئاللىرىغا جاۋاب بېرەلمىگەن. ئىيسا، ئۇستاز، مۇئەللىم قېشىغا ئېلىپ بېرىلسا، نۇرغۇن ھەرىپلەرنىڭ خىلمۇ ـ خىل مەنىسىنى ئۇلارغا سۆزلەپ ھەيران قالدۇرغان، بۇلار بۇ سۇئالنى بىز ئوقالمايمىز دىگەن.

18. كەڑىشنەت ساياھەت قىلىپ كىتىب بارسا، كاللار ئۆزىگە پادىشاھ قىلىۋالغان بولۇپ، نەگە بۇيرىسا شۇ يەرگە باراتتى، ئىيسانى ئادەم ئايلىرىدا باللار پادىشاھ قىلىۋالغان، كىم بۇلارنى ئوتتۇرىدىن ئۆتسە سەجدە قىلدۇرغان. (ناسارالار سۆزى)

19. بىر كۈن كەرىشنەت ئويناۋاتسا، بۇرادەرلىرىنى يىلان چىقىپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، كېيىن ئۇ ئىلاھى كۈزى بىلەن بۇلارنى تىرىلدۈرگەن، ئىيسا توغرىسىدىمۇ شۇنداق مەلۇمات بار ئىكەن.

20. كەرىشنەت ھەمراھلىرى ئوغرىلىق قىلىپ قويسا، ئوغرىلارنى بۇلارنىڭ موزايلىرى بىلەن قېتىلىپ غارغا قامايدۇ، كەرىشنەت بولسا شۇلارغا ئوخشاشنى موزاي بىلەن بىللە يارىتىدۇ، ئىيسا، ئۆزى بىلەن بىللا ئويناۋاتقان بالىلار مۈكۈۋالسا، ئۇلارەك ئوخشاش بالىلارنى يارىتىپ بىللە ئويناۋاتىدۇ دېيىلگەن.

21. كەرىشنەت ئاق كېسەلنى بەدەننى ساقايتاتتى، ئىيسامۇ شۇنداق قىلاتتى دېيىلگەن. ئىككى كىتاب ئاجايىپ ئوخشاش تۇرۇلمەكتە.

22. بۇددا دىنىدا مۇنداق دېيىلگەن، كەرىشنەت ئولتۇراتتى، بىر پىقىر خوتۇن كېلىپ، قاچسىدىكى خۇشپۇراقدىن چېچىپ قويدى، قالغىنىنى بېشىغا سەپتى، ئىيسا كېسىلىدىن ساقايغاندا، بىر يوقسۇز خوتۇن قاچىدا خۇشپۇراقتى ئەكىلىپ سەپتى، ئاشقىنىنى بېشىغا قۇيدى.

23. كەرىشنەت كرىستا مىخلاپ ئۆلتۈرۈلگەن، ئىيسا كرىستا مىخلاپ ئۆلتۈرۈلگەن دېيىلگەن.

24. كەرىشنەت ئۆلتۈرۈلگەندە، نۇرغۇن مۇسىبەت يۈز بەرگەن، كۈن، ئاي، قاراڭغۇ بولۇپ كەتكەن، ئاسمان، ئوت، كۆل، تاش ياغدۇرغان، شەيتانلار زىمىندا ھەددىدىن ئاشقان، ھاۋا بوشلۇقىدا نۇرغۇن ئەرۋاھلار جەڭ قىلغىنىنى كۆرگەن، ئىيسا ئۆلتۈرۈلگەندە نۇرغۇن مۇسىبەت يۈز بېرىپ، كۈن قاراڭغۇ بولغان، چىركاۋ ئاخىرغىچە ئىككى پارچە بولۇپ كەتكەن، قەبرىلەر ئېچىلىپ قېلىپ، نۇرغۇن روھلار قوپقان.

25. كەرىشنەتنىڭ بېقىنى نەيزىدە تىشۈپتىلگەن، دېيىلگەن، ئىيسانىڭ بېقىنىمۇ نەيزىدە تىشلىگەن دېيىلگەن.

26. كەرىشنەت ئۆزىگە ئوق ئاتقان، ياچاقچىلارغا سىلەر مېنىڭ شەپقىتىم بىلەن كېتىڭلار دېگەن، ئىيسا ئۆلتۈرۈلگەندە، كرىستا مىخلىغان كىشىگە سەن كەت، سەن مەن بىلەن فىردەۋىستە بىللە بولىسەن دېگەن.

27. كەرىشنەت ئۆلۈپ، كېيىن ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن تىرىلگەن، دېيىلدۇ ئىيسا ئۆلۈپ كېيىن تىرىلگەن دېيىلدۇ.

28. كەرىشنەت جەھىيمگە چۈشكەن، ئىيسامۇ شۇنداق دېيىلدۇ.

29. كەرشىنەت ئاسمانغا ئۆرلەپ كەتكەن بۇنى نۇرغۇن كىشىلەر كۆرگەن دېيىلدۇ، ئىيسامۇ شۇنداق.

30. كەرىشنەت ئاخىر زامانىدا قايتىپ كېلىدۇ، زىمىنغا چۈشىدۇ، كۈن قاراڭغۇ بولىدۇ، يۇلتۇز تۆكۈلىدۇ، زىمىن قاتتىق تەۋرەپ كېتىدۇ دېيىلدۇ، ئىيسا ئاخىر زامانىدا قايتىپ كېلىدۇ، ئۇ قۇرال تۇتۇپ، ئىشەككە مىنىپ چۈشىدۇ، كۈن، ئاي، تۇتۇلىدۇ، يۇلتۇز تۆكۈلىدۇ، دېيىلدۇ. ئىككىلىسى ئوخشاش سۆزلىمەكتە.

31. ـ ئوخشاشلىق كەرىشنەت ئاخىرقى كۈندە ئۆلۈكلەرنى جازالايدۇ، ئىيسامۇ ئاخىرقى كۈندە ئۆلۈكلەرنى جازالايدۇ.

32. بۇددىزىمچىلار ھىندىلار كەرىشنەت خالق، ھەممىنى ياراتقان دەيدۇ، ئۇ بولمىسا ھېچ شەيئى

بولمايتتى دېيىشىدۇ. ئىيسامۇ ھەممىنى ياراتقان، ئۇ بولمسا ھېچنېمە بولمايتتى دىگەن.
33. كەرىشنەت الف ب ئۇ ئەۋۋەل ئوتتۇر ئاخىرى دېيىلىدۇ دىگەن. ئىيسا الف ب ئۇ ئەۋۋەل ئوتتۇر ئاخىر دېيىلىدۇ دېگەن دېمەكچى.
34. كەرىشنەت زېمىندا خەتەرگە قارىماي ياماق روھلار بىلەن جەڭ قىلغان، تەلىم بەرگەن، ئاجايىپ ئالامەتلەرنى كۆرسەتكەن، ئۆلۈكنى تىرىلدۈرگەن، بەرەسنى ساقايتقان، گاس، ئەمانى ساقايتقان، مەزلۇمغا ياردەم بەرگەن دىگەن، ئىيسامۇ شۇنداق دېيىلگەن.
35. ـ ئوخشاشلىق، كەرىشنەت باشقا تالىپلاردىن ئەرجۇنانى ياخشى كۆرەتتى، ئىيسا باشقا تالىپلاردىن يوھەننانى ياخشى كۆرەتتى.
36. ئەرجۇنا ھازىر بولغاندا، كەرىشنەت ئۆزگىرىپ يۈزى قۇياشتەك بولۇپ كېتەتتى، ئۇ ئىلاھلىقنى جەم قىلغاندۇر، ئەجۇنا بېشىنى تۆۋەن تۇتۇپ، مەن سېنىڭ ھەققىڭنى كۆردۇم، دەپ كېتەتتى، رەھمىتىڭنى ئۈمىد قىلىمەن دەيتتى. ئىيسا توغرىسىدىمۇ يەئقۇپ ئۇنىڭ بۇرادىرى يوھەننا بىلەن تاغقا ئۆرلىگەن، ئۇ ئۆزگىرىپ يۈزى كۈندەك بولۇپ كەتكەن، كىيىمى قاردەك ئاقارغان، ئۇ سۆزلىسە بۇلۇت سايە تاشلىغان، بۇلۇتمۇ سۆزلەپ كەتكەن، تالىپلار قورقۇپ كەتكەن دېيىلىدۇ.
37. كەرشىنەت كىشىلەرنىڭ ياخشىسى ئىخلاس نەسىھەتنى ئۇگەتكەن، ئۇ پاك، ئىپپەتلىك ئىنسان سۈرىتىدە بولغان، ئۇ رەھمەن بىلەن چۈشكەن، ئۇ بۈيۈك كاھىن دىگەن. ئىيسا ئەلەيھىسسالام توغرىسىدىمۇ ناسارالار شۇنداق دىگەن.
38. كەرشىنەت ئۇلۇغ بىر ھامادۇر، ئۇنىڭ ئاشكارا بولۇشى، ئىلاھى سىرلاردۇر، دېيىلگەن. ئىيسا ئەلەيھىسسالام توغرىسىدىمۇ ئۆز ئەينى مۇشۇ سۆز بار.
39. كەرىشنەت ئۈچ تەن بىرلەشمە تەلىماتىدىكى بىر تەن، بىرگەۋدە ھېسابلىنىدۇ بۇنى يەنىلا ئىلاھ دىگەن. ئىيسانىمۇ خۇدا، جىبرىئىل، روھ، ئىيسا ئۈچى بىرگەۋدە، ئۈچ تەن بىلەن بىرلەشكەن، دىگەن سۆزلەر بار. بۇ ئۆزگەرگەن ئىنجىلدا دېيىلىدۇ.
40. كەرىشنەت ئىمان، ئىخلاسقا تۇرغان كىشىنى خالىي بولۇشقا بۇيرىغان، ئارزۇ قىلغان نەرسىنى، شەھۋەتنى تاشلاشقا بۇيرىغان، پۈتۈن خىيال ئاللاھدا دىگەن.
ئىيسامۇ شۇنداق بۇيرىغان، زاھىدلىقنى بۇيرىغان، ئاللاھدىن باشقىنى ئۇنتۇپ دىگەن.
41. كەرىشنەت ئەرجۇناغا ۋە باشقىلارغا مەيلى يەڭلار، كىيىڭلار، ئىچىڭلار، نېمە قىلىڭلار ھەممىسى ئىخلاس بىلەن مېنىڭ رىزالىقىم ئۈچۈن بولسۇن دىگەن. ئىيسا ؟؟؟مۇ شۇنداق بۇيرىغان ئەمما بۇ ئاللاھ دىگەن ئۈچۈندۇر.
42. كەرىشنەت پۈتۈن كائىناتنىڭ مەۋجۇد بولۇشى، مېنى دەپ مېنىڭ ھەققىمدە چۈشكەن، ھەممىسى مېنىڭ ئۈستۈمدە، ھەممىسى ماڭا نىسبەتەن بىر يىپتا بولىدۇ دىگەن. ناسارالار ئىيسا، ئۈچۈن ھەممىسى ھەممە ئۇنىڭ سەۋەبى بىلەن ئۇ بۇلۇپ باقمىغان غەيىبنى ئۆزگەرتىدۇ دىگەن.
43. مەن نۇر، مەن قۇياشتا، مەن ئايدا، مەندە قاراڭغۇلۇق يوق، ئىيسامۇ، مەن ئالەم نۇرى، مەندە زۇلمەت يوق دىگەن.
44. مەن ھەق، مەن رەب، مەن يول ئىگىسى دىگەن، ئىنجىلدىمۇ، مەن يول مەن ھەق، ھايات مەندە دىگەن. (ئىككى دىن ئوخشاش كېتىۋاتىدۇ، بۇنى بىلىڭ)

45. كەرىشنەت، مەن ئىسلاھات، مەن ئىپتىدائى مەن ئوتتۇر مەن ئاخىر، مەن خالىق مەن پىنائ، مەن ھالىك دىگەن، ئىيسا مەن ئەۋۋەل، ئاخىر مەن ئۆلۈمگە مەسئۇل، مەن ھەممىنى تۇغدۇرىمەن دىگەن. (شۇلارنىڭ دىنىدا شۇنداق بار ئىكەن)

46. كەرىشنەت يېقىن تالىپى ئەرجۇناغا سەن گۇناھسىزنىڭ كۆپلىكى بىلەن غەم قىلما، مەن سېنى قۇتقۇزىمەن، ماڭا ئېسىل، تەۋەككۇل قىلىپ، ماڭا چوقۇن، مەندىن باشقىنى تەسەۋۋۇر قىلما دىگەن، سەن ئاخىرى قۇياشقا مۇھتاج بولمايدىغان جايغا بارىسەن. ئىيسا، ھاۋارىغا سېنىڭ خاتالىقىڭ كەچۈرۈمدۇ، سەن قەلبىڭنى ماڭا بەرگىن، سەن ئاخىرى قۇياشقىمۇ مۇھتاج بولمايسەن دىگەن. مانا بۇ 46 خىل ئوخشاشلىق، پۈتۈن دۇنيادا تانغىلى بولماس ھەقىقەت، بىز شۇنى ئىلان قىلىمىزكى، خىرىستىئان دىنى ئۆز ئەينى بۇددا، ھىندى دىنى بىلەن ئوخشاش بولۇپ كەتكەن، چۈنكى، بۇلار ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسلام دىنىنى مۇشۇ مەنبەگە تايىنىپ تۇرۇپ بۇددا دىنىغا ئۆزگەرتكەن، بۇ ئەمەلىيەت، بۇ ھەقىقەت، قۇرئان، مۆجىزە بولۇپ، ئىيسا ئەلەيھىسسالام ئاخىرەتە ناسارالاردىن، خىرىستىئان دىنىغا كىرگەنلەردىن تانىدۇ، ئىنكار قىلىدۇ، يالغانچى قىلىدۇ. چۈنكى، بۇلار بۇددا دىنىدا مۇشرىكلاردۇر. بۇنى، ئاللاھ بىرلا ئايەتتە بايان قىلغان، پولاتتەك دەلىل ـ ئىسپات تۇرۇپتۇ، ئەمما، بۇنىڭغا خىرىستىئانچىلار تېنىۋالىدۇ، ئۇلار كور، ئازغۇن.

بىز ئاللاھقا، قۇرئانغا شەكسىز ئىشىنىمىز، رەسۇلۇللاھقىمۇ ئىشىنىمىز، ئەزەلدىنلا زېمىندا بىرلا ئىسلام دىنى، ھەقىقى دىن، قالغىنى ئۆزگەرگەن، ھەقىقى ئىسلامى كىتاب قۇرئان، قالغىنى ئۆزگەرگەن، قۇرئان بولسا، ئۆزگەرمەس مۆجىزە، 750 ئايىتى مۆجىزە بولماقتا، يەنە تېخىمۇ نۇرغۇن كەلگۈسى مۆجىزىلەر بار، ئەمما، ئىنسانلار ئۆزگەرتىپ يازغان تەۋرات، ئىنجىل، بۇنداق ئەمەس، بىز يەنىلا ئىزدەنگۈچىلەرنى، جاھىللارنى، نادانلارنى قايىل قىلىش ئۈچۈن، بۇ ھەقىقەتنى بايان قىلدۇق، بۇنىڭلىق بىلەن توختاپ قالماي يەنىلا ھىندى مۇخلىسلىرىنىڭ بوزا بۇددا توغرىسىدا دىگەن سۆزى بىلەن ناسارالارنىڭ ئىيسا توغرىسىدا دىگەن سۆزىنىڭ يەنمۇ 48 خىل ئوخشاشلىقىنى سۆزلەيمىز، قېنى كۆرۈڭ، بۇنىڭغا ئىشەنمىگەنلەر دۇنياۋى دىنىنى كىتابلارنى ئەمەلىيەتتىكى چوقۇنغۇچىلارنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ئىزدەنسۇن، ئەمما، ۋاقىت ئۇزراپ جاھالەتتە ئۆلمىسۇن، ئەجەل بەكمۇ يېقىن، بىزگە ئىشىنىڭلار، بۇ دۇنياۋى خەلقئارالىق مەسىلە، بۇنى سوراپ كۆرۈڭلار، بۇ تەپسىرنى، بۇ ئەسىرنى پۈتۈن دۇنيا خەلقى بىلدى، توردا ئېنىقلاڭلار.

ھىندى، بۇددىزىمچىلارنىڭ بوزا بۇددا توغرىسىدىكى سۆزى ئارقىدىنلا يەنىلا ئىيسا توغرىسىدىكىنى سۆزلەيمىز، ئالدىدىكى ئۇسلۇبقا ئوخشاش. (باش تەرىپى بۇددا، ئاخىرى ناسارالار)

بىرىنچى، بۇددا مۇخلىسلىرى مۇنداق ئېيتىدۇ. بوزا مايا دىگەن قىزچاقدىن ئىنسان چېقىلمىسمۇ قىلمىسمۇ تۇغۇلغان دىگەن، ئىيسا توغرىسىدا بۇ مەلۇمات خېلى ئېنىق، مەريەمدىن دادىسىز تۇغۇلغان.

ئىككىنچى، بوزا بۇددا روھولقۇددۇسنىڭ مايا قىزچاققا چۈشۈش ۋاستىسى بىلەن بارلىققا كەلگەن، ئىيسا، روھۇلقۇددۇس، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشۈشى بىلەن مەريەمدىن ھاسىل بولغان.

ئۈچىنچى، بوزا، روھلار تەۋەسىدىن قىزچاق مايانىڭ رەھىمگە(بالىياتقۇ) كىرگەندە، بۇ رەھمە

سۆزۈك كىرىستالدەك بولۇپ كەتكەن بولۇپ، بوزا ئاندىن بىر تال گۈلدەك ئاپىرىدە بولغان، ئىيسا، ئاسماندىن چۈشكەندە رەھىمگە كىرىشى بىلەنلا مەريەمنىڭ رەھمى سۈزۈلۈك كىرىستالدەك نۇرلاندى، ئىيسا بولسا، گۈزەل گۈلدەك ئاشكارا بولدى دېيىلگەن.

تۆتىنچى، بوزانىڭ تۇغۇلۇشىغا ئۈيۇقدىكى بىر يۇلتۇز ئاشكارا بولۇپ، بەلگە بەرگەن، بۇ يۇلتۇزنى مەسىھ يۇلتۇزى دەپ ئاتايدۇ، ئىيسا، توغرىسىدىمۇ خىرىستىئانلار شۇنداق دىگەن.

بەشىنچى، قۇددۇس، روھ چۈشكەن، مايا قىزچاقدىن بوزا، مىلادىيە كالان ئىيى، 25 چېسلا تۇغۇلغان دېيىلدۇ. ئىيسا، مۇشۇ ئايدا تۇغۇلغان دېيىلدۇ.

ئالتىنچى، بوزا، تۇغۇلغاندا، ئاسمان قوشۇنلىرى خۇشال بولۇپ، بۇ پاك مۇبارەك بالا تۇغۇلدى، دەپ خۇش بىشارەت بېرىدۇ، نۇر بېرىدۇ دىگەن. ئىيسا، تۇغۇلغاندا پەرىشتىلەر شۇنداق قىلغان.

يەتتىنچى، ھۆكمالار بوزانى شۇ كۈنىلا تونۇۋالىدۇ، ئىلاھلىق سىرىنى بىلىۋېلىپ، ئۇنى ئىلاھلار ئىلاھى دەپ ئاتىغان. ناسارالار خىرىستىئانلارمۇ شۇنداق دىگەن، ئۆز ئەينى ئوخشاش.

سەككىزىنچى، ئۇلار بوزاغا كىچىك چاغدىلا قىممەت باھالىق ئالتۇن جەۋھەر ھەدىيە قىلدى، ئىيساغمۇ شۇنداق قىلغان دېيىلدۇ.

توققۇزىنچى، بوزا، كىچىك چېغىدىلا ئانىسىغا مەن ئىنسانىنىڭ ئەڭ ئۇلۇغى دىگەن. ئىيسا، ئانىسىغا كىچىك تۇرۇپلا، مەن ئىنسانلارنىڭ ئۇلۇغى دىگەن.

10. بوزا، قورقۇتقۇچى بولۇپ تۇغۇلغان، ئۇ تۇغۇلغاندا، پادىشاھ ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان، پادىشاھلىقنى قوغدىماقچى بولغان. ئىيسا، تۇغۇلغاندا، پادىشاھ ھىيدروس، ئەنسىرەپ ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان، ئەگەر بۇ بالا ھايات قالسا، خەتەرلىك دىگەن.

11. بوزا، مەدرىسكە بارغاندا، ئۇستازنى ھەيران قالدۇرغان، ئەمما، ئۇ بۇرۇن دەرس ئالمىغان، ئۇنىڭ بىلىمى خىلمۇ ـ خىل ئىكەن. ئىيسا، ئۇستازنى ھەيران قالدۇرىدۇ، ئۇستاز يۈسۈپكە مەن بۇ بالىنى ئوقىتالمايمەن دىگەن. ھەرىپكە مەنا بەرگەن.

12. بوزا، 12 ياشقا كىرگەندە، چېركاۋغا كىرىپ ئۆلمالاردىن ئىلىم سورىغان، ئۇلار جاۋاب بېرەلمىسە، ئۇ ئىزاھلاپ بەرگەن. ئىيسا، 12 ياشتا ئىروسالىمدىكى چېركاۋغا كىرىپ، ئالىملارنى ھەيران قالدۇرۇپ، مەسىلىنى ئىزاھلاپ بەرگەن دېيىلدۇ.

13. بوزا بىر قېتىم چېركاۋغا كىرگەنگە، بۇت ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ پۇتى ئالدىدا سەجدە قىلغان دېيىلگەن. ئىيسا، بىر ھەيكەل سۈرەت يېنىدىن ئۆتكەندە، ئۇنىڭغا سەجدە قىلغان.

14. ئۇلار بوزانىڭ نەسەبى، مولكانىيەت دىگەن، بۇ نەسەب، زىكرى قىلىنغان بورازا دىگەن كىتابتا كۆرسىتىلگەن. ناسارالر ئىيسانى مولكانىيەگە تۇتاشتۇرىدۇ.

15. بوزا، ئىبادەتنى مەقسەد قىلىپ، سایاھەت قىلغان، شەيتان ئاشكارا بولغان، ئۇ نۇرغۇن تەجرىبىنى باشتىن كەچۈرگەن، ئىيسامۇ سایاھەت قىلغاندا، شەيتان ئاشكارلىنىپ نۇرغۇن تەجرىبىنى، سىناقنى باشتىن كەچۈرىدۇ دىگەن.

16. ـ ئوخشاشلىق، بۇددالار مۇنداق دىگەن، شەيتان بوزاغا سەن ۋاختىڭنى ئەرزىمەس پەس ئىشلارغا سەرپ قىلمىغىن، سەن يەتتە كۈندىن كېيىن دۇنيانىڭ پادىشاھى بولسەن دىگەن، ئىبلىس، ئىيساغا، ئەگەر سەن ماڭا سەجدە قىلساڭ، مەن ساڭا پۈتۈن دۇنيانى ئاتا قىلىمەن دىگەن.

17. بوزا، شەيتان سۆزىگە قۇلاق سالماي، كۆزۈمدىن يوقال دىگەن، ئىيسامۇ شەيتاننى قوغلىغان، يوقال دىگەن.
18. شەيتان بوزانى تەربىك ئەتكەندە، ئاسمان يامغۇر ياغدۇرغان، ئىبلىس ئىيسانى تاشلىغاندا، پەرىشتىلەر كېلىپ خىزمەت قىلغان.
19. بوزا، بەك ئۇزۇن رامىزان تۇتقان، ئىيسامۇ بەك ئۇزۇن رامىزان تۇتقان دىيىلدۇ، بۇ ئىككى دىن بەكمۇ ئوخشاش.
20. بوزا، مۇخلىس سۇغا چۈمۈلگەن روھۇللاھ ھازىر ئىدى، ئۇ ئەسلى ئىلاھ ئەمەستى، كېيىن روھ بىلەن بىرلەشتى دىگەن، يوھەننا، ئىيسانى ئوردۇن دەرياسىغا چۆمۈلدۈردى، روھوللاھ ھازىر ئىدى، كېيىن ئۈچ تەن بىرلىشىپ دادا، بالا، روھولقۇددۇس، ئىلاھلاشتى دىگەن، ھەر ئىككى دىن ئوخشاش قارىغان.
21. بوزا، كۈنلىرىنىڭ ئاخىرىدا ئۆزگەرگەن، ئۇ تاغ تۆپىدە تۇراتتى، بىر نۇر چۈشتى، ئاندىن ئۇ قۇياشتەك بولۇپ كەتتى، ھەر قانداق كىشى ئۇنى كۆرسە، بۇ ئىنسان ئەمەس، ئىلاھ دەيتتى. ئىيسانىڭ ھەيئىتى ئۆزگەرگەن، بۇ ئاخىرقى كۈن ئىدى، يەئقۇب يوھەننا بار ئىدى، ئۇلار تاققا چىقتى، كېيىن ئىيسا قۇياشتەك نۇرلاندى، ھەرقانداق كۆرگەن كىشى ئىلاھ دەپ چوقۇناتتى دىگەن.
22. بوزا، ئاجايىپ غارايىب مۆجىزە، كارامەت كۆرسەتتى، ئىيسامۇ ئاجايىپ ئەقىلنى ھەيران قالدۇرىدىغان كارامەت كۆرسەتتى.
23. كىشىلەر بوزاغا ئىبادەت قىلىش بىلەن فىردەۋىس دىگەن جەننەتكە كىرىشنى ئارزۇ قىلىشىدۇ.، كىشىلەر ئىيساغا چوقۇنۇش بىلەن فىردەۋسنى ئارزۇ قىلىدۇ دىگەن.
24. بوزا ئۆلگەندە، دەپنە قىلىنغان بولسىمۇ قەبرە، كېپەنلەر ئۆزلىگىدىن ئېچىلىپ كەتكەن دىيىلدۇ. ئىيسامۇ ئۆلگەندە، قەبرىگە قويۇلدۇ، كېيىن قەبرە ۋە كېپەن ئىلاھى قۇۋۋەتتىن ئېچىلىپ كەتتى دىيىلگەن. (سۇبھاناللا، ئىلاھمۇ ئۆلەمدۇ؟ بۇ باتىل دىنلار)
25. بوزا، ئاسمانغا جەسىدى بىلەن چىقىپ كەتتى، زىمىندا خىزمىتى تۈگىدى، ئىيسامۇ شۇنداق بولدى دىيىلگەن.
26. بوزا يېقىندا زىمىنغا قايتىپ چۈشۈپ، تىنىچلىقنى، بەرىكەتنى قايتا ئەسلىگە كەلتۈرىدۇ دىگەن، ئىيسامۇ قايتا زىمىندا تىنىشلىقنى، بەرىكەتنى قايتۈرىدۇ دىگەن.
27. بوزا، ئۆلۈكلەرنى جازالايدۇ، ئىيسامۇ شۇنداق دىگەن.
28. بوزا، الف ب ئۇ پىداسى يوق ئىنتىھاسى يوق، ئەزلى، ئىيسامۇ الف ب ئۇ ئىپتىدا سى يوق، ئىنتىھادى يوق ئەزلى دىگەن.
29. بوزا، مۇنداق دەيدۇ، پۈتۈن دۇنيادىكى گۇناھلار مېنىڭ ئۈستۈمگە، پۈتۈن ئالەم خاتالىقدىن قۇتۇلدۇ دىگەن. ئىيسا مۇخلىس پۈتۈن گۇناھقا مەن قۇربانلىق بولسەمەن، پۈتۈن ئالەم خاتالىقدىن مەن سەۋەبىدىن قۇتۇلدۇ دىگەن.
30. بوزا، ياخشى ئەمەللەرنى كۆپلەپ قىلىڭلار، گۇناھىڭلارنى ئاشكارا ئىتىراپ قىلىڭلار دىگەن، ئىيسامۇ شۇنداق دىگەنىكەن. شۇڭا، خىرىستىئانلار چېركاۋىدا، پوپ ئالدىدا تۆۋبە قىلىدىكەن.
31. ئۇلار بوزانى نۇرلۇق سايە ئەمەس، شەيتان بولسا، يىلان دىگەن. ئۇلارمۇ ئىيسانى نۇرلۇق

زات دىگەن، شەيتاننى يىلان دەيدۇ.

32. كۈنلەرنىڭ بىرىدە بوزانىڭ تالىپى ئاناندا قۇدۇق بويىدا كەندىلاس قەبىلىسىدىن بىر ئايالغا ئۇچراپ قېلىپ، سۇ سورايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئايال بوزانىڭمۇ ئوقوغۇچىسى بولۇپ قالىدۇ، كۈنلەردىن بىر كۈنى ئىيسا، قۇدۇق بويىدا بىر ئايالدىن سۇ سورىغان، بۇ ۋەقەمۇ ئوخشاش ئىكەن.

33. بوزا، ئەسلى قانۇننى بىكار قىلىش ئەمەس، بەلكى مۇكەممەل قىلىش ئۈچۈن كەلگەن. ئىيسامۇ ئەسلى قانۇننى مۇكەممەل قىلغان، قارىمۇ قارشىلىق يوق دىيىلگەن.

34. بۇددىزىمچىلار پۈتۈن ئەمەل، ئىش - ھەرىكەت، ھەتتا ياخشىلىق قىلىش، مۇھەببەتتىن تارتىپ، بوزانىڭ تەلىمى بىلەن بولىدۇ دىگەن، ئىيسا، سىلەر دۈشمىنىڭلارغىمۇ ياخشى قىلىڭلار، ئۆزۈڭلارغا بەرىكەت تىلەڭلار، پۈتۈن ئىشىڭلار مەن دىگەن پىرىنسىپ بويىچە بولسۇن دېگەن دىيىلدۇ.

35. تۇنجى كۈنلەردە بوزا بىشارەت بەرگەن، تەلىم بەرگەن، بىينارس شەھىرىگە بارغان، ئاندىن تۆت كىشى ئەگىشىپ مۇرت بولغان، كېيىن نۇرغۇن ئەر - ئايال ئەگەشكەن دىيىلدۇ. ئىيسامۇ تۇنجى كۈنىدە بىشارەت بىلەن تەلىم بەرگەن، تۆت كىشى مۇرت بولغان، كېيىن 12 بولغان، نەگە بارسا نۇرغۇن ئەر - ئايال ئەگىشىۋالغان دىيىلدۇ.

36. بوزا، ئوقوغۇچىلىرىغا دۇنيانى تەرىك ئىتىشكە بۇيرىغان، كىيىنكىلەر بولسا، پىقىرلىقدىن ئاگاھلاندۇردى، دىيىلدۇ. ئىيسامۇ، زاھىدلىققا بۇيرىغان، كىيىنكىلەر بولسا، مالغا بېرىلدى، پىقىرلىقدىن قورقتى.

37. بوزانىڭ مۇقەددەس قانۇنىدا جۇمھۇر كىشىلەر بوزاغا ئىشىنىش ئۈچۈن مۆجىزە تەلەپ قىلغان دىيىلدۇد. ناسارالارنىڭ كىتابلىرىدا جۇمھۇر كىشىلەر ئىيساغا ئىمان كەلتۈرۈش ئۈچۈن، مۆجىزە تەلەپ قىلغان دىيىلگەن.

38. بوزانىڭ زىمىنىدىكى كۈنى ئاخىرلاشقاندا، ئۇ، بۇندىن كېيىن يۇز بېرىدىغان ئىشلارنى بىلىپ، ئاناناغا مۇنداق دىگەن، ئەي ئانا، مەن يوقالسام يەنە بىر بوزا مەۋجۇد بولمايدۇ، سۆز مەن دىگەن سۆز شۇ بولسۇن، پەرزىمۇ شۇنداق بولسۇن دىگەن. ئىيسامۇ شۇنداق دىگەن، مەن سىلەر بىلەن بىللە دىگەن سۆزىمۇ بار.

39. بوزا، بۇددا تەلىماتىدا كىشىلەرگە ياخشىلىق قىلىش بۇيرۇلغان، كىمكى نەپىقە قىلالمىسا، روھىنى بەرگەن بولىدىكەن، چۈنكى، نەپسى مالغا، بىخىل بولىدىكەن، بوزا، بۇ دۇنيانىڭ شەھۋەت، لەززەتلىرىدىن قۇتۇلغاچقا ئىلاھلىق مەئرىپەتكە يەتكەن، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ دىندىكىلەر باشقىلار ئۈچۈن جاننى بەرسۇن، ئىيسامۇ كىشىلەرگە ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرىيدۇ، ھەتتا، جاننى بېرىشكە بۇيرۇيدۇ، ئۇمۇ شۇنداق قىلىپ دۇنيادىن يۇز ئۆرۈپ، لەززەتتىدىن قېچىپ، مەئرىپەتكە يەتكەن دىيىلدۇ.

40. بوزانىڭ مەخسىدى، ساماۋى پادىشاھلىقنى كۈچەيتىش، ئىيسا شۇ زاماندا تۆۋبە قىلىڭلار ئاسمان پادىشاھلىقى يېقىن دىگەن.

41. بوزا، مەن بۇيۇڭ شەرىئەتنى ياخشى كۆرىمەن، مەن بىينارس شەھىرىگە بېرىپ، زۇلمەتكە نۇر بېرىمەن، يېڭى ھاياتلىقنى ئاچىمەن دىگەن. ئىيسامۇ نۇرغۇن تەجرىبىدىن كېيىن شەيتاندىن

ئاجراپ، كوپەرناموم دىگەن جايغا بارغان، ئۇ، تۆۋبە قىلىڭلا، ئاسمان پادىشاھلىقى ئاز قالدى، قۇرۇلدۇ دىگەن، نۇر ئاتا قىلغان دىيىلدۇ.

42. بوزا، تالىپى ئاناندىغا مېنىڭ سۆزۈم ھەق، ئەگەر ئاسمان ئۆرۈلۈپ چۈشسىمۇ ھەق شەك يوق، قەتئىيدۇر دىگەن، ئاساسى قانۇن مۇساغا بېرىلگەن، كېيىن ھەق ئىيساغا بېرىلگەن، ئىيسا مۇنداق دىگەن، مەن ھەقنى سۆزلەيمەن، ئاسمان - زېمىن چوقۇم زاۋال تاپىدۇ، ئەمما، مېنىڭ سۆزۈم مەڭگۈلۈكتۇر دىگەن.

43. بوزا مۇنداق دىگەن: ئىنساندا شەھۋانى نەپسى بىلەن قىلغان ئىشىدىن ياماق ئىش يوق، ئاياللار بىلەن بىرلەشكەندە، كۆزۈڭلارغا دىققەت قىلىڭلار، سۆز قىلساڭلار قەلبىگە ھەزەر قىلىڭلار، ئىيسا. سىلەر بىلىسىلەر، قەدىمىلارمۇ زىنا قىلما دىگەن. مەن شۇنداق دەيمەنكى، كىمكى ئايال كىشىگە ئىشتىھا بىلەن قارىسا، زىنا قىلغان بولىدۇ، دىل كۆزى كۆرمەيدۇ، ھەزەر قىلىڭلار. (ئىيسا، يەسۇئ دىيىلدۇ)

44. بوزا مۇنداق دىگەن، ئاقىل، ھۆكمىڭ كىشى توي قىلمايدۇ، توي تۇرمۇشنى بىر ئوت دىسە بولىدۇ، زىنادىن نېرى بولۇڭلار، ناسارالاردىمۇ ئەر - ئايالغا يېقىن يولۇقماسلىقى كېرەك، ئامال بولمىسا، نەسلىنى قوغدىسا توي قىلسۇن دىيىلگەن.

45. بوزا، تەلىماتىدا مۇندا دىيىلگەن، كىمكى غەم قىلسا، دەرت تارتسا، ئازار يىسە، بۇ چوقۇم گۇناھ قىلغان گەپ، بۇ شۇ گۇناھقا كاپارەت، يەسوئ، كېتىپ بارسا، ئوقوغۇچىسى يا مۇئەللىم بۇ نېمە ئىش، بۇ كىشى تۇغما ئەماكەن، دىسە، ئۇ ئاتا - ئانىسى گۇناھكار ئىكەن دىگەن.

46. بوزا، كىشىلەرگە تەپەككۇرنى ئۆگىتەتتى، كىشىلەرنىڭ تەسەۋۋۇرىنى بىلىۋالاتتى، پۈتۈن مەخلۇقنىڭ تەپەككۇرىنى بىلىشكە قادىر دىيىلدۇ، ئىيسانمۇ شۇنداق دىگەن، ئوخشاش قارايدۇ.

47. بۇددىزىمچىلارنىڭ كىتابىدا بوزا، كۆزى كۆزى خاپا سالسا، كۆزىنى ئويۇپ تاشلىغان دىگەن. ئىيسا، كۆزۈڭمۇ خاپا سالسا، ئۇنى ئويۇپ تاشللىۋەت دىگەن ئىكەن.

48. بوزا، ئىبادەت ئۇچۇن، ساياھەت قىلىشنى مەخسەت قىلىپ، كىنتاكو دىگەن ھايۋانغا مىنگەن، پەرىشتىلەر كۆرپە سالغان، ئىيسامۇ ئىروسالىمغا ئىشەك مىنىپ كىرگەن بولۇپ، پەرىشتىلەرمۇ يولغا كۆرپە سالغان، ئىككىسىنىڭ يولىدا گۈل، دەرەخلەر سېلىنغان.

مانا بۇ ئىككى دىن ئوتتۇرىسىدىكى ئوخشاشلىق، بىز بۇ 48 خىل ئوخشاشلىق بىلەن جەزمەن خرىستىئان دىنى، بۇددا دىنى دەپ ھۆكۈم قىلالايمىز، ئۇلار ئۆز ۋاختىدىن تارتىپ، ئاللاھ كايىب، غەزەپ قىلىپ كەلگەن، قارشى تۇرۇپ، مەڭگۈ دوۋزاختا ھۆكۈم قىلىپ كەلگەن، بۇددا مۇشرىكلىق دىنىدىن پايدىلىنىپ شۇ دىنىنى مەنبە قىلىپ ئىيسا ئېلىپ كەلگەن ئىسلام دىنىنى ئۆزگەرتكەن.

تەۋرات، ئىنجىلنى ئۆزگەرتكەن، ئىنجىلدا بولسا، بۇلارنىڭ ئەسكىلىكى يوق، چۈنكى، بۇلار ئىنجىلدىن كىيىنمۇ نۇرغۇن ئەسكىلىكنى قىلغان، ئۆز ئەينى مۇشرىكدۇر، بىز چوقۇم كەسكىن ھۆكۈم چىقىرىمىزكى، ھەقىقى يول دىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسلام دىنى، ھەق، راست كىتاب، قۇرئان، ھەقىقى يول، مۇسۇلمان، مۆئمىنلەرنىڭ يولى، بۇنىڭدا شەك يوق، قۇرئان مۆجىزە، قۇرئان مەڭگۈلۈك، قۇرئان بۇرۇنقى ھەممىسنى ئەمەلدىن قالدۇرغان.

ناسارالارنىڭ بۇ خرىستىئان دىنىنىڭ مىلادىدىن توققۇز ئەسىر بۇرۇنقى ئاشرىيون مىللىتىنىڭ

بيل ناملق شربك بۇددا دىنغا 15 خىل ئوخشىشى بار.
بىرىنچى، بابىلىيەلەرنىڭ ئەلەملىك ھېكايىسى بار، مەسھىيەلەرنىڭمۇ شۇنداق ھېكايىلىرى بار.
ئىككىنچى، بىيىل، ئەسىر قىلىنغان، ئىيسامۇ ئەسىر قىلىنغان.
ئۈچىنچى، بىيلغا سوت مەھكىمىسىدە ھۆكۈم چىقىرىلغان، ئىيسامۇ ھاكىم تەرىپىدىن مەھكىمىدە سوتلانغان.
تۆتىنچى، بىيىل، قاتتىق ئۇرۇلغان، ئىيسامۇ قاتتىق ئۇرۇلغان.
بەشىنچى، بىيىل، سوت مەھكىمىسىگە يالاپ ئاپىرىلىدۇ، ئىيسامۇ مەھكىمىگە كىشەن بىلەن سۆرەپ ئاپىرىلىدۇ.
ئالتىنچى، بىيىل بىلەن ئىككى كىشى بىللە ئاپىرىلىدۇ، بىرى ئۆلتۈرۈلىدۇ، بىرى قويۇپ بېرىلىدۇ، ئىيسا بىلەنمۇ ئىككى كىشى ئاپىرىلىپ، بىرى ئۆلتۈرۈلىدۇ، بىرى قويۇپ بېىلىدۇ.
يەتتىنچى، بىيىل، ئىگىز جايغا ئۆرلىگەندە، شەھەر تەۋرەت كېتىدۇ، نۇرغۇن ۋەقەرلەر يۈز بېرىدۇ. ئىيسا ئۆلگەندە، زىمىن تەۋرەيدۇ، چېركاۋ يېرىلىدۇ، كۆپ ۋەقە يۈز بېرلىدۇ.
سەككىزىنچى، بىيلىنىڭ كىيىمىنى ئوغرى ئالىدۇ، ئىيسانىڭ كىيىمىنى ساقچىلار ئىلىۋالىدۇ.
توققۇزىنچى، بىيلىنىڭ يۈرىكىدىن ئاققان قانىنى بىر ئايال سۈرتۈپ قويىدۇ، ئىيسا نەيزە يىگەندە قېنىنى ئايال كىشى تازىلايدۇ.
10. بىيىل، قۇياشتىن نېرى رابىيە دىگەن جايىنىڭ ئاستىغا كىرىدۇ، نۇر يوقاپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، ئىيسامۇ شۇنداق بولىدۇ قەبرىدە.
11. رابىيە زىمىندا بىيلىنى قاراۋۇللار ساقلىغان، قاراۋۇللار، ئىيسا قەبرىسىنى ساقلىغان.
12. بىيىل بىلەن بىرگە باشقا ئىلاھلار ئولتۇرغان دىگەن، ئىيسا قەبرىسىدە مەرىيەم ئولتۇرغان دىيىلگەن.
13. ئۇلار بىيىلنى ئىزدىگەن، خۇسۇسەن بىر ئايال ئاھ ئۇرۇپ يىغلىغان. ئاياللار كېلىپ، ئىيسانى ئىزدىدى، جۇملىدىن مەرىيەم كېلىپ يىغلاپ كەتتى.
14. بىيىل، تېرىلىپ قۇياشتەك قويۇتى، كىيىن ئۆرلەپ كەتتى، ئىيسا تېرىلدى، ئۇ يەكشەنبە كۈنى قەبرىدىن چىقتى.
15. بابىلىيىنلەر باھار پەسلىدىكى بۇ ئاينى ھېيت قىلغان، چۈنكى، ئۇلار ياردەمگە شۇ چاغدا ئېرىشكەن. ناسارالارمۇ شۇنداق، بۇ ئاينى ھېيت قىلىۋالدى، ئىككىلى دىندا يەكشەنبە كۈنى ئىبادەت قىلىدۇ.
ئىككىلى دىندا بۇت، ھەيكەل قويۇلۇپ، چوقۇنىدۇ، خۇلاسە گەپ شۇكى، بۇ قەدىمقى بۇددا، شېرىك ئەقىدىدىكى دىندىن كىتابىدىن پايدىلىنىپ مەنبە قىلىپ تۇرۇپ، ئۇلار تەۋراد، ئىنجىلنى ئۆزگەرتتى، دىننى ئۆزگەرتىپ، بۇددا دىنىغا ئايلاندۇردى، ئاخىرى ھەممىسى مۇشرىك بولۇپ، خاتالاشتى. ئاللاھمۇ بۇنى ئالدىن بىلگەچكە، قۇرئاندا، ئۇلارنى كاپىر، دىنسىز، مۇشرىك، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگۈچى دەپ ھۆكۈم قىلدى، قاتتىق نارازى بولدى.
ئىسلام دىنى قۇرئان قانۇنى بولسا، بۇنداق يالغان تۆھمەتلەردىن پاك، خۇراپاتتىن پاك، ھەقىقى ھەق دىن، بۇ دىن ئەقىلگە، تەرەققىياتقا، ياكى ئىلىم - پەن بىلەن مۇۋاپىق چىقىپ، مۆجىزىسىنى

كۆرسەتمەكتە، بۇ دىنغا نۇرغۇن ئىزدەنگۈچىلەر، دوكتۇر، پەيلاسوفلار كىرمەكتە، مۆجىزە ئۇلارنىڭ قەلبىنى تىترەتتى، باش ئەگدۈردى، بولۇپمۇ قۇرئان شۇنداق، ئامرىكا، كانادا، ياپونىيە، گىرمانىيە، ئىسپانىيە پۈتۈن ياۋروپا ئەللىرىدىن ھەرخىل ئىختىساس ئىگىلىرى، مۇتەخەسسىلەر، ئىنجىنېرلار بۇ دىنغا كىردى، بىز بۇنىڭ بىلەن بىرەر كاتتا مەشھۇر ئىنسانىنىڭ بۇ دىنغا كىرىشى بىلەن بۇ دىننى ھەق دىمەكچى ئەمەس، دىنغا چوقۇنغۇچى بىلەن باھا بەرمەيمىز، بەلكى، شۇ دىننىڭ ئۆزى قانۇنى، كىتابى، يولى، پىرىنسىپى، ئىنتىزام، تۈزۈمى، ئەخلاقى، مۆجىزىسى كىشىنى قايىل قىلارلىقى، قەلبىنى خاتىرجەم قىلالىشى بىلەن باھا بېرىپ ھۆكۈم قىلىمىز. مۇشۇ مەسىلىدە، ئىسلام دىنى قۇرئان، ھەقىقى تەلەپكە لايىقدۇر، بۇنىڭدىن ئىسىلى، كاتتىسى، ئۇلۇغى يوق، بۇنى بىزلا مۇسۇلمان بولغانلىقىمىز بىلەن دەۋالمىدۇق، بەلكى ھەقىقەت شۇنداق. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز بارلىق پەيلاسوق، ھۆكمالارنى، دوكتۇر، ماگىستىر، ئاسپىرانتلارنى، بۇ دىننى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ بېقىشقا ئىزدىنىپ بېقىشقا چاقىرىمىز، چۈنكى، بىز قىلچە ئەنسىرەپ قالمايمىز، ئىشەنچىمىز يۈزدە يۈز. بىز بۇ دىنغا، ئاللاھقا، قۇرئانغا، ھەدىسكە شەكسىز ئىشىنىمىزكى، بۇ ھەقىقەت، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەتتۇر. بۇ مەڭگۈ ئۆزگىرىپ قالمايدۇ، بىزنىڭ ئىتتىقادىمىزمۇ مەڭگۈ شۇنداق، شۇنىڭ ئۈچۈن، مەڭگۈلۈك بۇ دىنغا ئىتتىقاد قىلغانلار مەڭگۈلۈك ئاللاھقا ئىتتىقاد قىلىپ چوقۇنۇپ، ئىبادەت قىلغانلار مەڭگۈلۈك بەختلىك بولىدۇ.

ئەمما، ئەزەلدە يوق بولغان، ئاندىن پەيدا، ئاخىرىدا يوق مەخلۇققا، تەبىئەتكە، تاشقا ياكى يۇلتۇز، ئاي، كۈنگە ياكى پەرىشتە، پەيغەمبەرگە ياكى ئۇلۇغ، مەشھۇر كىشىلەرگە چوقۇنغانلار ياكى ۋاستە قىلغانلار، شۇلار، بۇلارنىڭ ئىتتىقادى يوقايدۇ ـ دە، بەختىمۇ يوقايدۇ، بۇنى بىزى بۇرۇنلا سۆزلىگەن.

ئىتتىقاد قىلىنغان نەرسە يوقسا، ئاندىن ئىتتىقاد يوقايدۇ، ئاندىن پۈتۈن ئارزۇ، ئۈمۈد، مۇراد ـ مەقسەد، بەختى يوقايدۇ. ئەمما، ئىسلام دىنىدا، قۇرئاندا، ئاللاھ... ئاللاھ مەڭگۈلۈك، ئۇ ئەزلى ئەبەدىيدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىسلام دىنىغا كىرگەنلەر، قۇرئاننى قانۇن قىلغانلار، شۇ قانۇن ئىچىدە ئۆزىنى بۇ ھاكىمىيەتكە بېسىپ ياشىغانلار مەڭگۈ بەختلىكدۇر، بۇ بىر ھەقىقەتتۇر. بىزلا بىر ئىنسان دەۋالغان سۆز ئەمەس، بۇ مەسىلىنى ئىنساپ قىلىپ، ئادىللىق بىلەن ئويلىنىڭلار، بولۇپمۇ قۇرئاننى چوقۇم كۆرۈپ بېقىش، چوقۇم چۈشىنىش، تەتقىق قىلىش لازىم. شۇ چاغدا ئاندىن بىز مۆجىزىگە ئېرىشىپ، قەلبىمىز خاتىرجەم بولۇپ، ئەبەدى بەخت ئىچىدە ياشايمىز، تەۋرات، ئىنجىل، زەبۇر، ئۇندىن باشقا بۇددا كىتابلىرى نوم، قىسسە، رىۋايەتلەر ياكى پەلسەپەلەر ھەرگىز قۇرئانغا يەتمەيدۇ. ئاددىيسى ئوقۇشتا، ئاڭلاشتا قۇرئاندىن ھېچكىم زېرىكمەيدۇ، بەلكى بېرىلىپ ئاڭلايدۇ. قايتا ـ قايتا تەكرارلانسا، يەنىلا زېرىكمەيدۇ، ھەر قېتىم ئىلىم ـ ھىكمەت ئالىدۇ، خۇشال بولىدۇ، ياكى گۇناھلىرىغا ئىتراپ قىلىپ، پۇشايمان قىلىپ، قايتىدىن ياخشى ئادەم بولىدۇ.

دىمىسىمۇ قۇرئان قايتىدىن كىشىنى ئادەم قىلىپ تۇرىدۇ، ئادەم نۇرغۇن، بۇ بىر بۇلاق، بۇلغانمىغان بىر ئىسلامى بۇلاق، بۇنىڭدىن سۇ ئىچكەنلەر مەڭگۈ قاغجىمايدۇ، يەنە ئىچكۈسى كېلىدۇ، ئاخىرەتتە قانىدۇ، ئاندىن مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، قۇرئان دىل كورلۇق كېسىلىگە، دۆتلۈك كېسىلىگە، مۇناپىقلىققا شىپا، ئازغۇنلۇققا شىپا، بۇنداق سۈپەتنى مەڭگۈ يېزىپ بولالمايمىز، قىسقىسى قۇرئاننى بىر ئوقۇپ، چۈشىنىپ ئەمەل قىلىڭ. بۇ مەڭگۈ ئۆزگەرمەس مۆجىزە، ھەتتا قىسقا بىر سۈرە، ئۈچ ئايەتنى

كەلتۇرەلمەيدۇ، باشقا كىتابلار ھەرگىز بۇنداق ئەمەس، ئۇلار ئەزەلدىنلا ئۆزگىرىپ بولدى، يەنىلا ئۆزگىرىشى مۇمكىن، چۈنكى، ساقلاشقا ۋەدە يوق، قۇرئاندا، بولسا، كۈچلۈك قەسەم بىلەن ۋەدە بار، بۇمۇ بىر مۆجىزىدۇر، بىز دەل قۇرئان مۆجىزىسىنى يېزىۋاتىمىز.

قۇرئان مۆجىزىسى ئىلاھى بىلىم، ھىكمەت، سىرنى سۆزلەش، تارىخى غەيىبنى سۆزلەش، كەلگۈسىدىكى ئىشلاردىن خەۋەر بېرىش، پۈتۈن كائىناتتىن ئۆز ئىچىگە ئالغان، ئەڭ ئاخىرقى ھەقىقەت بىلەن خەۋەر بېرىش، سىرلىق تەبىئىي ـ پەنگە ئىشارەت قىلىش جەھەتتىن، روھ، ئالەم، ئەرۋاھ توغرىسىدىن پەردىشته، جىن، ئۆلگەنلەر روھى توغرىسىدىن، ئۇنىدىن باشقا قەلبىگە چوڭقۇر تەسىر قىلىش، يىغلىتىش جەھەتتىن قانۇن ـ ئىنتىزام، پىرىنسىپ جەھەتتىن، ئەدەب ـ ئەخلاق جەھەتتىن، تەرەققىيات جەھەتتىن، باشقا بىر ئالەمنى قۇرۇش، بۇ ئالەمنى ۋايران قىلىش جەھەتتىن بولسۇن، قانداق جەھەتتىن بولسا، قۇرئان مەڭگۈ مەڭگۈ مۆجىزە بولماقتا، بولۇپمۇ ھاياتلىق، ماددا جەھەتتىن ئۆزگەرمەس، ئوخشىشىنى كەلتۇرەلمەسلىك بىلەن ھازىرمۇ مۆجىزە سۈپىتىدە تۇرماقتا، بۇنى پەقەت قۇرئاننى ھەقىقى چۈشەنگەن كىشىلەرلا چۈشىنىدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن، نۇرغۇن تەپسىرنى ئوقۇپ كۆرۈش لازىم، كونا ۋە يېڭى جۈملىدىن بۇ سۈرە مەرىيەمدىكى ئۇندىن باشقا سۈرىدىكى ئىيسا، مەريەم توغرىسىدىكى مۆجىزىمۇ ئاز ئەمەس.

قۇرئان، ئادەم يوق، يالغۇز كىشىنىڭ قىسسىسىنى كۆرگەندەك بايان قىلغان، چۈنكى، ئاللاھ، كۆرۈپ تۇرىدۇ، ئالدىن بىلىپ تۇرىدۇ، بۇ جەھەتتىمۇ چوڭ مۆجىزە بولغان، كەلگۈسىمۇ شۇنداق، مەسىلەن: كۈننىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا، يۇلتۇزلار تۆكۈلگەن چاغدا، زېمىن قاتتىق تەۋرىگەن چاغدا، دېڭىزلار ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغان، تاغلار ئېتىلىپ، يۇڭدەك بولغان چاغدا دېگەندەك، كەلگۈسىدىكى ئاجايىپ سىرلىق ئىشنى پۈتۈن ئالەمنىڭ ۋايران بولۇشىنى ئاندىن مەڭگۈلۈك ئالەمنى قۇرۇش توغرىسىدا سۆزلەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىنسانلار بۇ كىتابنىڭ ئوخشىشىنى كەلتۇرەلمەيۋاتىدۇ، بۇندىن كېيىنمۇ كەلتۇرەلمەيدۇ. چۈنكى، بۇ ئاللاھنىڭ سۆزى ـ دە! بىزنىڭ مەقسىدىمىز، ئىسلام دىنىنى پۈتۈن دىنلار بىلەن جۈملىدىن بۇددا، خرىستىئان، لاما، كاتولوگ، مەجۇسى، شامان دىنى، زېمىن يۈزىدىكى ھەرقانداق دىن بىلەن سېلىشتۇرۇپ، ئىزدىنىپ تەتقىق قىلىپ، ئەڭ ئاخىرىدا بۇ دىنىنى يەنى ئىسلام دىنىنى، قۇرئاننى ئەڭ ئالىي ئورۇنغا ئېلىپ چىقىش، بۇنداق دېيىش بەلكىم توغرا ئەمەستۇ، چۈنكى، بۇرۇن ئۆزى ئالىي، ئۆزى ئۇلۇغ، ئۆزى ھەقىقەت، بۇنى بىرەر كىشىنىڭ ئالىي ئورۇنغا ئېلىپ چىقىشىغا بۇ دىن مۇھتاج ئەمەس، بىز پەقەت ئاشۇ ھەقىقەتنى تونۇشتۇرساق، نادان كىشىلەرگە بىلدۈرسەك دەيمىز.

بۇ دىنىنى ئاقلاپ، ئادۇۋاتلىق قىلمىساقمۇ، بۇ دىن پاك، ئۆزى ھەق دىندۇر. بۇنىڭ مۆجىزىسىنى بايان قىلمىز، ئىسپاتلاپ چىقمىز دېمىسەكمۇ بۇ دىن مۆجىزىلىك دىن، بولۇپمۇ قۇرئاننىڭ، بىزگە قىلچە ھاجىتى يوق، بىز پەقەت بۇنى بىلۈۋالىمىز، ئاندىن باشقىلارغا بىلدۈرىمىز خالاس. ئىشق قىلمىز خالاس. ھەقىقەت، مۆجىزە، ئۇستۇنلۇك بۇ دىندا ئەزەلدە بار، بىزنىڭ ئادۇۋاتلىق قىلىشىمىزغا مۇھتاج ئەمەس، پەقەت بىز قارشى تەرەپنىڭ رەزىللىكىنى باتىل قىلىقىنى بايان قىلماقچى، چۈنكى، ئۇلار باتىل، بۇ دىن ھەق.

بۇ، خەلقئارالىق مەسىلە بولۇپ، ئەڭ چوڭ دىنلار ئۇستىدىكى تەتقىقاتتۇر، ئىزدىنىشتۇر، كېچىك

مەسلە ئەمەس، بۇنىڭ ئۈچۈن نۇرغۇن بەدەل كېتىدۇ، نۇرغۇن زىيارەت كېتىدۇ، ھەم سۆھبەت ھەم ماتېرىيال كېتىدۇ. شۇڭا بىز تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگە كۆپ تەشەككۈر ئېيتىمىز، ئاللاھ رازى بولسۇن.

بۇ مەسىلىنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ۋە باشقا ئالىملار ئىزدىنىپ ھەقىقەتنى ئىسپاتلاپ چىقىپ بولدى، چۈنكى، بۇ دىن، قۇرئان ھەق بىز ئاللاھقا ۋە قۇرئانغا شەكسىز ئىشىنىمىز. بارلىق ئىزدەنگۈچىلەرگە تەلەپ شۇكى، ئادىل بولۇڭلار، ئىنساپ دىل بىلەن قاراپ تەرەپبارزلىققا، پۇل ـ مالغا، يۇز ـ ئابرۇيغا بېرىلمەڭلار. ھەقنى تاپالمىساڭلار، زۇلۇمدىن قورقۇپ توختاپ قالماڭلار، چۈنكى، ھەق دۇشمىنى كۆپ بولىدۇ، ھەق، باتىل، مەڭگۈ كۆرەش قىلىپ تۇرىدۇ، باتۇرلۇق بىلەن ھەقتە چىڭ تۇرۇڭلار.

يا سىلەر ھەقنى تاپسىلەر، يا ھەق سىلەرنى تاپىدۇ، چۈنكى ئىزدەنگەن تاپىدۇ.

سۈرە مەريەم 2 ـ قىسىم

نەسىھەت، ئاگاھلاندۇرۇش، روھلار مۇناجاتى

سۈرە مەريەم، **ئەي ئىنسانلار، جىنلار، ھەممىڭلار دوۇزاخقا كىرىسىلەر، ئاندىن مۇتتەقىيلەرنى قۇتقۇزىمىز، زالىملارنى تىزلانغان ھالدا قالدۇرىمىز** دىگەن توغرىسىدا، ئالىملار بۇ ئايەتتە ئىختىلاپ قىلىشتى، تەپسىرشۇناسلار ئايەتنى، ھەدىس بىلەن تەپسىر قىلىپ، بۇ دىگەنلىك دوۇزاخ ئۈستىدىكى كۆۋرۈك شۇ، بۇنىڭغا ھەممە كىشىلەر بارىدۇ، مۆئمىنلەرنى ئاللاھ قۇتقۇزىدۇ دىگەن. بەزىلەر، جۈملىدىن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئالەيمۇ دوۇزاخقا ھەممىسى ھەتتا مۆئمىنلەرمۇ چۈشىدۇ، ئەمما، بۇلارغا ئوت، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش سوغۇق بولۇپ بېرىدۇ دىگەن. بۇنداق قىلىش يەنىلا مۆئمىننى خۇشال قىلىش ئۈچۈن دىگەن. ئەمما، قورقۇنۇشلۇق يېرى، ھەممىسى بىر قېتىم كىرىدىكەن، مۇتتەقىينى قۇتقۇزىدىكەن، مۇتتەقىي دىگەن ئەۋلىيالار شۇ، ئايەتتە، ئاللاھنىڭ دوستلىرى، ئەۋلىيالىرى مۇتتەقىيلەر دىگەن. يەنە، ئاللاھ، سۈرە يۇنۇسدا، ئەۋلىيالارنى سۈپەتلەپ، ئۇلارنى مۇتتەقىيلەر دىگەن. قۇرئاندا، مۇتتەقىيلەرنى نۇرغۇن سۈپەت بىلەن سۈپەتلەيدۇ، جۈملىدىن، ئۇلار ئاچچىقىنى بېسىۋالىدۇ، ئەپۇ قىلىدۇ. كېچىسى ئاز ئۇخلاپ كۆپ قىيامدا تۇرىدۇ، سەھەر ۋاختىدا مەغپىرەت سورايدۇ، ئاللاھدىنلا قورقىدۇ.

خالىس پۇل ـ مال خەجلەيدۇ، تەقۋادارلىق سۈپەتلىرى قۇرئاندا بەك كۆپ بولۇپ، بۇ سۈپەتكە ئېرىشمىگۈچە دوۇزاخدىن قۇتۇلۇش قىيىن، مۆئمىن دىگەن نامدىن كېنىيرەك ئاندىن مۇتتەقى بولىدۇ. ساھابىلار بىرەر كىشىنىڭ كۇلگىنىنى كۆرسە، سەن دوۇزاخقا كىرىشكە ئىشىنىسەن، شۇنداقمۇ؟ دىسە، ئۇ كشى شۇنداق دىگەن، ئاندىن سەن جەننەتكە چىقىشقا ئىشەنچ قىلالامسەن دىسە، ئۇ ياق دىگەن، ساھابە، ئەمىسە نېمىشقا كۇلىسەن! ساڭا جەننەتكە كىرىشكە ۋەھى كەلدىمۇ؟ يا. دوۇزاخدىن قۇتۇلۇشقا بىشارەت كەلدىمۇ يا؟ دەيتتى. بەزى ئالىملار دوۇزاخدىن، ئاللاھدىن قورقۇپ، نەچچە يىل كۇلمەي ئۆتۈپ كېتەتتى، بېشىدا ئويغاتقۇچى ئەزان سائىتى بولمىسىمۇ ئاللاھدىنلا قورقۇپ، كېچىسى ئۇيقىسى كەلمەي دەل ۋاختىدا قىيامدا تۇرالايتتى.

تۇت بۇ يولنىڭ ئارغامچىسىنى ئىككى قولۇڭدا،
پۇشايمان قىلىپ قالمىغىن ھەرگىز يولۇڭدا.
ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرەي دىسەڭسەن،
ياتما ھەرگىز كېچىسى يۇمشاق ئورۇندا.

ھەي، بۇنىڭغا ئەمەل قىلىدىغان كىشىلەر ھازىرقى زاماندا يوق. ھازىرقى كىشىلەر، ئايەتنى خاتا چۈشىنىۋالىدۇ، دوۋزاخىدىن چىقىشنى تىلغا ئېلىپ، كىرىپ قالغىنىدىن خەۋىرى يوق، ئاھ! زەررىچە ئىمان بولسا، دوۋزاخىدىن چىقىدىكەن، بەش پەرزىنى قىلسا، ئۇ مۇسۇلمان، يەتتە جۈمئە ئوقۇسا، جەننەتكە چوقۇم كىرىدۇ، دەپ يۈرىۋېرىدۇ. ئەمما، ئۇلار ئاشۇ ئىمانى بار كىشىنىڭمۇ دوۋزاخقا كىرىپ قالغىنىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەيدۇ. ھەسەنۇلبەسرى رەھمەھۇللا ئەلەي، كاشكى مەن ئاشۇ زەررىچە ئىمان بىلەن دوۋزاخىدىن چىقىپ، جەننەتكە كىرىدىغان بولالىغان بولسام پۈتۈن دۇنيانى ماڭا بېرىشىدىنمۇ ياخشى ئىش بولاتتى دىگەن. شۇنداق، بۇ دىگەن دوۋزاخىدىن چىقىش، جەننەتكە كىرىش بىشارىتى ـ دە! ئەمما، ھازىر قايسىمىز مۇشۇ بىشارەتنى ئالالىدۇق؟ نېمىگە شۇنچە خاتىرجەم بولىمىز، كىم بىزنى سەن دوۋزاخىدىن چىقالايسەن، سېنىڭ ئىمانىڭ دىگەن ئات، تۆگىدەك دەپ خۇش خەۋەر بەردى؟ ئىسكىلاردا بولسۇنكى، ئىسلام دىنى بەش نەرسىنىڭ يەنى بەش پەرزىنىڭ ئۈستىنە قۇرۇلدى دىگەن. ئۈستىگە! ئۈستىگە! قۇرلىغان ئۇ بەش نەرسە، بەش پەرىز، ئىسلام دىنى ئەمەس بەلكى تۈۋرۈكى، كىشىلەر شۇ بەش پەرزىنى قىلساق، ئىسلام دىنىنى بەرپا قىلغان بولىمىز دەپ قالغان، ئەمما، بۇ سۆزنى چۈشەنمىگەن، ئەمەلىيەتتە، ئىسلام دىنى بەش نەرسىنىڭ ئۈستىگە ئايرىم قۇرۇلغان بولۇپ، ئىككىسى ئىككى نەرسە ئىدى، ئىسلام دىنى ئايرىم بەش پەرىز، ئايرىم ئىدى، بۇ بەش نەرسە ئۈستىگە قۇرۇلدى دىگەنلىك، ئىككىلىسى بىر دىگەن بولمايدۇ، قانداقمۇ تۈۋرۈك ئۆزى ئۆيى بولىدۇ. بەش پەرزىنى قىلغان كىشى بەش نەرسىنى بەرپا قىلىدۇ، ئاندىن ئۇ يەنە ئىسلام دىنىنى قۇرىشى لازىم، ئۇ بولسا، پۈتۈن ھۆكۈم، ھەتتا داۋادىن تارتىپ، جىھادقىچە نۇرغۇن ئىشلار بار، مانا بۇ ئىسلام پەرىزلەر بولسا، تۈۋرۈك، ئىككىسى، ئىككى نەرسە، بەش تۈۋرۈك، بەش پەرىز، ئىسلام دىگەن بولمايدۇ. ئىسلام دىنى ئاندىن شۇ بەش ئىش ئۈستىدە بولىدۇ، ئايرىم بولىدۇ، بۇنى كىشىلەر خاتا چۈشەندى، خۇددى لائىلەھە ئىللەللا دىسە جەننەتكە كىرىدۇ، دىگەندەك، بۇ راست، ئەمما، بۇ گەپ ھېچقانداق بىرەر ھۆكۈم، پەرىز قىلىنىشىدىن بۇرۇن 12 يىل جەريانىدا دىيىلگەن، مۇشۇ 12 يىل جەريانىدا شۇنداقتى، ئەمما، بۇمۇ ئاسان ئەمەس.

بىز ئويلاپ باقساق، بۇ بىر سۆزلا ئەمەس، بەلكى، بىر يول، بىردىن ـ بىر ئىتتىقاد ئىدى. مۇشۇ سۆزنى ئاشۇ بۇددا شېرىك دىنىنى تاشلاپ دىنىنى، ئىتتىقادنى ئۆزگەرتىپ ئاندىن دەيتتى، بىر دىندىن باشقا بىر دىنغا ئۆتۈپ كېتەتتى، ئاندىن بۇلا قاتتىق ئازابقا قالاتتى، ھەتتا بەزىسى ئوتتا كۆيدۈرۈلسە، بەزىسى چوغدا سۆرىلەتتى، بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ تاشقا باسۇرۇلغان قىسسىسى ھەممىگە مەلۇم، بۇ ئازابلار ئاشۇ بىر جۈملە سۆزدىنلا بولغان، بۇ بىر يول، بۇ بىر دىن ئىدى، ئېتىقا ئىدى، ئەمما، بۇنى كىشىلەر چۈشەنمەي ھەتتا ئالىملارمۇ ھازىرقى مەزگىلدىمۇ شۇ سۆزنى دەپلا قويسا، جەننەتكە كىرىدۇ، تاغدەك ئىمان ھاسىل بولىدۇ دەپ قارىدى، بۇ پۈتۈنلەي خاتا، ئايەت، ھەدىسنى پۈتۈنلەي خاتا چۈشەنگەن. مەسىلەن: ئۇ چاغدا رەھمەت ئايەتلىرى، ھەدىسلەرنى، ئىبادەتنى كۆپلەپ قىلسۇن، دەپ

ساھابىلارنىڭ قەلبىگە شىپالىق ئۇچۇن ئاللاھ ۋە رۇسۇللاھ كۆپ سۆزلىگەن، چۇنكى، بۇ رەھمەت خەۋىرىگە مۇھتاج، ياردار قەلبىلەر بەك كۆپ ئىدى، مەسىلەن: زەررىچە ئىمان بولسا دوۋزاخدىن چىقىدۇ، رەسۇلۇللاھ شاپائەت قىلىش، ئاللاھ بەندىلەرگە ئانا بالىسىغا رەھىم قىلغاندىنمۇ بەك رەھىم قىلغۇچى، ھېسابسىز جەننەتكە كىرىش قاتارلىقلار. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرىنىڭ 47 ـ بەتتە، نەسىھەت ناملىق بىر تېما قويۇپ، مۇنداق دىگەن، توغرا، ئىش، شۇنداق، ئىنتىپاقتا كەلگەن سەھىھ ھەدىس، ئەمما، قانداق بولۇشىدىن قەيتئىينەزەر سەن بۇ رەھمەت ھەدىسلىرىگە، ئايەتلىرىگە ئالدانما، مەغرۇر بولما، يۆلەنمە، ئۇلارغا يۆلىنىۋېلىپ، ئىماندىن، دىندىن، توپتىن قۇرۇق قالما، ئىسىڭدە بولسۇن، قۇرئان پۈتۈنلەي تەھدىد بىلەن تولغان، سەن بىرەر سەھىھ ھەدىس بىلەنلا بايىقىدەك ئايەتنى ھەتتا پۈتۈن دىننى بىكار قىلما، ئۆزۈڭنى ئۆزگىنى ھالاك قىلما، ئىش ئۇنداق ئاسان ئەمەس، بۇ سۆزنى قىلىش ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى ئوچۇق قىلدۇرۇش، تېخىمۇ زىيادە كۆپ ئىبادەت قىلدۇرۇش، يۈرەكنى، قەلبنى ھەقكە مايىل قىلىش ئاسىي ئۇمۇدنى ئۆزگەن، ئۇمۇتسىزنى ھەق تەرەپكە چاقىرىش، تۆۋبە قىلدۇرۇش ئىدى. ئۇلار شۇنداق كۆپلەپ ئىبادەت قىلاتتى، جەننەت بىلەن بىشارەت بېرىلسىمۇ ئۇلار يەنىلا پۈتلىرى ئىششىپ كەتكۈچە ئىبادەت قىلدى. ھەتتا، رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق قىلدى، مەن شۈكرى قىلغۇچى بەندە بولمامدىم دىگەن، بەزىلەر تورىسىغا بەزىلەر تۆۋرۈككە ئارغامچا تارتىپ شۇنىڭغا ئېسىلىپ ئىبادەت قىلاتتى. بۇلارنىڭ مەخسىدى جەننەتلا ئەمەس ئىدى، بەلكى، ئىلاھى ئىشق، ئاشقىلىق، ئاللاھنىڭ جامالى ئىدى. ئەمما، بەزى كىشىلەر بۇ ھەق سۆز بولسىمۇ بۇ سۆزگە يۆلىنىپ شاپائەتكە يۆلىنىپ دوۋزاخقا بىر قېتىم كىرىپ ئاندىن چىقىشنى ئويلاپ ئولتۇرىدۇ، ئەگەر تاشنى تاشلىسا، 70 يىلدا تېگىدىغان چوڭقۇر بولالمايدىغان دوۋزاخقا بىر قېتىم چۈشمەكچى بولۇۋاتىدۇ، تىگىدىغان چوڭقۇر چىقىش ئۇچۇن ئاخىرەت يىلدا 140 يىل كىتىدىكەن، ئاھ! بۇلار دوۋزاخدىن قورقماقدىغاندۇ؟، ئۇ يىللار بۇ يىللار بويىچە قانچىلىك چىقار؟

سالامەت كۆۋرۈكدىن ئۆتۈپ كىتىشنى نېمە ئۇچۇن ئويلىمايدۇ؟ ئىسلام دىنى شۇلار ئويلىغاندەك دىنمۇ؟ قۇرۇق سۆزلامۇ،؟ بىرەر ئەمەلىيەت ئىشلىرى يوقمۇ؟ مال، جاننى بەدەل قىلمامدۇ؟ ئۇلار توپتىن خاتالاشتى، ئايەتكە قاراڭلار، ئاللاھ مۆئمىنلەرنىڭ مېلى، جېنى باراۋىرىگە جەننەتنى سېتىپ بېرىدۇ دىگەن، بىكارغا ھېچ ئىش يوق.

يا ئاللاھ، سىلەرگە بۇرۇنقىلارنىڭ دەرتلىك، ئازابلىق كۈنلىرى كەلمەي تۇرۇپ، سىلەر سىنالماي تۇرۇپ، جەننەتكە كىرىشنى خام ـ خىيال قىلامسىلەر، دىگەن. ھەتتا، بۇرۇنقىلار پەيغەمبەرلەرمۇ ئۇلار بىلەن بىللە بولغان، مۆئمىنلەرمۇ ئاللاھنىڭ ياردىمى قاچان كېلىدۇ؟ دىيىشىپ كەتكەن، ھەتتا، بەزىلەرنىڭ بېشىدىن ھەرە قويۇپ، ئىككى پارچە قىلىۋەتكەن، بەزى پەيغەمبەرلەرنى قەۋمى ئۇرۇپ، يۈز ـ كۆزلىرىدىن قان چىقىپ تۇرسىمۇ، ئۇلار قانىنى سۈرتۈۋېتىپ تۇرۇپ، ئى ئاللاھ، ئۇلارنى كەچۈرگىن، چۈنكى، ئۇلار بىلمەيدۇ دىگەن. بەزىلەر تۆمۈر تارغاقنى قىزىتىلىپ، تارغىقى ئارىسى تارالغان، جۈملىدىن نۇھ ئەلەيھىسسالام 950 يىل قەۋمىنى ئىسلامغا چاقىرىپ نۇرغۇن رىيازەت تارتقان، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام، بولسا، ئوتقا تاشلانغان، ھەتتا، رەسۇلۇللاھقىچە شۇنداق بولغان، رەسۇلۇللاھمۇ ئۇچ يىل تاغ، جىلغىسىغا قامالغان، ئىككى چىشى كاپىرلار تەرىپىدىن تاش بىلەن ئۇرۇپ چۈشۈرۈلگەن، تاپىنىگە ئىمان، ئىسلامغا چاقىرىپ بارسا، تاش ئېتىپ يۈز ـ كۆزىنى قانغا بويىغان،

پەرىشتە تاغنى كۆتۈرۈپ تۇرۇپ، سەن خالىساڭ ئۇلارنى ھالاك قىلىشقا بۇيرۇلدۇم دىگەندە، رەسۇلۇلاھ، ياق، مەن ئۇلارنىڭ نەسلىدىن ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدىغان، ئاللاھنى بىر بىلىدىغان، شېرىك كەلتۈرمەيدىغان كىشىلەرنى ئاللاھنىڭ چىقىرىشنى ئۈمىد قىلىمەن دەپ ئۇنىمىغان، دۈشمەن سۈيقەست قىلىپ، زەھەرلىك قوينى يىدۈرگەن، نۇرغۇن جەڭلەرگە ئۆزى باشچى بولۇپ، چىققان، ئاچ ـ يالىڭاچ قالسىمۇ، ۋايسىرىمىغان، مانا بۇ رەسۇلۇللاھ، ساھابىلەرچۇ بۇلارنى سىز شۇلارنىڭ ھاياتىدىن تاللانمىدىن كۆرۈڭ، تابىئىنلار مۇشۇ كىيىنكى ئەۋلىيالار رىيازىتىمۇ شۇنداق، ئۇلار ئىبادەتتە، ئىلىمدا كېچىسى قىيامدا، كۈندۈزى رامىزاندا ئىدى، شۇڭا ئۇلار نۇرغۇن بىشارەتلەرنى ئېلىپ، كارامەت كۆرسىتىپ كىشىلەرنى دىنغا چاقىرىپ ئۆتتى. ئاللاھ ھەممىدىن رازى بولسۇن، ئامىن!

سۆزىمىزگە كەلسەك، ئۇلار ئالىممۇ؟ بىزمۇ؟ ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ ئالىممۇ؟ بىزمۇ؟

قايسىسى ئاسان، قايسىسى قىيىن، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ ئوبدان بىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز پۈتۈن كىتابنى باشتىن ـ ئاخىرى ئوقۇپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ئويغاق قەلب بىلەن ئادىل بولۇپ، ئىنساپ قىلىپ چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىپ، ھەق دىننى راستىنى تاللاپ، ئاجىزلىرىنى شاللاپ، ياكى جايىدا قويۇپ، ھەقىقى تەقۋادار كىشى بولىشىمىز لازىم.

يۇمشاق، لەززەتلىك سۆننەتنى ئېلىۋېلىپ، قىيىن، تەس، زىيان بولىدىغان ھۆكۈمنى قويساق بولمايدۇ، بىز ھەقىقى تەقۋادار بولالمىساق، دوۋزاخىدىن قۇتۇلالمايدىغان بولدۇق، شۇڭا، ئۇيقىمىزنى ئېچىپ دىنغا بولغان خاتا چۈشەنچىنى چۆرۈپ تاشلاپ، لايىقىدا ئىبادەت قىلىشىمىز لازىم. ئاللاھقىغۇ لايىقىدا ئىبادەت قىلالمايمىز.

شۇنداقتىمۇ قادىر بولىشىمىزچە، ئاڭلاپ، ئىتائەت قىلايلى، ئاللاھ، بىزنى ئىبادەت ئۈچۈن ياراتتى، ئىبادەت قىلايلى. ئاللاھ، بىزنى ئىبادەت ئۈچۈن، ئاجىزلىقىمىزنى بىلدۈرۈپ، ئاللاھقا ياخشى ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن، باشقىلارغا ياخشىلىق قىلىش ئۈچۈن ياراتقان، ئىبادەت دىگەن، يۇقىرىسى زىمىنغا خەلىپە بولالىشىدىن تارتىپ، تۆۋىنى، يولدىن ئازارنى تازىلاشقىچە بولىدۇ. ئىمان دىگەن، بىر چۈمۈلە سۆز بولماستىن 77 نەچچە شاخچە بولىدۇ، بۇنىمۇ رەسۇلۇللاھ ئۆزى دىگەن سەھىھ ھەدىس.

بۇ 77 شاخچا، كىتابلاردا تەپسىلىي كۆرسىتىلىدۇ، بۇنى پۈتۈن قىلمىغۇچە ھەقىقى ئىمان يوق بولىدۇ. بۇ شاخچىلار پۈتسە، ئاندىن ئىمان ھاسىل بولىدۇ، شۇنىمۇ دەپ قويايلى، ئىمان، ئىسلام ھاسىل بولغاندىن كېيىن يەنە بىر ئىش بار. ئۇ بولسىمۇ مۇھەببەت، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھقا بولغان مۇھەببەت، رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام، بۇ مۇھەببەتنى بولمىسا يەنىلا سىلەر مۆئمىن ئەمەس دىگەن، توغرا، ئاللاھنى ياخشى كۆرۈش، مۇھەببەت باغلاش، مال، جاننى بېرىش، نېمە دىسە شۇنى قىلىش، ئاشىق بولۇش ئۈچۈن تېرىشىش پەرىزدۇر.

قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسدىن ھۆكۈم ئىلىندى، مۇھەببەت، پەرىز، پۈتۈن ئىبادەت، ئاللاھقا مۇھەببەت باغلاش يۈزىسىدىن بولۇشى كېرەك. شۇ چاغدا بىز ھەقىقى مەخسەتكە يېتىمىز. ئاللاھمۇ ئىشقىنى شۇنىڭ ئۈچۈن ياراتقان، بىز بۇ تېمىنى سۆزلەپ بولغانغۇ دەيمەن. ئاخىرىدا تەقۋادار بولۇپ، دوۋزاخىدىن قۇتۇلۇشنىڭ بىر چارىسىنى سۆزلەپ قويىمەنكى، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان، كۆپچىلىكنىڭ غېمىنى يەپ، ئۇلارنىڭ ئىشلىرىغا باش قاتۇرمىغان كىشى، مۇسۇلمان ئەمەس دىگەن. بۇ ھەدىسنى ئەھمەد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خاتىرلىگەن، بىز ئاللاھنى رازى قىلىمىز دەيدىكەنمىز،

شەخسىيەتچى بولماستىن، باشقىلار ئۈچۈن جاننى قۇربان قىلىشىمىز كېرەك. خۇددى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلەردەك، مەنلا دېمەي، ھەممىمىز دىيىشىمىز لازىم. ئىلمنى ئىشق بىلەن ئوقۇپ، باشقىلارنى ياخشى كۆرۈپ، ئۆز ئاتا - ئانىمىزدەك ئۇلارغا كۆيىنىشىمىز لازىم. جەننەتكە پەقەت ئاللاھقا ئىبادەتنى ياخشى قىلغان، باشقىلارغا ياخشىلىق قىلغان كىشى كىرەلەيدۇ. ئاللاھنىڭ ئەخلاقى بىلەن ئەخلاقلىنىش لازىم. باشقىلارنى قاراڭغۇ زۇلمەتتىن قۇتقۇزۇپ، نۇرغا، ئىمانغا، ئېلىپ چىقىشىمىز لازىم. ھارماي - تالماي خىزمەت قىلىشىمىز لازىم. بەزىلەر ئوقۇتقۇچى، بەزىلەر مۇتەخەسسىس، بەزىلەر پەيلاسوف، بەزىلەر ئىنجىنىر بولىدۇ. كىم قولدىن قانچىلىك ئىش كەلسە، شۇنچىلىك مۇسۇلمان، مۆئمىنلەرگە ياخشىلىق قىلىشى كېرەك. ئىسلام دىنى ۋە ئۇنىڭ تەرەققىياتى كەلگۈسى ئۈچۈن، باش قاتۇرۇشى لازىم. كەلگۈسى ئەۋلاد ئۈچۈن، باش قاتۇرۇشى، تۆھپە كۆرسىتىشى، ئۈلگە، ئۆرنەك بولۇشى لازىم. بۇنىڭدا ھېچ بولمىغاندا دىنسىزلارنىڭ ئارقىدا قالماي، ئالدىدا بولۇشى لازىم، قاراڭغۇ، پۈتۈن دۇنياغا قاراڭغۇ، پۈتۈن مىللەت دىنغا قاراڭغۇ، پەقەت بىزلا ئارقىدا، بىزلا ھورۇن، بىزلا تەرەققىياتتا كىيىن، بىزلا ئوقۇتمايمىز، ئىسىت، ھەي ئىسىت!!! ئاللاھ قەلبىمىزگە ھىدايەت، نۇر ئاتا قىلغاي. ئامىن!!!

سۈرە مەريەمدىكى بىز شەيتاننى كاپىرلارغا، ئىمانسىزلارغا ئەۋەتىمىز، شۇڭا شەيتانلار ئۇلارنى ئازدۇرىدۇ، ھەقدىن توسىدۇ، دىگەن توغرىسىدا. ئالىملار كۆپ ئىزدەندى، تەتقىق قىلدى. شەيتان كىم؟ شەيتان قانداق مەخلۇق؟ ئۇ قاچاندىن بېرى مەۋجۇد؟ ئۇ ئۆلمەدۇ؟ دىگەندەك، ئىنسانلارغا قۇرئاندىن، ھەدىستىن ئېلىنغان ھۆكۈم ۋە چۈشەنچىگە قارىغاندا، ئاللاھ شەيتاننى ئادەمدىن بۇرۇنلا پەرىشتە قاتاردا ياراتقان، پەرىشتىلەر بولسا، نۇردىن يارىتىلغان، بۇ ھەدىستۇر، شەيتان بولسا، ئوتتۇر. ئوت،! بۇ ئايەتتە بار. ئۇتتىن يارالغان شەيتانغا ئەگەشسەڭ ئوتقا چۈشكەندەك ھالاك بۇلسەن

شەيتان ئادەمگە سەجدە قىلمىغان، پەرىشتىلەر قاتاردا بار ئىدى، بۇ، ئاللاھدىن ئۆلمەسلىكنى سورىغان، ئاللاھ بۇنىڭغا قىيامەت كۈنى قۇرلۇشدىن بۇرۇن سۈر چېلىنغىچە ئۆلمەسلىكنى بەرگەن، ئەمما، كېيىن بۇمۇ ئۆلىدۇ. ئەمما، بۇ ئايەتتە، شەيتانلار دەپ كۆپلۈك كەلدى، ئۇندىن باشقا ئايەتتىمۇ ئۇنىڭ باللىرى، قوشۇنلىرى دىگەن ئايەت بار. دېمەك، بۇ كۆپەيگەن، جىنسى مۇناسىۋەت بار، ئەركەك - چىشى بولىدۇ. بۇلارمۇ بىر تائىپە، مەخلۇق، ئەمما، باللىرى ئۆلمەدۇ؟ بەلكى، ئاشۇ كارامەتكە ئېرىشكەن شەيتاننىڭ باللىرى ئۆلمەيدىغاندۇ. بۇنىڭ نەسەبى جىنغا تۇتىشىدۇ، بۇمۇ ئايەتتە بار. ئەمما، بۇ كارامەتكە ئېرىشكەن - دە! جىنلار ئۆلىدۇ، ھەم كۆپىيىپ تۇرىدۇ، ئەمما، ئۇلار بىر روھدەك مەخلۇق، ئەمما ئۆلۈم بىلەن بولغان ئارىلىقدىكى پەرقىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ، ئۆلۈم تەكلىپىنى ئاخىرلاشتۇرىدۇ، بەزى ئەركىنلىكىدىن توسۇپ تۇرىدۇ خالاس. ئۇلارمۇ ھاياتى، بەرزەختە تۇرىدۇ، بەلكى،جىنلاردا مۇسۇلمان، كاپىرلار بار، ياخشى - يامىنى بار، ئەلۋەتتە، شەيتاننىڭ باللىرى، قەۋمى، قەبىلىسى بولىدۇ. بۇمۇ ئايەتتە بار، شەيتانلارمۇ تۇرۇلۇك، نادان تۇغۇلۇپ، كېيىن ئۇقۇپ ئىلىم ئالىدۇ، چۈنكى، ئۇلار جىنلار، رەسۇلۇللاھدىن قۇرئاننى ئاڭلاپ قەۋمىگە يەتكۈزگەن، ئۇلاردىمۇ ۋەسۋەسە تېخنىكىسى، ئازدۇرۇش، ھىيلە - مىكرى بولىدۇ. ئالىملىرى، بوۋىسى، ئالىملارغا كېلىدۇ، بۇلار شەرىئەتكە قۇرئان، ھەدىس، فىقھى قانۇنلارغا پىششىق ئالىم بولۇپ، ھارامنى قىلدۇرىدۇ.

ھېچبولمىغاندا پەتىۋانىمۇ بولسا ئالغىنى سالىدۇ. ھەر بىر كىشىدە بىردىن شەيتان زادى ئايرىلمايدۇ، ئۇنىدىن باشقىسى كېلىپ كېتىپ تۇرىدۇ. پۈرسەت تاپسىلا ئازدۇرىدۇ، بۇنىڭ ھېيلە - مىكرى بەك كۆپ، شۇڭا، ئاللاھ، بۇنى دۇشمەن تۇتۇشنى پەرىز قىلغان. ئىسىڭلاردا بولسۇنكى، بۇنىڭ تەلەتى بەك سەتتۇر، ئاللاھ، زەققۇم دەرىخىنىڭ، مۇسىنى شەيتان بېشىدەك دېگەن. مەلۇمكى، بۇ ئىنتايىن سەتتۇر، ئەمما، قانداقلىقىنى بىز كۆرەلمەيمىز، ئەمما، بىزگە نامازغا تۇرغاندا، ھەرخىل ئىشلار كۆزىمىزگە كۆرۈنىدۇ، ھەتتا، ھەق ئىشلارمۇ كۆرۈنۈپ كېتىپ، نامازدا ئىلىم ئېلىش، كىتاب يېزىش، دەرس بېرىش ئىشلىرى كۆرۈنۈپ، نامازدىن ئازىمىز. دەل ئاشۇمۇ شەيتان، شەيتان پۈتۈن كائىناتنىڭ سۈرىتىدە بولۇپ، بىزنى ئازدۇرىدۇ. ئىسىمىزگە سېلىپ ئازدۇرىدۇ، گاھ مال، گاھ بالا، گاھ ئايال، گاھ ئەر، گاھ پۇل، گاھ كىتاب، گاھ دېھقانچىلىق، گاھ سۇ، گاھ ئوت بولۇپ كۆرۈنۈپ، بىزنى ئازدۇرىدۇ. ۋەسۋەسە بولسا، قەلبىمىزگە قىلىندۇ، بۇنى ئاللاھ، سۈرە ناسدا بايان قىلغان، شەيتان باشقا، پۈتقا، قولغا ۋەسۋەسە قىلماي، قەلبىگە ۋەسۋەسە قىلىدۇ، شەيتاندىنمۇ قاتتىق ھەزەر قىلىدىغان نەرسە نەپسى، شەھۋەت، ھېسسىياتتۇر، بۇ قاچمايدۇ، زىكىر، ئىلىم، ئىبادەت بىلەن شەيتاندىن قۇتۇلساق، پەرىشتە سۈپەت بولۇپ، تەقۋادار بولالايمىز. بۇ ئىككىسى، نەپسى، شەھۋەت، گۇناھنىڭ بېشى، كىبرى بولسا، يولى رىيا ئاساسى.

بىز ئۆز سۆزىمىزگە كەلسەك، بىر ئەۋلىيا، شەيتانىنىڭ ئادەمدىكى ئورنىنى بىلىشنى مەخسەت قىلىپ، ئاللاھدىن سوراپتۇ، ئاللاھ، دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، چۈشىدە مۇنداق كۆرسىتىپتۇ، بىر نۇرانى ئادەم ياتقۇدەك، ئۇنىڭ سول مۈرىسىدە قارا پاقىدەك، يىلاندەك ياكى چاياندەك بىر نەرسە تۇرۇپ، نەشتىرىنى دائىم ئادەم قەلبىگە سانجىپ ۋەسۋەسە قىلغۇدەك، قاچان، ئاللاھنى چىن قەلبىدىن ئەسلىدە، دەرھال قاچىدۇ، غەپلەتتە قالغان ھامان يەنىلا ۋەسۋەسە قىلىۋاتىدۇ، مانا بۇ ئۇنىڭ ئورنى، رەسۇلۇللاھمۇ شەيتان ئادەم يېنىدا، قان تومۇرلىرىدا ئاقىدۇ دېگەن، بىز بۇنى ئۇقۇپ بىلىپ ۋەسۋەسە يوللىرىنى بىلىپ، دۇشمەننى دۇشمەن تۇتمىساق، چوقۇم ئىماندىن قۇرۇق قالىمىز. ئىسىڭلاردا بولسۇنكى، شەيتان بىلەن مۇسابىقىگە چۈشۈپ، ئۆزۈڭلارنى، باشقىلارنى سىناپ يۈرمەڭلار، رەسۇلۇللاھ، جەددال قېشىغا مەن - مەن دېگەن مۇسۇلمانلار بېرىپ ئىماندىن يېنىپ كېتىدۇ دېگەن. ئامال بار نېرى بولۇش لازىم. ئاللاھمۇ قۇرئاندا، زىنادىنلا ئەمەس، شۇ ئىشنىڭ باشلامچىلىرىدىنمۇ توسىغاندۇر، دۇشمەنگە ئۇچقۇشۇشنى ئارزۇ قىلماڭلار، ئۇچقۇشۇپ قالغاندا، ھەقتە چىڭ تۇرۇپ، سەۋرى قىلىڭلار. دەل مۇشۇ ئايەتكە مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 51 ـ 52 - بەتلەردە روھانى مەزھەبلەرنىڭ روھلار مۇناجاتىدىن سۇئال - جاۋابنى كەلتۈرگەن، بۇنىڭدا روھلار جاۋاب بەرگەن، ۋاستىچلار سۇئال سورىغان. دەل، شەيتاننى بەزى روھلارنى ئازدۇرۇش ئۈچۈن، ئەۋەتىدىغانلىقى، بۇ سۆزدە ئىسپاتلانغان، بىز بۇنىڭدىن تاللاپ بىر نەچچىنى سۆزلەيمىز.

ياخشى روھ ياماں روھدىن قانداق ئايرىلىدۇ؟

بۇ جاۋابنى روھلار بەرگەن بولۇپ، ئۇلار مۇنداق دېگەن. ياخشى روھلار ياماں روھدىن سۆزدىن ئايرىلىدۇ، ئۇستۈنكى ياخشى ماقامدىكى روھلار، ياخشىلىقنى ياخشى كۆرىدۇ، ياخشىغا بۇيرۇيدۇ، پەسكەش، ياماں روھ بولسا، ئۇ دائىم قالاق، دۆت تۇرىدۇ، قىلىۋاتقان سۆزىدە ئىلىم، پەزىلەت بارمۇ - يوقمۇ؟ بىلگىلى بولىدۇ دېگەن.

روهتىكى ئىلىم ئۇنىڭ مەرتىۋىسىنىڭ ئۈستۈنلۈكىمۇ؟

ياق، ئىلىم بولغاندىلا مەرتىۋىسى ئۈستۈن بولمايدۇ، بەزىدە ئىلىم بىلەن بىرگە رەزىل بولىدۇ، ۋەھىمىگە قالىدۇ، دۇنيادا رەزىل ئۆتكەن كىشىنى رەزىللىك، خۇددى ھاۋادەك قورشاپ تۇرىدۇ، بۇلار ئەڭ خەتەرلىك، چۈنكى، بۇلاردا كىبرى، ھەسەد بار، ناچار ئەخلاق بار دىگەن.

بىز ماقامى ئۈستۈن بىر روھنى ھازىر قىلساق، بۇلار زىمىندا تونۇلىدۇ، ئۇلار ئۆزى ھازىر بولامۇ؟ ياكى نائىب ئورۇن باسارنى ئەۋەتەمدۇ؟

مۇمكىن بولسا، ئۆزى ھازىر بولىدۇ، بولمىغاندا، باشقىسى كېلىدۇ.

نائىبلارمۇ ئورۇن باسار روھلارمۇ شۇلاردەك ھاجەتتىن چىقىپ، مەسلىنى ھەل قىلالامدۇ؟

بىلىڭلارکى، روھلار قانچە ئۈستۈن ماقامدا بولسا، ئۇلارنىڭ پىكىر بىرلىكى زىيادە بولىدۇ، ئۇ چاغدا بىرەر شەخس مەسلىگە كېلىپ ـ كېتىپ يۈرمەيدۇ، بىلىڭلارکى ئۈستۈن روھلاردىنمۇ مىلەرگە پەقەت مىلەر بىلگەن تونىغان روھلار تەلىم بېرىدۇ، تائىبلىقنى مىلەر ئۆزۈڭلارغا ئوخشاتىساڭلار بولىدۇ دىگەن.

ئۈستۈن روھلار تۆۋەندىكى روھلارغا نېمە ئۈچۈن يالغانىنى دىيىشكە، پاساد تېرىشقا يول قويىدۇ؟

بۇ ئۈستۈنكى روھنىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇلار ئۆزلىرى قىلىۋالىدۇ، ئاندىن تېگىشلىك جازاسىنى يەيدۇ. مىلەر بۇنى پەرىق ئېتىش ئىقتىدارىڭلار بىلەن بىلىۋېلىڭلار.

روھلار زىمىندا قەستەن زالالەتنى چاچامدۇ؟

ياق، بەزى سالىھ روھلار، ئاجىزلىقىدىن كامچىللىق، نۇقسانلىق يۈز بەردۈرۈپ قويىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بۇزۇقچىلىق يۈز بېرىدۇ، بەلكى، بۇزۇن روھلار ۋەسۋەسە قىلىدۇ.

يامان روھلار روھانى ۋاستە بىلەن پىتنە، ئاداۋەتنى تېرىيدۇ؟

شۇنداق، قاتتىق ھەزەر قىلىش لازىم. ھىيلە ـ مىكرى بەك كۆپ.

يامان روھلار بۇنداق قىلالىسا، ئىشنى ئايرىش بەك قىيىنغۇ؟

ياق، قىيىن ئەمەس، مىلەر ئۇنىڭ سۆزىنى ئوقۇپ، ئالىمۇ، نادانمۇ ياخشىمۇ، يامانمۇ پەرىق ئىتەلەيسىلەر.

ئۈستۈن روھ يامانلىقىدىن توسامدۇ؟

شۇنداق، بۇنىڭدا شەك يوق، ھىيلە ـ نەيرەڭدىن، يامانلىقىدىن توسىدۇ.

بۇنىڭ سەۋەبى نېمە، بىرەر خۇسۇسىيىتى بارمۇ؟

بۇ روھنىڭ ئادىللىقى ئۈستۈن روھ، پەقەت ئىسلاھنى، نەسىھەتنى ياخشى كۆرىدۇ، روھلارنى تەرەققي قىلىشنى ياخشى كۆرىدۇ.

نېمىشقا ئاللاھ يامان روھقا زىيارەتكە رۇخسەت قىلىدۇ؟

بۇ سۇئال، خۇدى ئاللاھ، نېمىشقا ئىنسانىنى يالغان سۆزلەشكە، يامان ئىش قىلىشقا يول قويىدىغاندۇ؟ دىگەنگە ئوخشىدى، ياخشى ـ ياماندا ئىختىيارلىق بار، ئاخىرى بۇلار جازاسىغا ئۇچرايدۇ دىگەن، بەلكى بۇ پاسىق روھتۇر.

ھىيلە ـ مىكر ئىشلەتكۈچى روھلار پىكىرنى تەقلىد قىلامدۇ؟

قىلالايدۇ، ئۇلار بۇنىڭدا تېخى ئۇستا.

بەزى كىشىلەر چۈشەنچىسى تۆۋەن روھلار سۆزى بەكمۇ گۈزەل بولسا، ئىلمى قۇۋۋەتتى ئاجىز كىشىلەر قانداق ھۆكۈم ئالىدۇ؟

ئۇلار كىبرى قىلماي ماڭا روھ ھازىر بولدى دەپ، مەنمەنلىك قىلماي، ئاجىزلىقىنى ئېتىراپ قىلىپ، باشقا چېچەن ئالىملار قېشىغا بېرىشى لازىم. ھۆكۈمنى شۇلار چىقىرىدۇ.

كۆپىنچە ۋاستىچىلەر، سالىھ روھنى مەلۇم تەسىردىن بىلەلەيدۇ، ياماندىن ئايرىيالايدۇ، بۇ توغرىمۇ؟

ۋاستىچى، روھلار تەسىردىن سېزىۋالىدۇ، سائادەتمەن روھ، خاتىرجەم، چوڭ سۈپەت گۈزەل كېلىدۇ، ئەكسى بولسا، خىلمۇ ـ خىل داۋالغۇشتا بولىدۇ، بۇلار نېرۋىسىغا تەسىر يەتكۈزىدۇ، ئۇششاق سۆزلەيدۇ.

ۋاستىسىز روھنى ھازىر قىلىش ئىنسانغا بېرىلەمدۇ؟

ھەئە، پىكىر ئارقىلىق، سۆكۈت ئارقىلىق، مۇناجات قىلىدۇ دىگەن.

روھلار دائىم ھازىر بولامدۇ؟

بۇ شۇ روھلار بار ئەھۋالغا باغلىق.

بىرىنچىسى ھۆرلۈك، ئۇندىن قالسا، ئۆلۈمدىن كېيىنكى سىلەر بىلمەيدىغان بەزى ئىشلار، بەلكى بۇ ئىلاھى توسوشتۇر، ياكى ماقام ئوخشاش ئەمەستۇ، ياكى باشقا ئىشلار.

نېمە ئۈچۈن ھازىر بولىشىدىن چەكلىنىدۇ؟

ئۇنى جازالاش، قىساس ئېلىش ياكى ھازىر قىلغۇچىغا مۇناسىۋەتلىك، لايىق ئەمەس.

شۇنچە كەڭرى چەكسىز ئالەمدە روھلار قانداق قىلىپ، قانداق ھالدا چاقىرىقنى ئاڭلاپ دەرھال كېلەلەيدۇ؟

بۇنى ئىزاھلاش بەك قىيىن ئىش، روھلار ئىچىدىكى پىكىر جەزبىنى سىلەر بىلمەيسىلەر، مېنىڭ قارىشىمچە روھلار بىر خىل توك، ئېلېكتىرىگە ئوخشاش مەنىۋى ئالاقە قىلالايدۇ، شۇ ئارقىلىق ئاڭلايدۇ دىگەن.

ھاۋا ئاۋازىنى كۆتۈرگەندە، روھلار ئالىمى ئاۋازىنى كۆتۈرەمدۇ؟

ھەئە، پەرىق شۇكى، ماددا ھاۋادا چەك بار، ئەمما، روھلارنىڭ پىكىر ئېقىمىدا چەك يوق دىگەن.

روھلار ئىختىيارى ھازىر بولامدۇ، ياكى مەجبۇرىمۇ؟

ئۇلاردا مۇتلەق ئەركىنلىك يوق، ئۇنىماسلىققىمۇ ھەددى يوق، ئەمما، بۇلار رۇخسەت بىلەن ئىش ئېلىپ بارىدۇ. ئۇستۇن روھلار بەزىدە پايدىلىق بولسا، خالىغانچە چۈشىدۇ.

تۆۋەن تەبىقىدىكى روھلارنىڭ ھازىر بولۇشىدا زەرەر يېتەمدۇ؟

يامان روھلار زىيان قىلالمايدۇ، ئەگەر ۋاستىچى روھ ھازىر قىلغۇچى ھەيۋەتلىك بولالىسا، ئەمما، يالغۇز كىشى ھازىر قىلماسلىقى كېرەك.

سالىھ روھلارنى ھازىر قىلىشنىڭ شەرتلىرى بارمۇ؟

بار، ھەيۋەت، باتىنى، ئىچى خالىيلىق، نىيەت سۈزۈك، دۇرۇس، رەھمەت يوللاش، ماددىدىن خالىي بولۇش، ئەخلاق.

بىر نەچچە كىشىنىڭ بىرلىشىشى نىيەتنى، پىكىرنى بىرلەشتۈرۈشتە روھنى ھازىر قىلىشقا ياردەم بېرەمدۇ؟

شۇنداق، پايدىسى بار، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۈلارنىڭ نىيىتى، پىكرى بىرلىككە كەلمىسىمۇ ھازىر بولۇشقا زىيان يوق.

روھلار ھازىر بو لۇشقا مەلۇم كۈنلەر، سائەتلەر بولامدۇ؟

بولىدۇ، شۇنداق، چۈنكى، ئۈلارنىڭمۇ مەشغۇل بولىدىغان ۋاختى بار، سىلەر خالىغان چاغدا ھازىر بولالمايدۇ. (بۇلار جىنكەش سۆزى بولۇشى مۇمكىن)

روھلار ھازىر بولۇش بىلەن خۇشال بولامدۇ؟

بۇ غايىگە باغلىق، ياخشى ئىش بولسا، خۇشال بولىدۇ.

كۆپ پروھلارنى ھازىر قىلىشقىمۇ مۇمكىن بولامدۇ؟

بولىدۇ، سىلەردە كۆپ ۋاستىچى بولۇشى لازىم. بولمىغاندا، بۇنىڭغا لايىق ۋاستىچى بولۇشى لازىم. بولمىسا بىرسىلا ھازىر بولىدۇ.

بىر روھ بىر ۋاقىتتا بىر نەچچە جايغا ھازىر بولالامدۇ؟

شۇنداق، ئەگەر ئۇستۈن مەرتىۋىلىك روھ بولسا.

روھمۇ پارچىلىنامدۇ؟

ئۈلار بۆلۈنمەيدۇ، پارچىلانمايدۇ، ئەمما، ئۇستۈن روھ بولسا، قۇياش بىرلا ۋاقىتتا نۇرغۇن جايغا نۇر چاچقاندەك، بۇلارنىڭ پىكرى، قۇۋۋىتى شۇنداق بولىدۇ دىگەن.

ئەڭ يۇقىرى بولغان پاك روھنىمۇ ھازى قىلغىلى بولامدۇ؟

شۇنداق، ئەمما، بۇ بەك كام، بۇنداق روھلار بەك پاك، سۈرۈلمەك، كىبىر يوق، قەلبىكە مۇناجات قىلىدۇ دىگەن.

ئۆلگەندىن كېيىن قانچىلىك ئارىلىقدا شۇ روھنى ھازىر قىلغىلى بولىدۇ.

شۇ ۋاقىتتىمۇ ھازىر قىلغىلى بولىدۇ، گەرچە ئۆلۈپ بىر سائەتتىمۇ ھازىر قىلغىلى بولىدۇ. 1000 يىلدىن كېيىنمۇ شۇنداق.

روھنىڭ ھازىر بولۇشىغا جەسەد توسقۇنلۇق قىلامدۇ؟

ياق، ئالاقسى، توسقۇنلۇق قىلمايدۇ، ئەمما، ماددىغا، جەسەدكە كۆڭۈل بۆلمىگەن روھ، ماقامى شۇنچە ئۇستۈندۇر. قانچە ماددىغا، جەسەدكە كۆڭۈل بۆلسە، روھى شۇنچە تۆۋەن بولىدۇ دىگەن.

تىرىكلەر روھنى ھازىر قىلغىلى بولامدۇ؟

ئۇخلىغاندا بولىدۇ.

تىرىك كىشىنىڭ ھازىر بولغان روھى ئۆلۈكنىڭ روھىدەك ئاسان جاۋاب بېرەلەمدۇ؟

ياق، چۈنكى، مادا ئالاقسى دائىم ئەركىنلىكنى بوغىدۇ.

تىرىك ئىنساننىڭ روھنى ھازىر قىلىش بىلەن پىكرىنى ئۆزگەرتكىلى بولامدۇ؟

بۇ ئاز ئۇچرايدىغان ئەھۋال، ئەمما، ئۇنتۇلدۇرىدۇ.

كىچىك بالىلار روھنى ھازىر قىلغىلى بولامدۇ؟

ياق، ئۇلار دائىم داۋالغۇش ھالەتتە.

روھلارنى خىزمەتكە سالغىلى بولامدۇ؟

بولىدۇ، مەسىلەن: كىتاب يازدۇرۇش، مەسىلىگە جاۋاب بېرىش، ياكى مەلۇم يەردىن بىر نەرسە

ئەكىلىش.

روھلارنى قانداق ئايرىيمىز؟

سۆزنىڭ چۈشەنچىسىدىن سوراپ ئايرىيىسلەر. ئەرگە ئۇ يالغان سۆزلىسە، بىلمەيدىغان ئىشلاردىن جاۋاب بېرەلمەيدۇ. مانا مۇشۇنداق بىز يۇقىرىدا دېگەندەك، بۇ ئىشلار گەرچە يۈزدە يۈز توغرا بولمىسىمۇ بىر قىسمى قۇرئان، ھەدىسكە مۆجىزە بولماقتا، بىز شەيتانىنىڭ ۋە روھلارنىڭ قانداق كېلىشى، قانداق ئازدۇرۇشىنى بۇنىڭدىن بىلىۋالىمىز، بۇ رەسۇلۇللاھنىڭ مۆجىزىسىدۇر. قۇرئان مۆجىزىسىدۇر. باشقا بىر ئالەمدىن خەۋەر بەرسە، بۇنىڭغا پۈتۈن ئالەم ئىشىنىشى لازىم كەلدى.

بۇ سۆزلەردە روھلار نېمە ئىش ئۈستىدە ئۆلسە شۇ ئىش ئۈستىدە قوپتىدىكەن، بۇ ھەدىسكە مۆجىزە بولدۇ. شۇنداقلا ئۇلارنىڭ قىلغان ئىشىنى يەنە قىلغىسى كېلىشى ئايەتكە مۆجىزە، ھازىر بولۇش، ياخشى ـ يامانغا ئايرىلىشىمۇ بىر مۆجىزە بولدۇ.

ماددىدىن خالىي بولۇشى، پارچىلانماسلىقىمۇ مۆجىزە بولۇپ، قۇرئان، ھەدىس، پەيلاسوفلار سۆزىگە ئوخشاش، روھلار سىلەرنىڭ تونۇشۇڭلار بويىچە ئىلىم بېرىدۇ دېگىنى بىز ئاڭلىغان ياكى سۆزلىگەن، يا كىتابتا كۆرگەن بولۇشىنى كۆزدە تۇتىدۇ، بۇ مۆجىزە بولۇپ، بىز نۇرغۇن پەرىشتىنى بىلىمىز، تونۇيمىز، ئاڭلىغانمىز. ئۇلارنىڭ بىر سۆزى شۇكى، سىلەر بىلمەيدىغان روھلار دۇنياسى بار دېگەن بۇ سۆز رەببىڭلار قوشۇننىي ئاللاھدىن باشقىسى بىلمەيدۇ دېگەنگە ئوخشاش، مۆجىزە، ئايەت بولدى. روھلارنىڭ ئەدەب ـ ئەخلاق ئۇگىتىشىمۇ قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىسى رۇخسەت بىلەن چۈششىمۇ شۇنداق. ئاللاھ ھەممىنى باشقۇرىدۇ، ئىشقىلىپ بۇ سۆزلەر بۇ ۋەقەلەر بىر مۆجىزە بولماقتا، بىز كېيىن يەنە سۆزلەپ تۇرىمىز. توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، مەخسەت ئاشۇ، جىنكەش ياكى دوكتۇرلار سۆزىدىن قۇرئان، ھەدىسنى مۆجىزە دېمەكچى.

سۇرە تاھا تەپسىرىدىن تاللانمىلار

ئاسان قىلغىن بىزلەرگە ئىلاھا،
تەتقىقاتىمىز سۇرە تاھا.
نادانلارغا سۆز قىلساڭ دەيدۇ ھا... ھا،
سۆھبەتنى ئالىملار بىلەن قىلغىن.
چۈنكى، ئۇلار سۆزۈڭگە دەيدۇ پاھ... پاھ!،
يېڭى ئىلىم ـ پەندىن كەشپىيات چىقسا.
سۆزلەپ كېتىمىز بىزمۇ ۋاھ... ۋاھ!،
ئىلىمدىكى مەخسىدىڭ ئاللاھ رىزالىقى بولسۇن.
كۆزلىمىگىن سەن دۇنيانى ھەم قىلما تاما

ئالتۇن ـ كۈمۈش تېپىلىدۇ، گىئولوگىيىدە،
مۆجىزىلەر تېپىلىدۇ، ىئولوگىيىدە.

نۇرغۇن مەسلىنى پۇل - مال ھەل قىلالماس،
ئاساسى ئامىل پىسخولوگىيىدە.
ئىزدەيسەن چارە - ئامال كۆپ جايلاردىن،
ھەقىقەتكە ئېرىشكەنلەر ئۆتتى داۋانلاردىن.
زەن سېلىپ قاراپ باق، قېنى سەن قەيەردە،
دۇشمەنلەر بومبا بىلەن ئۇچسا ئۇستۇڭدە.
ئۇخلىغان پېتى يېتىۋىرەمسەن نەم يەردە؟
راھەت، لەززەتنى ئۇلار سۇرىۋېتىپ،
شۇكرى قىلماي ئارتىپ قويىدى قەرىزنى گەردەنگە.

سۇرە تاھادا، مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى بايان قىلىنىدۇ، بىز بۇ قىسسىدىن بىر نەچچە سىرلىق ھىكمەتنى بايان قىلىمىز. دەلىل ئېلىش ئۇسۇلىمىز ئىشارەت بىلەن بولىدۇ. ئاللاھ، بۇ سۇرىدە مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئوتنى، نۇرنى كۆرسەتتى، مۇسا ئەلەيھىسسالام مەن شۇ ئوت ئۇستىدە يول، ھىدايەت تاپىمەن دىگەن، ئۇ ئوت يېنىغا بېرىپ قارىسا، ئۇ نۇر ئىكەن، ئىلاھى نۇر، ئاندىن ئۇ ئىككى ئالەملىك ھىدايەت تاپتى، دۇنيالىقتىمۇ يول تاپتى، ئاخىرەتلىك ئۇچۇنمۇ يول تاپتى، مانا، ئىسلام دىنىنىڭ مەخسىدى ئىككى ئالەم ئۇچۇن يول تېپىش، شۇ نۇر بىلەن قەلبى نۇرلاندى، ئاللاھ، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى بۇ سۇرىدە زىكرىگە بۇيرىدى، ئىككىگلار زېمىندا ئاجىزلاشماڭلار دىدى. شۇنداقلا، نامازنى، مېنىڭ زىكرىم ئۇچۇن ئوقۇ دىدى. بۇ ئىككى مۆجىزە، بۇ، ئوتنىڭ سىرى ئىدى، بۇ سىر نامازدا يۇز بېرىدۇ، زىكرىدە يۇز بېرىلىدۇ، كۆپىنچە شەيخلەرمۇ تالىپنى زىكرى بىلەن نامازغا بۇيرىيدۇ، چۇنكى، سىر شۇ جايدا بولىدۇ. ئاللاھتائالا، مۇسا، ھارۇن ئەلەيھىسسالاملاردىن زىكرى بىلەن نامازنى تەلەپ قىلدى، چۇنكى، بۇ ئىككى خىل ئىبادەت قەلبتىكى مۇھەببەتنى زىيادەت قىلاتتى، ئاللاھ، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى ياخشى كۆردى، مۇسا ئەلەيھىسسالام ئاللاھنى ياخشى كۆردى، مانا بۇلار، بىر بىرنى ياخشى كۆرگۇچى ھەم مەھبۇبدۇر، بۇ ئوت، بۇ نۇر قەلبىنىڭ ئوتى، قەلبىنىڭ نۇرى، ئىشقى، ئىلاھى مۇھەببەتكە ئىشارەتتۇر، ھىدايەت شۇ يەردە، بىزچۇ؟ بىز قانداق قىلىمىزى؟ قانداق ئاشىق بولىمىز؟

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دىگەن: ئەي سىردىشىم، سەن مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىقتىدا قىلاي دىسەڭ، ئىشىك كەڭرى، ئىشەنچىلىك، مەن ساڭا ئىلىمدىن، چۇشەنچىدىن شۇنداق دەيمەنكى، ئەمما، مەن ساڭا تەپسىلي شەرھىيلەپ بەرمەيمەن، ئۆز تەجرىبەمنىمۇ دەپ بەرمەيمەن، چۇنكى، چەكلىمە بار. لېكىن، ساڭا شۇنداق دىيلەيمەنكى، سەن ھەر كۇنى بىر سائەت ۋاختىڭنى چىقىرىپ ھەر قانچە جىددى ئىشلەڭ بولسىمۇ قويۇپ، بىر سائەتلەپ ئولتۇرغىن، تەپەككۇر قىل، سۇكۇتتە تۇر، بەش سەزگۇ ئەزانى ئىشتىن بوشات، سەن رەببىڭنى ھازىر تۇرغاندەك ياكى سەن رەببىڭ ئالدىدا ھازىر تۇرغاندەك، زىكرى ئېيتقىن، ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق، ئۇ دائىم ھازىردۇر.

پەقەت، شۇ رەببىڭنى ئاللاھنىلا ئەسلە، باشقىنى ئەمەس، قەلبىڭدە، ئاللاھدىن باشقىسى ياخشى كۆرۈلمىسۇن، ئەگەر، بىرەرسىگە ئاشىق بولساڭ، ئىشقىنى ئاللاھقا يۆتكە، مەخلۇق ئىشقى خالىق

ئىشقىغا كۆۋرۈكتۇر. تېرىشقىن، ئامال قىل، سۈسلاشما، هارما، بەش نامىزىڭدا ئاللاهنىلا ئەسلەپ، خىتاپ قىلىپ، تۇرغاندەك ئوقۇ، خۇددى سەن سۆزلىشىۋاتقاندەك، ساڭا سۆز قىلىۋاتقاندەك ئوقۇ.

ئەلۋەتتە، بۇ ئاسان ئەمەس، ئەمما، چىن ئاشىقىغا قىيىنمۇ ئەمەس، مەن سەندىن پەقەت مۇشۇنى تەلەپ قىلىمەن، مەيلى ناماز ياكى زىكرى ياكى تىلاۋەت، پۈتۈن ئىشىڭدا، دەرسىڭدە، ئىش - پائالىيىتىڭدە، ھەربىر ھەرىكىتىڭدە، ئاللاھ قەلبىڭدە بولسۇن، سەن ئاللاھ ئالدىدا تۇرىسەن، مەن مۇشۇنى تەلەپ قىلىمەن، چۈنكى، كەسكىن ئېيتىمەنكى، مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوتى، نۇرى، سېنىڭ قەلبىڭدىمۇ يالقۇنلايدۇ، سەنمۇ ئىككى ئالەم، يول تاپسەن، مەڭگۈ بەختلىك بولسەن، مانا بۇ فەتىھ كەشپىنىڭ باشلىنىشى، ئىنسانلار ھەرخىل، ماقاملار ھەرخىل، ئاخىرىدا نېمە بولۇشىنى مەن بىلمەيمەن، ئاللاھنىڭ ئىلتىپاتى، رەھمىتىگە باغلىق ئىشتۇر.

ئوت ۋە نۇر ئىككىلىسى بىردۇر، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بۇ ئوتنى نۇر دىگەن، چۈنكى، مۇسا ئەلەيھىسسالام ئوتمىكى دەپ ھىس قىلىپ قالغان، ئەمەلىيەتتە بۇ نۇر، ئىلاھى نۇر ئىدى. مۇسلىم خاتىرلىگەن. بىر ھەدىستە ئىلاھى 70 مىڭ پەردىنى نۇر دىگەننىڭ ئورنىدا ئوت دەپ بايان قىلىپ، رەسۇلۇللاھ بۇ ئوت تارتىلسا، ئىلاھى پەردە تارتىلسا، پۈتۈن مەخلۇق ئاللاھنىڭ نۇرىدىن كۆيۈپ كۈل بولىدۇ دىگەن، ئەلۋەتتە ئىلاھى نۇردىن بولغان، نۇر پەردە پۈتۈن كائىناتنى، ئاللاھنى ئەمەس، پۈتۈن مەخلۇقاتنى قورشاپ تۇرىدۇ، ئاللاھنى ئەقىلمۇ چەك - چېگرانى ئالالمايدۇ. ئۇنى ئالتە تەرەپ قورشىمايدۇ، پۈتۈن كائىنات شۇ نۇر بىلەن قورشالغان بولۇپ، ھەممە مەخلۇق ئاللاھ ئالقىنىدا قۇدرىتى، مۆجىزىسى ئىچىدە ھېچنەرسىگە ئەرزىمەيدۇ، ھەممىسى يوق ئىدى، يەنە يوقۇلىدۇ. ئاللاھ، رەھمەت قىلىپ قايتا يارىتىپ مەڭگۈلۈك ئاتا قىلىدۇ، بۇ ھەدىس تەبئىي - پەندىمۇ بىر مۆجىزە بولماقتا، راست، بىزنى ئاللاھدىن توسۇپ تۇرىۋاتقان پەردە، نۇر ئۆتكەن، بۇ پەردە ئاللاھقا نىسبەتەن ئەمەس، بىزگە نىسبەتەن پەردە بولىدۇ. ئاللاھنىڭ كۆرىشىنى، بىلىشىنى ھېچنېمە توسالمايدۇ، پەقەت بىزنى تۇسۇپ تۇرىدىغان پەردە خالاس. ئاسمان، قۇياش سىستېمىسى، ھەربىر پىلانېت، قۇياش، ھەتتا مۇشۇ زېمىنمۇ بىر نۇر، ئوت ئىكەن، بۇنى ئالىملار يېقىندا ئىسپاتلاپ چىقتى، ھەممىسى ھارارەت، ھەممىسى نۇر، زەررچىگە قايتىدۇ، راستىنلا بۇ ئوت، بۇ نۇر يوقالسا، ھەممىنى كۆيدۈرۈپ تاشلاپ، روھلار ئالىمى قالىدۇ، ئەمما، روھلارغا ماددىسىز ۋۇجۇدلۇق يوق، ئاخىرىدا يەنىلا بۇ ماددىنى قايتىدىن ھاسىل قىلىپ، ھاياتلىق بېرىپ قويۇرىدۇ، بۇ بىر مۆجىزە بولۇپ، بۇنى كۆپ سۆزلىدۇق.

مۇسا ئەلەيھىسسالام، ئىككى ئالەملىك يول تاپتى، بىزچۇ، بىزمۇ نۇردىن ئىككى ئالەملىك يول تاپتۇق، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى ماددىسى نۇر، ئوت ئىكەنلىكىنى بىلدۇق، نۇر، ھارارەت، ئىسسىق - سوغۇق بىر -بىرىگە نىسپىيلىك ئىكەنلىكىنى بىلدۇق. ھاياتلىق نۇردا ھارارەتتە بولىدىغانلىقىنى بىلدۇق، ھەممە ھەرىكەت ھەممە نۇر زەررىچىگە مۇھىم بىر ئامىل يېڭى ئىلىم - پەن، تەسرلىك بىر كۈچ دىگەن. ئالەمنى بىلدۇق. مانا بۇ ئوتتىن، نۇردىن، ھەر خىل سايمان، ئۈسكۈنە، قاتناش قۇراللىرىنى ياسىدۇق، ھەتتا، پويىز، ئايرۇپىلان، ئالەم كېمىسى ۋاھاكازالار. يەنىلا بۇ ئوتتا، بۇ نۇردا ئېنىرگىيىنى سەرپ قىلىپ، پۈتۈن قاتناش ئىشلىرىنى زاۋۇت ئىشلىرىنى ئۇندىن باشقا نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىۋاتىمىز، مانا بۇ نۇر، ئوت گاھ ئىسسىقلىق، ھارارەت قىلدۇق، گاھ توڭلاتقۇ قىلدۇق، گاھ دېڭىزغا چۆكسەك، گاھ ئاسمانغا، ئالەم بوشلۇقىغا چىقتۇق، مانا بۇ نۇر مانا بۇ ئوت، مەيلى شامال

مەيلى بۇلۇت، مەيلى يامغۇر، ھاياتلىق، ھايۋان، ئىنسان، ئۆسۈملۈك ھەممىسى بۇ نۇردىن بۇ ئوتتىن زادى ئايرىلالمايدۇ. خۇلاس گەپ شۇكى، بىز ئىككى ئالەملىك يول، ھىدايەت تاپتۇق، ئاللاھ بۇ قىسسىدە مۇشۇ ھەقىقەتكە ئىشارەت قىلغان.

مۇسا ئەلەيھىسسالام دىگەن ئىنسان، قولىدكى ھاسا دىگەن ئۆسۈملۈك، يىلان دىگەن ھايۋانغا ئايلاندى، بۇ نېمە ئىش؟ (بۇ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بىئولوگىيە دېگەن شۇ)

ئاللاھ بۇ ۋەقەدە بىر ماددىنى يەنە بىر نەرسىنى ئازراق ئىش قوشۇپ، يەنە بىر نەرسىگە ئۆزگەرتىشكە ئىشارەت قىلغان، مەسىلەن: ھاسىغا ئىلاھى قۇۋۋەت ئاربلىشىپ يىلانغا ئۆزگەرتىلدى، خۇددى شۇنىڭدەك، جىم تۇرغان جانسىز تۆمۈر، ئىلىم - پەن، ئىلاھى سۈغا ئاربلىشىپ، جاھاننى، ئالەمنى ئايلىنىدىغان پۈتۈن دۇنيانى كۆرىدىغان ئاڭلايدىغان نەرسىگە ئايلاندى، زىمىننىڭ بىر چېتىدە تۇرۇپ يەنە بىر چېتىدىكى ئىشلارنى كۆرگىلى، ئاڭلىغىلى بولىدۇ. پۈتۈن دۇنيانى بىر نەچچە سائەتتە ئايلانغىلى بولىدۇ، مانا بۇ نۇر، مانا بۇ ئوت، مانا بۇ ئىلاھى قۇدرەت، ئىلىم - پەن، ئەقىل، تەپەككۇرنىڭ نەتىجىسى كۆمۈر، تۆمۈر، مىس، قاتارلىقلاردىن نۇر، ئوت، توك، ئېلېكترى چىقىرىلىپ، جانسىز نەرسىنى جانلىقدەك ھەتتا، نەچچە يۈز مىليون ئات كۈچىگە ئىگە قىلغىلى بولدى، مانا بۇ ھەقىقەتكە، ئاللاھ ھاسىنى يىلانغا ئۆزگەرتىپ ئىشارەت قىلغان، فىلىم قىلىپ كۆرسۇن، قىسسە قىلىپ سۆزلەپ يۈرسۇن ئەمەس، ئىبرەت ئېلىپ، تەپەككۇر قىلىپ، ئۆزىگە، ئۆزگىگە پايدا يەتكۈزسۇن ئۈچۈن، بايان قىلغان.

ئاللاھ، نېمە ئۈچۈن مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قولغا نۇرنى بېرىدۇ؟ ئەجابا باشقا مۆجىزە بېرىشنى بىلمەمدۇ، مەسىلەن: كۈن، ئاي، يۇلتۇز، جىن، روھ قاتارلىق، ئاللاھنىڭ سانسىز قوشۇنلىرى تۇرسا، ئەجەبا نۇرنى بەردى، بۇ نېئمەتتىن، ھىكمەت نېمە؟

پۈتۈن ھاياتلىق، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى ماددىسى، نۇر، ئوت، ھارارەتتۇر، بۇلار ئارقىسىدا ئەسىير، ۋاكىئوم دىگەن ئالەم بار، تارتىش كۈچى، تەسىرلىك ئالەم بار، پۈتۈن كائىنات ئارقىسىدا چەكسىز قۇدرەت بار. بىزدىكى ئىشلار ھەتتا ئۆي ئىشلىرىدىن تارتىپ يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەك، كان - كارخانا، زاۋۇت ھەممىسى نۇرغا، ئوتقا، ئېنىرگىيىگە مۇھتاج، بۇ نۇرسىز ھېچ ئىش ئاقمايدۇ، بۇنى ئاللاھ ئالدىن بىلىپ، بۇ نۇر قىسسىسىنى بىزگە سۆزلەپ بەرگەن، قولىمىزغا بىزمۇ لازىر نۇرنى، كومپيۇتېر نۇرىنى، ئېلېكتر نۇرىنى، بومبا نۇرىنى، سۈنئىي ھەمراھ نۇرىنى، ئالەمنى تەكشۈرگۈچى ئاپپارات نۇرىنى، نۇر تىزگىنلىگۈچى دەستىنى ئېلىشىمىزغا بۇيرىيدۇ، بىز شۇ چاغدا مۇسا ئەلەيھىسسالامدەك مۆجىزە كۆرسىتىپ، ئىمانغا چاقىرالايمىز. نىجات تاپالايمىز، دۈشمەننى بويسۇندۇرالايمىز، بۇ نۇرنى قولغا ئالماي بولمايدۇ.

نۇر ئىلمىنى ئىگىلىمەي، زادى بولمايدۇ. ئوت، نۇر، نېمە ئۈچۈن مۇسا ئەلەيھىسسالامغا چەت جايدا، كىشىلەردىن خالىي يالغۇز جايدا بېرىلىدۇ؟

مانا شۇنداق پىتنە، جاھاندا، مەسجىددىن، جامائەت تاپالمىغاندا، سىرداشقىلى دوست تاپالمىغاندا، پۈلنى ھالالدىن تاپالمىغاندا، قەلبىدىكى مەخسەت، ئارمان، ئارزۇنى ئىشقا ئاشۇرالمىغاندا، غەپلەتتە تۇرغىسى كەلمىگەندە، پۈتۈن بارلىقىدىن ۋاز كېچىپ ساياھەتكە ئاتلىنىپ خالىي ماكاننى ئورۇن تۇتۇپ، ئىلىم، ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولسا، بۇ نۇر چوقۇم بېرىلىدۇ. ئىككى ئالەم ھىدايىتى

چوقۇم يۈز بېرىدۇ. بىز مەسىلىنى بايان قىلىپ بولغان، شۇنداقتىمۇ بۇ قىسسىدە مۇشۇ ئىشارەتتىمۇ بار ئىكەن، سۆزلەپ قويدۇق، خالىسىڭىز تويسىز، ماكانسىز، غەمسىز، جاپاسىز چىداپ سەۋرە قىلىپ، خالىي بولۇڭ، يالغۇز تەپەككۇر قىلىڭ، زىكرى بىلەن شۇغۇللىنىڭ، رىزىقنى ئاللاھ بېرىدۇ. يامغۇر بىلەن زىرائەت بولىدىغان غارنى تاللاڭ، ياكى قوي بېقىڭ، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىڭ. ئاللاھ خالىسا، 40 كۈندە بىر ئىپتار قىلىسىز، ئاللاھ، كۈپايە ئەمەسمۇ؟ ئاللاھ قادىردۇر، مۇمكىن ئەمەسنى مۇمكىن قىلالايدۇ.

ئەمدى بىز مۇسا ئەلەيھىسسالام، فىرئەۋنىگە دەلىل قىلىپ سۆزلىگەن تەۋھىد پارىسىدىكى بىر ئايەتنى تەتقىق قىلىمىز. بۇ ئايەت، فىرئەۋىن، مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن رەببىڭ دىگەن كىم ئۇ؟ دىگەندە، مۇسا ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ رەببىمىز ھەر بىر شەيئىگە يارلىشىنى ئاتا قىلغان ۋە شۇ يارلىش يولىنى كۆرسەتكەن، ھىدايەت قىلىپ يەتكىلىگەن زاتتۇر دىگەن. بۇ ئايەتە، پۈتۈن مەخلۇقنى ئاللاھ ياراتقان، شۇنىڭ بىلەن بىرگە يولىنى كۆرسەتكەن ۋە يەتەكلىگەن دىگەن.

دېمەك، ھەر بىر شەيئىنىڭ يولى، يېتەكلىنىشى بار، ھىدايىتى بار، ئۇ شەيئى شۇ يۇل بىلەن ئاللاھنىڭ قۇماندانلىقىغا بويسۇنۇپ، يارلىشتىكى شەكلىنى ھاسىل قىلىدۇ، بىر خىل قانۇن - ئىنتىزام بويىنچە بويسۇنىدۇ، مانا بۇ ھەممە شەيئىنىڭ، ئاللاھقا زىكرى - تەسبىھ ئېيتىشى، بولۇشى مۇمكىن. مەسىلەن: ئاللاھ، ئەرشنى ياراتتى، بۇنىڭمۇ ئۆزىگە چۈشلۈق يارلىشى، شەكلى، سۈرىتى، ھەرىكىتى بولىدۇ. قالغىنى بىزگە نامەلۇم، ئاللاھ ئۆزى ئوبدان بىلىدۇ. كۆرسىمۇ شۇنداق، يەتتە ئاسمانمۇ شۇنداق، سامان يولىغا كەلسەك، بۇلار دائىم ھەرىكەتتە، ئۆز ئورىبتىدا ئايلىنىپ تۇرىدۇ، ئاللاھنىڭ يېتەكلىشىگە دائىم مۇھتاج، ئەگەر بىرلا ۋاقىت ھەرىكەتتىن چەتنەپ ياكى توختىسا، پۈتۈن ئالەم ۋايران بولىدۇ.

بۇ سىستېما ئىچىدە 2000 مىليارت سىستېما بار، بۇنىڭ جۈملىسىدىن قۇياش سىستېمىسى توققۇز پىلانىتنى ھەمراھ قىلىپ، دائىم ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ. بۇمۇ ئاللاھنىڭ يارىتىشىغا پەيدا قىلىشىغا سۈرەت، شەكىل ئاتا قىلىشقا، ھىدايەت، يول كۆرسىتىشكە مۇھتاج، ئەگەر بىرەر پىلانىت ياكى بىرەر جىسىم سوقۇشۇپ كەتسە، پۈتۈن ھاياتلىق جۈملىدىن ئىنسان ھايۋان ئۆسۈملۈك ۋايران بولىدۇ، تۇگىشىدۇ. بىز بۇ يەردە بىئولوگىيە ساھاسىدىكى ھاياتلىق ئىلمى توغرىسىدا تۆرەلمە ئىلمىنى تەپسىلىي سۆزلەيمىز.(**بۇئاق شارىالايانتقۇشۇ**)(بۇ **ئۇسۇملىك ھۇجەيرىسى**)

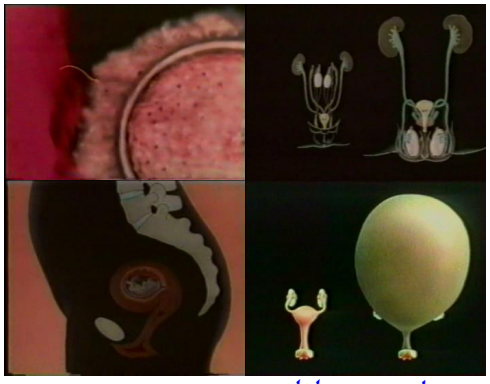

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ كىتابىنىڭ 102 ـ بېتىدە، ئۆسۈملۈك، ھاياتلىقنى ئۇنىڭ ھۈجەيرىسىنى، كۆپىيىشىنى، ئەۋلاد قالدۇرۇشنى سۆزلىگەن. 103 ـ بەتتە بېلىقنىڭ نەسىل قالدۇرۇشنى چاڭلىششىنى سۈرەتلىك تونۇشتۇرغان، 104 ـ بەتتە بولسا، ئۆسۈملۈك، ھايۋاندىن سىرت دەل بىزدىن ئىبادەت ئىنسانلارنىڭ كۆپىيىش، چاڭلىششى، نەسىل قالدۇرۇش، ئانا رەھمىدىكى بالا تۆرەلمە ئەھۋالىنى سۈرەتلىك بايان قىلغان، بىز دەل مۇشۇ تۆرەلمە ئىلمىنى بايان قىلىمىز. مانا بۇ ئايەتنىڭ سىرى، (**ئاۋۇئاق شاربالياتقۇنىڭ چوڭىيىشى**) ئاللاھنىڭ يارىتىش، كۆپەيتىشى، سۈرەت ئاتا قىلىش، ھىدايەت بېرىشىدۇر. ھېسسىيات شېرىن بولغان ئەر ـ ئايال مۇناسىۋىت بىلەن ئەردىن مەنى (ئىسپېرما) چىقىدۇ، ئايالدىنمۇ ئىسپېرما چىقىدۇ، ئەردە ئىسپېرما ھۈجەيرىسى بولىدۇ، سۈرىتى شۇنداق. بۇ ھۈجەيرىنى10000 ھەسسە چوڭايتسا، ئاران پىتتەك بولىدۇ. ئانا تەرەپتە تۇخۇمچە بولىدۇ، ئاندىن ھۈجەيرىلەردىن بىرسى بۇ تۇخۇم ئىچىگە كىرىدۇ، قالغىنى چۈشۈپ كېتىدۇ. چاڭلىششى ئاخىرلاشقاندا، بۇ ھۈجەيرە ئىككىگە بۆلۈنىدۇ، ئالىملار شۇنچە ئىزدەنگەن، تەنتەق قىلغان بولسىمۇ قايسىسى دادىسى، قايسىسى ئانىسى، قايسىسى بالىسى ياكى ئاكىسى، ئاچىسى، ئىنىسى، سىڭلىسى ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدى. ھەتتا ئىچكى ئەزاسىنىمۇ ئوپراتسىيە قىلىش مۇمكىن بولمىغاچقا ئەركەك ـ چىشلىقىنى قانداق ئەزاسى بارلىقىنى بىلەلمىدى.

مانا شۇنداق بۇ ھاياتلىق، ئىنسان ۋۇجۇدىدىن چىقىپ، ئىككىگە كۆپەيدى، ئاندىن مۇشۇ جۈپ سانىنى ئاساس قىلىپ، ئاخىرغىچە جۈپ كۆپىيىدۇ، چۈنكى، ئىنسانلار ئەزاسى ئىكەن. بۇلار ئىككىدىن 4، 8، 16، 32، 64، 128، 256، 512، 1024 ھەتتا بۇ كۆپىيىش مۇشۇ ھالەتتە نەچچە مىليارت، تېرلىيونغا كۆپىيىپ ئاندىن ھەربىر ھۈجەيرە ئاللاھنىڭ يارىتىش، ھىدايەت يولىغا سېلىشى، قۇماندانلىق قىلىشى ئاستىدا سۈرەت ھاسىل قىلىدۇ، ئاق مەنىيلىك ھالىتىدىن قانغا، گۆشكە يۆتكىلىپ، مۇسكۇل، سۆڭەك ھاسىل قىلىدۇ. ئەر ـ ئاياللىق ئېرسىيەت گېنىغا ئاساسەن ھاسىل بولىدۇ. يار ئەر يا ئايال چىقىدۇ، ئاللاھ خالىسا ئەسلى قانۇنىنى بۇزۇپ، بىز يۇقىرىدا دېگەنگە ئوخشاش، پاقا ياكى باشقا نەرسە ھاسىل قىلالايدۇ. ياكى ئەر ـ ئايال ياكى ئەما ياكى مىيىپ ياكى قوشكېزەك ياكى 3 ـ 4نى بېرەلەيدۇ. خالىغان ئەركىنلىك كۇللىسى ئاللاھدا بولىدۇ. ھەتتا، دىنسىز كاپىرلارنىڭ ئىچىدىكى ئاشۇ ھۈجەيرىمۇ ئاللاھقا بويسۇنىدۇ، ئەما، ئۇلار ھەقىقەتكە تېنىۋالىدۇ، ئاخىرەتتە بولسا، پۈتۈن ئەزاسى، قول، پۇتى، تىلى، ئۇلارغا قارشى گۇۋاھلىق بېرىدۇ، مانا بۇ ئايەتنىمۇ مۆجىزە ئايەتتۇر. خۇددى ئادەم بالىلىرىدىن ئەھدە مىساق ئالغان ئايەت مۆجىزە بولغاندەك، ئالىملار بىردەك شۇ چاغدىكى بالىلاردەك مۇشۇنداق ھۈجەيرە ئىكەن دېگەن.

كۆرۈنىشى مانا بۇ ھۈجەيرە تۇخۇم ئىچىگە كىرىشى

بۇ چاڭلىششى پۈتۈپ بولغىنى

⊙

بۇ ئىككىگە بۆلۈنگەن ھالىتى، تۆتكە، سەككىزگە بۆلۈنگەن كۆرۈنۈشى

ئاندىن رەسمى بىر بوۋاق بالا سۈرىتىگە كىرىدۇ، ئۇرۇقنى ئاتا رەھمىدىن، كېندىك نەيچىسى ئارقىلىق ئالىدۇ، تۇغۇلغاندىن كېيىن سۈت، ئاش، گۆش، كۆكتات ئالىدۇ. بۇ ئىلمىنى بىئولوگىيەدە تەپسىلىي كۆرۈلۈك. مانا بۇ ياردىشى، تۆرىلىش سۈرىتى، شەكلى، ماددىسى، ھەرىكىتى، ھاياتلىق ئاتا قىلىنىشى، ئىنساندا ھۈجەيرىدىن باشقا روھ، جان بار. جاننى، روھنى ئالغاندىن كېيىنمۇ بۇ ھۈجەيرىلەر ھايات قالىدۇ، خۇددى بالدۇر ھايات تۇرغاندەك، توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، شۇڭا، گۆش، قۇرۇتلايدۇ، ئۇلار زەررىچىگە ئايلىنىپ كېتىدۇ. بىز بۇ ئىلمىنى ۋايىغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن، توخۇ، پاقا، چاشقانلارنى تەتقىق قىلساق بولىدۇ، تەجرىبە ئىشلىسەك بولىدۇ. بۇ يەردە چوقۇم بىر بېتەكلەشنى تاپمىز، ھېچنېمە ئۆزلىكىدىن بولمايدۇ، بۇنى تەۋھىدچىلار كۆپ سۆزلەپ كېتىدۇ، بىز بولدى قىلساقمۇ بولىدۇ. ئىش قىلىپ، ئاللاھنى تونۇش، رەھمىتىنى، ھىكمىتىنى بىلىش، ئاندىن چىن قەلبىدىن شۈكرى، ھەمدۇ ـ سانا ئوقۇش لازىم. قارىسىغا ئىش قىلىش، نادانلارنىڭ ئىشى، بىز ئوقۇشقا، ئىلمگە كۆڭۈل بۆلگۈچىلەر، دوكتۇر، پەيلاسوف بولۇشنى ئۈمىد قىلغۇچىلار، ھەقىقى دىنىي ئالىم بولۇپ، پۈتۈن خەلقنى بېتەكلەپ يول كۆرسىتىپ، قانۇن، ئىدىيە ـ ئەخلاق، پىرىنسىپنى تونۇشتۇرغۇچىلار مەسلىگە ئاددىي قارىماي، چوقۇم ۋايىغا يەتكۈزىشىمىز لازىم. بۇنىڭ ئۈچۈن، ئەڭ تەرەققىي تاپقان دۆلەتتە ئىشلەنگەن ئىلغار ئۇسكۇنە، مىكرۇسكوپ، تېلىسكوپ بولۇشى لازىم. ئۆيىمىزدە دۇنيادا پۈتۈن دۆلەتكە تورلاشقان كومپيۇتېر بولۇشى لازىم. ئەمەللەر نىيەت بىلەن بولىدۇ. مەخسەت قىلسا يەتكىلى بولىدۇ. ئاللاھ، كۆپايە، ئاللاھ مۇرادىمىزغا يەتكۈزگەي ئامىن!

بىز ئىككىنچى تېمىدا، بىر ھىكمەتنى بايان قىلىۋېتىپ ئۆتىمىز، بۇ بولسىمۇ بىر ئالىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن نېمە ئۈچۈن جۇملىدىن قۇشلار، توخۇ، ئۆردەك تۇخۇملىرى چوڭ بولىدۇ؟ ئەمما ئاياللار تۇخۇمى، بەزىي ھايۋانلار تۇخۇمى كىچىك بولىدۇ؟ دەپ سوراپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەپ جاۋاب بېرىپتۇ: قۇشلار تۇخۇمىنىڭ بەك چوڭ بولۇشى، ئۇنىڭ ئورۇقى ئىچىدە بىللە بولىدۇ، ھەم ئۇنىڭ ئىچىدە ھۈجەيرە بىللە بار، ئىچىدە چاڭلىشىپ، ئىچىدە كۆپىيىپ، ئورۇقلىنىپ ئاندىن مۇكەممەل چۈجە دۇنياغا كېلىدۇ. ئەمما، ئانىلار ۋە بەزى ھايۋانلار تۇخۇمى كىچىك بولىدۇ، ھۈجەيرىسى كېيىن كېلىش بىلەن چاڭلىشىدۇ، ئورۇقنى بولسا، ئاندىن ئالىدۇ، ئاستا ـ ئاستا يوغىناپ ئېغىر كەلمەيدۇ، مەشىق بولۇپ كېتىپ، ئانىمۇ كۆنۈپ قالىدۇ، كۆتۈرۈشكە دەسلەپتە يەڭگىل بولىدۇ، ئورۇقنى ئۈتتۈرلۈق ئاندىن ئېلىپ، ئاندىن زىمىغا چۈشىدۇ، بۇ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇشى دەپ جاۋاب بېرىدۇ. سۇئال بولسا، جاۋاب چوقۇم تېپىلىدۇ. شۇڭا، سەن، ئاللاھدىن سوراشنى بىل، جاۋابنى، ئىجاۋەتنى ئاللاھ ئۆزى بېرىدۇ، ئاللاھ قادىر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ كىتابىنىڭ 115 ـ بەتتە، پىلە قۇرتىنى 117 كېپىنەكنى سۈرەتلىك بايان قىلىپ، ئاللاھنىڭ ھىكمىتىنى سۆزلىگەن، بىز بۇنى سىلەرگە تاپشۇرۇق قىلدۇق، چۈنكى، بۇ تەبئىي ـ پەن كىتابىدا سۆزلىنىدۇ. ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا، ھايۋانلارغا بەرگەن رەھمىتى، ھىكمىتى بۆلارنى ياراتىشى، شەكىل، سۈرەت ئاتا قىلىشى، ھىدايەت بىلەن يولغا سېلىشى، ئەقىل،

پەم ـ پاراسەت بېرىشى، ھەممىسىنىڭ چېكىسىنىڭ يەنى مىڭسى، ئەقىل ـ ئىقتىدارىنىڭ ئاللاھ قولىدا ئىكەنلىكىنى تۆۋەندىكى تېمىدىن بىلىۋالىمىز.

بۇ بولسىمۇ، ئىنسانلار بىلەن ھايۋانلارنىڭ ھەمكارلىقى، ئىنسانلار ھەرخىل تېخنىكا ۋە ئىشلاردا ھايۋانغا تەقلىد قىلغان، بۇ ئىش ھازىرمۇ داۋام قىلماقتا، نۇرغۇن ئىلغار ئوسكۇنىلەر، قورالار، ماشىنا ئادەملەر، ھايۋانلارغا تەقلىد قىلىنماقتا، قېنى بىز بۇلارنى تەپسىلىي سۆزلەپ ئۆتمىز.

1. نۇرغۇن ھايۋانلار يەر ئاستىدا كەپىلەردە ياشايدۇ، ئىنسانلار بۇنى تەقلىد قىلىپ غارنى كەپە تۈتتى.

2. كىيىك، ۋەھشىي كالا ۋە باشقىلار يايلاقتا ئەركىن ياشايدۇ، ئىنسانلار بۇنىمۇ تەقلىد قىلغان.

3. چۇمۇلە، ئۆي، ماكان تۈتتى، قورۇلۇش قىلدى، جەڭ قىلدى، پادىشاھلىق تۈزۈم ئورناتتى، نەچچە يۈز مىليون نوپۇسنى باشقۇردى، بۇنىمۇ ئىنسانلار ھەتتا چوڭ دۆۋىلەتلەر تەقلىد قىلدى.

4. بەزى ھايۋانلار دېڭىز بويلىرىغا ياغاچتىن ئەخلەت ـ چاۋالاردىن قورۇلۇش قىلدى، ھازىر ئىنسانلارمۇ تەقلىد قىلدى.

5. يەرشارىنىڭ شىمالىي رايۇنىدىن دېڭىز ئارقىلىق قار پارچىسى، مۇز پارچىسى بىلەن كۆچتى، سەپەر قىلدى، ئىنسانلارمۇ دېڭىزدىن ـ دېڭىزغا، قىتئەلەر ئارا سەپەر قىلدى.

6. قورۇقلۇقلۇقلاردا، دېڭىزدا نۇرغۇن ھايۋانلار ئۇۋلايدۇ، ئىنسانلارمۇ بۇنى كۆرۈپ ئۇۋلاشنى ئۆگەندى.

7. ئۆمۈچۈك تور توقۇيدۇ، ئىنسانلار بۇنى تەقلىد قىلىپ، توقۇمچىلىق قىلدى.

8. بەزى بېلىقلاردا ھەرە چىشلىق قانات، قورال بار، ئىنسانلار بۇنى كۆرۈپ، ھەرە قىلدى، قورال ياسىدى.

9. نۇرغۇن ھايۋانلارنىڭ ئۇچىسىدا جەڭ كىيىمىدەك تېرىسى بار، بۇنى كۆرۈپ ئىنسانلار جەڭ كىيىمى بىلەن ئوقدىن مۇداپىئە قىلدى.

10. توڭگۇز يەرنى ئاغدۇرۇپ نەرسە ئىزدىدى، ئىنسانلار بولسا، يەرنى ئاغدۇرۇپ يەر تېرىدى، ئۇندىن باشقا، ئارخولوگلار يەرنى قېزىپ تەكشۈردى.

11. مۇشۇك، سىيسق پۇراقتىن ساقلىنىدۇ، بەزى مىزىلىك، خۇشپۇراقتا ئۆزىنى داۋالايدۇ، ئىنسانلارمۇ تەقلىد قىلدى.

12. ئىت، ھەزىم بولۇش ئاسان بولىدىغان نەرسىنى شۇنداقلا ئاشقازىنى داۋاملايدۇ، تېبابەتچىلەر بۇنى تەقلىد قىلدى.

13. قاغا، قاقىرلار مەجلىس ئاچىدۇ، سوت ئاچىدۇ، ئىنسانلارمۇ شۇنداق.

14. قاغا دائىم ھەزەر قىلىپ تۇرىدۇ، ئىنسانلارمۇ شۇنداق، تۈلكە مىجەز، ساختىپەز ئىنسانلارمۇ بار.

15. ئىت، غالچىلىق قىلغاندەك، ئىنسانلارمۇ غالچا كېلىدۇ، ياكى ۋاپادار خىزمەتچى، مالاي كېلىدۇ.

16. گۆشخور ھايۋانلارنى كۆرۈپ، ئىنسانلارمۇ زۇلۇم قىلىشنى گۆشخورلۇقنى ئۆگەندى.

17. ئات، يىلپىزدا كىبىر بولغاندەك، ئىنسانلاردىمۇ كىبىر بار.

18. ھەسەل ھەرىسى ئاجايىپ قۇرۇلۇش قىلىدۇ، ھەسەل ئىشلەپ چىقىرىدۇ، ئىنسانلارمۇ شۇنداق، ئىنسانلار ئېچىملىك ئىشلەيدۇ.

19. بەزى بېلىقلار، توك چىقىرىدۇ، نۇر چىقىرىدۇ، ئىنسانلار بۇنى تەقلىد قىلىپ، توك چىقىرىشنى بىلىۋالدى.

20. نۇرغۇن ھايۋانلار گۈزەل ئاۋازنى، زىننىتىنى ئىشقا سالىدۇ، ئىنسانلارمۇ شۇ، ناخشا ئېيتىدۇ، ياسىنىدۇ.

21. ئەڭ چاتاق، ئوسال، گۈناھ يېرى شۇكى، دىنسىزلار ئۆز ئەينى ھايۋانلارنى دوراپ نۇرغۇن ئەسكى ئىشلارنى قىلىشماقتا، بۇ ياخشى ئاقىۋەت ئېلىپ كەلمەيدۇ.

22. دېڭىز ھايۋىنىدىن سۇ ئۈزۈشنى ئۆگەندى.

23. ھاۋا قۇشلىرىدىن ئۇچۇشنى كەشپ قىلدى.

24. پىلە قۇرتىدەك، يىپەك توقۇشنى، يىپ ئىگىرىشنى ئۆگەندى، بۇ قۇرت ئەشكەن يىپ، 300 مېترغا يېتىدىكەن.

25. بەزى ھايۋانلار ئۇچەككە كىرىدۇ، توڭلايدۇ، بۇنىڭدىن ئىنسانلار قان، يۇلۇن، ھەتتا نۇرغۇن نەرسىنى ئۇرۇقنى توڭلۇتۇپ، كىيىن نۇرغۇن پايدا ئالماقتا.

26. چۈشەن، چۈمۈلە، كېپىنەك كۆزلىرىنىڭ كىچىككىنە جايغا نۇرغۇن كۆزنەك تەشكىل قىلغىنىنى كۆرۈپ، لازىر نۇرنى، كىرىستال لامپىنى، كىرمىنىيگە ۋە باشقا نەرسىگە قاچىلاپ، كومپيۇتېر ۋە باشقا ئېلېكتر سايمانلىرىنى ياسىدى، گەن ۋە باشقا نۇرغۇن كلون تېخنىكىلىرى بار.

سۆزلىسەك گەپ تولا، ئەمدى بولا، بىز ئاخىرىدا چۈمۈلىنى بايان قىلمىز، بۇنىڭ يەر ئاستىدا ياسىغان قۇرۇلۇشى 16 قەۋەتلىك بولۇپ، ئىنتايىن مۇستەھكەم، پۇختا.

1. ـ قەۋەتكە ئىشكى جايلاشقان بولىدۇ.
2. قەۋەتكە چۈمۈلە كىرىش، تەكشۈرۈش قەۋىتى.
3. قەۋەت، قاراۋۇل تۇرىدىغان ئۆي.
4. قەۋەت، ئىشچىلار ئارام ئالىدىغان ئۆي.
5. قەۋەت، ئىككىنچى قېتىمقى ئىشچىلار ئارام ئېلىش ئۆيى.
6. ـ قەۋەت، يېمەكلىك سۇنۇش ئۆيى.
7. قەۋەت، ئوزۇق ـ تۈلۈك ساقلاش ئامبىرى.
8. قەۋەت، ئەسكەرلەر تۇرىدىغان جاي.
9. قەۋەت، پادىشاھ، مېھمانخانىسى.
10. قەۋەت، چۈمۈلىگە سۈت يەتكۈزىدىغان بىر خىل ھايۋاننى ساقلاش ئۆيى.
11. قەۋەت، زاپاس ئامبار.
12. قەۋەت، تۇخۇم ساقلاش، ۋە ئۇنى چىقىرىش ئۆيى.
13. قەۋەت، كىچىك بالىلار ئۆيى.
14. قەۋەت، كىچىك چۈمۈلىلەر ئارامگاھى.
15. ـ دەپنە قىلىش، ئۆلۈكنى كۆمۈش ئۆيى.

16 . پادىشاھ، يوشۇرنۇش ئۆيى.

مانا بۇ كۆرۈنۈشنى تىلكامىرادا تارتقان، چۈمۈلە تۈرى، 30 دىن ئاشىدۇ، قاتتىق جايلاردا بۇنداق قۇرۇلۇشنى سۈرەتكە ئېلىش قىيىن ئەمەس. ئىنسانلار بۇ قۇرۇلۇشنى تەقلىد قىلماقتا، ھەم ئۇستىدە ھەم ئاستىدا 16 قەۋەت، ئىنسانلار بۇنى نەچچە يۈز قەۋەت قىلدى. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ كىتابىنىڭ 124 ـ بېتىدە بۇ كۆرۈنۈش بار. 16 قەۋەت سۈرەت بار، ئىنسانلار ئۇندىن باشقا كۆلدۈرۈش، خۇشال قىلىش، غەم قىلىش، تېرىقچىلىق، ئۇزۇق يىغىش، ھۆرلۈك، ئەركىنلىك، پادىشاھلىق، ياۋايىلىق، خاللىق، ئارىلىشىش، ئىنجىنىرلىق، سەپەر قىلىش، يۆتكىلىش، ھىجرەت قىلىش، تەۋەككۈل قىلىش، جۈپلىشىش، كۆپىيىش، ئەۋلادقا كۆيۈنۈش، رەھىم ـ شەپقەت، ئىزدىنىش، ئالاقە قىلىش، گورۇھلۇق، تەرەببازلىق، شەھۋەت، نەپسى، ھەسەد قاتارلىق نۇرغۇن ئىشلاردا ھايۋانلارغا تەقلىد قىلدى. ھايۋانلارمۇ بۇرۇن يارىتىلغان، ساۋابلىقى، ياخشىسى، قوللاشقا تېگىشلىك بولىدۇ. ناچار، يامان ئىشلار رەت قىلىنىدۇ، ئازاب قىلىنىدۇ.مېھرىبان ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ئىگىز ـ پەسلىك يوق، ئوخشاش قىلىپ بېرىش مېھرىبانلىق بولىدۇ. **(چۈمۈلە بىلەن ئىنسانلار قۇرلىشى)**

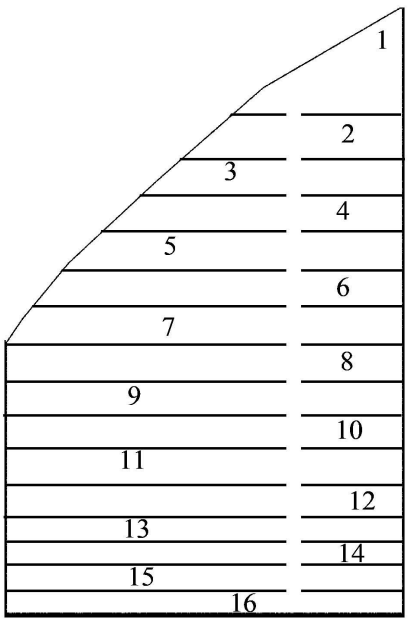

بۇ قۇرۇلۇشقا قارىغاندا، چۈمۈلىلەر ئىچىدە ئاللاھ، يېتەكلىگەن بىر ئىنجىنىر چوقۇم بار. قۇرۇلۇش لايىھىلىگۈچى بار ئىكەن، ئەقىل ـ پاراسەت بار ئىكەن.

بىز تاپىنىمىز ئاستىدا دەسسەپ يۈرگەن ھەقىقەت نۇرغۇن، كۆز ئالدىمىزدا تۇرىدۇ، ئاللاھ، بىلدۈرمىسە بىلمەيمىز، كۆرمەيمىز، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، قاراڭلار، تەپەككۇر قىلىڭلار دىگەن. ئەمما، بىز ھايۋانەكلا يەپ ـ ئىچىپ ئۇخلاۋاتىمىز ئىسىت!

قەلبىمگە يېقىپ قالدى ئىلىم ـ پەن،
قەلبىمگە لەززەت سالدى ئۇ خۇددى شىكەر ـ قەنت.
دىن بىلەن ئىلىم ـ پەن خۇددى روھ بىلەن تەن،

نادانلىقىدىن ئازىلىقنى زىدلاشتۇرما! سەن.
بىرلەشسە دىن بىلەن ئىلىم - پەن،
تەرەققىي قىلىدۇ بىزنىڭ ئانا ۋەتەن.
زىدلاشتۇرۇپ دىن بىلەن ئىلىم - پەننى سەن،
ۋەتەنگە ۋە دىنغا بولما خائىن سەن.
مېنىڭ تەتقىقاتىم دىن ۋە ئىلىم - پەن،
بۇ خىزمەت ئۇچۇن كۆپ كۈچ چىقىرىمەن.
قەيەردە بولسا، يېڭى ئىلىم - پەن،
شۇ تەرەپكە تۆت پۇتلاپ يۈگۈرىمەن.
ئىلىم پەننىڭمۇ خاتاسى بولۇر،
مېغىزىنى يەپ شاكىلىنى تاشلايمەن.
بولسا، ھەقىقەت يۇقىر چەككە يەتكەن،
دەل شۇ ھەقىقەتنى كىتابقا تاللايمەن.
ئىلىم دېگىزىدىن جەۋھەر سۈزۈۋېلىپ مەن،
نادانلارنى ھەقىقەتكە باشلايمەن.
دىن بىلەن ئىلىم - پەننى بىرلەشتۇرۇۋېلىپ مەن،
ئەل ئىچىدىن خۇراپاتلىقنى تازىلايمەن.

سۈرە تاھادىكى، **ئى مۇھەممەد، پەرۋەردىگارىم ماڭا ئىلىمنى زىيادە قىلسىلا دىگىن**، دىگەن ئايەت توغرىسىدا.

بۇ ئايەت قەدىمىي خۇراپاتلىقدىن بىرنى يوقاتتى، ئۇ بولسىمۇ ئىلىم - پەن بىلەن دىنى زىددىيەت، بىر - بىرىگە رەقىب زىت بولۇپمۇ، ئادەم، جەننەتتىن ئىلىم دەرىخنى يەپ قويۇپ، قوغلانغان دىگەن كۆز قاراش بار ئىدى. كېيىن، ئايەت، ھەدىس، ئىجائ، قىياس بىلەن بۇ خۇراپاتلىق يوقۇتىلدى، ئەمەلىيەتتە، ئىسلام دىنىدا ئىلىم پەرز دىگەن، ھەدىس، سەھىدۇر. بۇ ئايەتكە ئوخشاش ئايەتلەر بەكمۇ تولا، ئىلىم ئەھلى بىلەن ئىلىمسىز كىشىلەر باراۋەر ئەمەس، مۆمىنلەر دىن ئىلىمغا ئەمەل قىلغان كىشى دەرىجىدە ئالاھىدە، ئۇستۇن مەرتىۋىگە كۆتۈرىدۇ، بۇمۇ ئايەت، ئاللاھمۇ ئەرشىدىن زېمىنغا بولغان تەلماتنى، يولىورۇقنى، ئىلىم بىلەن ئوقۇغىن دىگەن سۆز بىلەن باشلىغان. ئىنسان، جىنلارمۇ تۇنجى ھاياتنى، ئىلىم ئوقۇش بىلەن باشلايدۇ، پۈتۈن ھاياتلىق پۈتۈن كائىنات، ئىلىم ئۇستىگە قۇرۇلغان، ئىلىم - ھىكمەتسىز بىرمۇ ئىش تاساددىپي ئەمەس. بەلكى، ئالدىنئالا كۆرسىتىدۇ، ئورۇنلاشتۇرۇلغاندۇر، بۇ ئىشمۇ ئىلىمنىڭ زۆرۈرلىكى، ئىلىم دىگەن دوۋزاختىمۇ مەنپەئەت قىلىدۇ، ئىشەنمىسىڭىز دوۋزاختىكى مۇنازىرىنى ئوقۇپ كۆرۈڭ، قۇرئاندا، كۆپ جايدا تېپىلىدۇ. پۈتۈن پەيغەمبەرلەرنى ئىلىم بىلەن كىتاب بىلەن ئەۋەتكەن، نۇر، ھىدايەت يولىغا باشلاش، ئىلىمسىز بولمايدۇ، ئەمەل، ئىش - ھەرىكەت، پىلانسىز، ئىلىمسىز بولمايدۇ، ھاكىمىيەت پادىشاھلىق ئەلنى باشقۇرۇش ئىلىمسىز بولمايدۇ. ئەمەل بەندىنىڭ سۈپىتى بولسا، ئىلىم ئاللاھنىڭ سۈپىتى، پۈتۈن

تەرەققىيات، ئىلىم بىلەن بولۇۋاتىدۇ، پۈتۈن غەلبە ئىلىم بىلەن بولۇۋاتىدۇ. پۈتۈن گورۇھ، مەزھەب، ئېقىم، ھەرخىل دىن، ھەرخىل پارتىيەلەرمۇ ئىلىم بىلەن بولۇۋاتىدۇ. ئەڭ توغرىسىنى ئاللاھ، قىيامەت كۈنى ھۆكۈم قىلىدۇ. ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، ھۆكۈم قۇرئاندا ئېنىق كۆرسىتىلگەن. ھەدىستىمۇ ئالىملارغا، تالىپلارغا پۈتۈن شەيئى مەغپىرەت سورايدۇ دىگەن. گۈناھىغا كاپاراتتۇر، پەرىشتىلەر ئالاھىدە قوغدايدۇ، قاناتلىرىنى يولغا سالىدۇ، پەرىشتە سۈپەت ئالىمغا ئىلھام كېلىپ تۇرىدۇ، بۇ ئايەتتىمۇ پەيغەمبەرلەر كاتتىسى ئەرشىگە چىققان، روھى ئالەمنى سایاھەت قىلغان، زاھىرى، باتىنىي، ئىلىمنى تولۇق ئالغان، زامان ئاخىرى مەڭگۈلۈك مۆجىزە ئىگىسى بولۇپمۇ قۇرئان ئىگىسى بولغان، رەسۇلۇللاھنىمۇ ئىلىمنى زىيادە قىل دەپ سوراشقا، تىلەشكە بۇيرىغان، ئىلىم شۇنداق، ئالىم بولماقچى بولغانلار چۈشىنىدۇ.

قۇرئان، ھەدىسىدىن باشقا ساھابىلەر، تابىئىنلار ھەتتا ھازىرغا قەدەر ئىلىمنى قەدىرلەپ ئىلىمنى سۆيۈپ، ئىلىم ئۈچۈن جاننى، مالنى، بارلىقنى قۇربان قىلغانلار، ئاز ئەمەس. ئىلىمنى ۋاينغا يەتكۈزۈپ، پەيلاسوف بولۇپ، يەنە ئىلىمغا قانماي ئىلىمى خىزمەتكە قانماي كۆزى ئوچۇق كەتكەنلەر نۇرغۇن، ئازۇ ـ ئارمان، مۇراد ـ مەقسەتلىرى چالا قالغانلار ئاز ئەمەس، بىز چوقۇم بۇنىڭ ئاخىرىنى داۋام قىلىشىمىز لازىم.

ئالىملار، پەيغەمبەرلەر ۋارىسى دىگەن ھەدىس بار، ئەلۋەتتە، ئالىملار ۋارىسىمۇ مۇشۇ ھۆكۈمدە بولىدۇ. بىز بۇ توغرىسىدا سۆزلەپ تۈگىتەلمەيمىز. ئۆز سۆزىمىزگە كەلسەك، ئاللاھنىڭ ئىلمى چەكسىزدۇر، زىيادە قىلىش ئاللاھقا ھېچقانچە ئىش ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە زىيادە قىل دىگەنلىك ئىلىم بار دىگەن بولىدۇ. بار ئىلىمغا زىيادە قىلىدۇ، يەنىلا چەكسىز، ئېشىپ تۇرغان ئىلىم بىلەن ئاللاھنىڭ ئىلمى، ئىلگىرى ـ ئاخىرىنى، ھازىرنى، كەلگۈسىنى بىلىپ بولۇپ، سانسىزلىغان كائىنات مەخلۇقاتلارنى بىلىپ بولۇپ، يەنە ئېشىپ قالىدۇ، چەكسىز قالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىزمۇ ئىلمىنى خەتمە قىلىپ بولدۇم دىمەي، يەنىلا ئىلمىنى زىيادە قىلىشنى سورىشىمىز لازىم، ئىلمىنى خەتمە قىلدىم دىيىش خاتا، بىدئەتتۇر.

پۈتۈن ئالەم ئاللاھقا بويسۇنۇپ تۇرىدۇ، ئاللاھ پۈتۈن ئالەمنى بىر ـ بىرىگە ماس ـ مۇناسىپ ھالدا ياردەملىشىپ بىر ـ بىرىگە خىزمەت قىلىشنى ئورۇنلاشتۇردى. مەسىلەن: ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بىر ـ بىرىگە ياردەمچى، خىزمەتچى، پۈتۈن سىستېمىلار، يۇلتۇزلار، پىلانېتلار، سەييارىلەر بىر ـ بىرىگە ياردەمچى، ۋە خىزمەت قىلىدۇ. بۇ ئەھۋالنى ھايۋان ئاڭسىدا كۆپ ئۇچرىتىمىز، ئىنسانلارمۇ بۇ ئاساسىي كائىنات قانۇنىدىن چىقمايدۇ، مەيلى ئۇ خالىسۇن، ياكى خالىمىسۇن، بەربىردۇر. ئىنسانلار بىر ـ بىرىگە چوقۇم خىزمەت قىلىدۇ، ھەمكارلىشىدۇ، بۇنداق قىلمايمۇ، ئامالى يوق. مەسىلەن: چارۋا باقسۇن ياكى زىرائەت تېرىسۇن ياكى ھۈنەرۋەن بولسۇن ياكى تىجارەتچى بولسۇن ياكى بىرەر سانائەتنى كەشىپ قىلسۇن ياكى بىرەر بايلىقنى تاپسۇن ياكى گاز، توك، ئوت، نۇر، رادىئو ـ تېلېۋىزور، تېلېفون، سۈنئىي ھەمرا، ئالەم كىمىسى، دۇنياۋى تورلاشقان ئۇچۇر بولسۇن، ھەممىسى چوقۇم ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈن، ئىنسانلار پايدىسى، تەرەققىياتى ئۈچۈن بولىدۇ، خىزمەت قىلىدۇ. شۇنداق بولمايمۇ ئامالى يوق، ئۇلار شۇنىڭغا مۇھتاج، قانداق مىللەت قانداق تىل، قانداق دىندىن بىرەر ئىنسان بىرەر ئىشنى بايقىسا ياكى كەشىپ قىلسا، چوقۇم ئۇ پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلىرى

ئۇچۇن خىزمەت قىلىدۇ، پايدىسى بولىدۇ. بۇنى ئاللاھ، پۈتۈن كائىناتقا ئورناتقان.

دېمەكچى بولغىنىمىز، سەن ئوقۇپ ئىلىم - پەننى ئىگىلەپ، بىرەر نەتىجە قازانساڭ، ياكى يېڭى كەشپىيات ياراتساڭ، پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلىرى بۇنىڭدىن پايدىلانسا، بۇنىڭ ساۋابىنى قانداق ھېسابلىغىلى بولسۇن؟ مانا بۇ ئىسلام دىنى، مانا بۇ ھەقىقەت، مانا بۇ مائارىپ، ئاللاھنى تونۇپ، ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقىنى ئېتىراپ قىلىپ، ئاللاھقا گۇمانىنى ياخشى قىلىپ، ئاندىن ئىبادەت، ئەمەلنىمۇ ياخشى قىلىپ، پۈتۈن ئىنسانلارغا ياخشىلىق قىلىپ ياشاش، ھەقىقى ھاياتنى مەنىلىك، ئەھمىيەتلىك ئۆتكۈزۈش، مانا بۇ ئىسلام دىنى، ئەمەللەر، نىيەت بىلەن بولىدۇ، ئىلىم ئالغانلار مۇشۇ نىيەتنى قىلىشى لازىم. ئېسىمدە قېلىشچە، ئىھيائ دىگەن كىتابدا ئى ئاللاھ، مۇھەممە ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتىگە رەھىم قىلسىلا دېسە، ئۇ كىشى ئابدال، ئەۋلىيالار قاتارىدىن قوپىدۇ دىگەن. بۇ ھەدىسنى رەسۇلۇللاھمۇ پۈتۈن كىشىنى كۆزدە تۇتۇپ دىگەن. ئاساسىي مەقسەد پۈتۈن ئىنسانلارغا ياخشىلىق قىلىش، پەيغەمبەرلەرمۇ پۈتۈن كۆچىلىكنى ھەممە مىللەتنى ھىدايەت قىلىش ئۈچۈن ئەۋەتامكەن، ئۇلار يالغۇز شام، سۈرىيە، پەلەستىن، ئىراق، ئەرەبكە ئەمەس، پۈتۈن دۇنياغا ئەۋەتىلگەن، بولۇپمۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام پۈتۈن دۇنياغا ئەلچى بولۇپ كەلگەن.

ئاللاھنىڭ ئەخلاقى بىلەن ئەخلاقلىنىڭلار دىگەن، ئاللاھ پۈتۈن ئالەمنى ياراتتى، ھەممىگە رەھمەت ياخشىلىقنى قۇيۇپ تۇرىدۇ، رىزق بېرىدۇ، ھىدايەتنى كەڭرى چاچتى، مەيلى دىنسىز بولسۇن ياكى مۇسۇلمان بولسۇن، يېڭى ئىلمى كەشپىياتلارنى ئىلھام قىلىپ تۇردى، ئۇنىڭ، ئەمەلىيەتتە ۋۇجۇدقا چىقىشى ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ، ماددىنى يارىتىپ بەردى.

مۇسۇلمان ئالىملار، پەيغەمبەر ۋاپىسى بولغان ئىكەن، چوقۇم پۈتۈن خەلقنى ھىدايەتكە يېتەكلىشى زۆرۈر، شۇنداقلا پۈتۈن خەلققە قانۇن - تۈزۈم، ھۆكۈم، ئىدىيە - ئەخلاق، ئىلىم - ھىكمەت، يېڭى كەشپىيات، تەرەققىياتنى بىلدۈرۈشى، باشچى بولۇشى، ئۇلىگە، ئۆرنەك بولۇشى لازىم. ئەمما، بۇ ئىشنى بولۇپمۇ خەلقكە، پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلارغا پايدا يەتكۈزۈشنى، يېڭى كەشپىياتنى دىنسىزلار قىلىۋاتىدۇ، ئۇلار پۈتۈن دۇنياغا پايدا يەتكۈزسىمۇ مەخسىدى ئۆز نەپسى بولغاچقا، مەخسىدىگە يېتىۋاتىدۇ، بۇلار ئورنىدا مۇسۇلمان ئالىملار بولغان بولسا، نېمە دىگەن ياخشى ھە! تۇغمەس ساۋابلار، ئىسىت! ئەمما، بۇلار ئۇخلاۋاتىدۇ، خۇراپاتقا ئەگىشىپ، مەنمەنلىك بىلەن ئۆتۈۋاتىدۇ، ئۆزىنى، ئۆزگىنى ھالاك قىلىش ئالدىدا تۇرۇۋاتىدۇ، ئەمما، بىر قىسىم ئىسلام دۆۋلەتلىرىنى ئاز ساندىكى دىنى مۇتەپەككۇر ئالىملارنى ھېسابقا ئالمىغاندا.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ مەسىلىگە ئۇچ مىسالنى ئۇلىگە قىلىپ كۆرسەتتى. 153 ـ 156 - بەتلەردە، دېڭىز ئاستىدىكى نېفىت، قۇرۇقلۇقتىدىكى ھاياتلىق، ھاۋا، ئالەم قاتنىشى قاتارلىقلار.

بىرىنچى مىسال: ئامرىكا، ئالبانىيە ۋە باشقا دۆلەتلەر شۇ مەزگىلدە دېڭىز ئاستىدىن كۆپلەپ نېفىت چىقىرىپ، پۈتۈن خەلقكە زور پايدا ھاسىل قىلغان، مانا بۇ بىر ئىلىم - پەن بىلەن بولغان، ئاللاھ بۇ نېفىتقا قۇرئاندا بولۇپمۇ مۇشۇ سۈرىدە، **ۋەما تەھتەسارا** دەپ يەنى ئاللاھ پۈتۈن زېمىن يەر ئاستىدىكى نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ دەپ ئىشارەت قىلغان ئىكەن، ئۇ بولسا، دەل نېفىت، ئالتۇن - كۈمۈش، ۋە زور بايلىق ئىكەن، نېفىتتىن ھازىر تەرەققىي قىلغان دۆلەت 250 خىلدىن ئارتۇق نەرسە ئايرىۋاتىدۇ. ئەڭ ئاجىز دۆلەت 200 خىل نەرسە ئايرىۋاتىدۇ، ھەممىسى پۈتۈن دۇنيا

ئىنسانلىرى ئۇچۇن پايدىلىق، ئويلاپ بېقىڭلار، بۇنى تاپقان ئالىم، ئىجاد قىلغان، كەشپ قىلغان ئالىم، شۇ قۇدۇقنى، نېفىتنى بايقىغان ئالىم، مۇسۇلمان، مۆئمىن بولسا، چوقۇم بۇنىڭ ساۋابىنى ئاللاھلا ئۆزى ئالاھىدە بېرەتتى، چۈنكى، بۇ سانسىز تۇرسا، بۇنىڭ ھېسابىنى ئاللاھلا بىلىدۇ، ئەلۋەتتە، مانا بۇ ساۋاب مانا بۇ خىزمەت، مانا بۇ ھەقىقەت.

ئىككىنچى مىسال: زېمىن يۈزىدىكى، قۇرۇقلۇقتىكى ھايۋانلىق سىرى بۇ مەسىلىنى ئاللاھ بۇرۇنلا قۇرئاندا سىلەر زىرائەتكە، باغلارغا، مۇڭە بەرگەندە ۋە پىشقاندا قاراڭلار دېگەن. يەڭلار دېمىگەن. تائامغا قاراڭلار دېگەن، ئايەت، ھەدىستە، قىيامەتتە قايتا تېرىلىش، ئۆسۈملۈككە ئوخشىتىلغان، تەپەككۇرنى ۋاجىپ دەپ كۆرسەتكەن، ئەمما، بۇ مەسىلىگە بىز سەل قارىدۇق، مەنمەنلىك، ئىختىلاپ بىلەن گال، مال، بالا، نەپسى بىلەن بولۇپ، دىنسىزلار مىكروسكوپىدا قارىدى. ئۇلار بۇنىڭدا ئەركەك ـ چىشسىنى، ھايۋانلىقنى بايقىدى، دەل سۇرە ياسىندىكى ھەر بىر ئۆسۈملۈك جۈپ، ئەركەك ـ چىشى بولىدۇ دېگەن ئايەتنى ئىسپاتلاپ چىقتى، ئەمما، بىز بۇنىڭغا تېنىۋالدۇق، تا ھازىرمۇ تېنىۋالغانلار كۆرۈلدى، ئەمەلىيەتتە بۇ ھەقىقەت، بۇ جەۋھەرگە 1920 ـ يىللىرى يېزىلغان بولسىمۇ، تا ھازىرغىچە 2003 ـ يىلغىچە خۇراپاتلىق تۇگىمىدى. ئۇلار بۇ ھايۋانلىقنى باكتېرىيىنى، مىكروپنى، ۋىرۇسنى بايقىدى، ئۆسۈملۈك ھۈجەيرىسىنى بايقىدى، ئاندىن زىرائەت، باغ ـ ۋاران، چارۋا ئىشلىرىنى زور دەرىجىدە تەرەققي قىلدۇردى، خىلمۇ ـ خىل چاڭلاشتۇرۇش، سورتلاشتۇرۇش، تېخنىكىلىق باشقۇرۇش، كېسەلنى داۋالاش، دورا ئىشلەپ چىقىرىش ئىشلىرىدا ئالغا قاراپ ئىلگىرلەپ ھازىرغىچە ئالدىدا تەرەققي قىلدى.

بىز بۇ پەرىز كۆپايىنى دىنسىزلارغا تاشلاپ قويدۇق، ھەممىنى تاشلاپ قويدۇق، بۇ ئىلىمنى، پەننى، ئىلغار ئۇسكۇنىنى، بۇ دېگەن شەيتان، شەيتانلىك ئىشى دەپ شەيتانغا قۇل بولۇپ، ھالاك بولدۇق. ئاخىرى بۇ شەيتان بىزنى قۇل قىلدى، بويسۇندۇردى، مانا ئەمدى ئامال يوق، بۇ شەيتانغا تەسلىم بولىدۇقمۇ، ھەي ئىسىت، ئەسلى خۇراپاتلىقدىن ئويغۇنۇپ ئۆيقۇمىزنى بالدۇر ئاچقان بولساق، بۇ شەيتاننى بىز بويسۇندۇراتتۇق، رەسۇلۇللاھنىڭ شەيتىنى ياخشىغا بۇيرىغاندەك بىزمۇ بۇنى دىن ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇراتتۇق، يەنىلا تەرەققي قىلمىساق، ئامال يوق، بەربىر دۇنيادا، دىندا زىيان تارتىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز، مۇشۇ ئايەتكە ئىلىمنى زىيادە قىلىپ بەرسىلە دېگەن بۇيرۇققا ئەمەل قىلىشىمىز لازىم. قېنى ئۇچىنچى مىسالغا قاراپ باقايلى.

ئۇچىنچى مىسال: ئايغا سەپەر، قۇرۇقلۇق، دېڭىز ۋە باشقا جايلاردىكى يېڭى ئىلىم ـ پەننى بۇ ئايەتكە كەلتۈرگەندىن كېيىن، ھاۋا، ئالەم بوشلۇقىغا ئۆتتۇق، گەرچە ئىنسانلار ھەقىقى ئاسمان ئالىمىگە بارالمىسمۇ يېتىپ بېرىشى مۇمكىن ئەمەس.

ھاۋاغا، ئالەم بوشلۇقىغا جۈملىدىن بەزى پىلانېتقا، ئايغا بارالىدى، بۇ ئەمەلىيەت، بۇنى ئاسترونومىيە ئىلمى، ئالەم ئىلمى يوق كىشىلەر قەتئىي ئىنكار قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇلار بۇنىڭدىن خەۋەرسىز، سىلەر بۇنىڭدىن ھەيران قالماڭلار، ئۇلار تېخى بۇ ئىلىمدا گۆدەك بالا، ھەقىقەت قارشى تەرەپنىڭ ئىنكار قىلىشى ياكى بىلمەي قېلىشى بىلەن خاتا بولۇپ قالمايدۇ، دىندا، بۇنىڭغا ھېچقانداق توسقۇنلۇق يوق، بىرەر ئايەت يا ھەدىستە ئايغا، ئالەم بوشلۇقىغا چىقالمايدۇ دەپ يوق، بۇ ھەممىسى ئىنسانلار ئۆزى پەرەز قىلغان، گۇمان خالاس. ئەمەلىيەتتە ئايەت، ھەدىستە، ئالەمگە سەپەر قىلىشى

ئىشارەت بىلەن سۆزلەنگەن، مەسىلەن: بىر ئالەمدىن بىر ئالەمگە يۆتكىلىش سۆزلىنىدۇ، ئەرەھمان سۈرىسىدىمۇ بۆسۈپ چىقىپ بېقىڭلار دېيىلىدۇ. ئۇندىن باشقا سۈرە يۈسۈفتىمۇ بۇنى سۆزلەپ ئۆتىتۇق. ھازىر ئىنسانلار ئالدى بىلەن سۈنئىي ھەمراھنى، راكىتا ئارقىلىق ئالەم بوشلۇقىغا ئاندىن ئايغا ئاندىن باشاق پىلانېتلارغا چىقاردى، ئاندىن ئادەم ئولتۇرغان ئالەم كېمىسى ئايغا چىقتى، بۇ ئەمەلىي، ئىشەنچىلىك خەۋەر، بۇنى ئالىملار ئىسپاتلاپ چىقتى.

ئەگەر يەنىلا شەك قىلسىڭىز، تېلىسكوپلاردا ئەمەلىي مەشغۇلاتلارنى كۆرۈپ بېقىڭ، سەييارىلەرنى كۈزۈتۈپ بېقىڭ، ئاندىن ئىشىنىسىز، كۈن چىقمىسىمۇ كەچ بولۇۋرگەندەك، سىز ئىشەنمىسىڭىزمۇ بۇ ھەقىقەت ئۆزگىرىپ قالمايدۇ.

ئايغا قىرىق سائەتتە يېتىپ بارغان ئىدى، ئاندىن بۇنىڭدىنمۇ تېزلەشتى، يەنمۇ تېزلەشمەكتە، بۇندىن كېيىن بىر نەچچە سائەتتە بېرىشى مۇمكىن، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىلىمنى زىيادە قىلىپ بېرىشتۇر، ماددىنى ئاسان قىلىپ بېرىشتۇر.

يېقىلغۇ ئېنىرگىيىنى چىقىرىپ بېرىشدىن كەلگەن، بۇ ئىشلار ئاللاھدىن باشقىسىنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، رەببىم دەپ سوراش لازىم. ئايغا چىقىش مەسلىسىنى ئالەم ئىلمى قىسمىدىن ئوقۇسىڭىز ئاينىڭ قانداقلىقى، ئارىلىقى، ماددىسى، ھاۋاسى، تەرتىۋى، چوڭ ـ كىچىكلىكى، كىمنىڭ قانچىنچى يىلى چىققانلىقى، قانداق ئىلمى تەكشۈرۈشلەرنى ئېلىپ بارغانلىقى، نېمە ئۈچۈن نۇرى كام زىيادە بولىدىغانلىقى، ھەممىسى تەپسىلىي سۆزلەنگەن.

نۇرغۇن سۇئاللارغا بۇنىڭدىن باشقا جاۋابمۇ يوق، بەلكى، بەزى خاتالىقلار بولۇشى مۇمكىن، بىز بۇنى تەكشۈرۈشىمىز لازىم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا نۇرغۇن تارىخى مەسىلىنى سۆزلەپ، مۇسۇلمان دۆۋلەتلەرنىڭ ئارقىدا قالغانلىقىنى، كېيىنچە ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتنى ئىسلاھ قىلغانلىقىنى، بۇ مەسىلىدە جۇمھۇر ئالىملارنى ئىجمائقا كەلتۈرگەنلىكىنى بايان قىلغان. مەن بۇ مەسىلىنى سۆزلەپ يۈرمىدىم، چۈنكى، بۇ مەسىلە، تارىخدا كۆپ سۆزلىنىدۇ.

تارىخى يىلمۇ مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە بولمىسا، ئاللاھ، قۇرئاندا تارىخنى سۆزلىمىگەن بولاتتى، ئەمما، بىز بۇ كىتابقا جەۋھەرلەردىن تاللاۋاتىمىز، ئاساسىي مەقسەد، ئوقۇشنى مۇشۇ ئايەت ۋە باشقا ئايەت، ھەدىسنى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ، پەيلاسوفلار سۆزىنى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ، ئەمەلىيەتتىن چىقىش قىلىپ، ئىسلاھ قىلىش، دەرس تۇزۇمىگە تۇزۇتۇش كىرگۈزۈش، ئەڭ ئىلغار، ئەڭ تېز، ئەڭ مول بىلىمنى كىرگۈزۈش، پۈتۈن دۇنيا ئىسلام دىنىنى مۇسۇلمانلارنى تەرەققىي قىلدۇرۇش لازىم. دىمەكچى، ساپ ئەدەبىيات، ماتىماتىكا، فىزىكا، خىمىيە، ئاسترونومىيە، بىئولوگىيە، گىئولوگىيە، ئارخلوگىيە، جۇغراپىيە، تەبىئەت، ئۇچۇر، تارىخ، قۇرۇلۇش، مۇھىت قاتارلىق يېڭى پەننى كىرگۈزۈش لازىم دىگەن.

قۇرئاندىكى ئادەم ئەلەيھىسسالام، ئەر ـ ئايالنىڭ چەكلەنگەن دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يەپ قويۇپ، ئاللاھقا ئاسىي بولغان قىسسىسگە يەنە بىر قېتىم نەزەر، ئاللاھ، نېمە ئۈچۈن بۇ قىسسىنى بۇ سۈرىدە بايان قىلدى؟

ئادەم ئەلەيھىسسالام ئاللاھقا شۇ دەرەخنى ئىستېمال قىلىپ ئاسىي بولغان بولسا، ھازىر ئىنسانلار

نۇرغۇن چەكلەنگەن نەرسىنى يەپ قويۇپ، ئاسىي بولماقتا، شۇنىڭ بىلەن بۇلار دىندا، دۇنيادا نۇرغۇن ھالاكەتكە يۈزلەنگەن، بىز بۇ يەردە، نۇرغۇن مەسىلىنى چۈشەندۈرىمىز، ئىنسانىنى ئاگاھلاندۇرىمىز، ھەربىر ئىنسان ئۆزىنىڭ ئاناتومىيە رەڭلىك ئاتلىسىنى، مودىلىنى، سۈرىتى، ئىچى - تېشىنى تولۇق بىلىشى لازىم. بىز مۇشۇ مەسىلىنى بايان قىلىش بىلەن بۇلارغا ئىبرەتنى سۆزلەيمىز.

بەلكىم بۇنىڭ دۇنيا - ئاخىرەتتە پايدىسى بولۇشى مۇمكىن، بۇ مەسىلىنى، بۇ ئاگاھلاندۇرۇشنى سىلەر دوختۇرخانىدا كۆرۈلسە، خىلمۇ - خىل كېسەل بولۇش، كۆرۈنۈشنى كۆرسىلەر، ئاگاھلاندۇرۇشنى كۆرسىلەر، مانا بۇ ئىسلام دىنىنىڭ ئىشى ئىدى، چۈنكى، ئاللاھ، قۇرئاندا ياخشىلىققا بۇيرىغان، ياماندىن توسىغان، بۇنى بىز ئەڭ مۇھىم جايغا ئورۇنلاشتۇرىشىمىز لازىم. خۇددى، دوختۇرخانىدىن ئەمما، ئىش ئۆتۈپ بولۇپ، ئاندىن پۇشايمان قىلماسلىقى ئۈچۈن، بىكەتكە، قانتاشقا ئورۇنلاشسۇن.

1. بەدەننى ساغلام قىلىش، مۇسابىقىگە قىزىقتۇرۇش ئۈچۈن، ھەربى ئىشلار ئۈچۈن، چېنىقىش سۈرىتى كۆرسىتىلىدۇ.

2. چىشنى تازىلاشتا، مسۋاكنى ئىشلىتىش ئۇسۇلى كۆرسىتىلىدۇ.

3. باش، بويۇننى، چىڭىتىش ھەرىكىتى كۆرسىتىلىدۇ.

4. ئىڭەك سۆڭىكىنى چىڭىتىش سۈرىتى.

4. ئىنسان ئېغىرلىقى ئەگەر 70 كىلوگرام كەلسە، 45 كىلوگرام سۇ بولىدۇ، 25 كىلوگرام باشقا قان، توز، ئاقسىل، ۋىتامىن ۋاھاكازالار بولىدۇ. بۇنى تەڭشەش لازىم.

6. ئومۇرتقا سۈرىتى، مۇسكۇل، ئىسكىلىت كۆرسىتىلىدۇ.

7. قان ئايلىنىش ھەرخىل چوڭ - كىچىك تومۇرلار.

8. نەپەسلىنىش سىستېمىسى كۆرسىتىلىدۇ. ھاراق - تاماكىدىن ئاگاھلاندۇرۇلىدۇ.

9. يۈرەك، بۆرەك، دوۋساق ئەھۋاللىرى.

10. ئىنسان ھەيكىلى، ئىچكى كۆرۈنۈشى، نېرۋا سىستېمىسى.

11. كۆرۈش، ئاڭلاش سىستېمىسى كۆرسىتىلىدۇ.

12. تېرە قىسمى، تۈك ئەھۋالى، سىلاش سېزىمى.

13. پاكلىق، تازىلىق، ھەر خىل كۆرۈنۈشلەر كۆرسىتىلىدۇ.

14. مىكرۇسكۇپىدا تارتىلغان كېسەللىك ۋېرۇس، مىكرۇپلار سۈرىتى كۆرسىتىلىدۇ. ئاگاھلاندۇرۇلىدۇ.

15. ھەر خىل كېسەللەنىڭ قەبىھ سۈرىتى، كۆرۈنۈشى، ئۇلارنىڭ كېلىش مەنبەسى، يۇقۇش مەنبەسى كۆرسىتىلىدۇ.

16. ساغلام ئەقىل، پاكلىق، ئەدەب - ئەخلاق، خەتلىك تونۇشتۇرۇلىدۇ.

17. تۆرەلمە ئىلمى، تۆرەلمە كۆرۈنۈشى، كۆپىيىش سىستېمىسى كۆرنۈشى.

18. ھاراق - تاماك، كوكايىن، مورفېن، زەھەرلىك يوپۇرماقلار، خروئىنلار كۆرسىتىلىدۇ، زىيانلىرى كۆرسىتىلىدۇ.

19. مېڭە قىسمى، نېرۋا سىزىم تۇتاشلىرى كۆرسىتىلىدۇ.

20. ئىنسان مېڭىسى، ھايۋان مېڭىسى سېلىشتۇرۇلىدۇ.

21. باللار كېسەللىكى، ئۇنىڭ سەۋەبى.
22. كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش چارىسى.
23. ھەزىم قىلىش سىستېمىسى، سۈيدۇك ئايرىش سىستېمىسى، يېمەكلىك تۈرلىرى، پايدا ـ زىيىنى كۆرسىتىلىدۇ.
24. ھەر خىل ھالال ـ ھارام، ھايۋان، قۇشلار كۆرسىتىلىدۇ.، بۇلارنىڭ پايدا ـ زىيىنى تونۇشتۇرۇلىدۇ.
25. جاھىل كىشى يېيىش ئۈچۈن ياشايدۇ، خۇددى ھايۋاندەك، ئاقىل كىشى ياشايدۇ، مەخسىتى ئاللاھدۇر.
26. كۆكتات، مېۋە ـ چېۋە پايدىسى تونۇشتۇرۇلىدۇ.
27. تاماكىنىڭ يۇرەككە، قان ـ تومۇرغا، ئۆپكىگە، نېرۋىغا زىيان سالىدىغانلىقى تونۇشتۇرۇلىدۇ.
28. قورساق ئاچسا، يېيىش ئاز يېيىش، توق قورساققا يېمەڭ.
29. ئوزۇق، يېمەكلىكنىڭ ناچارلىقى، مەينەتلىكى نۇرغۇن كىچىك باللارنى ھالاك قىلىدۇ، كېسەل قىلىدۇ.
30. تائام ئۇستىگە تائام، ئىككى تائام ئارىلىقىدا تائام يېمە.
31. قالايمقان تۇكۇرمەڭ.
32. تائامنى بەك چاينap، ئاسان ھەزىم قىلىش نېرۋىغا پايدا.
33. تائامنى خاس چىنە ـ قاچىدا، قوشۇقتا يېيىش.
34. ساپ ھاۋادىن، نۇردىن پايدا شىپا ئېلىش
35. ئۇيقۇنى ئۆلچەملىك ئۇخلاپ، ئاز ئۇخلاش، قالايمقان ئەمەس.
36. تازىلىققا دائىم قولنى يۇيۇشقا دىققەت قىلىش.
37. مۇنچىغا كۆپ كىرىش، تەر تۆشۈكچىسىنى ئېچىش لازىم.
38. ئۆي، ھويلا ـ ئارامنى تازىلاش، مۇھىتقا سەل قارىماڭ.
39. تائامنى چۈنىدىن، مىكروۇپدىن ئېچىشتىن ساقلاڭ.
40. كۆكتاتنى يۇيۇپ، ئاندىن پىشۇرۇپ يەڭ.
41. يۇقۇملۇق كېسەلدىن مۇداپىئەلىنىش لازىم.
42. بۇ نەسىھەتنى، بۇ كۆرۈنۈشنى چوقۇم ئىجرا قىلىش، كىتاب، ئىلان، گېزىت ـ ژۇرنال، ماقالە، تەشۋىقات بىلەن ھەتتا سىنئالغۇدا مەخسۇس فىلىمدىن ئالاھىدە تونۇشتۇرۇش لازىم.، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئايەت، ھەدىسلەر مۆجىزىسى بايان قىلىنسۇن، سىرلار ئېچىلسۇن. بولۇپمۇ، ئالەم ئىلمى، ئاسترونومىيە كۆرۈنۈشى، ھەرخىل قۇرال ـ ياراقلار، ھەر خىل مۇسابىقىلار، ھەر خىل چېنىقىش ئىشلىرى چوقۇم تونۇشتۇرۇلىدۇ.
ئاللاھ ھەممىمىزگە ھىدايەت بەرسۇن، ئامىن!

سۈرە ئەنبىيا تەپسىرىدىن تاللانمىلار

بىز بۇ سۈرىدە ئاسترونومىيە، گىئولوگىيە، يەر قاتلام نەزەريىسى، ھاياتلىق قاتارلىق قۇرئان مۆجىزىسى ئۈستىدە توختىلىمىز. قۇرئان ئەزلى ئاللاھنىڭ كالامى، بۇ سۆزلەر خۇددى يېڭىدىن ئويدۇرۇپ چىققاندەك، تاساددىيي توغرا كېلىپ قالغاندەك، تېخى ھىلىلا چۈشكەندەك تۇرىدۇ. بۇنداق ئايەت 750 دىن ئاشىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى تاساددىيي ئەمەس، بەلكى، ئاللاھ ئالدىن بېلىپ مۆجىزە قىلىپ، چۈشۈرگەن ھەقىقەتتۇر. بۇ ئايەتنى تەپسىر «فىزىلال قۇرئان»، «مۇنىير» «تەنتاۋى» ئۇندىن باشقا پۈتۈن كىتابلار، جۈملىدىن قۇرئاندىكى پەننى تەسەۋۋۇر دېگەن كىتابلار بىردەك ئاسترونومىيىگە دەلىل قىلىدۇ، جۈمھۇر ئالىملار ئاسترونومىيە، ئالەم ئىلمى قىسمى قىلىپ تەپسىر قىلىدۇ. قېنى، بىز بۇ مۆجىزە ئايەتنى تەپسىر قىلىپ باقايلى، بۇ ئايەت بولسا، كاپىرلار، دىنسىزلار ھەقىقەتەن ئاسمان - زېمىننىڭ بىر تۇتاش ئىكەنلىكىگە قاراپ باقمامدۇ؟ بىز ئىككىلىسىنىڭ ئارىلىقىنى ئايرىۋەتتۇق دېگەن. مانا بۇ بىر مۆجىزە 1400 يىل بۇرۇن ئاسماندىن چۈشكەن، بۇ ئىلاھى سۆز 19 - ئەسىردە كەشىپ قىلىنغان، يېڭى ئىلىم - پەن بىلەن ئوخشاش ئىكەن.

ھازىرقى ئالىملار قۇياش ئەسلى غايەت زور ئوت شارى ئىدى. زېمىن ۋە ئۇنىڭ سەييارىلىرى توققۇز پىلانىت قۇياشتىن ئايرىلغان دەپ قارايدۇ. شۇنىڭدەك بىزگە يۇلتۇز بولۇپ كۆرۈنگەن، ھەربىر يۇلتۇز، قۇياش بولۇپ، ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بار، پىلانېتلىرى بار، بۇنى ھازىر تېلىسكوپدا كۆرگىلى بولىدۇ. شۇ ئارقىلىق قۇياشنى، زېمىننى، پىلانېت، ھەمراھلارنى قىياس قىلغىلى بولىدۇ. سامان يولىدىلا 2000 مىليارت قۇياش بار بولۇپ، كام دېگەندە 300 مىليوندىن كۆپرەك زېمىن بار، پەقەت مۇشۇ زېمىندا بىز ئىنسانلار ياشاۋاتىمىز، بۇ ئايەتتە، بۇ مەسىلە ئېنىق تىلغا ئېلىنغان بولۇپ، ئاسمان - زېمىندىن يەنى قۇياشدىن ئايرىلغان ئاسمان دېگەن نېمە؟ ئالەم بوشلۇقى چۇ؟

نۇر، قاراڭغۇلۇق، يۇلتۇز، قۇياش، سەييارىلەر. خوش، زېمىن نۇرىدىن قاراڭغۇلۇقتىن ئەمەس، دەل ئاشۇ قۇياش دېگەن يۇلتۇزدىن ئايرىلغان بولىدۇ. قەدىمقىلار زېمىننى ئاسماندەك چوڭ دەپ قاراپ، ئىككىلىسىنى ھاۋا، شامال، يامغۇر بىلەن ئايرىغان دېگەن، ھازىر بولسا، زېمىننى سۈنئىي ھەمراھىدا سۈرەتكە ئالدى، ئۇندىن باشقا يۇلتۇز، قۇياشلار زېمىنلارغا قىياس قىلدى، شۇ ئارقىلىق زېمىننىڭ بۇ كەڭرى ئالەمدە بىر تال زەرىچىلىك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى، دېمەك، بۇ زېمىن بىر تاللا يۇلتۇز، قۇياشدىن ئايرىلغان.

قۇياش بولسا، ئۇنىڭدىن چوڭ قۇياش سىستېمىسىدىن ئايرىلغان، بۇ ئەقىلنى ھەيران قالدۇرىدىغان يەرگىچە بارىدۇ، بىگ باڭ چوڭ پارتلاش نەزەريىسىگە تاقىلىدۇ، قانداقلا بولسۇن، ئاللاھ، ئاسمان - زېمىننى ئۆزىنەكسىز يوق يەردىن بار قىلغان، بىز بۇنىڭغا شەكسىز ئىشىنىمىز، چۈنكى، ئاللاھدىن باشقىسى ھەممىسى ھادىسىدۇر. ئاللاھ ئۇنى پەيدا قىلىپ، ياراتقان، بۇ راست ھەقىقەت، بۇ بىر چوڭ مۆجىزە بولۇپ، ئەڭ ئىلغار تېلىسكوپتا كۆرۈنۈپ نەچچە يىل كۈچ سەرپ قىلىپ دۇنياۋى ئالىملار مىڭ تەسلىكتە ئىسپاتلاپ چىققان بۇ ئىلىم بىرلا ئايەتتە 1400 يىل بۇرۇن ئاسماندىن چۈشكەن، ئۆزى بولسا، ئەزەلدە بار ئىدى.

ئاللاھنىڭ سۆزى ئەزىلىدۇر. ئۇ مەخلۇق ئەمەس، رەسۇلۇللا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، راست ھەق پەيغەمبەر، ئۇنداق بولمىسا بۇ ھەقىقەتنى قانداق بىلگەن؟ بولۇپمۇ 1400 يىل بۇرۇن قانداق خەۋەر بېرىدۇ؟ بۇنىڭغا ئىشەنمىسىڭىز بۇ ئويدۇرما ياكى تاساددىيى دېسىڭىز سىز قۇرئاننى ئوقۇپ

كۆرۈلۈك، ئەسلىي نۇسخىنى 1400 يىل بۇرۇنقى نۇسخىسىنى مىكرۇسكوپىدا ئىلغار تارىخى ئاساسى - ئەتىقىنى تەكشۈرگۈچى ئۇسكۇنە بىلەن تەكشۈرۈپ، ئېنىقلاپ كۆرۈلۈك، بۇنىڭدا قىلچە شەك يوق. بۇنى ئالىملار نەچچە قېتىم ئىسپاتلاپ بولدى، ئىلغار ئۇسكىنىدە تەكشۈردى. قۇرئاننىڭ ئەسلى نۇسخىسى شۇ پېتى تۇرىدۇ، ساقلىنىۋاتىدۇ. خۇددى، ئاخشام يا ھازىر چۈشكەندەكلا، يەنە بىر مۆجىزە شۇكى، ئايەتتە، كاپىر، دىنسىزلارغا تاپا قىلىنغان، خىتاپ قىلىنغان، ئۇلار قاراپ باقمامدۇ؟ دىيىلگەن. ئەمەلىيەتتىمۇ بۇ ئاستىرونومىيە ئىلمى تۇنجى قىلىپ دەسلەپتە كاپىرلار قۇلىدا بولدى. بۇ قانداق قىلىپ توپتوغرا كېلىپ قالدۇ؟ بۇنى ئاللاھ ئالدىن بىلىپ، قۇدرىتىگە تېنىۋالغان كاپىر، دىنسىزلارغا تاپا قىلغان، ئۇلار قاراپ باقمامدۇ؟ دىگەن بۇ ئىلمىنىڭ شۇلار قولىدا بولۇپ، ئاندىن مۇسۇلمانلارغا يۆتكىلىشى شۇنىڭ ئۈچۈندۇر، بەلكى، بۇنداقتا، دىنسىزلار تېنىۋالالمايدۇ.

چۈنكى، بۇ ئىسپات، بۇ مۆجىزە، بۇ ئالامەت شۇلار قولىدا ئاشكارا بولغان، مانا بۇ ئەڭ كۈچلۈك ھۆججەت بولىدۇ. ئەمما، مۇسۇلمانلارمۇ بۇنىڭدىن يەنە قۇرۇق قالمىدى، ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

بۇ ئايەتتە يەنە بىر مۆجىزە بولۇپ، ئۇ بولسا، بىر خىل ساقلىنىپ قالغان، ئوخشىشىنى ئىنسانلار كەلتۈرەلمەيدۇ. يەنە بىر مۆجىزە بولسا، نۇر ئىلمى، ئوت ئىلمى، فىزىكا - خېمىيە تەتقىقاتى، ھارارەت ئىلمىدۇر. چۈنكى، بۇ قۇياشتىن زېمىن ئايرىلىش مەسلىسى بولدى ئەمەسۇ، ئاندىن كېيىن ئاللاھ ھاياتلىقنى تىلغا ئالغان.

ئالەمدىن كېيىن نۇر، ھارارەت ئىلمىدىن كېيىنلا ھاياتلىق مەسلىسىنى ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى تىلغا ئالغان بولۇپ، مۇنداق دىگەن: بىز ھەربىر ھايات نەرسىنى سۇدىن قىلدۇق دىگەن، بۇ ئايەت باشقا جايدا مۇنداق كېلىدۇ. ئاللاھ، ھەر بىر ھايۋان تۇرىنى سۇدىن يارانقان دىگەن مانا شۇنداق ئۆسۈملۈكمۇ شۇنداق، ئۇنىڭ ھاياتلىقىمۇ سۇدىن، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولۇپ، پۈتۈن ھاياتلىق سۇدىن كەلگەن دىگەن نەزەرىيىگە يېڭى ئىلىم - پەنگە ئۇيغۇندۇر. ئەمما، تەپسىلاتى ئاللاھقا مەلۇم بىز ئۇقمايمىز، قالغان ئىشلارنى گۇمان بىلەن سۆزلەيمىز، ئەمما، ئاللاھ، راست، ھەق سۆزلەيدۇ. قۇرئان، ھەقىقەتنىلا بايان قىلىدۇ، ئۇ يالغانىنى، خاتانى ئۆزگەرتىشنى قوبۇل قىلمايدۇ، ئىنسان سۆزى ئۇنداق ئەمەس، قانداق بولمىسۇن، پۈتۈن ھاياتلىق سۇدىن دىگەن ھۆكۈم توغرا چىققان، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولغان.

شۇنداقلا، بۇ قۇرئاندىكى ھاياتلىق، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك تەتقىقاتىدۇر، بىئولوگىيە ئىلمى بولىدۇ، يەنە بىر مۆجىزە شۇكى، ئاللاھ مۇنداق دىگەن: بىز زېمىنىڭ تەۋرەتىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، تاغلارنى قىلىپ بەردۇق، مانا بۇمۇ بىر مۆجىزە، ھازىرقى گىئولوگىيە ئىلمىدا تاغ، زېمىننى تۇتۇپ تۇرۇشىدا مۇھىم رول ئويناىدىغانلىقى ئىسپاتلاندى، تاغ، ئاللاھ تەرەپىدىن تاشلانغانمۇ ياكى گۈمۈرۈلۈش بىلەن ھاسىل بولغانمۇ؟ ياكى قۇرۇقلۇق يۆتكىلىش بىلەن ھاسىل بولغانمۇ؟ ياكى باشقا پىلانېتلار سوقۇلۇش بىلەن ھاسىل بولغانمۇ؟ ياكى ياناردا تاغلار پارتىلاپ ھاسىل بولغانمۇ؟ خىلمۇ - خىل نەزەرىيە بار. قۇرئاندىمۇ ئىبارەت، لەۋزى ئوخشاشمايدۇ، بىر جايىدا ياراتتۇق دىسە، بەزى جايدا چۈشۈردۇق دىگەن، بولۇپمۇ سۈرە ھەدىيدە، بىز تۆمۈرنى چۈشۈردۇق دىگەن، بەزى جايدا جۈملىدىن مۇشۇ سۈرىدە قىلىپ بەردۇق دىگەن. توغرىسىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ. بىز تۆپىدە تۇرمىغان، شۇڭا،

بىز قۇرئان، ھەدىسكە تايىنىمىز، قالغىنىنى قىياس قىلىمىز خالاس، قانداق بولمىسۇن، بۇ زېمىننى تۈتۈپ تۇرۇشتا، مۇھىم رول ئوينىسا، بۇنى ئاللاھ قۇرئاندا بىز قىلىپ بەرگۈچ دىسە، بۇ يەردە بىر تەۋھىد، ئاللاھ بار، ئاللاھ بىر دېگەن ھۆكۈم چىقىرىلىدۇ. ئۆزلىگىدىن دېگەن بۇ ساختا سۆزدىن ئاللاھ قىلدى دېگەن بۇ سۆز ئاجايىپ لايىق ۋە ئەۋزەلدۇر. ھىكمەت، تەدبىر، رەھىم قىلىش، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇش بار، بولۇپمۇ قۇرئاننىڭ بىز تاغلارنى قورۇق قىلمىدۇقمۇ؟ دېگەن ئايىتى بەكمۇ مۆجىزە بولماقتا، ئالىملار بۇنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق راستلا قورۇق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ چىققان، بۇلار پۈتۈنلەي ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر، ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىننى، قۇياش، ئايىنى، ئىنسان مەنپەئەتى ئۈچۈن قىلغان.

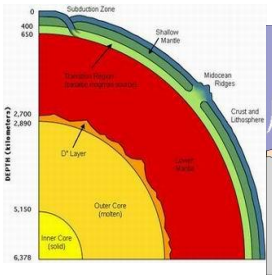

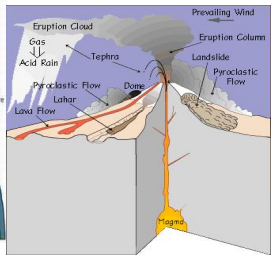

بۇ جايدا زېمىننىڭ ئوتلۇق شار جىسىم بولۇپ چىققانلىقى، نەچچە مىليون يىلنى باشتىن كەچۈرگەنلىكى ئاندىن سوۋىغانلىقى ئالتە باسقۇچتا بولغانلىقى، زېمىننىڭ قاتلام نەزەريىسى، ھەتتا يادروسى، ئىچكى ئەھۋالى، يانار تاغ ئەھۋاللىرى، ئاندىن ھاياتلىق ئەھۋاللىرى سۆزلىنىدۇ. بۇلارنىڭ بىر قىسمى ئەمەلىي دەلىل ـ ئىسپات بىلەن ئېنىقلاندى، كۆپۈنچىسى بولسا، گۇمانىي پەرەزدۇر، راستىنى ئاللاھ بىلىدۇ.

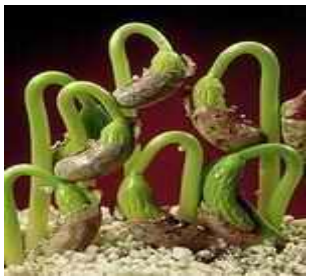

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دېگەن: ئاللاھ، چوقۇم بار، بىردۇر. ئۇ پۈتۈن ئالەمنى ياراتقان ۋە ھىكمەت بىلەن تەدبىر قىلىپ تۇرىدۇ، ئۇ ئالەمنى، ئاسماننى ياراتتى، زېمىننى ئاسماندىن يەنى قۇياشتىن ئايرىدى، ھاياتلىقنى بولسا، زېمىندا ھاسىل بولغان دېڭىزدا ياراتتى، دېڭىز سۇيى بولسا، ئوكسىگېن ۋە ھىدروگىندىن ھاسىل بولغاندۇر، ئاندىن بۇ ھاياتلىقنى قۇرۇقلۇققا، ھاۋاغا تەرەققىي قىلدۇردى، ئادەم ئاتىنى ئاللاھ ياراتتى، تۇپراقدىن، سۇدىن، ئوتدىن، ھاۋادىن ياراتتى، ئۆز ۋاختىدا بىز تۆپىدە تۇرمىغان ئىدۇق. كەيپىياتىنى بىز بىلمەيمىز، ئاسماندىمۇ؟ زېمىندىمۇ؟ نەدە يارىتىلغان بولسا، ئۆزى يارىتتى، بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ. ئۇ زات، تاغلارنى، زېمىننى تۈتۈپ تۇرغۇچى قوۋزۇزق قىلدى، ئۇ زات، پۈتۈن ئالەمنى شۇنداق قوغداپ تۇرىدۇ.

ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، بىرلىكى، رەھمىتى، ھىكمىتى بولىدۇ. بۇ ئىشلارنى بۇرۇنقىلار ئىمان كەلتۈرۈش، ئىشىنىش بىلەنلا سۆز قىلماي تەپسىر قىلغان، ھازىر بولسا، بۇنى تەپسىلىي تەپسىر قىلىش قىلىش، ئىزاھات بېرىش، چۈشەندۈرۈش ۋاختى كەلدى. توغرا، ئاللاھ قىلدى، بۇ راست، مەخسەت قانداق، كەيپىياتتا قانداق ئۇسۇلدا قىلغانلىقىنى، سەۋەبىنى تېپىپ چىقىشتۇر. بۇنىڭدا، ھىكمەت، رەھمەت تېخىمۇ ئېنىق بولىدۇ. تەۋھىدگە، تەدبىرگە، دەلىل ـ ئىسپات تېپىلىدۇ. ھەقىقى ئىنساپخور ئالىملار ئىمان ئېيتىدۇ. قۇرئان مۆجىزىسى ئاشكارا بولىدۇ، قەلىپ خاتىرجەم بولىدۇ،

بۇرۇنقى تەپسىردىكى 18 مىڭ ئالەم بەكلا ئاز، ھازىر بولسا، ھاياتلىق تۈرى، ئىككى مىليوندىن ئاشتى، ئۆسۈملۈكلا 300000 خىلنى ئىگىلەيدۇ دىگەن. شۇنداق، بۇرۇنقىلار ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى تاشتەك بايان قىلغان بولسا، ھازىر تاغدەك بايان قىلىنىدۇ. بۇرۇنقىلار شامچىلىك بايان قىلسا، ھازىر بو لسا، قۇياشتەك بايان قىلىنىدۇ، بۇرۇنقىلار ئالەمنى كىچىك پەرەز قىلسا، ھازىر بولسا، چەكسىزلىكى، كەڭرىلىكى، ئاللاھنىڭ مۇلكى شۇنداق كەڭرى دىگەن ئىسپاتلار ھەتتا 100 مىليون يىل نۇر تېزلىكىدە ئۇچسا يېتىپ بارغىلى بولمايدىغان يۇلتۇزلار ئاشكارا بولدى، چۈنكى، بۇ تېلىسكوپدا كۆرۈلدى.

بۇرۇنقىلار تۇخۇم، مەنىي (ئىسپىرما)، ئۆسۈملۈك ئۇرۇقىنى ئۆلۈك دەپ گۇمان قىلاتتى، ھازىر بولسا، ھەممىسى ھاياتلىق، ھاياتلىق تېپىلدى، بۇرۇنقىلار نەدىمۇ بۇنداق ئىلغار ئۇسكۇنىگە ئىگە بولسۇن، نەدىمۇ چۈننىك 4000 كۆزى، كېپىنەكنىڭ 1200 كۆزىنى بىلەلىسۇن؟ قانداقمۇ تىببىي پەندە ھازىرقىدەك مىكروۇپ، ۋىرۇسنى يوقۇتۇپ، كېسەل داۋالىيالىسۇن؟ قانداقمۇ ھازىرقىدەك دۇنيا ئىشىدىن ئۆيىدە ئولتۇرۇپ خەۋەردار بولالىسۇن، قانداقمۇ تېلېفون، كومپيۇتېر بىلەن ئالاقە قىلالىسۇن، قانداقمۇ ئالەمدە ئۇچالىسۇن، ئەڭ ئىلغار قۇراللارنى ئىشقا سالالىسۇن، بۇنى سۆزلەپ تۈگىتەلمەيمىز. بۇنداق دىگەنلىكىمىز، ئۇلارنى سۆككەنلىك ئەمەس، بەلكى، بىز ئۇلاردىن پەخىرلىنىمىز، چۈنكى، ئۇلارمۇ تىنىگىشلىك ھەسسە قوشۇپ، دۇنيادىن ئايرىلدى، بىز ئۇلارچىلىك خىزمەت، ئىبادەت، نەتىجە قىلالمىدۇق، ئاللاھ، ئۇلاردىن رازى بولسۇن، ئەمما، بىز تەرەققىياتنى، ئىلىم ـ پەننى ئۇ چاغدىنمۇ نەچچە ھەسسە ئاشتى، يەنىلا بىز شۇ چاغدىكى ئىپتىدائى، خۇراپىي ئەقىدىدە تۇرۇپ، بىدئەت، ھارام دەپ ئابدۇقادىر داموللامنى ئۆلتۈرگەندەك ئىش قىلمايلى دىمەكچى. قۇرئان، ئالەم نەزەريىسى، ئاسمان، قۇياش، پىلانىت، سەييارىلەر، زېمىن، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، تاغلار، ھاياتلىق، كەلگۈسى خەۋەر، پۈتۈن ئالەمنىڭ ۋەيران بولۇشى، يەنە بىر مەڭگۈلۈك ئالەمنىڭ قۇرۇلۇشى جەھەتتىن ئەڭ چوڭ مۆجىزە بولۇپ تۇرماقتا، پۈتۈن دۇنياۋى ئالىملارنى ھەيران قالدۇرماقتا، ئەمما، بىز بۇنىڭغا سەل قاراپ، نەخ پاكىتقا، ئەمەلىي دەلىل ـ ئىسپاتقا بولۇپمۇ، تېلىسكوپدا كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغان مىكروسكوپدا تەكشۈرگىلى بولىدىغان ئەمەلىيەتكە تېنىۋېلىپ، ئۆزىمىز بىلمىگەنلىكىمىز ئۈچۈنلا، ھەممىنى خاتا دەپ قاراپ، باشقىلار كۆزىگە ئەڭ خۇراپىي كۆرۈنۈپ، ئىسلام دىنىنىمۇ قەدىمىي خۇراپاتقا ئايلاندۇرۇپ قويدۇق، بۇ ئىلمىنىڭ تېخىمۇ ئاللاھنىڭ بارلىقىغا، قۇدرىتىگە، مۆجىزىسىگە، بولۇپمۇ قۇرئان مۆجىزىسىگە تېخىمۇ چوڭ ياردىمى بولىدىغىنىنى ئويلاپمۇ قويمىدۇق، ئىسىت! بىز چوقۇم ئىدىيە، پەلسەپە، ھۆكۈم، قانۇن بىلەن تەرەققىيات، سانائەت، يېڭى ئىلىمنى، پەننى ئايرىشىمىز لازىم. ھەق ـ ناھەقنى ئايرىشىمىز، راست ـ يالغاننى پەرىق ئېتىشىمىز لازىم. ئەمەلىيەتتە تەكشۈرۈشىمىز لازىم. ۋاختىمىزنى سەرىپ قىلىشىمىز لازىم. مەسىلەن: بىرەر يېڭىدىن يېمەكلىك ياكى ئىچىملىك چىققاندەك بىر ئىشقا ئوخشاش، بىز ئۇنى چوقۇم تەكشۈرۈپ ھۆكۈم قىلىشىمىز كېرەك، بۇ بىر مىسالدۇر.

بىر ئالىم تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن مۇنداق سوراپتۇ، بۇ سۈرىنىڭ بېشىدا قىيامەت، ھېساب يېقىنلاشتى دەپتۇ، بۇنداق ئايەت بەك كۆپ، مەسىلەن: قىيامەت يېقىن قالدى، ئاي يېرىلىپ بولدى، دىگەندەك ھەدىستىمۇ كۆپ كېلىدۇ. ھەتتا بۇ سۆز نۇھ ئەلەيھىسسالامدىن باشلاپ ئىبراھىم، مۇسا، ئىيسا، ھەتتا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملارغا بىردەك دىيىلىپ كەپتۇ، بەزى زاھىد، ئەۋلىيالار، ئۆز

ۋاختىدىكى چاغنى قىيامەت ۋاختى كەلدى دەپ گۇمان قىلغان، تا ھازىرمۇ شۇنداق قاراش بار، دەل مۇش چاغنى قىيامەت ۋاختى، ئاخىر زامان دەيمىز. ئەمما نەچچە مىڭ يىل ئۆتۈپتۇ، ھەتتا رەسۇلۇللاھدىن كېيىن 1400 يىل ئۆتتى، قىيامەت زادى بولمىدى، پۈتۈن ئالامەت كۆرۈلۈپ بولدى دەيمىز، ئەمما، بۇ قىيامەت زادى قېنى؟ بۇنى ماڭا تەپسىلىي سۆزلەپ بەر دەپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەپتۇ: توغرا، ئايەت، ھەدىسلەر، ئەۋلىيالار بىشارەتلىرى قىيامەتنى يېقىن دەپ سۆزلىگەن. ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق، چۈنكى، بۇ مەسىلىنى، بۇ ئالەمنىڭ ۋەيران بولۇش، مەڭگۈ ئالەمنىڭ قايتا قۇرۇلۇشىنى، بۇ زەررىچىلىك كىچىك ئىنسانلارنىڭ كۆزى بىلەن كۆرگىلى بولمايدۇ، ھەم بۇ ئىلىم بىلەن بىلگىلى بولمايدۇ. بۇ مەسىلىگە ئەرشىدىن قاراش كېرەك، كەڭ نەزەرىيە بىلەن كۆرۈش لازىم.

بىز سانىغان 1000 يىل ئاللاھقا بىر كۈندۇر، پۈتۈن ئالەم ئاللاھ ئالدىدا زەررىچىگە ئەرزىمەيدۇ، پەيغەمبەرلەر، ئەۋلىيالار، مانا مۇشۇ ئىلاھى قۇدرەت، ئىلاھى كۆز، ئىلاھى نەزەرىيەدىن قارايدۇ، كىم ئۆلسە، ئۇ شۇنىڭ قىيامىتى بولىدۇ. بۇ ھەدىستۇر، چوڭ قىيامەتنى كۈتۈش ھاجەتسىز، ئۇ چوقۇم كېلىدۇ. كېلىدىغان نەرسە بەك يېقىن، ئۆتكىنى يىراقتۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ نادان، ئۇنۇتقاق، جاھىل، ئازغاق ئىنسانىنى شۇنداق ئاگاھلاندۇرۇش لازىم، شۇنداق تۇرۇپمۇ بۇ ئىنسانىنىڭ ئىشىنى كۆرمەمسەن؟ خۇددى قىيامەت يوقتەك جەننەت ـ دوۋزاخ يوقتەك خىيالىدا يوق ياشايدۇ، قۇرئان، ھەدىس، پەيلاسوفلار ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرغىنى تېخى، سەن بۇ چوڭ قىيامەتنى يىراق سانىما، ساڭا يىراق بولسا، بۇ ئاللاھقا بەك يېقىندۇر.

بىز يىراق سانايمىز، ئەمما، ئاللاھ يېقىن سانايدۇ، ئۇنداق بولغاندىكىن، بىزمۇ يېقىن سانىشىمىز لازىم. بەلكى، بۇ قىيامەت، پۈتۈن ئالەم ۋايران بولىدىغان، قۇياش سىستېمىسى كۈل بولىدىغان، ۋەيران بولغان چاغدا بولىدىغاندۇر، بۇنىڭغا نەچچە مىليون يىل كېتىشى مۇمكىن، ئەمما، ئاللاھ خالىسا بىر سۆقۇشۇپلا كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە بولىدىغاندۇ، بۇلار ئالاھقا مەلۇم، مەن بىلمەيمەن. قانداقلا بولمىسۇن، چوڭ قىيامەتنى، چوڭ سوت مەھكىمىسىنى، جەننەت ـ دوۋزاخنى كۈتۈش ھاجەتسىز، ئۇ چوقۇم كېلىدۇ. بۇ يەردە ئاڭغىچە ھاياتى پەرزەخ بار، قەبرە ئازابى ياكى راھىتى بار، روھلار ئازابى بار! بۇ مەسىلىنى ئايەت، ھەدىس ئېنىق ئوتتۇرىغا قويىدى، ئەتىگەن ـ ئاخشامدا جەننەت ياكى دوۋزاخ تەڭلىنىدۇ، قەبرىدە راھەت يا ئازاب بولۇپ تۇرىدۇ، تا قىيامەتكىچە شۇنداق بولۇپ تۇرىدۇ. بۇ پەقەت ھېسابنىڭ، سوراق ـ سۈئالنىڭ، ئازاب ـ راھەتنىڭ بىر مۇقەددىمىسى خالاس. بۇنىڭ داۋامى ئاخىرى مەڭگۈلۈك ئالەمدە ئېلىپ بېرىلىدۇ. ئاڭغىچە يەنىلا كىچىك قىيامەت بولۇپ تۇرىدۇ، ئەھۋالغا ئەتراپلىق قارىساق، كەڭ جايدىن نەزەرىينى كەڭ قىلىپ، چوڭ كۆز بىلەن قارىساق، كەلگۈسىگە قارىساق، چەكلىك، چېكى بار، ھامىنى ئاخىرلىشىدۇ. مەڭگۈ چەكسىز ئالەم ھامىنى قۇرۇلىدۇ، بۇ راست، ھەق، مانا مۇشۇ مەنىدىن ئېيتقاندا، قىيامەت بەك يېقىن، بۇ دۇنيا بىر ۋاقىتلىق تاماق ۋاختى خالاس. بىر قېتىملىق مۇسابىقە مەيدانى خالاس، ئاخىرى بۇ مۇسابىقە مەيدانىدىن چىقىپ ھەممىسى نەتىجىسىنى كۈتىدۇ، ياخشى ـ ياماں مۇكاپىتىنى كۆرىدۇ. بۇنى ئاللاھ، ئۇندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ، ساھابىلەر، تابىئىنلار، ئەۋلىيالار، پەيلاسوفلار، ھۆكما، ئالىملار بىردەك بىر خىل كۆز قاراشتا بولغان، ئەمدى، سەن، مەن تۇزىگەن ئەرۋاھلار دىگەن كىتابتىكى روھلارنىڭ سۆزىگە، جاۋابىغا قارا، روھلار

شۇنداق دىگەنكى، بىز يەنىلا دەسلەپكى ئەخلاق، ئىش، ئەمەل ئۈستىدە ياشايمىز دىگەن. بۇنداق دىگىنى، شۇنىڭ نەتىجىسىنى كۆرىمىز دىگىنى، مانا ئىنسان بارچە ياخشى - يامان ئىشنىڭ جازا، مۇكابىتىنى كۆرىدۇ. روھلار شۇنداق دىگەنكى، قىساس، ئادىل ئىشتۇر. روھلار ئارىسىدىمۇ قىساس بار دىگەن. بۇ ھەدىسكە ئۇيغۇن، ئۇلار شۇنداق دىگەنكى، بۇ خىل ئازابتا بولىدۇ، ھېرىسمەن كىشى، ھەممىدىن ئايرىلىپ قالىدۇ، ئارزۇ - ئارمان، كۆپۈككە ئوخشاش يوققا چىقىدۇ، نەق ئەمەل بار نەرسە كۆرۈلىدۇ، يوق نەرسە يېزىپ قويۇلمايدۇ دىگەن. روھلار مۇناجاتىدا سۇئال - جاۋابىدا مۇنداق يېزىلىدۇ.

روھلار قەبرە ئىچىدە جەسەد بىلەن بىرلىشەمدۇ؟

جەسەد بىر كىيىمگە ئوخشايدۇ، روھلار بۇ كىيىم ئىچىدە مەھبۇس تۇرمىدە تۇرۇپ، ئازابلانغاندەك، ئازابلىنىدۇ، بۇ ئازاب، روھ، تەن، جەسەد، ئىككىسىگە بولىدۇ دىگەن. ھەدىستىمۇ چالا تاپانغا ۋاي دىگەنكە قارىغاندا، جەسەد ئازابلىنىدۇ، بۇ ئازاب تاھارەتتە تاپىنىنى چالا يۇغانغا بولسا، قالغان ئىشتا نېمە بولا؟ روھلار ئەلۋەتتە، ئازاب، راھەتتە بولىدۇ، دىمەك، روھ، تەن، جەسەد ئىككىلىسى ئازابلىنىدۇ، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولماقتا، بۇنى تەبئىي - پەندىمۇ ئىسپاتلاپ چىقتى، بۇنى بىز سۆزلەپ بولغان، روھلار يەنە دۇرۇت، دۇئايى - سالام، مەغفىرەتنىڭ روھلارغا شۇنداق خۇشاللىق ئىكەنلىكىنى سۆزلىگەن، بۇمۇ ھەدىستە ئىسپاتلانغان، بىر مۆجىزە، روھلار شۇنداق ئېيتىدۇكى، كىشىلەر بۇ دۇنيادا دوست، مۇھەببەت، ئاشىق - مەشۇق ياكى ئۆچ - ئاداۋەت، رىقابەت، جەڭ دىگەندەك ئىشلاردا بولىدۇ. بۇ ئىشلار روھلاردا ئۆزگەرمەيدۇ، شۇ پېتى قوپىدۇ دىگەن، بۇ ھەدىسمۇ شۇنداق كۆرىلىدۇ، كىشى ياخشى كۆرگەن كىشى بىلەن بىللە بولىدۇ، كىشى ئۆلگەن. ئىش - ئەمەل ئۈستىدە قوپۇرۇلىدۇ، خۇي - پەيلى، مىجەزى، ئالىم، تۇرۇكلۇكى، ياخشى - يامانلىقى ئۆزگىرىپ قالمايدۇ، ئاخىرى بۇلار ئۇنىڭ جازا، مۇكاپىتىنى كۆرىدۇ. مانا شۇنداق بۇرۇھ ئىلىمدىمۇ ئازاب، راھەت، قەبرىدە، ھاياتى بەرزەخدە چوقۇم بولىدىغانلىقى ئىسپاتلاندى، بۇ ئايەت، ھەدىستە تىلغا ئېلىنىدۇ، بۇ يىراق ئەمەس، نەخ ھازىرقى ئىشتۇر.

خۇلاس: قىيامەت راستلا بەك يېقىن، كىم ئۆلسە، ئۇ شۇنىڭ قىيامىتى بولىدۇ، بىز قىيامەتكە ئالدىراپ نېمە قىلارمىز. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ھەممە جەھەتتىن، قۇرئان مۆجىزىسىگە قىزىققان.

ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ، قۇرئاننى مۆجىزە دىدىيا،
بىزنىڭ تەتقىقاتىمىز سۈرە ئەنبىيا.
ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئالامەتتۇر، ئاتموسفېرا،
بارچە ھاياتلىققا نىئمەتتۇر بۇ ھاۋا.

ھاۋاسىز ھاياتلىققا يېتىدۇ قازا،
قېنى ئەمىسە، تەپەككۇر بىلەن قارايلى تازا.
ئىلمىي تەپەككۇرنى قىلمىغان كىشىلەرگە،
كۆزگە كۆرۈنمەي يېتىپ كېلىدۇ بالا - قازا.

مىكروپ، ۋىروسىدىن ۋابا تەگكەندە،
تەن ۋە جىسىم بولۇپ كېتىدۇ، تالا ـ تالا.
نادان، جاھىل خۇراپىيلار بۇ ئازابنى تېتىغاندا،
ئاھ! يارەمچى قەيەردىكىن دەپ قالار.
ھەركىم قىلسا، ئۆزىگە قىلىدۇ دىگەن بار،
خۇراپىيلىقىمىز تۈپەيلىدىن كەلدى بۇ بالا.
ئىلمىي زاھىر ئىلمىي باتىنى تەبئىي ـ پەننىڭ ئالدىدا،
سەنمۇ بالا مەنمۇ تېخى بالا دىدىم مانا.

سۈرە ئەنبىيادا مۇنداق ئايەت بولۇپ، ھەممىسى يەنى ئاسمان ـ زېمىن، قۇياش، ئاي، ھەربىر پىلانېت، يۇلتۇزلار ئۆز پەلىكىدە سەيرى قىلىدۇ دىگەن. بۇ ئايەتكە ئوخشاشلا سۈرە ياسىندا، سۈرە رەئىدەدە، ۋە باشقا ئايەتلەردە كۆپ ئۇچرايدۇ، جۈملىدىن يوللۇق ئاسمان بىلەن قەسەمكى دىگەن، شۇنداقلا مەشرىق ـ مەغرىپ يەنى ھەممىنىڭ مەشرىقلىرى، مەغرىپلىرى ياكى قۇياش، ئاينىڭ قىشتىكى، يازدىكى مەشرىق ـ مەغرىپلىرى دىگەن، يەنە يۇلتۇزلار ئورنى بىلەن قەسەم قىلغان، شۇنداقلا، سىلەر كۆرىدىغان ۋە كۆرمەيدىغان نەرسىلەر بىلەن قەسەم دىگەن، يۇلتۇزلار تۆكۈلۈش، سەيرە قىلىش، يوقۇلۇش، پەيدا قىلىش نەزەريىسى قۇرئاندا خېلى ئوچۇق سۆزلەنگەن، ھەدىستىمۇ كۆپ، ئۆز ۋاختىدا ئىلغار ئۈسكۈنە، تېلىسكوپ بولمىسا، ئالەم قاتنىشى بولمىسا، راكىتا، ئالەم كېمىسى بولمىسا بۇلار ئاسترونومىيىگە ئالىم بولمىسا، رەسۇلۇللاھ ساۋاتسىز تۇرسا، قانداق بولۇپ، 19 ـ ئەسىردە كەشىپ قىلىنغان بۇ يېڭى ئىلىم ـ پەن، قۇرئان، ھەدىستە تەپسىلي سۆزلىنىدۇ؟ مانا بۇلار قۇرئاننىڭ ئېنىق مۆجىزىسىدۇر، ئاسمان گازدىن ھاسىل بولغان سۆزمۇ قۇرئاندا بار، دېمەك، ئالەم، ئاسمان، ئالەم بوشلۇقى، يۇلتۇزلار، سىستېمىلار، ئوربىتىلار قۇرئاندا سۆزلىنىدۇ. جۇغرافىيە، يەر قاتلاملىرى نەزەريىسى، ماددا، زەررىچە، نۇر ئىلمى قاتارلىقلار، بۇلار ئاجايىپ سىرلىق مۆجىزە، يەرشارى ئايلىنىدۇ دىگەن. نەزەريە ئوتتۇرىغا چىقىپ، يەنىلا قۇياش ماڭىدۇ، سەيرە قىلىدۇ دىگەن، نەزەريىمۇ قۇرئاندا دىگەندەك راست، ھەقىقەت بولۇپ چىقتى، قۇياشمۇ ھەر كۈنى تەخمىنەن 28 مىليون كىلومېتىر ماڭىدۇ، ئۆز نىشانىغا قاراپ سەيرە قىلىدۇ، بىز بۇ مەسىلىنى سۆزلەپ بولغان، بۇ جايدا ئىشارەت قىلمىز خالاس.

يەنە بىر مۆجىزە شۇكى، بۇ سۈرىدە بىز ئاسمانىنى بىخەتەر ئۆگزە قىلدۇق دىگەن، بۇ ئۆگزە دەل ئاتموسفېرا، قۇرئاندا بۇلۇتنىمۇ ئاسمان دېگەن. سۇلارنى بۇلۇتتىن چۈشۈردۇق دىگەننى ئاسماندىن دىگەن، دېمەك، بۇ ئاسمان دەل ئاتموسفېرا شۇ، بۇ بىزگە راستلا بىخەتەر ئۆگزە بولماقتا، تاشقى ئالەمدىن، ئايدىن كەلگەن، ئۇندىن باشقا يەرشارى ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرگەن مىتئورىت تاشلار، ئۇششاق سەييارىلەر، دائىم ھالدا زېمىنىڭ تارتىش كۈچى بىلەن زېمىنغا ھۇجۇم قىلىپ تۇرىدۇ، بۇلارنىڭ سۈرئىتى بەكلا تېز بولغاچقا، تېزلا سۈركىلىشىدىن ئوت كېتىپ، كۆيۈپ كېتىدۇ، بۇ دەل ئاقار يۇلتۇز شۇ. ئەگەر ئاتموسفېرا دەك بىخەتەر ئۆگزە بولمىسا، ئېغىرلىقى بىر تونىدىن ئاشىدىغان بۇ تاشلار پۈتۈن ھاياتلىقنى ئاخىرلاشتۇراتتى. ئادەتتە، چىلاندەك بىر تال مىتئورىت تاش زېمىنغا

چۈشسه، بىر مېتىر قېلىنلىقتىكى پولات تاختىنى تېشىۋېتىدۇ، ئەگەر بىر نەچچە تونىنا تاشلار چۈشسىچۇ؟

مانا بۇ بىخەتەر ئۆگزە، راستىنلا قۇرئاندا سۆزلەنگەن ئىكەن، بۇ قۇرئاننىڭ مۆجىزىسىدۇر. شۇنداقلا، بۇ ئاتموسفېرا تاشقى ئالەمدىن كەلگەن قۇياشدىن كەلگەن، ئىنسانلارغا زىيانلىق بىر خىل نۇرنى ئارقىسىغا قايتۇرۇپ ھالاكەتتىن توسۇپ قالىدۇ، يەنىلا بۇ بىخەتەر ئۆگزە بولماقتا، يامغۇرنى پەسكە قايتۇرىدۇ، مەلۇم دائىرىدە بولۇت توسۇلۇپ قېلىپ، پەسكە يامغۇر قايتىپ چۈشىدۇ، يەنىلا بۇ بىخەتەر ئۆگزە بولدى، شۇنداقلا بارچە ئۇچۇرنى رادىئو، تېلېفون، سۈنئىي ھەمراھ، قاتارلىقلارنى ھەر خىل قانالىرىمۇ تارقالغان سېگنال، دولقۇن، چاستوتى، ئالاقىنى دەل شۇ ئاتموسفېرا قاتلىمى پەسكە قايتۇرىدۇ، بولمىسا يۇقىرقىلار ئىشلىمەيدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، بۇ ئاسمانىنى زاتىر رەجئى دېگەن سۆزە تارىقدا قايتۇرۇش ئېگىسى بولغان ئاسمان دېگەن. **(يەرشارىنى قوۇرشاپ تۇرغان بىخەتەر ئۆگزە)**

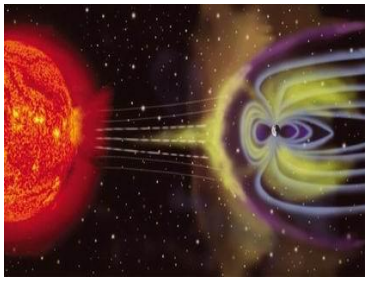

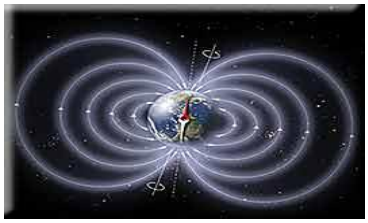

قەدىمقى ئالىملار بۇ ئايەتنى يامغۇرلۇق ئاسمان دېگەن، ھازىرمۇ شۇنداق، ئەمما، بۇ قايتۇرغۇچى ئاسمان نۇرنى سېگنالنى، دولقۇننى، خەۋەر ئۇچۇرنى قايتۇرىدۇ، ئاشۇ مىتىئورىت تاشنى قايتۇرىدۇ، بۇمۇ قۇرئاندىكى بىر مۆجىزە بولىدۇ. پۈتۈن ھاياتلىققا بۇ ھاۋا بەكمۇ لازىم، بىز ئاتموسفېرانىڭ ئەڭ زىچ جايىدا ياشايمىز، ئەگەر سەللا شالاڭ بولسا، ھاياتىمىزدىن ئايرىلىمىز، خۇددى ئېگىز تاغقا چىققانلار ئوكسىگېن ئالغاچ چىققاندەك كۈنگە قالمىزى. ئاتموسفېرا يەتتە قەۋەت بولىدۇ، بۇ ئىلمىنى سىز تەبئىي - پەن كىتابلىرىدىن كۆرۈڭ، ئايەتنى تېخىمۇ رۇشەن چۈشىنىسىز، ئەلۋەتتە، بىز دۇنيا ئىنسانلىرى جۈملىدىن مۇسۇلمانلار، بۇ بىخەتەر ئۆگزىنى بۇلغىماي قوغدىشىمىز لازىم. ھەر قايسى دۆلەتلەر بۇ مەسىلىگە ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشى لازىم. بولمىسا پۈتۈن ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، بۇ قۇرئاننىڭ ئاجايىپ مۆجىزىسى بولۇپ، بىخەتەرلىكنى مۇھاپىزەتنى ئېنىق تىلغا ئالغان، قۇرئاننىڭ ھەربىر ئايىتى، ھەربىر سۆزى، لۇغىتى ئاجايىپ مۆجىزە، سىرلىق، چۈنكى، بۇ ئاللاھنىڭ ئەزلى سۆزىدۇ، مەڭگۈ شۇنداق بولىدۇ، شۇنداق بو لىدۇ. بۇ جەزمەن ھەقىقەتتۇر.

بۇ ئاسمان ئاتموسفېرا يەنىلا ئۇچۇش ئىشلىرى ئۈچۈن، قۇشلار ئۈچۈن، مۇھىت ئۈچۈن، پۈتۈن ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئۈچۈن، ھاۋا قاتنىشى ئۈچۈن بىخەتەر ئۆگزە بولماقتا، بولۇپمۇ بىز يۇقىرىدا دېگەندەك، نۇردىن بىخەتەر ئۆگزە ئەگەر بۇ ھاۋا ئاتموسفېرا بولمىسا ھەممە كۆيۈپ تۈگەيدۇ، ئۆلۈپ تۈگەيدۇ. قۇرۇپ تۈگەيدۇ، ھالاك بولىدۇ. ئاتموسفېرا، ھاۋا، ھاۋا يولى، رەڭدىكى ئۇزۇن - قىسقا بولغان دولقۇنلار، قاناللار، ئۇچۇر سىستېمىسى، بۇلارمۇ بىخەتەرلىككە كېپىل بولالايدۇ. ھەر خىل ئۇرۇش، بولۇپمۇ ئالەم ئۇرۇشى، ھاۋا ئۇرۇشىدا چوڭ رول ئويناىدۇ. يەرشارىنىڭ ئايلىنىشى، باشقا پىلانىت، ھەمراھ، ئاي، ۋە باشقا پىلانېتلار بىلەن بولغان تارتىش كۈچى، ئالاقىسى جەھەتتىمۇ بۇ ھاۋا، ئاتموسفېرا، چوڭ رول ئويناىدۇ، تەڭپۇڭلۇقنى ساقلايدۇ، بولمىسا، پۈتۈن سىستېما ۋەيران بو

لىدۇ. ھەر خىل مۇز تاغلار، قار تاغلار، سۇ ئامبارلىرى بىلەن بۇ ھاۋانىڭ زىچ مۇناسىۋىتى بار. مۇھىم ئالاقىسى بار، ئەگەر بۇ ھاۋا سوغۇق بولمىسا، يەنىلا ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ ھەممە قۇرۇپ ئۈسىۈزلىقتىن ئۆلۈپ كېتىدۇ، مانا بۇ بىخەتەر ئۆگزە، قۇرئان مۆجىزىسى.

سۈرە ئەنبىيا، ئى مۇھەممەد، بىز سەندىن ئىلگىرى ھەر قانداق بىر ئەلچىنى ئەۋەتسەك، ئۇنىڭغا مۇنداق ۋەھى قىلدۇق، ئاللاھدىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلىڭلار، بۇ ئايەتمۇ كاتتا مۆجىزە بولماقتا، چۈنكى، دۇنياۋي ، دىن، تەتقىقاتچىللىرى ئوتتۇرىغا قويغان بىر مەسىلە، پۈتۈن دىن تەۋھىدنى ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى تىلغا ئالغانىكەن، مەيلى، ھازىر بولسۇن، ياكى قەدىمكى بولسۇن، ھەممىسى ئاللاھنى بار دىگەن. ئەمما، چوقۇنۇش ئۈسۈلى ئوخشاش بولماي، شېرىك كەلتۈرگەن، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلارغا ئاللاھدىن باشقا ئىلاھ يوق دىگەن، ۋەھى قىلىنغان ئىكەن، مەسىلەن: ئىيسا ئەلەيھىسسالامدىن 4800 يىل بۇرۇنقى خرىستىئان دىنى، مىلادىدىن 600 يىل بۇرۇنقى بۇددا دىنى، ھىندى دىنى مىسرىلىقلارنىڭ قەدىمكى دىنى، دىننى ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ئوچۇق سۆزلەنگەن، ئەمما، ئىبادەت شەكلى توغرا بولماي ئۆزگىرىپ كەتكەن، جۇڭگودىكى بۇددا دىنىمۇ شۇ يوسۇندا، زېمىننىڭ ھەر قايسى جايدىكى دىنلارمۇ ئاللاھنى بار دەيدۇ. بىرلىكنى ئېتىراپ قىلىدۇ، ئەمما بۇلار ھەقىقى ئاللاھ رازى بولىدىغان مۇقەددەس ئىلاھى كىتاب قۇرئاننىڭ تەلىپ بويىچە يول تۇتمايدۇ، ئۇنى قانۇن قىلمايدۇ، ئىبادەت شەكلىدە ۋاستە، شېرىك بار، شۇنىڭ ئۈچۈن خاتا. ئۇلار مۇشرىك دەپ دىنسىزلار قاتاردا دوۋزاخقا ھۆكۈم قىلىنىدۇ، چۈنكى، بۇلار شەيتانغا ئوخشاش، ئاللاھنى بىلسىمۇ، تونىسىمۇ، ئەمىر ـ پەرمانىغا خىلاپ ھالدا يولدىن چىققان، ئۆز ئالدىغا قانۇن، پىرىنسىپ تۈزۈپ، ئۆزىنى، ئۆزگىنى ئازدۇرغانلاردۇر. ئەمما بۇلارنىڭ كىتابلىرىدا ئاللاھ بار، بىر دىگەن، سۆزلەر بار، مانا بۇ ئايەتنىڭ مۆجىزىسى بولىدۇ. قەدىمقى مىسرىلىقلارنىڭ دىنى كىتابلىرىدا مۇنداق دېيىلىدۇ. پۈتۈن ئاسمان ـ زېمىننى ياراتقان خالىق ھەق، ئۇ پاك، ئۇ مۇقەددەس، ئۇنىڭدا ھىكمەت، قۇدرەت بار، باشقا ئىلاھلار ئۇنىڭغا سۈپەت خالاس دىگەن. دېمەك، بۇلار شېرىك ئەقىدىدە خاتالاشقان، بۇلار بۇ نەرسىلەرگە ئاللاھقا ېيقىن بولۇش ئۈچۈن چوقۇنىمىز دەپ قارىغان، بۇ ئايەتتىمۇ بار، دېمەك، بۇلار ئاللاھنى بار، بىر دىگەن بولسىمۇ ئۆرىپ ـ ئادەت، ئىبادەت، ئەخلاقتا خاتالىشىپ ئاللاھنىڭ غەزىپىگە يولۇققانلاردۇر.

چۈنكى، بۇلار ئاللاھنىڭ سۆزنى قويۇپ، ئۆز نەپسى ـ خاھىشىغا چوقۇنغان، ئاتا ـ بوۋىسىغا ئەگەشكەن، بۇلار مۇشرىك دىيىلدۇ. يەنى ئاللاھقا ۋاستە ئارقىلىق شېرىك كەلتۈرۈپ دىندىن چىققانلار، بۇلار دوۋزاخ ئەھلى بولىدۇ.

قەدىمي پارىس دىنىدىكىلەر، ئارىيىين قەبىلىسى، سىلتيون، پىلانەك، ئەھلى زەر دەشت قاتارلىقلار، ھەق دىن سۈپىتىدە ئاللاھ بار، بىر دىگەن. نۇر، زۇلمەت، ھەق، باتىل، باي، پىقىرلىق، قانۇنى ئىستىقامەت، كامىل ھۆكۈم، ئىبادەت، تاھارەت، ساقلىق، مەڭگۈلۈك قانۇنلىرى بايان قىلىنغان. ئۇلار ئاللاھ، دېگەن ئاتالغۇنى ئالماشتۇرۇپ، ئاللاھ دىگەننىڭ ئورنىدا، ياخشىلىق ئىلاھى نۇر، ئىنسانلارنى ياراتتى، دەپ قارايدۇ، پەرىشتىلەرنى نامازدۇرت، زىكرى، ئىبادەتنى، پاكلىقنى، دىنى پەرىزلەرنى تىلغا ئالىدۇ، قىيامەت كۈننى، روھلارنى قايتا تېرىلىشنى تىلغا ئالىدۇ، بۇ ئەقىدىسىز، ھېچقانداق دىن، دىن بولمايدۇ، ئەلۋەتتە، ئۇلار مۇنداق دىدى، ئاسمان ـ زېمىن،

قۇياش، ئاي، نۇر، ئوت، سۇ، شامال، بۇلۇت، هەممىنى بىر ئىلاھ ياراتقان، بىز شۇ ئىلاھقا چوقۇنىمىز، سەجدە قىلىمىز، ياردەم سورايمىز، ئۇنىڭغا شەكىل يوق، ئوخشاش يوق، ئۇ مەلۇم چېگرالىق ماكاندا ئەمەس، ماكان ئورۇنغا مۇھتاج ئەمەس، بىز ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى تىل بىلەن سۆپەتلەپ بېرەلمەيمىز، ئەقلىمىز ئۇنى تاپالمايدۇ، ئۇنىڭ 1000 ئىسمى بار، ئۇنىڭ بىرسى ياخشىلىق ئىلاھى روھ، ھەكىيم دىگەن مەنىدە بولىدۇ. زەردەشتنىي ئەلچى دەپ ئېتىراپ قىلىدۇ، ئەمىر ـ پەرمانلىرىغا بويسۇنۇش، ئىتائەت قىلىش، قىيامەتكە ئىمان كەلتۈرۈش تىلغا ئېلىنغان.

قەدىمقى مىسىرلىق، پارىسلىق مەجۇسىيلار، بۇددىزىمچىلار، ھازىرقى هەممىسى ئاللاھ بار، بىر دىگەن، بۇ دۇنياۋى دىن تەتقىقاتى بولۇپ، پۈتۈن دىنىنىڭ كىتابلىرىدىن ئېلىنغان خۇلاسە سۆز. ئاللاھ بار دەيدۇ، بۇ تېما ھەرگىز ئۆزگەرمىگەن، ئاخىرەت، ئاسمان ـ زېمىن، ئەرشى، كۇرسى هەممىسى شۇنداق، ئەمما، قانۇن، ئىبادەت تۈرى، شەكلى، ئوخشاشماي قېلىپ، ئۆزگەرگەن، ئۇلار ئاخىرى ئىسلامدىن چەتنەپ كەتكەن، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ھىندىلار دىنىنى پەيدا دىگەن كىتابنى، خرىستىئان دىنىنى، بۇددا دىنىنى، لىيونسو دىنىنى، بابىل دىنىنى، كونفىشيوس دىنىنى، مەجۇسى دىنىنى ھەر خىل دىنلارنى ۋە ئۇلارنىڭ كىتابلىرىنى تەكشۈرگەن، ئاخىرى قۇرئاندىكى بەزى مۆجىزىلىك ئايەتنى دەلىلەپ چىققان، راستلا ئاللاھ، پۈتۈن ئەلچىگە ئاللاھ بىر دىگەن، ئىبادەت تۈرى ئوخشاشمايدۇ، ئەڭ ئاخىرىدا قۇرئان، ئىلاھى مۇقەددەس كىتاب، ئاساسىي قانۇن بولۇپ، بۇنىڭدىن چەتنىسە بۇنى يول قىلمىسا، بۇ قۇرئان بىلەن پۈتۈن قەدىمى دىنىنى كىتابنى ئەمەلدىن قالدۇرمىسا، ئۇ كاپىر، دىنسىز ھېسابلىنىدۇ. پەقەت، ئاللاھقا بىز دىگەندىن كېيىنلا، قۇرئانغا كېلىشى لازىم، بۇ مۆجىزىلىك كىتاب كۇپايە. **«بىز ئوتقا ئىبراھىمغا سوغۇق ۋە سالامەت بول دېدۇق،»** دىگەن ئايەت توغرىسىدا، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام تەۋھىدنى بايان قىلىش، ھەقنى سۆزلەش جەريانىدا زالىم پادىشاھ ئالدىدا تىك تۇرۇپ، ھۆججەتنى قويۇپ قويسا، زالىملار بېسىم ئىشلىتىپ ئوتقا سالغان، ئاللاھ، سالامەت بول دىمىگەن بولسا، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوت ئىچىدە توڭلاپ قالىدىكەن.

بۇ ئايەتتە بىزگە زور ئۇلگە بار، ھەق دىن ئۈچۈن، ئاشۇنداق ئوتقا، سۇغا، دېڭىزغا ھەرقانداق خىيىم ـ خەتەرگە قارىماي بىر خىل چىڭ تۇرۇش، ئاخىرىغىچە كۆرەش قىلىش، قىلچە تەۋرەنمەسلىك بار، سەييىد قۇتۇپ بۇ ئايەتتە مۇنداق دىگەن. ئوتنىڭ سوغۇق بولۇشىنى، ئالىملار تەبئىي ـ پەن بىلەن ئىسپاتلىماقچى بولىدۇ، ئەمما، بۇ خاتا، چۈنكى، بۇ ئادەتتىن ـ تاشقىرى مۆجىزە، ئىشتۇر، پۈتۈن ئالەمنى ياراتقان ئاللاھ، كۇن، يەنى ۋۇجۇدقا كەل دىگەن بۇ سۆزنى ئوتقا دىگەن تۇرسا، كۆيۈشنى يەنى سوغۇق بول دىگەن تۇرسا، ئوتنىڭ سوغۇق بولماي نېمە ھەددى، بۇ پەرمان يېتەرلىكتۇر، بۇنى تەكشۈرۈش ھاجەتسىز دىگەن. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا مۇنداق قارىغان، بۇ ئايەتتە ئوتنى، نۇرنى، تەبئىي گازنى باشقۇرۇشقا ئىشارەت قىلىنىدۇ.

ئىلىم ـ پەن ئارقىلىق ئاللاھ خالىسا ئوتنىمۇ سوغۇق قىلىش ئىشلىرىغا ئىشلەتكىلى بولىدۇ، خۇددى توك ئارقىلىق توڭلاتقۇ ئىستېمال قىلغاندەك، ئاللاھ بۇ ئايەتتە زور نېئىمەتكە، مول بىلىمگە ئىشارەت قىلغان، بۇ ئېنىرگىيىنى ئىسسىق ـ سوغۇق هەممە ئىشقا ئىشلىتىش ئىلمى بولىدۇ دىگەن. شۇنداقلا ماددىنى بىر ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە ئۆزگەرتىش كۆرسىتىلىدۇ. بۇمۇ قۇرئان مۆجىزىسى، ئوت ئادەتتىن تاشقىرى سوغۇق بولغان بۇ ئوت ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا مۆجىزە بولغان، بىزگە ئىلىم

ـ پەنسىز بۇ ھاسىل بولمايدۇ، ئەمما، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام نەپسى ئۈچۈن ئەمەس، دىن ئۈچۈن، ھەق ئۈچۈن خىزمەت قىلغان، جىھاد قىلغان، كۆرەش قىلغان، بىزمۇ جەڭ قىلساق، تىرىشساق، ئەمەل قىلساق، لايىقىدا شۈكرى قىلساق، ئىككى ئاقىبەتكە يولۇقمىز، يا غەلبە، غەنىيمەت، يا شېھىدلىق مەڭگۈلۈك بەخت، بۇ چاغدا ئوت بىزگىمۇ سوغۇق بولدۇ. بۇ ئوت، ئاخىرى بەختىنىڭ كۆزۈكى بولىدۇ، بىز شۇ كۆزۈكتىن ئۆتسەكلا مەڭگۈ بەختىمىزنى تاپىمىز، مۇجاھىدلارغا ئىككى ياخشىلىق ۋەدە قىلىنغان، بۇلار ئوتتىن، ئۆلۈمدىن قورقمايدۇ، شۇ چاغدا ئوت ئۆزلىگىدىن سوغۇق بولۇپ كېتىدۇ دىگەن. راست، ئاللاھ، ئاخىرەت، ئاللاھنىڭ جامالى، مەڭگۈلۈك بەخت ئۈچۈن بۇ ئوت سوغۇق تۇيۇلىدۇ. شۇنداقلا ئاللاھقا يارامليق كىشىلەر مۇتتەقىيلەر، ئەۋلىيالار، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلسا، يەنىلا بۇ ئوت سوغۇق بولۇپ بېرىدۇ. بۇمۇ كارامەت بولىدۇ. دەججالغا كەلسەك، بۇ بىر باپلاش، مىكرىدۇر، بۇ ئايەتتە ئاللاھنىڭ چەكسىز قۇدرىتى ئاجايىپ قۇدرىتى مۇمكىن بولماس ئىشلارنى مۇمكىن قىلالىشى، بايان قىلىنغان. ھەقىقى مۆئمىن، ئاللاھقا، شۇ ئىتتىقادىدا تەۋەككۈل قىلىدۇ، ئاللاھ ھەممىگە قادىر دەپ تونۇيدۇ. بىز دەل مۇشۇ ھەقىقەتنى، قۇدرەت، ھىكمەت، رەھمەتنى ئىزدەۋاتىمىز، ئەسلىنى، كەيپىياتى سەۋەبى، ماھىيىتىنى تەتقىق قىلىۋاتىمىز. شۇ ئارقىلىق ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىپ، ئاللاھقا مۇھەببەت باغلاپ، ئاشىق بولۇشنى پىلان قىلدۇق، ئەمما، ئاشىق، ئىشق دىگەن بۇ نېئىمەتنى ئاللاھ خالىغان كىشىگە بېرىدۇ، مەيلى خالىقا بولغان ئىشقى بولسۇن، مەخلۇققا بولغان مەجازى ئىشقى بولسۇن، ئىككىلىسى ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، خالىغانغا بېرىپ، خالىغاندىن ئېلىۋالىدۇ. ئىنسان بۇ ئىشنى، بۇ ئىشقنى باشقۇرالمايدۇ، قەلب ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، مۇھەببەت كور قىلىپ قويىدۇ، گاس قىلىپ قويىدۇ، ئىشق، مەجنۇن قىلىپ قويىدۇ دىگەن گەپ بار.

سىلەر ئاللاھقا مەجنۇن دىگەن نامنى ئالغىچە زىكرى ئېيتىڭلار دىگەن ھەدىس، ئەسلى ئاشىق بولۇڭلار دىگەن بولىدىكەن، بۇ ئاشىق بولۇش كۆپ ئەسلەش، زىكرى ئېيتىش، ئىبادەت، ئىستىقامەت قىلىش، ئىلىم تەھسىل قىلىپ، ئاللاھنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى تونۇش، سېغىنىش، چۈشىنىش، ئىشىنىش، جان ـ مالنى ئايىماي سەرىپ قىلىش، ئىتائەت قىلىش، دىگىنىنى قىلىش، توسىغاندىن يېنىش بىلەن ھاسىل بولىدىكەن.

بۇ ھەدىس، تەپسىر مۇنبىردا سۆزلىنىدۇ. خۇلاسە گەپ شۇكى، ئاللاھقا ئاشىق بولسا، مەجنۇن بولسا، يەنىلا ئوت سوغۇق بولىدۇ. بۇ ئىشقى ـ مۇھەببەت ئالدىدا زەھەرلىك ئاتوم بومبىسى مېزىلىك، سالقىن ھاۋادەك تېتىيدۇ، ھېچنىمىگە كار قىلمايدۇ، چۈنكى، ئىككى ياخشىلىق يا غەلبە، غەنىيمەت، يا شېھىدلىق تۇرسا، ئۆلسە بۇ كۆزۈكتىن ئۆتۈپ مەشۇقى ئاللاھقا ئۇچقىشىدىغان تۇرسا، قانداقمۇ بۇ ئوت بۇ گاز بۇ توك سوغۇق، سالقىن بولمىسۇن؟ ئاساسىي ئامىل، ئاساسى سەۋەب، دىلىدا شۇنىڭ ئۈچۈن مەخسەت نەپسىنى پاكلاپ قەلبىنى سۈزۈش.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ سۈرىدىكى قىسسىلەرنى يېزىۋاتقاندا، بىر ئالىم كىرىپ، ئەي ھۆرمەتلىك ئۇستاز، ھازىر پۈتۈن ئالەم تەرەققىي قىلماقتا، ھاۋادا ئۇچماقتا، سۇ ئاستىدا ئۈزمەكتە، قۇرۇقلۇقلاردا خالىغانچە تېز سۈرئەتتە قاتنىماقتا، سىلىنىڭ بۇ قىسسىنى يېزىشلىرى بىلەن بۇ تەرەققىياتنىڭ قانداق مۇناسىۋىتى بار؟

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي خۇرسەن بولۇپ كېتىپ، قۇلاق سېلىڭ: دەل سىز ئوتتۇرىغا قويغان

ئىشلار بىلەن مۇناسىۋەتتى بار، دىققەت قىلىڭ، بۇ قىسسىدە مۇنداق ئىشلار سۆزلىنىدۇ، ئاللاھ، داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا ئىككى خىسلەت بەرگەن، بىرى ئاللاھنى ياخشى كۆرۈش، ئىشتىياق، ئاشىق بولۇش، ئىخلاس قىلىش، مۇڭلۇق زىكرى بەردى، ئۇ تەسبىھ ئېيتسا، قۇشلار، تاغلار، دەريالارمۇ قېتىلىپ تەسبىھ ئېيتاتتى، بۇنىڭدا ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، دەريا، تاغلار ئارىسىدا زىچ باغلىنىش چىقىپ تۇرىدۇ، شامالنار ئاۋازى، قۇشلار، دەرەخلەر ئاۋازى، سۇلار ھەرىكىتى، كىشى نېرۋىسىنى، قەلب تارىسىنى چېكىدۇ، بۇنىڭدا ئاۋاز ئىلمى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. قەلب ئالاھىدە تەسىرلىنىدۇ، زاكىر، مۇتەپەككىر، ئىلىم ئالغۇچى، ھاۋانى، ئاتموسفېرانى پىكىر ھەرىكىتى، سىر ھەرىكىتى، ۋىجدان، نەپسى، قەلب ھەرىكەت ئورنى دەپ تونۇيدۇ، بۇنىڭدا ھاۋا ئىلمى كۆرستىلىدۇ. ئىككىنچى خىسلەت بولسا، جەڭ كىيىمى ياساش، بۇ بەكمۇ مۇھىم ئىش، داۋۇد ئەلەيھىسسالام بۇ يەردە روھانىي، جىسمانىي ئاسمان - زېمىن جەھەتتىن ھەقىقى مۇجاھىدقا ئايلانغان، جەڭنى ئىنتىزاملاشتۇرۇش، ئەسكەر باشقۇرۇش، دۈشمەنلەرنى مۇداپىئەلىنىش، يەنىلا زىكرىدىن توسالمىغان، مانا بۇ مۇسۇلمانلارغا ھاۋا، قۇش، تاغ، باغ، يايلاق، جەڭ، جەڭ كىيىمى، قۇرال، زىكرى -تەسبىھ، قەلبىنى ئىسلاھ قىلىش، دۈشمەنگە تاقابىل تۇرۇش ئىشلىرىدا ياخشى ئۈلگە بولالايدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسى ھازىر ئىلىم - پەن ئارقىلىق بېرىلدى، بىز خۇددى داۋۇد ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىگە ئوخشاش شۈكرى قىلىشىمىز، ھەق ئۈچۈن، ئاللاھ، ئاخىرەت، جامالى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشىمىز لازىم. سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا كەلسەك، ئاللاھ بۇ زاتقا شەيتانلارنى، جىنلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، قۇرۇلۇش ئىلمىنى ئاسان قىلدى، شامالنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، پادىشاھلىق، ئەسكەر باشقۇرۇش، ئىشقا سېلىش، دېڭىزلاردىن گۆھەر سۈزۈش، قۇرۇقلۇق، دېڭىز بايلىقىنى ئېچىش، تۆمۈر، پولات تاۋلاش ئىشلىرىنى ئاتا قىلدى، ھاۋانى، قۇشلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، قۇشلار، ھايۋانلار تىلىنى ئاتا قىلدى. پۈتۈن دۇنياغا، شەرىق - غەربىكە پادىشاھ قىلدى. بۇلارمۇ بىزدە بار، ھازىر بولسا، شامال بويسۇندۇرۇلۇپ، ئايرۇپىلان، ئالەم كېمىسى سەپەر قىلماقتا، ئۆز ۋاختىدىكى ئۇچار گىلەمنى ھاۋا قاتىنىشى ئىگىلىدى، ئۆز ۋاختىدىكى دېڭىز، سۇ ئاستى ئىشلىرىمۇ ئۆز ئەينى بويسۇندۇرۇلدى، ھازىر 11000 مېتىر چوڭقۇرلۇققا چۆكۈپ، گۆھەر، مارجان سۈزۈۋاتىدۇ، ھەرخىل ھايۋانلار دېڭىز مەھسۇلاتلىرى بېرىلدى، ھەرخىل بايلىقلار ئېچىلدى، نېفىت تېپىلدى، ھايۋانلار ھاۋا تەۋەلىكى بويسۇندۇرۇلدى، ھۆپۈپىكە ئوخشاش تېلېفون، سۈنئىي ھەمراھ، كومپيۇتېر تور ئۇچۇرى، خەۋەر بەرمەكتە، ئۆز ۋاختىدىكى كارامەت، مۆجىزىلەر ھازىر ئۆز ئەينى ئىلىم - پەن بىلەن بېرىلدى، بۇ ئەمەلىيەت، ئەلۋەتتە، شامالنى بويسۇندۇرۇش ئىشى ئاجايىپ مۆجىزە بولماقتا، ئەلۋەتتە يوق نەرسە تەسىر كۆرسەتمەيدۇ، شامال بولىدىكەن، ئۇ مەۋجۇد نەرسىنى چوقۇم بويسۇندۇرغىلى بولىدۇ دىگەن ئۇقۇم كېلىدۇ. قۇرئان، بۇنىڭغا بۇرۇنلا ئىشارەت قىلغان، ھاۋانى، قۇشلارنى بىلله تىلغا ئالغان، خۇدى سۈرە مۇلۇكتە بىلله سۆزلىگەندەك، دەل بۇ ھاۋا، شامال تەتقىقاتى، جۇغراپىيە ئىلمى شۇ ئىدى. ھاۋانى، شامالنى بويسۇندۇرۇپلا قالماي، ھاۋادىن ئازوت، ئوغۇت ياساۋاتىمىز. ئوكسىگېننى، ھىدروگىن كۆيدۈرگەننى بىلىۋالدۇق، ئاخىرى بىزمۇ قۇشلاردەك سۇلايمان ئەلەيھىسسالامدەك، ھەتتا ئۇلاردىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق ھەم تېز ئۇچتۇق، ھاۋا ئىلمىدىن نۇرغۇن ئۇچۇرنى، تېلېفون، سىگنال ۋاھاكازالارنى قوبۇل قىلدۇق، دۇنياۋى ئالاقە ئورناتتۇق، مانا بۇ نۇر، ھاۋا، پولات، تۆمۈر ئىلمى، ئەمما بۇلار ھايۋانلاردىن، قۇشلاردىن ئايرىلىپ قالمايدۇ، دائىم بىلله،

شۇنداقلا بۇ سۇرىدە ئىشغال قىلىش، دۆلەتنى كېڭەيتىش، ھاكىمىيەتنى پۈتۈنلەي ئاللاھقا تاپشۇرۇپ بېرىش، ھەتتا جىنلاردىن تارتىپ، قانۇن بويىچە باشقۇرۇش ئىشلىرنى كۆرسىتىلىدۇ. دۆلەت بويىچە ئىش، ئەمگەك تۈرىمى، قۇرۇلۇش ئىلمى، ھەر خىل قۇرۇلۇش ئىلمى كۆرسىتىلىدۇ. ھاۋا، شامال، ئوت، تۆمۈر، قۇشلار، ھايۋانلار تەنتقاتى كۆرسىتىلىدۇ. پۈتۈن دۇنيانى، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھاۋا، ھەممىنى ئىدارە قىلىش كۆرسىتىلىدۇ. سۇلايمان ئەلەيھىسسالام قۇرۇقلۇق، ھاۋا، دېڭىزنى باشقۇرغان، ئاللاھ بۇ سۇرىنى بۇ قىسسىنى مۇشۇ مەخسەتتە ئالاھىدە ئىشارەت قىلىپ سۆزلىگەن، سۆزلىسەم گەپ تولا ئەمدى بولا، بىز ئاشۇ داۋۇت، سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىگە ئوخشاش شۈكرى قىلىشىمىز لازىم. ئەييۇب ئەلەيھىسسالامدەك سەۋرى قىلايلى.

بۇ سۇرىدىكى يەنە بىر مۆجىزە ئايەت شۇكى، ئاللاھ مۇداق دىگەن: **ئۇ كۈندە بىز ئاسمانىنى خەت پۈتۈش ئۈچۈن تۇمار، قەغەزنى يۆگىگەندەك يۆگەيمىز** دىگەن. شۇنداقلا ھەر بىر مەخلۇقنى دەسلەپتە تۇنجى قېتىم ياراتقاندەك، ئۆز ئەسلىگە قايتۇرىمىز دىگەن. ئۇ كۈندە ئاسمان - زېمىن باشقا ئاسمان - زېمىنغا ئايلىنىپ قالىدۇ دىگەن. ھەممىسى ئاللاھقا ئاشكارا بولۇپ چىقىدۇ. بىز بۇ سۇرىنىڭ بېشىدا زېمىننى قۇياشتىن ئايرىلغان دىگەن، ھازىر بولسا، ھەممە نەرسە ئۆز ئەسلىگە قايتىدۇ دېدۇق، دېمەك، خۇلاسە شۇ بولىدۇكى، زېمىن، يەنىلا قۇياش بىلەن ئاخىرىدا بىرلىشىپ قالىدۇ، مانا بۇ كۈننىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا دىگەن بولۇشى مۇمكىن، بۇ پۈتۈن ئالەمنىڭ ۋەيران بولۇشى، ئاللاھ شۇ چاغدا ئىنسانلارنى ھېساب ئۈچۈن تىرىلدۈرۈپ سىرات كۆۋرۈكى ئارقىلىق دوۋزاختىن قۇتقۇزىدۇ، بۇ زېمىن ئاخىرى بېرىپ دوۋزاخقا يېقىن جايغا بېرىپ قالىدۇ، مۇئمىنلەر، مۇتتەقىيلەر جەننەتكە كېتىدۇ، كاپىر دىنسىزلار دوۋزاختا قالىدۇ، دېمەك، ئوتتا قالىدۇ. ھەممىنى ئاللاھ بىلگۈچىدۇر.

ئىلىم - پەن شۇنى ئىسپاتلىدىكى، كۈن نۇرى چوقۇم ئۆچىدۇ، ھەممە پىلانېتلار ئاخىرى بىرلىشىپ قالىدۇ. بۇ ئەھۋال تېلىسكوپلاردا كۈزىتىش بىلەن كۆرۈلگەن. 60 مىليون پىلانېت، يۇلتۇزلار شۇ ھالەتتە ۋەيران بولغان، مانا بۇ قىيامەت كۆرنىشى ئىدى، دائىم يوقۇلۇپ پەيدا بولماقتا، قۇياش سىستېمىسى شۇنىڭغا قىياس قىلىنماقتا، ئايەتمۇ بۇنى ئىسپاتلاپ تۇرۇپتۇ، ئاخىرى ھەممە نەرسە بىرلىشىپ ئۆز ئەسلىگە قايتىدۇ، بولۇپمۇ ئاسمانىنى يۆگەش ئايىتى پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى بولغان ۋاكئۇم، ئەسىير دىگەن تەسىر كۈچكە ئىگە نۇردىنمۇ ئىنچىكە بولغان ئالەمگە ھەممە ئالەم ئاخىرى قايتىدۇ، شۇ ئەسلىگە قايتىدۇ، بۇ دەل يۆگىلىپ كېتىشتۇر، پۈتۈن ئالەم بۇ ئالەم ئىچىگە كىرىپ كەتسە، ئەلۋەتتە تۇمارەك يۆگىلىپ كېتىدۇ، ئاللاھ، ئاندىن باشقا ئاسمان، باشقا زېمىن يارىتىدۇ، مەڭگۈلۈك ئالەمنى قۇرىدۇ، مانا بۇلار قۇرئاننىڭ ئاجايىپ مۆجىزىسىدۇر، پۈتۈن ئاستىرونومىيە ئالىملىرى ھەيران قالماقتا، ئۇلار بۇ ئايەتنىڭ ئەسلى نۇسخىسىنى 1400 يىل بۇرۇنقى ھالىتىنى تەكشۈرگەن ئاخىرى قايىل بولغان. (**ئاسمان يوگىلىش مۆجىزىسى بۇتۇرىتىدە بار** www.55A.NET)

قۇرئاننىڭ ئالەم نەزەرىيىسى پۈتۈن كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرىدۇ، چۈنكى، بۇ قەتئىي شەكسىزلىك بىلەن جەزىم قىلىپ ھۆكۈم سۇرۈلگەن، چوقۇم ۋەيران بولىدۇ. چوقۇم باشقا ئالەم قۇرلۇلىدۇ، چوقۇم ئىنسانلار تېرىلىدۇ دىگەن. بۇنىڭغا نۇرغۇن دەلىلەر تۇنجى يارىتىش، ئالەم يارىلىش، قايتا تېرىلىش، ئۆسۈملۈك، روھ، ھاياتلىق ئۇندىن باشقا دەلىل - ئىسپاتلار كۆرسىتىلدى. قۇرئان بولسا، ھەممىگە كۈپايە، چۈنكى، بۇ ئاللاھنىڭ مۇقەددەس مەڭگۈ ئۆزگەرمەس مۆجىزىلىك

سۆزىدۇر. كىشىنى قانائەتلەندۈرىدۇ، شۇنداق بولمىسا، ھەقىقى جەننەت قۇرۇلمىسا، قانداقمۇ قەلب خاتىرجەم بولسۇن، ئاللاھ دىدارىنى ئاشقىلارغا بەرمىسە، قانداقمۇ قەلب خاتىرجەم بولسۇن؟ پۈتۈن ئېقىملار، مەزھەب، گورۇھ، پارتىيە، دىن ئارىلىقىدا ئادىل ھۆكۈم قىلىنمىسا قانداق توغرا بولسۇن؟ چوقۇم بۇ ئالەم قۇرۇلۇشى لازىم، بولۇپمۇ مەڭگۈلۈك بولۇشى لازىم، بۇنى ئاللاھ ئالدىن بىلىپ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇغان، بىزگە ھەر جەھەتتىن قۇرئان، قۇرئان مۆجىزىسى كۆپايە، پۈتۈن ئەمەل، ئىتتىقاد، ئىشەنچ، قانائەت، ھەممە جەھەتتىن قۇرئان كۆپايە بولىدۇ.

بۇ سۈرىدىكى يەنە بىر مۆجىزە شۇكى، ئاللاھ مۇنداق دىگەن، ھەقىقەتەن بىز ساماۋى كىتابلارغا، زىمىنغا مېنىڭ سالىھ، مۇسۇلمان بەندىلىرىم ۋارىس بولىدۇ. بۇ ھەقىقەتتە ئابىد قەۋىمگە يېتەرلىك مۆجىزە بار دىگەن. ئاندىن سېنى، بىز ئالەملەرگە رەھمەت قىلىپ ئەۋەتتۇق، دېگىنىكى، ماڭا مۇنداق ۋەھى قىلىندى، سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار بىر ئىلاھتۇر، سىلەر تېخى مۇسۇلمان بولمامسىلەر دىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي دۇنيا خەرىتىسىنى كۆرسىتىپ، مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ، راست دېگۈچى، ھىكمەت بىلەن سۆزلىگۈچى، قارىغۇلار، خەرىتىگە قارىغۇلار، راستلا قەدىمكى ئىسلام دۆلىتىگە، ئىسلام زىمىنىغا، يەنىلا سالىھ كىشىلەر ۋارىس بولۇپتۇ، قارىغۇلار، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بابىلدا تۇرۇپ، كېيىن شام، سۈرىيىگە بارغان، ئاندىن مەككىگە ھىجرەت قىلغان.

داۋۇد ئەلەيھىسسالام، سۇلايمەن ئەلەيھىسسالاملارمۇ شام، سۈرىيىدە تۇرغان، يۇسۇف، مۇسا، ھارۇن ئەلەيھىسسالاملار مىسىردا تۇران، زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام سۈرىيىدە تۇرغان، يەھيا، ئىيسا، ئىسمائىل ئەلەيھىسسالاملار، ھىجازدا تۇرغان، يۇنۇس ئەلەيھىسسالام نەينۇ دىگەن جايدا تۇرغان، لۇت ئەلەيھىسسالام شام، سۈرىيىدە تۇرغان. نۇھ ئەلەيھىسسالام ئالجىرىيە ئاراللىرىنىڭ بىر يېرىدە تۇرغان، ئىدرىس ئەلەيھىسسالاممۇ مىسىردا تۇرغان، پەيغەمبەر ئادەم ئاتىنىڭ جايى ئېنىق ئەمەس. توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ.

بەزىلەر مەككە ئەتراپى دەيدۇ، مانا بۇلار پۈتۈنلەي ھازىرقى مۇسۇلمان دۆلەتلەر راستىنلا مۇسۇلمان زىمىنىغا يەنىلا مۇسۇلمان، سالىھلار ۋارىس بولغان، ئاللاھ بۇنى 1400 يىل بۇرۇنلا دۇنيا خەرىتىسى پەيدا بولۇشتىن بۇرۇنلا دىگەن، ھازىر بۇ دۇنياۋى تەكشۈرۈلۈپ تەتقىق قىلىنىپ، بۇ ئايەتنىڭ مۆجىزىلىكى ئاشكارا بولغان، قارىغۇلار سىلەرمۇ قارىغۇلار. راستىنلا ۋارىسلار، سالىھلار، راستىنلا بۇ مۇسۇلمانلار يۇرتى، مۇسۇلمانلار شەھرى، بۇ ئايەتنىڭ ئاجايىپ جۇغراپىيىلىك مۆجىزىسى بولىدۇ، ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشىگە رەسۇلۇلاھنىڭ راست ئەلچى ئىكەنلىكىگە دەلىل بولالايدۇ.

ھەقىقى تەپەككۇر قىلالايدىغان ئالىم، بۇنىڭغا قايىل بولىدۇ، بۇمۇ قۇرئان مۆجىزىسى بولماقتا، بولۇپمۇ ئاللاھ بۇنى قەدىمىي كىتابلارغا پۈتكەنىكەن، بۇ ئاجايىپ سىرلىق بىلىمدۇر، ئاللاھنىڭ ئىلمى چەكسىزدۇر. باللارغا خەرىتە ئىلمىنى بىلدۈرۈش لازىم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: ئىسلام دىنى غەربىپ باشلانغان، ئۇ يەنە بۇندىن كېيىن غەربىپلىققا قايتىدۇ، شۇ چاغدا غەربىپلارغا خۇش مۇبارەك دىگەن ھەدىس بار. ئۇ، بۇ ھەدىسنى تەتقىق قىلىپ، ئىسلام دىنىنىڭ يەنە باشتىكىگە ئوخشاش ساپ ھالىتىگە قايتىپ، پۈتۈن دۇنياغا تارىلىشىنى ئۈمۈد قىلغان، چۈنكى، ئۇ ئالىم چۈشىدە بۇ ھەدىسنىڭ تەپسىرىنى كۆرگەن، يەنى دەسلەپكىدەك تارقىلىدۇ. كىشىلەرگە پايدا يەتكۈزىدۇ، ئاشۇنداق ساپ كىشىلەر مەيدانغا كېلىدۇ، قايتا

غەلبە قىلىش مۇمكىن دەپ قارىغان، كېيىن راست ئىسلام دۆلەتلىرى كۆپلەپ مۇستەقىل بولۇپ، تەرەققىي قىلغان، ئىلىم، سانائەت، پەن ـ تېخنىكا جەھەتتە مۇستەقىل بولغان، بۇ چۈش راستىنلا رېئاللىققا ئايلانغان، بۇ 1927 ـ يىللىرى يۈز بېرىپ ئۇزۇن قالماي رېئاللىققا ئايلانغان، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولىدۇ. مانا ھازىر كۆپلىگەن مۇسۇلمان دۆلەتلەر تۇرۇپتۇ، گەرچە ئۇلار يۈزدە يۈز تەلەپكە لايىق بولمىسىمۇ ئىسلام دۆلىتىنى ھاسىل قىلىپ تۇرۇپتۇ، تەرەققىي قىلىپتۇ، بۇ ئەملىيەت.

بىز ھەربىر ئايەت، ھەدىسنى قايتىدىن چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىپ، ئۇيلانساق، قانۇن، ئەخلاق، تۇرمۇم، ئىدىيە، پەلسەپە جەھەتتىن سىياسىي جەھەتتىن تەبئىي ـ پەن جەھەتتىن، زامان، ماكان ھالقىغان ئاجايىپ خۇش بىشارەت جەھەتتىن كەلگۈسى خۇشخەۋەر جەھەتتىن غەلبە جەھەتتىن، ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، بىئولوگىيە، روھ، ھاياتلىق ئىلمى جەھەتتىن چوقۇم مۆجىزىنى تېپىپ چىقىمىز.

دىمىسىمۇ قۇرئاندىكى پەننى تەسەۋۋۇر دىگەن كىتاب چىقتى، ئۇندىن باشقا، نۇرغۇن كىتابلا چىقتى، بۇ توغرىسىدا سىنئالغۇ فىلىملىرى چىقتى، ئاجايىپ سىرلىق مۆجىزىلەر ئاشكارا بولماقتا، بىز بۇ مۆجىزىگە مۇھتاج ئەمەس، شەكسىز ئىشىنىمىز، ئەمما، نادانلارنى، دىنسىزلارنى قايىل قىلىش، قەلبىلەرنى تېخىمۇ خاتىرجەم قىلىش، بىزنىڭ مەجبۇرىيىتىمىز، بىز دىن ئۇچۇن ئاللاھ رىزالىقى ئۇچۇن ئاخىرى ئۆزىمىز ئۇچۇن، خىزمەت قىلىشىمىز لازىم، كىمكى جىھاد قىلسا، ئۆزىگە قىلىدۇ دىگەندەك ھەممىسى ئۆز مەنپەئىتىمىز ئۇچۇندۇر. ئاللاھ ھەممىدىن بىھاجەت، پەقەت بىز مۇھتاج.

سۈرە ھەجنىڭ تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ئاللاھ، ئىنسانلارنى سۈرە ھەجنىڭ ئەۋۋىلىدە، قىيامەت زىلزىلىسى بىلەن قورقىتىدۇ، قىيامەت چوقۇم ھەق، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش ھەق دىگەنگە دەلىل قىلىپ، ئىنسانلارنى تۇپراقدىن، سۇدىن، قاندىن ياراتقانلىقىنى بايان قىلىدۇ، ئۆلۈك ھالەتتىن تىرىلدۈرىدۇ، ئاندىن يەنە ئۆلتۈرىدۇ، ئاندىن يەنە تىرىلدۈرۈشكە ۋەدە قىلىدۇ. بۇ ھەقىقەتكە بىئولوگىيە جەھەتتىن تۆرەلمە، ھاياتلىق ئىلمىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ، ئاللاھ ھەق، ئۇ چوقۇم ئۆلۈكنى ئۆز ھالىتىدە تىرىلدۈرىدۇ، ئۇ ھەممىگە قادىر، قىيامەت چوقۇم يۈز بېرىدۇ، بۇنىڭدا شەك يوق دىگەن. راست، ئىنسانلار تۆرەلمە ئىلمىگە زەن سېلىپ قارايدىغان بولسا، ھايۋان، ئۆسۈملۈككە قارايدىغان بولسا، بۇ ئالەمنىڭ جۈملىدىن ئۆزىنىڭ تۇنجى يارىلىشى ئاندىن قايتا دۇنياغا كېلىشىگە جەزمەن ئىشىنىدۇ، ئىلمى تەپەككۇر، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشلار ئۇنۇملۈك نەتىجە بېرىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، قۇرئان چۈشۈشتىن 900 يىل بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن پەيلاسوف سوقراتنىڭ سۆزىنى بۇ جايغا كەلتۈرگەن، بۇ بىر مۆجىزە بولىدۇ. سوقراتنىڭ بۇ سۆزىنى پەيلاسوف سىنتىلاۋى تەرجىمە قىلغان.

سوقرات مۇنداق دىگەن: بىز كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمىز، ھەر قانداق نەرسە بولۇپمۇ زىت نەرسە ئۆزىنىڭ زىتىغا ئەگىشىدۇ، قارمۇقارشىلىق دائىم ئالمىشىپ تۇرىدۇ، گۈزەللىك، سەتتىن، ئادىللىق، زۇلۇمدىن، ئويغۇنۇش، ئۇيقىدىن، ئۇخلاش، ئويغىنىشىدىن، كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئاجىزلىقدىن، ئاجىزلىق، كۈچ قۇۋۋەتتىن، ھاياتلىق ئۆلۈمدىن، ئۆلۈم ھاياتلىقدىن چىقىۋاتىدۇ، بىر ـ بىرىگە ئەگىشىۋاتىدۇ. بۇ تەبىئەتنىڭ ئاساسى قانۇنى ۋە قائىدىسى، مەۋجۇدلۇق يوقلىقتىن كەلگەن، يوقلىق يەنە مەۋجۇدلۇقدىن

كەلدى، بۇ يوقلىقدىن يەنە چوقۇم مەۋجۇدلۇق كېلىدۇ. مەن يوقلىقدىن ھاياتلىققا ئېرىشىپ، مەۋجۇد بولدۇم، ھازىر يەنە كېتىۋاتىمەن، چوقۇم مەن يوقلىشىدىن كېيىن يەنە مەۋجۇد بولىمەن، قايتا تېرىلىمەن دىگەن. راست، ھازىرقى پەن ئالىملىرىمۇ بۇ ئالەم يوقلىقدىن پەيدا بولغان، بۇ يەنە ئاخىرىدا يوقلىدۇ، چوقۇم ۋەيران بولىدۇ، ئاندىن باشقا بىر خىل دۇنيا قايتىدىن پەيدا بولىدۇ، بۇ مۇقەررەر دىگەن. ئەمما بۇلار پەيدا قىلغۇچى، يوق قىلغۇچى، ۋاقىت توختاتقۇچى، ھىكمەت، تەدبىر ئىگىسى بولغان، سۈرەت، شەكىل ئاتا قىلغۇچى ئاللاھقا ۋە مۆجىزىلىك قۇرئان دىگەن بۇ كىتابقا سەل قارىغان، ئىسىت.

مەخسىدىمىز شۇكى، قۇرئان يەنى ئاللاھ قۇرئاندا كائىنات ئىشلىرى ئەقلى ھۆكۈمنى توغرا چۈشەنچىنى دەلىل قىلماقتا، قايىل قىلماقتا، ئىنسانلار بۇنىڭدىن ئامال يوق قايىل بولىدۇ، پۈتۈن ئاسمان - زېمىننى، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ھەر خىل ئىلىمبىنت پەيدا بولۇش، يوقلىش، يەنە پەيدا بولۇشقا دەلىلدۇر، بىز شۇ ئالەم ئىچىدە ياشاۋاتىمىز. شۇ ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى ئىستېمال قىلىۋاتىمىز، بۇلار كۆز ئالدىمىزدا تۇرىدۇ.

بىز قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس، پەيلاسوفلار سۆزى، ھۆكمالار، ئۆلمالار پىكرى، ئۆز ئەقلىمىزنىڭ ئىشەنچىسى نەزەر - دائىرە، پىكىر، قۇۋۋىتى، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش قاتارلىق شەكسىز بىر ھەقىقەتكە چوقۇم دىگەن. جەزىم قىلىش، ئىشەنچكە ئىگە بولدۇق. مانا ھازىر ئوتقا تاشلايمەن، دېگىزغا تاشلايمەن، توكتا ئۆلتۈرىمەن، كاللاڭنى ئالمەن دىسمۇ بۇ ئىماندىن ئاخىرەت ئىشەنجىسىدىن ھەرگىز ۋاز كەچمەيمىز، مىڭ جېنىمىز بولسىمۇ بېرىشكە رازى بولىمىزكى، بۇ ئىماننى بۇ ئېتقادنى بۇ قەلبىنى بۇ ئىشەنچنى ھەرگىز يوقاتمايمىز، ئىنشائاللا.

ئاندىن كېيىن بىز سىلەرنى كىچىك بوۋاق ھالەتتە چىقىرىمىز دىگەن ئايەت توغرىسىدا ئازىراق توختىلىمىز. بىز بۇ مەسىلىنى بىئولوگىيە ساھەسىدە خېلى ئوچۇق سۆزلىگەن، شۇنداقلا بۇ مەسىلىنى تەۋھىدچىلەر روشەن سۆزلەپ بېرىدۇ. بىز بۇ جايدا ئەقلىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مەسىلىنى سۆزلەيمىز، ئۇ بولسا، تۆۋەندىكىچە، نەسىل قالدۇرۇش ئىككى قىسىم بولىدۇ. بىرىنچىسى، ئەركەك، چىشسىز نەسىل قالدۇرۇپ، كۆپىيىش، بۇ بىر قىسىم ھاياتلىقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىلەن: مىكروپ، ۋىرۇس، قۇرۇت، ۋە بەزى چېچەكسىز ئۆسۈملۈك بەزى ھاياتلىقى بولۇپ، بالىغ بولغاندا، ئۆسۈپ يېتىلگەندە ئىككى قىسمىغا بۆلۈنىدۇ، ئاندىن بۇ مۇكەممەل ئۆزىگە ئوخشاش ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ، ئاخىرغىچە شۇنداق بولىدۇ. ئۆز تېنىدىن تاق جىسمىدىن نەسلىنى كۆپەيتىدۇ، بەزى بىر قىسىم ھايۋان ئۆزى بىرلا تۇرۇپ بۆلۈنۈپ بىر نەچچە ھايۋانىنى ھاسىل قىلىۋاتىدۇ، ھەتتا تۇرلىرى كۆپىيىپ تەرەققي قىلالايدۇ. ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، مانا بۇ ئىشلار مەرىيەم ئانىنىڭ دادىسىز ئىيسا ئەلەيھىسسالامنى تۇغقانلىقىدەك ئىش، بەزى ھايۋان قۇرمىغا يەتسە، ئۇنىڭدىن نۇرغۇن كىچىك ھايۋانلار چىقىپ، ئۆسۈپ يېتىلىپ، نەسىل قالدۇرىدۇ، ئۇ ھايۋان بو لسا، ئۆلۈپ كېتىدۇ، ئەمما، بۇ كىچىك ھايۋانلار چوڭ بولسا، يەنە شۇنداق بولىدۇ، ئىچىدىن چىقىدۇ.

بەزىبىر ھايۋانلارنىڭ تېنىدە ئۆسمە پەيدا بولۇپ قالىدۇ، ئاندىن بۇ ئۆسمە يوغىناپ بۇ ھايۋاندىن ئايرىلىپ يەنە بىر مۇستەقىل ھايۋانىنى ھاسىل قىلىدۇ، تا بۇ ھايۋان ئۆلۈپ تۇگىگىچە شۇنداق بولىدۇ، ئاندىن ھاسىل بولغان ھايۋاندىن يەنىلا شۇنداق ھايۋان پەيدا بولىدۇ. خۇددى ئىنسانلاردىن پىت

چىققاندەك گۆش سېسسا قۇرۇت چىققاندەك ئىش، مانا شۇنداق بۇ ھايۋانلارنىڭ قايسىسى ئىنسى، سىگلىسى، قايسىسى ئاچىسى، ئاكىسى، قايسىسى دادىسى، ئانىسى، قايسىسىسى بالىسى، نەۋرىسى بۇلار ئۆلمەمدۇ؟ ئۆلىدۇ، نېمە ئۈچۈن، قانداق بولۇپ ھاياتلىق ئىككىگە بۆلۈنۈپ قالدى؟ بۇ بىرىنچىدىن ھاياتلىق قاچىلامدۇ؟ ياقمۇ؟ بۇلار بىر سىر، بۇنىڭغا پەقەت ئاللاھ، قۇرئاندا جاۋاب بېرەلەيدۇ. ئاللاھ، ئۆلتۈرۈپ تېرىلدۈرۈپ تۇرىدۇ، بۇلارنى كۆرۈشكە بەندىلەرنى تەكلىپ قىلدى، ھەتتا بۇ ئىشلارنى قىيامەتكىچە قايتا تېرلىشكە دەلىل قىلدى. قۇدرەت، كۈچ، ھىكمەتنى كۆرسەتتى، بۇ دۇنيادا سىرلىق ئىشلار بەك كۆپ بولۇپ، پەيلاسوفلارمۇ ھەيران قالدى، سىرلىرىنى ئاچالماي ھەسرەتتە كەتتى، ئىلىم چەكسىز دېگىز، بۇنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ. ئىككىنچى خىل نەسىل قالدۇرۇپ كۆپىيىدىغان ھاياتلىق، بىز دائىم كۆرۈپ تۇرىدىغان ئەركەك - چىشىسى بولغىنى، بۇلارمۇ ئىككى قىسىم بولىدۇ، بىرى بىر جۈپلىششى ئارقىلىق نەسىل قالدۇرىدۇ، بۇ تۈخۈم ۋاستىسى بىلەن بولىدۇ. تۆرەلمە بالا تۈخۈم ئىچىدە بولىدۇ، ئالدى بىلەن تۈخۈم چىقىپ ئاندىن تۈخۈمنى باسسا ئاندىن تۆرەلمە ئىچىدە يېتىلىپ، ئاندىن تېشىغا چىقىدۇ، ھاشارەتلەر، بېلىقلار، قۇشلار، توخۇلاردەك بەزى ھاياتلىقلار ئانا رەھىمدە تۈخۈم چىقىلىپ، تۈخۈمدىن چىقىپ ئاندىن سۈرەت شەكىل قىلىپ، روھ، جان ئاتا قىلىنىپ مۇكەممەل بولۇپ ئاندىن رەھىمدىن چىقىدۇ، چىقىپ ئاندىن سۈتكە ۋە باشقا يېمەكلىككە مۇھتاج بولىدۇ. بۇلار سۈت ئەمگۈچى ھايۋانلاردۇر، جۈملىدىن ئىنسان، بىز بۇ ئايەتتە دەل ئىنسان دېگەن كىچىك تۆرەلمە توغرىلىق توختالماقچى، بۇنى بىز خېلى ئېنىق سۆزلىگەن. شۇنداقتىمۇ بۇ قېتىم ئوخشىمىغان جايلىرىنى سۆزلەيمىز، بىز كۆگەن توخۇ تۈخۈمدەك ئاننىڭمۇ تۈخۈمى بولىدۇ، بۇ ئىنسان تۈخۈمى نەچچە مىڭ ھەسسە چوڭايتىلسا، ئاندىن كۆرۈلىدۇ، خۇددى ھۈجەيرىسى 10000 ھەسسە چوڭ قىلىنسا پىتتەك بولغاندەك، مانا بۇ تۈخۈمدىن نەچچە مىليون، مىليارت ھۈجەيرە ھاسىل بولۇپ، نەسىل قالدۇرۇپ كۆپىيىپ، ئاندىن ئىنسان سۈرىتىنى ھاسىل قىلالايدۇ. ھەممىسى ئاللاھنىڭ قۇماندانلىقىغا بويسۇنىدۇ، ئۆز لايىقىدا سۈرەت ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن ئاللاھ، بۇ تۆرەلمىگە قايتىدىن جان، روھنى ئاتا قىلىدۇ، دەل شۇ چاغدا بۇ تۆرەلمە مىدرايدۇ، بۇ تۆرەلمە قان ۋاختى، كىچىك بالىنىڭ قان تىپىغا ئوخشاشمايدۇ، كىچىك بالىنىڭ بولسا، تۈغۈلغاندىن كېيىنكىگە ئوخشاشمايدۇ، مۇشۇنداق ئۆزگىرىش، خىلمۇ - خىل مۇھىتتا ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانى بولغاچقا، ئانىلار خۇيلۇق بولۇپ ھۆ قىلغىسى كېلىپ، سېزىك بولۇپ، بەزى تائامدىن خوشى كېتىپ، بەزى بىر خىل تائامنى قاتتىق سىيغىنىپ، ھەر خىل ئىشلار يۈز بېرىدۇ. بۇ دەل بالىنىڭ ھەر خىل كەيپىياتى، قان دەۋرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك، ئەلۋەتتە بالا بىلەن مۇناسىۋەتلىك، بۇنى ھەممە بىلىدۇ، مەسىلەن: بالىغا جان كىرىش، ئۆزگىرىش، ئەزا، شەكىل ھاسىل قىلىش، قان دەۋرى، ئۆزگىرىش، ئوزۇقنى ئاندىن ئېلىش ئەھۋاللىرى بار، ئوزۇقنى بولسا، كىندىك تومۇرىدىن ئالىدۇ، كىچىك بوۋاقلارنىڭ پۈتۈن بىر ئىنسان بولۇپ يارىلىشى، گۈزەل يارىلىشى، ساق يارىلىشى ياكى مېيىپ تۈغۇلۇشى، ئەركەك - چىشلىق، بەختلىك بولۇش، بەختسىز بولۇش، قانداق رەڭ قانداق سۈرەت، قانداق تىلدا بولۇشى، قايسى ۋاقىتتا قايسى جايغا كېلىشى، رىزقى، ئەمىلى، ئومرى، يېتىلىشى، ھەر خىل كېسەل ۋە باشقا ئاپەتتىن ساقلىنىش، كېيىنكى ئامىتى ئوڭ كېلىشى ياكى پىشكەللىككە يولۇقىشى، قانداق ئاقىۋەتكە قېلىشى، قانداق ئەمەللەرنى قىلىشى ھەممىسى ئاللاھقا مەلۇم. ئاللاھ بۇلارنى بىلىپ ئالدىن ئورۇنلاشتۇرىدۇ،

ئىنسانلارنىڭ ئۆزىنىڭ قولىدىن كېلىدىغان ئىشلاردا جۈرئى ئەركىنلىكنى بەرگەن، خالىغىنىنى قىلالايدۇ. ئەمما، ئاللاھ، ئۆزىلا قىلىدىغان ئىشلارنى پەقەت ئۆزى قىلىدۇ، بۇنى بىزگە بىرىش تۈگۈل بىلدۈرۈپمۇ قويمايدۇ، بىزنىڭ ئىشىمىزنى بىزگە قىل دەپ بۇيرۇغلۇق، بۇلارنى ھەر بىر ئىنسان قىلىدۇ. مېنىڭچە مەككىگە تۇغۇلغۇم بار، مەدىنىدە تۇرغۇم بار، ئەمما، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، مەندە بۇ ھوقۇق بولمايدۇ، مېنىڭ پەقەت مۇشۇ كىتابنى يېزىش، ھەقنى يەتكۈزۈش، ئەمەل قىلىش ھوقوقۇم بار. ئەلۋەتتە، بۇمۇ ئاللاھنىڭ خالىشى بىلەن بولىدۇ، ئاللاھ ھەممىنى بىلىپ، ئالدىن يارىتىتى، ئاللاھ يارىتمىسا، ھېچنىمە يوق بولاتتى، ئاللاھقا چەكسىز شۈكرى ئېيتىمەن. **(بۇلاق)**

ئاللاھ پەيدا قىلدى ھاياتلىقلارنى،
ئاندىن پەيدا قىلدى ماماتلىقلارنى.
بۇ ھاياتلىق، ماماتلىق ئارىلىقىدا،
ھەيران قالدۇردى ئاللاھ ساۋاتلىقلارنى.

ھەيران قالدۇردى منى، بوۋاقلار،
بولۇپمۇ ھايۋان بالىسىدىكى تۇۋاقلار.
ھاياتلىق ئىلمىنى كۆپ تەتقىق قىلغىن،
سەن ئۇچۇن بولغانمىدى نۇرغۇن بۇلاقلار.

ئىلىم دېگىزىدا ماڭغىن بىر ئۆمۈر،
يېرىلىپ كەتمىسۇن ھەرگىز قولۇاقلار.
ئىلىم يولى بەك مۇشكۈل سەپەر،
يېشىلىپ كەتمىسۇن بەلدىكى بەلۋاغلار.

ئىلىمغا ئەمەل بەكمۇ زۆرۈدۇر،
ئالداپ قويمىسۇن سېنى توزاقلار.
كۆرىدىغان كۈنۈڭ تېخى ئالدىڭدا،
توختىتىپ قويمىسۇن سېنى توساقلار.

ئىلىمگە لايىق ئەمەل قىلمىساڭ،
كۈتۈپ تۇرىۋاتىدۇ سېنى دوۋزاخلار.
ئەمەل قىلىشقا قىزىقتۇرالماسمۇ؟،
جەننەتتىكى مەڭگۈلۈك بۇلاقلار.

سۈرە ھەجدىكى، **بىز ئىنسانىنى چاپىناپ تاشلانغان گۆشىدىن مۇكەممەل ۋە غەيرى مۇكەممەل قىلىپ ياراتتۇق، بەزىسى كامىل بەزىسى ناقىس** دېگەن ئايەت توغرىسىدا.

بىئولوگىيىنى خېلى كۆپ سۆزلىدۇق، شۇنداق بولسىمۇ بۇ قېتىم كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان قۇدرەتنى بايان قىلىمىز. بىزگە مەلۇم، ئىنسانلار بەزىدە گاس، بەزىسى كور، بەزىسى توكۇر، بەزىسى مېيىپ يارىلىدۇ. بەزىسى ئۈچ پۇتلۇق بەزىسى بىر كۆزلۈك بەزىسى يۈرىكى تېشىدا دېگەندەك ئاجايىپ قۇدرەتلەر مەيدانغا چىقىپ تۇرىدۇ، ئاللاھ، شۇ ئارقىلىق پۈتۈن دىققەتنى ئىنسان زېھنىنى، ئەقىل،

تەپەككۇرلارنى ئۆزى تەرەپكە قارىتىدۇ، بىر مەھەل غۇلغۇلا قىلدۇرۇپ، ئۆز قۇدرىتىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا ئىنسانلار جۇملىدىن ئالىملار بۇ مەسىلىنى تەتقىق قىلىدۇ، ھايات سىرىنى ئاچىدۇ، نۇرغۇن يېڭى كەشپىياتنى مەيدانغا كەلتۈرۈۋاتىدۇ، بۇ ئەھۋاللار خۇددى قوشكېزەك مەسلىسىگە ئوخشاش، ئاللاھ، بۇ نادان، جاھىل خۇراپىي ئىنسانلارنى ئىتتىپاقلىششقا بۇيرىغان بو لسمۇ، ئەمما ئېرسىيەت كېسىلى بار، بۇ جاھىل ئىنسان ھەر خىل تىل، ھەرخىل مىللەت، ھەر خىل رەڭ، ھەر خىل دىن، ھەر خىل گورۇھ، پارتىيە بولغانلىقى ئۈچۈن، بىر ئاللاھنىڭ ياراتقىنىنى شۇ ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىنى بىر ئادەمنىڭ بالىسى ئىكەنلىكى، بىر ئىنسانلىقىنى، ئىتتىپاقلىق، كۈچلۈكلۈكنى ئۇنتۇپ، يەنىلا ئىختىلاپ، ئۆچ ـ ئاداۋەت، ئۆزئارا جىدەل ـ ماجرا بولۇپمۇ ئۇرۇق ـ تۇققانلار ئارىسىدا يۈز بەرگەچكە ئۆز قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ، چاتما، قوشكېزەكلەرنى يارانقان. مانا ئەمسە، بىرلىشىش دىگەن مۇنداق بولىدۇ، مەن بىرلىشكىلار دىسەم ئۇنىمىغاندىكىن مۇشۇنداق بىر قىلىپمۇ قويالايمەن، ھەتتا، ئاجىراتسا ئۆلىدىغان قىلىپمۇ قويىمەن، دەپ چاتماق، قوشكېزەك بالىلارنى يارانقان. بۇ ئەڭ كۈشلۈك بۇيرۇق، رۇشەن ئىشارەتكى، ئىنسانلار چوقۇم بىرلىششى، ئىتتىپاقلىششى لازىم. بۇ قۇدرەت، بۇ بىر ھاياتلىق، تەتقىقاتى بولىدۇ. شۇ ئارقىلىق دەرھال قۇرئان، ھەدىسكە مۇراجەت قىلىنىدۇ، بۇ مەسىلە توغرىسدا ئىزدىنىشكە باشلايدۇ. تەپەككۇر قىلىش بىلەن ئاللاھنى تونۇغلى بولىدۇ. شۇ بانادا نۇرغۇن ھەقىقەتكە ئېرىشۋالىدۇ، قوشكېزەكلەر بەزىسى كۆكسى تۇتاش، بەزىسى باش، بەزىسى پۇت، بەزىسى قول، مۇرە، يوتا، بەزىسى قورساق، بەزىسى كاسا، ھەرخىل تۇتاش تۇغۇلۇپمۇ قالىدۇ. بەزىسى ئاجراتسا ئۆلىدۇ، بەزىسى ھايات كەچۈرەلەيدۇ، بەزىسى مىيىپ بولىدۇ.

بىز بۇ ئايەتنىڭ تەپسىرىدىن ئاللاھنىڭ بىر نەچچە قۇدرىتىنى جۇملىدىن قوشكېزەكلەر مەسىلىسىنى بايان قىلىمىز، قوشكېزەك سەۋەبى:، ھۇجەيرىلەر، قوش تۇخۇم، قوش چاڭلىششىدىن كېلىپ چىقىدۇ، ياكى ھېلىقى ھايۋان پارچىلىنىپ ئىككىگە، ئۇچكە بۆلۈنگەندەك پارچىلىنىشىدىن كېلىپ چىقىدۇ. ئاللاھ ماھىر يارانقۇچى، مەخسەت، قۇدرەت، ھىكمەت، تەدبىر، ئەركىنلىك، ئادەتتىن تاشقىرى ئەركىنلىك، خالىغىنىنى قىلالايدۇ، دىگەننى بىلدۈرۈش، رىزىقنى خالىغانچە بېرىشى ھەتتا بىر ئانا رەھىمدە ئىككى، ئۇچ بالىغا يەنىلا ئانىغا زىيان يەتكۈزمەي، رىزىق بېرىشى، ئاجايىپ قۇدرەتلىرىنى كۆرسىتىش، تەۋھىد، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش، ھەق دىگەننى بىلدۈرۈش ۋە باشقا ھىكمەت سەۋەبلىرىدىندۇر. بىز بۇ مەسىلىدە ئىزدىنىغان بولساق، دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىغا قارىشىمىز لازىم. ھازىر يەرشارى بويىچە ئۇچۇرلاشقان پۈتۈن دۇنيانى ھەتتا ئالەمنىڭ بىر چەتلىرىنمۇ كۈزىتكىلى بولىدىغان دەۋىردۇر، كۆز، قۇلاق، ھەقىقەتەن ئۇزاردى، تەپەككۇر قىلساقلا ئاجايىپ ـ غارايىپ كارامەتلەرنى بايقايمىز. مېنىڭچە، ئاللاھقا ئاشىق بولماقچى بولغان كشى، ئىلمغا ئاشىق بولۇشى لازىم.

1. ھىندى دۆلىتىدە، رادىيا، دودىكا دىگەن ئاچا ـ سىڭىل دىگىلى بولمايدىغان قوشكېزەك ئىككى قىز تۇغۇلۇپ، توققۇز ياشقا يەتمىگەن چاغدا ئاجرىتىلغان، كېيىنمۇ خېلى ياشىغان، مىكە، يۈرەك، باش، جان، تومۇر بىر بولمىسا ئاجراتسا ھايات قالىدۇ، ئەگەر ئاللاھ، خالىسا، ئەمما، بۇ جايلار بىر بولسا، ئۇ ئىككىگە بۆلۈنسە دەرھال ئۆلىدۇ،.

2. جۇڭگودا قوشكېزەك ئىككى ئوغۇل 17 يىل بىرگە ياشىغان، بۇلارنىڭ كۆكرەك سۆڭىكى

دومباق هالدا تۇتاش بولۇپ، قىينىچلىق بولمىغان، ئاجرىتىلغاندىن كېيىن يەنە ياشاپ ئۆتكەن.

3. سىيام شەھرىنىڭ بانكوك يېزىسىدا، ئىككى ئوغۇل بىرلا تۇغۇلغان، بۇلارنىڭ كۆكسى تۇتاش، تۇتاشلىق گۆشتىلا بولغان، بىرى شانغۇ، يەنە بىر ئانغۇ بولۇپ، كېيىن ئامېرىكىغا بېرىپ، ئايرىلغان، كارولىينا شىتاتىدا ياشاپ نۇرغۇن مال ـ دۇنياغا ئېرىشكەن، بۇلار توي قىلغان بولۇپ، شانغۇنىڭ 10 بالىسى بولغان، ئىككىسى گاس، ئانغۇنىڭ 12 بالىسى ھەممىسى ساق تۇغۇلغان، كېيىن ياۋروپاغا كۆچكەن، شانغۇنىڭ ئوڭ كۆزى ئاغرىپ پۈتۈن بەدىنى ئاجىزلاپ 1874 يىل ھاياتىدىن ئايرىلغان، بۇ ئۆلۈپ، ئىككى سائەتتىن كېيىنلا ئانغۇمۇ سۈيدۈكى توختاپ، نەپسى بوغۇلۇپ، تەڭلا ئۆلگەن. يېشى 63 ياش.

4. ھىندىنىڭ لوكسنو شەھىرىدە لالو ئىسىملىك بىر بالا تۇغۇلۇپ بۇنىڭمۇ قورسىقىدا بىر بالا تۇتاش چۈشكەن، دەسلەپتە ئىككىلىسى تەڭ ئىكەن، كېيىن بىرسى يوغىناپ بىرسى كىچىك قالغان، خۇددى ئۇكىسىنى كۆتۈرگەندەك كۆتۈرۈپ يۈرگەن، ئاخىرى بولالماي، ئايرىۋېتىشكە بارغان، قانداق بولغىنىدىن خەۋەر يوق.

سۆزلەپ كەلسەك بۇنداق ئىشلار بەك كۆپ، بۇ ئەھۋاللا ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكتىمۇ كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بەك تولا، بۇ سىرلارنى ئالىملارمۇ يېشىپ بېرەلمەيدۇ، پەقەت قۇرئان، ھەدىس، ئىلمى تەتقىقات، روھى كەشپىياتلار يېشىپ بېرىدۇ، ئەڭ ھەيران قالارلىقى بىرلا تۇغۇلۇپ بىرلا ئۆلگىنى ئەسلى مۇراد ـ مەخسەد شۇنداق بولسا، دۇنيا ـ ئاخىرەتتە بىرلا ئۆتسە مەيلى، بۇ ھاياتلىق بولسۇن، مەيلى ھاياتى بەرزەخ بولسۇن مەيلى قەبرە ئىچى، مەيلى بىللە قوپۇش، قىيامەتتە بولسۇن ئەڭ ياخشىسى جەننەتكىچە بىللە، بىرگە بولۇش، نېمە دېگەن بەخت ھە! بولۇپمۇ بۇ ئاشىق ـ مەشۇق ئۇچۇن ئەڭ زور بەختتۇر، ئاللاھقا يارىساقلا ئاللاھ بىزدىن رازى بولسىلا بىزنى چوقۇم رازى قىلالايدۇ، ئاللاھ قادىردۇر.

سەن زېمىننى قۇپقۇرۇق كۆرسەن، بىز ئۇنىڭغا يامغۇر سۈيىنى چۈشۈرسەك، ئۇ ئۆسۈملۈك بىلەن ھەرىكەتلىنىدۇ، يۇمشاپ ئۆرلەيدۇ، كۆتۈرىلىدۇ، خىلمۇ ـ خىل گۈزەل ئۆسۈملۈكلەرنى ئۈندۈرىدۇ دىگەن ئايەت توغرىسىدا

بىز ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈك توغرىسىدا خېلى كۆپ سۆزلىگەن بولساقمۇ، يەنىلا ئەقىلنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئاجايىپ سىرلىق ئىشلار تۇنگىنى يوق، ئۆسۈملۈك تۈرى 320000غا يەتتى، بەلكى ئاشماقتا، بۇلارنىڭ تۈرۈقى، پۇرىقى، تەمى، رەڭگى، پايدىسى، زىيىنى ھەر خىل بولىدۇ. كىيىم ـ كېچەك بولىدىغىنى، ئىنسان، ھايۋانغا ئوزۇق، غىزا بولىدىغىنى، يېقىلغۇ ياكى دورا بولىدىغىنى، شاراب، مېۋە ـ چېۋە بولىدىغىنى، ھەر خىلى بار. ھەر قانداق ئۆسۈملۈك بولسۇن، كۈن نۇرى، نۇر، ھارارەتتىن خالىي ئەمەس، زېمىندىكى ھەر خىل ماددىلارنى مەسىلەن: كالتسىي، كالىي، فوسفور، خلور، گۈڭگۈرت، تۆمۈر، كىسلاتا، ھەر خىل تۇز قاتارلىقلارنى سۈمۈرىدۇ، ئازوت، كالىي قاتارلىق ئوغۇتلار بىلەن ئوغۇتلىنىدۇ، رەڭگارەڭ، خىلمۇ ـ خىل تەم، يېمەك ـ ئىچمەك ۋاھاكازالار، ئىشلەپ چىقىرىدۇ، بۇ ئەڭ چوڭ زاۋۇت ھەم كىيىم ـ كېچەك ھەم يېمەك ـ ئىچمەك زاۋۇتى، بۇ زاۋۇتسىز ئىنسان ۋە ھايۋان ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ، ھەممە تۈگىشىدۇ.

بىز ئاددى بىر مىسال قىلساق، بەسەيگە كېلەيلى. بۇنىڭدا فوسفور، تۆمۈر، مانگان، گۈڭگۈرت،

ۋىتامىن بار. نۇرغۇن دورۇلۇق قىممىتى، شىپالىق رو لى بار. ئىچ سۇرۇكنى پەسەيتىدۇ، ھەم قەۋزىيەت، ئىچ قېتىشنى ساقلايدۇ، ئەڭ ھەيران قالارلىقى شۇكى، بۇ ياغ بىلەن بىرلەشسە تېخىمۇ رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ، ئىنسانلارمۇ بۇنى ياغسىز ئىستېمال قىلمايدۇ، بۇ ئاشقازاننى سوپۇندەك تازىلايدۇ، مانا بۇ ئاددى زاۋۇت، ئاللاھنىڭ ھىكمىتى، قۇدرىتى، رەھمىتى بىلەن ئىنسانلرغا نەچچە خىل ماددىنى يەتكۈزىدۇ، شىپالىق دورا بولىدۇ. بۇنداق مىسالنى يېزىپ سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. ئاشۇ 320000 خىل ئۆسۈملۈك، ھەممىسى پايدىلىق، ئىككى مىليوندىن ئارتۇق ھايۋان تۈرى ھەممىسى پايدىلىق، پۈتۈن كائىنات ئىنسانلار ئۈچۈن يارىتىلغان، بويسۇندۇرۇلغان، ئەمما، بۇ ئىنسان شۇكرى قىلىش ئۈياقتا تۇرسۇن، ھەتتا خالىقىمۇ، ئاللاھقىمۇ تېنىۋالدى، بۇلار چوقۇم جازاسىنى تارتىدۇ.

نېئىمەتكە لايىق شۇكرى قىلالمىدۇق،
ئىلىمغا لايىق ئەمەل قىلالمىدۇق.
دوۋزاخقا كىرىشكە ئىشەنچ تولۇق،
جەننەتكە چىقىشقا ھېچ ئىشەنچ يوق.
ھەممىنى ئاللاھقا تاپشۇردۇق، تەۋەككۈل قىلدۇق.

يەر شارىدىكى ھايۋانلار بىلەن ئۆسۈملۈكلەر بىر ـ بىرىنى ئۇقماي ئۆزئارا ئالاقە قىلىشماي ئاجايىپ زىچ ھەمكارلىشىدۇ، ياردەملىشىدۇ. بۇنى ھىكمەتلىك رەھىم قىلغۇچى ئاللاھ، ئورۇنلاشتۇرغان، نەپەسلىنىش، ئىنسانلاردا بولغاندەك، ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكتىمۇ بولىدۇ، ھايۋانلار بىز كۆرۈپ تۇرغاندەك ئۆپكە ئارقىلىق، ئېغىز ـ بۇرۇن ئارقىلىق نەپەسلىنىدۇ، چاھارپايلار، قۇشلار، تاشپاقىلار، بېلىقلاردەك پۈتۈن ھاشارەت، قۇرت ـ قوڭغۇزلارمۇ نەپەسلىنىدۇ. ھەتتا، ئىنسانلار بىلەن ھايۋانلار قانلىرىدا ئېقىپ مېڭىۋاتقان ئاق قان، قىزىل قان ھۈجەيرىلىرىمۇ نەپەسلىنىدۇ، ئۇلارمۇ ئوكسىگېننى سۈمۈرىدۇ. ئۇلارمۇ ئۆزلىرىنى بىز ھاۋادىن نەپەس ئالغاندەك ھېس قىلغىنىمىزدەك، شۇنداق ھېس قىلىدۇ. ئوكسىگېن، ھايۋان، ئىنسان تېنىگە كىرگەندىن كېيىن بۇزۇق ھاۋا بىلەن بىرلىشىپ، كاربونغا ئايلىنىدۇ. كاربون بولسا، قىشتا ئەينەككە پۈۋدىسە بىلىنىشىدۇ، سۇرەتنى تۇتقىنى دەل كاربون، ئىنسان، ھايۋان كاربون چىقىرىپ ئوكسىگېن سۈمۈرىدۇ، ئۆسۈملۈك بولسا، دەل ئەكسىچە ئوكسىگېن چىقىرىپ كاربوننى سۈمۈرىدۇ، بۇ خۇددى ئۆسۈملۈك، قىغلاردا تېز ئايىنىغاندەك، سېسىق ھاۋادا نەپەسلىنىدۇ، بىزگە ئوكسىگېن چىقىرىدۇ.

ئۆسۈملۈك، قۇلاق، يوپۇرماقلىرىدىكى ھاۋا تۆشۈكچىلىرىدە نەپەسلىنىدۇ، ھەر بىر قۇلاقتا 12 دىن 600 گىچە ھاۋا تۆشۈكچىسى بولۇپ، بۇ تۆشۈكچىمۇ ئېچىلىدۇ. بۇ ئەھۋالنى مىكرۇسكوپدا كۆزىتكىلى بولىدۇ. ئالىملار بۇ ھاۋا، ئوكسىگېن، كاربون، ئازوت قاتارلىقلارنى ئۆلچەپ كۆرۈپ، ئىلغار ئۇسكۇنىدە مىقدارنى بەلگىلىگەن، يەرشارىدىكى ئىنسانلار ھەر يىلىدا 160000 مىليون كۇپ مېتىردىن كۆپرەك ئوكسىگېننى سۈمۈرۈپ تۇرىدۇ، ھايۋانلار بۇنىڭدىن 4ـ5 ھەسسە ئارتۇق سۈمۈرىدۇ، ھەر بىر ئىنسان كۈنىگە 250 گرام كاربون (Ⅳ) ئوكسىد چىقىرىپ تۇرىدۇ،ئۇنۇڭدا 75 گرام ساپ كاربون بار، 6 مىليارت نوپۇسقا بۇنى كۆپەيتسىڭىز ئومۇمىي كاربوننىڭ مىقدارى ھېسابلىنىپ چىقىدۇ. ئاددىيسى چوڭراق بىر دۆلەتتىكى ئىنسانلار ھايۋاندىن باشقا ھەر يىلىدا 400000 تونىدىن كۆپرەك كاربون چىقىرىدۇ، ھايۋانلارنى قوشسا بەش ھەسسە ئارتىدۇ، يەنى 2 مىليون تونا كاربون

چقىرىپ تۇرىدۇ، پۈتۈن يەرشارىداقانچىلىك بولۇپكېتەرھە!

ئاللاھنىڭ ھىكمىتىگە قارا، بۇ مەسىلىنى ئۆسۈملۈك، دەرەخلەر بىلەن ھەل قىلغان، ئۇلارغا بىز ۋە ھايۋانلار چىقارغان نەرسە كېرەك، بىزلەرگە بولسا، ئۇ ئۆسۈملۈك چىقارغان نەرسە كېرەك، بۇ ئالاقىنى ئاللاھلا قىلغاندۇر.

(ئۆسۈملۈك قۇلىقىدىكى ئېغىز)

ئىنسانلار بۇ ئەھۋالدىن يېقىندا خەۋەر تاپتى، ھەتتا خەۋەر تاپمىغان نادان ئىنسانلارمۇ بار، ئاللاھ يەنىلا رەھىم قىلىپ، بۇ كاتتا رىزىقنى ئاتا قىلىپ تۇردى، ھامىنى بىر كۈن بۇ نېئىمەتتىن بۇ رىزىقدىن ھېساب ئالىدۇ. ئىنسانلار ئۆز ئىلمىدا بۇنى جىگىلاپ، ئۆلچەپ مىقدارىنى تاپتى، ئاللاھ بۇلارنى ئالدىن بىلەتتى، پەرىشتىلەر بۇ ھېسابقا بەك پۇختا، ئۇلارنىڭ تەرەققىياتى ھەممىدىن ئۈستۈن، پەرىشتىلەردە مۇشۇ زېمىننى سۆزلىتىدىغان، ھەر قانداق ئاۋازنى چىقىرالايدىغان، سۈرەتنى كۆرسىتەلەيدىغان بۇ زېمىننى خەۋەر قىلغۇچى، ئەھۋالنى بايان قىلغۇچى قىلالايدىغان. قار، يامغۇر، قۇملار سانىنى ھەتتا ئاتوم، زەررچىنى سانىيالايدىغان ئىلىم بار، تەرەققىيات بار، ھەربىر تېرە، بارماق، ھۈجەيرىدەك دەلىل ـ ئىسپاتلارنى ئىنسان ئالدىدا قويسا، لام ـ جىم دېيەلمەي تەسلىم بولىدۇ. ھەقىقى مۆئمىن مانا شۇ كۈندىمۇ قورقۇپ مۇشۇ سانسىز نېئىمەتنىڭ ھېسابىدىن قورقۇپ، ئاللاھدىن قورقۇپ، جامالىنى، ساۋابىنى، رەھمىتىنى ئۈمۈد قىلىپ، گۇمانىنى ياخشى قىلىپ، ئەمەلنى ئۇنىڭدىن ياخشى قىلىپ ياشايدۇ، جان، مال بىلەن ھەق ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، مانا بۇ شۈكرى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئىنسان تەتقىقاتى توغرىسىدىكى ئايەتكە ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ بىر بېيتىنى كەلتۈرۈپ ئاندىن ئۆزى ئۆز ھىكمىتىنى، پەلسەپەنى سۆزلىگەندۇر، بېيت مۇنداق،

ئەي ئىنسان، كېسىلىڭ ئۆزۈڭدە بۇنى كۆرمەيسەن،
داۋايىڭ ئۆزۈڭدە بۇنى سەزمەيسەن.
بۈيۈك ئالەم ساڭا جۇغلانغان،
سەن ئۆزۈڭنى كىچىك چاغلايسەن

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دېگەن: ئىنسان روھى بىر پادىشاھ، چۈنكى، ئۇ جەسەتنى زېمىندا توختۇتۇپ ھۆكمران بولىدۇ، بەش سەزگۈ ئەزالار بەش ۋەزىردۇر. چۈنكى، بۇلار خەۋەر يەتكۈزۈپ، خەۋەرنى چىقىرىدۇ، خەۋەرنى تۇتاشتۇرغۇچى، مەملىكەت، تۆۋەندىكىچە كۆزگە بولسا، نۇر، زۇلمەت، يېراق ـ يېقىن، رەڭ، شەكىل، ھەجىم، چوڭ ـ كىچىك، ھەرىكەتلەردۇر. سلاشقا بولسا 10 ئىش بار. قىززىق ـ سوغۇق، ھۆل ـ قۇرۇق، ئېغىر، يەڭگىل، يۇمشاق ـ قاتتىق، سىلىق، يىرىك قاتارلىق. تېتىشقا بولسا توققۇز خىل، تاتلىق ـ ئاچچىق، چۈچىمەل، تەلۈە، زەھەردەك ئاچچىق، تەملىك، قاڭسىق، تەمسىز لاۋزا، تۇزلۇق، تۇسسىز، قۇلاققا بولسا، ھايۋان، جانلىق ـ جانسىز ئاۋازى، مۇزىكىلىق، مۇزىكىسىز، مۇڭلۇق، مۇڭسىز، چىڭ بوش ھەرخىل ئاۋازلار باردۇ. پۇراش بولسا، مېزىلىك، خۇشپۇراق، سېسىق، نەجىس پۇراقنى پۇرايدۇ.

مانا بۇ 36 خىل ئالەم، بۇ ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇلغاندۇر، بۇنىڭغا پەقەت بەش سەزگۈ ئەزالار

ئىگە بولىدۇ. پايدا ـ مەنپەئەت ئالىدۇ، ئىنسان مېڭىسى، نېرۋىسى بىر تاختىغا ئوخشاش، بۇنى ئاللاھ، ئىنسانلار ئۈچۈن قىلىپ بەرگەن بولۇپ، بۇ كىچىك تاختىغا نەچچە مىڭلىغان خەتلەر يېزىلىدۇ، سۈرەتلەر سىزىلىدۇ، ئاۋازلار ئېلىنىدۇ، تارىخ، ئۇلۇگە، ئۆرنەك، ئىبرەت، ھازىر، كەلگۈسى نۇرغۇن بىلىم تەرەققىياتلار يېزىلىدۇ.

خاپىلىق، خۇشاللىق، بايلىق، يوقسۇلۇق، ھەتتا ھېچنېمە قالماي يېزىلىپ بولىدۇ، قەلب بۇنىمۇ باشقۇرىدۇ، بۇ تاختىنى يورۇتۇپ بېرىدۇ، قارايدىغان بولساق، دائىم ھالدا مەشۇقنىڭ سۈرىتى، كۆرنىشى بەك رۇشەن كۆرىنىدۇ. ئەڭ ياخشىسى ئاللاھقا ئاشىق بولغىن، ئاشقىنىڭ داۋاسى مەشۇقنىڭ ئىسمىنى ياد ئېتىش، بۇ ئىنسان مېڭىسىدىن ئىبارەت تاختىغا سىزىلغان، سۈرەت، كۆرۈنۈش، ماددىي دۇنيادىن كەلگەن، يەتتە خىل رەڭدۇر، بۇلارنى كۆز، ھۈجەيرىلىك كۆرۈش ھۈجەيرىسى ئايرىپ تىزىدۇ. بۇ خەرىتىگىلا پۈتۈن ئاسمان ـ زېمىن خەرىتىسى پاتىدۇ. مانا بۇ ئىنسان دۇنياسى، 36 خىل ئالەمنى باشقۇرغۇچى بەش ئەزانى كونترول قىلغۇچى تاختا، ئىنسان مېڭىسى بۇنى يورۇتقۇچى قەلب، يۈرەك، باش پادىشاھ، قۇۋۋەت، ھەرىكەت، كۈچ، روھ، جاندۇر. بۇ توكقا ئوخشايدۇ، بۇ توك ئۇرۇلسە، ماشىنا ئادەم كېرەكدىن چىقىدۇ، قاراڭغۇ بولىدۇ. بىر ئىنسان تاختىسى شۇنداق بولسا، «لەۋھۇلمەھپۇز»دەك ئىلاھى تاختا قانداقتۇ ھە! ئەلۋەتتە، ئۇ تاختىغا پۈتۈن ئالەم ئالدىنقىسى، كېيىنكىسى، باش ـ ئاخىرى، پەيدا بولۇش، يوقىلىش، يەنە مەڭگۈلۈك پەيدا بو لۇش، ئەرشى، كۇرسى، يەتتە ئاسمان، سامان يولى سىستېمىسى، ئۇندىن باشقا سېستىملار، يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى، قۇياش سىستېمىسى ۋە باشقىلار، پۈتۈن يەرشارى ئۇنىڭدىكى ئىككى مىليوندىن ئارتۇق ھايۋان تۈرى، 400 مىڭ خىل ئۆسۈملۈك، ئالتە مىليارتتىن كۆپ ئىنسان نوپۇسى نەچچە مىليارت ھايۋانلار نوپۇسى بۇلارنىڭ رىزقى، ئەجەلى زامان ماكانى ھەتتا قار، يامغۇر، زەررىچە، چوڭ ـ كىچىك ھەممىسى يېزىلغاندۇر، كەلگۈسىدىكى مەڭگۈلۈك ئىشلار يېزىلغاندۇر. بۇ ئىنسان تاختىسى ئۇ تاختا (لەۋھۇلمەھپۇز) ئالدىدا بىر زەررىمۇ ئەمەس.

ئەگەر ئۆز قەدىر ـ قىممىتىنى بىلسە، ئىنسان، ئاللاھ ياراتقان ئەڭ ئۇلۇغ، ھۆرمەتلىك، سىرلىق مەخلۇقاتتۇر. بولۇپمۇ ئىنسانىنىڭ قەلبى سىرلارنىڭ قەبرىسىدۇر، ئالىملار، ئىنسان توغرىسىدا جۇملىدىن ئەقىل، تەپەككۇر، جىسمانى روھى ئەقلى ئىقتىدار، پەم ـ پاراسەت، تاشقى، ئىچكى جەھەتتىن نۇرغۇن تەتقىقاتلارنى ئېلىپ باردى. سانائەت جەھەتتىن، تىببىي جەھەتتىن نۇرغۇن نەتىجىگە ئېرىشتى، ئىنسان مېڭىسىگە تەقلىد قىلىپ، كومپيۇتېر ياسىدى، ئىنسانىنىڭ ئەڭ ھەيران قالارلىق يېرى شۇكى، ئۇ بولسىمۇ قەلبى روھى جەھەتتىكى كارامەتلەردۇر.

مەن بۇ جايدا كىتابدىكىدىن باشقا، ئۆز قۇلۇغۇم بىلەن ئاڭلىغان كارامەتلەردىن بىر نەچچىنى سۆزلەپ بېرىمەن. كىتابلاردا ئەۋلىيالار كارامىتى، ھەق دەپ بەلگىلەنگەن، ھەم ئۇلارنىڭ ھاۋادا ئولتۇرۇشى، سۇ يۈزىدە مېڭىشى، ئۆلۈكنى دۇئا بىلەن تىرىلدۈرۈشى كېسەللەرنى ساقايتىشى، دۈشمەننى ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلغانلارنى ھالاك قىلىش، بەزى غەيىبدىن خەۋەر بېرىشى تىلغا ئېلىنىدۇ. مەن بولسام ئۆز قۇلۇقۇم بىلەن ئاڭلىغان كارامەتنى بايان قىلىمەن. مېنىڭ قىيامەتلىك يېقىن بىر دوستۇم، بىر قېتىمقى كېچىلىك سۆھبەتتە مۇنداق دېگەن: ئەمەلىيەتتە بۇ دوستۇم قىلچە يالغان سۆزلىمەيدۇ، ھەم مەخسىدىمۇ نام ـ ئابرۇي، دۇنيا، تائامدا ئەمەس، پايدا ـ مەنپەئەت ئەمەس

ئىدى. ئۇ مېنى دائىم روھلار قورشاپ تۇرىدۇ، كېيىنچە ئالىي ماقامدىكى روھلار كېلىپ كۆرۈشتى، مەن ئۇلارغا دۇئايى ـ سالام يوللاپ تۇرىمەن، ئۇلار ماڭا نەسىھەت قىلىپ تۇرىدۇ. مەن سالىھ كىشىنىڭ قەبرىسىگە يېقىن قالغاندا، سېزىۋالىمەن، ھىد، پۇراقلىرى كېلىپ تۇرىدۇ. مەن جىننى قوغلاپ نۇرغۇن بۇتقا ئايلانغىلى تاس قالغان دەرەخلەرنى چىقرىپ قالىۋەتتىم، ئەمەلىيەتتىمۇ بۇ ئىش راستۇر. مەن باشقىلارنىڭ سورۇن ھالقىسىدا ئولتۇرسام، ئۇلار ئىچىدىن قەلبى ساپ، ئاقلارنى بىلەلەيمەن، ئۇلار ئالدىغا سېرىق، كۆك گۆھەرلەر قويۇلىدۇ، ئەمما، ئۇلار بۇنى بىلمەيدۇ. چۈنكى، ماقام يوق دە! مەن تاڭ سەھەردە ئوت ئىچىدە بەزىدە گۈللەر ئىچىدە قالىمەن، چۈنكى، مەن بامدادتىن ئىككى سائەت بۇرۇن قوپۇپ قۇرئان ئوقۇيمەن، ھۆرلەر سايە تاشلايدۇ، بۇنى سېزىمەن، ھەقىقەت چۈشىگە توغرا تەبىر بېرەلەيمەن، باشقىلارنىڭ قەلبىنى كۆزىدىن بىلەلەيمەن، كۆزنى يۇمۇپ دىلىمدا كۆرىمەن، قەلبىدە راس كۆز بار، روھلار راستىنلا ھازىر بولىدۇ، ئەمما بۇنىڭ ئۈچۈن ماقام لازىم، پۇل، رەختىنىڭ باھاسىغا يېتىشى لازىم. ھەقىقى كىشى، پەرىشتىمۇ، جىنمۇ، ئۆلگەنلەر روھىمۇ بۇنى خۇددى كەپتەرۋاز پەغەزگە كەپتەر قوندىمۇ؟ پەختەكمۇ؟ بىلەلىگەندەك بىلەلەيدۇ، ھەقىقى ئىنسان دائىم ھالدا ھەتتا ئۇخلاۋېتىپمۇ قەلبى توختىماي ئاللاھ... ئاللاھ... ئاللاھ دېيەلەيدۇ، ئۇنىڭ كۆزى ئۇخلىسىمۇ قەلبى ئۇخلىمايدۇ. شەيتان دائىم تەخ تۇرىدۇ، ئۇ سەللا كاۋاك تاپسا، شۇ زامان سەكرەيدۇ، كېچە ـ كۈندۈز ئۇخلىماي، ئارام ئالماي، ئازدۇرۇشقىلا مەسئۇل، نامازدا كۆزگە كۆرۈنگەن، مەھبۇب ياكى دېھقانچىلىق يا تىجارەت مېلى، ياكى ھەق ئۈستىدە تۇغان نەرسىلەرمۇ شەيتان بولىدۇ. شەيتان ھەق بىلەنمۇ ئازدۇرىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئالىم، ئۇ پۈتۈن كائىناتنىڭ سۈرىتىدە كۆزگە كۆرۈنۈپ كىشىنى ئازدۇرىدۇ. نامازنى سەۋەنلىك بىلەن ئوقۇتىدۇ، شەيتان پايتەختى، دۇنيا بىلەن ئايال، ئۇ مۇشۇ ئىككى نەرسە بىلەن ھەممىنى ئازدۇرىدۇ، ھەقىقى زاكىردىن شەيتان قاچىدۇ، ئەگەر ئىخلاس بوش بولسا، ياكى شەيتانغا پۇرسەت بولسا، ئۇ قاچمايدۇ، بەلكى، تېخىمۇ ئالىم، ھىيلە ـ مىكرى تولا، بوۋىسى كېلىدۇ. چۈنكى، ئۇلارمۇ تەربىيلىنىدۇ، گەپنىڭ خۇلاسىسى، ئاللاھقا ئىخلاس بىلەن زىكرى ئىبادەت قىلىش، نەپسىنى يېڭىش، كېچىسى تۈنەش، قۇرئاننى ئوقۇپ، ئەمەل قىلىش دىدى.

ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىپ، سوراققا تارتىلمايدۇ، ئاللاھمۇ ئۇ سىرلار ئارقىلىق بەندىسىنى ئۆزى تەرەپكە، ھەق تەرەپكە تارتىدۇ، ئاشىق، سادىق قىلىدۇ، ھەم نۇرغۇن كىشىلەرنى سىنايدۇ، چۈنكى، بۇ كارامەت، مېنىڭ بۇ ئىشلارنى يېزىپ قويۇشۇممۇ ھەقىقى كارامتى بار كىشىلەرنى، باشقىلارنىڭ بىلمەستىن ئەيىبلەپ نارازى قىلىپ قاغىشى، خاپا بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ شۇنداقلا كىتابنى ئاز كۆرۈپ ئىلمىدىن بولۇيمۇ باتىنى روھىي ئىلمىدىن خەۋىرى يوق كىشىلەرنىڭ بۇ ئىشلارنى ئىنكار قىلىپ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە تېنىپ، ئىماندىن ئايرىلىپ قالماسلىقنى كۆزدە تۇتتۇم، ھەم بۇ جايدا سۈرە ھەجدە ئەۋلىيالار سۆزلىرى سۆزلىنىدۇ، دەل ھازىر سۆزلەيمەن، شۇنىڭ ئۈچۈن، كىشىلەر بۇنى توغرا چۈشىنىشىنى، خۇراپىيلىق دىمەسلىكىنى مەخسەت قىلدىم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كىتابىنىڭ 52 ـ بەتتە، 55 ـ بەتلەردە مۇنداق دىگەن: ئىنسانغا، ئاللاھتائالا پەتىھ كەشپ يەنى غەيىب ئىلمى، روھ ئىلمىدىن ئازراق ئىلىم بىلدۈرسە ئۆزىنى باشقىلار ئالدىدا تۈرۈكتەك ھېس قىلىدۇ. ئىلمى يوقتەك ھېس قىلىدۇ، زاھىرى ئىلىم باتىنى ئىلمىنىڭ ھەقىقى ئىلمىنىڭ ئالدىدا يوق نەرسىكەن دەپ بىلىدۇ. جۇمھۇر ئالىملار ئىلمىنى چەكسىز

دېڭىز دىگەن. زاھىرى ئىلىمنىڭ چېكىگە يېتەلمىگەن يەردە باتىنىي ئىلىمنىڭ چېكىگە قانداق يەتسۇن؟ دىگەن، ئاللاھ بۇ ھەقىقەتكە خالىغان كىشىنى تاللايدۇ.

مۇسۇلمانلار جاھىل خۇراپىي شەيخلەرنىڭ كەينىگە كىرىپ، ئالدانماسلىقى، تەرەققىي قىلىشىدىن چېكىنىپ كەتمەسلىكى لازىم. شەيخ بولسا، دەببا‌غ رەھمەھۇللا ئەلەيدەك شەيخ خەۋۋاس، شەھرانى رەھمەھۇللا ئەلەيلەردەك بولسا، ھەقىقەتچى بولسا بولىدۇ. بۇلارنىڭ كۆز قارىشى ھەقكە زىت ئەمەس، ھەتتا، تەبئىي ـ پەندە بايقالغان ھەقىقەتكىمۇ زىت ئەمەس، مەسىلەن: دەببا‌غ رەھمەھۇللا ئەلەي ئۆز ۋاختىدا ئاللاھ، ئاسماندىن مۆلدۈر، تا‌غ يا‌غدۇرىدۇ دىگەن ئايىتكە ئاسماندا تا‌غ بار دىگەن. ھازىر بولسا، ئۇچار كېمىدە، ئايروپىلانلار، سۈنئىي ھەمراھلاردا بۇ قار تا‌غ، مۇز تا‌غ بايقالدى، ئۇنىڭ سۆزى دەل توغرا چىقتى دىگەن.

«فىزىلال قۇرئان»، تەنتاۋى جەۋھەرلىرىدىن دىگەن بۇ يېڭىچە تەپسىرنى سۆزلەپ بەرسەم خېلى كۆپ كىشىلەر جۈملىدىن موللاملار ئىنكار قىلدى، ياكى قەلبىدىمۇ بولسا رەت قىلدى. ئەمما، كىتاب ئوقىمىغان، تەبئىي ـ پەندىن ساۋادى يوق، بۇ پىشقەدەم دوستۇم ماڭا سەن بۇ كىتابنى مەخپى ساقلا، بۇنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، سەن خوش، خوش دەپ قويۇپ، ئۆز ئىشىڭنى قىل، چۈنكى، ئۇلار سۆزۈڭنى چۈشىنىپ بىلەلمەيدۇ دىگەن. بۇ كىشى قانداق بولۇپ، بۇ ھەقىقەتنى قوبۇل قىلدى؟

قەلبىدكى كۆزى ئەينەك، ئاپاراتى بىلەن كۆرۈپتۇ، شۇنداق، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ سۆزىگە كىشىلەرنى ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن، مۇشۇنداق كاتتا ئەۋلىيالار سۆزىنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەيدەك مۇسەننىپنىڭ سۆزلىرىنى كەلتۈرگەن، نەچچە مىڭ يىل بۇرۇنقى بۇ ھەقىقەتلەر ھازىرمۇ شۇ پېتى راست، توغرا چىقىۋاتىدۇ، بۇ بىر مۆجىزە بولماقتا، ئەمما، مەن تۈزكور بولۇپ، ئىلىمغا لايىق ئەمەل قىلالمىدىم، ئاللاھ، مېنى ئۆز رەھمىتى بىلەن كەچۈرەر، ئامىن.

بىز، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ سۆزىنىڭ ئاخىرىغا كەلسەك، ئۇ ئەۋلىيالار سۆزى توغرىسىدا مۇنداق كۆرسىتىدۇ، ھازىر مۇسۇلمانلار چوقۇم ئاسمان ـ زېمىن، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئۇچ ھاياتلىق، ئىنسان قەلبى، روھى، زاھىرىي، باتىنىي بىلىملەرنى چوقۇم ئىگىلىشى لازىم دىگەن. بىزگە نۇرغۇن مۇشكۈللۈكلەر، ئىلىم ئارقىلىق ېېشىلىپ ئاسان بولىدۇ، پۈتۈن كائىنات، ئىنسان خىزمىتى ئۈچۈن يارىتىلغان بولۇپ، بۇلارنى ئىلىم ئارقىلىق بويسۇندۇرغىلى بولىدۇ. ھازىر ھۆكمالار، پەيلاسوفلار، دوكتۇر، ماگىسترلار، شەيخلەر بۇ نادان ئىنسانىنى تەربىيە قىلماقتا، بىزنىڭ نەپسىمىز، روھىمىز، ھازىر ۋە كەلگۈسىدىمۇ دائىم ھالدا نېئىمەت بىلەنمۇ نېقمەت، ئىنتىقام بىلەنمۇ راھەت، ئازاب بىلەنمۇ پايدا ـ زىيان بىلەنمۇ تەربىيلىنىدۇ. ئۆلگەنگە قەدەر مۇشۇ ئۇسۇلدا تەربىيلىنىدۇ، ھەتتا، بۇ پەس، چۈپەي، تار ئالەمدىن كەڭرى، ئالىي، مەڭگۈلۈك ئالەمگە تەرەققىي قىلىدۇ. ئۇ ئالەمدە خۇددى قۇياشنىڭ يەتتە خىل رەڭگى بىرلەشكەندەك، بىرلىشىش، ھەمكارلىشىش، ئىتتىپاقلىق بار، ئۇلار خۇددى بىر كىشىنىڭ قەلبى ئۇستىدە بولىدۇ. چۈنكى، ئۇلار بۇ دۇنيادا شۇنداق ئىدى، ئۇ جايدا ئەسلا شۇنداق. ئاللاھ بىزگە ئىلىم ۋە ئەخلاقنى ئىخلاس ۋە ھىممەتنى تاقىتىمىزگە چاغلىق ېېرىدۇ، ئاشىق چوقۇم مەشۇقىغا يېتىدۇ، بۇ دۇنيادا ئاجايىپ ئالىي ماقاملارغا يەتكەنلەر بارىكى يۇقىرقى پەيلاسوف، ئالىم، ئەھمەد ئىبنى مۇبارەك، شەيخ دەببا‌غ رەھمەھۇللا ئەلەيدىن بىر ھەدىس توغرىلىق سورىغاندا، ئۇ بىر كېچە سەۋرى قىلىپ تۇر مەن ساڭا رەسۇلۇللادىن سوراپ ئاندىن جاۋابىنى بېرەي دىگەن،

خۇلاسە شۇكى، ئۇ چۈشىدە كۆرشەلىگەن. ئىككىنچى كۈنى ئاڭلىغانلىرى بىلەن جاۋاب بەرگەن، مانا شۇنداق ئالىي ماقاملارغا يەتكەنلەر باركى، ئۇلار دائىم بىزنى تەربىيە قىلىپ تۇرىدۇ، ھەتتا، دۇنيادىن ئايرىلغان، ئەمما ئۆزى مەڭگۈ ھايات كىشىلەرنىڭ روھلىرىدىن بىلىپ، ئېلىپ تەربىيە قىلىۋاتىدۇ، بۇ ئاجايىپ سىرلىق دۇنيادا غارايىپ سىرلىق ئىنسانلار بار ئىكەن، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلالايدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ بۇ كىتابنى «فىزىلال قۇرئان»نى مۇنىبرنى بۇنىڭغا ئوخشاش كىتابلارنى ئوقۇپ چۈشەنگەن، كىشىلەر چوقۇم بىر خىل كۆز قاراشتا، بىر خىل مەزھەپتە، بىر پارتىيىدە شەرىق، غەربپتە بولسۇن بىر خىل قەلبىدە، بىر دىن، بىر مىللەت، بىر پىكىر، بىر خىل لايىھە ئۈستىدە بولالايدۇ. ئىختىلاپقا چولىسى يوق، چۈنكى، بۇلار نۇرغۇن ئىلمى پەنلەرنى ئۆگىنىشى ۋە ئۆگىتىشى لازىم. بۇلار ۋاقىتنى، تەرەت، ھەيىز، نىكاھ، تىجارەت، نۇرغۇن ئىختىلاپ مەسىلىلەر بىلەن ئەمەس، بەلكى، كائىناتتىكى ئىلمى ھەقىقەت، سىرلىق قۇدرەت، ھىكمەت، رەھمەت ئۈستىدە، ئالىي بىلىم ئالىي پىلان ئۈستىدە ئۆتكۈزىدۇ، دائىم ئۇنۇملۇك خىزمەت بىلەن مەشغۇل مۇسۇلمانلار غىمىنى يىمىسە، ئۇ مۇسۇلمان ئەمەس دىگەن ھەدىس بويىنچە، ئۇلار دائىم دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ مەڭگۈلۈك بەختىنى كۆزلەيدۇ، بۇ بەختكە يېتەكلەيدۇ، ئۆزى بولسا، باشچى بولىدۇ.

شەيخ ئىبنى مۇبارەك، شەيخ دەببىاغ رەھمەھۇللا ئەلەيدىن مۇنداق سورايدۇ: بۇ كىشى ئاللاھنىڭ كارامەت بىلەن بىلدۈرىشى ئارقىلىق پەتىھ كەشپىدە يەتتە ئاسمان، يەتتە زىمىننى خالىي جايدىكى بەندىلەر قىلىقلىرىنى بىلەلىگەن، شۇنداقلا ھايات بەرزەختىكى ئۆتنى ھەر تۈرلۈك ئازابنى كۆرگەن، روھلارنى كۆرگەن، يۇلتۇز، پەلەك، ئوربىتىلارنى بايقىغان، ئەمما، ئۇ بۇلارنى ھېچنىمىگە تەڭ دەپ قارىماي، كۆزگە ئىلمىغان يەنى بۇ ھېچ ئىش ئەمەس، ئاللاھ دىگەن. بۇنىڭدىن كاتتا ئۇلۇغ زات، بۇ بىر ئىلىم خالاس دىگەن. ئۆزىنى چوڭ تونىماي يەنىلا كەمتەرلىك بىلەن ئاللاھلا، ئاللاھ جامالى بولسا بولدى دىگەن، بۇنداق پەتىھ كەشپىدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلىگەن، قاچقان ئىدى. كىمكى بۇنداق ئىشلارغا بېرىلسە، ئاللاھدىن ئايرىلىپ قالىدۇ، زۇلمەتتە قالىدۇ دىگەن. شۇنىڭ ئۈچۈن پەتىھ سىر ئىلمى كارامەت بېرىلمىگەن كىشى خاتىرجەم دىگەن. بۇنداق ئىشلار بېرىلگەن كىشى، چوڭ خەتەر ئىچىدە قالىدۇ. ئاللاھ ساقلىمىغانلار ھەممىسى ھالاك بولىدۇ، ئەجرى كۆيىدۇ، بۇ دۇنيانىڭ شەھۋەت لەززەتلىرى ئايال كىيىم ـ كېچەك، يېمەك ـ ئىچمەك، تۇرالغۇ جايلار، بۇ نادان ئىنسانىنى، ئاللاھدىن، ئاخىرەتتىن توسۇپ قويغان تۇرسا، ئۇنداق ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىشلار ئەلۋەتتە توسۇپ قويىدۇ، ھەيران قېلىپ، ھالاك بولىدۇ دىگەن.

كىمكى يۇقىرقىدەك ئىشلاردا بولسا، كىشىلەرنى چۆرىسىگە شۇ سەۋەبدىن يىغسا شەيتان بىلەن بىللە ئۇ سەھرىگەر، كاھىنلار بىلەن بىر قاتاردا بولىدۇ. بۇنداق ئىشلاردىن ئاللاھ ساقلىسۇن، ئامىن! بۇنىڭدىنمۇ ئۈستۈن بىر ماقام بولۇپ، بۇ نۇرانى ماقام پەرىشتە پەيغەمبەرلەر بىلەن بىللە بولىدۇ، ئەلۋەتتە، بۇ ماقاممۇ ئاللاھنىڭ ساقلىشى بىلەن ياخشى بولمىسا ھەممىسى ئازىيىدۇ دىگەن. بۇنداق كىشىلەر دائىم سەجدىدە تۇرۇپ ئاللاھدىن شەيتاننى نېرى قىلىشنى سورايدۇ، يىغلايدۇ. بۇ ماقام، سىر، روھىي ئىلىم، پەتىھ كەشپ توغرىسىدا شەيخ خەۋۋاس رەھمەھۇللا ئەلەي بىلەن شەيخ شەئرانى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دىگەن. (ھەممىنى بىردەك قارىغان) ئەۋلىيالارنىڭ ئەڭ مۇكەممىلى، بۇ دۇنياغا كېلىپ ياخشى ئەمەل قىلىپ، ئۆزىنى، ئۆزىمۇ سەزمەي چىكەتكىنى شۇنداقلا

ھېچكىم سەزمەي بىلىنەشتۇرمەي، چىكەتكىنى بۇنىڭ ئەجرى تولۇق بولۇپ، زەررىچىمۇ كاملىمايدۇ، بۇ ياخشىسى ئەگەر ئاشكارا بولۇپ قېلىپ، خەلق قوللاپ كېتىپ سوۋغا ـ سالام زىيارەت كۆپىيىپ كېتىپ قالسا، ئۇ بۇ دۇنيادىن ئىناۋەت شۆھرەت، ئەجرىنى ئېلىپ بولۇپ، قۇرۇق قول چىقىپ قالىدۇ، ئاخىرى ئازابقا قالىدۇ، ھەدىستە كىشىلەرگە تونۇلغان كىشى بالاغا خاس قالىدۇ، دىگەن يەنى جازاسىنى تارتسا ئاندىن ساق چىقىدۇ. بولمىسا ئۇ قۇرۇق قول چىقىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەربىر ئەۋلىيا ئۆزىنى بىرەر ئىش بىلەن نىقابلايدۇ، مەسىلەن: دىۋانە، قەلەندەر، مەدىكار ياكى ھاجەتخانا تازىلاش ياكى سەرگەندار قاتارلىقلار، ئۇلار كىشىلەر كۆزىدىن نېرى بولىدۇ، خالىي جايغا قاچىدۇ، ۋاراڭ ـ چۇرۇڭدىن نېرى بولىدۇ، قەلبى ئاللاھ بىلەن مەشغۇل، پەتىھ كەشپ كارامەت ئىككى قىسىم بولىدۇ. بىرسى، بەراكات، ئاللاھ قۇرئاندا مۇنداق دىگەن، ئەگەر پۈتۈن شەھەر ئەھلى ئىمان كەلتۈرۈپ تەقۋادار بولسا ئىدى. ئۇ چاغدا بىز ئاسمان ـ زېمىندىن بەرىكەتنى ئاچاتتۇق دىگەن. بۇ يەردە پەتىھ، بەرىكەت بىلەن كەلگەن، يەنە بىر جايدا بىز ئۇلارغا قاتتىق ئازابدىن بىر ئىشىك ئاچتۇق دىگەن. بۇ پەتىھ، ئازاب بىلەن بىرگە كەلگەن بولۇپ، بۇمۇ ئىككى قىسىم بولغان، ئەگەر بۇ كارامەت سېنى ئەدەبلەش يۈزىسىدىن تەرەققي قىلدۇرۇش يۈزىسىدىن بولسا، بۇ ياخشى، بۇ ئاللاھنىڭ ئىلتىپاتى ۋە ئىنايىتى بولىدۇ. قالغان گەپ سېنىڭ ئازماسلىقىڭدا شەيتان بىللە بار، ھەزەر قىل، ئىككىنجىسىدە قىزىقىش بىلەن مال ـ دۇنيا نىيىتىدە ياكى يۈز ـ ئابرۇي ياكى دۈشمەندىن ساقلىنىش، ھەيۋەتلىك بولۇۋېلىش بىلەن ياكى كىشىلەرنى ئالدىغا توپلاش. مەنمەنلىك ۋاھاكازالار بولسا، بۇنداق كىشى دۇنيادىن قۇرۇق قول چىقىدۇ، ئەجرى يوق، بۇنىڭدىن ھەزەر قىل، كىمكى ئەملىنىڭ نەتىجىسىنى مۇشۇ دۇنيادا سورىسا ياكى رازى بولسا، پاناھ تىلىمسە، بۇ جازا، مۇكاپات دۇنياسى بولمىغاچقا بۇ كىشى ئازغان بولىدۇ. نەتىجىسىنى تېز ئالغان بولىدۇ. نەپسانى شەھۋەت، قىزىقىشىدىن خالىي بولغان، ئۆزىنى، ئۆزگىنى توغرا يولغا سالغان، ھەقىقەتكە يەتكۈزگەن، ھىدايەت، مەئرىپەت سەۋەبى بولغان گۈناھىدىن توسالغان، كېچىسى مۇگدەتمەي، ئۇخلاتماي ئىبادەت قىلدۇرالغان، كارامەت ياخشى بولۇپ، بۇنى قوبۇل قىلىش ئەدەبدۇر. قوبۇل قىلمايمۇ ھەددى ئەمەس، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، ئەمەل قىلىپ نەتىجىسىنى بۇ دۇنيادا ئالغان كىشى خۇددى قورسقىدىكى بالىنى چالا تاشلىغان ئايالدەك ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈپ قالىدۇ، قىينالغىنى بىكار بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھدىن، جامالىدىن، ھەق، مەرىپەتتىن، ئاخىرەتتىن توسۇپ قويىدىغان ئىشلاردىن قېچىش، پاناھ تىلەش لازىم. ئەمەلنى خالىس ئاللاھقىلا قىلىش لازىم. رىيادىن، ئاڭلىتىشىدىن، كۆز كور قېلىشتىن ساقلىنىش لازىم. نەپسىدىن، شەھۋەتتىن، مال ـ دۇنيا، يۈز ـ ئابرۇيدىن ساقلىنىش لازىم، پەقەت، ئاللاھ... ئاللاھلا جەننەتتىكى جامالىنىلا مەخسەت قىلايلى.

ئەي چېچەن ئاقىللار، سىلەر خۇددى ئالەم، ئاسمان ـ زېمىن، قۇياش، پەلەك، يۇلتۇزلاردەك، خالىس ئەمەل قىلىڭلار، ئۇلار مەڭگۈ ئاللاھقا بويسۇنۇپ ئىتائەت قىلىپ كەلدى، ئاسىي، گۈناھكارمۇ ئەمەس، شۇنداق تۇرۇپ، ئەمەلنىڭ، ئىتائەتنىڭ ئەجرىنى سورىمىدى، شۇنىڭدەك ئەمەلنى خالىس ئاللاھ ئۈچۈن قىلىدىغان كىشىلەرگە زور پايدا، ياخشىلىق يەتكۈزۈپ، ئاللاھقا زىكرى ـ تەسبىھ، ئىبادەت قىلىپ، كېچە ـ كۈندۈز جەڭ قىلىپ، ئەجرىنى پەقەت ئاللاھقىلا قويىدىغان، ئاخىرەتتە ئېلىشنى ئويلايدىغان، ئاللاھ جامالىنىلا كۆزلەيدىغان، ھەتتا جەننەت ـ دۇزاخ دەپ يۈرمەي خالىق،

رەب دەپلا نىيەت قىلىدىغان ئالىم، ئابىدلار نىجات تاپىدۇ، رازى قىلىشمۇ ئاسان، چۈنكى، بۇلار ئاخىرەتنى كۆزلىگەن، نەپسىدىن خالىي بولىدۇ. ئەپۇچان كىشىدۇ، سوۋغا ـ سالامنى، تەشەككۈرنى، ئوشۇق خۇشامەتنى ياخشى كۆرمەيدۇ، بۇلار ئاساسەن قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس بويىنچە رەسۇلۇللاھنىڭلا سۈننىتىنى ئىجرا قىلىدۇ، مۇبالىغە، سىرلىقلاشتۇرۇش، تەكەللۇپىدىن خالىي، ھەممىگە لايىق كىشىدۇ، ئىتتىپاقلىشىپ ئىناق ئۆتەلەيدۇ، ھەممىنى ئاللاھ باغلاپ تۇرىدۇ.

بۇ ماقامدا ساھابىلەرنىڭ مۇنۇ سۆزى ياخشى ئۇلگە، ئەگەر بىزدىن ھىجاپ، پەردە كۆتۈرۈلۈپ، غەيىب بىلدۈرۈلسىمۇ، يەنىلا ئىشەنچنى زىيادە قىلمايتتۇق، يەنى ئوخشاش، بىز ئۆزگىرىپ قالمايمىز دىگەن. ئۇلار شۇنداق كۆرگەنىدەك، ئىشىنەتتى، مەسىلەن: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، قەبرىگە بېرىپ، سۇئال سوراپ، جاۋاب ئېلىپ يانغىنى، ئىبنى كەسىر دىگەن تەپسىرنىڭ ئىككىنچى دەپتىرى 78 ـ بېتىدە بار، بۇ ۋەقە بىر ياش يىگىت توغرىسىدا بولۇپ، بۇ يىگىت چىرايلىق ياش قىزچاق قېشىدىن ئاللاھدىن قورقۇپ، ئاللاھنى ئەسلەپ، شەيتاننى يېڭىپ گۇناھدىن ساقلىنىپ، شۇ ئايەتتىن تەسىرلىنىپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، ئاندىن، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ناماز چۈشۈرۈپ، سۇئال سورايدۇ، بۇ يىگىت، ئاللاھدىن قورقسا، ئاندىن گۇناھىدىن يانسا، ئاللاھ ئىككى جەننەت بېرىدۇ دىگەن بويىچە ماڭا رەببىم ئىككى جەننەت بەردى، دەپ جاۋاب بېرىدۇ. مانا مۇشۇنداق ئۇلار، كۆرگەنىدەك ئىشەنگەچكە بۇ پەردىنى ئۇلاردىن كۆتۈرۈش، يېپىش ئوخشاش، بەربىر بولىدۇ دە! شۇ ماقامدا ئىمان، ئىشەنچ بولسا، ئاندىن روھلار سۆزلەيدۇ، ھاياتى بەرزەخمۇ ئاشكارا بولىدۇ. بۇ كارامەت بىلەن ئۆزىنى، ئۆزگىنى ھەقكە چاقىرىش، دىنسىزلارنى ئىسلامغا چاقىرىش لازىم.

ئەمما، بۇ يولغا كىردىم دەپ، كىشىلەرگە پايدا يەتكۈزۈشىدىن توسۇلۇپ قالماسلىق لازىم. يەنىلا بۇ ئابىدلارمۇ مۇسۇلمانلار غېمىنى يىيىش لازىم. ھېچبولمىغاندا، دىنسىزلارچىلىك كەشپىيات، تەرەققىياتلارنى قولغا كەلتۈرۈپ، بايلىق جەھەتتىن ياكى كەشپ، تەرەققىيات جەھەتتىن پايدا يەتكۈزۈش لازىم.

مەسىلەن: ئىدسون جىنىدا توك لامپىسىنى كەشپ قىلدى، مانا ھازىر پۈتۈن دۇنيا خەلقى جۇملىدىن مۇسۇلمانلارمۇ پايدىلىنىۋاتىدۇ، بۇ توك، ئېلېكتر بىكىتىلمىگەن ئۆي، بىنا، ھەتتا ئېغىل، ھاجەتخانىمۇ قالمىدى، ھەتا بۇ نۇر ئىلمىدىن كومپيۇتېردەك ئىلغار ئۇسكەن ياسالماقتا، ئىنسانلار جەمئىيىتى تۇرمۇشى پۈتۈن ئىش ـ ھەرىكەتلىرى بۇنىڭدىن خالىي ئەمەس. يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچە، يول، قاتناش، زاۋۇت، كان ـ كارخانا، پۈتۈن ئىش مۇشۇ توك بىلەن، چىراغ، نۇر بىلەن بولماقتا، ئەگەر ئىدسوننىڭ ئورنىدا بىرەر ئەۋلىيا، ئالىم، ئابىد بولغان بولسا ھېچ بولمىغاندا مۇسۇلمان بولسا، بۇ نېمە دىگەن كاتتا ساۋاب ھە! تۇغمەس ئەجىر، ئۇرۇلمەس تۆھپە، ئەجر دىگەن شۇ، بۇ ھەدىستىمۇ بار.

بىز مۇسۇلمانلار مۇشۇنىڭدەك دۇنياۋى كەشپىاتنى، ئىلغار تەرەققىياتنى قولغا كەلتۈرىشىمىز لازىم. بۇ ئىش چوقۇم قولىمىزدىن كېلىدۇ، شۇلارغا بولغان ئىلھام، روھلار، پەرىشتىلەر چۈشكەن مۆئمىن مۇسۇلمانلارغا بولماسمۇ؟ خالى جايدا تەپەككۇر قىلىپ، ئاللاھنى، ئاخىرەتنى، سىرلىق بىلىمنى بىلگەن بۇ مۇسۇلمانلار ئاددى، ماددىي، جىسمانى تەرەققىياتنى بىلەلمەسمۇ؟ بىز تەپەككۇر قىلساق، دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ غېمىنى يېسەك، تەرەققىيات، غەلبە، بىرلىشىش ئۈچۈن دۇئا قىلساق، چوقۇم غەلبە

قىلىمىز. ئەمدى، نۆۋەت مۇسۇلمانلارغا كەلدى. خۇددى كېچە - كۈندۈز خاس ئېلىشقاندەك، دىققەت قىلىپ، ھۇشىمىزنى يىغىپ قايتا ئۇخلاپ قالماي، ئۆزئارا تۈگىگەن مەسىلىنى قايتا ئىختىلاپ قىلماي، ۋاختىمىزنى ئالى، ئەڭ يۈكسەك ئىشلار ئۈچۈن سەرىپ قىلايلى. بىزدىن ئاللاھ، رەسۇلۇللاھ، پۈتۈن ئەجداد، ئاتا - بوۋىلار، پەيغەمبەرلەر، ساھابىلەر، تابىئىنلار، ئەۋلىيالار، پۈتۈن مۇسۇلمانلار، دۇنيا ئىنسانلىرى، ئاجىز، غېرىپ، مىسكىنلەر، يوقسۇللار ھەممىسى رازى بولسۇن، بىزمۇ رازى قىلىالى، تېرىشايلى.

بىز ئىلىمنى، كەشپىياتنى، ئاللاھنىڭ سۈپىتى، قۇدرەت، ھىكمەت، رەھمىتى، ھەق دىنى ئۈچۈن، پۈتۈن ئىنسانلارغا پايدا - مەنپەئەت، ياخشىلىق قىلىش ئۈچۈن، ئالىي ماقامغا يېتىش ئۈچۈن ئالايلى، ئاللاھنىڭ قۇدرەت سىرلىرىنى كائىنات سىرلىرىنى، ئاسمان سىرلىرىنى، سامان يولى ۋە باشقا يۇلتۇزلار گۈرۈپپىسى، زېمىن، يەرشارى قاتلام نەزەرىيىسى، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، قۇرۇلۇش، ئۇچۇر، روھ، زاھىرى، باتىنىي سىرلار توغرىسىدا ئالايلى.

ئىلىم چەكسىز، بۇنى خەتمە قىلىپ بولدۇم دېمەيلى، توختىماي ئىزدىنەيلى، كىتاب، مەنمەنلىكنى، شەخسىيەتچىلىكنى، ئۆچ - ئاداۋەت، تەرەببازلىقنى، ئىختىلاپنى تۈپتىن قۇرۇتايلى، كەلمەسكە قوغلاپ ئۇنىڭغا ۋاختىمىزنى سەرىپ قىلمايلى، كونا، قالاق، خۇراپىي، ئارقىدا قالغان تۇرمۇشنى بىكار قىلىپ، يېڭىچە ئوقۇتۇش تۈرىمى، يېڭىچە دەرسلىك پىلانلاپ، رەتلىك ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئەڭ ئالىي، يۈكسەك نىشاننى، مەقسەتنى، غايىنى، ئىلغار تەرەققىياتنى كۆزلەپ تېرىشىپ ئالغا باسايلى.

دۇنياپەرەس، شۆھرەتپەرەس، ھاۋايى - ھەۋەس، نەپسىگە بېرىلگەن، رىياخور ئەۋلىيانىڭ ھاۋادا ئولتۇرغان كارامەت كەشپىدىن، ئىدىسونىنىڭ توك لامپۇچكا چىراغ بىلەن ئالەمنى يورۇتقان كەشپىياتى مىڭ ياخشى، ھەر خىل كەشپىيات بىلەن بولىدۇ تەرەققىيات.

ھاياتلىققا ئىگە ئىكەن ئۆسۈملۈك،
بۇلارمۇ دائىم بولۇپ تۇرىدۇ ئۆلۈملۈك.
ئەللىك يىلدىن كېيىنمۇ تىكسەك ئۇنى،
ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ ئۇنۇملۈك.
باھار پەسلىنى باشتىن كەچۈرسە ئۆسۈملۈك،
كۆزلىرىمىزگە كۆرۈنۈپ كېتىدۇ سۆيۈملۈك.
ئارىلىقتىكى ئالاقنى باغلاپ تۇرغان،
باردۇر بىر زات ئۇچ ھاياتلىققا كۆيۈملۈك.
نېئىمەتلەرگە شۈكرى قىلماق بىزگە لازىم،
چۈنكى، بىزمۇ ئاخىرى بولىمىز ئۆلۈملۈك.
ئۇچ ھاياتلىقنىڭ ھەممىسى بولىدۇ ئەجەللىك،
ئۆلچەملىك ياشىشىمىز يەتمىش ياكى ئەللىك.
ئۆلۈم پەرىشتىسى بىزنى تاپىدۇ بىر كۈن،

ئۆلۈم پەرىشتىسى بىزنى تاپىدۇ بىر كۈن.
ئۇنىڭمۇ كېلەر ۋاختى قەرەللىك،
ئاسىي، جاپىنىڭ جان بەرمىكى بەكمۇ ئەلەملىك.
دوۋزاخ بىلەن ئۇنىڭ ئارلىقى قالدى بىر قەدەملىك،
ئۆلۈم پەرىشتىسى نەسەبنى ئايرىماس.
گەرچە بولساڭمۇ سەن مەدىنىلىك ياكى يەمەنلىك،
مۇنبكىر نەكىر ئالدىغا سوراققا بارغاندا.
ئەسقاتمايدۇ بۇ دۇنيادىكى مەنمەنلىك،
بەلكىم ئەسقىتىپ قالار غەمكىنلىك بىلەن مىسكىنلىك.

سۈرە ھەجدە، مەزلۇمغا ياردەم بەرگەن ئايەتتىن كېيىنلا مۇنداق دېگەن، ئاللاھ كېچىنى ـ كۈندۈزگە ئېچىگە، كۈندۈزنى كېچە ئېچىگە كىرگۈزىدۇ دېگەن، گاھ كېچىنى كۈندۈزدىن گاھ كۈندۈزنى كېچىدىن سۈغۇرۇدۇ، ئۇزارتىپ قىسقارتىپ تۇرىدۇ. قىساس، ئادىللىق، قانۇندىن كېيىن بۇ سۆزنى قىلىشى، ئاللاھنىڭ قانۇنى كائىنات قانۇنى بىلەن ئوخشاش بولۇپ، خۇدى كېچە ـ كۈندۈز قانداق قىساس ئالغان بولسا، شۇنداق ئادىل قىساس ئېلىپ ياردەم بېرىشنى دېگەن. ئاللاھنىڭ مەخسىدى ئەي بەندىلىرىم، سىلەرمۇ ئاشۇ قانۇن بويىچە ئادىل بولۇڭلار دېگەن. بىز قاراپ باقايلى، بۇ كېچە ـ كۈندۈز قانداق قىساس ئېلىشىدۇ. كېچە ـ كۈندۈزنىڭ ئۇزۇرۇپ قىسقىرىشى، مىسىردا تۆت سائەت، ھىندى، جۇڭگو ئەتراپىدا ئىككى سائەت، قەشقەر ئەتراپىدا ئۈچ سائەت، ئالتە سائەت، سىندى، پارىس شەھەرلىرىدە تۆت سائەت، قارا دېڭىز ـ ئوكيانىدا ئالتە سائەت، پارىژ، بېرلىندا سەككىز سائەت، شىمالىي دېڭىزدا 10 سائەت، ئۇندىن كېيىن 12، 14، 16، 18 سائەتكىچە ئۇزۇن ـ قىسقا بولىدۇ، ئىكۋاتور ئەتراپىدا 12 سائەت بولىدۇ، ئىككى قۇتۇپىدا ئالتە ئاي كېچە ئالتە ئاي كۈندۈز بولىدۇ. بەزى جايدا بىر ئاي كېچە بولسا، بىر ئاي كۈندۈز بولىدۇ. قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئاللاھ بۇ قىساسنى ئادىللى بىلەن ئېلىپ بېرىشنى ئوتتۇرىغا قويىدى، خۇددى شۇنىڭدەك قىساس، زۇلۇم، ئادىللىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىنىشى لازىم. ئىلىم ـ پەن، تەرەققىياتمۇ، كەشپىياتمۇ شۇنداق، گاھ ئۇ تەرەپ، گاھ بۇ تەرەپ بولۇشى مۇمكىن، خۇددى كۈن، ئايمۇ تۇتۇلۇپ تۇرغاندەك، بىزلەرگىمۇ بىر نۆۋەت تېگىشى مۇمكىن، شۇنىڭ ئۈچۈن ئويقىمىزنى ئېچىپ، يېڭى ئىلىم ـ پەن كەشپىياتىنى كۈتۈۋالايلى.

ئاللاھنىڭ قانۇنىنىنى پۈتۈن كائىنات قانۇنى بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ ئۇقۇش، سېلىشتۇرۇش، ئورتاقلىقنى، مۇۋاپىقلىقنى، ماس مۇناسىۋەتنى تېپىپ چىقايلى، ئىلىم ـ ھىكمەت، تەپەككۇردىن كېلىپ چىقىدۇ. بىز بۇ ئاددى كاللىمىزنى تېخىمۇ ئىسكەنجىگە ئېلىپ، قاماپ، قۇرۇپ، دۆتلەشتۈرمەي، سۈزۈك ئاسمانغا، ئەرشكە قويۇپ بېرىپ، ئەركىن پىكىر تەپەككۇر قىلىدىغان، ئەتراپلىق ئويلايدىغان، كەڭ نەزەر دائىرىلىك، يۈكسەك ئالىي ماقامغا نىشانلايدىغان قىلىشىمىز لازىم.

ئەمەللەر، نىيەت بىلەن بولىدۇ، نىيەت يەنىلا ئىلىم بىلەن بولىدۇ، بىلمىسە نىمىنى نىيەت قىلىدۇ؟

ئاللاھ، ئاسمانىنى زېمىنغا چۈشۈپ كېتىشىدىن ساقلاپ تۇرىدۇ، ئەمما، ئاسمان ـ زېمىن باشقا

ئاسمان ـ زېمىنغا ئايلىنىپ قالىدىغان، ئۆزگىرىپ قالىدىغان، چۈشۈپ كېتىدىغان، يۇلتۇزلار تۆكۈلىدىغان چاغ بۇنىڭدىن مۇستەسنا، چۈنكى، ئۇ چاغدا ئاللاھ چۈشۈپ كېتىشكە رۇخسەت بېرىدۇ. بۇ ئايەتتە غايەت زور تارتىش كۈچى كۆرسىتىلىدۇ. چۈنكى، ئاللاھ، ئاسماننى تارتىش كۈچى ئۆزئارا ماسلىشىش، ھەرىكەت قىلىش، ئەسىير دىگەن ئالەم تەسىرىدىن ساقلاپ تۇرىدۇ، بۇنىڭدا ئەلۋەتتە پەرىشتىلەر مەسئۇل، ئۇلار دائىم نورمال تەڭپۇڭ ھەرىكەتلەندۈرۈپ تۇرىدۇ. ھازىر مانا مۇشۇ تارتىش كۈچىنى تاپقاندىن كېيىن، نۇرغۇن ئالەم، توك، ئېلېكتر ئىشلىرى راۋانلاشتى، مەسىلەن: سىملىق، سىمسىز تېلېفون، رادىئو، كومپيۇتېر ئۇچۇرلىرى، سۈنئىي ھەمراھ قاتارلىقلار. ھەممىسى ئالەمنى قاپلاپ تۇرغان تارتىش كۈچىدىن، ھاۋا يولىدىن، زەررىچىدىن، نۇر تېزلىكىدىن پايدىلانماقتا، بۇ مەسىلە، قۇرئاندا 1400 يىل بۇرۇنلا ئاسماندىن چۈشۈپ بولغان. بۇ تارتىش كۈچىنى نىيوتون تاپتى، مۇسۇلمانلار ئىختىلاپتا ئۆتتى، ئۇخلاپ ئۆتتى، ئەمدى، ئۇخلاشقا بولمايدۇ، ھەرگىز بولمايدۇ، رەسۇلۇللاھ، ئورنۇڭدىن تۇر (ﷺ) دىگەن، سۆزنى ئاڭلاپ دۇنيادىن كەتكىچە ئۇخلىمىغان.

قارىمامسەن؟ ئاللاھ، ئاسماندىن يامغۇر سۈيىنى چۈشۈردى، ئاندىن زېمىن ياپيېشىللىققا ئايلىنىدۇ

دىگەن توغرىسىدا

ئاللاھ، بۇ ئايەتنى ئىنتىقام، قىساس، ئادىللىق بايانىدا سۆزلىگەن بولۇپ، يامغۇر ئارقىلىقمۇ تەڭشەش ئېلىپ بارىدۇ. ھالاك قىلالايدۇ. بۇنداق قىلىش يەنىلا، ئۇممەتنى ئويغىتىش، ھۇشىنى تاپسۇن، تۆۋبە قىلسۇن، تەرەققي قىلسۇن دىگىنى بولىدۇ. پەيلاسوفلارمۇ قايسى بىر ئۇممەت نەپسى، شەھۋەت كەينىگە كىرىپ، لەززەتكە بېرىلىپ، غەپلەتتە ئۆتسە، دۆت، خۇراپي قالسا، شۇ زامان ئاشۇ ئۇممەت ئۇستىگە ۋابا ياغىدۇ، جەڭ يامغۇرلىرى، ئوق، قۇرال، بومبا، يامغۇرلىرى ياغىدۇ دىگەن. ئارقىدىنلا پۈتۈن مەملىكەت ۋەيران بولىدۇ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەر ۋەيران بولۇپ تۈگىشىدۇ. 2002 ـ يىلقى ئىراق ۋەقەسى بۇنىڭ مىسالى بولىدۇ. مۇسۇلمانلار بىرلىششى، ئۆزئارا ھەمكارلىششى، ئىلغار پەن ـ تېخنىكىدىن پايدىلىنىپ ئىلغار يادرو قۇرال ياسىشى، بۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ دۈشمنى ئۆزلىرىنىڭ دۈشمىنىگە تاقابىل تۇرۇشى لازىم. بۇ يامغۇر مۇشۇنداق ئىشارەت قىلىدۇ. بۇ دۇنياغا ئاتموسفېرا ئۇستىدىن قارايلى، ھەممىنى بىردەك نەزەردە تۇتايلى، شۇ چاغدا تەپەككۇرغا باي بولۇپ، توغرا ئىش قىلالايمىز.

بىز ئۆز سۆزىمىزگە كەلسەك، يامغۇر، ئۇچ ھاياتلىقنىڭ ئاساسى ھەم ھاياتنىڭ داۋامى بولىدۇ. زېمىن قانداق يېشىل بولىدۇ؟ قانداق قىلىپ قۇرۇپ قالىدۇ؟ بۇ مەسىلىنى تەتقىق قىلساق، دۇنيا ـ ئاخىرەت ھەتتا قىيامەت مەسىلىسىنى تاپالايمىز.

ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكتىكى ھاياتلىق، ھاياتلىقنىڭ مېخانىكىلىق ھەرىكىتى، ھايۋان بىلەن ئۆسۈملۈك ئوتتۇرىدا زور دەرىجىدە ئىگىز ـ پەس بولىدۇ. ھايۋانلار تېز ھېس قىلالايدۇ، ئاڭلاش، كۆرۈش، سىلاش، پۇراش، سېزىمى تېز، بۇلار توك ئېقىمىنى تېز سېزىۋالىدۇ، ھەم تېز ھەرىكەت قىلالايدۇ. ئۆسۈملۈك دەل جايىغا تەگمىسە ئالدىراپ سەزمەيدۇ، ئەمما، بۇنىڭدىمۇ ھايۋانغا ئوخشاش توقۇلما بولىدۇ، ھۈجەيرە ھەرىكىتى بولىدۇ، ئالاقە، سېزىم، ئۇچۇر يەتكۈزۈش بولىدۇ. بۇمۇ ئۆلىدۇ، تېرىلىدۇ، نۇرنى قاراڭغۇ ـ زۇلمەتنى، ئوزۇقنى سېزىملەيدۇ. بۇ ئەھۋاللار مىكرۇسكوپ بىلەن تەكشۈرۈلسە ئېنىق كۆرۈلىدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ھازىر كىرىسكوغراپ، كىرىسكوگراف دېيىلىدىغان بىر

ئۇسكۇنە ياسلىپ، بۇ نەرسە 50 مىليون ھەسە چوڭايتالايدۇ، بۇنىڭدا ھاياتلىق سىرلىرى بولۇپمۇ ئۆسۈملۈك ھاياتلىق سىرلىرى ئەينەن ئاشكارا بولىدۇ. بۇ ئۇسكۇننىڭ ھىندى مىخانىكچىلىرى ياسىغان بولۇپ، بۇنى مېنىڭ ئىنستىتوتىمدا سىنىدى، تەجرىبە ئېلىپ بارىدى، مەن كۆرۈم بىلەن كۆردۈم، قارىسام بۇنداق ئىشلارنى قايسى دۆلەتنىڭ ئىقتىسادى يۇقىرى بولسا، ئىلىم ـ پەن كەشپىيات ئىلغار بولسا، شۇ دۆلەت قىلالايدىكەن، ئاندىن ئۇ تېخىمۇ ئىلغار تەرەققي قىلدىكەن. بىز ئىنستىتوتتا ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىدا ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكتىكى نۇرغۇن تىببي ئۆزگىرىشنى، دورا قىممىتىنى، شىپاسىنى، زەھەرلىكىنى تاپتۇق. تىببي پەندە خېلى ئىلغارلىشىپ قالدۇق. شۇڭا، مەن ھەر قايسى دۆلەتلەرنى، كارخانا، شىركەتلەرنى، ئىقتىساد ئىگىسى بولغان خوجايىنلارنى، ھەتتا ئاتا ـ ئانىلارنى ئىلىمغا ئاشىق بولغان تالىپلارنى ئەڭ ئىلغار ئۇسكۇننى ئېلىشنى، شۇ ئارقىلىق تەتقىق قىلىشنى، نۇرغۇن نەزەرىيىنى ئەملىيەتتىن ئۆتكۈزۈشنى تەلەپ قىلىمەن. بىز پۈتۈن دۇنيانىڭ، دۇنيا ئىنسانلىرى ئۈچۈن، مۇسۇلمانلار ئۈچۈن كۈچ چىقىرىشىمىز لازىم. يالغۇز، دۇئا، تىلەكتىلا ئەمەس، بەلكى ئەملي نەتىجە، پايدا يەتكۈزۈش، ياردەم بېرىش، ياخشىلىق قىلىش بىلەن ياد ئېتىشىمىز لازىم. ئاللاھنىڭ ئەخلاقى بىلەن ئەخلاقلىنىڭلار.

ھازىرقى ئىلغار ئۇسكۇنىدە تەكشۈرۈلىشچە، ئۆسۈملۈك سىزىمى، ئىنكاسى، ھايۋان ھەتتا ئىنسانلارغا يەتتى. ئۇلارنى كېسەل قىلىپ قويغىلى، داۋالاپ ساقايتقىلى بولىدۇ. بۇ بىز ھەر يىلى كۆرىدىغان قوغۇن، قوناقتا ئالا چۈشۈش كېسىلىگە ئوخشايدۇ.

دورا ئارقىلىق نۇرغۇنلىرىنى ساقايتقىلى بولىدۇ، ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ. تېخنىكىلىق باشقۇرۇپ، دورا، ئوغۇتنى ۋاختىدا سېلىپ، مول ـ ھوسۇل ئالغىلى، كېسەل، قۇرۇتتىن مۇداپىئە قىلغىلى بولىدۇ. ئەمما، ئاللاھنىڭ خالىشى، ئەركىنلىك، چەكسىز، مەسىلەن: غوزا قۇرۇتى، كېپىنەك ئارقىلىق چۈشىدۇ. ئەمما بىز ئۇنى تىزگىنلەپ بولالمايمىز. بۇنى ئاللاھ كېچىدە كېپىنەكنى شەپەرەڭگە ۋە باشقا قۇشلارغا ئورۇق قىلىپ بېرىپ، يوقاتسا ياكى تۇخۇمنى تىزگىنلىسە، ئاندىن ئامالى بولىدۇ. بولمىسا، بىز ئامال قىلالمايمىز، ئەمما، سەۋەبىنى قىلىپ باقمىز، ئۇنۇم بەرسە ئەجەب ئەمەس، بۇنىڭدا نېمە ھىكمەت بار؟

ئاللاھ، بىر ئايەتتە **ئەگەر بىز ئىنسانلارغا رىزىقنى، مال ـ دۇنيانى كۆپ بەرسەك، ھەددىدىن ئاشىدۇ** دىگەن. دېمەك، بىزنىڭ ھەددىمىزدىن ئېشىشىمىزنىڭ، ئىمانسىز چىقىپ كېتىشىمىزنىڭ ئالدىنى ئاشۇ كېپىنەك بىلەن چىكەتكە ئالىدىكەن. ئالىملار ئۆسۈملۈكنى نەم قىلىپ توك ئۆتكۈزۈپ، دەسلەپتە ئۆلمىگەن، كېيىن قايتا ـ قايتا سىناق قىلسا، ئۆسۈملۈك ئۆلۈپ قېلىپ، سىزىمنى يوقاتقان، نۇر سىزىقىمۇ يوقىغان، مانا بۇ ئۆلۈم ئىدى. كېيىن بۇ تېرىلمىگەن، ئەمما، ئۇرۇقى يەنىلا ئۇنىدۇ. ئۆسۈملۈكنىڭمۇ توك ئېقىمى، سىزىمى، ئىنكاسى بار. ئۆلۈپ كېتىش، ھەتتا كۆيۈپ كېتىش ھادىسىسى يۈز بېرىدۇ. ئۇنىڭ تېنىدە سۇ، ئوكسىگېن ۋە باشقا توك ئۆتكۈزگۈچى ئامىل بار، شۇنىڭ ئۈچۈن، يول بويىدىكى توك سىمىدىن دەرەخنى نېرى قىلىدۇ. ئالىملار تېخىمۇ ھەيران قالغان ئىش شۇكى، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئىككىسىدە دورا ئەھۋالى، داۋالاش ئىشلىرى، كېسەللىك ئەھۋالى ئوخشاش ئىكەن. ئەمما، ھۈجەيرىسى ئوخشاش ئەمەس ئىكەن، ئالىملار تەتقىق قىلىپ، بەزى ئۆسۈملۈكنى زەھەرلەپ باقسا، ئاستا ـ ئاستا ئۆلۈپ قالغان، خۇددى ھايۋاندىن قان چىققاندەك

ئۇنىڭدىن بىر خىل سۈيۈقلۇق ئاققان، بۇ ئىش خۇددى زەھەر ئىچكەن ئادەم يەتتە ئەزايىدىن قان چىقىپ ئۆلگەنگە ئوخشاشكەن. بەزى گۆشخور ئۆسۈملۈكنى زەھەرنى قايتۇرۇپ داۋالىغلى بولىدىكەن، ئەمما، كېيىن ئاجىز بو لۇپ قالىدىكەن، بۇ ئۇچ هاياتلىق تەتقىقاتى ئىنسانلار ئۈچۈن زور پايدىلىق بولىدۇ.

قۇرئاننىڭ ئەبەدىيلىكى

ئاللاھ قۇرئاندا ئۆز قۇدرىتىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى بارلىق بىرلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، پۈتۈن كائىناتنى، ئاسمان - زېمىننى، ئارىلىقدىكى تارتىش كۈچىنى، ئالاقىنى، مۇناسىۋەتنى، شامال، بۇلۇت، يامغۇر، چاقماقنى، نۇر، زۇلمەتنى، تاغلار، باغلارنى، دەريا، ئۆستەڭ، قۇملۇقلارنى، قۇرۇقلۇق، دېڭىزلارنى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى، هاياتلىق - ماماتلىقنى، ئالەمنىڭ يارىلىشى، ۋەيران بولۇشى، قايتا بىر ئالەم قۇرۇشنى، ئەبەدىيلىكنى، روھ، ئىدىيە، تارىخ، پەلسەپە، ھىكمەتنى تىلغا ئالغان. دۇنيا ئالىملىرى، مۇتەخەسسىس، ئىنجىنىر، تەتقىقاتچىلار دەل مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە ئىزدىنىپ تەتقىق قىلىدۇ. بۇلارغا بۇنىڭدىن باشقا يول يوق، ئامال يوق، ئۇلار پەقەت بەش سەزگۈ ئەزاغا تايىنىپ مەسىلىنى ھەل قىلىدۇ. بۇلارنىڭ ئىلمى چەكلىك، شۇنداق بولسىمۇ، بۇلار ئاخىرى قۇرئان دېگەن ھەقىقەتكە قايتىدۇ. تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، راست، توغرا ھەقىقەتنى تاپسا، بۇ دەل قۇرئان، بۇرۇنلا ئوتتۇرىغا قويغان مەسىلە بولۇپ چىقىدۇ. ھەممىسىنىڭ قايتىدىغان جايى، دەرگاھى، ئاللاھنىڭ دەرگاھى بولغاندەك، بۇ ھەقىقەتلەرنىڭ قايتىش جايىمۇ قۇرئان بولىدۇ. قۇرئان ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ھەق بولسىلا قوللايدۇ، خاتاسى رەت قىلىنىدۇ.

سۈرە ھەج، **ئى ئىنسانلار بىر مىسال كەلتۈرۈلدى، قۇلاق سېلىڭلار. تەپەككۇر قىلىڭلار، ئاللاھنى قويۇپ، سىلەر چوقۇنۇۋاتقان بۇتلار ۋە باشقا بارچە مەخلۇقلار بىرلەشكەن تەقدىردىمۇ بىر تال چىۋىننى يارىتالمايدۇ، چۈنكى يارىتىش ئەمرى قىلىش ئاللاھقىلا خاس، ئەگەر چىۋىن ئۇلاردىن بىرەر شەيئىنى ئېلىپ قاچسا، ئۇنى قايتۇرالمايدۇ، ھەر ئىككىلىسى، بۇتمۇ، چىۋىنمۇ ئاجىزدۇر، مەبۇدمۇ، ئاجىزدۇر** دېگەن توغرىسىدا

بۇ ئايەت بىر مۆجىزە بولۇپ، ئالىملار تەتقىق قىلىپ كۆرگەن، چىۋىن ئالدى بىلەن بىرەر نەرسىنى ئېلىپ ماڭسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە شالىنى ئېقىتىپ باشقا ماددىغا ئۆزگەرتىپ ئاندىن ماڭىدىكەن، بۇ ماددىنى، چىۋىننى ئۆلتۈرۈپمۇ ئالغىلى بولمايدىكەن، بۇ بىر مۆجىزە بولدى، ئۇندىن باشقا ئاللاھ، بۇ ئايەتتە بارچە ئىنسانلارنى چاقىرىپ، دىققىتىنى شۇ تەرەپكە مايىل قىلىپ، ئاندىن مىسال كەلتۈرگەن، ئاددىيسى بىر چىۋىننى ياكى بىرەر هاياتلىققا ئىگە ئۆسۈملۈك ئۇرۇقىنى يارىتىپ بېقىشقا بۇيرىغان، شۇنداقلا بۇ ئىشنى ھەرگىز قىلالمايدۇ دەپ كەسكىن ھۆكۈم چىقارغان، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولۇپ، ھازىر دۇنيا بويىچە پۈتۈن ئالىملار بىردەك هاياتلىق يارىتىشقا ھەتتا بىر جانسىز نەرسىنىمۇ يوقدىن بار قىلىشقا ئاجىزلىقىنى ئېلان قىلدى، ئىقرار قىلدى.

بۇ ئايەت، هاياتلىق تەتقىقاتى، هايۋان تەتقىقاتى، ھىكمەت، ئىلمىنىڭ ئىشكى بولۇپ قالدى. ھاشارەتلەرنى كۈزىتىش، هايۋاناتلار دۇنياسىنى كۈزىتىش لازىم كەلدى. بىز قارىساق، راستىلا چىۋىن،

نۇرغۇن نەرسىلەرنى قۇرۇتلىتىپ، ئېچىتىپ، سېسىتىپ ئېلىپ كەتتى، ھېچكىم ئۇنى قايتۇرالمىدى. نۇرغۇن ئىنسانلارنى كېسەل قىلىپ، كېسەل يۇقتۇرۇپ ئېلىپ كەتتى، ھېچكىم قايتۇرالمىدى. نۇرغۇن ھايۋانلارنى ئېلىپ كەتتى، ھېچكىم ئۇلارنى قايتۇرالمىدى، چۈنكى سۇغۇقتا توڭلاپ كەتسە، ھېچكىم قايتۇرالمىدى، يەنىلا ئاللاھ، ياز پەسلىنى ئەكىلىپ، ئۇلارنى قايتۇردى، قايتا تۇخۇمدىن چىقىرىپ، ھاياتلىق بەردى، بۇ ئىشمۇ ھېچكىمنىڭ قولىدىن كەلمىدى، بۇ بىر ئاددىي مىسال بولسىمۇ پۈتۈن ھاشارەت، پۈتۈن قۇشلار، پۈتۈن ھايۋانلار مۇشۇ دائىرىگە كىرىدۇ. بۇ، ئاللاھنىڭ سۆزى، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، تەپسىلىي سۆزلەپ يۈرمەيدۇ، ئەگەر بىرمۇ - بىر سۆزلىسە، بۇ قۇرئاننى نەچچە تۆگە، كالىمۇ سۆرەپ ماڭالمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، قۇرئاندا، قۇرئاننى يېزىشقا توغرا كەلسە، پۈتۈن دېڭىز ۋە شۇنداق يەتتە دېڭىز سىياھ بولسا، ئازلىق قىلىدۇ، تۈگەپ كېتىدۇ دىگەن.

بىز بۇ تېمىنى چۈشەنسەك، ئاندىن پۈتۈن ھايۋانلارنى بۇ مىسالغا ئوخشىتىپ ھۆكۈم قىلالايمىز، ھەم تەتقىقات قىلالايمىز، دەلىل - ئىسپات ئالالايمىز، مانا بۇ تەبىئەت ئىلمى، مانا بۇ ھاياتلىق ئىلمى، مانا بۇ ھايۋانلار ئىلمى، مانا بۇ ھاشارەت ئىلمى، بىئولوگىيە، زوئولوگىيە دىگەن شۇ، ئۆز ئەينى شۇ. بىز ئۇخلاپ قالغان بۇ دەرسنى چەتئەللەر ئۆتتى، ئەسلى بۇ بىزنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشىمىز ئىدى. مەسىلەن: بىر مۇتەخەسسىس، ئۇستاز، ئوقۇغۇچىلىرىغا چۈشەن بىلەن ئاتىنىڭ پەرىقى نېمە؟ دەپ سۇئال قويىدۇ، بىرسى، ئات چوڭ، چۈشەن كىچىك دېسە، ئۇستاز، ئەگەر چۈشەنمى مىكروسكوپىدا چوڭايتىساق ئاتىدىنمۇ چوڭ بولىدۇ. بۇ چاغدا بۇ جاۋاب خاتا بولىدۇ دىسە، يەنە بىر ئوقۇغۇچى، چۈشەنمىگە قانىتى بار، ئاتىتا يوق دېدى، ئۇستاز، ئاندىن ئەگەر چۈشەنمىگە قانىتى كېسىلسىچۇ؟ دېدى. بىر ئوقۇغۇچى چۈشەندە ئالتە پۇت بار ئىكەن، ئاتىتا تۆت پۇت بار، دېسە، ئۇستاز ئەگەر ئىككى پۇتى كېسىلسىچۇ؟ دېدى، ئاندىن بىر ئوقۇغۇچى ئاتىتا تۆك بار، چۈشەندە يوق دېدى. ئۇستاز، خاتا، چۈشەنگە قارا دېدى، ئاندىن مىكروسكوپنى ئالدىغا قويۇپ بەردى، قارىسا چۈشەندىمۇ نۇرغۇن تۆكلەر كۆرۈندى. ئۇستاز سۇئالنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، چۈشەنمىگە مەجبۇلار دېدى. ئاندىن قارىسا، ھېچنېمە يوق، پەقەت تېرە، سېسىق سۇيۇقلۇقتەك ماددىلار قاپتۇ، ئۇستاز، ئاندىن بىلىڭلارکى، چۈشەن بىلەن ئاتىنىڭ پەرقى شۇكى ئات سۆڭەكلىك ھايۋان، قان بار، چۈشەن، سۆڭەكسىز، قانسىز ھايۋان، ئات ئومۇرقىلىق ھايۋان، چۈشەن ئومۇرتقىسىز ھايۋان، پەرقى شۇ يەردە دېگەن، سۆڭەك بولسا، قان بولىدۇ، سۆڭەك

بولمىسا قان بولمايدۇ دىگەن. شۇنداق قىلىپ ھايۋانلار ئىلمىنى ئەڭ قىزىقارلىق ئۇسۇلدا دەرسلىك قىلىشقا باشلىغان. ئوقۇغۇچىلارمۇ خۇشاللىق بىلەن دەرسكە سەھەردە بېرىپ، مول ئىلىملەرنى قىزىقىپ ئالغان. ئۇستاز بۇ توغرىسىدا، تەبىئەت ئىلمى دىگەن ئەسىرنىي يازغان، بۇ ئەھۋال، قۇرئان، ھەدىسكە مۇۋاپىق بولۇپ، بۇ ئىلمىنى ئەسلى بىز ئوقۇتۇشىمىز

كىرەك ئىدى. شۇ ئارقىلىق ئاللاھ، ۋە رۇسۇلىنىڭ بۇيرۇقىغا ئەمەل قىلىپ، ساۋاب تاپاتتۇق، نۇرغۇن پايدا تاپاتتۇق، قاراڭلار دېسە، تەپەككۇر قىلىڭلار دېسە، بىز كۆزىمىزنى يۇمۇپ، ئۆلۈكتەك ئۇخلاپ دۇنيانىلا، نەپسىنىلا ئويلىدۇق، يەنىلا كۈنىمىز ئوخشاش ئۆتتى، تاپقىنىمىزنى بولسا ئۇلار ئاسانلا ئالدى. ئۇنداق بولسا، بىز بۇ ئىلىمدىن ئازىراق ئالايلى. ئايەتتىكى چاقىرىق بويىچە باشقا ئايەتتىكى بۇيرۇق بويىچە، ئۇلار تۆگىنىڭ قانداق يارالغىنىغا قارىمامدۇ؟ دىگەن ئايەت بويىچە، نۇرغۇن سۈرىلەرنى، ھايۋان ئىلمى بىلەن ئاتىغان، ئىشارەت بويىچە ئاز ـ تولا ھايۋان تەتقىقاتىغا قارايمىز. ھايۋانلار تۆت قىسىم بولىدۇ.

بىرىنچى، ئومۇرتقىلىق ھايۋانلار، مەسىلەن: ئىنسان، چاھارپايلار، قۇشلار، تاشپاقىدەك ئۆمىلىگۈچى، بېلىق تۇرلىرىدەك، بۇ بەش تۈرلۈك ھايۋانلار ئىسكىلىتى سۆڭەكلىك ھەيكەلنى قانىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئىنسانلار، تۆگە، كالا، قويلار، ئات، قېچىر، ئىشەكلەر، گۆشخورلار، شىر، يولۋاسلار، گۆشخور ئوۋچى قۇشلار، يىلان، چايانلار، دېڭىزدىكى كىت، لەھەڭ بېلىقلار.

ئىككىنچى، بوغۇملۇق ھالقىسمان ھايۋانلار بولۇپ، ھاشارەتلەر، ئۆمۈچۈكلەر تۈرى، كۆپ پۇتلۇقلار تۈرى، قاسىراقلىق ھايۋانلار، قۇرت، تۈرلىدۇر. ھاشارەتلەر، چىۋىن ئالتە پۇتلۇق، ئىككى قاناتلىق بولىدۇ، ياكى تۆت قاناتلىق بولىدۇ، پاشا، كېپىنەك، بۇلار ئىنسانلارغا، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرگە بالايى ـ ئاپەت ئېلىپ كەلگەچكە بۇ دەرسنى ئوقۇش پەرىز كۆپايە. ئۆمۈچۈكلەر تۈرىگە كەلسەك، سەككىز پۇتى، ئالتە جۆپ كۆزى بولىدۇ، قانىتى بولمايدۇ، تۈكلىرى يەنىلا بار، بۇ ئۈسكۈنىدە كۆرۈنىدۇ. بەزىسىنىڭ پۇتلىرى ھەر تەرەپتە 20 دىن 40 پۇتى بولىدىغان ھايۋانمۇ بار، بۇنى كىشىلەر 80 پۇت دېيىشىدۇ. بۇنداق ھايۋانلارمۇ بەك كۆپ، قاسىراقلىق ھايۋانلار، ياغاچ قۇرتىدەك، ئۇندىن باشقا ئىنگىلىز تىلىدا كىرايفىش دېيىلىدۇ. بۇلارمۇ بوغۇملۇق بولىدۇ، ھالقىلىق بولىدۇ. قۇرۇت تۈرىگە كەلسەك، بۇلارمۇ بەك كۆپ، بۇلار زىمىت قۇرۇتى، يۆگىمەچ قۇرۇتى قاتارلىقلار. بۇلاردا پۇت يوق.

ئۈچىنچىسى، پۈرزۈنسىمان، يۇمشاق تەنلىك ھايۋان بولۇپ، چەتئەلچە دىيۇل دىگەن ھايۋان، مۇشۇ تۈردە بولىدۇ. بۇلاردىمۇ سۆڭەك بار. ئومۇرتقا يوق، ھالقىمۇ يوق، بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى دېڭىزدا.

تۆتىنچى، دېڭىز يوسۇنلىرى بولىدۇ، دېڭىز يۈلتۈزى، دەل بەشۋار شەكلىدە كېلىدۇ، بۇلارمۇ ھەر خىل ھەر ياڭزا بولىدۇ، ئەڭ كىچىك مەخلۇق بۇلارنى ھايۋاناتلار دۇنياسى دىگەن فىلىمدە كۆرۈپ، ئۇچرىتىسىز، ئەمما، شەيتانلار سىزنى بۇنداق ھەقىقەتنى كۆرگىلى قويماي، ئۆزىگە ئوخشاش شەيتانىنىڭ نەرسىسىنى، شەيتان كۆرۈنۈشىنى، ھارام ئەۋرەتنى كۆرسىتىدۇ، ۋاھاكازالار.

تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 78 ـ بەتتە، دېڭىزدا ياشايدىغان بىر نەچچە ھايۋانلارنىڭ جۈملىدىن دېڭىز يۈلتۈزى، مارجان، گۆھەر دىگەن ھايۋانلار سۈرىتى كۆرسىتىلدى.

مانا بۇ ھايۋانلار تۈرى، سانى 2 مىليوندىن 70 مىليونغىچە يېتىدۇ، ئاللاھ، بۇلارغا بىر نەچچە سۈرە ئىسمى بىلەن بىر نەچچە ئايەت بىلەن ئىشارەت قىلغان. قارىمايدىغانلارغا، پىكىر تەپەككۇر قىلمايدىغانلارغا ھەقىقى ئەملي دەرىس قىلىپ ئۇقمىغانلارغا، سۇئال ئارقىلىق كايىغان، بۇ ئەھۋال قۇرئاندا كۆپ، ئايەت، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس بىلەن ئىسپاتلاندى، بۇ ئىلىم، ھاياتلىق ئىلمى بولغاچقا، ئىنسانلار ھاياتقا، مال ـ مۈلكىگە مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، دۆلەت، ھەتتا دۇنيا تەرەققىياتى بىلەن زىچ مۇناسىۋىتى بولغاچقا، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا، قۇرئاندا ئالاھىدە سۆزلىنىپ، تەكىتلەنگەچكە،

بۇ ئىلىم، پەرىز كۆپايە، چوقۇم پەرىز كۆپايە بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئىلىمدا نۇرغۇن ئىلىم، ھىكمەت، قۇدرەت، رەھمەت، سىرلار بايقىلىدۇ. شۇڭا، بۇ ئىلىمنى ئافغانىستان، پاكىستان، ئىران، ھەتتا سەئۇدىي ئەرەبىستان قاتارلىق دۆلەتلەر مەكتەپلەردە دەرسلىك قىلىۋاتىدۇ، بىز پۈتۈن دۇنيانىڭ ھەر بىر شەخسىنىڭ بۇ ئىلمىنى ئوقۇشنى ئۈمۈد قىلىمىز.

پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى ھەر قايسى كۈللۈ كىتاب ۋە شەخسى ھەتتا مەخپى ئاچقان مەكتەپلەر بۇ ئىلمىنى چوقۇم ئوقۇشى لازىم. چۈنكى، بۇنىڭدا نۇرغۇن كىشىلىنىڭ ئالدىنى ئالغىلى، ۋابا يولىنى توسقىلى بولىدۇ. ئاللاھ خالىسا بولىدۇ، بولمىسا ئاللاھنىڭ خالىغىنى بولىدۇ. ئىش قىلىپ، ھاياتلىقنى ساقلاپ قالغىلى، كىشىللەرنى داۋالىغىلى بولىدۇ، ھىكمەتنى، سىرلارنى ئاچقىلى بولىدۇ. غالجىر ئىتنى ئۆلتۈرگەندەك، بىزمۇ بۇ زەھەرلىك مىكروپ، ۋىرۇسلارنى ئۆلتۈرىشىمىز لازىم. بۇ ئىلىم، پەرىز كۆپايە، بۇ جەڭ ۋاجىپتۇر، ھەر بىر دۆلەت باشلىقى، ئاتا ـ ئانىلار، مۇئەللىم، ئوقۇتقۇچىلار، ئۇستازلار، مۇتەخەسسىلەر بۇنىڭغا چوقۇم كۈچ چىقىرىش لازىم. يېقىندىن ياردەم بېرىشى لازىم. چۈنكى، بۇ ئۇلارنىڭ مەجبۇرىيىتى، ھەم مەسئۇلىيىتى، كىمكى، جەڭچىنى جابدۇتسا، ئۇمۇ جەڭ قىلغاندەك بولىدۇ. كىمكى بىر ھاياتلىقنى قۇتقۇزسا، پۈتۈن كىشىنى قۇتقۇزغان بولىدۇ. كىمكى بۇ يولدا جېنىنى پىدا قىلسا، ئۇ شېھىد بولىدۇ. كىمكى ئىلىم يولىغا قەدەم قويسا، بۇ ئۇنىڭ گۇناھىغا كاپارەت، بىلگەنلەر چوقۇم بىلمىگەنلەردىن دەرىجىدە ئارتۇق تۇرىدۇ. ئاللاھدىن راستىنلا ئالىملار بەك قورقىدۇ، پۈتۈن كائىنات، ئىلىم ئۈستىگە قۇرۇلغان، پۈتۈن تەرەققىيات، ئىلىم بىلەن بولىدۇ، غەلىبە، ئىلىم ـ پەن تەرەققىياتىغا باغلىق بولۇپ قالدى.

چۈشەندەك ھاشارەتلەرنىڭ ئالتە پۇتى بولىدۇ، قانىتى بولىدۇ، بېشىدا ئىككى تال مۇڭگۈزى بولۇپ، شۇ مۇڭگۈز ئاساسلىق سېزىمى ھېسابلىنىدۇ، دائىم بۇ مۇڭگۈزنى ئادالاپ، تازىلاپ تۇرىدۇ. بۇلاردىمۇ تەن، باش، قورساق، ئىچكى ئەزا بولىدۇ. ئەقىل، پەم ـ پاراسەت، ھىيلە ـ مىكىر بولىدۇ. تۇخۇم تۇغىدۇ، ئەمما، ھاشارەتلەر، قۇشلاردىن پەرقلىنىپ تۇرىدۇ، ئىككىسىنىڭ چوڭ پەرقى بار.

بىرىنچى، قۇشلار تۇخۇمغا كۆيۈنىدۇ، تەرىبىلەپ بېسىپ بالا چىقىرىدۇ، ئاندىن بالىسىنى تەرىبىلەيدۇ. ئەمما، ھاشارەتلەر، چۈشەن، چېكەتكىلەر، تۇخۇمىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالمايدۇ، بالىلىرى بىلەنمۇ كارى يوق. ئاللاھقىلا تاپشۇرىدۇ، مۇجاھىدلار بالىلىرىنى مۇشۇنداق ئاللاھقا تاپشۇرۇشى لازىم. بۇلار ئارىسىدا تۇخۇمغا كۆيۈنۈش، بالىلىرىنى تەرىبىلەش بىلەن تاشلۇبتىش پەرقى بار.

ئىككىنچى، قۇش بالىلىر تۇخۇمدىن كامىل، مۇكەممەل، پۈتۈن چىقىدۇ. ئاتا ـ ئانىسىغا ئوخشاش چىقىدۇ، ئەمما، ھاشارەتلەرنىڭ بالىلىر تۇخۇمدىن قۇرت ھالەتتە چىقىپ، كېيىن يېتىلىدۇ. ئاندىن كېيىن قانات چىقىرىپ ئۇچىدۇ، ھەرە، كېپىنەك، چۈشەن، پىلە قۇرتىدەك ھاشارەتلەر ئىچىدە ھەسەل ھەرىسى، چۈمۈلە قاتارلىقلار ئۇرۇق توپلايدۇ. چۈنكى، بۇلار، بىر يىل مۇكەممەل ياشايدۇ، بۇلارغا ئۇرۇق لازىم.

ئەمما، چۈشەندەك، چېكەتكىدەك، پاشىدەك بىر يىل مۇكەممەل ياشىيالماس ھاشارەتلەر ئۇرۇق يېغايدۇ. شۇنداقلا بۇلارنىڭ ئۇرۇقى كەڭرى بار، غەم ـ قايغۇ يوق، قانداق بولمىسۇن، بىر يىل كامىل ياشىغىنى پەم ئىشلىتىپ ئۇرۇق توپلىدى، ياشىمايدىغىنى دۆتلۈك قىلماي، ئۇرۇق توپلىمىدى. ئەمما، بۇ نادان ئىنسان مەڭگۈ قالمىغاندەك، ئۇرۇق يېغىپ، يەنە نەپسى تويمايدۇ، ئاللاھ بەرسىمۇ

ھىكمەت بىلەن بېرىدۇ. بەرمىسمۇ ھىكمەت بىلەن بەرمەيدۇ، تەپەككۇر قىلساق، ھايۋاناتلار دۇنياسىدا نۇرغۇن مۆجىزە، سىرلار بار، ھىكمەت ۋە رەھمەت بار، ئۇيۇ ئەڭ ئاجىز، سەككىز پۇتى بار، قانىتى يوق، ئاران ئالتە جۈپ كۆزى بار ئۆمىچۈك، ئۆيىدە ئولتۇرۇپ ئالتە پۇتلۇق، ئىككى قاناتلىق، 4000 كۆزلۈك چۈبىنى گۆشلۈك غىزا قىلىدۇ. رىزىقدىن قىلچە غەم قىلمايدۇ، چۈنكى، بۇ ئىشنى ئاللاھ ئۈستىگە ئالدى، ئاللاھ، كېپىلدۇر. تەۋەككۈل ھايۋاندا ۋايىغا يەتتى، مىكرۇسكوپدا تەكشۈرۈش ئارقىلىق چۈبىنىڭ 2000 دىن 4000 غىچە كۆز بارلىقى بايقالدى، ئىشەنمىسىزىگىز ھازىر 150 مىليون ھەسسە چوڭايتقۇچى مىكرۇسكوپ بار، كۆزىگىز بىلەن كۆرۈڭ، تەتقىق قىلىڭ. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگىمۇ باشقىلار ئىتراز بىلدۈرگەن، رەت قىلغان، ئىشەنمىگەن، كېيىن كۆزى بىلەن كۆرۈپ، قايىل بولغان، چۈنكى، ئۇلاردا ھەممە ئۈسكۈنە تولۇق بار ئىدى. شۇنداقلا ئۇلار بىزدەك خۇراپىيمۇ ئەمەس ـ دە!

تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 84 ـ بەتتە، چۈبىنىدە 4000 كۆز، چۈمۈلىدە 400 كۆز بارلىقى سۆزلەنگەن. مانا بۇ قۇرئاننىڭ بىر سۈرە ئىسمىنى سۈرە نەمىلە، چۈمۈلە سۈرىسى دەپ ئاتىشى، چۈبىنىنى تىلغا ئېلىپ، مىسالغا قۇلاق سېلىڭلار، دېيىشنىڭ سىرى. ئاللاھ ھىكمەتسىز بىرەر نەرسە ياراتمايدۇ، قۇرئان، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا تىلغا ئالمايدۇ. بۇ مەسىلە، پۈتۈن ئالىملارنى قىزىقتۇرۇپ، پۈتۈن ھايۋانلار دۇنياسىنى كۈزۈتۈشكە، تەتقىق قىلىشقا، ئىزدىنىشكە سالدى، ئىنسانلار رەڭگارەڭ دۇنيادىن نۇرغۇن بىلىم ئالدى. ئەقىل ھەيران قالدى، قىزىقارلىق ئىشلار بەكمۇ كۆپ. مەسىلەن: بىزنىڭ ئۆيدە 2003 ـ 6 ـ ئاي مەزگىلىدە مۇرىسىدە بىر كوكۇلا بار موزاي تۇغۇلدى، بىز ھەيران قالدۇق، خالاس. ئانچە تەسىر قىلمىدى بولغاي، ياكى يۇرىكىمىز قېتىپ قاپتۇ. بۇنىڭغا ئوخشاش قىزىقارلىق ھايۋانلار دۇنياسىنى، تەبئىي ـ پەن كىتابلىرىدىن كۆرۈڭ. مەسىلەن: مەن بىر نەچچىنى مىسالغا ئېلىپ ئۆتىمەن. بۇ ئىشلار تەبئىي ـ پەن، تېخنىكا ساھەسىدىكى قىزىقارلىق ئىشلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر، ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، قىزقارلىق ئىشلار دېگەن تېمىدىكى كىتابدىن ئېلىندى. بۇنداق كىتاب ھەممە تىللاردا يېزىلدى. كومپيۇتېر، ئۇچۇرىدا دۇنيادىكى ھەر خىل ئىشلاردا كۆپ ئۇچرايدۇ. (WWW.SULTAN.ORG) بۇ تور بېتىدىن كۆرۈڭ.

جۇڭگونىڭ فۇجيەن ئۆلكىسىدە، شىتىڭ گۇڭشەن ئاۋمىين دادۇيىسىدە 1979 ـ يىل بىر ئىنەك دۈمبىسىدە ئۇچ پۇتى بار بىر موزاي تۇغقان. بۇ ئۇچ پۇت ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا، ئۇزۇن ـ قىسقا بولۇپ، بىرسى 51 سانتا، بىرسى 20 سانتا، بىرسى 9 سانتا كەلگەن. پۇتلىرى ھەرىكەتچان بولۇپ، ھەر تەرەپكە ھەرىكەت قىلالايدىكەن، بۇ موزاي ئادەمگە ئالاھىدە ئامراق چىققان، جۇڭگونىڭ شەنشى ئۆلكىسىدىمۇ دۈمبىسىدە پۇتى بار بىر كالا بار بولۇپ، پۇتلىرى ئىككى بوغۇملۇق ئىكەن، پۇت ئۇچىدا خۇددى ئادەمنىڭ بىلىكىگە ئوخشاش سۆڭەك، ئىلمىكى بار ئىكەن، بۇ ئىلمەكمۇ ھەرىكەت قىلالايدۇ. ھىندىستاننىڭ بىھار دېگەن يېرىدە، ئادەم گۆشىگە ئامراق بىر مايمۇن پەيدا بولۇپ، دائىم قېرىلارنى، كىچىك بالىلارنى چىشلەپ گۆشىنى ئۈزۈپ قاچقان، ھەمدە مېزىلىك ئىشتىھا بىلەن يىگەن، بۇ 100 دىن ئارتۇق كىشىنى يارىدار قىلغان.

ئامرىكىنىڭ ئاتلانتا شەھىرىدە، لانا ئىسىملىك بىر مايمۇن بولۇپ، تەتقىقات خادىملىرىنىڭ تەربىيلىشى بىلەن بۇ مايمۇن ھېسابلاش ماشىنىسىدىن پايدىلىنىپ بەزى بىر ئىنگلىز گىراماتىكىسى

ۋە باشقا مەسىلىلەرگە جاۋاب قايتۇرالايدىكەن. بۇ 100 دىن ئارتۇق جۈملىنى بىلىدىكەن. (بۇلار، سۈيقەست پىلانلىدى، بىرزمۇ تاقابىل تۇرايلى)

ئەنگلىيە ھايۋاناتلار باغچىسىدا ئىككى ئورانگۇتان مايمۇن بولۇپ، بۇلار ئەركىن ھالدا تېلېۋىزور ئېچىپ كۆرەلەيدىكەن، تۇگىشىدە ئۆچۈرۈپ قايتىدىكەن. بۇلار ئادەم سۆزلەشكەن كۆرۈنۈشكە ئەمەس بەلكى مۇشتلاش فىلىمگە قىزىققان، بولۇپمۇ ھايۋاناتلار دۇنياسىنى سېغىنىپ كۆرگەن، بولۇپمۇ ئۆزىگە ئوخشاشنى.

1979 ـ يىلى 12 ـ ئايدا، ھىندونوزىيىنىڭ سۇماترا ئارىلىدا ياغاچ كېسىش ئىشچىلىرى ئىككى يىلانغا يولۇققان، بۇ يىلانلار ناھايىتى يوغان بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى 25 مېتىر كېلىدىكەن، بۇلار ئېلىشىش جەريانىدا بىرسى قېچىپ كەتكەن، بىرسىنى ئۆلتۈرگەن، ئىچىدىن تېخى سېسىمىغان ئىشتان ـ كۆڭلىكى ساقلا جەسەد چىققان، يىلان بۇ ئادەمنى پۈتۈنلا يۇتۇۋەتكەن.

ئىسپانىيىدە بىر ئىشچىغا توساتتىن ئىككى باشلىق بىر يىلان ئۇچراپ قالغان، يىلان ھۇجۇم قىلغاندا، بۇ كىشى قاچقان بولسىمۇ قاياققا قاچسا شۇ تەرەپدىن يىلان بېشى كۆرگەن، ئالدى ئارقىغا ئوخشاش ماڭغان، بۇ يىلان ئەسلى ئىككى باشلىق ئىكەن، ئۆزى زەھەرلىك ئىكەن، كېيىن بۇ كىشى يىلانىنى ئۆلتۈرۈپ تەتقىقاتچى ئالىملارغا تاپشۇرۇپ بەرگەن، ئالىملار بۇ سىرنى ئاچالمىغان. بۇ بىزگە ئىككى باشلىق پويىز تېخنىكىسىنى ئۇگەتتى.

1980 ـ يىللىرىمۇ ئاۋسترالىيىنىڭ سىلبورنى ئۆمىلىگۈچى ھايۋانلار باغچىسىدا قورقۇنۇشلۇق ئىككى باشلىق بىر كەسىلنچۈك تۇخۇمدىن چىققان، بۇ تۆت كۆزى، ئۈچ قۇلىقى، بار ئىكەن. ئىككى قۇلىقى ئىككى باشنىڭ يان تەرىپىدە، بىر قۇلىقى بولسا، تۇتاشقان باش قىسمىدا ئىكەن، بۇ ئۇزۇق يىسە ئىككى ئېغىزىدا تەڭلا يەيدىكەن.

ياپۇنىيىنىڭ كاگوسما ناھىيىسىدە بىر تەجرىبە ئېلىپ بېرىلغان بولۇپ، بۇلار ئەركەك ـ چىشى ئىككى يىلانىنى ئۇزۇقسىز تاشلاپ، سىناق قىلغان، نەتىجىدە بۇ يىلانلار ئۈچ يىلغىچە ئۆلمىگەن، ئۇلار پەقەت سۇلا ئىچكەن، 1100 گىرامدىن 470 گىرامغا چۈشۈپ قالغان، ئەمما تۆت سانىتا ئۇزراپ قالغان.

جۇڭگو، شىنجاڭدا، سويۇم قوي دەپ ئاتىلىدىغان قويلار ئارىسىدا 280 جىڭ كېلىدىغان بىر قوشقار چىققان، بۇ قوشقاردىن قويلارنى نەسىللەندۈرگەن.

ماراكەشنىڭ جەنۇبىدا 400 مىڭ تۇياقدىن ئارتۇق ئۆچكە، مايمۇنداەك دەرەخكە يامىشىپ چىقىپ ئوتلايدىكەن، ئالىملار بۇ ئۆچكىلەرنى تاغ رايونلىرىغا تارتىشنى پىلانلىغان، نەسلىنى كۆپەيتكەن.

ئافرىقىدا بىر كالا بولۇپ، بۇ كالا، تۆت پۇتى بىلەن مېڭىشىدىن باشقا، يەنە تۆت پۇتىنىڭ تۇياقىغا يېقىن يېرىدىكى ھاۋا خالتىلىرى، ھاۋا تۆشۈكچىسى ئارقىلىق سۇ ئىچىدىكەن، بۇ خالتا بىۋاستە قېرىنغا تۇتاش بولۇپ، بۇ كالا بىردەم سۇدا تۇرسىلا سۇغا قانىدىكەن.

ئەنگلىيىدە بىر چېچەن ئات، پۇتبولنى ئۇگەنگەن، ئۇ پۇتى بىلەن تېپىش، باش، قاپاقلىرىنى ئىشقا سېلىشقا ماھىر بولۇپ، دەل جايىغا تەككۈزگەن.

جۇڭگو، شەندۇڭ ئۆلكىسىدە، مىڭىن ناھىيىسىگە قاراشلىق بىر يېزىدا بىر چوشقا 27نى بىر قېتىمدا تۇغقان.

سوۋىت ئىتتىپاقى، پەنلەر ئاكادېمىيىسى، كاللىئا شۆبىسىنىڭ گېئولوگىيە تەتقىقات ئورنىدا، كۆپ قېتىم تەجرىبە قىلىپ ئاخىرىدا ئاپشاركا ئىت، رودا ۋە مىتاللارنى تاپالايدۇ دېگەن خۇلاسىگە كەلگەن. بىر خىل بۆرە ئىت، شېغىل، لاي ياكى غازاڭ ئارىسىدىن رودىلارنى تاپالايدىكەن، چۈنكى، ئىتلار 200 دىن ئارتۇق نەرسىنى پۇراپ پەرىقلەندۈرەلەيدۇ. ئادەمدىن نەچچە ھەسە پۇراش سېزىمى ئارتۇق، پۇراشقا 220 مىليون ھۈجەيرىسى مەسئۇلدۇر، ئادەمدە بۇ ئاز.

ئامېرىكىدا، قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى، ئاپشاركىنى ۋەزىپە ئۆتىگەندە بىللە ئېلىپ چىقىدۇ، شۇنداقلا، يىراقلارغا پاراشوت بىلەن ئىتنى بىللە تاشلايدۇ. ئۇلار شۇنىڭ ئۈچۈن ئىتنىمۇ پاراشوتتىن سەكرەشنى مەشىق قىلدۇرىدۇ. پاراشوتنى يۈدۈپ مېڭىش، ئارغامچا ئارقىلىق پەسكە سىيرىلىپ چۈشۈش، ئېگىز جايدا چىڭ ئېسىلۇۋېلىش، پاراشوتنى ئۆزىگە ئاچتۇرۇپ، سەكرىتىش قاتارلىق.

ئافرىقىدا بىر خىل غەلىتە چاشقان بولۇپ، مۇشۇكنى كۆرسە، قاچماستىن بەلكى، سويۇق زەھەرلىك ئىس، سېسىق پۇراق چىقىرىدىكەن. مۇشۇك مەس بولغاندا، كانىيىنى ئۈزۈپ قېنىنى شوراپ گۆشىنى كۈندە ـ كۈندە يەيدىكەن.

دۇنيادا 35 مىڭ خىل ئۆمۈچۈك بولۇپ، بۇلارنىڭ ئەڭ چوڭى، جەنۇبىي ئامېرىكىدىكى قۇشلارنى تۇتۇپ يەيدىغىنى شۇلار. ئېغىرلىقى 85 گرام، ئۇزۇنلۇقى 24 سانتا كەلگەن.

گۈاتمالا جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىسسىق بەلباغ رايۇنىدا، بىر قۇش بولۇپ، ھەر يىرىم سائەتتە بىر قېتىم سايرايدىكەن، ۋاقتىنى ھەرگىز ئىگىز ـ پەس قىلمايدىكەن، ئۇلار بۇ قۇشنى سائەت قۇشى دەپ ئاتايدىكەن. سۆزلەپ كەلسەك، گەپ تولا، بىز سۆزىمىزنىڭ ئاخىرىنى ئاشۇ ئاق تۇرنا بىلەن تۈگىتىمىز.

ئاشىق ئاق تۇرنا

بۇ ئىش ياپۇنىيىنىڭ چۈەنلو باغچىسىدا يۈز بەرگەن. قار ياغقان بىر كۈنى بىر ئىشچى ناھايىتى تەسلىكدە مېڭىپ كېتىۋاتقان بىر ئاق تۇرنىنى ئۇچرىتىپ، بۇ قۇشنى ھايۋاناتلار باغچىسىغا ئاپىرىپ بەرگەن. بۇ چىشى ئاق تۇرنا بولۇپ، ئۆزى مەشۇق تۇرنا ئىكەن، كىشىلەر بۇ تۇرنىنى قەپەزگە ئەكىرىپ قويىشىغىلا بىر ئەركەك ئاق تۇرنا ھاۋادا پەيدا بولۇپ شۇنچە كۆپ ئادەملەرگە پىسەنت قىلماي، قورقماستىن باتۇرلارچە قەپەزنىڭ يېنىغا چۈشۈپ، مەشۇقى بىلەن سۆھبەتتە بولغان. ئالىملار بۇلار چوقۇم بىر جۈپكەن دەپ يەكۈن چىقارغان. بىر چەپتە ئەتراپىدا بۇ ئەركەك تۇرنا قەپەزنى چۆرگىلەپ كېتەلمىگەن، ئالىملار بۇ چىشى تۇرنىنى قويۇپ بەرمىگەن، ئاخىرى بۇ ئاشىق ئاق تۇرنا قەپەزگە ئۆزىنى ئۇرۇپ، تاتلاپ ئۇسسۇپ ياردار بولۇشقا قارىماي قەپەزدىن تۆشۈك ئېچىپ، مەشۇقى بىلەن مۇرادىغا يەتكەن. ئالىملار ھەيران بولۇپ، ئاشىق ـ مەشۇقلۇق، مۇھەببەت، ھايۋانلاردىمۇ بولىدىكەن دەپ خۇلاسە چىقارغان، مانا بۇ قۇرئاندىكى ئۇلارمۇ سىلەردەك ئۈممەت دېگەن ئايەت ھەم مىسالىلارغا قارىغىلار، قۇلاق سېلىڭلار، تەپەككۇر قىلىڭلار دېگەن سىرلار شۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرى، ئۆز سۆزىمىزگە كەلسەك، كىشىلەر دائىم گوشتا، سۈتتە قۇرۇت پەيدا بولغىنىنى كۆرىدۇ. ئاندىن بۇ قۇرۇت، چۈشىگە ئايلىنىدۇ. بۇ ئىش ئىنسانلار كۆز ئالدىدا

يۈز بېرىدۇ، بۇنىڭدا ھاياتلىق تەتقىقاتى باشلىنىدۇ. خۇراپاتلىق، ھەر خىل بۇزۇق ئەقىدىلەر بىكار قىلىنىدۇ، ئاللاھ ئىنسانلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ، سەگىتىپ تۇرىدۇ، سەللا غەپلەتتە قالسا، زور زىيان كۆرۈلىدۇ، بولۇپمۇ ئاشۇ مېزىلىك، تاتلىق گۆشلەر سېسىپ تاشلاندۇق ئەخلەتكە ئايلىنىپ قېلىپ، يەنىمۇ كىشىلەرنى سېسىق پۇراق زىرىكتۈرىدۇ. (تەنتاۋى جەھەرلىرى 86 ـ بەتتە، چۈشەنىشىڭ قۇرۇت ھالىتى، غوزەك ھالىتى، ئاندىن مۇكەممەل يېتىلگەن ھالىتى كۆرسىتىلىدۇ) ئاللاھ، بۇ ھاشارەتلەرنى بىكار ياراتمىغان، چوقۇم ھىكمىتى بار، بۇ بىر زور قوشۇن بولۇپ، ھالاك قىلىش خالىسا، ھالاك قىلالايدۇ، رەھمەت قىلىشنى خالىسا، مىكروپ، ۋىروسنى تارىلايدۇ، بىرىنىڭ مۇھىم تەتقىقاتىمىز، شۇڭا، ئاللاھ، بۇلارنى قۇرئاندا تىلغا ئالغان، رەسۇلۇللاھمۇ، قانىتىدا شىپا، زەھەر بار دەپ، تىلغا ئالغان. ئالىملارمۇ كۆپ تەتقىق قىلىۋاتىدۇ، بۇ بىر ئاددىي مىسال خالاس، بۇندىن باشقا ئىككى مىليون ھەتتا، بىر نەچچە مىليارتقا يېتىشى مۇمكىن، ھەممىسىنى ئىنسان كۈزۈتىشى لازىم.

ئاددىي كېپىنەكنىڭ تۇرىلا 200 نەچچە مىڭدۇر، بۇلار خىلمۇ ـ خىل ئۆسۈملۈكلەرمۇ 300000 مىڭدىن ئاشتى، ھەتتا بۇلارمۇ ھاياتلىققا ماس ھالدا، نەچچە مىليونغا يەتتى، ئاللاھ سىلەر بىلمىگەن نەرسىلەرنى يارىتىپ تۇرىدۇ، ھەممىسى پايدىلىق ئۇچۇن.

ئاللاھ بىزلەرنى ئۆز نەسلىمىزنى، ئىسپىرمىنى تەتقىق قىلدۇرالماي، ھايۋاناتلار دۇنياسىنى كۆرسىتەلمەي تەتقىق قىلىشىمىز ئۇچۇن ھەيران قالدۇرۇپ، ھايۋانلارنى، ھاشارەتلەرنى، ھەر خىل ـ ھەرياڭزا يارىتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە ئۆزگەرتىپ، ھۈجەيرە ھالەت، ئاندىن كېيىن قۇرۇت، ئاندىن كېيىن بىر ھالەت، ئاندىن كېيىن ساق، كامىل ھالەتكە ئەكىلىدۇ، ھەر قېتىم ئۇنىڭ تەبىئىتىمۇ ئۆزگىرىپ بارىدۇ، ئاخىرى بۇلارنىڭ بەزىسى گۈزەل، يېقىملىق بەزىسى قورقۇنچلۇق، بەزىسى ياۋاش، بەزىسى ياۋايى، ۋەھشى بەزىسى شىپالىق بەزىسى زەھەر بەزىسى قاناتلىق بەزىسى قاناتسىز بەزىسى كۆپ پۇتلۇق، بەزىسى ئاز بەزىسى باغدا، بەزىسى تاغدا، بەزىسى چۆلدە، بەزىسى شەھەردە، بەزىسى ئىنسانلار بىلەن بىللە بەزىسى نېرى جايدا، ھەر خىل ـ ھەرياڭزا ھاياتلىق، ھايۋاناتلار دۇنياسىنى تەشكىل قىلىدۇ.

ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ بىر ئۆلىماسى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگە بۇ سۈرىدىكى چۈشەن مەسىلىسى بىلەن ھايۋاناتلارنىڭ نېمە مۇناسىۋىتى بار؟ سەن بەك جىق سۆزلىۋەتتىڭ دىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئالدىرىماي، چېچىلماي، كۈلۈمسىرەپ قويۇپ، مۇنداق جاۋاب بەرگەن.

قۇرئان، ئاللاھنىڭ كالامى، بۇ كىتاب چەكسىز ئىلىمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، كۆپ تەرەپلىمىلىك ھىكمەتلىرى بار، نۇرغۇن ئىلىمغا بىرەر ئايەت بىلەنلا بىرەر مەسىلىنى تىلغا ئېلىش بىلەنلا ئىشارەت ئارقىلىق خەۋەر بېرىدۇ. ھەممىنى تىلغا ئېلىپ يۈرمەيدۇ، قۇرئاندا، بۇنداق مەسىلە ئاز ئەمەس.

1. بىز بۇ مەسىلىنى يۇقىرىدا خېلى ئېنىق سۆزلىدۇق.

2. چوقۇم تەتقىق قىلىنىشى لازىم. بولۇپمۇ قۇلاق سېلىڭلار، دىگەن بۇ تېمىدا چۈشەن مەخسۇس تەتقىق قىلىنىدۇ، ئۇنىڭ ئەزاسى، خۇسۇسىيىتى، كۈچ ـ قۇۋىتى، كۆزلىرى ۋاھاكازالار.

3. بۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ھەدىس، ھىكمەتلىك سۆزلەر، ئىلىم ـ پەن كەشپىياتلىرىنى چوقۇم ئوتتۇرىغا قويىشىمىز لازىم.

4. بۇ تەتقىقات چوقۇم خۇراپات ھىكايىدىن بەكرەك ئۇنۇم بېرىدۇ، كىشنى قايىل قىلدۇ، زەرەرنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ.

5. چۈنى مەسلىسىدە مىكروپ، ۋىرۇس، ۋابا قاتارلىق نۇرغۇن يېڭى تەتقىقات ۋە باشقا ئالاقىدار ھايۋانلار سۆزلىنىدۇ.

6. بۇ ئىلمى بايان بولۇپ، بۇ پەن پۈتۈن دۇنيادا دەرسلىك قىلىنىپ ئوقۇلۇۋاتىدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئاساسى.

7. مۇسۇلمانلار تەتقىقاتتىن چەكلىنىپ قالسا، دىنىي كىشەنلەپ قويىدۇ، ئەركىن، چۈشىنىشلىك مەسلىنى خۇنۇكلەشتۈرىدۇ، ئاددىي مەسلىنىمۇ سىرلىقلاشتۇرۇپ، چۈشەنچىسىز قىلۋالىدۇ.

8. بىز خۇراپاتنى تەقلىد قىلماي، ئېرسىيەتنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، يېڭىچە پەن، مائارىپنى ئوتتۇرىغا قويايلى، پۈتۈن ھاياتلىقنى ئەمەلىيەتتە چۈشىنەيلى.

9. شۇ ئارقىلىق نېئىمەتنى تونۇيلى، شۈكرى ۋاجىب، كۈپرىلىق قىلمايلى.

10. چۈنىنىڭ ئوپىراتسىيىسىدە، ئاناتومىيىدە ئۇندىن باشقا ھاياتلىق ئىلمىنى تەتقىق قىلىشدا نۇرغۇن سىر بار. ئالىملار بۇ سىرلارنى بىلىش، بىلدۈرۈش لازىم. مەسىلەن: ئىنسانمۇ ھازىر ئەلەق، زىگوت قۇرىتىدەك، ئاندىن مۇكەممەل سۈرەتكە يۆتكىلىدۇ، بۇمۇ بىر قېتىم قۇرۇت بولىدۇ، بۇ تەتقىقات نۇرغۇن ھايۋان، ھاشارەتتە تېپىلدى، ئاللاھ، ئىنسانىنىڭ يارىلىشىنى ھايۋان يارىلىشىغا بىر نەچچە جەھەتتىن ئوخشاشتتى، خۇسۇسىيىتى، تەبىئىيىتى، ماددىسى، يارىلىشى، شەكىللىنىشى، جۈپلىشىش، ھۈجەيرىسى ۋاھاكازالار. ئىنسان بۇ تەتقىقاتنى قىلسا، كۆپ جەھەتتىن ئۆز مەسلىسىنى تەتقىق قىلغان بولىدۇ. يەنىلا پايدىسىنى ئۆزى ئالىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز بۇ چۈنى، ئۆمۈچۈك، چۈمۈلە، ئەنئام قاتارلىق ھايۋانلارنىڭ قۇرئاندا تىلغا ئېلىنىشىغا ئۇزەير ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشىكىنىڭ تېرىلىشىگە، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا قۇشلارنىڭ تېرىلىشىگە، ئۆسۈملۈككە ھەر قانداق ھاياتلىق تۈرىگە سەل قارىماسلىقىمىز لازىم.

ئالىملار كۆپ كۈچ چىقىرىپ، سالات، تاھارەت، بەيئى، نىكاھ، تالاق، مىراس قاتارلىق نۇرغۇن كىتابلارنى، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس بىلەن تۈزىگەن بولسىمۇ كۆپىنچە تالىپلار بەلكى بۇ ئىلىمدىن يېڭى پەن تېخنىكىدىن خەۋىرى يوق، ئالىملار قۇرئاندىكى بۇ تەرەققىيات توغرىسىدىكى ئايەتلەرنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدۇ، ئۇلاردىن قۇرئاندا ئاسمان - زېمىنغا قاراڭلار دەپتۇ قانداق قارايمىز؟ دەپ سورىسا ياكى ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ھەتتا پۈتۈن كائىنات توغرىسىدىكى ئايەتلەرنى، ئاستىرونومىيىگە ئائىت ئايەتلەرنى، جۇغراپىيىگە ئائىت ئايەتلەرنى، تۆرەلمە ئىلمىنى، ھەتتا يېڭىچە پەن توغرىسىدىكى ئايەتلەرنى ھەقىقىي، تەپسىلىي ئىزاھلاپ شەرھىيلەپ چۈشەندۈرۈشنى سورىسا، گاڭگىرايدۇ، بىلەلمەيدۇ. يەنىلا ئىجمالى تومتاق مەسلىنى، قەدىمقى پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ، كىشىلەر تولا ئاڭلاپ يادا بۇلۇپ كەتكەن ھەتتا كىچىك بالىلارمۇ بىلىدىغان سۆزلەرنى قىلىپ يۈرىدۇ، ياكى بەزىسى ئىشەنچىسىز رىۋايەت، قىسسىنى سۆزلەيدۇ. بۇ مەسىلە بىلەن دىنسىزلارغا ياكى يېڭىدىن مەكتەپ پۈتتۈرگەن داشۆسكىگە ياكى ماگىستىر، دوكتۇرلارغا ھەرگىز تاقابىل تۇرغىلى بولمايدۇ، قۇرئاننى چۈشەندۈرگىلى بولمايدۇ.

ئۇلارنى قايىل قىلىپ، قۇرئاننى ھەقىقى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن، بۇ كىتابنىڭ ئىلاھى كىتاب

ئىكەنلىكىنى بىلدۇرۇش ئۈچۈن، مۆجىزە ئارقىلىق بۇ ھەق دىنغا چاقىرىش ئۈچۈن، ئۆزىنىڭ، ئۆزگىنىڭ قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن، شەكسىز ئىمان بىلەن بۇ دۇنيادىن ئايرىلىش ئۈچۈن، نەزەر ـ دائىرىسىنى كەڭ قىلىپ، مۇتەپەككۇر، پەيلاسوف بولۇش ئۈچۈن، مۇشۇنىڭدەك تەپسىرنى ئوقۇش لازىم. جۈملىدىن «تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرى»، «فىزىلال قۇرئان»، «تەپسىر مۇنىير»، «كەبىير»، «قۇرئاندىكى پەننى تەسەۋۋۇرلار»، يېڭىدىن كەشىپ قىلىنغان قۇرئان مەنىسى قاتارلىقلار، ئۇندىن باشقا ھەدىسىنىڭ يېڭىچە مۆجىزىلىك كىتابلىرىنى ئوقۇش لازىم. يېڭىدىن تۈرلۈلگەن ھەرخىل پەلسەپە، دىن ئالىملىرىنىڭ سۆھبىتى، ھەرخىل دىن، پۈتۈن دىن كىتابلىرى، تەبئىي ـ پەن كىتابلىرى، ھىكمەت، پەلسەپە قاتارلىقلارنى چوقۇم كۆرۈش لازىم. كومپيۇتېردا تورلىشىپ پۈتۈن دۇنيا بىلەن دۇنيا ئالىملىرى بىلەن ئالاقە ئورنۇتۇش، دۇنياۋى ئىلغار كىتابلاردىن خەۋەردار بولۇش، ۋاختىدا مۇشكۈل سۇئالغا جاۋاب تېپىش لازىم. بۇ ئىلىم چوقۇم پەرىز كۆپايە، قۇرئان، ھەدىس دەللى بىلەن پەرىز كۆپايە بولىدۇ، بۇ ھەق.

ئىسمىمنى سورىساڭ ئەبۇ مۇھەممەد ئەمىن،
كۈندۈلۈك مەشغۇلاتىم قۇرئان كەرىم.
كېچە ـ كۈندۈز جاپالىق تېرىشىمەن،
قىلارمەنمىكىن دەپ قەلبىمنى سەلىيىم (سالامەت).
خاتالىق كۆپتۇر ئىنسان بولغاچقا مەن،
ئالدىراپ ـ تېنەپ دەپ كەتمىگىن يۈزى قېلىن.
سەن تۆۋبە قوبۇل قىلىپ، كەچۈرمىگەن بىلەن،
تۆۋبەمنى قوبۇل قىلىپ كەچۈرىدۇ ئاللاھ دېگەن ھەلىيىم (مېھرىبان ئەپۇچان).
تۆھمەتلەر دېگەن چاپلىشىپ تۇرىدىكەن ،
تۆھمەتنىڭ ئاچچىقىدىن يىرىلىپ كەتمىدى تەلىيىم.
ۋاختى كەلگەندە ھېچ چارە ـ ئامال قىلالمايمەن،
قەلبىمنى ئوبدان بىلىدۇ ئاللاھ دېگەن ئەلىيىم.
ھەقىقەت دېگەن ھامىنى ھەقىقەت ئىكەن،
رازى مەن بۇ يولۇمدا كەتسەمۇ مېلىم.
مال ـ دۇنيا دېگەن ھېچنېمىگە كار قىلمايدىكەن،
چىن دىلىمدىن رازى مەن كەتسەمۇ جېنىم.
بارچە كائىنات ماڭا غەزەپتە ئىكەن،
پەرۋايىم پەلەك، ئاللاھ بولسىلا ھەبىيبىم.

سۈرە مۇئمىنۇن تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بىز ئىنساننى لاي جەۋھىرىدىن ياراتتۇق، ئاندىن مەنىي (ئىسپىرما) سۈدىن ئاندىن لەختە قاندىن

دىگەن ئايەت توغرىسىدا

مانا بۇ بىئولوگىيە، مانا بۇ تۆرەلمە ئىلمى، ھاياتلىق ئىلمى، قۇرئاندا كۆپ ئورۇندا لايدىن، تۈپراقدىن، سۇدىن قاندىن دىگەن ئىبارىلەر بار، مەخسەت ئىنساندا نۇرغۇن ماددا، ئىلمىنت ھاسىلدۇر. سىلەر بۇنى كۆزىتىپ تەتقىق قىلىڭلار دىيىشتۇر.

بۇ ئايەتتە ئىلمغا ھىدايەت بولۇپ، بىز ئىنسانىنى تارىخىي، جىسمانىي، روھىي، تەبئىتى، خۇسۇسىيىتى، ماددى ـ مەنىۋى جەھەتتىن تەتقىق قىلىشىمىز لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن، قۇرئاندىكى كېلىش ئورنى ئوخشاشمايدۇ، دالالىتىمۇ ئوخشاشمايدۇ، بۇ مەسىلىنى بىز كۆپ سۆزلىدۇق. ئىنساننىڭ ھەيكىلى، ئىسكىلىتى، مودىلى ئاناتومىيىسى، رەڭلىك ئاتلىسىنى كۆزىتىڭلار. ئاندىن قۇرئاننىڭ ھەقىقى مەخسىدىنى چۈشىنىسىلەر، ھەر قانداق بىر بىلىمنى مۇشۇ مەسىلىگە ئوخشاش ئىپتىدائىي تارىخدىن باشلاپ ئىزدىنىپ تەتقىق قىلايلى، سەرىپ، نەھۆە، بالاغەت، فىقھى ھەدىس، تەپسىر، ئۇسۇل، پەلسەپە، تارىخ، جۇغراپىيە، ئۆسۈملۈك ئىلمى بولسۇن، ھەتتا روھ بىلىمىدىن تارتىپ تەپسىلىي ئىگىلەيلى. ئوقوغۇچىلارغا باشتىن باشلاپ چۈشەندۈرۈپ، ئوقۇتۇشىمىز لازىم. تالىپ ئوقۇغۇچىلارمۇ شۇنداق چۈشىنىشلىك، ئەتراپلىق، ئويلىنىپ ئوقۇشى لازىم. نېمە ئۈچۈن؟ زادى نېمە ئۈچۈن؟ دىگەن بۇ سۇئالنى ئايىماسلىق، تارتىنماسلىق، تەكەببۇرلۇق قىلماسلىق لازىم. شۇ چاغدا بىز ھەقىقى ئىلمغا ھىدايەت يولىنى ئاچالايمىز. 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈننى، مىليونلىغان نېمە ئۈچۈنلەرنى تولۇق چۈشىنىپ، جاۋاب تېپىشىمىز لازىم. كىتاب قويماي ئوقۇپ، ئىلىم قويماي ئىگىلەپ، سۇئالغا جاۋاب تاپمىغىچە ئۇخلىماي، دوكتۇرلۇق ئۇنۋانىنى ئېلىش، ئاندىن دوكتۇرلار مۇنازىرىسىگە كىرىش لازىم. شۇ چاغدا سىز قۇرئاننىڭ دىنسىزلار بىلەن بولغان مۇنازىرىسىدىكى مەخسىدىنى تولۇق ئادا قىلالايسىز.

سىلەر رەقىبىڭلارنى بوش چاغلىماڭلار، چۈنكى، ئۇلار سىلەر ئىزدەنمىگەن، تەتقىق قىلىپ باقمىغان مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىپ بولدى، ئەمدى سىلەر خلىپ كۆپ ئارقىدا قالغان بولساڭلارمۇ، يەنىلا تېرىشىپ، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىپ، مەيدانغا كىرىشىڭلار لازىم. ئاللاھ، زالىم، كاپىلارنى ھىدايەت قىلمايدۇ، چوقۇم ئاخىرقى غەلبە مۆئمىنلەرگە، مۇسۇلمانلارغا خاس.

بۇ ئايەتتە ئىنساننىڭ ئەسلى كېلىپ چىقىشى، تارىخنى بايان قىلغاندەك، بىزمۇ ئومومىيۈزلۈك بىلىمنى مۇشۇنداق باشتىن باشلاپ چۈشەندۈرەيلى، مەسىلەن: فىقھى قانۇن ئوقۇتساق، باللارغا قىسقىچە فىقھى تارىخنى ئاساسچىلارنى، قۇرئان كىتاب، سۈننەت، ھەدىس، ئىجمائ، قىياستەك تۆت ئاساسىي پىرىنسىپنى قىسقىچە تونۇشتۇرايلى، ئاندىن باش، ئوتتۇرا، ئاخىرىنى تولۇق بىلدۈرەيلى، يېرىمدىن چۈشۈپ يەنە يېرىمنى يېرىم قالدۇرمايلى. تەرەققىياتسىز كونا قالدۇق ئۇسۇلنى چۆرۈپ تاشلاپ، ھەر ئادەمنى ئۆز ئورنىدا، ئۆز قابىلىيىتى، ئىقتىدارىغا قارىتا ئوقۇتۇپ، خىزمەتكە قويايلى، پىلان، مەخسەتنى ئالماشتۇرۇپ، زورلاپ ئوقۇتۇپ، ئىقتىدارسىزلارنى خىزمەتكە قويمايلى، تار نەزەرىيە بىلەن قاراپ باللارنىڭ ئەركىنلىكىنى بوغۇپ، ئىسلامنى رۇمكىغا سېلىپ، بوغۇپ قالاق ئادەت، خۇراپاتلىقنى تېڭىپ، ھەممىنى ھارام، بىدئەت دەپ قارىسىغا جۆيلۈپ، بىلمەستىنلا دىنسىز دەپ ھۆكۈم چىقىرىپ، ھەر خىل مەزھەپ، ئېقىملار بىلەن قارلاپ، ئەيىبلەپ ئۆزىمىزنى، ئۆزگىنى ھالاك قىلمايلى، بۇنداق ئىشلاردا مۇسۇلمانلار ئاز زىيان تارتمىدى، ئۆزىمىزنى ئېتراپ قىلىپ، ئىبرەت ئالايلى،

ئەمدى ھەممىنى تۈزىتەيلى.

بىز، ئايەتنىڭ تېمىسىغا قايتساق، بىئولوگىيىنى خېلى كۆپ سۆزلىگەن، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋھەرلىرىنىڭ 104 ـ ، 106 ، 109 ـ بەتلەردە ئادەم ھەيكىلىنى، ئىسكىلىتىنى، مودىلىنى كەلتۈرۈپ، ھەرخىل ئەھۋاللارنى بايان قىلغان، بۇلارنىڭ ھەممىسى سۈرەت، شەكىلىنىش، جان، روھ كىرىش، سۆڭەككە گۆش كىيگۈزۈش، ھەر خىل ماددىلاردىن تەشكىل قىلىش، ھۈجەيرىلەر ئۆزگىرىشى، ئىستېمال قىلىدىغان ئوزۇق، قاتارلىقلار سۆزلىنىدۇ.

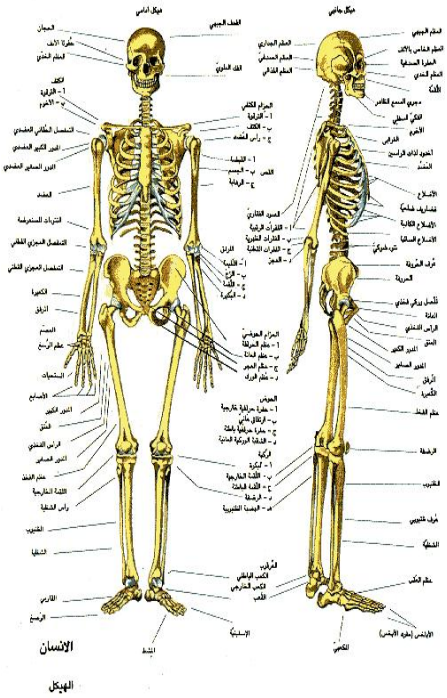

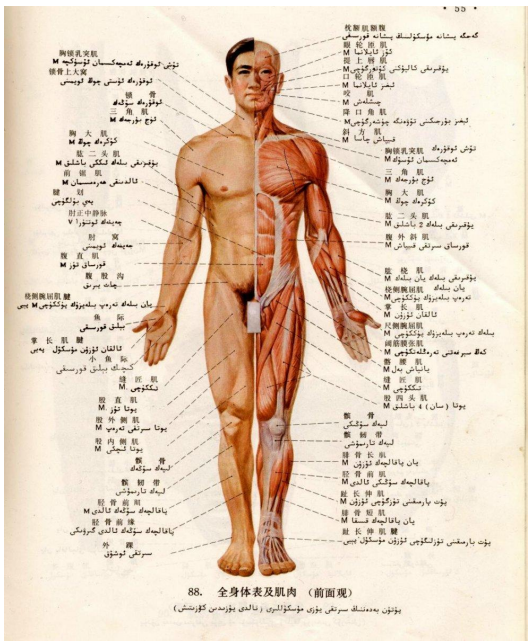
88. 全身体表及肌肉 （前面观）

ئىنسان بېشى، باشتىكى ئەزالار، بەش سەزگۈ ئەزا، ئۇندىن باشقا تېرە، نېرۋا، مۇسكۇل، پەي، تومۇر قاتارلىقلار سۆزلىنىدۇ.

ئۆپكە، نەپەس يولى، ئاۋاز يولى، ئاۋاز ئەزاسى، سۈيدۈك يولى چىقىرىش سىستېمىسى، ھەزىم قىلىش سىستېمىسى قاتارلىقلار سۆزلىنىدۇ.

بۇلار تەبئىي ـ پەن كىتابلىرىدا، بىئولوگىيىدە، زوئولوگىيە پەنلىرىدە كۆپ سۆزلىنىدۇ. رەڭلىك كۆرۈنۈشى بىلەن چۈشەندۈرۈلىدۇ. ھەر خىل ئالاھىدىلىكى، ھىكمەتلىرى، سۇئال جاۋابلار بايان قىلىنىدۇ. بۇ ئايەتكە ئالاقىدار پۈتۈن ئىنسان تەتقىقاتى سۆزلىنىدۇ. ماددى، مەنىۋى، جىسمانىي، روھىي جەھەتتە سۆزلىنىدۇ. كەلگۈسى ھاياتلىق بىلەن ئاخىرلاشتۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭ قەلبى، ئىتقادى، مۇھەببىتى، ئىشقى، تەتقىق قىلىنىدۇ. بۇ ئەڭ ئالىي پەن ھېسابلىنىدۇ.

دۇنيادا ھەرخىل كارامەتلىك ئىنسانلار مەيدانغا چىقىپ ئۆتتى، ھازىرمۇ كەلگۈسىدىن يەنە چىقىدۇ، پەيغەمبەرلەر، شېھىد، سىددىق، سالىھ، ئەۋلىيالاردىن باشقا نۇرغۇن ئۆلىما، ھۆكىما، پەيلاسوف، دوكتۇرلار، مۇتەخەسسىس، ئىنجىنېرلار، قولىدىن ئىش كېلىدىغان ھەر خىل ھەرياكىزا مەشھۇر كىشىلەرنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. ھەممىسىنىڭ ئۆزىگە لايىق ئالاھىدىلىكى، خۇسۇسىيىتى، باشلىنىشى، تارىخى، داۋامى، ئاخىرى بولىدۇ، تۆھپىسى بولىدۇ، جەمئىيەتتە ئىنسانلار تارىخىدا ئويىنىغان مۇھىم رولى بولىدۇ. بۇ ئىنسانلار تەتقىقاتىمۇ بىر دېڭىز، بۇمۇ چەكسىز بىر ئىلىم،

چۈنكى، ئىنسانلاردا سىلەر بىزدە بار قەلب، يۈرەك بار ـ دە! بۇ چەكسىزدۇر. ئاددى بىر ئىنسانىنىڭ كەچۈرمىشىنى يازسا، بىر توم كىتاب بولۇپ چىقىدۇ، پۈتۈن ئىنسانلار ئەھۋالى نېمە بولار؟ ئۇلارنىڭ تۆھپىسى، نەتىجىسى، ئويىنغان رولى، يازغان كىتابى، ئەسەرلىرىچۇ تېخى، بىز ئىنسانىنى مانا مۇشۇنداق كەڭ مەنىدە، ئەتىراپلىق تەتقىق قىلىشىمىز لازىم. بۇنىڭغا ئاساسچى قۇرئان، ھەدىس بولىدۇ. پەيلاسوفلار، دوكتۇرلار، تەتقىقاتچى ئالىملار ئىزاھلايدۇ. بىز بولساق، ھە ـ ھۇ دەيمىز، بارنى ئالىمىز خالاس.

مەن بۇ جايدا يۇقىرقى مەشھۇر كىشلەردىن باشقا ئىنسانلار دۇنياسىدىكى قالتىس كىشلەردىن بىر نەچچىنى سۆزلەپ ئۆتىمەن.

ئەلۋەتتە، بۇلار پەيغەمبەر، ئەۋلىيالاردىن باشقا كىشلەردۇر، دۇنياۋى داڭلىق پەيلاسوف، دوكتۇرلاردىن، كەشپىياتچىلاردىن باشقا كىشلەردۇر. ھازىرقى پادىشاھ، زۇكتۇڭلاردىن باشقا كىشلەردۇر. مەسىلەن:

ئالتە ياشلىق ئەدەب، 80 ـ يىللارنىڭ باشلىرىدا، بىرازىلىيىدە ئالتە ياشلىق لېۋىسيانو فىلېر دېگەن ئوغۇل بالا دۇنياغا داڭلىق بىر كىتاب يېزىپ چىققان، دادىسى جەمئىيەتشۇناس، ئانىسى پاراۋانلىق، قۇنتۇزۇش خىزمىتىنى ئىشلەيدىكەن، شارائىت تولۇق بولغاچقا بۇ بالا شۇنداق كاتتا يازغۇچى بولۇپ قالغان.

جۇڭگو پۇشەن شەھىرىدىكى 10 ياشلىق ۋۇداكى، يېغىنچاقلاپ چىققان دەرىجە سانلارنى ھېسابلاش ئۇسۇلى، ماتېماتىكا ئالىملىرىنى ھەيران قالدۇرغان.

ھىندىستاندا، ساشىنتارا ئىسىملىك ئاجايىپ ھېسابلاش ماھىرى بار ئىكەن، بۇ كىشى، ئېلېكترونلۇق ھېسابلاش ماشىنىسىنىمۇ بېسىپ چۈشكەن، ماتېماتىكا ئالىملىرى بۇ كىشىدىن ھەيران قالغان، بۇكىشى مەكتەپتە ئوقىمىغان ئىكەن.

14 ياشلىق دوكتۇر

گېرمانىيىدە 14 ياشلىق بىر بالىغا پەلسەپە بويىچە دوكتۇرلۇق ئۇنۋانى بېرىلگەن، كىشىلەر قايىل بولۇپ، بۇ ئاجايىپ سىرلىق ئىشقا دىققەت قىلىشقان، ھەمدە، بۇ ئالاھىدە بىر تالانت ئىگىسى، بۇ تۇغما قابىلىيەت دېگەن. دادىسى بولسا، مۇنداق دېگەن، بۇ بالىدا ئالاھىدە بىرەر سىر يوق، بىز ئىنسانلار ئەقلىمىز ھەيران قالسلا، بۇ بىر سىر، بۇ ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىش دەيمىز. ئەمەلىيەتتە بالامنىڭ بۇ ئۇنۋانغا ئېرىشىشى مۇنداق.

1. گۈدەكلىك ۋاختىدىكى ئەقلى ـ قۇۋۋىتىنى ئىسراپ قىلماسلىق، ئەقلىنى بىكار قويماسلىق، تىل، مېڭىش ـ تۇرۇش قاتارلىق ئىشلارنى كىچىك سانىماي زىرىكمەي ئۆگىنىش.

2. كىچىكىدىن باشلاپلا پىكىر قىلىش، ئىقتىدارنى يېتىلدۈرۈش، ھەرخىل رومان، ھىكايە، قىسسە، تارىخنى سۆزلەپ بېرىش.

3. ئەستە قالدۇرۇش، ياد ئېلىش ئىقتىدارىنى چىنىقتۇرۇش، نۇرغۇن مەسىلىنى ئۆزىنى دېگۈزۈش، قايتا سوئال سوراش، ھەرخىل بىلىمنى ئۆزىگە سۆزلىتىپ، ئىمتىھان ئېلىپ تۇرۇش.

4. بايقاش ئىقتىدارىنى تەدرىجي ئۆستۈرۈش، بەزى ئىشلارنى قەستەن خاتا قىلىپ، ئۇنىڭغا

تۇرمۇش، ئەگەر ئۇ بىرەر مەسلىنى بايقاپ، خاتالىقىنى تېپىپ تۇرمۇتسە، چوڭلار قايىل بولۇپ، ماقۇل دېيىش، ئاندىن ئۇنىڭ روھىي كەيپىياتى ئۆسۈپ، ئىلگرى سۈرۈلىدۇ، تەپەككۇر قىلىش ئۆسىدۇ.

5. نەزەر - دائىرىسىنى كېڭەيتىش، پات - پات سىرتقا ئېلىپ چىقىش، بىلىمنى ئاشۇرۇش، دۇنياۋى مەسىلىنى چۈشىنىدىغان قىلىش.

6. كۆپ تەرەپلىمە قىزىقىشنى يېتىلدۈرۈش، مەسىلىگە ئومۇمىي جەھەتتىن قارايدىغان قىلىش، خاسلاشتۇرماسلىق، ئەتراپلىق ئويلايدىغان بىرلا ئىشقا ئىسىلۋالمايدىغان، ھەرخىل ئىھتىمال، پەرەزلەرنى قىلالايدىغان قىلىش.

7. ئۆگىنىشكە بولغان قىزىقىشنى ئاشۇرۇش، سۈسلاشتۇرماسلىق، سورىغان سۇئالىغا ژارقىرىماي، دەرھال چۈشەندۈرۈپ، جاۋاب بېرىش، خاتا بولسا، ژارقىراپ رەت قىلماسلىق، ئىلمى ئۇسۇلدا سۆھبەت ئېلىپ بېرىش، مۇنازىرە قىلىشنى، مۇلاھىزە قىلىشنى ئۆگىتىش.

8. كىچىكىدىن تارتىپ، قاتتىق تەلەپ قويۇپ، ياخشى ئەخلاقى خىسلەت، ۋە تۇرمۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش، ھەرخىل ئۆرپ - ئادەتنى پىششىق بىلدۈرۈش،، خوش، بىز بۇ سەككىز قائىدە، پىرىنسىپقا بىر نەچچىنى قاتساق، بىزنىڭ بالىلىرىمىزمۇ 14 ياشتا دوكتۇر بولالماسمۇ، 34 ياشتىمۇ بولسا دوكتۇر بولا، شەخسەن مەن، بۇ قائىدىگە بىر نەچچىنى قاتتىم.

9.ئۇنى ئىسلام دىنى تەربىيىسىنى بېرىش، ئىمان، ئېتقاد، ئىسلام تەربىيىسىنى كۈچەيتىش.

10. قۇرئان، ھەدىس، ئۇندىن باشقا دىنىي ماتېرىياللارنى تولۇق تېپىپ بېرىپ، ئوقۇتۇش، چۈشەندۈرۈش، تەتقىق قىلدۇرۇش، كۆز قارىشىنى ئاڭلاش.

11. شارائىتنى تولۇق ھازىرلاپ بېرىش، بۇنىڭ ئۈچۈن ھەر قانداق بەدەلنى تۆلەشتىن يانماسلىق لازىم.

12. ھەرخىل دوكتۇر، پەيلاسوفلار كىتابلىرىنى ئوقۇتۇش.

13. ئۇيغۇرنىڭ خەلق ئاممىسىدىن نېرى قىلىش.

14. ياخشى ئەخلاقلىق ئالىملارغا ھەمراھ قىلىش، ھەم شۇنداق ئالىملاردا ئوقۇتۇش، سۆھبەت، مۇنازىرىسىدە بولۇش.

15. دۇنيالىق ماددى، جىسمانىي بىلىمگە، ئاخىرەت ۋە روھ ئىلمىنى، باتىنىي سىر بىلىمنى قوشۇپ ئۆگىتىش، بىلىم چەكسىز ئۇنى بىلىمدىن ئەمدى بولدى قىل دەپ توسۇپ قويماسلىق، ھەرخىل توسۇلغۇنى ئۇنىڭ غېمىنى يىدۇق دەپ ئۆزىمىز سېلىپ قويۇپ، بىلىم ئېلىش ئەركىنلىكىدىن توسۇپ قويساق بولمايدۇ. ئىلىم، ئىبادەت ئۈچۈن جىھاد، كۆرۈش ئۈچۈن ھەر قانداق توسقۇنلۇق كار قىلالمايدۇ. ئۇلار ئەركىندۇر. ئەلۋەتتە، ئىلىمنىڭ چېكى بولمىسمۇ چارە - ئامال قالمىغىچە ھەرخىل خىزمەتمۇ ئىلىم ئېلىشىدىن كىتاب ئوقۇشتىن توسۇپ قويمايدۇ، ئاساسىي تۈپ ئامىل، بىزنىڭ ئېتقادىمىزدا، جاپالىق تېرىشىشىمىزدا، يانماس ئىرادىنىڭ بولۇشىدا، ئاندىن ئاللاھ ئىگەم نىيەتكە بەبقىپ ياردەم قىلىدۇ، خالىسا مەخسەتكە يەتكۈزىدۇ، خالىسا خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ.

ئەلۋەتتە، بىزمۇ ئاڭلىدۇق، سەككىز ياشلىق پۈتۈن قارى 30 پارە قۇرئاننى ياد ئېلىپ بولغان بالىلار خېلى كۆپ ئىكەن، سۈرۈشتە قىلسا، ئەلۋەتتە ئاسان ئەمەس، جاپالىق تېرىشىش، دائىم مەسئۇل

بولۇپ ئوقۇتۇش، كۆڭۈل بۆلۈشتىن، جاپالىق تېرىشىشدىن كۆپ بەدەل تۆلەشتىن قولغا كەلگەن نەتىجە ئىكەن، ئاللاھ خالىسا بىرەر بانا ـ سەۋەب بىلەنمۇ بېرىدۇ، بۇ بىر رەھمەت، بىز تېرىشساقلا سۇرۇشتە قىلالمساقلا، بەدەل تۆلەشدىن يانمساقلا، ئىلمى تالىم، ئوقوغۇچىنى كىچىك چېغىدىن باشلاپلا غەمگە سالمساقلا كۆڭۈل قويۇپ نىيەت قىلىپ ئوقۇتساقلا نەتىجە بولىدۇ. ئەمما، بالىنىڭ تۇغما قابىلىيىتىمۇ مۇھىم بىر ئامىل، لېكىن بۇ، دۆتلۈك بەك ئاز، بۇلار مىيىپ ھېسابىدا بەكلا ئاز، قارىساق كۆپ باللار، كۆپ ئوقوغۇچىلار مەخسەتكە يەتكەن، ھېچبولمىغاندا ماگىستىر بولغانلار ئاز ئەمەس.

سەۋەب قىلىش، ئاندىن تەۋەككۈل قىلىش، ئاللاھقا دائىم دۇئا قىلىش، ئىلمغا قولىمىزدىن كېلىشچە ياردەم قىلىش، شارائىتىنى تولۇق قىلىپ بېرىش، ئاندىن نەتىجىسىنى كۈتۈش لازىم. ھورۇنلارچە ئوڭدا يېتىپ ياكى ئىشلارنى جايىدا ئورۇنلاشتۇرالماي، ھەققى ئالمنى ئۇستاز قىلالماي، نەتىجىنى كۈتۈش، خام ـ خىيالدىن باشقا نەرسە ئەمەس.

نۇر مۆجىزىسىسى

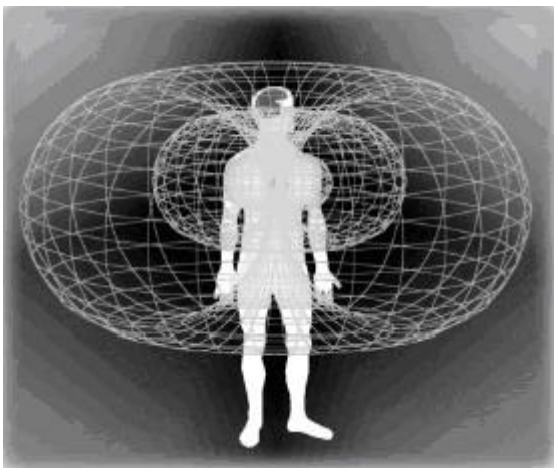

ئادەم بەدىنى ئەتراپىدا بىر خىل نۇر بايقالغان، سوۋېت ئىتتىپاقى ئالىملىرى ئادەم تېنىنىڭ ئەتراپىدا كۈزەتكىلى بولىدىغان بىر خىل نۇرنى بايقىغان، بىر پروفېسورنىڭ دېيىشچە ئەرلەر ئاياللارنى ئەرلەرنى كۆرگەندە نۇرلىنىپ كېتىدۇ، بۇ خىل نۇرنى مۇرەككەپ رېنتگىن نۇرى بىلەن كۆرگىلى بولىدۇ. ئىككى ئادەم دىدار كۆرۈشكەندە بولۇپمۇ بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرىدىغان، قەلبىداش ئىككى كىشى كۆرۈشسە، بۇ نۇر ئالاھىدە جانلىنىپ كېتىدۇ، ئاشىق ـ مەشۇق بولسا، بۇ نۇر پوجاكىزا ئاتقاندەك رەڭگارەڭ چاقناپ كېتىدىكەن، بۇ نۇردىن پايدىلىنىپ توي قىلغان ياكى قىلمىغان ياكى توي قىلماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى بىلگىلى بولىدىكەن، قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر بۇ بىر كەشپىيات، قۇرئان، ھەدىسكە ئۇيغۇن بولۇپ، مۆجىزە بولدى. قۇرئاندا، ئۇلارغا نۇر بېرىمىز، ئۇ نۇر بىلەن كىشىلەر ئارىسىدا ماڭىدۇ دىگە ئايەت بار. شۇنداق قەلبىگە نۇر بېرىش شەكسىز ھەق، ئاخىرەتتىمۇ نۇر بېرىلىشى قۇرئاندا كۆپتۇر، ئىش قىلىپ ئىنسانلاردا نۇر بار، بۇ مۆجىزە ئاخىرى ئىلغار ئۇسكۇنىدە ئاشكارا بولغان. ئەلھەمدۇلىللاھ

بىز يۇقىرقى ئىنسانلار تەتقىقاتى توغرىسىدىكى ئايەتنىڭ مەزمۇنى، ۋە تېمىسىغا قايتساق، قالتىس ئادەملەر بەك كۆپ، ئەلۋەتتە، بۇلارمۇ ئاز ئۇچرايدۇ. چۈنكى، ئىنسانلارنىڭ كۆپچىلىكى، گال، مال، بالا، تۇرمۇش غېمىدە ئۆز ئىشى بىلەن ئالدىراش بولغاچقا، بىرەر نەتىجە، تۆھپە، نەمۇنە، ئۇلگە قالدۇرۇشقا ۋاختى يوق، ئەمەلىيەتتە كىمكى ۋاختىنى، جېنىنى، مېلىنى، ھاياتىنى ئايىماي جان ـ دىل كۆيدۈرۈپ كىشىلەرنىڭ پايدىسىنى كۆزلەپ ياخشىلىق قىلىشىنى خالىسا، ئاللاھ، مۇنداق كىشىگە

ياردەم بېرىدۇ، بۇنداق كىشى چوقۇم نەتىجە چىقىرىدۇ، ھەر خىل يېڭى كەشپىياتلار بىلەن ئۆزىگە، باشقىلارغا پايدا يەتكۈزىدۇ. بۇنداق كىشى مۇسۇلمانلار دۇنياسىدىلا ئەمەس، بەلكى دىنسىزلار جەمئىيىتىمۇ تېپىلىدۇ. مەسىلەن: ئامېرىكىنىڭ ۋاشىنگتون شىتاتىدىكى سېئاتو شەھىرىدە 11 ياشلىق خې سنمې، ۋاشىنگتون ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئوچ يىللىق ئوقۇغۇچىسى بولغان، دادىسى دوختۇر، ئانىسى بىئولوگىيە ئالىمى، بۇ بالا ئىككى ياشتىلا لۇغەت كۆرەلەيدىغان بولغان، ئوچ ياشتا قامۇسنى ئوقۇغان، توققۇز ياشتا بولسا، ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرگەن، ئاندىن ۋاشىنگتون ئۇنىۋېرسىتېتىغا ئوقۇشقا كىرگەن، ئەلا نەتىجىدە مەكتەپ پۈتتۈرگەن.

غەربىي گېرمانىيەدىكى فرانكفورتتا، فرانسىيس ئىسىملىك بىر كىشى بولۇپ، بۇ ئادەم ئالاھىدە ئاڭلاش سىزىمىغا ئىگە ئىكەن، ئېلېكترونلۇق ئۆلچەش ئەسۋابىدىنمۇ سەزگۈر ئىكەن، ئۇ ئېلېكترونلۇق بىرلەشمە كارخانىسىدا ئاۋاز ئۆلچەش خىزمىتىنى قىلىدۇ، شۇ شىركەت مەخسۇس 500 مارىك پۇل تۆلەپ، بۇ كىشىنىڭ قۇلىقىنى خەۋىپسىزلەندۈرگەن.

ياپونىيەدىكى ئېلېكتر سايمانلىرى شىركىتىنىڭ خىزمەتچىسى يوجى يېڭجى، چەمبەر تۇراقلىق سانىنى يادىلاشنى ئونلۇق كەسىر چىكىتىدىن كېيىن 20 مىڭ خانىغا يەتكۈزۈپ، نۆۋەتتە ئەستە قالدۇرۇش ئىقتىدارى ئەڭ كۈچلۈك ئادەم بولۇپ، مۇكاپات ئالغان، ئەمما، بۇ كىشى دائىم ئىشتىن سىرتقى چاغدا مۇشۇ ھېسابلاش ئۇسۇلى بىلەن مەشغۇل بولغان، ئەلۋەتتە، نېمىنى مەخسەت قىلسا شۇنىڭغا يېتىدۇ.

يۇگوسلاۋىيىنىڭ نوۋىساد شەھىرىدە موتافىزاكى ئىسىملىك بىر كىشى بولۇپ، 10 مىڭ خىل سەي قورۇشنى ئەستە ساقلىغان، بۇ كىشىگە ئاشپۇرۇل دوكتور دىگەن نام بېرىلگەن. تېخىمۇ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغىنى شۇكى، ئەنگلىيىلىك گىنئورىگى كېنىم بېرىبل جاپالىق ئۆگۈنۈپ 36 خىل تىلنى سۆزلەيدىغان بولغان.

1981 ـ يىلى، تۈركىيىنىڭ پايتەختى ئەنقەرەگە 15 ياشلىق بىر قىزچاقنى دوختۇرخانىغا ئەكىلىدۇ، قىزچاقنىڭ دائىم قورسىقى ئاغرىپ بىئارام قىلغان بولسىمۇ يېزىنىڭ دوختۇرخانىسى توغرا دىئاگنوز قويالمىغان، ھەمدە داۋالاپ ساقايتالمىغان، بۇ پايتەختتىكى دوختۇرلار بالىنى ئوپراتسىيە قىلىپ قورسىقىدىن تېرىك ئوچ يىلانىنى ئېلىپ تاشلىغان، بۇ يىلانلار بۇ جايدا ياشىغىلى بەش يىل بولغانىكەن، دوختۇرلار سەۋەبىنى تەكشۈرۈپ، بۇ بالا يىلان تۇخۇمى بار سۇنى ئىچىپ قېلىپ، شۇ ئارقىلىق يىلان قورساقتا پەيدا بولغان ئىكەن، شۇنىڭ ئوچۈن، ئاللاھ، قۇرئاندا، تائاملىرىڭلارغا قاراڭلار دىگەن، يەڭلار دېمىگەن، بىز كۆزىمىزنى يۇمۇپلا نېمە كەلسە، يەۋەرمەيلى، ئاغزىمىزغا نېمە كەلسە دەۋەرمەيلى، قاراپ بىر ئىش قىلىش لازىم.

پاكىستاننىڭ سىندى ئۆلكىسىدە نادا نايىھسى پېر كەنتىدە بېبور ئىسىملىك بىر ئايال 147 يىل ئۆمۈر كۆرگەن، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغىنى شۇكى، ئۇ 120 ياشقا كىرگەندە ئاق چاشلىرى قارىداپ گۈزەل قىزچاقتەك قارا چاچلىق مومايغا ئايلانغان، ئاندىن كېيىنلا چۈشۈپ كەتكەن چىشلىرى يېڭى باشتىن قايتا چىققان، كۆرۈش سېزىمى كۈچلۈك، ئاڭلاشمۇ جايىدا بولغان.

بىرازىلىيىنىڭ جەنۇبى رىئوگراندى ئوبلاستىدا 160 ياشتىن ئاشقانلار كۆپ ئىكەن، مانئوئىل ئىسىملىك بىرسى 162 ياشتا ئىكەن، بۇ مەدىكار ئىكەن، بەش سەزگۈ ئەزاسى نورمال ئىشلىگەن.

ئامرىكىدا 33 ياشقا كىرگەن راۋئېل 800 جىڭدىن ئاشقان، فىرانسىس بولسا، 1076 جىلك كېلىپ، ئېغىرلىق چىمپىيۇنى بولغان.

ئاللاھ خالىسا بىر تال ھۇجەيرىنى ئاشۇ ئىسپىرما سۈنى 1000 جىڭدىن ئارتۇق قىلالايدۇ، ئەلۋەتتە، بۇ ئەھۋال ھايۋانلاردا كۆپ ئۇچرايدۇ.

مەسىلەن: كىت 50 تونىنا كېلىدۇ، 100 مىڭ جىلك، مانا بۇ ھايۋانمۇ بېلىقنىڭ كېچىككىنە بىر تۇخۇمىدىن چىقىدۇ، تېمساھ، كالا، تۆگە ۋاھاكازالار.

ھىندىستان زۇڭتۇڭى ربر، بىر ئايالغا باتۇرلار ئوردىنى بەرگەن، چۈنكى، بۇ ئايال ئورمانلىقتا ئۆتۈپ كەتكىچە، بىر يولۋاسقا ئۇچراپ قېلىپ، باتۇرلارچە چاناپ ئۆلتۈرگەن، ئۆزىمۇ يارىدار بولغان، ئەمما قىلچە قورقمىغان، جەڭ ئەسلى روھ، ئىددىيىدە بولىدۇ ـ دە!، ئەگەر بۇ قورقۇپ ۋارقىراپ قاچقان بولسا، يولۋاسقا يەم بولاتتى.

ئاۋىسترالىيىنىڭ سىدنى شەھىرىدە 16 ياشلىق بىر قىزچاق بولۇپ، ئىسمى يېگىس ئىكەن، بۇ قىزچاق گەرچە سۇ ئۈزۈشنى بىلمىسمۇ پەقەت سۇغا چۆكۈپ كەتمەيدىكەن، سۇ ئۈستىدە خاتىرجەم گىزىت ـ ژۇرنال ئوقۇۋېرىدىكەن، ئەمما ھەرگىز سۇ ئاستىغا چۆكەي دىسمۇ چۆكمەيدىكەن.

تۈركىيە، شۇرۇاس ئۆلكىسىنىڭ يېرىدەزىل ناھىيىسىدىكى داۋالان كەنتىدە خەدىچە ھۈلگەر ئىسىملىك بىر ئايالغا 1982 ـ يىل 100 ياشقا كىرگەندە 10 تال يېڭى چىش چىققان، مۇخپىر ئۇنى زىيارەت قىلغاندا، ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ، مەن ئۆزۈمنى 15 ياشلىق ۋاختىمدەك ھېس قىلىۋاتىمەن، تېنىم ساغلام، بەش سەزگۈ ئەزايىم ساق دىگەن.

ئاللاھ خالىسا ئۆمۈرنى ئۇزۇن، خالىسا قىسقا قىلىدۇ، خالىسا كۈچلۈك، خالىسا ئاجىز خالىسا ئېغىر، خالىسا يەڭگىل، خالىسا ئۇزۇن، سېمىز، خالىسا قىسقا، پاكىنەك، ئورۇق قىلىپ قويىدۇ، بۇ ئىشلار ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ. بىزنىڭ قولىمىزدىن كەلمەيدۇ، بىز سۆزىمىزنى بىر نەچچە ھەيران قالارلىق ئىنسانلار دۇنياسى بىلەن ئاخىرلاشتۇرىمىز، مەخسەت، ئىنسانلارنى ھەرخىل تەتقىق قىلىش. ئاللاھ، سۈرەت ئاتا قىلغۇچىدۇر.

جۇڭگو يۈننەن ئۆلكىسىنىڭ شەرقى شىمالدىكى تاغلىق رايۇنىدا ئىككى باشلىق بىر ئادەم دۇنياغا كەلگەن، ئۇنىڭ ئىسمى جاڭ زېپىڭ، ئۆزى دېھقان، ئىككى باشىنىڭ بىرسى چوڭ، نورمال، بىر بەك كىچىك بولۇپ، ئاساسى باش ۋە پارازىت باش دەپ ئىككىگە ئايرىلىدۇ، پارازىت، كىچىك باش ئاساسى چوڭ باشنىڭ ئوڭ تەرىپىدە بولغان، كىچىك باشتىمۇ چاچ، كۆز، قاش، كىرپىك، بۇرۇن، ساقال، كالپۇك، لەۋ، چىش، تىل قاتارلىق ئەزالار بار ئىكەن.

ئاساسىي باشتا بىر نەرسە يېسە، ياكى سۆز قىلسا، كچىك باشتىكى ئېغىزمۇ ماكىلداپ تۇرىدىكەن، كۈنمىڭ مېدىتسىنا ئىنستىتوتى تارمىقىدىكى بىر دوختۇرخانا بۇ كىشىنى تەكشۈرۈپ ئاندىن كېيىن بۇ كىچىك پارازىت بېشىنى كېسىپ تاشلىغان، ئالىملار تەتقىق قىلىپ، بۇ باشتىمۇ مېڭە، مېڭە قېتىقى بارلىقىنى ئەمما تولۇق تەرەققىي قىلمىغانلىقىنى ئۇزۇندىن بۇيان چوڭ باشقا ئەگىشىپ خۇددى دورامچى، ئەگەشكۈچى دۆلەت ياكى شەخس، تەرەققىي قىلالمىغاندەك تەرەققىي قىلالمىغان، بۇ باشنى بولسا، بويۇن تومۇرى، قان ئارقىلىق ئۇزۇق بىلەن تەمىنلىگەنلىكى، ئاساسىي كونترولللۇق چوڭ باشقا ئىكەنلىكىنى بېكىتكەن، بۇ كىشى كېيىن ساقىيىپ نورمال بولغان.

جۇڭگو سىچۈەن ئۆلكىسىدە شاۋەت گۇڭشىسىدا 1970 - يىلى لىيرۇچاڭرۇڭ ئىسىملىك بىر بالا تۇغۇلۇپ، بىر ياشقا كىرگەندە، قېرىشقا باشلىغان، چاچلىرى ئاقىرىپ يۈزلىرىگە قورۇق چۈشۈپ كەتكەن، 10 ياشتا ماڭسا، قېرى ئادەمنىڭ سىياقى كۆرۈنۈپ ھەمدەم ھاسرايدىغان بولۇپ قالغان، چەتئەلدە بەش ياشلىق بىر قىزچاقمۇ مومايدەك قېرىپ، چېچەك يۇقۇپ ئۆلۈپ كەتكەن، ئالىملار تەكشۈرۈپ بۇبالىدا قېرىلىق ئالامىتى بولغاچقا كېسەلگە قارشى تۇرالماي ئۆلدى دىگەن. ئافرىقىنىڭ ئوكىنى دىگەن جايىدا فلىنىس ئىسىملىك بىر ئوغۇل بالا يەتتە ياشتىلا چېچى چۈشۈپ تاقىر باش بولۇپ قالغان، چىشلىرى پەقەتلا تۆكۈلگەن، يۈزى قورۇلۇپ 80 ياشلىق بوۋايدەك بولۇپ قالغان، مانا بۇ قىيامەت ئالامەتلىرىدە قورقۇنجدىن كىچىك بالىلارنىڭ چېچى ئاقىرىپ كېتىدۇ، ئۇلار قېرىپ كېتىدۇ دىگەن ئايەت، ھەدىسنىڭ ئالدىن بېرىلگەن سىگنالى بولۇپ، ئاللاھ ھەممىگە قادىر، بۇ ئىش راست بولىدىكەن دىگەننى بىلدۈرىدۇ، بىز ئاندىن قىيامەتكە ۋە ئايەت، ھەدىس، مۆجىزىسىگە شەكسىز ئىشىنىدىغان بولىمىز، بىزنىڭ ئۇچ ھاياتلىق تەتقىقاتىمىزنىڭ ئاساسى مەخسىدى قىيامەت كۈنى قايتا تېرىلىش نەزەريىسىدۇر.

بىيجىڭ شەھىرىدىكى داشىڭ ناھىيىسىنىڭ داشىنجۇاڭ گۇڭشىسىدا بىر جۈپ ئەر - ئايالنىڭ تۆت بالىسى بولۇپ، 15 ياشلىق بىرسىنىڭ يەنى قىزىنىڭ سۈيدۈك يولى ئاغرىپ ئىششىپ قالغان، دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ تەكشۈرتسە، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر ھادىسە يۈز بەرگەن، ئۇنىڭ سۈيدۈك يولىدىن بىر تۇگۈنچەك ئۆسۈپ چىقىپ، بۇ قىز ئوغۇل بالىغا ئايلىنىپ قالغان، تېخى بۇ ئوغۇل، پەرزەنت كۆرۈش ئىقتىدارىغا ئىگە ئىكەن، كېيىنچە يەنە بىر سىڭلىسىمۇ شۇنداق ئوغۇل بالىغا ئۆزگەرگەن، بۇنداق ئىش دۇنيادا بەك كۆپ بولۇپ، ئىككى جىنسلىق يالغان ئىككى جىنسلىق دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ، بەزىلەرنىڭ بىرلىشىپ كېتىدۇ، بەزىلەرنىڭ ئايرىم - ئايرىم بولىدۇ، ئىقتىدارى ئۆز پېتى بولىدۇ. ھەيز كۆرىدۇ، ئىچىدە بالىياتقىمۇ بولىدۇ. شۇنداقلا ئەرلىكمۇ ساپمۇساق بولىدۇ. بۇ خىل ھادىسە بالا، تۆرەلمە قورساقتا سۈرەتكە كېلىش جەريانىدا ھۈجەيرىلەر پارچىلىنىش ھادىسىسىدىن كېلىپ چىقىدۇ، ئەلۋەتتە بۇ ئىش قوشكېزەك بالىلار ياكى قوش ئەزالىق بالىلارغا ياكى بىرەر ئەزاسى ئارتۇق چىقىش مەسىلىسىگە ئوخشاپ كېتىدۇ.

ئىسلام دىنىدا بۇ كىشىنى خوناسا دەپ ئاتايدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن ئالاھىدە باب توختۇتۇپ قانۇن تۈرغۇزۇلغان بولىدۇ، بۇنى فىقھى مەسىلىسىدە چۈشىنىڭ، بۇنداق بالىلار ئاساسلىقى 10 ياشتىن ئاشقاندىن كېيىن ئاندىن قوش جىنسلىق بولۇشقا باشلايدۇ، ئاللاھ خالىسا، قانداق ياراتسا شۇنداق بولىدۇ، ئەگەر بۇنىڭغا ھۈجەيرە ياكى بىرەر سەۋەب، ئىللەت كۆرسەتسەك، نېمە ئۈچۈن ھەممە ئىنسانلاردا بولماي، بولۇپمۇ بىر ئائىلە كىشىلىرىنىڭ ھەممىسى بولماي، نېمە ئۈچۈن ئاز ساندا بولىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن پۈتۈن يەرشارىدا بولماي، ئاز دۆلەت، رايونلاردا بولىدۇ؟ بۇ بىر مىيىپ مەسىلىسىگە ئوخشاش ئىش بولۇپ، ئاللاھ پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ زېھنىنى تەپەككۇرنى ئۆزى تەرەپكە قارىتىپ، ئىنسانلارنى تەتقىق قىلسۇن، بۇنىڭ ھىكمىتىنى چۈشەنسۇن، قۇدرەت، رەھمەتنى بىلسۇن، شۈكرى قىلسۇن دەپ شۇنداق قىلىدۇ. خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراقتا تارتىلمايدۇ، ئىنسان ئويلانسا سانسىز نېئىمەتلەرگە ھەرگىز شۈكرى قىلىپ بولالمايدۇ، ئاللاھ رەھمەت قىلمىسا، ھېچكىم جەننەتكە كىرمەيدۇ، ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى ئۈمىد قىلىپ، گۇماننى ياخشى قىلىپ، ئەملىنى ياخشى قىلىپ، مول نەتىجىنى

قولغا كەلتۈرەيلى، ئاللاھ ياردەم بەرسۇن، ئامىن!

بىز ئەمدى سۈرە مۇئمىننىڭ بىز مەخلۇقلاردىن غاپىل ئەمەس، دىگەن ئايەتتىكى تەتقىقاتتىن تاللايمىز، ئاللاھ، مەيلى قەدىمقى بولسۇن مەيلى ھازىرقى بولسۇن، مەيلى كەلگۈسىدىكى بولسۇن، مەيلى ئەرشى، كۇرسى مەيلى ئەڭ تۆۋەن جاي بولسۇن، مەيلى چوڭ مەيلى كىچىك، جانلىق، جانسىز پۈتۈن مەخلۇقلاردىن ھەرگىز غەپلەتتە غاپىل ئەمەس، دائىم ئۇنىڭ كېلىش ۋاختى، ئورنى، شەكلى، مىقدارى، ھاياتى، قەلبى، روھى، جىسمانى ئوزۇق، رىزىق قاتارلىق ئىشلارنى كېلىش، كېتىش، ئەجەلى يەنە قايتا تېرىلىش ۋاختى، ئورنىنى كەلگۈسىدىكى مەڭگۈلۈك جاينى ئالدىن بىلىپ بولىدۇ. شۇنداقتىمۇ دائىم كۆزۈتۈپ تۇرىدۇ، ئەھۋاللارنى باشقۇرۇپ تۇرىدۇ، پەرىشتىلەر دوكلاتىنى بىر تەرەپ قىلىپ تۇرىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئالدىن بىلىپ تۇرىدۇ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئىلمى چەكسىز، بىز ئالەم بوشلۇقى پىلانېتلار، يۇلتۇزلار سىستېمىسى، ئوربېتىلارنى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى ھاياتلىق، ماماتلىقنى تەتقىق قىلساق، كۆزىتسەك، دەرسلىك قىلىپ ئوقۇساق، ئاشۇ چەكسىز ئىلىمدىن بىر زەررىچە ئالالىساق، چوقۇم، ئالاھ، ئىلمىنىڭ مەخلۇقلاردىن غاپىل ئەمەسلىكىنى بىلۈالىمىز، قۇدرەت، ھىكمەت، رەھمەتنى كۆرۈۋالىمىز.

بىز بۇ قېتىم ھايۋانلارنى قوغداپ مۇھاپىزەت قىلىۋاتقان رەڭ توغرىسىدا توختىلىمىز. بۇنىڭ ھېكمىتىنى، رەھمىتىنى پايدا، ياخشىلىقنى بىز بىر قۇر سۆزلىگەن. ھازىر بولسا، پەقەت ھايۋانلار مۇشۇ رەڭدىن پايدىلىنىپ مۇداپىئە قىلىدىغانلىقىنى ئۆزىنى قوغدايدىغانلىقىنى، ئوزۇق تۇتىدىغانلىقىنى دۈشمەندىن ساقلىنىپ، ھاياتىنى قوغدايدىغانلىقىنى، ئاللاھنىڭ راستىنلا غاپىل ئەمەسلىكىنى ھەر ھايۋانغا ئۆزى لايىق ماكانغا لايىق رەڭنى بەرگەنلىكىنى سۆزلەيمىز، ھايۋان ئىككى قىسىم بولىدۇ.

بىرسى گۆشخور، يىگۈچى، ئىككىنچى، باشقىلارغا ئوزۇق، يەم بولىدىغان يىيىلگۈچى ھايۋان، بىرىنجىسى دائىم ھالدا خىلمۇ ـ خىل چارە ـ ئامال بىلەن ئوزۇق تۇتۇشى، ھاياتىنى ساقلىشى لازىم، ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى، ئەقىل، پەم ـ پاراسەت بېرىشى، رىزىقنى مول قىلىپ بېرىشى بىلەن بۇلار ئاچ قالمايدۇ، چارە ـ ئامالنى قىلىدۇ. ئىككىنچى خىلى بولسا، دۈشمەندىن مۇداپىئەلىنىش، قېچىش، يوشۇرۇنىشى، يا ئۇچۇش بىلەن ئۇچالمىسا مۇلاھىزە قىلىپ ئەقىل ئىشلىتىپ ئامال تېپىش بىلەن ياكى ئۆزىنى قارىغۇچىلاردىن يوشۇرۇن دالدىغا ئېلىش، مۇكۈۋېلىش بىلەن يا كېچىدە ئاشكارا بولماسلىق، كۈندۈزى ئوزۇق تۇتۇش ياكى كۈندۈزى يوشۇرۇنۇپ كېچىسى ئوۋغا چىقىش بىلەن ياكى زېمىن ئاستىغا يوشۇرۇنۇش ياكى دەرەخ قوۋزىقى، قۇلاق، يوپۇرماق ئارىسىغا ياكى گۈللەر، چېچەكلەر ئارىسىغا يوشۇرۇنۇش بىلەن ياكى باشقا ھايۋانلار سۈرىتىگە كېلىۋېلىش بىلەن ياكى سېسىق پۇراق چىقىرىش، گاز قويۇپ بېرىش بىلەن باشقا رەڭگە كىرىۋېلىش بىلەن خىلمۇ خىل ئۇسۇلدا ئۆزىنى قوغدايدۇ، مېھرىبان ئاللاھ، بۇلارغا ئۆزىگە لايىق چارە ـ ئامال، ئەقىل ـ پاراسەت رەڭ بەرگەن بولۇپ، بۇلار، بۇ نىئمەتكە دائىم زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتىپ شۈكرى قىلىدۇ.

پۈتۈن كائىنات، ئاسمان ـ زېمىن، قۇلاق چېچەك، دېڭىز سۈيى، قاراڭغۇ كېچە، بۇ بىچارىلەرنى قوغدايدۇ، ماسلىشىپ بېرىدۇ. ئۇنداق بولمىسا غوجىسىنىڭ غوجىسى جايلايدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ھايۋانلارنىڭ رېڭىدىن پايدىلىنىپ يوشۇرۇنىشى، ئۆزىنى قوغداش، ئوزۇق تۇتۇپ يېيىش مەسىلىسىگە 32 مىسالنى كەلتۈرگەن بولۇپ، بىز بۇنىڭدىن بىر نەچچىنى تاللاپ

ئالىمىز، شۇ ئارقىلىق بىز راستىنلا ئاللاھنىڭ ئىلمى ھىكمىتى چەكسىز، پۈتۈن مەخلۇقدىن غاپىل ئەمەسكەن، ئەلۋەتتە مېنىڭ بۇ ھالىمنى كۆرۈپ تۇرىدۇ، ئەھۋالىمنى بىلىپ تۇرىدۇ، ئۆزى بىلىدۇ دەپ ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىمىز، ئى ئاللاھ، سىلى ئوبدان بىلىلا دەپ دۇئا قىلىمىز.

1. سىلاق دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل ھاشارەت، يازدا، باھاردا گۈل - چېچەكلەر رەڭگىدە بولۇۋېلىپ، يوشۇرنۇپ تۇرىدىكەن، قىشتا بولسا، ئۇششاق تاشلارغا ئوخشاش بولۇۋالىدىكەن، ئۇزۇقى بولسا دەل شۇ جايدا ئىكەن، باشقا جايدا ھەم ئۇزۇق يوق ھەم يوشۇرۇنۇش ئەپلىك بولمايدىكەن.

2. ھاسا تاياق ئىسىملىك ھاشارەت، ئەگەر دۈشمىنى ھۇجۇم قىلىپ كەلسە، دەرەخ شېخىدا سۇنغان قۇرۇق شاخ بولۇۋالىدىكەن، ھۇجۇمچى، بۇنى پەرىق ئېتەلمەي ئۆتۈپ كېتىدىكەن. ئەگەر بۇ ھاشارەت، گۈل - چېچەك ئارىسىدا بولسا، يەنىلا رەڭدىن پايدىلىنىپ گۈلگە ئوخشاش بولۇۋالىدىكەن.

3. قۇرتلارنىڭ بەزىسى دۈشمەننى سەزسە، لاي، تاش، توپا رەڭگىدە بولۇۋالىدىكەن.

4. خاناپىس ئىسىملىك ھاشارەت، ئۆسۈملۈك دانچىسىنىڭ شەكلىگە كىرىۋالىدىكەن، بۇ ئۆسۈملۈك ئۇنىڭ ئۇزۇقى ئىكەن، بۇ قۇش، پايدا ئالغان.

5. يۇقىرقى ھاشارەتنىڭ بىر تۈرى دائىم ھالدا سۆگەت قۇلقىدا، كۆك رەڭدە يېشىل رەڭدە بولۇۋېلىپ دۈشمىنىنى ئالدايدىكەن.

6. رەقسىمىس ئىسىملىك بىر ھاشارەت، ياغاچ تۈۋرۈكلەرگە چاپلىشىپ، كۈلرەڭگە كىرىۋالىدىكەن، ئاندىن كېيىن قارىسا، سېرىق بولىدىكەن.

7. ھاشارەتلەر ئىچىدە رەڭدىن پايدىلىنىپ ئۆزىنى قوغدايدىغان ھەم ئۇزۇق تۇتۇپ يەيدىغان كىشىلەرگىمۇ ھوزۇر بېرىدىغىنى، كېپىنەكلەر تۈرى ئىكەن.

8. بەزى كېپىنەكلەر يېشىل، كۈلرەڭ، سېرىق رەڭلەرگە كىرىۋېلىپ، كۈندۈزىمۇ ئۆسۈملۈك چېچەكلىرىدىن يوپۇرماق قۇلاقلاردىن پەرىقسىز تۇرىدىكەن. (تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 116 ـ 117 - بەتلەردە بۇ ھاشارەتنىڭ يوشۇرنۇش سۈرىتى بار.) (بېلىقنىڭ يوشۇرنىۋېلىشى)

9. بەزى كېپىنەكلەر، لاي، تام، سېمونت رەڭگىدە بولىدۇ.

10. كېپىنەك تۈرىدىكى ھاشارەتلەر قوغدىنىپلا قالماي، بەلكى رەڭدىن پايدىلىنىپ ئۇزۇق تۇتۇپ يەيدۇ، كېچىسى بىر خىل كۈندۈزى بىر خىل بولۇۋالىدۇ.

11. بەزى ھاشارەتلەر سېسىق پۇراق چىقىرىپ ئۆزىنى قوغدايدۇ، ئۇزۇقنىمۇ مۇشۇ پۇراقتا تاپىنىپ تۇتىدۇ.

12. بەزى ھاشارەتلەر ئۆزىنى، باللىرىنى ھەرخىل ئۆز رەڭگىدىكى ئۆسۈملۈكنى ئۇۋىسىغا ئەكىلىپ ياكى دۈشمىنى قاچىدىغان زەھەرلىنىپ قالىدىغان سېسىق پۇراقلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ ئۆزىنى قوغدايدۇ، بۇ ئەقىلنى كىم بەردى؟ كىم ئوقۇتتى؟

13. سەھرالاردا، چۆللەردە، دەرەخ بولمىغاچقا بۇ يەردىكى جانلىقلار شۇ جاينىڭ رەڭگىدە بولىدۇ،

ئىتتىك قارىلا پەرىق ئەتكىلى بولمايدۇ، بۇ نىيئىمەتنى كىم بەردى؟ ھەرخىل رەڭدىكى تۈپراقدا شۇ جايغا لايىق رەڭدە ھايۋانلار ياشايدۇ. خۇددى بوز توشقاندەك.

14. ھەر قانداق ئېيىق، توشقان، قارا، كۈلرەڭ بولىدۇ، ياكى بوز رەڭدە بولىدۇ. بولۇپمۇ توشقان بوز رەڭدە بولىدۇ. ئەمما، شىمالىي قۇتۇپ، جەنۇبىي قۇتۇپىدا مۇزلار، قارلار بولغاچقا، بۇ جايلىنىڭ ئېيىق، توشقانلىرى ئاق رەڭدە بولىدۇ، بۇ زادى كىمنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى؟ ئالىملار بۇ جايدا كۆن نۇرى كۆچلۈك بولمىغاچقا بۇلارنىڭ رەڭگى ئاق بولغان دەيدۇ، بىز دەيمىز. بۇ ئوخشاشلىقنى شۇ قانۇننى چوقۇم ھىكمەتلىك مېھرىبان ئاللاھ قىلدى دەيمىز.

ئاللاھنىڭ ھىكمىتى كۆپ تەرەپنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئىسسىق جايلاردا دەل - دەرەخ ئورمانلار كۆپ، بۇلار ھەرخىل رەڭدە بۇ جايدىكى ھايۋانلار، ھاشارەتلەرمۇ ھەرخىل رەڭدە بولىدۇ. بۇلارنى كىم ئورۇنلاشتۇردى، بولۇپمۇ شۇ ھايۋاندىكى رەڭنى قوبۇل قىلىشنى كىم بەردى؟ ئاللاھ، ھايۋاناتلار دۇنياسى بىلەن ئۆسۈملۈك دۇنياسىنى كۈزەتسەك ئاربىلىقنى ماس - مۇناسىپ قىلىپ، سېلىشتۇرساق، كەڭ، ئەتراپلىق نەزەر بىلەن قارىساق، نۇرغۇن ھىكمەتلەرنى بايقايمىز. بۇ يالغۇز رەڭدىلا ئەمەس، شۇ ئۇچ ھاياتلىقدىكى پۈتۈن ئىشلاردا بار، بولۇپمۇ بىز بۇنى قۇرئان ئايىتىنىڭ چۈشەنجىسى، تەپسىر قىلايلى.

ھىجرىيە 4 - ئەسىردە، جۇنەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا بىر مەزلۇم ئايال ئەرز قىلىپ كېلىدۇ، بۇ ئايال ئەي ھەزرىتىم، مېنىڭ ئېرىم نېمە ئۈچۈن مېنىڭ ئۈستۈمگە يەنە قوشلاپ بىر خوتۇن ئالغىدەك؟ مەن نېمىنى خاتا قىلدىم؟ مەندىن نېمە ئۈچۈن رازى ئەمەس، ئەگەر ياتلارغا يۇز ئېچىش ھارام بولمايدىغان بولسا، مەن سىلىگە يۈزۈمنى كۆرسىتىپ قويايتتى، سىلى مېنىڭ گۈزەللىكىمنى بىلۈالغان بولاتتىلە، بۇ دىياردا مەندىن گۈزەل ئايال يوق، دەپ گېپىنى داۋام قىلىۋاتسا، بۇ شەيخ ھۇشىدىن كېتىپتۇ، ئايال كىشى ئاندىن كېيىن چىقىپ كېتىپتۇ، ھازىر بولغان مۇرىتلىرى سىلىگە نېمە بولدى، بۇ ئايال گېپىنى تۈگەتمەي تۇرسا، ھۇشلىرىدىن كەتتىلىغۇ؟ دەپ سوراپتۇ.

شەيخ، ئاللاھ، ماڭا بۇ ئايالنىڭ تىلى بىلەن خىتاپ قىلدىكى، بۇ ئايال شۇنچە گۈزەل بولسا، خالىق ئاللاھ قانچە گۈزەل، سەن يەنىلا خالىققا ئىشىق باغلا دەۋاتىدۇ. يەنە كېلىپ بۇ ئايالنىڭ جامالىنى پەقەت ئىگىسىلا لايىق بولغان ھەقىقى بار ئېرىلا كۆرەلىسە، باشقىلار مەھرۇم بولسا، چوقۇم خالىق ئاللاھنىڭ جامالىنى لايىق بولغانلار، ئىتائەت قىلغانلار، ياخشى كۆرۈپ ئاشىق بولغانلار كۆرىدىكەن. ئاشىق، سادىقلاردىن باشقىسى كۆرەلمەيدىكەن، بۇ دۇنيانىڭ كۈللىسى، گۈزەلكەن، بۇ گۈزەللىكنى پەقەت پىكىر، تەپەككۇر قىلغانلار، تاپالايدۇ، ھەم كۆرۈپ ھوزۇر ئالالايدۇ، باشقىلار بۇنىڭدىن مەھرۇم، مەن مۇشۇلارنى ئويلاپ ھۇشۇمدىن كەتتىم دىگەن، بىز بۇ ھېكايىنى سۆزلىشىمىزدىكى مەخسەت، تەپەككۇر قىلغان گۈزەللىككە ئاشىق بولغان ئىلىمغا ھېرىسمەن بولغانلار، ئاللاھقا ئاشىق، سادىق بولماقچى بولغانلار، چوقۇم ئىلىمنى ئالالايدۇ، بىز يۇقىرىدا دىگەن گۈزەللىك، رەڭلەر ھىكمىتىنى بىلەلەيدۇ، يۈرىكى، قەلبى، روھى خاتىرجەم بولىدۇ. گال، مال، نەپسى غېمىدە ئۆتكەنلەر مەڭگۈ ئاۋارە بۇ غەمدىن ئۆلسىمۇ قۇتۇلالمايدۇ.

چۈنكى، كىشى قىلىۋاتقان ئىش - ھەرىكەت ئۈستىدە جان بېرىپ، يەنە شۇ ئىش ئۈستىدە قويىدۇ، بۇ ھەق ئايەت، ھەدىس، روھلار بىلىمى بىلەن ئىسپاتلاندى، شۇنىڭ ئۈچۈن بىز بۇ رەڭگارەڭ دۇنيانى كۈزىتىپ، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىپ، بۇ يەردە بىر ئالىم، ھىكمەتلىك پىلانلىغۇچى ئاللاھ بار

ئىكەن دىگەن. ئىلىم، تەۋھىدقا ئىگە بولمىز، ئۇندىن باشقا رەھمەتنى تونۇپ، شۈكرى قىلىش يۈزىسىدىن كۆپلەپ ئىبادەت قىلىۋالىمىز، ۋاختىمىزنى زايا قىلمايمىز. شۇنداقلا، داۋىن، لامارىكلارنىڭ تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيىسىنى ئۆزلىگىدىن تاسادىپىي دىگەن سۆزلىرىنى ئاغدۇرۇپ، ئاللاھ قىلدى، ھىكمەت، تەدبىر، پىلان، ئالدىن بىلىش، تەقدىر، سۈرەت ئاتا قىلىش، رەھمەت قىلىش، كۆيۈنۈش، روھ، جان ئاتا قىلىش، قايتا تىرىلدۈرۈش نەزەرىيىسىنى ئوتتۇرىغا قويىمىز، ئەلۋەتتە، بۇ تەتقىقاتقا بىز لايىق، بۇ بىزنىڭ بۇرچىمىز، مەجبۇرىيىتىمىزدۇر. بىز بۇ، رەڭ تەتقىقاتىنىڭ ئارقىسىدا ھەقىقەتەن سىلەرگە ھايۋانلاردا ئىبرەت بار دىگەن ئايەتتىكى تەپرىسنى كەلتۈرۈپ ئۆسۈملۈك، ھايۋان، رەڭ، كائىنات سىرلىرىنى تەكشۈرۈپ تەپەككۇر قىلىپ، بۇ جايدىكى پەيدا قىلغۇچى ئاللاھ، سۈرەت ئاتا قىلىش، روھ، جان، ئەقىل - پاراسەت بېرىش، پۈتۈن كائىناتتىنى باشقۇرۇش، تاسادىپىيلىقنى ئاغدۇرۇپ، ئالاھىدە پىلان، تېخنىكىسى بىلەن ئورۇنلاشقانلىقنى ئىسپاتلاپ ئايەت، ھەدىسىدىن سىرت دۇنيادىكى خەلقئارا پەيلاسوف، دوكتۇر، ئالىملار سۆزلىرى بىلەن داۋىن، لامارىك مەزھىپىنى تۈپتىن ئاغدۇرۇپ تاشلايمىز. ئەمەلىيەتتىمۇ چەتئەللەر بۇنى ئىنكار قىلىپ بولدى.

بىز يۇقىرقى ئۇچ ھاياتلىق تەتقىقاتىمزىدىن ئاللاھنى، رەھمىتىنى، ھىكمىتىنى، سىرىنى، يەنە تېرىلىشنى تاپقاندىن سىرت، بۇ ئەخمىقانە، ئەپسانە، گۇمانى قاراشتىكى مەزھەپنى ئاغدۇرىمىز، كۈچلۈك رەت قىلىمىز، بۇ داۋىن مەزھىپ ئاساسى تۆت تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

1. ھاياتلىقنىڭ پەيدا بولۇشى، ۋە تەدرىجىي تەرەققىيات.

2. بۇ تەرەققىيات ۋاريىسلىق، ئىرسىيەتتىن نەسلىگە يۆتكىلىش.

3. ئوموميۈزلۈك ھاياتلىق باقى قېلىشنى تالىشىش، مەنمەنلىك.

4. كۈچلۈكلەر مەڭگۈ قېلىشقا لايىق، ئاجىزلار يوقۇلۇش. مانا مۇشۇنداق نەزەرىيە بىلەن كۈچلۈكلەر ياشاش، ئاجىزلار ئۆلۈش، كۈچلۈكلەر لايىق، ئاجىزلار يوقۇلۇش دىگەن پىرىنسىپقا ئەمەل قىلىپ، ئامىرىكىدەك زومىگەر دۆلەتلەر ئاجىزلارنى يۆلەش ئۈياقتا تۇرسۇن، ئاجىز، يوقلىش كېرەك، چۈنكى، يەنە باقى قېلىش، كۈچلۈكلەرنىڭ دەپ خالىغانچە زۇلۇم قىلدى، ئەنگلىيە ئىمپېرىيىسىمۇ شۇنداق قىلدى.

بۇنىڭ تەرەققىيات نەزەرىيىسى، نۇرغۇن ئىسلام دىنىدىكى كىشىلەرنىمۇ قايمۇقتۇرۇپ، دىندىن چىقاردى، ياكى دىندىن، ئىماندىن ئاجىزلاشتۇردى، ياش - ئۆسمۈرلەرنى ئاشۇ گۇمانى كۆز قاراش بىلەن تەربىيلىدى، ھەم ھازىرمۇ تەربىيلەۋاتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز بۇ مەزھەبنىڭ بىكار قىلىنغانلىقنى دۇنيا ئالىملىرى تەرىپىدىن رەت قىلىنىپ، ھازىر بەزى دۆلەتلەردىن تۈپتىن يوقۇلۇپ بولغانلىقنى ئۇقتۇرۇش يۈزىسىدىن دۇنياۋى پەيلاسوف، دوكتۇر، ئالىملاردىن 20 كىشىنىڭ سۆزىنى ئىسپات قىلىپ كەلتۈرىمىز.

1. چۈستاپ لوبون مۇنداق دىگەن: ماددا ئەبەدىيلىك ئەمەس، بەلكى ئۇ ئاساسى قانۇنغان بويسۇنىدۇ، پۈتۈن كائىنات ئاخىرى يوقىلىدۇ، ھەممىسى قۇياش سىستېمىسىغا ئوخشاش تېز سۈرئەتتىكى ھەرىكەتتىن ھاسىلدۇر، بۇ سىستېما ھامىنى بىر كۈنى ئاخىرلىشىدۇ دىگەن. داۋىن نەزەرىيىسى بولسا ماددىغا ئالاقىدار بولۇپ، ئۇلار ئاساسى ماددىزىمچىلار، دىمەك، ماددا يوقىغاندەك، بۇلارنىڭ كۆز قارىشى، نەزەرىيىسى، مەزھىپى يوقىلىدۇ.

2. فرانسیه ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى، ئۇستاز ھىنرى بۇنكارى مۇنداق دىگەن: بىز ئاساسى قانۇنىيەتكە قارايدىغان بولسا، شۇنى كۆچلۈك تەكىتلەيمىزكى، بىزنىڭ كۆز قارىشىمىز تەخمىنەن دېيىلگەن، ئۇنداقتا نەتىجىمۇ تەخمىنەن بولىدۇ، بۇنىڭ ھەقىقى ئاساسى يوق، بۇ سۆزگە قېتىلىپ دوكتۇر جىلىيە مۇنداق دىگەن. ئاساسىي قانۇنىيەتمۇ مەلۇم ھادىسە تۈپەيلىدىن ئۆزگىرىشى مۇمكىن، كائىناتتا ئالەم بوشلۇقىدا ھايۋان، ئۆسۈملۈكتە زور ئۆزگىرىش بولۇۋاتىدۇ، بۇ ئەھۋال مەڭگۈ شۇنداق بولىدۇ، بۇرۇنقى پۈتۈن نەزەرىيە، كۆز قاراش، گۈمانى سۆزلەر يوقىلىدۇ دىگەن.

3. ئۇستاز چۈستاپ جۇلىيە مۇنداق دىگەن: دارۋىن ئوتتۇرىغا قويغان بۇ مەزھەپ، نۇرغۇن مەسىلىلەرنى چۈشەندۈرۈپ قانائەتلەندۈرۈشىدىن ئاجىز كېلىدۇ. شۇنداقلا تۈرلەرنىڭ ئەسلىدە بار بولغان مۇكەممەل، تۇراقلىق سۈپەتلەرنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدۇ. بۇنىڭ سىرىنى ئېچىپ بېرەلمەيدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە يېڭىدىن پەيدا بولۇۋاتقان ئىلھاملارنى يەنىلا يېڭىدىن پەيدا بولۇۋاتقان تۈرلەرنى ۋە بۇندىن كېيىنكى پەيدا بولۇش ھادىسىلىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىشىدىن قانائەتلەندۈرۈشىدىن ئاجىز كېلىدۇ.

ئاندىن ئۇستاز جۇلىيە مۇنداق دىگەن: بۇ مەزھەپ مەڭگۈ كامچىل، تولۇق ئەمەس، گۈمانى پەرەزدىن خالى ئەمەس، سۇ ھايۋىنىنىڭ قۇرۇقلۇققا، قۇرۇقلۇق ھايۋىنىنىڭ ھاۋاغا يۆتكىشىگە قارىتا بۇلار توغرا ئىزاھات بېرەلمەيدۇ. شۇنداقلا، بۇنىڭغا ھاۋا كېلىماتىمۇ، شارائىتمۇ ماس كەلمەيدۇ، ئۆسۈملۈكچى ھايۋانلار، ئۇچار قۇش بولماي تۇرۇپ ئۇچالمىسا، ئۇچار قۇش بولۇپ ئاندىن ئۇچتى، دېسەك، شارائىت، مۇھىت ماس كەلمىسە، بۇ مەسىلىنى چۈشەندۈرۈش قېيىن، بۇ ئايرىم - ئايرىم مەسىلە، ھاۋا، قۇرۇقلۇقتا قۇرۇقلۇق مۇھىتى ھاۋاغا بىر - بىرىگە زىت، ماس كەلمەيدۇ، قانداق تەرەققي قىلغان؟ ئارا تۈرلەر قېنى؟

4. پەيلاسوف دوخرى مۇنداق دىگەن: ھايۋاناتلار، ئۆسۈملۈكلەر دۇنياسىدا تۈيۇقسىز ئۆزگىرىش، يۆتكىلىش، بۇ ئاساسي ئەسلىدە بار بولغان ھەقىقەت قائىدىسى بۇنى تەرەققي قىلدى دىگىلى بولمايدۇ، ئۇنداق بولمىسا، تەرەققي قىلىش نېمە ئۈچۈن توختاپ قالىدۇ؟ بۇنىڭ چېكى بارمۇ؟ بۇ چەكنى كىم توختاتقان؟ بۇ يەردە ئەركىنلىك يوقمۇ؟ بۇ تۈيۇقسىز ئۆزگىرىش، ئەزا ھاسىل بولۇش، زىمىندىلا بار، بۇ مۇكەممەل سۈپەتكە تەۋە.

5. دوكتۇر چۈستاپ جۇلىيە مۇنداق دىگەن: ھاشارەتلەر تۈرى، دارۋىن دىگەندەك قۇرۇقلۇقدىن تەرەققي قىلماستىن، بەلكى، بۇ ھايۋانلاردىنمۇ قەدىمىي ئىكەنلىكى ئىسپاتلاندى، مەسىلەن: كېپىنەك قۇرۇتتىن بۇرۇن بولغاندەك، تۇخۇمدىن توخۇ بۇرۇن بولغاندەك، تۇخۇم بۇرۇن بولۇش مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى، ئەركەك - چىشى ئىككى تۇخۇم بۇرۇن دىگىلى بولمايدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە تۇخۇمنى بېسىپ تەربىيە قىلمىسا توخۇ چىقمايدۇ، توخۇ باشقا قۇشلاردىن كەلگەن بولسىمۇ يەنىلا بۇرۇن يەنە كېلىپ ھايۋانلاردا ئۇچۇش، ھاشارەت ھۈجەيرىسى، گىنى بولمىسا، نەدىن تەرەققي قىلىدۇ؟ بۇنىڭ يەنىلا بىر ئاساسى، كېلىش مەنبەسى بولىدۇ، ئېرسىيەت، گىن مەسىلى راست، بۇنىڭغا ھەممىسى قايىل، ئۇنداقتا چوقۇم قۇشلار، ھاشارەتلەر بۇرۇن بار دىيىلىدۇ. ئۆسۈملۈكچىلەردە ئۇچۇش، ئېرسىيەت گىنى يوقتۇر.

قارىسام ئۇستۇمدە تۇرۇپتۇ ئاسمان،

ئۇ ئەسلى گاز ماددىسىدىن قاتقان.
بىز چالا ئۆلۈكتەك ئۇخلاۋېرىپتۇق،
قارىسام دىنسىزلار پەلەككە چىقىپ يانقان.
بىزنىڭ ئۆلۈكتەك ئۇخلىشىمىزدىن،
قەلبىمىزنى قاپقارا قاسماق باسقان.
نە چارە نە ئامال ئەمدى بەك كېچىكتۇق،
جاھىل خۇراپىيلىق پاتقىقىغا بەلگىچە پاتقان.
دىنسىزلار مەخسىدىگە يېتىش ئۈچۈنلا،
قۇرۇپ تۇرىدۇ يوللىرىمىزغا قاپقان.
نادان كىشىلىرىمىز بىلىمسىزلىكتىن،
ئىمانىنى ئەرزىمەس پۇچەك پۇلغا ساتقان.
شەيتان ۋەسۋەسە قىلىدۇ سۆزلىرىڭ يالغان،
ئىمانىمنى قىلدىم شەيتانغا قالقان.
چۈنكى مەن بۇنى ئىزدىنىپ ئاران تاپقان،
يازاي مەن ھەقىقەت بېيىتلىرىنى.
گەرچە ئىچىپ قالسامۇ ئۇماچ بىلەن تالقان،
پەيلاسوف ئىز باسارىدىن بولاي دەيمەن.
چۈنكى، بۇ يولنى نۇرغۇن ھەقىقەتچىلەر سالغان.

6. ئالىم خون بايىر بۇ توغرىسىدا مۇنداق دىگەن: ئىنسان مايمۇندىن تەرەققىي قىلدى دىيىش بىر ساراڭ، مەجنۇننىڭ سۆزى، بۇ ئىنسانلار تارىخىغا قىلىنغان ھاقارەت، ئۇنداقتا، پۈتۈن مايمۇن تەرەققىي قىلماي، نېمە ئۈچۈن يەنە نەسلى قالىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن مايمۇن يۇرىكى ئوڭ يانداً بولىدۇ؟ ھەرقايسى دىن مۆجىزىلىرىنى قانداق چۈشىنىمىز؟ بۇ كىشى ئالبانىيىلىك پەيلاسوف بولۇپ، بىئولوگىيە، تۆرەلمە ئىلمىنىڭ ئاساس سالغۇچىسى، فىزىئولوگىيە ئىلمىدىمۇ خېلى نوپۇزى بار.

7. ئالبانىيىلىك پەيلاسوف، ئىنسانلار تەبىئىتىنىڭ تارىخىنى تەتقىق قىلغۇچى ئالىم، فىيركو مۇنداق دىگەن: ئىنسانلار تەبىئىتى، تارىخىنى مايمۇنلارغا بېقىن قىلىش، تۈپتىن باتىل بولۇپ، بۇ بېقىنمۇ كەلمەيدۇ. بۇ كۆز قاراشقا فىرانسىيىلىك پەيلاسوف دوكاتىرفىرفاج قوشۇلغان، ئىككىسىنىڭ كۆز قارىشى ئوخشاش چىققان.

8. پەيلاسوف ئىيلى دوسيون مۇنداق دىگەن: بۇنىڭ بۇ سۆزى ئاللاھ ۋە ئىلىم دىگەن كىتابىدا بار، 1912 ـ يىل نەشرى، داروۋىننىڭ تەبىئي تاللىنىش ۋە سۈپەتنىڭ يۆتكىلىشى دىگەن بۇ غەرەزلىرىنىڭ ئاساسى يوق، ئىلمى قىممىتى يوق، بۇ ئىزاھاتقا ھېچكىشى مۇھتاج ئەمەس، ئەگەر خالساق، بىز بۇنىڭدىنمۇ چوڭقۇرراق سۆزنى قىلالىتۇق، ئەمما، بىز ئىنسانىنى ھايۋان دىمەيمىز.

9. بىئولوگىيە، پسىخولوگىيە ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ مۇدىرى، ئۇستاز جورجى يوھىن مۇنداق دىگەن: بىئولوگىيە بىلەن پسىخولوگىيە ئىلمىنى تەتقىق قىلىش جەريانىدىكى نەتىجە شۇنى ئىسپاتلىدىكى، تەبىئي تاللىنىش نەزەرىيىسى باتىلكەن، بۇ نەزەريە بۇندىن كېيىنمۇ تېخىمۇ باتىل

ئورۇنغا چۈشۈپ قالىدۇ، بۇندىن كېيىن بۇ نەزەريە خۇراپاتقا ئايلىنىدۇ.

10. پەيلاسوف ئىدمون بىرايىھ، ھاياتلىق ئىلمىدا مۇنداق دېگەن: ئۆردەك، غازغا ئوخشاش نۇرغۇن ھايۋانلار ياربلىشىدىلا مۇھىتقا ماس كېلىش، شۇ شارائىت، مۇھىتقا تەييارلىق قىلىش بىلەن ئەزاسىنى ھاسىل قىلىپ بولىدىكەن، بۇ يەردە چوقۇم سىرتتىن كەلگەن بىر پىلان ئالدىن ئورۇنلاشتۇرىدۇ. بۇ كېيىن ئۆزگەرمەيدىكەن، غاز، ئۆردەكلەر قانداق بولۇپ، ئۇچۇشقا، تەرەققي قىلماي سۇ تەرەپكە تەرەققي قىلىدۇ؟ بۇنداق، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان سۇئاللار بەك كۆپ.

11. ئالبانىيىلىك پەيلاسوف بىلوجىر مۇنداق دېگەن: مەن ۋاربىسلىق، ئىبرسىيەتتە سۈپەتنىك بىر ھايۋاندىن يەنە بىر ھايۋانغا يۆتكىلىشىنى كۆرۈپ باقمىدىم، شۇنداق بولغانىكەن، دارۋىن نەزەريىسى ئەمەلدىن قالىدۇ دېگەن. دېمىسىمۇ ئالبانىيىدە دارۋىن سۆزى ئەمەلدىن قالدى.

12. فىزىئولوگىيە ئالىمى دوبۋار بىمەندىمۇ رەت قىلغان.

13. فىرانسىيە دۆلەت مائارىپى ئىدارىلىرىمۇ بۇ مەزھەبنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، دارۋىن تاسادىپىي ئۆزلىگىدىن دېگەننى كۆپ سۆزلىگەن، ئەمما بۇ ھاياتلىق ئىلمىدىن بىرمۇ تاسادىپىيلىق ئۆزلىگىدىن يوق دېگەن.

14. دوكتۇر ئىدۋارد ھارتمان، بۇ دارۋىن مەزھىپىگە رەددىيە بەرگەن.

15. پەيلاسوف لېين بۇردو مۇنداق دېگەن: بىز بۇ يەردە بىر قەستەنلىك مەخسەتنى ئېتىراپ قىلىشىمىز لازىم. ئەگەر بۇ روھانى تەدبىر بولمىسا، پۈتۈن جەمئىيەت، سىستېمىسى ۋەيران بولىدۇ.

16. ئۇستاز خون فىير مۇنداق دېگەن: بۇ تەبىئەت دۇنياسىدا بىرەر مەخسەت، غايە يوق دېگۈچىلەر بولسا، مەن شۇنىڭ ئەكسىنى يۇقىرى ئاۋاز بىلەن جاكارلايمەنكى، مەخسەت، غايە، پىلان، تەدبىر چوقۇم بار!!

17. كامىيل پىلامىريون مۇنداق دېگەن: مەۋجۇدلۇق دەرسى بىزگە شۇنى بىلدۈرىدۇكى، بۇ جايدا بىر نىزام بار، غايە بار، پۈختا ئورۇنلاشتۇرۇش بار، بۇ سۆزلىمگە بۈيۈك ئالەم ھەتتا زەررىچىلەرمۇ گۇۋاھ بولالايدۇ.

18. فىرانسىيىلىك پەيلاسوف لوجىيىل ھەرقانداق ھەرىكەت كۈچى، قۇۋۋەت ئەۋۋەلكى ئەبەدىي ئەزەلى بىر كۈچ قۇۋۋەتتىن كەلگەن بولىدۇ. بۇنىڭ بىر مەركىزى بولىدۇ دېگەن.

19. فىرانسىيە مائارىپى شۇنداق ئىلان قىلغانكى، ھەر قانداق كائىنات، جانلىق ۋە جانسىز مەۋجۇدات، بىر غايە ئۈچۈن قويۇلغان، ئۇنىڭ بىر مەركىزى بولۇپ، بۇ كائىنات دەل شۇ يادرونى مەركەز قىلىپ ئايلىنىدۇ دېگەن.

29. ئۇستاز مىيلىن ئىدۋارد، بىز ھەر قانداق جانسىز ۋە جانلىق كائىناتنى بولۇپمۇ ھاياتلىق ئىلمىدا ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى قايتىدىن تەتقىق قىلساق، ئىلغار ئۇسكۇنىنى ئىشقا سالساق، يەنىمۇ چوڭقۇرلاپ تەكشۈرسەك، چوقۇم ھەر خىل ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر، ئەقلىنى ھەيران قالدۇرىدۇ. يېڭىدىن ھەرخىل ئىشلار ئوتتۇرىغا چىقىدۇ، بۇرۇنقى نەزەريە ئەمەلدىن قالىدۇ دېگەن. مانا مۇشۇنداق پۈتۈن غەربىي ئەللىرى بۇ مەزھەبنى باتىل دەپ ئىلان قىلدى. تەبىئەت دەرسىگە يېڭىدىن قايتا روھ ، ئىددىيە بىلەن قەدەم قويدى، بىز شۇنى جاكارلايمىزكى، قۇرئان، ھەدىس، ئىسلامى ھۆكۈم، ئىجمائ، ئىنتايىن توغرا بولۇپ، ھەممە، ھەرخىل نەزەريەنى سۆزلەپ بېقىپ، ئاخىرى مۇشۇ ھەقىقەتكە قايتىپ

كېلىدۇ. ئۇنداق بولمايدىكەن، ئۇ يوقۇلۇپ كېتىدۇ ياكى خۇراپاتقا ئايلىنىپ قالىدۇ.

پالانى پەيلاسوف، پوكونى دوكتۇر دىگەنلەرنىڭ ھەممىسى، قۇرئاننىڭ بىر ئايىتى ياكى بىر ھەرپىدىن چىقىپ كېتەلمەيدۇ، يازغان ئەسىرىمۇ تايىللىق، ئەڭ توغرا ھەقىقەت بولسا، قۇرئان ئىزاھاتى بولالايدۇ خالاس.

قۇرئان، ئاللانىڭ سۆزى، كائىناتنى ياراتقان ئالدىن بىلىپ تۇرىدىغان زاتنىڭ سۆزى، بۇ سۆز ئالدىدا ھەر قانداق سۆز ھېچنىمىگە ئەرزىمەيدۇ.

بىز دائىم قۇرئاننى، ئۇنىڭ تەپسىرىنى، ھەدىسنى، ھىكمەت، پەلسەپەلرنى ئوقۇپ بەرسەك، پۈتۈن دۇنياغا داڭلىق كىتابلارنىڭ، ئىلىملارنىڭ قۇرئان دېگىزىغا چۆكۈپ، يوقاپ كەتكىنىنى بايقايمىز، بۇ كىتابتىكى ئىلىم ھەقىقەت، ھىكمەت، مۆجىزە، سىرلارنى يازسا، دېگىزمۇ تۇگەپ كېتىدۇكى، يەنىلا بۇ ھىكمەت، ئىلىملار ئېشىپ قالىدۇ. بۇ مۇبالىغە ئەمەس، ئارتۇق ماختاش ئەمەس، نەق ھەقىقەتتۇر. بولۇپمۇ روھ، قەلب، ئىددىيە، ھەقىقى بەخت، ھەقىقى سىر، قۇرئاندىن باشقا كىتابلاردا ئاختۇرۇپ قېزىۋەتسىمۇ ھەرگىز تېپىلمايدۇ، بەلكىم بۇ ئىلاھى كىتابدىن پايدىلانسا تېپىلىدۇ خالاس.

سۈرە مۇئمىنۇن، ھەربىر گورۇھ ئۆز ئالدىدىكىگە خۇشال دىگەن ئايەت، يەنى ھەربىر پارتىيە، ھەربىر تەشكىلات، ھەربىر مەزھەپ، ھەربىر دۆلەت ياكى شەخس، ھەربىر ئالىم، ئۆز ئالدىدىكىگە خۇشال، ھەربىر دىن ئەھلىمۇ شۇنداق، پۈتۈن ئىنسانلارمۇ شۇنداق، بۇ ئايەتتە يۇقىرقى ھەربىر گورۇھ مېنىڭ توغرا، ھەقىقەت، سېنىڭ خاتا دەپ، ئىختىلاپ قىلىدىغىنى بايان قىلىنغان، ئەڭ توغرىسىنى ياراتقان ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ. ئاللاھ ئالىمۇ؟ ئىنسانلارمۇ؟

ئاللاھ! ئۇنداق بولغانىكەن، ئاللاھنىڭ، رەسۇلۇللاھنىڭ، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسنىڭ توغرا بولىدۇ. ئەقىلگە ئۇيغۇن ھالدىكى قەلبىنى خاتىرجەم قىلالايدىغان پەيلاسوفلارنىڭ ئەمەلىي ھىكمەتلىك سۆزىمۇ توغرا، ئەلۋەتتە، ھەممىنى جۇغلاپ كەلسە، قۇرئانغا قايتىدۇ. بىز بۇ ئايەتنىڭ تەپسىرىدىن بىر قانچە پەيلاسوف، ئالىملارنىڭ سۆزىنى ۋە بىر ھىكايىنى ئالدۇق، ئالدى بىلەن پىل ھىكايىسىنى بايان قىلىمىز. پىلدىن خەۋىرى يوق ئالتە ئەما، پىل ئالدىغا كېلىپ، پىل زادى نېمىگە ئوخشايدۇ، بىلىپ بېقىڭلار دېسە، بىرىنچىسى، كېلىپ پىلغا ئۇسۇپ يېقىلىپ چۈشۈپ، ھەي قېرىنداشلار پىل بىر تامغا ئوخشايدىكەن، دەپتۇ. ئىككىنچى ئەما كېلىپ، پىلنىڭ چىشىنى تۇتۇپ پىل دىگەن بىر نەيزىگە ئوخشايدىكەن دەپتۇ. ئۈچىنچى ئەما كېلىپ پىلنىڭ بۇرنىنى تۇتۇپ، ھەي، پىل دىگەن يىلانغا ئوخشايدىكەن دەپتۇ. تۆتىنچى ئەما كېلىپ، پىلنىڭ پۇتىنى تۇتۇپ، ھەي، پىل دىگەن چوڭ دەرەخكە ياكى تۈۋرۈككە ئوخشايدىكەن دەپتۇ، بەشىنچى ئەما كېلىپ پىلنىڭ قۇلقىنى تۇتۇپ، ھەممىسى خاتالىشىپتۇ، پىل دىگەن ئەسلى شامالدۇرغۇچنىڭ پالىقىغا ئوخشايدىكەن، دەپتۇ. ئالتىنچى ئەما كېلىپ، پىلنىڭ قۇيرۇقىنى تۇتۇپ، ھەي دۆتلەر ھەممىڭنىڭ خاتا، پىل دىگەن ئارغامچىغا ئوخشايدىكەن دەپتۇ. شۇنداق قىلىپ، بۇلار دە ـ تالاشقا چۈشۈپتۇ، ھەممىسى مېنىڭ توغرا، سېنىڭ خاتا دەپ قەسەم قىلىشىپتۇ، چۈنكى، ھەر قايسىسى بىر ئاساسقا يۆلەنگەن، ئىككىنچىسى خاتا دەيتتى، مېنىڭ توغرا دەپ جەدەل قىلاتتى شۇنداق قىلىپ بۇلار ئالتە فىرقە بولۇپ، ئۆز ئەسلىدە قالىدۇ، ئەما، كۆزى بار ئادەملەر پىل توغرىسىدا زادى سېنىڭ مېنىڭ دېمەي ئىختىلاپ قىلماي، بىرلىككە كەلگەن، بۇ ھىكايىگە ئوخشاش يەنە بىر ھىكايە بار، بىر گاس بىلەن بىر ئەما چوڭ

تېپتىكى بىر تىياتىرغا كىرىپتۇ، بۇلار ئويۇندىن قايتىپ چىقىپ، ئەما، بۇگۈنكى ئويۇندا ناخشا بەك ياخشى، ئاجايىپ ياخشى ناخشىلار ئوقۇلدى دەپتۇ. گاس بولسا، ياق سەن خاتالاشتىڭ بۇگۈنكى ئويۇندا ئۇسسۇل قىزىدى دەپتۇ. بۇلار ئۆزئارا سوقۇشۇپ، ئىختىلاپ قىلىشىپتۇ، چۈنكى، ھەر ئىككىلىسى دەلىل ـ ئىسپاتقا ئىگە ئىدى، ئەگەر بۇ گاس، ئەمالار ئالدىدىكى ئەقىل ئىدراكنى ئىشقا سالغان بولسا، ئويلىنىپ باشقا ئەزاسىنمۇ ئىشقا سېلىپ، ئەھۋالنى ئىنچىكە كۆزىتىپ تەكشۈرگەن بولسا، ئۆزىنى بېسىۋېلىپ ئاچچىقنى يېڭىپ، ئىستىلاپ قىلماي، ئويلانغان بولسا، ھەممىسى ھەقىقەتنى تاپاتتى، ئۆزئارا ئىختىلاپ قىلىشمايتتى، بىرلىككە چوقۇم كېلەتتى، خۇددى مۇشۇ ئىشقا ئوخشاش ھەر قايسى دىن، مەزھەب، گورۇھ، پارتىيىلەر ئەقىل ئىشلەتسە، ئۆزىنى بېسىۋېلىپ، ئىختىلابنى قويۇپ تۇرسا، قارشى تەرەپكە ئالدىراپ خاتا ھۆكۈم چىقارماي تۇرۇپ، سۆھبەت، مۇنازىرە ئۆتكۈزسە، بەلكى، بۇلار بىلىپ قالاتتى، چۈنكى، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت، ھەممىنى بىرلەشتۈرەتتى، توغرىسى دىگەن بىر بولىدۇ، ھەرگىز ئىككى بولمايدۇ، شۇنداقلا ئىسلام ئىچىدىكى چوڭ تۆت مەزھەپ، ھەنىفىيىە، شافىئى، مالىكى، ھەمبەلىيەلەرمۇ، شىئە، خاۋارىج، راۋاپىز مۇئتىزىلەت، جۇھەيمىتە، تەئتىيل ۋاھاكازالار، بىر ھەقىقەت ئۈستىگە كەلسە بولاتتى، ھېچبولمىغاندا ئەھلى سۈننى مەزھەپ بولغان، تۆت مەزھەپ ئىچىدە بولسا ياخشى بولاتتى، بولغاندا بۇ تۆت مەزھەپمۇ بىرلىككە كەلسە، بىر ئاللاھنىڭ ئىسلام دىنى بولغاندىكىن رەسۇلۇللاھنىڭ ھەق دىنى، ھۆكمى بىر بولغاندىكىن بۇ تۆت يولنى بىرلا يول قىلىپ، پۈتۈن يەرشارىدا ئىككى مەزھەپ قالسا بولاتتى، بىرسى ئىسلام، بىرسى كاپىر، دىنسىز، مانا بۇ ئىككى مەزھەپ ئىككى گۇرۇھ، مەڭگۈ بىرلەشمەيدۇ، بۇلار ئاخىرەتتىمۇ ئىككى جايدا بولىدۇ، مەڭگۈ، ئەبەدىلئەبەد بىرلەشمەيدۇ، مەخسەت بىرلىششى، ھەمكارلىششى، بۇ سۆزنى دەلىل ـ ئىسپاتنى چىرايلىق سۆزلەپ قويۇش، ئوقۇپ قويۇش، دەرس بېرىپ قويۇش ئەمەس، بەلكى دەرھال پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي ھەمكارلىشىپ، بىرلىشىپ نەتىجە ھاسىل قىلىشتۇر.

ئۆزىمىزگە، باشقىلارغا، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا ياخشىلىق قىلىش، پايدا ـ مەنپەئەت يەتكۈزۈشتۇر، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇنىڭ كۆتكەن يېرىدىن چىقىپ، غەلبە قىلىش، ھاكىمىيەتنى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ بېرىپ، ئادىل بىر خىل ھەققانىي ھۆكۈمنى قوللىنىشتۇر، بۇنىڭغا ئەلۋەتتە، دىن جەھەتتىن ئىسلام، قانۇن كىتاب جەھەتتىن قۇرئان، يېتەكچىلىككە، رەسۇلۇللاھ ئەڭ مۇۋاپىقدۇر.

بىز بۇ جايدا ھەرقايسى ئۆز ئالدىغا مېنىڭ توغرا دەپ ئۆز ئالدىدىكىگە خۇشال بولۇش، باشقىنى رەت قىلىش توغرىسىدا توختۇلۇپ ئاساسىي توغرىسى بىرلىششى، بىرلا ھەققەتكە كېلىش دىگەن پىرىنسىپنى تەكىتلىمەكچى، بۇ توغرىسىدا دۇنياۋى، يەرشارى ھۆكمالىرى، پەيلاسوفلىرىنىڭ سۆزىنى كەلتۈرىمىز، چۈنكى، بۇلارمۇ ھەرقايسى ئۆز ئالدىغا زامان، ماكانغا قاراپ تۇرۇپ كىشىلەرنى توغرا يولغا باشلىغان، ھەقىقەتنى خىلمۇ ـ خىل چارە ـ ئامال بىلەن شەرھىلىگەن، خەلقە مەنپەئەت يەتكۈزۈشنى، بەخت ـ سائادەت يارىتىشنى كۆزلىگەن، پەيلاسوف سوقرات مۇنداق دىگەن:

1. ھەرقانداق بىر ئىنسان ئۆزىنىڭ پىكرىدە، نىيىتىدە، ئىش ـ پائالىيىتىدە، مايىللىقىدا، پۈتۈن ئەھۋاللىرىدا مەڭگۈلۈك بىر بەخت ـ سائادەتنى مەخسەت قىلىدۇ.

2. ياخشىلىق بىلەن يامانلىق، قىيىنلىق بىلەن ئاسانلىق، ھەق بىلەن باتىل، مەڭگۈ بىر ـ بىرى

بىلەن يانداش كېلىدۇ.

3. ئىلىم - ھىكمەت، پەزىلەتنىڭ ئاساسى.

4. ئەمما، كۆپچىلىكنىڭ ياخشىلىقى خاس ياخشىلىقدىن بۇرۇن ئىلگىرى بولىدۇ، ھەم ئۇستىدە تۇرىدۇ. خاس كىشىنىڭ ياخشىلىقى پۈتۈن كىشىلەر ياخشىلىقىدىن كېيىن بولۇشى تۇرغان گەپ. شۇنداقلا، ھەممە، لايىق تېز مەخسەتكە يېتىدۇ. كۆپچىلىكنىڭ مەنپەئەتىنى ئۈستۈن بىل

5. گۈزەللىك، جامال، ئەخلاقنىڭ يېرىمى. ئەكسىمۇ شۇنداق

6. يەر يۈزىدىكى شەرىئەت، قانۇن، ساماۋى ئاسمان، شەرئىدىن داۋاملاشقان، ئەگەر بۇ قانۇن، ساماۋى قانۇندىن چەتنىسە، ھالاك بولىدۇ. تا ئاشۇ قانۇنغا، ئاشۇ نىزام، تۈزۈمگە ئۇيغۇن بولغانغا قەدەر، خاتالىشىدۇ. پەيلاسوفلار ھاياتى، ھىكمەت ۋە ئىمتىياز ئۈستىگە قۇرۇلۇشى كېرەك دىگەن.

پەيلاسوف فارابى، ئىنتىپاقلىق توغرىسىدا مۇنداق دىگەن: پۈتۈن ئۇممەت، يا لۇغەت، تىل بىلەن بىرلىشىدۇ، يا دىن بىلەن بىرلىشىدۇ، يا يېقىنچىلىق، قۇدا - باجىلىق، نەسەب بىلەن بىرلىشىدۇ، يا ۋەتەن، مىللەت داۋاسى بىلەن بىرلىشىدۇ، يا كېلىشىم، توختام، سۈلھى بىلەن بىرلىشىدۇ، يا ھەممىنى بويسۇندۇرغۇچى جەمئىي قىلىپ بىرلەشتۈرگۈچى پادىشاھ، ھاكىمىيەت بىلەن بىرلىشىدۇ، يا بىرسى خوجايىن بىرسى قۇل بولۇپ مەجبۇرىي بىرلىشىپ ياشايدۇ، بۇ قۇللۇق، خالىرىق بىر پىرقىسى ئامالسىز دۆتلۈك، نادانلىق، خۇراپىيلىق تۈپەيلىدىن ئېزىلىپ مەزلۇم بولۇپ ياشايدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسى پاسىق، پاسىد، مەدەنىيەتتۇر، پەزىلەتلىك ياخشى مەدەنىيەت ھەرگىز ئەمەس، مەن بۇلارنى تۈپتىن خاتا دەيمەن، مېنىڭ نەزىرىمدىكى ھەقىقەت مۇنداق، ھەقىقى، ھەققانىي پەزىلەتلىك مەدەنىيەت، نۇرغۇن جامائەتتىن ھەرخىل مىللەت، ھەرخىل تىل، ھەرخىل رەڭ بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، شۇ يەرشارىدىكى جامائەتتىن مۇرەككەپلەشكەن، ئۇيۇشقان، ئەڭ توغرا دىن ئۈستىدە يەنى ئىسلام دىنى ئۈستىدە ئەڭ توغرا بولغان قانۇن، ھاكىمىيەتنى قوللاپ يەنى ئاللاھ ۋە قۇرئاننى بىرلا كىشىنىڭ قەلبىدەك بىر ھەقىقەت ئۈستىگە جەم بولۇش، سېنىڭ، مېنىڭ دىگەن بۇ سۆز مەيلى ھەق تەلەپ دەۋاسىدا بولسۇن، مەيلى مىللەت، دىن، مەزھەپ دەۋاسىدا بولسۇن مەيلى ئىختىلاپ دەۋاسىدا، ھۆكۈم دەۋاسىدا بولسۇن قەتئىي بولماسلىقى، تەرەببازلىق مەۋجۇد بولماسلىقى، مەنمەنلىك قەتئىي بولماسلىق لازىم. بۇلار بىر ياقىدىن باش چىقىرىپ، بەزىسى يۈرەك بولسا، بەزىسى باش مېڭە، بەزىسى ئاشقازان بولسا، بەزىسى سۆڭەك، بەزىسى جىگەر بولسا، بەزىسى بۆرەك، بەزىسى خادىم بولسا، بىرسى كارخانىچى بولۇپ، ھەرقايسىسى ئۆز قابىلىيىتىنى، ئۆز كارامىتىنى كۆرسۈتۈپ، بىرلىشىش، ھەمكارلىشىش، ئىنتىپاقلىشىش لازىم. ھەر ياڭزا تەتقىقات، ھەر ياڭزا ھۈنەر، سانائەت، ھەر خىل تىجارەت بولۇشى لازىم. ئەمما، مەخسەت بىرلا، ھەقىقەت بولۇشى لازىم. ئىش باشقا خىزمەت باشقا، ئەمەل باشقا، ئەمما، دىل، قەلب، يۈرەك، روھ، ئىددىيە بىرلا بولۇشى، بىر قەلب ئۈستىدە بولۇنۇش لازىم. ئاشۇ ئەزالاردەك خىزمەت ۋەزىپىسى باشقا ئىنتىپاقلىقى بىر بولسۇن.

يەنى زەررىچىدەك تارقالغان بولسىمۇ يەنىلا ئاخىرىدا پىلانېت، ئاسمان جىسمىدەك بىرلىشىش، ئۇيۇشۇش، بىرلىشىپ ھەرىكەت قىلىش لازىم. بىر خىل پۇختا ئىنتىزام، پۇختا قانۇن بىلەن داۋام قىلىش لازىم. مانا بۇ كائىنات قانۇنىغا ماس ھالدا، ئۇيغۇن كېلىشتۇر، يۇنان پەيلاسوفى ئارستوتىل مۇنداق دىگەن: پەزىلەت دائىم ھالدا ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا تۇرىدۇ، ئىلىم - ھىكمەت، نادانلىق

بىلەن دۆتلۈك، ئىلىم كۆرۈشى ئوتتۇرىدا، باتۇرلۇق بولسا، زۇلۇم بىلەن قورقۇنچاق ئوتتۇرىسىدا تۇرىدۇ، خۇددى ئىشلارنىڭ ياخشىسى ئوتتۇرىھال بولغاندەك، ھەربىر ھۆكۈمەت، دۆلەت، باللارغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشى لازىم. چۈنكى، بۇلار كەلگۈسىدىكى ھۆكۈمەتتۇر، ئائىلىگىمۇ كۆڭۈل بۆلۈشى كېرەك، چۈنكى، بۇ ئاشۇ ھۆكۈمەت، دۆلەت باشلىقلىرىنىڭ ئائىلىسى بولىدۇ. باللارنى تەربىيەلەش، ئەمەلىيەتتە ھۆكۈمەتنى تەربىيەلەش، بۇلارنى قەلبىي، روھىي، جىسمانىي جەھەتتىن مۇكەممەل تەربىيەلەش لازىم. ماتىماتىكا، پىداگوگىكا، ئىنجىنېرلىق، مۇتەخەسسىلىك، تەبىئەت، ئاستىرونومىيە، جۇغراپىيە، ھەممە جەھەتتىن تەربىيەلەش لازىم.

تەربىيە ياخشى بولسا، ئىلىم كاتتا بولسا، قابىلىيەت، ئىقتىدار بولسا، خىزمەت تولۇق بولسا، ھەممە ھەمكارلىشىپ ئۆز ئىشىنى قىلسا، ئاندىن ئىختىلاپقا چولى يوق بولىدۇ، ھەقىقى ئىتتىپاقلىق بولىدۇ.

پەيلاسوف ئەللامە ئىبن سىنا، «قانۇن» دىگەن كىتابىدا مۇنداق دىگەن: ھاملىدارلارغا كۆڭۈل بۆلۈش، تۇغۇتى يېقىنلاشقانلارغا كۆڭۈل بۆلۈش، ئوزۇقنى مول قىلىش، جىسمانىي چېنىقىشنى ياخشى قىلىش، تازىلىق، پاكلىققا كۆڭۈل بۆلۈش لازىم، ھەرخىل كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش، كېسەل بولۇپ داۋالانغاندىن كېسەلدىن ساقلىنىش، ئانا سۈتىنى ئىمكان قەدەر ئۆلچەملىك قىلىش، زەھەرلىك ئاملىدىن ساقلىنىش، ساغلام، كۈچلۈك، پاكىز، گۈزەل ئەخلاقلىق تەربىيەلەش لازىم. يامان ئەخلاقلار بولسا، بالىغا چوقۇم تەسىر قىلىدۇ، بۇنداق ئىشلارنى مۇئەللىملا كۈچەپ ھەل قىلالمايدۇ، بالا بېقىش، بالا تەربىيەلەشمۇ مۇھىم ئىلىم بولۇپ، ھەممە كىشى مۇشۇ ئىشقا كۆڭۈل بۆلۈشى كېرەك، راست، رەسۇلۇللاھمۇ بالا تەربىيەلەشكە باغلىق بولىدىغانلىقى توغرىسىدا ئاتا ـ ئانىسى، يەھۇدىي، ناسارا قىلىۋېتىدۇ دىگەن. ئەلۋەتتە، مۇشۇمۇ بىزنىڭ كۆڭلىمىزگە كەلگەن تەقدىرنىڭ جۈملىسىدىن، ئاللاھنىڭ خالىغىنى بولىدۇ، بۇ سىناق دۇنيادۇر.

ھىندى ئالىمى جاجادىس مۇنداق ۋەسىيەت قىلغان.

1. ئىنسانلار ئەقلى، روھىي، نەپسى بولۇپمۇ نەپسىنى ئۆلتۈرۈشكە تېرىشىش، بۇ تەربىيىنى ياخشى ئىشلىشى لازىم، ئاجىز، قورقۇنجاق بولۇش، روھقا، ئىددىيىسىگە مۇناسىۋەتلىك.

2. ھەق، راست يولنى تاللاش، ئۇنىڭدا ئىككىلەنمەي مېڭىش، ئۇ يولنىڭ ھىكمىتى، پەزىلىتى، ياخشىلىقى ئۈستىدە كۆپ ئىزدىنىپ باشقىلارغا سۆزلەپ يۈرۈپ ماقالىلارغا يېزىپ يۈرۈپ، ۋاقىتنى ئىسراپ قىلماي دەرھال مېڭىش، نەتىجىسىنى ھاسىل قىلىش لازىم، بىلىشلا، سۆزلەشلا، يېزىشلا كۇپايە قىلمايدۇ. ئەمەل قىلىش مۇھىم!!!

3. دىنىنى، ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈش لازىم، ھەرخىل خۇراپىيلىقنى، مۇتەئەسسىپلىكنى، مەزھەپ، ئېقىم پارتىيە، گۇرۇھلىقنى تاشلاش لازىم. مەنمەنلىك، تەرەببازلىقنى تاشلاش لازىم.

4. دىنىنىڭ ئاساسى، كەڭ قورساق بولۇش، دىنى ئەقىدىدىكى ئىختىلاپ، شەرىئەت جەھەتتىكى بەزى ئىختىلاپلار، دۈشمەنگە پايدىلىق، سىلەرگە زىيانلىق بولمىسۇن، كىچىككىنە ئىختىلاپنى دەپ ئۆز قېرىندىشىڭلارغا ئاسىي بولۇپ، دۈشمەن كۈچى بىلەن ھەمكارلاشماڭلار، دوست، مۇھەببەت ئۈستىدە بىرلىككە كېلىڭلار دىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ئىنسان قەيەردە؟ دىگەن ئەسىردە مۇنداق دىگەن: ئىلىم ئەھلى،

ھۆكۈمەت ئەھلى، سىياسەت ئەھلى، سانائەت ئەھلى، تىجارەت ئەھلى، تىبابەت ئەھلى، ھەربىر ئەھلى ئۆز خىزمىتى ئۈچۈن ياردىتىلغان، ئۇلار بىر ھەقىقەت ئۈستىگە بىرلىشىپ، ئۆز خىزمىتىنى قىلىشى لازىم.

پۈتۈن دۇنيانى، دۇنيا ئەللىرىنى كۈرۈتۈپ، تەتقىق قىلىپ،توغرىسىنى تاللاپ، خاتاسىنى شاللاپ، تەرەققي قىلىشى لازىم، پىكىر ئالماشتۇرۇپ، ئىلمىي سۆھبەت قۇرۇپ، تەجرىبە، ئۇلۇگە ئالماشتۇرۇش لازىم. دۇنيا ئىنسانلىرى بەزى ئىشلاردا بىردەك ئىتتىپاقلاشمىسا، ھېچ ئىش ھەل بولمايدۇ دىگەن. توغرا، بۇنىڭ مىسالى، ۋابا كېسىلى شۇ، ئەلىشىر نەۋائىي مۇنداق دىگەن: ۋاپا، مېھرى ـ مۇھەببەت ئۇرۇقىنى چېچىش، ھەممىدىن ئەلا دىگەن.

يۇسۇپ خاس ھاجىپ مۇنداق دىگەن: قەيەردە ئىناقلىق، يېقىنلىق بولسا، شۇ ئىشتا مەنپەئەت بار، ئۇنىڭغا كۆڭۈل قوي، ئىتتىپاقسىزلىق، ئۆچ ـ ئاداۋەت، مەنمەنلىك، تەرەببازلىق، بار ئىشتا زىيان بار، ئۇنىڭدىن نېرى بول.

يۇسۇپ خاس ھاجىپ يەنە مۇنداق دىگەن: ئىككى كىشى ياكى ئىككى دۆلەت ياراشسا، ھامان پايدا بار، قوڭۇر يەر بىلەن يېشىل يەر سۇ بىلەن ياراشقانلىقتىن، ئارىسىدىن نۇرغۇن، خىلمۇ ـ خىل گۈل ـ چېچەكلەر ئېچىلدى، قېرىنداش ياكى دوستلار يارىشىپ ئۆتسە، ئىناق ـ ئىتتىپاق يۈرسە، بىلگىنكى، ئۇلار ئارىسىدىن نۇرغۇن كىرەكلىك قەۋىم ـ قېرىنداشلار پەيدا بولىدۇ.

ئەبۇ نەسىر فارابى مۇنداق دىگەن:

سېنىڭ ئالدىڭدا باشقىلار ئۈستىدىن غەيۋەت قىلىدىغان كىشىگە ئىشەنمە، چۈنكى، ئۇ باشقىلار ئالدىدا سېنىڭ ئۈستىڭدىمۇ غەيۋەت قىلىدۇ.

مەھمۇد قەشقەرى مۇنداق دىگەن:

كۆزدىن يىراقلاشسا، كۆڭۈلدىنمۇ يىراقلىشىدۇ، كۆزگە يېقىن بولسا، كۆڭۈلگىمۇ يېقىن بولىدۇ. ئەمما، كۆڭۈلگە بەك يېقىن بولۇپ، ئاشىق بولغاندىن كېيىن يىراقلاشمىقى قىيىن.

ھۈسەينخان تەجەللى مۇنداق دىگەن:

مۇھەببەتلىك دوستلارنى ياد ئېتىپ خەت ئەۋەتمەسلىك ۋاپا يولىنى قارا قىلغانلىق بولىدۇ.

ئەلىشىر ناۋائى مۇنداق دىگەن:

پۇل، مال ـ دۇنيا، نەپسىنى دەپ قېرىنداشقا جاپا قىلغۇچى بولما.

ئەگەر كىمكى بىۋاپادۇر،

ئاڭا كۆڭۈل باغلىماق خاتادۇر.

ھەرقانداق ھۆكۈما، ئۆلما، پەيلاسوفلارنىڭ بۇ توغرىسىدىكى سۆزى، ئاللاھنىڭ قۇرئاندىكى بىر ئايىتىگە تەڭ ئەمەس. قۇرئاندا، ھەدىستا ھەقىقى بالاغەتلىك، پاساھەتلىك ھىكمەتلەر مول. ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى زات، شۇنداقلا ھىكمەتلىك سۆز قىلغۇچىدۇر. بىز، پۈتۈن دۇنيا ئالىملىرىدىن بىلىم ئېلىپ، نەزەر ـ دائىرىمىزنى، پىكىر، تەپەككۇرىمىزنى كېڭەيتسەكمۇ، يەنىلا ئاساسىي قانۇن جەھەتتىن ئەمەل قىلىش جەھەتتىن، يېتەكچى جەھەتتىن يەنىلا قۇرئان، ھەدىس كۆپايە، ھەممىسى ئاخىرى بۇ ھەقىقەتكە قايتىپ كېلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، پەيلاسوفلار سۆزىنى ئايەت ئاستىدا قويۇپ، ئىزاھات قىلغان، بىز سېلىشتۇرۇپ كۆرۈپ، قۇرئانغا ئاپىرىن

ئوقۇيمىز.

ئاللاھ سىلەرگە قۇلاق، كۆز، يۈرەك قىلىپ بەردى، سىلەر ئاز شۈكرى قىلىسىلەر دىگەن ئايەت توغرىسىدا

بۇ توغرىسىدا بىز بۇرۇن كۆپ سۆزلىگەن، بولۇپمۇ، ئاناتومىيىلىك رەڭلىك ئاتلاسنى ئىشقا سېلىپ، بۇ ئەزالارنىڭ سۈرىتىنى تەپسىلىي تونۇشتۇردۇق، ھازىرمۇ (تەنتاۋى جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار 172 ـ 173 ـ بەتتە، قۇلاق، كۆز، يۈرەك، قان ئايلانمىسىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلدى، تەپسىلاتىنى بىئولوگىيىدە كۆرۈپ چۈشىنىڭ)

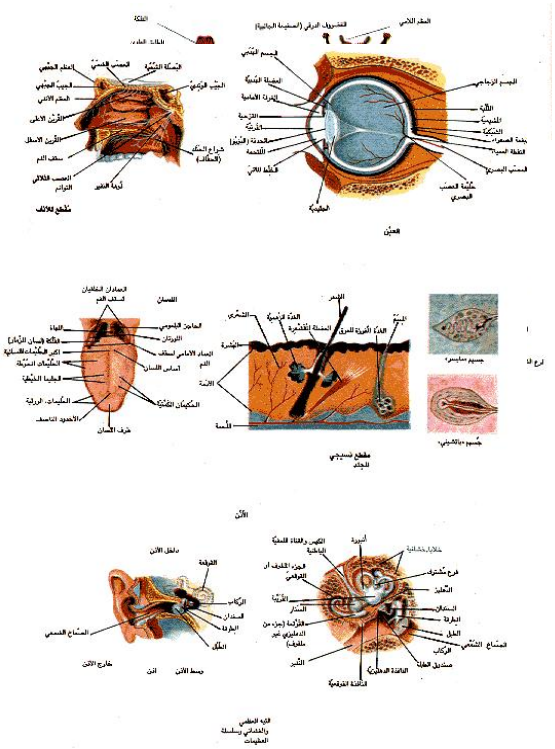

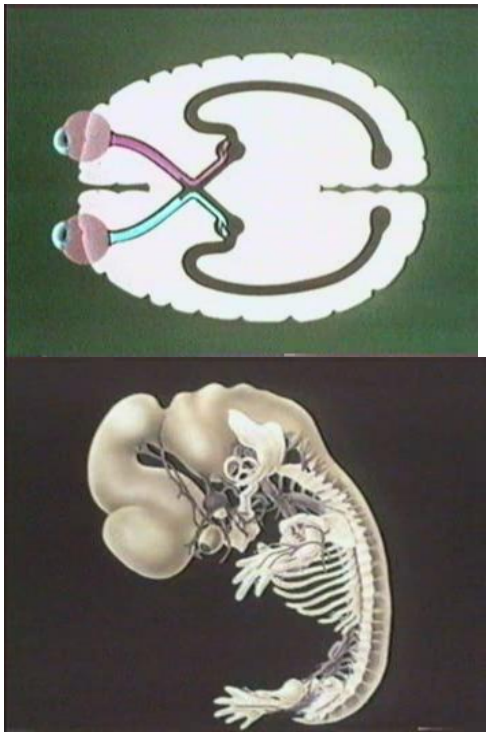

مېھرىبان ئاللاھ، يۈرەكنى يارىتىپ، ئىچكى قىسمىنى تۆتكە بۆلۈپ، قانىنى نورمال ئايلىنىدىغان قىلدى، پۈتۈن ھاياتلىقنى بۇ جايغا مەركەز قىلدى، بۇ جاي بۇزۇلسا، ھەممە بۇزۇلىدۇ، تۇرۇلمىسە، تۇرۇلمىدۇ. ھەتتا بۇ جايغا ھۇجۇم قىلسا، ھايات ئاخىرلىشىدۇ. ئاق قان، قىزىل قان ھۇجەيرىلىرى بۇ جايدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ تۇرىدۇ، ئوكسىگېننى قوبۇل قىلىپ كاربوننى چىقىرىپ تۇرىدۇ، ھەرخىل ماددىلارنى، ھۇجەيرىلەرگە يەتكۈزىدۇ. ئېنىرگىيىنى ساقلايدۇ، پۈتۈن ھەربىكەتنى كونترول قىلىدۇ، ھەتتا، مېڭىمۇ بۇ ئەزاغا مۇھتاج، بۇ قەلب، يۇقىرىقىدىن باشقا نۇرغۇن ئىشلارغا مەسئۇل.

مەسىلەن: نۇرلىنىش، قەلب كۆزىنى ئېچىش، باتىنىنى بىلىش، قەلبى جەھەتتىكى پەتىھ كەشپ، ئىشقى ـ مۇھەببەت، ۋىجدان ۋاھاكازالار. قەلب چەكسىز كېلىدۇ، بۇنىڭغا پۈتۈن ئالەم سىغىدۇ، ئەمما، بۇ ئىشلار مەنىۋىدۇر، ئەمەلىيەتتە، ئۇ جىسمانىي جەھەتتىن بىر لوقما خالاس. مەنىۋى، روھىي جەھەتتىن ئاجايىپ كارامەتلىك، بۇ قەلبنى ماقامغا يەتكەن ئەۋلىيالار تەتقىق قىلالايدۇ، ئەگەر ئاللاھ، غەيبنى بىلدۈرسە،. قەلبىدىكى ئەڭ چوڭ ئۇلۇغ نەرسە ئىشىق، ئىلاھى ئىشىق، بىز بۇ توغرىسىدا سۆزلەپ قالدۇق، ھەقىقى خۇشاللىق، بەخت ـ سائادەت ئاللاھقا ئاشىق

بولۇپ، مۇرادىغا يېتىش، ئۇنداقتا بۇنىڭ چارىسىنى بىلىش، تونۇش ۋە باشقىلار، ئاشىق ـ مەشۇقىنى بىلىپ، تونۇپ ئاندىن ئاشىق بولغاندەك، ئالدى بىلەن بارلىق ئاشىق بولماقچى بولغانلار ئالدى بىلەن بارلىق بىرلىكنى تونۇشى، ئىلمىنى ئىگىلىشى لازىم، ئاشىق ـ مەشۇقنىڭ ھەرخىل ياخشى سۈپەتلىرىنى ئاڭلاپ، كۆرۈپ، ئىشقى ئوتى كۈچەيگەندەك، ئاللاھنىڭ سۈپىتىنى تونىسا، بىلسە، ئىشقى كۈچىيىدۇ، ياخشى كۆرۈشىدىن ئىشققا يۈتكىلىدۇ. ئاشىق، مەشۇقىنى سېغىنغاندەك ئاللاھنى سېغىنىش، ياد ئېتىش لازىم. ئاشىق، مەشۇق ئۆيىنى ئايلىنىپ نېرى كېتەلمىگەندەك ئاللاھقا ئاشىق كېشى، ئاللاھنىڭ ئۆيى، مەسجىددىن نېرى بولماي، دائىم ئايلىنىپ كەتمەسلىكى لازىم. ئاشىق، مەشۇقى ئۈچۈن، كېچە ـ كېچىلەرنى كۆز يۇمماي، مەشۇقىنى ساقلاپ ھېلى چىقىپ قالارمۇ، بىر ئېغىز سۆزمۇ بولسا قىلمۇالارمەن، كەچۈرۈم سورىمۇالارمەن دەپ تۇرغاندەك، ھەقىقى، ئاللاھقا ئاشىق كىشى كېچىلەرنى ناماز، قىيام بىلەن ئۆخلىماي ئۆتكۈزىدۇ.

ئاللاھقا مۇناجات قىلىدۇ، كەچۈرۈم سورايدۇ، ئاشىق، مەشۇقى ئۈچۈن جان، مال پىدا قىلىدۇ، نېمە دېسە قىلىپ بېرىدۇ. ئاللاھقا ئاشىقمۇ جان، مالنى ئاللاھ يولىدا ئايىماسلىقى لازىم، ئاللاھ بۇيرىغانىنى قىلىپ، توسقاندىن يېنىشى لازىم. ئىتائەت قىلىش لازىم. ئاشىق، مەشۇقى ئۈچۈن نۇرغۇن دەرت ـ ئەلەم، ئەزىيەت تارتىدۇ، ئەمما، قىلچە پۇشايمان قىلمايدۇ، ئاللاھقا ئاشىق كىشى، ئاللانىڭ ئازابلىق سىناقلىرىدىن قىلچە نارازى بولماي، رازى بولىدۇ، پۇشايمان قىلمايدۇ.

ئاشىق، مەشۇقى ئۈچۈن قاراڭغۇ، تېنچ جايدا، خالىي ياش تۆكۈپ ئۆكسۈپ يىغلاپ، دەردىنى چىقىرىدۇ، ئىچىنى بوشىتىدۇ، ئاللاھنىمۇ خالىي جايدا ئەسلەپ، ياش تۆكسە، ئىچى بوشايدۇ، قەلب، ئاللاھنى ياد ئېتىش بىلەن خاتىرجەم بولىدۇ.

ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، بۇ بىر ئىلىمى چۈشەندۈرۈش، ئەمەلىيەتتە ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق، مەخلۇقمۇ ئاللاھقا تەڭ ئەمەس، سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ، ئۇ دېگەن پۈتۈن ئالەمنى ياراتقان، خالىسا يوق قىلالايدىغان ئاللاھ!!!

ئارىلىقدا تاللاش يوق، ئىشقى، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، خالىسا ئۆزىگە ئاشىق قىلىدۇ، خالىسا ئالدى بىلەن مەخلۇققا، بولۇپمۇ قۇدرەتتىن ياراتقان گۈزەل قىزغا ئاشىق قىلىدۇ، شۇ ئارقىلىق تەرەققىي قىلدۇرىدۇ، مانا بۇ مەجازى ئىشق، ھەقىقى ئىلاھى ئىشقنىڭ كۆركى دېگەن شۇ، بىز بۇ جايدا قەلبىنىڭ نېئىمىتىنى سۆزلەۋاتىمىز، مانا بۇ ئىشلار قەلبىدە يۈز بېرىدۇ، ئەمما، سىلەر ئاز شۈكرى قىلىسىلەر، قەلبىنىڭ ئىشلىرىنى، بىلىمنى سۆزلىسە تۈگىمەيدۇ.

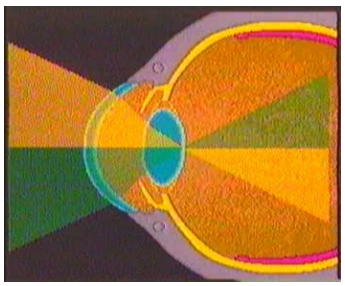

كۆز، قۇلاققا كەلسەك، كۆز ئۈچۈن، ئاللاھتائالا، يەتتە پەردە قىلىپ بەرگەن، كىرىستال تەنچە قىلىپ بەرگەن، بۇنى خۇددى ئاپارات، تىلكامىرا دېسە بولىدۇ. ئاندىن سۈرەتنى، ھەرخىل رەڭنى پەرىق ئېتىش ئۈچۈن 600 مىڭدىن ئارتۇق ھۈجەيرىنى كۆزۈشكە مەسئۇل قىلدى، بۇ ھۈجەيرىلەرنى چوڭ مېڭىگە مەسئۇل قىلدى. بۇ ھۈجەيرىلەر چوڭ مېڭىگە يوللاپ بېرىپ ئاندىن مېڭە ئىنكاس قايتۇرىدۇ، بۇ ئىشلارنى يەنىلا يۈرەك، روھ، جان بولمىسا قىلالمايمىز. **(كۆزنىڭ فوتو ئاپاراتتەك سۈرەتنى خاتاسىز كۆرۈشى)**

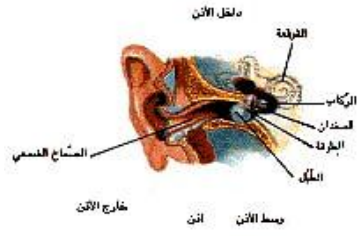

ئاللاھ، بۇ ئەزانى يارىتىپ، شۇنىڭغا لايىق كۆرىدىغان نۇر، رەڭ،

ھەرخىل نەرسىنى، بىلىمنى ياراتتى، ئوزۇقنى ياراتتى. ئاندىن ئاللاھ، ئالىملارغا ئىلھام قىلىپ، بۇ كۆرۈشنى دۇربۇن، مىكروسكوپ، تېلېسكوپ، سپېكتوروسكوپ، تىلكامىرا، كومپيۇتېر، سۈنئىي ھەمراھ، ئالەم كېمىسى ۋە باشقىلار بىلەن تەرەققي قىلدۇردى، مانا ھازىر دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىنى كۆرۈۋاتىمىز، پۈتۈن ئالەمدىن خەۋەر تېپىۋاتىمىز، يەنىلا ئاز شۇكرى قىلىمىز.

قۇلاق، تاشقى، ئوتتۇرا، ئىچكى دەپ ئۈچكە بۆلۈنىدۇ، نۇرغۇن پەردىلىرى بار، ئاۋاز، ھاۋا ئېقىمى ئارقىلىق ئوتتۇرا ۋە ئىچكى قۇلاققا يېتىدۇ، ئاندىن ئاڭلاشقا مەسئۇل نەچچە مىڭلىغان ھۈجەيرىلەر بۇ ئاۋازنى مىڭگە يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، ئاندىن مېڭە بۇ ئاۋازلارنى پەرىقلەندۈرىدۇ، ئىنكاس قايتۇرىدۇ، بەش سەزگۈ ئەزا ھەممىسى مۇشۇنداق، بىز بىئولوگىيىنى تەتقىق قىلساق، بىز ئىنسانلارغا ئاللاھ، ئاجايىپ ـ غارايىپ نېئىمەتلەرنى قىلىپ بەرگىنىنى بىلەلەيمىز. ئاندىن بۇ جايدىكى سىلەر ئاز شۇكرى قىلسىلەر دىگەن ئايەتنى چۈشىنىمىز، كۆپ شۇكرى قىلىدىغان بولىمىز، بىز يۇقىرىدا دىگەنىدەك، بۇ قۇلاق ئاڭلاشقىمۇ كۆپ تەرەققي قىلدى، تېلېفون، پوچتا تېلېگراف، كومپيۇتېر، سىمسىز، سىملىق ئالاقە، ھەرخىل ئۇچۇرلار بار، مانا ھازىر پۈتۈن دۇنيانى كۆرۈپ، ئاڭلاپ تۇرىمىز، ئىلىم ئالىمىز، تەرەققي قىلىمىز، سودا ـ ئالاقە قىلىمىز، ئەمما، راستىنلا ئاز شۇكرى قىلىمىز، بىز مانا بۇ ھەقىقەتنى سۆزلەپ قويماقچى خالاس.

ھەقىقى مىزان، شۇ قىيامەت كۈنى ھەقتۇر دىگەن ئايەت توغرىسىدا

راست، ئاللاھ ئادىل، بۇ ئاللاھنىڭ مىزانى، ئادىللىق مىزانى، ئىمان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى تارتىدىغان مىزاندۇر، خاتالىق، سەۋەنلىك، غاپىللىق، ئېزىش، ئۇنتۇش، مەۋجۇد ئەمەس، نەچچە مىڭ گۈۋاھچى تەخ تۇرىدۇ.

ئاللاھنىڭ ھازىرلىقى، گۈۋاھلىقى كۆرۈپ تۇرۇشى كۇپايە، بۇ مىزان، بىر تال ئاتومدىن پارچىلانغان ئېلېكترون، نېترونەك زەررىچىنىمۇ تارتىدۇ، زەررىچىلىك ياخشى ـ ياماننى ھەرگىز چۈشۈرۈپ قويمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ياخشىلىق بولسۇن، يامانلىق بولسۇن، كىچىك دەپ سەل قارىماڭلار، زەررىچىلەر بىرلىشىپ ئاتوم بومبىسى بولىدۇ، ئايەتنىڭ ئىبارىتى، دالالىتى، يۇقىرقى ھەقىقەتكە ئاپىرىلسىمۇ ئىشارەت دەلىلى بۇ دۇنيادا ھەقىقى ھەق مىزان يوق دىگەنى كۆرسىتىدۇ، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولۇپ قالدى.

چۈنكى، بۇ يەرشارىنىڭ ھەربىر تارتىش كۈچى بىر خىل ئەمەس، جىسىم، تارازا، مىزانلار، تارتىش كۈچى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، يەرشارىنىڭ ئېكۋاتورى ئىككى قۇتۇبى، ھەربىر نەرسە بىر خىل بولمىغاچقا، جىسىم، تارازا، مىزان بىر خىل بولمايدۇ.

تارتىش كۈچىمۇ بىر خىل ئەمەس. مەسىلەن: ئىگىزدىن پەسكە چۈشكەن تاش پارچىسىدا بىر سېكۇنتتا بىر مېتىر تېزلىك بىلەن چۈشسە، مىسسىدا ئۇنىڭدىن ئاستا بولىدۇ، چۈنكى، مىسسىر پارچىغا باققاندا، ئېكۋاتورغا يېقىن، ھەربىر تېز، تارتىش كۈچى ئاجىز بولىدۇ. ئەلۋەتتە، ئىككى دۆلەتتىكى جىسىم، مىزان بىر خىل ئوخشاشمايدۇ، ئىككى جايدا بىرلا جىسىمدا بىرلا نەرسە تارتسا، ئوخشاش كەلمەيدۇ، مانا بۇمۇ بۇ دۇنيادىكى مىزانىنىڭ ھەق ئەمەسلىكى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇرۇقلۇقتا تارتىلغان نەرسە، دېڭىزدا ئوخشاش كەلمەيدۇ، تارتىش كۈچى ئوخشاش ئەمەس، شۇنداقلا باشقا پىلانېت، سەييارىلەردە ئەسلا ئوخشاشمايدۇ، جىسىم، تارازا، مىزانلارنىڭ ئۆزىدىكى ھەرخىل سايمانلاردىمۇ مەسىلە

بار، بۇمۇ ئوخشاشمايدۇ، پۈتۈن دۆلەتلەر، رايۇنلار، يېزىلارمۇ ئوخشاش ئۇسۇلنى قوللانمايدۇ، ھەرخىل مىللەت، ھەرخىل مىزاننى ئۆلچەم قىلىدۇ، جىڭ، تارازىدىكى ساختىلىق، ئالدامچىلىق، ئېزىنقىش، ئۇنتۇش، بۇنىڭ سىرتىدا، بۇنى پەقەت مۇشۇ پەننى ئوقىغانلار چۈشىنەلەيدۇ.

ئۇندىن باشقا، ھاۋا، ئاتموسفېرا مەسلىسى بار، ئاتموسفېرا ھاۋاسى يەر يۈزىدىن 48000 مېتىر ئېگىز، يەنى 50 كىلومېتىر ئەتراپىدا بولىدۇ.، ھەر 150 مېتىردا بىر دەرىجە بىر گىرادۇس ئىسسىقلىق پەسلەيدۇ، قانچە يۇقىرى ئۆرلىسە شۇنچىلىك پەسلەيدۇ، ھەتتا بۇ 8000 مېتىرغىچە بولىدۇ، يەرشارىغا ھاۋا بېسىمىمۇ زور تەسىر كۆرسىتىدۇ، ئالىملار بۇنى سىماپتا، سۇدا ئۆلچەپ كۆرگەن، بۇ خىمىيە، فىزىكا پەنلىرىدە بار. ھاۋا، ئاتموسفېرا، ئېگىز ـ پەس بولسا، ھارارەت، قىزىرىقلىق گرادۇس، ئېگىز ـ پەس بولسا، بۇ يەرشارىدىكى مىزان، جىڭ، ئېگىزى ـ پەس بولىدۇ. تارتىش كۈچى بىلەن ھاۋا بېسىم بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، ھەر دۆلەتتىكى ھەربىر قىئەتدىكى جىڭ، مىزانلار بىر خىل ئوخشاش كەلمەيدۇ، بىر دۆلەتتە، بىر قۇرۇقلۇقتا، 50 كىلو ئالتۇن ئېلىپ، شۇ جىڭدا باشقا دۆلەتتە باشقا بىر قۇرۇقلۇقتا تارتسا، چوقۇم ئېگىز ـ پەس كېلىدۇ، بىر خىل ئوخشاش كەلمەيدۇ، مانا بۇ مىزان، تارازىنىڭ ھەقىقى ھەق ئەمەسلىكى، تۇراقسىزلىقىنى كۆرسىتىدۇ، بۇ مەسىلىگە قۇرئان بۇرۇنلا ئىشارەت قىلغان.

بۇ يالغۇز يەرشارىدىلا ئەمەس، پۈتۈن سىستېمىلاردا، پىلانېت، سەييارىلەردە بولىدىغان ئەھۋال، چۈنكى، ئۇلارنىڭمۇ ھەربىرى، تارتىش كۈچى ئوخشاش ئەمەس، ئۇنداق بولغانىكەن، جىڭ، تارازا، مىزان ئوخشاش بىر خىل ئەمەس. ئاللاھ، شۇنداقتىمۇ بۇ مىزاننى بىز ئۈچۈن، تەبىئەت ئۈچۈن، سانائەت ئۈچۈن، تىجارەت ئۈچۈن ئورنىتىپ ئۆز رەھمىتى بىلەن ھالال قىلىپ بەرگەن، ئەمەلىيەتتە بۇ، ئاللاھنىڭ قىيامەت كۈنىدىكى مىزانىدەك ئادىل، توغرا ئەمەس. چۈنكى ئۇ مىزان تۇراقلىق، بۇ ئالەمنىڭ مىزانىغا ئوخشاشمايدۇ، بۇ زېمىندا بولسا، تۇراقسىز بولىدۇ. مەسىلەن: زېمىن ھەربىرى ئېكۋاتورىدا زېمىننىڭ ئوتتۇرى قىسمىدا بىر سېكۇنتتا 465 مېتىر سۈرئەت بىلەن ئايلىنىدۇ، مىسىردا بولسا، 419 مېتىر، پارىژدا بولسا، بىر سېكۇنتتا 305 مېتىر سۈرئەتتە ئايلىنىدۇ، بارغانچە ئىككى قۇتۇپقا يېقىن بولغانسېرى سۈرئەت ئاستىلايدۇ، ئاندىن تارتىش كۈچى پەرىقلىق بولىدۇ ـ دە، جىڭ، تارازا، مىزان بىر خىل ئوخشاش كەلمەيدۇ، ئىشەنمىسىڭىز ئەمەلىيەتتە سىناپ كۆرۈڭ، گولبۇسنى ئايلاندۇرۇپ ھەربىرىنى كۈزۈتۈڭ، ۋاھاكازالار.

ئىككى قۇتۇپ ئەتراپىدا تارتىلغان نەرسىدىن ئېكۋاتورىدا تارتىلسا، خېلىلا كاملايدۇ، يەڭگىل كېلىپ قالىدۇ، چۈنكى، يەر مەركىزى، ئېكۋاتورنىڭ ھەربىرى تېز، تارتىش كۈچى ئاجىز، ھاۋا بېسىمىمۇ خېلىلى پەرىقلىنىدۇ. ھەر 1000 گرامدىن 3، 5 گرام كاملايدۇ، ئالىملار ئەگەر يەرشاى ھازىرقى ھەربىرىدىن 17 ھەسسە ئارتۇق ئايلانسا، پۈتۈن نەرسە ئېغىرلىقىنى يوقىتىدۇ دىگەن. بۇ ئەھۋال يەنىلا ئېكۋاتورىدا بولىدۇ، چۈنكى، ئىككى قۇتۇپ، يەنىلا ئاستا ھەرىكەتلىنىدۇ، ھەر جەھەتتىن قىيامەتتىكى مىزان ھەق، بۇ دۇنيادىكى مىزان ناھەق، ئەمما، بۇنى ئىستېمال قىلماي ئامال يوق، شۈكرى، بىز مىزان توغرىسىدا سۆز قىلىۋاتىمىز، مىزان ئەلۋەتتە چوڭ نېئىمەن، چۈنكى، پۈتۈن نەرسىنى ئۇنىڭدا جىڭلاپ، تارتىپ بىر تەرەپ قىلىمىز، ئۆلچەيمىز، مىقدار بەلگىلەيمىز، ھەتتا كۇللى شەيئىنى، قۇرال ياساشمۇ جىڭدا ئۆلچىنىدۇ، شۇنداق قىلىۋاتىمىز. ئاتوم بومبىسىنىمۇ شۇنداق قىلىدۇ، ھەتتا،

هازىر ھاۋانىمۇ تارتتى، ھاۋا سۇدىن 700 ھەسسە يەڭگىل بولسا، گاز، سۇدىن 1728 ھەسسە يەڭگىل كېلىدۇ، پۈتۈن شەيئىنى مۇشۇنداق سېلىشتۇرغىلى بولىدۇ.

بۇ توغرىسىدا بىر ھېكايە كەلتۈرىمىز، بىر پادىشاھ، زەرگەرگە ئالتۇن بېرىپ، بىر تال تاج بۇيرۇپتۇ، تاج پۈتكەندە پادىشاھ بۇ ئالتۇنغا بىرەر نەرسە قوشۇپ ئالتۇننى ئالداپ ئېلىۋالغانمىدۇ دەپ گۇمانلىنىپتۇ، ئەمما، دەلىل - ئىسپات بولمىغاچقا، مىزان، سەر ئوخشاش بولغاچقا گەپ سۆز قىلالماپتۇ، ئاخىرى بولالماي، بىر پەيلاسوف ئالىمنى چاقىرتىپ، ئەھۋالنى سۆزلەپ بېرىپتۇ، بۇ ئالىم قاتتىق ئويلىنىپ سۇدىن پايدىلىنىپ مەسىلىنى ھەل قىلىپتۇ، شۇ تاجنىڭ ئوخشىشىدا ساپ ئالتۇندىن بىر تاج ياستىپتۇ، ئاندىن ھېلىقى تاجنى كەلتۈرۈپ سۇغا سالسا، ساپ ئالتۇن ئېغىرراقى ئىش قوشۇلغان تاج، سۇدا يەڭگىل كەپتۇ، ئەسلى كۆمۈش، ئالتۇندىن يەڭگىل ئىكەن، ئىش قوشۇلغان تاج يا يەڭگىل يا ئېغىر كېلىپ قالىدىكەن، ئەمما مىزاندا ئوخشاشكەن، ئاخىرى زەرگەر ئىقرار قىپتۇ، پەيلاسوف بۇ مەسىلىدىن پايدىلىنىپ كېمە ئىجاد قىپتۇ، بېلىق، سۇدا شۇنداق بولىدۇ. سۇ ئاستى پاراخوت ياسالدى، بېلىق سەۋەب.

ھەرقانداق نەرسە يەڭگىل بولسا، سۇدىمۇ چۆكمەيدۇ، ھاۋادىن چۈشۈپ كەتمەيدۇ، مانا بۇ مىزان، ئۆلچەم مەسىلىسى، پاراخوت، ئايرۇپىلان ۋە باشقا ئىشلارنى تەرەققي قىلدۇردى، ھەممە نەرسە ئۆلچەملىك دېگەن بابقا قارايدۇ، بىز پەقەت ئاشۇ ئادىل توغرا بولغان قىيامەتتىكى مىزاندا رەسۋا بولماي ياخشى ئەمەللىرىمىز، يامانلىقنى بېسىپ چۈشۈشنى مەخسەت قىلىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن، ياماندىن نېرى بولۇپ، ياخشىلىقنى كۆپ قىلىش لازىم. ئەگەر گۇناھ، مەئسىيەت بولۇپ قالسا، دەرھال تۆۋبە قىلىپ، قەتئىي قىلماسلىق لازىم. مىزانىڭ ئوڭ تەرىپى لىق، سول تەرىپى قۇرۇق بولغانلار نىجات تاپىدۇ، تەڭكەلگەنلەر خىجىل بولۇپ، ئاللاھنىڭ قۇتقۇزۇشىغا ئىنتىزار بولىدۇ. ئاللاھ، ھەممىمىزنى كەچۈرۈم قىلىپ، ياخشى ئەمەللەرنى جىق قىلدۇرۇپ، ئالىي ماقاملارغا يەتكۈزسۇن، جامالىنى ئاتا قىلسۇن ئامىن!.

گۇماننى ياخشى قىلىپ، ئەمەلنى ياخشى قىلايلى!!!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋاھىرىنىڭ 190 ـ 192 بەتلىرىدە ئاللاھتائالانىڭ ئۆز رەھمىتى بىلەن ئىسسىق - سوغۇقنىمۇ مىزانلاپ ئۆلچەپ نورمال ھالدا ياراتقىنىغا سۆزلىگەن، دۇنيادا ھەرخىل، ھەرياڭزا قۇشلار، ھاشارە ۋە باشقا ئېنىرگىيىگە مۇھتاج جانلىقلار بار، بۇلار، ئۆزلىرىگە لايىق ئىسسىقلىققا، ئېنىرگىيىگە مۇھتاج بولىدۇ، بولمىسا ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ. ئاللاھ، بۇنى ئالدىن بىلىپ، ئالدىن ئۆلچەپ، مىزاندا تارتىپ، تەڭشەپ ئاتا قىلىدۇ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرنى سىرتىن، پۈتۈن يەرشارىنىڭ، پۈتۈن ئالەمنىڭ ھەرىكىتىنى، تارتىش كۈچىنى تەڭشەپ تۇرىدۇ، بىر خىل تەڭپۇڭدا ساقلايدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ مەسىلىگە 11 مىسالنى كەلتۈرگەن، كۆپىنچىسى قۇشلار، جانلىقلار، ھاشارەتلەرنىڭ كۆپىيىشى، تۇخۇمدىن چىقىشى، بالا تەربىيلىشى بولۇپ، ئاللاھ، زامانىنى، ماكانىنى، شارائىتىنى يارىتىپ ئاندىن بۇ ھايۋاناتلارغا ئەقىل - پاراسەت بېرىپ، يەنىلا ئۇلارنىڭ چېكىسى، مىڭىسىنى ئۆزى باشقۇرۇپ تۇرۇۋاتىدۇ. ئاللاھ بۈيۈكتۇر. ئاللاھ، مىزان بىلەن سىستېمىلارنى تارتىش كۈچىنى زېمىندىكى ماددىلارنى تارتىپ تەڭشەيدۇ.

قۇرئان ھەقىقى بۇلاق

تۇتتى بىر كۈچ توساتتىنلا قوزغالغىنى،
سۇ ئىچ دېدى، قۇرئاندىكى بۇلاقتىن.
بۇ دۇنيادىكى كارامەتنىڭ ئەۋلاسى،
ئىبادەت قىلىشتۇر، ساقلىنىش بىلەن بىرگە گۈناھدىن.
قەلب ئازابقا قاتتىق بەرداشلىق ئىكەن،
ئېرىيتتى، ئۇنىڭ ئورنىدا بولسىمۇ بىر يۈرەك پولاتتىن.
ئىشقنى بانا قىلىپ يانمىساڭسەن گۈناھدىن،
سۆزلەپ يۈرمە كىشىلەرگە ئۇياتتىن.
مەرىپەتتە، ھەقىقەتتە، پەزىلەتتە توشاقدىن،
ئۇ قەلبىگە بىرۇر لەززەتنى ھەرخىل بۇلاقدىن.
ھەق دىن سۆزلىسە ھەقىقەتنى بۇياقتىن،
ئاقماس پەتىۋانى ئىزدەرسەنمۇ ئۇياقتىن.
ھەقىقىي ھەقىقەت بولغاچقا بۇ دىن،
ھەقىقەتچىلەر قورقۇپ قالمىدى قاماقتىن.
قاماق ئۈستىگە قىينالدى ئۇلار تاماقتىن،
شۇنداقتىمۇ پەرۋا قىلماس ئۇلار تاياقدىن.
تاللىساڭ سەن ھەقىقەتنى ھەقىقەتتىن،
تېپىلمايدۇ سالاي دىسەڭ ئاستىڭغا بىر تال پالاستىن.
ئېلىۋالساڭ نېسىۋىڭنى بۇ دۇنيادا شۇ تاپتىن،
بولۇپ كېتىدۇ سەندىن شۇئان خالاس دىن.

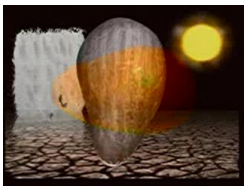

سۈرە نۇر (قۇياش،سۇ،تۇپراق،ئۇرۇق)

ئاللاھنىڭ بىر ئىسمى نۇر، قۇرئاننىڭ بىر ئىسمى نۇر،
بۇ سۈرىنىڭ ئىسمى يەنىلا نۇر، ئالەمنىڭ ئەسلى مەنبەسى نۇر.
پەرىشتىلەرنىڭ ئەسلى مەنبەسىمۇ نۇر، پۈتۈن ھاياتلىقنىڭ
مەنبەسى، تەرەققىياتى نۇر،
رەسۇلۇللاھنىڭ سورىغىنىمۇ يەنىلا نۇر، مۆئمىن قەلبىگە
بېرىلىدىغان ھىدايەتمۇ نۇر.
سىرات ئۈستىدە ئۆتكۈچە رول ئوينايدىغىنى نۇر.
دۇنيا ـ ئاخىرەتتە زۇلمەتتىن قۇتقۇزغۇچى نۇر،
ئاشىق قەلبىنى جەزبىگە سالىدىغىنى نۇر،
ئىلىم ـ پەن تەرەققىياتى، راۋاج تاپىدىغانمۇ نۇر.
ئاددىي كېسەللەرنى تەكشۈرگۈچى ئۈسكۇنىمۇ نۇر،

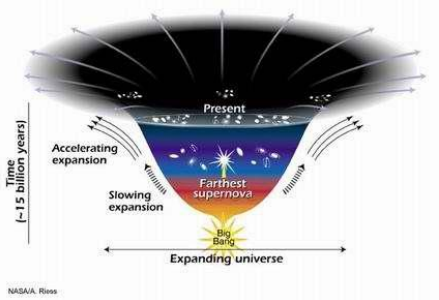

(تاشتا كۆرۈنگەن زەررىچە)

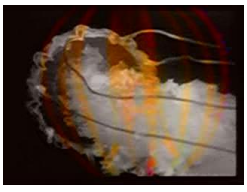

پۈتۈن جاھاننى، ھەتتا ئۆيلىرىمىزنى يورىتقانىمۇ نۇر.

مانا بۇ ھەقىقەتكە ئىشارەت قىلغان سۈرە نۇر. **(چىراقلىق ھايۋان)**

بۇ سۈرىنىڭ ئىسمىدا نۇر ئىلمىغا، ھەرخىل نۇر ئىلىملىرىغا ئىشارەت بار، بىز چوقۇم زاھىرى، باتىنىي دۇنيالىق، ئاخىرەتلىك ئىلىم - پەن تەرەققىياتلىق نۇر ئىلمىنى بىلىشىمىز لازىم. نۇر بىزنى چوقۇم زۇلمەتتىن قۇتقۇزىدۇ، ئاللاھ، ھەممىمىزنىڭ قەلبىگە نۇر بەرسۇن، ئامىن!

سۈرە نۇردىكى، ب**ويتاق ئەرنى ئۆيلەپ قويۇڭلار، تۇل ئايالنى ئەرگە بېرىڭلار** دىگەن ئايەت توغرىسىدا توختىلىمىز. پۈتۈن ئالىملار بۇ بۇيرۇقنى مۇستەھەپ ئۇچۇن دىگەن، بولمىسا تۇللارنى ئۆيلۈك قىلىش ۋاجىپ بولۇپ قېلىپ، نۇرغۇن كىشىلەر گۇناھكار بولىدۇ. شۇنداقلا نىكاھ، سۈننەت، ھەتتا مۇستەھەپ، بەزىدە مۇستەھەپمۇ ئەمەس، ئالتە سەھىھ ھەدىس شەرھىدە كۆرستىلىدۇ. نىكاھ بابىدا بار. ئالىملار بۇ توغرىسىدىمۇ ئىختىلاپ قىلغان، ئەبۇ ھەنىيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مەزھىپىدە، پىتنە، بۇزۇقچىلىق، ھارامغا چۈشۈپ قېلىش، كۆزدە تۇتۇلۇپ، نىكاھ، ئىبادەتكە ئايرىلىشىدىن ئەۋزەل دىگەن، شافىئىي، مالىكى، ھەنبەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مەزھىپىدە ئىبادەتكە، جىھادقا، ئىلىم، ئوقۇ - ئوقۇتۇشقا ئايرىلىش، دىن ئۇچۇن بىر ئۆمۈر خىزمەت قىلىش، نىكاھدىن ئەۋزەل دىگەن.

ئەمەلىيەتتىمۇ نۇرغۇن ساھابىلەر، تابىئىنلار بەزى ئەۋالىيالار، جۈملىدىن ئىبراھىم ئىبنى ئەدھەم رەھمەھۇللا ئەلەي، رابىئە بەسرە، فارابىي دىگەن (ئىبنى تەيمىيىە رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ توي قىلمىغان) پەيلاسوفلارمۇ تويسىز ئۆتكەن، بۇلار، نۇرغۇن ئايەت، ھەدىس ۋە ئەقلىي پەلسەپەنى ئىسپات قىلغان، ئەمما، پىتنە دەۋرىدە تويسىزلىق، ھەتتا ئۆزلەت ۋاجىپ، بۇ ئىتتىپاقتا كەلگەن مەسىلە، تەپسىر مۇنبىردا بار.ساھابىلاردىن؛ئەبۇزەر،جابىر،ھۇزەيپە رەزي...تابىئىندىن ھەسەنۇلبەسەري رەھ....لار زاھىد بولغان

بۇ مەسىلىگە ئىمام غەززالىنىڭ مۇنۇ جاۋابىنى بەك لايىق كۆردۇم. ئەگەر نىكاھلىنىشنىڭ پايدىلىرى بولۇپ، زىينى بولمىسا، بولۇپمۇ دىن، ئىمانغا زىينى بولمىسا، نىكاھ ئەۋزەل، ئەگەر پايدىسى بولماي، زىينى كۆپ بولسا، پۈلنى ھالالدىن تاپقىلى بولمىسا، جامائەتنى تاپقىلى بولمىسا، سىرداش دوست تاپقىلى بولمىسا، دىن ئۇچۇن خىزمەت قىلغىلى بولمىسا، باللارنى ھەقىقى ئەركىن ئىسلامى تەربىيلىگىلى بولمىسا، ئەر - ئايال، دىن ئۇچۇن، بىر - بىرىگە ياردەمچى بولالمىسا، بۇ چاغدا تويسىز ئۆتۈش، ئالىم بولۇش، ئابىد بولۇش، زاھىد بولۇش ھەممىدىن ئەۋزەل، ئەگەر ھەر ئىككىلىسى تەڭ مەۋجۇد بولسا، قەلبىگە قارايمىز، ھارام، زىناغا چۈشۈپ قالغىدەك، نەپسى شەيتىنى كۈچلۈك، شەھۋەتپەرەس بولسا، پۇل - مالنى ھالالدىن تاپالسا، نىكاھ ئەۋزەل، بۇ ياخشى، ئەگەر پۇل - مالنى ھارامدىن تېپىپ، ئىماندىن ئاجرىسا، زىنادىن قورقمىسا، ئۆزىنى ساقلاپ تۇرالسا، ئىپپەتلىك ئۆتەلسە، بىر ئامال قىلىپ شەھۋەتنى يېڭەلسە، بۇ چاغدا تويسىزلىق ياخشى، نەپسى بىلەن جەڭ قىلىپ ئۆلسە، ئۇ شېھىد دىگەن. مەخسەت، ئاللاھنى رازى قىلىش.

ئالىملار ئىككىنجى بىر مەسىلىدە ئىختىلاپ قىلىشتى، شافىئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، قىز بالا بولسۇن ياكى ئايال كىشى بولسۇن، ۋەلىسىز نىكاھ بولمايدۇ دېدى، ۋەلى دىگەن ئىگە بولغۇچى، دەۋالاشقۇچىسى.

ئەبۇ ھەنىيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەگەر قىز كىچىك بولمىسا، ئۆز ئىشىغا ئۆزى ئىگە بولالىسا،

ساق بولسا، ئاجىز، مىيىپ بولمىسا، ۋەلىسىز نىكاھ بولىدۇ دىدى.

مالىكى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەگەر تۆۋەن تەبىقىدىكى، سەت، كۆرۈمسىز ئايال بولسا، ۋەلى كەتمەيدۇ، ئەگەر ھۆرمەتلىك، ئىناۋەتلىك، گۈزەل قىز بولسا، ۋەلى لازىم بولىدۇ دىگەن. چۈنكى، بۇلاردا كۆپ دەۋالىششى بولارمىش. ئەڭ ياخشىسى بىرەر قېتىم توي قىلغان، ئۆز ئىشىغا ئۆزى ئىگە بولغۇدەك ئىقتىدارلىق، لاياقەتلىك قىز بولسا، ئەقلى، ئىلىمغا توشقان بولسا، ۋەلىسىز بولىدۇ. ئىككى گۈۋاھچى بولۇشى، يەنىلا شەرت بولىدۇ، ئەگەر، مىيىپ، ئاجىز بولسا، ئەقلى ئاجىز، نادان بولسا، كىچىك قىزچاق بولسا، چوقۇم ۋەلى كېتىدۇ. چۈنكى، زىيان بولسا، ئۆزىگە بولۇپ قالىدۇ، ئىنسانلار ۋە ئۇلاردىكى ئىقتىدار، قابىلىيەت، ئوخشاش بولمىغاچقا، ئالىملار كۆز قارىشى ئىختىلاپلاشتى.

بۇ سۈرىدە، **مۆئمىنلەر ئۆز ئۆيۈڭلاردىن باشقا ئۆيلەرگە رۇخسەتسىز كىرمەڭلار، سالام قىلىڭلار** دىگەن توغرىسىدا. بۇ ئەڭ گۈزەل ئەدەب ـ ئەخلاقتۇر، بۇ ئەخلاق، دىنىمىزلاردىمۇ ئومۇملاشتى. چۈنكى، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت ـدە! ئەمما، ئەپسۇس، بىزنىڭ بەزى نادان، قالاق مۇسۇلمانلىرىمىزدا ھايۋانلارچە قىلىق تېخى مەۋجۇد. ئۇلار خۇددى ئىشەكتەك ئۇسسۇپلا كىرىۋېرىدۇ، ئىشكىنى چېكىپ كىرىش، مۇنداق ھىكمەتلەر ئۈچۈن، بىرىنچىدىن، سالام قىلىدۇ، رەسۇلۇللاھمۇ رۇخسەت سوراشقا، بىر سالام قىلاتتى، كىرىپ بىر قېتىم سالام قىلاتتى، خوشلاشقاندا بىر قىلاتتى، ئىككىنچى، ئەۋرەتنى كۆرۈپ قالمايمىز، ئۈچىنچى، ئائىلىسى ئىچىدىكى بەزى ئىشلارنى كۆرۈپ قالمايمىز، تۆتىنچى، كىم، بۇ كشى ئېنىق بولىدۇ خالسا رۇخسەت قىلىدۇ، كىرىدۇ، خالسا قايت دەيدۇ، كېتىدۇ. بەشىنچى، ئەگەر ئۆيگە كىرگۈچى ياخشى كۆرىدىغان كشى بولسا، ئۇنىڭغا گۈزەل كۆرۈنۈش بولۇپ قالسا، ئۆزىنى ئوڭشۇالىدۇ، ياسىنىدۇ، ئەگەر ئۆيگە كىرگۈچى دۈشمەن بولسا، بۇنىڭغا غەزەپ بىلەن تۇرىۋالىدۇ، كۈلۈشىنىڭ ئۈستىگە كىرىپ قالماسلىقى كېرەك، ئۇندىن باشقا، نۇرغۇن ھىكمىتى بار، مەخپى ئىشلار كۆپ.« ئاللاھ، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ نۇر ئاتا قىلغۇچىسى، ئاللاھنىڭ نۇرى، خۇددى بۇ ۋەقەگە ئوخشايدۇ، بىر تەكچىدە، سۈزۈك شىشە، پانۇس، ئاندىن چىراغ بار، مۇبارەك دەرەخنىڭ يېغىدا يانىدۇ، ئوت تەگمىسمۇ يورۇغلى تاس قالىدۇ دىگەن» توغرىسىدا. راستىنلا، ئاللاھ ئاسمان ـ زېمىننى نۇر بىلەن قاپلايدۇ. شۇنداقلا پۈتۈن ئالەمنى نۇردىن يارىتقان، ھەممە نەرسە نۇر، زەررىچىگە قايتىدۇ، كۆزگە كۆرۈنگىنىمۇ نۇر، رەڭ، رەڭ نۇردىن كېلىدۇ. بۇ رەڭ نۇرنى يەنىلا نۇر بىلەن كۆرگىلى بولىدۇ. ئالىملار بۇ مىسال توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشتى، بەزىلەر، بۇ مىسال، رەسۇلۇللاھقا قارىتىلغا، يەنى بۇ رەسۇلۇللاھنىڭ نۇرى، تەكچە بولسا كۆكسى شۇ، شىشە، پانۇس، قەلبى شۇ، چىراغ، پەيغەمبەرلىك، دەرەخ، پەيغەمبەرلىك دەرىخى، رەسۇلۇللاھنىڭ نۇرى ئوت، نۇر قوشۇلمىسىمۇ يانغىلى تاس قالاتتى دىگەن، بەزىلەر مۇنداق دىگەن، تەكچە رەسۇلۇللاھنىڭ ئىچى چوقۇم شۇ، شىشە قەلبى شۇ، چىراغ، نۇر شۇ، شەرىقتە ئەمەس، غەرىپتىمۇ ئەمەس دىگىنى، يەھۇدىمۇ ئەمەس، ناسارامۇ ئەمەس دىگىنى دىگەن. مۇبارەك دەرەخ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام شۇ، مانا بۇ ئىككى قەلب، نۇرىدىن ئەلا نۇر بولدى.

بەزى ئالىملار بۇ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا مىسال دىگەن، تەكچە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام شۇ، شىشە، ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام، چىراغ بولسا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇ، چۈنكى، ئاللاھ، قۇرئاندا، رەسۇلۇللاھنى چىراغ دىگەن. شەرىقتىمۇ ئەمەس، غەرىپتىمۇ ئەمەس دىگىنى، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام

يەھدىمۇ ئەمەس، ناسارامۇ ئەمەس، دىگىنى شۇ، قۇرئاندا كۆپ، بەزى ئالىملار بۇ مسالنى ھەرقانداق مۆئمىنگە قارىتىلىدۇ. بۇ نەزەر ـ دائىرىلىك پىكىر قىلالايدىغان قەلبى پاك ئويغاق مۆئمىنلەرگە ئىشلەيدۇ.

تەكچە، نەپسى شۇ، شېشە، قەلبى شۇ، چىراغ، ئىمان شۇ، قۇرئان، مۇبارەك دەرەخ، ئىخلاسدىن ئوت يېقىلىدۇ، شەرىقمۇ، غەرىپمۇ ئەمەس دىگىنى ئوتتۇرھال دىگىنى. بەزى ئالىملار بۇ مسالالنى پۈتۈن ئىدراكلىق ئىنسانلارغا ئام دەپ قارايدۇ.

بەزىلەر بۇنى ئەقىلگە مسال قىلىدۇ، ئۇ باشقا ئىلىمدىن خالى بولىدۇ، ئاندىن، ئىلىم بىلەن نەقىشلىنىدۇ، ھېس ـ تۇيغۇ بىلەن نۇرغا تولغان، پانۇس شىشىگە ئوخشايدۇ، ئۇ ئىلىمنى ئۆز پىكرى بىلەن تونۇيدۇ، تەپەككۇر خۇددى زەيتۇن يېغىدەك ئەقىلنى يورىتىدۇ، ئەقىل، بۇ ياغسىز يورىغىلى تاس قالىدۇ، ئەگەر يورسا ئىلىم قوشۇلسا، ئۇ چاغدا نۇرىن ئەلا نۇر بولىدۇ دىگەن. قۇرئاننى، رەسۇلۇللاھ ۋە ساھابىدەك چۈشىنىك توغرىسى شۇ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بۇ، ئاللاھنىڭ نۇرى، ھىدايىتى، سۈزۈك زەيتۇن يېغىنى ئوت تەگمىسمۇ يورىغىلى تاس قالىدۇ، ئوت تەگسە نۇردىن ئەلا نۇر بولىدۇ. شۇنىڭدەك مۆئمىن قەلبى، ھىدايەتنى تونۇيدۇ، ئەگەر، ئىلىم بىلەن بىرلەشسە، ئۇ چاغدا نۇرىن ئەلا نۇر بولىدۇ. قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئاللاھتائال بۇ ئايەتتىن پۈتۈن كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى نۇرغا بۇرىغان، نۇرغا قاراتقان، ئوي ـ پىكىر، تەپەككۇرغا سالغان، ئالىملارمۇ ئۆز ئەقلى ـ قابىلىيىتى بىلەن خىلمۇ ـ خىل تەپسىر قىلغان، ھۆكما، پەيلاسوف، ئالىملار نەزىلدە جۈملىدىن ئارستوتىل، ئەپلاتۇن، سوقرات، فارابى، ئىبن سىنا، غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، رازى، ئىبنى رەشد قاتارلىقلارنىڭ نەزىلدە ئەقىل يا قۇۋۋەت بىلەن بولىدۇ ياكى ئەقىل پىل بىلەن ئەمەلىيەتچان بولىدۇ، يا پايدا ئالغان ئەقىل بولىدۇ، يا ئۆزى پائالىيەتچان بولىدۇ دىگەن. بۇ سۆزنى پەقەت يەنىلا ھۆكمالار بىلىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ سۆزلەرگە بىردىن مسال تۈزۈپ چۈشەندۈرىدۇ، مەسىلەن: بىر ياش يىگىتنى تەسەۋۋۇرۇ قىلايلى، بۇ يىگىت، زەكى، چېچەن، پىكرى ئۆتكۈر، زىھنى كۈچلۈك، نەزەر ـ دائىرىسى كەڭ، كۈزۈتىشى كۈچلۈك، مەسىلىگە ھەرگىز سەل قارىمايدۇ، ئەتراپلىق ئويلىنىدۇ. بۇ بىر ھالەت، ئىككىنچى ھالىتى، بۇ يىگىت، تىجارەت قىلدى، كۆپ پايدا ئالدى، بۇ ئىككىنچى ھالىتى، ئاندىن بۇ باي يىگىت ئۆز قابىلىيىتى، ئۆز بايلىقىنىڭ مقدارىدا تىجارەت قىلدى، بۇ ئۈچىنچى ھالىتى، بۇ ئۈچ ھالەتنى بىز تەرتىپ بويىچە مۇنداق ئاتايمىز، بىرىنچىسى، قۇۋۋەت، بايلىقى، مانا بۇ قۇۋۋەت ئەقلى شۇ، ئىككىنچىسى، ئەقلى بايلىقى، بۇ ساپ ئەقىل، كەسىپ ئەقلى شۇ. ئىشنى ئىش ئۇستىدە، تەجرىبە بىلەن ئۆگىنىش، ئۈچىنچىسى، پايدا كۆپ بولۇش، بۇ پايدا ئالغان، ئىلىم ئالغان، كۆپ كىتاب كۆرگەن، ئەقىل، بۇندىن باشقا ئىككىنچى مسال: ئىلگىركىدەك بىر چېچەن ياش يىگىت بار، بۇ يىگىت، پادىشاھ بالسى بولسا، بۇ قۇۋۋەت، ئەقىل شۇ، ئاندىن پادىشاھ بالسىنى ۋالى قىلسا، بۇ كەسپى ئەقلىغا تەمسىل بولىدۇ. ئاندىن كېيىن پادىشاھ ئۆلسە، بالا ۋارىس بولسا، ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل ئىش قىلۋالسا، بۇيرۇق قىلالسا، بۇ پايدىلانغان ۋارىس، پايدىلىق ئەقىل شۇ، خۇددى شۇنىڭدەك ئىنسانلار ئەقلى دەسلەپتە ئىلىمنى، تەسەۋۋۇرنى ئېلىشقا تەييار تۇرىدۇ، بۇ قۇۋۋەت شۇ. ئاندىن بۇ ئىنسان ئاڭلايدۇ، كۆرىدۇ، پۇرايدۇ، تېتىيدۇ، سلايدۇ، كۆرۈلگەن، سلانغان، ئاڭلانغان،

پۇرالغان، تېتىلغان بۇ 36 خىل كائىنات بولسا، ئەقلگە كىيىم بولىدۇ. بىز كۆرۈۋاتقاندەك كىچىك بالىلار ۋە ئەقلى، بۇ ئىشلارنى قوبۇل قىلىش تەييارلىقىدا تۇرىدۇ، بۇ ئەقىل بۇلارنى قوبۇل قىلىش ئالدىدا قۇۋۋەت، ئەقىل بولسا، ئاندىن كېيىن بۇلارنى قوبۇل قىلىپ، كەسپى ئەقىل بولىدۇ. بىرەر كۆرۈنۈشنى كۆرسە ياكى بىرەر ئىلمنى ئالسا، قۇۋۋەت بىلەن ۋە ئەملىي پىئىلى بىلەن ئەقىل قىلدى دەيمىز. ئەگەر ئىلىم تونۇسا، ۋايىغا يەتسە، ماتېماتىكا، تەبىئەت، ئەدەبىيات، خىمىيە، فىزىكا، ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، سىياسەت، جەمئىيەت، ئەخلاق، پەلسەپەلەرنى ئۇقسا، ئاندىن ئىنسانلار تاقەت قىلالايدىغانلا ئىلمنى ئالسا، بۇ ئىلىم ئۆچۈن، ئەقلنى ئىشقا سالسا، بۇ پىئىلى ئەقىل بولىدۇ. بۇ ئىلىملارنى زېھنىدە ساقلاپ، ئەستە تۇتۇپ، پەيلاسوف، ھۆكما بولسا، باتىنى، روھانىي ئىلمنى قوبۇل قىلسا، پىئىلى ئارقىلىق پايدا ئالغان، ۋە پايدا بەرگۈچى، ئەقلگە ئايلىنىدۇ. بۇنداق ئەقىل، كاتتا ئالىم، چوڭ ھۆكما، پەيلاسوفلاردا بولىدۇ. پائالىيەتچان كۈچگە ئىگە ئەقىل بولسا، دەرىجىدىن تاشقىرى تالانتلىق، ئاللاھ ئالاھىدە سۈڭغا قىلغان ئەقىل بولۇپ، بۇ ئەقىل نۇرغۇن ئەقىللىلەرنى ھەيران قالدۇرىدۇ، كەشپىيات يارىتىدۇ، بۇنداق ئەقىل، ئىلمنى ماددىدىن ئەمەس، بەلكى، ئىلھامى كۈچىدىن ئالىدۇ، ئۆز ـ ئۆزىدە مەۋجۇت بولىدۇ، ماددى دۇنيادىكى ئىلىم بۇ ئەقلگە خىزمەت قىلىدۇ. بۇنداق ئەقىل ھەممىنى، ئومۇمنى، پۈتۈنلا جەمئى قىلىپ توپلىغان بولىدۇ. بۇنداق ئەقىل، بىر نۇر، قۇياش دېسەك، بىزدىكى ئەقىل، بىر كۆز خالاس، بىزدىكى كۆز كۆۋشكە تەييار، ئاشۇ ئەقىل نۇر چاچسا، ئاندىن بىزدىكى ئەقىل يورۇيدۇ، ھەممە ئەقىل ئىلھام، ۋەھى ئالدىدا تىز پۈكىدۇ، ۋەھى دىگەن ئاللاھنىڭ سۆزى، يەنى توغرىسىنى دىگەندە، ئەقلنى ياراتقۇچىنىڭ سۆزى بولىدۇ، ئەقىللەر، مۇشۇ ئىلاھى ۋەھى، ئىلھامدىن مۇشۇ پاك بۇلاقدىن سۇ ئىچىدۇ.

ۋەھىنىڭ ئۆزى، قۇرئاننى ئەقلى ھۆكۈم، ئەقلى يەكۈننىڭ دەلىل ـ ئىسپاتى قىلىدۇ، قۇرئانغا تايىنىدۇ، ھەدىس بولسا، قۇرئاننىڭ باياناتى، شەرھى، ئىزاھاتى بولىدۇ. ئاندىن مۇجتەھىدلەر، ئەقلى، تەپسىلاتى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىجتىھاد لازىم، فىقھى لازىم بولىدۇ.`

بىلىش نەزەرىيىسى

ئاللاھ، بىزنى ئانىلار قورسىقىدىن چىقاردى، ئاشۇ سۈرەت ھاسىل بولۇش، جان كىرگۈزۈش مەزگىلىدە، مېڭە، يۈرەكنى بەردى، ئوي ـ پىكرى، قابىلىيىتىنى بەردى، ئوي ـ پىكر، قابىلىيىتىنى بەردى، شۇنداقتىمۇ بىز ھېچنېمىنى بىلمەيتتۇق، ئەمما، شۇ چاغدىن باشلاپلا، بىلىشكە تەييار تۇرىمىز. شۇڭا، ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنى تۇغۇلۇپ ئۈچ كۈندىن كېيىن تەربىيلەشكە باشلىسا، ئۈچ كۈن كېچىككەن بولىدۇ، دىگەن گەپ بار. ئىلىم بۆشۈكىدىن، تۆشۈككىچە دېگەن ھەدىس بار، ئاللاھ، بىزگە كۆز ـ قۇلاق، يۈرەك، مېڭە بەردى، بىز ئەمدى ساپ، پاك قەلبىمىز بىلەن ئىلىم ئالىمىز، ماددىي بىلىم ئالىمىز، بىز ئالغان ئاشۇ مەلۇماتلار، ئەقلىمىزنىڭ ئۆزى شۇ، ئەقلگە بۇندىن باشقا سۈپەت يوق، ئەقىل، قەلب، مېڭە پائالىيىتىگە، سەزگۈ ئەزاسى، خادىم بولىدۇ. مەسىلەن: ئەينەكتە ئۆزىمىزنىڭ سۈرىتىدىن باشقا، سۈرەت بولمىسا، بىز ئاشۇ سۈرەتنى يەنى ئۆزىمىزنى ئەقىل قىلساق، چۈشەنسەك، ئۇنداقتا، بىز ھەم ئەقىل، ھەم ئاقىل ھەم ئەقىل قىلىنغان نەرسە بولىمىز. ئىنسان، ئۆزى ئەقىل

قىلسا، ئۇ ھەم ئەقىل، ئاقىل ھەم ئەقىل قىلىنغان مەئقۇل بولىدۇ. ھەممىسى بىردۇر، زىددىيەت يوق، ھەممىسى بىر نەرسىدۇر. دېمەك، خۇلاسە شۇكى، بىز بىلگەن نەرسە، ئەقىل شۇ. بىز ئۆزىمىزنى ئەقىل قىلىپ باقتۇق.ئەگەرسۇرەت ئورنىغاباشقانەرسەقۇيۇلسا دەل شۇنەرسە ئەقىل قىلىنىدۇ

ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر ئاتا قىلغۇچى دېگەن ئايەتكە يەنە بىر نەزەر، بۇ ئايەت، ئاسماندىن، زېمىنغا چۈشكىلى 14 ئەسىر بولدى، ئەمما، ئۆزى بولسا، ئەزلىدە بار ئىدى، بۇ بىر مۆجىزە ئايەتتۇر. چۈنكى، يېڭى ئىلىم ـ پەن شۇنى ئىسپاتلىدىكى، پۈتۈن ئالەم نۇر، زەررىچىدىن، ئاتومدىن تۈزۈلگەن دېدى. ھەممە نەرسە ئەسلىگە قايتۇرۇلسا، نۇرغا قايتىدۇ، ئاللاھ، راستىنلا ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر بەرگۈچى، بىز ھازىر پۈتۈن نۇر ئىچىدە ياشاۋاتىمىز، شۇنداقلا، نۇر، ئىسسىق ھارارەتتىن ھاسىل قىلىندۇق، يەنىلا نۇرغا مۇھتاجمىز. بىز، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، جانلىق ۋە جانسىز، ئاسمان ـ زېمىن، ھەربىر تاش، چالمىمۇ نۇر، زەررىچىدىن ھاسىل بولغان. بۇنى پەقەت، ئالىملار، يېڭى پەن ـ تېخنىكا ئالىملىرلا بىلەلەيدۇ، ئىلغار مىكرۇسكوپىدا تەتقىق قىلىدۇ، بۇ ھەقىقەتنى، قۇرئان ئوتتۇرىغا قويىدى. ھەممىسى نۇر، نۇر نۇرغا پەردە بولغاندۇر، مانا ئەمدى بىز، رەسۇلۇللاھنىڭ نۇر پەردە بار، دېگەن ھەدىسنى چۈشەندۇق، نۇر ئاشۇنداق پەردە بولىدۇ. ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر.

بىر تامچە سۇنى دەلىل ـ ئىسپات قىلىپ تەكشۈرىمىز، سۇمۇ، بىر نۇر خالاس، بۇ، ئوكسىگېن، ھىدروگېن ماددىسىدىن تۈزۈلگەن، ھەر ئىككىلى ماددىدا ئاتوم زەررىچىسى بار، بىر تامچە سۇنى 15 سانتىمېتىر چوڭايتىسا، ھەسەن ـ ھۈسەن كۆرۈنىدۇ، ئۆز ئەينى شۇ، ئەگەر 170 ھەسسە چوڭايتىسا، ھەسەن ـ ھۈسەن يوقاپ، سۇ ئۆز ھالىتىدە كۆرۈنىدۇ، ئەگەر 100 مىيل،يەنى 160 كىلومېتىر چوڭايتىسا، ئۇ چاغدا بۇ بىر تامچە سۇ، توپتەك بولىدۇ ـ دە، سۇنىڭ ئەسلى ماھىيىتى، ئەسلى ماددىسى، جەۋھەرلىرى كۆرۈنىدۇ، ئۇنىڭدىكى ئۇششاق ھاياتلىق بايقىلىدۇ، شۇ چاغدا خېمىيىلىك ئۈسۈل بىلەن بۇ سۇنى ئىككى قىسىمغا يەنى ئوكسىگېن ۋە ھىدروگېنغا ئىگە بولىمىز. ئەگەر، نەچچە مىليون ھەسسە چوڭايتقۇچى مىكرۇسكوپىدا تېخىمۇ چوڭايتساق، بۇ سۇ، ھىدروگېن، ئوكسىگېندىن ئىبارەت ئىككى ئىلىمېنتتىن تۈزۈلگىنىلا ئەمەس، بەلكى، ئۇنىڭ نۇر زەررىچىلىرى كۆرۈنىدۇ، شۇ چاغدا، بىز بۇ سۇنى نۇر دەپ ھۆكۈم قىلالايمىز، توك زەررىچىسىنى بايقايمىز.

بۇ تەتقىقاتقا ئىلغار ئۈسكۈنە بىلەن، خېمىيە ئىلمى لازىم بولىدۇ. ئەگەر، بۇ بىر تامچە سۇنى تېخىمۇ چوڭايتساق، ئۇ چاغدا، بىز بۇ سۇ ئىچىدە چەكسىز ئالەم بوشلۇقىنى كۆرىمىز، خۇددى سەييارىلەر ئۆز ئوربېتىسىدا مېڭىۋاتقاندەك، مۇسبەت توك زەررىچىسى ئەتراپىدا مەنفى توك زەررىچىسى بىر سېكۇنتتا 6000 مىليارت قېتىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، بۇ ئىشلارنى ئاشۇ ئىلغار ئۈسكۈنىدە كۆرۈنۈشكە، سۈرەتكە ئېلىپ، ئاندىن ئاستىلىتىپ، ئۇققىلى بولىدۇ. خۇلاس گەپ شۇكى، بۇ جايدا ئەمدى نۇر، توك زەررىچىسى قالدى، ئوكسىگېن، ھىدروگېن، يەنىلا نۇر زەررىچىسى بولىدۇ. ھەممىسى شۇنداق، ئەمما، بۇ ئاتوم زەررىچىسى بىر خىل بولسىمۇ، خۇددى بىر ھاۋادىن نۇرغۇن تىل، نۇرغۇن ئاۋاز، نۇرغۇن ئاھاڭ چىققاندەك، نۇرغۇن ئىلىمېنت، ماددىلار ھاسىل قىلىندى، ئىنسانلار ئېھتىياجى شۇنداق بولغاچقا، مېھرىبان ئاللاھ، بۇلارنى ياراتتى، ئاشۇ نۇردىن، زەررىچىدىن، تۆمۈر، مىس، ئالتۇن، ئالماس، مەدەن، ئاشلىق، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەكنى ياراتتى.

بۇ كىچىك مىكرو ئالەم ئاشۇ چوڭ ماكرو ئالەمگە ئۆز ئەينى ئوخشايدۇ، ئاللاھ، ھەقىقەتەن راست سۆزلىگۈچى، ئاللاھدىن ئىبارەت رەھمانىتائالانىڭ يارىتىشىدا ئىگىز ـ پەسلىكنى كۆرمەيسەن دىگەن.

116 خىلدىن ئارتۇق ئىلمىيەت، ماددا ھەممىسى نۇر زەررىچىسىدۇر، مەيلى سۇ بولسۇن ياكى لاي ياكى تاش ياكى چالما ياكى رەخت بولسۇن، ياكى يۇڭ، پاختا ياكى ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىسى نۇر زەررىچىسىدىن بولىدۇ. ئىشەنمىسىڭىز ئانالىز قىلىپ، نەرسىلەرنى پارچىلاپ، بۇزۇپ، سىناپ كۆرۈڭ، خېمىيىلىك ئۇسۇلدا تەكشۈرۈپ كۆرۈڭ، بۇ بىر ئاللاھنىڭ بارلىقىغا، بىرلىكىگە، قۇرئان مۆجىزىسىگە دالالەت قىلىدۇ، ئاللاھ، ھەممە شەيئىنى جۈپ ياراتتۇق دىگەن ئايەت، سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرمۇ مەۋجۇد دىگەن ئايەت بار، راستكەن، ھەتتا، ئاشۇ توك زەررىچىسىمۇ مىنۇس ـ پىلۇس، مۇسبەت ـ مەنفى بولۇپ، ئوت سىم، نۆل سىم بولۇپ ھەممىسى جۈپ ئىكەن، ئاللاھ، راست سۆزلىگۈچىدۇر، بۇ ئىلىم 14 ئەسىر بۇرۇنلا مۇشۇ سۈرىدە سۆزلەنگەن، بولۇپمۇ كىشىنىڭ دىققىتىنى قوزغايدىغان بۇ مىسالدا سۆزلەنگەن.

بۇ سۈرىدىكى قانات‌لىرىنى كېرىپ ئۇچقۇچى قۇشلار توغرىسىدا توختىلىمىز. قۇشلار تىلى ئۇلارنىڭ تەسىبھىسى توغرىسىدا خېلى كۆپ سۆزلىدۇق، يەنىمۇ سۆزلەيمىز، بىز ئالدى بىلەن ھازىر، قۇشلار سەپىرى ئۈستىدە توختىلايلى.

بۇ جەھەتتە، قۇشلارنى ئىككى قىسمغا بۆلىمىز، بىرى، ئۆز جايىدىن يۆتكەلمەي شۇ بىر ماكاندا ياشاپ ئۆلىدىغىنى بولىدۇ. بۇلارمۇ بەك كۆپ، ئىككىنچى خىلى، سوغۇق، ئىسسىق ماكان تاللاپ ياشايدۇ، بىر نەچچە ئايدا بىر كۆچۈپ تۇرىدۇ، بىر يىلنى بىر جايدا ئۆتكۈزەلمەيدۇ.

ئاللاھ، مانا مۇشۇ ئىشنى بىزگە كۆرسىتىپ، نېئىمەتىنى بىلدۈرمەكچى، تەتقىقاتنى باشلاتماقچى، سەپەرداش قۇشلار نەچچە مىڭ مىلنى بېسىپ ئۆتىدۇ، يولدىن ھەرگىز ئازمايدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، ھادى بېتەكلىگۈچى بار، بۇ قۇشلار يول، رىزقى جەھەتتىن ئاللاھقىلا تەۋەككۈل قىلىدۇ، ئاندىن كۆپايىچىگە ئېرىشىدۇ خالاس. بۇ قۇشلارمۇ بەزىسى قىشلىق، بەزىسى يازلىق سەپەر قىلىدۇ، بەزىسى ئىسسىق ھاۋادا ياشايدۇ، بۇلار سوغۇق چۈشكەندە ئىسسىق جاي ئىزدەپ سەپەر قىلىدۇ، بەزىسى سوغۇق جايدا ياشاپ، سوغۇق جاينى ئىزدەپ سەپەر قىلىدۇ. (سەپەردە يۈلتۇزلاردىن پايدىلىنىدۇ)

قۇشلار سەپىرىدە ئىككى قانىتىغلا تايىنىدۇ، قۇرۇقلۇق ياكى دېڭىزدا چىقىم كەتمەيدۇ، قۇشلار ئادەتتە ياخشى ئورۇق، ساپ ھاۋا، ئىسسىق جاينى ياخشى كۆرۈپ، بالا تەربىيلەش ئۈچۈن سەپەر قىلىشىدۇ، بۇ ئىلىمنى ئۇلارغا ئاللاھلا بەرگەن، بۇلار ئاللاھنىڭ ئوقوغۇچىسى، ئىنسانلار تىجارەت ئۈچۈن، ئىلىم ئۈچۈن، سایاھەت ئۈچۈن، جىھاد ئۈچۈن سەپەر قىلغاندەك، قۇشلارمۇ شۇنداق سەپەر قىلىدۇ. ئىنسانلار گاھ ياۋۇڑىياغا، گاھ ئافرىقىغا، گاھ ئاسىياغا، ئۇرۇش ـ جىدەل قىلىپ، بىر زىمىننى پارچىلاشنى مەخسەت قىلىدۇ. ئەمما، ھايۋانلار بۇ قۇشلار بولسا، پۈتۈن جايدىن ھەممىسى بىرلىشىپ ئورتاق بەھرىمەن بولىدۇ، ئالىملار شۇنى تەتقىق قىلغانكى، بەزى قۇشلار يەرشارىنى 17 سائەتتە ئايلىنىپ بولىدۇ، دېمەك، كۆچۈپ بارسا ياكى كەلسە، پەقەت بىر كۈنلا كېتىدىكەن، ئاللاھ نېمە دىگەن بۈيۈك ھە! بەزى قۇشلار بولۇپمۇ سفنومىيا دىگەن قۇش، بىر سېكۇنتىغا نەچچە مىڭ قېتىم قانات قاقىدىكەن، بەزى بىر مۇنۇتتا 2000 قېتىم قانات قاقىدىكەن، ئەگەر ئىنسانلارغا مۇشۇ قۇۋۋەت بېرىلسە، ئەتىگەنلىك تاماقنى نىيويورۇكتا يەپ، كەچلىك ياكى چۈشلۈك تاماقنى بېيجىڭدا يەيدۇ،

يەرشارىنى نەچچە سائەتتە بىر ئايلىنىپ چىقالايدۇ، ھەر يىلى ھەج قىلالايدۇ، ئەمما، ئىنسانلار بۇ ئىشقا ئاخىرى يەتتى، ئۇچار ئەسۋاب، ئۇسكۇنىلەر شۇ دەرىجىگە يەتتى، ئەمما، بۇلار ئاز شۇكرى قىلىدۇ، بەلكى، يوق. بىز بۇ قۇشلار سەپىرىدىكى مۇناسىۋەت بىلەن ھەر خىل مېڭىش سۇرئىتىنى ئۆلچەپ چىقىمىز، بۇ ئەڭ تېز، يۇقىرى سۇرئەتتىكى ئۆلچەم، ئىنسان بەك تېز ماڭسا، سائىتىگە 12 مىل ماڭىدۇ، ئۇلاغلىق ماڭسا، 22 مىل ماڭىدۇ. ئات 39 مىل ماڭىدۇ. ۋېلىسىپىت 75 مىل ماڭىدۇ، موتسكلېت 112 مىل، پويىز سائىتىگە 120 مىل ماڭىدۇ، بەلكى، تېز ئايرۇپىلان سائىتىگە 288 مىل ماڭىدۇ، ئەمما، تېز سۇرئەتتە ماڭسا، بۇ باشقا، تېزلىك ئوخشاشمايدۇ. بۇمۇ تەرەققي قىلىۋاتىدۇ، ھەتتا، نۇر تېزلىكىگە يېتىشى مۇمكىن، سۇرئەتتە ھازىر ھەممىدىن تېزىرەكى نۇر، بۇ بىر سېكۇنتتا 300 مىڭ كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، توسالغۇ بولمسا ۋاكىئومدا شۇنداق.

ئاللاھ، ئاسماندەك، تاغدەك بۇلۇتتىن مۇلدۇر چۈشۈرىدۇ، ياكى تاغدەك مۇلدۇر چۈشۈرىدۇ دىگەن ئايەت توغرىسىدا. بۇ ئايەت دېڭىز، ئوكيان، ھاۋارايى، ئاتموسفېرا، سۇ قۇرۇلۇش ئىلمىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇ توغرىسىدا، سۇرە رەئىدەدە ۋە ھەربىر شەيئى ئۆلچەملىك دىگەن ئايەتتە سۆزلىگەن ئىدۇق. ھەتتا بىز قارىغاك كۆرۈنۈشىنى ئالتە تەرەپ ئىكەنلىكىنى سۆزلىگەن. بۇ جايدا بولسا، ئوخشىمىغان بىر ھەقىقەتنى سۆزلەيمىز، بۇ ئايەتمۇ مۆجىزە بولىدۇ. بۇ ئايەتنىڭ تەتقىقاتىنى ئۈچ پەسىل قىلىپ سۆزلەيمىز، بىرىنچى پەسلىدە، ئىسلام ئالىملىرىنىڭ كۆز قارىشىنى، ئىككىنچى پەسلىدە بولسا، يېڭى ئىلىم ـ پەن كەشپىياتچىلىرى بولغان، تەبىئىي ـ پەن ئالىملىرىنىڭ كۆز قارىشىنى سۆزلەيمىز. ئاخىرىدا بولسا، ئىسلام ئالىمى، مۇستاپا بەگنىڭ ياۋرۇپالىق 250 ئالىم ئالدىدا بۇ ئايەتنىڭ تەپسىرى سۇپىتىدە ئوتتۇرىغا قويغان، ھەقىقەتنى سۆزلەيمىز، كېيىن بىز پۈتۈن يەرشارىغا ئومۇمى نەزەر سالىمىز. بىرىنچى پەسلى، بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن ئەۋلىيا، شەيخ، دەببا‌غ بىلەن پەيلاسوف، ئالىم ئىبنى مۇبارەك، ھىجرىيە ئىككىنچى ئەسىردە ئوتتۇرىغا قويغان. كۆز قارىشى توغرىسىدا ئەڭ ھەيران قالارلىقى شۇكى، بۇ كۆز قاراش، تەبىئىي ـ پەن ئالىملىرى ھازىر ئىسپاتلاپ چىققان ئىلىم ـ پەنگە ئوخشاشكەن، ئەمەلىيەتتە شەيخ دەببا‌غ، ئوقۇمىغان، ساۋاتسىز، بۇ زاتقا مۇنداق نېمە ئۈچۈن؟ دىگەن سۇئاللار قويۇلغان قار توغرىلىق مۆلدۇر توغرىلىق كۆز قاراش جاۋاب قانداق؟

قار ئۆز ئورنىدىلا ئاشۇنداق يېشىلىپ چۈشەمدۇ؟ چۈشۈش ئورنى نەدە؟ نېمىدىن چۈشىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن سوغۇققا خاس قىلىندى؟ نېمە ئۈچۈن تاغقا خاس كۆپ چۈشىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن بەزىدە يالغۇز قار، بەزىدە يامغۇر بىلەن چۈشىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن سوغۇق تاغقا شۇنداق چۈشىدۇ، يايلاق، ئىسسىق جاي ئۇنداق ئەمەس؟ مانا مۇشۇنداق سۇئاللار بۇ سۇئاللارغا ھازىر بولسا، خىلمۇ ـ خىل جاۋاب بېرىلىپ، كىتابلار تۇرۇلدى، مەسىلەن: 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈن ۋاھاكازالار، تەبىئىي ـ پەن ئالىملىرى خىلمۇ ـ خىل جاۋابلارنى بەردى، ئەمما، بۇ جاۋابلار يەنىلا ئاشۇ بۇرۇنقى ئالىملار جاۋابى بىلەن ئوخشاش چىقتى، بەزىسى پەرەز بولسا، خاتاسىنى شاللاپ تاشلايمىز خالاس.

ئىسلام ئالىملىرى بۇرۇنلا بۇ مەسىلىگە مۇنداق جاۋاب بەرگەن، ئەمەلىيەتتە ئەھلى سۇننى ۋەلجامائەت، بۇ ئىلىمدىن پايدا ئېلىشنى خالىماي ئۇلار تەپسىر، ھەدىس، فىقھى ئۇسۇل، ئىلىم ـ ھەدىسنى ئوقۇيدۇ، بۇلار ئىچىدىن ئەڭ داڭلىق مەشھۇر ئالىم سىيومى دەرىجىسىنىڭ يۇقىرلىقى بىلەن

ھېچ بىر ئەسىردە ئېتىراز بىلدۈرمىدى، بۇ ئىلىمنى قوللىغان، ئەمما، قار، يامغۇر توغرىلىق، بۇ مەسىلە ئۇستىدە توختالمىغان، سەۋەبىنى يەشمىگەن، بەزى ئالىملار دېڭىزدىن كۆتۈرۈلگەن پارلار سوغۇق قاتلامغا يەتسە، بۇلۇتقا ئايلىنىدۇ دېگەن، ئاندىن يامغۇر مۇشۇ سەۋەبدىن چۈشىدۇ دېگەن. ئەگەر سوغۇق، قاتتىق بولۇپ كەتسە، بولۇيمۇ يەرگە چۈشكىچە سوغۇق بولسا، قار ئېرىمەيلا چۈشىدۇ، ئىسسىق جايغا يولۇقسا يامغۇر بولىدۇ دېگەن. ئىبنى مۇبارەك بۇ توغرىسىدا سورىغاندا، شەيخ دەببا‌غ رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق جاۋاب بەرگەن، جەزمەن قارنى شامال ھاسىل قىلىدۇ. قار قىلىپ چۈشۈرىدۇ، بۇ كۆپىنچە دېڭىز سۈيىدىكى يامغۇردۇر. ھاۋادا، بوشلۇقتا، سوغۇق، بۇنى يۇڭدەك قىلىپ چۈشۈردۇ، مانا بۇ قارنىڭ ئەسلى دېگەن، مانا بۇ ھازىرمۇ شۇنداق ئىسپاتقا ئىگە بولدى، سۇ، شامال، سوغۇق قارنى ھاسىل قىلىدۇ، سەۋەبچىسى ئاللاھ.

ھازىرقى ئالىملار بۇنى ئايرۇپىلاندا سۈرەتكە ئالدى، سۈنئىي ھەمراھدا سۈرەتكە ئالدى، تېلېسكوپدا كۆزەتتى، مۇشۇ ئەمەلىي مۆجىزە بولۇپ قالدى، چۈنكى بۇ، قۇرئاندا ئاشۇ ئىسلام پەيلاسوفلىرى سۆزىدە نەق تېپىلدى، ئىشەنمىسىڭىز تەكشۈرۈپ، ماتېرىياللارنى تەكشۈرۈپ كۆرۈڭ، سوغۇق جايلارغا خاس بولۇش توغرىسىدا مۇنداق جاۋاب بەرگەن، ئەگەر قار، سوغۇق جايدىن ئىسسىق جايغا، ئىسسىق شامالغا يولۇقسا، ئۇ چاغدا قارلىقى سۇنۇپ يامغۇر بولۇپ قالىدۇ، ئېرىپ كېتىدۇ، شۇڭا، سوغۇق جايدىلا ياغىدۇ، ئىسسىق جايدا بولسا، يامغۇر ياغىدۇ دېگە. ئەمما، قار، يامغۇر بىللە چۈشۈشىدە بولسا، ئىسسىق ـ سوغۇق ھاۋا ئېقىمىغا يولۇقىدۇ، ئېرىگىنى يامغۇر بولسا، ئېرىمىگىنى قار پېتى چۈشىدۇ، ياكى شامال ئىككى خىل سۇنى كۆتۈرىدۇ، بىرسى قار بولسا، بىرسى يامغۇر بولۇپ چۈشىدۇ دېگەن. تاغلاردا تولا قار يېغىشى، سوغۇق كۆپ، ھەم ئېگىز، ئېرىگىچە چۈشۈپ بولىدۇ دېگەن.

يەنە مۇنداق سۇئال قويۇلغان، تەپسىرشۇناسلار ئوتتۇرىغا قويغاندەك، ئاسماندا تاغ بارمۇ، شۇ تاغدىن ئاندىن بۇلۇت بولۇپ مۆلدۈر چۈشەمدۇ؟

ئۇنداق ئەمەس، ئاسمان، بۇ جايدا ئۇستۈڭلار شۇ، ھاۋا بوشلۇقى شۇ، بۇ تاغ بۇلۇت شۇ، بۇلۇتتىن دېڭىز يۈزىدىن كۆتۈرۈلگەن سۇ بولۇت ھاسىل بولغان مۆلدۈر تاغ شۇ دېگەن ئىدى. ھەممىنى شامال كۆتۈرۈپ ئېلىپ چىقىپ يەنە پەسكە تاشلايدۇ دېگەن.

مانا ھازىر ئىلىم ـ پەن ئالىملىرى مۇشۇنداق ئوخشاش جاۋاب بەرگەن، مۆلدۈر ھازىر ئىسپاتلىنىشچە بەزىسى تۈگمىدەك، بەزىسى ئالمىدەك يەزىسى چوڭراق بولىدۇ، ئاق ياغىدۇ، سەۋەبى شامال، دېڭىز سۈيى سوغۇق دېگەن. بۇلار، بۇ شەيخنىڭ سۆزىگە ھەيران قالغان، بۇ كىشىدە بۇنداق ئىلغار ئۇسكۇنە بولمىسا، بۇ ئىلىمنى قانداق بىلگەن؟ بۇ بىر مۆجىزە، كارامەت بولۇپمۇ قۇرئان، بۇ ئايەتتە يامغۇر، بۇلۇت، قار مەسلىسىنى، مۆلدۈر مەسلىسىنى تەپسىلي سۆزلىگەن، بۇنى ئالىملار ئەڭ ئىلغار ئۇسكۇنىدىن تېلىسكوپدىن پايدىلىنىپ سۈرەتكە ئېلىپ، ئاندىن چۈشەندۈرەلىگەن، ئىسلام ئالىملىرى بۇ ئايەتنى مۆجىزە قاتاردا قويۇپ، فىلىم ئىشلىگەن.

مۆلدۈر ئەسلى قارغا ئوخشاش ئالتە بۇرجەك، گۈزەل قاتىدىكەن، ئاندىن ئېرىش، سوقۇلۇش سەۋەبىدىن يادروسى قالىدىكەن، يۇمىلاق ياكى ئۈچ قىرلىق بولۇپ قالىدىكەن، ئالىملار تەكشۈرۈپ ئالتە قىرنى، ئالتە بۇرجەكنى تاپقان، بۇنى پەقەت مۆلدۈر، قارنى، يامغۇرنى تەتقىق قىلغۇچى ئالىملار

ئوبدان بىلىدۇ. 1819 ـ يىللىرى فرانسىيىنىڭ غەربىدە 1869 ـ يىللىرى تىپلىس شەھىرىگە چۈشكەن مۇلدۇر سۈرىتى كۆرسىتىلدى، يادروسى، ئالتە بۇرجىكى بار، بۇمۇ ئۆلچەملىك چۈشىدىكەن، مۇلدۇر، ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولۇپ، ئەگەر خالسا بىرەر چوڭ دۆلەتنى بىر نەچچە مىنۇتتىلا ھالاك قىلىۋېتىدۇ، بۇنىمۇ جايى، زامانى، ۋاختى، مقدارىنى ئۆلچەپ چۈشۈرىدۇ، ھېسابسىز، تاساددىيىلىق قەتئىي يوق.

ئاللاھ، بۇلۇتنى ھەيدەيدۇ، ئاندىن ئاربسنى زىچلاشتۇرىدۇ، ئاندىن ئۇنى دۆۋە ـ دۆۋە تاغقا ئوخشاش قاتۇرىدۇ دىگەن ئايەت بويىچە، ئۇچ خىل سۈرەت كەلتۈرۈلدى، ئاسماندىن يېنى تاغدىن مۇلدۇر چۈشۈرىدۇ دىگەن ئايەت بويىچە بۇلۇت تاغ شەكلىگە كىرىپ ئاندىن مۇلدۇر چۈشىدىكەن. مۇلدۇر يېغىش ئۈچۈن، ئاشۇ قانۇن لازىمكەن، بۇ ھەقىقەتنى 14 ئەسىر بۇرۇنلا قۇرئان سۆزلىگەن، ئەمما، بۇنى ھازىر ئەڭ ئىلغار ئۇسكۇنىدە كۆرگىلى بولۇۋاتىدۇ، تېخى نۇرغۇن، بىلىپ بولالمىغان مەسىلە بار، تاغدىن مۇلدۇر چۈشۈرىدۇ دىگىنى ھاۋادا، بوشلۇقتا يۇز بېرىدۇ، شەيئ دىگەندەك قار تاغ، مۇز تاغ ھاسىل بولىدۇ. ئاندىن مۇلدۇر ياغىدۇ.

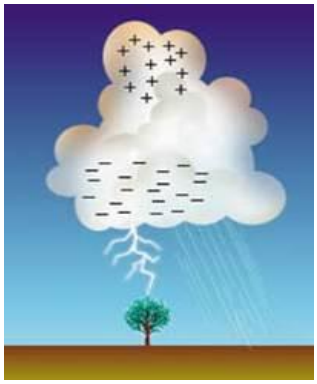

ھەيران قالارلىقى شۇكى، بۇ ئىشنى بۇرۇن قانداق بىلگەن؟ بۇ بىر كارامەت بولۇپ، ھەقىقى ئەۋلىيالارغا ئاللاھ بىلدۈرىدۇ، ھازىر بولسا، ئىلغار ئۇسكۇنىدە بىزمۇ بىلدۇق، ئەمما، بۇ باشقا، مېنىڭ ئەڭ ئېچىنىدىغىنىم شۇكى، مەن يېزىۋاتقان بۇ ھەقىقەت مۆجىزىلىرى، بۇندىن 80 يىل بۇرۇن يۇز بەرگەن ئىلمى ھادىسىلەر، ئۇندىن كېيىنكى 80 يىل ئىچىدە قانداق تەرەققىياتلار يۇز بەردى، بۇنى بىلمەيمەن، ئەمما، ھازىرقى كىشىلەر مۇشۇ سۆزنىمۇ چۈشىنىپ بىلەلمەيۋاتىدۇ، كېيىنكى 80 يىللىق ئىشلارنى ئەسلا بىلمەيدۇ، بەلكى، بۇ ھەقىقەتنى بەزى ئىنسانلار يەنە 50 يىلدىن كېيىن بىلىشى مۇمكىن، بەلكى، بىلەلمەي ئۆلىدىغانلار خېلى كۆپ، بەزىسى ئىنكار قىلىدۇ خالاس. بىز مانا شۇنداق كەينىدە قالغان، بىر ئەسىر 100 يىلدىن كېيىن ۋە ئۆتكەنكى 80 يىل ئىچىدىكى ئىشلارنى كەلگۈسىدىكىلەر قانداق بىلەر؟ بۇ ھەقىقەتەن، ئېچىنىشلىق ئىشلاردىندۇر.

ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر ئاتا قىلغۇچى دىگەن بۇ ئايەتكە، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق تەپسىر قىلغان. قېنى بىز قاراپ باقايلى، زېمىنغا، يەرشارىغا قانداق نۇر ئاتا قىلىندى، نۇر دىگەن گۈزەللىك، ھاياتلىق، رەڭ دېگەن، مەنىلەرگە ئىگە. بىز ئاتموسفېرادىن قارايدىغان بولساق، يەرشارىدىكى يەتتە قىتئەگە قانداق نۇر، گۈزەللىك بېرىلدى، بۇنى ئوچۇق كۆرەلەيمىز.

مەسىلەن: يەرشارىنىڭ ئۆسۈملۈك رايۇنلىرى، بۇ سۈرەت، جۇغراپىيىلىك خەرىتىسى بىلەن بىرگە تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 56 ـ بەتتە كۆرسىتىلدى، شۇنداقلا يەرشارىنىڭ ھايۋانلار رايۇنىمۇ كۆرسىتىلدى، تەپسىلي بولسا، مۇنداق، تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 57 ـ بەتتە ئافرىقا قۇرۇقلۇقىنىڭ جۇغراپىيىلىك خەرىتىسى بىلەن كەلتۈرۈپ بۇ خەرىتە ئىچىگە شۇ جايغا ماسلاشقان ئۆسۈملۈك، ۋە ھايۋانلار بىلەن بىرگە كەلتۈرگەن، بىز بۇ خەرىتىنى كۆرۈپلا، ئافرىقىدا

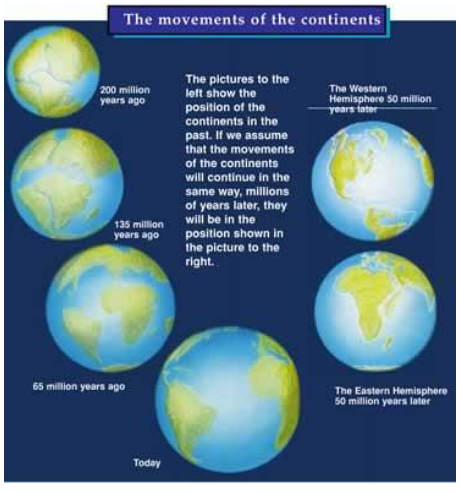

مۇنداق هايۋانلار ۋە ئۆسۈملۈكلەر بار ئىكەن دەپ بىلىۋالالايمىز. رەڭلىك سۈرىتى بولسا ياكى بۇ تەپسىر تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ رەڭلىك سۈرەت بىلەن يېزىلغىنى ياكى كومپيۇتېردىكىسى بولسا، تېخىمۇ ياخشى بولاتتى، ئۇنداق بولمىغاندا بىز يەرشارىنى كۆزىتىشىمىز، هايۋان، ئۆسۈملۈكلەرنى بىلىشىمىز لازىم. 61 ـ بېتىدە بولسا، ياۋروپا قىتئەسىنىڭ خەرىتىسى چۈشۈرۈلگەن، ئىچىگە بولسا، شۇ جايغا ماس، مۇۋاپىق كەلگەن هايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر ئاتالغۇسى، ناملىرى بىلەن بېرىلگەن، 63 ـ بېتىدە، ئاسىيا قىتئەسىنىڭ خەرىتىسى، 65 ـ بەتتە بولسا، شىمالىي ئافرىقا خەرىتىسى، 67 ـ بەتتە بولسا، جەنۇبىي ئامېرىكا، شىمالىي ئامېرىكىلار خەرىتىسى، 68 ـ بەتتە بولسا، ئاۋىسترالىيىنىڭ خەرىسىتى، خەرىتە ئىچىدە هايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر كەلتۈرۈلگەن.

كىتابنى نەشر قىلىش جەريانىدا بىزمۇ بۇ خەرىتىلەرنى بېرەلىسەك بەك ياخشى بولاتتى. هەرقانداق كىشى بۇ خەرىتىلەرگە قاراپ، بۇ بەش قىتئەدە ياشايدىغان هايۋان ۋە بۇ جايلاردىكى ئۆسۈملۈكلەردىن تولۇق خەۋەردا بولىدۇ. شۇنداقلا ئاللاهنىڭ زېمىنغا راستىنلا نۇر، گۈزەللىك بەرگىنىنى بىلۈالىدۇ، نېئىمەتلەرنى تونۇپ، شۈكرى قىلىدۇ. ئاللاهقا ئاشىق بولىدۇ. بىزنىڭ مەخسىدىمىزمۇ شۇنداق ئىدى. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، شۇ بەتلەرنىڭ ئارقىسىدا بۇ هايۋانلار بىلەن ئۆسۈملۈكىدىن تولۇق خەۋەر بەرگەن، بىز بۇ مەسلىنى سىلەرگە تاپشۇردۇق. بۇ توغرىسىدا ماتېرىيال كۆپ، كۆرۈۋېلىڭلار.

هايۋانات هاياتلىق تۈرى نەچچە مىليوندىن، ئۆسۈملۈك نەچچە يۈزمىڭدىن ئېشىپ كەتتى، ئاللاه، يەنىلا خالىغىنىنى قىلىۋاتىدۇ، بىز بىلمىگەننى يارىتىۋاتىدۇ، چۈنكى، ئۇ زات، هېرىپ قالمايدۇ، هەربىر هايۋان ياكى ئۆسۈملۈكتە چوقۇم هېكمەت بار، ئاللاه، هېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ئەلۋەتتە، هەممىسى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈن، زېمىنغا نۇر، گۈزەللىك بېرىلدى، شۇنداقلا نۇر، هارارەت، ئېنىرگىيە بېرىلدى. بۇرۇن بېرىلمىگەن قىززىقلىق ئېنىرگىيىلەر، يەنىلا يەرشارىدىن، جۈملىدىن كۆمۈردىن، نېفتتىن، شامالدىن، تۆمۈر، مىسدىن ئېلىنىپ يەنىلا يەرشارىغا بېرىلدى، قۇياشتىن ئېلىنىپ بېرىلدى. هەقىقەتەن بۇ ئىلىمنى بۇ تەرەققىياتنى ئاللاه ياراتتى، ئىنسانلارغا ئىلهام قىلدى، ئەقىل بەردى، شارائىتنى يارىتىپ بەردى، ئاندىن، ئىنسانلار كەسىپ قىلىپ، مەنپەئەتلەندى، مانا بۇ ئەھۋاللار هەتتا نۇر ئىلمى، لازىر نۇرى ۋە نۇر ئىلمى بىلەن ياسالغان، يەنىلا نۇر دىسكا بىلەن ئىشلەيدىغان نۇر توك بىلەن راۋاج تاپىدىغان، كومپيۇتېرمۇ مۇشۇ ئايەت ئىچىگە كىرىپ كېتىدۇ خالاس.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتنىڭ تەپسىرىگە مۇناسىۋەتلىك بولغان، هايۋانلار دۇنياسىدىن ۋە ئۆسۈملۈك دۇنياسىدىن ئاللاهنىڭ قۇدرىتىگە سىرلىق، قىزىقارلىق ئىشلارغا دائىر بىر نەچچە مىسال كەلتۈرگەن، بىز بۇنىڭدىن بىر نەچچىنى يېزىپ قويىمىز.

بەلكى، بۇ ئىشلار بىزنىڭ تەپەككۇرىمىزنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، نەزىرىمىز كەڭرىتىپ، كۆزۈتىشىمىزنى كۈچەيتىپ، ئەتراپلىق ئويلايدىغان قىلىشى مۇمكىن، ئىنشائاللا.

يېشىل ئۆسۈملۈكلەر دۇنياسىدا

گۈللەر پادىشاھى دىگەن نام بىرىلگەن بىر گۈل بولۇپ، ئىسمى ناپىرسىيە دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ گۈلنىڭ دېئامېترى بىر مېتىر ئەللىك سانتا، ئېغىرلىقى يەتتە كىلوگرام، رەڭگى قىزىل ئەلۋەتتە، بۇ قۇياش نۇرىدىن كەلگەن رەڭ، پۈتۈن گۈللەر شۇنداق، بۇ گۈل بىر ئايدا ئاران ئېچىلىپ بولىدىيۇ، ئەمما، ئۇچ كۈندىلا تورۇيدۇ، مانا بۇ دۇنيانىڭ مىسالى، بۇ مىسال قۇرئاندا كۆپ ئۇچرايدۇ، بۇ گۈل، شۇنداقلا باشقا گۈللەر، ھاشارەتلەر ئارقىلىق چاڭلىشىدۇ، ئەركەك - چىشسى چېچەكتە بولىدۇ. ھېسابلاشلارغا قارىغاندا، دۇنيادا چېچەكلەيدىغان ئۆسۈملۈكلا 300 مىڭ خلدىن ئاشىدىكەن، بۇ گۈل، ئۇرۇم ئائىلىسىگە مەنسۇپ بولۇپ، يىلتىزى يوق، غولى، يوپۇرمىقى يوق، بىر تاللا گۈل ئېچىلىدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ.

تانزانىيىنىڭ بەزى رايۇنلىرىدا مۇجۇيخۇۋا ئىسىملىك بىر گۈل بولۇپ، بۇ گۈل بىلەن ئۇيقۇ دورىسى ياسىلىدىكەن، بۇرۇنقىلار بۇ گۈلنى يېمەكلىككە ئارىلاشتۇرۇپ ئوۋلىغان، ئافرىقىنىڭ شىمالىي رايۇنىدا بىر گۈل تېپىلغان بولۇپ، 100 يىل ياشىيالايدىكەن، يىل بويى ياپيېشىل تۇرىدىكەن، قار - يامغۇر، بوران - چاپقۇندىن قورقماي بىر خىللا تۇرىدىكەن، بۇ بىزگە جەننەتنى ئەسلىتىدۇ، ماگنولىيىدە بىر گۈل بولۇپ، 100 كۈندە ئۆچ قېتىم ئېچىلىدۇ، ھەر بىر دۆلەتنىڭ دۆلەت گۈلى بولىدۇ، بۇنى ماتېرىيالدىن كۆرۈگە، ھىندونوزىيىدە بىر گۈل بولۇپ، ھۆپپىدە ئېچىلىش بىلەن يانار تاغدىن ئالدىن مەلۇمات بېرىدىكەن، كىشىلەر بۇ بالادىن ئامان قالىدىكەن، بۇ سىگنال گۈلى دەپ تونۇلغان، ھەرقانداق گۈل ۋە ئۆسۈملۈكلەر، ئىسىسق - سوغۇقنى ئىنسانلار ۋە ھايۋانلارغا ئوخشاش سېزىلەيدۇ، بەزى گۈل ياكى ئۆسۈملۈكدە ئۇخلاتقىلى، زەھەرلىگىلى بولسا، بەزى گۈل ياكى ئۆسۈملۈكتە كېسەل داۋالىغىلى بولىدۇ. بەزىسىدە ھېسسىياتنى قوزغىسا، بەزىدە ئۆلتۈرگىلى بولىدۇ. بزىسى خۇشپۇراق بۇرىسا، بەزىسى سېسىق، ئاچچىق پۇرايدۇ، ھەممىنى بىر تۈپراق بېرىدۇ، بىر قۇياشدىن پايدا ئالىدۇ، بۇ قۇدرەتنى ھەقىقى قەلبى ئوچۇق ئالىملار بىلىۋالىدۇ، قەلبى ئەما، كىشىلەر چۆكۈپ كەتكەن كېمە، قىرغاقتا چىقالمىغاندەك، مەڭگۈ مەخسەتكە يېتەلمەيدۇ.

گىرمانىيىدە تىكەنسىز بىر ئەتىرگۈل تېپىلغان، بۇ خۇددى پىتنە دۇنياسى بولغان، ئايالالار ئىچىدىن رابىيە بەسرىدەك، بىر ئايال ئەۋلىيا چىققانغا ئوخشاش ئىشتۇر، ئافرىقىدىكى كىگالى دىگەن جايدا، بىر دەرەخ بولۇپ، شامال چىققاندا ئادەمدەك قاقاھلاپ كۈلۈپ كېتىدىكەن، بۇنىڭ سەۋەبى ئۇنىڭ قوڭغۇراققا ئوخشاش مېۋىسىدە بولۇپ، ئىچىدە ئۇششاق دانچىلار ئەركىن ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدىكەن، ھىندىستاندا بىر دەرەخ بولۇپ، ئۆزى توكلوك ئىكەن، ئەگەر بىرەرسى بۇ دەرەخ يېنىدىن ئۆتۈپ، تۇتۇپ سالسا، توك تېپىدىكەن، ئالىملار تەكشۈرسە بۇ دەرەخ توك ساقلاش ۋە توكنى چىقىرىش ئالاھىدىلىكىگە ئىگە ئىكەن، مېھرىبان ئاللاھ توك ئىلمىنى ئىنسانلارغا ھەر خىل يول بىلەن ئۇگىتىپ، ھەتتا دەرەخكە ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئاندىن ئۆسۈملۈككە قاراڭلار دەپ خىتاپ قىلسا، بىز ئۇخلاپ ئۆتتۇق، تا ھازىرمۇ ئۇخلاۋاتىمىز، بىرازىلىيە، ئاۋسترالىيىلەردە بىر خىل دەرەخ بولۇپ، بۇنىڭ مېۋىسى ۋە غولى نەچچە تونىا سۇنى ساقلايدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ دەرەخ چۆلگە جايلاشقان بولۇپ، مۇساپىرلارنى سۇ بىلەن تەمىنلەيدۇ، ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، ئالىملار تەكشۈرۈپ، نۇرغۇن دەرەخنىڭ نېپىت ھاسىل قىلىش ئىقتىدارى بارلىقىنى بىلدى، ئاللاھ، ئاجايىپ مېھرىبان زاتتۇر.

بسم الله الرحمن الرحيم

الله... الله... الله... الله... دېگىنە،
ئالاي دىسەك سىرلىق ئىلىم قېشىمغا كەلگىنە.
بەرسەم ساڭا سىرلىق ئىلىم، چىن دىلىڭدىن كۆلگىنە،
ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلايلى بىز يۈرگىنە.
ئالەمدىكى سىرلارنى بىر - بىرلەپ كۆرگىنە،
بارچە ئالەملەرنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزىتكىنە.
ئېلىپ قولۇڭغا ئېلېكترونلۇق ئىلغار ئۇسكۇنە،
مەخسەت ھەقىقى مەشۇق ئاللاھنىلا سۆيگىنە.
ئاللاھنىلا سۆيەلسەك، قەلبىڭدىن باشقىنى قويغىنە،
سەن نېمە ئۈچۈن ئاللاھقىلا ئاشىق بولالمايسەن.
قەلبىڭدىكىنى ماڭا بىر دېگىنە؟ بىر دېگىنە؟،
سەن بۇ دۇنيادىن ھەقىقى ئىنسانەك كېتەي دېسەڭ.
مەجازى ئىشقىنى قويۇپ، ئىلاھىي ئىشقىنىڭ غېمىنى يېگىنە،
ئىشقى ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بۇنى ئوبدان بىلگىنە.
شۇنىڭ ئۈچۈن ئى ئاللاھ، ئۆزۈڭگە ئاشىق قىلى دېگىنە،
ئەي نادان ئىنسان ھەممىدىن ۋاز كېچىپ بۇ يولغا كىرگىنە.
گەرچە بۇ دۇنيادا زىيان تارتساڭمۇ سۆزۈمگە كىرگىنە،
بۇ زىيان زىيان ئەمەس، دەرت - ئەلەمگە كۆلگىنە.
خوش! ئەمسە، بىز سەپىرىمىزنى باشلايلى يۈرگىنە،
ھەقىقى مۇراد - مەخسەت ئاخىرەتتە بۇنى ئېسىڭدە تۇتقىنە.
بۇ بىر مەيدان مۇسابىقىدە چوقۇم ئۇتۇپ چىققىنە،
بۇ دۇنيادا نەپسىڭ ئالدىراتسىمۇ ئاخىرەتنى كۆتكىنە.

سۈرە فۇرقان تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ سۈرىدىكى مۇنۇ ئايەت توغرىسىدا **ۋەخەلەقە كۇللى شەيئىن فەقەددەرەھۇ تەقدىيرا** تەرجىمىسى **ھەممە نەرسىنى ئاللاھ يارىتتى، ھەربىر شەيئىگە ئالاھىدە تەقدىر ئورۇنلاشتۇردى** دېگەن.

بۇ ئايەتكە قارىغاندا، مەيلى چوڭ مەيلى كىچىك، مەيلى كاتتا، مەيلى چۈپەي، مەيلى پاكىز مەيلى نىجىس، ھەممە نەرسىنى ئاللاھ ئۆزى يارىتتى، ئاللاھدىن باشقا بىرەر خالىق يوق ئەلۋەتتە، بەندىلەر قىلىقىنىمۇ ئىشلىرىنىمۇ ئاللاھ يارىتتى، بەندىلەر كەسىپ قىلىدۇ خالاس.

چۈنكى، بۇ ئىشلارمۇ كۆللى شەيئىگە كىرىدۇ، ئەڭ چوڭى، ئەرش، 70 نۇر پەردىدىن تارتىپ ئەڭ كىچىكى ھۈجەيرە، ۋىرۇس، مىكروپ ۋە زەررىچىلەردىن تارتىپ ھەممىنى ئاللاھ ئالدىن بىلىپ ياراتتى،تەقدىر بەلگىلىدى، يېتەكلىدى، ھەر نەرسىگە ئۆزىگە لايىق ھىكمەت ئورۇنلاشتۇردى، ئىبادەتنىڭ ھىكمىتىنى سۈرۈشتە قىلماي مۇتلەق بويسۇنۇپ، قىلغان بىلەن كائىناتنىڭ ھىكمىتىنى سۈرۈشتە قىلىپ ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكى، ھىكمىتى، رەھمىتىنى تونۇشىمىز لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ بىزگە مەن ھەكىيىم دىگەن، تەپەككۇر، ئەقىل، تەدبىر، نەزەرنى ۋاجىپ قىلدى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ۋاجىبنى ئورۇنداش ئۈچۈن يېزىغا پىيادە چىقىدۇ، ئۇ بىر دېھقانچىلىق مەيدانىدا ئۆمۈچۈك بىلەن ھەسەل ھەرىسىنى كۆرۈتۈپ، مۇنداق دىگەن. ئىنسانلار بىنا، قۇرۇلۇش سالمىغان بۇ جايدا ئۆمۈچۈك، بىناكارلىق ئىشلىرىنى ئېلىپ بېرىپتۇ، ئۇ مېنى ھەيران قالدۇردى، تېخىمۇ ھەيران قالارلىقى شۇكى، مۇشۇ جايدىمۇ ئۆمۈچۈك، چۈشىلەرنى ئۈۋلايدۇ، بۇنىڭ، پەقەت سەككىز پۇتى، 6 جۈپ كۆزى بار ئىكەن، چېۋىندە بولسا، قانات 4000 كۆز بار. چېۋىن تورغا چۈشكەن ھامان، ئۇ دەرھال تورنى ئۇنىڭ بېشىغا يۆگەيدۇ، ئاندىن زەھەرلەيدۇ، ئۆزى ۋە بالىلىرىغا ئوزۇق راستلاپ، ئاللاھقا ھەمدۇ ـ سانالار ئوقۇپ، خاتىرجەم ئارام ئالىدۇ، (تەنتاۋى جەۋھەرلىرى 149 ـ بەتتە ئۆمۈچۈكنىڭ تور يېپىنى، ئىشلەپ چىقىرىدىغان ئەزاسى كۆرسىتىلگەن) بۇ ئەزا مېكروسكوپ ئارقىلىق ئىنتايىن چوڭايتىلغان، بۇنداق كۆرۈنۈشنى ۋە بۇ ئىشلارنى سىنئالغۇ فىلىملىرىدىن كۆرسەك تېخىمۇ رۇشەن، تەپسىلي بولىدىكەن، شۇنداقلا، بۇ بەتتە، ھەسەل ھەرىسىنىڭ مىكروسكوپ بىلەن چوڭايتىلغان نەشتىرىنىڭ سۈرىتىمۇ بار، بۇ خۇددى بىر قاپاق ئوتتۇرى بوغۇقلۇق نەشتەر ئۇچى ئۇچلۇق، بۇ، ھاشارەت، ئۆسۈملۈك ۋە چېچەكلەرنى ئىستېمال قىلىپ، بىزگە ھەسەل ئىشلەپ چىقىرىدۇ، بۇ بىزگە مەلۇم، بۇنىڭ بىناكارلىقىنى، كۆنەك ئەھۋالىنى بىز سۆزلەپ ئۆتكەن، بۇ جايدا پەقەت بىر نەچچە ئىشلار سۆزلىنىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، بۇ ئىككى ھايۋاندىكى سانائەت، ھەرقانداق سانائەت، پايدىنى كەلتۈرۈش، زىياندىن قېچىش، مۇداپىئە قىلىشنى مەخسەت قىلىدۇ، ئىنسانلار سانائىتىمۇ شۇنداق، بۇ ئىككى ھايۋاندىكى پايدىلىق سانائەت، تور توقۇش، ھەسەل چىقىرىش، ئوزۇق ئېلىش، ھايات كەچۈرۈش، نەسىل قالدۇرۇش، زەھەردىن ساقلىنىش بولسا، زەھەرلەش، مەس قىلىش، قوغدىنىش ۋاھاكازالار.

(تەنتاۋى جەۋھەرلىرى 150 ـ بەتتە) ئۆمۈچۈك سۈرىتى بولۇپ، بۇ ئۆمۈچۈك بېشىدا ئىككى تال نەشتەر بار، چاقسا ھەر ئىككىلىسى بىلەن چاقىدۇ، بۇ نەپ ئېلىش خالاس، ئۇنىڭ ئاستىدا بىر چوڭ نەشتەر بولۇپ، زەھەرنى مۇشۇ نەشتەر چىقىرىدۇ، بۇ ھايۋانلاردىمۇ ئالاھىدە ئەقىل، پەم ـ پاراسەت، نېرۋا، مىڭە ھۈجەيرىسى بار، سېزىم بار، مېڭىش، تۇرۇش، كۆرۈش بار، ئوزۇق يولى ۋە ئۇنى بىر تەرەپ قىلىش ئورنى، ئايرىم زەھەر ئامبىرى ئايرىم، ھەر قايسىنىڭ نەيچىسى ئايرىم نەشتىرى ئايرىم پايدا مەنپەئەت قوغلىشىش، زىياندىن قېچىش بار، بۇلارنىمۇ ئاللاھ ھىكمەت بىلەن يارىتىپ بىزگە كۆرسەتتى.

بۇ ئىككى جانلىقنى سۆزلەش بىلەن بىرگە بىر ھېكمەتنى سۆزلەپ ئۆتىمىز، ئىنسان، سانائەتنى

زاۋۇتتا بۇلىۋاتىدۇ، بۇ ئۆمۈچۈك، سانائىتى بولسا، ئۆز ۋۇجۇدىدا بولدى، بۇ ئۆمۈچۈك تور تاشلاش، توقۇمچىلىق قىلىش ئارقىلىق چۈننى ئۈزلاپ، باشقا ھەرخىل ھاشارەتنى قۇل قىلدى، خۇددى شۇنىڭدەك ئىلغار سانائەتكە ئىگە دۆلەتلەر بولۇپمۇ توقۇمچىلىق ۋە باشقا ھەرخىل سانائەتكە ئىگە دۆلەتلەر بىلمىگە ئىگە دۆلەتلەر، باشقىلارنى قۇل قىلماقتا، قېنىنى شورىماقتا، چۈنكى، سانائەت بار، تور بار، ئىلىم كۈچ بار ـ دە!

قېرىنداشلار بۇنداق ھېكمەتلەر بەك كۆپ، يالغۇز بۇ ئىككى ھايۋان بىلەن توختاپ قالماي، پۈتۈن دۇنيانى، ھايۋان، ھاشارەت، ئۆسۈملۈكنى تەتقىق قىلايلى، چۈنكى، ئالاھ، ھەممە نەرسىنى ئۆزى ھىكمەت بىلەن بىرگە پايدىلىق قىلىپ ياراتتى، ئاندىن بىرگە نۇرغۇن ئايەت بىلەن قاراڭلار، كۆرۈڭلار، سايادەت قىلىڭلار، ئىبرەت ئېلىڭلار دېگەن، بىز قارىغىلى ئۇنىمىساق، كۆپ جايدا تاپا قىلغان، كايىغاندۇر، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ھەممە نەرسە بىرگە بويسۇندۇرۇلغان، ئەتراپىمىزدا ئەگىشىپ يۈرىدۇ، خۇددى مېنى كۆر، قۇرئانغا ئەمەل قىل دىگەندەك.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنە مۇنداق دىگەن: ئاللاھنىڭ ئىككى خىل كىتابى بار، بىرى ئاسماندىن چۈشكەن ۋەھى بىلەن پەيغەمبەرلەرگە بەرگەن ساماۋى كىتاب، بۇ كىتابنى ئىنسانلار ئۆز تىلى، ئۆز ئەقلى ـ قابىلىيىتى بىلەن ھەرخىل چۈشەندى، ھەقىقىتىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. ئىككىنچى كىتابى بولسا، ئۆز قولى بىلەن ياراتقان، رەڭگارەڭ، گۈزەل دۇنيا، ھەممە تىلدا سۆزلەيدىغان، رەڭلىك كىتاب بولغان مۇشۇ ئالەم، بۇنى كۆز كۆرۈپلا چۈشىنەلەيدۇ، خالىقىغا ئىشىنەلەيدۇ، ساماۋى كىتابدا كىنايە، مەجاز، ئىجاز بولسا، بۇ رەڭلىك كىتاب ھەممىسى ئوچۇق، چۈشىنىش ئاسان، ھەممىسى ئامال يوق تەسلىم بولىدۇ. بىز ئامال بار بۇ ئىككى كىتابنى بىر ـ بىرىگە زىتلاشتۇرماي، تەدبىقلاپ ئۆزلەشتۈرۈپ ئوقۇشىمىز لازىم. بۇ سۆزنى سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللاھ ئەلەي ئۆز تەپسىرىدە كۆپ تىلغا ئالغان. راست، بىز قۇرئان، ھەدىسنى ھەر زامان، ھەر ماكان كائىناتقا تەدبىقالپ ئوقۇشىمىز، بۇ ئىككى كىتابنى بىرلەشتۈرۈپ چۈشىنىشىمىز لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېھرىبان ئاللاھ، ساماۋى كىتابدا بۇ ئالەمدىن ئىبارەت رەڭلىك، كۆپ تىللىق كىتابقا قاراشقا بۇيرىغان.

بىز، ئايەت تېمىسىغا قايتساق، بۇ ئايەتتە، بىز، ئاللاھ ياراتقان پۈتۈن شەيئىگە قاراشقا ئاشۇ تەقدىر مەسلىسىنى يېتەكلەش مەسلىسىنى، ھىكمىتىنى، رەھمىتىنى تېپىپ چىقىشقا توغرا كېلىدۇ. ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، يېزا، شەھەر، ئاسمان ـ زېمىن ھەممە نەرسىگە قارايمىز، بىز يۇقىرىدا ئىككى ھاشارەتنى تىلغا ئېلىپ، ئاللاھ، بۇلارغا زىياندىن قاچىدىغان پايدىنى قولغا كەلتۈرىدىغان قىلىپ ياراتقىنىنى كۆردۇق، ئەمدى بىز دېڭىزغا شۇڭغۇپ بىر تال بېلىقنى كۆرۈپ باقمىز، ئاللاھ بۇ بېلىققا توك ساقلاش، توك ھاسىل قىلىش، ئۇ توكنى ئىستېمال قىلىش ئىقتىدارىنى بەرگەن، بۇ بېلىق، بۇ توكنى ئىستېمال قىلىپ دۇشمىنىنى يېڭىدۇ، زىياندىن ساقلىنىدۇ ياكى قاچىدۇ، بۇ توكنى ئىستېمال قىلىپ ئۆۋ ئۆۋلىيالايدۇ، جان باقىدۇ، خۇددى ئىنسانلار كېمىدە ئۈۋچىلىق قىلىپ پايدا ئالغان ۋە زىياندىن، قۇرال، كېمە ئارقىلىق قاچقاندەك، ئاللاھنىڭ يارىتىشى ئوخشاپ كېتىدۇ، (تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 153 ـ 154 ـ بەتلىرىدە بىرازلىيە ۋە كومىگودىكى توك بېلىقنىڭ كۆرۈنۈشى بار.) مانا بۇ بېلىق ۋە بەزى ھايۋانلار ئۆسۈملۈكلەر، ئىنسانلارغا توك ھاسىل قىلىش، ئۇنى ساقلاش، ئېھتىياجىغا قارىتا يەنە چىقىرىش، ئىستېمال قىلىشنى ئۇگىتىدۇ. راستىنلا ھەممە شەيئىنى ئاللاھ،

ھىكمەت بىلەن يارىتىپ، بىزگە ئۇلگە قىلغان. ھەر تۇرلۇك پايدىلارنى يارىتىپ بەرگەن، ئاخىرىدا ھەممە نېئمەتلەردىن ھېساب ئالىدۇ، ئى ئاللاھ، بىزنى بولغاندا، ھېسابسىز جەننەتكە كىرىدىغانلار قاتارىدىن قىلغىن، ھېچ بولمىغاندا ئاسان ھېساب بېرىدىغانلاردىن قىلغىن، ئامىن!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەت دائىرىسىگە مۇنداق بىر مەسىلىنىمۇ كەلتۈرگەن، ئاللاھ ھەممىنى ياراتتى، مۆجىزىلىك پەيغەمبەرنى، كارامەتلىك ئەۋلىيالارنى شۇنداق ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلارنى قىلالايدىغان كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرىدىغان، پاسىق، دەججاللارنىمۇ، كىشىلەرنى سىناش ئۈچۈن ياراتتى، ئەمما، كىشىلەر ھازىر قايمۇقۇپ، ھەيران قېلىپ، ئېزىپ كېتىۋاتىدۇ. بۇ مەسىلىنى تولۇق چۈشىنىۋالماي دېسىڭىز كىتابۇللەرۋاھ دېگەن كىتابىمنى ئوقۇڭ، شۇنداقتىمۇ ئاز تولا چۈشەنچە بېرەي، ئەۋلىيالار كارامىتى ھەق، بۇ، ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ھەق ئىش، ھېكمىتىنى ئۆزى بىلىدۇ. ئەمما، بۇلار ئاللاھنىلا بىلىدۇ، ئاخىرەتنىلا كۆزلەيدۇ، دۇنياپەرەس ئەمەس، كىشىلەرنى ئازدۇرمايدۇ، كىتاب، سۈننەتتىن چەتنەپ كەتمەيدۇ.

ئەمما، بۇ يەردە بىزنى ئېلىشتۇرۇۋاتقان، بىزنى ھەيران قالدۇرغىنى، ئەۋلىيالار، بەلكى، پاسىق كىشىلەر، قارىساق ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلىرى بار، كارامىتى با، ئەمما، ئۆزى كىتاب، سۈننەتكە زىت، ھەقىقى مۆئمىن ئەمەس. بىز بۇنىڭغا ھەيران قالمايلى، چۈنكى، ئاللاھ، ئىتىدراج ئارقىلىق پاسىق كىشىلەرگىمۇ كارامەت، ھەرخىل ئىشلار بېرىلىشىنى ئۇقتۇرغان، بۇ بىر ئىستىدراج، تەدرىجىي بابلاش، دۇنيادىن قۇرۇق قول چىقىرىش، ئاخىرىدا دوزاختا كۆيدۈرۈش، مەسىلەن: شەيتان بۇنىڭ ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىشلىرى بار، قىيامەتكىچە ئۆلمەسلىك، قان ـ تومۇرلاردا مېڭىش، ھەرخىل نەرسىلەرنىڭ كۆرۈنمىشىدە خىيالىمىزغا، قەلبىمىزگە كىرىپ بىزنى ئازدۇرۇش، ۋەسۋەسە ۋاھاكازالار.

دەججال، ئىبنى سەييياد، كاھىنلار بۇلارنىڭ ھەممىسى، پەرىشتە، پەيغەمبەر، سالىھ، مۆئمىن، مۇتتەقى، ئەۋلىيالارغا زىت قارىمۇقارشىدۇر. مانا بۇ جەڭگاھ مانا بۇ سىنىپى كۆرەش، بۇ بىر مەيدان سىناق، مۇسابىقە مەيدانى، ئاقىۋەت مۇتتەقىيلەرنىڭ بولغاچقا، ئاللاھنىڭ قوشۇنلىرى چوقۇم ئۇتۇپ چىقىدۇ.

سىلەرگە بىر نەچچە مىسال قىلىپ بېرەي، مەسىلەن: ھۆپۈپ، سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا مەن، سەن بىلمىگەننى بىلىپ كەلدىم، دېدى. راستىنلا سۇلايمان ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر تۇرۇپ، بۇ ئىشلارنى بىلمىدى، غەيىبنى بىلمىدى، سىلەرچە ھۆپۈپ سۇلايمان ئەلەيھىسسالامدىن ئەۋزەلمۇ؟ ھەتتا، رەسۇلۇللاھ بەزىدە غەيىبنى بىلمىدى، پەقەت ئاللاھ بىلدۈرگەننى بىلدى، ئىبنى سەييياد بولسا، رەسۇلۇللاھ، قەلبىدە يوشۇرغانىنى بىلۈالغان، دوخ دەپ دۇخانىنى بىلگەن، بۇ ئىش ئۇنىڭ پەزىلىتىنى بىلدۈرەمدۇ؟

خىزىر، مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلمىگەن ئىشلارنى بىلدى، بۇمۇ خىزىر، مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن ئەۋزەل دېگەنى بىلدۈرەمدۇ؟

ئاللاھ، ئۆمۈچۈككە، تور توقۇش، توقۇمىچىلىقنى ئۆگەتتى، سانائەت بەردى، بۇ ئىش ئۇنىڭ باشقىلاردىن ئەۋزەللىكىنى، پاكلىقىنى، ھالاللىقىنى بىلدۈرەمدۇ؟ ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، ھەربىر ئىشنى ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن قىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز بىرەرسى ھاۋادا ئۇچسىمۇ، سۇ يۈزىدە ماڭسىمۇ، غەيىبدىن خەۋەر بەرسىمۇ، قۇرئان، كىتاب، ھەدىس، سۈننەتكە زىت، مۇخالىپ بولىدىكەن،

ئاللاهقا تاپشۇرۇپ كارىمىز بولمىسۇن، جايىدا قويايلى.

ھەقىقى، راستچىل، مۇتتەقى، ئاللاھ، ئاخىرەتنى كۆزلىسە، پۇچەك دۇنيادىن ئۆزىنى پاك تۇتسا، ئىلغار خىزمەت قىلسا، ياخشى ئۇلگە بولالىسا، كىتاب، سۇننەتكە ئۇيغۇن بولسا، قەلبىمىز خاتىرجەم بولسا، بىز، مانا مۇشۇنداق دىنى داھى، رەھبەرگە ئەگىشەيلى، بىزنى ھەرخىل ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلار، سانائەتلەر، ئىلىم، بىلىملەر ھەيران قالدۇرمىسۇن. ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت، بىز ھەقنى كۆزلىسەك، چوقۇم ئازمايمىز، ئاللاھ، توغرا يولغا يېتەكلەيدۇ، قۇرئان، بىردىنبىر ھەقىقەت شۇ، بۇ ھەقىقەتتىن قالسا، ئازغۇنلۇقدىن باشقا نېمە بار؟ شۇنىڭ ئۈچۈن بىز توغرىسىنى خاتاسىغا قاراپ خاتاغا چىقارماسلىقىمىز، خاتاسىنى توغرا ئىشلىرىغا قاراپ توغرىكەن دەپ كەتمەسلىكىمىز. بەلكى، توغرىنى توغرا، خاتاسىنى خاتا دەپ توغرىسىنى تاللاپ، خاتاسىنى شاللاپ، ھەقىقەتچى بولايلى، ئاللاھ، ھەقىقەتچىلەرنى ياخشى كۆرىدۇ، ھەممە ئىشلارغا، ئەمەللەرگە بىلىم، سانائەت، تەرەققىياتلارغا قۇرئان كۆپايە، بىز ئۇنىڭدىن باشقا بىر يول ئىزدىمەيلى، ئاۋارە بولۇشدىن سىرت ئېزىپ كېتىمىز. ھەممە نەرسىنى ئاللاھ ياراتتى، دىگەن بۇ ئايەتنى ئوقۇغاندا، دەرھال، زېھنىمىزگە چاشقان كېلىدۇ، چۈنكى، بۇنىڭ زىيىنى كۆپ، بۇنىڭ يارىلىشىدا نېمە ھىكمەت بار؟

بۇ، ئاللاھنىڭ ئىلغار قوشۇنى بولۇپ، ئىنسانلارنى دائىم ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرىدۇ، ئاندىن ئۇلار ببخىل بولماي، تاپقىنىنى ئاللاھ يولىدا سەرىپ قىلىدۇ، شۇنداقلا بۇلار خەتەر ئىچىدە تۇرسا، كۆپ تەرەققي قىلىدۇ، ھەرخىل مۇداپىئە سىستېمىسىنى بىلىدۇ. ئالاھقا مۇتلەق بويسۇنىدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، ھىكمەت، ئاللاھقا خاس، شۇنىڭ ئۈچۈن مۇشۇكىنى، مۇشۇكياپىلاقنى ۋە ئۇندىن باشقا چاشقاننى ئىستېمال قىلىدىغان جانلىقلارنى ياراتتى، چاشقان، ئىنسانلار ھاياتىدىكى مۇھىم تەتقىقات، كۈرۈتۈش، تەتقىق قىلىش، تەكشۈرۈش ئورنى، شۇنداقلا، ھالاك قىلغۇچى قوشۇن، ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ئەگەر ئاللاھ خالىسا، چاشقان ئاپىتى بىلەن پۈتۈن ھاياتلىقنى ئاخىرلاشتۇرالايدۇ. چاشقان پۈتۈن يەرشارىدا بار مەخلۇق، بۇ، ئىنسانلارغا ھەمرا بولۇپ كەلدى، ھەرخىل تۈرلۈك ـ تۈرلۈك زىيان، ئاپەتلەرنى سالدى، بۇ چاشقان، ئىككى يىل ئۆمۈر كۆرەلەيدۇ، ئۇچ ئايلىق بولۇپلا ھاملدار بولۇشقا باشلايدۇ. بۇنىڭ ھاملدار ۋاختى 21 كۈن، بۇ تۇغۇپ، بىر نەچچە سائەتتىن كېيىنلا چاڭلىشىدۇ، تۇغۇلۇشىدا تۈكسىز، يالىڭاچ تۇغۇلىدۇ، گاس، ئەما تۇغۇلىدۇ. مۇشۇ ھالەتتە يەتتە ھەپتە تۇرىدۇ، ئاندىن كېيىن چوڭ بولۇشىغا، ئەزاسى ئەسلىگە كېلىشكە باشلايدۇ، ھەربىر چىشى چاشقان بىر يىلدا بەش قېتىمدىن كۆپ ھاملدار بولىدۇ. ھەربىر ھاملدار بولغاندا ئالتىدىن توققۇزغىچە تۇغىدۇ، بەزىسى 20نەمۇ تۇغىدۇ، ئورۇق ياخشى بولسا، ھاۋا ـ كېلىمات ماسلاشسا، بۇنىڭ كۆپىيىشى تېز بولىدۇ.

چاشقان كېچىسى ھەربىكەت قىلىدۇ، كۈندۈزى ئامال بولمىسا ھەربىكەت قىلىدۇ، كۆپىنچە ئۇخلايدۇ، بۇنىڭ كېچىدە كۆرۈش قابىلىيىتى يۇقىرى، بۇ ئورۇقلارنى ئۇۋا ئىچىگە توپلايدۇ، ئۇۋىسىنى ئامال بار، ئورۇق بار جايغا كولايدۇ، بەزىسى تەجرىبىلىكلىرى، يىراقتا ئۇۋا كولاپ ئورۇق ئاپىرىدۇ، باھاردا، كۈزدە، قىشتا، يازدا ئۇۋا ئالماشتۇرىدۇ، ئورۇقى قالمىغاندا بۇ گۆشخور بولۇپ قالىدۇ، ھەتتا كىچىكلىرىنى ياكى ئۆلگەنلىرىنى ئۆزئارا يەۋېتىدۇ، بەزىدە يوغان چاشقان، ئىنسانلارغا، باللارغا ھۇجۇم قىلىدۇ ۋە ياكى ھايۋانلارغا ھۇجۇم قىلىدۇ، چۈنكى، ئۇنى ئاچارچىلىق غالجىرلاشتۇردى. بۇ، بەزى

هايۋانلارنىڭ بالىسنى ئوۋلايدۇ، تۇخۇمنى ئوۋلايدۇ، بۇنىڭ يېمەيدىغىنى ئاز، ئۇ بەزىدە توخۇ تۇخۇمنى ئوغۇرلاپ يەيدۇ، بۇ چاشقانلىقنىڭ سالغان زىيىنىنى ھېسابلاپ چىقىش ئاسان، بىر دانە چاشقانلىقنىڭ كۈندە يەيدىغىنى ئۇنىڭ سىرت ئىسراپ قىلىش، بۇزۇپ ـ چېچىشى، زاپاس ساقلىشىنى ھېسابلاپ ئاندىن چوڭ بىر دۆلەتتە 15 مىليوندىن ئارتۇق چاشقان بار دەپ پەرەز قىلساق، بۇنىڭ سالىدىغان زىيىنى بىر يىلدا ئىككى مىليون دوللاردىن ئاشىدۇ، ئۇنىڭ سىرت بۇ تۇرالغۇ جايلارنى بۇزىدۇ، ھەر ئىگىز بىنالار ئۆرۈلىدۇ، بەزىدە ئوت كېتىشكە سەۋەبچى بولىدۇ، ئەڭ خەتەرلىكى ۋابا كېسىلى، يۇقۇملۇق كېسەل، كۆپىنچە چاشقاندىن كېلىپ چىقىدۇ، بولۇپمۇ چاشقاندىن چىققان بۇرگە چاقسا، كېسەل بولماي قالمايدۇ، ھەرخىل يۇقۇملۇق كېسەللەر مۇشۇ نىجىس سەۋەبىدىن بولىدۇ، شۇڭا، ئالىملار چاشقانىنى بولۇپمۇ ئاق چاشقانىنى تەتقىق قىلماقتا، بۇنىڭدا نۇرغۇن تەجرىبىلەرنى ئېلىپ بېرىپ، كېسەلنىڭ زىيانىنىڭ ئالدىنى ئالدى، ھەرخىل دورا ياساپ چىقتى، بولۇپمۇ ئاق چاشقانىنى تاماكىدا زەھەرلەپ ئۆلگەننى كۆرسىتىپ تاماكا ھارام دىگەن ھۆكۈمنى ئەمەلىي كۆرسەتتى، پۈتۈن خەلق بۇ تەجرىبىنى كۆردى، ئەگەر چاشقان بولمىسا ئىككى جانغا زامىن بولاتتۇق.

ئاللاھ ئەلچىسى ئارقىلىق چاشقانىنى ھەرەمدە بولسىمۇ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى، بۇنى يوقىتىش ئۇسۇللىرى كۆپ، ئەڭ ياخشىسى مۇشۇك، مۇشۇكياپىلاق، ئاغمىغانلار، ئاللاھ بۇ چاشقانىنى نۇرغۇن جانلىققا رىزىق قىلىدى، ئەگەر بۇ چارە ئاقمىسا، ئۆز ئامبارلىمىزنى سېمونت بىلەن سۇۋاپ، مۇداپىئەنى كۈچەيتەيلى، يەنىمۇ بولمىسا، زەھەرلىك دورا قويايلى، ئەمما، بۇنى ئىستېمال قىلىشدا، ھايۋانلارنى، باللارنى ئاسراش، مۇھىم، چۈنكى، بۇ ئىنسانىنى ئۆلتۈرىدۇ، قاپقان، ھەرخىل چاشقان تۇتۇش سايمانلىرىنى ئىشلىتىش لازىم. گۈڭگۈرت بىلەن نېفتالىن ماددىسىنى چاشقان بار جايغا قويۇپ قىسا، بۇ جايغا چاشقان كەلمەيدۇ، پۈرىقىدىن قاتتىق قورقىدۇ، بۇ خەتەرلىك ئەھۋاللارنى ئاللاھ، قۇرئاندا فىرئەۋىن ۋەقەسىدە بايان قىلىپ، چېكەتكە، پىت، بۇرگە، پاقا، چاشقان، توپان، چۈشەن، ئۆمۈچۈك ۋاھاكازالارنى سۆزلەپ بۇلارنى تەتقىق قىلىشا بۇيرىغان، چۈنكى، مەخسەت بىزگە زىيانىنى نېرى قىلىپ، پايدىنى قولغا كەلتۈرۈپ بېرىش.

بەزىگىلارنى بەزىگىلارغا سىناق قىلىپ ياراتتۇق، سىلەر سەۋرى قىلالامسىلەر؟ دىگەن ئايەت توغرىسىدا

راست، ئاللاھ بىرىنى بىرىگە سىناق قىلىدى، بايىنى پېقىرغا، پېقىرنى بايغا، كۈچلۈكنى ئاجىزغا، مىيىپنى ساققا، چىرايلىقنى سەتكە، ئالىمنى جاھىلغا، ئاشقىنى مەشۇقتا سىناق قىلىدى، ھەتتا بىر دۆلەت ئىككىنچى بىر دۆلەتكە سىناق، بۇ سىناق مەيدانى ھەممە نەرسە سىناقتا يارايدۇ. سەۋرى قىلغانلار ساۋاب تاپتى، بولمىسا ئازاب، ئاللاھ خالىسا، دىنسىزلارنى ئۆل دېسىلا ئۆلەتتى، ئەمما، جەڭنى، جىھادنى پەرز قىلىپ، كىشىلەرنى سىنىدى، شېھىد تاللىدى، گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلدى. ئاندىن كېيىن، كىم جىھاد قىلسا، ئۆزىگە قىلدۇردى، ھەممە ئىش شۇنداق ياخشى ـ ياماق ئەمەللەر، ھەممىسى مۇشۇ قانۇن بويىچە ماڭىدۇ، ئۆزىگە قىلىدۇ خالاس. ئەڭ چوڭ پىتنە سىناق، ئايال مەسىلىسى، بۇنى رەسۇلۇللاھ، سەھىھ ھەدىستە سۆزلىگەن، بولۇپمۇ ئاللاھ، مۇھەببەت سېلىپ، ئىشتىياق سېلىپ، ئاشىق قىلىپ سىنايدۇ، راستىنلا بىر ـ بىرىگە سىناق بولالايدۇ، سەۋرى قىلالىسا ئۆزىگە ئاشىق قىلىدۇ، سەۋرى قىلماي ئامال يوق بەربىر ھەقىقى ئاشىق ـ مەشۇقلار بۇ دۇنيادا مۇرادىغا

يېتەلمەيدۇ، ئاھ مانا بۇ سىناق. بۇ ئايەتنىڭ ئاخىرىدا سەۋرى قىلالامسىلە؟ دېگەن يەرنى، سەۋرى قىلساڭلار ياخشى دېگەندۇر. پۈتۈن كائىناتنى زىددىيەت، قانۇنى بىلەن ياراتتى، ياخشى - يامان، ئەسكى - بەلەن، سەت - گۈزەل، بىر نېئمەت، بىرى نىقمەت، كېچە - كۈندۈز، قاراڭغۇ، نۇر، يېز - قىش، ئىسسىق - سوغۇق، قېرىلىق - ياشلىق، كۈچلۈك - ئاجىزلىق، ھاياتلىق، ئۆلۈم، ئىمان بىلەن كۇپرى، ھەق بىلەن باتىل، ھەتتا، ئاسمان - زېمىن، بەخت - خۇشاللىق، ئازاب - خاپىلىق، دەرت - ئەلەم، مەخسەت، بىرىنى بىرىگە سىناق قىلىش ئىكەن، ھىكمەت ئاللاھقا خاس، ئىنسانلارنى غەم، خاپىلىق، كېسەل، پېقىرلىق، ئىلىمسىزلىك، دۈشمەن قورشاپ تۇرىدۇ، ھىكمەت بار، كۆپىنچە كېسەل بولسا، تۆۋېنگە سەۋەب بولىدۇ. گۇناھدىن توسىدۇ، زىيانلىق تائامنى يېيىشدىن توسىدۇ، ھارامدىن توسىدۇ، ئۆلۈمنى ئەسلىتىپ، ياخشىلىق قىلغىلى سالىدۇ. پېقىرلىق بولسا، باي بولۇشقا، پىشىق بولۇشقا، كامىل ئەخلاق بىلەن تەربىيلىنىشكە، سەۋرچان بولۇشقا سەۋەبچى بولۇپ قالىدۇ. ئىسراپ يوقىلىدۇ، مەنمەنلىك، كىبرى يوقىلىدۇ، ھىكمەت بار! ھەربىر ئازاب، جاپا دەپ گۇمان قىلغان ئىشلاردا چوقۇم ھىكمەت بار، بىز بۇنى سۆزلەپ ئۆتكەن.

بەزىڭلارنى، بەزىڭلارغا سىناق قىلدۇق دېگەن بۇ ئايەت دائىرىسىگە دۆلەت، شەخس، ھەتتا ئىنسان، ھايۋان تېنىدىكى ھۈجەيرە، ھاياتلىق قوغدىغۇچى ھۈجەيرە بىلەن مىكرۇپ، ۋۇرۇسلار كرىپ كېتىدۇ. ھەممە بىر - بىرىگە سىناق بولالايدۇ، نەتىجە ئاخىرىدا چىقدۇ، ئەڭ مۇھىمى، ئاللاھ سوراق بەلگىسى بىلەن بىزگە سەۋرىنى ۋەسىيەت قىلغان، لېۋىمىزنى چىشلەپ سەۋرى قىلالىساق، چوقۇم بىزگە دۇنيا - ئاخىرەتتە كۆپ ياخشىلىق بار، سەۋرى دەرىجىسى بىر نەچچە قىسمغا بۆلۈنىدۇ، بەزى سەۋرى پەرىز بولىدۇ. جەڭدە ۋە باشقىلار بەزىسى ۋاجىپ بولىدۇ. قانداقلا بولمىسۇن، سەۋرى، چىداش، قۇرئاندا بۇيرۇلغان ئىش، ئاللاھ، سابىرلار بىلەن بىللە دەپ بار. دېمەك، سابىر دېگەن بالادىن كېيىن سەۋرى قىلىپ، سەۋرى بالادىن كېيىن بولۇپ ئاندىن سابىر بولىدۇ. ئېغىزدا، خەتتە، دېمەك ئاسان، ئەمما چىداش، سەۋرى قىلىش، راستىنلا قېيىن، بولۇپمۇ ئەڭ يېقىن بەك ياخشى كۆرىدىغان كىشىدىن ئايرىلغاندا، چىداش، سەۋرى قىلىش قېيىن، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇنىڭ ساۋابىمۇ زور، ئاللاھ، مانا مۇشۇنداق سابىر بىلەن مۇجاھىد سابىر بىلەن چوقۇم بىللە، دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىدۇ، ئۆزى ياردەم بېرىدۇ.

1929 - يىل 1 - نويابىر، بۇ تەپسىرنى يېزىۋاتقان چاغدا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن، دارىلئۇلۇم ئوقۇتقۇچىسىدىن بىر ياش مۇنداق سۇئال سوراپتۇ.

پۈتكۈل ئالەمنى ئالاھ يارىتىپتۇ، بۇنىڭدا شەك يوق، چۈنكى، ئالەم ھادىسە بولۇپ، پەيدا قىلىپ ياراتقۇچىسىز ھاسىل بولمايدۇ، مېنىڭ سورايدىغىنىم، بىز، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، ۋۇجۇدىنى قانداق تەسەۋۋۇر قىلىمىز؟ ئەقلىمىز يېتەلمىسە مەۋجۇدلىقىغا قانداق ھۆكۈم قىلىمىز؟

بۇ ئەڭ مۇھىم سۇئال بولدى، قۇلاق سال: سەن، ئاللاھنىڭ مەخلۇقلىرى ئۈستىدە تەپەككۇر قىلغىن، زاتى توغرىسىدا تەپەككۇر قىلما، بۇنى ئەقلىڭ تاپالمايدۇ دەپتۇ. ياش يىگىت شۇ زامان، مېنى بۇنداق تەھدىد بىلەن قورقۇتماڭ، ھەدىس بىلەنمۇ بولدى قىلماڭ، مەن چوقۇم بۇ مەسىلىنى تەپەككۇر قىلىش، باشقىلارنى قايىل قىلغۇدەك بىلىمگە ئىگە بولىمەن، مېنى بۇنىڭدىن ھېچ كۈچ توسالمايدۇ. ماڭا خۇراپىيلىق ئەمەس توغرا، راست ھەقىقەت، ھەقىقىي جاۋاب لازىم دەپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي كۈلۈپ قويۇپ، بولىدۇ ئەمسە، ئاڭلا: بەشنى بەشكە كۆپەيتسە نەچچە بولىدۇ؟ دېسە، 25 بولىدۇ دەپ جاۋاب بېرىپتۇ، ياش يىگىت ئاندىن خۇددى مۇشۇنداق مەسىلىلەر ھېساب ئىلمىدا ئىنجىنېرلىق ئىلمىدا كۆپ ئۇچرايدۇ، بۇ جاۋابلار، پىلانلار زېھنىدە مەنىۋى جەھەتتىن بولامدۇ؟ ياكى ئەمەلىيەتتە بولامۇ؟ دېسە، مەنىۋى جەھەتتىن بولىدۇ، زېھنىدە ئۆزى ئەمەلىيەتتە مەۋجۇدلۇقنى كۆرسەتمەيدۇ، دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ياش يىگىت. ئاندىن، ئۇنداق بولغانىكەن، ئۇ ئۆز ۋۇجۇدىدا مەۋجۇد بولىدۇ، مەيلى بىز تەسەۋۋۇرۇ قىلايلى ياكى ئەقىل قىلايلى، ياكى قىلالمايلى، ئۇ ھەقىقەت راست، مەۋجۇد، خۇددى شۇنىڭدەك، ئاللاھ راست بار، ئۇ مەۋجۇد، ئۇ چەكسىز، تەڭداشسىز، پاك زات، زېھنىمىزدە تونۇيمىز، ئەقلىمىز بارلىقنى قۇدرىتىنى، ئالامىتىنى بىلىدۇ، زاتىنى بولسا، قانداقلىقىنى بىلمەيدۇ. تەسەۋۋۇر قىلالمايمىز، چۈنكى، بىز زېمىنغا نىسبەتەن يوق نەرسە، زېمىن، ئاسمانغا، ئاسمان ئەرشىگە، ئەرش، ئاللاھنىڭ ئالدىدا يوق نەرسە، ئەزەلدىمۇ ئاللاھدىن باشقىسى يوق ئىدى، كېيىن، ئاللاھ، ئۇلارنى ياراتتى، ئۇنداق بولغانىكەن، بىزنىڭ ئەقلىمىزغۇ يوقلا نەرسە، قارا، نەزەر سال، تەپەككۇر قىل، پۈتۈن ئالەم ئەرشى كۇرسى، يەتتە ئاسمان، ئالەم بوشلۇقى، سامان يولى سىستېمىسى، نەچچە مىليونلىغان، مىلىيارتلىغان يۇلتۇز، قۇياشلار، نەچچە مىليارت زېمىنلار، بۇلارنىڭ بەزىسى بىزدىن شۇنداق يىراقكى، نەچچە يۈز مىليون يىل نۇر تېزلىكىدە ئۇچساقمۇ، قېشىغا يېتىپ بارالمايمىز. مانا بىز شۇنچىلىك ئىنسان، بىزدىكى ئەقىل ئەلۋەتتە، بىزگە چۈشلۈق بار، چەكلىك، بىز ئاشۇ ئالەملەرنى، ئەرشى كۇرسىنى، ئەقىل قىلىپ، تەسەۋۋۇر قىلالمايمىز يۇ؟ قانداقمۇ پۈتۈن ئالەمنى ياراتقان، چەكسىز ئاللاھنى ئەقىل قىلىپ، تەسەۋۋۇر قىلالايمىز؟

بۇ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس، شۇكرى دېگىن، توۋا قىلغىن، ھېلىمۇ بىز، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى بىلىپ، تونۇپ قولچىلىق قىلىپ، ئىبادەت قىلالايمىز، بۇمۇ بىزگە ئوشۇق كېلىدۇ. راست، سېنىڭ دېگىنىڭ توغرا، ئاللاھنى تونۇش پەرىز، ئەمما، زاتى توغرىسىدا مەلۇماتنى ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ بىزگە بەرمىدى، پەقەت ئوخشىشى يوق خالاس. ئۇنى، ئالتە تەرەپ قورشمايدۇ، ئۇ بۇيۇك، چەكسىز، ھەممە، ئاللاھنىڭ قۇدرەت بارمىقىدا توختۇتۇغلۇق، بۇ سۆز مۇسلىم دېگەن ھەدىس كىتابىدا بار.

پۈتكۈل ئالەم، ئاللاھنىڭ ئالدىدا زەررىچە ئەمەس، ئۇ پەقەت ئاللاھنىڭ رەھمىتى خالاس، بىز مانا مۇشۇ ھالغا كەلسەك، پۈتۈن ئالەملەر بىلەن بىللە ئاللاھنىڭ قۇدرەت ئالقىنى ئىچىدە يوقۇلۇپ كېتىمىز، زاھىدلار بۇنى پىنا دەيدۇ، يوقلىش نەزەرىيىسى، پەقەت ئاللاھلا قالىدۇ خالاس.

ياش يىگىت، قانائەت قىلىپ، ئاللاھنى ئۇلۇغلاپ ئاندىن سۇئالنى باشلىدى، سۇئال، ئاللاھ، ئۆزى تەقدىر قىلىپ ئۆزى ياراتىپ، ئۆزى ئورۇنلاشتۇرۇپ، يەنە نېمە ئۈچۈن، دۇنيادا يای ئاخىرەتتە ئازابلايدۇ؟

ئېسىڭدا چىڭ تۇت، ئاللاھ ئالەمنى رەھمەت يۈزىسىدىن ياراتتى، رەھمىتى، غەزىپىنى بېسىپ كەتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ياراتىپ، نېئىمەت بېرىپ، ئاندىن گۇناھ قىلسا شۇ گۇناھقا لايىق ئازاب بەلگىلىدى، تۆۋبە قىلسا، كەچۈرىدىغان بولدى. بەزى ئازابلارنىڭ بىز يۇقىرىدا دېگەندەك تۈرلۈك ـ تۈرلۈك ھىكمىتى بار، خۇددى كەمبەغەل، مىسكىننىڭ كېمىسىنى خىزىر ئەلەيھىسسالام تېشىۋەتكەندەك، ئاساسى تۈرۈم، قۇرئان، ھەدىسكە قارىغاندا، ئازاب، گۇناھ سەۋەبىدىن بولىدۇ. بۇنى ئاللاھ ئالدىن بىلىپ، يەنىلا ياراتىدۇ، ئىنسانلارنىڭ گۇناھى، ئاللاھنىڭ بۇ گۇناھنى ئالدىن بىلىشى،

يارىتىشنى توسۇپ قويسا بولمايدۇ. ئالدىن بىلىش، ئەيىب ئەمەس.

مانا بۇ تەقدىر، يارىتىش، ۋە ئازابلاش، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىدۇ، بۇ ئېيىپ ئەمەس، ئەيىپ، گۇناھ ئىنسانلاردا، قۇرئاندا پۈتۈلمەي ئازا، گۇناھ، ئاسىيلىق، زۇلۇم تۈپەيلىدىن بېرىلمىدىغىنى كۆرسىتىلگەن، مەيلى ئۇ، دۇنيادا بولسۇن ياكى ئاخىرەتتە.

ئازاب ھەم بۇ دۇنيادا ھەم ئەخىرەتتە بولامدۇ؟

شۇنداق، ئايەتكە قارا، ئاللاھ، مۇنداق دىگەن: **بىز كاپىر، دىنسىزلارغا بەرگەن بالا ـ چاقا، مال ـ مۈلۈكنى ئەجەبلەندۈرمىسۇن، بىز بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئازابلايمىز، ئاندىن ئۇلارنىڭ جېنى كاپىر ھالدا چىقىدۇ،** ئاللاھ يەنە مۇنداق دىگەن: بىز بۇ مۇناپىقلارنى ئىككى قېتىم ئازابلايمىز، ئاندىن ئازابنىڭ قاتتىقىغا ئاپىرىمىز، بۇ دەل ئاخىرەتتىكى شۇ پۈتۈن زالىم ئۈممەتنى ئاجايىپ قاتتىق ئازاب بىلەن ئازابلىدى، بۇنىڭلىق بىلەن بولدى قىلماي، ئاخىرەتتە دوۋزاختا ھۆكۈم قىلدى. قەۋزە ئازابى تېخى بۇنىڭ سىرتىدا بار، يالغۇز ئازابلا ئەمەس، ياخشىلىقمۇ دۇنيا ـ ئاخىرەتتە بىرلا بېرىلىدۇ. قۇلاق سال، ئاللاھ مۇنداق دىگەن: **ئىبراھىمغا بىز ئەجىرنى، دۇنيادا بەردۇق، ئۇ ئاخىرەتتىمۇ سالىھ كىشىلەردىندۇر،** دىگەن. سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنى ئاللاھ، دۇنيادىمۇ پادىشاھ ھەم پەيغەمبەر قىلدى، ئاخىرەتتە بولسا، ئۇستۇن دەرىجىدە قىلدى. بۇ دۇنيادىكى ئازاب، پەيغەمبەرگە، ئەۋلىيالارغا كەلگەن بولسا، دەرىجىسىنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلۇگە، ئۆرنەك قىلىش ئۈچۈن بولىدۇ. سابىرنى كۆرسىتىپ قويىدۇ.

ئەگەر، مۆئمىن مۇسۇلمانلارغا كەلگەن بولسا، گۇناھنى كۇچۇرۇش ئۈچۈن، سابىر دىگەن نامنى بېرىش ئۈچۈن ۋە باشقىلار ئۈچۈن بېرىلىدۇ.

زالىم، كاپىر، مۇناپىقلارغا بولسا، قوش ئازاب خالاس. چۈنكى، ئۇ مەغپىرەت قىلىنمايدۇ، ئازاب ئۇلارنىڭ گۇناھى چېكىدىن ئاشقاچقا بۇ دۇنيادىلا ئاشكارا بولۇپ، ئاخىرەت ئازابىغا تۇتىشىدۇ، خۇددى زالىم بولغان بۇرۇنقى ئۈممەتكە ئوخشاش. ھەممىسى ھالاك قىلىنىپ دوۋزاختا ياتتى، خۇلاسە گەپ شۇكى، ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىدۇ. سوراققا تارتىلمايدۇ، بىز بىرەر ھىكمەت، سەۋەب كۆرسىتىپ، شۇ بويىچە چۈشىنىپ تۇرساق، ئاللاھ، خالىغىنىنى قىلىپ، بىزنى يەنىلا ھەيران قالدۇرۇپ سنايدۇ. ئاللاھنىڭ ھىكمىتى تولا، چارە ـ ئامال كۆپ، ئۇ قەۋىيۇن، يەنى كۇچلۇك، ھەكىيم، ئەلۋەتتە بۇ مەسىلىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، مول بىلىم لازىم. بەلكى، مەنمۇ ئېنىق چۈشەنچە بېرەلمەسلىكىم مۇمكىن، يەنىلا قۇرئان، ھەدىس جاۋاب بەرگىنى تۇرۇلۇك، سىلەر كىتابنى كۆپ كۆرۈپ، تەپەككۇر قىلىڭلار، ئاللاھ، ھەربىر ئىنسانغا ئۆزى بىلىپ مېڭە، ئەقىل، پەم، قابىلىيەت بەرگەن، ئىلىم چەكسىزدۇر، ھەربىر ئالىم ئۈستىدە يەنە بىر دانا ئالىم بار.

دوستلۇق مۇھىم، مۇھەببەت مۇھىم، ئىتتىپاقلىق مۇھىم، ئەمما، دوستنى تاللاپ، ئاللاھنىڭ دوستىنى دوست تۇتمىسا، ئاخىرەتتە مۇنداق دەپ قالىدۇ، قىيامەت كۈنى زالىم كىشى بارمىقىنى چىشلەپ، ئېيتىدۇ، مەن پەيغەمبەر يولىنى تۇتسامچۇ، پالانى پاسىقنى دوست تۇتمىسامچۇ، دەپ كېتىدۇ، (بۇ پۇشايمان ئەسقاتمايدۇ) دوست تۇتۇش، مۇھەببەت، بىر نەچچە دەرىجىگە بۆلۈنىدۇ، ۋە بىر نەچچە قىسىم بولىدۇ. ئاللاھ ۋە رەسۇلىنى ياخشى كۆرۈش، ئاشىق بولۇش پەرىز، بۇ، قۇرئان، ھەدىستە كۆپ سۆزلىنىدۇ. بىزمۇ يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتتۇق. ئاتا ـ ئانا، دوست ـ يارەنلەر، بالا ـ چاقىلار ھەقىدىن

توسمسا، ياخشى كۆرسه بولىدۇ. ئەگەر ھەقتىن توسۇپ قويسا، مۇھەببەت ئورنىغا نەپرەت ياغىدۇ، مەيداننى ئايرىش لازىم. ئەر ـ ئاياللىق مۇھەببەت ئىسلام دىنىدىمۇ مەۋجۇد، بۇ قۇرئاندا سۈرە يۈسۈپدە سۆزلىنىدۇ، ئۇندىن باشقا، رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرى توغرىسىدا بايان قىلغان جايدا بار. ھەدىستە بولسا، كۆپ ئۇچرايدۇ. مەخسۇس باب بار، ئۇ بولسىمۇ مۇھەببەت، دوستلۇق قاتارلىق، ئەمما، بىر پەرىق شۇكى، ئىسلام دىنى مۇھەببەتكە يول قويىدۇ، ئەمما، گۇناھ بولىدىغان ئىشلارغا يول قويمايدۇ، ياخشى كۆرۈش، گۇناھ ئەمەس، پۈت ـ قولنىڭ جىم تۇرماسلىقى گۇناھ بولىدۇ، خەت ـ ئالاقە قىلسا، ئەلچى كىرگۈزسە ھەق، ئادىل سۆزنى دېسە بولىدۇ، ئەمما، قەبىھ، پاھىشە بولۇشقا يول يوق، ئەمدى بىز، ئاشىق ـ مەشۇق مەسلىسىگە كەلسەك، ئەگەر بۇلار ھەقىقى بولسا، بۇ دۇنيادا كۆپىنچىسى مۇراد ـ مەخسىدىگە يېتەلمەيدۇ، ئەگەر بۇلار، ئاللاھنى رازى قىلسا، ئاخىرەتتە ئاللاھ بۇلارنى چوقۇم رازى قىلىدۇ. دەلىل، جەننەتتە خالىغىنى بولىدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، مۇرادىغا يەتكۈزۈشكە قادىردۇر، بىر ھەدىستە ئەگەر بىرەرسىگە ئاشىق بولۇپ قېلىپ، مۇھەببىتىنى ئاشكارا قىلالمىسا، ئىپپەتلىك ھالدا دەرت تارتىپ ئۆلۈپ كەتسە، بۇ كىشىگە شېھىدنىڭ ئەجرى بېرىلىدۇ دىگەن. بۇ ھەدىسنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، «ئىھيائ ئۇلۇمۇ»ددىن دىگەن كىتابىدا خاتىرلىگەن. پۈتۈن ئالەم، دوستلۇق، مۇھەببەت، ئىشقى ئۇستىگە يارىتىلغان. ھەدىس، زەئىپ بولسىمۇ، مەنىسى سەھىھ، ئازابقا مەغپىرەت بار.

ئاساسىي مەخسەت، دوست تۇتۇشنى بىلىپ، چۈشىنىپ لايىقىدا ھەقىقىنى دوست تۇتۇش، دۈشمەننى دۈشمەن تۇتۇش، ئىككىسىنى ئايرىش، پەرىق ئېتىش كېرەك. بولمىسا، زىيىنى دۇنيا ـ ئاخىرەتتە بار، يۇقىرقى ئايەتتە پەقەت دوستنىڭ زىيىنى سۆزلەنگەن، ئىسىت دىگەن دەل ئەكسىچە پايدىسى كۆپ دوستلارمۇ بار، يەنە بىر ئايەتتە، ھەممە دوستلار بىر ـ بىرىگە دۈشمەن بولسا، ھەقىقى مۇتتەقىيلەر ئۇنداق ئەمەس دىگەن. بۇلار بىر ـ بىرىگە شاپائەت قىلىشىدۇ، دۇنيادىكى ئەھدە ـ ۋەدىلىرىگە ۋاپا قىلىدۇ، ئاللاھنى گۇۋاھچى قىلىپ، تانمايدۇ، ئەھدە، ۋەدىنىڭ چوقۇم سورىقى بولىدۇ. رەسۇلۇللاھ، ئەگەر ئىككى كىشى بىر ـ بىرىنى ئاللاھ يولىدا، ئاللاھ رىزالىقىدا دوست تۇتۇشۇپ قالسا، ياخشى كۆرۈشسە، گەرچە ئۇلار دۇنيادا بىر جايدا بولمىسىمۇ، ئاخىرەتتە بىر ئورۇندا قويىدۇ دىگەن. (مىشكات)، ئىنسان، ياخشى كۆرگىنى بىلەن بىللە دىگەن ھەدىس مۇتتەپەقۇن ئەلەيدۇر)

نۇرغۇن ئاشىق ـ مەشۇقلار مۇراد مەخسىدىنى ئاللاھقا، ئاخىرەتكە قويىدۇ، بۇ دۇنيادا پەقەت ئاللاھنى، دىننى، ھەقنى دەپ ئۆتۈپ كېتىدۇ. ئۇنداق بولغانىكەن، بۇلار ئاخىرەتتە مۇراد ـ مەخسىدىگە چوقۇم يېتىدۇ. بۇنىڭغا ئاللاھ قادىر، يا ئۆزىنى بېرىدۇ، يا يارىتىپ بېرىدۇ، يا سۈرىتىنى بېرىدۇ، خالىغىنى بولىدۇ. ئاللاھ، قادىردۇر، پەقەت شەرت، ئاللاھنى رازى قىلىش، ھەقىقى مۇتتەقى، مۆئمىن بولۇپ، دۇنيادىن ئايرىلىشدۇر.

دوستلۇق يەنە تۆت خىل بولىدۇ.

1. تېز ھاسىل بولۇپ، تېزلا يوقايدىغان دوستلۇق، بۇ خىل دوستلۇققا شەھۋەت، ھېسسىيات سەۋەب بولۇپ، تېزلا پەيدا بولىدۇ، شەھۋەت ئىشى ئاخىرلاشسا، تېزلا يوقايدۇ، ئۆچىدۇ، بۇ خىل دوستلۇقتا ياشىغان ئىنسانلار خۇددى ھايۋانغا ئوخشايدۇ، شەھۋەتپەرەس.

2. تېز كېلىپ ئىنتايىن ئاستا، كېيىن يوقايدۇ، بۇ خىل دوستلۇق ئەقلىيە دوستلۇق، مەسىلەن: مەلۇم ئالىمنى، ئۇستازنى، پەيلاسوفنى ياخشى كۆرىمىز، بۇ ئاسان. چۈنكى، ئۇلارنىڭ قابىلىيىتى مەلۇم بولسىلا دوستلۇق ھاسىل بولىدۇ، ئەمما، بۇ دوستلۇق، مۇھەببەت بەكمۇ ئۇزۇندا، كېيىنچە نۇرغۇن سەۋەبلەر بىلەن يوقايدۇ، بەلكى، ئاللاھ ئۈچۈن بولسا، ئاخىرەت ئۈچۈن بولسا، مەڭگۈ يوقىمايدۇ. بۇ خىل دوستلۇق پۈتۈن مىللەتنى قاپلىدى، ئەمما، ئەڭ ئەۋزەل كاتتىسى ئىسلامى بولغىنى، ئاللاھ، ئاخىرەتنى مەخسەت قىلغىنى بولدى، بۇ خىل دوستلۇقتا ئىسلام دىنىغا پۈتۈن دىن، مىللەت، يېتەلمەيدۇ. ئىشەنمىسىڭىز تەكشۈرۈپ كۆرۈڭ.

3. ئاستا پەيدا بولىدۇ، تېزلا يوقايدۇ، خۇددى، تىجارەتچىلەر دوستلۇقىدەك، بۇلار ئايدا، يىلدا بىر نەچچە يىلدا بىر نەچچە قېتىم مۇئامىلە قىلىپ كۆرۈپ، تەجرىبىدىن ئۆتكەندە ئاندىن دوستلىشىدۇ، بۇ دوستلۇق بىرەر خىيانەتنى ياكى ئالداش ساختىلىقنى كۆرگەن ھامان ئاخىرلىشىدۇ، مانا بۇ ئاستا ھاسىل بولۇپ، تېز يوقاش.

4. ئاستا پەيدا بولۇپ، ئاستا، كېيىن يوقايدۇ، بەلكى يوقىمايدۇ، چۈنكى، بۇ دوستلۇق ئۇزۇن يىللاردا ھاسىل بولغان، كۆپ مۇئامىلە، كۆپ سەۋەب، كۆپ ياخشىلىقدىن كېيىن ھاسىل بولغان، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ دوستلۇقنى ئاسانلىقچە يوقاتقىلى بولمايدۇ. بىرەر كەمچىلىك كۆرۈلسىمۇ نۇرغۇن پەزىلەت يوق قىلۇبتىپ، كەچۈرۈشتە، ئەپۇ قىلىش، ھاسىل بولىدۇ، يۈز - ئابرۇي، مال - دۇنيا، جامال ئۈچۈن ھاسىل بولغان دوستلۇق، مۇھەببەت ئاشۇ نەرسىلەر يوقاپ ئاندىن يوقايدۇ.

ئەگەر، ياخشى ئەخلاق - پەزىلەت، ئىمان، دىن ئۈستىدە بولغان دوستلۇق، مۇھەببەت بولسا، بۇ مەڭگۈ يوقىمايدۇ، بەلكى، تەرەققي قىلىپ چىڭىيىدۇ. دوستلۇقنى، مۇھەببەتنى مانا مۇشۇ ھەقىقەت، مۇشۇ ئىمان ئۈستىگە قۇرۇش كېرەك. ئاندىن پۈشايمان ئورنىدا خۇشاللىق، زىيان ئورنىدا پايدىلىق بولۇپ، مەڭگۈ قەلب خاتىرجەم بولىدۇ. بۇنداق دوستلۇق، بىر - بىرىدىن تانمايدۇ، بىزار بولمايدۇ، مەڭگۈ بەختلىك بولىدۇ، بۇنداق دوستسىز جەننەتمۇ چۆلدەرەپ قالىدۇ، بۇنى، ئاللاھ ئالدىن بىلىپ، جەننەت ئىچىگە دوستلارنى، ھەمراھلارنى ئۆز قۇدرىتىدىن كۆپەيتكەن، ئۆزىنى مەن دوستۇڭلار دېگەن، ئاھ، بۇ دوستلۇقدىن بۇ مۇھەببەتتىن ئۈستۈن نېمە بار؟ بىز مانا مۇشۇ دوستلۇق، مۇشۇ مۇھەببەت، مۇشۇ ئىشىق ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىمىز. ئىنسانلاردا بۇنىڭدىن يۇقىرى غايە بولمىسا كېرەك.

سېنىڭ زىكرىڭ يا رەببىم، شاراپتۇر،
سېنىڭدىن باشقا ھەممىسى خۇددى ساراپتۇر. (خىيالداسۇكۇرۇنگەن شو)
چىن قەلبىسىز ساڭا ئىشقى دەۋا قىلغانلار،
يول بويىدىكى قانجۇق ئىتتەك قاۋاپتۇ.
ئىلاھى ئىشقىتىن مەي ئىچۈرسە يۈرەكتىكى ئىشق ئوتىنى ئۆچۈرسە.
قەلبىمدىكى مەجازى ئىشقنى، ئاللاھ ئۆزىنىڭ ئىشقىغا كۆچۈرسە.

تەنبىھ

دوست تۇتۇشتا نادان، جاھىلدىن ھەزەر قىلغىن، سىرىڭنى بەرمە، چۈنكى، كۈنلەردىن بىر كۈن

ئۇ دۇشمىنىڭ بولسا، بەكمۇ خەتەرلىك، بۇ ئىشلار ئاز - تولا باشتىن ئۆتتى، ئەقىللىق دۇشمەن نادان دوستتىن ياخشى، چۈنكى، دۇشمەندىن ئەقىل، ئىبرەت ھاسىل بولدى، نادانىدىن ھېچنېمە ھاسىل بولمايدۇ، پەقەت زىيان خالاس.

خۇددى سەن يىگەن ئېسىل تائام شارابدىن، شارابدىن كېسەل چىققاندەك، دوستۇڭدىنمۇ دۇشمەن چىقىشى تۇرغانلا گەپ، كۆپ سىرداشما، ھەقىقى بولسا، سىرداش، سىر بېرىشنىڭ پايدىسى زىيانىدىن ئارتۇق بولسا، ھېچ گەپ يوق، ئەمما، پايدىسىز زىيان بولسا، سىر بەرمە، بۇ توغرىسىدا ئايەت، ھەدىستە چەكلىمە بار، مەسىلەن: سىرنى ئاشكارىلاش بىلەن نۇرغۇن كىشى مۇناپىق بولدى، تەپسىردىن كۆرۈڭ، بىز ئۆز گېپىمىزگە كەلسە، دوستلۇق، مۇھەببەت مەسىلىسى قۇرئان، ھەدىس، ئىسلام دىنىدا ئاساسىي مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ.

بۇ توغرىسىدا قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسدا، پەلسەپەلەردە دەلىل، ئاساس كۆپ، ئەمەلىيەتتىمۇ ئەقىلدە شۇنداق، دوستلۇق، مۇھەببەت ئىنسانلاردا ئەمەس، بەلكى، ھايۋانلاردىمۇ مەۋجۇد، ئۆسۈملۈك ھەتتا، جانسىز ماددىلاردىمۇ مەۋجۇد، ھەممىسى ئەركەك - چىشى، بىر جۈپ بولۇپ ياشايدۇ. دوستسىز، مۇھەببەتسىز كىشى، ھايۋاندىنمۇ بەتتەر، مۆئمىنلەرگە، پەيغەمبەرگە، ھەتتا ئاللاھقا ئاشىق بولغانلار پەرىشتىدىنمۇ ئۈلۈغ تۇرىدۇ. ئەي ئىنسانلار، مال - دۇنيانى دوست تۇتقاندىن كۆرە، ئىلىم، ھەقىقەتنى دوست تۇتۇش لازىمەن. بۇندىن كېيىن مۆئمىنلەرنى دوست تۇتۇش لازىم، ئاندىن تەرەققىي قىلىپ، ئاللاھقا ئاشىق بولۇش لازىم. ئاللاھنىڭ جامالىنى پەقەت، ئاللاھنى ياخشى كۆرگەنلەر، سېغىنغانلار، ئاشىق بولغانلار، ئاللاھ يولىدا جان پىدا قىلغانلارلا كۆرەلەيدۇ. قەلبىڭلاردا توغرا دېگەن ئىش خاتا بولۇشى مۇمكىن، ياكى مەنسۇخ ئەمەلدىن قالغان بولۇشى مۇمكىن، ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭدىنمۇ توغرا، ئەۋزەلرەكى چىقىپ قالىدۇ.

پۈتۈن مۇسۇلمانلار ئاللاھ يولىدا دوستلىشىپ، مۇھەببەتنى كۈچەيتىپ، ئىتتىپاقلىشىپ، زەربىچىدەك ئۇيۇشۇپ، ئاتومدەك كارامەت كۆرسىتەيلى!!!

بۇ چەكلىك دۇنيانى سېنىڭ - مېنىڭ دىمەيلى، ئىگىسى بار، بارلىق پىتنە، مال - دۇنيا بىلەن ئايال كىشىدە بولىدۇ. بۇ ئىككىسىنى تالاشقانلىق پىتنىنى تالاشقانلىق بولىدۇ، ئاللاھ، پىتنىدىن ساقلىسۇن ئامىن!!!

(ئادىل ئاقىل)

بولاي دېسەڭ ئىمانىم كامىل،
بولغىن سەن دائىم ھەققە مايىل.
قىلساڭ ھۆكۈم ئىككى تەرەپ ئاراسىدا،
مەڭگۈلۈك بولسۇن ھۆكۈمىڭ ئادىل.

ھەق خىزمىتىنى ئىشلىگىن بىجانىدىل،
ئەمەللىرىڭدە بولغىن ساپ دىل.
دۇنيانى قويۇپ، ئاخىرەتنى تاللىساڭ،
ھەممىنىڭ نەزىرىدە بولسەن ئاقىل.

بېرىپ تۇرغىن نېمە سوراسا سائىل،

ئەمما، ئۆزۈڭ بولما ھەرگىز سائىل.
گەرچە سەن سۆزلىسەڭمۇ ھەقىقەتنى،
بىلىپ تۇرۇپ بولمايدۇ كىشىلەر سۆزۈڭگە قايىل.
بولمىسۇن ھەرگىز سىردىشىڭ نادان، جاھىل،
نادان، جاھىلنىڭ قىلغان ئىشى پۈتۈن باتىل.
مەن تۇرمىلەرنى تەكشۈرۈپ كۆرسەم،
جاھىللاردىن كۆپ چىقىپتۇ قاراقچى قاتىل.
ھاكىمىيەتكە خىزمەتنى قىلالايدۇ ئاقىل،
ئەگەر بولسا ھاكىمىيەت ئىسلامىي ئادىل.
ئەۋلىيالارغا قىلسام خىزمەت بىر ئۆمۈر،
يېتەرمەنمىكىن دەپ ئاللاھنىڭ پەزلىگە نائىل

سۈرە فۇرقان

رەببىڭنىڭ ساينى قانداق سوزغانلىقىغا قارىمامسەن؟ دىگەن ئايەت توغرىسىدا تەتقىقات ئېلىپ بارىمىز. سايە دىگەن نېمە؟ كېچە چۈ؟ نۇر چۈ؟

ئەي چېچەن كىتاب خۇمارى، ئويلان، تەپەككۇر قىلغىن، بىز، سايە تەتقىقاتىنى بۇرۇن سۆزلەپ بولغان، نۇر تەتقىقاتىنى سۈرە نۇردا سۆزلەپ بولغان، شۇنداق بولسىمۇ ئويلان، كىتابلارنى كۆپ ئوقۇ، بۇ دۇنيا توغرىسىدا، ماددا توغرىسىدا، نۇر، قاراڭغۇلۇق توغرىسىدا ئويلان، ئالدى بىلەن سەن نۇرنىلا تاپسەن، ئاندىن يەنىمۇ ئويلانساڭ، قاراڭغۇنى تاپسەن، ئاندىن يەنىمۇ ئويلانساڭ، قاراڭغۇ دۇنيانى، ساينى، كېچىنى بايقايسەن، قارا، بۈيۈك نۇرلۇق يۇلتۇزلارغا قارا، ئۆز ۋۇجۇدىدىن ئوت چىقىپ تۇرىدۇ، بۇنىڭدا مەڭگۈ سايە، كېچە يوق، ئۇ كېچە - كۈندۈز مەڭگۈ يورۇيدۇ، پەقەت، ۋايران بولمىسلا. بۇنىڭ مىسالى: بىزگە نۇر بەرگەن قۇياشتۇر، بۇلارنىڭ سانى ھازىر بىلىشىمىزچە نەچچە مىليارتتىن ئاشتى، بۇ پەقەت بىلگىنىمىز خالاس.

بۇ قۇياشتىن چوڭ، ھەتتا 25 مىليون ھەسسە چوڭ قۇياشلارنى بىز سۆزلەپ ئۆتكەن، بۇنداق ئالەمدە مەڭگۈ سايە، كېچە يوق، ئۇنداقتا، بۇ سايە، بۇ كېچە، قاراڭغۇلۇق، مۇشۇ زېمىندا ۋە بۇنىڭ ئوخشىشىدا مەۋجۇد ئىكەن، بۇمۇ بىزگە چوڭ نېئىمەت. بىلگىنىكى، پۈتكۈل ئالەم، ئۇچ قىسىم بولىدۇ.

1. نۇرلۇق جىسىم، يۇقىرقى قۇياشتەك.

2. قاراڭغۇ جىسىم، زېمىن، ئاي، مارىستەك، بۇلار نۇر قايتۇرۇپ، نۇرلۇق كۆرۈنىدۇ. ئارقا تەرەپ بولسا، يەنىلا كېچە، سايە بار.

3. سۈرۈلۈك، نېپىز ئالەم، بۇلاردىن نۇر ئۆتۈپ كېتىدۇ، ئالماس، ئەينەك، ھاۋادەك. سايە، كېچە، قاراڭغۇ دېگەن بۇ ئۇقۇم، بۇ مەنا شۇكى، زېمىننىڭ سايىسى، قۇياشقا قارشى تەرەپ ئەمەس، بەلكى،

ئارقا تەرەپ، قۇياشقا قاراپ تۇرغان تەرەپ نۇرلۇق، كۈندۈز، قۇياش كىردى دەيمىز. پەردىلەندى، زېمىن سايىسى، كېچە، قاراڭغۇلۇقى شۇ. مەيلى، بۇ پىلانېتلاردا ياشىغۇچى بولسۇن، ياكى بولمىسۇن، ھەممىسى ئوخشاش، بىز پەقەت مۇشۇ زېمىندا تۇرىمىز، بۇ كېچە، بۇ سايە، چوڭ رەھمەت، نىئمەتتۇر. كېچە بولۇش، سوغۇق بولۇش، قار چۈشۈش، مۇزلاش، سۇ ئامبالىرىنىڭ ساقلىنىشى، پۈتۈن دۇنيانى سۇ بېسىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش، ھەرخىل ۋېرۇس، مىكروپ، ۋابالارنىڭ تازىلىنىش، ھېساب ـ كىتاب، مەخپى ئىشلار، ئاشۇ سايىدىن بولىدۇ. بۇ ئەھۋال پۈتۈن پىلانېتلاردا بولىدۇ، ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ئىگىز ـ پەسلىك يوق.

بىز مۇشۇنداق تەپەككۇر قىلساق، ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى، ھېكمىتىنى، پۈختا سانائىتىنى بايقايمىز. سايىنى قانداق سۈزدى، يەنە قانداق مايىل قىلدى، سايە دېگەن نۇرنىڭ پەردىسىدىن كەلدى. قارىساق، نۇر ياكى قاراڭغۇلۇق ئارىلىقىدا، سۈزۈلۈك دۇنيادا نۇر ئۆتىشىدۇ، مانا بۇ ئالەم، بۇ ئالەمنىڭ ھەرىكىتى بولمىسا، زېمىن ئايلانمىسا، نۇر ياكى سايە يوق، كېچە يوق، ھەممىسى توڭلايدۇ، ياكى كۆيۈپ تۈگەيدۇ. بۇنى ھەممىنى بىلگۈچى ئاللاھ قىلغان، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ ئايەتتە رەببىڭ دېگەن يەنى، كۆيۈنۈپلا، تەرىبىلىگۈچى، ئىگە بولغۇچى دېگەن بولىدۇ. ئەگەر، زېمىن ئالماس، ئەينەكتەك، ھاۋادەك نۇر ئۆتىشىدىغان سۈزۈلۈك ئالەم بولسا، ئۇ چاغدا بۇ كېچە بولمىغان بولاتتى، سايە بولمايدۇ. ھاۋانى ئاتموسفېرانى سۈزۈلۈك قىلمىسا، يەنىلا نۇر كۈندۈزى بولمايتتى، ھەممە يوقىلاتتى، ئاللاھ، بۇ جايدا ئاسترونومىيەنى سۆزلەپ، بىز بۇنىڭغا قۇياشنى دەلىل قىلدۇق دېگەن. بۇ ئىشلارغا قۇياشنىڭ مۇھىم مۇناسىۋىتى بار، قۇياش، ئاساسى ئامىل، بۇنىڭ توققۇز پىلانېت ھەمراھىنى بىز سۆزلەپ ئۆتتۇق، بەزىلەر 11 دېگەن، بۇ بىر تەتقىقات بولۇپ، نۇر ئىلمىنى مەخسەت قىلىدۇ، خالاس.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتتى دېگەن ئايەت توغرىسىدا توختۇلۇپ، گەرچە بۇ ئالتە كۈن توغرىسىدا ئېنىق مەلۇمات بولمىسمۇ، بۇ ئالتە دېگەن سان، ئىسلام دىنىدا ھېساب، ماتىماتىكا ئىلمىنىڭ مۇھىملىقىنى كۆرسىتىدۇ، ھەم شۇ ئىلىمغا ئىشارەت قىلىدۇ، بولۇپمۇ مۇشۇنداق كاتتا ئىشتا، ئېنىقسىز كەلسە، تېخىمۇ مۇھىم بولىدۇ. بارچە دېققەت، ئاشۇ ئالتە دېگەن سانغا قارايدۇ، بۇ تەتقىقات، ماتىماتىكا ئىلمىغا ئاساس سالىدۇ. يەنە كېلىپ، بۇ ئالتە دېگەن سان ھەرخىل جايدا، خىلمۇ ـ خىل سىرلىق بايان قىلىنىدۇ، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، بۇ توغرىسىدا بىز يۇقىرىدا ئالتە بۇرجەك قارنى سۆزلىدۇق. بۇ قېتىم ئالتە دېگەن سان، ماتىماتىكا ئىلمىدا مۇكەممەل، كامىل سان دېگەننى سۆزلىدۇق، ئۇندىن باشقا، مۇنداق بىر ۋەقەنى سۆزلەيمىز.

ئۆز ۋاختىدا ئابدۇللا ئىبنى مەرۋان دېگەن خەلىپە تەرەپتىن رۇم پادىشاھىغا شۇئىبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەلچە بولۇپ بارىدۇ، پادىشاھ، بۇ چاغدا مۇنداق سۇئال سورايدۇ، سەن دەپ باققىنە، ئاخىرەت نېئمەتلىرى تۈگىمەيمىش، ئالسا كاملىمايمىش، بۇ مۇمكىن بولامدۇ؟ بۇنى ئىنسان تەسەۋۋۇرۇ قىلالامدۇ؟ دەپ سورايدۇ.

ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق جاۋاب بېرىدۇ:

بىر تال شامنى مىسال قىلاي، ئەگەر سەن 1000 تال شامنى ئاشۇ بىر تال شامدىن يانىدۇرساڭ، ئۇ بىر تال شام كاملامدۇ؟

ياق، بەلكى نۇر تېخىمۇ زىيادە بولۇپ كېتىدۇ. مانا بۇ نۇر ئىلمى، شۇنداقلا بىر پەلسەپە قاراش،

ئاندىن، پادىشاھ سۇئالنى داۋام قىلىپ، جەننەت ئەھلى تاۋام يەپ، شاراپ ئىچىپ، تاھارەت قىلمايدىكەن، ھەتتا بۇرنىنىمۇ تاشلىمايدىكەن، تەرلىسە خۇشپۇراق ئەتىر تەرلەيدىكەن، بۇمۇ مۇمكىن بولامدۇ؟ دۇنيادا ئوخشىشى بارمۇ؟

قۇلاق سال، ئانا قورسىقىدا بالىلار ئوزۇقلىنىدۇ، ئەمما تاھارەت قىلمايدۇ، سەنمۇ شۇ بالىلار جۇملىسىدىن، ئەگەر تەرەت قىلىپ قويسا، ئانا ئۆلۈپ قالىدۇ، پادىشاھ ئاغزى تۇۋاقلىنىپ جىممىدە بولۇپ قالدى، ئاندىن ئۇ مۇنداق سوئال سورايدۇ. ئاللاھ ئەزەلدىن بار ئىكەن، بىر ئىكەن، ئۇنىڭ ئالدىدا بىرەرسى يوق ئىكەن، بۇنىڭغا نېمە دەيسەن؟

شۇئىبنى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بۇ بەكلا ئاسان، قۇلاق سال، سانلارنىڭ ئەزلىسى، تۇنجىسى بىر، باشقا سانلار ئاشۇ بىر دىگەن ساندىن كەلگەن، ئەگەر بىر دىگەن بۇ سان بولمىسا ھەممە سانلار بولمايدۇ. بىر يوقالسا، سانلارمۇ يوقىلىدۇ، شۇنىڭدەك پۈتۈن ئالەم، ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن كەلگەن، ئاللاھ بولمىسا ئالەم بولمايتتى.

ئاللاھ بىر، ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە يوق، ھەتتا، ئالدىدا دېگەن ئاشۇ سۆزمۇ يوق، ئاشۇ ۋە زامان ۋاقتىمۇ يوقتى، پەقەت ئاللاھلا بار دېگەن، مانا بۇ نۇر ئىلمى، تۆرەلمە ئىلمى، ماتېماتىكا ئىلمى، ساھابىلەر بۇرۇنلا بۇ ئىلىملەر ئارقىلىق پەلسەپە سۆزلەپ، دىنسىزلارنى گاچا قىلغان.

ئۇلار بىزگە ئۇلگە، بىزمۇ يېڭى تەبئىي - پەن ئىلمى ئارقىلىق ھەقىقەتلەرنى ئىسپاتلاپ، دىنسىزلارنى گاچا قىلىشىمىز لازىم. ئالدى بىلەن ئۆزىمىزنى، قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىش، ھەممىدىن مۇھىم، قەلب، خاتىرجەم بولۇپ، ئوڭشالسا، پۈتۈن جەسەد ئوڭشىلىدۇ، قەلب بۇزۇلسا، ھەممە بۇزۇلىدۇ. پۈتۈن ئىلىم، ھەقىقەت، تەرەققىيات، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس، ئىسلام پەلسەپىسى، ئەمىلى، ھەقىقەتلەردە مەۋجۇد، ئەمما، كىشىلەر بۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ ھالاك بولماقتا، ئەگەر يەنىلا ئۇيقۇسىنى ئاچمىسا، بۇ دۇنيادا ھالاك بولغاندەك، ئاخىرەتتىمۇ ھالاك بولۇشى، جەزىملىك ئىشتۇر.

سۇرە فۇرقان، **ئاللاھ، ئىككى دېڭىزنى ئەۋەتتى، بىرسى تاتلىق، بىرسى ئاچچىق، تۇزلۇق، ئىككى دېڭىز ئارىلىقىدا توسما قىلدى** دىگەن ئايەت توغرىسىدا.

دېڭىز دىگەن بۇ سۆز قۇرئاندا بەك كۆپ تىلغا ئېلىنىدۇ، بۇ سۇرىدە شۇنداقلا سۇرە ئەررەھماندا، ئىككى دېڭىز ۋە توسما بارلىقى سۆزلىنىدۇ. سۇرە نەھلىدىمۇ دېڭىز سۆزلىنىدۇ، پۈتۈن ھاياتلىقنى سۇدىن ياراتقانلىقىنى سۆزلەيدۇ. سۇ، ھاياتلىق ئاساسى دىگەن ھەقىقەتمۇ بار. بىز، ئاللاھ، تەكرار سۆزلەپ كۆڭۈل بۆلگەن مۇشۇ دېڭىز - ئوكيان تەتقىقاتىغا كۆڭۈل بۆلمىز، دېڭىز، شامال، بۇلۇت، يامغۇر، قار، ئىسسىق - سوغۇق، ئوكسىگېن، ھاۋا، ئاتموسفېرا بۇلار زەنجىرسىمان، بىر گەۋدە بولۇپ، بىر - بىرىدىن ئايرىلالمايدۇ. بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، ئىنسانلار بۇ مەسىلىنى بايقاشىدىن بۇرۇنلا رەتلىك ئىنتىزام بىلەن سۆزلەپ ئۆتكەن، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلىگەن، مۇقەددەس مەڭگۈلۈك ئۆزگەرمەس كىتابى قۇرئاندا بۇرۇنلا سۆزلىگەن. بولۇپمۇ سۇ، دېڭىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ھاياتى ئاساسى مەنبەسىنى تىلغا ئالغان، بۇ نېئىمەتلەرنى قوغداشقا بۇيرىغان.

مەيلى دېڭىز ياكى قۇرۇقلۇق ياكى ھاۋادا بولسۇن، ھارام قىلىنغان ھايۋانلار قوغداشقا، قوغدىلىشقا تېگىشلىك ھايۋانلار شۇ، مەيلى كىچىك، مەيلى چوڭ ھەممىسى ھىكمەت بىلەن ئىنسانلارغا پايدىلىق يارىتىلغان. بۇ يەرشارىغا، بۇ ئالەمگە، ئاللاھ بىز ئىنسانلاردىنمۇ بەكرەك كۆڭۈل بۆلىدۇ، رەھىم

قىلىدۇ. مەيلى بىلىپ، چۈشىنەيلى ياكى كىچىك بالىدەك بىلمەيلى، رەھىم قىلمۇيدۇ، كۆيىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن رەسۇلۇللاھ مۇشۇ تەرىپىنى كۆزلەپ ئاللاھنىڭ ئەخلاقى بىلەن ئەخلاقلىنىڭلار دېگەن. ئۇنداقتا بىز دېگىز - ئوكيان تەتقىقاتىمىزنى باشلايمىز. دېگىز توغرىسىدا خېلى كۆپ سۆزلەپ ئۆتتۇق، بۇ قېتىم دېگىز ھايۋانلىرى توغرىسىدا سۆزلەيمىز. يەرشارىنىڭ ئۈچتەن ئىككى قىسمىنى دېگىز، تەشكىل قىلىپ تۇرىدۇ، چوڭقۇرراقى 11000 مېتىردىن ئاشىدۇ. ئاچچىق، تۇزلۇق، تاتلىق دېگىزلار بار، ھەممىدىن گۆھەر، مارجان چىقىدۇ، دېگىز ئىچىدىمۇ ئوت - چۆپلەر مەۋجۇد، يەر ئۈستى بولسا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بىلەن زىننەتلىنىدۇ، يەر يۈزىدىلا ھايۋانلار، جانلىقلار ياشايدۇ، يەر ئاستىدا بەكمۇ ئاز جانلىقلار ياشايدۇ.

دېگىز بولسا، ھەربىر مېتىر ئارىلىقىدا سانسىز جانلىقلار ياشايدۇ. ھەربىر كۇپ مىيلدا تەخمىنەن 23 تېرلىيوندىن ھەتتا 888 تېرلىيوندىن ئارتۇق جانلىق ياشايدۇ.

بۇ كۆزىمىز كۆرگىنى خالاس، ئۇششاق مىكروب جانلىقلارنى ھېسابلاش مۇمكىن ئەمەس، دېگىز يۈزىدە، دېگىز ئاستىدا، ئارىلىقىدا بۇ ئۈچ رايۇندا، چەكسىز جانلىقلار ياشايدۇ. دېگىز يۈزىدىكى، دېگىز ئەھلىگە مەلۇمدۇر. ئۆتتۇرىدىكى، ئاستىدىكى بولسا، دائىم ھالدا كەشپ قىلىنۇاتىدۇ، يېڭىدىن تېپىلۇاتىدۇ، ئالاھ، يەنىلا بۇ ئالەمدە بىز بىلمىگەننى يارىتۇاتىدۇ، بۇ دېگىز - ئوكيان دۇنياسىغا ئاجايىپ - غارايىپ مەخلۇقلار، قۇدرەت، ئالامەتلەر جايلاشقان، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ بىزنى بۇ ئىشلارنى كۆرۈشكە تەكلىپ قىلىپ، سايا‌ھەت قىلىشنى، قارا‌پ بېقىشنى، تەپەككۇر قىلىشنى، كۆرۈپ ئىبرەت ئېلىشنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، دېگىز، كېمە، مارجان، يامغۇرلارنى كۆپ سۆزلىگەن. 150 ئايەتتىن باشقىسى پۈتۈنلەي قىسسە، ۋە ئاجايىپ كائىنات، تەبىئەت ئىشلىرىدۇر، خالاس. ئۇنداقتا بىز بۇ ھايۋانلارنى كۆرۈتۈپ باقايلى.

دېگىزدا ئېغىرلىقى 50 تونىدىن ئاشىدىغان كىتلار بار، لەھەڭ، تىمساھ ۋە باشقىلار، بۇلارمۇ جۈپلىشىدۇ، چاقلىشىدۇ، تۇخۇمدىن، ھۇجەيرە خۇرۇموسۇمدىن چىقىپ، يوغىنايدۇ. بۇلارنىڭ رىزقىنىمۇ ئاللاھ بېرىدۇ، ئەمەلىيەتتە، ئۇلار رىزىق توپلاپ، كۆتۈرۈپ يۈرمەيدۇ. بەزىسى 60 قەدەم كېلىدۇ، بەزى بېلىق بولسا، 70 قەدەم كېلىدۇ، يەنى 14 مېتىر، بەزى بېلىقلار

دېگىزدا ئۇزۇنسىغا، توغرىسىغا ئۆرۈپ يۈرىيدۇ. كۆيۈنگەن كىشىگە كۆيۈنىدۇ، غەزەپ قىلىپ، تاجاۋۇز قىلسا، ئۆچ كۆرۈپ ئىنتىقام ئالىدۇ. بەزىسى ئىنسانلارغا ياردەم قىلىدۇ، بەزىسى بولسا، يۇتۇۋېتىدۇ، ئاللاھ خالىغىنى بولىدۇ. بۇ ئاجايىپ - غارايىپ دۇنيانى ئالىملار كىتاب قىلىپ يازدى، فىلىم قىلىپ ئىشلىدى، ھەتتا، ئىسلام ئالىملىرى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى سۆزلەپ، كۆپلىگەن كىشىلەرنى ئىمانغا كىرگۈزدى، مانا ھازىر قولىمىزدا تۇرۇپتۇ، كۆرۈپ تۇرۇپتىمىز. ئىنشائاللا، چوقۇم تەرەققىي قىلىمىز.

(14 مېتىر كېلىدىغان بېلىق)

بۇنداق ئىشلارنى كەلگۈسىدە ئاددى دەپ قارايمىز، بىزمۇ شارائىت بولسا، نى - نى ئىشلارنى قىلالايمىز. ئاللاھ، مۇرادىمىزغا يەتكۈزگەي، ئىنشائاللا.

دېڭىزدا بىر خىل جانلىقلار بولۇپ، دېڭىز سۇيىنى يېپىشقاق قىلىۋېتىدىكەن، بۇنىڭ، دېڭىزغا، دېڭىز ھايۋانلىرىغا، شۇنداقلا پۈتۈن زىمىنغا زور پايدىسى بار ئىكەن.

ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، يەنە بىر قىسىم جانلىقلار بولۇپ، بۇلارنىڭ سانى بەك كۆپ، ھەتتا ھېسابلاش مۇمكىن ئەمەس. بۇلار دېڭىزنى ئاجايىپ گۈزەل رەڭگە كىرگۈزۈۋېتىدىكەن، ھايۋانلار، ئىنسانلار بۇنىڭدىن ھوزۇر ئالىدىكەن، ئۇندىن باشقا پايدىسى ئۇستىدە ئالىملار ئىزدىنىۋاتىدۇ، خالاس. دېڭىزدا بولسا، ھاشارەتلەرمۇ، ھەتتا بەزىسى سۈتلۈك، ئەمچەكلىك، ھايۋانلارمۇ ياشايدىكەن، ئەمما، بۇلار قۇرۇقلۇققا يېقىن تۇرىدىكەن، ساخاپ ئىسسىنلىك بىر دېڭىز ئۇچقۇسى بار ئىكەن، بۇ خۇددى ئىشەكتەك ئاۋاز چىقىرىدىكەن، ئىككى قانىتىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 15 قەدەم كېلىدۇ، ھاۋادا، سۇدا ئەركىن ھەرىكەت قىلالايدۇ. مانا بىز ئىنسانلارغا، سۇدىمۇ، ھاۋادىمۇ، قۇرۇقلۇقتىمۇ ياشاش، سەپەر قىلىش ئۇسۇلىنى ئۇگىتىدۇ. ھەتتا، بەزى تەجرىبە، ماتېرىيال بىلەن تەمىن ئېتىدۇ.

دېڭىز شۇنچە كەڭرى دۇنيا، پۈتۈن قۇرۇقلىقدىن ئىككى ھەسسە كەڭرى بولۇپلا قالماي، يەنە تېخى 11000 مېتىر چوڭقۇر، ئالىملار 3000 مېتىر چوڭقۇرلۇقدىن بېلىقلارنى تاپتى، بۇ جايغا كۈن نۇرى قەتئىي بارمايدۇ. كۈن نۇرى 200 مېتىردىلا يوقاپ بولىدۇ، ئۇنداقتا، بۇ بېلىقنىڭ ۋە بۇنىڭ ئوخشىشىنىڭ كۆزى يوق بولىدۇ. ئەلۋەتتە، نۇر بولمىسا كۆز بولغانىنىڭ نېمە پايدىسى، ئەمما، ئالىملار بىر خىل ھايۋانىنى تاپتى، بۇ ھايۋانىنىڭ كۆزى بولۇپ، قاراڭغۇدا ئىشلەتمەيدۇ، ئەمما، دېڭىز يۈزىگە يېقىن بارغاندا ئىشلىتىدۇ، بۇ ئاللاھنىڭ زاپاس رەھمەت قىلىش - دە! بەزى دېڭىز ھايۋانلىرى رەڭسىز بولۇپ، سۈپسۈزۈلۈك ئىكەن، خۇددى فوسفوردەك دائىم نۇر چىقىرىپ تۇرىدىكەن، مانا بۇ دېڭىزغا نىسبەتەن چىراغ، يۇلتۇزدۇر. ئالىملار بۇ جايدا ئۇستىدىن يۇلتۇزلارنى، ئاستىدىن بۇ يۇلتۇزلارنى كۈزىتىپ خۇشال بولۇپ كېتىدۇ. ھەيران قالىدۇ، ئەگەر مۇسۇلمانلار بولسا، تەكبىر ئېيتىپ كېتىدۇ، ئاللاھۇ ئەكبەر!، بۇلار قىزىقارلىق كۈزۈتۈش جەريانىدا ئاجايىپ گۈزەل جانلىقلارنى بايقايدۇ. بەزىسى قىزىل، بەزىسى قارا، بەزىسى ئاق، بەزىسى نۇرلۇق، بەزىسى نۇر قايتۇرىدۇ، بەزىسى كۆزى يوق، بەزىسى بولسا، سەزگۈسى تولۇق، بەزىسىنىڭ بولسا، ھەممە سەزگۈ ئەزاسى يوق، ئەگەر ئولجىنى كۆرسە، نۇرنى قويۇپ بېرىپ بۇنى تۇتىدۇ، دۈشمەن كەلسە، چىراغنى، نۇرنى ئۆچۈرۈپ، يوشۇرۇنىدۇ. بولۇپمۇ مارجان بار جايغا يوشۇرۇنسا، ئىككى نۇر ئارىلىشىپ كېتىپ، دۈشمەن ئېزىقىپ كېتىدۇ. بەزى بۇ نۇر ئارقىلق دۈشمەن كۆزىنى نىشانلاپ قويۇپ بېرىپ، ھېچنىمىنى كۆرمەس قىلىپ قويۇپ، غايىپ بولىدۇ. دېڭىز شىپويونى ناملىق بىر ھايۋان بولۇپ، ئىنتايىن ھىلىگەر كېلىدۇ، بۇنىڭ تورلىرى بار، بېشى يوغان، بۇ ھايۋان ئۆزى يوشۇرۇنۇپ تۇرۇپ، بۇ تور ئارغامچىسىنى قويۇپ بېرىدۇ، بۇ خۇددى ئوت - چۆپىتەك تۇرىدۇ، ئۆزى قىزىل بولۇپ، بېلىق ۋە باشقا جانلىقلار كەلسە، دەرھال تۇتۇپ يەيدۇ، دېڭىز ئاستىدا بولسا، بۇ تور ئارغامچا نۇر چىقىرىپ بۇ ھايۋان ئۇچۇن قولچىراغ بولىدۇ. ئاللاھ، قۇرئاندا ھەممە نەرسىنىڭ خەزىنىسى بىزنىڭ قولىمىزدا، بىز بۇنى ئۆلچەملىك قىلىپ تۇرىمىز، ھەممە نەرسە ئۆلچەملىك دىگەن.

(سۇرەتتىكى دېڭىز،گۈھەرمارجان،ھايۋىنى)

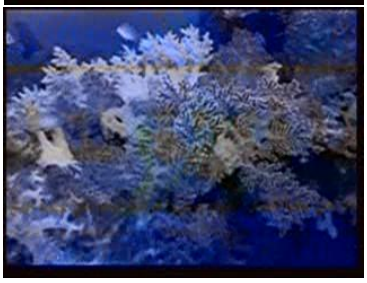

ئاللاھ بۇ مەخلۇقلاردىن غاپىل ئەمەس، ئۆزى كۆپايە قىلىدۇ، رىزىق بېرىدۇ، كۆيۈنىدۇ، يەنىلا بۇ جانلىقلارنىڭ نەسلىنى قوغداپ كۆپەيتىدۇ، ئاز ياكى كام، ئارتۇق قىلىپ قويمايدۇ، تەڭپۇڭ ھالنى ساقلاپ تۇرىدۇ. بىرنى بىرىگە رىزىق قىلىپ ئىنتىقام ئېلىپ بېرىدۇ. ئاللاھ، ئۆزى ئادىل، ئادىللىقنى ياراتتى، ھەم بۇيرىدى، ئادىللارنى ياخشى كۆرىدۇ.

دېڭىز ئۆسۈملۈكلىرى ئادەتتە 600 قەدەم چوڭقۇرلۇقدا ياشىيالمايدۇ، ئۇنىڭدىن يۇقىرىدا ياشايدۇ، ئاتلانتىك ئوكيان دېڭىزىنىڭ چوڭقۇرلۇقى 2000 ھەتتا 12000 قەدەمدىن ئاشىدۇ. بۇ جايدا بولسا، ئۆسۈملۈكدىن باشقا ھەرخىل يېمەكلىك ماددىلار بار ئىكەن، ئۇندىن باشقا كان بايلىقى تېپىلغان، ئەڭ چوڭقۇر جايىنى ئۆلچەپ 39000 قەدەم چىقارغان، بەزىلەر 38000 قەدەم ھېسابلىغان. 12000 مېتىردىن چوڭقۇرراق ئىكەن، ئالىملار دېڭىزلارنى نەچچە ئالالغا بۆلگەن، ساپ كان ئاراللىرى، يانار تاغ ئاراللىرى، مارجان، گۆھەر ئاراللىرى، بەزىسى چوڭ، بەزىسى كىچىك، بەزىسى ھالقا شەكىللىك، بەزىسى كۆل، بەزىسى ئۇزۇنچاق، بەزىسى ئۈچ بۇرجەك، بەزى ئاراللار تاغ، بەزىسى تاش، بەزىسى قۇم، ئالىملار تەكشۈرۈپ 100000دىن كۆپ ئاراللارنى بايقىغان، بۇنىڭدىن 1000 ئارال مارجان، گۆھەر ئاراللىرى ئىكەن، (تەنتاۋى جەۋھەرلىرى 220ـ221 ـ بەتتە، مارجان، گۆھەر كۆرۈنۈشى بار، دەرەخ شەكىللىك ئىكەن).

جەنۇبى ئامرىكىدا بۇنداق ئارال كۆپ ئىكەن، مېھرىبان ئاللاھ، ئىنسانلارغا بۇ جانلىق ھايۋانلاردىن سىرىت بۇنداق گۈزەل گۆھەرلەر بىلەن نېئىمەت ئاتا قىلغان، ئۇندىن باشقا نۇرغۇن ماددا، ئىلمىينتلار بىلەن نېئىمەت بەرگەن، سەپەرلىرىنى پاراخوتلار بىلەن ئاسان قىلغان، ئۇندىن باشقا بۇ دېڭىز سۈيى تۇزلۇق، ئاچچىق بولۇپ، بۇنداق بولغاندا، بۇ سۇ سېسىمايدۇ. ھايۋانلارمۇ سېسىمايدۇ، ئۆلگەن تاپلىرىمۇ سېسىمايدۇ ـ دە، ۋابا كېسىلى بولمايدۇ. بۇ ئىنسانلار ئۈچۈن ئاشۇ ھايۋانلار ئۈچۈن ھەتتا پۈتۈن يەرشارى ئۈچۈن پايدىلىق، يامغۇر بولسا، مۇشۇ سۇدىن كېلىپ چىقىدۇ، سۇ ھاياتلىق مەنبەسى دۇنيانىڭ ئانىسى.

سۇ بىر خىل سېسىماي تۇرسا، ھاۋامۇ ساپ، پاكىز تۇرىدۇ. دېڭىزدىكى تۇز، خۇددى كۆزدىكى تۇز سۈيىگە ئوخشايدۇ، ئەگەر بۇ تۇز بولمسا، كۆز قارچۇقى سېسىيدۇ ـ دە، كۆرگىلى بولمايدۇ. شۇنىڭدەك بۇ تۇز بولمسا سۇ سېسىيدۇ، ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، ھەيران قالارلىق، قىزىقارلىقى شۇكى، ئاشۇ ئاچچىق، تۇزلۇق دېڭىز ئاستىدىن ياكى يېنىدىن تاتلىق سۇ چىقىدۇ. تاتلىق بۇلاق چىقىدۇ، بۇ خۇددى پاختا ئىچىدە چوغ ساقلىغاندەك ئىش.

ئىككى سۇ ئارىلىشىپ كەتمەيدۇ، ئاقار تومۇرلىرى بىر ئەمەس، باشقا ـ باشقا يوللار بىلەن ئاقىدۇ، نىل، پورات، دەجلەت، پارس قولتۇقى، ئوتتۇر ئاق دېڭىزلار، دېڭىز ـ ئوكيانغا قۇيۇلىدۇ. ئەمما، بۇ سۇلار بۇ دېڭىزنى تاتلىق قىلالمايدۇ، بەلكى ياشلاپ تۇرىدۇ، تۇز توشۇيدۇ. شۇنداق تۇرۇپ، دېڭىز سۈيى بۇ تاتلىق دېڭىز دەريالارنى ئاچچىق قىلالمايدۇ. ئارىلىقنى ئاللاھ ئايرىپ تۇرىۋاتىدۇ، بۇ جايدا بىر ئوخشاشلىق بار، يەر ئاستىدا بولسا، ھەرخىل كان، ماددىلار، بايلىقلار ئاقىدۇ، بىر ـ بىرىگە

ئارىلاشمايدۇ. ھاۋادا بولسا، ھەرخىل كۆرۈنۈش، ئاۋاز دولقۇنلىرى بىر - بىرىگە ئارىلاشمايدۇ. ئايرىم - ئايرىم يوللار بار، بۇ نېئمەتنى كىم پىلانلاپ قىلىپ بەردى؟ ئاللاھ!

ھاۋادا نۇرغۇن زەررىچىلەر ئۈچۈپ يۈرىدۇ. نۇرۇغۇن ئۆسۈملۈك، ئاتىلىق، ئانىلىق چاڭلار ئۈچۈپ يۈرىدۇ، ئەمما، بىر - بىرىگە زادى ئارىلاشمايدۇ. ئۆز جايىنى تېپىپ چاڭلىشىدۇ. ۋاختى، ئورنى، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلەنگەن، بۇلار خۇددى ئاللاھ مۇشۇ ئىككى دېڭىز ئوتتۇرىنى توسۇپ تۇرغاندەك، ئارىلاشمىغاندەك، ھاۋامۇ، بىر دېڭىز، دېڭىز ئاستىدا يەنە دېڭىز، يەر ئاستىدىمۇ بىر دېڭىز چەكسىز ئالەم بوشلۇقىمۇ، دېڭىز، بۇ دېڭىزلار ئارىسىدا توسما، چېگرا بار، باتىنى ئىشلارمۇ چەكسىز، زاھىرى ئىشلارمۇ دېڭىز، بۇ ئىككى ئوتتۇرىسىدىمۇ توساق بار، خۇددى ئاۋاز، سۇرەت، ئارىلاشمىغاندەك، ھېچقايسىسى ئارىلاشمايدۇ، ھەممە دېڭىز ئوتتۇرىدا توسما، توساق بار، ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، بۇنى كىم قىلدى؟ دېگەن بۇ سۆئالغا قۇرئاندىكى مۆجىزلىك ئايەتتىكى ئاللاھ دىگەن بۇ جاۋابىدىن ئەۋزەل جاۋاب يوق، قەتئىي يوق.

سۇرە شۇئەرائ جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۇرىدىكى ئايەتلەرنىڭ تەپسىرىدە ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى توغرىسىدا قۇرئان مۆجىزىسى توغرىسىدا توختالغان. قۇدرەتكە دەلالەت قىلغان، ئۆسۈملۈك توغرىسىدا كۆپ سۆزلىگەن، مەن بۇ سۆزدىن بىر نەچچىنى تاللاپ ئالدىم.

ئىنسانلار ئوكسىگېن سۈمۈرۈپ، كاربون چىقىرىش ھەممىگە مەلۇم، بىر ئىنسان ھەر كۈنى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 250 گرام كاربون چىقىرىدۇ، بىر دۆلەتتىكى ئىنسانلار 400000 تونا كاربوننى ھەر يىلدا چىقارسا، بىر يىلدا(2000000) 2 مىليون كۇپ مېتر ئوكسىگېننى سۈمۈرسە، ھايۋانلارنى قوشساق، بۇ بەش ھەسسە كۆپەيسە بۇ مەسىلىنى قانداق ھەل قىلىش كېرەك؟ ئۇزۇن ئۆتمەي ھاياتلىق تۈگىشىدۇ دىگەن خۇلاسە چىقىرىلىدۇ. بۇ مەسىلىنى مېھرىبان ئاللاھ، ئۆزى ھەل قىلىپ بولۇپ، ئاندىن بۇ يەرشارىغا، ئىنسانلارنى ياراتقان، دەل ئۆسۈملۈك بىزگە ئوكسىگېن ئىشلەپ چىقىرىپ، كاروبون (Ⅳ) ئوكسىدنى سۈمۈرۈۋالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەربىر دۆلەت دەرەخ، ئۆسۈملۈكنى قوغداپ، ئىكولوگىيىلىك مۇھىتنى ئاسرىشى لازىم، ئالاھىدە قانۇن تۇرغۇزۇشى لازىم. (**ئوكسىگېن سۈمۈرۈپ كاربون (Ⅳ)**

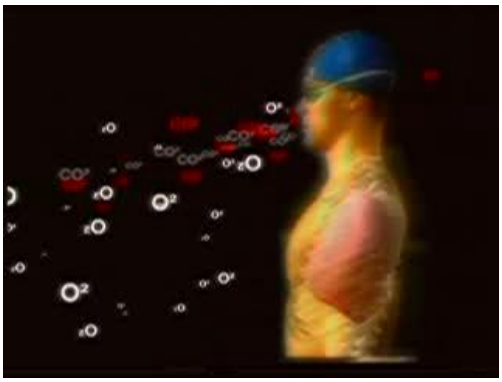

ئوكسىدنى چىقىرىش)

بۇ مەسىلىنى مېھرىبان ئاللاھ، ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇپ بولغان، قۇرئاندا، ئەنجۇر، زەيتۇندەك ئۆسۈملۈك بىلەن قەسەم قىلىپ، دەرەخ، ئۆسۈملۈكنىڭ بەكمۇ مۇھىم ۋە ئۇلۇغلۇقىنى بايان قىلغان.

قۇرئاندا، ئۆسۈملۈك، چار پايلارنى نەسلىنى قۇرتقان كىشىنى ئەيىبلەپ دوۋزاخقا ھۆكۈم قىلىدۇ. بۇ مەسىلىنى تەپسىر ئوقىغان كىشى ئوبدان بىلىدۇ، ئۆسۈملۈككە، تائاملارغا قايتا ـ قايتا قاراشقا بۇيرىغان، تەپەككۇر قىلىشقا بۇيرىغان، ياخشى باشقۇرۇپ، ھەققىنى ئادا قىلىشقا بۇيرىغان، رەسۇلۇللاھمۇ باغدىن چىققان كىرىمنىڭ 1/3نى يەنە باغقا سەرپ قىلىشنى بۇيرىغان، 1/3نى سەدىقە قىلىشقا، 1/3نى ئۆزى يېيىشكە بۇيرىغان، باغ، دەرەخ، ئۆسۈملۈك، گۈل ـ گىياھ، ئىسلام دىنىدا ئالاھىدە مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ، ھەتتا، بىزگە بېرىدىغان مۇكاپات، ئاخىرەتتىكى جاي، جەننەت يەنى باغ دىگەن مەنىدە بولىدۇ. بىز بۇ دۇنيادىمۇ، ئاخىرەتتىمۇ، بۇ باغدىن، ئۆسۈملۈكدىن مەڭگۈ ئايرىلالمايمىز، بۇ بىزنىڭ مەڭگۈلۈك ھەمراھىمىز، بىزگە بېرىلگەن سوۋغا، ئالاھىدە نېئىمەت، بىز بۇنى ياخشى ئاسراپ شۈكرى قىلىشىمىز لازىم.

گەرچە جەننەتدە كاربون، گاز، زەھەرلىك نەرسىلەر بولمىسىمۇ، يەنىلا باغ لازىم بولغان، چۈنكى، بىز ئىنسانلار بۇنىڭغا كۆنۈپ قالغان، ھەم شۇنى ئارزۇ قىلىدۇ، مەخسەت قىلىدۇ. ئەگەر، مەخسىدى، ئارزۇ، ئۈمۈدى ئۇنىڭدىن يۇقىرى بولسا، چوقۇم ئۇنىڭغىمۇ ئېرىشىدۇ. خۇددى، رابىئە بەسرى رەھمەھۇللا ئەلەيدەك بىزنىڭ مەخسىدىمىز، بۇ رەھمەت، ھىكمەتنى بايان قىلىش، بىلەن بىرگە بۇ ئالاھىدە بۇيۇلۇك ئورۇنلاشتۇرۇشنى كىم قىلدى؟ دىگەن، سۇئالغا. ئاللاھ دەپ جاۋاب بېرىش، ئەلۋەتتە بۇ جاۋاب ئۆزلىگىدىن، تاساددىيى دىگەن جاۋابدىن 1000 ھەسسە، ھەتتا سانسىز ياخشى ۋە ئەۋزەلدۇر. ئىش بۇنىڭ بىلەن تۈگىگىنى يوق، ئۆسۈملۈك مەيلى ھاياتلىققا ئېرىشسۇن ياكى كۆپەيسۇن ياكى چاڭلاشسۇن، ياكى ئۆسۈپ يېتىلىپ پىشسۇن، قۇياشقا، كۈن نۇرىغا مۇھتاج بولىدۇ. يامغۇر، سۇغا مۇھتاج بولىدۇ، بۇ، كۆپ، كۆچلۈك بولسا ياكى ئاز، كام، ئاجىز بولسا بولمايدۇ، دەل تەڭپۇڭ بولۇشى لازىم. بۇنى كىم قىلدى؟

يەنىلا ئاللاھ، ئاللاھ بىزگە كۆيۈنۈپ رەھمەت قىلدى، بۇ مەسىلىنى قۇرئاندا تەكرار بايان قىلدى، بىزمۇ تەكرار سۆزلەپ سالدۇق، بىز ئەتراپلىق ئويلاپ، نەزەر ـ دائىرىمىزنى كېڭەيتىپ، يىراقتا قارايدىغان بولساق، ئەرش كۇرسى، يەتتە ئاسمان، ھاۋا، ئاتموسفېرا، بۇلۇت، شامال، قۇياش، سامان يولى، دېڭىز، قۇرۇقلۇق، يامغۇر، قار، تاغ، مۇز تاغ، قار تاغ، چۆل ـ باياۋانلار ھەتتا مىكۇر جانلىقلار ھەممىسى بىر تۇتاش ئالاھىدە پىلانلانغان ئۆلچەملىك تەڭپۇڭ بىلەن يارىتىلغان.

بىز قىممەتلىك ۋاختىمىزنى چىقىرىپ كىتابدىنلا كۆرۈپ قويماي، ئەمەلىي تەكشۈرۈشىمىز لازىم.

نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەت ئىككىسى ئىشتۇر، قاراڭلار، ئۆسۈملۈكدىنمۇ خۇددى دېڭىزدىن پار ئۆرلىگەندەك پار ئۆرلەپ تۇرىدۇ، ئالىملار تەتقىق قىلىپ، دەرەخ، ئۆسۈملۈك كۆپ جايدا يامغۇر كۆپ بولىدۇ دىگەن. كېچە ـ كۈندۈز توختىماي ئۆرلىگەن پار، ھاۋا بوشلۇقىدا بولۇتنى ھاسىل قىلىشقا ياردىمى بولىدۇ. تارتىش كۈچى كۆپ بولىدۇ، بۇنداق جايدا جانلىق، ھايۋانلار كۆپ بولغاچقا، ھەممىسى زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتقاچقا، ئاللاھنىڭ رەھمىتىمۇ بۇ جايغا ياغىدۇ، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ بولىدۇ، غاپىل ئەمەس، ھېكمەت بىلەن ھەممىنى ئۆلچەملىك قىلغاندۇر. (تەنتاۋى جەۋاھىرلىرى 8 ـ بەت) ھەرخىل چېچەكلەرنىڭ سۈرىتى بىلەن بايان قىلغاندۇر. ھەر بىر چېچەكنى يەنمۇ پارچىلاپ

ئىزاهلاپ، تەپسىلىي چۈشەندۈرۈپ ئاندىن مۇنداق دېگەن.

بۇ، سۈرە شۇئەرائ دەرسى، قۇرئان ئىلمى دەرسى، دىن دەرسى، ئاللاھنىڭ ھېكمەت دەرسى، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى، ئاللاھنى ياخشى كۆرۈشتىكى مۇھەببەت دەرسى، دۇنيالىق، تەرەققىيات دەرسى، ئاخىرەتكە تەييارلىق دەرسى دىگەن.

مانا بۇ ھەقىقى تەۋھىد دەرسى بولىدۇ، مەن ھەربىر تالىپنىڭ نەزەرىيەدىن ئەمەلىيەتكە ئۆتۈشىنى، بۇ بىئولوگىيىدىن قېتىقىنىپ چىن قەلبىدىن ئۈگىنىپ، ئاللاھنى تونۇشنى يۇقىرقى دەرسنى بىلىشنى، دۇنيا ـ ئاخىرەتلىك نەتىجىنى قولغا كەلتۈرۈشنى قىلچە سۈسلاشماي، بوشاشماي، جان ـ دىل بىلەن خىزمەت قىلىشنى، چىن قەلبىمدىن ئۆتۈنۈپ تەلەپ قىلىمەن، بۇ ئىلمى لەززەت، روھى ھېكمەت، لەززەت، ھەرقانداق ماددى، جىسمانى لەززەتتىن مىڭ ئەۋزەل دەپ قارايمەن. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ئاجايىپ ـ غارايىپىدىن خەۋەر تېپىشىمىز لازىم، ھايۋانلارنى، ئۆسۈملۈكلەرنى تەتقىق قىلىشىمىز لازىم.

قۇرئان كەرىم، قىسسە، تارىخنى كۆپ سۆزلەيدۇ، بىز بۇ توغرىسىدا توختىلىپ بولغان، شۇنداقتىمۇ بۇ جايدا يەنى سۈرە شۇئەرائدىكى قىسسە توغرىسىدا سۆزلەيمىز. قىسسە، تارىختا بىز ئىبرەت ئالساق، چىن قەلبىمىز بىلەن قارىساق، ھېكمەت، پەزىلەت، ئۇلۇگە، ئۆرنەك كۆپ، قۇرئان سىرلىرىغا يەنىلا قەدىمقى ئۇسۇتاز، ئالىملىرىمىز ئالىمكەن، بۇلاردىن پەقەت شافئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىسسىدىن ئالغان ھېكمەتنىى بايان قىلىمىز. بۇ سۆزنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىھيائ دىگەن كىتابىدا سۆزلىگەن.

ئابدۇلقاھىر دىگەن تەقۋادار، سالىھ كىشى شافئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق سوراپتۇ: سەۋرە ئەۋزەلمۇ؟ مەھنەتمۇ؟ ياكى تەمكىنلىكمۇ؟

شافئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ، تەمكىنلىك دېگەن پەيغەمبەر دەرىجىسى بولىدۇ، تەمكىنلىك مېھنەتتىن كېيىن بولىدۇ. ئالدى بىلەن مېھنەت ئارقىلىق ئىمتىھان قىلىنىدۇ، ئاندىن سەۋرە قىلسا، ئاندىن كېيىن تەمكىنلىك ئاتا قىلىنىدۇ.

قارا، ئاللاھتائالا ئىبراھىم، مۇسا، ئەييۇپ، سۇلايمان، ھەتتا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاتۇ ۋەسسەللەملەرنى ئالدى بىلەن مېھنەت ئارقىلىق سىناپ ئاندىن سەۋرى قىلدۇرۇپ، ئاندىن تەمكىنلىك بەرگەن، ئاندىن مۇنداق سوئال قويۇلۇپتۇ:

كىم ھەقىقى ئالىم؟

ئىلمىنى ھەقىقەتلەپ ئاندىن ئۇگۇتۈپ ئاندىن ئەمەل قىلسا، بىرلا ئىلىمدا چەكلىنىپ قالماي، كۇللى ئىلىمغا تۇتۇش قىلسا، ئىلىمنىڭ چەكسىزلىكىنى ھېس قىلسا، مانا بۇ كىشى ئالىم، بۇ ئالىم بىلسە سۆزلەيدۇ، بىلمىگەننى ئالمىغا تاپشۇرىدۇ. مەنلا ئالىم دەپ باشقىلارنىمۇ بىلسە كېرەك. دېمىگەن كىشى ئىختىلاپ بىلەنلا ئۆتۈپ كېتىدۇ، جىدىلى تۇگىمەيدۇ، چۈنكى، ئۇ، باشقىلارنىڭمۇ بىلىشىنى ئىنكار قىلدى ـ دە! ئۆزى باشقىلار بىلگەننى بىلمەي، ئىختىلاپ قىلىۋېرىدۇ، ئاخىرى ئۆزىنىمۇ، باشقىلارنىمۇ دۆتلەشتۈرۈپ، ئۆچ ـ ئاداۋەكە كىرىپ قالىدۇ، مەڭگۈ قايىل بولماي، گۇماندا قالىدۇ، مايانداىن سۆزلىسە ئۇيانداىن سۆز ئېچىپ، تەپەككۇر تېمىسىنى بۇرمىلايدۇ، بۇنداق كىشى ئىلمغا، تەپەككۇرغا، ئوقۇشقا، ھەتتا مۇنازىرە سۆھبىتىگە لايىق ئەمەس.

قۇرئان قىسسىلىرىدىن چىقىرىلغان ھۆكۈم، دۇنياۋى، خەلقئارا پايلاسوق، ھۆكما، ئالىملارنىمۇ ھەيران قالدۇرىدۇ، ھەرقانداق بىر پەيلاسوف داڭلىق ئالىم، بۇ گۆھەردىن پايدىلانغان، ھەممىنىڭ سۆزلىرى، مول بىلىملىرى، ھېكمەتلىرى، قۇرئان، بولۇپمۇ قىسسە، تارىخدىكى ئىبرەت ئالدىدا نۆلگە تەڭ.

بىز قىسسىدىن ئېلىنغان يۇقىرقى ھۆكۈمگە قايىل بولماي تۇرالمايمىز، راستىنلا مەنھەتىدىن كېيىن سەۋرە قىلىپ ئاندىن كېيىن تەمكىنلىككە ئېرىشىمىز، بۇنى پەقەت قىسسە، تارىخقا نەزەر سالغان، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلغان كىشىلەر بىلەلەيدۇ.

بىز، ئاندىن مېھنەتكە، بالا ـ قازاغا سەۋرى قىلىپ، تەمكىنلىكنى قولغا كەلتۈرۈپ، نەپسىمىزنى، قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىپ، پولاتتەك ئىمان بىلەن دۇنيادىن ئايرىلىشىمىز لازىم. بۇ تېمىمۇ مەخسۇس توختىلىشقا ئەرزىيدۇ، بۇ بەكمۇ مۇھىم، نەپسىنىڭ كەينىگە كىرىپ، مەن ـ مەن دېگەن ئالىم، ئابىدلار ۋەيران بولدى ئەمەسمۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ كىتابىنىڭ 30 ـ 31 ـ بەتلەردە سەھەر توغرىسىدا توختۇلۇپ، سەھەر دېگەن ھەقدىن توسقان ئىش، بولۇپمۇ قەلبىنى ھەقىقەتتىن توسىسا شۇ سەھەر دېگەن. بۇ توغرىسىدا ئىبنى كەسىردە سەككىز خىل سەھەر توغرىسىدا شۇنداقلا سەھرىگەرنى ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا ھۆكۈملەر بار.

بىز بۇ جايدا كىشىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ، ئەقلىنى ھەيران قالدۇرىدىغان، شۇ ئارقىلىق پۇل تاپىدىغان، سەھرىگەرلىككە ئائىت مەسىلىلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، بۇ ئىشقا ئىشەنمەسلىككە، توغرىسىنى تونۇپ، ئىلمى نەزەر بىلەن قاراشقا رىغبەتلەندۈرمەكچى، ساختىلىقنى ئاشكارىلاپ، سەھرىنىڭ ماددى، خىمىيۋىلىك ئىشلىرىنى سۆزلەيمىز، ئۆلۈك موزاي ياكى قوينى خۇددى تىرىك جانلىقدەك ئاۋاز چىقىرىش، شۇ جانلىقنىڭ گېلىغا پاقا سېلىپ، ئاندىن ئاۋاز چىقىرىلغان، بۇنى بىلمىگەنلەر ھەيران قېلىپ، ئىشىنىپ قالىدۇ، ئىككى تال شامنىڭ بىرىنى يورۇتۇپ، بىرىنى ئۆچۈرۈش، بۇ سەھرىگەرلەر فوسفور ماددىسىنى ئىستېمال قىلىش بىلەن ئېلىپ بارىدۇ، ياندۇرماقچى بولغان شامنىڭ پىلىگىدە فوسفور بولدۇ، بۇنىڭ ئوت ئېلىشى تېز بولۇپ، ئۆچۈرۈلگىنىنى شۇ تەرەپكە قارىتىپ پۈۋدىسە ئۆچكىنى يانىدۇ. ھەسەن ـ ھۈسەن چىقىرىش، بۇ بەكمۇ ئاددى بولۇپ، كۈن نۇرى كۈچلۈك چاغدا، دۈمبىسىنى قۇياشقا قارىتىپ، ئېغزىدىن سۇنى پۈركىسە سۇ نۇر قايتۇرۇپ، ھەسەن ـ ھۈسەن كۆرۈنۈپ كېتىدۇ، قەغەزنى زەمچىگە چىلاپ قورۇتۇپ، يەنە چىلاپ، قۇرۇتۇپ، بىر نەچچە قېتىم ھەتتا، تۆت قېتىم شۇنداق قىلىپ، ئاندىن ئوتقا تۇتسا، شامغا تۇتسا، كۆيمەيدىغان بولىدۇ، سەھرىگەرلەر بۇ چارىنى ئىشلىتىپ پۇل تاپىدۇ.

سۇنى قاينىتىپ ئاندىن ئەينەك، فوسفور ماددىسىنى ئىشقا سېلىپ، ھاۋاسىزلاندۇرۇپ، بۇ سۇنى ئۇرۇنغىچە نۇر چىقىرىدىغان قىلىدۇ. بارۇد دېگەن تۇز بىلەن شام ماددىسى بىلەن چېچەكنى ئۇرۇنغىچە، سېرىق مىسنى ئىستېمال قىلىپ، ئەينەكنىڭ يارىمىدە ئوت تەككۈزمەي ئوت ئالدۇرۇش ئەھۋاللىرىنىمۇ ئۇلار قوللىنىدۇ، تۇز، زەپىران، پاختا، ئۆيدىكى چىراغلارنى ئىستېمال قىلىپ، ئۆيدىكى كىشىلەرنىڭ چىرايىنى باشقا رەڭگە ئۆزگەرتكىلى بولىدۇ، چۈنكى، ئۇي شۇ رەڭگە كەلگەن، تالاغا چىقسا بۇ يوقاپ كېتىدۇ، تۇز بىلەن زەئپىرانىنى قاينىتىپ، پاختىنى چىلاپ، ئاندىن چىراغ بىلەن

بىرگە يورتىدۇ، چاققانلىق بىلەن كۆزدىن كىرگۈزۈپ، ئېغزىدىن، بۇرنىدىن چىقىرىش، ھەممىسى ئويۇن، چاققانلىق، ساختىلىق خالاس. يازدا سۇنى مۇزغا ئايلاندۇرۇش ئىشى، تۇز ۋە باشقا ماددىلارنى ئىشقا سېلىپ قىلىنىدۇ، زەرنىيخ دېگەن نەرسىنىڭ توپىسىنى سۇغا چىلاپ، خەت يازسا رەڭ چىقمايدۇ، ئاندىن ئۇنى ئوتقا تۇتسا، يېشىل كۆرۈنىدۇ، ئۇندىن باشقا چارىلارمۇ بار، زەمچە، نوشادىر دېگەن تۇز، تۇخۇم ئېقى بىلەن ئارىلاشتۇرۇلۇپ، لۆڭگە ياكى ياغلىقنى يول قىلىپ ئورتقا سالسا، ئۇ كۆيمەيدۇ، زەرنىيخنى يۇقىرقى نەرسىگە ئارىلاشتۇرۇپ، قولغا سۈركەپ ئوتنى تۇتسا، قولى كۆيمەيدۇ، مانا بۇ چوغ تۇتۇش چارىسى. ساختا كەتمەن دەسسەشمۇ شۇنداق، ھەقىقىيسىمۇ بار.

كەپتەر تۇخۇمىنىڭ ئىچىدىكىنى ئېلىۋېيىپ، ئىچىگە نۇشادىر ماددا قاچىلاپ، ئېغزىنى ئېتىپ، ئاق ياغدا ياغلاپ، كۈن نۇرىدا قويسا، تۇخۇم ئۆزلىگىدىن ھاۋادا ئۇچۇپ كۆتۈرۈلىدۇ، نۇشادىرنى ئىشقا سېلىپ، كېچىسى ئوقوغۇلى بولىدىغان، كۈندۈزى كۆرۈنمەيدىغان، خەت يازغىلى بولىدۇ. گۈڭگۈرت ئارقىلىق بۇرگە، چاشقاننى قاچۇرسا بولىدۇ، فوسفور، زەيتۇننى ئىشقا سېلىپ، نۇر چىقىرىش ئىشى بار، سەھرىگەرلىك ھەددىدىن ئېشىپ، بەزىلەر، پەيغەمبەرلىك داۋاسى، بەزىلەر ساختا ئەۋلىيا بولۇۋالغان، چۈنكى، كىشىلەر نادانلىقىدىن ھەيران قېلىپ، ئەگەشكەن، بۇ مەسىلە، كۆپ سۆزلەنگەن.

سۈرە نەملە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەر

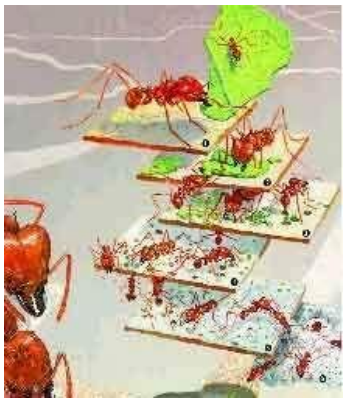

بۇ سۈرىنىڭ ئىسمىلا ھايۋاناتلار دۇنياسىنى تەتقىق قىلىش، ئۇ ئىلمىنى پۈختا ئىگىلەشنى كۆرسىتىدۇ. قۇرئاننىڭ بىر سۈرىسىنى نەملە يەنى چۈمۈلە دەپ ئاتاش كىچىك ئىش ئەمەس، بۇ كىشىنىڭ دىققىتىنى قوزغايدۇ، بولۇپمۇ چۈمۈلە چوڭ بىر ئائىلە نوپۇسى، چوڭ بىر دۆلەتنىڭ نوپۇسىدىن كۆپ، بىر مىليوندىن ئارتۇق چۈمۈلىلەر، بىر پادىشاھلىق تۈرۈمگە بويسۇنۇپ ياشايدۇ، ئورتاق كۈچ چىقىرىپ، ئاللاھنىڭ ئىلھامى بىلەن بۇلار پۈختا قۇرۇلۇش ياسايدۇ، ئوزۇق توپلاپ، قىشنى خاتىرجەم ئۆتكۈزىدۇ، مەن كۆچمىلىكنى ئىسلام دۆلەتلىرى ئىشلىگەن چۈمۈلە ۋە ئۇندىن باشقا ھايۋانلار قۇرۇلۇشى توغرىسىدىكى فىلىمنى بىر كۆرۈپ چىقىشقا تەكلىپ قىلىمەن.

بىز، ئەمدى بۇ سۈرىدىكى ھۆپۈپنىڭ، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا مەن سەن بىلمىگەن خەۋەرنى بىلىپ كەلدىم دېگەن سۆزى ئۇستىدە تەتقىقات ئېلىپ بارايلى!

1. ئاللاھ بىلدۈرمىسە، ھېلىغۇ غەيىبكەن، بىر ھۆپۈپ قۇشچىلىك نەرسە بىلگەن ئىلمىنى پەيغەمبەرمۇ بىلەلمىگەن، ئاللاھ بىلدۈرسە ھەممىسى بىلەلەيدىكەن.

2. تەپسىر مۇنىيردا بۇ ئايەتتىن مۇنداق ھۆكۈم ئېلىنغان، ھۆپۈپنىڭ سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا مەن سەن بىلمىگەننى بىلىپ كەلدىم دېگەن سۆزىنى ئاللاھ، بىزگە خەۋەر قىلغانغا قارىغاندا، ئىلمى ئاشقان، تەرەققىي قىلغان، تالىپ، ئۇستازى ئالدىدا مەن سىلەر بىلمىگەننى بىلىپ كەلدىم دېسە دۇرۇس، ئۇستازىمۇ تەسلىم بولۇشى كېرەك، ھەقىقەت ھامىنى ھەقىقەت دېيىلگەن.

3. بۇ جايدا، ئاللاھنىڭ خالىشى بىلەن ھۆپۈپ، پەيغەمبەرگە تەلىم بەرگەن، سەييىد قۇتۇپ

رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئالاھىدە بىر تاللا ھۆپۈپ دىگەن، چۈنكى، مىليونلىغان ھۆپۈپ ۋە باشقا قۇشلار ئارىسىدىن پەقەت شۇ بىر ھۆپۈپنى يۈتتۈرۈپ قويغان ۋە ئىزدىگەن، بۇ ئايەتتىن مۇنداق يەكۈن چىقىرىلىدۇ.

40 ـ 50دىن ئارتۇق سانائەت تۈرلىرىنى ئىنسانلار، ھايۋانلاردىن ئۈگەنگەن، مەسىلەن: بىناكارلىق، قۇرۇلۇش، توقۇمىچىلىق، ئوۋچىلىق، ۋە باشقىلار بىز بۇنى سۆزلەپ بولغان، ھايۋانلار، ئىنسانلاردىن بۇرۇن يارىلىپ، نۇرغۇن ئىشلاردا ئۈلگە، ئۆرنەك بولۇپ، تەلىم بەرگەن، ھىلىھەممۇ، ھازىرمۇ ئىنسانلار ھايۋانلاردىن كۆپ پايدىلىنىۋاتىدۇ.

ئەڭ ئىلغار سانائەت ئىشلىرىدا ھايۋاندىن پايدىلاندى، پۈتۈن دۆلەت، ھايۋاناتلار ئىلمىنى، بىئولوگىيىنى ئاساسى دەرسلىك قىلىۋاتىدۇ، ئاللاھ بۇنى قۇرئانادا، بەكمۇ كۆپ سۆزلىگەن، قاغىنى قابىلغا ئەۋەتىپ، بىلىم بەرگەن، مانا ئەمدى بىز ھۆپۈپنىڭ پەيغەمبەرگە تەلىم بەرگىنىنى تەتقىق قىلىۋاتىمىز. مانا بۇ دۇنياۋى، خەلقئارالىق ئۇچۇر ئىلمى، تۇر ئىلمى، كومپىيۇتېرغا ئىشارەتتۇر، چۈنكى، سۇلايمان ئەلەيھىسسالام، ھۆپۈپنىڭ ئۇچۇرى، خەۋىرى بىلەنلا بىر دۆلەتنى ئىشخال قىلىپ، پادىشاھىنى خوتۇن قىلدى، بۇ تارىخنى ئاللاھ بىزگە نېمە ئۈچۈن سۆزلەپ بېرىدۇ؟ بولۇپمۇ ھۆپۈپ مەسىلىسىنى سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈمۈلە بىلەن سۆزلىشىشى، ئۇچار گىلەمدە، ئاسماندا، ھاۋا بوشلۇقىدا ئۇچۇشى، دېڭىزدىن گۆھەر سۈزۈشى، پولات تاۋلاش قاتارلىقلار.

بىز ئۇيقىمىزنى ئېچىپ، ھۇشىمىزنى تېپىپ، سەگەك بولۇپ ئويلانساق، ھايۋانلار ئىلمى، ئۆسۈملۈك ئىلمى كان، مىتالچىلىق ئىلمى، ماددا، ئىلىمىنت، خىمىيە، فىزىكا ئىلمى ھاۋا بوشلۇقىدا ئۇچۇش ئىلمى، ئىنسانلارغا مۇھىم، ۋاجىپتۇر.

چۈمۈلە توغرىسىدا

چۈمۈلە، نۇھ ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە كېمىگە سېلىنغان، بۇ ئۈممەت ئىنسانلار بىلەن بىللە ياشاپ كېلىۋاتىدۇ، ھەرخىل تېخنىكا، تەجرىبىلەرنى ئۈگىتىپ كېلىۋاتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، بۇ ئۈممەتنى ئىنسانلار بىلەن بىللە قىلدى، مانا ئەمدى، بۇلار بىزنىڭ مۇھىم تەتقىقاتىمىزغا ئايلاندى، چۈمۈلىلەردە پادىشاھلىق تۈزۈم بار، تەدبىر، سىياسەت بار، ھەر بىرىدە 400دىن كۆز بار، مىكروسكوپىدا كۆرۈنىدۇ. بۇلار ئىككى قەبىلە، ئىككى دۆلەت بولۇپ، ئۇرۇشمۇ قىلىدۇ، ئۆز زىمىنىنى قوغدايدۇ، مەخسۇس ئەسكەرلىرى بار، ئىشچىلىرى بار، ئامبارچىسى، تەربىيچىسى، دېھقانلىرى بار. (تەنتاۋى جەۋاھىرلىرى 160 ـ 162 ـ 163) ـ بەتتە چۈمۈلىلەر تېرىغان زىرائەت كۆرۈنۈشى، قۇرۇلۇشى، ئىچكى ـ تاشقى كۆرۈنۈشى بار 16 ـ 17 قەۋەتكە بۆلۈنىدۇ)، بۇ بىزنىڭ 100 قەۋەتلىك قۇرۇلۇشىمىزغا ئوخشاشتۇر، ئۆزئارا تىلىنى بىلدۈرىدۇ، ھەتتا، سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنۇ سۆزىنى چۈشىنىپ كەلگەن، بەزىلىرى پەقەت چىشى بولۇپ، ئەركىگى مەۋجۇد ئەمەس، مانا بۇ قۇرئاندىكى«

قالەت» يەنى چۈمۈلە مۇنداق دېدى دېگەن، پىلنى ئايالچە كەلتۈرۈشتىكى ھېكمەت، بۇلارنىڭ تۈرى مىڭ خىلدىن ئاشىدۇ، ھەر قايسىسىنىڭ ئالاھىدە سۈپىتى، خۇسۇسىيىتى بولىدۇ.

چۈمۈلە ئۆمرى يەتتە يىل بولىدۇ، مەملىكىتى، 15 يىل داۋام قىلغانلىرى بار، ھەربىر جۈمھۇرىيەتكە ئالاھىدە پادىشاھلىق تۈزۈم بولىدۇ، بەزىسىنىڭ قانىتى بولىدۇ، مانا بۇ پادىشاھ، ئەگەر ھاملدار بولسا، قانىتى سۇنىدۇ، چۈنكى، ئۇ بىر بەلگە بولۇپ، باشقا رولى يوقتۇر، ھەممىسى ئۆز ھۇنىرىنى، ئىش ـ ئەمگەكلىرىنى پادىشاھقا بويسۇنۇپ تۇرۇپ قىلىدۇ.

ئىسپىرىت ماددىسىنى كۆپ ئىستېمال قىلىپ، مەست بولۇپ كەتكىنىنى ئۇۋۇسىغا كىرگۈزمەيدۇ، بولمىسا، قالايمىقان قىلىدۇ، ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولغانلار ئەسىر بولۇپ قالسا، كاتىباشلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىدۇ، ئۇلارنى كۈتىدۇ، بۇلار قۇرۇلۇشنى پىلانلاپ قىلالىغانغا قارىغاندا، ھېساب، ماتىماتىكىنى بىلەلەيدۇ ياكى ئۆزىگە خاس ھېساب بار، ھەممىسى ئەۋلادقا كۆيۈنىدۇ، كىچىكلىرىنى تەربىيىلەيدۇ، قوغدايدۇ، بىخەتەر جايدا ساقلايدۇ، بۇ ئاجايىپ ئىنتىپاق، ئۆم، زور كۈچكە ئىگە، بۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ چوڭلىقىنى كۆتۈرگەن، نەرسىگە، تاشلارغا سېلىشتۇرۇپ، چۈمۈلە بىلەن ئۇ، كۆتۈرگەن نەرسىنىڭ ئېغىرلىقىنى ھېسابلاپ ئالىملار مۇنداق قارار قىلغان، چۈمۈلە ئىنساندىن 3000 ھەسسە كۈچلۈك، چۈمۈلە كۈچىنى سېلىشتۇرغاندا، ئىنسانلار ھەربىرى بىر تونىنا نەرسىنى كۆتۈرۈپ بىر تەرەپ قىلالىشى كېرەككەن، چۈمۈلە ئاغزىدا چىشلەپ كۆتۈرگەن نەرسىنى ئۆزىدىن نەچچە مىڭ ھەسسە ئوشۇق كەلگەن، ئىنسانلار چىشىدا بىر تال چىننىنىمۇ كۆتىرەلمەيدۇ، ئىنسان، چۈمۈلىدەك ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ ئېغىرلىقىدىكى نەرسىنىمۇ كۆتىرەلمەيدۇ، (200 جىڭنى) بەزى چۈمۈلىنىڭ مېڭىشىنى سەكرىشىنى ھېسابلىغاندا، ئىنسانلار 140 مېتىرغا بىر چاممىسا بولىدىكەن، خۇلاسە سۆز شۇكى، چۈمۈلە ئىنساندىن كۈچلۈك، ھايۋانات ئالىملىرى مۇنداق دېگەن، ھەم بۇ ئەمەلىيەت، ھەربىر ھاشارەت كۆزى، ئاز دېگەندە 10 ـ 12 ھەتتا بىر نەچچە يۈز، نەچچە مىڭ كۆزدىن تەشكىل تاپقان.

ئاددىيسى، چۈمۈلىدە 200دىن 400 گىچە كۆز بار، ھەممىسى بۇنداق ئەمەس، ئەلۋەتتە بەزىسى قارىغۇ بولۇپ، بىر تالمۇ كۆزى يوق، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ ھېكمەت بىلەن يارىتىدۇ، كېپىنەكنىڭ بەزىسىدە 600دىن 1200 كۆز بار، بەزى ھاشارەتتە 10000دىن ئارتۇق كۆز بار، بۇلار مېكرۇسكوپىدا بايقالغان. تېخىمۇ قىزىقارلىقى شۇكى، بۇ كۆزلەر ئايرىم ـ ئايرىم كۆرۈش پەردىسىگە كىرىستالغا كۆرۈش، كۆرگەن سۈرەتنى نېرۋىغا يوللاش ھۈجەيرىسى، سۈرۈش، رەڭنى پەرىق ئېتىش ئىقتىدارىغا ئىگە ئىكەن، ھەممىسى مۇستەقىل ھەرىكەت قىلالايدىكەن، بىر تال كۆزنىڭ چوڭلىقى، بىر مىللىنىڭ نەچچە مىڭدەن بىرگىمۇ تەڭ ئەمەسكەن، نەچچە مىڭ ھەسسە چوڭايتسا ئاندىن بىر تال يېڭنە ئۇچىچىلىك بولىدىكەن، بۇ تەپسىرده كېپىنەكنىڭ چوڭايتىلغان كۆز سۈرىتى بار، ئاللاھ، نېمىدىگەن بۈيۈك ھە!

بۇ سۈرىنىڭ ئىسمىنى نەمله، چۈمۈلە دەپ بىكار قويمىغان، پەيغەمبەرنىڭ ھايۋان، ھاشارەتلەرگە كۆڭۈل بۆلۈشىنى بىكار سۆزلىمىگەن، قۇرئان، ئاددى كىتاب ئەمەس، ئۇ ئىلاھى كىتابتۇر، ئاللاھنىڭ سۆزىدۇر، مۇشۇنىڭغا قارىغاندا، قۇرئاندىكى ئاتالغۇ، ئىسىم، تارىخ، بەزى ئىشارەتلەر بەكمۇ مۇھىم بولۇپ، بىز مۇسۇلمانلارغا بۇندىن كېيىن زور ئىلىم ـ پەن تەرەققىيات، كۈچ، غەلبە ئېلىپ كېلىدۇ، ئەبەدىيلىك مۆجىزە ئىگىسىدۇر.

ھەسەل ھەرىسىنىڭمۇ بەش تال كۆزى بولۇپ، ئوتتۇرىدا كىچىك ئۇچ تال ئىككى چەتتە چوڭ ئىككى تال كۆز بار، بۇ كۆزلەر 1400 كۆرۈش ئاپاراتىغا ئىگە، فوكىسقا ئىگە، بىز ئىنسانلار ئېلېكترونلۇق زاپچاسلارنى مۇشۇنداق توپلاشتۇرىمىز، بولۇپمۇ كومپيۇتېرنى، ئاللاھ، بۇ ھاشارەتلەرنى قۇرئاندا بىكار تىلغا ئالمىغان، ئالاھىدە بىر دىن سۈرىنىڭ ئىسمىنى مۇشۇ جانلىقلار بىلەن ئاتىغاندۇر، ھېكمەت تېخى تۈگىمىدى، ھاشارەتلەردىكى ئىككى تال نەشتەر ئالاھىدە سەزگۈ ئەزا ھېسابلىنىدۇ، بۇلاردا ھاۋا، نۇر، يولى ئارقىلىق خۇشپۇراق ئارقىلىق ئالاقە بولىدۇ، ئىنسانلار 1750 - يىللىرى ھەتتا 1800 - يىللىرى سىمسىز تېلېفون ئارقىلىق ئالاقە قىلىپ بولغان، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي كىتابنىڭ 158 - بەتتە، ئىنسانلار 300000 كىلومېتىرى ئارىلىقدىن ئالاقىسىنى ۋاكىئومدا بىلەلەيدۇ، ھاۋا بوشلۇقىدا بولسا، نەچچە مىڭ كىلومېتىر بولىدۇ دىگەن، مانا ھازىر ئىنسانلار كۈچەيتكۈچى بولسىلا، يەرشارى بويىچە ھەتتا باشقا پىلانېتتا، ئاي شارىلىرىدا بولسىمۇ ئالاقە قىلالىدى، ھايۋاندىن پايدىلىنىپ تېخىمۇ تەرەققىي قىلىۋاتىدۇ. ئاشۇ مۇڭگۈز پەردىلەردە، شۇ ئالاقە بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ط س تا سىن دىكى طا (تە) تەيىرىگە طير يەنى قۇشقا س بولسا، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامغا ئىشارەتتۇر دىگەن. سۈلايمان ئەلەيھىسسالام قۇشلارنى تەتقىق قىلغان، ھەم ئىز - دېرىكىنى قىلغان، بىز بولساق، قۇرئاندا ئۇلارنىڭ ھىدايىتىگە، ئىقتىدا قىل دىگەن ئايەت بىلەن پەيغەمبەرلەرگە ئەگىشىشكە بۇيرۇلغان، بولۇپمۇ ئاشۇنداق ئىنسانلارغا پايدىلىق ئىشلاردا ئەملىيەتتە چوقۇم ئىقتىدا قىلىشىمىز لازىم. ئەمدى، ئۇيقىدىن ئويغىنىدىغان ۋاقتى كەلدى، بۇ توغرىسىدىكى قۇرئان ۋە ھەدىسلەرنى چوقۇم تەتقىق قىلىشىمىز، ھۆكۈم چىقىرىشىمىز، مۆجىزىسىنى ئىزدەپ تېپىشىمىز لازىم. قۇرئاندا، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ بىر تال ھۆپۈپىنى سۈرۈشتە قىلىشى سۆزلىنىپ، بىزگە، ئىنسانلارغا پايدىلىق بولغان پۈتۈن قۇشلارنى سۈرۈشتە قىلىشمىزغا يول ئېچىلغاندۇر.

رەسۇلۇللاھمۇ ھايۋانلارغا كۆڭۈل بۆلگەن، مېسال قىلغان ئۆسۈملۈكمۇ شۇنداق، بۇ توغرىسىدا نەچچە مىڭ ھەدىس خاتىرلەنگەن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بولسا، ئاسمان - جىسمىنى، ئاسترونومىيىنى سۈرۈشتە قىلغان، بىزگە ياخشى ئۈلگە. رەسۇلۇللاھ، ئەگەر سىلەر ئاللاھقا ھەقىقى لايىقىدا تەۋەككۈل قىلالىساڭلار، سىلەرگە، قۇشلارغا ئوخشاش رىزق بېرىلەتتى، ئەتىگەندە ئاچ چىقىپ، كەچتە توق قايتاتتىڭلار دېگەن، مانا بۇ قۇشلار تەتقىقاتى، رەسۇلۇللاھ، قۇشلارنى تولۇق چۈشەنمىسە، بۇ ئىلىمنى بىلمىسە، قانداق مىسال قىلىدۇ؟ ئاللاھ، سۈرە فىلدا بىر توپ قۇش بىلەن دۈشمەنلەرنى ھالاك قىلغىنىنى سۆزلىگەن، بىز سۈلايمان ئەلەيھىسسالامدەك قۇشلارنى سۈرۈشتە قىلىپ باقايلى، بۇ تەپسىردە قۇشلار سۈرىتى ئېنىق كەلتۈرۈلگەن، تەتقىقات مەخسەت قىلىنغان ۋە ئىلىم شۇنداقلا ھارام - ھالاللار، پايدا - زىيانلار ئايرىلىشى كېرەك. قوغدايدىغان قۇشلارنى ئايرىپ قوغداش كېرەك. سۈرەت بۇ جايدا دۇرۇس بولغان.

مۇسەننىپنىڭ سۈرۈشتىسى

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ:

بارچه ئالەم بىر ھەقكە بويسۇنۇپ، بىر ھەقىقەتكە باغلانغاچقا، مەن پۈتۈن ئالەمنى، ئاسمان - زېمىننى ھەتتا ئەرشىدىن تەھتەساراغىچە سۈرۈشتە قىلىمەن، ھەم بۇلار بۇ تەپسىرىمدە سۆزلىنىدۇ. ئىلىم چەكسىز بولغاچقا، قەلبىم بىرەر چېگرىدا توختاپ قالمايدۇ، بىلمىگەننى بىلىشكە ئىنتىلىدۇ، مەن ئاسمان، ئالەم بوشلۇقى، ھەرخىل سىستېما، قۇياش، ئاي، پىلانېتلاردىن كېچە - كۈندۈز، ھاۋا، بۇلۇت، يامغۇر، قار، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، باغلاردىن، تاغلاردىن، ھايۋانلاردىن، ئىلمى لەززەت ئالىمەن، قاتتىق ھەيران قالىمەن.

ھەربىر قۇش ئۆزى ئۈچۈن يارىتىلغان، ئەزالارغا، غىزالارغا، قانائەت قىلىدۇ، خۇشال بولىدۇ، باشقىسىنى تامامۇ قىلمايدۇ، بەزىلىرى توخۇ، كەپتەردەك بالىلىرىغا قاتتىق كۈيۈنىدۇ، بەزىلىرى كۈچلۈك قاناتلىق بولۇپ، ھاۋادا ئۇچىدۇ، تىرناقلىرى بىلەن شاخلارنى قاماللايدۇ، ئۆۋلايدۇ، بەزىلىرى ئۆردەك - غازلاردەك، پۇتلىرى پالاقلىق، بەزىلىرى ھۆپۈپتەك ئۇزۇن تۇمشۇق بولۇپ، قۇرت - قوڭغۇزلارنى تەكشۈرۈپ تېپىپ يەيدۇ. بەزىلىرى دان، مېۋىلەردە قانائەت قىلىدۇ، بەزىلىرى مەخسۇس گۆشخور بولىدۇ، بەزىلىرى مەخسۇس سۇدا، دېڭىزلاردا ياشايدۇ، بەزىلىرى ئېسىل باغلاردا تاماشىشا قىلىدۇ، ھەممىسى، ئۆز ئالدىدىكىگە خۇشال، باشقىسىنى تاما قىلمايدۇ، ئاللاھقا شۈكرى قىلىپ، تەسبىھ، ھەمدۇ - سانا ئوقۇيدۇ.

مەن قەلبىمدىن، ئەي دوستۇم، سەن ماڭا بىر دېگىنە، سەن زادى قانداق ئالەم؟

ئۇ مۇنداق دېدى، مەن رەببىمنىڭ نۇرىدىن بىر پارە، مەن بۇ زېمىنغا ئەۋەتىلدىم، ھەربىر ئادەم بالىسىنىڭ قەلبى بۇ زېمىنغا ئەۋەتىلدى، مانا بۇ جەسەد دېگەن جىسىمغا قويولدى، بۇ جىسىم قەلبىنىڭ ئۆۋ سايمىنى بولىدۇ، قەلب ھەممىنى كونترول قىلىدۇ، بىز بۇ ئالەمدىن غىزا، يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەك، لىباسلارنى، تۇرالغۇ جاي، قورغان، قورۇلارنى ئىستېمال قىلىمىز، كۈچ تاپىمىز، موسكۇللىرىمىز ھەرىكەت بىلەن كۈچ تاپىدۇ. ئەقلىمىز، پىكىر، تەپەككۇر بىلەن كۈچ تاپىدۇ، نەپسىمىز بولسا، گۈزەللىك، زىننەتلىرىدىن لەززەت ئالىدۇ، ئەقىل نەپسىنى باشقۇرالىسا، نىجات تاپىدۇ، بىز ئاندىن بۇ تار ھەم خار پاسكىنا ئالەمدىن پاكىز، ئازادە، كەڭ - كۈشادە مەڭگۈلۈك باقي ئالەمگە يۆتكىلىپ كېتىمىز. ھەربىر قەلب ئىگىسى بۇ يەرشارىدىن ئالغان ئىلمىي ئەخلاق ئەمەللىرىنىڭ ھېسابىدا دەرىجە، مەنزىللەردە ئۈستۈن، تۆۋەن بولىدۇ خالاس، دېدى. مەن ئاشۇ قەلبىم بىلەن قۇشلارنى سۈرۈشتە قىلدىم.

قۇشلار ئومۇرتقۇلۇق ھايۋان، تۇخۇمدىن چىقىدۇ، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىزلاردا ياشايدۇ، ئاللاھ، ھەممىسگە ئۆزىگە لايىق شارائىت يارىتىپ بەرگەن، ئۇلار ھاۋادا، جاپا - مۇشەققەتسىز ئەركىن پەرۋاز قىلىدۇ، ئۇلاردا چىش يوق، تۇمشۇق بىلەنلا ئوزۇقلىنىدۇ، ئاشقازان ئورنىدا كۈچلۈك ھەزىم قىلىش ئەزاسى بار، دان، گۆش، غىزالار، پوكاندا يۇمشاپ، ئاندىن ھەزىم قىلىش ئورنىغا بارىدۇ، مەشغۇلات ئاسانلىشىدۇ، قۇشلار پەيدا بولۇپ، تا ئۆلۈپ يوقىغىچە ئاللاھنىڭ ئىلھامىدىن ئايرىلمايدۇ، بۇيرۇقىغا شەرتسىز ھىكمەت سۈرۈشتۈرمەي ئەمەل قىلىدۇ، ئۇلاردىن. توخۇ، كەپتەردەك ئۆي قۇشلىرى بار، بۇلار بىزگە، ھەممە جەھەتتىن مەلۇم، غاز، ئۆردەكتەك پالاقلىق سۇ ھايۋانلىرى بار، توزغا ئوخشاش باغچا قۇشلىرى بار، تۆمۈر تۇمشۇقتەك، ھۆپۈپتەك زەھەرلىك زىياندا‌شنى يوقاتقۇچى بار، بۇلبۇلدەك، شاتۇتتەك، تىلى گۈزەللىرى بار، قاغىدەك تاپ يەپ، ۋابانى تازىلايدىغانلار بار، بۇركۈتتەك، ئۇۋچى

قۇشلار بولۇپ، ھەممىسى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈن يارىتىلغان.

كۈندۈزى قېچىپ قۇتۇلغان زىيانلىق ھاشارەتلەرنى شەپەرەڭدەك، مۈشۈكياپىلاقدەك كېچىدە يوقاتقۇچى ئۇۋچىلار بار، بۇلاردا ئالاھىدە كېچىدە كۆرۈش ماھارىتى، مىكرۇسكۇپلۇق ئىقتىدار، ئالاھىدە ئاڭلاش سېزىمى بار، قۇشلار موسكۇلىنىڭ تۈزۈلمىشى، ھەربىر ئەزاسى، سەزگۈ ئەزالىرى ئالاھىدە كۆرۈش، پۇراش، ئاڭلاش ئىقتىدارلىرى، تېز سۈرئەتتە ئۇچۇشلىرى، يولدىن ئازماي خەرىتىنى بىلەلىشى، مېھرىبانلىق قىلىشى، سوت، ھۆكۈم چىقىرىش، پادىشاھلىق تۈزۈملىرى، ئىنسانلارغا يەتكۈزگەن پايدىلىرىدىن ھايۋانات ئالىملىرى قاتتىق ھەيران قېلىپ، بەزىلىرى ئاللاھنى تونۇپ، مۇسۇلمان بولدى، مۇسۇلمان بولغانلىرى ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھقا مىليون شۈكرى، ئاللاھ نېمىدېگەن ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى، نېمەنچە رەھىمدىل، كۆيۈمچان ھە! دەپ كەتتى، ئەمما، نادان، جاھىل، تۈرۈك، خۇراپىيلار، بۇ ئىلىم ـ ھېكمەتتىن، رەھمەت، نېئمەتتىن خەۋەرسىز ئۇخلاپ كەتتى، ھەي ئىسىت!

ئاللاھ، سۈرە ئەنئامدا ھەرقانداق بىر ھايۋان ئۆمىلىگۈچى ۋە ئۇچار قۇش بولىدىكەن، ئۇلار سىلەردەك ئۈممەت دېگەن. بۇ سۈرىدە بولسا، چۈمۈلە بىلەن ھۆپۈپىدىن ئىبارەت بىرى ئۆمىلىگۈچى يەنە بىرى ئۇچقۇچى قۇش، ئىككى ئۈممەتنى تىلغا ئالغان، بۇ ئىككى سۈرىنى ئاجايىپ بىرلەشتۈرگەن، مەخسىدى بۇ ئىلىم، مۇسۇلمان ئۈممەتلىرىگە پەرىز كۆپايە، دېمەكچى ئىدى. سىلەردە ئۈممەت دېگىنى ئۇلارنىڭمۇ بۇ زېمىندا ھوقۇقى، ھەققى بار، يەيدىغان رىزقى، تۇرار جايى بار، قوغداشقا تېگىشلىكىنى قوغداڭلار، يېيىشكە تېگىشلىكىنى يەڭلار، ئىلىم ـ ھېكمەت بىلەن زىيانلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، پايدىلىق ئىش قىلىڭلار، دېمەكچى. شۇ چاغدا بىز پەيغەمبەرلەرگە ۋارىس بولالايمىز، بىز تەييارغا ھەييار، بۇزۇپ ـ چاچار ۋارىسلاردىن بولماي، ئاشۇلارنىڭ ئىلىم ـ چېكمەت، ئەدەب ـ ئەخلاق، ئىش ـ ئىزلىرىغا ۋارىس بولىشىمىز لازىم. مەجبۇرىيىتىمىزنى تولۇق ئادا قىلايلى! ئىنشائاللا

بسم الله الرحمن الرحيم

سۈرە نەملىدە ھۆپۈپىنىڭ، سۈلايمان ئەلەيىسسالامغا ئۇچۇر ئېلىپ كېلىشى، چۈمۈلە سۆزىنى شامال، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزۈشى، جىنلار خەۋىرى، دېڭىز ئاستى خىزمىتى قاتارلىقلار بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ:

ھازىر، سىمسىز تېلېفوننى ئىشقا سېلىپ، ئۇچۇرنى بىر تەرەپ قىلىۋاتىدۇ، يەرشارىنىڭ بىر تەرىپىدە تۇرۇپ، يەنە بىر تەرىپىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغىلى بولىدۇ، بۇ ئايەتتىن پادىشاھ بولغان كىشى پۈتۈن دۇنيادىكى ئىشلاردىن خەۋەر تېپىشى، ئۇچۇر ئىگىلىشى، دۇشمەننىڭ ئىشىدىن تولۇق خەۋەردار بولۇشى، ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇشى، تەييارلىق قىلىش لازىم، ئىشەنچىلىك خەۋەر، ئۇچۇر، دۆلەت ئىشلىرىدا تىجارەت ئىشلىرىدا مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ دېگەن.

مەن دەيمەنكى، بۇ تەرەققىي قىلىپ، ھازىر ئالەم قاتنىشى، سۈنئىي ھەمراھ، باشقا پىلانېتقا

چقىش، رادىئو ـ تېلىۋىزور، كومپىيۇتېر ئىنتېرنېت تورى بار، ھازىر بولسا، يەرشارىدىكى ھەتتا ئالەم كېمىسىدىكى كىشى بىلەنمۇ بىر ـ بىرىنى كۆرۈپ تۇرۇپ سۆزلەشكىلى بولىدۇ. پۈتۈن قۇراللارنى كومپىيۇتېردا باشقۇرلىدۇ.

كومپىيۇتېرغا كەلسەك، ئىنگلىز، خەنزۇ ئەرەب، ھىندى قاتارلىق ھەرخىل تىلدا سىستېما چىقتى، Windowsxp سىستېمىسى، خاتىرە كومپىيۇتېر، يەنى چامدان قول كومپىيۇتېر چىقىپ، سىمسىز تورغا كىرىپ، پۈتۈن يەرشارى بىلەن ئالاقە قىلغىلى بولىدۇ. بىر ـ بىرىنى كۆرۈپ تۇرالايدۇ، ھەرخىل تور بېتىدىن فىلىم، كىتاب، ماقالە، پەتىۋا، خۇتبە، سۆھبەت، مۇنازىرىلەردىن پايدىلىنىدۇ، بۇئاستە پەتىۋا ئالالايدۇ، ئۇ بىر دۇنيا بولۇپ، ھەممە نەرسە بار، ھەتتا شەھۋانى نەرسىلەرمۇ بار بولۇپ، شۇنىڭ ئۈچۈن بەزىلەر كومپىيۇتېر تورىنىڭ يېرىمى ھالال، يېرىمى ھارام دىگەن. پۈتۈن بۇزۇقچىلىق، كۈپرىلىق، پاسىق، پاجىرلىق، خاتا ئەقىدە، خاتا پەتىۋالارمۇ، ھەتتا ئۆزگەرتىلگەن كىتابلارمۇ شۇنىڭدا بار، ئەلۋەتتە، بۇ نېئمەتنى ياخشى ـ يامانغا ئىشلەتكىلى بولىدۇ. ئەقدىسى توغرا بولۇپ، قۇرئان، ھەدىس بويىچە ئىشلىتىپ، ئىسلام دۆلەتلەرنىڭ ئەھۋالىنى كۆرسە، تىلۋىزورنى بۇئاستە نەخ مەيداندىن كۆرسە توغرا بولغان، تەرەققىياتنى قۇرئان، ھەدىس قوللايدۇ. ئەمما، ئۇنى قۇرئان، ھەدىس چەكلىگەن ئىشلارغا ئىشلەتسە، قەتئىي ھارام بولىدۇ، بۇ بىر نېئمەت خۇددى تىل، كۆز، ئەزالاردەك كومپىيۇتېردا تەرەققىياتتا گۇناھ يوق، ھەرخىل تىلدا لۇغەتتە، گۇناھ يوق، گۇناھ، ئاسىيلىق، ئۇنى ئىشلەتكۈچىدە، سۆزلىگۈچىدە بولىدۇ، توغرىسىغا ئىشلەتسە ساۋاب بولىدۇ، ئەجىر ئالىدۇ. ھازىر ھەربىر دىنى ئالىم، كومپىيۇتېر، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ ئىلغار نەرسىلەردىن پايدىلىنىپ، پۈتۈن دۇنيا ئالىملىرىدىن ئىلغار ھالەتتە تۇرۇشى لازىم، بۇ تۈتۈن، نۇر، ھېساب بىلەن بولىدىغان ئۇچۇر، بۇ ئوچ ئىش قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان، نۇر، ھەتتا پەرىشتىمۇ نۇردىن ياراتتى، **ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىنغا، نۇر ئاتا قىلغۇچى**، قۇرئان، نۇر ئۇنىڭدىكى بىر سۈرىنىڭ ئىسمى نۇر، ئاللاھنىڭمۇ بىر ئىسمى نۇر، مۆئمىنلەر بەختىمۇ نۇردا بولىدۇ. ئاينى، ھېسابنى بىلۈبلىشكىلار ئۇچۇن ياراتتى، مانا ھازىر بىر ھۆپۈپ ئېلىپ كەلگەن ئۇچۇر توغرىسىدا توختىلۇاتىمىز، پۈتۈن دۇنيادىن خەۋەردار بولۇۋاتىدۇ، كۆز، قۇلاق بولۇۋاتىمىز. ئۇندىن باشقا كومپىيۇتېرنىڭ يۇقىر پايدىسى، پۈتۈن قۇرئان تەپسىرلىرىنى بىر تال دىسكىغا قاچىلىغىلى بولىدۇ. ھەربىر تەپرىسنىمۇ مۇستەقىل دىسكا، سىستېما قىلىپ ئىشلىگىلى بولىدۇ، پۈتۈن ھەدىس، ۋە شەرھىنى بىر تال دىسكىغا پاتقۇزغىلى بولىدۇ، بۇ ئەملىيەتتە بار، بەش يۈەنلىك بىر تال دىسكىغا 10000 يۈەنلىك كام دىگەندە 20000 يۈەنلىك كىتاب پاتىدۇ، بۇ كىتابلارنى خالىغانچە ھايىت ـ ھۇيت دىگىچە بىر سېكىكۇنتتا خالىغىنىمىزنى تاللاپ كۆرۈپ، جايغا ئېلىپ قويالايمىز، كىتابنىڭ تېگى يۇزى، ئۆزىمىز خالىغان. كۆزگە زىيان قىلمايدىغان رەڭدە كۆرگىلى بولىدۇ، خەتنى چوڭ ـ كىچىك قىلغىلى بولىدۇ، قەلەم تۇتماي، ئايەت، ھەدىسلەرنى تاللاپ، كومپىيۇتېر دەپتىرىگە ياكى كىتاب قىلغىلى بولىدۇ. كۆپەيتىش ماشىنىسى بىلەن كۆپەيتكىلى بولىدۇ، ئىلغار ئىشلەنگەن مەڭگۈلۈك مۆجىزە ناملىق بىر دىسكا بولۇپ، بۇنىڭدا پۈتۈن يەرشارى قۇرۇقلۇق دېڭىز، ئۆسۈملۈك، ھايۋان ھەممە نەرسە رەڭلىك تونۇشتۇرۇلىدۇ، 700دىن ئارتۇق كىچىك ھەربىكەتلىك فىلىم ئىچىدىن چىقىدۇ.

تەپسىر، ھەدىس تەتقىقاتىدا ئەڭ كۈچلۈك ياردەمچى بولالايدۇ، قۇرئان، ھەدىس ياكى فىقھى

تارىخدىن ياكى لۇغەتتىن ھەر بىر سۆزنى ياكى جۈملىنى ياكى ئايەت ھەدىسنى سېكۇنتتا ئىزدەپ تېپىپ بىر تەرەپ قىلالايدۇ.

بىلمىگەن لۇغەتلەرنى ئۇستىگە نۇر بەلگىنى چېكىش بىلەنلا بىلگىلى بولىدۇ، مەن بۇنى مۇبالىغە قىلغىنىم يوق، ئەمەلىي كۆز ئالدىمدىكى ئىشلارنى ئىنتىرنېت تور بەتلىرىدە ئېلىپ بېرىۋاتقان مەشغۇلاتنى يېزىۋاتىمەن، بۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئالدىدا كومپيۇتېر بار كىشى ياكى كۆرگەنلەر شەكسىز ئىشىنىدۇ. يەنە تېخى ھەرخىل پىلاستىنكىلارنى بىر تەرەپ قىلغىلى بولىدۇ. سۈرەت تارتقىلى، ئۇنى چوڭايتقىلى، لايىھەلەپ كىرىشتۇرگىلى، ھەرخىل قىلغىلى باشقا سۈرەت بىلەن كىرىشتۇرگىلى بولىدۇ.

فىلىم ئىشلىگىلى بولىدۇ، تىلكامىرا ئارقىلىق كۈزىتكىلى، ئەمەلىي سۈرەتكە ئېلىۋالغىلى بولىدۇ، قارشى تەرەپ بىلەن ئارىلىق يىراق بولسىمۇ بىر - بىرىنى كۆرۈشۈپ سۆزلەشكىلى بولىدۇ. دەپ كەلسەم گەپ تولا، ئەمدى بولا، مىڭ ئاڭلىغاندىن بىر كۆرگەن ئەلا، ئەڭ ياخشىسى كۆرۈپ بېقىڭ، ئۇيقۇڭىزنى ئېچىڭ، دەس تۇرۇڭ، تەرەققىي قىلىڭ، مەن بۇ ئەسەرنى مۇشۇ مەخسەتتە تەرجىمە قىلدىم، ئاھ، نادان، بىچارە، مەزلۇم خەلىق، ئاللاھ سىلەرگىمۇ بىر كۈن كۈچ - قۇدرەت ھاكىمىيەت ئىقتىساد، ھوقۇق، ئەقىل - پاراسەت، ئىلىم - پەن تەرەققىيات، ياخشى ئەمەل، تەقۋالىق ئاتا قىلا، ئامىن! ئەڭ مۇھىمى، ئەمەل، تەرەققىياتنىمۇ مۇھىمى تەقۋالىق، ئىمان، ئىسلام، ياخشى ئەمەل، ئىخلاس، مەن نۇرغۇن پەيلاسوف، دوكتۇر، ماگىستېر، ئوقۇتقۇچى، تەتقىقاتچى، مۇجاھىد، دەۋەتچى، تالىپ، ۋائىزلارنى كۆردۈم، كومپيۇتېر مۇتەخەسسىسلىرىنىمۇ كۆردۈم، دائىم قۇرئان، ھەدىس، كائىناتتىكى مۆجىزىلەرنى بىر تەرەپ قىلىدىغان، فىلىم ئىشلەپ، تارقاتقاتقانلارنى كۆردۈم، تەقۋا بولمىسا، ئۆزى ئەمەل قىلمىسا، ئاللاھقا يىلىنمىسا، قۇرئان، ھەدىسكە چۈشمىسە، كېچىسى قىيام بولمىسا، سەھەردە تۇرمىسا، سالىھ، ياخشى ئالىملار بىلەن بىللە بولۇپ تەقۋالىققا قاراپ، ئالغا ئىلگىرلىمىسە، ھەممىسى بىكار ئىكەن، مۇھىمى ئىمان، تەقۋالىق ئىكەن.

سۈرە نەملە، ئايال پادىشاھنىڭ سۆزىنى ئاللاھ بىزگە مۇنداق بايان قىلىدۇ، **ھەقىقەتەن پادىشاھلار قوشۇن باشلاپ، شەھەرگە كىرسە، پاساد تېرىيدۇ، ھەممە ھالاك بولىدۇ.**

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ ئايەتتە مۇنداق توختىلىدۇ.

نېمە ئۈچۈن ھالاك بولىدۇ، نېمە ئۈچۈن پاساد تېرىيالايدۇ؟ چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ مىجەزى، تەبىئىتى، كۆيۈش، ئۆسۈملۈكلەر، ھايۋانلار، ئىنسانلار، ئىلىمىنتلار، ئىمارەتلەر ھەممىسىدە مۇسبەت توك زەررىچىسى بولىدۇ، يەنى ئېلېكترون، مەنفى توك زەررىچىسى بولىدۇ، ھەممە نەرسە ھىدروگېن سۇدا، كاربون ماگنىت، فوسفور، گۈڭگۈرت، خلور، تۆمۈر ئوكسىد، ھىدروگېن، ئوكسىگىندەك ماددىلاردىن تەركىب تاپقان، بۇ ماددىلارنى كانىلاردىن، زىمىندىن تاپقىلى بولىدۇ. ئۆسۈملۈكلەر ئىستېمال قىلىدۇ، ئاندىن ھايۋان، ئاندىن ھەر ئىككىسىنى ئىنسان ئىستېمال قىلىدۇ، پۈتكۈل دۇنيادا زەررىچىلەر ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ، ئىنسانلار بۇ ماددىلاردىن پايدىلىنىپ، ئۇچۇر ئىلمىنى، يول قۇرۇلۇش، سۇ قۇرۇلۇش، توك قۇرلۇش، قانىتاش، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ھاۋادا ئەركىن سەپەر قىلىش، زىرائەت ئەھۋاللىرىنى ھەتتا، قۇرال - ياراق ئىشلىرىنىمۇ تەرەققىي قىلدۇرىد، مانا ئەمدى، بىرەر پادىشاھ ياكى قۇماندان، گېنرال بىرەر شەھەرگە قوشۇن باشلاپ كىرسە، پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىۋېتىدۇ، ھەممە ھالاك بولىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، سۇرە نەملىنىڭ 70 ئايەتلىرىنى چۈرىدەپ، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈرۈشكە، بىزگە بەرگەن نۇرغۇن نېئمەتلەرگە شۈكرىنىڭ ۋاجىپلىقى، ئىلىم ـ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ئاللاھقا تەشەككۈرنى بىلدۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ.

1. ئاسمان ـ زېمىننى يارىتىش.
2. ئاسماندىن، بۇلۇتتىن سۇ چۈشۈرۈش.
3. ئۆسۈملۈكلەرنى ئۈندۈرۈش.
4. گۈزەل، مېۋىلىك باغۇ ـ بوستانلارنى بەرپا قىلىش.
5. يەرشارىنى، ئىنسان، ھايۋانلارغا قارارگاھ قىلىش.
6. ئۇنىڭدا، ئېرىق ـ ئۆستەڭلەردە سۇ ئاقتۇرۇش.
7. زېمىننىڭ تەۋرىمەسلىكى ئۈچۈن، سۇلارنىڭ ئېقىشى ئۈچۈن تاغلارنى يارىتىش.
8. دېڭىز بىلەن دەريانىڭ ئاچچىق سۇ بىلەن تاتلىقنىڭ ئارىسىغا توسۇق قىلىنىش.
9. تەزەررۇئ چېكىپ، يىلىنگۈچىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىش.
10. ئىنساندىن زەرەرنى، مۇشەققەتنى كۆتۈرۈۋېتىش، ئاسان قىلىپ بېرىش.
11. ئىنسانلارنى ئەسرىمۇ ـ ئەسىر، ئۈممەتتىن كېيىن ئۈممەت، جامائەت قىلىش.
12. ئىلگىرىكىلەردىن كېيىن، كېيىنكىلەرنى ۋارىس قىلىپ، ياشتىن تەسەررۇپ قىلىش.
13. شاماللارنى ئەۋەتىش، پەيدا قىلىش، ئىسسىق ـ سوغۇق يارىتىش، ساپ ھاۋا قىلىش.
14. ئىلىم ـ پەن ئىلھام قىلىش، تەرەققىي قىلدۇرۇش، پۈتۈن ئىشلارنى ئاسان قىلىش.
15. مانا مۇشۇ ئىشلارنى قىلالىغان زات، چوقۇم ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈرۈشكە شەكسىز قادىردۇر، يەنە تىرىلدۈرۈپ، جەننەت ئەھلىنى بولسا، ئۆز پەزلى، رەھمىتى بىلەن مەڭگۈلۈك كۆڭلىدىكىدەك بەختكە ئېرىشتۈرىدۇ، دوۋزاخ ئەھلىنى بولسا، ئادىللىقىدىن جازالايدۇ، يەنە ئىنسانلار شۈكرى قىلمايدۇ، ئۇلار ئەمەلارچە ياشايدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي جەۋاھىرىنىڭ 8 ـ تومى، 13 ـ جىلىد، 234 ـ بەتتە مۇنداق دەيدۇ: يۇنان پەيلاسوفى، تايلىس، مىلادىدىن نەچچە ئەسىر بۇرۇن، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى سۇ دىگەن. چۈنكى، ھەممە يېرىگە بۇ كىرگەن، سىڭگەن سۇ بولمىسا ھالاك بولغان. پەيلاسوف ئەنكسىماس بولسا، ھاۋا دىگەن. ئەنكسىمەندەر بولسا، ئومۇمى ماددا، سۇ بىلەن ھاۋا بىر قىسمى دىگەن دىمقراتىس بولسا، ئالەمنىڭ ئەسلىسى پارچىلانماس بىر خىل ماددا، زەررىچە دېگەن. فىيساغورس بولسا، ئالەمنىڭ ئەسلى ھېساب بىلەن سان، چۈنكى، ھەممىسىدە پۈختا ئىنتىزام، رەتلىك ئورۇنلاشتۇرۇش، شەكىل بار دىگەن.

ئەنىكسا غورس بولسا، ھىساب، ھېھابلىغۇچىسىز نىزام، نىزامنى بەلگىلىگۈچىسىز بولمايدۇ، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى ئەقىل دىگەن.

ئاندىن سوقرات، ئەفلاتۇن، ئارستوتىللار، يۇقىرقى سۇ، ھاۋا، تۇپراق، ئوت، زەررىچە، ماددا، ئەقىل، نىزام، ھېساب، ھەممىسى ھادىسە، بۇنى قىلغۇچى، پەيدا قىلغۇچى، ئۆزى، ئەزلى ئەبەدى بىر ئىلاھ، چوقۇم بار ئىكەن، بۇ ئالەم شۇ زاتتىن، شۇ زات تەرەپتىن كەلگەن، يارىتىلغان دىگەن.

بۇ، يۇنان پەلسەپسى، رۇملۇقلار بۇنىڭغا ئەگەشكەن، كېيىن، ياۋروپالىقلارمۇ بۇ خىل كۆز ـ

قاراشتىن چىقىپ كېتەلمىگەن، ھىندىلىقلار بولسا، يۇقىرقى كۆز ـ قاراشلارغا خىلمۇ ـ خىل ئەگەشكەن، بۆلۈنۈپ كەتكەن.

بىز دەيمىزكى، بۇ پەيلاسوفلارنىڭ ھەممىسى ئۆز ئالدىغا مېنىڭ توغرا دەپ تۇرىۋالىدۇ، خۇددى بىر ئايەتتە ھەربىر گورۇھ، پارتىيە ئۆز ئالدىدىكى نەرسىگە خۇشال دىگەندەك، ھەممىسىنى جۇغلىساق، مۇنۇ بىر ئايەتچىلىك بولمايدۇ،« ئاللاھ، ئاسماندىن سۇنى چۈشۈردى، ئاندىن شۇ سۇ سۈەبلىك گۈزەل باغۇ ـ بوستانلارنى بەرپا قىلىپ بەردى،» بىز ھەممىنى ئاشۇ خالىق ياراتقۇچى، ئەزلى، ئەبەدى بولغان، نۇرغۇن گۈزەل سۈپەتلىرىگە ئىگە بۇلغان ھەممىگە قادىر مېھرىبان ئاللاھ قىلدى دەيمىز.

بارچە پەيلاسوفلارنى بىرلەشتۈرسە، بىر ئايەتكە تەڭ كەلمەيدۇ، چۈنكى، بۇ ئاللاھنىڭ سۆزى، مۆجىزە، ھىدايەتنامە، ئۇنىڭدىن ئەۋزەل، ئارتۇق پەلسەپە، بالاغەت، لوگىكا، مەنتىق، ھېكمەت، بالاغەت، ئۇسۇل، قانۇن ـ نىزام، پىرىنسىپ يوق، 1929 ـ يىلى 6 ـ ئايدا يازغان ئىكەن.

گۈزەل باغلارنى قىلىپ بەردى، زېمىندا ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە نۇرغۇن مۆجىزىلەر بار، ئۆز ۋۇجۇدۇڭلاردىمۇ بار دىگەن، ئايەتلەرگە مۇناسىق تەپسىر قىلدى،

ھەرقايسى دۆلەتلەر، رايۇن، ئۆلكىلەر، كۆپلەپ كۈچ چىقىرىپ، ئاللاھنىڭ ئىلھامى بىلەن باغچىلارنى ياسىدى، ئەلۋەتتە، بۇلار ئاللاھنىڭ مەخلۇقىدە، بىز ئىسلامى تۈس ئالغان باغچىلارنى ساياھەت قىلغاندا، تەتقىق قىلغاندا، ئارام ئالغاندا، دەرس ياكى يېزىقچىلىقنى شۇ جايدا قىلغاندا، نۇرغۇن مۆجىزىنى بايقايمىز. ئۆسۈملۈكلەر باغچىسىدىن باشقا ھايۋاناتلار باغچىسىمۇ بار، مەن تەتقىق قىلسام، خۇددى ئىنسانلار ئۆزئارا مۇھەببەت تۇتۇشقاندەك، بىرىنىڭ كۆڭلىنى بىرى ئالغاندەك، بىر ـ بىرىنىڭ قەلبىنى مايىل قىلىپ، ھەدىيە قىلىپ، شېئىر ئېيتىش، نەزمە، قوشاق قوشۇپ، ناخشا ـ مۇزىكا، ئۇسۇل ئارقىلىق گۈزەل كىيىملەرنى كىيىپ، خۇشپۇراق ئەتىرلەرنى چېچىپ، گىرىم، پەرداز قىلىپ ئەيبىنى يوشۇرۇپ، سالاپەتلىك، ئەخلاقلىق، مەردانە، نوچى كۆرۈنگىنىدەك، ھايۋانلاردا مۇناسىق ئىشلار ناھايىتى كۆپ ئىكەن، ئۆسۈملۈكلەر بۇ خىل ئىشلارغا ياردەم بېرىدىكەن، خۇددى قىزىل ئەتىرگۈلنى ئىنسانلار سۈيغا قىلغاندەك، مەن نۇرغۇن ھاشارەتلەرنىڭ، قۇشلارنىڭ ئۆز مەھبۇبى بىلەن ئۇچرىشىش ئۇچۇن، ئۆزىنى پەردازلاپ، خۇشپۇراق گۈللەردىن ئۆزىگە يۇقتۇرۇپ، ھەرخىل سايراپ، خۇشال بولۇپ، سالاپەتلىك ھالدا ئۇچراشقىنىنى كۆردۇم، ئۇلار ئۆزئارا سېگنال قويۇپ بېرىپ، بىر ـ بىرى بىلەن كۆرىشىدىكەن، خۇددى ئىنسانلار تېلېفون، چاقىرغۇ قىلغاندەك، ئىنسانلار ئاڭلاش، كۆرۈش، پۇراش، سەزگۈلىرىدە ئەلۋەتتە، ھايۋانلاردىن نەچچە يۈز، نەچچە مىليون ھەسسە تۆۋەن تۇرىدۇ، ئەلۋەتتە، سۆزلىمگە ئىشەنمەسلىكلار، قايسىكلار خروئىن ياكى بىرەر جىنايەتچىنى ئىتتەك پۇراپ تاپالايسىلەر، قايسىكلار شەپەرەكدەك دەل كېچىدە كۆرەلەيسىلەر، بىر قىسىم ھاشارەت، قۇشلاردەك بىز كۆزىمىز بىلەن كۆرەلمەيدىغان زەھەرلىك مىكروپ، ۋىرۇسلارنى تاپالايسىلەر؟ ھېچكىم بۇنداق قىلالمايدۇ، ئۇلاردىكى ئالاقە، كۆپىنىش، كۆڭۈل ئايىش، مۇھەببەت، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، مانا بۇ ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكىگە دەلىلدۇر. چۈنكى، مەيلى ئىنسان مەيلى ھايۋان بولسۇن، تەتقىقاتىدىن كېيىن ياكى ئىزدىنىش، كۈزىتىشىدىن كېيىن بارچە مۇھەببەت ئىشقى ئاللاھقىلا بولىدۇ، ھەممە ئۇنىڭغا قايتىدۇ.

ئەمەلىي تەتقىقاتتىن بىر نەچچە ئۈلگە.

بىرتانىيە پايتەختىدىكى بىر باغچىدا بىر خىل دەرەخنى ئۇچراتتىم، بۇ دەرەخ شۇنداق گۈزەل، يەنى سۆرۈن ئىكەن، چۈنكى، بۇ دەرەخ نۇرغۇن سۇنى ئۆزىدە ساقلايدىكەن، بىرەر شاخنى كەسسە ياكى تەشسە، ئىچىشكە بولمىغان سۇ چىقىدىكەن، ھەربىر شېخى مۇشۇنداق مۇستەقىل سۇنى كۆتۈرۈپ تۇرىدىكەن. قۇشلارمۇ بۇنىڭدىن بەكلا پايدىلىنىدىكەن. (تەنتاۋى جەۋاھىرلىرى 240 ـ بەتتە سۆرىتى چۈشۈرۈلگەن)

يەنە بىر باغچىدا ئەركەك توز، چىشى توزغا كۆڭۈل قويۇپ، قاناتلىرىنى كەڭ ئېچىپ، ئۆزىنى ياساپ ناھايىتى گۈزەل ھالەتتە چىرايلىق سايراپ، چىشى توزغا بىر نېمىلەرنى دەپ كەتتى، چىشى توز ناز قىلىپ، قېچىپ باقتى، كېيىن بۇلار بەختىلىك ھالدا مۇھەببەتلەشتى، سۇبھانەللا، ئاللاھ قادىرۇدۇر. كېپىنەكلەر بولسا، سېگنال بىلەن ئۇچرىشىدىغانلار بولۇپ، ئۆزىنىڭ خىلمۇ ـ خىل گۈزەللىكىنى ئىشقا سالىدۇ، رەڭگارەڭ كۆرۈنۈشنى كۆرسىتىشىدىن سىرت، خۇشپۇراق نەرسىلەرنى ئېلىپ پۈرىتىدۇ، ئۆزئارا ھەدىيە قىلىشىدۇ، گۈزەل باغلارنى تاپسا، باشلاپ ئېلىپ بارىدۇ، بۇلار تېخىمۇ كۆڭۈللۈك، ئۆمۈچۈك. ئىككى قىسىم بولۇپ، بىرسى كۆرىدىغىنى، بۇلار بەك كۆپ، بۇلار تو توقۇپ ناھايىتى گۈزەل توقۇيدۇ، ئاندىن مەھبۇبىغا ئاتاپ ئوۋلىغان نەرسىدىن ياخشىنى ئېلىپ قويىدۇ، مەشۇقى كەلگەن ھامان ھەرخىل ھەرىكەت قىلىپ، ئۆزئارا بىلىشىدىغان ئاۋازلارنى چىقىرىپ، ئۇسۇل ئوينىغىلى تۇرىدۇ، مەشۇقىنىڭ قەلبىنى مايىل قىلىپ بولغاندىن كېيىن ھەدىيىسىنى بېرىدۇ ـدە، ھەدىيىنى يەپ بولۇشىغا، مەھبۇبىغا ھۇجۇم قىلىپ مۇرادىغايتىدۇ. (تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: تىمساھ، ئاشقىلىقىدىن، مەشۇقىغا بولغان مۇھەببەتتىن كۆز يېشى قىلىدۇ، چىشىدىن رەنجىگەندە يىغلايدۇ، مانا بۇ تىمساھ كۆز يېشى) ئىككىنچى خىلى بولسا، كور ئۆمىچۈك بولۇپ، بۇ خىلمۇ يەنىلا تور توقىيالايدۇ، ئەمما، قارشى تەرەپ كۆرەلمىگەچكە ئۇ ئۇسۇل ئوينىمايدۇ، بۇ ئۆزىنىڭ توقىغان توردىن بىر تالنى چېكىپ بىر خىل ئاۋاز چىقىرىدۇ، سۆزلىشىدۇ، ھەدىيىنى سوۋغا قىلىدۇ. ھەدىيىدە ئۆزى يۆگىگەن يىپەك يىپ بار ـ دە، قارشى تەرەپمۇ بۇنىڭغا كۆنۈك، ھەممىمىزگە مەلۇم، شاتۇت، بۇلبۇل، نۇرغۇن قۇشلار، ھايۋانلار، گۈزەل ئاۋازى، گۈزەل كۆرۈنۈشى بىلەن مەشۇقىنى جەلپ قىلىدۇ. ئاددىي خوراز، ساقىلى بىلەن تاجىسى، گۈزەل پەيلىرىنى ئىشقا سالىدۇ، ئەمما، ھازىر ئىنسانلار قانۇنسىز، يولسىز ھايۋانلارنى دورىغىلى تۇردى.

مۇھەببەتنى ئىسلام قانۇنى يولىغا قويغان ئاساستا ئېلىپ بارماي، ئەنە ئاشۇنداق ئۆز جۈپتىگە ئەكىلەپ باشقىغا تاجاۋۇز قىلدى. ياخشى كۆرۈش گۈناھ ئەمەس، پۈت ـ قولنىڭ جىم تۇرماسلىقى، ئىشنىڭ قانۇنسىزلىقى گۈناھ، مەئسىيەتتۇر. قۇرئان، ھەدىس بويىچە سوۋغا ـ سالام، ھەدىيە ئۆزئارا دوستلۇق، مۇھەببەت، كۆيىنىش، ھالال ئىشلارمۇ توغرا بولىدۇ. ئەمما، بۇلار توزنى، بۇلبۇلنى قويۇپ، توڭگۇز بىلەن ئىشەكنى دوراپ كەتتى، خۇددى قىيامەت مۇشۇلارنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلىدىغاندەك، مەخسەت، باغلارنى، ئۆسۈملۈكنى، ھايۋاناتلار، قۇشلارنى ھەتتا، ھاشارەتلەرنىمۇ تەتقىق قىلىپ، زېمىندىن ئۆزىمىزدىن بارچە ئالەمدىن ئاللاھنىڭ بارلىقىغا، بىرلىكىگە، ھېكمەت، رەھمەت، پەزلىگە دەلىل تاپساق، بۇ كاتتا ئىش بولاتتى، ئاللاھ، ھەممىمىزنىڭ مۇراد ـ مەخسىدىگە يەتكۈزسۇن ئامىن!

بۇ سۆرىدە، قىيامەتكە ېيقىن، ئاللاھ، بىر ھايۋاننى چىقىرىپ، سۆز قىلدۇرىدىغانلىقى بايان قىلىنغان، بۇ ھايۋاننىڭ سۈپىتى، چىقىش ۋاختى، ئورنى، قانداق سۆز قىلىش، كەيپىياتى، ھەممىسى

ئاللاهقا مەلۇم، بىز بىلمەيمىز. بۇ پەقەت قىيامەتنىڭ ئالامىتى، بەلگىسى خالاس. قۇرئان مۆجىزىسى، چۈنكى، ئاللاهدىن باشقىسى بۇنداق كەلگۈسى ئىلىمنى، غەيبنى بىلمەيدۇ، ھەم سۆزلىيەلمەيدۇ. بىر ھايۋاننىڭ سۆزلىشى دېققەت، نەزىرىڭىزنى قوزغىمىدىمۇ؟.

بىز ھازىر سۈرە نەمله، 83 ـ ئايەتتىكى، يەرشارى مەسلىسى ئۈستىدە توختىلىمىز. بۇ ئايەتتە، ئاللاھ، تاغلارنى، تۇرغۇن ھالەتتە گۈمان قىلسەن، ۋەھالەنكى ئۇ بۇلۇتتەك چۆرگىلەپ تۇرىدۇ، مانا بۇ ھەممىنى پۈختا ياراتقان ئاللاھنىڭ ھۈنىرىدۇر دىگەن. قەدىمقى مۇپەسسىر ئالىملار، بۇ ئايەتنى قىيامەت كۈنى تاغلار ئېتىلغان، يۇڭدەك بولۇپ كېتىپ، زېمىن قاتتىق تەۋرەپ، شۇ چاغدا تاغلار بۇلۇتتەك چۆرگىلەيدۇ دىگەن. ھازىرقىلار بولسا، بۇ ئايەتتە ئىبارەت ۋە دالالەتتە بولسا، شۇنداق مەنا بار، ئەمما، قۇرئاندىن ئۈسۈل، قائىدىسىدە، تۆت خىل دەلىل ئېلىنىدۇ، ئۇ بولسىمۇ ئىبارەت، دالالەت، تەلەپ، تەقەززادىن باشقا ئىشارەتتىنمۇ دەلىل ئېلىنىدۇ.

بىز بىرىنچىدىن ئىشارەتتىن دەلىل ئالغاندا، بۇ ئايەت، يەرشارىنىڭ ئىلىپىس شەكىللىك، يۇمىلاق ۋە چۆرگىلەپ تۇرۇشىنى، قۇياشنى چۆرىدەپ ئايلىنىشىنى، قۇياش بولسا، پۈتۈن ھەمراھلىرى بىلەن تەڭ بىرگە يۈرۈشىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىككىنچىدىن، ئايەتتە، ئاللاھ، ئەتتەنە كۈللى شەيئى دىگەن، **أخرب** دىمىگەن، يەنى ھەممە نەرسىنى پۈختا قىلغۇچى ئاللاھنىڭ ھۈنىرى دىگەن، خاراب قىلغۇچى دىمىگەن، قىيامەت بولسا، خاراب، ھالاكەتلىك بولىدۇ، بۇ ئايەتتە بولسا، پۈختا دىگەن سۆز بار، شۇڭا بىز، بۇ ئايەتتە ئىككى خىل مەنا بار، بىرسى قەدىمقىلارنىڭ قىيامەت كۈنىدىكى تەپسىرى يەنە بىرى بولسا، دەل ھازىرقى قۇياش سىستېمىسى، يەرشارىنىڭ ئايلىنىشى، بۇ، قۇرئاننىڭ كاتتا مۆجىزىسى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۆزنى مۇندىن 75 ـ يىل ئىلگىرىلا سۆزلىگەن، ھازىر، 2005 ـ يىلى بولسا، ئىلىم ـ پەن تەرەققىيات، ۋاختى، نۇرغۇن پەيلاسوف، دوكتۇر، شەيخ، ئۇستازلا بۇ مەسلىنى ئەقلى، نەقلى دەلىلەر بىلەن ئىسپاتلاپ بولدى، ھەرقايسى ئىسلام دۆلەتلىرىنىڭ تىلشۇنۇر، تور بەتلىرىدە بۇ مەسىلىلەر، قۇرئان مۆجىزىسى سۈپىتىدە بايان قىلىنماقتا.

ئەقىدە

مانا بۇ بىزنىڭ ئەقىدىمىز،
باشقىلاردەك سۈپەتكە تانمايمىز.
قار ـ يامغۇردەك ئوق ياغسىمۇ كۆسمىزگە،
بۇ ئەقىدىمىزدىن ھەرگىز يانمايمىز.

ئەھلى سۈننى ۋەلجامائەنىڭ ئەقىدىسى بولغان مېنىڭ ئەقىدەم.

مەن ئاللاھقا، ئىسىم ـ سۈپەتلىرىگە، پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، ئەلچىلىرىگە بارلىق پەيغەمبەرلەرگە، قىيامەت كۈنىگە، ئۆلگەندىن كېيىن مۇشۇ پېتى تىرىلىشىمگە، تەقدىرگە، ھىساب،

مىزان، جەننەت، دوۋزاخقا شەكسىز ئىشىنىمەن، ئىمان كەلتۈرىمەن، دىلىم بىلەن تەستىقلايمەن، تىلىم بىلەن ئىقرار قىلىمەن، ئىنشائاللا، ئاللاھنىڭ رەھمەت، پەزلى بىلەن ئەمەلىيىتىمدە كۆرسىتىمەن، مانا بۇنى ئالىملار ئىمان دەيدۇ، ئېتىقادى بۇزۇق بولسا، ئەمەلىي بولسىمۇ ئۇ مۇناپىق بولىدۇ. تىلىدا ئىقرار قىلمىسا، ئۇنى كاپىر دەيدۇ، شەرىئەت: مۇشۇ ئەمەلنى قىلمىسا كاپىر دەپ، تەرىك ئەتسە، ئىماندىن چىقىپ كېتىدىغان،ياكى قەلبىپ سالسا ئىماندىن چىقىرىپ كاپىر قىلۇېتىدىغان ئىشلاردىن باشقا ئەمەللىرىدە مەسىلە كۆرۈلسە، بۇنى بىز پاسىق دەيمىز. ئەمما، نامازنى قەستەن تەرىك ئەتسە، ئۇنى كاپىر دەيمىز، ئىمانىنىڭ مەنىسى لۇغەتتە ئىشىنىش بولۇپ، ھازىرقىلار، ئىشەنسىلا ئۆزىنى مۆئمىن دەيدىغان بولۇۋالدى، بۇلار ئەمەلىيەتتە لۇغۇۋي مۆئمىن بولۇپ، ھەقىقى مۆئمىنلەر، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ دىگەندەك بولۇشى، يۈقىرقى نىزامدا چىڭ تۇرۇشى لازىم، تىلىدا ئىقرار قىلسا، قەلبىدە چىن دىلىدىن ئىشەنسە، ئەمەلىيەتتە كۆرسىتىپ بېرەلمىسە، مانا بۇ مۆئمىن ھېسابلىنىدۇ.

نام ـ ئاتاقتا مۆئمىن بولغانلار ياكى مۇسۇلمانلار ياشايدىغان دۆلەتتە، تۈغۈلۈپ قالغانلار، ياكى مۇسۇلمان ئائىلىسىدە تۈغۇلۇپ قېلىپ، نېمىنىڭ ئىسلام، ئىمان ئىكەنلىكىنى بىلمەيدىغانلار ھەقىقى مۆئمىن ئەمەس.

سۆزىمىزنىڭ بېشىغا كەلسەك، ئاللاھ بار، بۇنىڭغا بارچە ئالىم ئۆزى گۇۋاھ، شۇنداقلا ئاشۇ ئالەملەردە دەلىل بار، پەيغەمبەرلەر بولسا، ئادەتتىن ـ تاشقىرى مۆجىزىلەر بىلەن قايىل قىلاتتى، پەيلاسوفلار، ھۆكمالار، ئەقىلنى ئىشقا سېلىپ، پەلسەپە، لوگىكا، مەنتىقە ئارقىلىق ئاللاھ بار، بىر دەپ قايىل قىلاتتى، مەسىلەن: پۈتۈن ئالەم، كائىنات، ھادىسە، ئۇ پەيدا بولغان. ئۇ يوق تۇرۇپ، ئۆزىنى پەيدا قىلالمايدۇ، چۈنكى، ئۆزىمۇ يوق تۇرسا، ئەزلى ئەمەس، ھادىسە تۇرسا، ئۇنداقتا، بۇ ئالەمنى بۇ دۇنيانى ۋە ئىچىدىكى نەرسىلەرنى پەيدا قىلغان بىر ئاللاھ چوقۇم بار. ھەرقانداق ھەرىكەتلەنگۈچى، سىرتتىقى كۈچنىڭ تەسىرىدىن ھەرىكەتلىنىدۇ، بۇ ئالەم، ئالەم ئىچىدىكى شەيئىلەر، سىستېمىلىق ئورۇنلاشقان، نىزام، تەڭپۇڭ، ھېساب، شەكىل، كېلىپ ـ كېتىشلەر ھەتتا چىراي، گۈزەللىك ۋە بارماق ئىزى قاتارلىقلار ئاللاھنىڭ بار ۋە بىرلىكىگە شاھىدتۇر.

ھازىرقى ئالىملار بولسا، قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرىنى تەتقىق قىلىپ، خۇددى بۇرۇنقى ئالىملار، پەيغەمبەر دەلىللىرىدىن 1000نى توپلاپ كىتاب قىلغاندەك، 1000 دىن ئارتۇق مۆجىزىنى، دەلىل ـ ئىسپاتلارنى توپلاپ، كىتابچە قىلدى، ھەتتا، ھەر قايسى دۆلەتلەر، رايۇنلار، مەزھەپ، ئېقىم، پارتىيە، گۇرۇھلار، تەشكىلاتلار، دەۋەتچىلەر، كېچە ـ كۈندۈز، كۈچ چىقىرىپ خىزمەت قىلىپ، كىتاب، گېزىت ـ ژۇرنال، رادىئو ـ تېلېۋىزور، ھەتتا كومپيۇتېر تور بەتلىرىدە كەڭ دائىرىلىك نەچچە تىللىق قىلىپ، پۈتۈن يەرشارىدا ھەتتا، باشقا پىلانېت، تاشقى ئالەمدە ياشاۋاتقانلارغىمۇ يەتكۈدەك قىلىپ تارقاتماقتا، مانا مەن بولسام، ھەممىنى كۆردۈم، ئاڭلىدىم، خىزمەت قىلىپمۇ باقتىم.

ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىدە شەك يوق، ھەتتا بۇنداق دىيىشنىڭمۇ ھاجىتى يوق، بىز ھازىر ئاشۇ ئاللاھقا بولغان ئەقىدىمىزنى بايان قىلىمىز. ئۇ ئاللاھ بار، بىر زات بار، زاتى بار، مەۋجۇد، لېكىن قانداقلىقى، كەيپىياتى بىزگە نامەلۇم، ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، خالاس. بىزنىڭ ئەقلىمىز ئۆزىنىڭ زاتىغا، سىپاتىغا، ئىلمىگە زادى يېتەلمەيدۇ، ئەقىل، ئاللاھنى چەك دائىرىگە ئالالمايدۇ، ئاللاھۇ

ئەكبەر،! چۈنكى، ئۇ زاتىنىڭ ئوخشىشى يوق، ئۇ ماددا ئەمەس، مەخلۇق ئەمەس، خالىق، ئۇنى ئالتە تەرەپ قورشمايدۇ، ئاللاھقا، مەخلۇققا ئوخشاش، تەرەپ بەلگىلىگىلى بولمايدۇ، ئاللاھ بىلەن بىزنىڭ ئارىلىقىمىزغىمۇ مۇساپە، مىقدار بەلگىلىگىلى بولمايدۇ، ئۇ بىزگە يېقىن، بىز بىلەن بىللە، ھەقىقەتتە بىللە، ئەلۋەتتە، ئەزلىدە ئاللاھلا بار، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى. ئاللاھ، ئەزلى، ئەزلىدە بار، ئەزەلدىن بۇنى ھېسابلىغىلى بولمايدۇ، ئۆمۈر يىل توختاتقىلى بولمايدۇ، ئۇ ئەزەل، ھەم ئەبەدىيدۇر، ئەۋۋەل - ئاخىر ئەلۋەتتە، مەخلۇقلار ئاللاھدىن باشقا ئايرىمدۇر. مەخلۇقاتلار ئاللاھنىڭ زاتىغا كىرىۋالمايدۇ، ئاللاھنىڭ زاتىمۇ مەخلۇقلار ئىچىگە كىرۋالمايدۇ، چۈنكى، ئۇ ئاللاھ، مەخلۇق ئەمەس، ماددا ئەمەس، بۇ ئالەم، ئۇ ئالەم ھەممىسى ماددا، مەخلۇق، مەۋجۇداد، ھادىسدۇر.

ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق، شۇڭا ئۇ زات ئالتە تەرەپ قورشاپ تۇرىدىغان، بۇ چەكلىك ماددى ۋە مەنىۋى روھى ئالەملەرگە زادى ئوخشمايدۇ، بارلىق ئالىملار، كىمكى ئاللاھقا بىرەر نەرسىنى يا شەخسنى ئوخشاتسا، كاپىر بولىدۇ دەپ ئىجمائ ئېتىقادقا كەلگەن، شۇڭا، بىز ئاللاھنى مەخلۇقلارچە ئويلاپ چۈشەنسەك ئازىمىز، ئەقىدە مەسىلىدە ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ ھوقۇققا ئىگە، ئىجمائ، قىياسمۇ بۇ مەسىلىگە ئىشلىمەيدۇ، چۈنكى، ئەقىل يەتمەيدۇ. ئۇ پۈتكۈل ئالەملەرنى ياراتتى، بارلىق مەخلۇقلار ئاللاھنىڭ قۇدرىتىدە، ئاللاھنىڭ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە بولغان قولىدا، ھېچنىمىگە ئەرزىمەيدۇ، ئاللاھ، ئەزەلدە بىرەر نەرسىگە مۇھتاج ئەمەس، ئەزەلدە، ئاللاھلا بار ئىدى، شۇڭا، ئۇنى بىرەر جايدا دېگىلى بولمايتى، چۈنكى، شۇ جايمۇ يوق ئىدى، زامان، ماكاننى ئاللاھ ياراتقان، بەزىلەر، ئاللاھ ئەرشىدىن تارتىپ، بارلىق مەخلۇقلارنى يارىتىپ، ئۆزگىرىپ قالغىنى يوق، ھازىرمۇ ماكان، ئورۇن يوق دەيمىز دەيدۇ.

ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە خۇسۇسەن سەلەف، سالىھلار ئاللاھ بار، بىر، ئەزەل، ئەبەدى، ئەۋۋەل - ئاخىرى، ئۇ مەخلۇقلارنى ياراتتى، قۇدرىتى چەكسىز زات، ئۆز كالامىدا قۇرئاندا ئەلچىسى، ھەدىسىدە ئەرش ئۈستىدە دېدى، بىز مۇشۇنداق دەيمىز.

ئاللاھ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئەرشى ئۈستىدە، ئاللاھ ئۇنى ياراتمىسىمۇ ھەممىدىن ئۈستۈن، ياراتسىمۇ ئۈستۈن، مۇھتاج ئەمەس، ئۈستىدە ئولتۇرغان ئەمەس، تۇتىشىپ قالغان ئەمەس، ئەرش، ئاللاھنى كۆتۈرمەيدۇ، بەلكى، ئاللاھ، ئەرشنى ۋە ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇرغان، پەرىشتىلەرنى كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، ئاللاھ، پۈتۈن مەخلۇقنى ھەتتا، ئەرىشنىمۇ قورشاپ تۇرىدۇ، (وكان الله بكل شيئ محيطا) ئاللاھ ھەممىنى قورشاپ تۇرىدۇ، ئوخشىشى يوق، ئەرشكە مۇھتاج ئەمەس، ئۇ ئۈستۈن!! ئاللاھ، ئەرشى ئۈستىدە دېگەنلىك، ئۈستىگە چىقىۋالغانلىق ئەمەس، بەلكى، ھەممىدىن، ھەتتا ئەرشىدىنمۇ ئۈستۈن دېگەنلىكتۇر، ئەرش پۈتۈن مەخلۇقلار بىلەن ئاللاھنىڭ ئالدىدا يوق نەرسە دېگەنلىكتۇر.

ئەگەر، ئاللاھ پۈتۈن مەخلۇققا، ئەرشكە، يوقال! دېسە يوقلىدۇ، خۇددى كۈن دېسە يارالغاندەك، سىز ئاللاھنى ھەرگىز مەخلۇققا قىياسەن بىرىپ ئويلاپ قالماڭ، ئۇ ئاللاھدۇر، خالىق، راززاق، مۇقەددىم، مۇئەخخىردۇر. قۇرئان، ھەدىستە نېمە دېسە، شۇنى دەڭ، خالىغانچە ئۆزگەرتمەڭ، ئۇنىڭ ئۆزىگە لايىق قولى، كۆزى، قۇلىقى بار، ئوخشىشى يوق، بۇنىڭ مەنىسى، لۇغىتى، بىزگە مەلۇم، كەيپىياتى قانداقلىقى بىزگە نامەلۇم، ئىمان ۋاجىپ، كەيپىياتىدىن سۇئال سوراش، بىدئەتدۇر. بۇ بارلىق ئەھلى سۈننى، سەلەف، سالىھلار سۆزىدۇر. ئاللاھ ئۆزىگە لايىق كۆز بىلەن كۆرىدۇ، قۇلاق بىلەن

ئاڭلايدۇ، ئوخشىشى يوق، قولىغا قۇدرەت ياكى نېئمەت، مەنا بېرىمىز دېسىڭىز، خۇددى مۇئتەزىلىلەردەك ئازغان بولسىز، يەداھۇ دەپ ئىككىلىك لەۋزە بىلەن ئاللاھنىڭ ئىككى قولى دەپ كەلسە، ئىككى قۇدرەت، ئىككى نېئمەت دەپ تەرجىمە بېرەمسىز؟ بۇ توغرا ئەمەس، ئاللاھ، ئىبلىسقا مۇنداق خىتاپ قىلغان، **مەن ئۆز قولۇم بىلەن ياراتقان ئادەمگە سەجدە قىلىشىڭدىن نېمە توستى؟**، دېمەك، بۇ ئايەتتە، شەيتاننى قۇدرەت بىلەن يارىتىپ، ئاللاھ، ئادەمنى قۇدرەت ھەم ئۆز قولى بىلەن ياراتقان، شۇڭا، ئۆز قولى بىلەن ياراتقانلىقىنى ھەم تىلغا ئېلىپ، ئادەمنى شەيتاندىن ئەۋزەل دېگەن، ئەگەر بۇ ئايەتتىكى قول دېگەن يەرگە، قۇدرەت، مەنا بەرسىڭىز، ئاللاھ، شەيتاننىمۇ، ئادەمنىمۇ ھەممە مەخلۇقلارنى قۇدرىتى بىلەن ياراتقان ـدە، ئاندىن كېيىن، ئادەمنىڭ بۇ يەردىكى پەزىلىتى يوقايدۇ.ئادەمنىڭ، ئاللاھنىڭ قولى بىلەن يارالغان پەزىلىتى قېنى ؟! قول دېگەن چۈقۇم قول.

شۇڭا، ئاللاھ، ئۆز قولى بىلەن ياراتقان ئادەم، پەزىلەت ئىگىسى بولۇپ، شەيتان، ھۆرمەت، سالام، سەجدىسى قىلىدۇ.

ئەبۇ ھەنىيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، «فىقھۇلئەكبەر» ناملىق ئەقىدە كىتابىدا كىمكى، قۇرئان، ھەدىستىكى قول دېگەن يەرگە قۇدرەت، نېئمەت، مەنا بەرسە، ئۆزگەرتىپ تەئۋىل قىلسا، مۇئتەزىلەردەك ئاللاھنىڭ قول دېگەن سۈپىتىگە تانغان بولىدۇ دېگەن. شۇڭا، ئۆزىگە لايىق قولى بار، ئوخشىشى يوق. بەزىلەر بۇ ئايەت، مۇتەشابىھ ھەدىسمۇ شۇنداق بىز سۆز قىلمايمىز، دەيدۇ. بۇنىڭغا نېمە دەلىل بار؟

بىز ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە، سەلەف، سالىھدەك قۇرئان، ھەدىس نېمە دېسە شۇنى دەيمىز، ئۆزگەرتمەيمىز، دەللىمىز ئۆزى تۇرۇپتۇ.

ئاللاھ، ئەرش ئۈستىدە تۇرۇپ بىز بىلەن ئاسمان ئەھلى بىلەن بىللە، بىرلا ۋاقىتتا، بىللە بولالايدۇ، ئوخشىشى يوق، ئەرش ئۈستىدە بولۇشى بىلەن بىز بىلەن بىللە بولۇشى زىت ئەمەس، چۈنكى، ئۇ خالىق، ياراتقۇچى، ھەممىگە قادىر، ئوخشىشى يوق، مەخلۇق، ماددا، جىسىم ئەمەس. جىبرىئىل پەرىشتە بۇنداق قىلالمايدۇ، ئۇ بىر يەردە بولسا، يەنە بىر يەردە يوق، كەلسە كېتىدۇ، كېلىش ئالدىدا يوق، كەتسە، غايىپ بولۇپ كېتىدۇ، ئاللاھ، ئۇنداق ئەمەس، ئۇ زات، بىرلا ۋاقىتتا ئەرش ئۈستىدە، ئاسمان ئۈستىدە، ھەممە ئۈستىدە، شۇنداقلا بىز بىلەن بىللە، ئاسمان ئەھلى بىلەنمۇ بىللە، شۇنداقلا ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە چۈشۈپ، چىقىپ كېتەلەيدۇ، قادىردۇر، ئەمما، بۇ ئىشلار مەخلۇققا مۇمكىن ئەمەس، ماھالدۇر، خالىقا، ئاللاھقا مۇمكىن، ئۇ قادىردۇر.

ئىبنى كەسىر رەھمەھۇللا ئەلەي، سۈرە ھەدىد تەفسىرىدە مۇنداق بىر ھەدىسنى يازغان، قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، يەككە ـ يىگانە بىر ئاللاھ، تۆت پەرىشتىنى تۆت تەرەپتىن ئەۋەتىپتۇ، بۇلار، ئاسمان ـ زېمىن ئوتتۇرىدا ئۇچرىشىپ، بىرسى دەپتۇ، مېنى ئاللاھ ئەرش ئۈستىدىن ئەۋەتتى، ئاللاھ شۇ جايدا قالدى دېسە يەنە بىرسى، مېنى ئاللاھ يەتتە قات زېمىن ئاستىدىن ئەۋەتتى، ئاللاھ شۇ يەردە قالدى دەپتۇ، يەنە بىرسى، ئاللاھ مېنى مەشرىقدىن ئەۋەتتى دېسە، يەنە بىرسى ئاللاھ مېنى مەغرىپتىنكى بىر چېتىدىن ئەۋەتتى، ئاللاھ شۇ جايدا قالدى دەپتۇ، دېمەك، بۇلار بۇ چەكلىك ئالەمدە ئاشۇنداق چۈشىنىپ قالدى، ئاللاھ، بىر ئۇ مەخلۇققا ئوخشاشمايدۇ، شۇڭا ئۇ، بىرلا ۋاقىتتا تۆتىلى تەرەپتە ئەڭ چەت تەرەپلەردە بولالايدۇ، بۇ، ئاللاھقا زىت كەلمەيدۇ، مۇمكىن بولىدۇ. ئەمما، بۇ مەخلۇققا جىبرىئىلغا

مۇمكىن ئەمەس ماھالدۇر. بۇ ھەدىس، سەھىھ بولغاچقا ئىبنى كەسىر تەفسىرىگە يازغان، شۇنداقلا مۇھەممەد ئەلى سابۇنى بۇنىمۇ، يەنى بۇ تەفسىرنى سەھىھ بولمىغان زەئىپ ھەدىسلەردىن قىسقارتقان كىشىمۇ بۇ ھەدىسنى سۆرە ھەدىيد تەفسىرىدە قالدۇرغان، ھەدىس قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىز، ئاللاھنىڭ ھەممىگە قادىر ئىكەنلىكىگە، ئۇنىڭغا بۇ ئىشنىڭ مۇمكىن ئىكەنلىكىگە شەكسىز ئىشىنىمىز، ئۇ ھەممە جايدا بار، قاياققا قارىساڭلار ئۇ شۇ تەرەپتە دېگەن ئايەت، قىبلە توغرىسىدا چۈشكەن.

ئاللاھ، ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە كېلىپ ـ كېتىلەيدۇ، شۇنداقلا بىز بىلەن بىللە تۇرۇپ، كېتىۋېرىدۇ، كېلىۋېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئەرش ئۈستىدىن ئۈستۈندۇر. كېچىنىڭ ئاخىرقى ئۈچتىن بىرى قالغاندا، دۇنيا ئاسمىنىغا ئۆزىگە لايىق بولغان ھالدا چۈشىدۇ، ئاسمان ئەھلى بىلەن بىللە تۇرۇپ چۈشىدۇ، چۈشۈۋېتىپ ئەرشىدىن يوقاپ كەتمەيدۇ، ئەمرى كېلىدۇ، رەھمىتى چۈشىدۇ دەپ ئايەت، ھەدىسنى ئۆزگەرتمەيمىز، بۇرمىلىمايمىز. ئاللاھنىڭ رەھمىتى دائىم چۈشۈپ تۇرىدۇ، بىز ئاللاھنىڭ فەزلى، رەھمىتىدىن بىر مىنۇتمۇ ئايرىلالمايمىز. رەھمەتنىڭ چۈشۈشىنى كېچىگە خاسلاشتۇرۇپ ئولتۇرمايمىز. رەھمەت دائىم چۈشۈپ تۇرىدۇ، ھەدىسكە قارىغاندا، ئاللاھ، 100 رەھمەتتىن بىرىنى ئىنسان، ھەتتا ھايۋانلار ئارىسىغىمۇ ئورۇنلاشتۇرغان، كىمكى، رەھمەت چۈشىدۇ دەپ مەنا بەرسە، ئاللاھنىڭ چۈشۈش سۈپىتىنى يوق قىلغان بولىدۇ. چۈشەلەيدىغان قۇدرەتكە تانغان بولۇپ، ئىماندىن ئاجرايدۇ، مۇئتەزىللەر مەزھىپىگە ئۆتۈپ كېتىدۇ. ئۇ ھەممىگە قادىر، چۈشەلەيدۇ، كېلەلەيدۇ. بىز بىلەن بىللە تۇرۇپ، شۇنداقلا ئەرشىدىن ئۈستۈن تۇرۇپ، ھەممە مەخلۇقلار بىلەن بىللە، ئۇ ھەممىگە قادىردۇر.

ھەربىر ئىنسان ئۆزىنىسگە چىقسا ياكى يالغۇز جايدا تۇرسا، قۇياش ياكى ئاي ياكى بىرەر بەلگىلىك يۇلتۇز، شۇ كىشىلەر بىلەن بىللە بولغاندەك، ئۆزى بىلەن يالغۇزلا تۇرغاندەك ھېس قىلىدۇ، ھەممە، كىشى شۇنداق، ئەنە شۇنىڭدەك، ئاللاھ، بۇ چەكلىك مەخلاۇقلاردىن ئۇلۇغ، كاتتا، بۈيۈك زات، ئەمەلىيەتتە ھەقىقەتەن بىللە بولالايدۇ. زاتى بىلەن بىللە دەپ قۇرئان، ھەدىستە كەلمىگەچكە بىز، ئاللاھ، بىز بىلەن زاتى بىلەن بىللە ياكى بىللە ئەمەس دېمەيمىز، ئاللاھ، ھەممە بىلەن بىز بىلەن بىللە دەيمىز، خالاس. جۇمھۇر ئالىملار، ئىلمى كۆچ ـ قۇدرىتى، كۆرۈنۈشى، نۇسرىتى بىلەن بىللە دەپ، ئىجمائ، ئىتتىفاقدا كەلگەن، بەربىر ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، مەخلاۇقنا قىياس قىلنمايدۇ. بۇ مەسىلىلەردە بىزنىڭ ئەقلىمىز يەتمەيدۇ، قۇرئان، ھەدىسلەر كۆپايە خالاس. ئاللاھ، ۋە رەسۇلۇللاھ نېمە دېسەن شۇنى دەيمىز. مەيلى بىرەر سۈپەتنى ئىسپاتلاپ مۇقىملىسۇن، ياكى نەپى بولۇشسىز قىلىپ يوققا چىقارسۇن، بىز شۇنىلا دەيمىز. ئاڭلايدۇ، كۆرىدۇ، چۈشىدۇ دېسە بىزمۇ شۇنداق دەيمىز. ئوخشىشى يوق دېسە، بىزمۇ شۇنداق دەپ، مەخلۇققا خاس سۈپەتلەرنى يوققا چىقىرىمىز، مەسىلەن: ئۇنى ئاستى ـ ئۈستى، ئوڭ ـ سول، ئالدى ـ ئارقا دەپ ئالتە تەرەپ قورشىمايدۇ، بۇلار مەخلۇقنىڭ سۈپىتىدۇر.

ئۇ ماددا، جىسىم ئەمەس، ھەممىنى ياراتقان زات، قۇرئاندا، ئۇ زاتىنى ئۇخلىمايدۇ، مۇگدىمەيدۇ، خوتۇن بالىسى يوق، يېمەيدۇ، ئىچمەيدۇ، دەپ كېلىدۇ. بىز مۇشۇنداق دەيمىز. قالايمقان سۆزلىمەيمىز. ئاللاھنى مەخلۇقدىن نېرى قىلىمىز، ئوخشاتمايمىز، دەپ خالىغانچە سۆز قىلمايمىز،

مەسلەن: بىرەر پادىشاھنى، ئۇلۇغ كىشىنى سىز پاھىشۋاز، بۇزۇق ئەمەس، سىز تاز ئەمەس، دېسە، بۇ ئەمەلىيەتتۇر، ئەمما ئەدەبسىزلىك بولىدۇ، ئەمما، سۆزى توغرا، لېكىن خالىغانچە سۆز قىلسا بولمايدۇدە!.

ئاللاھ، ئۇلارنى مەسخىرە، زاڭلىق قىلىدۇ، ھىيلە بىلەن بابلايدۇ، ئۇلار ئۇنۇتقاندەك ئۇنتۇيدۇ، دېگەندەك سۈپەتلەر كېلىدۇ. بۇ بولسا، جازالاش مەنسىدە، ئۇنداق قازانغا مۇناق چۆمۈچ دېگەندەك، بىز بۇ سۈپەتلەردىن، ئاللاھ، ھىيلە ـ مېكىر قىلغۇچى، ئۇنۇتقۇچى، ئالدىغۇچى دەپ سۈپەتلىمەيمىز، بۇ بولسا، پەس، رەزىل سۈپەت، ئەمما، كاپىر، مۇناپىقلارنىڭ ئەدىبىنى بېرىش، ئۇلارنىڭ سۆزى، قىلىقى بىلەن بىللە كەلسە، ئۆزىگە لايىق مەنا بېرىمىز، بۇنى ئەرەبلەر، لەۋزى، بىر خىل مەنىسى نەچچە خىل دەپ ئاتايدۇ. ياكى توغرا چۈشىنىمىز. مەسلەن: مۇناپىقلار، ئىسلامنى ئاشكارىلاپ دىلىدا كۇفرىنى يوشۇرۇپ ياشىغاندەك، ئاللاھمۇ ئۇلارغا تاشقى كۆرۈنۈشىدە بۇ دۇنيادا مۇسۇلمانلارغا قىلغان مۇئامىلىنى قىلىپ، ئاخىرەتتە بولسا، دوۋزاختا سېلىپ، ئەدىۋىنى بېرىدۇ، مۇناپىقلار، مۆئمىنلەرنى زاڭلىق قىلغاندەك، ئاخىرەتتە بولسا، ئۇلار يەنە مۆئمىنلەر بىلەن ئارىلىشىپ مېڭىۋالىدۇ دە! يول ئۈستىدە ئۇلار نۇردىن ئايرىلىپ قاراڭغۇلۇقتا قالىدۇ. مانا بۇ، مەسخىرە.

بۇنداق مىساللار بەك كۆپ، فىرئەۋن بولسا، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى تۇغۇلىشى بىلەنلا يوقاتماقچى بولۇپ، نۇرغۇن بالىلارنى ئۆلتۈرىدۇ، ئەمەلىيەتتە، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى ئۆز ئۆيىدە باقىدۇ، ئاللاھ ھەممىگە قادىردۇر. مەخسەت، خالىغانچە ئىسىم ـ سۈپەتنى مۇقىملاش ياكى يوققا چىقىرىشنى قىلمايمىز. قۇرئان، ھەدىستە نېمە كەلسە، دېسە، دەيمىز، يوققا چىقارسا، يوققا چىقىرىمىز، جىم تۇرسا، سۈكۈت قىلسا، جىم تۇرۇپ، سۈكۈت قىلىمىز، بىلسەك ئەمەل قىلىمىز، بىلمىگەننى دېمەيمىز. ئاللاھقا تاپشۇرىمىز، ئىلمى ئەخلاقنىڭ ياخشىسى، يۇقىرى بىلىم بولسا، بىلمىگەننى، ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ دېيىشتۇر.

ئاللاھنىڭ ھەربىر ئىسىم ـ سۈپىتى، ئاللاھنى ۋە شۇ سۈپەتنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ، مەسلەن: رەھمان، علیم دېسەك بۇ ئىككى سۈپەت بىر ئاللاھنى كۆرسىتىپ بېرىپ، ئاندىن رەھىم قىلىش، بىلىش، دېگەننى، ئىككى سۈپەتنى كۆرسىتىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئىسىم ـ سۈپەت ئۆزى، ئاللاھ دېگەنلىك ئەمەس، ئۇنداق بلسا، 99 ئىسىم ـ سۈپەت 99 ئاللاھنى كۆرسىتىپ قالىدۇ، بۇ خاتا، ئاللاھ بىردۇر. ئىسىم ـ سۈپەتتىن ئاللاھنى كۆرسەتمەيدۇ دېگىلى بولمايدۇ، چۈنكى، رەھمان دېسە، بۇ ئاللاھنى كۆرسىتىدۇ، شۇڭا، بىز بۇ ئىسىملارنى ئۆز ئەينى ئاللاھمۇ دېمەيمىز، ئاللاھنى كۆرسىتىپ بەرمەيدىمۇ دېمەيمىز. بەلكى، بىز بۇ ئىسىملارنى ئاللاھنىڭ سۈپىتى، ئاللاھنى كۆرسىتىپ شۇنداقلا، ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ دەيمىز. ئاللاھ بىر، سۈپىتى، ئىسمى 99 دۇر. ئاللاھنىڭ سۆزى مەخلۇقنىڭكىگە ئوخشاشمايدۇ، خۇددى خالىق بىلەن مەخلۇق ئوخشاشمىغاندەك، ئاللاھ بىلەن مەخلاۇق ئوتتۇرىدا قانداق پەرىق بولسا، ئاللاھنىڭ سۆزى بىلەن مەخلۇق سۆزى ئوتتۇرىدا شۇنداق پەرىق بار، بىزنىڭ سۆزلىرىمىز، گال، لەۋ، چىش، تىل، ھاۋا، ماددا ئارقىلىق سۈركىلىۋاتقان ھاسىل قىلىپ چىقىدۇ، ھاۋادا تارقىلىپ قۇلاقتا تېگىدۇ، بۇنى ئاڭلاشقا مەسئۇل ھۈجەيرىلەر نېرۋىغا يەتكۈزۈپ بېرىپ، ئاندىن بىز بۇ ئاۋازنى پەرىق ئېتىمىز.

ئەمما، ئاللاھ، بىز مەخلۇقا زادى ئوخشاشمايدۇ، ئاللاھنىڭ قانداق كەيپىياتتا سۆزلىشىنى بىز

ئەقلىمىز بىلەن بىلەلمەيمىز. ئاللاھنىڭ سۆزىنى پۈتۈن كائىنات، جانلىق - جانسىز ھەممىسى چۈشىنىپ بىلەلەيدۇ، چۈنكى ئاللاھنىڭ سۆزى بىز يۇقىرىدا دېگەندەك ماددا، ھاۋا، مەخلۇقدىن پەيدا بولغان ئەمەس، ئاللاھنىڭ سۆزلىشى، ئەزلى بولۇپ، بۇ، ئاللاھنىڭ سۈپىتى، ھادىسە ئەمەس، ئاللاھ، ۋۇجۇدقا كەل دېسە، نېمىنى خالىسا شۇ يارىلىدۇ، پەيدا بولىدۇ، يوقال دېسەك يوقىلىدۇ. بۇ خالىقا مەنسۇپ سۆزدۇر، ئوخشىشى يوقتۇر، ئاللاھ، ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئىدا قىلىدۇ، بۇ ئىدا، بۇ سۆز مەخلۇقنىڭكىگە زادى ئوخشاشمايدۇ، (ليس كمثله شيئ)

قۇرئان كەرىم بولسا، ئاللاھنىڭ كالامى، ئاللاھنىڭ سۆزى، بۇنى جىبرىئىل، رەسۇلۇللاھقا ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن ئەرەب تىلى ئارقىلىق چۈشۈرگەن، رەسۇلۇللاھدىن ئاڭلىغان كاتىپلار يازدى، كېيىن بۇ مۇتىۋاتىر يەنى ئەڭ ئىشەنچىلىك قەتئىي خەۋەر سۈپىتىدە بىزگە يېتىپ كەلدى، تېخى ئۇ چەكسىز مۆجىزە، بىلىمگە ئىگە، چۈنكى، ئۇ ئاللاھنىڭ ئىلمى بىلەن چۈشكەن، ئۇنىڭدا ئاللاھنىڭ ئىسمى - سۈپىتى بار، ئىلمى بار، غەيىب ئىشلار بار، قانۇن، پىرىنسىپ، ھىدايەت، شىپا بار، قۇرئان، بسم الله دىن باشلاپ، ۋەناسقىچە ھەممىسى ئاللاھنىڭ كالامى، سۆزىدۇر.

ئۇ، ئاللاھنىڭ سۆزى بولغاچقا، ئىلمى بولغاچقا، ئىسىم - سۈپىتى بولغاچقا، ئاللاھنىڭ ئىلمى، سۆزى، بىلىشى، كۆرۈشى، كامال ھاياتى، ئىرادىسى قاتارلىقلار، ئىسىم، زات بولۇپ، ئەزلى ئەبەدى بولغاچقا، قۇرئان، ھەرگىز مەخلۇق، ھادىسە ئەمەس، چۈنكى، بارلىق دەرەخلەر قەلەم بولسا، دېڭىزلار سىياھ بولسا، يەنە يەتتە دېڭىز قېتىلسا، ئاللاھنىڭ سۆزى، كەلىمىسى تۈگەپ كەتمەيدۇ، ئاشۇ قەلەملەر، سىياھلار تۈگەپ كېتىدۇ، بۇ ئايەتتۇر. مانا بۇ دەلىلكى، قۇرئان، مەخلۇق ئەمەس، خالىقمۇ ئەمەس، بەلكى، خالىق، ئاللاھنىڭ سۈپىتى، سۆزى، بىزگە ئاتا قىلغان پەزلى، نۇر، شىپا، ھىدايەت، قانۇن - نىزامدۇر.

ئۇنى مەڭگۈ ھېچكىم ئۆزگەرتەلمەيدۇ، ئوخشىشىدىن بىر ئايەتمۇ كەلتۈرەلمەيدۇ.

ئاللاھنىڭ ئىسىم - زاتى، خالىشىغا باغلىق ئەمەس، بولۇشسىز، نەپى كەلمەيدۇ. يەنى ئىجابى بولىدۇ، سەلبى بولمايدۇ، مەسىلەن: ئاللاھ بىلىدۇ، كۆرىدۇ، دېسەك، خالىسا كۆرمەيدۇ، بىلمەيدۇ، دېگىلى بولمايدۇ. ئىسىم - سۈپەت پىئىلى بولسا، خالىشىغا، ئىرادىسىگە باغلىق بولۇپ، ئىجابى ھەم سەلبى بولىدۇ. مەسىلەن: يارىتىدۇ، خالىق ياراتقۇچى خالىسا ياراتمايدۇ، رىزىق بېرىدۇ، خالىسا بەرمەيدۇ، دېگىلى بولىدۇ.

قۇرئان كەرىم توغرىسىدا بىر مۇھىم مەسىلە

ئەگەر سىز، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ، قۇرئاننى مەخلۇق دېيىش، دېمەسلىك توغرىسىدا سۆز قىلماي سۈكۈت قىلدى، بىزمۇ سۈكۈت قىلمىز دېسىڭىز، بىز دەيمىزكى، ئەنە شۇنىڭدەك قۇرئاننى مەخلۇق ئەمەس، دەڭ ياكى دېمەڭ، دەپمۇ سۆز قىلمىدى، سۈكۈت قىلدى، سىز سۈكۈتنى دەلىل قىلىپ، سۆز قىلمىسىڭىز، بىزمۇ سۈكۈتنى دەلىل قىلىپ قۇرئان مەخلۇق ئەمەس دەڭ دەيمىز.

ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇرئاندا ئاللاھنىڭ ئىسىم - زاتى، ئىسىم - سۈپىتى، ئىلمى بار، غەيىب ئىلىم بار، تۈگىمەس ھىكمەت بار، ئۇ تۈگىمەيدۇ. ئاللاھنىڭ سۈپىتى ئەزلىدۇر، شۇڭا، ئۇ مەخلۇق ئەمەستۇر.

ئاللاهنى بار، بىر دەپ ئېتىقاد قىلغان ئىكەنمىز، قۇرئاندىكى يولىورۇقنى ئىزچىل ئەملىلىشتۇرىمىز، ئىبادەت قىلغاندا، ئاللاهنى ئۇستىمىزدە تۇرغاندەك، ئەمما ئۇنى چەك - چېگرا دائىرە قورشىمايدۇ، بىز پۈتۈن ئالەم بىلەن ئۇنىڭ ئالقىنىدا تۇرىمىز، ئاللاھ، بىز ناماز ئوقۇغاندا، ئالدىمىزدا تۇرغاندەك، بىز مۇناجات قىلۋاتقاندەك، ھەربىر ختابلىرىمىزنى مەسىلەن: ئى رەببىم، ئى ئاللاھ، دېگەندە، ئۇنى ھەقىقى ئەسلەپ تۇرۇپ، قىلىشىمىز لازىم. ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، ئەقىل ئۇنى قورشىيالمايدۇ، ئۇ مەخلۇققا زادى ئوخشىمايدۇ، بىز ئۇنى ئەسلىسەكلا، ئۇ بىزنى ھەردائىم ئەسلەگلىك، ئۇنىڭ بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى بىز ئۆزىۋەتمىسەكلا، ئۇ ھەرگىز ئۈزىۋەتمەيدۇ، مانا ھازىر شۇ تاپتا، ئۇ مېنى ۋە سىلەرنى كۆرۈۋاتىدۇ، سۆزىمىزنى ئاڭلاۋاتىدۇ، مۇشۇ خەتلەرنىڭ چېكتىنىمۇ كۆرۈۋاتىدۇ، كەيپىياتىنى بىلمەيمەن.

بىز، ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىگە مۇنداق ئىمان كەلتۈرىمىز، ۋە ئېتىقاد قىلىمىز، ئاللاھ، ئۇلارنى نۇردىن ياراتتى، (مۇسلىم رىۋايىتى) ئىككى، ئۇچ، تۆت، ھەتتا 600 قاناتلىق ياراتتى، ئۇ قاناتنىڭ كەيپىياتى بىزگە نامەلۇم، جىبرىئىل، مىكائىل، ئىسرافىل، ئەزرائىل ئەلەيھىسسالاملارنى باش، كاتىباش قىلىپ ياراتتى، ئۇلارغا ئايرىم - ئايرىم خىزمەت تاپشۇردى، بەزىلىرى ۋەھىگە مەسئۇل، بەزىلىرى قار - يامغۇر، شامال ۋاھاكازالار، بەزىسى جاننى ئېلىشقا بەزىسى سۈرنى پۈۋدەشكە، يەنە بەزىلىرى مۆئمىنلەرگە ياردەم بولۇپ، قوشۇن تارتىپ چۈشىدۇ، بەزىسى ئەمەللىرىمىزنى ھەتتا، سۆزلىرىمىزنى، ھەتتا ھەربىر ۋايىساش، تىنىقلىرىمىزنىمۇ يازىدۇ، بەزىسى قەبرىدە ئازابقا مەسئۇل، مۇنكىر - نەكىر شۇ، بەزىسى ھېسابقا مەسئۇل، بەزىسى جەننەتكە، بەزىسى دوۋزاخقا، ئەنە شۇنىڭدەك يەتتە ئاسماندا ئايرىم - ئايرىم ئىبادەت قىلىدىغانلىرى بار، ھەتتا ئەرشنىمۇ كۆتۈرۈپ تۇرىدىغانلىرى بار، سىز پەرىشتىگە ئىمانىم بار دەپلا يۈرمەي، ھەربىر ئىش قىلغانىدىمۇ ئەمىلىمنى، مۇشۇ سۆزۈمنى كاتىپ يېزىۋاتىدۇ دەپ ئېتىقاد قىلىش لازىم. مانا ھازىر مەن بىلەن بىللە ئۇلارمۇ يېزىۋاتىدۇ، خۇددى، ئاللاھقا ئىشىنىش، مۇسۇلمان، مۆئمىن بولۇش مېۋىسىنى بەرگەندەك، بىز ئۇنىڭ دىدارىنى، جەننەتنى، ۋەدىسىنى دەپ بەدەل تۆلىگەندەك، ئىبادەتنى شۇ ئاللاھقىلا قىلغاندەك، پەرىشتىگە ئىشىنىشمۇ نۇرغۇن مېۋە، نەتىجە چىقىدۇ، قەلىب، خاتىرجەم بولىدۇ، ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلىقى چىقىدۇ، نۇسرەت، ياردەم، غەيرەت كېلىدۇ. ئۇلار بىزنىڭ دوستىمىز.

يەنە بىز مۇنداق ئېتىقاد قىلىمىز، ئاللاھ، پەيغەمبەرلەرنى يەنى ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ، ئىنسانلارغا تەلىم بەردى، ئاللاھ قانداق تونۇشنى قانداق بويسۇنۇپ، ئىبادەت قىلىشنى ئۆگەتتى، بىز، ئاللاھنى، ئاللاھنىڭ رەھمەت، پەزلى، ياردىمى بىلەن تونىدۇق، سەھەم ھەدىستە ئاللاھ، 124000 پەيغەمبەر ئەۋەتكەن، قۇرئاندا بەزىسىنى يەنى 25نى تىلغا ئېلىپ، قىسسىنى سۆزلەپ بەرگەن، نۇرغۇنلىرىنى سۆزلەپ بەرمىگەن، 310 نەچچىسى رەسۇلۇللاھ، يەنى قولىدا كىتاب بار، ئومۇمى خەلقنى دەۋەت قىلىش بىلەن چاقىرغان ئەلچى، قالغىنى نەبىي، يەنى رىسالە ياكى چۈش ياكى ئىلھام، ۋەھى بىلەن خەلقنى چاقىرغان، رەسۇلۇللاھدىن بىر دەرىجە كېيىن تۇرىدىغان ئەلچىدۇر. سەھەم سۆز شۇكى، ئەۋۋەلى نۆھ ئەلەيھىسسالامدۇر، ئەڭ ئاخىرقىسى بولسا، بىزنىڭ پەيغەمبىرىمىز، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدۇر. ئەڭ ئەۋزەل مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدۇر، چوڭ شاپائەت ھوقۇقى شۇ زاتقا بېرىلىدۇ، ياردىمى كېيىن بولسىمۇ، جەننەتكە ئەۋۋەل كىرىدۇ، ئۈممىتىمۇ شۇنداق، 120 سەپ جەننەت

ئەھلىدىن 80 سەپ كىشى مۇشۇ پەيغەمبەر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتىدىن بولىدۇ. ئەھمەد رىۋايىتى، شۇنداقتىمۇ بىز، ئۇ ئەۋزەل بۇ تۆۋەن دەپ ئىختىلاپ قىلمايمىز، ھەممىسى ئاللاھنىڭ دوستى، يېقىن بەندىلىرىدۇر. بىز ھەممىنى ياخشى كۆرىمىز، ئىمان كەلتۈرىمىز، دۇرت- سالام يوللايمىز، بىرەرسىنىڭ ئارىلىقىنى ئايرىۋەتمەيمىز، لېكىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىمىز.

ئاللاھ، ئەنە شۇ پەيغەمبەرلەرگە نۇرغۇن كىتاب نازىل قىلدى، ئەڭ چوڭى تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل، قۇرئاندۇر، ھەممە ساماۋى كىتابە، فۇرقان دەپ ئاتىلىدۇ، ھەق - باتىلنى ئايرىغۇچى سوھوفى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام، سوھوفى مۇسا ئەلەيھىسسالام ۋە باشقىلار، ئاللاھنىڭ قۇرئان ئارقىلىق بىزگە بەرگەن خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، تەۋرات، ئىنجىل، پۈتۈنلەي ئۆزگەرتىلگەن، شۇڭا بىز بۇ كىتابلارغا مۇنداق مۇئامىلە قىلمىز، ئەگەر بۇ كىتابلاردىن بىزگە بىرەر خەۋەر ياكى ھۆكۈم كەلسە، بىزنىڭ قۇرئان، ھەدىس، شەرئىتىمىزگە مۇۋاپىق، ئۇيغۇن كەلسە، بىز ھۆرمەت قىلىمىز، ئىشىنىمىز، يەنىلا بىزدىمۇ بولغاچقا ئۇنى كېرەك قىلمايمىز. ئەگەر ئۇلاردىن كەلگەن ھۆكۈم، خەۋەرلەر يالغان بولسا، قەتئىي رەت قىلىمىز، رەددىيە بېرىمىز، ماقالە ئېلان قىلىپ سۆكىمىز، خۇددى ئۇلار داۋۇد، يۈسۈف، سۇلايمان ئەلەيھىسسالاملارغا بۆھتان چاپلىغاندەك، ھارام قىلىنغان نەرسىلەرنى پەتىۋا قىلىپ، ھالال قىلىۋالغاندەك، رەسۇلۇللاھنىڭ سۈپىتىنى ئۆزگەرتكەندەك، ئەگەر ئۇ خەۋەر يا راست ئەمەس يا يالغان ئەمەس، ئوتتۇرىدا تۇرسا، سۈكۈت قىلىمىز، بۇنداق خەۋەرنىمۇ قاتتىق تەكشۈرۈپ، قۇرئان، ھەدىسكە ئۇيغۇن كەلسە، ياخشى تەرىپى بولۇپ، يامان تەرىپى بولمىسا، ئىبرەت، تەمسىل سۈپىتىدە كەلتۈرىمىز، ئەمما، قاتتىق ئېھتىيات قىلىمىز. بىز ئۇ كىتابلارغا ئىشەنسەكمۇ، ئاللاھ چۆرۈشۈرگەن دەپ ئېتىقاد قىلساقمۇ، لېكىن، ئەمەل، ھۆكۈم پۈتۈن ئىشلىرىمىزنى قۇرئان، ھەدىس بويىچە قىلىمىز، ئۇ كىتابلار تۇرۇپ تۇرىدۇ خالاس.

بىز ئاخىرەت كۈنىگە، قىيامەت كۈنىگە مۇنداق ئېتىقاد قىلىمىز:

ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ، بىزگە قۇرئان، ھەدىستە نېمە دېگەن بولسا، بىز شۇنى راست، ھەق دەپ بىلىمىز، بۇ دۇنيا چەكلىك دۇنيا، ئاخىرقى بىر كۈن ئاخىرلىشىپ مەڭگۈلۈك دۇنيا قۇرۇلىدۇ، ھەممە ئىنسان، ھايۋان، تېرىلىپ قوپىدۇ، مانا بۇ كۈن ئاخىرقى بىر كۈن دەپ ئاتىلىدۇ، ئۇندىن كېيىن، كۈن كېچە بولمايدۇ، مانا بۇ كۈن قىيامەت دەپ ئاتىلىدۇ، چۈنكى، ھەممە، دەس تۇرۇپ ھېسابقا تەييار بولىدۇ. بىزنىڭ پۈتۈن غايىمىز، ئارزۇ - ئارمانلىرىمىز شۇ كۈندە بولىدۇ، ئىنشائاللا، ئىسرافىل ئەلەيھىسسالامنىڭ سۇرنى پۈۋدىشى بىلەن ھەممىسى ئۆلۈپ، يەنە بىر پۈۋدىشى بىلەن ھەممىسى تېرىلىپ قوپىدۇ، ھەتتا، ھاۋايۇانلارنىمۇ قوپۇرىلىدۇ، ھېساب ئېلىنىدۇ، بۇ دۇنيا، ئاسمان - زېمىن، پۈتۈن نەرسە يوقىلىدۇ، بۇنى ھازىر تەبئىي - پەن ئالىملىرىمۇ، ئاستىرونومىيە ئالىملىرىمۇ پەن ئارقىلىق ئىسپاتلىدى، مەسىلەن: قۇياشنىڭ ھامىنى نۇرى ئۆچۈپ قالىدۇ، بۇ سىستېمىلار ھامىنى ۋەيران بولىدۇ، دېگەندەك، شۇنداق بۇ نەقلى ۋە ئەقلى دەلىللەر بىلەن ئىسپاتلانغان، مۇھىم بىر ھەقىقەت، بۇ كۈننىڭ بولىشىغا ئىشىنىش، مۇشۇ دۇنيادىمۇ ئەڭ مۇھىم بىر ئىش، بۇ ئېتىقاد، ئەڭ چوڭ، ئۇلۇغ مېۋە، نەتىجە بېرىدۇ، نەچچە مىليارت كىشى، مانا مۇشۇ كۈننى دەپ بەدەل تۆلەيدۇ، قىلىدىغانىنى قىلىدۇ، قىلمايدىغانىنى قىلمايدۇ، ھارام دەپ نەخ پايدىدىن، لەززەت، راھەتتىن مەھرۇم قالىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئاشۇ كۈننى كۈتىدۇ، بۇ كۈنگە بولغان ئېتىقاد مۇشۇ دۇنيا ئۈچۈنمۇ بەك مۇھىم، تەڭپۇڭلۇقنى،

ئادىللىقنى ساقلايدۇ.

ئەنە ئاشۇ كۈنى بىز مۇشۇ جەسەدلىرىمىز بىلەن قوپىمىز، نۇرغۇن پەيلاسوف روھ قوپىدۇ، تەن قوپمايدۇ دەپ ئىسلام ئۆلىمالىرى، سەلەف خەلەپ ئالىملىرى بىردەك ئۇلارنى دىنسىز دېدى، بىز قۇرئانغا ئىشىنىمىز، ئۇ، ئاللاھنىڭ سۆزى، شۇ كۈنى ھەممىنى تېرىلدۈرىدىغان زاتنىڭ سۆزى، ئۇ زات، سۈرە ياسىننىڭ ئاخىرىدا چىرىپ كەتكەن سۆڭەكنىمۇ قوپۇرىمەن دېگەن، زېمىندىن چىقىرىپ يەنە زېمىنغا كىرگۈزۈپ، يەنە زېمىندىن چىقىرىمەن دېدى، ھەتتا، بارماق ئىزىنىمۇ ئىنچىكە بارماقلارنىمۇ ئۆز ئەسلىگە كەلتۈرىمەن دېدى، تېرىلەر پىشىپ تۈگىسە، ئازابنى تېتىسۇن ئۈچۈن، يەنە تېرە ئالماشتۇرىمىز دېدى. رەسۇلۇللاھ بولسا، سىلەر يالىڭاچ، يالاڭباش، يالاڭ ئاياغ، ھەتتا، خەتنە قىلىنمىغان قوپۇرىسىلەر دېدى، بىز مانا مۇشۇ دەلىل - ئىسپاتلار بىلەن تەن ھەم روھ بىلەن بىللە قوپىمىز دەپ ئېتىقاد قىلىمىز. مانا بۇ ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىشىدۇر. بۇ توغرىسىدا نۇرغۇن ئايەت، ھەدىسلەر بار بولۇپ، شۇ جايدا كۆرۈڭ. بىز تېرىلىپ ھېساب بېرىمىز، ھالال ئىشلىرىمىزغا ھېساب بار، ھارام ئىشلىرىمىزغا ئازاب بار، ئاللاھ، ئاسان قىلا، ھېساب، ھەق، نام - ئەمەللەرنى مىزانغا سېلىپ تارتسا، ھەق مەيلى بىزنى تارتسۇن، مەيلى ئەمەللەرنى چىرايلىق ياكى سەت سۈرەتكە كەلتۈرۈپ تارتسۇن، مەيلى باشقىچە تارتسۇن، مىزان، ھەق ئاللاھ ھەممىگە قادىردۇر.

جەننەت ۋە دوۋزاخ مەسلىسى

بىز ھازىر جەننەت - دوۋزاخ بار، يارىتىلىپ بولدى دەپ ئېتىقاد قىلىمىز. بۇنى ئايەتتە تەييار قىلىندى دېگەن، رەسۇلۇللاھمۇ مىراجدا كۆرگەن، جەننەت بولسا، ھەممىدىن ئۈستۈنى ئەرشى، ئەرش بولسا، فىردەۋىس دېگەن جەننەتنىڭ ئۆگزىسى دېگەن، ھەدىستە جەننەت ئۈستۈن دېگەن،

جەننەتنىن ئالىيە دېگەن ئايەتتىمۇ جەننەت يەتتە ئاسمان ئۈستىدە، دوۋزاخ بولسا، دەل ئەكسىچە، ھەممىدىن ئاستىدا دەيمىز. سۈرە تىيندا، ئەسفەل، ئاستىن دېگەن خاتىرە بار، جەننەتنىڭ كەڭلىك بولسا، قۇرئاندا مۇناق تىلغا ئېلىنىدۇ، جەننەتنىڭ توغرىلىقى، ئاسمان - زېمىنچە، سۈرە ھەدىد، ئۇزۇنلۇقى قانچىلىكتۇر ھە! ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، دوۋزاخنى تولدۇڭمۇ دېسە، يەنە بارمۇ دەيدۇ، بۇنىڭدىن، دوۋزاخنىڭ ھەقىقەتەن بەڭ چوڭ، كەڭلىكىنى، ئۇنىڭ يېقىلغۇسى تاشنى تاشلىسا، 70 يىلدا تېگىگە يېتىپ بارالمىسا، ئۇنىڭ چوڭقۇرلۇقى قانچىلىك ھە! جەننەتتىن، قۇرئاندا سەككىزى تىلغا ئېلىنىدۇ، سۈرە ئىبراھىمدا تۆتى سۆزلىنىدۇ، شۇڭا ئالىملار جەننەت تۆت ئىشكى سەككىز دەيدۇ، سەككىز ئىشكى بارلىقى ئېنىق، بۇ بىز ئۈچۈن بەربىر، مەيلى، تۆت ئىشكى، سەككىز بولسۇن، مەيلى ئۆزى سەككىز بولسۇن، ئاللاھ ھەممىگە قادىر، جەننەت ئەھلىنى ئۇلار خالىغانچە لەززەت بىلەن ھوزۇرلاندۇرىدۇ، دوۋزاخنىڭمۇ يەتتە ئىشكى قۇرئاندا تىلغا ئېلىنىدۇ، ئۇنىڭ يەتتە ئىشكى بار، بۇ ئىشكىدىن كىرىدىغانلار تەقسىم قىلىنغاندۇر.

جەننەت، باغ مەنسىدە، بۇ لۇغىتى، شەرئىتە، ئۇ مۆئمىنلەر جايى، مۆئمىن مۇسۇلمانلارنىڭ مەڭگۈلۈك جايىدۇر. قىسقىسى مۆئمىنلەرنىڭ خالىغىنى بار، كۆزى كۆرۈپ باقمىغان، قۇلقى ئاڭلىمىغان، خىيالىغىمۇ كەلمىگەن نېئىمەتلەر بار، ھەتتا، ئاللاھنىڭ جامالى، دىدارىمۇ بار. دوۋزاخ

بولسا، ئوتتىن ئىبارەت قاياناق سۇ، زەققۇم دەرىخى، توقماق، قامچا، خارلىق، دەرتلىك ئازابلا خالاس. ئوتى بۇ دۇنيادىكى ئەڭ قىززىق ئوتتىن 69 ھەسسە ئارتۇقدۇر. قاتتىق قول، زابانى پەرىشتىلەر مەسئۇلدۇر. ھەر ئىككى جاي، جەننەت ـ دوۋزاخ گەرچە پەيدا قىلىنغان، يارىتىلغان، يەنە يوقاشقا، تۇگەشكە تېگىشلىك مەخلۇق بولسىمۇ، باش ـ ئاخىرى بولۇشقا تېگىشلىك بولسىمۇ، ئاللاھ بۇ ئىككى جاينى مەڭگۈلۈك، ئەبەدىيلىك قىلىۋەتتى، مەڭگۈ، ئەبەدى دەپ باقي سۈپەتكە ئىگە قىلىپ، نۇرغۇن ۋەدىلەرنى بەردى، ئاللاھ ئەڭ راست سۆزلىگۈچى ۋەدە بەردىمۇ چوقۇم ئىجرا قىلىدۇ، ۋەدىسىدە تۇرىدۇ، خىلاپلىق قىلمايدۇ، بىز بۇنىڭغا ئىشىنىمىز، ئىككىلى جايدا تۇرغانلار مەڭگۈلۈككە ئىگە بولۇپ مەڭگۈ تۇرىدۇ، كاپىرلار، مۇناپىقلار مەڭگۈ دوۋزاختا قالىدۇ، چىقمايدۇ، پاسىق، فاجىر، ئاسىي، گۇناھكارلار ھەتتا گۇناھى كەبىر قىلغانلار شاپائەت بىلەن ياكى كۆيۈپ، گۇناھى تۈگەپ ئاندىن جەننەتكە چىقىرىلىدۇ.

خۇددى زەررە چاغلىق كىبر بولسا، دوۋزاخقا كىرگەندەك، زەرىچە چاغلىق ئىمان، ياخشى ئەمەل بولسا، بۇ كىشى ئاخىرى جەننەتتە بولىدۇ، ئىمان، ياخشى ئەمەل، ياخشى ئەخلاق، تەقۋالىق بىلەن، زىيادە بولۇپ كۆچىيىدۇ، كۆپرىلىق، مۇناپىقلىق بىلەن يوقايدۇ. گۇناھ، مەئسىيەت، ئاسىيلىق بىلەن كاملايدۇ، ئاجىزلىشىدۇ. ئىمان، مۆئمىن ئىنساننىڭ سۈپىتى، ئىمان ئىسلام بىللە كەلسە، ئىمان ئەۋزەل بولىدۇ، چۈنكى، ئىمان مەنىۋى ئەقىدە، يەتمىش نەچچە شاخچە، ئىسلام بولسا زاھىرى ئەمەلگە قارىتىلىدۇ، ئاشۇ يەتمىش نەچچە شاخچىدا ئىسلاممۇ بار، ئىسلامدا مۇناپىقمۇ بولىدۇ، مۇناپىققا مۇسۇلمانلارغا قىلىنغان مۇئامىلە قىلىنىدۇ، ئەمما، ئىمان، مۆئمىن دىگەن بۇ سۈپەتكە مۇناپىقلار كىرەلمەيدۇ، چۈنكى، بۇ ئەقىدە ئىددىيە ئىشى، ئۇلارنىڭ زاھىرى كۆرۈنۈشى، مۇسۇلمان ئىچكى قەلبى، ئىددىيىسىدە كاپىر بولغاچقا، مۆئمىن دىيىلمەيدۇ، دىيىلسىمۇ دۇنيا مۆئمىنلىرى، زاھىرى مۆئمىن دېيىلىدۇ. ئاخىرەتلىك ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەممىمىز، ئەقىدىمىزنى رۇسلاپ، ئىمانىمىزنى كۆچەيتىپ، قۇرئان، ھەدىستكە ياخشى ئەمەل قىلىپ، شەرتسىز بويسۇنۇپ ئاشۇ دوۋزاخدىن قۇتۇلۇپ، جەننەتنى قولغا كەلتۈرەيلى!

ئاللاھ ھەممىمىزگە مەغپىرەت قىلىپ، ئەپۇ قىلىپ، دىدارىنى، جامالىنى بەرگەي ئامىن! ئاخىرىدا تەقدىر توغرىسىدا ئازراق توختىلايلى.

تەقدىر، بۇ توغرىدا چوڭقۇرلاپ كېتىشنى ئىسلام دىنى توسىدۇ، چۈنكى، بۇ مەسىلىدە ئىنسان ئەقلى ئاجىز كېلىپ، ئەقىل يەتمەيدۇ، ئەمما، پەقەتلا تەقدىردىن، بىلىمسىز قال دېمەيدۇ، ئايەت، ھەدىس، ئالىملار چۈشەنچىسىنى بىلىش لازىم، بۇمۇ بىر تەقدىر، بۇ مەسىلە، ئاللاھنىڭ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرىدىغان ئىلمىغا چېتىلىدۇ، شۇڭا، بۇ مۇرەككەپرەك، قىيىن ئىشتۇر، ھەر ھالدا بىر چۈشەنچە بېرىپ ئۆتەيلى، تەقدىر، لۇغەتتە، ئالدىن پىلانلانغان، مۆلچەر، پىلان، ئۆلچەم، مىقدارلاش دىگەن بولىدۇ. شەرىئەتتە بولسا، ئاللاھنىڭ «لەۋھۇلمەھپۇز»غا ھەممىسىنى ئالدىن بىلىپ يازدۇرۇشى، پۈتتىشىدۇر.

ئىنسانلارنىڭ قولىدىن كەلمەيدىغان نۇرغۇن ئىشلار بار، مەسىلەن: شۇ ئىنسانلارنىڭ قاچان، قەيەرگە، ئەركەك ياكى چىشى يارىتىلىشى، چىراي، شەكىل، بارماق ئىزىنىڭ قانداق بولۇشى، ساق، مىيىپ بولۇشى، ئاسمان ـ زېمىن، كېچە ـ كۈندۈز، قار ـ يامغۇر، كۈن، ئاي، كىرىپ

چىقىشىدەكىلەر بۇلارنى ئاللاھ، مەجبۇرى ئۆز ئىلىمى، ھىكمىتى بىلەنلا يازغاندۇر، ھېچ بىر ئەيىپ - نۇقسان يوق. ئۆزىمىزنىڭ قولىدىن كېلىدىغان ئىشلار بار، بۇنى ئاللاھ نېمە قىلىشىمىزغا قاراپ ئالدىن بىلىپ، يازغاندۇر، مەجبۇر ئەمەس، ئۆز ئىختىيارى، ئەمەلنى قىلساق، ئاللاھ بۇنى ئالدىن كۆرۈپ بىلىپ مۇشۇنداق قىلىدۇ دەپ يازىدۇ، مەسىلەن: بىر مەكتەپ مۇدىرى ياكى مۇئەللىم، بەزەن ئوقۇغۇچىغا نۆل ياكى 30 نومۇر قويۇپ قويىدۇ، ئاخىرىدا ئىمتىھان نەتىجىسى دەل شۇنداق چىقىدۇ. بۇ ئوقۇغۇچى ئاشۇلار نومۇرنى تۆۋەن قويمىغان بولسا، مەن ئىمتىھاندىن ئۆتەتتىم دېيىشى لايىق ئەمەس، ئۇلاردا قىلچە ئەيىب - نۇقسان يوق، پەقەت ئالدىن مۆلچەرلەپ، پىلانلاپ بىلىپ شۇنداق قىلغان، سەۋەنلىك ئوقۇغۇچىدا، بۇ ئاددىي مىسال، ئاللاھ، چەكسىز بىلىم ئىگىسىدۇر، ئالدىن غەيىبنى بىلىپ تۇرىدۇ، شۇڭا، ھەممىنى ئالدىن يازدى، ئاللاھنىڭ ئىلمى، بۇرۇن بىلىش، كېيىن قىلىش ئەمەس، يەنە، ئاللاھ، قۇرئاندا ئۇنى قىلىڭلار بۇنىڭ قىلىڭلار، ئۇنى قىلماڭلار بۇنى قىلماڭلار دەپتۇ، ئىختىيارى ئەركىنلىك بولمسا بۇنىڭ نېمە ئەھمىيىتى، خالىساڭ مۆئمىن بول خالىساڭ كاپىر دېدى، ئەمەلىيەتتىمۇ يارىتىلغان كىشىلەر ئۆز ئىختىيارى، ئۆز مەيلى بويىچە كاپىر ھالدا ھايۋاندەك ياشاۋاتىدۇ. قولىمىزدىن كېلىدىغان ئىشلارغا كۈچ چىقىرىشىمىز لازىم. بولمسا، پۈت - قولىنى يارىتقانىنىڭ ھېكمىتى بولماي قالىدۇ، ئەمما، مۇشۇ ئىختىيارى ئىشلارمۇ ئالدىن يېزىلىپ بولىدۇ، نېمە يېزىلىدۇ؟ دەل بىزنىڭ قىلغىنىمىزى يېزىلىدۇ. تېخى ئەمەلىيەتتە بولمىغان بولسىمۇ، ئاللاھنىڭ ئىلمىدا بار، كۆرۈلىدۇ، شۇڭا، ئالدىن يېزىلغان ئاشۇ ئىشلار دەل جايىدا يۈز بېرىدۇ. چۈنكى، ئاللاھ خاتالاشمايدۇ، توپتوغرا يازغان، شۇ ئەمەلنىڭ بولۇشىنى بىلىپ، بىزنىڭ ئەمىلىمىزنى يازغان، يوقنى يېزىپ قويمايدۇ. قولىمىزدىن كېلىشچە كىتابىمىزغا يۆلىنىۋالماي، سەۋەبىنى قىلىمىز، رەسۇلۇللاھمۇ شۇنىڭغا بۇيرىغان، ئەمەل قىلىڭلار، ئاسان قىلىنىدۇ دېگەن، سەۋەبىنى قىلىپ ئاندىن تەۋەككۈل قىلىمىز، تەقدىر دەيمىز. ئىشلاردىن كېيىن تەقدىر دېيىشىمىز، قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈندۇر. تاپا - تەنە قىلىشماسلىق ئۈچۈندۇر. خۇشاللىقتا بارغا كۆرەڭلىمەسلىك، قولىدىن كەتكىنىگە قايغۇرماسلىق، ئەمەلىيەتتە ئاسىي جىنايەتچى بەربىر ئاسىي ھېسابلىنىدۇ، گەرچە، ئادەم ئەلەيھىسسالام، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى تەقدىر بىلەن يەڭگەن بولسىمۇ، يەنىلا گۇناھكار ئاسىي بولدى - دە!

چۈنكى، خاتالىق، سەۋەنلىك، جىنايەت ئۆزىدىن سادىر بولدى، تەقدىرگە ئارتىپ قويغىنى يوق، ھەدىسىدىكى مەخسەت، بىرىنچى، تۆۋبە قىلغۇچى گۇناھسىز، ماڭا تاپا قىلما دېمەكچى. ئىككىنچى، بوغۇلۇق بولدى، سەن بۇنى بىلسەن، ئەمدى گەپ قىلما، تاپا قىلما. ئۈچىنچى، ئاسىيلىقدىن كېيىنكى جازالاش چارىسى يەنى جەننەتدىن قوغلاشنى مەن بىلمەيتتىم، ئاللاھ خالىغانچە جازالايتتى، بۇ يەردە ئاللاھ شۇنى خالىدى، بېكىتتى، ھەممىمىزنى قوغلىدى، شۇڭا مېنى ئەيىبلىمە دەپ يەڭگەن بولىدۇ. ئەلۋەتتە، ھەربىر تەقدىرنىڭمۇ بىر سەۋەبچىسى بو لىدۇ، ياخشى سەۋەبچى بولۇشقا تىرىشىپ، يامان سەۋەبچى بولۇشىدىن ھەزەر قىلايلى، ئاللاھنىڭ رەھمەت، پەزلىنى سوراپ، ياخشى كىشى بولۇشقا ياخشى ئەمەل قىلىشقا تىرىشايلى، تەقدىرگە شەكسىز ئىمان كەلتۈرىمىز، خۇددى مۇشۇ ھەدىستىكىدەك.

پۈتۈن كىشىلەر بىزگە ياخشىلىق قىلماقچى بولسا، ئاللاھ پۈتكەننى قىلالايدۇ، زىيان سالماقچى

بولسىمۇ شۇنداق، چۈنكى، ھەممىنى ئاللاھ پەيدا قىلدى، ياراتتىدە!

دوۋزاخ ئەھلىنى يارىتىشدىن بۇرۇن ئۇلارنىڭ دوۋزاختا كىرىشىنى ئالدىن بىلىدۇ، يەنىلا يارىتىۋېرىدۇ، بۇ دەل ئۇلارنى دوۋزاختا ياراتقانلىقى ئۈچۈن، ئەمما، سەۋەب، جىنايەت، دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئۆزىدە، ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشى، يارىتىشىنى توسۇپ قويسا بولمايدۇ ـ دە!

بىر تال شامنى يېقىشدىن بۇرۇن كۆيۈپ تۈگەپ كېتىشىنى بىلىسىز، لېكىن، يەنىلا مەلۇم ھىكمەتتىن ئۇنى يېقىۋېرىسىزغۇ.

بەربىر، ئاللاھ ياراتتى، ياراتمىسا ھېچ ئىش يوق ئىدى، شۇڭا، جەننەت ئەھلى ئاللاھنىڭ رەھمەت، پەزلى بىلەن جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلارنىڭ ياخشى ئەملىمۇ يەنىلا ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلىدۇر. دوۋزاخ ئەھلىگە بېرىلگەن جازا، ئاللاھنىڭ ئادىللىقىدۇر.

سىز «لەۋھۇلمەھپۇز»غا قارىۋالماي، تەقدىرگە يۆلەنمەي، كىرامەن، كابىينىگىمۇ قاراپ قويۇڭ، شۇلارغا يازدۇرۇشنى چىڭ تۇتۇڭ، ياخشى ئوقۇڭ، ياخشى ئەمەل قىلىڭ، ئەمەللەر نىيەت بىلەن بولىدۇ، ئىنسان قىلىۋاتقان ئىش ـ ھەرىكەت ئۇستىدە جان ئۈزىدۇ، قىلىۋاتقان ئىش ـ ھەرىكەت ئۇستىدە قوپۇرىلىدۇ، خۇددى مۇناپىقلار مۇشۇ دۇنيادا قەسەم قىلىپ، قۇتۇلۇپ، ئاخىرەتتىمۇ قەسەم قىلىپ باققاندەك.

شۇڭا، ياخشى ئوقۇپ، كاتتا بىلىم ئېلىپ، كاتتا ئەمەلنى تاللاش كېرەك، ياخشىسى ئومۇمى مۇسۇلمانلار مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، پەيغەمبەر، ساھابىلەر ياخشى ئۈلگە بولالايدۇ. تېرىشىڭ، تەقدىرگە يۆلەنمەي، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ دېگەنى سەللەمنا دەپ قىلىڭ، توسقاندىن يېنىڭ. تېرىشسىڭىز، تېرىسىڭىز تېرىغانىنى ئورىسىز، ئەتىدىن ئىبارەت قىيامەتكە نېمە تەييارلىنىڭىزغا قارىڭ، مىسالىلار:

بىر ئوغرى ئوغرىلىق قىلىپتۇ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، قولىنى كېسىڭلار دېسە، ئوغرى، يا ئۆمەر مەن ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن ئوغرىلىق قىلدىم سەن تەقدىرگە قارشى چىقماقچىمۇ؟ دەپتۇ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، قولىنى كەستۈرۈپ بولۇپ، بىزمۇ تەقدىر بىلەن كەستۇق دەپ، ئۇنداق تەقدىرگە مۇنداق تەقدىر بىلەن تاقابىل تۇرۇپتۇ، ئۇ ۋاباً بار جايدىن كەتكەن، بەزى ساھابىلەر قارشى چىقىپ، ئاللاھدىن كەلگەننى كۆزىمىز، ئۆلۈم، ئەجەل پۈتۈلمىسە ھېچ ئىش يوق، يولۇڭغا مېڭىۋەر، سەن تەقدىردىن قاچماقچىمۇ؟ دەپ تۇرۇۋالغاندا، ئۇ، مەن ئاللاھنىڭ تەقدىرىدىن يەنە ئاللاھنىڭ تەقدىرىگە قاچماقچى دەپ بۇ جايغا كىرمەيدۇ، كېيىن ۋاباً بار جايغا كىرمەڭلار، ھەم ئۇ جايدىن بولۇپ قالساڭلار چىقماڭلار دېگەن ھەدىس يېتىپ خۇشال بولۇپ تەكبىر توۋلاپ كېتىپتۇ، سىز يا كېسەل مۇناسىۋەت بىلەن تاتلىق كالا گۆشىنى نۇرغۇن مېۋە ـ چېۋىلەرنى يېمەيدىغان پايدا قىلىدۇ دەپ ئاچچىق دورىنى يەيدىغان كىشىلەرنى نۇرغۇن كۆرىسىز، بۇلار نېمە ئۈچۈن تەقدىرگە يۆلەنمەيدۇ؟ ھامىنى بولغۇلۇق بولدى دەپ تەقدىرگە يۆلەنگەن كىشىگە سىز يامان ئاقىۋەتنىڭىزنى قانداق بىلىسىز؟ نېمە ئۈچۈن ئىلىم يوق نەرسىگە يۆلىنىسىز؟ ئۇنىڭدىن كۆرە يۆلىنىمەن دەپمۇ يۆلىنەلمەيسىز، بەربىر ئەمەل بىلەن ياخشى ياكى يامان كىشى بولۇشقا تېگىشلىك بولىدۇ. ئۇنداق بولغان ئىكەن ئۇ دۇنيانى تاللاپ ئىككى دۇنيادا بەختلىك بولۇڭ، بۇ دۇنياغىلا تۇرۇپ، ھەممىدىن قۇرۇق قالماڭ، دەيمىز. ئاللاھ، خالىغاندىن كېيىن سىلەرمۇ خالىيالايسىلەر، دېگەن ئىكەن، ئىختىيارلىق بىزدىمۇ بار، ئاللاھ نېمە دېسە شۇنى قىلايلى،

توسقۇنىدىن ياناياىلى، بىلگەننى دەيلى، بىلمىگەننى ئاللاھقا تاپشۇرايلى، بۇ مەسىلىنى كوچىلىماي، قۇرئان، ھەدىسكە ياخشى ئەمەل قىلايلى، بۇ مۇكاپات، جازا، ئەمەللىرىمىزگە پۇتلاشمايدۇ، بىز مۇشىنچىلىك بىلدۇق، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلەلەيدۇ، خۇددى چىرايىمىزنى بارماق ئىزىمىزنى بۇرۇنقىلارغا، ھازىرقىلارغا ۋە كەلگۈسىدىكىلەرگە ئوخشاتماي ياراتقاندەك، بۇنىڭدىن ئاللاھ ھەممىنى بۇرۇنقىنى ھازىرنى كەلگۈسىنى ئوبدان بولىدۇ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، شۇڭا قالغىنىنى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ، تەسلم بولۇپ، مۇتتەقى بولۇشقا تىرىشايلى، ئامىن!

مانا بۇ بىزنىڭ ئەقىدىمىز،
باشقىلاردەك ئىسىم ـ سۈپەتكە تانمايمىز.
قار ـ يامغۇردەك ئوق ياغسىمۇ كۆكسىمىزگە،
بۇ ئەقىدىمىزدىن ھەرگىز يانمايمىز.

وقل الحمدلله سيريكم آياته فتعرفونها دىگىنى، پۈتكۈل ھەمدۇ ـ سانا ئاللاھقا خاستۇركى، ئۇ سىلەرگە پات يېقىندا ئۆزىنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە دەلىل، مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئۇنى سىلەر تونۇيسىلەر، مۆجىزىنى ئوبدان تونۇيسىلەر دىگەن. بۇ ئايەتتىن، 1 ـ ئاللاھ يېقىندا بىزگە مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىدۇ، 2 ـ بۇ شۇ ۋاقىتتىكى كىشىلەرگە نىسبەتەن بۇندىن كېيىن دىيىلگەن بولسا، بىز شۇ مۆجىزە ئۈستىدە، شۇنداقلا بۇندىن كېيىنمۇ مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىپ تۇرىدۇ. 3 ـ سىلەر ئۇنى تونۇيسىلەر دېگەن سۆز، شەكسىز مۆجىزىلىكىنى تونۇيمىز. ئۇنداقتا، بىز تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ بۇ ئايەتتە يازغان 30 ئايەت ۋە ھەدىسلەرنىڭ مۆجىزىسىنى شۇنداقلا ھازىر، دۇنيا ئالىملىرىنىڭ تەتقىق قىلىپ تاپقان بىر نەچچە مۆجىزىلىرىنى كۆرەيلى. **مۆجىزىلەر**

1. ئاللاھتائالا، قۇرئاندا سىلەرگە مېنىشكىلار ئۈچۈن، ئات، خىچىر، ئىشەكلەرنى يارىتىپ بەردى، يەنە بۇندىن كېيىن سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىپ بېرىدۇ دىگەن. ئەلۋەتتە، ساھابىلار، تابىئىنلار بىلەلمىگەن نۇرغۇن نەرسىلەرنى يارىتىپ بەردى، كەشپىياتچىلار كەشىپ قىلىپ تاپتى، يەنە بۇندىن كېيىنمۇ بىز بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى يارىتىپ بېرىدۇ، بۇ ئەڭ چوڭ مۆجىزىدۇر.

2. رەببىگگە قارىمامسەن، ئۇ ساينى قانداق يايدى، ئەگەر خالىسا، ساينى جىم تۇرغۇزالايدۇ دېگەن ئايەتتە، فوتوگراف، رەسىم تارتىش ئاپپاراتى ئارقىلىق ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ سايىسى، كۆلەڭگىسىنى جىم تۇرغۇزغان يەنى سۈرەتكە تارتىۋالغىلى بولىدىغانغا ئىشارەت بار.

3. سۈرە ياسىندا، قۇياش، ئاي، زېمىننى تىلغا ئېلىپ، ئاندىن كېيىن ھەممىسى ئۆز پەلىكىدە سەيرە قىلىدۇ دېگەن، بۇنىڭدىنمۇ بولۇپمۇ يەسىبەھۇن دىگەن پىئىلنى كۆپلۈك كەلتۈرىشىدە زېمىننىڭمۇ سەيرە قىلىشى، چىقىپ تۇراتتى، ھازىر ھەممە مۇپەسسىرلەر بۇنىڭغا ئىتتىفاقا كەلدى، ئىتتىپاقا كەلدى.

4. يەنە، ئاللاھ، بۇ سۈرىدە مۇشۇ پىلانېت، قۇياش، ئاي، زېمىننى تىلغا ئېلىپ، ئۇلارنىڭ سەيرىسىنى سۆزلەپ ئاندىن كېيىن ئۇلارغا ئالامەتتۇركى، ئەۋلاتلىرىنى لىق تولغان كېمىدە كۆتۈردۇق دەپ، دېگىزدىكى كېمىنى تىلغا ئالغان، بۇنىڭدىن خۇددى ئالەم بوشلۇقىدا، پىلانېتلار ھەرىكەت

قىلغاندەك، ۋاكىئومدا ئۇزگەندەك، كېمىمۇ دېڭىزدا ئۇزىدۇ، ھەر ئىككىلسىنىڭ ماددىسى بىر، ئىلاھى، ئاللاھ بىر، ياراتقۇچى، باشقۇرۇلۇشى بىر، بويسۇنۇشى بىر دېگەنگە ئىشارەت بار، ئوخشىشىنى ياراتتۇق دېگەن بۇ پاراخوت، ئاۋىياماتكىلارغا ئىشارەت.

5. سۈرە قەمەرنىڭ بېشى، قىيامەت يېقىن قالدى، ئاي يېرىلىپ بولدى، دېگەن ئايەتتە، 1 ـ ئايىنىڭ يېرىق ئىكەنلىكى، بۇ ھازىر ئىسپاتلاندى، 2 ـ ئاي شارىنىڭ ئىنسانلار تەرىپىدىن يېرىلىپ ئەۋرىشكە ئېلىپ تەكشۈرۈشى، 3 ـ ئايىنىڭ يەرشارىدىن يېرىلىپ، ئاجرىغان پىلانېتلىقى، چۈنكى، ئاللاھ، بىز زېمىننىڭ ئەتراپىدىن كاملىتىمىز دېگەن. شۇنداقلا، رەسۇلۇللاھقا يېرىلغان.

6. سۈرە ئەنبىيادا، كاپىرلار، قارىمامدۇكى، ئاسمانلار ۋە زېمىن بىر تۇتاش ئىدى، بىز ئارىلىقنى ئايرىۋەتتۇق دېگەن، بۇنىڭدىن قۇياش، ئاي، زېمىن بىر ئېدى، كېيىن ئايرىلغان دېگەنگە ئىشارەت بار، بۇنى دوكتۇر ۋوھبەتوزۇھەيلىمۇ تەپسىر «مۇنىير»دا مۇشۇ سۈرىدە شۇنداق يازغان.

7. ئاللاھ، ئاسماننى يارىتىشقا يۇزلەندى، ۋەھالەنكى، ئۇ گاز، تۇمان ھالەتتە ئىدى دېگەن ئايەتتە، ئاسمان ماددىسى گاز، تۇمان، شۇنداقلا ۋاكىئوم، بىر خىل تەسىرلىك ئالەمنىڭ بارلىقىنى، ئۇنى پەقەت، ئەقىللا ھېس قىلالايدۇ دېگەننى ئىشارەت قىلىدۇ.

8. ئاللاھ، سىلەرنى تۇپراقدىن ياراتتى دېگەن ئايەتتە، ئىنسانلار جىسمى، ئەزاسى، ھىس ـ تۇيغۇسى، ماددىسى، تۇپراق بولۇپ، ئۆسۈملۈك، ھايۋان جىسمى ئارقىلىق بىر ئىنسان ھالەتتە ئۆزگىرىدۇ، شۇ ماددىلار ئىنسان تېنىگە كىرىدۇ، ھەم تېپىلىدۇ.

9. بەلكى، ئۇلار يېڭى يارىلىشىدىن شەكتە بولىدۇ دېگەن ئايەتتە، ئىنسانلارنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىشىدىن باشقا، جەدىيد يېڭى دېگەن سۆزدىن ھازىرمۇ ئىنسانلار تېنىدە ھۈجەيرىلەر ئۆلۈپ، يەنە يېڭىلىنىپ تۇرۇشى، ئۆلۈك ماددىلاردىن يېڭى ھاياتلىق يارىلىپ تۇرۇشى چىقىدۇ.

10. قان، ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈك، توڭگۇز گۆشى ھارام قىلىندى دېگەندىن ھازىر نۇرغۇن تەتقاتلار ئاشكارىلاندى، گەرچە بىز ھېكمەت سۈرۈشتە قىلماي، ئەمەل، ئېتىقاد قىلساقمۇ، ئوشۇق دۆلەت باشنى يارماپتۇ دېگەندەك ئارتۇق ئىلىم ـ ھىكمەت زىيان قىلماس. نۇرغۇن كېسەللىكلەر مۇشۇ پاسكىنا، نىجىس نەرسىدىن تارقايدىكەن، ئەڭ ئاددىيسى مەددە قۇرۇتى قاتارلىقلار، بۇنى ھازىر بۇ تور بەتلىرىدە كەڭ تارقاتماقتا. sultan.org www.55A.NET

11. ئىت يالاپ قويغان نەرسىنى يەتتە قېتىم يۇيۇۋېتىشىدە بولۇپمۇ قۇملاپ يۇيۇشىدا مۆجىزە ئاشكارىلاندى، زەھەرلىك مىكروپ، شۇنداق قىلغاندا تازىلىنىدۇ، شۇنداقلا بۇ مىكروپ، ۋىرۇس، يوقىتىشنىڭ بىر خىل چارىسى، ۋە شۇنداقلا ئالدىنى ئېلىشمۇ كۆرسىتىلىدۇ.

12. چۈننىڭ بىر قانىتى زەھەر دېگەن بۇ ھەقىقەتمۇ ئاشكارىلاندى.

13. توختام سۈرا، تاھارەت قىلماسلىق ۋە شۇ جايدا يۇيۇنماسلىقدىن مۇشۇ ھەدىسىدىن ھەقىقەتەن مەينەت، پاسكىنا جايدىن ھەرخىل كېسەل، مىكروپ، ۋابا، تارقايدىغانلىقى مەلۇم بولدى.

14. ۋابا كېسىلى توغرىسىدىكى ھەدىسنىڭ يولیورۇقى ھازىرمۇ دۇنيادا ئىلغار ئورۇندا تۇرماقتا، كىرگۈزمەسلىك، چىقارماسلىقنى ھەرقانچە بەدەل كەتسىمۇ ئىجرا قىلىۋاتىدۇ.

رەسۇلۇللاھ، ۋابا كېسىلىدىن يولۇاستىن قاچقاندەك قېچىڭلار دېگەن، بۇ بىر مۆجىزە بولۇپ،

ۋابانىڭ شەكلىمۇ خۇددى يولۋاسقا ئوخشاپ كەتكەن، بولۇپمۇ جوزام، تېرە كېسىلى.

15. ئاللاھ، تۆۋبە قىلغۇچىنى ۋە پاكىزلارنى دوست تۇتىدۇ دېگەن ئايەت بار، شۇنداقلا ئىسلام دىنىدا كۆپ يۇيۇنۇشنى، تاھارەتنى تەكىتلەيدۇ، بۇنىڭدىن ھازىر بىر خىلى تاشقى پاكىزلىق، ئىچكى پاكىزلىقنى ئېلىپ كېلىپ پاكىز كىشىلەر كېسەلدىن خالىي بولۇپلا قالماستىن، گۇناھدىنمۇ، مەئسىيەتتىنمۇ خالىي ئىكەن، ھەرخىل مەنىۋى، روھى كېسەل بولمايدىكەن، شۇڭا ئاللاھ، تۆۋبىگە پاكلىقنى ئىچكى تاشقى پاكلىقنى جۈپلەپ كەلتۈرگەن.

16. قۇرئاندا، ھەممە نەرسىنىڭ جۈپلىكى سۆزلىنىدۇ، مەسىلەن: سۈرە ياسىندا، ئۆسۈملۈك، بىز ۋە بىز بىلمەيدىغان نەرسىلەر جۈپ دېيىلگەن (وأنبتا فيها من كل زوج بهج) بىز ئۇ باغلاردا ھەرخىل گۈزەل جۈپ نەرسىلەر ئۈندۈردۇق، دېگەن مانا بۇ خىل ئەركەك چىشلىق ۋە باغۋەنچىلىك، ئۇرۇق سورتلاش، ھازىر كەشپ قىلىندى، بۇ بىر مۆجىزە.

17. (وأرسلنا الرياح لواقح) بىز چاكىلاشتۇرغۇچى شامالالارنى ئەۋەتتۇق دېگەن. مانا ھازىر نۇرغۇن ئۆسۈملۈك، كۆكتات، مېۋىلەر، شامال ئارقىلىق چاكىلىشىدۇ، يامغۇرمۇ بار تېخى.

18. سۈرە فىلدا، پىل ئىگىلىرىنى ھالاك قىلغاندا، قۇشلار ئاتقان ئاشۇ تاشلاردا ۋابا، مىكروپ بولشى مۇمكىن، دېگەن، سەييىد قۇتۇپمۇ مۇشۇنداق تەپسىرلىگەن، بۇنىڭدىن، ئاللاھ خالىسا، ۋابا ئارقىلىق ئۇممەتنى كۇللى ھالاك قىلىدۇ.

19. (كل شيئ عنده بمقدار) ھەممە نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىدە ئۆلچەملىك دېگەن بۇ ئايەتتىن نۇرغۇن مۆجىزە چىقتى، ھەتتا، قار شەكلى، قار ـ يامغۇر جىكى، تونىا بويىچە چۈشىدۇ، نۇرغۇن نەرسىلەر ئۆلچەم، مىزان بويىچە بولىدۇ. ھەتتا، دەرەخ قۇلىقىمۇ شۇنداق، مۇزىكا سازلىرىغىچە.

20. يەرنىڭ تەۋرەپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، زېمىنغا ئىگىز، پۇختا تاغلارنى بېكىتتى، ياراتتى، قىلىپ بەردى دېگەن ئايەت، مانا ھازىر، يەرشارىنىڭ مۇقىملىقى، تەڭپۇڭلۇقىنى، بىخەتەرلىكىنى بىردىنبىر تاغ ساقلاۋاتقانلىقى ئېنىقلاندى.

21. ئاللاھ، زېمىننى يايدى دېگەن، ئايەتتىدىن قۇرۇقلۇق كۆچۈش ئەھۋالى، ھازىرمۇ كۆچۈۋاتىدۇ، ھېلى بىر تاغ چۆكۈپ كەتسە، يەنە بىرسى ئاشكارا بولۇپ، تۇرىدۇ، ئاللاھ، خالىغانىنى قىلىدۇ، شۇنداقلا قۇرۇقلۇق، بىر ــ بىرىدىن ئاجرىغانكەن.

22. يەئجۇج ـ مەئجۇجنىڭ قۇرئاندىكى، ھەدىستىكى ھەرخىل سۈپىتى، ئورنى، يۈرۈش قىلىشىدىن، مۇڭغۇل، خىتايلار شۇمىكى دېگەن پەرەز قىلىنىدۇ، ئايەتتە ئىشارەت بار. لېكىن ھەدىسەتە، قىيامەت ئالدىدا چىقىدۇ دېيىلگەن.

23. مۆئمىنلەرگە دوستلۇققا ئەڭ يېقىنى ناسارالار ئىكەنلىكى، سۆزلەندى، بۇ ئايەتتە، بۇرۇنمۇ، كېيىنمۇ باشقا ياندىن پەقەت ناسارالار ئىسلام دىنىغا ئەڭ كۆپ كىرگەن، بۇندىن كېيىنمۇ شۇنداق بولغىسى، ئىنشائاللا، بۇمۇ بىر مۆجىزە.

24. ئاللاھ، قۇرئاندا، رەببىڭ، يەھۇدىيلارغا قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئازابىنىڭ ئەڭ قاتتىقىنى تېتىتىدىغان كىشىلەرنى ئەۋەتىدۇ دېگەن، ئايەت مەڭگۈ مۆجىزە ئورۇندا تۇرماقتا، يەھۇدىيلارنى مۇسۇلمانلار، فىرانسۇزلار، روسلار، ۋە باشقىلار دائىم ئازابلاپ تۇرىدۇ، جۈملىدىن گېتلىردەك.

25. قۇرئاندا ئۇلار روھ توغرىلىق سورىشىدۇ، دەڭكى، روھ رەببىمنىڭ ئەمرى، ئۇنى پەقەت

ئاللاهلا ئوبدان بىلىدۇ، سىلەرگە پەقەت ئازلا ئىلىم بېرىلدى دېگە ئايەتتە، ئىنسانلار ئاسترونوم، بىئولوگىيە، خىمىيە، فىزىكا، دېڭىز، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، ماددا، ھاياتلىق ئىلىملىرىنى تەتقىق قىلىپ، تەرەققي قىلغان بولسىمۇ، يەنىلا روھ توغرىسىدا بىرئازمۇ ئىلىم يوق تۇرماقتا.

26. رەسۇلۇللاھ، ئۇممىتىمدىن ئىكىكى سىنىپ كىشىلەر دوۋزاختا كىرىدۇ، مەن ئۇلارنى كۆرۈپ باقمىدىم، بىرى قوللىرىدا كالىنىڭ قۇيرۇقىدەك قامچىلار بولۇپ، كىشىلەرنى ئىزىپ، زۇلۇم قىلىپ ئۇرىدۇ، يەنە بىرى كىيىم كىيگەندەك ئەمما ئۆزى يالىڭاچ، ئۆزلىرىمۇ مايىل، باشقىلارنىمۇ پىتنىگە مايىل قىلغۇچى، چاچلىرىنى تۆگىنىڭ لوكسىدەك قىلىۋالىدۇ، (مۇسلىم) بۇلار جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، ھەتتا، پۇرىقىنىمۇ پۇرىيالمايدۇ دېگەن، مانا بۇ خىل كىشىلەر كېيىن ئاشكارا بولۇۋاتىدۇ، بولۇپمۇ ئاشۇ ئاياللار ھازىرمۇ مەۋجۇد، 1930 ـ يىللىرى ۋە ھازىرمۇ مەۋجۇد، 2005 ـ يىللىرى مانا بۇ مۆجىزە.

27. چۈشىن، پاشا، كۇمۇتىلاردىكى يۇقۇملۇق كېسەللەر ئاخىرى رەسۇلۇللاھ دېگەندەكلا ئاشكارا بولدى. ئۇلار، مىكروۇپ، ۋىرۇسنى يىگەچكە زەھەر بار ئىكەن.

28. ئاللاھ، ئەرلەرنى ئاياللاردىن بىر دەرىجە ئارتۇق قىلىدى، ياۋروپالىقلار ئاياللارنى ئەرلەرگە تەڭ ئورۇنغا ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن، شۇنچە تىرىشسىمۇ پۈتۈن ئىلىمنى ئۈگەتسىمۇ يەنىلا ئاللاھنىڭ سۆزى ھەق بولۇپ، دائىم ئاياللار ئىلىم، ئەقىلدىن، باتۇرلۇق، سېخىيلىق، تەدبىر، كۈچ ـ قۇۋۋەت، ۋەزىپە ئۆتەشتە بىر دەرىجە ئارقىدا تۇرۇۋاتىدۇ.

29. ئىككى ئايالنىڭ گۇۋاھلىقى بىر ئەرگە تەڭ، ئەگەر بىرسى ئۇنتۇپ قالسا، يەنە بىرسى دەپ بېرىپ، ئىسىگە ئالىدۇ دېگەن، ئايەتتىن ئاياللار مېڭىسى سۆز قىلىۋاتقاندا، ئەرلەرنىڭكىدەك ئىشلەۋەرمەيدىكەن، توختاپ تۇرىدىكەن، ئەرلەر سۆزلىگەچ بىر نەرسىنى تەپەككۇر قىلالايدىكەن، بۇنى ھازىر ئالىم، دوكتۇر زىنداننىمۇ، ھارۇن يەھيامۇ مەخسۇس فىلىم قىلىپ ئىشلەپچىقاردى.

30. قىيامەت كۈنىسى، ئاسىي، گۇناھكار، گۇۋاھلىق بەرگەن، پۇت ـ قول، تېرىلىرىگە نېمە ئۈچۈن بىزنىڭ زىيىنىمىزغا گۇۋاھلىق بېرىسىلەر دەپ سورسا، ئۇلار، كۇللى شەيئىنى يەنى ھەممە نەرسىنى سۆزلەتكەن ئاللاھ، بىزنىمۇ سۆزلەتتى، دەپ جاۋاب بېرىدۇ، بۇ ئايەتتە كۇللى شەيئىنى دېگەن يەنى پۈتۈن نەرسىنى سۆزلەتكەن ئاللاھ دېگەن، بۇنىڭدىن بارلىق ئىنسان، ھاۋايىندىن باشقا جانسىز مەخلۇقمۇ سۆزلەيدۇ دېگەن چىقىدۇ. رادىئو ـ تېلېۋىزور، ئۇنىئالغۇ، MP3، كومپيۇتېرلار.

31. (سنريهم آياتنا فى الآفات وفى‌أنفسهم) دېگەن ئايەت، يەنى قۇرئاننىڭ ھەقلىقى، ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكى، ئىسلام دىنىنىڭ ھەقلىقى، ئۇلارغا ئاشكارا بولغانغا قەدەر ئۇلارغا مۆجىزىلىرىمىزنى ئۇپۇقلاردا، ئاسمانلاردا، زېمىندا، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىلىرىدا كۆرسىتىپ تۇرىمىز دېگەن. بۇ ئايەتتە بىر قانچە مۆجىزىلەر بار، مەسىلەن:

بىرىنچى، ئۇپۇقتا كۆرىستىمىز دېگەن بۇ سۆزدىن تېلېۋىزورغا، سۇنئىي ھەمراھقا، كومپيۇتېر تور بەتلىرىگە ئىشارەت بار، ئايەتتىن ئىشارەت جەھەتتىن دەلىل بار.

ئىككىنچى، ئاسمانلاردا ئاجايىپ ـ غارايىپ مۆجىزىلەر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئۇلۇغلۇقى، ئىلىم ـ ھىكمىتى ئاشكارا بولماقتا.

ئۈچىنچى، ئۆز ۋۇجۇدىمىزدىمۇ، رېنتگىن، كومپيۇتېرلىق تەكشۈرۈش، CT ۋە باشقا سايمانلار ئارقىلىق تەكشۈرۈلۈپ، ئاجايىپ ـ غارايىپ مۆجىزىلەر ئاشكارا بولۇۋاتىدۇ، مەسىلەن: ھۈجەيرە

مەسلىسى، مېڭە قۇرۇلمىسى، ھەرقايسى ئەزالار، ئىچكى ئەزالار، قان ـ تومۇرلىرى، بالياتقۇدىكى يەنى بۇ زاۋۇتتىكى بالىنىڭ ياردىشى قاتارلىقلار، بۇنى ھازىر نەخ مەيداندا كۆرۈۋاتىمىز.

32. ئايەت، ھەدىسته دېيىلگەن بالىنىڭ باسقۇچ ـ باسقۇچقا يۆتكىلىپ ياردىشى، سۈرەتكە كېلىشى قاتارلىقلار ۋە ئۇچ قاراڭغۇلۇق ھازىر، ئۆز ئەينى ئاشكارا بولدى.

33. رەسۇلۇللاھ، مەنى (ئىسپىرما) سۈيىنىڭ ھەممە يېرىدىن بالا تۆرەلمەيدۇ دېگەن، مۇسنەد ئەھمەددە بار، مانا ھازىر مەلۇم بولدىكى، ئىسپىرما سۈيىدىن ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىر تالالا ھۈجەيرە تۇخۇم ئىچىگە كىرىپ چاڭلىشىدۇ، ھەممىسىدىن بالا يارىتىلمايدۇ، بۇمۇ بىر مۆجىزە بولۇۋاتىدۇ، بۇلارنى رەسۇلۇللاھقا كىم دەپ بەرگەن، ئاللاھ!!!

34. رەسۇلۇللاھ، كەمنەت (موگونىڭ) سۈيىدە كۆزگە شپا بار دېگەن. بۇ مەسلىمۇ ھازىر تەتقىق قىلىپ، ھەرخىل كۆز ئاغرىقىغا ئاشۇ سۇنى تېمىتىپ ساقايتىدىغان دورا ياسالدى.

35. ھەدىسته، دېڭىز ئاستىدا ئوت بار، يەنە دېڭىز بار، يەنە دېڭىزنىڭ ئاستىدا ئوت بار، دەپ خاتىرلەنگەن (مشكات)، مانا ھازىر يەرشارىنىڭ ئىچكى قىسمى پۈتۈنلەي ئوت ئىكەن، بۇنىڭ ئەقلى دەللىلى يانار تاغلاردۇر.

36. رەسۇلۇللاھ، ھەدىسته، ئاسمانلاردا سۇ بارلىقىنى، بىر تامچە چۈشۈپ كەتسە، پۈتۈن زېمىننى سۇ بېسىپ كېتىدۇ دېگەن، ھازىر بولسا، ئىنسانلار باشقا پىلانىتىدىن ھاياتلىق ۋە سۇ ئىزدەۋاتىدۇ، ئەگەر تېپىلىپ قالسا، بۇ ھەدىس شۇ سۇغا ئىشارەت قىلغان بولىدۇ، ئەمەلىيەتتى بولسا، ھەقىقى ئاسماندۇر.

37. قۇرئاندا، ئاسمان ـ زېمىندا ئاللاھنىڭ ھايۋانلاردىن تارتىپ ياردىشىدا مۆجىزە بار دېيىلگەن، بۇ ئايەتته ئىككىلىك ئالماش ئىشلىتىلگەن، ئالىملار بۇ ئايەتتىن چوقۇم باشقا پىلانېتلاردا ھاياتلىق بار دەپ قارىدى، بۇنى ۋوھبەتوززۇ ھەيلىيمۇ «تەپسىر مۇنىير»دا يازغاندۇر.

38. سۈرە ۋاقىئەدە، يۇلتۇزلار ئورنى، ئورۇنلىرى بىلەن قەسەمكى، دەپ بار، بۇنىڭدىن بۇلارنىڭ ئورنى بەك مۇھىملىقى، شۇنداقلا ئورنى ئوخشاش ئەمەسلىكى، يىراق ـ يېقىنلىقى چىقىدۇ، مانا ھازىر، بىزدىن نەچچە نۇر يىلى يىراق ۋە ئەڭ يېقىن يۇلتۇزلار تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ.

39. (والسماء ذات البروج والسماء ذات الحبك) يەنى، يوللىرى بار ئاسمان بىلەن قەسەمكى دېيىلگەن، مانا ھازىر بۇ يوللار، يەنى ئوربىتىلار، سەييارە، يۇلتۇزلارنىڭ سەيرە قىلىش يوللىرى، تېلىسكوپلاردا ئاشكارىلاندى.

40. ھەممىس ئۆز پەلىكىدە سەيرە قىلىدۇ دېگەن ئايەتتىن، ئاشۇ ئوربىتىدا بىزگە جىم تۇرغاندەك ھالەتته كۆرۈنگەن يۇلتۇزلارمۇ سەيرە قىلىدۇ، ھەتتا پۈتۈن ئاسمانمۇ ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدۇ.

41. (والسماء ذات الرجع) يەنى قايتۇرۇش ئېگىسى بولغان ئاسمان بىلەن قەسەمكى دېگەن، بۇ ئايەتنى قەدىمقىلەر يامغۇرلۇق ئاسمان دەپ تەپسىر قىلغان، چۈنكى، يامغۇر، دېڭىزدىن ئۆرلەپ، يەنە زېمىنغا قايتىدۇ، ھازىر بولسا، ئالىملار بۇ ئاتموسفېرا بولۇپ، يەتته ئاسمان دائىرىسىدىن باشقا، چۈنكى، ئاللاھ، بۇ ئاسماننى بىر سۈپەت بىلەن يەنى قايتۇرۇش ئېگىسى دەپ قەيىد قىلغان، يەنى ئالاقىدار قىلىپ قويغان، ھازىر بولسا،

ئاتموسفېرا، يامغۇرنى، ھەرخىل رادىئو - تېلېۋىزور، سۈنئىي ھەمراھ ئۇچۇرلىرىنى، سېگناللارنى يەرشارىغا قايتۇرىدۇ، تاشقى ئالەمدىن، قۇياشتىن كەلگەن زەھەرلىك نۇرلارنى تاشقى تەرەپكە قايتۇرىدۇ دېدى. مېتئورىت تاشلارنى بولسا، يەنە كۆيدۈرۈپ ئېرىتىپ كەينىگە قايتۇرۇپ، زېمىنغا يولاتمايدۇ دېدى.

42. لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىگە تاش ياغدۇرغان ئايەت، سۈرە مۇلۇكتىكى ئۈستۈڭلارغا تاش ياغدۇرۇپ ھالاك قىلىۋېتىشىدىن قورقماي ئەمىن يۈرەمسىلەر دېگەن ئايەتتە، شەيتانلارنى ئاسمان خەۋىرىنى ئاڭلىغىلى چىققاندا، ئاقار يۇلتۇزلار بىلەن رېجىم قىلىدىغان، سۈرە ساففاتتىكى ئايەتتە، يەرشارى ئەتراپىدىكى، مېتئورىت تاشلار، ھەرخىل ئۇششاق سەييارىلەر چىقىپ تۇرىدۇ.

43. (والارض ذات الصدع) يەنى يېرىق ئىگىسى بولغان، زېمىن بىلەن قەسەمكى دېگەن، بۇ ئايەتنى قەدىمقىلار، تېرىخچىلىق ئۇچۇن يېرىلدى دەپ تەپسىر قىلىدۇ.

ھازىر بولسا، بۇ يېرىق قەدىمكى دەۋىردە، زېمىن ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەرگە ھايات كەچۈرەلىگىدەك ھالەتكە كەلگەن چاغدىكى زور توپاندىن كېيىنكى يېرىلىش بولۇشى مۇمكىن دېگەن ۋە شۇنداقلا ئالىملار، دېڭىز ئاستىنى تەكشۈرۈپ، نۇرغۇن جايلاردىن ئۈزۈنسىغا سوزۇلغان قاياق سۇلارنى بايقىغان، كېيىن تەكشۈرسە، ئاشۇ جايلاردا يېرىق بولۇپ، يەر ئاستىدىكى ئوتنىڭ قىزىقلىقىدىن بۇ سۇ قاياپ كەتكەنىكەن، بۇ دەل بىز يۇقىرىدا دېگەن ھەدىستە، دېڭىز ئاستىدا ئوت بار دېگەننى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا، ۋاختى كەلگەندە، قۇرئاندىكى، دېڭىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغاندا دېگەن ئايەتكىمۇ ئۇيغۇن، ئالىملار بۇ يېرىقلارنى خەرىتىدە دېڭىز ئاستىنى سۈسىز ھالەتتە كۆرسىتىپ سىزىپ بەرگەن، ھەقىقەتەن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، سىز بۇنداق مۆجىزىلەرنى كۆرەي دېسىڭىز، تور بەتلىرىگە كىرىپ، قۇرئان مۆجىزىلىرى دېگەن تېمىنى كۆرۈڭ، مەن بۇ تەپسىرگە مۇنۇ مۆجىزىلەرنى قوشۇپ يېزىۋاتىمەن.

44. سۈرە مۇئارىجدا، مىقدارى 50 مىڭ يىل كېلىدىغان بىر كۈندە، ئۇلار پەرىشتىلەر، ئاللاھ تەرىپىگە ئۆرلىشى يېزىلغان، ئالىملار بۇ ئايەتتىن نۇر تېزلىكىنى ئالغان، چۈنكى، پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغان، (مۇسلىم رىۋايىتى) شۇنداقلا، كىلومېتىر ھېساۋاتى ئالەم بوشلۇقىدا ئىشلىمىگەچكە، بىر سېكۇنتتا 300 مىڭ كىلومېتىر تېزلىك بىلەن سەيرە قىلىدىغان نۇر تېزلىكىنى ئۆلچەم قىلىپ نۇر يىلى ھېساۋى بويىچە ھېسابلاۋاتىدۇ، مانا بۇلارنى مۇنۇ ئايەتتىن ئالغاندۇر، تەپسىر بايان.

45. قۇرئاندا، قۇياش، سىراجا يەنى ئۆزىدىن ئوت چىقىدىغان چىراغ دېيىلگەن، ئاي بولسا، قەمەر، مۇنىرا دېيىلگەن، سىراج دېمىگەن، بۇنىڭدىن قۇياشتىن بولسا، ئۆزىدىن ئوت چىقىپ تۇرىدۇ، ئاي شارى بولسا، ئۆزىدىن ئوت چىقمايدۇ، بەلكى، قۇياش نۇرىنى قايتۇرۇشى چىقىپ تۇرىدۇ، بۇنى ھەدىستە، ئاينىڭ يېرىلىشى ۋە بىر پارىسى تاغ ئۈستىدە تۇرغان دەپ خاتىرلىشىنى كۆرسىتىدۇ، ئەگەر ئاي شارى ئوت بولغان بولسا، شۇ چاغدا ئوت كېتەتتى، ھەممىسى كۆيۈپ كېتەتتى، بۇنىڭدىن، ئاي، زېمىنغا ئەڭ يېقىن پىلانېت ئىكەنلىكى چىقىپ تۇرىدۇ.

46. ئاي شارىنىڭ ئىنسانلار ھېسابىنى بىلىشۇن دەپ يارىتىلىشى، شۇنداقلا يەر شارىغا ئىنسانلار بۇندىن كېيىن كېلىپ تۇرۇلۇپ ھېسابنى ئۇقىدۇ، كېچىسى نۇردىن پايدىلىنىدۇ، دەپ نەچچە مىليارت يىل يەنى ئىنسانلاردىن نەچچە مىليارت يىل بۇرۇن يارىتىلىشىدا ئەلۋەتتە، ئاللاھ بارلىقى، بىرلىكى،

ئالدىن بىلىپ تۇرۇشى، قۇرئاننىڭ ھەققى ئاللاھنىڭ سۆزى ھەق ئىكەنلىكى چىقىپ تۇرىدۇ.

47. (لتركبون طبقا عن طبق) دېگەن ئايەتتە، يەنى قەۋەتمۇ - قەۋەت سەپەر قىلىسلەر دېگەن، بۇ ئايەتنى ئىنسانلار، ئالىملار بۇرۇن ئىنسانلار بىر ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە يۆتكىلىدۇ. مەسىلەن: ئىسپىرمىدىن قانغا، ئاندىن گۆشكە، ئاندىن سۆكەكۇ، ئاندىن ئىنسان، ئاندىن ئۆلۈم، ئاندىن تىرىلىش، ئاندىن جەننەت ياكى دوۋزاخ دەپ تەپسىرلىگەن، بەزىلەر رەسۇلۇللاھنى قەۋەتمۇ - قەۋەت ئاسمانلاردا سەيرە قىلىشى بىلەن تەپسىرلىگەن، ئەمما، ئايەت كۆپلۈك لەۋزى بىلەن كەلگەن. ھازىرقى ئالىملار بولسا، بۇ دىگەنلىكى، سىلەر تەرەققي قىلىپ، قەۋەتمۇ - قەۋەت، پىلانىتمۇ - پىلانىت، سەپەر قىلىسلەر، ئالەم بوشلۇقىغا چىقىسلەر دېگەنگە ئىشارەت دەپ تەپسىرلەيدۇ، بۇ ئېنىقلا مۆجىزىدۇر.

48. سۈرە نۇر، 43 - ئايەتتە، ئاللاھنىڭ تاغدەك بۇلۇتتىن مۆلدۈر ياغدۇرۇشى ياكى ئاسماندىن تاغ ياغدۇرۇشى يېزىلغان، بۇ ئايەتتىن مۇز تاغ چۈشۈشى ياكى تاغدەك بۇلۇتنىن مۆلدۈر يېغىشى، دېمەك، بۇلۇت تاغسىمغان ھالەتكە كەلمىسە، مۆلدۈرنىڭ چۈشمەسلىكى دەل تاغدەك بولغاندا، مۆلدۈر چۈشۈشى يېزىلغان، بۇ ئايەتنى زىندانى، بىر فىلىم قىلىپ ئىشلىگەن، كۆرۈپ بېقىڭ.

49. ئاللاھ، قۇرئاندا سۆزلىگەن، رەسۇلۇللاھ، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بىلەن چېكىپ چىققان يەتتە ئاسماننىڭ ھەقىقىتىنى ھېچكىم بىلەلمەيۋاتىدۇ، بۇ ھەم مۇمكىن ئەمەس. ئىنسانلار، جىنلار، ئۇ ئاسمانلارغا يېتەلمەيدۇ، ھەم چىقالمايدۇ، چېكلىنىدۇ، بۇ سۈرە جىندا خاتىرلەنگەن، بۇ ئايەت، ھەدىسلەردىن ئىنسانلار تېخىمۇ كەڭ تەپەككۇر قىلىپ، ئەقلى ئىقتىدارىنى، بىلىمنى ئاشۇرىدۇ. فىردەۋسنى سوراڭلار، ئۇ ھەممە جەننەتلەردىن ئۈستۈن ھەم قاپ ئوتتۇرىسىدا دېگەن ھەدىستە، ئاسمانلار ھەتتا كۇرسىمۇ گۈمبەز شەكلىدە يۇمىلاق دېيىلگەن. چۈنكى، بۇ جەننەت ئۈستىدە ئەرشى بار، بۇ سۆزلەر ھازىرقى تېلىسكوپ ئارقىلىق كەشىپ قىلىنغان، كەشپىياتلارغا نېمە دېگەن ئۇيغۇن ھە!، نەرسە ئۈستۈن، ئوتتۇرىدا بولسا، يۇمىلاق گۈمبەز بولىدۇ.دېمەك ئاسمان جىسىملىرى يۇمىلاق.

50. ھەر نەرسە ئۆز ئەسلىگە قايتىدۇ، بىز تۇنجى قېتىم ياراتقاندەك، ئەسلىگە قايتۇرىمىز، قۇياش بىلەن بىرلەشتۈرۈلگەن چاغدا، دېگەن ئايەت (وجمع الشمش والقمر) قۇياش بىلەن ئاي بىرلىشىدۇ، بۇ چاغدا قۇياش سىستېمىسى ۋەيران قىلىنىدۇ. بۇمۇ ھازىرقى ئاسترونوم ئىلمىدا تەتقىق قىلىنىپ، كەشپ قىلىنۇاتىدۇ، بۇ سىستېما ھامىنى ۋەيران بولىدۇ. **قۇياشنىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا، يۇلتۇزلار تۆكۈلگەن چاغدا** دېگەن ئايەتلەر ھازىرقى تەبئىي - پەن ئالىملىرىنىڭ قۇياش نۇرى ھامىنى ئۆچۈپ قالىدۇ، بۇ ئالەم ھامىنى ۋەيران بولۇپ، ئاخىرلىشىدۇ دېگەن، كەشپىياتقا ئۇيغۇن، بۇ قۇياش فىزىكىسى ئىلمى ئەلۋەتتە.

51. قاتتىق يەر تەۋرىمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدىغان ۋە ئىلىم كۆتۈرۈلۈپ، قارا - تۇرۇكلەرنىڭ، جاھىل، نادانلارنىڭ قولىغا مۇنبەرلەر، خەلقلەر قېلىپ، ئۆزىنىمۇ، ئۆزگىنىمۇ ئازدۇرمىغىچە، زىنا كۆپىيىپ كەتمىگىچە، قىيامەت قۇرۇلمايدۇ دېگەن، بۇ ھەقىقەتلەر دائىم ئاشكارا بولماقتا، مانا ھازىر دەل ئاشۇ پىتنە كەلمەكتە، قىيامەت مۇشۇنداق ئەڭ ۋەھشي يامان كىشىلەر ئۈستىگە قۇرۇلۇشى مۇمكىن.

52. تېرمىزىنىڭ ھەدىسىدە، مۇنداق دېيىلگەن. رەسۇلۇللاھ، كىشىلەر قامچىسىنىڭ دەستىسىگە،

ئاياغنىڭ تاپىنىغا سۆزلىمىگىچە ئۆيدىن چىققاندىن كېيىن يوتىسىدىكى نەرسە، ئۆيدىكى ئىشلارنى خەۋەر بەرمىگۈچە، ھايۋانلار ئىنسانلارغا سۆزلىمىگىچە، قىيامەت قايىم بولمايدۇ دېگەن، مانا ھازىر بۇ ئىشلار بولۇپ بولدى، چاقىرغۇ، تېلېفون، كومپيۇتېر، ئۇچۇر، سېگنال سايمانلىرى بۇ ئىشلارنى كۆرسەتتى.

53. **«تاغلارنى قوزۇق قىلىمىدۇقمۇ»** سۆرە نەبئى، بۇ، ئاتموسفېرا، جۇغراپىيە، گېئولوگىيە ئالىملىرى تەرىپىدىن تاغلارنىڭ يەر ئاستىغا قوزۇق شەكلىدە قېقىلىشى، يەرشارىنى تۇتۇپ تۇرۇشىدا مۇھىم رول ئوينىغانلىقىنى ئىسپاتلىغان.

54. 14 ئەسىر بۇرۇنلا، ئىسلام دىنى ھارام قىلىپ يېيىشنى چەكلىگەن ۋە يېيىشكە رۇخسەت بەرگەن ھايۋانلار، قۇشلار تىزىملىكى، ھازىرقى ب د ت، خەلقئارالىق دوكتۇر ئالىملارنىڭ بىرلىشىپ يېيىشكە رۇخسەت قىلغان ۋە چەكلىگەن، قوغدايمىز دېگەن ھايۋانلار، قۇشلار تىزىملىكى، ئوخشاش چىققان، ئەمەلىيەتتە، بۇلار نۇرغۇن ئەقلىي، جىسمانىي، ئىقتىسادىي چىقىم قىلغان، بەدەل تۆلەپ تەجرىبىدىن كېيىن شۇنداق قارار قىلغان.

55. جوزام كېسىلىدىن، يولۋاس، شىردىن قاچقاندەك قېچىش دېگەن ھەدىستە، دەل بۇ كېسەلنىڭ مىكروپ، ۋىرۇسنى تەكشۈرۈشتە، سۆرىتى شىر، يولۋاسقا ئوخشىغان، بۇنى رەسۇلۇللاھ، ئاللاھ تەرىپىدىن قەلب كۆزى بىلەن كۆرۈپ دېگەنىكەن.

56. سۆرە ئەرراھماندىكى، ئاچچىق ۋە تاتلىق دېڭىز سۇلىرىدىن گۆھەر، مارجان چىقىشى خاتىرلەنگەن، بۇرۇنقىلار ئاچچىقىدىن چىقىدۇ، تاتلىقىدىن چىقمايدۇ، بۇ ئايەتتىكى سۆز، ئەرەبلەر ئادىتى بويىچە شۇنداق دېيىلگەن دەپ يازغان، بۇ خاتا، ئاللاھ، ئوبدان بىلىپ تۇرىدۇكى، ھازىر ئىسپاتلاندىكى، ھەر ئىككى دېڭىزدىن ئاچچىق ـ تاتلىقىدىنمۇ ئونچە ـ مارجانلار، گۆھەر چىققان، شۇنداقلا، بۇ ئايەتتىن مارجان بىرخىل ھايۋان بولۇپ، دەرەخكە ئوخشاپ كېتىدىكەن، بۇنى بىزى بۇرۇن سۆزلەپ بولغان، يەنە، ئەررەھماندا سۆرىتى بىلەن كەلتۈرۈپ يازمىز.

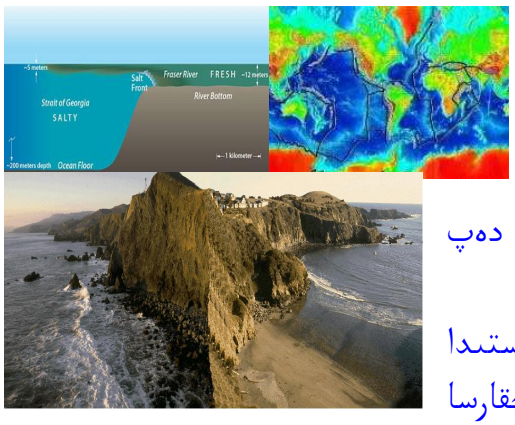

57. ئىككى دېڭىز ئارىسىغا ئىلاھى كۈچ ـ قۇدرەتتىن بىر توسما قىلىپ، ئىككى سۇنىڭ بىر ـ بىرىگە قوشۇلماسلىقى، تاجاۋۇز قىلماسلىقى يېزىلغان، ھازىر تەكشۈرۈپ ئوتتۇرىدا قۇرۇقلۇق توسمىسى ياكى بىر خىل ئاق سىزىقنى بايقاپ، ئىلاھى قۇدرەتتىن توسما بارىكەن دەپ بىلدى. **(مانابومادىدي ۋە مەنۇي توسمىلار)**

58. سۆرە نۇردا، قاتمۇ ـ قات دېڭىز دولقۇنلىرى ئاستىدا ئۇنىڭ ئۈستىگە كۈن نۇرى، بۇلۇت توسقاندا، قولنى چىقارسا بارماقلىرى كۆرەلمەسلىك، ئەنە شۇنىڭدەك كاپىرلار ياخشى دەپ قىلغان ئەمەللىرىنىڭ نەتىجىسىنى كۆرەلمەيدۇ دېگەن. ھازىر تەكشۈرۈپ ئېنىقلاندىكى، 200 ـ 300 مېتىر چوڭقۇرلۇقدا، بۇ خىل ھادىسە بارلىققا كەلگەن، دولقۇن ئارىسىدا قۇياش نۇرلىرى يوقايدۇ، شۇنداقلا، بۇلۇتنىڭ توسۇپ

تۇرۇشى شەرىت، بۇ ئىشلار 14 ئەسىر بۇرۇن تىلغا ئېلىنغان، ئۇ چاغدا غەۋۋاسلار يوق ئىدى.

59. سۈرە غاشىيە، ئۇلار تۆگىنىڭ قانداق يارىتىلغانلىقىغا قارىمامدۇ؟ دېگەن ئايەت، ھازىر، بىئولوگىيە ئالىملار تەكشۈرۈپ، تۆگىنىڭ كۆزىدە بوراندا قۇم كىرمەس پەردە قاپ بارلىقىنى، پۇتىدا ئالاھىدە قومدىمۇ سەپەر قىلالايدىغان قابىلىيەت بارلىقىنى، ئۇسسۇزلۇققا چىداملىق ۋە ئۇنىڭ ئۇسقىنى، يۇك كۆتۈرۈشى، قاتارلىق نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى تاپتى.

60. سۈرە ھەجدىكى، چۈننىڭ ئېلىپ قاچقان نەرسىنى مەيلى بۇت مەيلى ئىنسان قايتۇرالمايدىغانلىقى بايان قىلىنغان. ئالىملار تەكشۈرۈپ، چۈنى ئۇ نەرسىنى شۇ چاغدىلا باشقا ماددىغا ئۆزگەرتىدىغانلىقىنى، قايتۇرۇشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى، ئۇنى ئۆلتۈرسىمۇ ئۇ ماددىنى تاپالمىغانلىقىنى بىلدى.

61. ھىجازدىن ئوت چىقىپ، تۆگىنىڭ بويىنىدەك سوزۇلۇپ ماڭمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ دېگەن ھەدىس، (بۇخارى)

بۇ ئەھۋال ئۆز ئەينى ھىجازدا يۈز بەرگەن، شۇنداقلا بۇ يانار تاغنىڭ پارتىلىشىنى، كۆپلەپ چىقىشىنى، نېفىت قۇدۇقلىرىنىڭ چىقچىشىنى، قېزىلىشىنى كۆرسىتىدۇ.

62. قۇرئاندا، تىلغا ئېلىنغان ئۆمۈچۈكدە، پاشىدا، ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىشلار ئاشكارا بولغان. ھەتتا، ئۆمۈچۈك ئىشلەپ چىقارغان يىپىدا، بىر كىلوگرام يىپ يەرشارىنى نەچچە قېتىم يۆگەشكە يېتىدىغانلىقى ئىسپاتلاندى، ھەتتا ئۆمىچۈك يىپىدىن 4000نى بىرلەشتۈرۈپ پىششىقلىسا، ئاران ئەركىشىنىڭ بىر تال ساقلىغا ياكى چېچىغا تەڭ بولغان، مانا بۇ ماددىنىڭ پارچىلىنىشى ۋە مۇرەككەپلىكى، پاشىدىكى كارامەت، كىبسەل يۇقتۇرۇش ۋاھاكازالار.

63. سۈرە نەھلە، ھەسەل ھەرىسىنىڭ قۇرۇلۇش قىلىشى، ھەسەلدىكى شىپالىق، باشقا ھەرىلەردىكى ئۇۋا ياساش ئەھۋاللىرى، قۇندۇزنىڭ ئۆي سېلىشى، توسما توسىشى، چۈمۈلىلەرنىڭ قۇرۇلۇش قىلىش، پادىشاھلىق تۈزۈمى، ئۇرۇش قىلىشلىرى قاتارلىقلار فىلىم قىلىپ ئىشلەندى.

64. ھەممىگە مەلۇمكى، ئىسلام قانۇنى، پىرىنسىپ، نىزام، جازا، جىنايى ئىشلار، ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى، تىجارەت، ھەتتا ئۇرۇش قىلىش تۈزۈمى، ئىشغال جەريانىدىكى ئەدەپ ـ ئەخلاقلار، دىنسىزلانىمۇ تەسىرلەندۈرىدۇ. ھازىر بولسا، ئۇ ئىلىم ـ ھىكمەتلىرى بىلەن مۆجىزىلىك ئورۇندا تۇرىدۇ، ئىنسانلار نۇرغۇن تەجرىبە ـ ساۋاقلاردىن كېيىن، ئاندىن ئۇنىڭ ھەقلىقىنى تونۇپ، ئۇنىڭغا قايتىدۇ، ھەتتا، رەسۇلۇللاھ، بىر ھەدىستە، گەرچە سەن ئېقىۋاتقان ئۆستەڭ ئۈستىدە بولساڭمۇ سۇنى ئىسراپ قىلما دېگەن. بۇ تېخى تاھارەتتە، ئىبادەتتە دېيىلگەن سۆز ئىدى، مانا ھازىر پۈتۈن ئىسلام ۋە باشقا ئەللەر بۇ تەتىلماتقا ئاساسەن، سۇ دۇنيانىڭ ئانىسى، سۇسىز ھاياتلىق مۇمكىن ئەمەس بولغاچقا، بىر تامچە سۇنىمۇ ئاسراپ، ئۆنۈملۈك جايغا ئىشلىتىش، سۇ ئىنشاتى قۇرۇلۇش، سۇ ئېلېكتر ئىنستانسىسى قاتارلىقلارنى يولغا قويدى.

65. ئىسلام دىنىدا ئاياللار بىلەن ئەرلەر قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈش چەكلىنىدۇ. رەسۇلۇللاھ، مەن ئاياللار بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشمەيمەن دېگەن، ئالىملار تەكشۈرۈپ شۇنى بايقىدىكى، ئىنسانلارنىڭ بەش سەزگۈ ئەزاسىدا، ئاڭلاش، كۆرۈش، پۇراش، تېتىش، سلاشتا بولغان ھۈجەيرىلەردىن نۇرغۇنى ھېسسىياتنى قوزغاشقا مەسئۇل ئىكەن، شۇڭا، بۇ ھەدىس ھازىر مۆجىزە

ھېسابلىنىدۇ.

66. (الحب يصم) تەرجىمىسى، سېنىڭ بىرەر نەرسىگە بولغان ئىشق - مۇھەببىتىڭ، سېنى كور، گاس قىلىۋېتىدۇ دېگەن، بۇ ھەدىس زەئىيىپ بولسىمۇ، ئىبنى كەسىر تەپسىرگە ئالغان، ھازىر كۆرۈلۈۋاتىدۇكى، مىليونلىغان مۇسۇلمانلار ياكى دىنسىز كاپىرلار، ئىشقىۋازلىقى دەردىدىن ھالاك بولۇۋاتىدۇ، ئۆزىنىمۇ ئۆلتۈرۈۋاتىدۇ، ھەقنى كۆرەلمەيدۇ، ئاڭلىمايدۇ.

67. لوقمان ھەكىم بىر ئايەتتە بالىسىغا نەسىھەت قىلىش جەريانىدا، ئاللاھنىڭ ئىلمىنى چۈشەندۈرۈپ، زىمىننىڭ قاراڭغۇ زۇلمەتتە بولسۇن، بىر تاش ئىچىدە بولسۇن، شۇ جايدىكى بىر تال داننىمۇ ئاللاھ كەلتۈرۈلەيدۇ، بىلىپ تۇرىدۇ دېگەن. بۇنى ئاللاھ، قۇرئاندا بىزگە يەتكۈزگەن، بىز شۇنداق ئېتىقاد قىلىمىز، مانا ھازىر ئاشۇ كۆمۈر كاڭلىرىدەك، قاراڭغۇ زۇلمەتتىكى تاشلار ئىچىدىن دەرەخ، ئۆسۈملۈك دانىچىلىرى بايقالغان، بۇ ئاجايىپ مۆجىزىدۇر.

68. قۇرئان كەرىم، ۋە ھەدىس، رەسۇلۇللاھنىڭ كەلگۈسىدىكى غەيىپ ئىشلاردىن بەرگەن، مۆجىزىلىرى تېخى ئاشكارا بولمىدى، پات يېقىندا ياكى مۇندىن كېيىن بۇ ئىشلار ئەمىلىشىدۇ، مەسىلەن: كۈننىڭ كىرگەن تەرىپىدىن چىقىشى، زىمىندىن بىر ھايۋان چىقىپ سۆز قىلىشى، دەججال، ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشۈشى ۋە باشقا ئىشلار ھەممىسى ھەق، بىز ئىشىنىمىز.

69. قۇرئاننىڭ ئوخشىشىدىن قىسقا ئۇچ ئايەتنىڭ ئوخشىشىنى كەلتۈرۈپ بېقىڭلار دېگەن، بۇ خىتاپ مەڭگۈ مۆجىزە ئورۇندا تۇرىدۇ، مەيلى، جىن، ئىنسانلار ھەممىسى ھەرقانداق زاماندا بۇنى كەلتۈرەلمەيدۇ. چۈنكى، قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى، ئەمما، ئۇ ئەرەب تىلىدا چۈشۈرۈلدى، شۇڭا بۇ جەڭ ئېلان قىلىندى، ئۆتمۈشتىكى غەيىب، كەلگۈسى غەيىب، ئىنسانلاردىكى، ھايۋانلاردىكى ئىچكى - تاشقى ئىشلار، بىئولوگىيە، پسىخولوگىيە، ئاسترونومىيىلىك ئالەم توغرىسىدا، توغرا مەلۇمات، پۈتۈن ئالەم ئۈستىدىكى ھۆكۈم، يارىتىش، قانۇن - تۈزۈم، سىياسەت قاتارلىق، ئىنسانلار كەلتۈرۈشكە قادىر بولالمايدىغان قىسقىسى، مەخلۇققا مۇمكىن ئەمەس، ئىشلار قۇرئاندا خاتىرلەنگەن، مەسىلەن، سۈرە كەۋسەردە، رەببىڭگە، ئىبادەت قىل دىدى، ۋە شۇنداقلا، دۈشمىنىنى ئەبتەر، دىيىش، ئەبتەر كېيىن زىكرى يوق، ئەسىرى ئۆچۈش مەنىسىدە، «رەب» دېگەن بۇ ئۇقۇمنى مەخلۇق ھەرگىز سۆزلىيەلمەيدۇ.

شۇڭا، قۇرئان، ھەدىس، مەڭگۈلۈك مۆجىزە سۈپىتىدە تۇرىدۇ، ئۇ بىزنىڭ ھىدايەتچىمىز، يول باشچىمىز، نۇر، شىپايىمىز، ھەممىگە شۇلار كۈپايە.

70. ئاخىرىدا مەن مۇھىم بولغان بىر ئىشارەتنى ئوتتۇرىغا قويىمەن.

ئاللاھ، نۇر بىر ئىسمى نۇر قۇرئاننىڭ بىر ئىسمى نۇر، قۇرئاندىكى بىر سۈرىنىڭ ئىسمى نۇر، مۆئمىن قەلبىگە بېرىلىدىغان ئەڭ ئېسىل سوۋغا نۇر، ھىدايەت نۇر، قەبرە ئىچىدە مۆئمىننى خاتىرجەم قىلىدىغىنى نۇر، سىرات ئۈستىدە ئۆتكۈزىدىغىنى نۇر، جەننەتتە بېرىلىدىغىنى نۇر، مۆئمىنلەر يۈزى نۇر، ئالدى - ئارقىدا ئويناخشىپ تۇرىدىغىنى نۇر، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى موللاق ئاتقۇزۇپ، ھۇشىدىن كەتكۈزگەن نۇر، پەرىشتىلەر ئەسلىسى نۇر، پۈتۈن ئالەمنىڭ ئەسلى، ئاسمان، ئەسلى نۇر، زەررىچە نۇر، رەسۇلۇللاھنىڭ قەلبىگە، پۈتۈن ۋۇجۇدىغا سوريغىنى نۇر، مەسجىدگە ماڭغاندىكى دۈئادا نۇر، ئىسلام دىنىدا نېمە ئۈچۈن باشتىن - ئاخىرى، بۇ دۇنيا، ئۇ دۇنيادا بولسۇن، ھاياتلىق - ماماتلىق ھەتتا يەنە بىر قېتىمقى ھايتلىقدىكى دۇنيادىمۇ نۇردىن ئايرىلمايدۇ؟ نۇر بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار؟

ئىككىنچى بىر سى، ھېساب، سان ـ سىفىر، ئاللاھ، ھېسابنى، سانىنى بىلىشكىلار ئۈچۈن، پۈختا ئىنتىزام ئۈچۈن، ئايىنى ياراتقان. خۇلاسە شۇكى، بۇ يەردە، پۈختا ئىنتىزام، ھېساب، نۇرلا بار، ئويلاپ بېقىڭ، تەرەققىيات، قۇرال كۈچى، بومبا، ئاتوم، راكىتا، قاتناش ۋاستىسى، ئۇچۇر، ئالاقە، سىگنال، ھەتتا كومپيۇتېر، ھەممىسى نۇر، توكمۇ نۇر، زەررىچىمۇ نۇر، مۇھىمى ئەڭ ئىلغار تەرەققىيات، ئۇنىۋېرسال سايمان كومپيۇتېر دەل نۇر. نۇردىن يەنى كىرىستال تەنچىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان لامپۇچكا، نۇر ۋە ھېساب، سان ـ سىپىرلاردۇ. ئاساس مەنبەسى مانا شۇ نۇر، ھېساب، نۇر بىلەن ھېساب، ساندا، ماتېماتىكىدا پۈتكۈل تەرەققىيات بولغان، مۇھىم ئاساسى، نۇر، توك خالاس.

قۇرئان، ھەدىس، ئىسلام دىنى مۇھىتى، تۇرمۇش، مانا شۇ تەرەققىياتلارغا ئىشارەت قىلىدۇ، ئىسلام دىنى ۋە ئەھلى بۇ تەرەققىياتنى ئىلگىرلەشنى، دۇشمەن ئۇستىدىن غالىپ كېلىشنى ئەلۋەتتە خالايدۇ، ئەمما، بىر قىسىم نادان كىشىلەر، ئالىملارنى، پەيلاسوفلارنى، دوكتۇرلارنى، شەيىخ، ئۇستازلارنى ھاقارەتلەپ، ياۋرۇپاغا پالىغان، مانا بۇ ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى.

گەرچە، قۇرئان، ھەدىس، تىببىي ياكى تەبئىي ـ پەن، ئاسترونوم، فىزىكا ـ خىمىيە، تەرەققىياتى كىتابى بولمىسىمۇ، ئۇ دىنىڭ ئەقىدە، تەۋھىد، ئىبادەت كىتابى بولسىمۇ يۇقىرىقىدەك ھەقىقەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، چۈنكى، بۇ ئىلاھى سۆز، يولىيورۇق، تەلىمات بولغاچقا، ئۆزىنىڭ ھەقلىقىنى، ئاللاھنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى، مۆجىزىلىكىنى، ھەممىدىن ئۇستۈنلىكىنى بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن ئاشۇ ھەقىقەتلەرنى مۆجىزە سۈپىتىدە ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇنى ئىسلام ئۆلىمالىرى خۇسۇسەن ئۇيغۇرىدىن ئويغانغان نامدا بار، ئالىملار، موللا، سوپىلار بۇنى ئوبدان چۈشىنىشى، ئويغىنىشى، كاللىسىنى سىلكىشى، تەرەققي قىلىشى، غالىپ بولۇشى، مەغلۇبىيەتكە خاتىمە بېرىشى زۆرۈر.

ئاللاھ، مانا مۇشۇنداق ئۆزىدىن قورقۇچى ئالىملارنى ياخشى كۆرىدۇ، مۇشۇنداق ھەقىقەتپەرۋەر ئالىملار، پەيغەمبەر ۋارىسى ھېسابلىنىدۇ.

ھەرقايسى دۇنيا ئەللىرىنىڭ تەرەققىياتى، كەشپىياتىدىن بىر قانچىنى تاللايمىز.

1. 1930 ـ يىللا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيىنىڭ دەۋرىدە بەش مىليوندىن ئارتۇق سىمسىز ئالاقىلىشىش ئۈسكۈنە بار ئىكەن، بۇنىڭدىن ب د ت ئاجايىپ پايدىلانغان.

2. سىمسىز ۋە سىملىق، فوتو ئاپپارات، سۈرەتكە تارتىش ئەسۋابى كەشپ قىلىنغان.

3. رادىئودىن سىرت، سۈرەتنىمۇ خەلقئارا تارقىتىپ، نەخ مەيداندىن كۆرۈنۈشنى بەرگىلى بولغان.

4. توك مەنبەسى ۋە باشقا يېقىلغۇ مەنبەسى بىلەن ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلىش.

5. توك ئارقىلىق پۈتۈن ئەل، نۇرغۇن مەسىلىلىرىنى ھەل قىلغان.

6. زىرائەتنى خىمىيۋىلىك ئۇسۇلدا باشقۇرۇش، ھاۋادىن ئازوتنى قوبۇل قىلىپ، ئوغۇت ياساش ۋە باشقىلار.

7. ھەرخىل توقۇمىچىلىق، تەرەققىياتى، كەشپىياتى.

8. سۈنئىي كىيىم ـ كېچەك، سۈنئىي خروم، سۈنئىي ئىشلار بەك كۆپ.

9. نېفىت بايلىقى، تەرەققىياتى.

10. تەبئىي گاز بايلىقى، يانار تاغدىكى نۇرغۇن بايلىقلار.

11. كۆمۈر بايلىقى ۋە ئۇنىڭدىكى توك
12. ئۇچۇش تەرەققىياتى، ھەتتا ئالەم بوشلۇقىغىچە راكىتا باشقۇرۇلىدىغان بومبا.
13. شامال، سۇ، كۆمۈردىن، ئوتتىدىن باشقا، قۇياش ئېلېكتر ئىستانسىسى بارلىققا كېلىش.
14. مۇندىن كېيىن نۇرغۇن قىزىق، ئىسسىق بۇلاقلاردىن توك چىقىرىلىدۇ، گاز ئىشلىنىدۇ.
15. بىر گرام مىس تۆمۈردىن 8000 مىليون ئات كۈچى توك بار.
16. زىرائەت، باغۋەنچىلىكتىكى تەرەققىيات، ئۇرۇق سورتلاش.
17. تاشقى ئالەم كىشىلىرىگە سېگنال بەلگە قويۇپ بېرىش. بۇ پىلاندا بار.
18. ئاشلىقنى، يېمەكلىكنى، خىمىيىلىك ئوسۇلدا ساقلاش، پىششىقلاپ ئىشلەش.
19. توڭلىتىش تەرەققىياتلىرى، بۇنىڭدا ھەتتا ئۇرۇق، ئىنسان ئەزالىرى، قانلىرىنى ساقلايدۇ.
20. سۇدا يەنى بىر قوشۇق سۇدا، ئۇنىڭدىكى زەررىچىدە 133 مىليون ئات كۈچى، توك زەررىچىسى بار ئىكەن، ئەگەر بىر خىل مەنبە، ئېنېرگىيە، ئىنسانلارغا كەشىپ قىلىنسا، سۇ كۈپايە بولۇپ، كۆمۈر، ئوت، شامال قوياشتىنمۇ ھاجەت يوق بولىدىكەن، مانابۇ دېگىز، ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغاندا دېگەن ئايەت بولۇشى مۇمكىن. لېكىن، بۇ ھازىر 2006 - يىلمۇ يوق.
21. ھازىرقىنى قاتسىق يەنى 1930 - يىلىدىكى تەنتاۋىنىڭ بۇ سۆزىگە ھازىرقى 2006 - يىلىدىكى ئىشلارنى قاتسىق، مۇنداق تەرەققىياتلار بار.
22. ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر، ئۇچۇر - ئالاقە، ھەرخىل تەتقىقات.
23. كومپيۇتېر ئىشلىرى، ئىنتېرنېت تور ئىشلىرى.
24. يادرو قۇرال ئىشلىرى، ئۇرۇش ئەھۋاللىرى.
25. ھەرخىل قۇرۇلۇشلار، سۇ، توك يول ۋاھاكازالار.
26. نېفىتتىكى 300 خىلدىن ئارتۇق بايلىقلار.
27. ئالتۇن - كۈمۈش، مەرۋايىت، گۆھەر مارجان تەرەققىياتى.
28. خەلقئارالاشقان بازار، تىجارەت، تەرەققىياتى.
29. دېگىز قاتنىشى، دېگىز ئاستى تەكشۈرۈش ئەھۋاللىرى.
30. ھازىرقى يېزىقچىلىق، كىتاب كۆرۈش، بىر تەرەپ قىلىش، نەشر قىلىپ بېسىپ تارقىتىش، كۆپەيتىش ئىشلىرى. ساناپ كەلسەك، بۇ بەك كۆپ، يەنە بۇندىن كېيىن نۇرغۇن ئىشلار مەيدانغا كېلىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، سىلەر بىلمەيدىغانىنى يارىتىپ تۇرىدۇ، بۇ ئىشلار ھەرخىل بىدئەت ئەمەس، بەلكى، تەرەققىيات ۋاستە ۋەسىلىدۇر.

بۇرۇنقى نادان، ئەخمەق، جاھىللار شۇنداق دەپ بىدئەت دەپ، ئۆزىنىڭ خۇراپاتلىقى تۆپەيلىدىن ھازىرمۇ دۈشمەن ئاستىدا مەغلۇپ پېتى ياشاۋاتىدۇ.

ئەمدى ئويغۇنۇپ، خۇراپاتلىق، نادانلىق، بىلىمسىزلىك، چېكىنىش ئەھۋاللىرىغا خاتىمە بېرەيلى. بىدئەت دېگەن ئەقىدە، ئىبادەتتە بولىدۇ، ئىسلام دىنى، قۇرئان، ھەدىس قوللىغان مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان، ئىجمائ، ئىتتىپاقتا كەلگەن، ئىش ھەرگىز بىدئەت بولماس، بىدئەتكە مانا بىز خۇددى ساھابىلەر، تابىئىنلار، ھەقىقەتچى ئالىملار، قارىش تۇرغاندەك قارشى تۇرىمىز. لېكىن، بىز تەرەققىيات، ۋاستە ۋە سىلىلەر غەلىبىدىن كۈچ - قۇۋۋەتتىن ۋاز كەچمەيمىز، بۇ بولسا ھەقىقەت، ئەمەلىيەت،

كۆزىگىز بولسا، كۆرۈپ قويۇڭ.

سۈره قەسەس تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ ئالدىدا مۇنداق دەيدۇ، بۇ سۈره تارىخنى كۆرسىتىدۇ، تارىخ مۇھىم پەندۇر. تارىخدىن خەۋەرسىز كىشى، دىنىنىڭ يېرىمىنى چۈشەنمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن مەكتەپلەردە تارىخنى دەرسلىك قىلىش مۇھىم، تارىخ ئىلمى كەلگۈسىگە بولغان قەدەمنىڭ ئىسلاھاتى، شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ جايدا سۈلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ تارىخىدىن قۇرئاننىڭ ئىشارىتىدىن بىر نەچچىنى كەلتۈرىمەن.

1. سۈلايمان ئەلەيھىسسالام، چۈمۈلىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان، بۇنىڭدىن ھاۋا ئارقىلىق سېگنال ئارقىلىق ئۇچۇرنى يەتكۈزۈش چىقىدۇ.

2. سۈلايمان ئەلەيھىسسالام، داۋۇد ئەلەيھىسسلامغا ئىلىمدا، تەرەققىياتتا، ئەلچىلىكتە، پادىشاھلىقتا، تەدبىر، ھىكمەتتە ۋارىس بولغان، بۇ مىراس ئىلمى شۇنداقلا ياخشى ۋارىسلىق مەسلىسى بار.

3. قۇشلار تىلى ئۆگىتىلگەن، بۇنىڭدىن ھايۋاناتلار، قۇشلار تەتقىقات، بىئولوگىيە مەسلىسى ھەرخىل تەرەققىيات بار، شۇنداقلا شامالنى قاتقاندا، ئۇچۇش تەرەققىياتى چىقىدۇ.

4. تەختتىنى كىم ئەكىلىدۇ؟ دېگەن ئىشلارغا قارىغاندا، مۇستەبتلىك قىلماي، ۋالىيلىق، ھاكىملىق، پادىشاھلىق ئىشلىرىنى مەسلىھەت، مۇشاۋىرلىق بىلەن ئېلىپ بارغان، زالىملارچە زۇلۇم قىلمىغان.

5. بۇ جىنىڭ ئېغىر تەختىنى كۆتۈرۈپ تېز سۈرئەتتە يۆتكەپ ئەكىلىشى، مەيلى ھاۋادا بولسۇن، قۇرقۇلۇقدا بولسۇن، دېڭىزدا بولسۇن، ئاشۇنداق نەچچە تونىنا ئېغىرلىقدىكى نەرسىلەرنى تېز سۈرئەتتە يۆتكەش مەسلىسىنى، تەرەققىياتنى، يول قۇرۇلۇشىنى، ئۇچۇر قۇرۇلۇشىنى، ئىمپورت ـ ئېكسپورت ئىشلىرىنى كۆرسىتىدۇ، مەملىكەتلەر ئارا، خەلقئارا قاتناشنى كۆرسىتىدۇ.

6. جىنلار بىنا سېلىشى، ھەيكەللەرنى، ئېغىر، چوڭ قازانلارنى سېلىشى، ياسىشدا، بىناكارلىق ئىلمى چىقىپ تۇرىدۇ، شۇنداقلا مەدەن كانلارنى ئىشقا سېلىش، پولات تاۋلاش زاۋۇتىنى تەرەققىي قىلىش، قۇيمىچىلىق ئىلمى بار، شۇنداقلا، گۈزەل ـ سەنئەت ئىلمى، نەققاشلىق بار.

7. قۇشلار تەتقىقاتى، شامالنى بويسۇندۇرۇپ، ئۇچار گىلەمدە ئۇچۇش ئىشلىرى، ئايرۇپىلان، ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلىش، تەرەققىياتىنى كۆرسىتىدۇ، ئۇرۇش تاكتىكىسى، ئەلچە ئىشلىرى، دۆلەت ئالاقىسى، خەۋەردار بولۇپ تۇرۇش، ئادىل سىياسەت بار.

8. ئىسلامى سانائەتنى باش يېتەكچى قىلىپ، شۇنىڭغا ئەگىشىش، بۇنداق دېيىش، ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا تەلىم بەرگىنى، ھايۋانلارغا ئىلھام قىلغىنى، ئۆسۈملۈك، مەدەنلەرگە ئىلىمىنت ماددىلارغا ئورۇنلاشتۇرۇغىنى بويىچە ئىش ئېلىپ بېرىش.

9. بۇ سۈرىدىكى مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسىدە، يەنىلا ئىلمى تەرەققىيات، ئىلاھ يولىورۇق، كۈچ ـ قۇدرەت، ھاسىنىڭ يىلانغا ئۆزگىرىشى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بۇ ئۇچىنىڭ

بىر گەۋدە ماسلىششىنى كۆرسىتىدۇ. مۇسا ئەلەيھىسسالام ئىنسان، ھاسا، ئۆسۈملۈك، يىلان ھايۋانلارنى، شۇنداقلا قولدىن چىققان نۇر، بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن نۇر ئىلمى، تەرەققىياتقا ئىشارەتتۇر.

تاشنى ھاسا بىلەن ئۇرۇپ سۇ چىقىرىشى، ھازىرقى سۇ قۇرۇلۇشى، قۇدۇق قېزىشنى، سۇنى ئادىل تەقسىم قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. زۇلۇمغا سەۋرى قىلىپ، ئېتىقادنى يوقاتماي، كۆرەش قىلسا، شۇنداق غەلىبە قىلىدۇ، ئۇلار چۆلدە تەۋەككۈل قىلغاندەك، تەۋەككۈل قىلسا، شۇلاردەك ئىلاھى رىزىق يەيدۇ، تەييارنى يەيدۇ.

تارىخى ۋەقەلەردىن ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىلمى ـ ھىكمەتلەر چىقىپ تۇرىدۇ، ۋەز ـ نەسىھەت چىقىدۇ، يۇقىرقىدەك، تەرەققىياتلارغا ئىشارەت بار بولۇپ، ئىنسانلار تەپەككۇرىنى، ئەقلىنى ئاشۇرىدۇ، كەشپىيات ھاسىل قىلىدۇ. تەرەققي قىلدۇرىدۇ، دىن، دۇنيالىق، نېئىمەتتىن پايدىلىنىپ، شۈكرىسىنى بەجا كەلتۈرىدۇ، چۈنكى، ئاسىيلىقنىڭ ئاقىۋىتى ھەممىگە مەلۇم.

ئۇنداق بولسا، بىز بۇ سۈرىنىڭ جەۋھەرلىرىدىن تاللايمىز بالاغەت

بالاغەت، ئەرەب تىلىدا مۇھىم پەن بولۇپ، بۇنى ئىگىلىمىسەك، قۇرئان، ھەدىسنىڭ مۆجىزىسىنى ئاسان تونىيالمايمىز، سۆزنى قانداق ئىشلىتىش، قانداق چۈشىنىش سىرلىرىنى قانداق بايقاش، بۇ بەكمۇ مۇھىم، بۇ پەن، ئىلمى مائانى، ئىلمى بايان، ئىلىم بەدئىي دەپ ئۈچكە بۆلۈنىدۇ، قۇرئاننىڭ، بالاغەت جەھەتتىكى مۆجىزىسى، ھەممىمىزگە مەلۇم، بۇ جايدا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بالاغەتنى تىلغا ئالغان، چۈنكى، ئۇ، مىسر مەملىكەتلىك ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئەزھەر جامەسىنىڭ باش رەئىسى، مەكتەپتە بۇ پەننى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۇنىڭ بۇرچى، قېنى، قۇرئاندىكى بۇ سىردىن بىر نەمۇنە.

(وأوحينا إلى أم موسى أن أرضعيه فإذا خفت عليه فألقيه فى اليم ولاتخافى ولاتحزنى إنَّاراده إليك وجاعلوه من المرسلين)

تەرجىمىسى، بىز مۇسانىڭ ئانىسىغا مۇنداق دەپ ۋەزى قىلدۇق، ئۇنى ئىمىتكىن، قورقساڭ ئۇنى دەرياغا تاشلىغىن، قورقما، غەمىمۇ قىلما، بىز ئۇنى ساڭا قايتۇرۇپ بېرىمىز، ۋە ئۇنى مۇرسەل پەيغەمبەر قىلىمىز دېگەن، بۇ ئايەتتە، ئىككى بۇيرۇق، ئىككى نەھى، ئىككى خەۋەر، ئىككى بىشارەت بار. ئىككى بۇيرۇق بولسا، ئۇنى ئىمىت، دەرياغا تاشلا، ئىككى ۋەھى بولسا، قورقما، غەمىمۇ قىلما، ئىككى خەۋەر بولسا، ۋەھى قىلدۇق، ئەگەر قورقساڭ، ئىككى بىشارەت بولسا، ئۇنى ساڭا قايتۇرۇپ بېرىمىز، ئۇنى پەيغەمبەر قىلىمىز. قۇرئان، ھەدىستە بۇنداق سىرلىق بالاغەتلەر ناھايىتى كۆپ، لەۋزى قىسقا، مەنىسى مول، قاپىيىلىك بىر خىل توختاشلار، ئەينى چاغدىمۇ قەدىمدە ئۆز مەنىسىنى، ئۆز رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ، ھازىرمۇ شۇنداق، ئىككى مەنا بەرسە، ھەرگىز زىت كەلمەيدۇ. بۇرۇنقىلارمۇ توغرا چۈشۈنۈپ، قەلبى خاتىرجەم بولۇپ، ئىمان بىلەن كەتتى، ھازىرقىلار بولسا، سىرلىق مۆجىزىلەرنى بايقاپ، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىۋاتىدۇ، ئىلىم مول بولۇپ كەتتى، ھەقىقەت ئاشكارا، ھازىرقى گەپ تەقۋالىقتا قالدى.

قۇرئان ئۇسلۇبى شۇكى، ياخشى ـ ياماننى، جەننەت ـ دوۋزاخنى، ئۆتىمۈش، كەلگاسىنى،

نېئمەتنى ۋە ئىنتىقامنى، مۇكاپات ـ جازانى، خۇددى كېچە ـ كۈندۈزنى، ئاسمان ـ زېمىننى بىللە تىلغا ئالغاندەك، نۇر بىلەن زۇلمەتنى بىللە تىلغا ئالغاندەك، جۈپ ھالەتتە، ئىنسانلارنى شۈكرى قىلىشقا چاقىرىدۇ، تەپەككۇرغا چاقىرىدۇ، بۇ سۈرىدە، ئاللاھ كېچە بىلەن كۈندۈزنى دائىم قىلىۋەتسە، قانداق قىلالمىسىلار، نۇر بىلەن قاراڭغۇنىمۇ سىلەرگە كىم كەلتۈرۈپ بېرەلەيدۇ؟ دەپ شۈكرىگە چاقىرغان، بىز بۇنىڭغا تەپسىر قىلىپ شۇنداق دەيمىزكى، بۇ دۇنيا يەنى يەرشارىدا ھايۋان، ئۆسۈملۈكتە ئۆز ئىچىمىزدە، ئاشۇنداق جۈپلۈك، ئازاب، راھەت، نېئمەت ۋە نىقمەت بار قېنى، زېمىندا بولسا، تاغلار، جاڭگاللار، چۆللەر، يايلاقلار، دېڭىز، قۇرۇقلۇق، ئىمارەت، ۋە خارابلىق، مولچىلىق، ۋە قەھەتچىلىك، تاتلىق ۋە ئاچچىق، تۇزلۇق ۋە تۇزسىز، ياخشى ھاۋا، ناچار ھاۋا، تاشلار ۋە قۇملار، قاتتىق ـ يۇمشاق، قىزىق ـ سوغۇق، سۇيۇق ـ قويۇق، يېراق ـ يېقىنلار بار. ئۆسۈملۈك ۋە ھايۋانلاردىمۇ بۇ خىل ھادىسە بار، قىسقىسى بىزگە پايدىلىق ۋە زىيانلىقلىرى بار، خۇددى شىپا ۋە زەھەر بولغاندەك. ئۆز ئىچىمىزدا بولسا، كور ۋە كۆرىدىغان ئادەم، گاس ۋە ئاڭلايدىغان، گاچا ۋە سۆزلەيدىغان، ساق كىشىلەر ۋە پالەج ۋە ساقلار، كېسەل ۋە ساقلار، قەلبى كېسەل نىجىسلار ۋە پاكلار، ئەزالىرى كېسەللەر ۋە ساقلار، باي ۋە پېقىرلار، ئۇلۇغ ۋە خارلار، سېخي ۋە بېخىللار، چېچەن، ھوشسا ۋە گالۋاڭ، ئالىم ۋە نادان، جاھىل، ئاقىل ۋە ئەھمەق، چاققان ۋە ئېغىر، مىسمىس، سەگەك ۋە ئۇخلاڭغۇ، ھورۇن ۋە تېرىشچانلار بار، خۇددى گۈزەل ۋە سەتلەردەك.

مانا، ئاللاھتائالا، گاھ جەننەتنى، گاھ دوۋزاخنى، گاھ ياخشىنى ئۇلۇگە، گاھ يامانىنى، گاھ كېچە ـ كۈندۈزنى، گاھ نۇر، زۇلمەتنى، گاھ ئۇنى گاھ بۇنى ئەسكەرتىپ، ھەقكە چاقىرىپ، شۈكرى قىلىشنى ئۇقتۇرغاندەك، گاھ نېئمەتنى، گاھ نىقمەت، ئىنتىقامنى ئەسلىتىپ، ھەقكە چاقىرىپ شۈكرى قىلىشقا ئۆزىنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە، ئىلىم ـ ھىكمىتىگە دەللىلىگەن. شۇڭا بىز، مەيلى نېئمەت مەيلى نىقمەت بولسۇن ھەدىستە دېيىلگەندەك، ھەمدۇ ـ سانا، شۈكرى قىلىپ، بولمىسا سەۋرى قىلىپ، پۈتۈن ئىشىمىزنى ياخشىق قىلايلى!

(**ورَبُّك يخلق مايشاء ويختار**)رەببىڭ خالىغانچە يارىتىپ، خالىغانىنى تاللايدۇ دېگەن ئايەت توغرىسىدا

رەب، تەربىيە قىلىپ، پەرۋىش قىلىش، يارىتىش دېگەن بۇ سۆز، ئاللاھنىڭ نۇرغۇن ئىسىم ـ سۈپەتلىرىنى ئۆستىگە ئالىدۇ. شۇنداقلا، ئاللاھ ئاجايىپ يارىتىش، رىزىق بېرىش، تەربىيەلەش، ئىگە بولۇشقا ئىگە زات، ئەلچىسى، ئۇنىڭ ئەلچىنىڭ خەلپىسى، ۋە ئەگەشكۈچىلەر مۇشۇنداق ئەخلاققا ئىگە، يەنى پەرۋىش ۋە تەربىيىگە.

بىز بۇ مەسىلىنى بىر مىسال كەلتۈرۈش بىلەن چۈشەندۈرىمىز. پىل ھەممىمىزگە مەلۇم، يوغان، كۈچلۈك، تېرىسىمۇ قېلىن ھايۋان، شۇنىڭ بىلەن بىرگە، ئاللاھ بۇ پىلنىڭ دۈمبىسىگە مەلۇم ھاشارەت، قۇرتلارنى غالىپ قىلىپ قويىدۇ، بۇ نەرسىلەر پىلدىن رىزىق يەيدۇ، ئۇنىڭغا ئازار بېرىدۇ، پىل چىدىيالمايۋ، دەرەخلەرگە، تاشلارغا ئۆزىنى سۈركەپ، بۇ دۈشمىنىدىن زادى قۇتۇلالمايدۇ، ئاللاھقا زار ـ زار قاخشاپ يىلىنىدۇ، مانا شۇ پەيتتە، ئاللاھ ئۇنىڭغا بىر قۇشلار توپىنى ئەۋەتىدۇ، بۇ قۇشلار پىل دۈمبىسىگە قونۇپ، بۇ زىياندىش ھاشارەت، قۇرۇتلارنى تازىلايدۇ، ئوزۇقلىنىدۇ، پىلمۇ بۇ ئازابدىن قۇتۇلۇپ، بۇ قۇشلارنى ياخشى كۆرۈپ قالىدۇ، بىز ئىنسانلارمۇ ئەنە شۇنىڭدەك ھەمكارلىششىمىز لازىم.

بىر - بىرىمىزگە كۆيىنىشىمىز لازىم، ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر، مەيلى ئۆسۈملۈك ياكى ھايۋان ياكى ئىنسان بولسۇن بۇ خىل ھادىسىدىن خالى ئەمەس.

ئاللاھ، قۇددۇس، ئەيىب - نۇقساندىن خالى زات، ئىلىم - ھېكمەت، بىلەن ئىش قىلغۇچى، قۇرئاننىڭ سۆزى بىزگە بەرگەن، ھىدايەت، قانۇن - تۈزۈمى، ئاللاھ، السلام مؤمن يەنى ئاشۇنداق تىلغا ۋە ئاشۇ قۇشلارغا ئەمىنلىك، خاتىرجەملىك بەرگۈچى، مۇھەيمىن يەنى كۈزەتكۈچى، ھايۋان، ئىنسان ھەممىنى ئوبدان كۈزۈتۈپ دەردىگە، ھالىغا يېتىپ تۇرىدۇ، ئەزىز، غالىبتۇر، خالىغىنىنى قىلىۋېرىدۇ، ئاجىز ئەمەس. مۇنەكەببىر ئەنە شۇنىڭدەك يەنى پىلنى كىچىككىنە بىر ھايۋان بىلەن باش ئەگگۈزگەن، بويسۇندۇرغان، باشقۇرغۇچى، كىبىر ئىگىسى، قاھھاردۇر.

ئىنسانلارنىمۇ مىكروۇپەدەك كىچىككىنە مەخلۇق قوشۇنى بىلەن زار - زار قاخشىتىۋېتىدۇ، بويسۇندۇرىدۇ. فتاح ئەنە شۇنداق رىزىق ئىشكىنى ئاچقۇچى، رىزىق بەرگۈچى، ئاللاھنىڭ رىزىق بېرىش ئۇسۇلىدىن مەڭگۈ ھەيران قالسەن.

وھاب بەك بەرگۈچى، خۇددى پىلغا قۇشنى، قۇشقا قۇرتنى بەرگەندەك، ئەلىيم، ھەممىنى ئوبدان بىلگۈچى، مۇشۇ خىل ھادىسىلەرنى ھەممىنى بىرلا ۋاقىتتا بىلىپ تۇرىدۇ، قۇدرىتى بىلەن مەسىلىلەرنى ھەل قىلىدۇ.

قابض خالىغىنىنىڭ جېنىنى ئالغۇچى، بۇنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمىز، رافع كۆتۈرگۈچى، ئەنە كۆردۈڭ، قۇرتنىمۇ پىل ئۇستىدە كۆتۈردى، ئەگەر خالىسا بىر قۇلنى ياكى مەھبۇبىنى پادىشاھ قىلالايدۇ، خۇددى يۇسۇپ ئەلەيھىسسالامنى قىلغاندەك، معز ئەزىز قىلغۇچى، مذلّ خار قىلغۇچى، فعال لمايريد خالىغىنىنى قىلغۇچىدۇر.

بىز بۇ مىسال ۋە ئاللاھنىڭ ئىسىم - سۈپەتلىرى بىلەن بۇ دەرسىمىزدىن پۈتۈن دۇنياغا ئاللاھ ئاشۇنداق مۇئامىلە قىلىدۇ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدۇ، سىلەر بۇ مۇنداقكەن ئۇ نېمە ئۈچۈندۇ؟ دېيەلمەيسىلەر، دېسەڭلارمۇ كارىڭ نېمە دېگەن جاۋابقا ئېرىشسىلەر. ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سوراققا تارتىلمايدۇ، سىلەر سوراققا تارتىلسىلەر، ئاللاھ سىنايدۇ، سىلەر ئاللاھنى سىنمايسىلەر، ھەممىنى ئاللاھ باشقۇرۇپ جازا - مۇكاپاتنى ئۆزى بېرىدۇ، ھەممە ئۇنىڭ قولىدا، بىز پەقەت خار - زار، تەزەررۇئ چەككۈچى، ئاجىز، پېقىر بەندە خالاس.

يەنى بۇ ئايەتتە كېچىنى، زۇلمەت قاراڭغۇنى ياكى كۈندۈزنى نۇرنى قىيامەتكىچە دائىم قىلىۋەتسە قانداق قىلاتتىڭلار، كىم سىلەرگە نۇر، يورۇقلۇق، كۈندۈزنى ياكى كېچىنى كەلتۈرۈپ بېرەلەيدۇ؟ دېگەن ئايەتتە، ئاللاھتائالا پۈتۈن ئاسمان زېمىن، قۇياش، ئاي، كېچە - كۈندۈز، ھايۋان، ئۆسۈملۈك قاتارلىقلارنى ئىنسانلارغا يارىتىپ بەرگەن، ھەربىر ئىنسان خۇددى بىر ئايال، ئاتا - ئانىسىنى، ئاكا - ئۇكىسىنى، ئېرى، بالىلىنى ھەممە جامائەت قەۋمىنى مەن ئۈچۈن، مېنى قوغداش، ھىمايە قىلىش، ياردەم بېرىش ئۈچۈن يارىتىلغان دەپ قارىغاندەك، بۇ مەخلۇقلار مەن ئۈچۈن، بىز ئۈچۈن دەپ قارشى ۋە شۇنداقلا ئۆزىنىڭكىدەك كۆڭۈل بۆلۈشى لازىم. قوغدىشى، ئاسرىشى لازىم. بولۇپمۇ يەرشارىنى، ئىكولوگىيىلىك مۇھىتنى، ئەتراپىدىكى مۇھىتنى، ھاۋا ساپلىقىنى قوغدىشى لازىم. ئاللاھ، يارىتىپ بەرگەن نېئىمەتتىن ئىلمى ئۇسۇلدا پايدىلىنىشى كېرەك، مەسىلەن: بىز ھازىر قۇياشنىڭ پايدىسىنى سۆزلەيمىز.

1. قۇياشسىز يەرشارى مەۋجۇد بولمايدۇ.
2. قۇياش، يەرشارىنىڭ سەيرە قىلىشىدا تەڭپۇڭلۇقنى ساقلايدۇ.
3. تارتىش كۈچى ئارقىلىق يەرشارىنى تۇتۇپ تۇرىدۇ.
4. ئىسسىق ئېنېرگىيە بىلەن تەمىنلەيدۇ.
5. كېچە ـ كۈندۈزنى ھاسىل قىلىدۇ.
6. ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھاياتى ئۈچۈن بىر ئېنېرگىيە بەك مۇھىم.
7. زىرائەتلەرنىڭ ئۈنۈشى، ئۆسۈپ يېتىلىشى، ھەتتا پىشىشى ئۈچۈن مۇھىم.
8. ئىسسىق ـ سوغۇقدىن ھاسىل بولىدىغان، شامالنى ئاشۇ ئىسسىق چېقىرىدۇ.
9. بۇلۇت، يامغۇر، پارلارنى ئاشۇ قۇياش قىززىقلىقى ھاسىل قىلىدۇ.
10. بارلىق كۆكتات، مېۋىلەرنى قۇياش پىشۇرىدۇ.
11. نېفىت ھاسىل بولۇشقا سەۋەب بولىدۇ.
12. ھاۋا ساپلاشتۇرىدۇ.
13. ھەرخىل ماددىلار ئۈنىڭدىن يەرشارىغا يېتىپ كېلىدۇ.
14. يەتتە رەڭ قۇياشدىن كېلىدۇ ۋە شۇ نۇر بىلەن پەرىقلىنىدۇ.
15. شەرىق، غەرىب، جەنۇب، شىمالنى بەلگىلەپ بېرىدۇ.
16. مۇزلارنى ئېرىتىپ، ئۆستەڭ ھاسىل بولىدۇ.
17. ئۈنىڭ نۇردىن توك ھاسىل قىلىنىدۇ.
18. قۇياش نۇرى سەۋەبىدىن سۇرەتكە تارتىلىدۇ، فىلىم ئىشلىنىدۇ.
19. بارلىق ئېنېرگىيە ھاسىل بولۇشقا ئاساسى سەۋەب بولىدۇ.
20. زەررىچىدىن ئاتوم بومبا ياسىلىدۇ، فىزىكا ئىلمى، نۇر ئىلمى ۋە باشقىلار مەجۇد، ھەتتا كۈن نۇرىدا داۋالىنىۋاتىدۇ.

كل شيئ هالك إلا وجهه ئاللاھدىن باشقا ھەممىسى يوقىلىدۇ دېگەن ئايەت، پەلسەپىنىڭ پۈتۈن تەبىئەت ئىلمىنىڭ ئاساسى ۋە توغرىلىغۇچى، چۈنكى، يۇنان پەيلاسوفلىرى، ئاسمانلار، پىلانېتلار، ئەزىلى دېگەندەك ئىسكەندەرىيەمۇ رۇملۇقلار ھاكىمىيەت دەۋرىدە مۇشۇنداق قاراپ، ئاسمان جىسىملىرى يوقىمايدۇ. ئۇ ئەزىلى، بارلىق نەرسىلەر، سۇ، ھاۋا، تۇپراق، ئوتتىن كەلگەن، بۇ ئەسلى ماددىلارمۇ يوقىمايدۇ، كۈن، ئاي ۋاھاكازالارمۇ يوقاپ كەتمەيدۇ دەپ قارىغان. كېيىنكى مەزگىلدە، بىر خىل ئالىملار چىقىپ، ئۇ خاتا دەپ جاكارلىدى، ھەتتا، ئىسلام پەيلاسوفلىرىغا ئوخشاش، ئاللاھلا ئەزىلى، ئەبەدىيدۇر. باشقا بارلىق مەخلۇقلار ھادىسە، ھەم يوقايدۇ، گەرچە كۆرۈنۈشىدە ھەربىر ماددا يەنە بىر نەرسىگە ئۆزگىرىپ، ئەسلىسى يوقاپ كەتمىسمۇ، لېكىن ئۇ بەربىر ھادىسە، پەيدا قىلىنىپ يارىتىلغان، شۇنداقلا يوقاپ كېتىدۇ. پەقەت، ئاللاھ، ئەۋۋەل ـ ئاخىر، مۇقەددەم، مۇئەخخىر، ئەزىلى، ئەبەدى، بۇ زات يوقاپ كەتمەيدۇ، باشقا ھەممىسى يوقايدۇ دەپ قارىدى، ئاخىرەت، جەننەت، دوۋزاخ، بۇنىڭدىن مۇستەسنا بولۇپ، گەرچە بۇلار يوقاشقا تېگىشلىك مەخلۇق بولسىمۇ، ئاللاھ بۇلارنى مەڭگۈلۈك قىلدىم دېدى.

بۇ ئايەتكە نىسبەتەن يەنە بىر تەتقىقات بار، ئۇ بولسىمۇ رادىيوم توغرىسىدا.

رادىيوم، پۈتۈن پەيلاسوف، تەتقىقاتچى ئالىملارنى ھەيران قالدۇرغان ماددا بولۇپ، بارلىق ماددىلارغا قارىغاندا، پارچىلىنىشى ۋە يوقىشى تېز ۋە كۈچلۈكتۇر، ئاجايىپ نۇر چىقىرىدۇ. بىر گرام رادىيومنىڭ مىڭدەن بىرىمۇ شۇنداق تېز سۇرئەتتە پارچىلىنىپ، نەچچە مىليون زەررىچىنىڭ نۇرىنى چىقىرىپ ئاخىرى يوقاپ كېتىدۇ، رادىيومنىڭ ئۆزى تۈگۈل، ئۇنى قويغان ئورۇنمۇ نەچچە زامان يورۇپ كېتىدۇ. ئەلۋەتتە، ھەممە ماددا پارچىلىنىشنى قوبۇل قىلىدۇ، ئەمما، رادىيوم ناھايىتى تېز ھەم كۈچلۈك، ئالىملار شۇنى ئىسپاتلىدىكى، ئەگەر تۆمۇردىن بىر گرامنى بىر سېكۇنت ئىچىدە پارچىلاپ بولالىسا، يەنى پارچىلاپ توگىتىپ بولالىسا، توك چىقىرالىسا، 6800 مىليون ئات كۈچىگە توغرا كەلگۈدەك توك چىقىرالايدۇ. نەچچە ۋاگونلۇق پويىزنى يەرشارىنى بەش قېتىم ئايلاندۇرۇپ يەنە كۈچى ئېشىپ قالىدۇ، ئەمما، ھازىر، تۆمۇر، مىسلارنىڭ پارچىلىنىشى، توك زەررىچە چىقىرىش، ناھايىتى ئاستا، شۇنداقتىمۇ ھەر ھالدا خېلى ياخشى تەرەققىي قىلدى. مانا بىز كۆرۈۋاتقان ئاسمان ـ زېمىن، كۈن، ئاي، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ئىلىمبىنت، ماددىلار نۇر، ھارارەت، ماگنىتلار ھەممىسى بىر ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە يۆتكىلىدىغان ماددا، ئاخىرىدا ئەرەبچە **أثير** يەنى تەسرىلىك ئالەم، ۋاكىئوم دەپ ئاتىلىدىغان بىر دۇنياغا قايتىدۇ، بۇ خىل ماددىنىڭ رەڭگى ياكى پۇرىقى ياكى ۋەزنى يوق، ئەمما، ئالىملار بۇنىڭ تەسىر كۈچىنى ھېس قىلغان، ئۇ شۇنداق كۈچلۈككى، پۈتۈن سىستېمىلارنى ھەرىكەتلەندۈرىدۇ، بۇمۇ ئەلۋەتتە ھادىسە بولۇپ، ھەرىكەتنى قوبۇل قىلىدۇ، پەيدا بولغان، ھەم يوقايدۇ، دەل شۇنى ياراتقان، ھەرىكەتلەندۈرگەن، تەسرلىك كۈچنى، ھەرىكەت كۈچىنى چىقارغۇچى ئاللاھ ئۆزىدۇر، ئۇ خالىقدۇر. مانا ھازىر بىز مۇشۇ ئايەتكە قايتىپ كېلىمىز، ھەممە نەرسە يوقايدۇ، پەقەت ئاللاھلا مەڭگۈلۈكتۇر. ئۇ مەڭگۈ قالىدۇ دېگەن. شۇڭا، بۇ ئايەت پۈتۈن پەلسەپە ۋە تەبىئەت ئىلىملىرىنى، ماددا، ئىلىمبىنت ئىلىملىرىنى توغرىلىغۇچىدۇر ۋە ئاساسى مىزاندۇر.

سۈرە ئەنكەبۇت تەپسىرىدىن تاللانمىلار

(أولم يروا كيف يبدء الله الخلق ثُمَّ يميده, قل سيروافى الارض فانظروا كيف بدأ الخلق) تەرجىمىسى: ئۇلار ئاللاھنىڭ مەخلۇقاتلارنى تۇنجى قېتىم قانداق ياراتقانلىقىنى، ئاندىن ئىككىنچى قېتىم يەنە يارىتىشقا قادىرلىقىغا قارىمامدۇ؟، دېگىنكى، زېمىندا سەيرە قىلىپ قاراڭ بېقىڭلار، ئاللاھ، مەخلۇقاتلارنى قانداق ياراتتى، دېگەن ئايەتلەردە، مەخسۇس سەيرە، ساياھەت قىلىشقا پۈتۈن دۆلەتلەرگە بېرىپ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە قاراشقا تۇنجى قېتىم قانداق ياراتقان، ئىككىنچى قېتىم يەنە قانداق يارىتىدۇ دېگەن مەسىلە ئۈستىدە ئويلىنىشقا چاقىرىدۇ، ئوچۇق قىلىپ ئەمىر ـ پەرمان چىقارغان. دائىم تاڭ ئاتسىلا يەپ ـ ئىچىڭلار دېگىنى يوق. ئانچە ـ مۇنچە قاراپ قويۇڭلار، بۇ مەسىلىگىمۇ ۋاقىت ئاجرىتىڭلار، چۈنكى، ھەقىقى ھاياتلىق ئۆلگەندىن كېيىن باشلىنىدۇ. ئاخىرەت ھاياتلىقى، ئەگەر بىلسەڭلار، ھەقىقى ھاياتلىق دەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن دىن ۋە دۇنيا ئۇچۇن، ئىلىم ۋە تىجارەت ئۈچۈن، ئويغۇنۇش ۋە تەرەققىيات ئۈچۈن، ھەر قايسى مەملىكەتلەرنى ئايلىنىش كېرەك. ئاللاھ، شۇڭا، پۈتۈن يەرشارىدىكى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن بولۇپمۇ پۈل ـ مالىرى، ئەقلى بار مۇسۇلمانلارغا ھەجنى پەرز قىلغان، قاراپ

باقامدىكى دەپ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: بىز قايسى بىر ئالەمگە قارىساق، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، ئىلمى، ھىكمىتى، شۇ زاتنىڭ ياراتقانلىقى ۋە يەنە يارىتىدىغانلىقى چىقىپلا تۇرىدۇ، مەسىلەن: ئاسمانلار، ئىنتىزامغا قارىساق.

ئادەتتە سانلار نىزامى مۇنداق بولىدۇ.

1، 2، 4، 8، 16، 32، 64... ئاخىر، ياكى 3، 6، 12، 24، 48، 96... ياكى 2، 4، 8، 16، 32... ياكى 2، 4، 6، 8، 10، 12... جۈپ، ياكى 1، 3، 5، 7، 9، 11، 13، 15... تاق

خۇددى شۇنىڭدەكلا ئىنسانلار يارالغاندا، ھۈجەيرىلىرى شۇنداق كۆپىيىپ ماڭىدۇ. بىز بۇنى رۇشەن، چۈشىنىشلىك يازغان. ھازىرقى ئاسترونوم ئالىملار، بۇ خىل ئىنتىزامنى، ئاسمان جىسىملىرى، پىلانېتلاردىمۇ بايقىدى، مەسىلەن: زۆھرە، زېمىندىن كېيىن ئۈچىنى ئورۇندا، مارىس، ئالتىنچى ئورۇندا، باشقا بىر پىلانېت ئون ئىككىنچى ئورۇندا، يۇپىتىر 24 - ئورۇندا، ساتۇرۇن 48 - ئورۇندا، ئۇران 96 - ئورۇندا، نېپتون 192 - ئورۇندا، يەنە بىرسى 284 - ئورۇندا، بۇ ئىنتىزام ئاخىرىدا مۇنداق:

284	192	96	48	24	12	6	3
نېپتون	ئۇران	ساتۇرۇن	يۇپىتىر	پلوتون	مارىس	يەرشارى	زۆھرە

بۇ خىل سانلىق مەلۇمات ھەرقايسى قۇياش ۋە باشقا سىستېمىلاردا ساماۋى يولى سىستېمىسىدا ۋە تا ئاخىرىنى ئاللاھ ئۆزى بىلگەنگە قەدەر، داۋاملىشىدۇ، ئاسترونوم ئالىملار ئاسمان جىسىملىرى ۋە سىستېمىلار، پىلانېتلار ئارا بۇ خىل نىزام، سانلىق ھېسابقا قاتتىق ھەيران قالدى. يەرشارىدا بولسا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك قاتارلىقلاردىكى پۈختا ھېساب، مىقدار، نىزاملارغا ھەيران قالماقتا، چىراي شەكلىمىز، بارماق ئىزىمىزدىن تارتىپ، ھەتتا ئىلمىيەت، ماددىلاردىكى پۈختا ئۆلچەم، نىزام، سانلىق مەلۇماتلارغا تېخىمۇ ھەيران قالدى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ جايغا بارلىق 116 خىل ماددا، ئىلمىيەت جەدۋىلىنى ئەكەلگەن، ۋە ئۇلارنىڭ رەت نومۇرى، ئاتوم نومۇرى، ۋە باشقىلار، بۇ خىل جەدۋەل، خېمىيە، فىزىكا جەدۋەللىرىدە مەۋجۇد، ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ خېمىيە دەرسلىكىدە بار، پەرقى شۇكى، ئۇلار دىنسىز، ئىلاھسىز، تەدرىجىي تەرەققىياتچىلار، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بولسا، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، مەخلۇقاتلارنى قانداق ياراتقانلىقى، قۇرئاننىڭ مۆجىزىلىكىنى يازىدۇ. بۇ ئىسلامدۇر. ئىلمىيەتلار جەدۋىلىنى خېمىيە كىتابلىرىدىن كۆرۈڭ.

بولۇپمۇ مۇشۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ كىتابىدىكىسى، چۈنكى، بۇ ئىسلامدۇر. ئۇ يەنە، قۇرال ۋە بومبا ياساش ئەھۋاللىرىنى تەپسىلي يازغان، ماددا ئىسمى بولسا، خلور، ئوكسىگېن، ئازوت، فوسفور، گۈڭگۈرت، سېنىك، تۆمۈر، مىس، كالتسىي، ناترىي، سىماپ، ھىدروگېن، تۇز، تىتان، كاربون، رادىيوم قاتارلىقلار.

مانا قاراڭلار، زېمىننى سەيرى قىلىڭلار، ئالىم، مۇتەخەسىس، دوكتۇرلار بىلەن سۆھبەتتە بولۇڭلار، ئۆز كۆزۈڭلار بىلەن كۆرۈڭلار، بۇ ماددىلاردىن قانداق نەرسىلەرنى ياراتتى؟ يەنە قانداق

قىلىپ ئىككىنچى قېتىم يارىتىدۇ؟ مۇشۇ بىرىنچى قېتىم پەيدا قىلغان زات، ئەلۋەتتە، ئىككىنچى قېتىم ناھايىتى ئاسانلا يارىتىدۇ. ئەلۋەتتە، ئاللاھقا ھەممىسى ئاسان، بۇ ۋاجىپنى چوقۇم ئورۇندىغانلار، دىن، دۇنيا ـ ئاخىرەتلىكى ئۈچۈن غەلبە ۋە تەرەققىياتقا ئېرىشىدۇ. **الله** دىن باشقىسى ھادىس ،مەخلۇقتۇر.

إن أوهن البيوت لبيت العنكبوت ھەقىقەتەن ئۆيلەرنىڭ ئاڭ ئاجىزى ئۆمۈچۈكنىڭ ئۆيى، دېگەن ئايەتتىكى ئۆمۈچۈك مەسىلىسى ئۇستىدە توختىلىمىز. بۇ سۈرىنىڭ ئىسمى ئۆمۈچۈك، قۇرئان، لوح المحفوظ دىكى قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى، ھىدايىتى، نۇر، يېتەكچى، قۇرئاننىڭ بىر سۈرىسى ئۆمۈچۈك دەپ ئاتالدى. بۇ ئەلۋەتتە دىققىتىمىزنى قوزغايدۇ، ھايۋانلار تەتقىقاتى بىز كۆڭۈل بۆلۈشگە تېگىشلىك بىر مەسىلە، مانا ھازىر بىز ئۆمۈچۈكنى تەتقىق قىلىمىز.

ئۇ، نوھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدىلا بار ئىدى، يەنە كېلىپ، ئىنسانلارغا پايدىلىق بولغاچقا، كىمىگە بىر جۈپ ئېلىۋالغان، بۇ ئاتالغۇ بولسا، ئەينى چاغدا «لەۋھۇلمەھپۇز»دا بار ئىدى، بۇ، ئاللاھتائالا ئالاھىدە ئىلھام قىلغان، توقۇمچى ھايۋان، ئىنسانلار بۇنىڭدىن تەلىم ئالىدۇ. بۇ ئەھۋاللارنى ھارۇن يەھيا ئالاھىدە فىلىم قىلىپ ئىشلىگەن، ئاللاھ، بۇ مەخلۇقنى سەككىز پۈتلۈق، ئالتە جۈپ كۆزلۈك ياراتقان، تور توقۇشنى بولسا، كىچىكىدىنلا ئىلھام قىلغان بولۇپ، كىچىك، چوڭى ئوخشاش سەۋىيىگە ئىگە، تۇغما قابىلىيەت، خۇددى ئۆردەك تۇخۇمدىن چىقىپلا سۇ ئۈزگەندەك، ھەرىلەر، چۈمۈلىلەرمۇ تۇغۇلۇپلا، ئۆز ئىشلىرىنى قىلغاندەك، بۇ ھايۋانمۇ مەكتەپسىز، تەلىم ـ تەربىيەسىزلا ئۆز ھۈنىرىنى قىلىدۇ، ئومومىيۈزلۈك ھاشارەت، ھايۋانلار ئەنە شۇنداق، ھەرگىز خاتالىق، سەۋەنلىك يۈز بەرمەيدۇ. ئەمما، ئىنسانلاردا بۇ خىل ھادىسە بولغاچقا، رەسۇلۇللاھ، رەببىم، ئۇممىتىمدىن خاتالىق، سەۋەنلىكنى كۆتىرۈەتتى، (خاتالاشقان مەسىلىلەردە شۇنداق) يەنى گۇناھىنى سۈرۈشتە قىلمايدۇ دېگەن. ئەگەر، پۈتۈن توقۇمچى ئىشچىلار سېپىدىن ئەڭ ماھىرلارنى تاللاپ، ئۆمۈچۈك بىلەن مۇسابىقىگە سالسا، ئەلۋەتتە ئىنسان ئېزىپ قالىدۇ ـ دە، يېڭىلىدۇ. بۇ ھايۋان دۈشمەندىن مۇداپىئە قىلىش، شۇنداقلا، ئوۋلاش ئۈچۈن، بۇ قۇرۇلۇشنى ئېلىپ بارىدۇ. ئەگەر، يۆتكىلىشنى خالسا، شاختىن شاختا كۆڭۈرۈك سالىدۇ. تەتقىقاتچى ئالىملار، نۇرغۇن كۈچ سەرپ قىلىپ، بەدەل تۆلەپ، مۇنداق بىر ئىشنى بايقىغان، ئۆمۈچۈك بىر سۇ بار ئۆستەڭگە دۇچ كېلىپ، يەنە بىر قىرغاققا ئۆتۈش ئۈچۈن، ئېگىز بىر شاختا چېقىپ تۇرۇپ، ئاغزىدىكى تورنى قويۇپ بېرىپ، يەنە بىر قىرغاقتىكى شاختا ئىسىلىۋېلىپ، تورنى ئۈزۈۋۈېتىدۇ ـ دە، غەلبە قىلىدۇ. ئالىملار بۇنىڭدىن ناھايىتى خۇرسەن بولىدۇ. شۇنداقلا، ھەيران قالىدۇ، بۇنىڭغا بۇ ئىلھام نەدىن كەلگەن. ھەربىر ھايۋاننىڭ چېكىسى، مېڭىسى، ئەقلى ئۆز قولىدا بولغان ئاللاھ، ئىلھام قىلغان ئەلۋەتتە.

ئۆمۈچۈك يىگەن غىزاسىدىن يەنە يىپ ئىشلەپ چىقىرىدۇ، ھەربىر چىققان يىپ ئايرىم ـ ئايرىم يولىدىن چىقىدىغان بولۇپ، (4000000000) 4 مىليارت يىپنى بىرگە قوشۇپ، پىششىقلاپ ئىشلىسە، بىر تال ساقلىمىزغا تەڭ كېلىدۇ. بۇ ماددىنى مۇشۇنداق پارچىلىيالىغان، ھەممىمىزگە مەلۇمكى، ماددىنى تېز سۈرئەتتە پارچىلاشتا، بىزگە نۇرغۇن تەرەققىيات ۋە مەنپەئەتلەر بار، مەسىلەن: توك ھاسىل قىلىشتەك نەچچە كىلوگرام تۆمۈر، مىسىدىن نەچچە مىليون، مىليارت پۇللارنى توك چىقىرىش ئۈسۈلى بىلەن يىغىۋالغىلى بولىدۇ. نەچچە مىليارت ئات كۈچىگە ئىگە بولغىلى بولىدۇ.

نۇرغۇن تەرەققىياتلارغا ئېرىشىپ ئىشلارنى قولايلىق قىلغىلى بولىدۇ، ھەتتا بىز توك ئارقىلىق ماگىدىغان ئاپتوۇتۇز، پويىزلارغا چىقىپ، سەپەر قىلىۋاتىمىز. مىليونلىغان زاۋۇتلارنى توك بىلەن ماگىدۇرۇۋاتىمىز، مانا بۇ، ئۆمۈچۈكنىڭ ماددىنى پارچىلاش تېخنىكىسى بولۇپ، مۇشۇنداق ئىنچىكە، نازۇك بىر تېخنىكا ۋە تەرەققىيات بولغاچقا ئاللاھ، بىزنى كۆرۈپ ئويلانسۇن ئۈچۈن بۇنى تىلغا ئالغان.

مەن، جامالولئالەم دېگەن كىتابىمدا بۇ مەسىلىلەرنى شۇنداقلا چۈملە قۇرۇلۇشنى ھەسەل ھەرىسنىڭ ئالتە بۇرجەك قۇرۇلۇشنى، نۇرغۇن توقۇمىچى قۇشلارنى تىلغا ئالدىم، ئەلۋەتتە، چۈنكى، بۇ ئارقىلىق ئىسلام ئۈممەتلىرى، ئۆلمالىرى ئۈيقىسىدىن ئويغىنىپ، تەرەققي قىلىپ، غەلىبە قىلامدىكى دەپ، مانا بۇ تەنتاۋى رەھمەھوللانىڭ سۆزى، ھازىر بولسا، ھارۇن يەھيا، مۇشۇ ئىشلارنى VCD، DVDفىلىم قىلىپ تۇردا تارقاتتى، ھەتتا، بىر نەچچىسى ئۇيغۇر تىلىغىمۇ تەرجىمە قىلىندى، بۇ مەگگۈلۈك مۆجىزە بولۇپ، ھەرگىز ئۆزگەرمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ كىتابلارنى ۋە شۇ فىلىملارنى مەگگۈ ساقلاش مۇھىم ئەۋلادلار ئۈچۈن دەرسلىك قىلىنسۇن. ئۆمۈچۈك، چىۋىنگە ئوخشاش نۇرغۇن ھاشارەتلەرنى ئىستېمال قىلىپ، ياشىغاچقا، بۇ دېھقانلار ئۈچۈن، بولۇپمۇ باغۋەنلەر ئۈچۈن ناھايىتى پايدىلىق، ئۇنىڭ چىقارغان يېپى، بىر خىل چاپلىشاگغۇ بولۇپ، بۇ تورغا ئۇسسىگەن ھاشارەت، ئۇنىڭ ئوۋلىشىدىن زادى قۇتۇلالمايدۇ. دەرھال ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنى چىرماپ، خۇددى جىنايەتچىنى باغلىغاندەك باپلايدۇ.

ئۆمۈچۈكلەر ئوخشاشمايدىغان بولۇپ، بەزىسى تور توقۇيدۇ، بەزىسى ئوۋا ياسايدۇ، بەزىسى تورنى توقۇپ، تۆۋىگە چىقىپ ئۇچار گىلەم قىلىپ خۇددى بۇلۇتتا ئولتۇرغاندەك، شامالدا ئۇچىدۇ، بەزىسى قۇمغا تور توقۇپ، قۇملارنى چاپلاشتۇرۇپ، ئاندىن ئۇستىگە ئېلىپ ياتىدۇ ـ دە، بۇ تور ئۇنىڭغا سايە بولىدۇ، شۇنداقلا يوشۇرنۇش ئورنى بولۇپ، نىشان كەلسە، ھۇجۇم قىلالايدۇ. بەزىسى سۇ يۈزىدە، كېمىدە ماگغاندەك، ئۇزۇپ ماگىدۇ، چۈنكى، ئۇ تورنى بىر قىسىم قۇلاقلار ئۇستىگە توقۇپ، قۇلاقلارنى چاتىدۇ، قاراگلار، بۇ ھاۋادا، قۇرۇقلۇقدا، چۆل، سەھرادا، سۇلاردا، باغلاردا، ئېغىللاردا، ئۆيلەردە ھەممە يەردە ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈن، خىزمەت قىلالايدۇ. جان باقالايدۇ. مانا بۇ، ئاللاھنىڭ يارىتىش، ئىلھام قىلىشى، بىزگە تەلىم بېرىشى، بىزمۇ باللىرمىزنى ئاشۇنداق ھاۋا، قۇرۇقلۇق، سۇ، دېگىز، چۆل، باغ، تاغ، ھەممە يەردە تۇرمۇش كەچۈرەلەيدىغان تەربىيلىشىمىز لازىم. دۇشمەندىن مۇداپىئەلىنىپ، نىشانغا يېتىپ، غەلىبە قىلىشى كېرەك.

ئۆمۈچۈكنىڭ ھاشارەتلەر بىلەن بولغان پەرقى، بۇنىڭ سەككىز پۇتى بار، باش قىسمىدا ئالتە جۈپ كۆز بولۇپ، ھەممە تەرەپنى كۆرۈتۈپ ئووۇلايدۇ، ئۆملىگۈچى ھايۋان بولۇپ، ئۇچالمايدۇ. ھاشارەتلەر بولسا، بەزىسىنىڭ ئىككى كۆزى بولسا، بەزىسىنىڭ ئاشۇ بىر جۈپ كۆزى ئېچىدە نەچچە مىڭ كۆز بار، بەزىسىنىڭ ھەتا 27 مىڭ كۆزى بار، قانىتى بار ئۇچالايدۇ، چۈمۈلە، ھاشارەت تۇرىگە كىرىدۇ، چۈنكى، قانىتى بو لىدۇ. بەزىلىرىنىڭ قانىتى چوڭ بولغاندا، چۈشۈپ كېتىدۇ، ئۇنىڭ كۆزلىرىمۇ 400دىن ئاشىدۇ، بۇ خىل ھادىسىلەر مىكرۇسكوپىدا ئاشكارا بولىدۇ. مەن ھەيرانمەن، نۇرغۇن مۇسۇلمانلار، ئاللاھنىڭ بۇنداق قۇدرىتى، ئىلىم ـ ھىكمىتىدىن ئاجايىپ ـ غارايىپ ھىكمەت، مۆجىزىلەردىن قۇرۇق قالىدۇ. ھېچنېمىدىن خەۋەرسىز ھالدا ياشاپ، خۇددى ھايۋاندەك يەپ ـ ئىچىپلا تۇغۇلۇپ كېتىۋاتىدۇ، ھەي ئىنسان! ئاللاھ بىزگىمۇ ئەقىل ـ پاراسەت، پەم بېرەر، ئامىن!

بۇ تەپسىر پۈتۈنلەي رەڭلىك سۈرەتلەر، يەنى ئالەم بوشلۇقى، ھەر خىل سىستېمىلار، قۇياش سىستېمىسى، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈلۈك، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئۆز ۋۇجۇدىمىزدىكى ئىچكى ئىشلاردىن تارتىپ، سۈرەتلىك چۈشەندۈرۈلگەن، ھەتتا سۈرە بەقەردە بولسا، كاللار ئەھۋالى ئۇنىڭ ئىچكى قىسمى، سۈرە نەملىدە بولسا، چۈمۈلىلەر، سۈرە نەھلىدە بولسا، ھەسەل ھەرىلىرى، سۈرەت ئەنكەبۇتتا بولسا، ئۆمۈچۈك ئەھۋاللىرى، پۈتۈنلەي سۈرەت ئارقىلىق كەلتۈرۈلگەن بولۇپ، دەل مۇشۇ ئۆمۈچۈكنىڭ ئەھۋالىنى ئۇنىڭ يىپ چىقىرىش ئېغىزى، يىپ ئىشلەش ئېغىزى، سۈيۇقلۇق چىقىرىش، زەھەرنى ئىشقا سېلىپ ئۇۋۇنى، دۈشمىننى بىھۇش قىلىش ئەھۋالى، ھەتتا، بىر كىلوگرام ئۆمۈچۈك يىپى، يەرشارىنى يۆگەشكە ئىككى قېتىم يېتىدىغانلىقى، رەڭلىك سۈرەتلەر بىلەن كۆرسىتىلگەن. ھازىر بولسا، بۇ خىل ئىشلار، كومپيۇتېرلاشقان بولۇپ، بۇ تەپسىرنىڭمۇ كومپيۇتېر دىسكىسى بار، ھەربىر سۈرەت رەڭلىك بولۇپ، سۈرەتنى چوڭ ـ كىچىك قىلغىلى بولىدۇ. ھەتتا ھەربىرىلىك ئەمەلىي سۈرەت، فىلىم كىرگۈزۈلگەن.

(تەنتاۋى جەۋھەرلىرى 151 ـ ، 153، 155 ـ بەتلەردە، ئۆمۈچۈك سۈرىتى، ھەسەل ھەرىسى، ئۆمۈچۈك پۈتىنىڭ تىرنىقى چوڭايتىلغان سۈرىتى، ئۇ توقمۇغان تور سۈرىتى، ئۈۋلاش ئەھۋاللىرى ھەتتا بىر ئالمىنىڭ ئۆمۈچۈك تور شەكلىدە ئۆيىگە ئىشلىگە ئورنىتىشى سۈرەتلەنگەن.)

بۇ خىل ئىشلارنى كۆگەن ۋە بۇ تەپسىرنىڭ ئۇتتۇرلۇق نەشرىگە چىقىشى سەۋەبىدىن ئوقۇپ تۇرۇۋاتقان بىر ئالىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بىلەن مۇشۇنداق سۈرەتلەرنى تەپسىرگە كىرگۈزۈش مەسىلىسى ئۈستىدە مۇنازىرە قىلىپ، سەھەر بولغان ئۇچ ھەدىسنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ، سۈرەت سىزىش ھارام تۇرسا، سەن نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلىسە؟ دەپ سورايدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، تەمكىنلىك بىلەن كۈلۈپ كېتىپ، ئالدىرىما، دوستۇم، ئۆزۈڭنى بېسىۋالغىن، مەن تىرمىزى خاتىرلىگەن ۋە ھەسەن سەھىيە دېگەن بىر ھەدىسنى بىلىمەن، مەنمۇ ساڭا ئوخشاش ئۇچ ھەدىسنى، ئۇچ خىل راۋىيدىن ئۇچ ساھابىدىن سۆزلەپ بېرەي، ئاڭلا.

بىرىنچىسى، سۈرەت بار ئۆيگە پەرىشتە كىرمەيدۇ دېگەن ھەدىسنى رىۋايەت قىلغان زەيىدىن خالىد، ئاغرىپ قېلىپ ئۇنى يوقلاپ كىرگەنلەر تەكىيدە، بىساتلاردا سۈرەتنى كۆرىدۇ ـ دە، سىز مۇنداق ھەدىسنى سۆزلەۋاتاتتىڭىز، ئەمدى بولسا، ئۆيىڭىزدە سۈرەت تۇرىدىغۇ دەپ سورىغاندا، ئۇ، مەن رەسۇلۇللاھدىن شۇنداق ئاڭلىغان، بۇ راست، ۋە شۇنداقلا كىيىم، بىسات، پەردە قاتارلىقلاردا رەقەم، سۈرەت بولسا، ئىبادەت مەخسەت قىلىنمايدۇ، بۇتقىمۇ ئوخشاشمايدۇ، بۇنىڭغا مەيلى دېگەن.

ئىككىنچىسى، ئۇتبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن ئەبى تەلھە ئەنسارۇددىننىڭ ھەدىسىدىمۇ (**إلا ماكان رقمافى ثوب**) يەنى، بىسات، كىيىملەردە بولغان سۈرەت مۇستەسنا، تىرمىزى.

ئۈچىنچىسى، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ئائىشە ئانىمىز ئۇچۇن بىر پەردە بولۇپ، ئۇنىڭدا سۈرەت بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ، بۇنى مەندىن نېرى قىلىڭلار، نامىزىمغا دەخلى ـ تەرۇز بولۇۋاتىدۇ دېگەن، لېكىن ئۇنى يىرتىپ، پارچىلاپ تاشلىمىغان. مانا بۇ ھەدىسكە ئاساسەن ئالىملار مۇنداق دېگەن.

بېشى كېسىۋېتىلسە، ياكى ئاياق ئاستىدا بولسا، ياكى كەينىمىزدە بولسا، نامازجايىز، بۇ بىر خىل پەتىۋا بولۇپ، ھاراملىقتا دەلىل بولغان، ئۇچ ھەدىس، سىزما سۈرەتنى، ھەيكەلنى كۆرستىدۇ، بولۇپمۇ

بۇتنى دەلالەت قىلىدىغان نەرسىلەر، فوتو ئاپارات، تېلېۋىزور بولسا، فىلىم بولسا، بۇنداق سىزىلغان سۈرەت بولماستىن ئۆز ئەينى ئەھمىيەتنى ئالغان، خۇددى ئەينەككە چۈشكەندەك، ئۇنى ئۆزى كۆرگەندەك، ئىش، بۇ مەخلۇقنىڭ سۈرەت سىزىشى بولماستىن، خالىق، ئاللاھ، مۇسەۋۋىرى، ئاللاھ ئۆزى سىزغان، گۈزەل كۆرۈنۈش، بۇنى توسقىلى بولمايدۇ. شۇڭا، بۇ فوتو ئاپارات، تېخىمۇ مۇستەسنا دېگەن. ئەمما، شەرىت، شۇكى، ھارام قىلىنغان سۈرەتلەر، بۇتلار، يالىڭاچ رەسىم، يات ئەر، ئايال سۈرىتى كۆرسىتىلىدىغان ئىشلار بولسا، ھارام ياكى بەزى مەكرۇھ بولىدۇ. ئەمما، زۆرۈر، ھاجەت، خۇددى پاسپورت، كىملىككە ئوخشاش ياكى تىببىي ئىلىم ياكى ھالال - ھارام ياكى مۇھىم ئىلانلار، تۇتۇش بۇيرۇقى، ياكى كېسەللىك ئەھۋاللىرى ياكى مۇشۇ تەپسىردەك مول بىلىم، ھالال - ھارامنى ئايرىش، قوغدايدىغىنىنى قوغداش، يەيدىغىنىنى يېيىش، ھەرخىل مۆجىزىلەرنى بىلىش، ئىلىم - ھىكمەت ئۇچۇن، تەتقىقات ئۇچۇن ئۇنىڭغا چوقۇنماستىن بەلكى، ئاجىز مەخلۇق ئىكەنلىكىنى ئۇنى ياراتقان ئاللاھ، ئاللاھنىڭ ئىلمى - ھىكمىتىنى بىلىش ئۇچۇن، فوتو - ئاپارات، فىلىملەر شەرىتلىك ھالدا دۇرۇس بولىدۇ. دەلىل، ئالدىنقى ئۇچ ھەدىس شۇ، بۇنى تىرمىزى، ھەسەن سەھىيە دېگەن خالاس دېدى.

شۇنى ئاگاھلاندۇرىمىزكى، بۇ پەتۋاغا تايىنىپ، خالىغانچە سۈرەتكە چۈشۈشكە، خاتىرلەشكە بولمايدۇ. مەلۇم سەۋەب بولۇشى، شۇ سەۋەب، پەتۋانى لايىق بولۇشى، چەكلەنمىگەن بولۇشى لازىم. دېققەت قىلىڭ، بۇت، ھەيكەل، سىزما سۈرەتلەر، جانلىق بولسا، ھارام بولىدۇ.

سۈرە رۇمنىڭ تەپسىرىدىن تاللانمىلار

ئالىم ئۇستىدە ئالىم بولغاندەك، ئىلمىنىڭ ئۇستىدە يەنە ئىلىم بار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بسم الله نىڭ تەپسىرىدە توختۇلۇپ، بۇ ئايەتنىڭ تەكرارلىنىشى ئۇستىدە ئويلىنىپ، مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ بەكمۇ رەھىم قىلغۇچى، شۇ سۈپىتى بىلەن بىرگە رەھمەتنىمۇ خۇددى ئاتا - ئانىلار، بالىلىرىنىڭ ياخشى ئوقۇپ، بىلىم ئۆلىشى، شەھۋەتكە بېرىلمەسلىكى، ئويۇن - تاماشىگە بېرىلمەسلىكى ئۇچۇن، پۇل، خىراجەتنى ئازىراق بېرىپ، بەزىدە بېرىپ بەزىدە ئېلىۋالغاندەك، گاھ كېچىنى بېرىدۇ، گاھ كۈندۈزنى، ئەگەر بىرنى بېرىۋەرسە، دائىم كېچە ياكى دائىم كۈندۈز قىلسا، دائىم يامغۇرنى ياغدۇرۇۋەرسە، ئەلەۋەتتە ھالاك بولىمىز.

ئەنە شۇنىڭدەك گاھى باي، گاھى كەمبەغەل، گاھى گۈزەل، گاھى سەت، گاھى ياش، گاھى قېرى، گاھى ساق، كېسەل، گاھى ھايات، ئۆلۈم، بىر - بىرىنى قوغلىشىپ تۇرىدۇ. ھەتتا، گاھى غەلبە بولسا، بەزىدە مەغلۇپ بولىمىز، خۇددى دىنسىزلار غەلبە قىلىۋېلىپ، زىمىنىمىزنى ئىشغال قىلىپ، تا ھازىرغىچە مەغلۇپ بولۇپ، دىن دۇنيالىقتا، تەرەققىياتتا چېكىنىپ كەينىدە قالغىنىمىزدەك، ئەمما، بۇ ۋاقىتلىق مەسىلە: يا بىرلا ئويغۇنۇپ مەجبۇرىي، ئىختىيارى بىرلىشىپ غەلبە قىلىمىز، ياكى ئاخىرەتتە غەلبە قىلىمىز. چۈنكى، بۇ دۇنيانىڭ ھەممە ۋاختى، ئازغىنە مۆھلەتتۇر.

ئۇ، ال م دېگەن بۇ ئايەتتە توختۇلۇپ، مۇنداق دەيدۇ: ئالىملار، ساھابىلاردىن تارتىپ، تا ھازىرغىچە 1930 - يىلغىچە بۇ ئايەت مۇتەشابىھ توغرىسىدا خىلمۇ - خىل پىكىرده بولدى. ئىبنى

ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدەك ساھابىلەر، تابىئىنلار، بۇ، ئاللاھنىڭ ئىسىملىرىنىڭ ئاچقۇچى دېگەن، يەنى باشلىنىشى، كېيىنكىسى، ئالىملار بولسا، بۇ قۇرئاننىڭ مۆجىزىسى، سىرلىق بىر ئىش بولۇپ، ئاللاھلا بىلىدۇ دېدى. يەنە بىر قىسىم كىشىلەر بولسا، بۇ ھەرىپلەر، ئومۇمى 28 ھەرىپنىڭ يېرىمىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇ بىر سىر، 14 ھەرىپ قاتتىق ئوقۇلسا، 14 ھەرىپ يۇمشاق، 14 ھەرىپ تەشتىتلىك بولسا، 14 ھەرىپ تەشتىدسىز قاتتىق ئوقۇلىدىغان 8 ھەرىپنىڭ تۆتى مۇشۇنداق سۈرە باشلىرىدا تىلغا ئېلىنغان، دەپ سىرلىق دېدى، يەنە بەزىلەر ئىككى قولىمىزدا 28 بارماق مەسىپەللەر بار، ھەربىر قولدا 14دىن مەسىپەل بار.

بەزى ھايۋانلار مۇشۇنداق بەزى ئومۇرتقىسىمۇ شۇنداق، قاراڭغۇ، ئاي مەنزىلىمۇ 28، 14تى يورۇق، 14تى قاراڭغۇ، بۇ 28 ھەرىپنىڭ 14تى قۇياش ھەرىپ، 14تى ئاي ھەرىپ دەپ ئاتىلىدۇ، يەنى ئىدغاملىق، تەشدىدلىك، تەشتىدسىز، ئەنە شۇنىڭدەك سىرلار بار، ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ دېگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: ئەمدى مەن مۇشۇ ئۇچ خىل ئۇلىگە بىلەن شۇنداق دەيمەنكى، بۇ ئايەتلەر مۇشۇ ئالەمدەك ئالامەتتۇر. ھەرىپلەر بولسا، سۈرە ئىچىدىكى مۇشۇنداق ھەرىپلەر بىلەن باشلانغان مەلۇم ئايەتكە مەلۇم، مۇھىم بىر ئىشقا ئىشارەتتۇر.

ئەرەب تىلىدا ئىشارەت ئارقىلىق سۆز قىلىش مەۋجۇد،خۇددى ھازىرمۇ ب د ت دەك. مەنىسى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى بولىدۇ. بۇنداق سۆزلەر، بۇنداق ئىشارەت، مەخپى شىپىر، دۇنيادا بەك كۆپ بولۇپ، قەدىمۇ بار ئىدى، مانا بۇ، قۇرئان، ئىسلام دىنىنىڭ بىر خىل مۇشۇنداق يولى، بىز بۇنى بۇرۇنقى سۈرىلەردە سۆزلەپ ئۆتكەن، بۇنداق ا ل م (أولم يروا ياكى الم تر ياكى ألم تروا)دەك، يەنى ئۇلار قارىمامدۇ؟ سەن قارىمامسەن، سىلەر قارىمامسىلەر دەپ بېقىڭلار دېگەندەك مۇھىم ئىشلارغا بولۇپمۇ ئاسمان جىسمى، ئوربىتىلار، سىرلىق مۆجىزە، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بىئولوگىيە ياكى دېڭىز، قۇرۇقلۇق، زور غەلىبە، مەنپەئەتكە، زور دەرىجىدىكى تەرەققىيات، قۇرال كۈچى، ئۇرۇش ياكى تارىخدەك ئىشلارغا ئىشارەتتۇر دېگەن.

يەنە بىر ئالىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيگە، كىتابىڭنىڭ نەرىگە قارىسا، ئىلمغا، تەرەققىياتقا، غەلىبىگە قىزىقتۇرۇلغان، تەكرار ـ تەكرار سۆزلەپسەن، بۇ نېمە ئۈچۈن؟

ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ، قۇرئاندا، ئەرراھماندا بىر ئايەتنى 31 ـ قېتىم سۆزلىگەن. قۇرئاننىڭ نېرىگە قارىساڭ، تەۋھىد، كائىنات ئىلمى، ئاسمانلارنى، زېمىنلارنى يارىتىش، تارىخى مەسىلىلەر سۆزلىنىدۇ. ئەمما، بۇ ھەرگىز ئوقسا زىرىكىدىغان تەكرار ئەمەس، بۇ بالاغەت، ئىتتىپاق بولۇپ، سۆزنى بەزىدە ئۇزۇن، بەزىدە قىسقا، بەزىدە نورمال، باراۋەر قىلىمىز، سۈرە ئەرراھماندا بولسا، 31دىن ئارتۇق نېئىمەتلەرنى تىلغا ئالغاچقا، 31 قېتىم بۇ خىتابنى سۆزلىگەن، بۇ تەكرار ئەمەس، ئەمما، بىر قىسىم قارا تۈرۈك، نادان، جاھىلغا، تەكرار ھېس قىلىنىدۇ، ئۇزۇن سۈرىلەردە بولسا، قىسسە، تارىخلار سۆزلىنىدۇ. كېيىن، يادىغا ئاسان بولۇشى، ئىبرەت، ئەسلەتمە يۈزىسىدىن سۈرە فەجرگە ئوخشاش، قىسقا سۆزلىنىدۇ. بىر نەچچە ئايەتتە، ئاد، سەمۇد، فىرئەۋن قىسسىلىرى سۆزلىنىدۇ، ئەلۋەتتە، بىرەر مەسىلە، مۇھىم بولسا، بىزمۇ ئۇچ قېتىم تەكرارلايمىز. ياكى قارشى تەرەپ ئاسان چۈشىنەلمىسە، شۇنداق قىلىمىز. مەن يېزىۋاتقان بۇ تەپسىر جەۋھەرلىرى بولسا، نۇرغۇن رىيازەت، ئىلىم ئېلىش، دەرس بېرىش، ئەمەلىي تەجرىبە، تەتقىقات، نۇرغۇن ئالىملار بىلەن بولغان سۆھبەت، نۇرغۇن

ماتېرىياللارنى كۆرۈش، بىلىم ئاشۇرۇش، ئاللاھنىڭ ئىلھامى، قەلب سىر، ئىلھامدىن كەلگەن، بولغاچقا، بۇ دەرسلەرنى، تەپسىرنى چۈشىنىش ئاسان ئەمەس، بولۇپمۇ تۇنجى قېتىم، ئاڭلىنىۋاتقان، بۇرۇندىن ئېتىقاد قىلىپ كېلىۋاتقان كائىنات مەسىللىرى بولۇپمۇ بىدئەت دەپ قارشىلىشۋاتقان مەسىلىلەرگە قارشى، يېڭىچە بىر نەزەرىيەنى ئوتتۇرىغا قويسام، ئۇلارنىڭ بۇنى قوبۇل قىلىشى ئاسان دەمسىز؟ چۈشىنىش ئاسانمۇ؟ شۇنداقلا بۇ مەسىلە، تەرەققىيات، غەلىبىگە بەك مۇھىم بولغاچقا، خىلمۇ ـ خىل ئۇسلۇبدا، خىلمۇ ـ خىل يوللار بىلەن گاھ ئۇزۇن گاھ تەكرار، گاھ قىسقا، گاھ ئىشارەت يولى بىلەن مەنمۇ قۇرئان ئۇسلۇبىنى ئۆزلۈمگە ئۇسلۇب، يول قىلىپ شۇنداق يازدىم، بۇ ئاقىللارغا تەكرار بىلىنمەس، ئاجايىپ ـ غارايىپ تېخمۇ شۇنداق.

(**وعدالله لايخلف الله وعده**) مانا بۇ، ئاللاھنىڭ ۋەدىسى، ئاللاھ ۋەدىسىگە ھەرگىز خىلاپلىق قىلمايدۇ دېگەن، بۇ ئايەتكە بىز سۈرە رۇم توغرىسىدا توختىلىپ بولۇپ، ئاندىن سۆز قىلىمىز.

سۈرە رۇم بولسا، چوڭ بىر ئىمپېرىيە ئىسمى بىلەن ئاتالغان، ئەھلى كىتابلارنى كۆزدە تۇتاتتى، بۇنىڭدىن خەلقئارالىق دۆلەت، ھەربىي ئىشلارغا كۆڭۈل بۆلۈش، باشقا دۆلەتلەر ئۇرۇشىغمۇ سەل قارىماسلىق، ئوبدان كۈزۈتۈپ تەھلىل قىلىش، مەخسۇس ئۇرۇش ئىشلىرىنى تەھلىل قىلىدىغان، سىياسىي تەھلىلچىنى سايلاپ چىقىش لازىم. بۇنىڭدا مۇسۇلمان ئۈممەتلىرىگە ئىسلام دۆلىتىگە زور پايدا بار.

مۆئجىزە، ئەدەبلىرە دېگەن بۇ سۆز بۇرۇنقى، قەدىمقى تەپسىردە، يېقىن مەنا بېرىدىغان، يەنى مەككىگە ياكى رۇملۇقلار زېمىنىنىڭ، پارىسلارغا يېقىن جايدا دېيىلگەن. ھازىرقى جۇغراپىيە ئالىملىرى بولسا، رۇم خەلقى، يېڭىلگەن ئۇ جايىنى يىرۇسالىمنى، يەرشارى بويىچە ئەڭ چوڭقۇر ئويمانلىق، بۇ دېگەن چوڭقۇر ئويمانلىق دېگەن مەنىدە كېلىدۇ دەپ تەپسىر قىلدى. قۇرئاننىڭ يەنە بىر مۆجىزىسى ئاشكارىلاندى، چۈنكى، رەسۇلۇللاھ، ساھابىلەر، جۇغراپىيە ئوقىمىغان.

ئىككىنچى مۆجىزە بولسا، رۇم خەلقى بىر نەچچە يىلدىن كېيىن، پارىسلار ئۇستىدىن يەنە غەلىبە قىلىدۇ دېگەن ئايەت، بۇ ئايەت، مۇشرىكلەر، مۇسۇلمانلارنى، پارىسلار بولسا بۇددا دىنىدا، تۇرۇك ئۇممىتى، بىز مۇشۇنداق رۇملۇقلار، ئەھلى كىتاب، سىلەر مۇشۇنداق، ئۇنداق بولغانىكەن، بىزمۇ سىلەرنىڭ ئۇستۇڭلاردىن غەلىبە قىلىمىز، دېگەندە، بۇ ئايەت چۈشكەن، مۇشرىكلار ئىشەنمەي ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن 100 تۆگە تىكىشىپ قول باغلاشقان، دەل يەتتە يىلدىن كېيىن رۇم غەلىبە قىلىپ، بىر مۆجىزە ئاشكارا بولغان. شۇنداقلا، مۇشرىكلەرگە قارشى چۈشكەن بۇ ئايەتتە، مۇسۇلمانلارمۇ ھەممىسى ئۇستىدىن غەلىبە قىلىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، ھەقكە ياردەم بەرگۈچى دېگەن بار، راستىنلا مۇسۇلمانلار، مۇشرىكلار ۋە رۇملار ئۇستىدىن ئايەت چۈشۈپ، توققۇز يىلدىن كېيىن غەلىبە قىلدى. بۇمۇ بىر مۆجىزە ئىدى، كېيىنچە نۇرغۇن رۇم زېمىنىنى ئىشغال قىلىپ، زور غەلىبە ئېلىپ كەلدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە، كېيىنچە سالاھىددىن ئەييۇبىنىڭ دەۋرىدىمۇ رۇملۇقلارنى مەغلۇپ قىلىپ، غەلىبە قىلغان، ئايەت مەڭگۈ مۆجىزە بولۇپ تۇرماقتا.

بۇ، ئاللاھنىڭ ۋەدىسى، ئاللاھ ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ دېگەن بۇ ئايەت، شۇ چاغدا چۈشكەن بولۇپ، ئاللاھ، قانداق ۋەدە بەرگەن بولسا، ئىجرا قىلدۇ، مەيلى ئاخىرەتتە ۋە تېرىلدۇرۇش، ھېساب، مىزان، جەننەت، دوۋزاخ، ئىنتىقام، دىدارىنى، جامالىنى مۆئمىنگە كۆرسىتىش بولسۇن چوقۇم

ئىجرا قىلىدۇ، بۇنىڭ دەللىلى تۆۋەندىكىچە:

ئاللاھ، مۇسۇلمانلارغا ئەنە شۇنداق ۋەدىنى بەرگەن ئىدى، ئىجرا قىلدى، ۋەدىسىدە تۇردى، قۇرئاننى ساقلايمىز دىگەن ئىدى، راستىنلا ساقلىدى، قوغداپلا قالماستىن ئۇنىڭ مۆجىزىسىنى ھەر زامان ئاشكارىلاپ تۇرىۋاتىدۇ، چۈنكى، بۇمۇ ئاللاھنىڭ ۋەدىسى ئىدى، ھەر جايدا بىردىن پەيغەمبەر ۋاپاسى، ئۆلما، ھادى، يېتەكچى، دەۋەتچىنى چىقىرىشنى ۋەدە قىلغان ئىدى، بۇمۇ ئۆز ئەينى ئىجرا بولۇۋاتىدۇ، ئەمما، مۇسۇلمانلار ئۆز ئۈستىدىكى پەرىزگە سەل قارىمىسۇن، ئىلىم ئېلىش، ئۇنى تارقىتىش، ئۇلارنىڭ مەجبۇرىيىتى، پەيغەمبەر ئەلچىسى ئارقىلىق نۇرغۇن قىيامەت ئالامەتلىرى ۋە باشقا مۆجىزىنى، كەلگۈسى، غەيبىنى سۆزلىگەن ئىدى، بۇمۇ شۇنداق ئىجرا بولدى.

ئەنە شۇنىڭدەك ئاللاھ، قۇرئاندا رەھمانىتالاائالانىڭ يارىتىشىدا ئىگىز - پەسلىكنى، زىددىيەتنى كۆرمەيسەن، دېگەن، توپتوغرا شۇنداق بولۇپ، مەيلى ئىنسان ياكى ھايۋان، ئۆسۈملۈك بولسۇن بۇلاردا بىر خىل ئېرسىيەت گېنى بولۇپ، نېمە بولسا شۇ چىقىدۇ، يەنى ئىنساندىن ئىنسان، ھايۋانلاردىن يەنى كالىدىن كالا، ئاتتىن ئات، ئىشەكتىن ئىشەك چىقىدۇ. قۇشلارمۇ شۇنداق، ئۆسۈملۈكمۇ شۇنداق، قوناق ھامىنى قوناق، بۇغدايدىن مەڭگۈ بۇغداي چىقىدۇ، چۈنكى، بۇمۇ ئاللاھنىڭ بىر ۋەدىسىدۇر.

ئەنە شۇنداق، ئاللاھ 12 - پارىنىڭ بېشىدا ھەرقانداق ئۆمىلىگۈچى ھايۋان، جاندارنىڭ رىزقىنى ئۈستىگە ئېلىپ، ئۆزى كېپىل بولغان، ۋەدە قىلغان، كۆرۈپ تۇرۇپتىمىزكى، ئاللاھ، غەزەپىدىن ھالاك بولۇشنى ياكى قەھەتنى ئىرادە قىلغان جانلىقدىن باشقا بارلىق جانلىق، رىزىق يەۋاتىدۇ، بەزىسى ھاۋادا، بەزىسى قۇرۇقلۇق، دېڭىزدا، بەزىسى بولسا، ھايۋان تېنىدە، بەزىسى بولسا، تاغ، بەزىسى باغلارغا، بەزىسى سەھرايى كەبىردە بەزىسى بولسا، بىزنىڭ تېنىمىزدە رىزىق يەۋاتىدۇ.

ھەممىنىڭ ئۆزىگە لايىق ئوزۇق مەنبەسى بار، جانلىقنى ياراتقان ئاللاھ، ئالدى بىلەن ئۇ يەيدىغان، ئىچىدىغان سۇ ۋە ئوزۇق، رىزىقدىن يارىتىپ، ئاندىن ئۇنى ياراتقان، خۇددى زىمىنغا ئىنسانلار پايدىلىنىدىغان نەرسىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئاندىن ئادەم ئەلەيھىسسالامنى زىمىغان تاشلىغاندەك، بەزىسىگە گۆشلۈك، بەزىسىگە سۈتلۈك ئوزۇق، ھەتتا ھاۋاي تاقىم ئاراللىرىدا بىر قىسىم كاللار بولۇپ، بۇلار قەتئىي سۇ ئىچمەيدۇ، چۈنكى بۇ جايدا ئۇلار ئىچكىدەك سۇمۇ، بۇلاقمۇ، ئېرىق - ئۆستەك يوق، ئەمما ۋەدىسىگە ۋاپا قىلغۇچى ئاللاھ، بۇ چارپايلارغا، سۈيى ئۆزىدىن بىر خىل ئۆسۈملۈكنى، ئوت - چۆپنى شۇ جايغا ياراتقان، ئۇلار بۇ ئۆسۈملۈك بىلەن ھەم ئاچلىقنى ھەم ئۇسسۇزلۇقنى بىراقلا قاندۇرىدۇ. ئاللاھ نېمە دېگەن ھېكمەتلىك ئىش قىلغۇچى ھە! نېمە دېگەن ۋەدىسىگە ۋاپا قىلغۇچى ھە! بۇ ھايۋانلارنى شۇ ئۆسۈملۈككە، بۇ ئۆسۈملۈكنى شۇ ھايۋانغا ئورۇن، ماكان، زامان ھەممىنى مۇۋاپىق تەڭشەپ ياراتقان ئاللاھ، ئەنە شۇنداق ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىدۇ، غەم قىلماڭ.

«ومن آياته أن خلقكم من تراب» ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە بىر مۆجىزىلىك دەلىل سىلەرنى تۇپراقدىن ياراتقانلىقىدۇر، دېگەن ئايەت توغرىسىدا.

بۇ ئايەت ھازىرقى داۋۇبن ۋە باشقا نەزەرىيىلەرگە قارشى، بۇرۇنلا ئوتتۇرىغا قويۇلغان. ئاتىمىز ئادەم ئەلەيھىسسالامنى تۇپراقدىن ياراتقان، ئەمما، بۇ ئايەتتە بولسا، سىلەرنى دەپ ھەممىمىزگە خىتاپ قىلىنغان، ئالىملار بۇ مەسىلىنى تەكشۈرۈپ، ئىنسانلار ھازىرمۇ تۇپراقدىن يارىلۇاتقانلىقى ئىسپاتلاندى،

چۈنكى، ئىنسان ئىستېمال قىلغان بارلىق يېمەكلىك، مەيلى ھايۋان مەيلى ئۆسۈملۈك، مېۋە ـ چۆھ ھەممىسى تۈپراقدىن كەلگەن، ئاشۇ ئۆلۈك ماددىدىن يەنى 110 خىل ئىلمىنت، ماددا ئىچىدىن ئاللاھتائالا ھەر دائىم ئىسپىرما ھۈجەيرىسىنى يارىتىپ تۇرىدۇ، بۇ ھۈجەيرىلەر چاڭلاشقاندىن كېيىن، نەچچە مىليارتقا كۆپىيىپ، 120 كۈندە، تۆت ئايدا روھ، جاننى پۈۋدىنگىدەك ھالەتكە، سۈرەتكە كېلىدۇ ـ دە، ئاللاھ، روھنى سېلىپ، يەنە بىر مۇكەممەل ئىنسان قىلىپ چىقىدۇ. بۇ نۇقتىدىن ئېيتقاندىمۇ ئىنسان تۈپراقدىن يارىتىلىدۇ.

ئالىملار يەنە تەكشۈرۈپ بارلىق ئىنسانلار يەنى ئاللاھ، ئەلچى قىلىپ ئەۋەتكەن ياكى شېھىدلىق ماقامى بەرگەنلەردىن باشقا بارلىق ئىنسانلار ئۆلۈپ ئاخىرىدا قەبرىدە چىرىپ تۈپراققا ئايلىنىۋاتىدۇ، ئەلۋەتتە، ھەر نەرسە ئەسلىگە قايتىدۇ، بۇ ھەقىقەت. يەنە بىر ھەقىقەت شۇكى، ئىنسان تېنىدە تۈپراقتا بولغان 110 خىل ئىلمىنت ماددىلاردىن 30دىن 75 گىچە يېقىن ماددا بار، بۇ مەسىلىنى سەييىد قۇتۇپىمۇ سۈرە ئەرراھمانىنىڭ تەپسىرىدە يازغاندۇر.

مېنىڭ ئاڭلىشىمچە ئىنسان جىسمىنى يۇقىرى ھارارەتلىك قىزىق سۇدا قاينىتىپ بەرسە، ئاخىرىدا بۇ جىسىم تۈپراققا ئايلانغان ئىكەن.

يۇنان پەيلاسوفلىرى سوقرات، ئەفلاتۇن قاتارلىقلار ئىسلام پەيلاسوفىدىن ئىبىن سىنا، فارابى، ئىبىن رەشىدلار ۋە بارلىق ئىسلام ئالىملىرىمۇ ئىنسان چوقۇم تۈپراقدىن يارىتىلدى دەپ قارىدى، بىزگە ئاللاھنىڭ كالامى، قۇرئان، بېتەرلىكتۇر.

ئاللاھ، ئۆلۈكدىن، تىرىكنى ئاشۇنداق چىقىرىدۇ. شۇنداقلا ئۆلۈكلەرنى شۇنداق تىرىلدۈرىدۇ. قاراڭلار، جانسىز ماددىدىن يارىتىلغان بۇ ئىنسان ئاجايىپ بىر زاۋۇدقا، مىخانىكا ئۇسكۇنىسىگە ئايلانغان، بولۇپمۇ ئايالالار بالىياتقۇسى چوڭ تېپتىكى بىر زاۋۇدقا ئوخشايدۇ.

ئاللاھ، بۇ زاۋۇتتىن چىقارغان بىر دانە بوۋاقنى پۈتۈن خەلق بىرلىشىپمۇ، ئوخشىشىنمۇ ياسىيالمىدى. خىلمۇ ـ خىل ماشىنا ئادەم ياسالغان بولسىمۇ ھەرگىز بۇ بوۋاققا يېقىنمۇ كەلمىدى. ھەيرانمەن، ئۇلار شۇنچە قىلىپمۇ زور بەدەل تۆلەيدۇ، بىر بوۋاقنىڭ ئوخشىشىنى ياسىيالمىغان تۇرۇپ، بۇ بوۋاقنى چوقۇم ياراتقۇچى، ياسىغۇچى بار، دەپ ئىقرار قىلمىدى، ياكى قەلبىدە ئىقرار قىلسىمۇ تېنىۋالدۇ. بىز ھازىر ئىنسان تېنىدىكى يۈرەك، قان مەسىلىسىنىلا يازىمىز، ئىنسان جىسمى 500 موسكۇلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ موسكۇل، ئەزالارغا قانلا يەنى 15 كىلوگرام قان ئوزۇق يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، ھەتتا، مىڭە ھۈجەيرىسىگە قاندىن ئوزۇق يېتىپ بارىدۇ. بۇنى ھەربىرىدىكى ئۆرگۈچى ئىشقا سالغۇچى ئاساسى، مۇھىم رول ئوينىغۇچى، قەلب، نۇر، يۈرەكتۇر، قەلب بولسا، 15 سانتىمېتىردىن ئاشمايدۇ، شۇنچە كىچىك ئەمما، ئۇ، باش مەركەزدۇر. قەلب، يۈرەك، بىر مېنۇتتا 70، بىر سائەتتە 4200، بىر يىلدا بولسا، 36792000 قېتىم سوقىدۇ، ئەلۋەتتە، مۇشۇ سوقۇشىدىن ئۇچ قېتىم ياكى ئىككى قېتىم توختاپ قالسا، ئىنسان ھاياتى ئاخىرلىشىدۇ، ھەربىر سوققاندا 44 گرام قاننى بېسىم بىلەن ئاتىدۇ، ۋىنا ئارتېرىيە قاتارلىق كۆك، قىزىل تومۇرلار، بىرسى سۈمۈرۈپ، بىرسىنى ئېتىپ تۇرىدۇ، كۆك تومۇرغا بىر تەرەپدىن كىرىپ، بىر تەرەپدىن چىقىپ ئالمىشىش ئېغىزلىرى بار، بۇنى ئاناتومىيىدىن كۆرۈلۈك، قان ئۇچ مېنۇتتا پۈتۈن بەدەننى ئايلىنىپ

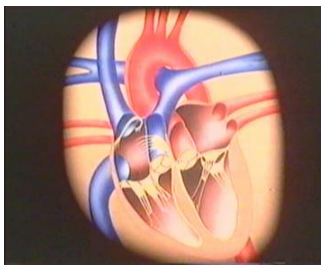

بولىدۇ. ئۆپكە بولسا، ئادەتتە، بەش لېتىر سۇنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئىنسان بولسا، بىر سائەتتە 1200 قېتىم تىنىدۇ، مۇشۇ ئارىلىقدا ئۇ 60000لېتىر ھاۋانى تارتىلاپ ئورۇق قىلىدۇ، بۇ ھاۋانى، ئوكسىگېننى قىزىل قان دانىچىلىرى ئورۇق قىلىدۇ، بۇنىڭغا ۋېتامىن يارىمچى بولىدۇ.گۆش، سۆڭەكنى، مۇسكۇللارنى يېپىپ تۇرغان تېرە بولسا، ئۇچ قەۋەتتىن تەركىب تاپقان، ھەربىر كۇۋادرات سانتىمېتر يەنى بىر سانتىسى 12000 تۆشۈكچىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ تۆشۈكچە بىلەن كېرەكسىز ماددىنى چىقىرىدۇ، ھاۋا ئىسسىغاندا تەرلەرنى سىرتقا چىقىرىدۇ، ئاندىن، ئىنسان يېگەن ئوكسىگېننىڭ سۇغا مۇھتاج بولۇپ ئۇسسايدۇ، ئۆلۈكسىمان ھۈجەيرىلەر بولسا، چاچ، تۇىك، تىرناق بولۇپ چىقىپ كېتىدۇ. ئەگەر قارا پىگمېنت، چاچ، تۇىك ئارقىلىق چىقىپ كەتمىسە، ئىنسان نەچچەئايدىلا قاپقارا بولۇپ قالىدۇ.**(ئاستىدىكى تىرە،قان ھۈجەيرە سۈرتى)**

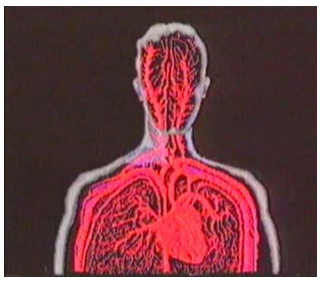

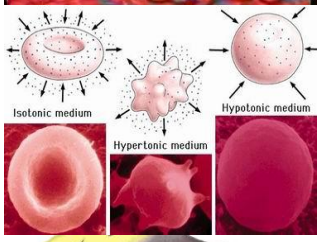

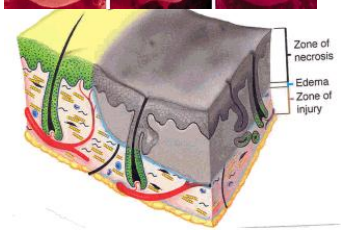

مانا شۇنداق، ئىنسان چوڭ بىر زاۋۇت، ئۇنىڭدىكى ئاشقازان، جىگەر، بۆرەك، ئاياللار بالىياتقۇسى، جىنسىي ئەزالارنى سۆزلىمىدۇق، ئەلۋەتتە، بۇلارنى كۆرۈپ باقايلى دېسىڭىز، ئادەم ئاناتومىيىسىنى كۆرۈلۈك، فىلىم كۆرۈلۈك، ئاللاھ خالىسا، بىز يەنە بايان قىلىمىز. دېمەكچى بولغىنىمىز، بۇ زاۋۇتنى، بۇ ئۇسكۇنىنى يارىتقان، پەيدا قىلغان، ئىنتىزامغا سالغان، باشقۇرغۇچى، ھەربىرتەلەندۇرگۈچى ئاللاھ چوقۇم بار.

سىلەرنىڭ تىللىرىڭلارنىڭ ۋە چىراي، رەڭ، شەكلىڭلارنىڭ ئوخشاشماسلىقىدا، ئىنسى ـ جىنلار ئۇچۇن مۆجىزە بار دېگەن ئايەت توغرىسىدا

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ توغرىسىدا توختۇلۇپ، ئەلۋەتتە بىز چىراي، بارماق ئىزىنىڭ ئوخشىماسلىق مۆجىزىسىنى يازغان، ھازىر بىز، رەڭ توغرىسىدا سۆزلەيمىز، ئەلۋەتتە، بۇ رەڭ ئىنسانلارغا خاس ئەمەس، ئوخشىماسلىق ۋە ئوخشۇملىش، ھايۋانلاردىمۇ كۆپ ئۇچرايدۇ، بىز ھازىر ھايۋانلارنى تەتقىق قىلمىز، يەنى، بىر تاكتىكا، ھىيلە ـ مېكىر چارىسىنى نۇرغۇن قۇرالسىز، زەھەرسىز كېپىنەكلەرگە، قۇراللىق زەھەرلىك كېپىنەكلەرگە ئوخشاپ كەتكەچكە، ئاجىزى كۆچلۈكنىڭ سايىسىدا ئۆزىنى قوغداپ جان باقىدۇ، ئامېرىكا ئورمانلىقىدا، چوڭ ئىككى يىلان بايقالغان بولۇپ، بۇلار ئوخشاش ئىكەن، ئەمما بىرسى زەھەرلىك، بىرسى زەھەرسىز ئىكەن، زەھەرسىز، زەھەرلىكنىڭ سايىسىدا ئوخشۇپلىپ، ئۆزىنى قوغدىغان، ھەتتا ھەرىكەتلىرىنىمۇ ئوخشاتقان، خۇددى قۇرۇقلۇق جەڭچىلىرى، بېشىغا دەرەخ، قۇلاق قىستۇرۇپ ئۆزىنى يوشۇرغان، دېگىز ئەترىتى پاراخوتلىرىنى دېگىز سۇيىنىڭ رەڭگىدە قىلىۋالغاندەك، يەنە بەزى قۇشلارمۇ شۇنداق، يۇقىرقى بۇ ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسىگە (تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 39 ـ 40 ـ بەتلىرىدە سۆرەت بار، بىر جۈپتىنى سۆرەت بار، 48 ـ بەتتە، نامايىش قىلىنىۋاتقان ئوقوغۇچى يەنى رۇكۇ، سەجدىدە تۇرغان ھالەتتە تۇرغاندەك تۇرىدىغان ھاشارەت، چېكەتكە سۆرىتى بار)، ھەقىقەتەن ھەيرانمەن، مانا مۇشۇنداق كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان رەڭ، شەكىللەر مەۋجۇد، (49 ـ بېتىدە بىر قىسىم ھاشارەتلەر، بەزىسى قۇلاق، بەزىسى يوپۇرماقنىڭ بەزىسى بىخ سۆرىتىگە بەزىسى سۇنۇپ كەتكەن پۈتاق بولۇۋېلىپ، ئۆزىنى دۈشمەندىن مۇداپىئە قىلغانلىقى سۆرەتلەنگەن) بۇنداق ئەھۋاللار ناھايىتى كۆپ، ھەتتا، ئىنسانلارمۇ ئۆزىنى ھەرخىل ياسايدۇ، بەزى چاغدا سۆرەتلىرىنى ئۆزگەرتىپ باشقا بىر ئىنساننىڭ يەنى خاتىرجەم، تىنىچ ئىنساننىڭ سۆرىتىدە ئۆزىنى قوغدايدۇ، بەزىسى بولسا، ئالدامچىلىق قىلىدۇ، بەزىسى بولسا، سۆرەت كىرىشتۇرۇپ ئالدامچىلىق قىلىدۇ، بەزىسى بولسا، كىشىلەرنىڭ يۈزىنى چۈشۈرىدۇ، رەسۋا قىلىدۇ، خىلمۇ ـ خىل ئىشلار دۇنيادا مەۋجۇد، قانداقلا بولمىسۇن، بۇ خىل ھادىسىلەر ئاللاھنىڭ بارلىقىغا دەلىلدۇر.

تىل توغرىسىدا ھەممىمىزگە مەلۇمكى أشير يەنى تەسىرلىكى ماددا ئاندىن زەررىچە، نۇر ئاندىن 110 خىل ماددا، ئىلمىيىت، مانا بۇ ماددىلار ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بىلەن ھەرىكەت سەۋەبىدىن ئەسلى بىر زەررىچە بولغان، بۇ ماددىلار خىلمۇ ـ خىل كائىنات مەخلۇقات، مەۋجۇداتلارغا بۆلۈندى، ئاسمان ـ زېمىن، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ھاياتلىق مەنبەسى بولغان سۇ ۋە گۆھەر، ئۇنچە ـ مارجانلار ۋاھاكازالار. ھەتتا، گۆھەر، ئالماستا كاربون بولىدۇ. خۇددى ماددىلار ئۆزگەرگەندەك، ئەسلى بىر بولغاندەك، ئىنسان تېنىقىدىن يەنى ھاۋادىن سەرىپ بولغان ئاۋاز، ئاۋازدىن چىققان ھەرىپلەر، كەلىمە، لەۋزىگە بۆلۈنۈپ، خىلمۇ ـ خىل ئاھاڭ، خىلمۇ ـ خىل ئاۋاز، تىل لۇغەتلەرگە بۆلۈندى، بىر ماددىدىن نەچچە خىل نەرسىنى ياراتقان ئاللاھ، بىر ھاۋادىن بىر ھەرىپدىن بىر خىل گۆشبولغان تىلدىن نەچچە خىل تىل، لۇغەتنى بەرپا قىلدى، مۆجىزە ئورنىدا قويدى، ئاۋاز بولسا، ماددىنىڭ ئورنىدا تۇردى، ھەرىكەت، ھەر ئىككىلىسىدە مەۋجۇددۇر. ئاللاھ، ئالەمنى ماددى مەنىۋى لەۋزى قىلىپ ياراتتى، بۇلار ئوتتۇرىدا زىچ مۇناسىۋەت، بىر ـ بىرىدىن شاخلاپ چىقىش، پۈختا ئىنتىزام بار.

جىسىم بولسا، ئۆسۈپ يېتىلگۈچى ۋە ئەكسى بولىدۇ، ئۆسۈپ يېتىلگۈچىنىڭ ھېس،

ھەربىرىدە بولىدۇ ۋە ئەكسى بار، ھېس، ھەربىرىدە بولسا، ناتىق، سۆزلىگۈچى، غەيرى ناتىق بار، ئۆسۈپ يېتىلمەيدىغىنى بولسا، مەدەنلەردۇر، ئەمما ھەربىرىدە بار، ھېس بىلەن ھەربىرىدە ھاياتلىقى بىرسى ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بۇلار غەيرى ناتىق، سۆز قىلالمايدۇ.

ناتىق، سۆزلىگۈچى، ئەقىللىقى بولسا، ئىنساندۇر، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، مەدەن 110 خىل ماددا، ئىلىمبىنت، پۈتۈن كائىنات، بىر - بىرىگە زىچ ماس ھالدا ياراتىلغان، ھەممىسى ناتىق، ئەقىللىق ئىنسانغا بويسۇندۇرۇلغان، (ئەگەر ئۇ، ئۆشىنى تاپسا،) بىز ھازىر مۇش ئىنسانلارنىڭ بىر - بىرىنى ئاسان تونۇشى، ئايرىشى، قەلبىدە بىر ــ بىرىگە ئورۇن بولۇشى، تەرەققىي قىلىشى ئۈچۈن، ھەرخىل مىللەت، تىل، رەڭگە بۆلۈنگەنلىكىنى، بولۇپمۇ تىلى، لۇغىتى تورغىرىسىدا توختىلىۋاتىمىز. تىل، ئەلۋەتتە خەتلىك يەنى يېزىققا ۋە لەۋزى يەنى سۆزگە يەنى ئىككى قىسىمغا بۆلۈنىدۇ. تىل، لۇغەتلەر، بىر ئەسلىدىن كۆپەيگەن، تەرەققىي قىلغان، ئەسلى، تىل ئەرەب تىلى دېگەن رىۋايەتلەر بار، تىل تەرەققىياتى، بەزىسى، ئاللاھنىڭ ئىلھامى بىلەن بەزىسى كەسپى، ئىجادىيەت، كەشپىيات، ھەرخىل ئامىللار سەۋەبىدىن بولىدۇ.

قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، تىلدا گۈناھ، ئەيىپ بولماسىتىن، گۈناھ، ئەيىپ بولسا ئۇنى سۆزلىگۈچىدە، قانداق تىل بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ يا ياخشى يا ياماڭ، يا ساۋاب يا ئازابقا لايىق سۆزلىنىدۇ. ھەممىسىنى پەرىشتىلەر خاتىرلەپ تۇرىدۇ، پەرىشتىلەر پۈتۈن تىللەرنى، لۇغەتلەرنى بىلەلەيدۇ، سۇرە قافتا، ئىنسان بىر لەۋزىنى ئېغىزدىن چىقارسا، ئۇنى كۇرۇتۈپ تۇرغان پەرىشتە خاتىرلەيدۇ دېگەن. تىل ھازىر مۇنداق كۆپەيىپ، نەچچىگە بۆلۈندى، ھىندى تىلى، زەنگى، قارا تەنلىك تىلى، بۇ تىللار ئوتتۇر ئافرىقا جايلىرىدا مەۋجۇد، قەدىمى ئامېرىكا تىلى، ئامېرىكىدا، ئاسىيا، شەرق، شىمال، سىپالىن ئارىلىدىكى تىل، ئىسىم، پىل، ھەرىپلىرىدە پەرق يوق، جۇڭگو، خىتاي تىلى، تۈركىيە، مۇڭغۇلىيە، قەفقاسىيە، ئىفرانىيە تىللىرى، ئارىيە، سامىيىيە، گېرمان، ئىيسلاندى، نورۋېگىيە، سوۋېت، داريمارکى، ئىنگلىز، ھولاندى تىللىرى، سېرۇىيە، بۇلغارىيە، رۇسىيە، ھىندىيىيە، پارىس، ئەرمىنىيە، يۇنان، لاتىن تىللىرى مەۋجۇد.

پارىس تىلى، ماددىين، ساسان، يېڭى پارىس تىلىغا بۆلۈندى، لاتىنى تىلى بولسا، فرانسىيە، ئىسپانىيە، پورتىگالىيە، رۇمىنىيىگە بۆلۈندى، ساسىيە تىلى بولسا، قەدىمى مسىر تىلىدۇر. ئۇندىن باشقا بابىلىيىە، ئاشۇرىيىە، ھەبشىيە، سۇرىانىيىە، ئارامىيىە، پىنىيقىيە، ئەرەب تىللىرى بار.

يەككە - يىگانە بىر ئاللاھ، پۈتۈن ئالەم، ماددىسىنىڭ ئەسلىنى بىر قىلدى، پۈتۈن تىللار ئەسلىنى بىر قىلدى، ئەسلى بىر تىلى، بىر گۆش تىلى ،بىر ماددىسى، بىر ھاۋا، خىلمۇ - خىل مەخلۇق، خىلمۇ - خىل تىل، لۇغەتلەر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئىنسانلار چىراي گۈزەللىكىدە بىر - بىرىگە ئوخشاشمىغاندەك، ئاۋاز، ئاھاڭدىمۇ بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدۇ، شۇنداقلا، تىل لۇغىتى بىلەنمۇ بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدۇ، خۇددى بارماق ئىزىدەك، لۇغەت بولسا، خۇددى چىراي شەكلىدەك، نەچچە مىڭغا يەنى 5000غا يەتتى، ياۋروپادا 587، ئاسىيادا 937، ئافرىقىدا 276، ئامېرىكىدا 1624، ئىنگلىزلار يالغۇز 25000 كەلىمە لۇغەتنى ئىشلىتىدۇ. ئەرەبلەر 80 مىڭنى، ئىتالىيە 25000نى، فرانسىيە 30000، ئىسپانىيە 20000 كەلىمە لۇغەت، سۆزنى ئىستېمال قىلىدۇ. يۇنان، لاتىن، گېرمان تىلىدىنلا 32000 سۆز، كەلىمە لۇغەت ئېلىنغان، ھەم ئىستېمال

قىلىندۇ.

ئىسپانىيە، پورتىگالىيە، فرانسىيە، ئىتالىيە، رومىنىيە تىللىرى بىرلەشتۈرلۈپ، لاتىن تىلى دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىنگلىز، ئالبانىيە، نىمساۋىيە، ھولىندىيە تىللىرى، گىرمان تىلىنىڭ ئەسلىگە قايتىدۇ، ھازىر، ئىنگلىز دېيىلىدۇ.

ئىنسانلار بۇ تىللارنى ئۆگىنىش جەريانىدا نۇرغۇن ئىلىمگە ئېرىشىدۇ، قايسى تىلدىكى دۆلەت ياكى مىللەت تەرەققي قىلىپ، دۇنياغا خوجا بولسا، غەلبە قىلسە، شۇ تىل پۈتۈن دۇنياغا يامراپ كېتىدۇ، چۈنكى، ئىنسانلار مۇھتاج بولۇپ قالىدۇ. بۇ خىل ئىقتىدارنى، ئىختىيارنى، ئاللاھ، ئىنسانلارغا بەرگەن، ھەر قەۋىم، مىللەت، ئۆزىنى - ئۆزى ئوڭشاشقا، ئىسلاھ قىلىشقا ئۇرۇنمىسا، ئىرادە قىلمىسا، تېرىشمىسا، ئاللاھ، ئۆزگەرتىپ قويمايدۇ، ئەمەلىەر نىيەت بىلەن بولىدۇ. خۇددى بىرەر قەۋىم، مىللەت، نېئىمەتكە ئاسىيلىق، تۇزكورلۇق قىلىپ، كۇفرى، گۇناھ بىلەن ئۆز ھالىنى ئۆزگەرتىۋەتسە، ئاللاھ، نېئىمەتنى ئازابقا، ھالاكەتكە ئۆزگەرتىۋەتكەندەك ئۆزگەرمىسە، ئۆزگەرتىۋەتمەيتتى، سىلەرمۇ ئۆزگەرمىسەڭلار، تەرەققي قىلمىساڭلار، ئاللاھمۇ ئۆزگەرتىپ قويمايدۇ. كىم تېرىشسا تاپىدۇ، تېرىغاننى ئورىسەن، ئەتىگە نېمە تەييارلىدىڭ قاراپ باق. ئۆزۈڭنى، دىنىڭنى، دۇنيايىڭنى، مىللىتىڭنى، ھەتتا ئاخىرەتلىك ئەمەللەردىن تارتىپ تەرەققي قىلدۇرۇپ، ئاسانلاشتۇر. مىسال: ئايروپىلاندا ئۇچۇپ بېرىپ ھەج قىلغاندەك، ئىنتېرنېت توربىدا دەۋەت قىلغاندەك، دوكتۇرلار مۆجىزىلەرنى دۇنياغا ئىلان قىلغاندەك، خەلقئارالىق تەپسىر، ھەدىس دەرىس ئۆتكەندەك، خەلقئارالىق پەتىۋا مۇنبىرى قۇرغاندەك، كومپىيۇتېر دىسكىسى، بارلىق ماتېرىياللار، پۈتۈن كىتاب تەپسىر، ھەدىس، فىقھى ۋاھاكازالارنى بىر تال دىسكىغا پاتقۇزغاندەك، نېمە دېگەن ئەرزان، نېمە دېگەن ئاسان ھە! قۇرئان، پۈتۈن تىللاردا تەپسىر، تەرجىمە قىلىندى، ئۇ قانۇن - تۈزۈم، سىياسەت، لوگىكا، مەنتىق، پەلسەپە، ھىكمەت، ئىلىم بۇلۇقى، ئىلىم كانىدۇر.

سىلەرنىڭ ئۇيقۇڭلارمۇ مۆجىزە دېگەن ئايەت (**ومن آياته منامكم**) ئەلۋەتتە، ئەسھابۇلكەھپىلەرنىڭ ئۇيقۇسى مۆجىزە بولىدۇ. شۇنداقلا، كارامەت، بىشارەتچىلەر ئۇيقۇسىمۇ مۆجىزە، كارامەت، ئۇنداق باشقا، ئاجايىپ - غارايىپ ئۇيقىلار بار. سەييىد قۇتۇپمۇ بۇ مەسىلىنى سۈرە يۈسۈفدە يازغاندەك، چۈش توغرىسىدا توختىتىلىپ، ئىنسان، چۈش ئارقىلىق، زامان، ماكان، توساقلارنى بۆسۈپ ئۆتۈپ، ھەقىقى ئەھۋاللارنى كۆرىدىكەن، چۈنكى، مەن ئامرىكىدا تۇرۇپ، جىيەن ئوغلۇمنىڭ كۆز ئاغرىقىنى چۈشۈمدە كۆردۈم، بۇ كېيىن راست چىقىپ قالدى دەپ يازغان.

بىز ھازىر، ئۇيقا، چۈش توغرىسىدا دۇنيادىكى ئاجايىپ - غارايىپ مۆجىزلىك، سىرلىق ئىشلارنى يازىمىز. بۇ ئەلۋەتتە، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ بۇنى (ئايەت) مۆجىزە قىلدى، بىزگە، قۇرئان كالامىدا ئۇقتۇردى، قاراڭلار.

ئىبن سىنا ئېيتقاندەك، ئوڭۇشلۇق بولغان، راست چۈش ئۇيقۇدىكى چۈش ئارقىلىقمۇ نۇرغۇن مەسىلىلەرنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ. بەزىلەر راستىنلا بىكارغا ئۇخلىمايدۇ. ئۇيقۇدا، چۈشىدە كۆرگەن نەرسىنى كۆندۈز ۋە ئەمەلىيەتتە خۇددى كېچىنى مەنسۇخ قىلىپ ئەمەلدىن قالدۇرغاندەك، مەنسۇخ قىلىۋېتىدۇ.

بۇ جايدا نۇرغۇن ئاجايىپ ـ غارايىب بار

بىرلىندا، بىر ئائىلە بولۇپ، فىردەرىيك ئىسىملىك ئائىلە باشلىقى يوقاپ كېتىدۇ، ساقچىلار ئائىلە ئىچىدىكىلەرنى قاتىلمىكى دەپ گۇمان قىلىپ تۇتىدۇ، ئەمما، دەلىل ـ ئىسپات بولمىغاچقا قويۇپ بېرىدۇ. ئون يىل ئۆتكەندىن كېيىن، بۇ جايدىكى بىر ياغاچچىنىڭ چۈشىگە بۇ ئادەم كىرىپ، جەسىدىنىڭ ئورنىنى دەپ بېرىدۇ، ياغاچچى بۇ چۈشنى ئۇچ قېتىم كۆرۈپ، ئاخىرى شۇ جاينى كولاپ جەسەتنى تاپىدۇ، سۆڭەكدىن باشقا نەرسە يوق، پەقەت كۆمۈش سائەتلا بار ئىدى، گۇۋاھچىلار بۇ سائەتنىڭ دەل ئۆلتۈرۈلگەن كىشىنىڭ ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. ساقچىلار ئائىلىدىكىلەرنى يەنە تۇتۇپ، سوراق قىلىدۇ، ئاخىرى بىر بالىسى، ئانامنى قوغداپ ئۆلتۈرۈپ سالدىم دەپ ئىقرار قىلىدۇ. دېمەك، دېلو ئون يىلدىن كېيىن ئۇيقا چۈشى ئارقىلىق پاش قىلىنغان.

ئامىرىكىنىڭ تىكساس شتاتىدا، بىر قۇرۇلۇش ئەترىتى، سېلىنغىنىغا 31 يىل بولغان بىر بىنانى چېقىش جەريانىدا چوڭ بىر تاشنىڭ قېتىدىن چوڭ پاتمىچۇقدىن بىرسى چىقىدۇ، ئۇلار بۇنى ئۆلدىمىكى دەپ گۇمان قىلىپ تۇرۇشىغا، پاتمۇچۇق مىدىرلايدۇ، بۇلار ئۇنى ھايۋاناتلار باغچىسىغا ئېلىپ بارىدۇ، 31 يىل يېمەي ـ ئىچمەي ھايات تۇرغان بۇ پاتمۇچۇق زىلزىلە قوزغايدۇ، ئاخىرى ئالىملار تەكشۈرۈپ، بۇ ھايۋاننىڭ قىشلىق ئۇيقۇغا كىرىش دەپ دەللىلەيدۇ.

نۇرغۇن ھايۋانلار ئەنە شۇنداق قىشلىق ئۇيقۇغا كىرىپ كېتىدۇ، مەسىلەن: يىلان قىشتا ھەركەت قىلمايدۇ، يازنىڭ شەپسىنى سېزىپ، ئاندىن ھەركەت قىلىدۇ، ئۇمۇ قىشلىق ئۇيقۇدا يېمەي ـ ئىچمەي ياشايدۇ.

ئۇچەككە كىرىشتە شەپەرەڭ قاتارلىقلارمۇ شۇنداق، بۇ خىل ھادىسە، سۈت ئەمگۈچى ھايۋانغىلا خاس بولماستىن، بىر قىسىم ھاشارەتلەردىمۇ مەۋجۇد ئىكەن.

قىشلىق ئۇيقۇغا كىرگەن ھايۋانلار ناھايىتى ئاز تىنىدىكەن، بىر مىنۇتتا ئاران ئۇچ ـ تۆت قېتىم تىنىدىكەن، قىشتىكى 100 كۈن، يازدىكى ئۇچ كۈنگە تەڭ ئىكەن. بۇ جەريانىدا بۇ خىل ھايۋانلار ئۆز ـ ئۆزىنى ئىستېمال قىلغاندەك، ئۇيقۇدىن ئويغانغاندا، يېرىمى قالمىدىكەن، ئەلۋەتتە، ئىنسانلارمۇ يازغا قارىغاندا قىشتا كۆپ ئۇخلايدۇ، بولۇپمۇ ئىككى قۇتۇپ تەرەپتە ياتقانلار، شىمالى قۇتۇپدا بىر قىسىم بېلىقلار بولۇپ، قىش كېلىشى بىلەنلا ئۇلارنى قار ئوراپ تۇرىدىكەن، ئۇلار قار ئىچىدە قىشلىق ئۇيقۇغا كىرىدىكەن، ياز كېلىپ قارلار ئېرىسە ئۇ يەنە ئەسلىگە كېلىپ ھايات كەچۈرىدىكەن، بۇ خۇددى ئۆلۈك تىرىلگەندەكلا ئىش.

مىسىرنىڭ نىل دەرياسى قىرغىقىدا، لاي بېلىقى دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل بېلىق بولۇپ، سۇ دەريادىن بەكلا كاملاپ كەتسە، ئۆزىنى لايغا ئوراپلا ئۇيقۇغا كېتىدىكەن، ئەگەر تاشقىن، كەلكۈن كېلىپ سۇ بېسىپ كەتسە، ئۆز ئەسلىگە كېلىدىكەن، ئاللاھ، ھەممە نەرسىگە قادىردۇر. راستىنلا ئۇيقۇلاردا مۆجىزە بار ئىكەن، بۇنىڭدىن بىر ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكى، قادىرلىقى، ئىلىم ـ ھىكمىتىنى كۆردۇق، (تەنتاۋى جەۋھەرىلىرى 65 ـ 66 ـ بەتتە، پاتمىچۇق، بېلىق سۈرىتى بار)

ئەنە شۇنىڭدەك نۇرغۇن چۈشىن، ھەرىدەك ھاشارەتلەرنىڭ تۇخۇمى قىشتا توڭلاپ، ئەتىيازدا

هاياتلىق ئاتا قىلىنىپ، ئۇيقۇدىن ئويغىنىدۇ. ئەنە شۇنىڭدەك، نۇرغۇن ئۆسۈملۈك توڭلاپ، ئۇخلاپ تۇرىدۇ، باھاردا بولسا، هاياتىنى، تۇرمۇشىنى بەختلىك ئائىلىسىنى باشلاپ نۇرغۇن مېۋە، نۇرغۇن ئەۋلاد قالدۇرىدۇر، كۆپىيىدۇ.

ئەنە شۇنداق بۇغداي، قوناق، گۈرۈچلەرمۇ قىشتا ئۇخلاپ، باھاردا هاياتىنى داۋام قىلىدۇ، تۇغۇپ نەسىل قالدۇرىدۇ، كۆپىيىدۇ، بۇ ئەلۋەتتە بىز ئىنسانلار هاياتىنىڭ ئاساسى، ئۇرۇقلارمۇ خۇددى ئىنسان، هايۋانلاردە، تېنىدە نەپەس ئالىدۇ، چۈنكى، ئۇنىڭ ئىچىدە هاياتلىق بار، بىر جۈپ هۈجەيرە بار، بۇلار خۇددى قۇش، يەنى توخۇ تۇخۇمىغا ئوخشايدۇ، ئەگەر باھار كەلسە، زېمىن قوينىغا كىرسە، ئىسسىقلىق ۋە ئوزۇقلا ئېرىشسە، دەرھال هاياتلىققا قەدەم قويىدۇ، ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ئىگىز ـ پەسلىك يوق، ئاللاھ بۇنى بېكىتىۋەتكەن، بىر خىل قانۇنىيەت.

ئالىملار شۇنى ئىسپاتلىدىكى، هەر بىر دان، ئۇرۇقچا، ئۆز قېپى ئىچىدە هاياتلىق هۈجەيرىسىنى ساقلاپ، ئۆزىگە لايىق نەپەسلەندۈرىدۇ، بۇهايتلىق زىياندىش هاشارەت ياكى ئوت ياكى ئاپەتكە ئۇچرىمىسا، 800 يىل داۋام قىلالايدۇ، بۇ جەريانىدا، ئوكسىگېننى سۈمۈرۈپ، كاربون (IV) ئوكسىدنى چىقىرىدۇ.

ئەگەر هاياتلىققا ئېرىشىپ، يەنى باھاردا تېرىلغاندا، ئۇنۇپ قالسا، دەل ئەكسىچە، ئوكسىگېننى چىقىرىپ، كاربوننى سۈمۈرىدۇ، ئاللاھ هەممىگە قادىر، سىز ئىشەنمىسىڭىز، بىر تال قوناقنى، كۆكۈڭاش ۋاختىدا كۈرۈتۈلۈك، مىكرۇسكوپدا كۆرۈپ بېقىڭ، بۇ ئۆز ئەينى تۇخۇمغا ئوخشايدۇ. هەر ئىككىلىسى چاڭلاشقان، ياكى ئېنىرگىيە، ئىسسىقلىق، ئوزۇقلا مۇهتاج بولۇپ، بۇ ئوزۇقلا ئېرىشسىلا جۈپلىشىپ، چاڭلىشىپ، ئەۋلاد قالدۇرىدۇ، ئىنسانلار، هايۋانلار، تەرىپىدىن ئىستېمال قىلىنسا، غىزاغا ئايلىنىدۇ خالاس.

ئەمما، بەزى مېۋە ئۇچكىلىرى ئارىسىدىن چىقسىمۇ، يەنە ئۇنىڭدەك بەزى ئۇرۇقلار هايۋانلار ئىچىدىن چىقىدۇ، ئاندىن ئۇنىدۇ، ئەۋلاد قالدۇرىدۇ. هەممىسى ئۇخلايدۇ، هاياتلىق بولمىدىكەن ئەنە شۇنداق بەزىسى قىشتا بەزىسى يازدا، بەزىسى كېچىسى بەزىسى كۈندۈز بەزىسى بىر نەچچە يىل بەزىسى بىر نەچچە ئاي بەزىسى بىر نەچچە سائەت ئۇخلايدۇ. ئايەتتە، ئىنسانلار ئۇيقۇسى تىلغا ئىلىنغان بولسىمۇ، بۇ ئىككى ئۇيقۇنىڭ پەرقى بولمىغاچقا، هەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلمى، هىكمىتى، قۇدرىتى بولغاچقا، هەممىنى يازدىم، ئەلۋەتتە، بۇ ئۇيقۇ تەتقىقاتى، ئوقوغۇچىلار هەممىدىن خەۋەردار بولۇشى كېرەك.

خۇددى ئىت، بەش كۈن ئۇخلىمىسا، ئۆلگەندەك، ئىنسانمۇ ئۇيقۇدىن ئايرىلسا، ئۆلۈپ كېتىدۇ. ئەمما، بۇ ئۇيقۇمۇ ئۆلۈمنىڭ قېرىندىشى، شۇڭا، بۇنى چەكلىك 6 ـ 7 سائەت ئۇخلاش بولۇشى، كۆپ بولماسلىقى لازىم، كىچىك بالىلار 10 ـ 11 هەتتا 14 سائەت ئۇخلايدۇ، ئەمما، قېرىلار بولسا 3 ـ 4 ـ 5 سائەت ئۇخلايدۇ، نورمال ئۇيقۇ 6 ـ 7 سائەت. ئەگەر سەككىز سائەت ئۇخلىسا، ئۆمۈرنىڭ ئۇچتىن بىرىدە ئۇخلىغان بولىدۇ، هېسابلاپ كۆرۈپ 8/24 ئۇخلاش ئۇچۇن ئەلۋەتتە ئورۇن ياخشى، هاۋاسى ساپ بولۇشى لازىم، يېنىدا ۋاقىت توشقاندا تەھەججۇدقا، بامداتقا ئويغۇتىدىغان جاراڭلىق سائەت بولۇشى لازىم. ئويغۇنۇپ، ئاز ـ تولا چېنىقىش لازىم، چۈنكى، بۇنىڭ پايدىسى كۆپ، نامازياخشى چېنىقىشتۇر، قوش پايدا، موسكۇللار چىڭىيىدۇ، نەپەس ئاشىدۇ، قان تازىلىنىدۇ، يۈرەك

كۆچلىنىدۇ، پۈتۈن پەدەن هارارەتكە تولىدۇ، تېرە پائالىيىتى جانلىنىدۇ، هەزىم ياخشى بولىدۇ، جىگەر، بۆرەك قاتارلىق چىقىرىش ئەزالرى ياخشىلىنىدۇ، هورمۇنلۇقدىن قۇتۇلىدۇ، تەرەققىياتقا هەرىكەت قىلىپ، ئۈيقۇسىزدىن ئويغۇنۇش، ئۈيقۇ راهەت، پايدىلىق، هەم شۇنداقلا دۇشمەندۇر.

(**ظهرالفساد فىالبرّ والبحر بماكسبت أيدى الناس ليذيقهم بعض الذى عملو العلهم يرجعون**) ئىنسانلار قىلغان گۇناھ، مەئسىيەتلىرى تۈپەيلىدىن قۇرۇقلۇقتىمۇ، دېڭىزدىمۇ پىتنە ـ پاساد، ئاپەت يۈز بەردى، ئاللاھ، ئۇلارنى تۆۋبە قىلىپ هەقكە قايتىسۇن دەپ قىلمىشلىرىنىڭ بەزى جازاسىنى تېتىتتى.

بىز بۇ ئازابنىڭ بىر قىسمىنى مىسال يۈزىسىدىن كەلتۈرىمىز، ئىنسانلار بالايىئاپەتنى ئۆزى سەۋەبىدىن دەپ بىلسۇن، گۇناھ، كۈپرى، پاسىقلىقىدىن هەزەر قىلسۇن ئۈچۈن ئاددىي بىر مىسال: ئاللاھنىڭ قوشۇنى سانسىز، ئاسمان ـ زېمىن ئارىسىدىكى هەممىسى قوشۇن، سىلەر كۆزگە ئىلمايدىغان هاقارەتلەيدىغان ئەمما كۈندە بىزار بولغان چاشقانىنى مىسال ئالىمىز.

ئەنگلىيىدە بىر قېتىملىق چاشقان ئاپىتىدە يۈز بەرگەن زىيان 250000000 يەنى 25 مىليون يۇەندىن ئاشقان، زىيانغا ئۇچرىغان كىشى قالمىغان، هۆكۈمەت دەرھال بۇ ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇشنى قارار قىلىپ، زور بەدەل تۆلەپ، چاشقان بىلەن نەچچە ئاي جەڭ قىلغان، ئاللاھ، هەممىگە قادىرۇدر. بۇنىڭدىنمۇ قورقۇنۇشلۇقى شۇكى، چاشقان ناھايىتى نەجىس، پاسكىنا جايدا تۇرغاچقا، 14 ـ ئەسىردە، قارا ئۆلۈم ناملىق ۋابا كېسىلىنى كەلتۈرۈشكە سەۋەب بولغان، مىكروپ، ۋىرۇس تارقىتىپ، 25 مىليون ئادەمنىڭ ئۆلۈشىگە سەۋەب بولغان.

ئەنگلىيە تىببىي ئۇنىۋېرسىتىتى تەتقىق قىلىپ، بىر جۈپ چاشقان جۈپلىشىپ، ئەۋلاد قالدۇرۇپ، بىر يىلدا 10000غا يېتىدۇ، بۇ بىر جۈپ چاشقان، ئەۋلادلىرى بىلەن قوشۇلۇپ، بى يىلدا 1500 دوللار زىيان سالىدۇ دېگەن.

ئەنگلىيە مۇتەخەسسىلىرى 70 مىليون يۇەن زىيان سالغانلىقىنى بىر يىلدا شۇنچە كۆپ زىيانىنى هېسابلاپ چىققان. ئىقتىسادى زىيانىدىن باشقا ئۇلار نۇرغۇن ئىمارەت، قۇرۇلۇشنى ئۆرۈپ تاشلىغان. ئۇ تېخى يەيدىغان نەرسە تاپالمىسا، غالجىرلىشىدۇ، ئۆز بالىلىرىنىمۇ يەيدۇ، 14 كىلوگرام كەلگەن بىر چاشقانىنى هايۋاناتلار باغچىسىغا قويۇپ قويغان، چوڭلۇقى بىر قوزا ياكى كۈچۈكتەك كېلىدۇ، ئۇندىن باشقا بۇنىڭدىن ۋە باشقا ئامىللار سەۋەبىدىن نۇرغۇن يۇقۇملۇق كېسەللەر تارقايدۇ. ئەلۋەتتە، كېسەل يۇقۇش يوق دېگەن بۇ هەدىس بىلەن جوزام كېسىلىدىن قېچىش، ۋابا بار يەرگە كىرمەسلىك، ساقلار كېسەلخانىغا چۈشمەسلىك، كېسەللەر ساقلار جايىغا چۈشمەسلىك، هەدىسلىرىنىڭ ئاربلىقىنى ئالىملار نەچچە خىل يول بىلەن بىرلەشتۈرگەن.

بىرىنچى، هەممە كېسەل يۇقمايدۇ، بۇ كېسەل يۇقۇش يوق، دېگەن ئام سۆزگە ئۇيغۇن، بىز ئاشۇ كېسەللەردىن جوزام، ۋابادەك خاس ئالاھىدە كېسەلنىڭ يۇقىشىنى چىقىرىۋالىمىز، مانا بۇ ئۇسۇل قائىدىسىدە ئامدىن خاسنى چىقىرىش دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىككىنچى، كېسەل، ئاللاھنىڭ تەقدىرىسىز ئۆزىلا يۇقمايدۇ، ئەمما، ئاللاھنىڭ قازائى ـ قەدەر خالىشى، ئىلمى، هىكمىتى بىلەن يۇقۇبرىدۇ، ئاللاھ خالىغانىنى قىلىدۇ.ل هەدىسنى مۇشۇنداق چۈشۈنۈش لازىم. چۈنكى، رەسۇلۇللاھ ئەرەبلەرنىڭ كېسەل تەقدىرسىزمۇ ئۆزى يۇقۇبرىدۇ، دېگەن خۇراپىي ئادەتلىرىگە تاقابىل تۇرۇپ، شۇلارغا قارشى بۇ هەدىسنى دېگەن، شۇنداقلا، مەدده، هۇۋقۇش

دېگەن نەرسىلەرنىمۇ بىللە قوشۇپ قويغان.

خۇلاسە كالام، مۇنۇ ئايەت، ھەدىسلەر بىلەن ۋە ئەملىيەت، تەجرىبە پۈتۈن ئالىملار بىرلىككە كېلىش بىلەن كېسەل يۇقىدۇ، يۇقىدىغان ۋە يۇقمايدىغان كېسەل بار، ۋابانىڭ يۇقىشى مۇقەررەر، شۇنىڭدەك نۇرغۇن كېسەللەر يۇقۇاتىدۇ، كېسەل ئاشۇ گۇناھ، پاسىقلىق سەۋەبىدىن ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن سۇ، غىزا، ھاۋا، چاڭلىششش، جۇپلىششش، كۆرۈشۈش، بىللە ئالاقە باغلاپ، بىللە غىزالىنىش، يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ قاچىسىدا تائام يېيىش، چاشقان، چۈجەن، پاشا، كۈمات ياكى مەلۇم تەشكىلات، پارتىيە، گۇرۇھنىڭ قەسلىشى ئارقىلىق يۇقىدۇ. ئىچ سۇرگۇ، تەيفود كېسىلى، ئۆپكە ياللۇغى، تېبىركىلىۇز، تېرە كېسىلى، قىچىشقاق، جىگەر راكى، ھازىر چىققان سارىس، بىر قىسىم قىزىتما زۇكام قاتارلىقلار يۇقىدۇ. ئاق كېسەلمۇ قېنى خىل كەلسە بىللە توي قىلىپ جۇپلەشسە يۇقىدۇ، قورقۇنۇشلۇقى، ئەيدىز كېسىلى، يەنە قانداق يۇقۇملۇق كېسەللەر ئاشكارا بولىدۇ، بۇنى بىز بىلمەيمىز. لېكىن، بىز مۇنۇ ھەدىسنىڭ مۆجىزە ئىكەنلىكىنى بىلىمىز. ھەرقانداق بىر قەۋمدە، گۇناھ، پاسىقلىق، زىنا ئاشكارا بولسا، ئۇلار كۆرۈپ باقمىغان كېسەللەر يۈز بېرىدۇ، بۇ مۆجىزىنى توردىن كۆرۈلگەن سۈرىتى بار. كېسەلنىڭ يۇقىشىنىڭ مۇنداق ئالدىنى ئالىمىز.

1. سۇنى قاينىتىپ ئىچىش، توڭلاتماسلىق.
2. كۆكتات، سەيلەرنى خام يېمەسلىك.
3. مېۋە، يېشىل يېمەكلىك، گۆشلەرنى سىرتتىن ئەكىرگەندە قاتتىق يۇيۇش، ئىسسىق سۇدا يۇيۇش بولسا، قاينىق سۇدا بىر مىنۇت قويۇش، ئاندىن پىشۇرۇپ يېيىش.
4. سۈتنى ياخشى قاينىتىپ ئىچىش.
5. چىنە ـ قاچا، قازان ـ قۇمۇشلارنى قىزىق سۇدا ياخشى يۇيۇش لازىم.
6. ھەدىستە كۆرسىتىلگەندەك سۇ، نان، مېۋە ـ چېۋە، قازان، قاچا، ھەتتا تاختىلارنىمۇ پىپ قويۇش.
7. تەستە ھەزىم بولىدىغان يېمەكلىكنى كەم يېيىش، يا يېمەسلىك.
8. يېيىشدىن بۇرۇن ۋە كېيىن قولنى ياخشى يۇيۇش.
9. ئۆي، ئاشلىق ئامبىرى، ئاشخانىلارنى ياخشى تازىلاش، بولۇپمۇ چاشقاندىن.
10. ئېغىل، ھاجەتخانىدىن چىقىپ، قولنى يۇيۇش.
11. ھاجەتخانا، ئېغىللارنى يىراق سېلىش، پاكىز تۇتۇش.
12. شەھەرلىكلەر مۇھىتنى ئاسراش، تازىلىققا دىققەت قىلىش.
13. يۇقۇملۇق كېسەللەرنى ئايرىمخانىدا داۋالاش.
14. ئورۇن ـ كۆرپە، بولۇپمۇ كېسەل ياتقان ئورۇنلارنى دىزىنفېكسىيىلەش.
15. سۆزلىسەك، گۆپ تولا ئەمدى بولا، ھەرقانداق كېسەل يۇقۇش ئامىللىرىدىن نېرى بولۇڭ، ئاللاھ ساقلىسۇن. ئامىن!!!

سۈرە لوقمانىنىڭ تەپسىرىدىن تاللانمىلار

بۇ قېتىم تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىكى بسم الله نىڭ تەپسىرىگە ئاللاھنىڭ 99 ئىسىم

ـ سۈپىتىنى يازغان. ئاللاھ بۇنىڭدىن ئۆزىگە بسم الله دا ئۇچ ئىسمىنى تاللىغان.

الله الرحمن الرحيم

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن(رەزىيەالله ئەنھۇ) ھەقىقەتەن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن، ئاللاھنىڭ بىرسى كام 100 يەنى 99 ئىسىم ـ سۈپىتى بار. كىم ئۇنى يادىلسا، يەنى ئەمەل قىلالسا، جەننەتكە كىرىدۇ دىگەن. ئۇ ئىسىملار بولسىمۇ تۆۋەندىكىچە:

هُوَاللهُ الَّذِىْ لاَإِلهَ إِلاَّهُوَ اَلرَّحْمنُ اَلرَّحِيْمُ اَلمَلِكُ اَلْقُدُّوْسُ اَلسَّلاَمُ اَلْمُؤْمِنُ اَلْمُهَيْمِنُ اَلْعَزِيْزُ اَلْجَبَّارُ اَلْمُتَكَبِّرُ اَلخَالِقُ اَلْبَارِئُ اَلْمُصَوِّرُ اَلْغَفَّارُ اَلْقَهَّارُ اَلْوَهَّابُ اَلرَّزَّاقُ اَلْفَتَّاحُ اَلْعَلِيْمُ اَلْقَابِضُ اَلْبَاسِطُ اَلخَافِضُ اَلرَّافِعُ اَلْمُعِزُّ اِلمُذِلُّ اَلسَّمِيْعُ اَلْبَصِيْرُ اَلْحَكَمُ اَلْعَدْلُ اَللَّطِيْفُ اَلْخَبِيْرُ اَلْحَلِيْمُ اَلْعَظِيْمُ اَلْغَفُوْرُ اَلشَّكُوْرُ اَلْعَلِيُّ اَلْكَبِيْرُ اَلْحَفِيْظُ اَلْمُقِيْتُ اَلْحَسِيْبُ اَلْجَلِيْلُ اَلْكَرِيْمُ اَلرَّقِيْبُ اَلْمُجِيْبُ اَلْوَاسِعُ اَلْحَكِيْمُ اَلْوَدُوْدُ اَلْمَجِيْدُ اَلْبَاعِثُ اَلشَّهِيْدُ اَلْحَقُّ اَلْوَكِيْلُ اَلْقَوِيُّ اَلْمَتِيْنُ اَلْوَلِيُّ اَلْحَمِيْدُ اَلْمُحْصِيُ اَلْمُبْدِئُ اَلْمُعِيْدُ اَلْمُحْيِيُ اَلْمُمِيْتُ اَلْحَيُّ اَلْقَيُّوْمُ اَلْوَاجِدُ اَلْمَاجِدُ اَلْوَاحِدُ اَلصَّمَدُ اَلْقَادِرُ اَلْمُقْتَدِرُ اَلْمُقَدِّمُ اَلْمُؤَخِّرُ اَلأَوَّلُ اَلآخِرُ اَلظَّاهِرُ اَلْبَاطِنُ اَلْوَالِيُ اَلْمُتَعَالُ اَلْبَرُّ اَلتَّوَّابُ اَلْمُنْتَقِمُ اَلْعَفُوُّ اَلرَّؤُوْفُ مَالِكُ اَلْمُلْكِ ذُوالْجَلاَلِ وَالإِكْرَام اَلـمُقْسِطُ اَلْجَامِعُ اَلْغَنِيُّ اَلْمُغْنِيُ اَلْمَانِعُ اَلضَّارُّ اَلنَّافِعُ اَلنُّوْرُ اَلْهَادِيُ اَلْبَدِيْعُ اَلْبَاقِيُ اَلْوَارِثُ اَلرَّشِيْدُ اَلصَّبُوْرُ (الأكرم الله اكبر)

2001 ـ يىلى ۋاپات تاپقان ئاتاقلىق ئەقىدە ئالىمى ئۇسەيمىين رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ھەدىسنى زائىب كۆرۈپ، قۇرئاندىلا 99 ئىسىم ـ سۈپەتنى قواعد ناملىق كىتابىدا توپلىغان. ۋە نۇرغۇنلىغان قائىدە ـ تۈرۈملەرنى سەلەف سالىھ يوللىرىنى بايان قىلىپ، ئىبنى ھەجەر ئەسقالانى، ئىمام نەۋىۋىلارنىمۇ ئىجتىھادىدا خاتالاشقانلار، بەزى سۈپەتلەرنى تەئۋىيل قىلىپ خاتا كەتكەن، ئەمما، ئۇلارغا ئەجىر بار، ئەپۇ قىلىنىدۇ، دەپ يازغان، ئىمان ۋاجىب تەسلىم بولۇش كېرەك. كەيپىياتى بىزگە نامەلۇم، مەنىسى مەلۇم، ئوشۇقچە سۇئال، بىدئەت، ئاللاھ ۋە رسۇلۇللاھ قانداق بايان قىلسا، نېمە دېسە، شۇنى دەيمىز. سۈكەت قىلسا سۈكۈت قىلىمىز، ھەرخىل تەئۋىيل قىلىشقا بولمايدۇ، دەللىسىز ئىش يوق دەپ باشقا مەزھەپلەرگە قارشى «ئەھلى سۈننى ۋەلجائەتنىڭ ئەقىدىسىنى» كىتاب قىلىپ يازغان. ئىبنى باز رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ تەكشۈرۈپ، داكلاپ، تەقرىز يېزىپ بەرگەن، ئەقىدە مەسىلىلىرىدە ئىسىم ـ سۈپەتتە، ئەقىدە ۋاستە، ئىبى تەيمىييەنىڭ، ئەقىيدەتۇ تناھاۋى، فقهـ الأكبر لەر بولىدۇ. ئۇسەيمىن رەھمەھۇللانىڭمۇ بولىدۇ، مانا مۇشۇنداق توغرا بولغان ئەقىدە كىتابلارنى دەرسلىك قىلىشىمىز لازىم.

ئەقىدە دېمەك، ئىمان دېمەك، ئەقىدە توغرا، ساپ بولمىسا، ھەممىسى خاتا بولىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىسىم ـ سۈپەت توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ:

كىشىلەرنىڭ بۇ ئىسىملاردىن ئالىدىغان نېسۋىسى ئۇچ تۈرلۈك بولىدۇ. بىرىنچى، شۇ ئىسىم ـ سۈپەتلەرنىڭ مەنىسىنى بىلىش، كەشپىدىن بىلىش، ئىلىم ئەلادىن بىلىش، ئۇنىڭ ھەقىقىتىگە يېتىش، خاتالاشماي ھۆججەت تۇرغۇزۇش، ئۇلارغا، ئاللاھنىڭ سۈپىتى ئاشكارا بولۇش، بۇ سۈپەتلەرنى كائىناتتىن كۆرۈش، بۇنداق بىلىش بىلەن ئاتىلارغا، ئەجدادلارغا تەقلىد قىلىشنىڭ ئارىلىقىدا، ئاسمان ـ زېمىن پەرىق بار، بۇ مۇكاپاتتا كاتتا بولىدۇ.

ئىككىنچىسى بولسا، ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇق سۈپەتلىرى ئاشكارا بولىدۇ، بۇ سۈپەتلەر ئىشتىياق، ئىشق ھاسىل قىلىپ، ھەقكە يېقىنلاشتۇرىدۇ، ماكان جەھەتتىن ئەمەس، سۈپەت، مەنىۋى جەھەتتىن

يېقىنلىشىدۇ. خۇددى مەلەك مۇقەررەبدەك ھالەتتە تۇرىدۇ. قەلب ھەقنى ئۇلۇغلاش، كاتتىلاش، دائىم ئۇنى ئەسلەش، ھەر نەرسىنى كۆرسە، ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرىنى شۇنىڭدىن تېپىش، گاھ لەززەتلىك تەسىرلىنىش بىلەن ئاللاھقا ئاشىق بولىدۇ، قەلبىدە ئاللاھدىن باشقىغا ئورۇن قالمايدۇ.

ئۇچىنچىسى، ئاللاھنىڭ رەھىم، سېخى، ئەپۇ، ئادىل دېگەندەك سۈپەتلىرىنى ئۆزىگە مۇجەسسەملەپ، ئاللاھنىڭ مۇشۇنداق ئەخلاقى بىلەن ئەخلاقلىنىش، رەببانى ئالىم بولۇش، يەنى، ھەقكە يېقىن بولۇش، پەرىشتىلەرگە ھەمراھ بولۇش، ھەقنى دوست تۇتۇش، دۈشمەننى دۈشمەن، مۇھەببەت ـ نەپرەت بولۇشتۇر، ئىمان كامال تېپىشتۇر.

بۇ يەردە بىر نەچچە مەسىلە بار:

1. ئىنسانلارنىڭ ئۆزئارا رەھمەت قىلىش، ئاللاھنىڭ رەھمىتىگە بىر مىسال خالاس، ئەمەلىيەتتە ئىككى رەھمەت ئارىسىغا خۇددى خالىق بىلەن مەخلۇق ئوتتۇرىدىكى پەرىقتەك پەرىق بار، چۈشىنىمزى خالاس، مەنىسىنى بىلىمىز، ئەمما، كەيپىياتى بىزگە نامەلۇم.

2. ئەنە شۇنىڭدەك بىلىش، كۆرۈش، ئاڭلاش، ئەرىشدىن ئۈستۈن، قولى، كۆزى دېگەنلەرمۇ ئاللاھقا ئۆزىگە لايىق بولىدۇ، بۇنىڭ ھەقىقىتىنى بىز بىلەلمەيمىز، چۈنكى، ئوخشىشى يوق.

3. كامىللىققا پەقەت ئاللاھ ئىگە، ئۇنىڭ ئەيىب ـ نۇقسانلىرى يوق، پەرىشتە بولسىمۇ، پەيغەمبەر بولسىمۇ، ھەممىسى قۇل، ئاللاھنىڭ بەندىسى، ئەيىپ ـ نۇقسانى، كەمتۈك يەرلىرى بار.

4. بەندىنىڭ، ئاللاھقا يېقىن بولۇشى، بىللە بولۇشى، سۈپەت بىلەن بولىدۇ، ماكان ئەمەس، زامان ئەمەس، پەقەت مەنىۋى جەھەتتىن بۇنىڭ ھەقىقىتى، ماھىيىتى، كەيپىياتى ئاللاھقا مەلۇم، بىز بىلەلمەيمىز، نېمە دېسە شۇنى دەيمىز، ئاللاھ ئالىم، ئىمان ۋاجىب، كەيپىياتتىن سۇئال قىلىش بىدئەت.

5. ئاللاھنى پەقەت ئاللاھ ئۆزىلا ئوبدان تونۇيدۇ، بىلىدۇ، ئەگەر بىز، ئاللاھنى تونىدۇق، ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن ھەقىقى بىلىمەن، تونۇدۇم دېسەك، بۇمۇ توغرا، مەن ئاللاھنى ھەقىقى تونۇيالمىدىم دېسە، بۇمۇ توغرا، چۈنكى، ھەقىقى جەھەتتە، ئاللاھ ئۆزى، ئۆزىنى تونۇيدۇ.

ئى ئاللاھ، بىزگە ئۆزۈڭنى ئۆزۈڭ تونۇت، ئامىن!!!

6. ئاللاھنى ۋە ئۇنىڭ ئىسىم ـ سۈپەتلىرىنىڭ ھەقىقىتىنى، ماھىيىتىنى، كەيپىياتىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بىزگە پەقەت، ئايەت، ھەدىس، ئەسەر بىلەن خەۋەر بېرىگلىك، بىز ئەگەر چۈشىنەلىسەك، ئەلھەمدۇلىللا، ئەگەر بىلەلمىسەك، ئاللاھقا تاپشۇرىمىز، بىزگە پەقەت، مەلۇم چۈشەنچە بېرىگلىك، ئەمەلىي، ھەقىقىتى بولسا، بىز ئويلىغاندەك بولمايدۇ. ئاللاھ، بىز تونۇغان ئۇلۇغ دەپ قارىغاندىنمۇ نەچچە ھەسسە، سانسىز ھەسسە ئۇلۇغدۇر. چۈنكى ئەقلىمىز چەكلىك، ھېچنەرسىگە يېتەلمەيدۇ. ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ھەقىقى تونۇيالمايدۇ. چەك ـ چېگرىنىمۇ ئالالمايدۇ، چۈنكى، ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، روھ، پەرىشتە، جىن، ئۆلۈم، جەننەت، دوۋزاخلارمۇ بىزگە ئەقلىمىزنىڭ مىقدارى بىلەن مىسال، تەمسىل كەلتۈرۈپ چۈشەندۈرۈلگەن، ھەقىقى ماھىيىتى بولسا، كەيپىياتى بولسا، كۆرگەندە، شۇ تۇرمۇشتا ياشاپ، تەمىنى تېتىغاندا، ئاندىن يەنە تېخى تەستە بىلەلەيمىز.

بۇ دۇنيادا پەقەت ئىسىملا بار، جەننەتكە كىرگەندىن ياكى دوۋزاخقا كىرگەندىن كېيىن، ئاندىن نېمىلىكىنى ئوبدان بىلىسىز، ھازىر، سەللەمنا تەسلىم بولۇپ، ئىمان كەلتۈرۈپ ياخشى ئەمەل قىلىش

لازىم خالاس.

ئىسىم ـ سۈپەت توغرىسىدا مۇنداق تەقسىماتلار بار.

1. ئاللاھنىڭ زاتىنىلا كۆرسىتىدىغىنى بار، ئاللاھ ھەقدەك، ھەق نۇر دىگەندەك.

2. زاتىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا، سەلبىيلىكى يوق يەنى ئەكسىنى يوققا چىقىرىدۇ. مەسىلەن: اَلسَّلاَمُ غني أحد دېسەك، سالامدىن ئەيمىپ ـ نۇقسان يوقلىدۇ غني دېگەندىن مۇھتاج، پەرۋىلقى يوق دېگەن مەنامۇ چىقىدۇ. أحد دېگىنى ھەم زاتىنى، بىرلىكىنى بىر دېگەن مەنادىن باشقا ئوخشىشى يوق، ئىككى ئەمەس دېگەن بولىدۇ.

3. زاتىنى كۆرسىتىپ شۇنداقلا ئىزافىيلىكى، بايانى باشقا بىر نەرسىگە ئىشقا ئالاقىدار بولىدۇ. مەسىلەن: **على أول آخر ظاهر باطن** دېسەك ئۇستۇن دېسەك ھەممىدىن ئۈستۈن دېگەن بولىدۇ. ئەۋۋەل دېسەك، ھەممىدىن سابىق دېگەن، ئاخىر دېسەك، ھەممىدىن ئاخىر، باقى مەنىسىدە يەنە بىر ئىشقا ئالاقىدار كېلىدۇ.

4. يەنە بىر خىل ئىسىم ـ سۈپىتى بولسا، زاتىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە سەلبىيلىكىمۇ بار، ئىزافىيلىكىمۇ بار، يەنى ئەكسىنى يوققا چىقىرىپ، نەفى قىلىپ، يەنە بىر ئىشقا ئارقىدا كېلىدۇ. مەسىلەن: ملك غزز دېسەك، پادىشاھنىڭ پادىشاھى دېسەك زاتىنى كۆرسىتىپ ئاندىن ئۇ ھېچنېمىگە مۇھتاج ئەمەس دەپ سەلبى مەنا بېرىمىز، ئاندىن ھەممە خەلق ئۇنىڭغا مۇھتاج دەپ ئىزابى مەنا بېرىمىز. ئەزىز، غالىپ دېسەك، زاتىنى كۆرسىتىپ ئاندىن ئاجىز ئەمەس، ئوخشىشى يوق دېگەن سەلبى مانا بېرىپ ئاندىن ھەممە ئۇنىڭ ئالدىدا مەغلۇپ، ئۇنىڭغا يېتىش مۇمكىن ئەمەس، دەپ ئىزابى مەنالەر بېرىلىدۇ.

5. ئىسىم زات، زاتىيىە سۈپىتىنى كۆرسىتىدىغان ئىسىملار، **عليم حي سميع بصير كليم** قادىر ئىرادە **حق** قاتارلىق زاتىنىلا، سۈپىتىنى كۆرسىتىدىغان ئىسىملار بار.

6. زاتىنى كۆرسىتىپ ئاندىن ئىلىم دېگەن سۈپەتكە ئىزافىيلىك قايتىدىغان سۈپەتلەر خەبىير دېسەك، ئىلىمنى، شۇنداقلا باتىنىي ئىشلارنىمۇ بىلىدۇ دېگەن، يەنە بىر قوشۇمچىنى چىقىرىدۇ، شېھىد، دېمەك، زاتىنى ئاندىن گۇۋاھلىق ئىلمىنى ئاندىن ئاشكارا نەرسىنى بىلىش دېگەن مەنالەرنى بېلدۇرىدۇ، محصى دېسەك زاتىنى ئاندىن ھېساب ئىلمىنى ئاندىن سانلىق مەلۇماتلارنى قورشاپ تۇرۇشنى كۆرسىتىدۇ.

7. زاتىنى، قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ ئاندىن يەنە ئىزافىيلىكى، يەنە بىر ئىشقا ئالاقىدار كېلىدىغىنى بار، مەسىلەن: قەھھار دېسەك، زاتىنى ئاللاھنى كۆرسىتىپ، دەلالەت قىلىپ، ئاندىن قۇدرىتىگە ئالاقىدار كېلىپ، ئاندىن قۇدرەت، تەسىر قىلغان نەرسىنىمۇ كۆرسىتىپ بېرىدۇ. غەلىبىنى كۆرسىتىدۇ.

8. زاتىغا، ئىرادىگە ئاندىن فعليه‌گە، قىلىقىغا ئىزافىيلىك ئىسىملار، رەھمان، رەئۇف، ۋەدۇد دېسە، دوست تۇتقۇچى، ئىسىم ــ سۈپەت، زاتىنى، ئاللاھ دېگەن ئۇقۇمنى بېرىدۇ، ئاندىن ئىرادە قىلىش، مۇرادقا قايتىدۇ، ئاندىن ھاجەتنى قاندۇرۇش، ئېھسان، ئىنئام بېرىش، دوستلۇقنى قوبۇل قىلىش قاتارلىق ئالاقىدار ئىشلار بار، بىرلا نۇختا شۇكى، ئوخشىشى يوق، ھەممە مۆئمىنلەر دوستلۇقى تاغدەك ئەرشىدەك بولسا، يەنە ئاللاھنىڭ زەررىچىلىك دوستلۇق مۇھەببىتىگە ئېتەلمەيدۇ، چۈنكى، ئۇ خالىق، ئاللاھ ئۇ، بۇلار مەخلۇقلاردۇر.

9. ئىسىم - سۈپەت **فەلىيە** قىلىقىغا قايتىدىغىنى بار. **خالق بارئ مصور رزاق قابض مبدئ معيد بر تواب** قاتارلىقلار، ئىسىم - سۈپەت **فەلىيە** بولىدۇ. بۇ ئىسىملار زاتنىڭ دەلالەت قىلىدۇ، ئاندىن يارىتىش، رىزىق بېرىشتەك قىلىقنى كۆرسىتىدۇ، پەرىقى، ئىسىم - زاتى، خالىشىغا باغلىق ئەمەس، نەفى كېلىپ يوققا چىقىرلايدۇ، سەلبىيلىكى يوق، ئۇ مەڭگۈ كامىل ھاياتلىق ئىگىسى، بىلىپ تۇرىدۇ، ئەگەر خالسا، بىلمەيدۇ دېيىلمەيدۇ. ئىسىم - سۈپەت پىئىلى بولسا خالىشىغا باغلىق بولۇپ، سەلبىي بولىدۇ، مەسىلەن: يارىتىدۇ، خالسا ياراتمايدۇ، رىزىق بېرىدۇ خالسا بەرمەيدۇ، ئەزىز قىلىدۇ، خالسا قىلمايدۇ دېگەندەك.

ئەگەر بىرسى ئەقىدە، ئىسىم - سۈپەت توغرىلىق بۇ تەپسىر ئىلمىلىرىنى نېمە ئۈچۈن باشتا يازماي مۇشۇ ئورۇندا سۆزلىدىڭ؟ دېسە.

ئاللاھ، بۇ سۆزنى ھېكمەت سۆزلىگۈچى، ھىكمەت بېرىلگەن، لوقمان ئەلەيھىسسالامنىڭ نامى بىلەن ئاتاپتۇ، مۇشۇ سۈرىنىڭ تەپسىرىنى قىلىشقا ئورۇنغاندا، تۈيۈقسىز مۇشۇ مەسىلىلەر قەلبىمگە كەلدى - دە، ئاندىن يازدىم، ھەر جايىنىڭ ئۆزىگە لايىق ماقامى بار بولۇپ، بۇ سۈرىدە مەخسۇس ھىكمەت بار، ۋەز - نەسىھەت، دەۋەت بار.

ھىكمەت ئىلمى، ئىلمىنىڭ جەۋھىرى، خۇلاسىسى بولۇپ، پەلسەپە، پەيلاسوف دېگەن ھىكەتنى سۆيگۈچى، سۆيۈش دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. بۇرۇنقى يېتەكچى ئالىملارنى شۇڭا، پەيلاسوف سۆزلىرىنى بولسا، پەلسەپە دېگەن.

شۇڭا بىز، بۇ سۈرىدە ئىنشائاللا، ھىكمەت بىلىملىرىنى سۆزلەيمىز.

ئىلىم - ھىكمەت پۈتۈن مىللەت دىنلاردا پۈتۈن مەملىكەت، ھەرقايسى جايدىكى مەۋجۇد بولۇپ ئەڭ يۈكسەك ئورۇندا تۇرىدىغىنى، ئىككى ئالەمدە بەختلىك قىلىدىغىنى ئەلۋەتتە ئىسلام دىنىدا بار، قۇرئان، ھەدىس ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ. شۇنداقتىمۇ نۇر بۇلاقدىن ئېلىنغان ھىكمەت بولسا، يېزىپ قويىمىز.

لوقمان ئەلەيھىسسالام، قۇرئاندا مۇشۇ سۈرىدە مۇنداق تىلغا ئېلىنىدۇ.

ئۇ بالىسىغا ئەڭ مۇھىم بولغان ئىش، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى توغرىسىدا تەۋھىد دەرسلىكى بەردى، بۇ ھەممىمىزگە مۇھىم بىر ئۇلگە بولغۇسى، چۈنكى، ئۆز بالىسىنى تەربىيلەش بەكمۇ قېيىن ئىش ئىكەن. ئاندىن ئۇ، تەۋھىدكە زىت بولغان ئىشدىن توسۇپ، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرۈشدىن توسىدى، ئاندىن ئاللاھنى كامىل ئىلىم، كۈچ - قۇۋۋەت بىلەن سۈپەتلىدى، ھەرقانچە ئىنچىكە، مەخپى نەرسىنى، ئىشلارنى ئاللاھنىڭ بىلىپ تۇرىدىغانلىقىنى دېدى، ئاندىن ئۇ ئەڭ مۇھىم ئىبادەت نامازنى تىلغا ئېلىپ، نەپسىنى باشقۇرۇشنى، كامال تاپقان بىر ئىشنى نەسىھەت قىلدى، ئاندىن ياخشىلىققا بۇيرۇش، يامانىدىن توسۇشدىن ئىبارەت بۇ جەمئىيەت، ئىسلاھاتنى يولغا قويدى، ئەلۋەتتە، بۇنداق قىلغان دەۋەتچى ئەزىيەتكە، ھەق دۈشمەنلىرىگە دۇچ كېلىدۇ، شۇڭا، ئۇ سەۋرىگە ۋەسىيەت قىلدى. كۆرەڭلىمەسلىك، ئەڭ چوڭ گۇناھ بولغان كىبىرىدىن توسىدى، لوقمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىكمىتى، نەسىھىتى، بەزىلەرنىڭ دېيىشچە تىببىي ئىلىم، ھەممىگە مەلۇم، ئۇنداقتا، ئۇ كىم، قەيەرلىك، قايسى مىللەتتىن، قاچان ياشاپ ئۆتكەن؟

توغرا جاۋاب شۇكى، ئاللاھ ئالىم، ئەگەر ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ دەپ بەرگەن بولسا، بۇ سەھىھ،

توغرا بولىدۇ. جىم تۇرغان بولسا، ھېچقانداق ئىلىم - ھىكمەت بولمايدۇ، بىلسەك پايدا يوق، بىلمىسەك زىيان يوق، قالايمىقان جۆيلىمەك.

تەپسىر ئالىملىرى تارىخقا تايىنىپ ھەرخىل سۆزلەرنى قىلدى، بەنى ئىسرائىللار ئۇنى بىزدىن دېدى، چۈنكى، ئۇ ياخشى كىشى، داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە ياشىغان دېدى. بەزىلەر ئۇنى قارا تەنلىك، ھەبەشىستانلىق قۇل ئىدى دېدى. بەزىلەر ئۇنى ماشىنچى دېدى. بەزىلەر ياغاچچى دېدى، بەزىلەر پادىچى دېدى. سۇبھانالالا، ئاللاھ، ئۆزى بىلىدۇ، بەلكىم ياغاچچى، ماشىنچىلار دېگەن گەپ بولۇشى مۇمكىن. قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئۇ ئىنسان بالىسى، ھەم بالىسى بارلىقى قۇرئاندا تىلغا ئېلىنىدى، ھىكمىتى، دۇنياغا تارالدى، بىر قىسمى ئۆزىنىڭ بولسا، بىر قىسمى قوشۇپ قويۇلغان، سەھىھ سۆزنى تاپماق قىيىن.

يۇنانلىقلار ئۇ بىزگە مەنسۇپ دەپ، بىر قىسىم كىتابلارنى دەللىلىدى، ۋە ئۇنىڭ ئىش - ئىزلىرىدىن بىر قانچىنى يازغان، مەسىلەن: بىر كۈنى لوقمان ئەلەيھىسسالامنىڭ خوجايىنىدىن بىر دېھقان نېمە ئۈچۈن مەن كۆپ ئەجىر قىلىپ ئىشلىگەن يەر بەك بولماي، ئىشلىمىگەن يەردىن كۆپ ھوسۇل چىقىپ قالىدۇ دەپ سوراپتۇ، خوجايىن بۇ دېگەن تەبىئەت ئىشى دەپتۇ. لوقمان ئەلەيھىسسالام كۈلۈپ كېتىپ، خوجايىننى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇنىڭغا مۇنداق دەڭ، بۇ دېگەن كىچىك مەسىلە، بۇنىڭغا ماۋۇ قۇلۇمۇ جاۋاب بېرىۋېتىدۇ دەڭ دەپتۇ ۋە شۇنداق دەپتۇ.

لوقمان ئەلەيھىسسالام دېھقانغا يەر دېگەن بالىلىرى كۆپ بىر ئەرگە تەگكەن بالىلىرى بار تۇل خوتۇنغا ئوخشايدۇ، ئەر قانچە قىلغان بىلەن بۇ خوتۇن ئۆزىنىڭ بالىلىرىغا كۆيىنىدۇ، ئەنە شۇنىڭدەك يەرمۇ ئۆزى خالىغان يېرىدىن ھوسۇلنى كۆپ بېرىدۇ دەپتۇ.

خوجايى بىر قېتىم، ئايالدىن ئاچچىقى كېلىپ قېلىپ، يارىشۇبلىش مەخسىتىدە بازادىن تاتلىق يېمەكلىك سېتىۋېلىپ، لوقمانغا بۇنى دوستۇمغا، ھەبىبىمگە بەر دەپ ئەۋەتىپتۇ، لوقمان ئەلەيھىسسالام تائامنى ئىتقا بېرىپتۇ، خوجايى كېلىپ خوتۇنىدىن تائام توغرىلىق سورىسا، خوتۇنى مەن ھېچنېمە كۆرمىدىم دەپتۇ، لوقمان ئەلەيھىسسالامنى چاقىرىپ، تائام قېنى دەپ سوراپتۇ، لوقمان ئەلەيھىسسالام سىز ياخشى كۆرىدىغان ھەبىبىڭىز، ئىتىڭىزغا بەردىم، چۈنكى ئۇ سىزگە سادىق، ئۇرسىڭىزمۇ يېنىڭىزغا كېلىۋالىدۇ، ئەمما، بۇ ئايالىڭىز سەۋەبسىز تالاق خېتىنى سورىدى، شۇڭا، بۇنىڭغا بەرگىم كەلمىدى دەپتۇ، ئايال ئاچچىقلانغان بولسىمۇ ھەقنى ئاڭلاپ قايىل بوپتۇ، كېيىن لوقمان ئەلەيھىسسالام خوجايىنغا سىز دوستىڭىزنى چاقىرىپ زىيافەت بېرىپ، باشقا بىر ئايالنى ئالايمىكىن دېگەن خەۋەرنى تارقاتسىڭىز، خوتۇنىڭىز قورقۇپ سىزگە ياخشى ئىتائەت قىلىدۇ، كېلىشپ قالسىلەر دەپتۇ. خوجايىن يېقىن دوستلىرىنى چاقىرىپ، لوقمان ئەلەيھىسسالامغا ئەڭ ياخشى گۆش سېتىۋال دېسە، لوقمان ئەلەيھىسسالام تىللارنى يەنى، كالا، قوي، ئۆچكە تىللىرىنى ئەكەپتۇ، مېھمانلار باشتىن - ئاخىرى تىلىنلا يىدۇق، بۇ نېمە ئىش دېسە، خوجايى لوقمان ئەلەيھىسسالامنى چاقىرىپ نېمە ئۈچۈن ياخشى گۆش سېتىۋالماي تىلىنلا سېتىۋالدىڭ؟ دېسە، ئۇ، چۈنكى، ئەڭ ياخشى گۆش تىل، چۈنكى، ئۇ ئالاقىنى باغلايدۇ، ئالاقلىشىش قۇرالى، ئىلىم ئاچقۇچى، ھەقنى سۆزلىگۈچى، ھۆججەت تۇرغۇزغۇچى، ئىلىم ھاسىل قىلغۇچى، ھىكمەت تىلىدا سۆزلىنىدۇ دېسە ھە راست دەپتۇ. ئەتىسى يەنە ئەمدى ئەڭ ناچار، قەبىھ گۆش سېتىۋال دېسە، يەنە تىللارنى ئەكەپتۇ، خوجايىن نېمە ئۈچۈن ئەمدى

يەنە تىلنى سېتىۋالدىڭ؟ دېسە، لوقمان ئەلەيھىسسالام، چۈنكى، تىل يا ئەڭ ناچار نەرسە، چۈنكى، ئۇ دەل ئەكسىچە باتىلنىمۇ سۆزلەيدۇ، باتىل ئىلمىنىمۇ ئۆگىتىدۇ، كۆپرى سۆزنى قىلىدۇ، غەيۋەت قىلىدۇ، سۇخەنچىلىك قىلىدۇ، ئاداۋەت، ئۇرۇش ـ جىدەلنىڭ ئاساسى، ئار ـ نومۇس، ھەتتا دۆلەت ئارىسىدىمۇ شۇ سەۋەبدىن كېلىشىم بۇزۇلۇپ ئۇرۇش قىلىنىدۇ، كەلسە ـ كەلمەس غەلىتە سۆزلەپ شەھۋانى ناخشا ـ مۇزىكا چىقىرىدۇ دەپ، بارلىق ئەيىبنى سۆزلەپتۇ، ئۇلار ھەق، راست دەپتۇ.

كېيىن، ئىلىم ـ ھىكمەت، پەلسەدە تىببىي ئىشلاردا، شۆھرەت قازىنىپ دۇنياغا بىر كېتىپتۇ، پادىشاھلار ھوزۇرىغا ئاپىرىپ پايدىلىنىپتۇ، جاھان كېزىپ نۇرغۇن ئەسەر يېزىپ قالدۇرۇپتۇ، ۋەز ـ نەسىھەت تەرىقىسىدە ھىكمەت تەمسىللەرنى يېزىپتۇ، مۇھەممەد بەگ شۇ ئەسەرلەرنى تەرجىمە قىلىپ، 1906 ـ يىلى نەشر قىپتۇ.

(لوقمان ئەلەيھىسسالامنىڭ نەسەبى، ئۆمرى نامەلۇم)

ھېكمەتلىك سۆزلەر

ئاللاھ، ئىنسانلارغا زاھىرىي، باتىنىي يەنى ئىلىم ـ ھىكمەت، روھى لەززەتنى ئاتا قىلغان بولۇپ، ھېكمەت ئىلمى دۇنيادا زور تەسىر كۆرسەتىدۇ، بۇنىڭ يامىنىنى كۆرمىدىم، قۇلاق سېلىڭ.

بىز لوقمانغا ئىلىم ـ ھىكمەت ئاتا قىلدۇق

ئىلىم ـ ھېكمەت بېرىلگەن كىشى، نۇرغۇن ياخشىلىق بېرىلگەن بولىدۇ. (ئايەت)

ئىلىم ـ ھېكمەت، ھۆكما، ئالىمنىڭ يىتتۈرۈپ قويغان نەرسىسىگە ئوخشايدۇ، قەيەردە تاپسا، ئۇ ئۆزى لايىق. ئاندىن يەنە ھېكمەت چىقىدۇ. (ھەدىستىن)

ئەسەردىن بولسا، تۆت خەلىپە ئۇندىن باشقا ساھابە، تابىئىنلار ۋە كېيىنكىلەر بولۇپ، نۇرغۇن ھېكمەتلىك سۆزلەرنى قىلغان، بۇنى تارىخدىن كۆرۈڭ. شۇنداقلا، زاھىدلار تەبىقىسى دېگەن كىتابدا 200 ئالىمنىڭ ھېكمەتلىك سۆزلىرى بار، لېكىن ئۇلار سوپى ئەمەس ئىدى، كېيىنكىلەر شۇنداق ئاتىۋالدى، ھەقىقى زاھىد، ئۆزىنى سوپى دېسە، ئاچچىقى كېلىدۇ، چۈنكى بىدئەت سۆز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 140دىن 158ـ بەتكىچە پۈتۈنلەي شېئىر، تەمسىل قاتارلىق ھېكمەتلەرنى كەلتۈرگەن، مەن ئۇنىڭدىن ئۇيغۇر تىلىغا ماسلىشىدىغانلىرىنى تاللايمەن.

1. ئاللاھ غەزىپى ساڭا چۈشمەسلىكى ئۈچۈن ئىبادەت، ئىستىقامەتتە چىڭ تۇر.
2. تولا داۋالاشما، غەزىپكە يولۇقۇپ قالسەن.
3. دۇنيا ئەھۋالىنى ياخشى بىلسەڭ، ئەۋلادلارنى ياخشى تەربىيلىيەلەيسەن.
4. ئەدەپ ـ ئەخلاقنىڭ ئازىلىقى، خارلىقنى ئېلىپ كېلىدۇ.
5. زىيادەتتە ياخشى تائام ئالدىڭغا قويۇلسا، ئالدىراپ كەتمە، سۇنى تېز ئىچكەن ئادەم تېز ئۇسسايدۇ، ئالدىراڭغۇلۇق شەيتاندىن.
6. ئەگەر، سەن ئىلىم ـ ھېكمەتكە ئەھمەل قىلالىساڭ، دۇنيا ـ ئاخىرەتتە ئىسسل پەزىلەتكە لايىق بولىسەن.
7. كىشىلەرنىڭ ئۇلۇغىنى تونۇشمۇ بىر نېئىمەتتۇر.

8. رەببىڭ سەندىن ئىنتىقام ئالمىسۇن دېسەڭ، كىشىلەرنى قورقۇتما.
9. زۇلۇم قىلىپ باي بولساڭ، كېيىن زۇلۇمغا ئۇچراپ پېقىر بولىسەن.
10. ئاللاھ خالىغانىنى ئەزىز، باي، خالىغانىنى پېقىر، خار قىلىدۇ. بۇ ئىرادىگە ئىتىراز، چاخچاق قىلغىلى بولمايدۇ.
11. سېنى ئاللاھ سىنايدۇ، سەن ئاللاھنى سىنىمايسەن، ئۇ خالىغىنىنى قىلىپ سوراقتا تارتىلمايدۇ، سوراق قىلىدۇ، نېمە قىلدىڭ دېمەيدۇ. بۇنى نېمە ئۈچۈن قىلدىڭ؟ دەيدۇ.
12. ئاقىل بولساڭ، بالاڭنى ياخشى تەربىيلە، ياخشى ئەدەپ - ئەخلاق ئۆگىتىپ،يامان كىشىلەردىن يىراق قىل، چۈنكى، ئۇ ئاق دەپتەر شۇنداق قىلالىسالماق، دۇنيا ئاخىرەتتە ئاۋارىچىلىقدىن قۇتۇلسەن.
13. شۇنىڭغا ھەيرانمەنكى، پۈتكۈل مەخلۇقلارنى ياخشى كۆرۈپ، كۆيۈنۈپ يارىتىپ، تۇرىدىغان ئاللاھنىڭ قولىدا، تەقدىر بار ۋە تەدبىرلەر بار.
14. بىلگىنكى پېقىرلىقدىن كېيىن دۆلەتكە، خارلىقىدىن كېيىن، ئىززەتكە ئېرىشسەڭ، بالدۇرقى كۈنۈڭنى ئۇنۇتماي شۈكرى قىل، مال - مۈلۈكنى ساقلاپ بېخىللىق قىلىپ، ھەقنى توسما، چۈنكى، ئۇ ساڭا ئامانەت، ياخشى ئادا قىل، ئۇمۇ سەندىن يۆتكىلىپ كېتىدۇ، ساڭا پەقەت ئاخىردا ياخشى - ياماں ھۆكۈم چىقىرىلىش قالدۇ خالاس.
15. ھەق يولغا، ھىدايەت تاپقان كىشىدىنمۇ ئۇلۇغ كىشىنى تاپالامسەن؟
16. كىمكى، قانۇن - تۈزۈم شەرىئەتكە خىلاپلىق قىلسا، ياماں جازالىنىدۇ.
17. كۇفرىدىن چوڭ گۇناھ يوق، دوۋزاخ ئوتىدىن چوڭ جازا يوق.
18. ھەقىقى ئادالەت بەلگىلىمىسى، ئۆزگەرتىشىنى قوبۇل قىلمايدۇ.
19. بەزى چاغلاردا سۈئال سورىمىسا گەپ قىلما.
20. چوڭلار ئىشقا بۇيرىسا، خاتا بولمىسلا، ئىجرا قىل، بولمىسا خەتەرلىك.
21. ئىلىم - ھىكمەتتە، بەرەرسىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ھىس قىلساڭ، ئۇنىڭغا چوڭچىلىق قىلما، چۈنكى سەن، ئىلىم - ھېكمەتتىن چوڭ بولالمايسەن.
22. ئالىملار مەجلىسىدە ئالدىراپ سۆز قىلما، چۈنكى، سەندىن ئالىمراقى باردۇر.
23. نۇرغۇن جايلاردا بىر خىل سۆز قىلىش نادانلىق، ھەرخىل جايلاردا، لايىقىدا سۆز قىلىش دانالىق.
24. بەرەرسىنى ياخشى ئەمەلدىن توختىتىپ قويما، بولمىسا سەن ياخشىلىقنىڭ دۈشمىنى بولسەن.
25. ئامانەتكە خىيانەت قىلمىساڭ، ئىززىتىڭ، ئىشەنچىلىكلىكىڭ ئاشىدۇ.
26. ھەقىقى ئالىم، ئۇستاز ياكى ئىمام باشلىق بىلەن بەسلەشكەن كىشى، ھەقىقى ئەخمەق بولىدۇ.
27. بەرەر ئۆيگە كىرسەڭ، شۇ ئۆيدىكى گۈزەل ئاياللاردىن قاتتىق ھەزەر قىل، كۆز - قىرىڭنى سالما، مايىل بولما، ئەنە شۇنداق قىسقا لەززەت، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئۇزۇن ئۆمرىنى نابۇت قىلدى، زىنا ئويى، خارابلىق جايى، زىنانى مەخسەت قىلغان قەلب، خاراب، زىناخور بولسا، توغرا يولنى

تاپالمايدۇ، غەزەپكە يولۇقىدۇ.

28. ئاقىل بولساڭ، ئۆز ئۆيۈڭنىڭ تەدبىرىنى ياخشى قىل، ياخشى ئىگە بول، دەيۈز بولما، يولىدا كۈنله، ئىككى ئالەمنده شېرىكىڭ بولغان ئايالىڭغا ياخشىلىق قىل، يۇمشاق دىللىق، سوغا - سالاملىق بولۇپ، قەلبىنى ئۇت.

29. ئىلىمىڭدىن ئەجەبلەنمه، چۈنكى، ئىلىم دېگەن قىرغىقى يوق چەكسىز دېڭىز، سەن بىر گۆھەرگە ئېرىشسەڭ، باشقىلار مىڭغا ئېرىشكەن بولۇشى مۇمكىن، ئىلىم - ھېكمەت گۆھەر، مەرۋايىتتىنمۇ قىممەتلىك، چۈنكى، گۆھەر مەۋجۇد بولغان ماددى تاش، ھىكمەت بولسا، ۋۇجۇدى كام مەنىۋى ئۇلۇغ نەرسە.

30. باش بولساڭ، كەينىڭدىكىلەرگە ياخشى ئۇلگە بولغۇدەك بول، قازى بولساڭ، ياخشى ئاڭلاپ، غەزەپلەنمەي توغرا ھۆكۈم قىل.

31. سېنىڭ بۇيرۇقۇڭ ياكى چەكلىشىڭ، ئىدارە قىلىشىڭ ياخشىلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى، ئىرادىنى ياخشىلاش ئۈچۈن بولسۇن، ئەمەلدار نىيەت بىلەن بولىدۇ.

32. ئازماسلىقىڭ ئۈچۈن، پىكىر، تەپەككۇر، كۆز قاراشتا مۇستەبىدلىك قىلما، ھەم سېنىڭ دوستلىرىڭ ئالدىدا شەخسىيەتچىلىك قىلما.

33. قاتتىق بولما، سۇنۇپ كېتىسەن، يۇمشاق بولما سقىلىپ كېتىسەن.

34. ئىقتىسادىدا بېخىللىق ياكى ئىسراپچىلىق قىلماي ئوتتۇرىھال بول.

35. ساڭا باشقىلار ئىتائەت قىلغاندا، قادىر بولالايدىغانغا تەكلىپ قىل.

36. ئىككى تەرەپكە ئوتتۇرىدا تۇرۇپ ئادىل ھۆكۈم قىل، بىر يانغا يان باسما.

37. ساڭا يامانلىق قىلغان كىشىنى ئەپۇ قىلغان بولساڭ ئىككىنچى شۇ ئىشنى تىلغا ئالما.

38. كىم تېرىشسا، ئىخلاس قىلسا، ئاللاھ ئۇنىڭ نەتىجىسىنى چىقىرىپ بېرىدۇ.

39. بۇگۈنكى پۇرسەتنى ئەتىگە قويما، تېرىشقان تاپىدۇ.

40. ھاياتىڭدا ئىنتىزامچانلىق بىلەن ئۆزۈڭنى كونترول قىلالىساڭ، زور غەلىبە قىلغان بولسەن، شەھۋەتكە بويسۇنغان خار، مەغلۇپتۇر.

41. چوڭلار ئالدىدا ھەقنى دېسەڭمۇ، تاكاللاشقان بولسەن، ئۆزۈڭنى كەمتەر تۇت، سۆزى توختىغاندا پۇرسەت تېپىپ سۆزلە.

42. مۇنازىلەشكەندە، كۈلۈپ تۇرۇپ، ئەخلاقلىق بىلەن مۇنازىرىلەش.

43. قېرىندىشىڭ ساڭا يامان گەپ قىلسا، سەن ياخشى گەپ قىل.

44. باشقىلار گەپ قىلۋاتسا، گېپىنى بۆلمەي، بېرىلىپ ئاڭلا، سۈكۈت، گۆھەردىن قىممەتلىك، سۆزلىسەڭ قىممەتلىك سۆزلە.

45. پېقىرنى ۋە ئۇنىڭ كۆز قارىشىنى ھاقارەتلىمە، بۇ ئالىيجاناپلىقىڭ ئىشى ئەمەس.

46. كىشىلەر ئارىسىدا ھەقىقەتنى بۇرمىلىما، بولمىسا، زور ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ.

47. ساڭا باشقىلار ئاشكارىلىغان سىرنى سەن باشقىلارغا ئاشكارىلىما.

48. سىرسى يەنى ھاياتى تەرجىمھالى ياخشى بولمىغان كىشى ئازغۇن، سەنمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن ئازما، ئىبرەت ئال.

49. تارىخ دېگەن كەلگۈسىگە تۇتۇلغان ئەينەكتۇر، ياخشى كۆرۈپ باق.
50. ھەر قانداق قەۋىم بىلەن ياشىساڭ، ئۇلارنىڭ قەلبىنى ئۇتۇۋال.
51. سۆزلىرىڭ دائىم قىسقا توغرا، پايدىلىق بولسۇن.
52. توغرا يول تاپاي دېسەڭ، ياماندىن يىراق بول، مەخلۇققا بولغان تامادىنمۇ يىراق بول، ئۇ داۋىسى يوق كېسەل، پېقىر قىلىۋېتىدۇ.
53. ئۆزىنىمۇ بارچە غېمىنىمۇ ۋاختىنىمۇ دۇنياغىلا قاراتقان كىشى قىلچە لەززەت ئالالماي كېتىدۇ، كىشىلەردىن قورققان كىشى، غەمدە ئۆلۈپ كېتىدۇ، لەززەتنى، باتۇرلار تېتىيالايدۇ.
54. كۈندۈزدىكى ئەمەل ۋاختىنىمۇ شەھۋەتكە بەرگەن كىشىنىڭ ئائىلىسى ۋەيران، خاراپ بولغاندەك، بۇ دۇنيادىكى بارلىق ۋاختىنى شەھۋەتكە بەرگەن كىشى ئاخىرەتتە ۋەيران، خاراپتۇر.
55. دوستۇڭنىڭ تەبىئىتىنى، مىجەز - خاراكتېرىنى ئۇقماقچى بولساڭ، ئۆتمۈشىنى سورا.
56. ھاياتلا بولساڭ، خۇشخۇي، ئەخلاقلىق بول.
57. كىشىلەر ئارىسىغا ئاداۋەت سالغان كىشى يالغۇز قالىدۇ، ھەمراھ تاپالمايدۇ.
58. تېشىڭدا ياخشى بولغاندەك، ئىچىڭدىمۇ ياخشى بول.
59. ئىنسان قېرىسا كىچىكلىكىگە قايتىدۇ. كۆزى، سۆزى، قۇلقى، ئەقلى، ئەستە تۇتۇشى، كۈچ - قۇۋۋىتى ھەممىسى شۇ.
60. شۇڭا ئاتا - ئاناڭغا ياخشىلىق قىل، قېرىلارغا كۆيۈن.
61. ئەمەللىرىڭدە ئاللاھقا ئىخلاس قىل، بۇ قۇلچىلىقىڭنىڭ سەمىمىيىتى.
62. رەببىڭ ياقتۇرمايدىغان ئىشلار بىلەن ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق ئىزدىمە، تەقدىردىكى سىرنى كوچىلىما، بۇ ئەقلى ئىدراكىدىن تاشقىرى ئىشتۇر.
63. بىرەرسى مەسلىھەت سورىسا، ساماۋى كىتاب قۇرئاندىن مەسلىھەت بەر، مۇسۇلمان بولۇپ، كارامەت بېرىلگەن بىر زاھىد مۇنداق دېگەن:
مەن ئىسلام دىنىنى نەپسىمگە دەڭلىسەم، ئۇ ياقتۇرمىدى، شۇنىڭ بىلەن مەن ئىسلام دىنى توغرا ئىكەن دەپ مۇسۇلمان بولغان.
65. ئاياللارغا مەسلىھەت سېلىپ، قارشىسىنى قىلساڭ، غەلبە قىلسەن.
66. زۇلۇمغا ئۇچرىغان كىشى، ئاللاھقىلا ئەرز قىلسۇن، چۈنكى، ئۇ ھەقنى ئاشكارىلاپ باتىلنى يوقاتقۇچىدۇر.
67. ياخشى باشلىنىشقا ئېرىش، ئاخىرى تېخىمۇ ياخشى بولىدۇ.
68. تىلىڭنى ئوبدان ساقلا، چۈنكى، ئۇ ھەممە يامانلىقنىڭ سەۋەبچىسى، قىيامەت كۈنى ھەربىر لەۋزىدىنمۇ ھېساب بېرىسەن، ھالاللىرىغا ھېساب، ھارامىلرىغا ئازاب دېگەن شۇ.
69. يېشىڭ كىچىك چاغدا يېشى كىچىك قىزچاقنى ئال، بەختلىك بولسەن، پات يېقىندا بالاڭ قولۇڭنى بىكارلايدۇ، زاھىد بولسەن.
70. ئاتا - ئانىغا ياخشىلىق قىلساڭ، سەنمۇ شۇ ياخشىلىققا ئېرىشىپ، يەنە جەننەت بېرىلىدۇ.
71. قېرىندىشىڭنىڭ ھەققىنى قېرىنداشلىق ھەققىگە تاينىپ ئېلىۋالما.
72. ئىرادەم كۈچلۈك بولاي دېسەڭ، ئايال كىشىنى قەلبىڭگە غالىپ قىلما.

73. ئايال كىشىگە مايىل بولۇپ، ئازساڭ، دىنىڭ، شەرئىتىڭ بىلەن ئويناشقان بولسەن، ئايال كىشى دېگەن قارارى يوق، ئاققان سۇغا ئوخشايدۇ، سىرىڭنى بەرمە، ئۇ شېرىن دۇشمەن، شەھۋەت نەپسى ھالاكەتتۇر.

74. ھاراق ئىچكۈچى، خارلىق، خاراپ ئىچكۈچىدۇر.

75. قورقۇنچاقلىق ھاياتىنى ئۆزارتالمىغاندەك، باتۇرلۇق قىسقارتالمايدۇ.

76. ئىبادەت بىلەن ئويۇڭنى لازىم تۇت، ياخشىلىققا بۇيرۇغۇچى ئالىمنى زىيارەت قىلساڭ، يېقىن دوستۇڭنى كېسەلدىن يوقلىساق مەيلى.

77. بىر پۇرسەت قولدىن كەتسە، ئۇمىد ئۈزمەي ئىككىنچىنى چىڭ تۇت.

78. ھەيىبىنىڭ يوقالماسلىقى ئۈچۈن كىچىك بالىلار بىلەن ئويناما.

79. يامانلىقنى سۆزلىسەڭ، ئاقىۋىتى ئۆزۈڭگە قايتىپ كېلىدۇ.

80. نەپسىنى باشقۇرۇش دېگەن ھاۋايى ـ ھەۋەسدىن توسۇشتۇر.

81. سەن ھەرگىز تىكەندىن ئۈزۈم ئۈزمەيسەن.

82. ھەربىر ئىنسان باشقىلار بىلەن ئەمەس، ئۆزى بىلەن مەشغۇل بولسۇن.

83. ھەقىقى بەخت، مال ـ دۇنيا بىلەن بولمايدۇ، بەلكى، ئەقىل نۇرى، پەزىلەت، ئېسىل ئەخلاق، قانائەت، رازىلىق بىلەن بولىدۇ. خۇددى، بايلىق پۇل بىلەن ئەمەس نەپسىڭ بىھاجەتلىكى بىلەن بولغاندەك.

84. ئۇستازىڭنىڭ ئاچچىقى بىسىققىچە نېرى تۇر.

85. قانچە قاتتىق كۈنگە قالساڭ، شۇنچە ئۈمىد ئۈزمە. چۈنكى، بىر مۇشكۈللۈك، قېيىن ئىش بىلەن ئاسان بىللە.

86. ۋەكىل تۇتماقچى بولساڭ، ئىشەنچىلىك، ئاقىلنى تۇت.

87. كىشىلەرنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىگە قاراپ ئىشىنىپ قالما، ھالاك بولسەن.

88. كىشىنىڭ ياخشى ـ يامانلىقىنى دوستىدىنمۇ، دۇشمىنىدىنمۇ سورىما.

89. قىلىۋاتقان خىزمەتتە ھورۇنلۇق قىلساڭ، ئاقىۋىتى زور زىيان.

90. توشقان ئالىم بولغاندا، قەلىب سەھىپىلىرىڭنى تەكشۈرۈپ باق، يا قوشۇلىدۇ، يا ئېلىنىدۇ. ھېچبولمىغاندا تەكرار بولىدۇ.

91. ئالىم دېگەن دۇنيالىقتا پېقىر بولسىمۇ، ئۇستۇن مەنزىلگە ئىگىدۇر، ئىلىمنى ھۆرمەتلە، ئوبدان ھىمايە قىل، سېنىمۇ ھىمايە قىلىدۇ.

92. نەرسە يېسەڭ بىللە تۇرغانلارغىمۇ بېرىپ يە.

93. ئىنسان، يېيىش ئۈچۈنلا يارىتىلمىغان، بەلكى، ئۇ پاك، ئېسىل ھايات كەچۈرۈش ئۈچۈنلا، يەپ قويىدۇ، بۇ ھاياتنى ئەبەدىي ھاياتقا ئۇلايدۇ.

94. ھەرقانداق زامان، ماكانغا يولۇققان ھادىسە ئۆزگىرىدۇ، ۋە ئاخىرىدا يوقايدۇ. شۇڭا، ئاخىرەت دۇنياسىدا كېچە ـ كۈندۈز، زامان يوق.

95. مۇھەببەت كور ۋە گاس قىلىۋېتىدۇ، مەھبۇبىڭنى قەبىھلىكىنىمۇ گۈزەل كۆرسىتىدۇ.

96. ئوغرىلىق قىلما، بولمىسا جاھانغا ئىبرەت بولۇپ قالسەن.

97. باي، پېقىرنى خارلىسا، ئۇنى ئاللاھ خارلايدۇ، يا دۇنيادا يا ئۇ دۇنيادا.
98. ئاللاھقا ئىتائەت قىل، شەيتانغا ئاسىي بول، نىجات تاپسەن.
99. شېرىكىڭگە ھېسابنى غەلىتە قىلما، خىيانەت قىلغان بولسەن.
100. كىشىلەرگە ئىچىڭدىكىدىن ئەكسى بويىچە مۇئامىلە قىلساڭ،ئۇلارنى ئالدىغان بولسەن.
101. ھالالدىن تاپقان بىر يۈەن، ھارامدىن تاپقان 1000 يۈەندىن ياخشى.
102. تۈيۇقسىزمۇ ئۆلۈم بولغاچقا، كۈنلىرىڭنى بىكار قىلمىغىتمە.
103. ئۆز ئۆيۈڭدە ئەركىن ھالدا يىگەن بىر پارچە نان، مەھبۇس بولۇپ ياكى خارلىق، ئاھانەت ئاستىدا يىگەن گۆش پولودىن ياخشى.
104. قەلبىڭگە مال ـ دۇنيانى ياخشى كۆرسەتمە، مال ـ دۇنيا يىغىشقىمۇ ھېرىسمەن بولما، چۈنكى، ئۇ تەقسىم قىلىنىپ بولغان.
105. مال ـ دۇنيا، پۇل ـ پۇچەككە خۇشال بولغىنىڭ، دۇنيانى دوست تۇتقىنىڭ شۇ.
106. دائىم ئىشلاردا چۈشۈڭگە تايىنىڭالما، ئوڭۇڭغىمۇ قاراپ باق.
107. ياخشى ئەمەلدە يوغان تاش ئىزىدا چىڭ تۇرغاندەك چىڭ تۇر.
108. يالغانچىنىڭ سۆزىنى تەستىقلىما، رەددىيە بەر بولمىسا باشقىلار سەن سەۋەبلىك راستكەن دەپ قالىدۇ ـ دە، سەنمۇ بىر كاززاپ ھېسابلىنىسەن.
109. كۈن چىققىچە يېتىپ قالماي، سەھەر تۇر، بۇ بەك پايدىلىق.
110. ئاقىلدا تەدبىر بولغاچقا، كۈچ ـ قۇۋۋەتىمۇ بولىدۇ.
111. سەن بىر كىشىنى ئالداپ قويساڭ، سېنى ھەممە كىشى ئالداپ قويىدۇ.
112. پاسىق، يامان كىشىلەرگە سۆز قىلما، مۇئامىلىمۇ قىلما، شېرىك بولۇپ قالىسەن.
113. ئىشەنچىلىك كىشىنى ئامانەت قويغاندا بىلىسەن، ئادىلنى ئۇ مەنسەپكە ئولتۇرغاندا بىلىسەن، دوستنى قاتتىق كۈنگە قالغاندا بىلىسەن، باللىرىڭنىڭ ياخشىسىنى سەن مۇھتاج بولغاندا بىلىسەن، ئاتا ـ ئاناڭغا ياخشىلىق قىلىشنى سەنمۇ قېرىغاندا بىلىسەن، مەشۇقىنىڭ ئىشقىنى ئايرىلغاندا بىلىسەن، ياشلىق، ساقلىق بايلىق، ھاياتلىقنىڭ قەدرىنى شۇلارنىڭ ئەكسىدە بىلىسەن.
114. ياخشى ئىنسان دائىم ئاللاھنى، ئاخىرەتنى ئەسلەيدۇ.
115. جەننەت، قۇربان بېرىشكە تەييار كىشىگە تەييارلانغان.
116. ئىنسان بەختى، جىسمانى ئوزۇقتا ئەمەس، روھىي ئوزۇقتا، ئازابمۇ شۇدۇر.
117. ياشلىق گۈزەل، ئەمما، ئۇ جاپالىق چېنىقىشقا تولغان.
118. ھەرگىز غەيۋەت قىلىپ قالما.
119. سەندىن پايدىلىنىشنى غەزەر قىلمىغان ئاقىل كىشىنىڭ سۆزىنى تاشلاپ قويما.
120. ئۆيۈڭدىمۇ قالايمىقان سۆز، ھەرىكەت قىلما، چۈنكى، ئۇلار ساڭا ئىقتىدا قىلىدۇ.
121. دائىم قەلبىڭنى ئايال كىشىگە ئالاقىدار قىلىپ قويما ھاياتىڭ نابۇت بولىدۇ.
122. ئەخلاقلىق، گۈزەل ئايال، مۇنكەر ئىشنى قىلمىسلا ئاقىل ھېسابلىنىدۇ.
123. ئاقىل كىشى دېگەن ئاخىرەت تەييارلىقىنلا قىلىدۇ.
124. سېنى شەيتان ئازدۇرالايدىغان ھەرقانداق يولدىن يىراق بول.

125. سەن ئەڭ ئۇنتۇشقا تېگىشلىك ئىش، بەك ئېسىڭدە قالغان بولىدۇ. شۇڭا، ئۇنتۇشنى بىل، پەقەت ئۇنتالمىساڭ، ئۇنى ئەسلىمەسلىككە تىرىشقىن.

126. ھەق يولغا بېخىللىق قىلما، يا سەندىن مال - دۇنيا كېتىپ قالىدۇ يا سەن كېتىپ قالىسەن.

127. يېقىنلىرىغا ياخشىلىق قىلمىغان كىشى باشقا قۇشنىڭ تۇخۇمىنى باسقان قۇشقا ئوخشاش، ئىزى ئۆچۈپ كېتىدۇ.

128. ئەدەپ - ئەخلاق يامان كىشىگە كىشىلەر ئالدىدا قوپاللىق قىلما.

129. ھارام ئىشلارنى قىلىش، ئاخىرەتتىكى نىسىۋىڭنى قىرىپ تۇگىتىدۇ.

130. بۇ ئىلىم - ھېكمەتنى ئوقۇغان ئاقىل كىشى، ئەمەل قىلىپ، ئاخىرەت ئۇچۇن ئوزۇق تەييارلايدۇ، تېخىمۇ مۇھىم دەپ قارىغاننى يادىغا ئېلىپ، باشقىلارغا سۆزلەپ بېرىدۇ.

(تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 1930 - يىلى) (2006 _ يىل 1 _ ئاي، تەرجىمە)

پەلسەپە دېگەن ھېكمەتنى سۆيۈش دىگەن بولىدۇ.

گەرچە سەن جاپالىق ئىشلىسەڭمۇ ساڭا مۇھتاج كىشىنى چۈشىنىپ ھاجىتىدىن چىقمىساڭ، ياخشى ھېسابلانمايسەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ سۇرىنىڭ ئاخىرىدا مۇنداق توختىلىدۇ.

ئاللاھ، ھېكمىتىنى خالىغان كىشىگە بېرىدۇ، كىمگە ھېكمەت بېرىلسە، نۇرغۇن ياخشىلىق بېرىلگەن بولىدۇ. بۇ ئايەتتە ھېكەت يالغۇز لوقمان ئەلەيھىسسالامغىلا بېرىلگەن ئەمەس، بەلكى، ھېكمەت، ئىسلام دىنى ئىلىمى بولۇپ، ئاللاھ مەيلى غېرىپ، مەيلى باشقا مىللەتتىكى ئىنسان بولسۇن، ئىلھام قىلىۋېرىدۇ. ھېكمەت، ئالدىنقى ئايەتتە تىلغان ئېلىنىدى، يەنە تېخى رەسۇلۇللاھقا ئىلىم - ھېكمەت بېرىلگەن.

رەسۇلۇللاھمۇ ھېكمەتنى تىلغا ئېلىپ، ماختىغان، كېيىنكى نۇرغۇن ئالىملار، زاھىدلار، ئىلىم - ھېكمەت، شېئىر، تەمسىل بىلەن نەسىھەت، ۋەسىيەت قالدۇرغان. شۇڭا، كىمگە ئىلىم بېرىلسە، ھېكمەت بېرىلىدۇ، ھەربىر ئىلىم، مەسىلەن: مەنتىق، لوگىكا، بالاغەت، تەپسىر، ھەدىس، شەرھىيلەش، فىقھى، ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، بىئولوگىيە، سىياسەت ۋاھاكازالار. ھەرقانداق بىلىمدا چوڭقۇر تەتقىق ئېلىپ بارغان ئەقىل، ھەممە ئىشتا ئىشلىگەندەك ئاخىرىدا ئىلىم - ھېكمەت، پەلسەپەگە ئېرىشىدۇ. پەلسەپىنىڭ، ھېكمەتنىڭ، نۇرغۇن شەرتلىرى بار، بىز بۇنىڭغا نەمۇنە، ئۇلگە قىلىپ، قەدىمدىن ھازىرغىچە بولغان بىر قىسىم پەيلاسوف، ھۆكما، ئالىملارنىڭ سۆزلىرىنى مىسال كەلتۇرىمىز.

يۇنان پەيلاسوفى سوقرات، ئوقوغۇچى سىمياسقا مۇنداق دەيدۇ: بۇ يەردە بىر نەرسە بار، ئىسمى مۇتلەق ئادىللىق، مۇتلەق گۈزەللىك، مۇتلەق ياخشىلىق، ئەقىل مۇشۇ نەرسىلەرگە بىر ۋۇجۇد بارمۇ؟

سىيماس، شۇنداق، ھەقىقەتەن بۇ نەرسىلەر مەۋجۇدتۇر.

سوقرات، سەن ئۇلارنىڭ بىرەرسىنى كۆرۈپ باقتىڭمۇ؟

سىيماس، ياق، كۆزۈم بىلەن كۆرمىدىم.

سوقرات، بىز ئۇلارنى ھېسسى ئەزالىرىمىزنىڭ بىرەرسى بىلەن چۈشىنەلەمدۇق؟ زېھنىگە مەنسۇپ بولغان مەنىلەرنى ئىدراك قىلالامسەن؟ ئۇنى بىز جىسمىمىز بىلەن ئويلاپ چۈشىنەمدۇق؟

قارا، تەپەككۇر قىلغاندا بەدەنگە جىسمغا بولغان ھاجەتلەردىن خالىي بولىمىز.

مەن شۇنى دەيمەنكى، زېھنىي مەنا، شەيئىلەر ھەقىقىتى ئىنسانغا جىسمانى ماددى، ھېسسى دۇنياسىدىن خالىي بولغاندا، خالىس ئەقىلگە تايانغاندا، ئاندىن ئاشكارا بولىدۇ.

سىيماس، سەن دېگەن سۆزلىرىڭدە توغرا ھەقىقەتكە ئېرىشىپسەن.

سوقرات، پەيلاسوفلار خالىس، ساپ ئەقىل ئارقىلىق توغرا يول تۇتقان ھالدا، ئۆز غايىلىرىگە يېتىشنى ئۆزلىرىگە ۋاقىپ قىلمۇالدى، بۇ مۇمكىن ئەمەس.

چۈنكى، جىسىم نەپسى بىلەن روھ بىلەن ھەمراھدۇر. ماددى جىسمىنىڭ ئېھتىياجى بىزنى شەيئىلەر ھەقىقىتىنى ھەقىقەت ئارقىسىدىكى نەرسىنى ئىزدەش، تەتقىق قىلىشىدىن توسۇپ قويىدۇ، ھەرخىل ئىللەت، سەۋەب، ئاپەتلەر بىزنى قورشاپ تۇرىدۇ، ماددى شەھۋەتلەرگە بىزنى ئاپىرىپ تۇرىدۇ، بۇ چوڭ بالادۇر. ھەقىقى ئىلىمنى ھاسىل قىلىشىمىز، ھەقىقەتنى تېپىشىمىز، نەپسىمىز دۇنيالىق ماددى جىسمانى مەشغۇلاتلاردىن خالىي بولغاندا، ئاندىن ھاسىل بولىدۇ دېگەن.

ئەفلاتۇن مۇنداق دەيدۇ:

مۇكەممەل جەمئىيەت مۇنۇ ئۈچ تەبىقىدىن شەكىللىنىدۇ.

بىرىنچى، ئىشلەپچىقارغۇچى قوشۇن يەنى دېھقان، سانائەتچى، ھۈنەرۋەنلەر، بۇلارنىڭ ۋەزىپىسى غىزا ھاسىل قىلىش، كۆيچىلىك، جامائەت چىقىمىنى كۆتۈرۈش.

ئىككىنچى، ئەسكەر، قوشۇن، ساقچىلار. بۇلارنىڭ ۋەزىپىسى، مۇداپىئە قىلىش، ئۆز - ئۆزىنى قوغداش، ۋە كېڭىيىش.

ئۈچىنچى، ھۆكما، پەيلاسوف، ئالىملار، بۇلار ھۆكۈمگە ئىگە بولۇش، توغرا مەسلىھەت بېرىش، تەدبىر قىلىش، ئىختىلابنى، زىددىيەتنى جەدەل - ماجرانى تۈگىتىش، ۋاختى كەلگەندە چىقىش يولى كۆرسىتىشكە مەسئۇل.

ئىنسانلار دۇنياسىغا كەلسەك، بۇلارنىڭ نەپسى ئۈچۈن يۇقىرقى ئۈچ تەبىقىگە قىياسەن ئۈچ كۈچ - قۇۋۋەت بولىدۇ. بىرىنچى، شەھۋانى كۈچ - قۇۋۋەت، بۇنىڭ خىزمىتى تائام، شاراپ، جىنسىدەك ماددى، جىسمانى ھاجەتنى ھاسىل قىلىش مەركىزى، قورساق، گال، يامانلىقى شۇكى، يامان ئىشلارغا مايىل بولۇش، ياخشى تەرىپى بولسا، ئىپپەتلىك بولۇشدا.

ئىككىنچى كۈچ قۇۋۋەت بولسا، غەزىپى كۈچ - قۇۋۋەت، ئۇنىڭ ۋەزىپىسى جىسمىنى مۇداپىئە قىلىش، ئازاردىن ساقلاش، قارارگاھ، قەلب، يۈرەكتىكى تەسىرى بولسا، قان - تومۇردا ياخشى تەرىپى بولسا، باتۇرلۇقتا سەۋرى قىلىشتا بولىدۇ.

ئۈچىنچى كۈچ - قۇۋۋەت بولسا، پىكىر، تەپەككۇر، ئەقلىي كۈچ قۇۋۋەتتۇر. ئەقىل، قەلبىدە يۈرەك قۇماندان، پىكىر، ئەسلەش، ئويلاش باشتا بولىدۇ. ئۇ ئومۇمىي ۋە خۇسۇسىي ئىنسانلار ئىشلىرىنى تەدبىر قىلىپ، ھۆكۈم چىقىرىپ، يول كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، ياخشى تەرىپى بولسا، چېچەنلىك، ھۇشيارلىق، ئىلىم - ھېكمەتتۇر.

ئەمدى بىز دۇنيادىكى ئىنسانلارنى ئويلايدىغان بولساق، ئۇلار، دەل ئۈچ سىنىپ بولۇپ

شەكىللەنگەن، بىرىنچىسى بولسا، شەھۋانى كۈچ ـ قۇۋۋەت، ھاكىمىيەت ئورنىغا چىقىۋېلىپ، مال ـ دۇنيا يىغىش، لەززەتكە بېرىلىش بىلەنلا بولىدۇ، يەپ ـ ئىچىش، تۇرالغۇ جاي، جىنسىي ھەۋەس خالاس، بۇلار ھايۋانغا ئوپمۇئوخشاش.

ئىككىنچى سىنىپ بولسا، غەزەپ قورشىغانلار بولۇپ، دائىم باتۇر بولۇشنى، ئېلىشىشنى، دەۋالىشىشنى، شۆھرەت قازىنىشنى، غەلبە قىلىشنى، يۇز ـ ئابرۇيىنى ئويلاپ، دوست ـ دۇشمەن دەپلا ئىش قىلىدىغانلاردۇر.

ئۈچىنچىسى بولسا، ئەقىل، پىكىر، تەپەككۇر، ھاكىمىيەتلىك قىلىدىغان، ئىسىل كىشىلەردۇر، ئۇلار دائىم ئىلىمنى ھىكمەتنى سۆيىدۇ، ياخشى كۆرىدۇ، شۇڭا، ئۇلار پەيلاسوف دەپ ئاتالغان. ھەربىر سىنىپ ئۆز ئىشىغا خۇشال بولۇپ، مېنىڭ توغرا سېنىڭ خاتا دەيدۇ، ئۇنداقتا، بىز زادى كىمنىڭكىنى توغرا دەيمىز؟ بۇنىڭغا ئەملي تەجرىبە جاۋاب بېرىدۇكى، شەھۋانى ئىشلار، غەزەپلىك ئىشلار، كەسپى ئىشلار ھەممىسى باش ـ ئاخىرى ئازابلىق، دەرىت ـ ئەلەملىك بولىدۇ، ئىلىم ـ ھىكمەت بولسا، باشتىن ـ ئاخىرى لەززەتلىك، خۇشاللىق، كىشى قانماي ئۆتىدىغان ئېسىل نەرسە، مەن ئىلىم ـ ھىكمەتنى تاللايمەن، چۈنكى ئۇ ھاكىمدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا نۇرغۇن پەلسەپە، پەلسەپەۋى ھېكايىلەرنى يازغان، بەزىسىنى خاتاغا چىقىرىپ، بەزىسىگە قۇرئان، ھەدىسنى دەللەپ بىزنىڭ ئىسلام دىنىمىزمۇ بۇنى قوللايدۇ دەپ ئەسكەرتىش بەرگەن، ئۇ ئەرەب پەلسەپەسىنى ۋە پەلسەپە، پەيلاسوف، ئىلىم ـ ھىكمەت، ھەرخىل ئىلىم ـ پەن توغرىسىدا توختىلىپ، مۇنداق دەيدۇ:

ئىنسانلار كۆڭلى، نەپسى يېڭىلىقنى ياخشى كۆرۈش، گۈزەللىكنى سۆيۈش، ئۇنى ئىزدەش، ئۇستىگە يارىتىلغان، مەسىلەن: ئۇنىڭ ئىلمى تەتقىقات ئىزدەش جايلىرى مۇنداق خىلمۇ ـ خىل يۇلتۇزلار بىلەن زىننەتلەنگەن ئاسمانلار، ئاسمان ـ زېمىن ئارىسىدىكى بوشلۇق، بۇلۇت، يامغۇر، چاقماق، بوران، شامال، ئىسسىق ـ سوغۇق، يەرشارى، ئۇنىڭدىكى گۈزەللىك، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، مەدەنلەر، 110 خىل ئىلىمىنت، ماددىلار، دېڭىز، قۇرۇقلۇق، ھاۋا، سىرلىق ھادىسىلەر، تارىخى ۋەقەلىكلەر، كەلگۈسىگە نەزەر، خىيالى پىلانىتلار، ئۆلۈم، روھ، كەلگۈسى دۇنيا ۋاھاكازالار. ئۇنىڭ قىزىقمايدىغىنى يوق.

بۇنى ئالدىن بىلگەن، ھىكمەتلىك ئىش قىلغۇچى ئاللاھ، ئىنسانلارغا توغرا بولغان نۇرغۇن ئىلمى كۆرسەتمىلەرنى بېرىپ، قۇرئاننى چۈشۈرگەن، ئەلچىسى بۇنى تەپسىر ۋە شەرھىيلىگەن، مانا مەن ھازىر قۇرئان تەپسىر قىلىۋاتىمەن، مەن نۇرغۇن ئايەت، ھەدىس، ئەسەر ۋە ئەملي تەجرىبىدىن ئۆتكەن پەلسەپە، ھىكمەتتىن ھازىر بىر قانچە، ئىلىم ـ ھىكمەت، پەلسەپە پەنلىرىنى تونۇشتۇرىمەن.

پەلسەپە

مەن بۇ پەلسەپە، ئىلىم ـ ھېكمەت توغرىسىدا توختىلىشىدىن بۇرۇن، مۇھىم بىر ئەسكەرتىش، تەنبىھ بېرىپ قويماقچى، بىز بارلىق ئىلىم ـ ھېكمەت، پەلسەپە، ئەقىدە، ئەھكام، سىياسەت قاتارلىق مەسىلىلەردە قۇرئان، ھەدىسنى ئاساسي مەنبە قىلىشىمىز لازىم. پەلسەپە، ئەقىل ئارقىلىق چىقىرىلغان

خۇلاسە سۆز بولۇپ، بەربىر كىلىش مەنبەسى ئىنسان ئەقلى، ئەگەر ئۇ، قۇرئان، ھەدىس نۇردىن ئېلىنغان بولسا، شەرىئەتكە خىلاپ كەلمىسە، ئىسلام قانۇنى قوللىسا، ئېتىراپ قىلسا، ئۇ توغرا ب ولىدۇ. ئۇنداق بولمايدىكەن، بىزگە قۇرئان، ھەدىس كۇپايە، ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئىلىم ـ ھېكمەت، پەلسەپە لازىم ئەمەس، پەلسەپەمۇ بەزىدە كىشىلەرنى مۇنۇ ھېكايە ئالدىغاندەك ئالداپ كېتىدۇ، ئەقىلنى ھەيران قالدىرىدۇ. ھازىرقى بارلىق دىنسىز ھاكىمىيەت ئاستىدا كادىرلىق قىلىۋاتقان، خىزمەت قىلىۋاتقان مەمۇرىي خادىملار مۇنداق بىر ھېكايىنى دەللەلەپ ئۆزلىرىنى ئاقلاپ، گۇناھسىز دەپ ھېسابلاۋاتىدۇ، ئەمەلىيەتتە بۇ خاتا، ئۇ ھېكايە بولسا، تام، قوۋزۇققا نېمە ئۈچۈن مېنى يېرىۋېتىسەن دەپتۇ، قوۋزۇق بولسا، تامغا مېنى قاققان توقماقدىن سورا دەپتۇ، دېگەن ھېكايە. مەخسىدى، گۇناھ، جىنايەت، جاۋابكارلىق توختىماقتا، قوۋزۇققا نېمە گۇناھ، دېمەكچى ـ دە، ئۆزلىرىنى گۇناھسىز ھېسابلاپ، زالىم كاپىلارغا خىزمەت قىلىۋېرىدۇ، بۇ ئەڭ چوڭ ئازغۇنلۇق، ئۇلار، قۇرئاندىكى مۇنداق ھۆكۈمنى ئاڭلاپمۇ چۈشەنمىگەن ئوخشايدۇ.

ئەگەشكۈچىلەر ئەگەشتۈرگۈچىلەر بىلەن بىللە دوۋزاختا كۆيىدۇ، بىر ـ بىرىگە لەنەت ئېيتىشىدۇ. رەببىمىز ئۇلار بىزنى ئازدۇرۇپتۇ، ئۇلارغا ئىككى چەندان ئازاب بەرسىلە دېسە، ئاللاھ، ھەممىڭلارغا شۇنداق ئازاب بولىدۇ دېگەن، چۈنكى، ئۇلار بولمىسا، چوڭلارمۇ نېمىنى ئازدۇرىدۇ؟ يەنە تېخى، پەيغەمبەرنى دوست تۇتسامچۇ؟ پالانىغا ئەگەشمىسەمچۇ دېگەن ئايەت بار، خالىقا ئاسىي بولۇپ تۇرۇپ، مەخلۇققا ئىتائەت قىلىش يوق دېگەن، سەھەھ ھەدىس بار، مۇشۇ دەلىل بىلەن يۇقىرقى نەزەرىيە خاتا بولىدۇ.

بىرىنچى، ئايەت گۇۋاھ، ھەدىس گۇۋاھ، ئۇلار بىر ئورۇندا تۇرىدۇ.

ئىككىنچى، ئۇلار بولمىسا چوڭلار نېمىنى ئازدۇرىدۇ، توقماقنىڭمۇ ئۆزىگە چۈشلۇق دەلىلى بار، مىسال: قوۋزۇق بولمىسا، نېمىنى قاقىدۇ؟ ھەتتا، قوۋزۇق مەۋجۇد بولمىغان بولسا، توقماقمۇ مەۋجۇد بولمايتتى.

ئۈچىنچى، ئاشۇ مەمۇرلار بولمىسا چوڭ ئامىرلار بولمايتتى. خۇددى خەلق بولمىسا ھاكىمىيەت بولمىغاندەك.

تۆتىنچى، كۆسەينىڭ ئۇچى تونۇرغا كىرگەچكە بالدۇر كۆيىدۇ، ئۇلار زالىملارغا، كاپىرلارغا يارەمچى بولدى، ئىنانە قىلدى، ھەتتا دىندىن چىقتى.

بەشىنچى، ھاكىمىيەت تەرىپىدىن، مەمۇر ھەتتا شۇنى قوللىغان قانۇن ـ تۈزۈمنى قوغداپ، قوللاپ، مەسىلىلەرنى شۇلار بىلەن ھەل قىلغان، ئۇلارغا ئەرىز قىلغانلارمۇ شۇلار قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، ئۇلار ئۆزئارا دوست، نۇرغۇن ئايەت، ھەدىس، ئەسەر، ھىكمەت دەلىلكى، ھەممىسى بىر گۇرۇھ، ئوخشاش جازالىنىدۇ. چوقۇم تىكەندىن مېۋە ئۈزگىلى بولمايدۇ.

خۇلاسە گەپ شۇكى، مۇشۇنداق قالايمىقان ھېكايە، ئەپسانە، رىۋايەت، يالغان زەئىپ ھەدىلسەر ئالداپ كەتكەندەك، ئازدۇرغاندەك، سىلەرنى پەلسەپە ئالداپ كەتمىسۇن، ئازدۇرمىسۇن، چوقۇم ھەربىر ئىشتا دۇچ كەلگەن مەسىلىنى، ئېتىقاد، ھۆكۈم جەھەتتىن ئىبادەت جەھەتتىن، قۇرئان، ھەدىسكە توغرىلاپ قىلىش كېرەك. بۇنىڭغا دېققەت قىلىڭ، دەلىلىمۇ ساھابىلەر، تابىئىنلاردەك چۈشىنىڭ، بولمىسا يەنە خاتا بولىدۇ.

پەلسەپە، ھىكمەتنى سۆيۈش، پەيلاسوف، ئىلىم ـ ھىكمەتنى سۆيۈپ ياخشى كۆرگۈچى دېگەن بولىدۇ. بۇ يۇنان تىلى بولۇشى مۇمكىن، ھازىر كىشىلەر بىرەر ئىلىمدا نەتىجە قازانغان ھۆججەت كەلتۈرۈش ئىلمىدا ياكى مەنتىق لوگىكىسىدا ماھىر بولسا، ئۇنى پەيلاسوف دەيدۇ، ياكى نۇرغۇن كىشىلەر ساختا بىلىم، كېنىشكە ئېلىۋېلىپ، دوكتۇر، پىرافېسور، ماگىستىر، پەيلاسوف بولۇۋالىدۇ. ھازىر كىشىلەر دەۋاتقان پەيلاسوفى، توغرا باھا ئەمەس، كۆپىنچىسى ئازغۇن، ھەقدىن يىراق تۇرىدۇ، ھەقىقى پەيلاسوف دېگەن، ئىلىم ـ ھىكمەتتە، ماتىماتىكىدا، تەبىئەت، ئىلاھىيات ئىلمىدا، ھەرقايسى پەنلەردە، دۆلەت ئىشلىرىنى ياخشى تەدبىر بىلەن ئىدارە قىلىشىدا، سىياسەتتە بولۇپمۇ، ئەھلى سۈننىلەر ئەقىدىسىدە بولسا، مانا بۇ ھەقىقى پەيلاسوفى، سۆزلىرى بولسا پەلسەپە، پەيلاسوفلار باشلىقى، رەئىس ئىبنى سىنا ئەمەل قىلىشنى شەرت قىلغان، بۇنى ھېكمەت مېۋىسى دېگەن، پەلسەپە ئۇچۇن، ئىنچىكە كۈزۈتۈش، چوڭقۇر تەكشۈرۈش، ئەتىراپلىق ئويلىنىش، نەزەر ـ دائىرىسى كەڭ بولۇش، توختىماي ئىزدىنىش، دائىم تەپەككۇر قىلىش، توغرا ئانالىز قىلىپ، تەھلىل قىلىش، توغرا دەللىلەپ ھۆكۈم قىلىش، ئومۇمىي سۆزلەشدەك نۇرغۇن شەرتلەر لازىم.

دۇنيادا نۇرغۇن پەيلاسوف، نۇرغۇن پەلسەپە كىتابلىرى بار، ئەڭ توغرىسى، ھەق بولغىنى دىن قوللىغىنى، قۇرئان، ھەدىسكە ئويغۇن كەلگىنى، قۇرئان نۇرىدىن ئېلىنغىنى شۇ. پەلسەپەگە ئۇچ دەرىجە بولۇپ، بىرىنچىسى ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىشنى ياخشى كۆرۈش، ئىككىنچىسى، ئىلمىنى كامىل قىلىش، ئەلۋەتتە، كامالەت، ئاللاھقا خاس، بىز دېگىنى ئىنسان تاقىتى ئىچىدە، ئۇچىنچى، ئەمەل قىلىش، بۇ مۇھىم، چۈنكى مېۋىسىدۇر، بەزى كىتابلاردا مەسىلەن: ئىخۋانۇلساپا دېگەن كىتابدا پەلسەپىنىڭ ئەۋزىلى، ئىلىملارنى ياخشى كۆرۈش، ئوتتۇرى ئىنسانىيەت، تاقىتى يەتكەن مىقداردا مەۋجۇداتلار ھەقىقىتىنى تونۇش، ئاخىرى بولسا، ئىلىمغا مۇۋاپىق سۆزلەش، ۋە ئەمەل قىلىشتۇر دېيىلگەن. بۇنىڭغا قويۇلغان شەرتلەرنى ئەمەلىي ئىزچىللاشتۇرساق، پەيلاسوف، دۇنيادا بىرسى ياكى ئىككىسى چىقىشى مۇمكىن.

بىز ھازىر ھېكمەت، پەلسەپە ئىلىملىرىنى تەقسىم قىلىمىز، بۇ تۆت چوڭ تۈرگە بۆلۈنىدۇ، ماتىماتىكا قىسمى، لوگىكا، تەبىئەت ئىلمى، ئىلاھقا مۇناسىۋەتلىك ئىلىم، ماتىماتىكا بولسا، تۆت قىسىم بولىدۇ، بىرىنچىسى، سانلار ئىلمى ئىككىنچىسى، ھاۋا، مېتىئورولوگىيە، ئىنجىنىر ئىلمى، ئۇچىنچىسى، ئاستىرونومىيە، تۆتىنچىسى، مۇزىكا ئىلمى.

بىرىنچى، سانلار ئىلمى دېگەن، ھېساب بولۇپ، بۇ ئىلىم مەرىپەت مەنبەسى، ھېكمەتنىڭ بېشى، پەلسەپە ئەسلى بولىدۇ. ئۇ بولسا، سانلار ئىلمى، ماھىيىتى، كەيپىياتى، خۇسۇسىيىتى، شەكىل، سۈرەت، سۈپەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مېۋىسى بولسا، كىشى زېھنىنى ماددا، جىسىمدىن خالىي نەرسىگە نەزەر تاشلاتقۇزىدۇ، تەپەككۇر قىلدۇرىدۇ.

ئىككىنچى، ھاۋا ئۆزگىرىشى، يامغۇر ۋە ئۇنىڭ ماھىيىتى، كەيپىياتى، نۇرى، مىقدارى، دائىرە، شەكىل، بۆلۈكۈ ۋاھاكازالار.

ئۇچىنچى، ئاستىرونومىيە، پەلەك ئىلمى دېيىلىدۇ، بۇ، ئاسمان جىسمى، يۇلتۇزلار، ئۇلارنىڭ ئورىبىتىلىرى، سەيرە ئورنى، شەرق، غەرىپ، سامان يولى سىستېمىسى، ھەرخىل قۇياش سىستېمىسى، قۇياش يىلى، ئاي يىلى قاتارلىقلارنى ئىگىلەيدۇ.

تۆتىنچى، جۇغراپىيە، يەرشارى ئىلمى، قۇرۇلۇشى، شەكلى، دەۋىر قىلىشى، يەتتە قىتئە، ئىقلىم، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، مەدەن، ئىسسىقلىق دەرىجىسى ۋاھاكازالار.

بەشىنچى، مۇزىكا ئىلمى، بۇ ئىلىمدا يەنىلا سان، مىقدار، ئاۋاز تەتقىق قىلىنىدۇ، ئاھاڭنى بىر تەرەپ قىلىدۇ، ئاڭلىغۇچىلار قەلبىدە قانداق تەسىر پەيدا قىلىۋاتىدۇ، شۇنىڭغا قارايدۇ، بۇنىڭ تەسىر كۈچى يۇقىرى، شۇڭا، ئۇ كىشىنى ئالدايدۇ، شەرىئەت تولىسىنى چەكلەيدۇ.

مەنتىق، لوگىكا ئىلمى، بۇ ئىلىم شەيئىلەر ماھىيىتىنى تونۇش دائىرىسىنىڭ پاسىتتىن سەھىنى ئايرىشنى بىلدۈرىدۇ، بۇنىڭ يوللىرى تەسەۋۋۇرۇ ۋە تەستىق، مۇشۇ ئىككى يەرگە ئاپىرىدۇ. كىشىنى ئويغا سالىدۇ، تەپەككۇرنى ئاشۇرىدۇ، بۇ ئىلىم مۇنداق قىسىملارغا بۆلۈنىدۇ.

بىرىنچى، كۇللىيات جىنسى، نەسلى، پەسلى تۈر، خاس، ئام، ئارىزلار.

ئىككىنچى، جەۋھەر كەم يەنى قانچىلىك دېگەن مىقدار، كەيپىيات، جىسىم، ئاناسىر ئىلمىبىنت، ۋە سۈپەتلەر.

ئۈچىنچى، نەقىيز يەنى تەتۈر ئەكسى، مۇمكىن نەقىيز يەنى مۇمكىن ئەكسى، ئىجابى، سەلبى، خۇددى مۇسبەت ـ مەنفىدەك.

تۆتىنچى، قىياس، قىياس سۈرىتى، بۇ ئېھتىمالى شەرتى، زەننىي گمان، يېقىن، شەكسىزلىك دېگەننى ۋە قىياس ماددىسى بەش تۈر.

1. بۇرھان، يەنى ھۆججەت، خۇددى كۆز كۆرگەن، ئاڭلىغان ياكى تەجرىبىدىن ئۆتكەندەك

2. جەدەل، مۇنازىرە، خۇددى تۆت مەزھەپ فىقھىسىدەك ھەرقايسى ئۆز دەللىللىرىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ، جايىدا قالىدۇ.

3. خىتابەت، كىشىنى قىزىقتۇرۇش، ۋەز ئېيتىشتەك.

4. سەپسەتە، بۇ مۇنازىرىنىڭ غەلىتىسى، ھەقنىڭ خىلاپى، كىشىنى باتىل بىلەن قايمۇقتۇرۇش.

5. شېئىر، بۇ تەمسىل، تەشبىھنى نەپرەتلەندۈرۈش ياكى قىزىقتۇرۇش، ھىكمەت، تەمسىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: بۇرۇنقىلاردەك كىيىنكىلەرمۇ مەنتىقىگە كۆڭۈل بۆلۈۋاتىدۇ، قىزىقۋاتىدۇ، دەرسلىك قىلىۋاتىدۇ، نەچە قىسمىنى ئېلىپ، نەچچە قىسىملارنى قوشۇۋاتىدۇ، مەنتىق بولسا، ھازىر زامانىمىزدا دەرسلىك قىلىنىۋاتىدۇ، مەسىلەن: ھىجرىيە 700 ـ يىلى، ۋاپات بولغان ئەسىيرودىدىن ئەبھەرنىڭ ئىيساغوجى ناملىق كىتاۋى، نەسىيرۇددىن توسنىڭ تالىپى، 700 ـ يىلىدىكى ئالىم ئۆمەر ئىبنى علىنىڭ (**ئە ششە مسيە فى الفوائدلمنتقييە**) دېگەن كىتابلىرى دەرسلىك بولۇۋاتىدۇ، نۇرغۇن شەرھىلەر بار، ئەمەلىيەتتە مەنتىق ئىلمى، ھازىر مېۋىسىز دەرەخ بىرگە ئۇنىڭدىن چوڭىراق پايدىلار تۇرسا، بىز نېمە ئۈچۈن بۇ كونا پروگراما، ئۇسلۇب، دەرس قائىدىسىنى ئۆزگەرتمەيمىز؟

ئۇنىڭدىنمۇ مۇھىم، مۇكەممەل، بىر يولغا ماڭايلى، خىيالنى ئاز قىلىپ، نەخ پايدىنى ئالايلى، ئەلۋەتتە، سەلەف ئالىملارمۇ مەنتىق، كالام ئىلمىدىن توسقان، تېخى بەزىلەر دىنسىز بولىدۇ دېگەن. ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۆتىدىل ئورۇندا سۆز قىلىپ، ياخشىدىن يامىنى كۆپ دېگەن، ھەر ھالدا توغرىسىغا يول قويغان، سۆزۈمگە ئىشەنمىسىڭىز ئەقىدە كىتابلىرىغا قاراڭ.

تەبىئەت ئىلىملىرى سەككىز قىسىم بولىدۇ.

1. ھيولي ئەسلى ماددا جەۋھەر، سۈرەت، شەكىل، ھەرىكەت، زامان، ماكان، جىسىم، ماددىغا خاس ئىشلار تەتقىقاتى.

2. ئاسمان ۋە ئالەم، ئالەم شەكلى، نىزامى، پەلەكلەر، پىلانېتلار قەۋەت سانى، تەبىقىسى، سەيرىلىرى.

3. كائىنات ۋە پاساد، بۇ ئىلىمدا مەدەن، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك قاتارلىقلار، 110 خىل ئىلىمېنت مادىدىن قانداق شەكىللەنگەن؟ مۇشۇ مەسىلىلەر تەتقىق قىلىندۇ.

4. ئۈستۈن ئالەم تەسىرى، ھاۋا كېلىماتى، ئىسسىق ـ سوغۇق، بۇلۇت، يامغۇر، شامال، مۆلدۈر، قار، چاقماق، ھەسەن ـ ھۈسەن، نۇر، زۇلمەت، پار ئىلىملىرى بار

5. مەدەن ھاسلى بولۇشى، تۈپراق، لاي، قاتتىق زىمىن، تاش، گۈڭگۈرت، ئەينەك، قاتتىق ـ يۇمشاق. دېڭىز ئاستى، گۆھەر، مارجان، تاغ، ئۆڭكۈر، قۇم بارخان، ئالتۇن ـ كۈمۈش، كۆمۈر ۋاھاكازالار تەتقىقاتى.

6. ئۆسۈملۈك ئىلمى، بىئولوگىيە قىسمى، ئۆسۈملۈك جىنسى، تۈرى، خۇسۇسىيىتى، پايدا ـ زىيىنى، زەھەر، دورىسى، مەرتىۋىسى، تاغ، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئۆسۈملۈكلىرى، سۇ يۈزى، سۇ ئاستى، باغلار ۋاھاكازالار.

7. ھايۋاناتلار تەتقىقاتى، ئاجايىپ ـ غارايىپلار، تەبىئىتى، مىجەزى، مۇھەببەت تۇرمۇشى، ئۇزۇق ئەھۋالى، تۇرمۇش ئەھۋالى، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئۆي ھايۋانلىرى، ياۋايى ھايۋانلار، سۈت ئەمگۈچى، تۇخۇمدىن چىققان، تۇغۇلغانلىرى، گۆشخورلىرى قاتارلىقلار.

8. ھەممىنىڭ پادىشاھى، ھەممە ئۆزىگە بويسۇندۇرۇلغان، ئىنسانلار تەتقىقاتى، جىسىم تەركىبى، ئاڭلاش، كۆرۈش، پۇراش، تېتىش، سلاشدىن ئىبارەت بەش سەزگۈ ئەزا، مىڭە قىسمى، روھى قىسمى ئەقىل ـ ئىدراك، پىكىر، تەپەككۇر بەش سەزگۈ ئەزالارغا تەقسىم قىلىنغان، مەلۇمات تەتقىقاتى.

مەسىلەن: سلاش يولى بىلەن ئون تۈرنى بىلىش، مەسىلەن: قاتتىق ـ يۇمشاق، ئىسسىق ـ سوغۇق، سىلىق ـ قوپال، تېتىش يولى بىلەن توققۇز تۈرنى، ئاچچىق ـ تاتلىق، چۈچۈك، تەلۈە، لاۋزا، ئىسسىق ـ سوغۇق ۋاھاكازالار. پۇراش بىلەن ئىككىنى، مېزىلىك، سېسىق، ئاڭلاش بىلەن بەش تۈرنى، مۇڭلۇق، مۇڭسىز، كۈچلۈك، ئاجىز، مەخپى، ئەر ـ ئايال، ئىنسان، ھايۋان ياكى نەرسە ئاۋازى، كۆرۈش يولى بىلەن ئون تۈرنى بىلگىلى بولىدۇ. ئومۇمى مەلۇمات، 36 نۇر بولىدۇ. ھېس، ئىدراك ئەزالىرىنى ياراتقان ئاللاھ، مەلۇمات، مەدرۇكاتنى ياراتقان، خۇددى يېمەكلىكنى يارىتىپ، ئاشقازان ياراتقاندەك، مانا شۇنداق مىجەز، ئەخلاق، ۋىجدان، غەزەپ، شەھۋەت مەسىلىلىرىنى، ئۆلۈم مەسىلىلىرىنى تەتقىق قىلىش، ئىنسان ئىلمى دائىرىسىدا بولىدۇ. ھەممىنى ئىنسان تەتقىقاتى، ئىلاھىيات ئىلمى دىگىنى، كۈللى مەۋجۇدات، مەخلۇقاتنى تەتقىق قىلىپ، ھەقىقىتىگە تاقەتسىزلىك يېتىشى بىلەن يېتىپ، ئەقلى، مەنتىقىسى، ئۇسۇل بىلەن ئاللاھ بار، بىر دېيىش. كۈللى مەۋجۇداتنى مۇئەييەنلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ ھاسىل بولۇشى، ھادىسە بولۇشى، باقى، پانى بولۇشى، ۋۇجۇدى، ماھىيىتى، بىرلىك، كۆپلۈكى، مۇكىن، مۇمتەنىھ، قەدىمى، ئەزلى ھادىسە، سەۋەبى، مۇسەببەبلىرى، ئاندىن ئىلمىنىڭ كۈللىسى، باشلىنىشى، ئاخىرلىشىشى، ھەق، ئادىل بىر ئاللاھنى بار، بىر دىيىش،

ئىسپاتلاش، ئەقىل، نەپسى، روھ، پەرىشتە، جىن تەتقىقاتى، ئىككى ئالەم تەتقىقاتى، ئىككىنچى ئالەمگە بۇ ئالەمنى تۇتاشتۇرۇش قاتارلىقلار. ئىبن سىنا بۇ ئىلىمنى تەبىئەتدىن كېيىنكى تەبىئەت ئارقىسىدىكى بىلىم دەپ ئىشارەت بەرگەن. كىتابلىرىدا ئوتتۇرىغا قويغان، ئىبنى رەشىدمۇ كىتاب يازغان، ھازىر بولسا، نۇرغۇن مەسىلىلەر ئەقىدىگە سىڭىپ كىرىپ، خاتالىق سادىر قىلغان، شۇبھى پەيدا قىلغان، ئۆز ۋاختىدىمۇ ئىمام غەززالى، «تە ھافە تولفە لاسفە» دېگەن كىتابىدا نۇرغۇن جايلارنى خاتاغا چىقىرىپ، قالغان قىسمىنى توغرا دەپ تەنبىھ بەرگەن.

ھازىر تېخىمۇ كۆڭۈل بۆلۈشكە ئەرزىيدۇ، چۈنكى، بۇ ئەقىدە، ئىمان مەسىلىسى، ئىددىيە مەسىلىسى، بۇ ئىشلاردا ئەقىدە، ئىمان، ئىددىيە مەسىلىسىدە قۇرئان، ھەدىسدىن باشقىسى توغرا بولۇپ كەتمەيدۇ، قۇرئان، ھەدىس، نۇردىن چىقارغان بولسا، مۇخالىف كەلمىسە، توغرا بولىدۇ. ئەقىل، قىياس، جىدەل، مۇنازىرە، ئىجمائ، قىياسقا يول يوق. يەنى ئەقىدىدە.

يۇقىرقى بارلىق بىلىملەرنى ئوقۇپ، ماھىر بولۇپ، ئەقلى دەلىل چىقىرىش بولسا، نەقلى دەلىلنى كۆچەيتىدۇ خالاس. قايىل قىلىش كۈچى ئاشىدۇ، ئىلىم زۆرۈر، بىلگەنلەر بىلمىگەنلەر بىلەن باراۋەر ئەمەس، ئەمەلىيەت ئىلمى بولسا، مۇنداق تەقسىم قىلىنىدۇ.

ئەخلاق ئىلمى ۋە ئەمەلىيىتى، بۇ ئىلىم شەھۋەت، غەزەپ، ئەقىل، ئىپپەت، باتۇرلۇق، ئادىللىق، پەزىلەت، رەزىل، بىخىل مەسىلىلىرى، ئەھلىنى، جايىنى، ماكانىنى، ۋاختىنى تەرتىپكە سېلىش، تەدبىر قىلىش، نىزام، بەلگىلىمە چىقىرىپ باشقۇرۇش، سىياسەت، شەھەر، دۆلەت، جىنس، مىللەت، دىن، قانۇن ـ تۈزۈم، ھەق ـ ناھەق مەسىلىلىرى، دۇنيا قانۇنلىرى، جەڭ تەدبىرلىرى، نىشان، غايە، مۇراد ـ مەخسەت، ئىلىم، مائارىپ، خىزمەت، ھوقۇق، ئىشچى، دېھقان، ھۈنەر، كەسىپ، ئىبادەت، مالىيە، ئىقتىساد، جىسمانى، قەلبى، ئىددىيە مەسىلىلىرى، ئەسكەر باشقۇرۇش ۋاھاكازالار تەتقىق قىلىنىدۇ.

سۈرە سەجدە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ سۈرىدە، ئاللاھتائالا، تۆتىنچى ئايىتىدە، ئاسمان ـ زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتقانلىقى، ئۆزىنىڭ ئەرشىدىنمۇ ئۈستۈنلىكىنى بايان قىلىپ، ئاندىن 5 ـ ئايەتتە، ئاللاھ، ئاسماندىن ـ زېمىنغىچە بولغان (مەخلۇقاتلار ئىشلىرىنى) تەدبىرى بىلەن ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ، بۇ ئىشلار، ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا سىلەر ساناۋاتقان مىقدارى ئۈزۈنلۇقى 1000 يىل كېلىدىغان بىر كۈندە ئۆرلەيدۇ دېگەن، بىز دېققىتىمىزنى مۇشۇ ئايەتكە قويايلى.

بۇ ئايەتتە، ئاشۇنداق يىراق مۇساپە، تېز سۈرئەتتە ئۆرلەش، بىزنىڭ 1000 يىلىمىز، بىر كۈنگە توغرا كېلىش، تىلغا ئېلىنغان، يىراق مۇساپە بىزگە نىسبەتەن شۇنداق بىز بىلەن ئاللاھ ئوتتۇرىمىزدا مۇساپە يوق، ئۇ بىللە، ئوخشىشى يوق، تېز سۈرئەتتە ئۆرلەش، نۇر تېزلىكى، چۈنكى، پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغان، شۇنداقلا نۇر يىلى مۇساپىسىنى كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، دەلىل، ئىشارەت بار. مېنىڭ بەك قىزىققىنىم مىقدارى، ئۈزۈنلۇقى 1000 يىل كېلىدىغان بىر كۈن دەل مۇشۇ سۆز، ھازىر مۆجىزە ھېسابلىنىدۇ، چۈنكى، ھازىر دەل بىزنىڭ 1000 يىلىمىز، يەرشارىنىڭ 1000 يىلى، بىر كۈنگە

توغرا كېلىدىغان، پىلانېتلارمۇ ئاشكارا بولدى، ھەتتا، ئۇنىڭدىنمۇ ئۇزۇن، ھەتتا ئالىملار ئاسمان ـ زېمىننى يارىتقان ئالتە كۈندىمۇ ئىختىلاپ قىلىشتى، توغرىسىنى ئاللاھ ئوبدان بىلگۈچى، دېمەكچى بولغىنىمىز، بۇ ئايەتتە، كۈن، زامان، ۋاقىت، ئايلىنىش، دەۋرى، يەرشارىدىن ئاستا، يەشارىنىڭ 1000 يىلى بىر كۈنگە توغرا كېلىدىغان پىلانېت، جىسمىنىڭ بارلىقى ياكى چوڭ جىسمىنىڭ بارلىقىغا ئىشارەت باردۇر.

بۇ ھازىر تېلىسكوپدا ئاشكارا بولغان، بىر يېڭى ئىلىم ـ پەن، قۇرئاندا، 1425 يىل بۇرۇن بۇ سۆزلەر تىلغا ئېلىنىشى، كىشىنى ھەقىقەتەن ھەيران قالدۇرىدۇ.

مەن، قۇرئانغا ھەقىقەتەن قول قويىمەن، چىن قەلبىمدىن قايىلمەن، سۇبھانەللا، ئۇ دېگەن ئاللاھنىڭ سۆزى ـ دە! سىزچۇ؟ تەپەككۇر قىلىڭ، ئىزدىنىڭ، ھەقنى تېپىڭ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتكە، قۇياش سىستېمىسىنى بايان قىلدى، ئۇندىن باشقا ئىنسانلار بايقىغان ۋە تېخى بايقىيالمىغان سىستېمىلارنى سۆزلەپ، ئون خىل ماددىنى جەدۋەتللىك چۈشەندۈرۈپ، كەڭ دائىرىلىك مول بىلىم بىلەن تەپسىر قىلغان، ئاشۇ چوڭ سىستېمىدىن ئىنسان دېگەن بۇ ئالەمنى چىقىرىپ، مۇرەككەپ بايان قىلغان.

ئالتىنچى ئايەتتە، ئۇ ھەممە نەرسىنى چىرايلىق، ھىكمەتكە مۇۋاپىق جايدا يارىتتى دېگەن ئايەتتە، توختىلىمىز، ئىنسانىنى لايدىن يارىتتى، ھەممىمىزگە مەلۇم، كائىنات، ئاسمان، يۇلتۇز، ئوربېتىلار گۇرۇھلىكى، ھەرخىل مەنزىرە گۇرۇھلىكى، ئىنسانلار ئىچىدىكى ئالىم، ئابىد، ئەخلاقلىق، ساھىپ جامالار، ھايۋانلار ئىچىدىكى، قۇشلار ئىچىدىكى گۇرۇھلىك كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 15 ـ جىلد 207 ـ 208 ـ بەتلەردە ئاجايىپ گۇرۇھ، ھەتتا نەيزە شەكىللىك ئۆسۈملۈك قۇلقىنى سۈرىتى بىلەن كەلتۈرگەن، خۇددى ئۇرۇم ياكى يۆگىمەچ گۈلدەك، گىرەلىشىدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈكنىڭ گۇرۇھ كۆرۈنۈشىنى كەلتۈرگەن، 209 ـ بەتتە مۇشۇنداق.

بۇنى پەقەت ئۆسۈملۈك تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغان تەتقىقاتچى ئالىملار، بىئولوگلار ئوبدان چۈشىنىدۇ. يۇقىرقى بىلىملەردىن خەۋەردار كىشىلەرلا ھوزۇر ئالىدۇ، ئەقلى ھەيران قېلىپ، سۇبھانەللا دەپ كېتىدۇ.

(دوكتۇر ھارۇن يەھيا)

فىرانسىيىلىك بىر بىئولوگ، ئۆسۈملۈك تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى ئالىم، خورما دەرىخىنىڭ پۈتۈن ئۆسۈملۈكىدىن پەرقلىنىپ تۇرىدىغىنىنى ئوتتۇرىغا قويغان.

خورما، قۇرئاندا، ھەدىستە، مەخسۇس باب قىلىپ تىلغا ئېلىنىدۇ، بىز نۇرغۇن قېتىم دېدۇق، ئۆسۈملۈك دەرسلىكىنى، ئىسلام دىنى، قۇرئان، ھەدىس، كۆپ قېتىم ئوتتۇرىغا قويىدۇ، ئەمىر ـ پەرمانلار بىلەن بۇيرۇيدۇ، ئەمما، مۇسۇلمانلار يولىورۇق، بۇيرۇققا سەل قاراش، غەپلەتتە ئۇخلاش ئۇلارنىڭ ئادىتى بولغاچقا، يەنىلا بۇ ئادەتنى قىلىۋاتىدۇ، ئاخىرى

بەرىپ، ھەممە ئىشتا ھەتتا دېھقانچىلىق، باغۋەنچىلىك تېخنىكىسىدىمۇ دىنسىزلارغا مۇھتاج بولدى. گۈزەل، چىرايلىق ياراتتى دېگەندىن كېيىن، ئىنسانىنى لايىدىن ياراتتى دېگەن بۇ ئايەت توغرىسىدا بىز كۆپ توختالغان، ھەتتا ئىنسان جىسمىدا بار بولغان ماددىلارنىمۇ تىزىپ چىققان.

(مەپسەللىك ئۆسۈملۈك)

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ جايغا خۇددى ئۆسۈملۈكلەر ئىچىدىن گۈزەل سۈرەتنى كەلتۈرگەندەك، ئىنسانىنىڭ بارلىق سىستېمىلىرىنى، قۇرۇلۇشلىرىنى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، بۇنى ئادەم ئاناتومىيىسىنى كۆرسىتىز بىلسىز.

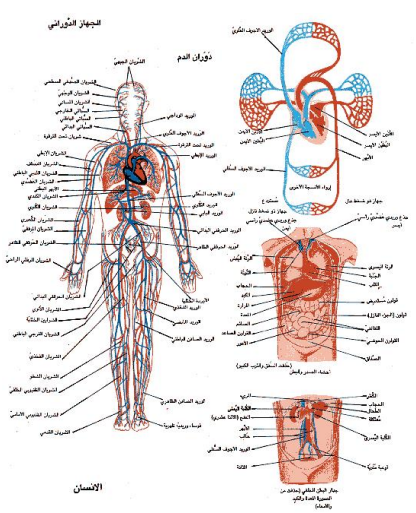

ئاللاھ، پۈتۈن كائىناتلارنى يارىتىپ، ئۆز قولى بىلەن بۇ رەڭلىك كىتابلارنى بىزگە سۇنۇپ، ئاندىن تىلاۋەت قىلىنىدىغان ساماۋى كىتابى، قۇرئاندا؛ قاراڭلار، كۆرۈڭلار، تەپەككۇر قىلىڭلار، ئەقىل قىلىڭلار، بۇنىڭدا ئەقىل قىلىدىغان قەۋم ئۈچۈن، ئىبرەت ئالىدىغان قەۋىم ئۈچۈن دەلىل، ئالامەت بار دەپ بۇيرىغان، تازا قاراڭلار، مەخسۇس ۋاقىت چىقىرىپ قاراڭلار، تېلىسكوپ، مىكروسكوپلاردا قاراڭلار، سەيرە، ساياھەت بىلەن قاراڭلار، ئىبرەت ئېلىڭلار.

ئىنسان جىسمىنىڭ تەبىقىسى، قەۋەت سانى، قۇياش سىستېمىسىنىڭ قەۋەت، تەبىقىسىگە ئوخشاش، مەسىلەن: قۇياش ۋە شۇنىڭدە يۇلتۇز مەركەزدە تۇرۇپ سەيرە قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا زۆھرە، يەرشارى، ماربس، يۇپىتىر، ساتۇرۇندەك توققۇز پىلانىت ھەربىكەت قىلىدۇ، ئۇنى قورشاپ تۇرىدۇ، ئۇندىن باشقا پىلانېت ھەمراھلارمۇ ھەربىكەت قىلىپ تۇرىدۇ، بۇ سىستېمىنى سامان يولى ئۇنى ئاسمان بوشلۇقى ئەسىر دىگەن ئالەم ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

دەل شۇنىڭدەك مېنىڭ ۋە سېنىڭ جىسمىڭ مۇشۇنداق توققۇز قەۋەتتىن تەركىپ تاپقان، سۆڭەك، يىلىك، گۆش، قان تومۇرلىرى، قان، پەي، موسكۇل، تېرە، چاچ، تۇلۇك، تىرناقلار، يىلىك بولسا قۇياشتەك مەركەزدە تۇرىدۇ.

پىلانېت، ھەمراھلارنى ئەسىير تارتىش كۈچى چېتىپ تۇرغاندەك، پەي، موسكۇللار مەپسەللەرنى چېتىپ تۇرىدۇ، ماس ھەربىكەتلەندۈرىدۇ، ئۇنىڭ بوشلۇقلىرىدا گۆش، ياغلار تۇرىدۇ، ئۇلارنى ساقلايدۇ، بۇلارغا ئارىسىدىكى قان ـ تومۇرلىرى ئوزۇق يەتكۈزىدۇ، تېرە بولسا، پەردە ھالەتتە يېپىپ، گۈزەللىك ھاسىل قىلىدۇ، چاچ، تۇلۇك، تىرناقلار بولسا، ئوشۇق ماددىلارنى بىر تەرەپ قىلىپ، كېرەكسىزنى شاللايدۇ، خۇددى سىستېما شۇنداق قىلىپ، يولدىن چىققان ئوشۇقلىرىنى يوقىتىپ تۇرغاندەك، مقدارىدا كەيپىياتقا ھەر جەھەتتە ئىككى سىستېما ئوخشاش.

ئەمدى بىز ئاسماندىكى ئوربېتا، يوللارمۇ ئىنسان جىسمىغا ئوخشاش دېگەننى دەللىلەيمىز. مەسىلەن: ئالىملار، قۇياش، ئاي چۈشىدىغان ئوربېتا، يوللار 12 ئايغا تەڭ دېگەنى ئىسپاتلىغان، خۇددى سائەتلەرگە ئوخشاش، ئەنە شۇنىڭدەك يەرشارىمۇ قۇياش ئەتراپىدا 12 مەنزىلگە چۈشىدۇ، ئىنساندىمۇ مۇشۇنداق 12 مەنزىل بار، مەسىلەن: ئىككى كۆز، ئىككى قۇلاق، ئىككى بۇرۇن، ئىككى

چىقىش ئېغىزى، يول، ئىككى كۆكرەك، ئېغىز، كىندىك قاتارلىق، 12 بۇرۇج 12 مەنزىل چىقىش - كىرىش، ببرىش - كېلىش بار.

خۇددى ئاسمان بۇرۇجلىرى، ئوربېتتلار ئالتىسى غەربىپ، ئالتىسى شەرىقتە بولغاندەك، بۇ ئىنسان جىسمىدىكى مەنزىلمۇ ئالتىسى ئوڭدا، ئالتىسى سولدا بولىدۇ. ئېغىز، كىندىكنى بىز كۆپلۈككە بويسۇندۇردۇق خالاس. مانا بۇ ئوخشاش، رەھمانتائالانىڭ يارىتىشىدا ئىگىز - پەسلىكنى، ئوخشاشماسلىقنى تاپالمايسەن، ئاللاھ بۇ مىقدار، ھەيئەت، شەكىل، سۈرەت، گۈزەللىكى پۈتۈن مەخلۇقلاردا ئوخشاش يارانقان.

بۇ بەزى كىشىلەرنى خاتا نەزەرىيىگە ئېلىپ باردى، ئۇلارنى شەيتان ئازدۇردى، ئۇلار توختايدىغان چەكتە توختىماي، يولدىن چىقىپ، ھەقدىن يىراقلاشتى، ئەمەلىيەتەە، بۇ ھادىسىلەر، شەيئىلەر، كائىنات، مەۋجۇدات ھەممىسى ئاللاھنىڭ بىرلىكىنى، ئىلمى، ھىكمىتى، قۇدرەت، رەھمىتىنى تونۇتىدۇ، ھەتتا، ئەما، گاسمۇ ھېس قىلالايدۇ. ئەنە شۇنىڭدەك بىز ئۆز جىسمىمىز ئەمدى ھاۋا ۋە زېمىن قاتلاملىرىغا سېلىشتۇرىمىز. قۇياش ۋە پىلانېتلار ئۈستۈن تۇرغاندەك، بىزنىڭ بېشىمىزمۇ ئۈستۈن تۇرىدۇ، پۈتۈن ھېسسى تۇيغۇمىز، سېزىمىمىزنى ئۇ كونترول قىلىدۇ. نۇرلۇق ئالەم ئاستىدىكى ھاۋانى، كۆكرەك قەپسى بېسىپ تۇرىدۇ، تىنىق، ھاۋاغا تۇتاش بىر قىسىم كۆز بولسا، باشتا بولۇپ، ئاشۇ ئۈستۈن پىلانېت نۇرىغا تۇتۇشۇپ تۇرىدۇ.

قورساق قاتلاملىرى بولسا، پۈتۈن سۈيۇقلۇق، سۈلارنى يېيىپ تۇرىدۇ، خۇددى ھاۋادىن يەڭگىل سۇ ئۇنىڭ ئاستىدا بولغاندەك، ئۇچ قاتلام نۇر، ھاۋا، سۇ، زېمىن ئۈستىدە تۇرغاندەك، بۇ ئۇچ قاتلاممۇ قورساق ئاستى، زېمىن ئۈستىدە قارار ئالدى. زېمىن ئۈستىدىكى قاتلاملاردىن پار، شامال، بۇلۇت، يامغۇر ۋە باشقىلار ھاسىل بولغاندەك، ئىنسان قاتلاملىرىدىمۇ قەۋەتلىرىدىمۇ ھەرخىل سۈيۇغلۇق، يەل، شامال، ھۆللۈك ۋە باشقا ماددىلار ھاسىل بولىدۇ. جەسەد قۇرۇلۇشى بولسا، زېمىنغا ئوخشاش، مەسىلەن: سۆڭەك، تاغقا ئوخشاش، يىلىك، مەدەنگە ئوخشاش، قورساق ئىچى، دېڭىزغا ئوخشاش، ئۇچەيلەر بولسا، دەريالارغا، قان - تومۇرلىرى بولسا، ئۇششاق، كىچىك ئېرىقلارغا، گۆش، تۇپراققا، تېرە يەر يۈزىگە، تۈك ئۈنگەن جاي، مۇنبەت تۇپراققا، ئۈنمىگەن جاي بولسا، ئۆسۈملۈك ئۈنمىگەن جايغا، يۈز قىسمى ئالدى تەرەپ، گۈللەنگە ئىمارەتكە، ئارقى تەرەپ، خاراپ جايغا، يۈزىنىڭ ئالدى تەرەپ مەشرىقكە، ئارقىسى مەغرىپكە، ئوڭ تەرىپى جەنۇبقا، سول تەرىپى شىمالغا، نەپەس بولسا، شامالغا، سۆزلىشى، ئاۋازى، گۈلدۈرماماغا، كۈلىشى، كۈندۈزگە يىغلىشى يامغۇرغا، غەم - قايغۇسى كېچىگە، زۇلمەتكە، ئۈيقىسى ئۆلۈمگە، ئويغىنىشى ھاياتلىققا، باللىق كۈنلىرى باھار كۈنلىرىگە ياشلىق كۈنلىرى ياز كۈنلىرىگە، قورامغا يەتكەن 40 ياشتىكى كۈنلەر، كۈز كۈنلىرىگە، قېرىلىق كۈنلىرى بولسا، قىش كۈنلىرىگە، ھەرىكەتلىرى، سەيرە، ساياھەت بولسا، سەييارە، پىلانېتلار ھەرىكىتىگە، تۇغۇلىشى، ھازىر بولۇشى بولسا، يېڭى چىققان، بايقالغان پىلانېتقا، ئۆلۈپ، يوقىلىشى بولسا، كىرىپ كېتىپ يوقالغان پىلانېت، يۈلتۇزغا ئوخشاپ كېتىدۇ.

ئىلىمىنت، ماددىلارغا بولغان قىزىقىش، سوغۇق، ھۆل، قۇرۇق، مۇرەككەپ ۋە پارچىلىنىشقا، ئىنسانلارمۇ ئوخشايدۇ، مەدەنلەردىكى ئەھۋالغىمۇ ئوخشايدۇ، ئۆسۈملۈككىمۇ ئۆز ئەينى ئوخشاپ كېتىدۇ، ھايۋانلارمۇ شۇ، چۈنكى، ھەممىسى ئىنسانلارغا بويسۇندۇرۇلغان، شۇڭا، ئىنسانلار بۈلارنى

ئوبدان بلىشى، چۈشىنىشى، تەتقىق قىلالىشى لازىمدەك، ئاندىن ئۆزىگىمۇ، ئۆزگىگىمۇ پايدىلىق، ئىش قىلغىلى، تەرەققىي قىلغىلى، كەشپىيات تاپقىلى بولىدۇ. ئەلھەمدۇلىللا، ئاللاھ خالىق، ئۇ قادىر. كائىنات ئاشۇنداق بىر - بىرى ماس ھالدا ياردەمدە پۈختا يارىتىلغان، زىددىيەت يوق.

ئىسلام دىنىدا ئوقۇشقا تېگىشلىك پەنلەر

1. صرف مۇزى عوامل تەركىب نحو كافي ئە لفي
2. بالاغەت، تەلخىس، جواهرالبالاغ بالاغەت ۋەز - نەسىھەت.
3. ئۇسلۇپ، فىقھى، ئۇسۇل شاشى نورالأنوار ئەلۋەجىز رىسالە، المع ۋاھاكازالار.
4. فىقھى يەنى تۆت مەزھەپ فىقھىلىرى، ھىدايىدەك تۆتىلى مەزھەپ فىقسىھى بار.
5. ئۇسۇل ھەدىس، مۇسەلھۇلئە ھادىس، مۇقەددىمە تۇئىنى سىلاھ ۋاھاكازالار.
6. ھەدىس، رىسالە كىتابلار مىشكات لېكىن زەئىب بار، سەھىھ ئالتە كىتاب، جەمئىي 120 پارچە كىتاب بار. ئاساسلىقى 50 پارچە چىقىدۇ، بۇخارى ۋاھاكازالار.
7. ئۇسۇلۇتتەفسىر، ئىبنى تەمىيەنىڭ يەنى تەپسىر قائىدىسى بار، ئۇسەيمىنىڭمۇ بار.
8. تەپسىر ئەقىدىسى، ساپ مۇفەسسىرنىڭ تەپسىرىنى ئوقۇش لازىم.
«جالالى»، «دۇررولمەنسۇر»، «تەپسىر بەيزاۋى»، «مۇنىير» «ئىبنى كەسىر»، «فىزىلال قۇرئان» تەنتاۋى تەپسىر قۇرتەبى، تەپسىر تەبىرى 30 جىلىد، ئەسەر بىلەن قىلىنغان.
9. ئەقىدە، بۇنىڭغا ئەقىيدە تاھاۋى، ۋاسىتىيىە، الإنابة ئەقىيدە ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە، ئۇسەيمىيىنىڭ قواعدلار بار.
10. ھېكمەت، ئىسلام پەلسەپىسى، تەمسىل، ئىبرەتلەر.
11. ئىسلامى شېئىرلارنى ئۇگىنىش.
12. تەۋھىد، ئىمان مەسىلىلىرى، كىتابۇتتەۋھىدلەر.
13. سىياسەت، جەڭ تەدبىرلىرى، تازىلىق، ھوقۇق تۇتۇش ئىلمى.
14. لۇغەت، قامۇس، مۇنجىدلكەبىيردەك ئىسلامى بولسۇن قەس قىلغىنى بولمىسۇن.
15. مۇۋارىس، فرائىز، يەنى مىراس ئىلمى.
16. ئەۋلادلارنى ئىسلامى تەربىيىلەش.
17. پىداگوگىكا يەنى قانداق ئوقۇتقۇچى، قانداق ئوقوغۇچى بولۇش ئىلمى، مائارىپ باشقۇرۇش.
18. قۇرئان، ھەدىس، مۆجىزىلىرىنى تەتقىق قىلىدىغان تەبئىي - پەن.
19. مۇنازىرە، جىدەل ئىلمى، مەنتىق، لوگىكا مەسىلىلىرى.
20. تارىخ، پەيغەمبەرلەر تارىخى، رەسۇلۇللاھنىڭ مەخسۇس تارىخى، تۆت خەلىپە تارىخى، ساھابىلەر، تابىئىنلار ھاياتىدىن تاللانمىلار، بۇنىڭغا مەكتەبۇتتارىخ دېگەن دېسكا يېتەرلىك، بەدايەت ۋە نەھايەت، ئىبنى كەسىرنىڭ ۋە باشقا تەتقىقات كىتابلار.

21. ئەدەب ـ ئەخلاق، پەزىلەت، ۋەز ـ نەسىھەت كىتابلىرى.
22. زاھىدلىق كىتابلىرى، يەنى تەزكىيەتۇننەفسى، نەپسىنى پاكلاش.
23. چۈش تەبىرى، ئىبنى سىرىننىڭ بار، نابلىسىنىڭ بار.
24. تېببىي كىتابلار ۋە تېببىي پەنلەر.
25. ئىسلام تۈسى ئالغان تەبئىي ـ پەن، بۇ پەن يەنە 15 پەن بولىدۇ، مەسىلەن: ئاسترونومىيە، جۇغراپىيە، بىئولوگىيە، گىئولوگىيە، بوتانىكا ۋاھاكازالار، خۇددى تەنتاۋى، ھارۇن يەھيانىڭكىدەك بولسۇن.
26. ھەرخىل فىلىم ئىسلامى ئۇن ـ سىن فىلىملىرى، ئۇن ـ سىن نەشرىياتى، مۆجىزلىك فىلىملەر، تارىخى فىلىملەر، ئەدەپ ـ ئەخلاق فىلىملىرى.
27. كومپيۇتېر، بىلىمى ھەرخىل كىتاب ۋە ئىلىم، دىسكىلىرىنى ئىشلىتىش، خەت بېسىپ چىقىرىش، تور بەتلىرىنى ياساش، توردا سەيرە قىلىشلار خالاس. ئىلىم چەكسىزدۇر.

سۈرە ئەھزاپ تەپسىردىن تاللانمىلار

قۇرئان قەلبىگە شەك ـ سۈبھىگە، دەت ـ ئەلەمگە، ئەقىدىگە ھەرخىل كېسەللەرگە شىپادۇر.
ئاللاھنىڭ غەيرىگە ئاشىق بولۇشىدىن ھەزەر بول.
بىز ھازىر رەسۇلۇللاھنىڭ توققۇز خوتۇنلۇق بولۇشى، ۋە كۆپ خوتۇنلۇق بولۇش مەسىلىسى ئۈستىدە توختىلىمىز.
بىر تالىپ، ئەي ئۇستاز نېمە ئۈچۈن رەسۇلۇللاھ شەرىئەت ھارام قىلغان تۆتىدىن ئوشۇق خوتۇن ئېلىشقا يول قويمىغان تۇرسا، ئۆزى توققۇزنى ئېلىپ، باشقىلارنى تۆتنى ئېلىشقا، ئوشۇق ئالماسلىققا بۇيرۇيدۇ؟ ئۆزى قىلمىغانئىشنى باشقىلار قانداق قىلىدۇ؟ بۇ زادى نېمە ئىش دەپ سوراپتۇ.
ئۇستاز مۇنداق دەپتۇ: رەسۇلۇللاھ بۇ ئاياللارنى يەنى ئائىشە، مەيمۇنە، سوفىييە، ھەفسە، ھىند، زەينەپ، جۇۋەرىيە، رەملە، سەۋدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھالار رەيھان، ماريە قاتارلىق ئاياللارنى تۆتىدىن ئوشۇقنى ئېلىش ھارام بولۇشىدىن ئىلگىرى ئالغان دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.
تالىپ، ئۇنداق بولسا، ساھابىلارنى قول ئاستىدىكى ئون ياكى سەككىز ياكى بەش خوتۇندىن تۆتنى ئېلىپ قېلىپ، تۆتتىن ئوشۇقنى تالاق قىلۋېتىشكە بۇيرىغان، نېمە ئۈچۈن بۇ ئىشنى ئۆزى قىلمايدۇ؟
ئۇستاز، بۇ سۇئالغا ئۇچ جاۋاب بار، قۇلاق سال:
بىرىنچى، مۇسۇلمانلار خالىغانچە تۆتنى ئېلىش ياكى تالاق قىلىش ياكى ئالماشتۇرۇپ، يەڭگۈشلەشكە رۇخسەت قىلىنغان، رەسۇلۇللاھقا كەلسەك، ئاشۇ توققۇزنىلا قولىدا چىڭ تۇتۇش، ئالماشتۇرۇشقا ياكى ئونغا يەتكۈزۈشكە قەتئىي رۇخسەت يوق، بۇنى ئايەتتە بىلىسەن، شۇڭا، ئۇلارنى تالاق قىلمايتتى ياكى ئورنىغا ئالمايتتى.
ئىككىنچى، ئەگەر، رەسۇلۇللاھ ئاياللىرىدىن بىرەرنى تالاق قىلسا، سىياسەت بۇزىلاتتى، تەدبىر يامانلىشاتتى، ئارىلىققا تەپرىقچىلىق بولۇش ھاسىل بولاتتى، ھېچ بىر ئايال ياكى ئاتا ـ ئانىسى،

قەبلىسى بۇنىڭغا چىداپ تۇرالمايتتى، ئۇلار رەسۇلۇللاھ بىلەن قۇدا بولۇشقانغا ناھايىتى خۇشال بولۇپ، بۇنىڭدىن ئايرىلىپ قېلىشنى ئۆلۈم بىلەن تەڭ بىلەتتى. بۇ خىل ئەھۋالنى سەھەپ بولغان بىر ھەدىستە يەنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قىزى ھەپسىنىڭ ياكى رەسۇلۇللاھنىڭ ئايالىرىنى تالاق قىلىشنى چوڭ بىر جەڭدىنمۇ مۇھىم، چوڭ بىلىپ كەتكەن، ھەدىستە كۆرۈۋالغىلى بولاتتى، سەن دەپ باققىنە قېنى، قايسى بىرسىنى تالاق قىلالىسۇن، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ئائىشەنمۇ؟ ياكى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ھەپسىنمۇ؟ ياكى ئەبۇ سوپىيانىنىڭ قىزى ئۇممە ھەبىبەنمۇ؟ ياكى ئەسەدىيە قەبىلىسىدىن زەينەب رەزىيەللاھۇ ئەنھادىنمۇ؟ ياكى يېتىم بالىلار بولغان يېقىن تۇققان ئۇممۇ سەلىمەنمۇ؟

ئەبۇ بەكرى بولسا تۇنجى مۇسۇلمان بولغان، ئىسلامدىن بۇرۇنمۇ يېقىن دوستى، غاردىكى ھەمراھى، ئىقدىساتنى ئىسلامغا ئىشلەتكۈچى، بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئازات قىلغۇچىسى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بولسا، ئىسلام دىنىنىڭ ياردەمچىسى، باتۇر، ئۆز ۋاختىدا بۇ كىشىنىڭ ئىسلامى بىلەن ھەمزى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئىسلامى بىلەن مۇسۇلمانلار ئىسلام زور ياردەمگە ئېرىشكەن، ئەنە شۇنىڭدەك ھەربىر ئايالنىڭ قەبىلىسى، ئۇرۇق ـ تۇققان، جەمەتى، نۇرغۇن سەۋەبلەر بار. قايسىسىنى تالاق قىلالايدۇ. ئەگەر بىرەرسىنى تالاق قىلسا، زور ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ، رەسۇلۇللاھ بۇ جايدا، باشقا ساھەبە، مۇسۇلمانلارغا قەتئىي ئوخشمايتتى، شۇڭا، ئۆزى توققۇزنى چىڭ تۇتۇپ، باشقىلارنى ئايەتكە ئاساسەن تۆتنى ئېلىپ قېلىشقا بۇيرىغان، شۇنداقلا بۇ خىل ھادىسە، رەسۇلۇللاھنىڭ خۇسۇسىيىتى بولۇپ، ئاللاھ رۇخسەت قىلغان، باشقىلارنىڭ ئاقساقاللىق قىلىشى، ئارىلىششى، ئىتراز بىلدۈرۈشى قەتئىي چەكلىنىدۇ، شۇنداقلا ھېچكىم ئۇ چاغدا بۇنداق سۇئال قويمايتتى، سەللەمنا، لەببەي دەپ تەسلىم بولۇپ، ئەمەل قىلاتتى. بارلىق ۋۇجۇدى، جان، مالنى ئاتاپ ئاللا ۋە رۇسۇلۇللاھنى رازى قىلىشنىلا ئويلايتتى. شۇنداقلا، رەسۇلۇللاھ سەۋەتتىن ئىبارەت خوتۇنىنى تالاق قىلىشنى ئىرادە قىلغان ئىدى، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام دەرھال كېلىپ، يا رەسۇلۇللاھ، بۇ سىلىنىڭ جەننەتتىكى ئايالىرى دەپ توسۇپ قويدى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدەك ئايالىنى، ئاللاھ ئۆزى ۋە جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام چۈشۈپ، ئالدىن يولىورۇق بېرىپ، ئېلىپ بەرگەن تۇرسا، ئۇممۇ سەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ئىگە بولۇش، ياخشىلىق قىلىش يۈزىسىدىن، يېتىم بالىلىرىغا قاراشنى مەخسەت قىلىپ باشقىلارغا ئۈلگە بولۇپ، ئالغان تۇرسا، بۇ ئىشنى قانداق بىكار قىلالىسۇن؟ ئەنە شۇنىڭدەك ھەربىر ئايالدا مۇھىم سەۋەب، ئۆزرە، مۇھىم ئامىل بار ئىدى، ئەگەر بىرنى تالاق قىلسا، كېيىنكى ئاقىۋەت بەكمۇ ئوسال بولاتتى، بۇنى ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ ئوبدان بىلەتتى، ھەتتاكى، رەسۇلۇللاھ ئەمەل قىلمىغان ئەمەس. دەل مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ ئايالىرى ئىچىدە ئىختىيارلىق بەردى، ئەمما، ھەممىسى بىردەك رەسۇلۇللاھنى تاللاپ، بىرسىمۇ ئايرىلمىدى، چارە ـ ئامال تۇگەپ، ئىككى ئالەملىك بىر جۈپ بولۇپ، بەختتىكە ئېرىشكەن تۇرسا، قانداق بۇ ئەھدىنى بۇزىدۇ، ئەگەر سەن پەرزەن، ئايال بولۇپ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئايالى بولساڭ، ئاجرىشامتىڭ؟ تالىپ، ھەرگىز ئاجراشمايتتىم، ھە شۇنداق، قارا، ھەتتا ئاللاھ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئايالىرىنى كېيىنمۇ يەنى دۇنيادىن كەتكەندىن كېيىنمۇ باشقىلارغا ھارام قىلدى. خۇددى رەسۇلۇللاھ دادىنىڭ ئورنىدا بولغاندەك، ئۇلار ئانىمىز ئىدى، كىممۇ بۇ ئىشنى قىلىشقا پېتىنالىسۇن؟ قارا، ئۇ دېگەن رەسۇلۇللاھ،

ئۇ دېگەن بىزنىڭ پەيغەمبىرىمىز تۇرسا، ھېكمەتنى ئاللاھ ئۆزى ئوبدان بىلىدۇ.

بۇنىڭغا بىز نېمىشقا؟ نېمە ئۈچۈن دەپ ئىتراز بىلدۈرمەيمىز، ئاقساقاللىق قىلمايمىز، بىزنىڭ تارىخدىن بىلىشىمىزچە ئەگەر پەرزەنتتىن بىرەرسى، ئاياالدىن بىرەرسىنى ئاالالىغان بولسا، ئۇ ۋە ئۇنىڭ ئەۋالادلىرى خەلىپىلىككە بىز الىيق دەپ تۇرۇۋالىپ، زور پىتنە پاساد كېلىپ چىقاتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن ھارام بولۇشى ئەۋزەل ئىشتۇر. شۇنداقلا، ئىنسان ئۆمرى ئاخىرلاشقاندا، ئىبادەت، ئىستىغامەت، تۆۋبە ـ ئىستىخفار بىلەن بولۇشى زۆرۈر، رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرى ئەلۋەتتە، زاھىدلارغا ياخشى ئۈلگە بولالايدۇ، نۇرغۇن ئىلىملارنى پۈتۈن يەرشارىغا تارقاتتى، ئىلىم، ئىبادەت بىلەنلا بولۇپ، ھاياتىنى ئىسلام دىنىغا قۇربان قىلدى، مەسىلەن: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئانىمىز، 18 ياشتا تۇل قېلىپ، ئاتىمىش نەچچە ياشتا ۋاپات بولۇپ كېتىدۇ، تا شۇ چاغقىچە 3000غا يېقىن ھەدىسنى دۇنياغا تارقاتتى، رەسۇلۇللاھ، شۇنىڭ ئۈچۈن بەك ياخشى كۆرەتتى ئەمەسمۇ؟ ئىجمائ بولسا، قۇرئان، ھەدىسدىن قالسىلا، ئۈچىنچى ئورۇندا تۇرىدىغان ئىسلام قانۇنىنىڭ ئاساسى، پۈتۈن مۇجتەھىد، ئالىملار، ساھابىلەر، تابىئىنلار، كېيىنكىلەر بىردەك ئىتتىپاقتا كېلىپ، بۇ توققۇز خوتۇنلۇق، رەسۇلۇللاھقىلا خاس، بۇ ئۆزىنىڭ خۇسۇسىيىتى دەپ ئىجمائقا كەلگەن.

بەزى ئەقىدىسى بۇزۇق مەزھەپلەرنىڭ بۇ ئىجمائىدىن چىقىپ، ھازىرمۇ توققۇز خوتۇنلۇق بولۇش دۇرۇس دېيىشى، ئىككىدىن، ئۈچىدىن، تۆتتىن ئالساڭلار بولىدۇ دېگەن ئايەتتىكى، ئەتىۋەۋىسنى جەمئى قىلغان. ئىككى، ئىككىدىن، تۆتتىن، بۇنى بىرلەشتۈرسەك، بۇ ئايەتتىمۇ توققۇزنى ئېلىش دۇرۇس دېيىشى قەتئىي خاتا، بۇ خۇددى مۇنۇ يالغانچىلىققا ئوخشايدۇ. ۋاقىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ كاتىبى مۇھەممەد بىن سەئىد دېگەن كىشى، ئۈچىنچى ئەسىردە تەبىقاتۇلكەبىر ناملىق، رەسۇلۇللاھنىڭ تەرجىمھالى توغرىسىدا كىتاب يېزىپ مۇنداق بىر يالغان ھەدىسنى قىستۇرۇپ سالغان، رەسۇلۇللاھ پولوغا ئامراق ئىدى، شۇڭا توققۇز خوتۇنغا شەھۋەت مۇناسىۋىتى كۈچلۈكتى دەپ يېزىلغان، بۇ ھەدىس يالغان بولۇپ، پولو سېتىش ئۈچۈن توقۇپ چىققان مۇشۇنداق يالغان ھەدىس، زەئىپ ھەدىسلەر تۆت سەۋەبدىن باشقا مىللەتلەر، چەتئەللەردە رەسۇلۇللاھنى ئەيىبلەپ شەھۋەتپەرەس دەپ گۇمان قىلىپ قالغان، ئۇسۇل ھەدىسنى، ھەدىسى تەتقىقاتىنى بىلمەي، نۇرغۇن يالغان ھەدىس، ئەپسانە رىۋايىتىنى ياكى ئۆزى توقۇپلا ياكى ئىسرائىلىيە، يەھۇدى، ناسارالار قەستىنى كىشىلەرگە سۆزلەۋېپ، كىتابتا يېزىۋېرىپ، نۇرغۇن خاتا چۈشەنچە، خاتا گۇمان، زور ئاقىۋەت ئېلىپ كەلگەن، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ خىل ئەھۋالنى 16 ـ جىلد، 50 ـ بەتتە خاتىرلىگەن، شۇنىڭ ئۈچۈن مەن بۇ پەنگە يەنى ئۇسۇل تەپسىر، ئۇسۇل ھەدىس دېگەن بۇ پەنلەرگە تالىپ، ئۇستازلارنىڭ ئەھمىيەت بېرىشىنى مۇھىم دەرسلىك قاتاردىن چىڭ تۇتۇپ، دەرسلىك قىلىشنى ئۈمۈد قىلىمەن، بولۇپمۇ ھازىرقىدەك دىنسىزلار قەس قىلۋاتقان، خۇتبە مۇنبىرى بىلىمسىزلەر قولىدا بولۇپ قالغان، ھەقىقەتچىلەر بىر چەتتە بويۇن قىسىپ تۇرۇپ قالغان، مۇشۇنداق پىتنە ـ پاساد دەۋرىدە بۇ پەن تېخىمۇ مۇھىم. ئەمدى بىز ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، يالغان ھەدىس توقۇپ چىققۇچىلار، بىرىنچى، بىدئەتچىلەر، ئەگەر ئۇلار بىرەر كۆز قاراشنى ئوتتۇرىغا قويماقچى بولسا، بۇ خىل كۆز ـ قاراشنى ھەدىسكە ئايلاندۇرۇپ، كىشىلەرگە تارقاتقان، بۇ خەتەرلىك ئەھۋال. ئىككىنچى، خاۋارىجلار، بۇلارمۇ بىرەر مەسىلىگە، كۆز قارىشىنى بىرلەشتۈرسە، ھەدىسكە ئۇرۇپ سۆزلىگەن. ئۈچىنچى، راۋافىزلار، بۇلار

بىرەر ئىشنى ياخشى كۆرسە، ھەدىس توقىغان. تۆتىنچى، رەسۇلۇللاھدىن كېيىن خەلىپىلىكنى ئارزۇ قىلغانلار، مەخسۇس پۇل بېرىپ ھەدىس ياكى ساھابى سۆزىنى يالغاندىن توقۇغلى سالغان.

بۇ خىل ئىشلارنى ھەرقايسى مەزھەپ ئېقىمدىن تۆۋبە قىلىپ قايتقان كىشىلەر ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا بۇ ئىشلارنى سۆزلەپ بەرگەن، بىر قىسىم يالغان ھەدىسلەرنى مىسال قىلىپ بەرگەن. بەزىلەر كىشىلەرنى قۇرئانغا ياكى زاھىدلىققا قىزىقتۇرۇپ، دۇنيادىن يۈز ئۆرۈتۈپ، يالغان ھەدىس توقىغان، بۇ خىل ھادىسلەر، سوپىلاردا كۆپ ئۇچرايدۇ، بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ سىرلىقلاشتۇرۇپ سۆزلەپ يۈرىيدىغان ھېكايىلىرى خەتەرلىكى، ئەقىدە مەسىلىسىگە يالغاننى قوشتى، شېرىك ئىشلار، بەزىلەر خەلىپە، ئەمىر، پادىشاھ، سۇلتانلارغا يېقىن بولۇشنى مەخسەت قىلىپ، ئۇلارنى مەدھىيلەپ ياكى ئۇلار ئامراق، ئەمما، دىندا ئاساسى يوق ئىشلارغا ھەدىس توقۇپ بەرگەن. بەزىلەر بىرەر مەزھەپ ياكى ئاچچىقىنى كەلتۈرگەن كىشىنى سۆكۈپ، ئەيىبلەش ياكى ماختاش ئۈچۈن ھەدىس توقىغان، خۇددى مۇھەممەد ئىبنى ئىدرىس شافىئى، مېنىڭ ئۇممىتىمگە ئىبلىسدىنمۇ يامان دىگەندەك، سۇبھانااللا، بۇ ھەدىسنى ئەلۋەتتە باشقا مەزھەپدىكى كىشىلەر توقىغان، ھەتتا بەزىلەر زاھىد، سوپىلارنى ئەيىبلەيدۇ ۋە يالغان ھەدىس توقۇپ سالغان، مەسىلەن: شراركم عزابكم يەنى ئەڭ يامىنىڭلار تۇل، خوتۇنسىز، تويسىز ئولتۇرغىنىڭلار بۇمۇ يالغان ھەدىس.

بەزى دىنسىزمۇ قەس قىلىپ، يالغان ھەدىس توقىغان، مەسىلەن: ئىبنى ئەبىلئوباۋ دېگەن دىنسىز 4000 ھەدىسنى يالغاندىن توقۇپ، ھالالنى، ھارام، ھارامنى ھالال قىلدىم دېگەن، مۇھەممەد ئىبن سۇلايمان دېگەن ئەمىر، بۇ كىشىنى كاللىسىنى ئېلىشقا بويرۇپ، خاتىرجەم بولۇڭلار، بۇنىڭ يالغان ھەدىسنى خۇددى بۇغداي ئۇنىدىن كېپەكنى تاسقاپ چىقارغاندەك، چىقىرۋېتىمىز دېگەن. بەزىلەر بەك ياخشى لەۋزى قىسقا، مەنىسى مول، ھەدىسكە ئوخشاپ كەتسە، شۇنىمۇ ھەدىس قىلۋالغان، بەزىلەر ئۆزلىرى گۇمان قىلىپ، خاتالىشىپ ھەدىسىمكى دەپ سۆزلەپ سالغان، ئاندىن باشقىلار ھەدىس ئورنىدا خاتىرلىگەن. بەزىلەر بولسا، ھېكايە، تارىخ، قىسسە قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ سۆزىنى، كىتابىنى ئىشەنچىلىك قىلىپ يالغان ھەدىس توقىدى، بۇلار بەك كۆپتۇر، بۇ خىل ئەھۋاللارنى، ئۇسۇل ھەدىسنى ئوقىغان كىشى، ئوبدان بىلىۋالىدۇ، بىز ھازىر 54 ـ بەتتىكى يالغان ھەدىس توقۇغان كىشىلەرنىڭ ئىسمىنى ئوقۇيمىز.

ئىبنى جەۋزى مۇنداق دېگەن: يالغان ھەدىس توقىغان كىشىلەرنىڭ ئەڭ چوڭى، قازى ۋەھىب ئىبنى ۋەھىبى، مۇھەممەد كەلبى، بۇنىڭ تېخى تەپسىرى بار، ئەمما يالغانچى دېيىلدى، دارغا ئېسىلغان، مۇھەممەد ئىبنى سەئىدشامى، ئەلۋەتتە يالغان ھەدىس توقسا، دارغا ئېسىلىدۇ، چۈنكى ئۇ كاپىر، دىنسىز بولىدۇ. ئەھمەد جۇۋەيبارى، مەئمۇن ھەرۋىر قاتارلىقلار. يالغان ھەدىس توقۇپ، ئاندىن تۆۋبە قىلغان، بىر كىشى ھەرمەدە يۈيۇقا ئېسىلىپ، قاتتىق يىغلاپ كەتكەن، بۇ كىشىدىن سورالغاندا، ئۇ مەن ئەللىك ھەدىسنى يالغاندىن توقۇپ، كىشىلەر قېتىغا كىرگۈزۈۋەتتىم، كېيىن بۇ ھەدىسلەرنى چىقىرالمىدىم دەپ يىغلاپ كەتكەن، ئەلۋەتتە، يالغان ھەدىسلەر دەپ بىر كىتاب بولۇپ، مەن بۇ كىتابدا 2000دىن ئارتۇق يالغان ھەدىسلەرنى كۆرۈپ چىقتىم، ئەمما، كىشىلەر ھازىرمۇ بۇ ھەدىسلەرنى نومۇس قىلماي، ئاغزىنى تاتلىق ئېتىپ، كىشىلەر ئارىسىغا سۆزلەپ يۈرىيدۇ ئەلۋەتتە، ئايەت ياكى سەھىھ توغرا ھەدىسنى بىلمىگەندەكىن يالغاننى سۆزلىمەي قانداق قىلىدۇ. ئۇ دېگەن

كاتتا ئۆلمالار تۇرسا، سۇبھاناللا، ئاللاھ ھەممىزنى كەچۈرگەي، ئەپۇ قىلىپ مەغپىرەت قىلسۇن. ئامىن!، (ئاللاھ خالسا، يالغان ھەدىسلەردىن 2000نى توپلاپ، رەتلەپ، تەرجىمە قىلىپ، يالغان ھەدىسلەر توپلىمىنى تۈزۈپ چىقىمەن.)

بىز بۇ مەسىلىلەرنى دىن ئىشلىرىدا شۇبھى پەيدا بولسۇن، ھەدىسكە ئىشەنمىسۇن دەپ يازمىدۇق، مەخسىدىمىز دېققەت قىلسۇن، يالغان ھەدىسنى بىلمەي سۆزلەپ خۇددى توقۇپ چىققۇچىغا ئوخشاش، گۇناھكار بولۇپ، دوۋزاخقا چۈشۈپ كەتمىسۇن دەپ شۇنداقلا ئۇسۇل تەپسىر، ئۇسۇل ھەدىسنىمۇ ئوقۇپ، تەستىق قىلسۇن دەپ سۆزلىدۇق، بۇ دېگەن بۇرچىمىز، ۋەزىپىمىز، دىن خىزمىتى، ئەمدى بىز دەسلەپكى سۆزىمىزگە كېلەيلى.

مۇسۇلمانلار كۆپ خوتۇنلۇق بولۇش يەنى تۆت خوتۇنلۇق بولۇش

ئىسلام دىنىدا بەزى سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن تۆتگىچە خوتۇن ئېلىشنى يولغان قويغان، ئۇ سەۋەبلەر بولسا، تۆۋەندىكىچە:

بىرىنچى، جەڭ بولۇپ كېتىپ، ئاياللار يېتىم باللىرى بىلەن قالسا، ئۇلارغا ئىگە بولۇش يۈزىسىدىن خۇددى رەسۇلۇللاھدەك.

ئىككىنچى، ئاياللار ئۇرۇش سەۋەبىدىن ئەرلىرىدىن ئايرىلىپ، بەك كۆپىيىپ كېتىپ، ياكى ئاياللار توي قىلغىلى ئۇنىماي خۇددى بەزى دۆلەتلەردەك زور پىتنە ـ پاساد، پاھىشە ئاشكارىلىنىپ كەتسە، تۇللارنى مەجبۇرى ئۆيلەپ قويۇش، يېتىشمىسە خوتۇنى بارلار بولسىمۇ بىر ئىككىدىن ئېلىپ بېرىپ، بۇ پاساد، ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئېلىش.

ئۈچىنچى، ئايالى تۇغماس چىقىپ قېلىپ، قويۇپ بېرىشكە بولمايدىغان قاتتىق ياخشى كۆرىدىغان ياكى قويۇپ بەرسە زور ئاقىۋەت، پىتنە ـ پاساد كېلىپ چىقىدىغان ياكى بىر ئىككىنى تۇغۇپ توختاپ قالغان ئەھۋالدا، يەنە بىر ئايالنى ئېلىشقا رۇخسەت قىلىدۇ.

تۆتىنچى، ئايالى كېسەل بولۇپ قېلىپ، ياكى پالەج، سارىڭ بولۇپ قېلىپ ياكى يۇقۇملۇق كېسەل ياكى ئاق كېسەل دېگەندەك، قويۇپ بېرىشكە، يۈز ئۆرۈشكە بولمايدۇ، مۇشۇنداق ئەھۋالدا يەنە بىر ئايالنى ئېلىپ، بۇرۇنقى ئايالىغىمۇ ئوبدان قاراپ ئۆتسە بولىدۇ.

بەشىنچى، دىنى ئەمىر، پادىشاھ، قوماندان بولۇپ، بىرەر دۆلەت، قەبىلە، مىللەت بىلەن دوستلۇقنى، كېلىشىمنامىنى ساقلاپ قېلىش، ئۆزئارا يارىشىش، باردى ـ كەلدى، ئىتتىپاقلىقنى كۈچەيتىش يۈزىسىدىن مۇسۇلمان ئايالىنى ھەدىيە قىلسا، ياكى قۇدىلاشماقچى بولسا، ئايال مۇسۇلمان بولسا، نىكاھلاپ ئالسا بولىدۇ. بۇنى رەسۇلۇللاھمۇ، كېيىنكىلەرمۇ قىلغان.

ئالتىنچى، ئىقتىسادى ياخشى بولۇپ، دۆلەتلەر ئارا، مەملىكەت، رايونلاردا سەپەر قىلىدۇ، ئايالىمۇ يەنە بىر ئايالغا نىكاھلىنىشنى قوللاپ، ئاچچىقى كەلمەيدۇ، چۈنكى، مال ـ مۈلۈك يېتىشىدۇ، بۇ چاغدا بۇ مۇسۇلمان، باي مۇسۇلمان ئەۋلادىنى كۆپەيتىش، دىندا ياخشى ئوقۇتۇش، كامىل مۇسۇلمان قىلىپ تەربىيەلەشكە كۆزى يەتسە، ئەگەر ئۆزى خالاپ ياخشى كۆرسە، شەھۋەتىنلا مەخسەت قىلماي،

قانۇنلۇق هالدا ئالسا بولىدۇ. ئادىللىق قىلىش مۇھىم شەرتتۇر.

بەزىلەر ئايالى بالدۇر قېرىپ كېتىش، تۇغۇش قابىلىيىتىدىن بالدۇر قېلىش، مەسىلەن: ئايال كىشى 50 ياشتا تۇغۇتتىن توختاپ قالسا، ئەر كىشى 70 كىچە توختىمايدۇ، شۇڭا بۇ چاغدا يەنىلا ئىقتىسادى يار بەرسە، پېقىرلىق ھالتى كۆرۈلمىسە، بالىسىنى ياخشى ئالىم، ئابىد قىلالىسا، تەربىيىلىيەلسە رۇخسەت قىلغان، يەنە بىرنى ئالىدۇ.

بەزىلەر ھەر ئىككى تەرەپ بىر - بىرىنى قاتتىق ياخشى كۆرۈپ قېلىپ، بىر - بىرىگە ئاشىق بولۇپ قېلىپ، ئۇقۇ - ئۇقۇتۇش، دىنى خىزمەت، ئىلىم، ئىبادەتتىن توختاپ، ئەقىدە، ئىلىم - ئىبادەتكە تەسىر كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەر ئىككىلىسى زىنا، پاھىشىگە، ھارامغا كېلىپ قېلىش مۇمكىنچىلىكى بولۇپ قالسا، ھارامغا چۈشۈپ قالسا، ئىشق، مۇھەببەت كور ، گاس قىلىۋېتىدۇ - دە!، مۇشۇ خىل ئەھۋالدا يەنە بىر مەشۇقىنى ئىكاھلاپ ياكى چۆرىلىككە ئالسا، رۇخسەت دەيدۇ. لېكىن بۇنى بانا، سەۋەب قىلماڭلار.

كۆپ خوتۇنلۇقنىڭ پايدىسى شۇكى، نەسىل كۆپىيىش، مۇسۇلمانلار كۆپىيىش، زىنا، گۇناھ ئاز بولۇش، كېپىل يوق كىشىگە كېپىل بولۇش، ياخشىلىق قىلىش، يېتىمگە ئىگە بولۇش، مېيىپ ئاياللارنىمۇ خارلىماسلىق، ئەرلەر ئاز، ئاياللار كۆپ بولغاندىكى پىتنە - پاسادنى يوقىتىش، ئادىللىق قىلىش، ھەمكارلىشىش، زور بىر ئىسلامى ئائىلە قۇرۇشتۇر. كاپىر، پاسىق پاجىرلىققا رۇخسەت يوق ئەلۋەتتە.

شۇنى ئەسكەرتىمىزكى، ئىماندىن چىقارسا، پىتنە - پاسادقا سالسا، ھەقدىن، دىندىن توسسا، ياخشى ئىلىم، ئىبادەتتىن توسسا، ھارامنى يېيىشگە، جازانىنى قىلغىلى سالسا، ئوغۇرلۇققا سالسا، قاتىللىققا سالسا، دىنسىزلارغا بويسۇنۇپ، خالىققا ئاسىي بولۇپ، مەخلۇققا ئىتائەت قىلغىلى سالسا، ھىجرەت، جەڭدىن توسسا، دۇنيا راھىتىنى، ئاخىرەت ئۈستىگە تاللاش بولۇپ قالسا، قەتئىي دۇرۇس ئەمەس. ھەتتا بىرسىمۇ دۇرۇس ئەمەس، بۇ نىكاھنى ھارام، مەكروھ، دېسە بولىدۇ، ئۇنىڭدىن زاھىدلىق ياخشى، قاتتىق ئويلىنىڭ، يول كەڭرى، كۇفرىغا رۇخسەت يوق.

ئەگەر سىز ئىمانىنى تاللامسىز؟ خوتۇنىمۇ ياكى ئەرنىمۇ دېسە، سىز ئەلۋەتتە ئىمانغا تۇرىسىز، توي قىلمايسىز، ئەھۋالىڭىزغا، جەمئىيەتكە، دۆلەت قانۇن - تۈزۈمىگە قاراپ ئىش قىلىڭ، قۇرۇق خىيال قىلماي، خاتا پەرز قىلماي، قۇرئان، ھەدىسكە قاراڭ.

وخاتم النبيين يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، پەيغەمبەر ئاخىرى، تۈگەنچىسى، ئەڭ ئاخىرقىسى دېگەن مەنىدە، رەسۇلۇللاھمۇ سەھىھ ھەدىستە مەندىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ دېگەن.

ئىيسا ئەلەيھىسسالام بولسا، رەسۇلۇللاھدىن بۇرۇنقى پەيغەمبەر بولۇپ، قىيامەت ئالامىتى بولۇپ، جەددالنى ئۆلتۈرگىلى چۈشىدۇ، يەنىلا مۇشۇ ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىپ، ئەمەل قىلىدۇ، ھەتتا، شۇ چاغدىكى مۇسۇلمانلاردىن، ئالىمدىن بىرنى چىقىرىپ، ئىمام قىلىپ، ئۆزى ئىقتىدا قىلىدۇ دەپ بار.

مەخسەت، مۇشۇ ئايەت ۋە ھەدىس، مۆجىزە ھېسابلىنىدۇ، چۈنكى 1426 يىل بولدى. ۋە بۇنىڭدىن كېيىنمۇ بىرەر كىشى ھەقىقى قۇرئان كىتابەڭ كىتاب بېرىلىپ ياكى ئىلھام، چۈش، ۋەھى كېلىپ، رەسۇلۇللاھەڭ پەيغەمبەر بولۇپ كەلمىدى، بۇندىن كېيىنمۇ كەلمەيدۇ. بۇ زور مۆجىزە، غەيىبدىن خەۋەردۇر، بىز مۇسۇلمانلار ھەممىمىز شۇنداق جاكارلايمىزكى، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ قەتئىي

پەيغەمبەر كەلمەيدۇ، پەقەت ئىسا ئەلەيھىسسالام چۈشىدۇ دەپ قارايمىز، بۇ باشقا مەسىلە، بۇ بىزنىڭ ئەقىدە، ئېتىقادىمىز، بۇ بىر مۆجىزە خالاس.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاللاھنى كۆپ ئەسلەڭلار، ئەتىگەن - ئاخشام تەسبىھ ئېيتىڭلار دېگەن ئايەتتە مۇنداق دېگەن: بۇ زىكرى - تەسبىھ، ئىستىخفار ئەلۋەتتە، قۇرئاندا، ھەدىستە كەلگەندەك، ساھابىلەر، تابىئىنلار، ئەمەل قىلغاندەك بولۇشى لازىم. دەلىلىمۇ شۇلاردەكلا چۈشىنىشىمىز لازىم، ھەتتا، زىكرى - تەسبىھ كۆپ بولسا، سالامەتلىككىمۇ پايدىلىق بولۇپ، بۇ كۆپ زىكرى، كۆپ تىنىق، كۆپ نەپەسلىنىش، ئەلۋەتتە، زور پايدىلىق بولۇپ، مۆجىزە ئورۇندا تۇرىدۇ.

ئەمما، بۇ ھازىرقى سوپىلار، بىر قىسىم خاتالاشقان، رىياخور، زاھىدلار دېگەندەك ئەمەس، ئۇلار ئازغان، ئەقىدە، ئىبادەت، ئىلمى مەجلىس سورۇنلىرىغا نۇرغۇن قەبىھ بىدئەتلەرنى ئارىلاشتۇرغان، بۇ خەتەرلىك سوپىلار ھەرگىز كىتابتا كەلگەن، شەيخلەر سۆزلەپ بەرگەن پەزىلەت، مەرىپەت، ماقام، مەرىپەتكە يېتەلمەيدۇ، ھەممىسى يالغان، پەقەت بىر قىسىم ناھايىتى ئاز بولغانلىرى ھەقكە يېقىن بولغانلىرى، توغرا بولغان، توغرا تەپەككۇر قىلغان، خالىي ئىبادەت قىلغان، ئالىم، زاھىدلار يېتەلەيدۇ، باشقىسى پۈتۈنلەي ئۆز - ئۆزىنى گوللاپ، ئۆزىگە تەسەللى بېرىپ ياشايدۇ، ئۇلاردەك ئەخمەق بولماس دېگەن.

ئى پەيغەمبەر، بىز سېنى گۇۋاھچى، بىشارەتچى، ئاگاھلاندۇرغۇچى، ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن ئۇنىڭ تەرىپىگە چاقىرغۇچى، نۇرلۇق چىراغ، قۇياشتەك پۈتۈن ئىنسانلارغا ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتۇق دېگەن، قۇياشتىنمۇ سىراج دەپ ئاتىغان، رەسۇلۇللاھنى قۇياشقا ئوخشاتقان. ئۇنداقتا، رەسۇلۇللاھ زادى نېمىدە قۇياشقا ئوخشايدۇ؟

1. قۇياش بىر چىراق، ئۆز - ئۆزىدىن نۇر چىقىدۇ، شۇنىڭدەك، رەسۇلۇللاھمۇ بىر چىراق، مەشئەل، ئۇنىڭدىن نۇرلار چىقىپ تۇرىدۇ.

2. قۇياش نۇرى پۈتۈن دۇنياغا تارقىغان، رەسۇلۇللاھنىڭ دىنى، ھەدىس، سۆز - ھەرىكىتىمۇ شۇنداق.

3. قۇياش نۇرى پۈتۈن ئالەمگە رەھمەتتۇر، رەسۇلۇللاھمۇ پۈتۈن ئالەملەرگە رەھمەتتۇر.

4. قۇياش نۇرى پۈتۈن ھايىتلىققا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكلەرگە ھاياتلىق بېغىشلايدۇ، سەۋەب بولىدۇ، رەسۇلۇللاھمۇ، سۆزلىرىمۇ، ئۆلۈك قەلبىكە ھاياتلىق بېغىشلايدۇ، ھەممىمىزگە مەڭگۈلۈك پاك ھاياتلىق بېغىشلايدۇ.

5. قۇياش نۇرى، مۇزلارنى، توڭلارنى ئېرىتىپ ئاقتۇرىدۇ. رەسۇلۇللاھمۇ، سۆزلىرىمۇ نۇرغۇن قاتقان قەلبىلەرنى ئېرىتىدۇ، قاتمال، خۇراپىي كىشىلەرنى ئۆزگەرتىدۇ.

6. قۇياش نۇرىدىن نۇر قوبۇل قىلىپ، رادىئاتوردا ساقلاپ، توكدىن ئىبارەت يەنە بىر نۇر مەيدانغا كەلدى، ئەنە شۇنىڭدەك، رەسۇلۇللاھنىڭ نۇرلۇق ھەدىسلىرىنى، مۇھەددىس ئالىملار قەلبىدە ساقلاپ، ھېكمەت، فىقھىدىن ئىبارەت، يەنە بىر نۇر مەيدانغا كەلدى.

7. قۇياشتىن كەلگەن ئىسسىقلىق، سوغۇق ھاۋا ئېقىمى بىلەن ئېلىشىپ، شامال ھاسىل بولۇپ، يەرشارىنىڭ غەربىپ، شەرىق، جەنۇب، شىماللىرىغا سايا ھەت قىلىپ، تەسىر كۆرسەتتى، يىراق - يېقىن جايلارغا يۇقرى - تۆۋەن گىرادۇس بىلەن يۆنىلىش ھاسىل قىلدى، رەسۇلۇللاھنىڭ دىنى سۆزلىرى،

يولیورۇقلىرى، باتىلغا قارشى كۆرەش قىلىپ، يەرشارىنىڭ تۆت تەرىپىگە تەڭ يېتىپ، قاتتىق تەسىر كۆرسەتتى، بوراندەك تېز تارقىلىپ، كونا، خۇراپىي دىنلار، ئۆرپ ـ ئادەتلەرنى گۈمران قىلىپ تاشلىدى. خۇددى شامال، گىرادۇس دەرىجىگە بۆلۈنگەندەك، يىراق ـ يېقىن جايلاردا كۈچلۈك ياكى ئاجىز بولدى، شامال، يامغۇردىن بىشارەت بەرگەندەك، ئالدىن خوش بىشارەت بەردى.

8. قۇياش نۇرىدىن پۈتۈن زېمىن، پۈتۈن ھاياتلىق پايدىلانغاندەك، ئىسلام دىنىدىن قۇرئان، ھەدىسىدىن پۈتۈن زېمىن ئەھلى، پۈتۈن ھاياتلىق پايدىلىنىپ بەھرى ئالدى.

9. قۇياش نۇرى، يېڭى ـ يېڭى ئۆسۈملۈكلەرنى ئۈندۈرۈپ تۇرغاندەك، ھەدىس شەرىپ نۇرى، يېڭى بىر ئەۋلاد قەھرىمانلارنى، ئىز باسارلارنى، ھەقىقەتچىلەرنى دائىم تەربىيلەپ ئۆستۈرۈپ تۇرىدۇ.

10. قۇياش نۇرى يەر ئاستى نېفىت، گاز، ئېنېرگىيە، يېقىلغۇلارنىڭ ھاسىل بولۇشىغا سەۋەب بولغاندەك، ھەدىس نۇرىمۇ ئاللاھقا، ئاخىرەتكە، جەننەتكە بولغان قىزىقىش، ئىشتىياق مۇھەببەت، ئىشقىنىڭ، مۇسۇلمانلار قەلبىدە ھاسىل بولۇشىغا سەۋەب بولىدۇ.

11. يەرشارىدىكى نۇر، ئىلىمبىنت، ماددىلارنىڭ ئەھۋالى، قۇياشنىڭ نۇر ئەھۋالىغا تەپسىر بولىدۇ. قۇياش نۇرى، ھەمراھلىرى سىستېمىسىنىڭ ئەھۋاللىرى، سامان يولىغا تەپسىر بولغاندەك، ھەدىس نۇرى بولسا، قۇرئاننىڭ تەپسىرى بولىدۇ، تېخىمۇ ئىزاھلاپ شەرھىيلەپ چۈشەنچە بېرىدۇ.

12. قۇياش نۇرىدىن پايدىلىنىپ، كېسەل داۋالاش، شىپالىق دورا ياساشقا بولغاندەك، تبيوننه بوى كتابوالتبابة يەنى ھەدىس شەرىفلەرنىڭ تېبابەتكە ئائىتلىرى، رۇقىيە، كىتابەت ئارقىلىق يەنى ماددى، مەنىۋى تېبابەتكە ياكى كىتابەتكە تەۋە كېسەللەرنى داۋالىغىلى بولىدۇ. دوختۇرلۇق ئىلمىدا زور بۆسۈش ھاسىل قىلىندى، بۈنىڭغا، ئىسلام دىنى، ھەدىس باش قوماندان ئورنىدا.

13. قۇياش نۇرىدىن ۋە باشقا نۇرىدىن، ئىش قىلىپ، نۇر، زەررىچە، توكقا مۇناسىۋەتلىك ئىشلارىدىن، كومپيۇتېردەك، يېڭى كەشپىياتلار ئوتتۇرىغا چىققاندەك، قۇرئان، ھەدىسلەردىن يېڭى مۆجىزىلەر، دائىم ئاشكارا بولۇپ تۇرماقتا.

14. قۇياش، ئاساسى مەركەزدە تۇرۇپ، قوماندان ئورۇندا تۇرغاندەك، ھەمراھلىرىنى قوغدىغاندەك، رەسۇلۇللاھمۇ شۇنداق، ھەدىسلىرىمۇ ئاساسى قوماندانلىق ئورۇندا تۇرىدۇ، كىشىنى ھىمايە قىلىدۇ.

15. قۇياش نۇرىنىڭ ئىسسىق، يېقىملىقىدىن ئۆسۈملۈك، گۈللەر شۇ تەرەپكە مايىل بولىدۇ، شۇنىڭدەك، ھەدىس، رەسۇلۇلاھنىڭ سۆزلىرى، ھەدىس نۇرىمۇ مۇئمىنلەر، قۇلاققا ياقىدۇ، پايدىلىق، ئورۇق بار، شۇڭا، ئىنسانلار، قۇرئان، ھەدىس تەرەپكە مايىل بولىدۇ.

16. قۇياش نۇرى، زۇلمەتنى يوقۇتۇپ، جاھاننى نۇرلاندۇرۇپ يورىتىدۇ، ھارارەت بېرىدۇ، رەسۇلۇللاھمۇ، سۆزلىرىمۇ باتىلنى يوقىتىپ، خۇراپاتلىقنى، بىدئەتنى يوقىتىپ، يورۇقلۇق، ھىدايەت ئاتا قىلىدۇ، بىزلەرنى توغرا يولغا باشلايدۇ.

17. گەرچە، زېمىننىڭ بىر تەرىپىدە كېچە، زۇلمەت، قاراڭغۇ بولسىمۇ سايە بولسىمۇ قۇياش نۇرى ئۆچۈپ قالماي، يەنە بىر تەرەپنى يورۇتۇپ، يەنە ئەسلىگە كېلىپ تۇرغاندەك، مەلۇم ۋاقىت، باتىل، بىدئەت، مەلۇم زېمىندا ئەۋج ئالسىمۇ، سۇنىمەت، ھەدىس نۇرى ئۆچۈپ قالمىغاچقا، ئۇ ھامىنى ئاخىرى ئەسلىگە كېلىپ، يورۇقلۇق ئاتا قىلىدۇ، ھىدايەت قىلىپ، ھەقكە يېتەكلەيدۇ.

18. قۇياش نۇرىنىڭ تەسىرىدىن بۇلۇتلار، يامغۇر تامچىسى تۆككەندەك، قۇرئان، ھەدىسنىڭ تەسىرىدىن قەلبلەر ياش تۆكىدۇ.

19. قۇياش نۇرى، زۇلمەتكە، كېچە - كۈندۈزگە قارشى دائىم جەڭ، كۆرەش قىلىپ، تۇرغاندەك، قۇرئان، ھەدىس نۇرى، ھىدايىتى، شىپاسى، باتىلغا، پاسادقا، ھەرخىل كېسەلگە قارشى مەڭگۈ كۆرۈش قىلىپ تۇرىدۇ.

20. قۇياش نۇرىنىڭ قىزىق تەسىرىدىن، نەرسىلەر ئاستا - ئاستا چىرىپ، ئاجىزلاپ تۈگىگەندەك، قۇرئان، ھەدىس تەسىرىدىن جىن - شەيتانلار ئاجىزلاپ، ئاستا - ئاستا يوقاپ تۈگەيدۇ، قۇياش نۇرىدىن، زەررىچىدىن بومبا، ھەتتا ئاتوم بومبىسى ياسىلىپ دۈشمەنگە قارشى پارتىلىغاندەك، قۇرئان، ھەدىس، قۇرئان زىكرى، ھەرخىل ئىبادەتلەر، ئىلمى ھېكمەت تەلىماتلار، فىقھىلار، جىن - شەيتانغا قارشى بومبىغا ئوخشاش يوقىتىپ تۇرىدۇ. قۇياشنىڭ ئۆزى بىر يول بەلگىسى بولغاندەك، قۇرئان ھەدىسنىڭ ئۆزى بىر يول بەلگىسىدۇر. ئەگەر، يەرشارى قۇياش نۇرى تەرىپىدىن يەنە بىر تەرەپكە مايىل بولسا، قاچسا، ئۇ نۇر ئاجىزلاپ، قىش پەسلىدىكى سوغۇق يېتىپ كېلىدۇ -دە، نۇرغۇن نەرسە توڭلايدۇ. ئەنە شۇنىڭدەك، ئىنسانلار، قۇرئان، ھەدىس نۇردىن يولىورۇقدىن ئىسلام دىنى، ھەقىقەت تەرەپدىن باشقا باتىل تەرەپكە قاچسا، بۇ دىن، بۇ نۇر، بۇ ھەقىقەت، ئاجىزلاپ خۇددى قىش پەسلى يېتىپ كەلگەندەك، مۇسۇلمانلارغا دۇنياۋى بالايى - ئاپەت يېتىپ كېلىدۇ، نۇرغۇن نەرسە توڭلاپ تۈگەشكەندەك، نۇرغۇن مۇسۇلمانلار، ئىسلامى دۆلەتلەر، نېئىمەتلەر، پۇرسەتلەر قولدىن كېتىپ تۈگىشىدۇ.

خۇددى، قۇياش نۇرىدىكى زەررىچىدىن بىرلەشمىسىدىن ئاتوم بومبىسى ياسىلىپ، دۇنيانى زىلزىلگە سالدى، نۇرغۇن دۈشمەننى يوقاتتى، غەلبە قىلغاندەك، ئەنە شۇنىڭدەك، قۇرئان، ھەدىس بىزنى ئىتتىپاقلىققا چاقىرىدۇ، ئەمەلىيەتتە، ساھابىلەر، تابىئىنلار بىرلىشىپ، ئاتومدەك تەسىر كۆرسىتىپ، دۈشمەننى يوقاتتى، بىزلەرمۇ بىرلىشىپ، زەررىچە بىرلىشىپ، ئاتوم بولغاندەك، مۇسۇلمانلار بىرلىشىپ، ب د ت دۆلەت قۇرۇپ، پۈتۈن يەرشارىنى باشقۇرۇشى لازىم ئىدى.

قۇياش نۇرى نۇرغۇن پاسكىنىلىقنى ناچار ھاۋانى تازىلاپ يوقاتقاندەك، رەسۇلۇللاھ، ئىسلام دىنى، قۇرئان، ھەدىسمۇ نۇرغۇن باتىل، خۇراپات، بىدئەتلەرنى تازىلاپ يوقىتىدۇ، بۇ ئەمەلىيەتتۇر. ئىزدەنسەك، بۇنداق ئوخشاشلىقلار نۇرغۇن، دېمەكچى بولغىنىمىز، مۇشۇ سەۋەبلەردىن ۋە ئاللاھ ئۆزى ئالىم قالغىننى بىز بىلمەيمىز، ئاللاھ ئالىم، ئاللاھ، رەسۇلۇللاھنى قۇياشقا ئوخشاتقان، نۇرلۇق چىراغ دېگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ توغرىسىدا ناھايىتى كەڭ توختالغان، ئەمما، مەن قىسقارتىپ تاللاپ ئالدىم، چۈنكى، بۇ تاللانما ئەمەسمۇ. قالغىننى سىلەر كەلگۈسى ئەۋلادلارغا قويدۇق، تېخىمۇ رۇشەن ئىزاھلاپ، ئاساسقا ئىگە بولغاندىكىن، بۇنى پۇختىلاپ، زور ئىلىم - ھىكمەتكە ئېرىشىپ، دۇنيا - ئاخىرەتتە غەلبىگە ئېرىشىشىڭلارنى، مەرھەمەتلىك ئاللاھدىن سورايمەن، ئامىن!

سۈرە سەبائ تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

يعلم مايلج فى الأرض ومايخرج منها

ئاللاھ، زېمىنغا كىرگەن ۋە ئۇنىڭدىن چىققان، ھەممە نەرسىنى بىلىپ تۇرىدۇ دېگەن بۇ ئايەت، ۋە بۇنىڭ ئوخشىشى قۇرئاندا خېلى كۆپ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتە توختىلىپ، يەرشارى مەسلىسىنى پۈتۈنلەي ئوتتۇرىغا قويىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، قۇرئاندا زېمىننى تىلغا ئالدى، ھەربىر كىرىپ چىققانىنى تىلغا ئالدى، بۇنى ئاللاھدىن باشقا ھېچ مەخلۇق بىلىپ بولالمايدۇ، شۇڭا، قۇرئاننىڭ ئوخشىشىنىمۇ مۇنداق كەلتۈرەلمەيدۇ. زېمىنغا كىرىپ كەتكەن، زېمىندىن چىققان نەرسە، ئىچىدە نۇرغۇن قەدىمى ئەسەر، نۇرغۇن سۇرەت بار، ئۇلار بۇرۇن كىرىپ كېتىپ، ھازىر چىقماقتا، بۇنى، ئاللاھ ئوبدان بىلىپ تۇرىدۇ ـ دە، ۋاختى كەلگەندە، نۇرغۇن نەرسىنى زېمىندىن چىقىرىدۇ، خۇددى نېفتنى، گازنى چىقارغاندەك، ئاسارە ـ ئەتىقنى چىقارغاندەك، تۆمۈر ماددىسىنى كىرگۈزۈپ، يەنە تۆمۈر قىلىپ چىقارغاندەك، نۇرغۇن سىرلىق مۆجىزىلەر بار، بىز زېمىن توغرىسىدا يەنىمۇ تەپسىلىي توختىلىمىز.

زېمىننىڭ شەكلى توغرىسىدا

ئىنسانلار دەسلەپتە زېمىننى بېپايان چەكسىز كۆرەتتى، ئاسمانىنى بولسا، گۈمبەزدەك، زېمىنغا كۆمتۈرۈگلىك دەيتتى، كېيىن، دېڭىز سەپىرى باشلانغاندا، زېمىن بولسا، چەكسىز دېڭىزدا، سۇدا ئۇزۇپ يۈرىدىكەن دېيىشتى. يەنە بەزىلەر، زېمىننى كالا كۆتۈرىدۇ، بېلىق كۆتۈرىدۇ دېيىشتى، كېيىن بولسا، زېمىن چوقۇم چەكلىك مەخلۇق، ئۇ مەركەزلەشكەن يۇمىلاق شەكىلدە ئۆزى تۇز، خۇددى كېسىلگەن دەرەختەك، ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان يىلتىز بار دېيىشتى، بەزىلەر بولسا، ئۇنى سەككىز تۈۋرۈك كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ دېيىشتى، مىلادىدىن بۇرۇن، يەنى 600 يىل بۇرۇن، بىرسى چىقىپ، زېمىن تۈۋرۈككە ئوخشايدۇ دېيىشتى، پەيلاسوف ئەفلاتۇن چىقىپ، زېمىن تۆت چاسا، خۇددى كەئبىگە ئوخشايدۇ دېدى. كېيىن غەربتە ئالىملىرى زېمىننى يۇمىلاق ئىلىپىس شەكلىدە دېدى، كېيىن ھىندى ئالىملىرى بولسا، زېمىننىڭ بىر تەرىپى بەكمۇ ئىگىز كۆتۈرۈگلۈك، يەنە بىر تەرىپى بەكلە پەس دېدى، بىر چېتىنى ئاسماندا، بىر چېتىنى بەكلا پەستە دېيىشتى، يەنە ھىندى ئالىملىرى زېمىن ناھايىتى چوڭ، تاشپاقىنىڭ دۈمبىسىگە ئوخشايدۇ دېيىشتى.

ئەرەب ئىچىدىن چىققان، جۇغراپىيە ئالىمى ئىدرىس، 1100 ـ يىلى، زېمىن تۇخۇم شەكلىدە بولۇپ، تېگى سۇ ئاستىغا چۆكۈكلۈك دېدى، مەشھۇر ئاسترونومىيە ئالىمى بىتلومىس، 1200 ـ يىلى، زېمىن خۇددى ئەنجۈر شەكلىدە، ئۇزۇپ يۈرىدۇ دېگەن.

1520 ـ يىلى، ئەنيانۇس چىقىپ، زېمىن ئىنسان قەلبىگە ئوخشاش دېدى ـ دە، شۇنىڭ بىلەن زېمىن، ئاللاھنىڭ يۈرىكى دەيدىغان نەزەرىيە چىقىپ، كۇفرىلىق، دىنسىزلىق ئەۋج ئالدى، كېيىن، دانىت دېگەن ئالىم چىقىپ، زېمىن ئامۇتتەك، قاپاقتەك، بىر تەرىپى سوزۇلغان دېدى.

كېيىن 1819 ـ يىلى، سىنت لويىز چىقىپ، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىدا، زېمىن ئاساسى جەھەتتىن ئىلىپىس شەكلىدە، ئۇ نۇرغۇن ئۇششاق جىسىملاردىن ھاسىل بولغان دېگەن. 1913 ـ يىلى، مارشا. جاردىر چىقىپ، زېمىننىڭ ئىچى كاۋاك، ئۇنىڭ قاپا ئوتتۇرىدا قۇياش تۇرىدۇ دەپ

جاكارلىدى، كېيىن موريىه، بۇگۈنكى ئاسترونوم ئىلمى دىگەن كىتابىدا يەنە بىر خىل كۆز قاراشنى ئوتتۇرىغا قويدى.

تا هازىرغىچە ئىختىلاپ مەۋجۇد بولۇپ تۇرماقتا، هەممىگە مەلۇمكى، تەپسىر بەيزاۋىدا، تەپسىر رازىيدا، تەپسىر فىزىلالدا، مۇن تەپسىردە ۋە باشقا مەلۇم ئاسترونوم كىتابلىرىدا، ئەڭ يېڭى تەپسىر مۇنىيردا هازىرقى سۈنئىي هەمراهدا تارتىلغان سۈرەتلەر ئارقىلىق ئىسپاتلاردا زېمىن هازىرقى گولۇبۇس، يەنى تۇخۇم شەكلىدە دەپ ئېتىقادقا كەلدى. قانداق بولسا مەيلى، ئۇ هادىسە، ئاللاھ ياراتتى، بىز ئۇنىڭ ئۈستىدە سىنىلىمىز خالاس. بۇ بىر مۇسابىقە مەيدانىدەك، بىر ئالەم، بىز كېتىمىز، يەنە بىر ئالەمگە كېتىمىز، مانا بۇ بىزنىڭ ئەقىدىمىز.

بىلىمىڭ، پايدىسى يوق، بىلمىسەڭ زىيىنى يوق، ئىلىم شۇنداقتىمۇ تەتقىق قىلىپ باقىمىز، بۇ يەردە مۇھىم بىر ئامىل بار، ئۇ بولسىمۇ سۈنئىي ھەمراھ، ئۇچار كېمە، ئايرۇپىلاندا نىشاننى ئوبدان پەرىقلەندۈرۈپ، ھۇجۇم قىلىش، خەۋەر تارقىتىش، ئۇچۇر قوبۇل قىلىش، بۇلار دەلمۇ ـ دەل چىقىش لازىم، سەللا خاتالاشسا، نىشاندىن ئېزىپ قېلىپ، زور بەدەل تۆلەپ غەلبە، مەنپەئەت، پايدىدىن قۇرۇق قالىدىغان گەپ، شۇڭا، بۇ جۇغراپىيە ئىلمىنى بىلىش بەك مۇھىم بولۇپ قالدى. قۇرئاندىمۇ كېچە ـ كۈندۈز، ئالىمىشىش، زېمىن، ئۇنىڭ ئىچى ـ تېشى، كىرىپ چىققان نەرسىلەر تىلغا ئېلىنىدۇ، تاغلار سۆزلىنىدۇ، ئۇنىڭغا قارىمىغىنىمىزغا تاپا قىلىدۇ. شۇڭا بىز، تەپسىلىي ئوقۇمىشىز لازىم ئىكەن، بۇ جۇغراپىيە ئىلمى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بايىقى نەزەرىيىلەرنىڭ ھەممىسىگە ئۆز هالىتى بويىچە زېمىن سۈرىتىنى كەلتۈرگەن، 137 ـ بەتتىن، 140 ـ بەتكىچە 16 پارچە سۈرەت چۈشۈرۈلگەن، زېمىن شەكلى ئۆزگىرىپ تۇرىشىمۇ مۇمكىن، ئاللاھ ئالىمدۇر.

ئەمدى، ئالىملار زېمىندىكى بايلىقلار توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: تۇپراق بايلىقى، هاياتلىقنىڭ ئاساسى، قارا تۇپراق بۇنىڭغا نۇرغۇن زىرائەتلەن تېرىلىدۇ، ئاز سۇغۇرۇلسىمۇ ئوبدان بولىدۇ، قۇم تۇپراق بۇنى ناھايىتى تولا سۇغارمىسا بولمايدۇ. ئەڭ ياخشى تۇپراق، ھىندى زېمىنلىرى بولۇپ، نەچچە مىڭ يىل جەريانىدا ئوغۇتسىز، چىقىمسىز تېرىلىپ كەلمەكتە، تاغقا يېقىن، تۇپراقلارمۇ شۇنداق ئوغۇت، قىغسىزلا تېرىلىدۇ. نۇرغۇن زېمىنلار، سو قويماستىن يامغۇر بىلەن تېرىلىدۇ، بۇنى مەن كۈنمىڭدا ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم، يانار تاغدىن هاسىل بولغان، تۇپراقتا نۇرغۇن بايلىق، پايدىلىق ماددىلار بار بولۇپ، بۇ جايدىكى زىرائەتمۇ ناھايىتى ياخشى هوسۇل بېرىدۇ، ئاللاھ، زېمىندىن نېمىلەر چىقىپ، كىرىپ تۇرىدۇ ئوبدان بىلىدۇ. يەر تەۋرەش بولسا، هەر يىلدا 30000 قېتىمدىن ئاشىدىكەن، ئېغىر، يەڭگىل بولۇپ، نۇرغۇن پايدا، زىيان كەلتۈرۈپ تۇرىدۇ، ئېغىرراق تەۋرىگەندە، ئىگىز جايلار پەسلەپ، پەس جايلار ئېگىزلىشىپ، شۇ يۆلىنىشى ئۆزگىرىدىكەن، نۇرغۇن بالايى ـ ئاپەتلەر كېلىدۇ، ئەلۋەتتە، ئىنسانلار دائىم تەھدىد ئىچىدە تۇرىدۇ، هەممە، ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە، زېمىن ئىچى ناھايىتى يۇقىر هارارەتلىك، قىززىق بولغاچقا، نۇرغۇن ماددىلارنى ئېرىتىپ تۇرىدۇ، بەزىدە، زېمىن پوستى قەۋىتىنىڭ

بىسمى يەڭگىللەپ، ئىچىدىكى ماددىلار مۇشۇ پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئېتىلىپ چىقىدۇ ـ دە، يانار تاغ ھاسىل بولىدۇ، يانا تاغدىن چىققان قىزىتقىلىق، نەچچۈە مىڭ گىرادۇستىن ئاشىدۇ، بۇنىڭ ئىچىدىن نۇرغۇن ماددىلار ئېتىپ چىقىدۇ، بايىلقىلارمۇ يوق ئەمەس، ئەلۋەتتە، ھەتتا ئۇنىڭ ئىچىدىن كۆمۈر، يېقىلغۇسىمۇ چىقىپ قالىدۇ، بۇنىڭدىن مەلۇم بولىدىكى، كۆمۈر، دەرەخدىنلا ھاسىل بولماسدىن، زېمىندا ئىچكى قىسمىدىمۇ ئەزەلدىن بار ئىكەن، 1883 ـ يىلى ئاۋىسترالىيىنىڭ جەنۇبىدا كاربىكتۇا ئارىلىدا بىر يانار تاغ پارتلاپ، 300 يىزىنى ۋەيران قىلىپ، 36000 كىشى ئۆلۈپ كەتكەن، ئاسمانىنى قاراڭغۇلۇق قاپلاپ، تاغدىن ئېتىلىپ چىققان توپا ـ چاڭ ماددىلار 40 كىلومېتىر ئېگىزلىككە يەتكەن.

ياۋروپانىڭ غەربىي تەرىپىدە، قىزىل شەپەق ھاسىل قىلغان، ئەتراپىنى بولسا، قىزىل لاي قاپلاپ كەتكەن، بۇنداق قورقۇنۇشلۇق ئىشلار دائىم يەرشارىدا بولۇپ تۇرىدۇ، ئاللاھ، ئۆزىنى ئەنە شۇنداق كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، زېمىنغا نېمە كىرىپ نېمە چىقىپ تۇرىدۇ، بىلىپ تۇرىدۇ، مانا بۇلار، زېمىندىن چىقىۋاتقان نەرسىلەردۇر، بىز جۇغراپىيىنى ئوبدان ئوقىساقلا، نېمىلەر چىقىۋاتىدۇ، نېمىلەر زېمىن ئىچىگە كىرىۋاتىدۇ بۇنى بىلىمىز، ھەممە، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، بارلىق، بىرلىكى، رەھمەت، ھىكمىتى، ئىنسانلار پايدىس ئۈچۈن بويسۇندۇرۇپ بەرگەن، ئەمما، ئىنسانلار شۈكرى قىلمايۋاتىدۇ، جازاسىنى تارتىش ۋاختى ئاز قالدى، ئەمدى بىز كۆمۈر ئۈستىدە توختىلىمىز.

نېئىمەتكە شۈكرى قىلمىغانلىق زاۋال تېپىشنى تىلىگەنلىكتۇر.

ئاللاھ، زېمىنغا كىرىپ ـ چىقىدىغان نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ دېگەن ئايەت.

بىز ھازىر كۆمۈر ئۈستىدە توختىلىۋاتىمىز. كۆمۈر توغرىسىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بۇنى قاچان زېمىنغا ياراتتى، تارىخنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، زېمىن بىلەن بىللە يارالدىمۇ تېخى ھازىرقى ئالىملار، كۆمۈرنىڭ ئەسلى مەنبەسى دەرەخ بولۇپ، دەرەختە ئوكسىگېن، ھىدروگېن، كاربون ماددىلىرى بولۇپ، زېمىن گۈمۈرۈلۈپ دەرەخلەر كۆمۈلۈپ قېلىپ، خىمىيۋىلىك ئۆزگىرىشتىن كېيىن، كۆمۈرگە ئايلانغان دېدى، بۇنىڭغا نەچچە مىڭ يىل كېتىدۇ، ئەلۋەتتە، پىششىق كۆمۈر، تاش كۆمۈر، ھارارىتى يۇقىرى، ئوتى ئاز، پار، كۆمۈر، تۈتىنى، گېزى ئاز ھارارىتى يۇقىرى، گاز كۆمۈر، ئۇندىن باشقا بىز ئىشلىتىۋاتقان كۆمۈرلەر تۈرى، ناھايىتى كۆپ بولۇپ، بەزىسىنى ھازىر تونۇرلاردا ئىستېمال قىلىپ، نان، سامسا، كاۋابلارنىمۇ پىشۇرىۋاتىدۇ، بەزىسى قاتتىق كۆيىدۇ، گېزى كۆپ، بەزىسى گازسىز، چوغى، ھارارىتى كۈچلۈك، قىزىقارلىقى شۈكى، كۆمۈردە ئېنىرگىيە مەنبەسىدىن باشقا، نۇرغۇن ماددىلار بولۇپ، ھەرخىل پايدىلانغىلى بولىدۇ، توك چىقارغىلى، ئوغۇت ياسىغىلى، تىببىي دورا چىقىدۇ، كېسەلگە شىپالىق دورا چىقىدۇ، ھەتتا، ئەتىر ماددىسى بار، سوپۇن ماددىسىمۇ بار، خۇددى نېفىت ماددىسىدىن ھەرخىل نەرسە چىققانغا ئوخشاش. 16 ـ جىلد 144 ـ 146 ـ بەتكىچە، مۇشۇ بەتلەردە، كۆمۈرنىڭ ئورنىنى، كاندا تەكشۈرۈپ ئېلىپ بېرىپ، خۇددى كۆمۈر قېزىلىپ بولغاندىن كېيىن دەرەخ كۆتىگى ياكى دەرەخ شاخ، غوللىرىنىڭ كۆرۈنىشىدەك جايلار ئاشكارىلانغان، مانا مۇشۇ سۈرەتلە كەلتۈرۈلگەن.

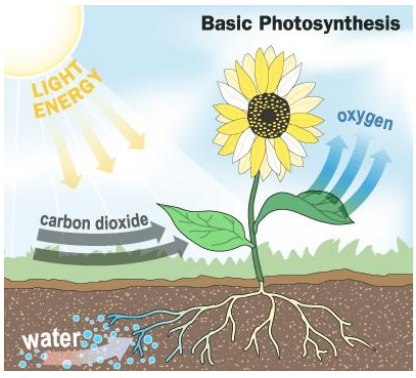

(كۆن نۇرىدىن ئېنىرگىيە ھاسىل بولۇش)

بەزىسى ئەمەلىي، بەزىسى قىياس، پەرەز تارتىلغان، خۇددى، ئاسمانلاردا پىلانېتلاردا نۇر، ئوت، ئېنېرگىيە مەنبەسى بولغاندەك، ھايۋانلاردىمۇ ياغ، ئېنېرگىيە، يېقىلغۇ بولغاندەك، ئۆسۈملۈكمۇ بىر ئېنېرگىيە، يېقىلغۇ مەنبەسى، شۇنداقلا، يەر ئاستىدا بار كۆمۈرمۇ شۇنىڭدەك ئىكەن، ئاللاھ، ئاسمان - زېمىنغا نۇر ئاتا قىلغۇچى، قاراڭغۇلار، دۇنيادىكى زور بايلىق، زاپاس قالدۇرۇلغان، بايلىق، نېفىت 250 خىل مادىدا ئايرىپ ھەر خىل تەرەققىيات ئىشلىرىغا سەپەر، يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەك، زىرائەت، دېھقانچىلىق، ئائىلە سايمانلىرى، قاتناش قوراللىرى، ھەرخىل ئىشلەپچىقىلىۋاتقان ئېلېكتر سايمانلىرىغا ئەنە شۇ نېفىتتىكى نەرسىلەر ئىشلىتىلىۋاتىدۇ، ئاللاھ، ئەلۋەتتە، زېمىنغا كىرىپ كېتىۋاتقان، ۋە زېمىندىن چىقىۋاتقان، ئاشۇ نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ. ئاجايىپ يېرى شۇكى، بىر خىل تاشدىن زەيتۇن يېقىلغۇسى، نېفىت ئىشلەپ چىقىرىلىدىكەن، ئېرىتىپ ئاقتۇرۇلىدىكەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتكە كەڭ مەزمۇنلۇق توختالغان بولۇپ، زېمىندىن چىققان بارلىق بايلىقلار، ئاسارە - ئەتىقە، ھەرخىل تاش، قاشتېشى، گۆھەر، مارجان، ئالماس، نېفىت، كۆمۈر، گاز، يانار تاغ بۇنىڭدىن ھاسىل بولغان بايلىق ۋە ئاپەت، يەر تەۋرەش، زېمىن ئىچكى قاتلام، دېڭىز ئەھۋالى، زېمىن پوستى، قەۋەت ھەرىكىتى، ھاۋا بېسىمى، ئاتموسفېرا، ھەرخىل تاغلار، قۇم بارخانلىرى، قۇملاردىكى بايلىق، كېپەك ئالتۇن، چۆللەردىكى ھېكمەت، ئىككى قۇتۇپ، مۇز ئوكيان، ھەرخىل ئىنسانلارغا يېمەكلىك، ئىچىملىك، كىيىم - كېچەك چىقىدىغان ئۆسۈملۈك، ھەرخىل ھايۋانلار توغرىسىدا، ئىش قىلىپ، زېمىنغا كىرىپ ئۇنىڭدىن چىقىدىغان نەرسە ئۇستىدە توختالغان، ھەممىنى ئاللاھ بىلىپ تۇرىدۇ، ئىلىم، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

بىز مۇسۇلمانلار، بۇ ئىلىمدا دىنسىزلارنى بېسىپ چۈششىمىز، نېئىمەتتىن بەھىر ئېلىپ، دۇشمەندىن غالىپ كېلىپ، دىن، دۇنيا - ئاخىرەتلىك ئۇچۇن، تەرەققي قىلىشىمىز لازىم. ئاللاھ، ئىلىم - ھېكمەت، نېئىمەتكە مەڭگۈلۈك بەخت - سائادەتكە چاقىرىدۇ.

سۈرە سەبائ 14 - ئايەتتىكى، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆلۈم ئەھۋالى، جىنلارنىڭ غەيىبنى بىلمەسلىكى، بىر تال ياغاچ قۇرۇتى، بۇ ئۆلۈمدىن خەۋەر بېرىپ، جىنلارنى ئازابدىن، ئەمگەكدىن قۇتۇقۇزۇپ قويۇشى، بۇنىڭدا، يەنىلا ھاشارەت ئىلمىنى تەتقىق قىلىش، ئىلمى تەتقىقاتلاردا بولۇپمۇ ھاشارەت ئىلمىنى تەتقىق قىلساق، ھازىرقى باغۋەت، زىرائەت، دېھقانچىلىق ئىلمىدا زور پايدا، ھوسۇل ئېلىپ، بىزمۇ مۇشەققەتتىن، زىياندىن ساقلىنىپ قېلىشىمىز چىقىپ تۇرىدۇ، ئايەت، ئەنە شۇنىڭغا ئىشارەت قىلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، بۇ قۇرۇتنى ئۇنىڭ ياشاش جايى، ئۇۋۇسى، دۇشمىنى بولغان چۈمۈلە بىلەن بىللە تەتقىق قىلىپ، خۇددى چۈمۈلە، ھەسەل ھەرىسىگە ئوخشاش، قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرىنى تاپقان، چۈنكى، بۇ ھاشارەتنى ئاللاھ، قۇرئاندا تىلغا ئالدى - دە، بۇ خىل تەتقىقاتنى ياۋروپالىقلار قىلىپ، نۇرغۇن پايدا ئالدى، پەقەت دۇنيالىقدا ئالدى خالاس، ئەگەر بىز مۇسۇلمانلار تەتقىق قىلساق، بۇنىڭدا بىر خىل سىياسەت، دۆلەت باشقۇرۇش، تۇرۇم، ئىتتىپاقلىق، تېرىشىش، تېرىشىپ جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلسا، ئاشۇ قۇرت، قاتتىق ياغاچنى ۋەيران قىلغاندەك، زور نەتىجە چىقىدۇ، نۇرغۇن ئىلمى ھىكمەت بار ئەلۋەتتە.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا يەنىلا ئادەتتى بويىچە، روھ مەسىلىلىرىنى سۆزلىگەن، بىز بۇ

كىتابنىڭ باش تەرىپىدە سۆزلەپ ئۆتكەن، بۇ بىر تەتقىقات بولۇپ، روھ ئىشلىرى ئىنسان ئەقلىدىن، تەتقىقاتىدىن يىراق ئىشتۇر، بىز بۇنداق ھېكايىلەرگە ئىشىنىپ ئۆز ئەقىدىمىزدىن بۇرۇلۇپ كەتسەك بولمايدۇ. بەلكى، بۇ خىل ھادىسىلەر، جىنلاردا بولۇشى مۇمكىن.

پەرىشتە ۋە ئۆلۈپ كەتكەنلەر روھى توغرىسىدا

قۇرئان، ھەدىسىدىن باشقىسى قەتئىي دەلىل بولالمايدۇ، ئىشىنىشكە بولمايدۇ، ئالدىنىمىز، ئازىمىز خالاس، ئەمما، جىن توغرىسىدا توختالساق، ئۇلار، غەيىبى مەخلۇق بولۇپ، ئاللاھ يارىتتى، ئۇلار بىزنى كۆرسىمۇ بىز ئۇلارنى كۆرەلمەيمىز، رەسۇلۇللاھ، كۆرەلىگەن، ئەمما، جىنكەشلەر بىر خىل ئاۋازنى ئاڭلاپ، ئۇلاردىن نەرسە، ئىلىم قوبۇل قىلىدۇ، بۇ ھەدىستە خاتىرلەنگەن، ئۇلارمۇ توي قىلىدۇ، كۆپىيىدۇ، ئەركەك ـ چىشى بولىدۇ، سۆزلىشىدۇ، ھەرخىل تىل، ھەرخىل مىللەت، يۇرتلارغا ئايرىلىدۇ، بالىلىرىنى تەربىيلەيدۇ، ئىبلىسىدىن باشقىسى ئۆلۈپ تۇرىدۇ، ئاسمان خەۋىرىنى ئوغرىلىمقاچى بولغاندا، ئاقار يۇلتۇزلار كۆيدۈرۈپ تۇرىدۇ، ياخشى ـ يامان، مۇسۇلمان، كاپىرلار بار، جازا، مۇكاپاتقا ئېرىشىدۇ، ئەرەب تىلىنى بىلىدۇ، قۇرئاننى چۈشىنىدۇ، ۋاھاكازالار، قۇرئان، ھەدىستە كەلگەنگە ئىشىنىپ، سۈكۈت قىلسا، سۈكۈت قىلىپ كوچىلىماي ياشاڭ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدە ئاتالغان، سەبائ شەھىرىنى ئۇنىڭ پايتەختى بولغان مەئرەب شەھىرىنى مىلادىدىن 1400 يىل بۇرۇنقى، مىلادىدىن 600 يىل كېيىنكى خەرىتىسىنى، قەدىمقى بۇ شەھەر خەرىتىسىنى تېپىپ، تۇنجى كەشپىياتچى، تارىخشۇناس ئالىملارنىڭ جاپالىق ئىزدىنىپ، بۇ جايدىن چىققان، ئاسار ـ ئەتىقە، نەقىشلەردىن دەلىللەپ، بۇ جايدا راستىنلا توپان، كەلكۇن ئاپىتى، يۇز بەرگەنلىكىنى، نۇھ ئەلەيھىسسالام دەۋرىدىكى توپان بالاسىنى، قۇرئاننىڭ تارىخى مۆجىزىسى قاتارىدا ئىسپاتلاپ چىققان، بۇنداق تارىخ بىلىمنى مۇسۇلمانلار يەنىلا ئۇقماي، قىزىقماي، ئالبانىيىلىك ئالىمنىڭ بۇنى تېپىپ چىققىنىنى يازغان، قاتتىق ئەپسۇسلانغان، مانا مۇشۇنداق تارىخ، جۇغراپىيىلىك مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلىپ، قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىسىنى تېپىپ چىقىش، قۇرئاننى، ئاللاھنىڭ كالامى، ئەلچىسى، ھەدىس، راست سۆزلەيدۇ، دېگەن ئىسپاتلاش، مۇسۇلمانلارنىڭ مۇھىم ۋەزىپىسى دېگەن.

راستىنلا بۇ تارىخى ۋەقەلىك، قۇرئان مۆجىزىسى دېگەن تېمىدا دۇنياغا ئېلان قىلىنغان، تور بەتلىرىدە تارىخ جەھەتتىن، جۇغراپىيە جەھەتتىن، مىللەت، ھەرخىل ئۇرۇش جەھەتتىن، ئاسارە ـ ئەتىقە جەھەتتىن، ئاستىرونوم، بىئولوگ، خىمىيە، فىزىكا قاتارلىق ھەرخىل پەنلەر جەھەتتىن مۆجىزە ئېلان قىلىندى، بۇنى بىز كۆردۇق.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنە بۇ سۈرىدە سۆزلەنگەن زالىملار، ئۆز ـ ئۆزىگە زۇلۇم قىلغان كىشىلەر توغرىسىدا توختىلىپ، دۇنيادىكى ھەرقايسى مىللەت، مەزھەپ، ھەرقايسى دىن، ئەقىدە جەھەتتىن قاتتىق خۇراپىيىلاشقان، ئەشەددىي تەقلىد كۆچى يۇقرى، ئاتا ـ بوۋىسى، ئەجدادىغا ئەگىشىپ، نۇرۇغن پىتنە ـ پاساد، نۇرغۇن زۇلۇم، نۇرغۇن بىدئەت، خۇراپاتلىقنى پۈتۈن دۇنيادىكى رەزىل كىشىلەردىن بولۇپمۇ ھىندىلاردىن تېپىپ يازغان، شۇنداق زالىم بولۇپ قېلىشىدىن ئەمالارچە تەقلىدى ئەگىشىشىدىن قاتتىق ھەزەر قىلدۇرغان، بىر ئايەتنى پۈتۈن زالىملارنى خۇراپىي دىنلارنى،

خۇراپىي تەقلىدچى مىللەتلەرنى ئۇلارنىڭ قىلىقىنى سۆزلەپ تەپسىر قىلغان.
ئەلۋەتتە، بۇنىڭ ئۈچۈن، يەنىلا تارىخ بىلىش، جاھاننى كۆرۈش، مىللەت، دىن، مەزھەپ، ھەرخىل ئەقىدە، ئېتىقاد، ئۆرپ ـ ئادەتلەرنى تەتقىق قىلىش مۇھىم، سەيرە، ساياھەت كېتىدۇ. ساياھەتمۇ تەرەققىياتنىڭ بىر سەۋەبچىسى، مەخسەت، كۆزنىمىزنى ئېچىش، ئويغۇنۇش، تەرەققىي قىلىش، بىرلىشىش، غەلبە قىلىشتۇر.

سۈرە پاتىر تەپسىر جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار

مَا يَفْتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا

ئاللاھ، ئىنسانلارغا ئېچىۋەتكەن رەھمەتنى توسۇپ قالغۇچى يوقتۇر، بۇ ئايەتتە، ئاللاھ، مۇسۇلمانلارغا دېمەي، ئىنسانلارغا دېگەن بولۇپ، بۇ كەلىمە، مۇسۇلمان، غەيرى مۇسۇلمان، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. قانداق بىر دۆلەت، مىللەت ئىچىدىن بىرەر ئىنسان چىقىپ، بىرەر يېڭى كەشپىيات تاپسا، مانا بۇ، ئاللاھنىڭ رەھمىتى بو لىدۇ، چۈنكى، پۈتۈن مۇسۇلمانلار ۋە باشقا ئىنسانلار پايدىلىنىدۇ، دۇنيا تەرەققىياتىنىڭ باش سەۋەبچىسى، مۇھىم ئامىل بولغان، توك، ئىدىسوننىڭ قولىدا كەشپ بو لدى. ئاتوم، ئىينىشتىيىننىڭ قولىدا كەشپ بو لدى، ئۇندىن باشقا، نۇرغۇن تەرەققىيات، سانائەت، كەشپىياتى، تىبابەت كەشپىياتى، زىرائەت كەشپىياتلىرى ئاشكارىلاندى، (ھەتتا كومپيۇتېرغا قەدەر كەشپ قىلىندى) مانا بۇلار، ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا ئېچىۋەتكەن رەھمىتى، ئەمدى گەپ، بۇ رەھمەتكە شۈكرى قىلىش، قىلماسلىق، بۇ نېئىمەتلەرنى ياخشىغا ئىشلىتىش، ياكى يامانغا ئىشلىتىش قالدى، ھالاللىرىغا ھېساب، ھارامىلىرىغا ئازاب بار خالاس.
تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتىكى رەھمەتلەر قاتارىغا ئىلىمنت، ماددىلارنىمۇ كىرگۈزدى. ئىلىمنت، ماددىلار ئىچىدە مۇھىم بىر مادىا ئازوت بار، ھاۋانىڭ كۆپ قىسمىنى ئىگىلەيدىغان بۇ مادىا، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھاياتى ئۈچۈن ناھايىتى مۇھىم، بۇلۇتنى كۆتۈرۈش، دېڭىزدىكى كېمىنىڭ سەيرى قىلىپ مېڭىشى، ئۆيلىرىمىزدىكى بىزگە زىيانلىق مادىا، مىكروۇپلارنى قوغلاش، قۇياش نۇرىنىڭ زىيانلىقىنى توسۇپ تۇرۇش، ھەتتا، ئازوت بولمىسا، ھاۋامۇ قارا كۆرۈنەتتى، ھايۋانلار موسكۇلنى ھاسىل قىلىش، ئۆسۈملۈكنىڭ مۇھىم ئوزۇق مەنبەسى بولغان بۇ ئازوت، رەھمەت قىلىنغان مادىا بولۇپ، مانا بۇ ماددىنى ئالبانىيىلىك ئالىم، فىرتىزھابىر، توك ئوچاق ئارقىلىق، يەنى 460 گىرادۇس توڭلىتىش ئارقىلىق ھەرقانداق ھاۋادەك ۋە باشقا كۆزگە كۆرۈنمەس ماددىنىمۇ قاتۇرۇپ، مۇزلىتىپ تۇنقىلى بولىدىغان جىسىمغا ئايلاندۇرۇپ، قىزىتىشقا كەلسەك، 14450 گرادۇس، قىزىتىش ئېلىپ بېرىپ، بۇ قۇياش قىزىنقلىقىدىن 3000 گىرادۇسدىن ئارتۇق بولۇپ، ھەرقانداق ماددىنى ئۆز ئەسلىگە، زەررىچە ھالەتكە كەلتۈرۈۋېتىدۇ، مۇشۇ ئىككى ئۇسۇل ئارقىلىق مانا ئىلغار سايمان، توك ئوچىقى بىلەن ھاۋادىن ئازوتنى ئايرىپ، ھازىرقى بىز ئىشلىتىۋاتقان، ئاق ئوغۇتلارنى ئىشلەش تېخنىكىسىنى 1930 ـ يىللىرىلا كەشپ قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئىنسانلار بۇ مۇھىم بولغان ئوغۇت

ماددىسىدىن ئەنسىرىمەيدىغان بولىدۇ، ھەتتا كۆپلەت ھوسۇل ئالىدىغان بولدى. بۇ ئوچاق ئارقىلىق كارىبوننى ئالماسقا ئايلاندۇرغىلى، كۆمۈرنى گرانت ۋە ھەرخىل ماددىلارغا ئۆزگەرتكىلى بولىدۇ، بۇ ئازۇت دېگەن ماددىنى ئايرىشتا، بىر تەرەپدىن ئوغۇت قىلىش بىلەن زىرائەت، باغلارنى ئوغۇتلىسا، يەنە بىر تەرەپتىن باشقا ماددىلارنى ئىشلەپ، ئوزۇق مەنبەسى، دورا، داۋالاش مەبەسى بولسا، يەنە بىر تەرەپتىن قۇرال ئىشلىرىغا ئىشلىتىپ، دۇشمەنگە تاقابىل تۇرغان، مانا مۇشۇنداق ئىلغار كەشپىيات، گاھ سويۇتۇش، گاھ قىزىتىشقا قايتىدۇ، بۇنىڭ مۇمكىنلىكىنى بىز مۇنداق بايان قىلمىز، پار، بىز كۆرگەن پار، ھور بولسا، ھاۋادىن 1728 ھەسسە يەڭگىل، ھاۋا بولسا، سۇدىن 800 ھەسسە يەڭگىل، شۇنداق تۇرۇپ، پار، سۇغا ئايلىنىدۇ، يامغۇرمۇ شۇ پاردىن چۈشىدۇ، سۇ بولسا، توڭلاپ، مۇز ياكى قارغا ئايلىنىدۇ، ئەنە شۇنداق پاردىن ئېغىر بولغان، ھاۋانىڭ بىر جۈزئىسى بولغان ئازوت، بۇمۇ قاتىدۇ، سويۇتۇش بىلەن قاتۇرغىلى، قىزىتىش بىلەن ھاۋادىن ئايرغىلى بولىدۇ. خۇددى ئوكسىگېننى سۇدىن، ھاۋادىن ئايرىۋالغىلى بولغاندەك، سىز ئوكسىگېننى، تۆڭگى بىلەن ساتقىنىنى كۆرىسىزغۇ، توكنى ئىستمال قىلىپ، مۇشۇنداق كەشپىياتلار بارلىققا كەلدى، مەيلى ئوزۇق مەنبەسىگە مەيلى ئۇرۇش قۇرالى مەنبەسىگە، مەيلى باشقا ئىشلارغا بولسۇن، بۇ خىل، كەشپىيات گەرچە دىنسىزنىڭ قولىدىن چىقسىمۇ، ئالەمگە رەھمەتتۇر، ئاللاھنىڭ رەھمىتى.

ئامرىكىلىق بىر ئالىم، تۇزنى، خلور ماددىسىنى دېڭىز سۇيىدىن، زېمىن تەبىقىلىرىدىن ئايرىشنى كەشپ قىلدى، خۇددى، ئازوتنى ئايرىغاندەكلا ئىش ئىدى. خلور، تائام تۇزى بىلەن ئارىلاش ماددا بولۇپ، بىز ھازىر مۇشۇ ماددىنىڭ پايدىسىنى يازىمىز.

1. خلور دېگەن بۇ ماددىدىن بىر تامچىنى 80 لېتىر سۇغا يەنى ئىچىملىك سۇيىگە سالسا، سۇنى پۈتۈنلەي مىكروپ، ھەرخىل زىيانلىق جانلىقلاردىن تازىلاپ، پاكىز قىلىۋېتىدۇ.
2. ۋاراق، قەغەزنى ئاقارتىشقا ئىشلىتىلىدۇ.
3. تىبابەتتە، دورا ياسىغىلى بولىدۇ، ئوپراتسىيىدە مەس قىلىدىغان دورا ياسىلىدۇ.
4. ئۆزىلا زەھەرلىك گاز بولۇپ، ئۇرۇشتا قۇرال قىلىپ ئىشلىتىلىدۇ.
5. زەھەرلىك گاز بومبىسى، گاز قۇرالى ياسىغىلى بولىدۇ.
6. دېھقانچىلىق ئىلمىدا زىيانداش ھاشارەتنى يوقتىدىغان دورا بولىدۇ.
7. ئۇندىن باشقا ھەرخىل ماددىلارغا ئارىلاشتۇرۇپ، ھەرخىل پايدىلانغىلى بولىدۇ.

ئاللاھنىڭ ھىكمىتى بىلەن تائامغا تۇز سالمىزدە، بۇ ماددا ئارقىلىق مىكروبدىن سالامەت قالىمىز، ھىدروگېن دېگەن بۇ ماددا، ھاۋادا كۆيدۈرۈلسە، ئوكسىگېن بىلەن بىرلىشىپ، سۇ ھاسىل بولىدۇ، ئەگەر ئۇ ئازوت بىلەن بىرلەشسە، نۇشادىر ماددىسى ھاسىل بولىدۇ، ھېدروگېندىن كۆيدۈرگۈچى بومبا ياسىلىدۇ، بۇ ماددا، كۆيگۈچى ئېنېرگىيىدە ئاساسەن بولىدۇ.

ئالىۋمىن، ھەممىگە مەلۇم بولۇپ، ھەرخىل ئۆي سايمانلىرى، تۇرمۇش بويۇملىرى، ھەتتا ئايرۇپلان ۋە باشقا نەرسىلەرگە ئىشلىتىلىدۇ. بۇ ماددا، كۈمۈش، ھاۋادا قارىداپ كەتكەندەك، تۆمۈر داتلاشقاندەك، داتلاشمايدۇ، قارىدىمايدۇ، ھەتتا، تۆمۈرنىمۇ داتلاشماس ئۇچۇن ئىشلىتىلىدۇ. تۆمۈر، ئەينەك، مىس، گەج، سېمونېت، ھاك، نېفتتىن چىققان ھەرخىل ماددا، سۇلياۋ، ھەممە ماددا 110 خىل ئىلمېنت بولۇپ، بۇلار پۈتۈنلەي ئىنسانلار پايدىسى ئۇچۇن، ئاللاھ ئىنسانلارغا رەھمەت قىلىپ

ئېچىۋەتكەن نەرسىلەردۇر، بۇ ماددىلارنى تەتقىق قىلىپ، نۇرغۇن دورا ياسالدى، مەيلى مۇسۇلمان كەشىپ قىلسۇن، مەيلى دىنسىز بولسۇن، ئاللاھ، تېرىشقانغا بېرىۋېرىدۇ، ئىزدەنگەن تاپىدۇ، تېرىغان ئورىدۇ، دۇنيانى مەخسەت قىلسا، شۇ ئاخىرەتنى مەخسەت قىلسا، ئۇمۇ شۇ، ئەگەر ئاللاھنىلا مەخسەت قىلسا، ئۇمۇ شۇنداق بولىدۇ. ئاددىي بىر پېقىر بالا، كەشپىياتدىن بىرنى تېپىپ مىليونىر بولۇپ كېتىدۇ، ئىلىم ھامىنى خارلىمايدۇ، يۇقىرقىلارنى ئورۇنلاشتۇرغان، ئەمىن قىلغۇچى، پايدا ـ زىيان كۆرسەتكۈچى، ھەر نەرسىنىڭ ئىشكىنى ئاچقۇچى، ئەزىز قىلىپ، ئۇستۇن كۆتۈرگۈچى، خار قىلىپ، پەسكە تاشلىغۇچى، باي ـ كەمبەغەل قىلغۇچى، رەھمەت ئىشكىنى ئاچقۇچى، تۇز كورنى جازالىغۇچى، ئادىل بىر ئاللاھدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللاھ ئەلەي، ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا رەھمەت ئىشكىنى ئېچىپ بېرىۋەتكەن كەشپىياتلار ئۇستىدە توختىلىپ، يەنە مۇنداق دەيدۇ:

بىز يۇقىرىدا ھەرخىل ماددىلاردىكى رەھمەتنى، كەشپىياتنى كۆردۇق، ھازىر بىز، باشقا كەشپىيات ۋە بايلىقلارنى كۆرۈپ باقايلى.

1. شىمالىي قۇتۇپىدا، كشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان كۆمۈر، تۆمۈر، مىس، نېفىت قاتارلىق نۇرغۇن بايلىقلار ئاشكارا بولدى، ھەتتا 726 خىل ئۆسۈملۈك تېپىلدى، ھەرخىل ھايۋاناتلار بايلىقى، بۇنىڭ سىرتىدا بۇمۇ رەھمەتتۇر.

2. جەنۇبى قۇتۇپىدا بولسا، بۇنىڭدىنمۇ مول بايلىق ۋە كەشپىيات بارلىققا كەلدى، كىشىلەر ئۇچۇش كەشپىياتىنى تاپتى، ھاۋا يولى ئارقىلىق ئالاقىلىشىش، تېلېگراف ئىشلىرى، سىملىق، سىمسىز تېلېفونلار كەشپ قىلىندى، 1930 ـ يىللىرى ھازىر 2005 ـ يىلى بو لسا، تۇل خوتۇندىمۇ يانفون بولۇپ كەتتى، ھەر ئۆيدە ئىلغار كومپيۇتېر، سەپەر قىلىش، ئالاقىلىشىش، كىيىم ـ كېچەك، يېمەك ـ ئىچمەك، تىجارەت، ئىلىم، بايلىق، كەشپىيات، ھەر جەھەتتە زاپاس تۇرىدۇ، ئەمما، كىشىلەر تەقۋا ئەمەس، لەقۋا، ھورۇندۇر، شۇكرى قىلىش تۇگۈل، ئىگىسى خالىق ئاللاھنىمۇ تونىمايدۇ، سۇبھانالله، ئاللاھ ھەممىمىزنى كەچۈرگەي ئامىن!!!

ئۆز گېپىمىزگە كېلەيلى، 1930 ـ يىللىرى، ئالىملار بىر قىسىم خېمىيىۋېلىك ئۇسۇلدا، يېمەكلىك تەييارلاپ، ئىنسانلارغا زىيانلىق ئاپەت بولمىسۇن دەپ، تەرىك ئەتكەن، مۇشۇ يىللاردا، بىر دوكتۇر، تائامنى ئاشقازاندا ئاسان ھەزىم قىلىش دورىسى كەشپ قىلىپ، نوبىل مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن، مۇكاپات قىممىتى 8000 دوللار كېلەتتى، بۇ دورىنى ياساپ ساتقان شىركەت، دوختۇر، دوختۇرخانا، ئىشچى ـ خىزمەتچى ئالغان پايدىنىڭ ھېساۋى يوق، ئىلمى كەشپىياتنىڭ ئەنە شۇنداق پايدىسى كۆپ بولۇپ، ھاياتلىق مەنبەسى، داۋالاپ جانىنى قۇتقۇزۇش، ئوزۇق مەنبەسى، قۇرال كۈچى مەنبەسى، مۇداپىئە، كىيىم ـ كېچەك، قاتناش، ھەر جەھەتتىن پايدىسى زور، بولۇپمۇ، بارلىق دۇنيا ئىنسانلىرىغا بولىدۇ. شۇڭا، بۇ ئايەتتە، ئىنسانلارغا دەپ كەلتۈرۈلگەن، ئاشۇ يىللاردا خىمىيىۋېلىك ئۇسۇلدا، ئىنسانىنى تاماق يېمىسمۇ ئوكۇل كۈچى ئارقىلىق بىر نەچچە كۈن تائام، شارابسىز داۋالاش ئېلىپ بېرىلغان، ئاشۇ يىللاردا جەنۇبىي ئافرىقىدا، ئامىستردامدا مەخسۇس ئالماس تازىلاش، نەقىشلەش كەشپىياتى چىقىپ، ئالماسلارنى ئارىلاشما ماددىلاردىن تازىلاپ بېرىپ، نۇرغۇن ئىشچىلار تەرەققي قىلغان، (17 ـ جىلد 60 ـ 61 ـ بەتتە سۆرىتى بار).

يەنە بىر كەشپىيات، ئامېرىكىدا يۈز بەرگەن بولۇپ، قوناق شېخىدا خۇددى ھازىر كېۋەز شاخلىرىدىن پەنەركە ئىشلىگەندەك، بورا قۇمۇشىدىن قەغەز ياسىغاندەك، قوناق شېخىدىن خېمىيىۋېلىك ئۇسۇلدا، قەغەز ئىشلەپ چىقىرىش كەشپىياتى بارلىققا كەلگەن بولۇپ، كىتاب ـ ژۇرنال، گېزىت، دەپتەر، خاتىرىلەر ئىشلەپ چىقىرىلىپ، نۇرغۇن قۇلايلىقلار بولغان. ئەڭ پايدىلىق بىر كەشپىيات، يەر ئاستى تەبئىي گاز بايلىقى، خۇددى تاغلاردا، يەر ئاستىدا كۆمۈر بولغاندەك، نېفىت بولغاندەك، تەبئىي گاز بولۇپ، بۇ جۇڭگو زېمىنىدا ئەڭ كۆپ، ئۇلار 1000 مېتىر چوڭقۇرلۇقدا قۇدۇق قېزىپ، بۇ گازدىن پايدىلانغان، ئامېرىكا بۇنىڭدىن پايدىلانغىلى تۇرغىلى 50 يىل بولدى، 10000 مېتىر چوڭقۇرلۇقدا تېشىپ، بۇ گازنى چىقىرىش، تېخنىكىسىغا يەتتى، ئائىلىلىكلەرگە تۇرىبلاشتۇرۇلۇپ ببرىلدى، شۇنىڭ بىلەن بۇ چۆل، جاڭگال زېمىنلارمۇ ناھايىتى قىممەتلىك بولۇپ قالدى، بۇ سىزنىڭچە ئاشۇ ئاللاھ ئاچقان رەھمەت ئەمەسمۇ؟ ئويلىنىپ ببقىڭ، بۇ سۆزنى قىلغىلى ھازىر 80 ـ يىل بولدى، 1925 ـ يىللىرى ھازىر بولسا 2006 ـ يىلغا 1 ئاي قالدى، ھازىر بولسا، بۇ تەرەققىيات نەچچە ھەسسە ئارتۇقتۇر، ھەممىگە مەلۇمكى، قەشقەر، خوتەن، لوپنور چۆلىدىن، تەكلىماكان جايلىرىدىن ببيجىڭ، شاڭخەيگىچە بۇ تەبئىي گاز تۇرىبلاشتۇرۇلدى، لېكىن بىزگە يوق.

سائەت، ۋاقىت، چېسلانى بىلىش، مۇھىم بىر ئىش بولۇپ، ئەينى يىللاردا بىر ئالىم، ۋاقىت، چېسلادىن باشقا قۇياش يىلى، ئاي يىلىنى پەرىقلەندۈرىدىغان بىر سائەت كەشپ قىلغان بولۇپ، مايسىز نەچچە يۈز يىل ماڭالايدۇ، ھازىر بولسا، بىر قىسىم ئالاھىدە قىسمىنىڭ سائەتلىرى، قەلەملىرى، ۋاقىت، چېسلا، ئورۇن، جەنۇب، شەرىق، كومپاس، سۆزلىشىش ئەسۋابى، ئۇچۇر سېگنالى ببرىش، ھەتتا بەزىسى بومبا بولىدىغان دەرىجىگە يەتتى.

1930 ـ يىللىرى سۇرەتلىك تىل لۇغەت ئۇگىتىدىغان بىر ئاپپارات كەشپ قىلىنىپ، بازاردا سودا قىلغىلى بولىدىغان، تىل لۇغەتنى ئۇستازسىز ئۇگەنگىلى بولىدىغان بولغان، ھازىر سىز كۆرۈۋاتىسىز، ئېلېكترونلۇق لۇغەت، ئېلېكترونلۇق كىتاب چىقتى، نەچچە تىلنى كىرگۈزۈپ بىر ۋاقىتتا تىل لۇغەتنى بىلگىلى بولىدۇ. ئۆزئارا تەرجىمە قىلغىلى بولىدۇ. يانچۇقتا پاتىدۇ، قۇلايلىق، ئەرەب تىلىمىمۇ بار. دېڭىز ئاستىنى خۇددى كۇندۇزى قۇرۇقلۇقنى كۆرگەندەك كۆرىدىغان سايمانلار كەشپ قىلىنىپ، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، گۆھەر، مارجان، دېڭىز ئاستى يانار تاغ، يەر تەۋرەش ئەھۋاللىرى تەتقىق قىلىنماقتا، ھازىر بۇ تېخىمۇ تەرەققي قىلدى.

بز بۇ كىتابتا تولىمۇ سۆزلەپ كەتتۇق، نۇرغۇن كەشپىياتلار ئاشكارىلاندى، كۆپىنچىسىنى قۇرئان، ھەدىس، مۆجىزە يۈزىسىدىن ئۆز ئىچىگە ئالغان، ئىشارەت قىلىپ ئۆتكەن، ئەمما، بىز مۇسۇلمانلار بۇنى بىدئەت دەپ تېخىمۇ خۇراپىيلىققا ئەزۋەيلەپ، دوكتۇر، پەيلاسوفلارنىڭ يۈزىگە قارا سۈرتۈپ، ياۋروپاغا قوغلاپ، ئۇلار پايدىلىنىپ تەتقىق قىلىپ، بىزنىڭ ساماۋى كىتابلىرىمىزنى كۆرۈپ پايدىلاندى، ئاخىرى ئۇلار غەلبە قىلىپ، بىز ببشىمىزنى يەپ، مانا ھازىر يەنىلا ئۇلار خوجايىن، بىز مەدىكار، قۇل بولۇپ تۇرۇۋاتىمىز، يەنە تېخى ئۇيقۇسىنى ئاچماي، مۇشۇنداق ئىلغار كەشپىيات، تەرەققىيات ئەھۋالىنى سۆزلىگۈچىنى ھەر قىسىم مەزھەپ، پارتىيىگە مەنسۇپ قىلىپ، ئەيىبلەپ تىللايدۇ. نادانلىقىنىڭمۇ خۇددى ئىلىمدەك چېكى يوق ئىكەن، ئەقىدە، ئىبادەتتە، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھدىن باشقا بىرسى نەرسە پەيدا قىلسا، بۇ بىدئەت بولىدۇ. ئەمما، سانائەت، ھۈنەر ـ كەسىپ، دۇنيا تەرەققياتى، ۋەسىلە،

ۋاسىته، تەرەققىيات دەپ ئاتىلىدۇ، بۇلار، بىدئەت بولمايدۇ. ياخشى سۈننەت دېگەن بىر ئۇقۇمنۇ بار، ئەگەر ئىسلام، قۇرئان، ھەدىس، ئىجمائ، قىياس، مۇسۇلمان جامائە قوللىسا، بۇ ياخشى دەپ قارالسا، ئومۇمغا پايدىلىق بولسا، دەرىجىگە قارىتا يا ۋاجىپ، يا سۈننەت، يا مۇباھ ياخشى ئىش دەپ قارىلىدۇ، رۇخسەت قىلىنىدۇ، ئويلاپ كۆرۈڭ.

ئەمدى بىز يۇقىرقى ئايەتنىڭ ئەكسى بولغان، ئەگەر ئاللاھ، رەھمىتىنى ساقلاپ تۇتۇپ قالسا، ئاچقۇچى يوق دېگەن ئايەتتە توختىلىمىز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ توغرىسىدا 1929 ـ يىلدىكى بىر قېتىملىق سوغۇق، توڭلاشنى، مۆلدۈر ئاپىتىنى يازغان، نۇرغۇن زىيان كېلىپ چىققان، نۇرغۇن كىشى ئۆلگەن، خىزمەت، ئىشلار نورمالسىز بولۇپ كەتكەن، ئەلۋەتتە، تارىخ بېتىنى ۋاراقلىساق، نۇرغۇن ئاچارچىلىق، قەھەتچىلىك، بوران ـ چاپقۇن ئاپەتلىرى ھەتتا 100000 كىشى ئۆلۈپ تۈگىگەن ۋاقا كېسىلىمۇ بار، يەر تەۋرەپ، كەلكۈن ئاپىتى ۋاھاكازالار.

مەن ھازىرقى كۈنلەردىمۇ 2005 ـ يىلى، پاكىستاندا يەر تەۋرەپ 70000 ئادەم ئۆلگىنىنى كۆردۈم، بۇنداق تەبئىي ئاپەتلەر ناھايىتى كۆپ بولۇپ، ئەگەر، ئاللاھ، غەزەپ قىلسا، ئازاب قىلسا، رەھمىتىنى ئاچمىسا، ئۇنى ئاچقۇچى يوق، ئاللاھنىڭ بۇنداق كائىنات خاراكتېرلىك ئازاب ياكى رەھمەت قىلىش، تەقدىر پۈتۈن تەدبىرنى بۇزۇپ چىقىدۇ، ئىنسانلار دائىم بىر تەھدىد ئاستىدا تۇرىدىغانلىقىنى ھېس قىلىدۇ، ئاللاھ، چوقۇم بار، بىر، ئۇ ھىكمەت بەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

والله خلقكم من تراب ثمَّ من نطفةجعلكم أزواجا ئاللاھ سىلەرنى تۇپراقدىن ياراتتى، ئاندىن ئىسپېرما سۈدىن ياراتتى، ئاندىن سىلەرنى بىر جۈپ ئەر ـ ئايال قىلدى، ئەركەك ـ چىشى قىلدى دېگەن ئايەت، ئەلۋەتتە بىز بۇ توغرىسىدا كۆپ توختالغان. قۇرئاندا، يەنە كەلگەچكە، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنىلا ئۇسلۇبنى باشقىچە قىلىپ تەپسىر قىلغان.

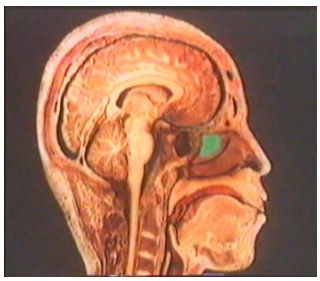

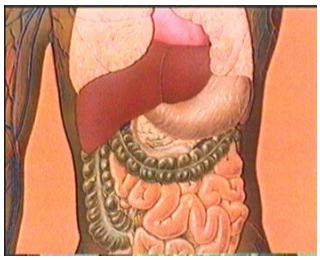

ئۇ بۇ قېتىم يەنىلا بىئولوگىيە ئىلمىنى ئىشقا سېلىپ، ئادەم ئاناتومىيىسىدىن رەڭلىك سۈرەتلەرنى تاللاپ، 74 ـ بەتتە ئىنساننىڭ ھەزىم قىلىش سىستېمىسىنى، 76 ـ بەتتە ئاشقازان، 12 بارماق ئۈچەچ، جىگەر، تال قاتارلىق ئەزالار پائالىيىتىنى، 78 ـ بەتتە، نەپەس يولىنى، ئۆپكە سۈرەتلىرىنى، 81 ـ بەتتە، بۆرەك، سۈيدۈك چىقىرىش سىستېمىسىنىڭ سۈرىتىنى، 82 ـ بەتتە، نېرۋا، سىزىم، قان ـ تومۇرلىرى ئەھۋالىنى، 83 ـ بەتتە، مېڭە سۈرىتىنى، 84 ـ بەتتە، بىر تال بېلىقنىڭ نېرۋا، سېزىم سىستېمىسىنى سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ، ئاجايىپ كەڭ مەزمۇندا سۆزلىگەن، ئەگەر بۇنى ھەقىقى چۈشىنىپ ئوقۇغان كىشى، بىئولوگ بولۇپ قالغۇدەك دەرىجىدە، ھەربىر سىستېما توغرىسىدا سۆزلەپ، ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، ئىلىم ـ ھىكمىتىنى ئاشكارىلاپ، ئايەتە كەلگەندەك سەممىيلىك بىلەن تۇپراقدىن، سۇدىن كەلگەن بىز ئىنسانىنى سۈرەتلەپ، كىشىنى ھەيران قالدۇرۇپ بەكمۇ قايىل قىلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىكى ئىككى دېگىز باراۋەر ئەمەس دېگەن ئايەتكە، يەنە بىر قېتىم دېگىز ئىچىگە يۇزلەنگەن بولۇپ، دېگىزدىكى ئاجايىپلاردىن كەلتۈرۈلگەن سۈرەتلىك بايان

قىلغان، كېمە ئەھۋالىنى، پاراخوت ئەھۋالىنى يازغان، نەچچە مىڭ تونىنا ئېغىرلىقتىكى پاراخوت ناھايىتى تېز سۈرئەتتە سەپەر قىلىشنى مىسال قىلغان، ھازىر بولسا، دۇنياغا داڭلىق ھەربىي ئىشلاردا ئىشلىتىلىدىغان ئاۋىياماتكا ھەممىگە مەلۇم، ئۇ، ئاللاھنىڭ ئاسماندىن، بۇلۇتتىن سۇنى، يامغۇرنى چۈشۈرگىنىگە قارىمامسلەر دېگەن ئايەتكە 104 ـ 111 ـ بەتكىچە سۈرەتلىك ھالدا، نۇرغۇن ئاجايىپ ـ غارايىپ دەرەخ، ئۆسۈملۈك، ھايۋان ئەھۋاللىرىنى، قۇشلارنى كەلتۈرۈپ سۆزلىگەن، ئەرەبچىنى بىلىسىز، بىر كۆرۈپ باققۇلۇق، ئەلۋەتتە، ھازىر ھارۇن يەھيانىڭ قۇرئان پەلەك، قۇرئان دېگىز، قۇرئان زېمىن، قۇرئان ئىنسان قاتارلىق نەچچە قىسىم فىلىملىرى بار، ئەنە شۇلارنى كۆرسىگىزمۇ تور بېتىدىن كۆرسىگىزمۇ بولىدۇ، ئىلىم ئىزدەپ بارمايدۇ، ئاپىرىپ بېرىلمەيدۇ، ئۇنى سىز ئىزدەيسىز، ئېلىپ كېتىسىز.

ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىن، دېگىز، ئىنسان، يامغۇر ۋاھاكازالارنى تىلغا ئېلىپ، ئاخىردا ئەنە شۇنداق ئاللاھدىن ئالىملارلا قورقىدۇ دېگەن ئايەتنى تىلغا ئالغان، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتكە، ئاللاھ ئۇلارنى ياخشى كۆرىدۇ، ئۇلار ئاللاھنى ياخشى كۆرىدۇ دېگەن، بۇ ئايەتنى يەنى ئىككى ياخشى كۆرگۈچى بىر ـ بىرىگە مەھبۇب بولىدۇ، ئاللاھ، ئىلىم ـ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، رەھىم قىلغۇچى، ئەپۇ قىلغۇچى، **ۋەدۇد** يەنى دوست تۇتقۇچى دېگەن ئايەت ۋە ئىسىم ـ سۈپەتلىرىنى كەلتۈرۈپ، قانداق ئالىم، ئاللاھدىن بەك قورقىدۇ، ئىلمىنى كامىل ئېلىپ، ئەمەل قىلىدىغان، ئەقىدىسى، تەۋھىدى ساپ، پىكرى يۇقىرى، دائىم ئىزدىنىش، تەتقىقاتقا ئامراق ئالىم دەپ مۇنداق مىسال كەلتۈرىدۇ.

مۇھەببەتنى ئۇچ قىسىمغا بۆلۈپ، ئاشىق ـ مەشۇق ئىلمىنى سۆزلەپ، لەيلى دېگەن ئايالنىڭ ئاشىقى، ئابدۇقادىر مەجنۇننى ۋە ئۇنىڭ بىر شېئىرىنى يازىدۇ، مەجنۇن بۇ شېئىردا ئەگەر ئۇ لەيلىنى زىيارەت قىلالىسا، بىر قېتىم كۆرەلىسە، شۇنچە يىراق زېمىنمۇ يېقىن كۆرۈنىدۇ، ھەتتا، لەيلى بىلەن مۇڭداشقان، بىللە ئولتۇرغانلارمۇ ئۇنىڭغا چىرايلىق گۈزەل كۆرۈنىدۇ، ھەتتا، ئاربلىقتىكى شۇ پاراڭلارنى يەنە بىر تەكرارلىسا دەپ كېتىدىغان، ئۆز ھاياتى، جېنىنى تەقدىم قىلىش روھىنى ئىپادىلەپ، ئاندىن ئۇ بۇ دۇنيادا بۇنداق ئاشىقلار ساماندەك، يەنى مەھبۇبى ئۈچۈن مەشۇقىنىڭ جېنى ئۈچۈن قۇربان بەرگۈچىلەرنى يېزىپ،يەنە بەزىلەرنىڭ ئىلىم ئىشقىلىق كېسىلى، تەتقىقات، ئىزدىنىش، تەكشۈرۈش جەريانىدا نى ـ نى ئىگىز چوققىلارنى، دېگىز، تاغلارنى، قورقۇنچلۇق ئورمان، چۆللەرنى كېزىدىغانلىقىنى، ھەتتا نەچچىسىنىڭ قۇربان بولۇپ كەتكىنىنى، ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى، ئۇلارنىڭ دىنسىز، كاپىرلىقىنى، ئەمما مۇسۇلمانلارنىڭ دىنى ئالىم، موللا دېگەنلەرنىڭ پەقەت بىر كۈنلۈك كۈنى ئۆتسە، قورسىقى تويسا، جان باقسا، مائاشنى ئالسا، مەنسەپىدىن چۈشۈپ كەتمىسە، ھايۋاندەك ياشاۋېرىشنى ئەيىبلەپ، ھەقىقى ئالىم ئاللاھدىن قورقىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئۇستۇن ئالەم، ئاستىن ئالەم، ئۆزىدىن تارتىپ تەتقىق قىلىدۇ، ئىزدىنىدۇ، ھەقىقى ئاللاھنىڭ ھېكمەت، رەھمەت، قۇدرەت كۈچىنى تېپىپ چىقىپ، ئاللاھقا ئاشىق بو لىدۇ، سېغىنىدۇ، ئەسلەيدۇ. ئەقىدىسىنى رۇسلاپ، بارلىقىنى بېغىشلايدۇ، بولمىسا، ھازىقى كىشىلەردەك ئىبادەت ئېغىر كېلىدىغان بولۇپ قالىدۇ دېگەن، ئۇ يەنە، بىز ئاشۇ ئالىم ئاشۇ ئاشىقتەك بەدەل تۆلەيلى، لەززەتنىڭ ئەڭ كاتتىسى، يۇقىرىسى، ئاللاھنى تونۇش دېگەن، بەختنىڭ ئەڭ يۇقىرىسى ئاللاھنىڭ دىدارىغا قاراش، ئىشىق، مۇھەببەتنىڭ ئەڭ يۇقىرى

پەللىسى، ئاللاھنى ياخشى كۆرۈش، ئىلىمنىڭ كاتتىسى، ئاللاھ توغرىسىدا، ئىسىم ـ سۈپەت توغرىسىدا، ئاللاھنىڭ پۈتۈن مەخلۇقاتلىرى توغرىسىدا ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىش، پايدىنىڭ، ئەجرىنىڭ كاتتىسى، كەشپىيات ھاسىل قىلىشى دېگەن.

ئەلۋەتتە، ئىلىمنىڭ مەرتىۋىسى مەلۇمنىڭ يەنى بىلىشكە تېگىشلىك نەرسىنىڭ دەرىجىسى، مەرتىۋىسى بىلەن ئۆلچىنىدۇ، ھاشارەت، تەتقىقاتدىن، ئىنسان تەتقىقاتى ئۇستۇندە، ئۇنداقتا، تەۋھىد ئىلمى، ئىمان ئەقىدە ئىلمى، ئاللاھنىڭ ھىكمىتى، قۇدرىتى، تەۋھىدكە تەۋە مۆجىزە تەتقىقاتى، ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ دۇنيا ـ ئاخىرەتلىك مەنپەئەتى، بەخت ـ سائادىتىنى ئىزدەش ئىلمى ھەممىدىن ئۇستۇن، يۇقىرى تۇرىدۇ، نەزەرىيىنى بىر دەرىجە ھەتتا، بىر نەچچە دەرىجە كۆتۈرۈش كېرەك، مىسال: رابىئە رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دېگەن: بىزنىڭ ئىستىخفارىمىز، يەنە نۇرغۇن ئىستىخفارغا مۇھتاج بولىدۇ، مەن، ئاللاھدىن مەغپىرەت، كەچۈرۈم سورىشىمنىڭ يالغان بولۇپ قېلىشى، سەۋەنلىكى ئۈچۈن، يەنە بىر قېتىم مەغپىرەت، ئەپۇ، كەچۈرۈم سورايمەن دېگەن.

سوپيان سەۋرى ئۇنىڭدىن ئىمانىڭنىڭ ھەقىقىتى نېمە؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ، مەن، ئاللاھقا ئۇنىڭ دوۋزىخىدىن قورقۇپ ياكى جەننەتنى ياخشى كۆرۈپ ئىبادەت قىلمايمەن، ئۇ چاغدا بەرسە خوش بولىدىغان بولمسا خاپا بولىدىغان يامان ئىشلەمچى، مەدىكارغا ئوخشاپ قالىمەن، مەن، ئۇنى، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئاشىق، ئىشتىياق بولۇپ، ئۆزىدىنلا قورقۇپ ئىبادەت قىلىمەن دېگەن، يەنە ئۇنىڭدىن مۇھەببەتنىڭ مەنىسى توغرىسىدا سورىغاندا، ئۇ مۇنداق شېئىر ئوقىغان.

ئى ئاللاھ، مەن سېنى شۇنداق ياخشى كۆرىمەنكى،
سېنى ئەسلەش بىلەنلا سەندىن باشقىسىدىن مەشغۇلمەن.
سەن بۇ مۇھەببەتكە ئەھلى سەنكى، ھېجابنى كۆتۈرۈپ،
دىدارىڭنى كۆرسەتسەڭ، مەن سېنى بىر كۆرسەم.

پۈتۈن پەزلى، تەشەككۇر ھەمدە ساڭلا خاس، مەندە ھېچ نەرسە يوقتۇر، ھەممىسى سېنىڭ پەزلىڭ دېگەن.

ئەبۇ سۇلايمان دېگەن كىشى، كىمكى بۇ دۇنيادا ئۆز نەپسى بىلەن مەشغۇل بولسا، ئۇ دۇنيادىمۇ نەپسى بىلەن مەشغۇلدۇر، كىمكى، بۇ دۇنيادا رەببى بىلەن مەشغۇل بولسا، ئۇ دۇنيادا، ئاخىرەتتىمۇ رەببى بىلەن مەشغۇلدۇر دېگەن.

ئەلۋەتتە، يېيىش، ئىچىش، نىكاھ، تۇرالغۇ ۋاھاكازالار، ھەممىسى مەخلۇق، ھادىسە، ئاللاھ دېگەن ئاللاھ، يا رەببىم، دىدىڭنى ئاتا قىلغىن، ئامىن!

مەخسەت، ئىلىم ـ ھېكمەتنى سۆيۈش، ئىلىم ئارقىلىق ئاللاھنىڭ ئىلىم ـ ھېكمىتىگە، ئىشق ـ مۇھەببەت ئاللاھنىلا ياخشى كۆرۈش، ئاللاھنىلا ئەسلەش، ئاللاھنىڭ يولىدا دىنسىزلارچىلىك قۇربان بېرىش، شېھىد بولۇش ئارقىلىق ئىزدىنىپ تەتقىق قىلىپ، دۇنيا ـ ئاخىرەتتە غەلبە قىلىپ، بەخت ـ سائادەتمەن بولۇپ، ئاللاھنىڭ دىدارىغا ئېرىشىش لازىم، ئاللاھدىن ئالىملار قورقىدۇ، بۇ ھەقىقەتەن راست.

ئاللاھ قىيامەت كۈنى نۇرغۇن كىشىلەرگە، سىلەرگە مەن ۋەز ـ نەسىھەت، ئىبرەت ئالدىغان ئۆمۈر بەرمىگەنمىدىم؟ سىلەرگە ئاگاھلاندۇرغۇچى كەلگەن يەنى ئەلچى، پەيغەمبەر كەلدى، ئۆلۈم

ئالامتى، بەلگىسى، ئاق چاچ كەلدى، چاچ ساقالغا ئاق كىردى، ياكى پات ـ پات ھەرخىل ئاپەت، مۇسىبەت كەلدى، ئاللاھنىڭ قامچىسى كەلدى، ئاندىن بەزىلەر شاش ئاتتەك بولۇپ كەتتى، قامچىمىز كېسەل بالاسى، دېمەك، ياخشىلىنىدۇ، بەزىلەر قېلىن، قوتۇر ئېشەكتەك جاھىللىق قىلدى، دېگەن بۇ ئايەت، بىر ئۆمۈر تەتقىقات بولۇپ، ئىنسانلار تۇغۇلۇپلا ئۆلگىلى تۇرسا، تا 200 ياشقىچە ياشاپ ئۆتىۋاتىدۇ، بۇرۇن بولسا، نەچچە مىڭ يىلغىچە ياشىغان بولسا، ھازىر كۆپىنچىسى بىر ئەسىر ئىچىدە 100 يىل ئىچىدە ئۆلۈۋاتىدۇ، 60 ـ 70 ياش ئۆمۈر بەرسە، مۇشۇ خىتاپقا لايىق بولۇپ قالىدۇ، ئىنسان ھەممىدىن ئىبرەت ئېلىشى، زېرەك، سەگەك تۇرۇشى لازىم، تۇيۇقسىز ئۆلۈممۇ يوق ئەمەس، بەربىر ئۆلىدۇ ـ دە، ئىبرەت شۇنداق بولىدۇكى، باشقىلار يامانلىق دەپ قارىغان ئەلەملەرمۇ بىزنىڭ سائادىتىمىز ئۈچۈندۇر، مەسىلەن: بۇ ھاياتنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈنمۇ نۇرغۇن دەرت ـ ئەلەم لازىم، ئاچلىق، ئۇسسۇزلۇق ئەلەملىرى، ئازابلىرى بولغاچقا، بىز، تاتلىم، شاراب، باشقا ئوزۇقلار بىلەن ھاياتىمىزنى ساقلايمىز، ئىسسىق ـ سوغۇق ئەلەملىرىدىن ياخشى كىيىنىپ، جىسمىمىزنى ساقلايمىز، ئىشىق ـ مۇھەببەت، ھېسسىيات، جىنسى ئەلەملەردىن ئەۋلادنى ساقلايمىز، نەسلى قۇرىمايدۇ، پېقىرلىق ئازابىدىن قېچىپ، باي بولۇپ، مالغا ئېرىشىمىز، خارلىق ئەلىمىدىن قېچىپ، ئىززەت ـ ئىكرامغا ئېرىشىمىز، گالۋاڭ، مىسمىسلىق ئەلىمىدىن، چېچەن، چاقچاقلىققا، بېخىللىق ئەلىمى سەۋەبىدىن سېخىلىققا، قورقۇنچاق، ئاجىزلىق ئەلىمى سەۋەبىدىن باتۇر، كۈچلۈكلۈككە، كېسەلدىن ساقلىققا، بەنى ئىسرائىلدەك قۇللۇقدىن ھۆرلۈككە، ئېزىلگەن مىللەتتىن ئەركىن، كۈچلۈك دۆلەتكە، ھاكىملىققا، بىلىمسىزلىك، چېكىنىش، ئارقىدا قېلىشتىكى زىيان، ئازاب ئەلەملەرنى تېتىغاندىن كېيىن، ئەڭ تەرەققىي قىلغان، قۇدرەت تاپقان دۆلەتكە ئىگە بولۇپ، قېلىشىمىز مۇمكىن، ئاچلىق، ئۇسسۇزلۇق،يالىڭاچ، تۇرالغۇ جايسىز، ۋەتەنسىز دېگەن ئازاب، ئەلەم، تاتلىم، شاراب، كېيىم، جان، ۋەتەن دېگەن نېئىمەتنىڭ ئالدىدا كەلگەن، ھازىر بىز مۇسۇلمانلار، ئىلىمدا، غەلىبىدە، تەرەققىياتتا، قۇرال كۈچىدە، ئىتتىپاقسىزلىقتا، كەشپىياتتا ئارقىدا تۇرىۋاتىمىز، ئىنشائاللا، كېيىنچە تېرىشىشىمىز، ئاخىردا چوقۇم تەرەققىي قىلىمىز ئىتتىپاقلىشىپ، غەلىبە قىلىمىز، ئاللاھ، ھەممىمىزگە ئىلىم ـ ھېكمەت بەرسۇن، ئامىن!!!

سۈرە ياسىن تەپسىردىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيھى، بۇرۇن يازغان بارلىق ئىلىم ـ ھېكمەت، ھەممە پەنلەرنىڭ خۇلاسىسىنى، بۇ سۈرىدە يەنە بىر تەكرار كەلتۈرگەن، چۈنكى، ياسىن، قۇرئان يۈرىكى، رەسۇلۇللاھ، ئۈممىتىنىڭ قەلبىدە بۇ سۈرىنىڭ يادا بولۇپ قېلىشىنى ئارزۇ قىلغان، بۇ سۈرىدە تەۋھىد، ئەقىدە، تارىخ، قىيامەت، ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىش، قەبرىدىن قانداق قوپۇش، ھېساب، مىزان، جەننەت، دوۋزاخ، ئىلىم ـ ھېكمەت، تەبئىي ـ پەن، كائىنات، ئاسمان جىسىملىرى، ئوربىتىلار، ئۆسۈملۈك ۋاھاكازالار سۆزلىنىدۇ.

ياسىن دېگەن بۇ ئىككى ھەرپىنىڭ مەنىسى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئى ئىنسان دېگەن بولىدۇ دېسە، بەزىلەر، ئى مۇھەممەد دېگەن بولىدۇ دەيدۇ، كېيىنكى خىتابنى دەلىل قىلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئۆز ئۇسلۇبى بويىچە، ي بىلەن س سۈرە ئاخىرىدىكى (وَنَسِيَ خَلْقَه) دېگەن ئايەتتىكى يس غا ئىشارەتتۇر.

چۈنكى، بۇ ئايەت، دىنسىزلارنىڭ قىيامەت كۈنى تىرىلىشىمىزنى ئىنكار قىلىپ، چىرىپ كەتكەن سۆڭەكنى مىسال قىلىپ، ئۆزىنىڭ دەسلەپتە تۇنجى قېتىم يارىلىشىنى ئۇنتۇپ قالغان، ئاللاھ، ئۇلارغا ئۆزى مۇنداق جاۋاب بەرگەن، ئۇلارغا دېگىنكى، سىلەرنى ئۇ چىرىپ كەتكەن سۆڭەكنى دەسلەپتە ياراتقان، پەيدا قىلغان زات، ئاللاھ تىرىلدۈرىدۇ، دېگىن دەپ جاۋاب بەرگەن، بۇ يس ئەنە شۇ ھەقىقەتكە مۇھىم ئەقىدىگە ئىشارەتتۇر، ئاللاھ بىزنى بۇ مەسىلىگە ئاگاھلاندۇرىدۇ، بىز بۇ سۈرىدىكى ھەقىقەتلەرنى، كائىنات ئىلمىلىرى، بىئولوگىيە بىلىملىرىنى تولۇق ئىگىلەپ، دىنسىزلارغا ياخشى ئۇسلۇبدا تاقابىل تۇرۇپ، مۇنازىرە مەيدانىدا چوقۇم، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، قىيامەتنى چوقۇم قۇرىدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىشىمىز لازىم.

ئۇنداقتا، بىز بۇ سۈرىدىكى ئىلمى ھەقىقەتلەرگە قۇلاق سالايلى، يس نَسِيَ دىن باشقا أوليس الذي دىكى ي بىلەن س غىمۇ ئىشارەت قىلىدۇ، ليس ده يس دېگەن بۇ ئىككى ھەرىپ بار، بۇ ئايەتمۇ بەكلا مۇھىم، قۇرئان، بىزنى پۈتۈن كائىنات، ئاسمان ـ زېمىن، ھەممە نەرسىگە ھەتتا، يېشىل دەرەختىن قانداق ئوت چىقىدۇ، بۇرۇن مەرىخ ئىپار دېگەن بۇ ئىككى دەرەخنى بىر ـ بىرىگە سۈركىسە، ئوت چىقاتتى، ئاللاھ، يېشىل دەرەختە سۇ بىلەن ئوتتەك ئىككى نەرسىنى بىرلەشتۈرگەن، يېشىل دەرەخدىن ئوت چىقىرىشنى بۇ سۈرىدە تىلغا ئېلىشى، خېمىيە ئىلمىغا ئىشارەتتۇر، ئەلۋەتتە، شۇڭا، بۇ سۈرىدە مەيلى دۇنيادىكى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بولسۇن، مەيلى، ئاخىرەتتىكى ئىشلار بولسۇن، بىزنىڭ بىلۈۋېلىشىمىزنى كۆزدە تۇتۇپ، شېھىد قىلىنغان كىشىنىڭ مۇنۇ سۆزى دەپ بېرىلگەن، ياليت قومى يعلمون كاشكى مېنىڭ قەۋمم بىلسىچۇ دېگەن بۇ سۆز دېققىتىمىزنى قوزغايدۇ، كاشكى سىلەرمۇ بۇ ھەقىقەتنى بىلسەڭلارچۇ، ئىنسانلار يەنىلا غەپلەتتە، شۇڭا، بۇ سۈرىدە ياحسرة على العباد يەنى مۇشۇنداق بەندىلەرگە ھەسرەت ـ ئادامەت دەپ كەلتۈرۈلگەن.

والشمس تجرى لمستقرلها قۇياش ئۆز قارارگاھىدا سەيرە قىلىپ ماڭىدۇ، دېگەن ئايەت توغرىسىدا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ:

بىز ئالدى بىلەن ئاللاھ تەقدىر قىلغان سۈرئەتنى بىلىشىمىز لازىم، ئادەتتە، نۇر تېزلىكى، بىر سېكۇنتىغا 300000 كىلومېتىر سۈرئەتتە ماڭىدۇ، يەرشارىنىڭ ئايلانمىسى 40 مىڭ كىلومېتىر بولۇپ، يۇقىرقى نۇر تېزلىكى بىر سېكۇنتتا زېمىننى سەككىز قېتىم ئايلىنىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بىز، رادىئو ـ تېلېۋىزورلارنى شۇ چاغدىلا قوبۇل قىلالايمىز.

يەرشارى قۇياش ئەتراپىنى بىر سائەتتە 65533 مىل يەنى 140 مىڭ كىلومېتىردىن كۆپرەك تېزلىك، سۈرئەت بىلەن ئايلىنىدۇ، قۇياش بولسا، بارلىق ھەمراھلىرى بىلەن سامان يولى سىستېمىسىدا ناھايىتى تېز سۈرئەتتە سەيرە قىلىدۇ، بىر كۈندىكى باسقان مۇساپىسى، ئوربېتىلار دېگەن فىلىمدە كۆرسىتىلگەن.

ئادەتتە، يەنى 1930 ـ يىلى، باشقۇرۇلىدىغان بومبا، بىر سېكۇنتتا 2000 مىل (3500 كىلومېتىر)دىن كۆپرەك سۈرئەتتە ماڭىدۇ، فرانسىيە ئايروپىلانى شۇ چاغدا بىر سائەتە 3023 مىل

تېزلىكتە ئامېرىكىنىڭ 3000 مىل، دېڭىزدا ئۇچىدىغان ئايروپىلان 24581 مىل سۈرئىتتە، ئاپتوموبىل 160 مىل يەنى سائىتىگە 300 كىلومېتىر تېزلىكتە ماڭىدۇ، بەزى قۇشلار يەرشارىنى نەچچە سائەتتىلا ئايلىنىپ بولىدۇ، 169 ـ بەتتە ھەرخىل قاتناش قۇراللىرىنىڭ سۈرىتى، سۈرئەت تېزلىكى بىلەن چۈشۈرۈلگەن، ئاستا ۋە تېز سۈرئەتتە ھەرىكەت قىلغان ھەممە نەرسە بار، تاشپاقا، قۇلۇلدىن تارتىپ، ھەممە ھەرىكەتتە.

شۇ چاغدىكى پويىز بىر سائەتتە 68 مىل يەنى 120 كىلومېتىردەك ماڭاتتى، پاراخوت، موتسىكلىت.

خۇلاسە، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز قاتناشلىرى، خېلى تەرەققي قىلغان بولۇپ، ئىنسانلار تېخىمۇ زىيادىنى تەلەپ قىلماقتا ئىدى، مانا ھازىر، ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلدى، مەخسەت، پەلەك، ئاسترونومىيە ئىلمىنى ئىگىلەشتۇر، قۇياش فىزىكىسى، نۇر ئىلمى، جۇغراپىيىلەر، 196 ـ بەتتە، قۇياشنىڭ تۆت پەسلىنى قانداق ھاسىل قىلىش، يەرشارى نەگە بارغاندا، قىش، ياز بولۇشى، ئوربىتىلار سۈرئىتى چۈشۈرۈلگەن، 198 ـ بەتتە **(ئىلغار تېلىسكوپ)**

قۇياش سىستېمىسى بارلىق ھەمراھلىرىنىڭ سەيرە ھالەتتىكى سۈرىتى، ئوربىتىلارنى كۆزىتكەن 6 مىليون رىيال قىممەتلىدىكى يەنى 12 مىليون يۈەن جۇڭگو پۇلى قىممەتلىدىكى تېلىسكوپىدا كۆزىتىش ئەھۋالى، سۈرەتلىك بايان قىلىنغان.

بۇ ئىلىمغا ئەلۋەتتە كىچە ـ كۈندۈز شېرىك، دەلىل شۇكى، ئۇلارغا ئالامەتتۇر، مۆجىزىدۇر، كىچە ـ كۈندۈزنى چىقىرىپ، سۇغۇرۇۋالىمىز، ئەگەر ئۇلار قاراڭغۇدا قالىدۇ دېگەن ئايەت.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتە، كىچە ـ كۈندۈز ئىلمىنى، كۈندۈز قانداق كېتىدۇ، كىچە قانداق كېلىدۇ، قانداق زىيادە كام بولىدۇ، بۇنىمۇ سۈرەتلىك چۈشىنىڭ، بۇ بىر نۇر ئىلمى، ھەرقانداق نۇردا ھارارەت بولىدۇ، نۇر، كۈندۈز كەتسە، قاراڭغۇ، سوغۇق قالىدۇ.

ئەمما، ھازىر بىر خىل كەشپ ئاشكارا بولىدۇكى، ئاللاھ، بەزى ئىنسانىنى غەزەپسىز ياراتقاندەك، بەزى مەخلۇقلارنى ئەركەكسىز ياكى ئەركەك ـ چىشسىز كۆپەيتكەندەك، بىر قىسىم يۇلتۇزلار نۇرى بار، ھارارىتى، قىزىرىقلىق گىرادۇسى يوق يارىتىلغان، بۇ دېگىنىمىز ئەلۋەتتە، نۇر قايتۇرىدىغان ئايلارنىڭ ئوخشىشى ئەمەس، ئۆزىدىن نۇر چىقىدۇ، ھارارىتى يوق پىلانېتلار بار ئىكەن، ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر، ئامېرىكىدىكى ۋېلسن تېغىدىكى كۈزۈتۈش تېغىدا، ئىلغار تېلىسكوپ بولۇپ، شۇ چاغدا 1930 ـ يىللىرى دوكتۇر جىينانز، بۇ سىستېمىلاردا بىر قىسىم يۇلتۇز، پىلانېت بارىكى، ئەگەر يەرشارى ئۇنىڭغا يېقىن بارسا، نۇردىن چىققان سوغۇق، پۈتۈن دېڭىزنى توڭلىتىپ قويىدۇ دېگەن، مانا شۇنداق ئىسسىق چىقارغان ھارارەتلىك پىلانېتتەك، سوغۇق چىقىرىدىغان پىلانېتمۇ بار ئىكەن.

خەۋەر قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىز، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە ئىشىنىمىز، ئاسترونوم ئىلمى تەتقىقات ھەيئىتىنىڭ باش رەئىسى، دوكتۇر جىيانىس مۇنداق دېگەن، بەزى قۇياش سىستېمىسىدەك سىستېمىلار بىزدىن شۇنداق يىراقكى، بىزگە ئۇنىڭ نۇرى 140 مىليون يىلدىن كېيىن يېتىپ كېلىشى مۇمكىن دېگەن، سىز بىلىسىز، نۇر دېگەن بىر سېكۇنتتا 300000 كىلومېتىر تېزلىكتە سەيرە قىلىدۇ،

قۇياش زېمىندىن مىليون ھەسسە چوڭ بولغاندەك، قۇياشدىن نەچچە يۈز مىليون، مىليارت ھەسسە چوڭ يۇلتۇزلار بار، ئەمما، ئۇلار بىزدىن شۇنداق يىراق بولغاچقا، كۆزىمىزگە شۇنداق كىچىك كۆرۈنىدۇ.

كائىنات ئىلىملىرىدا ئەقلىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۆجىزىلەر بار.

بىر دوكتۇر مۇنداق دەيدۇ: بۇ زېمىننىڭ باشلىنىشى بار، شۇنداقلا، ئاخىرلىشىشىمۇ بار، بۇ يەردە چوقۇم تەدبىر، پىكىر ئارقىلىق باشقۇرغۇچى بىر زات بار.

أشهدأن لاإله إلاالله وأشهدأن محمدًا عبده ورسوله

سېغىنىش ئايرىلغاندا بولىدىكەن، دىدار مۇكاپىتىمۇ ئاسان قولغان كەلمەيدۇ.

والقمرقدرناه منازل ئايغا بىز مەنزىللەر بېكىتتۇق، ئۇ ئاخىرى قۇرۇپ قالغان كونا خورما شېخىدەك بولۇپ قالىدۇ دېگەن ئايەتتە، بىزنى بىر كۆرۈپ بېقىشقا تەكلىپ قىلغاندۇر، شۇڭا بىز ھازىر تېلىسكوپ ئارقىلىق قاراپ باقمىز.

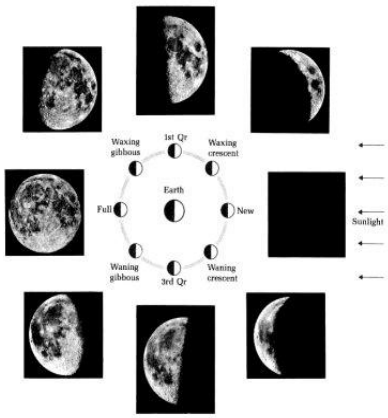

199 ـ بەتتە، قۇياش سىستېمىسىدىن كېيىنلا تۇنجى چىققان ئاينىڭ تۆت كۈنلۈك ئاينىڭ 200 ـ 201 ـ بەتلەردە سەككىز كۈنلۈك 15 كۈنلۈك تا ئاخىرىدا راستىنلا ئەگمەك شاختەك ھالەتتە تۇرغان ئاخىرقى ئۇچ كۈنلۈك ئاينىڭ سۈرىتىنى چۈشۈرگەن.

بىز بۇ مەسىلىلەرنى كۆپ سۆزلەپ كەتكەن، بىز يۇقىرىدا دېگەندەك، بۇ سۈرىدە بىر ئەسلىمە بولۇپ قالسۇن دەپ، بارلىق كۆرۈنۈشلەرنى سۈرەتلەپ يەنە بىر كەلتۈردۇق، ئاي شارى قۇياش نۇرىنى زېمىنغا ياندۇرۇپ يورۇتىدۇ، قۇياش سەيرىسى، زېمىن، ئاي ۋە باشقا ھەمراھلار سەيرىسى بۇ يىلغا ۋاقىتتا قىلچە تەسىر كۆرسەتمەيدۇ.

سُبْحَانَ الَّذِى خَلَقَ ٱلأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّاتُنبِتُ ٱلأَرْضُ وَمِنْ أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا لاَيَعْلَمُونَ

ھەممە نەرسىنى جۈپ ياراتقان، زېمىن ئۇندۇرگەن ۋە ئىنسانلارنىڭ ئۆزلىرىدىن كەلگەن ۋە ئۇلار بىلمەيدىغان نەرسىلەرنىمۇ جۈپ ياراتقان ئاللاھ، پاكتۇر دېگەن ئايەتتە، ئاللاھلا بىر يەككە ـ يىگانە، بارچە مەخلۇق جۈپتۇر، بولۇپمۇ بىز بىلمەس جۈپلەر، يەنە كەشپ بولۇپ چىقىشى مۇمكىن، ئەسىر دېگەن بوشلۇق، ئالەم، ۋاكىئوم، زەررىچە، سەلبى، مەنفى، ئىجابى، مۇسبەت، توك زەررىچىسى، باشقا سېستېمىلار، سامان يولى سىستېمىسى، قۇياش سىستېمىسى، ھاۋا، دېئىز، قۇرۇقلۇق، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھەممىسى جۈپ، جانلىقلارنى بىز ئەركەك ـ چىشى، بىر جۈپ دەيمىز، باشقا نەرسىمۇ بىر جۈپ، بۇ ئايەتتە، مەخسۇس ئۆسۈملۈك جۈپ دەپ تىلغا ئېلىنغان، بۇنىڭدىن بىر مۆجىزە چىقىپلا قالماستىن، باغۋەنچىلىك تېخنىكىسى، ئۇرۇق سورتلاش، چاڭلاشتۇرۇش ئىلمى چىقىپ تۇرىدۇ.

بۇ ئايەتتە، ئۆسۈملۈكنى تەتقىق قىلىش، ئۆزىمىزنى تەتقىق قىلىش، شۇنداقلا تېخى بىز بىلمىگەن نەرسىنىمۇ ئىزدەش چىقىپ تۇرىدۇ، خۇددى يېڭىدىن كەشپ قىلىنغان ئۇششاق ھايۋان، مىكروپ، باكتېرىيىلەرمۇ جۈپ ئىكەن، بۇنى بىز بىلمىگەن ئىدۇق، توك زەررىچىسى ھەتتا، نۇرغۇن كەشپ قىلىنغان ۋە بۇندىن كېيىن كەشپ بولىدىغان نەرسىمۇ جۈپ بولىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، توكنى كەشپ قىلغان ئىدسون ۋە ئۇنىڭ باشلىقى، ھەمراھلىرى كەشپ قىلغان فوتوگراف ئاپاراتى، ھەربىرىكەتلىك سۈرەت يەنى فىلىم توك ئوچىقى، توڭلاتقۇ،

شامالدۇرغۇچ، سېمونت تارتىدىغان تۈگمەن قاتارلىق نەچچە يۈز كەشپىياتنى تىلغا ئېلىپ، كىشىلەر ئۈنى شۇنداق ماختاپ، كۆككە كۆتۈرۈپ، تاس قالدى ئىلاھ بىلىۋالغىنى، چۈنكى، ئۇ ئىنسانلارغا زور پايدا ئېلىپ كەلدى، ھەتتا، مۇسۇلمانلارغىمۇ بىر قىسىم بىدئەتچى، خۇراپىي موللامدىن چىرايلىق كۆرۈنۈپ كەتتى.

بىز بۇ كائىنات ئىلمىنى ئوقساق، ئاللاھنىلا ماختايمىز، چۈنكى، ئۇ ياراتتى، ئاشۇ كەشپىياتنىمۇ ئۇ ياراتتى، بەندىلەر كەشپ ۋە كەسىپ قىلدى، ئىجاد قىلىش، يارىتىش، ئاللاھقىلا خاستۇر، ئاللاھ،رەھمىتى بىلەن خالىغان بەندىگە ھېكمىتى، تەقەززاسى بويىچە ئىلھام قىلىدۇ، ئىدىسون، كىشىلەرگە توك كەشپ قىلىپ بەرگەن بولسا، ئاللاھ، شۇ ئىدىسوننىمۇ كەشپ، كەسىپنىمۇ بىللە قوشۇپ ياراتقۇچى، شۇنداقلا، جېنىنى ئالدىغۇ،! ھاياتلىق تەتقىقاتچىلىرىمۇ ئۆلۈپ كەتتى، ئاللاھ خالىق، بىزگە ھەممىنى يارىتىپ بەرگۈچى، بىزنى ئوقسۇن، مۇسۇلمانلارمۇ كەشپ قىلسۇن دەپ، قۇرئاندا مۇشۇنداق سىرلىق مۆجىزىلەرنى سۆزلەپ بەردى، ئەمما، بىز ئەسھابۇلكەھىپدەك ئۇخلىدۇق.

ھەرقانداق بىر ئالىم، كەشپىياتچى، سانائەتچى كىشى، شۇنداق ماختالسا، قوللانسا، ئۇلۇغلانسا، يەتكۈزگەن پايدىسىنىڭ مقدارىدا مەرتىپىگە ئېرىشسە، ئويلاپ بېقىڭلار، ئاللاھ، قانداقراق، ئۇ زات ھەممىدىن بۈيۈك، ئۇلۇغ، ئەيىب ـ نۇقساندىن پاك، ئوخشىشى يوق، شېرىكى يوق، ئاشىق بولىشىمىز، ياخشى كۆرۈپ ئىبادەت قىلىشىمىز لايىق زاتتۇر، ئاشۇ زات، قۇرئان كالامىدا بىزگە مۇشۇ مۆجىزە، ھەقىقەتنى سۆزلەپ بېرىۋاتىدۇ، بۇ زاتنىڭ رەھمىتىگە قارىغىلار، بىز ھازىر ئۆسۈملۈك ۋە قۇلاقنى تەتقىق قىلىمىز.

قۇرئاندا، قۇلاقلار، «لەۋھۇلمەھپۇز»دا خاتىرلەنگەن دەپ چىقىدۇ، زەررىدىن چوڭ يا كىچىك ھەممىسى خاتىرلەنگەن، 211 ـ بەتتە، ھاياتلىق مەۋجۇد بولۇپ تۇرغان يېڭى يېشىل قۇلاق، قۇلاقنىڭ ئوچۇق سۈرىتى، كۈزدىكى قۇرىغان قۇلاق كۆرۈنۈشى بار، قۇلاقنى مىكروسكوپىدا تەكشۈرگەندە، ئوكسىگېننى چىقىرىپ، كاربوننى سۈمۈرىدىغان ئېغىزلىرى كۆرۈنگەن، خۇددى بىز ئوكسىگېننى سۈمۈرۈپ، كاربون، گازنى چىقىرىپ تۇرغاندەك، بەزى قۇلاقتا، بىر كۋادرات سانتىمېتىردا 12 ئېغىز، بەزىدە 24 بەزىسىدە بەش ئالتە يۈز بەزىسىدە 160000 ھەتتا بەزى قۇلاقتا بۇنداق ئېغىزدىن بىر سانتىدا 708750 ئېغىز بار ئىكەن، يەنىمۇ چوڭقۇر تەكشۈرسە بەزى قۇلاقتا، بىر مىليون ئېغىز بار ئىكەن، 212 ـ بەتتە، سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن.

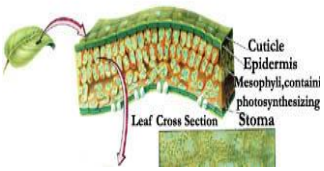

(ئۆسۈملۈك قۇلاق تۈشۈكلىرى)

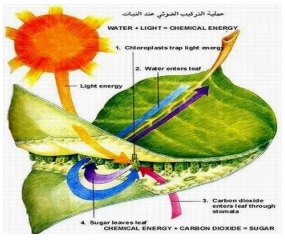

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا بوتانىكا ئىلمىنى ئۆز ئەينى بايان قىلغان، دەرەخ، ئۆسۈملۈك، قۇلاق، ئۇرۇق چاڭلاشتۇرۇش، ھاۋا، ھەرخىل ماددا، ئىلمىپەت قاتارلىقلارنى رەسمى، جەدۋىلى بىلەن بىللە سۆزلەپ چۈشەندۈرگەن، بۇنى سىز بىئولوگىيە، خىمىيە، بوتانىكا ئىلمىدە بىلىسىز، ئەمما، پەرقى شۇكى، بۇ

تەپسىر، قۇرئان، ئىسلام دىنى ئىلمى، ئۇلارنىڭ بولسا، دىنسىزلىق، ئەقىدە مەسلىسى بار، ئۇلار دىنسىزلىققا چاقىرىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، دەلىل بىلەن قايىل قىلىپ، دىنغا، ئىسلامغا، غەلىبىگە، بەخت ـ سائادەتكە بارلىق كائىناتتىكى ئىلمىنى دەرسلىك قىلىپ ئوقۇشقا چاقىرىدۇ.

ئۇ ئاندىن جۈپ ھايۋانلار تەتقىقاتىغا چۈشۈپ كەتتى، ھايۋانلار تۇغرىسىدا كۆپ سۆزلىگەن ئىدۇق، ھازىر بىز پەقەت بىر نەچچە گۈزەل جۈپلۇك ھايۋانلار سۈرىتىنى كەلتۈرۈپ قويىمىز، كۆزىڭىز ئېچىلسۇن دېگەن، 218 ـ 226 ـ بەتكىچە ھەرخىل ھايۋانلار سۈرىتىنى چۈشۈرگەن.

توزنى تەقلىد قىلغان، تۆگە قۇشى، پۇتۇن جىسمىنى ئۆز بوينى بىلەن كۆرەلەيدىغان ئەينەك ھاجەتسىز، بوينى ئۇزۇن بىر قۇش سۈرىتى.

اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُم بِمَاكَانُواْ يَكْسِبُونْ

قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ (يەنى جىنايەتچىلەرنىڭ) ئاغزىنى پېچەتلىۋېتىمىز، بىزگە قوللىرى سۆزلەپ بېرىدۇ، پۇتلىرى گۇۋاھلىق بېرىدۇ دېگەن ئايەت، گەرچە بۇ ئايەت قىيامەت كۈنىگە خاس بولسىمۇ، بۇ دۇنيالىقتىمۇ پۇت ـ قولنىڭ قىلغان جىنايىتىگە گۇۋاھلىق بېرىشكە ئىشارەت بار، ئۇنداقتا، ھازىر، پۇت ـ قول قانداق گۇۋاھلىق بېرىدۇ، قول قانداق سۆزلەيدۇ؟

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ياپونىيە، ئامېرىكىدەك تەرەققىياتى ئىلغار دۆلەتلەردىكى جىنايى ئىشلار ساقچىلىرى، بارماق ئىزىنى تەكشۈرۈپ بىر نەچچە قاتىللىق، ئوغرىلىق دىلولىرىنى ئېنىقلاپ نەتىجە قازانغان، مىساللارنى كەلتۈرۈپ بارماق ئىزلىرىنى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، بىزمۇ بۇنى سۈرەتلىك بايان قىلىمىز قاراڭلار!

شۇنداق ھازىرمۇ بۇ خىل تەكشۈرۈش ياكى ئالدىن مۇھىم گۇماندارلارنى سىياسىي تەرىپى بارلارنى سۈرىتى، بارماق ئىزى، قىسقىچە تەرجىمھالى بىلەن ساقچى ئورگانلار ئارخىپ قالدۇرماقتا، بىرەر دىلو، جىنايەت سادىر بولسا، دەرھال تەكشۈرۈپ، پۇت ئىزى، بارماق ئىزى، تىل كامىرادا تارتىلغا سۈرەت، ئاپىشاركا ئىتلارنى ئىشقا سېلىپ، دىلونى پاش قىلماقتا، بۇ ئايەت مۆجىزە ئورۇندا تۇرىدۇ، چۈنكى، ئۇ قولنى سۆزلەيدۇ دەپ 1426 يىل بۇرۇن خەۋەر بەرگەن.

ومن نعمره ننكسه فى الخلق أفلا يعقلون

(كۆز، قۇلاقلىرى يوق ئىنسان)

بىز بەزى كىشىگە ئۆمۈرنى ئۇزۇن بېرىمىز، ياراتىشتا ناكا، ئەزاسى كام، مىيىپ قىلىپ قويساق قانداق قىلاتتى، ئۇلارنىڭ ئەقلى يوقمۇ؟ دېگەن بۇ ئايەت، ئۆمۈر تەتقىقاتى بولۇپ، دۇنيادىكى بارلىق ئاقساق ـ چولاق، مىيىپلاردىن ئىبرەت ئالدۇرىدۇ، ئۇلارنىمۇ سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ چۈشەندۈرۈلىدۇ، خىيال قىلىپ بېقىڭلار.

ئىنسانلار، ھايۋان، ئۆسۈملۈك بولۇپ نەچچە مىليون جانلىقنى تەتقىق قىلدى، مەخسۇس ئۆمۈر ئۇزارتىش ھەيئىتى قۇدرىتى، قانداق قىلساق ئۆمۈرنى ئۇزارتارمىز دەپ تىرىشتى، ئەمما، ھەممىسى ئۆلدى، نەچچە مىليون، مىليارت جانلىقلار مۇنۇ ئايەتكە ئاساسەن جان ئۈزدى، (ھەربىر نەپسى

ئىگىسى ئۆلۈمىنىڭ تەمىنى تېتىيدۇ).

ئەمما، ئاللاھ، ئاسانلىق بەرسە، كەشپىيات ئاتا قىلسا، تىبابەتتە دوختۇرلۇق ئىلمىدەك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئىنسانلار مەلۇم ۋاقىتقىچە جېنىنى ساقلاپ قالدى، ئەمما، بەربىر ئۆلدى، ئۆلمىسە بولمايتتى، ئۆمۈر تەتقىقاتىدا ئىنسانلار ئادەتتە نورمال ئەھۋال ئاستىدا 60دىن 100 ھەتتا 140 ياشقىچە ياشىدى، ئۆلۈۋاتقانلارغا قارىساق، تۇغۇلۇپلا ھەتتا ئانا قورسىقىدا ئۆلگىلى تۇرسا، تا 100 يىلغىچە ئۆلۈپ تۇگەۋاتىدۇ.

بىر قىسىم ھايۋانلار ئىنساندىن ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىدۇ، مەسىلەن: تاشپاقا 200 يىل ياشايدۇ، ئالبانىيەدىكى بىر بېلىق تۈرى 150 يىلغىچە، ئاق باشلىق بۈركۈت 118 يىل، قۇش 104 يىل ياشىدى، بەزى قاغا، نەچچە يۈز يىل ياشايدۇ دېگەن بار، ئىشەتەك 35 يىل، ئات 40 يىل، كالا 25 يىل، مۈشۈك 40 يىل، توخۇ 30 يىل، ئۆردەك 75 يىل، شىر - يولۋاس 25 يىل، پاقىنىڭ بەزىسى 36 يىل، تىمساھ 40 يىل ياشىيالايدۇ، ھەممىسگە مەلۇم، ئەجەل كەلسە ئۆلىدۇ، ئۆمرى قىسقا مەخلۇق، ھاشارەتتۇر، مەسىلەن: چۈشن، 30 كۈن ياشايدۇ، بەزى ھاشارەتلەر ئۈچ سائەتتىن، نەچچە كۈنگىچە ياشايدۇ، دەرەخلەر كۆپ بىخەتەر، رەقىبى يوق بىر خىل ھاشارەت 35 يىل ياشىيالايدىكەن، قولدىن كەلگەن بارلىق سەۋەبلەرنى قىلىمىز، كېسەل بولساق، داۋالىنىمىز، ئاچ قالساق، تائام يەيمىز، پاكىز، خۇشال - خۇرام، كەڭ قورساق، بەختلىك، ئانچە - مۇنچە چېنىقىش، ھەربىرىمىز قىلىش، سايادىن قىلىش، باغچىلاردا ھوزۇرلىنىش، كۆكتات، سەيلەردىن ئوزۇقلىنىش، ماددىلارغا دېققەت قىلىپ، كام ماددىنى تولۇقلاش، ھەرخىل دورا - دەرمەك ئىستېمال قىلىشلاردەك سەۋەبنى قىلىپ باقىمىز، ئاخىرى ئاللاھنىڭ تەقدىرى، تەدبىرىمىزنى بۇزۇپ يەنە ئۆلىمىز، ئۆلۈم چوڭ ھەقىقەت، ئىبرەت ئال، تەييارلىق قىل.

بىز بۇ يەردە قۇياشقا، يېشىل دەرەخدىن چىققان ئوتقا مۇناسىپ ھارارەت ئۇستىدە مۇنداق تېما قويىمىز، كەلگۈسى تەتقىقاتچىلار مۇشۇ تېمىدا تەتقىق قىلسۇن.

1. ھارارەت، قىزىرقلىق نۇر ئىلمى
2. نۇر، نۇر تېزلىكى، توك تەرەققىياتى.
3. مەنىۋى ۋە ماددى نۇر ئىلىم مائارىپقا يېتەكلەيدۇ.
4. نۇر، ھارارەتنىڭ بەش سەزگۈ ئەزادا سېزىلىشى، سېزىم.
5. ھارارەت ماددىسى، ھېسسى ۋە مەنىۋى بولىدۇ.
6. ھېسسى ھارارەت، مۆتىدىل ۋە غەيرى مۆتىدىل بولىدۇ.
7. مۆتىدىل بولسا، ئۇ پايدىلىق مەنپەئەت.
8. پايدىلىق ھارارەت يا جۇغلىغۇچى، ئۆستۈرگۈچى يا تەسىر قىلغۇچى، ئىدارە قىلىپ باشقۇرغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:
9. ھارارەت، لاي، خېمىرەڭ جۇغلايدۇ.
10. ئۆسۈملۈكنى، ھايۋاننى ئۆستۈرىدۇ، تەسىر كۈچى بار.
11. ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز قاتناشلىرىدا تەدبىر قىلىپ باشقۇرىدۇ.
12. دېڭىزغا، ھاۋاغا، پارغا، شامالغا تەسىر بېرىدۇ، يۇقىرقىلارنى بىز مۆتىدىل ھارارەت دەيمىز.

13 . مۆتىدىل ئەمەس ھارارەت بولسا، زومىگەر كېلىدۇ.
14 . جىسىمىزغا تاجاۋۇز قىلغان زومىگەر ھارارەت، قىزىتما كېسەل قىلىدۇ.
15 . شەھەر، باغ ـ ۋاران، ھاۋا كېلىماتى، قاتارلىقلارغا ھۇجۇم قىلىپ، زومىگەرلىك قىلغان، ئوت ئاپىتى چىقارغان، توك ھارارىتى بولسا، ھەممىنى ۋەيران قىلىدۇ، بۇلار مۆتىدىل ئەمەس.
16 . مەنىۋى ھارارەت، قىزىرقىلىق، ئىسسىقلىق، ھېسسى ھارارەتتەك مۆتىدىل ۋە غەيرى مۆتىدىل دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ.
17 . ئەگەر ئۇ مۆتىدىل، نورمال بولسا، چوڭ ـ چوڭ ئۇلۇغ ئىشلارغا، مۇھىم نەتىجە، كەشپىياتقا تەسىر كۆرسىتىدۇ.
18 . ياكى ئائىلە، جەمئىيەت، دۆلەت، دۇنيانى باشقۇرىدۇ، ياكى ئۇنى ئۆستۈرىدۇ، ئۇستۇن كۆتۈرىلىدۇ.
19 . ياكى بۇ مەنىۋى ھارارەت، مۇھەببەت تۇرلىرى، ئۆزئارا ئىسسىقچىلىق سېلىپ، ئىنسانلارنى بىرلەشتۈرىدۇ.
20 . ئەگەر بۇ مەنىۋى ھارارەت، نورمال مۆتىدىل بولمىسا، ئۇ چاغدا، ئىش تېخىمۇ چاتاق بولۇپ، غەزەبنى، ئۇرۇش، جەڭنى، ئىنتىپاقسىزلىقنى، ھەرخىل مەنىۋى كېسەللەرنى پەيدا قىلىدۇ. بىز مۇسۇلمانلارنىڭ، نۇر، ھارارەت، توك ئىلمىنى تېخىمۇ چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ، زور تەرەققىيات، غەلبىنى قولغا كەلتۈرۈشنى ئۈمىد قىلىمىز. ئاللاھ، قۇرئاندا، نۇر، ھارارەت، ئو مەسىلىسىنى خىلمۇ ـ خىل بايان قىلىدۇ، قۇياش، قۇياش نۇرى، ھىدايەت نۇرى، چاقماق نۇرى، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى موللاق ئاتقۇزغان ئىلاھى نۇر، مۇسا ئەلەيھىسسالام سەپەردە كۆرگەن نۇر، مۆئمىنلەر نۇرى، قىيامەتتىكى نۇر، سىرات ئۇستىدە، قەبرە ئىچىدە ۋاھاكازالار، پەرىشتىمۇ نۇردىن ئىدى.

سۈرە سەففات تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بىز ھەقىقەتەن يېقىن ئاسمانىنى، يۇلتۇزلار نۇرى بىلەن زىننەت قىلدۇق، ئاللاھنىڭ ئىتائىتىدىن چىققۇچى ھەربىر جىن، شەيتاندىن ئۇنى قوغدىدۇق، ئۇلار پەرىشتىلەرنىڭ سۆزلىرىدىن ھېچنەرسىنى ئاڭلىيالمايدۇ، ئۇلار قوغلىنىشى ئۈچۈن، ھەر تەرەپتىن ئاقار يۇلتۇزلار بىلەن قوغلىنىدۇ، ئېتىلىدۇ، ئۇلار ئاخىرەتتە مەڭگۈلۈك ئازابتا بولىدۇ. 6 ـ 9 ـ ئايەتلەر.
ساھابىلەر، تابىئىنلار ئۆز ۋاختىدا بۇ ئايەتكە تەپسىر قىلىپ، يۇلتۇز ئورنىدىن قوزغالمايدۇ، يۇلتۇزدىن چىققان نۇر، ئۇلارنى قوغلاپ ھالاك قىلىدۇ دېگەن. بۇ ھازىرقى دەۋردە، تېلىسكوپ ئارقىلىق تەكشۈرۈپ، ئۆزىدىن نۇر، ئوت چىقىدىغان يۇلتۇزلاردىن ئوت، گاز، ئاجىراپ، ئاندىن سويۇپ، مىتئوريت تاشقا ئايلىنىدۇ، ئاندىن ئاستموسفېرا قاتلىمىدا سۈركىلىش ھاسىل قىلىپ، ئوت كېتىدۇ دەپ يازغان. مانا بۇ كۆزىمىزگە ئاقار يۇلتۇز بولۇپ كۆرۈنىدۇ. ئۇنداقتا، نېمە ئۈچۈن بۇ مېتئوريت تاش، زېمىنغا يېقىن كېلىپ، ئاتموسفېرا غا كىرىپ قالىدۇ؟ بۇ دەل شەيتاننى، جىننى قوغلاپ كۆيدۈرۈش ئۈچۈن، بۇلارغا مەخسۇس پەرىشتىلەر مەسئۇلدۇر. ئاللاھ، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. مۆجىزىلىك، سىرلىق تەرىپى شۇكى، تابىئىنلار دەۋرىدىكى تەپسىر، ھازىرقى زامانىۋى

ئۇسكۇنە ئارقىلىق تەكشۈرۈپ چىقارغان يەكۈنگە ئۈيغۇن چىقىپ قالغان، ئۇ بولسىمۇ يۇلتۇزدىن نۇر، ئوت ئاجىراش، تېز سۈرئەتتە زېمىن تەرەپكە سەيرە قىلىش، يەنە ئاقار يۇلتۇز بولۇش، بىز قارىساقمۇ بۇ ئاقار يۇلتۇزلار بىرەر نەرسىنى قوغلىغاندەك قىلىدۇ، ئەلۋەتتە، بىز قۇرئان، ھەدىسكە ئىشىنىمىز.

تەنتاي رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: ئاسماندىكى بۇ زىننەتكە نىسبەتەن كىشىلەر تۆت خىل ھالەتتە بولىدۇ.

بىرىنچىسى بولسا، خۇددى ھايۋانلاردەك ئەقىل قىلمايدۇ، ئىبرەت ئالمايدۇ، نەزەر سالمايدۇ.

ئىككىنچىسى بولسا، گۈزەللىكنى ھېس قىلىدۇ، ھېسسىي، ماددى تەرەپدىن ھېس قىلىدۇ، چۈشىنىدۇ، ئەقىل قىلىدۇ.

ئۈچىنچىسى بولسا، بۇ گۈزەللىك، بۇ پۈختا ئىنتىزام، ھېساب، تەدبىر، پىكىر، ھەرىكەت قانۇنى، سىرلارنى تاپىدۇ.

تۆتىنچى بولسا، ئاۋۋالقى ئۈچ باسقۇچنى بېسىپ ئۆتۈپ، ئۇلارنىڭ ئەقلى كۆزى كۆرمىگەن، قۇلاق ئاڭلىمىغان، باشقىلارنىڭ خىيالىغا كېلىپ باقمىغان ئاجايىپ ـ غارايىبلارنى ھېس قىلىدۇ، ئاسمان، يۇلتۇزلار تۈركۈمى، سامان يولى، قۇياش سىستېمىسى، پۈختا سەيرە قىلىش، قىلچە خاتالىق يوق دەپ چوقۇم بۇنى ئاللاھ ياراتتى دەيدۇ.

بۇلار تۆت دەرىجىگە بۆلۈنىدۇ.

بىرىنچىسى قارايدۇ، ئەقىل قىلمايدۇ، خۇددى ھايۋان، كالا.

ئىككىنچى دەرىجە بولسا، قارايدۇ، ئەقىل قىلىدۇ، ھايۋاندىن پەرقى بار.

ئۈچىنچىسى قارايدۇ، ھەرىكەت، نىزام، ھېسا، تەدبىرنى تاپىدۇ.

تۆتىنچىسى بولسا ماددى، ھېسسى ئالەمنىڭ ئارقىدا بىر كۈچنى پىلانلىغۇچى، باشقۇرغۇچىنى، ياراتقۇچى ئاللاھنى تونۇپ يېتىدۇ، ئاللاھ بار دەپ گۇۋاھلىق بېرىدۇ.

ئەنە شۇنىڭدەك قۇرئان ئوقوغۇچىلارمۇ تۆت دەرىجىگە بۆلۈنىدۇ، بۇلارنى ھازىرلا كۆرگىلى بولىدۇ.

بىرىنچى، قۇرئاننى ئوقۇيدۇ، لەۋزى بىلەنلا، تىلاۋەت بىلەنلا كۇپايىلىنىدۇ، مەنىسىنى ئۇقمايدۇ، قارىسىغا ئېتىقاد قىلىدۇ. بۇ دەل بىرىنچى قىسمغا، بىرىنچى پىرقىگە ئوخشايدۇ.

ئىككىنچى، كىشىلەر ئىككى سىنىپ بولسا، قۇرئاننى ئوقۇپ، ئۇنىڭ بالاغەتلىك، پاساھەتلىك لەۋزى گۈزەللىكىگە قىزىقىدۇ، ئىلمى بايان، ئىلىم، بەدئىيلىك، تەشبىھ، كىنايە تەمسىل مىساللىرىغا قاراپ ھەيران قالىدۇ. خۇددى، ئىككىنچى پىرقە، ئاسمان ـ زېمىنىنىڭ ھېسسى ماددى تەرىپىنى چۈشەنگەندەك، ھوزۇرلانغاندەك.

ئۈچىنچىسى بولسا، ھەقىقى تەتقىق قىلىدۇ، تەپسىر قىلىدۇ، چۈشىنىدۇ، چوقۇم بۇلارنى ۋە بارچە كائىناتنى، ۋۇجۇدىنى دەرسلىك قىلىش لازىم. ئىككى كىتابنى بىرلەشتۈرۈش كېرەك، ھەقىقى مەنىسىنى بىلىش لازىم، دەپ قارايدۇ.

تۆتىنچى، ئالى قىسىم بولسا، زاھىرى، باتىنىي، موھكەم، مۇتاشابىھ مەنىسىنى، سىرلارنى، ئىشارەتلەرنى، كەلگۈسى خەۋەرلەرنى، ئىلمىي مۆجىزىلەرنى تېپىپ چىقىدىغانلار، ئىلگىرىكى ئىككى قىسىم كىشىلەرنىڭ ئىشىنى كېچىك چاغدىلا قىلۇبتىدۇ. ئاندىن تەرەققىي قىلىدۇ، ئىلىم ـ ھېكمەت،

پەلسەپە، سىرلارنى مەخپى مەنىلىرنى تېپىپ چىقىدۇ، ماددى، ھېسسىي، زاھىرى تەرىپىگىلا قاراپ تۇرمايدۇ، چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ، كەڭ دائىرىدە ئىزدىنىدۇ، خەلقئارالىق مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىدۇ، سىياسەتكە ئەھمىيەت بېرىدۇ، قۇرئان، ھەدىس، تەدبىردىن، نۇردىن پايدىلىنىدۇ، ئاللاھ، ھەممىمىزنى مۇشۇنداق ئالىي دەرىجىگە ئىگە قىلسۇن، ئامىن!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يۇنان، رۇم، ئەرەب، ئالبانىيە، ئىنگلىز، فرانسىيە قاتارلىق شەرىق، غەرىپ ئەللىرىنىڭ بارلىق پەيلاسوفلىرىنى تۆت دەرىجىگە ئايرىپ مۇنداق دەيدۇ.

بىرىنچى تائىپىسى، تايلىس، دىمگراتىس قاتارلىقلار، بارچە ئالەمنىڭ ئەسلى پارچىلانماس، يوقالماس بولغان، ھاۋا، سۇ، ئوت، زېمىن، تۈپراقدۇر، بۇ يەردە، ئىلاھى پەرىشتەكىلىش، پەيغەمبەر، تەقدىر دېگەنلەر يوق دەپ قارىدى، بۇلار ئۆز ئەينى ھايۋانغا ئوخشاش تۇنجى پەرىق ھېسابلىنىدۇ.

ئىككىنچى تائىپە، بىرگە ھەقىقى ئىلىم يوق، بىز مەڭگۈ ھەيرانلىقتا بارلىق نەرسە ئەسلىگە قايتقاندا، خىيالى دۇنياغا قايتىدۇ، ھەربىر ئادەم خالىغانچە، كۆز قاراش قىلسا بولىدۇ دېدى. بۇلار، سەپسەتىچىلەر، ئەخمەقلەردۇر.

ئۈچىنچى، تائىپە بولسا، پىياغورس قاتارلىقلار بولۇپ، بۇ تەبىئەت دۇنياسىدا ھېساب بار، نىزام بار، ئىنجىنىرلىق بار، مۇھەببەت ـ نەپرەت بار، تارتىش كۈچى، ئىتتىرىش كۈچى بار، بارلىق ئالەمنىڭ ئەسلى ھېساب، مۇھەببەت ـ نەپرەت دېدى.

ئاندىن تۆتىنچى تائىپە، سوقرات، ئەفلاتون، ئارىستوتىل قاتارلىقلار، ھېسابلىغۇچىسىز ھېساب بولمايدۇ، ئىنتىزام بىكۈتكۈچسىز نىزام بولمايدۇ، مۇھەببەت ـ نەپرەت، ھادىسىلەر، بۇ ئالەم بارلىق كائىنات بىر قىلغۇچىسىز، ياراتقۇچىسىز بولمايدۇ دەپ، بىر ئالاھقا ئىقرار قىلدى.

داۋۇنچىلار بولسا، ھېسسى ماددا ئالدىدا توختاپ قالغان، ئەمما، ئۆزى توختاشقا تېگىشلىك جايىدا توختىماي، ئالا ـ جوقا سۆزلىگەن، كەلسە ـ كەلمەس جۆيلىگەن كىشىلەردۇر. ئاللاھ بار، بىر دېگەن پەيلاسوفلارمۇ ئەمەل، ئېتىقاد، ئەخلاقى، سىياسەتنى، قۇرئان، ھەدىسكە ياكى ئۆز ۋاختىدىكى ساماۋى، دىنىي كىتابلارغا ئۆزىنى باسمىسا، قانۇن قىلمىسا، يەنىلا دىنسىز دەپ قارىلىدۇ، خۇددى مەككە مۇشرىكلىرىدەك ئۇلارمۇ، ئاللاھ بار، بىر دەيتتى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ تۆت دەرىجىنىڭ جەمئىسىنى مۇنۇ تۆت دەرىجە ئاساسىدىن ئالغاندۇر.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام، ئەۋۋەل يۇلتۇزلارغا قاراپ، كاپىر قەۋملىرىگە تاقابىل تۇرۇش، ئۇلارغا قارشى ھۆججەت قىلىپ يېڭىشنى مەخسەت قىلىپ، بۇلار مېنىڭ ـ سېنىڭ رەببىم دېدى. ئاندىن ئايغا، ئاندىن قۇياشقا يۆتكەلدى، ئاخىرى بۇ ئۇچ دەرىجىدىن يۆتكىلىپ، مەن بارلىقىمنى ئالەمەلرنى ياراتقان، ئاسمان ـ زېمىننى ياراتقان ئاللاھقا قاراتتىم دېگەن، ئەڭ يۇقىرى مەرتىبىگە كۆتۈرۈلگەن، بىز مۇسۇلمانلار مانا بۇ ئۇلىگىگە مانا بۇ دەرىجە، مەرتىۋىگە ئىقتىدا قىلىشقا بۇيرۇلغان، سىلەرمۇ لەۋزى ئۇستىدە زاھىرى مەنە ئۇستىدە توختاپ قالماڭلار، قۇرئان، بارلىق مۇسۇلمانلارنىڭ دۇنيادا، دىندا، ئاخىرى تەرەققىي قىلىپ، ئاللاھ تەرىپىگە يەتتىنچى ئاسمانغا ئۆرلىشى ئۈچۈن، يەنى روھى ئۆرلىشى ئۈچۈن، يەتتە ئاسمان ئۇستىدىكى جەننەتتە قارار تېپىش ئۈچۈن چۈشۈرۈلگەندۇر.

بىز ھازىر كائىناتتىكى ئاسمان ــ زېمىندىكى ئالامەتتىن بەھرى ئالغان ئالىملار توغرىسىدا ۋە بىز

قانداق قىلىمىز؟ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىمىز دېگەن توغرىسىدا توختىلىۋاتىمىز.

ئۇنداقتا، بىز ئۆزىمىزگە بىر ئۇسلۇپ ھازىرلايلى، مەسىلەن، مۇنداق: ئىنسانلار مائارىپ، مەرىپەتتە ئىگىز ـ پەس بولىدۇ. ئەمەل، خىزمەتتە ئىگىز ـ پەس بولىدۇ، مۇكاپاتىمۇ شۇنداق، بىز قانداق تائىپىگە مەنسۇپ بولىمىز؟

ئاللاھ، قۇرئاندا، دىگىنىكى، مەن سىلەرگە بىر ئىشنى ۋەز ـ نەسىھەت قىلايكى، ئىككىدىن ـ ئىككىدىن ياكى يالغۇز تەنھا تۇرۇپ، تەپەككۇر قىلىڭلار، ئاللاھنىڭ مەخلۇقاتلىرى ئۈستىدە تەپەككۇر قىلىڭلار، بىز مۇشۇ ۋاجىپنى ئىجرا قىلىمىز.

ئىنسان، ھېسسى، ماددى نەرسىلەرنى ئەقىل قىلىپ، ئاندىن ئۇنى توغرا تونۇپ، ئاندىن ئەقلى ئىشلارنى تەپەككۇر قىلسا، ئەقلىگە مەنسۇپ ئىشلارنى ۋە ئۇنىڭ ئىللەتلىرىنى تەتقىق قىلىپ ئىزدەنسە، يول ئىككى بولىدۇ، بىرى ئوڭ، بىرى سول ئوڭ تەرەپتىكى يول بولسا، ھىدايەت توغرا يولغا ئاپىرىدۇ، سول تەرەپ بولسا، دەل ئەكسىچە، ئازغۇنلۇق، گۇمراھلىققا ئاپىرىدۇ، چۈنكى، ئالەم، كائىنات ئىشلىرى ئىككى تۈر بولىدۇ. بىرسى، كۇللىيات، يەنە بىرسى جۈزئىييات بولىدۇ.

كۇللىيات دېگىنىمىز، ئىلاھى، ئاخىرەت، پەرىشتە، يەنە بىر ئالەم، پۈتۈن كائىنات مەسىلىلىرىنى ئەقىدە تەرەپىدىن تەتقىق قىلىش، ماددا، ھېسسى دۇنيانىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈپ كېتىش، ئىنسان بۇ مەسىلىلەرنى تەپەككۇر قىلغانسېرى، تەتقىق قىلغانسېرى ھىدايەت تېپىپ، نۇر ئۈستىگە نۇر قوشۇلۇپ، شەكسىز ئىشەنچىگە ئېرىشۈدۇ، ئاللاھقا يېقىنلىشىدۇ، كارامەت كۆرىدۇ.

جۈزئىييات مەسىلىلەرنى، كىچىك مەسىلىلەرنى كۆز ئالدىدىكى ماددى، زاھىرى مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلسا، تەپەككۇر قىلسا، ھەيران قالىدۇ، شەكلىنىدۇ، گۇمانلىنىدۇ، ئاخىرىدا، ماددىزىمچى تايلىسەك، دارۋىنەك، ماركستەك، دىنسىز بولۇپ چىقىدۇ، ئۇ كۆڭلىدە مۇنداق مەسىلىلەرگە سۇئال قويىدۇ، كىچىك بالىلار نېمە ئۈچۈن گۇناھسىز ئازابلىنىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ياماناتلىق، ياخشىلىقنى بېسىپ چۈشىدۇ، نېمىشقا باتىل ئەھلى دىنسىزلار، دىندارلاردىن غالىپ كېلىدۇ. نېمىشقا بۇ پېقىر مۇسىبەت كۆرىدۇ، بۇ بايغا ھېچ ئىش بولمايدۇ، نېمىشقا بۇ دۆت كىشى باشلىق بولۇپ قالىدۇ، نېمىشقا بۇ ئاجىز، كۈچلۈك نېمىشقا بۇ قۇرت كىچىك بۇ تۆگە چوڭ، نېمىشقا پىل چوڭ تۇرۇپ، تۆت پۇتى بار، پاشا، كۈمۈتىنىڭ ئالتە پۇتى ئىككى قانىتى بار؟ يىلان، چايان، توڭگۇزنى نېمە ئۈچۈن ياراتتى، دېگەندەك ھېكمەتنى بىر ئاللاھلا بىلىدىغان مەسىلىلەر ئۈستىدە ئويلىنىپ، جۈزئى مەسىلىلەر ئۈستىدە توختۇلۇپ، شەك ئۈستىگە شەك، بىلىمسىز كېسەل ئۈستىگە كېسەلنى زىيادە قىلىدۇ.

بۇ ئىلىم ـ ھېكمەتنى پەقەت جۈزئى، ھېسسىي، ماددىي نەرسىدىن بۆسۈپ ئۆتۈپ، كۇللىي، مەنىۋى ماددا ئارقىسىدىكى ئىشلارنى تەتقىق قىلىپ، ئەقلى ئىشلاردا تەپەككۇر قىلغانلارلا تاپالايدۇ.

ئاۋۋال ئۆزىدىن باشلايدۇ، مەن نەدىن كەلدىم، قانداق كەلدىم، مېنى كىم پەيدا قىلدى، ئۆز جىسمى، ھەيكىلى، نەپسى، روھىغا ۋۇجۇدقا قانداق چىقتى، ئانا رەھىمدە قانداق چاڭلاشتى؟ قانداق سۈرەت ھاسىل بولدى، روھ نەدىن كەلدى، بۇ دۇنياغا قانداق قىلىپ چىقىپ قالدى، كىم چىقاردى؟ ئۇ ئۆسىدۇ، بالىلىق بولىدۇ، قېرىيدۇ، چاچ ـ ساقىلىغا ئاق كىرىدۇ، ئاجىزلىشىدۇ، يەنە كىچىك بالىدەك بولۇپ قالىدۇ، ئاخىرى ئۆلۈپ كېتىدۇ، نەگە كېتىدۇ؟ ئۇ، بۇ جەريانىدا، ياراتقۇچىنى تېپىۋالىدۇ، ئۇ زات، ھاياتلىق ئاتا قىلغۇچى، كامىل ھاياتلىق ئىگىسى، ياراتقۇچى، سۈرەت سىزغۇچى، رىزىق بەرگۈچى

دېگەنلەر، ئاندىن ئۇ ئاناتومىيىگە قارايدۇ، بىئولوگىيىگە، ئاسترونومىيىگە، كائىناتقا، ئاستىن ـ ئۈستۈن ئالەمگە قارايدۇ، تەپەككۇر قىلىدۇ، خۇددى بايىقىدەك نەدىن كەلدى، نەگە بارىدۇ، بەشى بار ئىكەن، ئاخىرى بولىدۇ، بۇ ھادىسىكەن، ياراتقۇچى بولىدۇ. چۈنكى، ھادىسە يوق ھالىتىدە ئۆزىنى پەيدا قىلالمايدۇ، بۇنداق پۈختا ھېساب، ئىنتىزام، سەيرە، ھەربىكەتلەر، كېلىپ ـ كېتىشلەر، ساماۋى كىتابلار، سىرلىق مۆجىزىلەر، بولۇپمۇ، قۇرئان، ئاخىرى ئەقىلنى ئىشقا سېلىپ، تەپەككۇر نەتىجىسىدە بىر ئاللاھقا بويسۇنۇپ، ساماۋى كىتابلاردىن بايىقىدەك چىگىش سۇئاللارغا جاۋاب تاپىدۇ.

ساماۋى كىتابلاردا مۇنداق ھېكايىلەر بار، ئىبرەت ئۈچۈن، كەلتۈرۈپ قويىمىز، چۈنكى، دىنىمىز توسىمايدىغان قىسمىدىن. بىر پەيغەمبەر، بۇلاق بېشىدىن ئۆتۈپ سۇ ئىچىپ، تاغ چوققىسىدا ئولتۇرسا، بىر پارىس كېلىپ، بۇلاق بېشىغا چۈشۈپتۇ، ئۇ ئارام ئېلىپ بولۇپ، پۇل بار ھەمياننى ئۇنتۇپ كېتىپ قاپتۇ، كېيىن باي، بىر پادىچى كېلىپ، ھەمياننى ئېلىپ كېتىپ قاپتۇ، ئارقىدىن بىر قېرى شەيخ ئوتۇن يۈدىگەن ھالدا، كېلىپ، بۇلاق بېشىغا چۈشۈپتۇ، ناھايىتى كەمبەغەل بۇ قېرىنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئىچىدە ھەي ئىبىست، ھېلىقى ھەمياننى بۇ قېرى ئالسىچۇ دەپ قاپتۇ، ئارقىدىن، پارىس، پۇل يوقلىقىنى سېزىپ، يېنىپ كەپتۇ ـ دە، بۇ قېرى ئادەمنى سوراق قىلىپتۇ، بۇ شەيخ مەن ئالمىدىم دېسە، ئىشەنمەي، ئۇرۇپ، ئازابلاپ، ئۆلتۈرۈۋېتىپ ئاندىن كېتىپتۇ، پەيغەمبەر شۇ چاغدا، ئى رەببىم ئاللاھ، بۇ نېمە ئىش، بۇمۇ ئادىللىق بولامدۇ؟ دەپ، بايىقى ماددى زاھىرى تەرىپىگە قاراپ، تەپەككۇر قىلغانلاردەك، ھېكمەت سوراپ دۇئا قىپتۇ، ئىشىنىڭ تېگى ـ تەكتىنى چۈشەنمەپتۇ، ئاللاھ، ئاندىن ۋەھى قىلىپ، بۇ پارىسنىڭ دادىسىنى بۇ شەيخ ئۆلتۈرۈۋەتكەن، شۇڭا، بۈگۈن بۇ پارىس بۇ شەيخنى دادىسىنىڭ قىساسىنى ئۆزى ئۇقماي ھەمياننى دەپ ئۆلتۈرۈۋەتتى، پارىسنىڭ دادىسى بولسا، ھېلىقى پادىچىدىن شۇ پۇلچىلىك قەرىزدار ئىدى، شۇڭا پۇلنى پادىچىغا بۈيرۇدۇم، بۇلار مېنىڭ ئادىللىقىم دېگەن، مانا شۇنىڭ ئۈچۈن، پەيغەمبەر جىم تۇرۇپ تۇرغان.

يەنە بىر پەيغەمبەر كېتىپ بارسا، نۇرغۇن كىچىك بالىلار، سۇغا چۈمۈلۈپ ئويناۋاتقىدەك، ئارىدىن بىرسى ئەما بولۇپ، ئولتۇرۇپ قاپتۇ، پەيغەمبەرنىڭ ئىچى ئاغرىپ، ئى ئاللاھ، بۇ بالىنمۇ ساق قىلساڭ دەپ دۇئا قىپتۇ، ئاللاھ دۇئانى ئىجابەت قىلىپ، بالىنى ساق قىپتۇ، بالا ساقىيىۋېلىپلا بىر كىچىك بالىنى سۇغا چۈمدۈرۈپ ئۆلتۈرۈپتۇ، ئاندىن يەنە بىرگە ھۇجۇم قىپتۇ، بالىلار قورقۇپ قېچىپتۇ، پەيغەمبەر، دەرھال قول كۆتۈرۈپ، ئى ئاللاھ، بۇ بالىنى ئۆز ئەسلىگە قايتۇرۇپ، ئەما قىلساڭ، دەپ دۇئا قىپتۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا مەن ئۆز ئىلىم ـ ھىكمىتىم بىلەن ئالدىن بىلىپ ئۇنى ئەما ياراتسام، سەن مېنىڭ تەقدىرىمگە قارشى دۇئا قىلىپ، ماڭا نارازى بولدۇڭ، ئەمدى كۆردۈڭمۇ، بىلدىڭمۇ، تەقدىرنىمۇ چۈشەندىڭمۇ دەپ كايىپتۇ، ئەنە شۇنداق ھېكايىلەر، مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن خىزىر ئەلەيھىسسالام ئارىلىقىدىمۇ يۈز بەردى، بىز بۇ مەسىلىنى بۇرۇنمۇ بىر قېتىم يازغان، مەخسەت، تەقدىرنىڭ سىرىنى، كائىنات ئىشلىرىنى ماددا، زاھىرى كۆرۈنۈشنىڭ ئاقىۋىتىنى، ئىلىم ـ ھېكمەت ھەقىقىتىنى، شەيئىلەر ھەقىقىتىنى بىرلا ئاللاھ، ئۆزى بىلىدۇ، ئۇ سىنايدۇ، بىز سىنىلىمىز، ئۇ سوراق قىلغۇچى، بىز سوراقتا تارتىلىمىز، ئۇ ھېساب ئالىدۇ، بىز بېرىمىز خالاس.

يۇقىرقى ئايەتتە، مۇنداق ئىشارەتمۇ بار.

ئاسمانلارنى ۋە ئۇنىڭ زىننىتىنى ئاللاھ قوغدايدۇ، شەيتاندىن ساقلىدى، شەيتانىنى يىراق قىلدى،

ئەمما، زېمىنىدىكى زىننەتتىن شەيتاننى نېرى قىلمىدى، ئۇنى ساقلىمىدى، بەلكى، شەيتانىنىمۇ بۇ زىننەتتىن ساقلىمىدى، قوغدىمىدى، بەلكى، شەيتانىدەك ئازدۇرغۇچى قىلدى، بىر قىسىم ئىنسى - جىن، شەيتان نەپسى، ھاۋايى - ھەۋەس، دۇنيا زىننىتى، ئالدامچى بولۇپ، كىشىلەرنى ھەقىقەتتىن، ئىلىم - ھېكمەتتىن، زور پايدىدىن، ئاخىرەتتىن، جەننەتتىن ھەتتا خالىق بولغان رەببىدىنمۇ ئالداپ ئازدۇرۇپ تۇرىدۇ، چوڭ توسقۇن، ھاڭ بولۇپ تۇرىدۇ، شۇڭا، بىز سىلەرنى دۇنيادىن، دۇنيا زىننىتىدىن، مال - دۇنيانىڭ ئازدۇرىشىدىن، ھاۋايى - ھەۋەس، نەپسى شەيتاندىن ئاگاھلاندۇرىمىز. ھەدىسته، دۇنيادىن، ئايال كىشىدىن ھەزەر قىلىڭلار دېگەن، چۈنكى، بىر قىسىم ئاياللارمۇ شەيتان ھەم زىننەتتۇر.

بۇ ئايەتتىكى ئاسمان، بىز بۇرۇن چۈشەندۈرگەن ئاسمان شۇ، رەسۇلۇللاھ چېكىپ چىققان ئاسمان، روھ ئۆرلىگەن ئاسمان، يەتتە ئاسمان، بۇ ئاسمان توغرىسىدا توغرىسىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بىز بىلمەيمىز. بۇ ئايەتتە، دۇنيا ئاسمىنىنى يۇلتۇز بىلەن زىننەتلىگەن، ئۇنداقتا، يۇلتۇز، ئاسماندا ئاسمان دېگەن نېمە؟ ئالىملار بۇنى بوشلۇق دەپ ئاتاپ باقتى، ئەمما، ئايەتتە بوشلۇق، ئاسمان - زېمىن ئارىسىدىكى نەرسە دەپ كېلىپ، ئاسمان - زېمىن ئارىسىنى بوشلۇق قىلىپ ئىپادىلىدى، ئالىملار يەنە، ۋاكىئوم، يەنى ئەرەب تىلىدا (أثير) يەنى ئەسىر تارتىش كۈچىگە تەسىر كۆرسەتكۈچى، پۈتۈن ئاسمان جىسىملىرىنى بىر - بىرىگە زىچ باغلىغۇچى، بىر تەسىرلىك ماددا، ئالەم دېيىشتى، ئەلۋەتتە، بۇنىڭ ۋەزنى بار، ئالىملار تەخمىنەن مىسال قىلىپ، قىياس قىلىپ، بىر مىللىمېتىردا يەنى ئەسىرنىڭ ئاشۇ ئالەمنىڭ بىر مىللىمېتىردا 1000 تونىنا ئېغىرلىقتىكى زىچلىق، قېتىش ماددا بار دېگەن. يەنى، بىر مىللىمېتىرنى 1000 تونىنا دەپ ھېسابلىغان، ئەگەر بۇ ماددىغا ئايلانسا، پولاتتىن نەچچە ھەسسە كۈچلۈك، قاتتىق ماددا بولىدىكەن، چۈنكى، بۇ ئالەم، بارلىق سېستىمىلارنى زىچ تۇتۇپ تۇرىدۇ. ھەربىرىتلەندۈرىدۇ، ئۇنىڭ ئورنىدا پولات ئارغامچا بولسا، زېمىننى نەچچە ئايلاندۇرۇشقىمۇ يەتمەيدۇ دېدى.

بۇ ئەسىر دېگەن ئالەم، ماددا ئۈچۈن ئالىملار مۇنداق دېدى: (ۋاكىئوم، ھەقىقى بوشلۇق) ئەسىر دېيىلگەن.

1. ئۇ سۈرۈلمەك، 2. ماددىغا سۈركىلىش يوق.
3. قاتتىق، قېتىشىش، قويۇق، زىچ.
4. پۈختا، مۇستەھكەم، چىداملىق.
5. ھارارىتىمۇ يوق، ئاۋازىمۇ يوق، پۇراق، رەڭ يوق.
6. تارتىش كۈچىنى، ماگنېتلىق دولقۇنىنى، توك دولقۇنىنى، نۇرنى، ئۇچۇر سېگنالىنى، ياخشى يەتكۈزگۈچى.
7. ماددىلارنىڭ بىر - بىرىگە توشۇپ تۇرۇشىنى، چىڭىتىش رولى بار.
8. خېمىيۋېلىك تارتىش كۈچىنىڭ ۋاستىچىسى.
9. ھەربىر ماددىنىڭ بوشلۇقىغا ئۇ لىق تولغان.
10. بۇ كۈچنىڭ توغرىسىنى نېمىلىكىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ.

چۈنكى، بىز مۇسۇلمانلار بىلمىگەن نەرسە ئۇستىدە سۆز قىلمايمىز، بىلگەننى دەيمىز، بىلمىگەننى

ئاللاهقا تاپشۇرۇمىز، نىيوتون دېگەن ئالىم، تارتىش كۈچىنى بايقىغاندا، بۇ توغرىدا مۇنداق دېيىشكە مەجبۇرلانغان.

بۇ تەسىرنى بىر تۇتاشتۇرغۇچى، يەتكۈزگۈچى، تەسىرلەندۈرگۈچىسىز ئالەمنى قۇياشتىن ياكى باشقا سىستېمىلاردىن ئۆزى يۇتكەلگەن دەپ تەسەۋۋۇر قىلالمايمەن، تارتىش كۈچى خۇددى بىر مۇستەھكەم پولات ئارغامچىغا ئوخشاپ كېتىدۇ، ئارغامچىنىڭ يەنە بىر ئۇچىدا نېمىلەر بار؟ بۇ بىز ئىنسانلار ئەقلىدىن تاشقىرى بىر ئىشتۇر، بەزىلەر ئاسمان جىسمىغا تەسىر كۆرسەتكۈچى بۇ ئەسىير ئىسىملىك ئالەم ۋەزنى ئېغىر، ھەرىكىتى تېز، زىچ بىر زەررچىلەردىن تەركىب تاپقان دەپ باقتى.

جورجى توكىس سىرئولسىپىر لودىج، ماكسول، ماك كولاگ قاتارلىق ئالىملارمۇ كۆز قارىشىنى ئوتتۇرىغا قويدى.

ئاتوم تەتقىقاتچىسى، نىسپىيلىك نەزەرىيىسىنىڭ ئىگىسى ئېينىشتېين، ئەسىير دېگەن بىر ئالەم بوشلۇقىدىكى خىيالغا ئوخشايدۇ، ئۆزى مەۋجۇد، ئەمما، قانداقلىقىنى بىلگىلى بولمايدۇ دېگەن، ئۇ تەسىر بار، شۇڭا، ئالىملار ئۇنى ئەسىير دەپ ئاتىغان، يەنى تەسىر كۆرسەتكۈچى دېگەن مەنىدە.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: بۇ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىزنىڭ ئەقىدىمىز، ئاللاھ، قۇرئاندا دېگەندەكلا، ئاسمان مەۋجۇد، قۇرلۇشى پۈختا، كۈچلۈك، قاتتىق، ئۇ يۇلتۇزلار بىلەن زىننەتلەنگەن، جىنلارمۇ چىقالمايدۇ، قۇرئان ئايەتلىرى بولسا، بۈگۈنكى زامانىۋى كەشپىيات، يېڭى ئىلىم ـ پەنلەر تاپالمىغان شەرھىيلەش، ئىزاھلاپ بېرىشكە كۈچى يەتمىگەن بارلىق پەيلاسوفلار نېمە دېيىشنى بىلمەي قالغان ھەقىقەتلەرنى مۆجىزلىك، سىرلىق مەسىلىلەرنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ، ياكى بىر قىسمىغا ئىشارەت قىلىپ ئۆتىدۇ، بۇنى پەقەت تەتقىق قىلغان، ئىزدىنىپ كۆرگەن كىتاب خۇمار ئالىملارلا بىلەلەيدۇ، ئاللاھدىن ئالىملارلا بەك قورقىدۇ.

بۇ مەسىلىگە ئالاقىدار بولغان نۇر مەسىلىسى ئۇستىدە توختىلىمىز. نۇر دېگەن بۇ نەرسە، ئاشۇ ئالەم بوشلۇقىدا ۋاكىئومدا ھەرىكەت قىلىپ تۇرىدىغان ھەرىكەتچان زەررىچە، بۇ نۇرنىڭمۇ مۇساپىسى بولغاندەك، مەسىلەن: بىر سېكۇنتتا 300000 كىلومېتىردىن ئارتۇق ماڭىدۇ، خۇددى مۇساپىسى بولغاندەك، ۋەزنى، ئېغىرلىقى، مىزانى بولىدۇ. مەسىلەن: تۆمۈردىن ياكى مىسدىن چىقىۋاتقان توك كۈچىنى مىليون ياكى مىليارت ياكى ئاددى نەچە يۈز مىڭ ئات كۈچىگە تەڭ دەيمىز. دېمەك، شۇ ئاتلار كۈچى سەرپ قىلغان ئىشلارنى قىلىدۇ دېگەن بولىدۇ، زاۋۇتلارنى، كان ـ كارىخانا، چىراغ، شامالدۇرغۇچ، ھەتتا پويىزلارنى ماڭدۇرىدىغان كۈچنى مۆلچەرلەيمىز، ئەنە شۇنىڭدەك ھازىر بىز ئۇنى ۋەزنىگە سالماقچى، باشقا ماددىلارنىڭ ۋەزنى، ئېغىرلىقى بولغاندەك، نۇرنىڭمۇ ئېغىرلىقى، ماددى، ھىسسى تەرىپى بار.

ئاددى مىسال: شام، چىراغ، بېنزىن، ھەتتا كۆيدۈرگىنىلار نەسىلەر كۆيدۈرسە يوقاپ كېتىدۇ، مانا بۇ نۇرنىڭ، ھارارەتنىڭ ئېغىرلىقى، ۋەزنى شۇ، بىت كىلو بېنزىن دېگىنى بىر كىلو نۇر، ئوت، ھارارەت دېگىنى، نۇر زەررىچىسىنىڭ بېسىمى بىلەنمۇ ئۆلچىنىمۇ، دوكتۇر جىيمىس جانىز مۇنداق دېگەن:

ئالىملار ھېسابلاپ كۆرىشچە، ھەرقانداق ئېنېرگىيە، ئىسسىق، نۇر، ھارارەت مەنبەسى خوراپ تۈگىگەندەك، قۇياشتىنمۇ نۇر، ھارارەت كاملىماقتا، قۇياش يۈزىنىڭ ئۈچ كۋادرات سانتىمېتىردىن ھەر

سېكۇنتىغا 4000000 تونىا نۇر، هارارەت، ئېنېرگىيە كاملاپ، خوراپ تۇرىدۇ، بىر مىنۇتتا، 250000000 تونىا نۇر، هارارەت، ماددا خوراپ تۇرىدۇ دېگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: سۇبھاناللا، ماشائاللا، قۇرئان ھەقىقەتەن مۆجىزە، راستىنلا رەببىم ئاللاھنىڭ سۆزى، بارچە كائىنات يوقاپ، ئاخىرلىشىپ تۇرغاندەك، بارلىق ھاياتلىقمۇ ئاخىرلىشىپ تۇرغاندەك، بېشى بار ھادىسە بولغان ھەربىكەتنى قوبۇل قىلغان بۇ ئوتلۇق جىسىم قۇياشمۇ، مۇشۇنداق كاملاپ ئاخىرى تۈگەيدۇ، يوقايدۇ، نۇرى ئۆچۈپ قالىدۇ، بۇ مۇقەررەر، ئايەتتە، سۈرە كۆۋىرات كۈننىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا، يۇلتۇزلار تۆكۈلگەن چاغدا دەپ ئېنىق كەلتۈرۈلگەن. يەنە تېخى، ئاي بىلەن كۈن بىرلەشتۈرۈلگەن چاغدا دېگەن يەنە بىر ئايەتتە، ھەر نەرسىنى ئەسلىگە قايتۇرۇش خاتىرلەنگەن، ئۇنداقتا، بەزى ئالدامچى يالغان پەيلاسوف، دوكتۇرلار قۇياش مانچە مىليون، مىليارت يىل ئۆچمەيدۇ، ئۇ دېگەن ئېنېرگىيە مەنبەسى، ئۆز ـ ئۆزىدىن تولۇقلايدۇ، باشقا پىلانېتلارغا سوقۇشۇپ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلار سوقۇشۇپ، تولۇقلايدۇ، ئۇنداق قىلىدۇ، مۇنداق قىلىدۇ، دەپ جۆيلىشى، سىلەرنى ئالداپ قويمىسۇن، قۇياش چوقۇم ئۆچىدۇ، چوقۇم يوقايدۇ.

پەلسەپە مەنتىق قائىدىسىدە، بېشى بار ھادىسە، نەرسە ھامىنى يوقايدۇ، دېگەن. ھەدىستە، ئاي بىلەن قۇياشنى بىرلەشتۈرۈپ، دوۋزاخقا سېلىپ، دىنسىز كاپىرلارنىڭ ئازابىنى كۈچەيتىش خاتىرلەنگەن.

دېمەك، بۇ ئاسمان زىننىتى، ئاسمان ئۆزىمۇ ۋايران بولىدۇ، يوقايدۇ، بۇلار ئايەتتە ئاسمان يېرىلغاندا، ئىشىك ئېچىلىپ قالغاندا، يۇلتۇز تۆكۈلگەندە، كۈن نۇرى ئۆچكەندە دەپ خاتىرلەنگەن، ئەمما پارىسىنى كۆرۈلمىگە، ئاخىرىدا بىز نۇر يوقامدۇ؟ ياقمۇ؟ دېگەن ئۇستىدە توختىلمىز.

بىز يۇقىرىدا دېگەندەك، نۇر ھەربىكەت قىلىپ تۇرغۇچى، بىر سېكۇنتتا نەچچە يۈز مىڭ كىلومېتىر مۇساپىنى بېسىپ ئۆتىدۇ، قۇياشتىن ۋە باشقا قۇياشتىن باشقا نۇر، ئوت چىقىپ تۇرغۇچى يۇلتۇزلاردىن نۇر چىقىپ نەچچە مىليون يىلدا بۇ زېمىنغا يېتىپ كەلگەن بولۇشى مۇمكىن، ئاددىيسى، قۇياش بىزدىن 150 مىليون كىلومېتىر يىراق تۇرىدۇ، قۇياشتىن نۇر ھارارەت چىقىپ، سەككىز مىنۇت 18 سېكۇنتتا يەنى 500 سېكۇنتتا بىرگە يېتىپ كېلىدۇ، مۇشۇنداق تېزلىك سۈرئىتى بىلەن ئالەم بوشلۇقىنى ۋاكىئومنى ئەسىير دىگەن ئاشۇ ئالەمنى ئايلىنىپ يۈرۈپ، بىرگە يېتىپ كېلىدۇ. بىز ئىنسانلاردىن باشقا ئالەمگىمۇ يېتىپ بارىدۇ، مۇشۇ ئۇزۇن مۇساپىنى بېسىش جەريانىدا شۇ ئۇزۇن ۋاقىت ئىچىدە نەچچە مىليون يىللاردىمۇ بۇ نۇر ئۆچۈپ قالمايدۇ، يوقاپ كەتمەيدۇ، چۈنكى، ئۇ نۇر، زەررىچە، جەۋھەر ماددا ھېسابلىنىدۇ، ماددىلار ئەسلىسى بولغان ساپ ماددا، بۇ نۇرنى ئاللاھ ياراتقۇچى، يوقاتسا ئەلۋەتتە يوقىلىدۇ، بولمىسا يوقاپ كەتمەيدۇ، ئاشۇ نۇر، ماددا يوقىمغان يەردە، روھ، يەنى بىزدىكى جان نەگە يوقاپ كەتسۇن؟ ئۆلۈكلەر چوقۇم قىيامەت كۈنى روھى، جېنى كىرگۈزۈلۈپ قويۇرىلىدۇ.

تەنتاۋى بۇ تەتقىقاتىدا

جەۋزا يۇلتۇزلار تۈركۈمىدە بەزى يۇلتۇزلار يەنى قۇياش بىزنىڭ قۇياشىمىزدىن 25 مىليارت ھەسسە چوڭلىقىنى، بىزنىڭ قۇياشىمىز بولسا، يەرشارىدىن بىر مىليون 300 مىڭ ھەسسە چوڭلىقىنى دەيدۇ. قۇياشىمىز نۇرى ئۇ يۇلتۇز نۇرى ئالدىدا خۇددى كۈندۈزى قۇياش نۇرى ئالدىدا كىچىك شام يېقىپ قويغاندەك ئىش دېگەن، بۇ كائىناتتا، ئاسمان ئۆز ئىچىگە ئالغان يۇلتۇزلار تۈكۈملىرى ئىچىدە ئاجايىپ - غارايىپ كارامەت مۆجىزىلەر بار، گىرەلەشكەن، بىر - بىرىگە مۇناسىۋىتى بار، سىستېمىلار بار، ئوربىتىلار، ئاللاھ، ھەقىقەتەن ئاسمانىنى زىننەتلىدى، بۇنى سىلەر ئىلغار تېلىسكوپىدا كۆرۈڭلار. ئىنشائاللا دېگەن.

سۈرە (ص) سات تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ھەر ئىشتا ئىنساپ قىلىش كىشىنى توغرا يولغا يېتەكلەيدۇ، ھەقنى سۆزلىتىدۇ.

ئىمانىڭىزنى كۈچەيتىدىغان مۆجىزە ئۆز جىسمىڭىزدا بار.

يَدَاوُدُ إِنَّاجَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الاَرْضَ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقّ وَلاَ تَتَّبِعُ الْهَوَى

ئى داۋۇد، بىز سېنى زېمىندا خەلىپە قىلدۇق، كىشىلەر ئارىسىدا ھەق بىلەن ھۆكۈم قىل، ھاۋايى - ھەۋەسكە ئەگەشمە، ئۇ سېنى ئاللاھنىڭ يولىدىن ئازدۇرىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتە، ئاللاھنىڭ ئادىللىقىنى، زەررىچىلىك ياخشى - يامانغا جازا، مۇكاپات بېرىشىنى، پەرىشتىلەرنىڭ ئاللاھنىڭ بۇيرىقى بىلەن ئىشلارنى ئادىل بېجىرىشىنى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئادىل ھۆكۈم چىقىرىشنى، تۆت خەلىپىنىڭ ئادىللىقىنى، شۇرەيھ ئەزىيىنىڭ خەلىپە ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا قارشى ھۆكۈمدە ئادىل بولۇشنى، تارىخدىكى ساھابە، تابىئىن، ئۇندىن كېيىنكى ئادىل قازىلارنى كەلتۈرگەن، بىردىن ئەمەلىي تارىخ ئارقىلىق مىسال كەلتۈرگەن، داۋۇد ئەلەيھىسسالام بىلەن سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۆكۈم چىقىرىشى، سۇلايمان ئەلەيھىسسالام توغرىسىنى تېپىپ ئادىللىق قىلىشى، ھەممىگە مەلۇم خەلىپە بولۇش، قازى بولۇش، ھوقۇق، ئەمەل تۇتۇش جەريانىدا ئادىل بولۇش، بۇنىڭ ئۈچۈن، تەكەببۇر بولماسلىق لازىم، ھۆكۈم چىقارغاندا، ئىككى تەرەپكە تەڭ قۇلاق سېلىش لازىم، ھۆكۈم قىلىۋېتىپ، غەزەپ قىلماسلىق لازىم، قازى، ھاكىملار قەتئىي پارا ئالماسلىق لازىم، كىتابدا كەلگەن ھۆكۈمنى ئۆزگەرتمەسلىك لازىم، ئۆز تۇققانلىرى بولغان تەقدىردىمۇ ئادىل ھۆكۈم قىلىش، يان باسماسلىق، ئادىل گۇۋاھلىق بېرىش، ھەقىقەتتە باش كەتسىمۇ چىڭ تۇرۇش لازىم، بۇنىڭ ئۈچۈن، ھازىر تىببىي ئىلمىنى، بىئولوگىيە، پسىخولوگىيىنى، رازۋېتچىك ئىلمىنى، ئىز قوغلاش، دىلو پاش قىلىش، دەلىل - ئىسپاتنى زامانىۋى ئۇسكۇنە بىلەن ئىسپاتلاش، مەسىلەن: بارماق ئىزى، خەلق ئارىسىغا چوڭقۇر چۆكۈپ تەكشۈرۈش، پىتنە - پاساد، قۇرۇق يالغان تۆھمەت سۆزلەرگە قەتئىي ئىشەنمەي، ئەمەلىي دەلىل - ئىسپات بىلەن بىر تەرەپ قىلىش، چېقىمچى، سۇخەنچىنى ياندۇرۇپ نېرى قىلىش لازىم.

بىز مۇسۇلمانلار، ئوقۇتقۇچىلار، قانداق ئىمام، باشلىق، قانداق قازى، خەلىپە، دىنى رەھبەر تەربىيلەشكە قاتتىق ئەھمىيەت بېرىشىمىز لازىم، ئۇلارنى زادى قانداق تەربىيلەيمىز؟ كىملەرنى ئۇلگە قىلىمىز؟ ئۇلارنى زادى كىم تەربىيلەيدۇ؟ كىم ئىمام بولۇشقا، كىم خەلىپە، قازى، ئەمىر بولۇشقا، كىم ئۇستاز، ئوقۇتقۇچى بولۇشقا لايىق، قىش دېگەن قەلبىدىن چىقىدۇ، ئاتا ـ ئانا، ئۇستاز تەربىيسى بەك مۇھىمدۇر. ئەلۋەتتە، ئاللاھنىڭ كىتابى، قۇرئان، پەيغەمبەر سۈننىتى، ھەدىس، ساھابىلەر، تابىئىنلار، ئادىل قازى، خەلىپە، دىنىي رەھبەرلەر، ياخشى ئۇلگە بولالايدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن، شۇلارنىڭ ھاياتىدىن تاللانمىلارنى، تارىخنى بولۇپمۇ ھەقىقىي ئادىل توغرا ئەقىدىسى ساپ تارىخنى لازىم تۇتۇش كېرەك.

ئادىل ھۆكۈم قىلىش ئۈچۈن، ئادىل رەھبەر بولۇش ئۈچۈن، ھازىرقى ئىلىم ـ پەننى ھەرخىل تەتقىقاتنى بىلىش شەرت، بولۇپمۇ كىشىلەر يەنى جىنايەتچىلەرمۇ قاتتىق ساختىلاشتى، تەرەققىي قىلدى، خەلقئارالاشتى، ھەتتا، ھەمكارلاشتى، بىزمۇ بۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن تەرەققىي قىلىشىمىز، كۈچ تېپىشىمىز، خەلقئارالىششىمىز، ھەمكارلىششىمىز لازىم. نەپسىنىڭ، ھاۋايى ـ ھەسەنىڭ كەينىگە كىرمەسلىكتە رەسۇلۇللاھنى، ساھابىلەرنى دورىشىمىز لازىم. چۈنكى، جىنايەتچىلەر ئادىل قازىنى ئازدۇرۇش ئۈچۈن، پارا بېرىشىدىن باشقا، نۇرغۇن قەبىھ ۋاستىلەرنى ئىشقا سالىدۇ، ئۇنىڭ بىرى، ئىسلام دىنى قاتتىق ھەزەر قىلدۇرىدىغان ئايال كىشى، ھەرخىل پىتنە ـ پاسادلاردۇر. كىشىنى ئازدۇرىدىغىنى، دۇنيا، ئايال، مال ـ دۇنيا، نەپسى، ھاۋايى ـ ھەۋەس، شەيتان قوشۇمچە مەۋجۇد، ئىنسان ئىككى ئېغىزغا كېپىل بولسا، يەنى ئېغىزىنى، گېلىنى، قورسىقى، يەنە بىرسى ئەۋرەت، مۇشۇ ئىككى ئېغىزغا چىڭ ساقلاشقا كېپىل بولسا، ئۇنىڭغا جەننەت بىلەن كېپىل بولغىلى بولىدۇ. رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆزىنىڭ ئاچلىق، نامراتلىق دەردىنى تارتىشىنى، ئاچ قورساق، خەندەك كولاشلىرى، نەچچە يۈز ساھابىلەر ئاچ قېلىپ، ئۇسسۇز قېلىپ، ئۇلارغا تاماق، سۇلارنىڭ مۆجىزە يولى بىلەن كۆپىيىشى، ئائىلىسىدە يىگۈدەك نەرسە يوق، تاماققا ئوت ياقالماسلىقى، ھەتتا ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا، جەڭ كىيىمىنى يەيدىغان تائام ئۈچۈن، يەھۇدىينىڭ نەزلىدە گۆرۈگە قويۇپ، شۇ چاغدا جان ئۈزۈشى، ھېچ مال ـ دۇنيا قالدۇرماسلىقى، نۇرغۇن ۋەسىيىتى، مال ـ دۇنيا، ئايال، نەپسى، شەيتانلارنىڭ ئازدۇرۇشىدىن ھەزەر قىلدۇرۇشى، ئەمەلىي ۋە ئىغزاكى يولىورۇقلىرى، ساھابىلەرنىڭ بولۇپمۇ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئاددىي يەپ، ئاددىي كىيىپ، تەقۋالىق بىلەن ئادىل خەلىپە بولۇشى، قازىلىرى بولسا، تېخىمۇ چىڭ تۇرۇشى لازىم ـ دە، ئەلۋەتتە، بۇ ئادىللىققا ئاشۇ نەپسىنى يېغىش، ئاددىي يەپ ـ ئىچىش ئادىتى، كىيىش، ئاددىي قۇرۇلۇش قىلىش لازىم كېلىدۇ. دىن خىزمىتىنى قىلغان كىشى، كەسىپ قىلمىغاندىكىن قول ئېلكىدە بىرەر نەرسە بولمايدۇ، ئۇ نامرات، پېقىر كېلىدۇ، ئۇ ئاخىرەتكە تۇرغاندىكىن، دۇنيادىن قۇرۇق قېلىشى تۇرغانلا گەپ، شۇنىڭ ئۈچۈن، سەۋرە قىلىش مۇھىم.

مانا مۇشۇ، ئەمەلىي دىنى خىزمەت، جاپالىق ئىشلەش، تائەت ـ ئىبادەتكە سەۋرى قىلىش، ياكى ئاشۇنداق نەپسىنى يېغىشدا ھارامدىن ۋاز كېچىشىدە سەۋرى قىلىشنىڭ مۇھىملىقىدىن، ئاللاھ بۇ سۈرىدىكى ﷺ ساد ھەرپىنى بىر سەپىرىگە ئىشارەت قىلغاندۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ساد ھەرپىنى ئاشۇ ئادىللىقتىكى سەۋرىگە ئىشارەتتۇر دېگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، كەلتۈرگەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئائىلە ئىشلىرى، بولۇپمۇ، تاماق

ئىستېمال قىلىش، ئاز يېيىش، قورساقنى ئاچ قويۇشتەك ئەھۋاللىرىغا مۇناسىپ يېڭى ئىلم - پەن كەشپىياتىنىڭ ھەدىس بىلەن ئوخشاش چىقىشى، ئۇنداقتا مۇسۇلمانلار بارلىق ئىشلىرىدا بولۇپمۇ تۇرمۇش، يەپ - ئىچىش، سالامەتلىك، داۋالىنىش، تىببىي ئىشلاردا ھەدىسكە، ئىسلام يولیورۇقىغا مۇراجىئەت قىلىشى لازىم، دەپ، سۆرە شۇئرادىكى ئەگەر كېسەل بولسام، رەببىم شىپالىق ئاتا قىلىدۇ دېگەن ئايەت، سۆرە ئەئرابدىكى يەڭلار، ئىچىڭلار، ئىسراپ قىلماڭلار دېگەن ئايەت، تائام توغرىسىدىكى نۇرغۇن ھەدىسلەرنى كەلتۈرۈپ، ئاندىن ھازىرقى، تىببىي ئالىملار، دوكتۇرلارنىڭ نەسىھىتىنى بىرلەرگە تەقدىم قىلغان.

ئالىملار، تىبابەت ئۇسۇلىدا داۋالاش، ئەزانى بىر خىل كېسەلدىن يەنە بىر كېسەلگە گىرىپتار قىلىشى مۇمكىن دېگەن، ياكى بىر خىل ھالەتتىن يەنە بىر خىل ھالەتكە يۆتكەش، ئۇنداقتا، داۋالىنىش چارىسى، ئاللاھ شىپالىق ئاتا قىلىدۇ، دېگەن ئۇسۇل بويىچە، تەبئىي ھاۋا، نەپەس تەبئىي، شارائىت، مۇھىت تەبئىي، يەرلىك يېمەكلىكلەر، مۇھىم داۋادۇر. دوكتۇر كەيسىر مۇنداق دېگەن: بەزى ئەھۋاللاردا دورا، ئوكۇلدا داۋالىنىش، كېسەلدىن خەتەرلىكرەك بولۇپ قېلىشى مۇمكىن، ئىنسانلار ئامال بار، كېسەلدىن ساقلىنىشى، ئۆزىنى ئاسرىشى، كېسەل بولۇپ قالسا، تەبئىي ئۇسۇلدا داۋالىنىشى ياخشى دېگەن.

دوكتۇر، ھەيىج، كېسەل داۋالاشنىڭ ياخشى چارىسى، ئۇ كېسەل ئىستېمال قىلىۋاتقان زەھەرلىك ماددىنى توختۇتۇش، كېسەل ئاملىنى ئۆرۈپ تاشلاش دېگەن.

دوكتۇر كانتانى، مۇنداق دەيدۇ: كېسەلنى داۋالاش چارىسى، پايدىلىق ماددىلارنى، ئوزۇقلارنى ياخشى يەتكۈزۈش، ئىنسانغا زىيانسىز دورىلارنى ئىشلىتىش، بۇلغانغان ھاۋادىن نېرى قىلىپ، ئوكسىگېننى ياخشىلاش دېگەن.

دوكتۇر كوھىن، كېسەللەرنىڭ ھەممىسى بىر سەۋەبدىن بولىدۇ، داۋالاش چارىسىمۇ بىرلا سەۋەب كۈپايە قىلىدۇ دەپ كېسەللەرنىڭ پەيدا بولۇشىغا سەۋەب بولغان نەرسە، ئىنسان جىسمىدا شۇ جىسمغا نا تونۇش جىسىملارنىڭ مىكروپ، ھايۋانلارنىڭ كىرىۋىلىشى، بىرلىشىپ چۈجۈم قىلىشىدۇر، داۋالاش چارىسى بولسا، شۇ ناتونۇش جىسىملارنى، مىكروپ، ھايۋانلارنى كىرگۈزمەسلىك، ياكى ئىنسان جىسمىغا زىيانسىز ھالدا، ئۆلارنى يوقۇتۇش بىگەن.

ئالىملار بىردەك، كۆكتاتلارنى، ئۆسۈملۈكلەرنى ئىستېمال قىلىش، مېۋە - چېۋىلەرنى ئىستېمال قىلىش، كېسەلنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ۋە ئۇنى داۋالاشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى دەپ قارىغان، ئاللاھ، بۇ ئىلىمنى بىزگە، ھەسەل ھەرىسى سۆرە نەھلىدە كۆرسىتىپ بەرگەن، رەسۇلۇللاھمۇ نۇرغۇن ئۆسۈملۈك، مېۋىلەرنى تىلغا ئېلىپ شىپا بار دېگەن.

قۇرئان كەرىم سۈننىتى، رەسۇلۇللاھنىڭ تەلىماتىدا بىزگە، تىبابەت جەھەتتىن نۇرغۇن تەلىماتلار بېرىلگەن، مەخسۇس تىبابەت كىتابۇتتىببىي دەپ، باب، پەسىل قىلىپ يېزىلغان، بۇلار ئىچىدىن بىر قىسىم مۆجىزىلەر ئاشكارىلاندى. گۇناھ، مەئسىيەت، زىنا، پاھىشە كۆپۈيۈپ كەتكەن قەۋمدە ئۆلار كۆرۈپ باقمىغان كېسەللەر ئاشكارىلىنىدۇ دېگەن، ھەدىسنىڭ مۆجىزىسىنى مەن تور بېتىدىن كۆردۇم، ئامېرىكا، ئافرىقا ئەللىرىدە قالايمقان يەپ - ئىچىش، زىنا، پاھىشە بولۇپ، ئۆلاردا ھەقىقەتەن كۆرۈلمۈپ باقمىغان كېسەللەر ئاشكارىلانغان، ئۆلارنىڭ بىر مىسالى ئەيدىز.

بۇ تور بېتىدە ئاشۇ ھەرخىل كېسەللەرنىڭ سۈرئىتى، رەڭلىك ھالدا چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، كىشىنى قورقىتىدۇ، زىنا، پاھىشىمۇ، گۇناھ، مەھسىيەتمۇ، ئىسرايىخورلۇقمۇ، ھەرخىل كېسەل پەيدا قىلىدۇ، بولۇپمۇ داۋاسىز كېسەللەر يۈز بېرىدۇ، بىز ئىبرەت ئېلىشىمىز، مەسخىرە قىلماي، ئۆزىمىزگە پۇختا، ھېزى بولىشىمىز لازىم.

دوكتۇر ھىندى ھەيدى مۇنداق دېگەن: ئىنسانلار ئۆز ھاياتى، سالامەتلىكى ئۈچۈن، يېمەك ـ ئىچمەككە قاتتىق دىققەت قىلىشى كېرەك. چۈنكى، ھاياتلىق، سالامەتلىك، غىزا ئۈستىگە قۇرۇلغان، بۇنىڭدىكى كىچىككىنە خاتالىق، قورقۇنۇشلۇق، قەبىھ كېسەللەرنى پەيدا قىلىدۇ دېگەن.

ياۋروپالىق تېۋىپلار، ئىنسانلار، گۆش، تۇخۇم، سۈت، بېلىق قاتارلىق ئاقسىل ماددىسى كۆپ تائاملارنى ئىستېمال قىلىش ئارقىلىق ئۆز ۋۇجۇدىغا ناھايىتى كۆپ زىيان سالىدۇ دېگەن، نېرۋا، قان كېسىلى، قاندا ماي كۆپىيىپ كېتىش، جىگەر، بۆرەك، ئاشقازان كېسەللىرى، يېيىشكە نان، چاي، كۆكتات، سەي، مېۋە ـ چېۋە يەيدىغان نامرات دېھقانلارغا، سەھرادىكى كىشىلەرگە قارىغاندا، شەھەردىكى تۇرمۇشى ئالىي ئۆتىدىغان كادىرلاردا، باي، تىجارەتچىلەردە تۆت ھەسسە ئارتۇق ئىكەن، بۇندىن باشقا، ئۇشتاق كېسەللەرمۇ كۆپ، سەۋەب، لەززەتلىك تائاملارنى كۆزى تويماي، نورمىدىن ئارتۇق يېيىش، قورسقىنى بەك تويغۇزۇپ، ساپ ھاۋادا تىنالماسلىقتۇر، نەپەس ئالالماسلىق، مۆئمىن بىر ئۇچەيگە يەيدۇ، كاپىر، مۇناپىق يەتتە ئۇچەيگە يەيدۇ دېگەن ھەدىسكە ئوخشاش، ھەدىس، تەلىمات، يولىورۇققا بويسۇنمىغانلىقتا، نەپسى بىلەن بولۇپ كېتىپ، راھەتتىن قورسقى چىقىپ كەتكەن، سېمىز ئالىملارنى ئاللاھ ئۆچ كۆرىدۇ دېگەن ھەدىس بار، بۇ ھەدىس، مۇسنەد ئەھمەتتە بار.

ئىسلام دىنى يۇقىرقى لەززەتلىك ھالال تائاملاردىن چەكلىمەيدۇ، ئەمما، ھېسابدا نورمال بولۇشنى، ئىسراپ قىلماسلىقنى، يەپ ـ ئىچىش ئۇچۇن ياشماي، ئېسىل ھاياتتا ياشاش ئۇچۇن، تائەت ـ ئىبادەت ئۇچۇن، يولدا يېيىشنى تەكىتلەيدۇ.

دوكتۇر چاستون دورپىل، تائامنى ھەددىدىن ئارتۇق يەۋتىش، ئىنسان جىسمىدىكى زەھەرلىك جاراھەتتۇر دېگەن.

پەيلاسوف سىنىيكى، ھاياتىمىز ئەسلى ئۇزۇن ـ قىسقا ئەمەس، ئەمما، بىز ئۆز قولىمىز ئارقىلىق ئۇنى قىسقارتىۋېتىمىز دېگەن، بۇ ئەلۋەتتە، جىنايەت، گۇناھ، زەھەرلىك ماددا، ئەپىيۇن، كوكايىن، خروئىن، تاماكىلارنى، ھاراقلارنى ئىستېمال قىلىشنى ئاشۇنداق نەپسىنى يېغالماي، ئۆز ـ ئۆزىنى كېسەل قىلىشنى كۆزدە تۇتىدۇ.

ھازىرقى ئالىملار، سۈنئىي ئۇسۇلدا، ئېلىپ بېرىلغان زىرائەت، دېھقانچىلىق مەھسۇلاتى، پارنىكىلىق كۆكتاتلار، خىمىيىۋى ئۇسۇلدىكى ئوغۇتلاش، بىر قىسىم ئىنسانلارغا پايدىلىق، قۇشلارنى ھاشارەتلەرنى، ھەرخىل دورىلار، بىلەن يوقىتىۋېتىش، ئىنسانلارغا چوڭ زىيان سېلىشتۇر دەيدۇ. بۇنىڭدىن قانداق ئاپەتلەر كېلىپ چىقىدۇ؟ بىز بىلمەيمىز، بەلكى، يۇقىرقى پەيلاسوف دېگەندەك، ئۆز ئۆمرىمىزنى، ھاياتىمىزنى، ئۆزىمىزنى قىسقارتىۋاتقان بولىشىمىز مۇمكىن.

قانداق بولۇشدىن قەتئىينەزەر، مەيلى مەجبۇرىي پۈتۈلگەن كائىنات ئىشلىرى بولسۇن، مەيلى ئۆز ئىختىيارى ئۆزىمىز قىلغان ئىشلار بولسۇن، ھەممىسى «لەۋھۇلمەھپۇز»دا پۈتۈلگەن، ئاللاھ، ئالدىن

بىلىپ يازغان، تەقدىردىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ، يۇقىرقى ئىشلار بەلكىم، ئۆزىمىزگە زۇلۇم قىلماسلىق، ئادىل بولۇشقا كىرىشىغاندۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىكى ئىبلىس شەيتانىنىڭ مۇنۇ سۆزىنى، ئاللاھ بىزگە نېمە ئۈچۈن كەلتۈرىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئىززىتىڭ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇلارنىڭ ھەممىنى ئىمومىيۈزلۈك يەرشارى بويىچە ئازدۇرىمەن، دېگەن سۆزى، قاراڭلار، راستىنلا خەلقئارالىق، ئىمومىيۈزلۈك ئازدۇردى، كاپىرلار، دىنسىزلار، مۇناپىقلار زادى ئازدى، ئۇلار بىرلىشىپ خەلقئارالىق بىرلىشىپ، ب د ت نى، مۇسۇلمانلارغا قارشى قۇرغانىدەك، ئىسلامغا قارىش ھۇجۇم قىلىپ، راستىنلا ئازدى.

ئەمما، مۇسۇلمانلارمۇ ئىسلام دۆلەتلىرىمۇ ئازدى، ئىتتىپاقلاشمىدى، كاپىرلاردىن قورقتى، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلمىدى، ئاللاھ، ئۇلارغا زاپاس بايلىقلارنى يارىتىپ بەرسىمۇ، ھەر تەرەپلىمە كىرىم يولىنى ئېچىپ بەرسىمۇ، ئۇلار يەنىلا نامراتلىقدىن قورقتى، يۇز - ئابرۇي، باشلىقلىق، راھەت، نەپسى ئۇلارنى ئالداپ، ھەر قىسىم پەتۋالارنى چىقىرىپ، ئۆزىنى، ئۆزگىنىمۇ ئالداپ ئازدى. بۇ پەتۋالارنى ئايەت، ھەدىسنى، ساھابىلەردەك، تابىئىنلاردەك چۈشەنمىدى، ئۇلار بىلمەسمىدى؟ دەللىنى قايىل قىلسىمۇ، تارىخقا قاراپ باق، ساھابىلار، تابىئىنلار قانداق چەشنىسە سەنمۇ شۇنداق چۈشەن.

مەخسەتكە كەلسەك، رەسۇلۇللاھ، مۆئمىنلەر ئۆزئارا دوستلۇق، كۆيىنىش، رەھىم - شەپقەت قىلىشدا بىر جەسەتكە ئوخشايدۇ، ئەگەر بىر ئەزا كېسەل بولسا، پۈتۈن جەسەد، قىزىزىپ ئۇيقۇسىز قېلىپ، بىئارام بولىدۇ، دېگەن، (بۇخارى، مۇسلىم).

ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سىلەر مۆئمىن بولمىغىچە، جەننەتكە كىرەلمەيسىلەر، ئۆزئارا دوستلاشمىغىچە مۆئمىن بولمايسىلەر، ئەگەر، ئەمەل قىلساڭلار، سىلەرنى دوستلاشتۇرىدىغان بىر ئىشقا سىلەرنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ ئۇ بولسىمۇ، سالامنى ئاراڭلارغا كۆپ قىلىڭلار، (مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى)

مېنىڭ ئۇممىتىم يامغۇرغا ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ ئەۋۋىلى ياخشىمۇ يا ئاخىرى ياخشىمۇ بىلگىلى بولمىغاندەك، بۇ ئۇممىتىمدىن ئاخىرىمۇ ياخشىلار چىقىدۇ دېمەكچى. بۇنداق ھەدىسلەر، ئايەتلەر بەك كۆپ، ئېتىقاد قىلىش، دوستلىشىش، سالامنى شەخسىلەر ئارا ئەمەس، دۆلەتلەر ئارا، خەلقئارا قىلىش، دۇناي بويىچە مۇسۇلمانلار باردى - كەلدى قىلىش، ھەمكارلىشىش، يالغۇز جەڭ، ئۇرۇش ئىشىدا ئەمەس، بەلكى، ئىلىم، كەشپىيات، تەرەققىيات، تىجارەت، ھۇنەر - كەسىپ، بارلىق ئىشلاردا، ئۇلار بىر جەسەتتەك، ھەمكارلىشىشى، كۆيىنىشى لازىم.

قاراڭلار، رادىئو - تېلېۋىزور، تېلېفون، كومپيۇتېر تور بېتى، قاتارلىق ئالاقىلىشىش، ئۇچۇر مۇلازىمىتى، دۇنيا مۇسۇلمانلارنى بىرلەشتۈرگىسى، خۇددى بىر جەسەتتەك ھەمكارلاشتۇرغۇسى، سالامنى دۇنياۋى، خەلقئارالىق قىلدۇرغۇسى، ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، ئۆزئارا ئىلىم - پەن ئالماشتۇرۇپ، تەرەققي قىلدۇرۇپ، غەلبە ئاتا قىلغۇسى، بىز بارلىق مۇسۇلمانلارنى، دىنىي ئۆلمالارنى بارلىق، مەن مۇسۇلمان دەپ داۋا قىلىدىغان ھەر قايسى مەزھەبلەرنى تور بېتى ئارقىلىق ئالاقىلىشىپ، ھەمكارلىشىشقا، ئىتتىپاقلىشىشقا، ئۆزئارا كۆيۈنۈشكە، پايدا يەتكۈزۈشكە، ئىسلام دىنى ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ كەلىمىسىنى ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن، مۇسۇلمانلار غەلبىسى ئۈچۈن، جەننەتنى ئاللاھنىڭ جامالى ئۈچۈن، خىزمەت قىلىشقا، جان، مېلى بىلەن بەدەل تۆلەپ، ھەق ئۈچۈن تەييار تۇرۇشقا چاقىرىمىز، ئاللاھ ئاسان

قىلسۇن، ئامىن!!!

سۈره زۇمەر تەپسىردىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىكى بسم الله نىڭ تەپسىرىده مۇشۇ سۈرىنىڭ قىسقىچە مەزمۇنلىرى ئۇستىده توختىلىپ، ئاللاھ رەھمەت يۇزىسىدىن كائىنات كىتابىنى قولىمىزدىكى ئوقۇلۇۋاتقان كىتاب بىلەن شەرھىيلەپ بىرگە مەلۇمات، يوليورۇق بەرگەن، ئۇنىڭ ئۇستىگە بىر دانە چۈمۈلىنىڭ 400 كۆزى بارلىقىنى، بىر دانە چۈنىنىڭ 4000 كۆزى بارلىقىنى، ئىلھام قىلغاندۇر، ئىلىم ـ ھېكمەت، كەشپىياتلار ئاتا قىلغاندۇر.

بۇ بەلكىم بسم الله نىڭ 114 قېتىم تەكرارلىنىشىنىڭ سىرىدۇر، ئىنسانلار ياخشى كۆرىدىغان مەھبۇب بەش خىسلەتتىن بولىدۇ، ناھايىتى گۈزەل بولۇش، يېتىشكەن ئالىم بولۇش، كۈچلۈك، باتۇر بولۇش ياكى ياخشىلىق قىلغۇچى، ياخشى كىشى ياكى ياخشى كۆرگۈچى بىلەن مەھبۇب ئوتتۇرىدا ئۆزلىرىلا بىلىشىدىغان باشقىلارغا نامەلۇم بىر سىر بولۇشتۇر، ھەممىسى، باقى ئەمەس، ئەزلى ئەمەس، ئۇلارنىڭ كېلىش مەنبەسى بار، بۇ بىز مۇنۇ ئايەتتىن تاپىمىز. ئاخىرى قايتىدىغان جاي، پەرۋەردىگارىڭنىڭ دەرگاھىدۇر، دېمەك، گۈزەللىك، ئىلىم ـ ھېكمەت، كۈچ ـ قۇۋۋەت، ھەممىسى ئاللاھ تەرەپىدىن كەلگەن، ئاللاھ تەرىپىگە قايتىدۇ، ئۇنداقتا، بۇ بەش خىسلەتنىڭ ئىگىسى، ئاساسى، مەنبەسى، مېھرىبان ئاللاھنى ياخشى كۆرۈش، ئۇنىڭ دىدارى ئۈچۈنلا خىزمەت قىلىش، ناھايىتى شەرەپلىكتۇر.

بىز يۇقىرىدا دەپ ئۆتكەندەك، ئاللاھدىن ئالىملارلا قورقىدۇ، شۇنداقلا، ئالىملار پەيغەمبەر ۋارىسى، ئالىملارلا ئاسمان ـ زېمىنىدىكى بارلىق مەخلۇقلارنى تەتقىق قىلىپ، ئىزدىنىپ يۇقىرقى بەش خىسلەتنى تېپىپ چىقىپ، بىر ئاللاھنىلا ياخشى كۆرىدىغان بولىدۇ، ئاسمان، پەلەك، زېمىن، دېڭىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، ئىلىم ـ ھېكمەت باردا ئىزدىنىپ، ئىلىم بىلەنلا شۇغۇللىنىپ، نادانلارغا يېتەكچى بولۇپ، ئىلىم ـ ھېكمەت، ئىبادەت، ئەقىدىلەردە يول باشچى بولۇپ، ئەخلاق ـ پەزىلەت ئۇرۇقىنى كەڭ چېچىپ، ئاللاھ مۇھەببىتىگە، رازىلىقىغا ئىبرىشىدۇ، مەشغۇلاتى پۈتۈنلەي ئىلىم بىلەن رىزقىغا ئاللاھ كېپىل، ئىككىنچى، تائىپە كىشلەر، كېچىسى ناماز بىلەن قىيامدا تۇرىدۇ، كۈندۈزى رازمزان، زىكرى ـ تەسبىھ، ئاللاھنى ئەسلەش، ئاللاھقا بولغان ئىشتىياق، مۇھەببەت ئىشقى بىلەن ئاۋارە، ئۈچىنچى كىشلەر بولسا، تەقۋادار ياخشى كىشلەر بولۇپ، مۇستەھكەم ئېتىقادى چىڭ، ئىمانى كۈچلۈك، بۇلارغا بەك ئەرزىيەت كېلىپ تۇرىدۇ، بۇلار ئەنە شۇ مۇسىبەتكە سەۋرى قىلىدۇ، باشقىلارغا ھەقنى ۋەسىيەت قىلىشىدۇ، باتىلغا قارشى كۆرەش قىلىپ تۇرىدۇ.

تۆتىنچى كىشلەر بولسا، بۇلارنىڭ بارلىق ئەخلاقى، ئەقىل، ئىلىم ـ ھېكمەت، پەلسەپە، بۇلار ھەربىر سۆزىنى قاتتىق تەكشۈرۈپ، چوڭقۇر ئويلىنىپ، ھەقىقەتنى سۈزۈپ چىقىپ، قوبۇل قىلىدۇ، ۋە ئاندىن بۇ سۆزنى قىلىدۇ، **سۆزنى ئاڭلاپ ياخشىنى قوبۇل قىلىپ، ئەگىشىدۇ** دېگەن ئايەت بار.

بەشىنچى تائىپە كىشلەر بولسا، خەلىپە، ھاكىم باش بولغانلار، بۇلار خۇشخەۋەر بېرىشكە ياكى ئاگاھلاندۇرۇشقا، جازالاشقا مەسئۇل، مۇداپىئە ۋە ھوجۇمغا مەسئۇلدۇر.

ئالتىنچى تاپىئە كىشىلەر بولسا، قەلبى، كۆكسى كەڭ ئېچىلغان، دائىم ئاللاھدىن رازى، ئىلىم ـ ھېكمەتكە ئىگە، بىزگە ئاللاھ كۇپايە دەيدىغانلار، تەۋەككۇلچىلەر، راستىنلا ئۇلارغا ئاللاھ كۇپايە.

ئاللاھ ئۆز بەندىسىگە كۇپايە قىلمامدۇ؟

ئاخىرقى كىشىلەر بولسا، تەپەككۇرى، نەزەر ـ دائىرىسى، كۆزقارىشى، ئىلىم دەرىجىسى، خىزمەت ئەھمىلىيىتى، ھەممىدىن دەرىجە جەھەتتە، بىر نەچچە دەرىجە يۇقىرلاردۇر، بۇلار ئاللاھنىڭ جامال، دىدارىغىلا ئېرىشىدۇ، ئۇستۇن ماقامغا يېتىدۇ، بەلكى، ھېسابسىز جەننەتكە كىرىدۇ. ئاللاھنىڭ يېقىن دوستلىرىدۇر، ئاللاھ، ھەممىمىزنى ئاشۇ تەكرارەك رەھمىتى بىلەن شۇلاردىن قىلسۇن. ئامىن!

قارىمامسەن، ئاللاھ، ئاسماندىن، بۇلۇتتىن سۇنى چۈشۈردى، ئاندىن ئۇنى زېمىن ئىچىدىكى بۇلاقلارغا كىرگۈزدى، سۇ خۇددى ئىنسان تومۇرىدا قان ئاققاندەك، يەر ئاستىدا تومۇرلاردا ئاقىدۇ، بۇ بۇلاق سۇيى ئاسمان سۇيى سەۋەبلىك خىلمۇ ـ خىل، رەڭگى خىلمۇ ـ خىل ئۆسۈملۈكلەرنى ئۈندۈردى.

بۇ جايغا بارلىق ئىسسىق ـ سوغۇق، بۇلاقلار كۆرۈنۈشى كېلىدۇ، بۇلاقلار سانى خىلى، تۇرى، بەكمۇ كۆپ، بىز بۇلارنى سۆزلەپ ئۆتكەن،

ھازىر بىز ئاشۇ سۇ ئۇستىدە توختىلىمىز. ئېچىشكە ياراملىق سۇ، ئاللاھ، ئىنسان جىسمىغا پايدىلىق ماددىلارنى سۇ بىلەن يەتكۈزىدۇ، سۇ بولسا، يەر ئاستى تومۇرلاردا، يەر ئۇستى ئېرىقلاردا ئېقىپ، ھەرخىل ماددىلارنى قوبۇل قىلىپ، ئاندىن ئىنسان جىسم،ىدا ئېقىپ، ئوزۇق يەتكۈزىدۇ، سۇدا كاربون، كالتسىيدىن تەركىب تاپقان ئاز تولا تۇزى بار، سۇ، كاربون، ماگنېتدىن تەركىپ تاپقان سۇ، خلور ماددىسى ئارىلاش سۇ، ۋە باشقا ماددىلار ئارىلاشقان سۇلار، ئەلۋەتتە، سۇدا ئوكسىگېن تولۇق بار، سوغۇق ئېچىملىك قىلغان سۇ، ئىنسانلار سانائىتى بىلەن ئىش قوشۇلۇپ، شىپالىق رولىنى ئويناىدىغان سۇ، ھەرقانداق سۇدا، ئېچىش ئۇچۇن، بىر لېتىر سۇدا 50 گرام تۇزدىن ئوشۇق تۇز بولماسلىق كېرەك، مانا بۇ ماددىلارنى ئىنسان جىسمى قۇرۇلۇشى مۇھتاج بولغاچقا، ئاللاھ، سۇغا ئورۇنلاشتۇردى.

بىز بۇ ئايەتكە ئاساسەن بارلىق بۇلاق ۋە باشقا سۇلارغا قارىشىمىز لازىم. بەزىسى دەريا، بەزىسى ئۆستەڭ، بەزىسى ئېرىق، بەزىسى بۇلاق، بەزىسى زەي سۇ، بەزىسى قىزىق بۇلاق، بەزىسى سوغۇق، بەزىسى چۆلدە، بەزىسى تاغدا، بەزىسى دەرەخ شاخلىرىدا بولىدۇ.زېمىن ئاستى، زېمىن ئۇستىدە توختىماي ئاقىدۇ، ئىنسانلار ئىچىدۇ زىرائەت تېرىيدۇ، ھايۋان، ئۆسۈملۈك پايدىلىنىدۇ، ھەرخىل ماددىلاردىن پايدىلىنىدۇ، تۇز ماددىسىنى ئايرىيدۇ، سانائەتتە ئىستېمال قىلىدۇ، سۇ دۇنيانىڭ

ئانىسى، ھاياتلىق مەنبەسى، بىر تامچە سۇنىمۇ ئىسراپ قىلىشقا بولمايدۇ، مەدەن سۈلىرىغا تەۋە سۈلارمۇ مەۋجۇد بولۇپ، قىزىق ھارارەتلىك بۇ ئادەتتىكى قىزىقلىق دەرىجىسىمۇ يۇقىرى، گاز سۈيى، كىسلاتالىق سۈلار، كاربون كىسلاتاسى ئېرىتىلىپ، قوشۇلغان سۇ، تۆمۈر ماددىسى، كاربون بىلەن بىرلەشتۈرۈلگەن سۈلار، ھاۋادىلا قاينايدۇ، كىسلاتا سۈيى، توك ساقلاشتا ئىشلىتىلىدۇ، بەزى سۈلار بىر قىسىم كاربوندىن تەركىب تاپىدۇ، خلور، تۇز، كالتسي، ماگنېت، تائام تۇزى قاتارلىق ماددىلار بىرلەشكەن سۇ، گۈڭگۈرت سۈيى، بۇ سۇدا، گۈڭگۈرت ماددىسى بولىدۇ، كاربون بىلەن بىرلەشكەن تۆمۈر ماددىسى بار سۇ، تۆمۈر سۈيى دېيىلىدۇ، بۇلاقلار، يامغۇرلار، دېڭىز سۈيى، ھەرخىل ماددا بار سۇ، ھەممىسى ئىنسانلار مەنپەئەتى ئۈچۈندۇر.بۇ ئايەتنىڭ ئاخىرىدا ئەقىل ئىگىلىرى ئۈچۈن، ۋەز ـ نەسىھەت، ئىبرەت بار دېيىلگەن بولۇپ، بۇ ئىلىمدا، بۇ سۈلاردا ماددى ۋە ئەقلى مەنپەئەتلەر بار. ماددىسى بولسا، بۇنى كىچىك بالىمۇ بىلىدۇ.ئەقلى دېگىنىمىز، تەپەككۇر ئىزدىنىشىمىز، تەتقىق قىلىشىمىز، كەشپىيات ھاسىل قىلىشىمىز، پايدىنى تېپىپ چىقىشىمىز، ئاخىرىدا بىر ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكى، ئىلىم ـ ھېكمىتى، قۇدرىتى، بىزگە بولغان رەھمىتىنى تېپىش، شۇنىڭ بىلەن ئەڭ يۇقىرى دەرىجىلىك خىزمەتلەرنى قىلىپ، يۇقىرى مۇكاپاتقا ئېرىشىشتۇر، (ئېقىۋاتقان ئۆستەڭ ئۈستىدە بولساڭمۇ، تاھارەت ئالغىچە ئىسراپ قىلما)، ھەدىس. مانا بۇ سۇ ئىنشائاتى قۇرلۇشىبۇ سۈرىدىكى كېچىنى كۈندۈزگە، كۈندۈزنى كېچىگە كىرگۈزۈش ئايىتى بولسا، يۇكەۋۈر دېگەن لەۋزى بىلەن يەرشارىنىڭ يۈملاق ئىكەنلىكىگە ئىشارەت قىلغاندۇر، يەرشارى سۈرىتى، كېچە ـ كۈندۈز ئەھۋالى بار سۈرەت چۈشسۇن، بۇ خىل كۆزقارىشىنى رازى مۇھەممەد ئابدۇ، سەييىد قۇتۇپ، دوكتۇر ۋەھبۇتۇززەھەيلىلەر تەپسىرلىرىدە يازغان، ئاللاھ، سىلەرنى بىر نەپسىدىن يەنى ئادەمدىنلا كۆپەيتىپ، ياراتتى، ئۇنىڭ جۈپتى ھەۋۋانى شۇ نەپسىنىڭ ئۆزىدىن ياراتتى، دېگەن ئايەتتە، بىز كۆپ توختالغان، ئەمما بۇ جايدا تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، تۆرەلمە ئىلمىدا بار بولغان، ئۈچ قاراڭغۇلۇق ئەھۋالى، سۇنىڭ ھەممىسىدىن بالا بولمايدۇ دېگەن، ھەدىستىكى مۆجىزە (مۇسنەد ئەھمەد)، ئاللاھنىڭ قۇماندانلىقى، سۈرەت ھەسىل قىلىشى، شەكىل ئاتا قىلىشى، سۆڭەككە گۆش كىيگۈزۈشى قاتارلىق مۆجىزىلەردىن باشقا، ئىنسان جىسمىدا بار بولغان، 50 ھېكمەتنى يازغان،

1. ئاللاھ، ئىنسان ئەزالىرى بىرلا قىلماي، پارچە ـ پارچە قىلغاندۇر، ھاجەتنىڭ مىقدارى بويىچە ئۈزۈن ـ قىسقا، توم، يۇملاق، ئىنچىكە، ئىچى كاۋاك ياكى ئىچى پۈتۈن، كىرىشى ـ چىقىش ئېغىزلىرىدەك بۇنىڭدا ھەرىكەت، خىزمەت، ئەمەللەر ئاسان بولىدۇ.

2. مەفسەللەر ئورناتتى، ھاجەتكە بېقىپ، شەكىل، چوك ـ كىچىك قىلدى، ئەزالارنى بىر ـ بىرىگە چاتتى، بۇ مەسىپەللەرنىڭ مەلۇم مىقداردا سانى بولۇپ، بىرسى ئوشۇق، كام بولسا، ھەممە بۇزىلىدۇ.

3. كىرىشكەن سۆڭەك، مەفسەل جايى بىر تەرەپ ئوشۇق، زىيادە، يەنە بىر تەرەپ كام، يۇملاق بولىدۇ. سىز يەۋاتقان قوي گۆشلىرىنى سۆڭەكلىرىنى ئادەم ئاناتومىسىنى كۆرۈڭ، بۇ توغرىسىدا

ئىشلەنگەن فىلىملەرنى كۆرۈڭ،، ئىمان كۈشلىنىدۇ.

4. ئىنسان، پۈتۈن جىسمىدىن ئۆزى خالىغان جايىنى، خالىغان بىر ئەزاسىنى ھەرىكەتلەندۈرەلەيدۇ، سىناپ كۆرەڭ.

5. بارلىق ئەزالار ھەرىكىتىگە، ھەتتا جىنسى ئەزا، ھېسسىيات ئورنىغىمۇ ئۆزى ئىگە بولالايدۇ، شۇڭا ئۇ مەسئۇلدۇر.

6. باش سۆڭىكى يۇمىلاق، ئالتە پارىسى بار، بۇنىڭمۇ گىرەلەشمىسى بار، ئېغىزىڭىزنى ئېچىپ ـ يېپىپ، كۆزىڭىزنى ئويناتىپ بېقىڭ، قانىتىق ئويلىنىڭ!!!

7. بويۇن، يەتتە ئومۇرتقىدىن تەركىپ تاپىدۇ، يۇمىلاق ئىچى كاۋاك، بىر ـ بىرىگە شۇنداق چىرايلىق گىرەلەشكەن، لىڭشىپ بېقىڭ، مانا مەن ھازىر لىڭشىپ سىناپ باقتىم، كۆردىڭىزمۇ؟ قازان سۆڭىكى بارلىق ئومۇرتقا، دۈمبە، كۆكرەك، تاغاق، ئىككى قول، يوتا، پاچاق سۆڭىكى، پۇت بارمىقى، قول بارمىقى، بارلىق 248 پارچە سۆڭەك بىر ـ بىرىگە تۇتاش، بۇلارنىڭ ئاجايىپ ئايرىم ـ ئايرىم خىزمىتى بار، مەن ھەقىقەتەن ھەيران، قايىلمەن. ئىسكىلىتقا قارىڭ، شۇنداقلا ئەمەس، تەپەككۇر بىلەن قارىڭ.

8. ئىككى كۆز بۇنىڭ ئېچىش ـ يېپىش دەرۋازىسى، كىرپىكلەر.

9. كىرپىكلەر قارا بولۇپ، كۆزگە زىننەت شۇنداقلا كۆرۈشكە ياردەم بېرىدۇ.

10. ئۇ توك زىيادە، كام بولمايدۇ، بولمىسا زىيان كەلتۈرىدۇ، ياكى ئۇ ئىگىز ـ پەس چىقمايدۇ، ئۆز جايىدىن باشقا جايغا چىقسا، ئالۋاستى بولىسز، سۇبھانالال.

11. كۆز سۇيىدە كىرىپ كەتكەن نەرسىنى ئېرىتىپ چىقىرىش مادىسى بار.

12. ئىككى قاش، زىننەت، كۆزنى قوغدايدىغان مۇھاپىزەتچى.

13. قاش، تۈكمۇ زىيادە، كام بولمايدۇ، بولمىسا زىيانلىق، ئۇ نۇرنى توسۇپ تۇرىدۇ، ئۆزىگە تارتىۋېلىپ، كۆز نۇرىنى ئازلىتىدۇ، تەرىنى بېسىپ تۇرىدۇ. تەردىن ساقلايدۇ.

14. چاچ ـ ساقال ئىنسانلارغا بېقىپ ئۇزۇن، قىسقا قويۇش بىلەن زىننەت، گۈزەللىك بولغاچقا، ئۆسۈپ تۇرىدۇ، ئىنسان ئۇنى ئۆزىگە لايىق يارىشىغىدا، ئۇزۇن ـ قىسقا قويالايدۇ.

15. قاش، كىرپىك، باش ئەزالىرى ئومۇمىي زىننەت، چاچ ـ ساقال بولسا، خاسىراق، بولسا، بولمىسا يارىشىغى بولىۋېرىدۇ، مۇسۇلمانلار، ساقال بىلەن بەلگىلىك.

16. ئىككى لەۋ، خۇددى ئىككى ئىشىك، ئېچىش ـ يېپىش ئەركىنلىكى سىزدە.

17. ئۇ چىشنى يېپىپ تۇرىدۇ، قىزىللىقى بىلەن تېرىدىن پەرقلىنىپ، گۈزەل بولىدۇ، گۈزەللىككە ھۆسۈن قوشۇپ، ئۇ بولمىسا ياكى پۇچۇق بولسا، ئاھ، قانداق سەت بولىسز ھە!

18. ئىككى لەۋ، سۆزگە، نۇتۇققا ياردەمى بولىدۇ، ئىنسانلار ئارىسىدا ئۇ ھالال مۇھەببەتنى ئىزھار قىلىدۇ، پايدىسى كۆپ.

19. تىل، سۆزلەشكە، تېتىشقا، تائامنى ئېغىزدا ئاسان بىر تەرەپ قىلىشقا، مەسئۇل، ئاسان ھەزىم قىلىشمۇ بار.

20. تىل، ئالاقە قۇرالى، ئىلىم مەنبەسى، ئاللاھنى ئەسلەش، زىكرى ھالىتى.

21. چىشلارنىڭ بىرلا سۆڭەك بولماي، ھەرە چىشىدەك پارچە، دانە ـ دانە بولۇشى، بىر ـ

بىرىگە يېقىن، تېزلىشى، پايدا - مەنپەئەت بىلەن گۈزەللىك بىرلەشكەن.
22. ئۆتكۈر چىشلىرىگىزدا لەززەتلىك تائاملارنى غاجىلىغاندا، ئاللاھنىڭ رەھمەت، ھىكمەت، قۇدرىتىنى ئەسلەپ قويۇڭ.
23. ئۇ، يۇمشاق ئەمەس، قاتتىق، ئۇپراپ كەتمەيدۇ، سانى 32
24. ئۇنىڭ ئۇچى گويا تىزىلغان گۆھەر، ئۇنچە - مارجانلار، ئۆزى ئاق، ئەتىراپىدىكى مۇھىت قىزىل نۇر ئۈستىگە نۇر.
25. ئېزىق چىش، ئوتتۇر چىش، ئايرىم - ئايرىم خىزمەتكە ئىگە، شۇنداقلا، گۈزەللىك، ئوتتۇر چىشىدا بولىدۇ، ئۇ غاجايدۇ، چىشلەيدۇ، ئېزىق چىش، ئېزىدۇ، چىشىگىزنى ئاسراڭ، مسۋاك قىلىڭ.
26. ئېغىزدا مەلۇم سۈيۇغلۇق بولۇپ، ھاجەت چۈشكەندە، ئاشكارىلىنىدۇ، تائامنى ئاسان ھەزىم قىلىشقا گالدىن ئاسان يۇتۇشكە پايدىسى بار، ئاغزىڭىزغا سۇ يىغىلىپ باققانمۇ؟
27. تائام يىيىلمىسە، بۇ شۆلگەينىڭ ئوشۇقى سۆزلىگەندە ھۆللۇكنى ساقلاپ قالىدۇ، ئېغىز تىللىرى ئىلاستىكىلىققا ئىگە، يەنى ئۇزراش، قىسقىراشتا، كەڭ ئېچىلىش، يېپىلىشدا ئۆز جايىغا كەلسە، قاتلىشىپ، قالماي، چىرايلىق شۇ پېتى تۇرىدۇ، ئەگەر ئۇ سوزۇلۇپ، ئۇزىراپ ئۆز ئەسلىگە كەلمىسە، زىيادە بولۇپ قالىدۇ، قاتلىشىپ قالىدۇ، گۈزەللىك يوقايدۇ، بۇ خىل ئىلاستىكىلىق بارلىق ئەزالاردا مەۋجۇد.
28. ئەگەر، ئېغىز قۇرۇپ قالسا، ئىنسان ھالاك بولىدۇ، ئىككى ئوچ سائەت سۆزلىسىمۇ، ھۆللۇك تۇگەپ كەتمەيدۇ.
29. تېتىش سىزىمچانلىقى، ئىنسانغا مۇۋاپىق نەرسىنى بىلەن نامۇۋاپىق نەرسىنى ئايرىيدۇ، كىشىگە لەززەت بېغىشلايدۇ، ئەگەر بۇ مۇھاپىزەتچى بولمىسا، ئىنسان ھالاك بولىدۇ.
30. تېتىش، ئىسسىق - سوغۇق، تاتلىق - ئاچچىق، ھەتتا ھالال - ھارامنى ئايرىيالايدۇ، مېھرىبان ئاللاھ، بۇ سەزگۈ ئەزالارغا ئۆزىگە لايىق ئىستېمال قىلىنىدىغان نەرسىنىمۇ ياراتقان.
31. قۇلاق تۆشۈگى، ئۇنىڭدىكى مەلۇم ماددا، ھەرخىل زىيانلىق، ھاشارەتلەرنى ئۆلتۈرىدۇ، ئاشۇ ھۆللۇك شۇ، سۇپرىسى بولسا، ئۇنى قوغدايدۇ، ئاۋازنى يىغىپ كىرگۈزۈپ، مىڭگە يوللاپ بېرىدۇ.
32. جىسمىڭىزدا يەنە بىر سېزىم، زىيادە بولىدۇ، ھەرخىل ئاۋازلارنى پەرىق ئېتىسىز.
33. قۇلاق، كۆزدىكى سىرلىق مۆجىزىلەرنى ئوقىدۇق، ئاناتومىيىنى كۆرۈڭ، ئۇ ئىلىم مەنبەسى.
34. ئاۋاز پەردىسى، گال، كىچىك تىل، تىل يارىمى، سۆزى، ھاجەتكە بېقىپ چىقىرىش، توختاش قۇدرىتى.
35. ئاۋازلارنى قاتتىق، بوش، كۈچلۈك، ئاجىز چىقىرىش، ئۇزۇن - قىسقا قىلىش، ئوخشىتىپ سۆزلەش، ئاۋاز ئارتىسلىقى، تەرجىمانلىق ئەھۋاللار بار.
36. ئىككى ئاۋاز، ئىككى تىلدىكى ئوخشاشماسلىق، شۇنىڭدەك، ئىككى سۈرەتمۇ ئوخشاشماسلىق، ئىككى ئاۋاز ئوخشاپ قالسىمۇ، تېلېفون ئارقىلىق، نۇرغۇن زىيان كېلىپ چىقىدۇ.
37. ئىككى قول يارىتىش، ئىككىن جەينەك، ئەگەر بىرلا ئۇزۇن بولسا، قانداق قىلسىز؟ بەش بارماق خالىسىڭىز بىرىنلا مىدىرلىتالايسىز.
38. قول، خىزمەتتىن باشقا كىرىم - چىقىمغا، سوۋغا بېرىشكە مەسئۇل، سودىدا ئاساسى

باغلىغۇچى، ئېلىپ بەرگۈچى.

39. ئۇ كاتىپ، مانا مېنىڭ قولۇم بولمىسا، بۇنى سىزگە قانداق يېزىپ يەتكۈزىمەن.

40. ئۇنى ئاچسا، بىر خىل خىزمەت قىلىدۇ، ئۇنى يۇمۇپ ئۇرسا توقماق بولىدۇ، ئۇ پۈتۈن قۇرال كۆچىنى، كومپيۇتېر ئىشلىرىنى بېجىرىدۇ، قول ئالاھىدە نېئىمەت.

41. ئۇ چۆمۈچ بولالايدۇ، ئۇ ھەممىنى قىلالايدۇ، ھۇنەر ـ كەسىپنىڭ ئاساسى، دېھقانلار شاپائەتچىسى.

42. تىرناق يارىلىشى، زىننەت، ئەمەلگە كۆچ قوشىدۇ، ئۇششاق نەرسىنى تېرەلەيدۇ، قەلەم تۇتالايدۇ، خەت باسالايدۇ ۋاھاكازالار.

43. ئۇ قاشلايدۇ، بۇنىڭ ئورنىدا ياسالغان سايمانلار ئۇنىڭ ئورنىنى باسالمايدۇ، سىز قىچىشقاق بولۇپ باققانمۇ؟ ئايالىڭىز، دۇمبىڭىزنى قاشلامدۇ؟

44. كۆرۈش، ئاڭلاش، تېتىش، پۇراش، سلاش، سىزىمچانلىقى، بۇلارنىڭ پايدىسىنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، ئاددىيسى سلاش سىزىمى بولمىسا، كىچىك بالىلار ئوتتا كۆيۈپ كېتىدۇ.

45. بارماق ئىزى، گۇۋاھچى ئورۇندا تۇرىۋاتىدۇ.

46. ئاياللار، بالىياتقۇسى، چوڭ بىر زاۋۇتتەك، ئالاھىدە، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدۇ.

47. ئىنسانلار، جىنسى ئەزالىرى، بۇلاردىكى ھېكمەت ئىلمى، قۇدرەت، مۆجىزلەر قىلىملەردە كۆپ، تۆرەلمە ئىلمى قىسمىدا بار، بىزمۇ بۇرۇن خېلى كۆپ يازغان، ئاشىق ـ مەشۇقنىڭ دۇنيادىكى مۇرادى، ۋىسال، بۇ بولسا، ئەۋلاد قالدۇرۇش سەۋەبچىسى.

48. ئىنسانلار جىسمىدىكى يۈرەك، قەلب، ماددى قىسمى مۇھىم، پۈتۈن ئورۇقنى ئۇ يەتكۈزىدۇ، ھايات ھەرىكەتلەندۈرىدۇ، مەنىۋى قىسمى بولسا، بۇنىڭدىنمۇ مۇھىم، ئۇ ئەقىل، ئىلىم، ئىرادە، نىيەت، مۇھەببەت ئورنى، ئاساسى، قۇماندان، ئۇ ئوڭشالسا، ھەممىسى ئوڭشىلىدۇ.

49. قان ـ تومۇرلار، مۇسكۇللار، پەيلەر، گۈزەل تېرە، ئىنسان باغرى، سۈتلۈك كۆكرەك، ئۇنىڭ قەددى ـ قامىتى، بارلىق ئەزالار گۈزەللىكى، ئاھ! ئەر ـ ئايال ئىنسانلار بەزىدە بىر ـ بىرىنى ئازدۇرغۇچى، شەيتانلار، بىر ـ بىرىگە شۇمبۇيىدۇر، مۆئمىنلەر بۇنىڭدىن مۇستەسنا.

50. سىز يۇقىرقى سۈرەتنى كۆرۈپ، فىلىم كۆرۈپ، ئەمەلىي ئۆزىڭىز كۆرۈپ، ھايۋانلارنىمۇ تەتقىق قىلىپ، گۆش، سۆڭىكى، قوينى باش سۆڭىكى، مىڭە، ئىچى ئەزالار، چىقىرىش سىستېمىسى قاتارلىق بارلىق ھاياتلىق تۈرىنى تەتقىق قىلىپ، بىئولوگىيىنى ئوقۇپ مۇشۇنداق ئايەت، ھەدىسلەرگە قارىسىڭىز، ئاللاھنىڭ رەھمەت، ھىكمىتىنى، قۇدرىتىنى تېپىپ، ئۇنى سېغىنىپ، ئىشتىياق، ئاشىق بولىسىز، ئاللاھنى ياخشى كۆرۈپ، ئۇنىلا ئەسلەپ، ئاللاھ رازى بولۇپ، ئۇمۇ بىزنى ياخشى كۆرسە، نېمە دېگەن ئالىي مەرتىۋە ھە! مانا بۇ بىزنىڭ مەخسىدىمىز.

بىلىدىغان بىلەن بىلمەيدىغانلار باراۋەر ئەمەس (ئايەت)، سۆزنى ئاڭلاپ ياخشىغا ئەگىشىدىغان بەندىلىرىمگە بىشارەت بەر، ئالىملار ئاللاھدىن قورقىدۇ. ئاللاھ ئىلىم، ئىمان، ئەمەل بېرىلگەنلەرنى دەرىجىدە ئۈستۈن قىلىدۇ.

قاراڭلار، تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەر، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەر بىلەن باراۋەر ئەمەس، تەرەققىي تاپقانلار، دۇنيانىڭ خوجايىنى، پادىچىسى بولىدى، تەرەققىي قىلالمىغان، ئىسلام دۆلىتىمۇ

ئۇلارغا غالچا بولدى، ئىلىم - پەن تەرەققىياتى بولمىغاچقىلا، قۇرال كۆچى، سانائەت كۆچى يوق، كاپىرلارغا مۇھتاج بولۇپ، ئۇلاردىن قورقۇپ، ئىماندىنمۇ ئايرىلغىلى تۇردى، ئۇنداقتا، بىلىش، ئىلىم ئېلىش، تەرەققي قىلىش، كەشپىيات تېپىش، ئۆزىگە، ئۆزگىگە پايدا يەتكۈزۈش، ئىسلام دىنىدا پەرز كۇپايە بولىدۇ.

ئەقىدە، ئىبادەتتە، ئەلۋەتتە، ساھابىلەرگە، تابىئىنلارغا، سەلەف، سالىھ كىشىلەرگە ئەگىشىمىز، بۇنىڭدا، بىدئەت پەيدا قىلىشقا، ئىختىلاپ قىلىشقا بولمايدۇ، رەسۇلۇللاھ، ساھابىلەر، تابىئىنلار، مەزھەپنىڭ ياخشىسى، ھازىر قايسى مەزھەپكە ئەگىشىمىز؟ بىلمەيدىغانلار بىلمەيدىغانلار بىلەن باراۋەر ئەمەس، توغرىسى بىر بولىدۇ، ھەق بىرلا.

بۇنىڭغا ھەرقايسى دوكتۇر، ئالىملاردىن مۇنداق جاۋاب كەلدى، ئاللاھنىڭ كالامى قۇرئان، رەسۇلۇللاھنىڭ ھەدىسى كۇپايە، شۇنىڭغا ئەگەش، ئەگەر ئۇنىڭدىن تاپالمىساڭ، يەنى سەن چۈشىنىپ تاپالمىساڭ، ئىجمائ، قىياسقا ئەگەش، ئەگەر پۇخرا، قەۋىم دەرىجىلىك بولساڭ، ئىمامىڭ، باشلىقىڭ قايسى مەزھەپتە بولسا، ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە بولسىلا، تۆتىلى مەزھەپنىڭ بىرىگە چۈشسە، ئەگەش، ئىختىلاپ قىلما.

ئەگەر سەن، تالىپ، ئوقۇغۇچى بولساڭ، بىرسىنى بولۇپمۇ، يۇرتىڭدا خەلق ئېتىقاد قىلىدىغان مەزھەپنى ئاساس قىلىپ، فىقھى ئوقۇيسەن، قالغانلىرىنىمۇ كۆرۈپ، تەتقىق قىلىپ، پىشىپ يېتىلسەن، بۇرۇنقى داڭلىق ئالىملارمۇ، ئەنە شۇنداق قىلغان، ئىبنى تەيمىيە، ھەمبەلىيىدە ئوقۇپ، ئوقۇتۇپ، خەلپە، قازىلار بۇيرۇقى بىلەن ئىختىلاپ قىلماي ئۆتتى، كېيىن بولسا، شافئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەزھىپىدە ئۇنىڭ ئوقۇغۇچىسى، ئىبنى كەسىر، ئىبنى قەيىم، جەۋزى رەھمەھۇللا ئەلەيلەر يېتىلىپ چىقتى، ئۇلار ئۆزىنى بىرەر مەزھەپكە مەنسۇپ قىلۇالمىدى، سەنمۇ شۇنداق تەربىيلىنىپ چىقسەن. كېيىن، ئەگەر سەن ئۇستاز، ئوقۇتقۇچى، مۇپتى، ئالىم، دوكتۇر بولساڭ، ئەلۋەتتە، بىر مەھەپكە يېتۇالمايسەن، تەرەببا بولمايسەن، ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە، جۇمھۇر، ئىنتىپاق دەيسەن، كۆرۈپ، تەكشۈرۈپ، ئايەت، سەھىھ ھەدىس بولۇپمۇ مۇتەۋاتىر ھەدىس بىلەن دەڭسەپ كۆرۈپ، ھەدىس يەتمىگەنگە يەتكۈزۈپ، ئۇنۇتقان بولسا، ئەسلىتىپ، ئاجىز، زەئىپ يالغان ھەدىس بولسا، ياكى مەنسۇخ ھەدىسلەر بىلەن ھۆكۈم قىلغان بولسا، سەھىھ، كۈچلۈك، ناسىخ يەنى كۈچكە ئىگە ھەدىسى بىلەن ھۆكۈم قىلىپ، تۆتتىن، تۆت خەلىپىگە ئۆتۈپ، رەسۇلۇلاھقا ئۆتۈپ، ئەڭ توغرىسىنى ھەقنى، راستىنى، ئىشەنچىلىكىنى كىشىلەرگە ئاسان ساۋابى مول، ئاللاھ رازى بولىدىغان، تەقۋا دېگەن سۈپەتكە ئىگە قىلىدىغان، ھۆكۈمنى ئالسەن، دىندىن چىقىرىدىغان كۇپرى ئىشلار بولمىسا، ئەقىدە ئىشىدا پۈتلاشمىسا، قەبىھ، بىدئەت پەيدا قىلمىسا، ئامال بار، ئىختىلاق قىلما، بولۇپمۇ، دەللىلى بولغان كىشىلەر بىلەن، ھەقىقەتەن، توغرىنى، ھەقنى تاپقان، ئالىم بىلەن نادانلار باراۋەر ئەمەس. بۇ ئايەت، ھەدىس، تەپسىر، فىقھىگىلا ئەمەس، بارلىق ئىلىم - پەن تەرەققىياتىمۇ ئام، كۆچلۈكلەر، ئاجىزلارنى يوقىتىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتكە مۇنداق دەيدۇ: مەن يازغان بارلىق بۇرۇنقى ئىلىم - پەن ۋە بۇندىن كېيىن يازماقچى بولغىنىم، بۇ ئايەتكە تەپسىر بولىدۇ، ھەممە جەھەتتىن بىلىدىغان، بىلمەيدىغان بىلەن باراۋەر ئەمەس، خۇددى، بىر كەشپىياتچى، ئاددى دېھقان بىلەن باراۋەر

بولمىغاندەك، ئاددى قىلىپ ئېيتقاندا، تەرەققىي قىلىۋاتقان ياكى قىلىپ بولغان دۆلەتلەر ئىچىدە، 25000 ئادەم ئىچىدە، بىر كىتاب تۇرمۇلەيدىغان، يېزىپ چىقالايدىغان، ئاپتور، مۇئەللىپ بولىدىكەن، بىر كىچىك دۆلەتتە 4500 مۇئەللىپ، ئاپتور بولىدىكەن، كىتاب سانى بولسا، 24860 بولىدىكەن، بۇلار توختىماي ئىزدىنىپ، كەشپ قىلىپ، ھەر جەھەتتە، تەرەققىي قىلىپ، زېمىندا ھەقىقى ياشىغاندەك، ياشاپ، ئەسەر ئىز قالدۇرسا، مۇسۇلمانلار بولسا، يەنىلا، خۇراپىي، بىدئەت ئىچىدە تۇرۇپ، بۇ ئىلىم پەننى بىدئەت دەپ، ئۆز بوينىغا ئۆزى پالتا چېپىپ، دىنسىزلارغا مۇھتاج بولماقتا، ئۇلاردىن قورقۇپ، ئىماندىنمۇ ئايرىلماقتا، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۈگۈندىن باشلاپ، بارلىق مۇسۇلمانلار، ھۇشىنى تېپىپ، سەگەك تۇرۇپ، ئۆز ھالىنى ئۆزى ئوڭشىسۇن، بۇ سۆز 1930 - يىلى دېيىلگەن بولسىمۇ، يەنىلا ھازىرمۇ بىز مۇسۇلمانلارغا ناھايىتى ماس كېلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، ياۋروپا ئەللىرىگە بولغان زىيارەت، تەتقىقات، تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى ئالىملار، دوكتورلار بىلەن بولغان سۆھبەت، شۇ جايدىكى ئۇنىۋېرسىتېت، ئالىي مەكتەپ دەرىسلىك تۈزۈلمىسى لايىھەسى، ئوقۇتقۇچى سەۋىيىسى، دەرىسلىك پەنلەر تۈزۈلمىسى، دەرس سەتكىسىدىن تارتىپ بايان قىلىدۇ. ئۇلاردىكى تەرەققىيات، كەشپىيات، مەجبۇرىي مائارىپ، سىياسىتىنىڭ ئەمەلىي تەجرىبىسى، نەتىجىسىنى يازىدۇ.

ئۇلاردىكى ئىرادە، روھ، بەدەل تۆلەشلەر، قەھرىمان بولۇشلارنى يېزىپ، بىز مۇسۇلمانلارغا ئەپسۇسلانغان، بىز دېگەن، ئاللاھ دەپ ماڭمىز، ئاللاھ! ، ئاللاھ! دەپ ۋېقىڭا، جەننەت، مەڭگۈلۈك ئالەم، ئىككى ئالەم بەخت - سائادىتى، ئەجىر، ساۋابلار، سۇبھانىللا، لاَحَوْلَ وَلاقُوَّتَ إلاَّبِاللهِ ئەي مۇسۇلمانلار ئۈمىد ئۈزمەڭلار، ئاللاھ، دۇنيادا بەرمىسە، ئاخىرەتتە بىرەر ئۈستۈن مەرتىۋە ئۈستۈنلۈك غەلبە ئىلىم يولىدا.

سىزگە زىيانلىق تۇيۇلغان بەزى ئىشلار،
سىز ئۈچۈن دۇنيا، ئاخىرەتتە پايدىلىقتۇر.
سىزگە ئازاپ، دەرت - ئەلەم تۇيۇلغان ئىشلار،
ئەمەلىيەتتە سىز ئۈچۈن رەھمەتتۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن، بىر ئوقۇغۇچى مۇنداق سۇئال سوراپتۇ، ئىنسان، تۆرەلمە ھالەتتە، قاراڭغۇ - زۇلمەتتە تۇرسا، چىققاندىن كېيىن، بۇ ماددى قاراڭغۇلۇقدىن قۇتۇلۇپ، شەيتان ۋەسۋەسىسى دېگەن، مەنىۋى قاراڭغۇلۇقتا ئۇچقايدىكەن، ئاللاھ، رەھمان، رەھىم تۇرسا، نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق بولىدۇ؟

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، كۈلۈپ كېتىپ، قۇلاق سال، بۇ ئۇچ قاراڭغۇلۇق، ئەمەلىيەتتە تۆرەلمە ئۈچۈن، بىر مۇھاپىزەتچى ئۇنى ئوبدان ئاسرايدىغان، قوغدىغۇچى ئەگەر ئۇ بىراقلا، قۇياش نۇرىغا يۈزلەنسە، يارىلالمايدۇ، ھالاك بولىدۇ. بۇنى كۆتىرەلمەيدۇ، بۇنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، ئەنە شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان ھەم شۇنداق ئۇسۇلدا يارىتىشنى خالىغان، ئېتىراز بىلدۈرەلمەيمىز، ھەددىمىز ئەمەس. ھازىر بۇ ئۇچ قات قاراڭغۇلۇق، نۇرنى قوبۇل قىلسا، تۆرەلمە، ھالاك بولۇش بولسا، قۇرئان، ئارقىلىق

ئالدىن غەيىبدىن خەۋەر قىلىنغان، مۆجىزە بولۇپ قالدى، ئىنسان، ئەنە شۇنداق زېمىنغا چىققاندىن كېيىنمۇ، نەچچە قات بۇلۇت، ھاۋا، ئاتموسفېرا، چاڭ ـ توزاڭ، كېچە بولۇشتەك قاراڭغۇلۇقلاردا مۇھاپىزەت قىلىنىدۇ، قوغدىلىدۇ، ئۇ، قۇياش نۇرىغا دائىم ھالەتتە تەڭشىلىپ تۇرالمايدۇ. ئاللاھ ئۇنى زەرەرلىك نۇرلاردىن ساقلايدۇ. بۇنى پەقەت، ئاستىرونوم، ئاتموسفېرا ئىلمىنى ئوقۇغانلار بىلەلەيدۇ، ئىنسان ئەنە شۇ مادداى نۇردىن بىراقلا ئۈچقاپ ياكى دائىم ئۈچقاپ ھالاك بولۇشىدىن قوغداپ ساقلانغاندەك، روھى تەرەپتىكى ئەقلى، ئىلىم ـ مەرىپەت، نۇردىنمۇ، ھالاك بولۇشىدىن، ساقلىنىدۇ، ئۇ دائىم يۇقىرى ئۆرلەشكە، رەببىنىڭ تەجەللىسىگە، نۇرغا، ئىلىم نۇرىغا، ھەقىقەت نۇرىغا ئۆرلەيدۇ، ئالدىرايدۇ، ئەمما، ئۇ خۇددى قۇياش نۇرىدا دائىم تۇرالمىغاندەك ياكى تۆرەلمە ھالەتتە، بىرلا يۇرلەنسە، ھالاك بولغىنىدەك، ھەق نۇرغا ھەقىقى، ئاللاھ ئاتا قىلىدىغان نۇرغا بىرلا يەتسە، دائىم تۇرسا، ھالاك بولىدۇ، تۇگۇشۇپ كېتىدۇ، بۇنىمۇ ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، مادداى نۇردىن قوغداپ قالغاندەك، ئۇسۇل بىلەن بۇ مەنىۋى نۇردىنمۇ ئىلىم ـ مەرىپەت نۇرىدىنمۇ، ئۆز نۇرىدىنمۇ شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىسى، ئازدۇرۇپ تۇرۇشى بىلەن پات ـ پات ئۇرۇپ قويۇپ، ئالىي مەرىپەت، ئالىي ماقام، ئالى نۇردىن توسۇپ قويىدۇ، بۇنىڭدا ئىنسان، ئاستا ـ ئاستا يېتىلىپ چىقىدۇ، تەرەققىي قىلىدۇ، ئامال قىلىدۇ، ھالاك بولمايدۇ، شۇنداقلا، سېغىنىدۇ، ئىشتىياق بولىدۇ. ئىلىم ـ ھېكمەت شۇ، ئاسانمۇ ئەمەس، بۇ دۇنيادىكى ھەممە نەرسە سىناققا يارايدۇ، بىز سىنىلىمىز، ئاللاھ سىنايدۇ دەپ جاۋاب بەرگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا يەنە، ھاۋا ئىلمىنى ئاتموسفېرانى، نۇرنىڭ سۇنىشىنى، نۇر ئىلمىنى تەپسىلي يېزىپ، ئاندىن ئۇچ قاراڭغۇلۇق ئىچىنى پەلەك قاراڭغۇلۇقىنى يازىدۇ، ئەمەلىي تەجرىبە سۈرىتىنى كەلتۈرىدۇ، ئۇ يەنە بىلىدىغانلار بىلمەيدىغانلار بىلەن، باراۋەر ئەمەس دېگەن، ئايەتكە رەسۇلۇللاھنىڭ ئىنسانلار، ئالتۇن ـ كۈمۈش، مەدەنلەرگە ئوخشاش، ئۇلارنىڭ جاھىلىيەتتىكى، ياخشىسى، ئىسلامدىمۇ ياخشى، ئەگەر ئۇ دىندا فىقھىشۇناس ئالىم بولسا، دەپ ئىنسانلارنى مەدەن، بايلىققا ئوخشاتقان، بۇ ھەدىستىن كان بايلىقىنى، مەدەننى تەتقىق قىلىش، تەپەككۇر قىلىش چىقىپ تۇرىدۇ، ئوخشتىشقا تېگىشلىك نەرسىنى بىلمىسە، ھەدىسنى قانداق چۈشىنىدۇ؟

ئاللاھ، ئىلىمنت، ماددىلارنى ئىنسانلار ئېھتىياجىغا بېقىپ، تەرەققىياتىغا بېقىپ چىقىرىپ بېرىدۇ، بولمىسا، زايا كېتىدۇ، ئالىم، ھۆكمالار، ئالتۇن، مەرۋايىت، گۆھەرگە ياكى رادىيۇمغا ئوخشايدۇ. ناھايىتى كام، ئەمما، قىممىتى زور، پايدىسى كۆپ، ئۆزى كام تېپىلىدۇ. بۇ مادداىنى ئىلىم ـ مەرىپەت بىلەن ئىشلەتكىلى بولىدۇ، ئىنسانلار شۇ ئىلىمغا يەتكەندە، ئاللاھ، ئاندىن بۇ مادداىنى ھەم پايدىلىق ھەم زىيانلىق بولغان بۇ مادداىنى ۋە باشقا ماددىلارنى ئاشكارىلاپ بەرگەن، بۇ تەرتىپلىك ئورۇنلاشتۇرۇش، چوقۇم بىر ئاللاھ تەرىپىدىن بولۇۋاتىدۇ.

بىز ھازىر ئاسمان، يۇلتۇز، قۇياش، نۇرغا مۇناسىۋەتلىك، مەدەن، ئىلىمنت، ماددا، رادىيۇم ئۇستىدە توختىلىمىز. ئۇ ناھايىتى كام بولغاچقا، 1000 كىلو ئالتۇنمۇ ئۇنىڭ بىر كىلوسىغا تەڭ ئەمەس.

ئۇ خۇددى جاھالەت ئىچىدىكى دىنى ئوقۇغۇچى، ئالىم، نۇرى چاقنىغاندەك، قاراڭغۇ زۇلمەتتىمۇ نۇر چاقنايدۇ، ئەگەر، نامرات بىر ئىنسان بۇ مادداىدىن كىچىككىنە ئېرىشىپ، خالىسا، ئۇ مىليونىر

بايلاردىن بولۇپ قالىدۇ. ئەگەر بۇ ماددىدىن مەلۇم جايغا ئازىراق قويساق، بۇ جايغا يېقىن كەلگەن ئىنسان ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ، ئۇنى تۇتۇپ، سالغان كىشى، ئۇزۇن ئۆتمەي، ئايرىلىدۇ. ئۇنى تۇتۇپ، سالغان كىشى، ئۇزۇن ئۆتمەي ئەزالىرى تىتلىپ كېتىدۇ، ئەما بولۇپ قالىدۇ ـ دە، ئۆلىدۇ. ئالىملار بۇ ماددىنى بىۋاستە تەتقىق قىلالمايدۇ، پەقەت، پەرزەنت ياكى باشقا ئۇسكۇنە ئارقىلىق كۇزۇتۇپ يەكۇن چىقىرىدۇ.

رادىيوم، كېچىسىمۇ چىراقتەك، نۇر چىقىرىدۇ، ئەمما، ئۇنىڭ ۋەزنى، ئېغىرلىقى زادى كاملىمايدۇ، ئەگەر، پويىزنىڭ كۆمۈر قالايدىغان ئوچىقىغا ئازىراقلا چۇشسە، ئۇنى تېز سۇرئەتتە يەرشارىنى ئايلاندۇرالايدۇ، بەزى ئالىملار رادىيومنى سېلىپ، ساقلىغان، ساندۇقلارمۇ ئۇنىڭ تەسىرىدىن نەچچە ۋاقىتقىچە يۇرىيدىغان بولۇپ قالغان، شۇنداقلا، زەھەرلىك قۇرالغا ئايلىنىدۇ. ئەگەر، ئۆ،توك سانائىتىگە ئىشلىتىلسە، ئاجايىپ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان دەرىجىدە توك چىقىدۇ، بۇ ماددىنىڭ ۋەزىپىسى، تېز پارچىلىنىش، پارچىلاش، كۇچلۇك ھەرىكەت ھاسىل قىلىش، ئۇندىن باشقا شىپالىق تەسىرى دورا ياسىغىلى بولىدۇ. ئۇ، 1896 ـ يىلى، ئاشكارا بولدى، ئۇنى فىرانسىيىلىك تەتقىقاتچى ئالىم باكورىيل تەتقىقات جەريانىدا تۇيۇقسىز، تاساددىيي بايقاپ قالغنان، رادىيوم ئارقىلىق بەزى ماددىنى باشقا بىر ماددىغا ئايلاندۇرغىلى بولىدۇ. ئۇنىڭدا نۇرغۇن سىرلىق ئەھۋاللار بار، ئەگەر ئىسلام ئالىملىرى رادىيومدەك قېرىندىشىغا پايدا، دۇشمىنىگە زىيان بولۇپ، ئۆزىگە جەلپ قىلىپ، دۇنياغا تەسىر كۆرسىتەلىسە، سىرلىق ياشىيالىسا، تەسىر قالدۇرالىسا، خۇددى ماددىنى ئۆزگەرتكەندەك، دىنسىزلارنى مۇسۇلمانغا، پاسىقلارنى، سالىھقا ئۆزگەرتەلسە، ھەرىكەتلەندۇرگۇچى كۇچ بولالىسا، شىپالىق دورا بولالىسا، ئەستىن زادى چىقمىسا، نېمە دېگەن ياخشى ھە!

ئاللاھ، بىزلەرنى ئاشۇنداق ئېسىل دىنىي رەھبەرلەردىن قىلسۇن ئامىن!

ئىلىم توغرىسىدا مۇنداق ھەدىسلەر بار، ئالىمنىڭ پەزلى، ئابىد ئۇستىگە خۇددى سىلەرنىڭ ئەڭ تۆۋەن دەرىجىلىك كىشىنىڭ ئۇستىدىكى مېنىڭ پەزلىمگە ئوخشايدۇ، (تىرمىزى)

يەنە بىر ھەدىستە، پەرىشتىلەر ھەتتا، بېلىقتىن تارتىپ، مەخپىرەت سورىشى، بىر فىقھى ئالىم شەيتانغا، مىڭ ئابىددىن قاتتىق چىڭ تۇرالايدۇ دېگەن، بىز يۇقىرىدا دېگەن مەدەنگە ئوخشاتقان ھەدىس.

ئىلمغا بولسا، جەننەت يولى ئاسان بولىدىغان ھەدىس، (ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى)

ئاللاھ، ياخشىلىق ئىرادە قىلغان كىشىنى دىندا فىقھى ئالىم قىلىدۇ، (بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى)

ئىلىم تەلەپ قىلىپ چىققان كىشى، ئاللاھنىڭ يولىدا بولىدۇ. (تىرمىزى)

يەنە بىر خاتىرىدە، ئۆتكەن گۇناھقا كاپارەت بولىدۇ دېگەن بار.

ھېكمەتلىك سۆز، مۆئمىننىڭ يۇتتۇرۇپ قويغان نەرسىسى دېگەن، ھەدىسنى تىرمىزى خاتىرلىگەن. ئۇندىن باشقا، ئىلىمنى يوشۇرۇپ، يۇگەنلىشى، (ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى)

كىشىلەرگە، ئۇلار بىلەلمىگەدەكنى سۆزلەپ بېرىڭلار (بۇخارى)

سەن ئۇلار چۇشىنەلمەيدىغان سۆزنى قىلساڭ، پىتنە چىقىدۇ (مۇسلىم)

تىرمىزىدا، ھەدىسنى يېزىۋېلىشقا بولىدىغان ھەدىس بار، ئىلىممۇ شۇنداق.

ئالىملار كۆتۈرۈلمىشى بىلەن ئىلىم كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، ھەقىقى ئالىم قالماي، قۇرۇق جازا، سەللىسى يوغان ئاۋازى كۈچلۈكلەر قېلىپ، كىشىلەر، نادان كىشىلەرنى باش قىلىدۇ ـ دە، ئۇلار ئىلمىسىز پەتىۋا بېرىپ، ئۆزىنىمۇ، ئۆزگىنىمۇ ئازدۇرىدۇ، (بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى خاتىرلىگەن)

بۇ مۆجىزە ھەدىس بولۇپ، ھازىر ئۆز ئەينى كۆرۈۋاتىمىز، مۇنبەردىكى كازاپ، يالغان ھەدىس، ئەپسانە رىۋايەت، خاتا ھۆكۈملەرنى ئاڭلىغىنىمدا، ئۇلارنى دەرھال كاللىسىنى ئېلىپ، ئورنىغا ھەقىقى ئالىمنى ئېلىپ چىقسام دەيمەن، لېكىن، قەيەردە بار؟ بىز ھازىر دەل مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە توختىلىمىز.

مەيلى ئوقۇغۇچى بولسۇن، ياكى ئوقۇتقۇچى بولسۇن، پايدىلانسۇن ئۈچۈن، بۇ نەزەريەنى ئوتتۇرىغا قويىمىز، ئىسلام دىنىدىكى بالا تەربىيەلەش كىتابلىرى ئارقىلىق، قۇرئان، ھەدىس تەلىماتى، ئىسلام دوكتۇرلىرىنىڭ تەجرىبىلىك مۇتەخەسسىسلەرنىڭ يولىورۇقى بىلەن كىچىك بالىلارنى ياخشى تەربىيەلەپ، ئاندىن ئۇلارغا، باشلانغۇچىدىن تارتىپ، تولۇقسىز، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكىچە، ئۆز لايىقىدا دىنىي دەرسلىك، ئەقىدە دەرسلىكىنى ياخشى بېرىش لازىم. تەۋھىد، ئىمان دەرسلىكى، ئىسلام مۆجىزىلىرىنى ياخشى چۈشەندۈرۈپ، ئىماندىن يانماس، تەربىيەلەش كېرەك.

بىز يۇقىرىدا دەپ ئۆتكەن بارلىق 30غا يېقىن پەنلەرنى ئىگىلىتىش، ئەمەلىيلەشتۈرۈش لازىم. شارائىت بار، دىنىي ئالىملار بالىلارنىڭ ۋاختىنى ئىسراپ قىلماي، ئۇلارنى ئۆز ئىشىغا سالماي، ۋاختىدا مەكتەپ پۈتتۈرۈشى لازىم، ئەلۋەتتە، مەكتەپ، شارائىتى ياخشى، بىز ھازىر ئۆيدىكى شەخسى ئوقۇتۇاتقان كىشىلەرنى دېمەكچى، ھەقىقەتپەرۋەر، ۋىجدانلىق، جۇشقۇن، مۇھەببەت ـ نەپرىتى بار، تەربىيەلەش لازىم. بوشاك، مەغلۇبىيەتچىلەردىن قىلماسلىق كېرەك. ياخشىسىنى تاللاپ، ئىمتىھان ئېلىپ تۇرۇپ، ھەرخىل پائالىيەت ئېلىپ بېرىپ، تەرەققىيات ئەھۋاللىرىنى ياخشى چۈشەندۈرۈپ، بولسا، شارائىت يار بەرسە، كومپيۇتېرغا تاينىپ، ياخشى، ئىلغار ئۇسكۇنىلەردىن پايدىلىنىپ، تېز ئۇسۇلدا يارامليق كىشىلەرنى تەربىيەلەپ چىقايلى! يەنىلا، ئوقۇتقۇچىنىڭ ھەقىقى ئالىم بولۇشىدا، تەقۋا بولۇشىدا، ئوقۇغۇچىنىڭ ئىرادىلىك، ياخشى نىيەت، ئىخلاس قىلىشىدا، ئەڭ مۇھىمى، ھاكىمىيەتنىڭ قوللىشى، ياخشى ئىش ئىدى، ئەمما، ھازىر يەنە مەن ئامال يوق، مۇشۇ خىل ئوقۇتۇش ئۇسۇللىرىنى ياخشى پىلانلارنى ئەمەلىيەتتە، بىرەر قېتىم، قىلىپ باققان بولسامۇ، ھازىر قۇرۇق نەزەريە ئۈستىدە مۇشۇ بەتكە يېزىۋاتىمەن، ئەمما، ئۈمۈد بار، كەلگۈسى ئاللاھقا مەلۇم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا ئالبانىيىلىك پەيلاسوف كانىتنىڭ بالىلارنى قانداق تەربىيەلەش، ئوقۇغۇچىلارنى، ئوقۇتقۇچىلارنى قانداق تەربىيەلەش، ئىلمىنى قانداق قىلغاندا، مۇكەممەل ئېلىش، ياخشى نەتىجە چىقىرىپ، كەشپىيات ھاسىل قىلىپ، تەرەققىي قىلىش توغرىسىدىكى كىتابنى مىسال قىلىدۇ، ئەمما، ھازىر بولسا، بۇنىڭدىن ئىلغار ئۇسۇلۇبلار، پروگراممىلار، دەرسلىك تۈزۈلمىسى بار بولۇپ، ئەگەر، سىز ئېنتىرنېت تورىغا كىرىپلا، ئىزدەنسىڭىز، نۇرغۇن ياخشى نەزەريەلەر بار، ئەمما، ئىلمىغا ساختىلىق زادى ئىشلىمەيدۇ، ئىقتىدار، ئىلىم بولۇشى كېرەك، كۆپ تېرىشايلى، ھازىرقى كۈندە، 2006 ـ يىلى، تەبئىي ـ پەن تەرەققىياتتا، مىسىر، ئەزھەردىن ئەقىدە، تەقۋالقتا مەدىنە، مەككىدىن ئۈلگە ئېلىپ، تەرەققىي قىلساق بولىدۇ، توغرىسى، مىزانى، قۇرئان، ھەدىس ئەلۋەتتە، 1930 ـ يىلدىن باشلانغان پىداگوگىكا دەرسلىكى بەك مۇھىم، ئالىملار توختىمای ئىزدەنگەچكە،

ئەمەلىي تەجرىبە بەك مۇھىم، شۇڭا، خاتا ئۆرپ ـ ئادەتتىن، خۇراپىيلىقدىن، ئاتا مىراسلىقدىن قۇتۇلۇپ، ياخشى تەرەققىي قىلايلى، كەلگۈسى غەلىبە ئەلۋەتتە، ئاخىردىمۇ بولسا، مۇسۇلمانلارغا مەنسۇپ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاللاھنىڭ ئاسمانىدىن سۇ چۈشۈرىشىگە، زېمىنغا بۇلاق قىلىپ كىرگۈزۈشىگە، قارىمامسەن، دېگەن بۇ ئايەتتە، يەنە توختىلىپ، قاراش ئۈچۈن، مۇنداق ئۇسكۇنە، ئەسۋاب بولۇشى كېرەك، ئامىرىكىلىقلار، 12 يىل بولدى، يەرشارى، ھاۋارايىنى، ئاتموسفېرانى باشقا پىلانېتلارنى، ئاسمان جىسمىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن، ئالەم بوشلۇقىغا، سۈنئىي ھەمراھ قويۇپ بېرىش، راكىتا ئارقىلىق ئېلىپ چىقىش، ئۇچۇش لازىملىقىنى پىلانلاپ، ئىجرا قىلىۋاتىدۇ دەپ يازغان، ۋە بىر قىسىم مۇنداق تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى يازدى، بەزى يۇلتۇزلار بىزدىن قىرىق 40 تېرلىيون كىلومېتىر يىراقتا تۇرىدۇ، ئۇنىڭ نۇرى بىزگە تۆت يىل يەتتە ئاي ئالتە، كۈندە يېتىپ كېلەلەيدۇ، دېگەن.

بىر قىسىم يۇلتۇزلار بىزدىن نۇرى مىڭ ئەسىردىمۇ يېتىپ كېلىپ، بولالمىغدەك يىراقتا تۇرىدۇ. مۇنداقچە ئېيتقاندا، ئۇ يۇلتۇز پارتلاپ ۋەيران بولۇپ، ئۇچۇپ تۈگىگىلى 999 ئەسىر بولغان بولسا، مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ، ئاجىراپ چىققان نۇر، بىزگە يېتىپ كېلەلەيدۇ ـ دە، بىز ئاشۇ نۇرنى يۇلتۇزكەن دەپ كۆرەلەيمىز، ئاندىن ئۇزۇن ئۆتمەي، مەنبەسى ئۈزۈلگەن بۇ نۇر يوقايدۇ ـ دە، بىز يەنە كۆرەلمەيمىز.

سۈرە ۋاقىئەدىكى، ئايەت ئوتتۇرىغا قويغان ئاسمان كەڭرىش نەزەريىسى، ئىينىشتىيىننىڭ نىسپىي نەزەريىسى، ئاسمان كەڭرىش نەزەريىسى، بىر قىسىم ھەدىسنىڭ ئىشارىتى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ مۇنداق سۆزلىرى، راستىنلا 1996 ـ يىلى، ئەمەلىيەتكە چىققان، مەن قۇرئان مۆجىزىسى دېگەن تېمىدىكى ئىنتېرنېت تور بېتىدىن، 1996 ـ يىلى، بالدۇرقىلار بايقاپ، كۆرۈپ باقمىغان، نەچچە يۈز يۇلتۇزلار تۈركۈمى، سامان يولى سىستېمىسىدەك، سىستېمىلار ئاشكارا بولغان، ئاسمان دائىم كەڭرىپ تۇرىدىكەن، سىستېمىلار يوقلىپ، يەنە سىستېمىلار ھاسىل بولۇپ، تېخىمۇ كۆپىيىپ تۇرىدىكەن، بىزگە نۇرى يېتىپ كېلىپ بولالمىغان نۇرلار كۆرۈنۈپ، يۇلتۇزلار، سىستېمىلار ئاشكارا بولىدىكەن، بۇنى ئاشۇنداق ئىلغار تېلىسكوپ ئالدىدا ئولتۇرغانلاردا بىلەلەيدۇ.

ئاللاھ، بىزلەرگىمۇ ئىلغار تېلىسكوپ، ئىلغار مىكرۇسكوپ ئاتا قىلىپ، تەرەققىي قىلدۇرۇپ، ئۆزىگە تېخىمۇ ئىشتىياق قىلغۇزۇپ، ئاشىق زاكىرلاردىن قىلسۇن، ھەقىقى ئالىم، ئابىد، زاھىدلاردىن قىلسۇن، ئامىن!

سۈرە غافىر تەپسىردىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىكى حم **هام ممنى** ئاستىدىكى يە ھملونە لئە رشىدىكى **هام مىم** گە **بِحَمْدِرَبِّهِمْ** دىكى يەنى ھەمدى دىدىكى **هام مىم** غا ئىشارەت بولۇپ، ئەرشنى پەرىشتىلەر كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان، بىر مەخلۇق ئالتە تەرەپ ئۇنى قورشايدۇ، ئەرشنى پەرىشتە بىلەن قوشۇپ، ئاللاھ كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، ئاللاھ، ئەرشىدىنمۇ ئۈستۈن، ئوخشىشى يوق، ئۇ زاتنى ئالتە تەرەپ قورشمايدۇ، چەك ـ

چېگرا، دائىرىگە ئالغىلى بولمايدۇ، ئاشۇ پەرىشتىلەر، ئاللاھقا ھەمدۇ ئېيتىدۇ، ئۇلۇغلايدۇ، ئۇلار يەنە ئۆزىنى، ئاللاھقا ھېچ لايىقىدا ئىبادەت قىلالمىغاندەك، ھېس قىلىدۇ، ئەلۋەتتە شۇنداق، لايىقىدا ھېچبىر مەخلۇق ئىبادەت قىلالمايدۇ، ئاللاھ، بىز ۋە پەرىشتىلەر ئۇلۇغ دەپ ئېتىقاد قىلغىنىمىزدىنمۇ چەكسىز ئۇلۇغ، كاتتا، بۈيۈك زاتتۇر، بۇ **ھام مىم** ئاشۇ ھەقىقەتكە ئىشارەت دېگەن، توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچىدۇر. بىرىنچىدىن تەكرار كەلگەن سۆزنى ئالمىدىم، ئىككىنچىدىن، بۇ سۈرە، تارىخى خاراكتېرلىك بولغاچقا، ئۇچىنچىدىن، روھى مەسىلىنى بالدۇرقىدەك كۆپ ئالمىدىم، چۈنكى، كىشىلەر چۈشەنگىدەك سۆز قىلىش لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ سۈرىدىن ناھايىتى ئاز تاللاندى.

ئاللاھ سىلەرگە مۆجىزلىرىنى، دەلىل، ئالامەتلىرىنى كۆرسىتىپ تۇرىدۇ، سىلەر، ئاللاھنىڭ، قايسى بىر ئايىتىگە تېنىۋېلىپ، ئىنكار قىلىسىلەر.

راستىنلا، ئاللاھ، كائىناتتا ئاسمان جىسىملىرىدا، ئالەم بوشلۇقىدا ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا، زېمىندا، قۇرئان، ھەدىسىنىڭ مۆجىزىسىنى ئاشكارىلاپ تۇرىدۇ، بۇندىن كېيىنمۇ نۇرغۇن مۆجىزىلەرنىڭ ئاشكارىلىنىشىغا بىز ئىشىنىمىز، لېكىن، كاپىرلار، دىنسىزلار ئىنكار قىلىۋېرىدۇ. شۇڭا، بۇ ئايەتتە، بۇ ئالامەت، مۆجىزىلەرنىڭ قايسى بىرىنى ئىنكار قىلىسىلەر؟ دەپ كەلگەن بولۇپ، بۇ ئايەتمۇ مۆجىزلىك ئورۇندا تۇرىدۇ، ئۇلارنىڭ تېنىۋېلىشى سىزنى سۈسلاشتۇرمىسۇن، يالغۇز قالسىڭىزمۇ ھەقىقەت دېگەن ھامىنى ھەققەت.

ئۇلار دوۋزاختا، ئوتتا، ئەتىگەن ـ ئاخشام تەرەپلەردە دەڭلىنىپ تۇرىدۇ دېگەن ئايەت، ئالىملار، بۇ ئايەتنى ۋە بۇنىڭ ئوخشىشىنى قەبرە ئازابىغا دەلىل دېگەن، بۇندىن باشقا نۇرغۇن ھەدىسمۇ بار، ھەدىسلەر ئوخشاشمايدۇ، كىشىلەرمۇ ئوخشاشمايدۇ، بەزى كىشىنىڭ روھى، جەننەتتە ساياھەت قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە زېمىنغىمۇ چۈشەلەيدۇ، ئالاقە ئۈزۈلمەيدۇ، بەزىسى قايتۇرۇلۇپ، زېمىندا تۇرىدۇ، قەبرىسى نۇرلىنىدۇ، بەزىسى دوۋزاختا تۇرغاندەك تۇرىدۇ، زۇلمەت، ئوت، توقماق، يىلان ـ چايان ۋاھاكازالار.

روھ بىلەن تەن، ئالاقە باغلاپ تۇرىدۇ، گەرچە، تەن، جىسىم، كەلكۈندە، دېڭىزدا، سۇ ئىچىدە بولسىمۇ، خۇددى فىرئەۋن قوشۇنىدەك يەنىلا ئۇلار ئوتقا تەڭلىنىدۇ، ئاللاھ، قادىر، چۈنكى، بۇ ماددى دۇنيادىن ئالاقە ئۈزۈلۈپ، ھاياتى بەرزەخ دېگەن يەرگە كەتتى، ئۇيەردىكى ئازاب، روھ ھەم جىسىم، تەنگىمۇ بولسىمۇ، يەنىلا بۇ ئالەمدىن ئالاقىسى ئۈزۈلگەن، ئەمما، روھ بىلەن تەن ئالاقىسى ئۈزۈلمەيدۇ، بىز ئەھلى سۈننىيلەر ئازاب، روھقا ھەم تەنگىمۇ بولىدۇ دەپ قارايمىز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەت، ھەدىسلەردىكى قەبرە ئازابىنى ئىمام غەززالى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ سۆزلىرىنى ئىخۋانۇسسافا دېگەن كىتابدىن، ئۇندىن باشقا روھانىي مەزھەپلەر سۆزىنى چۈش، ئۇيقۇ مەسىلىلىرىنى، روھ توغرىسىدا 1882 ـ يىلى يۈز بەرگەن، بىر ھادىسىنى 19 جىلد، 29 ـ بەتتە سۆزلەپ، ئەقلى تەپەككۇر، دەللىلىرى بىلەن قەبرە ئازابىنى ئىسپاتلىماقچى بولغان، بۇ ئازاب ياكى راھەت مەنىۋى ئىشتۇر، باشقا دۇنيادا بولغاچقا، بىز شەكسىز ئىشىنىمىز خالاس، ئوشۇقچە كوچىلىمايمىز، ئاللاھ، قادىر، قۇرئان، ھەدىس ھەق، راست، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ نېمە دېسە شۇ ھەق بىز تەسلىم بولىمىز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ سۈرىنىڭ تەپسىرىدە توختىلىپ، ئىنسانىنىڭ ياراتىلىشى، تۆرەلمە

مەسىلىلەرنى ئاستىن ـ ئۈستۈن ئالەملەرنى سۆزلەپ، ئارقىدىن بۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك، ھايۋان تەتقىقاتىنى باشلايدۇ ـ دە، ئۆمىلىگۈچى ھايۋانلار قاتارىدىن، تۈخۈمدىن چىقىدىغان زەھەرلىك ۋە زەھەرسىز بارلىق يىلانلارنى سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ چۈشەندۈرىدۇ، 34 ـ 43 ـ بەتكىچە بايان قىلغان.

بۇ بىر خىل ھايۋان ئىلمى تەتقىقاتى بولۇپمۇ، يىلان، بۇ ئىلمىنىڭ تەرەققىياتىغا، تەجرىبىگە، زەھەر

ئىلمىغا، ھەتتا قەبرە ئازابىغا پايدىسى بار، يىلان ئاشۇنداق بولسا، ئۇ يىلانلار قانداقتۇ ھە! دېگەن قورقۇنچ تېخىمۇ ئاشىدۇ، ئەلۋەتتە، يىلاندىن ۋاقىتتىنى توغرىلاپ تۇرۇپ، ئۆلتۈرگىلى بولىدىغان زەھەر ياسىلىدۇ، رەقىبىنى مەخپى يوقاتقىلى بولىدۇ، ئاللاھ، ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، بىز بۇ توغرىسىدا سۆزلىگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەيدىن بىرسى مۇنداق سوراپتۇ: دەججالدىن، نوھ ئەلەيھىسسالامدىن تارتىپ، تا رەسۇلۇللاھقىچە، ئاندىن تا بىزگىچە پاناھ تىلەۋاتىمىز، ئەمما، ئۇ چىقمىدى، ئۇغۇ ھامىنى چىقىدۇ، مېنىڭ مەخسىدىم، دەججال چىقمايدىغان ۋاقىتتا ئۇنىڭدىن پاناھ تىلىگەنلەر مەۋجۇد بولمىغان نەرسىدىن، ئاشكارا بولمىغان، خۇددى تېخى يۇز بەرمىگەن، يوق نەرسىدىن پاناھ تىلىگەندەك بولۇپ قالىدىكەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ساھابىلەر، ئەلۋەتتە پايدىسىز ئىشدىن خالىي، ھىكمەتسىز ئىش قىلمايدۇ، ئۇنداقتا، بۇ دەججالدىن بىر ئۆمۈر پاناھ تىلەش قانداق ئىش، بۇنىڭ زادى نېمە ھىكمىتى بار؟ دەپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ: دەججال مەۋجۇد، ئۇ بار، ئۇ چوقۇم چىقىدۇ، ۋاختى بىزگە مەلۇم ئەمەس، شۇنىڭ ئۈچۈن، چىقىپ قالسا دەپ پاناھ تىلەيدۇ، بۇ خۇددى چوقۇم يۇز بېرىدىغان، دوۋزاخدىن پاناھ تىلەپ، جەننەتنى سورىغاندەك ئىشتۇر، ئەمدى، ئۇنى كۆرمەي ئۆلۈپ كەتكەنلەرگە ياكى بىزنىڭ ئىچىمىزدىن ئۇنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىش بولسا، دۇئانى قىلىۋېرىشمىز، مۇنداق بىر ھىكمەت ئۈچۈن، ئۇ بولسىمۇ، بۇ پاناھ تىلەش، ھەدىسته ئىشارەت بار. ئاشۇنداق تېشى ياخشى، ئىچى باتىل، كاززاپلاردىن تېشى مۇسا ئەلەيھىسسالامدەك، ئىچى فىرئەۋىنىدەك، مۇناپىق كىشىلەردىن تاشقى كۆرۈنۈشى دىنىي ئالىمدەك، ئىچكى ئەھۋالى بولسا، قارا ـ تۇرۇلۇك، نادان، كاززاپ موللىدىن، مۇنبەر ئۈستىدە، خۇددى ئالىمدەك راستچىل، تەقۋادەك ئەملىيەتتە نەپسى بالاسى، كاززاپ، كەسىپخور، تۇرۇلۇك، بىدئەتچى ئىماملاردىن ئەنە شۇنداق دەججالدىنمۇ پاناھ تىلەشكە ئىشارەت بار.

ئۇ، بۇ تەپسىرە مۇنداق بىر سۆزنى دېگەن:

بىر ئىنگلىز، جۇڭگوغا ساياھەتكە بېرىپ، ئۇ دۆلەتتە، قەبرە بېشىغا پىشۇرۇلغان تائامنى قويۇپ قويىدىغان، ھاراق، شاراپ قويۇپ قويغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنى زاڭلىق، مەسخىرە قىلىپ، سىزىنگچە بۇ تائامنى بۇ ئۆلۈك قاچان يە؟ دەپ كۈلۈپتۇ، جۇڭگولۇق كىشى، سىلەر ئۆلۈكلىرىڭلارنىڭ بېشىغا گۈل قويىسىلەرغۇ، ئاشۇ كىشىلەر قويۇپ گۈلنى پۇرىغان چاغدا، بۇلارمۇ تائامنى يەيدۇ دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

كېيىن بۇ كىشىگە بىر چىركاۋدىكى پوپ، بارلىق پائالىيەت ۋە خادىملارنى تونۇشتۇرۇپ بولۇپ، بىر توپ جۇڭگولۇق خىرىستىئانلارنى كۆرسۈتۈپ، بۇلارغا ئىشەنمەڭ، چۈنكى، بۇلار بىزنىڭ دىنىمىزنى

كەسىپ دەپ قاراپ، جان بېقىش ئۈچۈن بۇ دىنغا كىرگەنلەر، مال ـ دۇنياغا تۇرغانلاردۇر دېگەن.

مەخسەت، بىزنىڭ دىنى ئالىملىرىمىز، ئۇنداق قاملاشمىغان تايىنى يوق، قايىل قىلارلىقى يوق، ئەقلى، نەقلى دەللىلى يوق، جاۋاب بەرمەي ئەمەلىي تەتقىقات، تەجرىبە، نەقلى دەلىل، ئىسپات ئۇنى كۆچلەندۈرىدىغان مۆجىزىلىك ئەقلى دەلىل، قايىل قىلارلىق ئىلىم ـ ھېكمەت، پەلسەپە، سىرلىق مۆجىزىلەر بىلەن راستىنى، ھەقنى راۋۇرۇس توغرا چۈشەندۈرۈشى، تەسىرلىك جاۋا بېرىشى، ئاشۇنداق سۇئالنى پۇرسەت بىلىپ، دىنغا چاقىرىپ، ئەكىلىشى لازىم.

ئەنە ئۇلاردەك دىنىي كەسپىدار بولماسلىقى، ئاشۇ ناھەق، باتىل دىندىكى مەنسۇخ بولغان ئەمەلدىن قالغان دىندىكى بىر پوپچىلىك بولالماي، دىننى چۈشەنمەي، دىنى كەسپىدارلار دېسە، ماقۇل دېمەسلىكى لازىم.

ئۇنىڭدىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق ئىزدىنىپ، تەتقىق قىلىپ، دىنىمىزنى چۈشىنىشى، كەسىپ قىلماسلىقى، ئاشۇ پوپ، راھىبلار جېنىدا مۇنداق دەۋاتسا، مەن دېگەن ھەق، توغرا، راست دىنىنىڭ ئۈستىدە، ئاللاھ دەپلا ماڭمەن، ئۇلاردەك ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرمەيمەن، ئەلۋەتتە، مەن بۇلاردىن دىنى زاتلىرىدىن، بارلىق خادىملىرىدىن، ھاكىمىيەت تۇتقانلىرىدىن، ئىلغار پارتىيە ئەزاسىدىن، قەھرىمانلاردىن، نەمۇنچىسىدىن، نەچچە ھەسسە ئىلغار بولسۇن، مەن ئاللاھ ئۈچۈن، ئاخىرەت ئۈچۈن، جەننەت ئۈچۈن تېرىشىشىم كېرەك، ئىلىم ئېلىشىم كېرەك، قايىل بولۇپ، تەسىرلىنىپ قالماي، قايىل قىلىپ، تەسىرلەندۈرۈشۈم كېرەك دەپ، تەپەككۇر قىلىشى، ئەڭ ئىلغار ئالىم، ئابىد، زاھىد بولۇشى كېرەك دېگەن.

بىز ئالامەت مۆجىزىلىرىمىزنى پات يېقىندا كائىناتلاردا ئۇلارنىڭ ئۆز ۋۇجۇدىدا كۆرسىتىمىز، ئۇلار قۇرئاننىڭ ئىسلام دىنىنىڭ ھەقلىقىنى بىلگەنگە قەدەر، شۇنداق قىلىمىز، دېگەن ئايەتنىڭ مۇقەددىمىسىدە، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ: بۇ ئايەت، ئاللاھ تەرىپىدىن بىزگە بېرىلگەن ۋەدە، ئاللاھ ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ، چوقۇم ئويۇقلاردا، ئالەم ئەتراپىدا ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىدۇ، ھەم كۆرسەتتى، بىز ۋە دىنسىزلارمۇ قۇرئاننىڭ ھەقلىقىنى چوقۇم بىلىپ قالىدۇ، ئۇنداق بولغان ئىكەن، بىز مۇسۇلمانلار قاتتىق تېرىشىپ، بۇ مۆجىزە ئالامەتلەرنى بايقاپ، تېپىپ چىقىشىمىز لازىم، مۇنداق ھەدىس بىلەن ئۇمىد ئۈزمەسلىك كېرەك، ئىسلام غېرىپ باشلاندى، يەنە غېرىپلىققا قايتىدۇ، بىرىنچىدىن، ۋاقتىنى بىلمەيمىز، بەلكى خېلى ۋاقىت بادۇ، ئىككىنچىدىن مەنسى مۇنداق بولۇشى مۇمكىن، ئۆز ۋاختىدا ئىسلام ئوخشىشى يوق، ئاجايىپ تارقاپ غەلىبە قىلغاندەك، يەنە شۇنداق تارقىشى، مىسلىسىز ئاجايىپ ـ غارايىپ كىشىلەر كۆرۈپ باقمىغان دەرىجىدە، غەلىبىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشى مۇمكىن، چۈنكى، قىيامەت كۈنىگىچە ھەق ئۈستىدە چىڭ تۇرۇپ، غەلىبە قىلىدىغانلار، يەنى بىر تائىفە كىشىلەرنىڭ مەۋجۇد بولۇپ تۇرىشىغىمۇ ۋەدىلەر باردۇر.

يەنە بىرسى، قىيامەت يېقىن دېگەن ئايەت، ھەدىسىدىن ئۇمۇتسىزلىك پەيدا قىلماسلىقى لازىم، نۇرغۇن ئايەت، نۇرغۇن ھەدىسلەر، قىيامەت خۇددى مۇشۇ ئەسىر ئىچىدىلا يۈز بېرىدىغاندەك دەججال ھازىرلا چىقىدىغاندەك، ئىيسا ئەلەيھىسسالامنۇ چۈشىدىغاندەك كۆرۈنىدۇ.

بۇ يېقىنلىقنىڭ بىز چۈشەنگەن، بىز كۆنگەن، بىز ئادەتلەنگەن يېقىنلىق ئەمەس، ئۇنداق بولۇپ قالسا، قىيامەت ھازىرلا قۇرۇلۇپ كېتەتتى، بۇ يېقىنلىق، ئاللاھنىڭ نەزلىدىكى ساماۋى نەزەرىيە بولۇپ،

بىز سانىغان 1000 يىل، بىر كۈنگە توغرا كېلىدۇ، يەرشارى يارالغىنىدا، نەچچە مىليارت يىل بولغان بولسا، شۇنىڭغا نىسبەتەن يېقىنلىق بولىدۇ، ئۇنداق چۈشەنگەندە، ساماۋى نەزەريىيىدىن قارىساق، بىز سانايدىغان يىلدىن نەچچە مىڭ، نەچچە مىليون يىل بولۇشى مۇمكىن، بەش مىليارت ياكى بىر نەچچە مىليارت يىلغا نىسبەتەن بىر مىليون ياكى نەچچە يۈزمىڭ ياكى نەچچە مىڭ يىللار ئىلگىرىتتە يېقىن، ئاز قالغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، راستىنلا يېقىن قالدى، ۋاختى بىزگە نامەلۇم، ئەمما، بىز بۇنىڭدىن ئۈمىد ئۈزمەسلىكىمىز لازىم، چۈنكى، بۇ خەۋەرنى ئۈمىد ئۈزسۇن دەپ ئەمەس، بەلكى تېخىمۇ تېرىشسۇن، شۇ كۈنگە ئاشۇ ئۇرۇن سەپەرگە، ئوزۇق ـ تۇلۇك تەييارلىسۇن دەپ خەۋەر قىلغان، جىددى تەييارلىق لازىم ئىدى.

ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۈمىد ئۈزمەكلار دېگەن، بۈيرۇقلار، ئەمر ـ پەرمانلار تۇرسا، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز قاتتىق تېرىشىپ، بۇ ئايەتتە بېرىلگەن ۋەدىگە شەكسىز ئىشىنىپ، ئىنچىكىلىك بىلەن چوڭقۇر تەكشۈرۈپ ۋە كۈزۈتۈپ، ھېچبولمىغاندا باشقىلار تېپىپ چىققان، ئاشكارىلانغان، كەشپ قىلغان مۆجىزىلەرنىمۇ بولسا، چۈشۈنۈپ، كۆرۈپ يەتكۈزەيلى، ئۇنداقتا، بىز مۇستەھكەم تەۋھىدكە، توغرا ئەقىدىگە شەكسىز ئىشەنچكە، يانماس ئىرادىگە ئىگە بولىمىز، بوران ـ چاپقۇن ئالدىدا تەۋرەنمەي، تىك تۇرالايمىز، بىر كۈچ دائىم بىزنى ھەيدەپ تۇرىدۇ ـ دە، بىز ئاندىن ئىشلارنى نەتىجىلىك قىلالايمىز، غەلبە بىزگە مەنسۇپ بولىدۇ. ئۇنداق بولسا، بىز مۇشۇ ئايەت ئۈستىدە ئۇندىن باشقا، ئايەتلەر ئۈستىدە ئىزدىنىشنى باشلايمىز.

بۇ سۈرىنىڭ بېشىدا كېلىدىغان، كتاب فصلت آياته قرآناعربيًا يەنى بۇ كىتابنىڭ ئايەتلىرى، ئەرەب تىلى ھالەتتە تەپسىلى بايان قىلىندى، دېگەن مۇشۇ ئايەتتە، توختىلىمىز. خۇددى بارلىق ئىلىمنىت، ماددىلار ئەسلى نۇر، زەررىچە ۋە ياكى ئەسىير، ۋاكىئومدىكى بىر ماددىغا قايتقاندەك، ھەربىر ھەربىر لۇغەت، تىللارمۇ ئەسلى ھاۋا دېگەن ماددىغا قايتىدۇ، ھەربىلەر، ماددىلار ئوخشاپ كەتكەندەك، ئاللاھنىڭ تىللاردا ئوقۇلىدىغان قۇلاقتا ئاڭلىنىدىغان قۇرئان ئايىتى بىلەن كۆزلەرگە كۆرۈنىدىغان، كائىنات ئايىتى ئوخشايدۇ، ئەمما ئۇ، ئاللاھنىڭ كالامى، ئوخشىشى يوق، بۇ بىر مىسال.

مەخسەت قىلىنغان بولسا، «**سەنۇرىيھىم ئاياتىنا**»دىكى ئايەت، كائىنات ئايەتلىرىدۇر، قۇرئاندىكى ئايەتلەرنىڭ تەپسىلىلىكى ئۈستىدە نۇرغۇن ئالىملار بالاغەت، پاساھەت جەھەتتىن توختالغان، مەن ھازىر كائىناتتىكى ئايەت يەنى مۆجىزە، دەلىل، ئالامەتلىرى ئۈستىدە توختىلىمەن، قۇرئان بولسا، تىللاردا ئوقۇلىدىغان قۇلاقتا، ئاڭلايدىغان ئايەت، مۆجىزىلىرى بىلەن، ئاسمان ـ زېمىندا، ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا يارىتىلغان، كۆزلىرىمىز ياكى ئىلغار ئۈسكۈنىمىز كۆرىدىغان ئايەت، مۆجىزىلىرىنىڭ پەرقىنى ئايرىمايدۇ، ھەر ئىككىلىسى ئاللاھنىڭ ئايەتلىرى، مۆجىزە ئالامەتلىرى، بىز تىلدا ئوقۇيدىغان بۇ ئايەتلىرىنى چوقۇم، ئاللاھ ئۆز قولىدا سىزغان، يازغان، رەڭلىك كائىناتتىكى ئايەتلىرىگە ئۆز ۋۇجۇدىمىزدىكى ئايەتلىرىگە مۆجىزە ـ ئالامەتلىرىگە تەتبىقلاپ، نەزىرىيىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ھەر ئىككىلىسىنى دەرسلىك قىلىپ ئوقۇشىمىز لازىم. ئاللاھ، قۇلاق بىلەن كۆزنى ياراتتى، بۇ ئىككى ئەزا، ئىلىم مەنبەسى، قۇلاقلار ئۈچۈن، نۇرغۇن تىللار، لۇغەتلەر بار، ئەرەب تىلى شۇ تىللاردىن بىرسى، بىز ئەرەب تىلى بىلەن قۇرئاننى ئاڭلايمىز، ئەرەب تىلى، لەۋزىدىمۇ خەتتىمۇ مەۋجۇد بولۇپ تۇرماقتا، قۇرئاننى ئاللاھ قوغدايدۇ.

ئاللاھ كۆزلىرىمىز ئۈچۈن، بارلىق مەخلۇقاتلارنى ئاسمان - زېمىن، پىلانېتلارنى ئۆز ۋۇجۇدىمىزنى ياراتتى، تىللاردا، قۇرئان ئايىتىنى ئوقۇپ، قۇلۇقتا ئاڭلىغاندەك، كائىنات ئايەتلىرىنى كۆز بىلەن كۆرۈپ، دەرسلىك قىلىمىز، بۇ ئايەتلەر رەڭلىك بولۇپ، ھەرقانداق بىر تىلدىكى مىللەت، ھەتتا، گاس - گاچىلارمۇ، ئەمالا بولمىسا، چۈشىنەلەيدۇ، بىلەلەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ، كۆز بىلەن قۇلاقنى ئاھايىتى كۆپ تىلغا ئالغان، يۈرەك بىللە سۆزلىنىدۇ. سۈرە ئىسرادا ھەقىقەتەن كۆز - قۇلاق، يۈرەك، چوقۇم سوراققا تارتىلىدۇ دەپ بايان قىلغان.

بىز قۇرئان ئايىتىنى، لەۋزەن ئوقۇپلا بولدى قىلماي، تەپسىرلەردە، تەپسىلى توختالغاندەك، كائىنات ئايەتلىرىنى، مۆجىزە ئالەمەتلىرىنىمۇ تەپسىلي دەرسلىك قىلىمىز، چۈنكى، ئاللاھ، بۇ ئايەت، مۆجىزىلەرگە ۋەدە قىلدى.

ئاللاھ، قۇرئاندا، سىلەر سانايدىغان 1000 يىل ئاللاھنىڭ نەزلىدە بىر كۈنچىلىك، ئۇ پەرىشتىلەر مىقدارى 50000 يىلچە، كېلىدىغان بىر كۈندە، ئۆرلەيدۇ، دېگەندەك، سۆزلەرنى قىلدى، بىز ئاندىن بۇ زېمىننىڭ بىر كۈنى 24 سائەت، بىر يىلى 360 كۈن بولسا، بىزنىڭ قۇياش سىستېمىمىزنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، سامان يولى سىستېمىسىنىڭ بىر ئايلىنىشى، بىزنىڭ ساناۋاتقان 300 مىليون يىلغا تەڭلىكىنى، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ ئېشىپ كېتىشىنى، نۇرغۇن سىستېمىلارنىڭ ئايلىنىشى، بۇ سانلىق مەلۇماتلاردىن يا كۆپ، يا ئاز بولۇشىنى بۇنىڭلىق بىلەنلا چەكلىنىپ قالمايدىغىنىنى بايقىدۇق.

قۇرئان ئايىتى ئەنە شۇنداق، كائىنات ئايەتلىرىگە ئىشارەت قىلىپ، خۇددى يول بەلگىسى بىزنىڭ قايىقا مېڭىشىمىزنى كۆرسىتىپ بەرگەندەك، مول ئىلىم - مەرىپەتكە ئىشارەت قىلىپ، نۇرغۇن مۆجىزە، ئالامەتلەرگە ئىشارەت قىلدى، ئەپسۇس مۇسۇلمانلار بۇ ئىشارەت، بەلگە، كۆرسەتمىلەرگە پەرۋا قىلماي، بېشىنى قوينىغا تىقىپلا، ھاڭغا چۈشۈپ كەتكەن، ئەمدى بىزنىڭ ئويغۇنىدىغان ۋاقتىمىز كەلدى، ئاللاھ خالىسا.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق دەيدۇ: ئى مۇسۇلمانلار، ئى دىنىي ئالىملار، ئاللاھ بۇ جايدا، قۇرئاندا، مۇنداق نەچچە ئونلىغان پىئىللارنى كەلتۈرگەن خەلق، ئاللاھ ياراتتى، جەئەلە قىلدى، بارەك ئاللاھ بەرىكەت بەردى، **إستوى** ئاللاھ ئاسمانلارنى يارىتىشقا يۈزلەندى، ئەرش ئۈستىدىنمۇ ئۈستۈندۇر. بىز ئىختىيارى كەلدۇق دېدى، **و قازاهوننه** ئاللاھ ئاسمانلارنى يەتتە قەۋەت قىلىپ، قۇرۇپ چىقتى، **ئه وها** ئاللاھ ۋەھى قىلدى. **زه يينا** بىز ئاسمانغا يۇلتۇزلار بىلەن زىننەت بەردۇق، ئايىتىمىزنى كۆرسىتىمىز، دېگەندەك، نەچچە ئونلىغان پىللارنى كەلتۈردى، بۇ پىللار، قىلقلار، ئاللاھنىڭ ئىدى.

سىلەر تاھارەتتە، نامازدا، زاكاتتا كەلگەن، يۈزۈڭلارنى يۇيۇڭلار، مەسھ قىلىڭلار، بوينۇڭلارغا تەيەممۇم قىلىڭلار، دېگەندەك پىللارنى، بەندىلەر قىلىقىنى قانداق تەتقىق قىلغان بولساڭلار، ئۇسۇللارغا سەلىپ، دە - تالاش قىلغان بولساڭلار، نەچچە يىللار بەدەل تۆلەپ چىڭ تۇرغان بولساڭلار، مۇشۇ پىللارغىمۇ، رەببىڭلارنىڭ قىلىقى بولغان مۇنداق پىللارغىمۇ تەتقىق قىلىپ قويۇڭلار، ئۇسۇللارغا سېلىڭلار، ئىزدىنىڭلار، دە - تالاش قىلىپ، مۇنازىرە قىلىڭلار. ئۇنىڭ ئۈستىگە سىلەر تالىشىۋاتقان ئىختىلاپ قىلىۋاتقان مەسىلىلەر، ئاللىقاچان ساھابىلەر، تابىئىنلار دەۋرىدە داڭلىق مۇتەۋەر، ئالىملار تەرىپىدىن تەتقىق قىلىنىپ، ھۆكۈم چىقىرىلىپ بو لغان، ئەمدى يەنە نېمە دەپ

ئىختىلاپ قىلىسلىه‌ر، بىكار قالغان بولساڭلار، ئىشڭلار بولمىسا مۇنۇ ئايەت، پىللارنى قاراڭلار دېگەن ئەمر - پەرمانلارنى تەتقىق قىلىڭلار، بۇ ئەلۋەتتە، سىلەرنىڭ مەجبۇرىيىتىڭلار دېگەن.

ئۇنداقتا، بىز ئاللاھنىڭ كائىناتتىكى ئايەت، مۆجىزە، دەلىل، ئالامەتلىرى ئۈستىدە توختىلىمىز، بۇ ئايەتلەرنى تەپسىلىي بايان قىلىپ، كۆزلەرگە كۆرسىتىمىز، بىز پەقەت، سۈرەتنى كۆرسىتىمىز، سىلەر ئەمەلىيەتتە قىممەتلىك ۋاختىڭلارنى چىقىرىپ، ئەمەلىيەتنى كۆرۈپ بېقىڭلار، ئۆزۈڭلەرگە قاراڭلار، تەپەككۇر قىلىڭلار، دوختۇرخانىلارغا كىرىپ، تەكشۈرۈپ كۆرۈڭلار، بىز بۇ كىتابدا نۇرغۇن توختالغان بۇ قېتىم قىسقىچە ھالەتتە، يەرشارى ئۈستىدە توختىلىمىز.

يەرشارى دېگەن بۇ سۆز، قۇرۇقلۇقدىن، دېڭىزدىن ئۇنى قورشاپ تۇرغان ھاۋا، ئاتموسفېرادىن ئىبارەت، بىز ياشاۋاتقان كەڭ ئاسماندا، ئۈزۈپ يۈرگەن بىر پىلانېتنى كۆرسىتىدۇ، بۇ ئاتموسفېرا، ھاۋا قاتلىمى، قۇرۇقلۇق، دېڭىز، ئىچكى قىسمىدىن ئىبارەت تۆت رايونغا بۆلۈنگەن بولۇپ، ھەربىر جايدا ئالاھىدە مۆجىزلەر باردۇر، قۇرئاندا، قۇرۇقلۇق دېڭىز، تاغلار، تېرىلغۇ يەرلەر، دېڭىزلار، ھاۋا تەۋەلىكى، ئالاھىدە ئوچۇق سۆزلەنگەن، ئىچكى قىسىم ب ولسا، يەردىن چىقىدىغان، كىرىدىغان نەرسە، بايانىدا شۇنداقلا، يەتتە زېمىن دېگەن نەزەرىيىدە بار، يەتتە زېمىن دېگەن بۇ ئۇقۇم بولغاچقا، يەر ئاستى بايلىقىنى ئاسان تاپقىلى بولىدۇ. يەر يادروسىنى تەكشۈرۈش قۇلايلىقى بولىدۇ، ئەلۋەتتە، بىخەتەر ئۆگىنىۋ بولغان، يامغۇرلۇق ھاۋا قاتلىمى بولسا، 78 پىرسەنت، ئازوت 21 پىرسەنت، ئوكسىگېن، كاربون تۆت ئوكسىد قاتارلىق ماددىلاردىن تەركىپ تاپقان. ئەلۋەتتە، باشقا ماددىلاردىمۇ بار، ھەممىسى ھاياتلىق ھاجەتلىرىگە لايىق ئورۇنلاشتۇرۇلغان. دېڭىزلار بولسا، زېمىنىڭ پەس جايلىرىغا ئورۇنلاشتى، چۈنكى، مېھرىبان ئاللاھ، ھېكمەت بىلەن مۇز تاغلارنى، دەريا ھاسىل بولىدىغان تاغلارنى، ئىگىز چوققىلارنى، دېڭىز سۈيى تۇرىدىغان جايلارنى ئۆزى ئىگىز - پەس قىلدى. دېڭىز سۈيى، زېمىنىڭ ئۈچتىن ئىككى قىسمىنى ئىگىلەيدۇ، چوڭقۇرلىقى 11000 مېتىرغا يەتكەن جايلارمۇ بار، سۇ بولسا، ئوكسىگېن بىلەن ھىدروگېندىن تەركىب تاپقان بولۇپ، تۇزغا ئوخشاش باشقا ماددىلارمۇ بار، قۇرۇقلۇق بىزگە مەلۇم، چۈنكى، بىز ئۇنىڭ ئۈستىدە زېمىنىڭ ئىچكى قاتلىمىدىكى ئوت، يانار تاغ بىزنى ھەيران قالدۇرىدۇ، يۇقىرى گىرادۇسلۇق بۇ ئوتتىن سامان يولى سىستېمىسىدىن، ئاسمان جىسمىنىڭ گاز، تۇمان ھالەتتىن ھاسىل بولۇشىدىن، زېمىنىڭ قۇياش ھەمراھى بولۇشى، باشقا يۇلتۇز سىستېمىسىنى كۆرۈتىشىدىن زېمىن، ئاي، دېگەن ھەمراھلار، قۇياشتىن ئايرىلغان بولۇشى مۇمكىن، يەنە، ئاخىرىدا ھەر نەرسە ئەسلىگە قايتىپ، بىرلىشىشى مۇمكىن، زېمىنىڭ تاشقى پوستى سويۇپ، نەچچە مىليارت يىللاردا ھاياتلىق ياشىغىدەك بولغان بولۇشى مۇمكىن، چۈنكى، قۇرئاندا، ئاسمانىنىڭ ئەسلى گاز، زېمىننى ئاسماندىن ئايرىغان، قۇياش بىلەن ئاي بىرلىشىپ قالىدىغان، كۆن نۇرى ئۆچىدىغان خەۋەرلەر بار.

ئاللاھنىڭ قىلىقى، بىلىمى بولغان، بۇ يارىتىشنى ھېچكىم ئۆز ئەينى بىلەلمەيدۇ، چۈنكى، تارىخنىڭ ئىنسانلار ئەقلىدىن يىراق بۇرۇنقى قىسمى، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ تەرىپىدىن سۆزلەنسە، بۇ مۆجىزە بولغاندەك، ئىنسان تارىخىدىن بۇنداق مۆجىزىنى سۆزلىيەلمەيدۇ، ئۇنداق بولۇپ قالسا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دىنىمۇ ئىشىپ كەتكەن بولىدۇ. بۇ مۇمكىن ئەمەس، ئۇلار بىر پەرەز، نەزەرىيە خالاس. شۇڭا بىز، قۇرئان،

ھەدىسكە تەڭلەيمىز، ئۇيغۇن كېلىپ، مۆجىزە بولسا، ئالىمىز، بولمىسا، جايىدا قويىمىز. چۈنكى، قۇرئان، ئۆزگەرمەس، ھەقىقەتنى، توپتوغرىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، ئىنسان نەزەرىيىسى، كۆزقارىشى، ئىلمى تەتقىقاتى بولسا، توغرا ھەم خاتانى قوبۇل قىلىدۇ، ھازىر توغرىدەك بولسىمۇ، كېيىنچە ئۆزگىرىشلەر تۈپەيلىدىن خاتا بولۇپ چىقىدۇ، خۇددى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي دېگەن بەزى سانلىق مەلۇماتلار ئۆزگەرگەندەك، ئۇ ئالىملارنىڭ ھازىرقى ھايتلىقلارنى بۇرۇنقى، قەدىمقى تاش قاتمىدىن، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىز ھايۋانلىرىنىڭ تەتقىقاتىدىن چىقىرىلغان، تۈنجى، ئوتتۇرانجى، ۋە ھازىرقى ھاياتلىق مۇساپىسىنى بېسىپ ئۆتكەن، بىر قىسىم ھاياتلىق، جانلىقلار سۈرەتلىرىنى 120 ـ 124 بەتلەردە سۈرەتلىك بايان قىلغان، بىر قىسىم تاش قاتمىلار سۈرىتىنى ئىنسانلار ئىستېمال قىلغان، تاش قۇراللارنى سۈرەتلىك بايان قىلغان، توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچىدۇر. **(دارۋىننىڭ كا زۇا پلىقى)**

ئۇ، يەنە، زېمىنىدىكى جۈملىدىن مىسرىدىكى نېپىت قۇدۇقلىرىنى نەچچە مىليون نېپىت قۇدۇقلىرىدىن ئىنسانلارنىڭ ئېلىۋاتقان پايدىلىرى، ئالتۇن ـ كۈمۈش، تەبئىي گاز، ئۇنچە ـ مارجانلار قاتارلىق سانائەت بويۇملىرىنى، كەشپىياتلارنى سۈرەتلىك بايان قىلغان بولۇپ، بۇلارنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ، زېمىنغا كىرىۋاتقان، ئۇنىڭدىن چىقىۋاتقان نەرسىنى بىلىدۇ، سىلەر ئۇنچە ـ مارجانلارنى چىقىرىسىلەر، بۇنداق ئايەت، ھەدىسلەر بەك كۆپ بولۇپ، فىقھى، ئايىتى 150 بولسا، بۇنداق تەرەققىيات، دۇنيا، ئاخىرەتلىك مەنپەئەتلىك، مۇسۇلمانلار غەلىبىسى، مۆجىزە، ئايەت، ئالامەت ئايەتلىرى 750 دىن كۆپ، شۇڭا، بىز ئىككى ئايەتنى بىرلەشتۈرۈپ، خۇددى، ساھابىلەردەك، ئون ئايەت ئوقىساق، ئەمەل قىلىپ، بولۇيمۇ فىقھىغا ئەمەس، بەلكى، مۇشۇنداق ئايەت، يەنى مۆجىزە ئالامەت ئايەتلىرىنى كۆپ دەرسلىك قىلىپ، تەۋھىد، ئەقىدە، نەزەر ـ دائىرە، كۆزقاراش، ئىشەنچ، ئىرادە، ئۈمىد ھاسىل قىلىشىمىز، بۇ دىنغا ئىنسانلارنى كۆپلەپ ئەكىرىپ، ئۇلارنى ھالاكەت يولىدىن ئاشۇ دەھشەت دوۋزاخىدىن قۇتقۇزۇش لازىم. ھېچبولمىغاندا، كەلگۈسى ئەۋلادلار ئۈچۈن، بىز ئالىم ھېسابلىنىمىز ـ دە، ياخشى يېتەكچى بولايلى.

قۇرئان، ئەرەب تىلى بىلەن چۈشۈرۈلگەنلىكى ئايىتىمۇ ئەرەب تىلىدا تەپسىلىي بايان قىلىنىشى توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ راست سۆزلىگۈچى، بىز بۇنىڭغا ئىشىنىمىز. ئەگەر، قۇرئاندا، ئەرەبچىدىن باشقا تىل، لۇغەت تېپىلىپ قالسا، بىرىنچىدىن، ئاشۇ تىلمۇ ئەسلى ئەرەب تىلى بولۇپ، قۇرئان چۈشكەندىن كېيىن، قايتۇرۇلۇپ كېلىندى، ئىككىنچى، ئۇ تىل ئەرەب تىلى بولمىسا، ئەرەبلەر ئىستېمال قىلىش بىلەن ئەرەب تىلى بولۇپ قالدى. خۇددى ئۇيغۇر تىلى، ئەرەب تىلىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغاندەك، ئەرەب تىلى ئۆز ئىچىگە ئالدى، ئۇمۇ، ئەرەب تىلى بولىدۇ. ئۇچىنچىدىن ئاز بىر قىسىم يەنە غەيرى تىللار، لۇغەتلەرنىڭ بولۇشى، قۇرئاننىڭ ئەرەب تىلى بولۇشىنى، يوققا چىقارمايدۇ، تۆتىنچىدىن، رەسۇلۇللاھ، پۈتۈن كىشىلەرگە، پەيغەمبەر ئۇنداق بولغانىكەن، ئۇلارغا ئەسلى تىلى ئەرەب بولسىمۇ، باشقا تىللار كىرىپ قېلىش، تەبئىي ئەھۋال، چۈنكى، ئاللاھ، ھەربىر ئەلچىنى شۇ قەۋمنىڭ تىلى بىلەن ئەۋەتتى، بۇ ئايەتتە بار، رەسۇلۇللاھ ئۆزىنىڭ ھەدىسىدە پۈتۈن ئالەمگە ئەۋەتىلگەن، باشقا بىر پىلانېتتا بىر ئىنسى ـ جىن بولىدىكەن، رەسۇلۇللاھ شۇنىڭغىمۇ ئەلچى بىز ئۇلارنىمۇ ئىسلام دىنىغا چاقىرىمىز، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 131دىن 137 ـ بەتكىچە جەدۋەللىك قىلىپ، ھەربىر

ئەرەب قەبىلىسىنىڭ تىللىرىنى لۇغىتى، تىلى، مەنىسى، قەبىلىسى بىلەن بىللە، كەلتۇرۇلگەن، ئۆزىگىز كۆرۈڭ، بۇ لەۋزە تىللار 100دىن ئاشىدۇ. ئۇ يەنە بىر تىل، بىر مىللەتنىڭ، دۆلەتنىڭ، پۈت تېرەپ تۇرىشىغا تەرەققي قىلىشقا، يوقاپ كەتمەسلىكىگە مۇناسىۋەتلىك، شۇڭا، مۇسۇلمانلار تىلىنى قوغدىشى كېرەك، بولۇپمۇ ئەرەب تىلىنى مۇستەھكەم ساقلىشى لازىم، ئاللاھ، قۇرئان بىلەن بىرگە ھەرقايسى جايلاردا پۈتۈن يەرشارىدا ئەرەب تىلىنىمۇ ساقلاۋاتىدۇ، سۈيقەستلەر كار قىلمايۋاتىدۇ، لۇغەت ئارقىلىق قىلىنغان سۈيقەستىدىن ھەزەر قىلى، سەن ئاللاھنىڭ قوشۇنىدىن بىر ئەزانىڭمۇ مەجبۇرىيىتىڭ بار، قۇرئان بىلەن ئەرەب تىلىنىڭ قوغدىلىشى ئېنىق، رۇشەن بىر مۆجىزە ھەم ھەقىقەتتۇر، قۇرئانلا بولمىكەن، بۇ تىل ئۆزگەرمەيدۇ، قۇرئان بەراكاتىدىن بۇنىڭ مۆجىزىلىكىنىڭ سەۋەبىدىن قوغدالغان سەۋەبىدىن بۇ تىلمىكى ھەرقانداق تەرەققيات، كەشپىياتلارمۇ قوغدالدى، باشقا تىلدا ئاشكارا بولغان، كەشپىيات، تەرەققيات بولسا، بۇ تىلغا كىرىپ تۇرىدۇ، شۇ ئارقىلىق قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرى ئاشكارىلىنىدۇ ۋە كەڭ مۇسۇلمان ئاممىسىغا يېتىدۇ، ئاللاھ، ھەممىگە قادىر، راست، ھازىر دەل ئاشۇنداق، بىز ئۇيغۇرلار ۋە بەزى مىللەتلەرنىڭ تىللىرىدا كومپيۇتېر WINDOWSXPيوق بولغان بولسا، ئەرەب تىلىدا بار بولۇۋاتىدۇ، قانداق سەۋەب بولسا بولسۇن، ئاللاھ ۋەدىسىدە تۇرىدۇ، ئۇ قادىردۇر.

ئۇ يەنە، ئاللاھنىڭ بىز، زىمىن ئۈستىدە تاغلارنى ئورناتتۇق، دېگەن ئايىتى ئۈستىدە مۇنداق دەيدۇ: بىز بۇ توغرىسىدا كۆپ توختالدۇق، يەنە توختىلىمىز، بۇ قېتىم، بىز جۇغراپىيىلىك مۆجىزىدىن باشقا يەنى، تاغنىڭ زېمىننى تۇتۇپ تۇرۇش رولى، قوزۇق شەكلى دېگەندىن باشقا، بىر ۋەقەنى يازىمىز، ئۇ بولسىمۇ جەنۇبىي ئامىركىدا 1545 ـ يىلى، بىر كۈمۈش تاغ ئاشكارىلىنىپ، بۇنى قىزىل تەنلىك، سېرىق تەنلىك، بىر ھىندى ئامىرىكىلىق تەتقىق قىلىش، ئىزدىنىش جەريانىدا تېپىۋالدۇ، بۇ خەۋەر بىلەن تەرەپ ـ تەرەپدىن بۇ كۈمۈشنى تالىشىپ، كىشىلەر قاتتىق سوقۇشۇپ كېتىدۇ، كىشىلەر نۇرغۇن بايلىقلارنى قولغا چۈشۈرىدۇ، بۇ بايلىق 1825 ـ يىلغىچە سېتىلىدۇ، قىممىتىنى مىليارت، تېرلىيون ھېچ ھېسابلاپ بولغىلى بولمايدۇ، دېمەكچى بولغىنىمىز، بىز قۇرئانغا ئۇنىڭ يولىورۇق بۇيرۇقىغا بويسۇنساق، قاراڭلار دېسە، قارىساق، ئۇلار نېمىشقا قارىمايدۇ دەپ، تاپا قىلغىلى چۈشەنسەك ئىدۇق، ئاشۇنداق ئالتۇن ـ كۈمۈش، كۆمۈر، نېفت قاتارلىق كان بايلىقلىرىنى تاپقان بولاتتۇق، ھېلىھەمۇ كېچىكمەيمىز دېگەن. قاراڭلار، بۇ زات بىزنى مال ـ دۇنياغا قىزىقتۇرۇپ، ئىزدىنىشكە، تەتقىق قىلىشقا بۇيرۇۋاتىدۇ، بىز ئەسلى، ئاللاھ بۇيرىدى دەپ، ئاللاھ رىزالىقىدا تەتقىق قىلىشىمىز، ئىلىم ـ ھېكمەت، مۆجىزىنى رەھمەت، نېئمەتنى تېپىشىمىز لازىم. ئاللاھ، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى بولۇپ، نۇرغۇن ھېكمەت بىر نەرسە ئاستىدا بولىدۇ، ئىلىم ـ ھېكمەت، قۇدرەت، كۈچ، تەۋھىد، ئىمان، ئەقىدە، بايلىق، تەرەققيات، غەلبە، ھەممىسى بۇ بۇيرۇق ئاستىغا ئورۇنلاشقان، بۇنى بىز بىلمەيمىز، بىلسەكمۇ، بىر ئىككى تەرىپىنى بىلىمىز، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلگۈچىدۇر.

ئالدىراڭغۇلۇق شەيتاندىن (ھەدىس)

ئىلىم ئېلىش، ئىبادەت بىلەن ئەمەل قىلىش، تۆۋبە قىلىش، قەرىزنى بېرىش، رەھمەت، نېئمەت غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈش، ئىلىم ـ پەندە تەرەققي قىلىش، بۇنىڭدىن مۇستەسنا، مۇزىكا، ئىلىمدا پايدا بەرسىمۇ، ئەمەلدە پايدا بەرمەيدۇ.

قىيامەت كۈنى ئۇلارغا قارشى، قۇلاق، كۆز، تىللىرى قىلغان ئەمەللىرىنى سۆزلەپ بېرىپ گۇۋاھلىق بېرىدۇ، ئۇلار تېرىلىرىگە نېمە ئۈچۈن بىزنىڭ زىيىنمىزغا گۇۋاھلىق بېرىسىلەر دېسە، ئۇلار ھەممە نەرسىنى كۇللى شەيئىنى سۆزلەتكەن ئاللاھ بىزنىمۇ سۆزلەتتى دەيدۇ. سۇرە ياسىندا بولسا، پۈت ـ قوللارنى خاس كەلتۈردى، ئاللاھ، نېمە ئۈچۈن پۈتۈن ئەزالاردىن پۈت ـ قولنى ئالاھىدە خاسلاپ سۆزلىدى؟

بۇ ئايەتتە، مۆجىزە كۆپ بولۇپ، بىرىنچىسى، بىز دەپ ئۆتكەن كۇللى شەيئىنى سۆزلەتكەن ئاللاھ، بىزنىمۇ سۆزلەتتى، دېگەن سۆزدىن بولۇپمۇ كۇللى شەيئىدىن بارلىق سۆزلىگۈچى مەخلۇقلار، ئىنسان، جىن، پەرىشتە ۋە جانسىز نەرسىلەرمۇ كىرىدۇ، مەسىلەن: رادىئو ـ تېلېۋىزور، ئۇنىڭلىغۇ قاتارلىق ھەممىسى كىرىدۇ، بۇ ئايەت شۇنداق سۆزلىگۈچى نەرسىگە ھەتتا، بۇندىن كېيىن كەشپ بولىدىغان بۇرۇنقىلارنىڭ سۆزى خاتىرلەپ قويغان، تاماللارنىڭ سۆزلىشىگىمۇ كىرىپ كېتىدۇ، سۇرە زىلزىلىدىمۇ، زېمىن ئۇستىدىكى ئىشلاردىن سۆزلەپ بېرىشى، خاتىرلەندى، سانائەتلەرمۇ زېمىندىن چىقتى، ئەلۋەتتە.

ئىككىنچى، مۆجىزە بولسا، سۇئالغا جاۋاب بولىدۇ، گەرچە ئايەتتىكى پۈت ـ قولنىڭ تېرىسىنىڭ سۆزلىشى، گۇۋاھلىق بېرىشى، ئاخىرەتنى كۆرسەتسىمۇ دەلالەت قىلسىمۇ، يەنىلا تەپەككۇر قىلغان، ئىنسان زېھنىگە بۇ دۇنيادىمۇ سۆزلىشى گۇۋاھلىق بېرىشى كېلىدۇ. بولۇپمۇ، ئايەتتە ئالاھىدە تېرە، پۈت ـ قوللار سۆزلەندى، بارلىق جىسمىدىن ئەزالاردىن بۇلارنى ئايرىپ سۆزلىدى، قارىساق راستىنلا، پۈت ئىزى گۇۋاھلىق ئورنىدا تۇرىدۇ، قوللار، بارماقلار ئىزى بولسا، ھەقىقى سۆزلەيدىغان شۇ كىشىنىڭ ئىسمىنى، ئورنىنى، ئادىرىسىدىن تارتىپ، سۆزلەيدىغان قىلغان ئىشنى يەنى جىنايەت پاكىتىنى، قۇرال تۇتتىمۇ، پىچاقمۇ ياكى ئىشكنى ياكى قۇلۇپنى تۇتتىمۇ دېگەننى سۆزلەيدۇ، دەلىل ـ ئىسپات، پاكىت بولۇپ بېرىدۇ. بۇ بارماق ئىزى، شۇنداقلا، ئاللاھنىڭ چەكسىز ئىلمىنى، ئالدىن بىلىپ تۇرۇشنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، بۇ تېرە ئىزلىرىنى سىزىقچىلارنى بۇرۇنقىلارغىمۇ ھازىرقىلارغىمۇ، كەلگۈسىدىكىلەرگىمۇ ئوخشاشتىماي ياراتتى، بىرلا ۋاقىتتا ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ، بۇ چوڭ بىر مۆجىزە، ئۇنىڭ ئۈستىگە، سۇرە قىيامەتتە بۇ بارماقلار ئالاھىدە تىلغا ئېلىنغان، ھەر كىشىنىڭ ئىنچىكە بارماقلىرىنىمۇ تېرىلدۇرۇش، خاتىرلەنگەن، بۇ بۇنىڭدىنمۇ، ئىنسانلار بارماقلىرى، بىر ـ بىرىگە زادى ئوخشاشماسلىق چىقىپ تۇرىدۇ، بىز ئىنسانلار راست ـ يالغان سۆزلىسەكمۇ، ئاللاھنىڭ پىئلى بولغان، بۇ بارماق ئەزالار، مەخلۇق ئالامەتلىرى راستىنى، ھەقنى سۆزلەيدۇ، ئادىل گۇۋاھلىق بېرىدۇ، بۇ دۇنيادىلا بۇ ئايەتنىڭ مۆجىزە بولىشى، بۇ كەشپىياتنى 1400 يىل بۇرۇنلا سۆزلەپ بولۇشى، شۇنداقلا، پۈت ـ قوللارنىڭ راستىنلا گۇۋاھلىق بېرىشى، قىيامەت كۈنىمۇ گۇۋاھلىق بېرىشنى سۆزلىشىنى، زېمىننىڭ سۆزلىشىنى، ئاللاھنىڭ راست، ھەقنى سۆزلەپ بېرىپ، خەۋەردار قىلىشىنى، قۇرئاننىڭ ھەقلىقىنى، ئىسلام دىنىنىڭ ھەقلىقىنى، ئاخىرىدا بىز مۇسۇلمانلارنىڭ ئەقىدىسى، يولى، ئەمەللىرىنىڭ توغرا، ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى بىلدۇرىدۇ، قەلبى، ئىنساپ قىلغان كىشى ئۇچۈن، بۇ ھەقىقەتەن ئاجايىپ بىر مۆجىزە، ھەقىقەتتۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 19 ـ جىلد 154 ـ بەتتە، ئالقان، بارماق ئىزىنى، 156 ـ بەتتە، ياچاقسىمان ئىگىلگەن بارماق ئىزىنى 157 ـ بەتتە،

ئوڭغا ۋە سولغا ئىگىلگەن ئىككى خىل بارماق ئىزىنى، 158 ـ بەتتە، يادروسمان، يۇملاق بارماق ئىزىنى، 159 ـ 160 ـ بەتلەردە، ئىككى جۈپ مېڭىۋاتقان ۋە جىم تۇرغان پۇت ئالقىنى، ئىگىك ۋە تۇزدىن ئىبارەت پۇت ئىزلىرىنى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، قاراڭ، بىزمۇ رەڭلىك كەلتۈردۇق. مانا بۇلار بىزگە يەتكەن، ھازىرچە مۇشۇنچىلىك كەشپ قىلىنغان مۆجىزە، بۇندىن كېيىن، يەنە قانداق مۆجىزىلەر چىقىدۇ؟ بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ.

يۇقىرقى ئايەتلەردىن قىيامەت كۈنى، ئىنسان، جەسەد جىسمى، تېنى بىلەن ئەزا تېرىلىرى بىلەن قوپىدۇ، بۇ جەسەت تېرىلىش ئەھلى سۈننى ۋەلجامائەنىڭ ئەقىدىسى، بىز، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ نېمە دېسە، شۇنى دەيمىز، سۈكۈت قىلسا، سۈكۈت قىلىمىز، ئىسپاتلىسا ئىسپاتلاپ، نەفى، مەنفى، سەلبى قىلسا، بىزمۇ شۇنداق، ئەمما، فارابىدەك بىر قىسىم پەيلاسوفلار روھ قوپىدۇ، جىسىممىز قوپمايدۇ دەپ ئازغان، قۇرئان، ھەدىس ھەقتۇر.

ئاللاھنىڭ بىرلىك، بارلىقى، قىيامەتنىڭ، ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىشنىڭ ھەقلىكىگە، دەلىل، ئالامەت شۇكى، سەن زېمىننى قۇرىغان ئۆلۈكتەك، گىياھسىز كۆرسەن، ئۇنىڭغا سۇنى چۈشۈرگىنىمىزدە، ئۇ ھەرىكەتكە كېلىپ، جانلىنىپ كۆپىيىدۇ، ئۆلۈك، قۇرغاق زېمىننى تېرىلدۇرگەن ئاللاھ، ئۆلۈكلەرنى چوقۇم تېرىلدۇرىدۇ، ئۇ ھەر نەرسىگە قادىردۇر دېگەن ئايەت. باشقا سۈرىدە سىلەرمۇ شۇنداق ئۆسۈملۈك تېرىلگەندەك قەبرىدىن قوپۇرىسىلەر، كە زالكە توھشە رون دەپ بار. ھەدىستە بولسا، ئۆلگەندىن كېيىنكى تېرىلىشنى، خۇددى باھاردىكى كۆك، يېشىللىققا ئوخشاتقان. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي مۇنداق دەيدۇ:

بىز يۇقىرىدا دېگەندەك، قۇرئان ئايىتى، شۇنداقلا، كائىنات ئايىتى تەپسىلى بايان قىلىندى، بىز ئۆسۈملۈكنى تەتقىق قىلىپ، كۈزىتسەك، ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىشكە شەكسىز ئىشەنچ پەيدا بولىدۇ، ئەلۋەتتە، ھازىرمۇ ئىشىنىمىز، مەخسەت، تېخىمۇ قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش، باشقىلارنى، ئەۋلادلارنى قايىل قىلىپ، ياخشى تەربىيەلەش، ئىككى ئايەتنى تەپسىلي چۈشەنسەك، تەتقىق قىلساق، ئىزدەنسەك، چوقۇم قەلبىدە شەك، گۇمان قالمايدۇ، ئۇنداق بولسا، مەن بۇ جايدا ئاجايىپ بىر مۆجىزىنى سۆزلەي.

پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ ئەزاسى بول ببرىت، مائارىپ مىنىستىرى ئۇستاز سىربون قاتارلىق ئالىملارنىڭ تەتقىقاتىدىن بىز شۇنى بايقىدۇقكى، سېسىق سۇلاردا ياشايدىغان ئانفامىئوريا ئىسىملىك بىر ناھايىتى كىچىك، كۆزگە كۆرۈنمەس بىر ھايۋان بار، شۇنداقلا، ئوت ـ چۆپ، سامانەدەك ئۆسۈملۈكلەردە بار بولغان باكتېرىيە، بۇ خىل ھايۋانلار، كۈزۈتۈش ئەينىكىدە، مىكروسكوپىدەك چوڭايتىپ كۆرۈش ئۈسكۇنىسىدە كۆرگىلى بولىدۇ، بىر تامچە سۇدا، نەچچە مىڭ ھەتتا نەچچە مىليون بىرلىشىپ ياشايدۇ، بەزى باكتېرىيىلەر، ئۆگزىدىكى ئۆسۈملۈكتە بولىدۇ، ئەگەر، بۇلاردىن سۇ ئايرىلسا، پارغا ئايلانسا، ھاياتى ئاخىرلاشقان بولىدۇ ـ دە، قۇرۇپ قالىدۇ، مىكروسكوپىدا خۇددى دانىچىلاردەك يېشىل قۇمدەك كۆرۈنىدۇ، بولۇپمۇ، ياز پەسلىدە، تومۇزدا شۇ ھالەتتە تۇرىدۇ، ئەگەر، سۇ پەيدا بولسا، يامغۇر ياغسا، ئۇلار ئاستا ـ ئاستا مىدىرلايدۇ، ھاياتلىققا ئېرىشىپ، رىزىق، ئوزۇق ئىزدەيدۇ، ئۇلارنىڭ ئەزالىرى بار، مىكروسكوپىدا تېخىمۇ ئېنىق، روشەن كۆرگىلى بولىدۇ. سۇدىن ئايرىلسا، يەنە شۇ ھالەتتە خۇددى ھايۋانلار قىشلىق ئۇيقىغا كەتكەندەك، قاتقان ھالدا تۇرىدۇ، ئاددى

كۆزىمىزگە بولسا، تۇپراقتەك كۆرۈنىدۇ، بىر تامچە سۇ تېمىتساق، يەنىلا تېرىلىدۇ، ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ، بۇ ئاجايىپ مەخلۇقتۇر، ئەنە شۇنىڭدەك، بۇغداي دانلىرىمۇ ھەر قانداق دانلار ئۆز ئىچىدە نەچچە مىڭ، مىليون ھاياتلىق ھۈجەيرىسىنى ساقلاپ تۇرىدۇ، تۇپراقتا، سۇغا ئېرىشسە تېرىلىدۇ، ئەۋلاد قالدۇرىدۇ، ئالىملار، دانلارنى 28 يىل قۇرۇق ھالدا كۈزىتىپ، قاقلاپ قۇرۇتۇپ، ئاندىن نەم قىلسا، يەنىلا ھاياتلىق قايتىپ كەلگەن، ئۇلار تېخىچە ھەيران 219 ـ بەتتە، باكتېرىيە ۋە سۇدىكى ئۇششاق ھايۋان سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، 223ـ227 ـ بەتكىچە، ھەرخىل ئۇششاق ھايۋان، باكتېرىيە، ئۆسۈملۈك، دېڭىز ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ سۈرىتى چۈشكەن، 223 ـ بەتتە، بىر تال ھۈجەيرە مۇناسىپ، لايىقىدا جايىغا چۈشۈپ قالسا، بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بىر تېرلىيوندىن ئارتۇق كۆپۈيۈپ كېتىدىغانلىقى، ئەمما، ئۇلار ناھايىتى كىچىك، ئۇششاق بولغاچقا، يەنىلا كۆزىمىزگە ئاستا ئۆسكەندەك، يوغانغاندەك كۆرۈنىدىغانلىقى خاتىرلەندى.

ئالىملار، تېلىسكوپدا يېراق جايدىكى پىلانېت، يۇلتۇزلارنى بايقىغاندەك، مىكروسكوپدا مۇشداق ئۇششاق جانلىقلارنى بايقاپ، ئاشۇنداق تۇپراقتا ئايلىنىپ كەتكەن نەرسىگە قايتا جان، روھ، ھاياتلىق ئاتا قىلىنىشىنى كۆرسەتتى، ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر، ئۆلۈكلەرنى ئەنە شۇنداقلا تېرىلدۇرىدۇ، ھەممە مەخلۇقلار، ھاياتلىق، جانلىقلار بىر ئۇممەتتەك، ئۇلارنىڭ ئۆلۈپ ـ تېرىلىشى، ئاللاھنىڭ نەزلىدە بىرلا جاندەك بولىدۇ. ئەگەر سىز بۇ خىل تەتقىقاتنى ئۆزىڭىز قىلسىڭىز، چوقۇم تېرىلىش ھەق! دەپ ۋارقىراپ كېتەتتىڭىز، شائىتتىڭىز يار بەرسە ھازىرقى مىليون، مىليارت ھەسسە چوڭايتىدىغان مىكروسكوپلاردىن پايدىلىنىپ بىر كۆرۈپ بېقىڭ، قۇرۇقلۇقدا، دېڭىزدا بۇنداق ئەھۋاللار، ئۆلۈپ ـ تېرىلىشلەر ناھايىتى كۆپ، بىز مۇشۇلاردىن بىرسى، ئەمدى بىز سىلەرمۇ شۇنداق تېرىلىسلەر دېگەن ئايەتنى، سۇ تاماسا، سۇ چۈشسە ھاياتلىق پەيدا بولۇشنى، تېرىلىشنى، باھاردىكى يېشىللىققا ئوخشاتقان ھەدىسنى، قىيامەت كۈنىمۇ سۇ چۈشكەندىن كېيىن، تېرىلىپ قوپىشىمىزنى، ھەقىقى چۈشەندۇق. ئىلىم ـ پەن تەرەققىيات، ئەقلىي دەلىل بىلەن نەقلى دەلىلنى كۈچەيتتى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا مۇنداق بىر ئاجايىپ ئىشنى يازىدۇ، تەۋفىق دوست پاشا دەيدىغان بىر تونۇشى، مىسر ھۆكۈمىتى ئەۋەتكەن ئەلچىلەر بىلەن لوندونغا بېرىپ، روھ، نەپسىنى تەتقىق قىلدىغان، شۇنداقلا، جىنكەشلەر بىلەن ئۇچرىشىپ قالغان، 1912 ـ يىلى، بۇلار بىر نەچچە كىشى، بۇ جايغا چۈشۈپ، تەكشۈرگەن بولۇپ، ئۇلارنىڭ راستىنلا روھلار بىلەن ياكى جىنلار بىلەن سۆزلىشىدىغان ئىشنى بايقايدۇ، تېخى ئۇلار، روھ يەنى ئۆلۈپ كەتكەن ئاتا ـ ئانىسىنىڭ سۈرىتىنى، روھى تەرەپتىن غۇۋا تارتقۇزۇپ، ئېلىپ كېلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىشەنمىسە سۈرەتنى بېرىدۇ، بۇ ئىش راست، شەكسىز راست دەپ چىڭ تۇرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 221 ـ بەتتە، يەنى مۇشۇ تەپسىرگە بۇ ئەھۋالنى كىرگۈزىدۇ، يۇقىرقى ئىلىم ـ پەن، تەرەققىيات، ئۆسۈملۈك، ئۇششاق ھايۋان تەتقىقاتىدىن باشقا، بۇ ئەھۋال بىلەن روھنىڭ ھەقىقى بولىشىنى، ئۆلگەندىن كېيىن، چوقۇم تېرىلىشنىڭ ھەقلىقىنى ئىسپاتلىماقچى بولىدۇ، ماقالىدە ئىلان قىلىدۇ. كىتابۇلئەرۋاھ دېگەن كىتابقىمۇ كىرگۈزدى، ئۇ ئەلچىلەر، ئۇ تەۋفىق پاشا ئىشەنچىلىك دەپ قارايدۇ. ئەمما، مەن، كىشىلەرگە چۈشەنگىدەك سۆز قىلىش، ئەمەلىي دەلىل ـ ئىسپات بىلەن كۆرسىتىپ قويۇش كېرەك دەپ قارايمەن، شۇنداقلا، بۇ

ئەقىدە مەسىلىسى، ئۇ يا جىننىڭ ئىشى بولۇشى مۇمكىن، ئۇنداقتا، بۇمۇ بىر روھ دۇنياسىغا دەلىل بولىدۇ. ياكى بۇ بىر ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن ئالاھىدە شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئىش بولۇشى، شۇ ۋاقىتتىدا يۈز بېرىپ، كېيىن يوق بولۇشى مۇمكىن، بۇنداق روھ توغرىسىدىكى سۆزلەرنى كۆپ يازغان بولساممۇ، بۇ قېتىم توختاپ قالدىم، بۇ نازۇك ئىش، چوڭ ئىشتۇر، روھ ئىشى ئاللاھقا خاس ئىشتۇر.

بىز ئەقلى جەھەتتىن يۇقىرىقىدەك قايىل قىلالايمىز، شۇلار، قۇرئان، ھەدىس كۆپايە، ئاللاھنى ياكى تېرىلىشنى ياكى روھنى يا پەرىشتىنى ئېنىق كۆرسۈتۈپ بېرەلمەيمىز. ئۇنداق بولسا، ئەقىدە، ئىمان، غەيىبكە ئىشىنىش نەدە قالىدۇ؟ بۇ دېگەن سىناق دۇنيا، بۇ بەلكى، بىر قېتىملىق ھادىسىدۇر، ئاللاھ ئالىمدۇر.

بىز ئايەتلىرىمىزنى دەلىل، مۆجىزە ئالامەتلىرىمىزنى ئوپۇقتا ۋە ئۆز ۋۇجۇدۇڭلاردا كۆرسىتىپ تۇرىمىز

دېگەن ئايەتتە، ئالىملار دائىم بىرەر مۆجىزە، دەلىل تاپسا، مۇشۇ ئايەتنى دەلىل قىلىدۇ ـ دە، ئاللار، راستچىلدۇر دەيدۇ، ھەتتا، ئالىملار بۇ ئايەتنى زاھىرى مەنىسىنى چۈشىنىپ تۇرۇپ، ئايىتىمىزنى ئوپۇقتا كۆرسىتىمىز دېگەنلىك، يىراقدىن كۆرۈشكە ئىشارەت، تېلېۋىزور ھەتتا كومپيۇتېرغا ئىشارەتتۇر.

چۈنكى، مەيلى قۇرئان ئايىتى بولسۇن مەيلى مۆجىزە ئايەت بولسۇن، ئوپۇق ئارقىلىق كۆرسەتتى دېدى. شۇنداقلا، ئوپۇق ئارقىلىق سۈنئىي ھەمراھ ئارقىلىق كۆرۈنۈشنى، بۇ ئايەتكە ئىشارەت جەھەتتىن تەپسىر قىلدى، ئوسۇل، قائىدىدە ئىشارەت، دەلىلى بار، ئايەتتە، ئوپۇق ئۆز ۋۇجۇدىمىز تىلغا ئېلىندى، راستىنلا ئوپۇقلاردا، ئاسمانلاردا يېڭى بايقاشلار يېڭى مۆجىزىلەر ئاشكارىلاندى، قۇرئان، ھەدىسىدىن ئوپۇق ۋە ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا ئاشكارىلانغان مۆجىزىلەر نەچچە يۈزدىن ئېشىپ مىڭلارغا يەتتى.

ئاسمان ماددىسى دۇخان، يەنى گاز، ئوبېتا يوللار، ئاتموسفېرا، بۇلۇت، يامغۇر، دېڭىز ئاستى، ئۆزىمىزدىكى ئىچكى ئەزالار، ئانا رەھىمدىكى تۆرەلمە مۆجىزىلەر، ئاللاھ، ھەقىقەتەن ۋەدىسىدە تۇرىدۇ، ئەنە شۇنداق قىيامەت ۋەدىسىدىمۇ تۇرىدۇ، ئايەتتىكى س ھەرپى، پات يېقىندا دېگەن بولغاچقا، بۇ، ھازىر ساھابىلەر، تابىئىنلار ۋاختىدا يوق مۆجىزىلەر ئاشكارا بولغىنى، شۇنداقلا بۇندىن كېيىنمۇ توختىماي كەشپ قىلىنىشىنى، ئاشكارىلىنىشىنى، ئىنسانلار تېخىمۇ كۆپ تەرەققىياتلارغا ئىگە بولۇشىنى كۆرستىدۇ، ئەمدى، نۆۋەت بىزگە كەلگەندۇ، تېرىشايلى! بۇ كېچىمۇ ئاخىرلىشىدۇ، بىز يەنە نۇر، يورۇقلۇققا ئېرىشىمىز، يىراقنى كۆزلەك، رەسۇلۇللاھنىڭ مەككىدىكى چاغدا، ئاجىز چاغدا كىسرا قەيسەرلەرنى ھالاك قىلىپ، مال ـ دۇنياسىنى مۇسۇلمانلارنىڭ ئولجا ئېلىشىنى سۆزلەپ بېرىشى، شۇنداقلا، بۇ كۈنلەر كېلىشىدىن بۇرۇن ۋاپات تېپىشى، شۇ ئىشلارنىڭ راستىنلا بولۇشى، مۆجىزىدىن باشقا، ناھايىتى ئۇزۇن پىلانلاشنى كۆرستىدۇ، شۇڭا، قۇرئاندا ئەتە ماۋۇ ئىشنى قىلمەن، دېسە، ئىنشائاللا، يەنى ئاللا خالسا دەپ قويۇپ پىلانلاش، دۇرۇس قىلىنغان، ئۇمۇدۋار بولۇڭ.

275ـ278 ـ بەتكىچە، 20 ـ جىلد باشلىنىشىدىن بۇرۇن، مۇشۇ بەتلەردە كېيىنكى ئالىملار، نەشر قىلغۇچى ئورۇنلار، ھەرقايسى دۆلەتلەردىن ئىراق، باغداد، ئىراندىن دەمەشق، سۈرىيىلەردىن كەلگەن ئالىم، فىقھى مۇپتىلارنىڭ تەقرىزىدىن بەشنى قوشۇپ نەشر قىلغان، ئۇلار، بۇ خەتلىرىدە، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينى ماختاپ، دۇئايى ـ سالام يوللاپ، بۇ كىتابنى تەپسىر جواھرالقران نى ماختاپ، مەدھىيلەپ، كۆپ تەشەككۇر ئېيتقان، بۇ كىتاب، بارلىق ئىنسان بىلىدىغان،

بىلەلىگەن، بىلىشكە تېگىشلىك بولغان ئىلىملارنى ئۆز ئىچىگە ئاپتۇ، مۇشۇنداق پەيىتتە بىز ئۇچۇن مول بىلىم بېرىپلا قالماي، تەبئىي - پەن، ئىلىم - ھېكمەت، تەرەققىياتقا دەلىل تېپىپ بەردى، بىزنى توغرا چۈشەنچىگە ئىگە قىلدى.

ئىددىيىمىز ئازاد بولدى، بۇ بىدئەت ئەمەس، ئەسلى خۇراپىي، بىدئەتچى بىز ئىكەنمىز، دېيىشىپ كەتتى، شۇنداق، تەپسىلاتنى ئاشۇ خەتلەردىن كۆرۈلۈك، مېنىڭ بۇ تاللانمىلار كىتابىمۇ بۇ تەپسىر ئۇچۇن بىر ئىلاندۇر، خالاس. ئىنسان بالىسى خاتالىشىدۇ، ياخشىسى تۆۋبە قىلغىنىدۇر، مەغپىرەت سوراڭ، تىللىماڭ، ئەيىبلىمەڭ.

سۈرە شۇئارانى تەپسىرلىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

1412 ـ ھ 1991 - تۆتىنچى بېسىلىشى، ھازىر 2006 - يىلى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 16 ـ بەتتە ئاللاھ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ھادى يەنى يېتەكلىگۈچى، توغرا يولغا باشلىغۇچى، ھايۋانلارغىمۇ ئىلھام قىلىپ، رەھمەت قىلغۇچى، دېگەنلەر ئۇستىدە توختىلىپ، دېڭىزغا باردۇ، ئۇ بېلىقنى مىسال قىلىپ، ئاللاھ ئۇ بېلىقنىڭ جىسمىنى سۇغا لايىق، سۇ ئۇزۇشكە لايىق، چۆكۈپ ئۆرلەشكە لايىق ياراتقان بولۇپ، بېلىق ئىچىدە لەيلەتكۈچى خالتا بار، بۇ خالتا لىق ھاۋاغا تولغان، خۇددى ئىچىگە يەل بېرىپ قويغاندەك، بېلىق، چۆكۈشنى خالىسا، يەلنى چىقىرىدۇ - دە، چۆكىدۇ، ئۆرلەشنى خالىسا، ھاۋانى ئىچىگە سۈمۈرىدۇ ـ دە، ئۆرلەيدۇ، ئىلغار تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەر، تۇنجى بولۇپ سۇ ئاستى پاراخوتىنى ئەنە شۇ ئۇسۇلدا ياسىغان، ئىچىگە سۇ تولسا چۆكىدۇ، سۇنى چىقارسا ئۆرلەيدۇ، **ھەقىقەتەن بىز مەخلۇقاتلاردىن غاپىل ئەمەس**، ئايەت.

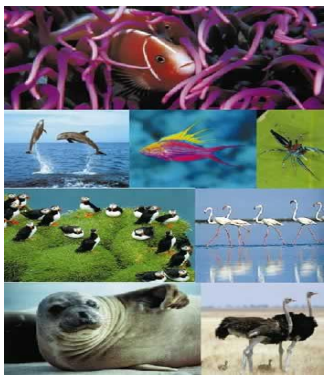

ھەربىر ھايۋانىڭ چېكىسى، مېڭىسى ئاللاھنىڭ قولىدا، قارىڭ، قۇشلار بۇنىڭ ئەكسى، ئۆزىگە لايىق قانات، تىرناق، ئۆتكۈر كۆزلەر، ئۇنىڭ جىسمى ھاۋاغا لايىق لايىھىلەنگەن، بۇ تەتقىقاتتىن ئۇچۇشنى كەشپ قىلدۇق، ئاللاھ شۇڭا قاراڭلار دەپ بۇيرىغان.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنە مۇنداق دەيدۇ: مېھرىبان، ھېكمەت بىلەن ئىش قىغلۇچى ئاللاھ، يىلان - چايانلارنى بىر قىسىم مەينەت، نىجىس ھايۋان، ھاشارەتلەرنى، ھاۋانى تازىلاش، مىكروبىنى تازىلاش ئۇچۇن، ۋابانىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۇچۇن، ئاشۇ پاسكىنا جايدا ياراتتى، سىز ھەرگىز چۈشىن، ھەرە باشقا ھاشارەتنى تۆمۇرچىنىڭ، ياغاچچىنىڭ دۇككىنىدىن تاپالمايسىز، ئەلۋەتتە بۇلار، قاسساپ بازىرىدا، قۇشخانىدا، مەينەت، پاسكىنا جايلاردا بولىدۇ، ئاللاھ، ھەقىقەتەن ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، كائىنات ئىشلىرىنى ئۆزى باشقۇرىدۇ، ھەممىسى، ئاللاھنىڭ قوشۇنلىرى، ئۇ خالىغىنىنى قىلىدۇ.

بۇ سۈرىنىڭ ئىسمى ئالاھىدە مەخسۇس شۇئارای مەسلىھەت دەپ ئاتالدى، **مۆئمىنلەرنىڭ ئىشلىرى ئۆزئارا مەسلىھەت بىلەن بولىدۇ** دېگەن ئايەت. مەسلىھەت سېلىش، سىلەرگە ئامانەت قالدى دېگەن ھەدىس، رەسۇلۇللاھ، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى تۇرۇپ، ئۇلگە بولۇش ئۇچۇن، بىزنى ئىقتىدا قىلسۇن، ئۇگەنسۇن دەپ، ساھابىلەردىن مەسلىھەت ئېلىشى، ئۇلارنىڭ قەلبىنى خاتىرجەم قىلىشى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپە ئىشنى ئالتە كىشى ئوتتۇرىغا مەسلىھەت بىلەن سايلاشقا

قويۇشى، ساھابىلەر بىلەن مەخسۇس يىغىن ئېچىپ، مەسلىھەت قىلىشى، ساھابىلەر ئارىسىغا ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، كىچىك بولسىمۇ ئىلىم بولغانلىقىدىن ئارىلاشتۇرۇشى، كېيىنكى خەلىپە، سۇلتانلارنىڭ مەسلىھەت يىغىنى ئېچىشى، بىزگە مەسلىھەت سېلىشنى ئورتاق يىغىن ئېچىپ، پىكىر، كۆز قاراشلارنى ئېلىپ ئەڭ توغرىسىنى قىلىش، مېنىڭ ئۇممىتىم خاتا، زالالەت ئۈستىدە بىرلەشمەيدۇ دېگەن ھەدىسكە ئاساسەن، مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان ئىش ياخشى دېگەن. ھەدىسكە ئاساسەن، چوقۇم ئىتتىپاقلىششى، جەم بولۇش، بىرلىششى، ھەمكارلىششى لازىم. ب د تىنى مۇسۇلمانلار قۇرۇشقا ھەقلىق، قۇرئاندىكى بىرلىشكىلار، ئىختىلاپلاشماكلار، مۇتەكەببىرلىك قىلماكلار، ھەممىكلار قۇرئانغا ئېسىلىكلار، ئىسلام بايرىقى ئاستىغا ئۈيۇشۇپ، جەم بولۇكلار، ئارىلىقىكلارنى ئەپلەشتۇرۇكلار، ئاداۋەت ساقلىماكلار، دۈشمەنگە بىرلىكتە تاقابىل تۇرۇپ، ھۇجۇم قىلىكلار دېگەن بۇيرۇقلارمۇ مۇشۇنى كۆرسەتسە كېرەك، بىز تاھارەت، تەيەممۇم، زاكات مەسىلىلىرىنىلا تەتقىق قىلماي، مۇنداق بۇيرۇق، ئەمىر ـ پەرمانلارنىمۇ تەتقىق قىلىشمىز، تەرتىپكە سېلىشمىز، ھۆكۈم چىقىرىپ، ئەمەل قىلىشمىز لازىم، ھەممىسى ئوخشاشلا ئاللاھنىڭ بۇيرۇقلىرى، چىن دىلىدىن ئىنساپ قىلىڭ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 56 ـ سەھىپىدە، بارلىق پەيلاسوفلاردىن قۇرئان ئايىتى بولۇپمۇ، ئىككى ھەرىپ، يەنى حُبَّ ح ب دېگەن، ئىككى ھەرىپ ئىچىگە كىرگۈزۈۋېتىدۇ، مەنىسى، ياخشى كۆرۈش، ئۇ بولسىمۇ بارلىق ھەقىقەتچى پەيلاسوفلار بىردەك، مۇنداق خۇلاسىگە كەلگەن، كائىنات، مەۋجۇدات، مەخلۇقات، ماددا، جىسىم ھادىسىلەر ھەرگىز ئىلاھ بولالمايدۇ، بۇلارنى ياراتقان، پەيدا قىلغان، مىزان، نىزامغا، تەرتىپكە سېلىپ، تەدبىر، ئىلىم ـ ھېكمەت بىلەن باشقۇرغۇچى، ھەقىقى ئىلاھتۇر، ئۇ ئاللاھدۇر. ئاشۇ خالىقا ئاللاھقا بولغان ئىبادەت، ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببەت بىلەن بولىدۇ دېگەن.

بۇ يەكۈن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام، يۇلتۇزلارنى، ئاي، كۈنلەرنى ئىلاھ ئەمەس، مېنىڭ رەببىم ئۇلار ئەمەس، مەن ئۇلارنى ياراتقان زات تەرىپىگە يۈزلەندىم، دەپ مۇنداق بىر سۆزنى قىلىدۇ، **لائۇھىببۇلئافىلىين** مەنى مەن بۇنداق ھادىسە خاراكتېرلىك، يوقاپ كېتىدىغان مەخلۇقلارنى دوست تۇتمايمەن، ياخشى كۆرمەيمەن، يىنى ئىبادەتنى ئۇلارغا قىلمايمەن دېگەن. ئۇ نېمە ئۈچۈن، ئىبادەت قىلمايمەن، دېمەستىن ئۇلارنى ياخشى كۆرمەيمەن دەيدۇ، حُبَّ ئىككى ھەرىپ، دەل مۇشۇ شۇدۇر.

ھەرقانداق ئىبادەت قىلغۇچى، يا ئازابدىن قورقۇپ، يا رەھمەتنى، جەننەتنى ئارزۇ، ئۈمىد قىلىپ، تاما قىلىپ قىلىدۇ، بىرى قورقۇپ، بىر ئۈمۈتتە ياكى ئىككىلىسى بار، بۇلار بولسا، تۆۋەن دەرىجىدە تۇرىدىغانلار، چۈنكى، بۇلار، زىياندىن قېچىپ، پايدىنى قوغلىشىپ، ئىبادەت قىلدى، رەببىنى سېغىنىپ، دۇئا قىلدى، بۇلاردىن يۇقىرى تۇرىدىغانلار بولسا، رەببىگە ئىشتىياق باغلاپ، ياخشى كۆرۈپ، ئاللاھقا بولغان مۇھەببىتى، ئىشقى ئۈچۈن ئىبادەت قىلىدۇ. شۈكرى ئۈچۈن، ئىبادەت قىلىدۇ، مەخسىدى رەببىنى ئەسلەش، شۈنىڭ ئۈچۈن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئىبادەت دېگەن سۆزنىڭ ئورنىغا مەن بۇلارنى ياخشى كۆرمەيمەن، يەنى ياخشى كۆرۈپ ئىبادەت قىلمايمەن. مەن ياخشى كۆرۈپ ئىشتىياقتا ئاشق بولۇپ، سېغىنىپ، شۈكرى قىلىپ، ئىبادەت قىلىدىغان زات، ھەممىنى ياراتقان بىر ئاللاھدۇر، دەپ ھەقىقى ئىلاھ بولۇشقا تېگىشلىك زات ئاللاھنى ئىبادەت غايىسى بولغان،

مۇھەببەتنى ئوتتۇرىغا قويغان، مانا بۇ ھەبىب دېگەن ئىككى ھەرىپ، مۇشۇ ھەقىقەتنى كۆرسىتىدۇ دەپ يازدى.

سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ نەزەريەنى، سۈرە مۇھەممەدنىڭ تەپسىرىدە «فىزىلال قۇرئان»دا ئوتتۇرىغا قويىدى، ئۇ تۆت ئۆستەڭ چىقىدىغان ئايەتنى بۇ دېگەن، نەپسى، يېمەك ـ ئىچمەك، نىكاھقا قىزىقىدىغانلارغا بۇ دېگەن قىزىقتۇرۇش، بۇلاردىن يۇقىرىسى بولسا، سۈرە مەريەمدىكى مۇنۇ كىشىلەر، ئىمان ئېيتقان ياخشى ئەمەل قىلغان تەقۋادار كىشىلەر ئاللاھ، ئۇلارنىڭ دىللىرىدا، ئاللاھقا بولغان مۇھەببەت، دوستلۇق پەيدا قىلىدۇ، 96 ـ ئايەت.

ئۇلار ئاشۇ مۇھەببەت، دوستلۇق ئۇچۇنلا ئىبادەت قىلىدۇ، دىدار، ئاللاھنىڭ جامالىنلا كۆزلەيدۇ، ئىككىلىسى توغرا بولسىمۇ، بۇلار يۇقىرى تۇرىدۇ، دەپ رابىئەنىڭ سۆزنى كەلتۈرىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئىبادەتنى قورقۇپ ئەمەس (دوۋزاخدىن)، جەننەتنى ئۈمىد قىلىپ ئەمەس، ئاللاھنىلا ياخشى كۆرۈپ، ئىشتىياق باغلاپ، شۈكرى ئۇچۇن قىلىش، جەننەت، دوۋزاخ بولمىسىمۇ، ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش نەزەريىسى، رەسۇلۇللاھمۇ پۈتلىرى ئىششىغىدەك ئىبادەت قىلغان، ئىلگىرى ـ ئاخىرى گۇناھلىرى، مەغپىرەت قىلىنغان تۇرسا، ئۆزلىرىنى نېمانچە قىينايلا؟ دېسە، مەن شۈكرى قىلىدىغان بەندە بولمامدىم دېگەن.

جەننەت بىلەن بىشارەت بېرىلگەن كىشىلەرمۇ، تېخىمۇ كۆپ ئىبادەت قىلىپ كەتكەن، مەخسەت، ئېشىق ـ مۇھەببەت، ئاللاھنىڭ دىدارىنى، جامالىنى كۆزلەشتۇر، ئاللاھ بىزلەرگىمۇ جامالىنى كۆرسەتكەي، ئامىن!

ئاسمانلارنىڭ، زېمىننىڭ يارىلىشى ۋە ئۇ ئىككىسىدە جاندار، ھاياتلىقلارنىڭ يېيىلىش، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە دەلىل، ئالامەتتۇر، ئاللاھ، ئەگەر خالىسا، ئۇلارنى جەمئىي قىلىپ يىغىشقا قادىردۇر، سۈرە شۇئرای 29 ـ ئايەت.

قەدىمقى ئالىملار، مۇپەسسىرلەر، بۇ ئايەتتىكى ئىككىلىك زەمىرنى يەنى ئىككىلىك، ئالماشنى چۈشەندۈرۈشتە بۇنىڭدىن ھۇمادىن بىرلىك مەخسەت دەپ تەپسىر قىلىپ، خاتالاشقان، ئۆز كۆز قارىشىنى ئايەتكە تەڭشەپ، زاھىرى ئوچۇق ـ ئاشكارا مەنىسىنى بۇرمىلىغان، ساھابىلەرنىمۇ دورىمىغان، ئۇلاردا مەسىلە يوق، ھازىرقى ئالىملار مۇپەسسىرلەر بۇ ئايەتنى مۆجىزە قاتارىدا سانايدۇ، چۈنكى، بۇ ھۇما ئىگىلىك، كىشىلىك ئالماش، ۋە دابىەت دېگەن، لەۋزى يەنى ئۆملىگۈچى جاندار دېگەن لەۋزى، يەرشارىدىن باشقا پىلانېتلاردا چوقۇم ھاياتلىق بار، جانلىق بار، مەيلى بىز تاپالايلى، ياكى تاپالمايلى، بۇ يەرشارىدىكى ھاياتلىق ئامىللىرىغا ئۇيغۇن كەلسۇن، كەلمىسۇن، چوقۇم بار دېدى، بۇنىڭدا كەلگۈسىدە مۆجىزە بار. دېگىزدا قاتنىغۇچى تاغدەك كېمىلەر، ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكى، قۇدرىتىگە دەلىلدۇر، ئەگەر ئاللاھ خالىسا، شامالنى توختۇتۇپ قويىدۇ ـ دە، كېمىلەر دېگىز ئۈستىدە توختاپ قالىدۇ، بۇنىڭدا قاتتىق كۈنلەردە سەۋرى قىلغۇچى، كەڭچىلىكتە شۈكرى قىلغۇچى، ھەربىر مۆئمىن ئۇچۇن ئىبرەتلەر بار، 32 ـ 33 ـ ئايەت.

بۇ ئايەتتە، سەۋرى قىلىپ، شۈكرى قىلىپ، ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىش، ئىبرەتنى تېپىپ چىقىش كۆرسىتىلدى، بۇ ئايەت، دېگىز ۋە كېمە ـ پاراخوت تەتقىقاتى، بۇ جايدا بىز كۆز ئالدىمىزغا تاغدەك كېتىۋاتقان كېمە، پاراخوت،

ئاۋىياماتكىلارنى كەلتۈرسەك، ۋە شۇ دېگەندا ئەملىي سەپەر قىلساق، چوقۇم سەۋرىگە ۋە شۈكرى قىلىشقا لايىق بولاتتۇق. ھىلىھەممۇ بۇ نېئمەتتىن پۈتۈن يەرشارى ئەھلى بەھرىمەن بولۇۋاتىدۇ، شۈكرى قىلىش لازىم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ قېتىم 60 ـ بەتتە، ھارارەت، ئىسسىقلىقنىڭ، ھاۋا بېسىمىغا بولغان تەسىرىنى شامال ھاسىل بولۇشىنى 61 ـ بەتتە شامال چىقىش نەزەريىسىنى ئىسسىق ـ سوغۇق، ھاۋا ئېقىمىنى مەسىلە شامالىلىرىنى، 62 ـ بەتتە، يەرشارىنىڭ ئايلىنىشىنىڭ شامالغا بولغان، تەسىرىنى، شامالنىڭ جەنۇب، شىمال، شەرق، غەرىپ تەرەپكە بولغان يۆنىلىشىنى 64 ـ بەتتە يەرشارىدىكى شامالار يۆنىلىشىنى 65 ـ بەتتە، يەرشارى خەرىتىسىنى كەلتۈرۈپ، يۇقىرقى ئەھۋاللارنى سۈرەتلىك تونۇشتۇرغان، مانا

بۇ قائىدە، ئىنتىزام، بىلىملەرنى، شامال، بۇلۇت، يامغۇر ئىلمىنى ئوقىغاندا، بىر زاتنىڭ ئالدىن بىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇشنى ھىلىھەممۇ دائىم پۈختا نىزام بىلەن باشقۇرۇشنى سەزگەندە، چوقۇم شۈكرى قىلماي تۇرالمايدۇ، شۇنداقلا، بۇ زور غەلىبە، ئۇرۇشلاردا ئەسقاتىدۇ، ھەربىر ئەسكەر بولۇپمۇ دېگىز ئارمىيىسى بۇ ئىلىملارنى چوقۇم بىلىشى لازىم، ئۇچقۇچىلارمۇ بۇنىڭ سىرتىدا ئەمەس، شامال ئارقىلىق ئۇچار گىلەمدە ئۇچۇش نەزەريىسىدىن، ئايرۇپىلان، ئالەم كېمىسىگە تەرەققي قىلغاندەك، شامال بىلەن يەلكەنلىك كېمىدە مېڭىشىدىن ھازىر ھەقىقى تاغدەك پاراخوتلارغا، ئاۋىياماتكىلارغا، سۇ ئاستى پاراختلارغا تەرەققي قىلدۇق، بۇ خىل كەشپىياتلارنى، قۇرئان، ھەدىس، بۇرۇنلا ئوتتۇرىغا قويغان، لېكىن، مۇسۇلمانلار، قاراش، كۆزىتىش، ئىبرەت ئېلىش، كەشپ قىلىشلاردىن يۈز ئۆرىگەن، ھەركىم قىلسا، ئۆزىگە قىلىدۇ، بۇ خىل جازامۇ بۇ سۈرىدە سۆزلىنىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي 69 ـ بەتتە مۇنداق دەيدۇ: دېگىز، شامال، كېمە دەرسلىكىنى ئوقۇغان ۋە ماڭغان كىشى، ئاستىن ئالەمدىن ئۈستۈن ئالەمگە نەزەر تاشلاپ، ئاللاھنىڭ مۇنۇ ئايەتلىرىنى، بىز ئاسمانلاردا مەنزىللەر، يوللار، ئوربىتا ئورناتتۇق، قارىغۇچىلار ئۈچۈن، ئۇلارنى زىننەت قىلدۇق، ئاسماننى قوۋرەت كۆچمىز بىلەن قوروپ چىقتۇق، بىز ئۇنى كېڭەيتىپ تۇرىمىز، سۈرە ۋاقىئە، ئاللاھ ئاسماننى كۆتۈردى، ئىگىز قىلدى، ئۇنىڭغامىزان ئورناتتى، يوللۇق ئاسمان بىلەن قەسەمكى، دېگەندەك، ئايەتلىرىنى ئەملي كائىناتتىكى ئايەت ئالامەتلىرىگە تەتبىقلاپ، ئاسماندا سەيرە قىلىۋاتقان سەييارىلەرگە قارايدۇ، ئويلىنىدۇ، ئۇلار قانداق سەيرە قىلىدىغاندۇ؟ قايسى يوللاردۇر ئۇ؟ دەپ سوئال قويىدۇ، مەن ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بېرىمەن، گەرچە بۇرۇن كۆپ سۆزلەپ يازغان بولساممۇ، بۇ قېتىم قۇياش سىستېمىسىدىكى سەييارىلەرنىڭ يىلى، ئارىلىقى، ھەجمى قاتارلىقلارنى سۆزلەپ بېرىمەن.

قۇياش بولسا، كېچە ئاسمىنىدا كۆزۈڭگە كۆرۈنىدىغان، ئەتراپى خالىيراق، چوڭىراق يۇلتۇزدەك، سامان يولى سىستېمىسىدىكى بىر يۇلتۇز، ئۇ بىزگە يېقىن ئەمەس، بىز ئۇنىڭ ھەمراھى بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن ئۇنىڭغا بەك يېقىن تۇرىمىز، ئەلۋەتتە، سەن ئاشۇ يىراقتىكى بىر يۇلتۇزنىڭ كۆزۈڭگە كۆرۈنمەي قالغان، يەرشارىدەك بىر پىلانېت، ھەمراھىدا بولغان بولساڭ، بۇ قۇياشنىمۇ كۆزۈڭگە ئاشۇ

يۇلتۇزدەكلا كۆرۈنەتتى، يەرشاربدىن ئىبارەت بۇ ھەمراھلار كۆرۈنمەي قالاتتى، ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، مېركۇرى بولسا، قۇياش ئەتراپىنى تەخمىنەن 88 كۈندە ئايلىنىپ بولىدۇ، بۇ ئۇنىڭ بىر يىلى ئۇ قۇياشتىن 57 مىليون كىلومېتىر يىراقتا تۇرىدۇ، زۆھرە بولسا، 108مىليون كىلومېتر يىراقتا تۇرىدۇ، ئۇنىڭ ھەجمى يەرشارىچىلىك كېلىدۇ.

ئۇ يۇلتۇز ۋە نىسرا يۇلتۇزى دەپ ئاتالغان يۇلتۇز شۇ، ئۇيغۇرلار زۆھرە، چولپان دەپ ئاتىۋالىدۇ، ماربس بولسا، يەرشارىچىلىك بولۇپ، زېمىن، قۇياش تەرەپدىن ئۇچىنچى بولسا، بۇ تۆتىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ، ئۇ قۇياشدىن 225 مىليون كىلومېتىر يىراقتا تۇرىدۇ، يەرشارى بولسا، تەخمىنەن 150 مىليون كىلومېتىر يىراقتا، ئۇ، قۇياشنى 669 كۈندە ئايلىنىپ بولىدۇ، بۇ ئۇ نىڭ بىر يىلى، يۇپىتىر بولسا، 1300 ھەسسە چوڭ بولۇپ، ئايلانمىسى 140000مىليون كىلومېتىر كېلىدۇ، قۇياشتىن 770 مىليون كېلومېتىر يىراقتا، ئۇنىڭ قۇياشنى بىر ئايلانغا بىر يىلى يەرشارىنىڭ 12 يىلىغا، 12 قېتىم ئايلىنىپ چىقىشغا تەڭ، ساتۇرۇن، قۇياشتىن 1400 مىليون كىلومېتىر يىراقتا، ئۇ زېمىندىن 718 ھەسسە چوڭ بولۇپ، ئۇ، قۇياشنى زېمىن كۈنىدىن 10759 كۈندە، يەنى توققۇز يېرىم يىلدا بىر ئايلىنىپ چىقىدۇ. ئۇرانۇس، قۇياش ئەتراپىنى، يەرشارى يىلى بويىچە 84 يىلدا بىر ئايلىنىپ چىقىۇد، قۇياشدىن 708 مىليون پەرسەخ يىراقتا تۇرىدۇ، ھەجمى، يەرشاربدىن 69 ھەسسە چوڭ، نېپتون، قۇياشتىن 1107000 پەرسەخ يىراقتا، بۇ پىلانېت 125 يىلدا بىر قېتىم قۇياشنى ئايلىنىپ چىقىدۇ، بۇندىن باشقا ھەمراھلار بولۇشى، كەشپ قىلىنىشى مۇمكىن، ئۇندىن باشقا نۇرغۇن سەييارىلەر بار، توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچىدۇر.

ھازىرقى كۈندە سانلىق مەلۇماتلار ئۆزگەرگەن بولۇشى مۇمكىن، قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بۇ ھەمراھلار ئارىلىقىنى ساقلاپ، سوقۇلۇپ كەتمەي، بالدۇر ـ كېيىن ئايلىنىپ بولسىمۇ تېز، ئاستا ماڭسىمۇ، بىزنىڭ ھاياتىمىزغا تەھدىد سالماي، پۈختا نىزام بىلەن ماڭىدۇ، سەيرە قىلىدۇ، بۇ ھەممىنى پۈختا ياراتقان، ئاللاھنىڭ ھۈنىرىدۇر، ياراتقۇچىسىز پەيدا بولمايدۇ، چۈنكى، ئۇ ھادىسە، باشقۇرغۇچىسىز، تەدبىرسىز بۇنداق پۈختا نىزامغا ئىگە بولۇپ قالمايدۇ، چۈنكى، ئۇ جانسىز، ئەقلسىز، بۇلار كىمنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن؟ خۇددى ئاي شارىدەكلا بىزنىڭ پايدىمىز ئۈچۈن بۇ پىلانېتلار سۈرئىتىگە قارىڭ، يوللار، ئوربېتىغا قارىڭ، ئۇنى بىر كۈچ ئىتتىرىۋاتىدۇ، ئايلاندۇرىۋاتىدۇ، ئاللاھ ھەممىنى ياراتقۇچى، مۆجىزىلىك قۇرئان شاھىددۇر. ئاللاھ قوبۇل قىلسا، شەكسىز ئىمانىم بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ يەردە خۇددى بۇرۇن يازغان ۋە بۇندىن كېيىن يازىدىغان بارلىق ئىلىمنىڭ خۇلاسىسى، جەۋھىرى مۇشۇ جايدا دېگەندەك، مۇھىم مەسىلىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ئۆتىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، تەۋھىد جەھەتتىن بىز يۇقىرىدا مۆجىزىلەر ئارقىلىق ئىسپاتلاپ چىققان، بارلىق كائىناتنى ياراتقۇچى يەككە ـ يىگانە بىر ئاللاھقا شەكسىز ئىشىنىش، پەقەت ئۇنىڭغىلا ئىبادەت قىلىش، چوڭ ـ كىچىك، ئاشكارا ـ يوشۇرۇن، شېرىك كەلتۈرمەسلىك، بەندىلەرنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدىغىنى پەقەت ئاللاھقا قىلىنغان ئىبادەت، ۋاستە، ۋەسىلىمۇ شۇ ئىبادەت، ئاللاھ بىلەن ئىبادەت ئوتتۇرىدا ۋاستە يوق، پەقەت شۇ بىر ئاللاھنىلا كۆزلەشنى مەخسەت قىلىپ بۇ جايدا ئىبنى مۇبارەك بىلەن شەيخ دەببا رەھمەھۇللا ئەلەيلەر ئارىسىدىكى بىر سۆھبەت خاتىرىسىنى بىزگە تەقدىم قىلىدۇ.

ئىبنى مۇبارەك رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ شەيخدىن مۇنداق سورايدۇ: كىشىلەر، بولۇپمۇ سوپىلار،

ئاللاهنى قويۇپ، سالىھ، شەيخ، تەقۋا بەندىلەرنى ياكى ئۆز شەيخ ئۈستازلىرىنى، پىرلىرىنى ئەسلەپ ئۇلاردىن ياردەم سورايدىكەن، ئاللاھ بىلەن ئارىسىغا ۋاستە قىلىدىكەن، ۋەسىلە يېقىنچىلىق ئىزدەيدىكەن، تېخى قەسەم قىلىشلىرى، ئەگەر ئۇلارغا ئاللاھدىنلا ياردەم سوراڭلار ۋەسىلىنى ئىبادەت بىلەن قىلىڭلار، مازايى ـ ماشايىخلارغا چوقۇنماڭلار، ھەممىگە بىر ئاللاھ كۇپايە، ۋاستە قىلمۇالماڭلار دېيىلسە، بۇ سۆزلەر جايىغا چۈشمەيدۇ، ئۇلار جاھىللىق بىلەن تۇرىۋالىدۇ، بۇ دېگەن ئىلھام بىلەن بولغان، بالدۇرقىلار نېمە قىلسا شۇنى قىلىمىز دەيدۇ: ئەمەلىيەتتە، ئىلھام ئەجدادقا بولغان تەقلىدچىلىك تۇپتىن خاتا، شېرىك ئەقىدىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، ئۇلارنىڭ بەزىسى ھەددىدىن ئېشىپ، سەن تېخى ئاللاھ دېيىشكە لايىق ئەمەس، سەن شەيخىم، پىرىم دەپتۇر، مەن ئاللاھ دېسەم كۇپايە دەپ ئوچۇق شېرىككە چاقىرىدۇ، ئۇلار، ھەرقانداق قىلغىنى بىلەن بىدئەت، شېرىك ئېتىقاد بولغاچقا، ئاللاھدىن يىراق تۇرىدىغۇ دەيمەن؟ دەپتۇ. سالىھ ئەۋلىيالار پىشۋاسى شەيخ دەبباغ مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ، شەرىئەت ئايرىم نەرسە، ھەقىقەت، تەرىقەت ئايرىم نەرسە دەپ كىشىلەرنى گوللايدىغان، پاك شەرىئەتتىن چىقىپ، بىدئەت خۇراپىيلىققا پاتقان بۇنداق كىشىلەر كازىراپ، ئالدامچى، نىجىس كىشىلەردۇر، ئۇلارنىڭ داۋاسى نىجىس بولغاندەك، زاتىمۇ نىجىسدۇر، ئۇلار ئىبادەتلىرىنى ئۆزىگە قارشى چىققان ھەقىقەتچى ئالىملارنى قاغاش ئۇچۇنلا قىلىدۇ، ھەقىقى ئەۋلىيا، شەيخ، ئۈستاز بولغان كىشى دېگەن، بىر خالىقنىلا ئەسلەيدۇ، ھەم شۇ زاتنىلا ئەسلىتىدۇ. ئۇنىڭ دۇئاسى يا دەرھال سورىغىنى بېرىلىپ ئىجابەت بولىدۇ، يا شۇ زىيان كۆتۈرۈلىدۇ، بۇمۇ بەرگەنگە ئوخشاش، ياكى ئاخىرەتتە بېرىلىدۇ، بۇ ئەڭ كاتتىسى، نوچىسى، ياكى ئاللاھ ئىجابەت قىلماسلىق سىرىنى تەقدىردىكى بىر سىرنى كۆرسىتىپ قويىدۇ ياكى ئەۋلادلارىدەك باشقىلارغا بېرىدۇ، ئىشقىلىپ، ھېكمەتنى بىر ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. مەيلى شەيخ، ئۈستاز بولسۇن مەيلى مۇرت، تالىپ بولسۇن، ئۇلاردا، تۆۋەندىكىدەك سەۋەبلەر بولىدىكەن، قىلغان داۋاسى بىكار، قۇرۇق داۋادۇر، ئۇلار ئۆزىنىمۇ ئۆزگىنىمۇ ئازدۇرغانلاردۇر.

ئاللاھ، ئۇنىڭغا، سانسىز نېئىمەتلەرنى بەرسە، ئۇ قەتئىي بەرمەيدۇ، بۇ ئامانەتكە خىيانەت قىلىدۇ، مانا مۇشۇنداق 360 كۈنگە، 360 سەۋەب بولۇپ، ھەممىسى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرماي، بەلكى ئەكسىچە يىراقلاشتۇرىدۇ، ئۇ قىلغان ئىشنى توغرا، ياخشى دەپ قىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ، ئەڭ زىيان تارتقۇچى بولىدۇ. ئۇ سەۋەبنىڭ بىر قىسمى مۇنداق:

1. ئۆزىدىن يۇقىرى دەرىجىلىك سالىھ كىشىلەرگە ئاللاھ رىزالىقنى، دىدارىنى كۆزلەپ بەرمەي، شۇ كىشىنىڭ رازى بولۇشىنى كۆزلەپ بېرىش.

2. ئاللاھقا ئىخلاس بىلەن قىلغان ئىبادەت ئارقىلىق ۋەسىلە، يېقىنچىلىق ئىزدىمەي، ئاشۇ سالىھ ياكى نامدا سالىھ كىشىلەر بىلەن يېقىنچىلىق ئىزدەيدۇ، ئۇلارنى ۋاستە قىلىپ، ھاجىتىنى شۇلارغا قويىدۇ، بۇ ئاللاھدىن ئەڭ يىراق كىشىدۇر.

3. سالىھ كىشىنى ياكى قەبرىسىنى زىيارەت قىلىدۇ، ئاللاھنىڭ ھەقىقى بولغان پەرىز ياكى ۋاجىپىنى ياكى قازاسىنى تەرىك ئېتىدۇ، مۇستەھەپكە توغرا كەلمەس بەلكى بىدئەتنى چوڭ بىلىدۇ، ئەمما، ھەقىقى شەرىئەت تەكلىپلىرىگە سەل قارايدۇ.

4. مال ـ دۇنيا، رىزىقى ياكى ئۆمۈرگە نىسبەتەن زالىمدىن قورقىدۇ، ئەگەر، ئىتائەت قىلمىسام،

جسمانى، ئىقتسادى زىيان يېتىدۇ دەپ ئاللاھدىن ئىبارەت ھەقىقى رازىلىقنى ئۇنتۇيدۇ، ئاللاھنىڭ غەيرىگە بېقىندى بولۇپ قالىدۇ، بۇلار، ئاللاھدىن يىراق، پەقەت، ئاللاھدىنلا قورققان، ئاللاھقا يېقىندۇر.

5. رازىلىق، ئاللاھنى قويۇپ، بەندىدىن بولۇپمۇ ئاشۇنداق زالىم، پاسىقلاردىن تاما قىلىدۇ، ئۆزى ئۆيىدە قەلبى جاھاندا بولىدۇ.

6. كاپىرغا، زالىمغا، پاسىققا، بىدئەتچىگە ياردەمچى بو لىدۇ، ئۇلارغا يول كۆرسىتىدۇ، نەسىھەت قىلىدۇ، بۇلارمۇ زىياندا.

7. مۇسۇلمانلار بىلەن كارى يوق، بولۇپمۇ نامرات، پېقىرلا بىلەن ئۇلارنى ياخشىغا بۇيرۇپ، ياماندىن توسىدىغان ئىشنى قىلمايدۇ، ئۆز نەپسى بىلەنلا بولىدۇ.

8. ئاللاھقا قىلغان ئىبادەتلەردىمۇ دۇنيانى مەخسەت قىلىپ قالىدۇ، يا دۇنيانى تائەت ـ ئىبادەت ئۇستىگە قويۇپ قالىدۇ، بۇ ئاخىرەتنى قويۇپ، دۇنياغا تۇرغانلىق بولىدۇ.

9. دۇنيانى، نەجىس، پەسكەش، تۆۋەن يوللار بىلەن تىلەيدۇ، ساھابىلاردەك، جىھاد، تىجارەت، زىرائەت قاتارلىق ھالال يول بىلەن تىلىمەيدۇ، تۆۋەننى تاللايدۇ، مۇشۇ دۇنيالا بولسا بولىدۇ.

10. ئىبادەتنى دۇنيادا مولچىلىق ئۈچۈن، سالامەت تۇرۇش ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ رەھىم قىلىشى ئۈچۈن، زىياندىن مۇداپىئە ئۈچۈن قىلىدۇ، ئاللاھنى، دىدارىنى ھەقىقى ئاخىرەتنى كۆزلىمەيدۇ، بەلكى، ئىبادەتلىرىدە ئۆزىگە مۇخالىپ كىشىلەرنى قاغايدۇ، دىنسىز كاپىرلار ئۇنىڭ تىلىدىن، ئەيىبلىشىدىن سالامەت قالىدۇ.

11. مەسجىددەك جايلاردا ئۆزى بىلىپ، بىلمەي ئاسىيلىق قىلىدۇ، بۇ مەئسىيەتنى، جىنايەتنى پەقەت ئۆزىلا بىلىدۇ، بۇنداق كىشىمۇ تۆۋبە قىلمىسا، ئۆزىنى ئوڭشىمىسا، ئاللاھدىن يىراق.

12. بىدئەت، خۇراپى مەسلىسى، بۇنىڭدىن نېرى بولسىمۇ باشقىلارنى توسمايدۇ.

13. ئايالنى، ئەھلىنى، يېقىنلىرىنى گۇناھسىز ئۇرىدۇ، ئەيىبلەيدۇ، ئۇلارنىڭ ھەققىنى ئادا قىلمايدۇ.

14. قىلغان ياخشى ئىشىغا ۋە ئېھسانىغا، نەپىقسىگە مىننەت قىلىدۇ.

15. ھەسەد قىلىدۇ، ئۆزىدىن تۆۋەنلەرنىڭ يۇقىرلاپ كېتىشىنى كۆرەلمەيدۇ.

16. گۇناھنى، ئاسىيلىقنى بىلىپ تۇرۇپ قىلىدۇ، تۆۋبە قىلمەن دەيدۇ.

17. دۇنيانى ھارامدىن توپلايدۇ، مەخسەت پاكلىمايدۇ.

18. ئاتا ـ ئانىسىغا ۋارقىرايدۇ، بۇ ھەرقانچە قىلسا، ئاللاھدىن يىراق.

19. سالىھ ئالىملار بىلەن ئارىلاشماي، پاسىق كىشىلەر بىلەن، ئاللاھنىڭ ئىلىم ـ ھىكمەت، مەرىپەت نۇرىدىن پەردىلىنىپ قالغانلار بىلەن ئارىلىشىدۇ، ئاخىرى ئۆزىمۇ شۇنداق بولىدۇ.

20. تۆت خىلپە ئوتتۇرىدا ساھابىلەر، تابىئىنلار ئوتتۇرىدا مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىدا بۆلگۈنچىلىك سالىدۇ، ئىتتىپاقلاشمايدۇ.

قالغان سەۋەبلەرنى مۇشۇلارنى ئاساس قىلىپ، ئۆزىڭىز تېپىڭ، پەيغەمبەر، پەرىشتە بولسىمۇ، ئاللاھ بىلەن ئىبادەت ئوتتۇرىدا ۋاستە قىلمىڭلا، بۇ قىلىق، بۇددا دىنىنىڭ ئاساسى ئاشلىنىشى، شېرىك ئىشتۇر.

سۈره زۇخرۇف تەپسىردىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بىر ئېغىز سۆز بولسىمۇ بىدئەتتىن ھەزەر قىل، بىدئەت، زالالەت بولۇپ، دوۋزاخقا باشلايدۇ.

ئەمما، تەرەققىيات، ئىلىم - پەن، كەشپىيات، مۇسۇلمانلارغا پايدىلىق غەلىبە، جەننەتكە باشلايدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئۆز ئادىتى بويىچە، بۇ سۈرىدىكى ح م هام ميم مۇشۇ سۈرىدە تىلغا ئېلىنغان سەككىز رەھمەتكە يەنى، سەككىز قېتىم تىلغا ئېلىنغان بسم الله نى قوشساق ئون بولىدىغان رەھمەتكە ئىشارەتتۇر دەيدۇ.

كىمكى، مېھرىبان، راھمان ئىگىسى بولغان ئاللاھنى ياد ئېتىشتىن يەنى قۇرئاندىن يۈز ئۆرۈيدىكەن، بىز ئۇنىڭغا شەيتاننى مۇسەللەت، غالىپ قىلىمىز، شەيتان ئۇنىڭغا ھەمراھ بولىدۇ، دېگەندەك، رەھمان يەنى ئاللاھنىڭ رەھمان ئىسمى چىقىدىغان مەزمۇنلارنىڭ ئىنتايىن مۇھىملىقىغا ئىشارەتتۇر دەيدۇ.

مۇسۇلمانلار مۇشۇ ئىشارەتنى ۋە شۇ مەزمۇنلارنى قاتتىق تەتقىق قىلىش، مۇھىم دەپ بىلىش لازىم، بۇ خىل ئىشارەت، تەنبىھ، ئاگاھلاندۇرۇش، ئەسكەرتىشنىڭ ئورنىدا تۇرىدۇ. توغرىسىنى ئاللاھ ئۆزى بىلگۈچىدۇر.

ئامال بار، ئەيەت مۇناشابىھقا ئىمان كەلتۈرۈڭ، كوچىلىماڭ، بىلىسىڭىز دەڭ، بىلمىسىڭىز ئاللاھقا تاپشۇرۇڭ، قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى، بۇ ئايەت بولسا سىردۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنى مۇنداق مەخسەتلەرگە بۆلىدۇ.

1. پەيغەمبەرلىك يەنى ئەلچى ئەۋەتىش ئىشىنى كۆچەيتكەن.
2. نەقلى، ئەقلى، تەبئىي دەلىللەر بىلەن ئاللاھنىڭ بارلىقىنى ئىسپاتلاش.
3. كاپىرلارنىڭ ئوسال، يامان پىسخىكىسىنى، خۇي - پەيلىنى بايان قىلىش.
4. ئۇلارنىڭ كاپىر بولۇپ كېتىشىنىڭ سەۋەبى، بىز ئاتا - بوۋىمىز، ئەجدادىمىز قانداق ماڭغان بولسا، بىزمۇ شۇلارغا ئەگىشىمىز دېيىشلىرىنىڭ سەۋەبى بىلەن شېرىك، بىدئەت، يامان ئاقىۋەت كېلىپ چىققان، ھازىرمۇ شۇنداق.
5. كاپىرلار، شۇنداق تەرسا، جاھىل، نادانلىقى كۈچلۈك، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۆز ئېتىقادىدا قاتتىق چىڭ تۇرىدۇ.
6. ئىش ئاشۇ دەرىجىگە بارغاندا، ئاللاھ ئۇلاردىن ئىنتىقام ئالىدۇ، ھەتتا، كاپىر ھالدا جېنىنى ئالىدۇ. 1000 يىل ئۆمۈر بەرسىمۇ، مۇسۇلمان بولماسلىقىنى، ئاللاھ بىلىپ تۇرىدۇ.
7. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسىنى سۆزلەپ، رەسۇلۇللاھقا، بىز مۇسۇلمانلارغا، تەسەللى ۋە ئىبرەت بېرىدۇ.
8. يۇقىرى مەرتىۋە، يۇقىرى دەرىجە، يالغۇز ماددى، زاھىرى تەرەپتىلا ئەمەس، بەلكى، مەنىۋى، ئىلمى، دىنىي تەرەپتە بولىدۇ.
9. كىم ئەقلىنى بۇلغاپ، ئەقلىنى تاشلاپ، ئىلىم - ھېكمەت بىلەن شۇغۇللانمىسا، ئەقىدىنى رۇسلىمىسا، ھەقتىن يۈز ئۆرىسە، ئۇنىڭغا شەيتان ئىگە بولۇۋېلىپ، تا جەھەننەمگە بىللە كىرىدۇ.

10 . كىم بۇ دۇنيادا باتىل، مەئسىيەت، زالالەت، بىدئەت ئۇستىدە دوستلاشسا، شېرىك بولسا، ئاخىرەتتىمۇ ئازابتىمۇ شېرىك بولىدۇ، بىللە تۇرىدۇ. ھەقىقەتەن سىلەر ئازابدا شېرىك دېگەن ئايەت بار.

11 . ۋەز ـ نەسىھەت چۈشىنىشكە تەييار تۇرغان كىشىگە پايدا بېرىدۇ.

12 . ئاللاھ، پەيغەمبىرىگە نۇسرەت بىلەن ۋەدە بېرىپ، ئاندىن ئۇنىڭدىن، قەۋمىدىن، دىن، قۇرئان، ئىسلام توغرىسىدا سوراقا تارتىدۇ، **سىلەر يېقىندا سوراققا تارتىلىسىلەر.** ئايەت.

13 . مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى بىزگە نۇرغۇن ئىبرەت، ئۇلگە بېرىپ، ئاندىن ماددى، زاھىرى سەۋەبلەر، ئەقلى مائارىپقا سەۋەب بولالمايدۇ دېگەننى كۆچەيتىدۇ. بۇ دۇنيانىڭ زاھىرىنى بىلىش، ئاخىرەتتىن خەۋەر تاپقانلىق ئەمەس.

14 . مۇنازىرە، جىدەل، ئىختىلاپ، ھەققە قارشىلىق، شۇملۇقتۇر.

15 . بۇ سۈرىدە، ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈششى بايان قىلىنغان، بۇ سەھىھ ھەدىسلەردىمۇ سۆزلەنگەن، بىز بۇنىڭغا شەكسىز ئىتتىقاد قىلىمىز.

16 . ياماق كىشىلەر گەرچە دوست بولسىمۇ، ئاخىرەتتە بىر ـ بىرىگە ھۇجۇم قىلىدۇ، ئاداۋەتتە بولىدۇ، بىر ـ بىرىگە لەنەت قىلىدۇ، ئازابنىڭ زىيادە بولۇشىنى سورايدۇ، ئاخىرىدا ئۇلار، ئۆزئارا شېرىك بولىدۇ، مۆئمىنلەر بۇنىڭدىن مۇستەسنا، ئاندىن باشقا، ئاللاھنىڭ پاكلىقى، ئىسىم ـ سۈپىتى، ئەپۇچان بو لۇش، كەڭ قورساقلىق بار.

بۇ كۈندە، دوستلار بىر ـبىرىگە دۈشمەن بولىدۇ، پەقەت ئاللاھ يولىدا دوستلاشقانلار، تەقۋادار مۆئمىنلەر ئۇنداق ئەمەس. 67 ـ ئايەت.

ھەدىستە، ئاللاھ يولىدا بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرۈشكەنلەر، دوستلاشقانلار، گەرچە بۇ دۇنيادا بىرسى ـ مەشرىقتە، بىرسى مەغرىپتە قويۇلسىمۇ، ئاخىرەتتە، بىرگە قوپىدۇ دەپ كۆرسىتىلگەن، مىشكاتتا بار. قىيامەت كۈنى، ئاللاھنىڭ رەھمىتى، پەزلى، ئۆز قولى بىلەن دوۋزاخىدىن نۇرغۇن كىشىلەرنى قۇتقۇزىدۇ، پەرىشتىلەر، پەيغەمبەرلەر، خۇسۇسەن رەسۇلۇللاھ شاپائەت قىلىدۇ، شۇنداقلا، ئاللاھ يولىدا دوستلاشقانلارمۇ بىر ـ بىرىگە شاپائەت قىلىدۇ، مۆئمىن، مۇتتەقىيلەر دوستلاشسا، بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرسە، مۇھەببەتنى ئىمان ئۇستىگە قۇرسا، دۇنيادىلا ئەمەس، بەلكى، ئاخىرەتتىمۇ زور پايدىسى بولىدۇ، بىز مۇسۇلمانلار ئىككى ئالەملىك دوستلىشىمىز، ياخشى كۆرۈشىمىز، ئىتتىپاقلىشىپ، ھەمكارلىشىمىز، ئۇنداق بولسا، ھەر جەھەتتىن دىنسىزلارنى بېسىپ چۈشەيلى.

سىلەر دۇنيادا قىلغان ياخشى ئەمەللىرىڭلار بىلەن ۋارىس بولغان، جەننەت ئەنە شۇدۇر. 72 ـ ئايەت. بۇ ئايەتتە، ياخشى ئەمەل سەۋەبلىك، جەننەتكە كىرىش كۆرسىتىلدى، ھەدىستە بولسا، مۇنداق دېيىلىدۇ، سىلەر جەننەتكە ئەمەللىرىڭلار بىلەن ئەمەس، ئاللاھنىڭ رەھمەت، پەزلى بىلەن كىرىسىلەر، بۇ ئىككى خىل كۆز قاراشنى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مۇنداق ياراشتۇرىدۇ.

ئايەتتە كۆرسىتىلگەن ئاشۇ ياخشى ئەمەللەر، ھەدىستە، كۆرسىتىلگەن ئاللانىڭ رەھمەت، پەزلى شۇدۇر، ئىنساننىڭ ياردىشى، ھەتتا، ياخشى ئەمەللىرى شۇ ئەمەللىرىگە بېرىلگەن شارائىتلار، ھەممىسى ئاللاھنىڭ رەھمەت، پەزلىدۇر.

ياراتمىسا، مەۋجۇد بولمايتتىڭ، ئەلچى ئەۋەتمىسە، ھىدايەت تاپمايتتىڭ، ئەقىل ـ پاراسەت

بەرمسە، ھۆكمران بولمايتتى، شارائىت بەرمسە، ئەمەل قىلالمايتتىڭ، ھەتتا، جېنىڭنى ئالمسا، جەننەتكە قانداق باراتتىڭ، ئى رەببىم بىزنى رەھمەت پەزلىڭ بىلەن ياراتتىڭ.

ئىنسانلار (كاپىرلارنىڭ، دىنسىزلارنىڭ بايلىقات تۇرمۇشىنى، تەرەققىيات غەلىبىسىنى كۆرۈپ، كۆپرىلىققا قىزىقىپ، ئۇلارغا قوشۇلۇپ) ھەممىسى كۆپرىدا بىر ئۈممەت بولۇپ قالمايدىغان بولسا ئىدى، مەرھەمەتلىك ئاللاھنى ئىنكار قىلغان دىنسىز كىشىلەرنىڭ ئۆيلىرىنىڭ ئۆگزىسىنى ۋە ئۆگزىگە چىقىدىغان شوتىلىرىنى كۈمۈشتىن، قىلىپ بېرەتتۇق، ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكلىرىنى ۋە تەختلىرىنىمۇ كۈمۈشتىن قىلىپ بېرەتتۇق، ئۇلار كۈمۈش تەختىلەرگە يۆنىلىپ ئولتۇراتتى، يۇقىرقىلارنىڭ بىر قىسمىنى ئالتۇندىن قىلىپ بېرەتتۇق، ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەقەت دۇنيا تېرىكچىلىكىدە پايدىلىنىدىغان ماتائ نەرسىلەردۇر. ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدىكى ئاخىرەت، جەننەت ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى نازۇ - نېئىمەتلەر، تەقۋادارلارغا خاستۇر. 33 - 35 - ئايەتكىچە

بۇ ئايەتتىن، كاپىرلارغا بەرگەن نېئىمەت، بايلىقات تۇرمۇش، تەرەققىيات، كەشپىياتلار، تېخى ئاز بولۇپ قالغانلىقى، ئەگەر مۇسۇلمانلار ئۇلارغا قوشۇلۇپ كەتمىگەن بولسا، تېخىمۇ كۆپ بېرىلەتتى، چۈنكى، ئۇ دېگەن، بۇ دۇنيانىڭ ۋاقىتلىق ماتالىرى، ئاخىرەت، جەننەت، ئاللاھنىڭ جامالى ئالدىدا بۇلار يوق نەرسىلەردۇر، تىلغا ئېلىشقىمۇ ئەرزىمەيدۇ، بۇ ئايەت كىشىنى تەقۋا، زاھىدلاشتۇرىدۇ. كۆزگە ئالتۇن - كۈمۈشنى تاش، تۆمۈردەك كۆرسىتىدۇ.

ئاللاھ، ئاقىۋەتنى ئۇلارنىڭ دوۋزاختا مەڭگۈ كۆيۈپ تۇرۇشىنى ئوبدان بىلىدۇ، كۆرۈپ تۇرىدۇ، ئۇلار دوۋزاخقا كىرگەندە، ھېچبىر نېئىمەت، بايلىقات تۇرمۇشنى كۆرۈپ باقمىغاندەك، ھېس قىلىشىدۇ، بۇ دۇنيادا بولسا، بىر چاشكا ۋاختىچىلىك تۇيۇلىدۇ. ئەمەلىيەتتىمۇ چەكسىز ئاخىرەتكە بۇ چەكلىك دۇنيانى سېلىشتۇرسا، يوقاپ كېتىدۇ، يوقىلاڭ نەرسىدۇر، بەزىلەر شۇنداق سوئال قويىدۇ.

ئاللاھ، مۇسۇلمانلارنىڭ، كاپىر، دىنسىزلار تەرىپىگە ئۆتۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇلارغا مال - دۇنيانى، ئالتۇن - كۈمۈشنى، كەشپىيات، تەرەققىياتلارنى ئاز بەرگەن بولسا، كاپىرلارنىڭ دىنسىزلارنىڭ مۇسۇلمانلار تەرىپىگە ئۆتۈپ، مۇسۇلمانلارغا قوشۇلۇشى ئۈچۈن، ئىمان ئېيتىشى ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارغا، مال - دۇنيا، بايلىقات تۇرمۇش، ئالتۇن -كۈمۈش، كەشپىيات، تەرەققىياتلارنى، غەلىبە، كۈچلەرنى قۇرال كۈچلىرىنى كۆپ بەرسە بولمامدۇ؟ نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلمايدۇ؟ يەنىلا نېمە ئۈچۈن دىنسىزلار كۈچلۈك؟ ئۇلار باي، بايلىقاتتا، تەرەققىياتتا تۇرىدۇ؟ مۇسۇلمانلار چېكىنىپ ئارقىدا قالىدۇ؟ بۇ زادى نېمە ئۈچۈن؟ دەپ سوئال قويىدۇ.

ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بېرىلدى:

ئىمان، ئېتىقاد، ياخشى ئەمەللەر، پەقەت ئاللاھ، ئاللاھنىڭ جامالى، ئاخىرەت، جەننەت ئۈچۈنلا بولۇشى كېرەك. ئەگەر ئۇنداق قىلسا، ئۇلار پۇل - مال، ئالتۇن - كۈمۈش، بايلىقات تۇرمۇش، تەرەققىيات، غەلىبە ئۈچۈن ئىمان ئېيتقان، ياخشى ئەمەل، ئىبادەت قىلغان بولىدۇ -دە، بۇ قوبۇل ئەمەس، ئىخلاس، ئاخىرەت ئۈچۈن بولماي، ئاللاھ ئۈچۈن بولماي، ئاللاھنىڭ رىزالىقى، دىدارى ئۈچۈن بولماي، دۇنيا ماتالىرى، يۈز - ئابرۇي، غەلىبە ئۈچۈن بولۇپ قالىدۇ. بۇ دېگەن سىناق دۇنيا، ھەممە نەرسە، سىناققا يارايدۇ، ئاللاھ سىنايدۇ، سەن، ئاللاھنى سىنمايسەن، ئاللاھ سوراققا تارتىلمايدۇ، سەن سوراققا تارتىلسەن، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سەن ئۇنداق قىلالمايسەن، ئاللاھ، ھېكمەت

بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، مۇسۇلمانلارنى ئاشۇنداق سنايدۇ، بەلكىم بۇمۇ مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزى، جنايىتى ئۈچۈن جازالىغاندۇ ياكى ئۇلار ھەقىقى تەلەپكە لايىق مۇئمىنلەردىن بولالمىغاندۇ، خۇددى سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەي دېگەندەك، (ئۆزىنىڭ شورى) يا مەجبۇرى، ئىختىيارى بىرلىشىدىغاندۇر، لازىم بولسا، ئىزدەيدىغاندۇ، باشقا كەلسە باتۇر بولۇپ، تەرەققي قىلىپ، كۈچ تاپىدىغاندۇ، ئاللاھ ئالىم.

ئاللاھ، بۇلۇتتىن سىلەرگە زىيان يەتكۈزمەي، پايدىلىق بولىدىغان ئۆلچەم مىقداردا يامغۇر ياغدۇردى، ئۇنىڭ بىلەن بىز گىياھ ئۈنمەس، قاقاس، ئۆلۈك زېمىننى تىلدۇردۇق، سىلەر ئى ئىنسانلار، مۇشۇنداق ئۆلۈك يەردىن ئۆسۈملۈك چىقىرىلغاندەك، قەبرەڭلاردىن چىقىرىلسىلەر، 11 ـ ئايەت.

بىز يۇقىرىدا ئۆسۈملۈك تەتقىقاتىدا، ھاياتلىق تەتقىقاتىدا، بىئولوگىيىدە، مىكروسكوپلۇق تەكشۈرۈشلەردە ھەقىقەتەن خۇددى ئاشۇ تۇپراق رەڭگىگە كېلىپ قالغان باكتېرىيە، جانلىقلار، سۇ تامسا، تېرىلگەندەك، قاپلارغا، ساڭلارغا قاچىلانغان ئاشلىقلار خۇددى ئۆلۈك تېرىلگەندەك، قىشلىق ئۈيقۇدىن ھايۋانلار ئويغانغاندەك، باھا پەسلىدە ھاياتلىققا ئېرىشىشى، ھەدىسته بۇنى قىيامەت كۈنى ئىنسانلار تېرىلىشىنىڭ ئالامەت بەلگىسى قىلىشى، ئۆسۈملۈك تەتقىقاتىدا ھەقىقەتەن ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىشىنىڭ ھەقلىقنى، تاپقىلى بولىدىغانلىقى توغرىسىدا كۆپ توختالدۇق. ئىنسان ئەقلى شۇنچىلىك، بۇلار يا بۇندىن كېيىنمۇ مۆجىزە، ئالامەتلەر ئاشكارا بولار، قەبرىسىدىن قوپۇرىلىشىمىزنى بۇنىڭدىن ئارتۇق ئىسپاتلىغىلى بولماس، ئۇنداق بولسا، ئىمان ـ ئېتىقاد نەدە، قەيەردە قالدى، ئىنساپ قىلسىڭىز ئىمان كەلتۈرىسىز، ئىمان ـ ئېتىقادىڭىز كۆچىيىپ قالار، بولمىسا ھېسابنى ئاللاھ ئالار.

بۇ ئايەتتە، مىتئورولوگىيە ھەقىقەتەن يامغۇر ئۆلچەملىك مىقداردا چۈشىدۇ، خۇددى جىڭلاپ ۋەزنىگە سېلىپ، قويغاندەك ھاجەتكە بېقىپ چۈشىدۇ، ئايەت، بالانى ئىرادە قىلىش مۇستەسنا، چۈشكەن يامغۇرلارنى ھەقىقەتەن ھازىر بىر كىۋادرات جايغا چۈشكەن يامغۇرنى ئۆلچەپ، جىڭلاپ كۆرۈلۈك، بىر شەھەرگە نەچچە تونىا يامغۇر ياغقىنىنى ھېسابلاپ تاپقىلى بو لىدۇ. بۇنىڭدىن شامال، بۇلۇتنىڭ نەچچە يۈز، نەچچە مىليون، مىليارت تونىا يامغۇرلارنى كۆتۈرۈپ، ئۇچۇرۇپ، سەيرە قىلدۇرۇشنى، ئاللاھ ئۆزى خالىغان جايغا ياغدۇرۇشى، بۇنىڭدىكى ئاجايىپ كۈچ ـ قۇدرەت، مۆجىزىلەرنى بىلگىلى بولىدۇ، ئاللاھ، ھەقىقەتەن كۈچلۈكتۇر، غالىبدۇر. شۇنداقلا، بۇ جايدا توساتتىن بولۇت، يامغۇر پەيدا قىلغۇچى، ھاجەتچى قاندۇرغۇچى، ئاپەتتىن ساقلاپ، چالما ئۆيلەرنىڭ ئۆرۈلۈشىدىن ساقلىغۇچى، ئۇلارنى يەنە بىر بۇيرۇق بىلەن ئېلىپ كەتكۈچى، ئىش قىلىپ، بىر باشقۇرغۇچى، ئىنتىزامغا سالغۇچى، چوقۇم بار، ئۇ بولسىمۇ مېھرىبان ئاللاھ، ياراتقۇچى خالىق ئاللاھدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ قېتىم 223 ـ 224 ـ 225 ـ بەتلەردە، ئۆسۈملۈك تەتقىقاتى، ئۇنىڭدىكى ھاياتلىق، ئۇرۇقنىڭ ئۇنۇشى، ئۇرۇقنىڭ كۆچى، يىلتىزى، ئاستىن ـ ئۈستۈنگە مېڭىپ قېلىشى، يەنىلا ئۇ ئۆزىنى رۇسلىشى، قۇياش نۇرىنى سېزىپ، ئۇ تەرەپكە يوپۇرماق، غوللارنىڭ مېڭىشى، يىلتىز بولسا، ماددا، ئوزۇق تەرەپكە مېڭىشى قاتارلىق ئىشلارنى بەزى دەرەخلەرنىڭ يىلتىزى بولسا، ھاۋا، شاخ ئوتتۇرىدا ئۆسۈپ، يەنىلا ئۈستۈنگە ئەمەس، پەسكە، تۇپراققا قاراپ پېتىپ كېرىشىنى سۈرەتلىك بايان قىلىدۇ، بۇ جايدا،

ئاللاھ، ئۆلچەملىك يامغۇرنى سۆزلىسە، سۈرە ھىجىرە ئۆلچەملىك ئۆسۈملۈك ئۈندۈرۈشنى بايان قىلغان، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 227 ـ بەتتە يوپۇرماقنى ئۇنىڭ بىخ ئۇرۇپ چىقىشىنى، كەچ تەرەپتە، بىرگە ئوخشاش يۇمۇلۇپ ئۇخلايدىغىنىنى، ئارام ئالىدىغىنىنى، قۇياش كۆتۈرۈلۈپ، كۈندۈزدە بولسا، ئويغىنىپ، يەنە پائالىيەت ئېلىپ بېرىشنى سۆزلەيدۇ، باھار ئاخىرلىشىپ، كۈز كەلسە، قىش كەلسە، ئۇرۇق مەنبەسى ئۈزۈلۈپ، سارغىيىپ، سولىشىپ، قۇرۇپ ھاياتىدىن ئايرىلىپ، يەرنىڭ تارتىش كۈچى بىلەن ئۈستىگە چىقىپ كەتمەي، يەرگە چۈشىدۇ، ئۇ يەنە ھايۋانغا ئۇرۇق يا ئۆسۈملۈككە ئۇرۇق بولىدۇ. بۇ ئەھۋاللار ئۆز ئەينى «لەۋھۇلمەھپۇز»دا، قۇرئاندا خاتىرلەندى. **ئۇلار بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزگە يەنى قۇرئان ئايىتى، كائىنات ئايىتىگە مۆجىزە، ئالامەتلىرىگە ئىمان ئېيتقان مۇسۇلمان بو لغانلاردۇر، ئۇلارغا ئاياللىرىڭلار بىلەن بىللە خۇشال ـ خۇرام ھالدا جەننەتكە كىرىڭلار دېيىلىدۇ. ئۇلارغا ئالتۇن لىگەنلەردە ئالتۇن جاملاردا تائام، شارابلار تۇتۇلىدۇ، جەننەتتە كۆڭۈللەر تارتىدىغان، كۆزلەر لەززەتلىنىدىغان نەرسىلەر بار، سىلەر جەننەتتە مەڭگۈ قالىسىلەر، مەڭگۈ تېخى ئاللاھنىڭ دىدارى، جامالى بار،** 69 ـ 71 ـ ئايەتلەر.

بۇ ئايەتكە مۇناسىۋەتلىك ھەر ئايەتنى قوشۇپ چۈشىنىشكە توغرا كېلىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئاياللاردىن، بالىلاردىن، ئۇرۇق ـ تۇققانلاردىن، تۆۋەن دەرىجىدە بولۇپ قالغانلارنى يۇقىرى دەرىجىلىك، ئاتا ـ ئانا، ئەر ـ ئايال، ئۇرۇق ـ تۇققان، دوستلار قاتارىغا كۆتۈرۈپ، بىللە قېتىپ قويۇش، يۇقىرقىلارنىڭ ئەمەللىرىنى بولسا، قىلچە كاملاتماسلىق سۆزلەنگەن، بۇ ئايەتنى بىز كېيىن كەلتۈرىمىز.

شۇنداق قوللىغان، ياردەم بەرگەن، دۇنيادا بىللە ئۆتكەن ياخشى كۆرۈشكەن، ۋەدىلەشكەن ئىككى ئالەملىك دوستلاشقانلار، ئەر ـ ئاياللار، جەننەتتە بىللە بولىدۇ. سەن ياخشى كۆگەن كىشى بىلەن بىللە دېگەن، بۇ ھەدىس. مۇناسىۋەتلىك چاغدا دېيىلگەن. بىر ساھابە، قىيامەت قاچان؟ دەپ سورايدۇ. رەسۇلۇللاھ، سەن قىيامەتكە قانچىلىك نەرسە تەييارلىدىڭ، دەپ سورايدۇ، ئۇ ساھابە، مەن ھېچنەرسە تەييارلىيالمىدىم، ئەمما، مەن ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنى يەنى سىلىنى ياخشى كۆرىمەن دەيدۇ، دەل شۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ، مۇشۇ ھەدىسنى دېگەن، بۇ ھەدىس، ساھابىلەرگە پۈتۈن دۇنيانى بەرگەندىنمۇ بەكرەك خۇشاللىق ئېلىپ كەلدى، چۈنكى، بۇ جايدا رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە بولۇش، بىللە تۇرۇش بار ئىدى، ئايەتتىمۇ، بىللە بولۇش، قوشۇپ قويۇش، بۇ ئاللاھنىڭ پەزلى، رەھمىتى دەپ كەلگەن، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، جەننەت ـ دوۋزاخ، بارلىق سۈپەتلىرى، قەۋەت سانى، ئورنى، ھەممىسىنى ئايەت، ھەدىستىن دەلىللەپ كەلتۈرىدۇ، مەخسەت، بىز، بارلىق بىلىملەرنى تەتقىق قىلغاندەك، ئىزدىنىپ، كەشپىيات تاپقاندەك، مۆجىزىلەرگە ئېرىشىپ، قەلبىنى خاتىرجەم قىلغاندەك، ئاخىرەت، تېرىلىش، جەننەت ـ دوۋزاخ توغرىسىدا ئۇ ئالەم توغرىسىدا، قەبرە، ھاياتى بەرزەخ توغرىسىدىمۇ ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىش، كۆز كۆرگەندەك ئىشىنىش، بۇ تۇرمۇشنىمۇ چۈشىنىش، تەييارلىق قىلىپ قويۇشنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ، ئاساسى مەنبە، قۇرئان، ھەدىس بولسۇن.

سۈرە دۇخان تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ سۇرىنىڭ ئىسمىلا كىشىنىڭ دىققىتىنى قوزغايدۇ، چۈنكى، بۇ گاز، تۈمان، تۈتۈن مەنىسىدە بولۇپ، يەنە بىر سۇرىدە ئاسمانىنىڭ گاز، تۈمانىدىن يارالغانلىقى سۆزلىنىدۇ، نېمە ئۈچۈن، بۇ سۇرە دۇخان دەپ ئاتىلىدۇ؟ بۇنىڭدا بارلىق ئالەمنىڭ ئەسلى ماددىسى، تۈنجى ھالىتى، گاز، تۈمان، تۈتۈن، ئۇنىڭمۇ ئەسلى بولسا، نۇر زەررىچىسى، ۋاكىئومدىكى تەسىرلىك ئالەم، بۇنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بېگ باڭ نەزەريىسى،يەنى چوڭ پارتلاش نەزەريىسى، ئايەت ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەس. گازدىن، قۇرال كۆچى چىقىدۇ، بۇ ئازاب بولىدۇ. بۇ سۇرىدىكى دۇخانمۇ ئازابلاش، بالا مەنىسىدە.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۇرىنىڭ بېشىدا دۇنيا ئۇرۇشىنىڭ پارتلىشىدىكى ۋە گازنىڭ زىيان، پايدىسىنى سۆزلەيدۇ، گاز قۇرالى، زەھەرلىك گاز، تەبئىي گاز، ئېنىرگىيىلەر، ئۇندىن باشقا، گازغا مۇناسىۋەتلىك بارلىق نەرسىلەرگە ھەتتا، نېفىتقىمۇ بۇ ئىسىم ئىشارەت قىلىدۇ، (**ئۇ تۈتۈن، گاز، كىشىلەرنى قورشاپ، ئورىۋالىدۇ، بۇ قاتتىق ئازابتۇر** 11 ـ ئايەت)

قۇرئاندىكى 114 ئىسىم، ئاتالغۇلار بىكار قويۇلغان، ھېكمەتسىز ئاتالغان ئەمەس، بۇنى بەزى باشتىلا سۆزلەپ بولغان

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاللاھ، دۇخان، گازنى قۇرەيشلەرگە ئازاب قىلدى، ئىلمى تەرەققىياتقا سەل قارىغان مۇسۇلمانلارغا ئازاب قىلدى، ھازىر، بۇندىن كېيىن يەنە ئۇيقۇسىنى ئاچمىغان، سەگەكلەشمەيدىغان، بىدئەت، خۇراپىيلىقتا ئۆزى تۇرۇپ، تەرەققىياتنى بىدئەت دەپ ئەيىبلەيدىغان كىشىلەرگە يەنە ئازاب قىلىشى مۇمكىن، ئاللاھ ساقلىسۇن، (28 ـ بەتتە ئۆز ۋاختىدىكى ئىنگىلىز ئەسكەرلىرىنىڭ گاز شارىنى چۈشۈرۈۋاتقان ۋە چۈشۈپ بولغان چاغدىكى سۇرىتىنى كەلتۈرۈپ، بۇ گاز شارى 235 مېتىر ئۇزۇنلۇقتا، ئايلانمىسى، 37 مېتىر كېلىدۇ، تېز سۇرئەتتە ماڭىدۇ دەيدۇ. بۇ ۋەقە 1931 ـ يىلى 9 ـ ئاپرىل يۈز بېرىدۇ.

ئۇ بۇنىڭغا ئولتۇرۇپ باققان بولۇپ، سائىتىگە 95 كىلومېتىردىن 120 كىلومېتىرغىچە ماڭىدىكەن، ئالبانىيىدىن ئافرىقىغا 24 سائەتتىلا بارغان، ئۇ 30 ـ 31 ـ بەتلەردە، قۇرئاندا، گازنى، تۇمان، تۈتۈننى ئازاب دەپ سۆزلىنىشى، ھازىرمۇ بۇ گازنىڭ ھەر تەرەپىدىن مۇسۇلمانلارغا ئازاب بولۇشى مۇجىزە بولىدۇ دەيدۇ. 11 ـ ئايەتتە، قاتتىق ئازاب دېگەن.

بۇ گاز شارىدىن پايدىلىنىپ، گاز قۇرالىنى، ھەرخىل بومبىنى تاشلىغىلى بو لىدۇ، زىيانسىزلا غەلبە قىلغىلى بولىدۇ دېگەن. ئۆز ۋاختىدا ئامېرىكىلىقلار، ئىنگىلىزلار بۇ گازدىن 20 سانتىمېتىر كېلىدىغان بىر قۇرال ياساپ ئاتقان، گازدىن باشقۇرۇلىدىغان بومبا ياسىغان، ئاشۇ گاز شارىدىن پايدىلىنىپ، بومبا تاشلىغان، بۇ بومبا پارتلاپ، يېراق مۇساپىلەرنىمۇ زەھەرلىگەن، قاتتىق ئازاب كەلگەن، يۈرەك، ئۆپكە، مېڭە، قان ـ تومۇردىن تارتىپ زەھەرلەپ، بىر نەچچە سائەتتىلا جاننى ئالغان، مۇسۇلمانلار ۋە باشقا رەقىبلەر دەرھال تەسلىم بولىدۇ ـ دە، ھازىرمۇ خىمىيىۋىلىك قۇراللار ئارقىلىق، زەھەرلىك گاز ئارقىلىق ھۇجۇم قىلىش ناھايىتى كۈچ، تېرورچىلارنى زەھەرلىك گاز ئارقىلىق ھۇشىدىن كەتكۈزۈش، كۆزدىن ياش ئاققۇزۇش بومبىسى تاشلاش، ھەتتا، ئەزالىرى تالا ـ تالا بولۇپ،

شۇ ۋاختىدىلا جاننى ئالىدىغان بومبا ياساش ئاددى، ئىشقا ئايلىنىپ قالدى، لېكىن، سىز، بىز يەنىلا خەۋەرسىز، ئاتوم بومبىسى ھەممىگە مەلۇم، يادرو قۇراللار مۇشۇنداق مۇسۇلمانلار تېخىچە بۇ جەھەتتە يەنىلا ئارقىدا تۇرۇۋاتىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ ئارزۇسى، مەخسىدى تېخىچە ئەمەلگە ئاشقىنى يوق، شۇڭا، مەنمۇ بۇلارنى تاللاپ يازدىم، توغرا بولسا، تېخى ياخشى، خاتا بولۇپ قالسا، يەنىلا مۇسۇلمانلار ئويغۇنىدۇ.

سۈرە جاسىيە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ بېشىدا بسم الله دىكى رەھمان، رەھىم دېگەن ئىككى سۆپەتتىن، مۇنداق رەھمەتلەرنى ھېس قىلىدۇ، ئۇ ئۆزىنى بىر ئىنسانىنى قاتتىق كۈرۈتۈپ، تەپەككۇر قىلىپ، ئاندىن ھاۋاغا قاراپ قۇشلارغا قاراپ، ئاھ! مەن نېمىشقا ئاشۇ قۇشچىلىك ئۇچالمايمەن، نېمە ئۈچۈن ئاسماندا پەرۋاز قىلمايمەن دەپ سۇئال قويىدۇ، ئاندىن ئۇ، ئاللاھنىڭ ھېكمىتىنى، قۇدرىتىنى، رەھمىتىنى ئەسلەپ، تەپەككۇر قىلىدۇ ـ دە، مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر ئىنسانغا ئۇچ، پەرۋاز قىل دېيىلسە، باشقا بىر پىلانېتقا يۆتكەل دېيىلسە، ئۇ نادانلىقدىن نادان ھالەتتىلا ئۇچىدىكەن ـ دە، ئاندىن يەرشارىدەك ھاياتلىق مەنبەسىدىن، ئوزۇقدىن، رىزىقدىن ئايرىلىپ، ھېچ نەتىجە چىقىرالماي، باشقا پىلانېتتىنمۇ ئوزۇق تاپالماي، شۇ زامان ئۆلىدىكەن، ئۇ يەرشارىدا تۇرۇپ، ھايات كەچۈرگەچ، ئىسسىق ـ سوغۇقلارنى نۇرغۇن تەجرىبە ـ ساۋاقلارنى باشتىن كەچۈرسە، دەرس ئوقۇپ، بىلىم ئالسا، تەرەققي قىلسا، كۆچ تاپسا، ئاندىن ئۇ زېمىندىن باشقا جايغا چىقىش ئۈچۈن، ئوزۇق ئالسا، زامانىۋى ھالەتتە ئۇچسا، يەنە قايتىپ چۈشەلسە، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن پايدىلىقكەن، ئۇنداقتا، ئىنسانىنىڭ بۇ زېمىندا ۋاقىتلىق قامىلىپ تۇرۇشى، رەھمەتكەن دەيدۇ.

ئۇچۇش ئاسان ئەمەس، ئامېرىكا ئايغا چىققاندا، 24 مىليارت دوللار بەدەل تۆلىگەن، جۇڭگو 2005 ـ يىلى بوشلۇققا چىقىشتا، بىر مىليات بەدەل تۆلىدى.

ئاسمانلاردا ۋە زېمىندا مۆئمىنلەر ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان نۇرغۇن دەلىللەر، ئالامەتلەر بار، 3 ـ ئايەت.

كېچە ـ كۈندۈزنىڭ نۆۋەتلىشىپ تۇرۇشىدا، ئاللاھنىڭ بۇلۇتتىن يامغۇر چۈشۈرىشىدە، ئۇنىڭ بىلەن رىزىقلاندۇرۇپ، ئۆلگەن زېمىنىنى تېرىلدۇرۇشىدە، شامالالارنىڭ يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتىشىدە، چۈشىنىدىغان قەۋم ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىگە نۇرغۇن دەلىللەر، ئالامەتلەر بار، ئەنە شۇلار ئاللاھنىڭ ئايەتلىرىدۇر. 5 ـ 6 ـ ئايەتلەر. بۇ سۈرىدىمۇ ئوقىلىدىغان ئايەت بىلەن كائىنات ئايەتلىرىنى بىرلەشتۈرگەن.

بىز بۇ توغرىسىدا كۆپ توختالغان، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ قېتىم، بىز يۇقىرىدا توختىلىپ ئۆتكەن مەزمۇندا يەرشارى، قۇياش توغرىسىدا ئون سۇئال ـ جاۋابنى يازىدۇ، كېچە ـ كۈندۈز ئالمىشىشنى يازىدۇ، تۆت پەسىل، ئاي مەسىلىلىرىنى جەدۋەللىك بايان قىلىدۇ، بىز بۇ جايدا يەرشارىنىڭ قۇياشنى ئايلىنىپ، تۆت پەسىل ھاسىل قىلىشى، ئۆز ئوقىدا ئايلىنىپ، كېچە ـ كۈندۈزنى ئالماشتۇرۇشنى سۈرەتلىك كەلتۈرۈپلا كۆپايىلىنىمىز. قاراڭلار، بۇلارنى باشقۇرۇۋاتقان بىر

ئاللاھ چوقۇم باردۇر. ئاللاھۇ ئەكبەر.

ئاللاھ، ئۆز ئەمرى بىلەن دېڭىزدا كېمىلەرنىڭ يۈرۈشى ئۈچۈن، سىلەرنىڭ، ئاللاھنىڭ پەزلىدىن تەلەپ قىلىپ، ئىزدىنىشىڭلار ئۈچۈن، يەنى، تىجارەت، ھەج قىلىشىڭلار، بېلىق تۇتۇشۇڭلار، دېڭىز ئاستىدىن ئۇنچە - مەرۋايىلارنى، گۆھەر، مارجانلارنى سۈزۈۋېلىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللاھقا شۈكرى قىلىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللاھ سىلەرگە دېڭىزنى بويسۇندۇرۇپ بەردى، 12 - ئايەت. راست، بۇ ئايەتنى ئوقۇپ كېتىپ ببرىپلا چۈشەنگىلى بولىدۇ، شۇنداقتىمۇ تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا ئىككى ئايەتنى يەنى، قۇرئان ئايىتىنى، كائىنات، دېڭىزدىكى ئايەت، ئالامەتلەر بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، بىر نەچچە ئاجايىباتلارنى يازىدۇ، 62 ـ 75 - بەتكىچە سۈرەتلىك كەلتۈرىدۇ.

1. 62 - بەتتىكى، سۈرەتتە، دېڭىزدا، بىر خىل بېلىق بولۇپ، رەڭگى شەكلى، خۇددى تاشقا ئوخشايدىكەن، بۇ بېلىق، شۇنداق تاشلارنى تېپىپ شۇ جايدا ئوتلايدىكەن، رىزقى شۇ جايدا ئىكەن، بۇ بېلىق شۇ ئارقىلىق دۈشمىنىدىن، ئوۋلىنىشىدىن ساقلىنىپ قالىدىكەن، بۇ بېلىق گەرچە ئۇنچە - مارجان بولمىسىمۇ، مۇشۇ تەتقىقات جەريانىدا ئاشكارىلانغان، دېڭىز دېگەن، قۇرۇقلۇقدەك نەچچە يۈز ھەسسە ئارتۇق دۇنيا، چۈنكى ئۇ، 10000 مېتىر چوڭقۇر قۇرۇقلۇقدىن ئىككى ھەسسە چوڭ.

2. يەنە بىر خىل ئاجايىپ ھېكمەت بار بېلىق بولۇپ، بۇنىڭ قورسىقى، قانىتى يوق، پەقەت ئۇ، ئۇچ بۇرجەك بولۇپ، ئۇزۇن نەرسىسى بولۇپ، شۇنىڭ بىلەن ھەركەت قىلىدۇ، ئۈزىدۇ، چۆكىدۇ، لەيلەيدۇ.

2. خۇددى كالاچ، ئاياقتا ئوخشاش تۆت بۇرجەك بىر بېلىق بولۇپ، ئىككى تەرىپىدە، يېڭىچىكە لەگلەك قۇيرۇقىدەك ئىككى قۇيرۇق بار ئىكەن، سۇبھانالله، بۇلار ھەممىسى سۈرەتلىك، قۇرئان، دېڭىز فىلمىنى كۆرۈڭ.

4. خۇددى يۇقىرقىغا ئوخشاش، تۆت بۇرجەك تۆت تەرىپىدە مۇڭگۈزلۈك بىر بېلىقنىڭ كۆرۈنۈشى بار.

5. قالغان بەتلەردە، پۈتۈنلەي ئۇنچە - مارجانلار سۈرئىتى، مارجان ھايۋانلىرى، مارجان دەرىخى، سۈرەتلىك كەلتۈرۈلگەن.

دېڭىز، دېڭىز ھايۋانلارى، بېلىقلار، ئۇنچە - مارجانلار، زىرىكمەي تەپسىلي كۆرۈپ چىقىشىڭىز لازىم، بۇ توغرىسىدا ھازىر ھارۇن يەھيا نۇرغۇن فىلىم ئىشلىدى، بەزىلىر ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىندى.

ئاسماندىكى ۋە زېمىندىكى ئۇلۇغلۇق، تەكەببۇرلۇق، كاتتىلىق، بۈيۈكلۈك، بىر ئالاھقا خاستۇر، ئۇ ئىلىم - ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ئۇ غالىب، كۆچلۈكتۇر دېگەن ئايەت.

ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلىقىنى، كاتتىلىقىنى، غالىب، كۆچىنى، ئىلىم - ھېكمىتىنى تەتبىقلاش، بىزنى ھېكمەت بىلەن پەرۋىش قىلىش، كائىنات، ئاللاھدىن قورقۇپ، ئاللاھقا بويسۇنۇپ، بىزنىڭ مەنپەئىتىمىز ئۈچۈن ھەرىكەتلىنىشى، ئاللاھنىڭ كاتتا، ئۇلۇغلۇقىنى، قۇدرەت كۆچىنى، قۇياش، نۇر، شامال، بوران، بۇلۇت، يامغۇر، دېڭىز، كەلكۈن، دەريالارغىچە ئەمر - پەرمان قىلىپ، قانداق كۆيۈنگىنىنى، قۇدرەت كۆچىنى شۇنداق تۇرۇپ، رەھمەت پەزلى بىلەن كۆيۈنىشىنى، بىز گىئولوگىيىلىك، جۇغراپىيىلىك

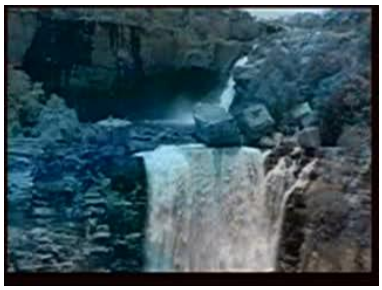

تەكشۈرۈشنى كەڭ دائىرىلىك ئېلىپ بارساقلا، ھەتتا، سۈنئىي ھەمراھلارنى ئىشقا سالساق، ئاندىن تولۇق بىلەلەيمىز، ئىككى ئايەتنى بىر - بىرىگە تەتبىقلايمىز، سۈرەتكە قاراڭ، 101-115 - بەتتىكى، ئاللاھ غالىب، ھەممىگە قادىردۇر.

103 - بەتتە، ھاۋا كېلىماتى ئۆزگىرىشىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراپ، يېرىقلار ھاسىل بولغان ئاجايىپ تاشلار، يامغۇر تاسىرىدىن ئېرىگەن تاشلار، ھەرخىل غارلار، سۇ ئېقىش جايلىرى، ھاڭلار سۈرئىتى بار، 104-105 - بەتتە، ئۆستەڭلەر، بۇلاقلار ئۈستىدىن چۈشۈۋاتقان مەنزىللىك سۈلار، سايادەت رايۇنى، شامالالاردىن ھاسىل بولغان تاشلار گۈزەللىكى، يىلان باغرى ئەگمىتمە دەريالار، دېڭىز توسمىسى، كۆللەر، تاغ ئۈستىدىكى كۆللەر، ئاجايىپ چوڭ، قويۇق ئورمانلار، ئىنسان ئارقىلىق رەتلەنگەن دەرەخزارلىق، باغۇ - بوستانلار، ھەرخىل ئېسىل قۇرۇلۇشلار ئۈستىدىن تارتىلغان، شەھەر مەنزىرىسى، مۇز تاغلار، قار تاغلار، مۇز، قار تاغلارنىڭ دېڭىزدا ئېقىشى، قىش - ياز ئوخشاش رايۇنلار، ئىسسىق بەلۋاغ، دېڭىز يۈزى بارلىق مەنزىرىلەردىن ھوزۇرلىنىڭ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئاجايىپ سىرلىق ھاياتلىق، ئاھ، نېمە دېگەن گۈزەل، ماشائاللا، كېيىنكى سۈرە ئەھقاق، قۇم بارخانلار مەنزىرىسى.

سۈرە ئەھقاق تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ئى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، ئۆز ۋاختىدا بىر تۈركۈم جىنلارنى ساڭا قۇرئان تىڭشاشقا ئەۋەتتۇق، ئۇلار، قۇرئان تىلاۋىتىگە ھازىر بولغاندا، بىر - بىرىگە جىم تۇرۇڭلار دېيىشتى، تىلاۋەت ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، ئۇلار، ئۆز قەۋمىگە ئاگاھلاندۇرغۇچى بولۇپ قايتتى. 29 ئايەت.

ئىسلام ئۆلىمالىرى، جىنلار، ئىنسانلاردەك قەبىلە، مىللەت، ھەرخىل مەزھەبدە، ھەرخىل دىندا، ئېتىقادتا بولىدۇ، ئۇلاردىنمۇ يەھۇدى، ناسارا، مەجۇسى، بۇددا دىنىدا، دىنسىز، كومۇنىست بولىدۇ، مۇسۇلمانلىرىدا بولسا، بىدئەتچى، خۇراپىيلىرى بولىدۇ، ئۇلارمۇ بىزنىڭ ئىسلام شەرىئىتىگە تەكلىپ قىلىنغان، سۈرە جىندا، ئەررەھماندا باشقا ئايەت، ھەدىسلەردە كۆرسىتىلگەن.

ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، جىنلارغىمۇ ساۋاب، ئازاب بولامدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شۇنداق، دوۋزاخقا كىرگەندەك، مۆئمىنلىرى جەننەتكە كىرىدۇ دېگەن.

بۇ تەپسىرىدىكى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مەخسەت قىلغان كۆپىنچى روھ مەسلىسى، جىن بولۇشى مۇمكىن، پەرىشتىلەر بىلەن ئۆلۈك روھلىرى، كارامىتى بار كىشىدىن باشقىلارغا سۆزلىمەيدۇ، ئىلھام باردۇر.

بۇ خىل روھ، جىن مەسلىسىگە مۇسۇلمانلاردىن باشقا ياۋروپا تەتقىقاتچى، ئالىملارمۇ مۇنداق دېيىشكەن، ئەتراپىمىزدا بىزدىن باشقا بىرنى قورشاپ تۇرغان، باشقا بىر ئالەم مەخلۇقلار بار، ئۇلار بىزدىن نەچچە ھەسسە تەرەققي قىلىغلىق، بىزدەكلىرىمۇ بار، ياخشى - يامانلىرى بار دېگەن. ئۇلار بۇ سۆزنى تەتقىقاتتىن ئىزدىنىشىدىن پەلسەپلىرىدىن، تارىخىدىن ئەملي جىنكەشلىرىدىن، سىرلىق ئىشلاردىن، جىننى تۇتۇۋېلىش، جىنلار چاپلىشىش، سىھىر مەسىلىلىرىدىن، دوختۇرلار تەتقىقاتىدىن، ئۆلۈم، جان قاتارلىقلاردىن قاراپ، مادىي، زاھىرى نەرسىدىن بۆسۈپ ئۆتتى، سوقرات، ئەفلاتۇندەك پەيلاسوفلىرىنىڭ كىتابىغا ئەگىشىپ، ھەرخىل دىنلارنى تەتقىق قىلىپ دېگەن، نۇرغۇن تەتقىقاتقا بىز

مۇسۇلمانلار بەكلا ئارقىدا، ھەتتا، قانداق تەتقىق قىلىشنى، ئىزدىنىشنى، سۇئال قويۇشنىمۇ بىلمەيمىز، بىرەر نەرسىنى بىلمىگەنلىكىنى، بىلىۋېلىشمۇ بىر ئىلىمدۇر، دۇئالا بولسا، ئىجاۋەتتىن غەم قىلمىغاندەك، سۇئاللار بولسا، جاۋاب چوقۇم چىقىدۇ.

كاپىرلار دوۋزاختا توغرىلىنىدىغان كۈندە، ئۇلارنى ئەيىبلەش يۈزىسىدىن سىلەرگە نېئمەت بېرىلىپ بولدى، سىلەر، لەززەتلىرىگىلارنى ھاياتى دۇنيادىكى چاغدىلا بەھرىمەن بولۇپ، تۈگەتتىگىلار، سىلەر زېمىندا ھەقسىز رەۋىشتە چوڭچىلىق قىلىپ، ئىماندىن باش تارتتىگىلار، ئاللاھنىڭ ئىتائىتىدىن چىققانلىقىگىلار ئۈچۈن، بۈگۈن خار قىلغۇچى، ئازابتا جازالىنىسىلەر، 20 ـ ئايەت

گەرچە، بۇ ئايەت، كاپىرلار توغرىسىدا دېيىلگە بولسىمۇ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، بۇ ئايەتتىن ئۆزىگە دەلىل ئالاتتى، ئاددى يەپ ـ ئىچىپ، ئاددى كىيىپ، ھەتتا، كىيىمنىڭ ئون نەچچە يېرىدە ياماق بىلەن ئۆتەتتى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتە توختىلىپ، ھەدىسلەرنى كەلتۈرۈپ، رەسۇلۇللاھنى ئۈلگە قىلىپ كەلتۈرۈپ، ئاندىن 139 ـ بەتتە، تۆت خەلىپىنىڭ ئادىللىقى، ئاددىي ـ ساددا تۇرمۇشى، ئىسلامغا، مۇسۇلمانلارغا قوشقان تۆھپىسىنى يازىدۇ، ئۇلارنى بىردەك مەدھىيلەيدۇ، 141 ـ بەتتە بولسا، ھىجرىيە 41 ـ يىلىدىن 132 ـ يىلغىچە بولغان، بەنى ئۇمەييە خەلىپىلىك دەۋرىدىكى ئىسراپچىلىق، بۈزۈقچىلىقنى يازىدۇ، 143 ـ بەتتە بولسا، ھىجرىيە 132 ـ يىلىدىن 218 ـ يىلغىچە بولغان بەنى ئابباس دۆلىتىنىڭ ئىسراپ، بۈزۈقچىلىق، لەززەت، دۆلەت كۆرۈش، راھەت ـ پاراغەتلىرىنى يازىدۇ، 144 ـ بەتتە بولسا، ئۇلارنىڭ ئاياللىرى بۈزۈپ ـ چاچقان پۇللار، ھەتتا، 13 مىليون دىنار چىقىم قىلغانلىقىنى يازىدۇ.

145 ـ بەتتە بولسا، ھۆر، غىلمانلار يەنى دېدەك، چۆرىلەر سانى بىرلا كىشىنىڭ 300دىن ئاشقان نەچچە مىڭ قۇل ـ غولاملار خىزمەتتە بىرللا قورغان ئۈچۈن، 20 مىليون دەرھەم خەرىلەشلەر، ۋەزىرلەرنىڭ ئىسراپھىلىقىمۇ بار، ھەتتا، ئۇلار نەچچە مىڭ قۇل ـ غولاملارنى، ئاياللىرى، دېدەك چۆرىلىرىدىن كۈنلەپ، بوشىتۇۋېتىپ، ئاندىن ئوردىدا خىزمەتكە سالغان، ئۆزئارا سوۋغا ـ سالاملارغا چىرايلىق دېدەك، چۆرە قىزلارنى ئېلىپ بارغان، ئوردا ئىچىدە ناخشا ـ مۇزىكا، سازلار، كۈلكە ـ چاخچاقلار، شېئىرلار كەڭرى، كېيىم ـ كېچەك، لىباس، تونلار زاپاس تۇراتتى، ھەتتا، بىر ساندۇقتا، 200دىن ئارتۇق قىممەت باھالىق تونلار كىيىلىپ باقماي تۇرۇپ كەتكەن، قەسرىلەر، قورغانلار، ئۈنچە ـ مارجان، گۆھەر، توققۇزى تەل ھەممىسى تەييار، بارلىق لەززەتلىرىنى تولۇق ئېلىپ بولغانلارنى يازىدۇ، مۇنتەسىر بىللاھدىن تارتىپ، مۇستەكفى بىللاھقىچە ئون خەلىپىنىڭ سۈيقەستىگە ئۇچراپ، پىچاق، قىلىچ، نەيزە، زەھەرده ئۆلتۈرۈلگىنىنى ئاخىرىدا بۇلار، تۈگىشىپ، ئورنىنى يا ھەقىقەتچىلەر، يا دىنسىزلار ئىگىلىلىشىنى يازىدۇ، بۇ تارىخلار، ئىبنى كەسىرنىڭ بىدايەت ۋە نىھايەت دېگەن كىتابىدا ھەقىقى، ئادىل، ئىتتىقادى توغرا يېزىلغان، مەخسۇس، تارىخ كىتابلىرىنى، تارىخى فىلىملىرىنى كۆرۈڭلار، تارىخ مۇھىم بىر پەن، بۇنى بىزگە ئاللاھ ئۆزى تەلىم بېرىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ قېشىغا بىرسى كىرىپ، سەن غەيۋەت قىلۋاتامسەن، ياكى تەپسىر يېزىۋاتامسەن؟ نېمە دەپ ئۇلارنىڭ يامان، ئوسال ئەھۋاللىرىنى يېزىپ، مۇسۇلمانلارغا يامان كۆرسىتىسەن؟ دەپ سوراپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاللاھ، قۇرئاندا، رەسۇلۇللاھ ھەدىسىدە، نۇرغۇن تارىخى ۋەقەلىكنى

ياخشىنى ياخشى، ياماننى يامان دەپ بېرىدۇ. مەن رەسۇلۇللاھقا، قۇرئانغا ئەگەشتىم، ئىبرەت بولسۇن ئۈچۈن، ئۇلارنى دورىماسلىق ئۈچۈن، ئاشۇ ئايەتكە چۈشۈپ قالماسلىق ئۈچۈن، تارىخدىن خەۋەردار قىلىش ئۈچۈن، ئىسراپ قىلماسلىق، تەكۈ بەھرىمەن بولۇش، نېئىمەتنى قەدىرلىتىش شۈكرى قىلسۇن ئۈچۈن، بۇلارنى سۆزلەپ يېزىپ قويدۇم. ئەسلى سىلەر ئوقىغان بولساڭلار، بۇلارنىڭ ھەممىسى تارىخ بەتلىرىدە ئۆز ئەينى بار ئىدى، ئايەتنى، ھەدىس بىلەن ئەسەر بىلەن پەلسەپە، ھېكمەت بىلەن ماددى، زاھىرى، مەنىۋى، باتىنى مەنىلەر بىلەن ئىشارەت، دەللىلەر بىلەن ئىلھام بىلەن، ئەمەلىي تەتقىقات، تەجرىبە، ئالەملەرگە ئۇچۇش، ھەتتا تارىخ بىلەن تەپسىر قىلىش لازىم. شۇنداق قىلغاندا، تېخىمۇ چۈشەنگىلى، نەزەر ـ دائىرىسىنى كېڭەيتكىلى، چوڭقۇر تەتقىق قىلغىلى، ھەتتا، تەبئىي ـ پەن تەرەققىيات ئارقىلىق سىرلىق مۆجىزىلەرنى تاپقىلى بولىدۇ. بۇ تەپسىرنى يۈزەكى ئوقۇپلا، بولدى قىلماي، ئەمەلىي تەتقىق قىل، ئىزدەن، بارلىق پەنلەردىن تولۇق خەۋىرىڭ بولسۇن دەپ تاپىلايدۇ.

سۈرە مۇھەممەد تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

محمد صلى الله عليه وسلم وعلى آله وصحبه أجمعين

بۇ ئىسىم بولسا، بىرىنچىدىن بىز ئېتىقاد قىلىۋاتقان، ئىسلام دىنىنىڭ پەيغەمبىرى، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنىڭ ئىسمى، بۇ سۈرىنى بۇ ئىسىم بىلەن ئاتاش، مۇشۇ زاتنىڭ بارلىق ئىش ـ ئىزلىرىنى، سۆز ـ ھەرىكەتلىرىنى، تەرجىمھالىنى، تارىخنى تولۇق بىلىشكە ئىشارەت قىلىدۇ.

ئىككىنچىدىن، بۇ پەيغەمبەر ئىسمى، قۇرئاندا، مەكگۇ ساقلانسا، بۇ زاتنىڭ ھەق پەيغەمبەرلىكى، دىنىنىڭ ھەقلىكى، ئىسلام دىنىنىڭ توغرا، ھەق دىن ئىكەنلىكى چىقىپ تۇرىدىغان، بىر مۆجىزە سۈپىتىدە تۇرىدۇ، مەكگۇ ساقلىنىدۇ، شۇنداقلا بۇ ئىسىم بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ، پەيغەمبەر خەلىپىلىرىنىڭ بولۇپمۇ مۇشۇ زاتنىڭ تۆت خەلىپىسىنىڭ تارىخنى، ئىش ـ ئىزلىرىنى، ھاياتىدىن تاللانمىلارنى تولۇق بىلىشنىڭ زۆرۈرلىكىگە ئىشارەتتۇر، مانا بۇ خۇددى تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، قۇرئاندىن ئۇسۇل ئىلمىدىكى ئىشارەتتىن دەلىل ئېلىش ئارقىلىق، تەپسىر قىلىپ، تەبئىي پەنگە دەلىل ئالغىنىغا ئوخشاش، بۇ ئىسىمدىن، ئىشارەتتىن دەلىل ئېلىش ھېسابلىنىدۇ.

قۇرئاندىن ئىبارەت، دەلالەت، ئىقتىزائ، ئىشارەت قاتارلىق تۆت خىل دەلىل ئېلىنىدۇ. بۇ كىتابدىكى دەللىلەر، كۆپىنچىسى ئىشارەت دەلىلىدۇر، بەزىسى ھەقىقى مۆجىزىدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللاھ ئەلەي، بۇ قېتىم، بسم الله الرحمن الرحيم نىڭ تەپسىرىدە، ئۆلۈمۇ رەھمەتتۇر ۋە ئادىللىقتۇر دېگەن تېمىدا توختىلىدۇ، ئەگەر، بارلىق ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈك قاتارلىق ھاياتلىقلار نەچچە مىڭ يىل ياشاۋەرسە، بىر تال ھايۋانمۇ ئۆلمىسە، ئۇ چاغدا ئىنسان، ھايۋان بولۇپمۇ ئىنسانلار نېمە يەيدۇ؟ ئەگەر ئۆلار مەۋجۇد بولغان ھاياتلىقدىن بىرنى يىسە، يەنە ئۆلۈم كېلىدۇ، ياشاۋەرسە، ئۆلار زېمىنغا پاتامدۇ، پاتقان تەقدىردىمۇ، قانداق چىداپ ياشاپ، بولالايدۇ؟ قېرىمامدۇ، كېسەل بولمامدۇ، ئويلاپ بېقىڭ، يىلان ـ چايان، يىرتقۇچ ھايۋانلار، شىر، يولۋاسلار، بۈركۈت،

تىمساھلار، لەھەڭ، كىتلار، بېلىقلار ئۆلمەي ياشاۋەرسە، بىر نەچچە يىلدىلا، زور قالايمىقانچىلىق، بالايى ـ ئاپەتلەر يېتىپ كېلىدۇ، دېڭىز سۈيىمۇ بېلىق بولۇپ، قېتىپلا قالىدۇ، ئىنسانلار، دات ـ پەرىيات چېكىپ، ھايۋانلار ئۇچۇن، ئوزۇق مەنبەسىگە ئايلىنىپ قالىدۇ، بۇ چاغدا ئۆلمىسە، قانداق بولار ھە!؟، ئۆلۈم رەھمەتتۇر، ئادىللىقتۇر، شۈكۈ، ئاللاھ، پاشىدەڭ، بۇرگىدەڭ جانلىق، ھاشارەتلەرنى يارىتىپ، كېسەل، ۋابا تارقىتىپ، جاننى ئالىدۇ، ھەممىسى، ئاللاھنىڭ قوشۇنى، 209 ـ 211 ـ بەتكىچە سۈرئىتى بار.

بىلگىنكى، ئاللاھدىن باشقا ھېچ مەبۇد بەرھەق يوقتۇر، ئىبادەتكە لايىق، ئىتائەتكە لايىق زات، بىرلا ئاللاھدۇر، 19 ـ ئايەت. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتتە، تەۋھىدنى ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىنى، ئايەت، ھەدىسىدىن باشقا، ئىلىم ـ ھېكمەت، پەلسەپە، ئەقىل بىلەن ئىسپاتلايدۇ، ئۇ پەلسەپىنى مۇنداق باشلايدۇ.

ئەقلىي ئالەم، ساماۋىدۇر، زېمىنغا مەنسۇپ ئەمەس، زېمىن نۇرىدىن ئىبارەت، ھېسسىي نەرسىنى ئاسماندىن قوبۇل قىلدىمۇ، ئەقلىدىن ئىبارەت مەنىۋى نۇرنىمۇ شۇنداقتۇر. ئەنە شۇنىڭدەك، روھ، جان، ھاياتلىقمۇ ساماۋىدۇر، بۇلارنى زېمىن ھاسىل قىلىشىدىن ئاجىزدۇر. ساماۋىيلىقنى ئىسپاتلاش، ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىنى ئىسپاتلاشتۇر، ساماۋى ئاتالغۇلار (مەسىلەن: ئاللاھ، پەرىشتە، جەننەت، ئەرش كۇرسىدەك) ئاشۇ ئاسماندىن، ئۇستىدىن زېمىنغا چۈشمىسە، ئىنسانلار قانداق بىلەلەيدۇ؟ ئىنسانلارنى بۇ تاز زېمىندىن ساماۋى ئالەمگە يۆتكەيدىغان پەرىشتىلەر چوقۇم باردۇر.

بۇلارنىڭ ئىلھام، تەدبىرلىرىگە ئىشلارنى ئىدارە قىلىپ، باشقۇرۇشلىرىغا، ئىككى ئالەمدە يەنى ئۇستۇن ساماۋى، ئاستىن ئالەمدە، دەللىلەر، ئالامەتلەر كۆپتۇر.

ئەقلى ئالەم، جىسمىي ئالەمدىن ئامىدۇر، مەۋجۇدلۇق ئەسلىدۇر، ۋۇجۇدقا دەلىل كەتمەيدۇ، يوقلىققا دەلىل كېتىدۇ، بىز ۋە پارچە ئالەم، مەۋجۇد بو لۇپ تۇرۇپتىمىز، ئالەملەر ھادىسىدۇر، ھادىسە پەيدا بولۇشىدىن بۇرۇن ئۆزى يوقتۇر، يوق تۇرۇپ ئۆزىنى پەيدا قىلالمايدۇ، ئۇنداقتا، ئۇنى پەيدا قىلغۇچى بولۇشى كېرەك، ئۇ ئاشۇ بىر ئاللاھدۇر، ماددىلار يوقالماستىن، بار ھالەتتە تۇرۇپ، بىر ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە يۆتكىلىدۇ، ئىنسانلار يوقالدى دەپ چۈشىنىپ قالغىنى، بىر كىشى پارچىلىنىش، جەم بولۇپ، ئۇيۇشۇش، تارقىلىپ، بۆلۈنۈپ كېتىش ياكى ئەسلىگە قايتىش، پارچىلىنىشىنى، تارقاقلىششىنى، بار ھالەتتە تۇرۇپ، يەنە بىر ھالەتتىكە ئۆتۈشنى ياكى ئەسىر، ۋاكىئوم ئەسلىگە قايتىشنى، ئىنسانلار يوقۇلۇش دەپ چۈشەنگەن، مۇرەككەپ تەركىب تاپقان ۋە پارچىلانغان ماددا، يوقىمىغان ھالەتتە، تەركىبلىكى، پارچىلىنىشى بولمىغان روھ، جان، ھاياتلىق قانداق يوقسۇن؟ ئۇ يەنە، ئاخىر بىر كۈن، ۋاقىت، ئەجەل توشقاندا، قايتىپ كېلىپ، ماددا، جىسمنى تېرىلدۇرىدۇ، بۇنى بىز ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىش دەيمىز.

ۋۇجۇد، مەۋجۇدلۇق، يوقلىقدىن كەلمەيدۇ، يوقلۇق، ۋجۇدنى ھاسىل قىلالمايدۇ، خۇددى قولدا يوق نەرسىنى بەرگىلى بولمىغاندەك، ئۇنداقتا، بۇ ئالەملەرنى ئەزلىدە مەۋجۇد بولۇپ، تۇرغان ئەبەدى مەۋجۇد بولالايدىغان كامىل ھاياتلىق ئىگىسى، ھاياتلىق بەرگۈچى بىر ئاللاھ، ياراتقان، ياراتقۇچى، ئەزلى، ئەبەدى خالىق ئاللاھ. يارالغان ھادىسە، چەكلىك مەخلۇقلارغا قەتئىي ئوخشمايدۇ. ھەرقانداق ھاياتلىق، ھاياتلىقدىن كېلىدۇ.

ئاللاھدىن باشقىمۇ كۆزگە كۆرۈنمەس، نۇرغۇن مەخلۇقلار مەۋجۇدتۇر، بىز ئىشىنىۋېرىمىز. كۆرمەكمۇ ئاسان ئەمەس، بۇ دىگەن سىناق دۇنيادۇر، جازا، مۇكاپات، ھامىنى بىر كۈن يۈز بېرىدۇ. ئىنسانلار ئادىللىقنى ياخشى كۆرىدۇ، بارلىق مىللەت، مەزھەپ، دىن، ئېتىقاد، پارتىيىلەر، دۆلەتلەر، پادىشاھلىق ئارىسىدا، ئاشۇ ئادىللىقنى ياراتقان ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببەتنىمۇ ياراتقان، ئادىل ئاللاھنىڭ ئادىللىقى، ئادالىتى، ئادىللىق بىلەن چوقۇم ھۆكۈم قىلىدۇ، بۇ ھېساب كۈنى دەپ ئاتىلىدۇ. چوقۇم بىر تەسىر تەسىرلەنگۈچى بولىدىكەن، شۇ تەسىرنى بەرگۈچى بو لىدۇ، ھەرقانداق ھەرىكەت، ھەرىكەتلەندۈرگۈچى سەۋەبلىك بولىدۇ، تارتىش كۈچى بولىدىكەن، تارتقۇچى بولىدۇ، تارتىش كۈچى بىر ئارغامچا بولسا، ئۇنىڭ يەنە بىر ئۇچىدا كىم باردۇ؟ ھېساب، سانلار بولىدىكەن، ھېسابلىغۇچىمۇ بولىدۇ، پۈختا ئىنتىزام بولىدىكەن، بۇلارنى نىزامغا سالغۇچى، ئالىدىن بىلىپ ئورۇنلاشتۇرغۇچى بولىدۇ، سۈرەت، شەكىل بولىدىكەن، بۇ سۈرەتنى سىزغۇچى بولىدۇ.

ئۇنداقتا، ئالەملەرنى پەيدا قىلىپ، ياراتقۇچى، شەكىل، سۈرەتكە كىرگۈزگۈچى، ھەرىكەتلەندۈرگۈچى، پۈختا ئىنتىزامغا سالغۇچى، ئالدىن بىلىپ تۇرۇپ، بىر ـ بىرىگە ئوخشاتماي، چىراي، شەكىل ھەتتا بارماق ئىزىنىمۇ ئوخشاتماي ياراتقۇچى، بارچە ئالەملەرنى باشقۇرغۇچى، مانا مەن بار دەپ قۇرئان كالامىدا مەڭگۈ ئىلان قىلىپ تۇرغۇچى، ئىنسانلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ، ئاجايىپ سىرلىق مۆجىزىلەرنى چىقىرىپ تۇرغۇچى، ئەقىللەرنى ھەيران قالدۇرغۇچى، بىر ئاللاھ چوقۇم باردۇر.

تەرەققىيات، كەشپىياتلاردىكى سانائەت نەرسىلىرىنى، ئىنسانلار ياسىغاندەك، ئىنسانلارنى ئانا رەھىمدىن ئىبارەت بۇ زاۋۇتتىن ياساپ چىقارغۇچى چوقۇم باردۇر. ئىنسانلار كىچىك بىر بوۋاقنا ئوخشىتىپ، ماشىنا ئادەم ياسىيالمايۋاتىدۇ ـ يۇ، ئۆزىنى ياسىغۇچى ياراتقۇچى ئىگىسى، پەرۋەردىگارى ئاللاھنى ئۇنتۇپ قېلىۋاتىدۇ.

بۇلار ئۆلمەسلىككە شۇنچىكىلىك تېرىشىپ باققان بولسىمۇ، جاننى ئالغۇچى پەرىشتىلەر، ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن بۇلارنى مەڭگۈلۈك ئالەمگە ئېلىپ كېتىۋاتىدۇ، ئۆلۈم بىردىنبىر ھەقىقەتتۇر. ئاللاھ، ئاشكارا بولۇپ، سىناق بىكار قىلىنىشقا ئاز قالدى. ھەقىقى ئىشەنگۈچى مۆمىن، مۆجىزە تەلەپ قىلمايدۇ، مۇكاپاتنىڭ كاتتىسى، ئەنە شۇلار ئۇچۇندۇر.

بەش سەزگۈ ئەزالارنى ئەقىل بىلەن ياراتقۇچى، مېنى تونۇسۇن دەپ شۇنداق قىلغاندۇر، ئۇنداقتا، ئەقلى دەلىل، نەقلى دەلىلنى كۆچەيتىدۇ، ئىلىم ـ ھېكمەت، ئىماننىڭ زىيادە بولۇشى، كۆچىيىشىگە پايدىلىقتۇر، ئەقىدە قەلبىدىكى ئىلىمدۇر.

ماددى، زاھىرى، ھىسسىي سېزىم ئارقىسىغا، مەنىۋى، باتىنىي، ئەقلي سېزىم ئورۇنلاشقاندۇر، خۇددى، ئاشكارانىڭ يوشۇرۇنى بولغاندەك، بۇ تار ئاستىن ئالەمنىڭ، كەڭ ئۇستۈن ئالىمى بولغاندەك، بۇ، ۋاقىتلىق، چەكلىك يوقلىش، ئالەمنىڭ ۋاقىتسىز، چەكسىز مەڭگۈلۈك ئالىمى چوقۇم بار. ھەقىقى ھاياتلىق ئۆلگەندىن كېيىن باشلىنىدۇ، **ئەگەر ئۇلار بىلسە، ئاخىرەت دۇنياسى ھەقىقى ھاياتلىقتۇر،** ئايەت.

مەۋجۇدلۇقى يوق نەسلەرنى ئىنسان ئۇنچە ئارزۇ قىلىپ تەلەپ قىلماس، ئۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇنچە بەدەلمۇ تۆلىمەس، ئۇ نەرسىلەرمۇ يوق ھالەتتە، بۇنچە تەسىر قىلماس، مەڭگۈلۈك ھاياتلىق، مەڭگۈلۈك كېسەلسىز، قېرىلىقسىز، سالامەتلىك، جەننەت تۇرمۇشى، دائىملىق ئارزۇ ـ ئۈمۈدىمىزدۇر.

ئۇ مىليونلىغان، مىليارتلىغان بەدەللەرنى بەرگۈزدى، مىليونلىغان، مىليارتلىغان كىشىلەر بۇرۇن، ھازىر ۋە كەلگۈسىدە ئۇنىڭ ئۈچۈن جېنىنى ئاتىدى، بولۇپمۇ ئەڭ ئەقىللىق، نورمال ئالى مەرتىۋىلىك كىشىلەر، پەيلاسوفلار، قۇربان بەردى، ئاللاھ، ئۇنىڭ جامالى، جەننەت - دوۋزاخ چوقۇم باردۇر.

تارتىش كۈچىمۇ، تەسىرىمۇ، مەخلۇقنىڭ سۈپىتى بولغاچقا، ھەممىنى ئاللاھ ياراتقاندۇر، ئاۋاز، نۇر، سۈرەت، ھەرىكەتتۇر. ھەرىكەتنىمۇ ياراتقۇچى، تەسىر بەرگۈچى، ئاللاھدۇر. ھەممىگە پەرىشتىلەرنى مەسئۇل قىلىپ قويىدۇ، ئەقىل ۋە ئەقلى ئالەم، ئىلھام، ۋە ۋەھىي مەۋجۇدتۇر، پەرىشتە، روھ، جىنلار مەۋجۇدتۇر، ئىنسان ئەقلى بۇلارنى تاپالمايدۇ، پەيلاسوف، پەلسەپە، ئەقىل دېگەنلەر، ئاللاھنىڭ ۋەھىيسى، ئىلھامى، قۇرئان، ھەدىس ئالدىدا يوق نەرسە، يوق بولۇپ كېتىدۇ، ئەگەر ئۇلارغا ئەقلى بىلەن بىر نەرسىنى بۇ توغرا، ھەق دېگەندىن كېيىن، يەنە ئىلھام قىلىنسا، سىناق قىلىنسا، ئۇلار دەرھال يېنىۋالىدۇ، نەزەريىدىن يۆتكىلىدۇ، ئىلھاممۇ توغرا، خاتا بولىدۇ. پەيغەمبەرگە بولغان ئىلھام، ۋەھىيگە ئاللاھ ئىگە، پەرىشتە مەسئۇل بولىدۇ، ئۇ ھەرگىز خاتا بولمايدۇ، بۇنى بىز شەرىئەت ئاساسى قىلىپ ماڭىمىز، ئەمما، ئەۋلىيالارمۇ خاتالىشىدۇ، ئىلھاملىرىمۇ خاتالىشىدۇ، جىن، شەيتان چېقىلىدۇ، ئۇلارمۇ گۇناھ قىلىدۇ، شۇڭا، ئۇلارنى ئىلھامنى ئاساس قىلمايمىز، مانا بۇ ئۇسۇل قائىدىسى، ئۇلۇغى بولسا، ئاللاھنىڭ سۆزى قۇرئاندۇر.

سۈرە فەتھى تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ ئىسىم، غەلبە، ئىشغال قىلىش دېگەن مەنىدە بولۇپ، مۇسۇلمانلارنىڭ ئىلىم - ھېكمەتتە، ئىلىم - پەندە، كەشپىياتتا، تەرەققىياتتا، قۇرال كۈچىدە غەلبە قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، كەلگۈسىدە ئىنتىپاقلىشىپ، ھەمكارلىشىپ، ئورتاق تەرەققي قىلىپ، دۈشمەن ئۈستىدىن غالىپ كېلىپ، دۇنياغا ساقچى بولۇپ تۇرۇشقا ئىككى ئالەملىك غەلىسىگە ئىشارەتتۇر.

ئۇرۇش، تەييارلىق، ئىلىم - پەن ئارقىلىق جەڭ قىلىش، بالىلارنى، ئەۋلادلارنى ياراملىق تەربىيەلەش، چېنىقتۇرۇش، قورقۇنجاق قىلماي، باتۇر يېتىشتۇرۇش، بارلىق ئىلىم - پەندىن خەۋەردار قىلىش، بىرگە ماھىر، كۆپكە قادىر تەربىيەلەش، گېنرال، قۇماندان تەربىيەلەشكە، مانا مۇشۇنداق مەڭگۈلۈك مۆجىزىگە ئىگە كىتابلارنى مەھكەم ساقلاپ، كۆپلەپ نەشر قىلىپ، مەكتەپلەردە شەخسي ئۆيلەردە دەرسلىك قىلىپ، تەرەققي قىلىپ، مەڭگۈلۈك غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈشكە ئىشارەتتۇر.

مەن بۇ جايدا، ئۇرۇشقا، غەلىبىگە، ھۇجۇم، مۇداپىئەگە مۇناسىۋەتلىك بىر ۋەقەگە توغرا چۈشەنچە بېرىپ ئۆتمەكچى، ئۇ بولسىمۇ پەلەستىن ۋە باشقا جايلاردىكى ئۆزىنى قوشۇپ پارتىلىتىش ۋەقەسى بولۇپ، كىشىلەر بۇ توغرىسىدا بىلىمسىز ھالەتتە تۇرۇپ، دۈشمەنلەرنىڭ قۇتراتىشى، يامان كۆرسىتىشى سەۋەبلىك ھەرخىل سۆزلەرنى قىلىشىدۇ، تېخى ئۇلار، قەھرىمان، شېھىدلارنى دوۋزاخقا ھۆكۈم قىلىدۇ، ئەمەللەر، نىيەت بىلەن بولۇپ، ئەگەر ئۇلار، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىش نىيىتىدە، دۇنيادىن زېرىكىپ، شۇنداق قىلغان بولسا، ئۇلار دوۋزاخقا كىرىدۇ، توغرىسىنى ئاللاھ ئوبدان بىلگۈچى، بىز غەيىپنى بىلمەيمىز، ئەمما، بىز شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى، ئۇلار ھەرگىز ئۆزىنى ئۆلتۈرگۈسى يوق، ئۇلار دېگەن پىدائى قىسىم، ئىلغار جەڭچىلەر، مەلۇماتلىق كىشىلەر، ئىقتىدارلىق، قابىلىيەتلىك مول بىلىمگە ئىگە

كىشىلەر، بۇ تەشكىلاتقا بولۇپمۇ بۇ شېھىدلىققا ئۆزىنى تېزىملىتىش ئۈنچە ئاسان ئەمەس، ئۇلار چوقۇم، سىز، بىزنى قوبۇل قىلمايدۇ، بىزمۇ يارىمايمىز، ئۇلار بۇ ئىشنى ئۆز ئىچىدىكى دوكتۇر، ئالىملار، قازى، مۇپتىلار، مۇتەخەسسىس، ئالىملار، فىقھىشۇناس ئالىملار ھەممىسى بىرلىكتە نەچچە قېتىم يىغىن ئېچىپ، مۇزاكىرە قىلىپ، ھۆجۇم ئۇچۇن ئەمەس، چارە ـ ئامال يوق، مۇداپىئە ئۇچۇن يولغا قويغان.

مەككە، مەدىنە، باغدات، سۇرىيە، مىسر، ئىران قاتارلىق دۆلەتلەردىكى ئالىملاردىن پەتۋا كومىتېتىدىن سورايدۇ، قاتاردا تۇرۇشلۇق قەرزاۋىيمۇ شەخسەن پەتۋا بېرىدۇ، ئەنە شۇلارنىڭ نۇرغۇن ئايەت، ھەدىسلەردىن يەنى جان، مېلىنى بېرىپ، جەننەتنى سېتىۋېلىش، پەقەت، ئاللاھ دىدارىنى، جامالىنى كۆزلەش، ئەسھابۇلئوخۇردەك ئۆلۈمگە تەييار تۇرۇش، ۋە ئىبنى كەسىر تەپسىرىدە يازغان، ئوھۇد ۋەقەسىدىكى كارامەت بېرىلگەن غۇلامنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈش چارىسىنى كۆرسىتىپ بېرىشى، مۇجاھىد بىر توپ كاپىلار ئارىسىغا يالغۇز كىرىپ كېتىش، قورغان ئىشكىنى يالغۇز ئېچىش، باتۇرلارچە قەھرىمان بولۇپ، قۇربان بېرىش، جاننى تىكىپ قويۇپ، بەزى چاغلاردا ئۆلۈمگە قارىماي، بەدەل تۆلەش، (مۇسلىم)دىكى سەۋەبلىك ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالسىمۇ، يەنى ئۆز ئۇلىمۇىگە سەۋەب بولسىمۇ، ھىجرەت سەۋەبىدىن جەننەتكە كىرىشتەك ئايەت، ھەدىسلەرنى دەلىل قىلىپ تۇرغان، دەللىلىرى تولۇق ھالەتتە، چىقىرىلغان پەتۋالىرىنىمۇ قوبۇل قىلىپ، شەخسىيەتچىلىك قىلماي، دۇنياۋى، خەلقئارالىق قاراپ، خەلقئارا ئالىملارغا مەسلىھەت سېلىپ، كېڭىشىپ، چىقارغان قارارلىرىدۇ، شۇلارغا ئىتائەت قىلىدۇ، تەپسىلىسنى سۇلتان ئورگە تور بېتىگە كىرىپ پەلەستىننى باسسىڭىز كۆرىسىز.

بۇ سۇرىنىڭ بېشىدىكى **بىز ساڭا رۇشەن غەلبە ئاتا قىلدۇق،** دېگە ئايەت توغرىسىدا

بىز مۇسۇلمانلار ئىككى ياخشى ئاقىۋەتنى كۈتىمىز، يا شېھىد بولۇپ جەننەتكە كىرىشى، يا دۇنيادىمۇ غەلبە قىلىپ، خۇشال بولۇپ، يەنە شېھىدلىقنى كۈتۈش، ياخشىلىق يەتسە، ھەمدۇ ـ سانا، شۈكرى قىلىپ، مۇسىبەت يەتسە، سەۋرى قىلىپ، ھەممە ئىشىمىز ياخشى، ئاللاھنىڭ بىزگە ئورۇنلاشتۇرغان بارلىق قازايى ـ قەدەرلىرىگە رازى بولىمىز، تەقدىرىگە رازى، ئەمما، بىز زالىم كاپىر، مۇشرىكلارنىڭ قىلمىشىغا نارازى، شېرىككە رازى بولسا، مۇشرىك ھېسابلىنىدۇ، بىز ئۇنڭ تەرەپنى تاللىساق، ئۇلار سولنى تاللىغان، شۇڭا بىز تەقدىر دەپلا كاپىرلارغا ئىتائەت قىلمايمىز، تەقدىرگە رازىمىز، كۈپرىلىققا نارازىمىز، خالىققا ئاسىي بولۇپ تۇرۇپ، مەخلۇققا ئىتائەت قىلىش يوق.

بىز مۇسۇلمانلارنى كەچۈرۈش، ئەپۇ قىلىشتا، زادى ئىككىلەنمەيمىز، ئەمما، ئۆزىمىزنى قەتئىي ئەپۇ قىلمايمىز، بۇنداق ياشاشقا رازى ئەمەسمىز، توختىماي تېرىشىپ، ئىككى ئالەملىك بەخت ـ سائادەت ئۇچۇن، نەتىجە ئىزدەيمىز، غەلبە ئالدىمىزدا، ئاللاھ، مۇرادىمىزغا يەتكۈزەر، ئامىن!

رەسۇلۇللاھنىڭ غەلىبىسىگە كەلسەك، ئۇ زات، ھايات چېغىدا تۆت خەلىپە دەۋرلىرىدە بولۇپمۇ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ دەۋرىدە، شەرق ۋە غەربىدە، ئىسلام قوشۇنى ئاللاھنىڭ غەلبە ئاتا قىلىشى بىلەن پۈتۈن دۇنيادا ئىسلام نۇرىنى، ئادىللىق، ئىلىم ـ مەرىپەت نۇرىنى تارقاتتى، بۇ ئىرلار تا قىيامەتكىچە ئۆچمەيدۇ.

ھىجرىيە 96 ـ يىلى، قۇتەيبە ئىبنى مۇسلىم.

كاشغەرى يەنى قەشقەرنى ئىشغال قىلىپ، ئىسلامنى ئېلىپ كىرگەن، بۇنى ئىبنى كەسىر بەدايەت ۋە نەھايەت دىگەن تارىخ كىتابىدا مۇشۇ يىلنامىدا سۆزلىگەن، بۇ ئاددى مىسال: دېمەكچى

بولغىنىمىز، پۈتۈن ئىشغال قىلغان ئاشۇ رايۇنلار تا ھازىرغىچە ئىسلام دىيارلىرى، مۇسۇلمانلار ئولتۇراقلاشقان، ئىسلام ئىزى ئۆچمىگەن جاي بولۇپ قالدى، مانا بىزگىمۇ بۇ غەلبە تەسىرى كەلدى، مۇسۇلمانلار يەنە بىر قېتىم دۇنياۋى غەلبە قىلغان بولسا، ئىدى، تا قىيامەتكىچە ئىزى ئۆچمەيتتى، مەيلى سىز غەلبە ياكى بىر ئەسەر ياكى بىر كەشپىيات قالدۇرۇڭ، مۇسۇلمانلارغا دۇنيا ئىنسانلىرىغا پايدىلىقلا بولسا، مەڭگۈلۈك ساقلىنىدۇ، قوغدىلىدۇ، ئىزى ئۆچمەيدۇ، بۇ مۇشۇنداق مۇھىم غەلىبىدۇر.

مۆئمىنلەرنىڭ ئىمانغا ئىمان قوشۇلىشى ئۈچۈن، ئاللاھ ئۇلارنىڭ قەلبىگە تەمكىنلىك، خاتىرجەملىك چۈشۈردى، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ قوشۇنلىرى، ئاللاھنىڭدۇر. يەنى، پەرىشتىلەر، جىنلار، ھايۋانلار، تەبىئەت ھادىسىلىرى، ھەممىسى، ئاللاھنىڭدۇر، ئاللاھ ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، 4 ئايەت.

بىز قوشۇن توغرىسىدا خېلى كۆپ توختالدۇق، دېمىسىمۇ، غەلبە ئۈچۈن، قوشۇن مۇھىم رول ئويناىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا مۇنداق دەيدۇ:

بۇ ئايەت، ئۇرۇش ئۇستىدە، جەڭ مەيدانىدا ۋە باشقا جايلاردا مۆئمىنلەر قەلبىگە بولۇپمۇ ساھابىلەر قەلبىگە خاتىرجەملىك ئېلىپ كەلگەن، مۆجىزلەر، ئالامەتلەرنى كۆزدە تۇتىدۇ، ئۇلار دائىم قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن، ئايەت يەنى قۇرئان ئايىتى ۋە مۆجىزە ئالامەت ئايەتلىرىنى تولا كۆرۈپ تۇراتتى، ئايەتنىڭ غەيىبدىن خەۋەر بېرىشى، رەسۇلۇللاھنىڭ خەۋەر بېرىشى، سىرلىق مۆجىزىلىرى، سۇلار، تاماقلار كۆپىيىشى، ئاز قوشۇن كۆپ كىشىلەرنى 300 كىشى 1000كىشىنى يېڭىش، ئاينىڭ ئىككىگە پارچىلىنىشى، بۇنداق مۆجىزىلەر مەككىدىن، مەدىنە ئىككى جايدا ئاز ئەمەس، كېيىنكىلەر 1000نى توپلدى.

تابىئىنلار دەۋرىدىكى جەڭلەر، 40 مىڭ كىشىلىك قوشۇن، 120 مىڭ ھەتتا، 200 مىڭ كىشىلىك قوشۇننى يېڭىش، جەڭچىلەر ئاتلىق ھالدا دېگىزدىن ئايىغى ھۆل بولماي ئۆتۈپ كېتىشلەر كۆپ كۆرۈلگەن، ئۇلارنىڭ قەلبى ھەقىقەتەن خاتىرجەم بولاتتى، بۇنىڭ ئۈچۈنمۇ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام سورىغاندەك قەلبىنى خاتىرجەم قىلدىغان، شۇنداق ئىشلار لازىمكەن، بۇنى بىلگەن ئاللاھ، قۇرئاننى بىردىنبىر خاتىرجەم قىلغۇچى، شىپا قىلدى، مانا ھازىر مۇشۇ تەپسىرده مۇشۇ تاللانما كىتابتا، سۆزلەنگەندەك، دۇنيادا سىرلىق مۆجىزىلەر ناھايىتى كۆپ، قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرى، قەلبىلەرنى خاتىرجەم قىلىپ تۇرۇۋاتىدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن بىز قۇرئان تەپسىرلىرىنى، ئايەتلىرىنى، كائىنات ئايەتلىرىگە تەتبىقلاپ، تېخىمۇ چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ ئىزدىنىپ، خەلقئارا ئالىملارنىڭ كەشپىياتلىرىنى ئۇلار تاپقان، قۇرئان مۆجىزىلىرىنى، كىتابدىن، تور بېتىدىن كۆرىشىمىز، دائىم ئىزدىنىپ تۇرىشىمىز، گەرچە بىز مۆجىزە تەلەپ قىلمىساقمۇ، بۇ كەپسىز قەلبىمىزنى توخۇ پېيىدەك يۇمىلاپ تۇرىدىغان، قۇچقاچدەك شاخدىن ـ شاخقا يۆتكىلىپ تۇرىدىغان قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىش، باشقىلارنىمۇ قايىل ۋە خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن تېرىشايلى.

ئىنسان ئاجايىپ ـ غارايىپلارنى، مۆجىزىلەرنى، سىرلىق ئىشلارنى كۆرسە، بولۇپمۇ قۇرئان، ھەدىس، ئىسلام دىنىغا، ئاللاھقا مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، ئۇنىڭ ئىمانى زىيادە بولۇپ، كۆچىيىدۇ، ئېتىقادى چىڭىيىدۇ، ئىمان، ئېتىقاد قوشقىنى يوقمۇ؟

ياخشى ئىبادەتلەرنى كۆپلەپ قىلىپ، گۇناھدىن نېرى بولغاندا، ئىمان ئاران قوشۇلدۇ، زىيادە بو

لىدۇ، كۆچمىدۇ، ئۇنداقتا، ئىلىم ـ ھېكمەت، مۆجزىلىك، سىرلىق ئالامەتلەرنى تاپساق، ئىمان تاپدىكەنمىز، تېرىشايلى، ئىمان لازىم بولسا تېرىشايلى.

غەلىبە ئۈچۈن يېڭىلمەس قوشۇن لازىم بولىدۇ، قوشۇنلار، ئاللاھقا خاستۇر، بىرگە ئاللاھ كۈپايە قىلىدۇ. ھەرقانداق بىر نەتىجە، نۇرغۇن تېرىشچانلىق ۋە چىداشچانلىق بەدىلىگە كېلىدۇ.

ئاسمان ــ زېمىنداىكى قوشۇنلار، ئاللاھقا خاستۇر دېگەن، تۆتىنچى ئايەتتە، يەنە بىر توختۇلۇش، ئۇ، بۇ قېتىم خيالىمىزغا كېلىپ باقمىغان قوشۇنلارنى سۆزلەيدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئۆز جىسىمىزدىكى قانلاردىكى ھۈجەيرىلەر، بىر تامچە قاندا، بەش مىليوندىن ئارتۇق قىزىل قان ھۈجەيرىسى، 9000 ئاق قان ھەجەيرىسى بولىدۇ، يېڭىنىڭ ئۇچىچىلىك مقدارىدا، بۇنچە كۆپ سانلار بولسا، پۈتۈن قانلاردا قانچىلىك بولار؟ ئۇندىن باشقا، موسكۇل، نېرۋا، ئىسپىرما ھۈجەيرىلىرى بولىدۇ، ئىنسان جىسمى بىر دۇنيا، شەھەرگە جەڭ مەيدانىغا ئوخشايدۇ، قىزىل قان ھۈجەيرىسىنىڭ ۋەزىپىسى بولسا، شەھەر ئىچىگە پايدىلىق نەرسىلەرنى ئەكىلىپ، تارقىتىش، زىيانلىق نەرسىنى چىقىرىپ تاشلاشتۇر. ئۇ ئوكسىگېننى ئۆپكە دېگەن شەھەردىن ئەكىلىپ، پۈتۈن مەملىكەت، شەھەرلەرگە تارقىتىپ بېرىدۇ، ئۇ ئاندىن خۇددى كېرەكسىز ئەخلەتلەرنى بىر تەرەپ قىلغۇچىدەك، كاربون(Ⅳ) ئوكسىدنى زىيانلىق نەرسىلەرنى ئۆپكىگە ئېلىپ كېلىدۇ ــدە، ئۆپكە بۇلارنى سىرتقا چىقىرىپ تاشلايدۇ، مېھرىبان ئاللاھ قىلدى، ئوكسىگېننى سۈمۈرگەن كاربوننى يەنى تېشىمىزغا تىنساق، چىقىدىغان، ھاۋا، ئەينەكنى كۆرۈشتىن توسۇپ قويىدىغان كاربوننىڭ چىقىشى، ئوكسىگېننىڭ كىرىشى، بىر ــ بىرىگە توسالغۇغا ئۇچرىمايدۇ، ئوكسىگېن كىرگەن ھامان ئۇنى چىقارماس، كاربون چىققان ھامان، ئۇنى كىرگۈزمەس ئەزا بار، ئاشۇ قىزىل قان ھۈجەيرىسى بۇ خىزمەتلەرنى ئۆتەيدۇ، ئاق قان ھۈجەيرىسىگە كەلسەك، بۇلار مەملىكەت، شەھەرلەرنى قوغدىغۇچى، پىدائى قىسىم، ئىلغار جەڭچىلەر، ئەتراپىمىزنى يەنى شەھەر ئەتراپىنى ھاۋادىن، ئۇندىن باشقا كېسەل ۋىرۇسى، مىكروپلار بىلەن زەھەرلىگۈچى ھايۋانلاردىن كەلگەن، زىيانداش ئۆلتۈرگۈچى، قاتىل دۈشمەنلەر كەلسە، بۇ قوشۇن، دەرھال ئاتىلىنىدۇ ــدە، ئۇلار بىلەن قاتتىق ئېلىشىپ، ھايات ـ ماماتلىق جەڭ باشلىنىپ كېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن جىسىمىزدىن ئىبارەت جەڭ مەيدانى قىزىپ كېتىدۇ، مانا بۇ كېسەلدىن قىزىشىمىز، ئىنسان جىسمىمۇ بۇ ناتونۇش جىسىم، ھايۋانلاردىن بىزار، مىكروپ، ۋىرۇسلار ئىنسان جىسمى بىلەن چىقىشالمايدۇ، ئاق قان ھۈجەيرىسى بولغان قوشۇنغا جىسىم ۋە ئىستېمال قىلغان تائاملارمۇ كېسەلگە قارشى ئىممۇنىت كۈچىنى ئاشۇرىدۇ، تەڭ تاقابىل تۇرىدۇ، ئەگەر كۈچى زادى يەتمىسە، تاشقى ئالەمدىن زەھەرلىك قۇرال، دورىنى ئېلىپ كېلىپ، دۈشمەننى بىراقلا يوقىتىمىز، جەڭ ئاخىرلىشىدۇ ـ دە، مەملىكەت تىنىچلىنىدۇ، خاتىرجەم پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بارىمىز، بەزى مىكروپلار دائىم ئىنسان جىسمىغا كىرىپ، كېسەل قىلمايدۇ، ھۈجۇمىمۇ قىلىپ كەتمەيدۇ، ئۇلار مەخسۇس ئىنسان ھاياتىدىن ئايرىلغاندا جىسمىنى تۇپراققا ئايلاندۇرىدۇ، چىرىپ، قۇرۇتلىتىپ تۈگىتىدۇ. مىكروپلار، ۋىرۇسلار خۇددى رەزىل قاتىلدەك، ھۈجۇم قىلىپ، ھاۋادىن، سۇدىن، ھايۋانلاردىن، يېمەكلىكلەردىن، تېرە تۆشۈكچىلىرى ياكى ئېغىزدىن كىرىپ، كۆپىيىپ، توپلىشىپ ھۈجۇم قىلىدۇ، خۇددى لىمپا تىبرىكلىيوزدەك، مەلۇم نازۇك جىسمىمىزغا ئۈيۈشۈپ، ئۆرلەپ چىقىدۇ، ئاغرىتىدۇ، ئاندىن يۇتقۇنچاق ھۈجەيرىلىرى بۇلارنى تۆت تەرەپدىن قورشاپ، يوقىتىش ئېلىپ بارىدۇ، 55 ـ 59 ــ بەتكىچە، بۇ خىل ھادىسىنى سۈرەتلىك تونۇشتۇرىدۇ،

ئۇ بولسىمۇ بىئولوگىيىده، دەرسلىك قىلىش جەريانىدا چىقىدىغان كۆرۈنۈشلەر، تىببىي مەكتەپلەردە، ئىنستىتوتلاردا كۆپ ئۇچرايدۇ، خۇلاسلىساق، مانا بۇلار، بىر قوشۇن، ھەممىسى، ئاللاھقا خاستۇر، خالسا دۇشمەن قوشۇنىنى غالىپ قىلىپ، جانىنى ئالىدۇ، ئۆلۈمىمۇ بىر رەھمەتتۇر، خالسا ئاق قان ھۇجەيرىسى قوشۇنىنى ئىشقا سالىدۇ، دورا بومبىلار بىلەن پارتىلىتىدۇ، دوختۇر قوشۇنىمۇ بار.

ھەدىسته مۇنداق بار، دورا، ئاللاھدىن، رۇخسەت ئىزنى سورايدۇ، شىپالىققا بۇيرۇلسا، شىپا قىلىدۇ، كېسەل ساقىيىدۇ، رۇخسەت بېرىلمىسە، ئۇ خۇددى تائامنىڭ زاپاس قىسمىدەك چۈشۈپ كېتىدۇ ــدە، داۋالاش ئۇنۇم بەرمەيدۇ، ھەرقانداق كېسەل بولىدىكەن، داۋاسى بار، شىپاسى بار، ئەمما، ھەممە قوشۇنىنى كونترول قىلىپ تۇرىدىغان قوماندان، باشقۇرغۇچى، تەدبىر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئاللاھدۇر، ھەممە، ئاللاھقا خاستۇر، ئۇ پاكتۇر، ئاسمان ــ زېمىن، ھەتتا ئۆز جىسمىمىزدىكى بارلىق قوشۇنلار ئاللاھنىڭ بولۇپ، بۇ دۇنيا دائىم جەڭ ھالەتته تۇرىدۇ، ئاللاھنىڭ يەنە، پەرىشته، جىندىن باشقا مۇنداق قوشۇنلىرى بولىدۇ، بىز سۇرە نۇردا سۆزلىگەندەك، ئاللاھ، ئاسمان ـ زېمىنغا نۇر ئاتا قىلغۇچى، بىز نۇر مەسىلىسىنى خېلى سۆزلىدۇق، ئالەم ئەسلى نۇر زەررىچىسىدىن، مەنفى، مۇسبەت زەررىچىلەردىن تەركىب تاپىدۇ، بۇلار بىر ـ بىرىنى يەنى مۇسبەت زەررىچىنى مەنفىسى نەچچە مىليارىت قېتىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، بۇلارمۇ سۇرەتلىك كۆرىستىلىدۇ، خېمىيە ئىلمىدا بار، دېمەك، مۇسبەت، مەنفى زەررىچىلەر توك، نۇرلارمۇ ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولىدۇ، ئۇلارمۇ بىر جۇپ ھالەتته ھەرىكەت قىلىدۇ.

بۇ قوشۇنلار ھەرخىل ماددا، ئىلمىپنت ھاسىل قىلىپ، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ھاياتى ئۈچۈن نۇرغۇن ئوزۇق تەييارلايدۇ، ئاجايىپ ـ غارايىپ ئۆزگىرىشلەرنى، خىمىيىۋىلىك ئۆزگىرىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، ئىلمىپنت، ماددىلارنىڭ قىلىۋاتقان جەڭ كۆرۈنىشىنى دائىم كۆرىمىز، ھازىرچە، لازى نۇر، ئاتوم بومبىسى، يادرو قۇراللار غالىپ كەلدى، ئۇلارمۇ ئىنسانلارنى قوغدايدۇ، ھەم يوقىتىدۇ، زىيان پايدىسى بار. بۇ يەردە سىبسىپ، چىرىتىپ، يوقاتقۇچىمۇ بار، ھەرقانداق بىر قۇش ياكى ھايۋان، ھاشارەت، ئۆز بالىلىرى، يېقىنلىرى ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ، ھاياتلىق جېڭى قىلىدۇ، شىر، يولۋاس، ۋەھشى يىرتقۇچ قۇش، قارچۇغا، گۆشخور ھايۋانلارمۇ ھاياتلىق جېڭى قىلىدۇ، ئۇلارمۇ نۇرغۇن ھاياتلقنى نابۇت قىلىدۇ، بۇلار ئوتتۇرىغا ھاشارەت، چۈشىن، ھەرىلەر، ئۆمۈچۈكدىن تارتىپ جەڭ ئورۇنلاشقان، ھەممىنى ئادىللىق بىلەن بىر تەرەپ قىلغۇچى، ئادىل ھۆكۈم قىلغۇچى، ھېكمەت بىلەن ئۆزى ئالدىنى ھازىرنى، كەلگۈسىنى بىلىپ ئىش كۆرگۈچى، كائىنات سىرلىرىنى تەقدىرنى بىلگۈچى ئورۇنلاشتۇرۇغۇچى بىر ئاللاھتۇر، بىز، بەربىر ئاخىرى مۇشۇ نۇقتىغا قايتىپ كېلىمىز، ئاللاھۇ ئەكبەر.

ئۇ يەنە، ئىنسانى قوشۇن، ئىنسانلار كەشپ قىلغان سۈنئىي قوشۇن، ماددى، ھېسسى قوشۇن، مەنىۋى، ئەقلى قوشۇن، قەلەم كۆرىشى، ئەلەم كۆرىشى، ئىددىيە، ئەقىدە كۆرىشى، مەدەنىيەت كۆرىشى، تەشۋىقات كۆرىشى، زامانىۋى قۇراللىق ئۇرۇشلار، ھەرخىل كۆرەشلەرنى ئارىلىقتىكى جەڭلەرنى، ھەق ــ ناھەق مەسىلىلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، بۇ ھاياتلىق جېڭى، ئەقىدە، ئىددىيە جېڭى، دۇنيا ئۇرۇشلىرى توغرىسىدا ھەممىسى مېنىڭ راست، مېنىڭ توغرا، مېنىڭ ھەق، مەن ــ مەن دەيدۇ. ئاخىرى بۇ ئۇرۇنغا سوزۇلغان، قەدىمدىن تارتىپ ھازىرغىچە ۋە كەلگۈسىدىكى جەڭلەر، ئۇرۇشلار، ئىختىلاپلار ئارىسىدا بىر ئاللاھ ھۆكۈم چىقىرىدۇ. مۇشۇ نۇقتىدىن قارىغاندىمۇ، قىيامەت

چوقۇم قۇرۇلۇشى ھەق، باتىل، بىر تەرەپ قىلىنىشى لازىم. ئۆسۈملۈك دۇنيادىلا ئۆلۈپ ــ تېرىلىپ تۇرغاچقا، بۇلارنى قىيامەت كۈنى تېرىلدۈرۈش، قوپۇرۇش تىلغا ئېلىنمايدۇ، ئەمما، ئىنسان، ھايۋانلار چوقۇم تېرىلىدۇ، بۇلار ئارىسىدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىلىدۇ، ئاللاھ ھەق، قىيامەت ھەق، ئۆلگەندىن كېيىن تېرىلىش ھەق.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرىدا مۇنداق توختىلىدۇ.

ئاللاھ، ئۆز ئەلچىسىنى بارلىق دىنلار ئۈستىدىن غالىپ قىلىش ئۈچۈن، ھەق دىن بىلەن ھىدايەت بىلەن ئەۋەتتى، ئايەت.

بۇ ھەقىقەتەن مۆجىزە بولۇپ، تارىخ ئوقۇغانلار ئوبدان بىلىدۇ، ئىسلام دىنى، شەرىق ــ غەرىپ، پۈتۈن زېمىنغا تارقالدى، ئىسلام قوشۇنى، ئەقىدە، ئىددىيە، ئادىللىق، مەدەنىيەت، ئىلىم ــ مەرىپەت، ئەخلاق ــ پەزىلەر جەھەتلەردىن ئۈرۈش، مەملىكەت، دۆلەت باشقۇرۇش، دۇنياۋى خەلىپىلىك تۈزۈمى، يەنى پۈتۈن دۇنيا، پۈتۈن يەرشارى، پۈتۈن دۆلەت، مەملىكەتلەر بىرلا مەركەزگە قاراشلىق ھالدا، باشقۇرۇلىدۇ، بىر تۇتاش باشقۇرۇش، ئاللاھقىلا بويسۇنۇش، ھەتتا، باشقا بىر پىلانېتتا (پەرەز) ياشاۋاتقانلارمۇ مۇشۇ ھۆكۈمرانلىققا بويسۇنۇش، ئۇندىن باشقا نۇرغۇن جەھەتلەردە غەلبە قىلدى، ئۇستۈنلۈكنى ئىگىلىدى، ئەمما، مۇسۇلمانلارنىڭ نەپسى، راھەت ــ پاراغەت، بايلىقات تۇرمۇش، كاپىر، دىنسىزلار بىلەن بىرلىشىشى، ئۇلاردىن قورقۇشى، ھەقىقى تەلەپكە لايىق مۇئمىنلەردىن بولالماسلىق، قۇرئان، ھەدىسنى قانۇن قىلالماسلىقدەك، سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن مەغلۇپ بولدى، ھەم بولۇۋاتىدۇ، ئۆزىنىڭ شورى، ھەرھالدا، ئايەت يەنىلا مۆجىزە ئورۇندا تۇرۇۋاتىدۇ.

مۇسۇلمانلار مەغلۇپ بولسىمۇ، ئىسلام دىنى غەلبە قىلىۋاتىدۇ، بىز مەسلىنى، مۇسۇلمانلارغا بولۇپمۇ ھەقىقى ئىسلام دىنىنى چۈشەنمەس، خۇراپىي بىدئەتچى نامىدىكى مۇسۇلمانلارغا قاراپ ئەمەس، بەلكى، ئىسلام دىنىنىڭ ئۆزىگە قاراپ، قۇرئان، ھەدىسكە ھەق تارىخقا قاراپ تەتقىق قىلىشىمىز لازىم، باھا بېرىشىمىز لازىم، ئېتىقاد قىلىشىمىز لازىم، بۇ نۇقتىدىن قارىساق، ئىسلام دىنى ھەر جەھەتتە، غالىپ، يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدۇ، بۇنداق دەپ كېتىشىمىز ھاجەتسىز، بىز ئىسلام دىنىنى ئادۇۋاكاتتەك ئاقلمساقمۇ، ئۇ ئۆزىلا ئادىل، غالىپ، كۈچلۈك، توغرا، ھەق دىن، ئۇ، ئاللاھ رازى بولۇپ تاللىغاندىن، ئۇ ھەر جەھەتتىن ئىلاھلىق تۈزۈمى، ئىبادەت تۈزۈمى، ئەقىدە، ئېتىقاد، ئىتائەت، دۆلەت باشقۇرۇش، قانۇن ــ تۈزۈم، سىياسەت، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى جەمئىيەت، دۇنيا قارىشى، ئىلىم، مائارىپ، ئىلىم ــ پەن، تەرەققىيات، كەلگۈسى پىلان، ھاياتلىق، ماماتلىق، مەڭگۈلۈك ئىشلاردا ھەممىدىن غالىپ، ئۇ مەڭگۇ غالىپ.

ئاللاھنىڭ نەزىلىدىكى ھەق دىن ئىسلام دىنىدۇر،(ئايەت) مەن بولسام، ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئىسلامغا، مۇسۇلمانلارغا خىزمەت قىلىدىغان چاكار، ئاللاھنىڭ ئەڭ تۆۋەن، ئاددىي بىر بەندىسى خالاس، ئىسلام دىنى، ھەق دىن.

مۇئمىنلەر ئۆزئارا مېھرىبان، كاپىرلارغا بولسا، قاتتىق قول (ئايەت)

مۇئمىنلەرگە كەمتەر، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتسىمۇ، دىنسىزغا بولسا، غالىپ، كۈچلۈك، ئەشەددى باتۇرلۇق بىلەن قارشى تۇرىدۇ، بۇ ئىمان بىلەن كۇپىرى ئۇرۇشى، ئېتىقاد كۆرىشى، مۇئمىنلەر بىر جەسەتتەك... ھەدىس

مۆئمىنلەر بىر ـ بىرىنى چىڭىتىپ تۇرىدىغان بىر بىناغا ئوخشاش ھەدىس
بۇنداق ئايەت، ھەدىسلەر بەك كۆپ بولۇپ، بىز بۇ توغرىسىدا توختىلىپ بولغان بولساقمۇ، بۇ سۈرىدىكى جەڭ، ئۇرۇش، غەلىبىگە مۇناسىۋەتلىك قىسقىچە توختىلىمىز.
تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ناھايىتى ئۇزۇن توختالغان، مۇسۇلمانلار ئۆزئارا ئائىلە، رايۇن ئارا، مەملىكەت، دۆلەت ئارا، خەلقئارا بىر ـ بىرىگە كۆيۈمچان، مېھرىبان بولۇش، ئەمما، دىنسىز، كۆپپارلارغا بو لسا، قاتتىق قول بولۇش، ئۇلارنىڭ مۇسۇلمانلارغا قىلىۋاتقان قاتتىق قوللىقىدىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق قاتتىق قول بولۇش، ئىسلام دىنى غەلىبىسى، ئىسلام تەرەققىياتى، مۇسۇلمانلار غەلىبىگە ناھايىتى زور مۇھىم بىر ئامىلدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئايەت، ھەدىس، ئىجمائ، قىياسلار، مۇتەپەككۇر ئالىملار، دوكتۇر، پەيلاسوفلار بۇ مەسىلىگە كۆڭۈل بۆلۈپ، خىلمۇ ـ خىل ۋاستىلەر بىلەن ئەۋلادلارنى، جەڭچىلەرنى، مۇھەببەت ـ نەپرىتى بار، تەربىيىلەۋاتىدۇ، سېنىڭ ئۆزئارا ۋە خەلقئارا مۇھەببەت ـ نەپرىتىڭ بولسۇن، مۇسۇلمان سېنىڭ دوستۇڭ.

سۈرە ھۇجرات تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ ئىسىم، رەسۇلۇللاھنىڭ مەسجىدگە يېقىن سالغان ھۇجرىلىرىنى كۆرسىتىدىغان بولۇپ، بۇ ئاتالغۇنىڭ، قۇرئان كەرىمگە كىرىشى، مەخسۇس بىر سۈرىنى بۇنداق ئاتاش، ھۇجرات دېيىش، قۇرۇلۇش ئىلمىغا، ئۆيلىرىنى ئىسلامغا لايىق، ھاجەتخانا، مۇنچىلىرىنى تەلەپكە لايىق، شەھەر قۇرۇلۇشنى ئۆلچەملىك قىلىش، ھاجەتكە چۈشلۈق قىلىش، شەھەر مۇھىتىنى، تازىلىق مۇھىتىنى، قۇرۇلۇش مۇھىتىنى كۆزدە تۇتۇپ، بالىلار 10 ياشقا كىرگەندە، ياتاق ئايرىشتەك ھەم، بىر ـ بىرىگە خاس ھۇجرا قىلىپ بېرىش، ئۇلارغىمۇ ئايرىم ـ ئايرىم ياتاق ئايرىپ بېرىشتەك، ئەگەر ئاياللىرى تۆت بولسا، ئۇلارغىمۇ ئادىللىق بىلەن بىردىن ھۇجرا قىلىپ، بىرىشلەرگە ئىشارەت قىلىدۇ، ئەلۋەتتە، يۇقىرقى ئىشلار توغرىسىدا ئىسلام دىنىمۇ مۇھىم يوليورۇقلار بار.
مەسىلەن: ئالدى بىلەن ھاجەتخانا، مۇناچىلارنى ئوبدان پىلانلاش، ئۆي سېلىشتا، يەرشارى بويىچە بارلىق زېمىننىڭ خاراكتېرىنى بىلىش، ئاندىن شۇلارنىڭ مۇھىتىغا قارىتا، شارائىتىغا قارىتا، پەتىۋا بېرىش لازىم، ئىچكىرى ئۆلكىلەردەك يامغۇر كۆپ ياغىدىغان رايۇنلارغا، سەن ئۆيىنى قىشلاردا، سېمونت، بېتوندا قاتۇرۇپ سالما، چىنە قىش سېلىشقا بولمايدۇ، دېسىڭىز، ئۇلار سىزنى تاش، چالمىدا رېجىم قىلىۋېتىدۇ.
بۇ سۈرە ئەخلاق سۈرىسى دەپمۇ ئاتىلىدۇ.
بۇ يەردە، قۇرئاننى ئىنسانلارغا ئۇگۈتكەن، رەھمانئالا، ئەخلاق ـ پەزىلەت، رەھمىتىنى بايان قىلىپ، ئەخلاقتا تەربىيە بېرىۋاتىدۇ، پەزىلەت، ئېسىل خىسلەت ئۇگىتىۋاتىدۇ.
بىرىنچى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان ئەخلاق، ئەدەپ ساقلاش، ھەتتا ئاۋازنىمۇ ئۇستۇن كۆتۈرمەسلىك، بۇ ئەسىر ئاخىرلاشقاندا، خەلىپىلەر، سۇلتانلار، ئۇستازلار، ئاتا ـ ئانىلار، چوڭلار، بۇ ئەخلاق مۇناسىۋىتىگە كىرىدۇ، مۇئەللىملەرنى، دوكتۇر، ئالىملارنى ئىلىم ـ ھېكمەت

ئىگىسى، پەيلاسوفلارنى، يول كۆرسەتكۈچى مۇشاۋىرلارنى، سىياسىيونلارنى، ئىلىم ــ پەن ئارقىلىق كەشپىياتقا، ئىسلامغا، مۇسۇلمانلارغا، دۇنيا ئىنسانلىرىغا پايدا يەتكۈزگەن كەشپىياتچى، تەتقىقاتچى ئالىملارنى ھۆرمەتلەش، ئۆز مەرتىۋىسىدە قويۇش، لايىقىدا كۈتۈش، مۇكاپاتلارنى تەسىس قىلىپ بېرىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئەسكەرلەر، گېنرال، قۇماندانلارغا بويسۇنۇشى شەرت، شۇ چاغدا بۇ سۈرە ئوتتۇرىغا قويغان ب د تلق نەزەريىنى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنى قۇرۇپ، پۈتۈن مۇسۇلمانلارنى، دۆلەتلەرنى ئىناق، ئىتتىپاق ئىككى ئالەملىك بەخت ــ سائادەتكە باشلاپ كىرگىلى بولىدۇ، سۈلھىسى ئەملگە ئاشىدۇ.

ئىككىنچى، ھەقنى ھەق، باتىلنى باتىل،راستنى راست، يالغاننى يالغانغا ئايرىمغىچە، ئارىلىقدا توشۇلغان، ئېلىپ كېلىنگەن سۆزلەرگە ئىشەنمەسلىك، غەيۋەت، سۆخەنچىلىككە يول قويماسلىق، پاسىقنىڭ خەۋىرىگە ئىشەنمەسلىك، ئۇنداق بولغاندا، پۈتۈن دۇنيادا يا دۆلەتتە، يا ئائىلە ئارا، كىشىلەر ئارا، زور قالايمىقانچىلىق، بۆلگۈنچىلىك، پاتپاراقچىلىق، ھەتتا ئۇرۇش پارتىلايدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، بۇ سۈرىدە مەخسۇس كېلىنگەن خەۋەرلەرنى ئىسپاتلاپ، ئېنىقلاپ، تەكشۈرۈپ كۆرۈشكە بۇيرىغان، بۇ دائىرىگە رەسۇلۇللاھ عليه وسلم نىڭ مەن دېمىگەن سۆزنى دەپ ماڭا تۆھمەت، يالغاننى توقىغان كىشى يەنى يالغان ھەدىس توقۇغۇچى، دوۋزاخقا كىرىدۇ (ھەدىس)، ھەدىسنىڭ يالغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ ياكى گۇمان قىلىپ تۇرۇپ، ياكى ئۆزى ئۇقماي كىشىلەرگە يەتكۈزگۈچىمۇ ئىككى يالغانچىنىڭ بىرى يەنى يالغان ھەدىس توقۇغۇچىغا ئوخشاش، يالغانچى بولىدۇ، ھەدىس.

ھەدىسنى ئاڭلاپ، ئاندىن يالغان ھەدىسنى ياكى يالغان ئىسرائىلىيە توقۇلمىلىرىنى، ئەپسانە، ھېكايە، رىۋايەتلەرنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا بىلىپ تۇرۇپ، ئېتراز بىلدۈرمىگەن، رەددىيە بەرمىگەن كىشىمۇ، يالغانچى، كاززاپ، چۈنكى، شۇنىڭ سەۋەبىدىن كىشىلەر يالغاننى راست دەپ قالىدۇ.

مانا مۇشۇنداق ئايەت، ھەدىس، ھېكمەت، قىياسلار دەلىلى بىلەن بۇ دائىرىگە يەنى تەكشۈرۈش، ئېنىقلاپ كۆرۈش، راست ــ يالغاننى، كۈچلۈك ــ ئاجىزنى ئايرىش دائىرىسىگە، رەسۇلۇللاھنىڭ ھەدىسلىرىمۇ كىرىدۇ، چۈنكى، ئۇمۇ بىر خەۋەر، قۇرئان، رەسۇلۇللاھنىڭ زاماندىن تارتىپ، تا ھازىرغىچە، تا قىيامەت كۈنگىچە مۇتۇاتىر خەۋەر، يەنى ئىشەنچىلىك، قەتئى شەك يوق، ئاللاھ، ئۇنى قوغدايدۇ، ھەدىس بولسا، كېيىنكى ئەسىرلەردە، تابىئىنلاردىن كېيىن بېزىلغاچقا، ئۇنىڭ بۇخارى، مۇسلىمدەك سەھىينى ئىبنى ئەساكىردەك زەئىبلىرىنى، رابغۇزىنىڭ «قىسسەسۇلئەنبىيا»دا يازغان نۇرغۇن ھېكايە، ئەپسانە، چۆچەك، توقۇلما يالغانلىرىنى ئېنىقلاش، تېپىپ چىقىشمۇ بۇ دائىرىگە كىرىدۇ، بۇنى بىز ئۇسۇل فىقھىدىن كېيىن دەرسلىك قىلىدىغان پەن، ئۇسۇل ھەدىس، ئولومۇلھەدىس دەپ ئاتايمىز، شىنجاڭدا ئالىملار بۇ ئىلىمغا سەل قاراپ كەلگەن، ياكى سەۋىيىسى يەتمەي كەلگەن، ئۇلارغىمۇ ئەقىدە، ئۇسۇل، تەبئىي ــ پەن، كومپيۇتېرلاردا دەرس بېرىش لازىم، ئەمما، ئۇلار ئۇچۇشنى بىلىپ، چۈشۈشنى بىلمىگەن، تەكەببۇرلار، ئازنىغا ھەقىقەتچىللىرىدىن باشقىسى پۈتۈنلەي بىدئەتچى، ئازغۇن.

ئۇچىنچى، سۈلھى، كېلىشتۇرۇش، ياراشتۇرغۇچى، ئۇچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتماسلىق، يالغۇز ئىككى كىشى ئارىسىدا ئەمەس، ئىككى دۆلەت ئارىسىدىمۇ بار، بۇنداق ئايەت، ھەدىسلەرنى بىز خەلقئارالىق چۈشىنىمىشىمىز لازىم. ئاللاھمۇ قۇرئاندا ئىككى تائىپە دەپ تىلغا ئالىدۇ، مانا بۇ ب د

تلىق نەزەرىيە بۇنداق نەزەرىيىنى 1400 يىل بۇرۇنلا قۇرئان ئوتتۇرىغا قويغان بولسىمۇ، بۇ خىل قانۇنغا مۇسۇلمانلار ئەمەس (كېيىنكى مۇسۇلمانلار دېمەكچى، بەلكى، كاپىر دىنسىزلار ئەمەل قىلىپ، دۇنياغا ساقچى بولۇپ، مۇشۇنداق ئاۋارىچىلىقلار كېلىۋاتىدۇ، يەنىلا تېخىچە ئۇيقۇسىنى ئاچقىنى يوق، تەپەككۇر بىلەن ئويلاپ باق، ئۇلارنى يەنى مۇسۇلمانلارنى زادى نېمە بىرلەشتۈرمىدى؟ ھەممىسى ئىسلام قانۇنىدا چەكلىنىدىغان سەۋەبلەر شۇ.

تۆتىنچى، ئىسلام قېرىنداشلىقىنى قوغداش، بۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلۈش، ھەقىقى ئاكا ـ ئۇكىدەك بولۇش پىرىنسىپى، ئەمما، ھازىر مۇسۇلمانلار ئىچىدە، ھەقىقى نەسەب جەھەتتىمۇ ئۇلىگە قىلىپ، كۆرسەتكىدەك، ئاكا ــ ئۇكا قېرىنداشلار يوق بۇلارنى سەن تارىخ بېتىدىن ساھابىلەر، تابىئىنلار ئارىسىدىن تاپالايسەن، بۇ مۇمكىن بولىدىغان ئىشتۇر، ئاللاھ، تاقەت يېتىدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلىدۇ.

بەشىنچى، مەسخىرە، زاڭلىق، غەيۋەت، ئازار بېرىش، جاسۇسلۇق، لەقەم بىلەن ئاتاش، ئۆچ كۆرۈش، ھەسەد قىلىشلار قەتئىي چەكلىنىدۇ، بۇلارنى بىز دېمىسەكمۇ بۇ دېگەن ھازىر خەلقئارالىق چەكلىنىدىغان ئىشلار، مەن بىر قىسىم دىنسىز كاپىر، زۇڭتۇڭ، رەئىس، رەھبەرلەردە بار بولغا ئەخلاقنى مۇسۇلمانلاردا كۆرمىگىنىمگە، ئۇلاردا يوق بولغان بىر قىسىم ناچا ئەخلاقلارنىڭ مۇسۇلمانلاردا تېپىلىپ قالغىنىغا، ئۇلاردىكى ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىش، بەدەل تۆلەش، قۇربان بېرىش، ھەتتا، جېنىنى بېرىپ، قەھرىمان بولۇشلارنىڭ مۇسۇلمانلاردا تېپىلمىغىنىغا قاتتىق ئېچىنىمەن، ۋە ئەپسۇسلىنىمەن.

بىز دېگەن كىم؟ بىز كىمنىڭ قوشۇنى؟ بىزنى كىم تەربىيلەيدۇ؟ كىم سوراق قىلىپ، ھېساب ئالىدۇ، بىزنىڭ ئۇلىگىمىز كىم؟ كىملەر؟ زادى كىملەر؟ بىز ئەسلى قانداق قىلىشىمىز، قانداق ياشىشىمىز لازىم؟ بىزنىڭ ئەسلىمىز قانداق ئېسىل خسلەت، پەزىلەت، ئەخلاققا ئىگە؟ كەلگۈسى ئەۋلادلارنى قانداق تەربىيلەيمىز؟ قەلبىڭىزدىن، ئىنساپ قىلىپ، ۋىجدانىڭىز بىلەن جاۋاب بېرىڭ.

شۇنىسىزكى، رەسۇلۇللاھنىڭ يېنىدا، پەس ئاۋازدا گەپ قىلغانلار، لەببەي، سەللەمنا دەپ تۇرغانلار، دىللىرىنى ئاللاھ تەقۋالىق ئۈچۈن سىنىغان كىشىلەر بولۇپ، ئۇلار مەغپىرەتكە ۋە كاتتا ساۋاب، جەننەتكە ئېرىشىدۇ. 3 ــ ئايەت.

پەيغەمبەرلەر، ئاشۇ رەسۇلۇللاھنىڭ يېنىدىكى ساھابىلەر، تابىئىنلار، تەقۋادار، باتۇر، يېتىشكەن ئالىملار، بىزنىڭ ۋە كەلگۈسى ئەۋلادلىرىمىزنىڭ ياخشى ئۇلىگىسى، بىز ئۆزىمىزنى ۋە ئەۋلادلىرىمىزنى ئۇلارنىڭ ئىزلىرىدىن ماڭغۇزۇپ، ئىش ــ ئىزلىرىنى، تارىخلىرىنى جانلىق ھالدا، خۇددى قانۇن ــ تۈزۈم ئۈگەنگەندەك، دەرسلىك قىلىپ ئوقۇتۇشىمىز لازىم.

بۇنى كۆپ سۆزلەپ كەتتۇق، چۈنكى، بۇ ئىشلار ئەملىيلەشمىدى، كەچۈرۈڭلار، ئەپۇ قىلىپ، ئاللاھدىن گۇناھىمىز ئۈچۈن مەغپىرەت سوراپ قويۇڭلار، بىزنىڭ ئارزۇ ــ ئۇمۇدىمىزمۇ شۇ، بۇ دۇنيادىن ئىنتەك ئۆلۈپ كەتمەي، بىرەر ئەسەر قالدۇرساق، كەلگۈسى ئەۋلادلار ئوقۇپ، پايدىلىنىپ، ھىدايەت تېپىپ، مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشسە، بىزلەرگە دۇئا قىلسا، بىز ئاللاھنىڭ ئەپۇ قىلىشى، كەچۈرىشى، مەغپىرەتكە ئېرىشسەك دەيمىز، چۈنكى، بىزگە بۇنىڭدىن باشقا ئامال، يول قالمىدى.

ئىككى تائىپە مۆئمىنلەر ئۇرۇشۇپ قالسا، ئارىلىقنى ياراشتۇرۇڭلار، كېلىشتۇرۇڭلار، سۈلھى

قىلىڭلار دېگەن، بۇ ئايەتكە تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئۇمەۋىيە، ئابباسىيە، ئوسمان ئېمپېرىيىسىدەك تارىخى ۋەقەلىكلەرنى ئەمەلىيەتتە، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن، دۆلەت ئارا ئىشلارنى، مىسىر ھۆكۈمىتىنى، بۇ ئالەمدىكى ھەرقايسى مەزھەپ، پارتىيە، تەشكىلاتلارنى بۇ توغرىسىدىكى ھەقىقى ئىسلام تۈزۈمىنى، نىزام، قانۇننى، ھەرقايسى پەيلاسوف، ئىسلامى دوكتۇر، ئالىملار، گېنرال، قۇماندانلار نۇتۇقلىرىنى ئۇلانىڭ ئىشلەنگەن خىزمەتلىرىنى، ب د ت نىڭ مۇھىم رولىنى، قارشىلىق كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ ئىختىلاپنىڭ زىيىنىنى، ئىتتىپاقلىق، كېڭىشىش، يارىشىپ ئۆتۈشنىڭ پايدىسىنى سۆزلەپ، ناھايىتى كەڭ مەزمۇندا سىياسىغا دائىر بارلىق بىلىملەرنى چىقارغان، سەۋىيەم چەكلىك، ئاجىز كەلدىم. ھەرقايسىڭلارنىڭ تارىخنى، ئەمەلىيەتنى، خەلقئارا مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلىپ، تەھلىل قىلىپ، بۇ ئايەتنى ۋە باشقا ئايەت، ھەدىسلەرنى باش ئاساسى بېتەكچى قىلىپ تۇرۇپ، ئەتراپلىق تەپەككۇر قىلىشىڭلارنى، ياخشى ئىبرەت ئېلىپ، ئۇلگە بولۇشۇڭلارنى سورايمەن، سىلەرگە تاپشۇردۇم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا 110 ئىسلام دۆلەتلىرىنى، يەنى ۋاپات بولغانغا قەدەر، دۆلەتلەر ئىسمىلىكىنى، پايتەختىنى، سايلانغان خەلىپە، سۇلتان، پادىشاھلارنى، سانىنى، ھىجرىيە تۇنجى قۇرۇلغان ۋە ئاخىرلاشقان ۋاقىتنى جەدۋەللىك كەلتۈرگەن، بىر كۆرۈشكە ئەرزىيدۇ، ھازىرمۇ بۇنداق ئىسلام دۆلەتلىرىنى پۈتۈن ئەھۋالى، ھەتتا، دۆلەت بايرىقى، دۆلەت گىرىبىدىن تارتىپ، تونۇشتۇرۇپ يازغان كىتابلار ئاز ئەمەس، بۇنداق ئەھۋالدىن خەلقئارا ۋەزىيەتتىن، مۇسۇلمانلار ھەر ۋاقىت، بولۇپمۇ ئالىملار چوقۇم خەۋەردار بو لۇپ، تۇرۇشى زۆرۈر، بۇ، ب د ت لىق، خەلقئارالاىق نەزەرىيىگە پايدىلىق.

مىسال: خەلىپە خولفائ راشىدىنلار پايتەختى، مەككە مەدىينە، سانى تۆت، تۇنجى قۇرۇلغان ۋاختى 11 ــ يىلى، ئاخىرلاشقان ۋاختى 40 ــ يىلى، ئۇمەۋىيە دۆلتى، پايتەختى، دەمەشق، سۇرىيە، سايلانغان پادىشاھ سانى 14، ھ 132 ـ 41

ئابباسىيلار پايتەختى، باغداد، سانى 37، 132 ــ يىلدىن 566 يىلغىچە.

ئوسمان ئېمپېرىيىسى، پايتەختى، ئاستانە، سانى 35، 699 ــ 1940 ــ يىلى، يەنى ھىجرىيە 699 ــ يىلدىن 1340 ــ يىلغىچە داۋاملاشقان، تا ئاخىرغىچە ھەممىسى جەدۋەتللىك كەلگەن.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا يەنە مۇنداق بىر سۆھبەتنى تىلغا ئالىدۇ، 22 ــ جىلىد، 195 ــ سەھىپە.

بىر يىغىندا، مەن، جۇڭگو، تۈركىستان، قەشقەر شەھىرىدىن سەييىد مەنسۇر ئەمىن خان دېگەن كىشى بىلەن كۆرۈشۈپ قالدىم، يېشى ئوتتۇز ياشلار ئەتراپىدا، تۈركى تىلى، پارىس، فرانسۇز، ئەرەب تىلى، يەنە ئازىراق ئىنگلىز تىلىنى بىلىدىكەن، دېمەك، بەش تىلنى بىلىدىكەن، ئەگەر ئەرەب تىلىغا، يەرلىك تىلنى ئارىلاشتۇرمىساق، تەپسىرنى، لۇغىتنى سورايدىكەن. مەن ئۇنىڭدىن، سىز بۇ جايغا قانداق بولۇپ كېلىپ قالدىڭىز دېسەم، ئۇ، مەن اشغردا يەنى قەشقەر شەھىرىدە ئوقۇۋاتىمەن، بىزنىڭ دىيارلىرىمىزدا كونا، يېڭى ئىلىم ــ پەن بەكلا ئاز، بولۇپمۇ ھازىرقى زامان ناھايىتى جاھالەتتە، نادانلىق، پاتقاقا پاتقان، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائى ئەھۋالىنى تىلىمدا ئىپادىلەپ بېرەلمەيمەن، مەن ھازىر، شۇنداق نىيەتكە كەلدىمكى، بارلىق خەلقىمنى، يۇرت، دىيارىمنى زامانىۋى ئىلىم ــ پەن ئارقىلىق

مۇشۇنداق كاتتا ئەسەر ئارقىلىق ئويغۇتۇشنى، تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈشنى، ئىددىيىسىنى ھەل قىلىپ، تەرەققىي قىلدۇرۇشنى، ئىلىم ــ مەرپىتكە چۆمدۈرۈشنى مەخسەت قىلىمەن. ئەلۋەتتە، ئۇلاردا مۇنداق سەۋەبلەر بار.

ھاكىمىيەتنىڭ نادان قالدۇرۇشى، دىنسىزلىقنى تەسىر قالدۇرۇشى، دىنسىزلار بىلەن بىللە ئۇزۇن تۇرۇش، ئۆزىدىكى بىلىمسىزلىك، نادانلىق، يات دىننىڭ تەسىرىگە ئۇچراش، ئەقىدە جەھەتتە، بىدئەتلىشىش، خۇراپىيلىشىش، جاھانىي كۆرەسلىك، كۆزى ئېچىلمىغان، ئىش ئۇقمايدىغان نادانلار، ئىنشائاللا، ئەمدى ئىشلار ياخشى ب ولۇپ كېتىدۇ، سىزنىڭ بۇ جەۋاھىر ناملىق تەپسىرىڭىز قۇرئان ۋە ھازىرقى زامان ئىلىم ــ پەن ناملىق كىتابىڭىز، كۆزۈمنى ئاچتى، ئىددىيەمنى ھەل قىلدى، قىلچە شەك قالمىدى، نۇرغۇن كەشپىيات، تەرەققىياتلارغا يول ئېچىپ، دەلىل تېپىپ بەردى، قايسى بىر ئىسلام دۆلىتىگە بارسام، سىزنىڭ بۇ ئەسىرىڭىز ۋە باشقا ئىلمى ماقالىڭىزنى كۆردۈم، ھەتتا، ئافغانىستان پادىشاھى ئامانوللاھخان، بۇ كىتابىڭىزنى پارىس تىلىغا تەرجىمە قىلىپ بېرىپتۇ، سىزنىڭ بۇ ئەسەرلىرىڭىزنىڭ تۈرىك، پارىس تىللىرىغا تەرجىمە قىلىنغىنىنى كۆردۈم، ئىنشائاللا، كەلگۈسىدە ئىشلار ياخشى بولۇشى مۇمكىن، ئاللاھ خالىسا، ئاندىن مەن ئۇنىڭدىن يەنە سۇئال سورىدۇم، يۇرتۇڭلاردا قانچىلىك مۇسۇلمان بار؟ ئۇلارغا كىم ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ؟

بز تۈرىك تىلى بىلەن سۆزلەيدىغان مۇسۇلمانلار ئون مىليوندىن ئاشىمىز، جۇڭگو دۆلىتىدىكى باشقا ھەرقايسى مىللەتتىن بولغان مۇسۇلمانلار 70 مىليوندىن ئاشىدۇ، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى بولۇپمۇ خۇيزۇلار، جۇڭگو تىلى بىلەن سۆزلىشىدۇ، ئەمما، مۇھەممەدىيە ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدۇ، ھەممىزگە جۇڭگو پادىشاھلىق ھۆكۈمىتى ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ.

ھۆكۈمەت، دىن ئىشڭلاردا سىلەرنى سىقىپ چەكلەيدىغان ئىشلار بارمۇ؟ سىلەر ئەركىنلىككە ئىگىمۇ؟

بىز سۆز جەھەتتىن، ئېتىقاد جەھەتتىن، مەنا جەھەتتىن ئەركىن، ئەمما، سىياسەت، ھۆكۈمەت قۇرۇش، قۇرئاننى قانۇن قىلىش جەھەتتىن ئەمەلىيەت جەھەتتىن، ئۇنداق ئەمەس، تاشقى ئىسلام دۆلەتلەرگە يەنى زىيارەتچىلەرگە كۆرسەتكەن، ئىلان قىلغاندەك، ئەمەس دېدى.

مەن يەنە، مىسىر، تۈركىيىدىن باشقا قايسى ئىسلام دۆلەتلىرىنى زىيارەت قىلدىڭىز؟ دەپ سورىدىم.

ئۇ، تۈركىيىگە بارغىچە، ئافغانىستاننى، ئىراننى زىيارەت قىلدىم، ئافغانىستاندا، ئالتە ئاي تۇردۇم دېدى، كېيىن ئامانۇللاخاننىڭ ياردىمىدە ئافغانىستاندىكى مەكتەپتە ئوقۇپتۇ، ئۇ مېنىڭ بىر قىسىم ئەسەرلىرىمنى پارىس تىلىغا، تۈرك تىلىغا تەرجىمە قىپتۇ. ئۇنىڭ دېيىشىچە، قەۋمى، خەلقى، يېڭى ئىلىم ــ پەن دەرسلىكىنى، دىندىن چىققان دىنسىزلىق دەيدىكەن، خۇددى سوپىدەك.

تەنتاي رەھمەھۇللا ئەلەي، دېگەن بۇ ۋەقە، 1932 ــ يىلى، 18 ــ نويابىر، ھىجرىيە 1350 ــ يىلى، رامىزان، 10 ــ ئايلىرى يۈز بەرگەن، شۇ چاغدىن تا ھازىرغىچە بىز يەنە شۇ نادانلىق، جاھالەت ئىچىدە تۇرۇۋاتىمىز، بىسىم خېلىلا ئېغىرلىدى. قانچە قاتتىق كۈنگە قالساق، شۇنچە ئۈمىد ئۈزمەي، ئۈمۈدۋار بولايلى، بىر تەسلىك بىلەن ئاسانلىق بىللە، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەينىڭ ئەسەرلىرى ۋە باشقا خىزمەتلەر سەۋەبىدىن ياپونىيىدە 20 مىڭدىن ئارتۇق كىشى مۇسۇلمان ھالەتتە ياشايدىكەن،

مۇسۇلمانلار بارلىققا كەلگەن، ئەنە شۇنداق پۈتۈن يەرشارىنى ئىسلام قاپلىدى، ھازىر شۇنداق، پۈتۈن دۇنياغا، پۈتۈن دۆلەتلەرگە، دەۋەتچىلەر ببرىپ، ئىسلامغا چاقىردى، قۇرئان، ھەدىس، مۆجىزلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ھەرخىل ئىلىم ــ پەن بىلەن نەدىن دېسە، شۇ يەردىن چىقىپ، قايىل قىلىپ، مۇسۇلمانلار سانى ئاشتى، ھازىر، مۇسۇلمانلار يوق، بىرمۇ شەھەر يوق، ئىسلام دىنى بولسا، رادىئو ــ تېلېۋىزور، سۈنئىي ھەمراھ، كومپيۇتېر تور بەتلىرىدە بارلىق تىللاردا كەڭ تارقىماقتا، ئاللاھ خالىسا، مۇسۇلمانلارمۇ بىرلىشىپ قالا، ئۇيقىنى ئېچىپ تەرەققي قىلار، ئاخىرى بىر كۈن غەلبە قىلا، ھېچ بولمىسا، ئىيسا ئەلەيھىسسالام چۈشكەندە غەلبە قىلا، قىيامەتتىغۇ غەلبە قىلا، بۇ دۇنيا دېگەن قىسقا ۋاقىت، مۇھىمى مەڭگۈلۈك جاي، ئاللاھ، مۇراد ـ مەخسەتلىرىمىزگە يەتكۈزسۇن، ئامىن!

سۈرە قاف تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ق نىڭ ئىشارىتى بۇ سۈرىدىكى، قاف ھەرپىنى بەزىلەر، قۇرئان ئىسمى دېگەن، بۇ قاف ئەسلى، سۈرە ئاخىرىدىكى **مېنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشۇمدىن قورقۇدىغانلارغا قۇرئان بىلەن ۋەز ـ نەسىھەت قىلغىن** دېگەن ئاخىرقى 45 ــ ئايەتكە ئىشارەت.

مېھرىبان ئاللاھ، بۇ ئۈممەتنىڭ، قۇرئان مۆجىزىلىرىدىن غەپلەتتە قېلىشىنى، ئالدىن بىلىپ، قۇرئاننى قويۇپ، ھەدىسنى قويۇپ، فىقھى ئىختىلابى مەسىلىلەر بىلەن بولۇپ كېتىشنى ئالدىن بىلىپ، قاف دېگەن ھەرپىنى قۇرئاندىكى قافقا ئىشارەت قىلىپ، ئى بەندىلىرىم، سىلەر قۇرئاننى لازىم تۇتمۇڭلار، سىلەرگە بىردىنبىر مۆجىزە قۇرئان شېپامۇ، قۇرئان ھىدايەت، يېتەكچىمۇ، قۇرئان دەپ ئاگاھلاندۇرغان ق بىلەن تەنبىھ بەرگەن.

بۇ ق ھەرپى، يەنە 22 ــ ئايەتتىكى، لەقەد دېگەن قاپقىمۇ ئىشارەت بولۇپ، بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى مۇنداق: **ئى ئىنسان، سەن بۇنىڭدىن غەپلەتتە ئىدىڭ، ئەمدى كۆزۈڭدىن پەردىنى كۆتۈرۈۋەتتۇق، بۈگۈن كۆزۈڭ ئۆتكۈر** دېيىلدۇ. گەرچە، بۇ ئايەت، قىيامەت كۈنىدىكى ئىشلارنى بايان قىلغان بولسىمۇ، ئىبارەت، دەلالەتلىرى، شۇ ئەھۋاللارنى كۆرسەتسىمۇ، ئەمما، ئىشارەت مەنىسى، بىر تەپەككۇر قىلغۇچى ئالىم، ئىنسان زېھنىگە مۇنداق نەزەرىيىنىمۇ كەلتۈرىدۇ، بۇ ئايەتنى بولۇپمۇ، ئاخىرقى بىر جۈملىنى ئېلىپ، ئايرىم چۈشەنسەك، بۈگۈن كۆزۈڭ ئۆتكۈردۇر، دېگەن سۆزدە، ھەدىيد دېگەن سۆز بولۇپ، بۇ ھەدىيد دېگەن سۆز، تۆمۈر دېگەن مەنىدىمۇ كېلىدۇ. ئىشارەت قىلغان مەنىسى بولسا،

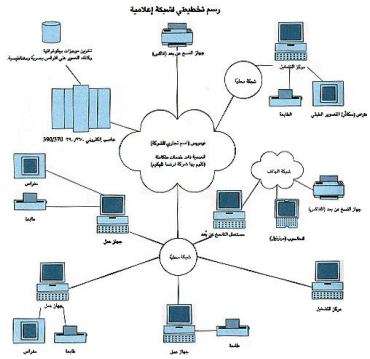

زېھنىمىزگە سالغان مەنىسى بولسا، ئى ئىنسان، سەن نۇرۇغۇن مۆجىزىلەردىن يېڭى كەشپىياتلاردىن غەپلەتە ئىدىڭ، ئاللاھنىڭ كائىنات ئالامەتلىرىدىن غەپلەتتە ئېدىڭ، ئەمدى، پەردەڭنى كۆتۈرۈۋەتتۇق، مانا بۈگۈن كۆزۈڭ تۆمۈرلەشتى، ھەدىيد دېگەن تۆمۈرلەشتى دېگەن مەنىدە بولىدۇ، بۇ لەۋزەن ئىشارەت مەنىسى، ئۆتكۈر بىلەن تۆمۈر دېگەن ئىككى مەنىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان، بۇ ھەدىيد، تۆمۈر دېگەن مەنا بەرگەنده، يەنى ئايەتتىن ئىشارەت، دەلىل قىلغاندا، كۆزۈڭ تۆمۈر يەنى دۇربۇن،

تىلكامىرا، مىكروسكوپ، تېلىسكوپ، سۈنئىي ھەمراھ، ھەتتا، كومپيۇتېردا، خەلقئارالىق بىر ـ بىرىنى كۆرۈشكىچە ئىشارەت قىلىدۇ، بۇ ئايەتتە، كۆزنىڭ كۆرۈشىگە، ئۆتكۈر بولۇشىغا، تۆۋۈردەك ئاشۇ ئوسكۇنىلەر يارىدەم بېرىدۇ دېگەن ئىشارەت، مەنا بېرىلىدۇ، شۇنى بىلدۈرىدۇكى، بۇ ئايەتنى بۇرمىلىغانلىق ئەمەس، ئۇسۇل قائىدىسىدىكى ئىشارەت، دەلىل ئېلىشتۇر. **(كومپيۇتېر توربىدا دۇنيانى كۆرۈش)**

ئۇلار، ئاسمانىنى قانداق تۆۋرۈكسىز بەرپا قىلغانلىقىمىزغا، ئۇنى يۇلتۇز بىلەن بېزىگەنلىكىمىزگە، ئۇنىڭدا ھېچقانداق بىر يوچۇق يوقلىقىغا قارىمامدۇ؟ دېگەن 6 ـ ئايەتتە، ئاللاھ، سىلەرنى ئاسمانغا قارىمامدۇ؟ دەپ سوراۋاتىدۇ، قارىمىغانغا ئەيىبلەۋاتىدۇ، لەبەي دەپ بىر قاراڭلار، تېلىسكوپلاردا قاراڭلار، چوقۇم ئىمان، ئېتىقاد مۇجىزىلەرنى كۆرۈپ، پايدا ئالسىلەر، بىز بۇ توغرىسىدا كۆپ توختالدۇق.

يەتتىنچى ئايەتتىن توققۇزۇنچى ئايەتكىچە، يەر يۈزىنى ئۇزۇنىسىغا ۋە توغرىسىغا سوزۇپ، كەڭ ياراتتۇق، يەر يۈزىدە ئۇنىڭ تەۋرىمەسلىكى ئۈچۈن تاغلارنى قىلدۇق، ئۇنىڭدا تۇرلۇك چىرايلىق ئۆسۈملۈكلەرنى ئۆستۈردۇق، بۇنى بىز، ئاللاھقا قايتقۇچى ھەربىر بەندىگە كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلىقىنى ئەسلىتىش ئۈچۈن، شۇنداق قىلدۇق، بۇ ئايەتلەردە بىرىنچىدىن قۇرۇقلۇقنى، ئاللاھنىڭ سوزۇپ يايغانلىقى، بىر ـ بىرىدىن ئاجرىغان نەزەرىيىمۇ ئەنە شۇنى كۆرسىتىدۇ، تاغلارنى تەۋرىمەسلىك ئۈچۈن بېكىتتۇق دېگەن، ئايەتتىكى ھازىر ئاشكارا بولغان تاغنىڭ زېمىننى تۆتۈپ تۇرۇش رولى كۈچلۈك دېگەن نەزەرىيىگە، شۇنداقلا يايدۇق، ياراتتۇق، قىلدۇق دېگەن. بۇنداق سۆزلەرنى مەخلۇق قىلالمايدۇ، شۇڭا، قۇرئاننىڭ ئوخشىشىنى كەلتۈرەلمەيمىز، پەقەت، بىر ئاللاھلا شۇنداق دېيەلەيدۇ، ئۇ ھەقىقەتەن شۇنداق قىلدى، بۇلار ئايەتتىكى مۆجىزە ئالامەتتۇر، بىز ھازىر تۇرلۇك چىرايلىق ئۆسۈملۈكلەرنى ئۆستۈردۇق، دېگەن جايدا توختىلىپ ئۆتىمىز، بۇنىڭ ئۈچۈن بىز ئەمەلىيەتتە يەرشارىنى خىلمۇ ـ خىل، تۇرلۇك ئۆسۈملۈكلەرنى كۆرىشىمىز، سايياھەت قىلىشىمىز لازىم. ھېچبولمىغاندا، ھىدايەت، قانۇن ـ تۈزۈم بولغان، شەرىئەت كىتابىنى كۆرگەندەك، پەلسەپە، ھېكمەت كىتابىنى ئۆز ۋۇجۇدىمىزنىڭ ئاناتومىيە كىتابلىرىنى كۆرگەندەك، تەبىئەت كىتابلىرىنىمۇ كۆرۈشىمىز لازىم. كىتابدا، توردا، ئېسىل مەنزىرىلەردە، فىلىملەردە سايياھەت قىلساقمۇ بولۇبرىدۇ، يوقدىن ياخشى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ يەردە، خورما، ئانار، ياڭاق، لىزا، ئەنجۈر، ئۈزۈم، ئۇرۇك، شاپتۇل، بىھى، لىمون، پىستەك، سەنۇبەر، قاتارلىق نۇرغۇن مېۋىلىك تۇرلۇك ئۆسۈملۈكلەرنى تەتقىق قىلىدۇ، ئۇلاردىكى ھىكمەتنى يېزىپ چىقىدۇ، مانا بۇ تەۋھىد مانا تەبىئەت ئىلمى، سىز كۆز ئالدىڭىزدىكى بىر تال ئانارنى ئېلىپ كۆرۈپ بېقىڭ، ئۇنىڭدىكى گۈزەللىك، قىزىللىق، سۈزۈلۈك سۇ، ئىچكى قىسىمدا كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان، ئۇرۇق، توپىنىڭ ئىچىدە مېغىز، شۇنداق رەتلىك تىزىلغان، چۈۋۈلۈپ كەتسە، قايتا تىزالامسىز؟ بىر تال مەدەكنى (قوناقنىڭ دېنىنى چىقىرىۋەتكەندىن كېيىنكى قالغان غولى) قوناقلارمۇ شۇنداق، بۇغدايمۇ شۇ، ئىمام غەززالى، ئاسمان جىسمىدا توختىلىپ، مۇنداق دەيدۇ: مەيلى ئۇ يۇمىلاق ياكى ئۇچ بۇرجەك ياكى تۆت ياكى ئالتە قىرلىق بلسۇن، بۇنىڭ كارايىتى چاغلىق، ئاسمانىنىڭ قەۋەت سانى، خۇددى پىيازدەك ئۇنىڭ ئىچىدىكى يۇلتۇز، جىسىملار خۇددى ئانار دانىچىلىرىدەك ھەر ئىككىلىسى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ئالدىدا بەربىر، كۇن دېسە، يارالغان نەرسىلەر مۇھىمى ئۇلار ھادىسىلەر بولسا، ئاللاھ ياراتقان بولىدۇ دېگەن. شۇنداق، ئۇلارنى ئاللاھ ياراتتى،

شۇنداق تېزىپ چىقتى، تەنتاۋى رەھمەتھۇللا ئەلەي، بۇ قېتىم، بىر نەچچە ھېكمەتنى يازىدۇ.

1. ئاشلىق دانلىرى ئۈستىدە بىر خىل قاپلارنى كۆرىسىز، مېھرىبان ئاللاھ، بۇ دانلارنى قۇشلاردىن جاندارلاردىن ئىنسانلارغا ساقلاپ بېرىدۇ، سىز قوناقنىڭ غازاڭ بىلەن ساقلىنىشىنى بىلمىسىز، بەزىدە يەنە قۇشلار يەۋالمىغۇ؟ بۇغداي، خالتا ئىچىدە بولۇپلا قالماي، ئۇنىڭ غولى يەنى سامان بولمىغان شېخى نازۇك، ئىنچىكە، بۇنداق بولۇشى، قۇشلار قونالمايدۇ، قونسا، يېقىلىپ كېتىپ، تىك تۇرمايدۇ، قۇشلار قورقۇپ ئۇچۇپ كېتىدۇ ـ دە، دانلار بىزگە قالمىدۇ، بۇغداي ـ قوناقدىنمۇ ئوبدان ساقلانغان، غولى بولسا، ئوبدان سامان بولغان، ئۇنىڭدىكى ئويمانچاقلار بىكار ئەمەس، بىر ـ بىرىگە تىزىلىپ تۇرىدۇ، بۇغداي، مۇشۇ ھېكمەتتىن ئۇچىدا 15 سانتىمېتىر ئەتراپىدا بولىدۇ، كۆتەككىچە بولمايدۇ، ئۇنداق بولمىسا، تىل تۇرۇۋېلىپ، قۇشلار يەپ كېتىدۇ، شۇنداقلا نۇرغۇنى يەرگە تۆكۈلۈپ ئىسراپ بولۇپ كېتىدۇ، قانداق ئۇرىسىز؟ ئۇلار نېمە يەيدۇ؟ ئاللاھ، ھېكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇردى.

2. دەرەخلەر، ئۆسۈملۈكلەر گەرچە جانلىق ھاياتلىق بولسىمۇ، ھايۋانلاردەك ماڭمايدۇ، ئۇنداق بولۇپ قالسا، بىز ئۇلارنى نەدىن قوغلاپ تۇتۇپ، ئورۇق ئالمىز؟ ئۇلار جىسىم تۇرۇپلا ئورۇق ئالىدۇ، باللىرىنى باقىدۇ، ئەۋلاد قالدۇرۇپ، كۆپىيىدۇ، شۇڭا بىز ئۇلارنى باقمىز.

3. ئۆسۈملۈكلەر يىلتىزى، كەڭ تارقاپ تۇرىدۇ، ئەتراپىقا ماڭىدۇ، بۇنىڭدىن ئۇ، ئورۇقنى ياخشى ئالىدۇ، شۇنداقلا يېقىلىپ چۈشمەي، تىك تۇرالايدۇ، شامالغا بەرداشلىق بېرىدۇ، سۇلارنى، نەملىكنى ياخشى سۈمۈرىدۇ، خۇددى بۇلارنى بىرسى شۇنداق يۆلەپ تۇرىۋاتقاندەك، قوناقنىڭ يىلتىزىغا قاراڭ، ئۇنى ئاللاھ يۆلەيدۇ، ئەگەر يىتىپ كەتسە قانداق بو لىدۇ؟ ھە! بىلمىسزغۇ؟

4. ئۇنىڭ قۇلاقلىرى ھەرخىل بولىدۇ، بەزىسى ئىنچىكە، بەزىسى ئۇزۇن، كەڭ، قوناقنىڭكىدەك، بەزىسى دەرەخنىڭكىگە ئوخشاپ كېتىدۇ، بەزىسى بەسەي، چامغۇردەك بولىدۇ، خىلمۇ ــ خىل بولۇشىدا، ھەرخىل ھېكمەت بار، بۇلار، يامغۇرغا مۇناسىۋەتلىك، يىلتىزغىمۇ مۇناسىۋەتلىك، كۈن نۇرىدىن ئالىدىغان ئازوت، ھاۋادىن ئالىدىغان ئازوتقا مۇناسىۋەتلىك، ھەممىسى كاربونىنى سۈمۈرۈپ بىزگە ئوكسىگېن چىقىرىپ بېرىدۇ، ئاللاھ بىر ئىشنى نۇرغۇن ھېكمەت بىلەن قىلىدۇ.

5. خورما ئۇرۇقى ۋە باشقا ئۇچكىلەر، بۇلار بىز ئىنسانلار ئۈچۈن گۆھەر، ئالماس، ئالتۇن ــ كۈمۈشتىنمۇ مۇھىم، چۈنكى، بۇ نەرسىلەر بىر تاش، تۆمۈر، كام ماددا خالاس. ئۇلار بولمىسىمۇ ئىنسان ياشاۋېرىدۇ، ئۇلارنىڭ قىممەتلىك بولۇپ قېلىشى، كام تېپىلىشىدا، ھەممە نەرسە كېلىدىغان تەڭداش قىممەت بويۇمى بولۇپ قېلىشىدا، پۇلغا ياراشتا، نۇرغۇن پايدىلىق ئىشلارغا ئىستېمال بولۇشىدا خالاس. ئەمما، جاننى ساقلاش ئۈچۈن، كېسەلنى داۋالاش ئۈچۈن، ئۇلار يېمەكلىك بولالمايدۇ، دورا بولالمايدۇ، بۇ ئۇرۇقلار، ئۇچكىلەر بولسا، ئاشۇ مېۋىلەرنىڭ ئاساسى داۋامدۇر، كۆپىيىشى بىزگە ھاياتلىق سەۋەبچىسىدۇر، بارلىق مېۋە ئۇچكىسى شۇنداق، تېخى ياغ چىقىدۇ ۋاھاكازالار.

ئۇرۇق، ئۇچكىلەر قاتتىق بولۇشى لازىم، ئۇنداق بولمىسا، مېۋىنى، ئېتىنى ساقلاپ تۇرالمايدۇ، بىز ھېچنېمە يىيەلمەيمىز، ئۇ مېۋە قېپىچۇ تېخى، مېۋىنى ساقلايدۇ، سۇيىنى ساقلايدۇ، يەرگە چۈشۈپ كەتسە، ھېچنېمە بولمايدۇ، دانلار قېپى، غىلاپچىلارمۇ ئۇنىڭ ۋە بىزنىڭ ھاياتىمىزنى ساقلاپ تۇرىدۇ، بۇنى كىشىلەر بىلمەي يەيدۇ.

6. ھەربىر دەرەخ ياكى ئۆسۈملۈك، كۆكتات، سەيلەرمۇ غولى ئاسمانغا، كۈن نۇرىغا، ھاۋاغا قاراپ ماڭىدۇ، يىلتىزى بولسا، پەسكە قاراپ ماڭىدۇ، ئەگەر يۆنىلىشى ئۆزگىرىپ قالسىمۇ تولغىشىپ ماڭىدۇ، بۇلارنى كىم ھىدايەت قىلىپ، يېتەكچىلىك قىلىپ يولغا سالدى، غول قانچىلىك ئۆسسە، يىلتىزمۇ شۇنچىلىك يوغىنايدۇ، ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرىدۇ ۋە ئۇنى يۆلەپ، چىڭ تۇتۇپ تۇرىدۇ، نۇرغۇن ئۆسۈملۈك يىلتىزى، دورا، شىپا بولۇپ، ئۇنىڭ غولى، تېنى، مېۋىسى، ئاشلىق دانلىرى ھاياتىمىزنى ساقلاپ تۇرغاندەك، بۇ دورىلارمۇ ھاياتلىقنى ساقلايدۇ، قۇلاقلار، شاخ ــ شۇمبىلىرى بولسا، لازىملىق نۇرنى ئۆتكۈزۈپ، لازىم بولمىغىنىنى توسۇپ تۇرىدۇ، ئىسسىق ــ سوغۇققا قارىتا رول ئويناىدۇ، ھەرخىل ماددىلارنى سۈمۈرۈپ تۇرسا، زىيانلىقنى چىقىرىپ تۇرىدۇ.

7. قوغۇن ــ تاۋۇزلارنى، كاۋىلارنى يوغان قىلدى، دەرەخ ئۇستىگە ئېلىپ قويمىدى، ئىش بۇنداق ئەكسى بولسا، زور قالايمىقانچىلىق چىقىدۇ، ھېكمەت بۇزۇلىدۇ، چۈنكى، مېۋە، كىچىك دەرەخ، ئۇ كۆپ بولسىمۇ، كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، سېسىپ كەتمەيدۇ، ئۇلار يەرگە تەگسىلا خۇددى ئۇرۇمدەك سېسىپ كېتىدۇ، قوغۇن ــ تاۋۇز يەردە تۇرمىسا بولمايدۇ، بۇلارنى دەرەخ ئۇستىگە ئىلىپ قويسا، چۈشۈپ كېتىپ يوقىلىدۇ، تېخىمۇ ئۇسساپ كېتىدۇ، بۇلار، كۆپ سۇغا مۇھتاج بولۇپ، شۇڭا، بۇلارنىڭ ئۆسۈملۈك غولىنى، ئاللاھ، دەرەختەك قاتتىق قىلمىدى، يىلتىزنىمۇ قاتتىق قىلمىدى، بەلكى، بۇ پىلەكلەر يىلتىز خۇددى بىر شىلەنكىدەك، سۇلارنى، ئوزۇقلارنى ۋاختىدا يەتكۈزىدۇ، دېھقانلارمۇ كۆپ سۇغۇرۇپ تۇرىدۇ، سىز، پىلەككە، ئۇرۇم بارىڭىغا يۆگىمەچ گۈلنىڭ تېنىگە قارىڭ، ئۇلار ھاياتلىق ئىگىسى، ئۇلار جانلىق سەزگۈگە ئىگە، ئۇلار پەسكە ئەمەس، يۇقىرىغا يامىشىدۇ، چاڭزىدا بىر تەشتەك گۈلىنى قويسىڭىز، ئۇلار ئاپتاپ سۇنغۇسى كېلىپ، قۇياش نۇرى تەرەپكە مايىل بولىدۇ، قىرىلىپ مايىل ئىگىلىدۇ، ئۇلارمۇ ئۆز جېنىدا نۇرنى سېزىدۇ، لېكىن، ئىنسانلار ھىدايەت، ھەق نۇرىنى سەزمىدى. سۆزلىسەك بۇ كىتاب دەرەخ، ئۆسۈملۈك ھېكمەتلىرى بىلەن تولۇپ كېتىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئاساس سېلىپ بەرگەندىن كېيىن، سىز بۇ ئايەت، ھەدىسلەرنىڭ يولىورۇق، ئەمرى بىلەن قارىڭ، تەتقىق قىلىڭ، ئىزدىنىڭ، بولسا، مىكروسكوپ، تېلىسكوپ ، كومپيۇتېر ئېلىپ، چوڭ ــ كىچىك ئالەملەرنى كۆزىتىڭ، ئالىملار، دوكتۇرلار تەتقىقاتىنى كۆرۈڭ، مۆجىزە، ھېكمەتلەرنى كۆپ ئوقۇپ، ئىمانىڭىزنى كۈچەيتىڭ، ئۇ زىيادە بولىدۇ. غەپلەتە ئۇخلاۋەرسىڭىز، كاملاپ يوقاپمۇ كېتىدۇ، شەيتان سىزنى ھەرخىل سۇئال قويدۇرۇپ، جاۋابىدىن توسۇپ، ئىمان ــ ئېتىقادىدىن قۇرۇق قالسىز.

ئاللاھ، بىز مۇسۇلمانلارغىمۇ ئىزدىنىشنى، تەتقىق قىلىشنى، كەشپ قىلىشنى، تەرەققي قىلىشنى، ئىلىم ــ ھېكمەتنى، ئىمان ــ ئېتىقادنى بەرگەن، ئۇيقۇمىزدىن ئويغىنىپ، سەگەكلەشتۇرۇپ، ئىككى ئالەم بەختنى ئويلايدىغان، كۆزلەيدىغان قىلسۇن، ھېلىمۇ بىزنىڭ ياردىماسلىقىمغا، ئاللاھ خېلى كۆپ بەردى، ئاللاھقا، سانسىز شۈكرى، ھەمدۇ ــ سانالار بولسۇن، ئامىن!

ئىنسانلار ئوڭ ۋە سول تەرىپىدە كىرامەن كاتىبىيىندەك ئىككى پەرىشتە بولۇپ، ئىنسان ئاغزىدىن قانداق بىر سۆزنى چىقارسا، پەرىشتىلەر ئۇنى كۈزۈتۈپ تۇرىدۇ، خاتىرلەيدۇ، 7 ـ 8 ئايەت.

بىز مۇسۇلمانلار بۇ پەرىشتىلەرنىڭ خاتىرلىشىگە، قىيامەت كۈنى گۇۋاھچى بولۇشىغا، ياخشى، ھەتتا بىر ئېغىز سۆزنىمۇ خاتىرلىشىگە شەكسىز ئىشىنىمىز، ئېتىقاد قىلىمىز، ئەھمەد ئىبنى ھەنبەل رەھمەھۇللا ئەلەيگە، سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، يېنىدىكىلەر بىزگە ۋەسىيەت قىلسىلا دېسە، ئۇ،

سىلەرگە نېمىنى ۋەسىيەت قىلاي، مانا ھازىر پەرىشتىلەر مېنىڭ كېسەل دەردىدىن ئاغزىمدىن چىقىۋاتقان ئاھ، ئىنجىقلىرىمنىمۇ خاتىرلەۋاتىدۇ دېگەن. زادى ئېغىزدىن چىققان بىر مەنىلىك سۆز، تىنىقنىمۇ خاتىرلەپ تۇرىدۇ، ئۇ ياخشى، ياكى ــ يامانغا كىرىدۇ. قىيامەت كۈنى ھەممىنى دەلىل ــ ئىسپات قىلىپ كۆرسىتىدۇ، ئىنسانلار، بولۇپمۇ دىنسىزلار بۇنى ئاڭلىسا، قانداق مۇمكىن بولىدۇ دەپ قالىدۇ، ئەمەلىيەتتە بولسا، ھازىر ئۇنىڭالغۇ، سىنئالغۇ، تىلكامىرا، كۈزۈتۈش ئەسۋابى، ئىز قوغلاش ئۇسكۇنىسى، سۈنئىي ھەمراھدا كۈزۈتىشدەك تەرەققىياتلارغا ئېرىشتۇرۇق، ھەممىگە مەلۇم، جىنلار بولۇپمۇ پەرىشتىلەر بىزدىن نەچچە ھەسسە ھەتتا سانسىز ھەسسە تەرەققىي قىلىغلىق يارىتىلغان، ئۇلارنى، ئاللاھ، مەخسۇس نۇردىن ئالاھىدە يارانقان، بىز ئۇلارنى تېلىسكوپ، مىكروسكوپلاردىمۇ كۆرەلمىدۇق، كۆز كۆرگىلى بولمايدىغان ھۈجەيرە، زەررچىلەرنى كۆرسەكمۇ، ئۇلارنى كۆرەلمىدۇق، چۈنكى، ئۇلار ماددى ئالەمدىن، ماددا، جىسىمدىن باشقىچە بىر مەخلۇق بولۇپ، ئۇلارغا ماددا، توساقلار كار قىلمايدۇ، كىرىپ ــ چىقىۋېرىدۇ، ئۇچالايدۇ، چۈشەلەيدۇ، مەسىلەن: ئۆلۈم پەرىشتىسى ئەزرائىل، ھەرقانچە، نەچچە قەۋەت بېتون، سېمونت ئىچىدىكى مۇقىم ئېتىلگەن نەرسىلەر ئىچىدىكى ھاياتلىق، جانلىقلارنىڭ جېنىنى ئېلىۋېرىدۇ، قىلچە شەپە چىقارمايدۇ، بىرەر نەرسىگە تاقىشىپ، پۈتلىشىپ قالمايدۇ، پۇراق ياكى رەڭ، ئاۋازلارنى چىقارمايدۇ، ھەربىر پەرىشتە، ئۆز خىزمىتىگە ماھىر، كۆپكە قادىر يارىتىلغان بولۇپ، ئۇلار بىزدىن نەچچە ھەسسە ئۈستۈن، بىز ئاددى ئىنسان، خېلى ئىشلارنى خاتىرلەپ ئۇنىڭالغۇغا، سىنئالغۇغا ئېلىپ، خېلى ئىشلارنى خاتىرلەپ، مىكروسكوپلاردا تەكشۈرۈپ، دىلو پاش قىلىۋاتساق، دەلىل ــ ئىسپاتلارنى، جىنايەتچى ئالدىغا قويۇۋاتساق، ئۇ پەرىشتىلەر، ئاللاھ قوشۇنلىرى، ساقچىلىرى، بۇ ئىشلارنى قىلالماسمۇ؟ بۇ خىل نەزەرىيەنى سەييىد قۇتۇبمۇ تىلغا ئالغان، ئاللاھ، ھەممىگە قادىردۇر.

قۇرئاندا قارىمامسىلەر؟ قاراڭلار، ئىبرەت بار، ئاللاھ، سىلەرگە كۆز قىلىپ بەردى، سەيرە قىلىپ، ساياھەت قىلىپ كۆرۈپ بېقىڭلار، دېگەندەك، ئايەتلەر ناھايىتى كۆپ، بۇ سۈرىدىمۇ ئاسمانغا قارىمامدۇ؟ دەپ سورىغان، ئەيىبلەپ ئۇلارنىڭ بىخەۋەر يۈرگىنىنى ئىنكار قىلغان.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي دەيدۇ: ئاسمانغا قاراشقا بۇيرىغان تۇرسا، ئىمانغا، ئىسلامغا، ئېتىقادقا، بۇ كۆز مۇناسىۋەتلىك تۇرسا، مۆجىزىلەرنى بۇ كۆز بايقايدىغان تۇرسا، ئالامەت، ئايەت بىلەن قۇرئان ئايىتىنى مۇشۇ كۆز كۆرسە، ئۇنداقتا، بۇ كۆز مۇھىم نەرسە بو لۇپ، بۇنى بىز بىر كۆرۈپ تەتقىق قىلىپ باقايلى، نۇرغۇن سۈرەت ئاپاراتى كۆتۈرۈۋالغان كىشىلەر، ئۇنىڭ نېمىلىكىنى، ئالاھىدىلىكىنى، ئىقتىدارىنى، تۈزۈلۈشىنى بىلمەيدۇ، نۇرغۇن ئىنسانلار كۆزى بىلەن كۆرگەن بولسىمۇ، ئۆز كۆزىنى بولسا كۆرمەيدۇ، تەكشۈرمەيدۇ، بىز ئاۋۋال كۆزنى كۆرۈپ باقايلى، 29 ـ 33 ــ بەت، كۆز كۆرۈنۈشى، كۆرۈش تەجرىبىسىنى، نۇرنىڭ سۇنۇشىنى، كۆزدىكى 600 مىليوندىن ئارتۇق كۆرۈشكە مەسئۇل ھۈجەيرە سۈرىتىنى كەلتۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: كۆز بولسا، كۆرۈش، سېزىش، مۇڭگۈزلۈك پەردىلىرى، شاللىق پەردە، كىرىستال تەنچە، ۋاھاكازالار بولۇپ، 15 تۈردىن، جۈزئىدىن ھاسىل بولغان.

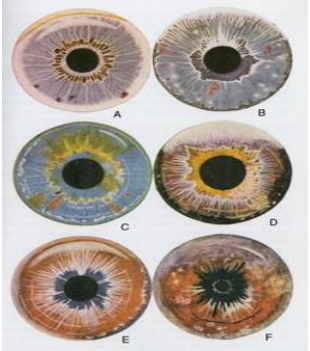

كۆزدە ئالاھىدە فوتو ئاپاراتتىمۇ ئىلغار تېخنىكا قوللىنىلغان بولۇپ، نۇرنى، سۈرەتنى ئۇ قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى بىلىدۇ، سۈرەت بىرى تەتۈر، بىرى ئوڭ بولۇپ كۆرۈش نۇقتىسىغا ئاخىرى توغرا بولۇپ كۆرۈنىدۇ، كۆز، نۇر

بىلەن كۆرۈپ، نۇرنى كۆرىدۇ، كۆزدىكى 600 مىليون ھۇجەيرە، كۆرۈش سېزىمىغا مەسئۇل بولۇپ، يەتتە رەڭنى ۋە ئوندىن كۆپ خىل رەڭنى كۆرۈپ تونۇيدۇ، ھۇجەيرىلەر بۇ سېزىم، سېگنالنى نېرۋىغا، مېڭىگە يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، ئاندىن، ئىنسان، كۆرۈش سېزىمىغا ئىگە بولىدۇ، ھۇجەيرىلەر قانداق كۆرىدۇ؟ ئۇلار قانداق سېزىدۇ؟ ئۇلار قانداق بولۇپ، يەتتە رەڭگە مەسئۇل بولۇپ قالدى؟ ئاللاھ ئالىمدۇر، تېخى ھۇجەيرىنى ئىنسان جىسمىدەك پارچىلاپ، ئوپراتسىيە قىلىپ باقمىدى، ئەمما، مىكروسكوپ بىلەن ئۇلارنىڭ پائالىيىتىنى كۈزەتتى، 33 ــ بەتتىكى بولسا، مەخسۇس ھۇجەيرە پائالىيىتىدۇر، ئامېرىكىلىق بىر دوكتور، تەتقىقاتچى، بىر تال ھۇجەيرىنى نەچچە مىليارت، تېرلىيون ھەسسە يوغانتىپ، ھەتتا، نىيۇ ــ يورك شەھىرىنى بېسىۋالغۇدەك چوڭايتىپ، ئاندىن بۇنىڭ ئىچكى دۇنياسىغا كىرىپ، ئاجايىپ ــ غارايىپ دۇنياغا كىرىپ قالغاندەك بولۇپ كەتكەن، خۇددى، چوڭ بىر ئالەمگە كەلگەندەك بولغان، ھەيران قالغان.

كۆزدىكى ھېكمەت ۋە ئاجايىپ پۈختا سانائەتنى بىز سۆزلەپ بولغان بولساقمۇ، قۇرئاندا كۆپ كەلگەچكە، بۇ قېتىم قىسقىچە توختالدۇق، بىئولوگىيە، ئاناتومىيىلەرنى كۆرۈپ قويۇڭ، ئۆز كۆزىڭىزنى بىر كۆرۈپ، تەكشۈرۈپ بېقىڭ، بۇلارنى ئاشۇ ئاسمانغا قاراڭلار دېگەن ئاللاھ قىلدى، كۆرۈشكە، بىلىشكە تېگىشلىك مۆجىزە ئالامەتلەرنىمۇ يارىتىپ قويۇپ، ئاندىن كۆزنى ياراتقان، كۆز كامار نېمە، كۆرمىسە بىكار نېمە دېگەن شۇ ــدە، ھازىر بۇ كۆز كۆرۈشدىن سىرت، ئىمانغا، ئېتىقادقا، مۆجىزە ئالامەتلەرگە شەكسىز ئىشەنچكە مۇناسىۋەتلىكتۇر.

ئەمدى بىز كۆزىمىزنى تەكشۈرۈپ بولغاندىن كېيىن كۆزىمىزدىن خەۋەردار بولغاندىن كېيىن، بۇنىڭ ھېكمىتىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنۇپ، ئاسمانغا بىر قاراپ باقايلى، بىز بۇ قېتىم كۆزىمىزنى تەكشۈردۇق، قولىمىزغا تېلىسكوپ ئالدۇق، شۇڭا، يالغۇز قۇياش سىستېمىسىدىلا توختاپ قالمايمىز، قۇياش دېگەن ئۆز ھەمراھلىرى بىلەن سامان يولى سىستېمىسىدىكى بىر تال يۇلتۇز، ئۇ، بۇ سامان يولى سىستېمىسىدىن، قۇياش، سامان يولى سىستېمىسىدىكى يۇزدىن 50000 يىل نۇر يىلى يىراقتا ئۇرۇپ يۇرىيدۇ، بىر كېچە ــ كۈندۈزدە سۈرئىتى نەچچە مىليون كىلومېتىر تېزلىكتە ماڭىدۇ، بۇنداق قۇياش سىستېمىسىدىن سامان يولىدا نەچچە

تېرلىيون بار، ئىنسانلار بەزىسىنى بايقىمىدى، بەزى كىچىك بىر يۇلتۇزلار ئەسلى كۆزىمىزگە كۆرۈنگەندەك، ئەمەس بولۇپ تېلىسكوپدا كۆزەتسە، ئۇ بىزنىڭ قۇياشىمىزدىن 15000 ھەسسە ئارتۇق نۇر چىقىرىدىكەن، ھەتتا بەزىسى، 60 مىڭ ھەسسە كۈچلۈك ئىكەن، كۆزىمىزگە كۆرۈنگەن بىر قىسىم يۇلتۇزلار، قۇياشىمىزدىن بىزدىن قۇياش 150 مىليون كىلومېتىر يىراقتا تۇرغاندەك، 200000 ھەسسە يىراقلىقتا ئىكەن، يەنى بىزدىن يىراقلىقنى 150 مىليون كىلومېتىرنى 200000 ھەسسىگە كۆپەيتسەك، چىقىدۇ، بۇ دېگەن كۆزىمىز كۆرگىنى، تېلىسكپدا بولسا، بىزدىن 100 مىليون نۇر يىلى يىراقتا تۇرىدىغان يۇلتۇزلار سىستېمىسى ئاشكارا بولىدۇ، نۇر يىلى دېگەن، بىر سېكۇنتتا 300 مىڭ كىلومېتىر تېزلىكتە ساق بىر يىل ماڭسا، ئاندىن بىر نۇر يىلى بولىدۇ، 37 ـ 38 ــ سەھىپىدە بىزدىن يىراق تۇرىدىغان نۇرغۇن سىستېمىلارنى يازغان، نەچچە يۈزمىڭ نۇر يىلى يىراقتا تۇرىدۇ، ئاللاھۇ

ئەكبەر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، **گۈزەل، چىرايلىق ئۆسۈملۈك ئۆستۈردۇق،** دېگەن ئايەتتە، يەنە توختۇلۇپ، 43 _ بەتتە، دەرەخ ئۇرۇقىدىكى ھۈجەيرىنىڭ بۆلۈنىشى، كۆپىيىش ئەھۋالىنى 44 _ بەتتە بولسا، يەتتە سەككىز خىل دەرەخ ھۈجەيرىسىنى سۈرەتلىك كەلتۈرىدۇ، 47 _ بەتتە بولسا، ھەقىقى بىر دەرەخ، ياغاچ ھاسىل بولۇش جەريانىنى سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ تەپسىلى يازغان، 49 _ بەتتە بولسا، دەرەختىكى يىل ھالقىلىرىنى يازىدۇ، بۇ ھالقىلار بىلەن نەچچە يىللىق ئۆمۈرنى بىلگىلى بولىدۇ، مانا بۇ بوتانىكا، بۇ تەبىئەت، بۇ بىئولوگىيە، بۇ خىل ئىسىم سىزگە تونۇش ئىلمىنىڭ ئىسمىنى قانداق ئاتىسا بولىۋېرىدۇ، تۆنجى كەشىپ قىلغۇچىلار، دەرىسلىك تۈزگۈچىلەر، شۇنداق ئاتايدۇ، چۈنكى، تىلى شۇنداق، ئەگەر بىز كەشىپ قىلىپ تاپقان بولساق، دەرىسلىك تۈزۈپ چىققان بولساق ئىزدىنىپ، تەتقىق قىلغان بولساق، ئىسمىنى بىز قويايتۇق، ئەمدى، بۇ خەلقئارالىق ئاتالغۇ بولۇپ قالدى، تىلدا گۈناھ يوق، جىنايەت، گۈناھ، ئەيىب بولسا، ئۇنى خاتا سۆزلىگۈچىدە، خاتا ئەقىدە، خاتا ئىددىيىگە كەلتۈرۈپ قويغۇچىدا بولىدۇ. سوراققا تىل ئەمەس، ئەنە شۇلار تارتىلىدۇ، چۈنكى، ئۇلار ھەقىقەتنى بۇرمىلىغان، ھەقىقەت بىلەن كىشىلەرنى قوشۇپ، ھەقىقەتنى بۇرمىلاپ، كىشىلەرگە باتىل ئەقىدە تاڭغان، ياكى ھەقىقەت بىلەنمۇ كىشىلەرنى ئازدۇرغان، خۇددى شەيتان بىر ئوقوغۇچىغا دەرسنى، قۇرئاننى، تەتقىقاتنى ئەسلىتىپ، نامىزىدىن ئازدۇرغاندەك، كىشىلەر نادان بولغاچقا، كۆز ئالدىدىكى ھەقىقەتنى ئۇلارغا كۆرسىتىپ، چۈشەندۈرۈپ تۇرۇپ، چوڭ ھەقىقەتتىن، ھەقدىن ئۇلارنى بۇرمىلىغىلى، ھەتتا توسقىلى بولىدىكەن، چۈنكى، ئۇلار نادان بالىلار بولسا، ئاق دەپتەر نېمە يازسا، قوبۇل قىلىدۇ، بىز ھازىر بۇ ئىلىملار ئارقىلىق، بۇلارنى يەنى ئۆسۈملۈك دەرەخلەرنىمۇ خۇددى ئىنسان، ھايۋان ھۈجەيرىسىدەك، ھۈجەيرە ئارقىلىق ياراتقىنىنى كۆردۇق، ئاللاھنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ ئۆسۈملۈكنى ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشكە ئوخشاتقىنىنى مىسال قىلغىنىنى چۈشەندۇق، نۇرغۇن ئىلىم _ ھېكمەتكە ئېرىشتۇق، زىرائەت، باغۋەنلىك، تېنىكىغا ئېرىشتۇق، ئۇرۇقلارنى قانداق چاڭلاشتۇرۇش، سورتلاشتۇرۇش، قانداق قىلغاندا كۆپ ھوسۇل ئېلىشنى بىلدۇق، ئاللاھ، ھەممە نېئىمەتنى، ئىلىم _ھېكمەت ئاستىغا ئورۇنلاشتۇرغاچ، قاراڭلار، كۆزىتىڭلار، ئىبرەت ئېلىڭلار، ئۇلار قارىمامدۇ؟ دەپتىكەن، ئاللاھ تەرەپكە قايتقۇچى، (الحمدﷲ) بەندە ئۇچۇن ئىبرەت بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، **ئىنسان ئېغىزىدىن چىققان ھەربىر سۆزنى پەرىشتىلەر كۈزۈتۈپ تۇرىدۇ، ئۇنى يازىدۇ،** دېگەن ئايەتنى، ئىمام غەززالىنىڭ ئىھيائ ئاملىق كىتابىدىن تىلىنىڭ ئاپەتلىرى تېمىسىدىكى مۇنداق مەزمۇنلار بىلەن تەپسىر قىلىدۇ، دېققەت قىلىڭكى، ئاغزىڭىزدىن چىققان سۆزلەرنى يېزىۋاتىدۇ، تىلىنىڭ ئاپىتى مۇنداق:

1. مەسخىرە ۋە زاڭلىق بۇ سۈرە ھۇجراتتا چەكلەنگەن.

2. سىرنى ئاشكارىلاپ قويۇش، بۇ مۇناپىقنىڭ ئالامىتى، ئاراڭلاردا قىلىنغان سۆز سىلەرگە ئامانەتتۇر دېگەن ھەدىس بار.

3. يالغان ۋەدە، بۇ مۇناپىق خىسلىتى، ئايەت، ھەدىس بار

4. سۆزدە ۋە قەسەمدە يالغانچىلىق، ئايەت، ھەدىس بار.

5 . ياپتا، ساختا، كىنايە، ماجاز بىلەن يالغان سۆزلەش.

6 . غەيۋەت قىلىش، بۇمۇ ئايەت، ھەدىستە چەكلەنگەن، بۇ تىلدا ئەمەس، سۈپەتلەش قىلىقتىمۇ يۈز بېرىدۇ، ھەدىس، ھېكايە سۆزلىگۈچى، ئارقىسىدا سۆزلەش، غەيۋەت ئەمەس، نەسىھەت، چۈنكى، بۇ خىل ھادىسە، ئۇسۇل ھەدىس ئىلمىدا كۆپ ئۇچرايدۇ، خاتا پەتۋالارمۇ شۇنداق.

7 . سۇخەنچىلىك، بۇمۇ قاتتىق چەكلەنگەن ئىش.

8 . مەدھىيەشمۇ ئورۇنسىز بولسا، پاسسقا بولسا چەكلىنىدۇ، ئاللاھنىلا مەدھىيەلەيدۇ.

9 . سۆزنى خاتا چۈشىنىۋېلىپ، ئەيىبلەش ياكى خاتا سۆزلەش، بولۇپمۇ ئەقىدە مەسىلىسىدە، تىل خاتالىقى، خەتەرلىك بولىدۇ، ئېغىزغا كېپىل بولۇلمايدۇ، ئاللاھنىڭ زاتى، كەيپىياتى توغرىسىدا سۇئال قىلىش خاتالىق، بىدئەت، ئوقۇغۇچى بولساڭ، ئۇستازىڭ ئوبدان چۈشەندۈرۈپ قويىدۇ.

10 . چەكلەنگەن ناخشا، پاھىشە سۆزلەر ھارام، تۆھمەت، پىنىتە تېرىش چەكلىنىدۇ.

11 . يالغان گۇۋاھلىق بېرىش.

12 . ئىلمىسىز مەسىلىلەرگە پەتۋا بېرىش بۇ ئازغۇنلۇق.

13 . تېلېفونلاردا خەۋەر قىلىپ، ئادەم چېقىش، يات قىزلار بىلەن مۇھەببەت پاراڭ سېلىش.

14 . ئاياللار، گۈزەل ئاۋازى بىلەن ئىلانغا، ئاۋازغا، دېكتورلۇققا چىقىش، بۇ ئۆزى ئۈچۈنمۇ، ئېرى ئۈچۈنمۇ، خەلق ئۈچۈنمۇ زور بالايىئاپەت.

15 . ھەدىسنى يالغاندىن توقۇش ياكى يەتكۈزۈش، يالغاننى ئۇندىن باشقا نۇرغۇن ئاپەتلەر بار، ھەزەر قىل، پەرىشتە خاتىرلەۋاتىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرىدا قۇرئاننىڭ بالاغەتلىك مۆجىزىسىدىن بىرنى تىلغا ئالىدۇ، ئۇ بولسىمۇ نۇرغۇن ئالىملار، دوكتۇرلار، تىلشۇناسلار بىرلىشىپ، جەھەننەمنىڭ كەڭرىلىكى توغرىسىدا سۆزلەپ باقماقچى بولۇپتۇ، بىرسى، سۆزلەرنى يېزىپ تۇرىدۇ، بەزىسى، جەھەننەم بەكلا كەڭرى دېسە، بەزىسى جەھەننەم سىلەر گۇمان قىلغاندىمۇ بەك كەڭرى دەيدۇ. بەزىسى بولسا، ئۇنىڭ كەڭرىلىكىنى ئىنسان ئەقلى ئۆلچىيەلمەيدۇ، دېسە، بەزىسى، پۈتۈن دۇنيا ئۇنىڭغا سىغىنىدۇ دېسە، بەزىسى ئاسمان ــ زېمىنمۇ ئۇنىڭدا كىچىك كۆرۈنىدۇ دەپتۇ، بەزىسى، ئۇنىڭ كەڭلىكىدە سۆز قىلالمايسىلەر دەپ ئۆزىمۇ بۇ سۆزى قىلىپتۇ، كەڭ دېمەكچى ــدە، مۇشۇنداق قىلىپ، بۇلار جەمئىي 15 جۈملە سۆز قىلىپتۇ، ھەممىنى جۇغلاپ قىسقارتىپ، مەنىسى مول، لەۋزى قىسقا، بالاغەتلىك تۈزۈپ بولۇپ، ئاندىن قۇرئاننىڭ بۇ سۈرىدىكى **بىز، ئۇنىڭغا تولدۇڭمۇ دەيمىز، ئۇ يەنە بارمۇ؟** دەيدۇ دېگەن ئايەتنى كەلتۈرۈپتۇ، ئۇلار ھەممىسى كۈلۈپ كېتىپ، قۇرئان ھەقىقەتەن بالاغەتلىك، ئۇ بالاغەت جەھەتتىن مۆجىزە ئورۇندا تۇرىدۇ.

چۈنكى، ئىنسانلار ئۇنىڭ ئوخشىشىنى كەلتۈرەلمەيدۇ، مانا بىز دوكتۇر، پىرافېسور، تىلشۇناسلار بىرلىشىپ، بىر ئايەتنىڭ ئوخشىشىنى كەلتۈرەلمىدۇق، تېخى ئۇ مۇنداق ئالاھىدىلىككە ئىگە بولۇپ، بىز دېيەلىسەكمۇ، كۆز بىلەن كۆرمىدۇق، بۇ جەھەننەم دېگەن غەيىب تۇرسا، بىز بۇنى بىلمەي تۇرۇپ جۆيلىيمىز، ئۆتكەننى، ھازىرنى، كەلگۈسىنى، ئوبدان بىلىدىغان ئۇنى ياراتقان زات، ئاللاھ ئۆزى سۆزلىگەن تۇرسا، مەخلۇققا مانا مۇشۇنداق جەھەتلەردىن يارىتىش سۆزى جەھەتتىن كائىنات ئىشلىرى جەھەتتىن، قۇرئاننىڭ ئوخشىشىنى زادى كەلتۈرەلمەيدۇ، چۈنكى، ئۇلار ياراتمىغاندەك، كۆرۈپمۇ،

بىلىمۇ باقمىغان تۇرسا، بىز ھازىر نەچچە كىشىنى يىغلاتقان، گۇناھىدىن تۆۋبە قىلدۇرغان، ھەتتا، بىھۇش قىلىپ، جېنىنى ئالغان، تەسىرلىك بىر ئايەتنىڭ ئوخشىشىنى دېيەلمىدۇق، ئۇ ھەقىقەتەن، ئاللاھنىڭ سۆزى، ھەق، راست، جەھەننەم راست بولغاچقا، شۇنداق تەسىر قىلىدۇ دېيىشتۇق.

سۈرە زارىيات تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

كاپىرلارنىڭ جېنىنى غەزەپ بىلەن ئېلىشمۇ، ئۇلار ئۇچۇن رەھمەتتۇر، ئەگەر ئۇلارغا ئۆمۈر بەرسە، گۇناھ، مەئسىيەت زىيادە بولۇر، بۇ دۇنيا دوۋزاخقا نىسبەتەن ئۇلار ئۇچۇن جەننەتتۇر.

شەيئىلەر ھېكمىتىنى بىلىش سۆيۈملۈكتۇر،
ئۇنىڭ شىپاسى مۇشكۈل سۇئالغا ئۇنۇملۇكتۇر.
ھېكمەتنى سورىماستىن، تەقدىرگە ئىشەن،
چۇنكى، شەيئىلەر لەۋھۇلكىتابتا پۈتۈگلىكتۇر.
ئۇنىڭغا سەن قىلماقچى بولغان ئىش پۈتۈلگەن،
شۇڭا ئۇ سېنىڭ شۇ ئىشنى قىلىشىڭنى كۈتۈگلۈكتۇر.
ئىككى ئالەم ئىشلىرى سەۋەبلىكتۇر،
تېرىشچ ئوقۇپ، سەنمۇ بولغىن دوكتۇر.

ئاللاھ، بۇ سۈرىدە شامالار بىلەن قەسەم قىلغان، ئەلۋەتتە، ئاللاھ قەسەم قىلغان نەرسە بەك ئۇلۇغدۇر، شۇنىڭ ئۇچۇن ئاللاھ، بۇندىن كېيىنكى سۈرىلەردە، قەلەم كىتاب، يۇلتۇز، يۇلتۇز ئورۇنلىرى بىلەن قەسەم قىلىدۇ، بىز يۇقىرىدا شامال توغرىسىدا خېلى توختالغان، بۇنىڭ مۇھىملىقىنى جۇغراپىيە، شامال يۆنىلىشلىرىنى ئوقۇغان كىشىلەر ئوبدان بىلىدۇ، شامالمۇ ھاياتلىق ئاساسلىرىدىندۇر، شۇنىڭ ئۇچۇن، ئاللاھ، بۇ سۈرىدە مۇنداق دېگەن، **زېمىندا ۋە ئۆز ۋۇجۇدۇڭلاردا، ئاللاھقا چىن ئېتىقاد قىلىپ ئىشىنىدىغانلار ئۇچۇن، ئاللاھنىڭ بارلىق، بىرلىكىنى، قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان نۇرغۇن ئالامەت مۆجىزىلەر بار، بۇنى كۆرمەمسىلەر؟ ئاسماندا، سىلەرنىڭ رىزقىڭلار بار، سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان ساۋاب بار،** 20 ـ 22 ــ ئايەتلەر.

ئاۋۋال بىز، ئاخىرقى ئايەتتىكى مۇناسىۋەتنى قىسقىچە بايان قىلىمىز، رىزقنى ھالالدىن يەپ، شۇكرى قىلسا، ئىگىسىنى تونۇپ، ھەمدۇ ــ سانا ئېيتسا، ئۇ ئاشۇ ساۋاب جەننەتكە كىرىدۇ، ئەگەر ئۇ، ئىگىسىنى تونىمسا، شۇكرى قىلمىسا، ھارامدىن يېسە، جەھەننەمگە كىرىدۇ، ئەلۋەتتە، مەئسىيەت، تۇرمۇش، رىزقنىڭ جەننەت، ساۋاب بىلەن مۇھىم مۇناسىۋىتى بولىدۇ، چۇنكى، ئىبادەتنىڭ قوبۇل بولىشمۇ، ھالالدىن يېيىش، شۇنىڭ ئۇچۇن، بۇ ئايەتتە، رىزىق بىلەن ساۋابنى بىللە كەلتۈرگەن.

بىز ھازىر، 21 ـ 22 ــ ئايەت ئۇستىدە ئىزدىنىمىز، بۇ توغرىسىدا خېلى كۆپ سۆزلىدۇق، پۈتۈن تاللاپ ئالغىنىمزمۇ شۇ تېمىدا بولدى، ئەلۋەتتە، ھەر قېتىمقى بىر ــ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ، قاراڭلار، ئاللاھ زېمىندا ئۆز ۋۇجۇدۇڭلاردا ئالامەت، كارامەت مۆجىزە بار دەپتۇ، يىراق ئەمەسكەن، كۆزۈپ باقايلى، ئالدى بىلەن مىكروسكوپنى قولىمىزغا ئېلىپ قارايمىز، ئاددى، نورمال بىر ئىنساندا بولىدىغان بەش لېتىر قاندا، 25 تېرلىيون قىزىل قان ھۈجەيرىسى بولىدۇ، بۇ خىل ھۈجەيرىنى، بىز قوشۇن، ئاللاھقا خاس دېگەن جايدا سۆزلەپ ئۆتتۇق، بۇ ھۈجەيرىلەرنى، بىرىنى، بىرىنىڭ يېنىغا تىزسا،

تەخمىنەن ئۇرۇنلۇقى 187000 كىلومېتىر بولىدۇ، ھەر سېكۇنتتا ئوندىن سانسىڭ، توختىماي سانىغاندا، 80 مىڭ يىل كېتىدۇ. ئەگەر ئۇ 25 تېرلىيون ھۈجەيرىنى بىرىنى، بىرىنىڭ ئۈستىگە ئېلىپ تىزسىڭ، ئىگىزلىكى، 62 مىڭ كىلومېتىر بولىدۇ، يەنى، يەرشارىنى بىر يېرىم ئايلىنىپ چىقىدۇ، 40 مىڭ كىلومېتىردىن 22 مىڭ كىلومېتىر ئاشقاندىكىن، سائىتىگە 70 كىلومېتىر ماڭسا، يۈز كۈندە بېسىپ بولىدۇ، بۇ ھۈجەيرىلەر، كۈۋادرات شەكلىدە تۆت چاسا ساقلىنىپ، تىزىلسا، 1400 كۈۋادرات مېتىرغا توغرا كېلىدۇ، بىر قوشۇق كېلىدىغان مېڭە ھۈجەيرىسىدە، دۇنيا قامۇسىدەك، نەچچە مىليون قامۇس ئورۇنلىشىدۇ، ئەنە شۇ ھۈجەيرىلەر، ئاق قان ھۈجەيرىلىرى بىلەن قوشۇلۇپ، قان تومۇرىمىزدا لىق ــ لىق ئاقىدۇ، بۇ ئۆز ۋۇجۇدىمىزدىكى ئالامەت ئەمەسمۇ؟

ئەمدى بىز بىئولوگىيە ساھاسىدە ئەڭ يېقىن بولغان ئىلمى تەتقىقاتى مۇشكۈل بولغان نۇرغۇن مۇتەخەسسىس، دوكتۇر، پىرافېسورلارنى ھەيران قالدۇرغان مېڭە ئىلمىنى، مېڭىدىن ئىبارەت باش شتاپ قوماندانلىق مەركىزىنى تەتقىق قىلىمىز، بۇمۇ، ئاللاھ ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا ياراتقان ۋە بۇندىن كېيىن كۆرسىتىپ قويىمەن دەپ ۋەدە قىلغان ئالامەتتۇر، ئاللاھ، ۋەدىسىدە تۇردى، مانا ھازىر بۇ تەتقىقات ئەمەلىيلەشتى، مېڭە ئىنسانىنىڭ باش قىسمىغا جايلاشقان، شەكلى ياڭاققا ئوخشاپ كېتىدىغان، ئېغىرلىقى ئادەتتە1300 گىرامدىن 1800گىرامغىچە كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئېغىرلىقى 1400 گرام كېلىدىغان سەككىز قىسمىغا بۆلۈنگەن 12 رايۇندىن تەركىپ تاپقان، 14 مىليارتتىن ئارتۇق نېرۋا ھۈجەيرىسىدىن تەركىب تاپقان، ماددا ئورۇقلارنى بولسا، يۈرەك ھەرىكىتىدىن، قاندىن ئالدىغان ئەڭ مۇرەككەپ، ئەڭ نازۇك قۇماندانلىق مەركىزىدۇر. ئۇنىڭ ھۈجەيرىلىرىدىن ئادەتتە، ھەرىكەت، بەش سەزگۈ ئەزالارغا مەسئۇلدۇر، ئوي ــ پىكىر، ئەستە ساقلاش، تەپەككۇر ھۈجەيرىلىرى، ئۇخلىغاندا ئارام ئالسىمۇ، كۆپىنچىسى خۇددى يۈرەكتەك، قاندىكى ئاق قان، قىزىل قان ھۈجەيرىلىرىدەك، ئارام ئالماي، خىزمەت قىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، سىز چۈش كۆرىسىز، روھى مەلۇماتقا ئېرىشسىز، خۇددى ئەمەلىيەتتەك، ئېھتىلام بولۇپ، جۇنۇپ بولسىز، بەزىدە تاھارەتمۇ قىلىپ قويىسىز، تېخى مېڭىدە ئالاھىدە سۈيدۈكنى چىقىرىشقا مەسئۇل ھۈجەيرە بولۇپ، سىز ھاجەتخانىدا ھەرقانچە ئۇزۇن ئولتۇرسىڭىزمۇ، نېرۋىڭىزدا تاھارەت قىلىش ئىددىيىسى ھاسىل بولمىسا، قەتئىي تاھارەت قىلالمايسىز، چۈشىڭىزدە سىز تاھارەت قىلىپ چۈش كۆرسىڭىز، ئاشۇ نېرۋا ھۈجەيرىسى ھەرىكەتكە كېلىدۇ ــدە، چىقىش دەرۋازىسى ئېچىلىپ، كۆرپىگە تاھارەت قىلسىز، روھ بىلەن نېرۋا بىرلىشىپ، چۈش ئارقىلىق لەززەت ئالالايسىز، بۇنداق چۈشلەر سۈرە يۈسۈفدە بايان قىلىنغان، مەخسەت، ئىنسانىنىڭ بەش سەزگۈ ئەزالىرىغا، ھەرىكەتكە، مەلۇماتلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا، ئاشۇ سەزگۈلەر بىلەن سېزىم بىلەن مەلۇماتقا ئارىلىقنى باغلاپ ئالاقىلاشتۇرۇشقا، ئۇچۇر يەتكۈزگۈچى ھۈجەيرىلەر بار.

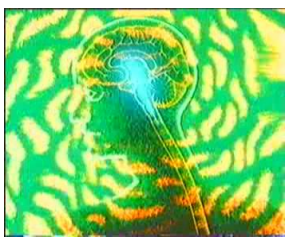

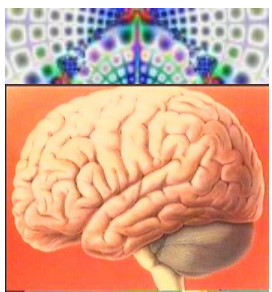

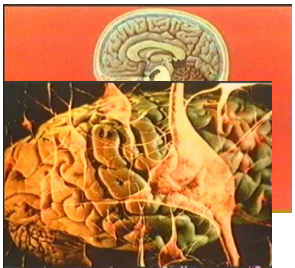

كۆرۈشكە مەسئۇل 600 مىڭ ھۈجەيرە، ئاڭلاش، تېتىش، پۇراشقا مەسئۇل ھۈجەيرىلەر، ئىنسان مېڭىسىنىڭ ئارقا تەرەپكە جايلاشقان، ئۇنىڭ يېنىدا بولسا، بۇ ئۇچۇرلارنى بىر تەرەپ قىلىش، تەرتىپكە سېلىش، ئىنتىزاملاشتۇرۇش، خاتالاشتۇرماسلىق مەلۇماتلارنى بىر تەرەپ قىلىش، ئەستە ساقلاشقا،

تەپەككۇر قىلىشقا مەسئۇل ھۈجەيرىلەر جايلاشقان، بۇلارنى بىز مۇنداق رايۇنلارغا بۆلىمىز، ھېسقا، يەنى سېزىمغا مەسئۇل رايۇن، كۆرۈش، ئاڭلاش، پۇراش، تېتىش، سىلاش سېزىملىرىنى بىر تەرەپ قىلىدۇ، موسكۇل ھەرىكىتىگە مەسئۇل بولىدىغىنى بار، ھەرىكەتكە مەسئۇللىرى بولسا، بارلىق ئەزالارنى بىر ـبىرىگە زىت ئەزالارنى، قول ــ پۇتلارنى، تىل ۋە ھەتتا ئاشۇ مېڭە جايلاشقان باشنىمۇ ھەرىكەتلەندۈرىدۇ، ئىنسان، بىر تال بارمىقىنىمۇ ئايرىپ ھەرىكەتلەندۈرەلەيدۇ، بىر ــ بىرىگە زىت ھەرىكەتنىمۇ قىلالايدۇ، بۇ رايۇن، سول تەرەپ، ئوڭ تەرەپ جىسمىغا ئوڭ تەرەپ سول تەرەپ جىسمىغا ئالمىشىپ مەسئۇل بولىدۇ، خۇددى x بەلگىسىدەك، بۇ رايۇن ئادەمنىڭ پىشانە رايۇنىدا مەۋجۇد، بۇلارنى سىز ئاناتومىيىدە، بىئولوگىيىدە كۆرسىز، ئۆزئارا ئالاقە باغلىغۇچى، بىر ــ بىرىنى تۇتاشتۇرغۇچى ھۈجەيرىلەر رايۇنى بولسا، ھەرىكەت سېزىمغا مەسئۇل ئەمەس، كارىمۇ يوق، چۈنكى، بۇلارنىڭ ۋەزىپىسى سېزىم بىلەن ھەرىكەتنىڭ ئەستە تۇتۇش بىلەن تەپەككۇر، پىكىر قىلىشنىڭ ئالاقىسىنى باغلاپ تۇرىدۇ، بۇ ئالەقە ئۇرۇلۇپ قالسا، چوڭ بالايى ــ ئاپەت يېتىپ كېلىدۇ، ئاددى بىر مىسال قىلساق، سىز كۆز بىلەن بىر تال ئەتىرگۈلنى كۆردىڭىز، قىزىللىق، گۈزەللىكىگە مەسئۇل ھۈجەيرە مېڭىگە بۇ ئۇچۇرنى يەتكۈزدى، سىز ئاندىن ئويلىنىپ، تەپەككۇر قىلىپ ھە! بۇ گۈل بەك قىزىلكەنغۇ، دەپ بۇرنىڭىز بىلەن پۇرىدىڭىز، پۇراشقا مەسئۇل ھۈجەيرىلەر گۈلدىن چىقىپ دىماققا ئۇرۇلغان زەررچىلەردىن ناھايىتى خۇشپۇراق سېزىمنى مېڭىگە يوللاپ بېرىدۇ، ئۆزئارا ئالاقە باغلايدىغان ھۈجەيرە دەرھال، باش شتاپقا خەۋەر قىلىدۇ، مەركەز ئويلىنىپ، پىكىر قىلىپ، ئاندىن ئېسىگە ئالىالىڭىز، مەھبۇبىڭىزنى ئالىدۇ ــدە، ۋاھ، بۇ گۈلنى ئۇنىڭغا سوۋغا قىلىپ، بىر خۇشال قىلايچۇ، دېگەن پىلاننى تۈزىدۇ، ئاندىن مەركەزدىن چىققان بۇ پىلاننى، يۈرەكتىكى نىيەت، ئىرادە تەستىقلايدۇ، قوشۇلىدۇ، چۈنكى، ئۇ ئاساسى مەركەز، قارار چىقىرىش پىلانىغا تامغا بېسىش ئورنى، ئاندىن ئالاقە ھۈجەيرىسى دەرھال ھەرىكەتكە كېلىپ، ھەرىكەتكە مەسئۇل ھۈجەيرىنى ئىشقا سېلىپ، سىز ئاستا پەملەپ گۈلنى قولىڭىزدا ئۇزىسىز، پۇتىڭىز ھەرىكەتكە كېلىپ ئۆزلىكىدىن بىرسى ئىتتىرگەندەك، ئۆيگە قاراپ ماڭسىز ــدە، گۈلنى مەھبۇبىڭىزگە بېرىسىز، بۇ خىل مەنىۋى ۋە ماددى كۆڭۈل ئىپادىلەشنى كۆرگەن مەھبۇبىڭىز، ناھايىتى خۇشال بولىدۇ، ماددىسى بىر تال گۈل بولغىنى بىلەن، كۆزگە كۆرۈنمەس، مەنىۋى، روھى تەرىپى بولسا، چىن يۈرەكتىن چىققان سەمىمى مۇھەببەت، مانا مۇھەببەت نەقىل، تەپەككۇر، روھدىن ئىبارەت مەنىۋى ئالەمنۇ، ئىنسان دۇنياسىدا مەۋجۇد، بۇلارنى كۆز بىلەن كۆرمىسەكمۇ، شەكسىز ئىشىنىمىزغۇ، ئاندىن كېيىنكى تەسىرات، ئۆزئارا ئۇچۇر يوللاش، ھېسسىياتقا مەسئۇل ھۈجەيرىلەر كارامىتىنى سۆزلەپ، يۈرمىسەممۇ، سىز كۆزىڭىز بىلەن كۆردىڭىز، قۇلاقتا ئاڭلىدىڭىز، ئانا رەھمىدىن ئىبارەت، زاۋۇتتىن يەنە بىر مېڭە، يەنە بىر مۇھەببەت ئىگىسى بولغان يۈرەك بارلىققا كېلىدۇ، شۇلارمۇ دەسلەپكى ھالىتىدە يەتتە خىل ھۈجەيرىدىن ھاسىل بولىدۇ، مېھرىبان ئاللاھ، ھەممىنى ئەتىراپلىق ئورۇنلاشتۇرغان، بىز ئۇ زاتنى ۋاختىنچە بۇ دۇنيادا كۆرەلمىسەكمۇ، بارلىقىغا، بىرلىكىگە، ئاخىرەتتە كۆرىشىمىزگە شەكسىز ئىشىنىمىز، ئاللاھ خالىسا.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 165 ـ 167 ــ بەتلەردە، مېڭە قۇرۇلمىسى، مېڭە رايۇنى، مېڭە ھۈجەيرىلىرىنى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، سىز بۇلارنى ئادەم ئاناتومىيىسى، بىئولوگىيە، ئادەم قىسمى، 100 مىڭلىغان نېمە ئۈچۈنلەردە كۆرىسىز، ياكى ھارۇن يەھيانىڭ قۇرئان، ئىنسان دېگەن فىلىمىدىن

كۆرىسىز، بىزمۇ، سۇرەتنى تەييارلىدۇق، ئاللاھ خالىسا.

مېھرىبان ئاللاھ راست سۆزلىگۈچىدۇر، ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا راستىنلا ئالامەتلەر، مۆجىزىلەر باردۇر، ئاللاھ، رەھمەت پەزلى بىلەن بۇ نازۇك مەركەزنى، يۇمشاق سۈيۇقلۇققا ئورۇنلاشقان ئاشۇ ھۈجەيرىلەرنى، رايۇنلارنى قاتتىق باش سۆڭكى بىلەن قوغداپ تۇرىدۇ، مۇھاپىزەت قىلىدۇ، بەزى ھادىسىلەردە قاتتىق جايلارغا تېگىپ كەتسىمۇ، ھەتتا، يېرىلىپ كەتسىمۇ، يەنىلا ساق قالدۇق، ئەگەر بۇ قاپمۇ بوش، نازۇك بولسا، بىز دەرھال ھاياتىمىزدىن ئايرىلىمىز، ياكى پالەج بولۇپ قالىمىز، كەلگۈسى چاغلاردا مېڭە ئوپېراتسىيەسىنى قىلىشنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، بۇ قاتتىق باش سۆڭكىنى بىرلا پارچە قىلماي، ئالتە پارچە قىلغان، ھازىر بولسا، بۇلارنى پارچىلاپ، مېڭە ئوپېراتسىيەسىنى قىلۇاتىدۇ، ئاللاھ، ھەقىقەتەن ھېكمەت بىلەن ئالدىن بىلىپ ئىش قىلغۇچىدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، مەن سىلەرگە شۇنى ۋەسىيەت قىلىمەنكى: قۇرئان، ھەدىستە تىلغا ئالغان بارلىق نەرسىنى تەتقىق قىلىش لازىم، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈكنى، بىئولوگىيە ساھاسىدە، زېمىن تەبىقىلىرىنى جۇغراپىيىدە، ئاسمان جىسمىنى بولسا، ئاسترونومىيىدە، تىببىي ئىلمىنى، ئاناتومىيىنى، ئىلىم چەكسىز ھېكمەت پەلسەپەگىچە، تولۇقسىز، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەردە، ئالىي مەكتەپلەردە، دەرسلىك قىلىشىمىز، ئىسلامىيلاشتۇرۇپ، تەۋھىد، ھېكمەت، رەھمەت، قۇدرەتنى تونۇتۇشىمىز لازىم. مانا ھازىر بىز، قۇرئان ئايىتىنى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ، تەتقىق قىلۇاتىمىز، ئاللاھنىڭ زېمىندىكى مۆجىزە ئالامەتلىرىنى ئۆز جىسمىمىزدىكى ئالامەتلەرنى كۆرۈۋاتىمىز.

بىز ئەمدى، ھايۋانلار دۇنياسىغا نەزەر تاشلايمىز. ھايۋانلار ھۈجەيرىسىنى، ھۈجەيرە تەركىبىنى ئېتىبارغا ئېلىپ، ئىككى قىسىم بولىدۇ، بۇ بولسىمۇ، تاق ھۈجەيرىلىك ھايۋانلار، كۆپ ھۈجەيرىلىك ھايۋانلار بولىدۇ.

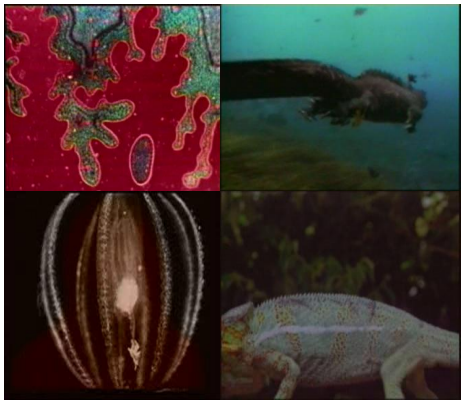

كۆپ ھۈجەيرىلىك ھايۋانلار بولسا، ئومۇرتقىلىق، ئومۇرتقىسىز دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ، ئومۇرتقىلىقى، بېلىق، ئۆمىلىگۈچىلەر، قۇشلار، ئىمىتكۈچى، سۈت ئەمگۈچى ھايۋانلارغا بۆلۈنىدۇ، شۇنداقلا، يىلان، تىماسىتەك تۇخۇمدىن چىقىدىغانلىرى بولىدۇ. ئومۇرتقىسىز بولسا، دېڭىز يۇلتۇزىدەك، قۇرتتەك ھايۋانلار، 179 ـ بەتتە، تاق ھۈجەيرىلىك ھايۋانغا مىسال قىلىپ، سۇ كۆلچىكىدە، سېسىق سۇلاردا، سۇدىكى تاشلاردا ياشايدىغان مىكروسكوپىدا كۆرۈنىدىغان ئۇنىڭ بىرەر مۇئەييەن شەكىل، سۈرەت تاپالمايدىغان ناھايىتى كۆپ پىروتوپلازمىدىن ھاسىل بولۇپ، شەكىللىنىدىغان بىر خىل تاق ھۈجەيرىلىك ھايۋاننى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، ئۇنىڭ ھۈجەيرە يادروسى، ئېغىز بوشلۇقى، تېرىسى، چىقىرىش سىستېمىسىدىن تارتىپ يازغاندۇر.

180 ـ بەتتە، ئىنسان جىسمىدا ئويقا كېسىلىنى پەيدا قىلىدىغان، ئىنسانلار قېنىدا ياشايدىغان تاق ھۈجەيرىلىك ھايۋاننى سۈرەتلىك كەلتۈرىدۇ، بۇ ھايۋاننىڭ ھۈجەيرە يادروسىنى سىزىپ بېرىدۇ، بۇ خىل ھايۋان، نېرۋا كېسىلىنىمۇ پەيدا قىلىدىكەن، مىكروپ، ۋىرۇسلار، تاق ھۈجەيرىلىك ھايۋانلار بولۇپ، تېرىدىن ياكى قاندىن ياكى ئېغىزدىن كىرسە، بۇ دەرھال كۆپىيىپ، جىگەر كېسىلى، جىگەرنى سېسىتىش، كاردىن چىقىرىش، تۇبېركىلىيوز، يۇقۇملۇق تېرە كېسىلىنى پەيدا قىلىدۇ، ھەتتا،

ۋاباغا ئايلىنىپ جاننى ئالىدۇ، بۇ خىل ھايۋانىنىڭ سۈرىتىنى دوختۇرلار كۆندە دېگۈدەك كۆرۈپ تۇرىدۇ.

كۆپ ھۈجەيرىلىك ھايۋانلاردىن تۆگە، كالىنى ھەممىسى ئوبدان بىلىسلەر، شۇڭا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 181 ـ 185 ــ بەتكىچە، ھەرخىل كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان، دېگىز ھايۋانلىرىنى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، بەزىسى خۇددى قاپاقتا، كوزىغا ئوخشايدۇ، بەزىسى، ئالۋاستىغا ئوخشايدۇ، مارجان ھايۋانلىرى، بەزىسى بەش پۈتلۈق بولۇپ، دەرەخنىڭ شېخىنى كېسىپ، كۆتىكىنى ئاسمانغا قىلىپ توختۇتۇپ قويغانغا ئوخشايدۇ، ئۇلارنىڭ ئۆزىگە لايىق ئېغىزى بار، چىقىرىش جايلىرى بار بولۇپ، كۆرسىگىز ھەيران قالىسىز، كېيىنكى بەتلەردە، سەكسەن پۈت، چايانلارنى، دېگىز قۇلۇلىسىنى، ھەتتا تاشقا ئايلانغان قاتمىلارنى كەلتۈرگەن، سىز بۇ ئاستىن ــ ئۇستۈن ئالەمنى، زېمىننى ئۆز جىسمىگىزنى ھەقىقى تەتقىق قىلىپ، كۈزىتىسىگىز، خۇددى جەننەتكە كىرىپ قالغاندەك خۇشال بولىسىز، نۇرغۇن قۇدرەت، ئالامەتلىرىنى، رەھمەتلەرنى، ئىلىم ــ ھېكمەتلەرنى بايقايسىز، ئەگەر قەلبىگىزدىن ئىنساپ قىلسىگىز، تەپەككۇر قىلىپ، ھەقكە بويسۇنسىگىز، توساقلاردىن بۆسۈپ ئۆتەلسىگىز، چوقۇم بىر ئاللاھ بار، بىر، ئۇ نېمە دېگەن رەھىم قىلغۇچى، مېھرىبان ھە! دەپ دۇنيادىكى ئەڭ تەقۋا ئىلغار نەمۇنىچى ئۇلىگىلەردىن بولۇپ قالىسىز.

سۈرە اَلطُّور (تۇر) تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

كائىنات تەتقىقاتى، كائىنات ئىلمى، جۇغراپىيە بولسا، مۇھىم، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، تۇر تېغى بىلەن قەسەم قىلدى، رەسۇلۇللاھ عليه وسلم بىز ئوھۇد تېغىنى ياخشى كۆرىمىز، ئوھۇد تېغى ھەم بىزنى ياخشى كۆرىدۇ دېگەن، بۇ نېمىدىگەن ياخشى ھەمكارلىق، ئۆزئارا كۆيۈنۈش ھە! ئىلىم ــ مەرىپەت، ھىدايەت نۇرى، ئەسەرمۇ ــ ئەسەر، كىتاب بىلەن بولىدۇ، قۇرئان كالامۇللامۇ كىتاب، ھەدىس، فىقھ، تارىخ، كائىنات ئىلمىمۇ كىتاب، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، كىتاب بىلەن قەسەم قىلدى، 3 ـ ئايەت، فى رَقّ مَّنشُور قەغەزگە قەغەز، كەشپىياتقا ئىشارەتتۇر، گېزىت ــ ژۇرنال، ماقالىمۇ بار، ۋە باشقا كىتاب يېزىلغان، تەرەققىيات مەتبەلەرگە ئىشارەتتۇر، بۇ خىل تەرەققىياتىمۇ يېقىنقى مەزگىللەردە ئاجايىپ تەرەققي قىلدى، ئىلمىنى، دەۋەتنى ئۈستىگە ئالغان، بۇ ئىشقا دىنىي توسقۇنلۇق يوقتۇر، ئاللاھ، قەسەم قىلغان ھەرقانداق نەرسىگە سەل قارىماڭ، تېخى بۇندىن كېيىن قانداق مۆجىزىلەر چىقىدۇ، ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ.

ھازىر بىزنىڭ تەتقىق قىلىدىغىنىمىز، ئوت بولۇپ ياندۇرۇلىدىغان دېگىز بىلەن قەسەمدىكى دېگەن ئايەت، يەنە تېخى، دېگىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدىغان چاغدا دېگەن ئايەتمۇ بار. غازات ياكى ھەج، ئۆمرىدە باشقا ئىشلاردا كىشى دېگىز سەپىرى قىلمىسۇن، چۈنكى، دېگىز ئاستىدا ئوت بار، ئوت ئاستىدا يەنە دېگىز بار دېگەن ھەدىس، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەردىن خاتىرلەنگەن ھەدىس بولۇپ، بۇنداق ھەدىس، مۆجىزە ئورۇندا بولغاچقا، سەھىيلىكىدە مەسىلە بولمايدۇ، چۈنكى، مۆجىزىلىك ھەدىسنى پەيغەمبەردىن باشقىسى يالغاندىن توقۇپ چىقىرالمايدۇ، بۇ يېڭى ئىلىم ــ پەن ئىسپاتلىغان بىر مۆجىزە ھەدىستۇر، ئايەت، ھەدىستە ئوچۇق قىلىپ، دېگىندا، ئىچىدە ئوت بار دېيىلگەن،

ئەلۋەتتە، سۈدىمۇ ھىدروگېنىدەك ئوت بار، زەررىچە بار، ياكى سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى بار، ھازىر بىز دېمەكچى بولغان مۆجىزە، زېمىن ئىچكى قىسمىدىكى ئوت بولۇپ، ئالىملار ئىسپاتلاپ چىقتى، يانار تاغ بولسا، شاھىد بولۇپ تۇرۇپتۇ، دېگىز ئاستىدىكى يەرشارى ئىچكى قىسمى بولسا، گرادۇسى يۇقىرى ئوتتۇر، بۇ يېرىق ئىگىسى، زېمىن بىلەن قەسەمكى دېگەن ئايەت بىلەن بىرگە مۆجىزە سانىلىدۇ. ھەدىسنىڭ مەنىسى بولسا، دېگىز ئاستىدا ئوت، يەنە ئاستىدا دېگىز دېگىنى، دېگىز، يەرشارىنى قورشاپ تۇرىدۇ، يەرشارىنىڭ ئىككى تەرىپى دېگىز بولسا، ئوتتۇر قىسمى، ئىچكى قىسمى ئوتتۇر، ئىككى تەرەپتە، دېگىز بار، ئوتتۇرا قىسمى، ئىچكى قىسمى ئوت دېگەن بولىدۇ. ئەلۋەتتە، بىر كېچىدە بارلىق ئاسمان ئىككى ئالەم ئىشلىرىنى بىلىپ چۈشكەن زات بۇنى بىلدۇ، كۆزى بىلەن كۆرگەن، ئەمما، بۇنى ئوچۇق دېمەسلىكتە، مۇنداق سەۋەب بولۇشى مۇمكىن، سۈرە تالاقنىڭ ئاخىرىدىكى يەتتە ئاسمان يەتتە زېمىن مەسلىسىدە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ توختىلىپ، ئەگەر مەن بۇ ئايەتنى ھەقىقى تەپسىر قىلىپ بەرسەم، سىلەر مېنى تاش، چالمىدا رېجىم قىلىۋېتىسىلەر دېگەن، ئىبنى كەسىر تەپسىرىدىن.

شۇنداق، ئۇلار تېخى مۇسۇلمانلار تۇرسا، كىشىلەر چۈشەنگىدەك سۆز قىلىش لازىم، بولمىسا كازىزاپقا چىقىرىلىدۇ، ئەمما، ئاستا ــ ئاستا ھەقىقەتنى مانا مۇشۇنداق ئاشكارىلاش لازىم، ئىنساپ قىلىدىغان ئالىملار، ھەقكە بويسۇنىدۇ، توغرىسىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ.

سۈرە نەجمە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ئاللاھ، بۇ سۈرىدە، يۇلتۇز بىلەن قەسەم قىلىۋاتىدۇ، ئەگەر بىلسەڭلار، بۇ قەسەم كاتتا قەسەمدۇر، بىز دائىم پەلەككە نەزەر سالايلى، بولۇپمۇ تېلىسكوپىدا، سۈرە ئاخىرىدا يەنە يۇلتۇزنى تىلغا ئالدى، كېچىدىمۇ يۇلتۇزلار پاتقاندىن كېيىنمۇ، ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتقىن،، ئاللاھ ئەينى چاغدا 1400 يىل بۇرۇن، ۋە ھازىر ۋە بۇندىن كېيىن مۇسۇلمانلارنىڭ ئاسمان ــ زېمىن، يۇلتۇز، دېگىز ھېچنېمە قويماي دەرسلىك قىلىپ ئوقۇشنى، ئالامەت، ئايەتلەرنى كەشىپ قىلىپ، چىقىشنى ئالدىن بىلىپ، مۇشۇنداق قەسەم بىلەن كەلتۈرۈپ، يەنە شۇ يۇلتۇزنى تىلغا ئېلىپ بۇ سۈرىنى ئاخىرلاشتۇرغان، بالاغەت ئىلمىدا مۇھىم سۆزنى باشتا باشلاپ، يەنە شۇ سۆز بىلەن ئاخىرلاشتۇرۇش كۆرسىتىلىدۇ. خۇددى بىز ھەمدۇ ــ سانا ئاخىرىدا دۇئا قىلغاندەك، ئاستىن ــ ئۈستۈن ئىكى ئالەم تەرەققىياتى، بىر ــ بىرىگە زىچ مۇناسىۋەتلىك خۇددى بىر ــ بىرىگە سەييارىلەر جەھەتتىن ئوخشاپ كەتكەندەك، يۇلتۇز ئىلمىدا غەيىپىنلا داۋا قىلمىسا، سەھرى قىلمىسا، ئۇنىڭدىن ۋاقىت بىلىش، جايلارنى بىلىش، زىننەتنى بىلىش، ئاللاھ قارىغۇلار، ئىبرەت ئېلىڭلار، ئاللاھنى تونۇڭلار دېگەندىكىن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئاسمانىنىڭ ئاجايىپلىرىنى كۆرسەتتى، ئۇ زاتمۇ تەۋھىد جەھەتتىن ئاسمان جىسمىنى، قۇياشنىڭ كىرىپ ــ چىقىشىنى، ئاللاھقا ئاپىرىپ، قېنى سەن، كۈننى مەغرىپىدىن چىقىرىپ باققىنە دەپ قايىل قىلغان، رەسۇلۇللاھ بولسا، ئاسمانغا چىقىپ چۈشتى، ئاينى ئىككى پارچە قىلىپ كۆرسەتتى، بىزمۇ بۇ جەھەتتىن تەۋھىد، ئەقىدە، كەشپىيات، ئىلىم ــ پەن، تەرەققىياتلارغا ئېرىشسەك، ياخشى ــدە، ھازىر، ئالەم بوشلۇقى ئۇرۇشى ئالدىدا تۇرساق، قېنى ئەمىسە، ئۆز ئادىتىمىز بويىچە، بۇ ھادىسلەرنى پۈختا ئىنتىزام

بىلەن قىلغۇچى، ياراتقۇچى، سانلار ھېسابىنى ئۆزى ئورۇنلاشتۇرغۇچى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى يەنە بىر كۆرۈپ باقايلى.

214 ــ بەتتە، يۇلتۇز ئارىلىقىنى، تېزلىكىنى، نۇر سۇرئىتىنى، كىلومېتىر بىلەن قىلغىلى بولمىغاچقا، ئالىملار، نۇر يىلىنى ئىستېمال قىلىدۇ، ئۇ بولسىمۇ بىر سېكۇنتتا 300 مىڭ كىلومېتىر تېزلىكتە ھەرىكەت قىلىش، مۇشۇ ۋاقىت بويىچە نۇر يىلى ھېكىتىدۇ، بۇنى چۈشەنمىسىڭىز، سىمسىز دولقۇنلار، يەرشارىنى ئايلانغىنىنى، رادىئو ــ تېلېۋىزور ئەھۋالىنىغۇ بىلەمسىز؟ مۇشۇ تېزلىكتە نۇر، كائىنات ئەتراپىنى نەچچە يۈز مىليون نۇر يىلدىمۇ ئايلىنىپ بولالمايدۇ. بۇ، قۇياش سىستېمىسى، بۇ زېمىن، كائىناتقا نىسبەتەن بىر تال زەررە خالاس، سەن بىز دېگەن يوق گەپ، تېلىسكوپىدا تەكشۈرۈلۈشچە، ئىنسانلار، ئاسمان بوشلۇقىدا ھازىرچە نەچچە مىليارت زېمىننى، مۇشۇ بىز ياشاۋاتقاندەك زېمىن، پىلانېتنى بايقىغان، چۈنكى، بۇ بىزنىڭ قۇياش سىستېمىمىز، ئاشۇ سامان يولى سىستېمىسىدىن بىر تال ئەزادۇر، ئۇنىڭدا، نەچچە مىليارت قۇياش سىستېمىلىرى باردۇر، ھەممىسى، بىزنىڭ قۇياشىمىزغا ئوخشاپ كېتىدۇ، بەزىسى بولسا، نەچچە مىليون ھەسسە چوڭ، بەزىسى كىچىك ھەربىرىنىڭ نەچچە ھەمراھى بار، بەزىسى، ئۆزىدىن ئوت چىقىرىدۇ، نۇر چىقىرىدۇ، بەزىسى بولسا، نۇر قايتۇرىدۇ، بەزىسى بولسا يوشۇرۇن، ھازىرچە ئىنسانلار كۆرگەن تېلىسكوپىدا كۆرگەن يۇلتۇزلار مۇنداق سانىنى ئىگىلەيدۇ، مەن ئېزىپ قالمىدىم، قايتا ــ قايتا كۆزىتىپ يازدىم، ئوقۇپ بېقىڭ. بۇ سان تەنتاۋى جەۋھەرلىرىنىڭ 214 بەتتە بار .20000000000000000000000000 مەن چىتتىرتېرلىيونغىچە بىلىمەن، بۇنى ھېچ ئوقيالمىدىم، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ۋاپات بولغىلى ھازىر 65 يىل بولدى، ھازىر قانداق سانلار بار، بۇنى تور بېتىدىن كۆرۈڭ، مانا بۇ كەڭ ئالەم، بىر ئاللاھقا ئالامەتتۇر.

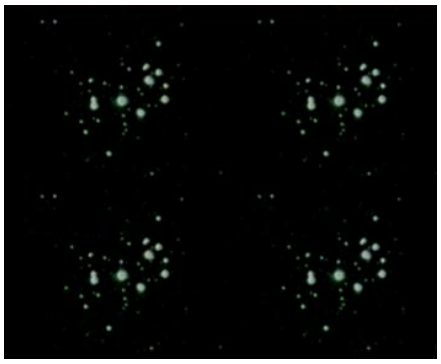

سىزگە بىر قانچە سۇئال قويۇپ قويای.

بۇ ھادىسىلەرنى كىم پەيدا قىلغان؟ ئاسمان دېگەن نېمە؟ يۇلتۇزلارچۇ، ئۇ نېمىشقا ئۆز شەكلىنى، ھالىتىنى بۇزماي ماڭىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن چوڭ ــ كىچىك بولىدۇ، نېمىشقا ئايدىن بىرسى بار، نېمە ئۈچۈن، زېمىندىن يەنە بىرنى تېپىپ چىقىپ كەتمەيمىز؟ بىز نەگە بارارمىز، نېمىشقا ئۆلمىمىز؟ ئۆلۈم، روھ، ئۇ ئالەم زادى قانداق، نېمىشقا قۇياشقا ئەزامىز، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، يەنە بىر نەرسە يوقمۇ؟ نەپسى، روھ، مۇھەببەت، تەپەككۇر، جىن، پەرىشتە، مەنىۋى دۇنيالار ھەيرانمەن، دېگىز، تاغ، شامال، يامغۇر، قار، ئۇ نېمىشقا ئالتە قىرلىق، نېمىشقا يەر تەۋرەيدۇ؟ ھەسەن ــ ھۈسەن زادى نېمە، چاقماق، نۇر، بوران ــ چاپقۇن، مولچىلىق، بالايىئاپەت، تەقدىرچۇ، سىرلىق ئەھۋاللار، نۇر، نۇر زادى نەدىن كەلگەن، نەگە بارىدۇ، ئالەمنىڭ چېكى بارمۇ، ھاياتى بەرزەخ، قەبرە، ئاخىرەت، تېرىلىش، ھېساب، جەننەت ــ دوۋزاخ بۇلارنى كىم چۈشەندۈرىدۇ؟ كىم ياراتتى، ئىنسانلار زېھنىگە نەدىن كەلگەن؟ دەللى بارمۇ؟ بۇنداق يۈز مىڭلىغان، مىليونلىغان سۇئاللارغا ئىسلام دىنى، ئىسلام كىتابى، ئىسلام ئالىملىرى مۇشۇنداق كىتابلار توغرا، ھەق جاۋاب بېرەلەيدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللاھ ئەلەيھىدىن بىرسى، مۇنۇ ئايەتنى دەللەپ مۇنداق سوراپتۇ، **ئاللاھ،**

ئىنسانىنى كۈلدۈرمەيدۇ، يىغلىتالايدۇ دېگەن 43 ـ ئايەتتىن باشلاپ، ئۆلتۈرۈش، تېرىلدۇرۇش، ئادنى، سەمۇدنى ھالاك قىلىشقىچە تىلغا ئېلىپ، ھازىرقى بالايىئاپەتنى تىلغا ئېلىپ، ئاللاھ دېگەن رەھمان، رەھىم تۇرسا، ئەپۇ قىلغۇچى، كەچۈرگۈچى، دوست تۇتقۇچى، مېھرىبان تۇرسا، بۇ نېمە تەقدىر دەپ سوراپتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي ئۇنىڭغا، بۇ توغرىسىدا كۆپ سورالدى، كۆپ جاۋابمۇ بېرىلدى، ھەممىسى رەھمەتتۇر، ئىككىنچى سۇئال سورىمىغدەك بىر جاۋاب بېرەي، ئۇ بولسىمۇ مۇنۇ ئايەت.

ئاللاھ قىلغان ئىشتىن سوراقتا تارتىلمايدۇ، ئۇلار سوراقتا تارتىلدۇ دېدى. شۇنداق بولسىمۇ تېخىمۇ رۇشەن جاۋابقا ئېرىشىپ قەلبىنى خاتىرجەم قىلاي دېسەڭ، مۇشۇ تەپسىرنىڭ باشتىن ـ ئاخىرى، مۇشۇ تېمىدىكى جايلىرىنى مۇندەرىجەدىن ئاختۇرۇپ كۆر، بۇ كىتابدىن قايسى بىر تېمىدا كۆرەي دېسەڭ، شۇ تېما تېپىلىدۇ، شۇنى بىلگىنكى، سەن بىلمەيسەن، ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرىدۇ، ئۇ زات ناھايىتى پاك، ئاللاھ خالىسا، سۈرە ھەدىيدە بىز يەنە توختىلىمىز، شۇ جايدا كۆرۈشەيلى دەپ خوشلىشىپتۇ، بىزمۇ شۇ جايدا تاللارمىز، ئاللاھ خالىسا.

ئاللاھ، ئېتىلىپ چىققان مەنىدىن بىر جۈپ ئەركەك چىشى ئىنسانىنى ياراتتى، ھېساب ئۈچۈن، قىيامەت كۈنى يەنە بىر قېتىم يارىتىدۇ، 47 ـ ئايەت، بىز بۇ توغرىسىدا كۆپ سۆزلىدۇق، بۇ ئايەتكە سۈرە ئەلەقنى قوشۇپ، تۆرەلمە ئىلمى تەتقىق قىلىنىدۇ، يەنە بىر تېرىلىشكە سۇئال قويغۇچىغا تۇنجى قېتىم ياراتقۇچى، پەيدا قىلغۇچى زات تېرىلدۇرىدۇ دەپ جاۋاب بېرىلىدۇ، شۇنداقلا، تۆرەلمە ئىلمى، ئانا رەھمى ئىچىدىكى مۆجىزىلەر، ئالامەت، كۈچ ـ قۇدرەت بىلەن جاۋاب بېرىلىدۇ. قۇرئان ئۆزى مۆجىزىدۇر، شاھىتتۇر، بىز بۇنى كۆپ قېتىم ئىسپاتلاپ چىقتۇق، بىزدە قىلچە شەك قالمىدى، ئەمدى مەسىلە، قەلبىدە شەك بارلارنى قايىل قىلىش، ھەقكە ئەكىلىشتە قالدى، ئۇلاردىن بىرسى مۇسۇلمان بولۇپ قالسا، ئىمان بىلەن دۇنيادىن چىقسا، بۇ بىز ئۈچۈن ئەڭ زور بەخت، پۈتۈن دۇنيادىن ياخشى ئىش بولىدۇ، ئاللاھ، ھىدايەت قىلار، ئامىن!

سۈرە قەمەر (ئاي) تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بىز بۇ جايدا، ئاي شارىنى تەتقىق قىلىشىمىز كېرەك، چۈنكى، بۇ سۈرىنىڭ ئىسمى ئاي، ئاللاھ، قۇرئاندا ئاينى مەخسۇس بىر سۈرە ئىسمى قىلدى، نۇرغۇن جايلاردا ئاينى نەچچە مىليارت يىل بۇرۇنلا ئىنسانلار كېلىشىدىن بۇرۇن، ئالدىن بىلىپ ياراتقان، نۇردىن پايدىلانسۇن دېگەن، شۇنداقلا ئۇ، يەرشارىنى ئايلىنىش بىلەن 28 ـ 29 مەنزىللەرگە چۈشۈپ، 30 كۈنلۈك بىر ئاينى ئىپادىلەپ بېرىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، يىللارنى، ھېسابنى بىلىۋېلىشىڭلار ئۈچۈن ئاينى ياراتتۇق دېگەن، ئۇ مەۋجۇد، يوق ئەمەس، ئۇ بىر ئىككى ياكى ئۈچ

ئەمەس، يەرشارىنىڭ تۆتتىن بىرىگە تەڭ بولۇپ، قۇياش نۇرىنى قايتۇرۇش بىلەن بىرگە نۇر چاچىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، ئۇنى كۈندەك چىراق دېمەي، نۇرلۇق ئاي دېگەن.

بۇ جايدىكى مۆجىزە، مۇنۇ باشتىكى ئايەتتە، ئاينىڭ يېرىلىشىنى كۆرسەتكەن، ئۇ قىيامەت كۈنى يېرىلىپ ۋەيران بولامدۇ ياكى ئۇ ھەدىسته كەلگەندەك يېرىلىپ بولغان، بۇخارى، مۇسلىمدا خاتىرلىنىشچە، ئاي يېرىلىپ بولغان، رەسۇلۇللاھقا مۆجىزە سۈپىتىدە ئىككى پارچە قىلىپ، مەككە خەلقىگە كۆرسەتكەن.

ئالىملارنىڭ كۆزىتىشچە، سۈنئىي ھەمراھدا تارتقان سۈرەتتە، ئايدا چوڭ يېرىق بارلىقى ئىسپاتلانغان، ئۇ ئون بەش كۈن كېچە، ئون بەش كۈن كۈندۈزدەك بولغاچقا، سوغۇق بولىدۇ، بەلكىم ھاۋا يوقتۇر، ئىنسانلار ئاي شارىغا چىقىش ئۈچۈن، نەچچە مىليون دوللار زىيان تارتىپ، بەدەل تۆلەيدۇ، ئاشۇ تەرەققىيات، ئىلىم كۈچىنىڭ بەلگىسىدۇر، ئاي توغرىسىدا خېلى كۆپ توختالغان، شۇ جايغا مۇراجىئەت قىلىڭ.

ئاللاھ بۇ سۈرىدە، نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ كېمىسىنى تىلغا ئېلىپ، ئاندىن ئۇنى بىز مۆجىزە، ئالامەت قىلدۇق، ۋەز ــ نەسىھەت ئالدىغان بارمۇ؟ دېگەن، ئاندىن كېيىن، قۇرئاننى يادىلاشقا ۋە چۈشىنىشكە ئاسان قىلدۇق دەپ، يەنە شۇنداق دېگەن، ئاندىن ئاد، سەمۇد، لۇت قەۋملىرىنى سۆزلەپ، شۇنداق دېگەن، يەتتە قېتىم سوراق ھالەتتە شۇنداق دېگەن بولۇپ، مەخسەت، ئەمىر ــ پارمان بولۇپ، بۈيرۇقنى، سوراق، لەۋزى بىلەن كەلتۈرسە، كۈچلۈك بو لىدۇ.

دېمەك، بۇ سۈرە بىزگە بارلىق ئىلىمنىڭ ئىشىكىنى كەڭ ئاچقان، قۇرئان، ھەدىس، تەپسىر، تارىخ، كائىنات، ئاسمان جىسمى، بارچە ئالەملەرنى دەرسلىك قىلىپ ئوقۇش لازىم، ئۇنداق بولمىسا، قۇرئان نېمە ئۈچۈن ئۇلارنى تىلغا ئالىدۇ؟ نېمىشقا قەسەم قىلىدۇ؟ مۇھىم بولغانلىقدىن، ھەقىقەتەن بىز ھەممە نەرسىنى ئۆلچەملىك ياراتتۇق، تەقدىر بىلەن ياراتتۇق دېگەن مەنىسىمۇ بار.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، مۇنداق سۇئالغا جاۋاب بېرىدۇ. ئاللاھ، ھەممە نەرسىنى ئۆزى تەقدىر قىلسا، بىزگە نېمە ئامال، نېمىشقا سىنايدۇ؟ نېمىشقا ئازابلايدۇ؟ دېگەن سۇئالغا ئۇ مۇنداق جاۋاب بېرىدۇ: ئاللاھ، ھەممىنى ئالدىن بىلىدۇ، ئەمما، بۇنى ئۇلار بىلمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، كەلسە ــ كەلمەس سۆزلەيدۇ، ئاددى بىر مىسال قىلاي، بىر خوجايىن ناھايىتى گۈزەل، كۆركەم، كەڭرى، باغۇ ــ بوستانلار بار، توققۇزى تەل بىر داچا سالسا، ئاندىن كەڭ قورساقلىقى، ئەپۇچانلىق، سېخىلىقى بىلەن نۇرغۇن كىشىلەرگە ئەركىن قويۇپ بەرسە، ئېچىۋەتسە، ئۇلار تازا تاماشا قىلىپ، بىرسى مەس بولۇپ ياكى بىر ئەما كىشى پۈتلىشىپ يىقىلسا، تامغا ئۇسۇالسا، باش كۆزلىرىنى يېرىۋالسا، ئاندىن بۇنىڭ شۇملىقىنى، يامانلىقىنى خوجايىندىن كۆرسە، توغرا بولامدۇ؟ ئاللاھ، ئىنسانلارنى بۇ كەڭ ئالەمگە قويۇپ بەردى، سىناشنى خالىدى، ئەركىنلىك بەردى، مەجبۇرى پۈتكىنى يوق، ئىنسان خۇددى ئاشۇ ئەما، مەستلەرگە ئوخشاش ئۆزى، ئۆزىگە قىلىدۇ، ئاللاھدا، ئۇ زاتىنىڭ ئالدىن بىلىشىدە ئەيىپ ــ نۇقسان يوق، پۈتۈن جىنايەت، گۇناھ، نۇقسان، خاتالىق ئىنسانىنىڭ ئۆزىدە، ئىنسانلار خۇددى كىچىك بالا، ئاقىۋىتىنى بىلمەيدۇ، ئەتىراپلىق ئويلاپ يېراقنى كۆرەلمەيدۇ، ئالاھ، ئۇلارغا كۆيۈنۈپ، رەھىم قىلىپ، ئەپۇ قىلىپ، ئاستا ــ ئاستا تەربىيە قىلىدۇ، كەچۈرىدۇ، ئەپۇ قىلىدۇ. رەھىم قىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەلچى ئەۋەتىپ، قۇرئاندەك مۆجىزىلىك كىتابنى چۈشۈرگەن،

هازىر نېمە قىلساڭ كارى يوقتەك قىلىدۇ، ئەمما، ۋاختى كەلگەندە، بىرلا تۇتىدۇ، قېچىپ قۇتۇلالمايسەن، تەقدىرنى بانا ــ سەۋەب قىلىپ، جىنايەتنى ئۈستىگە ئالمىغان كىشىلەرنى، قۇرئان، ھەدىس ئەيىبلەيدۇ، ئاللاھنىڭ بىلىشى، ئالدىن بىلىشى، ئالدىن كۆرۈشى، ئاندىن يېزىپ قويۇشى، ئەيىب ئەمەس، ئۇنىڭ يارىتىشى ئەيىب ئەمەس، ئالدىن بىلىشى، ئۇنىڭ يارىتىشىنى توسۇپ قويمايدۇ، دوۋزاخ ئەھلىنى ئۇلارنىڭ دوۋزاخقا كىرىشىنى بىلىپ تۇرۇپ يارىتىۋېرىدۇ، بۇ ئۇلارنى دوۋزاخ ئىچىگە يارىتقاندەك ئىش، جەننەت ئەھلىمۇ شۇنداق، لېكىن، گۇناھ، ئاسىيلىق، دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئۆزىدە، سەۋەب ئۆزىدە، ئاللاھ ئالدىن بىلىپ تەقدىرده پۈتتى خالاس، بۇنى بىز خېلى كۆپ دېگەن، ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلمى، ھېكمىتى بىلەن پۈتۈلگەن، تەقدىر، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سەن ياخشى مۇئمىن بولۇشنى بىل. شۇبھىسىزكى، تەقۋادارلار جەننەتلەردە بولىدۇ. سۇ، مەي، ھەسەل، سۈت، ئۆستەڭلەردە بەھرىمەن بولىدۇ، ئۇلار قۇدرەتلىك ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا كۆڭۈلدىكىدەك جايدا بولىدۇ. بۇ ئاخىرقى ئىككى ئايەتتە، ئىككى خىل ماقام، مەرتىۋە سۆزلەنگەن، بىرىنچىسى جەننەت، ئىككىنچىسى بولسا، كۆڭۈلدىكى جاي، ئاللاھ بىلەن بىللە بولۇش، جامالىنى كۆرۈپ تۇرۇش، بۇنىڭدىن ئارتۇق مۇراد ــ مەخسەت بولماس، يەنە بىرسى، تەقۋادارنى سۆزلىدى، قۇرئان، ھەدىستە، كىم تەقۋا، بۇنى سۈپىتى، قىلىقى، ئەخلاقى، ۋەزىپىسى بىلەن قوشۇپ سۆزلەيدۇ، تەقۋا دېگەن، ئەۋلىيا دېگەن شۇ، سۈرە يۇنۇسدا شۇنداق دېگەن، سۈرە تۆۋبىدىمۇ ئەۋلىيالار، يەنى ئاللاھنىڭ دوستى تەقۋادارلار دىگەن.

ئاللاھقا، تائەت، ئىبادەتتە بويسۇنغاندەك چەكلىگەنگىمۇ بويسۇنسا، تائەتكە سەۋۈرى قىلغاندەك، گۇناھ، مەئسىيەتتىنمۇ سەۋرە قىلالىسا، ئىلىم، ئىبادەتتە كامال تاپالىسا، ياخشى، ئابىد، زاھىد بولۇپ، تەقۋا سانىلىدۇ، بۇنى، قۇرئان، ھەدىسدە كۆرۈلگ، ئى، ئاللاھ، جەننەتكە لايىق ئەمەسمىز، دوۋزاخدىن قۇتۇلالمايمىز، سېنىڭ ئەپۇ قىلىپ، كەچۈرۈشىڭدىن باشقا ئامالىمىز يوق، بىزنى كۈچۈرۈپ، مەغپىرەت قىلغىن، ئامىن!

سۈرە ئەررەھمان تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ ئىسىم، مېھرىبان ئاللاھنىڭ ئىسىم ــ سۈپىتى بولۇپ، بىزنىڭ بارلىق مۇراد ــ مەخسىدىمىز، ئەنە شۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە جامالىدۇ، بىز بۇ كىتابدا، شۇ ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، قۇدرىتى، رەھمىتى، ئىلىم ــ ھېكمىتىنى، قۇرئان مۆجىزىلىرىنى مەخسەت قىلىدۇق. بۇمۇ ئەلۋەتتە، رەھمان، ئاللاھنىڭ رەھمىتى ئۈچۈن، شۇنداقلا بۇ ئەمىلىمزمۇ رەھمان، ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىندۇر، بۇ سۈرىدە باشتىكى ئايەتتىلا قۇرئاننى ئاللاھ ئۆز تەلىم بەرگەنلىكى چىقىپ تۇرىدۇ، قۇرئاندا، ئاللاھنىڭ ئىلمى بار، سۈپىتى بار، ئۇ ئاللاھنىڭ كالامىدۇ. ئالتىنچى ئايەتتە بولسا، دەرەخ، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئاللاھقا سەجدە قىلىشى كۆرسۈتۈلۈپ، بۇنىڭدا ئۆسۈملۈكنىمۇ ھاياتلىق بارلىقنى ئىشارەت قىلىنغان، شۇنداقلا، ئىنسانلار ئىچىدە ئۆسۈملۈكچىلىك ئاللاھنى ئەسلەيدىغان، سەجدە قىلىدىغان بەندە بولماسىتىن، بەلكى، ئاللاھنى ئىنكار قىلىدىغانلار ئۈچۈن بىر تاپا ــ تەنە قىلىشتۇر، 14 ـ 15 ــ ئايەتتە بولسا، ئىنسانلارنى تۇپراقتىن ياراتقانلىقى، ئەسلى ماددىسى، جىنلارنى بولسا، ئوتتىن ياراتقانلىقى، ئۇلارنىڭ ئەسلى ماددىسىنى كۆرسىتىپ بەرگەن، ئىنسانلارنى تەتقىق قىلىپ، بۇ مۆجىزە ئىسپاتلاندى، ئەمما،

جىنلار بىزنىڭ تەتقىقات دائىرىمىزدە ئەمەس، بۇ مەسىلىنى سەييىد قۇتۇپمۇ بۇ سۈرىدە ئوتتۇرىغا قويغان.

بۇ سۈرىدە، **ئى ئىنسانلار، جىنلار، پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ قايسى بىر نېئمىتىگە تېنىۋالسىلەر؟** دېگەن بۇ تاپا قىلىش 31 قېتىم تەكرارلىنىدۇ. بۇنىڭدىن، ئىنسانلار، جىنلار ناھايىتى تۇزكور كېلىدۇ، نېئمەتنى قەدىرلىمەيدۇ، شۈكرى قىلمايدۇ، دېگەن چىقىدۇ. شۇنداقلا، بۇ ئايەت ھەرگىز تەكرارەك تۇرمايدۇ، چۈنكى، بۇ سۈرىدە، نەچچىلىگەن نېئمەتلەر سۆزلىنىدۇ. ھەربىر نېئمەتنى بىر بايان قىلىۋېتىپ، ئاندىن بۇ ئايەتنى سۆزلەيدۇ، مەسىلەن: نېئمەتلەر.

1. قۇرئاننى نازىل قىلىش، ۋە ئۇنى قوغداش، ئۇنىڭدا ئاللاھنىڭ ئىلمى، ئىسىم ــ سۈپىتى، غەيىبدىن بېرىلگەن خەۋەرلەر بار، سىرلار بار.
2. ئىنسانلارنى، جىنلارنى ياراتقان، نېئمەت، ئۇلار جىسمىدىكى نېئمەتلەر.
3. ئۇلارغا سۆزلەش، نۇتۇقنى بىلدۈرۈش، ئەقىل ئاتا قىلىش.
4. قۇياش، ئايىنى بويسۇندۇرۇش، يەنى نۇرنى بويسۇندۇرۇش.
5. زىرائەت، دەرەخلەرنى يارىتىپ بېرىش، ۋە بويسۇندۇرۇپ بېرىش.
6. ئاسمانىنى ئىگىز كۆتۈرۈش، پۇختا بىنا قىلىپ بېرىش.
7. زېمىننى، مەخلۇقلارغا قويۇپ بېرىش، يارىتىپ بېرىش.
8. ئۇنىڭدا ھەرخىل جانلىق، باغۇ ــ بوستان قىلىپ بېرىش.
9. مەغرىپ، مەشرىق قىلىپ بېرىش، بولمىسا ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ.
10. ئاچچىق، تۇزلۇق دېڭىز قىلىپ بېرىش، بولمىسا سۇ سېسىيدۇ. تاتلىق سۇ قىلىپ بېرىش، بولمىغاندا ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ.
11. ئىككىدېڭىز ئوتتۇرىغا ماددى ۋە مەنىۋى توسما قىلىپ بېرىش، بىر ــ بىرىگە ئارىلاشمايدۇ.
12. دېڭىزدىن گۆھەر، مارجان ۋە بېزىگ گۆشلەر چىقىرىش.
13. دېڭىز سۈيىنى بويسۇندۇرۇش، شامالنى بويسۇندۇرۇش، كېمە، پاراخوتلارنى مېڭىش، بۇمۇ زور نېئمەت.
14. ئاسمان ــ زېمىن ئەھلى، ئاللاھقا مۇھتاج.
15. ھەممە، يوقلىپ، ئاللاھ، زاتى، جامالى مەڭگۈ قالىدۇ. بىز مانا شۇ ئېتىقاد، ئەقىدىدە بولغاچقا، بەخت بولسا ئەقىدىگە ئالاقىدار بولغاچقا، بىز مەڭگۈ بەختلىك.
16. گۇناھكارلاردىن، ئاسىيلاردىن ئىنتىقام ئېلىش.
17. ھېساب ئۆچۈن، جازا، مۇكاپات ئۆچۈن قىيامەتنى قۇرۇش.
18. مۆئمىنلەرنى جەننەتكە كىرگۈزۈش.
19. بۇ سۈرىدە تۆت جەننەت سۈپىتى بىلەن سۆزلىنىدۇ، ئۇلار ئەلۋەتتە، تەقۋا، مۆئمىنلەرنىڭ.
20. دۇنيا، ئاخىرەتتىكى بۇ نېئمەتلەرنى سۆزلەپ تۇغقىتكىلى بولمايدۇ، ئەگەر سىلەر، ئاللاھنىڭ رەھمەت، نېئمىتىنى سانىماقچى بولساڭلار، ھەرگىز ساناپ بولالمايسىلەر ئايەت.

مانا شۇ سەۋەبتىن بۇ ئايەت، 31 قېتىم سۆزلىنىدۇ، بۇ يەنىلا تەكرار ئەمەس، سىزگە نېئمەت تەكرار ھېس قىلىنمىغاندىكىن، بۇ ئايەتمۇ تەكرار ھېس قىلىنمىسۇن، ئى ئاللاھ، بىز سېنىڭ ھېچبىر

نېئمىتىڭگە تانمايمىز، تۇزكور ئەمەسمىز، ساڭا سانسىز شۈكرىلەر، ھەمدۇ _ سانالار بولسۇن.

ئاسمانىنى ئېگىز كۆتۈردى، ۋە مىزان ئورناتتى دېگەن بۇ ئايەت بىلەن **قۇياش، ئاي ئۆز پەلەكلىرىدە مۇئەييەن ھېساب بويىچە سەيرە قىلىدۇ** دېگەن ئايەتنى

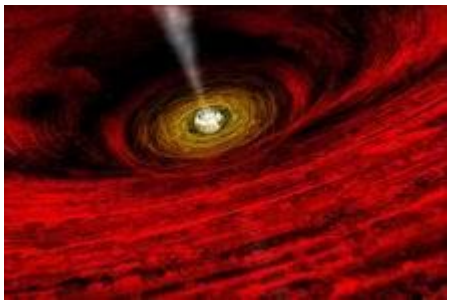

بىرلەشتۈرسەك، بۇ پۈختا ھېساب، مىزانلار، ئاسترونومىيىنى، قۇياش سىستېمىسىنى ۋە باشقا سىستېمىلارنى كۆرستىدۇ،بۇ ئوقۇغان كىشىگە ئاشكارا بولىدۇ. نۇر تېزلىكى، ۋاكىئوم، تارتىش كۈچى، سىستېمىلار، ئوربىتىلار ئارىلىقى، تەڭپۇڭلۇق، بۇ مىقدار ئۆلچەملەر راستىنلا بىر زاتنىڭ مىزان، تارازا بىكىتكىنىنى كۆرستىدۇ، مۇئەييەن ھېساب، ئۆلچەم، ۋاختى توشىدىغان ئەجەل بېكىتكىنىنى كۆرستىدۇ، ئاللاھ، ھەقىقەتەن راست سۆزلىگۈچىدۇر.

بۇ ھېساب، بۇ مىزان، تارازا، ئۆلچەملەر ئاسمان _ زېمىن، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، دېڭىز، ھەتتا قىممەتلىك تاشلاردىمۇ بار بولۇپ، ئاللاھ، يامغۇر، قارنىمۇ ئۆلچەملىك چۈشۈرىمەن دېگەن. بىز قاردىكى ئالتە بۇرجەكنى ئالتە قىرلىق بولۇشىنى كۆرگەن، ھازىر

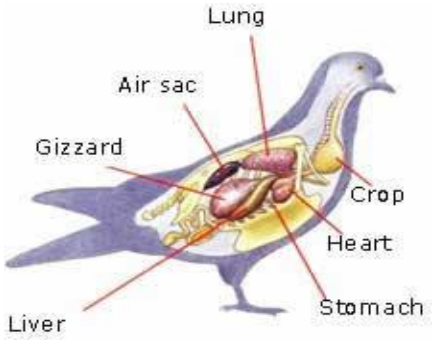

بىز 33 _ بەتتە بولسا، ئالتە قىرلىق ئالماسلار، گۆھەر تاشلارنى بايقايمىز، ئاللا، بۇلارغىمۇ مىزان بېكىتتى، 36 ـ 37 _ بەتتە بولسا، بېلىق، ئۇلارنىڭ جىسمى، شەكلى، دېڭىزدا ئۈزۈشى، لەيلىشى، چۆكىشى قاتارلىقلارغىمۇ پۈختا ھېساب، مىزان بار، مىقدار بار، ھەممە نەرسە ئاللاھنىڭ نەزلىدە ئۆلچەملىكتۇر.

39 _ بەتتە بولسا، قۇرۇقلۇق ئۆسۈچۈكلىرىنىڭ دەرەخلەرگە ئۆلچەملىك تور توقۇشى، دەرەخ شېخى قانداق بولىشىدىن، تۇز ياكى ئەگىرى بولىشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ تور توقۇشى ئۇچۇن، ئالدى بىلەن تۆت بۇلۇڭنى ئۆلچەملىك ھېسابقا سېلىۋېلىپ، ئاندىن توقۇيدىكەن، ئارىلىقنى ناھايىتى پۈختا ھېسابلاپ، قەتئىي ئازمايدىكەن، ئۇ يەنە بىر قىسىم پۈختا نىزام، مىزان، ھېساب، ئۆلچەم بولغان ئۆسۈملۈكلەرنى كەلتۈرىدۇ، ئاپتاپپەلەس، قوناق، بۇغداي، ئانار، كېۋەزدىن تارتىپ، چوڭقۇر تەكشۈرسەك، پۈختا ئۆلچەم،مىقدارنى كۆرىمىز، بۇ ئىنتىزام، قەتئىي ئېزىپ قالمايدۇ، ھەممىسى شۇ، تارازا، ئۆلچەمگە، پۈختا ھېسابقا بويسۇنىدۇ، 49 _ بەتتە بولسا، ھەسەل ھەرىسىنىڭ ئالتە بۇرجەكلىك ئۈۋىسىنى، يەنى ھەسەل چۈشىدىغان تۆشۈك، ئالتە بۇرجەك، ئەنە شۇ ئىنجىنېرلىق ھېسابنى ئاللاھ ئىلھام قىلغان، 53 _ بەتتە، ئافرىقىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان بىر جايدا، بىر خىل ئاق چۈمۈلىنىڭ ئىنسانلاردىن ئۇچ ھەسسە ئېگىز بىر قۇرۇلۇشنى پۈتتۈرگەن، بۇلار ئۇنى پۈختا ھېساب، مىزان، ئۆلچەم بىلەن ئالاھىدە لايىھىلىگەن، بۇنى ئاللاھ ئىلھام قىلغاندۇر، چۈنكى، ئۇ زات ئاسمان _ زېمىنغا تارازا، مىزان ئورناتتى.

ئاللاھ، قۇرئاندا، ئاينى مەخسۇس ھېساب، يىللارنى بىلۈۋېلىشىمىز ئۈچۈن ياراتقانلىقىنى تىلغا ئالغان، شۇنداقلا، سۈرە فەجىردە، تاق ۋە جۈپ سانلار بىلەن قەسەمكى دېگەن. بۇنىڭدىن بىز، ھېساب، ماتىماتىكا ئىلمىنىڭ ئىنجىنېرلىق ئىلمىنىڭ پۈختا مىزان، ئۆلچەم، مىقدارنىڭ نەقەدەر مۇھىملىقىنى ھېس قىلالايمىز. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھازىرقى قۇراللار، ئىلغار بومبىلار، باشقۇرۇلىدىغان

بومبىلار، ئالەم كېمىسى، ئۇندىن باشقا سۈنئى ھەمراھ، بولۇپمۇ كومپيۇتېرنىڭ شۇ ھېساب، سانلىق مەلۇمات ۋە نۇردىن ئىبارەت ئىكەنلىكىنى ھەممىسى سان ــ سىپىردىن خالى ئەمەسلىكىنى كۆرىمىز، ئاللاھ، قەسەم قىلغان نەرسە ھەقىقەت، بۇ بۈيۈكتۇر.

ئىككى دېڭىز، ئاچچىق ــ تاتلىق سۇ ئارىسىدا توسما قىلدى، بۇنى ئالىملار قۇرۇقلۇق توسمىسى بومۇ ئەلۋەتتە زور رەھمەتتۇر، ۋە مۆجىزىدۇر دېگەن بولسىمۇ، كېيىنچە ئالىملار بۇنىڭ ئەسلى مۇنداق مەنىدە، ئايەتتە بولسا، ئىككى سۇ ئۇچرىشىدۇ، شۇنداقتىمۇ ئارىلىقتا توسما بولغاچقا، بىر ــ بىرىگە ئارىلىشىش ئۈچۈن تاجاۋۇز قىلالمايدۇ، دەپ بايان قىلىنغان، بەيزاۋىيدا بولسا، مەلۇم رۇم، پارىس دېڭىزىدا، ئىككى سۇ بىر ــ بىرىگە قوشۇلۇپ، ئاندىن يەنە بىر ــ بىرىگە رەڭگى، تەمى ئارىلاشماي ئايرىلىپ كېتىدۇ، دەل ئاشۇ جايدىن سەدەپ ئىسىملىك بىر ھايۋان چىقىدۇ، مانا شۇ ھايۋان ئىچىدىن گۆھەر، مارجان چىقىدۇ دەپ يېزىلغان.

كېيىنچە ئالىملار، ئىلغار ئۇسكۇنە بىلەن تەكشۈرۈپ، بىر ــ بىرىگە قوشۇلغان ئاشۇ ئارىلىقدا بىر خىل توسما بارلىقىنى، بۇ توسمىدا، ئاق سىزىقچە كۆرگىنىنى بايقىغان، بۇ ئىشلارنى زىندانى، ھارۇن يەھيالار مەخسۇس فىلىم قىلىپ ئىشلىدى، قۇرئان دېڭىز دېگەن فىلمنى كۆرۈڭ.

ئۇندىن باشقا، بۇ ئىككى دېڭىزدىن ئىككى خىل سۇدىن تاتلىق ــ ئاچچىق بولسۇن، گۆھەر، مارجان چىقىدۇ دەپ خاتىرلەندى، قەدىمكى ئالىملار بولسا، ئاچچىقدىن چىقسىمۇ تاتلىقدىن چىقمايدۇ، بۇ جايدىكى ئايەتتىكى ئىككى كىشىلىك ئالماش، زىمىر بىرنى خالايدۇ دېگەن. ئەمما، ھازىر بولسا، ھەر ئىككىسىدىن گۆھەر، مارجان تېپىلغان، بۇمۇ قۇرئان مۆجىزىسى ھېسابلىنىدۇ، مارجان، بىز يۇقىرىدا بايان قىلغاندەك بىر خىل ھايۋان، ئۇنىڭ ئىچىدە گۆھەر، مارجان شەكىللىنىدۇ، بۇلار بۇ تەپسىردە دائىم ھالدا سۈرەتلىك بايان قىلغان، توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچىدۇر.

سۈرە ۋاقىئە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ قىيامەتنىڭ ئىسمى بولۇپ، بۇنداق ئىسىمدىن، قۇرئاندا 52سى بار، ھەر بىرىنىڭ ئۆزىگە لايىق مەنىسى باردۇ. بۇ ئىسىمنىڭ مەنىسى چوقۇم يۈز بەرگۈچى قىيامەتتۇر، بۇ سۈرە بىلەن سۈرە ئەررەھماندا، ئالاقە مۇناسىۋىتى بولسا، ئىنسانىنى يارىتىشىدىن، زىرائەتنى يارىتىشىدا، يۇلتۇزلار ئورنى بىلەن قەسەم قىلىشىدا، قىيامەت مەسىلىسى، جازا، مۇكاپات قاتارلىقلار، بۇ ئىلىم ئىككى سۈرە، ئىككى ئايەت مۇناسىۋىتى دەپ ئاتىلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بارلىق 114 سۈرىنى بىر ــ بىرىگە باغلاپ تونۇشتۇرغان، بۇ سۈرىدە 75 ـ ئايەتتە بولسا، ئاللاھ، يۇلتۇزلار جايلىرى بىلەن قەسەم قىلىمەن، ئەگەر بىلسەڭلار بۇ كاتتا قەسەمدۇر، چۈنكى، يۇلتۇزلار ئۇلارنىڭ ئورنى، سەيرە قىلىشى، ئوربىتىلىرى، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ئۇلۇغلىقىنى، شۇنچە كەڭ، بىپايان ئالەم، ئاللاھنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەسلىكىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ جايدا بىز ئوربىتىلار، يۇلتۇزلار ئورنىنى تەتقىق قىلىشىمىز كېرەك. سۈرەتكە قارىڭ، تەپەككۇر قىلىڭ.

شۇنداقلا بۇ ئايەتتىن يۇلتۇزلار ئورنى ھەرگىز بىر خىل ئەمەس، ئاستىن ــ ئۈستۈن، يىراق ــ يېقىن، چوڭ ــ كىچىك بولىدۇ. بۇ ئولۇغلۇقنى، پەلەكنى دەرسلىك قىلغانلار بىلىدۇ.

57 ــ ئايەتتىن 73 ــ ئايەتكىچە، تا ھازىرغىچە ئاللاھ، ئىنسانىنى تۇنجى يارىتىش، زىرائەت، ئۆسۈملۈكنى يارىتىش، بۇلۇتتىن سۇ چۈشۈرۈش، دەرەخدىن ئوت چىقىرىش قاتارلىق قۇدرەتلەرنى سۆزلەپ، يەنە بىر قېتىم تەپەككۇر قىلىشنى دەلىللىگەن، بۇ جايدا بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن نۇرغۇن تەتقىقاتلار چىقىرىلىدۇ.

60 ـ 61 ــ ئايەتتە، **ئاللاھ، بىز سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئۆلۈمنى بەلگىلىدۇق، يەنى ھەر بىرىڭلارنىڭ ئۆلۈش ۋاختىنى، ئەجەل بىكىتتۇق. سىزلەرنى ھالاك قىلىپ، ئورنۇڭلارغا باشقا بىر قەۋمنى ئالماشتۇرۇشىدىن ۋە سىلەرنى سىلەر بىلمەيدىغان بىر شەكىلدە يارىتىشىمىزدىن ئاجىز ئەمەسمىز.**

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، ئۆلۈم، رەھمەت دېگەننى كۆپ سۆزلىگەن بولسىمۇ، يەنىلا ئۆلۈم، ئۆمۈر مەسىلىسىدە توختىلىدۇ. باشتىن ــ ئاخىر پەيلاسوفلار، تېۋىب، ئالىملار ئۆمرىنى ئۇزارتىشنى، ھازىرقى بىر ئەسرى 100 ياشنى 150، 200 ياشقىمۇ بولسا كۆتۈرۈشنى ئويلايدۇ، ئەمما، بەك قېرىپ كەتكەنلەر بولسا، بولۇپمۇ بىرەر كېسەلگە گىرىپتار بولغانلار، ئۆلۈشنى ئويلايدۇ، ئىمان بىلەن دۇنيادىن خوشلۇشۇشنى ئارزۇ قىلىدۇ. بۇ خىل ئۇمىد، ئارزۇ ياشلاردىمۇ تېپىلىپ قالىدۇ.

بۇ ئايەت بىلەن **ھەربىر جان ئىگىسى، ئۆلۈمنىڭ تەمىنى تېتىيدۇ** دېگەن ئايەتنى بىرلەشتۈرسەك، بۇمۇ بىر مۆجىزە بو لىدۇ. چۈنكى، رەسۇلۇللاھنىڭ دەۋرىدە پۈتۈن يەرشارىنى، پۈتۈن جانلىقلارنى كۆرمىگەن ھەم تەتقىق قىلالمىغان، شۇنداقتىمۇ، مۇشۇنداق ھەقىقەت ئۇدۇللا سۆزلەنگەن، ھازىر بولسا، نەچچە مىليارت، مىليون ھاياتلىق ئىگىسى، جانلىقلار تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ، ئۆمۈرلەر تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ، قانداق قىلساق ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرەرمىز دەپ ئىزدىنىۋاتىدۇ، ئەمما، ئايەتتە كەلگەندەك، ھەممىسى ئۆلۈم تەمىنى تېتىۋاتىدۇ، بۇ ئۆلۈم بىردىنبىر ھەقىقەت، بولۇپمۇ، ئاللاھ ۋاختىنى نەدە ئۆلۈشنى بىلمەيسەن، دېگەن ئىدى بىلمىدۇق، ئەتە نېمە قىلىشنىمۇ بىلمىدۇق، بۇ رۇشەن مۆجىزىدۇر. (بۇ سۈرىدە، جان، روھ، ھەلقۇمدىن چىقىدۇ دەپ كۆرسىتىلگەن) ئۆمۈر تەتقىق قىلىش جەريانىدا بولسا، 110، 130، 150 ھەتتا 200 ياشقا كىرگەنلەرمۇ تېپىلغان، خۇددى رەسۇلۇللاھنىڭ دەۋرىدە سەلمان پارىس 200 ياشتىن ئارتۇق ياشىغاندەك ئىشلار بار، بۇ ناھايىتى كام، مۇشۇ جەريانىدا يەنە بىر ئايەت، مۆجىزە بولغان، ئۇ بولسىمۇ، ئادەم قېرىغاندىمۇ ھەرخىل كېسەل، ئاجىزلىق سەۋەبىدىن كىچىك بالىدەك بولۇپ قېلىش، بىلگەن نەرسىنى ئۇنتۇش، ئەستە ساقلاشىدىن قېلىشلار.

سۈرە ھەدىد تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

(تۆمۈرنىڭ يەرشارىغا چۈشۈپ شەكىللىنىشى)

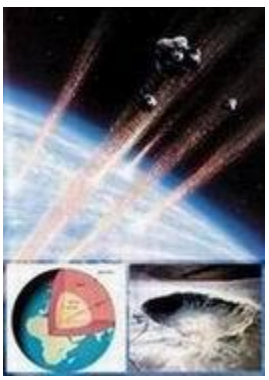

بۇ ئىسىم، تۆمۈر دېگەن مەنىدە بولىدۇ. چۈنكى، بۇ سۈرىدە، تۆمۈرنىڭ پايدىسى، مەنپەئەتى، قۇرال كۈچى، ئۇنىڭدىكى ئازاب تىلغا ئېلىنغان. ھەدىد دېگەن بۇ سۆزدىكى ھەربىر ھەرىپ كۆرسىتىدىغان ھېساب، يەنى ئەبجەد ھېسابى جۇممەل 26 بولىدۇ. تۆمۈرنىڭ، ئاتوم رەت نومۇرىمۇ 26 بولۇپ

چىققان، بۇ، قۇرئاندىكى بۇ ئىسىمنىڭ سىرلىق مەنىسى، قۇرئان سىرىدۇر. شۇنداقلا، قۇرئاندا تۆمۈرنى ياراتتۇق دەپ كەلمەي، بۇ سۈرىنىڭ 25 ئايىتىدە تۆمۈرنى نازىل قىلدۇق، يەنى چۈشۈردۇق دەپ سۆزلىگەن، خۇددى، پەيغەمبەر ئەۋەتىپ ئۇلار بىلەن كىتاب نازىل قىلىش، چۈشۈرۈش تىلغا ئېلىنغاندەك، تۆمۈرنى چۈشۈردۇق، نازىل قىلدۇق دەپ كېلىدۇ، مۇھەممەت سالىھ، بۇ جايدا ياراتتۇق دەپ تەرجىمە قىلغان، خۇددى بىر قسم ھايۋانلارنى چۈشۈردۇق دەپ كەلگەن ئايەتنى ياراتتۇق دەپ تەرجىمە قىلغاندەك، ئەلۋەتتە، مۇشۇنداق مەنىسىمۇ بار، ئەمما، ئايەتنىڭ زاھىرى مەنىسى، نازىل قىلىش، بىز دېمەكچى بولغان سۆز، قۇرئاندىكى بىر ئېغىز لەۋزە سۆزدىكى مۆجىزىدۇر. ئۇ بولسىمۇ، ئالىملار، تۆمۈرنىڭ بۇ زېمىندا يارالمايدىغىنىنى، ماددىلاردىن ھاسىل بولماسلىقىنى، بەلكى، باشقا پىلانېتتىن چۈشكەنلىكىنى، تۆمۈر ماددىسى زېمىنغا چوقۇم تاشقى ئالەمدىن، ئالەم بوشلۇقىدىن چۈشكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ چىققان، ئۇنداقتا، بۇ ئايەت يەنە بىر مۆجىزە ھېسابلىنىدۇ. خۇددى، قۇرئان ئۆزى پۈتۈنلەي مۆجىزە بولغاندەك، بىرىنچى ئايەتتە بولسا، بارلىق جانلىق ۋە جانسىز نەرسىنىڭ ھەتتا، بىر تال ئوت، ئۆسۈملۈككىچە ئاللاھقا تەسبىھ، زىكرى ئېيتىشى سۆزلىنىدۇ، بىز ئىنسانلار بولساق، بارچە نېئىمەتتىن ھوزۇرلىنىپ تۇرۇپ، بولۇپمۇ ھازىر تائام، كىيىم، سەپەر، قۇرۇلۇش، ھەرقايسى قۇرۇلۇشلار ھەممە جەھەتتىن بۇرۇنقىغا قارىغاندا زور نېئىمەتلەر بار، شۇنداقتىمۇ شۈكرى يوق، بولسىمۇ ئاز، ساھابىلەر يېيىشىگە ئارپا نان يەپ، خورما، سۇ بىلەنلا جان بېقىپ شېھىد بولسا، پۈتۈن يېرىنى ياپقىدەك كىيەنلىك يوق، بېشىنى ياپسا پۇتى ئېچىلىپ قالغان، ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرۇپ، ئاجايىپ بەدەللەرنى، قۇربانلارنى بېرىپ، ئىسلام ئۈچۈن خىزمەت كۆرسەتكەن، بىز بولساق، ھەممە نېئىمەتتىن ھوزۇرلىنىپ تۇرۇپ، ھېچ ئىش قىلالمىدۇق.

بۇ سۈرىنىڭ باش تەرىپىدە ئەزلى، ئەبەدى بولغان يەنى ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرى، ئاسمان ــ زېمىننى يارىتىش، قۇدرىتى ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئەرشىدىن ئۈستۈن بولۇشى، شۇنىڭ بىلەن بىرگە بىز بىلەن بىللە بولۇشى، ئەمما، بۇ ئارىلىقدا يەنى ئەرشىدە ھەم بىز بىلەن بىللە بولۇشىدا ھېچ زىدىلىق يوقلىقى، چۈنكى، ئۇ زاتنى ئالتە تەرەپ قورشىمايدۇ، چۈنكى، ئوخشىشى يوق دېگەندەك، ئەقىدە مەسىلىلىرى سۆزلىنىدۇ. مانا مۇشۇنداق ئايەتلەردە ئوقۇتقۇچى، ئوقوغۇچى ئەقىدىگە چوقۇم كۆڭۈل بۆلۈشى لازىم.

ئەقىدە بىلىمگەن شەيتانغا ئەل بولىدۇ، 1000 يىل ئىبادەت قىلسىمۇ ئۇ يەلدۇر، دۇنيادىكى بارلىق ئەقىدىلەرگە ئەھلى سۈننى ۋەلجامائەتنىڭ ئەقىدىسى بەگدۇر.

ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىدا، ئىلىم ــ پەننى ئاساسى ئورۇندا قويۇپ، چىڭ تۇتقاندەك، مەككە ــ مەدىنە جامىسىدە، ئۇنىۋېرسىتېتلاردا ئەقىدە، ئىلىمنى ئاساسى ئورۇندا قويۇپ چىڭ تۇتىدۇ، بىز بولساق، ئىككىلىسىنى چىڭ تۇتايلى.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يۇقىرىدا ۋەدە قىلغان ۋەدىسىدە تۇرۇپ، ئاللاھ رەھمان، رەھىم تۇرۇپ، ئەپۇ قىلغۇچى، كەچۈرگۈچى، دوست تۇتقۇچى تۇرۇپ، نېمىشقا ۋابا، بالالارنى بېرىدۇ، نېمىشقا ھالاك قىلدۇ، نېمىشقا دېگەندەك سۇئاللارغا، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ، سورالمايدۇ دېگەن ئايەتتىن باشقا بۇ جايدا مۇناداق جاۋاب بېرىدۇ، كائىنات نىزامى بىلەن شۇنداق قىلىدۇ. ھالاك قىلىش، خاراپ قىلىش، ئىسلاھ قىلىش ئۈچۈندۇر. ياز قىلىش، قىش قىلىش، ئىسسىق ــ سوغۇق لازىم بولغاندەك،

كېچىگە كۈندۈز لازىم بولغاندەك، ساققا كېسەل، ھاياتقا ئۆلۈم لازىم بولىدۇ، بۇ ئالەمنى ۋەيران قىلسا، يەنە مەڭگۈلۈك ئالەمنى قۇرىدۇ، بۇ ياخشى ــدە، ئاللاھ، نۇرغۇن روھلارنى، سۈرەتلەرنى يېڭى ــ يېڭى مۆجىزىلەرنى، ئىلىم ــ ھېكمەت، كەشپىياتلارنى ھازىرلاپ قويغان، ئۇلارنى چوقۇم ۋاختى كەلگەندە ئاشكارىلايدۇ. جازالاش، ئادىللىق بولىدۇ، مۇكاپات بولسا، رەھمەت، پەزلى، بۇ جانلار، روھلار دۇنياسىغا ببرىپ، جايىنى تاپىدۇ، بىر بۆلۈك ھالاك قىلىشقا تېگىشلىك كىشىلەرنى مىكروۇپ، ۋىرۇس ۋاباسى بىلەن يوقىتىدۇ، ئاندىن بۇ ۋىرۇسلارنىمۇ يوقىتىدىغان قەۋمنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرۇۋپ قىلىدۇ. ئۇ قانداق قىلسا ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

شەرىئەت نىزامى بار، ئۇ بولسىمۇ، كائىنات نىزامىغا ماسلىشىدۇ، ئەمما، ئىنسان بۇنى دەلىل قىلالمايدۇ، بىر مۆئمىننى ئۆلتۈرگەن قاتىل، دوۋزاخقا كىرىدۇ، ئەمما، ئۇ، ئى ئاللاھ، سەن مىليونلىغان كىشىلەرنى ھالاك قىلدىڭ، ئۆلتۈردۈڭ، سەن دېگەن خالق ئاللاھ، خالىغىنىڭنى قىلىسەن، مەن سېنىڭ بەندەڭ، بىرلا كىشىنى ئۆلتۈرۈپ قويدۇم، مەن سېنىڭ ياردەمچىڭ بولمەن دېسە، تېخىمۇ ئاسىي بولىدۇ. ئاللاھ، ئۇنىڭغا مۇنداق دېيىشى تۇرغان گەپ، ماڭا شېرىك، ياردەمچى ھاجەتسىز، مەن قىلسام ئۇ مۆئمىننىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ئالدىن بىلىپ، ھىكمەت بىلەن قىلمەن، ئۇلارنىڭ ئۆزىنىڭ شورىنى، جىنايىتىنى، ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى بىلىپ قىلمەن، سەن بولساڭ، ھېچنېمىنى بىلمەيسەن، بولۇپمۇ ئالدىن بىلمەيسەن، سەن بۇ قاتىللىقنى شەخسى مەنپەئەت، شەخسى غەزەردە، ئىنتىقام ئۈچۈن ئاچچىقنى چىقىرىش ئۈچۈن، ھېسسىياتقا ببرىلىپ، شەيتانغا ئەگىشىپ قىلدىڭ، بولۇپمۇ مېنىڭ دوستۇم بولغان مۆئمىننى ئۆلتۈردۈڭ، شۇڭا سەن دوۋزاخقا لايىق، مەن بولسام مەڭگۈ ئىلاھ، خالىق، ھېكمەتكە لايىقمەن، مەدھىيىگە لايىقمەن دەيدۇ. دېمەك، ئاللاھ، شەرىئەت، نىزامىغىمۇ قاراپ بىر تەرەپ قىلىدۇ.

ھەدىستە، ئاللاھ بەندىسىگە ئانا، بالىسىغا كۆيۈنگەندىنمۇ بەكرەك كۆيۈنىدۇ، رەھىم قىلىدۇ دېگەن بار. ئانا، كىچىك بالىسىنى ھېچقانداق ئىشىنى ئېغىر كۆرمەي، ۋايسىماي ئاسراپ كۆيۈنىدۇ، جان ــ دىلى بىلەن قوغدايدۇ، ئىچ ئاغرىتىدۇ، بۇ ئاددى مىسال: ئاللاھ، ھەممىدىن پاكتۇر، ئوخشىشى يوقتۇر، ئاللاھ بۇنداق مەنىۋى، ماددى كۆيۈنۈش، رەھىم قىلىشتىن نەچچە ھەسسە ھەتتا سانسىز كۆيۈنىدۇ، رەھىم قىلىدۇ، شۇڭا ئۇ، ھەممىنى ياراتتى، ھەتتا، كاپىرلارنى ئالدىن بىلىپ تۇرۇپ، دوۋزاخقا ياراتماي يەنىلا دۇنياغا چىقىرىپ، بارچە نېئىمەتلەرنى ئاتا قىلىپ ببرىپ، ئاندىن ئۇلار ئەلچىگە بويسۇنماي، پىسەنت قىلماي ھەقكە قارىمۇ قويماي ئۆلگەندە ئاندىن مەڭگۈ جازالىدى، دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججەت تۇرغۇزۇپ جازالىدى. مۆئمىنلەر بولسا، جەننەتكە ھەم بۇ دۇنيادىمۇ رەھمەت، پەزىلەتكە يارەمگە ئېرىشتى، ھەتتا، تەقۋادارلار، ئاللاھنىڭ جامالى، دىدارىغىمۇ ئېرىشىدۇ. ئاتا ــ ئانا بىزنى ياراتمامدۇ؟ ھىدايەت قىلامدۇ؟ ئۇلار بىزنى ئاللاھ ياراتقاندا، ئەركەك ــ چىشلىقىمىزنىمۇ بىلمەيدۇ، دۇنيا ــ ئاخىرەتتىكى رەھمەت، نېئىمەتنى قانداق سانىغىلى جۇرئەت قىلالايسەن، چۈنكى ئۇ سانسىزدۇر. ئاللاھ، مېھرىباندۇر، تۆۋبىنى قوبۇل قىلغۇچىدۇر.

ئاللاھ، بۇ نادان، جاھىل، غەرەز ئوقماس بەندىلەرنى ئاشۇنداق تەربىيلەيدۇ، روھىنى تەربىيلەيدۇ، ئاقىۋىتىگە قاراپ، تۆۋبە قىلىشىنى بىلىپ تۇرۇپ ئالدىن جازالىمايدۇ، بولمىسا، ھەربىر گۇناھكار شۇ چاغدىلا ھالاك بولىدۇ. ئۇ باي ھەم كەمبەغەل قىلىپ تۇرۇپ ئىمانىنى ببرىدۇ، خالىسا باي

قىلىش بىلەنمۇ ئىماندىن ئايرىيدۇ، ئۇ بىزگە كۆيۈنۈپ، قۇرئاننى چۈشۈردى، يەنىلا ئىنسانلار ھەددىدىن ئاشتى، ھازىر بىزلەر، ئىنسانلارنى ھالاك قىلمىغانغا، سۈرىتىمىزنى توڭگۈز، ئىت، ئىشەككە ئۆزگەرتىۋەتمىگەنگە شۈكرى قىلايلى، بىزدەك ئاسىيلارنىڭ ئاللاھدا نېمە ھەققى بار، سۈئال قويۇشقا نېمە ھەققى بار، بۇنداق ئېتىراز بىلدۈرۈش ئاسىيلىقتۇر، ئەمما، ھەقنى بىلىش، باشقىلارغا بىلدۈرۈش، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش، ئىلىم ــ ھېكمەتتىن نېسىۋە ئېلىش، بۇلار بولسا، ئەمەلىەر نىيەت بىلەن بولىدۇ، ئالىملارلا ئاللاھدىن قورقىدۇ، مەخسەت، ئېمان ــ ئېتىقاد، توغرا نىيەت، ئىخلاس، سەمىمىيلىك، تەقۋالىق، چىن قەلبىدىن شەكسىز ئىشەنچ بولسا، بۇ نېمە دېگەن ياخشى ھە! بىز مانا مۇشۇنى دېمەكچى، بۇ يەردە ھالاك قىلىش، ئازاب قىلىش، يوق قىلىش بولسا، خۇددى پالاپ تۇرۇپ، جازالاپ تۇرۇپ، بىرنى ئۆلتۈرۈپ مىڭغا ئىبرەت قىلىش قاتارلىق ھېكمەتلەر ئۈچۈنمۇ بولىدۇ، بۇ تارىخ ئارقىلىق تا قىيامەتكىچە ئىبرەت بولىدۇ، شۇڭا، ئاللاھ، تارىخنى سۆزلەپ بەرگەن، ئانچە ــ مۇنچە ئىجرامۇ قىلىپ تۇرىدۇ، بۇلار ھەممىسى ئىلاھى تەربىيىدۇر. بىرنىڭ جېنىنى ئېلىپ بىرنى تۇغۇلدۇرغاندەك، جازا، ئىبرەت بىلەن بىرنى ھالاك قىلسا، يەنە بىرىنى ئىز باسار قىلىدۇ، ھەممىسى خۇددى بىرلا جانغا ئوخشايدۇ، دوختۇرنىڭ ئوپراتسىيە بۆلۈمىدە كۈندە نەچچە قورساقنى كېسىشى، ئەزانى يېرىشى بولسا، ئاشۇ كېسەل بىمارلار مەنپەئەتى، پايدىسى ئۈچۈندۇر، بىز بۇ ئالەمنىڭ سىناق دۇنياسى ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالساق بولمايدۇ، ھەممە سىناش ئۈچۈندۇر.

ئەڭ مۇھىمى بولسا، مەڭگۈلۈك ئايرىلماس ئاللاھنىڭ مۇھەببىتىگە ئېرىشىش ئۈچۈندۇر. بۇ مۇھەببەت پىراقسىزدۇر، شۇ دەرىجىگە ئۆرلىسۇن ئۈچۈن، ئاللاھدىن، چىن دىلىدىن رازى بولسۇن ئۈچۈن، تەرەققىي قىلسۇن ئۈچۈن، ئاللاھ نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىدۇ.

سېنى بۇ دۇنيا ئازدۇرۇپ كەتمىسۇن، شەيتان ۋە ئايال كىشى ئايالغا ئەر كىشى قوشۇمچە بولمىسۇن، ھەممىسى يوقىلىدىغان پانى مەككارلاردۇر.

ئاللاھ، شۇڭا بۇ سۈرىدە مۇنداق دېگەن:

بىلىڭلارکى، بۇ ھاياتى دۇنيا بىر ئويۇن، تاماشىدۇر، ئازدۇرغۇچى، ئالدامچى، ئالدى تەرىپى زاھىرى كۆزگە كۆرۈنىدۇ، باتىنى ئارقا كۆرۈنۈشى بولسا، تەقۋادار مۆئمىنلەرگە كۆرۈنىدۇ، ئۇلار ئاشۇ مەڭگۈلۈك ماددا ئارقىسىدىكى ئەبەدىيلىككە قىزىقىدۇ، ئاللاھ، قۇرئاندا رەسۇلۇللاھ صلى الله عليه وسلم ھەدىسىدە، ئالىملار، دوكتۇرلار، پەلسەپەدە بۇ ھەقىقەتنى دائىم سۆزلەيدۇ، شەيتاننىڭ قىلچىلىك دەلىل ــ ئىسپات ھۆججىتى بولمىسمۇ، ئاشۇ دۇنيانى ئىنسان، جىن، شەيتاندىن بولغان يارەمچىلىرىنى ئىشقا سېلىپ، سىز، بىزلەرنى دائىم ئازدۇرىدۇ. ئىمان قانچە كۈچلۈك بولسا، ئىلىم قانچە يۇقىرى بولسا، شەيتاننىڭمۇ شۇ دەرىجىدىكى ئالىمى، كۈچلۈكى كېلىپ ۋەسۋەسە قىلىدۇ، ئازدۇرىدۇ، ئاللاھ، ھەممىمىزنى شەيتاندىن، ئۇنىڭ ئازدۇرۇشىدىن ساقلىسۇن، ئامىن!. شۇنى بىلىڭلارکى، روھ، ھاياتلىق بۇ ئالەمگە مەنسۇپ ئەمەس، ئۇ ھامىنى مەڭگۈلۈك جايىنى تاپىدۇ، ئاڭغىچە ئازماڭلار.

سۈرە مۇجادىلەتتىن سۈرە مۇلۇككىچە تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ پاربدىكى بارلىق بسم الله الرحمن الرحيم نىڭ تەپسىربدە توختىلىپ، مۇنداق رەھمەتلەرنى بايان قىلىدۇ، بۇ ئون سۈرىدە، ئون قېتىم بۇ رەھمەت ئايىتى تىلغا ئېلىنىدۇ، چۈنكى، ھەربىر سۈرىدە، مۇھىم رەھمەت، نېئمەت سۆزلىنىدۇ، سۈرە مۇجادىلەتتە بولسا، ئائىلىنى قوغداش، ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىش، دۆلەتنى قوغداش، ئەر ـ ئايال ئارىسىدا ئونسە ئۇلىپەت، قېرىنداشلار ئارا ئونسە ئۇلىپەت، مەجلىس ئەدەپلىرى، قازى، ھاكىملار ئادىللىق قاتارلىقلار سۆزلىنىدۇ.

سۈرە ھەشىردە بولسا، خۇددى ئىلگىركىدەك دۆلەتنى قوغداش، ئائىلىنى قوغداش، دۈشمەن قەلبىگە قورقۇنچ سېلىش، دىنسىزلارنى ئىسلام يۇرتىدىن پالاپ، قوغلاش، يا قۇل قىلىش سۆزلىنىدۇ.

سۈرە مۇمتەھەنەتتە بولسا، مۇشۇ ئۇسلۇپتا ماڭىدۇ، دۈشمەننى دوست تۇتماسلىق، مۇھەببەت ـ نەپرەت، بىرلىكنى ساقلاش، ئىمتىھان ئېلىپ، سىناشلار تىلغا ئېلىنىدۇ.

سۈرە سەفتە بولسا، بۇ رەھمەت، نېئمەتنى تېخىمۇ مۇكەممەل قىلىدۇ، دۆلەت، ئائىلىنى ئوبدان قوغدىغاندىن كېيىن، دۈشمەنگە بىر سەپ بولۇپ ھۇجۇم قىلىدۇ.

ئۇلارنىڭ بىرلىكى، ئىتتىپاقلىقى، خۇددى مۇستەھكەم بىنا، مانا مۇشۇنداق مۇسۇلمانلار بىر سەپ بولالسا، چوقۇم غەلبە قىلىدۇ.

سۈرە جۇمئەدە بولسا، خۇددى ئۇرۇشتا سەپتە بىرلىككە كەلگەندەك، نامازدىمۇ، سەپتە بىرلىككە كېلىش، رەھمىتى سۆزلىنىدۇ، دۈشمەنگە قارشى بىرلىك، ئىبادەتتىكى بىرلىكدىن خالى ئەمەس، ئىبادەت ۋە بارلىق ئىشلاردا پۇختا ئىنتىزام بولسىلا، دۈشمەنگە قارشى ئۇرۇشتىمۇ پۇختا ئىنتىزام بولىدۇ. ئىبادەت ۋە مۇئامىلىدىكى قەلب يېقىنچىلىقى، جەڭ مەيدانىدىمۇ ئەسقاتىدۇ، بولۇپمۇ ھەر ئىككى بىرلىك سەپلەردە، ئاللاھنىلا ياد ئېتىشتۇر.

تەنتاۋى بۇ جايدا مۇنداق نىدا قىلىپ توۋلايدۇ، ئى ئەرەب مۇسۇلمانلىرى، مانا بۇ رەببىڭلارنىڭ سىلەر ئوقۇۋاتقان كىتابى، سىلەرگە نومۇس، ئىسىت سىلەرگە، قارا تەنلىك، ئاق تەنلىك، سېرىق تەنلىك مۇسۇلمانلار، ئەرەب ۋە غەيرى ئەرەب مۇسۇلمانلار، مىسىر ۋە باشقا دۆلەتتىكى مۇسۇلمانلار، ئاسىيا، ئافرىقا، ياۋروپا، ئامېرىكىدىكى بارلىق يەرشارىدىكى مۇسۇلمانلار، سىلەر بىر ئۈممەت، بىر مىللەت، بىر دىن، ئەگەر يەنىلا ئىتتىپاقلاشمىساڭلار، بىرلىشىپ ھەمكارلاشمىساڭلار، سىلەرنىڭ جاھىلىيەتتىن نېمە پەرقىڭلار، سىلەر خۇددى ئاللاھ قۇرئاندا ئەيىبلىگەن يەھۇدى، ناسارا مۇشرىك، دىنسىزلاردەك ئۇلارى بىردەك، ئىتتىپاق گۇمان قىلىسەن، ئەمەلىيەتتە، بولسا، قەلبى مۇتەپەررىقتۇر، دېگەنگە ئوخشاپ قالىسىلەر.

سىلەرنىڭ ھازىرقى ئەمەلىيىتىڭلار، بۇ ئايەتكە چۈشۈپ قالدى، مانا بۇ بىرلەشتۇرۇش، ھەمكارلاشتۇرۇش، غەلبە قىلدۇرۇش، ئاللاھنىڭ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئىسلامنىڭ مەخسىدى، قۇرئان، مۇشۇنىڭ ئۈچۈن چۈشكەن. ئەگەر سىلەر تىل، رەڭ، مىللەت، ۋەتەن، مەزھەپ سەۋەبىدىن بىرلەشمىسەڭلار، ئىتتىپاقلاشمىساڭلار، ئۆزئارا ياردەمدە بولماي، دۈشمەننى دوست تۇتساڭلار، مەڭگۈ دۇنيا ـ ئاخىرەتتە ئازابتا، مۇھتاجلىقتا ياشايسىلەر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ يەنى مۇجادىلەتنىڭ ئاخىرقى ئايىتىدىمۇ مۇشۇ تېمىدا توختالغان.

ئاللاھ، مۆئمىن دوستىنى تاشلاپ، كاپىر، دىنسىزنى دوست تۇتقانلارغا قاتتىق ئازاب ۋەدە قىلدى،

ئۇلارنى مۇناپىق دەپ ئاتاپ، دوۋزاخ ئاستىغا سالدى، شۇنداقتىمۇ بۇ خىل بالا، ھازىر مۇسۇلمانلارنىڭ، ئىسلام دىنىنىڭ مۇسىبىتى بولۇپ قالدى دېگەن، بۇ سۆزگە، بۇ چاقىرىققا ھازىر 75 يىل بولۇپ قاپتۇ، بۇ چاقىرىق، ھازىرمۇ كەلگۈسىدىمۇ چوقۇم لازىم ئىكەن، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ، قۇرئاننى مۇشۇنداق چاقىرىق بىلەن مەڭگۈ ساقلايدىكەن، مەنمۇ بۇ چاقىرىقنى تاللاپ ئالدىم، ئاللاھ خالىسا، ئەمەلگە ئاشىدۇ.

بۇ سۈرىنىڭ باش تەرىپىدە بولسا، بىر ئايالنىڭ مەسىلىسگە مەخسۇس، ئاللاھ قۇلاق سېلىپ، پەتىۋا بەرگەنلىكى سۆزلىنىدۇ، ئەينى چاغدا شۇنداق ئىدى، ساھابىلەر كېچىسى مۆڭدىشىقان، گەپ ــ سۆزلەرگىمۇ ئەگەر شەرىئەتكە مۇناسىۋەتلىك بولسا، ئايەت چۈشەتتى، ھەدىس سۆزلىنەتتى، مۇناسىۋەت قويۇق ئىدى، ۋەھىي زامانى ــدە! ساھابىلەر، تابىئىنلار، قۇرئاننى شۇنىڭ ئۈچۈن تويتوغرا چۈشىنىدۇ، بىز ھازىر، قۇرئان، ھەدىسكە يۈزلىنىمىز، قۇرئاننى ساھابىلاردەك، تابىئىنلاردەك چۈشىنىش ئۈچۈن، تەپسىر قۇرتەبى، تەپسىرى يەنى مۇھەممەد ئىبنى جەرىر تەبىرىنىڭ ۋە ئىبنى كەسىردەك ئەسەر بىلەن يېزىلغان تەپسىرنى كۆرۈش لازىم.

مەخسەتكە كەلسەك، ھازىرمۇ، ئاللاھ، ئەرش ئۈستىدىن بىز قىلىشقان سۆزلەرنى ئاڭلاپ تۇرىدۇ، چۈنكى، ئۆزىگە لايىق ھالدا، بىز بىلەن بىللە، دېققەت قىلىڭ، بۈيرۇقنا بويسۇنىڭ، دائىم ئاللاھ ئاڭلاۋاتىدۇ، مانا كۆرۈۋاتىدۇ، دەپ ئېتىقاد قىلىڭ، دېمەكچى، ھەربىر مەسىلىنى ئاشۇلاردەك قۇرئان، ھەدىس بىلەن ھەل قىلىڭ، ئاللاھ، ھىدايەت قىلسۇن ئامىن!

سۈرە ھەشەر تەپسىرىدىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

ھاياتلىقنىڭ ئەسلى بۇ ئالەمگە مەنسۇپ بولمىغاچقا، ھەقىقى ھاياتلىق ئۆلگەندىن كېيىن باشلىنىدۇ.

بىز بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرقى ئايەتلىرىدە توختىلىمىز.

ئەگەر قۇرئاننى تاغقا نازىل قىلساق، ئۇ، ئاللاھدىن قورقۇپ يېرىلىپ كەتكەن بولاتتى دېگەن ئايەت.

ئىنسانلارغا كايىش، تاپا ــ تەنە قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، جانسىز تاغ، شۇنداق بولۇپ كېتىدۇكى، بۇ ئىنسان غەپلەتتە قېلىشىدىن قەلبىنىڭ قاتتىقلىقىدىن قۇرئان ئۇنىڭغا تەسىر قىلمايدۇ، ئىنسان قەلبى قاتتىقلىقىدىن، كۆڭۈرىغا يېقىن بارغاندا، خۇددى كۆپىلارلارغا قۇرئان تەسىر قىلمىغاندەك، تەسىر قىلمايدۇ. ئۆرىپ ــ ئادەتكە ئايلىنىپ قالدۇ، بۇنداق ئەھۋالدىن قاتتىق ھەزەر قىلىش كېرەك.

ئاللاھ، مۆئمىنلەرنى سۈپەتلەپ، ئۇلارغا ئايەت، تىلاۋەت قىلىنسا، ئاللاھ، ئەسلەنسە، قەلبى ئېرىپ، كۆزلىرى ياش تۆكىدۇ، تېرىلىرى، تەنلىرى تىترەپ كېتىدۇ، دېگەن بۇنداق سۈپەتلەر تېپىلمىسا قانداق بولارمىز؟ ئاللاھ، ھەممىمىزنىڭ قەلبىگە ئىمان، توغرا ئېتىقاد، تەقۋالىق ئاتا قىلسۇن ئامىن!

سىز بىزلەرمۇ سەۋەبىنى قىلىپ، قاتتىق تېرىشايلى، ئەلۋەتتە، بارلىق ئىشلارغا ئىلىم لازىم بولىدۇ. مانا بۇ جايدا، ئاللاھنىڭ ئىسىم ــ سۈپەتلىرىنىڭ ئەرەبچە كەلگەن مەنىلىرىنى تەرجىمە قىلىشنى خالىدىم، چۈنكى بۇ ئايەتنى، رەسۇلۇلاھ ياد ئېلىشقا، ئوقۇپ تۇرۇشقا بۇيرىغان، رەھمان بولسا، ئاللاھقا خاس ئىسىم بولۇپ، دۇنيا ــ ئاخىرەتتە بارلىق مەخلۇقلارغا رەھىم قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، خۇددى بىز بۇ

كىتابدا بايان قىلىپ كەلگەندەك، يارىتىش، ھىدايەت قىلىش، ئەلچە ئەۋەتىش، مەڭگۈلۈك ئاخىرەت، بەختىگە ئىگە قىلىش، ئاسىيلارنى كەچۈرۈم قىلىشلار، رەھىم بولسا، مەخسۇس مۆئمىنلەرگە، ئاخىرەتتە رەھمەت قىلىش، دۇنيادا ياردەم بېرىشنى كۆرسىتىدۇ.

مەلىك بولسا، پادىشاھ مەنسىدە بولىدۇ، ئاللاھ، زاتى، سىپاتى، ئەپئاللىرىدا مەڭگۈلۈك باقىيلىقىدا مۇھتاج ئەمەس، ھەممىدىن بىھاجەتتۇر، شېرىك ۋەزىرى، مەسلىھەتچىسى، ياردەمچىسى يوق، تەنھا، يەككە ــ يىگانە پادىشاھلار، پادىشاھىدۇر، ئاللاھدىن باشقا مەخلۇقلارنى مەلكۈلمۇلۇك، شانىھانشاھ، يەنى پادىشاھلار پادىشاھى دەپ ئاتاشقا قەتئىي بولمايدۇ، قۇدۇس بولسا، ئەيىب ــ نۇقساندىن پاك، مەخلۇقلارنىڭ، بەندىلەرنىڭ سۈپەتلىرىدىن پاكتۇر، ئۇ ئىسىملاردىن بەندىلەرنىڭ ئالىدىغان نېسۋىسى، ئاللاھنى شۇ سۈپەتلەر بىلەن كامال تاپقان زات دەپ ئېتىقاد قىلىش، ھەممىدىن پاك دەپ ئېتىقاد قىلىش، شۇنداقلا، ئۆزى مېھرىبان، رەھىمدىل بولۇش، ئۆزى نەپسى شەھۋەتتىن پاك تۇتۇش، پەقەت ساپ مۇھەببىتىنى ئاللاھقىلا بېغىشلاپ، ھايۋانى غەرىزدىن پاك بولۇشى لازىم. مۆئمىن، ئاللاھنىڭ بىر قىسىم ئىسىم ــ سۈپەتلىرىدىن ئەخلاق قوبۇل قىلىشى، نېسىۋە ئېلىشى لازىم.

السلام ئاللاھ مەڭگۈ سالامەتلىك ئۇنىڭدىن كېلىدۇ، ئۇ سالامەت قەلب بىلەن كەلگۈچىنى مۇكاپاتلايدۇ، زاتى ئەيىبىدىن، سۈپىتى نۇقساندىن، قىلىقلىرى يامانغا نىسبەت بېرىشدىن سالامەتتۇر.

مۆئمىن، ئەمىن قىلغۇچى، خاتىرجەم قىلىش، ئۇنىڭغا مەنسۈپ، ئىنسانغا خاتىرجەملىك سەۋەبلىرىنى ئاتا قىلغۇچى، قەلب پەقەت، ئۇنىڭ بىلەنلا خاتىرجەم بولىدۇ، ئەمىن بولىدۇ.

مۇھەيمىن، ئەمەللەرنى، ئەجەللەرنى، رىزىقلارنى كۆزىتىپ تۇرغۇچى، ئىنسانىنىڭ بۇ ئىسىمدىن ئالىدىغان نېسۋىسى، ئۆزىنى، ئەمەللىرىنى، ئىچكى سىرلىرىنى كۆزۈتۈپ تۇرۇش، ئۆز ــ ئۆزىدىن ھېساب ئېلىش، خاتالىقلىرىنى تۈزۈتۈشتۇر.

عزيز غالىپ، كۈچلۈك، ھاجەتلەر ئۇنىڭغا چۈشىدۇ، ئۇ زاتىنىڭ ئۇلۇغلىقىدىن، يېقىنلىشىش قېيىندۇر، ئوخشىشى يوقتۇر، ئىززەت، ئاللاھقا خاستۇر، ئاللاھ ئۆزىلا ئەزىز قىلغۇچىدۇر.

اَلْجَبَّار بويسۇندۇرغۇچى، باشقۇرغۇچى، خالىغىنىنى مەجبۇرى قىلالىغۇچى، چاڭگىلىدىن ھېچكىشى قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ، زالىملارنىمۇ بويسۇندۇرىدۇ، ھەممە ئۇنىڭ ئالدىدا ئاجىزدۇر.

اَلْمُتَكَبِّرُ چوڭچىلىق، ئۇلۇغلۇق، تەكەببۇرلۇق، ئاللاھقىلا خاستۇر، ھەممە، ئۇنىڭ ئالدىدا ھاقارەتلىكتۇر. كىبىر بىلەن بىرلەشتۈرسە، ھەممە، ئاللاھ ئالدىدا يوقلاڭدۇر، ئاللاھنىڭ زاتى، جامالى ئالدىدا، دۇنيا ــ ئاخىرەتمۇ ھاقارەتلىكتۇر، بارچە كائىنات مەخلۇقاتلار، ئەرشىدىن تارتىپ پەرشىكىچە، ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق، ئالقانلىرىدا زەررىگە ئەرزىمەيدۇ.

اَلْخَالِقُ ياراتقۇچى، اَلْبَارِئُ ئىجاد قىلغۇچى، ئەيىبىدىن سالامەت ياراتقۇچى، اَلْمُصَوِّرُ شەكىل، سۈرەت ئاتا قىلغۇچى، ئوخالىق. مىقدار تەقدىرگە تەسۋىر، سۈرەتكە ئىگە، يوقىدىن بار قىلغۇچى، ماددىلارنى ياراتقۇچى، سۈرەت، شەكىل ھاسىل قىلىپ ھەربىرىكە كەلتۈرگۈچى بىر ئاللاھدۇر.

لَخَالِقُ اَلْبَارِئُ لَمُتَكَبِّرُ نۇر، ئەزىيم دېگەن سۈپەتلەردە، بەدىلەر نېسۋىسى يوق، ئەخلاق قوبۇل قىلىش يوق، چۈنكى، بۇ سۈپەتلەر ئاللاھقىلا خاستۇر، بىلىكلارکى، ئىسىم ــ سۈپەتلەرنى تولۇق چۈشىنىش، مەنسىنى بىلىش، ئەملي تەتبىقلاش لازىم.

مەنسىنى بىلمەي ئوقسا، بىرىنچى جاھىل بولىدۇ، بىلىپ، ئۇنى ئەمەلىيەتكە تەدبىقلىماي ئوقسا، ئىككىنچى جاھىل، نادان، ئۇنى بىلىپ، چۈشىنىپ، تەپسىر قىلىپ، ئەمەلىيەتكە، كائىناتلارغا تەدبىقلاپ ئوقۇسا، ئەمەل قىلسا، ئۇ ئالىم، سىلەر چۈشەنسەڭلار بۇ ئىسىم ــ سۈپەتلەرنى ئۆز ۋۇجۇدۇڭلاردا، كىيىم ــ كېچەك، يىمەك ــ ئىچمەكلەردىلا تاپالايسىلەر. مەسىلەن: ھاياتلىق مەنبەسى بولغان سۇ، مۇنداق خىتاپ قىلىدۇ، ئى ئىنسان، مەن، سەن ئۈچۈن يارىتىلدىم، تەركىبىم ئىككى خىل ماددا، سۈرەت، شەكىلگە مەنمۇ كېلىگلىك، مەن، ئاسمان ــ زېمىنغا نۇر ئاتا قىلغۇچى ئاللاھ تەرىپىدىن نۇرغۇن نۇر زەررىچىلەرنى ئۆز ئىچىمگە ئالىمەن، مەن ھادىسە، مەن يەنە يوقايمەن، چۈنكى، ئەزلى، ئەبەدى، ئەۋۋەل ــ ئاخىر، پەقەت بىر ئاللاھدۇر. مەندىكى ھاياتلىق سىرلىرىغا، مەنبەلەرگە، ئۆزۈمۇ ھەيرانمەن، سىلەر كىيگەن پاختا مۇنداق نىدا قىلىدۇ، ئى ئىنسان! سەن مېنى كىيىسەن، ئەما سەن مېنى تەتقىق قىلمايسەن، نەدىن كەلدىم، قانداق ماددىلاردىن تەركىب تاپتىم، بۇنى بىلمەيسەن، مەن كۆيدۈرگۈچى ماددىدىن تەركىپ تاپتىم، لېكىن، خۇددى ئىبراھىم ئەلەيىسسالامغا ئوت سوغۇق، سالامەت بولۇپ بەرگەندەك، مەنمۇ ساڭا سوغۇق، سالامەت بولۇپ بەردىم، سەن ئادەتتىن تاشقىرى مۆجىزە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوتتا كۆيمىگەنگە ئوخشاش ئىشلاردىلا بولىدۇ، دەپ ئويلىما، مانا مەندەك نەرسىلەردە بارلىق كائىناتلاردا ئۇنداق مۆجىزىلەر، ئالامەتلەر كۆپ، سېنى ئۇلار ھەر تەرەپتىن قورشاپ تۇرىدۇ، زېمىن ساڭا جاي بەردى، ئۇنى قورشاپ تۇرغان تاشلار ساڭا ياغمىدى، دېڭىز ئوت بولۇپ لاۋلدىماي ساڭا ھاياتلىق بېغىشلىدى، كائىنات سوقۇشۇپ كەتمەي تەرتىپ بىلەن ئايلىنىپ، سېنى تەھىددىن سالامەت قىلدى، سەن بۇلاردىن خەۋەرسىز، شۇنداقتىمۇ، ئاللاھ، ساڭا كۆيۈندى، رەھىم قىلدى، نېئىمەت بەردى، ئاخىرىدا ھالاللىرىغا ھېساب بار، ھاراملىرى ئازاب، ئى ئىنسان، ساڭا بارچە كائىنات، شۇنداق خىتاپ قىلىپ تۇرىدۇ، سەن ئاللاھنىڭ ئىسىم ــ سۈپىتىنى، رەھمەت، قۇدرىتىنى، ئىلىم ــ ھېكمىتىنى، ھەممە جايدىن تاپالايسەن، پەقەت ئىزدەنسەڭلا چوقۇم تاپسەن.

سۈرە مۇمتەھىنەت، بۇ سۈرە، مۇھاجىر ئاياللاردىن ئىمتىھان ئېلىپ، سېناپ بېقىش بۇيرۇلغانلىقىدىن، شۇنداق ئاتالغان، بۇ ئىسىم ئەلۆتتە تەپەككۇر قىلغۇچى، زېھنىگە مۇنداق ئىمتىھانلارنى سالىدۇ، ئوقوغۇچىلاردىن ئىمتىھان ئېلىش، ئورۇنلاشتۇرماقچى بولغان ئىشچى ــ خىزمەتچىدىن ئىمتىھان ئېلىش، لايىھەتلىكلەرنى، دوكتۇر، ئالىملارنى تاللاش ئىمتىھانى، ئەسكەر، جەڭچى تاللاش، ئالاھىدە زەربىدارلار ئەترىتى تاللاش ئىمتىھانى، ئومۇمى پەندىن ئىمتىھان ئېلىشلارنى ئەسكە سالىدۇ، ئىمتىھان ئېلىش، سناپ كۆرۈش، ئىسلام دىنىدا دەسلەپكى مەزگىلدىلا ئوتتۇرىغا قويۇلغان، بۇ دۇنيامۇ سناق دۇنياسى، نەتىجىسى ئاخىرەتتە بولىدۇ، رەسۇلۇللاھمۇ جەڭگە سناپ بېقىپ سالاتتى، ئۇرۇشقا ماھىر باتۇرلارنى قۇماندان قىلاتتى. شۇنداق بولالمىسا، بولامتى ئەمىسە؟ شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز ئۆزىمىزدىن، ئائىلىمىزدىن، ئەۋلادلاردىن، ھەر جەھەتتىن ئىمتىھان ئېلىپ بېقىشىمىز لازىم. ئەقىدە، ئىمان، تەۋھىد، ئىبادەت، مۇئامىلە، جەمئىيەت، ئەخلاق، تارىخ قاتارلىقلاردىن ئىمتىھان ئېلىپ، سناپ بېقىشىمىز لازىم. ھازىر ئۆتەلمىسەڭ، ئاخىرەتتىمۇ ئۆتەلەيسەن، ئىنسان ئۆلگەن ئىش ئۈستىدە قوپۇرىلىدۇ.

بۇ سۈرىنىڭ باش تەرىپى، مۆئمىنلەرنى خەۋىرىنى كاپىرلارغا يەتكۈزمەكچى بولغان كىشى

توغرىسىدا چۈشكەن بولۇپ، بىزنى قاتتىق سىر ساقلاشقا، مەخپى ئۇسۇلدا ئالاقىلىشىشقا، ئاجىز ھالەتتە، نوچىلىق بىلەن ئىشلارنى ئاشكارىلىماسلىققا، دۈشمەن ئەھۋالىدىن تولۇق خەۋەردار بولۇپ تۇرۇشقا، قاتتىق كۈزۈتۈش، خەلقئارا ۋەزىيەتتىنمۇ خەۋەردار بولۇشقا، مەخپى رازۋېتكا قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، بىزنىڭمۇ ئالاھىدە مەخپى ساقچىمىز بولۇشى لازىم. دۈشمەننىڭ ئازدۇرۇشىدىن قاتتىق ساقلىنىش لازىم.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا مۇنداق بىر ۋەقەنى مىسال قىلىدۇ، تۈركىيىلىك بىر ياخشى كىشىنىڭ بالىسى، فىرانسىيىدە بولۇپ، بۇ كىشى، بالىسىنى يوقلاپ بارغاندا، بالىسى مۇنداق دەپ بەرگەن، مەن بىر زىيارەتتە ئولتۇرسام بىرسى ماڭا تاماكا تەڭلىدى، مەن ئۇنىڭغا، مەندە رامىزان بار، دېسەم، ئۇ، ۋاي ــ ۋۇي، تېخى سەن شۇ كونا ئەقىدىدىمۇ، سەن دېگەن ھازىر كىم؟ ئەقلىڭ نۇر چاچتى، تەرەققىي قىلدىڭ، مول بىلىم ئالدىڭ، تاشلا بۇنداق ئادەتلەرنى دەپتۇ، ئۇلار قايتىش ۋاختىدا بۇددا دىنىنىڭ باشلىقى بۇ يىگىتكە ئەتە پالانى جايدا مەن بىلەن كۆرۈشكىن دەپتۇ، ئەتىسى بارسا، بۇ كىشى، سەن نېمىلەرنى كۆردۈڭ دەپ سوراپتۇ، ئۇ يىگىت، مەن بۇ جايدا پاكىزلىتىت رەئىسىنىڭ ئىبادەت قىلغىنىنى كۆردۈم دەپتۇ. ئۇ بۇددىست، رەئىسى مەن سېنى كۆرسۈن دەپ چاقىردىم، بىلگىنكى، فرانسىيە ئالىملىرى خۇددى باشقا ئالىم، دوكتۇرلاردەك، دىنغا قارشى، ئۇلار دائىم دىننى يوقىتىشنى ئويلايدۇ، سەن ئۇلاردىن قاتتىق ھەزەر قىل، دىنىڭدىن قايتما، ئۇلارنىڭ سۆزلىرى ساڭا تەسىر قىلمىسۇن دەپ تاپىلايدۇ، قاراڭلار بۇ بىر بۇددا دىنىدىكى كىشىنىڭ ۋەسىيىتى، ئۇلار بىز مۇسۇلمانلارغا نەسىھەت قىلغۇدەك بولۇپتۇ، سۇبھانالا، بىز ئۇلارنى خرىستىئانلارنى، يەھۇدى، ناسارالارنى بۇ دىنغا قاچان قايىل قىلىپ، دەۋەت قىلارمىز؟ ئەلۋەتتە، يەنىلا بۇنىڭ ئۈچۈن ئىلىم، تىل بىلىش لازىم بولىدۇ. مەن، مىسىردا مۇنداق خەۋەرنى كۆردۈم، فرانسىيە ۋە باشقا ئەللەردىكى ئالىملار، پاكىزلىتىت رەئىسلىرى، ئەدىبلەر، شائىرلار ھەممىسى بىرلىشىپ، مۇسۇلمانلارغا قارشى جەڭگە چاقىرىق قىلغان، مۇسۇلمانلارنى قۇل قىلىشنى بۇيرىغان، ئۇنداق بولمىسا، ئۆزلىرىگە كېلىدىغان زىياندىن ئاگاھلاندۇرغان، تارىخدىن دەلىل كەلتۈرۈپ قايىل قىلغان، قاراڭلار، ئۇلار دائىم مۇسۇلمانلارنى ئىسلام دىنىنى پۈتۈنلەي ھالاك قىلىشنىلا ئويلايدۇ، پەقەت يوقۇتۇپ، تۈپ يىلتىزىدىن قۇرۇتۇشنى ئويلايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئى ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچىلار، سەگەك تۇرۇش، ئىسلامنى كەڭ تارقىتىش، گەرچە، ئۇرۇشتا غەلىبە قىلالمىساقمۇ، ئىسلام دىنىنىڭ ئىزنىنى ئۆچۈرمەسلىككە تىرىشايلى.

بۇ سۈرىدە مەخسۇس ئاياللاردىن، قىزلاردىن ئەقىدە، ئىمان، ئېتىقاد جەھەتتىن ئىمتىھان ئېلىش كۆرسىتىلدى، رەسۇلۇللاھمۇ ئەمەلىيەتتە سىناپ كۆردى، ئاياللارغا مەخسۇس بىرىپ دەۋەت، دەرس، دىن تەلىماتلىرىنى بېرەتتى، ئايرىم ۋاقىت، ئايرىم كۈن ئاجرىتىپ، تەشۋىقات ئېلىپ باراتتى، ئاياللارمۇ ھەرخىل سۇئاللارنى سوراپ، جاۋاب ئالاتتى، سۈرە ئەھزابتىمۇ پەيغەمبەر ئاياللىرى شۇ ئۆيدە ئوقۇلغان ئايەت، ھەدىسلەرنى يادىلاشقا بۇيرۇلغان، رەسۇلۇللاھ، سۈرە نۇرنى، سۈرە ئەھزابنى ۋە مۇشۇنداق سۈرىلەرنى ئاياللارغا، بالىلارغا مەخسۇس ئوگىتىشكە بۇيرۇلغان، ئەر ــ ئايال، دىن، ئىمان ئىشلىرىدا، ئىبادەت، ساۋاب ئىشلىرىدا باراۋەر، قۇرئاننىڭ ئاياللارغا ئائىلە ئىشلىرىغا بەكلا كۆڭۈل بۆلۈشنى بىلمىز، مەخسەت، ئاياللار بىزنىڭ ئانىمىز بولغاندەك، ئەۋلادلار ئانىسى، ئۇ بىرىنچى ئۇستاز ھېسابلىنىدۇ، بالىلارنى ئاۋۋال ئانا تەربىيەلەيدۇ، ئۆزى ئوقىتىدۇ، گەرچە بىر قىسىم قىز ئوقوغۇچىلار لاياقەتلىك

چىقمىغان بولسىمۇ، يەنىلا ئاياللارنى، قىزلارنى بارلىق ئىلىم ــ پەنلەردە ياخشى تەربىيەلەش لازىم، بۇ، ئاللاھنىڭ، ئىسلام دىنىنىڭ كۆرسەتمىسى، ئامال بار، كۈچ چىقىرىپ پىتىنىدىن يىراق بولۇپ، تەربىيەلى، ئۇنداق بولمىسا، تېخىمۇ چوڭ پىتىنىلەر كېلىپ چىقىدۇ.

سۈرە سەف، مۇسۇلمانلار، قۇرئاننى تىلاۋەت قىلىپ، بۇ جايغا كەلگەندە، نامازدىكى، جەڭلەردىكى، سەپلەرنى ئەسلەيدۇ، بەزىلەر تارىخدىكى، غازىلار سېپى، ساھابىلەر سەپلىرىنى ئەسلەپ، كۆز يېشى قىلىشىدۇ. ئۇلارمۇ ئاللاھنىڭ بەندىسى ئىدى، بىزمۇ بىر بەندە ھە! بىز ھازىر نېمە؟ زادى نېمە؟

باي، دېھقان، كارخانىچى، تىجارەتچى، تېرىچى، پاختىچى، لوبەن، ھۈنەرۋەن، موللا، سوپى، قۇرۇپ كەتسۇن بۇنداق ناملار. قارا، قارا دوستۇم، ئاللاھقا ياراملىق، ئاخىرەتتە پايدىلىق نام، ئاتالغۇلار، مانا مۇنداق بولىدۇ. پەيغەمبەرلەر، سىددىقلار، شېھىدلار، سالىھلار، ئەۋلىيالار، تەقۋادار، مۇتتەقى، ئەمەل قىلغان ئالىم، مۆئمىن، مۇسۇلمان، زاكىر، شاكىرلار، سادىق سابىرلار ۋاھاكازالار. مانا مۇنداق نام ــ ئاتاقلار، ئىسىم، لەقەملەر بېرىلسە، پايدا قىلىدۇ. ئاللا، مۇشۇ دوستلىرىنىڭ سەپلىرىدىن قىلغاي، ئاخىرەتتە مۇشۇ سەپلەر قاتارىدىن مەرتىۋە، دەرىجە بەرگەي، ئامىن! ئەمما، پەرىشتە يوقنى يېزىپ قويمايدۇ، سىز، بىزمۇ تەقۋاللىققا تېرىشايلى.

بىز يۇقىرىدا، كاپىر، دىنسىزلارنىڭ ئىسلام دىنىغا بولغان سۈيقەستىنى بايان قىلغان، بۇ سۈرىدە 8 ــ ئايەتتە بولسا، ئاللاھ، مۇنداق دەيدۇ: ئۇلار ئاللاھنىڭ نۇرىنى يەنى ئاللاھنىڭ ئىسلام دىنىنى نۇرلۇق شەرىئىتىنى، ئىغىزلىرى بىلەن پۈۋدەپ ئۆچۈرمەكچى بو لىدۇ، كاپىرلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، ئاللاھ، ئۆزىنىڭ نۇرىنى، مۇكەممەل قىلغۇچىدۇر، يەنى ئىسلام دىنىنى، ئاشكارىلىغۇچىدۇر، ھەم مەڭگۈ ساقلاپ قوغدىغۇچىدۇر، ئۇلارنىڭ بۇ قىلمىشى خۇددى، قۇياش نۇرىنى ئېغىزى بىلەن ئۆچۈرىمەن دەپ پۈۋدىگەنگە ئوخشايدۇ.

ئەمما، ئاللاھ ئۆزى ئىگە، لېكىن، بىز ئاللاھ ئىگە دەپ قاراپ ئولتۇرماي، ئاللاھنىڭ قوشۇنىغا كىرىش، ئىسلام دىنىغا ياردەم بېرىش، دۈشمەنگە تاقابىل تۇرۇش، ئۇنداق ھېيلە ــ مىكىر بىلەن قارشى چىقسا، مۇنداق چارە ــئامال بىلەن تاقابىل تۇرىشىمىز لازىم.

ئۆز ئۈستۈمىزدىكى مەجبۇرىيىتىمىزنى ئادا قىلىشىمىز لازىم، ئۈستىمىزدىكى پەرزنى ئۇنتۇپ، ئاللاھ ئىگە، ئاللاھ ساقلايدۇ، دېگۈچىلەردىن بولساق تەۋەككۈل قىلماي يۆلەنگۈچى بولىمىز، ئېتىقاد جەھەتتىن ئىشەنچ قىلغان بولماي، بەلكى، بۇ خىل ئېتىقادنى بانا، سەۋەب قىلىۋالغان بولىمىز، ئاللاھ، بىزلەرنى قورقۇنجاق، ھورۇنلۇقدىن ساقلىسۇن، ئامىن!

شۇنىڭ ئۈچۈن، رەسۇلۇللاھ قىيامەتكە قەدەر بىر تائىپە، مۆئمىن، ھەق ئۈستىدە غەلبە قىلىپ تۇرىدۇ دېگەن، ئاللاھمۇ بۇ سۈرىدە 10 ـ 11 ــ ئايەتلەردە، **ئىككى ئالەملىك پايدىلىق بو لغان بىر تىجارەتنى كۆرسىتىپ، مۇنداق دەيدۇ: ئى مۆئمىنلەر! سىلەرگە سىلەرنى قاتتىق دەرت ــ ئەلەملىك ئازابدىن قۇتقۇزىدىغان بىر تىجارەتنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ ئۇ بولسىمۇ، ئاللاھ ۋە ئەلچىسىگە چىن دىلىدىن ئىمان كەلتۈرۈڭلار، ئاللاھنىڭ يولىدا مېلىڭلار، جېنىڭلار بىلەن جىھاد قىلىڭلار، ئەگەر بىلسەڭلار بۇ سىلەر ئۈچۈن بەك ياخشى** دېگەن، سىلەرنىڭ بۇ تىجارەتنى قىلغىڭلار يوقمۇ؟ بىرەر مال، تىرەك،پاختىدا پايدا ئۈچۈرنى ئاڭلىساڭلار، تېز ھەرىكەت قىلاتتىڭلار، ئالدىرايتتىڭلار، ئەجەپ بۇ

قېتىم ئەڭ ئىشەنچىلىك، راست سۆزلىگۈچى سىلەرنى ياراتقان زات، ئاللاھ بۇ ئۇچۇرنى بەرسىمۇ جىم تۇرىسىلەرغۇ؟ ھېچ بولمىسا تەييارلىقىمۇ يوققۇ؟ ئەركەك مۇسۇلمانلار، بۇ چاقىرىققا تەييار تۇرۇشى لازىم. ۋاختى كەلسە، ئۇ، بۇ دېمەي، ئاللاھۇ ئەكبەر دەپلا ئاللاھقا ئۇچقۇشۇشقا ئالدىرىشى كېرەك. سىلەرنى جەننەت، ئاللاھنىڭ جامالى كۆتۈپ تۇرىۋاتىدۇ، ئوبدان تەييارلىق قىلىڭلار، ئەۋلادلارنى ياخشى تەربىيلەپ، ئىسلام قوشۇنى قۇرۇپ چىقايلى.

بەشىنچى ئايەتتە، ئۇلار ھەقتىن بۇرۇلۇپ كەتكەندىن كېيىن، ئاللاھ، ئۇلارنىڭ دىللىرىنى ھىدايەتتىن بۇرىۋەتتى، ئاللاھ، پاسىق قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ، بۇنى ئاللاھ ئالدىن ئوبدان بىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئالدىن بىلىپ، شەقىيلىقنى پۈتىدۇ، بۇ ئايەت، ئاللاھ ئازدۇرغانىنى ھىدايەت قىلغۇچى يوق، ئۇلارنىڭ قەلبىگە پېچەت ئۇرىۋەتتى، بەربىر ئۇلار ئىمان ئېيتمايدۇ دېگەن، ئايەتلەرگە توغرا چۈشەنچە بېرىدۇ.

مەنسى، ئۇلار ئازغۇن بولغاندىكىن، ئىزىشنى، ئاللاھ ئالدىن بىلگەچكە، ئۇلارغا ئېزىشنى، شارائىتنى خالىدى، يەنىلا بىلىپ تۇرۇپ ياراتتى، بىلىشى، ياريتىشنى توسمايدۇ، بىلىپ تۇرۇپ ياريتىشى، ئۇلارنى ئازغۇن ئىچىگە ياراتقانغا ئوخشاش، ئەمما، ئۇلار ئۆزى ئازدى، ئۆزى سەۋەبلىك مانا مۇشۇنى يازدى، يوقنى يېزىپ قويمايتتى، كۇپرىغا لايىق پاسقلارنى بىلىپ ھۆكۈم قىلدى، ھىدايەتمۇ قىلمايدۇ، ئۇلار شۇنىڭغا لايىق ئىدى، ئۇلارنىڭ پاسقلىق، ئازغۇنلۇق، ھەقدىن بۇرۇلۇش، ئوڭ تەرەپنى قويۇپ، سول تەرەپنى تاللىۋېلىشتەك قىلمىشلىرىنى ئاللاھ ئالدىن بىلەتتى، شۇڭا ئۇلارنى بەربىر بولغاندىكىن، ھەقتىن بۇرىۋەتتى، پېچەت ئۇرىۋەتتى، شارائىت بەردى، ھۆكۈم قىلىۋەتتى، توغرا چۈشىنىڭ.

سۈرە جۈمئە، بۇ ئىسىم ئەلۋەتتە، توپلىشىش، ئۈيۈشۈش، بىرلىشىشكە ھەپتىلىك مۇھىم دەرسلىككە، مۇھىم سۆھبەتكە، تەشۋىقاتقا ئىشارەت قىلىدۇ.

بۇ سۈرە ساقلىنىدىكەن، جۈمە، مەڭگۈ داۋام قىلىدۇ، ئۇ بىز مۇسۇلمانلارنىڭ ھېيتىمىز، تەلىمات ئۇرنىمىز جۈمئە نامىزى توغرىسىدا، نۇرغۇن ھەدىسلەر كەلگەن، بۇ كۈننىڭ پەزىلىتى، خاسىيىتى، بۇ كۈندىكى دۇئا ئىجابەتلىك، چۈشىدىغان پەرىشتىلەر ۋاھاكازالار، غۇسلى قىلىش، بالدۇر كېلىش، ھەتتا بۇ نامازنى قەستەن دۇنيانى كۆزلەپ، دىنسىز ھاكىمىيەتتىن قورقۇپ، ئۇچ قېتىم تەرىك ئەتسە، مۇناپىق بولىدىغان ھەدىسلەر بار. بۇ كۈندىكى ماددى، مەنىۋى ئىبادەت، مۇئامىلە، تەلىم ــ تەربىيە جەھەتتىكى پەزىلەتلەرنى ئوبدان چۈشەنگەن دىنسىزلار مەخسۇس مۇشۇ كۈندە مۇسۇلمانلارغا بىر قىسىم ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچىلارغا ئۆز ئەزالىرىغا ئۇلارنىڭ مۇسۇلمانلار تەرىپىگە ئۆتۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ قاتتىق چىڭ ساقلايدۇ، ھېزى بولىدۇ، شۇنىڭغا قارىغاندىمۇ بۇ ئىبادەت پائالىيەتنىڭ مۇھىملىقىنى ئۇنۇمنىڭ زۆرۈرلىكىنى ھېس قىلالايمىز، ئەپسۇس، بارلىق مۇنبەرلەردە، ساۋاتسىز خۇراپىي، بىدئەتچىلەر ئولتۇرۇقلۇق، مۇسۇلمانلار بۇ مەسىلىنىمۇ مۇھىم ئورۇندا قويۇپ ئويلىشىشى لازىم.

بىز بۇ سۈرىدىن مۇنداق بىر تېمىنى تاللايمىز، ئۇ بولسىمۇ زادى كىم ئەۋلىيا؟ كىم ۋەلى، ئاللاھنىڭ دوستى 6 ـ 7 ـ ئايەتتە ئاللاھ، يەھۇدىلارنى ئىشەككە ئوخشىتىپ بولۇپ، مۇنداق دېگەن. ئى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام، ئېيتقىنكى ئى يەھۇدىيلار، ئەگەر سىلەر باشقىلارنى ئەمەس، پەقەت

ئۆزۈڭلارنىڭ، ئاللاھنىڭ دوستلىرى يەنى ئەۋلىيا دەپ داۋا قىلىدىغان بولساڭلار، بۇ داۋايىڭلاردا راستچىل بولساڭلار، ئۇنداقتا، سىلەر جەننەتكە ئاللاھنىڭ دىدارىنى كۆرۈشكە راھەت ــ پاراغەتكە تېزىرەك يېتىش ئۈچۈن، ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىپ، تىلەپ يېقىڭلار دېگەن، كېيىن ئۆلار قىلغان گۇناھلىرى، يالغانچىلىقلىرى تۈپەيلىدىن ئۆلۈمنى ھەرگىز ئارزۇ تەلەپ قىلمايدۇ، ئاللاھ، بۇنداق زالىملارنى ئوبدان بىلگۈچىدۇر دېگەن، قاراڭلار، ئۆلار ئۆلۈمدىن قورقىدۇ، ئاخىرەتتىكى ھېسابىدىن قورقىدۇ، بۇلار، مۇسۇلماندەك قورقمايدۇ، بەلكى، ئۆلۈپ يېرىشىدىن قورقىدۇ، ئەگەر ئۆلار ھەقىقى ئاللاھنىڭ دوستى، ئەۋلىيا بولغان بولسا، ئۇنچە قورقمايتتى، يەنە بىر ئايەتتە بولسا، ئەگەر سىلەر ئاللاھنىڭ دوستى بولساڭلار، ئاللاھ سىلەرنى ياخشى كۆرسە، نېمە ئۈچۈن، سىلەرنى ئازابلايدۇ، دېگەن، بۇ ئايەتتىن ياخشى كۆرگەن دوست، دوستىنى ئازابلىمايدۇ دېگەن مەنا چىقاتتى، سۈرە يۈسۈپتە بولسا، يۈسۈپ ئەلەيھىسسالام، ئاللاھدىن ئۆلۈمنى سورايدۇ، ھەقىقى ئەۋلىيا شۇنداق بولىدۇ، سالىھلار قاتارىدىن قىلىشنى سورايدۇ.

يەنە بىر ئايەتتە، ئاللاھنىڭ دوستلىرى، ئەۋلىيالار، پەقەت تەقۋادارلار دەپ كەلگەن، سۈرە يۇنۇسنىڭ شۇنداق كەلگەن، ئىمان ئېيتقان، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار، تەقۋادار مۇسۇلمان، مۆئمىنلەر ھەقىقى ئەۋلىيالاردۇر.

ئاللاھ مۆئمىنلەرنىڭ ئىگىسى، ۋەلىسى، دوستى دېگەن ئايەت بار، ئەۋلىيا، يالغۇز كىشىلەر داۋا قىلىۋاتقان، ئالاھىدە ئادەتتىن تاشقىرى كارامەت بېرىلگەنلەرلا ئەمەس، بەلكى، ئومۇمى ئەۋلىيالار ئۆزىنىڭ ئوقمايدۇ، بۇنىڭ ئەجرى كاتتا بولىدۇ، بۇ سۈرىدىكى مەلۇماتقا قارىغاندا ئۇ ئۆلۈمدىن قورقمايدۇ، جېنىنى ھەق ئۈچۈن بېغىشلىغان بولۇپ، دائىم ئۆلۈمگە تەق تۇرىدۇ، ئاللاھقا، ئاخىرەتكە، جەننەتكە ئۇچقىشنى ئارزۇ قىلىدۇ، ئاللاھ كەلگۈسىدە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئەۋلىيالىق داۋاسى قىلىشىنى ئالدىن بىلىپ، ئۇلارنىمۇ قېنى ئۆلۈمنى سوراپ بېقىڭلار، راھەتكە تېزىرەك بېرىڭلار، قېنى دەپ بۇ خىل پاسىلنى، ھەق، باتىلنى ئايرىش، تەكلىپنى بەرگەن. ئاللاھ، ھەقىقەتەن زېمىندا سىرلارنى بىلىدىغان، رەببىنىلا ياخشى كۆرىدىغان، ئاللاھقىلا ئاشىق، ئاخىرەتنىلا كۆزلەيدىغان، ئاللاھنىڭ جامالىغا قاراپ تۇرۇشنى بىردىنبىر مۇراد ــ مەخسەت قىلغان، سەمىمى، سادىق، ئەۋلىيالارنى ياراتتى.

ئەمما، ئۇلار ھەرگىز يالغانچى ئەمەس، بىدئەتچى تېخىمۇ ئەمەس، ھەقىقى ئالىم، ئابىد، زاھىدلاردۇر، ئۇلار ئۆلۈمنى سورىيالايدۇ.

ئاللاھقا ئىشىنىپ، قۇرئان، ھەدىس بويىچە ماڭغان ئەقىدە، ئېتىقاددا ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە بولغان، ئىبادەت ئەمەللىرىنى شەرئەت يولىورۇقى بويىچە، ئېلىپ بارغان، بارلىق بۇيرۇق چەكلىمىلەرگە قادىر بولۇشچە، ئەمەل قىلغان، تەقۋادار كىشى گەرچە كارامەت بېرىلمىسىمۇ، يەنىلا ئەۋلىيا، ئاللاھنىڭ دوستى، بۇلار ئامىدۇر. كارامەت بېرىلگەن ھەقكە دەۋەت بېرىلگەنلەر بولسا، خاس كىشىلەردۇر، ئاللاھدىن باشقىنى زادى كۆزلىمەيدۇ، ئاسماندا ئۇچسىمۇ، ئوتتا كۆيسىمۇ، سۇ يۈزىدە ئايىغى نەم بولماي، يۈگۈرۈپ ماڭسىمۇ غەيىبدىن داۋا قىلىپ، بەزى ئىشلارنى بىلىپ قالسىمۇ، كېسەللەرنى بىر سىلاپلا ساقايتىدىغان تەقدىرىدىمۇ يەنىلا قۇرئان، ھەدىسكە ئويغۇن كەلمىسە، ئۇنىڭغا ئەگەشمەيمىز، ئېتىقاد قىلمايمىز، ئۇنى، ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ئۇ كارامەتىمۇ، يا ئاھانەتىمۇ، دەججال

شەيتانغا بەرگەندەك، سىناقمۇ، تەدرىجى ھالاك قىلىشمۇ، بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ، بىز پەقەت قۇرئان، ھەدىسكىلا ئېتىقاد قىلىپ، ئەمەل قىلىپ، گەرچە بىرەر سىرلىق ئىشلارنى كۆرمىسەكمۇ، كارامەت بېرىلمىسىمۇ، ئۆز يولىمىزدا مېڭىۋېرىمىز، قالغىنىنى قىيامەتتە بىلىمىز، ئاللاھ ئالىمدۇر.

سۈرە مۇنافىقۇن، ھەرقانداق بىر مۇسۇلمان، قۇرئاننى ئوقۇپ، بۇ سۈرىگە كەلگەندە، مۇناپىقلار توغرىسىدا توختىلىدۇ. تەپەككۇر قىلىدۇ، چارە ــ ئامال بىلەن ئۇلاردىن قاتتىق ھەزەر قىلىدۇ، شۇنداقلا ئۆزىنىمۇ بۇ خىسلەتتىن ساقلايدۇ، چۈنكى، ھەزەر قىلىشقا بۇنداق بولۇپ قېلىشدىن ساقلىنىشقا مەخسۇس يوليورۇق، بۇيرۇقلار بار. ھازىر ئۇلار، ئاجايىپ تەرەققي قىلىپ كەتتى، خۇددى بۇ مۇناپىقلار زامانىدەك، شۇنداقتىمۇ ھەزەر قىلغىلى بولىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، تاقىتسىز يەتمەيدىغان ئىشقا بۇيرىمايدۇ، ئۇلار، تېلېفون ئارقىلىق تېلېفونىنى نازارەت قىلىش، كومپيۇتېرنى كۆزىتىش، ئاۋاز، سۆزلەرنى خاتىرلەش، سۈنئي ھەمراھقىچە جاسۇسلۇق قىلىدۇ. بىزمۇ، بۇ خىل ئىلىم ــ پەندىن پايدىلانساق، تاقابىل تۇرساق، ھەزەر قىلىشنى بىلسەك بولىدۇ. شۇڭا، مۇشۇنداق كىتابلار يېزىلىۋاتىدۇ، ئاللاھ، يالغۇز تەۋھىد، مۆجىزىنى ئاتا قىلماستىن، بۇ ئىلىم ــ پەن، تەرەققىياتلاردىن بىز مۇسۇلمانلارغىمۇ نۇرغۇن پايدىلىق شارائىتلارنى، قۇلايلىقلارنى يارىتىپ بەردى، نېئىمەتتىن پايدىلىنىپ، شۇكرى قىلمىسا، ئۇ تېزلا قولدىن كېتىپ قالىدۇ، ھۇشىا تۇرۇڭ.

مۇھىم بىر ئەسكەرتىش، بىز مۇسۇلمان، بىزنى ھېچكىشى كاپىر، دىنسىز دېمەيدۇ، ئەمدى، بىرلا ئىش قالدى، ئۇ بولسىمۇ، مۇناپىق بولۇش، ئەگەر مەن ئۆزۈمنىڭ مۇناپىق ئەمەسلىكىمنى دۇنيادىن مۇناپىق بولماي كېتىشىمنى بىلسەم، بۇنىڭدىن ئارتۇق خۇشاللىق، بەختە بولماس، چۈنكى، بۇ دېگەن، جەننەت بىلەن بىشارەت بېرىشكە ئوخشايدۇ، شۇنداق، مۇسۇلمان بىلەن كاپىر، دىنسىزلىق ئوتتۇرىدا پەقەت مۇناپىقلىق قالدى. ئەگەر، سىلەرمۇ مۇناپىق بولمىساڭلار، مۇسۇلمان ھېسابلىنىپ، جەننەتكە كىرىسىلەر، چۈنكى، سىلەر مەن مۇسۇلمان دەپ داۋا قىلىسىلەر، ئەمما، بۇ ۋېۋىسكا جەھەتتىن نامدا بولماستىن، ھەقىقى بولۇش، لۇغەت جەھەتتىن بولماستىن، ھەقىقى بولۇش، دۇنيالىق ئۇچۇن بولماستىن ئاخىرەت ئۇچۇن بولۇش لازىم. ھەربىر سۆز، داۋانىڭ ئەمەلىيىتى، دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججىتى بولىدۇ، قېنى ھۆججىتىڭلارنى كەلتۈرۈڭلار دەيدىغان كۈندىن قورقۇڭ.

سۈرە تاغابۇندا، كىشىنى مۇناپىق بولۇپ قېلىشدىن تېخىمۇ ھەزەر قىلدۇرىدۇ، قاراڭ. ئى مۆئمىنلەر، سىلەرنىڭ ئايالىرىڭلاردىن، بالىلىرىڭلاردىن سىلەرگە دۈشمەن بولىدىغانلارمۇ بار، ئۇلاردىن ئېھتىيات قىلىڭلار، (دۈشمەن دېگەن، خوتۇن، بالا بولسىمۇ ئېھتىيات قىلىش لازىم) ئەگەر ئۇلارنى ئەپۇ قىلساڭلار، كەچۈرسەڭلار، ئۆتىۋەتسەڭلار، ئاللاھ، سىلەرنى كەچۈرىدۇ، مەغپىرەت قىلىدۇ، ئاللاھ ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچى، سىلەرنىڭ بالىلىرىڭلار، مالىلىرىڭلار، پىتنە، سىناق، ئازدۇرغۇچى، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا كاتتا ساۋاب بار، 15 ــ ئايەت.

سىلەر شۇ ساۋابنى، ئاللاھنى، جامالىنى كۆزلەڭلار، بۇ ئايەتلەر بىر قىسىم ساھابىلەر مەككىدە، بىلىلار، مالىلار خاپىلىقىدىن ھىجرەت قىلالمايدۇ، كېيىن قالىدۇ، ئۇلار چىققاندا، بۇرۇن چىققانلار دانا، ئالىم بولۇپ، يۇقىرى مەرتىۋىگە، ئاخىرەتتىمۇ ئۈستۈن دەرىجىگە ئېرىشپ بولىدۇ. قۇرئان، مەخسۇس ئۇلارنى مەدھىيەلەپ ماختايدۇ، ئۇلار، خوتۇن ــ بالىلىرىغا قىلىچنى كۆتۈرۈپ، مانا بۇ خاتالىق، سەنلەر سەۋەبىدىن بولدى دەپ ئۆلتۈرگىلى يۈگۈرىدۇ، دەل شۇ چاغدا بۇ ئايەت چۈشكەن، ئاندىن ئۇلار ئەپۇ

قىلغان. بۇ ئايەتتىكى ئەھۋاللار، مەڭگۈ شۇنداق بولۇپ تۇرىدىكەن، ھەدىسلەردىمۇ دۇنايدىن، ئايال كىشىدىن ھەزەر قىلدۇرىدۇ، پىتنە، سىناق، ھەتتا كۈپرىلىق كېلىپ چىقىدىكەن، زاھىد بول.

ئەنە شۇنداق پىتنە _ پاساتقا، كۈپرىلىققا، ئاسىيلىققا، ساۋابدىن مەھرۇم قويۇشقا سە ۋەب بولىدىغان، ھەق، ھىدايەتتىن، ئىلغار خىزمەتتىن توسۇپ قويىدىغان، ئايالىنى تالاق قىلسۇن دەپ سۈرە تالاق، بۇ سۈرىگە ئەگىشىپ كەلدى. نۇرغۇن ھەقىقەتچى زاھىدلار، شۇنداق دەلىللەيدۇ، ئەمما، بۇنى سەن توي قىلىشتىن، بالىلىق بولۇشتىن بۇرۇن ئويلىشىڭ لازىم، ئۇ چاغدا سەندە بۇ ئىلىم نېمە قىلسۇن، ئۇرۇن گەپنى قويۇپ، مۇشۇ سۈرىنىڭ خۇلاسىسى، ھۆكمىنى ئاڭلا.

1. تالاق قىلىنغان ئايال، ھەيزى كۆرسە، ئىددىتى ئۈچ ھەيز كۆرۈش.

2. خۇسۇسى بەزى زۆرۈر ئەھۋالدىن باشقا چاغدا ئىددەت، مەرگىلىدە، ئۆيدىن سىرتقا چىقمايدۇ.

3. ئىددەت توشۇش ئالدىدا، ئەر يا چىرايلىق قويۇپ بېرىش، ياكى قايتا يارىشىۋېلىش لازىم. بۇ ئۇنىڭ ئىختىيارى.

4. مەيلى ياراشسۇن، مەيلى قويۇپ بەرسۇن، گۇۋاھچى كەلتۈرسۇن.

5. ھەيزى كۆرمەيدىغان، ھەيزىدىن ئۈمىد ئۈزگەن ئاياللار، ئىددىتى ئۈچ ئايدۇر، ئون كۈنى يوقتۇر.

6. ھاملدار ئايالنىڭ ئىددىتى، ئېرى ئۆلگەن بولسىمۇ، تۇغقان ھامان توشىدۇ.

7. بالا ئېمىتكەن ئايالغا ئېمىتىش ھەققى بېرىش لازىم.

8. بايلار بايچە، پېقىر پېقىرچە نەپىقە بېرىدۇ.

بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرىدا، يەتتە ئاسمانىنى يارىتىپ، يەتتە زېمىنىمۇ شۇنداق يەتتە قىلىپ ياراتقانلىقى بار، بۇ مەسىلىدە بىز توختالغان، بۇنىڭ توغرىسىنى بىر ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، بۇ يەتتە دېگەنلىك، خاسلىق ئەمەس، يەتتىدىن ئارتۇق ئەمەس، دېگەنلىك ئەمەس. بەلكى، بۇ جايدا، ھازىر بۇنداق زېمىنىدىن 300 مىليوندىن ئارتۇقراق مەۋجۇد بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ، بىز پەقەت، قۇياش سىستېمىسىدىكى بىر دانە زېمىندا ياشاۋاتىمىز، ئۇ يەتتە پىلانېتمۇ يەتتە قۇرۇقلۇقمۇ، يەتتە قەۋەتمۇ زادى قايسى يەتتە بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ. سىلەر بۇ يەتتىدىلا توختاپ قالماي، ئاللاھ، ئاساس سېلىپ، بەرگەندىن، سىلەرگە نامەلۇم، كۆزۈڭلار كۆرمەيدىغان يەنە زېمىنلارنى سۆزلەپ بەرگەندىكىن، قالغىنىنى ئۆزۈڭلار تېپىڭلار. بۇ ئايەتتە، ئاشۇنداق كۆپ زېمىن، پىلانېتلارنىڭ بارلىقىغا، پەلەك ئېلىمغا ئىشارەت باردۇر.

شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەگەر مەن بۇ ئايەتنى ھەقىقى تەپسىر قىلىپ بەرسەم، مېنى چالما، تاشلاردا رىجىم قىلىۋېتسىلەر دېگەن. توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچى، سىلەر تەتقىق قىلىپ، ئىزدەنگۈچى، بىز بولساق ئەجەل توشسا ئاخىرەتكە كەتكۈچى.

سۈرە تەھرىمدە بولسا، ئاللاھ، ھالال قىلىپ بەرگەن نەرسىنى ئۆزلىكىمىزدىن ھارام قىلىۋالماسلىقىمىز بار، ئەگەر ھالال _ ھارام ئىككى ھۆكۈم تاقىشىپ قالسا، ھالالنى ئال، چۈنكى، ئاللاھ ئاساننى ئىرادە قىلىدۇ، شۇنداقلا، ھەممە نەرسىنىڭ ئەسلى ھالالدۇر. بۇ ئۇسۇل قائىدىسى، ئۇسەيمىيىن رص نىڭ سۆزى، تەقۋالىق، ئاللاھ ئاتا قىلسا، رەھمەت پەزلى بىلەن ئاسان ئىشلاردىمۇ

بولىۋېرىدۇ. سەن تەس ئىشنى قىلغانغا تەقۋا بولۇپ قالمايسەن، بەزىلەر قېيىننى تاللىساڭ، تەقۋا بولسەن، قىيامەتتە ھېسابنى ئاسان بېرىسەن دەيدۇ. توغرىسىنى ئاللاھ ئوبدان بىلىدۇ

بۇ ئىختىلاپلار ئارىسىدا قىيامەت كۈنى ھۆكۈم قىلىدۇ، ئىجتىهاددا توغرا قىلغانلار، ئىككى خاتالاشقانلار، بىر ئەجىر ئالىدۇ، بۇ ئاللاھنىڭ پەزلى، مەخسەت، ئۆزىچىلا سوپى بولمەن، تەقۋا بولمەن دەپ قۇرئان، ھەدىس، مۇسۇلمانلار ئىجماسىدىن چىقىپ، شەرىئەت نۇرىدىن، تەرىقەت، ھەقىقەت، ئۇ، بۇ دېگەن. زۇلمەتكە چىقىپ، ئاخىرىدا ئىماندىن، ساۋابدىن قۇرۇق قېلىپ، ئۆزىنى بولسا، توغرا يولدا گۇمان قىلىپ، ئەڭ چوڭ زىيان تارتقۇچى بولمايلى دېمەكچى، توغرىسى قۇرئان، ھەدىس.

يەنە بىر مەسىلە، بۇ سۈرىدە، 5 ــ ئايەتتە، رەسۇلۇللاھقا ئەگەر ئايالىنى قويۇۋەتسە، ھازىرقى ئاياللىرىدىن ياخشى بويسۇنغۇچى، ئىمان ئېيتقۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى، تۆۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، روزا تۇتقۇچى چوكانلارنى، قىزلارنى ئېلىپ بېرىشى مۇمكىن، دېگەن ھەدىستە، رەسۇلۇللاھ، ئاياللىرىنى ماختايدۇ، خەدىچە، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار توغرىسىدا نۇرغۇن ھەدىسلەر بار، ئائىشەنىڭ پەزلى، قالغان ئاياللار ئۈستىگە، خۇددى قالغان تاماق ئۈستىدىكى شورپىغا ئوخشاش دېگەن. مەخسەت، بۇلارنى ئەڭ ياخشى دېگەن تۇرسا، ئايەتتىكى ئۇلاردىن ياخشى قايسى ئايالنى ئېلىپ بېرىدۇ؟ بىر ھەدىستە خەدىچە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئۆيى، مەريەم، ئاسىيەنىڭ ئۆيى قېشىدا دېگەن بار، مانا مۇشۇنداق دەلىلگە ۋە ئايەتتىكى ئاللاھ تەرىپىدىن كەلگەن ئەسا يەنى مۇمكىن دېگەن سۆزمۇ بىر ۋەدە بولۇپ، ئاللاھ، چوقۇم ئىجرا قىلىدۇ دېگەن. دەلىل بىلەن بەزى ھەدىسلەردە مەريەم، ئاسىيە، مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاچىسى، ماڭا بېرىلىدۇ دېگەن بار. ئەنە شۇنداق دەلىللەر بىلەن ئايەتتىكى قىز مەريەم، چوكان بولسا، ئاسىيەنى كۆزدە تۇتىدۇ، بۇلار قىيامەتتە رەسۇلۇللاھقا ئېلىپ بېرىلىدۇ، دېگەن. ئىبنى كەسىر، تارىخ ۋە تەپسىردە كەلگەن.

8 ــ ئايەتتە، **ئى مۆئمىنلەر، ئاللاھقا سەمىمى تۆۋبە قىلىڭلار، ئۈمۈددىكى، ئاللاھ، سىلەرنىڭ گۇناھىڭلارنى يوققا چىقىرىدۇ، سىلەرنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ** دېگەن توغرىسىدا

بۇ جايدىكى نەسۇھا، يالغانچى، كاززاپلار دېگەندەك، بىرەر كىشىنىڭ ئىسمى ئەمەس، ئۇنىڭ ھەممىسى ھېكايە، چۆچەك، بۇ نەسۇھ دېگەن سۆز نەسىھەت دېگەن مەنىدە، ئىگىسىنى نەسىھەت قىلىپ گۇناھىدىن توسقىدەك، قايتا گۇناھ قىلمىغۇدەك تۆۋبە دېگەن بولىدۇ، يەنى، سەمىمىي، بۇنداق تۆۋبىگە مۇنداق شەرتلەر لازىم بولىدۇ.

1. ئۆتۈپ كەتكەن گۇناھقا قاتتىق پۇشايمان قىلىش، ئاللاھدىن كەچۈرۈم بولۇشنى، ئەپۇ قىلىشنى، مەغپىرەت سوراش

2. پەرىزلەرنى ئادا قىلىش، بەزىسىنى قايتا قىلىش، تولۇقلاش، نەپلە ئىبادەت ئارقىلىق نۇقسانىنى تولۇقلاش.

3. زۇلۇمنى، يەنى ھەققىنى قايتۇرۇش، رازى قىلىش.

4. كىشى ھەققى بولسا، قايتۇرۇش، رازى قىلىش، ھەتتا، ماددى، مەنىۋى بولسۇن، ھەممىنى قايتۇرۇش.

5. ئىككىنچى گۇناھقا قايتا بارماسلىق، قەتئىي قىلماسلىق.
6. ئاللاھقا ئاسىي بولغاندا، نەپسىڭنى پەرۋىش قىلغاندەك، تائەت ـ ئىبادەتنىمۇ نەپسىڭنى پەرۋىش قىلىش، تەربىيلەش، باشقىلارنى تەجرىبەگە بىلەن قايىل قىلىپ، گۇناھدىن توسۇش.

سۈرە مۇلۇكدىن ۋەلمۇرسەلاتقىچە بولغان تەپسىردىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي بۇ سۈرىلەردىكى بسم الله الرحمن الرحيم توغرىسىدا توختىلىپ، مۇنداق رەھمەتلەرنى يازىدۇ.

سۈرە مۇلۇكتىكى رەھمەت، بارلىق پادىشاھلىق، ھۆكمرانلىق، پەقەت ئاللاھقا خاس بولۇش، ھەممە، ئاللاھنىڭ ئىلىكىدە بولۇپ، بۇ ئەلۋەتتە، ئىنسانلار ئۈچۈن رەھمەت، ئىنسانلار ئىنسانلارغا ئەمەس، بەلكى ئاللاھقىلا چوقۇنۇش، بويسۇنۇش لازىم. شۇنداقلا، بۇ سۈرىدە، ئىنساننى رەزىل ئەخلاق، يامان ئەمەللەردىن تازىلايدۇ، چۈنكى بۇ سۈرىدە قاتتىق ئازاب، ئۇلارنىڭ دەردى، ئۆتمۈشىنى يەنى ھالاك بولغانلارنى ئەسلىتىش بار، ئىلىم، رەھمىتى بار. شامالللارنى بويسۇندۇرۇش، قۇشلار تەتقىقاتى بار.

سۈرە قەلەمدە بولسا، قەلەمنىڭ ئۆزى چوڭ رەھمەتتۇر، ئىلىملار، كىتابلار قەلەم بىلەن نەشر بولىدۇ، ئۇ، مائارىپنىڭ ئاساسى، شۇڭا، ئاللاھ، قەلەم بىلەن قەسەم قىلغاندۇر.

يۇلتۇز، قۇياش، ئاي بىلەن قەسەم قىلغان بولسا، قەلەم، ئۇلاردەك مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ، ئەگەر تۇنجى قېتىمقى «لەۋھۇل» قەلەم بىلەن قەسەم قىلسا، بۇ تېخىمۇ كاتتا بولىدۇ، بۇ سۈرىدە بېخىللىقنى سۆكۈپ، سېخىيلىققا قىزىقتۇرۇلغان، تارىخ جەھەتتىن ئاچچىق ساۋاق بار.

سۈرە قەلەمدە، بىر بۆلۈك كىشىلەر ھالاك بولسا، بۇ سۈرە ھەققىدە پۈتۈن ئالەم ھالاك بولۇش بار، بۇ يامانلىقنىڭ تۈزكورلۇقنىڭ ئاقىۋىتىنى تېخىمۇ رۇشەن بايان قىلىدۇ، قىيامەت كۆرنىشى باردۇر. كىتابنىڭ ئوڭ، سول تەرەپىدىن كېلىشى، ئالدىن ئۇقتۇرۇلغان بۇ زور نېئمەتتۇر، قۇرئان توغرىسىدا ئاللاھ دېمىگەننى دېسە، جان تومۇرنى ئۈزۈۋېتىدۇ، بۇ، ئىسلام مۇسۇلمانلار ئۈچۈندۇر، سۈرە مائارىجدا بولسا، نۇر، پەرىشتە ئىلمى، نۇر تېزلىكى، ئىنسانىنىڭ بىر قىسىم يامان ئاقىۋىتى سۆزلىنىدۇ. ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك ئون نەچچە قانۇن سۆزلىنىدۇ، نەپسىنى تەربىيلەش، ئۇنى پاكلاش، تەرەققى قىلدۇرۇپ، يۇقىرى ئۆرلىتىش، ئەمەللىرى بار، شۇڭا بۇ سۈرە مائارىج، سۈرە نۇھدا بولسا، ھەقىقەت، باتىلنىڭ كۆرىشى، كۆپرى ئىمان، تائەت، مەئسىيەت، نېئمەت، ئازاب سۆزلىنىدۇ. تارىخدىن ئاچچىق ساۋاق، ئىبرەتلەر بار، سۈرە مۇددەسسىر، مۇززەممىلدە بولسا، نەپسى، روھ نۇرلىنىشى بار، كېچە قىيامى سۆزلىنىدۇ. نەپسىنى ئۆلتۈرۈش چارىسى، ۋەھى، ئىلھام مەسىلىسى، سۈرە قىيامەتتە تاپا، مالامەت قىلغۇچى، نەپسى سۆزلەنسە، سۈرە ئىنساندا كامال تاپقان نەفسى سۆزلىنىدۇ، كېيىن بولسا، ئارام تاپقان نەپسىمۇ سۆزلىنىدۇ.

ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، پۈتۈن ئاسمان ـ زېمىننىڭ پادىشاھلىقى ئىلىكىدە بولغان، ئاللاھنىڭ بەرىكىتى بۇيۇكتۇر. ئاللاھ، ھەر نەرسىگە قادىردۇر دېگەن بىرىنچى ئايەتنى، 30 ئايەت ھەممىسى تەپسىرلەيدۇ. ئېلىكىدە مۇلۇك، پادىشاھلىق بولۇش دېگەنلىك، كېيىنكى ئايەتلەردىكى كائىناتنى

يارىتىش، ئۆلۈم، ھاياتلىق يارىتىش، سىناش، يەتتە ئاسمانىنى يارىتىش، ئۇلارغا زىننەت بېرىش، شەيتانلارنى باشقۇرۇپ، مۇلكىدىن قوغلاش، جەھەننەمگە سېلىش، ئاگاھلاندۇرغۇچى ئەلچى ئەۋەتىش، ھېساب، سوراق ــ سۇئال قىلىش، گۇناھلارغا ئېتىراپ قىلدۇرۇش، ياخشىلارنى مۇكاپاتلاش، جەننەتنى بېرىش، قەلبدىكى سىرلارنى بىلىش، زېمىننى بويسۇندۇرۇش، رىزىق بېرىش، شۈكرى قىلمىسا ئىگىسىنى تونىمىسا، تاش ياغدۇرۇش، قۇشلارنى ھاۋادا ئۆچۈرۈپ، تۇتۇپ تۇرۇش، ھىدايەت ھەق يول كۆرسىتىش، قۇلاق، كۆز، يۈرەك يارىتىپ بېرىش، قايتا تىرىلدۈرۈش، دوستىغا ئىگە بولۇش، دۈشمىنىنى ھالاك قىلىش، ھاياتلىق مەنبەسى دۇنيانىڭ ئانىسى، سۇلارنى ئاقتۇرۇپ بېرىشلەر، ھەممىسى ئاشۇ پادىشاھلىققا، مۇلۇككە تەۋە ھەم تەپسىر بولىدۇ. بۇلارمۇ رەھمەتتۇر.

ئۆلۈمنى يارىتىش، ئۇنى ئايەتتە ھاياتتىن بۇرۇن كەلتۈرۈش سەۋەبى ۋە ھېكمىتى مۇنداق، ئۆلۈممۇ رەھمەتتۇر، نېئىمەتتۇر، ئۆلۈم بولمىسا، ھاياتلاردا ھاياتلىق قىيىن بو لىدۇ. ھەم ھاياتلىق يولى ئېتىلىپ قالىدۇ، ئۇزۇن قالماي زادى ھالاك بولىدۇ، نۇرغۇن ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر ھاياتلىقلىرىنى ئۇششاق جانلىقلارنى ئۆلۈم بىلەن تىزگىنلىمىسە، پۈتۈن زېمىنغا يامراپ، ئازاب سالىدۇ، ئۆلۈم خالى قىلىشتۇر، ھاياتلىق بولسا، زىننەتتۇر، ئەگەر خورما ۋە باشقا ئۆسۈملۈكلەرنى چاقلىشىدىن توسۇپ تۇرمىسا، ئۇچۇپ يۈرگەن، ھەممە ھاياتلىق چاقلاشسا، ئۇ چاغدا زېمىنغا سېغماي قالىدۇ. ھەممىسى، ئۆسۈملۈك، ئۇرۇق، دەرەخ بولۇپ كېتىدۇ، ئەگەر كىشىلەر يەۋاتقان بېلىقلار، ھايۋانلار يەۋالغان، بېلىقلار ئۆلۈۋاتقان، يوقۇلۇۋاتقان بېلىقلار، ھايات قالسا، پۈتۈن دېڭىز، بېلىق بولۇپ، قېتىپ قالىدۇ، ھاياتلىق يەنىلا ئاخىرلىشىدۇ.

ئەگەر، ھەرە، چۈشەن، بۈرگىدەك، چاشقاندەك نەرسىلەرنى يوقىتىپ تۇرمىسا، ئۇلار ئۆلمىسە، قانداق بولارسىز ئەگەر مىكروپ، ۋىرۇسلار يوقىتىلماي بىر ھەپتە داۋام قىلسا، كۆپەيسە، بىر ئاي كۆپەيسە ھەممىسى ۋابادا ئۆلىدۇ، ھاياتلىق يەنىلا ئاخىرلىشىدۇ، داۋالاش ئۇنۇم بەرمەيدۇ.

بىر قىسىم ۋابا مىكروپى، ۋىرۇسلار، 20 يىلدا ئاران 20 مىنۇتلا كۆپىيىدىكەن، ئەگەر بىر يىل كۆپەيسە، بەش دېگەن سانىنىڭ ئالدىغا 21 نۆلنى قويسا بولىدىغان سانلاردا، نەچچە تونىا كۆپىيىدىكەن، بۇ چاغدىمۇ، ھاياتلىق يەنىلا ئاخىرلىشىدۇ، ئۆلۈم بۇنى تىزگىنلەيدۇ.

پىل نەسلىنى ئاللاھ تىزگىنلەيدۇ، ئۇ 20 يىلدا بىر قېتىم تۇغىدۇ، ئەگەر ئۇ يىلدا تۇغسا، ئۇزۇن قالماي بىر نەچچە ئەسىردىلا، زېمىنغا پىللار تولۇپ كېتىدۇ، چېكەتكە، زىرائەتلەرنى يەيدۇ، تاپالمىسا، ئۆز ــ ئۆزىنى يەيدۇ ياكى بىر خىل قۇشلار ئۇنى يەيدۇ.

بۇنداق بولمىغاندا، ئىنسانلار نېمە يەيدۇ؟

بەزى جانلىقلار، دېڭىزدا يىلىغا 60 مىليون تۇخۇم تۇغىدىكەن، ئەگەر بۇلار ئۆلۈپ، ئوزۇق بولۇپ تۇرمىسا، بۇ جانلىق يەرشارىنى ئىگىلەيدۇ، ئۆلۈم رەھمەتتۇر، بىر قىسىم ھايۋانلار، يەنە بىرخىل ھايۋانلاردا جان بېقىپ ياشايدۇ، ئۇنىڭ رىزقى شۇلارنى يىيىش، ئەگەر ئوزۇق مەنبەسى يوقالسا ياكى ئۆلمىسە، ئۇلار ئۆلىدۇ، خۇددى مىكروپ، ۋىرۇس ئۆلمىسە، بىز ئۆلگەندەك، ئۆلۈم، مۇئمىننى ئارام، راھەت ئالدۇرغۇچى، جەننەتكە ئاپارغۇچى، مەڭگۈلۈك ئالەمگە ئاپىرىدۇ، ئاللاھ بىلەن ئۇچراشتۇرىدۇ، ئۇ رەھمەت، ئۇ نېئىمەتتۇر.

ھەقىقەتەن، دۇنيا ئاسمىنىنى، يۇلتۇزلار بىلەن زىننەت قىلدۇق دېگەن ئايەتكە تەنتاۋى

رەھمەھۇللا ئەلەي ئىلگىركى بىز شەيتانلارنى ئاسمان خەۋىرىدىن ئايرىدۇق دېگەن ئايەتنى قوشۇپ، مۇنداق دەيدۇ. بىز بۇ زىننەت توغرىسىدا كۆپ توختالدۇق، سۈرەتلەرنىمۇ كەلتۈردۇق، بۇ جايدا بۇ زىننەت، شەيتانغا ئازاب، رېجىم بولدى، ئاخىرەتكە ھەم ئازاپ تەييارلىدۇق، شەيتانلار ئاجايىپ ـ غارايىپدىن ئايرىلغاندەك، ئەگەر سەن بۇ كىتابدىكى ئاسمان خەۋىرىنى، ئاستىرونومىيە ئىلمىنى سۆزلىسەڭ، بىر قىسىم كىشىلەر ماختايدۇ، قوللايدۇ، ئىمانى كۈچىيىدۇ، بىر قىسىم كىشىلەر يۈز ئۆرىيدۇ، پەرۋا قىلمايدۇ، بەلكى، سېنى ئەيىبلەپ، تىللايدۇ، ئەنە شۇلار بۇ ئېسىل خەۋەردىن ئاشۇ شەيتانلار ئايرىلغاندەك ئايرىلىپ كەتكەنلەر، قۇلقى گاس، قەلبى كورلاردۇر. كارىڭ بولمىسۇن، جەدەل قىلما، ئاخىرەتتە ئۇ، ئېسىت، ئىلىم بولغان بولسا، يا قۇلاق سېلىپ ئاڭلىغان بوسلام بۇنداق ئاقىۋەتكە، بۇنداق ئازابلىق كۈنگە قالماس ئىدىم دەپ كېتىدۇ. چۈنكى، بىز، قۇرئان، ھەدىس، ئىسلام دىنى توغرىسىدا مۇسۇلمانلار پايدىسى ئۈچۈن سۆزلىدۇق.

ئۇلار قاناتلىرىنى يايغان ۋە يىغقان ھالدا، ئۇچۇپ كېتىۋاتقان قۇشلارغا ئىبرەت كۆزى بىلەن قارىمامدۇ؟ ئۇچىۋاتقان قۇشلارنى، قاناتلىرىنى ئاچقان، يىغقان چاغدا، ئاللاھ، ئۆز قۇدرىتى بىلەن ساقلايدۇ، ئۇلار چۈشۈپ كەتمەيدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ ئايەتكە، سۇلايمانغا شامالنى بويسۇندۇرۇپ بەردۇق، ئۇ ئەتىگىنى تاماق ۋاختىدا بىر ئايلىق ئاخشىمى بىر ئايلىق مۇساپىنى باساتتى، دېگەن ئايەتنى ۋە شامالنى بويسۇندۇرۇپ بەردۇق دېگەن ئايەتنى، شامالار يۆنىلىشىدە ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە ئالامەت بار دېگەن ئايەتنى، ھايۋاناتلار، قۇشلار تەتقىقاتى مەسىلىلىرىنى كەلتۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ. مانا بۇ ھاۋا ئىلمى، شامال ئىلمى، قۇشلار تەتقىقاتى، ئۇچۇش تەتقىقاتى، ئۇچۇش ئىلمى، ئىنسانلار بۇنداق ئۇچۇشقا ئۇچقان نەرسىلەرگە قاراشقا تەكلىپ قىلىنسا، ئاندىن ئۇ خۇددى ئۇچۇشقا تەكلىپ قىلىنغاندەك بولىدۇ. زېھنىگە ئۇچۇش كىرىۋالىدۇ. خۇددى، ئۆز ۋاختىدا 16 ـ ئەسىردە ئىتالىيىلىك ئەر جىيمىس، ئۇچماقچى بولۇپ، قۇشلار قانىتىدەك چوڭ ئىككى قانات تەييارلاپ دېڭىزدىن ئۆتمەن دەپ، سەكىرەپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، كېيىن، ئالبانىيىلىك بىر راھىب، ئۇچمەن دەپ، ئۆلۈپ كېتىدۇ، كېيىن، فرانسىيە مەركىزى ئۇچۇشنى قارار قىلىپ، ئازتولا ئۇتۇق قازىنىدۇ.

ئىسلام ئالىمى، ئابباس ئىبنى فىرناس، سەھىيەلجەۋھەرى دېگەن كتابىنىڭ ئىگىسى، بۇمۇ ئۇچۇشنى سىناش جەريانىدا ئۆلۈپ كېتىدۇ. ئەمما، بۇ تۆت كىشى ئۇچۇشقا ئۆلگە بولۇپ قالىدۇ، كېيىن، ئىنسانلار قۇشتەك قاناتتا ئۇچۇش مۇمكىن ئەمەسلىكىنى، ئۇنداق ئالاھىدە لايىھەلەش، ئورۇنلاشتۇرۇش، ئىنسانىدا يوقلىقىنى، ئىنسانىنىڭ بېشىمۇ قۇشلار تۇمشۇقىدەك ھاۋادا ئۇچۇشقا ماس ئەمەسلىكىنمى ھېس قىلىپ، 1713 ـ يىلى، قۇشتەك ئۇچۇش ئەمەلدىن قالىدۇ، كېيىن، بىز يۇقىرىدا سۆرە دۇخاندا سۆزلىگەن گاز شارى ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. 1782 ـ يىلى كەشپ قىلىنىدۇ، بۇ خۇددى سۇدا كېمە ياسالغاندەك، چوقۇم ھاۋا، ئاتموسفېرا بېسىمى، لەيلىتىش كۈچى، كۆتۈرۈشى لازىم ئىكەن دەپ، ھاۋادىن يەڭگىل قىلىش ئۈچۈن ھەجمىنى چوڭ، نەچچە يۈز مېتىر قىلىپ ياسىلىدۇ، لەيلىتىش كۈچىدىن پايدىلىنىدۇ، بۇ ھازىر فىزىكا ئىلمى ساھەسىدە سۆزلىنىدۇ.

كېيىن 1891 ـ يىلى، لىلىيەنتال ئىسىملىك بىرسى، يەنە قۇشلاردەك

ئۇچىمەن دەپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، كېيىن، ئامېرىكىلىق ئاكا ـ ئۇكا ئىككى ياش ۋەيلبور ۋە ئورفىل رايىت دېگەنلەر 1905 ـ يىلى، 38 مىنۇتتا 24 مىيل مۇساپىنى، يەنى 46 كىلومېتىر مۇساپىنى ھاۋادا ئۇچۇپ نەتىجە قازىنىدۇ، بۇلار تۇنجى بولۇپ، ئۇلىگە بولغانلار بولۇپ قالىدۇ. كېيىن بۇلار نۇرغۇن ئاۋارىچىلىقلارغا يولۇقۇپ، قوۋۇرغىلىرى سۇنۇپ، ئاخىرى 1909 ـ يىلى ئۇچۇشتا سىناقدىن ئۆتىدۇ، دۆلەت بۇلارغا 25 مىڭ ئامېرىكا دوللار بىلەن مۇكاپات بېرىدۇ، شۇ چاغدا ۋەيلبور رايىت بىر سائەت 45 مىنۇت 22 سېكۇنت ئۇچۇپ، 61 مىيل مۇساپىنى بېسىپ ئۆتىدۇ. كېيىن، ئالبانىيىلىكلەر، گاز شارىنى كەشپ قىلىدۇ، كېيىن بۇ ئۇچۇشلار تۇنجى قېتىم ئايرۇپلان ياسالغىچە تەرەققى قىلىدۇ. 1910 ـ يىلدىن ھازىرغىچە 100 يىل جەريانىدا بۇ ئۇچۇش، خىلمۇ ـ خىل ئايرۇپلان، ھەتتا 500 كىشىلىك يولۇچىلار ئايرۇپلانىغا، ئۇرۇشتا ئىشلىتىلىدىغان بومبارداىمانچى ئايرۇپلانغا، تىك ئۇچار ۋە مەخسۇس ئۇرۇشتا، رادارغا چۈشمەي ئۇچىدىغان ئايرۇپلانغا، مانا ھازىر، سۈنئىي ھەمرا قويۇپ بېرىش، ئالەم كېمىسى بىلەن ئالەم بوشلۇقىغا، ھاۋا، ئاتموسفېرادىن بۆسۈپ ئۆتۈپ، ئالەم بوشلۇقىغا چىقىشقا قەدەر تەرەققي قىلدى، بىر سېكۇنتتا، ھاۋا تەۋەلىكىدە، 10 كىلومېتىر سۈرئىتتە تېز ماڭالىغىدەك بولدى.

ھازىر، پەقەت يېقىلغۇ كۈچىگە تايىنىپلا، ئۇچۇۋاتىدۇ، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، خيالى پەرەزنى ئوتتۇرىغا قويغاندەك، بۇ تېزلىك تېخمۇ سۈرئىتى ئاشسا، نەچچە سېكۇنتتىلا يەرشارىنى ئايلىنىپ چىققىلى بولىدۇ. مانا ھازىرمۇ نەچچە سائەتتە ئايلىنىپ چىقۋاتىدۇ، كىشىلەر تەرەققي قىلسا، تۇرمۇشى ياخشىلانسا، بۇنىڭدىن كېيىن، ئالەم بوشلۇقىغا پۇلى بار، ئىقتىدارى بار شەخسلەر سایاھەت قىلىدۇ، مەخسۇس ھازىرقىدەك بېكەتلەر، سایاھەت قىلدۇرۇش ئورۇنلىرى تەستىقلىنىدۇ. كىشىلەر كىرا بېرىپ، سایاھەت قىلىدىغان بولىدۇ، ئاللاھ خالسا، ئەنە شۇنداق تەتقىقات، تەجرىبە، ئىنسانلار پايدىسى ئۈچۈن، ھەرخىل دورا، زىرائەت ئۇرۇقلىرنى بوشلۇقتا تەجرىبە قىلىپ، پايدا ـ مەنپەئەت ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن، ئۇرۇشلاردا، ھۇجۇم قىلىشدا، كۈچ تېپىش ئۈچۈن، پۈتۈن يەرشارىنى، ھاۋا، دېڭىز، قۇرۇقلۇقنى بىرلا جايىنى كۆرگەندەك كۆرۈپ، كۈرۈتۈپ، ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن، ئاللاھ، بىزنى ئۇچۇشقا تەكلىپ قىلغان، سۈلايمان ئەلەيھىسسالامنى ئۇلىگە قىلغان، قۇشلارنى تەتقىقات ئورنى قىلغان، بىزلەرگە بولسا، قارىمامدۇ؟ دەپ تاپا قىلىپ، كايىغاندۇر.

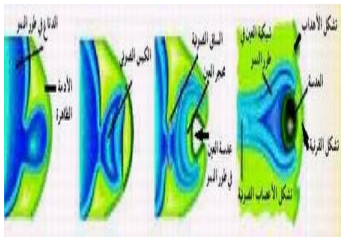

(كۆز سۈرىتى)

ئۇلارغا دېگىنكى، ئاللاھ سىلەرنى ياراتتى، سىلەرگە قۇلاق، كۆز، يۈرەكنى يارىتىپ بەردى، سىلەر ناھايىتى ئاز شۈكرى قىلسىلەر . بۇ ئايەت، بىئولوگىيە تەتقىقاتى، ھاياتلىق ئىلمى، تۆرەلمە ئىلمى، ئاۋاز ئىلمى، نۇر، ھەرىكەت ئىلمىغا مۇناسىۋەتلىك، چۈنكى، بۇنىڭدا يۈرەك، كۆز، قۇلاق تىلغا ئېلىنىدۇ. مانا بۇلارنى سىز ئاناتومىيىدىن، بىئولوگىيىدىن ھازىرقى ئىلغار فىلىملەردىن كۆرسىڭىز، ھەقىقى چۈشىنەلەيسىز، بۇ كىتابتىكى رەسىم، سۈرەتكە قارىڭ.

يۈرەك ئۆزىلا قانىنى ئايلاندۇرالمايدۇ، ئەلۋەتتە، قاندىكى ئاق قان، قىزىل قان ھۈجەيرىلىرى ئۆزلىرىمۇ توختىماي ھەرىكەتتە بولىدۇ، ئۆز خىزمىتىنى ئورۇنلايدۇ، قۇلاق بولسا، تاشقى، ئوتتۇرا، ئىچكى قۇلاق دەپ ئايرىلىدۇ، ئاۋاز دولقۇنىنى، سېزىم ھۈجەيرىلىرى نېرۋىغا، مېڭىگە قانداق يەتكۈزۈپ

بېرىدۇ؟ ئاندىن بىز ھەرخىل ئاۋازلارنى قانداق پەرىقلەندۈرەلەيمىز؟ بۇلارنى ئوبدان ئويلىنىپ، سىزدە مانا شۇنداق بىلىم بولمىغاچقا، ئۆز ئەزالىرىڭىزدىن خەۋەرسىز يۈرگەچكە، ئاز شۇكرى قىلسىزدە.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 221 ـ 232 بەتتىن، كۆز، نۇر، ھارارەت، ئىسسىقلىق، گىرادۇس ئۆلچىگۈچ، تېرمومېتىر، نۇرنىڭ سۇنۇشى، ھەسەن ـ ھۈسەن ئەھۋالى، نۇرنىڭ قايتىشى، سۈرەتنى توشۇشى، يەنى سىز ئەينەككە قارىڭ، قانداق بولۇپ، سۈرىتىڭىز ئەينەككە چۈشۈپ قالىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن فوتو ئاپارات سىزنىڭ، سۈرىتىڭىزنى ئېچىگە تارتىۋالىدۇ؟

مانا بۇ نۇر، نۇرنىڭ سۇنۇشى، نۇر قايتىشى. نۇرنىڭ خۇددى، تېلېۋىزوردا كۆرۈنگەن سۈرەتلەرنى توشۇپ يۈرگەندەك، سۈرەتنى، ئاۋازنى ئۇچۇرۇپ، توشۇپ تۇرىدۇ، سۈرەتلەر ئېقىپ يۈرىيدۇ. بۇلار بولسا، قۇرئاندىكى، نۇر، ئىسلام دىندىكى قايتا ـ قايتا سۆزلىنىدىغان نۇر، ئاسمانغا زىننەت، نۇر، نۇرنى نۇر بىلەن كۆرىدىغان كۆزگە مۇناسىۋەتلىك، كۆزنى قىلىپ بېرىپ، نۇرنى بەرمىسە، قانداق كۆرىدۇ؟ كۆزنىڭ ئۆزى، ئۇنىڭ كۆرۈشى، رەڭلەرنى پەرىق ئېتىشى، سېزىم ھۈجەيرىلىرى، نېرۋا، مېڭە ھۈجەيرىسى بىلەن بولغان ئالاقىسى، ئۇنىڭ مودىلىنى، سۈرىتىنى، خەرىتىسىنى، سېزىم يوللىرىنى، ئالاقىسىنى، ئاناتومىيىدىن كۆرۈلۈڭ، فىلمدىن كۆرۈلۈڭ، سۈرەتكە قارىڭ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ كۆز، بۇ ئاسمان زىننىتى، نۇر مەسىلىرىگە 225 ـ بەتتە، مىكرۇسكوپنى، كېيىن يېقىنلاشتۇرغۇچى سايمان، تېلىسكوپنى سۈرەتلىك سۆزلەيدۇ، بۇلارمۇ ئىسلام دىنىدا ئاللاھ، بۇرۇن ئوتتۇرىغا قويغان، بۈيرۇغان ھازىر بولسا، مۆجىزە خاراكتېرلىك قىززىق نۇختىغا ئايلانغان مەسىلە بولۇپ قالغان ئىشلاردۇر.

ئىككى ئالەمدە مۇسۇلمانلارغا پايدىلىق ئىشلار چوقۇم بۈيرۇلغان، سىز، بىز يەنىلا سەل قاراۋاتىمىز، شۇڭا شۇكرى ئازدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، قۇشلار توغرىسىدا يەنە بىر توختىلىدۇ، بارلىق ھايۋانلارنى يەنە بىر تەقسىم قىلىپ سۆزلەپ بولۇپ، قۇشنى مۇنداق بايان قىلىدۇ،

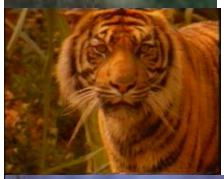

قۇشلارنىڭ تۇخۇمىدىن چىقىشى، بۇ باشلىنىشى، بۇ خىل قۇدرەت، ئىلاھى ئىلھامنى بىز توخۇ مەسىلىسىدە ئوتتۇرىغا قويغان، بۇ خىل تەتقىقاتنىمۇ مۆجىزلەر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى چىقىپ تۇرىدۇ، ئاندىن قۇشلار، قارىلغاچ، بۆدۈنە قۇشى، بۇلبۇل قاتارلىقلاردەك كۆچمەنلەر، ھىجرەت قىلمىغانلىرى بار. قىش پەسلى يېتىپ كېلىشىلا، ھاشارەت، ئوزۇقلىرى تۈگىسە، ئافرىقىدەك ئىسسىق جايلارغا كۆچۈپ كېتىدۇ، بۇلارغا مەخسۇس ئىلھام، يول خەرىتىسى، يۇلتۇزلار يول باشلايدۇ. ئاندىن قۇشلار، يىرتقۇچ، گۆشخور ۋە يىرتقۇچ ئەمەس، دانىلا يەيدىغان دەپ ئىككى قىسىم بولىدۇ، يىرتقۇچلار، ئاللاھنىڭ ھېكمىتى بىلەن، ئىنسانلار پايدىسى ئۈچۈن ئىككى قىسىم بولىدۇ، بىرسى كۈندۈزى ئۇۋلايدۇ، قارچۇغا، بۈركۈتتەك، يەنە بىرسى بولسا، كېچىسى ئۇۋلايدۇ، مۇشۇكىياپىلاقتەك، 236 ـ 241 ـ بەتكىچە، بۇ خىل قۇشلارنىڭ سۈرىتى كەلتۈرۈلگەن، ھارام ـ ھالالنى قوغدايدىغان قۇشلارنى يەيدىغان قۇشلارنى ئايرىۋالسۇن، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ئىلمى، ھېكمىتىنى تەتقىق قىلسۇن، ئېتىقاد، ئىمانى كۈچەيسۇن دەپ، ئاسمانغا

قارىغاندىكىن، كىتابقا كەلتۈرگەن، ھاۋا، دېڭىز، قۇرۇقلۇق قۇشلىرىنىمۇ سۆزلەيدۇ. بۇ قۇشلار دۇنياسى.

سۈرە قەلەم، قەلەمنىڭ كاتتىلىقىدىن ئاللاھ، قەلەم بىلەن قەسەم قىلغان، نۇن بولسا، توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچى، رەببىڭنىڭ نېئىمىتى دېگەن سۆز بىلەن يۇنۇسنى، رەببىنىڭ نېئىمىتى تاپمىغان بولسا، ئۇ ئۆسۈملۈكسىز دالىغا تاشلىناتتى دېگەن، نېئىمەتلەرگە ئىشارەتتۇر، نېئىمەتنى قەدىرلەش، شۈكرى قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. سەن بۈيۈك ئەخلاق ئۈستىدە دېگەن بۇ ئايەت، رەسۇلۇللاھنىڭ، بارلىق ئىش ــ ئىزلىرىنى، سۆز ــ ھەرىكىتىنى ئۆزىمىزگە ئۈلگە قىلىشنى، ئۇ زاتقا ئەگىشىپ مېڭىشىمىزنى كۆرسىتىدۇ. رەسۇلۇللاھنىڭ ئائىلە، جەمئىيەت، سۆھبەت، ئەلچى، ئۇرۇش، خەلقئارالىق مۇناسىۋەت، دەۋەت، ئىبادەت، مۇئامىلە جەھەتلەردىن ھەقىقەتەن بۈيۈك ئەخلاققا ئىگە ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالالايمىز، بىز مۇشۇ ئەخلاققا ئىگە بولۇشىمىز لازىم. ئەخلاق ئەيلى تۇغما، ئاللاھ بەرگەن ئەخلاق بولسۇن، مەيلى كەسپى يېتىلگەن ئەخلاق بولسۇن، ئىسىل خىسلەت، ئىسلام دىنى ئەخلاقتا گۈزەل بولۇشقا دائىم بۇيرۇيدۇ، سىلەرنىڭ ياخشىلار، ئەخلاقتا گۈزەل، ياخشى بولغىنىڭلار. (ھەدىس)

ئەمدى بىز بۇ سۈرىنىڭ ئاساسى مەخسەتلىرىگە كەلسەك، بىرىنچىسى، دەل مۇشۇ ئەخلاق مەسىلىسى، بۇ توغرىسىدا ئايەت، ھەدىس نۇرغۇن يېزىلغان، كىتابلار، فىلىملەر بار.

ئىككىنچى مەخسەت بولسا، كۈپپار، پاسىقلارنىڭ ناچار، يامان ئەخلاقى، ۋە ئۇلارنىڭ جازاسى سۆزلىنىدۇ. قەسەمخورلۇق، پەسكەش، غەيۋەتخور، سۆزەنچى، بېخىل، ھەددىدىن ئاشقان، گۇناھكار، قوپال، ھارامدىن بولغان، ھارام ئىش قىلغۇچى قاتارلىق ناچار، يامان ئەخلاقلار بۇلارنىڭ دۇنيا ــ ئاخىرەتتىكى جازاسى سۆزلىنىدۇ.

ئۈچىنچى مەخسەت بولسا، باغلارنى، ھوسۇلنى، كەمبەغەللەر، پېقىرلار ئۈقماستا يىغىۋالىمىز دەپ، ئاللاھنى ئېسىدىن چىقارغان، ئاخىرىدا ھالاك بو لغان، قىزغانچۇق، بېخىل قەۋىمنىڭ مىسالىنى سۆزلەپ ئىبرەت بېرىدۇ. مۇسۇلمانلار ئورتاق، تەڭ بەھرىمەن بولۇش سۆزلىنىدۇ.

تۆتىنچى مەخسەت بولسا، يۇنۇس ئەلەيھىسسالامدەك قېچىپ چىقىپ كەتمەي، ئۈمىد ئۈزمەي، دەۋەتنى داۋاملاشتۇرۇش، خۇددى نۇھ، ئىبراھىم، مۇسا، ئىيسا، مۇھەممەد ئەلەيىسسالاملاردەك سەۋرى قىلىپ، تا ئاخىرغىچە غەلىبە قىلغىچە داۋام قىلىش سۆزلىنىدۇ.

مانا بۇلار ئىرادىلىكلەر، سابىرلار، ئاللاھنىڭ سادىق دوستلىرىدۇر.

سۈرە ھاققە بولسا، مەخسۇس، قىيامەت كۆرۈنۈشىنى كۆرسىتىدۇ، كىشىنى ئاشۇ كۈنگە، ئۇزۇق راستلاپ، تەييارلىق قىلدۇرىدۇ، بۇ دۇنيادىمۇ نۇرغۇن ئىشلارنى قىلدۇرۇپ، نۇرغۇن ئىشلاردىن توسۇپ، زور تەسىر كۆرسىتىدۇ، ئۇ چوقۇم قۇرۇلىدىكەن.

بۇ سۈرە، ئاساسلىق ئىككى مەخسەتكە بۆلۈنىدۇ.

بىرىنچى مەخسەت بولسا، تارىخدا، ئاللاھنىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ ھالاك بولغانلار، ئاخىرەتتىمۇ قاتتىق ئازابقا قالغانلارنى سۆزلەپ، ئىبرەت ئالدۇرىدۇ.

ئىككىنچى مەخستى بولسا، ئاخىرەت كۆرۈنۈشىنى، ئازاب كۆرۈنۈشى كۆز ئالدىمىزدا نامايەن قىلىدۇ، ياخشى ــ يامانىنىڭ، جازا ــ مۇكاپاتنى كۆرسىتىدۇ، ئاساسلىق مەخسەت، شۇ ئەمەسمۇ؟!

ئاخىرىدا، رەسۇلۇللاھنىڭ ھەقىقى، راست ئەلچىلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، ئەلۋەتتە، بۇ كىتابتا

سۆزلەنگەن بارلىق مۆجىزىلەر، نەقلى، ئەقلى دەلىللەر، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەلچىلىكىنى، قىيامەت كۈنىنىڭ، ئۆلگەندىن كېيىن تىرلىشنىڭ، ھېساب، مىزان، جەننەت ــ دوۋزاخنىڭ ھەقلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈندۇر. ئاللاھ، ھەممىگە گۈۋاھچىدۇر.

سۈرە المعارج بولسا، مەخسۇس پەرىشتە، روھ ئۆرلىشىنى، نەپسىنىڭ، روھنىڭ تەرەققىياتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشىنى نۇر تېزلىكىنى سۆزلەيدۇ.

ئەلۋەتتە، بىز يۇقىرى كۆتۈرۈلمىسمىز، ئۆرلىشىمىز لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن ئېلىپ بارىدىغان ئىشلارنى مۇنداق كۆرسىتىدۇ.

1. ناماز، بۇ مۆئمىننىڭ مىئراجى دىن تۇرۇكى

2. ئۇنى ۋاختىدا دائىم شەرتلىرىنى تولۇق قىلىپ، ئادا قىلىش.

3. ھوزۇر، قەلب بىلەن ئاللاھدىن قورقۇپ، ببرىلىپ قىيامەتنى، ئازاب، نېئمەتنى ئەسلەپ تۇرۇپ ئوقۇش.

4. ھېساب، جازا كۈنىگە ئىشىنىش، ئۆزىدىن ھېساب ئېلىپ تۇرۇش.

5. ئاللاھ بەرگەن ئامانەت قويغان مالالاردىن زاكات ۋە نەپلە سەدىقە ئۈچۈن سېخىلىق بىلەن خەجلەش.

6. ئەھدە، توختام، ۋەدىلەرگە رىئايە قىلىش.

7. ئامانەتنى جايىغا تاپشۇرۇش، قايتۇرۇش، ئاللاھ بەلگىلىگەن ئامانەتلەرنى، تەكلىپلىرىنىمۇ ئادا قىلىش.

8. ئەۋرەتنى ھارامدىن ساقلاش، ھارامدىن يىراق بولۇش.

9. ئادىل گۈۋاھلىق ببرىش، ھەقنى سۆزلەش.

10. مەخسۇس ئاللاھنىڭ ئازابىدىن قورقۇش، مانا بۇ خىل ئىشلار، ئىنسانىنى زەنجىر ــ كىشەن بىلەن باغلاپ، قامۇالغان تۇرمىدىن قۇتقۇزىدۇ، ئازاد قىلىپ، يۇقىرى كۆتۈرۈپ، مەڭگۈلۈك يۇقىرى ماقامغا ئۆرلىتىدۇ، جەننەتكە قاراپ ئالغا!!!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىنىڭ تەپسىرىدە مۇنداق مىساللارنى، ھېكايىلەرنى سۆزلەيدۇ، ئىبرەت ئالدۇرىدۇ، ئابدۇلمەلىك دېگەن خەلىپە رۇم پادىشاھىغا ئەلچى ئەۋەتىدۇ، ئۇ، پادىشاھ شۇئىبنى دىن سىلەر، ئاللاھنىڭ ئىپداسى يوق، ئۇنىڭ ئالدىدا بىر نەرسە يوق، ھەممىنى ئۇ ياراتقان دەپ ئېتىقاد قىلىسىلەر، يەنە تېخى، ئىنسان، جەننەتتە يەپ ــ ئىچىدۇ، ئەما، تاھارەت قىلمايدۇ دەيسىلەر، جەننەتنىڭ يېمەك ــ ئىچمەكلىرى مەڭگۈ تۈگىمەيدۇ دەيسىلەر. بۇلارغا بۇ دۇنيادىن مىساللار كەلتۈرۈپ باققىن، ئەقلىمىز ئاسان چۈشەنسۇن، قايىل بولۇپ، توغرا ئېتىقاد قىلايلى دەپتۇ. شۇئىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئۇنداق بولسا، قۇلاق سال، بارچە سانلارنىڭ ئەۋۋىلى بىردۇر، ھەربىر ساندا بىر باردۇر، بىر دېگەن سان سەۋەبىدىن جۈپ ــ تاقلار ھاسىل، سانلار يوقسىمۇ بىر دېگەن سان يوقمايدۇ. ئەگەر، بىر بولمىسا ياكى يوقاپ كەتسە، بارلىق سانلار بولمايدۇ ھەم يوقايدۇ، بىرنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە يوق، دېمەك، ئاللاھ بار، ئۇ بىر ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە يوق، ئۇ ئەزلى، ھەممىنى ئۇ ياراتقان، ئۇ بولمىسا يوقاپ كەتسە، ھەممە بولمايتتى، يوقايتتى، ھەممە يوقاپ كەتسىمۇ، ئاللاھ مەڭگۈ باقىيدۇر. ئۇ بىزلەر بىلەن بىللە، ئەركەك ــ چىشىنى ياراتقان، ئوخشىشى يوق، بىرلا زاتتۇر، ئاللاھ،

ئۇستۇن، پاكتۇر.

جەننەتتە يەپ ــ ئىچىپ، تاھارەت قىلماسلىق، ئانا رەھمىدە بالا تۆرەلمە مەسلىسىدە ئۆز ئەينى باردۇر، ئەگەر، ئۇ تاھارەت قىلۇەتسە، ئانا ــ بالا ھالاك بولاتتى، ئاللاھ، ھېكمەت بىلەن ئورۇنلاشتۇردى، بىز ئاللاھنىڭ ھەممىگە قادىرلىقىغا ئىشىنىمىز.

جەننەت نېئىمەتلىرى تۇگىمەسلىككە كەلسەك، بىر تال شامنى مىسال قىلىمەن، ئەگەر سەن ئۇنىڭدىن 1000 تال شامنى تۇتاشتۇرساڭمۇ، ئۆزىنىڭ نۇرى زەررىچە كامىلاپ كەتمەي، بەلكى، نۇر زىيادە بولۇپ كېتىدۇ. بۇ ئاددى مىسال، ئاللاھ، بۈيۈكتۇر، ئۇ بىرەر نەرسىنى يارىتىشنى خالسا، كۇن، ۋۇجۇتقا كەلسە دېسىلا، بارلىققا كېلىدۇ. رۇم پادىشاھى ئۇنىڭغا مۇسۇلمانلار ئەجەب سېنى تونىماي قاپتۇ، نېمىشقا سېنى پادىشاھ قىلمىغاندۇ؟ دەپتۇ. شۇنىڭى يۇرتقا قايتسا، خەلىپە بارلىق ئىشلاردىن خەۋەر تېپىپ بولۇپتۇ، ئۇ، شۇنىڭدىن، رۇم پادىشاھى، بۇ سۆزنى نېمە ئۈچۈن قىلغانلىقىنى بىلەمسەن؟ شۇنىڭى، ياق، بىلمەيمەن، خەلىپە، ئۇ سېنى ماڭا ھەسەد قىلدۇرماقچى، مېنى بولسا، ساڭا زىيان سالدۇرۇپ، سېنىڭ جېنىڭنى ئالدۇرماقچى، ئۆلتۈرگۈزمەكچى، دۇشمەننىڭ بۇنداق ھىلىسىنى ئوبدان بىلىشىمىز، ھۇشيار تۇرىشىمىز لازىم دەپ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن پۇل ـ مال بېرىپ يولغا سالىتۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، مەن بولسام، شۇنىڭىدەك ئاخىرەتتە ئۆرلەش، دەرىجە ئۆرلەش، مىئراجغا، بۇ دۇنيادىكى بىر نەچچە ئۆرلەش، تەرەققي قىلىشلارنى، مىسال قىلىمەن، بۇ ئارقىلىق مۇسۇلمانلار مەنىۋى ئاخىرەتتىكى ئۆرلەشنى ئەقىلگە يېقىنلاشتۇرۇپ، رۇشەن چۈشىنىۋالىدۇ دەپ، مۇنداق مىساللارنى ئۆرلەش، تەرەققىياتقا كەلتۈرىدۇ.

1. ئۆسۈملۈكلەر، ھايۋانلار، ئىنسانلار ئاستا ــ ئاستا پەيدا بولۇپ، ئۆسۈپ ـ يېتىلىدۇ، تەرەققي قىلىدۇ، يۇقىرى ئۆرلەيدۇ، بولۇپمۇ، ئىنسان بىر تال ئىسپىرما ھۈجەيرىسىدىن كامىل بىر ئىنسان بولۇپ يېتىلىدۇ، ئەقىل تاپىدۇ، ھەتتا، تەرەققي قىلىپ، ئىلىم ـ ھېكمەتتە، ئىلىم ـ پەندە يېتىشىپ، مۇشۇ دەرىجىگە يەتتى، مەدەن، بايلىقلار، كان بايلىقلار ئالتۇن ـ كۈمۈشلەر، ئۇنچە ـ مارجانلارمۇ شۇنداق يېتىلىدۇ، ئالتۇن، تۇزدەك ھاسىل بولىدۇ. تۇز ئۇچ يىلدا ھاسىل بولسا، ئالتۇن 100 يىلدا يېتىلىدۇ، بۇ بىر تەرەققىيات، باسقۇچ يۇقىرى ئۆرلەش ھېسابلىنىدۇ.

2. ئىنسانلار ئىلىم ــ پەندە كەشپىياتقا يۇقىرى ئۆرلەيدۇ، تەرەققي قىلىدۇ، خۇددى، قاتناش، يول، سۇ، ئۇچۇر، ئالاقە، قۇرۇلۇشلىرىنى ئېلىپ بارغاندەك.

3. ئىقتىسادى تەرەققىيات بارلىققا يۇقىرى ئۆرلەش، نۇرغۇن نامرات كىشىلەرنىڭ دۆلەتلەرنىڭ مىليونېرلىقىنى، بايلىق پادىشاھى بولغىنىنى كۆرىسەن.

4. گۈزەللىك، كىيىنىش، ئالى تۇرمۇش، ئالى ئىمارەتتە تەرەققي قىلىپ، يۇقىرى ئۆرلەشلەر.

5. ژاكىئوم، ئەسىير دېگەن ماددىنىڭ تەرەققي قىلىپ، يۇقىرى ئۆرلەپ، ئالتۇن ــ كۈمۈش، ئالماس، گۆھەر بولغىنىنى كۆرىسەن، مەن بۇنىڭغا ھازىرقى بىر تەرەققىيات، يۇقىرى ئۆرلەشنى يەنى، كومپيۇتېرنى مىسال قىلىمەن، بۇ ھەممە جەھەتتىن ئۇنىۋېرسال، يۇقىرى ئۆرلەش، تەرەققي قىلىشتۇر.

6. ئاخىرىدا ئىنسان ئەخلاقتا، تەلىم ــ تەربىيىدە يېتىلىپ، تەجرىبە ــ ساۋاق ئېلىپ، يۇقىرى ئۆرلەيدۇ، تەرەققي قىلىدۇ، ئېسىل خىسلەت، پەزىلەتلەرگە ئېرىشىدۇ، ھەتتا، پەرىشتىلەر دوستىغا ئايلىنىدۇ.

7. مۇھەببەت، دوستلۇقتا ياخشى كۆرۈشتە، ئاستا ــ ئاستا، ئۆزئارا تەرەققي قىلىش، يۇقىرى ئۆرلەشلەر، ئاخىرىدا ئاشىق بولۇپ، جاندىن ئايرىلىدۇ، ياكى بۇ مەڭگۈ ئايرىلماس، ھەممىگە ھەممىدىن گۈزەل، خالىق، رەببى، بىر ئاللاھقا ئاشىق بولىدۇ، ياخشى كۆرىدۇ، بۇ ئاجايىپ، ياخشى ئۆرلەش، ياخشى تەرەققي قىلىشتۇر.

ئىنسان ئاخىرى ئىلىم ــ ھېكمەت، ياخشى ئەمەل، ئەخلاق، ئېسىل خىسلەت، پەزىلەتتە يۇقىرى ئۆرلەپ، مۇسۇلمانلارغا، ئومۇمىغا، كەشپىياتتا، تەرەققىياتتا پايدا يەتكۈزۈپ، دۆلەتنى ياخشى باشقۇرۇپ، ياخشى خەلىپە بولۇپ، ئاخىرى مەڭگۈلۈك كەڭ پاكىز، ئازادە، جەننەتكە، ئاسمانلار ئۈستىگە ئۆرلەيدۇ. تەرەققي قىلىدۇ، بۇ ئاخىرەتتىكى ئۆرلەش، ياخشى ئەمەل بىلەن ئۆرلەش

ئەمدى سىز، بۇ مەنىۋى ماددى، ھېسسى ئۆرلەشلەرنى رۇشەن چۈشىنەلەيسىز، ئۇنداق بولسا، دۇنيا ــ ئاخىرەتتە، يۇقىرى مەرتىۋە، يۇقىرى دەرىجە، يۇقىرى، ئالىي مۇكاپات ئۈچۈن، ئاللاھنىڭ جامالى ئۈچۈن، كۆرەش قىلايلى!

مۇسۇلمان يولى ئىمان ــ ئېتىقاد،
ئاخىرى مەخسەت دىدار، جەننەت.
تەييارلىق قىل، ئۆلۈمگە ھارماي ــ چارچىماي،
زىيان يوقتۇر ئىككى دۇنيادا ساپ بولسا نىيەت.

سۈرە نۇھ بولسا، كىشىگە ناھايىتى بۇرۇنقى تارىخلارنى ئەسلىتىدۇ، تارىخدىن قالغان، يادىكارلىقلارنى قېزىپ تاپقۇزىدۇ. ئومۇمىي يۈز بەرگەن توپان بالاسىنى كەلكۈننى ئەسلىتىدۇ. شۇنداقلا، تۇنجى كېمە ياسىغۇچى، سۇنىڭ لەيلىتىش، كۈچىدىن پايدىلىنىپ، بىز ئىنسانلارنى ساقلاپ قالغۇچى، ئالاھىدە كەشپىياتچى، يېتەكچى، تېنىشلىقپەرۋەر، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، تۇنجى پەيغەمبەر، ئۇ ناھايىتى ئۇزۇن يىل ياشاپ، قەۋمنى ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلغان، بۇ يولغا، قاتتىق بەرداشلىق بېرىپ، سەۋرە قىلىپ، ئىرادىلىك بولۇپ، ئاخىرى ئاللاھنىڭ ياردىمىدە غەلىبە قىلغان، ئۇنىڭ دەۋرىدىكى بۇددا دىنى، ئاساسلىقى ياخشى، سالىھ كىشىلەرنىڭ سۈرىتىدىن مەيدانغا كەلگەن، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىسلام دىنى، سۈرەتنى چەكلەيدۇ، ئۇ ھەق يولدا تەنھا كۆرەش قىلىپ، نەتىجە چىقارغان، ئاللاھ، بۇ تۇنجى ئەلچىنىڭ بالىسى، ھەقكە بويسۇنماي، ئىمان ئېيتمىسا، كاپىرلار سېپىگە قوشۇلۇپ كەتكەچكە، ئىككىسىنىڭ ئارىلىقىدىكى مۇناسىۋەتنى ئۇزۇۋەتكەن، ئۇ سېنىڭ ئەھلىڭ ئەمەس دېگەن. بۇ بىر مەيدان ئايرىش، سىلى بىزنىڭ باللىرىمىزدىن مۇنداق مۇرتەد، كاپىر، مۇناپىقلار چىقماسلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى ياخشى تەربىيەلەش، ئاللاھ، ئاسان قىلا، ئامىن!

بۇ سۈرىدە، كاپىرلار قاتتىق ھىيلە ــ مىكىر ئىشلەتكەنلىكى سۆزلىنىدۇ، ھازىرمۇ بۇلار، بىر ــ بىرىگە ۋەسىيەت قىلىشقاندەك، بۇ خىل ئادىتىنى ئاتا مىراس قىلىپ، داۋاملاشتۇرۇاتىدۇ، ئۇلاردىن ھەزەر قىلىڭلار.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئاخىرىدا ئاللاھدىن ئۇلارنىڭ ھەممىنى ھالاك قىلىۋېتىشنى سورىغان، شۇنداقلا، ئۇلار يەنىلا كاپىر، پاسىقلارنى تۇغىدىكەن دېگەن، ئالىملار بۇ جايدا، نۇھ ئەلەيھىسسالام، بۇ خىل غەيىب ئىشنى قانداق بىلگەن؟ دەپ سۇئال قويۇپ، مۇنداق جاۋابلارنى بېرىپ باققان.

بىرىنچى، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى پەيغەمبەر، ئاللاھ تەرىپىدىن ۋەھى، ئىلھام بىلەن بىلدۇ.

ئىككىنچى، ئۇ ناھايىتى ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، بۇ كاپىرلارنىڭ ئىچىدە ياشىغاچقا، ئەۋلادمۇ ــ ئەۋلاد، ئىسلام دىنىنى باللىرىغا يامان كۆرسىتىپ، نۇھ ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىشىدىن توسىغان، ھەرگىز ئەگەشمەسلىكىنى ۋەسىيەت قىلىپ ئۆلگەن، مانا مۇشۇنداق ئەملي تەجرىبىدىن بىلگەن دەپ جاۋاب بېرىلدى.

ئۈچىنچى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى، كاپىر ھالدا ھالاك بولۇشنى سەزگەن، شۇ ھالاكەتتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن، كېمە ياسىغان تۇرسا، توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، بىزگە پايدىلىقى بولسا، ياخشى ئىبرەت ئېلىپ، تەقۋا بولۇش

سۈرە جىندىن، بۇ سۈرە، ئىنسان ئەقلى يەتمەيدىغان، ماددى دۇنيادىن باشقا بىر ئالەم، باشقا بىر مەخلۇقنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغان، نېمە ئۈچۈن؟ ئاللاھتائالا، قۇرئان ئىسمىنى، سۈرە ئىسمىنى، ھىكمەتسىز ئاتىمايدۇ، بۇنىڭدىمۇ بىر ھېكمەت بار، ئىلىم بار. ھەربىر ئىسىم، كىشىنىڭ دىققىتىنى قوزغايدۇ، تەپەككۇر قىلغىلى سالىدۇ، نەزەر ــ دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، چوڭقۇر ئويغا ئىنچىكە كۈزىتىشكە، ئەتراپلىق ئويلىغىلى سالىدۇ، بەزىسى سۈرە بەقەر، كالا دەپ چاپىلىدۇ، بەزى سۈرە، نەمىل، چۈمۈلە، نەھلە ھەسەل ھەرىسى، ئەنكەبوت ئۆمىچۈك دېگەندەك ھاشاراتلەر بىلەن ئاتالغان، بەزىسى بولسا، ئۇنىڭدىمۇ ئىنچىكە بولغان، نۇر بىلەن بەزىسى يۇسۇف، ھۇد، نۇھ دېگەندەك پەيغەمبەر ئىسمى بىلەن بەزىسى تۆۋبە دەپ، ئەخلاق ئىسمى بىلەن بەزىسى، شەمسى، قەمەر، نۇجۇم، كۈن، ئاي، يۇلتۇزدەك پىلانېت ئىسمى بىلەن بەزىسى ئەللىيل، پەجر، زوھادەك ۋاقىت ئىسمى بىلەن بەزىسى، ھەدىد، تۆمۈر دەپ، مەدەن، ماددا، ئىلىمىنت ئىسمى بىلەن بەزىسى بەلەد، بۇرۇج دەپ ماكان ئىسمى بەزىسى، تىين، ئەنجۈر دەپ ئۆسۈملۈك ئىسمى بىلەن بەزىسى بو لسا، مۇشۇنداق روھى ئالەمگە مەنسۇپ بولغان، جىنلار بىلەن ئاتالدى، ئويلاپ بېقىڭ، بۇلار نېمىنى بىلدۈرىدۇ.

مانا بۇلار، كائىنات، ئاسمان ــ زېمىن، يۇلتۇز، پىلانېت، ئاستىرونومىيە، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك، بىئولوگىيە، ماددا، ئىلىمىنت، بېرىكىش، پارچىلىنىش، فىزىكا ــ خىمىيە، ۋاقىت، ماكان، جۇغراپىيە، ھېساب، نۇر، ئاۋاز، سۈرئەت، ھەيئەت ئىلىملىرىنى كۆرسەتكەندەك، بۇ ئىسىم، نەپسى، روھى، مەنىۋى، باتىنىي بىلىملەرنى كۆستىدۇ، بىز روھى بىلىملەرنىمۇ مەنىۋى بىلىملەرنىمۇ، نەپسىنى قانداق قىلغاندا، ھاۋايى ــ ھەۋەسدىن توسقىلى بولىدۇ؟ قانداق قىلىپ، ئۇنى پاكلاش، ئەدەپلەش، نەپسىگە قارشى ھەرىكەت، ئەمەل قىلىش، شەيتانغا، جىنلارغا تاقابىل چارىسى، بولۇپمۇ شەيتاننى قاتتىق تەتقىق قىلىپ، ئىلاھى يولىيورۇققا قاراپ، قۇرئان، ھەدىسنى ئاساسى مەنبە يېتەكچى قىلىپ، ئۇنى ئوبدان چۈشىنىپ، تولۇق خەۋەردار بولۇپ، شەيتاندىن مۇداپىئە كۆرۈش، ھۇجمدىن ساقلىنىش، ئىمانىنى ئوغۇرلاتماسلىق، مۇھىم بىر ئىش، مانا مۇشۇنداق ئىككى ئالەملىك بەخت ــ سائادەت ئۈچۈن، مۇھىم بولغان ئىلىم، روھى، جىن، شەيتاننى تىزگىنلەش، ئۇنىڭغا قارشى تۇرۇپ، كەينىگە كىرىپ، ئېزىپ كەتمەسلىك، ئىلىمنى كۆرستىدۇ، بۇلارنىمۇ ئويلىنىپ قويۇڭلار، بىلىپ قويۇڭلار دەيدۇ.

بۇ سۈرىدە مەيلى ئىنسان، مەيلى جىن، مۇنداق تەتقىقات قىلىشى، جىنلار سۆزىدىن چىققان،

ئۇلار تىلنى بىلىدۇ ـ دە.

1. جىنلار، قۇرئاننى ئاڭلاپ، چۈشەنگەن، جىم تۇرغان، ئۇنى ئاجايىپ توغرا يولغا باشلىغۇچى دەپ ماختىغان، بىر قىسمى ئىمان كەلتۈرگەن، شېرىك ئېتىقادنى تاشلىغان.

2. پەرۋەردىگارىمىز ئاللاھ، بار، بىر، ئۇ بالا، ئايال تۇتۇشدىن پاك ئىكەن، ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق دېگەن.

3. جىنلاردىنمۇ ئىنسانىدەك ھەددىدىن ئاشقان، ئاللاھقا بۆھتان چاپلايدىغان، مۇشرىك، بۇددا دىنىدىكىسى بار.

4. ئۇلار، ئىنسى ــ جىننى راستچىلمىكى دەپ ئېتىقاد قىلىپ قالغان، ئەمەلىيەتتە، ئىنسى ــ جىنلار كاززاپ چىققان.

5. بىر قىسىم ئىنسانلار، جىنلارغا چوقۇنۇپ، چوڭ بىلىپ، ئېتىقاد قىلىپ، پايدا ــ زىيان يەتكۈزىدۇ دەپ، ئۇلارغا تېخىمۇ ھاكاۋۇرلۇق، تەكەببۇرلۇق، ئازغۇنلۇقنى زىيادە قىلۋەتكەن.

6. جىنلار خۇددى ھازىرقى كومپىيستلاردەك ئاخىرەتتە تېرىلىش يوق دەپ ئېتىقاد قىلىپ قېلىپ، كېيىن توغرىغا يانغان، ھەقنى تېپىپ، ھەقىقى توغرىسىغا قايتقان.

7. جىنلار، ئاسمان خەۋىرىنى تەلەپ قىلىپ، چىققان بولسىمۇ، يۇقىرىغا ئۆرلىگەن بولسىمۇ، چەكلەنگەن، توسالغان.

8. جىنلار ئوغۇرلىقچە گەپ ئاڭلىماقچى بولسا، يۇلتۇز نۇرى، ئاقار يۇلتۇزلار بىلەن كۆيدۈرۈلىدۇ، ئۇلارمۇ ئۆلىدۇ.

9. جىنلار، غەيىبنى بىلمەيدۇ، بۇ بۇرۇنمۇ سۆزلەنگەن، بۇ جايدا بولسا، جىنلار ئۆزى بىلمەيمىز دەپ ئىقرار قىلغان.

10. جىنلاردىنمۇ ياخشى ــ ياماں، مۇسۇلمان ـ كاپىر، ھەرخىل مەزھەپ، مىللەت بولىدۇ، يۇرت، ماكان، قەبىلە بو لىدۇ.

11. جىنلار ئەگەر ئاللاھ ئۇلارغا بىرەر ئىشنى ھالاك ياكى زىيان بالالانى ئىرادە قىلىپ قالسا، قېچىپ قۇتۇلالمايدىغىنىنى بىلىدۇ، باشقىلارغا قانداق پايدا ـ زىيان يەتكۈزەلمىسۇن؟

12. ئۇلار، ھىدايەتنى قوبۇل قىلىدى، ئىمان ئېيتتى، ئاندىن ئۇلار، ياخشى ئەمەل، ساۋابنىڭ كېمىيىپ كەتمەسلىكىنى، زىيادە بولۇشنى بىلدى.

13. مۇسۇلمانلار، جەننەتكە، كاپىر، پاسقلار، دوزاخقا كىرىشنى ھەق باتىلنى بىلىۋالدى.

14. كىمكى، ياخشى ئىبادەت، ئېتىقادنى مەخسەت قىلسا، ئاللاھ، كەڭرىچىلىك، مولچىلىق بېرىدۇ، ئاسانلىق بېرىدۇ، ئەكسىنى قىلسا، ئازابلايدۇ دېدى.

15. مەسجىد، ئاللاھقا خاس، كىم ئۇ جايغا كىرسە، شېرىك كەلتۈرۈشكە، رىيا قىلىشقا، باشقا مەئسىيەتنى قىلىشقا بولمايدۇ.

16. رەسۇلۇللاھ، قىيامدا تۇرغاندا، ئۇلار، قۇرئان تىلاۋىتىنى ئاڭلاش ئۈچۈن، بىر ــ بىرىگە مىنگىشىپ كەتكەن، شۇنداق قىزىقىپ، بېرىلىپ ئاڭلىغان، بۇ خىل ئىشلار ئىنسانلاردىمۇ بەزىدە يۈز بېرىدۇ، ھەقىقەتچىلەر، خۇسۇسەن شۇنداق بولىدۇ، يەنە بۇ سۈرىدە، مۇنداق ئىشلارمۇ بار.

بىرىنچى، رەسۇلۇللاھ، بىلەن بارلىق مۇسۇلمانلار، پەقەت ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلىش، ئۇنىڭغىلا

دۇئا قىلىش، شېرىك كەلتۈرمەسلىك.

ئىككىنچى، رەسۇلۇللاھمۇ زىيان، پايدىغا ئىگە بولالمايدۇ، ھەقىقى ئىگە بولغۇچى، مەڭگۈ ھايات، بىر ئاللاھدۇر، ئۇ زات بولسا، ئەلچى، دەۋەت ۋەزىپىسى بار.

ئۈچىنچى، ئاللاھدىن باشقا ھېچ ئىلتىجا قىلىدىغان جاي يوق، ئاللاھ غالىپ، كۈچلۈك، قوشۇنى كۆپتۇر.

تۆتىنچى، رەسۇلۇللاھمۇ قىيامەت ۋاختىنى بىلمەيدۇ، ئاللاھ بىلدۈرمىسە، غەيىبنىمۇ بىلمەيدۇ، ئاللاھ بىلدۈرسە بىلىدۇ.

بەشىنچى، رەسۇلۇللاھ، جىنلارغىمۇ پەيغەمبەردۇر.

ئىنسانلاردىن جىننى يوق دەيدىغانلار بار، دىنسىزلاردەك بەزىسى بولسا، چوقۇنۇپ، ئىبادەت قىلىپ، زىيان پايدىنى جىندىن كۈتىدىغانلار بار. بەزىلەر، جىنكەش بولۇۋېلىپ، جان باقىدۇ.

بىز، ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە، مۇسۇلمانلار، مۆئمىنلەر، قۇرئان، ھەدىستە نېمە دەپ كەلسە، شۇنى دەيمىز، بىلگەنى دەيمىز، بىلمىگەننى ئاللاھقا تاپشۇرىمىز، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ راست، ھەق، توغرا دەپ ئېتىقاد قىلىمىز، ئاللاھ ئالىمدۇر.

سۈرە مۇزەممىل ۋە مۇددەسسىر بولسا، گەرچە رەسۇلۇللاھ توغرىسىدا چۈشكەن بولسىمۇ، يەنىلا ھازىر راھەتكە ۋېرىلىپ، نېئىمەتكە چۆمۈلۈپ، ئىسسىق يوتقانغا يۆگىنىپ، دىنسىزلاردىن قورقۇپ، جان باقار كوچىغا كىرىۋالغان سىز، بىزلەرنى ئورنىمىزدىن دەس تۇرۇپ، جاھالەت پاتقىقىغا پېتىۋاتقان نادان خەلقىمىزنى ھەقكە دەۋەت قىلىشىمىز، ئىسلام نۇرىغا چاقىرىشىمىزنى، ئىددىيىنى ئازات قىلىپ، توغرا ئېتىقاد، ئەقىدىگە ئىگە قىلىشىمىزنى، ئۇلارنىڭ قاتقان قەلبىنى ئېرىتىپ، ئىلىم ــ مەرىپەتكە قاندۇرىشىمىزنى، بىز ئالىم، موللا داۋاسىنى قىلغاندىكىن، ئۇلارنىڭ ھاجەتلىرىنى قاندۇرىشىمىزنى، ھەقىقى ئىسلام ئۈچۈن، مۇسۇلمانلار ئۈچۈن، جان تىكىپ خىزمەت قىلىشىمىزنى قىلچە قورقماي، ھەق يولىدا تەۋرەنمەي، ئاللاھقىلا تەۋەككۈل قىلىپ، تا ئاخىرىغىچە بۇ يولدا مۇستەھكەم تۇرۇپ مېڭىشىمىزنى كۆرسىتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ سۈرىدە كېچىدە قىيامدا تۇرۇشقا، ئاللاھدىن يارەم سوراشقا، كۈندۈزمۇ دەس تۇرۇپ، دوۋزاخ بىلەن ئاگاھلاندۇرۇشقا، جەننەت بىلەن بىشارەت بېرىشكە بۇيرۇلغان، رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولۇپ كەتتى، ئەمدى بۇ بۇيرۇقلارنى سىلى، بىز پەيغەمبەر ۋارىسلىقىنى داۋا قىلىدىغانلار، ئىجرا قىلىشىمىز لازىم.

سۈرە مۇزەممىلنىڭ ئاساسلىق مەخسىدى، خۇلاسىسى مۇنداق:

1. كېچىدە قىيامدا تۇرۇپ، نامار ئوقۇش، بولۇپمۇ سەھەردە.
2. قۇرئان ئايىتىنى دانىمۇ ــ دانە ئوچۇق، بىر ــ بىرلەپ ئوقۇش.
3. كېچە ــ كۈندۈز ھەمدۇ ــ سانا، تەسبىھ، تىلاۋەت، نامار، دەرس بىلەن بولۇش.
4. پەقەت، ئاللاھقىلا يۈزلىنىش، باشقىغا ئەمەس.
5. بارلىق ئىشلارنى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ، ئۇنى ۋەكىل قىلىش، ئىگە قىلىش.
6. دىنسىزلار تەرىپىدىن كەلگەن، ئەزىيەتلەرگە سەۋرى قىلىپ چىداش.
7. ئۇلار جاھىللىق قىلسا، چىرايلىقچە تەرىك ئېتىپ تۇرۇش، مۆھلەت بېرىش.
8. ئۇلارغا ئاللاھ كۈپايە، ئاللاھ ئۆزىنى تېتىيدۇ.

9. ئۇلارغا ئازىراق مۆھلەت بېرىش، بۇ دۇنيا ئاز مۆھلەتتۇر.

10. بۇلاردىن بىر قىسمى مەنسۇخ قىلىنغان بولۇپ، كېيىن، قىيامدا تۇرۇشنىڭ ئورنىدا، قۇرئان تىلاۋىتى ياكى ئازىراقمۇ بولسا، قىيامدىكى قىرائەت بېكىتىلگەن. قىيام، كېچىسى ناماز ئوقۇش، تەھەججۇت نامىزى، ياخشى ئەمەللەر بولۇپ، قىلغانلار مۇكاپات ئالىدىغان، قىلمىغانلار سەن نېمە ئۈچۈن قىلمىدىڭ دەپ پەرىز، ۋاجىپقا جازا بەرگەندەك جازالىمايدىغان بولدى. مۆھلەتمۇ ئەمەلدىن قېلىپ، ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلدى، بۇ مەسىلىلەر، فىقھى مەسىلىلەر بولۇپ، فىقھى كىتابلاردا كۆرۈۋېلىڭ.

سۈرە جىننىڭ ئاخىرقى بىر جۈملە ئايەت يەنى، **ئاللاھ ئۇلارنىڭ سۆز ــ ھەرىكەتلىرىنى تولۇق بىلگۈچىدۇر، ھەر شەيئىنىڭ سانىنى تولۇق ئىگەللىگۈچىدۇر،** 28 ــ ئايەت.

ئاللاھ، ئىككى ئالەم پادىشاھى، ياراتقۇچى، ھەممىنى ئالدىن بىلىپ تۇرغۇچى، بۇ ئايەتتە شۇنداق بولسىمۇ، بارلىق مەخلۇقاتلارنىڭ سانىنى تولۇق بىلىپ تۇرۇشى خاتىرلەندى، ئاللاھ، بىزگە بۇ ئايەت ئارقىلىق، مۇنداق تەلىم بېرىدۇ، يەرشارىغا خەلىپە بولغان زېمىننى باشقۇرۇۋاتقان ياكى بىرەر دۆلەتكە سۇلتان بولغان كىشى، چوقۇم ئۆزى باشقۇرۇۋاتقان ھۆكمىران بولۇۋاتقان بارلىق ئۇممەت، پايدا ئېلىۋاتقان بايلىقلاردىن خەلق، نوپۇس، تۇرالغۇ جاي، يەردىن تارتىپ، سانلىق مەلۇماتلارنى تولۇق بىلىپ تۇرۇشى، ئىگىلەپ تۇرۇشى لازىم. ھەر كۈنى دېگۈدەك، كۆرۈپ، كۈرۈتۈپ، دوكلات ئاڭلاپ تۇرۇشى لازىم. مانا بۇ زېمىننى، دۆلەتنى باشقۇرۇش چارىسى، پايتەختنى ساقلاپ تۇرۇش چارىسى، ئۇنداق بولسا، مەن سىلەرگە ئاددى مىسال كەلتۈرەي.

1910 ـ يىلى، دۇنيا نوپۇسى، بىر مىليارت 600 مىليون ئىدى، 1932 ــ يىلى بولسا، 2 مىليارت نوپۇسقا يەتتى، 20 يىلدا 40 مىليون قوشۇلدى، بۇلار مۇنداق، ئاسىيادا 900 مىليون، ياۋروپادا، 50 مىليون، ئامېرىكىدا 220 مىليون، ئافرىقىدا 150 مىليون، ئاۋسترالىيىدە 8 مىليون كىشى ياشايدۇ. ياۋروپا ئەللىرىدىن خەۋەر بېرەي، روسىيىدە 150 مىليون، ئالبانىيىدە 63 مىليون، بېرتانىيىدە 43 مىليون، ئىتالىيەدە 41 مىليون، فرانسىيەدە 40 مىليون، ئىسپانىيەدە 22 مىليون، يۇنانىدا 6 مىليون، پورتىگالىيەدە 6 مىليون، بولغارىيەدە 5 مىليون، ياۋروپادىكى تۈركىيەدە 2 مىليون، لىئوكسمبۇرگدا 260 مىڭ نوپۇسى بار دۆلەت ئىدى، مانا بۇ 1932 ــ يىلى، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئىگىلىگەن سانلىق مەلۇماتلار.

ھازىر دۇنيا نوپۇسى، 6 مىليارتتىن ئاشتى، 80 يىلدا 4 مىليارت نوپۇس قوشۇلدى، ھەرقايسى قىتئەلەردىن، دۆلەتلەردىن خەۋىرىم يوق، لېكىن جۇڭگودا بىر مىليارت 40 مىليون نوپۇس بار، بۇ پەقەت ئىنسانلار سانى، ئەلۋەتتە، ھازىر شارائىت تولۇق بولغاندىكىن، ھەممىدىن تولۇق خەۋەردار بولۇش لازىم، بولۇپمۇ دۆلەت ئىگىلىرى.

سۈرە مۇددەسسىردە بولسا، بىزنىمۇ مەخسەت قىلغان رەسۇلۇللاھقا چۈشۈرۈلگەن مۇنداق ئالتە بۇيرۇق بار.

1. دىنسىزلارنى غەپلەتتە قالغانلارنى ئاگاھلاندۇرۇش.

2. ئاللاھقا تەكبىر ئېيتىش، ئۇلۇغلاش.

3. كىيىمنى ھەر جەھەتتىن پاكىز تۇتۇش.

4. ئازابقا ئاپىرىدىغان گۇناھنى تەرىك ئېتىش.
5. كۆپ ئېلىۋېلىش ئۇچۇن بەرمەسلىك، مىننەت قىلماسلىق.
6. ئەزىيەتكە، پىتنە ــ پاسادقا سەۋرى قىلىش، يەنىلا شۇكرى قىلىش.

ئەلۋەتتە، ئىسلام ھۆكۈملىرى مۇشۇ يوللار، ئۇسلۇپ ئارقىلىق ئاۋۋال پەيغەمبەر ۋە ئائىلىسى، ئاندىن باشقىلارغا كەڭ تارقايدۇ، خاس، ئاملىشىدۇ.

بۇنى ئوبدان چۈشەنمەي، بۇ دېگەن رەسۇلۇللاھقا، ئائىلىسىدىكىلەرگە خاس ئىدى دېسىڭىز بولمايدۇ، خۇددى ھېجاپ، روپاش مەسىلىسىدەك، بۇ ئاۋۋال خاسلىشىپ، ئاندىن كىشىلەرگە ئاملاشقان، شۇڭا، ساھابىلەر، تابىئىنلار ئارىسىدا، كېيىنكىلەردە تا ھازىرغىچە بۇ خىل ھۆكۈم ئىجرا بو لۇپ كېلىۋاتىدۇ، سىز كۆزىڭىز بىلەن كۆراۋاتىسىز، قۇرئان، ھەدىسنى ساھابىلاردەك، تابىئىنلاردەك چۈشىنىڭ، بولمىسا، ئالغان دەلىلىڭىز پۈتۈنلەي خاتا بولۇپ چىقىدۇ. مەسىلەن: سۈرە نۇردىن مۆئمىنلەر، ئاياللارغا تېكىلىپ قارىمىسۇن دېگەن جايدىن ھېجاپ، روپاش بولمىسىمۇ بولىدىكەن، دېگەن ھۆكۈمنى بەزىلەر ئالدى. لېكىن، ساھابە ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، سۈرە ئەھزابدا، سۈرە نۇردا، ئاياللار بىر كۆزنى ئوچۇق قويۇپ، يۈزنى يۆگىسۇن دېگەن. بىز مانا مۇشۇنى ئالىمز، سىلەر ۋە دوكتۇر ئالىملار قۇرئاننى ساھابىلەردەك چۈشىنەلمەيسىلەر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، پەرۋەردىگارىڭنىڭ قوشۇنىنىڭ كۆپلۈكىنى، كۈچ ــ قۇۋۋىتىنى، ئۇلارنىڭ چوڭلىقىنى، پەقەت بىر ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. بۇ دوۋزاخ پەقەت، ئىنسانلار ئۇچۇن ۋەز ــ نەسىھەتتۇر. 31 ــ ئايەت.

بۇ ئايەتتە توختىلىپ، بىز بۇرۇن بۇ قوشۇن توغرىسىدا كۆپ سۆزلىگەن، شۇنداقتىمۇ مۆئمىن كىشى مۇشۇنداق قوشۇنى، كۈچ ــ قۇۋۋىتى زور بولغان ئاللاھقا ئېتىقاد قىلسا، بىر تەرەپتىن قاتتىق قورقىدۇ، گۇناھدىن يانىدۇ، چۈنكى ئۇ، دائىم قوشۇنلار ئارىسىدا قورشاۋدا قېلىقلىق، يەنە بىرسى، بۇ زات تەرىپىدە تۇرغان كىشى، مەڭگۈ غالىپ، چۈنكى، پۈتۈن كائىنات، ئۇنىڭ بىلەن بىللە، ئاللاھنىڭ قوشۇنى يەنە بىرسى، دۆلەت باشقۇرغۇچى، جەڭگە ئاتىلانغۇچى، چوقۇم قوشۇن بىلەن بىللە بولۇشى، زور قوشۇنى بولۇشى لازىم. مۆئمىنلەرمۇ ھېچبولمىغاندا، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە پەردە بولغىدەك يارامليق، سەۋرىچان، بىر قىسىم قوشۇننى ئېلىپ چىقمىسا، ئاللاھ ئاشكارا بولۇپ قالىدۇ، مەخسەت، بۇ جايدا ئوخشىمايدىغان ئۇسۇلدا بىر قىسىم قوشۇنلارنى بايان قىلىمز.

ئاسمان قوشۇنى، سىزگە مەلۇم، پەرىشتىدىن سىرت، يۇلتۇزلار، جىن، شەيتانلارنى قوغلايتتى، ئىنسى ــ جىننىڭ ئاسمانغا چىقىشىدىن توسۇپ تۇرىدۇ، يۇلتۇزلار ھەتتا، ھاۋاسىزلىقمۇ بىر قوشۇندۇر. يۇلتۇزلاردىن كۆز بىلەن نەچچە مىڭنى كۆرگىلى بولىدۇ، تېلىسكوپ بىلەن نەچچە يۈز مىليوننى كۆرگىلى بولىدۇ، ئەگەر تېلىسكوپ، ئېلېكترونلۇق بولسا، ئىلغار بولسا، سانىنى ئاللاھ بىلىدىغان بىزگە سانسىزلىغان يۇلتۇز، سامان يولى سىستېمىسى، يۇلتۇزلار تۇركۈملىرى كۆرۈنىدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسى، ئاللاھنىڭ قوشۇنى، ھاۋا ئارمىيىسى، ئەگەر خالسا، بىر تال قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزنى يەرشارىغا سوقۇۋەتسە، قىيامەت قايىم بو لىدۇ. قىيامەتنى قايىم قىلىش، كۆزنى يۇمۇپ ــ ئاچقۇچە ئارىلىقدا يۈز بېرىدىغان ئىشتۇر دېگەن ئايەت بار.

بىزنىڭ بۇ قۇياشىمىزدىن نەچچە مىليون ھەسسە چوڭ ھەم نۇرلۇق

يۇلتۇزلار بار، ئۇلار بىزدىن ناھايىتى يىراقتا، سۇھەيل ئىسىملىك بىر يۇلتۇز، قۇياشتىن 2500 ھەسسە نۇرلۇق ئىكەن، ئەگەر ئۇ زېمىنغا قۇياشتەك يېقىن كېلىپ قالسا، ھەممىنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋېتىدۇ. سىماكى رامە ئىسىملىك يۇلتۇز ئەڭ تېز ماڭىدىكەن، بىر سېكۇنتتا نەچچە يۈز مىل مۇساپىنى باسىدىكەن، ئۇ قۇياشتىن سەككىز مىڭ ھەسسە نۇرلۇق، ھەجمى بولسا، 80 ھەسسە ئارتۇق، ئۇنىڭ نۇرى بىزگە 200 يىلدا يېتىپ كېلىدىكەن، دېمەك، ئۇ يوقالسىمۇ، 200 يىلغىچە نۇرى بىزگە كېلىپ تۇرىدىكەن، بىز ئۇنى بار دەپ تۇرۇپ، دۇنيادىن كېتىپ قالىمىز، ئۇ يوق ئىدى.

(14مىنۇتلىق)

ھايۋانلاردىن بولغان قوشۇن، دېڭىزغا قاراڭ. تىمساھ، ھەرخىل لەھەڭلەردىن سىرىت، بىر خىل كاشۇلوت ئىسىملىك بىلىق بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى 70 قەدەم كېلىدۇ، ئۇنىڭ ئىتتىك، ئۆتكۈر چىشى، مەگىنى بولۇپ، دېڭىزدىكى جانلىقلارنى ۋەھشى قىرىۋېتىدۇ، ئۇ بىر قېتىم ئامىرىكىلىقلارنىڭ پاراخوتىغا ھۇجۇم قىلىپ، دېڭىزغا چۆكتۈرۈۋەتكەن، يەنە بىر قىسىم بېلىقلارمۇ بولۇپ، ئۇزۇنلىقى 90 قەدەمدىن تارتىپ، 120 قەدەم كېلىدۇ، ئېغىرلىقى 50 تونىنا كېلىدۇ، ئاجايىپ دېڭىز ئارمىيىسى، ئۇششاق بىر خىل ھايۋان بولۇپ، ئىسمى قەرسىيولبەھر دەپ ئاتىلىدۇ، بۇ دېڭىزنىڭ نەچچە مىل رايونىنى ئىگىلەپ تۇرىدۇ. بىر كۈادرات مىلدا تەخمىنەن 238880000000000000 چىتىرتېرلىيون ھايۋان تۇرالايدۇ. ھەقىقەتەن، ئاللاھنىڭ قوشۇننىڭ سانىنى ئاللاھلا بىلىدۇ، ئىشەنمىسىڭىز ھاشاراتلەرگە قاراڭ، ئەگەر مىكروپ، ۋىروسلارنى، ھۈجەيرىلەرنى سۆزلەپ قالساق، زادى بېشىڭىز قايىدۇ. بۇ، ئاسمان ــ زېمىن، يۇلتۇز، ھايۋان، ئۆسۈملۈككىچە بولغان قوشۇنلارنى، شۇلارنى دەرسلىك قىلىپ ئوقۇغانلار ئوبدان بىلىدۇ.

بۇ سۈرە، قىيامەتنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالدى، ئۇنى ئەسلەپ قويۇڭ، دەرسلىك قىلىپ ئوقۇڭ، بۇ سىز بىلىشكە تېگىشلىك ئەڭ مۇھىم ئىلىم، چۈنكى، بۇ مەڭگۈلۈك تۇرمۇش، نۇرغۇن كىشىلەر قىيامەتكە ئىشەنسىمۇ چۈشەنمەيدۇ، بۇمۇ ئايرىم پەن بولۇپ، ئالىملار چوڭ قىيامەت، كىچىك قىيامەت ئىسىملىك كىتابلارنى يېزىپ، دوكتۇر بو لدى، سىز ئۇ كىتابلارنى كۆرۈپ قويمامسىز؟ بىلىۋېلىڭ، چۈنكى، سىزدىمۇ مالامەت قىلغۇچى، تاپا قىلغۇچى نەپسى بار.

بۇ سۈرىدە، ئاي نۇرى ئۆچىدىغان، چۈنكى، قۇياش بىلەن ئاي بىرلىشىپ قالىدىغان ئەھۋاللار بار، ئەلۋەتتە، ھەر نەرسە ئۆز ئەسلىگە قايتىدۇ ــدە، ئالىملار ئاي، قۇياشتىن ئايرىلىپ چىققان، كېيىن نۇرى ئۆچۈپ، قۇياش نۇرنى قايتۇرىدىغان بولۇپ قالغان دەيدۇ. ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ، ئايىنى ئۆچۈرۈلگەن، ئۇ ئەسلى ئۆزىدىن نۇر چىقىراتتى، كېيىن ئۆچۈرۈلۈپ كەتتى دېگەن.

قۇرئاندا، كۈننى سىراج ۋە ۋەھھاجا ۋە زىيائا دەپ ئاتايدۇ، بۇ ئۆزىدىن ئوت، نۇر چىقىرىشنى كۆرسىتىدۇ. ئايىنى بولسا، نۇر، مۇنىرا دەپ ئاتايدۇ، ئۇ بولسىمۇ، نۇرلۇق، نۇرنى قايتۇرىدۇ دېگەن مەنىدە، بۇ، قۇرئاننىڭ لەۋزىدىكى لۇغەت مۆجىزىسى.

ئىنسان، بىزنى ئۆزىنىڭ چىرىپ تارقىلىپ كەتكەن سۆڭەكلىرىنى جەمئى قىلالمايدۇ، قايتا تېرىلدۇرەلمەيدۇ دەپ گۇمان قىلامدۇ؟ ئۇنداق ئەمەس، ئۇنىڭ سۆڭەكلىرىنى جەمئى قىلىمىز، ئۇنىڭ ئەڭ ئىنچىكە ئەڭ نازۇك بارماقلىرىنىمۇ ئەسلىگە كەلتۈرىمىز، 3 ـ 4 ــ ئايەت.

بۇ ئايەت، بىئولوگىيە ئىلمىغا، يەنە بىر نەزەر سالدۇرىدۇ، بولۇپمۇ ئاناتومىيىگە قاراڭ. ئىنسان

جىسمىدىكى 248 پارچە ئۇستىخان، سۆڭەكلەردىن بىر نەچچىنى كەلتۈرىمىز، باش سۆڭىكى، ئالتە، ئۇستۇن ئىگىك، چىش تەرەپ 14 پارچە، ئاستى 16 قوۋزۇقتا ئوخشاش سۆڭەك بىرلا، ئاستىن ئىگەكتە ئىككى پارچە ئاستىن ــ ئۇستۇن چىشىدا 32 چىش بار.

سۈلۈپ ئومۇرىتقا24، داس بوشلۇقى 3، قوۋۇرغا 24، ئىككى تاغاق، ئىككى مۇرە، ئىككى بىلەك، ئاستىن ــ ئۇستۇن ئىككى دەندان، ئىككى ئالقان، بېغىشىدا 16 تاغاق سۆڭىكى 8، بارماق سۆڭىكى 30دۇر. ئىككى يوتا، ئىككى تىز، ئىككى پاچاق، ئىككى تاپان، قەدەم بېغىشى 9، تاغاق سۆڭىكى 10 بارماقلىرىنىڭ مەفسەللىرى 28، ئەۋرەت سۆڭىكى ئىككى.

ئاللاھ بۇلارنى جەمئى قىلىپ تېرىلدۇرىدۇ، دېمەك جىسىم تېرىلىدۇ.

قۇرئاندىكى يەنە بىر مۆجىزە، ئۇ بولسىمۇ، بارماق ئىزى، بۇ سۈرىدە ھەربىر كىشىنىڭ ئىنچىكە بارماقلىرىنى قايتا تېرىلدۇرۇش تىلغا ئېلىنىدۇ، شۇنچە قەۋرىلەر ئارىسىدىن ھەربىر كىشىنىڭ بارمىقى ئېلىشىپ كەتمەي، ئۆز جايىغا كەلگىنىگە قارىغاندا، چوقۇم بارماقلار بىر ــ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ دېگەن مەنىدە بولىدۇ، كىشىنى شۇنداق ئويغا سالىدۇ. خۇددى سۈرە ياسىندا ۋە باشقا جايلاردا سۆزلىگەندەك، بارماق ئىزلىرى ھەقىقەتەن بىر ــ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ. ئۇ گۈۋاھچى بولىدۇ، كىملىك ئورنىدا تۇرىدۇ. بۇ ئايەتتىكى مۆجىزىدىن سىرت، بارماق ئىزى، ئۆزىلا بىر ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، زادى بىر زاتنىڭ ئالدىدىكىلەرگە، ھازىرقىلارغا، كېيىنكىلەرگە ئوخشاتماي يارىتىۋاتقانلىقىنى ئالدىن بىلىدىغان مول، چەكسىز ئىلمىنى، ھېكمىتىنى كۆرسىتىدۇ. بارماق ئىزلىرىغا قارىڭ، بىز بۇنداق مۆجىزىلەرنى تولا سۆزلەپ كەتتۇق، بۇ جايدا مۇنداق بىر مۆجىزە بار، ئۇ بولسىمۇ، ئالاھ، قۇرئان، ھەدىس، ئىسلام دىنى جاۋاب بېرىۋاتقان ئاللاھ دېگەن ئۇقۇم بىلەن ھەل قىلىۋاتقان، ئاللاھ قىلدى دەپ جاۋاب بېرىۋاتقان نۇرغۇن مەسىلىلەر، سۇئاللار نېمە ئۈچۈنلەر بار، قېنى كىم جاۋاب بېرىپ باقىدۇ؟ ھېچكىم يوق، زادى شۇ ئاللاھ دىگەندە توغرا جاۋاب چىقىرىلىدۇ، بولمىسا مەڭگۈ جاۋاب يوق، بۇ زور مۆجىزىدۇر.

بۇ سۈرىنىڭ 23 ــ ئايىتىدە، ئوچۇق قىلىپ، مۇنداق دېيىلىدۇ. ئۇلار، يەنى تەقۋادار مۆئمىنلەر پەرۋەردىگارىغا قاراپ تۇرىدۇ، ئۇندىن باشقا زىيادە دېگەن بىر ئايەتمۇ ھوسنا، ۋە زىيادە دېگەن ئايەتلەرمۇ ئاللاھنىڭ جامالى دەپ تەپسىر قىلىنىدۇ، پاسقلار، كاپىر، دىنسىزلار رەببىنى كۆرۈشىدىن پەردىلىنىپ قالىدۇ دېگەن، بولمىسا بۇ، ئۇلار دىنسىزلارغا ئازاب بولمايتتى دېگەن. سەھىيە، مۇتىۋاتىر ھەدىستە قىيامەت كۈنى، ئاللاھنى مۆئمىنلەر كۆرىدۇ دېگەن، بىز مۇسۇلمانلار مۇشۇنداق ئېتىقاد قىلىمىز، ئۇ ھەدىسلەرنى يېزىپ ئولتارمىدىم، چۈنكى سىلەر بىلىسىلەر.

مەخسەت ھەممىدىن ئەۋزەل، ئارتۇق، يۇقىرسى بولمىغان بىردىنبىر مۇكاپات، ئاللاھنىڭ جامالىنى كۆرۈش، ئاللاھ، ھەممىمىزگە جامالىنى كۆرۈشكە نىسىپ قىلار، ئامىن!

36 ـ 40 ــ گىچە بولغان ئايەتلەردە بولسا، ئاللاھ تۇنجى قېتىم يارىتىش ئارقىلىق شۇ يارىتىشنى دەلىل قىلىپ تۇرۇپ، يەنى بىر قېتىم ئۆلۈكلەرنى تېرىلدۇرۇشكە قادىر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

مەنىدىن ئىسپىرما سۈيىدىن بۇنى بىر تال ھۈجەيرىدىن كامىل بىر ئىنساننى يارىتىشنى كۆرسىتىدۇ، تېخى بىر جۈپ ئەركەك ــ چىشى قىلغانلىقىنى دەيدۇ، بۇ ئايەتتە ئالدى بىلەن تىبابەت ئىلمى، ئاناتومىيە ئىلمى، تۆرەلمە ئىلمى، شۇنداقلا بۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ئۆسۈملۈك ئىلمى، ھايۋانلىق ئىلمى، بىئولوگىيە، ھايۋانلار تەتقىقاتى ئىلمى، تەربىيەت ئىلمى، پىداگوگىكا، سىياسەت ئىلمى،

نېرۋا، مېڭە ئىلمى قاتارلىقلار بار. ھەممە كىشى بۇنداق ئىلىم بىلەن ئاللاھنى تاپقان، تونىغان بولسا، ياۋروپالىقلار، دىنسىزلار تەرەققىي قىلغانلار، تونىسا بولاتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ جايدا يەنە بىر مۇھىم ئىلىم بار، ئۇ بولسىمۇ روھ، جان، ئۆلۈم قايتا تېرىلىش، ماددا ئارقىسىدىكى مەنىۋى ئىلىم، ئەنە شۇ ئىشلارنى قىلىۋاتقان، پەيدا قىلغان، ئىنتىزامغا سالغان، بىر ئاللاھ تۇغرىسىدىكى تەۋھىد، ئىمان ئىلمى، ئەقىدە ئىلمى، يەنى، ئىسلام دىنى ئىلمى بار، مانا مۇشۇ ئىلھاملارنى قوشساق، ئاندىن ھەقىقى توغرا بولىدۇ. (شۇنداق بولغان بولسا، ئۇلارمۇ ئاللاھنى تونۇيتتى)

سۈرە ئىنسان يەنى بىزنى دەۋاتىدۇ، ئۆزىڭىزنى ئوبدان بىلىڭ، بولۇپمۇ ئۆز ئەزالىرىڭىزنى نەدىن كەلگىنىڭىزنى نەگە باردىغىنىڭىزنى بىلىۋېلىڭ، ئىنسانلارنى ئوبدان تەتقىق قىلىڭ، كۆزىتىڭ، كۆڭۈل بۆلۈڭ، قانداق قىلغاندا پايدا مەنپەئەت بېرىمەن دېگەننى ئويلاڭ، چۈنكى، سىزمۇ بىر ئىنسان، سۈرىنىڭ بىرىنچى مەخسىدى بولسا، ئىنسانىنىڭ نەدىن كەلگەنلىكى، ئاللاھ ئۇنى قانداق ياراتقانلىقى، شۇنداقلا، ئىنسانىنىڭ ئەر ـ ئايال ئارىلاشما سۈدىن يارىلىشىنى شۇنداقلا، بۇ سۈدا نۇرغۇن تۈپراق، ماددا، ئىلىمىنتلار بارلىقىنى يەنىلا، تۈپراقدىن كەلگىنىنى ھازىرمۇ تۈپراقدىن، سۈدىن يارىلۇاتقانلىقىنى كۆرستىدۇ، بالىنىڭ قىز، ئوغۇل بولۇشىغا ئەلۋەتتە، ئەر سەۋەبچى دېگەننى، ئەرنىڭ تىككەن ئۇرۇقى ئۇنىدىغانلىقىنى سۆزلەيدۇ.

ئىككىنچى مەخسىدى بولسا، ئاشۇ ئىنسان، ئىككى قىسىم بولىدۇ. شۇكرى قىلغۇچى، ئىگىسىنى تونۇغۇچى، نەگە بارىدىغىنىنى بىلگۈچى، مۆئمىن مۇسۇلمان ياكى دەل ئەكسى بولغان، كاپىر، تانغۇچى، جوھۇد، ئىنسان مانا بۇلارنىڭ ئاقىۋىتى، كۆرىدىغان جازا، مۇكاپاتىنى كۆزلەيدۇ، ئەلۋەتتە، بۇ باشلىنىشنىڭ ئاخىرى بارده!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، ئارىلاشما مەنىدىن ئىنسانىنى يارىتىپ، ئۇنى ئاڭلايدىغان، كۆرىدىغان قىلدۇق دېگەن ئايەت ئۇستىدە توختىلىپ، بۇ توغرىسىدا كۆپ سۆزلىدۇق، شۇ قايىل قىلارلىق، يېتەرلىك قۇلاق بىلەن كۆزنىڭ كۆرۈنۈشىنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈڭ. بۇ ئايەتتە، قۇلاقنى كۆزدىن بۇرۇن كەلتۈرگەن، چۈنكى، قۇلاق ئاڭلىماي، كۆز كۆرسىمۇ، سىز دەرسنى چۈشەنمەيسىز، ئىلىم ئالالمايسىلەر، ئەمما، قۇلاق بولسا، ساق بولسا، دەرسنى چۈشىنىسىز، ئاڭلايسىز، شۇڭا، سىز، دوكتۇر، ئالىم، شەيخ، ئۇستاز بولالايسىز، ئىككىلىسى مۇھىم، مەخسەت، قۇلاق ئىلمىغا تېخىمۇ مۇھىم، شۇڭا بۇرۇن سۆزلىنىدۇ. يەنە بىر مەسىلە، بۇ ئارىلاشما ماددىدا مۇنداق ئىلىمىنتلار بار، ئوكسىگېن، ھىدروگېن، كاربون، ئازوت، گۈڭگۈرت، فوسفور، بوتاسىيوم، كالتسىي، ماگنىيت، تۆمۈر، سېنىكلار بار. كۆپىنچىسى كۆيىدىغان يېقىلغۇ ئېنېرگىيە ماددىلىرى، بۇ ماددىلاردىن مەنىي (ئىسپېرما) سۈيى تۇغۇلىدۇ. ئاللاھ، بۇ ئۆلۈك، جانسىز ماددىلارغا ھاياتلىق ئاتا قىلىپ، ئىنسان جىنسى ئۇرۇقدانلىرى، نەچچە مىليون ئۇرۇق ھۈجەيرە ئىشلەپ چىقىرىدۇ، ئاللاھ، جان ئاتا قىلىپ تۇرىدۇ، ئاخىرىدا بۇ سۈدىن، ئىسپېرما ھۈجەيرىسىدىن ئىنسان دېگەن ھاياتلىقنى، روھ، جان پۈۋەپ، باشقا بىر مەخلۇق قىلىپ يارىتىدۇ، بۇ ماددىلار، كۆيۈش ماددىلىرى شۇڭا ئىنسان ئاچچىقلايدۇ، تۆمۈر ماددىسى بولغاچقا، قان، قىزىل كۆرۈنىدۇ، قىزىل قان، ھۈجەيرىسى شۇ رەڭدە، مانا شۇنداق ماددا، ئىلىمىت، تۈپراق ئىلمىنى، تۆرەلمە ئىلمىنى بىلىڭىز، ئاللاھنىڭ راستىنلا ئارىلاشما سۈدىن بالىنى ياراتقىنىنى كۆرىسىز، يەنە بىر قېتىم دەل تۇنجى قېتىم ياراتقان زاتنىڭ، قايتا

تېرىلدۇرۇشىنى سەكسىز تونۇپ يېتىپ، قىيامەتكە بولغان ئىمانىڭىز كۈچىيىپ، ئىككى ئالەم بەختى ئۈچۈن، كۈچ چىقىرىسىز، ياخشى، تەقۋادار كىشىلەردىن بولۇپ قالىسىز، ئاخىرەتتە، ئاشۇ جەننەتكە شارابەن تەھورالارغا، ئاللاھنىڭ جامالىغا ئېرىشىش ئۈچۈن، كۆرەش قىلىسىز.

بۇ كىتاب بولسا، بىر ئىلان، مۇقەددىمە، مۇندەرىجە ئورنىدا تۇرىدۇ، قالغان مول بىلىملەرگە سىزنى تەكلىپ قىلىمىز، ئىلىم چەكسىز بولسىمۇ، سىز بىزدە چەكلىمە بولمىسا قانداق تۇرار؟ (مەخسىدىم، داۋۇندەك، چەكدىن ئاشماڭ) ئەقىل توختايدىغان بىر چەك ــ چېگرا بار.

سۈرە مۇرسەلات بولسا، ئالدىدىكى تېمىلارنى كۈچلەندۈرىدۇ، بۇ ئىسىم بولسا، شامالالار ئىسمىدۇر، پەرىشتىلەر مەسلىسى سۆزلىنىدۇ، بۇلار بىلەنمۇ ياخشى تونۇشۇڭ، چۈنكى ئۇلار، بىزنىڭ دۇنيا ــ ئاخىرەتلىك دوستىمىز، ئۇلار دائىم ئىنسانلار خىزمىتىدە تۇرىدۇ، ياردەمگە تەييارلۇر، بۇ سۈرىدە، يەنە تارىخدىن ھالاك بولغانلاردىن ئىبرەت ئالدۇرىدۇ، ئاندىن، يەنە بىز سىلەرنى خار سۇدىن ياراتمىدۇقمۇ؟ دەپ، بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن تېمىلارنى مەخسەت قىلىدۇ، ئەلۋەتتە، ئۇ ئىلىملار نۇرغۇن شاخقا بۆلۈنىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ تەكرار كەلگەنلىك ئەمەس.

شۇنداق تۇرسىمۇ، ئىنسانلار قاراپ باقتىمۇ؟

مۇسۇلمانلار بۇنى چۈشەندىمۇ؟ يەنىلا خەۋەرسىز، ئاللاھ، بۇ سۈرىدە ئۆز رەھمىتىمدىن زېمىننى ئۆلۈك ۋە تېرىك ئىنسانلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان قىلىپ ياراتقىنىنى كۆرسەتكەن، زېمىن بىزنىڭ ماكانىمىز، ھاياتلىق جايىمىز، ئۇ ئىنسان ئانىسى، ئاخىرەت ئوزۇقى راستلايدىغان جايىدۇر، خۇددى، مۇسابىقە مەيدانىدەك، بىز نۇرغۇن مەسىلىلەرنى ئوتتۇرىغا قويىدۇق، بەزى ئۇزۇن، بەزىسى قىسقىچە ئوبدان ئويلىنىڭ.

سۈرە نەبىئدىن سۈرە ناسقىچە تەپسىردىكى جەۋھەرلەردىن تاللانمىلار

بۇ ئاخىرقى ئىككى پارە، 29 ـ 30 ــ پارىلەر بولسا، خۇددى قۇرئاننىڭ خۇلاسىسى، ئاساسلىق مۇقەددىمە، مۇندەرىجىسىگە ئوخشايدۇ، لەۋزى قىسقا، مەنىسى مول، شۇڭا، سۈرە ھۇد، سۈرە ئەھزاپ، سۈرە كەھىپ، سۈرە تاھالاردا، تەپسىلىي كەلگەن، قىسسە، تارىخلارغا شۇنداقلا ئىشارەت قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدۇ، ۋە شۇنداقلا بۇ سۈرىلەر، پۈتۈن زېمىن ئەھلى، نامازلاردا تەكرار ھەركۈنى ئوقۇيدىغان سۈرىلەردۇر، ئىمامىلار بۇ سۈرىلەرنى تەپسىر قىلغاندا، بىز يۇقىرىدا ئوتتۇرىغا قويغان بارلىق ھەقىقەتلەرنى بىر ــ بىرلەپ سۆزلىشى لازىم ئىدى.

قەۋىم، جامائەتكە ھەقىقەتنى، مۆجىزىلەرنى ئاشكارىلاپ، ئىمانىنى كۈچەيتىشى لازىم ئىدى، قۇرئان، ئالدى ــ ئاخىرىغا تەپسىردۇر. بىراق، ئەپسۇس، بۇ بىزنىڭ ئارزۇيىمىز بولۇپ قالدى، ئاللاھ خالىسا، يەنىلا ئۈمىد بار، ئاللاھ ۋەدىسىگە ئاساسەن، بۇ ئەھۋاللارنىمۇ بىز ئۆز ئەھۋالىمىزنى ئۆزگەرتكەندىن كېيىن، ياخشى ھالەتكە ئۆزگەرتىپ بېرەر، ئامىن!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ 37 سۈرىدىكى تەكرار كېلىدىغان بسم الله الرحمن الرحيم دا تىلغا ئېلىنىدىغان رەھمەتلەرنى مۇنداق بايان قىلىدۇ، ھەربىر سۈرىدىكى رەھمەتلەرگە قارىڭ، سۈرە نەبادا بولسا، زېمىننى ھاياتلىققا ھازىرلاپ بېرىش، تاغلارنى قوۋزۇق قىلىپ، مەھكەم تۇتۇپ تۇرۇش،

شۇنداقلا، هازىر بۇ تاغ مەسلىسىنىڭ مۆجىزىگە ئايلىنىشى، قۇياش، سۇ، ئۆسۈملۈك، قىيامەت مەيدانى، جازا، مۇكاپاتنى بايان قىلىشلار سۆزلىنىدۇ. بۇلار مەۋجۇدلۇق، ھاياتلىق ئامىللىرى بولغان رەھمەتلەر، سۈرە نازىئات بولسا، بۇلارنى تېخىمۇ مۇكەممەل، تېخىمۇ روشەنلەشتۈرىدۇ، نەپسى، روھلارنىڭ سەپىرىنى پاك، ۋە نىجىس روھلارغا مىسال كەلتۈرىدۇ. ئاسمان ــ زېمىن، نۇر ۋە زۇلمەت ئاخىرىدا پانى دۇنيالىقنى سۆزلەيدۇ. سۈرە ئەبەسە بولسا، بىر تامچە نىجىس سۇدىن، كامىل بىر ئىنسانغا تەرەققىي قىلىپ، ئۆلۈپ ــ تېرىلىشنى ئاخىرىدا بىر ئىنسانغا تەرەققىي قىلىپ، ئۆلۈپ ــ تېرىلىشنى ئاخىرىدا ياخشى ــ ياماننى بايان قىلىدۇ.

سۈرە تەكۋىر بولسا، بۇ ئالەمنى يوقىتىپ، مەڭگۈلۈك ئالەمنى قۇرۇشنى سۆزلەپ، بۇنىڭ بىلەن قۇرئان مۆجىزىسىنى ھەرخىل ئىلىملارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، رەھمەتنى سۆزلەيدۇ، ئىنسانغا، ئاللاھنىڭ خالىشىدىن كېيىن، جۇزئى ئىختىيارلىق بېرىدۇ.

سۈرە ئىنفتار بولسا، بۇنى تولۇقلاپ، ئالەمنىڭ ۋەيرانلىقىدىن كېيىنكى مەخسەتنى ئىپادىلەيدۇ، نېئىمەتنى ئەسلىتىدۇ، ئاخىرىدا، بۇيۇك ئاللاھقا قايتۇرىدۇ، مانا مۇشۇنداق ھەربىر سۈرە، قىيامەت كۆرۈنۈشىنى، جازا ــ مۇكاپاتنى، ئىككى ئالەم قۇرۇلۇشىنى سۆزلەيدۇ. ھەتتا، كەۋسەر بولسا، مۇسۇلمانلارغا، خۇسۇسەن رەسۇلۇللاھقا بېرىلگەن زور نېئىمەتتۇر.

فەلەق، ناس سۈرىلىرى بولسا، شەيتاندىن قالقان زىكرى ــ تەسبىھ، تىلاۋەتلەر، خۇددى ئوق، بومبىدۇر، قالغان رەھمەتلەرنى ئۆزىدىن تەپسىلى كۆرۈڭ.

سۈرە نەبىئگە كەلسەك، بۇ سۈرىدە، تاغنىڭ قوۋزۇقلىقى سۆزلىنىدۇ، بۇ ھازىر جۇغراپىيە، گىئولوگىيە ئىلمىدا مۆجىزە ئورۇندا تۇرماقتا، بىرىنچىدىن، زېمىننى تەۋرەت كېتىشىدىن ساقلاپ تۇرۇشى، چىڭ تۇتۇپ تۇرۇشى، تەڭپۇڭلۇقنى ساقلىشى ئاشكارا بولدى.

ئىككىنچىدىن، تاغ، ئۆز ئەينى قوۋزۇقتا ئوخشاش، ئاستىغىمۇ قېقىلغان، بولۇپمۇ، يانار تاغدىن ھاسىل بولغان تاغلار شۇنداق، بىز، قۇرئاننىڭ باشقا ئايىتىگە ئاساسەن، تاغ، زېمىننى بىردىنبىر تۇتۇپ تۇرغۇچى دەپ قارايمىز.

ئىككىنچى مۆجىزە بولسا، قۇياشنى سىراج، چىراغ دەپ ئاتاپ، ئاينى نۇر، مۇنىرا دېگىنى، بۇنى بىز دېگەن، يامغۇر ئەھۋاللىرىنى بولسا، زىندانى مەخسۇس فىلىم قىلىپ ئىشلىگەن، ھەتتا، ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىندى، بۇ، مېتىئورولوگىيە، ھاۋا تەتقىقاتى بولۇپ، قۇرئاننىڭ ھەقىقەتەن، ئاللاھنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، قۇرئان، ئاللاھنىڭ سۆزى دەپ ئېتىقاد قىلغاندىن كېيىن، بارلىق ئىشلار ناھايىتى ئاسان، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئالىملار، بۇ مەسىلىگە كۆڭۈل بۆلگەن، قىيامەتكە، تېرىلىشكە بولغان ئېتىقادلار ئاسانلىشىدۇ، ئىسلام دىنى، ئۆز ئەمەلىيىتىدىكىدەك ھەق، ئەزلىدىن ھەق توغرا ھالەتتە تۇرىدۇ، مەخسەت، بىزنى، باشقىلارنى شۇ ھەققە يەتكۈزۈش، ئۇ ھەقىقەتكە ئادۇڭكاتلىق قىلىش ئەمەس، ئۇ ئاقلاشنى قوبۇل قىلمايدۇ، ئادۇڭكات لازىم ئەمەس، ئەسلىدىن ھەق، توغرا، ئادىل، مەسىلە بىزنىڭ ھەقنى تېپىشىمىزدا، ئاخىرغىچە چىڭ تۇرۇشىمىزدا، ئاللاھ، ھەق **ئۇستىدە ئىمان بىلەن جاننى ئالا، ئامىن!**

ئۇستۈڭلاردا مۇستەھكەم يەتتە ئاسمان بىنا قىلدۇق، سىلەر ئۇچۇن يېنىپ تۇرىدىغان چىراق، قۇياشنى ياراتتۇق، 12 ـ 13 ــ ئايەت.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا مۇنداق مۆجىزە بار، بۇ بولسىمۇ، ئايەتتىكى شىدادا دېگەن

سۆز، قاتتىق مۇستەھكەم دېگەن مەنىگە ئىگە بولۇپ، ئالىملار، ژاكىئومنى ئەرەبچە ئەسىير دېگەن ئاشۇ ئالەمنى ناھايىتى قاتتىق دەپ سۈپەتلىدى، ئەگەر، ئۇ ماددا بولۇپ قالسا، ھەممىدىن قاتتىق ماددا بولىدۇ، ئۇ دېگەن، بارلىق سامان يولى سىستېمىسىنى، يۇلتۇزلار تۈركۈملىرىنى، قۇياش سىستېمىلىرىنى، پىلانېت، يۇلتۇزلارنى بىر ــ بىرىگە باغلاپ، تارتىش كۈچى بىلەن ساقلاپ، رېتىملىق ئايلاندۇرىدۇ، ئۇنىڭ ئورنىدا پولات ئارغامچا بولسىمۇ ئۈزۈلۈپ كېتەتتى، مانا بۇ ئايەتتىكى قاتتىق دېگەن سۆز، ئاشۇ مۆجىزىگە ئىشارەتتۇر دېگەن، شۇنداقلا، سۈرە مۈلۈكتىكى، ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا، ئىگىز ــ پەسلىكنى كۆرمەيسەن دېگەن ئايەت، يەتتە ئاسماننى سۆزلەپ، ئارقىدىن كەلگەن، كۆزۈڭنى قايتۇرغىن، بىرەر يوچۇقنى كۆرەمسەن؟ دەپ كېلىدۇ. بۇ ئايەتتە بولسا، يەتتە ئاسماندىن كېيىن، قۇياشنى تىلغا ئالدىۇ، مەخسەت مۇنداق بىر ھەقىقەت، مۆجىزىلەرگە ئىشارەت باردۇر، بۇ كېينكى يىللاردا ئاشكارىلانغان.

پېرىنھوپېر ئىسىملىك بىر ئالىم، قۇياشدىن كەلگەن يەتتە رەڭنى تەتقىق قىلىدۇ، بۇ رەڭلەر ئارىسىدا مەلۇم سىزىقچىلار بايقىلىدۇ، بۇ سىزىقچىلارغا A B D C F E F G H دەپ ھەرىپلىك بەلگىلەرنى قويىدۇ، بۇ سىزىق كېيىن، پېرىنھوپېر سىزىقى دەپ مەشھۇر بولۇپ قالىدۇ. مانا بۇ ئايەتتىكى بىرەر يوچۇقنى كۆرەمسەن دېگەن جاي بولۇپ، پوتور دېگەن سۆز، «خوتوت» سىزىق مەنىسىدە ئىشارەت قىلىنغان، ئىنچىكە كۆزىتىش نەتىجىسىدە بۇ سىزىقلار، يوچۇقلار ئاشكارا بولىدۇ. ئەمما، بىر ئايەتتە بولسا، ئىگىز ــ پەسلىكنى ھېچ نۇقسانسىز كۆرەمەيسەن دېيىلىدۇ. مۇستەھكەم، پۇختا، قاتتىق دېگەن سۆز، ژاكىئومغا ئىشارەتتۇر.

ئالىملار، سېپىكتىرىسكوپ دېگەن ئۇسكۇنە بىلەن يەنى ئۇچ تەرەپدىن كۆرۈش، كۈزىتىشكە ئىگە ئۇسكۇنە بىلەن، زېمىندىن چىققان ھەرخىل يېقىلغۇ، ماددىلارنى كۆيدۈرۈپ بۇلاردىن چىققان نۇر ئارىسىدىكى سىزىقلارنى تەكشۈرۈپ، دەل قۇياشدىن چىققان رەڭ ئارىسىدىكى سىزىقلار ئوخشاشلىقىنى بايقايدۇ، بۇ يېقىلغۇ ماددىنى ئوت قويىدىغان جايغا تادىيوم دېگەن ماددىنى قويۇپ، بۇنىڭ رەڭگىنى تەكشۈرسە، ئۇنىڭدىكى سېرىق سىزىق، پرونھوپېر سقىزىقىدىكى D بەلگە بار سىزىققا ئۇيغۇن كېلىدۇ. بۇ تادىيوم دېگەن ماددىنى قويسا، A سىزىققا توغرا كېلىدۇ، ھەربىر يېقىلغۇ ماددا شۇ سىزىقلارغا توغرا كېلىپ قالىدۇ.

ئالىملار بۇنىڭدىن مۇنداق قارار چىقىرىدۇ.

قۇياش، مەدەن، كان، ئۇ، گاز، ئېنېرگىيە، يېقىلغۇ، شۇنداقلا ئۇنىڭدا تۆمۈر، مىس، سىنىك، كالتسىي، سودىيوم، ھىدروگىن، ئوكسىگېن، ئازوت قاتارلىق ماددىلار بار، ئۇ سامان يول سىستېمىسىدىكى بىر ئەزا، ئاسماندىن ئايرىلغان يەرشارىدىكى بۇ ئىلىمىنت ماددىلار قۇياشقا ماس، ئۇيغۇن كەلگەنگە قارىغاندا، يەرشارىمۇ چوقۇم قۇياشتىن خۇددى ئاي شارىدەك ئايرىلغان، دەپ قارار چىقارغان، شۇنداقلا، يەرشارىدا بار بولغان ماددىلار ئىچىدە شۇ رەڭلەر تېپىلىدۇ. ھەتتا، قۇمدىمۇ قان قېتىدىن نەچچە خىل شۇنداق رەڭلەر بايقىلىدۇ، قاراپ بېقىڭ. يەرشارى ئىچى بولسا، پۈتۈنلەي، ئوتتۇر، يانار تاغ بار، ئالىملار شۇنىڭ بىلەن بىرگە نۇرغۇن يۇلتۇزلاردا بار بولغان، ماددا ئىلىمىنتلارنى

تەكشۈرۈپ تاپتى، لېكىن، ئۇ بايلىقلارنى زېمىنغا ئېلىپ كېلىش مۇمكىن ئەمەس. بولمىسا، يەرشارىدىن چوڭ ھەجىمدىكى ئالتۇن، يۇلتۇزلار بار.

مانا بۇلار، ئاسمان، يۇلتۇز، قۇياش، رەڭ، نۇر تەتقىقاتى، ئايەت قايتا ــ قايتا قاراشقا بۇيرىغان، ئاشۇ قاتتىق، مۇستەھكەم، پۈختا يوللار، ئورىبىتىلار، ئالەم ماددىسى، گاز، تۈتۈن، ئاتموسفېرا، شامال يۆنىلىشى، يامغۇر قاتارلىقلاردا ئايەت تىلغا ئېلىپ ئۆتكەن سىرلىق مۆجىزىلەر بار.

ئايەتتە بولسا، شۇنداق ئىشارەتلەر بار.

ئاسماننى، يەتتە، بىخەتەر ئۆگزە، قاتتىق گاز، تۈتۈن، ئىشكى بار قىلىپ سۆزلەش، يۇلتۇزنى زىننەت، نۇر، قۇياشنى چىراق، ئۆزىدىن نۇر چىقىرىدۇ دەپ ئاينى بولسا، نۇر، مۇنىير دەپ ئاتاش، بىز يۇقىرىدا دەپ ئۆتكەن مەسىلىلەر بار. قاراڭلار دەپ بۇيرۇقلار بار، (لەتەركىبۇنىنە تەبىقەن ئەن تەبەق) سىلەر قەۋەتمۇ ــ قەۋەت سەپەر قىلىسىلەر دېگەن ئايەت، ئالەم بوشلۇقىغا ئىشارەتتۇر، ئۇيۇقتا ئەنە شۇنداق مۆجىزە، ئالامەتلەرنى ئاللاھ ۋەدىسىگە ئاساسەن كۆرسەتتى، بۇلار، دىنسىز كاپىرلار قولىدا ئاشكارا بولدى، دەل قۇرئاندىمۇ كاپىر، دىنسىزلارغا قاراڭلار، قارىمامدۇ؟ دېيىلگەن. بۇ ئۇلارغا قارشى ھۆججەت، دەلىل ــ ئىسپات بولۇپ، قىيامەت كۈنى، بۇ تەرەققىيات ئۇلارغا قارشى دەلىل، ھۆججەت بولىدۇ، مۇسۇلمانلار بولسا، ئىككى ئالەمدە، پايدا ــ مەنپەئەت ئېلىۋېرىدۇ، بارلىق ھەمدۇ ــ سانا ئاللاھقا خاستۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، **ئاشلىقلارنى، ئوت ــ چۆپلەرنى، دەرەخلەرنى قويۇق باغچىلارنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، بۇلۇتلاردىن مول يامغۇرنى ياغدۇردۇق** 14ـ16 ــ ئايەتلەر دېگەن ئايەتتە توختىلىپ، 16 ــ بەتتە چوڭ دەرەخ، كىچىك دەرەخ، ئۆسۈملۈك، غولسىز ئوت ــ چۆپنى كەلتۈرگەن، 17 ــ بەتتە بولسا، دەرەخ، يىلتىزى ۋە شاخلارنى 18 ــ بەتتە، شاخلار يۆنىلىشىنى 19 ــ بەتتە، قۇلاقلار تۈرىنى 20 ــبەتتە، چېچەكلەرنى، ئۆزئارا چاڭلىششنى، 21 ــ بەتتە، ئامۇتنى، 22 ــ بەتتە، چاڭلاشتۇرۇش، بىر باغدىكى ئاتىلىق چاڭ زەررە ئۈستىدە، ئانىلىق بولسا، پەستە تۇرۇشنى، قوناقنى ھەرخىل گۈللەرنى، يىللىق ۋە يىلسىز يەنى كامىل بىر يىل ئۆمۈر كۆرەلمەيدىغانلارنى، نەچچە يىللا تۇرالايدىغان ئەجەل توشسا تۈگەپ كېتىدىغان، دەرەخ، ئۆسۈملۈكلەرنى سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ تونۇشتۇرغان، بۇ ئۆسۈملۈك تەتقىقاتى، ھاياتلىق تەتقىقاتى، چاڭلىششى، كۆپىيىش، سورتلاشتۇرۇش ئىلمى، بىر تەرەپتىن ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئىلىم ـ ھېكمىتى، قۇرئان مۆجىزىسىنى بايان قىلسا، يەنە بىر تەرەپتىن باغۋەنلىك، ئۇرۇق سورتلاش مەسىلىسىنى سۆزلەپ، ئىككى ئالەملىك بەخت ئۈچۈن، مەسىلىلەرنى تەپسىلي، رۇشەن سۆزلەيدۇ. ئاللاھ، ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلسۇن ئامىن!

سۈرە نازىئات، سۈرە نبأ قىيامەت خەۋىرى دېگەن بولاتتى، بۇ سۈرە بولسا، نازىئات يەنى جاننى، روھنى ئالغۇچى پەرىشتىلەر مەنسىدە بولۇپ، بۇ ئىككى ئىسىم بولسا، قىيامەتتىن جاننى ئالغۇچى پەرىشتىدىن خەۋەردار بولۇش، ئۇلارنى ئەسلەپ تۇرۇش، قىيامەتكە، ئۆلۈمگە تەييارلىق قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، ئىسىگىزدە بولسۇن، ھامىنى ئۇلار جېنىگىزنى ئالىدۇ. ھامىنى بىر كۈن، قىيامەت كۈنى، تېرىلىپ ھېساب بېرىسىز، قۇرئان سىزگە ئىككى ئالەملىك ياخشى ھەمراھدۇر. بۇ سۈرە، قىيامەت كۆرۈنۈشىنى ئۆز ئەينى كۆرسىتىدۇ. شۇنداقلا، ئاللاھنىڭ ئۇنى قۇرۇشقا، قايتا تېرىلدۈرۈشكە

قادىرلىقىنى ئىسپاتلايدۇ، 27 ـ ئايەتتە بولسا، بۇنى مۇنداق دەيدۇ: (**سىلەرنى يارىتىش مۇشكۈلمۇ؟ ياكى ئاسمانىنى يارىتىشمۇ؟**) ئاللاھ، ئاسمانىنى ياراتتى، ئۇنىڭ ئىگىزلىكىنى يۈكسەك قىلدى، ۋە كەم ـ كۈتسىز قىلدى، كېچىسىنى قاپقاراڭغۇ، كۈندۈزىنى يورۇق قىلدى، ئاندىن كېيىن، زېمىننى يايدى، بۇلاقلارنى ئاقتۇردى، ئۆسۈملۈكلەرنى ئۆستۈردى، تاغلارنى مۇقىم قىلدى، ئاللاھ، بۇلارنى بىز ئىنسانلار ۋە ھايۋانلار مەنپەئەتى، پايدىسى ئۈچۈن ياراتتى، قىيامەت كۈنى ئىنسان ياخشى ـ يامان قىلمىشلىرىنى ئەسلەيدۇ. 27 ـ 35 ـ ئايەتلەر، ئاسمانلارنى يارىتىش، ئىگىز كۆتۈرۈش، تۈۋرۈكسىز توختىتىش، ئىنسانلارنى يارىتىشدىن مۇشكۈل، ئەمما، بۇلار، ئاللاھقا ئاسان، ھەممە يارىتىشدا ئوخشاشتۇر.

بىز، ئەمدى ئاللاھ، ئاسمانىنى ئىگىز، يۈكسەك قىلدى، كەم ـ كۈتسىز قىلدى دېگەن ئايەت ئۈستىدە توختىلىمىز. ئەلۋەتتە، سىز، كۈندۈزى كۆك، ئاتموسفېرا رەڭگىنى، كېچىسى بولسا، يۇلتۇزلار نۇرى بىلەن قاراڭغۇ زۇلمەتنى كۆزىڭىز بىلەنلا كۆرۈپ، بۇ ئاسمانىنىڭ يۈكسەكلىكىنى، ناھايىتى ئىگىزلىكىنى، تۈۋرۈكسىز، پۇختا تۇرغىنىنى بايقايمىز، ھازىر سىز تېلىسكوپ بىلەن مۇنداق قارىڭ، سىزگە مەلۇم، نۇر تېزلىكى بىر سېكۇنتتا 300مىڭ كىلومېتىرنى بېسىپ ئۆتىدۇ، قۇياش نۇرى بىزگە سەككىز مىنۇت 18 سېكۇنتتا يەنى 500 سېكۇنتتا يېتىپ كېلىدۇ، سەپەر قىلساق، تەخمىنەن 354 يىلدا يېتىپ بارىمىز، ئەگەر نۇر تېزلىكىدە ماڭساق، سەككىز مىنۇتتا بارىمىز. ھازىر بولسا، تەرەققىيات بىر سېكۇنتتا سەككىز كىلومېتىر بولدى، مەخسەت، قۇياش بىزگە ئەڭ يېقىن بولغان يۇلتۇز، بەزى يۇلتۇزلار نەچچە مىڭ، نەچچە يۈزمىڭ، نەچچە يۈزمىليون يىللاردا ئاران بىزگە نۇرى يېتىپ كېلىدىغان يېراقلىقتا، سىز نۇر يىلىنى بىلدىڭىز، ئەنە شۇنداق يىراقتا تۇرىدۇ، بۇ ئەلۋەتتە، ئاسمانىنىڭ ناھايىتى يىراقتا، كەڭ ئىكەنلىكىنى يەنىمۇ كەڭرىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، ئاللاھ، يەنە يارىتىپ، كەڭرىتىپ تۇرىدۇ. راستىنلا ئۇنى ئىگىز، كەڭ قىلدى، ناھايىتى پۇختا، كەم ـ كۈتسىز، ھېساب بىلەن ئىنتىزام بىكىتتى، يوللار قىلدى.

ئۇ مۇنداق بىر ھېكايىنى كەلتۈرىدۇ. مىسرىدىكى بىر دېھقان، ئۇنىڭغا مۇنداق سۆزلەپ بېرىدۇ. مەن بىر كېچىدە، زىرائەتلىرىمگە سۇ تۇتۇاتقان ئىدىم، مەن سۇنى قويۇپ بولۇپ، بىكار بولۇپ، ئۆيگە قايتىشىمدا، شەيتان ماڭا ۋەسۋەسە قىلىپ، بۇ سۇنىڭ تاشقىنىنى، بىر دۈشمەننىڭ يېرىگە قويۇپ بېرىپ، زىرائەتلەرنى غەرىق قىلۇېتىشنى ئويلىدىم، كەتمەننى شۇنداق كۆتۈرۈپ قارىسام، يۇلتۇزلار نۇرلىرى سۇدا كۆرۈنۈپ، كۆزۈمگە چۈشتى، قاماشتۇردى، ئاھ! يا ئاللاھ، سەن شۇنچە گۈزەللىكنى ماڭا سۇدا كۆرسىتىپسەن، سەن نېمە دېگەن ئۇلۇغ، كاتتا زاتسەن، توساتتىن، ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلىقى، دىلىمغا چۈشۈپ، يۈرىكىم سىقىلىپ، ئاللاھدىن قورقتۇم، شۇنچە كەڭ، ئېگىز ئالەمنى، گۈزەل ياراتقان كاتتا ئاللاھقا قانداق ئاسىيلىق قىلاي؟ ياق، ياق ھەرگىز ئاسىيلىق قىلمايمەن، دېدىم دە بۇ گۇناھ، مەسىيەتنى قىلماي، ئۆيگە قايتتىم، مەن تېخىچە خۇشال دېدى.

تەنتاۋى رەھمەھوللا ئەلەي، قاراڭلار، ئاللاھنىڭ كاتتىلىقى، ئۇلۇغلىقى، قۇدرىتى، ئىلىم ـ ھېكمىتى، مۆجىزە ئالامەتلەر، كىشىنى شۇنداق قىلىپ قويىدۇ، بۇنى تېلىسكوپىدا كۆرىسەك، نېمە بولۇپ كېتەرسەن، ئۇ دېگەن بىر ئاددى دېھقان، ئەنە شۇنداق مەئىسىيەتتىن، گۇناھدىن يانىمىز، تائەت ـ ئىبادەتلەرنى، جان ـ دىلىمىز بىلەن ئىخلاس قىلىپ قىلىدىغان بولىمىز، بىز شۇ مەخسەتتە

بۇلارنى يازدۇق دېگەن.

ئۇ، شۇندىن كېيىن، ئاللاھ، زىمىننى يايدى، سۇ، بۇلاقلارنى چىقاردى، ئۆسۈملۈك قىلدى دېگەن ئايەت ئۇستىدە توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ. تېخى بۇ ئايەتتە تاغلارنى بېكىتتى دەپ كېلىدۇ، ئاجايىپ مۆجىزە، قارا‌ڭ، ھازىرقى ئالىملار، يەرشارى ئۇستىدە مۇنداق دېيىشىدۇ. تۇنجى قېتىم، قۇياش سىستېمىسىغا ئەزا بولۇپ، قۇياشتىن ئايرىلىدۇ، ئاستا ــ ئاستا نەچچە مىليون يىللاردا سوۋىيدۇ، ھەرخىل ماددىلار بارلىققا كېلىدۇ. كېيىن بولسا، زېمىن قاتىدۇ، تاشقى پوستى ھاسىل بولىدۇ، ئاندىن ھازىر بىر قىسىم تاش قاتمىلىرى قېزىلغان، قەدىمكى ھاياتلىق تۈرلىرى ئاشكارا بولىدۇ، ئەمما، بۇ ھاياتلىق قانداق ھاسىل بولغان؟ بۇ تېخىچە ھەيران قالدۇرىدىغان مەسىلە، ئاندىن كېيىن، دەرەخلەر، ئۆسۈملۈكلەر ھەرخىل ھايۋاناتلار ھاسىل بولغان، كېيىن، زېمىن قاتتىق تەۋرەپ، تاغلار ھاسىل بولىدۇ، يانار تاغلار پارتىلايدۇ، توپان بالاسى يۈز بېرىدۇ، بۇ قېتىم باسۇرۇلۇپ قالغان دەرەخ، ئۆسۈملۈك، ھايۋانلار، كۆمۈر، نېفتىنىڭ، گازلارنىڭ ھاسىل بولۇشىغا سەۋەب بولغان، ئەڭ ئاخىرقى باسقۇچ بولسا، بىز ياشاۋاتقان ھالەت شۇ، بۇندىن كېيىن، نېمە بولۇشىنى بىلمەيمىز دېگەن. بۇلار، ئەنە شۇنداق تۆپىدە تۇرغاندەك، ئۇستىدە بىللە قاتناشقاندەك، خىيالى پەرەزلىرىنى ئوتتۇرىغا قويغان، بۇلار يەتتە باسقۇچ دەۋرگە بۆلۈنىدۇ، قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئاللاھ، زېمىننى يايدى، سوزدى، سۇ، دېڭىز، بۇلاق، دەرەخ، ئۆسۈملۈك قىلدى، ھاياتلىقنى بولسا، ئالاھىدە مەڭگۈلۈك روھ، دۇنيادىن سوۋغات قىلدى، ئۇ ھامىنى ئۆز جايىغا قايتىدۇ، مەڭگۈلۈككە ئايلىنىدۇ. ھەقىقەتەن زېمىننى تۇتۇپ تۇرۇش ئۈچۈن، تاغلارنى بېكىتتى، بۇ ئەھۋاللارنىڭ يىل مىقدارىنى، دەۋر تەرتىپلىرىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، گەرچە ئۇلار بىزگە شۇنداق بىر نەزەرىيە، تەپەككۇر ھاسىل قىلغان بولسىمۇ، ئويغا سالغان بولسىمۇ، ئەمما، قۇرئان توپتوغرا، ھەقىقەت، مۆجىزە، سىرلارنى سۆزلەيدۇ، ھەرگىز خاتالاشمايدۇ، تۇرۇتۇشنى قوبۇل قىلمايدۇ. ئىنسان ئىلمى، نەزەرىيىسى چىقارغان يەتكۈنلىرى بولسا، توغرا، خاتا بولىدۇ. تۇرۇتۇشنى قوبۇل قىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ خىل نەزەرىيىنى ئۆز ئەينى مۇشۇ ھۆكۈم ۋە يەكۈن، قۇرئاننىڭ مۇشۇ ئايىتىگە تەپسىر، ئايەت، مۇشۇنى خالايدۇ دېگىلى بولمايدۇ. ئەمما، قۇرئان ئايىتى، ئىشارەت قىلغان مۆجىزىلەرنى ئىنكار قىلغىلىمۇ بولمايدۇ. قۇرئان، توغرا يولغا، توغرا ھەقىقەتكە، توغرا ھۆكۈمگە، توغرا نەزەرىيىگە، توغرا تەتقىقاتقا، ھەق مۆجىزە، ئالامەتلەرگە، ئىلىم ــ ھېكمەتكە باشلايدۇ. بىز، قۇرئانغا، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ سۆزىگە قەتئىي ئىشىنىمىز، بىر قىسىم ئىنسانلار بايقىغان ھۆكۈملەر، نەزەرىيىلەر، تەتقىقات نەتىجىسى، بىزنىڭ ئىشەنچىمىزنى يوققا چىقىرالمايدۇ، ئۇ، مەڭگۈ ھەق، توغرا.

سۈرە ئەبەسە، بۇ سۈرە، رەسۇلۇللاھ، مەككە كاتىباشلىرى، بايۋەتچىلەرنى ئىسلام دىنىغا چاقىرىۋاتقان چاغدا، ئابدۇللا ئىسىملىك بىر ئەما ساھابە، بۇ ئەھۋالنى كۆرمەي، رەسۇلۇللاھنى توۋلاۋېرىدۇ، رەسۇلۇللاھ قوشۇمىسىنى تۈرۈپ قالىدۇ، دەل شۇ چاغدا چۈشىدۇ، ئۇ كاتىباشلار، مۇشرىك، دىنسىز ھېسابلانغاچقا، ئۇلارنى بۇ ئەما مۆئمىنگە تەڭ قىلمايدۇ، توغرا، بىر مۆئمىن، ئاللاھنىڭ نەزلىدە پۈتۈن زېمىندىنمۇ مۇھىم، مىزان ئۆلچەم، ساماۋى بولۇشى كېرەك، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىسلام دىنى، قارا تەنلىك مۆئمىن بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى، مۇئەززىنلىككە سايلايدۇ. مىزان، تىل، رەڭ، مىللەت، مەزھەپ، قەبىلە، نەسەپ بىلەن ئەمەس، تەقۋالىق، ئىمان ــ ئېتىقاد بىلەن ئۆلچىنىدۇ، مانا بۇ سۈرە،

دەۋەتچىلەرگە مۇھىم يوليورۇق بولىدۇ، ھۆر مۇشۇكىدىن، قۇل مۆئمىن باي، دىنسىزدىن پقىر مسكىن مۇسۇلمان ياخشى، ئاسىي، پاسىق ھۆكمرانىدىن، ئىتائەتچان، تەقۋا مۇسۇلمان ياخشى، ئۆزى گۈزەل، ئەخلاقى ناچار پاسىق ئايالدىن، سەت بولسىمۇ مۇسۇلمان ئايال ياخشى، بىز ئۇنى ياخشى، بۇنى ياخشى دەيمىز، ھەممىدىن ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ، ئىسلام دىنى ياخشى دىگىنى ياخشى، توغرا دىگىنى توغرا، ھەق دىگىنى ھەق، ھەممىمىز ئۆزىمىزگە ياخشى، ياخشى باھانى، نەتىجىنى ئاللاھ ئۆزى بېرىدۇ. ئاللاھ، بىزلەرنى ياخشىلار قاتارىدىن قىلسۇن، ئامىن!

بۇ سۈرىنىڭ ئاخىرىدىكى، ھەربىر ئىنسان، قېرىندىشىدىن ۋە ئاتا ــ ئانىسىدىن، خوتۇن ــ بالىلىرىدىن قاچىدۇ دېگەن ئايەتنى، پەقەت ئالاھقىلا يۈزلىنىڭلار دېگەن ئايەتنى، ئاللاھ تەرىپىگە قېچىڭلار دېگەننى، سۈرە تاغابۇندىكى، سۈرە تۆۋبىدىكى ئايەتنى (دوۋزاخىدىن ساقلىنىلار دېگەننى) پىتنە ھەدىسنى، يەھيا ئەلەيھىسسالامنى ئىككى يۈز يىلدىن كېيىن ئەڭ ياخشىڭلار، مالدىن، بالىدىن، ئەھلىدىن يەڭگىل بولغىنىڭلار دېگەن ھەدىسنى، **بۇ ھەدىسنى ئىبنى كەسىر بىدايەتتە يازىدۇ.** ئۇندىن باشقا ئاخىر زامانغا پىتنە ــ پاساتقا مۇناسىۋەتلىك ھەدىسلەرنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ، **ئىلىم، ئايالار بىلەن توي قىلىش ئارقىلىق زايا** كەتتى دېگىنى، رەسۇلۇللاھنىڭ تۇللارنى مەجبۇرى ئۆيلەپ، ئەرگە بەرمىگىنىنى، تۆت مەزھەپ ئالىملىرىنىڭ قايسى ئەۋزەل دىگىنىنى، تالىشىپ، ئىمام ئەبۇ ھەنىيفەدىن باشقا ئۈچ مەزھەپ تويدىن، ئىبادەت، ئىلىم، جىھادقا چىقىش، ئۆزىنى ئاتاش ئەۋزەل دېگىنىنى، توي قىلىشنى خالىماي تۇرۇپ مەجبۇرلانسا، بۇنداق نىكاھ مەكرۇھ دېگىنىنى، شەيخۇلئىسلام، ئىبنى تەيمىييەدەك تويسىز زاھىد، ئابىد، ئالىم، مۇجاھىدلارنى بىر قىسىم ئاز ساندىكى ئۆزىنى ئىلىم، ئىبادەت، جىھاد، دەۋەتنى مەخسەت قىلغان زاھىدلار، ئۆزىنى ئاتىغانلار دەلىل كەلتۈرىدۇ، ئەمما، ئاشۇ ئاز سانغا رۇخسەت بار، ئوممۇمىيۈزلۈك تويسىزلىق دۇرۇس ئەمەس، ئاز ساندا جائىز.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىكى ئىنسان لەنەت قىلىنسۇن، ئۇ نېمە دېگەن كاپىر، ئۇ نېمىدىن يارىتىلدى؟ نىجىس سۇدىن يارىتىلدى، ئاللاھ ياراتتى، چىقىش يولىنى ئاسان قىلدى، ئۆلتۈرۈپ ئۆزى خالىغان جايغا قەبرىگە ئالدى، خالىغان چاغدا تىرىلدۈرىدۇ دېگەن ئايەتلەرگە مۇناسىق دەيدۇ: بىز بۇ كىتابدا، ئاللاھنىڭ ياراتقىنىنى، قۇدرىتىنى، مۆجىزە، ئالامەتلىرىنى كۆپ سۆزلەپ كەتتۇق، ئەگەر سۆزىمىزگە ئىشەنمىگۈدەك بولسىڭىز، مەن، ئاللاھنىڭ بۇ ئايەتتىكى بىر سۆئالغا مۇناسىق سۆئاللارنى قويىمەن، قېنى كىم جاۋاب بېرىپ باقىدۇ؟

1. ئەي ئىنسانلار، ئاشۇ سۇ، مەنىي سىلەرنىڭ جىسمىڭلار توغرىسىدا، ئوزۇق، رىزىق، قەددى ــ قامەت، پۇختا نىزام ئۇستىدە تەپەككۇر قىلالامدۇ؟

2. ئاشۇ مەنىي سۇ، ھەيز قېنى، بالا ھەمرىيى قاتارلىقلار، بۇ بالا بۇندىن كېيىن ھاۋاغا چىقىدۇ، نەپەس ئالدۇ، سۆزنى، ئاۋازلارنى ئاڭلايدۇ دەپ ئۇنىڭغا قۇلاق، ئۆپكە قىلىپ قويالامدۇ.

3. دۇنياغا چىقىپ، نۇرلارنى كۆرىدۇ، نۇردىن پايدىلىنىپ سۈرەتنى پەرىق ئېتىدۇ دەپ كۆزنى سىلەر يۇقىرىدا كۆرگەن ئاشۇ ئاجايىپ كۆز، قۇلاقلارنى قىلىپ قويالامدۇ؟ ھۈجەيرىلەرنى ئاتا قىلالامدۇ؟

4. بۇ تۆرەلمە، دۇنياغا چىقسا، ئوزۇقتا مۇھتاج بولىدۇ، ئائىلىسى بولىدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن، ئىلمى، ئەمەلىي قۇۋۋەت بولمىسا بولمايدۇ، دەپ بەش سەزگۈ ئەزالارنى بىرەمدۇ؟ ئۆزلىكىدىن بولدىمۇ؟

5. ھەربىكەت، سېزىم، ئەزالارنى ئۇلارغا مەسئۇل ھۈجەيرىلەرنى بەردىمۇ، بۇ تۆرەلمىگە ئوتتۇز ئىككى چىشنى ئالدىن ئورۇنلاشتۇرغانمۇ؟

6. بىز يۇقىرىدا يازغان 50 ھىكمەت، ئىنسان جىسمىدا بار، بارلىق سۆڭەك ھەربىرىنى بار، بۇلارنى ئاشۇ مەنى سۇ قىلدىمۇ؟

7. تىل، قىزىل كېكىردەك، تېتىش، گال ھەزىم قىلىش ئورنى، ئاشقازانلارنى قىلالىدىمۇ؟ شۇ سۇ شۇ ھەيز قېنى قىلدىمۇ؟

8. يەنىلا كەلگۈسىدە ئەۋلادلارنى داۋام قىلىدۇ دەپ، شۇ سۇ، شۇ قان، ئاشۇ ئانا رەھمى ئىچىدىكى قىز بالا، ئىچىدىكى بالىياتقۇنى ئالدىن ئورۇنلاشتۇرىدىمۇ؟

9. ئۇنىڭ چىرايىنى، بارماق ئىزىنى، بۇرۇن، ھازىر، كەلگۈسىدىكىلەرگە زادى كىم ئوخشاشمايدىغان قىلدى؟

10. ھەزىم قىلىش، كىرگۈزۈش، چىقىرىش، مۇسكۇللارنى قىلدىمۇ، ئون ئىككى بارماق ئۇچەي، جىگەر، ئۆت، بۆرەكلەرنى قىلدىمۇ؟

12. مىڭە سېزىمىنى، مىڭە ھۈجەيرىسىنى، تەپەككۇرنى، ئەقلىنى قىلالىدىمۇ؟

13. قايتا ئەۋلاد قالدۇرىدۇ، توي قىلىدۇ، بالىلىق بولىدۇ دەپ، ئالدىن بىلىپ، 20 يىل بۇرۇن كىم ئۇ سۇغا، قانغا، جىنسى ئەزالارنى، نەپسى، شەھۋەتنى، مۇھەببەتنى، دوستلۇق، كۆيۈنۈشنى ئالدىن سىلىپ قويدى؟

14. كىم يۈرەكنى قىلىپ بەردى، زادى كىم قىلدى؟ كىم ئۇنى ئاشۇنداق قانىنى ئايلىنىدىغان، ھۈجەيرىلەر كىرىپ ــ چىقىپ تۇرىدىغان، جەڭ قىلىدىغان قىلدى؟ كىم ئۇنىڭغا ئالدىن سۈت ھازىرلىدى؟ چىققاندىن كېيىن، بارلىق ئوزۇق، رىزىقلارنى كىم قىلدى، ئاتا ــ ئانىمۇ؟ دۆلەتمۇ، ب د ت مۇ؟ يا شۇ نەجىس سۇمۇ، قانمۇ؟ قېنى دەپ بېقىڭا، زادى كىم؟!!!

ئاللاھ... ئاللاھ... بىر ئاللاھ قىلغان، بۇندىن 100 مىڭلىغان سۈئاللار ناھايىتى كۆپ، ئۇلارغا پەقەت بىر ئاللاھ بىلەن جاۋاب بېرىمىز، ئىسلام دىنى توغرا جاۋاب بېرەلەيدۇ. ئەقلى، نەقلى دەلىللەر، ھۆججەت، ئىسپات بىلەن كىشىنى قايىل قىلغۇدەك جاۋاب بېرىدۇ، بولۇپمۇ قۇرئان، ھەدىس.

مەن شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ كىتابنى تاللىدىم، ئاللاھۇ ئەكبەر، ۋەلھەمدۇلىللا

ھەربىر شەيئىدە باردۇر كارامەت، بۇ ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە ئالامەت

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 24 ــ ئايەتتە، توختىلىپ، ئاللاھ، بۇ ئايەتتە، ئىنسان تاۋامنى يىسۇن دىمىگەن، چۈنكى، تاۋام دېگەن، ئاللاھ، قارىسۇن، ئىبرەت نەزىرى بىلەن قارىسۇن دېگەن. بۇنداق بۈيرۇقلارنى موللىلىرىمىز، يىسۇن دېگەنگە ئۆزگەرتىپ، يەپ ــ ئىچىپلا ئۆتتى، ئاخىرىدا، ئۇمۇ يوق، قارىڭ، ئايەتكە قارىڭ، ئاندىن بۈيرۇقنا بويسۇنۇپ، تاۋامغا قارىڭ، ئۇنىڭ ئاساسلىق مەنبەسى سۇغا، يامغۇرغا، تۇپراققا، ئۆسۈملۈككە، زىرائەتكە قارىڭ، مىكرۇسكۇپىدا قارىڭ، تەتقىقاتقا قارىڭ، ھېچبولمىغاندا، قاراپ چىققانلارغا، پايدا ئالغانلارغا، تەرەققىي قىلغانلارغا قارىڭ. نۇرغۇن دورا، ئوغۇت، ئۇرۇق سېتىۋالسىز، زىرائەت ئۇرۇقىدىن باشقا ھايۋان ئۇرۇقىنىمۇ ستىۋالسىز، شۇلارغا قارىڭ. سىز ئۈچۈن ھازىر ھەر ئىككى خىل ھايۋانلار بار، شۇلارغا قارىڭ. قاراپ ئىبرەت ئېلىپ، ئاندىن يەڭ، تېخى ئۇلگۈرىسىز دەيدۇ. ئۇ 60 ــ 74 ــ بەتتىن بەتكىچە، خېلى كۆپ ئۆسۈملۈكلەرنى تازا قاراپ بۈيرۇققا

بويسۇنۇپ، سۈرەتلىك كەلتۈرۈپ، تەپسىلى يازىدۇ. بۇ جايدىكى قۇدرەت، ئىلىم ــ ھېكمەتنى يازىدۇ. ئاخىرىدا بۇ تەتقىقاتلاردىن مۇنداق ئاجايىپ ــ غارايىپلارنى يازىدۇ، مەن ئاشۇ ئاجايىپلاردىن بىر نەچچىنى تاللىدىم.

1. ئىنسانلار ئىسسىقتا غار، كەپىلەردە، ئۆيلەردە، ئىشكىنى تاقاپ ئارام ئالغاندەك، لەسپ ئىسسىلىك بىر ئۆسۈملۈك، ئىسسىق، قۇرغاقچىلىق ۋاختىدا، بىر خىل شامدەك ماددا چىقىرىپ، ئىشك ئېغىزلىرىنى پىچەتلەپ، سوزىلىدىكەن، ئاندىن قۇلاقلىرى ئۇنى ياپىدىكەن، سايىۋەن بولىدىكەن، يامغۇر ياغسا ئەسلىگە قايتىدىكەن، بۇنى تەتقىق قىلىپ كۆرگەن ئالىم بىلىدۇ.

2. بەزى ئۆسۈملۈكلەر نۇرنى قوبۇل قىلىش ئەمەس، بەلكى، نۇرنى قايتۇرۇش، رەڭگى بىلەن ئىسسىقدىن ساقلىنىدۇ، نۇر قوبۇل قىلىنماي، قايتۇرۇلسا، خۇددى ھازىر مەككە، كەئىبە چۆرىسىدىكى تاش، مۇزلۇق، سۆرۈن تۇرغاندەك، سوغۇق تۇرىدۇ.

3. ئىنسانلار تەرلەپ كېتىپ، ئۇسساشدىن قورققاندەك، تەقتىيق ئىسسىلىك ئۆسۈملۈك ئۇسساشدىن قورقىدۇ، شۇڭا ئۇ تېرىلمەيدۇ، كاربوناتلىكالسىيوم ماددىلار بىلەن ھارارەتتىن ساقلىنىدۇ.

4. ئىنسانلار كۈنلۈكتە ئىسسىقدىن ساقلانغاندەك، دەرەخلەر، ئۆسۈملۈكلەر قۇلاقلىرى بىلەن ھارارەتتىن ساقلىنىدۇ.

5. ئىنسانلار سۇ ساقلىغاندەك نۇرغۇن ئۆسۈملۈك تېنىدە يەر ئاستىدا، يىلتىزىدا سۇ ساقلايدۇ.

6. ئىنسانلار ئۇسسىسا ھۆللۈكنى، نەمنى شورىغاندەك، بەزى ئۆسۈملۈكلەر سۇ ئاز بولسا، ئۇسسىسا، شەبنەمنى، ھاۋا نەملىكىنى شۇرايدۇ. ئىنسانلار ئېغىر يۇكنى تاشلىۋەتكەندەك، بىر قىسىم ئۆسۈملۈك قۇلقىنى تاشلايدۇ، ھەتتا بەزىسى يالىڭاچلا يارىتىلىدۇ، چىقىم ئاز بولىدۇ.

7. ئىنجىنېرلار سۇلارنى ئۆلچەپ تۇرۇپ، ئېرىق، ئۆستەڭدىن ئارتۇقنى چىقىرىپ تۇرغاندەك، سۇلارنى تەڭشەپ تۇرغاندەك، فالايا ھاربىس ئىسسىلىك ئۆسۈملۈك تېنىدە ئۆلچىگۈچ ھۈجەيرىلىرى بولىدۇ، ئەگەر سۇ قىسمى جىقراق بولۇپ كەتسە، نۇرغۇن نەملىكنى چىقىرىپ تاشلايدۇ، بەزىدە بىر توپ دەرەخ، بىر كۈندە 500 لېتىر سۇنى چىقىرىدۇ، چۈنكى، ئۇ تومۇرلىرىغا سىغمايدۇ.

8. قىزىقارلىقى شۇكى، ئاللاھ، خۇددى قۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلىرىگە ئۆزىگە لايىق شارائىت بەرگەندەك، دېڭىز ئۆسۈملۈكلىرىگە ئۆزىگە لايىق شارائىت، مۇھىي بەرگەن. ئۇ، قۇلاقلارمۇ سۇدا بولسا، ئۆيكە بولماستىن بۇرۇن بولىدۇ. قۇرۇقلۇقتا، سۇ يۇزىگە چىقسا ئۆيكە رولىنى ئويناىدۇ. ئىككى شارائىتقا، ئىككى خىل ئالاھىدىلىك بېرىلگەن، شۇنداقلا بىز يۇقىرىدا سۆنى ئۆلچەپ تۇرىدۇ دېگەندەك، بارلىق ئۆسۈملۈكلەر ئوكسىگېننى، كاربوننى ئۆلچەپ تۇرۇپ، ئۆزىگە لايىق قوبۇل قىلىپ، ئوشۇقىنى چىقىرىپ تۇرىدۇ، سىز يۆگىشىپ ئۆسىدىغان ئۆسۈملۈك، باراڭلارنى كۆرىسىز، ئۇلار ئەجەپ سىزىمغا ئىگە ئىكەنغۇ؟ نۇرنى ھېس قىلالايدۇ، نەيچىلىرىدە ئۆزىگە لايىق سۇلارنى توشۇيدۇ، قوغۇن ــ تاۋۇزلارنى كۆرگەنسىز، ئۇلارنى كىم شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان؟

9. خۇددى ئىنسانلار ئوۋ ئوۋلىغاندەك، ھاشارەتلەرنى ئوۋلايدىغان ئۆسۈملۈكلەر بار، ئۇلار بۇ خىل ئوۋلاش بىلەن ئازوتلارنى تولۇقلايدۇ، ھۈجەيرە ئارقىلىق سېزىپ، قۇلاقلىرىنى يېپىۋېلىپ، ئوۋلايدۇ. مىسىردا خامولولمائ ئىسسىلىك بىرسىلا بار ئىكەن (ئوۋچىدىن) بۇلار سىلەرنىڭ پايدىلىنىشىڭلار ئۈچۈن بىز ئۆسۈملۈك ئۇندۇردۇق دېگەن ئايەتنىڭ تەپسىرى بولۇپ، مۇسۇلمانلار ئۇلاردىن ھەرخىل

پايدىلىنىدۇ. بۇ جايدا سىياسەت جەھەتتىن پايدىلىنىدۇ، بۇنداق ئاجايىپ ـ غارايىپلار بەك كۆپ، پەقەت سىزگە شۇلارنى كۆرسۈش شارائىتى بولسىلا، بارلىق ئۆسۈملۈك، ھايۋانلار ھەممىسى تارتىش كۈچىگە ئۇچرايدۇ. زېمىن ئۇلارنى چىڭ تۇتۇپ تۇرىدۇ، سۇ تۇرغان يەردە بۇلار يىلتىزى بىلەن چىڭ تۇرىدۇ، بۇلار ئىنسان، ھايۋان ئۈچۈن زور نېئمەت، رەھمەت، شۇنداق كەڭرى بولۇپ، ھايۋانلار تۇرىلا 300 مىليوندىن ئاشىدۇ، ئۆسۈملۈك بولسا، 200 مىليون، ھايۋان، ئورۇقلىرىنى ئۆسۈملۈكدىن ئالىدۇ، ئىنسان بولسا، ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈكدىن ئالىدۇ، تائام، شاراپ، كىيىم ـ كېچەك، شۇلاردىن كېلىدۇ. مانا بۇلار، رەھمەت، نېئمەتتۇر، قۇدرەت، ھېكمەتتۇر، بىزلەرگە شۈكرى ۋاجىپتۇر. ئاللاھقا سانسىز شۈكرى.

سۈرە تەكۈسر، كۈن نۇرىنىڭ ئۆچىشىدۇر.

بۇ سۈرە، قىيامەتتە يۈز بېرىدىغان ئالەمەتلەرنى قىيامەت ئالدىدا ئالتە ئالامەتنى يۈز بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئالتە ئالامەتنى سۆزلەيدۇ. بۇ ئالەمتىنىڭ ۋەيران، ھالاك بولۇشنى، بۇ تار، پەس ئالەمدىن مەڭگۈلۈك كەڭرى ئالەمگە كۆچۈشنىڭ مۇھىملىقىنى سۆزلەيدۇ. ئايەتتە، باللارنى تېرىك ئۆلتۈرگەن، پىلانلىق تۇغۇتچى، ئاز تۇغۇپ ساز تۇغۇپ دەيدىغان نەسلىنى تىزگىنلىگۈچىلەرگە قاتتىق رەددىيە بارىدۇر، قىيامەت كۈنى مەخسۇس سوراققا تارتىلىدۇ. ئاخىردا بولسا، قۇرئاننىڭ، ئاللاھ تەرىپىدىن پەرىشتە ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەنلىكى، مۇتلەق باشقا يوچۇق ئىزدىگۈچىلەرگە رەددىيە بار، شۇنىڭ بىلەن بىرگە كۈن نۇرىنىڭ ئۆچىشى، يۇلتۇزلار تۆكۈلۈشى، دېڭىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدىشى، تاغلار گۈمران بولۇشى، فىزىكا ـ خىمىيە، قۇياش فىزىكىسى، جۇغراپىيە، ھاياتلىق ئىلىملىرىغا ئىشارەت قىلىدۇ. تەپسىلى تەتقىق قىلىشنى مەخسۇس دەرسلىك قىلىشنى مەخسەت قىلىدۇ.

كۈن نۇرىنىڭ ئۆچىشى بولسا، ئېنېرگىيە تۈگەمدۇ ياكى باشقا سىستېمىغا سوقىلامدۇ، ياكى ئۆز ھەمراھلىرى سوقۇلۇپ پارتلامدۇ، ياكى ئۆزى پارتلاپ ۋەيران بولۇپ، ئەسلى ھالىتىگە، گازغا ئايلىنىپ قالامدۇ، غەرىپكە كىرگەن قۇياش قانداق بولۇپ، شەرىقدىن چىقىدۇ؟ بۇلارنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. يۇلتۇزلار ئۆزئارا سوقۇلامدۇ، تارتىش كۈچى تۈگەپ ئالەم ۋەيران بولامدۇ، پارتلامدۇ، قانداق تۆكۈلىدۇ، نەگە تۆكۈلىدۇ، بۇلارنىڭ ئېنىق ۋاختىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. بۇنداق زور ئالامەتلەر يۈز بەرسە، ئالەم ۋەيران بولسا، زېمىندىكى تاغ، دېڭىز ۋەيران بولۇشى ئاسانلا گەپ، كەيپىياتنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ. سۈرىدىكى مەخسەت، ئىنسانىنى شۇنداق بىركۈندىن ئاگاھلاندۇرۇش، قورقۇتۇش، ئاسترونوم ئالىملىرىمۇ بۇنداق بىر كۈننىڭ يېتىپ كېلىشىگە شەكسىز ئىشىنىپ بولدى. بۇندىن كېيىن، قۇرئان مۆجىزىسى، ئىسلام نەزەريىسى كۆز قارىشىغا ئۇيغۇن بولۇپ قالىدىكەن دەپ، ئۆزگەرتسە ئۇققىلى بولمايدۇ، ئەمما، ھازىر بىردەك پۈتۈن ئالىملار چوقۇم ئالەم ۋەيران بولىدۇ، دېيىشتى. مەلۇم مىقداردىن كېيىن كۈن نۇرى ئۆچۈپ قالىدۇ دېدى.

سۈرە ئىنفىتار بولسا، ئاسمان يېرىلغان چاغدا دېگەن مەنىدە بولىدۇ، بۇ ئىككى سۈرە ھامىنى بىر كۈن ئىنسانلار دەھشەتلىك، قورقۇنۇشلۇق بىر كۈنگە قالىدىغىنىنى بىلدۈرىدۇ. سىز ئويلاپ بېقىڭ، ئاسمانلار ۋەيران بولسا، يۇلتۇزلار تۆكۈلسە، ھەربىر يۇلتۇز زېمىندىن نەچچە ھەسسە چوڭ تۇرسا، نۇرغۇنلىرى ئۆزىدىن قۇياشتەك ئوت چىقىرىدىغان تۇرسا، كۈن نۇرى ئۆچۈپ قالسا، تاغلار ئوتقا ئايلانسا، مانا شۇ چاغدا ھايات بولۇپ قالسىڭىز قانداق بولارسىز، بۇ ئالەم ئەرشىدىن، كۇرسىدىن

جەننەت ــ دوۋزاخدىن باشقا ھەممىسى پۈتۈنلەي ھالاك بولىدۇ، ۋەيران بولىدۇ. مەڭگۈلۈك ئالەم ھازىرمۇ تەييار، قۇرۇقلۇق، جەننەت ئۇستىگىزدە، سىزنى كۈتۈپ تۇرىدۇ، دوۋزاخمۇ شۇنداق، سىز بولسىڭىز، غەپلەتتە مۇنداق كۈنلەردىن خەۋەرسىز، ھېسابدىن، جازا، مۇكاپاتتىن خەۋەرسىز، خۇددى ھايۋانلاردەك يەپ ــ ئىچىپلا، كېچە ــ كۈندۈزنى ئۆتكۈزۈپ ھاياتىڭىزنى، ئاستا ــ ئاستا ئاخىرلاشتۇرۇۋاتىسىز، ئەجەل كەلسە، سىزدىكى ئالەملەرمۇ ۋەيران بولىدۇ، تىنىڭىز قۇرتقا يەم بولىدۇ.

بۇ سۈرىلەر گەرچە قىسقا بولسىمۇ، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، قۇرئان مۆجىزىسىنى، بارچە ئالەمنىڭ ۋەيران بولۇش خەۋىرىنى، ئىككىنچى بىر مەڭگۈلۈك ئالەمنى قۇرۇشنى، ھېساب، جازا، ھەتتا ئىككى مۇرىمىزدە كاتىپلىق ۋەزىپىسى ئۆتەيدىغان پەرىشتىلەردىن خەۋەر بېرىدۇ. ھەرقانداق بىر شىركەت ياكى كارخانا ياكى ئىدارە يۇقىردىن تەكشۈرۈشكە چۈشسە، ھېساب ئېلىشقا چۈشسە، دەككە ــ دۈككىگە چۈشىدۇ، قاتتىق چۆچۈپ قورقىدۇ، سەۋەنلىك كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ، ئۆزىنى ئوڭشاپ، ئىشلىرىنى رەتكە سالىدۇ، دەماللىقمۇ بولسا، كۈزۈتۈشىدىن قورقىدۇ، ئەنە شۇنداق، ئاللاھ سىزگە ئەڭ راست تەكشۈرۈش كۈچىنى ئىككى كاتىپنىڭ دائىم ئىشلىرىڭىزنى خاتىرلەپ تۇرۇشىنى، ھەتتا، بىر ئېغىز سۆزىنىمۇ خاتىرلىشىنى ئۇقتۇردى، مەخسەت، چۈچىمدىكى، قورقۇمدىكى، ھايا قىلامدىكى، يۈرت چوڭلىرىدىن داموللا، دوكتۇرلاردىن ھايات قىلغانچىلىكىمۇ بولسا، ھايا قىلسۇن، ئىشلىرىنى ئوڭشىسۇن خاتالىقىنى تۈزەتسۇن، تۆۋبە قىلسۇن دەپ شۇنداق قىلغاندۇر.

سۈرە مۇتەففىفىن بولسا، دۇنيادىكى بارلىق سودا ــ ئالاقىدە ئادىل بولۇش، راستچىل بولۇش، تارازا، جىڭلاردا ئادىل بولۇش، ساختا قىلماسلىقتەك دۇنيادىكى مۇئامىلە، سىياسەتلىرىنى سۆزلەيدۇ، ئىسلامى ھالەتتە، جىڭ، مىزانلارنى، ئۆلچەيدىغان ئۆلچەم ئىدارىسىغا، ھەق مەسىلىلىرىگە ئىشارەت قىلىدۇ. خۇددى بۇرۇنقى سۈرىلەردەك، ھەق، باتىلنى، جازا ــ مۇكاپاتنى، ياخشى ــ ياماننى سۆزلەيدۇ. مۇھىم بىر جاي بولسا، جەننەتنى سۆزلەپ كېلىپ، (**قىزىققۇچىلار ئاشۇ جەننەتكە قىزىقسۇن دەپ كېلىدۇ.**) ئىنسان ھەممىگە قىزىقىدۇ، كۆزى كۆرۈپ باقمىغان، خىيالىغىمۇ كېلىپ باقمىغان نەرسىلەرگە قىزىقىدۇ، دەل شۇنداق مۇكاپات، نېئىمەتلەر جەننەتتە بولغاچقا، پەقەت شۇنىڭغا قىزىقسۇن، باشقىسى ھەرگىز قىزىقمىشقا ئەرزىمەيدۇ دەيدۇ. بۇ دۇنيادا ئىسلام دۆلىتىدىن، دىنسىز كاپىر دۆلەتلەر، مۆئمىن مۇسۇلمانلاردىن، كاپىرلار كۈلۈپ، زاڭلىق قىلىپ، مەسخىرە، ھاقارەت قىلىپ ئۆتكەن بولسا، قىيامەت كۈنى مۆئمىن، مۇسۇلمانلارمۇ ئۇلارنىڭ ھالىنى كۆرۈپ، كۈلىشىدۇ، ئىنتىقام ئالىدۇ، بۇ چوقۇم كېلىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا، يۇقىرقى ئۇچ سۈرىدىن مۇنداق بىر تەمسىل، مىسالنى كەلتۈرىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، بۇ دۇنيا كاتتا چوڭ، گۈزەل بىر قەسىرگە ئوخشايدۇ، نەقىشلىرى، بىساتلىرى، باغۇ ــ بوستانلار، يېمەك ــ ئىچمەك تولۇق، ئۆگزىسى بولسا، گۈزەل نەقىش چىراقلار بىلەن بىزەلگەن، ئۇ بولسىمۇ ئاسمانلار، يۇلتۇزلاردۇر.

ئاللاھ، ئىككى ئالەم پادىشاھى، ياراتقۇچىسى، پەرىشتىلەر بولسا چاكار، قۇل، بەندىلەر، ئەسكەرلەردۇر. ئىنسانلار بۇ قەسىرنىڭ ئاچقۇچىغا ئىگە بولۇپ، خالىغانچە ھوزۇر ئالىدۇ، تاماشا قىلىۋالىدۇ، ئاخىرىدا بۇلار، ياخشى ــ يامان ئاقىۋەتكە، يۇقىرى ــ تۆۋەن نەتىجىگە ئېرىشىدۇ. ئاللاھ، بۇ قەسىرنى سىناق مەيدانىنى چۈۋۈپ تاشلاپ، ياخشىلارنى يۇقىرى نومۇر ئالغانلارنى، دوستلىرىنى مەڭگۈ

سىناقسىز جاپا ـ مۇشەققەتسىز، تەكلىپسىز بەختكە ئېرىشتۈرىدۇ، ياماڭ ئاقىۋەتكە، ناچار نەتىجىگە ئېرىشكەنلەر بولسا، دەل ئەكسىچە، تىل بىلەن ئىپادىلەپ بولالمىغۇدەك ئېغىر ئازابقا قالىدۇ، خەتەرلىكى، مەڭگۈ شۇنداقتۇر، تېز ئۆتۈپ كېتىدىغان بۇ ئۆتەڭدە، ئالدىنىپ قېلىشدىن ھەزەر قىل.

سۈرە ئىنشىقاق، ئەلۋەتتە بۇمۇ ئاسمان يېرىلىشىدۇر. ئىنسان قاتتىق غەپلەتتە بولغاچقا، دىلى، قەلبى قاتتىق قېتىپ كەتكەچكە، بۇ خىل تەنبىھ قايتا ـ قايتا كېلىدۇ. ئاللاھ، بۇ سۈرىدىمۇ خۇددى بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى ئايەتلەردە ئاسمان، يۇلتۇز، كېچە ـ كۈندۈز، قۇياش، ئاي بىلەن قەسەم قىلغاندەك، شەپەق نۇرى بىلەن كېچە بىلەن ئاندىن تولغان ئاي بىلەن قەسەم قىلىپ، بۇ قەسەمنىڭ جاۋابىغا مۇنۇ ئايەتنى كەلتۈرىدۇ، **تولغان ئاي بىلەن قەسەمكى، جەزمەن سىلەر بىر ھالەتتىن يەنە بىر ھالەتكە يۆتكىلىپ تۇرىسىلەر،** 19 ـ ئايەت.

نېمە ئۈچۈن ئاي بىلەن قەسەم قىلىپ، ئۇنىڭ جاۋابىغا بۇ ئايەتنى كەلتۈرىدۇ؟

جاۋاب مۇنداق، بىر مۆجىزە، ئىلىم ـ ھېكمەت بولغانلىقىدا، ئۇ بولسىمۇ ئالىملار بۇ ئايەتكە ئىنسان، مەنى سۇ ھالەتتىن قانغا، ئاندىن گۆشكە، ئاندىن سۆڭەككە، ئاندىن بالا، ئاندىن سەبى، ئاندىن بالاغەت، ئاندىن قېرىلىق دەپ تەپسىر قىلسا، يەنە بەزىلەر، بۇ بىر ھالدىن يەنە بىر ھالغا يۆتكىلىش دېگەنلىك ئۆلۈمدىن ھاياتلىققا ئاندىن يەنە ئۆلۈشكە، قەبرىدىكى ھاياتى بەرزەخكە يۆتكىلىشنى ئاندىن يەنە تېرىلىپ قوپۇشقا، ئاندىن يا جەننەت يا دوۋزاخقا يۆتكىلىدۇ دېگەن. بەزىلەر بولسا، بۇ دېگەن بە ھەرپىنى پېچ ئەمەس، بەلكى زەۋەر ئوقساق، ئۇ چاغدا خىتاپ، رەسۇلۇللاھقا بولۇپ، ئى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، سەن قەۋەتمۇ ـ قەۋەت سەپەر قىلسەن، زېمىندىن دۇنيا ئاسمىنىغا ئاندىن ئىككىنچى، ئۈچىنچى... ئاسمانغىچە سەپەر قىلسەن دېگەن بولىدۇ، دەپ تەپسىر قىلىدۇ، ھازىرقى بارلىق ئالىملار، مۇتەخەسسىلەر بىرلىشىپ، بۇ ئايەتنى، بە ھەرپىنى پېچ ھالدا قويۇپ ئوقۇيمىز، يەنى كۆپلۈك ھالەتتە تۇرىدۇ، بۇ چاغدا ئايەت مۇنداق ئىلمى ھەقىقەتكە ئىشارەت قىلىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئى ئىنسانلار، سىلەر ھامىنى بىر كۈن تەرەققىي قىلىپ، ئىلىم ـ پەن ئارقىلىق قەۋەتمۇ ـ قەۋەت سەپەر قىلسىلەر، ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلسىلەر، ئادەملىك ئالەم كېمىسىگە چىقىپ، زېمىندىن ئايغا ئاندىن مارىسقا، ئاندىن باشقا پىلانېتلارغا قەۋەتمۇ ـ قەۋەت سەپەر قىلسىلەر دېگەن مەنىدە بولىدۇ. مانا بۇ قۇرئان ئايىتىنىڭ ئىشارىتى دېگەن.

بىز يۇقىرىدا تولىمۇ جىق سۆزلىدۇق، ئايەتتىن ئىشارەت ئارقىلىق دەلىل ئېلىش ئۇسۇل قائىدىسى، بۇ خىل نەزەرىيىنى ھازىرقى تەپسىرلا ئەمەس، قەدىمقى تابىئىنلار دەۋرىدىلا ئوتتۇرىغا قويۇپ، رەسۇلۇللاھ، قەۋەتمۇ ـ قەۋەت ئاسمانغا سەپەر قىلغان دەپ يازغان، سىز ئويلىنىپ كۆرۈڭ، قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئىسلام دىنىدا ئاسمانغا چىقىش نەزەرىيىسى مەۋجۇد، رەسۇلۇللاھنى مىئراجدا ئاسمانغا چىققان دەپ ئېتىقاد قىلىمىز، جىنلار ئاسمانغا چىقىشىدىن، سۈرە ساففاتتا چەكلىنىدۇ، سۈرە ئەررەھماندا بولسا، قېنى ئاسمانىنى بۆسۈپ ئۆتۈپ بېقىڭلار دېگەن بۇيرۇق بار، ئاسمان خەۋىرى بىزدە دائىم مەۋجۇد، بۇ ئايەتتە بولسا، ئايدىن كېيىنلا يەنى ئاي بىلەن قەسەم قىلىپلا ئارقىدىن جاۋابدا بۇ ئايەتنى سۆزلىدى. قەۋەتمۇ ـ قەۋەت سەپەر قىلىش سۆزلەندى، ئاندىن بۇ سۈرىدىن كېيىنلا سۈرە بۇرۇجنى كەلتۈرۈپ، يوللىرى بار، بۇرۇجلار ئىگىسى بولغان ئاسمان بىلەن قەسەم قىلدى، بۇرۇج، بۇ يوللار، ئوربىتىلار ئەلۋەتتە، ئاشۇ سەپەردىن، ئالەم بوشلۇقىغا بولغان سەپەر، سۈنئىي ھەمراھ قويۇپ

ببرىش، تېلىسكوپدا تەكشۈرۈش بىلەن ئاشكارا بولىدۇ. ئاللاھ، قەسەم قىلغان نەرسە ناھايىتى مۇھىم، زور پايدا ــ مەنپەئەت، ئەھمىيەتكە ئىگە، مانا شۇ ئارقىلىق ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىرلىكى، قۇدرىتى، ئىلمى ــ ھېكمىتى، ئاشكارا بولىدۇ. مانا بۇ ئاسترونوم، پەلەك ئىلمى، مانا بۇ بوشلۇققا ۋاكىئوم ھەققى بوشلۇققا سەپەر، بارلىق ئىلمى تەرەققىيات يېغىندىسى، كۈچ ــ قۇدرەت نامايەندىسى، ئىككى ئالەملىك بەخت ــ سائادەتتۇر.

سۈرە بۇرۇجدا، تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنىلا نۇرغۇن يۇلتۇزلارنى، ئوربىتىلارنى ئۇلارنىڭ مەنزىللىرىنى، نۇر تېزلكىنى، ھەجىملىرىنى، نۇرنىڭ بىزگە نەچچە يىلدا يېتىپ كېلىشىنى تەپسىلى يازىدۇ، مەن بۇ توغرىسىدا كۆپ سۆزلىگەچكە تەكرار ئالمىدىم، سىز پەقەت ئاسمان بىلەن بۇرۇجلار بىلەن يوللىرى بار دېگەن سۆزگە، ئاللاھ قىلغان قەسەمگە قارىڭ، بۇ چوقۇم ئەھمىيەتلىك، بىز ئىنسانلارغا پايدىلىق دەپ قارىسىڭىزلا بولىدۇ. ئۇنداق بولسا، سۈرە تارىقنى قارىڭ.

ئاللاھ، سۈرە تارىقتا، يەنە ئاسمان بىلەن تارىق ئىسىملىك يۇلتۇز بىلەن قەسەم قىلىدۇ، ئۇ قاراڭغۇلۇقنى بۆسۈپ ئۆتىدىغان يورۇق يۇلتۇزدۇر، ئالىملار، سۈنئىي ھەمراھ، تېلىسكوپ، ئالەم كېمىسىگە چىقىش ئارقىلىق، تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان، بۇ جەريانىدا بۇلار نۇر چىقىرىپ، نۇرى ئىككى تەرەپكە سوقۇلغاندەك، ئاندىن تاراق ــ تۇرۇق ئاۋاز چىقىرىدىغان بىر يۇلتۇزنى بايقىغان، مانا بۇ يۇلتۇز بۇ ئايەتتىكى يۇلتۇزغا ماس، ئۇيغۇن كېلىپ قالغان، ئۇ بولسىمۇ بىرىنچىدىن ئايەت لەۋزە، تارىق،بۇ يول كېچە يول يۈرگۈچى، شۇنداقلا ئىشىكنى قاققۇچى، تاراق ــ تۇرۇق ئاۋاز چىقىرىش مەنىسىدە بولىدۇ. ئاخىرىدا بولسا، ساقىپ يەنى زۇلمەتنى بۆسۈپ ئۆتكۈچى مەنىسىدە كەلگەن، دەل ئاشۇ يۇلتۇز، تاراق ـ تۇرۇق ئاۋاز چىقارغان نۇرى بولسا، تۇرۇپ، توختاپ يەنە نۇر چىقىرىش بىلەن زۇلمەتنى بۆسۈپ ئۆتكەن، بۇ خىل ئەھۋاللار، فىلىمدە تەپسىلي كۆرسىتىلگەن، سىز بۇنى بىر كۆرۈپ بېقىڭ.

بۇ جەريانىدا ئالىملار مۇنداق بىر ئەھۋالنىمۇ بايقايدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئۇلار بىر پىلانېت، ئىككى قۇياشنى ئايلىنىدىكەن، دېمەك، ئۇنىڭ ئىككى قۇياش يۇلتۇزى بار ئىكەن، ئىككى قېتىم كۈن كىرىش، چىقىش بولىدىكەن، دېمەك، ئىككى مەشرىق، ئىككى مەغرىپ بار دېگەن بو لدى. ئايەتكە قاراڭ، سۈرە ئەررەھمان 17 ــ ئايەت، ئاللاھ ئىككى مەشرىق ۋە ئىككى مەغرىپنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر دېگەن. بۇنى ئالىملار يازدىكى، قىشتىكى ئىككى دېسە، بەزىلەر، قۇياش بىلەن ئايىنىڭ ئىككى مەشرىق، ئىككى مەغرىپى دېگەن، ئەمما، ئەمەلىيەتتىمۇ ئىككى قۇياشلىق ئىككى يۇلتۇزلۇق پىلانېت، ئىككى مەشرىق، مەغرىپ بار ئىكەن.

بۇمۇ قۇرئاننىڭ مۆجىزىسى ھېسابلىنىدۇ، چۈنكى، ئاللاھ، بۇ سۆزنى مۇتلەق ئام دېگەن، خاسلاشتۇرمىغان، بىز ئەمدى سۈرە تارىقتا قايتىپ كېلەيلى.

ئاللاھ، بۇ سۈرىدە، ئىنسانىنى نېمىدىن يارالغىنىغا قارىسۇن دەپ بۇيرۇيدۇ، ئەر ــ ئايال سۇلىرىدىن ئېتىلىپ چىققان ئارىلاشما مەنىي (ئىسپېرما)دىن ئىنسانىنى ياراتقىنىنى سۆزلەيدۇ.

بۇ بىز يۇقىرىدا كۆپ سۆزلىگەن سۆزلەر، شۇنداقتىمۇ، سىز يەنە بىر قارىڭ، ئۇلار قانداق

چاڭلىشىدۇ؟ قانداق بولۇپ، خروموسوم ئارقىلىق ئەركەك ـ چىشى بولىدۇ؟ ئەزالار قانداق ھاسىل بولىدۇ، گۆش، سۆڭەككە قانداق كەيدۈرىلىدۇ، ئۇچ قاراڭغۇلۇق دېگەن نېمە؟ ئۇ قانداق ئوزۇقلىنىدۇ؟ تا تۇغۇلغانغا قەدەر تەتقىق قىلىڭ، قاراڭ، بۇ تاھارەت، زاكات مەسىلىلىرىدىكى بۈيرۇققا ئوخشاش بۈيرۇق، سىز بۇ مەسىلىگە مىكرۇسكوپىدا قاراڭ، ھېچ بولمىغاندا ھارۇن يەھيانىڭ فىلىملىرىدەك فىلىمگە قاراڭ، سۈرەتكە، بىئولوگىيە، ئاناتومىيىگە قاراڭ، مانا بۇ تۆرەلمە ئىلمى، بۇ ئىلىمدا مۇنداق نەتىجە چىقىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، شۇ ئايەتنىڭ ئاخىرىدا دېگەندۇر. شەك ـ شۈبھىسىز ئاللاھ ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە يەنى، يەنە بىر قېتىم تېرىلدۈرۈشكە قادىردۇر. 8 ـ ئايەت. 11 ـ ئايەتتە، ئاللاھ، قايتۇرۇش ئىگىسى بولغان، ئاسمان بىلەن قەسەم قىلدى، ئالىملار بۇ دېگەن يامغۇر شۇ، يامغۇر، دېڭىزدىن پار بولۇپ كۆتۈرۈلۈپ ئاندىن قۇرۇقلۇققا قايتىدۇ، بۇنى ئاسمان، بۇلۇت قايتۇرىدۇ، شۇڭا بۇ مەنا، يامغۇرلۇق بولۇت بىلەن قەسەم قىلغان بولىدۇ دېگەن.

يامغۇرلۇق ئاسمان، يامغۇرلۇق بۇلۇت دەپ تەپسىر قىلدى، ھازىرقى ئالىملار، ئاسمان زادى نېمىلەرنى قايتۇرىدۇ؟ بۇلارنى تەتقىق قىلىپ مۇنداق بىلىمگە ئېرىشتى، توغرا، يامغۇرنى زېمىنغا قايتۇرىدۇ، قايتىش بۇنىڭ بىلەن تۇغىپ كەتمەيدۇ، قاراڭ، تاشقى ئالەمدىن كەلگەن زەھەرلىك نۇر تېشىغا قايتىدۇ، يەرشارىغا ھۇجۇم قىلالمايدۇ، قايتىدۇ. قىزىل بىنەپشە نۇر قايتىدۇ، زېمىندىن چىققان سېگناللار قايتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىنسانلار رادىئو ـ تېلېۋىزور، تېلېفوندا سۆزلىشىمىز، ئالاقىلىشىشنى قىلالايمىز. سۈنئى ھەمراھ بىلەن ئالاقىلاشقىلى بولىدۇ. دېمەك، بۇ ئاتموسفېرا قەۋىتى، ھاۋا قەۋىتى، بۇلۇت قاتارلىق قايتۇرغۇچىلارنى كۆرستىدۇ دېگەن، بۇلارنى سىز ئورىبىتلار دېگەن فىلىمدىن كۆرەلەيسىز، ھازىر بولسا، ئاتموسفېرا قەۋىتىگە قاراڭ، ئەگەر، يامغۇرنى قايتۇرۇپ بەرمىسە، ھاياتلىق ئاخىرلىشىدۇ، سېگنال، ئۇچۇر قايتمىسا، ئالەق ئۈزۈلىدۇ. بۇ مۇھىم بولغاچقا، ئاللاھ قەسەم قىلغاندۇر. 12 ـ ئايەتتە بولسا، يېرىلىپ، گىياھلارنى ئۈندۈرگۈچى زېمىن بىلەن قەسەم قىلدى، ئايەتنىڭ ئۆز مەنىسى زاھىردا، يېرىق ئىگىسى بولغان، زېمىن بىلەن قەسەمكى دېگەن بولىدۇ. ئالىملار بۇنىمۇ تەكشۈرۈپ، بۇ دېگەنلىك زېمىننىڭ تۈنجى يېرىلىشى مۇمكىن، ھاياتلىققا، ياشاشقا مۇھىت ھازىرلىغاندىكى تۈنجى يېرىلىش بولۇشى مۇمكىن دېدى. بەزىلەر بولسا، ھازىرمۇ كۆرىسىز، ئۇ دېگەن ئۆسۈملۈك، دەرەخ، زىرائەتلەر ئۇرۇقى ئۈچۈن يېرىلىش دېگەن. **(دېڭىز ئاستىدىكى يېرىقلار)**

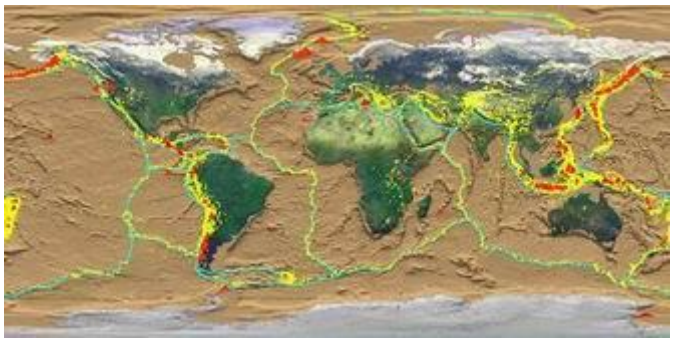

ئالىملار ئىنچىكە كۈزىتىپ، ئاخىرى بۇ يېرىقلارنى تاپتى، ئۇ بولسىمۇ، نەچچە مىڭ مېتىر چوڭقۇرلۇقتىكى دېڭىز ئاستىدا يېرىق بارلىقىنى، بۇ يېرىقلار زېمىننىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ئوتقا يېقىن ئىكەنلىكىنى، شۇ سەۋەبدىن يېرىقنى بويلاپ سۈلار قاياناپ تۇرىدىغىنىنى، ئاشۇ ئوت، دېڭىز سۈيىنى قاينىتىپ، قىزىقلىققا ئايلاندۇرغىنىنى كۆرگەن، دېڭىز ئاستى يەر شەكلى خەرىتىسىنى سىزىپ قويۇپ، بۇ يېرىقلارنى خەرىتىلىك سىزىپ قويغان، كۈنلەردىن بىر كۈن بۇ يېرىقدىن ئوت، يانار تاغ پارتلاپ، دېڭىز خۇددى ئاللاھ سۈرە تەكۈىرده دېگەندەك ئوت بولۇپ لاۋۇلدىشى مۇمكىن ئىكەن.

مانا مۇشۇنداق مۆجىزە، سىرلارنى قۇرئان ئۆز ئىچىگە ئالغاچقا، ئىنسانلار ئۇنى خاتا گۇمان قىلىپ قالمىسۇن دەپ، بۇ سۈرىنىڭ 13 ـ 14 ـ ئايىتىدە يۇقىرقى سىرلىق، مۆجىزىلىك قەسەمنىڭ جاۋابىدا مۇنداق دېگەن. قۇرئان، شەك ـ شۈبھىسىز، ھەق، باتىلنى ئايرىغۇچى، پەقەت ھەقنىلا سۆزلىگۈچى سۆزدۇر. ئۇ چاخچاق ئەمەستۇر دېگەن، قاراڭ. راستىنلا ئۇ چاخچاق ئەمەس، ئۇ سىرلىق مۆجىزىگە تولغان، ئەنە شۇنداق كائىنات ئۈستىدىن چىقارغان ھۆكۈم، يەكۈنلىرى بولغاچقا، ئۇنى ئىنسانلار تۈزەلمەيدۇ، ئوخشىشىنى كەلتۈرەلمەيدۇ، ئاللاھ، ئۆزى ئاسمان ـ زېمىن، كائىنات، ماددى، مەنىۋى سىرلارنى، ئاقىۋىتىنى تولۇق بىلگەچكە، شۇنداق رۇشەن بايان قىلىدۇ، مەن ياراتتىم، مەن قىلدىم، ئۇ مۇنداق بولۇپ كېتىدۇ دەيدۇ. مەسىلەن: كۈن نۇرى ئۆچىدۇ، يۇلتۇزلار تۆكۈلىدۇ، دېڭىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدايدۇ، ئاسمان ئەسلى گاز تۇمان ئىدى، دېگەندەك مانا بۇنداق سۆزلەرنى ئىنسان ھەرگىز دېيەلمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، قۇرئاننىڭ ئوخشىشىنى كەلتۈرەلمەيدۇ.

سۈرە ئەئلا، بۇ ئىسىم، رەببىڭ ئەنە شۇنداق ئىلىم ـ ھېكمەتتە، كۈچ ـ قۇۋۋەتتە يۈكسەك ئۇلۇغلۇقتا، ئۈستۈندۇر دېگەن بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز، سەجدە قىلغاندا، بۇ سۆزنى دەيمىز، رۇكۇدا ئەزىيم دەپ ئۇلۇغلىغان بولساق، سەجدىدە ئەئلا يەنى ئەرشىدىنمۇ ئۈستۈن دەپ بۈيۈك بىلىمىز.

ئەمما، ئۇ مەخلۇققا ئوخشىمىغاچقا، ئوخشىشى بولمىغاچقا،يەنىلا ئەرشدىن ئۈستۈن تۇرۇپ، بىز بىلەن بىللە بولالايدۇ، بۇ زىت ئەمەس، بۇ سۈرىدە، ئاللاھ، پۈتۈن مەخلۇقاتلارنى ياراتتى، ئۇلارنى بىجىرىم، چىرايلىق، مۇناسىپ شەكىلدە قىلدى، باراۋەر قىلدى. ئۇ مەخلۇقاتلارغا پايدىلىق نەرسىلەرنى تەقدىر قىلدى، ئۇلارغا پايدىلىنىش يولىرىنى كۆرسەتتى، ھىدايەت قىلدى، ئوت ـ چۆپ، ئۆسۈملۈكلەرنى ئۆستۈرۈپ بەردى، قۇدرىتى بىلەن ئۇلارنى قارامتۇل، قۇرۇق ئوت ـ خەسكە ئايلاندۇرۇدى، 1 ـ 5 ـ ئايەت، دېگەن بىز بۇ ئايەتلەردە قىسقىچە توختىلىمىز.

قاراڭلار، ئىنسانلار تەبىئىتى، خىلمۇ ـ خىل بولغاچقا، ئاللا، ئۆسۈملۈك، زىرائەتلەرنى، ئاشلىق، مېۋە ـ چېۋىلەرنى خىلمۇ ـ خىل ئۆستۈرۈپ بەردى، ھايۋانلار تەبىئىتىگىمۇ خىلمۇ ـ خىل قىلىپ بەردى.

باھاردىكى، يازدىكى، كۈزدىكى، قىشتىكى ئوت ـ چۆپلەر بىر ـ بىرىگە ئوخشاشمايدۇ، ئەگەر بۇ ئوت ـ چۆپلەر پەسلىنى ئالماشتۇرۇپ بېرىلسە، يازدا قىشنىڭ، قىشتا يازنىڭ بېرىلسە، زور ئاپەت كېلىپ چىقىدۇ، مۇمكىنمۇ بولماي قالىدۇ، ئاللاھ، ئۇ ئوت؛ ـ چۆپلەرنى شۇنداق قۇرتمىسا، قىشتا توڭلاپ قېلىپ، ئۇلاغقا بەرگىلى بولمايدۇ، پايدا قىلىش نىسبىتى ئاز بولۇپ قالىدۇ. تەبىئىتى، شارائىت، مۇھىتى ئوخشاشمىغاچقا ئاللاھمۇ ھاجەتلەرنى خىلمۇ ـ خىل قاندۇرغۇچىدۇر.

ئاللاھ، بۇ سۈرىدە، ھەدا (ھىدايەت)، يەنى يېتەكلىگۈچى، يول كۆرسەتتى دېگەن، قاراڭلار، قىش پەسلىدە قۇشلار كۆچىدۇ، ئىسسىق بەلۋاغلارغا بېرىپ، دان، ھاشارەت، ئوزۇقلارنى تېپىپ يەيدۇ، ئۇلارنى كىم يېتەكلىدى؟ ئاللاھ

ھەربىر ئۆسۈملۈك غولى، يىلتىزى، ھۈجەيرىسىنى، نەپەس ئېلىشى، ئوكسىگېن چىقىرىپ، كاربونىنى سۈمۈرىشى قاتارلىقلارنىمۇ ئاللاھ قىلدى. ئۇلارنى چاڭلاشتۇرغۇچى، ئەۋلادلارنى كۆپەيتكۈچى، يەنىلا ئاللاھ، ھەربىر ھايۋانلارنى يارىتىپ، ئۇلارغا ئوزۇق يوللىرىنى ئىلھام قىلىپ، مېڭە، چېكسىنى

ئۆز قولىدا تۇتۇپ تۇرغۇچى ئاللاھ. خۇددى ئىنسانلارغا ھەرخىل بايلىقلارنى قېزىشنى، ئۇنى قانداق ئىستېمال قىلىشنى تەرەققىيات، كەشپىيات يوللىرىنى ئىلھام قىلغاندەك، رىزىقىمىزغا كېپىل بولغاندەك، ھايۋانلارغىمۇ ئىلھام قىلىدۇ، رىزىقىغا كېپىل بولىدۇ، ئۇلار مەيلى ھاۋا، مەيلى قۇرۇقلۇق، مەيلى دېڭىزدا بو لسۇن، مەيلى تۇخۇمدىن چىقسۇن، مەيلى تۇغۇپ، سۈت ئېمىتسۇن، ئۇلارغا قانداق قىلىشنى، قانداق ھايات كەچۈرۈشنى، قانداق جۈپلىششىنى، قانداق كۆپىيىپ ئەۋلاد قالدۇرۇشنى، باللىرىنى قانداق ئاسراشنى، قوغداشنى، رەھىم قىلىشنى، قانداق ھەمكارلىششىنى، ھەتتا، چۈمۈلىدەك، پادىشاھلىق، ئەسكەر تۈزۈمى، ئۆزئارا ئورۇش، ھەتتا ھەرخىل سانائەت، ئىش ــ ئەمگەك، ھىيلە ــ مىكىرلارنى، دۈشمەنگە قانداق تاقابىل تۇرۇشنى ئۇگەتتى، ئىلھام بىلەن يول كۆرسەتتى، مانا بۇلار، بىرلا ئايەت، بىرلا سۆز، ھەدا يەنى يېتەكلىدى ، يول كۆرسەتتى دېگەن ئايەتكە تەپسىر بولىدۇ. بۇلارنى ئاشۇ خىل بىلىم، تەتقىقات بىلەن شۇغۇللانغۇچى، ھېچبولمىغاندا شۇنداق تەپسىرلەرنى ئوقوغۇچى بىلەلەيدۇ.

دوكتۇرلارنىڭ بىر نەچچىسى، بۇ ئىلھاملارنى كۆرۈپ، چوقۇم بۇ كائىناتنى پەيدا قىلغۇچى، بىر باشقۇرغۇچى، ئىلھام قىلغۇچى، يېتەكلىگۈچى، ھاجەتلىرىنى قاندۇرغۇچى، تەرتىپلىك، پۇختا ئىنتىزامغا سالغۇچى، ئاللاھ بار، ئۇ بىردۇر دەپ، شاھادەت كەلىمىسىنى ئوقۇپ، مۇسۇلمان بولغان، ئۇلارنىڭ جۈملىدىن، پەيلاسوف، سىبىنسىر، دوكتۇر كۇرسى مورسىيۇن، كۇرسى مورسىيوننى، سەييىد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەي، دەل مۇشۇ سۈرىدە سۆزلەيدۇ. ئاللاھ، ھەرە، شەپەرەڭ، كېپىنەك، پەرۋانىلەرگە ئالاھىدە سېگنال تارقاتقۇچى، سېزىم قوبۇللىغۇچى ئورناتقان، ئۇلار يۇقىرى تېخنىكىلىق ئالاھىدە سېگنال سېزىمىنى بىر تەرەپ قىلىش، ئاڭلاش، كۆرۈشكە ئىگە، سىز ئىنتەك پۇراش سېزىمىغا ئىگە ئەمەس، بۇركۇت، مۇشۇكياپىلاقتەك بىر قىسىم مىكرۇپلارنى كۆرۈپ يەيدىغان قۇشلاردەك ئالاھىدە كۆرۈش سېزىمىغىمۇ ئىگە ئەمەس. شەپەرەڭدەك، ئاڭلاش سېزىمىغا ئىگە ئەمەس، سىزدە قول تېلېفوندىن باشقا ئۆز ئەزالىرىڭىزدىن ئاشۇ ھاشارەتلەردەك ئالاھىدە سېگنال ئارقىلىق ئالاقىلىشىش ئەزالىرىڭىز يوق، مانا بۇلارنى بىر ئاللاھ قىلىپ بەرگەن.

سىز، قۇشلارنى كۆرگىنىڭىزدە، ئۇلاردىن ئۇچۇشنى بەكلا ئېغىرنى، بەكلا يەڭگىلىنى كۆرىسىز، قاغىدەك، قارلىغاچتەك يىراقتا سەپەر قىلغىنىنى، قۇچقاچتەك، پاختەكتەك ئۆز ۋەتىنىدىن ئايرىلمايدىغىنىنى كۆرىسىز، بەزى قۇشلار، بىز نامازدا سەپ تارتقاندەك سەپ ــ سەپ بولۇپ ئۇچىدۇ. بەزىسى بولسا، جامائەت توپى بولۇپ، توپلىشىپ ئۇچىدۇ، بەزىسى، شامالغا قارشى ئۇچۇش بىلەن بەزىسى شامال يۆنىلىشىگە ئەگىشىش بىلەن يول، ماكاننى تاپىدۇ، بەزىسى، يۇلتۇزلار ئورنى بىلەن نىشاننى بايقايدۇ، بەزىسى بەك ئېگىز، بەزىسى پەس، بەزىسى تېز بەزىسى ئاستا ئۇچىدۇ، ئىش قىلىپ، بۇلارنى تەتقىق قىلىپ، كۈزەتسىڭىز، ئاجايىپ ــ غارايىپ مۆجىزە، سىرلارنى بايقايسىز.

مەخسۇس قۇشلار دېگەن فىلىمنى بىر كۆرۈپ قويۇڭ. ئاندىن سىز ئاللاھنىڭ ئۇلارنى قانداق يېتەكلىشىنى، قانداق ئىلھاملارنى قىلىشنى بىلەلەيسىز، بىز ھەسەل ھەرىسى، ئۆمۈچۈك، چۈمۈلە، قارلىغاچ، توقۇمچى قۇشلار قاتارلىقلارنى سۆزلىدۇق، ئۇلارنىڭ ئۆۋا ياساش، ئوزۇق، ھايات كەچۈرۈش مۇساپىسىدە مۆجىزە، سىرلار، ئىلھام كۆپتۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 131 ــ بەتتە بولسا، ئاللاھنىڭ قۇرئان سۈرىسىدىن بىر نەچچە

سۈرىنى، ھاشارەتلەر ئىسمى بىلەن ئاتىشىغا شۇنداقلا، بۇ ئايەتتە، ئۇلارغا ئىلھام قىلىپ يېتەكلىشىگە مۇناسىۋەتلىك، ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى، ئىلمى ــ ھېكمىتىنى، سانائىتىنى كۆرسىتىدىغان ئاجايىپ بىر ئالاھىدە مۆجىزىنى سۈرەتلىك كۆرسەتكەن، ئۇ بولسىمۇ 200000 خىل ھاشارەتلەر ئارىسىدىن كۆز ئالدىڭىزدا ئۇچۇپ يۈرىيدىغان كېپىنەك تورى، كېۋەزلەرگە، غوزىلارغا زىيان سالىدىغان قۇرت ئاپىتى كەلتۈرىدىغان پەرۋانە، كېپىنەكتۇر، ئاللاھ، بۇ ھاشارەتنى سىز، بىزنى كۆرسۇن، تەتقىق قىلسۇن، ئاللاھنىڭ كۈچ ــ قۇدرىتىنى بىلسۇن دەپ كۆز ئالدىمىزدىلا زىيان سالىدۇرغاندۇر. بۇنىڭدا، مۇنداق سىرلار ئورۇنلاشقان، ھېكمەتكە قارىڭ، مىكروسكوپ ئارقىلىق بۇ خىل ھاشارەتنىڭ كۆزىنى كۆزىتەكەندە، ھەربىر كۆزى 600دىن 1200 كۆزگە ئىگە ئىكەن، خۇددى چۈمۈلە، چىۋىندەك كۆپ كۆزلۈك ئىكەن، ئالىملار مىكروسكوپنى كۆپەيتىپ، تەكرار كۆرسىتىپ قويىدىمىكى دەپ باشقا نەرسە سالسا، مىكرسكوپ ساق، ئۇ ئەزەلدىن بىر نەرسىنى كۆپ، تەكرار كۆرسەتمەيدۇ.

مېكروسكوپنىڭ ئالاھىدىلىكى، كىچىك، ناھايىتى كىچىك نەرسىنى ئېلېكترونلۇق توكقا تايىنىپ، كومپيۇتېرغا تايىنىپ، نەچچە مىليون ھەتتا، مىليارت ھەسسە چوڭايتىدۇ، ھەرگىز ئىككى كۆرسىتىپ قويمايدۇ، بۇ ھاشارەتنىڭ راستىنلا 1200 كۆزى بار ئىدى. بۇ كۆزلەر ئاشۇ كىچىك ئىككى كۆز ئىچىگە جايلاشقان، بۇنىڭ، فوتو ئاپاراتتا تارتىلغان سۈرىتى (جەۋھەرنىڭ) 131 ــ بەتتە بار. چوڭايتىلغان كۆز سۈرىتى بار، كۆرۈپ بېقىڭ. بۇ نېمىنى بىلدۈرىدۇ؟ قانداق ھېكمەت بار، بىرىنچىدىدن، ئاللاھنىڭ كۈچ ــ قۇدرىتى، ئىلىم ــ ھېكمىتى، ئىلغار سانائەت، ھۈنىرى چىقىپ تۇرىدۇ، بۇنى بىر زات ئالاھىدە لايىھىلەيدۇ. پۈختا ئىنتىزام بىلەن ئورۇنلاشتۇرىدۇ، ئەلۋەتتە، ئۇ بولسىمۇ، ئاللاھ، ئىككىنچىدىن، ئاللاھنىڭ ھۈنىرى، سانائىتى مەڭگۈ ئىنسانلارنىڭكىدىن، مەخلۇقلارنىڭكىدىن سانسىز ھەسسە ئىلغار، يۈكسەك ئورۇندا تۇرىدۇ، ئۈچىنچىدىن، ئىنسانلار بۇنى كۆرسە، تېخى ئىلمى تەرەققىيات، كەشپىياتلار مەڭگۈ ئاخىرلاشمىغۇدەك دېگەن ھېس ــ تۇيغۇغا كېلىپ، يەنىمۇ ئىزدىنىپ زور تەرەققىياتلارغا ئېرىشىدۇ، كەشپ قىلىدۇ. خۇددى ئۆيدەك چوڭ كومپيۇتېرنى، خاتىرىدەك دەپتەرچىلىك، ئالقانچىلىك قىلغاندەك. تۆتىنچىدىن، يەنىمۇ چوڭقۇرلاپ، ھايۋان، ھاشارەت، قۇشلار، ئۆسۈملۈكلەر، مادىدا، ئىلمىيەت، ئۆز جىسمىمىزدىن تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، نۇرغۇنلىغان سىرلىق مۆجىزىلەرنى تاپىدۇ، ئاجايىپ ــ غارايىپ ئالامەتلەرنى بايقايدۇ، ھەربىر كىشى ئۆزىنىڭ سەۋىيىسىنىڭ تۆۋەنلىكىنى ھىس قىلسا، قاتتىق تېرىشىدۇ، كۆرۈپ باقمىغان خىيالغا، كەلتۈرمىگەن نەرسىگە قىزىقىدۇ.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 132 ــ بەتتىن باشلاپ، تا سۈرە غاپىشەگىچە ھاشاراتلەرنى سۈرەتلىك بايان قىلىپ، ئۇنىڭ تۈرلىرىنى، قىسىملىرىنى، پايدا زىيىنىنى، قانداق ئوزۇقلىنىشىنى، ھايات ئۇچۇن، چاڭلىشىش، جۈپلىشىش ئەھۋاللىرىنى كۆپ پۈتلىقلىرىنى، پۈتسىزلىرىنى، زەھەرلىك، زەھەرسىزنى، ئۇلاردىكى ئاجايىپ سىرلارنى بىرمۇ بىر بايان قىلغان.

ئەمدى بىز، سۈرە غاشىيەنى تەتقىق قىلىمىز، بۇ ئىسىم، قىيامەت ئىسمى بولۇپ، دىنسىزلارنىڭ دەھشەتلىك، قورقۇنۇشلۇق ئاقىۋەتكە قالىدىغىنىنى سۈرەتلەپ بېرىدۇ، بولۇپمۇ يەھۇدىيلار، ناسارالار، بۇددا دىنىدىكىلەر، نۇرغۇن جاپا تارتىپ، ئىبادەت قىلىدۇ، راھىب، پوپ، مۇناخ بولىدۇ، ئاخىرىدا قىزىنىق ئوتقا كىرىدۇ.

ئايەت، قىيامەت كۆرۈنۈشىنى، ياخشى ــ ياماننى، ھەق ــ باتىلنى، جازا ــ مۇكاپاتنى سۆزلەپ بولۇپ، ئاللاھنىڭ بۇ كۈننى چوقۇم قۇرۇشىغا قادىر ئىكەنلىكىگە، دەلىل يۈزىسىدىن مۇنداق دېگەن، ئۇلار تۆگىنىڭ قانداق يارىتىلغىنىغا، ئاسمان قانداق كۆتۈرۈلمىشىگە، تاغلارنىڭ قانداق تىك تۇرغۇزۇلغىنىغا، زېمىننىڭ قانداق يېيىلغىنىغا قارىمامدۇ؟ 20 ـ ئايەتكىچە قاراڭ، بۇ ئايەت ئەلۋەتتە بىر سەھرادىكى ئەرەبلەرگە خىتاب قىلىنغان، ئۇستىگە قارىسا، ئاسمانىنى، پەسكە قارىسا زېمىننى، ئالدىغا قارىسا تاغنى، ئاستىدا بولسا، ئاجايىپ تۆگىنى كۆرەتتى، ئاندىن ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە دەلىل تاپاتتى.

قېنى بىز، بۈيرۇققا بىنائەت قاراپ باقايلى، نەزەر سالايلى، ئاسمان كۆتۈرۈلۈشى، تۈۋرۈكسىز تۇرۇشى، كۆپ سۆزلەندى، تۆگىدىكى مۆجىزىمۇ شۇنداق، ئۇنىڭ قاپلىق كۆزلىرى، قۇمدا پاتماي ماڭىدىغان پۇتلىرى، قورقۇنۇشلۇق ئۇستىخانلىرى، شۇنداق تۇرۇغلۇق، بىر كىچىك بالىغا بويسۇنۇشى، يىراق سەپەرگە، قاتناش بولۇشى، سۇ ساقلاپ ئۇسسۇزلۇققا بەرداشلىق بېرىشى، يەتتە كۈن سۇسىز تۇرالايدۇ.

ئايەت، يالغۇز تۆگىگىلا ئەمەس، كەينى ــ كەينىدىن تۆگىگە قارىمامدۇ؟ كالىغا، ئىشەككە، ئاتقا دەپ كەلتۈرۈۋېرىش، بالاغەت ئىلمىغا زىت، ئۇ چاغدا كىتابنى كۆتۈرۈپ بولغىلى بولمايدۇ، تۆگىنى كەلتۈرۈپ، ئىشكىنى ئاچتى، ئاساس سالدى، بىز ئەمدى بارلىق ھايۋانلار، ھاشارەتلەر، قۇشلار ھەممىگە قارايمىز، شۇنداق قىلغاندا، ئاللاھنىڭ مەخسىدى ئاشكارىلىنىدۇ، ئاللاھ، سىرلارنى، ئىلىم ــ ھېكمەتنى، مۆجىزە، ئالامەتلەرنى بايقىغۇچىدىن، چۈشەنگۈچىدىن، بەكمۇ رازىدۇر. ئالىملارلا ئاللاھدىن قورقىدۇ، ئاللاھمۇ ئۇلاردىن رازىدۇر. بىز ھازىر، زېمىن ئۇستىدىكى، تاغلار ئۇستىدە توختىلىمىز، بۇ تاغلار زېمىنىدىكى ھاياتلىقنى ساقلاپ قالغۇچى، داۋام قىلغۇچى، زور نېئىمەتتۇر، تاغلار،

1. تاش تاغلار، گىياھ ئۈنمەيدۇ، قاتتىقتۇر،

2. ئۆسۈملۈك، گىياھ ئۈنىدىغان يېشىل تاغلار،

3. ئوت چىقىپ تۇرىدىغان يانار تاغلار، بۇ تاغلاردىن دائىم ئىس ــ تۈتەك، تۈمان، گاز چىقىپ تۇرىدۇ، بۇ ئىچىدىكى ئوتنىڭ تەسىرىدۇر.

4. قار، مۇز تاغلار، ھاۋانى ئىگىز ــ پەس قىلىپ تۇرىدۇ.

5. كۆيۈك، چۈللۈك تاغلار، ئاندىن قۇم بارخانلار، بۇلار قانداق ھاسىل بولغان؟ قايسىسىس قوزۇق بولىدۇ؟ تاغلار باشقا جىسىملار زېمىنغا سوقۇلۇش بىلەن ياكى گۈمۈرلۈش بىلەن ياكى يانار تاغ بىلەن پارتىلاش بىلەن ياكى ئېگىز ــ پەسلىك ھاسىل بولۇش، تەۋرەش سەۋەبىدىن دېگەندەك ياكى كىچىك ئارال ئۆسۈش بىلەن چوڭىيىش بىلەن ياكى دېڭىز قۇرۇقلۇققا، قۇرۇقلۇق دېڭىزغا يۆتكىلىش بىلەن ياكى ئاللاھ، بىر ۋاستە، سەۋەبسىز يارىتىش بىلەن ھاسىل بولىدۇ. قانداق ھاسىل بولسۇن، قاراڭ تاغلار تۇرۇپتۇ، سىز ئۇنى كۆرۈۋاتىسىز، ئاللاھ ئۇلارنى ھېكمەت بىلەن خىلمۇ ــ خىل قىلدى، ھەممىنى يېشىل ئورمانلىق قىلمىدى، ھەممىنى كۆيۈك تاش قىلمىدى، ھەممىنى مۇز، قار قىلمىدى، ئىنسانلار ئېھتىياجىغا ئاساسەن، ھېكمەت بىلەن بارلىق يەرشارىدىكى ھەممە ھاياتلىقلارنى مۇھتاجلارنى كۆزدە تۇتۇپ ياراتتى، ھەربىر تاغ، زېمىننى تۇتۇپ تۇرۇش رولى بولىدىكەن، تەڭپۇڭلۇقنى ساقلايدىكەن، قوۋزۇق رولىنى ئويناىدۇ، بۇلارنى بۇ تەپسىردىن ياكى جۇغرافىيەدىن كۆرۈڭ.

سۈره فەجر، بۇ سۈرىنىڭ ئىچىده، سۈبھى مەدھىيلىنىدۇ.

ھېيت، ھارپا كۈنلىرى مەدھىيلىنىدۇ، تارىخدىن ئىبرەتكە ئىشارەتتۇر، ئارام تاپقان نەپسىنىڭ جەننەتكە كىرىشى سۆزلىنىدۇ، مەخسۇس ئىلىم، ئىبادەت بىلەن زاھىد بولۇپ ئۆتكەن بىر كىشىنىڭ قەبرىده ئۆلگەن كۈنى بىر قۇش كېلىپ، بۇ ئايەتنى ئوقۇيدۇ، كىشىلەر ھەيران قالدۇ، بۇ بىر كارامەتتۇر.

ئاللاھ بۇ سۈرىده جۈپ ۋە تاق سان بىلەن قەسەم قىلغان، ئالىملاردىن، جۈپدىن قۇربانلىق كۈنىنى تاقدىن ھارپا كۈنىنى ئالغان، ئەمەلىيەتته، زاھىرى مەنىسىنى، جۈپ ۋە تاق سانلارنى بىلەن قەسەمدىكى دېگەن مەنىده بولىدۇ. ۋاقىت، كېچە ـ كۈندۈز، زامان، ھېساب سانلار بىلەن قەسەم قىلىشى، بۇلارنى ئىسلام دىنىدىكى نۇر مەسىلىسىگە بىرلەشتۈرسە، ئاجايىپ تەرەققىيات، كەشپىياتلارغا ئىشارەت بولىدۇ. چۈنكى، توك، ئىلغار قۇرال، كومپيۇتېرلارمۇ شۇ نۇر، ھېساب، ساندىن بارلىققا كېلىدۇ، شەرىئەت ئىچىده پەرىز، مىراس ئىلمىمۇ ھېساب بىلەن، ماتېماتىكا بىلەن بولىدۇ. ئاستىرونوم، يۇلتۇز ئىلمى، بوغالتىرلىق ئىلمى قاتارلىقلارمۇ شۇنداق.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا مۇنداق قىزىقارلىق سانلار خۇسۇسىيىتى، ئالاھىدىلىكى، ماتېماتىكا سىرلىرىنى يازىدۇ.

1. بىر دېگەن سان، بىز يۇقىرىدا دېگەندەك خۇسۇسىيەتكە ئىگە، سانلار ئاساسى، ئۇ يوقىمايدۇ، ئۇ بولمىسا ھەممە سان يوقايدۇ.

2. ئىككى بولسا، تۇنجى كۆپەيگۈچى، سانلار جۈپى ھېسابلىنىدۇ.

3. ئۈچ، تۇنجى تاق سان، چۈنكى، تۇنجى كۆپەيگۈچى سان ئىككى، ئۇ جۈپ، تۇنجى جۈپدىن كېيىن كەلگەن سان ئۈچ تاق بولىدۇ.

4. تۆت بولسا، تۆتىنچى يىلتىزلىق جۈپ سان، ئىككىنى ئىككىگە كۆپەيتسە تۆت بولىدۇ. $2+2=4$، $2\times2=4$، $3+1=4$ بولىدۇ.

5. بەش بولسا، دائىرىلىك سان يەنى بەشنى بەشكە كۆپەيتسە يەنە ئۇنى بشكە كۆپەيتسە مەڭگۈ بەش يوقالمايدۇ.

$5\times5=25$ $125=25\times5=125$ $125\times5=625$ $(625\times5=390625)$

تا ئاخىرغىچە مەڭگۈ بەش يوقاپ كەتمەيدۇ، ئايلىنىدۇ.

6. ئالته، كامىل سان بولىدۇ $1+2+3=6$ قالغان سان، بۇنداق بولمايدۇ. ئالتىمۇ بەشتەك دائىرىلىك

$(2\times3=6)$ $3+3=6$، $5+1=6$، $4+2=6$ بولىدۇ. بۇ كامىل سان، ئونلەر خانىسىده 28، يۈزلەر خانىسىده 496، مىڭلەر خانىسىدا 8128 كامىل سان ھېسابلىنىدۇ. 12 دېگەن سان زىيادە 8 دېگەن سان، ناقىس ھېسابلىنىدۇ

7. يەتته، كامىل سان ھېسابلىنىدۇ، بۇ مۇنداق تۇنجى جۈپ سان 2، ئىككىنچى جۈپ سان 4، تۇنجى تاق سان 3، ئىككىنچى تاق سان 5، ئەگەر تۇنجى جۈپ سان ئىككىنى تاق سان 5گە قوشسا $2+5=7$ يەتته بولىدۇ. ئەگەر، ئىككىنچى جۈپ سان، تۆتىنى تۇنجى تاق سان 3گە قوشسا، $3+4=7$ يەنىلا يەتته بولىدۇ.

8 .سەككىز، تۇنجى كۇۋادرات، جۈپ سان، چۈنكى، تۆتنى تۆتكە قوشساق 8=4+4 بولىدۇ. ئىككىنى تۆتكە كۆپەيتسەك، 8=4×2 بولىدۇ، جۈپنى جۈپكە قوشسا، كۆپەيتسە، 8 بولدى، خۇددى 4=2+2، 4=2×2 بولغاندەك، يىلتىزلىق كۇۋادرات سان.

9 . توققۇز، يىلتىزلىق تاق سان، چۈنكى، 9=3×3 بولىدۇ.

بەش، يەتتە، ئۇنداق بولمايدۇ.

10 . بىر تۇنجى بىرلەر خانىسىدەك، 10 تۇنجى ئونلەر خانىسى بولىدۇ. بىرلەر خانىسى، تۇنجى بىر ئونلەر خانىسى، تۇنجى 10، يۇزلەر 101.

11 . ئون بىر، گاچا سان، پۈتۈن سان، چۈنكى، پارچىلىنىشى يوق، يىرىم $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{7}$ $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{9}$ $\frac{1}{10}$دېگىلى بولىدۇ، ئەمما $\frac{1}{11}$دېيىلمەيدۇ، يەنى ئېغىزدا، ئەرەبچە دېيىلمەيدۇ، خۇمسە، ئۇشرە دېگەندەك.

ھېسابنىڭ، سانلارنىڭ تۇنجى ئاساسى، مۇنۇ ئايەتتە بىلىنىدۇ. ئاللاھ، بىز ھېسابنى، يىللارنى بىلۈۋېلىشىڭلار ئۈچۈن، ئاينى ياراتتۇق دېگەن، سۈرە ئەسرە زامان بىلەن قەسەم قىلغان بولۇپ، ۋاقىت ئىنتايىن مۇھىمدۇر، ئۆتكەن ۋاقىت كەتتى، ئىبرەت ئال، كەلگۈسىگە ئىگە بولالمايسەن، ھازىرقى ۋاختىڭنى چىڭ تۇتۇپ، پۈرسەتنى غەنىيمەت بىلگىن، ئورۇن، ماكان، سېنى ساقلاپ تۇرسۇن ۋاقىت، زامان سېنى ساقلىمايدۇ، ئىسلام دىنى بۇ ھېساب، ۋاقىتقا ماتىماتىكا ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرىدۇ، قىيامەت كۈنى ۋاقىتتىن، پۈرسەتتىن ھېساب قىلىنىپ سورىلىدۇ.

سۈرە بەلەد، شەھەر مۇھىتىغا كۆڭۈل بۆلۈشنى كۆرسىتىدۇ، ئىنسان، بۇ ئالەمدە مۇشەققەت ئىچىگىلا يارىتىلغان، سىناق ئالەم بولغاچقا، مۇشەققەتتىن قۇتۇلالمايدۇ، تا جەننەتكە كىرمىگۈچە جاپا ــ مۇشەققەت مەۋجۇد، يەنە، بۇ سۈرىدە، مەخسۇس ئىككى كۆز، ئىككى لەۋ، تىل سۆزلىنىدۇ، بىز يۇقىرىدا سۆزلىگەندەك، كۆزنى ئالاھىدە تەتقىق قىلىش مۇھىمدۇر، كۆزنى ئاسراش، كۆرىدىغانىنى تاللاپ كۆرۈشكە تېگىشلىكىنى كۆرۈش لازىم. كۆزدىنمۇ ھېساب قىلىنىدۇ، تىل بولسا تېخىمۇ شۇنداق.

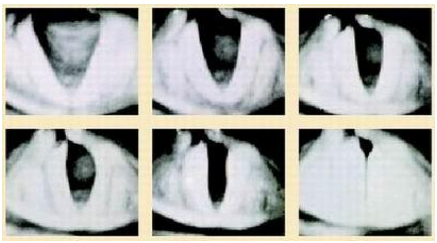

(ئاۋاز پەردىلىرى)

سۈرە شەمسى يەنى قۇياش، سەرە لەيلى، كېچە، سۈرە زۇھا، ئاللاھ بۇ سۈرىلەردە، قۇياش، ئاي، كېچە ــ كۈندۈز، ئاسمان ــ زېمىن، ئىنسان نەپسى، روھى بىلەن قەسەم قىلىدۇ، مانا بۇلار بىزنى يۇقىرىدا دېگەندەك، كائىنات ئىلمىغا، تەبئىي ــ پەن، كەشپىيات، تەرەققىيات ئىلمىغا، روھ مەسىلىسىنى، ھاياتلىق، قايتا تېرىلىش، قىيامەت، جەننەت ــ دوۋزاخ ئىلمىنى قوشقاندا، ئاندىن بۇ تولۇق بولىدۇ. ياخشى نەتىجە بېرىدۇ، بۇ سۈرىلەردىمۇ ئاخىرىدا ئاشۇ كائىنات، پەلەك، جۇغراپىيىلەرگە ئىشارەت قىلىپ، ئاخىرىدا بولسا، جەننەت ــ دوۋزاخ ئىلمىنى قوشۇپ قويىدۇ، ئۇنداق بولمىسا، دىنسىزلار ياۋرۇپا ئەللىرىدەك ئىلىم ــ پەن تەرەققىيات بولسىمۇ، يەنىلا ئاللاھدىن، ئاخىرەتتىن

خەۋەرسىز يۈرىدۇ.

بىز مۇسۇلمانلار ھەممىنى بىرلەشتۈرۈپ، ئومۇمى پەن قىلىپ، دەرسلىك قىلىمىز، بۇ چاغدا ئىككى ئالەملىك سائادەتمەن بولىمىز، بۇ پارە، خۇلاسىگە، ئىشارەتكە ئوخشايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن بارلىق ئىلىم پەن ھېكمەتلەرگە ئىشارەت قىلىدۇ، دەلىل بولۇپ بېرىدۇ، سىز باشتا تەپسىلى تەتقىق قىلسىڭىز، كېيىن بۇ قىسقا سۈرىلەر بولسا، ئەسلەتمە، ئىشارەت بولىدۇ، خۇلاسىلەيدۇ.

سۈرە إنشراح قەلبىنىڭ ھەقكە ئېچىلىشى، بۇ سۈرە گەرچە رەسۇلۇللاھقا خاس بولسىمۇ، خىتابلىرى بىرگە ئامىدۇر. خۇددى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئېغىر يۈكىنى كۆتۈرۈۋەتكىنىدەك، ھازىرقى دەۋەتچىلەرنىڭمۇ يۈكىنى كۆتۈرىدۇ، بىرگە بۇ مۇنداق دېگەن بولىدۇ. ئى ئىنسان، قەلبىڭنى ھەققە، ئىسلام، ئىمانغا ئوچۇق قىلدىم، ئىلىم ــ ھېكمەت، كەشپىيات، تەرەققىياتقا ئاچتىم، سانائەتلەر ئارقىلىق مەن ئاتا قىلغان بايلىقلار ئارقىلىق ئۈستۈڭدىن ئېغىر يۈكىنى كۆتۈردۇم، ئىشىڭنى ئاسانلاشتۇردۇم، شۇڭا، سۈرىنىڭ ئاخىرىدا پەقەت ئاللاھقىلا يۈزلەن دېگەن بۇيرۇق بار، بىز شۈكرىنى، ئىبادەتنى، تۆۋبىنى، خىزمەتنى، ھەممىنى پەقەت شۇ ئاللاھقىلا قىلىمىز، شۇ ئاللاھقىلا يۈزلىنىمىز، بۇ ئايەت مەنىسىنى ئۆزگەرتىپ، بۇرمىلىغانلىق ئەمەس، خىتابنى ئۆزىمىزگە قارىتىپ، خاسلىقىدىن ئاملىققا قارىتىپ، خۇددى ئاللاھ بىرگە دەۋەتقاندەك، ھېس قىلغانلىق، چۈنكى، رەسۇلۇللاھ كەتتى، بۇ خىتاپ قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ، بىزلەرنىمۇ مەخسەت قىلىدۇ.

سۈرە تىن، ئەنجۈر دېگەن بولۇپ، ئۆسۈملۈك، دەرەخ ئىلمىنى كۆرسىتىدۇ، بىر سۈرىنى مەخسۇس ئۆسۈملۈك ئىسمى بىلەن ئاتاپ، يەنە تېخى قەسەم قىلغانىدۇر. بىز بولساق، سەل قاراۋاتىمىز، بۇ دېگەن زىرائەت، باغۋەنلىك، بوتانىكا ئىلمىغا ئىشارەتتۇر، ئاللاھ، بۇ سۈرده ئىنسانىنى چىرايلىق، قەددى ــ قامەتلىك، گۈزەل ياراتقىنىنى، ئەگەر ئىنسان بۇنى ھېس قىلمىسا، بىلمىسە، دىنسىزلارچىلىك تەتقىق قىلمىسا، ئۆز جىسمىدىن، گۈزەللىكىدىن، ئۆزىدىكى ھېكمەتتىن خەۋەرسىز يۈرسە، شۈكرى قىلمىسا، ئەلۋەتتە، مېۋە بەرمىگەن ئۈرۈكنى كېسىپ تونۇردا قالىغاندەك، دوۋزاختا سالىدۇ، شۈكرى قىلىش، نېئىمەتنى تونۇشدىن كېلىدۇ، ئاللاھنى ئۇلۇغلاپ، ئىبادەت قىلىشمۇ، قۇدرىتىنى، ئىلمى، ھېكمىتىنى، رەھمىتىنى، كۆيۈنگىنىنى بىلسە، ياخشى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ ئايەتلەر يەنىلا ئىلگىرىكى ئىلىملارغا سۈرەتلىك بايانلارغا قايتۇرىدۇ، ئەي ئىنسان، سەن ئون بەش كۈنلۈك ئايدىنمۇ گۈزەل، چۈنكى ئۇ دېگەن بىر تاش، تاغ جىسمىدۇر، سەندە قىممەتلىك ئىمان ـ ئېتىقاد باردۇر.

سۈرە ئەلەق، لەختە قان دېگەن بولىدۇ. ھەربىر مۇسۇلمان بۇ سۆزنى ئوقىغىنىدا، ياكى ئاڭلىسا، ئۆزىنىڭ بىر تامچە نىجىس سۇدىن، لەختە قاندىن يارالغىنىنى ئەسلەيدۇ، ئۇنداقتا، بىز بۇ توغرىسىدا قىسقىچە توختىلىپ ئۆتىمىز.

ئەلەق، زىگوت، بىر جايغا ئېسىلىپ تۇرغۇچى، قۇرت مەنىسىدە بولۇپ، مىكروسكوپىدا، رېنتگېندا تەكشۈرسە، تۆرەلمىنىڭ راستىنلا شۇ قۇرتقا ئوخشاش ھالىتى بولىدىكەن، بۇنى بىز باشتىن سۆزلەپ كېلىمىز، قۇرئان، خاس سۇدىن، مەنى (ئىسپېرما)دىن ئىنسانىنىڭ يارلىشىنى كۆپ سۆزلەيدۇ، مۇسنەد ئەھمەتتە، بالا، سۇنىڭ ھەممىسىدىن يارالمايدۇ دېگەن، ھەدىس بار، شۇنداق، بىر تامچە مەنى سۇ،

چوڭ بىر كۆلدەك قىياس قىلىنسا، ئۇنىڭ ئىچىدە نەچچە مىليارت ئىسپىرما ھۈجەيرىسى بولىدۇ. بۇ ھۈجەيرە شۇنداق كىچىككى، بىر تال قىلنى 100غا يارسا، شۇ 100نىڭ بىرىچىلىك كەلمەيدۇ ئەگەر 3000نى بارماققا تىزسا، ئىنچىكە ئاق سىزىق ھاسىل قىلىدۇ خالاس.

بىز نۇرغۇن ھايۋانلارنىڭ تۇخۇمدىن چىققىنىنى كۆرىمىز، ئۇزۇقى تۇخۇم ئىچىگە جايلاشقان، بۇنداق تۇخۇم ئايالدىمۇ بولىدۇ. بۇمۇ ئىنتايىن كىچىك بولىدۇ، ئىنسانىنىڭ چاڭلىششىنى بولسا، ئاشۇ مىليارتلىغان ئىسپىرما ھۈجەيرىسىدىن پەقەت، تاللانغان بىرسىلا تۇخۇمچە ئىچىگە كىرىپ، چاڭلىشىش ئېلىپ بارىدۇ، مانا بۇ، يۇقىرقى ھەدىسنىڭ مۆجىزىسىدۇر، بالا، سۇنىڭ بىر جۈزئىسىدىن شەكىللىنىدۇ، چاڭلىشىپ، ئون كۈندىن كېيىن، بۇلار كۆپەيگەچ، ئانا رەھمى ئىشكىگە بارىدۇ، بۇ دەل ھەيز كۆرۈش مەزگىلى بولىدۇ. بۇ ھۈجەيرىلەرنىڭ مەخسىدى، ئاشۇ قاندىن ئوزۇق ئېلىشتۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن، ھامىلدار ئايال ھەيزى كۆرمەيدۇ، بۇ قانلار بالا ھەمرىيى دەپ ئاتىلىپ، كىندىككە تۇتاش تۇرىدۇ، بۇ ھۈجەيرە ئىككىگە كۆپىيىپ، ئاندىن تا ئاخىرغىچە نەچچە مىليارت، تېرلىيونغىچە 2، 4، 8، 16، 32، 64، 128، مانا شۇنداق جۈپ ھالەتتە كۆپىيىپ ئاخىرىدا بۇلار ئىنسانغا بىر جۈپىدىن ئەزا ھاسىل قىلىدۇ. ھەربىر ئەزانى شەكىللەندۈرگۈچى ھۈجەيرە ئايرىم بولۇپ، مانا بۇ ھۈجەيرىلەر ئاشۇ بىر تالدىن كەلگەن، ئالىملار، ئاللاھ مەن سىلەرنىڭ رەببىڭلار ئەمەسمۇ؟ دېسە، ئۇلار سىلى ئەلۋەتتە بىزنىڭ رەببىمىز دەپ جاۋاب بەرگەن، ئەھدە، مىيساقنى دەل شۇ ھۈجەيرىلەر بەرگەن دېيىشىدۇ، بۇرۇنقى تەپسىرلەر، چۈمۈلىنىڭ ئۇششاق ئاق بالىلىرىغا ئوخشايتتى دەپ يازغان، مانا ئۇ، شۇ ھۈجەيرىلەر بولۇشى، ئادەم ئاتىنىڭ سۈلبىدىن بىراقلا چىقىرىلىپ، ئەھدە ئېلىنىشى، تا قىيامەت كۈنىگىچە بۇ ئىنسان يارىلىدىغان ھۈجەيرە داۋام قىلىشى، دەل شۇ دېگەن. 120 كۈن، تۆت ئايلىق بولغاندا، ئاللاھ بۇ تۆرەلمىگە ئۆز دەرگاھىدىن مەڭگۈلۈك ئالەمدىن روھ، جاننى ئاتا قىلىدۇ. روھ، جان بۇ ئالەمگە مەنسۇپ بولمىغاچقا، ئاخىرى ئۆز جايىغا قايتىپ كېتىدۇ، ئۇ ھامىنى بىر كۈن مەڭگۈلۈككە ئىگە بولىدۇ، ئىنسان بىر تال ھۈجەيرىدىن تەرەققي قىلدۇرۇلۇپ، راۋۇرۇس، بىجىرىم ئەزالىرى ساق، كامىل بىر ئىنسانغا ئايلىنىدۇ، ئۇ بۇ جەريانداا ئاشۇ لەختە قان، بىر چىشلەم گۆش، سۆڭەككە گۆش كىيىشى، چىرايلىق شەكىل ھېچكىشىگە ئوخشىمىغان بىر سۈرەتكە، ھەتتا بارماق ئىزىمۇ ھېچكىشىگە ئوخشىماسلىق بولۇپ، دۇنياغا كۆز ئاچىدۇ، بۇ چاغدا ئوزۇق مەنبەسى، كىندىك كېسىپ تاشلىنىدۇ، بالا ھەمرىيى بولغان قان، خۇددى قىزىل گۆشدەك چۈشۈپ يەرگە كۆمۈلىدۇ، بۇ چاغدا ئىنسان ئاللاھ تەرىپىدىن ئىلھام قىلىنىپ ئانا باغرىدىن ئاق سۈتنى ئىمىشكە باشلايدۇ.

بىر ئوزۇق مەنبەسىدىن ئايرىلىشنى ئالدىن بىلگەن ئاللاھ، سۈتنى تەييارلاپ قويغان، سۈتتىن ئايرىلسا، يەنە نۇرغۇن رىزىق، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئارقىلىق تەييارلايدۇر، ئاخىرىدا مانا سىز بىزدەك بىر ئىنسان ئاشۇ لەختە قاندىن كېلىپ چىقىمىز، ئاللاھ بۇلارنى بىزلەرگە بىلسۇن، چۈشەنسۇن، شۈكرى قىلسۇن، مېنى تونۇسۇن دەپ، سۆزلەپ بېرىدۇ، ئەمما، نۇرغۇن مۇسۇلمانلار بۇ ئىلىمدىن خەۋەرسىز ھالدا ئۆزىنىڭ نەدىن، نېمىدىن ھاسىل بولغىنىنى قانداق بولۇپ، پەيدا بولغىنىنى يەنە ئاخىرىدا نەگە بارىدىغىنىنى، ھەتتا ئۆز جىسمىنى، ئەزالىرىنى بىلمەسىدىن خىيالىغىمۇ كىرىپ چىقماستىن يەپ ــ ئىچىلا ياشاۋېرىدۇ، خۇددى بىر ئىت، جاڭگالدا ئىز ــ دېرەكسىز يوقالغاندەك، بۇ دۇنيادىن يوقلىپ كېتىدۇ، كېيىنكىلەر ئەسلەپمۇ قويمايدۇ، چۈنكى، ئۇ ئەسلىگىدەك بىرەر نەرسە، پايدا ــ مەنپەئەت،

كەشپىيات قالدرۇرمىغان، ئىدسون جېنىدا توكنى كەشپ قىلىپ، كەتكەن ئىدى، مەخسۇس خاتىرلىنىدۇ، بۇنداق مساللار ناھايىتى كۆپ، ئاشۇلارنىڭ ئورنىدا بىر مۇسۇلمان بولغان بو لسا، نېمىدېگەن ياخشى ھە! ساۋابى دەپتەرگە سىغماي قالاتتى.

بىز بۇ سۈرىدە، زىنداىى، فىلىم قىلىپ ئىشلىگەن كىتابىدا يازغان بىر مۆجىزىگە ئىشارەت قىلىپ ئۆتىمىز، ئۇ بولسىمۇ مىكە مەسلىسى، 15 ـ 61 ــ ئايەتتە ئەگەر ئۇ بۇ گۇمراھلىقىدىن يانمىسا، ئۇنىڭ يەنى گۇناھكارنىڭ يالغاچى، خاتالاشقۇچى چېكسىدىن، كۇكۇلسىدىن، يەنى مېڭسىدىن تۇتۇپ، سۆرەيمىز دېگەن. ئالىملار بۇنى يالغانچى، گۇناھكارنىڭ دەپ يازغان، ئەمەلىيەتتە، زاھىرى مەنىسى كازۇاپ، خاتىئەلەر، چېكىگە، كۇكۇلىغا سۈپەت بولۇپ، يالغانچى، خاتالاشقۇچى، چېكە، مېڭسىدىن تۇتىمىز دېگەن بولاتتى، بۇ چاغدا، مۇنداق بىر مۆجىزە ئاشكارلىنىدۇ، ئۇ بولسىمۇ، ئىنسان مېڭسىدە، چېكسىدە، كۇكۇلسىدا خاتالىشىدىغان، ئۇنى گوللاپ يالغان سۆزلىگىلى سالىدىغان مەلۇم جايدا مەلۇم ھۈجەيرە، نېرىپلار بار ئىكەن، ئىنسان شۇ سەۋەبدىن خاتالىشىدۇ، ئاندىن ئۇ ئازغاندىكىن يالغان سۆزلەيدۇ، مانا بۇ مۆجىزە، يەنە بىرسى بولسا، ئىككى ئايال بىر ئەرنىڭ ئورنىدا گۇۋاھچى بو لىدىغان، ئەگەر بىرسى ئۇنۇتسا، يەنە بىر ئايال ئەسلىتىدىغان مەسىلە بولۇپ، بۇ جايدىمۇ مېڭە، چېكسىدە ئايال سۆز قىلىۋاتقاندا، ئەرنىڭكىدەك ئىشلىمەي، تۇرۇۋالىدىغان ھۈجەيرە، سېزىم بارلىقى ئىسپاتلانغان.

ئاللاھ، ئەررەھمان سۈرىسىدە، قۇرئاننى ئۆگەتتى، بايان، سۆز، نۇتۇق قابىلىيىتىنى ئۆگەتتى، دېسە، بۇ سۈرىدە ئوقۇغىن، دەپ ئاندىن ئۇ قەلەم بىلەن خەت يېزىشنى ئۆگەتتى، ئىنسانغا بىلمىگەن نەرسىلەرنى بىلدۈردى، ئۆگەتتى دەپ كېلىدۇ. مانا بۇ مائارىپ، مانا بۇ ئىلىم، مانا بۇ قەلەم، كىتاب، مانا بۇ نەشرىيات، گىزىت ــ ژۇرنال، ماقالە، ھەتتا ئىنتىرنېت تورى ئالاقىسىدۇر. بۇنىڭدىن ئارتۇق ئىلىم ــ مەرىپەت دەلىللىرى بولماس.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا قەلەمنىڭ خاسىيىتى، ئۇلۇغلىقى، خىزمىتىنى، ئىسلام مائارىپىنى، ئىلىم ــ پەن تەرەققىياتىنى، نۇرغۇن ئايەت، ھەدىسلەرنى دەلىللەپ سۆزلەيدۇ. ئۇ ھەتتا، توققۇز خىل قەلەمنى، قەلەم تارىخىنى، تۇنجى خەت، يېزىقنى ھەتتا، ھەرخىل يېزىق شەكلىنى، خەت نۇسخىسىنى، قەدىمى خەت شەكىللىرىنى سۈرەتلىك ھەتتا رەسىملىك، قۇش سۈرەتى بىلەن يېزىلىدىغان خەتلەرنى سۈرەتلىك كەلتۈرىدۇ، بۇلار مۇنجىد لۇغەت كىتابىدا، خ ھەرپىدە چىقىدۇ، ئۇ ئاخىرىدا ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا بىلمىگەننى بىلدۈرۈشى ئۈستىدە مۇنداق توختىلىدۇ.

ئىنسانلار ئىلىمگە مۇھتاج، ئىلىم چەكسىزدۇر. بۇندىن كېيىن، ئىسلام ئۇممىتى، ئىسلام تەلىمى، مائارىپى، مۇنداق ئۇچ تۈرلۈك بولۇشى لازىم. ئىنسانلار دۇنياسى، مۇشۇ ئۇچ تۈرگە كىرىپ كېتىدۇ.

بىرىنچى، ئىنسان ئۆز ئەقلىنى ساقلىشى، جىسمىنى ساقلىشى، ئۇنى مۇكەممەل ئەخلاقتا ئەدەپلىشى، نەپسىنى پاكلىشى لازىم.

ئىككىنچى، ئۆزى ياشاپ ئوسكەن يۇرتىغا ئۆزى بىللە ياشىغان مىللەت، قەۋمگە، يېقىنلىرىغا مەنپەئەت بېرىشى لازىم.

ئۇچىنچىدىن، ئۇ بۇنىڭلىق بىلەن توختاپ قالماي، بارلىق ئىنسان تۈرىگە، ئالەمگە، ئۇممەتكە، مەخلۇقاتلارغا پايدا ــ مەپەئەت يەتكۈزۈشى، ئاشۇ دىنسىزلارنى بېسىيپ چۈشۈشى لازىم. ئۇ، بۇ سۆزگە

مۇشۇ تەپسىردە ئەمەل قىلغان، نۇرغۇن تەرەققىيات، كەشپىياتلارنى، سانائەتلەرنى كۆرسەتكەن، ئۇ بۇ جايدىمۇ مەخسۇسن كۆڭۈز، پاختىدىن ياسىلىدىغان 23 خىل سانائەتنى سۆزلەيدۇ، پاختا، مەڭگۈ ئىنسانلارغا مۇھىم ئوزۇقنى تۇرىدۇ دېگەن، ئۇ بۇ جايدا جىسمانى تەربىيىدىن 20نى يازىدۇ، ئاددىسى، باللارنى باتۇر قىلىپ چىقىش، ئۆمىچۈك، قوڭغۇز، چاشقان، پاقىلاردىن خېلى چوڭ كىشىلەرمۇ قورقىدۇ، ھەتتا چاشقان ئۇنىڭدىن قورقۇۋاتسا، ئۇ چاشقاندىن قورقىدۇ، شۇڭا، باللارنى ئاشۇ نەرسىنى كىچىكىدە تۇنتۇزۇپ تەربىيلەك.

ئۇ، ئاندىن جىسمانى ھەم ئەقلى تەربىينى، ساپا مائارىپ مەكتەپ تەربىيىسىنى يازىدۇ، تۇغما قابىلىيەت، تۇغما ئەستە تۇتۇش، كەسپى قابىلىيەت، تۇغما ئەخلاق، كەسپى ئەخلاق تەربىيىسىنى يازىدۇ، ئوزۇق مەنبەسىدە باشقا كىتاب ئوقۇش، خەت يېزىش، لۇغەت كۆرۈش، قۇرئان يادلاش بىلەن ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىنى ئاشۇرۇش لازىم. ئەگەر مېڭىنى ئىشقا سالماي قويىۋەرسە، ئۇ تېخىمۇ دۆتلىشىدۇ، نېرىپ ھۇجەيرىسىدىن ھېساب بېرىپ بولالمايدۇ دېگەن، ئۇ تەلىم ــ تەربىيە، مەكتەپ، پىداگوگىكا پەنلىرىگە مۇناسىۋەتلىك، ئون تۈرلۈم بېكىتىدۇ، قانداق كىشى مۇئەللىم بولالايدۇ، كىم ئەلا نەتىجىدە ئوقۇش پۈتتۈرەلەيدۇ، كىم تاللىنىشى لازىم دېگەندەك، ئۇ، ئاندىن، ئىلمى نەزەريىنى ئەمەلىيەتكە ئاشۇرۇشنىڭ مۇھىملىقىنى، ئەمەلى تەجرىبە بىلەن ئۆگىتىشنىڭ مۇھىملىقىنى تەكىتلەيدۇ، ئۇ بۇنىڭغا ئۇستازلار ئۈلگە بولۇش، تەجرىبە قىلىپ بېرىش، ئىچى ــ تېشى ئوخشاش بولۇپ، ھەمكارلىق باللارنى چۈشىنىش، ئارىلىشىش، نەسىھەتنى قانۇن ــ تۈرلۈم بىلەن بىللە قىلىش، مەجبۇرىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىشتەك 8 خىل تۈرلۈم بېكىتىدۇ، چۈنكى، ئۇمۇ، بىر مۇددەرس، ئوقۇتقۇچىدە.

ئۇ، ئوقوغۇچىلاردا بولىدىغان قورقۇش، ئەنسىرەش، ئېھتىيات قىلىش، باشقۇرۇش، بويسۇنۇش، ئىتائەت، زومىگەرلىك، غەزەپ، باتۇر دېگەندەك خۇسۇسىيەتلەردىن، ئۇستاز، ئوقۇتقۇچى قانداق پايدىلىنىپ تۇرۇپ، باللارنى ياخشى تەربىيەلەش يوللىرىنى كۆرسىتىدۇ، مەسىلەن: ئىنساندا بار بولغان بۇ سۈپەتلەر، خۇسۇسىيەتلەرگە مۇناسىپ تەربىيە بېرىش لازىم. قورقۇشنى ئاللاھقىلا قىلدۇرۇش، ئىنسان زادى بىر قورقىدىغان جايىنى تاپمىسا ئۇنىمايدۇ، ئۇنداقتا ئۇ، ئاللاھدىنلا قورقۇشى لازىم، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھقا ئىتائەت قىلىشى لازىم. زومىگەرلىك، باتۇرلۇق، غەزەپنى بولسا، قىلىدىغان جايى بار، دەل شۇ جايغا قىلىشنى، دىنسىزلارغا، دۈشمەنگە قىلىشنى ئۆگىتىلىك، پىششىق، پۇختا بولسۇن، لېكىن، پىخسىق، بېخىل بولمىسۇن، ئۇنىڭ قورقۇشمۇ، سىز ئاتا يا ئۇستازغا پايدىلىق بولىدۇ. قەلەمنىڭ ئۇچىنى يىرىپ قويسا، خەت چىققاندەك، بالىنىمۇ ئانچە ــ مۇنچە ئەدەپلەپ قويىسىز، بۇنىڭغا ساۋاب بار، خۇشال قىلغاندىمۇ ياخشى ئويلىنىپ خۇشال قىلىڭ، بۇ ئارقىلىق مېھرى ــ مۇھەببەت، كۆيۈنۈشنى ئۆگىتىڭ، ئىزدىنىپ تەتقىق قىلىپ، ئىلمىنى، ھىكمەتنى سۆيىدىغان قىلىڭ، ئاللاھ، باللارنى بىزدىنمۇ ياخشى تەقۋادارلاردىن قىلا، ئامىن!

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، 70 ياشقا كىرىپ قالغاندا، ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا ھەرقايسى ئەللەرگە خەت يېزىپ، مۇنداق دەيدۇ: ئۇ ھىجاز، مەككە پادىشاھى ئابدۇلئەزىزغا خەت يېزىپ، ئىسلام ئۇممىتى ئىلىم، ئەمەلگە ئىنتايىن مۇھتاج، مەن بۇ ئۇممەتنىڭ كېسىلىنى تېپىپ، شىپاسىنى، داۋاسىنى يازدىم، ئۇ بولسىمۇ جەۋاھىر ئىسىملىك بۇ تەپسىر شۇ، بۇ كىتابىم ھەرقايسى ئەللەردە قوللاشقا ئېرىشىپ،

ھەرخىل تىللارغا تەرجىمە قىلىندى، بۇ ئەسەر، دىن بىلەن ئىلىم ــ پەننى بىرلەشتۈرۈپ مۇسۇلمانلارغا زور پايدا، تەرەققىيات ئېلىپ كەلگەچكە، ھىندى، ئىراق، پارىس، بوسنىيە، نىمساۋىيە، سۇمىترا، ماراكەش، تىرابلىس قاتارلىق جايلاردا نەشر ۋە تەرجىمە قىلىندى، سىلەر تەرەپدىن بىر قىسىم قېرىنداشلىرىم ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە، سەلەپ، سالىھ يولىدا تۇرۇپ، ئەقىدىدە قىلچە تەۋرەنمەي توغرا چۈشىنىپ، بۇ دەۋەتنى، چاقىرىقنى ئېلىپ بارىدى. مەن بۇنىڭدىن ناھايىتى خۇرسەن بولدۇم، مانا بۇ غەلىبە، ياردەم، ئىشىنىڭ ھەق توغرىلىقىغا دەلىلدۇر، چۈنكى، بۇ مۇسۇلمان ئۈممەتلەر ئىجمائىغا، ئىتتىپاقىغا كەلگەن ئىش بولۇپ قالدى.

مەن سىزنىڭ بۇ پەرىز كۈپايىگە ياردەم بېرىپ، ھەمكارلىششىڭىزنى سورايمەن، سىز بىلىسىز، تارىخشۇناسلار بىردەك مۇنداق بىر ۋەقەگە ئىتتىپاقىغا كەلگەن، ئۇ بولسىمۇ، پەيلاسوف ئىبنى رەشد ئەندۇلۇستا يەنى ھازىرقى ئىسپانىيىگە قوغلاندى، ئۇنىڭ ئوقوغۇچىلىرى ئەسەرلىرىنى ياۋروپا تىللىرىدا تەرجىمە قىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار، دىنسىزلار تەرەققي قىلدى، ئەسلى بۇ تەرەققىياتنىڭ ئاساسى بىزنىڭ ئەجدادىمىز، ئەرەب پەيلاسوف، ئالىملار ئىدى، مەن بۇ ئىشنىڭ يەنە بىر قېتىم تەكرارلىنىشىنى ھەرگىز خالىمايمەن، دەپ خەت يازىدۇ. پادىشاھ بۇ خەتنى تاپشۇرۇپ ئېلىپ، ھەمكارلىشىدۇ، يول قويىدۇ، ھەتتا ھاجىلار خاتىرجەم ئەمىن ھالدا دەۋەت قىلىپ، تەشۋىقات قىلىپ، تىنىچ قايتىپ كېلىدۇ. ئۇ، مۇشۇ مەزمۇندا، يەمەن پادىشاھىغا خەت يازىدۇ، ئۇلار ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىغا 50 نەپەر ئوقۇغۇچى ئەۋەتىپ، ئىسلاھ ئېلىپ بارىدۇ، مانا شۇ ئوقوغۇچىلار قاتارىدىن بولغان دوكتۇرلار، شەيخلەر ئاجايىپ تەسىرلىك ئىسلاھات ئىشلىرىنى، تەرەققىيات ئىشلىرىنى، نۇرغۇن توسالغۇ قېينچىلىقلارنى سۆزلەپ بېرىدۇ، ئۇلارمۇ ئۆز ئەينى ماقالە سۈپىتىدە نەشر قىلىندى.

ئۇ، ھەرقايسى ئەللەردە چاقىرىق قىلىپ يۈرۈپ، خەت ئەۋەتىپ، ئالاقە باغلاپ، ئۆز كىتابلىرىنى نەشر قىلدۇرغان، بۇ زور تەسىر قوزغاپ، بىر قىسىم يۇرت، ئەللەردە ئىددىيىنى ئازات قىلغىچە ئورۇش، جەڭلەر بولۇپ كەتكەن، ئاخىرى نۇرغۇن بەدەل تۆلەپ، نەتىجىگە، غەلىبىگە ئېرىشكەن، مانا ھازىر، بىز بۇ ئەسەرلەرنىڭ مەككە ــ مەدىنىدە ۋە ھەرقايسى ئەللەردە تا بىزنىڭ مۇشۇ دىيارىمىزدا پۈتۈن يەرشارىدا نەشر قىلىنغىنىنى كۆردۇق، قوللاشقا ئېرىشكەن بىردىنبىر تەرەققىياتقا، كەشپىياتقا، زور غەلىبە، پايدا ــ مەنپەئەتكە، مۆجىزە سىرلارغا يول، ئاساس سالغۇچى، ئەملي نەتىجە، كىتاب، ئەسەر، تالىپ، ئوقوغۇچى تەربىيەلەپ ئىز باسار قالدۇرغۇچى ئۇستازدۇر. ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ دۇنياغا داڭقىنى چىقىرىشقا ئىلىم بۇلۇقى، ئىلىم مەركىزى بولۇپ قېلىشىغا سەۋەب بولۇپ، ياردەملەشكۈچى شەيخ، ئۇستاز، تەنتاۋى جەۋھەرى، ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن، رەھمەت قىلسۇن، گۇناھىنى، خاتالىقىنى ئەپۇ قىلىپ، كەچۈرۈپ، مەغپىرەت قىلسۇن، ئامىن!

سۈرە قەدىر، ئۇلۇغ بىر كېچىنى كۆرسىتىدۇ، بۇ كېچە 1000 ئايدىن يەنى 84 يىلدىن ياخشى، بۇ پەزلى رەھمەتنى، ئاللاھ بىزلەرگە بەرگەن، مۇددەت قىسقا بولسىمۇ، ئۇنىڭغا كامالەت پەزىلەت، ھىكمەت قىممىتى بولىدۇ. كامالەت بولمىغان 1000 ئايدىنمۇ ياخشى بولىدۇ. كامالەت، ئىلىم ــ ھېكمەت، ئەمەل قىلىش بىلەن بولىدۇ، نەپسىنى پاكلاشمۇ بار، قۇرئاننىڭ چۈشۈشى، ئىلىمغا ئىشارەت بولسا، شۇ كېچىدە تۇنەش، ئەمەلگە ئىشارەتتۇر، رەسۇلۇللاھنىڭ، غارىدا ئىتتكاپ قىلىش، نەپسىنى، روھىنى تەربىيلىشى، ۋەھىينى كۆتۈرگىدەك بولۇشى، ھەتتا، پەرىشتىگە مۇلاقات بولۇشى بولسا،

ئىنسان، نۇرغۇن ئىلىم ــ ھېكمەت ئېلىپ ئەمەل قىلىپ، نەپسىنى پاكلاپ، روھى، ئىددىيە تەييارلىق كۆرۈپ، ھاۋايى ــ ھەۋەسدىن نېرى بولۇپ، مۇكەممەل ئالىم، ئابىد، زاھىد بولالىسا، ئاندىن پەرىشتىدەك سۈپەتكە ئىگە بولىدۇ، دىگەنگە دەلىلدۇر.

بۇ ھەقىقى تەرەققىي قىلغان بولۇپ، يۇقىرى ئۆرلەيدۇ، كامال تېپىپ، ئۇنىڭ روھى مەڭگۈلۈك جايدا ئارام تاپىدۇ، ئىككى ئالەملىك بەخت ــ سائادىتىگە ئىگە بولىدۇ، بۇ سۈرە، مانا شۇنداق خىسلەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.

سۈرە بەييىنەت، دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججەت دېگەن مەنىدە بولۇپ، بۇ ھەربىر سۆز ــ ھەربىكەتكە چوقۇم دەلىل ــ ئىسپات بولۇشى لازىم. ھەر قانداق سۆزگە دەلىل ــ ئىسپات بولمىسا، ئۇ رەت قىلىنىدۇ.

رەسۇلۇللاھ، بىردىنبىر ھۆججەت، دەلىل سۆزى، ھەربىر دەلىل، قۇرئان دەلىل، ھۆججەت بۇلار نەقلى دەلىل دېيىلىدۇ. كائىنات ئىلمى بولسا، ئەقلى دەلىل بولۇپ، بۇ، ئۇ دەلىلنى كۈچەيتىدۇ، سىز، بىر مۇسۇلمان بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن، ھەر ئىككى دەلىلگە ئىگە بولۇڭ، چاقىرىق قىلسىڭىز، ھۆججەت ئىسپاتىنى ئالدىدا قويۇپ چاقىرىڭ، بۇ سۈرىدە ئەھلى كىتابلارنى مۇشرىكلارنى گەرچە ئاللاھنى بار، بىر دېسىمۇ، دىنسىز كاپىر سانىدى، چۈنكى، ئۇلار شېرىك كەلتۈردى، بۇتقا چوقۇندى، خۇددى ھىندىلار، جۇڭگودا بار بولغان دەرەخكە، ھايۋانغا، گۈزەللىككە، نۇر، ئوتقا، سۈرەتكە، مەشھۇر شەخسلەرگە چوقۇنغاندەك، مەيلى ئۇلار بولسۇن، مەيلى دىنسىز ھېچنىمىگە چوقۇنمىسۇن، ئىسلام دىنىغا كەلمىسە، ھەممىسى دىنسىز، كاپىر ھېسابلىنىدۇ، شەيتانلاردۇر. سۈرە ئاخىرىدا جەننەت، رازىلىق، رەببىدىن قورققان كىشىگە، مەنسۇپ بولدى، ئۇلار دەل ئاللاھ دېگەن ئاللاھدىن ئالىملارلا قورقىدۇ دېگەن كىشىلەر، ئەمما، ئۇ ئەمەل قىلسىلا شۇ دەرىجىگە رازىلىققا ئېرىشىدۇ.

سۈرە زىلزال، يەنى زېمىن قاتتىق تەۋرىتىلىش مەنىسىدە، بۇ سۈرە، ئىنسانغا بىر بالا، جان ئالغۇچى تەھدىد، خۇددى ھازىرلار ئۆلىدىغاندەك قورقۇنچ ببېرىدۇ، قىيامەت كۆرۈنىشىنى ئەسلىتىدۇ. ھەتتا، ئىنسان نېمە بولغاندۇ؟ نېمە بولغاندۇ؟ دەپ كېتىدۇ. مانا بۇ قىيامەت ئىدى، تېرىلىش ئىدى، زەررچىلىك ياخشى ــ ياماننى كۆرۈش مەيدانى، جازا ــ مۇكاپات، ھېساب، سوراق مەيدانىدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا يەر تەۋرەشنى سۆزلەيدۇ، بىز ئۇنىڭ سەۋەبىنى بىر ئاز سۆزلىگەن ئىدۇق. ئاساسى سەۋەب، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئىرادىسى، بۇ ئىنسان، قېچىپ قۇتىلالماس، بالادۇر. ئۇ، ئىتتالىيىدە يەر تەۋرەش سەۋەبىدىن 2142 ئادەم ئۆلگىنىنى 4551 ئادەم يارىلانغىنىنى يازىدۇ.

مەن ئۆتكەن يىلى پاكىستاندا يەر تەۋرەپ 70000 ئادەم ئۆلگىنىنى، يارىدارلار سانى ئاز ئەمەسلىكىنى يازىمەن، ھازىر 2006 ــ يىلى كىرەي دېگەندە، جۇڭگودىمۇ قاتتىق يەر تەۋرەپ، نەچچە ئادەم ئۆلۈپ، كام دېگەندە، 2000دىن ئارتۇق چىدىرلار تىكىلىپ، كىشىلەر تالادا قالغىنىنى يازىمەن، بۇ مۇتەۋاتىر خەۋەر، ئىشەنچىلىك.

مەخسەت، مۇشۇنداق بالاسى، ئاپەتلەر كېلىپ، تۇيۇقسىز يامان ئەمەل ئۇستىدە ياكى تايىنى يوق ئىش ئۇستىدە ئۆلۈشتىن ساقلىنىپ، ئۇنۇمى بار، تۇتامى بار، نەتىجىسى ياخشى ئۆلسىڭىزمۇ، قىيامەتكىچە ئەسلىنىپ، دۇئا قىلىنىپ تۇرغىدەك ئۆلۈڭ، دېمەكچى، ئىنسان قىلمۇاتقان ئىش ــ

ھەربىرى ئۇستىدە جان ئۇرۇپ، جان ئۇرگەن ئىش ــ ئەمەل ئۇستىدە نىيىتىگە ئاساسەن قوپۇرىلىدۇ.

(زەررىچە ياخشىلىق، يامانلىقنى كۆرىدۇ) دېگەن ئايەت توغرىسىدا، بۇ ئايەت چۈشكەندىن كېيىن كىشىلەر زەررىچە ياخشىلىق بولسىمۇ، مۇكاپات بار ئىكەن دەپ قولىدىن كېلىشچە ئاز بولسىمۇ، ئاددى بولسىمۇ، ناچار نەرسىلەر بولسىمۇ، ساۋابلىقنى قولىدىن بەرمەيدىغان، كىچىك گۇناھ، مەئسىيەت، ئاسىيلىقىدىن ھەزەر قىلىدىغان بولدى، ئىمان بولسا، گۇناھ دېگەن تەسىر قىلمايدۇ، دېگەن ئەقىدىدىن ياندى، كۆزگە ئىلماس نەرسىگە ئۆزى ياخشى كۆرمىگەن نەرسىنى سەدىقە قىلسا، ساۋاب بولمايدۇ، دېگەن، ئەقىدىدىن ياندى، زادى زەررىچە ياخشى ــ يامان چوقۇم كۆرۈلىدۇ دەپ ئېتىقاد قىلدى، شۇنداق بىر تال قۇلاق، بىر تال تاياقنىمۇ ھېساب بار، ھالاللىرىغا ھېساب بار، ھارامىلىرىغا ئازاب بار، دېققەت بىلەن يەپ ــ ئىچىپ، كىيىنىپ، ھالالدىن قىلىڭ.

زېمىن قاتتىق تەۋرىتىلىپ، ئۇ ئۆز قوينىدىكى يۈكلىرىنى مەدەن، ئالتۇن ــ كۈمۈش، ئۆلۈك ئوت، قاتارلىقلارنى چىقارغاندا، دېگەن ئايەت، يەر ئاستى بايلىقىغا ئىشارەتتۇر، چۈنكى، رەسۇلۇللاھ، قىيامەت يېقىنلاشقاندا، بىر قىسىم ئالتۇن ــ كۈمۈشلەر چىقىشنى، بەزى دېگىز، دەريالارنىڭ ئالتۇن ــ كۈمۈشلەرنى چىقىرىشنى، كىشىلەرنىڭ باي بولۇپ كېتىشىنى سۆزلىگەن. مانا ھازىر نېفىت، گاز، ئالتۇن ــ كۈمۈش، ئالتۇن كان، كۆمۈر، ھەرخىل ماددا، ئىلىمىنتلار، يەرئاستى بايلىقلار چىقتى، كىشىلەر بېيىپ كەتتى، سەپەر، خەلقئارالاشتى، ئالەم كىچىك كېلىۋاتىدۇ. ھەتتا، باشقا پىلانېتتىن ھاياتلىق ئىزدەۋاتىمىز، شۇ ھاياتلىقنى ئىزدەش، بىزنىڭمۇ ھاياتىمىزنى ئىزدەشتۇر، قىيامەت ئاز قالغان بولۇشى مۇمكىن، ئەمما، بۇ ئاز ۋاقىت، نەچچە مىڭ نەچچە مىليون يىل بولشىمۇ مۇمكىن، چۈنكى، بۇ ساماۋى نەزەر بىلەن شۇنداقتۇر، قانداق بولسۇن، بۇ بىزگە مۇھىم ئەمەس، مۇھىمى، شۇ كۈندە زەررىچە ياخشى ـ ياماننى كۆرۈش، جازا ـ مۇكاپاتنى كۆرۈشتۇر، ئاشۇ بايلىقلاردا ياخشىلىق قىلىشتۇر.

سۈرە ئادىيات، يەنى غازىلارنىڭ دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلىشىدا، ھاسىراپ يۈگۈرگۈچى، تۇۋاقلىرىدىن ئوت چىقارغۇچى، ئاتلار بىلەن قەسەم قىلغان، بۇ قەسەم، ئاياغلىرىدىن ئوت چىقارغۇچى، تانكا، بومبارداىمانچى ئايروپىلان، ئەسكەر توشۇيدىغان ماشىنىلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. چۈنكى، ئايەت، موۋرىيات يەنى ئوت چىقارغۇچى دەپ كەلگەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەر ئىككىلىسى ئۇرۇشىدا قوللىنىلىدىغان قاتناش قۇراللىرىدۇر، ئۇلار، ئاللاھقا سۆيۈملۈكتۇر، سۈرە ئاخىرىدا ئۇرۇشتا غەلبە قىلىپ، ئولجا ئېلىپ، ئالتۇن ــ كۈمۈشكە، دېدەك، كېنىزەك، چۆرىلەرگە ئىگە بولۇپ، ھەق يولىدىن ئېزىپ، پەزىلەتتىن قۇرۇق قېلىشىدىن، قىيامەتتىن غەپلەتتە قېلىشتىن، ھەزەر قىلدۇرغان، ئاللاھ، قىلمىشىڭلاردىن خەۋەردارىدۇر، ئۇ دىللىرىدىكىنى بىلىدۇ دېگەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە كېيىنكى سۈرىنى كەلتۈرۈپ، قىززىق ئوتتىن ئاگاھلاندۇرغان، شۇ چاغدا، مۇجاھىدلار نەپسىگە، راھەتكە بېرىلمەي، توختىماستىن ھەربىرى قىلىدۇ، كېڭىيىدۇ، ئاجىز مۇسۇلمانلارنى قۇتقۇزىدۇ.

سۈرە قارىئە، بۇ دىلنى قاققۇچى مەنىسىدە، قىيامەت كۈنىنىڭ بىر ئىسمى، شۇنداق، بۇ سۈرە ۋە بۇنىڭ ئوخشىشىدىكى ئايەتلەر، قەلبىنى قاتتىق سىلكىپ، يۈرەكنى ئېغىزغا تىقىپ قويىدۇ. تېخى بەزىلەرنىڭ جېنىنى ئالغان تاڭرىلار بار، بۇنى، ئايەت تەسىر قىلمىغانلار قەتئىي بىلمەيدۇ. بۇ سۈرە، قىيامەت كۆرۈنىشىنى، دەھشەتلىك، قورقۇنۇشلۇق كۈننى، مىزان ئالدىدىكى خىجالەتلەرنى ئەسلىتىدۇ.

تاغلار ئېتىلغان، يۇڭدەك بولۇپ كېتىدۇ دېگەن ئايەت، بۇ ئالەمنىڭ ھامىنى بىر كۈن ۋەيران

بولۇشىنى، بۇ يەرشاربدا غايەت زور بىر پارتىلاشنىڭ يۈز بېرىشىنى كۆرسىتىدۇ، ئاھ! پەرۋەردىگا، ئۆزۈڭ ئاسان قىلغايسەن، قىززىق ئوتتىن ساقلىغايسەن، شۇنىڭ ئۈچۈن، مۇنۇ كېيىنكى سۈرىگە قارا.

سۈرە تەكاسۇر، يەنى تاكى قەبرىستانغا بارغانغا قەدەر، پۈل - مال، بالىلارنىڭ كۆپىيىشى سىلەرنى غەپلەتتە قالدۇردى، كېيىنچە راستىنلا بىلىپ قالسىلەر، راست، قارىساق بارلىق ئايەتلەر بىر خىل ھالەتتە، مال ــ دۇنيانى، بالىلارنى، ئەۋلادنى، ھەقتىن توسقۇچى ھەتتا، مۇناپىق قىلىپ قويغۇچى، جاننى ئاخىرىدا كاپىر ھالدا، چىقىرىشقا سەۋەب بولىدىغان قىلىپ بايان قىلىدۇ

سۈرە تۆۋبىدە، 55 ـ 85 ــ ئايەتتە، ئوخشاشلا، بالىلار، مالىلار سەۋەبلىك ئۇلارنى ئازابلاش، ھەتتا كاپىر ھالدا جېنىنى ئېلىش، تەكرار كەلگەن، چۈنكى، بۇ سۈرە مەخسۇس ئىلىم، ئىبادەت، جىھادنى كۆزدە تۇتىدۇ.

سۈرە مۇنافىقمۇ سۈرە تاغابۇندىمۇ شۇنداق، ئاخىرىدا مۇنۇ سۈرىدىمۇ قايتا ــ قايتا سۆزلىگەن، چۈنكى، بىز، بىز ئىنسان، ھەقىقەتەن غاپىل، نادان، جاھىلمىز، ئاخىرىدا تېخىمۇ ئېغىر بىر مەسىلە بار، ئۇ بولسىمۇ، ھېساب، دۇنيادا سىلەرگە بېرىلگەن بارلىق نېئىمەتلەردىن سوراق قىلىنىسىلەر، 8 ــ ئايەت.

ھاياتلىق، ۋۇجۇد، كائىنات، رىزىق، ساقلىق، مال ــ مۈلۈك، گۈزەللىك، ئىلىم ــ ھېكمەت، رەھىم ــ شەپقەت، دوستلۇق، مۇھەببەت، ئىلىم ــ پەندىكى كەشپىيات، تەرەققىيات، سانائەت، بارلىق بايلىقلار، ھەتتا ماددا، ئىلىمىنتلارمۇ بار، پۈتۈن ئىككى ئالەملىك نېئىمەتتىن ھەتتا، قۇرئان تەلىمىدىن سوراققا تارتىلىسىلەر، بولۇپمۇ، بىز بەكرەك تارتىلىمىز.

ئاللاھ، سۈرە ئەسىردە، زامان بىلەن قەسەم قىلدى، بىز قەسەمنىڭ مۇھىملىقىنى، شۇنداقلا ۋاقىتنىڭ مۇھىملىقىنى سۆزلىگەن، قارا، مۇھىم ۋاقىت ئۈستىگە يەنە مۇھىم بىلدۈرىدىغان قەسەم كەلسە، مۇھىملىق ئۈستىگە مۇھىملىق بولىدۇ. ۋاقىتنى قەدىرلەڭ، ھاياتلىق قايتا كەلسىمۇ، بۇ ئالەمگە كەلمەيدۇ.

ئادەم، ئىككى قېتىم ئۆلۈۋالغىلى بولمايدۇ.

شۇڭا، سىز ھەق ئۈستىدە، ئىمان بىلەن جان ئۈزۈشكە تېرىشىڭ، بۇ سۈرىنى ئىككى ساھابە، بىر ــ بىرىگە ئوقمىغچە ئايرىلمايتتى، چۈنكى، بۇ سۈرە، سەۋرىگە، ھەقكە ۋەسىيەت قىلاتتى، ھەرقانداق بىر ئىش، ھەق ئۈستىدە بولسا، تېرىشچانلىق سەۋرىچانلىق بولغاندا، ئاندىن ياخشى نەتىجە بېرىدۇ.

شافئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، مۇشۇ سۈرىلا چۈشكەن بولسىمۇ كۇپايە قىلاتتى دېگەن. چۈنكى، ئىنسان ئاللاھنى تونىسا، ئەقىدىسى بولسا، ھەق ئۈستىدە بولسا، سەۋرى قىلسا، ئىماندىن كېيىن، پەرىز ۋاجىپ، سۈننەتتىدىن ئىبارەت سالىھ ئەمەللەرنى قىلسىلا، ئاللاھدىن قورقۇپ، گۇناھدىن يانسىلا، ئىككى ئالەم بەختىنى تاپىدۇ، خالىقا ئىبادەت قىلىدۇ، مەخلۇققا ياخشىلىق.

سۈرە ھۇمەزە، قارا، بۇ سۈرىمۇ بايلىق، مال ــ دۇنيا، پەخىرلىنىش، ھوقۇق، مەنسەپ، بىلەن كىشىلەرنى مەسخىرە، زاڭلىق قىلغان، پۇللار بولسا، ھەممە ئىش ھەل بولىدۇ. ھازىر بارلىق ئىشلار ئىختىسادقا قاراپ قالدى، پۇل ھەل قىلىدۇ پۇل! دەيدىغان پۇلنى ئىلاھ بىلىدىغان، پۇلغا بەندە بولۇپ، چوقۇنىدىغان بېخىل، پىخسىق كىشىلەرنى ئاشۇ ھۇمەزە ئىسىملىك دوۋزاخقا بۇيرىيدۇ. ھۇمەزە دېگەن مەخسۇس ئاللاھ ياقتۇرغان ئوتتۇر.

ئۇ، مال ــ دۇنيانى، مەنبەسىنى، ھوقۇقىنى، يۈز ــ ئابرۇيىنى دوست تۇتۇپ، ئاللاھنى ياخشى كۆرەلمىگەن، ئاسىي قەلبىكە، يۈرەككە ھارارىتى يېتىپ باردىغان قىزىق ئوتتۇر، نېمە ئۈچۈن، ھارارىتى يۈرەككە يېتىپ باردۇ؟ بۇ ئاسىي يۈرەك (قەلب) ئاللاھنى قويۇپ، مال ــ دۇنيانى ياكى ئەرزىمەس بىر جاھىل، نادان، پاسىق، ساھىبجامالنى ياخشى كۆرۈپ، كۈنلىرىنى شۇ دەرىت ــ ئەلەملەر بىلەن ئۆتكۈزگەن، تا ئۆلۈچىگەچ ئاللاھقا مۇھەببىتىنى، تەرەققىي قىلدۇرالمىغان، (ئىلاھى) خالىققا ھەقىقى ئاشىق ئەمەس، (مەجازى) مەخلۇققا ئاشىق قەلبىدۇر.

سۈرە فىيل، تەنتاۋي رەھمەھۇللا ئەلەي، ئالدى بىلەن پىلنى تەتقىق قىلىدۇ، پىل ئافرىقىدا، ھىندى دىيارلىرىدا ياشايدۇ. 25 يىلدا بىر تۇغىدىغان ئاجايىپ چوڭ مەخلۇق، ئۇ ئېغىرلىقى 3 ـ 4 تونىنا مالىنى، يۈكىنى كۆتۈرەلەيدۇ.

بۇرۇندىن ئۇرۇشتا ئىشلىتىلەتتى، ھازىر بولسا، سايياھەت، تاماشا، پەخىر، يۈك كۆتۈرۈش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. ئەڭ ئەۋزىلى، ئاق پىل بولۇپ، ھىندىلار، بۇ پىلغا چوقۇنىدۇ، شۇنى بىلۈبلىڭكى، ئۇسەيمىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، مەككىنى بار دەپ پىلنى ھارام دېگەن، يەنى يېيىش ھارامدۇر.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ جايدا پىلنىڭ ئەقىللىق ئىكەنلىكىنى تەسۋىرلەپ، مۇنداق دەيدۇ: بىر پىل، ماشىنچىنىڭ دۇكىنى يېنىدا تۇرسا، ئۇ قېيىشىپ، بۇرنىغا يىڭنىسىنى سانجىپ تەئەججۇبلىنىدۇ. پىل، قايتىپ كېتىپ، بۇرنىغا نىجاسەت قاچىلاپ كېلىپ، بۇ دۇكانغا پۈركۈيدۇ، بۇ سۈرىنىڭ قىسسىسىدىمۇ مەھمۇد ئىسمىلىك چوڭ پىل، مەككىگە ھۇجۇم قىلىپ كىرگىلى ئۇنىماي، يېتىۋالغان، تارىخى باردۇر. ئەگەر ئۇنىڭغا ئىش ئۇگەتسە، قىلالايدۇ. بۇ خىل ئەھۋاللار ھىندىلاردا مەۋجۇد.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، يەنە مۇنداق دەيدۇ: سۈرە بەقەرنىڭ بېشىدىكى الم دەل مۇشۇنداق سۈرىدىكى ئايەتلەردىكى الم گە ئىشارەتتۇر. مەخسەت، مۇشۇ جايدا مۇھىم ئىبرەت بار دېگەننى بىلدۈرىدۇ، بۇرۇنقى سۈرىلەردە بولسا، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۆججەت، دەلىل قويۇپ، دىنسىزلارنى تەۋھىدكە قايىل قىلىشى، ئۇلۇغلەندىن كېيىن تېرىلىشلەر، جىھاد قاتارلىق مۇھىم ئىشلارغا ئىشارەت قىلغان. بۇ سۈرىدە بولسا، ئاللاھنىڭ مەككىنى، كەبىنى قوغداپ، دۈشمەننى ھالاك قىلىشىغا، زور قوشۇنغا ئاسمان ــ زېمىندىكىنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ قوشۇنى بولۇشىغا ئىشارەتتۇر. تېخىمۇ مۇھىم تەرىپى شۇكى، بۇ قۇشلار ئاتقان تاش، بۇرۇنقىلار چۈشەنگەن تاش بولماستىن، ۋابا كېسىلىنى يۇقتۇرىدىغان مىكروپ، ۋىرۇسلار بار. تاش بولۇشى مۇمكىن دېگەن تەپسىرى بۇ خىل تەپسىرگە سەيىيد قۇتۇپ رەھمەھۇللا ئەلەيمۇ قوشۇلۇپ، چوقۇم ئۇلار ۋىرۇسلانغان ۋاباغا يولۇققان دەپ يازىدۇ، تارىخمۇ بۇنى ئىسپاتلايدۇ.

ئۇلار تىتىلىپ كەتكەن، چۈنكى ئۇلار، گۆشلىرى تالا ــ تالا بولۇپ كېتىدۇ، خۇددى ساماندەك.

سۈرە قۇرەيش، ئەسلى بۇ نەزەر ئىبنى كەنانەنىڭ بالىلىرىدىن بولۇپ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن ھاشىم جەمەتى مەنسۇپ بولغان قەبىلە، مۇشۇ ئىسىم بىلەن ئاتالغان، ئاللاھ سۈرە تەكاسۇردا، نېمەتتىن سورىلىسلەر، دېگە بولسا، بۇ سۈرىدە، شۇ سوراققا تارتىدىغان نېئىمەتلەرلەرنى سۆزلىگەن، ئۇ

بولسمۇ، بۇ قەبىلىنى ئەرەبلەرنى مەككە، كەبە ئەھلىنى خاتىرجەم، تىنچ، ئەمىن قىلىشى، خىلمۇ ــ خىل ئۇسۇلدا رىزىق، تائام بېرىشى، قىش ــ يازدىكى تىجارەتلەرنى بايان قىلىدۇ. تىجارەت زور نېئىمەت بولۇپ، ئاللاھنىڭ، جازاسىدىن خالى بولسا، ھالال قىلغان ھوقۇقدار، ھاكىمىيەت، ئىشچى ــ خىزمەتچى، دېھقانلاردىن باشقا بارلىق ئىنسانلار تىجارەت بىلەن ھايات كەچۈرىدۇ، بۇ سوراققا تارتىشقا تېگىشلىك قىلىپ قويىدىغان نېئىمەتتۇر، ئەرەب ئەللىرى بولۇپمۇ مەككە خەلقى، كەبە، ھازىرمۇ تىنچ، ئەمىندۇر، بارلىق خەلىپە، پادىشاھ، سۇلتانلار دەۋرىدىمۇ تىنچ ئەمىن ئىدى، دىنسىزلار، دۈشمەنلەر ئۇنىڭغا ئالدىراپ ھۇجۇم قىلالمايدۇ، ئۇنداق قىلسا بارلىق دۇنيا مۇسۇلمانلارنىڭ قەلبىگە ھۇجۇم قىلغان بولىدۇ. چۈنكى، كەبە، پۈتۈن مۇسۇلمانلار قەلبىدە مۇقەددەس جاي، مۇسۇلمانلار بۇ جەھەتتە يەنىلا خاتىرجەم، ئەمىن بولسۇن.

سۈرە مائىدە، دىننى ئىنكار قىلغان، تېشىدا ئىنكار قىلالمىسمۇ، قەلبىدە ئىنكار قىلىدىغان، يېتىمنى دۈشكەلەپ، ئاجىزنى بوزەك قىلىدىغان، پۇل ــ مالىلىرىنى ھەق يولغا، مىسكىنلەرگە چىقىم قىلمايدىغان، ناماز ئوقىسا سەھۋە قىلىدىغان، رىيا قىلىدىغان كىشىلەرنىڭ خىجىللىقنى ياخشى كۆرىدىغان، رىيادىن ئىبارەت مەخپى شېرىك قىلىدىغان كىشىلەرگە بىخىللىقدىن قولىغا ئۆتنە ــ يېرىم، ھاجەت چۈشۈپ تۇرىدىغان نەرسىلەرنى بەرمەيدىغان، مۇناپىقلارنى سۆكۈپ، ئۇنىمۇ دىنسىز قاتارىدا ساناپ، دىننى ئىنكار قىلدى دەپ ئەيىبلەيدۇ.

كېيىنكى سۈرىدە بولسا، نامازنى، قۇربانلىقنى، بىر ئاللاھقا قىلىشنى بۇيرۇپ، بۇ رىياخورنىڭ ئەكسىنى قىلىشقا بۇيرۇغان.

كەۋسەر، رەسۇلۇللاھقا ۋە مۇسۇلمانلارغا بېرىلگەن بىر بۇلاق، شاراب ئىسمى، ئالىملار ئۇنى ياخشىلىق دەپ تەپسىرلىگەن، ئۇنى بىر ئىچكەن كىشى، مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، ئۇ ھەسەلدىن تاتلىق، قاردىن سوغۇق، سۈتتىن ئاقتۇر، ھازىر، ئىنسانلار بۇ سۈپەتتىن پايدىلىنىپ، دۇنيا شارائىلىرىنى، ئىچىملىكلىرىنى ئۇنىڭغا ئوخشۇتۇۋۇپ، ھەتتا ئىسمىنىمۇ قويىۋالىدۇ، لېكىن، ئارىلىقدا ئىككى ئالەمچە پەرىق باردۇر. پەقەت، ئىسمىلا ئوخشاش.

سۈرە كافىرۇن، سۇبھانىللا! بۇ سۈرە كاپىرلار دەپ ئاتىلىپتۇ، خۇددى بىر سۈرە مۇناپىقلار دەپ ئاتالغاندەك، يەنە تېخى ئى كاپىرلار، مەن سىلەر چوقۇنىدىغان بۇتقا چوقۇنمايمەن، دېگىنى، توغرا، بىز، دىنسىزلار، كاپىرلار، يەھۇدى، ناسارالار، بۇددا دىنىدىكىلەر، مەجۇسىلار، ھەرخىل دىنسىز يەنى ئىسلام دىنىغا چوقۇنمايدىغان بىر ئاللاھقا بويسۇنمايدىغان بارلىق خەلقتىن، ھاكىمىيەتتىن بىزار، ئۇلار بىزگە دۈشمەن، قاتتىق ھەزەر قىلىڭ، سىزمۇ مەن سىلەرگە ئەگەشمەيمەن، مەن سىلەردىن، پارتىيەڭلاردىن، تەشكىلاتىڭلاردىن بىزار، بۇگۈندىن باشلاپ، سىلەر مېنىڭ دۈشمىنىم! دەڭ، ھېچ بولمىغاندا، مۇشۇ خىل ئېتىقاد قەلبىگىزدە بولسۇن، بۇ سۈرىنى ئالىملار مەنسۇخ يەنى جىھادقا بۇيرۇش ئايىتى بىلەن ماڭا، مېنىڭ دىنىم سىلەرگە ئۆزۈڭلارنىڭ دىنى دەيدىغان بۇنداق ئىش قالمىدى، ھازىر ئۇلار يا مۇسۇلمان بولىدۇ، يا باج تاپشۇرۇپ، مۇسۇلمانلار ھاكىمىيىتىگە بويسۇنىدۇ، يا قىلىچ ئاستىدا جان تەسلىم قىلىدۇ دېگەن بولسىمۇ، بۇ سۈرە يەنىلا مۇھەببەت ــ نەپرەت، مەيدان ئايرىيدىغان سۈرىدۇر، كاپىرلاردىن ھەزەر قىلدۇرىدۇ.

سۈرە نەسر، يارەم، نۇسرەت، غەلبە مەنسىدە بولۇپ، بۇ مۇسۇلمانلارنىڭمۇ مۇشۇ

تەپسىرىدىكىدەك، ئىلىم ــ ھېكمەتنى، ئىلىم ــ پەننى، كەشپىيات، تەرەققىياتنى قولغا ئالسا، چوقۇم ئۆزئارا ھەمكارلىشىپ، ئىتتىپاق بولۇپ، ئىلغار قۇرال كۈچى بىلەن نۇسرەتكە، غەلىبىگە ئېرىشىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ. گەرچە بۇ سۈرە، رەسۇلۇللاھنى ئىستىغفار ئېيتىشقا بۇيرۇپ، ئەجەلنىڭ توشقانلىقىدىن خەۋەر بەرسىمۇ، يەنىلا مۇسۇلمانلارغا نۇسرەت، غەلىبە بىشارىتى بېرىدۇ. ئاشۇ توپ ــ توپ بولۇپ، ئىسلام دىنىغا كىرگەن ئەزىمەتلەتنى ئەسلىتىپ، شۇلاردەك بولۇشقا چاقىرىدۇ. مۇسۇلمانلار شۇلاردەك بولالىسلا، غەلىبە قىلالىشىدا گەپ يوق، ئۇلار بىزدەك قورقۇنجاق، سولاش، مىس ــ مىس، ھورۇن، مۇتەففەرىق، ئىختىلاپچى، جىدەلخور، نادان، جاھىل، بېخىل، دۇنياپەرەس، خۇشاماتچى، غاپىللاردىن ئەمەس ئىدى، ئۇلار دېگەن مەخسۇس قۇرئان ئايىتى ماختىغان ساھابىلەر، تابىئىنلار، مۇجاھىدلار، ئىمان ــ ئېتىقاددا كامىل، تەقۋا مۆئمىنلەر ئىدى.

سۈرە مەسەد، بۇ ئىسىم سۇخەنچىنى، دوۋزاختىكى مەھكەم ئىشلىگەن ئوتتىن بولغان، ئارغامچا بىلەن ئاگاھلاندۇرىدۇ، گەپ توشۇش ئارقىلىق قىلمۇاتقان سۇخەنچىلىكىدىن توسىدۇ، بۇ سۈرە، قۇرئاننىڭ تارىخى مۆجىزىلىرىدىن بولۇپ، ئۇ بولسىمۇ، ئەبۇلەھەب بىلەن ئۇنىڭ سۇخەنچى خوتۇنىنى، ئۇلارنىڭ ھايات چاغدىلا دوۋزاخقا كىرىدۇ دەپ ھۆكۈم قىلمۇتكەن، ئۇلار ئايەت دېگەندەكلا، كاپىر ھالدا ئىمانسىز ئۆلگەن، خۇددى ئون بىر ساھابىنى جەننەتكە كىرىدۇ دېگەن ھەدىس، ئۇلار راستىنلا ئىمان ئۇستىدە كېتىپ، ھەتتا شېھىد بولۇپ، ھەقىقى رۇشەن مۆجىزىگە ئايلانغاندەك، بۇلار تارىخى مۆجىزە.

تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۈرىدىن مۇنداق بىر نازۇك ھۆكۈم چىقىرىدۇ. ياخشىلىققا بۇيرۇپ، ياماندىن توسۇۋاتقان ئىسلام ئۇچۇن خىزمەت قىلمۇاتقان مۇسۇلمانلارنى خارلىغانلار، ياكى سەۋەب بولغانلار، خۇددى بۇ ئەر ــ خوتۇن دۇنياغا ئىلان قىلىنغاندەك، ماقالە، گېزىت ــ ژۇرناللاردا ئىلان قىلىنسا، ھاقارەتلەنسە، ئەيىبلەنسە، ئارقىسىدىن گېپى قىلىنسا، غەيۋەت ئەمەس، ھېچ گۇناھ بولمايدۇ. بىزمۇ ئۇلارغا قارشى تاقابىل تۇرىشىمىز لازىم دېگەن، تەشۋىقات مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ، بۇ قەلەم ئۇرۇشىدۇر.

سۈرە ئىخلاس، ھەر جەھەتتىن، ئىخلاس قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، بۇ سۈرە، ئۆز ۋاختىدا مۇشرىكلار، رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، بىزنى نېمىگە چاقىرىسەن؟ دەپ سورىسا، رەسۇلۇللاھ، ئاللاھ تەرىپىگە چاقىرىمەن دەپ جاۋاب بېرىدۇ، ئۇلار ئاندىن ئۆز بۇتلىرىغا قىياسەن، قېنى دەپ باق، بىزگە سۈپەتلەپ بەرگىن، ئۇ ئالتۇندىنمۇ، كۈمۈشتىنمۇ يا تۆمۈرمۇ يا ياغاچمۇ؟ دەپ سورىدى، دەل شۇ چاغدا بۇ سۈرە چۈشۈپ، ئۇ، ئاللاھ بىردۇر، ئاللاھ مۇھتاج ئەمەس، بەلكى ھەممە ئۇنىڭغا مۇھتاجدۇر، ئۇنىڭ خوتۇنى يا بالىسى يوقتۇر. ئاتا ــ ئانىسى ھەم يوقتۇر، چۈنكى، ئۇ دېگەن خالىق، يارىتقۇچى، ئوخشىشى يوقتۇر، تەڭدىشى يوقتۇر. تۇغۇلغان يا تۇغقان ئەمەس، بۇ دېگەن مەخلۇقنىڭ سۈپىتى، ئۇ مەخلۇققا زادى ئوخشاشمايدۇ، چۈنكى، ئۇ خالىق ھەممىنى يارىتقان، بارلىق ھادىسىنى پەيدا قىلغان، يارىتقۇچى، ئۇ مادداً، جىسىم جەۋھەرمۇ ئەمەس، چۈنكى، بۇلارمۇ مەخلۇق سۈپىتى ئۇنى ئالتە تەرەپ قورشىمايدۇ، چۈنكى، بۇمۇ مەخلۇق سۈپىتى، ئۇنىڭ ئوخشىشى يوق، زادى ئوخشىشى يوق، ئۇ، ئەۋۋەل ئەزەلدىن بار، ئاخىر مەڭگۈ ئەبەدى باردۇر.

مانا بۇ سۈرىنى، بىر ئوقۇسا، قۇرئاننىڭ 1/3 قىسمىنى ئوقۇغان بولىدۇ. چۈنكى، بۇ سۈرە، تەۋھىدنى كۆرسىتىدۇ، قۇرئاننىڭ 1/3 قىسمى تەۋھىد، مانا بۇ تەۋھىد، مانا بۇ ئەقىدە، مانا بۇ

ئىلاھلىق نەزەريىسى، ئىسلام دىنىنىڭ بىر خۇدالىق دىنى، نەزەريىسى، ئېتىقادتۇر، بۇ خىل نەزەريە، يەنى ئىسلام دىنىنىڭ ئاللاھقا بولغان ئېتىقاد، كۆز قارىشى، نەزەريىسى بارلىق دىندىن يۇكسەك، يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدۇ، بۇنداق دىيىشقۇ ھاجەتسىز، چۈنكى ئۇلار، باتىل، شېرىك دىندا، پۈتۈنلەي ئۆزگەرگەن، كاپىرلاردۇر. تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ سۆزنى ئىسپاتلاپ، مۇنداق بىر ۋەقەنى يازىدۇ، 1931 ـ يىللىرى، ئامىرىكىلىق تۆت مۇسۇلماننى كۆرىدۇ، ئۇلاردىن سىلەرنىڭ مۇسۇلمان بولۇشۇڭلارغا نېمە سەۋەب بولدى دەپ سورالسا؟ ئۇلار، بىز قۇرئاننىڭ تەرجىمىسىنى ئوقۇغان، بۇ سۈرە ئىخلاس بىزنى قاتتىق ھەيران قالدۇردى، ئىلاھ توغرىسىدىكى نەزەريىمىزنى توغرا قىلدى، كۆڭلىمىزدە، دىلىمىزدا بار چىگىش مەسىلىلەرنى ھەل قىلدى، شۇنىڭ بىلەن بىز شەكسىز مۇسۇلمانلاردىن بولدۇق دېگەن.

سۈرە فەلەق، سۈرە ناس، مەنىسى سۈبھى ۋە ئىنسانلار، ئەگەر سەن ھەقىقى ئەمەل قىلىدىغان ئالىم بولساڭ، ئىنسانلارنىڭ جاھالەت زۇلمىتىنى، سۈبھى نۇردەك نۇر چېچىپ يوقىتسەن، بىدئەت زۇلمىتىنى سۈننەت نۇرى بىلەن يوقىتسەن، ئاللاھ، قۇرئاننى ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىشقا بۇيرۇش بىلەن باشلاپ، دۇئاغا بۇيرۇش بىلەن ئاخىرلاشتۇرغان، ئۇ دۇئا بولسىمۇ، نىجىس، ئىپلاس، پەسكەش، نومۇسسىز، بەدبەخ شەيتاندىن، ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەش، ئۇنىڭ ۋەسۋەسىسىدىن ساقلىنىش، بۇ ئىككى سۈرىنى قالقان قىلىپ، تىلاۋەت، زىكرى ــ تەسبىھ، ئىبادەتنى ئوق بومبا قىلىش، ئۇنى ئاچ، ئۇسسۇز قويۇپ، يادىتىپ، قۇرتۇشتۇر، بۇ ئىپلاس، مۇھىم مەركەز، قۇماندانلىق ئورنى قەلب، يۈرەككە ۋەسۋەسە قىلىدۇ، ھۇجۇم قىلىدۇ، ئەگەر، يۈرەك بۇزۇلسا، ھەممە بۇزۇلىدۇ، ئۇ تۈزەلسە ھەممە تۈزۈلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز ئىنساندىن، جىندىن بولغان شەيتانلاردىن يىراق تۇرىشىمىز، ۋەسۋەسىگە پۇرسەت بەرمەسلىكىمىز لازىم. دۈشمەننى ئوبدان تونۇۋېلىش لازىم، بۇ تاقابىل تۇرۇشنىڭ ياخشى چارىسى.

ئىماننى ساقلاش، شەيتاندىن قۇتۇلۇشقا باغلىق، بولۇپمۇ، ئاخىرىدا جان ئۈزەردە قاتتىق چىڭ تۇرۇش لازىم. مەيلى ئىبادەت، مەيلى كۆرەش، مەيلى ئۆلۈش بولسۇن، يەنىلا ئىلىم لازىم بولىدۇ. 1000 يىل ئىبادەت قىلسىمۇ، ئىلىم ئارقىلىق ئېرىشكەن ئەقىدە، ئېتىقاد، مۆجىزىلىك سىرلار شەكسىز ئىشەنچ، بىر خىل چىڭ تۇرۇش، ئاخىرغىچە پۈختا داۋام قىلىشقا مۇستەھكەم، پولاتتەك تۇرۇشقا، ئىمان بىلەن مۇسۇلمان، مۆئمىن ھالدا دۇنيادىن كېتىشكە ئېرىشكىلى بولمايدۇ. بۇنى مۇنۇ ھەدىس كۆرسىتىدۇ، 1000 ئابىددىنمۇ بىر فىقھى ئالىم شەيتانغا قارشى تۇرۇشدا قاتتىق چىڭ تۇرالايدۇ. (مۇسنەد ئەھمەد)

بىر سائەت تەپەككۇر، بىر يىللىق ئىبادەتتىن ياخشى، ئاللاھدىن ئالىملار قورقىدىغان ئايەت، نۇرغۇن ئايەت ھەدىستە، بۇ مەخسەتنى كۆرسىتىدۇ، مەخسەت، ئىلىم ــ ھېكمەت، ئىبادەت، ئەمەل، تەقۋالىق بىلەن قارىشى تۇرغىلى بولىدۇ، نەپسىنى پاكلاش، زاھىدلىق بىلەن ئىسنى شەيتان، ئايال شەيتان، جىن شەيتان، دۇنيا شەيتان، مال شەيتان، بالا شەيتانغا قارشى تۇرايلى!

ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى بىلەن تەنتاۋى رەھمەھۇللا ئەلەي، بۇ تەپسىرنى 1922 ــ يىلىدىن باشلاپ، 1935 ــ يىلىغىچە 13 يىل جەريانىدا جاپالىق ئىزدىنىپ، نۇرغۇن بەدەللەرنى تۆلەپ، قارشىلىقلارغا ئۇچراپ، ئاخىرى ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن يېزىپ پۈتتۈرگەن، ۋە شۇ چاغدىلا ئۇتتۇرلۇق

نەشر قىلغان، ئاخىرى بۇ ئەسەر، مۇسۇلمانلارنىڭ ئىسلام دىنى، ئالىملارنىڭ پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلىرىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشكەن، نۇرغۇن پەيلاسوف، دوكتۇر، ئالىملار، تەقرىز يېزىپ بەرگەن، قولىمىزدىكى بولسا، ھ 1412 ــ م 1991 ــ يىلى تۆتىنچى قېتىم بېسىلىشىدۇر. ھازىر بۇ ئەسەر پۈتۈن دۇنيادا نەشر قىلىندى، مەككە ــ مەدىنىمۇ نەشر قىلىپ تارقاتتى، مەن بۇ ئەسەرنى 2006 ــ يىلى 1 ــ ئايدا تاللاپ چىقتىم تۇنگەتتىم، بۇ تەنتاۋى جەۋھەرلىرىدىن تاللانمىلار دېگەن ئەسەرنى يېزىشدىكى مەخسەت، مۇسۇلمانلارنى خۇسۇسەن ئۇيغۇر مۇسۇلمانلىرىنى تەرەققي قىلدۇرۇپ، كەشپىياتقا، تەرەققىياتقا، سانائەتكە ئېرىشتۇرۇش، كەلگۈسى ئەۋلادلارىنمۇ بولسا، پۈتۈن دۇنياغا پايدىلىق كەشپىياتچى يېتىشتۇرۇپ، ئىلىم ــ پەن تەرەققىياتىنى توغرا چۈشەندۈرۈش، ئىددىيىنى ئازاد قىلىش، خاتا ئىددىيىنى، خاتا ئەقىدە، قانۇن ــ پىرىنسىپ، ئەخلاقلاردىن بىز بىزار، ئەمما، تەرەققىيات، كەشپىيات، ۋەسىلە ۋاستىنى غەلبىنى قولدىن بەرمەيمىز، سىرلىق مۆجىزىلەرنى، ئىلىم ــ ھېكمەتلەرنى، ئىسلام پەلسەپىلىرىنى بايان قىلىپ، قەلبىگە شىپا، داۋا بەرمەكچى، بۇ ئەسەر مەڭگۈلۈك مۆجىزىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغاچقا، دائىم ئوقۇپ تۇرۇشۇڭلارنى ھېچبولمىسا، يىلدا بىر قېتىم ئوقۇپ، ئىمان ــ ئېتىقادنى كۈچەيتىشىڭلارنى، شارائىت بولسا، مەڭتەپلەردە، بولمىسا شەخسى ئۆيلەردە مەھكەم ساقلاپ، بالىلارغا، ئەۋلادلارغا دەرسلىك قىلىپ بېرىشىڭلارنى ئۈلارنى ئىسلام ئىددىيىسى، ئىسلام دىنى ئەقىدىسىدە تەربىيلىشىڭلارنى، ئاخىردا ئۆزۈڭلارنى ۋە ئەۋلادلارنى ئىمان ئۇستىدە مۆئمىن ھالدا، دۇنيادىن ئېلىپ كېتىشىڭلارنى سورايمەن، ئىنسان بالىسى بولۇش سۈپىتىم بىلەن، خاتالىقدىن خالى ئەمەسمەن، ئاللاھدىن ئەپۇ قىلىشنى، كەچۈرۈشنى، گۇناھسىزلىق مەغپىرەت قىلىنىشى دۇئالىرىڭلاردا سوراپ تۇرۇشۇڭلارنى ئەسلەپ قويۇشۇڭلارنى سورايمەن.

قوشۇمچىلار

ئوشۇق دۆلەت باشنى يارماپتۇ،
مۆجىزە ــ كارامەت سەۋەبلىك شەك، گۇمان قالماپتۇ.
ئىمان ــ ئېتىقادنى كۈچەيتىش ئۈچۈن،
پېقىر يەنە مۆجىزىلەرنى تاللاپتۇ.

بۇ تەپسىرنىڭ ئاخىردا، قوشۇمچىلار دېگەن تېمىدا بىر مەزمۇن ئارتۇق بولۇپ، بۇنىڭدا بۇرۇن سۆزلىگەن جايلاردىكى قىسقىچە ئىجمالى سۆزلەرنى تەپسىلى بايان قىلىدۇ. مەن، يەنە بۇلاردىن تاللاش بىلەن بىرگە، ئىنېترنېت تور بەتلىرىدىن، قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرىدىن تاللايمەن، يەنىلا، مەخسەت، شەكسىز ئىمان، ۋە ئېتىقاتتۇر.

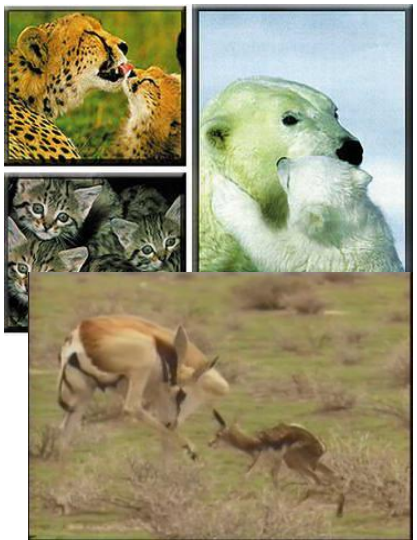

1. ئاللاھنىڭ ھەقىقەتەن رەھمان ئىكەنلىكىنى، سەھەر ھەدىستە سۆزلەنگەن، رەھمەتنى 100 پارا قىلىپ، 99 پارىسىنى ئاخىرەتكە ئېلىپ قويۇپ، بىر ھەسسىسىنى دۇنياغا تاشلىغان، ئاشۇ رەھمەت سەۋەبىدىن ھايۋانلارمۇ ئۆزئارا رەھىم قىلىشىدۇ، ئات،

تۇۋنقىنى، بالسىنى ئاياپ كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، دېگەننى ئەملى ئىسپاتلاپ، 4 ـ بەتتىن 9 ـ بەتكىچە نۇرغۇن، ھەرخىل ھايۋانلارنىڭ ئۆز بالىسىغا رەھىم ـ شەپقەت قىلىۋاتقىنى، بالىسىنى قوغداپ، جەڭ قىلىۋاتقىنىنى، سۈرەتلىك كەلتۈرگەن. **(باللىرغا كۆيۈنمەكتە)**

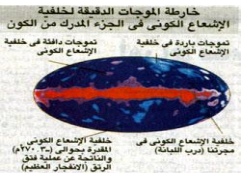

بۇلارنى سىز ئەملىيەتتىمۇ پىلدىمۇ كۆرەلەيسىز، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ، ھەقىقەتەن راست سۆزلىگۈچىدۇر، سۆزلىرى مۆجىزىدۇر، ئاللاھ، بىزلەرگە ئاشۇ رەھمىتىدىن ئاتا قىلسۇن، ئامىن!

2. رادىئو ـ تېلېۋىزور، سۈنئىي ھەمراھ، تېلېفون ئالاقىسىدا، كۈن نۇرى، زەررە(**رەڭ دولقۇنلىرى)** بىچە، كۈن نۇرىدىن كەلگەن رەڭلەر، دولقۇن كۆتۈرۈپ ماڭىدۇ، سېگنالنى

شۇ ئارقىلىق قوبۇل قىلىمىز، سەۋەبى، نۇر، مانا بۇ نۇر رەڭ، ئاللاھ سىلەرگە قۇياشنى يەنى نۇرنى بويسۇندۇرۇپ بەردى دېگەن ئايەت شۇ.

3. 61 ـ ئايەتتە، ئاللاھ، ماھىر ياراتقۇچى، گۈزەل سۈرەت ئاتا قىلىغۇچى، ھەربىر نەرسە ئۈنىڭ نەزلىدە ئۆلچەملىك، زەررىدىن چوڭ ـ كىچىكى پۈتۈلگەن دېگەن ئايەتكە بولۇپمۇ ئاسمانلاردا، زېمىندا نېمە بار، قاراڭلار دېگەن، ئايەتكە، 32 خىلدىن ئارتۇق قارىنىڭ سۈرىتىنى كەلتۈرۈپ، بۇلار نېمە ئۈچۈن ئالتە قىرلىق، ئالتە بۇرجەك، بولۇپمۇ، خىلمۇ ـ خىل، بۇ توكدىن، زەررىچىدىن ھەرقانداق بىر تەسىردىن خالى ھالدا، مۇنۇ گۈزەل سۈرەتنى ھاسىل قىلغان، چوقۇم بۇنى ھەممىنى بىلگۈچى، ھەممە بىلەن بىللە بولغۇچى ئاللاھ قىلدى دېگەن، بىر كۆرۈڭ.

4. ئاللاھ، ئاسمانىنى ئىگىز قىلدى، (بىز ئاسمانىنى كەڭرىتىپ تۇرىمىز، ئاسمانلارغا قاراڭلار) دېگەن ئايەتلەرگە، 306ـ315 ـ بەتكىچە نۇرى بىزگە 900000 يىلدا، 1600000 يىلدا، ھەتتا 311 ـ بەتتە، 50 مىليون يىلدا ئاران يېتىپ كېلىدىغان يۇلتۇزلار سىستېمىسىنى سۈرەتلىك كەلتۈرگەن، بۇ كىتابدا نۇرى بىزگە 100 مىليون يىلدا يېتىپ كەلگۈدەك يۇلتۇزلار بار.

5. قۇرئاندا، لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى، شەھەرلىرى بىلەن بىللە قوشۇپ، دۇم كۆمتۇرۇلگەن زامانى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئىدى، ھازىر ئالىملار، سۈنئىي ھەمراھ ئارقىلىق تارتىلغان سۈرەتلەر بىلەن تەكشۈرۈپ، دېڭىز ئاستىدا خاراب بولغان، شەھەرنى تارتقان، ئۈستىگە راستىنلا مىتئوريت تاش ياغقان بەزى جايلار دۇم كۆمتۇرۇلگۈلۈك ئىكەن.

6. سەھىھ ھەدىستە، 360 مەفسىل سۆزلەنگەن، بۇ ھازىر مۆجىزىدۇر، باش سۆڭەكتىكى مەفسەللەر، 86، بويۇن، گالغا تەۋەسى ـ 6، كۆكرەك قاپ مەفسەللىرى 66، ئورمۇرتقا، داس بوشلۇقى 76، ئۈستۈن ئەتراپىمىز مەفسەللىرى ـ 64، ئاستىندىكى ئەتراپ مەفسەللىرى، 62.

7. ئىسلام شەرىئىتى بىلەن مەخلۇقاتلار ئارىسىدىكى ئۇيغۇن كەلگەن يەتتە(7 ـ) سانىنىڭ سىرلىق مۆجىزىسى.

1. ئايەتتە يەتتە ئاسمان، يەتتە زېمىن دەپ كېلىدۇ، بۇ ئاستىن ـ ئۈستۈن ئالەم، كائىناتتىكى يەتتە.

2. ئىنساننىڭ يارىلىش باسقۇچى يەتتە، 1 ـ مەنى (ئىسپېرما)، 2 ـ ئارىلاشما ئىككى تەرەپ سۇيىي، 3 ـ لەختە قان، 4. گۆش پارچىسى، 5 ـ سۆڭەك، 6 ـ گۆش كەيدۇرۇلۇش، 7 ـ روھ پۈۈدەش.

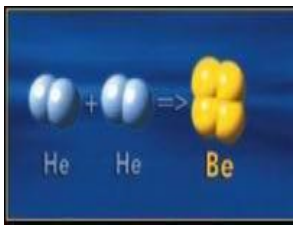

3. زەررىچە نېيترون، ئېلېكترون ئايلىنىش دەۋرى، ئوربىتا يەتتە، سۇرەتكە قارالسۇن، شارچە، 8، ئوربىتا يەتتە.

4. ئىنسان بويۇن ئومۇرتقىسى يەتتە، مەفسەل ئالتە.

5. رامىزانىنىڭ 27 ـ كېچىسى، قەدىر كېچىسىدۇر.

6. بۇرۇندىكى پۇراش سېزىم ھۈجەيرىسىگە ئالاقىدار پۇراق يەتتە.

7. قۇياشتىن كەلگەن ئاساسى رەڭ يەتتە. (**سۇدىكى زەررىچىلەر**)

8. سۇرە ھىجرىدىكى 87 ـ ئايەتتە كەلگەن، بېرىلگەن ئايەت يەتتە. شۇنداقلا بۇ سۇندا، يەتتە بار، 87 دە يەتتە بار.

9. قۇرئاندا، ئاسمان ـ زېمىننى ئالتە كۈندە يارىتىش، يەتتە قېتىم تەكرار كىلىدۇ.

10. ئاللاھ، ئەرشىدىن ئۈستۈن دېگەن ئايەتلەر يەتتە قېتىم تەكرار كېلىدۇ. سۇرە ئەئراب، يۇنۇس، ھۇد، فۇرقان، سەجدە، ھەدىد، قاف، بۇلار بىرىنچىسىگە، سۇرە ئەئراب، يۇنۇس، رەئدە، تاھا، فۇرقان، سەجدە، ھەدىد، بۇ يەتتە، ئىككىنچىسىگە.

11. قۇرئاندا، يەتتە ئاسمان دېگەن ئايەت، يەتتە قېتىم تەكرارلىنىدۇ. سۇرە بەقەر، ئىسرا، مۆئمىنۇن، فۇسسىلەت، تالاق، سۇرە مۇلۇك، نۇھ، يەتتە كېلىدۇ.

12. ياخشىلىققا بۇيرۇپ يامانلىقدىن توسىدۇ دېگەن، سۆزىمۇ يەتتە قېتىم كېلىدۇ.

13. ھەدىستە، رەسۇلۇللاھ، يەتتە نەرسىگە بۇيرۇپ، يەتتە نەرسىدىن توستى، مەسىلەن: كېسەل يوقلاش، جىنازىغا ئەگىشىش، تۇسقىنى، ئالتۇن قاچا، يىپەك قاتارلىقلار.

14. يەنە سەھەر، شېرىك، جازانە، يېتىم مېلى، بۆھتان، قاتىللىق، جەڭدىن قېچىش، يەتتە ھالاك قىلغۇچى.

15. ھەدىستە يەتتە جايدا ناماز دۇرۇس ئەمەس، تۆگە قوتانلىرىغا ئوخشاش...

16. يەتتىدىن بۇرۇن، يەتتە نەرسىگە ئالدىراڭلار دېگەن، پېقىرلىقدىن بۇرۇن بايلىقنى، غەنىمەت بىلەن پېقىرلىق، قېرىلىق، كېسەل، ئۆلۈم، دەججال، زۇلۇملار، باي ئالىم قاتارلىق.

17. ئەجۇجت خورمىسىدىن يەتتە تال يېيىش، ھەدىس مۇسلىم

18. قىيامەت كۈنى يەتتە خىل كىشىگە، ئاللاھ سايە چۈشۈرىدۇ، ئادىل ئىمام، مەسجىدكە ئامراق، ئاللاھ يولىدىكى دوست، ئايالىدىن ئۆزىنى توسىغاندەك.

19. ئىت يالاپ قويغان نەرسىنى 7 قېتىم قۇمدا يۇيۇش.

20. **لااله الاالله عليه توكلت وهورب عرش العفيم** دېگەننى، يەتتە دېيىشكە بۇيرىغان

21. كېسەل ئۈستىگە قولنى قويۇپ ئوقۇيدىغان، دۇئا يەتتە قېتىم ئوقۇلىدۇ.

23. ئەزان، يەتتە جۈملە بولىدۇ.

24. قول، پۇت، باش، يۈز، ئېغىز، بۇرۇن، قۇلاقتىن ئىبارەت. تاھارەتتە يۇيۇلۇش ئورنى بولغان ئەزالار يەتتە، يۇيۇلۇش ئورنى يەتتە.

25. نامازدا سەجدە قىلىدىغان ئەزا يەتتە.

27. ھەجدىكى تاۋاب يەتتە، 7دە چەكلەيدۇ.

28. تەشەھھۇد ـ ئەتتەھىييانۇ، يەتتە كەلىمە.

29. ئايەتتە، يەتتە دان، يەتتە يۈزگە كۆپەيگەن، ساۋاب شۇنداق، چەندان بولىدۇ دېگەن، بۇ يەتتە.

30. ساپا، مەرۋە تېغى ئارىسىدىكى تاۋاب يەتتە، ببرىش ــ كېلىش.

31. سۈرە بەقەردە، ئاي، ھەج ئۇچۇن، ئىنسانلارغا ۋاقىت ئۇچۇن يارىتىلدى دېگەن. 189 ــ ئايەتمۇ مۇنداق يەتتىگە كۆپەيتىلىدۇ. 189=7×27 كۆپەيدى.

32. ھەجنى، ئۆمرە ھەجنى كامىل قىلىڭلار دېگەن، سۈرە بەقەر 196 ــ ئايەت، بۇ رەقەم ئىككى قېتىم يەتتىگە كۆپەيتىلىدۇ. 196=7×28=7×4 شۇنداقلا، 7=189ـ196، يەنىلا يەتتىسى قالدى.

33. بالا تۇغۇلۇپ، يەتتىنچى كۈنى، يەتتە جۈملە ئەزانىنى قۇلقىغا دەيسىز، ئەقىقە قىلىپ، ئىسىم قويىسىز، يەتتىنچى كۈنى.

34. بالا تۇغۇلۇپ، يەتتە ياشتا نامازغا بۇيرۇش دەپ سەھىھ ھەدىس بار.

35. كۈنلەر يەنى بىر ھەپتە يەتتە كۈن دەپ ھەدىس بار.

36. دوۋزاخ يەتتە دەپ چىقىدۇ.

37. ئاللاھنىڭ ھىجابى، نۇر پەردىسى 70.

38. دوۋزاخقا تاشلانغان تاش 70 يىلدا يېتىپ باريدۇ. بۇ ساندا يەتتە بار، شۇنداقلا 7×10=70

39. قىتئە، قۇرۇقلۇق يەتتە.

40. ئايلار مەنزىلى 28، بارماق مەفسەللەر 28 بولىدۇ. ئەگەر يازساق، يەنىمۇ كۆپ چىقىدىكەن، مەخسەت، بارلىق كائىنات، ئاسمان ــ زېمىن، ئاشكارا، يوشۇرۇن ۋاقىت، ئىنسان جىسمى، ئىبادەت، شەرىئەت مەسىلىلىرى، يەتتە دېگەن سانغا ئالاقىدار كەلگەن، بۇنداق باغلاشنى، ئالاقىنى ئاللاھلا قىلالايدۇ، مۆجىزە، سىر ھېسابلىنىدۇ. 4نى 7گە كۆپەيتسە 28 بولىدۇ.

8. مۆجىزە، سۈرە كەھىپىدىكى 309 دېگەن سان، كەھىپە ئەھلى غاردا ساق 309 يىل تۇرغان، سۈرە كەھىپىمۇ ساق 309 سۆز (كەلىمى) چىققان. ئاللاھ، ھېسابنى تېز ئالغۇچىدۇر.

9. سۈرە ھەجنىڭ 73 ــ ئايىتىدە ئۇلار بىر تال چۈشىنىنى يارىتالمايدۇ دېگەن بار. چېۋىنىنىڭ بىر قانىتى شىپا بىرسى زەھەر، ھەربىر كۆزىدە 2000دىن 4000 كۆزنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇ، ماددىنى دەرھال باشقا ماددىغا ئۆزگەرتىپ، ئېلىپ ماڭىدۇ، قايتۇرغىلى بولمايدۇ. ئالتە پۇتلۇق، ئىككى قانىتى بار، قان يوق، بۇ ئاتتىن مۇرەككەپ مەخلۇق، شۇڭا بۇنى بولۇپمۇ روھ، ھاياتلىق ئاتا قىلىپ، ئاللاھدىن باشقىسى يارىتالمايدۇ. ئۇ بىر قوشۇن.

بارلىق شەرىق، غەرىپ ئالىملىرى ئاجىزلىقىنى ئىلان قىلدى.

10. سۈرە بەقەرەدە،ئاللاھ پاشىنى تىلغا ئېلىپ، مىسال قىلىدۇ، ئۇ، ئالتە پۇتى بار، ئىككى قانىتى بار، ئالاھىدە مەخلۇق، 100دىن 200 كۆزگە ئىگە زەھەرلىك، قاتىل، ئۇ بىر قوشۇن، رەسىمگە قارا، دوكتۇرلار تەتقىقاتى.

11. سۈرە نۇردا، ھاياتلىق ئىگىسى بولغان ھايۋانلارنى ئاللاھ سۇدىن يارانقان، ئۇلاردىن پۇتسىز

ئىككى پۈت بىلەن تۆت پۈت بىلەن ماڭىدىغىنى بار دېگەن ئايەت. بۇ ئايەتتە، سۈدىن ياراتقان سۆز ئېنىق، ھەرخىل ھايۋانلارنى سۈرەتتىن كۆرۈڭ. تەپسىرنى ئىبنى كەسىر ۋە فىزىلال قۇرئاندا دېگەن مىساللارغا سۈرەت كەلتۈرۈلدى، ھازىرمۇ ئىنسان ئۆز جىسمىنىڭ 70 پىرسەنت ئەتراپىدا سۈدىن ئىبغىرلىقىنى تاپىدۇ. دېمەك، ۋەزىنىنىڭ 70 پىرسەنتى سۇ.

ئوزۇقسىز ياشىغىلى بولمىسۇ، سۈسىز ياشىغىلى بولمايدۇ، ئەگەر جىسمىدىكى 70 پىرسەنت سۈدىن 20 پىرسەنتىنى يوقاتسا، ئۆلىدۇ. ئايەتتە كەلگەن ھايۋان لەۋزىدە راستىنلا بارلىق ھايۋانلارنىڭ سۈدىن يارىلىۋاتقىنى ئەمەلىيەت بولۇپمۇ ئۆسىلىگۈچىلەر، يەرشارى ئىلمى، جۇغراپىيە ئىلمى، گىئولوگىيە، بىئولوگىيە ئىلىملىرى، ھاياتلىقنىڭ راستىنلا سۈدىن ھاسىل بولغىنىنى ئىسپاتلىغان، ئىنسان، ھايۋان، ئۆسۈملۈك ئەلۋەتتە سۈدىن يارىلىۋاتىدۇ، شۇنداقلا، بۇلار سۈدىن ئايرىلسا، ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. ئانا رەھمىدىكى تۆرەلمە تۇخۇم ئىچىدىكى جانلىق ھەممىسى، سۈدىندۇر. ئايەتتە تۆت پۈت بىلەن تاماملاندى، ئەمما، ئۇ خاسلاشمايدۇ، 40 ھەتتا 400 ئومۇرتقىسى بار، چوڭ يىلانلار، 80 پۈت دېگەن ھايۋاناتلارمۇ باردۇر، تەتقىق قىلىڭ، ھايۋانلار قۇرۇقلۇقدا پۈت بىلەن ماڭغاندەك، دېڭىزدىمۇ ماڭىدۇ، مەسىلەن، تىمساھ. ھەممە ھەرىكەتتە ئايلىنىپ تۇرىدۇ، سامان يولى سىستېمىسىمۇ چۆرگىلەيدۇ، قۇياش سىستېمىسىمۇ چۆرگىلەيدۇ، ئايلىنىپ دەۋر قىلىدۇ. يەرشارىمۇ شۇنداق، كەبە ئەتراپىنى كىشىلەر ئىبادەت، تاۋاب قىلىپ چۆرگىلەيدۇ، نامار ۋاختى، ئەزانلارمۇ ئايلىنىپ چۆرگىلەيدۇ، ھەربىر قاتناش قۇرالىمۇ، ھاۋا، قۇرۇقلۇق، دېڭىزدا ھەممىسى دەۋر قىلىپ چۆرگىلەيدۇ.

12. سۈرە تەكۈردە، ئاللاھ، يۇلتۇز بىلەن مۇنداق قەسەم قىلغان. **خونىس الجاوارالكونىس** بۇ ئۇچ سۆز بىللە كەلگەن بولۇپ، مەنىسى، يوشۇرۇنغۇچى، سەيرە قىلغۇچى، ئاخىرىدا يەنە، ئۇۋۇسىغا ھايۋان قايتقاندەك، پۇشۇرنۇپ يوقىغۇچى دېگەن مەنىسى بار.

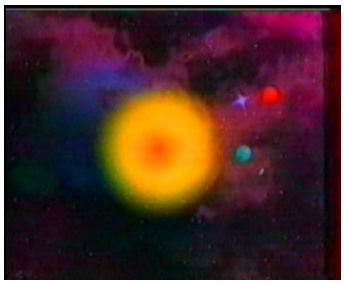

بۇ ئۇچ خىل مەنىگە ئىگە يۇلتۇز مۇنداق مۆجىزىگە ئىگە بولغان، چۈنكى، بۇ يۇلتۇز ئاۋۋال يوشۇرۇنىدۇ، ئاندىن ئوربىتىدا سەيرە قىلىپ، كۆزگە كۆرۈنىدۇ، ئاخىرىدا يەنە ئۆز جايىغا قايتىدۇ. ئىككىنچىدىن، ئىنگلىزچە (BLACKHOLGS) بىلاسكا خولىس، دەپ ئاتىلىدىغان يۇلتۇزنىڭ ھاياتلىق مۇساپىسىگە ئۇيغۇن كەلگەن، سۈرەتتە بار، ئۇ بولسىمۇ بۇ يۇلتۇزنىڭ كائىناتتا يوشۇرۇن تۇرۇشى، ئاندىن مەۋجۇد بولۇپ، ئوربىتىدا سەيرە قىلىشى، ئاندىن ئاخىرىدا يوقىلىشى، دەل يوشۇرنغۇچى، سەيرە قىلغۇچى، ئاخىرىدا ئۆز جايىغا قايتقۇچى دېگەن ئايەتتىكى سۈپەتكە ئۇيغۇن. ئۇچىنچىدىن، بۇ ئايەت بارلىق ئاسمان جىسمى، يۇلتۇزلارغا دەلىل، بىرىنچى ھالەت، گاز، تۇمان، يوشۇرۇن ھالەت، ئىككىنچى ھالەت، يارىلىپ ۋۇجۇتتا، ئوربىتا سەيرە قىلىشى، ئاخىرىدا پارتىلاپ، يوقىلىشى، دەل ئاشۇ ئۇچ سۈپەتكە مۇۋاپىق كەلگەن.

13. سۈرە تەكۈردە ۋە سۈبھى ئىزاتەنەففەس دېگەن ئايەت بار، مەنىسى، يورىغان چاغدىكى سۈبھى بىلەن قەسەم، ئىشارەت مەنىسى، نەپەس ئالدۇرغۇچى دېگەن بولۇپ، نۇرغۇن ئۆسۈملۈك، سۈبھى ۋاختىدا نەپەس ئالغان، سۈرەتكە قارا.

14. سىلەر كۆرگەن ۋە كۆرمىگەن نەرسىلەر بىلەن قەسەم دېگەن ئايەتتىن بىز كۆرمىگەن

نەرسىلەر، نۇر زەررىچىسى، ماگنىت دولقۇنى، تارتىش كۈچى، توك ئېقىمى، ئاۋاز دولقۇنى، سېگنال ئۇچۇرى، باكتېرىيە ھۈجەيرىلىرى، مىكروۇپ، ۋىرۇسلار، ئۇندىن باشقا بىز كۆرەلمىگەن نەرسىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

15. قۇرئاندا، ئايىنى مۇنىير، نۇر چىقارغۇچى ئەمەس، چىراغ ئەمەس، نۇرلا بېرىدۇ دېگەن، مۇنىير دېگەن، بۇ ئىسىم ئىگە، فائىل ئورۇندا بولۇپ، ئالىملار تەتقىق قىلىپ، ئايدا نۇر قايتۇرۇشدىن باشقا، توك ئېقىمىنى، كۈن نۇرىنى قايتۇرۇشتا نۇرغا ئايلاندۇرغۇچى، تۈپىراق ماددا بار ئىكەن، دېگەن WWW.55A.NETتور بېتىدە سۈرىتى بار، كۆرۈڭ. بۇ تور بېتىدە تەخمىنەن 750 مۆجىزە بار، پۈتۈنلەي سۈرەتلىك ئەرەب تىلىدا.

16. ئاللاھ، قۇرئاندا، زۇلمەتلەرنى ۋە نۇرنى ياراتتى، قىلدى دەپ كېلىدۇ. مانا بۇ، ئالەم بوشلۇقىدىكى قاراڭغۇ ئۆڭكۈرگە ئىشارەتتۇر. شۇنداقلا، «**خۇننەس، كۇننەس**» دېگەن يوشۇرۇنغۇچى يۇلتۇزمۇ ئىشارەت دېگەن.

17. قۇرئاندا، شامال چاڭلاشتۇرۇش رولى بار دېگەن، ئېنىق بار، ئۇ بولسىمۇ، ھاۋادىكى باكتېرىيە، دېڭىز دولقۇنى، توپا ــ چاڭ، گاز، تۈتۈن، دانچىلار، چېچەك زەررىچىسى، سۇ زەررىچىسى، ھەرخىل ماددىلارنى چاڭلاشتۇرۇپ، يامغۇر، مۆلدۈر ياغدۇرىدۇ، بۇمۇ بىر مۆجىزىدۇر، سۈرەتتە بار.

18. قۇرئاندا، ئۇلار تۆگىنىڭ قانداق يارالغانلىقىغا قارىمامدۇ؟ دەپ بار، ئاسماندا، زېمىندا نېمە بار، قاراڭلار دەپ بار، ھايۋانلاردا مۆجىزە، ئالامەت بار، ئۇنداق بولسا، بىز تۆگىدىن ئۆتۈپ زىرائىگە قاراپ باقايلى، زىرائە ئىگىزلىكى بەش مېتىر كېلىدىغان، ئېگىز ھايۋان بولۇپ، ئاللاھ، ئۇنىڭغا لايىق، ھاياتلىق يوللىرىنى بەرگەن، ئۇنىڭ يۈرىكى، باشتىكى نېرۋا، باشقا قان لازىم جايلارغا قان يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، يۈرەك بىلەن بېشى ئارىلىقى ئىككى مېتىر كېلىدۇ، ئۇچ مېتىر جايدىن يەنە ئىككى مېتىر ئىگىزلىككە قانىنى يەتكۈزىدۇ. ئىچكى تەرەپتىن بېسىم بار، ئىگىز جايدا ھاۋا بېسىمى بار، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇنىڭ تېرىسىدە، قان تومۇردا بۇ بېسىمغا قارشىلىق كۈچ، قارشىلىق كۆرسەتكۈچىنى، ئاللاھ يارىتىپ بەرگەن، سۈرەتكە قارا.

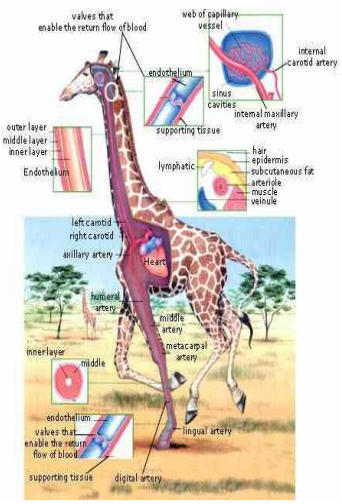

19. قۇرئاننىڭ تارتىش كۈچىگە ئىشارەت قىلىشى، كۈچ ــ قۇۋۋەت، ئاللاھقا خاستۇر، سۈرە بەقەر 165 ـ ئايەت، قۇۋۋەت ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن بولىدۇ، سۈرە كەھپە 39 ــ ئايەت، ھۇد، 52 ــ ئايەت، ئەنفال، كەھپە، ئاللاھ ئاسمانلارنى تۇتۇرۇكسىز كۆتۈردى، سۈرە رەئىدە 2 ــ ئايەت.

ئاللاھ، ئاسمانلارنى تۇتۇرۇكسىز ياراتتى، لوقمان 10 ــ ئايەت.

ئايەت ئاخىردا سىلەر كۆرەلىگىدەك تۇتۇرۇكسىز يەنى تۇتۇرۇك بولسىمۇ سىلەر كۆرەلمەيسىلەر، ئۇ بولسىمۇ، تارتىش كۈچى دېگەن مەنىسىدە، غەيرى دېگەن بولۇشسىز سۆز، تۇتۇرۇكنىڭ سۈپىتى بولۇپ كېلىدۇ. ياكى تۇتۇرۇكسىز دېگەن سۆزدىنلا تارتىش كۈچى چىقىپ تۇرىدۇ. ئەمما، ئىبنى ئابباس ۋە مۇجاھىدلار، تۇتۇرۇك بار، سىلەر كۆرمەيسىلەر دېگەن. ئاللاھ، ئاسمانىنى زېمىنغا چۈشۈپ كېتىشىدىن ئۆزى تۇتۇپ تۇرىدۇ، سۈرە ھەج 65 ــ ئايەت. ھەقىقەتەن، ئاللاھ ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى چۈشۈپ

كېتىشىدىن تۇتۇپ تۇرىدۇ، سۇرە فاتىر 40 ـ ئايەت. بۇ ئايەتتە، تارتىش كۈچىدىن باشقا زېمىنمۇ ئالەم بوشلۇقىدا ئېسىلىپ تۇرىدىغان، ئۇلۇپ يۇرىيدىغان نەرسىلىكى چىقىپ تۇرىدۇ.

1915 ـ يىلى ئېينىشتېين چىقىپ، نىيوتوننىڭ سۆزلىرىنىڭ كۆپىنچىسىنى شاللاپ تاشلاپ، تارتىش كۈچى ئىككى جىسىمنىڭ ئارىلىقىدىكى نەرسە بولماستىن، ھەقىقى بوشلۇق، ۋاكىئومغا ئالاقىدار بولىدۇ دېگەن. ئاسمانغا، ھەتتا، ماددىدىن تاشقىرى باشقا ئالەمگە تۇتاشتۇرغان.

20. قۇرئاننىڭ ئېنىرگىيە مەنبەلىرىگە ئىشارەت قىلىشى.

ئېنىرگىيە دېگەن سۆز، ئەرەبچە تاقەت دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ سۆز، قۇرئاندا ناھايىتى كۆپ كېلىدۇ، سۇرە بەقەر 249 ـ ئايەتتە، 286 ـ ئايەتتە بار، يۇقىرقى قۇۋۋەت، كۈچ دېگەنلەرمۇ ئىشارەت قىلىدۇ.

ئايەتتە، شامالنىڭ كېمىلەرنى ماڭدۇرۇشى، سۇرە شۇئرا 42 ـ ئايەتتە بار، بۇنداق شامال كۈچى ئارقىلىق چىقىرىلغان توكلار ئاز ئەمەس. مانا بۇ، شامال ئېلېكتىر ئىستانسىسى، قۇرئاندا، بۇنىڭغا مۇنداق ئىشارەت بار، سۇرە رۇم 46 ـ ئايەتتە كېلىدۇ. شامال بىشارەت، رەھمەت، ئاللاھنىڭ پەزلى دېگەن. سۇرە ئەھقاق 24 ـ ئايەتتە، ھالاك قىلىنغان قەۋىمگە شامال ئەۋەتكەن، بۇ شامالدا، ئوت، ئوتلۇق بولۇت سۆزلىنىدۇ. ئۇلار يامغۇرمىكى دەپ گۇمان قىلىپ قالغان، ئەمما، ئوتلۇق شامال، كۆيدۈرۈپ ھالاك قىلىدۇ. دېمەك، شامالدا ئوت بار، توك بار، دېگەن بولدى. قۇرئاندا، شامال ئەۋەتكەن، بۇلۇت ئەۋەتكەن، شامال بۇلۇتنى قورشايدۇ، بۇلۇت ئارىسىدىن چاقماق نۇر چىقىدۇ، بۇمۇ بىر توك ئېقىمى، سۇرە ھاققەدە، تاجاۋۇزچى، ھەددىدىن ئارتۇق شامال بىلەن ئاد قەۋمىنى ھالاك قىلغان، يەنە بىر ئايەتتە، باغنى ئوت بار شامالدا كۆيدۈرگىنى چىقىدۇ، بۇمۇ شۇ ئىشارەتتۇر.

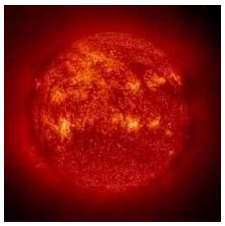

سۇرە ۋاقىئە، 72 ـ ئايەتتە، ئوت، ئېنىرگىيىنى سۆزلەيدۇ، سۇرە ياسىندا، يېشىل دەرەخدىن ئوت ياققان ئايەت بار، مانا بۇلار، دەرەخ، ئۆسۈملۈكتىن چىققان ئېنىرگىيىلەر، سۇرە بەقەر، 24 ـ ئايەت، سۇرە تەھرىم 6 ـ ئايەت، دوۋزاخ يېقىلغۇسى، كاپىر ئىنسانلار ۋە تاشلار دېيىلىدۇ. مانا بۇ تاش، كۆمۈر

ئېنىرگىيىسىگە ئىشارەتتۇر، سەھىھ ھەدىستىمۇ، دوۋزاخقا تاشنى قالىشى سۆزلىنىدۇ. كۇن ۋە ئايمۇ يېقىلغۇ قىلىنىپ تاشلىنىدۇ. مانا بۇ تاش كۆمۈر. تىرمىزى، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن خاتىرلىگەن بىر ھەدىستە، دوۋزاخقا 1000 يىل ئوت قالسا، قىزىل بولىدى، يەنە 1000 يىل ئوت قالسا، ئاقاردى، يەنە 1000 يىل ئوت قالسا، قارايدى، ئۇ ھازىر تۇم قاراڭغۇ كېچىدەك دېگەن، بۇلار ئېنىرگىيە، ئىسسىقلىق، ئوتنىڭ گىرادۇسلۇق ئۆزگىرىشى، يەنە بىر ھەدىستە، دۇنيا ئوتىنى، ئاشۇ ئوتتىن ئېلىپ چىقىپ بەرگەن دېگەن، قۇياشنى نۇر قىلدى، چىراغ قىلدى، نۇرنى سىلەرگە بويسۇندۇرۇپ بەردى دېگەن ئايەت كۆپ كېلىدۇ. مەسىلەن، سۇرە نەبەئ بار، سۇرە يۇنۇس، نۇھدا مانا بۇ نۇر، قۇياش ئېنىرگىيىسى، قۇياشتىن توك چىقىرىلىشلار، سۇرە نۇرنىڭ 35 ـ ئايىتىدە، زەيتۇن يېغىنى كۆيدۈرگەن، نۇر ئەھۋالى بار، قۇرئاننى نۇر، بىر سۇرىسىنى نۇر دەپ ئاتىغان، رەسۇلۇللاھمۇ قۇياشقا ئوخشىتىلغان، مانا بۇلار بۇ دىن، بۇ قۇرئان كىتاب، نۇردۇر، نۇرلارغا ئىشارەت.

21. كۇن نۇرىنىڭ ئۆچۈشى، يۇلتۇزلار تۆكۈلۈشى، دېگىز ئوت بولۇپ لاۋۇلدىشى، ئاسمان

يېرىلىشى، تاغلار پارتىلىشى، قاتتىق يەر تەۋرەپ، تاشلار كۆيىشى، ھەر نەرسە ئەسلى ھالەتكە كېلىپ قېلىشى، ئاسمانىنىڭ گاز، تۈتۈن، تۇمان ماددىسى، نۇر ۋە زۇلمەت، ھاياتلىق، دېگىز ئاستىدا يەنى ئوت بار دېيىلىشى، ئاسمان ــ زېمىننى بىر ــ بىرىدىن ئايرىشى، قاتارلىقلار، ئاشۇ تارتىش كۈچى، ئېنىرگىيە مەنبەسى، ۋاكئوم ھەققى بوشلۇق، ئۇنىڭ قاتتىلىقلىقى، قۇرئاندا شىدادا دەپ كېلىشى، سۇدىن ئوت چىقىرىشى، بۇ سۇ، ئېلېكتر ئىستانسىسى ۋە سۇدىن ئۆزىدىنمۇ ئوت، ئېنىرگىيە چىقىرىش، فىزىكا، خىمىيە تەتقىقاتلىرىدۇر. تاغلارنىڭ ئېتىلغان يۇڭدەك بولۇشى، ئاقار يۇلتۇزلارنى سۆزلەش، جىنلارنى كۆيدۈرۈشلەر، تاغلارنى تاشلارنى كۆيدۈرۈش، نۇر تېزلىكى، لۇت قەۋمىگە تاش ياغدۇرۇشلار، ئاۋۋالقى تاش ئاتار قۇراللار، ئاندىن بومبىلار، ئاندىن قۇراللارغا ،پارتىلىتىشقا، قۇرئاندىكى زەررىچە، ئاتوم زەررىچىسىگە ئىشارەت قىلغان، ئەلۋەتتە، بىر تەپەككۇر قىلغۇچى، زېھنى ئوچۇق كىشىنىڭ مېڭىسىگە، بۇ خىياللار كېلىدۇ. ئىشارەت قىلىنىدۇ.

22. سۈرە ئەنكەبۇت 20 ــ ئايەتتە، زېمىننى سەيرى قىلىپ كۆرۈڭلار، يەنى تەكشۈرۈڭلار، ئاللاھنىڭ مەخلۇقلىرىنى قانداق قىلىپ تۇنجى قېتىم ياراتقىنىغا قارىڭلار، ئاندىن ئاللاھ، ئىككىنچى قېتىم يەنە يارىتىدۇ، ئۇ ھەممىگە قادىر دېگەن.

بۇ ئايەتتە، زېمىننى، قۇرۇقلۇق، دېگىز، ھاۋا تەۋەلىكىنى تەكشۈرۈشدە، مەخلۇقلارنىڭ تۇرقى يارىلىشى، ئاشكارا بولۇشى، ھاياتلىق، شۇنداقلا، ئايەت، سەيرە قىلىش، قاراشلارنى بۈيرۈيدۇ. بۇ ئىلمىنىڭ باشلىنىشى، ئاساس سېلىنىشى، بىئولوگىيە، گىئولوگىيە، جۇغراپىيىگە، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر تەتقىقاتىنىڭ باشلىنىشىدۇر.

ئەنكە بۇت 19 ــ ئايەتتە، قاراپ باقمامدۇ؟ دەپ كايىپ، 20 ــ ئايەتتە رەسمى بۈيرۇق چىقىرىدۇ، بۇ، ئاللاھنىڭ بۈيرىشى، بۇ 1426 ــ يىل بۇرۇنلا بۈيرۇلغان ئىلىملاردۇر، كائىناتنىڭ كىتابىغا قۇرئان كىتابى، كائىنات ئايىتىگە قۇرئان ئايىتى، ئاللاھ، بۇرۇن كۆرسىتىپ بولغان، ئەمما، بىز يەنىلا ئارقىدا قېلىۋاتىمىز، ھازىرمۇ بولسا، بىر قاراپ قويۇڭلار، سەيرە قىلىڭلار.

23. جانلىقلاردىن باشقا جانسىز نەرسىنىڭ سۆزلىشىگە مۇنۇ ئايەتلەر ئىشارەت قىلىدۇ، سۈرە فۇسسىلەت، 11 ــ ئايەتتە، ئاللاھ، ئاسمانىنى يارىتىشقا يۈزلەندى، ۋەھالەنكى، ئۇ گاز، تۇمان ھالەتتە ئىدى، ئاللاھ، ئاسمان ــ زېمىنغا سىلەر ئىختىيارى ياكى مەجبۇرى كېلىڭلار دېدى. ئاندىن ئاسمان ــ زېمىن، بىز ئۆز ئىختىيارىمىز بىلەن كەلدۇق دېدى، ئالىملار، بۇ مەجاز ئەمەس، يەنى ئاسمان ــ زېمىننىڭ ھەققى سۆزدۇر، دېگەن. قۇرتەبى ئۆز تەپسىرىدە، مۇنۇ ئايەتكە، ئاللاھ، ئاسمان ــ زېمىندا سۆز يارىتقان، ئۇلار ئاشۇ سۆز بىلەن ھەققى سۆزلەيدۇ، دېگەن، سۈرە دۇخاننىڭ، 29 ــ ئايىتىدە، ئاسمان ــ زېمىننىڭ يىغىسى سۆزلىنىدۇ، دېمەك، سۆز، يىغا، ھەممە شەيئىنىڭ سۆزلىشى، ئاشۇ كائىناتنىڭ بولۇپمۇ بۇ زېمىننىڭ سۆزلىشىنى، جانسىز نەرسىلەرنىڭ سۆزلىشىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا، ئاۋاز دولقۇنى، رەڭلەردىكى ئۇزۇن ــ قىسقا دولقۇنلارغا، سېگنالارغا ئىشارەت، ھەربىر تېلېفون ئاپپىسىدا ئاشۇ دولقۇن، ئاشۇ ئۇچۇر، زىمىن سۆزى، ۋاستە بولۇپ سۆزلەيدۇ. جانسىز نەرسىلەر، رادىئو ــ تېلېۋىزور، تېلېفون، كومپيۇتېرلار سۆزلىشىدۇ، شۇنداقلا، ھال تىلى بىلەن بويسۇنۇپ سۆزلىشىدۇ، ئاللاھ ھەممىگە قادىردۇر.

24. مۆجىزىلەر شۇنداق كۆپكى، مەن تاللاپ بولالمىدىم، بەزىسىگە سەۋىيەم تۆۋەن كېلىپ

قالدى، ھەربىر دۆلەتتە، مەخسۇس قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرىنى تېپىپ، كۆندە دېگىدەك ئىلان قىلۇاتىدۇ، ھازىر بۇلار، 1000دىن ئاشتى، سىلەر، تور بېتىدىن، فىلىملاردىن، كىتابلاردىن كۆرۈڭلار، مۆجىزىلەر تېمىسى مۇنداق:

1. تارىخى مۆجىزىلەر، بۇ دېگىنى ئىككى خىل بولىدۇ بىرى، ئاي يېرىلىش، تائام كۆپىيىش، سۇلار كۆپىيىشتەك، يەنە بىرى، قۇرئان، ھەدىسنىڭ تارىخى مەسىلىلەرگە كۆرسەتكەن ئىشارەت مۆجىزىسىدۇر. مەسىلەن: ئاد، ھود ئەلەيھىسسالام، لۇت قەۋمىگە ئىشارەت قىلغان ئايەتتىكى قەدىمى شەھەرلەر، مېتئورىت تاشلار، قالدۇق ماتېرىياللار، ئىبھرام قاتارلىقلار. جۇغراپىيە ئورۇنلىرى، رۇم زېمىنىدەك.

2. ئىنسان جىسمىدىكى مەڭگۈلۈك مۆجىزىلەر

ماددى، مەنىۋى، روھى، جىسمى مۆجىزىلەر، كۆز، قۇلاق، يۈرەك، قان، سىزىم، تۆرەلمە، ئىسپىرما، نېرۋا، مېڭە، ئۇيقۇ، موسكۇل، سۆڭەك قاتارلىقلار.

3. ئىسلام دىنىنىڭ تىببى داۋالاش، چېنىقىش، ھەرىكەت، دورا، ئۆسۈملۈك، پاھىشىدىن كەلگەن ئەيدىزدەك كېسەللەر، ھارام نەرسىلەردىكى زىيانلار، داۋاسى يوق قاتارلىقلار.

4. سانلار، ھېساب، شىفىر ئىشارەتتىكى، قۇرئان، ھەدىس مۆجىزىلىرى، خۇددى يەتتە دېگەن سان، 19 دېگەن سانەك.

5. ھاشارەتتىكى مۆجىزىلەر، خۇددى ئۆمىچۈك، چۈمۈلە، چۈشن، پاشا، ھەسەل ھەرىلىرىدەك، ئىنسانلار بۇرۇن كۆرۈپ باقمىغان، بايقاپ باقمىغان، مىكروپ ھۈجەيرىلەر زەررىدىن كىچىك مەخلۇقلاردەك

6. ھايۋاناتلاردەك، مەسىلەن: تۆگە، زىرائە، توڭگۇز، قۇشلار، قۇندۇز ۋە باشقا مۆجىزىلەر ئىلھام مەسىلىلىرى.

7. ئۆسۈملۈكتىكى مۆجىزىلەر، ھاياتلىق، باكتېرىيە ھۈجەيرىسى، گۆشخور ئۆسۈملۈك، دەرەخلەر، قايتا تېرىلىش مەسىلىلىرى بار.

8. ئىسلام دىنىنىڭ، قانۇن ــتۈرۈم، نىزام، ئەقىدە، ئىبادەت، ئەخلاق، شەرىئەت مەسىلىلىرىدىكى مۆجىزىلەر، ھارام ــ ھالال قىلىش قانۇنلىرى قاتارلىقلار.

9. قۇرئان، ھەدىسنىڭ لۇغەت، سۆزلىكى، مۆجىزىسى، مەسىلەن: رۇم زېمىنىدىكى **ئەدنا** دېگەن سۆز، چوڭقۇر ئويمانلىق، ئەلەق دېگەن، زىگوت، قۇرۇت مەسىلىسى، بىئولوگىيە ئىلىملىرى، ئاتالغۇلار قاتارلىقلار.

10. زېمىن توغرىسىدىكى يۇمىلاق، چۆرگىلەپ، ھەرىكەت قىلىش، تەۋرەش، يانار تاغ، تۆت پەسلى، ئوربېتلار، تاغنىڭ قوۋزۇقى، قەۋەت سانى، شامال، بۇلۇت، يامغۇر، ئاتموسفېرا، تۆمۈر، ئىلىمېنت، ماددا، ئەركەك ــ چىشى مەسىلىسى، ئوت، توك، ئېنېرگىيە قاتارلىق مۆجىزىلەر.

11. دېڭىزدا سۇلاردىكى سۇلارنىڭ ھاسىل بولۇشى ماددىسى ئوت كېتىشى توك چىقىشى تۇزلۇق بولۇشى، ئىچكى، تاشقى دولقۇن، سۇ ۋە ھاياتلىق، يامغۇر يېغىش، دېڭىز توسمىسى قاتارلىقلار.

12. كائىنات، ئاسمان جىسىملىرى، پەلەك، ئوپۇقتىكى مۆجىزە، ئاسمان ماددىسى، گاز، ئوربېتلار، يوللار، ئۆڭكۈر، سەييارە يۇلتۇز، ئىككى مەشرىق، مەغرىپ، قۇياش سىستېمىسى ھەرىكىتى،

نۇر تېزلىكى، يۇلتۇز ئورۇنلىرى، ئاخىرقى پارتلاشلار قاتارلىقلار.

13. ھەرخىل تېمىدىكى مۆجىزىلەر، تەتقىقات جەريانىدىكى ئاللاھنىڭ قۇدرەتلىرى، ئاللاھدىن باشقىلار قىلالمايدىغان سىرلىق ئىشلار، سۈئاللار، جاۋابىنى بىر ئاللاھ بىلىش.

14. قۇرئان، ھەدىسنىڭ پەلسەپە، ھېكمەت، قانۇن ــ تۈرۈم، پىسخىكا، سىياسەت، ئەخلاق، ئىددىيە مەسىلىلىرىدىكى مۆجىزىلىكى، غالىپ، ئۈستۈنلىكى.

15. ئۆتمۈشتىكى غەيىبدىن خەۋەر بېرىشى كەلگۈسى غەيىبدىن خەۋەر بېرىشى، كائىنات ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىشلار توغرىسىدا.

16. ئەقىدە، روھى، ئىددىيە، قىيامەت، جەننەت ــ دوۋزاخ نەزەريىسى، باشقا ئالەم، ئۈستۈن ئالەمدىن كەلگەن ئاتالغۇلار مۆجىزىسى، ئىككى ئالەم نەزەريىسى، مەڭگۈلۈك ئەزلى، ئەبەدى نەزەريىلەر، كىشىنى قايىل قىلىش، قەلبىنى خاتىرجەم قىلىش قاتارلىقلار.

ئاللاھنىڭ رىزىق تەڭشىشى، ئىگە بولۇشنى، كېپىل بولۇشنى، بەرگەن ۋەدىسىنىڭ راستلىقى، ئەمەل قىلىش، دۇئالار ئىجابەتنى، سۇ تەلەپ قىلىش قاتارلىقلار. قاراب بېقىش، تەكشۈرۈش قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ھەممىمىز تەڭ ئۆتەيلى، سىلەرگە تاپشۇردۇم، بۇ ئۇنۇبۇرسال كىتاب، بارلىق ئىلىم پەنلەر تۈرلىرى سۆزلىنىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەمەلىي تەتقىق قىلىپ، بىلىم، فىلىم بىلەن سۈرەتكىلا قارىماي ئەمەلىيەتكە قارىڭ. بۇ جەريانىدا مۇنداق مۆجىزىلەر ئاشكارا بولىدۇ. مەن بۇ كىتابنى بارلىق مۇسۇلمانلارنىڭ ئىمانىنى، ئېتىقادىنى كۈچەيتىدىغان، دىنسىز كاپىرلارنىڭ بارلىق ئىنسانلارنىڭ ئىسلام دىنىغا كىرىشىگە زور تۈرتكە، يېتەكچى بولىدىغان، سەۋەب بولىدىغان، غايەت زور بىر مۆجىزە بىلەن ئاخىرلاشتۇرىمەن. مانا بۇ دوكتۇر، ئۇستاز، گىئولوگىيە پىرافېسورى، دوكتۇر زە غلولنەججارنىڭ جاپالىق تېرىشچانلىق، ئەمگەك مېۋىسى، دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا ئۈلگە، نەمۇنە، قارىڭ، مەن بۇ مۆجىزىنى WWW.55A.NET دېگەن تور بېتى ئادرىسى شۇ. مانا مۇشۇ تور بېتىدىن تاپتىم، سىزمۇ بىر كۆرۈپ قويۇڭ، سۈرەتلەرگە قارىڭ. مۆجىزە تەپسىلاتى مۇنداق:

ئاللاهنىڭ قۇدرىتى، ئۆز قولى بىلەن ياراتقان، ياسىغان، سانائىتى پۈختا ھۈنىرى، قارىڭ. 30 مىليون يىللىق تارىخقا ئىگە تاشلارغا قارىڭ، سۈرەتتە بار، ئالىملار خۇسۇسەن دوكتۇر زەغلۇل، بۇ تاشلارنى ئىلغار مىكروسكوپ ئارقىلىق تەكشۈرۈپ، تاشلار ئىچىدە، كەبىنىڭ سۈرىتىنى بايقىغان، رۇشەن سۈرەت، رۇشەن مۆجىزە، 30 مىليون يىل بۇرۇنلا ھاسىل قىلىنغان، ئاللاھ تەرەپىدىن يارىتىلغان، تاش ئىچىدىكى كەبە كۆرۈنۈشى سۈرەتكە بىر قارىڭ. شۇنداقلا، تاش

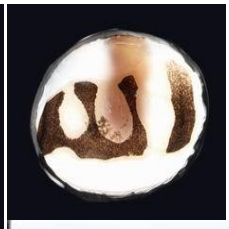

ئىچىدىكى ئاللاھ دېگەن سۆز، ئاللاھ دېگەن لەۋزىمۇ چىققان، بۇلارنى دوكتۇر زەغلۇل، گىئولوگىيە تەتقىقاتچى ئالىم بايقاپ، 2002 ــ يىلى، قەدىر كېچىسى، سۈنئى ھەمراھىدا ئىلان قىلىنغان، مۇھەممە ئىسىملىك ئىنجىنىر، بۇ تور بېتىگە دوكتۇرنىڭ سۈرەت تەمىنلىشى بىلەن كىرگۈزگەن، 2005 ــ يىلى. تاشنىڭ تەبئىلىكى يەنى تەبئىلىكى 100 پىرسەنت، ئاللاھلا ياراتقاندۇر.

تاشنىڭ ئۆمرى، تارىخى 30 مىللىون يىل بولغان، ئەلۋەتتە، بۇمۇ تەبىئىلىككە دەلىل، بۇ تاش ھازىر، مەككىدە، بانكىدا بىخەتەر ساندۇقتا ساقلاقلىق، قاتتىق قوغداپ، مۇھاپىزەت قىلىنىدۇ، چۈنكى بۇ، ئوچۇقلا، ئاللاھنىڭ قۇدرىتى، ئىسلام دىنى، قۇرئان، ھەدىس خالىسا، زاھىرى، كائىنات مۆجىزىسى، مانا بۇ، ئاللاھنىڭ مۆجىزە، ئالامەت كۆرىستىش ۋەدىسى، مانا بۇ، قارىڭلار، زېمىندا نېمە بار، قارىڭلار، سەيرە قىلىپ كۆرۈڭلار دېگەن ئايەتنىڭ مۆجىزىسى، سىرى، ئىلىم ــ پەن، تەرەققىيات نەتىجىسى، چۈنكى، بۇ مۆجىزە سۈرەتنى، تاش ئۆمرىنى ئېلېكترونلۇق مىكروسكوپىدا بايقىغان، ھەممىسى، ئاللاھنىڭ ئىلھامى، رەھمىتى، قۇدرىتى، مۆجىزە، ئالامەت سىرلىرى. WWW.55A.NET مۇنۇ تور ئادرېسىدا، ئاللاھنىڭ ئۇلۇغ ئالامەت مۆجىزىلىرى دېگەن تېمىدا، تىلى ئەرەب تىلى، شۇنداقلا ئالتە خىل تىلدا كۆرگىلى بولىدۇ.

بىز ئەمەلى سىناپ باقتۇق، ئەرەب، ئىنگلىز، فرانسۇس، ئىسپانىيە، ئىتالىيە، رۇس، گىرمان تىللىرىدا كۆرگىلى بولىدۇ. قايسى تىلنى بىلسىڭىز شۇ تىلدا كۆرۈلۈڭ، بىز، ئەرەب تىلىدىن بايقىدۇق، 2006 ــ يىل 1 ــ ئاي، مانا مۇشۇنداق مۆجىزىلەر تا قىيامەت قۇرۇلغىچە، ھەتتا، قىيامەت قۇرۇلۇش جەريانىدىمۇ چىقىپ تۇرىدۇ. قۇرئان، ھەقكەن دېگۈچە ئاشكارىلىپ تۇرىدۇ. ئۇ تۇغمۇپ قالمايدۇ، سىزمۇ تېرىشىڭ، تەقۋا بولساق ئاللاھ ئىلھام قىلىدۇ، بىزمۇ تاپالايمىز، بىزگىمۇ ئۇچرايدۇ، مەخسەت، ئاللاھ ئاخىرەت، جەننەت، ئاللاھنىڭ دىدارى، جامالى، ئالى مەرتىۋە، ئېتىقاد، ئىمان، تەقۋالىق، ئىخلاس بىلەن چىن دىلدىن ئىبادەت قىلىش، شەك، گۇمانىنى يوقىتىپ، شەيتاننى قوغلاپ، خالىس قەلبىنى خاتىرجەم قىلىپ، ئىبادەت قىلىشتۇر.

مانا بۇنىڭدىن ئارتۇق مۆجىزە، ئالامەت، دەلىل ــ ئىسپات بولماس، دارۋىن ۋە دىنسىز كاپىر،

مۇشرىك، يەھۇدى، ناسارالارغا رەددىيە بولماسمۇ؟!، قاراڭ. قايتا قاراڭ، مۆجىزىنى كۆرسىتىز سەجدە قىلىڭ. ئاللاھ ھەممىمىزنى ھەق، توغرا يولغا، قۇرئان، ھەدىس بىلەن ھىدايەت قىلسۇن، جامالىنى بىزلەرگە ئاتا قىلسۇن، تەقۋادار مۇسۇلمان، مۆئمىنلەردىن قىلسۇن ئامىن!

بارلىق ھەمدۇ ــ سانا ئاللاھقا خاستۇر، ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى، محمد صلى الله عليه وسلم غا، ئائىلە ــ تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابە، تابىئىنلارغا، بارلىق مۇسۇلمانلارغا بولسۇن ئامىن. ئاللاھ ھەممىمىزگە جەننەت ۋە جامالىنى ئاتا قىلسۇن ئامىن!!! مېنىڭ بۇ كېتابنى تۈزۈش جەريانىمدا ماددى ۋە مەنىۋى جەھەتتىن ياردەم بەرگەن قېرىنداشلىرىمغا ئاللاھنىڭ رەھمىتى بولسۇن، ئامىن!!!!

محمد صلى الله عليه وسلم وعلى آله وصحبه أجمعين

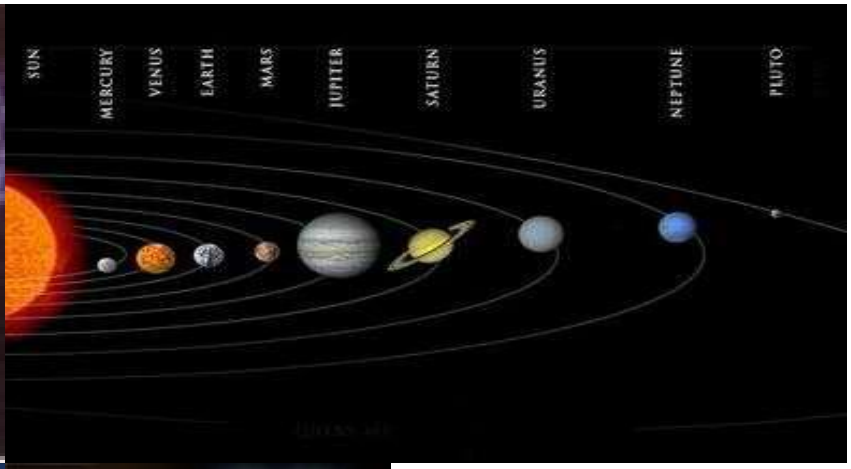

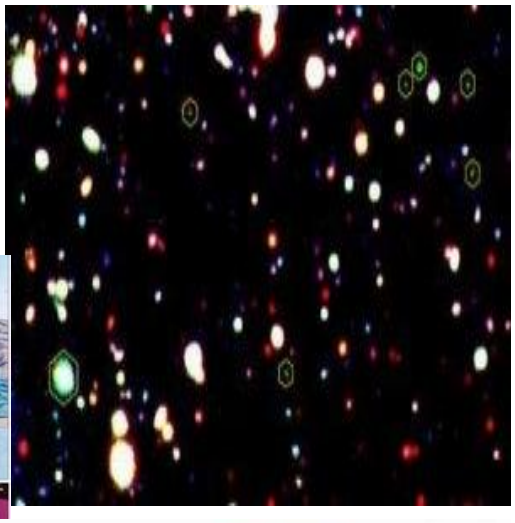

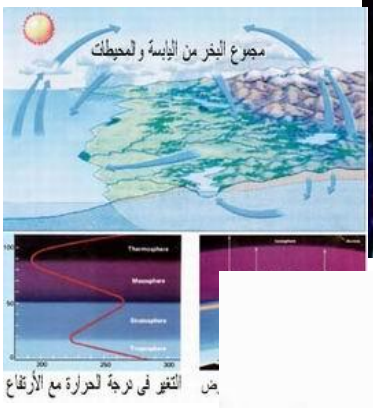

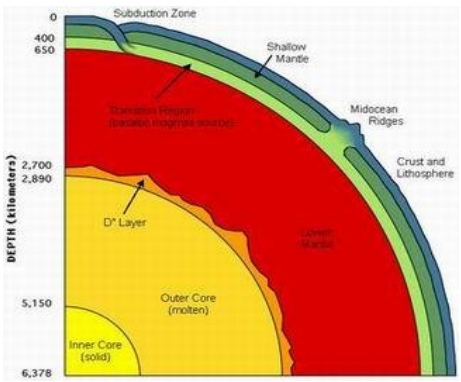

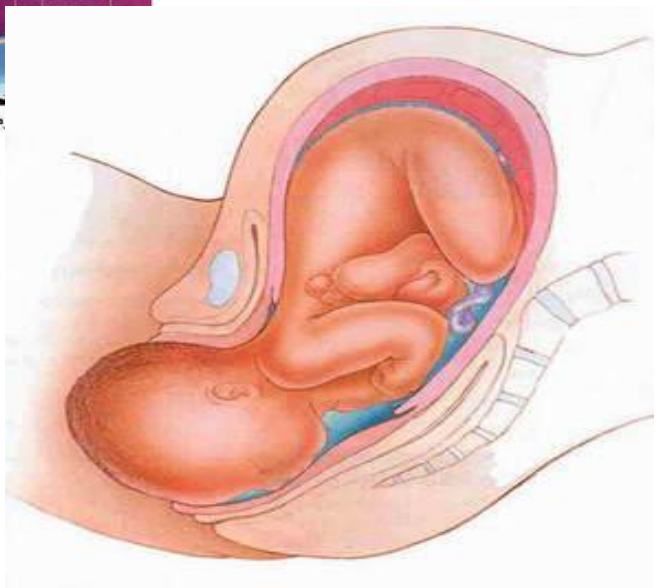

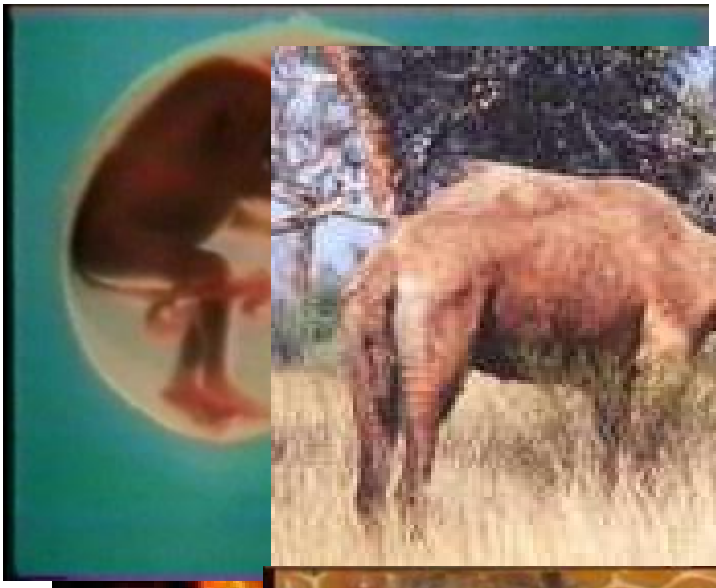

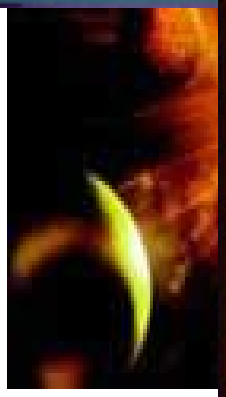

خلية الدم
خلية الأعصاب
خلية شبكية العين

Rose Hip

Australian Honey Possum

Brazilian Birthwort

Honeybee in the Field

Lesser Burdock Plant

Butterfly Pollinating a Flower

Lawson Cypress Branch

الله

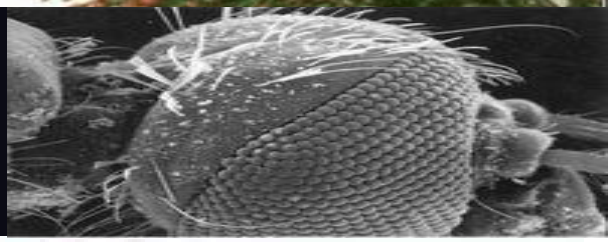

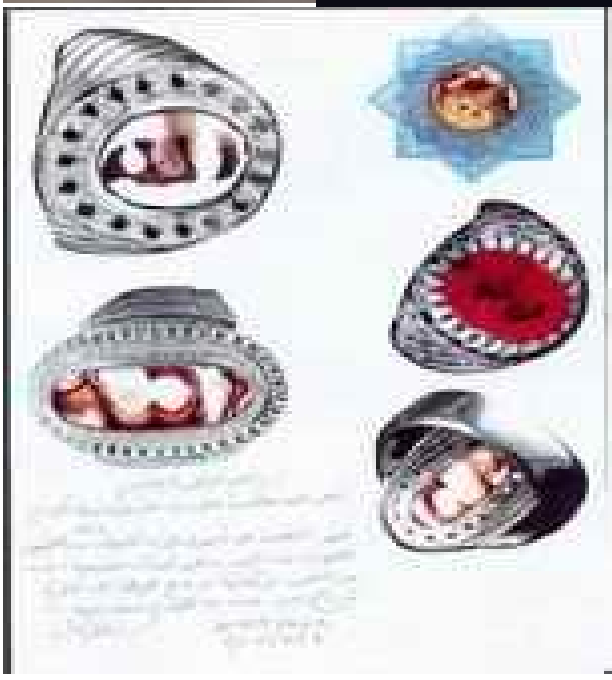

الله

استند في تحضير هذا الفلم من مؤلفات
هارون يحيى